

IOANNIS ANDREAE
I. C. BONONIENSIS
OMNIVM CANONICI IVRIS
INTERPRETVM FACILE PRINCIPIS,

In tertium Decretalium librum Nouella
Monasterij Commentaria *Schyrensis*

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

AB EXEMPLARIBVS VARIIS

per Petrum Vendramenum in Pontificio Venetiarum foro
Aduocatum, mendis, quibus referta erant, diligen-
ter expurgatis, nunc impressa.

His accesserunt doctissimorum virorum annotationes,
Summis, ac rerum omnium memorabilium Indice locupletissimo.

VENETIIS,

Apud Hæredem Hieronymi Scoti.

M D C X I I.

ELENCVS TITVLORVM

alphabetico ordine digestus .

Baptismo, & eius effectus.	224	Locato & conducto.	82
Capellis monachorum.	186	Ne clerici vel monaci.	240
Censibus.	202	Ne sede vacante.	60
Celebratione missarum.	217	Observatione ieiun.	231
Clericis coniugatis.	10	Parochijs.	132
Clericis non residentibus.	16	Peculio clericorum.	104
Clerico ægrotante.	42	Pignoribus.	89
Clerico pugnante in duello.	55	Precarijs.	74
Cohabitatione clericis & mulieribus.	6	Presbyteris non baptiz.	228
Commodato.	75	Præbendis, & dignitatibus.	21
Concessione præbendæ.	48	Purificatio post par.	233
Consecratione ecclesie vel altaris.	214	Rebus ecclesie non alienandis.	70
Conuersione coniugatorum.	159	Regularibus.	147
Conuersione infidelium.	166	Religiosis domibus.	182
Custodia eucharistie.	229	Reliquijs & veneratio sanctis.	230
Decimis.	134	Rerum permutatione.	85
Deposito.	77	Sepulturis.	123
Donationibus.	98	Solutionibus.	95
Ecclesiis ædificandis.	233	Statu monachorum.	175
Emptionis & venditionis.	79	Successio ab intestato.	122
Feudis.	87	Testamentis.	105
Fideiusiuribus.	92	Vita & honestate clerici.	2
His, quæ fiunt a prælato.	61	Voto & voti redemptione.	168
His, quæ fiunt a maiore par. cap.	66	Vt Ecclesiastica beneficia.	68
Immunitate ecclesiarum.	235		
Institutionibus.	44		
Iure patronatus.	188		

FINIS

VENETIS

Apud Hæredem Hieronymi Scotti.

MDCXII

IOANNIS ANDREÆ BONONIENSIS

IVRIS CANONICI FONTIS VBERRIMI,

In Tertium Decretalium Librum Commentaria

(quę Nouellas appellauit) Acutissima.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

S Y M M A R I V M.

2. Dispositio, siue continuatio tituli.
Clerici a iudicijs, & litibus abstinere debent, & recte iudicare. vbi alibi de eorum vita, & honestate tractetur, num. 2.
Iudicare non debet in mortali constitutus.
3. Clericis honestas indicta memoratim a vertice capitis ad plantam vsque pedis, renuntit.
De vita, & honestate clericorum. Rub.
1. Finito & tractatu iudiciorum, a quib. clerici, quantum possunt, abstinere debent, quia seruos Dei non oportet litigare. 2. q. 8. sicut sacerdotes, subiicitur rubrica, de vita, & honest. cleri. Goff. debent clerici recte iudicare, vt in superiori libro sumus edocti: sed quia in mortali constitutus iudicare nō dēt. 3. q. 7. iudicet, docet auctor honestā vitā ducere, Host. hī & materia. 23. dist. his igitur, & S. clerici, cum quatuor c. se. 15. dist. & 41. cū 4. q. 2. 1. dictę causę, & multis alijs. Vnde Guil. in repertorio hic, co. tit. collegit iura, per quę probat honestatem clericis indicta per singula membra a vertice capitis vsque ad plantam pedis. Reperitur hęc rubr. 6. & in Clemen. Cui conuenit, de sent. excom. si verò. 2. & c. in audientia, & c. contingit. 2. & de biga. altercationis, lib. 6. etiam omnino vide quod dicam in 6. super hac rubrica, & infra de cler. coniu. quod a te, in gl. reddit.

S Y M M A R I V M.

1. Laici hic & vxorati & sine vxore comprehenduntur.
Secus, pro circa.
Mysterium, vel ministerium differunt inter se.
2. Stare aliud & aliud sedere.
Orandi sedere non debemus.
Ad altare itineratio, sed mora prohibetur.
Sacerdos non stat absque clericis, cum celebrat.
3. Laici, quando sacra mysteria celebrantur, stare, vel sedere, nisi inuitati presument inter clericos, nisi in casibus, num. 4.
Non incurrunt tamen mortale peccatum, si non inuitati stent ibi, vel sedeant.
Hominum sexus, & conditionum non est in cultu Dei differētia, & quo casu.
4. Clericorū appellatione, et in minorib. cōstituti hic cōtinentur.
Laici, & feminis in duobus casibus presbyteriū patet, altera pars ecclesię semper. num. 6.
5. Epilogus, & additio glossarum, num. 6.
Subdiacono nostri temporis licet, quod olim non licebat, intrare diaconum.
Sacer est, quod antiquitus non erat.
Sancta sanctorum quę pars ecclesię nuncupetur.

C A P. P R I M V M.

- Vt Laici Tria sunt dicta. fm ibi, sed pars. tertiu ibi, ad orandum. Et & qđ dicit laici, intellige vxorati, vel nō fm Frā. qui putat idē de clericis pūgatis. faciat pro eo de clericis. c. vno, in fi. lib. 6. all. ipse. e. ti. qđ a te, & c. diuersis [Secus] i. circa (Mysteria) dicito mysteriū dño, cū sacrificatur, atq; ministeriū quodlibet officiū [Stare] aliud & stare, aliud sedere. 95. di. ep̄s. 1. & 2. C. de postu. l. qsq̄s, & 50. di. quid est hoc. orādo verò nō debemus sedere, per iura p̄dicta. & hic non vī prohiberi itineratio ad

altare dūmō ibi non moretur [Clericos] quia nec sine clericis, ex quo celebrat, stat sacerdos. j. c. vt quisque, Host. Hic ergo loquitur de clericis, qui assistunt presbytero celebrati, i. de clericis, q. tenent chorū. vel loquitur hic de capell. quę chorū nō hnt, j. de habētib. fm Frā. [Presument] propria & temeritate. Aliud ergo, si essent inuitati. 62. di. c. 1. 2. & se. fm Ho. vnde, si scirent psallere, & deficerēt clerici, posset inuitari laici ad psallēdū, fm Fran. alleg. de reli. do. inter quatuor, facit 38. di. se. dulo. Dixit aut Inn. hoc c. loqui de honestate: nō. n. credit, qđ p̄facere sit peccatum mortale, maximē vbi nō est tria p̄suetudo. Nā, vt dicit Host. celebrāte summo Pōtifice oēs sunt simul mixti ad designādū forsan, qđ ipse oībus est cōis. nā & fm Dei cultū, neq; masculus, neq; femina, neq; liber, neq; seruus. oēs. n. eādē mercedē recipimus ī Christo, in auct. de mon. S. hic aut nobis, coll. 1. [Sed pars illa] sub. sed nec iuxta chorū clericorū psallentium, imō pars illa & c. [Clericis] jēt in & minorib. ordinib. Host. [Ad orandū] ne credat aliquis, qđ nullo modo liceret laicis ingredi presbyteriū, iō hoc submittit fm Ho. [Sicut mos^a est] hoc. n. seruat p̄suetudo, qđ expleto officio pōt quilibet intrare, & orare, & stare inter clericos, & in die resurrectionis cā cōicādi. & licet hic de cōione dicat, putat idem Fran. de alijs sacris, cum eadē sit rō. ¶ Sec. & gl. reddit cām, & textū fortificat. ¶ Ter. gl. & 4. ponūt quadruplex nomen loci intra cancellos, sed in quarto aliqui variāt. ¶ In & gl. 2. ibi, officijs] pro laicis, qui cantant in ecclesia, nō in pulpito, arguit Ioā. 29. di. non liceat. ¶ In gl. 1. chorus, ibi, Bon. & Ebrudunēsi, Host. [& ibi, homines] vnde nec olim subdiaconus intrabat. 23. di. nō oportet. 1. & 2. hodie secus, cū sit ordo sacer, de seruis nō or. miramur, fm Host. ¶ In gl. ult. ibi, p. consue. 100. di. qđ morē, de cōst. ex literis, Host. [& ibi, alij] Vin. T. & Gof. & Inn. [& in fi.] sed de illa parte nō erat dubitatio fm Ho. cū illā cuiq; liceat ingredi qū cūque. 35. q. 2. de his, de cōst. di. 1. ep̄s, nisi sit excōicatus ar. 2. 1. dist. clericos, b in fi. 25. di. c. 1. circa prin. 1. q. 1. non liceat. 24. q. 3. clerici. 33. q. 4. vir cū propria. vel, vt dicit Boa. hoc est orale, & intelligitur de capella, quę Romę est in palatio Cōstantini, vbi seruantur capita apostolorum Petri, & Pauli, quę vocatur sancta sanctorum.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Mos. Vide de ista dic. sicut, sup. de confir. vi. vel inu, examinata, & c. seq. per gl. & facit quod no. de dictione, secundum, in ca. Ab. de ver. fig. & per doct. & Bal. in l. si testamentum, C. de cond. inf. & vide ipsum in l. 1. C. de epi. & cler.
- b ¶ Cleros. Vide ibi gl. & 1. q. 1. qui studet, & in c. vir cū propria, infra alleg. & per Io. And. in c. is cui. de sen. excom. lib. 6.

S Y M M A R I V M.

1. Arma militaria clericis non licet, nec laicis, praterquā in casibus, & quibus, num. 3.
Arma clericorum orationes.
2. Epilogus, & additio glossarum, nu. 3. & 4.
Bellum qui gerit iniussu principis, tenetur l. Iulia maiestatis, excepto casu necessitatis.
4. Rubricę quod plus conuenit, intelligendum.
Clerici quo ordine pœnarum plectantur.

Io. And. super 3. Decre.

A 2

Ab

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Ab excommunicatione in puniendis, & clericis & laicis non inchoatur.

C A P V T II.

Clerici. Breue est [Arma] militaria, † quod clericis non licet, quorum arma sunt orationes, & lachrimæ. 23. q. 8. §. 1. & c. sequen. [Excommunicentur] contumacia exigente, infra eodem monasteria, Host. ¶ Prima gl. casum excipit quæ exponit, & textum fortificat. ¶ Secunda gloss. differentiam ponit, a qua in fi. recedit. ¶ In † gloss. 1. q. vlt. [vbi de hoc, in summa] & ibi, & c. quicunque] sed & laicis interdictus est armorum vsus. C. vt armorum vsus in scio prin. inter. sit, in rubro & ni. lib. 1. 1. sed solet princeps concedere, q̄ ob inspiciendos agros, vel aliā iustā causam proficiscens sine offensione alterius ci. gulo possit vti. C. de præpo. sa. cu. l. fi. libr. 12. Hostien. nam & qui sine iussu principis bellum gerit, tenetur l. Julia maiestatis. ff. ad l. Julia. ma. l. 3. in aucten. de armis, collat. 6. de man. princ. colla. 3. necessitate tamen imminente sufficit licentia magistri officiorum. C. de fabricen. l. fi. libr. 12. secundum eum. vide quod scripsi de restit. spo. olim. 1. super vers. duxeritis [& ibi, portare arma] etiam læsionis, secundum Ala. & Vincen. licet Hostien. cap. statim allega. induceret ad probandum de armis defensionis. ¶ In gloss. 2. ibi, intellige] secundum Tan. & Vinc. [& in fi.] vnde † & de clericis potest intelligi secundum Hostien. quod plus conuenit rubricæ, secundum Boa. qui secundum Host. & si primò suspēdantur, secundo excommunicantur, & tertio deponuntur. 47. dist. quoniam. de vsu. c. 1. & is est ordo. secundum quod not. de iud. cum non ab homine. sed nec laici statim excommunicantur, sed incipitur a pœna Latera. concilij, de vsu. quia in omnibus, vt patet in eod. tit. cum in dicec. cessi, in fi.

S U M M A R I V M.

- 1 *Supplementum effectus.*
Clericus quis sit cum presbytero regente plebem idoneus, & ornatus esse quib. debeat, & qualiter exercere. n. 3. 4. & 7.
Presbyter regens populū quot clericos secum habere debeat, & quales.
Soli, veh. minatur.
- 2 *Cantare Deo qualiter debeat clericus.*
Cantare diuersè accipitur.
- 3 *Clerico legere vbi vetetur.*
Epistolam qui dicant in ecclesia, & nu. 6.
- 4 *Castitatis amatores esse debemus.*
Castigatio temperata debet esse.
Eruditio potissimum morum.
- 5 *Epilogus, & additio glossarum. nu. 6. & 7.*
Ecclesia quot presbyteros habere debeat.
Euangelium si dicat presbyter, nunquid vt diaconus vtetur stola.
- 7 *Parochiani pueri quibus sint a clerico instituendi, & quibus a magistro, & nu. 3. & 4.*

C A P V T III.

Vt quisque. Alias vnusquisque, & sup. statui mus, vt sup. c. 1. [Clericū] idoneum ad suum officium exercē dum, quod consistit in societate, in cantinela, lectione, admonitione, & doctrina, vt sequitur Host. [Habeat] de honestate loquitur, nō enim peccat mortaliter presbyter, qui propter paupertatem hoc non seruat, Innoc. a canon v̄r velle, q̄ debet habere duos, de conse. dist. 1. hoc quoque, dic vt ibi [Secum] alioquin veh. soli. & not. hic societas [Cantet] est † Deo magis corde, quam voce

canendū. & caueat, ne Deū moribus stimulet, dum populū vocib. delectat. 92. dist. c. 1. & 2. Host. quod intellige, vt ibi no. & dicitur hic cantare, qui cum not. dicit officium. alibi dicitur cantare, qui meretricem describit. 88. dist. cap. 2. [Legat] non in † pulpito, nec in solēni apparatu subdiaconali. 23. distinctio. nō liceat: alias grauius puniretur, infra de nō ordi. nun. cap. 1. & 2. sed de plano & simpliciter hoc licet, vt hic. nam tota die videmus laicos literatos, nedum clericos tonsuratos, sine apparatu dicere epistolam. & sacerdotes in solenni apparatu subdiaconi dicere epistolā etiam præsente subdiacono, quicquid dicat gloss. & sic habes hic de cantinela, & lectione secundum Hostien. Et subfit talis, qui possit & sciat (Admonere) simpliciter sine prædicatione. & sic habes de admonitione, Host. (Suos) presbyteri scilicet (Castitate) cuius † sumus amatores, in auct. quibus modis natura. efficiuntur legi. §. illud quoque, collation. sexta. Et per hoc not. Egid. contra illos, qui tales pueros faciunt ruphianos (Alias castigatione) & dic recuperata, de homi. ad audientiam, Host. (Erudiat) potissime quò ad mores, infra eodem vt clericorum. hic etiam not. doctrina Hostien. ¶ Secunda † gloss. arguit. ¶ Tertia gloss. signat contrarium, & soluit. demum querit, & soluit. ¶ In gl. 2. in fi. canon videtur velle, quòd quelibet ecclesia habeat presbyterum, & diaconum. alibi, quòd duos presbyteros, primū, vigesimaquarta distinctio. presbyteri, & secundum, septima quæst. prima, illud. dic vt ibi. ¶ In gloss. & sit, ibi. subdiaconus) & 50. di. capitulo penultimo (& ibi, Recedere) hoc non probant iura sequentia, nec approbat consuetudo, secundum Hostien. Si presbyter dicat Euangeliam, nunquid vtetur stola, vt diaconus, scilicet sup. sinistrū humerū, vt vigesimaquinta distinctio. vnum. not. vigesimatertia distinctio. ecclesiastica (& in fi.) videtur tamē, quòd absente subdiacono, semper, si præsens est diaconus, debeat legere epistolam, vigesimaquinta distinctio. perlectis, Philipp. versiculo ad diaconum. ¶ In † gloss. ibi, psalterium) alphabetum, & prima literarum erudimenta, quod vbique fieri debet. ff. de vaca. mune. l. secunda, in fine, Hostien. (& in fi.) non enim loquitur de magistro, de quo habetur 37. distinct. de quibusdam, & infra de magistris per totum: quia ad illum non pertinet legere lectiones, vel epistolas, Ala. & Innoc.

A D D I T I O.

- 2 ¶ Innocen. Et quātam portionem habeat talis clericus, vide gl. & Ioan. And. in capitulo proposuit, de fil. presby. & est vtile hoc scire propter nota. per Ioan. Cald. in tractatu interdicti. quæstia. 72. & sequenti.

S U M M A R I V M.

- 1 *Clericis & simpliciter tonsuratis prohibetur coma, & barba.*
- 2 *Epilogus, & additio glossarum.*

C A P V T IV.

Siquis. (Ex † clericis) etiam simpliciter tonsuratis, si beneficiati sint, arg. supra de postul. lan. cap. primo, & infra eod. clericus, si tōsura, Host. (Comam) vel barbam, infra cap. prox. ¶ Secunda † gloss. casum excipit, & ponit versus. ¶ In gloss. vlt. in fi. Idem Vin. Innoc. a & Hosti & idem no. 23. dist. siquis, & infra de apostatis. c. 3. quod est verum, saluo eo, quod habes infra ne clerici, vel mona. c. 2. lib. 6.

A D D I T I O.

- 2 ¶ Innoc. Et sic per hunc tex. colligitur theoricæ communis gl. q̄ s. verbum præsents temporis inducat penam ipso iure, vide glo. in c. fi. de iura. cal. & in c. 2. de hæ. li. 6. & docti in Liubemus, C. de fac. san. eccl. & gl. & doct. in l. in criminali. C. de iurisd. om. iud.

S V M M A R I V M.

- 1 Coma nutrire mulieris est in sui velamen, & in signum subiectionis, etiam cum solenniter poenitet.
Comam clericus si nutriat, inuitus tondebitur.
Barbam similiter si nutriat; quam laici nutriunt in ordinibus militaribus.
- 2 Additio glossarum.

C A P V T V.

- 1 **Clericus.** [Comam] mulieris est in sui velamen, & in signum subiectionis nutrire comam. 30. dist. c. quam et, cum solenniter poenitet, non deponit, ut no. 50. dist. poenitentes. vide quod dixi in Cle. de sta. re. attendentes, in gl. per hac [Nutriat] alias inuitus tondetur, j. c. 2. [Barbam] unde videmus, qd in ordinibus militaribus laici barbam nutriunt, clerici non. ¶ In gl. 1. in fi. & quid significet ratio capitis, habes 12. q. 1. duo sunt, Phil. Goff. & dicam fm Host. infra c. clerici, versi. coronam, super gloss.
- 2 ¶

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus si non in sacris contrahit, uxorem non dimittit.
Professus si contrahit, separabitur ad uxorem, iterumque tondetur.
Clericus non sacer si contrahit, tonsuram portet, si vult clericali privilegio gaudere, vel si sit beneficiatus, & num. 3.
- 2 Beneficium simplex retinere potest per dispensationem episcopi.
Beneficium habens 20. dena. tantum cogitur facere seruitium.
- 3 Clericus quam duxerit uxorem dimittere non debet inuitam, nisi in casu.
- 4 Epilogus, & additio glossarum.

C A P V T VI.

- 1 **Clericus.** Si, fm vnam lectionem hoc c. ponit duos casus, principium, & finis vni: medium alium. Et est primus, qd si clericus non in sacris contrahit, uxorem non dimittit. secundus, qd si professus contrahit, separabitur ab uxore, & iterum tondetur. Potest et ponere vnum casum solū fm subauditum, quem faciam super ver. Tondeatur, qd magis placet Inn. ut fm hoc capitulum hoc dicat. Si clericus non est in sacris, nec est monachus, potest uxorem ducere: sed portet tonsuram, si vult privilegio clericali gaudere. vel intelligas de beneficiato, ut j. tit. 2. Io. [Accepit] Host. dixit c. intelligendum est de clerico habente beneficium ecclesiasticum, licet simplex, qui ducta uxore per dispensationem episcopi illud beneficium retinet, qui ex quo beneficium habet et 20. d. tantum, cogitur facere seruitium, infra de cl. non resi. conquerente, & portare tonsuram, inf. c. 2. Io. vel dic ut ibi fm eū [Nec monasterio] alias est hic ver. alias continuatur proximo dicto. & si dicas, qd ponit suum casum, construe sic, Traditus mona. a paren. nec uxorem permittatur & c. Tondeatur si vult privilegio clericali gaudere fm Inn. quod dic, ut inf. de cler. coniu. c. vno, lib. 6. [Uxorem inuitam] nam volentem dimittere posset religionis causa, seruata dist. de conuer. coniu. cum sis, & c. vxoratus, vel causa clericatus. 32. dist. seriatim, Goff. & Host. ¶ Vlt. gl. signat contrarium, & remittit. ¶ In gl. vlt. ibi, eos qui vbi de hoc [& in fi.] dic ut eod. tit. de cler. coniu. capit. vno, lib. 6.
- 2 ¶
- 3 ¶
- 4 ¶

S V M M A R I V M.

- 1 Clericum inuitum tondens Archidiaconus non incidit in canone.
Per alium potest, qui per se potest, ad versi. a suis.

Clerici carcerati possunt nolentes tonderi.

- 2 Eis non licet habere vestimenta, vel calciamenta inhonestia.
Additio glossarum.
Beneficia conferuntur in inuitos & quibus hic casibus.

C A P V T VII.

- 1 **Clericis** [Clerici] qui per clericatum se volunt tueri, Vinc. [Inuiti] nec incidunt in hoc casu Arch. in can. secundum Innoc. facit secundum Host. de sent. excom. cum voluntate. S. si quis verò [A suis] idest de ipsorum mandato, Goff. [Tondeantur] idest tonderi compellantur. vel dic qd et ob hoc carcerari possent, de apost. a nobis, Vincent. ¶ Secunda gl. duo elicit argumenta. ¶ In gl. 1. ibi, clerici vbi etiam dicitur, qd non liceret eos habere vestimenta, vel calciamenta inhonestia, Host. [& in fi.] ut patet in an. ¶ In gl. 2. ibi, inuitis unde soluitur pro inuito. ff. de nego. gest. soluendo, & pro inuito appellatur. ff. de appell. non tantum, Vinc.
- 2 ¶

S V M M A R I V M.

- 1 Monasteria monialium frequentans, monitus per episcopum si non desistit, cui subdatur poena, & qui, & num. 3.
Continens pro contento, figura locutionis.
Castitas de moribus fugit etiam intactis corporibus.
- 2 Moniales debent sub perpetua manere clausura.
Singulis annis per ordinarios visitantur etiam excepta.
Manifesta causa quibus casibus opus sit.
Commaturum, & Beguinarum non licet hospitium frequentare.
Arcere pro monendo corrigere.
Cognati quoque arcentur a monasterijs monialium.
Poeta uersus citatur.
- 3 Poenarum ordo aduersus clericum.
Semel etiam qui contra facit mandato, dignus est poena.
Supplementum ad decretalem.
Et, pro idest.
- 4 Excommunicatum vitari est excommunicationis sequela.
Excommunicationi subdi intelligitur per priuationem sacramentorum.
- 5 Epilogus, & additio glossarum.
Frequentia actus intelligenda arbitrio iudicis.
Visitatio importuna infamat.
Maledictis parere frustra, maximum malum.

C A P V T VIII.

- 1 **Monasteria** C. Frequentans est mon. monialium, monitus per episcopum, non desistens, si clericus est, deponitur: si laicus, excommunicatur. & secundum Innocen. hic ponitur continens pro contento, idest sanctimonialia monasteriorum. vel proprie secundum eum, quia non solum moniales, sed nec ipsorum loca frequentari dicuntur. nam, prout dixit Hostiens. saepe intactis ab immunda contagione corporibus fugit castitas ipsa de moribus, trigesima secunda quaestione quinta, nec solo. Cassianus de institutio. monachorum fertur Sancti Basilij Cesarien. sententia. Mulierem ignoro, & virgo non sum [Sanctimonialium] quae debent sub perpetua manere clausura, secundum formam decret. de statu regul. capitulo vno, libro sexto, & singulis annis per ordinarios visitari, etiam si sint exemptae, quod dic, ut in Clement. eodem titulo. de statu reg. attendentes [Manifesta] si. de censibus, cum Apostolus. S. prohibemus, de senten. excommun. sacro. de officio ordina. si canonici, libro sexto [Frequentare] sic nec hospitium commatrum, vel Beguinarum, de quibus habes 18. quest. 2. peruenit, & cap. perniciosam, Host. & Io. And. super 3. Decret. A 3 concor.
- 2 ¶

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

cōcor. fm Pe. 32. dist. hospitoliū [Arceatur] i. monendo
corrigatur, et si pro cā visitationis consanguinitatem
3 prætendat. nā & cognati poterit noīe culpa tegi. vnde
& a cōsanguineis cauēdum. j. ti. i. c. i. Host. [Immunis]
per suspēsiōē, vex excōicationem, & tandē per priua-
tionem, j. e. vt clericorū. S. si quis igitur, & j. tit. i. sicut,
& c. se. nā si spreta monitione illuc redierit et semel, di-
gnus est pēna, j. tit. i. c. 2. Host. [Si laici] sup. in his deli-
4 querint, & est similis distinctio de vsuris, præterea, de
exces. praela. clerici, de priuilegiis tuarum [Ei] pro i. est j. n.
excōis sequela excōicatum vitari. i. q. 3. [Sicut Aposto-
li] vel qd dicit. subdatur, dic per priuationem sacramē-
torum. Pet. Egi. placet, qd hic respiciat actū denunciatio-
5 nis. ¶ 2. gl. j. respondet per qōnem. ¶ In gl. 2. l. 3. vide
6 de adul. c. 3. super ult. gl. ¶ In j. gl. i. in fi. [ar. i. q. 3. nō
sunt. i. 2. q. i. nolo, Ala. ¶ In gl. 2. ibi, videtur] ad idē. 22.
dist. his igitur, & 81. dist. clericus [& ibi, Repetita] & in
fi. [& ibi. l. 3.] qd dic vt inf. de her. super eo [& ibi, vnam
vicem] Host. intelligit frequentiam fm cōem vsum lo-
quēdi, ar. ff. de fluminib. l. i. qñ. s. incipiunt homines in-
de loqui, & obloqui, ita, qd ad prælaturam fama peruenit.
86. dist. si quid, de acc. a qualiter. 2. hāc ergo frequentia
bonus iudex arbitrabitur fm eū, de off. deleg. de causis,
vel dic vt ibi in tex. [& in fi.] Hiero. ad Demet. Impor-
tuna visitatio infamat. vnde & si nil mali sit operis, ma-
ximum tamen malum est frustra patere maledictis.

ADDITIO.

¶ Accula. Vide de ver. solutus est. in l. Mela. §. i. ff. de alim & cib.
leg. per Bar. de ver. consuevit, in c. cum de beneficio, de praben.
lib. 6. & vide Ioan. And. in c. si. de consue. in tertio membro sum-
mæ, & doct. maximē do. Bart. de Salic. in repetitione l. de quibus,
in 6. & 7. q. ff. de legi.

S V M M A R I V M.

- 1 Tria continet hac decretalis & qua.
Episcopi possunt statuere certum numerum ministrorum.
In commune quoddam bona veniunt, & quando, nu. 2. & 10.
Simul comedant & dormiant, ibid.
- 2 Vestrum pro vobis subiectum.
Episcopalis auctoritas ad que munita.
Propter abusum priuilegium, & appellatio excluditur.
- 3 Ecclesiam collegiatam, vel conuentualem facere possunt epi-
scopi de Parochiali.
- 4 Licitum si est, non infertur esse necessarium.
Pena nulla grauior excommunicatione in ecclesia.
A correctione non appellatur.
Episcopi sunt presbyteri.
Reconciliatio non competit minori, quam presbytero.
- 6 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.
Fructuū appellatione continetur, quod superest deductis sum-
ptibus iustis.
- 8 Additio glossarum.
Expendens plusquam lucretur, pauper habetur.
Reditum non totū consumendū, vt aliquid supersit annuatim.
Sic & a Prælato fieri expedit, nisi in casu.
In pauperes redditus effundendi.
- 9 Ultra facultates ecclesie si numerus ministrorū augeatur, op-
ponere se potest etiam vnus de ecclesia solus, & quo casu.
- 10 Clericorum communiter viuentium priuilegium quod.
Communio materiam discordie creare solet.
Regulares non includuntur hoc capitulo, quia hi tenentur si-
mul viuere.

C A P V T IX.

1 Quoniam. Dicebat j. Host. tria continet, sta-
tutum, prætium, & penam. Sta-
tutum cōtinet tria, qd epi possint
statuere certum numerum ministrorum. secundo. qd bo-
na veniāt in cōi. tertio, qd simul comedāt, & dormiant.
Pēna triplex, officij, beneficij, & grauior. primū cōsistit
circa duo, absolutionem, & pñiam. Vltimò excipit fa-

cti auctoritatē. secunda prin. ibi. Si qui vero. tertia ibi,
indulgemus [Vestrarum] j. vobis subiectarū [Valeatis]
epis loquit. & sic patet in registro fm In. & patet etiā in
antiqua ex textu, nō ex superscri. vbi dicebat Grego. qd
munire volebat epālem auctoritatē ad rescanda no-
cua, & vtilia inserēda, & fuit iste Greg. VIII. q. secutus
fuit Alex. III. & præcessit Inn. III. [Veniant] si consuetu-
do nō sit q̄ria, nec aliud obsistat. sed & q̄ consuetudinē
ex cā hoc fieri pōt, puta pp turpem vitā, quā inducit di-
uisio, argum. inf. de reli. do. inter quatuor, & inf. ne cle.
vel mo. relatū. & expressius. 32. dist. quicunq; nā & pp
abusum priuilegiū excluditur, ar. de priuilegiis parentib. &
3 c. se. C. vbi sena. l. i. & appellatio, vt inf. sequit. [In] com-
mune) no. per hāc Abbas, qd epi de ecclesia parochiali
pnt facere collegiatā, vel conuentualē, dū tñ sufficiant
facultates; & sic dicit fuisse terminatū per magistrum
suum, & seruatum in diēce. Claremon. & de hoc inf. de
iure pa. nobis (Contradictores) quia nolunt, vt veniāt
bona in cōi: volunt per se viuere, nec volunt cum alijs
comedere, vel dormire sub eodem tecto, Pe. (Licitum)
4 ergo j. nō necessarium (Beneficij) quasi per q̄ntiam fm
Ho. (Grauiori) puta excōis, quia nulla grauior in eccle-
sia. 24. q. 3. corripiantur, Host. (Opus fuerit) quia moni-
ti non obediunt. s. c. proxi. Host. (Non obstante) quia a
correctione nō appellat. s. de of. or. licet (Simul viuūt)
taliserat diaconus ille. inf. qui cleri. vel vo. c. i. & ideo
eps illum potuit absoluerē, Vinc. Phi. tu dic, vt ibi (Ali-
nus) per can. i. 7. q. 4. Siquis suadēte (Reconciliandi) cū
5 vos epi sitis presbyteri, de exces. præl. ex literis. hoc. n.
officiū minori, q̄ presbytero non competit. 24. qu. 3.
notandum; de hoc sup. de elect. dudum. 2. ver. tandem,
fm Ho. (Expectet) sequebatur in an. quod de mulieri-
bus, & his, qui senectute, vel infirmitate grauiantur. volu-
mus obseruari. & facit ad id, quod dicam super glo. pe.
6 ¶ Prima gloss. not. triplicis tēpense rationem habē-
dam, & de residuo numerum taxandū; alleg. 5. concor.
¶ 2. gloss. all. tres can. pro, & duos q̄, quos dupliciter sol-
uit. ¶ 3. gl. rñdet p qōnem, de quib. clericis hoc intelli-
7 gatur. ¶ In glo. i. ibi. l. i.) quæ sic iacet. hoc fructuū no-
mine continetur, qd iustis sumptibus deductis superest.
8 ¶ In i. gl. tibi, expensarum) ff. de coll. bonorū, eū emā-
cipati. §. i. dr̄ enim vulgariter & metricē. plusq̄ lucre-
tur, expendens, pauper hr̄, fm Hostiē. qui consuluit hic
Prælato, qd tale moderamen habeat, vt non totū reddi-
tum ecclesie in alimenta decernat: sed studeat, vt ali-
quid de redditibus supersit annuatim more boni tuto-
ris. ff. vbi pu. educ. de l. 3. i. respon. nisi cū pauperes
egent, tunc effundat. 16. q. i. c. fi. 12. q. 2. aurum, de hoc
9 de pign. ca. i. (& in fi.) & hoc tēcalu vnus solus de eccle-
sia se potest opponere, vt dicam infra de conc. præ. ex
parte, super ult. glo. dicit Abb. qd G. Na. tenebat q̄rium
eius, quod dicit G. hanc exceptionem cōpetere q̄ impe-
trantem. & hoc ideo, quia duo mandantur, vt recipiāt,
& vt prouideant: & si non pnt fm, tenentur ad primū,
pro eo, sup. de rest. spo. c. fi. & facit quod not. de rescri-
constitutus. Boa. ius. de præb. dilecto, fatetur hanc glo.
veram in ea parte, qua loquitur de eccle. quæ non ha-
bet præbendas distinctas, vel ipsarum numerum. In ec-
clesia verò, quæ habet numerum, dicit g. fallam: quia
ibi dicit exceptionem non habere locū. nil allegat, te-
ne quod dixi de præsumpt. cap. si. super prima glo. ¶ In
gloss. i. ibi, tolerat) ad de quod not. 4. dist. in. §. leges (&
ibi, de iure) non tanquam clericis, sed tanquam paupe-
ribus, fm Tanc. Vinc. & Goff. & not. i. qu. 2. sacerdos (&
ibi, Anglorum) & fuit locale fm prædictos (& in fi.) Di-
cebat Hostiē, vtrum j. clerici diuisim, vel in cōi viuāt,
arbitrio episcopi relinquendum, quod probat per lite-
ram, supr. valeatis, & inf. licitum sit. ex quorum verbo-
rum mēte dicit hic apparere, & nō quicquid iudicis vo-
luntati & c. ff. de iud. non quicqd. remittit autem in hoc
ad sum.

ad sum. eo. tit. §. 1. ubi de hoc plenè distinguit. ¶ In gl. ex hoc, ibi, monaci) ibi no. Goff. & Io. 16. q. 1. decimas a populo, & 17. q. 3. nullus, Inn. & Host. hic. q. hoc est privilegium clericorum communiter viventium. Ratio, quia communio materiam discordiæ creare solet, ff. de leg. 1. c. pater. §. dulcissimis. & bene facit, infra de sen. excom. ex tenore, in fi. probatur hoc: quia decret. dirigitur episcopis, ut dixi in textu, & quia hoc, q. viuant simul, ponitur in voluntate episcoporum, ut supra dixi. ergo regularibus non loquitur: quia illi tenentur simul vivere, secundum Host. 12. q. 1. non dicatis, & supra gloss. proxi. & facit litera an. quam posui in fi. c. quæ satis ostendit, q. de Prælati regularium hic non loquitur [& ibi, non habent] secundum T. & hoc tenet Pet. & Abb.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudices ecclesiastici gratis iudicare debent, nec exigere possunt decimam, vel aliam partem litis, etiam si hoc habeat consuetudo, vide num. 3. & 4. de his quæ possint habere, & qui, & nu. 7. 8. 9. & 10.
- 2 Divisio capituli.
- 3 Bona quæ possint fieri mala, quæ non, & quæ sint indifferentia. Mala quoque quæ sint huiusmodi.
- 4 Contra iudicem repetitio in triplum danda & quo casu. Expensas habere victus cui iudicium liceat, & nu. 7. 8. 9. et 10.
- 5 Pro absolutione facienda nihil est exigendum. Iudici quod quis dedit pretium, ut iuste iudicet, an repetere possit.
- 6 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 7.
- 8 Additio glossarum, & num. sequentibus. Vexationem redimere non est malum, nec species mali. Sportula quibus dentur, & qua de causa, & a quibus, & nu. 9. et 10. quid sint, num. 9.
- 9 Siliqua quid.
- 10 Assessori an et quid detur a litigantibus. §. in gl. assessor. Iudex ordinarius ignorare canones non debet, non tamen leges tenetur scire, ibid. Causa ecclesiastica secundum canones regulariter terminari possunt, ad finem.

C A P V T X.

- Cum ab omni.** Casus. Ecclesiastici ꝑ iudices gratis iudicare debent, nec exigere possunt decimam, vel aliam partem litis, et si hoc habeat consuetudo. Et dicebat Host. q. decret. facit tria. primò reprehendit iudicium avaritiæ. secundo ponit reprehensionis causam. tertio concludit iustitiæ. secunda ibi, nõ attendentes. tertia ibi, ideoq; [Specie] dixit ꝑ hic Abb. q. quædã de se bona sunt, quæ nulla intentione pnt fieri mala, ut Deum diligere, & si. Quædam ecotrario sunt mala fm se, quæ nulla intentione pnt fieri bona, ut fornicari, & si. Quædam sunt de genere bonorũ, ut dare eleemosinam, & si. quæ ex circumstantia pnt fieri mala, ut si fiant ad popam. Quædam sunt indifferentia, ut leuare festucam de terra, quod pnt esse bonũ, ut mihi, vel alteri profit. & malũ, ut ex ipsa alteri noceat. de his loquitur ver. quicquid agat homines &c. hoc ergo intedit, q. non solũ ab eo, qd est malũ fm se, sed et ab eo, qd est malũ occasionabiliter, vel mali spēs, est abstinendũ [Præcipiat] 1. ad Thess. vi. & inf. de si. audiuimus [Delegatione] multo minus ꝑ hoc facere potestis, cum procedetis ex ordinaria potestate, Ho. [Decima] puta duos so. pro libra [Expensas] de istis dic vt 7. de rescr. statutũ. §. insuper, & §. se. lib. 6. Et id quod ad delegatos. Dixit hic Inn. q. ordinarij suis expensis cas agere debent: nõ sic in visitatione, remittit de c. si. Ro. li. 6. [Pignorib.] in triplũ danda est repetitio cõtra iudicẽ. C. de pẽ. in. qui ma. in. aut. sed nouo, a La. [Ex ipsi] bñficijs, quasi nõ erroris, vel alias illicitè acquisitis, Ho. [Honestè] in hoc facit ad ti. Pe. & Ho. [Hmõ] oibus

quæ dicta sunt in prin. c. 3. de rescri. olim [Abstinētes] ne alienum iurgium nobis sit pudor, dũ idem est cognitor, & mercator. Cad l. Iul. re. l. oēs. Vin. [Gratis] ergo nihil exigatis vltra, quam interfit: quia hoc non decet, inf. de pẽ. suam. nec occurrit qua ratione id licitè facere possint. pp laborem enim non, cum Papæ sit obediendum. §. de rescrip. si qñ: pp iudiciũ non: quia non debet esse venale, vt sequitur: sed nec pp victualia, cũ ad hoc sint vobis constituta stipendia, vt præmisit secundum Hostien. qui voluit dicere de mente huius decret. esse, q. delegatus sufficienter beneficiatus parcens burse beneficij, viuens de bursa litigantium, peccat, & inhonestè viuit, cum stipendia beneficij sint de publico patrimonio Iesu Christi. infra de preb. cum fm. contentus sit ergo de his, quæ prestantur a dño, sicut & iudex his, quæ prestantur a fisco. in auct. iusiuran. quod præsta. ab his, colla. 2. compenset ergo, quæ domi expenderet, in auct. de mand. prin. §. illud, coll. 3. vt iudi. sine quoquo suffra. §. nulli, collat. 9. & 10. q. 3. cauendum. vltra illud tamen petere potest, quantum interest. ff. de incen. rui. nau. l. 1. §. ex incendio. §. de procu. cum pro causa. sed dic, vt de rescrip. statutũ. §. insuper, & §. seq. vt ibi no. in prin. de pœnis contrafacientium vide, quod satis dicam infra de si. & si quæstiones, super vers. recipietis [Iustum] vnde pro ꝑ absolutione facienda nihil est exigendum, infra de sim. ad aures, Host. [Vedere] 11. q. 3. non licet. an verò, qui dedit iudici pretium, vt iuste iudicet, illud repetere possit, no. ea. q. qui rectè, & 14. q. 5. nõ sanè [Venales] an vendendo iustam sententiam committatur si. no. infra q. 3. vendentes. ¶ Prima gl. casum ꝑ excipit, quem determinat, & signat contrarium. ¶ Secunda gl. rñdet per quæstionem, an fm l. & c. soluit, q. nõ, allegat contrarium, & soluit. ¶ Tertia gl. respon. per qd. an debeantur expensæ iudici. & distinguit inter dele. Papæ, & ordinarij, vel delegatum ordinarij. ¶ In ꝑ glos. 2. ibi, consulta] magister census pro publicatione testĩ, qd non excedit 100. aureos, nil mercedis consequi debet [& ibi, decima quantitatis] libello cõprehensæ, quam soluit actor victus iniuste mouens litem [& ibi, Plebiscito] sequitur, cauetur, ne quis præsidium, munus, donumue caperet, nisi esculentum, vel poculentum, quod in tres dies proximos consumatur. ¶ In gl. gratis, in fi. [ita, q. si condemnatus fuerit ad expensas, vel fructus, non repetet illas, vt ibi. ¶ In gl. vlt. ibi. l. venales] cano. in §. proxi. alleg. ¶ In ꝑ gl. 1. ibi. in fi. [Dicit Host. q. redimere vexationem non est malum, nec species mali. 32. q. 4. qui peccat. canon ille ad hoc inducitur ad contrariũ, quia dās repetit. pro solutione vide quod ibi no. 11. q. 2. qui rectè. ¶ In gloss. ibi, ordinarij] civilis fori, quia in ecclesiastico sportulæ non debentur; super quod vide quod scripsi de plus peti. cap. vno, super gloss. antepen. (& ibi, sportulas] an has habeat arbiter, vide in Specul. de arbit. §. si. vers. sed nõquid arbiter. & dic sportulas dandas executoribus pro remuneratione sui laboris, in auct. de litigio. §. ad excludendas, coll. 8. officialibus enim vtraque pars respondebit pro labore, argumen. 14. quæst. 5. non sanè. a clericis verò recipiuntur quatuor tantum siliquæ nomine sportularum, & nihil dant episcopi, qui contrauenerit, cingulum perdit, in aucten. de sancti. episc. §. sportularum, colla. 9. C. de episc. & cleric. aucten. sed hodie, & est siliqua ꝑ quarta pars vnciæ. hoc est 20. pars assis. i. libræ auri, secundum quosdam. alij dicunt, quod est 20. pars solidi. Iac. Bald. & Ioan. vt no. Acc. in præalleg. aucten. sed hodie. dicunt hanc fuisse monetam sic vocatam, qua prouinciales vtuntur. alij dicunt, quod est quarta pars denarij, propriè autem sportulæ erant ipsa vasa muneratoria, idest vbi ipsa munera per officiales ponebantur, quæ dabantur pro eis, vel pro iudicibus. Sicut ergo dicuntur sportulæ Saturnales munera, quæ dabantur pro fabulis Saturna. Io. And. super 3. Decre. A 4 37. dist.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

37. dist. legant, sic iudiciales, quæ dantur pro iudiciali lite [& in fi.] & 3. q. 7. §. 1. ver. arcentur etiam, ubi de hoc, & plenius ff. de pact. l. sumptum, quod. ¶ In t. glo. delegati, ibi, eximia [in esculentis, & poc. ulētis tantū, quod dic, vt infra de rescrip. statutum. §. in super, lib. 6. [& ibi, dat leg.] malitiosè, fm Vin [& ibi, contrafaciāt, Dixit Goffr. de consue. tam Prælati, q̄ priuati proficiscētes pro causis delegatis petunt omnes expensas. plus videtur placere G. in Spe. de salarijs. §. 1. ver. si. verò ordinarius, & se. q. consue. possit deberi quota, ibi videas. ¶ In gl. gratis, ibi, omnes expensas [veniendo, stādo, & redeundo, infra de rescrip. statutum, in fi. lib. 6. ¶ In gl. assessor, ibi, non licet] hic adde quod ibi no. [& in fin.] quod dic, vt j. de rescrip. statutum. §. assessorē, lib. 6. de ordinario aliquid tractatur in Spe. de assessor. §. salariū, ver. 1. Io. de mo. mur. in sua disputatione hoc tenuit, quod ordinarius in causa matrimoniali non poterit cogere partem inuitam ad deponendum salarium assessoris; allegat hoc c. & supra de off. ord. inter cetera, & qd dixi post Innoc. super vers. expensas. Item, q̄ ordinarius non debet ignorare canones, maximè in causis matrimonialibus, de consang. & affi. c. 1. Item cum hoc non sit iure expressum; ergo non licet ei. 10. q. 3. quia cognouimus. & ad hoc sunt sibi reditus deputati, vt hic. si ergo indiget, salarium soluat. Si dicas, multi casus occurrunt, quibus iudicare debet fm leges, quas tamen scire non tenetur. de primo habes, de no. oper. nun. c. 1. ubi concor. in & super 1. gl. secundum patet, ne cler. vel mo. no. super Spec. respondetur, q̄ illud rarum. nam regulariter secundum canones terminari possunt ecclesiastica causa, de priuileg. super Spec. & debent, de consti. c. 1. de of. or. c. 1. Et si ille casus occurrat, de suo soluat, vt prædixi. ¶ In gl. ult. ibi, veniales] hic adde, qd ibi no.

ADDITIONES.

- a ¶ Nouo. Ei confiscantur bona etiam exclusi filijs, & æquiparatur crimini læsæ maiestatis, vt ibi not. dic. gl. & ibi vide per Bal. & an ista pignora possint tepeti, & qua actione, vide gloss. & ibi Bar. in l. 2. ff. & C. de con. ob. tur. causam.
- b ¶ Sportulas. An habeat a partibus salarium, vide plenius in Spe. de sala. §. 1. ad fi. & scias, quod etiam in foro ciuili in causis sumarijs non præstantur sportulæ, vt not. gl. in l. sacris, C. de spor. lib. 2. nec in causis miserabilium personarum, vide Bald. in auct. generaliter allegat. in gloss.
- c ¶ Adde, an autē iudex teneatur de imperitiā assessoris. vide Bart. in l. hoc edicto. ff. quod quisque iur. & an assessor teneatur de iniustitiā potestatis, vide de appell. cap. quoniam, per Bald. ibi vide Bart. Bal. & ibi per d. Bar. de Sali.

S V M M A R I V M.

- 1 Religiosi diuersi habitus missi ad prædicandum de nouo conuersis se possunt in vnum superiorem habitum, propositumque confirmare, vide num. 4. Obseruantia hic refertur ad viuendi modum.
- 2 De scandalo vitando, remiss.
- 3 Epilogus, & additio glossarum. nu. 4. Habitus varij quo casu non deferendi.

C A P V T XI.

- 1 Deus qui. C. Religiosi t̄ diuersi habitus missi ad prædicandum de nouo conuersis, se possunt in vnum superiorem habitum & propositum confirmare. pars de diuor. & de pe. & remiss. Deus qui [Obseruantia] in modo viuendi, vt quia vnus carnes comedit, alter non: vnus lingua loquitur, alter signis, Pe. [Vnum Euangelium] & vnū Deum
- 2 [Scandalum] no. pro scandalo vitando, quod dic, vt j. de no. op. nunc. c. 2. [Propositum] in modo viuendi, Pe.

[Conformeris] cōcor. j. de Iudæis, quam sit. & vide qd ibi dicam super vers. concedimus, & quod j. dicam. & no. q̄ sine causa superiorem habitum monachalem non portās, licet ex parte inferiori illum deferat, apostata & excōicatus est, per decr. 2. ne cle. vel mo. li. 6. Si n. hoc licet ex causa, sine causa non licet. ad idem cle. eo. titu. qm̄, in prin. & circa medium. ubi de hoc in gl. hæc litera. & vide quæstionem in regula, certum est, de reg. iur. li. 6. ¶ 1. gl. arguit t̄ illud determinat. ult. arguit pro Hug. ¶ In gl. 1. ubi, de substantia] idem In. & Ab. Ho. remittit ad no. inf. de regul. ex parte, de voto. c. 1. [& ibi, in noua] ubi de hoc (& ibi, superiori) hoc intendit. erāt ibi religiosi nigri habitus, albi, & grisi. Item variātes in forma, alij cappas clausas, alij apertas, alij stocum, vel cucullā ferentes; alij rondellum, alij scapulare. concordabunt ergo in vnum colorem, & formam. Et credo, q̄ hodie hoc facere possent, si viderent expedire. sed de facto non seruant, quia non vident ex hoc scandalū [& in fi.] de hoc j. de præb. præterea, arg. cōtra, inf. de reg. super eo, ubi contrarium tenet Host. & de reli. do. inter quatuor, & est speciale propter curam animarum. & sic intelligitur de sta. reg. quod Dei, ubi etiam hoc no. Ho. & decr. hoc non facit, quod loquitur in regularibus tantum. ad c. quorundam, responde, vt ibi no. in 1. gl. idem dico de c. 2. §. 8. dist. f. quod etiam soluitur in gl. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 Ludibria, vel ludi theatrales in ecclesijs, vel per clericos fieri non debent, & n. 2. & 3. Diuisio capituli.
- 2 Mimi, & Histriones nullo tempore etiam post penitentiam promouendi siue dispensatione Papæ, & qui. A promotione ad cleruatum infamia, et nitas personarum prohibet.
- 3 Ecclesiæ sunt demus orationis. Theatrales ludi qui. Theatrum quid, et quid in eo contingat. Larue quid. Diaconi prius, quam presbyteri ludis vacare consueuerunt, et quibus diebus.
- 4 Epilogus, & additio glossarum.

C A P V T XII.

Cum decorem.

Casus. Prætextu t̄ cōsuetudinis ludibria, vt theatrales ludi in ecclesijs, vel per clericos fieri non debent. & pars supra de fi. presb. & inf. tit. 2. alleg. 3. [Cum decorem] & duo facit. primo ponit factum reprehensibile, secundo. ibi, Fraternitati, illud præcipit emandari. dicebat Hof. tria facit, reprehendit ludum quo ad locum: quo ad personam mādāt, q̄ illud corrigatur [Ludi] mimi t̄ & histriones nullo tempore etiam post penitentiam sunt promouendi nisi per dispensationem Papæ, si. d. c. 1. & c. præterea. 4. q. 1. e. 1. sunt etiam infames, de cons. dist. 2. pro dilectione. a ff. de his, qui not. inf. l. 2. §. ait prætor. ff. de postu. l. 2. & intelligitur de his, qui publice coram populis faciunt gestulationes sui corporis, vt ex prædictis ll. apparet. Si enim in occulto etiam coram pluribus aliquis saltaret, vel corripiret, non prohibetur a promotione post penitentiam. Idem videtur, si semel tantum, vel pluries fecisset hoc coram populo, dummodo non assueuisset, nec esset infamia. infamia enim, & vilitas personarum est causa, quare prohibentur promoueri. nam sine peccato hæc fieri possunt: quia David & plures boni saltauerunt sine peccato. qui enim hoc faceret ad consolationem alicuius infirmi, vel ex alia iusta causa, non peccaret: sed assuescere in his non potest esse sine infamia & nota vilitatis, & maxime in his, qui querunt inde lucrum, illud aut certū est, q̄ si quis habet beneficium, vel officium histrionis, in aliqua curia, pro moueri

moueri nō pōt. & sic intelligitur 5 i. di. c. 1. & c. p̄terea, s̄m Inn. ad idē j. eo. clerici, in prin. in aut. de sc̄is. ep̄is. §. interdicimus aut̄ sanctissimis, Host. & facit j. eo. ca. vno. li. 6. [In ecclesijs] qđ nō decet, cū f̄ ecclesię sint domus orōnis. j. de immu. ecc. cū ecclesia, & c. 1. cuius zelus nos comedere dēt, de cust. eucha. c. 2. Ho. [Theatralis] sic dicti, q̄a fiunt in theatro. & est theatrū locus, vbi hoīes conueniunt ad ludum theorandū, siue specularandū, s̄m Inn. & Hof. [Ludibriorū] quasi irrisoriū ludorū & viliū, & inhonestorū quo ad clerū [Spec.] iuxta illud Ouidij, Spectatū veniunt, veniunt spectentur & ip̄s. Et locus casti damna pudoris hēt [Laruarum] laruę sunt deformitates hoīum p̄ appositionē pelliū, vel colorū. Inn. [Diaconi presbyteri] v̄r ordo p̄posterus. tñ veritas hēt, q̄ diaconi in die beati Stefani, quia Diaconus fuit, presbyteri sequenti die S. Io. consueuerunt hoc facere [Honestus] in hoc facit ad ti. Pe. (vel) pro imō, & sic ponit̄ correctiue. sic j. de reb. ecc. non alie. c. si. alibi ponitur disunctiue, de rescriptis inter ceteras. Host. ¶ Prima t̄ glo. distinguit inter ludos lasciuia, & compunctionis. ¶ In glo. 1. ibi, prohibentur idem Inno. & Host. [& ibi, filios suos] Hier. 3 i. & Mat. 2. vbi & Lucē 2. habētur ēt quę p̄cedunt. ¶ In gl. 2. in fi. vnde dicebatur in an. festiuitatib. q̄ continue natale Christi sequuntur. vide qđ no. in cle. de cele. Mis. c. 1. in gl. in quib. & qđ dicam de sta. mona. cum ad monasteriū, sup. ver. obseruanda.

ADDITIO.

¶ Dilectione. Et possunt exheredari, vt ibi no. & in aucten. non licet, C. de li. p̄te. & vnde isti habuerint ortum, vide in Valerio lib. 2. c. 1. circa medium, vers. vtrum, & vide de istis, in c. donare. 86. distinct.

SUMMARIUM.

- 1 Diuisio decretalis.
De moribus magis, quam de genere curandum.
Continentia & castitas synonyma sunt.
Sumitur & propriē & generaliter.
- 2 Præsertim, pro maxime.
Diffidentia filij, de quorum salute diffiditur.
In clericis puritas cordis, & mundities corporis exigitur.
Fornicarius clericus, quamuis occultus, suspensus est quod ad se, & ad Deum.
- 3 Pœna grauior, & leuior pro qualitate personæ.
Fornicatorum pœna quæ.
Pœna duplici quis punitur aliquando, & quo casu hic.
- 4 Pretio comparantur & preces, & carnalitas.
Pecunia non sunt delinquentes coercendi, nisi in casib. et quib.
Ex auaritiæ causa fieri p̄sumitur, si pecuniaria infligatur p̄na, & quando.
Adulterium magis in coniugato, quā in clerico puniendū, in fi.
- 5 Additio glossarum.

CAP. XIII.

¶ Vt clericorum. C. Prima t̄ pars indicit clericis castitatem: secunda pœnam imponit.

tertia aggrauat. quarta punit p̄latos negligentes & corruptibiles. quinta punit Græcos incōtinentes. Host. secunda ibi, ne verō. tertia ibi, si quis igitur. quarta ibi, p̄lati. quinta ibi, q̄ aut̄ [Mores] de his magis q̄ de genere curandū est. j. de p̄ab. c. pen. [Actus] exteriores, Pe. [Continenter, & caste] q̄ in hac m̄a hęc sint synonyma, patet s̄. de ata. & quali. a multis, & j. de conuer. coniu. c. 1. idē, p̄banteo. ti. cū sis, cū duob. c. sequent. & de cle. con. c. 2. cum duob. sequentib. & cū decr. cum olim. sed s̄. de sum. Tri. firmiter, in fi. continētia sumitur p̄ castitate, q̄ corruptionē carnis non sequit̄. qñq; latius d̄r continētia habitus inuictus ab oī delectatione, non solum s̄m tactum, quod facit castitas stricte sumpta, sed etiā s̄m gustum, visum, auditum, & olfactum s̄m hoc, vide

Hier. in tractatu fidei. E. & 3 Ioni. D. [Vniuersi] ēt inferioris ordinis. j. ti. 1. si autē [Præsertim] pro t̄ maxime, q̄a hi p̄cipue astringuntur, j. ti. 1. c. 2. & 3. Host. [Diffidentia] j. de quorum salute diffiditur [Puro corde] Seneca ep̄i. 5 i. ad Lucillū. Projice quæcunq; cor tuū dilaniant: quæ si aliter extrahi nequirent, cor ipsum cū illis euellendū erat [Mundo corpore] fornicarius enim, quā tuncunque occultus, suspensus est quo ad se, & quo ad Deum, j. tit. 1. c. 2. & Host. [Incentiuum] i. appetitum, Pe. [Magis] quod consideratur t̄ ex quantitate, & altitudine dignitatis. 40. di. homo, Pe. & Ab. [Minus] j. de homi. sicut dignum. 32. q. 7. adulterij [Sanctiones] s̄m rigorem pœna fornicatorum est depositio, vt 8 i. dist. presbyter. secundum temperatiam fragilitatis nostri temporis. 33. di. fraternitatis, minus punitur. 82. dist. presbyter, Goff. [Suspensus] ab homine. 11. q. 3. si quis episcopus, vel à iure, vt quia notorius. Host. [Duplici.] s̄. pro fornicatione, & pro contemptu suspensionis, Goff. licet altera sufficeret, j. tit. 1. sicut Host. [Maxime] q. d. idem si per t̄ preces, vel carnalitatem aliqua corrumpatur, infra de p̄aben. graue, Hostiē. [Pecunia] quam imburfat, & ideo puniendus, & sic patet, q̄ delinquentes non sunt in pecunia puniendi, de offi. or. irrefragabili, de p̄nis, licet, in auct. vt iudi. sine quoquo suf. §. cogitatio, de man. prin. §. oportet, vt nulli iudi. §. quoniam vero, colla. 9. sed in talibus reprehenditur pecunia ex auaritiæ fonte leuata, quod semper p̄sumitur, si imbursetur: secus, si ex causā correctionis, & fonte charitatis hoc fiat quod p̄sumam, vbi iudex non imburfat, sed pauperibus erogat, & sic intelligas de offi. or. dilectus, cum si vt imponatur pœna, quæ magis timetur, vt lit. non conte. quoniam ad hoc 23. q. 5. prodest, s̄m Host. [Pari] suspensionis ab officio, & depositionis contumacia exigente, Host. [Cum legitimo] idem & concor. de p̄ce. & re. quæsitum, & c. oīs. §. sacerdos, s̄m Host. & arguit per hoc Ab. coniugatum grauius puniendum, si alterius torum violet, q̄ clericum adulterantem. ¶ In t̄ 1. glo. ibi, colla. 6. hanc & seq. vide in p̄ab. c. clerici, super 1. & vl. glo. ¶ In gl. ecce quanta. dixit hic Abb. hoc verum in suspenso ab homine: secus in suspenso à iure, cōtrarium dixi in textu, secundum Hostien.

SUMMARIUM.

- 1 Clericus crapulosus, vel ebriosus monitus nō desistens, ab officio, vel beneficio suspenditur, & nu. 3. vbi distinctus.
Luxuria, auaritia, gula clericus interdicatur.
Ebrietas quando sit peccatum mortale, & nu. 5.
Fomes est omnium vitiorum, nu. 1.
Vinum merum bibere quando non liceat.
- 2 Ex epulis, vino, luxuria, voluptate quæ gignantur, & nu. 4.
- 3 Monitio vbi requiritur, hic casus.
- 4 Epilogus, et additio glossarum.
- 4 Temperantia, et abstinentia vtilitas quæ.
- 5 Ab officio suspensus an à beneficio suspensus intelligatur, et quando.

CAP. V. T. XIII.

A Crapula.

Casus. Clericus t̄ crapulosus, vel ebriosus monitus non desistens, ab officio, vel beneficio suspenditur. Vt dicebat Hostien. supra concilium reprehendit clericorum luxuriam, & auaritiam, nunc reprehendit gulam. & tria facit s̄m eum. primo prohibet ebrietatem, & crapulam. secundo abusum se obligantium ad potum. tertio pœnam statuit. secunda ibi, vnde. tertia ibi, si quis [Ebrietas] vina bibas parce. monet enim hoc Loth Patriarcha, Hostien. [Sibi temperent] ponendo ibi de aqua. & argu. quod qui bibit vinum sine aqua non ex causa & iusta, peccat, cum faciat contra hoc concil. 14. q. 1. quod p̄cipitur, nam & in casu

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

in calice ponenda est aqua, de con. di. 2. c. 1. tamen si tēperet se vino, ut sequitur, vitādo, scilicet ebrietatem, satis est ad vitandum mortale, cum ebrietas etiam non sit mortalis, nisi sit assidua. 25. dist. §. nunc autem, & §. alias ea demum, secundum Host. [Exilium] fomes est enim omnium vitiorum. 35. di. ante omnia [Incentiuū] 44. di. §. 1. & 35. dist. luxuriosa. Hier. ad matrem, & filiā, C. difficile inter epulas seruatur pudicitia. & ad decanum, 1. d. in vino luxuria, in luxuria voluptas; in voluptate impudicitia est. & vide contra Iouin. lib. 2. Host. (Partibus) in Scotia, & Vuallia, Hostien. [Suo modo] in talibus consuetudo, Goff. puta ad totum, vel medium, Host. [Taliū] potatorum. & dixit Host. se frequenter vidisse talia, vellet nollet [Calices.]. i. scyphos, Pet. [Monitus] requiritur ergo monitio, & quod non respiciat; ad idem. 35. d. episcopus, ea. dist. c. 1. & 111. dist. c. vlti. secundum Goffre. [Beneficio] imo videtur perpetuo remouendus a clero, sicut miles a militia propter ebrietatem sibi mortem consciens. ff. de re mili. omne delictū. §. pe. ff. de pēnis, respiciendum. §. pe. a Host. [Suspendatur] per an. c. nonem, aut 30. diebus a communione suspēdebatur, aut corporali subdebatur supplicio. 35. dist. c. vlti. ¶ Vlti. glo. † quærit, & remittit. ¶ In 1. gl. ibi deniq;] 44. di. commestationes, Vin. [& ibi, cruda epula] ad hoc de con. di. 5. ne tales [& ecclesiastici. 27. In fin.] propter crapulam multi obierunt. qui autem abstinens est, adiiciet vitā. Epicurus. multa ex deliciarum epulis molestiæ generantur, Hiero. ad Rusticum 2. C. modicus temperatus cibus & carni, & animæ utilis est. & super Titium, C. dicat quisq; quod volet, ego loquor conscientiam meam, Scio mihi abstinētiā nocuisse intermissam, & profuisse repetitam [Et ibi, bibit] de hoc infra de reli. & ve. scō. c. 1. ¶ In glo. vlt. ibi, vel beneficio] ad hoc §. vt lit. non cont. qm̄, in fi. Sed † opponitur, suspensus ab officio, & bñficio est suspensus. 81. dist. eos, & no. de cler. ex. mi. latores, Dixit hic Ab. id verū, vbi quis suspenditur pp̄ crimen, de quo constat, vnde non habet locum in eo, qui suspenditur propter infamiam criminis, de quo non constat. 2. q. 5. presbyteri, de pur. ca. c. 3. & c. inter sollicitudines, in prin. sed quia pōt ebrietas esse mortale, & veniale, vt supra dixi, & no. de reliqui. c. 1. suspensus ab officio, non censetur propter hoc dubium suspensus a beneficio fm̄ eum, de hoc in cle. de pēnis, capientes, in gl. no. nouam, in fi.

ADDITIONES.

- a ¶ §. pe. per istas duas leges probatur, quod delictum ab ebrio cōmissum puniri debet, vide Bar. in d. l. respiciendum, & Bal. in l. 1. C. vnde vi.
- b ¶ Habet. Vide, quia ista gloss. tener, quod in pēnis alternativē impositis electio est iudicis, de quo plenius per Cy. & Bald. & d. Bart. de Sak. in l. quicunq; & in l. si fugitiui, C. de seruis fugi. & vi de Bar. in l. 1. §. ex pilatores, ff. de effra. cō.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Clericos a negotijs, personis, locis, ludis, & vestimentis inhonestis præcipit abstinere, & quibus, nu. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
- 2 Maxime pro tantum. Clerici, si indigeāt, honesto possunt artificio sibi victū querere.
- 3 Spectandi consuetudo sumit etiam imitandi licentiam. Contra clericos ioculatores quæ statuta pēna. Donatio prædij ecclesiæ facta histrioni non tenet. Histrionum vnde dictus.
- 4 Necessitas excusat ab eo, quod alias veritum est.
- 5 Causa omnis iusta semper excipitur. Clerici quæ habere debeant, studium suū in quib. esse oportet. Cantare nemo clericus erubescere debet. Prædij ecclesiæ non negligere.
- 6 Officio diligenter interesse.
- 7 Colores vestium quare quidam prohibeantur clericis. Et, pro vt.

- 8 Coniuncta pro disiuncta sæpe ponitur. De sacerdotibus non personis, ac personis non sacerdotibus. idem iudicium.
- 9 Anulos deferre quibus, & vbi liceat. Cur in quarto digito gestentur. Episcopus quomodo se habere oporteat in ecclesia, & domo.
- 10 Oportet, pro necesse est. Habitus dispensatio fit. Pallijs dissimulatis quare non vti debeant clerici.
- 11 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 11. In alea lusu quod amittitur, repeti potest, & a quib. non obstante etiam præscriptione, & latius nu. 13. an obstat repetenti transactio, ibidem. Via media eligitur. §. in 5. glo. & in quibus, ibid. & nu. 16.
- 12 Degradatio duplex. Summa Rainerij etiam, & Thomæ citantur. Alearum usus an sit omnibus ac prorsus prohibitus, & consuetudine possit excusari. Alearum subministratori prætor iudicium denegat.
- 14 Tonsura & corona qualis clericorum, & qualis religiosorum esse debeat. Quare deferantur, & vnde earum sit origo. Quæ significatio, & num. 15.
- 15 Inter arbitros, aduocatos, iudices, & patronos oportet esse differentiam.

C A P. XV.

- 1 **Clerici.** C. A. † negocijs, personis, locis, ludis, & vestimentis inhonestis præcipit clericos abstinere. Dixit Inno. q. non credebatur hoc c. loqui de præcepto, sed de censilio, & honestate. Et dicebat Host. q. 11. erāt dicta, vel capitula huius constitutionis, & hoc in prin. sup. statuimus, vt dicebat Pet. q. 13. erant dicta, quorum quedam erant præcepta, quedam prohibitiones [Maxime] pro † tantum, honesto. n. artificio, si indigeāt, sibi victum querere possunt. 91. dist. clericus victum, exemplo Pauli. 10. q. 3. cauendum. si non indiget, stat proprie fm̄ Host. & quæ dicantur hoc casu honesta, vel inhonesta, vide satis in Spec. de cleri. con. ver. sed quam dices [Mimis] de his dixi supra eo. cum decorem [Ioculatoribus] imo venientibus ioculatoribus, si sunt in conuiuium, debent surgere, & abire, de conse. dist. 5. non oportet. Dicit † Valerius li. 2. ca. 1. q. spectandi consuetudo etiam imitandi licentiam sumit, & facit quod de ludo sequitur, contra clericos autem ioculatores prodita est pēna, infra eo. c. vno. lib. 6. [Histrionibus] si episcopus, & ca. donant prædium ecclesiæ histrioni, non tenet donatio, nec transfertur dominium. 12. q. 2. fine. C. de sacrosan. eccl. iubemus, licet quidam contra Vincen. & dicitur histrionum ab instructo instructis, quasi male instructus, vel instruēs, fm̄ Ho. Valerius li. 2. c. 1. circa medi. dicit, hoc nomen sumptum ex nomine illius, qui prius apud Romanos ludū exercuit, & prius ad Deos placandos inuenta fuit ars illa, vt ibi [Tabernas] contra clericos † tabernarios, vel carnifices emanauit conciliū Vien. cod. ti. dia. cesanis [Necessitatis] propter hanc necessitatem possunt in ecclesia conuiuari, quod alias non licet. 42. distin. nulli [Constituti] idem in † alia iusta causa, quæ semper excipitur. 44. dist. nō oportet. ad hoc j. ver. capax. fm̄ Host. [Aleas] aleas fuge, trocho lude, fm̄ Catonem, Host. [Coronam & tonsuram] ad horum verborum intellectum vide qd̄ no. in cle. eo. tit. quoniā, in gl. si ergo [Ecclesiasticis] non secularibus, vt supra in prin. vnde, quicunq; sit, etiam regis filius, clericali militiæ ascriptus, non erubescat in ecclesia ad librum accedere, & cantare, & si nescit, sequatur scientes, in ster etiā bonis studijs, vt lectionibus, orationibus, & contemplationib. temporalibus tamē prædij ecclesiæ nō neglectis. 12. q. 2. expedit, & e. se. (Exerceāt) multum

- 6 multum ¶ valet exercitium, j. de electio. qm̄ sit, in prin. lib. 6. ver. vsus, & ars docuit, quod sapit ois hō [Diligen- ter] de his, q negligenter interfunt officio, satis dicā j. de cel. mil. dolentes, in glos. ad ecclesiastica (Desuper) hoc multum considerandum est, s. eod. cum decorem (Indumenta) de vestibus aduocatorum in Spe. de aduo- cato. §. 2. per totum (Breuitate) debēt enim induere ve- stem talem, vt sint in habitu ornato. 24. dist. nō liceat 2. & contra clericos portantes tabardum tam breue, q vestis inferior notabiliter apparet, mandauit conciliū Vien. eo. ti. quoniam, ver. sed & tales (Pannis) etiam ad vsum caligarū. idem de scacatis, vt prae. concil. quoniā
- 7 in fi. (Rubeis, aut ¶ viridib.) quare potius prohibent hi colores, q alij, maxime cum in vestibus pontificalibus, & sacerdotalibus his vtamur. Item patet, q color viri- dis, quē vocamus obscurū, valde honestus est, & hone- stior blaueto, vel orisello, & si. Dicit G. Na. quod non oīum, quā a principibus & c. ff. de leg. non omnium. De vtentibus verō virgatis, vel partitis, dic vt in praeleg. concilio. quoniam (Et) pro ¶ aut, sic infra ti. 1. c. 2. Sape enim ponitur coniuncta pro disiuncta, s̄m q requirit natura materia. ff. de verb. sign. saepe. C. de ver. sig. cum quidā, & hoc materia hic requirit, cū idem sit iudiciū, de sacerdotibus, non personis, & de personis uon sacer- dotibus, infra ne cleri. vel mona. super specula, de elect. dudum. 2. Host. (Sed nec) sup. deferant (Anulos) Abba- tes ¶ & priores, qui de priuilegio vtuntur anulo, non vi- dentur extra monasterium vti posse, arg. de vsu pal. ad honorē. sed dic ad formam priuilegij recurrendum, de priuileg. porro, s̄m Vin. Idem G. in Spec. de priuileg. versic. sed quare. & q possint, facit de priuileg. vt apostolica. lib. 6. (Dignitatis) vt episcopis, & superiorib. qui sunt spon- si ecclesiarū, & per ipsorum mortē dicuntur ecclesie vi- duata. 3. de posthu. bonaz. 1. & 2. de elec. ne pro defectu. & defert ipsum episcopus in quarto digito, vt sciat se seruire ecclesie corde & aīo. fertur. n. in ipso digito ve- nā esse, quā a corde procedit. 30. q. 5. s̄mine (Ecclesia) in camera ergo ad modum familiaris, vel socij familia- rius se pōt habere, & dēt. 95. dist. eps in ecclesia, Host.
- 10 (Oportet.) i. necesse ¶ est, nisi dispensetur ex cā quo ad superiorē habitū. 3. eo. Deus, q. Hof. (Diffibulatis) vide quod no. 30. di. si quis virorū (Connexis) vt sciāt se atri- ctos nedum nexibus praeceptorum canonum, de consti- tutio. c. 1. & si. sed etiam alias ligatas habere, vt legitur
- 11 de renun. nisi cum pridem, in fin. Hostien. ¶ Tertia ¶ gl. textū fortificat. secūdo obijcit, & soluit. tertio quārit, ponit opi. Pla. & contrariam, & soluit. ¶ Vlt. gl. arguit,
- 12 remittit, & signat cōtrariū. ¶ In 3. ¶ gl. ibi, alearū vsus) ibi dicitur, quod repetitur ab his, qui soluerunt, vel ipso rum hāredibus, vel fideiusoribus, nec eis obstat 50. an- norum praecriptio. ¶ In 5. gl. ibi, §. cum quis) Si ex alie- na materia spēm aliquam fecero meo noīe, Nerua, & Proculus dicebant me dominū. Sabinus & Cassius di- cebāt dominum materiae esse dominū speciei, vbi eligi- tur via media, vt si spēs ad materiā reuerti possit, vt vas conflātū ad pristinam massā, vera est secunda: si non pōt, vt vinū ad vuas, emplastrū ad colliria, vera est pri- ma. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, degradetur) verbaliter, non actuali- ter (in fi.) de monaco loquit. ¶ In gl. 2. in fi.) & adde q no. 88. di. negociatorē. ¶ In gl. 3. ibi, pauperib.) vide qd dicā de immu. ec. qā pleriq; in gl. no. s̄m, circa fi. ver. qd de eo, cum sua remisit ad sūmā. s. Rai. Hof. & Thomē. Aliquibus videtur, q cum ludus alearum sit prohibitus iure positio tantū, q contraria consuetudo abroget, p- hibitionē, & excuset vincentē illi, q hēt suarum rerum administrationem, vt excludā monacū, seruū, filiū- fa. & eum, cui propter prodigalitatē, vel alias interdi- cta esset administratio. ¶ Et iuuari potest hoc dictum: qā sicut ludus scaccorum, quia ex ingenio est, & nō sub- mittitur virib. fortunaz, non prohibetur, vt infra dicam

sic alearum ludus etiam ex ingenio est, licet partim ex fortuna. posset ergo consuetudo ratione mixtura, quod alias nō posset. de sepul. sacris. quare, dummodo nec cū falsis taxillis, nec alias per fraudem ludatur, & cessent blaphemia, & turpia, quā euenire possunt ex his, de qui- bus satis per Host. supra de ex. praela. §. 1. sub §. clericus verō; non videtur vincens obligatus restitutioni, nec cō- fessores faciunt conscientiā, vbi autem, & infra de reg. iur. in pari, lib. 6. [¶ & ibi, repetitio^b] & si percutiatur sub- ministrator alearum, iudicium non dabo, ait prator. ff. de alea. l. 1. ad scaccos ludere nō est ita interdictum, Vin. [¶ & in fi.] de hoc 35. dist. c. 1. Quid si ob hoc ex cau- sa transactionis aliquid datū est, vel promissum? adhuc cōpetit repetitio; quia non potuit esse lis, & sic euident est calumnia. vnde non tenet transactio. ff. de condi. in- de. in summa, ar. ff. de aleato. quibus. ff. quorum rerum actio non da. l. 2. §. si. Host. ¶ In gl. vt videantur, in fi.]

14 nam ¶ maiorem tonsuram, & altiore & rotundiore coronam habet religiosus quā clericus, & maiorem presbyter, quā diaconus, & sic de reliquis. Tonsura. n. superior signum depositionis temporalium. Corona vero signum regni, quā a Deo expectant. 12. quāst. 1. duo sunt, vbi de hoc ad clemen. in textu remisi. maior ergo tonsura, & altior, & rotundior corona est euiden- tius horum signum. Optat tamen Host. quod in mul- tis deleteretur signum remanente signato, quia saepe ma- iora signa portantes, minus sunt signati. quod patet de praebe. auaritia, & c. de monacis, de decimis, c. 1. in fi. de cens. ea quā. & c. ex parte, in fin. sic dicit lex, q inter

15 ¶ arbitros, iudices, patronos, & aduocatos oportet esse differētiā. C. de postu. quisquis. dicunt autem quidā, quod inuentio coronae fuit a Nazareis, qui seruato cri- ne radebant caput ad continentiam, & capillos pone- bant in ignem sacrificij. Alij dicunt, quod originem ha- buit a Petro in memoria dominicae passionis, & in fi-

16 gnum spineae coronae. ¶ In ¶ gl. arg. ibi, spectando] in opinionibus per iura statim alleg. in minoribus vt hic, de officio cu. c. 1. in iustitia. 4. dist. denique: in verbis. 43. dist. si rector. vnde ver. nec nimium taceas, nec ver- ba superflua dicas. ¶ In gl. vlt. ibi, in noua] & melius q. 1. c. 3. [¶ & in fi.] ibi soluitur.

ADDITIONES.

- a ¶ Administratio. Et qui ludit cum istis personis, tenetur restituere, & committit furum. & idem in illo, qui ludit cum falsis taxil- lis, ibi no. Bar. C. de condi. ob tur. causam, in rubrica.
- b ¶ Repetitio. Et hēc pars videtur probari in aucten. alearū vsus, C. de rel. & sumpt. fu. & ibi Bald. & vide plene de materia per ip- sum. C. de condi. ob tur. causam, in rubr. & no.
- c ¶ Rerum. Ibi vide Bart. & in l. quod si minor. §. restitutio, ff. de mino. & in l. si quis cum sciret, ff. pro empto. & tex. & doctores in aucten. alearum, C. de reli. & sumpt. fu.
- S V M M A R I V M.
- 1 Clericus ab episcopo tertiā monitus, a negociationibus non de- sistens, perdit circa bona clericale priuilegium, & nu. 2. & 3. quā sit alia pēna, ibidem, & nu. 5.
- Diuisio.
- 2 Literae quorum fidem faciant. Negocia secularia, a quibus abstinerē clerici debeant, quā, & nu. 4.
- 3 Vestigal siue portorium vbi soluant miles, & clericus, mer- cator autem minime.
- 4 Aduentum omnem habere chlamydem, prouerbiū cū eius explanatione. Contrario sibi duorum officio vti licet neutiquam. Pignus vendere licet creditori tam ex pāto, quā sine eo, se- ter monitus debitor non soluat. Monitionis trina vis & vsus in quibus, & a quibus.
- 5 Priuilegium in quibus clericale consistat, & in quibus amit- tat ex transgressione huius constitutionis, & quando recu- peretur.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Per penitentiam & reconciliationem recuperatur amissum privilegium, & nu. fi. in fin.

Facultatum quarum ecclesia teneatur ad censum.

Epilogus, suffragium, et additio glossarum. nu. 7. 8. & nu. 9. Iure utens pro se an & quibus casibus contra se id recipere teneatur.

Clerici gaudent etiam in rebus suis ecclesiastico privilegio, S. in glo. ult.

An de bonis patris, vel alterius, quæ successione, vel aliter perueniunt ad ipsos, collectas soluere teneantur, et de bonis cõibus cum fratribus, vel sibi donatis ab eis, alio reycit.

Ad tempus quis destituitur privilegio, in fine, iuncta gloss.

C A P. XVI.

Ex literis. C. Clericus ꝑ ab episcopo tertio monitus, a negotiationibus non desistens, perdit circa bona privilegium clericale. Et dicit Host. q. tres sunt partes. primo ponit factum interdictum. secundo factum iniquum. tertio dicit primum corrigendum: alias ꝑm admittendum. secunda ibi, & gaudere. tertia ibi, m̃a quatenus. sed vere sunt duæ partes, s. quærela, & prouisio, vt per se patet [Comitis] & ꝑ sic literæ principis fidem faciunt, ar. hic, & magistrorum, de constitutio. ex literis, & capitulorum, supra de elect. cum inter R. Host. [Secularib.] vt iudicaturis, assessorijs, procuracionibus, & commercijs, vt sequitur, & hæc sunt clericis interdicta, supra c. proximi. in fi. Host. [Privilegio] etiam quo ad res, vt sequitur [Nolunt] sic construe, nolunt subiacere, quod est in fin. [statutis patriæ] quibus in negotiationum suarum q̃stib. tuentur se, sicut laici, quoties expedit, ꝑm Hostiæ. vel sic nolunt subiacere in quæstibus nego. suarum statutis patriæ, quibus, & c. [Statutis] quæ sunt de collectis occasione patriæ, vel domini faciendis [Quibus] statutis patriæ, Innoc. [Expedit] ipsis clericis, cum forte ꝑ pedagiũ, vel simile ab eis petitur. exemplum apud Deuoriam, & apud Vuissen. vbi clericus, vel miles mare transiens soluit pro suo capite duos sterlingos, mercatores nil soluunt. idem in terra comitis de Guinis quo ad pedagiũ, & sunt hæc loca in confinio comitis Pontini, Host. dicebat Pe. & Abb. q. forte pedagia volebant soluere, dicentes se clerico: & si aliquid petebant a collectione pedagij, petebant emendam [Tuentur] iuxta ꝑ vulgare, isti habent chlamydẽ ad oẽm ventum, & vt volunt duoru officio ꝑrio. 88. dist. fornicari, quod in eodẽ subiecto esse non p̃ot. j. de bap. maiores, ver. sed ad hoc quærit [Tertio] si non licebat creditori vendere pignus ex pacto, si tñ ter admonitus debitor nõ vult soluere, vendi p̃ot. ff. de pign. actio. si conuenerit, Vinc. [At] a prelato. ergo non a priuato faciendã est hæc monitio; concor. j. de sen. ex. in audientia, & c. contingit [Pretermis] idẽ est, & si non pretermis, dũmodo sint cõingati, & negotiationibus intendant. j. ti. 2. Io. & c. seq. ꝑm Innoc. Si vero non sunt coniugati, monentur, vt negotiationes clericis non convenientes dimittant, quas si non dimiserint, quia forte sine peccato illas exercere non possint, clericatu dimisso spoliabuntur beneficio, si quod hñt, & dimittentur dño seculari hoc m̃o, q. ecclesia non defendat eos in his sm̃eum. ad qd, ne clerici vel mo. c. 2. de ele. trãsmittam. j. ti. 2. ex pte. de priui. ex pte [Privilegium] quo ad ꝑ iudiciũ, vel forum, & functiones municipales. j. ti. 2. c. pe. retinet tñ ꝑ privilegiũ canonicis. 27. q. 4. siqs suadẽte. & idẽ Pe. Alij q. de hoc j. de sen. ex. cõtingit. i. de apost. c. 1. Inn. dixit Host. hæc esse veritatẽ, q. si moniti nõ obediũt, nudati sunt oĩ privilegio clericali, de sen. ex. in audientia, & ca. contingit, & et seculari curiẽ finaliter sunt tradedi. s. de iudi. cũ non ab hoĩe, q̃tũcunq; tñ sunt rebelles, tñ post pñiam, & reconciliationẽ privilegiũ amissum recuperant, vt infra se-

quitur, & no. satis credo, q. clericus incedens in habitu, & tonsura negotiationes exercẽs, & de hoc monitus nõ desistens, pdit privilegium solum quo ad illa [Dum his] illis aut dimissis vt possunt privilegio clericali, Innoc. & hoc vñ velle vlt. glo. facit concil. Vien. eo. tit. dicecesanis. vide qd dixi de cler. con. Io. in quarta qõne [Facultatibus] nedũ negotiationibus, quas exercet ꝑm Host. & dic facultatibus et non onerosis. nã de illis et ecclesia teneretur ad censum. j. de censib. ca. 1. ꝑm Vinc. ¶ Pri. ꝑ glo. signat contrarium. ¶ Pet. no. q. ipso facto, & c. rationem ponit, & duo similia, & quõ verbũ differt a facto. ¶ Vlt. gl. no. a ꝑrio, q. clerici in proprijs rebus & c. ¶ In i. glo. ꝑ ibi, generaliter] vide de ap. cõstitutis. i. super vlt. gl. ¶ In vlt. gl. ibi, cũ alijs] pe. est, q. vide de sent. ex. duob. super i. glo. ¶ In i. ꝑ gl. ibi, Siquid veri] ibi soluitur. & circa hoc ꝑrium vide, quod dixi de excep. cum ven. in glo. quasi dicat, ver. sed q. & in fin. [Dixit Host. cum quæritur, an utens iure pro se, teneatur illud recipere contra se, distingue. si quærit de defensione fidei, si dem fouens non tenetur recipere cõtra se, vt in iuribus allegatis, vel de re priuata; & tunc subdistingue. aut priuatus utitur iure, de quo quæritur de facto participando vtilitati, & sic tacite approbando, & tunc tenetur ipsum recipere contra se, vt hic. vel de iure tantũ. in iudicio caute allegando, & tunc non tenetur recipere contra se; & sic intelligitur decre. cum venerabilis, & de re scriptis ex parte decani, ver. quas literas. ¶ In gl. vlt. ibi, Quia res] seruos includit, vt in can. statim alle. [¶ & ibi, gaudent] rationẽ quare de pign. ex literis, in gl. pen. & patet hoc de censi. c. pe. de immu. ecc. c. 1. li. 6. & in clem. de censi. præsenti [¶ & ibi, similiter] vtrobique de hoc. An clericus ꝑ de bonis patris, vel alterius, quæ successione, vel aliter perueniunt ad eum, teneatur soluere collectas, cum prius de illis solueretur, & quid de bonis, quæ habet cum fratribus communia, vel a fratribus donata forte in fraudem collectarum, vide satis in Spec. de cleri. coniug. ver. ad huius autem, & seq. [¶ & ibi, ad tempus] quando enim correcti sunt, defendi debet, arg. s. o. di. ferrum. s. de summa Trin. c. 1. S. sacramentum, ꝑm Host. concord. quod in textu dixi secundum Innoc.

S V M M A R I V M.

- 1 *Aeconomia, siue dispositio tituli.*
- 2 *Incontinentia suspectam vitam mulierum reddunt consortia.*
- 2 *De tituli huius argumento vbi nam alibi tradatur, ver. et quæ alia ei congruant loca.*

De cohabitatione clericorum, & mulierum, Rubrica.

- 1 ¶ Viso ꝑ de vit. & honest. clericorum, quia frequenter vitam clericorum suspectam reddunt de incontinentia consortia mulierum, infra c. 1. 32. di. interdixit, & cap. hospitium, ideo post tractatum & c. Goff. & Host. habetur ꝑ materia 32. dist. nullus, & c. præter hoc, & c. ad hæc, & c. interdixit, & 23. dist. c. fi. & 81. di. per totum. & congruunt Rubricæ, de biga. quia circa, de testi. ex parte, de accus. cum dilectus, de sen. ex. si concubina.

S V M M A R I V M.

- 1 *Sacerdos feminas, quas etiam canones antiqui permittunt, si suspectæ sunt, retinere non debet secum, nec alter ad alterius hospitium accedere, nec ad suum admittere.*
- Fæmina non debet esse ministra clericis in ecclesia, etiam monialis, num. 2.*
- Cõsanguinea indigenti extra suũ provideat hospitium sacerdos.*
- 2 *Cancelli ecclesiarum pro choro.*
- Fæmina non est ordinis capax.*
- 3 *Epilogus suffragium, & additio glossarum, nu. 4. & 5.*
- Cõsanguineis dare grauius an sit peccatũ clericis, quã extraneis*

Inhibemus.

Alias inhibendum. C. Sacerdos & feminas, quas et canones antiqui permittunt, si suspectae sunt, secum retinere non debet. & sunt duae partes. secunda ibi, prohibendum. Dicebat Host. quatuor dicit, quod nullus clericus teneat extraneam, quod nec consanguineam. quod consanguineae indigenti extra hospitium provideat, quod nulla femina tanquam ministra in ecclesia clericis misceatur [Suspicio] incontinentiae. Egi. [Retineat] sed nec ad ipsarum hospitium accedat. nec ad suum illas admittat. 81. di. clericus 32. di. hospitium. [Presbyteri] duplex punctatio [Sua] s. sacerdotum [Ibi] in domo remota [Eis] s. mulieribus [Nulla] ergo nec & monialis per iura, quae alle. gl. de conuer. coniu. vxoratus, in fi. de hoc 3. tit. 1. monasteria [Ministrare] cum non sit capax ordinis, ut dicat j. de pe. & re. noua, sup. 2. gl. [Intra cancellos] i. chorū. quod cancellus diuidit ab altari. 3. ti. 1. c. 1. Host. alias potest poni, j. pro intra [Aut stare] ista sunt diuersa, ut dixi 3. ti. c. 1. ¶ Secunda & gl. obijcit, & soluit. distinguit inter suspectū, & nō, & inter collatorem, & ascendente. ¶ Pe. gl. respondet p. Priu. ¶ In j. gl. 2. ibi, eum qui, vide j. c. pe. sup. gl. fi. ¶ In j. gl. 2. ibi, sic solue[m] fm T. idē Inn. & Host. (& ibi, suspectis) vel nobilib. qui secū habent pedisequas, quasi secus, si solē maneant fm Tan. (& in fi.) de hoc 81. di. volumus. ¶ In glo. & sic patet, ibi, extraneis] contra. 1. q. 3. peruenit, vbi dī grauius peccatum dare consanguineis. ibi soluitur vlt. gl.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus sacer, qui tertio monitus a suspecta mulieris colloquio, vel consortio non desistit, excommunicatur. Et, pro aut. Monitionis, vel denunciationis vis & usus concessus viro in adulteros. Viro quando liceat interimere cum vxore conuenientem, & quando tradere iudici.
- 2 Epilogus suffragium, & additio glossarum, num. 3. & 4. Sacerdotis nomine continentur inferiores. Femina quae cum clerico conuersatur, cui penae subdatur, in seruitutem quando tradatur, hic est casus etiam cum prole. Penarum diuersitas cum traditur a doctoribus, iudicis arbitrio relinquitur, in fin.

C A P. II.

- 1 Si quisquam. Casus. Excoicatur & clericus in sacris, qui tertio monitus a suspecta mulieris colloquio, vel consortio non desistit (Fabulari) non solum fabulari cum mulieribus. sed etiam fabulari de ipsis est peccatum, ut no. 40. di. c. vlt. (Et) pro aut, sic 3. tit. 1. cleric. ver. capax (Conuersari) si quis ei, quem suspectum de sua vxore habuerit, ter denunciauerit sub praesentia testium fide dignorum, & post inuenerit eum conuenientem suae vxori in domo, aut popina, aut in suburbanis locis, sine periculo eum perimit. si alibi eum inuenerit tribus testibus conuocatis, tradat eum iudici, qui nulla alia ratione quaesita habet puniendi licentiam. C. de adulter. aucten. si quis ei, ex qua sumi potuit haec decr. fm Host.
- 2 ¶ Prima & glo. alle. 4. concord. & vnam ad conuersum.
- 3 ¶ In 1. & glo. in toto) sequitur & pars continetur. ¶ In gl. 2. ibi. S. pe. vnde sumpta fuit aucten. si quis ei, cuius verba posui in textu. ¶ In j. gl. 1. ibi inferiores) et in minoribus, infra eo. si aut. de diacono spāliter quod continetur nomine sacerdotis, habes. 15. q. 5. c. 1. in fi. ¶ In gl. vlt. ibi, fraternitatis) vide quod ibi no. in vlt. gl. (& ibi, redigatur) hoc verum, si fuit publice ducta in vxorem, & sic loquantur ista capitula, ut in eis no. & 81. di. quiddā. Si vero tū concubina fuerit, iniungitur ei penitentia.

37. q. 1. quae Christo, & c. se. & vide quod ibi no. in 1. gl. fm Vin. Goff. Innoc. & Host. est etiam similis distinctio in prole, ut primo casu proles inde nata sit serua ecclesiae in 2. non. de hoc 15. q. vlt. cum multa, & ibi no. quod ecclesia hoc ius perdidit, quia non est vsa illo [& ibi, eos] & ibi no. quare iudex ecclesiasticus se in hoc casu de persona laica intromittat [& in fi.] ut dicebat Host. si concubina renuit penitentiam recipere, vel agere, excoicatur, ut ibi, nec deinceps absoluetur sine satisfactione, infra de verb. sig. ex parte satisfaciet autem monasterium intrando, ut in c. fraternitatis, & sic redigetur in seruitutem monasterij, ut in c. eos. dicit tamen, quod cum sint diuersae poenae & incertae sint traditae per doctores, hoc totum committit iudicantis arbitrio, supra de offic. dele. de causis. idem no. in pra. c. fraternitatis.

A D D I T I O N E S.

- 1 Sacerdotis. Contra hoc facit. c. fi. infra ne cleri. vel mo. & quod ibi no. & vide singulariter Io. And. de praeb. ei cui, lib. 6.
- 2 ¶ Intromittat. Sed an iudex secularis possit punire, vel statutum facere contra concubinas istas, vide per d. Pe. de An. in c. ea, quae a iudice. de re. iu. in 6. in q. 23. vbi distinguit notorias ab occultis contra primas possit, contra alias non.

S V M M A R I V M.

- 1 Ad abiurandam concubinam non debet cogere praelatus clericum, & quem. Si non dimittit, excommunicatur, vel aliter punitur, ut hic. Supplementum contextui ad ver. in sacris.
- 2 Purgationem infamati quando iudex recipere non debeat. Pendet ex imponentis voluntate. Cum infamato dispensare post penitentiam quando iudici liceat, & eumque sustinere licet inuitum, nec eum prodere.
- 3 Iurare quo casu coget iudex infamatum. Credi statim nō debet asserenti quid ad citationem iuramenti. A iuramento neque actorem neque testem debet iudex repellere, imō ei necesse est admittere. Personam pro loco, uer. a se. Punienti qui prius in aliorum exemplum, circa fin.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4. Perpetui appellatio quantum temporis ostendat, & nu. 6.
- 6 Additio glossarum.

C A P. III.

- 1 Clericos. Casus. Non debet & praelatus cogere clericum, ut concubinam abiuret: sed si non dimittat illam, excoicatur. tria dicit fm Host. non sunt clerici suspecti & iuuenes compellendi fornicarias abiurare: ad ipsas tamen relinquendas per suspensionem cogentur & inobedientes excommunicantur. secundum ibi, verum. tertiū ibi, si qui [In sacris] maxime, infra si autem, Abb. [Incurrat] no. hic Host. iudicem non debere recipere & purgationem infamati, qui paratus est se purgare, si in veritate scit eum reum, & de hoc satis no. 15. quest. 5. presbyter. & de hoc 22. q. 5. ille probat hoc, quia purgatio pendet ex voluntate impotentis, de simo. insinuationum, de pur. can. c. 1. si tamen sit casus iudici dispensabilis, post penitentiam dispense, infra. tit. 2. fanē. alias ipsum sustineat, licet inuitum, de simo. ex tua, in fi. nec prodet eum, nec dicet sibi, quod se prodat, de pen. di. 1. nō tibi. Sed quid & si in inquisitione, quae praecedere debet expurgationem, secretò dicat iudici se commississe crimen, & quod non faciat eum iurare, quia deieraret? Dic quod considerata qualitate personae, utrum sit verisimile, quod debeat deierare vel non, coget eum iurare, vel non. ad hoc quod lc. & no. de presump. mandata, nec enim statim debet sibi credi, quia posset hoc dicere, ut iuramentum vitaret, de accusatio. inquisitionis. verum vbi non ex officio, sed iure ordinario procedit iudex, nec actorem, nec testem potest a iuramento repellere: imō necesse habet admittere

Ioan And. Comment. in Tertium Decret.

admittere, arg. de resti. ex parte, & c. significauerunt, secundum Host. [A se] i. a sua cohabitatione, & conuersione [Ipsas] quas tenebant [Alias] quas nunquam tenuerant [In aliquos] i. in eos, vel i. in eos, qui ad dimissionem redierint. Alij enim primo sunt suspendendi, isti vero per suspensionem non correcti sunt excommunicandi, vel [in aliquos] i. in eos, qui priores sunt, vel qui magis causam dederunt, infra de cleric. ex. latores, fm Abb. ¶ Secunda ¶ glo. signat contrarium, & dupliciter soluit. ¶ Tertia arguit, all. 5. iura, & vnum simile. ¶ In ¶ glo. 3. ibi. l. 2. ¶ vide de resti. spo. ex parte, super 3. glo. ¶ In 4. gl. ibi. S. adeo] locatio dicitur perpetua. i. quam diu pensio soluitur (& ibi, ad vestimentum) illa vestis est in peculio, quam dñs dedit seruo perpetuo fruendam, exponitur. i. quandiu durauerit. ¶ In glo. vlt. ibi, famos] vide de calum. c. 2. super vlt. glo. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, ab isto die] sic etiam solu. 27. q. 1. si quis sacro, vbi de hoc. ¶ In gl. 1. donec, ibi, respiciant] alias esset 2. q. 1. multi, vii. qui reprehendit illos, qui exponunt perpetuam. i. donec vixerint, per l. 1. ff. pro socio. & dicitur perpetua fm Inno. quia nullum tempus habet præfinitum, & sic aptitudine dicitur perpetua. vel secundum eum, & Host. ponitur hic excommunicatio pro depositione, vel beneficij priuatione, per quam extra cõionem, vel societatem ponitur (& ibi, quia sacerdos] & infra de hæreti. ad abolendam, in fi. 1. respon. & 1. q. 1. reperiuntur in fi. vbi de hoc, & facit quod no. 10. q. 2. perpetua, in 1. glo.

ADDITIO.

¶ Adorem. Partes tamen hæc possunt, supra de resti. capir. tuis, ibi vide.

SUMMARIVM.

1. Si clerici moniti concubinas non dimittant, suspenduntur in beneficijs, incorrectiq; deponuntur.
2. Satisfactio congrua coram Deo, quæ, & quæ erga proximum.
3. Suspendus ab officio, vel beneficio ad congruam usq; satisfactio nem, vel ad tempus, vel pro contumacia, quam cito satisfecerit, officium suum, beneficiumque recuperat, & quo casu. Idem quæ perdat. Si celebrat, an irregularis fiat.
4. Huius decretalis quis sensus, non tollit antiqua iura, & nu. 7. Fornicatoris clerici suspensi missa, et alia officia diuina an sint audienda.
5. A quibus arceatur, an celebrare debeat sine dispensatione & quando, a quo absoluitur, quæ amittat.
6. Pœna grauior iudicis, quam legis.
7. Episcopus absolueret potest a non reservatis.
8. Sententia iudicis in fornicatorem non cessat, nisi restituatur.
9. Suspensi clerici ob causam hic expressam quo casu possint in alios conferri beneficia sine priuatione, ver. item nisi.
10. Inter suspensos ab homine, & a iure quod sit discrimen, ibid.
11. Eorum quæ pœna, si suspensi adhuc detinere præsumpserint fornicarias.
12. Epilogus, & additio glossarum, nu. 7.
13. Monitio necessaria in auctione pœnæ, et ante sententiam priuationis, nu. 4. ver. item nisi.

C A P. III.

Sicut. Casus. Si ¶ clerici moniti concubinas non dimittant, suspenduntur a beneficijs: & si se adhuc non corrigunt, deponuntur. & secundum Host. tria dicit, q. clerici fornicarij moneantur, q. inobedientes suspendantur, quod crescente, vel durante contumacia beneficijs priuentur. & secundum ibi, si vero. 3. ibi, & si [Eas] vel de nouo alias, supra cap. proximi. [Satisfactionem] satisfactio ¶ congrua est, si di-

miserit peccatum, & poenitentiam egerit coram Deo, coram quo peccauerat. si enim contra proximum peccasset, oporteret, quod & ei satisfaceret. & est ¶ notandum, quod iste suspensus vsque ad satisfactionem congruam, quam cito satisfecerit, sicut debet & dictum est, statim officium suum, & beneficium recuperat, nisi aliud sit impedimentum, vt quia peccatum manifestum est, vel subest iusta causa dispensationem requirens, vt de hoc, supra de temp. ord. ex tenore. & ca. fin. Idem, si vsque ad annum, vel certum tempus suspensus sit, vide quod scripsi de ætat. & qual. cum bonæ, in glo. moderate. vbi inuenies diuersitatem inter suspensionem ad tempus, & illam, donec satisfecerit. Idem, si pro contumacia, de constitutio. ex literis. hic enim sic suspensus non perdit iura sua spiritualia, vel temporalia, nec possessionem ipsorum licet fructum perdat ad tempus, quæ patet ex eo, quia ad hoc animum non habet, sine quo possessio non amittitur. ff. de acquiren. possessio. possideri. S. quibus. & ideo eius beneficia conferri interim non possunt, licet fructus medio tempore collecti sibi non restituantur, sed in utilitatem ecclesiæ conuertantur, de appel. pastoralis, in fine, infra de clerici. non resti. capit. penultimo, secundum Innocentium, secundum quem suspensus ad tempus, si celebrat, est irregularis, vt dicam de cleric. ex. c. fin. in glo. Idem videtur ecclesia medi. [Suspendatis] no. ¶ Ber. infra eo. si autem, in fi. vlt. gl. hoc esse de gratia, idem hic Host. & Abb. dicit Inno. per hoc non derogari canonibus signatis in gl. pro contrarijs, quæ loquuntur de sacerdote, & quæ suspendunt tantum a missa. hic de alijs sacris ordinibus loquitur, & et alias pœnas imponit. ipse tamen Inno. dicit ab officio non solum sacerdotum, sed etiam inferiorum clericorum abstinendum, infra c. fi. & non solum a missa, sed et ab alijs minoribus officijs. 81. di. si qui. imò nec etiam beneficium habebit, nec cum alijs sedebit, & sic nec electionib. intererit, ar. c. præter hoc. & dicunt quidam idem nedum in omnibus sacris, sed et in minorib. ar. c. præter, & infra eo. vestra. nec hæc decre. q. dicit suspendendum, tollit antiqua iura prædicta, quæ dicunt ipso iure suspensum, cum hic loquatur, quando erat occultum, & ante condemnationem, & ante sententiam. vel loquitur, quando tantum erat suspitio, supra cap. 2. vel licet quilibet sua auctoritate recedere possit ab officijs publici fornicatoris, potest etiam ¶ ipsum procedi via ordinaria, per quam & alia pœnæ imponuntur, vt hic. Præterea grauior est pœna iudicis, quam iuris ¶ fm Inno. qui dicit, pœnam iuris ¶ cessare, si cesset a peccato quantum ad hoc, q. alij possint ipsius officium audire. & sic potest intelligi, 81. dist. si qui sunt, & quod ibi no. ipse tamen sine dispensatione, & absolutione celebrare non debet, ex quo notum fuit crimen eius. 81. di. minister, & no. 50. di. sacerdotes. & huic dicto conc. Hug. sed ipse Innoc. videtur dicere, quod absolutione non egeat, infra de sent. exc. venerabili, vbi vide super prima glo. absoluet tamen episcopus, ex quo non est de reservatis, infra de senten. exc. nuper, fm Lau. qui hoc no. 27. di. nullus. bene facit infra ti. 1. sane. 2. de iudi. at si clerici. sententia verò iudicis non cessabit, nisi restituatur, & de magna gratia. Item nisi per sententiam priuetur, non poterunt beneficia sua alijs conferri, & ideo præcedere debet monitio, vt hic, & c. seq. si autem a prælato suspensus esset, possent eius beneficia conferri, quia vacant, supra de ætat. & qual. cum bonæ: secus in beneficijs suspensorum a iure, vt hic secundum Inno. sed hoc dictum non placet Host. qui dicit & melius, beneficia suspensi ab homine non posse conferri. qui enim suspendit, non priuat. suspensus ergo adhuc remanet prælatus. ergo, quadiu sic viuit, beneficia sua non possunt alijs conferri, de conces. præ. c. 1. pôt tamē propter hoc perpetuo remoueri, vt sequitur, & etiam deponi supra

§. titulo primo, vt clericorum. §. si quis igitur, & infra de clericis non residen. ex tua. licet autem Inn. dicat supra dictam esse differentiam inter suspensos ab homine, & a iure, in exhibitione tamen sacramentorum non est differentia secundum eum, vt nota. inf. de hæreti. c. 2. dixit etiam suspensum a canone, si celebrat, non fieri irregularem, inf. de cleric. excomm. minist. arg. decr. si celebrat, in prin. idem no. Abb. inf. cap. vestra. in prin. & Vin. inf. eo. c. pe. secus in suspensio a iudice, i. i. q. 3. si quis presbyter. excommunicatus vero a canone, bene fieret irregularis celebrando, inf. de sententia excommunicationis, cum illorum, vel dicit dicendum aliter, vt no. in capitulo si celebrat, de scismaticis. capi. 1. Istud dictum, quod suspensus a canone celebrans non sit irregularis, no placet Host. qui in hoc remittit ad ea, quæ notauit in capitulo si celebrat, & de sententia excommunicationis, cū medicinalis. §. si quis autem, & Guil. in Spe. ti. 2. §. iuxta propositionis, vers. in suspensis. [Suspensi t̄ præsumpserint] detinere per tantum tempus, quod scandalum, & infamia cōtra eum augeatur, & relinquam hoc arbitrio boni iudicis, vel non expectabuntur, nisi quousque post suspensionem citentur, Inn. [Perpetuo.] pro duplici culpa, sup. titulo primo, vt clericorum, §. si quis igitur, Host. ¶ Prima t̄ gl. respondet per questionem. ¶ Secunda gl. signat contrarium, & soluit. ¶ In gl. vlt. [ibi, relegati] vi de de iud. at si clerici, super gl. pen. ¶ In t̄ gl. 2. [ibi, solutio] secundum Tancre. Inno. & Hostien. [& in fine] dixit Vinc. notorium fornicatorem ipso iure suspensum, vt tamen augeatur pena ab homine, necessaria est admonitio, vt hic, & inf. capitulo secundo. Item secundum Hostien. hic non loquitur de suspensione officii, sed beneficii, & sic diuersitas est, non contrarietas.

ADDITIONES.

- 3 Iuris. Quia mitius agitur cum l. & c. ff. de arbitris. Celsus, & vide ff. rem ra. habe. l. amplius.
- 4 Iuris. Differentiam poenæ, quæ imponitur ipso iure ad penam iud. vide Ioan. And. in c. in penis, de regulis iuris. li. 6. in Mercuria. & Bart. in l. id quod seruo, ff. de penu. leg. et vide Io. And. in Spe. de peti. et pol. §. fi.

S V M M A R I V M.

- 1 Absolutio non valet, si clericus ob concubinatum suspensus ab- soluat eo suppresso.
- 2 De processu serie faciendæ mentio in casu huius cōstitutionis. Literæ gratiæ aliquo tacito non valent, iustitiæ vero tenebunt, sed non proceditur secundum earum formam, sed secundum iuris ordinem.
- 3 Additio glossarum.

C A P V T V.

- 1 Super eo. Calus. Nō t̄ valet absolutio si cleri- cus propter concubinatum suspen- sus eo tacito absoluat. dicebat Host. litera seriem rei suppressis viribus caret. [Et inf.] hoc est, ipse presbyter impetrauit literas super absolu- tione sua: secus si conqueretur de iniusta sententia, vel suspensione, quia tunc valent literæ, & procederetur per eas, non secundum ipsarum formam, sed secundū iu- ris ordinem. §. de rescriptis, super literis, vel potest dici speciale in hoc casu, vt teneatur facere mentionem de serie processus, §. de rescriptis, dilectus filius, Abb. Inno.
- 2 ¶ In t̄ prima gl. [in fine.] vel a iure si factum erat noto- rium secundum Ray. & Host. ¶ In vlt. gl. [in fine] secun- dum T. & facit §. de fide instr. quod super his.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus, qui monitus non dimittit concubinam, deponitur a be- neficio.
- 2 Clerici etiam in minoribus constituti, & beneficium obtinent,

ad continentiam compellendi.

2 Fornicaria vnde dicta.

Meretricis etymologia, multiuola appellatur ab ea qui deci- piantur, remiss.

3 Epilogus, suffragium, & additio glossæ. nu. 4. & 5.

C A P V T VI.

Si autem. Casus. Clericus t̄ qui monitus non dimittit concubinam, a beneficio deponitur. [Inferioribus] per hoc patet clericos et in minoribus constitutos ad continen- tiam compellendos, quod verū in beneficiatis, vt sequi- tur. [Fornicarias] sic t̄ dicta quasi carens forma nitida. [Concubina] simul cubans. Meretrix quasi meretricas, vel quia meretur, si non tricat. i. decipit, Host. adde qd no. de pen. di. 2. si enim, ver. Petrus quoque, & 33. di. lai- ci, de pellice. Ecclesiastici 9. vocatur multiuola, & de deceptis ab ea vide in Hier. super parabo. 7. c. [Liceat.] nō ergo est necesse, de hoc §. ti. i. qm. poterit ergo face- re gratiā, §. e. sicut, Ho. [Tibi] auctoritate tua, Inn. ¶ Vlt. gl. signat t̄ prium, dupliciter soluit. ¶ In t̄ gl. 3. [ibi, ser- uus.] vide de const. ex literis, sup 3. gl. ¶ In t̄ glo. 2. in fi. ¶ fm T. all. de fi. præs. proposuit. ¶ In gl. vlt. [in fi.] idem Io. 81. di. quis amon.

S V M M A R I V M.

- 1 A clerico fornicario non notorio licite audimus diuina, perci- pimusque sacramenta, & latius num. 2. cum sequentibus. 3. 4. 5. nec ipse ab alijs in ecclesia potest audire, ibid.
- 2 Diuisio decretalis.
- 2 Officiorum diuinorum appellatione quæ comprehendantur, & num. 6.
- 3 Monitio precedere debet in scientia iuris & facti & in quo ca- Indubitanter pro notorie.
- 4 Sacramenta nullus polluit, ver. solutio.
- 5 Ea qui male tractant, se tantum ledunt, nā sancta sunt, nu. 3.
- 6 An a suspensio debeamus audire diuina, et percipere sacramen- ta, an non variantia iura conciliant, num. 3. 4. & 5.
- 7 In sacerdotem sanctum, & profanum quod discrimen.
- 3 Sacramenta profunt etiam mortuis, purgantque peccata, & quæ talia sunt, qualis est, qui percipit.
- 4 Ministeria pro sacramentis.
- 4 Occultum pene quid, vide num. 8. & 12.
- 5 A sacerdote proprio quibus casibus & in quibus abstinendū, & num. 5. & sup. 2. 3.
- 5 Suspensorum omnium generalis regula quæ, cum vitare eos li- cet & in quibus.
- 6 Notorium per euidentiā quod, vide num. 10. 13. & 14. de eo, & num. sequentibus.
- 7 Epilogus, & suffragium glossæ. num. 8.
- 8 Aestimatio quid, in suffrag.
- 9 Manifestum quod, ibid. ex S. heredes. a gloss. citato. ex c. cum olim. & l. vltima.
- 10 Occultum dicitur quandoque quod potest probari, ex S. si quis autem.
- 11 Res iudicata pro veritate accipitur, ibid.
- 12 Institutio, quam facio de Titio, si se filium meum probauerit, non valet.
- 13 Sacramenti fides non deficit, quamuis aliquando deficiat sa- cramentum, in fine.
- 9 Additio glossarum.
- 10 Innocentius, & Hostiensis ineptitudinis, & confusionis ar- guuntur.
- 11 Fama quid, ver. fama.
- 12 Manifesti definitio, ver. manifestum.
- 10 Notorii definitio, diuisio, & in eo quibus casibus requiratur ordo iuris, citatio, & probatio, & quæ, & num. 13. 14. 15. 16. & 17. cum cæteris inferioribus. & petitio quæ, eod. nu. 13. quibus deprehendatur, ibi. S. & est sciendum.
- 11 Rumor quid.
- 12 Occulti, & pene occulti descriptio, & num. 13.

Infamia

8 Ioan. And. Commen. super tertium decret.

- Infamia quomodo contrahatur, & quo aboletur.
Honesti viri nomen ut quis assumat, laborare debet, & a pueritia.
- De fama cuiuspiam cum dubitatur, recurritur ad locum conversationis, in fi.
- 13 In notorijs non appellatur.
In eis lata sententia etiam post executionem retractantur, & processus eque, circa fi.
Agere potest causam, cui inhibetur appellatio, & quo modo ibid.
- 14 In usurario manifesto quadam specialia constituntur.
- 15 Contractus notorii, an dici possint, & in eis habere locum, quæ de notorio dicuntur, & quæ inter ea sint differentia.
Ante & post eos multa interueniunt aliquando, quæ etiam præsentibus non attendunt, vel non plene notant.
Obligatio tacita sepe nascitur extra id, quod agitur.
Possessio an pariter dici notoria queat.
- 16 Maleficia quæ notoria dici queant.
Processus sine ordine iudiciario, et secundum leges habet locum in fine.
Circumstantiæ quadam excusant, quadam aggravant delictum et licet ipsa non sint notoria, non obstant, si notorium sit delictum, in prin.
- 17 In absentia accusati citati proceditur etiam si habeat excusationes legitimas, ad inquisitionem etiam de circumstantiis non notorijs, et ad penam, et nu. 19.
Absente eo quando sit nullum, vel ut iniustum reuocandum, quod factum est.
- 18 Motio rei in notorio non habet eandem, quam habet citatio, et quo casu.
Citatus tenetur venire, et excusationes suas proponere.
- 19 Contumax notorius si non inueniatur, an citabitur iterum ad purgationem, nunquid ad sententiam.
- 20 Excusationes legitimas absentis accusator, si tacet, quid iuris.
In notorijs qualiter procedendum, ver. sed & quamvis, & superioribus num. & inferioribus.
Accusati excusationibus auditis si non recipiantur probationes super ipsis oblatæ et condemnatur tanquam super notario, et appelletur, tenet sententia, secus in alijs iudicijs, & quando, & nu. 21.
- 21 Contra contumacem absentem tenet sententia etiam nullo ordine seruato in notorio, & quo probato, & quando.
- 22 Notorium licet factum non sit iudici, modo sit, tenet sententia irrevocabiler, licet iudex peccet.

C A P V T III.

- 1 **Vestra duxit.** Hoc dicitur a clerico fornicatio non notorio licite audimus divina, & precipuas sacramenta, sed si est notorius, abstinere debemus, non tamen eo animo, quod credamus officia, vel sacramenta talium fore polluta, & diuisio potest esse in duas partes, in prima consultatio, in secunda solutio, 2. ibi, cæterum, & secundum hoc principium sunt verba consulentis, & secundum hunc modum solebatur ponere casum literalē, & iurista inueniens canones contrarios, adiuit papam, petens prietatis solutionem, vel diuide aliter, & verius respectu antiquæ et in duas partes, in prima decisa consultatio, in 2. responsio. Secunda subdividitur in quatuor, in prima, alle. pro, & 3. in 2. distinguit qualitates criminis, de quo queritur, in 3. distinguit de animo abstinentis, in 4. ex distinctis solutione concludit, secunda principalis ibi, alicubi, secunda secunda ibi, cæterum, 3. ibi, item aliud, 4. ibi, sine dubitatione. Ex superscrip. non apparet, cui scribat, nec hic, nec in an. ¶ In textu tamen sic dicebatur, Vestra duxit de inquit, ut consulamus fratrib. vestris parochiales ecclesias aduentibus quarum clerici concubinas habere creduntur. De hoc diuersa vestrorum canonum sententia emanasse, alicubi & c. & fuit prima tertii libri in 2. compil. Et dicebat Al. abbat, vel priori loquitur, idē Vm. dicebat Hosti. decret. quinq; dicit, ponit prietatem canonum, distin-

guit inter notorium, & omnino occultum, addit eidem distinctioni, distinguit inter notorium, & pene occultum, distinguit inter intentionem vitantis, i. tolerandam vel reprobendam. soluit canonum contrarietatem, tene quod prædixi [Audiat] nec etiam ipse potest in ecclesia ab alijs audire, ut in c. præter hoc, secundum Pe. [Misam] idem est de euangelio, & epistola, & alijs diuinis officiis, ut in d. c. præter hoc [Quem scit.] scientia iuris, non facit secundum Io. T. dic. 3. secundum Barth. ut j. e. c. & j. e. ca. vlt. & hæc vera, & forte Io. intellexit illam esse scientiam iuris, quæ fundatur super notorio, quodcumque sit illud iuris, vel facti, præcedet admonitio, secundum H. & Laur. s. c. proxi. 81. di. si qui. Alii 3. ar. j. c. vlt. [Indubitanter] si intelligas secundum conscientiam, ob e. sequens, si intelligis, i. notorie, non ob. quia illud loquitur in occulto, Host. [Habere] sequitur in dictis can. Vel subinterductam mulierem, dixit H. forte sub nomine c. uersæ. [Alibi] arguitur pro generali allegatione, sic j. de præb. c. 2. & 45. di. c. 2. de hoc e. dist. 8. hinc et, & 1. q. 1. ut euidenter. 35. q. 3. quadam lex. 2. q. 5. ad sedem, versu. quæ causa. 18. dist. quoniam, in prin. j. de simo. licet Hely. versu. nam iuxta de reg. cum vium. & de hoc in Spec. de dispu. & alle. S. porro. ver. in anima [Polluere] 1. q. 1. sit populus. ubi dicitur, quod quamuis ipsa sui speciei sancta videantur, quæ offeruntur, tamen quia tractantur per eum, qui pollutus est in anima, polluantur omnia. Item 3. e. q. multi. in fin. ubi dicitur, polluiamus itaq; corpus domini, cum ad altare indigni accedimus, & sordidi mundum sanguinem bibimus. So. reuera nullus polluit sacramenta, ut hic dicitur. Quid enim finis aut stabile, si sanctitas incorrupta corrumpatur. C. de epi. & cler. si quemquam. nam malitiam tractando sacra se tantum lædunt, cerea, quidem saxa accensa & c. 15. q. vlt. c. vlt. tamen pollutus, quantum in se est, polluit illa, vel dicitur polluere semetipsum, & sic intelligantur tria. 19. di. fm. 1. q. 1. si fuerit, fm. Ab. eodem modo respondeas fm. Ho. ad c. 81. di. Maximilian. de cler. ex. m. illud, talis ergo suspensus quo ad se, & si de merito vita non audiat, de merito ecclesiæ audiat, inter sacerdotem, o. sacra, & profanum hæc est dicitur, quia oratio sancti fulcitur duplici merito, profanum tantum unico, inde 1. Thimo. 5. habetur. 25. d. eccle. in prin. Qui bene præsent presbyteri, duplici honore digni habeantur, & sic intelligas 2. q. 1. Christus. & c. non nocet. & c. p. c. & sequenti. & S. si ergo sacra. & S. cum ergo. fm. Ho. [Purgatoria] nam sacramenta et mortuis profunt. 12. q. 2. a. nimæ [Contagium] venialium saltem, Lau. fm. Ab. exponit. i. criminum mortalium, & venialium, de con. dist. 2. cum omne crimine intelligas sane, ne ob. de co. di. 2. quotidie. [Sacerdos] diuina celebrans. [Sancta] siue officia, siue sacra, quæ sancta sunt. [Non possunt] intercidit capitulum. [Ab omni] catholico non suspensio a iure, vel iudice [Ministeria] i. sacra, Ho. [Quia omnia] 1. q. 1. oia, & c. in ministerio. [Fide] talia sunt sacra, qualis est qui recipit. 1. q. 1. p. Esaiā, Ab. [Purgatur] sequitur in c. fides. n. est qui vincit hunc mundum. 1. Io. 5. [Condemnatur] hic non debet audiri. [Toleratur] hic debet audiri. [Aliud est, quod] ita constituitur. ceterum aliud est notorium, quod presbyter non differtur crimen & c. & exponas, ut in gl. [Vel de ipso] hoc dixerat [Pene occultum] licet sit notorium per famam, Inno. i. licet presbyter sit super hoc infamatus fm. Ho. [Abstine] re] sic abstinere licet, et si occulta esset fornicatio, vel esset aliud crimine, quod fornicatio a proprio sacerdote, in his officiis, quod ab eo audire non cogitur, quod qualia sint, hæc de peccato & re. ois. & est sic faciendum, si ex tali abstinentia quod talis sacerdotis. i. fornicatoris, & toleratum scandalum non gnetur, alia aut non licet abstinere. Nam & dñs Iudæ corpus suum dedit, de con. di. 2. non prohibeat, & c. sequenti, arg. 6. q. 2. placuit. & c. si tantum. 8. q. quarta, nonne, secundum Inno. unde dicit Hostien. abstinere licet in occulto, ne sit contra, & de sen. excō. cum non sit ab homine. [Trahatur] per ruboris

laboris confusione, quā patiuntur in seipsis, & si occulte vitentur, fm Host. dic vt dixi super gl. pp verbum 3. proximū. si tñ legeretur litera sic, Abstineret, vt huiusmodi, &c. dimissa litera, peccandi &c. posset haberi ille intellectus fm Pe. & Abb. [Respuantur] quasi-contaminata, quod nō licet [Tolerantur] toleratione, quæ excusat. 23. q. 4. tu bonus, & multa per patientiam &c. de præb. cum iam dudum, Tan. [Operis euidentiā] hoc generale, q̄ t̄ omniū suspensorum a iure, idest sine sententia hominis, si crimina, pro quibus ius eos suspendit ab officijs, vel quolibet actu, sint notoria^a facti euidentiā, licet cuicunque eos in his vitare, etiam si a prælatis tolleretur. idē de irregularibus, qui a iure suspensi dici pnt. Si verò crimina, pro quibus a iure suspenduntur, sint occulta, licet graua, vt simonia, homicidium, & huiusmodi, tamen euitari non debent in his, quæ ab ipsis de iure recipi debent, arg. hic, & de con. distin. 2. non prohibeat. idem in excomunicato occulto. 6. q. 2. si tantum, de off. or. si sacerdos, Inn. vide quod no. & dicam 3. de simo. tanta, & c. per tuas. 2. Host. verò dicit tenendum in hoc quod no. de sen. ex. cum non ab homine, & de tēp. or. c. vlt. ¶ Diceretur autē t̄ notorium per euidentiā, q̄ mulierem suspectam tenebat in domo, fm Inn. 32. q. 1. c. 1. & 3. eo. si quisquā. & fm eū, si clericū inuenirem coire cum muliere, per hoc eū in publico nō vitabo, nisi alias sit notoriū, fm Host. adde quod no. de sent. ex. c. 3. §. si. huic, q̄ hic de euidentiā dī, est simile, quod dicit lex de fideiussore euidenter locuplete. ff. qui fatid. cog. si verò. §. 1. [Diuina] vt missa & aliæ horæ diurnæ & nocturnæ, fm Pet. & Ab. [Sacramenta] vt baptismus, 7. pñtia, extrema vnctio, & si. Pe. & Ab. ¶ Quinta t̄ gl. distinguit famam, manifestū, & notoriū, & notorium triplex, facti, utis, & præsumptionis. ¶ In 5. t̄ gl. ibi, æstimatione] sequitur, est illæsa dignitatis &c. vt sup. [& ibi, hæredes palā] testatur, qui in publicū hæredē nominat. Corā testibus, qui ad solennitatem sufficiāt testamenti [& ibi. §. si quis autem] sequitur, post ap. necessarias si bi putauerit esse personas, per quas apud iudicē appellationis veritatem possit ostendere, quam æstimauit occultam [& ibi. l. vlt.] patronus adoptando non facit ingenuum, qui se fateretur libertinum [& ibi, res iud.] sequitur, pro veritate accipitur [& ibi, quia semper] vide de pur. can. accedens, super gl. 2. [& ibi, Lucius] vnde non valet institutio, quam facit de Titio hac conditione, si se filium meum esse iudici probauerit. ¶ In gloss. idest, ibi, per fidem] nec enim deficit fides sacramenti, quam uis aliquando deficiat sacrm, inf. de baptismo, debitū, 9. de presb. non bap. c. 2. Host. ¶ In t̄ gl. ad intelligentiā, in prin.] materiam huius gl. quam inepte & confuse tractarūt Inn. & Host. inf. c. proxi. vide plenius & aptius in Sp. 3. parte de notorijs criminibus, per totū, & aliquid per Host. in summ. huius tit. §. si. ne tamē verba illorum desint, quasi ad literam inf. ponā illa, quæ potius propter prædictā remissionem debueram decidisse [& ibi, sic describi] describitur hic fama de homine. Famā verò inter homines est publica, seu famosa insinuatio, vel proclamatio, & communis ex sola suspitione & incerto auctore proueniens, de con. dist. 4. sanctum, in fi. de pur. can. cum in iuuentute. vel est vulgi, seu maioris partis eius opin. rei, de qua quæritur, consentiens. Dicebat autem Tho. de Pipara. in tractatu suo de fama, quod erat b quasi fides mentis. b Manifestum est publica, seu famosa insinuatio, vel proclamatio & communis ex certa 10 scientia, & certis auctoribus proueniens. Notoriū t̄ iuris spontanea confessio, clara probatio, iusta & irretractabilis diffinitio. primum 3. de de confels. c. 1. secundum C. de re iud. gesta. inf. de ver. sig. cum olim. tertium ff. de reg. iur. l. res iudicata. dixit tamen Vinc. inf. c. proxi. q̄ quia confessio, & sententia posset in se habere falsitatem, proprie notorium est illud, quod consistit

c in euidentiā: alias posset dici notorium, quod nō fuit. Notorium facti est publica. seu fama &c. communis proueniens ex euidentiā rei, quæ nulla tergiversatione celari potest. C. de nup. si. vicinis. Vinc. dixit idem esse notorium facti, quod factum esse non dubitatur a populo, vel maiori parte populi. Vber. dixit id esse, qd̄ continue viget, & in præsentī est publice videre. Guil. dixit esse id, in quo fama publica suum præbet adminiculū, & ipsa rei euidentiā protestatur, ita se exhibens omniū hominum, vel maioris partis alicuius loci conspectui, quod nulla possit &c. Notorium præsumptionis ea euidentiā iuris vehementer præsumpta. Rumor t̄ secundū Host. & Spec. est particularis insinuatio, sed proclamatio de eo, qui cogno. con. super eo, ex sola suspitione, de elect. Osius, & incerto auctore proueniens, de reg. 12 veniens. Occultum t̄ omnino, quod nulla ratione probari potest, vt ecc. bene. vt nostrum. Pene occultum, qd̄ per paucos probari potest [& ibi, comprobatus] & infamia est eius cōtrarium, & de hoc, quō contrahatur, no. plene 32. q. 7. §. tria, ad fi. & quomodo aboleatur, no. 6. q. 1. c. 2. & 3. & in Spec. tit. 2. §. si. ver. hoc etiam not. [& ibi, nolo] & Apostolus 1. ad Cor. 9. di. Expedi mihi magis mori, quam vt gloriā meam quis euacuet. 1. q. 2. sacerdos, in fin. Laborare. n. debet quis, vt assumat nomen honesti viri. ff. ad Treb. facta. §. si in danda. maxime in pueritiā. sup. de præsump. ex studijs. cum verò de ista dubitabitur, recurritur ad locum cōuersationis, de elect. postquam. secundū Host. [& ibi, factum] in fi. [& ibi. §. si quis autem] vide 3. in suffragio. ibi t̄ tñ exponitur occultā. i. occultatam in negotio principali. & alibi dī occultū, q̄ 5. sciunt, de pen. dist. 1. hoc ergo: alias eō, ver. filiam namque, & habetur Luc. 3. in fi. [& ibi, circa notorium] ponebat Pe. hic ver. Que, vel nemo negat, populo vel teste probantur, Vel se subiiciunt oculis notoriā dicas [& ibi, notorium facti] Circa istud notorium notant Innoc. & Host. inf. c. proxi. quod est triplex. primum est facti actu transeuntis, quod tamen ita habet rei euidentiā, q̄ negari non potest, vt si episcopus de ecclesia ad ecclesiam transiit, & incipiat bona ecclesiæ ministrare. de trāsla. quanto, de cleri, non r. si. c. 1. vel si in platea, vel in cōspectu populi quis occidit aliū. 2. quæst. 1. §. quando autē. in quo casu licet sit occultum iudici, petitio, vel accusatio poterit sic formari, cum talis episcopus se ad talem episcopatum transtulerit sine papæ licentia, peto illum amoueri. Vel cum talis talem in præsentia multorum occiderit, ita q̄ inficiationi locus non est, peto eum puniri, ex quo ita proponitur, proceditur tanquam in notorio, idest li. non contest. 1. quæst. 1. manifesta, & c. de manifesta. & c. quæ Lotharius. sup. de iure iur. ad nostram. 3. de accusat. euidentiā. quod verum est secundum quosdam, vbi accusatus est absens, & contumax. Si autem præsens sit, fiet lit. contestatio, & si neget, oportet accusantem duo probare, scilicet homicidium, & quod publicè factum fuit. sine probatione autem non condemnabit aliquem. 2. q. 1. nos in quemquam, & c. Deus. & hoc notorium negatur satis probabiliter a pñte, inf. de sorti. ex tuarū, in decisa. & appellatur potius notoriū facti, quia publicè factum est, q̄ sit notum iudici, & in tali notorio non auditur quis appellans, 3. de appel. proposuit. d Secundū dicitur notorium interpolatum, in quo requiritur probatio semiplena. inf. de vsur. cum in dioecel. e Tertium dī notorium cōtinuum, in quo nullus ordo, nec probatio requiritur, vt si clericus in carcere teneatur. supra de appel. dilectis. Vel si quis in domo publicè teneat cōcubinam. 2. q. 1. de manifesta. vel si quis contra iur̄m fidelitatis continuè persequatur dñm suum. 3. de elect. venerabilem, de excels. præla. graue. Dicunt autem quidam, quod in notorio actus continui sine accusatore & teste potest procedi, nec potest appellari, vt in superio-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

perioribus concord. In notorio verò actus transeuntis & interpolari non admittitur directa accusatio nisi eū ordine iudiciario, & admittenda est appellatio, & potest indirectè procedi in talibus notorijs, scilicet inquirendo; & sic potest intelligi, in aucten. vt iud. sine quoquo suffr. §. si quis autem, & §. necessitatem, colla. 2. & C. de accusat. ea quidem, nec obli. §. de elect. bonæ me. Magū. & c. venerabilem, de ap. cum sit Ro. de verb. sig. ex parte, vt ibi no. in decre. bonæ. vide super glos. & ita. Citatio verò semper est necessaria in quolibet notorio, sup. de iureiu. ad nostram. 3. & licet hoc sit securius, non negatur sustineri posse quod dictum est §. & quod sequitur infra, & contra id facit sup. de transla. quanto. In notorio vero præsumptionis necessarius est omnis ordo iuris, sed sufficit probare circumstantias, & præsumptiones, licet non probetur factum, ar. de præsumpt. 3. 32. q. 1. c. 1. Quidam autem dicunt, §. fm primam opi. sufficere, & etiam esse necesse ad hoc, vt procedi possit in tali notorio actu transeunte, q. is, qui procedit, literas receperit a fide dignis, arg. de post. cap. 1. & 2. q. 1. c. fi. & in prædicto §. 1. aucten. vt iudi. sine quoquo suffra. vel q. audierit per publicam famam, vel denunciationē officialis, C. de accusa. ea quidem, & q. partes citentur: quia merita causarum & c. de restit. in integ. cum ex iheris. de re iudi. inter. ¶ Et est sciendum, q. uotorium deprehenditur loco, & tempore, loco, vt quia fit in publico coram multis astantibus, & id asserentibus, tot. §. q. nō possent inueniri alij tot asserentes contrarium; puta tota vicinia, vel maior pars fuit præsens, vel tot, q. non potest inficiari; secus de his, quæ fiunt occultè in domo, quæ nec de facili probari possunt nisi per domesticos. C. de repud. consensu. §. si autem, de testi. veniens. 2. [Tempore] puta de die, non de nocte commissum est, & multis alijs circumstantijs, quas discretus iudex videbit, ff. de iur. i. sed & si. §. 1. & 2. ff. de iur. & fac. igno. l. regula. §. 1. 2. q. 1. §. quando autem, ar. ff. de ver. ob. continuis. §. 1. & tunc si factum est sic notorium, sed persona delinquens occultatur, locum habet, fm quosdam processus quasi super notorio, arg. de testi. co. peruenit, de elec. bonæ, & de tali actu notorio transeunte loquitur infra de ver. sig. ex parte, & c. se. de ap. cum sit, & c. proposuit, de fil. presb. conquerente, de transla. quanto. nec audiuntur appellantes per prædicta, c. de ap. & 2. q. 6. sunt quorum, tñ. qd. est miradū, post latā sententiam & executioni mādatam q. eā poterit de nouo iudiciū agitari. C. de accusa. ea quidem, & retractabitur prima sententia, siue processus, si probetur falsum, qd. notoriū videbatur, & quāuis hoc videatur difficile, pot. tñ. contingere, inf. de pur. vul. c. 2. cū suis concor. nec miteris, q. causam agere possit, qui appellare non potest: quia & in supplicatione hoc contingit, C. de præci. impe. offer. auct. quæ supplicatio. Sunt & qui dicunt, q. in notorio actu transeunte non sit necessaria citatio, vel probatio, de elect. bonæ, & c. venerabile, 2. q. 1. de manifesta, & c. scelus. sed illa possunt intelligi in notorio, quod in conspectu iudicis contingit, vel in notorio continuo, vel qñ præcessit citatio, de ap. cum sit, in fi. vel dicas generaliter in quolibet notorio procedi posse sine citatione, & probationibus, nec ppea retractatur sententia, nisi constet errum, vt dictum est, sed melius & tutius est, vt fiat citatio, nisi forte scandalū, vel magnū periculum reipub. sit in mora. & sic pot. intelligi de elect. bonæ. 1. & c. venerabile. & forte non est differentia inter notorium actu transiens, & interpolatū. sed in ¶ usurario manifesto quædam constituunt specialia, quæ no. infra de usur. cum in diçesi, & c. quia. sed dices negatione sit res dubia, ergo ubicunque negabitur, non seruabitur ille processus, C. quibus ad li. pro. nō li. 3. So. vt est dictum, si pñs est, & neget, bonū est, q. seruetur ordo iuris & in c. citationib. & in alijs. ff. de custo. & exi. reorū. l. diuus, & 2. q. 8. c. 1. 2. & per totum.

sed si nō fuerit pñs, vel recessit, tñc non seruatur ordo, vel dic illud locū hñe in his, quæ probaliter pñt inficiari, vel dic, q. notoriū negatū est mixtū. est. n. dubiū rōne negociationis, & ideo probatio requiritur. Est & notoriū, quia publicè commissū, & ideo sine lit. cōt. & alio ordine pceditur, & sic diuerso respectu dici pot. dubiū, & notoriū. sic ēt nō seruato ordine proceditur, si in maleficijs notorijs excipitur q. electū, vel testē, & sic loquitur de ele. bonæ, & c. venerabile, de accusa. super his, & de proba. licet. sed, vt dixit Inn. & Host. fm prædicta necessaria est probatio in notorio, quotiescūque negatur, ar. ff. qui satisda. co. l. si verò. §. qui pro rei. q. tñ in absentia partis probari nō poterit, ar. de ap. interposita. §. fin. l. it. vbi tale notoriū proponetur vt accessoriū, non proceditur fm hoc in principali, donec sit probatū. sed hoc nō est nisi prorogare lites, & circuitus inducere, vnde dicendum est, q. vbi nō est locus inficiationi, pot. iudex procedere, & punire delinqētē, quantūcūq. inficietur. & sit hoc speciale in maleficijs, ne remaneant impunita, maxime cum nimis frequentantur, quia multis crassantibus opus est executio ff. de penis, aut facta. §. fi. & de maleficijs. l. c. 1. sed ¶ nunquid hoc in qñtibus locū habet. So. nō. quia quæ consensu, literis, vel verbo qñuntur, nō pñt sic esse notoria. ff. de act. & ob. l. 1. & 2. nam & ibi tpe contractus, ante, & post multa qñque interueniunt, quæ ēt pñtes nō attēdūt, vel nō plene notāt, de fi. instr. cū loānes. ff. de penis, iur. i. §. quini. & sape extra id quod agitur, tacita nascitur obligatio. ff. cōmo. si id, qd. in fi. & idē vñ in possessione, quæ licet consistat in facto, habet tñ aliquid iuris. ff. de acq. pos. l. 1. §. acquirimus, & l. possessio. q. tñcūq. etiam de qñtu appareat, nō potest dici notorius. Quis. n. posset scire exceptiones competentes reo? nullus, nisi partes audiat. Præterea est in eis alius inodus subueniendi auctori, s. per excoicationē, vel missionem in possessionem. §. vt lit. nō cōt. qm. §. in alijs. sed dices idem in criminibus accidere posse, nam homicidæ competere pot. exceptio, q. ad sui defensionem id fecit, de sen. exc. c. 3. §. si verò. transeunti ad episcopatum, q. hoc fecit de papæ licentia, de transla. cap. si. imò etiam quandoque contra propriam cōfessionem auditur excusatio. inf. de accusa. cum dilecti. & contra tales est remedium annotationis bonorum. ff. & C. de requiren. reis, per totū. Sol. secundum Host. locum habent, quando in modum accusationis, inquisitionis, vel denunciationis proceditur, & etiam quando tanquam de notorio agitur, sed is, qui dicitur deliquisse, præsens est, & locus est inficiationi, siue excusationi, quam proponit, vt in eisdem iuribus apparet, vnde & si accusetur quis de maleficio, non sufficit probare maleficiū, nisi probetur qualitas facti, scilicet quod homicida infestum fecit, & occidit, & sic de alijs. alias locus est inficiationi, argumen. de restitu. spolia. olim. 1. & capit. cum ad sedem. secus in his, quæ inficiari non possunt, in quib. delinquens male conscius fugit, latitat, vel obmutescit, vel friuolam excusationem proponit, vt ludens feci, de præsumptio. capit. 1. secundum Innocen. & Hostien. finaliter tamen ipse Innocen. dixit & post eum Hostien. plus sibi placere, quod non solum factum; sed etiā possessio, & contractus possessionis possunt esse notoria, licet in eis rarò debeat procedi secundum formam notorij, sicut & rarò proceditur in eis secundum formam inquisitionis, Inn. & Host. quorū quasi ad literam sunt hæc verba notata pñr eos, inf. c. proximi. ¶ & ibi, Tergiuersatione celari] exemplificant ¶ hic Inn. & Host. j. c. proximi. in eo, qui mulierem suspectam secum tenet in domo, vel lecto, & quia confitetur, vel non diffiteretur; vel qui filios habet de aliqua muliere, infra de diuor. significasti. inter alia maleficia potest dici notorium adulterium, & homicidium. & dicitur notoriū facti, quod pluribus notum est, & si circumstantijs non

sint notæ, quæ excusant, vel aggrauant maleficium, vt quia iudex est, qui occidit, vel alius, sed ad sui defensionem. 23. quæst. 5. cum homo, & c. regum, & c. non est crudelis. vel adulter dicitur non teneri, quia ignoranter illam cognouit, vel quia supposita fuit, vel consanguinitatem ignorauit. 34. quæst. 2. in lectum. sed certe in hoc casu, quando quis tenet aliquam pro vxore, non videtur locum habere processus notorij: quia tunc non est notum peccatum, licet notum sit factum, quod non est de genere peccatorum. & hoc nisi consanguinitas sit notoria non coniugibus tantum, sed & alijs ita, quod possit censerī notorium, de diuor. porrò. nec est necesse, q̄ notæ sint omnes circumstantiæ maleficium excusantes: alias nullum maleficium censeretur notorium. vix enim posset occurrere maleficium, quod non haberet aliquam circumstantiam, per quam posset excusari, de accusat. cum dilecti. sed contra non dicitur factum notorium, nisi quando non est locus inficiationi, & quādo non potest vlla tergiversatione celari, vt hic 2. q. 1. de manifesta. Sol. non intelligas, q̄ maleficium non possit excusari, sed si id, quod dicitur maleficium, adeo est euident, quod non potest celari, quin sit factum notorium, censeretur & habet locum processus sine ordine iudiciario. processus autem iste extraordinarius, de quo loquuntur canones, rarò locum habet secundum leges, secundum Innocen. Hostiē. dicit contrarium euidenter innui. ff. de offic. præsi. l. 3. & l. congruit, in auct. de collato. §. iubemus, colla. 9. Remittit autem ad summ. de accusa. sub rubrica, de criminibus sine ordine puniendis. ¶ Est etiam notandum secundum Innoc. q̄ imputatur accusato, qui habet legitimas causas inficiandi, si citatus non veniat, quod proceditur ad inquisitionem etiam de circumstantijs non notorijs. & si præsentī accusato incuberet probatio, habebitur pro non probato, ex quo absens est. alias si non absenti accusato, sed accusatori præsentī incumbat probatio, iudex ad instructionem sui probationes recipiet. Item & proceditur ad pœnam huius contumacis, sicut iustum fuerit, eius contumacia non obstante, supra de electio. bonæ. sed si postea venerit, audientur excusationes eius. 2. quæst. 1. Deus omnipotens. & si aliqua pœna sit ei imposita, vel aliquod mandatum sit occasione maleficij, & excusatur contumacia, illud vel erit nullum, vel vt iniustum reuocandum, de re iud. cum Bertol. Sed

18 pone ¶ quod iudex monet reum, vt satisfaciatur tanquam de notorio, vsque ad diem, nunquid talis monitio pro citatione habebitur, ¶ non videtur, quia monitioni non tenetur parere, si habet iustam excusationem, supra de præsumpt. cap. si. 14. quæst. 1. quisquis. sed citatus tenetur venire, & excusationem suam proponere, ff. de iudi. si quis ex ar. contra, supra de rescrip. si quando. vbi dicitur, quod debet se per litteras excusare, sed illud de honestate. Si vero ¶ citatus in notorijs non veniat, nec responsalem mittit, procedi potest, ar. infra tit. 2. ex parte, & duobus c. sequen. & adde secundum Host. quod no. de appell. cordi. §. post hæc. Quid si semel fuit contumax, nec inuenitur factum notorium, sed est locus purgationi, nunquid iterum citabitur ad purgationem? videtur q̄ sic, arg. infra de senten. excomm. si verò 2. secundum Innoc. melius secundum Hostien. inf. ca. proximi. ver. sed si de clericis, infra de pur. ca. inter, & cap. cum dilectus. quod dic vt ibi, & infra de heret. excommunicamus. §. 1. sed nunquid ad sententiam talis vocabitur? ita videtur. C. quomodo & quando iudex, ea quæ. 3. quæst. 9. per totum. Alij contra. nec obstat prædicta iura, quæ in absentibus non contumacibus loquuntur; quod dic, vt no. inf. ea. gloss. & de iure iuran.

20 ad nostram. 3. Quid ¶ si absens habet excusationes legitimas, quas bene nouit accusator, sed ipsas tacet? Respon. imputabitur accusatori, & providebitur reo secū-

dum tenorem legis, de iudi. si prætor. Sed quamuis in notorijs procedi possit præsentibus partibus, lit. contestata. & seruato alio iudiciario ordine; potest tamen eis præsentibus procedi, lit. non contestata. nec alio iudiciorum ordine seruato, sicut quando reus est absens, §. & contumax. omni tamen casu requiritur citatio, & quod venienti exponatur factum, pro quo citatus est, & quod audiat eius defensio, quod si non fiat, satis potest dici sententiam non tenere super notorio latam, de accusat. qualiter. §. debet, sicut enim in alijs causis, quæ requirunt ordinem iudiciarium, non valet sententia, quæ fertur nō cognito de causa. C. de sent. & inter. om. iudi. pro latam, & C. de accusat. si accusatoribus, & l. absentem, ita videtur in notorijs, vbi & si non omnis, aliquis tamē ordo seruandus est, supra de iureiur. ad nostram. 3. vbi de hoc. Sed quid si auditis excusationibus non recipiuntur probationes super ipsis oblata, sed condemnatur tanquam de notorio, & propter hoc appelletur? So. nihilominus tenet sententia, si de veritate est notorium, & hoc probetur coram illo iudice, a quo petitur nulla pronunciari. secus in alijs iudicijs, quæ omnia requirunt iuris ordinem: quia ^h in illis sententia lata post talem app. non valeret. infra de app. interposita. quidam tamen aliter sentiunt secundum Innoc. asserentes idem in notorijs & male, vt infra de offic. deleg. statuimus.

21 Item dicit ¶ Innoc. quod si accusatus est absens & contumax, q̄ tenet contra eum sententia etiam nullo ordine seruato, & sufficit, q̄ iudici, coram quo querela proponitur, fiat fides de notorio, nec admittetur excusatio contumacis, nec eius probatio. sed si in primo iudicio non fuisset contumax, sed iudex contra ius litigatoris noluit admittere excusationem eius, tunc secundus iudex, qui de sententia cognoscet, bene admittet probationes super excusatione: melius tamen potuit sibi prouidisse appellando ante sententiam, quando probationes super suis excusationibus nō admitteret: quia tunc hoc solo, quod lata esset sententia post talem appellationem, cassaretur. Aliqui tamen aliter dicunt

22 ¶m Innoc. & bene ¶m Host. vt supra. Item ¶ dicit Innoc. q̄ licet iudici non sit factum notorium, dummodo vere sit notorium, licet iudex peccet ferendo sententiā prius quam probetur sibi factum notorium; tamen eius sententia irreuocabiliter tenet. idem Host. & hoc quasi ad litteram notauerunt j. c. proximi. [& ibi, aliquando] quod dic vt ibi, & C. de accu. l. ea quidem. quæ tamen lex nō probat id, ad quod inducitur, scilicet q̄ officiali credatur. sed hoc dicit, q̄ denunciatis talia sine inscriptione audiat [& ibi, filiatio] & crimen infamati deficientis in purgatione, inf. c. proximi. in fi. & inf. de simo. insinuatū [& in fi.] & infra q̄ fi. sint le. transmissæ. de hoc plenius 2. q. 1. manifesta. ¶ In gl. imò, ibi, in iure] si. C. vnde vicum quærebatur (ibi, nō suum) idest alienum, Gof. ¶ In gl. f. qui, ibi, pene occulti] idem Hostiē. sed contradicit huic lecturæ illa litera, vt peccandi & c. & sic posset dici, tales quorum fornicatio est notoria, ab ecclesia non tolerantur, vnde non determinat, quando debeat euitari, sed quo animo, Pet. & Abb.

ADDITIONES.

- a ¶ Notoria. Idem si sint notoria iure vt per sententiā. facit quod no. Io. And. in c. qualiter, el 2. de accu. in gl. 2. q. 7.
- b ¶ Mentis. & de materia famæ ultra remissiones supra positas vide plene Bart. ff. de quæst. l. de minore. §. tormenta, & plenius per d. Bart. de Saly. in l. ea quidem. C. de accusatio.
- c ¶ Non. Ad hoc contra. vide responsionē per d. Bart. de Saly. vbi tractat de notorio, in 3. quæst.
- d ¶ Proposuit. Et vide pro isto notorio Io. An. de ele. bonæ, el 1. super gl. Sed nonne, & in c. 1. de of. deleg. li. 6. in gl. ma. & super illa.
- e ¶ Dioc. Io. And. dicit. & idem d. Bart. de Saly. in l. ea quidem, in 1. q. quod vsurarius tenens mensam paratam, dicitur vsurarius notorius actus permanentis. in alijs autem vsurarijs habet locū, quod hic dicitur, & in c. cum diocesi.

Io. And. super 3. Decret.

B 3 Habe-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

- f** ¶ Habebitur. Et quid si addatur clausula, & si senserit se grauatum &c. vide per doct. & maxime Bald. in l. i. C. commu. vel epi.
- g** ¶ Absens. Et alijs causis, in quibus potest procedi ad sententiam, lit. non contest. id intelligitur in contumaciam, ipsis presentibus secus, sup. vt lite non contest. accedens, el. 2. & c. quoniam. s. porro, hic in notorio aliter dicitur.
- h** ¶ Quia. In libro Innoc. non dicitur vt hic, d. lo. And. sed dicitur, quia ibi si nullæ proba. reciperentur super questio. de qua agitur, non tenet sententia, vt dictum est.

S V M M A R I V M.

- 1** Per iniuratorum dicta non probatur fornicatio. Infamatus tamen de ipsa, punitur, si deficiat in probatione. Publicè est aduerbum generale, & intelligi bifariam potest. De notorio ubi nam tractetur. Euidencia rei, si de ea communiter dicatur, non habetur. In purgatione deficiens vt conuictus punitur, nisi appellauerit.
- 2** Suffragium glossarum. Condemnatio rei in causa capitali non fit nisi conuicti. Conuictus quis dicatur. Tributaria locus est etiam cum dominus deberi neget.
- 3** Additio glossarum. Conueniunt, qualiter in hac accipiantur decretali.

C A P V T VIII.

- 1** **Tua nos** duxit. Casus ¶ per dicta non iuratorum fornicatio non probatur: punitur tamē infamatus de ipsa, si in purgatione deficiat. & sunt duæ partes, cōsultatio, & respō. secunda ibi, Nos ergo [Publicè] generale est hoc verbū, quod potest intelligi. i. notorie, vel manifeste, vt infra patet [Notorium] quid de notorio notauerint hic Inn. & Host. dixi sup. c. proximi. [Non ex euidencia] quia nō tenet eam secum in domo, sed communiter dicitur, qd eā cognoscit, Innoc. [Testimonijs] sine iuramento prolatis [Testibus] iuratis. sic exponitur. 4. q. 3. alia est [Quā] purgationem [Defecerit] & sic punitur vt conuictus, infra de simo. de hoc, & c. insinuatum, de accu. cū P. Host. qd dic. fm Abb. vt j. de accus. accedens [Animaduersione] de qua sup. eo. si autem, Pe. [Punire] nisi appellauerint, infra de pur. can. nos inter Lau. ¶ In 5. ¶ gl. ibi, qui sententiam [index in causa capitali] non damnat reum, nisi sit conuictus, qd vix quæ cōmisit, negare sufficiat [& ibi. S. pen.] locus est tributaria etiam cum dominus negat deberi: alias expediret domino negare. ¶ In ¶ fi. i. glo. vel admonentur, Goff. vel propriè in casu. j. de ap. cum speciali, Vin. vel ad rationem ponuntur. inf. de accusa. si constiterit, Host. ¶ In gl. & ideò, in fi.] & s. de elect. postquam, Host. ¶ In gl. si constet, ibi, conuictus [idem] not. 2. quæst. 1. de manifesta.

S V M M A R I V M.

- 1** Mulierculæ hic appellantur diminutiue in contemptum. Peccatum de anima, vita, de fama peccatoris, & ei adhaerentibus diminuit. Fadus naturale pro proximitate sanguinis. Consanguinitas aliquando elicit suspicionem, aliquando eam inducit.

C A P V T IX.

- 1** **A nobis.** Breue est. & pars ¶ huius, infra de deci. a nobis [Mulierculas] inhonestas, vnde non debent appellari mulieres, sed mulierculæ diminutiue: quia peccatū de anima, de vita, de fama peccatoris & sibi adhaerentib. diminuit. ad hoc 34. dist. vidua, & c. pen. [Naturale fadus] i. sanguinis proximitas, Pet. [Suspiciari] hæc cōsanguinitas elicit suspicionem: alibi eā inducit. 89. dist. decent, & 10. q. 2. hic vsus, & c. episcopus, supra de testi. constitutis. 1.

S V M M A R I V M.

- 1** Clericus concubinaris in officijs euitari non debet, nisi notarius. Notoriū iuris, & facti est, & quibus nominibus ostendatur.
- 2** Epilogus, & additio glossarum, num. 3. In interdicto loco etiam submissè potest celebrari. Suspensū quis dicitur quo ad se & quæ ad alios, & quandoque quo ad neutrum, aliquando quo ad alterutrum, coniuncta gl.

C A P V T X.

- 1** **Quæsitum est.** Casus. Clericus ¶ cōcubinaris in officijs euitari non debet, nisi sit notarius [Notorium] s. de fi. presb. quoniam, de ver. si. cum olim, quod dic vt plene nō. s. eo. vestra, Host. [In iure] & sic notoriū iuris [Euidētia] & sic notorium facti; de his s. eo. vestra [Tergiuersatione] quia publicè eam tenet, si lios habet paruulos. 82. dist. proposuisti, in prin. ¶ Pri. ma ¶ gl. tractat triplicem suspensionis speciem. ¶ In 1. ¶ gl. ibi, vel secularis] in hoc differūt inter se, vt j. de sen. ex. si sentētia, li. 6. 2. respō. [& ibi, celebrare] alta voce. nam submissè possunt celebrare et in eodē loco; quod dic vt inf. de sen. exc. c. vlt. lib. 6. [& in fi.] sed & inuenitur, qui nec quantum ad se, nec quantum ad alios est suspensus, vt sacerdos curatus sine peccato habens parochiam non interdictam, qui debet quotidie reddere pēsum suum, de celebratione miss. cap. 1. Host.

S V M M A R I V M.

- 1** Dispositio siue continuatio tituli, & num. 2. De materia huius tituli quibus in locis alibi tradatur, & quibus reperatur.
- 2** Titulis, vel rubricis tripliciter solet opponi, huic etiam tribus modis opponitur, & quibus, num. 3. & 4. Obiectionibus duplici satisfi modo aut per euitationem, aut per solutionem. Virtuti locus vt pareatur, vitium est ante purgandum. S. secundo patet.
- 3** Christianorum genera duo, & qua. Ordo est vnum de septem ecclesie sacramentis. Character per clericatum impressus non perditur per coniugium, sicut nec per hæresim, baptismalis. Hunc reciperet et coniugatus, dignitates nō habens seculares.
- 4** Minoribus ordinibus non est ordinandus iterum, qui mortua uxore vult ad sacros quoque promoueri.

De cler. coniu. Rub.

- 1** ¶ Viso ¶ de quadam illicita cohabitatione clericorū & mulierum, videamus de licita secūdam Goff. & quia interdum tales cōtendunt habere præbendas, ideo de his videamus fm Dam. habetur materia 28. dist. & 31. & 32. per totum, & 24. q. 1. vt lex, & repetitur in 6. & vlt. tra Rubricam, qui cle. vel vo. conuenit, supra de vita & honest. cler. clericus. si. & de tempo. ord. c. fin. lib. 6. propter commentum autem decret. Ioan. infra eod. tit. instemus, circa Rubricam. & est sciendum ¶ quod ad Rubricas communiter oppo. propter alterū ex tribus, aut quia superflue, aut quia malè situate, aut quia inepte formate. sed de his trib. ad hanc Rubricā oppo. primò, qd superflua sit patet, quia in proprio tractatu, s. matrimonio habemus specialem Rubricā, qui clerici possint coniugari, i. qui cler. vel vo. matri. contrahere pos. ergo altera superflua, contra id quod in proemio nobis obtulit cōpilator. Respon. communiter satisfi obiectionib. aut solutionis onus euitando, aut soluendo. Iuxta primum modū dico, qd quia ista Rubrica prima fuit in ordi. diuina

dine cōpil. nō ista, sed illa dēt dici superflua. Obiectio-
ne ergo soluat, qui illam leget, & sic pro hac facit ordo
scripturæ. 43. dist. sit rector, ad si. cum cōcor. de elect. e.
pen. & de pręb. mandato, lib. 6. sicut. n. de onere eccle-
siæ, quod prouenit ex pluralitate impetratium, op. 3. se-
cūdum. & nō 3. primū. s. de rep. mādātum, & c. abbatē,
& eo. tit. c. pen. lib. 6. superfluitatis onus secundæ oppo-
& non primæ. Sed quia adhuc notatus remanet compi-
lator, & quia licet hic prius, ibi tñ proprius ponitur, vt
est dictū. vñ cōpil. cōpleta potius hinc, q̄ inde debuit re-
secari. ideo iuxta s̄m modū dic, q̄ ibi principaliter que-
ritur, qui clerici possint 3. here: Hic verò q̄ritur, an post
3. tū possint bñficia tenere, vel adipisci; & an clericali
priuilegio gaudeāt, & an ferre debeāt habitū, & tōsurā,
incidenter tñ, vt prędictorū veritas pareat, interferit,
an teneat cōiugiū. ¶ Secundò patet, q̄ malè situata, s.
proxima cohabitatio illicita, ista vero licita, vt prins
dixi. sed illa indigna, vituperabilis, & detestanda, ista
verò digna, honorabilis, & cōmēdanda, ergo per com-
pilatorē fuit hæc in sede, vel ordine pręmittenda, sicut
factū est in 1. Rub. huius cōpil. in Rub. de pact. quo ad
sequētem, de postul. quo ad sequētem, de test. quo ad se-
quentes. sicut ēt concurrentibus duobus clericis, quorū
alter sit concubiniarius, alter vxoratus, pręhonoramus
cōiugatum, quia iustior, & sic maior. 40. di. c. si. ad hoc,
sup. de testi. in nostra, cū si. Vale. lib. 5. ca. 2. tractaturus
de gratis, & ingratiss, sic dicit, qm̄ cōtrario proposito se
distinuerūt, nostro quoque stylo separentur, prioremq;
locū obtineāt, qui laudē, q̄ qui reprehensionem merētur.
Iuxta primū respōdendi modum dic, q̄ istud est de his,
qui pendent a principum voluntate, de quibus non te-
nemur reddere rationē, de hoc satis dixi s. de rescript.
si quādo. Iuxta secundū die, q̄ prius purgandum est vi-
tū, de quo vidimus, vt paretur locus virtuti, & de hoc
videbimus. ad hoc 3. 1. q. 1. cum renunciatur, ac si d. di-
mittant clerici concubinas, & contineant. & si contine-
re nolunt, nec in sacris contrahant. vel aliter ostendit
de cohabi. in genere: hic submittit de quadam cohabi-
tationis specie. vnde & pręcedens licita interdum, &
ista interdum illicita. & sic habent se vt excedentia &
excessa, per quod ad paritatem reduci possunt, vt dixi
sup. de testi. super eo. 2. ¶ Tertiò opponitur, q̄ male for-
mata, debuisset enim sic formari, de coniugatis, qui fue-
runt clerici, vel quondam clericis. Vt sicut dicimus quō-
dam comitem, vel regem post clericatum, vel monaca-
tum. 70. q. 3. pręfens. 77. q. 2. scripsit, ad hoc de rescri-
ptis, eam te, in si. & quod dicam inf. c. si. sic post coniu-
gium dicamus quondā clericum, & meritò. Sunt t̄ enim
tantum duo Christianorum genera, & coniugatos po-
nit canon in genere laicorum. 12. q. 1. duo sunt. & patia-
tur papa sic reprehendi, ad hoc de constit. tum omnes.
cum quandoque sic alios reprehendat, de regularib.
sicut tenor, de dona. inter virum & vxor. nuper. So. ordo
est vnum de 7. sacramentis ecclesię, cuius character per
clericatum impressus non perditur per coniugium, si-
cut nec per heresim. 1. q. 1. quod quidam, sicut nec cha-
racter baptismi, vt ibi, & infra de diuor. quanto. imò ēt
si vxoratus ordinaretur, reciperet ordinis characterem,
vt dicam infra de conuer. coniu. placet, in si. quem cha-
racterem seculares dignitates non habent, & sic essent
contraria. & per hoc soluitur t̄ quæstio de acolyto non
bigamo, qui mortua vxore vult promoueri ad sacros,
nunquid iterum ordinandus sit ad minores? & per prę-
dicta patet quod non, & per tex. Rubricæ: quia licet cō-
iugatus sit, remanet clericus, ad hoc de conuer. con. cō-
stitutus. Ex prędictis sic legas Rubricam, de cler. cōiu.
supl. videamus, an beneficium retinere, vel acquirere
valeant, an clericale priuilegium habeant, an tonsu-
ram & habitum deferre debeant, & de his distinctio-
nem formabo, infra eo. Ioannes, in fine.

¶ Sicut. Imò nec per mortem, vide gl. & ibi Arch. 32. q. 7. licet,
& facit quod no. lo. And. de frigi. fraternitatis, super ver. miracu-
lum, ad materiam facit quod dicunt legistæ obligationes iuh-
tere ossibus nostris, in l. 1. C. de actio. & obligatio.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus in sacris si contrahit, non tenet matrimonium: si in mi-
norib. tenet, & beneficium dimittere cogitur, & quādo. n. 2.
An sit ipso iure priuatus, num. 6.
Vxorem retinere cogitur, & quo casu, & nu. 2.
Infra, pro citra, & exclusiue ponitur hic.
Desponsata ante nuptias suum non mutat domicilium.
- 2 Matrimonium contrahendo clericus renunciat beneficijs.
Bartolomæus iuriscō. edidit quæstio. dominicales.
- 3 Ad penitentiam quis cogitur.
- 4 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 5. & 6.

CAP. PRIMVM.

Siqui clericorum. Casus. Si t̄ clericus in sacris cō-
trahit, non tenet matrimonium: si in mino-
ribus, tenet, & beneficiū dimittere cogi-
tur. & sunt duo dicta. s̄m ibi, sed si [Clericorū] beneficia
torū, vt j, patet [Infra] i. citra, Host. ponitur ergo exclu-
siue, Pe. [Vxores] vel sponsas de pñti. secus ergo, si de fu-
turo facit st. ad municip. ea quæ. 2. sequitur. desponsa-
ta ante contractas nuptias suum non mutat domiciliū.
probat Tan. per decr. 2. eo. tit. 2. cōp. & tales non dicun-
tur apostata, vt no. 50. dist. c. vlt. Quid t̄ si sponsa intrat
monasterium, nunquid isti clerici a beneficijs repellentur?
ar. q̄ nō, de cōuer. coniu. ex publico. credo, q̄ remo-
ueri possunt, quia contrahēdo renunciauit. ar. sup. de re
nun. ex transmissa, Vin. & idem Guil. in Spe. eo. tit. in fi.
facit quod de clerico, qui cum consanguinea cōtrahit,
tenet Bar. in qōnibus, quæstione Quidam clericus cum
esset ac. & idem Da. in qōne j. eo. tit. Alias duas domi-
nicales. 9. & 15. vide eo. tit. c. vho, lib. 6. in gl. huic ergo,
& super ipsa [Retinendas] dic, vt s. de vi. & hon. cler. cle-
ricus si tonsura b [Agere] no. quem t̄ cōpelli ad penitē-
tiam. 22. q. 1. c. vlt. Gof. de hoc 33. q. 2. quicunque, con-
cor. de spon. ad audientiā. Et ex cōicationis gradatim.
3. tit. 1. clericos. Host. ¶ Prima t̄ gl. reddit causam, & ex-
ponit, & ponit si. alle. duo iura in 3. rium, & soluit. ¶ In
1. t̄ gl. ibi. l. 1. vide hanc & se. de li. ob. c. 2. super 1. glo.
¶ In 1. t̄ gl. ibi, pro iure] idem Host. & Egi. qui ad hoc
inducit j. eo. cū decorē, in ver. dimissis [& ibi, quia tua]
vbi de hoc, & s. de vi. & ho. cler. qm̄. ¶ In gl. 2. ibi, priuā-
di] quasi velint hæ glossæ, q̄ priuatus sit ipso iure, vbi te-
net matrimonium. vbi non tenet, priuandus per sniam,
cōtrarium videtur per id, quod dixi in textu, & ad hoc
oppo. de pręben. eum qui, lib. 6. & sup. de biga. nuper.
sed dic vt dicam infra eo. Ioannes, in distinctione.

ADDITIONES.

- a ¶ Futuro. Nisi postea ab ipso sit cognita, vt no. gl. super ver. con-
trahere, in clem. 1. de sponf. quam vide.
- b ¶ Tonsurati ibi vide Io. And. in gl. Host. dixit. & infra eo. Ioānes,
in quæst. 1. ante oppo.

S V M M A R I V M.

- 1 Coniugatus ad ord nes, administrationes, vel beneficium non
promouetur, nisi castitatem promittat, & bigamus non sit,
ex lege quoque ciuili, num. 3.
Beneficia posset ex dispensatione habere simplicia.
Coniugato conferens primam tonsuram penam incurrit.
- 2 Epilogus, & additio glossarum, nu. 3.
Bigamus quis esse dicatur, & cur ab ordinibus, & beneficijs
arceatur.
In matrimonio duo requiruntur, consensus animorum, & con-
iunctio corporum, & quid significant.
Io. And. super 3. Decre.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

C A P. II.

S V M M A R I V M.

Sane & infra. Casus. Cōiugatus † ad ordines, ad-
ministrationes, vel beneficium non promo-
uetur, nisi castitatē promittat, & bigamus
non sit, a tribus ergo prohibet cōiugatum, nisi duo con-
currāt. 2. ibi, nisi (Cōiugatus) ēt quondam, si duas ha-
buit, vel corruptam duxit, s. de biga. nuper, & c. fi. & j.
eo. sanē. secus, si virginē, vt sequitur, Host. [Beneficia]
curata, ex dispēlatione. n. possent hīe simplicita; sine di-
spensatione non, j. eo. Io. & c. diuersis, s. m. Ho. [Sacros]
vel nō sacros. conferens. n. primam tonsuram coniuga-
to penam incurrit. j. de tēp. ord. c. vlt. lib. 6. [Vnicam]
non plures. 26. di. vna tm̄ [Habuisse] & adhuc habeat,
2 quæ tñ cōtinētiā profitetur. Guil. ¶ Secunda † gl. respō.
per prium de decr. cū sis, & c. ¶ Tertia gl. arguit, & all.
3 tria iura, all. duo in prium: ponit opi. & soluit. ¶ In † gl.
vlt. ibi, argumentū hic] & j. e. c. vno, in prin. li. 6. vbi de
hoc in 4. gl. [& ibi, qualis] vbi de hoc, & 32. di. nemo [&
ibi, quidā] Hug. & Goff. hoc arguendo, & Host. qui etiā
hoc probat per l. dicentē coniugatū nō promoueri, nisi
habuerit vxorē ex virginitate ad eū venientem, & non
cōcubinam, in auct. quo opor. epif. §. 1. & §. neq; autem
secūdas, & se. col. 1. q. d. si ipsam deflorauit, & in cōcubi-
nam tenuit, per hoc non excusatur, nisi & in virginē cō-
senserit, in auct. de sanctissi. epi. §. clericos aut, col. 9. 6.
colla. Sit at ratio s. m. eū, quia in matrimonio duo requi-
runtur, cōsensus animorū, per quē significatur charitas
consistens in spiritu inter Deum, & iustam animam, &
coniunctio corporum designans cōformitatem, quæ cō-
sistit in carne inter Christum, & ecclesiā. & ideo si quis
consentiat in corruptam, & post talem cōsensum illam
cognoscat, patet q. hæc conformitas non est propria, in
qua potest notari corruptio, & tempore cōsensus, & tē-
pore commixtionis corporum, quia & charitas, & con-
formitas vnitatem amplectuntur. & corruptionem ab-
horrent. vnde ad hoc, vt verum sit significatum, opor-
tet q. vtroque tempore consensu & commixtionis spon-
sa reperiatur virgo. 77. dist. quicunque. ante si. sicut er-
go non impeditur, qui consensit in mulierem, & non co-
gnouit, quia defecit conformitas [nam nuptiæ præter
commixtionem sexuum non habent in se Christi eccle-
siæ sacramentum. 27. q. 1. cum societas] sic ecōtrario im-
peditur, qui consensit in corruptam, & eam cognouit:
quia defecit charitas, & sic non est propria conformi-
tas, vnde dicit Ambro. non defloratio virginalis facit
coniugium, sed pactio coniugalis. 27. quæstio. 1. cum
initiat. dixit etiam hoc probari per capitula Valenti-
no, & debitum, supra per alios allegata. & dicit etiam
hanc opinio. approbari Leuiti. 21. cap. pontifex virgi-
nem ducet vxorem, viduam repudiatam, sordidam, at-
que meretricem non accipiet, sed puellam de populo
suo. & fertur in Niceno concil. sic contineri. dicit tamē
se hoc non vidisse. nullus aliquam ducat vxorem a se,
vel ab alio defloratam. quod si probatum fuerit, depo-
natur, nec ob. qui si. sint leg. tanta, vt ibi soluitur [& ibi
a videas] ¶ Quid si quis defloret illam, cui fidem dederat,
& ei postea vt vxori adhæreret, distingue, vtrum in de-
floratione cognoscat illam maritali affectu consentien-
te muliere; & tunc nō est bigamus, vel fornicario, & sic
est bigamus. & hoc forte voluit, quod dicitur matri-
monium præsumptum non verum, de spon. is, qui. non
enim est verum quod ad præsentandum Christi, & eccle-
siæ sacramentum, vt dixi [& ibi, verus est] Idem Tan-
Vinc. & Bart, Brix. [& in fi.] vbi de hoc.

A D D I T I O.

- 1 ¶ Videas. in nouella, in gl. per hanc. pro Host. facit quod no. Io.
And. de elect. innouit, super gl. si tamen, & vide ibi, facit etiam
quod no. Bart. in l. si vxor. §. si quis vxori, ff. de adul.

- 1 Clericus in minoribus beneficium obtinens matrimonium si cō-
trahit, priuabitur beneficio: sed quod dedit ecclesiæ restituitur
ei, & quibus casibus. nu. 3. & 7.
Infra, exclusiue ponitur.
Continentia difficilis, ad ver. non valentes.
- 2 Castitas clericis octo de causis indicta, & quibus.
- 3 Clericus coniugatus excommunicare non potest.
Vnde uiuat nō habēti, ius opitulatur, cū alias nō opitularetur.
Sequestratus pro remoto.
Recta via redire quid ad nos, vt intelligatur.
Iuris canonici proprietates recitat, & quæ sint.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 5.
In collegio nisi vno licet esse, & si in duobus sit quis, eliget al-
terum & a quo discedit, habebit, quid sibi competit.
Monasterium relinquentis substantia penes monasterium re-
manet. vide num. 7.
Donatori an & quando liceat pœnitere, & num. 7.
De damnati bonis quo casu post eius mortem quaratur.
- 6 Additio glossarum.
Libidinis effectus quis.
A coniugio abstinere, quod aliquando delectauerit, nō est mī-
noris virtutis, quàm coniugijs delectamenta nescire.
- 7 Culpa, quando sibi cuiuspiam sua non imputatur, iuncta glossa.
Licentia a lege concessa potest vti quis non obstante culpa.
Continere quis indirecte cogi non debet.
Bart. Brix. quæstiones allegantur dominicales.

C A P V T III.

Quod a te

Casus. Si † clericus in minorib.
beneficiatus matrimoniu p̄hit,
priuabitur beneficio. sed quod
dedit ecclesiæ, sibi restituitur. cōis diuisio. secunda ibi,
id volumus [Et infra] 1. quæ situm est, Host. vel lege sine
subauditu (Infra) exclusiue ponitur [Non valentes] de
facili, Ala. a vide qui potest capere, capiat. 28. q. 1. sit. n.
Gof. sicut piger nō valet mane surgere, qui debilis est in
spiritualib. 47. dist. omnes Ro. vel. i. nolentes. T. (Quod
cum) reddit rationem huius dict. & hoc addit hæc decr.
ad primam huius tit. s. m. Boati. 8. causas, propter † quas
clericis castitas est indicta, plenē videas in summa de
virtutibus, vbi de tēperātia vltra me. sub rub. de castita-
re ministrorum ecclesiæ, quæ hic tanguntur, & inf. eod.
diuersis. prima, quia Deum placere debent, quod non
possunt, nisi placeant, nec placare, si carnaliter uiuant.
secunda, quia cum Deus sit spiritus, eius ministri spiri-
tualiter, non carnaliter viuere debēt. tertia, quia sōda-
les sunt angelorum seruiēdo, cui illi seruiunt; ergo habe-
re dēnt puritatem angelicam. quarta, quia intendūt spi-
rituali generationi, quæ est mūda. cessent ergo a carna-
li immūda, quinta, quia p̄stant sancta, & sic sancti esse
debent saltem quod ad carnis mundiciā. 6. quia cū alios
mūdēt, debēt esse mūdi. 7. quia nobilissimam sponsam
habēt. s. sapiētiam. 8. debēt esse proprii Dei cui seruiūt,
nō alterius, vel diuisi (Immūditiam) i. solitudinē † cō-
iugalis officij, Egi. (Tractandis) arguit per hoc Abb. ad
qōnem de clerico coniugato, an possit excōicare? q. nō
possit, alle. 26. alias. 96. dist. bene b quidē. de dec. dudū,
cir. si. vide quod dicam j. eo. Ioannes, in 5. q. (Possessio-
nibus) immobilibus (Alijs bonis) s. mobilibus, vel se mo-
uentibus, Hostien. (Noscuntur) nec habent aliud, vnde
uiuant; & sic tollitur omne contrarium, secundum Host.
(Sequestrati) idest remoti (Ad ipsos) pauperes & inopes
(Recta via) sicut legatum ad legatariū. ff. de furtis, a Ti-
tio (Debent) benignitatis, non ne cessitatis est illud, de-
bēt, s. m. Vin. (Contradictione) iuris canonici æquitatē
seruantis, nec inhiantis turpibus lucris, sed potius sub-
uenientis hominum necessitatibus, arg. de indi. dilecti,
de don. p. tuas, de cēsi. ex parte. 12. q. 1. aurū, & c. gloria
47. dist.

47. dist. sicut hi. ¶ Secunda ¶ gl. respon. per contrarium de decre. Nicena, & soluit. ¶ Vlt. gl. alleg. 6. concor. all. in contrarium quattuor iura, ponit opi. quæ distinguit, an sponte & c. cui opponit. demum aliam op. quæ distinguit inter ingressum, & nun. 3. aliam, quarto soluit distinguendo inter tacitum, & expressum. ¶ In ¶ glo. vlt. ibi. l. 1. in fi.] non licet alicui esse plus quam in vno collegio, & qui est in duobus, alterum eligit, & ab illo, a quo recedit, recipiet, quod ei de communi competit [& ibi, si vero relinquens] substantia relinquentis mon. penes mon. remanet, & deputatur seruiens tribunali terre no, qui sacrum ministerium despexit [& ibi. l. 2. & 3.] iste leges probant, q. donans non poenitet, nec reuocat nisi in casibus, quos ponit l. sequens, & habetur infra de donat. cap. fi. [& ibi, perfecta] sequitur, donatio conditiones postea non capit [& ibi. l. 3.] si damnatus est aliquis de crimine, propter quod tacite damnata sunt bona, & appellauit, & moritur, vlt. nō quæritur de bonis: sed si expressè emptæ fuerant bona, adhuc durat illorū quæstio. & idem dicit l. sequen. ¶ In ¶ 1. gl. in fin.] alias quod ergo. & timeat docta experimento, quod ignorauit virgo, de poen. dist. 5. cap. 1. in fi. & adde quod no. de poen. dist. 3. reperiuntur, in gloss. penult. & quādo no. 1. q. 1. quibusdam ibi, quod noua testa. capit & c. tamē eius contrarium not. Ioan. secundum Hiero. 27. q. 1. ca. 2. quod verbum Hiero. vide ad matrem, & filiā. C. ibi, Ferreas mentes libido domat, quæ maiorem in virginibus patitur famem, dum dulcius putant esse, quod nesciunt. In epistol. tamen ad Paulam & Eusto. E. dicit, quod nō inferioris virtutis est a coniugio, quod aliquādo delectauit, abstinere, quam coniugij delectamenta nescire. ¶ In gloss. vlt. ibi, iudicis] vel iuris [& ibi, signata] idem Goffr. [& ibi, opponitur] hæc obiectio ¶ non procedit, quia vtitur licentia sibi data ab apostolo. 38. dist. de his. vnde puniri non debet. C. ad l. Iul. de adul. l. Gracchus. Præterea si ecclesia posset retinere illius bona, iam indirecte cogeret illum continere, quod esse non debet, vt 32. q. 1. integritas, & facit op. ff. de condi. inst. quæ sub conditione. S. si quis sub iurifurandi, Goffr. Phil. [& ibi, quidam] Alla. (& ibi, verius videtur) secundum Gui. Na. & Vinc. [& ibi, res donatæ] hæc distinctio non habet locum, quando ingressus non tenet: quia tunc cum alias daturus non esset, vtroque casu restituantur bona secundum Bart. Brix. qui sic tenet in quæstione, quidam inuita vxore, quæ est dominicalis 18. alleg. de dona. l. 2. S. vlt. 17. q. 2. si quis incognitus. Accu. videtur hoc intelligere verum, quando bona veniunt tacite, qui hoc not. C. de sacrosan. eccles. auct. ingressi. & idem Guil. in Spec. de sta. monac. versic. 44. & de hoc 92. dist. c. pen. [& in fine] T. Lau. dixit, q. simpliciter facta donatio nunquam reuocatur. C. de vsuris, pro dona. l. irritam, & C. de reuo. donatio. si donationem, & C. de conditio. ob causam da. si retinendi. Cū quæritur, an clerico sequestrato bona reddantur, si quæras de illo, qui religionem intrauerat, & intra annum exiuit, omnia recuperat, de regula. sup. eo. & cap. statui-mus. aut post annum exiuit, & sic cum licentia superioris, reddentur sibi bona, ne sit onerosus secundo mona. quod habet intrare necesse, 27. quæst. prima, si quis raperit. si sine licentia, sibi imputet, qui eum recepit, qd fieri non debuit, infra de regula. licet. & ideò non reddentur bona in aucten. de mon. S. si verò relinques. collatio. prima. Si verò erat secularis is, de quo quærit, & ipsum erant bona tacite secuta secundum authe. C. de sacrosan. eccles. ingressi [sed quomodo hoc non video, nisi de facto] & tunc ipsum tacite sequi debent, argum. C. de rei vx. ac. l. vna, & de do. post diu. re. nuper, & c. vlt. quod si bona sua expressè contulerat, nec habet alias, vnde viuat, bona reddentur de iuris canonici æquitate, vt hic, ad hoc 17. q. 4. cap. vlt. verum si diues

erat, non recuperat. 17. q. 4. sunt qui opes, nisi ex vi pat. apppositi. inf. de condi. appo. verum, Host. qui dicit se alias hoc spatiosius tractasse, in summa. eo. tit. S. fin. sed hic breuius, & vtilius.

ADDITIONES.

- a ¶ Ala. Blandum malū luxuria, quam accusare aliquanto facilius est, quam vitare, sic dicit Valerius, lib. 9. in prin.
b Bene. Ibi vide bo. gloss. quæ fuit additio, quam plurimi libri non habent; & vide aliam no. vlt. q. 3. cum si. quæ dicit laicum nō posse fieri æconomum ecclesi.

SUMMARIUM.

- 1 Cum sacerdotibus, qui matrimonium contraxerunt, episcopi dispensant, peracta poenitentia.
- 2 Longum tempus dicitur esse anno. decem.
- 3 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4.
Cum ancillis connubium non potest esse.
Contubernium est seruorum, sed matrimonium dicitur iure canonico, num. 5.
- 5 Additio glossarum.
Episcopus dispensat in minoribus adulterio, vbi expressè permittitur. vt hic, & in alijs casibus, remiss.
Gradus tres hominum, & qui, & quomodo quis ab eis cadat.
Peccatum maius, cum caditur a maiori bono.

CAP. IIII.

1 **Sanè** Casus. ¶ Peracta poenitentia dispensant episcopi cum sacerdotibus, qui matrimonium de facto contraxerant. non diuiditur. tamē secundum lecturam Hostien. secunda ibi, Post longam [Contrahunt] de facto, & propter hoc suis ecclesijs sunt priuati, secundum Innoc. Hostien. verò supplet, & propter hoc a suo officio sunt suspensi. vtrum cū talib. possint episcopi dispensare, non immeritò dubitatur. Nos autem respondemus, quod post longam & c. (Longam) & sic decem ¶ annorum, argum. C. de præscript. long. temp. l. fi. & est expressum 82. distinct. presbyter, sed & citra cum tali poterit dispensari, supra de tempo. ordi. ex tenore [Indulgentia] ergo sine indulgentia non potest. contra supra de tempo. ordi. capitulo vlt. Solut. istud in notorio, illud in occulto, Hostien. ¶ Secunda ¶ gloss. signat contrarium, & soluit. ¶ Tertia gloss. signat contrarium, & soluit. ¶ In ¶ gloss. 1. ibi, cum ancillis] sequitur, non potest esse connubium, quia ex huiusmodi contubernio serui^a nascuntur. ¶ In ¶ gloss. 1. ibi, contubernio] secundum l. secundum can. dicuntur matrimonia, de coniu. seruo. capit. primo. ¶ In gloss. vltim. in fine.] Item contra, isti per receptionem sacri ordinis solemnizauerunt votum. 31. dist. seriātim, ergo magis peccauerunt adulteris. 27. quæst. 1. meliore proposito. ergo non dispensant episcopi, de iudi. at si clerici. Solut. dispensat in maioribus adulterio, vbi expressè permittitur, vt hic & in alijs casibus, nota. in decret. at si clerici, secundum T. Phi. & Goffr. hic, & in summa huius tit. S. sed quæritur, & Host. hic, vel secundum eos dicuntur magis peccare, quia cadunt a maiori bono. cum enim sint tres gradus, virginum, continentium, & coniugatorum, adulteri cadunt a tertio, illi a secundo, & de his tribus, de summa Trin.^b c. primo, in fine.

ADDITIONES.

- a ¶ Serui. Vel noluit ostēdere forte, per hunc tex. istas mulieres fieri seruas, vt 32. dist. eos; vide supra tit. proxi. in c. si quisquam, super gl. fi.
b ¶ Tri. Vide in c. propositio, præal. & Io. And. sup. tit. 1. clericorū, in glo. sua fi. & vide ipsum de big. quia circa, super ver. simplici.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

S V M M A R I U M.

- 1 Clerici in minoribus beneficium obtinentes, qui matrimonium contraxerunt, beneficijs priuantur appellatione remota.
Vita clericorum laicorumque contraria.
Potestatem sui plenam non habet in duo diuisus.
Laici priuandi beneficijs, & si eis episcopus contulerit, ad superiorem recurritur.
Clerici coniugati possunt habere beneficia minora ex dispensatione, & num. 3.
- 2 Vir & vxor sunt vnum corpus.
Casum fortuitorum participes esse debent.
Vxorem qualiter amare vir debeat.
Ei, & philosophia pariter opera dari non potest.
- 3 Stipendijs proprijs militare clericus non cogitur.
A correctione non appellatur.
Dispensare non potest episcopus cum coniugatis clericis, de retinendo beneficio, quod eis contulit scienter, & nu. 8.
Decretalis huius cum his, quae ei aduersari videtur, conciliatio.
Intentio si non concurrit, quid fecisse, quis non intelligitur.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.
Venditor repetit seruum, quem sine gleba vendidit.
- 6 Additio glossarum.
Citharam cum psalterio male concordare, quomodo intelligatur tam in laico, quam in clerico, & num. 7.
Vita quae clericis conueniat, & nu. 7.
Quae sit coniugatorum, ibid.
- 7 Clericorum duo genera, & quae.
- 8 Contra factum suum qui & quibus casibus, quis venire possit, & num. 9. 10. & 11.
Successor potest contra factum & dispensationem venire & quo casu, non tamen contra definitiuas.
- 9 Accusare an possim criminosum, vel irregularem, quem promouit; an accusantem audire, num. 10.
- 10 Ordinator, seu promotor an possit esse iudex eius, quem promouit, an verò recusari.

C A P V T V.

- 1 Diuersis. Casus. Clerici in minoribus beneficiati, qui matrimonium contraxerunt, beneficijs priuantur app. remota. & primò narrat factum, quod improbat. secundò ibi: Cū ergo, duas rationes reddens, illud per diuersionem corrigi mandat, & vnum casum excipit. ibi, nisi forte. dicebat Host. 4. dicit, qd vita clericorum, & laicorum est contraria, qd diuisus in duo nō habet plenam sui potestatem. qd laici beneficijs sunt priuandi, qd si episcopus contulit, recurritur ad superiorem [Et infra] homines circumuenti Deo & mammonae famulari conantur. [Clerici] minorum ordinum. s. c. 1. Abb. [Beneficia] maiora, vel etiā minora sine dispensatione, vt sequitur [In quorum] coniugatorum [Vir] bonus, sup. vel dic, cogitet. i. cogitare debeat, quia sunt in vnum corpus, de cōuer. con. ad apostolicam. vnde & omnium casuum fortuitorum princeps, vel particeps esse debet; ff. sol. ma. si cum dotem. 2. §. si maritus matri. [Cogitet] dicit Hiero. qd sapiens iudicio debet amare coniugem, nō affectu. 3. 2. q. 4. origo [Place re] prima ad Cor. 7. cap. Hier. contra Ioui. lib. 1. refert, qd Tullius post repudium Terentiae rogatus ab Hircio, qd ipsius sororem duceret, non acquieuit, dicens se nō posse & vxori, & philosophiae pariter operā dare [Ei] scilicet Deo, vel ecclesiae. proprijs ergo stipendijs clericus militare non cogitur, de vita & honest. cler. cum nō ab omni [Appell. remota] quia non appellatur a correctione, s. de vita, & hon. cler. quoniam [Scienter] & sic videtur, qd episcopus non possit cum talibus dispensare, contra 3. 2. dist. si qui verò. 1. 2. q. 1. quia tua, j. eo. Io. Dicas hoc intelligi de maioribus beneficijs, contraria de simplicibus, quod placet Goff. & Phi. j. eo. cum decorē. vel

fic, ibi intendebat dispensare, & hoc exprimebat, hic non intendebat dispensare, & sic quauis id facere posset, non valet coll. si. de offi. deleg. cum super. de consti. ecc. vel hic nolebat deferre tonsuram, in contrarijs defererebat. vel nō valet dispensatio sine causa facta, vt hic. Ex causa facta valet, vt in contrarijs. s. de elect. in causis, in fin. vel hic loquitur de his, qui contraxerunt cum vidua. & vacant mercimonijs secularibus, vnde non valet dispensatio. 84. dist. quisquis, infra eo. ex parte, & c. Ioannes, in fi. contraria de contrahentibus cum virgine, qui honeste viuunt. & habent spem redeundi ad clericatum cum affectu. 81. distin. dictum. & quamuis disunctione plures solutiones datae sint, non tamen incertae, & qualibet sustineri potest, & iure probantur, cui standum est, de fide instrum. pastoralis, secundum Hostien. ¶ Pen. gloss. ¶ arguit, allegat 4. iura, in contrarium allegat 6. ponit duas opinio. scilicet Io. & Lau. ¶ Vlt. gl. quaerit, & soluit. ¶ In ¶ gl. secunda ibi, nemo] vide de proba. ex literis, super gloss. 2. ¶ In gloss. penult. ibi, post mortem] vide de praesumptio. 3. super gloss. 2. [& ibi, per fundum] vide de senten. excom. officij, super 1. gloss. [& ibi, quemadmodum] venditor repetit seruum originarium, vel ascriptitium, quem vendit sine gleba. ¶ In 1. ¶ gloss. ibi, contemplatiuam] cithara est instrumentum apud Italicos plurimum vsitatum, & multas habes chordas, & per illud intelligitur vita actiua, & laicalis multis occupationibus & motibus dedita. quod ex eo apparet, quia citharista pulsans, semper fallit, & semper est in motu, & sonum habet satis clamorū. psalterium instrumentum est planum, & triangulum, in multis partibus bene notum, & signat vitam contemplatiuam, siue clericalem. quod ex eo patet, quia pulsatur a quiescente, & sonum reddit exilem & tenuem respectu citharae. T. & Vin. Vel dic sū Goff. citharam non conuenire cum psalmis. Dicebat Goff. per psalterium intelligi donum celeste largitum a Deo per gratiam, vt in gloss. super psalmum, Exultate Deo, & ibi ponitur cithara protimpano, innuens eum, qui spectat celestia, pigru esse non debere ad operanda terrena, vt sic praedicationis verbi Dei corporalibus respondeamus operibus, necesse est igitur quem esse contemplatiuum, & actiuum. 1. q. 3. Siquis obiecerit. sed vtrumq; ad seruitium Dei, & ecclesiae; & tunc in clerico bene concordant, licet duo. Vnde in psalmis bonum est confiteri, dicit gloss. super illo verbo, in decachordo, psalterio, cantu, & cithara, id est opere, si enim tantum bene loqueris, psalterium, siue canticum es sine cithara. Si verò bene operaris, & non loquaris, es cithara sine cantico, vel psalterio. Ergo in clerico bene psallente, & ad seruitium Dei operante vtrumq; bene concordat. 40. dist. multi sacerdotes. & hoc praecipue faciunt boni clerici seculares, vtriusque vitam ducentes. de hoc. s. de sum. Trin. c. 1. super ver. comune; sed in coniugatis hoc male concordat: quia nec decet propter immunditiam suam, qd cum clericis cantent, nec operantur ad vtilitatem ecclesiae, sed propriam: Duo igitur sunt genera clericorum, coniugatorum, & in his male concordat cithara, quae omnino discrepat. Aliud continentium, & ex his aliqui operantur, & psallunt. Alij psallunt, sed non operantur, & in his duobus generibus claudicat: non tamen obest, nisi inueniantur in culpa, supra de aeta. & quali. cum sit, secundum Goff. & ibi, Esse actiuus] imò potest, vt supra de renunc. nisi cum pridem, ver. nec putes. Sed forte gloss. per illud, simul, intendebat denotare identitatem eiusdem temporis. ¶ In gloss. Quid in fi.] & deficit amobus, & c. Lau. ¶ In gl. arg. quod, ibi, Post mortē] vbi de hoc [& ibi, Nasti] ver. de hoc [& ibi, Penitentes] vbi de hoc. 1. 2. q. 1. cerre [& ibi, Legitime] Io. Mo. in decre. si tibi absenti, de praeben. lib. 6. dicit, quod ¶ praelatus non agit nomine suo, sed alieno, sicut procurator non domi-

dominus. supra de donatio. ca. 2. de dilatio. literæ. & ob hoc male agens alienando, de quo non habet mandatum, agere potest de reuocando, de quo habet mandatum; ad hoc ff. de procurato. qui duos, & lege sequenti [& in fine] Dicit Hostiensis: quod magister suus dicebat, quod ubi quis potest in aliquo dispensare, non potest contra factum suum venire, ut hic: sed ubi non potest dispensare, potest contra factum suum venire, ut in contrarijs. huic videtur Innocenti. consentire, dicens, quod quoties quis facit aliquid contra ius, in quo potest dispensare, intelligitur dispensare, ut hic, & de filij. presbyter. veniens. Idem ipse Innocentius ibi, tenet contrarium, & hic Hostiensis, dic ut de scisma. capitulo secundo. Tamen nisi expresse & secundum ordinem, & cum causæ cognitione dispensationem faciat, alius superior, vel successor potest venire contra, sed ipse nō, ut hic, & 81. dist. quicumque. 5. 1. distin. qui in aliquo, in his. de hoc & 54. dist. si seruus absente. & vide quod dicam de stat. mona. cum ad mona. super vlt. glo. ad fin. Ergo secundum Inno. intelligitur hic, quando expresse, & cum causæ cognitione non dispensauit episcopus sed simpliciter dedit, & poterat dispensare. quo casu licet mero iure teneat collatio, & donec fuerit reuocata, recipiens sine peccato beneficium teneat: tamen per superiorem, vel successorem reuocari potest, & per superiorem puniri collator, ut probatur hic, & de sup. negli. praela. c. pe. Secus in diffinitiuis sententijs, quæ non reuocantur, supra de officio deleg. in literis. C. de sen. & inter. l. prolatam. Si autem esset tale quid, in quo ab initio dispensare non posset, tunc non tenet collatio, & ipsemet, qui contulit, potest contrahere, de biga. c. 2. de fil. presby. c. pen. & vltim. Quid t ergo, si episcopus sciēter promouit criminofum, vel irregularē? Respondeo non potest illum accusare de illo crimine, vel irregularitate, cum illius mores semel probauerit. ff. de adul. si vxor. ar. 4. quæst. 3. si quis testibus: potest tamen ipsum denunciare, supra de iureiur. quemadmodum. §. si. licet sit ar. contra, de præben. cum non ignores, ubi de hoc. Quid t si talis accusatur de crimine, vel irregularitate coram suo promotore. Respondeo iustitiam poterit facere promotor. nulla enim exceptio potest eum repellere a iudicando. nam si dicatur, quod recusari possit, quasi præsumat velle defendere factum suū, huic renunciat accusator coram ipso scienter accusando indignē promotum ab eo, de re iudi. inter, de offic. deleg. insinuante. & certum est, quod promotus, & accusatus hanc causam recusatōis proponere non potest, secundum Innocen. q. d. ex quo neutra pars potest iudicem recusare, ergo nec extraneus recusabit. Veruntamen, si sit iustum, ipsemet seipsum recusabit, argu. 3. q. 6. iudicet, & alij causam committet, argum. ff. de iurisd. omn. iudic. l. prætor. Quid si talis promotor vult inquirere de prædicto crimine, vel irregularitate. Respō. si fatetur, vel est notorium, quod talem scienter promouerit, potest tali excep. repelli, ut dicat promotus, crimen meum nosti heri, sicut hodie, & me scienter promouisti; unde non potes de hoc inquirere contra me, argum. hic, & supra de testi. veniens. 3. quæst. 7. iudicet. ff. de ac. emp. & ven. l. 1. in fin. Si verò promotor hoc neget, non videtur, quod promotus sit admittendus ad proponendum hanc excep. quam probare non potest, nisi crimen suum confiteatur, & in confitentem nulla sunt partes iudicis. ff. ad l. Aquil. proinde. & quia ex quo confitetur crimen suum, per consequens fit notorium, supra tit. 1. vestra. Ergo non est locus recusationi, vel appellationi, de ap. cum sit Romana, in fin. & ca. super eo. 2. & c. peruenit, & c. consuluit, & ca. nouit. Alij dicunt, quod semper est exceptio admittenda secundum Innoc. quod non placet Hostiens. sed contra eum facit de testi. c. 1. li. 6. & quod ibi no. iudex tamen si cō-

scientiatus est, debet seipsum excludere, ut dictum est. Talis autem exceptio, quia declinatoria, nō potest proponi nisi in princ. iudicij, supra de re. iu. inter. de excep. pastoralis. Sed contra de fil. presby. veniens. So. illa loquitur ubi quis spoliatus fuit nullo iudiciario ordine & erat certum. defectum ordinati esse notorium episcopo ordinanti: unde cum ante spoliationem non habuit facultatem proponendi exceptionem, poterit eam proponere post, argum. de offic. deleg. insinuante. Secus, ubi seruatur iuris ordo, & facultas datur excipiēdi, quo casu a principio proponeretur. ¶ Quando t autem & qualiter liceat ordinatori excipere contra ordinatum ab eo, le. de ætate & quali. accepimus, secundum Innocen. de hoc, an quis possit venire contra factum suum, soluitur in brocardo de qualitate factorum, sub rubrica. venire contra factum proprium nulli conceditur, secundum Hostien.

ADDITIO.

- 1 ¶ Dotem, non autem poenæ. C. de don. inter vi. & vxor. l. res, nō. in l. hic alleg. & facit C. ne vxor pro ma. per totum.

SUMMARIVM.

- 1 Sacerdotis Græci filius ex vxore genitus inter Latinos licitè promouetur, si scandalum non obstat. De electo inquirere spectat ad confirmatorem.
- 2 Promoueri quis an possit in minoribus constitutus ad maiores sine permissione vxoris. Græcus presbyter si se cum vxore transferat ad Latinos quid iuris.
- 3 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4. Municipalis lex ampliat potestatem procuratoris reipublicæ. In ætate decurionum inspicitur longa consuetudo. Consuetudo ampliat & arctat iurisdictionem. iuncta gloss. vi. de num. 5.
- 5 Additio glossarum. Scandalum ne fiat inspicitur, & dispensatur.

CAPVT VI.

- 1 Cum olim. Casus. Filius t sacerdotis Græci ex vxore genitus, inter Latinos licitè promouetur, si scandalum non obstat. Cōmunis diuīsiō. secunda ibi, Nos igitur. Dicebat Host. 3, hic cōtinentur, s. filij sacerdot. Græci electio, confirmatoris examinatio, & dubitatio, dubitationis so. [Constitisset] de his enim inquirere debet, ad quem spectat cōfirmatio, ut no. supra de elect. nihil est [Legitima] in occidentali ecclesia iste illegitimus esset, supra de fil. presb. literas [Non admisit] nec in hoc peccat, quod dic ut no. 20. di. de libel. in vlt. gl. [Superiorib.] an t sine licentia vxoris promoueri possint. no. 30. d. qm̄, in vlt. gloss. [Man. quatenus] sic construe fm̄ Host. nisi consuetudo regni repugnet pro eo, q̄ Græci cōner. inter Lat. sine dubio procedas ad cōfirmationē, & consecrationem eius, si aliud non obstat [Conuersantur] si presbyter Græcus cum vxore se transfert ad Latinos, vide quod post Innoc. & Hosti. dixi de tempor. cum secundum [Aliud] pone, quod pater immediate fuit episcopus in tali ecclesia, supra de fil. presbyt. cap. penult. ¶ Secunda t glo. arguit, quod clerici occidentales & c. & ponit duas opi. & suam so. ¶ Vlt. gloss. no. inducit tria si. & signat contrarium. ¶ In t gloss. vlt. ibi. §. non tantum, lex municipalis ampliat potestatem procuratoris reipublicæ, ita, quod finire potest per eam publice ædificari [& ibi, non tantum] In ætate decurionum inspicitur longa consuetudo. ¶ In t gl. 2. ibi, non posset] de hoc 32. d. de illo [& ibi, Vin.] cui Gloss. hic cōcor. Hostien. remittit ad no. de stat. mona. cum ad mona. in fin. [& in fi.] ut ibi, & infra de vo. cap. vno, lib. 1. ¶ In

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

In gl. ult. ibi, inellegibilis] & e contrario. 12. dist. nos consue. & 1. dist. c. pe. Inn. super respon. de consue. quod tamen scripsi eo. tit. c. fi. super glo. Et quam, post princ. dicit, qd hic scandalum facit istum inellegibilem potius, quam consuetudo: sic e conuerso, in cap. nos consuetudinem, fuit dispensatio propter scandalum potius, quam consuetudo. idem Hostiē. de tempor. ordin. cum secundum, ubi vide super vers. Latini, ad fin. [& in fi.] secundum Ioan. ibi loquitur de praua consuetudine, & temeraria translatione, quæ erat contra bonum obedientie, & contra apo. 21. q. 1. c. 1.

S V M M A R I V M.

1. **Propositio** quibus sit de rebus acturus, diuisione subiecta, & num. 2.
2. **Titulus** hic ut pendeat ex sequenti.
3. **Clericus coniugatus** absque beneficio compellitur deferre tonsuram, nisi sit consuetudo, num. 11. 13. & 25. Diuilio decretalis.
4. **Facti species.**
5. **Metropolitanus** adiri potest per querelam contra episcopum prouincie sue.
6. **Abbatē** ultra lectoratum nullum conferunt. Tonsura clericalis differt à monacali. Vituperari quod posset, præcauendum. Scandalum etiam inter coniuges vitandum, & nu. 8. Tuum, pro iurisdictioni tue subiectum. De minoribus tantum constitutis clericis, sed non vxoratis, quid iuris, an cogantur inuiti deferre tonsuram, remiss.
7. **Sententia definitiua** quandoque fertur per verba prohibentia. Feudum est beneficium, sed non ecclesiasticum. Negocium pro negotiatione.
8. **Actus inhonestus** unius clerici est obprobrium cleri, et Dei, n. 8. Clericus quod patitur, clerus pati videtur. Acolytus potest contrahere, & nu. 12. Clericus coniugatus, licet tonsuratus non habet clericale privilegium, & num. 13. & 24. latius. Potest habere beneficium, & quomodo id potest, & quando, nu. 13. & 25.
9. **Epilogus**, & additio glossarum, num. 10.
10. **Episcopus** dispensat de beneficio simplici, & cum quib. & nu. 21. vers. si tamen. Beneficium dupliciter habetur ecclesiasticum in titulum, et in stipendium etiam de consuetudine, & quibus casibus.
11. **Clericali professioni** facto quis dicitur renunciare, & quo.
12. **Consuetudo** quid. An & quando procedat in negativa. Negatiue probatio quando fieri possit. Per non usum an inducatur contraria consuetudo, & legi derogetur, & quibus casibus, vers. dixerunt ergo.
13. **Damasi** questionēs citantur hic, & supra ad 1. c. eo. inf. n. 23. Matrimonium non probatur per acta & sententiam inter virum petentem, & tertium ad fauorem mulieris petentis, nec ad ipsius viri petentis eam. Acta inter alios, quam cum eo, qui est actor non probant.
14. **Beneficio priuandus** an sit quis petens quandam mulierem in coniugem.
15. **Matrimonium**, qui recepit acolytatum credens eum sacrum ordinem, & per eius receptionem se ad continentiam teneri, contrahere non potest, sed tenet contractum. Votum non dirimit matrimonium nisi per sacri ordinis solennitatem. Animus plus ponderatur, quam effectus.
16. **Coniugati etiam** obtinentes beneficium prætextu consuetudinis ad habitum et tonsuram deferendum, an compelli queant. Consuetudo dat iurisdictionem etiam ecclesie super laicos quod ad forum. S. credo.
17. **Clericus coniugatus**, qui prius ut laicus incedebat, postea resumpto habitu & tonsura nunquid gaudet de privilegio clericali.

Restituar ne ad id, qd ex facto meo perdidit, ex facto cōtrario. Clericorum coniugatorum privilegium in quib. consistat, ver. sed ipse, & num. 20. 21. eorum officium, nu. 21.

Perseuerantia temporis, qua quid amittitur, varij generis est, ver. posset autem.

20. **Clericus coniugatus** non bigamus incedens in habitu, & tonsura non potest esse officialis episcopi, vel ipsius delegatus ad causam spirituale.

An is sit excommunicatus per lectionem epistole in pulpito sine apparatu, per statutum episcopi excommunicans omnem non clericum sic legentem, nu. 21.

Aluarius Hispanus citatur.

21. **Benignius** quod est accipiendum, in mixtis maxime.
22. **Matrimonium à clerico**, & à Greco cōtractū quibus casib. nō teneat, et si teneat, qd amittat, et incurrat, et n. 23. 24. 25. Graci clerici matrimonium quando contractum teneat.
23. **Matrimonium** quibus rationibus non teneat, pulchra distinctio, & num. quoque 21. Per beneficii secundi curati acceptationē quādo vacet primū. Minor in spiritualibus quando maior censeatur, ver. nō licet. Bartholo. Brix. questionēs all. gantur. Beneficium quis non amittit per contractum matrimonium cum consanguinea ex causa derelicti, & quo casu, ad fi.
24. **Decretalis** nuper, de bigamis, intellectus.
25. **Clericus** contracto matrimonio an recuperet, qua prius ecclesia dederat, aliō rejicit.

C A P V T VII.

Ioannes

Repetentium † fauore commentemur istam. & præmittamus, quid circa eius lectionem finis acturi, &

quo ordine. Primò continuabo rubricam, dicens aliquid circa ipsam: secundò expediam textum; tertio glossas: quarto aliquid dicam extra gloss. & sic quaternario numero lectio complebitur: qui numerus bene congruit, infra de consang. non debet, de reliqui. cap. vno, lib. 6. de hoc numero, in proœ. Spec. in 6. col. vers. in prima.

2. **Ad primum** † rubrica continuatur & c. ut dixi super rub. Circa secundum, scilicet expeditionem text. 6. faciam, ponam casum summariū: secundo diuisionem: tertio legam literam: quarto ponam literalem casum: quinto literam exponam: sexto colligam aliqua notanda, ex text. & primo in summ. decretalis, hoc dicit. Clericus † coniugatus non beneficiatus non compellitur deferre tonsuram. diuilio talis est. duæ sunt princ. par. In prima Ioan. conquestio. In secunda papæ diffinitio. Secunda ibi, quoniam. Prima duo facit. primò narrat factū, & sui causam. Secundo exprimit ex illo duas causas: grauaminis. prima ibi, Ex qua. secunda ibi, Cum de. Secunda principalis tria facit, in prin. & fin. ponit duas diffinitionis causas. secunda ibi, Mandamus, diffinitio. tertia ibi, Dummodo, diffinitum moderatur. Legatus tex. Ioan. & c. [Pro eo.] litera grossa [Ex qua] versiculus [Cum de] ver. [Quoniam] 2. pars [Mandamus, quatenus] littera grossa [Dummodo] ver. [Quia] vers. Casum † sic pono. Ioan. And. acolytus matrimonium contraxit, & vxorem traduxit, post tempora diocesanus eius, scilicet Pictauiensis episcopus cogebat eum ad tonsuram ferendam: quia fuerat acolytus, & cum Ioan. in accusationibus, & allegationibus suis non proficeret, accessit ad papam, & prædicta papæ narrando subiunxit, qd ex delatione tonsuræ scandalizaretur coniunx, & qd de Pictauiensis consuet. clerici coniugati non cogebantur ad tonsuram, papa considerans, qd etiam si ille tonsuratus incederet, non haberet privilegium clericale. Item quod tonsura ipsius dum exerceret secularia, esset in cleric. opprobrium, præcipit episcopo, quod illum ad tonsuram non cogat, dummodo ille non habeat ecclesiasticum beneficium, propter quod teneatur ad hoc,

hoc. Exponamus literam [Ioan. And.] forte: quia dicebatur iu an. Ioan. filius An. & erat in quarta compil. de vita, & hone. clericorum [Conquerendo] non solū ppa hoc casu sine app. adiri poterat per querelam, sed et metropolitanus. Ratio: quia principaliter de episcopo ponebatur querela, de offic. ordin. ad reprimendam, & cap. pastoralis, de sen. ex. venerabilib. lib. 6. Monstravit] forte habebat instrumenta præceptorum episcopi, vel fuit sola verbalis monstratio, sic infra de homic. Ioan. [Iam dudum] non ponit ius. Idem enim, si nouit; aggrauatur tamen factum episcopi, quia diu tacuit, ad hoc de frigi. c. 1. cum suis concor. [Legitiman] in rei veritate, vel saltem quò ad opi. ecclesiæ [Duxerit] compellere niteris & c. quod sequitur [Pro eo] motuum episcopi [Prius] quam vxorem duceret [acolytum] de istius ordinis officio 23. distin. acolytus. 25. distin. perlectis, circa prin. [Ordinatus] ab episcopo. Abbates tamen ultra lectoratum non conferunt, ad hoc supra de eta. & qualita. cum contingat, & secundum moderationem decre. de priuile. abbates, in fi. li. 6. [Clericalem] quo differt à monacali, de hoc supra tit. 2. clerici [Ex qua] tonsura, vel eius delega. [Posset] præcauendū fuit, quod vituperari poterat, de serui. non ordi. cap. 1. cum suis concor. [Scandalum] quod est inter coniuges vitadum, infra de ex. præ. quā sit graue [Terræ tuæ] i. tuæ iurisdictioni subiectæ. sic supra ti. 2. cap. fi. & infra ca. 2. [Vxorati] quid de non vxoratis, tamen in minoribus tantum? dicam infra de apost. tuæ [Gaudere] ac si dicat, quod ex quo non sentit commodum, nec sentiat onus, de regu. iur. qui sentit, cum suis concor. li. 6. [Mandamus quatenus] supp. si est ita, de rescriptis. c. 2. Non molestes] diffinit prohibendo prælato molestiā. sic inter partes fertur diffinitiuā per verba prohibentia victo, ne inquietet victorem, de proba. licet, in fi. de resti. spo. audita [Ecclesiasticum] dictum ad differentiam secularis, dñ feudum, de præscript. ad audientiam, in fin. in libro feu. de beneficio, & qualiter frater & c. & de bene. fœminæ, cum si. concord. de si. ex diligenti, de vsur. capit. 1. de eo, qui mit. in pos. eum qui. li. 6. [Oporteat] forte ad victum quærendum. 91. di. clericus victum [Secularibus] de quibus infra, ne cleri. vel mona. c. 1. & remis. dedi supra tit. 2. clerici, in prin. [Negocijs] i. negotiationib. infra de ver. sign. forus, vel. i. actib. [videtur] & sic esset. sic infra de homici. decetero, cum concord. [Profecto] pro certe [Vituperium] concord. de adult. significasti. Inhonestus t ergo actus vnius clerici est obprobriū cleri. sic siquid patitur, clerus pati videtur, ar. hoc & de renunc. ad supplicationem [Redundare] & hoc præcauendum, vt supra dixi ultra summam decre. ¶ Nota ex textu, quod acolytus potest cōtrahere. Item q vitandum est scandalum inter coniuges. Item quod coniugatus clericus, licet tonsuratus, non habet priuilegium clericale. Item quod clericus coniugatus potest habere beneficium. Item q seculares actus clerici sunt in vituperium Dei. ¶ Summanda t est gloss. quæ quæredo obijcit sic, cum textus dicat & c. ¶ Prima glo. obijcit, & soluit distinguendo duplex priuilegium. ¶ In 10. 1. t glo. ibi, quisquis] adde & infra de biga. altercationis, lib. 6. [& in fine] hodie dic, vt infra eo. c. vno. lib. 6. & ibi, videas in gl. ex hoc, & quod infra dicam in quarta quæstione. ¶ Quartò veniamus ad tangenda præter gl. & primò ad tractata per extraord. & ordine turbato ab intimis textus inchoando, & postea gradatim ascendendo. Quæro. n. opponendo t quomodo potest coniugatus percipere beneficium contra id, supra eod. per totum. So. de gratia, vt cum quis contraxit cum virgine habens spem redeundi ad clericatum. si vxor velit promittere castitatem, dispensatur cum eo circa beneficium habendum, & tunc necesse habet illius beneficij ratione portare tonsuram, in quo casu potest

intelligi 32. dist. siqui verò, cum si. secundum Abb. vel dic cum Goff. q laicus potest esse præbendarius in ecclesia, licet non canonicus. idem no. Ber. de consti. cum M. Quod dictum est, quod dispensare t potest episcopus in beneficio, intelligas de simplici, vt not. Goff. & Phil. c. proxi. & Guil. in Spec. de lega. §. nunc de episcoporum, ver. 25. b in quo etiam dispensat cum homicida. infra de homici. ad audientiam, de cleri. pug. in duel. Henricus, & cum deposito. 50. di. studeat. 28. di. presbyterum. & ideò potius in beneficio simplici, quā in dignitate: quia minus ad scandalum secundum eos. Ala. not. de præscript. causam, quod ex dispensatione episcopi laicus non poterat habere beneficium, etiam simplex in titulum: in stipendium verò non perpetuum, sed ad tempus poterat. hoc dictum posuerūt etiam ibi Vin. Tan. & Phil. vel dic secundum Host. q erat de consuetudine loci laicos ibi esse beneficiatos pro eo, quod pulsant campanas, accendūt lampades, claudunt ostia, & his si. Quare ergo compellitur propter hoc deferre tonsuram? dici potest secundum Phil. hoc esse de consuet. ecclesiæ, quæ habebat, q laici stipendiati ab ecclesia portarent honestum habitum, & tonsuram. adde quod no. 32. dist. placuit, & quod dixi supra eo. diuersis, super ver. scienter. Alij dicunt, & pla. Egi. hoc intelligendum de dispensatione papali. Item t opponitur ad id, quod hic dicitur, clericum coniugatum non compelli ad tonsuram, de can. 20. q. 3. eos, qui semel. Sol. illud de constituto in sacris, quod tripliciter ibi probat textus, vt dixi post Innoc. infra de apo. tuæ, super gloss. 2. Item opponitur ad id, quod dicitur, coniugatum non gaudere priuilegio, nam concubinarijs gaudet illo, supra de iudicijs, cum non ab homine, & c. clerici, supra tit. 1. cap. 2. & se. de sent. exc. si verò, in fi. ex quo sequitur, q plus fauet canon luxuriæ, quā castitati. contra id in aucten. de restitut. & ea quæ parit, in fin. colla. 4. Sol. iste factio renunciauit professioni clericali, ille non. non ergo ex coitu, sed ex coniugio hoc procedit, & c. si. de biga. quia circa. 34. distinct. fraternitatis. Adhuc opponitur. Ioannes t hic allegabat consuetudinem, sed consuetudo hic esse non poterat: quia consuetudo est quasi communis assuefactio, & repetitio actuum. 1. dist. consuetudo. 25. quæst. 1. ita nos. de causa poss. cum ecclesia, & cap. cum olim. C. de episcop. audi. l. 3. in fin. C. quæ sit lon. consue. l. 1. sed circa negatiuam non est reperire actum, vt si non compello, non lego, non canto, vel his simil. ergo nec ipsius assuefactionem, vel iterationem. ad hoc de ec. adi. ad audientiam. 2. de despon. impube. ad dissoluendū. Respondeo, verba sunt partis. vel aliter, resoluitur hoc in affirmatiuam, non cogebantur deferre tonsuram, id est mittebantur in habitu laicali, & sine tōsura. sic de renunc. super hoc. vel dic, quod hic non allegabat Io. consuet. circa negatiuam, sed negabat consuet. de affirmatiua. & secundum hoc quod dicit, de consuet. non cogantur. i. cum non sit consuetudo, q cogantur. vel dic quod etiam de negatiua inducitur consuetudo, vel præscrip. vt patet supr. de præscrip. accedentes, & cap. sequen. & c. cnm ex officij, melius eo. tit. de quarta, & de præben. cum in ecclesijs, lib. 6. eod. lib. de consue. c. 2. supra de elect. cū inter vniuersas, de testi. series. Ad contrarium respondetur per solu. s. secundum quod negatiuæ habent affirmatiuum contrarium actum, & non facere est aliquid facere, de simo. nemo. & satis est quod cadat in intellectū, facit quod dixi de causa poss. cum ecclesia, & de elect. bonæ, super gloss. negatiue. In terminis si adduceremus consuet. q hodie, qui est dies carnis priuij, non consuevit ea die a lectionibus cessari. Dixerunt ergo legistæ tractantes in materia consuetudinis, an per non vsum indicatur consuetudo, q est contraria consuetudo, & disuetudo. Item non vsum quandoque habet implicitum actum cōtrarium dispositioni

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Noni legis, quandoque non. Contrariam consuetudinem dicunt, quando id, quod ius præcipit, consuetudo excusat, vel quod lex permittit. Collige exempla de his, quæ no. de consue. cap. fin. & quæ addidi super glo. pen. Ponant exemplum inter filios hæredes. Iubet lex hereditatem diuidi. Consuetudo Angliæ primogenito dat totum, ista est contraria consuetudo, & tollit ibi legem. Item diebus, quibus conditæ fuerunt vrbes regie, Roma, & Constantinopol. iubet lex à litibus cessari. C. de feri. l. omnes: sed excusat contraria consuetudo. Item permittit lex habenti liberum solum ædificare vsque ad celum. C. de serui. altius. Consuetudo tamen in aliquibus locis id prohibet vltra certam formam. C. de ædi. priua. l. 1. & dicā infr. de ver. sig. ex parte. 2. Item ius prohibet de causis maxime de criminalibus tempore quadragesimali cognosci. 15. q. 4. placita. C. de feri. quadraginta, & in proq. digestorum. §. hic autem. Interdum contrarietas est in forma, non in substantia, vt in auct. hoc ius porrectum, can. 10. q. 2. quæ permittit sub certa forma alienationem rei ecclesiasticæ, quam formam tollit consuetudo, vt ibi no. de reb. eccl. non alie. dudum, lib. 6. Vbi vero non vsus non habet implicitum actum cōtrarium dispositioni iuris nec in substantia, nec in forma, vt quia non accidit casus, vel accidit, sed homines non sunt vsi lege pro illo casu, nec tamen fecerunt contrarium, tunc non vsus nō tollit legem. Exemplum de primo, Lex dicit hermafroditum iudicari debere secundum sexum prævalentem. pone, quod casus iste non accidit in loco mille annis, & sic non fuit vsus legis, certe per id lex non tollitur. De secundo pone, quod sæpe in loco domus minantur ruinam, nec data est cautio damni infecti: quia non est petita. vel sæpe damna dantur in agro, nec est actum l. Aquil. non per hoc tolluntur illæ leges. Si igitur longissimo tempore ædificatum est vsque ad certam altitudinem, & non altius, ista est simplex abstinentia, quæ non tolleretur per hoc ius ædificandi vsque ad celum, & facit ad materiam, quam no. Hostiens. in sum. de consuet. §. fin. vers. nunquid ergo. ¶ Ad quæstiones 15 veniamus. & primo ¶ quæro, quod querebat olim Da. in quæstionibus suis, eo. tit. super decre. si. primæ cōpil. quam hodie non habemus. Eg. contra Io. ad priuationem beneficii, vel huius declarationem: quia contraxerat cum Berta. hoc probaui, & lata est sententia contra illum. Berta petens Io. in virum, producit illa acta, & sententiā, quæritur an sufficiant? all. quod sic. 3. q. 6. hoc quippe, cum si. & quia matrimonium fauorabile, qui. ma. ac. poss. videtur, contra de re iudi. ca. pen. ff. de adult. denunciaffe. §. quæritur. per quæ contraria dicit non sufficere, pro hoc faciunt not. de præben. dilecto, in si. de simo. dilectus. 2. cum suis concord. Idem dicas in casu conuerso. si cum Ioā. per illa acta, & sententiā probare vellet Bertam sibi coniugem. Eadem possunt dici, si petebatur, cogi Io. ad tonsuram, & excipit se cōiugatum: probauit, & per hoc absolutus est, ad hoc de 16 reg. iur. exceptionem, cum suis concord. lib. 6. Si ¶ vero Io. petit Bertam in coniugem, an hoc ipso sit priuatus, vel priuatus nunciandus beneficio: videretur quod non, per decre. mulieri, de iureiuran. & hæc omnia posita sint pro prima quæstione, ad quam facit quæstio domini. 26. quæ ponitur in Spec. de contest. sub ver. deci. 17 ¶ Secundo ¶ quæro, si iste Io. cū recepit acolytatum, credebat illum esse sacrum ordinem, & per illius receptionem se teneri ad continentiam, an postea matrimonium contrahere possit, & si contraxit, teneat? & videtur quod non possit, & sic plus ponderemus animum, quam effectum, de biga. nuper, & c. fin. cum concord. Puto, quod iste contrahere non possit: quia simpliciter vouens, & ad id obligatus d ex animo, & pro hoc facient allegata, si tñ cōtraxerit, tenet, cum licet in ani-

mo habuerit vouere, & solennizare votum, tamen in veritate non solennizauit. 18. dist. veritate, & non votū, sed solennitas sacri ordinis ex constitutione ecclesiæ habet dirimere, de voto. cap. vno, libr. 6. & facit bene quod ibi no. Vinc. in glo. antepen. vnde recipiens sacrum ordinem, licet non credat ad continentiam per id teneri, tamen tenetur, de hoc supra capitul. proxi. in 2. glo. & facit ad solutionem, de conuer. conjug. quidam, & 18 no. de sent. ex. Si vero 2. & c. in audiētia. ¶ Tertio ¶ quæro, quid si consuetudo loci habuisset, q̄ cōiugati etiam non beneficiati deferrent habitum, & tonsuram, nunquid illius consuetudinis prætextu iste Io. potuisset ad id compelli? & videtur quod non: quia non valet consuetudo, quod feratur habitus non conueniens professioni, & statui deferentis, de testam. ca. 2. ad idem 93. dist. illud. 30. dist. si qua mulier. 2. ne clerici, vel mo. c. 2. lib. 6. & ad idem facit finis huius capituli. Nam contra decus ecclesiæ esset tonsura, & habitus talium exercenrium secularia. ¶ Credo, quod valeat consuetudo, ar. a contrario decre. vnica de biga. lib. 6. Si enim non valet consuetudo in bigamo, valere posset in non bigamo. Ad idem contrarium huius decreti. Si enim compellitur: quia non erat consuetudo, fuisset ergo compellus, si hoc habuisset consuetudo. Itē vide, quod potest sponte deferre, nec est hoc contra decus ecclesiæ. ergo & per consuetudinem astringi. & sic respondetur ad vltimo allegatum, cum & consuetudo det iurisdictionem, de for. comp. cum contingat, de offic. ordi. irrefragabili, etiam ecclesiæ super laicos quo ad forū, de for. com. si clericus, de ali. iur. mu. causa fac. cap. 2. de excep. c. 2. lib. 6. ergo & hoc poterit quod ad habitum. ad idem facit de reg. c. 1. li. 6. 30. dist. si quis virorū. 41. di. c. 1. 32. dist. si qui, vero, de iudaïs, in nonnullis. & quæ cōsuetudo fundatur super litera canonis prædicti. 20. quæst. 3. eos qui, & sine caractere ordinis impressi, de quo dixi super rubrica, sic prius allegato, responde, q̄ consuetudo potest restringere, sed non laxare formam & qualitatem habitus, & tonsuræ, super quo vide quod dixi de cōsan. & aff. quod sup his, super glo. 2. ¶ Quæ 19 tō ¶ quæro, quid de clerico coniugato, qui prius incedens vt laicus, post tempora resumit habitum, & tonsuram, nunquid gaudet priuilegio clericali quo ad illa duo, de quibus loquitur decre. vnica, infra eod. lib. 6. videtur quod non. sufficit enim eum semel laicale professionem elegisse. veniat regula, quod semel, & in suis concord. de regul. iur. lib. 6. & maxime in his præiudicialibus, & contrariis, de postul. cap. vno, de elect. vt quis duas, lib. 6. Item certum est, q̄ tunc, cum incedebat vt laicus, non gaudebat priuilegio. per factum igitur suū se habilitare nō potuit; ad hoc de iure pat. per nostras. 24. q. 1. didicimus. ff. ad Trebe. l. 1. §. fuit: vel priuilegiū perditum recuperare, cui sic incedendo renunciavit, licet tacite. 7. q. 2. quam periculosum, de his, quæ si. a maior. par. cap. ex ore, cum suis concord. Item sic posset hæc lectura legi, quod hic esset expressum, vt scilicet exponeremus [quoniam igitur idem] scilicet qui iā inces- sit vt laicus, & bene facit ad hoc ff. de ædi. edic. quis sit fugitiuus, in prin. Sed contra, humanitas iustæ poenitudinis non debet auferri. 2. quæstio. 6. si quis libellos. Item decre. vult illos gaudere, si deferunt & c. Sed iste nunc defert, ergo priuilegijs illis gaudet, nec est absurdum ad id restitui, quod ex facto suo perdiderat, ex suo facto contrario, quod patet de ele. qui sæpe, lib. 6. & ibi concord. de hoc. nam & omnis res per quascunque causas & c. infr. de reg. iur. c. 1. præterea nec hic vertitur alterius damnum, nec bursale interesse, dato q̄ reciperet iste priuilegium per resumptionem habitus: cum illud priuilegium consistat solum in immunitate personæ, & fori quo ad criminalia, vt ibi patet, & pro hac parte facit quod no. Inno. supra de vi. & hone. cleric. c. fin.

fin. ubi dicit clericos illos priuatos priuilegio, dum se negociationibus implicant, reassumere priuilegium, dum illas dimittunt. & iam vidi Paduæ sic diffiniri, quod communiter doctoribus non placuit. pro qua tamen diffinitione facit quod no. Io. Mo. & Archid. eo. tit. ca. vno, lib. 6. & facit hodie clemen. de vi. & hone. cle. di. c. c. ad quam tamen responderi potest, ut ibi scriptum satis videretur æquum illum non perdere priuilegium ex dimissione habitus, & tonsuræ, nisi perseveret. facit de vit. & honest. cleric. clericus, secundum lecturam, quæ ponit vnum casum tantum. & facit quod ibi scriptum post Innoc. Posset autem argui de perseverantia anni per decre. de vit. & hone. cle. c. vno, lib. 6. & per id, quod dicimus de anno probationis. Posset etiam argui de triduo per decre. ad nostram, de regu. & eo. tit. constitutionem, libro 6. De 10. diebus, per auct. anteriorum. 2. q. 6. De 10. qui dantur ad deliberandum. 3. quæst. 3. offeratur. De mense, per decre. quam sit, de elect. lib. 6. De duobus, de sen. exc. quicunque, in fi. e. lib. & his similibus. Puto autem quod necessaria esset declaratio. ¶ Quinto quæro, an clericus qui coniugatus non bigamus incensens in habitu, & tonsura possit esse officialis episcopi, vel ipsius delegatus ad causam specialem? Et licet quædamque viderim contrarium seruari, dic quod non potest, per decre. vnicam, infr. eod. lib. 6. ibi in ceteris & c. patet enim ibi, quod solum quo ad duo censetur clericus: quo ad reliqua non. facit 16. q. 6. in noua, cum duobus ca. sequen. de constitutio. ecclesia, de reb. ecc. non alie. cap. fi. & fuit hoc olim in hoc studio disputatum per d. Aluarum Hispanum, qui inducebat id, quod de talium immunditia dicitur, supra e. quod a te, & ibi dixi post Abb. plus etiam dixit, quod sententia per talem eo casu lata non teneret: quia iudex non erat. 1. q. 1. clericum 21 nullus, supra de consue. ad nostram. Item qui fuit hic alia quæstio disputata de clerico coniugato tali, ut supra, qui in pulpito sine apparatu legit epistolam, an sit excommunicatus per statutum episcopi excommunicans omnem non clericum sic legentem epistolam? Et soluta fuit, quod excommunicatus non erat: quia iste clericus est, ut dixi super rubrica, in fi. & quia in pœnis fit interpretatio stricta, de reg. iur. in pœnis, lib. 6. Maxime cum in isto, qui mixtim dici potest clericus, & laicus, recipere debeamus, quod est benignius, concordantias vide, ne se. vac. c. 1. in glo. secunda. bene faciat. 32. dist. si qui vero. 1. 2. q. 1. quia tua. ubi dicitur, quod tales clerici canendis psalmis inuigilare debent: ministrare tamē non debet altari. 2. q. 2. multorum. facit ad prædicta, quod supra dixi in prima obiectione. Item decre. vnica, infra eo. lib. 6. habet eum pro clerico quo ad duo priuilegia. 32 ¶ Ad huius vero materiæ notitiam sic distinguas. Cum clericus contrahit matrimonium, aut quæris, an propter clericatum impediatur matrimonium, aut an perdat beneficium. aut an perdat priuilegium clericale. Aut an teneatur ad habitum, & tonsuram, aut an recuperet, quæ prius ecclesiæ dederat, aut an beneficiū possit habere. De primo planum est, quod si est in minoribus tantum, valet matrimonium. Si in sacris non, imò separatur, supra eod. cap. 1. 3. & 4. qui cleri. vel vo. capit. 1. & 2. Hæc verba de omni clerico Latino, vel Græco, & etiam deposito. Græco ideo dixi, nam licet Græci in sacris vtantur matrimonio prius contracto, in sacris tamen non contrahunt, supra cap. cum olim, & no. 32. dist. si quis eorum, licet apud multos Græcos seruetur contrarium. Deposito dixi, quia per depositionem non eximitur à voto continentia. 81. dist. dictum, qui cleri. vel vo. capit. 1. in fin. & quod ibi no. licet per degradationem perdat priuilegium, ut de pœnis. c. 2. in fi. lib. 6. Item hoc quod dixi de clerico in sacris, intelligas de sponte ordinato. quid de illo, qui coactus recipit sacrum ordinem? no. de bap. maiores, ad fin. in

gloss. & sic. Item intelligas de ordinato in ætate adult. quid de impubere? no. de clericis per saltum pro. c. vno. & 1. q. 1. pueri. Item de soluto. quid de coniugato tunc ad sacros ordinato sine licentia coniugis? dicam infra de conuer. coniu. placet, in fin. Item de tunc baptizato tempore, quo sacros recepit? dicam infra de presbytero non bapt. cap. 1. ¶ De secundo, cum qui quæris, an perdat beneficium, distinguit, aut tenuit matrimonium, aut non. Et si non, aut non tenuit ex defectu consensus, aut ob aliam causam. & si ob aliam, aut solum propter ordinem, aut propter aliud impedimentum. Primo casu cum. si tenuit matrimonium, vacat beneficium supra cap. 1. & ibi no. Si verò non tenuit ex defectu consensus, aut defectus processit ex parte clerici contrahentis, aut ex parte mulieris, cum qua contraheretur. utroque casu aut defectus procedebat ab ætate, aut a furore, aut ab illato metu. Si ab ætate, ut quia clericus beneficiatus minor pubertate matrimonium contraxit per verba de præsentibus, cum hæc iuris interpretatione intelligatur sola sponsalia de futuro, de despon. impu. cap. vno, libro 6. dicam beneficium non vacare. Item si defectus ætatis erat ex parte mulieris, eadē ratione. sicut enim per promissionem, quam faceret de profutendo, non vacaret ipsius beneficium, nisi interueniret tacita, vel expressa professio, de reg. beneficium, lib. 6. Item sicut per acceptionem secundi & curati non vacat primum etiam curatum, nisi sequatur possessio, vel stet per ipsum nil aliud agere habentem, quam possessionem apprehendere, de præben. licet 2. libro sexto. sic nec per solam sponsonem de matrimonio contrahendo dicam vacare beneficium. Quod sicut sponsalia de futuro non soluunt matrimonium, imò nec prima sponsalia, de spon. sicut. ita nec dissoluunt primum coniugium spirituale, & facit quod no. in prædicta prima decret. supra eo. Item licet minor 25. maior pubertate, in spiritualibus censeatur maior, non est sic in minore. 14. ut de iudi. cap. fin. lib. 6. Si verò defectus consensus procedebat a furore, si ex parte clerici, planum est, quod nil agit contrahendo, ut supra dixi, non obligaretur profutendo, nec sic contrahendo, de regu. sicut. de spon. dilectus, sicut nec testatur, de success. ab intestato. cap. fi. si verò ex parte mulieris, licet verè non sit matrimonium, nec inducat etiam publicam honestatem, de spon. capit. vno, lib. 6. tamen ad instar eius, quod dixi de illo, qui cum consanguinea contraxit, supra cap. 1. videtur, quod beneficia non perdat. fecit enim quod potuit. tamen æquius est dicere, quod beneficia non perdat plus, quam si cum imagine quadam, vel cum dormiente contraheret, ex quo non tenet matrimonium etiam ex consensu, dicamus beneficia non vacare. In consanguineo aliud: quia ibi tenet, & inducit publicam honestatem ex consensu, & forte talis est gradus, quod separatur solum l. canon. licet teneat l. naturali & diuina. de hoc de resti. spo. literas, de diuor. gaudemus, in ptinc. & per prædicta dicas idem, quando defectus consensus processit a metu, qui potuit cadere in constantem, de spon. veniens. 1. respon. & c. ad id quod, & c. consultationem. nam nec teneret renunciatio expressa, quod me. causa, ad audientiam. Si verò bene tenet propter aliam causam, & solum propter ordinem clerici contrahentis, ut quia in sacris erat clericus, qui contraxit, beneficia de rigore perdere debet. Si tamen non incurrit ex illo contractu penam bigamiæ, poterit episcopus in officio & beneficio post pœnitentiam dispensare. 28. dist. presbyterum, supra c. sane. 2. Si verò pœnam bigamiæ incurrit, est indispensabile ab alio, quam a papa, de biga. nuper. Si verò non tenet propter aliud impedimentum ab ordine contrahentis, videtur, quod beneficium perdat, prout tenent Da. & Bar. Brix. in quæstionibus suis, ad quas remisi supra e. c. 1. ubi tenent, quod qui

qui contraxit cum consanguinea, videtur habuisse ecclesiam pro dilecta, nec soluto matrimonio illam repetere poterit. Hæc vera intelligo, ubi hæc non fiant in fraudem prælati, in cuius manibus renunciare debebat. nam tunc licet teneat renunciatio tacita quod ad superiorem, quin illum inuitum possit in beneficio retinere: alias facile esset prælatum eludere, contra id de renunc. admonet, & his fraudibus claudenda est via, de diuor. quanto. ad fi. ¶ De tertio ¶ vero cum. ¶ quæritur, an perdat priuilegium clericali, Iterum distinguitur, aut tenuit matrimonium, aut non. primo casu, si ex contractu bigamiam incurrat, exutus est omni priuilegio clericali, de biga. c. vno. lib. 6. Si vero non incurrat bigamiam, si incedit in habitu, & tonsura, tenet priuilegium quod ad duo tantum, alia in totum perdit, infra c. c. vno. lib. 6. Si verò matrimonium non tenet, si ex contractu incurrat pœnam bigamie propter affectum cum opere secuto, licet sit indispensabile quod ad executionem officij & sic intelligo dec. nuper. de biga. non tamen puto illum exutum priuilegio clericali, & sic de vere bigamo loquatur decre. vna, de biga. lib. 6. Multominus ergo priuatus erit, si ex contractu pœnam illam non incurrit. ¶ De quarto, quod ¶ quæritur, an teneatur ad habitum, & tonsuram, expeditus es per prædicta. nam eo casu, quo contractus non tenet, adhuc compellitur, supra cap. i. de vi. & hone. cle. clericus. si tenet, non compellitur, licet possit illo. uti in casu, non per proxime dicta, & quæ dixi in textu. De quinto expeditus es per ea, quæ notantur & dixi supra e. quod a te. ¶ De 6. per ea, quæ dixi in textu in prima ob. I. A.

ADDITIONES.

- a ¶ M. Et vide infra de magi. quia nonnulli, per glo. & Io. An.
- b ¶ XXV. & no. in c. sane. supra e. & in c. clericus, si tonsura, supra de vi. & hone. cle. per Ioan. An. supra eo. diuersis, super ver. scienter, de conuerso autem laico an possit habere beneficiū, vide Io. And. infra de deci. quamuis. in glo.
- c Nunquid Vide Io. An. de capel. mona. c. dilectus, in glossa intelligas, id si ibi remissiones.
- d ¶ Obligatos. Contra hoc facit, quod in spiritualibus semper veritas opinioni præfertur. 35. quæstio. i. §. his ita, & ibi no. & no. Io. And. in c. i. de voto, in glo. infra alle. lib. 6.
- e ¶ Solemnitas. Ad materiam facit quod no. Io. And. infra de reg. iur. super eo, & vide Bar. ff. de fur. l. vulgaris §. si quis 25.
- f Dicere. Ad q. facit, quod not. Ioan. And. in capitulo non præstat, de reg. iur. libro sexto, in Mercuria.

S V M M A R I V M.

- 1 Publicum hic accipitur, quod constat.
- 2 Consuetudo qua non excuset.
- Exemplum malum vitandum.
- Additio glossarum.

C A P. VIII.

Cum de ore

Breue est, & pars huius de vi. & hone. clerici. & de fil. presby. cū decorum, Gof. Phi. & Innoc. habebant hanc decret. infra ti. prox. & ibi glossauerunt eā. sed veritas est, quod hic locari debet, & fuit error forte propter decret. ex parte [Publice] satis ¶ est, quod hoc constat [Dignitates] quid de alijs beneficijs dictum est supra ca. prox. [Dimissis] dignitatib. Inn. [Non possunt] & ideo in talibus non excusaret ¶ consuetudo, ad hoc sup. eod. quod a te, de testa. quia ingredientibus quia esset irrationalis pariens malum exemplum, & scandalum, & sic reprobanda, de consue. cap. pen. in fi. Host. [Exemplo] vitandum est ergo malum exemplum, infra de præb. nisi essent. ¶ In ¶ it. gl. in fi. ¶ & supra c. proximo.

ADDITIONO.

- a ¶ Scandalum. ad hoc quod no. Io. An. supra eo. cum olim, super glo. si. & c. super his, de consan. & a. si. super 2. glo.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici coniugati in rebus suis non gaudent clericali priuilegio. Quid si nunquam deposuissent tonsuram? nu. 2.
- 2 Cui subsunt, num. 3.
- 3 Clerici depositi corrigibiles gaudent clericorum priuilegio, in corrigibiles autem potestati seculari tradendi.
- 4 Epilogus, & additio glossarum.

C A P. V. T. VIII.

Ex parte

C. Clerici ¶ coniugati in reb. suis non gaudent priuilegio clericali, & secundum Hostien. tria facit, primo & secundo ibi, quidam, ponit duas querelas duarum fraudum. tertio ponit contra eas remedium, ibi, Cum igitur congruentius dicuntur duæ partes tantum, & pars huius. de priuilegio ex parte. 2. [Litterati] litterati ¶ non excusantur a publicis muneribus ff. de mu. & hono. vt gradatim, saluo quod de docentibus dicitur. C. de profess. & me. l. medicos, & l. si. & de hoc insti. de executione. item a ratione [Publice] concor. supra cap. prox. [Resumunt] quid si nunquam deposuissent, sed semper reseruassent tonsuram? potest dici, q. in his, de quibus loquitur, priuilegium retinuisent. nam tales sub ecclesiæ regula sunt tenendi. 3. i. dist. siqui. 12. q. 2. quia tua, maxime si beneficium teneant, vt ibi, secundum Gof. Sed Host. dicit hoc esse contra casum sequentis ver. vt statim dicam [Abiectionem] supra & nihilominus seculares negotiationes exercent, Innoc. [Deferunt] & sic ipsam non relinquunt, & sic mouit, supra Gof. quæstionem hic positam secundum Hostien. [Prætextu] quia deferunt [Deo] Marci. 12. Matth. 22. [Talibus] clericis coniugatis, secus dicit Innocen. in clericis ¶ depositis corrigibilibus, qui clericaliter viuere debent, & habitum portare. 71. di. dictum. 50. di. accedens. unde ab ecclesia defendi debent. incorrigibiles autem potestati seculari sunt tradendi, de hoc supra de iudi. cum non ab homine, Host. ¶ Vlt. ¶ gl. signat contrarium, & ibi remittit. ¶ In glossa. vlt. ibi dic, vt ibi. Dicebat hic q. in his, quæ pertinent ad res, subsunt dominio temporali. In his verò, quibus vrgetur persona, secus, dic vt infra eod. cap. vno. lib. 6. [& ibi, ar. contra] ad id quod hic dicitur, clericum in monitione perdere priuilegium.

ADDITIONO.

- a ¶ Item. Et vide ff. de mu. & hono. l. si. & ff. de vaca. mu. in honoribus. §. philosophis.

S V M M A R I V M.

- 1 Si clericus in minoribus militet, non est cogendus ferre habitum clericalem.
- Idem in alio quocunque.
- Et quis cogatur eum deferre.
- 2 Epilogus, & additio glossarum.
- Miles Dei factus, desinit esse miles seculi, & ideo non potest feudum retinere: sic e contrario maior est milite seculi.
- In quibus his milites conueniant.
- Nec beneficia plura ecclesiastica, nec militias duas potest quis habere, licet contrarium seruetur.

C A P. V. T. X.

Vt consultationi

C. Si clericus ¶ in minoribus militet, non est cogendus ferre habitum clericalem. Dicit Abb. quod hic dicitur, non esse speciale in milite: quia idem in alio quocunque, remittit ad decret. de apostata. tuæ [Tantum] q. d. non est in sacris, nec professus religionem, nec habet ecclesiasticum beneficium. hæc tria excludit illud, Tantum, Gof. ¶ Prima, ¶ glossa. ponit op. quam reprobatur. ¶ Iu

3. ¶ In 1° glo. 1. ibi, non est verum] Sicut factus miles Dei, desinit esse miles seculi, ideo non pōt feudum retinere, ex quo seruitium facere non potest, in lib. feud. de eo, qui ar. bel. depo. c. 1. & si de feu. cōtro. fu. c. clericus. sic ecōuerso, & multo fortius, vt hic, & si d. ca. 1. & 2. apparet in his, quæ no. sup. c. diuersis. miles enim Dei maior est milite seculari, vt no. infra de præben. episcopus.
2. Sed in hoc conueniunt, quia sicut non potest quis habere plura beneficia ecclesiastica, infr. tit. 1. quia nonnulli, & c. relatum, infra de præben. quia intantum, & c. ad hæc, sic nec duas militias. C. qui milit. non pos. l. 4. §. in posterum, lib. 1. 2. ff. de collegi. illi. l. 1. si. ad municip. libertus. §. præscriptio. de consuet. tamen seruatur contrarium: sed multa per patientiam, & c. secundum Host. & adde quod dicam infra de spon. commissum.

ADDITIO.

1. ¶ Conueniunt. Facit quod no. glo. & ibi vide Bart. in l. miles. ff. de re. iud. & vide Bart. in l. miles. §. mulier. ff. de mili. testa. & Bart. etiam in le. affectionis, ff. de donat. in contrarium facit quod no. lo. Andan Spe. de pec. cle. in rubri.

SUMMARIUM.

1. Dispositio tituli.
2. Tituli huius argumentum ubi alibi tractetur, & repetatur, et quæ ei decretales aliorum titulorum conueniant.
- Clericus in ecclesia residere debet, & si non fecerit, quid agendum.
- In hoc esse scopum tituli.

De clericis non residentibus. Rub.

1. ¶ Dictum est supra quomodo propter mulierum confortia beneficijs suis priuantur. hic tractatur de his, qui a beneficijs excluduntur eo, quod in eis non resident. & ideo immediate & c. Goffr. vel sic, quia nullus debet præsumere promoueri ad ecclesiasticam dignitatem, vel præbendam, de quib. j. c. 3. & se. antequam tractemus de præb. dicamus de cleri. non resi. fm Host. habetur materia 6. q. 1. per totum, & repetitur in 6. Conuenit rubricæ de consti. cum oēs, de renun. ad supplicationē, de offic. vica. cap. si. de appel. peruenit. 2. de voto. cap. fin. & lib. 6. de descrip. cap. si. de elec. licet canon. §. is etiam, & in si. eo. ti. cum non deceat, & cle. de sta. mona. ne in agro. §. sane. 2. Dicebat Abb. quod totus titulus ad hoc tēdit, Clericus debet in ecclesia residere: quod si non fecerit, monendus est, vt ad ecclesiam redeat, & poterit priuari, si ter monitus non redeat. hoc, si scitur ubi sit: alias seruetur, quod dicitur j. eo. ex tuz.

SUMMARIUM.

1. Epilogus capituli.
- Est, pro præsumitur.
2. Epilogus & additio glossarum.
- Episcopatu nō pōt quis dimittere sine licentia papæ, et quādo.
- Interpretatio bona de malo, & peccato fieri non potest, si constet, alias in dubio fit benigna.

CAP. L.

1. Non liceat. Breue est. Dicit Host. tria tangit 1° canonum prohibitionē, prohibitionis causæ p̄sumptionem [Episcopo] nec electo, maximē confirmatio, supra de transla. inter corporalia, Goff. [Est] j. præsumitur, 2° Goff. [Inuentus] nec est verisimile, qd de facili inueniatur s. de præsum. quia verisimile, Hostiens. ¶ Secunda 1° glo. arguit, & signat contrarium. ¶ In gl. 1. ibi perdetur per sententiam papæ, sine cuius licentia non potest

expresse, vel tacite ep̄atum dimittere, fm Egi. de hoc de reg. licet, & qd dicam de con. præb. cū nostris, super ver. possidebat [& ibi, & c. quanto] & hoc, quando transit vt prælatus, etiam si vacante secunda a clericis ipsius ecclesia sit electus, vel dic transire causa moræ diutius faciendæ, ecclesia sua sp̄eta. infra c. sequenti, nec alienos terminos vsurpando. 9. q. 2. per totum Hostiē. ¶ In gl. 1. ibi, dignitatis] vel diuitiarum. Inn. [& ibi. ca. 2.] & 17. q. 1. si episcopus quis, vbi de hoc [& in fine] solue. vt no. in prædicta decre. 2. de elect. Dicebat. Host. de malo, & de peccato non potest fieri bona interpretatio, vt hic, & de iureiur. & si Christus. §. quædam, quod est verum, ex quo de ipso euidenter constare potest, vt hic, quando non constat, fit benigna, vt in contrario.

ADDITIO.

1. ¶ Præsumitur. Præsumptio ergo vehemens inducit actum manifestum, vide Bar. in l. 1. ff. de fur. & facit de præsum. literis, & c. le.

SUMMARIUM.

1. Cardinalis deponitur, qui in titulo suo non residet.
- Gesta faciunt fidem perpetuam.
- Eò quod, pro quia.
- Transfugis non subuenitur.
2. Additio glossarum.
- Cardinalium dignitas, & priuilegia quæ.

CAP. II.

1. Exigētis. C. Deponitur cardinalis, qui in titulo suo non residet [Gestis] quæ fidem faciunt perpetuam. C. de re iud. l. gesta. supra de probatio. capit. ult. [Tituli] de hoc dic vt no. supra de elec. coram, alias quondam, Hostiē. [Eo, qd] i. quia [Instituta] 7. q. 1. si quis episcopus, Egid. [In alienis] vt vagus, ecclesia sua sp̄eta, Host. captiuus [Demoratur] subuenitur, non transfugis. ff. ex quib. causa. inter. Vincen. vide quod dixi in Spe. eod. tit. in fin.
2. ¶ In 1° gl. 1. in fin. [Ala. & idem Inn. Hostiē. vero, licet fateatur, quod in solum papam plenitudo residet potestatis, contra quam scribere non intendit, ponderauit, qd hic ad Cardinalis depositionem fuit synodus congregata, cum Cardinales tanquam maximi debeant speciali prærogatiua latari, de of. leg. c. 1. li. 6. & sunt pars corporis papæ, qui non iudicantur ab alijs. 1. 1. q. 3. aliorum, & cum eo iudicant orbem, qui si. sint legi. per venerabilem. §. rationibus, vers. sunt autem, satis ergo decet eos esse participes priuilegij singularis. & dicit, qd Papa non consuevit, & secundum quosdam non potest aliquem de Cardinalib. excommunicare, vel al. quod præceptum facere sine consilio & consensu suorum fratrum, & ad quod arguit de decre. irrefragabili. §. 1. de offic. ordi. & de decr. 1. de excels. præla. Dicit etiam Cardin. gaudere priuilegio decr. quia periculosum, de sen. exc. cum enim. & in specie Papa eos non liget, nec creditur, quod sub genere hoc facere velit, de off. leg. quod translationem: exemplum ponit de canone. 23. dist. in nomine Domini, & de decre. licet, de elec. Inducit etiā auctoritatem de. 1. regum. 2. Domini sunt cardines terræ, & posuit super eos orbem. ¶ In gl. 2. ibi, remotus] & plures testes requiruntur ad eos conuincendum. 2. q. 4. præsul. & c. seq. quod no. de scisma. ca. vno, lib. 6. in glo. quanto.

SUMMARIUM.

1. Dignitates ecclesiæ plures vni conferri non debent, & cui conferende.
- Diuisio decretalis.
- Nonnulli, id est aliqui.
2. Præbendas etiā plures habere quis vetatur, si vnica sufficiat.
3. Pare-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

1. Parochialis ecclesia quæ dicatur.
2. Parochie limitate quo tempore.
3. Parochia in alterius præiudicium non constituitur nisi in casu, & cuius auctoritate.
4. Beneficiu curatu habes, si recipiat alteru simile, perdit primu. Si vero primum non erat curatum, et incipit nunc habere curam utrum valeat, an vero habeat optionem, utrum maluerit, retinendi.
5. Beneficiu simplex non pot fieri curatu, nisi auctore diocesano.
6. Beneficia deo curata tenens est ineligibilis.
7. Ecclesia ruralis, in qua nullus inhabitabat, nunc denuo inhabitant aliquæ familiae, an incipiat habere curam.
8. Ecclesia translata ad aliam parochiam an dicatur esse curata.
9. Parochialia iura multa sunt.
10. Ecclesias ne duas curatas dicatur habere rector, ad cuius ecclesiam populi duarum villarum concurrunt.
11. Ecclesias duas parochiales etiam ex consuetudine quis retinere non potest.
12. Ecclesia, cuius populus est mortuus, rector tamen habet emolumenta, non dicitur parochialis.
13. Res facilius subijcitur quam persona.
14. Ecclesias si duas episcopus curatas vno verbo & momento det alicui, nec constare potest cuius possessionem prius fuerit nactus, utra vocet.
15. Ecclesias duas habendi prohibitio, habuit initium ab apostolo.
16. Dignitates etiam duas.
17. Avaritia vitium in clericis reprobatur.
18. Ministerium pro dignitate.
19. Beneficia duo quem habere non posse quæ dicantur.
20. Beneficiorum non sunt domini ex obvenientes.
21. Habenti dare idem quod est perdere.
22. Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 13.
23. Per alios quæ fieri possunt, si qua fieri iubeantur habita ratione personarum, vide pulcherrimam distinctionem, & n. 14. ad fi.
24. Additio glossarum.
25. Per vicarium, quando possim ecclesia deferuire.

C A P V T III.

Quia nonnulli

C. Vni & plures dignitates, vel ecclesie conferri non debent. & debet ecclesia illi conferri, qui residere, & regere valeat per seipsum: alias perdet ecclesiam, & donans conferendi potestate priuabitur. Dicebat Hostien. tria facit, ponit vitium, adhibet remedium, imponit poenam. Ponendo vero vitium tria facit. primo ipsum nominat, secundo exemplificat, tertio reprobatur. Nonnulli i. aliqui. sic supra de rescriptis, quia nonnulli Host. [Non ponentes] i. vltra modum avaritiam amplectentes, & hic nominat vitium secundum Host. [diuerfas] hic exemplificat [Ecclesias] nec & etiam plures præbendas potest quis simul habere, infr. tit. proxim. Cum non ignores, dummodo vna per se sufficiat: alias etiam de iure communi plures præbenda possunt simul haberi. infra e. conquerente, infra ti. proximi. cum teneamur, Goffre. [Parochiales] i. curam & habentes, vt exponit glo. istius decre. de præben. de multa. Limitata vero fuerunt a tempore Dionysij, quod dic vt j. de his, quæ sunt a prælato, pastoralis, in prin. & quisque rector suis terminis sit contentus, de sepul. cap. 1. de paroch. cap. 2. nec vna parochia in alterius præiudicium constituitur, nisi ex causa & auctoritate diocesani, quod dic vt de ec. adi. ad audientiam, de no. ope. nunc. ca. 1. nec sufficit inferioris auctoritas, de excess. prælati. sicut vnire. habens vero tale curatum, recipiens aliud simile, perdit primum, vt in præ. decre. de multa. Si vero primum erat non curatum, & incipit nunc habere curam, putat Host. q. si id fiat ipso rectore sciente & consentiente, vacet ipsum primum, alleg. de consue. cum dilectus. §. dictus, & quod legitur & no. de

sta. mona. recolentes. §. si. Sed si id factum sit eo ignorante, putat, quod infra 6. menses habeat optionem retinendi quod maluerit, ar. infra titul. 1. a referente. & capitul. præterea, de præben. gratia, lib. 6. Simplex tamen beneficium non potest fieri curatum, nisi auctorizante diocesano, vt patet ex præmissis. Item tenens duo curata sine dispensatione est ineligibilis, vt patet de elect. dudum. 2. inf. ti. 1. cum iam dudum. Quid si ecclesia ruralis est, in qua nullus inhabitat: nunc denuo inhabitant ibi aliquæ familiae? Cano vt dicere, q. incipit habere curam. 10. q. 3. Vin. Dic cu Host. q. si a principio ecclesia fuit parochialis & limitata, nec fuerunt postea per diocesani limites extincti, tunc quasi iure postliminij reincipit ecclesia curam habere, ar. de electio. q. diligentia. Si vero nunquam fuit limitata, vel si fuit, diocesanus tamen limites subtraxit, tunc curam non habet, nisi per diocesani ad statum pristinum reducat, alle. de maio. & obe. inter 3. quatuor. Quid si omnes parochiani vnus ecclesia ad aliam transferantur, ita quod alterius sint parochiani? de parochi. cap. fin. dic secundum Host. q. prima ecclesia incipit esse sine cura quo ad actum: quia non habet quem curet, argu. op. ff. si quis cau. l. fin. sed non quo ab habitum: quia iura parochialia remanent, quæ sunt multa, vt patet in sum. de paro. §. in quibus consistit ius parochiale. Dicitur ergo parochia nullorum parochianorum, sicut episcopus nullius ecclesie, de tr. nlla. inter. putat tamen Hostien. quod quod ad materiam hanc & decr. de multa, quæ videntur attendere periculum animarum parochianorum, tale beneficium non videtur inter beneficia curata computandum. Quia vbi nullus est parochianus, nulla potest parochiani anima periclitari. ¶ Quid si duas villas, vel populi distant ab inuicem, sed in altera tantum est ecclesia, de qua vterque populus conuenit ad diuina, nunquid illius ecclesie rector dicitur habere duas curatas, cum habeat duos populos, vel duas villas? Dic quod non, cum sit consideranda pluralitas villarum plebis, vel populi, sed vnitas ecclesie, per quam patet rectorem vnum vnus, de præben. cum non ignores. i. respon. Si tamen distantia induceret periculum, posset fieri, quod dicitur de ecc. adi. ad audientiam, & tunc locus esset his iuribus. ¶ Quid si semper & de consue. vnus rector duas parochias tenuit, nunquid ille, qui eas possidet nunc, per solam consue. excusatur? dicit Hostien. quod non, cum deliquerit, & consue. hæc, quæ periculosa est animabus, in talibus non excuset, vt patet de simo. non satis, & c. seq. vide questionem super rubrica, qui contra iura. de reg. iur. lib. 6. ¶ Quid si aliquis tenet ecclesiam, cuius ratione percipit decimas, oblationes, & primitias, & baptizat, & sepelit, nullum tamen parochianorum habet: quia omnes sunt mortui, nunquid ratione mortuorum, pro quibus tenetur orare, & ratione perceptionis, vel exercitij dictorum iurium dicitur habere curam? Respondeo mortuorum non homo, sed solus deus curam habet, in quos non cadit potestas clauium, quamuis profint eis opera charitatis, de sent. ex comm. a nobis. quantum vero ad perceptionem aliorum iurium dic, quod licet consuetudo possit dare vni ecclesie ius percipiendi prædiales decimas in alia, de decimis cum sint, & can. apostolica, non tamē idem de personalibus, nec de iure baptizandi alienum parochianum, nec de oblationibus, primitiis, vel alijs, quæ inter personalia computantur, res enim facilius subijcitur, quam persona, vt patet supra de foro com. significasti, & videtur consuetudo irrationabilis, de parochi. c. 2. de pen. & re. omnis, nisi quantum per ius canonicum approbatur, vt q. archidiaconus, & quidam alij præscribant iura parochialia, & habent iurisdictionem, de consue. de præscrip. cu olim, & cap. veniens, de archidia. c. si. sed irrationabile esset, q. vnus rector j. paro-

rochiam alterius omnia præscriberet, de sepult. c. 1. & certificari. Sed nec per receptionem talium iurium dicitur ecclesiæ curam habere, ut supra ver. quid si omnes.

9 ¶ Quid si episcopus eodem verbo & momento det ali cui duas ecclesias cum cura, nec constare potest, cuius possessione primo sit nactus, quæ dicitur vacare? Dicit Host. q. deficit non ius, sed probatio. ff. de testa. tu. duo sunt. vel non tenetur respondere, quia quæstio excogitata & ficta, nec legislatores inspiciunt quod raro fit, in autem. ut sine probi. ma. fi. tu. ge. §. quia verò, colla. 8. arg. ff. de legi. nam ad ea. 4. di. erit. Vel potest dici, q. vacat utrunque, nec de rigore iuris tenuit donatio, sicut duas carnales uxores non potest quis simul ducere, de diuor. b gaudemus, §. quia verò, & vide quod ibi dixi^b in gl. patet ergo. Dicit tamen Host. q. forte aliqui contrarium iudicarent, dando huic optionem de altera infra 6. menses. & facit quod dictum est supra circa principium. remittit ad no. de elect. dudum 2. de p. & re. omnis. dicit Guil. in Spec. tit. 2. §. videndum, ver. sed quare, ad suam instantiam per Host. factam hanc glossam [Instituta] quæ habuerunt initium ab aposto. o dicente 1. ad Corint. 7. q. quisque in ea vocatione & c. 2. 1. dist. cap. 1. [ut eum vnum] hic tangit causam reprobationis vitij, Host. [Vix implere] quia in duo diuisum & c. supra ti. 1. diuersis [Ministerium] hoc supra vocauit dignitatem, infra c. seq. Host. hoc posse intelligi non solum de dignitate, sed & de quolibet alio beneficio ecclesiastico, ex consue. priuilegio, statuto vel alio quocumq; mō legitimo residentiā requirente. sed addit Host. puta de iure. j. eo. conquerente. c. [Committi] non t. dari: quia non sunt domini. j. de dona. c. 2. de præb. inter cætera [Valeat] & hoc faciat j. c. proxi. [Amittat] perpetuo, nisi restituatur [Priuetur] no. Pe. & Abb. q. habenti dare, idem est, quod perdere.

12 ¶ Prima t. gl. ponit 5. modos, quib. accipitur dignitas.

13 ¶ In 1. t. gl. ibi, l. vna, in prin. inter potestates erāt quæstiones. ¶ In gl. pe. ibi, nemo] vide de probat. ex literis, in gl. 2. ¶ In gl. pe. ibi, inter artifices] vide in c. statim al. le. super 3. gl. [& ibi, §. ne aut] Si honorata persona iubetur insulam, monumentum, vel aliquid tale facere, hæc fiunt per alios. Secus, si iussit liberalibus studiis imbui, uxorem ducere, domū suis manibus extruere, vel pingere, vel his si. & vide de off. dele. c. fi. in 3. gl. ¶ In t. gl. 1. ibi, de multa] ibi dicam de hoc [& ibi, denique] vbi de hoc in 1. gl. & supra de rescriptis, sedes. ¶ In gl. pe. ibi, viciariū] dicebat his Ala. extra illum casum ēt ex consuetudine hoc dicere. vnde dixit varias esse consuetudines ecclesiarū, ut dicam in c. extirpanda, super verbo, in quo casu [& in fi.] hoc fm regulare, ut j. de reg. iur. pōt quis, lib. 6. vbi plene de hic, Gof. hoc per eundem. §. ne autē, dicebat primum procedere in his, quæ consistunt in faciēdo: secundum in his, quæ consistunt in dando.

ADDITIONES.

- a ¶ Inter. Ad materiam vide gl. quæ incipit, sed nunquid, & super illa 10. An. in c. licet canō, de ele. li. 6. & facit quod no. Bar. de colla. illi. l. fi. & quod no. 10. An. in c. 2. de no. ope. nun. in gl. sic supra.
- b Dixit. Facit quod no. Bar. in l. duo, præal. & in l. fi. quis seruum. §. si inter duos, ff. de leg. 1. vbi queritur, an aut in veritate teneat.
- c ¶ Conquerente. Vide quod no. per gl. & doct. de rescri. li. 6. & in cle. grauz, eo. tit. & infra eo. c. fi. & de præben. cum iam dudum.

S V M M A R I V M.

- 1 Ad ecclesiam præsentatus, non confirmatur, si apparet, quod ibi residere non debeat.
- Si non residet confirmatus, quamuis residere possit, appellatio ne remota priuabitur, nisi in casibus, nu. 2.
- Fraus legi si fiat, reprobatur, & qualiter fiat.
- 2 De dignitate an ea prouideri possit, qui sibi impetravit de beneficio prouideri.
- De residendo cauere qui teneantur.
- Ecclesiam recipiens non intendens residere, vel intendens, do-

- nec pinguiore poterit adipisci, minus canonice promouetur.
- Peccatum tamen tale aboletur penitentia.
- Ambitio sequitur ex animo sic excipientis.
- 4 Prælati inferiores dant licentiam eundi ad scholas, vel alio ecclesiam obtinente.
- Non residentis penam quis imponat.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 6.
- Verba cum effectu sunt accipienda, ex suffra. iuncta gl.
- Non verbis sed rebus legem imponimus.
- 7 Additio glossarum.
- Per vicarium quis ecclesie potest inservire, & quibus.

CAP V T IIII.

Relatum

Casus. Præsentatus t. ad ecclesiam non confirmatur, si apparet, quod ibi residere non debeat. & confirmatus si nō residet, quamuis residere possit priuabitur app. re. & sunt duæ partes. secunda ibi, Cum igitur. dicebat Hostien. fit fraus legi, & verbis tantum legem imponit, reprobatur intentio, & exponitur lex a qua excipitur, frustratoria appellatio reprobatur [Beneficium] Latera. concil. dixit de dignitate, per quod posset t. notari, q. prouideri possit de dignitate ei, qui sibi impetravit prouideri de beneficio; ad idem de verbo. signif. cū tibi, & 1. q. 4. ex multis: sed hoc est falsum in impetrante, infra de præbend. cap. fin. Sed & Late. concil. de beneficio dixerat per verbum ministerium, ut ibi [Nō admitti] si præsumantur, vel sciantur tales, vel nisi caueat, Inno. de residendo, nisi sint suspecti, de præsum. literas, vel si consue. hoc habeat infra eo. ex parte, vel statutu, infra tit. 1. significatum, secundum Host. [Admissi] cum cautione, vel sine, Host. [Amoueri] no. Host. arguit, p. si quis recepit ecclesiam non intendens residere, vel intendens donec pinguiorem poterit adipisci, minus canonice promouetur, si. ar. de condi. appo. c. fi. 7. q. 1. sicut vir. ex tali. n. animo sequitur ambitio, infra tit. 1. q. 2. intantum. tamen tale peccatum penitentia aboletur, infra, de simo. c. fi. ad hoc vide infra de elect. comissa, in fi. lib. 6. [Licentia] petita & obtenta P. [Prælatorū] no. fm Host. & Innoc. inferiores t. prælatos dare licentiā eundi ad scholas, vel alibi. ad idem infra de elect. licet canon, in fi. lib. 6. & vide quod ibi dixi super gl. pe. penā tamen non residentis imponet is, ad quem spectat destitutio, non inferior, ut dicam infra c. qualiter [Vel studio] hæc disunctina inferiora respicit: alias sequeretur, q. causa studij sine licentia prælati posset abesse [Honestis] infra eo. de cætero, Inn. ¶ Pe. t. gl. signat contrariū, & soluit. ¶ In 3. t. gl. ibi. §. docere] si vocatus in ius fuit vi exemptus, tamen nihilominus stetit in iudicio, illi edicto non est locus [& ibi. §. hoc autem] can. in 1. concor. gl. [& ibi. l. 2. in fi.] ibi, non verbis, sed rebus legem imponimus. ¶ In gl. diffugium, ibi, residere] vel dic secundum Phi. & Guil. q. ibi allegabitur iusta causa, puta dispensatio, vel aliud simile, & ideo in dubio recipitur appellatio, hic non; & ideo non recipitur, de appell. ut debitus [& in fi.] sic & pendente dispensatione septennij, infra de elect. cum ex eo, & pendente anno probationis, infra de reg. beneficium, ib. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Laicum quis etiam non potest alterius diocesis recipere sine literis eius episcopi, & quando.
- Litera comendaticia diuersi sunt generis, & a quibus datur, & qua de causa earū potest amissio probari per testes, n. 3.
- Consuetudo dat facultatem ei, qui iure communi non habet, et in quo hic, in fi.
- Expressio nominatim debet esse eius, de quo queritur in literis apostolicæ sedis.
- 2 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 3.
- Io. And. super 3. Decre. C CA-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

C A P V T V.

1 Fraternitati.

Breue est [Clericū] sed t nec laicum. 71. dist. primatus, de tēp. ord. c. fi. lib. 6. [Commen- datitijs] cōmendaticia dimissoria, & a solo datur epi- scopo: & vacante sede eas non dat capitulum, quia est quadam alienatio. 71. dist. fraternitatem: cōmendati- cia ad ordines dantur etiam per solum episcopum de iure cōi, & vacante sede dantur per capitulum, vel aliū ad quem spectat administratio spiritualium, de temp. ord. cum nullus. §. 3. lib. 6. Cōmendatitiā pacificā dan- tur et per episcopum, de cō. dist. 5. non oportet. 2. & has olim dabant corepiscopi sūm Gra. 68. dist. §. inter epos, sed ista et ab inferioribus dari possunt, Io. And. [Episco- pi] non archidiaconi, supra de off. Arch. significasti. §. lib. 6. de tēp. ord. cū nullus, nisi hoc habeat de consuet. vt no. Io. 9. q. 2. episcopum. & hoc in decre. significasti: nec praiudicet noua deer. de consi. c. 1. lib. 6. [Recipe- re] retinēdo, vel alteri ecclesie alligando. §. tit. 1. expo- fuit. Secus, si transeūdo, de cler. pere. tuz. accedit ff. de rece. l. 1. sūm Host. dicit Boa. q. prae bendare posset, cum nullum fiat praiudiciū episcopo illius cleri. [Ap. sede] cui ab omnibus est occidendū, de rescriptis, si quando, cum si. [Mandatū] hoc expresso, q. sit clericus alienus, Egi. facit quod no. de rescriptis si proponente. in vlt. gl. 2. ¶ Prima t gl. tract. de duplici dimissoria. ¶ In 1. gl. ibi, dicuntur] & dicuntur dimissoria, quia ad eum, ad quē appellatur, causa dimittitur, vt ibi. ¶ In t gl. ibi, testi- monium] & hoc respectu dicuntur cōmendatitiae, ad hoc §. tit. 1. in Late. in fi. dicuntur etiam formatae, quia dā- tur sub certa forma, vt patet 73. dist. per tot. vbi poni- tur eorum tenor. Si tamen essent amissae, poterunt pro- bari per testes, de cleri. pere. tuz. Vinc. Goff. & Host. [& ibi, vt ibi dicitur] & 19. q. 2. duae sunt.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Commendatitiae. Archiepiscopus autem subditis suffraganeorum non dat, vide Ioan. And. in c. cum nullus, infra allegato.
- b ¶ Sub certa forma. Sunt etiam literae credentiae quib. an credi de- beat, & de ipsarum viribus, vide Bart. in l. Lucius, ff. de fideiuss.

S V M M A R I V M.

- 1 Non residens in beneficio etiam modica aestimationis, eo pri- uari debet, nisi in casibus, & quibus, nu. 3.
Beneficium non esse sufficiens, in tempore collationis opponi debet, nisi in casibus, & quibus, nu. 3.
Beneficium non esse sufficiens, in tempore collationis opponi de- bet alias sibi imputet.
Victum querere potest artificio clericus, nisi habeat sufficiens beneficium.
Extorquendi verbum uocat violentiam.
Beneficio quis, quod habuit simoniace, vel contra concilium, quod inhibet eius sine causa diuisionem, priuari debet, vel alia si habet beneficia.

- 2 Epilogus, & additio glossarum. nu. 3.

C A P V T VI.

1 Conquerente.

Qui t non residet in bene- ficio et modica aestima- tionis illo priuari debet. & sunt duae partes, in prima impetrantis quarela. in se- cunda commissionis forma [Ab eo] presbytero [Sua] presbyteri [De qua] ecclesia [Vix] huic allegationi nō insitit Papa: quia tempore collationis debuit hoc op- poni. 8. q. 2. dilectissimi: quareat ergo sibi victum artifi- cio. 9. 1. dist. clericus victum, Egi. [Extorquere] violen- tiā notat [illud] 20. solidorū [Collatū] quacūq; auctori- tate (Vel) repetere, si tibi cōstituerit (Deseruiat) idē si cōsta- ret id factū simoniace, vel q. cōci. qd inhibet diuisionē, & nouae pēsonis assignationē sine cā. §. tit. 1. extirpan- de, in fi. & c. maioribus, de cēsi. prohibemus, sūm Ho. (Si letiū) no. qd si quis non residet in ecclesia sua, vel habet alia beneficia, pōt agi q. eum, vt remoueatur. Inn. ¶ In

- 2 t gl. 2. ibi. l. 1. vide in pra. c. licet, sup. vlt. gl. ¶ In gloss. 3. ibi. §. 1. vide §. eo. relatum, in 1. gl. ¶ In t gloss. 1. in fi. ar. 3. 1. dist. omnino, ibi de hoc in 1. gl. ¶ In gl. vlt. ibi, se habeat] vt per vicariū seruiatur, vel nisi ex indulgē- tia hoc cōpetat, vt liceat abesse, & prouentus recipere. Goff. (& in fi.) de hoc, infra de rescriptis: gratia, lib. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Residere fingitur, qui est in seruitio praelati, nisi fiat malitiose, vel ecclesiae, & licentia quando sit opus, & cuius. Impersonale si sit rescriptum, omnes amplectitur. Episcopus quot secum prae bendatos possit habere, & quan- do cum licentia, & quorum.
- 2 Additio glossarum.

C A P V T VII.

De cætero.

C. Qui t est in seruitio praelati, fingitur residere. ponit dictum, a quo exipit ibi, Nisi (Seruitio suo) idem in alijs clericis quō ad suos praelatos, nisi hoc fieret malitiose. dēt. n. esse necessitas, vel utilitas prae- lati, vel ecclesiae, infra eo. ad audientia, Innoc. pro Innoc. facit, quia non apparet, cui loquatur; forte scripsit infe- riori praelato. Host. dixit, q. episcopus non requisito ca- pitulo duos secum potest habere, qui habebunt praebe- das, et si non ostendant se procurasse utilitatem eccle- siae. In alijs necessaria est licentia capituli, vel probatio utilitatis, vel necessitatis ecclesiae, §. eo. ex parte tua. Et dicit Egi. & Gui. hic, quod dicam infra eo. ad audientia (Victualia) no. hic Host. qd no. Bar. inf. tit. 1. licet [Ab- sentibus] etiam ex iusta causa, Egi. ¶ In 1. t gl. ibi, iuris- peritos] vide hanc & se. in c. infra alleg. super vlt. gloss. ¶ In gl. vlt. in fi.) sed dantur solum praesentibus, qui in- terfunt diuinis, infra eo. tit. c. vno, 2. lib. 6.

A D D I T I O.

- a ¶ Vno, lib. 6. vide gl. Io. And. & in c. cū non deceat, de elect. lib. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Non residens clericus, vel praelatus qui citatus nō reuertitur intra terminum non impeditur, priuandus est, & n. 1. & ex- cipit etiam, vt num. 4.
Domicilium transiisse quis dicatur, ad verb. potius.
Temporis longitudinis effectus, ibid.
- 2 Vocatio sola, vel monitio requiritur in notorijs.
Excusatio si iusta sit non venientis, indicat reuocationē totius.
- 3 Venisse non dicitur, qui non mansit, nec amplius morandus.
Peruenisse dicitur, quod permanens est.
Praesse in quo dicantur hic ecclesiae praelati sine peccato.
Praelati quibus idonei esse debeant, ad verb. praesse.
- 4 Suffragium glossarum.
Terminus si detur, vt quis abesse possit ab ecclesia, & non re- deat, est ea priuandus, si monitus fuit in termino redire.
- 5 Additio glossarum.
Mora purgari non potest a clerico non residente, & generali- ter in operis patrono praestandis.

C A P V T VIII.

Ex parte.

C. Priuandus t est praelatus, vel cle- ricus non residens, qui citatus non reuertitur infra terminum cōgruū sibi a d hoc assignatum, nec habet iustm impedi- tum, hoc dicit cum duobus c. seq. Et dicit Host. q. not. hic tria, facti peruersio, pueri monitio, moniti rebelis punitio: vel cōis diuio. secūda ibi, q. igitur (Potius) q. in ecclesia vīa, quā spreuit, & alias ambit. §. c. 1. & hoc denotat verbū elegit, quasi domiciliū transferendo. Host. quod et per verbum 10. annis, quasi tanto tpe vi- deatur domiciliū elegisse. C. de incola. l. 2. l. 10. Secus, si per tm tēp. s non stetit. ff. de iniur. l. lex Cornelia. §. domum, super quo vide quod dixi de foro comp. quod

quod clericis, fm Host. [Scribatis] non est. n. citatio, sed notificatio: sed si intelligis citationem. potuit hoc fieri auctoritate papæ, fm Host. [Vocatus] nota t q sufficit sola vocatio, vel monitio, vt redeat: quia id non pōt esse nisi notoriū. j. c. se. si tñ habet iustā excusationē quare non redijt, totum reuocabitur. 7. q. 1. presentium. 3. q. 5. c. 1. Innoc. & s. de re iud. cum Bertoldus, fm Host. sed hoc intellige, vt dicam j. eo. inter, in fine [Venire] & t manere, nā si redijt, & statim recessit, nō redijisse videtur. s. eo. relatum. ff. de diuor. l. diuortium: & dicitur peruenisse, quod permāsurum est. ff. de verb. sig. l. aliud, & deterior eius dolus & c. in aucten. de litig. s. si verō, colla. 7. vnde nō de cetero monendus erit, de cohabitatione cleric. clericos, & c. sicut, & c. si autem [Præesse] iudicando, qd hē sine peccato. 3. q. 7. iudicet [Prodesse] prædicando, & ministrando; & sic sit peritus & expertus 39. di. Petrus Host. [Facultatem] contra de concess. præ. c. 1. & 2. solue, vt dicam j. c. proxim. ¶ In t glos. 1. ibi, monendus] nisi licentiatus fuisset ad certum tēpus, quo casu si vltra illud tempus adfuerit, priuari potest, nisi iustā causā habet. 7. q. 1. presentium, vt sic dies interpellat. j. de loca. potuit, fm Gof. istud procederet, si in datione licētiz monitus fuisset redire in termino, vt etiam dixi vt lit. non cont. quoniam. s. porro, super gl. de hac. ibi, primum. idem no. 7. dist. sanctorum. ¶ In t gl. 1. in fi.] & sic nō potest hic purgari mora, opere. n. sunt præstandæ patrono, quandoctunque illas poscit, ff. de oper. liber. cum patronus. 1. respon. Hostien.

S V M M A R I V M.

1. Temerarius dicitur recedens absq. licentia prælati.
2. Absentem archiepiscopum a residentia an capitulum possit ad eam reuocare.
3. Redijisse non dicitur, qui non mansit.
4. Ad electionem in locum absentis quibus præcedentibus procedi possit, & cuius auctoritate.
5. Epilogus, & additio glossarum.
6. Data tempus non inspicitur contra vsurarios.

C A P. IX.

Qualiter.

Summatum est s. c. proxi. [Archiepiscopus] de eodem archiepiscopo loquitur, supra de renun. ad supplicationem, secundum Gof. & Host. & Io. [Temeritate] i. sine t nostra licentia, Egi. [Expectatus] non fuit necesse tantum expectare, vnde in hoc factum narratur, & sup. c. proxi. & supra c. 2. [Vestras] alias, nostras: & certē bene videntur necessariæ literæ papæ: alias cōtra, de ma. & obe. cum inferior, fm Host. Inn. verō qui habebat, Vestras, in textu. nō capitulum reuocare posse episcopum: per hanc. n. vocationem a canonicis factam Papa mandat ad alterius electionē procedi [Redierit] & maneat, vt dixi s. c. proxi. [Idonea] quæ sciat præesse, & prodesse, supra c. prox. [Eligatis] nō nullam superioris licentiā necessariā, sed solam reuocationem sufficere, ad hoc vt procedatur ad alium eligendum, ar. contra, infra ca. prox. nos credimus, qd quantūcunque moueant prælatū, vel socium de redeundo: non tamen possunt procedere ad eligendū sine illius auctoritate, in cuius manibus pōt renunciare: quia inferior & c. 2. 1. dist. inferior, de transla. inter, Innoc. & hoc placet Host. quia par in parem & c. de elec. innotuit. qui ēt dicit requiri, qd monitus per suū iudicē priuetur prius, quā alius eligatur. vide quod dicam de præb. extirpandæ, super gl. ipso iure; alleg. Host. de renun. admonet, de concess. præb. c. 1. qd est s. Sed dicit Host. qd hic intelligitur vacare ecclesia, eum iuris præsumptione habeat ecclesiam pro derelicto, papa, qui super omnem l. est, approbante, de eōcess. præb. proposuit. sic supra c. prox. vel dic, qd per alias literas papa citauerat illum ad residentiam sub pœna

priuationis, quam tulerat, si ad terminum non rediret. ¶ Secunda t gl. nō. tempus receptionis & c. signat contrarium. ¶ In gl. 1. ibi, miles, vel ioculator] de hoc inf. c. fi. & ibi. c. 1.] vbi de hoc. ¶ In gl. pe. ibi, data] vt si impetrans etiam post datam exigit vsuras, non audiatur per rescriptum, nisi prius illas restituat [& in fi.] vide qd dicam infra tit. 1. dilectus. 2. super gl. secunda.

S V M M A R I V M.

1. Ecclesias deserunt varijs de causis clerici, & quæ liceant, & quæ vniuerse, nu. 2.
2. Præsertim, pro tantum.
3. Impedimentum superueniens legitimum prodest, ne quis ecclesia priuetur, vel aliud patiat, & reuocatio fiat contra eum alii, & quo casu.
4. Eo existente monitio quem non arctat.
5. Excusatio debet in termino fieri, vt iuret.
6. Epilogus, & additio glossarum. num. 4.
7. Argumentum a contrario hic cessat, nisi in casu.
8. Necessitas excusat a licentia non petita, quæ petenda erat.

C A P. X.

Inter quatuor

Summatum est s. c. secundum, & est pars de ma. & obe. de cleri. pere. & de

relig. domi. inter quatuor. Et dicit Host. nō. hic tria, facti dubitatio, dubitationis responsio, responsionis exceptio [Iusta t & necessaria] Dicebat Hosti, quod aliqui hoc faciunt causa ambitionis, & sic carere debent habitata & ambita, supra de transla. quanto. Alij causa cupiditatis, puta negociationis, de vita, & honestate clericorum, ca. fi. Alij causa vtilitatis, j. tit. 1. de multa. Alij ex cā probabili studiorum, s. eo. relatum. ff. ex qui. ca. ma. necnon. Alij cā honestatis, vt peregrinationis, de con. di. 5. non oportet. Alij causa reipublicæ, supra eo. de cetero. j. eo. cum dilectus, & c. ad audientiam. Alij ex causa speciali, vt priuilegij, infra eo. cum ad hoc. Consuetudinis. de consuet. cum omnes, & constitutionis. j. eo. cū dilectus, & c. se. Alij causa humilitatis, vt quia religionē intrant, infra de reg. licet. 7. q. 1. hoc nequaquam. Alij causa necessitatis, vt quia infirmi sunt, infra c. fi. Alij cā vagationis, & nudæ voluntatis, supra duobus c. proxi. Host. (Præsertim) pro t tantū. 1. 1. q. 3. si episcopus, Egi. (Expectari) admoniti vt redeant, T. (Eis) ecclesijs, vel præbendis (Impedimento) nō. qd etiam si sine iusta causa fuerit, si tamen postea incipiat legitimo impedimento teneri, nō priuabitur ecclesia, & hoc ea ratione: quia monitio debet præcedere, monitio verō tunc, quando impeditus est, cū arctare nō pōt. s. de ele. bonæ. 2. Innoc. quinimodō fm Host. & si a principio eum arctauerit, & superueniente impedimento comparere non possit, ex quo de hoc constiterit, erit sententia lata contra eū retractanda, de re iud. cum Bertoldus quod intelligo, si impeditus fuit illo impedimento, etiam se j. terminum excusauerat: alias secus; ad hoc de elect. cupientes. s. qd si, lib. 6. ad hoc inf. c. vlt. in fi. ibi, excusationem rationabilē & c. ¶ Prima t gl. facit duo, dicit arg. a contrario cessare, & arguit, qd bonū & c. ¶ gl. 1. ibi, a cōtrario sensu) dicebat Host. qd propter necessitatem occurrentem posset habere locum contrarius sensus. nam plerumque nec locus, nec tempus patitur & c. ff. de exerci. l. 1. quod concedi potest, si in breui reuertatur, ff. de diuor. l. 3. in fi. ¶ In gl. 3. ibi, refertur) de varijs enim temporibus loquuntur iura, vt nō. vt lit. non contest. quoniam. s. si verō, in princ. magnæ gloss.

S V M M A R I V M.

1. Absens clericus si vbi sit, nescitur, edictis trib. publicis citabitur apud ecclesiam, si postea per sex menses expectatus non venerit, ea priuabitur. vide nu. 2. de citatione, & nu. 3.
2. Io. And. super 3. Decret.
3. Episco-

- Episcopus hac decretali non comprehenditur.*
Fraus semper in absente presumitur, qui semper debeat ecclesie seruire.
Culpa magna comparatur fraudi.
Citatio ad quos peruenire non posse dicatur, & per edictum fieri queat.
3 *Personaliter fieri debet, & quando, & per quem hic clerici absentes.*
Electio, vel collatio nunquid fieri possit absque citatione absentis, in cuius locum clericus substituitur.
4 *Absens clericus licet reuertatur, punietur ex eo, quod absuit ultra quam debuit.*
Collatio beneficii eius qui pro derelicto ecclesiam habere presumitur, fieri potest, & quo observato, & num. 5.
Pro derelicto ecclesiam quibus rationibus quis presumatur.
5 *Absente clerico interim de fructibus deseruitur ecclesie.*
6 *Spoliari beneficio quare hic dicatur, & non priuari.*
Ordinari nolentis pena.
7 *Excoicatus an retineat officium, & administrationem praelaturae, & quando per absolutionem recuperet ipso iure.*
8 *Degradatio clerici per quos fieri possit, & executio.*
Pronunciatio aliquando fit ab his, qui ultra progredi nequeunt.
9 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 10.*
Restituere non potest praeses provincia, quem damnauit.
Sententiam nec suam pecuniariam reuocare.
10 *Additio glossarum, & num. seq.*
Edictum ubi publicari sufficiat, & quibus eo non procedi possit.
11 *Abesse ab ecclesia quibus casibus & quo iure quis possit.*
Vagationis licentia nullo iure permittitur, nec consuetudine vlla concedi potest ab ecclesia, nec a praelato dari, & data reuocatur a superiore.
Sufficit ad beneficii etiam non requirentis residentiam priuationem.
13 *Degradatum, & depositum quis possit restituere.*

C A P. XI.

- 1** *Ex tua.* C. Si t nescitur, ubi sit clericus absens, tribus publicis edictis citabitur apud ecclesiam, & si postea expectatus per 6. menses non veniat, ea priuabitur. secunda ibi; Contra eos, non respicit titulum [Eorum] clericorum inferiorum, non episcoporum, Host. [Fraudulenter] semper t presumitur fraus, cum semper debeat ecclesie seruire. vnde cum ista sit magna culpa, iuste coparatur fraudi. ff. ma. si fideiussor, in prin. & ff. depo. quod Nerua, Innocenti. Dicebat Host. q. fraus erat in latitando ad citationem impediendam, vt sequitur [Valet] vel quia latitat, vel quia sunt ultra mare, vel in prouincia valde remota, Innoc. vel alias extra prouinciam, ubi nec citatio fieri potest, supra de do. & contuma. causam, & c. cum olim. §. final. eis tñ, si reperiretur, posset extra prouinciam intimari, fm ea, quae no. supra c. ex parte. imò & potest quis citari extra prouinciam, de foro competen. Romana. §. contrahentes. a sed ad hoc forsan non tenetur iudex, vt in superioribus, de hoc supra de procurat. dilectus, secundu Host. [Citatio] facienda t personaliter, si scitur, ubi est, vel pot de facili inueniri. fiet autem per episcopum, vel eo absente per capitulu, vel illum, ad quem spectat ius inquirendi, vel quem res tangit: & si requisitus non venerit, licet sua auctoritate non possint requirentes ad electionem procedere, obtenta tamen licetia a superiore, qui praestare debet, eligere poterunt, supra eo. qualiter. vide quod ibi dixi in vlt. glos. dicunt Innoc. & Hostien. quosdam dicere, q. ex quo certum est, q. ab ecclesia abest sine iusta causa, potest alteri conferri ecclesia etiam sine citatione, & sine superioris auctoritate, de praebend. extirpanda. sed dicit Hostien. primum dictu plus placere. ponunt t autem pro certo, quod licet reuertatur, punietur ex eo, quod absens fuit ultra, quam

debut, in diebus festiuis, vel alijs. 7. quaestio. 1. si quis, & 50. dist. contumaces [Peruenire] not. Ioan. & Lau. de con. di. 5. non oportet. 2. q. si clericus tadiu absit, q. dubitetur, an viuatur, an mortuus sit, definit habere liberam administrationem: sed hoc non probant iura, & ista decre. probat contrariu. fatentur tamen hic Innocenti. & Hostie. q. si vehemens praesumptio est, q. habeat ecclesiam pro derelicto, quae residentiam exigit, puta recipiendo secundam talem, vel recipit uxorem, fit miles, vel ioculator, vel agit solennem poenitentiam. 81. distin. si diaconus, conferri potest eius beneficium; de hoc infra c. vlt. in glos. secunda. dicunt tamen praedicti tutius esse beneficium non conferri, nisi prius de facto sibi sententia litera ad iudicetur, de concess. praeben. cum nostris, & c. literas. & patet supra titulo primo. c. primo, & 2. Trinæ nec sufficit vna licet peremptoria. vide quod scripsi in Specul. eod. titulo, super Rubrica in 3. quaestione [Sex menses] & interim t de fructibus deseruiatur ecclesiae, j. eo. c. pe. [Deseruerint ecclesias] Inn. in prin. voluminis, dicit, q. hic in registro sequitur, iuxta sanctiones canonicas eis & c. Itē ubi statim sequitur, procedatur, addit de registro hoc modo, vt ipsos & c. tertia correctio super ver. spiritualium [Spoliari] et lit. non cont. vt no. infra gl. pen. Ideo autem t dixit, spoliari, & non priuari fm Host. quia non fertur sententia, sed datur beneficium quasi vacans. sic absens spoliari videtur. sic infit. primo, Referēte, & infra c. si. quod dic, vt dixi s. eo. qualiter b [Eos] melius dixisset alios: quia supra de inferioribus, hic de episcopis [Excommunicationis] no. per hoc Abb. q. nolēs ordinari pot excoicari: licet enim pena non residentis sit priuatio beneficii, vt per totum tit. & 7. quaestio. prima. si qui tamen excoicatur, vt hic, Sic licet eadem sit pena nolentis ordinari, de electio. cum in cunctis, de aetate, & qualitate, quæris: tamen excommunicari poterit ratione praedicta: ad idem quod not. Vincen. de officio vica. c. fina. & Innoc. infra tit. prim. pro illorum c [Nec fio] per suspensionem. s. excommunicationem, quam vilipendunt, Host. [Spiritualium] ita erat in antiqua. Dixit Inno. in prin. voluminis, & Host. hic, q. litera concord. de registro est, episcopatum [Remoueat] ergo t excoicatus retinet officium, & administrationem praelaturae, contra supra, de ap. pastoralis. Dic fm Innoc. & Host. q. per excommunicationem bene sunt priuati administratione spiritualium, & temporalium: sed illam per absolutionem recuperant ipso iure. Sed postquam fuerint amoti, per absolutionem excoicationis, non recuperabunt administrationem: concord. quod dicam de falsa. dura, in princ. Alij voluerunt dicere per hanc literam, q. excommunicatus retinet administrationem, quam exercet non per se, sed per aliu, saltem quo ad spiritualia: vel dic fm Host. q. satis cum primo dicto concord. q. per excommunicationem non sunt priuati, sed suspensi [Praesunt] nunc, sed eis remotis non praerunt [In eos] ab administratione remotos [Degradationes] innuit, quod t Cardinal. potuit degradare. quod intelligas ex speciali mandato. sed an hoc erat congruum, quod presbyter ipsos degradaret? Dicit Hostien. quod non audet ponere os in celum. saepe enim talibus concedit papa episcopalia. 95. distinctio. peruenit. vel dic quod non est incongruum, quod pronunciet, licet sit incongruum, quod degradet. Pronunciabit ergo, & per episcopos prouinciae exequetur, sicut dicitur de electo confirmato, de elect. nosti. quod dic, vt ibi not. Hostien. [Si expediat] id est si poenituerint, & utilitas ecclesiae hoc exposcat, Hostien. ¶ Secunda t gloss. signat contrarium, soluit, contra solutionem allega. duo iura. ¶ Vltima gl. quaerit, & soluit. Item arguit, alleg. tria iura, & duo allega. in contrarium. ¶ In t prima gl. ibi. §. praetor hanc & se. vide de dolo & contumacia, causam, super 3. gl. [& ibi, ex eo] vide vt lite non contest.

Tuæ fraternitatis.

Casus. Priuilegiatus + q̄ absens in studio fructus præben-

dæ percipiat, studēs in studio particulari priuilegio nō vtetur. hoc dicit in terminis, & in summa. & sunt duæ partes. quæstio, & responsio. secunda ibi, ad quod [Præterea] Alij articuli præcedebant. P. [Indultum] cōsuetudine, constitutione, vel speciali priuilegio hominis, vel iuris, vt in studēte in theologia, j. de magistris, super specula, per quinquennium [Fructus] an quō ad perceptionem fructuum sufficiat licentia existenti in studio, not. Archid. 37. dist. de quibusdam, in fine, q̄ sic, ne licentia sit frustratoria. & dicit, q̄ hic factum narratur. Tu dic cōtra, q̄ sola licētia, quam dat episcopus existendū in studio, non sufficit, nisi esset studium priuilegiatū in hoc, vt nūc est illud. nec est indulgentia superflua: quia hoc confert q̄ pp non residentiam non priuabitur. & est si quod dixi de ele. cum in cunctis, ver. cū vero [Accepta] non. n. sufficit iusta causa, vt supra c. relatum. nec sufficit petere licentiā, sicut j. de reg. licet, quia illud est fauore religionis. G. Recurrat ergo ad superiorem is, cui denegatur. j. de iure patrona. nullus, Host. facit infra de iudicis, quā sit, & quod no. Host. in sum. de magistris in fi. Vel sup. Aliquod fm Host. [Exercitium] denotat ēt ibi debere scholares esse, cum quibus conferat: & per hoc pōt argui, q̄ intelligatur de generali, non particulari studio, quod dicitur, quando triuium, & quadriuium, theologia, & sacri canon. ibi leguntur. Putat tamen Hostiē. hoc ad arbitrium boni iudicis reducendū. 37. dist. si quis grammaticam, cum capitulis seq. ff. de excusat. tuto. in l. Græca. si duas. §. grammatici, & §. de philosophis: & adde quod no. in summa de magistris. §. quam sciētiam, Host. ¶ Prima + gl. signat contrarium. ¶ Secūda gl. signat triuium, & arguit. ¶ In gl. 1. ibi, Sed licet ibi dicitur, non quid fiat, sed quid fieri debeat, attendendū est. ¶ In gl. 2. ibi, semp in stipulationib. vide de verbor. sign. intelligentia, in tertia gl. [& ibi. l. 2.] quæ sic iacet. Nulla differentia est, non interueniat tutoris auctoritas, an perperam adhibeatur [& ibi, quoties] sequitur, vitiose cautum, vel satisfactum est, non videtur cautum [& ibi, Si conuenerit] nil interest fideiussorem nō dari, vel dari mulierē, quæ iunetur velleiano [& ibi. §. illud] qui promittit artificē, non tenetur præstare perfectum, sed aliquo modo peritū, vt sit non summē sciens, nec prorsus indoctus [& ibi. §. venditor] qui promissit optimum coquum, talem præstare dēt: sed si simpliciter coquum, satis est dare mediocrem. ¶ In gl. vlt. ibi, sed nemo] vide de sent. excom. si verē, in gl. secunda [& ibi, Ita demum] stipulationes ita summuntur, ne quis doli sui premium ferat. ¶ In + prima glo. ibi, premio] §. hæc autem tria. quod optime facit [& in fine] per quæ iura, & simi. vt 40. dist. non loca, dixit Host. q̄ si non in fraudem se tales ad aliquod castrum conferant, forte ratione summi Doctoris, exemplificat de Iaco. Bald. vel quia forte propter guerram in solenni studio esse non possunt, q̄ non habebit in illis locum hæc decr. quæ tantum fraudibus voluit obuiare. Gof. remittit ad ea, quæ post eum dixi de magis. super Specula. super ver. studentes. ¶ In gl. 2. ibi, si conuenerit] ad idem ff. de re iudi. l. 4. §. cōdemnatum, quam vide de sponsa. c. fi. in vlt. glof. & ff. de tutor. & curato. da. ab his. l. Seia: quam vide de sent. excom. per tuas, super glof. error, de fideicom. liber. cum verō. §. subuentum, quam vide de sent. excom. cum pro causa, super 2. glof. ff. de bono. possesl. contra ta. non putauit. §. non quæuis b exhereditatio submouet filiū a bono possesl. contra tab. sed quæ rite facta est [& in fine] curia Romana habet priuilegia studij, infra de priuileg. cap. 2. lib. 6.

Io. And. super 3. Decre.

C 3

ADDI-

contesta. quoniam, super glo. si non potest. ¶ In glof. secunda, ibi, interdicimus] vide supra eo. qualiter, in prima gl. ¶ In gl. vlt. ibi. l. 1. in fine] præses prouinciæ, quē dānauit, restituere non potest, cum nec pecuniariā sententiam suā reuocare possit. & idem dicit lex sequens.

¶ In + glossa prima, in fine] dicit Host. cū latitant, sufficit edictū publicari ad domos, vel ecclesias per prima iura. sed si infra prouincia n faciunt sui copiam, procedi non posset ex edicto, quod nō peruenisset ad eos. nec contra latitantes ex edicto non solenniter proposito, & sic loquitur triuium. ¶ In gl. secunda, in fine] de hoc 8. dist. propter. infra de loca. potuit, & infra de regulis iuris, mora, lib. 6. ¶ In gl. quarta, in fine] & ibi aliqua scripsi

de notatis hic per Innoc. & Host. vltra ea + dicunt hic, q̄ etiam ex probabili causa non licet abesse nisi de licētia prælati. de hoc dixi supra c. relatum: vel nisi id permittat consuetudo. facit quod dicam infra c. proximo. tamen, vt dicunt, consuetudo non posset inducere, q̄ si ne iusta causa vagentur. esset. n. contra bonos mores; & in læsionem ecclesiæ; vnde nō valet, de consuetud.

c. 1. nec prælatus dare potest licentiam vagandi, quam

si dederit, superior reuocabit, licet forte dans reuocare

non possit, supra de cleri. coniuga. diuersis. quod tamē

Innoc. non fatetur. Vnde dicit Host. q̄ cum vagari so-

net in peccatum, ipse dans contrauenire poterit: quia

factum non tenet, iuxta ibi no. & supra de iureiur. sicut,

trigesima quinta quæst. 9. quod quis. dicunt etiam, q̄ de

licetum vagationis sufficit ad priuationem beneficij, 7.

quæst. prima, non oportet, & c. se. propter quod dicunt

decret. locum habere. quō ad delictum vagationis etiā

in beneficijs non requiruntur residentiam. ¶ In glof-

sa ex isto, & in fi.] & tertia, quæst. nona, in summa. ¶ In

gl. nunquid, ibi, cum eis] depositis scilicet. & est arg. se-

cundum Host. ad quæstio. no. de electio. innotuit, ad fi-

nem & in fine] solenniter + degradatum solus Papa re-

stituit. depositū verbotenus restituere potest, qui depo-

suit. hoc not. 2. quæst. sexta, ideo. 1. de hoc infra de cler.

excom. mini. cleri. Alibi tamen Io. distinxit inter depo-

situm pro crimine, & cōtumacia 7. quæst. 1. si quis pres-

byter. de hoc satis in Spec. tit. secundo. §. nunc ostendē-

dum, ver. nono.

ADDITIONES.

a ¶ Contrahentes. vide ibi Io. And. post Archid. & per gl. de do. & contu. cum olim.

b ¶ Qualiter. Vide Io. And. de offi. ord. in nouella, lib. 6. & de resti. spol. sollicitz, super 2. glof.

c ¶ Pro illorum. Et vide Ioan. And. post Innoc. in c. quæris, præal lega. vbi Innoc. tenet contra.

SUMMARIUM.

1 In studio quod absens percipiat fructus præbendæ, priuilegiatus, studens in studio particulari, non vtitur priuilegio, excipitur, num. 5.

Studij causa fructus vt percipiat quis absens, quibus rationibus sit indultum. & an licentia sufficiat, & cuius, & quid conferat.

1 Licentiā petere non sufficit, nisi obtineatur, & si denegatur, a recurritur ad superiorem.

Studium generale quid cōducatur, & vbi dicatur esse, ad dictio. exercitium.

3 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4.

Non interuenire quid vel perperam, vel vitiose, vel nō sufficienter, nulla est differentia, cum exemplis.

Artificem qui promittit, sufficit præstare mediocrem, ad fin.

5 Additio glossarum.

Fraudis vbi suspitio cessat, & legis dispositio propter eam facta.

Exhereditatio non quæuis submouet filiū a bonorum possesl. contra tabulas.

Studij priuilegia habet curia Romana, in fin.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

ADDITIONES.

- a ¶ In solenni. vide Bart. in proemio ff. §. hanc autem tria, & vide quod no. in l. sed quod reprobari. §. amplius, ff. de excu. tuto.
b ¶ Non quæuis. Ibi vide Bar. & in l. si ex l. ff. de adul. facit quod no. ipse in l. qui satisfacere, ff. de fideiuss.

S V M M A R I V M.

- 1 Residere q. iuravit in ecclesia, pro negocijs ecclesie licite abest. Ad residentiam iuramento quib. casibus possit quis astringi.
- 2 Residentia nomen non est amarè ita sumendum, vt nunquam inde discedat, & in quibus id faciendum. Quando strictius, & quando latius accipitur.
- 3 Continuum dicitur, quod habet interpellationem, adiectis exemplis. Absens intelligitur esse præsens, pro negocijs, scilicet ecclesia, & reipublica, nu. 6. Iuramentum recipit interpretationem, & quo casu hic, an extensionem, num. 7.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 6.
- 7 Additio glossarum.

C A P V T XIII.

Ex parte tua.

Casus. Qui iuravit in ecclesia residere, p. negocijs ecclesie licite se absentat.

- Communis diuisio. secunda pars ibi, postulationi [De facienda] supra eo. relatum. potuit ergo per iuramentum astringi, cum ad hoc teneretur, arg. de elec. significasti, a, ar. contra, supra de cohabi. cler. clericos, a Host. [Iuramentum] forte hic habebat consuetudo, vel statutum ecclesie, j. ti. i. significatum: vel quia suspectus erat, supra eo. relatum [censeri debeas] vt dicit Vinc. verbu[m] ¶ residentie non est ita amarè sumendum, vt nunquam inde discedat; alleg. ff. de edil. edic. si quid venditor, pro hoc facit ff. de seruituti. si cui. quod legi. & no. 37. di. de quibusdā, in fi. de co. di. 5. sint tibi. Dicit aut hoc præcipue concedendum in constitutis in dignitatibus, supra de offic. archi. c. 1. & 3. & in his quæ habent diuersa beneficia, Aliud in titulu[m], aliud cōmendatum. s. de ele. dudū.
2. Item in his, qui habent beneficia dependentia a præbendis. j. tit. i. extirpanda, & c. exposuisti. strictius aut accipitur verbum residentie, vbi præbenda hēt onus annexū. j. tit. i. significatum. Item vbi ecclesia vnum solu[m] hēt ministru[m]. 6. di. testium. j. tit. proximi. extirpanda. Laxius verò accipitur, vbi sunt plures ministri, qui seruiūt per septimanas. 82. di. proposuisti. 74. dist. consuluit. 7. q. 1. illud. 25. dist. perlectis: ita tamen, q. per omnes prædictos casus & interpretationes residentie cessent fraudes, vt hic. & negligentie, de officio Arch. ea quæ, fm Vin. fm ¶ quem cōtinuum dī, quod interpolationes habet. & sic intelligitur habitatio per triennium cōtinuū. j. de frigi. & male. c. fi. & licet quis non semper incumbat rei, tamen possidet, & res ductæ in prouinciam eo animo, vt reducantur in Italiam, Italice cēsantur, licet ibi in morte testatoris non inueniantur. ff. de here. insti. ex facto. §. rerum autem. & stillicidum non semper cadens habet causam continuam. ff. de serui. vrb. præ. l. fo. ramen. ff. de aqua quo. & æsti. l. 1. §. quotidiana. ad prædicta facit 50. dist. si quis voluntarie. ff. de duobus reis. l. duos. §. duo. ff. de verb. ob. continuus, in principio, & §. si quis. ff. de condi. & demon. si quis ita, ff. de an. le. l.
- 4 Mæuia [Residens] præsens ¶ igitur intelligitur, & si absens sit, dummodo pro negocijs ecclesie absit, fm Inn. recipit ergo iuramentum legitimam interpretationē.
- 5 j. eo. c. 1. secundum eum. ¶ Pri. ¶ gl. allegat duas cōcordantias, & ponit tria similia. ¶ Secūda gl. allegat duas concordantias, ponit tres casus similes. iuterferit argumentum, cui signat contrarium. ¶ In ¶ gl. i. ibi, retro dicetur] sequitur, in ciuitate fuisse, qui ab hostibus aduenit [& ibi, reputatur] quò ad præscriptionem longi tem-

poris. ¶ In gl. 2. ibi, inquisitio] hanc & sequentem vide de iureiurandō, petitio, in vlt. gl. ¶ In ¶ gl. 1. in fi.] de talibus no. 50. dist. ferrum, & infra de spon. is, qui, Hostie. ¶ In gl. 2. ibi. c. penultimo] dixit Host. non extenditur ad talia, vt in contrario, nisi sint cōnexa, vel inclusa, vt hic. salua pace gl. & Host. hoc non colligitur, ar.

ADDITIONES.

- a ¶ Clericos. Ibi vide de cōtinentia. iurat, quæ difficilius seruatur, quam residentia.

S V M M A R I V M.

- 1 Familiares papæ non obstante constitutione contraria præbende suæ fructus in absentiam percipit, & quis, nu. 2.
- 2 Capitulum sine episcopo videtur posse constituere super residentia. Cessante causa legis, cessat & eius dispositio. Tabelliones & scriptores papæ qui gaudeant huius constitutionis privilegio. Voluntarie quod sit, differt ab eo, quod ex præcepto vel privilegio.
- 3 Papæ qui seruit, omnibus seruit.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5. Omissa noluisse legislator, & testator, contra, si expressit, excipitur, num. 6. Principi qui assistunt excusantur, & a quibus, & nu. 1.
- 6 Additio glossarum, & nu. 7.
- 7 Cum legato, cardinale, archiepiscopo qui residet, an habeatur vt præsens. Cardinalis an privilegio absentium fruatur.

C A P V T XIII.

Cum dilectus.

Casus. Familiaris ¶ papæ non obstante constitutione contraria præben-

- dæ suæ fructus in absentia percipit, & sunt duæ partes. ponitur primò dictum. secundo eius ratio, ibi, Cum familiares [Absentes] vt nihil percipiāt in absentia, Abb. [Inter nos] loquitur c. Meten. & sic vī, q. ¶ capitulum sine episcopo constitutiones potest super residentia facere, super quo vide quod dixi de constitutionibus, cum omnes [Seruitio] in his ergo, qui non seruiunt, cessat ratio, & cessare dēt constitutio, fm Host. [Circa nos] quasi nobis assistentes vt capellani, & si non tabelliones cōducticij, qui contenti debent esse suo lucro, potius. n. sit eis, quam ipsi alij faciant seruitia, fm Host. Dicit tamē, quòd omnes illi, qui ex præcepto papæ ibi morantur, habebunt hoc privilegium, & si scriptores sint: secus, si ibi morantur voluntate propria, ar. ff. ex qui. ca. ma. sed si per prætorē, §. si. in fine, & l. inter eos. §. i. ibi, eos, qui notis scribunt acta præsidum reipublice causa non abesse certum est: alias est ibi litera sine, nō, vt ibi no. [Vni uersis] no. q. ¶ qui seruit papæ, omnib. seruit, de cēsibus, cū instantia, de postul. bonæ. i. [Quorū] singulorū [Per ipsos] familiares nostros. ¶ Prima ¶ gl. respondet per qōnem. ¶ Secunda quærit, & soluit. ¶ In gl. 2. ibi, si vero nemò, in fi.] testator disiunctim legādo vult, q. quisque legatarius suum, nō alienum onus agnoscat: alias facile fuisset illi legare coniunctim [& ibi. §. sciendū] si vir legat cōingi, habebit legatum, & dotem, nisi exprimat, q. illud legat pro dote. ¶ In gl. vlt. ibi, a tutela] jēt quam iam gerere ceperant [vt ibi. l. vlt.] viri clarissimi, qui assistunt principi, excusantur a tutelis, & curis. ¶ In ¶ gl. prima, ibi, rescriptum] idem Hostien. sed dic contra, si constitutio simpliciter contineat ius commune, per decretalem primam, supra de rescriptis. & per ea quæ nota. de constitutio. capitulo primo libro sexto. ¶ In gl. secunda, ibi, residentibus] nec istud sufficeret: qd dic, vt dixi j. eo. c. vno, in gl. no. quòd, lib. 6. ¶ In gloss.

7 gl. ult. in fi.] & si residet cum legato, habebit priuilegium quo ad provinciam sibi commissam, nec obstat in fra de priuileg. sanè: quia hoc non est priuilegium, sed ius cui participare debet legatus saltem eo iure, quo participat episcopus. Si verò residet cum cardinale, dicitur super hoc constitutio promulgata, q̄ priuilegium habeat, & de consuet. sic seruatur, p̄m Host. pro quo facit j. de offi. leg. officij, in fine, & de penjs, felicis, §. p̄missis, lib. 6. sed verius est, q̄ omnibus Cardinalib. singulariter super hoc priuilegia cōceduntur. De ipsis Cardina. dixi in Spec. eo. tit. in fine, de quibus etiam potest intelligi, de verb. sign. sicut, lib. 6. Dicit etiam Host. hoc nō habere locum, si residet cum archiepiscopo. de offi. ord. pastoralis, &c. duo simul.

A D D I T I O.

¶ Si residet. habent tamē circa tales priuilegium, de quo in Cle. li. de celeb. miss.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1 Absentes Canonici duo cum episcopo fructus præbendarum percipiunt. An de alijs curam habentibus, vel de alijs ecclesijs, num. 2.

2 Fructus absentium in quod conuertendi, & quamdiu, & non Decernendi verbum declarationem iuris indicat, non noui promulgationem.

3 Infirmus quis percipiat præbendam, & nu. 4. Decernendi verbum declarationem iuris indicat, non noui promulgationem.

4 Epilogus & suffragium glossarum, num. 4. Damno duplici quis affici non debet, & exempla.

5 Causa proxima inspicienda, ad dictio. intelliguntur, & expensas, & curationes modicas debet commodatarius, in fi.

6 Additio glossarum. Super residentia quæ constitutio valeat contra consuetudinem.

7 Vtilitas priuata quando videatur inspecta, quando publica. Constitutio destruitur ob non eius obseruationem.

8 Absentes qui percipiant suarum fructus præbendarum. §. si quando reuocari possint ij, ibid.

C. A. P. XV.

¶ Ad audientiam. Casus. Duo t̄ canonici absentes cum episcopo fructus præbendarum percipiunt. non ob. constitutione contraria. dicebat Host. forma constitutionis, declaratio dubitationis, & sunt duæ partes. secunda ibi, decreuimus [Priuentur] ad tempus, scilicet quamdiu fuerint absentes. Egi. & deberent conuerti in vtilitatem ecclesiæ. infra c. proximo. Host. [Infirmus] non t̄ puto, q̄ omnis infirmus percipiat præbendam, vel distributiones, de quibus loquitur, infra c. vno, lib. 6. si is, qui alias erat residens & per infirmitatem impeditur residere, percipiat præbendam & is, qui alias erat deseruiens, & per infirmitatē impeditur deseruire, percipiat distributiones; & sic intelligo prædicta iura. bene facit §. Stichus, quem alleg.

2 gl. vide in suffragio. [Decernimus] nō dixit, indulgemus: quia non nouum indulget, sed vetus declarat, Hostien. Dicebat Innoc. non dispensat, sed decernit, cum dispensatio non est necessaria: quia non faciebant contra iuramentum, quod sic est interpretandum, supra c. ex parte 2. [Duo] contra, supra de offi. ord. vt iuxta. So. ibi, Host. [Ex canonicis] idē putat P. de alijs et curā habentibus per can. alle. in so. gl. [Memorata] idem credo de alijs, de consec. dist. 1. iubemus. 2. q. 7. cū pastoralis. G. Na. facit qd̄ no. 58. dist. 1. Idem tenet Egi. §. eo. de cetero.

¶ Guido ibi refert prius fuisse sententiā Bon. per magistros Ber. & Gerardum: quia non est tanta cōmunio &c. de testa. requisisti. & Boa. ibi recitat vtranq; opinionem. dici pōt, q̄ in inferioribus necessaria est dispensatio ipsius episcopi, in proprijs non; & ita seruatur

2 ximo. Host. [Infirmus] non t̄ puto, q̄ omnis infirmus percipiat præbendam, vel distributiones, de quibus loquitur, infra c. vno, lib. 6. si is, qui alias erat residens & per infirmitatem impeditur residere, percipiat præbendam & is, qui alias erat deseruiens, & per infirmitatē impeditur deseruire, percipiat distributiones; & sic intelligo prædicta iura. bene facit §. Stichus, quem alleg.

2 gl. vide in suffragio. [Decernimus] nō dixit, indulgemus: quia non nouum indulget, sed vetus declarat, Hostien. Dicebat Innoc. non dispensat, sed decernit, cum dispensatio non est necessaria: quia non faciebant contra iuramentum, quod sic est interpretandum, supra c. ex parte 2. [Duo] contra, supra de offi. ord. vt iuxta. So. ibi, Host. [Ex canonicis] idē putat P. de alijs et curā habentibus per can. alle. in so. gl. [Memorata] idem credo de alijs, de consec. dist. 1. iubemus. 2. q. 7. cū pastoralis. G. Na. facit qd̄ no. 58. dist. 1. Idem tenet Egi. §. eo. de cetero.

¶ Guido ibi refert prius fuisse sententiā Bon. per magistros Ber. & Gerardum: quia non est tanta cōmunio &c. de testa. requisisti. & Boa. ibi recitat vtranq; opinionem. dici pōt, q̄ in inferioribus necessaria est dispensatio ipsius episcopi, in proprijs non; & ita seruatur

2 ximo. Host. [Infirmus] non t̄ puto, q̄ omnis infirmus percipiat præbendam, vel distributiones, de quibus loquitur, infra c. vno, lib. 6. si is, qui alias erat residens & per infirmitatem impeditur residere, percipiat præbendam & is, qui alias erat deseruiens, & per infirmitatē impeditur deseruire, percipiat distributiones; & sic intelligo prædicta iura. bene facit §. Stichus, quem alleg.

2 gl. vide in suffragio. [Decernimus] nō dixit, indulgemus: quia non nouum indulget, sed vetus declarat, Hostien. Dicebat Innoc. non dispensat, sed decernit, cum dispensatio non est necessaria: quia non faciebant contra iuramentum, quod sic est interpretandum, supra c. ex parte 2. [Duo] contra, supra de offi. ord. vt iuxta. So. ibi, Host. [Ex canonicis] idē putat P. de alijs et curā habentibus per can. alle. in so. gl. [Memorata] idem credo de alijs, de consec. dist. 1. iubemus. 2. q. 7. cū pastoralis. G. Na. facit qd̄ no. 58. dist. 1. Idem tenet Egi. §. eo. de cetero.

¶ Guido ibi refert prius fuisse sententiā Bon. per magistros Ber. & Gerardum: quia non est tanta cōmunio &c. de testa. requisisti. & Boa. ibi recitat vtranq; opinionem. dici pōt, q̄ in inferioribus necessaria est dispensatio ipsius episcopi, in proprijs non; & ita seruatur

2 ximo. Host. [Infirmus] non t̄ puto, q̄ omnis infirmus percipiat præbendam, vel distributiones, de quibus loquitur, infra c. vno, lib. 6. si is, qui alias erat residens & per infirmitatem impeditur residere, percipiat præbendam & is, qui alias erat deseruiens, & per infirmitatē impeditur deseruire, percipiat distributiones; & sic intelligo prædicta iura. bene facit §. Stichus, quem alleg.

2 gl. vide in suffragio. [Decernimus] nō dixit, indulgemus: quia non nouum indulget, sed vetus declarat, Hostien. Dicebat Innoc. non dispensat, sed decernit, cum dispensatio non est necessaria: quia non faciebant contra iuramentum, quod sic est interpretandum, supra c. ex parte 2. [Duo] contra, supra de offi. ord. vt iuxta. So. ibi, Host. [Ex canonicis] idē putat P. de alijs et curā habentibus per can. alle. in so. gl. [Memorata] idem credo de alijs, de consec. dist. 1. iubemus. 2. q. 7. cū pastoralis. G. Na. facit qd̄ no. 58. dist. 1. Idem tenet Egi. §. eo. de cetero.

¶ Guido ibi refert prius fuisse sententiā Bon. per magistros Ber. & Gerardum: quia non est tanta cōmunio &c. de testa. requisisti. & Boa. ibi recitat vtranq; opinionem. dici pōt, q̄ in inferioribus necessaria est dispensatio ipsius episcopi, in proprijs non; & ita seruatur

2 ximo. Host. [Infirmus] non t̄ puto, q̄ omnis infirmus percipiat præbendam, vel distributiones, de quibus loquitur, infra c. vno, lib. 6. si is, qui alias erat residens & per infirmitatem impeditur residere, percipiat præbendam & is, qui alias erat deseruiens, & per infirmitatē impeditur deseruire, percipiat distributiones; & sic intelligo prædicta iura. bene facit §. Stichus, quem alleg.

2 gl. vide in suffragio. [Decernimus] nō dixit, indulgemus: quia non nouum indulget, sed vetus declarat, Hostien. Dicebat Innoc. non dispensat, sed decernit, cum dispensatio non est necessaria: quia non faciebant contra iuramentum, quod sic est interpretandum, supra c. ex parte 2. [Duo] contra, supra de offi. ord. vt iuxta. So. ibi, Host. [Ex canonicis] idē putat P. de alijs et curā habentibus per can. alle. in so. gl. [Memorata] idem credo de alijs, de consec. dist. 1. iubemus. 2. q. 7. cū pastoralis. G. Na. facit qd̄ no. 58. dist. 1. Idem tenet Egi. §. eo. de cetero.

¶ Guido ibi refert prius fuisse sententiā Bon. per magistros Ber. & Gerardum: quia non est tanta cōmunio &c. de testa. requisisti. & Boa. ibi recitat vtranq; opinionem. dici pōt, q̄ in inferioribus necessaria est dispensatio ipsius episcopi, in proprijs non; & ita seruatur

2 ximo. Host. [Infirmus] non t̄ puto, q̄ omnis infirmus percipiat præbendam, vel distributiones, de quibus loquitur, infra c. vno, lib. 6. si is, qui alias erat residens & per infirmitatem impeditur residere, percipiat præbendam & is, qui alias erat deseruiens, & per infirmitatē impeditur deseruire, percipiat distributiones; & sic intelligo prædicta iura. bene facit §. Stichus, quem alleg.

2 gl. vide in suffragio. [Decernimus] nō dixit, indulgemus: quia non nouum indulget, sed vetus declarat, Hostien. Dicebat Innoc. non dispensat, sed decernit, cum dispensatio non est necessaria: quia non faciebant contra iuramentum, quod sic est interpretandum, supra c. ex parte 2. [Duo] contra, supra de offi. ord. vt iuxta. So. ibi, Host. [Ex canonicis] idē putat P. de alijs et curā habentibus per can. alle. in so. gl. [Memorata] idem credo de alijs, de consec. dist. 1. iubemus. 2. q. 7. cū pastoralis. G. Na. facit qd̄ no. 58. dist. 1. Idem tenet Egi. §. eo. de cetero.

¶ Guido ibi refert prius fuisse sententiā Bon. per magistros Ber. & Gerardum: quia non est tanta cōmunio &c. de testa. requisisti. & Boa. ibi recitat vtranq; opinionem. dici pōt, q̄ in inferioribus necessaria est dispensatio ipsius episcopi, in proprijs non; & ita seruatur

2 ximo. Host. [Infirmus] non t̄ puto, q̄ omnis infirmus percipiat præbendam, vel distributiones, de quibus loquitur, infra c. vno, lib. 6. si is, qui alias erat residens & per infirmitatem impeditur residere, percipiat præbendam & is, qui alias erat deseruiens, & per infirmitatē impeditur deseruire, percipiat distributiones; & sic intelligo prædicta iura. bene facit §. Stichus, quem alleg.

2 gl. vide in suffragio. [Decernimus] nō dixit, indulgemus: quia non nouum indulget, sed vetus declarat, Hostien. Dicebat Innoc. non dispensat, sed decernit, cum dispensatio non est necessaria: quia non faciebant contra iuramentum, quod sic est interpretandum, supra c. ex parte 2. [Duo] contra, supra de offi. ord. vt iuxta. So. ibi, Host. [Ex canonicis] idē putat P. de alijs et curā habentibus per can. alle. in so. gl. [Memorata] idem credo de alijs, de consec. dist. 1. iubemus. 2. q. 7. cū pastoralis. G. Na. facit qd̄ no. 58. dist. 1. Idem tenet Egi. §. eo. de cetero.

¶ Prima t̄ gl. constitutionē iustificat. secunda & tertia iustificat duos casus exceptos. ¶ Quarta gl. respondet per q̄onem, an plures, quam duo. ¶ In t̄ gl. 2. ibi, iure succursum] pater recuperat dorem filia mortua, ne dorem perdat & filiam [& ibi, sed si accepit] si recepi pecuniam, vt seruum meum manumitterem, & ille aufugit, quem alias distrahere non eram, precium reddo, nisi forte propter fiendam manumissionem minus eum custodiui. tunc n. non est equum, q̄ seruo & toto precio caream [& ibi, intelliguntur] sequitur, qui cupientes seruire, propter aduersam valitudinem impediuntur [& ibi, §. posunt] commodatarius debet expensas cibariarum serui, & modicas curationes. In rex. gl. & si hoc [ibi, imperatores] vide in c. prox. alleg. in gloss. nota q̄. ¶ In t̄ gl. 1. in fi.] dicit Hostie. q̄ constitutio posset fieri super hoc contra consuetudinem: sed refert, an talis fiat constitutio p̄ priuatam vtilitatem, quod apparet eo ipso; q̄ canonici fructus inter se diuidunt, & tunc non valet, de consti. cum M. & c. ex parte: vel propter publicam, quia ecclesia est seruitoribus destituta, quod apparet, si sibi non retinet fructus, sed assignantur clericis surrogatis, vel alias in vtilitatem ecclesiæ conuertuntur, & tunc valet, de hoc de ap. peruenit, de offi. or. cum inter vos, & infra c. prox. Sed pone, q̄ ita statutum est, non tamen ita seruatur, quid erit? dic q̄ constitutio destruitur, cōtra quam veniunt. j. de præb. pro illorum, nam verba cum effectu &c. supra eo. relatum. ¶ In gl. per hoc, ibi, episcopi] idē intelligas p̄m Goff. de his, qui sunt in seruitio papæ, vel qui beneficio iuris student in theologia. scilicet q̄ debent esse duo tantum [Et in fi.] Si verò ecclesia haberet 12. canonicos, & ex eis duo essent in seruitio papæ, duo in seruitio episcopi, duo in studio theologiæ, reuocari deberent, infra c. prox. secundum Host. qui dicit, quod numerus sibi in hoc videtur arbitrarius. quo arbitrio dicit vtendum potius in restituendo, quam in laxando, de decimis. c. 1. de censi. ex parte.

¶ In suffragio. Idem no. 10. And. in c. 1. eo. tit. lib. 6.

¶ De cetero. Ibi vide Io. And.

¶ Super absentia priuilegiati, si patitur ecclesia defectum ministrorum per subtractionem prouentuum redire cogentur, vide num. 4. §. 1.

¶ Absentes clerici monendi, & si non venerint de eorum non tamen totius fructibus deseruietur per alios ecclesiæ, ad ver. non venerint.

2 De priuilegio arguitur ad consuetudinem. Vtilitas ecclesiæ, non priuata inspicienda.

3 Epilogus, & additio glossarum, nu. 4. & 5. Iuramentum, & priuilegium non est seruandum, quod incipit esse damnosum.

¶ In suffragio. Idem no. 10. And. in c. 1. eo. tit. lib. 6.

¶ De cetero. Ibi vide Io. And.

¶ Super absentia priuilegiati, si patitur ecclesia defectum ministrorum per subtractionem prouentuum redire cogentur, vide num. 4. §. 1.

¶ Absentes clerici monendi, & si non venerint de eorum non tamen totius fructibus deseruietur per alios ecclesiæ, ad ver. non venerint.

2 De priuilegio arguitur ad consuetudinem. Vtilitas ecclesiæ, non priuata inspicienda.

3 Epilogus, & additio glossarum, nu. 4. & 5. Iuramentum, & priuilegium non est seruandum, quod incipit esse damnosum.

¶ In suffragio. Idem no. 10. And. in c. 1. eo. tit. lib. 6.

¶ De cetero. Ibi vide Io. And.

¶ Super absentia priuilegiati, si patitur ecclesia defectum ministrorum per subtractionem prouentuum redire cogentur, vide num. 4. §. 1.

¶ Absentes clerici monendi, & si non venerint de eorum non tamen totius fructibus deseruietur per alios ecclesiæ, ad ver. non venerint.

2 De priuilegio arguitur ad consuetudinem. Vtilitas ecclesiæ, non priuata inspicienda.

3 Epilogus, & additio glossarum, nu. 4. & 5. Iuramentum, & priuilegium non est seruandum, quod incipit esse damnosum.

¶ In suffragio. Idem no. 10. And. in c. 1. eo. tit. lib. 6.

¶ De cetero. Ibi vide Io. And.

¶ Super absentia priuilegiati, si patitur ecclesia defectum ministrorum per subtractionem prouentuum redire cogentur, vide num. 4. §. 1.

¶ Absentes clerici monendi, & si non venerint de eorum non tamen totius fructibus deseruietur per alios ecclesiæ, ad ver. non venerint.

2 De priuilegio arguitur ad consuetudinem. Vtilitas ecclesiæ, non priuata inspicienda.

3 Epilogus, & additio glossarum, nu. 4. & 5. Iuramentum, & priuilegium non est seruandum, quod incipit esse damnosum.

¶ In suffragio. Idem no. 10. And. in c. 1. eo. tit. lib. 6.

¶ De cetero. Ibi vide Io. And.

¶ Super absentia priuilegiati, si patitur ecclesia defectum ministrorum per subtractionem prouentuum redire cogentur, vide num. 4. §. 1.

¶ Absentes clerici monendi, & si non venerint de eorum non tamen totius fructibus deseruietur per alios ecclesiæ, ad ver. non venerint.

2 De priuilegio arguitur ad consuetudinem. Vtilitas ecclesiæ, non priuata inspicienda.

3 Epilogus, & additio glossarum, nu. 4. & 5. Iuramentum, & priuilegium non est seruandum, quod incipit esse damnosum.

¶ In suffragio. Idem no. 10. And. in c. 1. eo. tit. lib. 6.

¶ De cetero. Ibi vide Io. And.

¶ Super absentia priuilegiati, si patitur ecclesia defectum ministrorum per subtractionem prouentuum redire cogentur, vide num. 4. §. 1.

¶ Absentes clerici monendi, & si non venerint de eorum non tamen totius fructibus deseruietur per alios ecclesiæ, ad ver. non venerint.

2 De priuilegio arguitur ad consuetudinem. Vtilitas ecclesiæ, non priuata inspicienda.

3 Epilogus, & additio glossarum, nu. 4. & 5. Iuramentum, & priuilegium non est seruandum, quod incipit esse damnosum.

¶ In suffragio. Idem no. 10. And. in c. 1. eo. tit. lib. 6.

¶ De cetero. Ibi vide Io. And.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

liceret abesse, & facit ad q. quam scripsi de regul. iur. quod omnes, lib. 6. [Vtilitate] non in propriam inbursationem, vt dixi sup. c. proxi. ¶ Secunda & 3. glo. responder per duas quæstiones. ¶ Vlt. gl. signat contrarium, & soluit. ¶ In 1. gl. 1. ibi, eos] est etiam iusta causa ad canonicos de nouo creandos, supra de elec. cum ecclesia, de cler. ex. mi. proposuit. sic nec iuramentum seruandū est, quod incipit esse damnosum ecclesiæ, de his, quæ fiunt a ma. par. capituli. cap. 1. de iureiur. sicut nostris, multo minus priuilegium, de deci. suggestum. & ratio, quare ex quo facto reuocantur, patet, quia nec a principio concederentur. C. de pre. imp. of. quoties & c. vnde eadem ratio mouere debet & c. de rescriptis, super literis. in fi. fm Host. ¶ In gl. 2. in fi.] putat Egi. hoc verum, quando tempore indulgentiæ impetratæ ecclesia non patiebatur ministrorum defectum; vel si patiebatur, de hoc fuerat expressum in indulgentia. alias putat indulgentiam non valuisse a principio datam in præiudicium enorme diuini cultus, supra de constitutio. ex parte. ¶ In gloss. 2. & si de hoc, ibi, illorum] arg. ff. de pœnis. l. fi. [& in fi.] reuocauit hoc iure legationis, vel de speciali licentia papæ, secundum Goff. Innoc. alternatiuè loquitur, dicens, q. quidam dicunt hoc fuisse de iure; alij de gratia, & vide quod de hoc notauim infra de elec. cum ex eo, lib. 6. in gl. no. in septennio. ¶ In 1. gloss. vocat, ibi, assisios] ab assideo assides: quia quicquid canonici faciunt, ipsi semper assident, & deseruiunt. vnde dici possunt assisij, quasi asini: quia portant pondus diei, & æstus, de deci. cap. 1. vel dicuntur quasi assassini. sicut enim illi exponunt se morti dominis obediendo etiam in malum, de homici. pro humani, lib. 6. sic etiam isti ducendo mulierculas dominis suis canonicis, quod quā pestiferum sit, legant in aucten. de len. coll. 2. vt illi corporum, isti verò animarum assassini dicantur, fm Host. ¶ In gl. vlt. ibi, priuare] in hoc contradicit gloss. secundæ, nisi intelligas de priuilegiatis a prædecessoribus, non a papa. illos enim priuare non potest, ex quo specialiter non comittit: si tamen alias delinquerent, posset illos priuare, secundum Hostien.

ADDITIO.

1. ¶ Suggestum. Ibi vide gl. & vt ibi no. & per gl. in cap. de cætero, de re. iur. lib. 6. ille enim non venit contra priuilegium propria auctoritate, sed de superioris priuilegiantis licentia, & vide quod no. infra super gloss. fi.

SUMMARIVM.

1. Non residens clericus priuatur beneficio, si monitus non redeat iusta cessante causa, & ob qd beneficium, & qua causa excuset, num. 10.
Residentiam qua beneficia exigant, & nu. 7.
2. Non residens vocem habet in electionibus, donec beneficio priuetur, siue residentiam exigas, siue non, & communibus tractatibus, nisi sit contraria consuetudo.
Non tamen recipit præbendam.
Canonicus quis esse in pluribus ecclesiis potest, & qualiter, nō tamen præbendas plures habere, & ratio.
Dispensatio non fit in mortali, nec in aliorum præiudicium.
Consiliarij quanto sunt plures, ecclesiæ proficit.
3. Præbendam aliam habentem qui clericum eligit sine conditione, & qua videntur tacite renunciare priuilegio, vel statuto, quod habent de residentia, non tamen iuri communi. Quid si ignoranter? num. 6.
Hunc non cogetur episcopus confirmare, & si cōfirmabit, quid habebit.
Priuilegio suo renunciare clerici non possunt. & vti.
Contra factum suum non licitum potest venire quis.
4. Clericum alienum quando confirmat episcopus, an opus sit episcopi proprij permissione.
5. Pro derelicto quem habere primam præbendam, si secundum

- accipit, nisi sit consuetudo, vel statutum, est laudabile.
6. De residentia inter consuetudinem, & consuetudinem differentia est, & qualiter, ver. est autem.
Morandi causa transisse quis præsumitur, ex quo sine licentia recedit.
Licere, verbum non imponit necessitatem.
Extra diocesim an moneri quis possit & citari.
9. Epilogus, & additio glossarum, nu. 10.
Excusationes in loco non permanendi recensentur.

C A P V T XVII.

Clericos. Casus. Priuatur 1. beneficio clericus residens, si monitus iusta causa cessante non redeat [Iurisdictionis] de extraneis nil ad eum. 9. quæst. 3. per totum, de iudi. ac si clerici, H. [Beneficia] scilicet curata, vel etiam simplicia, si residentiam exigant ex priuilegio, statuto, vel consuetudine approbata. tales enim nisi moniti redeant possunt beneficijs spoliari. & de talibus potest intelligi supra cap. 3. & 4. infra tit. 1. cum non ignores, 70. dist. sanctorum. verum si essent beneficia, quæ residentiam non exigunt, tunc nisi esset necessitas, vel vtilitas ecclesiæ de nouo suborta, non possent cogi beneficiati ad residentiam: quia tunc hoc præcipere non spectat ad superioris officium, argum. 7. quæst. 1. quia frater. & de talibus beneficijs potest intelligi, quod vnus potest habere plura, de exceptioni. apostolica, & argum. ad hoc, quia episcopus alijs clericis etiam peregrinis potest conferre beneficia. 1. 7. quæst. 1. possessiones, & quia consuetudo in talibus spectatur, de constit. cum omnes, nec obstat. si dicas, quod quis non potest seruire duabus ecclesijs. 26. dist. Acutius, quia omnes ecclesiæ sunt vna. 2. 1. distin. quamuis, secundum Innoc. 7. q. 1. Nouacianus, & §. fin. Dicit Hostien. melius respondendum, quia vbi agimus de beneficio, quod non exigit residentiam, nec de residentis seruitio est quærendum & potest etiam quis vni præsentialiter, & alteri in absentia deseruire. ff. de oper. liber. l. antep. nec ob. secundum Innoc. infra tit. 1. cum secundum, vbi a contrario innuitur, quod qui non seruit, non debet viuere de altari. nam & absens & præsens seruire intelligitur, dum modo bene viuatur, & bene expendatur quod inde percipit. hoc dicit Hostien. reprobari. 1. q. 3. ex multis, ante fi. ibi, qui male accipit, vt bene dispenset, grauatur potius quam iuuatur. vnde dic. c. cum secundum, intelligendum est de beneficijs, quæ residentiam exigunt: secus de collatis obtentu personæ tantum causa pietatis, & eleemosynæ. vnde, si debilitato ad sustentationem confertur beneficium, percipiet, & si non seruiat nec habet conqueri ecclesiæ, cum quicquid habet, deputatum sit pietati. 74. distin. multos. 1. 2. q. 2. aurum, 16. q. 1. c. fin. putat tamen Innoc. omne beneficium requirere residentiam, nisi contra probetur, etiam secundum Hostien. si sit. 20. sol. supra eo. conquerente. hoc tamen not. quod siue beneficium residentiam exigat, siue non, is tamen, qui ipsum tenet, donec priuetur, vocem habet in electionibus, & communibus tractatibus nisi sit contraria consuetudo, sed præbendam non recipiunt de his, quæ residentiam exigunt. sic potest intelligi 70. distin. sanctorum. vbi dicitur, quod ex dispensatione episcopi non potest quis esse canonicus, & præbendarius q. d. canonicus non præbendarius esse posset in pluribus ecclesijs de dispensatione episcopi, præbendarius, non, & hanc interpretationem videtur ecclesia recepisse, licet enim dispensare possit episcopus tacite, vel expresse, vel etiam sine dispensatione sustinere, vt canonicus habeat alium canonicatum in alia ecclesia sui episcopatus, vel alterius, si placuerit secundo episcopo: non tamen habet dispensare, vt contra statutum,

statutum, vel consuetudinem ecclesiæ recipiat præbendam, & sit ratio: quia si habet præbendam, notaretur cupiditas, infra tit. 1. cum iam dudum, & in mortali dispensari non potest, & quia diminuerentur aliorum præbendæ, nec debent dispensare cum aliorum præiudicio. sed quod intersint electioni, honoris est, & est ecclesijs ad profectum, quanto plures sunt consilij. 64. distin. extra. & de offic. deleg. prudentiam. Dicit etiam Iun. quod si qui clericum habentem aliam præbendam sciēter eligunt ad secundam sine conditione, si primam vellet & posset dimittere, sed potius volunt, ut habeat vtranque, videntur tacite renunciare privilegio, vel statuto, quod habebat de residentia, de constit. cum accessissent, 2. & cap. seq. episcopus tamen non cogetur confirmare, vel instituere: quia sine ipsius auctoritate consuetu. vel statutum non possunt infringere, de consuet. cum consuetudinem, si tamen vult, confirmabit eum, & erit canonicus, sed non præbendarius, nisi resideat: quia licet renunciet privilegio, vel consuetudini, non renunciant iuri communi, quo præbenda ei non debetur, nisi seruiat. 2. 1. quæst. 1. per totum, maxime cum vergat in præiudicium ecclesiæ, qua ratione dici posset, quod nec canonici renunciare possint privilegio suo, sicut Innoc. sed dicit Host. quod etiam possunt venire contra factum suum, & remittit ad not. infra tit. 1. cum non ignores. Dicit etiam Innoc. quod quando episcopus confirmat clericum alterius episcopi, oportet, quod permissionem habeat a proprio episcopo. 71. dist. per totum. vel dic, quod dummodo non intendat eum auferre priori episcopo, sed vult, quod obediat illi, ut prius, bene potest eum confirmare in canonicum suæ ecclesiæ; allegat Host. in contrarium, supra eod. fraternitati. Remittit ad decre. ult. de cler. pereg. Si tamen verò sit consuetudo, vel statutum primæ ecclesiæ, quod eo ipso, quod secundam accipit videatur primam habere pro derelicto, & vacet ipso iure, hæc consuetudo, ut laudabilis est servanda. 12. distinct. illud. Quid tamen si secundi electores ignorent electum habere beneficium, quod requirat residetiam? Sol. non renunciant privilegio, imò possunt illum repellere, nisi renunciet, argumen. ff. de empt. & vendit. Iulianus. 1. respon. Est autem differentia inter consuetudinem, quæ continuam residentiam exigit, & illam, quæ exigit tempotalem, & etiam illam, quæ habet, quod non percipiat beneficium, nisi resideat. Primo enim casu recipiendo secundam, quæ similiter residentiam exigit, renunciat primæ. In secundo non: quia si vtranque requirit residentiam quatuor, vel sex mensium, vtranque facere poterit; ad hoc facit ff. de municip. assumptione. §. iuris prudentibus, de rescriptis, dilectus. 2. In tertio casu non vult renunciare primæ, cum hæc consuetudo non habet, quasi satis sit, quod a beneficio abstinere sicut Innoc. cuius quasi ad litteram fuit hæc gl. Host. in his, remittit ad not. infra tit. 1. super, & in summa huius tit. §. 1. & 2. & in summa de præb. §. si. sub illo §. & illud omittendum [Quæ] si exponis pro quia, unus est intellectus. alius, quod hic dicat, quasi tamen quædam sint, quæ non exigant, quod est verum sicut Host. 3. cap. proximi. contra. Dicit Host. post Goffr. quod beneficia pro titulo assignata, etiam si sint vicariæ, vel modicæ æstimationis, requirunt residentiam. 70. dist. sanctorum. de offic. vica. ex parte, supra eod. conquerente: secus in pensionibus, vel stipendijs assignatis aliquibus quasi bene meritis. 16. q. 1. possessiones, & q. 6. illud, vel causa pietatis. 32. dist. si quis. 12. q. 1. quia tua [Morandi causa] hoc præsumitur tamen ex quo sine licentia recedit, supra c. 2. sicut Host. [Licet] quasi non imponatur necessitas, facit supra de vita & honest. cleric. quoniam, sicut Host. [Moniti] q. extra diocesim moneri possint, non citari, de hoc supra eod. ex parte, & c. seq. [Ostenderint] not. pro his, quæ dixi supra eo. inter. ¶ Secunda tamen glossa distinguit, an

pro derelicto & c. & remittit. ¶ Vlt. gl. explicat, & arguit. ¶ In tamen gl. 2. ibi, ioculator] quod dic, ut de vita & honest. cleric. c. vno, lib. 6. [et ibi, statim potest] vide quod dixi supra eod. ex tua, in gloss. not. Io. [et in fi.] & 7. q. 1. §. ambitionis. ¶ In gl. ult. ibi, iusta causa] puta intemperies aeris, vel timor mortis. 74. distinct. quorundam, de renuncia. ad supplicationem, vel fractio pontis, vel similia, & habes exempla ff. si quis caut. l. 2. vel probabilis indulgentia, supra c. proximo, secundum Host.

ADDITIONES.

¶ Accessissent. Facit c. cum M. Ferrariensis, eod. tit. & infra tit. pro xi. pro illorum, & quod ibi not. & facit, quod not. Io. And. in cap. maioribus, infra tit. 1. in gl. per hoc.

¶ Beneficio. Facit quod not. Io. And. in capitulo ei cui, de præben. lib. 6.

¶ Dispositio, vel continuatio tituli.

¶ Præbenda cur assignentur clericis.

¶ Præbenda quid sit, & dignitas quid, remittit, & de vtraque ubi alibi tractetur, num. 2.

De præbendis, & dignitatibus. Rubr.

1. Dictum tamen est de vita & honest. clericorum, sed quia clerici ad hoc, ut honeste vivant, debent habere præbendam, ne mendicent, vel negociantur in cleri opprobrium, ideo tractat de rebus eorum, scilicet de præb. & digni. Goffr. Et est hic ordo præposterus, vel respicit gradum promotionis. & quid sit præbenda, not. de constit. cum M. de digni. supra tit. 1. c. 3. & dicam infra eo. de multa. 2. Habetur tamen materia 2. 1. q. 1. & 2. per totum, & 70. dist. sanctorum. 16. q. 7. nullus. Repetitur in 6. & in Clemen. cui convenit, de constit. cum M. de rescriptis, cum adeo, & ca. constitutus, & capitulo, de electi. dudum. 2. de ata. & qual. eam te, & c. accepimus, de scisma. c. 1. & 2. Rñ. de cle. exc. mi. postulastis, & c. seq. & lib. 6. de offic. ord. ordinarij, de hæret. c. 2. §. ad hæc, & Clem. de sup. neg. prelato. c. vno. §. si. & de officio vica. cap. vno.

S V M M A R I V M.

1. Clerus diversus est a populo.

Populi appellatione patricij continentur.

Nullus, est dictio universalis, versic. & est sensus, iuncto contextu.

2. Patronatus ius licet sit ecclesiasticum & spirituale, iure quaritur hereditario, & num. 4.

3. Epilogus, & additio glossarum.

C A P. P R I M V M.

1. Ut nullus. Breve est [Sive] not. quod tamen clerus, & populus sunt diversa. ad idem, infra de sen. exc. si sententia, lib. 6.

[Populo] cuius appellatione continentur patricij, inst. de iure na. §. plebiscitum, & est sensus secundum Host. quod nec humilis, nec quantumcunque nobilis hoc præsumat [Ecclesiastica] ius tamen verò patronatus, licet sit ecclesiasticum & spirituale, vel quasi, supra, de iudi. quanto, iure hereditario acquiritur, & transfertur, infra de iure patro. c. 1. 16. q. 7. filijs, Goffr. ¶ Secunda tamen gl. distinguit inter ecclesiastica, & patrimonialia bona. ¶ In tamen glo. 2. ibi, ecclesiasticis] vel de ipsis dignitatibus, & præbendis, ut plus faciat ad titulum [et ibi, trāseunt] iure successio-

nis alicuius, propinquitatis ratione [in superscriptione] in corpore canonum, de quo 19. dist. c. 1. Egid. & not. pro generali allegatione, ut dixi de coha. cleric. vestra.

AD DI-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

ADDITIO.

1. Sententia. Ibi vide glo. & Ioan. And. & Qld. conf. 27. & Bar. ff. ad municip. l. 1.

S V M M A R I V M.

1. Clericorum appellatione comprehenduntur hic subdiaconi, & superiores.
Clerici pauperes non ordinandi.
Alimenta quid, & unde dicta.
De bonis ecclesiasticis tantum pauperes pascendi.
Facere pro ordinare.

2. Epilogus, & additio glossarum. nu. 3.

Ordinatus sine titulo non habet executionem ordinis.

C A P. II.

1. **Non liceat.** Breue est [Clericos] in f. subdiaconi, & supra & pauperes. al. ias cōtra de rescript. postulat. Host. [Alimonias] id est alimenta, siue vite subsidium, & dicitur quasi alimenti elemosyna, vt uiuant, de bonis ecclesiasticis tantum pauperes pascendos. r. s. quæstio. 1. c. si. secundum Hostien. [Faciat] id est ordinet [Vi uere] ergo, si habent, unde uiuere possint, non tenetur prælatus, secundum Hostien. de hoc inf. eo. episcopus.
2. ¶ Prima f. glo. respondet per quæstionem, an etiam in minoribus, & c. ¶ Secunda glo. signat contrarium, & soluit. ¶ In f. glo. 1. ibi ordinibus idem no. 70. di. S. 1. [Et ibi, in factis] Alij enim a statu clericali recedere possunt. infra de elect. cū ex eo, lib. 6. ¶ In gl. 2. ibi, & c. 2. ibi dicitur, q. ordinatus sine titulo non habet executionem ordinis.

S V M M A R I V M.

1. Ratio inducitur. 2. Lex quidam. 3. Ecclesie quod legatur, a Prælato non vendicandum. Et n. 3. Proprium nemo dicat, quod est ecclesia.
2. Pro ecclesia iudicandum in dubio. Vtilitas communis anteponenda priuata.
3. Additio glossarum. Prebende non apropiantur, sed nomine ecclesie possidentur.

C A P. III.

1. **Ratio.** Breue est, & p. no. rationem induci. Lex enim est omne, quod ratione constituitur. i. d. consuetudo. ff. de bonis dam. l. fin. in prin. & inf. de iure na. S. q. verò naturalis ratio [Com muni] q. ergo legatur ecclesie, prælatus sibi non vendicet. unde Hiero. Nemo proprium dicat, quod est ecclesia, alias cōe 19. q. 1. c. nn. de testi. relatum. C. de acqueductu. l. diligenter, lib. 1. Host. [Cognoscitur] idē, si f. dubitetur, quia cōis utilitas est præferenda priuata, de postu. bona, & in dubio pro ecclesia iudicandum, de p. cler. c. 1. ¶ In f. gl. 1. ibi, approprietur] vel heredib. quasi proprium relinquatur, vel applicetur, quasi apud se plicetur [& ibi, præbendarum] illæ enim non apropiantur, sed nomine ecclesie possidentur [& in fi.] de hoc ea. causa. q. 1. vobis.

ADDITIO.

1. Quod E. vide Bal. in f. nemo, de senten. & interloc. om. iud.

S V M M A R I V M.

1. Ordinatio tenetur ei providere, quem ordinant ad sacros de suo non habentem, unde uiuat, & quousque secus si diues.
2. Titulus habet varias significaciones. Ecclesie vocabulo etiam cathedralis includitur.
3. Ordinare non pōt episcopus nō subditum ad titulū patrimonij.

Sacramenta in non subditum quis non potest conferre.

4. Suffragium glossarum.

Alimentis legatis non expressa quantitate, quæ debeantur.

Personarum circumstantiæ inspiciendæ in ambiguis.

Dos quæ constitui debet a curatore.

5. Additio glossarum.

Clericus habens sufficiens patrimonium, an de eo, vel ecclesie redditibus uiuere debeat.

Ordinari quis intelligitur ad titulum sui patrimonij, licet non exprimat, ad verb. intelligitur, communē glossa.

C A P. III.

1. **Episcopus.** Casus. Qui ordinauit ad sacros sine titulo non habentem de suo, unde uiuat, et in necessarijs provideat, donec titulum habeat. ponitur dictum, & eiu exceptio, ibi, nisi [Certo] nota etiam patrimonij, & sic illud, Nisi, positum in fine probat opi. de qua dicam infra [Titulo] varias huius verbi significaciones habes notat. sup. de elect. dudum 2. ad fi. & de offic. archipresb. c. si. [Vite] diues verò quod petit, intus habet. [Percipiat] i. percipere possit [Ordinauerit] per se, vel aliū; quod dic, vt j. eo. si episc. cui, li. 6. & s. præcipimus. vt [Ecclesia] cathedralē includit. j. eo. cū p. [Militia] no. clericos milites. j. tit. 1. c. 1. [Assignet] ipse, vel alius, j. eo. si episcopus, cū. r. respon. in fi. lib. 6. & si assignet. quod non potest, aliud assignare cogetur, inf. eo. inter cetera. Vin. [Nisi talis ordinatus] s. sine certo titulo, vt dictum est s. & hoc approbat Tan. & Ho. Dixerūt autem hic Inno. & Host. q. episcopus non suum subditum ordinare non pōt ad titulū patrimonij, non enim licet illi conferre ordines, sicut nec alia sacramenta. 71. d. primatus, de p. & re. omnis, dic vt de temp. ord. nullus, lib. 6. no. etiam hic de his, quæ videbis inf. ca. tuis.
2. ¶ In f. gl. 2. ibi, eum alimenta] legatis alimentis, non expressa quantitate, inspicitur, quid defunctus præstare solebat. demum quid ceteris eiusdem ordinis reliquerit: neutro apparente iudicabitur ex facultatibus defuncti, & charitate illius cui relictum est [& ibi, qro] Curator dotem constituit pro dignitate, & facultatib. mulieris, & viri [& ibi, S. 1.] vide s. tit. 1. quia nonnulli, in 1. gl. ¶ In gl. ult. ibi, clericos] vbi dē, q. clericus f. habens sufficiens patrimonium, de suo, & non de redditib. ecclesie uiuere debet. sed dic, q. licet hēat sufficiens patrimonium, de bonis ecclesie, cui seruit, uiuere pōt. & ibi solum prohibentur bona patrimonialia thesaurizare, & bona ecclesiarum expendere. alias autem bene possunt ea seruare heredibus, & bona ecclesiarum expendere, secundum Innocen. de hoc 12. q. 4. c. 1. vel fm. Host. intelligitur illud c. de illo, qui non seruit ecclesie & percipit beneficium, augens patrimonium. Remittit ad not. de testa. quia nos, alias tua nos, & s. de rescriptis, postulat, & illud etia dixit Innoc. ne præla. vi. su. c. 3. [& ibi, intelligitur] etiam si hoc non exprimat, de hoc infra eodem, si episcopus, libr. sexto, in quarta glossa.

S V M M A R I V M.

1. Ecclesias plures quem habere non permittant episcopi.
2. Ambitio clericorū corrigenda, quæ oēs ferē inuasit, et quid sit. Pauperum inopia subleuanda. Simonia etiam in temporalibus committitur.
3. Præcepta non sunt negligenda.
4. Dissolutio clericorum vetatur, & in quibus. Iniquitas ex adipe procedit. Ecclesias tenere plures est peccatum.
5. Epilogus, & additio glossarum. Dispensatio rationabilis esse debet, & in ea nec modicum beneficium taceri.

C A P.

CAPUT V. & fi.

- Quia.** In tantū. Casus, Episcopi non permittant aliquem habere plures ecclesias, dicit Hostien. ambitionem clericorum diuersa beneficia usurpantium precipit corrigi, & pauperum inopiam subleuari. secunda ibi, & de. [Quorundam] imo ferē omnium. pauci enim sunt, qui possint a tali vitio excutari, fm Host. ad hoc de deci. c. 1. [Ambitio] quæ est aspiratio ad dignitatem procedens ad actum, inf. eod. cum iam dudum, & talis, sicut in spiritualibus simoniā committit, sic in temporalibus. l. Iul. de ambitu, inf. de simo. c. 1. C. & ff. ad l. Iul. de ambi. ^a per totū [Duas, vel tres] tantum [Coepiscopos] ad quos hæc pertinent. 10.
- ^a q. 1. regenda [Præcipimus] non est ergo negligens. 14. q. 1. quod præcipitur, Host. [Multitudine] præbendarū, vel ecclesiarum, fm. [Dissolutionis] in vestib. & morib. vt enim ait Psalmista, ex adipe procedit iniquitas, Hostien. [Euagationis] ^b de officio Archipresb. c. 2. [Periculum] hoc clare patet Inn Host. q. tenere plures Ecclesias est peccatum [Valeant] cum effectu, s. ti. 1. relatum.
- ³ [Subleuari] repete, præcipimus. ¶ Prima gl. quarit, & soluit. ¶ In gl. 1. ibi, quod sic idem Tan. & Host. [& ibi, in contrarium] ad hoc j. eod. cum in ecclesijs, lib. 6. [& ibi, accessorijs] facit quod no. 7. q. 1. si quis in clero. & in fi. [ad hoc de tēp. ord. cū nullus. 1. respō.] ¶ In gl. vlt. ibi, dispensationem rationabilem, alias, si fiat sine causa, fm beatū Bern. dissipatio dici debet. Host. (& in fine) 2. in qua nullum etiam modicum beneficium taceri debet, infra eo. non potest, lib. 6.

ADDITIONES.

- ^a ¶ Ambi. & ibi in l. 1. vide Bar. an in curia Papæ habeat locū, & vide de prioribus dignitatibus in l. Barbarius, ff. de offi. præto.
- ^b ¶ Euagationis. Absolvitur ergo antequā optet, & tamē optio est facti, vide in deci. Rotæ, conclu. 216. inf. e. pro illorū, super gl. pe.
- ^c ¶ In fi. Vide Ioan. And. in c. dilectus, allegat in glo. & in c. cepit, de priuileg. & in c. 1. de cler. pereg. & per Archid. in c. statutum. § cum verō, de rescrip. lib. 6.

SUMMARIVM.

- 1 Ad Papæ mandatū quis prouidere nō tenetur duob. casib. hic Aequanimitè, id est æquo animo.
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum, Hospitem recipere quem possit mulier.
- 3 Additio glossarum. De beneficio quantumcunque modico mentio facienda, etiam de eo, quo quis est spoliatus.

CAPUT VI.

- Cum teneatur.** Casus. Ad mandatū Papæ quis prouidere non tenetur ei, qui beneficium suum in litteris tacuit, vel cui sine scandalo prouidere non pōt, non diuiditur (Beneficiū) repete, q. diximus de rescriptis, mandatū, Inn. (Aut si) s. etiā si fecerit mentionē, Egi. (Non potes) de hoc de rescrip. sci licitatus (Scandalo) concor. j. eo. cū non ignores, & inf. de iure pa. c. 3. & sup. de cleri. coniu. cum olim (Aequanimitè. i. æquo animo) ¶ Secunda gl. arguit a contrario, & illud determinat. ¶ Pe. & vlt. eliciunt duo argumenta. ¶ In glo. pe. ibi, Nepos) vide de ver. si. intelligētia, super 3. gl. (& ibi, nō aliter) sequitur, mulier hospitem recipere pōt, si is sit, qui honeste cum ea, quæ vsum habeat, habitura sit. ¶ In gl. 2. ibi tutius] & necessariū, infra eo. si motu proprio. li. 6. & ibi, in 4. gl. habes opinionē Vin. & Gof. hic no. vnde dicebat Ala. satis videretur æquum. scio tamē, q. secus in curia Ro. seruatur. sed an spoliatus tenetur facere mentionem. dicunt quidā q. sic sup. de rescriptis, in nostra. ff. de resti. in inte. nemo videtur. ff. de reg. iuris, qui actionem, Guido, & hoc teneas,

quia alias aperta esset via fraudibus, & facit quod dicā ius. eo. de multa, super ver. habebat. ¶ In gloss. vlt. ibi, si quando] quæ loquitur in genere: hæc in specie, Host.

SUMMARIVM.

- 1 Ecclesias plures habens, alteram eligere, & alteram dimittere compellitur, vide latius num. 3.
- 2 Spoliare quem beneficio debet iudex iudiciario ordine seruato, atque per sententiam. Restitutio non tenet, si non tenuit appellatio. Vocatus venire debet etiam pendente appellatione, quæ non tenebat, vel saltem allegaturus priuilegium.
- 4 Idonea persona ecclesiæ regenda qualis esse debeat. In cunctanter, aduerbij significatio.
- 5 Epilogus, & additio glossarum, num. 6. Ad archiepiscopum appellatur ab Archidiacono, & ita consuevit appellari ad archiepiscopum Rhemen.

CAPUT VII.

- Referente** Casus. Habens plures ecclesias, alterā eligere, & alteram dimittere compellitur. & sunt duæ partes. prima impetrantis conquestio. secunda ipsius absolutio, & causæ commissio, ibi, nos autem. & dicit Innoc. q. scribitur ordinario, quod patet ibi, Archidiaconus tuus: [duas] cōtra id supra eo. quia. [Archidiaconus] vide quod no. de offic. ord. ordinarij, lib. 6. in glo. 2. [Spoliavit] in duobus t peccauit fm Innoc. quia non seruauit iudiciarium ordinem, quia non spoliavit eum per sententiā, quod si fecisset, transisset in rem iudi. nō ob. ap. ad Archiepiscopum interiecta. secundo quia nō dedit ei optionem eligēdi. & de hoc verbo dixi fm Host. sup. tit. 1. ex tuæ [Restitutus] cum non teneret appellatio, non tenuit restō, fm Inn. [Fuisse] prædictus presbyter [Vocatus] venire debuit siue pen. ap. quæ non tenebat, siue post saltem allegaturus priuilegium. de app. si duobus, & c. cum parati, fm Innoc. [Absolui] sine iniuria, 9. q. 3. cuncta, de sen. ex. sacro [Quam t voluerit] cōtra, quia etiam ante concilium generale non dabatur optio, sed priuabatur secunda, sup. tit. 1. c. 3. istud potest intelligi de collatis ante illud conciliū Lateran. vel loquitur fm Guido. q. quis habebat duas, quarum vtraque erat sufficiens, sed modo vtraque facta est opulēta. Boa. dicit, q. si contendit vtranq; retinere. carebit vtraque, inf. eo. de multa. si non contendit, habet optionē, vt hic: tene primum. [Prefato. G.] cui contulerat Archidia. per hoc patet fm Host. q. intentio Archid. approbatur [Alioquin] i. si ille G, habuit beneficium [Idonee] moribus t & scientia, & alijs circumstantijs, j. eo. graue [Incunctanter] i. in dilate, vel sine mora, vel id est indubitanter. ¶ Secunda gl. all. concor. signat contrariū, & ibi remittit, & opi. ponit La. quā reprobatur. ¶ Penult. gl. obijcit. ponit opinionem Ala. quam reprobatur. ¶ VI. gl. arguit. ¶ In gl. 2. ibi, Lau. Vinc. Phi. Goff. & Inno. [& ibi, ad archiepiscopum] hoc placet Host. qui dicit se scire, quod Archiepi. Remen. talibus consue. vtitur; all. de app. Romana, lib. 6. ¶ In gl. vlt. in fi.] & c. is cui, li. 6.

SUMMARIVM.

- 1 Præbendarum diuisio prohibetur, non tamen aliqua detractio, & quo casu, num. 2. Dignitatum item permutatio. Beneficia quæ maiora, quæ minora, quæ maxima, quæ mediocria.
- 2 Præbenda unica in suo statu permanet, licet possessionibus minuatur, num. 4.
- 3 Præbendæ quot institui debeant. Canonici ius remanet penes assumptos ultra numerū, moriturque cum eis.
- 4 Ad præbendā vnā facta duorum electio non tenet, & quo casu.

Ad

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Ad canoniam, si fiat, an teneat.
 3 Epilogus, & additio glossarum.
In minimis idem iuris, qd in magnis, & quando, coniuncta gl.

C A P V T VIII.

1 Maioribus.

Casus. Prohibetur ꝑ diuisio prebendarum, & permutatio dignitatu, & prohibitionis causam premittit. secundo prohibet, ibi, Idcirco, & vocat maiora episcopatus, & superiores: inferiora minora: tamen episcopatus possunt dici maxima, q̄ immutabilia sunt, nisi aliud fiat auctoritate Papæ, de transla. c. Abbatia, & personatus possunt dici media. prebendæ vero minora ex vi comparationis; ad hoc inf. c. fi. de hoc de fil. pref. c. fi. & inf. eod. super, Host. [Minorum] quia minores, qui regunt ecclesiam, vt canonici, diuidebant prebendas minorum, puta mansionariorum: contra hos prouidet [Sectionem] idest diuisionem [Prebendarum] & per hoc ꝑ non prohibetur, quia de vna prebenda nimis magna respectu aliarum possit aliquid detrahi, & minoribus addi. prebenda. n. vnica in suo statu permanet, licet in possessionibus minuatur. vnde mandantur corquari prebendæ, de consti. cum omnes, & sit rō, quia prebenda est nomen iuris, quod non constituitur tm̄ ex possessionibus, sed ex iure canonice, cui annectitur: quæ tamen sine redditu non pōt constitui: quia non esset quid prebendario præberetur. 1. q. 3. si quis obie. 3 & hac rōne patet, q̄ in ecclesijs, vbi sunt 12. canonici, non pōt constitui numerus 10. prebendarum tantum: quia oporteret vnā prebendam inter plures diuidi. sed bene posset constitui certus numerus paucorum canonicorum, quam sint præsentēs canonici, & prebendæ. Ius enim canonicatus bñ remanet penes illos, qui sunt modo supra numerum, & moritur cum eis, inf. eod. dilecto. Item licet ꝑ ad vnā prebendam non teneat electio facta de duobus, inf. eo. tuæ: si tamē ad vnā canoniam vacante duo eligatur, esto, q̄ sit distinctus numerus, tenet electio, quasi eligentes renuncient canonicorum numero, de constitutio. cum M. inf. eod. relatum, & c. dilectus, & c. dilecto, sed numero prebendarum non videntur sic renunciare, licet eligant plures ad vnā prebendam: quia prebenda non consistit tm̄ in iure, sed in redditibus, & in facto: vnde destrui eam oportet facto, & expresse, si destrui debet; ad hoc de consti. cum M. Alij contra, & bene dicentes, q̄ non valet pluriū canonicorum electio ad vnā prebendam vt ibi no. s. vt vnus habeat dimidiam, & alter aliam dimidiam, sed ex vna possunt fieri duæ, inf. eo. vacante, & hæc locum habent solum in ecclesijs, vbi sunt distinctæ prebendæ, inf. eo. dilecto, Inno. & Host. [Permutationem] nec diuisionē. inf. eo. nisi. sic dicas de permutatione prebendarum, de rerum permutatione, quæ situm. & sic diuisio, & permutatio vtrunq; respicit, fm̄ Host. ¶ Prima ꝑ gl. arguit ad duo. ¶ In 1. gl. ibi, magnus] quod verū est fm̄ Host. quo ad constitutionum cōiunctionem, vt hic, & 4. distin. erit. quo ad appellationem, & quo ad furtum, fornicationem, iudicij, & quietatem per iura proxi. allega. quo ad scandalisationem, de no. ope. nunc. c. 2. quo ad animæ saluationem, in aut. de mona. §. hinc autē nobis: secus in rescriptis: quod dic vt de rescriptis, sedes [& in fi.] supp. de offic. deleg. pastoralis. r. respon.

S V M M A R I V M.

- 1 Prebendam habere debet receptus in canonicum, quando se facultas offert.
 Ecclesia tua, idest cuius prebendarum collatio ad te pertinet.
 Canonica collatio quæ, ad dictio. canonicæ.
- 2 Vacaturæ prebendæ promissio non licet, quāuis mandari possit,

affigere recepto, cum se facultas offert.

- 3 Receptus duobus, vno auctoritate capituli, altero Papæ, vt prius prebenda debeatur.
- 4 Receptus a capitulo nunquid possit opponere se contra impetrantem a Papa, qui petit prebendam, vel canoniam, de suspensione litterarum.
 Litteræ Apostolicæ huiusmodi, an dicantur esse surreptitiæ non facientes de recepto a capitulo mentionem.
 Ex receptione simplici non competit ius ad vacaturam, nisi ex ea, quæ sit auctoritate Papæ, vers. & si dicatur.
 Est contra ius.
 Receptus auctoritate Apostolica ceteris paribus præfertur, in fin. quid de nesciente tempus suarum litterarum, nu. 5.
- 5 Presentationis tempus non inspicitur in litteris beneficialibus.
- 6 Receptus primo, si primo vacantem prebendam, quia lites exaceratur, dimittit, & præelegt habere suo ordine vnā de vacaturis, an id facere possit.
 Recepto in canonicum nulla vacante prebenda potest ei de communibus prouideri, in fi.
- 7 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8.
 Liberalitas in necessitate non est.
- 9 Additio glossarum.
 Promissio debet adimpleri, etsi non præcedat interrogatio, nec ullum interueniat civile vestimentum.

C A P V T IX.

Relatum.

Casus. Receptus ꝑ in canonicum, quando se facultas offert, debet habere prebendam. Inter causas mandati, quas ponit principium & finis, inserit mandatum, ibi, Madamus, quatenus [Ecclesia tua] idest cuius prebendarum collatio ad te pertinet. de cathedrali enim non potest intelligi, quæ regularis est monachorū, fm̄ Host. [Integritate] ergo aliquid percipiebat, & sic soluitur contrarium de decre. inf. eo. dilectus, vt ibi no. [Canonicæ]. i. sine simonia, & quolibet alio vitio, vel defectu, Hostiens. [Alijs] s. locis, vel loquitur de redditibus, qui tantum residentibus sunt communes, & tandē inter eos distribuuntur, inf. eod. dilectus, et c. licet, Goff. [Vacauerit] dicit ꝑ Innoc. q̄ hæc decre. de gratia loquitur, nō de iure in hoc, quod dicit, vel quæ primo vacauerit. Certum enim est, q̄ non valet promissio vacaturæ, licet de iure mandare possit recepto prebendam assignari, quam cito se facultas offerret, j. eo dilectus, fm̄ Innoc. & sic fiet auctoritate præsentium, quod non fieret ex vi receptionis. s. de iud. quia. V. secundum Host. vel secundū eum, vt dicit glo. Quærunt prædicti ꝑ doctores, quid si primo recepto auctoritate capituli recipitur secundus auctoritate Papæ, cui prius debeatur prebenda? 3 Super hoc dic vt inf. eo. hi qui. li. 6. Nunquid autem ꝑ contra impetrantem a Papa, qui petit prebendam, vel canoniam tantū, se possit opponere receptus a capitulo ꝑ proprio motu. Remittit Innoc. sup. de rescriptis, mandatu, & quia Host. hic posuit illam gl. Innoc. hic prosequamur eam & vt ibi Innoc. velle, q̄ non possit se opponere receptioni, cum in can. nullum sibi fiat præiudicium, nec assignationi prebendæ, cum in illa nullum ius habeat: potest tñ cōtra litteras opponere, q̄ sunt surreptitiæ: quia si Papa sciuisset, non scripsisset pro illo, ar. sup. de off. deleg. ex parte. 1. quia nunquam intendit dare litteras alteri præiudiciales. ff. de vul. substi. ex facto. C. de emā. nec quis. §. de rescriptis, ad aures, de sta. mo. in singulis. §. porro, cum concor. non ob. quod eius non interest, cum nullum ius habeat in prebenda, vt sup. dictum est: quia & si principali considerato non habeat ius; tñ ratione accessorii auditur: quia superior, cum se facultas obtulerit, sibi faciet assignari prebendam, vt hic, & inf. de concess. preben. cum super. ex quo tamen is, pro quo Papa scripsit, receptus esset, cessaret prædicta oppositio, cum ille

ille nō ex literis, sed ex receptione se iunet. & si dicatur, q̄ ex receptione simplici nō competit ius ad vacaturā, fateor ex simplici, sed bene competit ex illa, quæ fit auctoritate Papæ. Host. dicit prædicta esse contra cōem & solennem opin. quæ habet, q̄ literæ beneficiales surreptitiæ sunt nullæ, & omnis processus habitus per illas, de quo no. 5. de rescriptis, ad audientiam. 2. Quare dicit, & sic tenemus tales literas nō esse surreptitias. & ob hoc iste illi præfertur, vt prædixi. Item illa receptio, in quantum respicit vacaturam, est contra ius, licet de beniginitate sibi, cum se facultas offert, provideatur. Item per dictum Inn. daretur materia capitulo illudendi Papæ, & eius potestatem vsurpandi, contra id, quod habetur de alie. iu. mu. c. 1. de offi. leg. quod translationem. Item constat, q̄ cæteris etiam paribus præfertur habens auctoritatem Apostolicam, de maio. & obed. per tuas. infra eod. si a sede, libr. 6. Format t̄ etiam Inn. hic quasdam quæstiones, quæ fundantur super illa falsa opin. q̄ in literis beneficialibus inspiciatur tempus præsentationis, quæ falsa est, vt etiam hic dicebat Ho. infra eod. cū tui, & de rescriptis, tibi q. li. 6. Quærebat enim, & diffusè tractabat de recepto auctoritate Papæ, qui nescit tempus præsentationis suæ. i. suarum literarum, & sic nescit q̄ præbendam petere debeat. illud verò dubium hodie posset occurrere in paritate datæ; & tunc dic vt j. lib. 6. de rescriptis. cap. penul. Dicebat tamen hic Hostien. eo. casu Papam consulendum, de offi. deleg. c. 2. de re iud. ca. si. dixit t̄ etiam hic Innoc. quosdam dicere, quorum dictum hodie nō procedit per decre. si clericus, eo. ti. li. 6. q̄ vbi secundus tenet præbendam, quæ primo de iure debetur: tamen, quia primus execratur lites, prælegit habere suo ordine vnam de vacaturis, hoc facere poterit, dummodo sit talis, & in eo statu, q̄ si nulla præbenda ei delata fuisset, omnes alios de iure præcessisset, & hoc ideo, quia p̄ taciturnitatem huiusmodi nullum fit alij præiudiciū, cū etiam si auferret primo suam præbendam: primus tamen illis expectatibus præferretur. vnde dimittendo illum in pace, si in loco illius expectatibus præferatur, eis præiudiciū non generatur, nec est vituperanda illius verecunda cogitatio, qui litē execrat. ff. de alie. iu. mu. ca. fac. l. 4. §. pōt. Sed dices, iste sic receptus habet ius in prima: si petat secundā, habet ius in duabus. sed intentio Papæ, & ipsa veritas contraria est, de rescriptis ad audientiam 2. & ca. in nostra. Solu. dicit Inno. verum est, q̄ habet ius in prima: sed recepta secundā perdit illud ius, & transit ad proximū, & dicunt quidam hoc verum, etiam si secundus in can. sit receptus auctoritate Papæ, & per hoc ius habeat in 2a, argum. de maio. & obedien. c. 1. Alij dicunt, quod si secundus receptus est, & per consequens in secunda præbenda ius sibi sit acquisitum, primam præbendam non potest petere primò receptus: quia nō licet collatori ius alterius in alterum transferre: secus, si secundo non est ius questum in secunda: quia tunc conferetur primo. nā si præbenda inuenitur vacans, nec primus habet ius, nec secundus, melius est, q̄ primo assignetur præbenda expectata: secundo illa, quæ est in lite. vnde & si aliquis habuisset præbendam, per 10. annos, & modo spoliatus esset ea de facto, vel de iure, forte quia debebatur alij, si modo inuenitur aliqua vacans, danda est sibi, & non alijs, pro quibus post suam receptionem est scriptum. art. 7. q. 1. pastoralis, fm Innoc. dic vt in præ. decre. si clericus [Ca. reat] si vacat, vel alia potest ei de communib. provideri, de consti. cum M. Innocen. ¶ Prima t̄ gl. arguit, obijcit, & soluit. ¶ Secunda glo. signat contrarium, & remittit. ¶ Tertia gl. obijcit, & soluit. ¶ In t̄ glo. 1. ibi, Herennius parū facit, vide j. eo. dilecto, sup 3. gl. ¶ In gl. vlt. ibi, vnum ex familia, si testator iussit heredē, cū moretetur, fundū Titianum restituere vni ex familia testatoris, quem eligeret, frustra legat hæres illum fundum il-

li, quem elegerit, non enim facultas necessaria electionis propriæ liberalitatis beneficium est [& ibi, si quis pro vxore] non donat, qui necessarijs oneribus succurrit, & ponit casum de marito, qui pro coniuge vecturas, vel vectigal soluit. ¶ In t̄ gl. 1. super ver. promittuntur] etiam si interrogatio non præcedat, nec vllum ciuile vestimentum interueniat, Goff. [& ibi, non est contra ius] hodie dic, vt inf. de concess. præben. c. 2. lib. 6. ¶ In glo. vlt. ibi, vt singulæ [& infra de instit. cap. si.

A D D I T I O.

¶ Capitulo. Quia dicit literas apostolicas surreptitias, cum non facit mentionem de sua receptione.

S V M M A R I V M.

- 1 Reditus capellarum suarum religiosi minuire nequeunt, quod non permittitur a diocesani, num. 2. vide num. 5. Parochias, neque diuidere queunt, vide num. 5. Auaritiæ detestatio ex multis auctoribus.
- 2 In beneficio percipiendo consuetudinem attendendam.
- 3 Contra factum suum quis venire potest, & quo hic casu.
- 4 Epilogus, & additio glossarum, nu. 5. Reditus diminui non consentiente diocesano non possunt, & se consentire recusat, recurretur ad superiorem. Parochia diuisio quando liceat, & quibus consentientibus. Præbenda diuisio non licet.

C A P. X.

Auaritiæ. Casus. Religiosi t̄ reditus clericorum capellarum suarū minuire non possunt, nec parochias diuidere, & sunt duæ part. dicebat Hostien. religiosorum auaræ peruersio: peruersionis correctio. secunda ibi, Ideoque. Et nota, quod in superscriptione præferuntur canonici regulares, sed dicit Abb. hoc verum, quia de vitio auaritiæ tractat [Seruitus] ad colo. 3. & dicitur hoc, quia auarus numo quasi Deo reuerentiam exhibet, vt no. 1. quæst. 1. cum omnis, & sequebatur in antiqua. Seruius. hi debent radicem studiosius extirpare, qui sæculi vanitatibus renunciantes, elegerunt Domino in religionis habitu militare. Salustius, Auaritia studiū habet, quod nemo sapiens concupiscit. & Seneca. Turpe lucrum, vt dispendium fugito. & Eccl. 13. Bona est illa substantia, vbi peccatum non est in cōscientia. Tullius lib. 2. de officijs, Nullū vitium deterius auaritia. præsertim in principibus, & rempublicam gubernantibus. Valerius lib. 9. c. 4. in fi. de Phomeo Rege Cypri, titulo Rex insulæ: animo verò pecuniæ mancipium miserabile, specialiter de auaritia senum, lib. de senectute, quid absurdius, quam quo minus restat viæ, eo plus viatici quærere? Sene. lib. de moribus, Monstro similis est auaritia senilis. quid n. stultius, quam via deficiente viaticū augere, vide de elect. auaritiæ, lib. 6. super 2. a gloss. [Consueuistis] no. in t̄ percipiendo beneficio cōsuetudinem attendendā, infra de concess. præben. ex parte, secundum Host. [Minorastis] hoc non permittunt hodie diocesani etiam in exēptis. quod dic vt in cōcilio vien. de sup. neg. prælat. quia regulares. 2. respon. [Ipsarum] i. ipsis ecclesijs seruientes [Archiepiscopi] qui diocesanus erat, vt patet in superscriptione [Reuocetis] pōt t̄ ergo quis venire contra factum suum. de hoc supra de fil. pres. veniens, Tan. ¶ Secunda t̄ gl. arguit a contrario. ¶ In 1. t̄ gl. in fi. ibi d̄, q̄ auaritia sit mater omnium vitiorum. ¶ In gl. 2. ibi. iusta causa] de hoc 10. dist. cap. 1. dic hoc verum cōsentiente prælato, & clericis. alias non, de ecc. edi. ad audientiam. 56. dist. satis. si nollent consentire, & iusta cā subesset, cōpellentur per superiorem, inf. de his, quæ si. a ma. par.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

par. cap. ult. Ala. & Vin. recitant, & Innoc. dicit autem
Hof. q. de diocesano consentire nolente ad superiorem
recurrendum est, infra de iure patro. nullus. dicit etiā
prælatus hoc facere vacante ecclesia, de cuius diminu-
tione queritur, de rebus ecc. non alie. dudum, lib. 6. Di-
cit t. Goff. quod clericis inuitis ex iusta causa poterit fie-
ri diuifio parochia, dummodo ipsi congruam sustentati-
onem habeant, infra de ec. edi. 3. ca. 3. & intelligebat
Ala. quod supra dixerat in ecclesia, quæ causa priuata
utilitatis non cõceditur, & cuius bona sunt pauperum:
secus in præbenda, quæ clerico pro suo seruiçio tantum
conceditur, quæ ipso contradicente diuidi non poterit,
licet quod sibi superest, teneatur in pias causas expen-
dere. Idem Vin.

ADDITIO.

Aedi. Ibi vide gl. & ita videtur, & de reb. ecc. non alie. ca. 1. per
gl. & Io. And. eod. tit. c. 1. per gl. & Io. And.

S. N. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Onus præbende vacanti possunt honestum prælatus, & capi-
tulum imponere.
- 2 Missas peculiare ex deuotione possunt audiri, non tamen licet
omitti feriales.
- 3 Confirmatio papæ necessaria, ubi non tenet actus inferiorum.
- 4 Fructus præbende per annum canonicus decedens legat ex
consuetudine, & non sit probabilis.
- 5 Pacta an, & quando à confirmatore mutari queant.
- 6 Confirmatio ex certa scientia quando facta videatur.
- 7 Assidue, quomodo exponatur.
- 8 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 6.
- 9 Pro non adiecta dies neque conditio, & quando habeatur.
- 10 Additio glossarum.
- 11 Missam celebrando pro pecunie receptione peccat, non tamen
committit simoniam, nisi in casu, & quo, nu. 9. in fi.
- 12 Operas suas vendere, vel locare clericus ubi, & quibus casib.
liceat, & quas.
- 13 Pro anniuersario relinquere, vel dare certos redditus an liceat,
& nu. 10. & qua forma, nu. 10.
- 14 Conditionem apponere rei sue donatori quando liceat.
- 15 Onus quando annectitur rei spirituali, vel temporali, transit
ad successores cum ea.

C. A. P. XI.

- 1 **Significatum.** Casus. pnt t. prælatus, &
capitulum præbende va-
canti honestum onus im-
ponere, ad quod præbendarius teneatur, dicit Hof. q.
duæ sunt partes, in prima tria ponuntur, & petitur con-
firmatio, in 2. petitum, prout conuenit, confirmatur, se-
cunda ibi, quam si quidem [De santa M.] licet missæ pe-
culiæ ex deuotione possint audiri, non tamen licet
propter illas omittere feriales, j. de cele. Missi. quidam
[Infrimite] de cleri. non resi. c. vno, lib. 6. [Dimittere]
si exponis, idest renuntiare, contra s. de renun. admo-
net. Si dieis, i. se absentare, contra s. tit. 1. relatum. Sol.
hoc de priuile. vel consue. vel temporalia huius præben-
dæ spectabant ad hunc conuentum. ad hoc de priuile.
nolentes, ad fi. lib. 6. vel dic, q. non tenebat constitutio
facta sine diocesani consensu, ideo fuit necessaria con-
firmatio papæ, sic sup. de consti. cum accessissent, secun-
dum Hof. [Anniuersarium] idest fructus t. illius præbe-
dæ recipiendo per annum. forte erat ibi consuetudo, q.
canonicus decedens posset fructus præbende suæ, cui
ueller legare per annum, hanc consue. capitulum noluit
ad hanc præbendam extendi. Phi. propter onus, quod

incumberebatur præbenda. graue enim est vnum sentire
onus, & alterum emolumentum, Goff. credo, q. habue-
rit in textu, Legare. illa vero consuetudo approbatur
olim, de testa. ad hoc 2. in prima compil. & in secunda.
inf. eo. tit. de testa. c. 1. & hodie in Extrau. Io. Suscepti,
& vide q. in regula. nemo pot. plus [Institutionem] id-
est constitutionem, vel i. præbendæ collationem, vt in
prin. & no. Eg. q. non dicit pactionem, vel conditionem
3 [Eatenus] papa t. hoc mutauit de ordinatione facta per
capitulum primum: quia ubi dixerat, Missam de sancta
Maria, Papa dicit, Missarum solennia, & ubi dicebatur,
q. nō posset dimittere, Papa addidit, causa voluptatis,
& c. non credit t. Inn. q. si aliquid esset in pactis a iure
tolerabile, quillud posset à confirmatore mutari. sed hoc
non proprie mutatio, sed interpretatio. Alij dicunt, q.
si pacta respiciunt religionem tantum, vt hic, mutari
possunt, etiam si sint licita: sed si respiciunt temporale
commodum, non licet superioribus ea mutare, si sunt
licita, & hoc placet Hof. auctorizante ecclesiastico iu-
dice, ad quem spectat executio vltimarum voluntatū
inf. de test. nos quidem, & commutatio votorum, infra
de voto. ca. 1. saluo semper, quod habes in Clem. de re.
do. quia contingit [Confirmamus] ex t. certa scientia,
vt patet per sequentia [Assidue] alias puniri potest. 9. i.
dist. clericus. vltim. & expone hoc verbum, vt dixi s.
de offic. archipresb. c. 1. [Honestate] quia forte non de-
ceret eum celebrare cum vilibus vestimentis, vel cum
calice aereo, secundum Inn. [Hoc] scilicet obsequium di-
uinarum, & seruitium ecclesiæ. ¶ Prima t. gl. arguit,
alle. duo iura, in contrarium alia duo, & soluit, & oppo-
nit. Secunda querit, arguit, & soluit. ¶ Tertia arguit,
alle. 6. iura, & vnum in contrarium alleg. & soluit. ¶ In
6 t. gl. 1. ibi. §. 2. vide de vsuris, quanto, super vltim. gl.
[& ibi, usufructu] vide hanc, & se. de præsc. auditis, su-
per gl. 2. [& ibi, hæres & putæ] si vsq. ad certum tempus
instituantur hæres, habetur dies pro non adiecta, & idē
7 de conditione impossibili. ¶ In t. gl. 1. ibi, significasti
vbi de hoc & c. 8. q. 3. in summa, & 100. d. in ea synodo.
[& ibi, intellige] secundum Vin. [& ibi, subiret] concor.
quod no. de magis. c. pe. in fin. vlt. glo. [& ibi, apposita]
cum talis conditio, vel modus spiritualis sit: ad hoc de
rerum permut. ad quæstiones, & hoc placet Goff. & Ho-
stien. [& ibi, institutio] ita debet stare propter id, quod
sequitur, & ita erant in antiquo apparatu Vincentij [&
ibi, cap. ult.] & q. 1. iudices. vbi de hoc in glo. consum-
ptus [& ibi, cum in ecclesiæ corpore] & 23. dist. his igitur,
& 21. q. 2. c. vlt. [& ibi, committit] non tamen cele-
bret illa intentione, vt pecuniam recipiat. tunc enim
grauiter peccaret: licet symoniam non committeret.
Tan. de hoc j. de cler. non resi. c. vno, lib. 6. in fi. pe. glo.
8 [& in fi.] de hoc t. per Ros. j. quod tempus præben. sit cõ-
feren. S. restat. per Ray. in summa, de symo. §. sed nun-
quid sacerdos, & per Hof. in summa, de symo. §. quali-
ter, ver. & sunt hæc in ar. & Inno. & Hof. de hoc no. ne
præ. vi. su. c. 3. dicentes, q. intitulatus nullo modo ven-
dere pot. parochianis operas etiam obtentu sumptuum,
de con. di. 1. sufficit: alias committit symoniam, de sy-
mo. suam, & si eger, cogantur parochiani offerre, vel as-
signare, vnde sustentari possit. 16. q. 1. statuiamus. 32.
dist. præter hæc, ar. de ec. edi. ad audientiam. 1. & de cõ-
secra. eccl. cum sicut: vel vt dicam inf. de parochijs, vt
dominiciis. Si vero extra parochiam locet, & est omni-
no pauper, secundum Hostien. & si non liceat locare
diuinas operas, potest tamen locare corporales. i. pot.
se astringere ad morandum cum aliquo domino ad
tempus, & seruiendum sibi in licitis, vt scribere, dicta-
re, pueros informare, illum associare, vel similia, quæ
fieri possunt, saluo ordine, de symon. ne dei. & sic lice-
bit in genere, quod non licebit in specie, de iure pa-
tro. ex literis, de concess. præbend. constitutus, vel quod
tutius

tutius est, excipiat ab hac generalitate non solum mente, sed verbo spirituales operas, quas alteri parti sine precio potest ad idem tempus gratis promittere. sed caueant, ne contractus inuicem censeantur, de rerum permutationibus, & putat Innoc. q. sic possit locare diues, & pauper, ut pro mansionem, quam facit in ecclesia, vel pro alijs seruitijs, vel pro recompensatione dānorum, quæ sustinet occasione illius more, nō pro diuinis officijs recipiat precium. Sed tamen nunquid licet pro anniuersario relinquere, vel dare certos redditus, ut de illis fiat anniuersarium? Inn. v. placuisse, q. non: quia illud officium anniuersarij spirituale est, licet meritorium sit constituere certos redditus per illos, qui debent facere anniuersarium, ad ipsum faciendum, & sic intelligatur hæc decre. sed conuenire, da nobis tantum, & nos omni anno faciemus anniuersarium, hoc non licet his, qui habent aliunde sumptus, sicut cum. Nec ob. hæc decre. per id, quod prox. dixi: quia hoc fuit hic constitutum ab his, qui poterant: sed donator redditum clericus, vel laicus hoc nō posset. Nec ob. q. licet donatori rei sue conditionem apponere: quia illud verum de temporali, non de spirituali, quam non potest apponere, excepta redemptione captiuorum, quæ potest apponi. 10. q. 2. hoc ius. 12. q. 3. aurum. istud dictum non placet ibi Host. qui dicit, q. Innoc. contradicunt iura, quibus nititur respondere, & quia si verum esset, infiniti essent simoniaci, & multæ ecclesie per hoc laquearentur, cum quotidie sic relinquantur anniuersaria: fatetur tamen, q. si ex spirituali pacto dentur certi denarii pro certo numero missarum dicendarum, committitur simonia. Aliud test. q. nō onus annexitur rei spirituali, vel temporali, ut hic cum suis concord. quia res transit cum onere. de decimis, pastoralis, de do. cum dilectus, de Iude. c. 2. & si non adimpleatur, potest res reuocari, ut in prædictis iuribus. tutius tamen esset sicut Host. ita dicere, Relinquo tali ecclesie 10. li. annuas super tali domo, vel ducentas lib. ad emendum 10. lib. annuas in anniuersario meo, & inter illos tantum, qui intererint, & officiauerint, diuidendas, sicut consuetudinem ecclesie, & rogo prælatum, & capitulum illius ecclesie, ut anniuersarium meum faciant, sicut decet. ¶ In gl. 1. in fi. ¶ & de ele. si religiosus. 2. resp. li. 6. ¶ In gl. pe. ibi, mortali ¶ vel si p. somnium pollutus esset. 6. dist. c. 1. Inno.

ADDITIO.

¶ Plus. Et vide gl. & Io. An. in c. præsentis, de of. ord. lib. 6. & an idem de distributionibus, vide Io. And. in c. 1. de cle. non res. lib. 6. in nouella.

SUMMARIVM.

- 1 Præsentatus a religiosis est exemptis in eorum ecclesiis nullus instituetur, nisi prius assignetur ei congrua prouentuum portio. Quod non facientibus, quid agatur, num. 2.
- 2 Vicarij perpetui sunt, & rectores instituti in ecclesijs monachorum, neque possunt per monachos remoueri. Præsentia episcopi magis timetur,
- 3 Episcopalia iura in quibus consistant. Decretalis hæc quando locum habeat, conciliatur cum prima, de immu. ecc. nu. 7. in fin.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5. In traditionibus rerum quodcumque pactum fit, id valet.
- 5 Additio glossarum, & nu. inferioribus. Hospitalitatem exercere qui ex decore, qui ex debito clerici teneantur, & num. 7.
- 7 Ecclesia tenuis quæ dicatur.
- 8 Religiosi quod ius tam in spiritualibus, quam in temporalibus habeant in ecclesiis, quas habent, & quod in clericos ipsarum, siue sint absque populo, siue parochiales, & n. 9. 10. & 11. episcopo in quibus ab eas obnoxij sint, ibid.

In eis, & earum clericos quid iuris episcopi habeant, ibid. & concedi queant, ibid.

- 9 Grangia quid, & nu. 11.
- 10 Episcopalis ordinis quæ, ver. omnia, quæ. Hæc non potest a se episcopus abdicare. Religiosi etiam habent ab episcopo, cui subsunt l. diocesana, num. 11.
- 11 Ecclesiam episcopus si conferat alteri episcopo pleno iure, omnia sunt etiam ordinis episcopalis translata. Consensum si nolit episcopus præstare, superior aduendus. Dos ecclesie si sufficiens data non erit a patrono, vel desinere esse sufficiens, episcopus coget sufficienter eam dotare, & qualiter, & datam diminui non permittet, circa fi. Præsentatum a patrono quo casu hic non instituet episcopus, & supra, num. 1.

CAPVTV XII.

De monacis. Casus. ad t. præsentationem religiosorum in ipsorum ecclesijs nullus instituetur, nisi si prius ei congrua portio prouentuum assignetur. nō diuiditur, & dic. (Monacis) exemptis, & non exemptis, & consuetudo huic decre. contraria non valet. j. eo. c. 1. li. 6. & idē in quibuscumque religiosis. j. eo. in Lateranē. (Vicarios) perpetui sunt, & sunt rectores, nec possunt per monachos remoueri, quod dic. ut de capel. mo. c. 1. lib. 6. (Grauant) sup. in tantum (Coram te) ut per id magis timeant (Assignatum) si monaci hanc portionem assignare nollent, elapsis 6. mensibus episcopus ordinet ecclesiam, de sup. neg. præ. sicut T. & G. Inn. & Hof. Sed hodie diocesanus ad hanc assignationem faciendam statuet eis terminum, infra quē si nō fiat, præsentatum admittet, & postea faciet hanc assignationē, in qua taxada in pluri, vel minori nō debet excedere, quod dic. ut in conci. Vien. de iure patronatus. ut constitutio (Episcopalia) quæ consistunt in proc. debita visitati episcopo, in cathedra tico, & si. de quibus de offic. ord. conquerente. In ecclesijs ergo, in quibus monaci hæc onera subire consueverunt, nō habet hoc locum, sed quod dicitur in prædicto concil. 2. rñ. (Congruentem) sic supra de rescriptis, cum adeo, & j. eo. cum sicut, in quibus de hoc sicut Host. ¶ Secūda t. gl. tractat, quomodo monaci interdum ex concessione episcoporum, interdum ex fundatione habent ecclesiam quod ad temporalia, interdum ius patronatus tantum, & subdit, quo casu locum habeat hoc capitulum. ¶ In t. gl. secunda ibi, in traditionibus sequitur, rerum quodcumque pactum fit, id valere manifestum est. ¶ In t. gl. prima, ibi, clerici præcipue (Tullius lib. 2. de off. Doctorum valde est patere illustribus hospitibus domos virorum illustrium (& ibi, tenentur) solito tamen, & congruenti modo, quia non possent omnes recipere, Inno. Phil. supra, de elect. dudum. 2. ad finem, allegabat t. illā ecclesiam esse tenuem, quæ nō poterat honeste procurare prælatum, nec hospites recipere, ut hic, & de sup. plen. negligētia prælatorum. c. 2. Concludebat autē per id, quod debebat esse ditissima, cum omnes hospites in distincte recipere teneatur. 42. dist. quiescamus, & domus clericorum debeant esse communes, ut præ. c. ult. quod alleg. glo. & diuitiæ sunt bonæ ad bonum usum. 30. dist. hoc scripsimus. In priu. allegat sufficere, q. habeat necessaria, quæ necessitas restringitur ad victum, & vestitum. 12. q. 1. episcopus. Soluebat, hæc omnia consideranda sicut qualitatem personæ, & situm ecclesie. Ad primum. 41. dist. cogantur. de secundo exemplificat, quia minus sufficit existenti extra vias communes, quam in vijs, dicit etiam consuetudinē prouinciæ sequendam. 4. dist. erit. 29. dist. c. 1. & vide quod dicam inf. c. cum sicut, super ver. quantitate (& in fi.) Non obstat infra de immunitate ecc. c. 1. quia hoc de charitatiua, illud de violentia, sicut Host. & not. idem de supplenda neg. præ. c. 2. in gloss.

gl. tenetur. ¶ In gl. 2. in prim. de materia t. huius gl. ali qua, quæ tractabant hic Inn. & Host. infra eo. in Latera nen. infra supplebo. [& ibi nihil valet immo valet quod ad ius patronatus, inf. de iur. pa. c. vno. li. 6. [& ibi. q. 2.] vbi de hoc in summa, & ibi ad litera habetur, quod de hoc no. 10. infra de capel. mo. c. 1. habent tamen eo ca su custodiam ipsorum ecclesiarum vacatium, de ap. bo na, de off. or. cum vos, fm Inn. & Host. infra eo. in Late ranen. plus dicunt, q. si in fundatione sibi retinuerunt dñum rerū ecclesiæ, quod ibi ponet Abb. & remouebit ad velle presbyterum, vel monachū, si ecclesia non esset parochialis, ad hoc infra de sta. mo. cū ad monasteriū, ver. tales, de priuil. c. 1. ad fi. lib. 6. talis tñ presbyter dēt episcopo de spiritualib. rñdere, licet non habeat paro chiā, nec sit perpetuus, s. qualiter celebret, officiet, & or net ecclesiam, & his similia. curabit ergo illam episco pus quo ad spiritualia, & quo ad presbyterū, & familiā, si quam habet, vt eis prouideat, vel prouideri faciat de sacramentis ecclesiasticis, vt pñia, eucharistia, & si. ar. 10. q. 1. c. 1. & 2. & per totum. alias si talis ecclesia nō ef set infra limites alicuius parochiæ certæ, quis expedi ret ista, cum in tali ecclesia nec presbyter familiæ, nec familia subsit presbytero. Est ergo necesse, q. ibi de die cesani licētia presbyter habeat curam familiæ, & alius presbyter curā sacerdotis, vel aliter prouideatur eis, vt quisque confiteri possit proprio sacerdoti, fm Host. eo 9. verò casu, quo t. ecclesiam nō hñtem populū ep̄s dedit mon. in vsus proprios, putat Inn. q. monaci ad libitum sine episcopo ponent, & reuocabunt vicarium, & sic in telligitur de dona. consultationibus, & mon. intelli gitur prælatus illius ecclesiæ, vel potius ecclesia donata intelligitur locus priuatus, vel administratio, vel gran gia monasterij, de cōfir. vti. vel inuti. porrecta. infra, de cen. c. si. per quā dicit, q. nec procuracionem dēt, & tñ fa tetur cū Inn. q. sacerdos, qui pro tpe fuerit, de spiritua libus rñdebit ep̄o, & licet mon. hoc casu, quod superest de fructibus, sibi possit appropriare, dēt tñ ecclesiam in statu pristino conseruare: vt. sibi sint tot clerici nume ro, licet nō perpetui, vt esse consueuerant, fm Inn. & sit ratio fm Host. quia cultus diuinus, &c. de constit. c. pe. nec status ecclesiarum, &c. de sup. neg. præl. c. 2. Hoc aut dicunt verum, nisi expresse sic fuerit cōcessa, q. illā sibi appropriet clericis electis, de dona, pastoralis. Alij contra. s. quia non posset episcopus sic concedere, cum id non prospiciat meliora, de his, quæ fi. a præ. tua. Di cit Host. q. prima opi. vera, vbi subest iusta causa. secū da, vbi nō subest. dicit aut, q. esset ad id iusta causa pau pertas religiosorum. 93. dist. diaconi, vel vt labores im priorū iusti edāt, ne cle. vel mo. relatum. dicit autē Inn. q. si illa ecclesia est collegiata, oportet, q. prælatus, & clerici essent perpetui, nec possent ab abbate sine iusta cā remoueri. infra, de sta. mo. c. 2. immo si delinquant, non corrigit abbas, sed inquireret, & episcopo refert, ar. de off. arch. c. 1. Dicit Host. nullā in hoc iurisdictionem attribuendā abbati, licet denunciare possit episcopo. nā minor index, immo nec episcopus solus examinat crimi nales cās clericorum. 15. q. 7. episcopus. de hoc de offi. or. quato. & de off. arch. ad hoc. nec mirū, si facilius pu niatur monaci, q. clerici, intra de simo. per tuas. vbi tve ro ep̄s concedit monacis parochiales ecclesias simplici ter, non pleno iure, & in vsus proprios, vel et papa, nisi aliud dictum sit, necesse hēt in ea abbas auctoritate ep̄i instituere rectorē, vel ad minus vicariū perpetuū, q. nec pōt exinde sine auctoritate ep̄i remoueri. s. de sup. neg. præl. c. 2. & infra eo. extirpanda, & inf. de priuil. pasto ralis, vbi de hoc verum si pleno iure concedatur, tunc Ab. quasi vicarius ep̄i potest in tali ecclesia presbyterū ponere, & curā animarū ei cōmittere, & ipsum pp ma lam administrationē remouere. inf. de accusa. qualiter. 2. si criminaliter accusetur, per ep̄m audietur, vt not. s.

& sic intellige 16. q. 7. visis, vbi dicitur, q. piacula sacer dotū per ep̄m puniuntur. oia, quæ et episcopalis ordinis sunt, sicut est altarium cōsecratio, collatio ordinum, & similia, per episcopū ibi fiēt fm Inno. quod die, vt le. & no. s. de præs. veniēs. Itē fm quosda episcopus ipsam poterit visitare, ar. infra de cē. cū venerabilis, & c. vene rabili. nā licet spūalia cōcesserit abbati, vñ tñ sibi visita tionē seruasse, quod die, vt no. j. de don. pastoralis, ma ximē si Abbas negligens sit, vel dic, q. vterque habet vi sitationem, & si cōcurrant ambo, episcopus præsertur, nisi aliud obtineat de cōsuet. spūali, sicut in archi. & alijs prælatis, qui subsunt episcopo. exēplū in aliquibus re gionib. reperitur, & qd dicit c. 16. q. 2. c. 1. loquitur tñ in distinctione, nec trahendū est ad alia, fm Inn. in hoc et casu presbyter abbati in spūalib. respond. bit. Si quæ ris rōnē, quare prædicta remaneant penes ep̄m, cū ple nō iure transfulerit ecclesiam in abbate et exemptū, rñ quia nulla ecclesia est, in qua non oportea fieri ea, quæ sunt ordinis episcopalis, nec ista potuit episcopus a se abdicare, ar. ff. de off. prę. legatus, et si dicas, q. potuit, ad minus nequiu it ea in abbate transferre, nec in mino rē episcopo, vt patet in eo, quod sequitur, & no. infra, de consec. ec. aqua. Iustius ergo est, & æquius, q. potius ad propriū, q. ad extraneū episcopum recursus in talibus habeatur, arg. inf. de testa. cum in officijs charitatis, in 1. prin. ¶ Quid t. ergo si episcopus conferat ecclesiā alteri episcopo pleno iure? Resp. hic potest dici, quod omnia sunt trāsata, dummodò donatio alias rite facta sit fm canonicas functiones, inf. de his, quæ fi. a prę. tua nos. & c. pastoralis. sin autē nō concedat episcopus ecclesiā in vsus proprios monacis, sed vt alias sit eis subiecta, obti net quod le. inf. de don. pastoralis. Est et no. q. vbi mo nasteriū ecclesiā edificat, non licet ei instituere, q. eam hñt pro prioratu, monasterio, siue grāgia, vel q. ea, quæ dabuntur ei, ad proprietatē monasterij deuoluantur, & est ratio, quia capella monasteriorū subiecta sunt ep̄is. l. diocesana, vt s. de off. or. cōquerente, nec licet adifica tori episcopalia iura minuere per quodcunq. pactum, vel lege et denotationi impositum. s. de pac. accepi mus, & duobus c. se. 10. q. 1. c. 2. & se. & c. nouerit. sed si esset grāgia, vel prioratus monachorū, siue monasteriū, minuerentur iura episcopi, quia nō subessent ei, l. diocē sana. 16. q. 1. cū pro vtilitate. inf. de cē. c. si. igitur, si hoc facere voluerit, non per se, sed de consensu tñ ep̄sco pi hoc faciat. 10. q. 1. c. 1. qui si consentire noluerit, nec iustā cām non cōsentiēdi habeat, erit superior adeun dus, inf. de iure patro. nullus, fm Inn. cuius est quasi hec tota gl. [Et in fine] fm Vin. Tu dic breuiter, aut religio si habet solū ius pattonatus in capella, aut solam insti tutionē quo ad regimen ecclesiæ, aut plenū ius instituē di et quod ad curā populi, & aut solēt hæc onera suppor tare, & in his casibus non loquitur decre. ista. aut habet eā pleno iure quod ad temporalia tantum, aut etiam quod ad spiritualia, & regimen ecclesiæ concedendū, sed nō regimen populi, vñ ad illud recipiēdū præsentant il lum episcopo, & in his casibus pōt hñe locum hoc capi tulū, de primo, & secūdo patet, cū solū sunt patroni, vel cū ad alterius pñtationem solum instituūt, nil dēt hñe de redditibus ecclesiæ, nisi forsan certus census institu tus esset a fundatore. j. de iure patro. præterea. 18. q. 2. Eleuterius, nec mirū, nā nec hoc liceret episcopo: mul to minus abbati. inf. eo. extirpanda. 10. q. 3. quia cogno uimus, & c. se. & q. 2. cap. 1. & procedit hoc, vt videtur, siue possessiones plenē fuerint translata per mon. adifi cantem in capellā edificatā, siue retento dominio per adificatē trāsferatur in adificatam vile tantum, & il las teneat sub certa pñsione reddenda patrono, vel non reddenda, nā nec illa augebitur. vbi aut certi redditus, & pñsiones assignantur ecclesiæ per patronum, de quibus certā partē assignat ecclesiæ pro dote, aliorum omniū domi-

dominium directum & utile penes se retinens; hæc, si dos assignata sufficiens est, non sustinebit episcopus, q̄ diminuat a patrono. & si non est sufficiens, vel incipiat esse nō sufficiens, cogendus est patronus de bonis, quæ penes se retinuit, vel alijs ecclesiam sufficienter dotare, j. de conse. ecc. cum sicut, & ar. j. eo. cum secundū, quod si nolit facere, præsentatum episcopus non instituet, nisi fiat assignatio. & sic potest hic intelligi. Dicunt tamen aliqui non male s̄m Inn. q̄ vbiunque ex propria fundatione aliqui habent ecclesias, possunt exigere rationem temporaliam, & augere censum, ita tamen, q̄ semper rectori remaneat congrua sustentatio, hic, & j. co. extirpanda. De tertio casu planum est, q̄ non loquitur decre. quia in illo non fit aliqua præsentatio episcopo. De quarto patet in cle. de iure patro. c. ult. §. sane. in duobus ergo ultimis optimè procedit, in quorum utroque fit præsentatio episcopo, & monachi nō subeunt onera, vt prædixi.

S V M M A R I V M.

- 1 Dignitates, vel personatus, quis plures in vna, vel diuersis ecclesijs non potest habere.
- 2 Quod est contra omnia iura, & congruam locutionem. Dignitatem, canonicam, & præbendam potest quis habere ex consuetudine, non plures.
- 3 Assiduitas pro continua residentia.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3.
- 5 Honores duos quis eodem tempore in duabus ciuitatibus non geret: si simul deferuntur, potior est originis causa.
- 6 Originis causa præfertur.
- 7 Additio glossarum.
- 8 Officijs in eadem domo duorum non se impediuntibus quis potest seruire.

CAP. XIII.

Ad hæc

Casus. Plures † dignitates, vel personatus in vna, vel diuersis ecclesijs q̄s habere non potest. ponit dictū, cuius rationem subdit ibi, Cū singula [Omni rationi] ad idē s̄. c. 3. vnde dicit, omni. nam est hoc q̄ naturam cōgruæ locutionis, qua dicere cōpellemur de canonico, qui plures tenet canonicas, canonici venit. Petrus. Item contra rōnē naturalis iuris humani primū, qd̄ requirit, q̄ vnus vnica hēat coniugē carnalē; ergo & spūalē. & est contra rationem iuris can. quod patet, & ciuilibis, vt no. j. c. proxi. [Dignitates] dignitatem, canonicam, & præbendam potest, si hoc habeat consuetudo, s̄. de rescr. eam te. qd̄ dic vt j. de consue. c. 1. lib. 6. [Personatus] idē in præbendis, saluo eo, qd̄ dixi s̄. tit. prox. c. 3. Gof. (Assiduitatē) i. cōtinuā residētiam, Egi. hoc totum cadit in c. seq. vbi est signū. ¶ Prima † gl. arguit, all. tria iura, & ad tex. inducit duo similia. ¶ Secunda gl. alle. concor. ponit ius nouū, & inducit tria similia. ¶ In † gl. 2. ibi. §. ult. vide de cler. cō. qd̄ a te. super ult. gl. (& ibi. §. præscriptio) eodē tpe nō gerit quis duos honores in duab. ciuitatibus. ¶ & si simul deferuntur, potior est originis cā. ¶ In † gl. 1. ibi, vt ibi) & hic (& in fi.) ad id, quod de vna dicit, videbatur contra. s̄. de oper. lib. 1. antep. vbi libertus seruit duobus dominis in eadem domo: sed illud quod ad officia, non ad diuersa, nec se impediunt, Host.

S V M M A R I V M.

- 1 Dignitates plures habens, alterā eligere, & alteram dimittere compellitur.
- 2 Regulariter, pro canonicē.
- 3 Burdegalen. & Tolosana ecclesia an sint regulares.
- 4 Additio glossarum, & num. 3.
- 5 Optio retinendi vnum ex duobus beneficijs obtentis non habet locum in regularibus, & quando habeat locum in secularibus, num. 3.
- 6 Regulares non habent proprium.

Præterea.

Casus. Habens † plures dignitates, alteram eligere, alteram dimittere compellitur. & narrat casum, quem corrigi mandat, ibi, mandamus. erat in prima compilla. de exc. prælat. (Constitutus) de facto, & contra omnem rationem, sup. cap. proxi. Host. (Regulariter) id est canonicē. 3. dist. canoni. promittendo prælati suis obedientiam, vt debuit, secundum Gof. secundum quem ambæ istæ ecclesiæ sunt seculares, Host. contra dicens, quod ambæ sunt regulares, & sic non sumitur argumentum quod regularis posset esset in ecclesia seculari, Archid. ¶ In † gl. 1. ibi. c. 1. j. & secundo, vbi de hoc. & 16. quæst. septima in noua (& ibi, quorūdam) & ibi de hoc, & sup. de vita, & honesta. clerico. Deus qui (& ibi, esse potest) etiam de voluntate Abbatis, & conuentus, supra de electio. constitutis, secundum Innocen. qui etiam dicit, q̄ hic dicitur de optione danda habere locum in religiosis, qui non habent proprium velle. 12. quæst. 1. non dicatis, & quod hic dicitur, fuit de gratia; quia vltimum tantum, quod receperat, & recipere potuerat de auctoritate primi prælati, tenere debeat. 21. quæst. 2. si quis iam. ¶ In gl. 1. ibi, iura) quæ hodie † locum habent in casu, inf. de rescript. gratia, lib. 6. & possent etiam locū habere, cum secundum beneficium est minus. & vilius, secundum Hostien. qui dicit æquum in scholis: fatetur tamen in iudicijs, & in curia simpliciter teneri decret. de multa, & ibi etiam de hoc super 3. gloss. in fi. (& ibi, cum enim) secundum Lau.

S V M M A R I V M.

- 1 Ad ecclesiam secundam electus si nolit primam dimittere, eligentes poterunt resilire.
- 2 Ecclesia vnus debet esse rector & caput, & ratio, & semper vnus præest alijs, licet plures ibi sint sacerdotes.
- 3 Curam plures animarum insolidum in multis gerunt, sub vno tamen capite.
- 4 Prælati possunt esse plures in vna ecclesia, sed vnus sub alio, & num. 3.
- 5 Collegium pro prælato habetur, eius auctoritas quæ, & quib. modis curam committat.
- 6 Anima subsunt immediatē, & insolidum tribus personis, & quibus.
- 7 Papa super omnes est. Hūc qui nō recognoscit, acephalus est.
- 8 Curam animarum cui committitur a collegio, vel quocunque alio, vel alias eam habet sacerdos, quouis nomine appelletur, quib. casibus censeatur habere curam, ver. & quandoque.
- 9 Curam qui habet, hunc varijs appellat nominibus, & quibus, ibid.
- 10 Ecclesias plures vni non licet habere regulariter, exceptis casibus, & quibus.
- 11 Ab electione quo casu hic poterant electores resilire, in fi.
- 12 Contra factum suum venire quando liceat, ibid.
- 13 Epilogus, & additio glossarum.
- 14 Damascus iuriscon. citatur.
- 15 Facti species quæ huius decretalis, & num. 4.

CAP. XV.

Cum non

ignores] Casus. Si electus † ad secundā ecclesiam, dimittere nō lit primam, eligentes poterūt resilire. & pro exordio ponit mādātī cām, secundū mādātū ibi, Cū igitur. 3. Soluit obstaculum ibi: q̄ si [Ignores] alias ignoretis, & male, q̄ loquitur vni, & j. dicit, facias, s̄m Host. [Sacerdotis] vnus † ergo debet esse in ecclesia, qui curam habeat animarum, & qui sit dux & rector ecclesiæ. 7. q. 1. in apibus, nec sint duo capita & c. Io. And. super 3. Decre. D de

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

de offi. or. quoniam. Sed contra, quia quandoque vidimus in vna ecclesia plures sacerdotes in solidum curam gerentes, Vt in Paduana, & in multis alijs ecclesijs parochialibus, cathedralibus, & cōuentualibus, & in diffusis parochijs. Solutio. hoc non obstat. quia semper ibi reperitur alius, qui præest sacerdotibus, & parochianis, vt episcopus. & si sit aliqua, quæ prælatum non habeat, habet tamen collegium, de offi. ord. irrefragabili, ad cuius esse non requiritur, quod sit ibi prælatus. ff. quod cuius. vni. l. 1. de excess. præla. dilecta. Item secundum Innoc. bene licet in vna ecclesia esse plures prælatos secundum diuersa, vt Archid. qui præest in his, quæ ad iurisdictionem pertinent, archipresbyter in alijs, & sic de cæteris. Non enim est contra ius, quod in ecclesia sint plures prælati, sed vnus sub altero, sicut episcopus est prælatus in omnibus ecclesijs sibi subiectis: & tamē singulæ habēt singulos prælatos. Est autem hoc ideo, quia vna potestas est sub alia. Sed † vt dixit Hostiens. tres sunt personæ, quibus omnes animæ sub sunt de iure immediate & in solidum, scilicet papa, episcopus, & curatus, de officio archipresbyt. cap. fin. & sic quantuncunque inueniantur pares in ecclesia, semper vnus præest vni, saltem papa, qui super omnes est. nona quæstio. 3. cuncta per mundum, & cap. per principalem, quem qui non recognoscit in caput, acephalus est. 93. distin. nulla, & hæreticus. 22. distin. capit. 1. ergo semper reperitur prælatus in ecclesia saltem collegium, quod præest singulis. & singulorum excessus corrigit, vt in prædicta decret. irrefragabili. §. excessus. & quandoque ipsum collegium committit curam animarum, quibus vult, & quando vult ad tempus ipsos etiam remouendo, & alios ad id præficiendo, quando placet, qui nec propriè prælati dicuntur, nec habent curam animarū, sed collegium secundum Innocen. nec cadit in constitutionem, de multa, infra eodem, vt ibi dicam in gloss. sciendum, ad fin. quandoque verò datur in perpetuum a capitulo, vel quocunque alio, vel etiam hoc ipsum est de consuetudine, quod quicumque sacerdos est in ecclesia, habet curam populi, nec ab illa potest sine causa remoueri, & tunc videtur secundum Innocen. talem sacerdotem censendum iure sacerdotis curam animarū habentis, siue dicatur rector, de don. consultationibus, siue vicarius, de officio vica. ad hæc, de præf. constitutus, siue dicatur persona, de rescriptis, ex parte. ad hoc C. de emācip. l. 1. & secundum Hostien. adde quod not. de restitutio. in integrum, tum ex literis. 1. resp. [Nuncius] idest procurator, Pet. [Contendit] quod regulariter † nō licet, casualiter licet in casibus not. per Ber. de electio. dudum. 2. & hic per Innocen. per Goffred. de atate, & qualita. eam te [Locum] si intelligas locum pro præbenda, dic, quod præbendæ requirebant residentiam, supra tit. 1. capit. fin. Innocen. [Consenserint] verbis exprimendo consensum, sed non eligendo, & sic nullum contrarium secundum Host. vel secundum Innoc. a prin. iste presbyter noluit consentire, nisi haberet vtranque, postea mutato proposito volebat, sed illi nolebant. & ideo dicit, quod cum illorum scādalo &c. vel secundum Hostien. poterant electores resilire: quia superior illius prælati a prima ecclesia nolebat illum absolueret, & licuit eis contra factum suum venire: quia tale erat, in quo dispensare non poterant, nec illud sine peccato seruare. vide quod dicam de const. præben. cū super. in gloss. ex confessione. ¶ Tertia † gloss. obijcit, & soluit. ¶ In gl. pen. ibi, horrendus] infra de reg. iuris, quod semel [& ibi, recedere] ad hoc sup. tit. 1. relatum. Dama. hoc tit. q. 7. dicit aduertendum, quis possideat, vt dicit regula in pari. j. de reg. iuris, lib. 6. [in fine] vel intellige, quod archipresbyter, & clerici habebant super se prælatum, forte plebanum, quo mortuo elegerunt istum presbyterum, qui volebat vtranque retine-

re, vnde discordia orta inter partes, delata est ad papā, qui mandat, vt sequitur in litera.

S V M M A R I V M.

- 1 Ordinato per episcopū ad sacros absque titulo, & nemine presentante successor compellatur in necessarijs prouidere, donec titulum habeat, & quare, num. 10. & quo casu ordinator, si resignauit episcopatum, vel est depositus, num. 11.
- Diuisio constitutionis.
- 2 Viuere, non luxuriari licet ex patrimonio Iesu Christi. Prælatus, qui appropriat sibi fructus communitatis, quæ considerare, & qualiter eos debeat expendere. Nomen bonum & pulchrum filiis imponendum. Vel, pro idest.
- 3 A mendacio cauendum. Culpa cum culpa hic non compensatur, & quare, remittit. Ex genere infertur hic species.
- 4 Examinari non debent ab ordinatore ab alijs episcopis presentati, nisi in casu, & quo. Citatio legitima quo casu hic sufficiat, quomodo cōparente citato procedi potest ad examinationem & condemnationem. Collatio beneficiorū non faciēda, non citatis his, quos res tægit.
- 5 Ex qualitate personæ, & regionis assignandum beneficium, et num. 5. & 9. Necessariorum vitæ appellatione qua contineantur. In beneficio assignando quod querenda.
- 6 Ordinatos ubi possint ordinatis prouidere de beneficio. Examinatio, an quis idoneus beneficio sit, leuis & summaria videtur sufficere, & quando.
- 7 Literis examinatorum creditur. Episcopus quibus casibus cogatur alicui prouidere, & quādo etiam post resignationem, vel depositionem suam, num. 11.
- 8 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 9. Circūstantiæ personarum, & locorū attendendæ, et sup. n. 5. Modicum dicitur aliquādo si deicōmissum, duplex pōdus auri. Funeris sumptus arbitrandi pro facultatibus & dignitate defuncti, Donare filiofamilias quo casu permissum videatur.
- 10 Additio glossarum, & num. seq. Cultum diuinum fauorabile est augere per clericorū numerū. Successor quare hic cōueniatur ex delicto defuncti, iuncta glossa citata, & quando non, & num. 11. Heredes episcopi quo casu ex quasi contractu, vel maleficio eius teneantur. Manus saepe fallit &c.

C A P V T XVI.

Cum[†] secundum. Casus. Ordinato per episcopum ad sacros sine titulo, & nemine presentante, successor compellatur in necessarijs prouidere, donec titulum habeat. dicit Host. arēga, ex qua elicit fundamentum, in qua ponit causas promulgationis constitutionis nouæ, quā intendit facere, & correctionis iuris antiqui: quare lā commissio, non obedientis comminatio. vel sic, primò ponit exordium, vel arēgam, ex quibus elicit editionem noui iuris, & correctionē antiqui. secūdo ponit facti narrationē, mādaturū, & comminationē ibi, inde est [Apostolū] 1. ad Cor. 9. [Viuere] Hier. † ponderat, quod dicit viuere, nō dicit luxuriari. 44. di. §. 1. [Iesu Christi] s. suo proprio sanguine acquisito. hoc cōsiderare debet prælatus, qui se dñm reputat, & qui cōitatis fructū sibi in totū appropriat, & spāli ter qui in malos vsus expēdit. ad hoc s. e. rō, s. m. Hostiē. [Nominis] nō. fatuū imponere filio malum nomē, Host. qd multū abhorret d. Milantia. dicit. n. q. et si emerentur, imponi dērent bona & pulchra, licet vedita precio cariori [Cum. n.] verba sunt Hie. ad Nepotianum [Sors vel] pro idest [Vere] nō. † cauēdū a mendacijs [Prophe-] ta [ps. 15. Cōserua me dñe [Licet] correctio antiqui iuris, Host. [Ordinatis] ergo in quocunq; ordine, dic vt s. cod.

cod. non liceat. Hostien. quare autem hic non compen-
sentur culpa facientis se sic ordinari cum culpa ordinan-
tis, vide quod dicam post Innoc. de adul. intelleximus,
super gl. pen. versic. fallit [Inde est] ex genere infert spe-
ciem [Subdiaconum] sic supplemus ad decr. s. eod. ep̄s
4 [Præsentante] hic patet, quod t̄ præsentati ab alijs epi-
scopis non debent examinari ab ordinatore; de hoc 9.
q. 2. ep̄scopum, qui a providere eis non tenetur. Si tamē
sciret eos criminosos, peccaret eos ordinando, Innocē.
[Citato] no. casum in quo sufficit, q̄ quis citetur legiti-
mē. quo non com parente potest procedi ad examina-
tionem, & condemnationem, Innoc. [Legitimē] no. con-
tra illos, qui beneficia conferunt non citatis his, quos
res tangit, contra quos est hic, argumē. & s. de ætat. &
qualit. accepimus, de ma. & obed. inter quatuor, de con-
5 tit. ecclesia, Host. [Quantitate] secundum qualitatem
personæ, & regionis, vt plus in Anglia, quam in provin-
cia assignetur etiam personis æqualibus, secundū Hos-
[Necessaria] per hoc intelligo providendum in alimen-
tis, scilicet cibarijs, vestiario, & habitatione. ff. de ciba.
& ali. lega. l. legatis, secundum facultatem ep̄scopi, &
conditiones ordinati. eo. tit. cum alimenta. ff. de vsu &
habita. l. plenum, §. 1. & inf. eo. de multa, Gost. Dicebat
Host. tripliciter quæri de beneficio assignando, quod
dicam inf. eo. c. 1. lib. 6. super verbo, sustentari [Per te]
vel alium, Inn. inf. eo. Si ep̄scopus, cui, in fi. 1. respon. li.
6. [Zamorenfi] quæ cathedralis est. & facit ad ea, quæ no-
tavi j. eo. quamuis. 1. lib. 6. in 7. gl. [Alia] per hoc solui-
6 tur t̄ quæstio, quæ solet de facto contingere. ordinato-
res enim ab ordinatis conuenti nolunt eis in suis ca-
pellis providere, vt ipsi ibi permaneant, & seruiant. ipsi
a volunt beneficium, vbi solent viuere, Vincē. 4. [Scriptu-
rus] comminatio [Examinationem] leuē & summa-
riam, Egi. [Cum hoc] scilicet vt sit idoneus, & q̄ tu sibi
7 negligas providere [Per literas] credi. ur t̄ ergo literis
examinatorum. Sic sup. de renuncia. in præsentia, de p-
batio. post cessionem, de re iudi. ad probandum, de cen-
si. sopitæ, Host. [Compellemus] not. secundum Boa. ca-
sum, quo ep̄scopus compellitur alicui providere: alium
habes de temp. ord. vel non est: alium de fil. presby. ve-
niens: alium de iure patron. pastoralis: alium 82. dist.
8 ep̄scopus; alium habes no. hic in glos. fi. ¶ Gl. sed t̄ qua-
re] obijcit, & dupliciter soluit, & sol. determinat. ¶ Pe-
gloss. in princ. Respondet per obiectionem, & solutionē
cui dat duo similia. Iterum obijcit, & soluit. tertio obij-
cit, & dupliciter soluit. ¶ Vlt. gl. quærit, alleg. pro & cō-
9 tra. ponit opinio. Vincen. demum soluit. ¶ In t̄ glos. sed
quare, ibi. l. vna] vide de sepul. c. fi. in vlt. gl. [& ibi, sed
& si sulceperit, §. 2.] duplex pondus auri dicitur modi-
cum fideicommissum respectu personarum [& ibi. §. 1.]
vide s. tit. 1. quia nonnulli, in 1. glo. [& ibi, filiusfam.]
si filio senatoris permittitur libera p̄culij administra-
tio, etiam donare v̄ permittitur [& ibi, cum tutor] vide
de magist. c. 1. sup. 3. gl. [& ibi, sumptus] sequitur, fune-
ris, arbitratur pro facultatibus, vel dignitate defuncti.
¶ In gl. pen. ibi, licet, in fi.] vide de accusa. de his, super
10 1. glos. ¶ In glos. 2. in fi.] inf. de reg. iur. qui sentit onus.
lib. 6. ¶ In gl. 2. 1. ibi, si cupis] vbi de hoc. ad idem infra
b qui fi. sint legi. per venerabilem, b̄ ibi, & vi vocabuli, Ab-
b2. ¶ In gl. sed quare, ibi. l. 2.] & infra de hæret. accusa-
tus. §. si vero, in fi. lib. 6. [& ibi, Ioannes] de renū. ad sup-
plicationem. & quia fauorabile est augere cultum diu-
num, & sic numerum clericorum, de constit. ex parte,
& quia pauperibus clericis in vita providere potest 16.
quæst. 1. possessiones. & ordinatio sine titulo videtur vi-
ta necessaria concessisse, donec provideat, & quia bona
clericorum sunt pauperum. 16. q. 1. cap. fi. secundum In-
no. addebat Host. alias rationes. Opprobriū Christi
connexio mercedis ad onus, & rō nominis quæ hic &
in principio colliguntur. Item ne videatur ecclesia ip-

sum fraudulenter illaqueasse, arg. 20. q. 3. constituit. 27.
q. 2. de iudicis, de dona. per tuas. Item quia ex suo ge-
nerali officio debet ep̄scopus providere, ne clerici sui
egeant. 10. q. 1. per totum [& ibi, quam necessaria] non
video, in quo puniatur ecclesia, vel capitulum, cum epi-
scopalis mensa grauat. Host. [& ibi, promotione] Di-
cit Host. q̄ t̄ si ordinator resignauit ep̄scopatu, vel de-
positus est, & habet, vnde vitæ necessaria dare potest cle-
ricis a se ordinatis sine titulo, ipse compellatur, & non
successor. & dicit, q̄ sic fuit factum in Ambian. quia si p-
sentator tenetur prius, quam ordinator, vt hic a contra-
rio, Ergo & ordinator, qui fuit etiam presentator prius,
quam successor: imò plus videtur, q̄ ordinator viuens,
si habet de proprio, cogi possit, vt ordinato constituat,
vnde perpetuo viuere possit: videtur etiam, q̄ hæredes
teneantur, cum ex quasi contractu sit ista ordinatio in-
ter ordinatorem, & ordinatum; vnde trāsīt ad heredē.
insti. de ob. ex quasi contractu, & dixit Host. idem, si di-
catur esse ex maleficio, fm ea, quæ no. infra de sepul. ca-
vlt. Et licet ordinatus negligat petere ab ordinatore,
dum est potens in diuitijs, nihilominus postea petet a
successore, fm Inn. cum hæc decre. sine hac exceptione
sibi hoc ius concedat [& ibi, quando] vbi de hoc, & me-
lius sup. de of. Arch. ad hoc. ¶ In gl. si scribentur, ibi, si-
cut medicus] quod est speciale propter hominum sani-
tatem [& ibi, probatur] quia sæpe manus fallitur, &c. vt
ibi, [& ibi, licet] & supra, de of. leg. licet [& in fi.] ad hoc
de off. deleg. insinuante, de excep. pasto. Vin. ¶ In glos.
fi. ibi, presentium] & ibi de hoc [& ibi, ignorauit] ad hoc
inf. eo. si beneficia, lib. 6.

A D D I T I O N E S.

a Vinc. Et sic solui videtur quæstio, an qui debet alimenta, illa de-
beat præstare in domo sua, vel extra, de quo vide in Spe. qui fil.
sint legi. ver. quid si quis ita, & ver. se. & per Bar. in l. libertis. §. si
ff. de ali. & cib. leg.
b ¶ Venerabilem. Vide Bart. in l. 1. ff. de test. & in l. 1. de acq. posses.
& in l. 1. §. appellata, ff. si cer. pet.
c ¶ Quia. Item quia obligatus est ratione officij, tenetur successor,
vt no. Io. And. in c. accepimus. de æt. & qua. super ver. prædeces-
soribus.

S U M M A R I U M.

- 1 Præbendam quam non potuit qui hoc ignorantem scienter contu-
lit, illa emissa compellatur ei conferre, quam poterit.
Beneficia vacantia in curia confert solus papa.
- 2 Beneficia permutationis causa resignata, si transferantur alijs,
quam permutare volentibus, non tenet collatio.
- 3 Præbendam si mandat vni papa conferri, & conferatur alte-
ri, an teneat collatio.
- 4 Fraude interueniente etiam ipso facto qua fiunt, nulla etiam
competente actione retractantur.
In permutationib. quando statim ius habeant permutantes.
- 5 Receptus si quis sit auctoritate papa, & ordinarius confert
alijs præbendam etiam debitam, an teneat collatio.
Si recipi quis mandabatur, sed ordinarius alijs conferat, quan-
do teneat.
Per appellationem se quis suspendisse, & remississe negotium
iudici ad quem, videtur.
- 6 Recepto aliquo per capitulum motu proprio in canonicum ad
præbendam, cum se facultas offerret, si vacantem postea con-
ferant alteri, primus a secundo non poterit auocare.
Receptio ad vacaturam quando non ardet.
Variare patronus ecclesiasticus quo casu possit.
- 7 Epitologus, & s. ffragium glossarum. n. 7.
Contra legem factum habetur pro inf. flo.
Ad simile tenetur mihi qui concessit, quod non poterat, ex le-
gibus in suffragio citatis. §. in gl. vlt. & n. 8.
- 8 Aestimatio quando debeat, ibi.
Additio glossarum.
Ad beneficium consimile quibus casibus emisso collato tenea-
tur ep̄scopus, & sup. n. 1.
Io. And. super 2. Decret. D 2 CA-

Inter cætera.

Casus. Is t̄ qui hoc ignoran-
ti sciēter contulit præbendā,
quam non potuit, illa euicta
compelletur illi conferre, quam poterit; & sunt duæ par-
tes. Prima narrat factū. Secūda mandat decerni. & cau-
sam exprimit. secūda ibi, supradictō [Debebat] & for-
te fuerat decretum^a appositum: beneficia tamen vacā-
tia in curia cōfert hodie solus papa. j. eo. tit. c. 2. lib. 6.
& quæ dicantur ibi vacare, habetur eo. tit. præsentis [In-
uestitus] hodie beneficia permutationis causa resigna-
ta, si conferantur alijs, quā permutare volentibus, nō te-
net collatio, vt in constit. cle. de rerum permuta. ne con-
cessione. Hic tractabant Inno. & Host. illam quæstionē,
si Papa t̄ mandat conferri præbendam vni, & postea cō-
feratur alteri, an teneat collatio? de qua no. j. eo. dile-
ctus. 2. dicit tamen de ea, vt inf. de concess. præben. si so-
li, lib. 6. Dicunt autem, q̄ ideo non tenuit collatio facta
Pe. quia fraudulēter facta: vel fuit hoc, quia episcopus
id facere non poterat nisi auctoritate papæ. s. permuta-
tionem præbendarum. excesserat ergo fines mādati, &
ideo non tenuit, de off. deleg. cū olim. vel melius s̄m In-
no. quia papa negotiū permutationis ad se reuocando
in his, quæ veniebant in permutatione, iurisd. ordinarij
reuocarat, de offic. dele. licet. 3. q. 6. dudum. vel dic, vt
dixi super ver. debebat [Retractata] s. collatio præbende
facte P. præterea retractata fuit petitio. H. porrecta P.
& oia q̄ eum habita, cum nulla t̄ actio sibi contra eū ex
tali permutatione competeret. C. de rerum permut. ex
placito. Priuatur tamen P. beneficio: quia illud fraudu-
lenter recipit, licet contra ipsum nō competeret actio:
& si forte fraudulenter non fecisset, priuaretur: quia
fraus ipso facto interuenit, & quia talia non recipiunt
interesse, ad quod agi possit, & debeat contra fraudulē-
tum collatorem. C. de rerum permut. rebus. nec ad bene-
ficiū, quod resignauit, poterit agere, cum illud nō ha-
beat ille, per quem impeditur permutatio, & cum om-
ne ius amiserit renunciando. 7. q. 1. quam sit. C. de inof-
fic. test. cum nota. vnde contra P. non competit actio;
nec est aliud remedium, nisi q̄ omnia retractētur. & sic
nō obstat. ff. de dolo, eleganter. S. seruus pactionis. ff. de
eo, per quem fac. b. est. l. si. sed etiam potest dici specia-
le in beneficijs, & spiritualibus, vt a quocūque peti pos-
sint facta permutatione & maxime auctoritate papæ:
imō videtur, q̄ in permutatione iurium, qualis est per-
mutatio beneficiorum, postquam auctoritas superioris
interuenit, statim ius habeant permutantes in iuribus
permutatis, licet sit secus in rebus corporalibus, s̄m In-
noc. alleg. Host. ad hoc de rerum permut. quæsitum, &
C. eo. ex placito. Querebant t̄ hic Innoc. & Host. de rece-
pto auctoritate papæ, si ordinarius confert alij præben-
dā sibi debitā, an valeat collatio; quod est planū. j. eo.
si postquā, & c. cum cui, & c. si apostolicæ, lib. 6. Dicebāt
autem ipsi, q̄ non valebat. Idem videbatur s̄m eos, si
mandatum esset eis, vt reciperentur, c. sed ipsi contradi-
cerent, & excommunicationem sustinerent, dummodo
non appellarent: quia tunc videretur transisse manda-
tum in rem iudicatam. s. de re iud. q̄ ad consultationē:
secus, si appellarent, vel si beneficium conferrent ante,
quam mandatum reciperent: quia tunc teneret colla-
tio s̄m eos, quasi adhuc mandato papæ non consense-
rint, nec sit ad papam negotium reuocatum, quod est
verum, s̄m Host. in fi. nisi ex vi decreti aliud dicatur di-
cit etiam, q̄ licet prædicta vera sint, quando beneficiū
conferunt ante receptionem mandati: quando tamen
mandato recepto appellant, & postea conferunt, non
est verum: eo enim ipso, q̄ ad papam appe. lāt, videntur
se suspendisse, & ad papam negotium remisisse. vnde
aut reuocabitur per modum attentati. 2. q. 7. appella-
tione: vel saltim est perinde, quasi non appellasset, de

app. an sit, de elect. bouæ. Dixit t̄ autem Inn. q̄ si capitu-
lum proprio motu recepit aliquem in canonicū ad præ-
bendam, cum se facultas offerret, si vacantem postea
conferant alteri, prius a secundo præbendam non po-
terit auocare; quia nec papa, qui se nō intromisit, ad se
negociū aduocauit, nec ipsi remiserunt, nec in vacatu-
ra ius dare potuerant. nec ob. s̄m Host. q̄ patronus ec-
clesiasticus nō potest variare, de iure patro. cū autem,
illud. n. est verum, q̄n præsentatio fit ad ecclesiam vacā-
tē, hic loquitur de receptione facta ad vacaturā; quo ca-
su ēt non arctat citatio, de ele. bonæ. de hoc de cō. præb.
si soli, in vlt. gl. [& infra] hic deciditur, q̄ vtrōq; restitū-
to magister P. qui remansit sine præbēda, petijt sibi pro-
uideri. P. [Dedimus] hoc, quod sequitur, fuit de grā, vt
patet in integra, Inn. [Et inane] & honestē facimus hoc
præceptum cum decreto [decet enim &c.] ¶ Prima t̄ gl.
ponit casum. ¶ Secūda rñ. per obie. vlt. alle. concor. re-
mittit, signat prium, soluit, & distinguit. ¶ In t̄ gl. 2. ibi.
S. si quis vide hāc & se. in præ. c. olim, super 5. gl. ¶ In gl.
3. ibi, non dubium factum cōtra legem hī pro infecto
[& ibi, Sancimus] vide inf. de reb. eccl. nō alie. nulli, sup.
gl. pen. ¶ In vlt. gl. ibi, qui reprobos vide de cēsi. c. pe.
in gl. fi. [& ibi, si conuenerit] vide hāc & se. s. tit. 1. tuæ,
super gl. 2. [& ibi, si quid alicui] debetur estimatio lega-
ti, qd legatarius nō capit corporis vitio, qualitate relictī,
vel alia probabili causa, quod tamen alius capere pote-
rat; & idem dixit lex sequens de legato, cuius cōmertiū
hæres nō hēt. ¶ In t̄ gl. fi. C. in fi.] & hic per Io. Vin. Tā.
& Phil. Gof. s. c. prox. ¶ In gl. vlt. ibi. s. c. prox. ¶ In gl. vl.
& ex illa gl. & ista distingue, aut episcopus & recipiens
sciebant vitium beneficij, aut vterque ignorauit; aut re-
cipiens sciuit, & episcopus ignorauit; aut e conuerso epi-
scopus sciuit, & recipiens ignorauit. De secūdo casu, q̄n
vterque ignorauit, Dicit Host. si recipiens non est ordi-
natus ad beneficium, in nullo tenetur episcopus; alias te-
netur non ad æquale, sed ad competens [& ibi, præben-
dam] sed dolus dolo compensabitur, ff. de dolo. si duo.
ff. de comp. sed ambo. Host.

A D D I T I O N E S.

a Decretum. Si fuisset oppositum, non valeret collatio alteri facta,
de rescip. tibi qui, lib. 6. cum simili.
b Per quem. Facit quod no. gl. inf. in c. coram, de off. deleg. & gl.
penul. in c. cum venisset, de resti. in integ. & vide in l. fi. hic alleg.
per gloss. Bart.

c Reciperent. Per executores, non per papam, vide de rescip. tibi
qui, & quod no. in c. si soli, in gl. ma. de concess. præben. lib. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Probare sufficit aliquid plura contra electum opponenti, & num. 1. & 4.
- 2 A beneficio obtinendo quæ simul cum alijs repellant. Præbendarum, & aign. tatū multitudo quando liceat. et n. 3. Ambitionis, & auaritiæ vitium. honoris assumptio, propria administratio ante confirmationem reprobantur, & effectus eorum, & num. 1.
- 3 Præbendarum, & beneficiorum pluralitas an & quibus castibus liceat, & num. 1.
- 4 Ex copulatiue plurib. narratis t̄ rescripto sufficit alterū pbare. Ecclesiam defendere & cet canonico: sententia tamen formabitur in personam ecclesiæ.
- 6 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 6. & 7. Auaritia appellatur ceca. Super electione quis auditur non obstante re indicata.
- 7 Consentire quis videtur ex quo potest resistere, & tacet, nisi in indigno scienter promotus, vide etiam, num. 5.

C A P V T XVIII.

Cū iā dudū

Casus. Opponenti t̄ plura
electū sufficit alterū pbare,
qd ad cassationem sufficiat.
Et dicit Host. q̄ tria facit. primo ponit 6. quæ opponū-
tur contra Ioan. electum. secundo diffinitionem quæ-
stionis

tionis conditionalē. tertiò antipophorā [Bitinia] alias de Britania: & petebat iste confirmationem electionis, nō obstante cassatione prima cōfirmationis, quæ facta fuerat p*i* iudiciarium ordinē non seruātū: vel petebat contradictor confirmationē cassationis, ad quā iustificandū inducebat quæ sequūtur, s*m* Innoc. Primum plus placet Host. qui dicit id colligi ex antiqua [Dignitatū] 2 ecce t*u* primum, q*uod* sufficit vt hic, & de ele. dudū. 2. [Præbendarum] s*m* hoc per se non sufficit: sed nec dignitatū multitudo. si p*ro* baretur canonica disp*o*satio, de ele. dudū. 2. vers*us* in super, & j*o*. eo. de multa, in fi. [Ambitionis] hoc est tertiū, q*uod* sufficit, s*ed* eo. quia in t*em*p*or*e, de cleri. nō resi. relatū. nam ē est mortale, s*m* Host. [Auaritiæ] quartū, q*uod* sufficit, vt in gl. [Ingerit] Dicebat Gof. iuxta illud, manib*us* & pedib*us* reptat, vt se ingerat in p*ri*moniu*m* Iesu Ch*risti*. Et est quintū, q*uod* sufficit: quia nullus dēt sibi honorē &c. s*ed* de ele. quat*er*. C. de epis*copis* & cle*ricis*. si quēq*ue* [Intrusionis] i. malæ electionis [Cōfirmationem] textū, q*uod* sufficit; de ele. nosti: & nō hic Pe. q*ui* p*re*sensatos per religiosos, qui ante cōfirmationē administrat [Atq*ue*; p*re*bendas] nō dicit, vel p*re*bendas: per q*uod* nō pluralitatē p*re*bendarū nō prohiberi. s*ed* de exce. c*um* ecclesiasticis; q*uod* approbat g*en*alis consuetudo: sed q*ui*. 80. di. ep*iscopis*. 16. q*ui*. 1. p*ro*sb. s*ed* eo. c*um* nō ignores, j*o*. de p*ro*ces*su* p*re*b*en*dis. l*it*as. Solo d*ic*it quidā, q*uod* hodie de iure cōi p*o*t q*ui* h*ab*ere plures p*re*bendas, & q*uod* pluralitas dignitatū, & b*en*eficiorū c*um* cura t*em*p*or*e hodie prohibetur. j*o*. eo. de multa. v*er*ū, q*uod* cum de illis sp*iritu*aliter prohibeatur, v*er*o hodie cōcessa pluralitas p*re*bendarū, arg*uitur*. s*ed* de p*re*sum. nōne, c*um* suis cōcor. Si n*on* papa aliud de p*re*bendis non intellexisset, hoc idē de ip*sis* excepisset, arg*uitur*. j*o*. de decimis, ad audiētiā, cum suis concor. Nec ob. cap*itula* p*ri*oria superius allegata, vel alia similia loquūt*ur*. n*on* s*m* sua t*em*p*or*a; sed hodie seculi, vel p*o*t d*ic*i, q*uod* restringitur ad beneficia curā habentia aiarum, vel ad illos, qui h*ab*ent nō solū pluralitatē p*re*bendarū: quia illa nō prohibetur, sed ad nimiam multitudinē, quæ sonat in vitiū, & ambitionē: quia hoc prohibetur, vt hic, & s*ed* eo. quia in t*em*p*or*e. Alij inhærent literæ. c*on*sanctorū, Dicentes, q*uod* quis plures p*re*bendas h*ab*ere p*o*t, sed non erit canonicus nisi in vna, arg*uitur*. 72. di. c*on*. 1. & 2. & per totū, & s*ed* de p*ro*ces*su* ex insinuatione, vbi reus super secundo b*en*eficio cōuenitur, nā rōne canonicatus dēt seruare statuta prioris ecclesiæ, & ab illius ep*iscop*o ordines recipere, & eiusdē electionibus, & ordinationib*us* interesse, & a primo ep*iscop*o iudicabitur nō secundo, nisi rōne maleficij cōmissi, vel rei sitę in aliena diocesi aliquid aliud cōtingat; quod d*ic*it, vt legitur & nō. s*ed* de fo*rm*is cōp*ar*at*is*. fi. s*m* Inn. & sup*er* de cler. nō resid. c*on*. fi. Sed si diligenter attendas c*on*sanctorū, potius prohibet pluralitatē p*re*bendarū, q*uam* canonicatū. Solu. p*o*t d*ic*i, q*uod* canonicus & p*re*bendarius p*o*t esse quis in plurib*us* ecclesiis; Nec obstat, quod aliqui obijciunt de p*ri*etate & perplexitate m*u*ltatorū, puta quia vnus forte ep*iscop*orum p*re*cipiet, q*uod* vadat Romā, alius q*uod* ad regē, vnus, q*uod* residentiā faciat in vna ecclesia, alius in alia, & quia nullus p*o*t duob*us* d*omi*n*is* p*ri*is feruire. 26. di. c*on*. 2. hoc n*on* ob. Dicendū est. n*on* q*uod* primo sp*iritu* est obediēdū. nā secundus v*er*o eum recepisse, saluo iure primi, arg*uitur*. sup*er* de confir*mat*i*o*ne. vti. c*on*. fi. sup*er* de iure i*ur*is. tuanos, j*o*. de religio. domi*ni*. ca. 2. nisi forte secunda ecclesia multū egeret, & sine incōmodo primæ, vel cum paruo incōmodo illud perficere posset; in quo casu per superiorē posset prouideri, arg*uitur*. j*o*. de iure patrona. nullus: vel si periculum esset in morā, ip*se*met auctoritate iuris posset mandatū perficere, arg*uitur*. ff. ad Sil. si quis in graui. §. si c*um* o*mn*ib*us*. nec n*on* est malitijs hominū, qui nihil acturi sūt, nisi vt obijciant, indulgēdum. ff. de rei vend. in fundo. & est hoc verū, nisi vtraque requirat residentiā, de quo d*ic*it, vt scripsi sup*er* de cler. non resid. ca. fi. Ad illud autē c*on*sanctorū, R*es*id. verū est, q*uod* in vna t*em*p*or*e ecclesia debet intitulari. i. nominari, vt ibi, & 70. di. c*on*. 1. Sed hoc est intelligendū in p*ri*ncip*al*i. nā ex post facto bene licet h*ab*ere plura

beneficia, quæ t*em*p*or*e non erunt tituli: quia c*um* factus sit clericus vnus ep*iscop*i, & alligatus vni titulo, non fiet iterū clericus secūdi ep*iscop*i ad titulū alterius ecclesiæ; vnde & dēt ad prioris t*em*p*or*e ecclesiæ titulū ordinari. Quamuis etiā dici posset, q*uod* vtrāque p*re*bendam habeat intitulatam, & q*uod* possit ab vtroq*ue* ep*iscop*o ordinari. Nec obstat, q*uod* et laico nō subiecto nō debet quis cōferre ecclesiastica sc*ilicet*ra. j*o*. de p*ro*ces*su*. o*mn*ib*us*, de cōsecra. dist. 5. non oportet, & j*o*. de paro*ch*ia. c*on*. 2. & 3. quia ex quo receptus est in canonicū secūda ecclesiæ, non extraneus; sed subditus est censendus, arg*uitur* in eo, quod legitur & not. s*ed* de rescri. dilectus. 2. §. 1. Sed ob. 71. dist. primatus: vbi d*ic*it, q*uod* nedum clericū, sed nec laicū extraneum dēat recipere ep*iscop*s sine cōmendatitijs ep*iscop*i sui literis: quia illud verum est quātum ad ordines; seculi q*uod* t*em*p*or*e ad p*re*bendas, vel loquitur de clericis ignotis, vel laicis. ex quo. n*on* clerici nō essent, ad q*uod* frustra requirēt*ur*? Q*uod* autē d*ic*it in c*on*sanctorū, si q*uod* ad disp*o*sationē ep*iscop*i nō p*o*t quis fieri p*re*bendarius in diuersis ecclesiis, nō ob. voluit. n*on* ibi notare auaros & ambitiones clericos, qui p*re*bendas, & b*en*eficia petunt, & appetūt nō p*ro* Deū, vel vtilitatē ecclesiarū, sed p*ro* fructus t*em*p*or*e, quos c*um* tali intēctione, nec de iure cōi, nec dispensatione tenere p*o*t. Si quis autē sit, qui in hoc nō attendat propriā cōcupiscētiā, sed solū honorem Dei, & vtilitatē ecclesiarū; nec honorē, sed onus appetat, talis etiam sine dispensatione plures p*re*bendas p*o*t percipere, & h*ab*ere, d*um* t*em*p*or*e residētiā nō requirāt, arg*uitur*. 8. q*ui*. 1. in scripturis, & c*on*. qui ep*iscop*atum, & dummodō p*er*sona bona sit, & industria, & literata, quæ melius sciret duas, vel 10. ecclesias, q*uam* alius vnā regere, s*m* Inn. Itē quia magis prouidetur ecclesię, q*uam* p*er*sonæ; hic n*on* publica vtilitas priuatæ p*re*feratur in ecclesiis. 7. q*ui*. 1. mutationes. multo fortius & idē fieri p*o*t et in p*re*bendis. nec n*on* p*o*t de eius prouectione dubitari, cui pro laborib*us* multis, pro moribus castis, pro actibus strenuis celsioris loci p*ri*miū debetur. 61. dist. miramur, p*ro* fauorē reipublicæ, nō p*ro* fauorē p*er*sonæ plures p*re*bendas alicui dari p*o*t, s*m* Inn. cuius est quasi ad literam hæc glossa. sed s*m* Host. debiles sunt istæ rōnes, & p*o*t ad eas facile r*ati*onari, remittit autē ad nō. j*o*. eo. c*on*. super, vt ibi dixi, & ad nō. et j*o*. de cōces*su* p*re*b*en*dis. l*it*eras, vbi arguit primo pro hac parte, q*uod* liceat h*ab*ere plures p*re*bendas, vel b*en*eficia, ex lege, quoties. ff. de act. & obl. & C. de rei vx*or*is ac*ti*o*n*e. l*it*er. §. sciēdū. nam Io. Sarracenus in tribus ep*iscop*atibus hēbat b*en*eficia, de rescrip*ti*o. dilectus. 2. ad idē de p*ro*ces*su* ex insinuatio*n*e. de ele. ecclesiis. 2. nā & in eādē p*er*sonam h*ab*ent ius diuersi p*re*lati, de sent. exc. officij; q*uod* non est de facili nisi rōne diuersorū beneficiorū; bene facit p*ro* hac parte de testa. relatū. 2. Itē sp*iritu*aliter hoc prohibetur religiosis, j*o*. de religio. do. c*on*. fi. ergo secularibus v*er*o cōcessū, arg*uitur*. ff. de iud. c*um* p*re*tor, de p*re*sump*ti*o. nonne. Itē nimia multitudo dāmnabitur, si dicatur hoc esse mortale, & qui nimis emūgit &c. 4. dist. denique. nec iura contraria sunt recepta. 4. di. §. leges, & in p*ro*emio insti. §. igitur, & in auct. de h*er*ed. & Fal. §. 1. colla. 1. & per cōf*ir*ma*ti*o*n*e v*er*o papa dispensare quasi tacitē; ad hoc faciat decr. de multa, & p*re*dicta decr. l*it*eras, vbi papa nō v*er*o p*ri*ncipaliter r*ati*onare q*uon*i. Gof. dicebat, q*uod* per hoc d*ic*itū T*he* & sequaces palpabāt crimina, & illa insanata relinquebāt 50. di. si quis diaconus. & Host. ibi tenet, q*uod* nullus potest plures p*re*bendas h*ab*ere in titulū, arg*uitur*. 26. di. Acutius. C. de pac. do. si mulier, & ff. ad municipia. m*u*nicipes; nec in hoc s*m* eū disp*o*sare p*o*t p*re*lati. 70. di. sanctorum. & est rō s*m* eū not. de insti. c*on*. 2. & j*o*. eo. super. Est & rō naturalis: q*uod* singulæ p*re*bendę requirūt singulos actus, & ministros, & tenentur canonici ad residentiā vt Afsisij. §. ti. 1. c*on*. pen. & debet esse numerus plenus adeo, vt in temporalibus locis in defectum spurios admittamus. ff. de decurionibus. l*it*. generaliter. §. spurios; nec p*o*t quis a loco recedere. ff. de decurionibus. l*it*. 1. feruentur ergo hæc diligentius in ecclesiasticis beneficijs, vt in auct. vt cle*ric*i.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

ri. qui recepe. colla. 5. vt sicut in diuersis castris, quorū quodlibet requirit 12. custodes, non posset vnus tenere locū in oībus, & sic nec in diuersis ecclesijs diuersas p̄bēdas. Et ad tria pōt facile fm eū r̄deri, q̄ loquitur ex dispēlatione suffiēti, vel nō. factū, nō ius, qd̄ nō est p̄siderādū de ele. cū cām. Tñ, ne inde tāta multitudo dānetur, dicit ep̄m dispēlare posse in pluribus p̄bendis habēdis in b̄ficiū, nō in titulū, & q̄ possit hanc dispensationē facere ēt ob prerogatiuā meritorū, vt in duplicib. fir adempta, in simplicibus nō. & si in diuersis ep̄atibus hnt illa, cōueniāt inter se ep̄i, quis sit p̄latus, & ambo dispensent, de sent. exc. cum illorum. §. si verō, & ponatur talis vicarius, qui tā bñ, vel melius seruiat ecclesiæ, sicut faceret canonicus, & habeat competētem portionē. j. eo. exposuisti. §. tit. 1. c. pen. maxime, cū talis est in ecclesia cōsuetudo, vel statutum factū ex cā, de cōst. cū oēs. j. de cōcel. p̄b. ex parte, in fi. hēc nō. ipse Host. in p̄a. decr. literas: pro hoc dicto facit qd̄ hic nō. Vincē. qui exponit, atq; , pro vel. ff. de ver. sig. sape, dicens hęc expositionē probari s. eo. cū teneamur: sed Abb. hic dicebat, q̄ magister suus tenebat triū p̄ decr. dudū. 2. de elect. vbi papa nō institit allegationi de pluralitate beneficiorū, & ad decr. cū teneamur. r̄ndet, q̄ nō dicit pluralē irregularē, vel ineligibilem: sed dicit in impetratio ne b̄ficiū nō dīe taceri: adde qd̄ dixi de rescrip. gratia. lib. 6. vbi ēt remisi ad Spe. [Sufficiat] nō. j. ex plurib. ēt copulatiuē narratis in rescripto sufficit alterum probari, quod per se sufficiat; de hoc s. de rescri. c. 2. & ca. olim, ad fi. c. [Ecclesiam] nō. licet vnus canonicus possit ecclesiā defendere. s. de excep. dilectio: nō tñ in p̄sonā eius, sed ecclesię formabitur sn̄ia Abb. Sed, vt dicebat Pe. & dicit hęc gl. hic maior pars capituli residebat [Ab soluēres] supp. hic fm Ho. nec dicat quis derogatum iurib. prohibentib. pluralitatē ecclesiarum: quia nos hoc videmus, vel patimur, q̄ multa & c. Host. (Tolerantur) quod intellige, vt notat. 3. dist. oīs, in fi. 1. gl. ¶ Pen. gl. j. all. vñā cōcor. in triū all. 7. iura, & soluit. ¶ In glo. vlt. ibi. l. 1. j. dñs sciēs seruū mercari i re peculiari, tenetur tributoria: nō tñ requiritur, q̄ velit: sed satis est, q̄ nolit, ex quo sciuit. ¶ In j. gl. 1. in fi.] Lau. & ceca vocatur, de excels. pla. nimis. 1. in prin. Got. & j. de ele. auaritia, lib. 6. ¶ In gl. 3. in fi.] in 3. cōpil. ¶ In gl. hoc ita, ibi, cassauerunt] & ab ista sn̄ia fuit appellatū: vel negabatur ipsam fuisse cassatā; alias cū sententia transisset in rē iudicatā, non fuisset iste 1. postea auditus, Inn. dic hoc verū q̄ cassationem: sed sup̄ electione potuisset audiri; qd̄ dic, vt j. de elect. si cōfirmationē, lib. 6. ¶ In gl. pen. ibi, inter dilectos] La. Io. de ele. nulli, lib. 6. ¶ In j. gl. vlt. in fi.] S. scientiam: q̄ Host. alle. in triū, & ff. de instito. sed & si pupillus. S. de quo palā. nā quāuis dñs p̄dicere posset, si nō protestatur in triū, consentire v̄r: sic dicēdū est hic de papa, vt dicamus eū cōsentire, ex quo pōt resistere. 2. q. 7. qua pp. vide qd̄ nō. de re. iu. is, qui tacet, lib. 6. in prin. Si p̄r posset dici, q̄ & si quo ad p̄terita, & inq̄tum p̄tingit animas cōmissas videatur tacitē consentire: nō tamen quō ad scienter indignē promotū, a quo animæ requiruntur, de elect. dudū. 2. in primis enim nō deficit fides, & si deficiat sacramentum, de presb. non bap. vendiens, & remittit ad nō. de sup. negli. d̄ p̄el. c. penult.

ADDITIONES.

- a ¶ Canonicus. Totum intellectum ad illud c. sanctorū, ponit Io. And. sup. tit. prox. c. fi. in gl. magna, vers. hoc tamen & c. vbi permittit pluralitatem, non canonicatum, & idem hic inf. ponit.
- b ¶ Dilectus. Ad hoc de temp. ord. cum nullus, lib. 6. & an fiat ciuis illius ciuitatis, vide Bart. in l. 1. ff. ad municip.
- c ¶ Olim ad fi. Et vide gl. in c. licet causam, de proba. super verbo, ad quod se astriuxit, & Io. And. in tex. super verbo, astriuxit, & Bart. ff. de re iudi. l. diuus.
- d ¶ Negli. in gl. & super illa; per Io. And. & vide. inf. eo. nisi, per gl. 3. & super illa, & in text. super verbo, toleramus.

S V M M A R I V M.

- 1 Recepto in canonicū, quam cito se facultas obtulerit, debetur p̄benda, & interim quotidianas distributiones habebit. Diuisio decretalis.
- 2 Cardinalatu nulla maior dignitas, licet olim secus. Cardinales a papa & suis collegis tantum iudicari possunt, & eorum potestas quæ.
- 3 Factum de mandato Papæ impugnare potest episcopus auctoritate ordinaria. Numero canonicorum, recipientes quempiam videntur renunciaisse. Vacaturæ p̄bende expectatio illicita, & opportunitas vacaturæ non semper expectatur. Similiter altarium, officiorū, portionum, ministeriorum, ecclesiarum, & omnium reddituum ecclesiasticorum, & quorum. num. 4.
- 4 P̄bendam, vel portionem vacaturā, an & quando receptus habeat ius petendi, & num. 5. Fructus quando superexcrecentes, ibid. Eorundem distinctio, & numerus diuersa alibi, alibi verō nulla, & distributio quæ, ibid. Facultas cum se obtulerit, hęc oratio, vt intelligatur, & n. 3. P̄benda quo modo sumatur, ver. & vtrouique, & num. 6.
- 6 Portio in ecclesijs qualiter accipiat.
- 7 Distributiones quotidianas vltra numerū canonicus receptus an percipiat.
- 8 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 9.
- 10 Additio glossarum, & nu. seq. Vtile per inutile non vitiatur regulariter. Receptio ad vacaturas quando teneat. Vnius actus enunciatio nō semper intelligitur, quod simul sit actum, & quomodo.
- 11 Canonicos licet recipere sine beneficijs, ex causa tamē, & quæ.
- 12 Canonici aliquando denuō creatur, donec vacat beneficium, & eo vacante, consumpta est, & quo casu. Vltra numerum recipi quot possint canonici.
- 13 Legatus nō potest ius in vacatura cōcedere, sed reservare pōt.

C A P. XIX.

Dilectus. Casus. Recepto j. in canonicū, q̄ cito se facultas obtulerit, p̄bēda debetur, & interim quotidianas distributiones hēbit. & fm Hof. quatuor cōtinet: mandatum apostolicū: secūdo ibi, ad instātiā legati, iustū, & iniu sū processum: terriō ibi, cū ergo, iusti p̄cepti cōfirmationē, iniusti irritationē. quartō ibi, faciētes, papalem subiectionē [Ipsū] Thomā [Tūc ep̄i] de ep̄o j. cardina factus est archiep̄s: hodie nō sic. nā, vt dicit Host tenet hodie curia Romana, q̄ nulla dignitas sit hodie maior cardinalatu, cū ipsi cardinales vna cum papa iudicent oēs, nec possint iudicari ab alio, quā a papa, & collegijs suis. 9. q. 3. nemo, & c. seq. ar. 2. §. tit. 1. c. 2. remittit etiā j. qui filij sint legit, per venerabilē. S. rōnibus, de ele. eccle. 2. [Ep̄m] qui fouebat Thomā, & sic isti duō erant ex vna parte, & c. ex altera, fm Host. sed Ab. & Egi. dñt q̄, per fi. c. vbi mādāt p̄pelli ep̄m, & canonicos: & notat p̄ id Abb. ep̄m j. auctoritate ordinaria impugnare posse quod fecit de mādātō papæ [Ipso] s. Thomā [Eis] de c. [Participatione] puta septimorū, vicesimorū, tricesimorū, q̄ pro defunctis canonicis fieri cōsueuerūt, de testa. c. fi. Idē de si s̄ibus fm Ho. [Non obuiet] imo p̄r illis, qui dñt, q̄ recipiētes v̄r renūciasse, nu. j. c. pro illorū, de cōst. cū M. & his, qui volūt cultū diuinū augmētari, de p̄sti. ex parte, Host. [Lateranē.] j. do cōcel. p̄b. c. 2. [Illicito] de expectatione p̄bēde vacaturæ [Licito] j. in eo, q̄ Thomas receptus fuit in canonicū, & fratrē [Approban̄tes] sic s. de rescri. cām q̄ [Defraudetur] si oportunitas est dādi: alias expectabit opportunitatē, vt hic de p̄sti. cū M. de p̄cess. p̄ben. cū sup. fm Inn. fm quē hęc opportunitas nō est semper in vacatione p̄bendæ, & aliquē est sine vacatione, de hoc inf. de p̄cess. p̄b. accedens

dens[Præbendam] si intelligas, q̄ t̄ præbendæ essent distinctæ, nullum ius habet canonicus ad præbendam vacaturam ante, quam vacet; & sic quod hic dicitur de præben.^a est gratia. Sed contra, canonici sine præbendis recepti petere possunt fructus excrecentes, supra de constitut. cum M. ergo & præbendas post receptionem suam vacantes petere possunt. respondeo, imò diversa est ratio, nam per vacationem præbendarum non rumpitur indulgentia de certo canonicorum numero, nec numerus augmentatur: imò alius loco mortui surrogatur, infra de concess. præben. nulla, infra eo. dilecto. §. 1. versic. in ecclesia tamen. ubi verò fructus superexcrecent, & indulgentia rumpitur, & numerus augmentatur, ut supra de constitut. cum M. ideoque non potest fieri promissio de præbenda vacatura, nec peti potest a recepto in canonicum, ne de facto contingat rumpi numerum, & ecclesiam grauari. Et idem dicendum est de portionibus privilegiatis, puta quia privilegium dicit, q̄ tantum 12. portiones fiant de redditibus ecclesiæ. nā hic portiones quoad prohibitiones vacaturarum eodē iure censendæ sunt cum præbendis: & idem intelligendum est de altaribus, officiis, & omnibus redditibus ecclesiasticis certis personis assignatis; & hoc satis innuitur, infra de concess. præben. capit. 2. ubi non tantum prohibetur præbendas vacaturas promitti, sed etiam ministeria, & ecclesias. Si verò portiones non essent ita privilegiatæ, sed tantum consequentes ad numerum canonicorum, de talibus portionibus posset receptus ultra numerum suum petere portionem, etiam si non vacet ibi præbenda, vel canonicatus, vel portio. Et est ratio, quia ex quo rumpit indulgentiam in numero canonicorum, eodem modo & in numero portionum. Est etiam accessoria talis portio; & ideo sublato principali tollitur accessorium. supra de constitut. translatio: sed in alio casu & numerus canonicorum est principalis, & numerus portionum. Ubi ergo portiones privilegiatæ non sunt, ut diximus, potest receptus ultra numerum suum petere portionem. Exemplum in ecclesia Lugdun. & Vien. in quibus non est certus numerus canonicorum, & multis alijs, in quibus est certus numerus, & in quibus præsentibus canonici, qui interfunt diuinis horis, certum quid percipiunt: absentes verò nihil percipiunt; & de tali constitutione loquitur infra eod. licet. hoc autem verum est, nisi & consuetudo sit, quod recepti ultra numerum nihil percipiant, si cut est in Vrbe, ubi de consuetudine approbata habent canonicos sine præbendis, quibus non tenentur dare aliquā portionem infra certum tempus, imò differunt quandoque vsque ad unum, quandoque ad duos, vel tres, vel plures annos. in quo casu sic recepti portiones nequeunt petere, quamuis canonici moriantur, & de tali consuet. loquitur supra de maio. & obedi. statuimus. supra de consti. c. si. infra de iure patro. postulasti. & idē dicendum est ratione eiusdem consuetu. si in ecclesijs non sit certus numerus canonicorum, vel portionum, secundum Innoc. & Hostiē. [Obtulerit] non confirmat, quod irritauit: quia addit de quotidianis distributionibus: vel dic, q̄ t̄ istud, Obtulerit, est præteriti^b temporis: unde non mandat, cū vacabit, vel in posterum se facultas obtulerit: sed si tempore harum literarum se obtulerat: vel dic, q̄ & si futurum tempus respiciat, aliud est dicere, cum vacabit, aliud, cum se facultas &c. ut dicit gl. vel dic quia intendit hæc decre. providere, ne canonicus sit sine beneficio temporalis, quod sonat litera, quæ dicit, quod assignata fuit participantibus diuinorum: ita, quod idem fructus præbendæ &c. & quod sequitur, indignum est, ut idem canonicus ratione præbendæ beneficio &c. & utrobique sumitur præbenda non pro iure præbendæ distinctæ, sed pro illo, quod præbatur ad sustentationem, & quod sic voluerit intellige-

re, patet ex eo: quia multæ sunt ecclesiæ, & multi legitimi canonici, qui sustentantur de bonis ecclesiæ: nec tamen habent præbendas distinctas. & est quasi simile, supra eo. non liceat episcopo ordinare clericos, & nullas eis alimonias præstare. unde, si in ecclesia est certus numerus sine distinctione præbendarum, ut supra de vita, & honesta. clerico. quoniam. ibi receptus ultra numerum habebit partem de victualibus, quæ veniunt ad mensam, argumē. hic de constitut. cum M. non tamen de his, quæ diuiduntur inter canonicos extra mensam: & si sint victualia, ut granum, vinum, & huiusmodi, quia & si non sint ibi præbendæ distinctæ, intelliguntur tamen ibi esse portiones secundum numerum canonicorum, argum. de constitut. cap. si. ubi verò præbendæ sunt distinctæ, & aliqua alia communia, ibi receptus ultra numerum habebit de communibus partem suā. Ratio, quia ex quo sunt ibi præbendæ distinctæ, non debent esse portiones privilegiatæ: sed ubi non sunt distinctæ, subueniendo antiquis canonicis, merito dicendum est portiones secundum numerum canonicorum distinctas, & privilegiatas; ad hoc de constitut. cum M. de verborum significatio. olim, hæc vera nisi illi regulares essent, qui non possunt habere proprium, & sic nec per consequens portiones distinctas & privilegiatas. 12. quæstio. 1. non dicatis. Alij contra. vide quod dicam, qui cleri. vel vo. insinuante, super gloss. ergo non erat. Et licet t̄ portio possit dici præbenda, & econuerso: hic tamen dicimus præbendam, quæ distincta est in redditibus, vel possessionibus certis, & diuisa a communione collegij. Portio verò, quæ sic diuisa non est, sed de omnibus redditibus communiter collectis detrahitur, secundum Innocent. cuius est hæc gloss. ad hoc 12. quæstio. 1. episcopus, & cap. ecclesiasticis, & c. præcipimus. & de hoc infra de verborum signific. olim, secundum Hostien. vide eo. tit. tua. Dicebat Goffre. quod præbenda sonat beneficium distinctum; alleg. de concessio. præben. ex parte [Quotidianas] per hoc t̄ not. q̄ canonicus receptus ultra numerum percipit distributiones: quod non videmus seruari in receptis de necessitate, ut auctoritate papali. In voluntarie receptis, ex quo deseruiunt ecclesiæ, posset locum habere; & esset satis æquum, ut dixi supra de constitut. cum M. super gloss. hic potest, in fine, vel forte fuit hoc propter contemptum primi mandati; ad hoc infra cap. dilectus, quod placet Egi. & Guil. ¶ Prima t̄ gl. signat cōtrariū, & soluit. ¶ Secunda glo. suplet. contrarium, & dupliciter soluit. ¶ Tertia gl. arguit, instruit, quærit opinio. ponit, & soluit. ¶ Penult. gloss. no. duo. ¶ Vltima gloss. respondet per ob. & opinionem, & solutionem. ¶ In t̄ ultima glo. ibi sola [alias Herennius, & uide in c. dilecto, 10 super 3. gl. ¶ In t̄ gl. arg. quod, ibi, inter ceteras] regulariter enim non uitiatur utile per inutile, inf. de reg. iur. utile, ubi satis de hoc [& ibi, promittimus] & sic non ualet, q̄ distinguitur: aut unus actus est receptionis, & promissionis; & tunc est receptio uitiosa, aut duo actus interueniunt: primus in receptione: secundus ex intervallo in promissione; & tunc ualet: dicit. n. Inn. se per uerbum unius actus non intelligere, q̄ simul sit actus: sed q̄ simul fortiri debeat effectum; ac si dicat, licet nunc recipiatur, tamen tunc solum receptio habere debet effectum, & iura canonici per illam adipisci, cum uacabit præbenda, & sibi dabitur, tunc enim non solum est uitiosa promissio præbendæ non uacantis, sed etiam promissio canonicatus non uacantis: ubi uerò ex post agatur, q̄ statim habeat iura canonicatus, quamuis incontinenti fiat protestatio, q̄ primam uacaturam habebit, quæ illi promittitur, non est receptio uitiosa, sed sic promissio; & sic non est hæc decret. ubi uidetur fuisse unus actus, contra illam distinctionem, secundum Innocent. qui t̄ etiā hic arguit licere canonicos recipere sine

beneficijs, ad idem, infra eo. dilecto, ver. praterea, de concessi. praben. cum super. Contra: canonicus non debet esse sine prabenda, vt supra e. relatum, nec debent esse in beneficijs plures clerici instituti, quam de illis vi vere possint, de instit. cap. 1. & cap. auctoritate. Itē posset hoc fieri in fraude concil. Lateran. de concessi. prab. nulla, & cap. constitutus, ergo detestandum, de diuor. quanto. §. penultimo, dicit Innoc. per prima iura licere canonicos sine beneficijs recipere, ex causa tamen, puta vt instruantur in moribus, & diuinis officijs, vt seruiant prioribus & antiquis canonicis, & ecclesijs, de maior. & obed. statuimus. Si verò fiat hoc sine causa, superior cassabit, maxime si fiant multi, argumen. ff. de vari. & extraor. co. l. 1. §. in honorarijs, & se. l. 2. & 3. ergo nisi iusta causa probetur, officio iudicis irritandum est, institutu. de offic. iudi. secundum Innoc. & Hostien. [& ibi, 12 creatum] vnde ¶ dixit Vin. per rationem, quę sequitur, qđ canonici illa non posset peti tanquam vacans quasi sit consumpta. Idem Ioan. infra eo. dilecto [& ibi, numeru prabendatum] dixit Ioan. quę sunt in ecclesia. Idem Vin. Phil. & Goff. ponendo glos. Io. Sed glos. recipit verba Io. quasi fuerit eius mens, qđ si 20. erant prabendę, poterant recipi 10. & sic de singulis: sed non credo, qđ Ioan. sic intellexerit, quamuis in multis ecclesijs precipue in Alania sic seruetur, & sic etiam seruare solebant doctores legum Bon. circa Bon. conuentandos: aut nullum promouent, aut quilibet promouet suum. Sed puto, qđ Ioan. intellexit idem, quod glos. quod si sunt 40. prabendę, poterunt recipi 6. vel 7. ultra numerum. Si vero 10. poterunt recipi duo, vel tres. Si quinque, vel quattuor, vnus tantum, & sic intellexit Hostien. Glos. Ioan. dicens, quod Io. dixit hoc arbitrium, & melius est sic dicere, quam vt dicit glos. Dices ne, qđ quinque possunt recipi ultra numeru, vbi non sunt nisi quattuor, vel quinque. poterat dicere Ioannes ad Ber. qđ dicit Hiero. ad Dama. prima B. [& ibi, res] argumen. ff. de optio. leg. l. 1. Guil. [& in fine] Sed pone, qđ recipiatur multitudo ultra numerum, quęro, quę receptio vitabiatur? Dic, quod omnis, simul facta est: vel simul omnes recepti, quod probatur infra c. proximo, & infra eo. dilecto. Sed contra, qđ vltima tantum, & quę excedit numerum, vsque ad quot fieri poterat: facit, quod not. de donat. apostolica, in 4. glos. & dicatur vltima de vltimo nominatis, ad hoc de electio. cap. penult. lib. 6. de praben. mandatum, quod credo verum: cum nō simul, sed diuisim plures recipiuntur: secus, si simul, vt prędixi: tamen cum receptio non afficiat, si postea vacans prabenda confertur sic recepto, ex hoc nouo iure tutus erit in eo iure, quo tutus esset extraneus, si ecclesia nō haberet numerum, tenet Io. de Deo lib. 1. q. 38. qđ valet omnium receptio, si sunt idonei, & sufficiunt facultates, ¶ In gl. pen. ibi, patet ¶ secundum Ioan. [& ibi, conciliu] 13 cōcedendo ¶ ius in vacatura, potest tñ reseruare, quod dic, vt infra de iure patro. cum dilectus, de off. leg. c. 3. & 4. lib. 6. [& in fi.] & sic est falsum, quod opponitur papam hoc confirmare, quod improbat, vt dixi in textu.

ADDITIONES.

- a ¶ De praben. Vide Io. And. supra eo. relatum, & de concessi. praben. c. 2. lib. 6. & in c. fi. soli, per gl.
- b ¶ Prateriti. Verbu istud, obrulerit, potest esse presentis, vel prateriti temporis, & tunc dictio, cum, quę pręcedit, est coniunctio, & ponitur pro quia, & significat causam. potest esse & futuri temporis, & subiunctiu, & tunc ponitur pro quando, & facit conditio. vide Bar. in l. 1. ff. de conditio. & demon. in dubio autę, quomodo accipi debeat, dec. in ll. & statutis in futurum, & sic & in alijs quasi cōtractib. in propriorem aut benigniorem, sensum, & vide gl. & Bar. in l. solemus, ff. eo. tit. & in l. cum tale. §. poenalis, & in l. cum in secundo. ff. de iniur. rup. & iri. testa. & inducunt legistę ista ad q. bannitorum. vide glos. quę incipit, ergo, in c. 2. de consti. lib. 6. & Bar. in l. omnes populi, ff. de iusti. & in l. qui Romę. §. Augerius, ff. de verb. oblig.

S V M M A R I V M.

- 1 Electio an teneat cum duo simpliciter ad vnam prabendam eliguntur.
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3. Pro parte frui, non vti possumus. Seruitutes indiuiduę sunt. Per non vsum amittuntur.
- 4 Additio glossarum. Prabendaru numerus diminui nō debet, & vt id intelligatur.

C A P. XX.

Tuę fraternitatis

Casus. Non ¶ tenet electio, cum ad vnā prabendam duo sim

pliciter eliguntur: & pars huius de procurato. vt lit. non contest. & de sponsa. tuę. secunda ibi, nos attendentes [Sape] & ideò providendum: sic supra de restit. spolia. sepe, de appella. sepe [Duo clerici] dixit Vinc. hanc decre. loqui, quando duo pure ad vnam prabendam eliguntur. Secus, si sub conditione, ar. 61. dist. studij. 86. di. fin. archidia. institutu. de vulga. & pupilla. substitutu. & in eo casu primo electo consentiente cessat substitutio secūdi. C. de impu. & ali. sub. l. post aditam. tu tamen die hodie, vt de elect. cap. 2. lib. 6. & de hoc supra de elect. curam [Eligantur] secundum Innocen. talis receptio non habet nisi vnum sensum, qđ duo recipiuntur ad vnā prabendam vacantem ita, qđ statim sint canonici, & prabendati, & prabenda diuidatur, & hoc est contra decre. maioribus, & ideò cassandum, vt in fi. nec obst. quod sequitur, in quo videtur, qđ etiam alius possit esse sensus, s. quod vnus sit statim canonicus & prabendarius, & alius statim canonicus, sed non prabendarius, donec prabenda vacauerit: quia non dicitur inf. qđ iste sensus eliciatur ex illis verbis: sed quod iste sensus etiā tolerandus non esset [Tenerent] siue singulis annis diuidendo, siue alternis annis vtendo, nec ob. ff. de vsufruc. l. quoties: quia illud diuisibile, vt in 3. gl. [Cassanda] cōtra supra de constit. cum M. vbi duo fuerunt ad vnam prabendam recepti, solue, vt ibi. ¶ Tertia ¶ gl. successiue duas obiectiones soluit. ¶ Vlt. gl. arguit. ¶ In ¶ gl. 3. ibi, vsus pars ¶ sequitur, legari non potest. nam frui quidem pro parte possumus, vti pro parte non possumus [& ibi, viā] Sequitur, itineris actus, aqua ductus pars in obligatione deduci non potest, quia vsus eorum indiuisus est [& ibi, Si libertus, in fi.] vlt. & vt ibi patet seruitus hęreditarij serui est penes hęredem, & penes substitutum [& ibi, quam] si plures habēt seruitutem ducendi aquā ex fundo vicini per riuos, quisque. s. prout inferior erat suo riuo, & alter destitit ducere tempore, quo seruitus amittitur, ille perdit ius, licet alij vsi sint propter rationem, quam ponit gl. ¶ In ¶ gl. 1. in fi.] Ioan. infra de rescriptis, cap. vlt. lib. 6. ¶ In gl. sed cum, ibi. §. 1. & ff. de leg. 1. §. plane, in fi. & ff. de offi. asses. si eadem, de cō. ec. vel altaris, cap. vno, lib. 6. [& ibi, diminui prabendę] i. numerus prabendatum, vt sic angeantur singulares prębendę, hoc intendit. ¶ In gl. vlt. ibi, nisi ¶ & dic, vt ibi.

S V M M A R I V M.

- 1 Electi duo ad aliquam dignitatem si compromittat in iudicem, ipse potest alterum confirmare, & alteri ad vitam confirmare pro bono pacis prouisionem facere de ipsius prouentibus.
- 2 Ordinatio pro compositione sumitur hic, non est ab exemplum trahenda. Capitulum dicitur secularium clericorum.
- 3 Conuentus, & congregatio religiosorum, licet aliquando secus. Pensionem annuā pro religio nō credendum, quod de facili papa

- papa confirmet.
Compromissi amicitia casus hic unus, in fin.
- 4 *Videri pro præsumi.*
Tolerandum magis quod dicitur, non dicitur confirmari.
- 5 *Prioratus conuentualis est dignitas.*
Obligari non potest quod non est adhuc in rerum natura.
Pacta valent, quatenus tangunt rem familiarem, sed non in aliorum præiudicium.
Capitulum causa pacis potest obligari perpetuo, sed restituitur si laesum esset.
- 6 *Ad vitam alicuius si pensio imponatur, cessat eo mortuo vel remoto, vel qualitercunque dimittente prioratum, nisi renunciet in fraudem.*
Mors civilis comparatur naturali, nec non dimissio rei propter quam quis tenetur.
Fraus præsumitur in renuntiante obligato sua vita durante ad pensionem.
- 7 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8.*
Iussu prætoris qui pretio dato pactus est, non notatur.
- 9 *Additio glossarum, & nu. sequentibus.*
Electiones duæ ad eandem dignitatem non solum de diuersis, sed de eodem non valent.
- 10 *Sententia ei non prodest, pro quo fertur, si conscius sibi sit ius se non habere.*
- 11 *Fraudulentum quod committitur circa numerum, & renuntiando non prodest committenti, vel renuntianti, & sup. n. 6.*

CAPV T XXI.

- Nisi essent.** Casus. Si duo electi ad aliquam dignitatem compromittant in iudicem, ipse potest alterum confirmare, & alteri ad vitam confirmati pro bono pacis provisionem facere de ipsius prouentibus. Et primo excusat suspectam ordinationem, & ipsius duo membra declarat. secundo præmissis motiuis cum certa moderatione illam approbat. secunda ibi, Quia igitur [Tā qui] iudices. l. delegati, quibus fuerat causa commissa [Ordinationem] no. hoc verbum ¶ secundum Host. quod & infra sæpe repetitur, vt doceatur, quod in talibus electionibus compositio recte dicitur ordinatio [Quam illi] litigantes duo electi ad prioratum [Pernitiem] pernitiosa est ergo ordinatio, nec ad exemplum trahenda. Item quod agitur a prælatis &c. infra de voto, magnæ [Diuturnam] expediebat ergo ecclesiæ illam decidi, de elec. quia propter [Vt ipse] solus, & bene, supra eo. cum non ignores [Quod autem] hic ponitur secundum membrum ordinationis [Capituli] diuisis, sup. de rescriptis, edoceri, in fi. [Compromissum] intelligas ¶ priorem, & clericos hic fuisse canonicos seculares. nam hic etiam dicitur capitulum, non conuentus; alias esset contra 12. q. 1. non dicatis, de sta. mo. cum ad mona. vel dic, quod habebit hos redditus non vt proprium, vt eos dare, vel relinquere possit, sed vt dispensator, & obedientiarius, quos abbas posset minuere, & tollere, nisi essent a papa confirmati: tunc papa sine iniuria tollere potest, quos sub eius obedientia tenet. b Inn. prima lectura plus placet Host. prædicta ratione, cum hic dicatur capitulum, non conuentus, prout communiter dicitur congregatio religiosorum, de his quæ fi. a præla. c. 2. de testi. c. 2. li. 6. Sed quandoque contra, de transactione, contingit, de eie. innotuit. Item quia non credit, quod papa de facili religioso simplici confirmaret annuam pensionem, vide quod dicam, qui clerici. vel vo. insinuante, super gl. ergo non erat, & de offi. ordin. præsentis, in princ. lib. 6. [Compromissum] ita, quod metu pænæ, vel interesse sitent arbitrio capitulum, confirmatus, & cassatus, qui omnes compromiserunt, secundum Inn. sed Host. dicit, quod fuit compromissum amicabile, vel ipsorum voluntati commissum [Bono pacis] ad vitandos labores,

- 4 & expensas [Fatentur] alias ¶ videntur. i. præsumuntur ex benigna interpretatione. si. de testi. cum tu [Ab omnibus] tam capitulo, quam electis, & ideo magis toleranda, de ele. innotuit, ver. multa [Recepta] & sic non possunt contrahere, supra de arbit. per tuas, & C. de arbit. l. pe. T [Toleramus] non confirmat, sed tolerat: unde non potest dici, quod confirmatio faciat hoc valere, cum confirmatio nulla fiat, secundum Hostien. [Dignitas] nota, ¶ prioratus est dignitas, de hoc sup. de cleri. non resi. quia nonnulli, secundum Hostien. quod Abb. verum dicit de conuentuali: de alijs secus, & patet hoc in clemen. de rescrip. & si principalis [Facta factio] contra concil. supra e. maioribus: & hæc est vna ratio. quare capitulum tenetur, donec vixerit cassatus prior, non nisi quamdiu ipse vixerit. Item tempore compromissi nullus erat, & sic dignitas non potuit obligari, sed tantum persona litigans. Item agebatur de iure personali, unde prioratus, de cuius utilitate non agebatur, non potuit obligari, ad hoc s. de arbit. per tuas, in fi. inf. de præca. c. 2. op. arg. ff. de pac. contra iur. §. vlt. & l. in personam, vbi dicitur pacta valere, quantum tangunt rem familiarem, sed non in præiudicium aliorum: sed capitulum idem permanet: unde maxime causa pacis potuit obligari perpetuo, quamuis restitui posset, si laesum esset secundum Innoc. [Defuncto] remoto ¶ vel qualitercunque prioratum dimittente. quid si renunciet, & postea eligatur? præsumitur fraus, & adhuc tenetur. ff. quibus mo. hypo. sol. sicut te. §. superuacuum & l. voluntate. i. respon. & vlti. ff. de acquir. hæredit. si is, qui bonis paternis, & infra de contrahen. empt. ad nostram. Petitur enim res eadem, & eadem obligationis causa, & eadem personæ sunt. ff. de excep. rei iudi. cum quæritur, & l. se. nec videtur renunciasse, qui statim iterum est assumptus, arg. ff. de in rem verso, si patre. §. versum, de elect. officij, cum suis concord. quod dixi præsumi fraudem, verum est secundum Hostien. nisi probe se bona fide renunciasse ex aliqua rationabili, & forte latenti causa, vt quia vitiosum habuit initium: alias præsumitur contra ipsum, de diuor. quanto. §. penul. secundum Hostien. Si verò renunciat, & facit dari nepoti, vel alteri, qui est alter ipse, videtur eludere pensionarium, nisi detegatur fraus: qua detecta subueniendum est illi, ar. C. de repu. bo. post. l. 2. C. ad l. Iuliam, de vi publica l. 2. C. de dolo. l. 1. C. si in frau. pa. l. 1. Sed videtur præsumendam fraudem, nisi aliud probetur, arg. ff. de his, quæ in fraud. cre. l. qui autem. §. simili modo, & l. ait prætor. §. si cum mulier, & l. Lucius. §. Sed dicit Hostien. quod nec clare responderi potest, nec de facili omnibus fraudibus occurrere: malitijs enim hominum multæ viæ promptæ sunt & paratæ, in aucten. de nupt. §. mitiores. ante finem colla. 3. ¶ Secunda ¶ gloss. obijcit, & soluit. secundo quærit, arguit affirmatiue: sed contrarium soluit. ¶ In ¶ gloss. 2. ibi, Si societatem ¶ vide de iureiuran. veniens, super prima gl. ¶ In 3. gl. ibi, qui iussu ¶ sequitur prætori precio dato pactus est, non notatur. ¶ In ¶ gl. 2. in fi. ¶ 7. q. 1. omnis qui. sup. de procur. in nostra, & 37. dist. qui de mensa, vbi de hoc. ¶ In gl. 2. ibi, literas ¶ vbi de hoc, & supra de arbit. cum tempore, & 3. q. 6. §. tria, ver. si quis verò, & dixi de hoc, de præscrip. cum ex officij ¶ & ibi constabat ¶ quia impossibile est valere duas electiones ad eandem dignitatem non solum de diuersis, sed etiam de eadem, inf. de electio. vt quis duas, lib. 6. ¶ & ibi, arbitratore ¶ & ex tali potestate fecerunt provisionem annuæ pensionis: alias locus ¶ fuisset appellationi ¶ & ibi, arbitrij ¶ bene ¶ dicit: quia si ex potestate delegata ferrent sententiam pro illo, qui ius non habebat, si is, pro quo fertur, scit se ius non habere, non prodest ei sententia, supra de præscrip. ca. fin. si bonam habet conscientiam, tutus est, & iuris auctoritate fulcitur. ff. de reg. iur. res iudicata, de rescriptis, pastora-

pastoralis. r. respon. ubi de hoc, secundum Host. qui aliter uidetur dixisse, de concessio. preben. cap. 1. ut ibi dicam super gloss. 2. [& ibi, de cetero] de legato loquitur, non de arbitro: nec ibi adiudicatur titulus, sed personalis census. ¶ In gl. 3. ibi, iudicis] facit quod no. 1. q. 3. ea que [& ibi, qui iussu] lo. & eandem gloss. posuerunt Vinc. T. Goff. & Phi. & placet Guil. hoc dictum [& in fi.]

11 simile, quod de fraudulento ¶ numero no. 1. q. 1. si quis neque: & hoc dictum fateor in tanto, quia hodie primo paciscuntur partes de facto, datis quandoque pignoribus, postea compromittunt in iudicem, ut pronunciet, quod conuenerunt: posset etiam intelligi glo. quod aliqui assumunt causam inquietandi, ut aliquam prouisionem consequi possint.

A D D I T I O N E S.

- a. ¶ Recte. Et sic potius sit quoddam decretum iudicis, quam pactio, vel pactum, ut infra patet.
- b. ¶ Obedientiam tenet. Vide Ioan. And. in c. cum inter R. de elec. super gl. 2. & per ipsum in c. porrecta, de confir. vii. vel inuti. & per moder. maxime per Paul. in clem. 1. de sup. neg. prala. & per Fed. de Se. in suo tractatu permutationis, quest. 17.

S U M M A R I U M.

- 1 Si contra numerum sponte receperunt aliquem privilegiati canonici super certo numero, contra impetrantes a papa exceptione numeri uti non possunt, & in alio casu, n. 3. excipitur tamen num. 15. in fi.
- 2 Diuisio decretalis.
- 3 Persona qualitas consideranda, & in quibus hic.
- 4 Executor datus cum clausula, contradictores, quam et quamdiu habeat potestatem, & nu. 4. 7. 9. 10. 11. & 12.
- 5 Archidiaconus citatur ab auctore hic, circa fi.
- 6 Admittere, pro recipere.
- 7 Reluctari, quid significet.
- 8 In collatione capituli nihil facit consensus episcopi.
- 9 Ad collationem non sufficit consensus, & voluntas collatoris, nisi committat.
- 10 Auctoritate nostra factum dicitur, quod ratificamus nomine nostro factum.
- 11 Exequendum est quicquid mandatur, & constat ex mente mandantis.
- 12 Ad canoniam us que pertineant.
- 13 Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 8. 9.
- 14 Executor & contradictor contra se quis esse non potest.
- 15 Suarum ecclesiarum appellatione, que contineantur in mandato, quod sit executori ut hic.
- 16 Archiepiscopo, vel episcopo in ecclesiis suis, alicui provideat si mandetur, in quibus ecclesiis id mandatum intelligatur habere locum.
- 17 Rescriptum pro paupere fauorabilius, quam pro diuite in beneficijs.
- 18 Contradictorum appellatione qui contineantur, quorum mentio fit in clausula rescripti, contradictores & c.
- 19 Ad heredem, vel successorem iudicium quibus casibus. transeat.
- 20 Tractus futuri temporis pertinet ad iudicem ferendo sententiam.
- 21 Excommunicatio lata in eo, qui furtum fecerit, licet dicat constitutio, non tamen lata per executores in contradictores & perturbatores, & quo casu teneat. ibid.
- 22 Constitutio dici nequit, nisi habeat qua debet habere constitutio, & que sint, ibid.
- 23 Literarum beneficiorum forme plures, & per quam formam mandata possessio, & inuestitio intelligatur.
- 24 Legatus qua beneficia conferre possit, & reservare, & quando compellere quem possit ad recipiendum in canonicum aliquem.
- 25 Eo maior est delegatus specialis.
- 26 Excommunicatum an recipere possint in canonicum ante absolutionem cum cautione, & nu. 15.
- 27 Receptio idem quod collatio, & in facto consistit.
- 28 Excommunicati non possunt eligere, neque conferre.

Numero prebendarum non intelligitur renunciatum, si supra numerum quis recipiatur.

C A P V T XXII.

Pro illorum Casus. Canonici ¶ privilegiati a papa super certo numero, si sponte receperunt aliquem supra numerum, contra impetrantes a papa exceptione numeri uti non possunt. Et dicit Hostien. quod hic ponitur gratiosa prouisio, elusoria exceptio, iusta ratificatio. secunda ibi, Cumque. tertia ibi, quia vero. Dic clarius, quod sunt duae partes tantum. In prima facti narratio. In secunda causa commissio ibi, Quia vero. Prima continet executoriam exceptionem, inuestituram, & excommunicationem [Expediret] persona: igitur ¶ qualitas in talibus est consideranda, de hoc supra eod. cum secundum [Cognosceret] archiepiscopus [Contradictores] videtur, q. talis executor perpetuo possit in contradictores iurisdictionem ec. exercere: unde & post mandatum, & post sententiam, si est tale negotium, in quo feratur sententia, eos poterit compescere ex virtute clausulae, quod alias non posset tanquam officio suo functus, de offic. delegat. in literis, & cap. quarenti. Sed Innoc. dicit per dictam decret. quarenti, quod post diffinitiuam hoc non poterit nisi usque ad annum: & in alijs, ubi non fertur sententia, poterit contradictores compescere, quousque mandatum plenum sortiatur effectum: postea si molestetur, executor se non intromittit, ne videatur ordinarius. nam talia rescripta redarguuntur, supra de rescriptis, ad hoc. Si vero aliqui adimpleuerunt mandatum: aliqui non, super eos, qui adimpleuerunt mandatum, nihil facere poterit, etiam si postea molestent: in alios vero poterit, secundum Innocen. qui dicit ultimo, q. ex quo non mandatur de recipiendo, sed delegatus inuestit, poterit contradictores compescere tantum, infra annum per decret. quarenti, ad hoc supra de re iudi. quod ad consulta. Quod dicit Hostien. verum quo ad nouam contradictionem, & sententiam de nouo ferendam: ubi vero tempore inuestiturae excommunicauit contradictores, videtur etiam, quod post annum contradicens ligetur sententia, nisi primo paruisset, ut praedixi. Dicit etiam, quod incidens post talem sententiam non poterit absolui per delegatum, sed per papam, de offic. ordi. pastoralis. §. praeterea. ad materiam vide quod no. de testi. ex parte, in gloss. antepe. & quod ibi dixi cum remiss. audiui curiam tenere, quod si in rescripto est clausula, Mittas in possessionem, defendas inductum, talem executorem posse defendere possessionem etiam ei, qui aliquamdiu habuit pacificam, quasi talis sit illi conseruator, cuius officium durat, ut dicitur de offic. deleg. c. vlti. §. officium, lib. 6. facit infra de simo. querelam, in fin. & quod ibi dicam post Innoc. alias clausula nisi operaretur, quod absurdum esset, & contra mentem concedentis, infra de priuilegiis in his, & eo. tit. si propter. §. 1. in fi. lib. 6. dicit pro hac parte a facere, quod not. supra de rescript. ad hac. in fi. secunde gloss. Subdit tamen, q. aliquibus videtur idem, quod supradictum est de clausula, Contradictores, ne nimium derogetur ordinariae potestati. 1. 1. q. 1. peruenit, de offic. ordi. licet, de ma. & obed. per tuas: & secundum id dicit, quod lapso anno defensio spectaret ad ordinarium, cuius interest subditos a molestijs defendere [Qui] scilicet archiepiscopus [Xanctonensi] cathedralis est, quod patet infra de verb. sig. c. vlt. [Admitteret] i. reciperent ¶ quod patet, infra e. c. ad fi. [Reluctarentur] i. recalcitrare videretur [Indulgentiam] in qua intelligitur, nisi intantum excreuerint, & cetera supra de constitutio. cum M. C. ex quibus causis tutores habeantur. l. vltima, ubi excrecentibus

tibus rebus pupilli nouus tutor datur, ad idem infra de censu. quanto. Goff. [Quadragesimo] alias quadragenario, & est melior litera secundum Host. [Et] magistro, ne illum reciperent: vel archiepiscopo, ne procederet [Mādati] directi pro magistro P. alios enim recipiebāt proprio motu & illos, pro quibus Papa scribebat, irreuerenter repudiebant. Inno. [Irreuerenter] quod ad obedientiam [Prædictum magistrum] corrigit Innoc. de registro, Prædictum magistrum cū consensu & voluntate tua frater episcopo in an. & aliorum virorum prudentum, de præbendis, & cætera. habebat forte in superscriptione episcopo Xantonen. & ita est in antiqua, ubi est etiam hæc litera. hoc dixit Innoc. ad excusandum archiepiscopum, & ad defendendum litteram, id est prouidendum factum est. Sed dicit Hostien. quod hoc non proficit: quia pauci libri habent, & hoc scribatur Xanton. & quia litera probat, quod ad decanum, & capitulum spectabat collatio, unde consensus episcopi nil prodesset in præiudicium aliorum. nec est diuinando dicendum, quod hoc erat ad episcopum deuolutum: quia nec nunc papa inniteretur allegationi capituli: quod tamen facit a contrario illius verbi, si vobis constituerit, secundum Hostien. Præterea & si ad episcopum spectaret collatio, non sufficeret consensus, & voluntas sine commissione [Vinculo] auctoritate delegationis subditos suffraganeorum excommunicare potuit, Goff. [Auctoritate nostra] quia mandauimus archiepiscopo, quod hoc exequeretur per se, vel alium: vel quia ratificauimus, quod nostro nomine fecit, concord. quod de interpretatione legati dicitur, supra de postulatione. prælato. cap. 1. Sed nec videtur magna vis in talibus facienda: imò quicquid mandatur, est exequendum, ex quo constat de mente, ut no. de rescriptis, eam te, secundum Hostien. & adde quod dicam infra [Volumus] sit pro ratione voluntas. 19. dist. enim verò, & c. in memoriam, Hostien. [Aliquem] etiam vnum solum, de constit. cum accessissent, Goff. [Observare] si. supra de constit. io. cum omnes, & remittit Hostien. ad id quod not. infra de vita & honesta. clerico. ca. fina. [pertinet] habes & quid pertinet ad ius canoniz: sic supra eo. dilectus, Hostien. ¶ Gloss. per & talem respondet per questionem, nam executor datus per hæc verba, Facias prouideri, vel assignari, possit inuestire: ponit opin. & possit: soluit contrarium, ad hanc decr. respondet, & remittit, allegat contrarium, & soluit. ¶ Gloss. & ita arguit, allegat duo iura, & remittit, alleg. tria in contrarium, querit, & soluit. ¶ Gloss. penult. no. quod excommunicati canonicos recipere possunt, alleg. duas rationes & duo similia, ponit lecturam contrariam, quam non approbat. ¶ Vltima gloss. no. quod fracto numero canonicorum, & cætera. ¶ In & gloss. & ita, ibi voluntate vide in præ. c. accedentibus, super 1. gloss. ¶ In & gloss. 1. ibi, prouinciz ad hoc infra e. quamuis, lib. 6. ubi dicam super vltima gl. quod hic no. Host. [& in fi.] ex eo maxime secundum Innocen. quia ibi erat clausula, Contradictores & c. & sibi ipsi quis contradicere, vel contra se executor dari non potest. ff. de arbi. l. penult. idem Pe. & Ab. & per hoc est dicendum secundum Innocen. prouidere posse executore, cui sic scribitur, sit archiepiscopus, vel episcopus in ecclesijs, in quibus habet ius archiepiscopale, vel episcopale, etiam si illarum collatio non spectet ad ipsum. nam ratione illius iuris tua censentur. ff. de contrahen. b. emptio. qui tabernas. Fatetur tamen aliquos dicere per tales literas potestatem non dari prouidendi, nisi in ecclesijs, quarum ad eum spectat collatio: pro eis supra de offic. ord. licet, quasi excitet eum papa per literas de eo, quod spectabat ad officium suum: & hoc maxime si impetrans sit subditus illius, & dicatur in litera, Pauper, vel nullum beneficium assecutus: sic exprimit Compo. istorum opinio. supra de rescriptis.

capitulum, in gloss. magna, circa medium, vers. Item si papa: sed approbat contrariam. nec obstat, quod de paupertate dicitur: quia cum fauorabilius sit rescriptum obtentum pro paupere, quam pro diuite, ergo plus ampliandum, de donat. cum dilecti, & hoc posuit Archid. eod. tit. pro clericis, lib. 6. Item secundum Innoc. hic & Compo. ibi, etiam si non ponatur clausula, Contradictores, forte prouidere poterit in ecclesijs, in quibus nil iuris habet, forte prouidere non posset, nisi diceretur in literis, In aliqua ecclesiarum tuarum prouinciarum, vel diocese. secundum Innocen. Cum enim tunc nil sit in literis, quod arctet episcopi potestatem ad prouidendum de beneficijs suis, non est recedendum a forma rescripti, secundum Compo. ¶ In gloss. 2. quam quidam non habent, quæ sic iacet super versic. contradictores, hac sententia non comprehenduntur nisi partes, & alij, qui de facto contradicunt, & non de iure, hoc & si est ordi. fuit adeo post Innocen. qui hoc plenius prosequitur, dicens etiam hæredes, vel singulares successores partium comprehendere: iudicium enim bene transit ad hæredes. ff. de præto. stipu. l. 2. in fin. & C. si ex delicto. defun. l. vna. ff. de feri. oratione, in fin. secus in arbitrio. ff. de arbi. sed interpellatur, in fin. & si iudicium sit reale, transit ad singularem successorem: personale verò ad vniuersalem tantum. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. si. nisi forsitan ratione perturbationis iurisdictionis, & sic loquitur de offic. delegat. capit. 1. sed hic loquimur de perturbatione partis: finaliter tenet, quod etiam extraneos, qui de facto contradicunt, & rebelles sunt, possit per hanc clausulam executor compescere. sed videtur, quod & executores tales sententias excommunicationis in contradictores, vel rebelles, vel fautores talis aduersarij ferre non debeant, cum respiciant tractum futuri temporis, qui non spectat ad iudicem. ff. de vsur. l. 1. responde secundum Innocen. & Hostien. ut not. supra de procurato. auditis, & infra de sepul. c. in nostra. Item alia ratione non videtur tenere, cum talis sententia sit constitutio, sicut illa, Excommunico omnes, qui furtum fecerint, de constitutio. capit. 2. lib. 6. Sed delegatus non potest constitutionem facere, ergo nec talem sententiam ferre. Sol. non est constitutio, quæ patet ex persona proferentis, scilicet delegati, & ex forma sententiæ, quæ nec perpetua est, nec generalis: nec habet alia, quæ habere debet constitutio, de quibus 4. dist. erit autem. imò est sententia: quia nec fertur nisi causa cognita: alias irritanda esset, licet teneat. 1. 1. quæst. 3. cap. 1. & est iniusta, de senten. excom. sacro, & si super alio sine cognitione feratur, ut si præcipiat, quod illi omnes obediant, & qui non obedirent, talem pœnam paterentur, secundum Innocen. vel esset excommunicatus, secundum Hostien. non putant talem sententiam valere, per no. supra de integ. restit. cap. 2. cum causæ verò cognitione legitime fertur, supra de appella. præterea. Sed dices nonne melius esset ante talem sententiam expectareurbationem? dicit quod non: quia posset esse periculum in mora, ad hoc de offic. deleg. c. 1. lib. 6. & esto, quod melius esset illud: tenet tamen sic lata. 2. q. 6. biduum. ff. de euic. le. 2. ff. ad l. Aquil. in l. Aquil. & non extenditur hæc generalis sententia ante receptio. vel post lata, nisi in tempus, in quo sententia ferri posset: quod autem dicit glossa per illam sententiam non ligari contradicentes de iure, sed de facto, placet Innocen. & Host. ad hoc de procurat. petitio, nisi aliud appateat ex forma rescripti, super quo remittit Host. ad no. de offic. deleg. ex parte. 2. In illos enim, qui de iure contradicunt, iurisdictionem non habent: & est simile quod dixi supra de rescriptis, cum contingat, & quod dicam de cleri. ex. proposuit, super versicu. fautorem, & vide quod dicam de concess. præben. quia cunctis, libro 6. in gloss. dixit hic Hostien. in fin. bene facit ad hæc ff. de his qui. ut indi. l. penult. ¶ In

¶ In gloss. per talem, ibi, ex ore] vbi de hoc, & 16. q. 7. si quis deinceps. & j. de instit. auctoritate [ibi, assignari]
22 Innocen. distinguit j inter formam, Facias prouideri, & formam, Facias assignari, quasi prima forma contineat, q. faciat ius conferri. Secunda, q. ius conferat, & faciat factum assignari, & isto modo potest solui contrarium de decre. abbatem, supra de rescriptis, & hic recitant etiam Petrus & Abb. & Hostie. aliam solutione contrarij colligas ex opinione gl. scilicet q. non tenuit prouisio: aliam ex eo, quod dixi super verbo, volumus [& ibi, cum nostris] vbi vero an executor possit interdiceret, & referuare, & de hoc etiam, infra capitulo finali, de quo variabant hic Innoc. & Host. sed dic, vt infra de concess. praben. si soli, lib. 6. **¶** In gloss. excusauit, in fine] vel dic, q. Papa ratum habet, quod prouide factum est, non totum quod factum est, quasi prouide factum sit: si. infra de concess. praben. proposuit. supra eodem dilectus. **¶** In gloss. & ita, ibi, compellere] iure j legationis: secus, si haberet ad hoc speciale mandatum, ad hoc j. eo. hi qui. 2. respon. lib. 6. & facit quod no. de rescriptis, literis. Dicebat ergo hic Host. q. licet legatus de latere conferre possit beneficia vacantia, nō tamen vacatura, licet illa referuare possit, vnde non posset aliquem facere recipi vltra numerum, multo minus contra iuramentum: quia nec hic potest specialis delegatus, nisi in rescripto fiat mentio: qui tamen quō ad speciem sibi commissam maior est legato, de offic. legati, studuisti. Dicit tamen, quōd bene confert beneficia in ecclesijs non habentibus numerum: quod intelligas, si sufficiunt facultates, & vide supra de vita & honest. quoniam, in fi. 1. gloss. & quod no. de concess. praben. capitulo vltimo, lib. 6. in gloss. nunquid, in fine. **¶** In gl. pen. ibi, prastent] & si j dicatur, quōd manifesta erat offensa ita, q. absolutionem precedere debeat satisfactio, nec sufficiat cautio, infra de verborum significatio. ex parte. respondetur secundum Innocen. illud verum nō esse in spiritualibus, nunquid enim excommunicatus: quia se non faciebat ordinare ordinabitur ante, quam absolueretur absit, sup. de ordi. ab episcopo. c. 2. infra de sent. excom. cum illorum, & facit infra de conuer. cōi. ex publico: ipse tamen tenet per decreta. capitulum, quōd receptio prastat absolutionem: sed dic, vt dixi in fine gloss. Ioan. [& in fine] Caue, quid dicat glo. quia secundum tuam lectionem huius capituli archiepiscopi inueftitura non tenuit: restat ergo, q. j receptio canonico-
23 rum faciet p. can. & est idem, quod collatio: sic infra de rescriptis, cum aliquibus, & j. eodem cū in ecclesijs, lib. 6. talem autem collationem excommunicati facere non possunt. Si enim non possunt eligere, supra de cōfuet. cum dilectus. s. de electio. cum inter R. multo minus cōferre, licet bene possint receptionem facere, que consistit in facto, & sic loquitur decret. de rescriptis, capitulum. vnde secundum opinio. G. necessaria est illa expositio. i. donec cautionem, & cetera. **¶** In gloss. vltima in fine] per quā iura dixit Innoc. q. si impetrantur literæ in ecclesia, in qua canon. infregerunt eligendo supra numerū, quōd adhuc manet eis salua exceptio, ne prabendam assignent supra numerum: sed recipere eū tenentur, & sit ratio secundum Hostien. quia non vacās assignari non debet in totum, nec diuidi in partem, supra eorum.

A D D I T I O N E S.

- a** **¶** Pro hac parte. Pro eo, quod supra dixit in verbo, audiui, & ita collig. gl. archid. in c. si cui, praealleg.
- b** **¶** De contrahen. Et facit quod habetur in cap. 1. de vsu pa. & vide Bart. in proemio ff. noui super rubrica, & facit quod no. Io. And. de reli. do. cum venerabilis, in 1. gl.
- c** **¶** De sepul. Et vide gl. & Ioan. And. de sen. excom. Romana. §. ea ueant, lib. 6. & per Bart. in c. 1. §. 1. ff. de vsu. & in C. de sent. quæ pro eo, quod interest.

S V M M A R I U M.

1 Ad sacros licet promouetur non beneficiatus habens sufficiens patrimonium, & quale, num. 5.
2 Canonicum obistere quæ dicantur ad ordines volenti promoueri sacros.
3 Ordinatus sacris ordinibus absque beneficio tenetur horas dicere tantum.
4 Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.
5 Ordinato seruo ad titulum patrimonij tenetur episcopus prouidere de beneficio, nisi in casu & quo.
 Non degradatur, licet sit domini praeiudicium, qui consensit.
 Dispensatio facilius est circa personam, quam rem.
 Beneficium si conferatur in habentem patrimonium, non peccatur, & ipse petere potest.
 Patrimonium ad unius titulum si quis fuit promotus uendi nō potest: secus si non fuit.
 Ad heredes tamen transit.
 Precium facilius, quam res consumitur.

C A P V T XXIII.

Tuis quaestionibus.

Casus. Non beneficiatus habens sufficiens patrimonium ad sacros licet promouetur. Et ponit dictum, cuius vnam determinationem interserit ibi, dum modo: & pars huius, supra de testi. tuis [Aliud] simplex relatio
2 [Canonicum] vt j homicidium, vel aliud mortale, vel aliqua irregularitas, quod dic, vt infra de temporibus. ordinando. capitulo fin. & capitulis sequentibus. Et dicit Abb. hic includi, quæ habentur 33. distin. maritum. 61. distin. qui in aliquo [Superiores] subdiaconatu, & reliquos [Promouere] talis tenetur j ad horas dicendas, licet non teneatur certam ecclesiam officiare, de hoc 93. dist. cap. fin. & vide gloss. fin. **¶** Prima j gloss. querit, & soluit. **¶** Secunda gloss. soluit dubium, secundo querit, arguit pro, & contra, ponit opinio. Vincen. contra quam alle. decr. tua, ponit opi. Tan. & soluit. tertio querit, & soluit. Quarto querit, ponit primo opinio. Vinc. secundo opi. Tan. quam approbat. **¶** In 1. j gloss. ibi, pro titulo] si hoc fuit actum, secundum Hostien. secundum quem caueat sibi episcopus, ne illud patrimonium sit seruilis conditionis, quia tunc habeat consensum domini, nisi velit se onerare: quia illo patrimonio per dominum reuocato, teneretur illi ordinato episcopus prouidere. Non ob. secundum eum quōd seruus ordinatus in praeiudicium domini non degradatur, supra de seruis non ordi. miramur: quia licet maior sit alienatio personæ, quam rerum, tamen magis est dispensabile circa personam, quam circa rem, reuocatio enim personæ cederet in vituperium Dei, & ecclesiæ, non sic de rebus, & est simile de transla. cap. si. [& ibi, petere] non est malū illos beneficiare, nec peccarent petendo, quicquid dicat G. & ita infra allega. intellige, vt dixi s. eo. episcopus, super vltima gloss. Intelligas ergo hoc de petitione, per quā ad hoc cogi deberet episcopus [& ibi, debeat] ex generali obligatione, de qua nota. supra eodem, cum secundum, in vltima gloss. **¶** In gloss. 2. ibi, Vin. Io. & Gof. [& ibi, tua] & hoc tenet Host. [& ibi, debeat] facit quod no. infra de cēsi. c. 1. [& ibi, primatus] quia j nec laicus posset, vt ibi, & hoc non est tantum ratione rei, sed ratione ordinis, propter quæ est ei obligatus, secundum Io. Gof. Host. [& ibi, Vin.] Io. & Gof. tamen fatentur Ioan. T. & Phi. quōd non est illi ius spirituale in tantum adhærens, quin ad heredes transeat; prohibeatur ergo alienatio ad instar fundi dotalis, ff. de fun. do. lex Iulia, de dote post diuor. re. per vestras [& in fi.] idem Phi. Host. dicit hic congrue j distingui, an patrimonium fuerit assignatum pro titulo, vel non, vt primo casu non possit sine consensu episcopi; secundo sic; nec ob. ratio Tan. quia facilius consumitur precium, quam res.

ADDI-

A D D I T I O .

2. ¶ Congruè. Quando precium succedat loco rei, vide Bar. in l. si & rem, ff. de peti. hæred. & plenius in l. imperator. §. fin. ff. de leg. 2. & in l. Labeo. ff. de ver. sig.

S V M M A R I V M.

1. Vel, pro imò.
In personam procuratoris, an principalis an vtriusque inuestitio, vel condemnatio sit concipienda.
2. Inuestituram qui pro alio recipit, an debeat esse clericus.
Pro alio an facere possim, quod pro me non possum.
3. Inuestitura sunt etiam de beneficio ecclesiastico feudi.
In personam consanguinei de beneficio ecclesiastico si fiat, non acquiritur per eam præbenda, vel canoniam absenti.
Præbenda, & canoniam de consensu quorum acquirantur.
4. Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 5.
Dominium absenti quando acquiratur, et nu. 6. maxime in fi.
Errans non perdit rem suam.
6. Additio glossarum.
Hæreditas per procuratorem an requiratur.
Mandatum ad recipienda beneficia quando habeat locum & quod sufficiat, ad ver. per procuratorem.

C A P V T XXIII.

Accedens.

1. Breue est, & pars huius de raptoribus, accedens, ut patet in an. [Vel] pro t̄ imò: ac si dicat melius esse, quod dicat inuestitor, Inuestimus talem absentem per te, secundum Inno. dicit Host. q̄ tutius est, q̄ vtrunque dicatur: & si est quod de condemnatione principalis, vel procuratoris no. supra de elect. querelam.
2. [Alius] nūquid t̄ iste, qui inuestituram recipit, debet esse clericus: videtur, q̄ possit esse laicus, de procu. cap. 1. 1. respon. lib. 6. tutius est, & sic servatur, quod sit clericus, & hoc tenet hic Egi. & Guil. dicens, quod hoc relationum, alius, facit positionem ad nomen clericus: contra hoc quod dixi de relatione. Alius, facit quod no. de rescriptis, sedes, in fin. 3. gloss. Minor dubitatio iur. de acceptando, an scilicet habens gratiam cum beneficio acceptandi, possit laicum procuratorem ad id constituere. Et super hoc vide argumenta pro, & contra, & solutionem in simili questione, de reg. iuris, quod alicui suo, lib. 6. per quam regulam cum concor. videtur, quod non possit: quia suo nomine non potest tractare spiritualia, de iudi. cap. 2. de re. eccle. non alie. cap. fin. 96. dist. bene quidem, ergo nec alieno. 16. q. 7. in noua, cum capitalis sequentibus: & bene facit quod scripsi supra de elect. quod sicut, post prin. de laico, qui etiam conferens ex potestate pape beneficium, non dat in illo ius spirituale. unde sicut Iudæus Christianis suo nomine præesse non potest. 5. 4. dist. mancipia, de Iudæ. c. 2. sic nec alieno. 100. dist. nulla, & de Iudæis, cū sit: pater si. de heret. ca. 2. §. 2. & 3. vel 6. quia sicut hæreticus sibi non acquirit beneficium, ita nec alteri: & sicut excommunicatus sibi non agit, ita nec pro altero, de probatio. post cessionem: ad idem hodie cle. de æta. & qualita. ut hi qui, de procura. religiosus, de regula. cap. 1. bene facit supra eo. lib. de rescriptis, statutum. §. in nullo. Item facit quod no. C. de fideicom. eam quam, ubi non capax non acquirit hæreditatem, ut restituat capaci, & ibi de hoc argumenta pro & contra. Sed in contrarium facit præ. decre. prima, de procura. supra eo. lib. & quod de filiofami. dicitur, eo. tit. qui generaliter. §. 1. & quod de seruo, & liberto dicitur. C. si per vim, vel alio modo. l. 1. ff. de in ius vo. quæsitum. Item ex contrario sequuntur multe absurditates. scilicet quod etiam clericus non habilis ad dignitatem quacunque de causa non posset dari procurator ad dignitatem acceptandam. Item quod laicus non habilis ad matrimonium non posset ad id dari procurator. Item quod mulier matrem constituere

re procuratorem non posset ad matrimonium contrahendum. Item q̄ monachus, vel seruus, qui non possunt acquirere sibi, non acquirunt mon. vel domino. facit quod no. in cle. de renuncia. ca. vno, in gloss. non video. reliqua argumenta vide ubi supra. Solutio, ut dixi, tutius est omni casu clericum constituere: tamen si procurator datus est pure ad acceptandum certum beneficiū vacans, quæstio non videtur dubia, cum tunc nudus minister sit declarans domini voluntatem: facit C. si quis al. vel sibi l. multum: imo & sic constituendo videtur acceptasse, facit quod dicam super gl. Non ob. de elec. c. pe. li. 6. & quod ibi no. in vlti. glo. quia in his sufficit animus. de quo constet: facit clemen. de concessio. præb. c. vno. §. penul. sed ibi requiritur forma, quæ vult uoti depositionem in scrutinio fieri, ut patet. Sed si datus est ad acceptandum certum vacans, si sibi videbitur acceptandum, vel datus est generaliter ad acceptandum, cum vacabit, vel vacaturum secundum formam decreta. captandæ, de concessio. præbend. libro sexto, sequendo communem obseruantiam, faciunt clemen. de ætate & qualita. generalem. de appellatio. c. 1. ff. de legi l. minime, dicamus constitutionem valere, & per eum acceptionem fieri posse. pro hoc facit æquitas, qua forsan expectans nō habet in loco clericum, de quo confidat: & talia non sunt omnibus committenda: facit supra de procurato. querelam: & non habere procuratorem in loco est periculosum, ut in clemen. de concessio. præben. ca. vno, in fine. Item quia nil acquiritur per hoc procuratori, sed acquiritur ius domino, per quod impeditur ordinarius, de concessio. præben. quia cunctis, lib. 6. Item per collationem, quæ fieret procuratori, sibi aliquid acquiritur, quod cedere habeat: sed ex ea etiam si ne traditione dominium acquiritur constituti, de pben. c. penul. de concessio. præben. ca. vlt. lib. 6. Ad alia contraria responden. per distinctionem, quam videas in præ. regula, quod alicui, super fin. glo. & in solutione quæstionis [Ecclesiastico] sunt etiam t̄ tales inuestitura de beneficio feudi, de feu. cap. 2. [Inuestiri] etiam si hac inuestitura fiat in personam consanguinei, non per hoc acquiritur præbenda, vel canoniam absenti. a nam licet ille sit talis, qui agere possit, non sequitur, quod dominium horum acquirat, quod solum acquiritur consensu eligentium, & electi, de elec. cum inter. fin. Innoc. & Host. notabant hic ipsi, & Abb. id, quod est hodie expectatum. j. eo. si tibi absenti, lib. 6. ¶ Prima t̄ gl. quærit, & tripliciter soluit: secundo obijcit, & soluit. ¶ In t̄ l. glo. ibi, quicquid j̄ qd filius peculiari nomine apprehendit, statim pater possidet, etiam si ignoret illum in potestate constitutum [& ibi, per procuratorem] communiter non est lex, sed §. 1. sub l. si pupillus, ad fin. tit. & ibi de hoc, & communiter incipit, Paulus respondit, procuratorem hæreditat. m acquirere non posse [& ibi, res ex mandato] sequitur, meo empti non prius mea fiet, q̄ si mihi tradiderit ille, qui emit [& ibi, per procur.] prima facit ad propositū, quæ dicit sic: si procurator rē mihi emerit ex mandato meo, ei q̄ sit tradita nomine meo, dominium mihi & proprietas acquiritur et ignoranti: secunda dicit, q̄ si procurator meus rē suā quasi meam alij tradit, remanet dñs: & idem in tutore pupilli: quia nullus errans rem suā perdit [& ibi, qui mihi donatū] si procuratori meo rem tradis quasi mihi acquirat, ipse verò rem recipit, quasi sibi acquisiturus, nō sibi, sed mihi acquiritur [& ibi, Si ego] nisi ex quo dominus ratum habuerit, quod poterit, inuito solvente, ut ibi. ¶ In t̄ gl. 1. ibi denique [& j. de procu. c. vlt. lib. 6.] [& ibi, temporalis] dicunt legistæ, q̄ temporalis hæreditas nō potest per procuratorem acquiri, pro eo, q̄ acquiritur & additur solo animo, ex quo verè dedi procura. ad ad eundē, iam apparet animus aditionis, & ideo impossibile est illam adiri: sed illud verum de hæreditate iam delata, & quam

et quam scio delatam in deferenda locum habeat, quod statim dicam [et ibi, per procuratorem] generalem, per specialem bene. ff. de acquir. hered. si quis mihi bona. §. iustum, & seq. & §. pater, & seq. fm Host. fm quem sufficit, quod habeat mandatū ad recipiendum, & cauendum omnia beneficia cum cura, vel sine cura, etiam si nō exprimantur: facit de procur. c. 1. §. 1. lib. 6. sed vñ sufficere, quod dicat beneficia et tacito de dignitate, vel cura per id quod scripsi post Innoc. Host. & Compost. de rescriptis, sedes, super gl. sed quas. facit de regulis iuris, ca. 1. lib. 6. Quod autem hæc per procuratorem fieri possint, probat stylus curiæ, quo si fit gratia cum beneficio acceptandi datur potestas receptandi per se, vel per procuratorem. quod vide no. in clem. de concess. præben. ca. 1. in gloss. ille terminus, in prin. [et ibi, non posset] de hoc §. de elect. cupientes. §. cæterum, lib. 6. in 4. gl. [et ibi, dominium] rei singularis donatæ, vel venditæ. in hereditate. n. spirituali, vel temporali, cui quis obligatur, non habet hoc locum, secundum Host. ad hoc §. e. si tibi absentis, lib. 6. [et in fi.] nisi ex quo dominus ratum habuerit, & ibi cuius sit interim, ibi notatur. Et de materia gl. no. satis ff. de acquir. poss. l. 1. §. per procuratorem.

A D D I T I O.

1. Absenti. Vide Bar. in l. qui mihi donatum, ff. de don. & an pax possit fieri absenti, vide Bal. in l. 1. C. de libe. & eo. lib. & facit lex Labeo, & quod ibi per Bar. ff. de iureiur.

S U M M A R I U M.

1. Recepti duo si sint ad vnum canonicatum, vel præbendam vacantem in ecclesia, non tenet receptio.
Diuisio decretalis.
2. Legatus quis beneficia auctoritate legationis conferre nō possit.
Sanguinis iudicium saepe præponitur iudicio rationis.
Carnem suam nemo odio habuit.
3. Numeri canonicarum priuilegium legatus non potest infringere, sed canonici possunt, non autem præbendarum, & ratio an canonici num. 15.
4. Iuri priuato, non publico renuñciare quis potest.
Consilium vbi est, ibi salus.
5. Vicarius episcopi an conferre beneficia possit.
Clerici a mulieribus saltem cum tenent hebdomadam, debent abstinere.
Canonicum quem esse per quæ probetur.
6. Domum canonicalem nisi canonicus habere potest.
Desistisse quis videatur.
7. Duo si sint recepti ad vnam præbendam, vter prius dicatur.
Opposita iuxta se posita magis clarescunt.
Canonicatus quādo uacare, quādo desinere dicatur nō uacare.
Eius impetratio non ualet si uacare dicatur, cum desinat.
Renūciatio comparatur remotioni, & morti naturali, ad dict. defuncto.
8. Præbendarum vno & diuisio fieri debet per episcopum.
Contraiuramentum quæ sunt an & quibus casibus teneant, ad dict. Iuramento, & sic electio, & receptio.
9. Clausulam, quicquid contra fieret, non valeat, quid operetur, & a quibus opponi possit, & qualiter.
10. Per unde, dictionem, an uideantur ex allegatis non faciētib. ad propositum, sed ex his, quæ casum contingunt.
Restitutio pro remissione.
Episcopus potest agere pro præbenda, & ad eam pertinēbus.
11. A fructibus excusatur, qui titulo possidebat, et bona fide alias minime.
Canonicè minus cōsequi beneficiū quib. rationib. quis dicatur.
12. Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 12.
13. Procurator habens generalem administrationē domino quando non præiudicat, & num. 13.
14. Consentire quis dicitur, ubi non contradicit, quod sibi præiudicaturum est. §. in 3. gloss.
15. Legitime nisi quid fiat, non nocet, nec facit quem esse, quod nō est, ibid.

13. Additio glossarum, & num. seq.

Sine conditione quod sit liberalitatem sonat.

Tollit omnem uitæ suspicionem.

Mandatum non uidetur nisi quod sit legatum.

14. A molestatione ut liberaretur hic conquerens, qua utebatur
De actionis nomine non curandum. (actione.)

15. Contra priuilegium numeri canonici non possunt uenire canonici, & quare.

16. Electio canonicorum plurium una uacante præbenda quando fieri possit, & quomodo, & quid non uacante.

Numerus canonicorum quando rumpatur, & præbendarū.

Præbenda in quibus consistat.

Canonicatus ius in quibus.

17. Res inter alios acta quando non obstat, quando sicus, affert exempla cum distinctione.

C. A. P. XXV.

1. **Dilecto.** Casus. Si ad vnum canonicatum, & præbendam vacantem in ecclesia duo canonici sint recepti, non tenet

receptio, etiam si auctoritas legati sed. Ap. interuenit, & diuide in 3. partes. In prima ponuntur 7. quæ faciunt pro cellerario. In secunda, quæ faciunt contra eum. In tertia diffinit. In 4. protestatur, vel tacite quæstioni respondet. secunda ibi, procurator. tertia ibi. unde dictū. quarta ibi, ita quod [Trecensi] in anti. dicitur, Seponēsi [Tuo] dicit Host. quod procurator nomine episcopi petebat a cancellario fructus præbendæ, quam tenebat, & quod ei imponeretur silentium super ea [Legati] tales legati beneficia auctoritate legationis conferre non possunt. inf. de offic. leg. c. 1. lib. 6. forte iste fuerat legatus cardinalis, & postea archiepiscopus, de quo §. c. dilectus: sunt enim hæc decre. eiusdem auctoris [Nepoti] saepe iudicium sanguinis preponunt iudicio rationis, inf. eo. graue: & ut dicit Ab. est scriptū, quod nemo carnem suā odio habuit. 13.

2. q. 1. non æstimemus [Trecensi] puto, quod cardinalis fuit oriundus de loco, & prælegit ibi archiepiscopatum, ut §. dixi [Resignauit] inordinata fuit hæc charitas [Instiruit] hoc est primū, quod faciebat pro celleratio: & dicit Inno. quod legato tñ licuit priuilegiū canonicorum infringere: sed si canonici, ad quos spectabat receptio, auctoritate propria hoc fecissent, tenuisset receptio: quia in hoc potuissent renuñciare fauori suo: sed nō tenuisset præbendæ diuisio. §. e. pro illorū, in fi. & c. dilectus, de consuet. cum M. & est diuersitatis huius ratio, fm Hosti. quia primū censetur de iure priuato, cui potest renūciari. fm de iure publico, cui nō potest renūciari. de hoc de fo. compe. si diligēti. Item per primū fit melior conditio ecclesiæ: quia ubi consilium, ibi salus: unde expedit ecclesiæ habere plures consiliarios, de of. dele. prudentia, ver. illa, cū concor. per fm verō posset induci mendicitas in cleri. & ecclesiæ opprobriū [Capitulum] hoc est fm faciens pro cellerario [Fructus] quasi licuerit de fructibus, quod nō liceret de præbenda: sed dic vt §. c. prox. [Quorum] tertiū faciēs, p. cellerario [Generalis] de tñ vicario

3. episcopi, an posset beneficia conferre, no. hic G. & Host. quod dicit, ut inf. de off. vi. c. ul. lib. 6. & ibi videas in gl. pe. [Dictus quoque] quartū pro cellerario, & hucusque; allegauit titulum, nūc allegat possessionē, & ipsius usum. Egi. [Hebdomadam] saltē cū tenet hebdomadā, abstinere debet clerici a mulieribus. 31. di. tenere, fm Host. [Tā decani] quintū p. cellerario [Canonicus] p. hæc videatur ipsius intentio probata, ex quo agebat & c. ff. ad Mace. l. 3. quod est verū, fm Host. quod ad possessionē, de elect. in Gene.

4. si: sed nō quod ad proprietatē, quo ad quā oportet probare suam institutionē canonicā. 2. q. 2. legū, de instit. ex frequentibus, de reg. iur. in 1. regula, lib. 6. [Domū] sextū, quod facit pro cellerario [Canonicus] quasi licet esset tñ cellerarius, nisi fuisset canonicus, nō habuisset domū, exemplum in ecclesia Bonon. [Tuque] 7. pro cellerario [Tūc] cū nouiter intrat episcopus consecratus [Et eide] 8. faciens

ciēs pro cellerario [Nō mouisti] ad hoc de frig. c. 1. sed hoc nō iuuat: quia destitisse vñ non qui distulit, sed qui in totum renunciauit. C. de pactis, postquā. ff. de minorib. destitisse, nisi esset actio limitata, s. de rescriptis, si aut, s. m. Host. [Petijt] non porrigendo libellum, sed ex vi iuris per has allegationes, vel et libellum porrigendo: quia in talibus vterq; actor, & reus. s. de rescriptis, ceterum, & c. si. s. m. Host. [Vacabat] per resignationem cellerarij, vt ipse idē dixerat, & ex verbis suis conuincitur: simile de rescriptis, ex parte decani, s. m. Host. [Alius] dicit Inn. q. 1. potius cellerarius censerī debeat scd's, q. primus: quia ob hoc resignauit præbendam, vt nepoti archiepiscopi prouideretur de illa: sed potius videretur q. riu ex ver. s. ibi, donec dictus G. & c. [Præterea] voluit hic procurator, vel aduocatus epī apparere Rabbi, & sciens quia nil ad causam, ex quo ecclesia habebat numerum, sed hoc fecit vt euidentius claresceret, quod erat inducturus: quia opposita iuxta se posita & c. instit. de liber. s. 1. s. m. Ho. & de materia per Host. in summa, vt ec. bene. post prin. [Assensu] præsumpto, & si hoc non agatur, & est vna dñia inter istud ius & illud, de quo statim sequitur [Definit] per hoc dicebat Innoc. q. si in ecclesia, vbi nō est certus numerus, sunt plures canonici, ex quibus vnus moritur, non valent literæ, si impetrantur super illius canonicatu alteri conferendo, quasi vacet, & non vacat, sed desijt, vt hic dicit: vbi vero est numerus, non desijt, sed vacat: facit ad p̄dicta C. de prox. sacro. scri. comperimus, lib. 12. de sac. san. eccl. non plures, de aduo. diuer. iudic. petitionem [Defuncto] renunciate, vel alias remoto. Ab. [In ecclesia] hoc expresse facit q. cellerariū [Non possunt] potentia iuris, & facti, de quib. s. de rescriptis, sciscitatus [Electio] cū consensu illorū, quorū interest, Inn. [Cōi cōsensu] dicit t. Ho. vnio, & diuisio fieri debet per ep̄m, vt hic, & c. se. de his, quæ si. a. p̄la. tua, & ca. pastoralis, de dona. pastoralis, & sic intelligit de excessi. p̄la. sicut [Augmentare] puta ordinando, q. vbi sunt 10. p̄bendæ, sint 15. Inn. [Iuramento] nō. q. si aliquis eligat vltra numerum in ecclesia, in qua numerus est iuratus, nō tenet electio. Idem, si numerus sit cōfirmatus per papā cum decr. alias secus, vt hic, & in concord. secus, si quis iurasset non vendere librum: quia tenet venditio: dicit. n. sp̄ale in spiritualib. q. non valeat, quod sit q. iuramentū, & hoc placet Archid. j. e. si a sede, lib. 6. Alij dicunt, q. receptio facta q. iuramentum tenet, & hæc est alleg. Inn. sed pōt argui, q. hæc allegatio ius contineat: quia ex ea papa infert sniam dicendo, vnde & c. sed rñdetur, vt ibi dicam. Satis pōt defendi, q. valet receptio q. iuramentū facta, licet illi sint periuri: et tenet matrimoniū cōtractū q. iuramentum, licet q. hēns sit periurus, de spon. sicut: & facit quod nō. Gui. in Spe. de legato. s. nunc tractemus, ver. sed si legatus, & vide qd ibi addā, hoc. s. nō procedere in illo, qui se eligi procurādo scienter fecit recipientes deierare, & quod dixi de testō iurato in Mercuri. de reg. iuris, quod semel, lib. 6. & dato, q. hæc essent verba papæ, non dicitur hic, q. nō valeat receptio, sed q. fieri non debet, & hoc vñ placere Pe. & placet Eg. s. m. quem non ob. q. recipiēdo sunt periuri, & sic infames, & sic repellendi a legitimis actibus, & sic ab eligendo: quia tempore electionis adhuc non erant periuri, nec infames: & facit quod dixi in questione p̄dicta, ad fin. & quia, sicut dixi, in questione p̄dicta, licet regulariter qui iurauit non imutare testamentum faciendo secundum sit periurus, posset tamen casus contingere, quo periurus non esset. sic in proposito dico, quod fortius valebit receptio, vbi dicas recipientes non esse periuros, puta quia casus erat quo pp augmentum facultatum poterat statutus numerus augeri ex vi tacite conditionis sine pœna periurij, de consti. cum M. & facit quod dicam super glos. hæc fuit. & id factum fuit collegialiter, & ab his, qui id

poterant: alias secus est. si. quod post Vinc. dixi de rescrip. constitutis, super 3. gl. & quod dixi hūc remittendo. s. de offi. vi. c. pe. in gl. pōt ergo [Non t. valeret] dici potest hoc non solum locum habere in numero, sed et in oibus confirmationib. & priuilegijs ecclesiæ, in quib. adijcitur hæc clausula, vt hoc operetur, q. canonici suo facto q. riu non possunt rumpere priuilegium, vt hic: qd dicit Host. sibi non dubium, quando apponitur a papa, de electio. innotuit. s. c. inter cetera: & recitant Inno. & Host. quosdam dicere, q. non solum papa, sed quilibet alius iudex pōt apponere hoc decretum in his, quæ ad suam iurisdictionē pertinet, a arg. 7. q. 1. quia frater. G. de iudi. properādū. s. si autē reus abfuerit, & s. p̄ced. imō & quilibet priuatus hoc decretū interponere pōt. ff. de le. 3. si quis in prin. & l. quæsitū. Sed est sciendū, q. hoc decretum maiores vires habet, quando fit cū causæ cognitione, vt patet ex no. de despō. impu. ad dissoluendum, qui ma. accu. pos. cū in tua, s. m. Innoc. & Host. [Quem] certū numerū [Intendebat] ergo secus, si intendisset hoc, quod dic vt j. c. px. [Vnde] per istud t. verbū vñ, q. allegata superius faciant ius, cū ex illis papa hic inferat, vel profert sniam: sed rñderi pōt, q. papa non infert, vel profert sniam ex illis allegatis, quæ non faciebant ad propositum, sed ex illis solis, quæ casum contingunt, quæ apparent in proxima conclusione [Restitutio nem] i. ad remissionē possessionū, & iurium ad p̄bendam pertinentiū, & hoc petere poterat ep̄s: sed ad restitutionē sibi faciendā nō poterat agere, nisi egisset nomine p̄bendæ, qd poterat, de suc. ab intest. ca. vlt. s. m. Innoc. & no. q. t. non dicit de fructib. perceptis: quia pro eo, q. titulo b. possidebat, & bona fide, excusatur ab illis, s. m. Eg. sed Host. aliter. j. gl. proxima [Institutionis] nō. s. m. Host. q. si quis minus canonice consequitur beneficiū. s. simoniace, vel per fraudē, vel per surreptionē in perpetuū nō p̄scribit. 1. q. 1. principatus, de institutio. c. 3. de cleri. excom. postulas, de regulis iuris. c. 1. li. 6. & ex quo cōstat in iudicio cōtentioso cōdenatur ad restitutionē oīum perceptorū. de his, quæ fiunt a p̄la. continebatur. j. de iure patrona. cū dilectus, in fine. In iudicio vero animæ suæ cōscientia eum iudicat: quia non dimittit peccatū & c. de regu. peccatum, lib. 6. [Vel] primo. ¶ Secūda t. gl. obijcit, & soluit. ¶ Tertia gl. obijcit, & soluit. ¶ Gl. imō rñdet per qōnem. ¶ Vlt. glo. remittit: secundo obijcit, & soluit. tertio quærit, arguit pro, & 12 q. riu soluit. quarto soluit qōnem. ¶ In t. glo. 2. ibi. s. vlt. p̄curator oīum bonorū administrationē habens iurim defert. Itē paciscit, vt in l. statim all. [& ibi, si p̄curator] si p̄curator tuus soluit indebitū, & ratum habes, repetis [& ibi, si pater] per liberā administrationē, quā pater filio cōcedit, nō vñ conce sisse, vt in fraudem creditorū alieuet [& ibi, creditor. s. vlti.] licet nepoti commiserim liberā administrationē bonorum meorum, vt possit alienare, vendere, emere, & pacisci, promittens per eū facta rata habere, & non q. dicere, solum quatenus ex fide aget, videor mādasse. ¶ In 3. gl. ibi, aucten. siue a me] nocet mulieri cōsensus scdō post biennij p̄stitus alien. fundi dotalis [& ibi. l. 1.] vide s. c. prox. sup gl. [& ibi, si filiū] p̄iudicatur p̄ri, qui passus est filium pro homine sui iuris se gerere [& ibi, Herennius] sola salarij perceptio nō facit decurionē eum, q. legitimē creatus non est [& ibi, non idcirco] sequitur, minus q. pupilli res velut tutor administrasse dñ, ex eius p̄sona seruitutis qōnē pati pōt. ¶ In gl. vlt. ibi, denūciatē] vide de simonia, dilectus, scdō, sup 3. gl. [& ibi, nō pōt] & iō victoria 13 vnus alijs p̄dest, vt ibi. ¶ In t. gl. 1. ibi, condōne] & verbū hoc sonat liberaliter, qd tollit oēm vitij suspicionē. j. de simo. tua, s. m. Gof. & Host. de hoc de offic. delega. ex parte. 1. ¶ In gl. 2. ibi, legitimē] & p̄posito pecuniis non vñ esse mandatum, vt soluat, nisi qbus debet. ff. de sol. si is cui. Abb. [& in fi.] quia nec ipsius epī consensus prodesse

prodesse per predicta iura, Inn. & Ho. ¶ In gl. 3. ibi, statim vñ potuit ignorasse modum electionis, Io. Vin. [& ibi, patientiā] nec est expressus consensus, scdm Inn. si. qd. dica de concess. praben. c. 1. super gl. 2. ¶ In glo. 4. in fi. 14 nā eps t̄ eum molestabat in possessionibus iuris canonici, & eum vt canonicum non tractabat: vel super hoc officiu iudicis implorabat: et melius, agebat eps quasi si negatoria ē clericū, vel clericus ē ep̄m quasi confessoria, Inno. dixit Host. nobis de nomine actionis curandū nō est, de iudi. dilecti. ¶ In gl. imō & si, ibi, clausula] 15 dicit Inn. & Host. q̄ nulla t̄ vñ subesse ratio, quare canonici non possint venire ē priuilegiū sibi concessum, qñ est clausula, sicut qñ non est. C. de legi. quod fauore, nisi dicatur, q̄ hoc faciat virtus clausulæ, vel q̄ hoc sit de nouo statutū in fauore ecclesiarū ad electorum infinitatem vitandā, de rescriptis, cum in multis, lib. 6. & ad elidendum dānosam curialitatē, seu vecordiam dānabilem, & inconstantia temeraria confutandam: quia plerunq; per preces, vel minas consueuerunt canonici violare statutū, de priuileg. cum olim. 2. [& in fi.] Idem Vin. & Gof. Host. tñ dixit æquum, q̄ licet sit clausula, augmetatis facultatibus possit numerus augeri, sed non augmentatis, non, ex quo est ibi clausula, & licet eadem sit causa, scilicet fauor: tñ hic virtus clausulæ operetur, q̄ in hoc casu non liceat renunciare fauori, & est simile j. eo. cui, de nunc. lib. 6. & dixi de hoc secundum eū, sup. de constitutio. cum accessissent. ¶ In gloss. hac 16 fuit, ibi, valuisse] dixit hic Innoc. q̄ vacante vna prabenda plures possunt eligi in canonicos, hoc expresso, q̄ vnus habeat prabendā integrā, & alijs prouideatur, cum se facultas obtulerit: sed si simpliciter recipiantur, vno iure vacante non valet electio: q̄ intelliguntur electi ad vnā prabendā: & id, quod supra dī, non intelligitur, nisi exprimat̄ in eum. nec obstat de constitutio. cum M. dicit enim, q̄ ibi fuit expressum: dixerat autem prius in eadem gl. ipse Inno. q̄ in ecclesia habente certū numerū prabendarū, vel canonicorum, vel vtrunq; eligendo canonicū vltra numerum valet electio, sed rumpitur priuilegiū quo ad numerū canonicorū, sed durat in numero prabendarū. s. e. dilectus, de constitutio. cum M. Diuersitatis ratio: quia cum teneat electio canonici non obstante numero, merito quo ad numerum canonicorū rumpitur priuilegium: sed electio plurium ad vnā prabendā vacantem, vel nō vacantem vltra numerum nō tenet: quia est ē cōcil. Turonen. vel Lateranē. s. eodē tū, nisi vellent ius de nouo creare, j. c. prox. vnde, cum non teneat electio, non rumpitur numerus. Ratio autem, quare tenet in canonis, & non in prabendis est: quia sic statutum est in prabendis, de cōcessio. praben. c. 1. & 2. s. eo. maioribus: sed in canonis non sic est statutum, cum. n. prabendā maxime consistat in rebus corporalibus, non pōt ius prabendale fieri, nisi possessiones alicuius prab. ndæ diuidantur: & malū esset vnā esse pingue, & aliā tenuē: de constitutio. cum M. tñ, vt dicit, non esset malū, si ex oībus prabendis, vel de vna, quæ esset pinguior alijs, vellēt vnā nouam prabendā facere. j. c. prox. ius verò canonicatus, quod est incorporale & indiuisibile, multi possunt sine aliorum dāno habere: subdebat autē in alia gloss. q̄ licet possint plures canonicos facere, vna tantum prabenda vacante, nō tamē possunt ius canonicatus dare ad vacaturā. j. de concessio. prabend. c. 2. cum canonicatus sit ministerium, de quo ibi fit prohibitio: adde, quod dicā j. c. 17 prox. ¶ In gl. vlt. ibi, Daniel] vbi de hoc [& in fi.] qd̄ do minicalis est Bart. Brix. & incipit, duo fratres ex eodē p̄re. H. & idē Gui. in Spe. de sen. prola. s. nūc de effectu, vers. sed pone: huius dicti sit efficax rō: quia potuisset alter obtinuisse dispensationē, & alter nō, de cōsang. quia circa. Itē potuisset in primo iudicio fuisse collusio. Item posset alter primas p̄bationes reprobare, si repertantur

in sua causa: optime facit l. denunciasse, quam alleg. gl. vbi condemnatio adulteri nō nocet adulteræ: quia potuit ille inimicitijs, falsis argumentis, subornatis testib. a præsede grauari: nec volunt appellare, & mulier religiosum iudicem sortiri, qui pudicitiam suam defendat, vel alias obtinere gratia, vel legis auxilio, his cōuenit quod dixit Dama. de clericis coniugatis. 3. quæstio. q̄ per sniam repulsi a beneficio: quia p̄xerat matrimonium cum Berta, per id ab illa vendicari non poterit, De hac materia facit hic Host. di. cum agitur de crimine, quod plures dñr simul commisisse: aut quæritur de id lo in modum inquisitionis: & sic ex quo de vno facta est fides, intelligitur esse facta de alijs per testes nominatos, cum simile de omnibus quæritur, & sic possunt intelligi iura allegata in prin. gl. & s. de elect. per inquisitionē, aut in modum accusationis: vel actionis, & tunc si omnes sunt cōdemnati, & vnus appellat, & obtineat, victoria prodest omnibus. s. de appellat. c. pen. ff. si serui vendicetur. l. 3. §. 2. Si verò succubat, non obest, vt hic, & ff. de adult. denunciasse, & j. de adulterijs, significasti, & sic fauorebiliores sunt rei. ff. de regulis iuris, fauorebiliores. s. de re iudica. c. si nisi is, de quo non quæritur, in hoc consentiat: quia tunc obesset. 2. q. 5. statuit: & patet in eo, quod leg. & no. de electio. cum dilecti, ad finem, & vide quod dicam de regulis iuris, rati habitationem, super fi. gl. & in quæstione libro sexto.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Pertinent. Vide Io. And. in c. tibi qui, de rescrip. lib. 6. & de praben. apostolicæ, eo. lib. 8. an idem sit in materia non beneficiati, vt decretum, siue interdictum iudicis impediatur actum geri, vide Bar. in lis cui bonis, ff. de verb. obl. & in l. si quis ita. §. ea. l. co. tit. & in cap. Rainaldus, de testa.
- b ¶ Quod tit. Pro hoc, quod no. gloss. in c. si diligenti, de præscrip. & per Di. in cap. possessor, de reg. iuris, lib. 6. & Bart. in l. sed si lege. §. scire. ff. de peti. heredi.
- c ¶ Cum dilectus. isle errat in iure, & delinquit, an ergo excusetur a fructibus, vide Bal. in l. 1. C. de his qui. vt indi. & vide in deci. Rotæ, conclus. 31.
- d ¶ Prodest omnibus. Vide Io. An. in c. in nostra, de probationi. super gloss. fin. vbi ponit, an cassata sententia quo ad vnum, prosit: & vide Bar. in l. post humus. §. 1. ff. de inoffic. test.

S U M M A R I V M.

- 1 Prabenda vna vacante possunt fieri duæ, & quando, n. 2. alias diuidens integrare tenetur, & num. 2.
- Vt valeat sectio quot & quæ requirantur, ibid.
- 2 Beneficium etiam non vacans cōfertur apostolica auctoritate.
- Pro prabenda in se collata & diuisa redintegratione quis agere potest.
- Canonicorum receptio non vacante prabenda quibus fieri casibus queat.
- Competentem prouentum sufficit esse prabendæ, licet non sit alijs æqualis, in fin.
- 3 Epilogus, & additio glossarum. nu. 4.

C A P V T XXVI.

Vacante. Casus. De vna t̄ prabenda vacante possunt fieri duæ, si eius suppetant facultates: alias diuidens integrare tenetur, cōis diuisio. secunda ibi. super quo (Ex ea) intendens ius de nouo creare, & prabendarum numerum augmentare. Dicit autem Host. q̄ ad hoc, vt valeat talis receptio, & sectio, requiruntur quatuor. Primum intentio prædicta, supra c. proximo. Secundum, q̄ fiat de cōmuni consensu illorum, ad quos spectat, & diocesani, & capituli, vt ibi, & de rebus eccl. nō alie. cap. 1. Tertium, q̄ fiat ex causa rationabili. Quartum, q̄ sint duæ sufficientes, vt hic: quorum vnum si deficiat saltem sectio nō valebit fm eū (Capituli tui) facit ad no. de elec. cum ecclesia vultetana: & istud determinat etiam, qd̄ dictum

dictum est de consti. præben. secundum Host. quam di-
uisionem episcopus sine capitulo facere non poterat. su-
pra. c. proxi. ver. quamquã, præcipue si ad utrũq; specta-
bat collatio. sup. de maio. & ob. c. si. [Auctoritate apo.]
cuius auctoritate etiam beneficium non vacans confer-
ri posset, de concess. præb. proposuit. Host. [Alius] qui re-
ceptus fuerat cum eo, qui nunc mortuus erat [Propo-
nat] super integritate alterius dimidia, Goff. [Quæ vaca-
re] non enim debet vna scindi pro alia integrãda. j. eo.
cum causam: sed videtur, qd etiam de suo teneatur epi-
scopus integra re, arg. inf. c. proxi. ad minus, quamdiu
viuet: sed eo mortuo delictum suum extinguetur. 23. di-
stin. quorũdã, & sic etiam eo viuentē redundabit id tm̃
in damnum personæ suæ, non ecclesiæ, sic supra eo. nisi.
§. si. & sic non ob. de reg. iuris, delictum: cum suis cõcor.
& no. si. infra. c. 2. secundum Host. intelligo sic hanc lite-
ram, qd si vacabit præbenda pinguis, de eo, quod super
excedit alias, assignabitur isti pro integratione [Ratio-
nabili] vt quia pauci sunt canonici. sup. de ele. c. eccle-
sia. de cler. ex. mi. proposuit, vel vt dicatur missa glorio-
sæ virginis, sup. eo. significatum: vel causa necessitatis,
vel utilitatis. inf. eo. exposuisti, vel pietatis, & eleemosi-
næ. 86. dist. non satis, & not. inf. eo. super inordinata: vt
tamen plenius intelligatur hæc materia, dicit Hostiẽ. qd
sunt ecclesiæ, in quibus non est certus numerus constitu-
tus, & in illis potest recipi canonicus, quod placet, quia
nouum ius tunc creatur. sup. c. proxi. vbi verò est certus
numerus iuratus, vel cõfirmatus apposita clausula, qd si
quicquam, & c. non potest aliquis recipi, nisi fructus ex-
creuerint, quod dic, vt s. cap. proxi. ver. nisi forte: vel
nisi fieret auctoritate papæ, qui de iure potest sup. ius di-
spensare. j. de cõces. præb. proposuit: fm̃ quod intellige,
de ver. sig. c. si. qd si certus sit numerus, & dicta clausula
nõ est adiecta, nulla præbenda vacante aliquis non dẽt
assumi: sed si hoc fiat, tenet receptio, & rumpitur nume-
rus, ex quo hoc non fit auctoritate papæ: de hoc sup. eo.
pro illorum: nec intelligitur hoc casu fieri auctoritate
papæ, si capitulum hẽt exceptionem, & ipsam non oppo-
nit. Si ergo nõ fit mentio de numero, excipiat capitulũ.
sup. de rescrip. cõstitutus: vbi de hoc dixi: alias volunta-
rie venirent q̃ numerum, & tacitẽ renuntiarent. s. eo.
pro illorum, de const. cum M. vacante ergo tali præben-
da in tali ecclesia, vni personæ tm̃ dẽt vnicum ius p̃fer-
ri. s. c. prox. ver. in ecc. qd si duo recipiantur ad vnicam
præbendã non valet sectio, nec receptio, nisi intendat
aliquid ius creare. s. tit. proxi. & c. tuæ. Si aut̃ concurrãt
illa quatuor, de quib. in principio capituli dixi, valet se-
ctio, & diuisio: alias vno deficiente non valet sectio: va-
let tamen receptio, & recipiẽs tenetur integrare: vt s.
sed & hic ius erit in modum petitionis, vt not. j. de con-
ces. præb. cum super. fm̃ Host. [Competenti] no. qd suffi-
cit competens: licet non sit alijs æquiualens: non enim
improbant iura inæqualitatem præbendarum. j. de cõ-
sue. c. si. lib. 6. ¶ Secũda ¶ gl. obijcit, & tripliciter soluit.
¶ In ¶ gl. 2. ibi, lo. dixit] alternativẽ: quia etiã eius fuit.
sol. sup. proxima [¶ ibi, reddi] & placet Innoc. & Host.
[¶ ibi, constituit] quod potuit. j. de concess. præb. sicut
vnire, Inn. quod est verum ex causa, secundum Hostiẽ.
vt dixi.

ADDITIO.

2 Pro illorum. Sic potest limitari, quod ibi no. in gl. & iniquis, &
contra illam not. in c. constitutus, hic alleg. in gl. 1. & super illa
Ioan. And.

SUMMARIUM.

1 Collatio beneficij si alijs, quã ei, cui papa fieri mandat ei ad
quem spectat, fiat, tenet: ipse tamen punitur collator, & qua
pœna, num. 2. 12. 13.

Per monitorias literas ius non tribuitur, vide nu. 2. & 3. la-
tius, & nu. 21.

Las habens de inobedientia conqueritur.

2 Eludere non licet apostolicum mandatum, & num. 7.

Elusores etiam puniuntur, & quo.

Pœna conuenientior ea non est, quam vt quis puniatur in quo
deliquit.

Præbenda vni collata non potest alijs sine iniuria conferri.

3 Successor dando executorias an factum suum, an verò præde-
cessoris, qui monitorias dedit, exequi videatur.

Per beneficij impetrationem conferendi quod ius acquirat im-
petrator.

Comparatur sponsalibus, num. 2. & 5.

4 Sponsalibus cum vno contractis de futuro, non debet matrimo-
nium cum alio viro contrahere mulier: sed si facit, tenet.

Multa facta tenent, quæ fieri prohibentur.

5 Monitoria litera ex stylo curiæ non dantur sine præceptorijs.
Mandare, & præcipere non differunt hic inter se.

Receptio pro collatione accipitur aliquando vt hic.

6 Non creditur impetranti sine probatione.

Tempus quod inspiciatur in iure acquirendo beneficiorum, &
aliorum, num. 15. 16. 17.

7 Scientia licet aliunde proueniat, quam ex delatione siue presen-
tatione literarum, condemnatur transgressor earum.

Elusio hæc dicitur.

Diuinare quis non tenetur.

Canonicum quod obsistat impetratoribus, vt ad beneficia reci-
piantur, multiplex.

8 Receptio ante collationem præbendæ afficit eam, alias non.

Ad præbendam qui ius habeat, & quod, & contra quẽ agen-
dum, & n. 9. 10. 11. & 12.

Canonicatus, & præbendæ iura connexa sunt.

Præbendarum tamen collationes aliquando conferuntur.

10 Collator potest assistere, si agatur contra eum, cui contulit præ-
bendam.

Assistere qui possint alijs in iudicio.

Electores autem possunt sequi principaliter electionem, donec
confirmetur, & num. 11.

Collatio, & electio quatenus inter se differant.

Factum nihil videtur esse, quamdiu superest aliquid agendum.

11 Contra confirmatum de depositione eius agi potest.

Collatio, & confirmatio æquiparantur, & quo casu.

12 Hæc decretalis quando habeat locum.

Malitiam difficile probare, & ratio.

Stellionatus crimen requirit malitiam.

Consilium quando sit obligatorium.

13 Recepto in canonicum antequam assignetur ei debita præben-
da quæ dicuntur.

14 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 15.

15 Ad exhibendum qui agit interesse debet eius quo tempore.

Tempus sententiæ inspiciendum in furioso.

Meam rem esse cum iudicatur, simul illius non esse iudicatur.

Dolo carere non videtur, quia iam mota hæreditatis contro-
uersia sine cautione legata soluit.

Post denunciationẽ si tradidit rationes hæres legatario, prius-
quam edantur, tenetur.

16 Additio glossarum, & nu. 17.

Mandata duo esse censentur, si scribitur, conferas præbendã,
si qua vacat, vel proximẽ vacaturam.

Tempus datæ, an præsentationis literarum, vel rescripti, quan-
do inspiciatur, & num. 17.

Litera, vel rescripta nulla a principio, an postea reuocalescãt,
ad dict. mutum. ad nu. vsque. 17.

Æquitas, non rigor in ecclesiasticis causis maxime attẽditur.

CAPVT XXVII.

1 Dilectus. Casus. Si papa ¶ mandat ei, ¶ ad
quem spectat, quod beneficium ali-

cui conferat, collatio per eum alte-
ri facta tenet: ipse tamen ex transgressione punitur,

& prima pars querelam decisam continet: secunda dat
iudicem ibi, fraternitati [conquerendo] no. secundum

Hostien. qd habens monitorias tantum de inobedien-
tia conqueritur, & sic per illas ius tribuitur: a de hoc de

Io. And. super 3. Decre.

E

r. nun.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

renun. veniens. Host. remitt. de rescriptis, literis [Māda-
 2 tum] sed quia canonici ¶ non paruerunt huic simplici
 mādato, sed in ipsius elusionem prābēdā alij ptulerūt,
 ideo tenetur de communib. redditibus providere, vt in-
 fra sequitur, fit istud in pēnam canonicorum, qui cū nul-
 lā excusationem haberent, obedire mādato apostolico
 cōtempserunt, arg. supra. de rescriptis, si quādo, & c. cū
 adeo: nec est pēna conuenientior, quā vt puniātur, in
 quo deliquerūt, supra. de temp. or. literas. nō enim pos-
 set ei sine iniuria conferri prābēda alij iam collata:
 quia in ea nullum ius habet iste impetrās, quod apparet
 ex sequentibus, & in eo, quod legitur & nō. supra. de re-
 scriptis, constitutus. & c. capirulu. arg. tamen contra de
 3 rescrip. literis, vbi ¶ dicitur q̄ successor dando executo-
 rias non factum suum exequi videtur, sed potius prāde-
 cessoris sui, qui monitorias dedit. Sol. vere factum prā-
 decessoris exequitur: quia prādecessor incepit moni-
 torias cōcedendo, & honestum est, q̄ successor exequa-
 tur factū prādecessoris, nisi abstineat ob aliquā iustā
 causam. 63. dist. Adrianus: sed tamē ex hoc nō sequitur,
 q̄ habeat ius in re sū Inn. imō certe est efficax, arg. sū
 Host. quod dic, vt nō. in d. c. literas: ad minus enim tan-
 tum ius acquiritur, q̄ si prābēda vacat tēpore reprāsen-
 tationis literarū, nō est alij cōferenda, q̄ si fiat, in elusio-
 nem mandati apostolici fieri dicitur, vt j. §. 1. sed si per
 mandatum apostolicum nullum ius acquireretur, qua-
 re in elusionem ipsius fieri diceretur, nō video: ergo ali-
 quod ius acquisitum erat etiam per impetrationem so-
 lam, vt patet in eo, quod le. & nō. supra. de off. dele. ex par-
 te, nec mirum, si enim reprāsentatio, a persona ecclesia-
 stica facta incommutabilis est, vt patet j. de iur. patro.
 cum autem, quare nō erit firma reprāsentatio per lite-
 ras papae facta: vt infra. §. 1. maxime quando litera mā-
 datum habet annexum, vt hic, & sic obtemperādū est,
 vt supra nō. & paret. 14. q. 1. quod prācipitur: nō tamen
 b tantum ius, q̄ prābēda sit facta impetrantis. b cui nec
 adhuc est collata, & ideo tenet collatio, si alij confere-
 tur, cum distinctione tamen. Item dic, vt nō. j. eo. §. fin.
 4 sic si ¶ mulier contrahat cum viro sponsalia de futuro,
 non debet cum alio contrahere de prāsenti: si tamē cō-
 traxerit, tenet matrimonium sic cōtractum, vt patet in
 eo, quod legitur, & nō. j. de sponsa. sicut, & c. si inter vi-
 rum. §. si. multa enim sunt, quae facta tenēt, & tamen fie-
 ri prohibentur, vt leg. & nō. supra. de iureiur. quemad-
 modum. §. q̄ si post huius [Misilemus] monendo, & se-
 5 cūdum stylum curiae raro sit monitio sine prācepto, cū
 dicatur saltem, monemus per apostolica scripta man-
 dantes. nec in talibus refert, an dicat: mandamus, vel
 prācipimus. ff. man. l. 1. C. communia de leg. omne ver-
 bum, sū Host. [Recipient] de receptione loquitur, quae
 dicitur collatio: nam si propter canonicatum contulif-
 fet, collatio prābēdae alteri facta non valisset. inf. eo.
 si postquam, lib. 6. [Tunc] scilicet cum reciperēt literas,
 vt patet per sequentia sū Host. [Et infra] hic decidit,
 q̄ canonici dicebātur quandam prābēdam, quae tunc
 vacauit, in elusionem mandati apostolici alijs cōtulif-
 6 se, & ad hoc infra respondet [Constiterit] quia ¶ nec ali-
 ter impetranti creditur, de rescriptis, olim [Vacaret] er-
 go erat ibi numerus. §. eo. dilecto [Tempore, quo] in be-
 neficio, quod non confertur vacans: sed conferri man-
 datur. Refert secundum Host. an vacet tempore datae,
 & receptionis, & tunc vtrunque tempus inspicitur, de
 rescriptis eam te, infra. c. pe. an altero tātum tempore,
 & tunc inspicitur tempus receptionis, vt hic, & hoc quo
 ad canonicos, qui non tenentur diuinare. infra, vt eccl.
 bene. c. vno. quantum autem ad plures impetrantes ibi
 dem, si quāras, quis sit potior, inspicitur tempus datae,
 nisi primo impetranti dolus, vel negligentia imputari
 possit sū eum, de rescriptis, tibi qui. lib. 6. & vide quod
 7 dicam super gl. 2. ante si. [Receperunt] vel ex quo ¶ im-

petratum sciuerunt: nam & tunc est elusio. de ap. memi-
 nimus, & c. suggestum, hoc pro tātō dicit: quia impetrās
 obtulit se ad hoc probandum. sicut sup. de rest. spo. c. i.
 vel quia post receptionem nō possent ignorātiā alle-
 gare, quam prius possent, & si mentiantur: quia solus
 Deus nouit arcana. inf. de symo. tua. [Elusionem] quod
 fieri nō dēt, de postu. bonae. 2. de alie. iu. mu. causa. fa. c.
 1. Hof. [Si nō habet] sup. nec aliud obfistat canonicum,
 Inn. nam & multae alię exceptiones competere possent,
 de hoc de rescriptis, si proponente. Host. [Recepi] ergo
 8 ¶ ante collationem prābēdae non fuerat receptus: quia
 tūc fuisset affecta prābēda, ad id de rescriptis: ibi qui,
 lib. 6. tunc. n. non tenet, collatio, sed haberet actionem
 ad illā prābēdam, nisi alius eū prācederet in receptio-
 ne, arg. sup. de constit. cum M. Ferrariē. sup. eo. dilecto,
 & c. dilectus, & c. relatum. j. de concessio. prāben. cum
 super quāstione. quamuis enim non habeat ius in prā-
 bēda, nisi prius sibi assignetur, vt in prāall. decr. dile-
 ctus: tūc ille, ad quem pertinet collatio prābendarum,
 non habet potestatem conferendi eam nisi canonico,
 qui iam sit receptus, seruata tamē distinctione, de qua
 not. sup. de maio. & obed. statuimus, petit ergo ab eo,
 ad quem pertinet, vt eam sibi assignet, quo facto aget
 contra detentorem prābēdae, & si ille, ad quē spectat,
 hoc facere renuat, ad superiorem recurrat, arg. j. de iu-
 re patro. nullus. Alij dicūt, q̄ sine alia assignatione aget
 cōtra detentorem prābēdae, arg. sup. eo. inter cetera,
 ex quo enim aliquis in canonicum est receptus ius ha-
 bet in prābēda, quae est sibi suo ordine conferenda, cū
 iura canonicatus, & prābēdae connexa sint, arg. supra.
 c. relatum. sup. de constit. translato: licet aliquādo dif-
 ferantur collationes prābendarum, vt infra. de concessio.
 prāben. c. 2. & ex hoc sequitur, q̄ si executores dan-
 tur pluribus in canonicos iam receptis, executio illius
 solius, qui primo recepto datus est executor, iusta est:
 vnde si ad mandatum ipsius prābēdae primo recepto
 fuerit assignata, & executor recepti secundo, vel tertio
 mandet canonicis, quod ipsam assignent illi, qui ipsam
 impetrauit, non tenentur obedire, & si propter hoc ex-
 communicantur, iniusta est excommunicatio secundum
 Innoc. & forte nulla per id, quod dixi supra eo. pro illo-
 rum, super gl. 2. in fi. quinimō, & primo impetranti assi-
 gnanda est, dummodō in nulla culpa, vel negligentia
 deprehendatur, vt patet in eo, quod legitur, & not. sup.
 de rescriptis c. capitulum, secundum Host. Si verō con-
 tingat canonicos ab initio diuersa mandata a diuersis
 executoribus recipere, & ipsi malitiose iustum māda-
 tum contemnāt, & iniustum exequantur, is, qui iuste mā-
 dauit, potest animaduerrere in eosdem, de rescriptis,
 cum contingat. §. ceterum. Sed nunquid ¶ sic receptus
 9 habet actionem contra illum, qui ipsam alij contulit,
 cum hoc facere non deberet: non, nisi forte de dolo,
 vel in factum ad expensas, arg. ff. de dolo. l. 1. secundum
 Innoc. & adde, quod not. supra. de renun. sane, & ca. ve-
 niens, & quod dicam infra de cōcessio. prābēdae. quia
 in glo. quare, & sup. de appellatio. cum speciali, in glos.
 10 argue. Quid si agatur contra illum, cui ¶ contulit, nun-
 quid collator poterit illi assistere & dicas, q̄ sic, sicut &
 venditor emptori. ff. de euictio. si rem quam mihi. §. si.
 & not. infra. de contrahen. emp. c. fin. & sicut legatarius
 assistit hāredi, ne colludatur. C. de litig. aucten. nunc si
 hāres: interest enim hoc collatoris, nam si euincatur
 ab eo prābēda, tenetur ei de alia providere. sup. ca. in-
 ter cetera. §. fin. inf. de iure patro. c. pastoralis. §. si. col-
 lator ergo non defendit causam principaliter: quia nec
 ab eo potest prācisē peti prābēda, sed ab eo tantum,
 cui contulit, vt patet ex prāmissis: secus dicitur in ele-
 ctionibus: quia illi bene possunt principaliter sequi ele-
 ctionē, vt patet in eo, quod legitur, & nō. supra. de ele-
 ctio. super eo, & c. dudum, & de iud. exhibita. Ratio di-
 versitatis

veritatis est hæc: quia ex collatione ius acquiritur, & ex quo facta est, perfecta est, dummodo aliud canonicū non obstat: electio verò perfecta non est, quousque fuerit confirmata, vide supra de restitu. in integ. cap. 2. in gloss. per monachos, vers. electio, & ideo electores ante confirmationem electionem prosequuntur, & defendunt tanquam factum proprium, secundum Innocentium; quia eis debent esse cordi omnia bene cœpta ad effectum perducere: & nihil vñ esse factum, quamdiu super est aliquid ad agendum, C. de emendatio. C. Iustini. l. 1.

11 C. ad Sille. l. cum Sille. in fine, fm Hostiē. Quid t̄ ergo si electio semel fuerit confirmata, & agitur de depositione confirmati: vtrique agendum est cū confirmato tantum, nec de cætero canonici sunt vocandi: quia, ex quo confirmatio facta est, quantum ad electionem per ipsos factam pertinet, iam semel functi sunt officio suo, secundum Innoc. arg. sup. de off. deleg. in literis. Collatio ergo, & confirmatio in hoc casu quantum ad hoc æquiparantur secundum Inn. hoc autem t̄ quod hic dicitur, nō obtinisset clericus etiam per literas præceptorias, nisi contineretur in eis: alioquin damus tali in mandatis, vt ad id vos compellat secundum quosdam. Alij dicunt, q̄ conditione ex hac decr. potest quisque, pro quo scribitur etiam monitorie, agere & consequi, quod hic sequitur: quod si verum esset, frustra daret ecclesia executorias, quæ nec semper dantur, vbi etiam monitorie dantur secundum Innocentium: sed potest fm Host. responderi, q̄ hi non intelligunt, q̄ ad petendam præbendam adhuc habeat actionem: habet tamen præuentionem, arg. j. de iure patro. cum autem, & ius supplicandi pape, q̄ executorias det, vt no. s. de rescriptis, literis, & cap. ex insinuatione. Alij dicunt, q̄ collator beneficij, qui sine causa non vult mandatum apostolicum adimplere in præiudicium literas impetrantis, peccat in eū, & ideo tenetur crimine stellionatus, propter quod pōt ipsum impetrans criminaliter accusare, vel civiliter nūciare: sed caueat sibi: quia nec in accusatione, nec in denunciatione obtinebit, nisi probet eum maliciose non paruisse, vt probatur ff. de crimine stellionatus, leg. 3. quod difficile est, cum multas possit habere exceptiones, & excusationes, vt patet in eo, quod legitur, de rescriptis, si proponente, s. de æta. & quali. accepimus. s. eo. cum fm apostolum, j. de accus. cum dilecti. hic autem manifeste apparuit de malitia capituli, vt patet s. e. s. 1. & dicunt quidam locū habere, quod hic dicitur, quando præceptorie tantum literæ impetrantur, argu. s. de rescriptis. c. capitulū: sicut hic fuit, vt patet in eo, quod legitur, & no. s. eo. c. respō. 1. secus in monitorijs, quæ non astringunt, sicut nec consilium. ff. mandati. l. 2. s. si. & le. & not. s. de arb. cum olim. Alij verò dicūt, q̄ literæ papæ etiam monitoriæ semper obediendum est, ex quo pura, & simplex est, & maxime quia nunquā fit sine mandato, vt no. s. eo. c. respon. 1. nec obstat quod dictum est, consiliū nō esse obligatorium: quia illud verū de consilio, quod datur in fauorē illius, cui consilium: secus autē de consilio, quod datur in fauorem illius, pro quo scribitur, vt hic. Item secus de consilio, quod datur ad consilium animæ a prælato: vt patet in eo, quod le. d. & not. s. de tēp. ord. ad aures. d. Alij dicūt, q̄ illud, quod hic dicitur, nō est de necessitate iuris: sed de gratia fuit; fm Innoc. cuius est quasi tota hæc gl. sed Host. aliter distinguebat, quod omitto per ea, quæ plene not. de concessio. præben. si soli, c. in gl. vlt. per quā ēt sit decisa distinctio, quam hic posuit Pe. de San. & Abb. in fine operis in distinctionibus [Facias] plus t̄ ergo puniantur faciētes q̄ mādatur: quia receptum habent, & alium recipere cōpelluntur [Assignari] repetere, facias [Prouentus] nōn de præbendis diuisis, sed de bonis cōmunibus fm Egid. ad hoc. sup. de cōst. cum M. & fm eum non intelligas hoc solum de quotidianis distributionibus, quod

probat litera, donec, quæ sequitur: nam de illis prouideatur etiam post, quam habet præbendam. ¶ Prima t̄ gl. repōdet per quæstionem, an vnū sit mandatum, & cetera. ¶ Secūda gl. Primō arguit tempus receptionis respiciendū. Secūdo de tēpore datæ. Tertiō de vtroque. Quarto arguit ad quæstionem, quā soluit: vltimō soluit cōtraria. ¶ Gloss. videtur Jobijcit inducens quatuor, & soluit.

15 ¶ In t̄ gl. 2. ibi. s. vltimo] vide de foro comp. ex tenore super vltima gl. [& ibi. s. 1.] vide de exceptio. c. penult. in 1. gl. [& ibi, argumen. contra] scilicet, q̄ vtrūque tps sit spectandū: nā oportet interesse eius, qui agit ad exhibendum, & tpe litis cōtest. & tempore cōdemnationis [& ibi, cum furiosus] valet sententia lata per iudicem, q̄ n additionis tpe furiosus erat, ex quo tempore sententiæ factus erat sane mētis [& ibi, mutum] sequitur, nec nō & surdum etiam ita natos pro herede gerere, & hæreditatem obligare posse cōstat. ¶ In glo. 3. ibi, cum ita] vide de præsump. nōne, super vlt. gl. [& ibi. s. sed is qui] cum iudicatur rem meam esse, simul iudicatur illius nō esse, [& ibi. l. Celsus] vide de sagit. c. vno, super gl. 2. [& ibi, si fundum] vide j. de cleri. ex. mi. illud, super gl. 1. quia [& ibi, dolo] sequitur, carere nō videtur, qui iam mota hæreditatis cōtrouersia sine cautione legata soluit [& ibi. s. is autem] tenetur hæres, qui post denūciationem, ne ante tradat legatario rationes, quam edantur, illas tradidit [& ibi, non est mirum] vide in c. statim allegato in prima gl. [& ibi. l. 2.] vide de decimis, tua. 2. in fi. 1. glo. [& ibi. l. vlt. in fi.] incipit. s. Lucius, & vide vt lit. nō pte. quoniā, s. pe. super 1. gl. [& ibi, quoties] vide de spō. du. c. fi. in prima gl. ¶ In gl. 1. ibi, alterius] dicit Phil. quod qñ sic scribitur, pferentes præbendam, si qua vacat, vel proximo vacaturam, duo censentur esse mandata [& in fine] de hoc s. de rescriptis, cōstitutus. ¶ In gl. secunda. ibi, usurarios] nō p̄sideratus tēpus datæ, sed subsequēs. de hoc sup. tit. primo, qualiter [& ibi iudicium] ergo nō cōsideratur tempus oblatis libelli, nec Io. in glo. sua hæc posuit, sed dicebatur q̄ usurarios, quoniam licet tpe oblatis libelli nō recte agatur & c. & idem Vin. [& ibi. s. 1.] & infra de re iud. abbate sane, lib. 6. [& ibi, mutū] ar. de exce. pia, li. 6. [& ibi, quod nō credo] concor. G. in Spec. tit. 1. s. vlt. in prin. & remittit ad hæc gloss. Io. de Deo in quæstionibus suis in prin. distinguit, aut erat publicè excommunicatus, & tūc indistincte nō valent literæ. i. 6. di. quod dicitis, de postu. c. 1. aut occulte, sed nunc opponitur, & tūc distinguit, aut hoc sciuit impetrans: & tūc nō valet rescriptū. supra. de rescriptis, super literis: aut ignorauit, & tūc si est causa appellationis, nō currit sibi tempus. supra. de app. ex ratione, & optime. eo. tit. significate. si est principalis, de æquitate deberet valere, vbi iūstitia aduersarij non perit, ar. de procu. ex insinuatione, maxime cū in causis ecclesiasticis nō rigor, sed æquitas attēdatur. sup. de iud. dilecti, de dol. & cō. c. 1. sicut si impetrasset ad aliquē prælatū, vacante sede, institutus tempore præsentationis cognosceret. sup. de offi. deleg. quoniā, sed hoc dicas verum, si scribatur dignitati, vt ibi Io. de Mō. M. in dispu. hoc addit, q̄ ēt si tēpore præsentationis erat excommunicatus occulte, post absolutionem procedere poterit, & prius ēt, si nō opponitur, q̄ iurisdictionem recipit, alleg. de re iudi. ad probandum, & q̄ valeat, videtur casus. ff. de le. præstan. peti. bo. pos. cōtrata. l. internenit q̄ quæst. debet. n. sufficere, q̄ res deueniat ad eum casum & c. ff. de le. 3. l. 1. de iure cod. eum qui, & cōficiuntur. s. si post. & sufficit, q̄ quis sit de cognatis tēpore mortis, licet nō sit tempore testamēti. ff. de reb. dubijs, si cognatis. ff. de don. cā mortis. l. in mortis, & l. nō intelligitur. s. qñ. ff. de iure fisci [& ibi, nulle] ar. de rescriptis. c. 1. li. 6. [& ibi, nō t̄ datæ] quia de inobediētia, & rebellionē, & eius pena hic agitur, quæ nō cadit in ignorantē. j. eo. si bñficia, li. 6. Cū verò quæritur, ad quem dirigatur rescriptum, vel quid in eo fuerit exprimendum, Io. And. super 3. Decret. E 2 inspi-

Ioan And. Comment. in Tertium Decret.

inspicitur tempus data, vt in contrarijs, & sic breuiter de inferiori gloss. se poterat expedire [& ibi, legitima] sed si papa contulisset canonicatum secus: quia collatio postea etiam ab ignorantibus facta non tenet. infr. eo. si postquam. li. 6. & ibi: debet dicere. vnde dixit Phi. si dixit impetrans beneficium vacare, non est satis, quod vacet tempore presentationis, ex quo non vacabat tempore data, sed si papa proprio motu madat alicui conferri ecclesiam, vel prebendam, si vacat satis est, qd vacet tempore receptionis, licet non vacaret tempore data, per hanc & decre. sed dices, hac decret. non probat hoc, cum hic non fuerit affecta prebenda: probat tamen, qd conferri debuerat, & ad hoc inducitur, posset tamen dici, qd hic non fuit madatum de canonicatu, per quod apertius patet papae voluntas de conferenda prebenda quandocumque vacante [& in fine] dicit Host. cum queritur, an rescriptum valeat, inspicitur tempus data, de rescriptis, significauit, & c. ad hoc, & c. si. de transact. ex literis. Si queritur, an iudex possit suam iurisdictionem exercere, inspicitur tempus receptionis, & expressionis quoad clausulas generales, de app. super eo. de rescriptis pastoralis. Sed Pe. de San. plenius distinguens dicit, qd quandoque consideratur actio, quae competit ex rescripto, & ex illo oritur, supra de rescriptis, eam te, & tunc attenditur data, vt ibi: quandoque actio, quae non oritur ex rescripto, licet super illa impetretur, vt supra de rescriptis, c. si. & tunc etiam consideratur data. quandoque valor ipsius rescripti, scilicet an valeat, vel non, puta ex veritate tacita, & falsitate expressa, de rescriptis, super literis, & tunc consideratur data. eo. tit. constitutus. quandoque attenditur obligatio, quae contrahitur ex mora, vel culpa illius, contra quem impetratur, vt hic, & supra, de rescriptis capitulum. & tunc attenditur receptio. quandoque negligentia iudicis, vel impetrantis ratione praescriptionis, quae currit contra iurisdictionem: quia commissa est causa decidenda intra die, & tunc attenditur praesentatio, de app. super eo. 2. quandoque inspicitur tantum negligentia impetrantis, & tunc attenditur possibilitas agendi, de rescriptis, si autem, & c. plerumque. quandoque odium impetrantis, de offic. deleg. prudentiam. de vsuris quia frustra, & tunc spectatur tempus agendi, vt ibi: quandoque iurisdictionis perpetuatio, & tunc attenditur citatio, de offic. delegat. gratum, & hoc vide in Specu. de rescript. praesen. in fi. ¶ In gl. videtur quod, ibi, consimilem non fuit consimilis: quia ibi datus fuerat executor ad prouidendum: hic non [& ibi, alteri facta] quod die hodie, vt infra, de concess. praeben. si capitulo, & c. sequen. & ibi plene de hoc lib. 6. [in fin.] licet sit ar. contra. C. de legi. non dubium, Goff. ¶ In gl. ult. in fi.] & erat hac decre. in 4. compilatione ult. in tit. de concess. praeben.

ADDITIONES.

- a ¶ Ius tribuitur. intellige ad rem, non in re, de quo vide plene per gl. in c. si soli, de concess. praeben. lib. 6.
- b Impetrantis. Vide in c. si soli, de concess. praeben. lib. 6.
- c ¶ Collatoris. Ad idem. ff. de inoff. test. l. si suspecta, & ibi bona gl. & vide Io. And. de re iudicata, cum super.
- d Ad aures. Et 6. dist. testamentum, & vide gl. in c. ad aures, de pta. re. & qualitate, & in cle. 1. de testi.
- e Si soli. aduerte, quia illa gl. tractat de valore collationis beneficij, hic autem etiam tractat Host. de pena non parentis mandato, licet sua collatio valeat, vide hic Host.
- f ¶ Interuenit. Vide l. si alienu. §. 1. & ibi Bar. ff. de hze. institu. & facit ad materiam. l. si filio praeterito. & ibi per Bart. ff. de iniusto test. & ad quaestionem restis vsurarij, de qua ibi, & per Io. And. de vsur. c. 2. lib. 6. & per Bal. in l. 2. C. de bo. pos. contra ta.
- g ¶ Hanc. Quia motus proprius excludit surrogationem, vt in c. si motu proprio. de praeb. lib. 6. contra hoc tamen facit, quia actus intelligi debet subsistere secundum tempus, quo fit dispositio, vt de cle. literas, & ibi iura plura in gl. de rescrip.

S V M M A R I V M.

- 1 Diuisio constitutionis.
- 2 Vacatio primi beneficij per secundi receptionem, & vtriusq; etiam decernitur, & quando, & num. 7. & 8. vide numer. 18. 19.
Collator nisi conferat tempore statuto beneficia sic vacantia, duplici pena puniuntur.
Huius decretalis prouidentia, quae fuerit.
- 3 Parochialis ecclesia quae dicatur, quod ad penam huius constitutionis, & num. 4 & 5.
Praesumptio refertur hic ad superbiam.
Cupiditas ad auaritiam.
- 4 Parum, & nihil equiparantur.
Religiosos etiam comprehendit hac decretalis.
Quicumque vox continet religiosos.
Hac decretalis in quibus beneficijs, casibusque locum habeat, & nu. 5. 6. 7. 8. in fi. 9. 12. 13.
Praebenda duobus conferuntur modis: quandoque habent curam, num. 12.
- 3 Cura animarum quomodo hic accipiat, & nu. 4. in fi. & 3.
Archipresbyteri, archidiaconi, et decani sine ecclesia, et vbi.
- 6 Benef. cy primi fructus percipi possunt vsque ad receptionem secundi.
Optio retinendi beneficium vtrum malit, quo casu dicitur.
- 7 Beneficio priuatus quis dicitur hic quantum ad se, non quantum ad praelatum eius, & quando non priuatur ex adeptione secundi, vel contra, num. 8. & 9. 17.
- 8 Ad beneficia quacumque obtinenda quis inhabilis quo casu fiat. Io. And. aut. citat constitutio. Execrabilis, & nu. 14. in fi.
Possessionem per quem stetit quo minus habeat, idem est ac si habuisset, in fi.
- 9 Possessio litigiosa beneficij secundi an retardet collationem primi, & num. 17.
- 10 Libere cui conferre conceditur, id nemine vocato licet.
In possessionem beneficij possessi non est quis mittendus nō vocato possessore
Merito, id est de iure.
Beneficium vacans ex hac decretali intra sex menses conferri debet.
Tempus hic sex mensium a quo die numerandum, & nu. 11.
Menses sex faciunt Semiannum.
- 12 Taxatio fructuum perceptorum qualiter fiat.
Personatus etiam non curati hic comprehenduntur, & in duobus huiusmodi potest episcopus dispensare.
Decretalis dudum 2. de electi. intellectus.
- 13 Dispensatio super pluribus dignitatibus habendis non intelligitur de dignitatibus eiusdem ecclesiae.
Dignitas, quid, an sit idem cum personatu, & officio.
Personatus quid.
Rectores ecclesiarum quibus alijs nominibus appellentur.
Officium qui habere dicantur in ecclesiis, ver. ministri.
Ministri ibid. qui dicantur.
In nomine vis non facienda, in fi.
- 14 Literatura magis habetur ratio in dispensatione, quam bonitatis, & quandoque contra.
Dispensationis obtinendi plura beneficia triplex ratio.
An sit contrarius, & admittenda.
Eius descriptio. ver. dispensatio. & cui committenda.
Dispensatores qui nuncupentur ibid. & qui fideles, ibid.
Acceptio personae quando non dicatur fieri, circa fi.
Dispensationes modificate per decret. execrabilem.
- 15 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 16.
Actio vetus per nouam non tollitur, nisi exprimatur.
- 17 Additio glossarum.
Ad beneficium secundum vt quis non transeat, impedire potest episcopus, licet pinguius, potest tamen ad superiorem recurrere, ver. dicebat Petr.
- 18 Beneficia priora per episcopatus receptionem, & possessionem, non amittuntur nisi per consecrationem, secus in ceteris beneficijs, & ratio, vide nu. 19.

- Ad beneficium aliud transiuros quid causandum docet, vers. conf. lit. ergo, bene qui stat non moueatur, ibid.*
- 18 *Beneficij secundi receptionem quibus casibus primum non vacet, & supra. num. 18.*
- Eligo illum, si papa placuerit, an valeat, circa si.*
- A adulterari non licet neque de consensu viri.*
- 20 *Philosophantes uerè pecuniam contemnunt.*
- 21 *Dispensare quando papa solus possit, & quando etiam episcopus in pluribus beneficijs habendis, non legatus.*

C A P. XXVIII.

- De multa.** Diuide ꝑ decr. in 3. partes. in prima constitutionis causa. in 2. constitutione. in tertia quædam protestatio. secunda ibi, præsent. tertia ibi, circa. pro constitutionis vero causa Lateran. concilium repetit, & ipsius transgressorem punit. Secunda, quæ constitutionem ponit, subdiuiditur in 6. in prima priuat habentem beneficium curatum ipso beneficio, si recipit secundum tale, secunda ibi, & si forte, in contemptorem penam aggravat. tertia ibi, is quoque, collatorem primi monet, ut conferat. quarto enim punit, si non conferat, ibi, & si ultra. 5. ibi hoc idem, ad personatus constitutione prorogat. 6. ibi. addentes, addit de pluribus personatibus etiam non curatis in vna ecclesia non habendis, & in summa hoc dicit. Habens ꝑ personatum, vel beneficium curatum, si secundum tale recipiat, vacat primum: quod si retinere cõtenderit, etiam secundo priuabitur: & si is, ad quem spectat prioris collatio, si infra 6. menses non conferat, duplici pena punitur, cum sublimibus personis circa talium pluralitatem papa dispensat. hoc dicitur [providentiam] & verè fuit multa providentia concil. Lateran. nam ꝑm Ab. per ipsum melius ecclesiæ de feruitur, pauperibus clericis subuenitur, animarum periculis obuiatur, auaricie vitium extirpatur, vel fuit multa ꝑm eum, quia vna ecclesia vnus debet esse rectoris. s. eo. cum nō ignores, & singula officia, & c. s. eo. ad hoc, & quilibet in ea vocatione, & c. ut 21. quæst. 1. c. 1. [Et] pro ꝑ aut. Host. [Parochiales] quò ad penam huius constitutionis intelligit Host. q. parochialis sit non solo habitu, sed etiam actu. hæc no. s. tit. primo, quia nonnulli, & facit quod no. de elect. licet cas. in gloss. sed nūquid, lib. 6. Sed innoc. & Abb. videntur tenere contrarium, q. sufficiat habitus, ne sine culpa perdat ecclesia iura sua, quod regulariter non cōtingit. j. de reg. iur. sine culpa, lib. 6. [Amitteret] per sententiam [Priuaretur] per sententiam [Præsumptiones] quò ad inobedientes ex superbia, Ho. vel quò ad collatores [Cupiditates] quò ad inobedientes ex auaritia, Host. vel quò ad recipientes [Rarus] no. secundum ꝑ Host. æquiparari parum, & nihil, & concord. s. tit. primo. tuæ [Expressius] per iur. scilicet executionem. j. de electio. licet canon. lib. 6. [Quicunque] etiam religiosus quò ad ipsorum prioratus, vel curatas ecclesias. s. eodem, cum singula, lib. 6. Quem declarat concilium Vien. habere locum etiam in prioratibus manualibus, & non curatis, de sup. neg. prælat. quia regulares, in fi. & sic approbat opinio. meas, & in primo reprobatur Arch. ut ibi no. in gloss. antep. [Receperit] et si vi occupat, vel se iniuste scienter intrudit in ipso. infr. eod. eum qui beneficium, lib. 6. [Beneficium] nedum dignitatem, vel personatum [Curam] maxime ꝑm Goffr. nam ꝑm eum idem est in præben. cum recipiuntur, ut titulus, non ut stipendium. j. de concess. præben. literas, hæc not. hic, & in summa istius tituli. s. item quæritur, & s. de rescriptis, in nostra, & s. de elect. dudum. 2. & idem hic Ioan. & Vincen. quando prior præben. sufficiens erat. Tu dic contra secundum Innoc. & Hostien. Ad d. c. r. a. literas, dic quòd loquitur, cum habes præ-

bendam in vna ecclesia, secundam recipit in eadem [Habens] lex se: secus, si per vnionem alicuius curati. j. eo. super eo. lib. 6. [Animarum] dicit ꝑ Innoc. & Hostien. hic largè sumi curam animarum, siue in foro poenitentiali curam habeat, siue alias, siue sit ecclesia cathedralis, vel parochialis, vel capella habens parochianorum curam de iure, vel de facto, dummodo parochiam habeat, in qua parochiale ius exerceat, in quo remittit. Host. ad not. supra tit. 1. quia nonnulli, & ibi videas super ver. parochiales, & quod dixi supra eo. cum non ignores, in princ. siue sit dignitas, vel officium, sine ecclesia, sicut sunt multi archipresbyteri, archidiaconi, & decani, qui nullam habent ecclesiam, cui præsent, & tales plures sunt in diocesi. Pictau. secundum Inno. & Paduæ: qui tamen habent iurisdictionem super multa loca. supra. de elect. dudum. 2. de off. archidia. c. 1. & ult. de off. archipresbyt. cap. pe. & ult. cum si. [Tale] non dixit, tantum. Host. [Beneficium] idem, si plura talia ꝑ etiam per dispensationem haberet. nam per vltimi receptionem vacabunt omnia, ut in clement. eod. titu. si plures, & caueat, ne vlt. collatio vitietur, ut ibi not. in gloss. antepen. per decre. ordinarij, in fi. de off. ordin. libro 6. [Habebat] de iure, & si non de facto, ut quia erat spoliatus primo secundum Vincen. qui hoc not. supra de elect. dudum. 2. alleg. de diuor. significasti: repetet tamen fructus primi, quos percipere poterat vsque ad receptionem secundi. ff. de eo, quod certo loco. l. 3. s. item Iulianus, quod ponit gloss. Specu. titulo de actore. s. 1. d. versic. item tutor. & quod dicit hic [habebat] & se habere sciebat. Si verò ignorabat, datur sibi optio, ut infra. de rescript. gratia, lib. 6. Item scias, quòd si perdit ius beneficij, quod habebat in re, fortius perdit ius, quod habebat ad rem, ut in clement. de rescriptis, gratia [Priuatus] fallit ꝑ cum alius fructus secundi beneficij ad tempus ex causa percipit. infra eo. si tibi concessio, lib. 6. & quod dicit [priuatus] dic quantum ad se, non quantum ad prælatum suum, si sine licentia transit. 7. quæstio. 1. non oportet, & cap. si qui verò, & supra. de renuncia. admonet. hoc not. Io. 21. quæst. 2. si quis iam translatus, & in præ. ca. 7. quæst. 1. si q. verò: concord. Goffred. supra. de consuet. cum venerabilis, & Hostien. hic, qui dicit, quòd reputat prælatum simplicem, si det licentiam, quamdiu de facto, & de iure renunciaret primo, & tunc statim conferat. in contrarium quòd not. j. de his, quæ fi. a. ma. par. ca. ex ore, in gloss. pe. [Illud] primum [Alio] secundo [Spolietur] perpetuo, de coha. cler. & mulie. si autem. hodie per constitutionem Io. execrabilis, si recipiens ꝑ secundum, primum, quo priuatus est, absque moræ dispendio verbo, & facto in manibus ordinarij sub testimonio publico non dimittat, priuatus est secundo, & inhabilis ad sacros ordines, & beneficia, ut ibi. s. q. verò, & si hi qui tempore constitutionis illius sine dispensatione talem pluralitatem habebant, vltimo retento non dimiserunt prædicto modo, reliqua intra mensem a constitutionis notitia etiam vltimo sunt priuati, & inhabiles ad quæcunque beneficia obtinenda, ut ibi. s. porro [Illud] scilicet primum [Receptionem] vel ex quo per eum stetit, quominus possessio nem haberet. infra eod. licet episcopus, libro sexto. & concord. eo. lib. de electio. commissa. s. 1. Dicebat Innocent. quòd quamdiu litigatur super secundo, non confertur primum, si non est adeptus possessionem secundi. sed si possessionem habet, licet de ipsa litigetur, videtur, quòd possit statim conferri. 21. quæstio. secunda. si quis. de elect. cum in cunctis, nec valet, si dicas, quòd ex quo postea per sententiam apparet secundam provisionem non valere, non debet perdere primam, quia fuit in culpa rem litigiosam acceptando, vel quia de hoc non bene inquisiuit: de hoc supra. de rescri. in nostra. Quidam etiam credunt, quòd sit necesse, quòd ha-

Ioan And. Comment. in Tertium Decret.

beat administrationem maioris partis rerum, ar. de re-
sti. spo. frequens, lib. 6. dicit tamen Inn. & Host. post eū,
q̄ bene faceret pr. mus praelatus, si dum litigatur super
secundo, commendat ei primum, & esset iusta causa cō-
mendationis, de accusat. si constiterit, & de hoc dicam
plenius infra, de concess. præben. cum nostris [Libere]
10 idest etiam ꝑ illo non vocato, in possessionem tamen
illum, cui contulit, non induceret, nisi illo vocato, si
possidet, infra eo. si episcopus, lib. 6. & quod dicit hoc
Innoc. ibi vide super gloss. not. [Conferat] personæ ido-
neæ, & infra 6. menses, vt sequitur [Merito] idest de iu-
re. Goff. [Sex menses] a tempore receptionis secundi, &
noticiæ numerandos. infra, de concess. præben. quia, se-
cundum Innoc. & H. & ad hoc facit verbum, distulerit,
quod statim sequitur, & isti 6. menses faciunt medium
annum. s. de sup. ne. præl. licet, quod dic vt not. infra, de
elect. quam sit. in 6. gl. lib. 6. [Distulerit] s. m. Innoc. non
11 sufficit, q̄ ꝑ sciat eum secundam recepisse. nisi sciat eū
ipsius possessionem adeptum. nam si non potest habe-
re possessionem secundæ, vel de iure, quia dicit aduer-
sarius, q̄ de iure illam habere non debet. vel de facto,
quia non permittitur intrare in poss. non curret tempus
collatori. 2. r. q. 2. si quis. 92. dist. si qui, & verba cum ef-
fectu & c. ff. quod quisque iuris. l. 1. sed si poss. habet for-
te currit tempus collatori a die poss. habitæ, si tunc sci-
uit. Quid si feratur sententia contra possessorem, qui
impugnat hunc, qui recipit secundam, & ipse a tali sen-
tentia appellauerit? Respon. non currit hoc tempus col-
latori nisi a die, quo rata manet sententia, siue quia iu-
dex primam sententiam confirmat, siue quia appellas
non prosequitur infra tempus, nec ob. ff. de his, qui not.
a infra. l. furti, a quia prius non potuit scire collator vaca-
tionem ecclesiæ: quia & si non fuerit prosecutus ap. in-
fra illud tempus, tamen prosequi poterat. Item si suc-
cubuit, poterat obtinere. in hoc ergo dubio non potest
dici negligens secundum Innoc. & Host. [Alios] superio-
res, vel capitula [Concilij] in fra, de concess. præbe. c. 2.
[Cogatur] non solum propter negligentiam, sed pro-
pter delictum, quo deprehenditur: quia præsumitur
favere tenenti, & vitium suum palliare, Host. [Ecclesiæ]
non dicit, episcopi. s. m. Host, qui arguit contra illos, qui
totum occupant quasi iure peculij, de hoc de succel. ab
12 intesta. c. si. [Cuius ꝑ est illud] per hoc videtur, quod lo-
b quatur de præbe. quæ videntur interdum habere cu-
ram annexam, de quo dic, vt infra eod. extirpāda. §. 1.
& c. super eo, lib. 6. [Constiterit] facta fide coram iudi-
ce per iuramentum rectoris ecclesiæ, vel syndici præ-
missa taxatione, cū interesse insurgat ex delicto, vt not.
sup. quod me. causa. c. si. Host. [Esse perceptum] si infra
de elect. commissā, in fi. lib. 6. [Personalibus] etiam non
curatis, s. m. Host. curati enim comprehēsi erāt. s. ibi. Ali-
quod beneficium & c. Innocē. verō hic dixit in duobus
personatibus non curatis episcopos dispēfare, licet sine
dispensatione teneri nō possint. Nec ob. de elect. dudū.
2. quia non dicit ibi, non posse dispensari: sed peccare
eum, qui sine dispensatione tenet, vel est allegatio [Ea-
dem ecclesia] quia hoc hēt speciale notā, & prohibitio-
nem, putat Egi. q̄ ꝑ si dispensatum sit cum aliquo super
13 pluribus dignitatibus habendis, non intelligetur de di-
gnitatibus eiusdem ecclesiæ, nisi hoc exptimatur [Di-
gnitates, aut personatus] sciēdū est, q̄ dignitas & perso-
natus, & officiū videtur synonyma. nā decr. cū accessis-
sent, de cōs. ponit primiceriatum, primo personatum. se-
cūdo dignitatem, tertio officiū. Itē decr. de rescr. ponit
quasi synonyma dignitatē, & personatum. vnde Host.
dixit in summa huius tit. §. 2. q̄ dignitas est præminē-
tia in gradu quæ alio nomine dicitur personatus, alle-
decr. fi. de instito. sed q̄ sint diuersa, negari nō pōt. sup.
eo. ad hoc, supra de elect. in genesi, & ex hac litera, &
lib. 6. de rescr. statutū, post prin. de cōsue. c. 1. de elect.

c. 1. §. hoc aut, de eo, qui mit. in pos. eū qui. de præb. quia
sæpe, & vide quod de officio ibi dicam in gl. not. quod
& cap. si. & in cle. de iud. dispendiosam, & in consti. ex-
crabilis facit diuersitas nominum, C. de cod. si. idē qui-
busdam videtur, q̄ dignitas propriè sit præminētia cū
cura. personatus præminētia sine cura. sed hoc effica-
citer destruitur per decr. vnam de æta. & quali. lib. 6. ad
idem, eo. lib. de præb. cum in illis. 1. & 2. respō. & ca. su-
per eo, & cōstitutio execrabilis. ver. statuimus. Hic autē
dicebat Innoc. q̄ ferè semper pro eodem ponitur digni-
tas, & personatus. fere idē dictum est, quia in Anglia
rectores parochialium dñr personæ, de app. personas,
de inst. cum venissēt. In alijs regionibus dicuntur curati,
siue rectores, & tñ tales nō dicuntur in dignitate cōstitu-
ti. similiter abbates, episcopi, & alij superiores nō appel-
lātur personæ, & tñ sunt in dignitate cōstituti, & quādo
quæ priores. s. eod. nisi essent. intelligas ergo dignitatē,
vel personatū s. m. institutionē, vel cōsuet. ecclesiæ. Pos-
set enim esse, q̄ aliquis in ecclesia exerceret officium ar-
chidiaconi cognoscendo de causis clericorum, & sic de
alijs officijs, & dignitatibus: & tñ nō vocaretur nec re-
putaretur archidiaconus, & talis nō incideret in pœnā
cōstōnis. Ad id em̄ requiritur, q̄ archidiaconus, vel alio
noīe, quod in dignitatem sonet, vocetur: & q̄ officium,
q̄ tenet in ecclesia personatus, vel dignitas reputetur,
& hoc sufficit, q̄ quis in ecclesia nullū hēat ministerium,
sicut est Parmē. vbi quasi nullū officiū facit archidia-
conus, & tñ dignitas reputatur s. m. Inn. & dicit Host. q̄
idem est in Ebredun. vbi dicit se cōstituisse illam digni-
tatē sine vllō officio, dū illā ecclesiā reget. vñ si mini-
steria facit alicuius dignitatis, sed nō reputatur digni-
tas, nō cadit in hāc cōstōnem, sicut sunt prepositi Turon.
& Carnotē. Ex quo autē putatur, & vocatur dignitas in
ecclesia, cadit in cōstitutionē, et si administrationē ha-
beat tñ rerum tpalium, dūmodo perpetuā. ar. 89. d. vo-
luntus, 4. c. & se. & fortius in alijs præst. q̄ & prepositus
rite vocatur. j. de verb. fig. quis. Tpalis vero adinistra-
tio nō cōstituit dignitatem, sed tñ perpetua, nec alias
cadit in hāc cōstōnem, nisi dignitas sit perpetua, de sta-
mo. c. 1. & facit q̄ dixi s. eo. cū nō ignores, in gloss. vnus.
ergo, circa finē. Ministri verō, qui sine vlla penitus ad-
ministratione, vel iurisdictione aliquod hñt officiū, si-
cut syndici, pcuratores, & qui cāpanas pulsant, & simi-
les nō dñr esse in dignitate, et si perpetui sint: secus, si
iurisdictionē hñt, all. Jun. ff. de off. procō. alias proc. Ce-
sa. l. 1. Host. al. in ar. C. de off. præf. Augu. l. 1. ff. de of-
præsi. l. legatus Cæsaris, & vt dicebat Host. potius in sub-
stātia, & veritate faciēda est vis, quam in nomine, de
proc. petitio [Etiam si] determinat etiam proximum di-
ctū de personatib. non eiusdē ecclesiæ s. m. Host. [Curā]
hoc addit ad decr. ad hoc. s. eo. Et de hac culpa dici po-
test, q̄ resoluitur in disiunctiua: tñ, cū hic de papæ ptate
loquitur, non est in hoc instandum [Literas] hoc magis
14 ꝑ habetur ratio literaturę, quā bonitatis in dispēfatio-
ne obtinēda: alias bonitas præfertur literaturæ, vt 38.
dist. sedulo, Ioā. & Phil. [Ratio] quæ triplex est in dispē-
fando, necessitas, vtilitas, & euidentis prerogatiua meri-
torum, Goff. dicit Host. q̄ hic loquitur tātū de ratio-
ne distinctionis personarum, secundum quod dignita-
ti defertur, de offi. deleg. pastoralis, & potētiorebus pa-
res nō sumus. ff. de ali. iudi. mu. causa fac. l. 3. & not. q̄
nō simpliciter dicit dispēfandum cū sublimibus, & lite-
ratis, sed cum ratio postulat. Solet autem tūc dari talis
forma. Apostolicæ sedis benignitas sic merita persona-
rum provida deliberatione discernit, vt eos, qui litera-
rum scientia, morum, ac generis nobilitate præcellūt,
fauoris gratia efferat amplioris, & maiorib. studeat bñ-
ficijs honorare: quia nō indignè tunc vni, q̄ sufficeret
pluribus, spālī provisione cōceditur: cū circa dona vir-
tatū solus obtinere dignoscitur, quod diuissim in pluri-
bus

bus inuenitur, hinc est, &c. Sed opp. q̄ hæc, vel alia dispensatio contra ius scriptum, si etiam fiat per papam, non possit esse rationabilis, cū enim ius scriptum sit commune. 4. dist. ent, & super bono communi fundatum, quod priuata consideratione non debet omitti, 61. dist. miramur, de postula. bonæ, i. cum concord. de regu. licet, ergo dispensatio per priuatam considerationem illud remittens irrationabilis est, cum apud papam et non debeat esse personarum acceptio, de iudi. nouit, cum concord. sed negari non potest quin sit acceptio vni concedere, quod alijs communiter denegatur: qđ tamen approbat iste finis. Item cum contra ius naturale non admittatur dispensatio. 13. dist. in princ. Ius autem posituum super naturali ratione fundatur. 1. dist. consuetudo: ergo, &c. So. secundum Thom. in summa, parte secunda. q. 97. ar. vlt. Dispensatio est quædā commensuratio communis ad singula. inde gubernator familiaris dicitur dispensator: quia dispensat singula singulis, & laborem, & præmium, & tali dispensatore indigemus, qui legem vniuersalem ex causa relaxet interdum, hæc autem non cuique committenda, sed illi, qui potest legem cōdere, & tollere, & sic p papam, vel principem, vel ipsorum auctoritate facienda est dispensatio. dispensans autem habere debet intuitum rationis, & boni vniuersi, & causæ, propter quam dispensat, quæ causa potest esse triplex, vt dixi in princ. gl. Si autem dispensans nuda voluntate mouetur, non habens intuitum ad aliquod prædictorum, non meretur dici dispensatio, sed dissipatio. facit quod dixi supra eo. quia in tantum, super vlt. gloss. nec ipse est prudens, & fidelis dispensator, de quo in euangelio Luc. 12. Quis putas fidelis est dispensator, & prudens, quem constituit dominus super familiam suam &c. Infidelis autem est talis dispensator, quia non habet intuitum ad commune bonum. Item imprudens non considerando causas, ex quo sequitur, quod quod ad Deum non est tutus is, cum quo sic dispensatum est, & de hoc infra de voto, non est, in glo. 2. & vide quod ibi dicā. d ad hoc 11. q. 2. si is, qui præst, bene facit 24. q. 1. manet. Ad cōtraria sic respondetur. Ad primum dico, q̄ licet dispensatio respiciat vtilitatem priuati, dispensans tamen ad id moueri debet bono communi. vnde sublimis, vel literatus, cum quo dispensat, prodesse poterit toti vniuerso. Item in pluralitate commissi vtilius se habere poterit ipse, licet solus, quam alij, licet plures, vt dixi in princ. gl. ponendo stilū curiæ, & supra eo. cum iam dudum, in gl. magna ante medium, ver. quod autē dicitur. Ad fm de acceptione, dicit Tho. q̄ non est acceptio, vbi circa equale seruatur æqualia, & circa inæquale inæqualia. vide in Hier. super Hieremiam, lib. 1. in princip. c quia igitur bonum cōe, vel maius est inæquale bono particulari, vel minori. recte ibi seruantur inæqualia, s. ius commune, & iuris relaxatio. Ad tertium dic, q̄ non facit dispensans contra rationem, ex quo ratio suggerit dispensari, nec aliter dispensare debet, vt dixi s. & dicit hic textus, & de hoc etiam per Arch. 11. dist. consequens. [Dispensari] per decr. execrabilis, dispensationes apostolicæ, quæ præcesserunt illam constitutionem modificatæ sunt, quod 15 dic, vt ibi. §. 1. & §. statuimus. ¶ Secunda ¶ gl. respondet per questionem, quando dicatur contendere, & ante lit. contest. &c. ¶ Tertia gloss. ponit casum exceptum, & exponit de qua receptione loquatur hæc litera. ¶ Quarta gl. respon. per questionem, de quibus proventibus intelligatur litera. ¶ Gl. no. quod] ponit opin. Io. quam reprobatur. ¶ Pe. gl. arguit. alleg. 8. iura, & ad vltimum remittit, alle. duo in cōtrariam. ¶ Vlt. gl. arguit a contrario, quod dupliciter fortificat, & approbat, & ponit opi. Io. contrariam. secundò iterum, sed aliter arguit a contrario, & remittit, & ponit opin. contrariam. 16 ¶ In ¶ glo. 2. ibi, amplius hic] vide hanc, & se. de fo. cō-

pe. si diligenti, super gl. nunquid. ¶ In 4. gl. ibi, certum] vide de rest. spol. grauis, in vlt. gl. ¶ In gl. no. q̄ ibi, intelliguntur] non tamen ex repetitione sit inutilis stipulatio. vt infra. ¶ In gl. pe. ibi. §. 1.] vide supra tit. 1. quia nonnulli, in 1. gl. [& ibi. §. est quidē] vide de ap. constitutis. 2. super gl. impotentia [& ibi, professio] vide de ap. sollicitudinem, super vlt. gl. ¶ In vlt. gl. ibi, cum ita] vide de præsumpt. nonne, super gl. fi. [& ibi, non tollitur] nisi id exprimat, q̄ sola noua actione vtamur, vt ibi. 17 ¶ In gl. 2. ibi, ante litem] idem Ioan. Vin. & Phil. Abb. & Innoc. alternatiuē dicebat enim, vel dic, q̄ ex sola retentione priuandus est, etiam si quando incepit conueniri, velit dimittere, cum appareat satis manifesta priuationis causa, scilicet quia non obediuit can. & quia committit furtum in rebus prioris ecclesiæ: quia priuatus est, de elect. dudum, vbi idem tenet Egi. dicebat Hostiē. idem, si monitus per suum iudicem dicit, q̄ primū dimittere non vult, vel non dimittit infra tempus sibi ab eo statutum, all. de cohabi. cleri. sicut, & hoc satis videtur æquum. hodie non est curandum, & quia vltro se debet offerre, & verbo, & facto dimittere, vt supra dixi [& ibi, sub pœna] de hoc supra de fo. comp. si diligenti, in gloss. sed nunquid [& ibi statuimus] dicit Hostien. ibi intelligendum, contenderit, vt dixi supra, vide in fi. illius capit. sequitur excommunicatio, quam non litis contestatio, sed monitio præcedere debet. 12. quæst. 2. indigne [& ibi, referente] quod intellige, vt ibi dixi (& in fin.) dicebat P. & Abb. q̄ illa iura adhuc hodie possunt locum habere referendo illa ad potestatem superioris, sine cuius licentia transiit, qui potest receptionem secundi ratam habere, & non habere, & sic quodam modo facit optionem competere. & si dicatur absurdum, q̄ pro minimo beneficio eum primus prælatus impediatur in pingui. respon. quod imputet sibi, quod se in modico intitulari permisit. Item curam suo superiore poterit agi, quod eum ad licentiam dandam compellat, de iure patro. nullus, secundum Pe. & Abb. ¶ In gloss. 18 3. ibi, in episcopatu] & est ¶ speciale eius priuilegium, nec ab alijs vsurpandum, secundum Hostien. vnde confirmatus in archidiaconum, qui diaconus non est, confirmatus ad parochialem ecclesiam, qui presbyter non est: vel ad abbatiam, qui benedictus non est, non participant huic priuilegio, si possessionem locorum habet, vel per eos stet, quo minus habeant, & sit ratio secundum Innocent. quia confirmatus in episcopum non est episcopus, nisi consecratus sit. confirmatus verò in archidiaconum verus archidiaconus est, & omnia facere potest, quæ ad ipsius spectant officium. nec contra eum potest excipi, quod non sit archidiaconus, quamuis possit excipi, q̄ non ordinetur, sicut excipi posset cōtra quemlibet archidiaconum non assumptum, all. de appell. constitutis. 2. Sed licet hoc dictum placeat Hostien. ratio nō placet. dicit enim, quod subtiliter aduertendo siue in nomine, siue in officio, siue in dignitate vis fiat, idem est in vtroque. de nomine patet, quia proprie nominari archidiaconus non potest, qui diaconus non est. De officio patet: quia sicut quo ad episcopalia dicimus ecclesiam viduam, quæ habet nō cōsecratum, de transla. cap. 2. sic de confirmato in archidiaconum non diacon. dicit potest quo ad ea, quæ ordinis sunt, vt patet de scruti. & de non ordi. mini. per totum, & si dicas hoc non obs. quia potest expedire, quæ iurisdictionis sunt. Respon. idem in electo in episcopum confirmato, de elect. transmissam. De dignitate patet. sicut enim electus in episcopum per exceptionem criminis a consecratione, & dignitate repellitur. sic & electus in archid. Generaliter enim loquitur, & de ordinando, & de consecrando decr. super his, de accus. vnde, si propter crimē ordinari nequit, dignitatē amittit, de eta. & qual. c. 1. Dicit ergo ipse Host. q̄ potest esse ratio. Io. And. super 3. Decret. E 4 tio.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

10. quia pro maiori parte electi in episcopos propria te-
meritate non transeunt, sed auctoritate papæ, & si qui
faciant, habent pœnam in iure scriptam. de transla.
c. pe. & vlt. nec vltra tempus sibi indultum priora bene-
ficia retinent, nec pro se promouendis preces faciunt, in-
feriores verò per literas apostolicas, & sæpe per nefas si-
ne ordinariorum consuetudine secunda beneficia adipiscun-
tur, & preces porrigunt: imò se ingerunt, & ambiunt, &
ideò magis fuit providendum contra ipsos. Consultuit
ergo ipse Host. q. sibi caueat habens beneficium, quod
non requirit certum ordinem, q. non transeat ad bene-
ficio, quod requirat ordinem: quia scribitur, q. regu-
la certa datur, qui beneficit, non moueatur. De confir-
mato verò in episcopum, qui dispensationem habet, q.
vsque ad quinquennium non teneatur consecrari, an in-
terim vacent ipsius beneficia, & quid si impediatur in-
firmitate, vel alias sine sua culpa, not. hic Innoc. & Host.
quod dixi in decr. cum in cunctis [& ibi, cum in cunctis]
19 fallit etiam s. m. Vinc. qui de hoc plene no. s. de elect.
dudum. 2. in multis alijs casibus. Primo in casibus, quos
ibi no. Ber. in decr. dudum. s. in vnitis, dependentibus,
cõmendatis, vel cum papa dispensauit. Idem s. m. eum
non calore, ira, & nõ animo perpetui beneficii recepit
s. m. posset enim tunc pœnitere. 2. q. 6. si quis libellos, &
de pœn. dist. 1. diuortium. ff. de ri. nup. plerique, & ff. de
interro. act. de ætate. s. vlt. vbi reus pœnitet respõsi, nul-
lum damnum est actori. Idem, si in continenti fuit deie-
ctus, & ad hoc vide quod no. j. de elect. commissa. s. 1.
in prima gl. Idem, si recepit secundam vt visitator. 7. q.
1. pontifices. Idem, si recipit secundam in alio episcopa-
tu sine licentia sui episcopi, a quo reperitur, vt dixi super
vers. priuatus. Idem in eo, qui expensas de proprio fece-
rat in primo, propter quas competit sibi retentio primi,
ar. 1. 2. q. 4. quicumque. inst. de auct. tutorum. s. si. ff. fam.
erc. fundum, & hoc in expensis, quas fecit ante receptio-
nem secundi: secus in his, quas fecit postea. inst. de rerũ
diui. s. certe. Idem in eo, qui protestatur, q. non vult di-
mittere primum, & tunc fatue agit prælatus, qui sibi cõ-
cedit s. m. & posset hoc casu habere locum concil. Late-
ran. s. q. non teneat collatio secundi. s. ti. prox. quia nõ
nulli, vnde etiam de iure s. m. Host. qui hoc no. s. eo. præ-
terea si quis repetit s. m. minus pingue, non vñ vacare
primum, cum non videatur habere animum deferendi
tunc primum propter s. m. & hoc maxime cum errauit.
facit quod no. 74. dist. quorũdã, & licet dicat hanc opi-
veram in scholis: fatetur tñ eam falsam in iudicijs, & in
curia non seruari. Io. hic dicebat. & Vinc. posuit eius di-
ctum, q. recipiens ecclesiam in alio episcopatu protesta-
ri debet, q. recipiebat eam vt commendatam, vel sub
conditione, si papæ placuerit, s. vt si non placeat substi-
tuatur ei alter. 6. 1. dist. studij, dicebat aut papam Inno-
centi. & intellige de tertio, quãdoque sibi dixisse talem
electionem non valere. s. eligo illum, si papæ placuerit,
nõ magis, quã si diceret, cognosco vxorem talis, si viro
placuerit. dictũ placet, sed exẽplum non congruit, cum
etiã de papæ, vel viri cõsensu adulterari non liceat. 1. 4.
dist. sicut. 2. 4. q. 1. sunt quidam, de iureiur. & si Christus,
ver. quedã. dictũ aut appropriatum est de elect. c. 2. li.
6. & si. quod dicam de cõ. appo. super eo. post prin. ¶ In
gl. bene dicit, ibi, restituere debet de iure patr. cũ dile-
ctus, in fi. P. [& in fi. gl.] Io. & idem Tan. Vin. & Goff. Tu
dic, suis, idest sui beneficii, quos suos h. facit. ad hoc inf.
de fideiuss. c. 2. Host. ¶ In gl. no. q. ibi, Ioan. & Vin. [&
ibi, credo] Idem Tan. & Host. [& in fine] & ff. de pactis.
1. item quia, in fine. ¶ In gl. quia de. in fi.] & est tñ diffi-
militudo in can. infra, ne cler. vel mona. c. 1. lib. 6. ¶ In
10 ¶ gl. est ergo ibi, c. 1.] vbi de hoc [& in fi.] & 12. q. 2. glo-
ria, vers. Socrates, & vere philosophantes pecuniam cõ-
temnunt. ff. de vaca. mu. in honoribus, & vide quod dicã
21 de magist. quia nonnullis, super gl. secunda. ¶ In ¶ glo.

vlt. ibi, patet iusta, per c. 74. dist. ordinationes. 16. q. 1.
cunctis. 2. q. 6. ad Romanam [& ibi, non puniretur iu-
sta, per. c. 5. 1. di. qui in aliquo [& ibi, solus Papa] Bern. in
c. dudum. T. & Bar. Brixi. 70. dist. sanctorum, Innoc. hic
tenet, q. circa duo beneficia curata dispensat solus pa-
pa, circa duo simplicia dispensant episcopi, & si sunt in
diuersis episcopatibus, ambo episcopi dispensant, vt no.
Bern. in c. dudum, & etiam circa curatum, & simplex, vt
no. inf. de concess. præben. literas, Goff. in summa istius
tit. s. sed queritur, an alius generaliter dicit, q. circa plu-
ra beneficia dispensat solus papa, hoc tamen in appara-
recitando opi. Io. dixit, eos eandem potestatem habe-
re, quam olim habebant. Dicebat Pe. concordãdo opi.
q. in præbendis, quæ requirunt residentiam, non dispen-
sant episcopi contra consuetudinem ecclesiæ. 2. 5. quæst.
1. quæ ad perpetuam. In his verò, quæ non aliter de cõ-
suetudine requirunt residentiam, nisi quia nõ residens
fructus non percipit, in his dispensat episcopus in cano-
nia, non in præbenda. ad hoc de ap. peruenit, & sic lo-
quitur c. sanctorum. In his verò, quæ de consuetudine
non requirunt residentiam dispensat episcopus in cano-
nia, & præbenda, de const. cum omnes, Host. Pe. de San.
& Abb. dixerunt hic, q. aut dispensatio circa duo bene-
ficia curata habet fieri propter euidentem vtilitatem,
vel vrgentem necessitatem ecclesiæ, & in his casib. pos-
sunt episcopi dispensare. nam si expresse inhiheret hoc
constitutio, esset onerosa ecclesijs, & abiicienda, de con-
sue. c. 1. & fortius est vinculum Dei, quam hominis: & ta-
men iuramentum, cuius Deus est auctor, hoc casu seruã-
dum non est, de his, quæ fi. a ma. par. ca. c. 1. multo mi-
nus constitutio humana seruanda esset, si hoc diceret,
ad hoc de elect. in causis, in fi. de æta. & quali. tuam. de
concel. præben. cum nostris. nam ex his facit contra cõ-
cil. Turonen. & generale. s. c. vacante, & infra. co. expo-
sui. Si autem habet fieri ob prærogatiuam meritorũ,
tunc solus papa dispensat, vt hic in fine. Fatentur tamẽ
i. Host. hic in vltima gl. q. primam opin. seruat curia: sed
sibi non placet, & pro ea opi. infra. c. super eo, & c. nõ po-
test. 2. respon. & c. cum singula, lib. 6. & eo. lib. de offic.
K or. ordinarij. ¶ s. si verò, & de hoc Guil. in Spec. tit. 2.
s. videndum restat, ver. illud, & se. & maxime in ver. sed
nunquid episcopus [& ibi, vbi de hoc] Item quia alias,
cum nullus dubitet, quin papa possit, nugatorium fuis-
set hoc dicere, nisi intelligatur de papa solo. ita etiam,
q. legatũ de latere dicamus exclusum, & sic seruamus.
faciunt iura noua s. prox. alleg. & ibi notauit hoc, &
70. dist. c. sanctorum [& ibi, vaga] si. quod not. 50. dist.
peruenit, [& ibi, hic magnam] & 21. quæst. 1. si quis iam
translatus, & ibi, alij] Goff. hic [& in fi.] imò parum fa-
cit, quia loquitur in præbendis eiusdem ecclesiæ, vt di-
xi in textu.

ADDITIONES.

- a ¶ Furti. Illa l. facit pro, & facit contra, & ibi vide Bar. & pro hoc
facit, quod no. gl. & Io. And. in c. auaritia, de elect. lib. 6.
- b ¶ Videtur. Communis opi. gl. & doc. & ecclesiæ obseruantia de
omni beneficio curato intelligit hoc c.
- c ¶ Archidiaconus, vide ad materiam, quod no. Arch. in c. 1. de cõ-
sue. lib. 6. & vide in conclu. Rotæ conclu. 182. quæ incipit, item
de thesaurario, & vide per Feder. de Senis consil. 131.
- d ¶ Quod ibi dicam. Et ibi vide plurimas remissiones per Io. An.
- e ¶ In prin. Et contra Iouinianum in princ.
- f ¶ Consecratus. Et archiepiscopus ante habitationem palij nõ est
archiepiscopus, de vsu pal. c. nisi, & vide de transla. præla. c. 1.
- g ¶ Placuerit. facit quod not. Inn. in c. 1. de elect. lib. 6. in addi. sua.
- h ¶ Suos. Archi. cõtra in c. statutum. s. assessorem, de rescr. li. 6. vbi
vide Io. And. & in c. 2. hic al. & in c. reprehensibilis. de ap. in glof.
non solum.
- i ¶ Seruat. Et illa tenere videtur Ioan. Mo. in c. 1. de consue. lib. 6.
& ibi Arch. concor. cum Host.
- k ¶ Ordinarij. Et per hoc facit, quia etiam loquitur contra concil-
lia non dispensantia, & no. Io. And. de off. archi. cap. fin.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficia qui conferunt indignis, eos suspendit a collatione beneficiorum provinciale concilium.
- Beneficia suspensorum collatorum qui conferant.
- Graue, vox quid significet.
- Beneficia indignis non conferenda, & quæ, cum digni reperiuntur, & si vnus solus, ei omnia conferenda, num. 4.
- Indignum qui proponit punitur.
- Indigni qui sint, ibid. & nu. 3. & 4.
- 3 Affectus multa facere nos cogit, sed non sequendus: alias quid mali contingat.
- 4 Præcepta non negligenda.
- 5 Ad concilium provinciale qui vocandi, qui ad synodale, vel episcopale, & qui prius faciant, annuatim congregandum, & quo casu, num. 7.
- In concilio provinciali quem locum teneant episcopi, an cōtinuo necessarii, & qui definiant, & quæ ad ipsum causæ deferantur, & num. 8. & 12.
- Episcopi accusationem potest audire, sed non definire, & qualiter episcopi debeant interesse.
- Domū reuocandi ius quādo competat in cōcilio, & quæ, cir. si.
- 6 Ad capitulum pertinet quandoque collatio.
- 7 Superioris appellatione continetur papa, vel patriarcha hic.
- Denunciare potest quilibet, concilia negligente.
- Vniuersitatis nomen in diligenti stat.
- 8 Præsides concilio non punitur ab eo, & ratio.
- Papa non potest per generale concilium puniri.
- Minor in maiorem non habet potestatem.
- Suspēdendo potestatem hēt concilium, nō relaxanda, vide n. 9.
- 9 Ab excommunicationis sententia lata per canonem synodale qui possunt absolueret, & quando.
- 10 Parochialium sedium privilegio quæ ecclesiæ patriarchales fruuntur.
- 11 Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 12.
- Infamia nulla precedente quibus casibus procedi possit.
- Breuitas temporis non admittit plenius deliberare consilium.
- 13 Pena duplex quando possit vni imponi.

C A P V T XXIX.

- 1 **Graue.** Casus. Conciliū t̄ provinciale a beneficiarū collatione suspendit eos, qui post secundam correctionem indignis beneficia cōferunt. prouidet ēt, quis interim illa beneficia cōferat. & illā suspensionē relaxat solus papa, vel proprius patriarcha. dicebat Host. tangit prælatorum delictum, facit præceptum. punit contemptum, excipit metropolitanum. honorat sedes 4. patriarchales & hæ partes patet. de hac dictione, graue, vide quod dicam de iniur. & dam. da. c. 1. lib. 6. in princ. [Cum possint] hoc propt̄a to dicit, quia ēt ad dignitates interdum possent idonei reperiri. j. c. pen. & tunc, vt dixit Host. de lapidibus, qui occurrunt, necesse est domum construi, dummodo euitetur mortale, melius est qualemcūq; admittere, quā locū vacuum tenere. ff. de decur. generaliter, §. sp̄rios [Beneficia] j̄t simplicia, & præbendas [Assumere] ædificānt parietes, & columnas subtrahūt. 2. q. 2. gloria [Indignos] qui malū pponit, punitur. ff. de exerci. l. 1. Vin. & statim exponit, qui sint indigni, Host. [Carnalitatē] refert Host. q̄ cū canonici Argentin. non possent cōcordare de canonicis creādis, cōuenerūt in hoc, q̄ quilibet canonicus crearet vnū nepotē, vel cōsanguineum, tamē nobile, & tales erant persecutores ecclesiæ, & indigni. Quidam Romanus ipsius ecclesiæ canonicus nominauit a sinū canonicæ, dicens illum alijs præferendū: quia semper procurauerat vtilitatē ecclesiæ, & abstinerat a dāno, qd̄ alij non fecerunt. & forte de illa ordinatione loquitur. j. eo. sup̄ inordinata, fm̄ eū [Affectum] Hiero. ad Fabiolā. B. multa facere t̄ nos cogit affectus, & dum propinquitatē respicimus corporū, corporis & animæ offendimus creatorē [Rationis] fm̄ beatū Bernardum,

interdū ep̄s tali nepotulo cōmittit duo millia aīarum, cui nō cōmitteret duo pyra, Ho. & dixit ipse Ber. Scholares pueri ob sanguinis dignitatē promouentur ad ecclesiasticas dignitates, & de sub ferula transferūtur ad principandū presbyteris, lætiores, q̄ virgas euaserunt, q̄ q̄ principatū meruerunt: nec tā blāditur eis adeptū, sicut adeptū magisteriū [Morbo] de rescriptis, ad hoc sumus [Præcipimus] nō t̄ est igitur negligēdū. 14. q. 1. qd̄ præcipitur [Ecclesijs] hēant igitur sciām, prudentiā & experiētiā tā sp̄ualium, q̄ temporalium, 39. dist. Petr. [Velint] de cler. nō resi. relatū [Valeāt] de iure, & de facto, de rescriptis, sciscitatus. si igitur alibi sunt bñficiatī dic vt j. eo. sup̄ inordinata [Impendere] dicit Host. q̄ si non est in diœcesi nisi vnus dignus, tūc illi conferentur oīa, 21. q. 1. c. 1. in fi. nec ob. §. eo. cū nō ignores: quia necessitas non hēt legē, §. de cōsue. quanto. nec dēt episcopus cōferre indigno, vt hic, nec sibi retinere, de ost. archipresby. c. si. de con. præ. c. 2. facit ergo, qd̄ pōt. 22. q. 2. faciat [Prouinciali t̄ cōcilio] ad qd̄ ep̄i t̄n de necessitate vocādi sunt, & nō alij, ad hoc 18. di. qm̄ quidem, & c. ep̄s, & c. placuit, & c. si ep̄s metropolitanus, & c. ppter. fm̄ Inn. si t̄n alij veniant, admittendi sunt. qd̄ dic vt j. de his, quæ fi. a prelā. 2. c. si. fm̄ Host. vel fm̄ Inn. illud, cū vocātur alij, quia de ipsorū factis agitur, vel de honestate: vel quia ipsorū cōsiliū est necessariū. 63. di. obeuntibus. ad synodale aut, vel ep̄ale concilium vocandi sunt Abbates, sacerdotes, & totus clerus ciuitatis, & diœcesis 18. dist. decernimus. qd̄ dic, vt plene no. de maiori. & ob. quod super his. Ep̄i verò in prouinciali concilio cōgregati loco ordinarij sunt in oībus cāis, quæ vertūtur inter ep̄os, & clericos. 2. q. 6. placuit, & c. si ep̄s accusatus. 16. q. 3. si ep̄s forte, & 4. c. se. j. de fo. compe. c. 1. quinimò & in oīb. causis clericorū, quæ ad cōciliū referuntur. 6. q. 3. scitote. 18. di. c. 1. & 2. fm̄ Inn. Ad illum aut, qui præst, diffinitio pertinet, de consilio t̄n & assensu aliorū ep̄orum oīum, vel maioris partis, vt patet in eo, quod legi. & no. §. de temp. ord. si archiep̄s, & c. se. j. de accusa. sicut olim, fm̄ Host. Causæ aut episcoporum superioris iudicio reseruātur, vt inf. eo. §. metropolitani, vbi de hoc. Alij dicunt, q̄ ep̄i non sunt in concilio sicut iudices, sed sicut assessores; sed siue sint vt assessores, siue vt iudices certum est, q̄ non valet, quod agitur eis non vocatis, vt patet 15. q. 7. si quis timidus, & seq. 70. dist. ep̄i, sicut nec valet sententia absente aduocato fisci lata. ff. de iure fisci, si fiscus, & arg. C. de senten. & inter. cum sententiam. Concilium autem sic congregatū pōt audire criminalem accusationem ep̄i, sed nō diffinire. 3. q. 6. quamuis liceat, & c. multum stupeo, & c. dudum, & c. accusatus, vbi de hoc. & q. 8. ca. 1. Requiritur autem numerus 12. ep̄orum, vt ibi, excepto archiepiscopo, qui debet esse tertiusdecimus. 15. quæst. 7. felix, quorum si qui suspecti sint, metropolitanus, & accusatus de consensu tamen accusatoris, alios eligent loco suspectorū de eadem prouincia, si possit fieri, alioquin de vicina, argumē. 2. q. 6. placuit. Sed nunquid hi 12. episcopi continuē sunt necessarij? respondeo non: imò bene poterit fieri receptio testium sine ipsis. in litis autem contestatione & forte in allegatione audienda necessarij sunt fm̄ Innoc. putat Host. q̄ & in libelli oblatione, vt supra de libel. obla. c. 1. & etiam in commissione faciēda illis, quibus receptio testium cōmittitur. C. de fide instru. aucten. apud eloquentissimum, & potissime in relatione, quæ papæ faciēda est, ar. in eo, quod le. & not. §. de offic. deleg. super quæstionum. §. intētionis, & de app. intima. Item fm̄ Innoc. videtur, quod hic numerus sit necessarius non solum, quādo episcopus criminaliter accusatur, sed etiam si agatur de crimine ciuilitate contra ipsum, & etiam si in modum exceptionis proponatur crimen, ad hoc, vt electus confirmatus a beneficio deiciatur, infra de accusa. super his. §. post confirmationem.

8
 9
 c
 10
 11
 12
 d
 7
 b

8. Anathemam, 23. dist. illud 24. di. quorundam. nam post amotionem, vel repulsionem talem ideo infamis remanet, quod ineligibilis fit. s. de elect. super eo. & vi de quod dicā de pr. ca. c. pe. in gl. forsan, ver. de excep-
 tionibus. & breuiter idem dicendum est in inquisi-
 tione presbyterorum, diaconorum, & subdiaconorum, qua-
 litercūq; agatur de crimine, et si ciuilitate, dummodo de-
 positionis sententia ab ordine, vel officio sit ferenda; &
 sic loquitur 15. q. 7. per totum. 3. q. 6. accusatus; secus, si
 pro contumacia etiam episcopus excommunicaretur
 vel suspenderetur ab archiepiscopo solo, quod fieri po-
 test. infra de senten. excommu. venerabili. officialis ve-
 rò ipse eo presente hoc non posset, de offic. ord. Ro-
 mana. in fin. lib. 6. Item secus, si agatur de crimine con-
 tra clericum non ad depositionem ab officio, vel ordi-
 ne, sed ut ab ecclesia deponatur, siue remoueat. tunc
 enim solus episcopus cum clericis suis causam exami-
 nat, & diffinit; & sic loquitur capitulum. 18. q. 2. si quis
 Abbas. 16. q. 7. inuentum, infra de his quæ fi. a præla. no.
 uir. 86. dist. quid de quocūque, supra de iureiurā. quere-
 lam. quod dic, ut not. infra de excess. præla. c. 1. Item se-
 cus, ubi quis agit contra clericum, petens proprium in-
 teresse, puta agit de furto, vel crimine vsurarum, vel et
 ubi iudex ex officio tales punit, infra de fur. c. fin. infra
 de vsur. c. 1. infra de penis. cap. 3. Numerus verò prædi-
 ctus requiritur, quando proceditur ex ordinaria pote-
 state: secus, si ex delegatione, ut supra de dolo, & con-
 veritatis, infra de accus. cum dilecti. nec ob. 3. q. 6. hoc
 quippe: quia nec loquitur de necessitate, sed de hone-
 state, & tutela, ar. 42. dist. quiescamus, vel quod melius
 est, illud mādauit papa ex speciali causa. s. propter ma-
 ius scandalum euitandum. & ideo non est trahendum
 ad consequentiam, ut patet in eo quod legitur & no. j.
 de con. præb. constitutus, ad fi. Concilium autem pro-
 uinciale facit archiepiscopus sine primatu, & primas
 quandoque sine archiepiscopo, ut colligitur 18. di. c. 1.
 & notandū, qd oēs in ipso concilio respondere tenentur
 de singulis querelis ciuilibus, ac si citati essent. 18. dist.
 propter ecclesiasticas, & c. quoniam quidē: secus in con-
 cilio generali, in quo sū quosdam competit ius reuocā-
 di domum, ar. sup. de dilationibus. c. fi. sup. de foro com-
 pet. c. fi. arg. tamen contra. 2. q. 7. Symmachus, alias est
 ver. sub. S. itē cum Balaam, in fi. dicas, qd siue generale,
 siue particulare concilium pro aliquibus specialibus ne-
 gocijs emergentibus conuocetur, qd in alijs, siue crimi-
 nalia, siue ciuilia sunt, competit ius reuocandi domum,
 ut in concor. signatis, supra eo. gl. ver. secus in concil.
 generali. Si verò non specialibus, sed indistincte & ge-
 neraliter fieret conuocatio, siue sit generale, siue pro-
 uinciale, vel synodale concilium, non habet locum ius
 reuocandi domum, si agatur de ciuilibus, ut in concor.
 signatis, supra eo. gl. ver. & notandum. In criminalibus
 autem competit: quia in illis non tenetur quis respon-
 dere, nisi ad hoc specialiter sit citatus, expressis etiam
 criminibus, quibus accusatur. 6. q. 2. c. fi. secundum Inn.
 cuius est quasi hæc tota gl. quam posuit Hostiens. [An-
 nuatium] singulis tamen annis hoc fieri debet. j. de ac-
 cu. sicut olim, primo [Secundam] & tertiam. 12. q. 2. in-
 digne. s. de coha. cleri. c. 2. Host. tamen ipse idem dixit
 contrariū, ut dicam super gl. 2. & vide qd dicam de app.
 ab eo lib. 6. in fi. [Hoc ipsum] quod dictum est de suspē-
 sione, monitione, & personæ substitutione, Host. [Capi-
 tula] ad ipsa enim quandoque spectat collatio. de hoc,
 de ele. cum ecclesia, Host. [Deliquerint] conferendo in-
 dignis: videtur tamen qd & talia per metropolitanum
 sine cōcilio corrigi possint, de hoc, de ara. & qual. alias,
 c. 2. c. 3. quod verum b est. sed si per ipsum non punian-
 tur, ut ibi, per concilium punientur, ut hic sū Host. [Su-
 perioris] papæ. s. vel patriarchæ, si sub ipso est, ut patet
 per sequentia, Host. [Concilij] quo negligente quilibet

denunciare poterit: stat enim nomē vniuersitatis in di-
 ligenti, 12. q. 2. non liceat, si quod cuius vniuersi. sicut
 vni[Nunciandum] si. de sta. mona. c. fi. S. hæc eadem. ex-
 ceptio t verò metropoli. potuit fieri duplici considera-
 tione. & prima, ne concedendo metropolitanum puni-
 ri a concilio provinciali, cui præsidet, concederet, alias
 dicamus per consequentiam papam posse puniri per ge-
 nerale, cui præsidet, quod est falsum, supra de elect. si-
 gnificasti. Secunda, quia inferior superiorem & c. de
 maior. & obed. cum inferior. sū Hostiens. [Sententia]
 non solū lata in archiepiscopum, sed & in omnes alios
 supradictos. nam licet concilium provinciale potesta-
 re habeat suspendēdi, non tamen relaxandi, secundum
 Innocenti. & est si. de senten. excommu. tua. & quod di-
 cit de archiepiscopo, intelligit Host. cum subest prima-
 ti, qui concilio præsidet; alias contra, ut patet in præce-
 dentibus [Relaxetur] no. q. a t sententia excommunica-
 tionis lata per canonem synodalem archiepiscopus, &
 ordinarius, possunt absoluerē. potuissent enim, si non re-
 feruissent papæ absolutio. Hostiensis distinguebat, aut
 sententia, & canō formabitur in personam concilij, ut
 nos archiepiscopus de cōsensu concilij: & tunc ipse so-
 lus absoluerē non poterit. an in personam eius, ut nos
 talis cum consilio suffraganeorum & c. & tunc possit dic-
 si sententia feratur a canone synodali, ordinarius absol-
 uet. non. n. constitutio synodi est maioris auctoritatis,
 quam constitutio papæ, vel concilij generalis. Si igitur
 ordinarius absoluit ab illa, ergo ab ista, si non est refer-
 uata. & est satis expressum, infra de instit. ex frequen-
 tius [In hoc] scilicet in relaxatione talis sententia [Qua-
 tuor] excludit t Aquileien. Graden. & similes, nisi ipso-
 rum privilegio aliud caueretur [Sedes] quæ sint illæ, hēs
 de privilegijs, antiqua. ¶ Secunda t gl. obijcit, ponit
 opi. 10. soluit, & remittit. ¶ Pe. gl. signat contrarium de
 decr. nulla, & soluit. Item de decr. cum in cunctis, & sol-
 uit. ¶ In gl. 2. ibi, s. si quis verò] s. seruus est, & vide de
 iura. ca. c. 2. super 1. gl. ¶ In t gl. 1. ibi, potest inquirere]
 licet nulla infamia præcedat, sū Host. quod placet In-
 noc. quia nō agitur specialiter, ut de crimine pena ordi-
 naria imponatur, sed ut rationē reddat subditus de ta-
 lento sibi commisso, ad quod quilibet minister tenetur.
 Item quia concilium principaliter fit ad correctionem
 morum, ut c. statim alleg. 18. di. quoniam quidem. Pri-
 ma ratio Innoc. non placet Host. quia, ut dicit, illa locū
 hēt in omni inquisitione, in qua tū præcedere dēt infā-
 mia, infra de accusa. qualiter. l. ult. & ideo illa non sibi
 placet, & addit alias duas, scilicet qd proceditur ex me-
 ro & puro officio, quæ ratio sola per se sufficit et sine cō-
 cilio, de accu. si constiterit, de of. or. c. 1. d. Secunda, quia
 congregati in concilio paucis diebus morantur simul,
 qui dies forte non sufficerent ad faciendam solā inquisi-
 tionem infamiae: fit ergo summarie talis inquisitio ad
 correctionem peccatorum, & breuitas temporis non
 admittit plenius deliberare consilium, ar. ff. de exerci-
 to. l. 1. r. respō. & s. 1. ff. de dam. infect. l. 1. hæc putat ve-
 ra de his, quæ nunciantur in concilio ut notoria, vel
 quæ delinquentes non dissentunt, vel de quibus de pla-
 no sine indagine statim pōt fieri fides, de accusa. sicut.
 Dubia ergo non possunt ibi corrigi. 11. q. 3. graue, sed
 sunt committenda, ut patet in eo, quod leg. & no. supra
 de renunc. post translationē, de censu. Romana. s. sane,
 & seq. li. 6. sū Host. ¶ In gl. 2. ibi, cum in cunctis] & su-
 pra de cler. non resi. quia nonnulli, & infra de excess. præ-
 la. inter dilectos, Gof. [& ibi, in nulla cōstitutione] nihil
 est in gl. variaz penar. [& ibi, quiescamus] & de ele. ubi pe-
 riculū, in prin. li. 6. [& in fi.] dic sū Gof. & Phi. illa iura
 loqui in suspensione circa beneficiū, qd confertur indi-
 gno, istud in suspensione generali circa omnia beneficia.
 13. vel dic sū Inno. qd t vtraque pena se compatitur, ut sci-
 licet propter delictum superior provideat illa vice, ut
 ibi,

ibi, & nihilominus hæc pœna per concilium imponetur. Nec obsecundum Host. si dicas q̄ duplex pœna non est imponenda: quia illud verum ratione eiusdem delicti. si. na. ca. sta. l. licet, ad si. ff. de accu. si senatus. Hic autem imponitur primo illa prima pœna ex vnico delicto. hæc autem imponitur ex iteratione, & quia illud consuetudini deputauit. C. de episcop. au. l. 3. in fin. & in eo, quod le. & no. de vi. & hon. cleri. monasteria, & quia ex quo secundæ monitioni non acquieuit, incorrigibilis reputatur, vt hic, quāuis alias generaliter dicatur. q̄ trina monitio præcedit vindictam. nec mirum, quia etiam ex vno delicto, per quod quis delinquit in diuersos patitur plures pœnas, quod dic, vt de re iudi. c. 1. in fi. li. 6. secundū Host. qui etiam remittit ad no. in decre. nihil. ¶ In gl. ar. contra, in fi.] dic, vt infra de ele. quamquam, li. 6.

ADDITIONES.

- a ¶ A pœna. Ibi vide Io. And. & de maio. & obe. quod super his, super si. primæ glo.
- b ¶ Quod verum est. Iste tamen casus non ponitur inter alios, de offi. ordi. pastora.
- c ¶ Auctoritatis. Oportet ergo sciri, an solus archiepiscopus iudicare possit, an non, de quo vide supra in glo. ma. in princ. versu. ad illum autem.
- d ¶ De offi. or. c. 1. Vide Io. And. in c. qualiter, de accu. super versu. peruenire.

SUMMARIUM.

- 1 Rector ecclesiæ non obstante consuetudine debet habere sufficientem portionem, & de ipsius fructibus alii debet, nu. 1.
- 2 Non residens in parochiali priuatur ea, nisi in casu, quo vicarium debet ibi habere perpetuum.
- 3 Pensionem in beneficium dari de fructibus & in fraudem rectoris prohibetur, & nu. 9.
- 4 Inolere, pro inualere, vel valde crescere.
- 5 Paupertatis utilitas etiam ad podagras depellendas damuosa, quia sæpe subtrahit a discendo, nu. 1.
- 6 De redditibus ecclesiarum olim partes fiebant quatuor.
- 7 Alienatio quæ prohibeatur episcopo reddituum.
- 8 Alienatio in suos non dicitur alienatio, & ratio.
- 9 Per vicarium deferuire cui beneficio non liceat, & nu. 6.
- 10 Ordine quo promotus esse quis debet ad beneficia recipienda. Similes similibus gaudent.
- 11 Alioquin, dictionis vsus, & illatio.
- 12 Priuatus beneficio in casu huius decretalis vna vice, an recuperare poterit alia uice, et n. 12. & quid in alijs presentatoribus, & collatoribus, nu. 12.
- 13 Successor canonicus an remouebit rectorem, cui contulit ordinarius ecclesiam ex in cursu prædecessoris in pœnam huius decretalis.
- 14 Fraus collatoris præsumitur non conferende integre beneficium, & quando.
- 15 Epilogus, & additio glossarum, nu. 11.
- 16 Episcopi in quibus maxime delinquant.
- 17 Priuatur ipso iure beneficio in casu præsertim huius decretalis quando dicatur, & nu. 12.
- 18 Pœna impositio negatiua & affirmatiua differunt.
- 19 Sine monitione quando pœna, & infamia irrogetur.
- 20 Mutuæ cautionis inuentionis causa, n. fi.
- 21 Presentandi, uel conferendi iure qui una uice tantum, & qui semper intelligantur esse priuati, & qua d. causa.
- 22 Præbenda, qua quis priuatur in casu huius ecclesiæ, non priuatur ecclesiæ.

CAP. XXX.

- 1 Extirpandæ. C. Rector ꝑ ecclesiæ non ob. consue. episcopi, vel patroni de redditibus ecclesiæ debet sufficientem portionem habere. Priuatus est parochiali ecclesiæ rector in ea non residens, nisi sit annexa digni

tati, vel præbendæ, quo casu debet ibi perpetuum habere vicarium. in fi. prohibet in fraudem rectoris de ipsius fructibus pensionem in beneficium dari. Et sunt tres partes. Et prima facit tria, narrat viciū in genere, quod secundo specificat ibi, Nam vt tertio reformat ibi, Cū igitur, secunda ē et facit tria, quia primo statuit. secundo excipit, ibi, Nisi. tertio punit ibi, Alioquin. tertia pars ibi, Illud, fraudem damnat [Consuetudinis] periculosa animabus [Inoleuit] i. inualuit, vel valde creuit [Patroni] ecclesiastici. 3. eo. de monacis, quia laici nil percipiunt, de iure pa. p̄terea. Host. [Seruitus] & sic ꝑ de fructibus ipsarū alii dēnt, supra eo. cum fm [Ex ea] portione. nec. n. ex nihilo pōt fieri porrata, vt vulgariter dicunt Gallici, fm Host. nec hēt vnde suū paupertas pascat amorē [Sustentari] non hēbunt podagras, de con. di. 5. legimus. ibi dicit Hier. q̄ inopia corpus quādoq; liberat a podagris & super Isa. 41. 7. dicit, q̄ quādoq; liberat animā cōuertens iniustū ad opera iustitiæ [Quartæ] de decimis ꝑ enim & olim de omnibus redditibus ecclesiarum fiebant 4. portiones. 12. q. 2. cōcesso, & c. quatuor [Decimarum] de alijs ergo fructibus nil habebunt curati, de decimis vero de 16. partibus vnam [Qui vel] pro ēt, concord. vide de consue. c. fi. [Peritiam] & hoc periculosum est animabus, supra de æta. & quali. cum sit, Host. propter paupertatem. n. sæpe subtrahuntur aliqui a discendo. inf. de magis. c. 1. & c. quia, Gof. de ele. cū ex eo. l. 6. [Os bouis] Deutero. 25. B. [Altari] 1. ad Corin. 9. [Episcopi] quid si ꝑ eps semper tenuit ad manū suam totam decimam, & curatus eget, nunquid potest curato sine violatione iuramenti congruam assignare portionem? non videtur, quia non debet alienare, de re. ecc. non ali. vt super. Dicit Host. q̄ ibi prohibetur alienatio voluntaria, nō hæc, quæ est necessaria. de necessitate. n. est faciēda, vt hic patet, & infra exposuisti, & est expressum de eccl. adi. c. fi. facit de deci. c. 2. §. vbi autem. lib. 6. nec ēt dicitur alienare is, qui nō trāsfert in extraneos, sed in suos. nec. n. de suo videtur reliquisse: quia qd̄ reliquit, omnimodō reddere debuit. ff. de le. 1. l. vnū ex familia [Patroni] saluo quod habes in cle. de iure pa. vt cōstitutio. 2. respon. [Parochialem] vel ꝑ personatū, de cleri. non resi. ex parte, vel præbendam, vt sequitur, vel titulum ēt 2. solidorū, supra de cler. non resi. conquerēte, Host. [Vicarium] alias, per vicariū remunerabitur fm beatū Ber. Hof. [in ordine] sacerdotali. sic ēt Abbas, decanus, archipresbyter, præpositus, & his similes, archidiaconus vero in diaconali, de æta. & quali. c. 1. Canonicus in subdiaconali ad minus. Sicut. n. subdiaconus, & nō minor eligitur, supra de æta. & qua. a multis, & c. intelleximus, sic nec eligatur minor subdiacono, debent enim electus & eligentes in talibus conuenire, supra de postu. c. 1. §. fi. & si miles similibus gaudēt, de ele. transmissā, ergo minores subdiacono nō eligant: quia non sunt adhuc ecclesijs adherentes, de ele. ex eo. li. 6. & hoc phibet constitutio legatorū in prouincia prouinciæ, quæ dicit, q̄ non habeāt vocē constituti tantū in minoribus scdm Hof. & hæc gl. dedit cām cōstōni concilij Vien. de æta. & qua. vt hi q̄, vt ibi scripsi in i. gloss. [In quo casu] & in ꝑ alio. si. cum consuetudo est per vicarium deferuiri posse. & secundū hoc locum habet tractatus de of. vica. alias non, ut hic. & de cleri. non resi. quia nonnulli, & c. relatum. secundū Gof. Dicebat hic Host. q̄ regula. qua dicitur, quē per te debere seruire, & nō per vicarium, fallit ratione perplexitatis, uel impossibilitatis, qn̄. si hēt duo beneficia, quorū utrūq; requirit residentiā, cū. n. nō possit se diuidere, maiori seruit per se, minori per vicarium, ut hic. & sic uitatur perplexitas, de ap. interposita. Secunda ratione occupationis. & ideo episcopus habet vicarios, de of. archidi. c. 1. & de offi. archipresbyter. cap. 1. ad hoc de cele. mis. c. 1. Tercio ratione constitutionis, vel rationabilis consue. ut quia pauperes sunt canonici, nec possunt

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

sunt de vna prębenda pęgrue sustentari, & sunt tales qui expediunt ecclesijs in consilijs, & alijs necessitatib. hic apoteft dici, q. consuetudo, vel constitutio potest admittere, q. aliquid recipiant in absentia, & bonis vicarijs ad seruitium ecclesię surrogatis pars congrua mini- stratur, an de consti. cum omnes, de cle. non resi. cum di- lectus, & c. ad audientiam, & c. pe. & infra de concess. p- ben. ex parte, & j. eo, exposuisti. Et aduerte, quia verum erit, si ad hunc casum restringatur dictum Goff. & Ala. q. Ala. dixit de cler. non resi. quia nonnulli, q. per consue- tudinem derogatum erat iuri contrario. nam quārun- dam ecclesiarum habebat consuetudo beneficium re- cipi seruiendo per vicarium. In aliquibus percipiebat et sine vicario absens ex iusta causa. In aliqb. nō per- ciebat totum, sed partē. In alijs nec etiam partē, & has consuetudines dicebat seruandas, salvo q. si ecclesia in- digeat, saltem cogetur dare vicarium, ad hoc de cler. non resi. c. pe. & vide qd dicam j. de cō. prę. ex parte. in fi. Quarto ratione dispensationis, de fi. pres. proposuit, supra tit. i. c. pe. & sic potest intelligi, de priuile. cum ca- pella. concessa tamē ex cā vtilitatis, vel necessitatis ec- clesię, infra eo. exposuisti. Quinto ratione remotionis lo- ci, infra de ec. adi. ad audientiam. i. Sexto ratione reli- gionis, infra de dona. consultationibus, supra eo. de mo- nacis, infra c. proxi. Septimo ratione diuersę nationis, de offi. or. quoniam. Octauo ratione prędicationis co- ti. inter cetera, infra de sta. mona. quod dei timorem. Nono ratione debilitatis, vel infirmitatis, & hæc pōt ef- se temporalis, vel perpetua, infra tit. i. per totum, supra tit. i. ad audientiam. Decimo ratione peregrinationis ter- rę sanctę, infra de voto. c. fi. & sic potest intelligi, de ap- peruenit. Undecimo ratione absentię probabilis, puta studij, quod intelligit de licentia pręlati, supra de cle- ri. non resi. relatum, de conse. di. 5. non oportet. Duode- cimo propter augmentarionem diuini cultus. 7. q. i. il- lud, & c. nihil. Et dicit Host. q. iste casus continet regu- lam generalem, de quo remittit, supra de offi. vica. ele- ricos. In maiori non dicit cathedrali. vide quod scri- pti, de fi. pres. c. i. li. 6. super gl. intelligo. Alioquin. i. si quis habeat ecclesiā cum dignitate, vel prębenda anne- xa, pbat ut iste intellectus, infra c. exposuisti, Pe. & Abb. vel dic ut in gl. [conferenda] si dicas hæc t. vice tantū, tunc alia vice recuperare poterit canonicus ecclesiā ip- sam. Si vero intelligas, quamdiu vixerit canonicus, tūc ipsam non recuperabit, & sic soluitur, quod queritur, quid si viuentē canonico moritur rector, cui ordinarius contulit, an canonicus recuperet ecclesiā, Et dicit Ho- stien. consulendum principem, cum duobus modis ver- ba huius constitutionis possint intelligi. & secundum eum hic soluendo ansam princeps ligat nodum. Tamē, ut dicit, ad informationem huius inuenies argumenta pro & contra, de consto. ex literis. Querit t. etiam quid si moritur canonicus, & alius succedit, nunquid rector remouebitur? Dic quod no. de dona. consultationibus, de resti. spo. audita, de fi. pres. ex tua, de of. vica. c. 3. Et est iste casus, quo priuatur iure suo sine culpa, sed non si- ne causa, ut lit. non con. quoniam, §. si autem, Si autem moreretur rector post, quam substitutus esset canonicus canonico negligenti, putat Host. q. substitutus habebit prouentus ecclesię, & pręsentabit vicarium, arg. i. 6. q. 6. si episcopum, infra de in sti. cum venissent, supra eo. ni- si essent, ad fin. Hęc omnia procedunt secundum intel- lectum, quo dicimus per hanc literam priuatum recto- rem parochialis ecclesię annexę ipso iure, si non tenet vicarium, de quo dicam super glo. Dictum est in §. qui vero, in princ. [Adimplere]. si in propria persona seruiē- dos. In fraudem quia t. assignat nepoti, vel familiari cer- tam portionem, quam habebit; vel saltem diuidet secu- dum Host. secundum quem pręsumitur fraus, nisi con- tra prebet. Sed factum ex causa rationabili, quæ hoc re-

quirebat exemplum. de ecc. adi. ad audientiam, prim. ad id §. eod. vacante, infra eo. exposuisti, [Pensionem] concor. infra eo. quamuis. i. li. 6. [Presumat] sonat in vi- cio. Host. ¶ Tertia t. gl. respondet per quæstionē, quæ dicatur sufficiens. ¶ Quinta gl. respondet per contrar- rium, de decr. inter. & dat quatuor solutiones. ¶ Penul- tima gl. arguit, q. dicit quibusdam placere, sed tenet co- trarium. ¶ In t. glo. i. ibi, episcopi qui maxime in his delinquant, contra quos Hier. 93. dist. c. diaconi, ibi, so- lus episcopus & c. Hosti. ¶ In gl. ipso iure, ibi, aliqua ad- monitione non sic intelligas; sed dicas secundum Inno. & Hosti. q. in hoc casu est priuatus ipso iure, dummodo interueniant ea, quæ interuenire debent, ad hoc, ut ve- re dicatur non residens, scilicet q. moneatur tempore & loco congruis, & q. assignetur sibi tempus ad veniendū, & per suum iudicem, supra de cler. non resi. ex parte, & duobus c. sequ. quo etiam elapso prouidentia est ipsum aliquantulum expectare, ne iuste impeditus postea ve- niens processum faciat reuocari. 4. q. 5. c. i. supra de re iudi. cum Bertol. ff. de dam. infec. si finita. §. si forte. & idem intelligas secundum eos, vbicunq; pena apponi- tur negative, vel æquipollentibus verbis, ut si dicatur, si non resideris in ecclesia, vel vicarium non constitueris, scias te priuatum, & in hoc casu obseruatis, quæ ut supra dixi, obseruanda sunt, priuatus est sine alia sententia. v- bi vero pena adiicitur affirmatiue, ut in c. si quis suaden- te, & supra c. de multa, in his & similibus ipso facto si- ne monitione penam incurrit, ut ibi patet, & idem, ybi irrogatur infamia ipso facto, ff. de ritu nuptia. palam. §. quæ in adulterio. C. de secun. nupti. l. i. & 2. quod dicunt de negativa, intelligas verum, quando tempus per con- stitutionem nō adiicitur; alias secus. pone exemplum, supra de ele. cum in cunctis, & eo. ti. quam sit, & cap. li- cet canon, libro sexto. Ratio vero diuersitatis est secun- dum eos, quia non facta latent, ut in c. cum in cunctis. facta patet, de transla. quanto. ad hanc rationem facit quod no. 5. q. i. quidem, & 5. 4. distin. si seruus sciente. & facit quod dixi infra de rapt. excommunicationi, cū- concor. quas ibi dabo super vltima glo. sic secundum le- ges inuenta est cautio Mutiana, ne inutilia sint legata, quæ consistunt in non faciendo, nec impleri possunt vi- uente legatario, puta lego Titio. i. 10. si non ascenderit capitolium: de hac ff. de con. & de Mutiana. [& in fin.]

12 Dicit t. Hostien. quod secundus casus plus videtur ami- cari literæ. & secundum hoc dicas, quod si non ponit vi- carium in parochiali ecclesia annexa, priuatus est ipso iure auctoritate huius decreti sine alia sententia priua- tionis. & ideo textus dicit priuatum, non dicit priuan- dum. Et dicit Host. quod a tempore vacationis specta- buntur 6. menses, de concessione prębendę. c. 2. quibus lapsis priuatus est ipso iure non solum quo ad pręsentationem, sed & quo ad fructuum perceptionem, & deu- luitur potestas ad superiorem, & est in hoc casu specia- le, scilicet cum quis habet proprietatem beneficij, & te- netur pręsentare vicarium. In alio vero casu, quando scilicet cum quis non habet proprietatem, sed tantum pręsentationem, vel collationem, & nullo modo fauer delicto, tunc priuatur ea vice tantum quod ad pręsentan- dum, & secunda vice pręsentare potest, cum super. ne pręla. c. 2. infra de concess. pręb. In tertio vero casu, scili- cet cum priuatus est, & fauer saltem tacite delicto illius qui de facto tenet, locum habet duplex pana, de qua su- pra eo. de multa, ver. is quoq; Quod t. autem dixi istum priuatum, dicas cum Inno. q. non priuabitur prębenda il- la ecclesia, sed persona tantum tempore vitę suę, supra eo. nisi, in fine. ¶ In gl. ex hoc. in fi. male, ut patet infra eo. super eo. & ibi videas, & c. cum singula, lib. 6. ¶ In gl. vlt. ibi, peruenit] & c. non sanē, Host.

ADDITIONES.

- a ¶ Reddere. Ad hoc quod no. glo. antepe. in c. fi. de re. et. non alie. & ibi vide.
 b ¶ Ut hi qui. Et vide quod no. Host. de off. archipres. c. fi.
 c ¶ In fine. Et vide glo. fi. & Ioan. And. super illa iu. c. cum omnes, de consi.

SUMMARIUM.

1. A laicis religiosi non debent ecclesias, vel decimas sine diaconorum consensu recipere.
 Excommunicatos, vel interdictos ad diuina non admittere.
 Nec instituere, vel destituere in ecclesiis suis, sed præsentare idoneos diaconos, non obstante consuetudine, nu. 3.
2. Excommunicatum qui admittit ad diuina, licet grauiter peccet, non fit irregularis, & qui cum eo communicat puniendus & quando.
 Nominatim interdicti vel excommunicati qui dicantur.
 Fautores non teneri quis vitare, donec per iudicem nominatim denunciatur, nisi notorios.
3. Pleno iure quæ non pertineant ad religiosos ecclesiæ.
 Episcopalia iura respondent episcopis religiosi præsentati, & quadam, quæ sint, narrat.
4. Præsentatum, qui sit notus, admittere prælatus tenetur, nisi quid probetur contra illum, ignotos autem quo casu.
 Noti qui dicantur.
 Eligi probatos oportet, non probandos.
 Sine commendatitijs qui non recipiendi.

CAPVT XXXI.

1. In lateranensi. C. Non t. d. n. religiosi ecclesias, vel decimas a laicis sine diaconorum consensu recipere, excommunicatos, vel interdictos admittere ad diuina, in ecclesiis suis quo ad temporalia instituere, vel destituere; sed præsentabunt diaconos ad eas viros idoneos. Et dicit Host. q. primo tenorem Lateranen. concilij recitat. secundo approbat, & renouat. tertio addendo declarat (Accipere) dimissis, quas receperant. & in hoc melius dicit in Lateran. concilio. Hostiæ.
2. [Nec excommunicatos] qui excommunicatum t. admittit ad diuina, licet grauiter peccet, non efficitur irregularis, infra de sen. ex. is qui in ecclesia, li. 6. [Nominatim interdictos] hoc exponitur de priuilegio. cum & plantare. §. 2. Dicuntur nominatim interdicti secundum Inn. hi, quos certum est esse interdictos vnde dicuntur nominatim interdicti, etiam cum ciuitas, vel castrum interdictum, infra de ver. sign. cum in partibus. Item omnes, q. nominatim in sententia exprimuntur. Nominati vero dicuntur, cum sententia sic fertur, excoico P. & M. cum suis fautoribus, & participibus eorum. P. n. & M. sunt nominatim excommunicati, vel interdicti. & ideo vitandi: fautores vero non tenentur quis vitare, donec per iudicem nominatim specificetur, & denunciatur, de cler. ex. mi. proposuit, vbi de hoc, facta prius fide de fauore, ut ibi, nec aliter denunciabit eos iudex, etiam si sciat ut h. illos fautores, vel participes. 6. q. 2. cap. 2. & 3. nec vitabuntur, donec denunciatur, nisi forsan ipsorum participatio esset notoria adeo, q. non esset locus inficiationi, de cohabi. cler. & muli. tua nos. ar. contra. 1. q. 3. excellentissimus, vbi innuit tales vitandos. So. n. dicit hoc secundum Inn. sed q. hi, qui excommunicatis contra præceptum communicant, sunt puniendi. Hostiæ. remittit ad no. de sen. ex. cum non ab homine, & de of. ord. si sacerdos [Pleno iure] i. quæ non sunt exemptæ a iurisdictione diaconorum. 16. q. 2. c. 1. & de hac materia nota. hic per Inno. & Hosti. dixi supra eo. de monacis, super glo. 2. [Illis] episcopis, scilicet [Respondeant] presbyteri [Temporalibus] non spiritualibus. nam s. m. Vin. de decimis, & oblationibus bene respōdebitur episcopo pro-

parte sua. tertia. s. vel quarta. idem in procuracione. & alijs episcopalibus iuribus [Inconsultis] etiam si de consuetudine hæc haberent, quod dicitur ut j. de capel. mona. c. vno lib. 6. [Conuersatio] argum. q. t. si prælato præsentetur notus, tenetur illum admittere, nisi probetur aliquid contra illum. Ignoti vero non admittentur, nisi probentur boni testimonij, s. m. Innoc. Possunt autem dici noti s. m. Host. oriundi de loco, & ibi conuersati, supra de elect. postquam, & c. scriptum [Notos] Ber. ad Euge. lib. de consideratione: viros probatos oportet eligi, nō probandos [Commendat] hoc potest intelligi quod aliunde venientes, qui non sunt recipiendi sine commendatitijs. de hoc supra de clericis non resi. fraternitati. ¶ In gl. 2. in fi. quod dicitur ut infra de his, quæ fi. a prælato. c. cum apostolica.

ADDITIONES.

1. Is qui in. Talis tamen hostiarius repellitur ab ecclesia. 2. i. dist. clericos, vbi vide in gl. fi. vide tamen ca. episcoporum, de priuilegio. & de sen. ex. cui. lib. 6. & quod ibi no.
2. Interdictos. Vide gl. & ibi Io. And. in c. constitutionem, de sen. excom. lib. 6. & in l. nominatim. ff. de libe. & posthum. & ibi bona gl. & vide per moder. in cle. eos, de sepul. & Ioan. Cal. in tract. de cele. & interdi. in prin. secundi membri.

SUMMARIUM.

1. Distributiones quotidianas non percipit absens in studio theologiae nec præsens, nisi intersit, fructus autem percipit, & n. 2. Proventus beneficiorum suorum quis facit suos, quamdiu uiuat.
2. Consuetudo non valet ut absens distributiones percipiat.
3. Epilogus, & additio glossarum. nu. 4.
 Ad consuetudinem mandati vires non extenduntur sine eius mentione.
 Interpretatio larga mandati principis ab inferiori facienda, secus ab eodem.
 Studentibus de quibus providendum, in fi.

CAP. XXXII.

1. Licet vobis. C. Licet absens in studio theologiae fructus præbendæ percipiat, quotidianas distributiones nō percipit, & eiusdē Hon. j. de magist. super specul. diuisione non eget. & in superscrip. vbi dicit, Priori, vide quod no. in cle. de rescrip. & si principalis, in fi. [Scripta nostra] ius cōe continentia. j. de magist. super specul. vel forte adhuc non emanauerat illa constitutio, sunt enim illa & ista eiusdem auctoris, propter quod prioritas ignoratur [Suos] i. beneficiorum suorum tam archidiaconatus, quam præbendæ, quos percipiēdo suos facit ad victum, & vsus necessarios. ad hoc supra eo. de multa, ver. & si ultra, & hic quamdiu uiuit. de hoc inf. de pecu. cler. c. fi. s. m. Host. [Integre] per quinquennium de iure [Intersunt] nam t. etiam præsentibus, qui nō intersunt, dari non debent, nec valet contraria consuetudo, infra de cler. non resi. c. vno lib. 6. ¶ In t. gloss. duo facit, exprimit, quomodo hæc decret. interpretatur de cret. super specula. secundo quærit, & soluit. ¶ In t. glo. 1. ibi, consuetudinem] contra quam vires mandati nō extēduntur, cum nec de ipsa in rescripto sit mentio, ar. de cler. non resi. ad audientiam. & cū non sit verisimile q. princeps hoc concederet in graue alterius præiudicium, multominus in præiudicium diuini cultus, de constit. cap. pe. & sic non ob. quod dicitur, largam debuisse fieri interpretationem. C. de sen. pas. l. 1. ff. de constitu. prin. l. fi. de ver. si. olim, s. m. Host. quod s. m. eum est verius, quam quod alij dicebant; & q. hoc sic interpretatus est princeps, qui sit pro rōne voluntas, per verbum, volumus & c. inferior autē interpretari debuisset, q. illæ includerentur [& ibi, quotidiani] idem Host. supra tit. proxi. de cætero. Dicebat Innocen. q. providebitur studentibus

Io an And. Comment. in Tertium Decret.

dentibus detracto eo, quod communi mensa debetur, de communibus proventibus [& in fine] & sic intelligi posset de verb. signi. olim, & adde quod no. de cler. non residen. c. vno, in glo. penul. lib. 6.

S V M M A R I V M.

1. *Præbendis pauperibus possunt annecti capella, reseruat ipsarum presbyteris congrua portione.*
Dubitandi ratio quæ fuit hic consulenti.
2. *Præbenda cathedralis ecclesiæ quales esse debeant, ut impleantur idonei.*
Earum augmentatio quando sit utilis & necessaria, & sic facienda, & cuius auctoritate, & consensu.
Ecclesiæ, vel capellæ, prohibentur annecti mensa capituli, vel episcopi, dignitatibus autem minime, nu. 3.
Debeo, uerbum additur uerbo possum.
3. *Dispensare quibus casibus possint episcopi, remiss.*
4. *Ex beneficii consecutione secundi quando vacet consimile primum uel pso iure, uel per sententiam.*
Correctio & reuocatio eorum, quæ in hoc eodem argumento olim scripserat, uer. sed & ipsum.
In unione, uel annexione de qua loquitur decretalis, quæ attendenda, ad dictio. præuia, & quando permittatur, & quare, supra nu. 1. & 1. & inf. nu. 5. 6.
In dispensatione nec simulatio, nec dissimulatio debent intervenire.
6. *In translatione monasterij ad alium locum, debet ibi manere sacerdos, unde fit ea.*
7. *Epilogus, & additio glossarum, nu. 8.*
Cura animarum capellæ donatæ capitulo pertinet ad capitulum, quando præbenda canonico eius, & quantam nu. 9. quando, uero pensio rectori incumbit, nu. 8.
Emolumentum qui percipit, sic & onus sentit.

C A P V T XXXIII.

Exposuisti. C. Propter t. paupertatem præbendarum possunt eis annecti capella, reseruat ipsarum presbyteris congrua portione. secunda ibi, si euident. Dicit Host. allegatur necessitas, & ostenditur ipsam tacite exclusam debere intelligi, & declaratur episcopalis auctoritatis potestas [Consuevit] nam prius canonicis prouidebatur de talibus capellis non annexis, & quia tempore concilij pauca capellæ forte inueniebantur annexæ, dubitabat illas annectere, ne id esset contra concilium, quod requirebat in parochialibus quemlibet personam deseruire, præterquam in annexis, quasi quod de annexis dicebatur, intelligeretur prius annexis [Sustentari] & sic damnificabantur ecclesiæ cathedrales, cum non inuenirentur idonei, qui tantæ paupertati se uellent alligare, & indecens etiam erat eos mendicare, infra tit. 1. c. 1. supra eo. cum secundum Hostien. [Necessitas] ut quia t. nulli, vel paucissimi sunt ibi canonici, supra de cleric. non resi. c. penult. de elect. cum ecclesiæ [Utilitas] ut quia licet ibi sint canonici tamen simplices & idiotæ, & quasi nullius uirtutis, cum meliores non inueniantur propter paupertatem præbendarum [Poteris] auctoritate apost. secundum quosdam, imo tua; alij, q. sua auctoritate, infra de excess. prælati. sicut, Inno. hoc secundum tenet Hosti. ar. supra e. vacante. & exponit [poteris] & debebis sic infra de instit. ad decorem. sic fit cōuersa expositio infra de adul. si uir. Tu dic [Poteris] de consensu capituli: mensa uero sui capituli, vel suæ propriæ illas unire non posset, quod dic ut in clemen. de re. ecc. non alie. si vna. scias q. Pe. de San. enumerauit hic quosdā casus t. quibus dispensant epi, quos uide de temp. or. dilectus. super 3. glo. in fi. [Eisdem] præbendis. & sic bene sequitur, augmentare: & idem intelligas de di-

gnitatibus quæ eadem ratio, & sic idem ius. j. de consanguini. & affini. tua. sed t. contra, quia si capellæ sunt curatæ, non potest haberi una talis cum dignitate etiam non curatæ, supra eo. de multa. So. Dicit Host. q. si vis de hoc plenam doctrinam habere, sine magna calumnia sic distinguere. Cum habenti beneficium curatum confertur secundum consimile; aut talis recipiens habet sufficientem dispensationem, quantum ad hoc pertinet, se. apo. & sic neutrum vacat, ut supra eo. de multa. in fi. aut minus sufficientem, & sic perinde est, ac si nullam haberet, ut patet supra de elect. dudum. 2. §. insuper, & de translat. episcopi. licet. §. pe. Si ergo nullam hæt dispensationem sedis apostolicæ, vel hæt, sed minus sufficientem, aut hoc sit in eadem ciuitate, vel diocesi. aut in diuersis. Si in eadem, & sine licentia episcopi, non tenet translatio, & habet locum pœna concilij Lateranen. §. de clerici. non resi. quia nonnulli. Multo fortius hæt locum, si transiit ad aliam ciuitatem, vel diocesim, ar. §. de clerici. non resi. fraternitati. Irrita est enim talis translatio, & sine licentia transiens, primam ecclesiæ est restituendus. 7. q. 1. non oportet episcopum, Item si monitus per episcopum, quem spreuerat, hoc non emendauerit, puto, q. utroque beneficio ipsum priuare poterit. 7. q. 1. si quis episcopus. nisi capitulum illud dicat speciale in episcopo. Sed idem est in alio, ut dicit capitulum ibi sequens: & demum per excommunicationem, & de positionem hoc exequi potest. 7. q. 1. si qui uero, & c. ibi sequen. si quis presb. vel diaconus: & quod ibi dicit, preferat. expone. i. tantum. & sunt hæc uera, nisi papa concesserit, quod alterum possit eligere siue in eodem episcopatu, ut supra eo. referente, siue in diuersis, ut supra cap. præterea. Sin autem hoc fiat de licentia episcopi, & translatus omnino reliquerit primam ecclesiā, vacat de iure, & de facto adepta possessione secundæ ecclesiæ corporali. 2. 1. q. 2. si quis iam translatus, & debet conferri infra sex menses iuxta tenorem concilij, infra de consec. præb. c. 2. Sed in hoc casu si concessio secundi beneficii sine auctoritate proprii diocesani, ad quem transiit, facta fuit, potest ipsum remouere, si uult, & de gratia, si uoluit, tolerare, & sic loquitur supra de cler. pere. c. fi. & ad idem supra de renun. admonet. uerum si transiit de licentia, primum tamen retinens ex dispensatione episcopi diocesani ex iusta causa facta, tenet translatio, & retentio, ut hic, & no. supra c. de multa, in fi. & infra de consec. præb. cum nostris. §. si. q. si talem dispensationem non habuerit, vacat primum ipso iure, nec ipsum potest retinere, nisi a papa fuerit sibi data optio, ut no. in alio membro supra ea. glo. ver. & sunt hic uera. Igitur, si primum cum secundo teneat, dēt episcopus, ad quem collatio primi beneficii pertinet, ipsum monere, q. quatenus de facto primum beneficium tenet relinquat: & si non obdierit nec aliquam iustam causam prætenderit, & probauerit, arg. in eo qd. le. & no. supra ti. 1. inter quatuor. & c. fi. statim j. tempus sibi ab eodem episcopo assignatum ipsum beneficium tanquam de iure uacans conferat, si uult vitare pœnam concilij, supra eo. de multa. §. & si ultra sex menses. Sed & ipsum secundo priuatur ratione delicti inobedientiæ in diocesi sua commissi, & significet episcopo, ad quem transierat, q. sententiam exequatur, supra de foro compe. postulasti, & sic priuatur utroque, ut supra eo. de multa. §. 1. & quicquid de hac materia alibi contra hanc distinctionem per nos notatum inuenies, illud penitus reuocamus, & huic standum esse dicimus. & in quantum comprehendere possumus, per hanc diss. omnia iura contraria de hac materia loquentia ad uerā consonantiam reducuntur, Host. [Præuia] q. dicat ne similes ad laxandam dispensationem necessitate, vel utilitatem, quæ non est. Item nec dissimules ad illā restringendam. si. de rescri. cum contingat, Item attendat, q. nō negligatur animarū cura, & q. capella tot percipiat redditus, q. ultra sustentationem vicarij, quæ nullo mo-

lo modo subtrahenda est, possit fieri hæc augmentatio; alias potius eligat indigentiam canon. quam rectoris. Et si dicis, quid ergo tunc fiet, provideat episcopus egenti, sicut in simili casu no. infra ti. i. de rectoribus. Item caueat, ne nutriet luxuriosas canonicorum expensas, honestus enim modus in his seruandus est; non immoderata cuiusque luxuria nutrienda. ff. de dam. infec.

- a** ex damni^a. i. respon. secundum Host. [Augmentare] as
5 signando in capellis certas pensiones. nec ob. supra eo. extirpandæ, in fi. quia ibi fiebant in fraudem, hic bona fide, & ex causa rationabili. vel dic[augmentare] an nectando capellas. nec ob. prædicta decre. §. qui vero: quia ab illo statuto, & quolibet alio necessitas, & utilitas ecclesiæ tacite intelligitur excepta; de hoc supra eo. de multa, in glo. fi. & sic no. secundum Hostien. quod ex magna causa & probabili potest episcopus venire contra concilium, ut hic, & supra. c. vacante. potes^b dicere, quod concilium non prohibet, imo permittit annexionem. nec facit pro Host. decret. vacante, secundum ea,
6 quæ ibi no. [Presbyteris] sic t[er] quando monasterium meliorationis causa ad alium locum transfertur, debet ibi manere sacerdos, qui ministret ecclesiæ. 16. q. 7. si quis
7 vult, Phi. ¶ Tertia t[er] glo. respon. per questionem, quis dicatur prælatus ecclesiæ, canonicus, vel sacerdos, ponit
8 duas opi. & primam approbat. ¶ In t[er] glossa. ista duo in fi. ¶ Dicit Host. quod si capella donaretur toti capitulo, & in suos usus cederet, ut infra de dona. consultationibus. tunc pertinet cura ad collegium^c simul collectum, non ad singulos. 12. q. 2. qui manumittitur, quando vero adiungitur præbendæ: canonicus est prælatus, & habet curam. & vicarius suus similiter, de offic. vica. c. 1. &
2. Iustum est enim, ut si quis percipit emolumentum, sic & onus curæ, supra eod. cum secundum. ubi vero solum certa pensio assignatur, tunc qui ponitur in ecclesia, curam habet, ut supra eod. auaritiæ. Dicebat Innoc. supra
9 eo. extirpandæ. §. qui vero, q[ui] t[er] quandoq[ue] isti præbendarij habent curam laxam; quia scilicet superuicarium solum, vel in certis casibus tantum. quandoque laxiorem, ut scilicet generaliter possit excommunicare, interdiceret, & similia exercere, quæ sunt de cura. ¶ In glo. ult. in fi. ¶ & 21. q. 1. c. 1.

ADDITIONES.

- a** ¶ Ex damni. Ad idem facit l. 3. in prin. ff. de ali. pup. præstan.
b ¶ Potes dicere. Et contra Host. facit, quod no. Ioan. And. post ipsum de off. archipreby. c. fi.
c ¶ Ad collegium. Vide Ioan. Andr. supra eo. cum non ignores, in glo. vnus ergo.

SUMMARIUM.

- 1** Beneficij impetratio valet, non facta mentione quod ad collationem ecclesiæ ex donatone loci pertineat.
Literarum beneficialium genera tria, remiss.
Executores interdum dantur in impetratione prima.
Collatio pro præsentatione.
2 Remittere ad eos, a quibus fuerat appellatum, nõ licet causam.
Remissio si fiat de voluntate appellantis, quãdo tenetur ad expensas.
3 Appellatione p[er]d[er]e quod sit, ut collatio, hic quo casu teneat.
Non recepto contra mandatum papæ donec vacet præbenda non tenetur hic interim de aliquo provideri, & quo casu secus, ad dict. procuretis.
4 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 5. & 6.
Beneficium iuris patronatus a laico donati papa conferre potest, & an legatus possit.
Patronatus ius duplex est, & utrum potest habere laicos successores, & ad usus humanos reuerri.
Natura temporalitatis non mutatur, licet perueniat ad ecclesiasticam personam.

Donatio, refert, fiat dignitati, uel personæ, in fine.

7 In fraudibus etiam subest ecclesia ecclesiastico.

Vacationem non expectare primam præbendæ, si non fuerit executoribus interdicentibus obeditum, in fi. iuncta glo.

CAPVT XXXIIII.

Dilectus.

C. Licet t[er] ecclesia ex donatione laici beneficium conferat, tenet illius beneficij impetratio, de hoc mentione non habita. & sunt duæ partes. Id prima impetrantis querela. In secunda prouisio. secunda ibi, mandamus. Dicit Hostien. executorium proponitur: exceptio opponitur; oppositio reprobatur [Executores] no. de tribus generibus literarum, ne quibus supra de rescriptis, ex insinuatione. & forte dati fuerunt in prima impetratione, quod fit interdum, supra de rescriptis, capitulum [Datis] qualem potestatem haberent, non apparet, etiam ex antiqua [Literas] ad vos directas [Collationem] idest præsentationem, cum laicus conferre non possit; concor. de concess. præben. cap. fi. vel proprie ex priuilegio papali, facit quod not. 16. q. 7. in fi. summæ. 10. distinct. imperium, & in Spe.^a eo. tit. in fi. & quod dicam de iure patro. præterea [Dixistis] & male secundum Abb. Pe. Sed aut t[er] non fuit appellat[us]; & sic transiit interlocutoria in rem iudi. supra de re iudi. cum inter. Aut fuit appellatum, & male facit Papa remittendo ad illos, a quibus fuerat appellatum. Dic secundum Goff. & Hostiæ. quod appellatum fuit, & hoc etiam patet in antiqua. Remittitur autem causa ad eos de voluntate appellantis; & sic concord.^b supra de appell. accepta. Sed nunquid appellans hoc casu condemnabitur in expensis? Videtur, quod sic, de appell. interposita. §. ille denique. ¶ Dicit Hostien. quod non, cum illud locum habet, quando frustratorie appello ad differendum negocium. Sed si grauamen reuocetur, eo reuocato bona fide desiderare possem ad illum remitti. de primo ponit exemplum in eo, qui appellauit, quia non admittebatur recusatio, & postea non finiro articulo petit remitti. præsumitur appellasse ad dilationem negocij. Dixit Vincen. quod appellatio hic cassatur. & ideo præcipitur eisdem iudicibus, ut procedant; all. de app. cum speciali [Collatæ] pendente t[er] appel. & forte bona fide fuit facta hæc collatio; quia crediderunt iuste interlocutum, & iur. ignorantia prodest in damno vitando. 1. quæst. 3. §. notand[um]. & secundum hoc instituti remouendi nõ sunt, nisi forsan ex vi appellationis, qua pendente nil est innouandum, de appell. dilectis, secundum Hostien. qui in hoc remittit ad not. supra eo. dilectus [Procuretis] non mandauit interim provideri, ut supra dilectus. 1. quia ibi non habuerunt aliquam causam non promouendi: hic verò sic, secundum Pet. & Abba. & Egi. secundum me non procedit, si dati erant executores ad prouidendum. ¶ Prima t[er] glossa. respondet per obie. & solutionem. ¶ Secunda glossa arguit, & remittit. ¶ Vlt. glossa. quærit, & soluit, & ponit opin. contrariam. ¶ In t[er] glossa. 1. ibi, Succedit] siue succedat minor minori, vel minor maiori, vel maior minori, & hos casus ponit lex ista. ¶ In t[er] glossa. 1. ibi papam] de legato probat capitulum alleg. de papa non. vnde secundum Hostien. papa conferre posset tale beneficium propter connexionem spiritualitatis, de iudi. quanto, & de gratia tolerat laicos in illo iure, de iure patro. c. 3. vnde dicebat Inuocen. siue sit clericus, vel laicus, qui iura spiritualia, vel quasi habet, de illis tenetur respondere papæ [& ibi, cum dilectus] illud capitulum loquitur de clerico, qui in suo iure patronatus patrimoniali habere potest laicos successores, vnde non censetur ecclesiasticum, quod potest ad humanos usus reuerti. eo. titulo. cap. 1. & cap. ex insinuatione. Natura enim

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

enim temporalitatis non mutatur, licet perueniat ad personam ecclesiasticam. scilicet de decu. l. decurio. Hic vero ita factum est ecclesiasticum, quod non potest ad usus humanos reuerti, de testamen. relatum. de religio. domi. inter quatuor. unde subest ecclesie, de iure putrona. cum seculum, Hof. & hoc exprimebat Boa. qui scilicet dignitati, non persone facta fuerat donatio [& ibi, ea quae] & infra de regul. iuris, cum quis, libro sexto [& ibi, beneficiorum] & infra de iure patr. c. vno. 2. respon. li. 6. [& ibi, cum in tua] sed in hoc datur instantia: quia licet ecclesia subest iudici ecclesiastico quod ad ecclesiastica: non tamen quod ad feudalitatem, de iud. ceterum. de fo. comp. ex tenore. So. etiam in feudalibus ecclesia subest metropolitano, infra de app. Romana. §. debet. quod dic ut ibi, secundum Hof. & vide quod ibi dicam. ¶ In gl. ult. ibi collata sic secundum Goff. si fuit appellatum [& ibi, non credo] Idem Inn. qui dicit, quod exequuntur conferendo primam, quae vacauerit [& ibi, quidam] Iaco. & Vinc. [& in fine] & bene, si executores erant dati ad providendum, vel ad compellendum, & prius interdixerant, infra de conc. prae. si capitulo, & c. seq. lib. 6.

ADDITIONES.

- a ¶ Et in spe. Vide ibi Ioan. And. & plenius in c. 2. de prae. ben. li. 6. & in c. quod sicut, in prin. de ele. & in c. nobis, de iure patro.
- b ¶ Et sic concor. Vide supra de off. dele. significantibus, quae vide tur ob stare huic c. & vide ibi Ioan. And. in apo. de cita. §. i. ver. si. item generale, in 2ddi.
- c ¶ Ille denique ibi vide Io. And. & quid si iudex apostolicus detulit, an possit ad ipsum rediri, ibi vide Io. And. & in c. cum appellatio nibus, de ap. li. 4. & vide in deciso. Rotz, concl. 460. & 61. & 80.

SUMMARY.

- 1 Idonei qui non sunt ad beneficia consequenda, c. n. 2. 3. & 4. Decretalis huius integra positio, ver. sed postea. Correctio erroris auctoris, unde de iur. p. hoc Ioan. And. Canonice inordinata ordinatio quae hic fuerit.
- 2 Ecclesia hic accipiuntur & pro praelaturis ecclesiarum, & prae. ben. Prae. ben. quis duas non potest habere, quae requirunt residentiam, c. nu. 4. & 7.
- 3 Tutori non idoneo curator adiungitur. Voluntas non sufficit, nisi & facultas efficiendi sit, & quo casu hic.
- 4 Beneficiorum pulchra divisio, cur vnumquodque conferatur, varia causa, & qui idoneus eis recipiendis. Vocem qui habet qui non sit canonicus. ver. si proponente, & qui non habeat, licet sit, ver. Excipe. Canonicus honorarius quidam si est, non amittit canonicatum, licet fiat episcopus alterius ecclesie, ver. si proponente. Prae. ben. etiam laicus potest habere, ibid. Canonici quidam pueri in aliquibus ecclesiis creantur, & ad quae. Beneficium quod quis habet ex remuneratione, ad vitam tantum remunerantis habet, nisi in casu, & quo, ver. aliud ad. Remunerandus est qui libet de bono seruitio, ibid. De beneficio impetrantis aliud beneficium facienda mentio, 4 & in dispensatione, in fi.
- 5 Epilogus, & additio glossarum. nu. 6. & nu. 7. Canonici pueros recipere possunt, sed non cogi.
- 7 Monachus a monasterio abstrahitur ob curam animarum. Canonicus fortius astrictus residentia, quam monachus, & quando.

CAP. XXXV.

1 Super inordinata.

Casus. Pueri, & alii beneficiati non sunt idonei ad be-

neficia consequenda. Dicit Ho. fit consultatio. Respondetur in genere, exemplificatur in specie [Ordinatione] no. fm Hof. de ordinatione inordinata potest fieri lectio ordinata [Et infra] Dicit primo Hof. quod forte hic continetur inordinata, de qua dixit supra eo. graue. Sed postea mutauit dicēs, quod superscriptio falsa est. Dirigitur n. decre. Petragorice. epo. & collegis. & fuit inordinatio ista in ecclesia Pictauiensi. in qua simul recepti fuerant 50. canonici, quē numerū Greg. mādauit ad 20. restringi, mandans iudicibus, quod ex illis 20. idoneos eligerent in ecclesia remanuros, & alios remoueret. stabat enim sic textus in integra, Super inordinata ordinatione 50. cā. & amplius in ecclesia Pictauiensi. praesumpta vobis mandamus, ut tantae multitudinis numerum usque ad vigesimum de quinquaginta praedictis implendum, si tot ex ipsis inueneritis idoneos, alioquin de alijs auctoritate nostra reducere curaretis. sed cum quidam de institutis eiusdem sufficere sint beneficiati, quorum aliqui ecclesiasticas obtinent dignitates, aliqui vero beneficia, quae curam habent animarum annexam, & quidam in puerili existant aetate, nos consulere voluistis, an tales reputare idoneos debeatis. Cum autem & c. (Ecclesijs) j. praetatis & ecclesiarum, secundum Inn. quod dixit patere per id, quod sequitur, beneficiari; al. de aetate & qualitate. ex ratione. Hof. vero intellexit hoc etiam de praebendis. nam prout patet ex integra, quam supra posui, hic non agitur de ordinatione praetationum, sed praebendarum. & sic est hic expressum, quod nullus potest habere plures praebendas. requirit enim praebenda residentiam, ut secundum eum probabo super glossa. unde, sicut de iure non potest quis plures uxores habere, nec etiam de facto duas matres, sic nec duas ecclesias, vel in duabus matricibus canonicari. Tenet ergo, quod quis duas praebendas intitularas habere non possit, nisi hoc habeat ab illo, qui omnia potest, fatetur, quod beneficiati etiam curati, vel dignitates habentes sunt idonei, ad consequenda beneficia in alijs ecclesijs, si prima relinquunt, & ad secunda transferantur de suorum praetatorum licentia. & quod hic dicit, est intelligendum, quando sine dispensatione primum cum secundo tenere contendunt, vel quando non possunt obtinere superioris licentiam, de renunc. admonet, de hoc §. eo. de multa [Idonei] Si tutor & datus non est idoneus, licet in administrando non committat fraudem, adiungitur ei curator, insti. de curato. §. item si restitutio, Vin. [Possunt] & seruiunt per se, §. tit. prox. relatum. Goff. Vin. posuit hic ver. Possit quidem voto: quid votū, posse remoto? & dic possunt respectu beneficiatorum: volunt respectu puerorum, fm Hof. [In ipsis] §. eo. graue [Beneficiati] licet de habentibus curam, vel dignitatem facta fuerit consultatio. Hof. tñ simpliciter, ut verbum sonat, de quolibet intitulo & beneficiato intellexit, de clericis non resi. conquerente. remittit etiā ad no. de rescriptis, in nostra [Non possunt] pueri nesciunt. C. de fal. mone. l. i. beneficiati se ipsos diuidere non possunt, de cleri. coniu. diuersis, supra eo. cum non ignores. Sed si beneficium non requireret residentiam, videretur idoneus, de clericis non residenti. cap. fina. Hof. [Reputari] Dicit & Hostiens. quod beneficiorum aliud regulare duplex, ut Abbatia vel prioratus, & quaelibet administratio, & quo ad hanc indistincte legi potest de puero, de statu monachorum cum ad monasterium. §. prior. & de beneficiato, de electio. constitutus. Aliud regulare simplex, sicut monachalis fraternitatis; ad hanc puer recipi potest, sed non obligari, nisi sit adultus, de regula. cū virum, & capitul. prim. libro sexto. beneficiatus vero in vno monasterio, ad aliud non est aptus, de religio. domi. capitu. fina. Aliud est seculare summum, sicut episcopatus. de huius aetate patet, de electio. cum in cunctis. & in tali beneficiatus sine papae licentia ad aliud non transfertur, de translatio. capitul. i. & 2. Aliud seculare

culare duplex, sicut personatus, dignitas, beneficium curatum. In his non est puer idoneus, de electio. cum in cunctis, de ætate & qualitate, indecorum, & capitu. ex ratione, eod. titu. capitu. vno, libro sexto, nec alibi beneficiatus, nisi ut dicitur supra eo. exposuisti. Aliud saculare simplex, ut canoniam, præbendam, vel aliqua certa pensio, infra capitu. fina. horum aliud requirit maturitatem consilij, ut canoniam, siue præbendam. ad hanc non est puer idoneus, cum nec possit sapientum iura tractare. C. de testam. en. milit. l. testamen. ff. de iur. immunita. l. 2. §. impuberes. beneficiatus verò per litteram papalem idoneus est, dummodò de hoc faciat mentionem, & sit circumspectus & discretus, supra tit. primo, capitu. penult. ex rescriptis, Si proponente, & tali poterit vox concedi in secunda ecclesia quasi canonico, non quòd sit canonicus, sed in consilijs ut canonicus requiratur. Potest etiam dici canonicus honorarius. ff. de administratione. tuto. si plures. §. 2. & prodest hoc notare ad confirmandas quarundam ecclesiarum consuetudines, in quibus canonicus factus episcopus alterius ecclesiæ semper tenet nomen canonici in prima sine præbenda, & quando præsens est, ad omnes tractatus admittitur. nec obstat prima quæstione tertia, si quis obiecit: quia talis non est verè frater: vel dic ut de rescriptis, constitutus. Aliud obsequij assiduitatem, ut præbenda sine canoniam. ad hanc puer, qui excessit infantiam, idoneus est, ut in iuribus alleg. in prima glossa, & laicus interdum, ut not. de institut. capitu. 2. beneficiatus verò non, nisi ut supra notatum est. Aliud requirit utrumque, ut canoniam, & præbendam, & hic neuter istorum idoneus est, ut hic. Excipe necessitatem ecclesiæ, supra de electio. officij, de hoc supra eo. exposuisti. & consuetud. quarundam ecclesiarum, in quibus consueverunt creari aliqui canonici pueriles ad candelabra deferenda; sed talis vox suspenditur usque ad ætatem legitimam, de electio. ex eo quòd, libro sexto. Aliud requirit patronij defensionem, hic non est puer idoneus, ut patet ex præmissis, sed beneficiatus in alio est idoneus, dummodo non nimis se oneret, de iureiuran. veniens. Aliud ad antidora remunerationem, & hic filius illius, qui servit quamvis puer, idoneus est, & etiam alibi beneficiatus. nā quilibet de bono servitio remunerandus est, de donatio. per tuas. l. 6. quæstione prima. possessiones, secunda quæstione sexta, illud, ad vitam remunerantis, supra eodem, nisi essent, nisi capitulum consenserit, de donatio. pastoralis. Sed & puer maior infante ex persona sua idoneus est, cum mereri possit, de delict. pu. cap. 1. Aliud vitæ sustentationem, & hoc aut propter pietatem, aut propter hospitalitatem, & hic quilibet idoneus est, quadragesima secunda distinctione, §. primo, vel propter paupertatem ad sustentationem; hic egenus idoneus est. §. 6. distinctione, §. primo. & capitu. primo. Aut propter ecclesiæ utilitatem, ut occurratur laboribus, & expensis; & dic ut supra eodem, nisi essent. Aut propter honestatem, ut pensio assignata antiquo rectori nequeunt propter debilitatem servire, quòd faciendum est, infra titu. 1. tua. Aut propter necessitatem, ut quia assignatur coadiutori dato prælato, quòd evitari non potest, infra titu. primo, capitu. de rectoribus, & capitu. penult. & in fi. Aut propter gratiosam voluntatem, ut clericis coniugatis, qui nequeunt continere, de clericis coniugatis Ioan. dicebat etiam, quod sicut in impetratione beneficii de alio beneficio impetrantis facienda est mentio, sic & fortius in dispensatione pluralitatis, quòd dic, ut infra eodem, non potest, libro sexto. ¶ Prima glossa quærit obijciendo, & dupliciter soluit. ¶ In prima glossa prima, ibi, puer] de hoc vide quòd not. in proemio 6. libri, circa finem [& ibi, de his] ubi de hoc [& ibi, Quicunque] & infra, de tempor. ordi. cap. ultimo, lib. 6. [& ibi, Quicunque] ad hoc

infra de electio. ex eo, libro 6. [& ibi, Animarum] vel regimen ecclesiarum, Goffred. ad hoc supra de ætate, & quali. indecorum [& in fine] hic adde, quòd no. infra de rescriptis, si eo tempore, libro sexto, in gloss. penult. & dicit hic Abb. quòd hoc vult gloss. quòd canonici sponte recipere possunt pueros, sed per litteras non coguntur. ¶ In glossa secunda, ibi, idoneus] infra eo. is cui, libro sexto [& ibi, intitulari] probat hic Hostien. quòd præbenda requirat residentiam. & hoc modo residentia præbendæ præiudicat residentie parochialis ecclesiæ, supra eo. extirpanda. §. 1. sed monachus, qui continue debet esse in monasterio, decimasexta quæstione prima, placuit, propter curam a monasterio abstrahitur, j. de sta. mo. quòd Dei; ergo patet canonicum fortius astrictum, quam monachum [& in fine] dic ut infra eo. si motu proprio, lib. 6.

A D D I T I O.

¶ Parochialis. Ad hoc posset responderi, quòd illud ideo, quia præbenda est principalis, cui est parochialis annexa.

S U M M A R I U M.

- 1 Pro integratione unius præbendæ alia non debet dividi, pro integratione potest agi, & de quibus facienda, nu. 2. & 3.
- 2 Non spoliandum unum altare, ut aliud cooperiatur. Pro illicito corrigendo non est faciendum illicitum. Quod vi, vel latrocinio habetur, non venit in iudicium familiaris.
- 3 Additio glossarum.

C A P V T XXXVI.

Cum causam, quæ

Causa. Pro prius præbendæ integratione alia

dividi non debet. & sunt duæ partes. secunda ibi, consultationem [Integratione] forte in ecclesia, in qua erant integræ & dimidiæ præbendæ habens dimidiâ, litteras impetrauit ad integ. vel aliter, ut §. eo. vaca. [Præbenda] singularis & antiqua. & no. non [spoliandum unum altare, ut cooperiatur aliud, ut vulgariter dici solet, ad idem de do. ad apostolicam, Host. [Scinderetur] no. pro corrigendo illicito non est faciendum illicitum. 22. q. 4. si ad peccatum. & sic quòd vi, vel latrocinio habetur, non venit in iudicium familiaris ercisc. ff. familiaris erciscunda, cætera. §. sed & si qd vim. ¶ In gl. 1. 2. ibi, vacantibus] imò de communibus, Innoc. imò de superexcrecentibus, §. de const. cum M. secundum Vin. & Phil. alias præbenda, scissa iterum restaurari deberet, secundum Goff. Sed ex causa etiam de vacantibus posset integrari, ut dixi §. eo. vacan.

A D D I T I O.

¶ Cætera. Nec in societate. ff. pro soci. l. nec prætermittendum, nec in mandato. ff. ma. l. si remunerandi. §. rei turpis.

S U M M A R I U M.

- 1 Ignobiles, & scientiæ non eminentis clerici propter hoc non debent a præbendis in ecclesia etiam, quæ tales admittere non consuevit, repelli. Legatus papæ, an conferre possit ad apostolicam sedem beneficium devolutum. Inviolabiliter, id est sine interruptione.
- 2 De nobili ubi tradatur. De illustri quoque.
- 3 Nobilitas quæ dicenda. Ex gestis suis florere satius est, quam maiorum opinione niti. Hyacinthus carbunculo quando præferatur excellentiori. Libertas sola apud Deum non servare peccatis.
- 4 In dignitatib. secularib. habetur ratio nobilitatis, & potestatis. Io. And. super 3. Decre. F Sophy-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Sophy & sapientes mundi a Petro, & Iacobo piscatore superati, & num. 7. in fi.

3 *Sufficiens si quid non est in sublimibus, in inferioribus sufficit ex nautum ducta similitudine.*

Tempus datae in collationibus attendendum, & non praesentationis.

Collatio potior quae, si idem beneficium duobus conferatur.

Possessio facti quando obest in beneficiis.

Mentio fieri non potest de eo quod non est.

7 *Epilogus, & additio glossarum.*

Liberi, & serui qui Teutonici.

Miraculum domini quod super omnia alia emicuerit.

C A P V T XXXVII.

1 **Venerabilis.** Casus. Clerici ignobiles & non eminentis scientiae propter hoc non debent a praebendis

repelli etiam in ecclesia, quae tales admittere non consuevit. & sunt duae partes. In prima facti narratio. In secunda ibi, nos igitur, exceptionum repulsio, & causae commissio. Dicebat Host. petitio, exceptio, replicatio, diffinitio [Deuoluta] per Lateranen. concilium, de concessione praeben. c. 2. & ideo ad legatum papae eius donatio pertinebat, Innocē. [Contulerit] an conferre potuerit, vide quod no. infra de officio lega. cap. 1. libro sexto, in gloss. vltima [Partibus] Germaniae [Effectu] alias affectu. fortis supplicatio, & durus in curia aduersarius cardinalis, Host. (Inuiolabiliter) quasi sine interruptione (Nobilem) vide quod no. vigesima quarta quaestione prima. quoniam vetus, super ver. inuidiam (Illustre) sufficere deberet, si spectabilis esset, vel clarissimus, de

2 a his secunda quaestione sexta, anteriorum. ^a [Honeste] quo ad hoc bona allegatio. Goffred. de vita & honestate clericorum, ut clericorum, Hostien. (Scientiae) Si numerus canonicorum huius ecclesiae de talibus est completus, non deerit vicinis cathedralis episcopus nobilis, & bonae conuersationis & eminentis scientiae, Vinc. (Contra hoc) scilicet cum dictus Iac. talis non esset (Recepissent) non est vis, ex quo collatio facta erat, ut patebit in fine (Generis) nobilitas quod sola est, quae animum

3 moribus ornat. in fine Martinianae posuit auctor Hosti. versus. Nobilitas hominis est mens deitatis imago. Nobilitas hominis virtutum clara propago. Nobilitas hominis humilem releuare iacentem. Nobilitas hominis mentem reseruare furentem. Nobilitas hominis nisi turpia nulla timere. Nobilitas hominis naturae iura tenere. vnde Saul de post asinas in regem assumptus est, 1. regum 10. & Dauid de post fatantes, pri-regum 16. Tullius in inuecti. contra Salustium. Satiuse tenem est me meis gestis florere, quam maiorum opinione niti. & ita viuere, ut sim posteris meis nobilitatis initium, & virtutis exemplum, Gregor. in pastora. Quis nescit, quod in natura gemmarum carbunculus hyacinto praefertur: & tamen ceruli coloris hyacinthus praefertur pallenti carbunculo: quia & illi, quod ordo naturae subtrahit, species coloris adiungit. & hunc, quem naturalis ordo praetulit, coloris qualitas sedat. Hieronym. ad Celantiam. 5. Sola apud Deum libertas non seruire peccatis: summa apud Deum nobilitas clarum esse virtutibus (Virtutum) sic 56. distinctio. sponsus, & capitu-

4 dominus. In quod saecularibus tamen dignitatibus habetur ratio nobilitatis, & potentiae, in aucten. de defen. ciui. §. 1. ff. de decuri. l. honores, Phi. & de sup. neglig. praela. grandi, libro sexto (Gratum) peccatori autem dixit Deus & c. psal. 49. (Seruirorem) facit quod no. 56. distinctio. vnde cunque, ibi, quid genus & c. (Ad cuius) scilicet ecclesiae: quia indecisa de ea mentio facta, Petr. & Abb. (Ignobiles) 6. distinctio. §. his omnibus (& pauperes) Hieronym. ad Antonium Bar. contra sophystas sa-

culi, & sapientes mundi Petrus, & Iacobus piscator mittitur (Personarum) 1. Pet. 1. & actu. 10. (Eminentis) quaedam quod naues sufficiunt ad flumina, quae ad mare non sufficerent. ff. de exercitio. l. 1. §. nauem, & §. sed & si. secundum Vincen. & Goffred. Hieronym. de homi. perfecto. C. conuenit in paruo nanigio noui in altum vela configere, ne in periculum currat audacia (Quando ipsam) no. tempus quod datae in collationibus attendendum, & non tempus praesentationis. Item not. quando duo possunt praebendam conferre, semper potior est collatio primo facta, si dubitaretur, quis esset primus. dic ut infra eodem, si a sede. libro sexto. Sed videtur, quod iste clericus etiam alia ratione deberet habere praebendam, ex quo enim tanto tempore vacauerat, capitulum non potuerat conferre, nisi cum recipiente dispensaretur, de supple. neglig. praela. capitu. penult. Dicit Hostien. quod non fuit intentio legati conferre nisi vacantem, & ideo impetranti obstat facti possessio. infra de concessio. praeben. literas. quod intelligas. si collatio capituli praecessit datam: alias non potuisset fieri merito de eo quod non erat, de constitutio. cum accessissent (Recipi) remoto quolibet detentore, infra de concessio. praeben. proposuit, in fine. Hostien. ¶ Quinta quod gloss. signat contrarium. ¶ In glossa secunda, in fine) sed dicit liberos secundum vulgare Theutonorum illos, qui alicui domino non sunt obnoxij ad seruitia ex debito exhibendo, Goffre. vnde apud eos etiam milites dicuntur serui, & vocant eos ministras. ¶ In gloss. hoc dicit, ibi, regimen ecclesiae) beatus Bertol. licet magna & diuina plane fuerunt miracula, quae dominus gessit in terris: hoc tamen super omnia alia emicuit, quod in paucis simplicibus, & pauperibus totum mundum, & omnem eius altitudinem sibi subiugauit (& ibi, multi) alias incipit, quicunque (& in fine) solue, ut not. supra de appellat. constitutus. 2. ¶ In glossa vltima in fine) quod dic, ut infra de officio lega. cap. 3. & 4. libro sexto.

6

7

A D D I T I O.

a ¶ Anteriorum. Et de his plenius in Specu. de iurisd. om. iud. vers. sic. secundum canon.

S V M M A R I V M.

- 1 De beneficio si mandatur alicui prouideri, quod intelligatur includi, & num. 2.
- 2 De beneficio si prouideri mandatur in ecclesia, in qua sunt beneficia, & praebendae, an & quo casu de praebenda poterit prouideri.
De beneficio quid si mandatur competenti in aliqua ecclesiarum.
Decretalis penult. cum hac conciliatio.
- 3 Sententia delegati proferentis contra delegantis intentionem quando nulla.
Beneficium aliud simplex, aliud duplex.
- 4 De beneficio praebendali prouideri si mandetur, de quo poterit prouideri.
Collegiatae ecclesiae praelatura censetur dignitas.
Rescripta super beneficiis, vel dispensatione strictam recipiunt interpretationem.
- 5 Si de praebenda alicuius ecclesiae scribatur prouideri, si vacat, vel quam cito se obtulerit facultas, an veniat praebenda cum officio, dignitate, vel personatu, vel ordinibus annexa.
- 6 Collatio non valet ultra potestatem facta.
Beneficiato sufficienter de alio beneficio prouideri non potest, & haec exceptio etiam post prouisionem potest opponi.
- 7 Excommunicationis sententia quibus nulla casibus sit.
- 8 Epilogus, suffragium, & additio glossarum. num. 9.

Cum olim Casus. Rescriptum ꝑ quo mandatur alicui de beneficio prouideri, rectoriam, vel dignitatē nō includit & sunt due partes. Prima narrat executpris processum, quem secunda reuocari mandat. dicens quare. secunda ibi, Cum igitur. Dicebat Host. mandatum prouisionis, processus iniustæ executionis, pronuntiatio iustæ reuocationis [In aliqua ecclesia] non dicit, de super quo, vide quod no. in clem. eo. tit. 2. c. 1. in glossa, de isto [Diocesis] per hanc formam in cathedrali prouideri non posset, inf. eo. quamuis. 1. lib. 6. [Nisus] alias visus, & vtrunque sonat in vitium, secundum Host. [Consuevit] quod est regulare, de electio. titu. primo, de iure patrona. nobis. Phil. [Ad talia] ista enim ecclesia collegiata erat, ad quam non extenditur hæc forma, vt hic, & de offic. deleg. super eo, sed ad competens beneficiū, de iure patro. pastoralis. §. si. nec extenditur ad dignitates non habentes curam, ad hoc sup. eo. de multa. §. hoc idem, & de fil. pre. cap. pen. & vlt. Host. [Non ꝑ extendat] dixit hic Goff. quod si mandatur alicui de beneficio prouideri in aliqua ecclesia, in qua sunt beneficia, & præbenda, qd de præbenda non poterit prouideri. Si verò ibi sint solum præbenda, tunc, ne pereat rescriptum, dicit contineri præbendam: ad hoc de verb. signif. abbatem. Sed si mandetur prouideri de beneficio competenti in aliqua ecclesiastiarum, considerata persona, pro qua scribitur, prouidebitur de beneficio, vel præbenda, supra de rescriptis, Abbatem, de iudi. sed & si suscepit. ff. de vsu, & habi. l. plenum, alleg. Host. ff. de iure do. que ro, ff. de lega. 3. si filia. ff. de alimen. leg. alimenta, supra eo. pro illorum [Rectoriam] contra j. de verb. significatio. c. pen. Sol. ibi fauor, hic ambicio, illa enim erat indulgentia large interpretanda, secundum propriam verbi significationem secundum Innoc. & Hostien. Dicit Egi. quod ibi temporalis erat concessio, hic perpetua. vel hic de simplici beneficio fuerat expressum in rescripto. [Intentio] Dicit Hostien. hic, & in sum. de cler. excommunic. post princ. quod dominus Otto Portuen. episcopus ꝑ notabat ex hoc, quod quodocunque delegatus proferebat sententiam, vel aliter procedebat contra intentionem delegantis, nullus erat processus, vt hic, & de rescriptis, cum dilecta. Eadem enim ratio mouere debet vtrunque, de rescriptis, super literis. & potissime consideranda est intentio, vt hic cum suis concord. Dixit Vincen. de rescriptis, cum insinuatione, in fine, quod quidam inueniunt nouam sectam, dicentes, quod sententia delegati, aut est iusta, aut nulla. sed hoc ipse non concedit dicens, qd quando lædit ius litigatoris, appellandum est [Simplici] aliud ergo simplex, aliud duplex; de hoc supra eo. super inordinata, Ho. [Manat] Si mandaretur ꝑ alicui prouideri de beneficio præbendali, vel alio; dicunt aliqui, qd de beneficio curato poterit prouideri. Res enim facile redit ad suam naturam, ff. de pactis, si vaus, §. pactus. sed naturaliter appellatio beneficii habet etiam illa comprehendere. nec obstat hæc decret. quæ non prohibet prouisionem beneficii curati, sed dignitatis, habebat enim hæc ecclesia collegiū, cuius prælatura censetur dignitas. vnde dato, qd ex forma literarum de beneficio curato potuisset prouidisse de dignitate, non restringitur enim illud ad ecclesiam, vbi sit simplex minister in spiritualibus & temporalibus, qd non vocetur aliquo nomine dignitatis, nec est vis, an a capitulo eligantur, vel ab alio: quia rescripta beneficialia, vel super dispensatione velut odiosa recipiunt strictam interpretationem, infra eo. quamuis, & c. non potest, lib. 6. Si verò scribatur ꝑ alicui prouideri de præbenda alicuius ecclesiæ, si vacat, vel quam cito se facultas obtulerit, si vacat præbenda cum officio, di-

gnitate, vel personatu, Dixit hic Innocen. quod sine præbenda sit illi annexa, siue non ei de tali prouideri non poterit: quia non est præsumendum papam voluisse officium, vel personatū remanere sine ministro, vel habere ministrum sine præbenda, & sic in generali non veniet, quod non præsumimus papam in specie concessisse, infra de reg. iu. in generali, lib. 6. Hostien. contra, distinguens inter præbendam annexam dignitati, personatui, vel officio, & non annexam, & eius approbatur opinio, infra eod. quia sæpe, libro 6. Dicebat autem Innocen. idem in præbendis per consuet. priuilegium, vel statutum annexis ordinibus. exemplum supra eo. significatum. idem, & si annexæ non sint, tamen in ecclesia debet esse certus numerus sacerdotum, diaconorum, vel alterius ordinis, quo casu si moriatur aliquis de numero, non dabitur ipsius præbenda prius recepto, imò dabitur illi, qui succedit in ordine, scribitur enim de præbenda alij non debita. ista verò, & si non sit debita certæ personæ, est tamen debita dignitati, officio, vel ordini. mandatum enim intelligendum est, de præbendis, quæ honestè, & sine præiudicio alterius possunt conferri. hæc vera, nisi primo receptus idoneus sit, & velit ad ordinem promoueri. non sic in dignitate, quam licet idoneus sit, petere non poterit, cum nec de hoc sit mandatum; ad hoc infra eo. ei cui, libro sexto [Institutionem] ideo hæc non valuerunt: quia super ꝑ his potestatem non recuperat, de offi. vica. cap. pen. vel quod melius est, non habebat potestatem super collatione rectoriæ. & sic sententia dicta est a non iudice, de iudi. at si clerici, secundum Innocen. qui etiam hoc not. quod licet contra impetrantem beneficium sibi concedi per executores, & contra ipsum executores admittatur exceptio, quod ille alias sufficienter beneficiatus est, etiam si post factam prouisionem illa executio opponatur, cum nulla sit prouisio. Putauit tamen secus, quando alicui concederetur potestas prouidendi vni clerico, non expressa persona. tunc enim cum non prouisi, sed sua sit gratia, prouidere poterit alias sufficienter beneficiato. Rescriptum enim strictè interpretandum est: Gratia verò latè. Hostien. contradicens etiam in secundo casu, alias beneficiato sufficienter prouideri non posse, & eius approbata est opinio, infra eo. is cui, libro sexto. (Non tenere) no. casum ꝑ in quo nulla est excommunicationis sententia. Alij not. de senten. excommunic. presenti, libro 6. vide quod supra dixi, super vers. intentio. ¶ Secunda ꝑ gloss. distinguit inter executores ad prouidendum, & ad compellendum, dicens & cat. ¶ In gloss. vlt. ibi, Si procurator) vide vt lit. non conte. cap. 1. super gloss. si. ¶ In ꝑ gloss. 1. in fi.) de hoc not. de æta. & qualit. accepimus. in gl. pen. & inf. de rerum permu. c. vno, lib. 6. ¶ In gloss. 2. ibi, ne eligant) inf. de concess. præben. executor, lib. 6. (& ibi, interdicere) hoc est falsum, vt infra de concess. præben. si soli, lib. 6. (& ibi, beneficii) qd intelligas, vt in præ. decret. si soli. ¶ In gl. vlt. ibi, personatum) j. eo. cum in illis, lib. 6.

ADDITIONES.

- a ¶ Eo. tit. Et vide in decisio. Rotæ deci. 239. & in alijs decisionibus, conclusio. 62.
b ¶ In aliqua. Pro & contra facit quod no. in c. quamuis, eo. tit. li. 6. & ibi etiam text. & vide Io. And. in Spec. de act. & petit. §. super actionibus, ad finem.
c ¶ Comprehendere. Contra hoc est hodie in text. in c. cum in illis, inf. eo. tit. lib. 6.

SUMMARIUM.

- 1 Dispositio tituli.
Aegrotus habere debet præbendam.
1 De aegrotante clerico vbi alibi tractetur, atque repetatur.
Io. And. super 3. Decret. F 2 De

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

De clerico ægrotante, vel deliberato.

Rubrica.

- 1 ¶ Dictum ¶ est supra de clericis non residen. q. ec-
clesiasticum beneficium dandum est deseruienti, & re-
sidenti. Sed quia egroti seruire non possunt, quid iuris
de eis videndum est, ideo &c. Goff. vel quia nemo de-
bet prebendam recipere, nisi seruiat, quod fallit in egro-
to; ideo immediate post rubricam de prebend. ponitur
hec rubrica, Host. & in quo differt hec rubrica, ab illa
de corpo. vitia dixi ibi in 1. capit. super gloss. habetur
2 ¶ materia. 7. q. 1. & 2. 32. dist. maritum, & tribus capi. se-
quen. 17. q. 2. Consalidus. 3. q. 9. indicas, & repetitur in
6. & ultra rubricam, de corpo. vitia. facit de preben. pre-
senti. §. 1. & ultimo, lib. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Infirmitas clericus integrè percipit sui beneficii fructus, & quā-
do, num. 2. & an alia, num. 3.
Hortandi verbum necessitatis est etiam.
Infirmitas quæ debeat esse petenti fructus, & num. 2.
2 Causa principalis inspicitur.
3 Clerici dicuntur milites cælestes.
Vidualia, & distributiones quotidiana danda sint infirmo.
De modico modicum tribuendum.
4 Epilogus, suffragium, & additio glossarum. num. 5.

C A P. P R I M V M.

Cum percussio

- Casus. Clericus ¶ infir-
mus integrè percipit
beneficii sui fructus.
ponit dictum, intra quod interserit causam, ibi, quia si
[Et infra] decisam hinc vide 7. q. 1. cum percussio, quod
est pars huius, vt per superscrip. patet [Hortamur] forte
2 necessitatis est hec exhortatio, ¶ Inn. vt probant sequen-
tia, secundum Host. [Laborem] qualis fuerit infirmitas
non apparet, sed videtur fuisse talis, quæ impediēbat eū
seruire sed non itinerare. forte perdiderat loquelā. per-
sonaliter enim adiuit papam iste Vrbeuetanus canoni-
cus. & est si. de vo. & vo. re. quod super his, & c. ex multa
2 [Consuetudo ¶ sunt] scilicet dari deseruientibus. & sic non
colligitur ar. q. ex consuetudi. possit deberi beneficium
b in absentia: de eo tamen no. §. de constit. cum omnes
[Aegritudo sua] hoc intelligo, quādo aegritudo est prin-
cipalis causa non seruendi, & dixi supra de cler. non re-
sid. ad audientiam [Deterriti] sic sup. de cohabi. cleri.
3 clericos, in fi. [Militare] dicuntur ¶ enim clerici celestes
milites. 11. q. 1. Christianis. 23. q. vlt. reprehensibile. ¶
ne cleri. vel mona. c. 1. in fi. [Exiguitate] ergo de victua-
libus, & quotidianis distributionibus. Inno. & Host. ad
hoc de cler. non residen. c. vno, lib. 6. [Accedere] quasi
de modico modicum tribuas, & de boue frustum. ¶ In
4 ¶ gl. 2. ibi, sed hodie [ibi] æquiparat militem, & clericū.
¶ In gl. vlt. ibi. §. Stichus [vide hanc & se. de cleri. non
5 residen. ad audientiam, super gloss. 2. ¶ In ¶ gl. vlt. in fi-
ne] de hoc supra de cler. non residen. ad audientiam.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Exhortatio. Vide de præscri. quia indicante, & inf. de testa. c. 1.
b ¶ Cū omnes. Et vide sup. eo. extirpandz. §. qui verò. post Host.
in gloss. & in alio.

S V M M A R I V M.

- 1 Missam non celebrat clericus, cui medietas palma cum duobus
digitis est abscissa.
Sacerdotalibus ceteris fungi potest.
An digitos sex, vel linguam impeditam habens possit, re-
mittere.

Sine culpa quis interdum punitur, sed non sine causa.

Altaris ministerium exercere non potest clericus habens ma-
num, vt supra debilitatam.

2 Sacerdotalium appellatione quæ contineantur.

Corpore vitiatum non est irregularis.

Prohibita quæ non sunt, videntur concessa.

3 Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 4. & 5.

C A P. V T II.

Presbyterum

- Casus. Presbyter ¶ cui me-
dieta palma cum duob.
digitis est abscissa, missa
non celebrat: sed ceteris sacerdotalibus fungi potest. duo
facit. prohibet, & causam reddit. secundò permittit ibi,
ipsum [Duos digitos] & quid dixerit hic Vin. de eo, qui
habet 6. digitos, vel linguam impeditam; dixi de cor-
vitiatis, c. 1. quod repetebat hic Abb. [Prædicatione] &
sic sine culpa punitur, sed non sine causa; de hoc de con-
stit. cognoscentes, Host. [Missam] in ò nec altaris mini-
sterium exercere, quod dic, vt not. de cor. vitia. signifi-
cavit, Hostien. [Non permittimus] contra, supra de cor-
vitiis. cap. 1. ibi soluitur [Hoc] scilicet, q. missam cele-
2 bret [Sacerdotalibus] sicut ¶ confessiones audire, & si-
milia, de quibus not. & dixi §. de cor. vitia. significauit
[Prohibemus] arg. q. corpore vitiatum non sit irregula-
ris, secundum Host. alias Inno. q. ex eo patet secundum
Host. q. præter prohibita exercere potest, quod prius. &
no. pro non prohibitis, q. videantur concessa, de quo de
3 transla. cap. 2. ¶ Prima ¶ gl. arguit, alleg. duo iura ad
4 contrarium, all. vnā legem. ¶ In 1. ¶ gl. ibi, nec enim
5 vide de adul. c. fi. super 1. gloss. ¶ In ¶ gl. 1. in fi. & infra
de reg. iur. factum legitime, lib. 6. dic q. non reprobat, ut
ac si ab initio non valuisset, vt ibi, sed bene impeditur
eius effectus, vt hic, & infra eo. tua. ¶ In gl. vlt. ibi, ordi-
nandum] de hoc supra de corpo. vitia. c. vlti.

S V M M A R I V M.

- 1 Si leprosus est ecclesie rector, dandus est ei coadiutor, non de-
sinis tamen esse prælatus, nisi in casu, & quo num. 3.
Coadiutoris officium quod sit hic.
2 Epilogus, & additio glossarum. num. 3.

C A P. V T III.

De rectoribus.

- Casus. Si rector ¶ ecclesie
sit leprosus, dandus est ei
coadiutor [Volumus] si
supra tit. 1. licet, Hostiē. [Curam habeat] tāquam coa-
diutor, & quo ad exercitium, & prælatus nihilominus
fit, sed quo ad ius, non quo ad exercitiū, si. §. de rescrip-
pato. fm Host. fm quem decre. hæc loquitur in episco-
po [Recipiat] alias recipiant. & sic pro diuersis opinio-
nib. ¶ Secunda ¶ gl. signat contrariū, & remittit. ¶ Vl.
gl. quærit, & soluit. ¶ In ¶ gl. 3. ibi, prælatus. Vin. cōtra,
nisi ex toto remoueat prælatus, & tunc ille non dici-
tur coadiutor. ¶ In gl. vlt. ibi, prouidere] Vin. dixit hæc
gl. sibi non placere, debilibus enim in loco consuli-
tur, 18. q. 2. in nullo [& ibi. c. 1.] Tan. Phil. & Goff.

S V M M A R I V M.

- 1 Si leprosus ecclesie sit rector, ab administrationis officio re-
mouetur, sed de bonis ecclesie sustentatur, & num. 3.
Leprosus quomodo quis euadat.
2 Epilogus, & additio glossarum. num. 3.
Lepra non dissoluit matrimonium.
Cap. de rectoribus, eed. cum hoc conciliatio.
Episcopus difficiliter remouetur, quam inferiores, circa sua
Proprie sponsus est, ibid.

Tua nos.

Casus. Si rector ecclesie sit leprosus, ab administrationis officio remouetur, sed de bonis ecclesie sustentatur. secunda ibi, ita quod [Diuino iudicio] quia forte peccauit cognoscendo mulierem statim post leprosum, vel casu, vel diuina voluntate. 7. q. 1. c. 1. & 2. Host. [Ministretur] quasi dicat, prælatus est ille, qui sustinetur, & omnia percipiet, sed debet illi providere. ¶ Secunda gloss. obijcit, ponit opinio. Hug. & Lau. secundo opinio. Bazi. tertio op. Vinc. & Tan. quam approbat. ¶ In gloss. 2. ibi, doctores dicebant quidam hic loqui, quando diuino miraculo accidit, sup. cap. prox. quando naturaliter, quod non placet Hostien. & dicunt illi, quod est abominatio hic lepræ, & culpæ [& ibi, cum Vinc.] in primo apparatu, & in secundo. j. c. fi. Idem Phil. & Inn. idem tenet sub dubio forte [& ibi, Substituendus] sicut dicit Tan. fuisse factum Bon. de capellano sanctæ Iustæ. & dicit se audiuisse id fuisse approbatum per papam [& ibi, iudicio] & propter nimiam senectutem, C. de off. prefec. ori. si quos, per quod dicunt quidam idem in prælato, quod non placet Phil. [& in fi.] & hic per Tan. & Goffr. Dixit Goff. sup. c. 1. q. sibi videtur verior opi. Hug. reprobat dist. Baziani per c. j. eo. ex parte, nec admissa opi. Vin. & Tan. qui eam confirmabant per decr. de concess. preben. ex transmissa, quæ tanquam iniquitatem continens est sublata, ad decret. istam dicit, q. non remouetur a titulo prelationis, sed ab officio administrationis. Huic concor. Vinc. in secundo apparatu hic, & j. c. proxi. hanc opi. credo veram per similitudinem matrimonij naturalis, quod lepra non dissoluit. inf. de coniu. lep. c. 2. maxime cum plus illud, quam istud deberet dissolui, cum ecclesie per coadiutorem prouideri possit, vxori non. facit, quod dicam de couer. coniug. ex publico, & per c. 7. q. 1. c. 1. ibi, quod nusquam canones præcipiunt, & c. & c. 2. & 4. & c. qualiter, & c. quamuis. cum ergo dicat canon ille, q. nusquam. i. nullo casu canones præcipiunt, opinio, quæ habet, q. est reprimere de hoc casum istum, est illi textui contraria. Itē dicit pro hac opinione spes curæ diuino miraculo, vel præter, quo casu cessaret coadiutor, sed substitutus non. Host. vero dixit, c. de rectoribus. loqui de episcopis, c. tua, de inferioribus prelatis, quod non placet. Sed Host. rationis specialitatem reddebat: quia facilius remouentur inferiores, quæ episcopi, de trans. c. 2. de accusa. qualiter. 2. de symo. per tuas, in fi. quia per episcopus nullo casu remoueri potest nisi per papam. 3. q. 6. multum, & quia propriè sponsus est, de trans. c. 2. 3. q. 7. c. 1. & 2. Et dicit sic de consuet. feruari, quæ optime interpretatur legem, de consuet. cū dilectus.

ADDITIO.

Hanc opi. Pro ista opin. facit text. in c. vno, eo. tit. lib. 6. & hoc ibi vult gl. super ver. perpetuo, & idem Io. And.

SUMMARIUM.

- 1 Coadiutor dandus est episcopo, & propter quem morbum, idē si minus salubriter rexisset ecclesiam, num. 2.
Electus confirmatus ob quem morbum amouendus.
- 2 In calamitosos propensior debet esse benignitas.
Eo, pro ea ratione.
Quod, pro quia.
Remotio episcopi non fit nisi ex magna causa.
- 3 De coadiutoribus episcoporum, & aliorum superiorum, & a quo dentur, remiss.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 5.
Afflictio afflictio non est addenda, & num. 2.
Neque damnum damno.
Temporalia que esse non debeant, ex suffra. S. in gl. vlt.
- 6 Additio glossarum.

Ex parte.

Casus. Episcopo qui propter incurabilem morbum pastorale officium exercere non potest, dandus est coadiutor. & sunt duæ partes. secunda ibi, verum [Incurabili] hic reprobat distinctio Bazani. dixit hic Vinc. q. si electus confirmatus sine culpa incurrit morbum incurabilem, credit illum amouendum: quia adhuc restat aliud scrutinium; alleg. de æta. & qual. c. 1. & facit no. Io. 7. q. 1. in sum. in fi. sed sup. de cor. vi. c. vlt. dixit contra rium, a. ar. decre. cum in cunctis. S. hæc sanē. 3. de elect. cum confirmatus, qui prælatus est, sine culpa prælatura priuari non debeat. b. forte intellexit illud in non episcopo, istud in episcopo [Princeps] vide quod no. in cle. de bap. c. vno, in gloss. simile [Afflictio] Tullius & secundo de off. propensior debet esse benignitas in calamitosos, nisi forte calamitate digni fuerint [Miserandum] ff. de iure do. iure succursum, & infra de cens. licet [Eo] idest ea ratione [Quod] pro quia [Salubriter] Dicit Hostien. quod idem, si minus salubriter aliquantulum gubernasset, dummodò non posset attribui dilapidatio. tales enim non remouentur nisi ex magna causa, de accusa. qualiter, & dixi secundum eum, sup. c. prox. [Associes] de coadiutoribus episcoporum, & aliorum superiorum, a quo dentur, dic vt infra eo. c. vno, lib. 6. [Per quem] scilicet coadiutorem. ¶ Vltima gloss. no. alleg. 6. iura, & all. tria in contrarium. ¶ In gloss. 3. ibi. S. cū autem [Si] iactus mercurij factus est, & alicuius merces remanserunt deteriorate, tamen arguitur ibi, quod non teneatur conferre, ne oneretur duplici damno deteriorationis, & collationis. ¶ In gl. vlt. ibi, si tibi alias incipit, quæsitum. ibi, nec enim moribus nostris conuenit teporalem filium habere [& ibi, hæreditas] sequitur, ad diem, vel ex die non recte datur, sed vitio temporis sublato manet institutio [& ibi, actus legitimi] sequitur, qui non recipiunt diem, vel conditionem, veluti emancipatio, acceptilatio, hæreditatis aditio, serui optio, datio tutoris, in totum vitiantur propter temporis, vel conditionis adiectionem [& ibi, libertas. 2.] ad tempus dari non potest [& ibi, peculium. §. 2.] sup. de fil. presb. veniens. allegat gl. l. quæsitum. §. 2. quæ sic iacet, is qui semel de peculio egit, rursus aucto peculio de residuo debiti agere potest [ibi, l. peculium. §. 2. incipit si ære.] quæ vide s. de appel. ad hæc quoniam [& ibi, Si forte] sequitur, præses prouinciæ manumiserit, vel tutorem dederit prius, quam cognoscat successorem aduenisse, erūt hæc rata. ¶ In gloss. simile, ibi, dixit hic licet contrarium videatur notare. 7. quæst. 1. in sum. ¶ In gloss. vlt. ibi, pastoralis] dic vt ibi, & supra de fil. presb. veniens, in vlt. gloss. [& in fi.] i. in fi. ar. contra. 7. quæst. 1. scripsit, & c. qualiter, & c. quamuis, & S. ecce, sed non loquuntur in coadiutore, sed in substituto.

ADDITIONES.

- a. ¶ Contrarium. Et hanc partem tenet gl. in c. 1. de æta. & qual. & ibi idem Io. And.
- b. ¶ Non debeat. Ad hoc, de transl. præla. c. 2. & quod ibi no. in gl. ergo, & super illa Io. And. in c. si elect. lib. 6.

SUMMARIUM.

- 1 Ob paralyfim an Abbas remoueat.
- Ex coadiutoris datione remanet in suo statu prælatus.
- 2 Ob morbum superuenientem prælatus a beneficio non remouetur, sed datur coadiutor, & quo casu.
Cap. si euangelica. 55. distinctio. intellectus.
Infirmos semper prouidendum, si non potest negocia propria expedire; aliter non, in fin.
Io. And. super 3. Decre.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

- Coadiutor quid, unde dicatur, 4. quis dicitur, 5. cui, & quibus casibus, 6. per quem, 7.
Eius officium quod, 8. quæ potestas, 9.
An expiret mortuo eo cui datus est, 10.
An detur inuito, 11.
Cuius expensis alatur, 12.
An plures vni, vel vnus pluribus dari possit, 13.
6 Lepa impedimentum perpetuum censetur, licet possit tolli per diuinum miraculum.
9 Archidiaconus citatur, & sup. num. 1.
Ioannes Monachus etiam citatur.
10 Ex nominis deriuatione licet arguere, & sup. nu. 4.
Mors ciuili comparatur ciuili.
12 Additio glossarum.
Ob oculi vntus amissionem non datur coadiutor, & tutor quis remanet.
Cecus retinet officium iudicandi.*

C A P. VI.

Consultationibus.

- Breue est. Dixit Boa. quod hæc est pars illarum, de off. deleg. de dona. & iure patro. sed hoc est falsum: quia illæ sunt Alex. & alteri diriguntur [Paralytico] dici
1 † posset, q. Abbas propter hoc remoueretur: quia potius est nomen officij, quam dignitatis, Vinc. Idem Ioan. 7. quæst. 1. in summa, & Host. in sum. huius tit. in fi. & hoc, per 18. quæst. 2. si quis Abb. potest dici illud c. loqui de Abbatibus vitiosis, non de defectiuis tantum, quod bene probat finis capituli ibi, Vitijs suis consentientes. Archidia. de hoc satis tractat de sup. neg. præ. c. fin. lib. 6. [Coadiutor] remanet ergo prælatus in statu suo, sed non habet exercitium. Et dicit Host. incunctanter hoc
2 tenendum † prælatum a beneficio non remoueri propter superuenientem morbum. sed cum non potest suū officium exercere, dabitur coadiutor, vt in concordan. signatis. sup. cap. proximi. nec ob. 55. distinct. si euangelica, quia ille diaconus non erat positus in aliqua administratione, cuius occasione perciperet certos redditus, sed erat de quadam collegiata ecclesia, in qua erant multi sacerdotes. & quia non poterat promoueri in sacerdotem, dicitur, q. loco eius alius ponatur. Si autem fuisset in aliquo personatu, vel beneficio certi ministerij, & officij positus, non remoueretur, de iure iu. quæ admodum. §. q. si post, excepto morbo lepræ quo ad inferiores episcopis, secundum eum, vt sup. eo. tua, & semper providebitur infirmo. vt supra c. 1. quod intellige, nisi esset vetus quartana, vel debilis infirmitas, qua non obstante sua propria negocia expediret, tunc enim nil percipiet, nisi seruiat. ff. de re iu. quæsitum. ff. de redhibi. l. 1. §. sed sciendum, in fi. [Adhibendus] quia in † tribus capitulis huius tituli de coadiutore tractatur, quærit Egi. supra cap. proximi. per modum summæ circa hoc de quinque, scilicet in quibus casibus detur, & per quæ, & quod sit eius officium: an expiret illo mortuo, cui datus est, & an dari possit inuito. Sed tu dic plenius circa huius materiæ summam 11. videnda principaliter, & quædam incidenter. ¶ Primo quid sit coadiutor. ¶ Secundo unde dicatur. ¶ Tertiò quis detur. ¶ Quarto cui, & quibus casibus detur. ¶ Quintò per quem. ¶ Sexto, quod sit eius officium. ¶ Septimo, quæ potestas. ¶ Octauo, an expiret illo mortuo, cui datus est. ¶ Nono, an detur inuito. ¶ Decimo, cuius expensis alatur. ¶ Vndecimo, an plures vni, vel vnus pluribus dari possint. ¶ De primo dic, q. coadiutor est, qui ad hoc datus ex causa iuris, vel iudicis auctoritate, coadiuat ministri, vel præsentis officium. Verba diffinitionis exponuntur per id quod j. dicam. ¶ Vnde † dicatur, dic q. a coadiuando, sicut tutor a tuendo, quasi tutor, & defensor. ff. de tutel. l. 1. Aeditui a tutione adium, vt

ibi: curator a curando. procurator a procurando. Licet autem omnis coadiuuans dici possit coadiutor, specialiter tamen vsus obtinuit coadiutores dici, vt supra diffinitum est. si. j. de verb. sig. quamuis. ¶ Et quis † detur dic q. prouidus & honestus. supra c. proximi. de off. deleg. venerabilis, fidelis, & vitæ probabilis. 7. q. 1. quamuis, & per quem subleuari & coadiuari possit officium, cui datur, unde, si datur prælato dilapidanti temporalia, vt in præ. decret. venerabili. debet esse in temporalibus prouidus, & illa bene dispensans. unde dispensator vocatur. 2. quæst. 1. cap. 1. Si datur in spiritualibus, debet esse talis, qui sciat animarum saluti prouidere, & inquietos sub disciplinæ vinculo constringere, vt præ. capitulum. quamuis, & ea. quæst. petisti, & cap. quia frater. Si datur regi, vel domino temporali, debet esse magnanimus, potens, probus, & circumspectus, de sup. neglig. præ. grandi, lib. 6. ¶ Sed circa hoc quæritur, cuius ætatis esse debeat coadiutor? Videtur, q. illa ætas requiratur in coadiutore, quæ requiritur in curatoribus, & tutoribus, & procuratoribus ad iudicia, scilicet perfecta. 25. annorum. ff. de legi. tu. l. fin. institu. de exc. sat. tu. §. minores, infra de procura. qui generaliter, in fi. lib. sexto. ff. eo. l. minor. Sed cum iste sit adiutor, vel procurator negotiorum, videtur, quod sufficit eum esse maiorem 17. vt præ. decret. qui generaliter. Satis videretur illam ætatem in coadiutorem requiri, quæ requiritur in officio, cui datur, determinata, supra de elect. c. in cunctis, ad hoc bene facit eo. titu. nemo deinceps, libro sexto, ad instar curatoris, qui adiungitur tutori, instit. de cura. ad fi. ff. de tutel. l. solet, quorum eadem est ætas, vt prædixi, secundum hoc in minoribus dignitatibus sufficit, q. attigerit. 25. annum. Quod verum puto. In episcopatu requiritur, q. perfecerit 30. de hoc dubito. ¶ Secundo quæritur, an laicus dari possit coadiutor? dic q. sic, officio cui præesse potest laicus, sicut regno, vel principatui, vt in præ. decre. grandi. unde idem dicemus de regimine hospitalis, vel Xenodochij, cui etiam potest laicus præesse. 18. quæst. 2. quidam, & dicam j. de ec. adi. cum dicat. Sed si regimen, vel officium est tale, cui non possit laicus præesse, nec videtur coadiutor dari posse, unde nec coadiuabit ad dicendum officiū diuinum, institu. l. c. 2. nec ad exercendū iurisdictionē ecclesiasticam, de iud. cap. 2. etiam si detur coadiutor solum propter dilapidationem temporalium, ad hoc 89. di. iudicatum. 16. q. 7. in noua. ¶ Tertiò quæritur, an femina masculo, vel masculus femina, vel femina femina possit dari coadiutor. De primo nō puto dubium, quia femina etiam prælata, puta abbatisa prælato in coadiutorem dari non poterit. concurrunt enim primo hic disparitas sexus, cum virorum actibus, & catibus feminas misceri nō deceat, de elect. indénitatibus. §. sed cum eas, lib. 6. Secundo virile officium, quod regulariter non cadit in feminam. ff. de reg. iur. l. 2. de hoc de arbit. dilecti, de peni. noua quædam. secundo casu licet subsit prima ratio varietatis sexuum, deficit secunda, quia virile officium bene cadit in virum: tamen hic videtur distinguenda causa, quare coadiutor detur femina, puta priorissæ, vel abbatisæ. Si propter causam, quæ requirit cohabitationem coadiutoris, vt quia non seruiatur per moniales in claustro silentium, vel si in regimine, quod exerceri debet, infra ambitum, & clausuram sit prælata coadiuanda, non videtur dandus masculus, sed propter malam curam exteriorum temporalium secus. Tertiò casu deficit prima ratio disparitatis sexuum, licet subsit secunda virilis officij, sed ex quo ipsum principale cadit in feminam, non video, quare istud annexū, scilicet coadiutoris officium cadere non possit. facit prædicta decret. dilecti. de arbit. ad idem de maior. & obediens dilecti. ¶ Quarto quæritur, an religiosus dari possit coadiutor? Videtur quod non: quia non potest

test procurare, vel postulare nisi pro utilitate monasterij sui, & de imperio Abb. 16. quæst. 1. placuit, de postu. ex parte. & multum facit. 16. quæst. 1. de presentium, & constitutio vien. de rescript. & in clem. & si principalis. ^a Contra. 2. quæst. 7. cum pastoris, de testa. cap. 2. 1. respon. libro sexto, & materiam potes dilatare per ea, quæ no. in Specu. de delega. §. fina. versic. sed quæro diligenter, & sequen. de tutore. §. generaliter, versic. item opponitur, de instrumento. editione. §. nunc verò, versic. saepe etiam quæritur. Credo religiosum dari posse coadiutorem illis officijs, quibus posset præfici. & per hoc excluduntur ij de quibus loquitur clem. de regul. vt pro fessores. & quo casu requireretur superioris sui consensus in prælatura suscipienda, requiritur etiam in recipiendo coadiutoris officio, alias non. hinc est, quod sui prælati poterit esse coadiutor, vel aliorum ministrorum sui monasterij. Item episcopi, & rectoris curati. nõ ob. quod adhuc talis sit claustralis, nec per illud officium sit perpetuus: quia mortuo illo, cui datur, cessabit officium, vt dicetur infra. Nam videmus de facto seruari, quod tales sunt vicarij episcoporum, quod officium est etiam temporale, quod videtur defendi per præ. cap. cum pastoris, & quod ibi not. per capitulum, vos autem. 16. quæst. 1. & cap. qui vere, ibi nisi forte iubeantur: & quia officium illud est curatum, & ordinarium. j. tit. 1. ex frequentibus, & no. de officio vica. licet, & obiectio contemplationis tollitur ex utilitate maiori. 16. quæst. 1. cū pro utilitate. 2. quæst. 7. sancta quippe. Obiectio verò de carentia voluntatis tollitur per Abbatem licentiam, vt præ. ca. cum pastoris, & præ. decret. 2. de test. & facit quod dicam post Goff. infra de cens. sopita, post Innoc. & Host. supra de re iudi. cum l. & A. in princ. Si verò tale est officium, cui non posset præfici, nec illi poterit coadiutor dari, pone exemplum de præben. cum singula, & per constitu. Vien. de electio. cum rationi: illo tamē casu, quo dari potest, puto quod cum sit adhuc claustralis, vt dixi, qd non perpetuus, debet secum habere socium sui ordinis. facit de capel. mo. cap. iij. de sta. mona. ^b c. 2. Quinto quæritur, an prælato regulari possit dari coadiutor clericus secularis? dic qd sic, quò ad regenda temporalia. sed quò ad administrationem, quæ respicit obseruantiam regulæ non videtur honestum præfici secularem & inexpertum in regula. 19. quæstio. 3. monasterijs, supra de electio. cum ad nostram, & capit. officij. ¶ Circa quartum principale, cui & quibus casibus detur, dic quod datur suspecto de dilapidatione, de offic. delega. venerabili. Leproso, de quo dic, vt dixi supra eo. tua. Epileptico, seni, vel alias propter infirmitatem impedito suum officium exercere, vt hic, supra cap. proxim. & cap. 3. 7. quæst. 1. scripsit, & cap. quamuis, & cap. petisti. videtur autem, quod impedimentum debeat esse perpetuum, infra capit. vno, libro sexto, & censetur perpetuum, licet tolli possit per diuinum miraculum, vt dicam infra de fri. fraternitatis. Sed nunquid prælato exuli, vel captiuo datur coadiutor? non: sed ipse per vicarium suum officium exercebit, qui si non admittatur quo ad episcopum exulem, seruabitur concilium Vien. de fo. competen. quamuis. Si verò esset episcopus captiuus hostium fidei seruabitur, quod habetur de sup. neg. præla. si episcopus, lib. 6.

7 ¶ De quinto, per quem detur, dic de episcopis, & superioribus, vt habes, infra eo. cap. vno, libro sexto. de inferioribus dic, quod is, ad quem spectat destitutio, vel cessionis admissio, coadiutorem dabit, vt hic, & supra capit. 3. Ad hoc præ. decret. vnica. infra eo. ideo enim per papam, vel ipsius auctoritate datur episcopo, quia ipsius destitutio, vel cessionis admissio spectat ad ipsum solum. supra de transla. per totum. Egidius dicebat, coadiutorem assumendum per prælatum, & canonicos, cum vtriusque contemplatione summatur, al-

leg. de his, quæ fi. a præla. nouit, & c. sequen. de rescript. edoceri. de procura. c. 1. de iudi. ^c causam. ¶ De 6. quod sit eius officium, dicit Egi. qd officium est habere curam ecclesiæ, & spiritualium, & temporalium. 12. quæstio. 2. vobis. 7. quæst. 1. scripsit, de accusatio. cap. fin. de elec. cum nobis olim, in fine. Tu dic, quod officium colligitur ex forma dationis, vt dixi supra in 3. membro. vnde si bene administranti spiritualia, sed dilapidanti temporalia detur in temporalibus coadiutor, circa sola temporalia versatur eius officium, sic econuerso. Si verò senili, dementi, vel his simili detur simpliciter coadiutor, dico, quod eius officium est, quale erat eius, cui datur. vnde in cancellario, primicario, vel sacrista datur, illorum officium sine administratione alia exercebit, sicut de archidiacono dicitur hic. ¶ De septimo, scilicet quæ potestas, dic hoc ponderari oportere ex forma dationis, vt proximè dixi. Si verò simpliciter datus est, dico, quod potest, quæ poterat is, cui datur, salua alienatione immobilium. infra eo. cap. vno, ad finem, libro sexto. de elect. is cui, eo. lib. Sed nunquid poterit beneficia conferre? Io. Mo. & Archid. in decret. vnica. infra eo. lib. 6. tenent, quod non, etiam in casu illius decret. in quo datur auctoritate apostolica: quia in generali, & c. de offic. vic. cap. si. eo. lib. Respondet ad præ. decre. is cui, quod in visitatore loquitur, non in coadiutor. Tu dic, quod si coadiutor datur ad aliquid certum, puta ad administrationem temporalium tantum, non confert beneficia, quia illa confert prælatus, vt prius. Si verò datur circa spiritualia, prælatus confert de consensu coadiutoris. Si verò datus esset dementi, vel huic simili, siue per papam, siue per alium auctoritate papæ, vt in casu decre. prædictæ, siue per ordinarium, vt dixi supra in 5. memb. coadiutor ille beneficia confert. nec ob. decre. vlti. de offic. vica. quæ loquitur in procuratore, vel vicario, per cuius potestatis defectum beneficiorum prouisio non impeditur, quam constituens facere poterit: sed hic secus. Item potestas vicarij ab ipso prælato, cuius vices gerit, dependet: sed potestas coadiutoris non. Non ob. decre. ecclesiæ, de sup. neg. præl. libro sexto. quia ibi propter vacationem impeditur prouisio, quæ sicut non transit in capitulum, ita nec in visitatorem datum ab alio, quam a papa. nec præiudicat sedi, cui interim non currit tempus semestre, de concessio. præben. quia, ne sede vacan. capit. 2. propter tempora verò a iure statuta præsumimus quod cito ordinabitur sedes, & sic non diuturnabitur beneficij prouisio. Sed hæc cessant in coadiutore, quia propter infirmitatem, senectutem, vel dementiam eius, cui datur, sedes non vacat, & sic currunt tempora. Item infirmitas posset esse longæua, quia tempus cure, vel vite ipsius non est iure prouisum, & sic longo tempore tardari posset beneficij prouisio, quod esset absurdum, ad hoc ne sede vacante. capit. vno, in fin. libro sexto. & facit ad casum æquiparando coadiutorem tutori. Quæstio dominicalis, Tutor cuiusdam, de qua not. & dicam de elect. ex eo quod, in fi. 1. respon. lib. 6. Sed nunquid datus episcopo poterit exercere pontificalia? dic quod sic, si est episcopus: alias nõ, vt in præ. decre. is cui, in fi. vidi dubitatum, an alius a papa possit episcopum deputare coadiutorem alteri episcopo, vel prælato, quod videtur, cum istud non sit transferre, nec ipsum a vinculo absoluere, & sic cum non sit expresse de reseruatis, per episcopum, vel capitulum ad ipsum episcopum coadiuuandum assumi poterit iuxta formam decret. vnica, eod. titu. libro sexto, maxime quia id faciunt auctoritate apostolica, vt ibi. si vero detur non episcopo, eadem ratione, quam primo dixi, illius archiepiscopus, vel episcopus hoc poterit: sed contrarium puto, quia etiam peregrinando ab ecclesia sua non debet abesse sine papæ licentia, de voto, magne, Io. And. super 3. Decret. F 4 verli.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

versi. ipsum etiam, & vide qđ ibi scripsi super ver. aſtri-
ctus. Si verò eſſet epiſcopus, qui renunciaret loco, cum
ceſſet in eo ratio, videtur qđ dari poſſit. ſuper quo vide
quod dixi de renunci. poſt translationem, ſuper gloſſ. 2.
10 ¶ De t octauo dic, qđ officium coadiutoris expirat illo
mortuo, cui datus eſt, quod eſt expreſſum. j. de ſupplen.
negli. pręla. grandi, in fi. lib. 6. ſicut & ius vſufructuarij
corpore perempto. ff. de vſufr. l. 2. & hoc intelligo etiã
in morte ciuili, vt quia renunciat, vel deponitur is, cui
datus erat coadiutor, qui quo ad eccleſiã cenſetur eſſe
mortuus. 7. quaſtio. 1. §. ecce. in quibus non ob. de re-
ſcrip. ſuſceptum, libro 6. vt ibi not. in gloſſ. pen. ſicut
etiã tutela finitur per mortem pupilli naturalem &
ciuilem, vt inſtitut. quibus modis h. tu. §. 2. & 3. Probat
hoc deriuatio nominis, ex qua licet arguere, ſupra titu.
primo, cum ſecundum: quia mortuo, vel deſiſto eo,
cui datus eſt, non eſt plus, quem coadiuuat. tunc igitur
iuriſdictionem, ſi qua competit, exercet capitulum, vel
is, ad quem ſpectat ſede vacante, de ſupplenda neglig.
pręla. cap. 3. & 4. lib. 6. de maio. & obediē. cap. vno, de
11 inſtitut. c. 1. eo. libro, ¶ Circa t nonum dic, quod datur
d inuito, vt no. ſupra cap. proximi. in fi. vlt. gloſſ. facit d prę.
decre. grãdi, ante medium, ſupra de offic. deleg. venera-
bili. non obſt. infra eo. c. vno, §. ſi autem, lib. 6. vt ibi no.
in 1. gloſſ. vbi etiã reſpondetur ad iura. 6. quaſt. 1. ſcri-
pſit, & cap. qualiter, & c. quamuis, quę contraria viden-
12 tur. ¶ Circa t decimum dic, quod alimenta congrua &
moderata debet habere de bonis dignitatis, eccleſiæ,
vel officij, cuius pręlato, vel miniſtro datus eſt, ſupra e.
cap. 3. inf. eo. c. vno, lib. 6. in fi. & prę. decre. grandi, cir-
ca fi. ibi, ſibi, & ſuis & c. & quid ſi vtrique non ſufficiunt?
13 not. ſupra c. 3. ¶ De 11. an t plures vni, vel vnus pluri-
bus dari poſſint, dic, quod vni dari poſſunt duo, ſed nō
plures, infra eo. c. vno, §. ſi verò, lib. 6. vide de hoc in 3.
gloſſ. & ſi ratio, vt ibi notauimus propter grauamen expen-
ſarum, ad quas tenetur eccleſia. Vnus verò non poteſt
dari pluribus, non dico ſucceſſiue, ſed ſimul, argum. de
offic. lega. pręſenti. §. 1. & 2. lib. 6. quod videtur, etiã
ſi officia ſint talia, quorum vnum per aſſumptionem al-
terius in titulum non vacaret, ad hoc de offic. vica. cap.
2. fortius cum vacaret, vel cum ſint officia talia, quę
ſimul in titulum de iure teneri non poſſent, vt prę. de-
14 cret. nemo deinceps, de elect. lib. 6. ¶ In t gloſſ. 1. ibi,
oculorum] ſecus, ſi amiſſiſſet alterum tantum: quia & ta-
lis remanet tutor. C. de excuſa. tuto. frater tuus, ſecun-
dum Phil. [& in fi.] & cæcus retinet officium iudican-
di. ff. de indi. l. cæcus.

ADDITIONES.

- a. ¶ Et ſi principalis. Ibi vide de poteſtate, & habilitate monaco-
rum per gl. plurimas, quaſtio. & plenius per doct. moder.
- b. ¶ De ſtatu. mo. vide ad hoc gl. quę incipit, ſæpius dixi, in cle. ne
in agro. §. ad hęc, de regula.
- c. ¶ De iudi. Et preſbyter iſto. eo. tit. c. vno, lib. 6.
- d. ¶ Facit. Et vide quo ad caſum. c. illius, quod no. Io. And. in Spec.
de tuto. in rubrica. & per Oldr. conf. 48.

S V M M A R I V M.

1. Diſpoſitionis ſiue continuationis titulatio.
De ad tituli huius argumentum pertinentibus vbi alijs in lo-
cis tradatur, atque reparatur.
2. Beneficij collatio a quocunque fiat, præſentandus eſt is epiſco-
po, vel eius officiali per eos, antequā miniſtret, approbāndus.
Confirmatio quibus in beneficijs dicatur.
Inſtitutio in quibus, & quo alio nomine appelletur.
Inueſtitura quid, & eſt duplex.

De institutionibus. Rub.

1. ¶ Viſo t de collationibus præbendarum, videamus
de institutionibus perſonarum, Goffr. dicebat Hoſt. pa-
rum prodeſſet collatio præbendarum, niſi haberetur

corporalis poſſeſſio. Viſo igitur, qualiter, quibus, & a
quibus conferuntur, videamus per quos in poſſeſſionem
ponuntur, de materia. 16. q. 7. omnes. & 10. c. ſeq. & re-
petitur in 6. cui conuenit de ſup. neg. pręla. cap. 2. de ſil-
presb. ex tua, in fi. de offic. Archi. cum ſatis, & c. ad hoc
nos, de offic. deleg. ſuper eo, de offic. ord. conquerente. de
reſti. ſpo. in literis, de ap. c. 1. de præb. in Lateran. de his,
quę ſi. a pręla. nouit. de regula. poſtulaſti, de iure patr-
præterea, & ca. conſultatio. de accuſ. ad petitionem, de
hæret. cum ex iniuncto, in fi. de exceſſib. pręla. tanta. de
priuileg. cum & plantare. §. in eccleſijs, de præb. cum in
illis, §. 2. lib. 6. de ſta. noua. cap. 1. §. ſane. de relig. dom-
c. 1. §. 1. & clem. de reſcrip. auditor, de offic. ordi. ca. 2.
Dicebat autem Hoſt. quod t a quocunque fiebat bene-
ficij collatio, præſentandus eſt is epiſcopo, vel eius offi-
ciali per eos approbandus prius, quam adminiſtret, vt
infra c. 3. & cap. cum veniſſent. vnde, quod in alijs bene-
ficijs dicitur confirmatio, in præbendis, & minoribus
beneficijs dici pōt inſtitutio, quia facta per epiſcopum,
quę interdum inueſtitura dicitur, quia plerumq; ſit per
anulum. j. de his, quę ſi. a maio. par. cap. ex ore, ſequi
debet alia inueſtitura, vel corporalis inſtallatio, quę de
iure communi ad Arch. pertinet, de offic. Archid. ad hoc,
& c. vt noſtrum. Dicit autem Hoſt. qđ multi in his delin-
quunt hodie, quia ex quo collatum eſt eis beneficium,
non plus epiſcopo, quam vni porco loquuntur contra id
de cler. pere. c. ſi. de offic. Archi. cum ſatis. remit. etiã
ad no. inf. c. 3. & de priuileg. c. 1. §. ſi. lib. 6.

ADDITIONES.

- a. ¶ Et minoribus. Vide Io. And. poſt Hoſt. de offic. archid. c. cū ſatis.

S V M M A R I V M.

1. Monialium mendicantium receptio, quę non teneat.
Capita inſpiciuntur, & quo caſu hic.
Stirpes in hereditate temporalis.
Hæredes quot vult, quis poteſt inſtituere, modo non fraudes
filios legitima.
2. Monaci de communi recipere debent, & quę.
Clerici quę, & num. 3. in fi.
3. Additio gloſſarum.
Expenſas ex poſſeſſionibus metimur.
Augmentum qualiter diuidendum.
Numerus ſi diminuat, quę conſideranda.

CAP. PRIMVM.

1 Non amplius Breue eſt, & ſuple t ſta-
tuimus Vt [clericorum]
ſup. colla. [Puellarum] ho-

die in monaſterio monialium mendicantium receptio
contra hoc facta non tenet, infra de ſtatu regula. ca-
pit. vno. libro 6. §. ſane [Quot] inſpiciuntur capita. In hæ-
reditate verò temporalis non capita, a ſed ſtirpes, inſtit.
de hære. quę ab inteſt. defe. §. vlt. in fin. Hæredes etiã
quis ſibi poteſt inſtituere quot vult, dummodo nō frau-
det filios legitima. infr. de teſta. Rainaldus, ſecundum
2 Vin. [Regere] vt. l. t monaci de communi recipiāt, quę
dicuntur infra de ſtatu mona. cum ad mon. Si clerici, vi-
ctum, & tegumētum. 12. quaſtio. 1. ex his, Lau. Vincen.
[Penuria] de hoc vide quod dixi in præ. decre. vnica.
§. ſane. ¶ In t gloſſ. 1. ibi, vt ait] & C. de ſacroſan. eccleſ.
non plures. & hoc ne ad meſuram perſonarum quę-
ramus poſſeſſiones, quod nimis amarum eſt: ſed ex
poſſeſſionibus, quę ſunt, metiamur expenſas, in au-
cten. vt deter. ſit numerus cleri. vltra medium, prima
collat. Goffred. [& in fine] alias illud augmentum di-
uidatur per præbendas, vt ſic ſingulis tacitè ius ſuum
accre-

accrescat, vel decrescat, insti. de haredi. instit. §. videamus, & §. se. secundum Vinc. qui hoc no. de cōstitutio. c. penu. vbi etiam no. q. si necesse est numerum diminui, habēda est consideratio maioris ordinis, de ma. & obed. stat. statuimus. & si necesse esset aliquos expelli, remanebunt debiliores, ar. 18, quæstio. 2. in uulgo, quod bene facit. de rebus tamē communibus habebit quilibet partem suam, vt ibi, & ff. de colla. leg. 1.

ADDITIONE S.

¶ Non capita. Quomodo hoc procedat, vide Bar. ff. de legi. hēredi. l. post consanguineos, & moder. in auten. cessante, C. eo. tit.

S V M M A R I V M.

- 1 *Laici in canonicos non possunt institui.*
Canonicorum numerus institui potest etiam sine consensu episcopi & quando & in quibus ecclesiis.
Clericorum numerus ordinandus in ecclesiis.
- 2 *Numerum certum canonicorum quid prodest.*
Supplentur contestui verba.
Moribus honestis debent esse clerici.
- 3 *Laicus etiam professus carens ordinibus per officia ordinum de seruire non potest, per hunc impleri numerus non potest.*
Canonicus fieri non potest, licet præbendarius possit.
Præbendæ ius in quo consistat.
Canonicus ius in quo.
- 4 *Laicus conuersus est religiosa persona. Hunc verberans incidit in canonem hic allegatum.*
Laicus professus quibus interesse possit.
Monachi ius in eum cadit.
Conuersi quibus interesse queant.
- 5 *Clerici qui ad facta capituli vocari non debent.*
Canonici qui eliguntur, quibus in ordinibus esse debeant, & n. 7.
Residere pro parte temporis non sufficit.
Tibi placere debet, quod in aliorum persona putas iustum.
- 6 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 7.*
Tempus currit etiam agenti quid, nullius quod sit momenti.
Nullum, vel minus idoneum recipere, nil interest.

C A P. II.

- 1 **In ecclesia.** Casus. Laici ¶ in canonicos non possunt institui. & primo decise narrat factum. secundo prouidet ibi, cum laici [Communiter] etiam sine consensu episcopi quo ad ecclesias collegiatas, licet ad ipsum reformatio pertineat, si minus bene fuerit æstimatum, dummodo collegiati non sint exempti, infra de sta. mona. capit. penult. & ultimo. in cathedralibus principaliter ad episcopum spectat, secundum Host. facit supra de vita, & hone. cleri. quoniam. In contrarium facit de consuetu. cum consuetudinis, quod no. de consti. cum omnes. quod dixi post Inno. & alios eo. titul. cum accessissent. super glo. sed nunquid apertius. C. de epi. & cleri. in ecclesiis, in fi. vbi dicitur, iudicio episcopi numerum clericorum ordinandū in ecclesiis cuiusque diei. Item si ista decre. dirigeretur episcopo, & capitulo, faceret ad idem, quod quidam colligunt per ver. communiter: tamen ex antiqua sciri non potest, cui dirigatur. satis placet dictum Hostiē. cuius moderatio soluit contraria. faciant, quæ de minoribus collegiis dixi in præ. decret. cū oēs, super ver. canonici [Instituere] quid prodest ¶ certū numerum statuere, cum augmentatis fructibus augmentari debeat numerus. supra c. proximo, & econuerso, infra eo. auctoritate. Dic vtile, vt sciatur, quando Lateranē. concil. uēdicat sibi locū, supra de præb. dilecto. Gof. [Cum laici] ibi forte habentes stipendium, vel confratres, de quibus infra de priuile. vt priuilegia [Canonicorum] non dicit præbendariorum [Suppleatis] sup. man-

damus, quatenus [Deo] quasi dicat, q. non sint moribus inhonesti [Officijs] per hoc satis patet, quod laicus ¶ et professus, qui carens ordinibus per officia ordinum de seruire non potest, vt hic, 81. dist. eos. c. si quis. 91. dist. per totum, non potest fieri canonicus, licet præbendarius fieri possit, cum etiam ius illud cadat in laicum coniugatum, quod consistit in perceptione fructuum tantum, de vi. & honest. cleric. coniuga. Ioannes. hoc verò consistit in spiritali fraternitate, & requirit personam literatam propter maturitatem consilij, quod sibi inest. Consulit ergo prælato, & capitulo, & de his quæ si a præ. nouit, & c. quanto, ad quod non debent se immiscere laici etiam religiosi, de re. eccl. c. fi. de iudi. [decerimus] de hoc etiam supra de consti. cum M. & hoc tenebat Innoc. per laicos conuersos etiam professos numerum non impleri. Fatetur tamen ¶ laicos conuersos religiosos esse. 12. q. 1. duo: & qui tales verberat, in canonem incidit, de sen. excommu. non dubium. Ius autē monachi bene cadit in laicum professum. poterit ergo & debeat interesse electionibus, alienationibus, & ceteris alijs communibus tractatibus monasterij. 15. q. 1. generaliter. 93. dist. a subdiacono. & est idem de hospitalarijs, vt patet supra de ar. cum olim. Dicit tamen Innoc. q. si de consuet. esset ecclesiæ, quod conuersi etiam laici vocarentur ad electionem, & eligerent tales cum clericis, non viciaretur per hoc electio. nec ob. de elect. Messana, quæ loquitur de puris laicis non professis, de hoc not. de electio. ex eo quod, libro 6. Clerici ¶ verò, qui præbendantur in ecclesijs, vel monasterijs, si non habent ibi canonicatum, ad electiones, vel facta capituli vocari non debent: sed alias debent deuotē seruire, infra de sta. mona. c. fi. §. pe. secundum Innoc. & Hostien. idem dixi post Compo. 3. de elect. c. 1. super 1. gloss. in fine, vbi vide [Ecclesiasticos] non dicit sacros. & sic etiā in minoribus poterunt inesse aliqui canonici [Cōgrue] ar. Hostien. contra canonicos, qui saluari credunt per partem anni residendo: sed si conduxissent fosfores ad vineas, non contentarentur de præsentibus, & non laborantibus solum per medium diem. non opponant igitur de benignitate patrisfami. qui patienter expectat, nec statim vindicat, & qui posteriori dat quantum priori. in sua enim bursa laxanda non sunt tam benigni. patiatur ergo legem & c. de constit. cum omnes. sed nec redditur denarius posteriori venienti nisi & laborati, quod iustum est, de præben. cum secundum, de hoc supra de maio. & obed. statuimus, secundum Host. ¶ Vlt. gloss. ¶ respondet per quæstionē. an in laicum conuersum cadat ius canonice. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, menses] q. d. secundum Host. si recipitis laicum, curret vobis semestre tempus, quasi nil intersit nullum, vel minus idoneum recipere, de sup. neg. præla. c. 2. vide quod dicam infra tit. 1. cum nostris, in gl. ergo vacabat. ¶ In gl. fi. ibi, ius præbendæ] Lauren. & ibi, meum] Vin. Innoc. & Host. contra, si intel ligas de iure canonice [¶ in fi.] idem Io. Tan. & Vin. quo ad ius eligendi. dic vt infra lib. 6. de elec. ex eo quod, in fi. dixit Vinc. ego credo nullū fieri canonicum, nisi habeat tōsuram, vel minorem ordinem ita, q. sit clericus. Item licet Lau. dixerit, q. scholaris poterit pro præbenda literas impetrare, licet nullos habeat ordines, Ego nou credo, ar. supra de transact. ex literis, & de ætat. & qual. præterea, Vin. dictum Lau. tenebat hic Boz. dicēs, q. tenebat electio facta de tali, dummodo sit litteratus. adde quod dixi supra de rescriptis, cum adeo, & quod not. in Spe. de actione, vel petitione, §. super actionibus. ver. sed nunquid scholaris.

S V M M A R I V M.

- 1 *Institutio beneficiorum spectat ad episcopos, vel officiales eorum, & num. 2.*

Io an. And. Comment. in Tertium Decret.

- 1 *Officiales episcoporum habent ordinariam, non tamen in omnibus recurritur ad eos ut ad episcopos.*
Conferre qui non possunt.
Præsentare, & eligere quibus tantum liceat.
- 2 *Sententia pro futuro delicto confertur.*
Archiepiscopi sententia in subditos suffraganeorum quando tenet.
- 3 *Absolvere potest episcopus a sententia canonis archiepiscopalis, non ipsius archiepiscopi.*
- 4 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 6.*
Officiales qui appellantur hic, & sit eorum potestas.
Præscribere vtrum possint beneficia quæ a laicis habuere clerici. S. in gloss. vnde.
- 5 *Consensus episcopi subsequens etiam tacitus præsumitur ratione temporis.*
An sufficiat institutio, & cuius ibid.
- 6 *Damasi, & Bartolomei Brixienfis allegantur quæstiones.*
Constitutio inferioris a papa confirmata, non fit ob id maioris auctoritatis.
Sententia vero fit maioris. S. final.

C A P. III.

Ex frequentibus.

- Casus. Institutio beneficiorum spectat ad episcopos, vel officiales ipsorum. dicit Ho. facti abusus, abusionis refrenatio, refrenationis confirmatio. 2. ibi, vnde cū. 3. ibi, nos itaq[ue] [Praviam] detrahebat hoc obedientia, & ideo est verius corruptela, de consue. cum inter nos [Qui t[ame]n officiales] per quod no. officiales habere ordinariam non tamen in omnibus recurritur ad eos, ut ad episcopos, quod colige de officio ordin. Roma. S. officialis, de offi. vica. licet, & cap. fin. lib. 6. [Recipiunt] & male. licet enim patroni laici, vel alij possint præsentare, non tamen possunt conferre: sed episcopus hoc facit, de præben. in Lateranen. Item licet clerici possint eligere, instituere non possunt, vel beneficia conferre sine consensu episcoporum, nec prodest consuetudo contraria, de hoc no. de concessio. præb. proposuit, Inn. & hoc dictum placet Host. q. remittit ad ea, quæ secundum eum dixi super rubrica. Archiepiscopi. dicit, q. in originali sic erat correctum, Licet clerici possint eligere, electi beneficia habere non possunt sine consensu &c. [Radicitus] ita, q. nec in aliquo toleretur [De cetero] pro futuro delicto fertur sententia: quia culpa præcessit, quod dic, ut de sent. excomm. Romana. S. caueant [Protulisti] tenet hæc sententia archiepiscopi in subditos suffraganeorum, ideo, quia notoria erant delicta, infra de cens. Romana. S. notoria: & regulariter per negligentiam episcopi potestas ad archiepiscopum transfertur. 9. q. 3. cum scimus, & in his præcipue, quæ tangunt statum provincie, secundum Innoc. [Congrue] infra de verbo. signi. ex parte, Vin. & dicit per hoc Eg. q. tenetur dimittere ecclesiam, & omnes fructus perceptos restituere, de præb. dilectio. in fi. & percipiendos, de resti. spo. b. grauis [Satisfecerint] ergo, si satisfecerint, illos absolvere poterunt: & sic no. quod a sententia canonis archiepiscopalis episcopus absolvere potest. nam hic scribitur etiam suffraganeis, ad hoc de senten. excommuni. nap. a sententia vero hominis, idest ipsius archiepiscopi non posset absolvere, ar. supra de offi. ordi. cum ab ecclesiis, & cap. pastoralis. 2. respon. & adde quod dixi supra de præben. graue, in fin. & facit quod no. in Spe. de lega. S. nunc dicam, ver. quod autem dicitur. ¶ Secunda t[ame]n glo. ponit duo dicta. primo signat contrarium, cui dicit standum: secundo signat contrarium, & soluit.
- 6 ¶ Vlt. glo. respondet per quæstionem. ¶ In t[ame]n glo. 1. ibi, dicuntur in Anglia dixit Ala. vide quod dicam de solutione. Odoardus & ibi, instituere sed non beneficia conferre, de of. vica. c. vlt. libro 6. licet Gof. hic dixerit eos

posse beneficia conferre per hanc decret. dilectio, de præben. [& in fi.] vel vocat officiales archidiaconos, & si prælatos, qui quandoque habent institutionem, de offi. de le. super eo. T. dummodo generali, vel speciali auctoritate episcopi id faciant, Inn. ¶ In gl. 2. ibi, deinceps [ubi de hoc] & ibi, statum [idem ibi: T. & Host. de hoc supra de renun. quod in dubijs] & ibi, consensu melius dixisset, Consilio, ut probat c. allegatum [& in fi.] vel dic ut ibi. ¶ In gloss. legationis, in fi.] vel ex metropolitico, si hoc statuit in synodo, de acc. sicut, de præb. graue. ¶ In glo. vnde, ibi, detinuerint nec præscribere possunt quacumque tempore, licet Ro. hic contra per decret. cura, infra de iure patrona. sed hoc reprehendunt Vinc. & Gof. Ad decret. responde, ut ibi no. Phi. hic dixit per prædictam decret. quod sufficebat instituto subsequens consensus episcopi etiam tacitus, qui præsumitur ratione temporis. ¶ In glo. vlt. ibi, relaxat Gof. contra hic, & in sum. de confir. vti. vel inuti. in fi. per hanc decret. & idem Vin. eo. tit. c. 3. & Da. eo. ti. q. 2. & Bart. Brix. in veneri. quæstio. 56. de hoc in Spe. de sen. S. vtrautem, vers. quid si papa. & hæc opinio vera est, quando sententia emanat per constitutionem, ut constitutio inferioris confirmata per papam non sit maioris auctoritatis, quam constitutio per ipsam edita. Dictum vero gloss. locum habet in sententia hominis confirmata per papam.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ De offi. vica. vide Federicum de Senis in suo tractatu de offi. vica. & eius potest.
- b ¶ De rest. spo. contra, quia non est violentus, ibi vide, & vide Io. An. in præal. c. dilectio, in glo. sua pe. & fi.
- c ¶ Dilectio. vide gl. pe. in præal. c. fi. de of. vica. & de insti. c. 1. lib. 6.

S U M M A R I U M.

- 1 *Ultra facultates clericis inuitis instituendus non est vltus, nec multa infligitur, & quando.*
Soluere qui non potest, quando verberandus.
- 2 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 3.*
Institutio quid.
Inuestiture quid.
In possessionem missio quid.

C A P. IIII.

Auctoritate. Breue est [Ultra t[ame]n quam] ergo usq[ue] ad illam quantitatem dabitur etiam inuitis secundum Ala. [Facultates] similiter si multa inflicta est ultra facultates eius, cui inflicta est, moderanda est. ff. de offic. præsi. illicitas. S. pe. nec cauebit de soluendo, si ad meliorem fortunam peruenierit. Absolvitur enim qui non habet unde soluat dotem, ff. de nego. gest. diuortio. Quod vero de multa dictum est, generaliter locum non habet in pœna legis, quam qui non potest soluere, verberatur. ff. de iurisd. om. iud. si quis. S. in seruos. ff. de in ius voc. l. vlti. ff. de ser. fu. le. quicunque. sic quandoque expectatur, qui cauere non potest. ff. de col. bo. l. 3. S. vlti. secundum Vinc. ¶ Secunda t[ame]n gloss. ponit, quid sit instituere, & quid sit inuestire. ¶ Vlt. gl. arguit a contrario. ¶ In gloss. 2. ibi, Ala. non hic, sed in decret. eo. titu. quæ incipiebat, Ad aures. Dicebat Hostien. quod instituere est auctoritate episcopi impetrare; inuestire est possessionem intrare. Remittit autem ad no. super rubrica. Di. in regula. 1. de reg. iu. lib. 6. allegans hanc gl. pro. 3. cap. proxi. dicit, q. institutio est iuris alicuius beneficii verbalis collatio, puto, q. inuestitura sit quædam declaratio voluntatis, & quoddam providere tenus, & cetera. facit quod dixi de consuet. cap. 2. ipse autem ibi dicit, q. inuestitura est institutionis, vel collationis confirmatio,

rio, & missio in possessionem est collationis, & inuestitura executio. Dicunt aliqui, quod inuestitura facta per eum, qui potest etiam de illo, qui canonicè est electus, habet vim confirmationis. 63. dist. in synodo [& in fi.] in fra de dona. per tuas. de hoc 16. q. 7. si quis deinceps, de præb. pro illorum. de his quæ fi. a ma. par. ca. ex ore. ¶ In gl. vlti. ibi, sufficiant] dum tamen ex his, licet parcius, vivere possint, Gof.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici certæ originis tantum non debent institui, & quo casu. Literatus qui non sit, non instituendus. Gentem quot constituent.
- 2 Alioquin, dictionis vsus. Veneti soli promouebantur in ecclesia Constantinopolitana, & quo tempore. Coniicere, quid significet. Sumptio bona, vel mala nascitur ex actus qualitate. Obediendum prælato & non obedienti superiori.
- 3 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4. Periculoso loco qui se committit, in culpa est.
- 5 Additio glossarum.

C A P V T V.

- 1 **Ad decorem.** Casus. Cum † in ecclesijs extraneos oportet institui, nō debent institui clerici certæ originis tantum, sed vndeque sint, dum tamen idonei. Et primo ponit excessum patriarchæ, quem aggrauat. secundo illud corrigi mandat, non parenti comminatur, & referri iubet. 2. ibi, Quocirca [Gente] actu. 10. f. [Alias] alia litera habet, alios, & male: quia secundum eam non literatus posset institui, quod est falsum, supra c. 2. [Maxime] quasi dicat in illis maiorem idoneitatem requiri. Ad idem de elect. scriptum est, secundū Hof. [Maiori] ad hoc infra de præb. quamuis, infra lib. 2. 6. [Alioquin] nisi monitioni vestræ acquieuerit [Indignum] licet prælatus talem se reddat: tenetur tamen sibi subditos obedire, Abb. [Promississe] s. quod solos Venetos promoueret, Lau. [Coniicere] i. cognoscere, vel coniecturari, [Pe. Valeamus] quia si huic monitioni non paret, præsumetur verū. alias præsumeretur falsum. simile de præsum. literas, ad fi. ¶ Secunda † glo. allegat concor. ex generali verbo arguit, & respondetur argumento, tenens contrarium. ¶ Tertia gloss. allegat concor. signat contraria, & soluit. ¶ In † tertia gloss. ibi, Mela. 1. respon. in culpa est confor, qui in loco periculoso ponit sellam. & in culpa est etiam, qui se illi tōnfori committit. ¶ In † gl. 2. ibi, ex parte. 1.] & s. de arbi. cap. 2. de hoc supra de fil. pref. ad extirpandas. ¶ In gl. 3. ibi, extranei] quia nulli erant ibi clerici, quia terra erat de nouo conuersa [& in fine] Tan. & ad alia, quæ no. 56. di. vndeque, & exponebat hic Hof. ver. ibi notatos, Quid genus aut proanos & c. ¶ In gl. 5. ibi, debetis, in fi.] & de præb. expoluiisti, Hof.

S V M M A R I V M.

- 1 In possessione defenditur pendente iudicio proprietatis etiam is qui de iure communi non habet ius instituendi. Richimundæ archidiaconus est vnus de archidiaconis Eboracen.
- 2 Ecclesiarū rectores quibus alijs neminibus appellatur, & vbi. Hetiensis episcopus est Anglicus, Generalis consuetudo dicitur etiam vnius ciuitatis, vel dioceseos.
- 3 Custodia ecclesiarum in quibus alicubi consistat, & quæ non probanda. Abusum voluisse papam approbare, non est verisimile. Factum etiam peritissimos fallit.
- 4 Concessio perpetua sine consensu capituli, nec etiam temporalis ab archiepiscopo fieri potest, præterquam in casu & quo. Supplementum ad decretalem.

Careoli episcopatus creatus quando.

Libertates nuncupantur institutiones, & custodiæ ecclesiarū.

- 5 Simoniacæ promissio non dicitur facta ad redimendam vexationem.

Placere, verbum ciuili modo sumitur.

Dictum a promisso distinguitur.

- 6 Mandatum de tuendo quem in possessione ex officio factum quamdiu duret.

Interlocutoria vis quæ.

- 7 Nomine quo quis agat an suo, an dignitatis, refert.

In possessione dignitatem esse, non agentem, qui eam obtinet, vtile est intendere.

- 8 Ecclesiæ interest specialiter iura omnium membrorum suorum defendere.

Contra alienationem iurium ecclesiæ quilibet admittitur.

Dignitas in ecclesia non potest episcopo & capitulo consentientibus diminui, sed in totum deferri.

- 9 Restitutio minori, et ecclesiæ proprio motu cōceditur a iudice.

- 10 Consilium papæ qualiter hic profuerit archidiacono.

Per iuramentum suum quis non præiudicat dignitati suæ, successoribusque, percurrere totum num.

Neque per renuntiationem, vel abiurationem, ibid.

Restitutio non datur aduersus contractum nullum, neque si lesio non probetur, ver. sed certe.

Peti potest etiam viuente eo, cuius dignitas est laesa.

Iura exerceri possunt archidiaconatus ab eius collatore nomine dignitatis, non valente archidiacone, ibid.

Defensio archidiaconatus pertinet ad capitulum deficiente archidiacono, ad fin.

Innocentius notatur obscuritatis vitio, ibid.

- 11 Abiurationis exceptio quando proponenda.

- 12 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 13.

Pactum reale quando dicatur, & quando personale, & cuius probationis incumbat.

- 14 Additio glossarum, & nu. sequentibus.

Capituli si in plebibus, 64. di. cap. bonæ, de app. intellectus.

- 15 Institutio quibus modis accipiat, & ad quem spectet.

Collatio beneficiorum etiam ad archidiaconum pertinere potest, & quibus casibus.

Quando pertinet ad episcopum, quādo habeatur etiam pro approbatione.

- 16 Consenti contra se creditur, non pro se, etiam conditionaliter enuntiata, & nu. 21.

- 17 Confessio implicite quo casu non profit aduersario.

Rationes vel præsumptiones duæ vincunt vnam, & nu. 21.

Præiudicium vt non generetur alicui ut dignitati hic, cautio est declarari, in fi.

- 18 Contra alienationem bonorum ecclesiæ quibus casibus ueniri queat, & nu. 21.

Iuramento primo statur.

- 19 In propria re non auctorizat prælatus.

Actione qua agebatur hic, & nu. 10.

In interdicto, vt possidetis, uter obtineat.

Possessorium cum petitorio intentatum quo casu simul non terminentur.

In possessorio sit prius executio, & diffinitiva non fertur, sed interlocutoria.

- 20 Ex iuramento an quæ sit actio prodita, & quando.

Iuramenti exceptio an possit obijci, & quo tempore.

- 21 Ante possessorij expeditionem quæ non possint exceptiones obijci & nu. 20. in fi.

Per alium quis consequitur, quod per se non potest.

Confessio procuratoris nocet domino.

Prælatus quando non auditur, sed ecclesia. S. penul.

C A P V T VI.

- 1 **Cum venissent.** Qui † possidet ius instituendi, is etiam, ad quem de iure communi non spectat, pendente iudicio proprietatis, in possessione

Io an. And. Comment. in Tertium Decret.

hunc defenditur. & sunt tres partes in prima allegatio pro archiepiscopo. in 2. allegatio pro archi. in 3. interlocutio, & sub certa forma definitiva commissio. secunda ibi, inter alia, tertia ibi, nos igitur [Richemundia] qui est archidiaconatus in ecclesia Eboracen. infra titu. r. post electionem [Procuratores] no. plures procuratores dari ad causam, de quo dic. vt infra de proc. si duo, li. 6. [Archiepiscopi] litigaturi super iure instituendi personas, & custodiendi vacantes ecclesias, Inn. [Personarum] i. rectorum iuxta t. vulgare Angliæ, vbi rectores ecclesiarum vocantur, personæ, qui in prouincia vocantur Priores in terra Laboris abbates, & habent vicarios sub se, de quibus de offi. vica. c. 2. quæ dirigitur Helien. qui est etiam Anglicus, Host. [Diocesi] in qua etiam erat archidiaconus iste, vt dixi [Generali] pro hoc no. Pe. & Ab. consue. vnius ciuitatis, vel dioc. dici generalem. de hoc dixi supra de consue. cum dilectus [Custodiam ecclesiarum] t. vacantium] & est custodia talis, vt dicit Host. de facto; quia nil custoditur, vel reseruatur futuro successoris: imo facit custodiens fructus suos. contra id. c. 10. questio. 2. cap. fin. & non sine animæ periculo hoc fit, vt ibi patet. quod dicit H. quod non valet in hoc consuetudo. remittit ad not. de præben. extirpanda. §. cum igitur; & ideo talia vel sunt reseruanda successoris, vel expendenda in utilitate ecclesie, de offi. ordi. cum vos; de consue. cum M. nec hoc hic dicit expresse. & potuit papa secundum eum ignorare factum, quod plerumque peritissimos fallit. ff. de iur. & facti. igno. l. 7. & sicut proponebatur de instit. quæ in nulla utilitate consistit, sic & de custodia fumebat hic papa. Dicit tamen Hostien. quod Innoc. & plures alij hanc consuetudinem videntur approbare, infra vt eccl. bene. ca. vn. p. in fi. dic hodie, vt infra de offi. ordi. presenti, lib. 6. & eo lib. de elec. generali [Et infra] hic deciditur, quod etiam allegabat procurator archiepiscopi, q. huic archidiacono fuerat collatus archidiaconatus, institutionibus, & custodijs ecclesiarum exceptis. Item q. archidiaconus sponte illas abiurauerat. & ad hoc respondetur infra [Archiepiscopus] qui fundauerat archidiaconatum, vel ad minus dotauerat, Hostien. & tunc quod sequitur [archidiacono, qui tunc erat] exponere. scilicet tempore fundationis, vel tunc. scilicet tempore collationis: quia. scilicet archidiaconatus pauper erat, & episcopus voluit illum dotare sufficienter. ad hoc infra de his, quæ fiu. a præla. c. pastoralis. §. fi. [Perpetuo] confitebatur ergo concessionem, sed negabat illam fuisse personalem, vt dicam super glo. [De consen. t. capituli] alias non potuisset perpetuam concessionem facere, nec etiam temporalem, nisi de antiqua & approbata consue. id sibi competere, inf. de his, quæ fi. a præla. nouit, & c. ea noscitur, b. Phi. Dicit Hostien. sup. maxime, dummodo præscriptum esset, & remittit ad no. de iure patro. cura [Donauit] in compensationem quorundam damnorum, quæ consequebatur per episcopatum Careoli nouiter creatum, vt patet in an. [Libertatum] no. institutiones, & custodias ecclesiarum vacantium libertates vocari secundum Innoc. [Respondit] non fuit simoniaca t. hæc responsio, quæ fiebat ad vexationem redimendam, supra de si. dilectus, Lau. Innocent. & Hostien. [Suis] & beneficiorum suorum; & est ar. pro pluralitate secundum Host. [Placeret] no. ob. archidiacono istud verbum, quod ciuili modo sumitur. §. & quod placere deberet secundum Goffr. Item secundum eum distinguitur dictum a promisso. ff. de ædil. edic. l. sciendum. §. dictum. & idem Hostien. [Interlocuti] & sic non fuit definitiva [Tuendum] perpetuo secundum lectionem, qua dicitur hic fuisse actum possessorio, vel pendente iudicio proprietatis coram nobis, vel delegatis nostris secundum aliam lectionem. nam t. lite finita auctoritate huius mandati non tuebitur, cum hoc fecerit de officio, quod finitur, cum est officio suo functus. de offi. dele. in literis. Item quia acta

iudicij pereunt. C. de indi. properandum, & inter ea computanda sunt hæc mandata; sed si causa cognita fertur talis interlocutoria solenniter auditis rationibus partium, perpetuo staretur ei, & transiret in rem iudi. C. com. vel epi. licet. C. de sent. & inter. l. ex stipulatione, & l. se. & l. nemo iudex. ff. quod me. causa. l. metū. 2. §. sed quod prætor. de re iudi. quod ad consultationem. & est t. notandum, q. archidiaconus agebat nomine archidiaconatus, vnde satis erat archidiacono probare archidiaconatum esse in possessione horum iurium, etiā si archidiaconus, qui nunc est, nunquam illa exercuisset secundum Innoc. Dicit Hostien. ideo pronuntiatum fuisse hunc tuendum; quia fuit inuentus in plena possessione, vel quasi dictarum libertatum, & ideo tuendus est in illa. l. 6. q. 4. nolumus, vt lit. pen. laudabilem, donec probetur & c. vt sequitur [Aduerso]. §. ex parte archiepiscopi [Licite] ar. ff. de pactis, in tradi. ionibus. fo. q. 2. precaria, & in his, quæ no. supra de elec. significasti, Hostien. [Sed in hoc casu] cum probata fuerit abiuratio, Goffr. [Ecclesie] cuius t. specialiter interest iura omnium membrorum suorum defendere, vel ideo admittitur, quia fuit alienatio, in quo casu & quilibet admitteretur, vt no. de testi. cum olim, secundum Innoc. & infra de re. eccl. non alie. si quis [Per vos ipsos] not. q. si episcopus, & capitulum consenserunt in diminuenda aliqua dignitate in ecclesia, ipsa durante non debet superior hoc sustinere, imo ex officio tenetur hoc reformare, vt hic, de maio. & obe. cum inferior, de consue. cum olim, quamuis in totum possent illam deferre secundum no. de consti. cum accessissent, Host. Et scias t. quod G. Na. dicebat per hanc literam, quod ecclesie, vel minori iudex proprio motu ex officio suo institutionem concedit de minore dixit, quia comparatur ecclesie, de restit. in integ. cap. 1. & c. auditis, de quo dixit dubitare legistas [Consulemus] hoc consilium non habet locum nisi post sententiam latam contra archidiaconum. ante sententiam enim debet se iuuare suis rationibus archidiaconus, contra quem tantum personaliter agebatur. de causa autem personali ipsius nihil ad Eboracen. ecclesiam. Sed t. quod prodest consilium papæ dignitati archidiaconi. nam archidiacono ipsi adiudicata est plena possessio iurium prædictorum, & si concessio realis fuit, quantuncunque probaret archiepiscopus archidiaconum hoc abiurasse, non tamen propter hoc restituenda sunt iura archiepiscopo: quia non potuit archidiaconus per iuramentum dignitatem, sed personam suam tantum astringere, ar. supra de iure iur. cap. 2. & melius supra de arbi. per tuas. §. 1. So. quamuis non restituantur archiepiscopo prædicta iura, tamen ipse exercebit ea, cum isti præsentis archidiacono silentium impositum sit, propter quod, & per iuramentum non potest se opponere archiepiscopo, ad quem solum iura ipsius archidiaconatus pertinent, vt no. infra de hære. ad abolendam. hæc autem iura, ex quo abiurata sunt per archidiaconum, quantum ad ipsum vacare intelliguntur, & sic ipse archiepiscopus exercebit. ideo necesse est vel quod agente Eboracen. ecclesia, vel per officium papæ provideatur dignitati archidiaconatus, vt restituatur ad id, ad quod de facto processum erat. scilicet ad possessionem restituendam archidiaconatui, quam exercet episcopus sententia lata contra præsentem archidiaconum. per suam abiurationem, vel vt decernatur, quod per vsum archiepiscopi, vel per abiurationem archidiaconi dignitati archidiaconatus nullum in posterum præiudicium generetur. sed cum iuramentum non astringat nisi personam, & suam dignitatem non tangat; quia præsentis tantum archidiacono impositum est silentium, ne prædicta exerceat, in quo est necessarium hoc consilium, vel auxilium papæ? Respon. etiam contra iuramentum necessarium est, nam succedentibus temporibus, quando crede-

crederentur deficere probationes illicite prestiti iuramenti, vel statim, quamuis falso, vel fiste posset dicere archiepiscopus, quod iuramentum erat prestitum in casu licito, unde & praedictat successoribus, puta quia sciebat se nihil iuris habere in huiusmodi libertatibus, & per consequens non expediebat ei litigare, vel posset asserere, quod alia iura aequivalentia recepit pro istis iuribus quae abiuravit. C. de reb. cre. generaliter. respon. i. ff. de admini. tu. quoties. §. sicut autem, ff. de pactis, contra iuris civilis regulas. §. si. Sed certe istis casibus non potest ecclesia restitui in integrum aduersus renunciationem, & abiurationem archidiaconi, quia nulla est ab initio, & ideo dicit eam nullam. & patet ipsam de facto tolli, vel nullam pronunciari. ff. de minoribus, in causa. ff. de feriis. l. i. si autem dicas, quod per praedictas causas, vel alias teneat de iure renuntiatio, tamen quia in aliquo probatur laesa dignitas, necessarium est papae auxilium concessa restitutione in integrum, ipse etiam papa ex his, quae acta fuerunt coram eo fuit ita motus, quod ipsemet officio suo hoc concedet, unde & volens inculcare timorem archiepiscopo, ut a lite, quam idem papa iniustam credit, discedat, comminatur ei, quod archidiacono consulat. verum tamen, quando hoc faciet, uocandus erit archiepiscopus, & rationes suae audiendae etiam aliae, quam illae, quas agendo contra archidiaconum allegauit, quia cum tunc ad imponendum silentium personale archidiacono sufficeret iuramentum etiam sine causa prestitum, non ligabitur illa probatione tantum nunc, quando petitur sententia pronunciari nulla, ubi cum oportet probare multa, vel etiam si petatur contra sententiam, quae est aliqua restitutio in integrum, quae non datur, nisi ubi tenet contractus, & tantum propter rationem datur restitutio. haec autem restitutio potest peti, etiam uiuente archidiacono isto, sed & si iurauit non exercere haec iura, ille tamen, qui confert archidiaconatum, exercebit ea non suo nomine, sed dignitatis archidiaconatus, ut dictum est, vel papa alicui committet, qui hoc exerceat, ut not. §. tit. i. quia diuersitatem, vel dic, quod in effectu nihil utilitatis accedit ipsi archiepiscopo, quia postea petita restitutione, vel quia sententia pronunciatur nulla, omnia iura restituentur archidiacono. & hoc satis innuit littera praecedens, quando dicit, quia nos vel ad petitionem &c. Alijs tamen videtur, quod archiepiscopus contra archidiaconum specialiter egerat, proponens, quod iura praedicta sibi renunciauerat idem archidiaconus, & etiam iurauerat, quod ea ulterius non exerceret, nec archiepiscopum super exercitis molestaret. unde dominus papa iuste mandat, quod si ita est, imponatur silentium archidiacono, intelligas tu personaliter, unde nec ad successores hoc extenditur iuramentum. nec propter hoc videtur praedicta iura, vel possessionem earum in archiepiscopum transfuisse, quia nec expresse hoc posset, cum peccaret, & ecclesiae, siue dignitati praedictaret, arg. supra de iure iur. c. 2. & cap. si vero, &c. sicut nostis, & ideo bene dixit papa, quod etiam si iurauit, consulat dignitati: quia quamuis archidiaconus priuetur, ut non exerceat haec personaliter, non tamen priuatur dignitas, nec in archiepiscopum transferuntur. nam & si archidiaconus hoc non exerceat: tamen alius, vel forte archiepiscopus non nomine suo, vel archiepiscopatus, sed nomine dignitatis archidiaconatus, hoc exercere potest. potest etiam intelligi, quod non solum egit archiepiscopus, ut imponeretur silentium archidiacono, sed etiam dignitati, cui & intendebat praedictasse archidiaconus. nec ob. supra dictae decre. peruenit, & sicut nostris: quia hoc poterat fieri sine peccato, & praedictio dignitatis hoc modo: quia postea vel ad petitionem ecclesiae, vel papa ex officio suo retinet iura praedicta archidiaconatui, ut hic dicit, ar. pro hac via, supra de iure iur. debitores, & cap. ad nostram. 2. & si obij-

ciatur, quod capitulum ante latam sententiam contra archidiaconum debuit se opponere. Responderi potest hoc non esse verum: quia ad archidiaconum tantum primo pertinet intra sui archidiaconatus defendere. Ad capitulum vero secundario eo deficiente, argum. in eo quod leg. & no. sup. de iud. cap. pen. sed iste intellectus non placet Innoc. cuius est quasi haec tota glossa. quae potius obfuscatur intellectum huius capituli, quam declararet, secundum Host. qui tamen eam sic ad litteram posuit [Alterutrum] personalis concessio, vel abiuratio, Goff. [Ipsis] silentium imponatur, quod sequitur. & si dicis, nonne abiuratio ante litem ceptam fuit proponenda contra archid. sicut exceptio falsi, vel procuratoria. C. de excep. l. pen. & si Respondent Innoc. & Hostien. quod haec exceptio non est declinatoria, sed dilatoria, quam sufficit proponi ante lit. contest. & postea probari. ff. de excep. exceptiones. & C. de proba. exceptionem, vel est peremptoria quod ad personam archidia. cuius respectu perimit negocium [Si neutrum] nec personalis concessio, nec abiuratio, Goff. [Archiepiscopo] repete super libertatibus ipsis. ¶ Gloss. sed quare. obijcit, quare archiepiscopo, pro quo facit ius commune, inducitur onus probandi, respondet id fieri propter duas praesumptiones possessionis, & confessionis. Demum distinguit inter dona. factam personae, & factam ecclesiae. ¶ Ante penult. gloss. obijcit, ponit opin. Lau. & soluit, demum elicit 4. notabilia. ¶ In 1. gloss. sed quare, ibi, siue] vide de restit. spol. cum ad sedem, in 3. gloss. [& ibi, tale pactum] sequitur, profiteor te non teneri, non in personam dirigitur, sed cum generale sit, locum habebit inter haeredes litigantium [& ibi sicut nobis] unde, si feci pactum de non petendo, licet de haerede non fecerim mentionem, sed ab haerede peto, probare debeo, quod pactum fuerit personale. hoc ult. l. si pactum. ¶ In 1. gloss. i. ibi, si in plebibus] ubi de hoc, & 25. dist. perlectis. dixit hic Phil. illud ca. intelligi ex speciali commissione episcopi: alias non liceret nisi ex praescripta consuetu. & sic intelligitur de app. bonae, de ex. pra. ad haec. vel loquitur cap. bonae, de ecclesijs, quae sunt de patronatu monachorum. Innoc. & Hostien. dicebat Goffred. iura, quae allegat gloss. & c. si plebibus, posse intelligi de ecclesijs specialiter subiectis archidiaconis. sed ca. si in plebibus, non dicit, quod plebs custodiatur per archidia. sed plebs. i. populus [& in fi.] dicunt Pet. & Abb. quod si sumitur institutio pro collatione, per quam ius aliquod datur in beneficio, illa spectat ad episcopum. Si vero sumitur pro inuestitura, illa spectat ad archidiaconum, de offic. archidia. ad hoc, & cap. ut nostrum, dicit Hosti. quod vno modo institutio idem est, quod collatio, infra tit. i. post electionem. §. 2. & ult. & hoc modo potest pertinere etiam ad archidiaconum: quia ex longissima consuet. i. ex praescriptione, secundum Da. hoc tit. q. i. vel donatione sibi facta a praelato, ut hic, alio modo dicitur approbatio per episcopum facta, quae nullo modo potest pertinere nisi ad episcopum, vel gerentem in hoc vices suas specialiter, supra capit. 3. verum quando collatio pertinet ad episcopum, & per ipsum fit, hi duo modi simul concurrunt. nam ex quo facta est collatio per eum ut praelatum, per consequens & approbatio, & infra tit. i. post electionem: secus si tanquam alius id faceret, ut supra de elect. cum inter canon. & sic dicit soluenda, & concordanda omnia iura de hac materia loquentia. ¶ In gloss. sed quare, ibi, personaliter] in eo tamen vero, quod confitebatur concessionem, creditur illi, cum confessio sit contra se, in eo, quod dicebat illam personalem esse, confitebatur pro se. & ideo secundum Hostien. & Abb. & Boa. illi non creditur. & facit ad quaestio. de reo, qui centum, quae ab eo petuntur, respondet se conditionaliter promississe, & vide in Spe. de posi. §. antepen. & pen. & quod dixi de cocef. c. i. li. 6. super ver. confessionem. Item secundum

cundum Hof. quia in confess. concordabant, & in eo, qd dicebatur personalis, discordabant. & archidiaconus erat reus, fuit in dubio absoluen. de proba. ex literis. maxime quia possidebat, & hoc ultimum fm Inno. & Ab. 17 est ratio, quare ¶ non prodest archiepiscopo implicita confessio archi. qui dicendo se has libertates habuisse ab archiepiscopo, per hoc confitebatur illum fuisse dominum. nam hic erat pro archidi. confessio, & possessio. pro archiepiscopo sola confessio. per quod etiam not. q. duæ rationes, vel præsumptiones vincunt vnam, vel dic in hoc ultimo, vt s. de excep. cū venerabilis [& ibi, possessiones] vbi de hoc, & 25. q. 2. in summa [& ibi, liberti] de rescriptis, si gratiose, lib. 6. ¶ In gloss. obijciatur, ibi, Lau.] & Io. [& ibi, vel dic] in idē redit [& ibi, præiudicatur] vnde caute agit iudex fm Inn. & Hof. si iungit in sententia, declarantes, q. per hanc sententiam nullum dignitati in posterum præiudicium generetur, ar. j. de capel. mona. c. 2. §. si. de dona. inter dilectos. ad fi.] & ibi, 18 in damnum ecclesiæ [cum quis bona ecclesiæ alienat, distingue, aut non iurat in alienatione, aut iurat contra alienationem non venire: & tūc subdist. aut in confirmatione iurauit non alienare, quo casu statim primo iuramento, vt in decre. intellecto, aut in promotione nō iurauit, & tunc debet iuramentum seruare, vt hic, aut nō iurat in alienatione non conuenire, & tunc contra illā licite venire pōt. j. de re. ecc. non alie. si quis. 25. q. 9. q. quis, secundū G. Na. Pe. & Ab. [& ibi, seruatur] quod verū putat Hof. quando pōt aliter ecclesiæ consuli, vt hic, alias secus, vt in contrario [& ibi, habens prælatum] di- 19 cit Hof. de hoc non mirandum; quia ¶ cum aduersarius sit prælatus, non auctorizat in re propria. ff. de aucto. tu. l. 1. Remittit autē s. de rescrip. edoceri. forte glo. non intellexit de prælato archiepiscopo, sed de archidi. [& ibi, vt possidetis] vult ergo hic gl. & fuit hæc pars. addo, quod hic agebatur inter partes interdicto retinenda, vt possidetis. Huic vero lec. ob. litera, s. tam de iure cōmuni, quam consue. generali. Item quod inf. sequitur, donec probatum & c. Ad primum pōt rñderi, q. agenti vti possi. vtile est proprietatem probare, obtinet. n. in illo, qui iustior est, & probat possessionis titulū. s. de proba. licet, ad fi. Ad secundum respōdetur, q. ibi non loquitur de probatione facienda in iudicio possessorio, sed facienda post, cum agetur petitorio. Alij dicunt, & plus placet Inn. q. archiepiscopus agebat negatoria negando ad archidiaconum hæc iura spectare; vel cōfessoria, vt confiteretur illa iura ad se spectare. Nec ob. quod inf. dicitur in possessione tuendum, per quod videtur fuisse actum, quia id non dixit papa diffiniendo, sed interlocuendo, nam pendente iudicio negatoria, archid. molestabatur, vel molestari timebat ab archiep. super possessione sua. & ideo papa ex officio suo interlocuitur, ne lite pendente molestetur. Alij dicunt petitorium, & possessorium simul intentata per archiep. Et si dicas, quare ergo non fuerunt simul terminata? rñdetur, q. per cōfessionem liquebat possessorium. de proprietate vero, quæ negabatur, de facili liquere non poterat. s. de testi. significauerunt, & fm hūc intellectū probatur hic opidicentiū, q. in possessorio nō datur diffinitiva, sed interlocutoria; quia ipsa solū interlocutoria lata fuit. & dicitur interlocutoria, quia fertur ante diffinitiuam pferēdā in petitorio quo ad executionē de hoc de causa pos. cū dilectus. Alij dicūt, q. partes ambæ fuerunt corā papa, & hincinde proposuerūt simpliciter factū suū, ita, q. nō fuit ibi edita actio, vel modus agēdi, nec libellus datus, nec lis contestata: & cū ex tali simplici narratione cōstaret papæ, q. archidiaconus possidebat, decreuit illū in possessione tuendū, donec archie. corā cōpetēti iudice, & per ltimos tramites iuris probaret id, qd proposuerat, s. concessionē personale, & archidiaconi abiurationem. ¶ Huic lecturæ opponit Inno. q. ex iuramento

20 ¶ nulla prodita est actio, & solum deum habet vltotem. C. de reb. cre. l. 2. nisi sit iuramentum iudiciale, vel necessarium. ff. de iure iur. si duo. §. si iurauit, & §. Marcellus, super quo remitt. Hof. ad sum. de iureiuran. sub rubrica de assertio. §. 1. & §. quis sit effectus. quibusdā videtur, q. etiam ex extraiudiciali paratur actio per l. duobus, in fi. ff. de iureiur. cum l. se. sed non probant id secundum intellectum Hosti. quem ponit in præ. §. vltra me. Item secundum Inn. nec potest dici, quod archidiacono agenti obijciatur exceptio iuramenti, ex quo. n. possidet archidiaconus, non competit ei n. si actio retinendi, cōtra quam nō excipitur de abiuratione, de renun. super hoc. sed hoc non est simpliciter verum, cum pro incorporalibus competat confessoria, & negatoria. de hoc de iudi. examinara, contra quam bene excipitur de personali concessionē, & abiuratione. Item & si talis exceptio admitteretur, ea per archie. probata, solum absolueretur ipse ab impetitione archidiaconi: non tamē per hoc imposeretur silentiū archidiacono super libertatibus. So. dicunt quidam, & placet hoc Hof. q. secundum can. ex conuentionali iuramento datur actio, arg. 12. q. 2. quicunque, & q. 5. quia Ioannes, nec mirum, cū detur ex nudo pacto, ad hoc s. de pactis. c. 2. & 3. Inno. dicit, q. ex tali iuramento nō competit civilis actio, poterat tamen archiepiscopus denunciare petitorium archidiaconi, in quo manebat immiscendo se libertatibus contra iuramentum, de iudi. nouit. de iureiurando, quemadmodum. ad fi. & secundum hūc intellectum bene consonat sententia petitioni, q. imponatur silentiū. i. q. deinceps non immisceat se archidiaconus libertatibus, & hic est verus intellectus patens ex registro secundum eum. Dixit Ho. q. hæc plus subtilia sunt, quam utilia, alleg. de iudi. dilecti. [& ibi, abiurauit] imo videtur hic colligi contrarium, cum hic admittatur talis exceptio; sed dic, q. non admittitur ante expeditionem possessorij, sed potius in prosecutione petitorij. & sic bene 21 colligitur ar. secundum Inn. & Hof. & idem ¶ secundū eos de exceptione, qua dicebatur, concessionem fuisse personalem: quia nec illius probatio fuisset recepta non expedito possessorio. ff. vti possi. l. 1. §. inter litigatores, & præce. & se. secus, si exciperetur, quod precario fuisset concessa. ff. de acquirē. pos. si quis poslea. nam precario recipiens non agit, vti possidetis, contra dantem. ff. de preca. qui precario [& in fine] colliguntur & alia not. secundum Ab. vnum quorum habes in glo. se. Item q. consequitur quis per alium, quod per se consequi nō posset. Item q. duæ rationes vincunt vnam. Itē q. confessio procura. nocet domino. Item q. cōfessionem statuit in eo solo, quod est contra confitentem. Item q. re ecclesiæ male alienata prouidet superior ex officio. Item q. licet seruire de vento. ¶ In gl. ar. bonum, in fi.] quia non auditur prælatus, & auditur ecclesia, de hoc de ma. & obe. is qui. & c. cum olim. ¶ In gl. vlt. si hæc glo. est super ver. archidiaconatui, dēt dicere, sed non archidiacono. si est super ver. archidiacono, debet dicere, sed non archidiaconatui.

ADDITIONES.

- a ¶ Consue. Vide. cap. cum causa, & quod ibi no. in glo. 1. & super illa Ioan. And.
- b ¶ Ea noscitur. Vide cap. tua nos, infra de his, quæ fi. a præla.
- c ¶ Innoce. Quia per simplicem collationem archidiaconatus puram habuit plenum ius in illo.
- d ¶ Ad abolendam. Ibi vide omnino Ioan. in gloss. mortuo aliquo.
- e ¶ Generetur. Ad hoc facit cle. quāuis, ad fi. de fo. compe. & vide Io. An. infra super glo. obijcit Bar. in prin.
- f ¶ Sine peccato. Non video, quomodo possit archidiaconus iure archidiaconatus scienter abiurare sine peccato, de rebus eccle. non alie. si quis presbyterorum, nisi dicas, quod quo ad se possit, vide infra Ioan. An. super glo. obijciebatur.
- g ¶ Populus. Vide Ioan. And. in cap. cum vos, alle. in gloss. super gloss. penul.

h ¶ Spectare

- h** ¶ *Speculare. In quibus agens probat de titulo sine dominio, vide Io. And. infra de verbo. signi. Abbate.*
i ¶ *Et vide hoc in l. naturaliter. §. nihil, de acqui. pos. & Io. An. in c. pastoalis, de causa pos. & proprie. super gl. ergo, & in c. venies, de præscrip. & Bar. in l. 1. §. si. ff. uti possi.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Instituere quis se ipse non potest in dignitate, cuius collatio spectat ad eum, excipitur num. 2.*
Pertinere quid potest de iure, vel consuetudine.
- 2 *Custodia est dignitas, & quibus modis accipitur.*
Succentoria quoque.
Possessio a seipso capta beneficii per se ipsum sibi collati non impediret impetrationem.
Inter dantem, & accipientem debet esse distinctio personarum, & num. 4.
- 3 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4.*
Auctor sibi esse non potest in re propria, & nu. 2. & 1.
Per alium non potest, quod per se non potest, & e contrario, & nu. 5. additis exemplis.
- 5 *Additio glossarum.*
Electio si pertinet ad duos tantum, si alter eligit alterum, non valet nisi in casu & quo, & nisi fiat in tertium compromissum, in fin.

C A P V T VII.

- 1 Cum ad nostram.** *Casus. Is, ad quem spectat collatio dignitatis, seipsum instituere non potest in illa. Et primo ponit dictum. secundo rationem dicti ibi; quia cum [Abbas] forte secularis erat per hoc, quod dicit, infra Præbendarum, ad idem supra de renun. ex transmissa, Gof. Vinc. [Custodiam] forte de custode factus est abbas, quod patet in integra, secundum Vin. [Pertineat] de iure, vel consuetudine, quod dicit ut no. supra de elec. cum ecclesia vult terana, Hof. [Aliarum] nota, quod custodia est dignitas sic & succentoria, de exce. præ. inter dilectos. aliter sumitur custodia, supra cap. proximo, & aliter de ele. cum inter [A seipso] nec diceretur hæc possessio colorata, quæ impediret impetrationem, de qua inf. ti. 1. cū nostris, secundum Host. [Personalis] alias personarum [Alius] excipe papam, & eius legatum de latere, quod dicit, ut de offi. lega. ca. 1. & 4. lib. sexto [Non haberet] & sic ab illo datum haberetur pro non dato. infra de iure patrona.*
- 3** *quod autem, in fine. cum suis concor. ¶ Secunda ¶ gloss. allegat decem concor. & duo contraria, demum quærit, & soluit, & in contrarium arguit. ¶ In ¶ gl. 2. ibi. l. 1.]*
- 4** *habet regulam, quod tutor non potest auctorizare in rem suam [& ibi. §. prætor] alias est l. vide de elec. cum in iure, super prima gl. [& ibi, nemo ex his] hanc & seq. & l. si consul, vide de proba. ex literis, super gl. secunda [& ibi. l. vltima] quæ sic iacet, Prætor neque tutorem, neque speciale iudicem ipse se dare potest [& ibi, pupillus] si tutor per interpositam personam, vel filium, vel alium, qui sit in eius potestate, emit rem pupilli, idem est, ac si ipse emisset [& ibi, milites. 2.] milites in provincia, qua militant, non emunt agros etiam nomine alieno [& ibi. l. 2. §. 1.] vide de pur. can. quoties, super gloss. pen. [& ibi, Aristo, in fine] per primum creditorem habet posterior ius distrahendi, quod ex sui persona non habet. ¶ In ¶ glo. 2. ibi, singula] dicit ut ibi in 1. gloss. & supra de proba. ex literis, in glo. 2. [& ibi, de multa, in fine] ad hoc inducit, quod duas dignitates in eadem ecclesia quis habere non potest [& ibi, episcopus] dicit ut ibi, & hæc sunt specialia contra regulam, qua dicitur, quod possum per alium. & per me. 95. distinct. illud, & econverso, infra de reg. iuris, potest quis, libro sexto, ubi de hoc plene [& in fi.] nullum dubium, licet Boa. hic dixerit casum dubium, quod*

procurator, vel compromissarius unius solius non potest illum eligere, vel præsentare, vel illi conferre, cum vices illius gerat, & ille hoc non posset, ergo nec iste, sed si dicatur ius conferendi in totum translatum in alium ita, quod ille confert, vel eligit suo iure non ut illius minister, vel procurator, dico quod tunc ei conferre posset, cum hoc eius nomine non faciat, ad hoc de præb. dilectus 3. de iure patro. c. vno, lib. 6. de elec. ne pro defectu. & facit quod dixi infra de iure patro. ex insinuatione, & c. se. & ca. contra nostras. & dicit hic Boa. quod si ad duos tantum pertinet electio, si alter eligit alterum non valet, cum non sit facta a maiori parte capituli, quod videtur quando eligere habent ut corpus, vel collegium, sed si præsentat ut singuli, secus, per ea, quæ dixi in dicta de cre. per nostras, & eod. titul. capitulo tertio, consuevit hoc casu fieri compromissum in tertium. Hanc questionem quam disputavi, vide in regula, in toto, de reg. iuris libro sexto.

S V M M A R I V M.

- 1 *Oeconomia tituli.*
De præbenda, & ecclesie non vacantis concessione, ubi alibi tractetur, loca ostendit.

De concess. præben. & ecclesie non vacan. Rub.

- 1** ¶ *De ¶ præb. & institutionibus præbendarum, & ecclesiarum dictum est supra: sed quia ecclesia, vel præbende conferuntur interdum, vel promittuntur ante quam vacet, ideo & c. Goffr. de materia. 7. q. 1. factus, & c. se. & c. non furem, & c. eum qui. 2. q. 2. audiuius. Reperitur autem in Sexto, & in clementi. cui convenit. de constit. cum accessissent. de renunci. cap. fin. de dona. consultationibus, de offi. le. cap. penul. li. sexto, & clemen. de of. dele. capitulo vno.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Viventi substitutus scienter, ab ecclesiastica communione repellitur.*
Sacerdotes pro rectoribus.
Locum pro beneficio.
Quod, pro quia.
Ecclesiam nunquam habebit is, qui eam sibi conferri passus est eius vivente rectore.
- 2 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3.*
Ignorans de dolo non tenetur.
- 3 *Additio glossarum.*
Renunciare beneficio quando quis teneatur in foro animæ.
Sententia nulla dicitur hic ex tribus causis, & quibus.
Expresse quod non possum, neque tacite, circa fin.

C A P. I.

- 1 Cum in viorum.** *Substitutus viventi scienter, ab ecclesiastica cōiōne repellit. nō diuiditur [Sacerdotū] i. rectorū. Pe. [Loco] i. beneficio. P. [Quo] alias quod, & ponitur pro quia [Passi sūt] sniam denotat. unde ecclesia illā nūquam habebit ad instar eius, quod de vxore dicitur, j. de eo qui. du. in matri. c. 2. & c. ex tuarum, fm Vin. [Viuis] quomodo isti recuperare possint possessionē, vide supra de arbi. ex parte, in gl. & ideo, uer. quid si alius. ¶ Secunda ¶ gloss. penam addidit, & casus excipit. secundo quærit, arguit pro, & cōtra, ponit dictum theologorum, & soluit. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, si quis inficiatus] nō tenetur de dolo depositarius, qui inficiatur negans petentem procuratorem, uel heredem deponentis, quia id ignorat. ¶ In gl. 2. ibi, eum qui] & sunt infames. 3. q. 2. audiuius. 6. q. 1. infames. Pe. [& ibi, remoto] iniuste, uel de facto [& ibi. 40. annos] de hoc non est curandum, licet Gof. hic dixerit, qui dixit, quod dato,*

dato, q̄ sententia fuerit nulla, post 40. annos non tenebitur renunciare^a [& ibi, dicunt, sed nō faciunt] Matth. 23. 1. q. 1. omnia [& ibi, credo] secundū Lau. & vide qd̄ dicam de censu. cū olim, in gl. instrumēto, in fi. [& in fine] hāc vera, cum sn̄a lata non fuit contra ius scriptū, nec nulla, quia non lata per falsos testes vel instrumenta, nec venalis, sed fuit lata contra ius litigatoris^b, Gof. & tunc etiam si substitutus fuisset fraudis conscius, in foro animæ renunciare deberet, s̄ma Host. sed si duo contēdunt de beneficio, & adiudicatur secundo, cui vere non debebatur, ille certificatus de facto cum bona conscientia non poterit beneficium retinere, cum institutio fuerit vitiosa, & spectemus initium, de elec. dudum, de præben. dilecto. s̄m Host.] Nec obstat taciturnitas nō appellantis: quia & si expresse vellet, non posset illi concedere titulum suum, vel ius in illo, ergo nec tacite, facit qd̄ dixi de præbendis, dilecto, super gl. secūda, & tertia. ¶ In gl. vltima, ibi, eos] per hoc videtur Ber. intellexisse hoc capitulū in deposito, & facit ad ea, quæ ibi notantur [& in fine] Lau. infra de excess. præla. tanta, Vincentius.

ADDITIONES.

- a ¶ Non tenebitur renunciare, vide Inn. in e. illud, de præsump. & ibi, Ioan. And. post Hostien. in glo. ad confirmationem.
- b ¶ Contra ius litigatoris. Gof. vide Bar. in iuste, & ibi, etiam vide gloss. ff. de acqui. pos.

SUMMARIVM.

- 1 Constitutionis huius causæ quæ fuerint.
Beneficia non vacantia concedi, vel promitti non debent, excipitur nu. 2. & nu. 11.
Cum vacauerint, intra quod tempus debeant concedi, & nu. 7. & 14.
Nisi concessa fuerint, quod ea conferre gradatim possint, & quando, nu. 7. & 8.
Nulla, dictio vniuersale negatiuum est.
- 2 Ministeria quæ dicuntur.
Beneficia quæ.
Modis duobus tribuuntur, & quibus.
- 3 Promitti ante, quam vacent, quando dicantur.
Vacantia promitti possunt.
Promissio beneficii non annullat alteri factā postea collationē.
Votum simplex non dirimit secundum solenne.
- 4 Proximum diligere quis debet vt seipsum.
Proximi appellatione qui contineantur.
Videri pro præsumi.
- 5 De successione futura tam temporali, quam spiritali pactum inhibitorium, & nu. 12. & 13. nisi in casu, nu. 13.
- 6 Mora periculosa in vacatione ecclesiarum.
Diu dicitur hic vltra sex menses.
Executores an arctet semestre tempus, remiss.
- 7 Persona quid.
Impotentia iuris, vel facti etiam ex facto suo proueniēs quem excusat a negligentia.
- 8 Capituli ius in vnum solum recidit.
Metropolitani negligentiam qui suppleat.
Papæ negligentiam supplet nullus, exceptio casu, & quo.
- 9 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 10.
Tempus currit, ex quo quis sciuit.
- 11 Additio glossarum.
- 12 Imperatores non fuerunt gentiles.
- 13 Certior fieri qui scit non debet, & an hoc sit perpetuum.
Tempus a principio vtile, & ex scientia continuum, & quibus casibus hic.

CAPVT II.

- 1 Nulla. Casus. Erant t̄ quidam nimis veloces in beneficijs cōferendis, quia promittebāt, vel cōferebant illa ante, quam vacarent, contra hos prouidet prima pars. Erant alij nimis negli-

gentes in eis conferendis, quando vacabant. cōtra hos tardos prouidet pars 2. & hoc dicit. Beneficia non vacantia cōcedi, vel promitti non debent: & cum vacauerint concedi debent, infra 6. menses, quibus elapsis de episcopo ad capitulum, & e conuerso, & demum ad proximum superiorem collatio deuoluetur. Et pars prima facit tria. primo ponit prohibitionem, secundo eius causam ibi, ne desiderare. tertio illam fortificat per locum a minoribus, cum. n. Secunda etiam facit tria. primo statuit tempus. 2. punit negligentiam primi gradus ibi, si autem. 3. secunda ibi, vel si [nulla] vniuersale negatiuum, quod omne ministerium, & beneficium respicit [Ministeria] puta t̄ archidiaconatus, præceptorat̄, sacristia, & si supra de elec. cum in cunctis. s̄ inferiora [Beneficia] vt præbendæ, parochiales ecclesiæ, & similia, Hostiē. & quod dicit [beneficia] repetere ecclesiastica, & vide quod dixi de cleri. con. Ioannes, in fi. & j. de pœnis, ad aures [Tribuantur] vt in eis detur alicui quasi possessio iuris. Inn. & dicit tribuantur in beneficium: secus, si in proprietatem, supra de resti. spo. cum venissent, de dona. consultationibus, & in clemen. de re. eccl. non alienari. si vna [Promittantur] per quæcūq; t̄ verba, quod dicit vt infra eo. c. 2. lib. 6. & dicuntur promitti, si ipsorum collatio, vel præsentatio ponatur in manibus alienis. quod dicit vt infra eod. constitutus. & capit. fina. [Quam vacent.] ergo vacantia bene possunt promitti. quod putato verum, non tamen promissio beneficium afficit in tantū, q̄ annullat collationem alteri factam ad instar sponsaliorū de futuro, quæ nō annullant matrimonium cum altera contractū, infra de spon. sicut, & c. si inter. & votum simplex non dirimit secundum solenne, infra de regul. qui post uotum. li. 6. facit a contrario de præb. si tibi absenti^a, lib. 6. & ad quid tunc agatur, dicā infra c. 6. li. 6. super gl. ad præterita [Desiderare] concor. infra eo. ne captandæ, lib. 6. [Proximi] quē t̄ diligere debet vt seipsum. Matt. 22. Lucæ. 10. s̄. de sacra vñcti. ca. vno, veracaput, & expone vt ibi. & vide quod dixi de cele. mistic. 2. in fi. & hic large dicitur proximus, interdum stricte. vide quod no. de verbo, si. Ioseph, & vide 3. sententiarū 28. di. per totum. vbi in fi. dicitur, quomodo proximus dicitur quatuor modis, conditione primæ natiuitatis. Spe conuersionis, propinquitate cognationis, rōne beneficii exhibitionis [Videatur] i. præsumatur, sic s̄. de elec. c. 1. & 2. Host. nō. n. inest tale votum causaliter, vt dicam infra eod. proposuit, post princ. [Inhibitum] pactū t̄ de futura successione [Curarūt] circa temporalem successionem, ergo. i. fortius circa spirituales seruandum, quæ nō debet iure hæreditario possideri, supra tit. 1. ad decorem, Host. [In aliqua ecclesia] sup. vel ipsa ecclesiæ, ut supra in prin. & per id quod no. in Cle. de præb. c. 1. in gl. de isto [Non diu] est t̄. n. in talibus mora periculosa, de elec. ne pro defectu. & no. q̄ diu dicitur vltra semestre. de hoc de fideiuss. e. fi. [Sex menses] an hoc temporis spacium arctet etiam executores, no. in clement. de præben. si de beneficio, in glo. sed nūquid [Personis] persona t̄ dicitur rationalis creaturæ indiuidua essentia. hoc non aduertit ille episcopus Brix. qui, vt habuit ex relatione recolendæ memoriæ domini mei d. Ioan. successoris sui, amico petenti ab eo ecclesiam vacantem pro suo filio nondum nato, Respondit, habeat illam sit masculus, vel femina [Digne] quod dicit vt s̄. titul. 1. capitulo 2. de præb. [Distulerit] per negligentiam: secus, si per impotentiam iuris, vel facti etiam ex culpa sua prouenientem, infra eo. quia. Innocen. [Ordinentur] sine aliqua Romani pontificis requisitione, & quod dicitur. 100. dist. c. 1. est speciale, vt ibi no. in gl. antepen. [Episcopus] ecce t̄ q̄ in vnum solum recidit ius capituli contra opi. Ioan. & Goffre. de qua supra de postul. gratum, Hostiē. [Omnes] puta quia communiter ad omnes spectabant, vel successiue omnes neglexerunt, quod dicitur ut in.

vt infra eo. pastoralis [Metropolitanus] cuius negligentiam supplebit superior proximus, & sic deinceps vsque ad papam: ipsius papæ negligentiam nullus supplet, nisi in casu, de præb. statutum, libro sexto, fm Boa. ¶ Secunda ¶ gl. signat contrarium, & soluit. ¶ Quarta gl. recitatur per modum summæ, vt ponebant antiqui. primò quando incipit currere tempus semestre. secundo an sit vtile, vel continuum. tertio vtrum ibi possit mora purgari. quarto an sufficiat huius canonis auctoritas ad supplendum, quod hic dicitur. quinto in quibus beneficijs locum hæt hæc constitutio. addunt Vin. Goff. & Hosti. sextū, an negligentia priuet hac vice tatum; de hoc 20 §. de ele. ne pro defectu. ¶ In ¶ gl. 3. ibi, tit. 1.] alias tertio. & tunc est capitulum, & dicit, qd prælatus aliquē inuestire nō potest de feudo quod alius tenet, vt illud habeat post decessū tenentis. ¶ In 3. gl. ibi, annus] annus, qui datur in quadruplum ad repetendum, quod datum est calumniæ causa ob negocium faciendum, vel non, currit ei contra quem datum fuit, ex quo cognouit [& ibi. l. 2.] 100. dies, qui dantur ad bonorū possessionē petendam, sunt vtilis, & currunt, ex quo quis sciuit [& ibi, & si postea tres] vide de re iudi. cum Bertoldus, in 5. gl. [& ibi, Celsus] vide de sagitta. c. vno, super gl. 2. ¶ In gl. 3. in fine] supra de ele. cum in cunctis. b §. inferiora. ¶ In 11 ¶ gloss. secunda ibi, ex tenore] quod dic, vt infra eo. c. 2. lib. 6. [& in fine] dicit Host. qd licet hæc sit sufficiens responsio ad id, quod dicitur de promissione, non est sufficiens ad id, quod dicitur de collatione per verbum, Tribuantur. dicit autem, qd ideò ibi valuit, quia aut ibi non erat certus numerus, & sic potuerunt illum recipere, ad quem recipiendum non cogerentur inuiti, supra titu. 1. auctoritate. aut erat numerus sine clausula, qd si quicquam, & sic numerum destruxerunt, de præben. pro illorum. Item contra de offic. deleg. ex parte, de rescriptis, eam te. illud sit auctoritate papæ, quem hoc ius nō ligat, infra eo. proposuit. Item contra. j. eo. accedens, 12 & cap. cum super. dic vt ibi. ¶ In ¶ gl. quia pactum, ibi, de pactis] melius videtur, qd loquatur de legibus, ff. de acquir. hære. qui hæreditatem, ff. de dona. l. quidam. §. 1. ff. de verbor. obligat. stipulatio hoc modo concepta. si hæredem me non feceris, tantum dare spondes? inutilis est, quia contra bonos mores est; vel loquatur de legibus abrogatis, Host. Et ¶ scias, qd si paciscentibus de hæreditate certæ personæ obuenerit hæreditas, auferatur eis, vt indignis, & applicatur fisco, ff. de don. quidā, & l. seq. secus, si paciscentur in genere, puta si qua iusta hæreditas obuenerit, sit cōmunis. ff. pro socio. l. 3. §. de illo, Phil. & per hoc dicunt quidam, qd valet promissio beneficij vacaturi facta in genere; quod nō est verum, c infra eo. constitutus, secundum Goff. [& ibi, concedere] quod potest paterfā. Iste enim procurator est, sed ille dominus. ¶ In 4. gloss. ibi, non debet] hoc est contra 14 Hugo. qui dixerat, qd ¶ a tēpore admonitionis pro quo dicto Io. infra eo. quia diuersitatem, allegabat 16. q. 3. placuit. 2. 18. dist. propter. 100. dist. quoniam. supra de sup. ne. c. 1. ff. de adult. denunciassē, & denunciatio fit ei, qui debet libertatem. licet sciat. ff. de fidei. liber. cū verò. §. subuentum. & præmissa admonitione natus ex ancilla sit liber ipso iure, sed non præmissa monitione nascitur liberandus. ff. de fidei. liber. si quis rogatus, & l. si prægnans. sed ad ista respondetur per decre. potuit, de locato, qd dies statuta interpellat [& ibi. l. 1.] & infra de reg. ius, eum qui certus, libro sexto [& ibi, vtile] bene est vtile respectu eius, quod sequitur: sed alio respectu est continuum, quia veniunt dies feriati. facit supra de feri. capellanus. ff. de no. operis nuncia. l. prima. §. itē nunciatio. & est simile decendio appellationis, de quo secunda quæstione sexta, anteriorum. & de his temporib. vtilibus & continuis nō. hic Bonagni. quod dicam infra eo.

quia, in fine [& ibi. c. ultimo] ibi soluitur [& ibi, quidā] Tan. hic dicens, qd in odium negligentium, & subsidium ecclesiarum hoc statutum erat, sed odium extendi non debet, subsidium verò non est necessarium ex quo ille moram purgauit, & elegit [& ibi celsus] solue, vt no. inf. de reg. iur. mora, lib. 6. [& ibi petita] hoc tenuit Hugo. licet quidam dixerint, qd maiores sua auctoritate hoc poterant, minores auctoritate superioris. ¶ In gl. seq. in fi.] 89. distinctione volumus.

ADDITIONES.

- a ¶ Facit a contrario de præben. si tibi absenti. Ibi loquitur in collatione. non in promissione de conferen.
- b ¶ Cum in cunctis. Et vide, supra de cleri. non resi. quia nonnulli, per Io. And. in gl. hoc vocat.
- c ¶ Secundū Goff. de pacto. de succedendo, vel non succeden. an & quando valeat, vide Cy. Bald. & doctor. in l. pactum. quod do tali, C. de pact. & l. fi. eo. tit. & Bart. in l. stipulatio hoc modo, ff. de verbor. obligat.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficia vacantia conferuntur, non obstante appellatione eorum, quibus antequam vacarent fuerant promissa, et quādo.
- 2 Epilogus, & additio glossarum.
Appellatio impedire non potest, quod edicto perpetuò fieri iubetur.

C A P. III.

Relatum

- 1 Casus. Beneficia ¶ vacantia conferuntur, non ob. ap. illorum, quibus promissa fuerant prius, quam vacarent. & fuit hæc decre. in prima compil. de ap. & fuit de cisa consultatio, quæ per respōsionem patet [Promissiones] de receptionibus nil dicit, de quibus supra de præben. relatum, infra eo. cum super, fm Inn. [Innituntur] si se per id iuuare volentes, quia prius eis fuit promissū. essent. n. etiam tales audiendi, si aliam iustam causam promouerent; de his quæ fi. a ma. par. ca. c. 1. lib. 6. fm Host. de elect. c. 1. ¶ Secunda ¶ gl. causam reddit, & dat simile. ¶ In gl. 2. ibi, cū inter R.] nec potest appellatio impedire, ne id fiat, qd edicto perpetuo fieri iubetur. ff. de appell. re. l. vlt. 2. q. 6. §. diffinitiva, Goff.
- 2

S V M M A R I V M.

- 1 Collatio præbende non tenet alteri facta post literarum præsentationem factam collatori, & nu. 6. & 13. in fi.
Diuisio decretalis.
- 2 Administrandi ius in præbenda, & alijs beneficijs quando dicatur consecutus impune.
Assignatio præbende a quo fiat, & quid tribuit, & in quo consistat.
In ea quæ requirantur, quando præcedat, & quando subsequatur.
Confirmatio, & examinatio personæ quando requirantur.
In canonicum recepto quæ debeant affigari prius, quam exerceat ius canonicatus, versic. confirmatio autem, excepta in contrarium consuetudine, ibid.
- 3 Cameracensis ecclesiæ consuetudo in conferendis præbendis.
Papa est supra ius. & potest conferre ius ad vacatura.
- 4 Executoris ad conferendum officium in producendo, & nu. 5.
An conferre possit absque citatione, & quorum, & num. 5.
An audire debeat contraditores & quādo, & qualiter, ibid.
- 5 An executor ad providendum possit canonicos cogere adimplere mandatum.
Merus quis dicatur, & n. 6. eiusq; potestas, & processus. ibid.
- 6 Ab eo non appellatur, nisi in duobus casibus & quibus.
- 7 Possessori citato non comparenti, sed collatore comparente, cuius collatio dicitur de iure non valere, sententia contra eum lata præiudicabit.

Io. And. super 3. Decre.

G

Execu-

- 8 *Executor, cui commissum est, ut cogat capitulum ad conferendum alicui præbendam, si vacat, vel quam cito & c. an poterit contra canonicum diu ante impetrationem tenentem de facto præbendam procedere, & quomodo.*
Eius & cuiuslibet executoris potestas etiam contra personas non expressas in rescripto.
Ad resignationem facti quis potest cogi, non iuris.
- 9 *Assignare idem quod inuestire.*
Executor inuestire potest, & quo casu, quando conferre negligente capitulo.
Per inuestituram non datur possessio.
Eam facere decanus non potest.
- 10 *Contra canones factum dicitur hic, quando non sit auctoritate papæ.*
Detentatio non impedit.
Possessio colorata secus.
Canonici honoris plenitudo quibus consistat.
- 11 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 12.*
Euincens re euicta per sententiam ad quas teneatur expensas.
Dominium per traditionem acquiritur, non nudis pactis, an per sententiam, num. 15. § si. nu. 15.
- 13 *Additio glossarum, & num. seq.*
Vacatura præbenda quomodo assignetur.
Papæ potestas in dispensando, & in immutando, & in subditos quæ, & nu. 15.
Ab homine non potest accusari, neque damnari, moneri tamē.
Ecclesiæ dicere, qualiter hic intelligatur.
Conscientia sequenda, & quo casu hic.

C A P V T III.

1 **Proposuit.** Casus. Si scribatur t ei, ad quæ spe-
 rat collatio dato executore ad
 providendum, affecta est præben-
 da per præsentationem literarum factam collatori ita,
 qd collatio alteri facta non tenet, & sunt duæ partes. pri-
 ma factum narrat, continens gratiam, & executoris pro-
 cessum, capituli contemptum, & duplex factum Calesti-
 ni. secunda ponit mandatum Innoc. præmittens prote-
 stationem, & motiuum ipsius, ibi, licet autem [Assigna-
 2 tione] no. secundum Innoc. qui t etiam de materia not.
 §, de elect. transmissam, qd licet quis in canonicum legi-
 timè eligatur, non habet ius administrandi in præben-
 da, nisi prius sibi assignetur. Electio enim dat ius cano-
 nicæ: vide de his, quæ fi. a ma. par. cap. ex ore, in gloss. fa-
 ciendæ. Assignatio, quæ in facto consistit, administrandi
 tribuit potestatem: nec propria auctoritate in ea mini-
 strare dēt, nisi assignetur ab eo, qui potestatem habeat
 de iure, vel consuet. puta præposito, decano, vel alio, qui
 curam habeat temporalium ecclesiæ, cuius canonicus
 factus est, arg. §. tit. i. c. 2. melius de excess. præ. acceden-
 tibus, ad fin. facta verò tali assignatione, licet super ea
 controuersiam patiat, licitè administrat: quia possi-
 det auctore prætorē. ff. de acquir. poss. i. iuste. ff. quod cū
 fal. tu. l. i. §. pen. nec dicas assignationem esse confirma-
 tionem, nec in ea requiritur examinatio personæ, vel ele-
 ctionis, nec debet audiri alicuius contradictio, sed sum-
 marie sine discussione, si viderit assignationem facien-
 dam, faciet eam; alias superse deat, & examinationē su-
 periori dimittat, argum. de offi. archid. cap. 2. de offi.
 archipre. c. fi. In prælatis verò, qui curam animarum ha-
 bent, requiritur confirmatio, & examinatio personæ, &
 electionis, de elect. postquā, & c. nihil est, & not. de app.
 qua fronte, in 3. gloss. Confirmatio autem in his, quæ cu-
 ram habent præcedit assignationem; in alijs præcedit
 assignatio, quæ nec fit cum causæ cognitione, nec ius tri-
 buit, nec est propter appellationem interpositam retar-
 danda, infra de appel. constitutis. 2. eodem modo rece-
 pro in canonicum debet assignari stallus in choro, lo-
 cus in capitulo per illū, ad quem de iure, vel consue. per-
 tinet ante, quam exerceat ius canonicatus, de præ. rela-

tum, & cap. dilecto, & si de consuet. esset, qd sine installa-
 tione administraret, statim consuetudini, super quo re-
 mit. Hostien. ad no. de resti. spol. in literis, de app. quia
 nos, & infra eo. ex parte. 1 In his verò, qui solam admi-
 nistrationem temporalium habent sine cura, non cre-
 dunt quidam necessariam confirmationem. Alij con-
 tra, & bene sūm Innoc. §. tit. i. c. 2. Host. verò dicit, qd vbi
 cūque aliquod beneficium alicui perpetuò assignatur,
 non debet administrare nisi per diocesānum institua-
 tur: quod probatur et de minoribus beneficijs. §. de præ-
 ben. cum iam dudum, de cle. peregr. c. fi. §. tit. i. c. 3. &
 in rubrica. & in ipsis et minoribus requiritur examina-
 tio, de ele. cum in cunctis. §. inferiora, de præb. graue. in
 minoribus enim seruanda sunt iura, eo. tit. maioribus.
 nec sūm eū valet de iure tria consuetudo, de hoc de omi.
 archid. cum satis. de iure dixit, quia fatetur per consue-
 tudinem contrarium usurpatum: secus verò, vbi benefi-
 cium non confertur perpetuò, & est non curatum, ne
 præl. vi. su. querelam. Remittit aut ad ea, quæ no. de pri-
 uil. volentes, in fi. hodie, lib. 6. [Vestram] dicit Hostie. qd
 de consuet. huius ecclesiæ episcopus duas præbendas
 confert, capitulum tertiam: & illa est sacerdotalis (vaca-
 tura) quō in prouisione vacaturæ papa tollit vicium, qd
 inest promissioni vocationis. s. captandæ mortis? Respon-
 deo, quia papa est s. ius, vt infra, & C. de legibus, dig.
 vel non inest tale votum causaliter, sed occasionaliter.
 posset enim esse promissio sine hac spe, vel voto; vt si qs
 malit carere præbenda, quam videre mortem proximam.
 Goff. [Cōtumaces] s. nolendo parere mandatis papæ, &
 suis [Inuestiuit] sic t debent facere cauti executores, si li-
 terarum forma id patiat. primò conferre, & inuesti-
 re: demum excommunicare: sed sunt quidam ordinem
 peruerentes ab excommunicatione, & quæstionib. in-
 choando. qd id. ff. de qō. l. i. sūm Iacob. Dicebat aut Inn.
 qd iste decanus fuerat merus executor, vel minister, de
 quo §. de offi. deleg. c. fi. sicut ille, cui mandatur, qd ali-
 cui provideat: & videtur, qd collatio facta per tales non
 vocatis his, qui illū recipere debent; teneat, sicut tenet
 collatio epī non vocatis his, qui recipere debent, & præ-
 bendam assignare, j. eo. post electionem: quod est verū,
 nisi in literis diceretur, qd illos moneret, induceret, vel
 vocaret, seruabitur in forma mandati, de rescrip. cū di-
 lecta. imò plus vtr, qd si compareat aliquis, qui velit ali-
 quid dicere in personam eius, cui est conferenda præbe-
 da, quod non debet audiri, cum ille minister sit, & me-
 rus executor nullam iurisdictionem habens, de re iudi.
 de cetero, vbi de hoc, & de offi. dele. pastoralis. imò si
 eum recusare vellet, non est audiendus, de appel. nouit.
 Sed si vellet dicere rescriptū surreptitium, audiendus vi-
 detur: qd si executus fuisset mandatum surreptitium, re-
 uocaretur, de re iudi. cum olim. non tñ diceretur rescrip-
 tū surreptitium: quia peccatum suū tacuerit, talis enim
 exceptio potius est contra personam, qd cōtra rescriptū.
 Alij dicunt, qd licet executor nullum vocare teneatur, si
 tñ cōparet, qui velit dicere in personam, illum audiet,
 ar. de accusa. accedens. 25. q. 3. & si nō. & no. de hoc de
 causa pos. cum olim. Primum tñ dictū de stricto iure su-
 stineri pōt sūm Innoc. sed Host. dicit de secundo, cum ta-
 lis executor sit mixtus, & in talibus rescriptis intelligen-
 tur clausula, si idoneus fuerit, de rescrip. cum adeo, de
 præsump. c. fin. vbi de hoc, & quia legitimæ exceptiones
 admittendæ sunt, licet præcisè scribatur, de offi. deleg.
 ex parte. 2. ¶ Dicebat t etiam Inno. qd executor ad pro-
 uidendū non possit cogere canonicos adimplere man-
 datum. i. facere illūm canonicum. per literas enim con-
 cessum est, vt id faciat, non vt cogat. Item quia lapsus
 terminō. ad hoc dato canonicis, vel ex quo ipsi renue-
 runt facere, potestas in executorem transfusa est; ita,
 qd id amplius facere non possunt. ad hoc offi. de opt. le. l.
 mancipiorum. quod dic. vt infra. eo. si capit. li. 6. tñ licet
 ad

ad id eos cogere non possit, ex quo tamen canonicā, & præbendam contulit, coget eos ad recipiendum, & tradendum eum ut canonicum, & si is, cuius auctoritate fungitur, habebat potestatem ad hoc eos cogendi. Dicunt quidam, quod per illam formam non est data iurisdicção, sed ministerium tantum: si tamen audiat aliqua, quæ ipsum moueant, bene facit, si superiorem consulat, in auct. ut nulli iud. §. & hoc verò, de hoc j. de despon. impub. ad dissoluendum. ^b & hoc plus placet Innoc. de hoc verum dicit, nisi in literis sit clausula cōtradictores &c. tunc n. ante inuestituram, & post audire potest contradictores, & summam cognoscere, de re iud. venies. ff. de re iud. a diuo. §. si super. licet quidam dicant, qd tunc eos audiet post executionem tātum. sed non occurrit sibi, nec est ratio, quare non sit melius & honestius ēt prius audire, de serui. non or. c. i. Fatetur tamen, qd si omīssa summaria cognitione, & repulsis contradictoribus ^c mandatum exequitur, quod valet: quia in exequendo mandatū merus executor est. Item qd summaria cognitio non est semper de substantialibus executionis. In compulsionē verò necessaria est causæ cognitio. ad hoc de præben. licet. 2. ¶ Dicit t etiam merū executorem illum, in cuius literis continetur, facias beneficium assignari, vel eum recipi, vel his similia. Si enim valet, statim mandabit de illo recipiendo; ita, qd si id non faciāt, sint excōicati, ar. de rescrip. capitulum, & c. Abbatem, de præb. pro illorum. ab executore. n. nō appellatur propter defectum iudiciarij ordinis, nisi modum excedat, vel nimis festinet. de ap. nouit. cum si. nō ēt qd iste executor non tantum prouidebit, & prouideri præcipiet de benefi. vac. de iure & de facto, sed de vacatibus de iure tantum: debet tamē in eis præmittere causæ cognitionem, & audire summam illū, qui possidet: & si non habet ius, tunc non fert sententiam, sed cogit detentorē dimittere, sicut de facto tenet, & postea exequitur. & si hunc ordinem omitteret, quod ab eo fieret, cassaretur, infra cap. cum nostris, & c. literas, quod dic, ut ibi fm Hostiens. Quid t si citatus non comparet possessor, sed ille, qui sibi contulit, cuius collatio dicitur de iure non valere, & fertur contra eum sententia; dic qd præiudicabit possessori, qui sciuit causam suam agi, de re iud. quamuis: nec erunt partes executoris, nisi ut cogat possessorem dimittere. Sed t nunquid is, cui cōmissum est, ut cogat capitulum ad conferendum alicui præbendā, si vacat, vel quā cito &c. in ecclesia est canonicus qui diu ante impetrationem tenuit præbendam de facto, quæ dicitur de iure vacare, poterit de hoc cognoscere, vel contra talem procedere? non videtur: quia persona illius canonici non est expressa in rescripto, de offic. deleg. P. & G. Item ad quid procedere executor, si dicat, ut ille possessionem præbendæ sibi executori dimittat: hoc videtur superfluum. ipse. n. non habet potestatem conferendi, sed cōpellendi. Si dicit, ut resignet capitulo, iste non est capituli procurator: nec potes dicere, qd adhuc ut ipse possessor præbendā conferat, cum ad hoc non habeat potestatem. Sol. fm Innoc. sic procedet: quia vocabit capitulum, cui præcipiet, qd præbendam illam conferat de iure vacantem: si obedit, bene quidem. Si verò dicat se credere præbendam illam non vacare dicēdo sibi præcipi debere, quod suam cōsciētiam grauet, tunc vocabit possessorem præbendæ, & dicet ei, præbendā, quam possides, vacat de iure, & impetrans vult hoc probare; si ille per hoc non dimittit eam, accipiat probationes impetrantis. ff. de re iud. a diuo. §. si super. & hoc summarie fm Host. ut ibi, & supra de fo. compet. si clericus. & si probauerit, præcipiet possessori, quod possessionem dimittat: quo facto coget capitulum, quod ipsam conferat impetranti, infra eo. cū nostris, de præben. inter cetera. vbi solū facta fuit retractatio, nec fuit præceptum, qd alter alteri aliquid daret, & de hoc de re

iudi. cum Bertoldus. ne est mirandum, si super personas in rescripto non expressas potestatem habet executor, hoc. n. est in quolibet executore, qui contra extraneum summam de proprietate cognoscit, ut res eis auferat, ut in l. a diuo, C. de his, qui ad eccle. confu. l. præsent. Item nec sine ea posset exequi, de offic. delega. præterea. nec est necesse, qd petatur restitui capitulo, sed tantum resignet, & postea veniet ad collationem capituli. Sed in litera diceretur, exequaris, tunc executor coget illum resignare, & postea conferret. & si non vult resignare, violenter auferatur sibi possessio. ff. de rei vendi. qui restituere. hoc autem intelligendum est tantum de resignatione facti, non iuris, cui nemo tenetur cedere. ff. si serui. vendi. sicuti. §. sed quæritur. imò semper ei saluum remaneat, ut in l. a diuo, infra eo. cum nostris. nec eo casu sine culpa priuatus est. §. 6. dist. satis peruersum. Dicit Innoc. qd quidam distinguunt inter executore, cui committitur simpliciter alicuius personæ prouisio, & eum, de quo hic loquitur. De primo dicunt, quod sine causæ cognitione potest beneficium conferre. ille verò conferre non potest, nisi primo sciat, quare illi, quibus primo scribitur, non conferant, argum. de rescriptis, si quando, & cap. cum adeo, & melius cap. ab excommunicato. vbi secundus executor, cui scribitur in defectum primi, procedere debet cum causæ cognitione. Alij dicunt aliud in absolutione, quæ sine solenni causæ cognitione fieri non debet. 2. quæst. 1. nemo. de sent. excomm. sacro. Aliud in beneficij collatione, quæ & si requirat causæ cognitionem non sic solennem. Vel dicit Innoc. dicendum melius, ut ibi no. ¶ Ex hoc t autē, quod dicit, inuestiuit, no. Innoc. qd idem sit assignare, & inuestire. & not. qd executor inuestire potest, cum in literis suis dicitur, Exequaris, no. etiam qd per inuestiturā non datur possessio. ^d Dicit tamen ipse Innoc. qd decanus inuestiturā de vacatura facere non potuit ^e [Spectabat] & quam presbyter impetrauerat [Assignastis] quod facere non poterant, ex quo datus erat executor, qui capitulo negligente mādatum debebat exequi: secus, si solum ad cōpellendum datus esset: & quæ sit ratio diuersitatis, quam hic ēt tangebatur Innoc. vide infra c. si capitulo, lib. 6. [Volēs haberi] sub. & tam capitulum, qd illum, cui præbendam contulerant in elusionem mandati sui, in eo quod male fecerant, puniri, fm Host. qui dicit sic planā decr. [Inuestiuit] sed quia adhuc ipsius possessionē gaudere non poterāt, supplicauit Inn. ut sibi præbendā faceret assignari, Pe. [Canonum] quod est t quando non fiunt auctoritate papæ. hoc vero factum erat auctoritate papæ. Dicit Innocē. qd hoc non placet, qd malē fecit decanus [Intellige batur] de iure, & si nō de facto. & sic cōtra. j. c. cū nostris, & c. literas. dic, qd post cassationē vacare dī de iure, & de facto; licet intrusus de facto teneat, & ideò tali detetatione nō obstante potest conferri, cū detentor euidenter sit illicitus & iniustus. Priū loquitur de colorata facti possessione, quæ collationem impedit, & ibi de hoc fm Host. [Detentore] illicito, de rerū permu. cū vniuersorum. Host. [Honoris] s. stalli in choro, loco in capitulo, & alijs, quorum cōis est vsus. s. de præb. pro illorum. ¶ Tertia t gl. respon. per quæstio. an executor potuerit inuestire. ¶ Gl. Innoc. obijcit, & soluit, signat contrarium, & soluit. ¶ Gl. nā contra] ponit 5. casus, quibus papa dispensat, & 5. quibus nō dispēsat, sed quintum determinat. ¶ Antepe. gl. arguit, & remittit. ¶ Pen. gloss. signat contrarium, & soluit. ¶ Vlt. gloss. respondet per ob. & triplicem solutionem. ¶ In t gl. penult. ibi. §. vlt.] vide infra in suppletionibus [& ibi, in fundo] non facit nisi inquantū dicit, quod re euita per sententiam tenetur euincens ad impensas bona fide factas in ea [& ibi, traditionib.] sequitur, & vsucapionibus dominia rerum transferuntur, nō nudis pactis [& ibi, per traditionē] sequitur, iure naturali res nobis

13 acquiruntur. ¶ In ¶ gloss. 1. in fi. Iad hoc supra de refer. constitutus. refert Inno. quosdam dicere, quod assignatur præbenda vacatura sic scilicet quia datur statim quasi possessio iuris ipsius præbendæ. ¶ In gl. 2. in fi. capitulo negligente, & quando tunc conferre possit, dic vt infra eo. si capitulo, lib. 6. ¶ In gloss. 3. ibi, hoc dixit] dicere potes, q̄ illa fuerunt verba presbyteri allegantis, sed in antiq. patet, quod Innocen. id constituit per litteras Cælestini. ¶ In gloss. Innoc. ibi, ex plenitudine] imò fecit hoc de iure: quia per præsentationem litterarum factam capitulo affecta fuit præbenda, ex quo datus erat executor ad providendum, infra eo. si capitulo, libro 6.

14 ¶ In ¶ gl. nam contra. ibi, dispensare] imò non solū dispensat, sed immutat, infra de con. & ali. nō debet. 3. 1. dist. c. 1. & 68. dist. corepiscopi] & ibi, sunt, quidam] vbi de hoc] & ibi, fidei] dabat Hostien. regulam, q̄ papa sui ipsius tantum habet potestatem, q̄ quicquid dicat, vel agat accusari vel damnari nō potest ab homine, nisi de hæresi 40. dist. si papa: potest tamen moneri in secreto & palam: si palam peccat mortaliter, nam vel it, nolit, subiaceret euangelicæ veritati quod ad monitionem faciendam, quæ cuilibet, data est. 2. q. 1. si peccauerit. sed quod ad id quod ibi dicitur, dic ecclesiæ, non subiaceret nisi in hæresi. Si igitur sit impoenitens dicendum est ecclesiæ, idest Deo orando, q̄ ipsum inspiret, & ecclesiæ triumphanti, vt oret pro ipso. Alij tamen, & si imperator, & totus clerus, & totus populus conueniant, ipsum non poterunt iudicare: caueat tamen sibi, quia anima sua in manibus suis & sibi terribilius iudicium imminet, & intolerabilior cruciatus 9. q. 3. nemo. & capit. aliorum. In subditis, quod tantam habet potestatem, q̄ eius præcepto est obediendum, etiam si dubium sit, an sit mortale, dummodò vinci possit cōscientia: quod si certum est, recognosci debet papa cælestis. 1. 1. quest. 3. Iulianus, & ecclesiæ triumphans, quæ non fallit: & est tunc potius excommunicatio sustinenda, de simo. per tuas, & cōscientia sequenda, & si sit erronea, nisi possit deponi, vt ibi. addit, quod statim dicam in fi. ¶ Et in fi. Jæquali linea. Dixit ¶ hic Vin. q̄ dispensare potest in omnib. quæ non sunt contra fidem. Host. addit, dummodò per suā dispensationem non nutriatur peccatum mortale euidenter, quod intellige si peccatum illud ex l. diuina procedat. Secus, si ex canonica, vel humana. ipse enim constitutus destruere potest. Remittit autem ad no. de temp. ord. ad aures. Item & si alios exoneret, se posset onerare, de hoc infra de vo. magna. ¶ In gl. sic ergo, in fi. Jæcundum Ioā. Dicit Host. quod hic declaratur aliud ius non habuisse. ff. de rei vend. ex diuerso. §. 1. §. si insti. de offic. iudi. alleg. in contrarium. ibi dicitur, quod aut in his iudicijs alicui adiudicatum sit, id statim eius fiat, cui adiudicatum est. si ergo, dicit ipse, illud est in illis iudicijs, secus in alijs, argumen. de præsump. nonne. In alijs ergo non acquiritur dominium per sententiam. ff. de pig. ac. non est mirum, de publi. l. 3. & l. qui eūque. ff. de ex. rei iudica. si inter me & te. Sed nec in illis vsque quo habita sit possessio, vt ibi no. ad hoc de re iudic. cum aliquibus. Lex, in fundo, non facit ad rem, Hostien. vide quod dixi supra de transact. quanto, in vlt. gloss. & de rescriptis, mandatum, in penult. col. ver. dicit autē Compo.

ADDITIONES.

- a ¶ Ex parte. Et in præalleg. c. transmissam, circa princ. mag. gl. ol. & de consue. cum venerabilis, super gl. pe.
- b ¶ Dissoluendum, Ibi vide Ioan. And. in sua gl. mag. in fin. & in cle. 1. de offi. delega.
- c ¶ Contradictorijs. De ista clausula, & de ipsius viribus vide Io. And. de præben. pro illorum, in glo. in verbo, quod talis.
- d ¶ Datur possessio. Vide glo. & Io. An. supra tit. proxi. auctoritate.
- e ¶ Facere non potuit. Ad hoc de concess. præben. 2. & 3. lib. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Impedito non currit semestre tempus ad eligendum. Nec suspensio etiam ex culpa sua.
- 2 Amotionem institutorum qui petere possint, & qua ratione. Causa in personalibus est exprimenda in libello. Nominatio non habet locum in personalibus, sed in realibus, excepto casu, & quo. Aetio saepe intenditur contra neminem, & quando, & qui tunc vocandi. Vocatio in ius duplex hominis, & iuris, in fine.
- 3 Donatio, & collatio pro eodem hic accipiuntur. Possessore non amoto, institutio beneficij ab eo possessi fieri non potest, & quando, nu. 4. Electio vero & collatio an possit, ibid. De præsentatione quid. Amotio fit duobus modis a beneficio.
- 4 Electio secunda non cassata prima quando fieri possit.
- 5 Monitio debet esse competens & canonica. Delegatus habet potestatem exercendi censuras, & priuandi beneficijs. Beneficiorum appellatio numero multitudinis respicit hic pluralitatem personarum, non beneficiorum.
- 6 Temporis computatio fit deducto tempore impediti, & primi cum ultimo. Negligentia notatur ex dilatione, & dicitur cum quis potuit, & non fecit, nu. 1. §. 2. Capitulo excommunicato, præter vnum, ius conferendi spectat ad eum solum. Deuolutio collationis ex culpa collatoris ad papam, non ad capitulum fit, ad dictio. poterat, & nu. 13.
- 7 Ad metropolitanum quando fiat ex inferioris defectu. Restitutio non est opus, vbi tempus non cūcurrit, in fi. Tempus accedendi, permanendi, & redeundi, & quando alias non computetur, ibid. & nu. 11.
- 8 Conferre non tenetur quis in itinere etiam si sciat vacationem, nisi post reditum, & ratio. In diocesi alterius iudiciale qui expedire potest.
- 9 Notitia tempus inspicitur, & in fi. Tempus utile ab initio, & in progressu quibus casib. & quando secus.
- 10 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 11. Ex culpa quæ procedunt, non imputantur, in suffra. In glo. sic patet, & quando, vide nu. 14.
- 12 Additio glossarum, & nu. 13. & 14. Voluntates, et mores hominum uariæ.
- 13 Suspensio hic a quo fuerit. Suspensio episcopi fit a papa, inferiorum a concilio provinciali, qua de causa.
- 15 Bona quæ deuoluantur in fiscum.

C A P V T V.

Quia diuersitatem.

C. Tempus ¶ semestre datum ad eligendum non currit legitime impedito. & sunt duæ principales partes. in prima archiepiscopi querela. in secunda causa cōmissio, ibi, man. secūda vero subdiuiditur: quia primo ponit mandatum, & soluit obstaculum. secundo duos casus excipit ibi, nisi forte. & fm tripliciter exponit ibi, sic tamen [Corporum] hoc dixit secundum Pet. quia de his duobus prius erant opiniones, an scilicet tempus suspensionis curreret in 6. mensibus, & an suspensio episcopo propter suam culpam ad capitulum, vel ad papam deuolueretur potestas [Et infra] sequebatur, in antiqua, quod ideo potestas ecclesiastica iurisdictionis fuit in vno collocata [Suis] i. suæ diocesis aliter sumitur, supra de usu pal. c. 1. de præben. pro illorum [Suspensionis] lex sua culpa prolata vt patebit, infra [Post

[Post modum] id est post absolutionem [Intruserunt] si. supra. tit. prox. cap. 3. de excels. præb. cap. 3. Goffred. [Et infra] quare secundum Innocen. & Hostien. petebat intrusos ab ecclesijs amoueri, vel resignare compelli, non obstante confirmatione per quosdam ipsorum obtenta in forma communi, vt patet ex sententia. vnde not. 2 Innoc. q. 1. quandoque is, ad quem de iure spectat institutio petit institutos amoueri, vt hic, & de præben. dilectos, quandoque patronus, infra de iure patro. ex literis: quandoque clericus institutus, vel non institutus, sed habens ius in beneficio, vt supra cap. 1. 3. q. 6. hoc quippe; de re iudi. cum Bertoldus. quandoque quilibet clericus de ecclesia, de elect. cum dilecti. Sed iste vltimus, quia ius suum speciale non prosequitur, videtur, quod non possit agere, nisi agat denunciando, vel accusando. ff. de app. constitutis, in si. prædicti. verò non solum contra institutos agere possunt, sed etiam contra peruersè instituentes. 7. quæst. præsentium. de hoc 3. de fil. presbyt. veniens. is tamē, qui prædictis modis agit, debet causam exprimere, quare institutio sit minus canonica, sicut in alijs personalibus. nam & ista personalis est, quod patet: quia nec in rem, neque mixta, vt patet de offic. ord. conquerente. causa verò potest exprimi: quia ad agentem pertinet institutio, vel est in possessione instituendi, vel quia non pertinet ad eum, qui instituit, infra c. post electionem, de causa pos. cum ecclesia. & vide quod ibi dixi in gloss. quia consuetudo, in si. vbi Innoc. plus approbat causam secundam, & c. cum olim, de elect. querelam. hinc est, q. quia personalis est, nō potest institutus nominare instituentem in iudicio, cū nō habeat locum nominatio nisi in realibus. C. vbi in rem ac. 1. 2. vt lit. non contest. quoniam. secus, si peteret obedientiam: quia tunc posset dominum in iudicio nominare, de maio. & obedi. inter 4. Item sæpe quis contra neminem agit, sed petit suam electionem confirmari, infra capit. post electionem: & tunc etiam sunt vocandi, quos negotium tangit fm Innoc. ad quod de elect. c. si. lib. 6. quod intelligit Hostien. nisi a iure sint vocati, de elec. c. 1. eo. lib. 6. vide quod dixi de transactionibus, de cætero [Donationem] vbi supra dixit collationē, nunc dicit, donationem. & facit ad decret. vlt. de offic. vica. lib. 6. [Ad eas] præbendas, vel dignitates: & hoc patet fm Innoc. q. nullus iudex ordinarius, vel delegatus debet alium instituere in beneficio, quod alius possidet, nisi amoto prius possidente, qui amouendus est, vel de facto superioris auctoritate, si nil proponit rationabile, vel ad minus per sententiam, etsi de facto id fieri non possit: & sic potest intelligi. 7. eo. cum nostris, & c. literas, vbi de hoc, & vide de priuileg. cum olim. 2. in gloss. id est cursorem: is tamē, ad quem spectat electio, vel collatio, poterit eligere, vel conferre. 7. de præb. licet episcopus, lib. 6. de re iudi. cum Bertoldus, licet quidam dicant, q. licet præsentatio fieri possit, de qua loquitur illa decret. quia non plenum ius tribuit electo: tamē quæ ius tribuit, non fiet obstante alterius institutione, cum nec fieri debeat prima electione non cassata, de elect. b considerauimus, & capit. auditis. hoc autem est 1. certum, q. propter præcedentem electionem factam ab his, ad quos non pertinet, non cassatur electio facta ab his, ad quos pertinet, vt ibi probatur. & de supplen. neglig. prælatorum. capit. si. & not. de elect. considerauimus. & Hostiensis in hoc remittit. 7. tit. 1. illa. Item quamuis is, ad quem pertinet iure proprio, possit eligere non obstante prima electione, & institutione; executor tamen papæ non potest providere alio existente in possessione, qui institutus est per superiorem; sed si non est per superiorem institutus, sed tantum modò possidet, propter hoc non dimitteret executor, quin de alio provideret fm mandatum papæ, supra de præb. de multa. quod de ordinario, ad quem pertinet, est indubitatum, vt est di-

ctum fm Innoc. qui remittit, infra c. literas, & c. cum nostris [resignandas] forte generalis monitio; quia nescitur, q. sint sic instituti fm Host. [Monitione] competenti 1. & canonica, de sent. excom. sacro [Subtractionem] no. delegatum non solum exercere censuram, sed etiam beneficijs priuare rebelles cōtumacia exigente. de hoc de homi. pro humani, lib. 6. potest tamē responderi hoc factum de speciali mandato [Beneficiorum] iusta pluralitas potest recipere pluralitatē personarum. si. de priuileg. vt priuilegia, ne clerici, vel mona. cap. 1. lib. 6. & sic cessat argum. Host. dicentis per hoc pluralitatem beneficiorum permitti, si nouis renunciare volunt, vel si auctoritate archiepiscopi illa sint adepti. dicebat autem q. respicit factum, vel loquitur, cū est dispensatū [Ea] beneficia, ad quæ resignanda detentores compellimus [Speciali] non surreptitio, de rescriptis, ad audiētiam, & c. in nostra [Ap. sedis] vel legati de latere, de offic. le. c. 1. lib. 6. [Computetur] deducto 1. ergo illo tempore, primū cū vltimo bene poterit computari; quod dic; vt infra de verbor. signific. dilecto [Negligentes] quod ibi patet ex verbo, distulerit. sic supra de præben. de multa [A qua] scilicet potestate conferendi [Illa culpa] facit de elect. quamquam. lib. 6. [Deuoluta] quod intellige secundum decret. infra ne sede vacante. cap. vno, lib. 6. quod ibi nota. in 4. gloss. & dicam super ea. Dicebat hic Boa. quod omnibus canonicis præter vnum excommunicatis, ius conferendi spectans ad capitulum deuoluitur ad illum solum. nec obstat hæc litera: quia non sic habet episcopus collegam, sicut canonici [Ad illum] scilicet papam T. ex plenitudine potestatis. Inno. [Præter] si habes propter, est litera falsa, La. [Poterat] ac si dicat papa, licet culpa non noceat, vt deuoluatur potestas ad capitulum: nocet tamen, vt deuoluatur ad nos, & sic ipsam potestatem ad nos deuolutam sine illius iniuria sibi possumus demandare, secundum Hostien. alle. de re iudi. cum olim, ad si. nec cogitur ratas habere collationes a non suo iudice perfectas. de supplen. neglig. præla. c. penul. & si. [Donare] ex plenitudine potestatis. de præben. c. 2. lib. 6. ¶ Sed nunquid 1. episcopo suspensio metropolitani potest conferre beneficia spectantia ad ipsum: dixerunt quidam quod sic, etiam non expectato fluxu 6. mensium; argu. pro eis. 9. q. 3. cum simus: quod loqui potest in hoc casu: vel loquitur, quando necessaria officia non instituit in ecclesia vt economum, vel alium, qui ministret temporalia. in officijs verò nō necessarijs, vt in ordinandis canonicis locum non habet, supra de electio. cum ecclesia. Innocen. hæc verba possunt procedere in ecclesia non habente numerum. & vide quod ibi dixi in princ. tu dicas cum Innocen. & Hostien. quod nec capitulum, nec superior supplere potest alterius defectum, nisi vbi ius exprimit hoc, vel nisi necessitas immineret, argum. infra cap. 1. & infra tit. 1. illa. Sed vbi est iure expressum, hoc potest etiam superioris non petita licentia. de hoc supra capit. 2. Dicit tamen Hostiensis, quod quicquid dicatur, generaliter potestas supplendi videtur tradi. de offic. ord. cum vos, & cap. pastoralis, de iure patron. nullus archiepiscopus autem absolutus beneficia, quæ vacarunt etiam vltra sex menses, poterit conferre: quia ex quo non potuit, sibi tempus non currit; ita quod restitutione non indiget: secus, si potuisset, & per sex menses distulisset; & sic loquitur, de supplen. neg. præla. licet, & capi. literas [Accessit] dictum erat [Remansit] etiam absolutus non dolose ibi permanens [Recessit] concord. de rescriptis, statutum. 5. penultimo, de elect. cum non deceat, lib. 6. 8 [Nullatenus 1. computetur] etiam si sciuit illa vacare. licet enim illa in via conferre potuerit redeundo, ex quo absolutus erat: tamen non imputatur, si non contulit triplici ratione. Primo quia iustius, & honestius est, quod provideat indigenis, quorum forte secum nō habet Io. And. super 3. Decre. G 3 bet

bet copiam. Secundo quia honestum est in his habere consilium maxime capituli sui, quod forte secum non habet. Tertio in collationibus sunt examinanda personae: & si quid iudiciale occurreret, non posset in diocesi alterius expedire. de hoc, supra de offic. leg. nonit, secundum Inno. & Hostien. [Not. t. i.] vide t. cle. eo. t. cum ei, quem, in fi. & quod ibi no. in gloss. pen. no. hic tempus utile ab initio, & in progressu. idem in cap. diebus, qui dantur ad petendam bonorum posse. C. qui admi. ad bo. pos. l. 2. est & aliud tempus continuu in princ. & in progressu. s. quatuor annorum, qui dantur ad petendam restitutionem. C. de tempo. in integ. rest. l. fi. Est & tempus utile in princ. continuu in progressu. scilicet decem dierum, qui dantur ad appellandum, secundum Boa. qui hoc not. supra eo. c. 2. & probatur de app. concertationi, lib. 7. [Potius] hoc intellige, nisi magna negligentia valeat imputari, ut not. de supplen. negl. praela. licet. Hostien. [Ipsius] alias ipsi, scilicet archiepiscopo. Glo. i. t. ponit quatuor similia. Glo. quarta dat unum simile, & ponit tres effectus confirmationis. Glo. & ita dat duo similia, et remittit: ultimo de terminat. Glo. hanc ratio inducit duas concor. & unum contrarium: demum, signat contrarium, & remittit. Glo. sic patet signat contrarium. Pe. glo. ponit simile. In i. t. gl. ibi. S. principaliter ibi dicitur, quod homines faciles sunt ad dissentendum. In glo. 4. ibi, & quia vide ne praelati vices su. c. 2. super glo. 2. In glo. & ita, ibi. S. ult. hanc & seq. vide de prescrip. cum non liceat, in gl. & ibi, deliberationis id est tempus, quo deliberat haeres, an velit adire, non imputatur creditoribus hereditariis in aliqua temporali prescriptione [& ibi. S. ult.] vide de verbo. sign. Abbate, super 3. glo. & ibi, si locus si locus, per quem via, iter, vel actus debebatur, occupatus est flumine, & intra tempus, quo servitus prescribitur, restitutus sit, redit servitus in statum pristinum [& ibi, qui potest] sequitur, facere, ut possit conditioni parere, iam posse videtur [& ibi. S. qui captus] sequitur, cum potuerit redire non redijt, pro transfuga habetur. In glo. hanc ratio, ibi. S. ult. vide in glo. antep. proximam [& ibi, si papillo] non habenti tutorem fideicommissum solui non potuit, non dicitur haeres in mora [& ibi item ei ibi est, Item hi, qui reipub. causa dolo malo abfuerunt. & hanc inducit Hosti. a contrario illius verbi, dolo malo, sed Io. alle. Item ei qui etiam ibi est. & bene facit in quantum dicit transfugas non concedi restitutionis beneficium. In gl. sic patet, ibi, verum. 2. vide de accu. cum dilecti. super glo. causa [& ibi, Qui iniuriat] vide de sen. ex. cum voluntate, super 1. glo. & ibi, siue ante licet fuerit in culpa publicanus tenendo faci norosam familiam, si tamen servus, qui furtum fecit, vel iniuriam intulit, mortuus sit, liberatur: quia dominus facultatem non habet exhibendi, nec dolus eius intercessit [& ibi, si mulier] vide de spon. veniens, super ultima glo. In glo. antep. ibi, bene a Zenone vide de prescrip. vigilantibus, super glo. 2. In glo. ult. ibi, annus vide supra ti. 2. super 4. glo. [& ibi, cum sex] vide de peni. 12 & re. quassum, super glo. 2. In t. gl. 1. ibi, illud Persij poeta [& ibi Ovidius] lib. 1. de arte amandi [& in fi.] Quintil. causa 9. celestis providentia multa varietate peccata nostra distinxit, nec minus numerosas animorum, quam corporum dedit formas. In gl. per affirmacionem, ibi, & quia 12. dist. preceptis [& in fi.] idem not. 17. q. 4. frater. In gl. & ita, in fi. & supra de electio. c. ult. vbi de hoc, & infra ne sede vac. c. 5. libro 6. In gl. ex hoc ibi, iurisdictione Dicebat Pe. qd. iste fuerat suspensus a collatione beneficiorum. forte enim delictum eius denunciatum fuit papae, quod peccabat in beneficiis conferendis secundum formam decre. de praben. gra. ie. & si dicas, ergo non ad papam, sed ad personam in ista ita in conc. tempore suspensionis spectabat collatio;

Respondet illud in inferioribus, qui per concilium suspendantur: Secus in metropolitano, qui per papam suspenditur, ut ibi patet [& in fin.] de hoc plene, supra de consuet. cum dilectus, in gl. suspensus enim. In glo. se. ibi, veniens] speciale in matrimonio. & de hoc sup. quod metus causa, Abbas. duae leges sequentes solvantur in regula, imputari, in fi. S. siue autem, quem vide in sus. red. dicit sui rationem, ibi vide [& in fi.] Dicit Innoc. capitulum ex culpa archiepiscopi non potuit beneficia conferre, cum id non reperitur in iure; ad hoc de supplen. negl. praela. Romana, lib. 6. sed archiepiscopus ex culpa puniri posset. & sic loquuntur contraria. dici potest culpam puniri per suspensionem, quae poena non debet extendi, ne sit privatio: & ad intellectum horum vide quae notavi de reg. iur. imputari, lib. 6. Dixit Compo. supra de ele. cum in cunctis, quod culpa, vel delictum non fuit hic immediata causa impediendi, sed sententia suspensionis, licet culpa fuerit causa illius sententiae, quae sententia non est culpa, de sen. excom. c. 1. li. 6. & vide Dy. de reg. iur. quod ob gratiam, eo. lib. & quod ibi post eum scripsi super gl. in fine. In gl. t. quia dominus, ibi, bona] propria: secus in bonis ecclesiae, ut in concil. Vien. de haereticis nolentes, post prin. [& in fi.] hodie bona damnatorum regulariter non confiscantur, ut C. de bo. dam. aucten. bona.

ADDITIONES.

- a ¶ Pro illorum. Vide in gl. prima, & super illa Ioan. And.
- b ¶ Consideramus. Vbi vide de excels. praela. inter gl. unde non, & in c. auditis, praela. & vide Io. And. supra eo. prox. in gl. mag. verli. notat etiam.
- c ¶ In fine. Et vide Ioan. And. infra eo. ex parte. in gl. quasi archid. & Bar. ff. de acqui. hare. l. is potest, vers. videamus, & in decis. Rotae conclu. 479, & Bald. in l. 1. C. qui admi. ad bo. pos. possunt, maxime in 24. q.

SUMMARY.

- 1 De possessione colorata alterius oportet in impetratione beneficii facere mentionem: alias non valet, vide nu. 8. & 16. & 23. & 24. Divisio capituli. Ad electionem faciendam tempus sex mensium pro quolibet electore.
- 2 Episcopus eligi non potest ad inferius beneficium episcopatum, & ratio. Ad maiora prouehi quis debet, non contra.
- 3 Episcopatus an vacet ex consecratione praepositorum, & ex habitu ante eum quid iuris, nu. 7. in fi. An possit absque licentia papae resignari. Cap. de multa, de praben. an emanauerit ante hanc decretalem.
- 4 Elector licet eligat ineligibilem, non dicitur ideo negligens, ut fiat ex temporis lapsu deuolutio, & quando, & nu. 5. est tamen priuatus eligendi potestate, num. 5. Inelegibilis quis dicatur, & num. 3. Dignitates cadere possunt in homicidas, & irregulares cum dispensatione: alioquin quid iuris, & in quos nequeant.
- 5 Vacatio debet esse iuris & facti, & nu. 7. & 24. & tunc locum habet Lateranen. concilium, nu. 7. Eligendi potestas ex electore priuato eo iure ad quem deuoluatur. Error intolerabilis in rescriptis ad beneficia quis dicatur, vers. sic imo etiam.
- 6 Promissoris potestas quibus modis expiret. Incapax non potest esse haeres, nec legatarius, eligi autem ad beneficium potest, & ratio diuersitatis.
- 7 Suggestio, & suppressio videntur literas ad beneficia, & quare hic. Vacationis appellatio utraque comprehendit vacationem & iuris, & facti. Executor beneficii conferendi, quod alius detinet de facto, quae considerare, & qualiter procedere debeat. Collatio, & electio secunda non cassata prima non tenet, & hic vers. dicit demum.

- Factum plus ponderatur, quam ius hic.*
Possessor dicitur iustus, qui in eam per suum iudicem fuit inductus, verſi. fortius ergo, & nu. 20.
- 8 *Beneficium diuerſis modis vacat, & quibus.*
Eius impetratio quo tacito non valeat.
- 9 *Possessio facti multum iuris tribuit, & plurimum facti, n. 14.*
Possessionem rei, quam per sententiam obtinuit, nemini licet occupare, nisi in casibus, & quibus, & n. 10. & quando per eam amittatur, nu. 10. 11. & 12.
- 10 *Possessor, cui fuit impositum ſilētium super re, quam possidet, quando cauere cogatur, & si nolit, quid iuris.*
- 11 *In possessionem veterem quis petere non potest, vt restituitur, quam amisit, sed ex noua, si reuoluit, & qua actione.*
Electio nunquid si eri possit lata sententia condemnatoria ad amissionem præbendæ.
- 12 *Seruitus an denegari queat lata prius contra possessorem sententia.*
Res iudicata an facta sit eius, cui est adiudicata sine traditione, circa fin.
Iusta, pro utili.
Et, pro ut.
- 13 *Epilogus, & suffragium, glossarum, num. 14.*
Possessio interrupta nun restituitur postliminio.
Additio glossarum, & num. seq.
- 15 *Compulsio est accessoria prouisioni, non contra, & nu. 18.*
- 16 *Littera ad beneficiū tacita possessione facti an sint surreptitiæ, & nu. 8. earum diuerſe formæ, & vis, nu. 18. 19.*
Possessio colorata quæ, & nu. 8. & quem impedit conferre, ibid. & n. 20. & 23. & 24.
Compostella citatur a Ioan. And. hic, & nu. 17.
- 17 *Possessio sit iusta necne, cui incumbat probatio, possessori, an impetranti.*
Possessor non debet amoueri, nisi probato & quo.
Titulum a possessore collator quo casu petere potest.
- 19 *Executor datus ad prouidendum capitulo negligente cum clausula, contradictores, quando possit excommunicare, & habere coercionem.*
- 21 *Vſucapere non dicor id, cuius acquisiui possessionem per procuratorem prius, quam sciam, præterquam in casibus.*
Vno potest fieri episcopatu pauperi beneficii ecclesiastici.
Fructus etiam & qui possunt episcopatu dari ad tempus, & ob quas rationes, & a quibus.
- 23 *Vacare quando de facto & de iure, & quando alterum solum modo intelligitur.*
Ioannis de Deo quæſtiones citantur.
Clausula, amoto quolibet illicito detentore, effectus qui.
- 24 *Collatio quandoque ordinarij non impeditur, sed delegati, & ratio, supra, nu. 8. & 20.*
- 25 *Per beneficij secundo obtenti quando vacet primum.*
Impetranti surreptitiæ quæ gratia facta sit hic a papa.

CAP. V. T. VI.

- 1 **Cum nostris** C. Non t̄ valent litteræ ad beneficium impetratæ, quæ de alterius collorata facti possessione non faciunt mentionem. & primò ponit gratiam, & executoriam theſaurario concessam, in secunda exceptionem capituli contra illam. in tertia processum executorum. in quarta pronunciationem auditoris super processu. in quinta pronunciationis confirmationem cum certo mandato. secunda ibi, verum. tertia ibi, quod dicti. quarta ibi, Auditor, quinta ibi, nos verò [Tempore tanto] 6. mensibus computatis pro quolibet electore [Vacasset] per promotionem præpositi ad episcopatum, vt sequitur [Conferent] in hoc fecit eis gratiam, vt patet etiam in anti. [Executorib.] ad prouidendum, vt patet per sequentia [Episcopum] alterius ecclesiæ, vt patet in anti. [Ipsis] episcopo, & capitulo Auxanen. ipso capitulo eligente, vel conferente ipsam præposituram, & epi-

scopo, quod circa hoc factum fueret, approbāt; & hoc fecerunt propter necessitatem & vtilitatem ecclesiæ, vt in anti. Im Hosti. [Electus] quod t̄ trib. rationibus esse non potuit primò quia postulandus erat, de postula. ca. vlt. 2. quia ad maius prouehi debebat. 93. dist. legimus. supra de transla. cap. vlt. ff. de mu. & hono. vt gradatim. 3. quia per secundam vacat prima, supra de præben. de multa. Goslr. & Philip. [Possidebat] ergo t̄ vacabat episcopatus, supra de præb. de multa. so. constitutio illa in episcopatibus locum non habet, in quibus nec expresse, nec tacite sine licentia papæ renunciari potest, supra de transla. inter corporalia; ideo non tenuit collatio præposituræ, Innoc. nec adhuc emanauerat decret. de multa, quod patet, quia decre. ista fuit in 3. compil. 1. Innocen. decret. de multa, fuit in 4. secundum Inno. dicebat hic Egi. q̄ si electus nōdum confirmatus in episcopum scienter recipiat aliam dignitatem, perdit ius, quod habebat ad episcopatum: quia tunc est in statu, in quo renunciare potest per prædictam decret. inter. facit clemen. de rescriptis gratiæ. Dixit Innoc. quod potius ista non est pōderanda quo ad lapsum temporis concil. Lateranen. nam idem, si non possedisset. dicens, quod hoc regulare t̄ videtur, quod elector licet eligat ineligibile, illegitimam, homicidam, irregularem, vel quantumcūque malum, nunquam negligentia, vel temporis lapsu deuolueretur eligendi potestas ad superiorem, ad quē ius statuit deuolui propter negligentiam, licet deuoluatur, ad superiorem, ad quem ius statuit deuolui propter malitiam, de electio. cum in cunctis, ad fin. cum enim non sit negligens, non habebit locum pœna negligentis. hæc vera secundum eum, dummodo talis sit electus, in quem cadere possit ius illius dignitatis, quod cadere potest in homicidas. & irregulares, & iuste habent eas, si cum eis fuerit dispensatum: & sine dispensatione iuste tenent illas, donec renuncient, vel dependantur: post adeptas tamen dignitates occidendo incurrunt irregularitatem. Dicebat Compo. supra de electio. ad. quod sic, vbi vide post gloss. in 4. colum. verific. sed si excipitur, quod homicidium non inducit ipso iure pœnam priuationis, subdit Innocen. quod si tales sunt electi, in quos ius dignitatis cadere non potest, vt omnino illiterati, mulieres, vel infantes, tunc videtur, quod talium electio, vel possessio non impediret, quominus lapsu temporis per negligentiam eligendi potestas ad superiorem deuoluatur, secundum eum [Quod] scilicet episcopum habere posse præposituram cum episcopatu [Dicentis] & bene, Innocen. [Assignarunt] & male: quia t̄ & si de iure vacaret, de facto tamen non vacabat, vt sequitur, secundum Innoc. secundum quem in additione planus est intellectus huius decret. quia per negligentiam non erat deuoluta potestas: quia elegerant talem, in quem aliquo iure cadere poterat ius præposituræ, vt prædixi. nec propter delictum: quia elegerant ineligibilem, scilicet episcopum, cum iure non caueatur eo casu ius deuolui, licet dicat Innocen. electionem nullam, & eos priuatos potestate eligendi, vt no. de postu. gratum, de ele. bonæ. 1. & sic deuolueretur ad proximum, non ad papam, & sic intelligitur j. eo. litteras. Item si habentes a Papa potestatem eligendi eligant penitus indignum, in quem non cadit ius, quod sibi datur, non per id deuoluitur potestas ad ordinarium collatorem, nec ad legatum habentem potestatem alteri prouidendi. certum est enim quod illi habentes potestatem prouidendi prouiderunt, licet male, nec iure cauetur, quod propter ipsorum culpam ius ad alium transferatur: quia tunc secus, de præben. de iusta, de elect. cum in cunctis. & dicit Innocen. hoc sibi plus pacere, quam quod not. infra eo. litteras, & c. post electionē, & infra de excess. præla. inter dilectos. imo et forsan idē esset, si in primum nō caderet ius sibi datum Io. And. super 3. Decret. G 4 dum-

dummodo non sit in literis expressus error intolerabilis. i. indispenfabilis, de sentent. excom. per tuas, nec est error intolerabilis, si scribitur etiam pro irregulari, esset autem intolerabilis, si scriberetur pro criminoso in crimine perseverante: nec id sufficeret, nisi in literis exprimeretur eum in crimine perseverare: quia licet error sit intolerabilis, non tamen expressus, & utrumque requiritur. Dicunt tamen quidam sufficere, si error est notorius, et si non exprimitur in literis, ar. 5. de offic. vica. c. 1. & vide 7. c. proxi. in gl. devoluitur. Alij dicunt non sufficere, quod sit notorium nisi sit expressum. 2. q. 6. Item si snia, & vide quod dixi de offic. deleg. P. & G. in gl. querit Hostie. circa medium. ¶ Dicit autem Innoc. quod si hec potestas 6 expirat, si prouidit non capaci, nec tamen propter prouisionem factam est sciēter de notorie indigno trāsit potestas ad aliquos, nisi postea cassetur, & ea cassata redit ad ordinarium, non ad papam, expirat etiam morte illius, pro quo scribitur. Item morte executoris. dicunt tamen quidam, sed non placet Innoc. quod si scribebatur favore illius, cui prouideri debeat, quod potestas redit ad delegatē: an non expiret morte delegatis saltem re integra, dic ut de offic. deleg. si super, de prabē. si cui, libro 6. subdit demum, quod alias valeant literę impetratę per falsi suggestionem, de rescrip. super literis. valet etiam potestas executori data per illas, sufficit enim, quod delegans habeat potestatem committēdi, & quod committi sit de ipsius potestate, & quod delegatus habeat habilitatem recipiēdi. unde si tempore impetrati rescripti impetras bona fide non est capax beneficij, si postea sit capax, potest ei conferri, argum. de fo. compe. ex tenore, vide infra de rescrip. si eo tempore, & de prabē. ei cui, lib. 6. nec est contra, de transact. ex literis: quia ibi non dicit non tenere prouisionem: sed dicit eam cassandā propter surreptionem impetrantis. nec est contra, instit. de hære. qual. & disse. §. in extraneis. ubi non valet testamentum, nisi sit hares capax tempore confectionis testamenti, & tempore mortis, & tempore aditionis: sed illud, quia testamentum non valet sine institutione heredis capacis: sed potestas cōferendi beneficium dari potest sine expressione persone, cui detur, 7. eo. cōstitutus, de prebē. si cui, lib. 6. In legatario sufficit, & requiritur, quod sit capax tempore mortis, distinguitur tamen inter legatū purum & cōditionale. ff. de iure fisl. 3. §. 1. C. de lega. 1. seruis. de cad. tol. l. 1. §. in nouissimo. & §. si autem. Diferentis ratio: quia testamentum non subsistit ex legatis, cōcludit, quod causa cassationis electionis facta per canonicos est: quia eis erat ablata potestas: non quia prima electio fuerit aliqua [Et infra] hic deciditur, quod ab eis fuit appellatum, secundum Abb. [Eo quod] causam ponit, quam tenere, & ponderare deberes, secundum Host. ut dicam super 1. gl. [Suggestionem] quia non erat verum, quod vacaret de facto, Host. verbum verō vacationis simpliciter prolaturum comprehendit utraq̃ vacationem iuris & facti; & in hoc videtur falsum expressisse [Suppressionem] quod electionem, & cōcessionem epī, & capituli factam ex causa, Host. [Plus habet facti] hoc sic intelligit Host. index executor beneficij cōferendi, quod alius detinet de facto, cum ius ibi non habeat, magis cōsiderabit factum, quā ius. Pōderato. n. quod ille ius non habet, debent beneficium conferre: & possessionem illius tradere: sed ponderabit plus facti possessionē, & sic neutrum faciet nisi prius illo citato, & viso an aliquid iustū pretendat, & probet, & dato quod ius posset cōferri: non tamen expelletur possessor non vocatus, de prab. licet. 2. lib. 6. Sic quod ad utilitatem ponderatur plus factum, quā ius. i. executio snia plus, quam ipsa sententia. §. de re iudi. cum aliquibus. Dicit demum, quod ideo non valet hac collatio executorum: quia facta fuit non cassata prima facta ab illis, ad quos spectabat, & quod ad possessionem executioni mandata. nec mirum: quia collatio, vel ele-

ctio sola. i. non confirmata, nec executioni mādāta impedit secundā adeo, quod hoc solo, quod non fuit expectata cassatio primā, infirmatur secūda, ut patet de ele. cōsiderauimus, & c. auditis, de excess. prelatorū, inter dilectos, vers. verum. fortius ergo cassabitur secūda, ubi primus per suum iudicem fuerat in possessionem inductus, ut hic, & 7. eo. literas. talis. n. iuste possidet. ff. de acquir. poss. l. iuste, & auctoritas iudicis in multis excusat, ut patet ff. quod cum fal. tnt. l. 1. §. pe. ff. quod me. cau. l. si. ad si. ff. de pigno. act. l. si. 2. q. 3. qui peccat, & patet ex no. de prascript. si diligēti, super versic. bona fides. & ideo in tali casu, vel similibus non potest dici sic vacare, quod vendiceret sibi locum Lateran. concilium, donec ille renūciauerit, vel fuerit per sententiam amotus. sup. eod. proposuit, infra eo. literas, de sup. negli. prę. literas. fuit ergo rescriptum impetratum super hac prępositura surreptitum: & ideo processus eius irritus, fuit. n. falsum, quod tūto tempore vacasset & c. maxime quia dicebatur ex causa facta illa prouisio, & in hoc fuit veritas tacita, qua expressa papa literas non dedisset. Apparet ergo impedimentum, quare prępositura non debet conferri euidentius in facto, quam in iure: quia factum certū est, quare impeditur collatio, & si prima sit de iure cassanda: sed ius est dubium, & quousque prouisio per sententiam fuerit cassata, ut dixi, ad id de fil. prescapit. ad si. Si vero episcopus iste non habuisset nouam collationē, pręcise tenet ipse Host. quod dicit gloss. pe. [Quam iuris] Dicit hic 7. Pe. quod beneficium interdum de facto vacat, & non de iure, ut in prelato inutili, vel per sui negligentiam non cōsecrato, de transla. cap. 2. & tunc non est locus collationi, de qua loquimur. De iure vero vacat, & non de facto: & tunc distinguitur, an verē vacauerit, an non, sed priuari debuerit. & primo casu an secutus fuerit nouus titulus, licet non iuridicus; & tunc valet impetratio eo tacito, an non fuerit secutus: & tunc valet, ut in gloss. si vero non vacat, licet priuari debuerit, non valet impetratio, ut ibi in eo, qui habebat simplex, & recepit aliud etiam curatum, ut in gloss. Interdum vacat de iure & de facto, ut mortuo illo, qui beneficium habebat, vel professo: & tunc statim conferri potest, aliter hic prosequar post Hostiens. infra eo. literas. in si. [Irritum] multum 7. ergo iuris tribuit facti possessio, quare tacitum processum irritum. Sed quid si duo litigant super beneficio, & pro actore fertur sententia, nunquid licebit illi occupare beneficium etiam illo, contra quem est lata sententia, possidente. Dicit Innoc. quod non: imo requiritur, quod prius resignet possessor, vel auctoritate iudicis expellatur: & is, qui obtinuit, in possessionem inducatur: alias propria temeritate occupans, etiam si ab alio non prohibeatur, nisi cōsentiat aduersarius, priuatur iure suo. & vide quod dicam de priuil. cum olim. 2. in gloss. id est cursorem. nam in omni sententia hoc obtinet, ut victor non occupet: sed post sententiam per executores possessio tradi debet, probantur hec ff. de rei vendi. qui restituere. ff. ne vis fiat ei, qui in poss. mit. si quis missus. ff. ut in poss. le. l. is cui. §. iustus. C. unde vi, meminerit. ff. de re iudi. l. a diuo Pio, de iudi. cum aliquibus, nisi possessor habeat id pro derelicto, quod possidebat. ff. pro derelicto, si id quod est tñ ar. cōtra. C. unde vi, si quis intantam, ibi, ante euentum iudicialis arbitrij. sed ibi subaudiendum est maxime. nā idem post euentum, vel post sententiam, ut probant iura prędicta. Absolutē vero non est necessarius executor: quia sufficit exceptio rei iudicata. ff. de excep. rei iudi. per torū. ¶ Quid si quis petit ab ecclesia censum annuū, & ei per sniam imponitur silentium, nunquid necessaria est executio in tali snia? So. nō: quia per talem sniam petens possessionem amittit, unde nec de cetero reus debet illi soluere, nā & si peccat, peccat: in quo nec reus dēt illi cōsentire, & cū & illū in peccato illo perturbare possit, & debeat. 2. q. 7. negligere

gligere. & c. quasi expressum, de app. pastoralis, in fin. immo plus videtur, quod in his incorporalibus iuribus, si cur electionibus iurisdictionibus, & si. in quibus nihil attingitur corporale, statim lata sententia reus possessionem amittit, & actor potest possessionem ingredi auctoritate sua: ut tamen omnis dubitatio cesset, consilium est, ut iudex hoc modo pronunciet. Adjudicamus vobis ius eligendi, & aduersariis silentium imponimus, ut patet sup. de causa poss. cum ecclesia Sutrina. Si autem talia sint incorporalia, in quibus aliquid attingitur corporale, ut in præbendis, possessor condemnatus non potest prohiberi per aduersarium, quo minus illud exerceat, ut prius. Sed ille, qui in possessione erat, & nunc impositum est ei silentium, cauere cogitur, quod illa seruitute decetero non utatur, & si cauere noluerit, quanti in litem iurabitur, condemnabitur, quod si nec istud prodest, per executores expelletur de possessione, vel si talis sit iudex, qui suam sententiam possit exequi, dabit illi, pro quo lata est sententia, potestatem expellendi, in quo minister iudicis erit. ff. si serui. ven. harum. ff. de rei vend. qui restituere. 23. quæst. 6. miles, & capit. cum minister, & seq. His autem, quæ diximus. hæc decre. non obs. quia hic tangebatur aliquid corporale, scilicet corpus, & possessiones canonice, & præbendæ annexæ, & ideo non licebat conferre præbendam, vel canonicatum illum, cuius possessionem alius tenebat per possessionem præbendæ realis, vel ideo non licuit, quia litteræ surreptitiæ iudicantur. Sed nec ob. sup. de app. pastoralis, in fin. quia ibi nihil corporale possidebatur, licet enim canonico, qui non habet aliquam certam præbendam, debeat beneficium suum, vel redditus: nihil tamen ibi possidet, donec recipiat corporale aliquid. Si tamen illi cui impositum est silentium super præbenda, solvatur redditus postea præbendæ ipsius, & si demum sibi de nouo subtrahantur, poterit talis quasi ex noua possessione, quod post suam acquisitionem, & de nouo subtracta est, petere, ut in eadem possessione restituatur, & hoc per interdictum, unde vi, vel conditione ex decre. sup. de elec. querelâ. ex prima autem, & veteri possessione, quæ per sententiâ sublata est, agere non posset, hoc ipsum fallit in excommunicato, qui non petit restitutionem: quia excommunicato nihil solui debet, & semper ei obstat exceptio excommunicationis, secundum Innocen. & vide quod dixi de procur. ex insinuatione, super gloss. pen. ¶ Sed

11 quid si tamen condemnat quis per sententiam ad amissionem præbendæ, vel contra possessorem seruitutis pronuncietur in negatoria, nunquid licet statim eligere, vel beneficium subtrahere, vel seruitutem denegare? Videtur quod non, arg. hic, & supra cap. proximo de superiore petenda est prius licentia. infra de iure patr. dilectus. supra de cleri. non residen. ex parte 2. & ut beneficium, vel seruitutem tollat, arg. ff. ut in poss. lega. si inutiles, qui tamen iudex, ex quo presentibus partibus procedit, dum tamen talis sit, qui suam sententiâ possit exequi, satis potest concedere parti victrici, ut sua auctoritate petita deneget, vel quod occupet possessionem sibi adiudicatam, arg. à contrario sensu, C. si per vim, vel alio modo. l. fin. Alij dicunt, quod talis sine aliqua licentia potest eligere, & beneficium subtrahere, & seruitutem denegare. primum tamen securius est, arg. C. de pigno. l. 3. possessionem autem, quam alius tenet, alij dare non licet, ut hic dicitur. pro illis vero, qui dicunt, quod non requiritur alia licentia, ut no. supra eo. gloss. prox. est ar. instit. de offic. indi. §. fin. ff. de acquiren. posses. l. 3. §. fin. ff. si ex noxa. causa aga. l. 3. in fin. ff. communi diuidun. sed si res. ibi dicitur, quod res iudicata est eius, cui adiudicatur. Sed potest responderi illud intelligendum esse, quando traditio interueniat: alias casus specialis secundum Innocen. cuius est hæc gloss. quam

etiam posuit Hostien. & vide dicam infra de accusatio. qualiter. 2. in gloss. quæ incipit. 2. quæst. 7. vers. credimus tamen, usque ad fin. [Eiusdem] auditoris [Ratam] & merito, quia de mandato pape sic pronunciauerat, ut præmisit [Indulgentia] gratiosa, & ob prærogatiuam concessa, Hostien. [Alia] quasi non propter meritorum prærogatiuam [iusta] idest utili [Et] pro ut [Post consecrationem] per quam vacauit præpositura. sup. de electio. cum in cunctis [Ipsum] episcopum [Ipsum] scilicet

13 præpositura. ¶ Secunda gloss. quærit, arguit pro, soluit contrarium, in fine quærit, ponit opi. Io. sed contrarium soluit. ¶ Tertia gloss. notat, & remittit. ¶ Quarta gloss. arguit ad quæstio. cum de primo rescripto inualido non fit mentio in secundo. ¶ Gloss. no. quod tractat de triplici possessione. ¶ Pen. gloss. quærit, & soluit. ¶ In

14 gloss. 2. ibi, ad rem mobilem vide hanc & seq. de elect. in causis, super gloss. hic habes. ¶ In gloss. 3. ibi, fallam vide in præ. c. cum in gloss. sic patet. ¶ In 4. gloss. ibi. §. si seruus vide de priuile. ex ore, super gloss. ar. q. ¶ In gloss. no. quod, ibi deniq; si emptor, cum l. si q. possessio plurimum facti habet. Causa vero facti non continetur post liminio. unde, si emptor rei a non domino prius, quam

15 non restituitur postliminio. ¶ In gloss. 2. ibi, accessoria ista allegatio caderet in casu conuerso. compulsio enim bene esset accessoria ad prouisionem, sed non promissio ad compulsionem. Et gloss. intellexit, quod per compulsionem venit ad prouisionem, sed per compulsionem fiendam [ibi non est ita] secundum Ioan. & de hoc supra de præben. pro illorum [& ibi secundum quod isti] quod

16 dic. ut infra eo. si capitulo, lib. 6. [& ibi, tacita tuerit] post multa videtur placere Innocen. quod litteræ non fuerunt surreptitiæ, & quod per eas procedi possit, saltem secundum formam iuris: quia per simplicitatem, & ignorantiam iuris id tacuit, credens sufficere vacationem iuris exprimi: intantum autem valeret, quod executor compellere poterit ad resignandum, & conferre. Si vero executor etiam per iuris ignorantiam male procedat, illud cassabitur, sicut & hic cassata fuit male facta collatio. Sed remanet ius saluum per litteras, sicut & hic remansit super præpositura, ut dicit in fine, & infra eo. litteras, ubi etiam dicam de hoc in gloss. sine iusta, & gloss. no. quod, & gloss. sequen. fatetur tamen, quod alij contradicentes, litteras per exceptionem elidi, & quod dicitur infra eo. litteras, sit auctoritate secundarum, & hoc contrarium placet Host. & puto, quod bene, & monet eum: quia si tacheret falsitatem, vel expressisset veritatem, vel nullo modo, vel non ita de facili litteras habuisset, quod sufficit, ut dicamus litteras non valere, maxime beneficiæ. Item nulli dubium, quod facilius est impetrare beneficium, per quod solus princeps grauatur, cum scilicet ad ipsum est beneficium deuolutum, quam sit impetrare beneficium, per quod grauatur inferior. probatur de rescrip. mandatum, & cap. sequen. de supplen. negligen. præla. licet, & cap. litteras. Item certum est, quod facilius concederet papa beneficium vacans, & a nemine possessum, quam illud, quod ab alio possidebatur, cum possessor causa incognita non sit possessione priuandus, de restit. spo. conquerente, de offic. delegat. super eo. cum similibus. op. arg. C. lib. 10. de bo. vacan. l. fin. ibi, ut eorum instantia, & l. seq. & l. antepenul. per quas probatur, quod bona, quæ dicuntur ut vacantia fisco delata, tunc possunt ut vacantia occupari, cum constiterit, quod nemo ius habet in illis, vel ipsa possidet: super quo etiam præmitti debet diligens inquisitio, & de hoc infra de exce. prælatorum, inter. veri. verum, & de priuileg. cum olim. 2. vers. infirmantes, & de electio. per inquisitionem. in fine. Et quod iste intellectus verior sit, aperte patet ex causa cassationis pro-

cessus, quam reddit textus infra eo. i. ea ratione, q̄ per
falsi suggestionem &c. & dicit Hostien. absurdum hoc
esse causam damnare in textu redactam. & per papam
roboratam, & aliam capitaneam reddere, quod est cō-
tra id, supra de constitut. ne innitaris. Si quæris, qua-
re ergo datur beneficium sic surreptitio, & viciose im-
petranti, vt patet in fine? Dic q̄ obiectio implicat fal-
sum, quia non mandatur præcise præposituram dari im-
petranti: vt patet in fine. tenet ergo hic Host. præcise,
quod si in impetratione beneficii tacetur possessio, quā
alius habet iudicis auctoritate, & exprimitur, q̄ vaca-
uit tanto tempore. q̄ ad concedentem est deuoluta. col-
latio, rescriptum, & processus per ipsum habitus nullius
est momenti, vt hic, & infra, eodem. literas, quod ad a-
lium casum dicit non extendendum, vnde Compost.
in decre. capitulum, de rescriptis, in gloss. magna ultra
mediū, ver. item quæritur vtrum, dicit se satis clama-
se, quod literæ beneficiales non extenderentur ad bene-
ficiū per alium de facto possessum per hanc decreta-
lem, & infra de priuileg. dudum. Recitat ibi demum o-
pinio. Innoce. hic, & supra eodem, proposuit. finaliter te-
net, quod possessio non colorata, vt illius, qui habet se-
cundum curatum, vel post tempus de consecrandis de-
tinet priora beneficia, vel recepit illud beneficium a lai-
co, vel occupauit, non impedit collationem, maxime
per ordinariū faciendam, sine causa tamen cognita
possessione non priuabitur, quod dic, vt infra de præb.
licet episcopus, libr. 6. & dicit, quod in causæ cognitio-
ne venit iniusta possessoris detentio, & iusta collatio
alteri facta. Colorata verò possessio, & si non impe-
diat ordinariū, impedit tamen delegatum, vt hic: &
in casu non impedit delegatum, scilicet quando execu-
tor ante detentionem possessoris poterat de iure con-
ferre beneficium possessum, vt debitum illi, cui cōfert,
vnde videmus, quod quando executores tui tibi confe-
runt beneficium mihi debitum, & te in possessionem
inducunt, meus executor illud mihi confert, non obs-
collatione, & possessione prædictis, vt dixi in decre-
ta. capitulum, in vltima gloss. ver. quærit demum. ¶ Et
quærit ibi Cōpost. cui incūbat p̄batio, an possessori,
quod iuste possidet, an impetranti, quod non iuste? &
dicit, quod ad petitionem agentis, vel accusantis pos-
sessor non remouebitur, nisi contra ipsum aliquid pro-
betur, per quod appareat ius non habere, non obstat
de procura. ex insinuatione, quia ibi possessor petebat
suam detentionem haberi ratam, nec ob. de instit. ex
frequentibus, de iure patro. relatum. nam collator bene-
ficii bene potest petere titulum a possidente. 2. quæst.
1. legum. nisi forsan in illum consenserit tacite, vel ex-
presse, de his, quæ si. a ma. par. capi. ex ore. & hoc ca-
su, quando scilicet visus est collator in possessorem con-
sensisse, licet præsumatur pro possessore, potest colla-
tor dicere, & probare collationem contra ius factam,
supra de præb. n. dilecto. secundum Compost. & adde
quod not. de regul. iuris in prima regula, libr. 6. & ibi,
simpliciter ¶ compellere] purat Hostien. quod per for-
mam, facias conferri, prouideri, vel assignari, quod e-
xecutor id facere posset: fatetur tamen, quod multi di-
cunt contrarium. dicit enim, quod non debemus cura-
re de verbis, qualitercunque fiat, quod papa mandat, &
mens præferenda est. de forma, facias prouideri, & assi-
gnari, probat per decretalem de rescript. Abbatem, de
officio deleg. super eo, de præben. pro illorum. Item
mandata iurisdictione transit totum officium iurisdic-
cendi. ff. de suspic. tuto. l. 1. §. si autem. sed hoc puto fal-
sum, & sequitur ex hac opinione, quod cui mandatur,
quod faciat eligi prælatum, eligere posset, quod est fal-
sum, nisi id exprimat, sicut supra de elect. cum in ve-
teri. nec esset ratio, quare p̄bis afficerent executoria ad
prouidendum, quam ad compellendum. contra id, in-

fra eod. si capitulo, & c. si soli, libr. 6. [& ibi, impedi-
tes] cum in rescripto non sit clausula, contradictores.
19 & c. Dicit G. na. & recitat ¶ Gual. quod executor datus
ad prouidendum, capitulo negligente, cum clausula,
contradictores, non potest excommunicare prius, quā
prouideat. quod si faceret, non valeret: quia contra for-
mam mandati, de rescriptis, cum dilecta [& ibi, ego
credo] secundum Tan. [& in fine] Dicit Hostie. quod si
non opponunt se canonici, sed permittunt illum in pos-
sessionem poni, vt mādatur, licet postea illum eiiciant
ex intervallo, vera est sententia Ioan. Si verò illum sta-
tim eiiciunt, vel non admittunt; vera sit sententia Tan.
arg. decre. ex literis, & de pœnis, Romana, libr. 6. Sed
hoc haberet locum, etiam si in rescripto esset clausula,
contradictores &c. vt dixi de præben. pro illorum: vn-
de vide quod dixi de officio deleg. c. si. super glo. pe. f.
¶ In gloss. hic videtur, ibi, non est ita] Idem not. supra.
de rescriptis, ex tenore, in fine primæ gloss. de hoc in-
fra, de reg. iuris, non præstat, libr. 6. [& ibi, sic possessio]
20 textum respicit. ¶ In glo. 1. quæ, in fi.] hoc ¶ non placet
Innoc. qui exponit hæc de illa, quæ prætenditur esse ex
tali causa, quæ potest esse iusta, vt infra sequitur, in anti-
qua prætendebatur consuetudo, & vide quod no. 8. di-
frustra, in prima glo. sed Hostien. intelligit de colorata
propter ordinariam auctoritatem interpositam. quo ca-
su non debet conferri, donec vacet de facto. Si vero nō
tenetur tantum de facto, tunc potest conferri, & si non
renunciet, vt not. supra eo. proposuit, & dixit, quod hoc
tenebat dominus Otto Portuen. Alij dicunt, q̄ habens
potestatem conferendi, conferre potest non obstante
possessione, etiam colorata, etiam si sit delegatus, licet
possessio non auferatur illi non citato. & vide quod ha-
bes, de præben. licet. 2. ¶ In gloss. no. quod, ibi, currit]
ad huius intellectum vide, quod notatur de regulis iu-
ris in 3. regula § in gloss. fin. libr. 6. [& ibi. l. 1.] & ibi hæc
21 glo. per Accursium, & est ¶ merito mirandum, q̄ ex quo
per procu. mihi possessionem acquiro, q̄ non vfucapio,
nisi ex quo sciuerō. glo. dicit ibi, q̄ in vfucap. requiritur
bona fides, quam non habet ignorans. Alij, q̄ in posse-
sione est acquisitio secundum naturalem æquitatem; in
vfucapi. contra naturalem, & ideo coarctatur. Alij
sumunt pro ratione maius præiudicium, quod est in
vfucapion. per quam perditur dominium [& ibi, non
procedit] Fallit in casibus notatis supra, de consue-
tudi. capitul. 2. & plenius C. de acquiren. posses. libr. 1.
¶ In gloss. penult. ibi, posset esse] secundum Ioan. vel
non habebat possessionem episcopatus, & facit quod di-
xi de elect. cum in cunctis, propter ¶ paupertatem au-
tem, de qua dicit gloss. posset fieri vnio, vel præter ali-
quam vnionem, & si non personæ, episcopatu tamen
posset dari ad rempus fructus alicuius dignitatis
propter debitorum exonerationem, vel similem cau-
sam, imo & episcopus cum capitulo ex causa hoc pos-
set. alias adde, quod dicam ne ecclesia. bene. cap.
vno. in fine, & notatur de rescriptis, si propter, libr. 6,
[& ibi, vacare] quando ¶ simpliciter dicit vacare, requi-
ritur, quod vacet etiam de facto, alias colorata facti
possessio excluderet impetrantem. Sed si dicat in re-
scripto de iure vacare, secus. tunc enim sufficit, quod de
iure vacet, vt expresse, vt recitat hic Hostien. & sic
seruamus, vnum scias, quod Ioan. de Deo in quæstioni-
bus suis libr. 1. quæst. 24. tenuit, quod si in rescripto illius
qui simpliciter dixit vacare, esset clausula, amoto quoli-
bet illicito detentore, non obstatet sibi illicita facti
possessio, quasi per clausulam satis de illa mentio fa-
cta dicatur. Et decret. ista, & decret. literas, non ha-
bebant talem clausulam, inducit, q̄ facienda est vis in
verbis, de deci. ad audientiam, de priuileg. porro. eo-
dem ti, si papa, libr. 6. talis clausula habetur supra eod.
proposuit, infra, de rerum perm. cum vniuersorum,
est

Est etiam illius clausulæ effectus, ut rescriptum respiciat successorem, ut dixi de iudi. quia. V. super prima gloss. 24 [& ibi, potest t conferre] recitant Innoc. & Hosti. quosdam hoc tenere, quando conferens scit alium possidere; alias esset surrepticia collatio, quia non est verisimile, qd conferret, si sciret alium possidere. Alij non curant, an sciat illum possidere primum beneficium vel non, dummodo sciat illum possidere secundum quod est verius, secundum Hostiensem per c. si quis iam translatus, 21. quæst. 2. & per decretalem, de multa, nec tamen est eadem ratio in collatione ordinarii, & delega. quia quandoq; posset ordinarius conferre secundum eos; quo casu tamen non ualeret rescriptum & sit ratio odium rescriptorum, & maxime impetratorum ad beneficia, de præb. quamvis, lib. 6. Vacatio ergo in illis expressa intelligitur de utraque uacatione, scilicet iuris, & facti, & merito impetranti imputatur, cum potuerit apertius dicere, & non dixit. ff. de pactis, ueteribus, infra de regulis iuris, contra eum, lib. 6. hic uero episcopus utebatur nouo iure, ut sequitur in gl. secundum Innocentium, & adde quod dicam infra eodem, literas, super uer. confirmauit, ibi, de multa, & infra de præbendis, licet episcopus, lib. 6. [& ibi de nouo] unde antiquus titulus non impediuit collationem, sed nouus, secundum Abba. [& ibi, credo] Idem Hosti. [& ibi, tales] Dicit Guil. de quibus loquitur textus reprehendit gloss. Tu dic tales, de quibus præmisit gl. [& ibi, Simplicibus] Innoc. dicit t idem in beneficijs, vel præbendis, quando per receptionem secundæ vacat prima, puta si hoc habet statutum utriusque ecclesie, secundum Hostien. vel synodale, vel pone in iure communi in casu, infra eod. literas. ¶ In gl. ultima, in fine) & sit ratio: quia surrepticie impetranti noluit papa maiorem facere gratiam, secundum Hostien. uide quod dicam de præben. si pauper, post principium.

ADDITIONES.

- a ¶ De rescriptis, gratiz. Pro, & cōtra uide quod not. gl. & super illa Io. And. in c. inter, in gl. ergo, de transla. & de elec. c. si electio, in gl. li. 6.
- b ¶ Ut omnino illiterati. An tales ordinati recipiant ordinem, uide Io. And. de elec. cum in cunctis, in gl. super verbo, scientia, & de tempo. ord. cum nullus, in nouellā. lib. 6.
- c ¶ Circa medium. Vide Inn. in c. vestra, de coha. cle. & mulie. & gl. in cle. appellanti, de ap. & Bar. in l. i. ff. de excep.
- d ¶ Occupare beneficium. Vide Bart. in l. Pomp. §. si iussu. ff. de ac. qui. poss. Et quid in reo absoluto, an ex sententia queratur dominium, uide in l. executio. ff. de execu. rei iud. per Bar. & ad materiam uide bonam gl. insti. de offi. iud. in si. & supra eo, proposuit, in gl. sic ergo, & super illa in beneficijs lata sententia pro actorē, an sit necessaria collatio. uide in cle. auditor. de rescriptis, & Io. And. in c. inter, de excess. prælatorum, & in c. cum sis. de elec. & de appel. constitutus, & uide ad materiam prædictam plene Bal. in l. i. C. communi a utriusque iudicij.
- e ¶ De præben. Ibi uide in gl. per talem, & super illa Io. And. & supra, eo. proposuit, in gl. sic debent, versiculo. sed nunquid is.
- f ¶ Super gl. pe. Et facit, quod no. gl. in c. ex parte. Adz. de test. & uide de offi. dele. querenti, & uide glo. quæ incipit, quid si natus, in c. cōmissa, de elec. lib. 6. & Io. And. infra eod. proposuit, in gl. magna, vers. dicunt quidam.
- g ¶ Regula. Et uide gl. & Bar. in l. i. §. item acquiritur, ff. de acquir. pol. & uide tex. in l. peregre. §. quæsitum, ff. eodem titulo.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Possessio non debet retardari per exceptionem renuntiationis & abiurationis, & quo casu. Conferri non potest alteri dignitas non vacans. Diuisio decretalis.
2. Extra diocesim an possint conferri præbende. Decretum proprie quod dicatur. Idoneus ad beneficia quis hic dicatur.

Honestus refertur ad mores.

Archidiaconatus Richimundie erat dignitas in ecclesia Eboracensi, & quousque extenditur eius auctoritas.

Aliquis, & quisquis dictionum comprehensio.

Non haberi quem pro canonico si statuatur, quid valeat, ad verb. haberetur, iuncto contextu.

4 Deuolutio electionis fit ad capitulum duobus casibus hic, quorum unus ob peccatum electi excepto episcopatu.

Electio, et prouisio secunda non impeditur à prima facta de ineligibili, etsi sit confirmatus, an impediatur.

Non habet tamen vim confirmationis, nec obtinendi possessionem, nisi prius amoto possessore.

5 Confirmatio de excommunicato facta an teneat.

6 Decano absente assignabit locum in capitulo, responsumque dabit proximior ei dignitate, nisi sit aliud ex consuetudine.

Inuestire pro installare.

7 Lex imponenda rebus, non verbis.

Sollemnis installatio quæ.

8 Idem petitur ex pluribus diuersis causis.

9 Ordo iuris obseruandus, & quæ eo contineantur, et quando sententia retractetur eo omisso, & nu. 12.

Capituli, cum olim de causa possessionis, cum hoc conciliatio.

Conferens, & recipiens puniuntur, & quo casu hic.

Confirmationem, vel institutionem quæ impediunt, & num. 10. & 11.

10 Institutio, quibus modis, & quo hic accipitur.

Electio, vel collatio diocesani habet vim etiam confirmationis.

11 Pro exceptionum obiectione quando bene, quando contra præsumatur.

Excipiensque, ideo vel admittatur, vel repellatur impedire quod intendens, & num. 16.

Exceptionem non admissa, & propter hoc appellato, quibus casibus cassetur sententia, uer. & ex hoc.

13 Epilogus, suffragium & additio glossarum. nu. 14. & 15.

Præses continetur numero decurionum.

Exercitui qui præest, de exercitu est.

Capituli expressione decanus non continetur, & quando & quando rat. one.

In ignorante aliud ius constituit, aliud in sciente, circa fin.

CAP. V. T. VII.

Post electionem

Casus. Vbi t constat beneficium collatum per illum qui potestatem habuit conferendi, per exceptionem renuntiationis, & abiurationis non debet possessio retardari. Sed in hoc non facit ad titulum. Sed quo ad illud hoc intendit, quod dignitas non vacans alteri conferri non potest, & de eodem facto, de supplen. negligentia prælatorum, licet, & de testibus, constitutis, & sunt due partes. In prima facit narratio. in secunda ibi, Quoniam constitit, ipsius diffinitio. Prima facit quatuor. præmittit collationem archidiaconatus factam Honorio per archiepiscopum, secundo resistentiam capituli, & eius causam ibi, Cuius. tertio collationem per capitulum factam Rogerio ibi, Ipsius. quarto exceptionem abiurationis contra Hono. collationem per archiepiscopum factam Roge. & ipsius petitionem, ibi. Processu, secunda prin. facit tria. Primo imponit silentium Roge. & exprimit causam, quare. Secundo in possessorio adipiscendæ pronunciat pro Hono. ibi, sententialiter. Tertio post possessionem adeptam reseruat cuique cuius interfit ius agendi ibi, exinde [Tenuerat] episcopus Helien. [Liberaliter] de hoc supra de præben. relatum [Capitulo] non facta mentione de decano, & ex hoc fuit orta quæstio, ut sequitur [In mandatis] per literas, ut infra patet, versic. cum igitur, & ex hoc probabatur olim, quod t archiepiscopus extra dioc.

ce. potest conferre prebendas, & ex antiqua patet. Abba. de hoc supra de offi. lega. nouit [Predecessor] Celestinus, ut patet in antiqua [Personatum] id est dignitatum, ad dignitates promouendarum [Decreuit] id est decernendo statuit de fratrum consilio, quod proprie est decretum, de hoc 3. dist. in summa [Ut videlicet] exponit praedicta [Idonea] ad residendum, & deseruiendum [Honesti] quo ad mores, de preben. super, de insti. c. 2. Hostien. Erat ergo archidiaconatus Richimundie dignitas in ecclesia Eboracen. quamuis in parte diocesis eius auctoritas extendatur, & non in ciuitatem, cum ibi sit alter archidiaconus, de elec. innotuit. secundum Hostien. [Præsentaretur] installandus, vel introducendus in corporalem possessionem. G. [Contra consuetudinē] scilicet non presentatus a decano, & capitulo, ut est dictum [Per aliquem] includit archiepiscopum, de ma. & obedientia solita, ad finem. ff. de heredibus instituendis, hoc articulo, quisquis [Haberetur] quasi perinde haberetur, ac si nil factum esset, argum. ff. de auct. tu. l. nulla differentia [Terminum] 6. mensium [Secundum formam] scilicet presentando capitulo, & decano [Personam idoneam] deuoluitur enim electio ad capitulum non solum propter superioris negligentiam, ut hic, & supra c. 2. Sed etiam propter peccatum electi, de electio, cum in cunctis, in fine. Fallit hoc in episcopatibus, quod dicitur de electio. quamquam lib. 6. satis etiam hic colligitur, quod non solum non tenet prouisio, vel electio facta de ineligiblei, imò nec impedit secundam electionem, vel prouisionem. sup. de electione, cum in cunctis, & c. cum Vincent. Confirmatio verò facta de ineligiblei impediret. s. c. prox. & j. eo. literas, vide quod dicam de excess. praelatorum inter dilectos, super glo. unde non, Alij dicunt forte non male, quod electio non impeditur sed assignatio prebende, cum alterius electio iam sit confirmata, bene impeditur, donec prima assignatio fuerit reuocata, & hoc probatur j. eo. literas, ubi dicitur, quod non valet assignatio prebende, & tamen mandatum de ipsa conferenda valet post resignationem. Sicut ergo valet mandatum, sic valeat electio, vel prouisio, ut res potius valeat, quam pereat, de verborum signifi. Abbate, veris autem. Talis autem electio, vel prouisio non habet vim confirmationis, & etiam si contingat talem electum confirmari, non debet nancisci possessionem, nisi prius remoto illo qui de facto possidet, ut j. de preb. licet, lib. 6. ¶ Sed tamen nunquid tenet confirmatio facta de excommunicato? Dicunt, quod sic, nisi exprimatur error, vel sit notorium, argum. de re iudic. ad probandum, de excepti. exceptionem, in fin. Alij contra, Innoc. vide s. de elect. quod sicut, post gloss. ubi dicit hoc idem, & quod dicit Innocentius in addendo, supra c. proxim. & de cler. excommunic. ministran. c. fi. [Per cuius manum] sed absente tamen decano quis assignabit locum in capitulo? Dicit Vinc. quod si aliud non est de consuetudine, ut quia vicarius eius hoc non habet facere, vel non vult, proximior in dignitate decano, qui maior est post eum, hoc faciet, sicut & dat responsum proponentibus in cap. 25. dist. per lectis. ff. de albo scriben. l. 1. [Inuestiri] id est installari, Gloss. [Eius] scilicet archiepiscopi, Gloss. [Contradictum] & male, quia lex est tamen imponenda rebus, & non verbis, infra de elect. commissa. lib. 6. [Intelligentes] secundum suam falsam opinionem, non secundum scientiam. inf. de purg. canon. cum in iuuentute [Illum] scilicet archidiaconatum [Contulerunt] elapsis large 6. mensibus a tempore vacationis & notitiae computatis, supra, eo. quia. ad finem, sed hoc non prodest, quia archiepiscopus non fuerat negligens, ut litera probat, Hostien. [solemniter] scilicet ponendo in sede, & recipiendo forsitan iuramentum, & publice conuocatis canonicis, sicut mos ecclesie requirebat. Host. de preben. cum in ecclesijs, lib. 6. [Installantes] Dicit Hostien, quod hic

consuevit legere decret. licet, de supplen. negligentia praela. [Primam] factam a capitulo [Secundam] factam ab archiepiscopo, & no. idem tamen peti ex pluribus diuersis causis, de hoc dicitur ut j. de elec. ut quis duas, 2. lib. 6. [Et infra] hic deciditur, quod dicebat Honor. ex aduersarij responsione fundatam intentionem suam, unde petebat Ro. imponi silentium, & hic respondetur, quod statim sequitur [Iuris tamen ordinem] quia non fuit libellus oblat, nec lis contestata, nec fuit conuictus, nec confessus, de lit. contes. c. vno. propter quod solum fuisset sententia retractanda, etiam si fuisset alias legitima, qui filij sint legitimi, per venerabilem, vers. praeterea, Hostien. [Alium] a te, ergo nec in Rogerium [Regulam] & propter hoc debuit puniri recipiens, ut hic, & conferens, ut inf. de excess. praelatorum, inter dilectos [Ut institutio.] contra de causa pos. cum olim. ibi fuit cognitum de obiectis contra institutum, ante quam institutio sortiretur effectum. Sol. hoc quod hic dicitur, locum habet, cum refertur questio de iure eligendi, vel confirmandi, vel quando utraq; scilicet tam electio, quam confirmatio spectat ad aliquem, simi. supra de app. constitutis 2. contrarium vero loquitur, quando de iure eligendi refertur questio. ibi primo examinantur obiecta, ut ibi dicitur, & supra. de suppl. neglig. prael. c. fi. Idem etiam forte dicendum est, si ad vnum spectat electio, & ad alium confirmatio, scilicet quod post confirmationem obtentam non potest impediri effectus ipsius, ut notatur de elect. cum dilecti, & in dicto contrario. supra de causa pos. cum olim. ¶ Hac tamen institutio, sup. eo. in principio, vocabatur concess. potest etiam dici inuestitura. sup. eo. tamen proposuit, quicquid tamen vocetur, in hoc casu, ubi scilicet diocesis. eligit, siue confert, eligendo, vel conferendo intelligitur confirmasse, & ideo is, qui ab eo causam habet, debet gaudere possessione pacifica prius, quam aliquis contra ipsum in modum exceptionis de crimine audiat, ut hic, & supra de appellationibus, constitutis, 2. §. fin. secundum Innocentium & infra, de accusatio. accedens, & argum. C. de edicto diui Adriani tollen. l. 2. C. ad legem Corn. de fal. l. 2. C. de ord. cognat. l. fi. §. fi. Hostien. [De te facta] sententiam istam iustificat; quia vehementer tamen praesumitur, quod hac exceptio renunciationis, & abiurationis causa moranda possessionis obijciebatur, argum. C. de fal. l. 2. alioquin renunciatione facta post institutionem, vel etiam post rem iudicatam admittetur exceptio. Si vero obijciatur exceptio de aliquo, quod praecedat institutionem, vel sententiam, tunc praesumitur, quod ad morandam possessionem, vel executionem sententiae hoc proponatur, cum potius sit quasi consecutina ad institutionem, & executio ad sententiam, & ideo in tali casu excipiens de facili non auditur, ut patet in eo, quod legitur, & notatur sup. de causa pos. cum olim, ubi dixi de hoc in magna gloss. supra de dolo, cum olim, sup. de re iudic. de cetero, sup. de appell. constitutis, 2. vel dic, quod in hoc casu facilius admittetur exceptio. de hoc, quod praecessisset institutionem, quam de renunc. post institutionem secutam, quia non praesumitur quis beneficium suum facile resignare, sup. de renunciatio. super hoc, quod sciscitatus. §. 1. sup. de praesumptio, quia non est verisimile. ¶ Quid si agenti ex mutuo, vel ex empto, vel ex locato, & instrumentum super hoc exhibenti obijciatur exceptio pacti de non petendo, vel alia rationabilis, nunquid propter talem praesumptionem excipiens repellitur? Respondeo, verum est, quia in his, in quibus non seruatur solemnis ordo iuris, magis potest sequi index huius probabiles praesumptiones ut hic, & argum. C. ut in posses. lega. l. 1. C. de edic. diui Adriani. tollen. l. 2. & 3. quia ubi proponitur certa actio, ut positum est, & proceditur ordine iudiciario. ibi enim non debet index de facili tales praesumptiones sequi. 2. questio. 1. primo.

mo verumtamen, & in hoc casu, si iudex vehementer suspiceretur, pactum de non petendo maliciose proponi, non male facit, si hac exceptione non admissa sententiam ferat, nec cassabitur sententia propter hoc, quod non admisit exceptionem, nisi probetur veritas exceptionis eiusdem, ad quam tamen probandam, etiam si sine ordine procedatur, semper est excipiens admittendus, & ex hoc patet esse verum, quod non reuocabitur sententia hoc prætextu, quod exceptio admissa non fuerit, nisi forsan excipiens contra ipsum præsumptionem ortam tollat; puta quia paratus est incontinenti ipsam probare, ar. ff. ut in poss. lega. si is a quo. sup. de testi. veniens. 2. sup. de restit. spo. lia. literas. §. præterea, respon. 1. cum suis concor. secundum Inn. In hoc enim casu hoc ipso grauauit, quod probationes oblatas non admisit, unde & si a tali grauamine fuerit appellatum, non est necesse probare veritatem exceptionis in iudicio appel. imo sufficit probare, quod probationes oblatæ non fuerunt admittæ, etiam si exceptio peremptoria erat, ut patet ex præmissis, & in eo, quod no. sup. de re iud. cum l. & A. §. 1. & 2. & supra de appel. interposita, respon. 1. secundum Inn. Sed & in præmissa questione prouideri potest per cautionem, ut patet in eo, quod legitur, & no. sup. de dolo, & contu. finem. Alij dicunt, quod hæc decre. loquitur, quando quis petit per officium iudicis sibi restitui possessionem, de qua constat quod eam bona fide habuerat. unde restituendus est, & audiendus ante, quam de proprietate aduersarius audiat, C. de agrico. & cens. si colonus, li. 1. & not. sup. de restit. spolia. sæpe, ubi vide in gloss. dicit Innoc. ad fi. & de re iudi. suborta, super gl. no. quod. sup. de ord. cog. c. fi. Sed cum non legamus hunc H. possessionem beneficij habuisse, non potest ex hac litera talis elici intellectus secundum Innoc. [Et valeat] quasi dicat, non ille R. cui impositum est silentium, nisi aliter sua interesset.

12 [Ordine & iudiciario] qui semper seruandus est exceptis notorijs, & alijs causis, de quibus de iureiurando, ad nostram. 3. Host. Prima & gl. respondet per contrarium de decre. cum in cunctis, quod dupliciter soluit.

¶ Secunda gl. signat contrarium, & soluit. ¶ Tertia gl. impugnatur allegationem, quam in fi. coadiuuat. ¶ Glo. ex hac obijcit, & soluit. ¶ Ultima gl. ponit quatuor le-
14 turas. ¶ In 3. & gl. ibi. l. 1. vide quod me. causa. ad audientiam, in prin. 1. gl. & ibi. §. plures] alias est ver. sub §. plebiscitum [& ibi, in toto] sequitur, & pars continetur.

15 tur. ¶ In 1. gl. 1. ibi, consensit] ad hoc §. de reg. beneficium, li. 6. vide quod dicam de his, quæ fi. a ma. par. ca. ex ore [& in fi.] ibi decursum erat tempus de consecra. episcopis, ut in præ. decre. cum in cunctis. ¶ In gl. nec erat, ibi. §. plures] alias est ver. sub §. plebiscitum [& ibi, familia] & in numero decurionum continetur ipse præses. ff. quis & a quo app. fit. l. 1. §. si præses, & qui præest exercitui, de exercitu est ff. de his qui no. inta. l. 2. Io. ad idem. ff. de testa. mili. l. 1. §. 1. in fi. & ibi, requisisti] hæc iura loquuntur, quando expresso episcopo submittitur ecclesia, vel quando dicitur per ecclesiam episcopum eligi [& ibi, quamquam] ubi de hoc, & sup. de offi. ord. si sacerdos [& ibi, Sedes apostolica] hæc decre. videtur facere satis pro decano, & capitulo, ut expressio capituli non includat decanum. Item quia de dignitate facienda est mentio, de rescrip. ad aures. Item quia hoc volebant verba privilegij, quæ sunt seruanda, de priuile. potro. Item sicut de principali articulo debet fieri mentio, sic & de illo, qui principaliter præest capitulo. sup. de rescrip. cum dilecta. So. hæc omnia vera quo ad rescripta contentiosa, quæ sunt semper restringenda, de rescrip. nonnulli, d. secundum Host. ¶ In gl. 1. idest non in fi.] ne sit contra, de maio. & obe. cum inferior, Host. ¶ In gl. hic proponebatur, ibi, scienter] secus, si ignoranter. 7. q. 1. præsentium, Inn. de præben. inter cetera, Host. ¶ In gloss. ex hac, ibi, possessorio tantum. ¶ In gl. quam primo, in fi.]

& de exces. prælat. inter dilectos, Gof. ¶ In gloss. vltima ibi, videbatur] alias exceptio & abiurationis debuisset admitti, supra de rest. spolia. accepta. nec placet illa solutio, quod hic possessorio agebatur, Phil. & adde quod dixi in textu [& ibi, possessorium, & petitorium] & sic non contradicit gl. ex hac [& ibi, purgari] respicit, & supra dixit, vel post tempus elapsum electus fuit, & facit de sup. negli. præla. licet.

ADDITIONES.

- a Ut quis duas. Et per doct. in l. edita, C. de eden. & per Bar. plene an eadem res ex duobus tiquari possit, in l. Mæuius. §. duobus. ff. de lega. 2. & in l. 3. §. ex pluribus, ff. de acqui. poss.
- b ¶ Constitutis. Ibi vide, & in præalleg. c. cum olim, ubi videtur nocari contra in gl. mag. Io. And.
- c ¶ L. 2. Ibi vide plene ibi est no. gl. & ibi Bar. & d. Bar. de Sali.
- d ¶ Nonnulli. In fauorabilibus sunt amplianda, ad hoc de simo. c. fi. cum, ibi no.

SUMMARIUM.

- 1 Recepto in canonicum tenetur capitulum prouidere, quam cito se facultas obtulerit.
 Actor, & reus qui erant hic.
- 2 An & quando sententia sine petitione procedat.
 Ut assignatio præbendæ fiat, cum se facultas obtulerit, sententia valet, & quid conferat.
 Ad expressionem maiorem actor quibus casibus non compellatur.
 Libellus, & sententia ex rescripto etiam formantur, & excusantur ab incertitudine.
 Libellus secundum naturam obligationis concipiendum, & cauendum ne haberet turpitudinem contra agentem, & quando, & nu. 4.
- 4 Contra factum suum canonici, & quo casu an admittantur, & vide nu. 1. & 5. 7. & 9.
- 5 Ad probandum quod non releuet, quis non admittendus.
 Defensio quo casu hic dicatur esse replicatio, & quo tempore proponi, & probari possit.
- 6 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.
 Non creditur offerenti preces, nisi probet eas.
 Turpitudinis sua a quoquam non alleganda, & nu. 2. 4. 5. et quando, & ibi. & quando non punitur, num. 8. vide nu. 9.
- 8 Additio glossarum.
 Ex crimine in modum exceptionis proposito quis non punitur, & ratio.
 Excipiens fateri non videtur.
 Exceptione probata non imponitur pena ordinaria.
- 9 In turpitudinis pari causa quando sit potior excipientis causa.

CAP. VIII.

- 1 Cum super Casus. Recepto in canonicum tenetur capitulum prouidere, quam cito se facultas obtulerit, & primo ponit rationem diffinitionis, & allegationem contra illam, & duas responsiones ad eam, secundo diffinit ex ratione concludens in sententiando [Et infra] quidam dicunt hæc decidi, quod canonici Tridonenses diffamabant statum illius, dicentes eum contra concilium receptum. unde agit contra illos condictio. ex l. diffamari, a quo casu iusta est sententia, quæ sequitur, qua repelluntur ab eius perturbatione, & præcipitur, quod cum se facultas obtulerit, præbendam conferant, & sic cesset obiectio, quod libellus fuerit incertus. & de futuro, de libel. obla. c. 2. & quod sententia fuit incerta, contra id. C. de sen. quæ sine certa quantitate, per totum, & de futuro, contra id ff. de vsur. l. 1. §. 1. Alij dicunt, quod clericus iste non agebat, sed canonici contra clericum, dicentes, quod cano-

q̄ canonicatum sine peccato tenere nō poterat; & quia defecerunt in probatione, imponitur eis silentium, & mandatur, q̄ prābendam illi dent, cum se facultas obtulerit, & hoc secundum mandatum adijcitur ex officio non ex vi petitionis, sed quia sic est de iure, de prāben. dilectus. Dicit t̄ Inn. contineri in registro, q̄ canonicus petebat a capitulo prābendam vacantem, sed in petitione sua succubuit, quia prābenda illa non sibi, sed alij debebatur, papa tamen considerans, q̄ de iure debebatur sibi alia, dedit hanc sententiam, quam alteri nō licuisset dare, cum hoc actum non esset, nec agi potuisset. Docemur tamen, q̄ si receptus in canonicum petit sibi prābendam assignari, cum se facultas obtulerit, sententia pro eo lata valebit, & in hoc proderit, vt non patiatur controuersiam de canonicis, ut habeat primam uacantem, nisi aperte pateat probationibus, vel facti euidentia, q̄ alij debeatur, uel q̄ non obtulerit se facultas, de prāb. relati. & c. dilectus. 1. & 2. Quamuis t̄ & a principio cogi posset actor ad maiorem expressionem faciendam, ex quo tamen receptus est, ualebit sententia sic prolata. C. de senten. quę sine certa quantita. l. 2. secundum Inn. Sed Host. dicit, q̄ hęc est ueritas, q̄ etiam ab initio recipiendus est libellus talis de necessitate, quia forma rescripti, ex qua necesse est libellum elici, hoc habet, quod patet ex eo, quod legitur, & notatur supra de rescriptis, constitutus, & secundum illud formanda est snia, de ordi. cog. c. 2. & sic ex forma rescripti libellus, & sententia excusantur. Cum enim rescriptum incertū, & futuram prābendam impetranti concedit, si peteret aliam, plus petere diceretur, ex quo alia non deberetur, vt patet de plus peti. c. vno. sic secundum naturam obligationis formandus est libellus, de hoc de emp. & vendi. c. penul. de sepulturis, in nostra, secundum Host. [Cōfiter] ex confessione canonicorum, qui confitebantur illum recepisse: sed dicebant, q̄ contra concilium, quod iste replicando negabat, addens, q̄ si verum esset, illi non debebant audiri suam turpitudinem allegantes. Et caueat formans libellum, ne in illo suam turpitudinem fateatur, puta dicēdo se receptum ad uacaturam, nam perditur causa propter ineptam petitionem, q̄ est melior conditio rei. s. de iudicijs, examinata. 7. de regulis iuris, in pari, li. 6. Verum est tamen, q̄ hęc cautela licet valeat in foro contentioso, in spiritali nil, vel parū valet: in quo renunciare tenetur, qui scit iugressum suū viciosum, de prāscr. c. fin. de prāben. dilecto, ad finem, de sim. Matthæus. ¶ Quid si canonici t̄ prapositū vnius ecclesię elegerunt in suum decanum, scientes qd̄ talis vtrumq; nititur retinere, & in hoc consentiunt: postea penitent ipsi de hoc accusando, vel contra ipsum agēdo? Videntur non audiendi, arg. de clericis coniug. diuersis, & iura, quę post illam hic allegat gl. Econtra iura quę alleg. ibi gl. in contrarium. Dicit Host. q̄ ad minus in modum denūciationis admittentur ratione peccati, de iureiurando, quemadmodum, ad finem, de despon. impuberum, ad dissoluendum. 35. q. 6. consanguinei, prāmilla trina monitione, de accusationibus, qualiter, vel die secundum eum, vt notatur de prābendis, cum non ignores [Aduersa] capituli scilicet, contra qd̄ agebas [Posse] & sic nec t̄ videbantur admittendi ad hoc probandum, cum probatum non releuet, de officio delegati, cum contingat, de elect. cum Vinton. secundum Hostien. Dicebat Inn. quod hęc replicatio, scilicet non potestis contra me excipere, quod non tenuit promissio vacaturę, cum vos ipsi promiseritis, potius dicitur defensio, vel allegatio, quam exceptio, vel replicatio: quare videtur posse proponi ante, & post litis contest. sicut, & potest tunc de iure allegari. si tamen non constet de facto, licet proponi possit post litem contestatam prāmilla replicatio: tamen receptione testiū facta super ea testes introducere non potest, Innoc. Host.

ponebat sic glo. licet proponi possit post litem contest. non tamen probari, secundum Innoc. Dicebat Egid. q̄ litera videtur contraria, cum prācedēs innuat illos admissos ad probandum, ista vero innuit illos admitti nō debere, & respondet, q̄ in optione iudicis est, si ex officio vult admittere, ne per surreptionem, & c. de electione, cum dilecti, de re iudicata, cum olim. alleg. fini. de prāb. cum secundum. de ætate & qualitate. accepimus. ¶ Tertia t̄ gl. coadiuuat textum per tres rationes, cōtra primas duas alleg. duo iura. contra tertiam tria, demū obijcit, & soluit dupliciter. ¶ Vltima gl. obijcit, & soluit. ¶ In t̄ gl. 1. ibi, cum precibus] non creditur preces offerenti, nisi probet illas [& ibi. l. 3.] vide de testibus, præsentiū, super prima gl. ¶ In 4. gl. ibi, si duo] vide hanc, & se. in prā. decre. pe. de adul. super vltima gl. [& ibi, post mortem] vide de præsūm. tertio, super gl. 2. [& ibi, Per fundum] vide de sen. excom. officij, super prima gl. [& ibi, Turpitudinis] vt si detur pecunia, vt male iudicetur. vt ibi. ¶ In t̄ gl. 2. in fi.] dicit q̄ si simpliciter in modum exceptionis hoc proponebant, nō puniuntur: tūm quia excipiens non fatetur, de reg. iur. exceptionē, li. 6. tūm quia propter exceptionem probatam non imponitur pœna ordinaria, de ordi. cog. c. 2. ¶ In gl. 3. ibi, diuersis] vbi de hoc [& ibi, pœnitentes] vbi de hoc, & super de elec. nosti [& ibi, solutio] secundum Io. [& ibi, Conditio] nec t̄ obstat de diuor. significasti, de adulte. intelleximus. ibi. n. datur agenti replicatio contra exceptionē in fauorem matrimonij, vel ibi datur replicatio circa diuersa delicta. sed circa idem delictum non daretur replicatio contra exceptionem doli. fi. de doli exce. apud. S. Marcellus. Gof. ¶ In gl. vlt. in fi.] magister meus dicebat, q̄ hic non erant quotidiane distributiones, Abb. vi. de quod post, Inn. dixi de consti. cum M. super gl. hic potest.

A D D I T I O.

a ¶ L. diffamari. Vide Inn. de off. or. conquerente, & vide Dy. in c. iudulatum, de reg. iur. lib. 6. & Bar. in l. mancipiorum, ff. de optio. leg. & in l. Titia. ff. de acc. & infra, qui fil. sint legit. causam, in gl. Io. And. quę incip. ad ecclesiā, ver. & no. quod. & Cy. & moder. maxime Bal. & Sali. in prāleg. l. diffamari.

S V M M A R I V M.

- 1 Prābenda ipso vacat iure, si recipiat quis in eadem ecclesia dignitatem, vel secundā prābendę receptionem. nu. 2. & quando, nu. 4. 5. 6. 7. & 11.
- Diuisio constitutionis.
- Vltimum quod est aliquando ponitur, vt antecedentia subaudiuntur, vt hic ad ver. inuestire.
- Inuestire, pro inducere in possessionem.
- 3 Dispensare non potest episcopus in habendis pluribus prābendis in eadem ecclesia, & nu. 6. & nu. 11. dist.
- Electionem, vel collationem cuius, & quę confirmatio non impedit, siue possessio, & nu. 7. 8.
- Litigij causam velle dare per suas literas papa nō præsūmitur.
- Possessionem quocare a possessore, velle tamen præsūmitur, & quo casu.
- Prābendę duę distinctę in vna ecclesia non possunt vni in vna persona, nec vna diuidi.
- 4 Vacare prior prābenda per secundam quando dicatur, & nu. 5. 6. 7.
- Abiudicari, pro auferri, & quo casu non oporteat abiudicari. nu. 5.
- 6 Crimina sunt palpanda, ne incurata seruentur.
- Dominium perditur hic facilius, quam possessio, licet regulariter contra.
- 7 Vacatio prābendę quibus modis contingat, qua non deficiente, collatio, vel alia prouisio quando prohibeatur, & nu. 8.
- Collator quando ad consimile beneficium teneatur amittente primum.
- Factū quando aliquid iuris habeat, quādo nō, & purum sit, & impediat collationē, vel impetrationem per aliquando uero.

Detentatio

Detentatio quæ dicatur, ibid.

Possessio colorata, quæ, ibid. & nu. 8.

Pro iudicis facto præsumendum semper, ibid.

8 Conferre pro de facto assignare.

9 Epilogus, & iussurium glossarum, num. 10.

Primum dimittere quis videtur per transitum ad secundum a ex suffragio.

11 Additio glossarum.

C A P V T IX.

Literas. Casus. Si is qui habet præbendam, in eadem ecclesia dignitatem recipiat, vacat ipso iure præbenda, & sunt due principales partes, consultatio scilicet, & responsio. secunda ibi, cum igitur. Prima facit quatuor, primo ponit formam mandati pro actore directi, secunda ibi, de facto. allegationem actoris. tertia ibi, sed præpositus, defensionem rei, quarta ibi, unde cum, elicit dubia ex prædictis, unde dicebat Host. rescripti ad providendum impetratio, impetrantis intentio; intentionis elisio, iudicium dubitatio, & triplicis questionis consultatio, tertia questionis determinatio. [Accepimus] scilicet continentes [Consilij] scilicet. c. 2. [Inuestire] idest prius conferre, & postea in possessionem inducere, sic sup. eo. proposuit, de præben. pro illorum [Propositum] ad fundandam intentionem impetrantis [Præpositus] nunc [Canonicum] sine personatu. Goffr. [Electus] unde vacauerat prima præbenda per receptionem secundæ in ecclesia maiori, vel saltem per receptionem præposituræ, quia non poterat habere præbendam annexam præposituræ, & præbendam antiquam in vna, & eadem ecclesia, secundum Innoc. & ex hoc insurgit prima questio, an adepta secunda præbenda vacet prima, secundum Hostien. [Postmodum] idest post adeptum canonicatum maioris ecclesiæ [Ipsa ecclesia] scilicet Viscardi [Habebat] & tot tempora postea lapsa erant, quod omnes medij collatores inf. papam conferendi perdidit potestatem, & sic sequitur conclusio pro impetrante [Generali] ergo non allegauit specialem consuetudinem ecclesiæ, vel dic, quod non probauit, quod patet ex consultatione, ubi hoc iudices omiserunt. Alij distinguunt, an sit principalis dignitas ecclesiæ, vel non, ut primo casu non possit: secundo possit, sed hæc reprobatur, de præben. cum in ecclesia, li. 6. [Archiepiscopus] ad quam pertinebat institutio vtriusque, & dicit **Innocen.** hoc euidenter colligi, episcopum dispensare non posse in pluribus præbendis habendis in eadem ecclesia [Canonicorum] minoris ecclesiæ. Vin. maioris ecclesiæ. T. Phi. [Confirmavit] sine iusta causa dispensationem requirente, nec annectendo, ne sint contra quæ inf. no. Host. & dicit Innoc. quod hæc confirmatio non impedit, quin ordinarius, ad quem de iure pertinet, possit conferre præbendam, nec ob. quod sequitur: quia loquitur in delegato papæ, qui non potest providere, nisi prius cogat possessorem ad resignationem. Et sit ratio diuersitatis: quia plus est restringenda potestas extraordinaria, quam ordinaria, ad hoc de app. vt debitus, & ideo delegatus non potest, quod potest ordinarius, de præben. de multa, ver. is quoque. nec ob. s. eo. quia, ibi enim dicitur, quod ordinarius non possit eligere prius, quam possessor renunciet, sed quod cogendus est renunciare, Innoc. dicunt quidam, si papa præbendam, quam alius possidet, conferret, hoc ignorans, non teneret collatio, ar. 7. de priui. dudum. ff. de natali. restit. l. 2. nec est præsumendum, quod papa per suas literas aliquibus dare velit causam litigij, de rescriptis, nonnulli. sed bene est præsumptio, quod intendat dare ecclesiam impetranti auocata possessione a possessore. In ordinario vero præsumitur, quod velit ius suum defendere, de feu. c. 2. ff. si quis iudic. non ob. l. 1. nec contradicit. ff. quod cū fal. tu. l. 1. §. si. & quod

no. de elec. nihil; quia ibi loquitur de confirmatione reprobatam a iure, hic de confirmatione de iure impossibili, & nulla. ar. de excus. tut. qui testamento. ex quo enim distinctæ sunt præbendæ in aliqua ecclesia, non possunt vniri duæ in vnā personam, nec vna diuidi inter duas, de præben. tuæ. 89. dist. singula, secundum Innoc. [Vtrum] prima q. [Ad aliam] sicut hic, de præben. scilicet Viscardi. ad præb. maioris ecclesiæ [Vacare] remittit. Innocen. ad no. de elect. dudum 2. de præben. cum iam dudum, de cler. non resi. c. fi. [Incipiat] dici potest, quod non, donec sit adeptus corporalem possessionem, nec tunc, si secundam recipiat, non tanquam titulum, sed ad sustentationem suam, & de voluntate, & auctoritate vtriusque diocesani secum ex causa dispensantis etiam ob prerogatiuam meritorum, secundum Host. [An per] 2. q. [Abdicari] idest auferri. Goffr. & dic quod sic, si sine licentia transiit, & contra voluntatem primi prælati illam retinere contendit. [An propter] 3. q. [Non vacare] virtute confirmationis hoc operante, & dicas, quod vacat de iure, licet non de facto, vt sequitur, nam secundum Innoc. non potest episcopus hoc casu dispensare, vt hic innuitur [Præbenda] scilicet Viscardi, & intelligit Innoc. hoc verum in præbendis eiusdem ecclesiæ. secus si diuersarum, in quibus potest vnus plures præbendas habere secundum eum, & quedam de hac materia hic no. per Hostien. posui. s. de præb. cum iam dudum, ibi videas [De iure] dicit Host. quod hic satis dici potest omnem questionem fuisse solutam, prima scilicet per verbum, vacare, vt scilicet vacauerit per receptionem secundæ. secundam per hoc verbum, de iure. nam ex quo de iure vacat, non est necesse illam per sententiam abdicari. Iterum per idem verbum soluitur tertia: quia ex quo de iure vacat, patet quod non profuit confirmatio, & ibi, sine difficultate, & ibi, quam cum de facto [Vacare] no. hic Goffr. quod sicut per receptionem secundi curati, vel personatus vacat primum, ita per receptionem secundæ præbendæ vacat prima, & hoc si habeantur in titulum, non vt stipendium, & dixit in pluralitate præbendarum dispensari non posse, siue in diuersis episcopatibus. 70. dist. sanctorum, siue in eodem, & diuersis ecclesijs. sup. de præb. cum non ignores, siue in eadem ecclesia, vt hic, & reprehendit T. qui dixerat contrarium, dicens, quod crimina non sunt palpanda, ne incurata seruentur. 50. dist. si quis diaconus, & Goffr. sequitur Pet. de Samp. dicēs hoc hic expressum [Noscat] hic facilius perditur dominium, quam possessio. nam recipiendo alium locum perdit dominium, & possessionem retinet, regulariter difficilius perditur. ff. de acquir. pos. si quis, Vinc. Io. (Cogatis] per excommunicationem, & subtractionem aliorum beneficiorum. sup. eo. quia. Phi. & Host. (quam cum de facto) no. de præb. quandoque. vacat de iure, & de facto, & tunc est conferenda, & personæ idoneæ, sup. ti. 1. c. 2. de præb. super, & c. graue, aliquando de facto, & non de iure, vt cum quis spoliatus est beneficio. sup. de his, quæ vi me. ve causa. fi. ad audientiam, & c. Abbas. aliquando nec de facto, nec de iure, quod non eget exemplo, & in his duobus casibus conferri prohibetur adeo, quod qui sciēter recipit, hoc ipso compellendus est. sup. eo. c. 1. Si vero ignoranter, tenetur conferens ad consimile beneficium, secundum distinctionem, quam feci sup. de præb. inter cetera. aliquando vero vacat de iure, & non de facto, sed factum aliquid iuris habet, & ideo prohibetur conferri, quousque; reuocatum sit, vt hic, & sup. eodem, cum nostris, sed & si vacat de iure & de facto, quod nihil iuris habet, non obstante detentatione facti conferri potest. sup. eodem proposuit. & de præbendis, de multa. ergo purum factum, quod in sola detentatione consistit, collationem non impedit, nec impetrationem, factum vero, quod aliquid iuris habet, vtrumque impedit, sic potest intelligi siue calumnia, quod hic dicitur, & sup.

sup. eodem, cum nostris. §. auditor. ibi, quia talis possessio, & c. ut ibi notari, & hoc magis placet, quam solutio sequens. Dicitur autem factum purum, & nihil iuris habere, quando nullum iuris colorem habet, illud vero dicitur aliquid iuris habere, quando habet auctoritatem iudicis, vel alium colorem iuris, puta quia possessor causam habet ab illis, qui & si iniuste eligant ad præbendam, vel ipsam conferant, habent tamen potestatem eligendi, vel conferendi, ut patet in eo, quod no. sup. eo. post electionem, respō. 2. super verbo, personæ idoneæ, & c. proposuit. §. si super, ver. intelligebatur, & j. ti. 1. illa, in fi. & s. de elec. auditis, & est ratio, quare in possessione colorata aliud sit tenendum, quam in nuda detentatione, facit tantum: quia si possessor habet causam a iudice, vel ab aliquo colore iuris, factum iudicis tuetur prætor. ff. quod cum fal. tu. l. 1. §. 1. & 2. pro quo semper est præsumendum, ut patet in eo, quod le. & no. sup. de renū. in presentia. §. 1. & qui peccat, non peccat iuris auctoritate. 23. q. 4. qui peccat, & iuste possidet & c. ff. de acq. pos. iuste, ideo, probabiliter credi debet, quod talis possessor vel ex indulgentia se. apo. quam ostendit electoribus, vel conferentibus ante, quam eum eligerent, vel ei conferrent, vel aliquo alio iure iustam causam habeat, de qua est inquirendum est, & nisi reperitur iusta, cassandus est per resignationem, vel sententiam collationis, & processus antequam beneficium conferatur, ut hic patet, & sup. eo. cum nostris. §. fin. & capit. proposuit. §. fin. vel dic, quod quamvis possessio facti obstat illi, qui taliter impetrauit, ut hic, & supra eo. cum nostris, non tamen illi cui is, ad quem pertinebat, ipsam contulit, ut sup. de præben. venerabilis, in fi. & c. de multa, & not. sup. eo. cum nostris, & probatur euidenter j. ti. 1. illa. quod dic, ut ibi no. & in præcedentibus. & addē quod no. in gl. seq. (Conferre) id est de facto assignare, nam & ante poterant illi executores præbendam istam de iure vacantem conferre, ut no. sup. de præben. de multa. §. is quoque, & vide sup. eo. quia, in gl. præbendas, vel dic, quod ibi loquitur de rigore iuris, hic autem de honestate, vel dic, quod ordinario hoc licet, ut ibi. delegatus autem non potest conferre præbendam, quam alius possidet, nisi hoc in rescripto apostolico contineatur expresse, ut hic, & sup. eo. cum nostris. melius sup. de præbē. extirpā de. §. alioquin. plus tamen placet Inn. quod ideo tale beneficium dicitur vacare de iure: quia in veritate ille, qui tenet in beneficiū, ius nō habet, ut no. sup. de elec. cū dilecti. de facto tamen est prælatus. vel canonicus, quia eius electio est confirmata, vel ei collatum est beneficium per eum, ad quem spectat, & ideo tenet, quod cum eo agitur nomine præbende quam possidet, vel etiam dignitatis, ar. §. de offi. præt. Barbarius. sup. de ele. nihil est. §. pe. xbi de hoc, quod quia talis possessor iuste possidet, cum prætorem auctorem habeat, necessaria est amotio sententialis, & etiam de facto ante, quam conferatur, ut hic. Si autem per tale esset prouisum, vel confirmatio facta, qui potestatem nō haberet, tunc nō impediretur electio, vel prouisio eorum, ad quos spectat, & si prouisus, vel confirmatus possideret de facto, sup. de sup. negli. præl. cap. si. Nec ob. sup. eo. quia diuersitatem. §. 1. quia capitulum Eboracen, de cuius processu ibi agitur, bene habet potestatem dandi possessionem præbendarum, & non archiepiscopus, sup. eod. post electionem. respon. 1. Et ideo ille, qui possessionem habebat a decano, & capitulo Eboracen. iuste possidebat, nec debet mitti alius in possessionem eandem, nisi prius resignasset, quamuis eligi, secundum Inn. cuius est tota gl. Tu vero dic, ut no. sup. eo. in præce. glo. & c. cum nostris. §. auditor, super gl. secunda, & de præbē. de multa. §. is quoque, secundum Host. [Curetis] auctoritate huius mandati, & sic non ob. c. cum nostris, & inde est secundum Abb. quod ibi mouent solum collationem fieri, hic conferunt. ¶ Vlt. ¶ gl. respondet per questionē,

an episcopus possit eidem confirmare, vel dispensare plura beneficia in vna, vel diuersis ecclesijs, alleg. quod non, subdit, illud verum in prohibitis per decre. de multa, vel in beneficijs eiusdem ecclesiæ, alle. duo contraria & remittit, demum tenet etiam in vna dispensari posse ex causa. ¶ In ¶ vlt. gl. ibi, si ex conventionē] vide de re iud. quod ad consultationem, in vlt. gl. [& ibi. l. vlt. in fi.] patronus. si aliam sibi desponsauit, vel destinauit, cum concubinam sibi adhibet, hoc ipso videtur diuertere a libertate. [& ibi, mūnicipes. 2.] vide de fo. cōpe. ex parte. in 3. gl. & j. c. pe. in gl. 2. [& ibi, si mulier] si vxor, quæ nomina feneratoria debitorum vltia dotē para frenaliū loco dedit administranda marito, ab illo pro his cautionem exegit, erit illa contenta, alias lex sibi dat hypothecam in bonis mariti, ex quo pecunias exegerit [& ibi, quoties] vide de præb. de multa. in fi. vlt. glo. [& ibi. §. sciendum] vide de cleri. non resi. cum dilectus, in glo. 2. ¶ In gl. ¶ hac cōsuetudo, in fi. gl.] Tā. & idem Io. Vin. & Phil. dic vt j. de consue. c. 1. lib. 6. ¶ In gl. vlt. ibi, colligitur] hoc placet Inn. ut in text. dixi [& ibi, quoties] non est sic iuri inimicum habere duas actiones ex eadem re, sicut habere duas præbendas in eadem ecclesia, quæ non sic effectiue recidunt in vnam, sicut actiones, & in §. sciendum. qui sequitur, mulier habet dorem, & legatū, quia maritus hoc voluit, quia in his nulla absurditas: sed in casu decre. secus, ut statim dicam [& ibi, dispensare] Io. cōtradicens circa votum ipso facto dispensari. §. 1. dist. qui in aliquo, & §. 4. dist. si seruus, d in 1. glo. 16. q. 1. ecclesiæ, cum Ber. Inno. de fil. presby. veniens, Vin. & Goff. de scisma. fraternitati, vbi satis dicam de hoc [& in fi.] secundum Vin. ad hoc. j. de consue. c. 1. lib. 6. a contrario, ut ibi no. in gl. ergo videtur. Itē si in diuersis ecclesijs dispensare possunt, ergo & in vna in diuersis officijs; sed in duabus canonis eiusdem ecclesiæ bene credo episcopum dispensare non posse, quo casu potest intelligi opinio Innocentij, & bene facit clemen. de præben. si iusta, & quod ibi not. in vlt. glo. Et si quæras diuersitatis rationem, respondeo, si per dispensationem episcopi sum canonicus trium ecclesiarum, semper in ipsis est inuenire numerum completū, vnde si quilibet illarum habet numerum duodenarium, in qualibet illarum ero duodecimus canonicus, consiliarius, & defensor. Item si in vna ecclesia sint 12. canonici, & extra numerum sint personatus, vel officia perpetua, si personatum habeo cum canoniam, numerus non infringitur, & nunc canonicatus, nunc personatus potero deservire. Sed si mihi canonico detur alia canoniam, aut ecclesia, aut non hēt numerum, aut habet, primo casu non procedit: quia iteratio illa fiet solum ad vocem, sicut cum secundo manumittitur manumissus; baptizatur baptizatus: ordinatur ad eundem ordinem ordinatus, C. de manu. vin. l. 2. 68. dist. §. quod ergo, & quod ibi not. Secundo casu cum habet numerum, per dispensationem numerus frangeretur, vnde si sunt 12. & ego habeo duas, non sunt nisi 11. & si cum alijs 5. dispensaretur, essemus 6. tantum, patens sit ergo ratio fractionis numeri. Item subtrahitur ecclesiæ alterius consilium, & subsidium, ad quod ego iam ex prima canoniam tenebar, ita quod per secundam nil additur, vnitas igitur ecclesiæ, & officiorum prohibeat, quod diuersitas ecclesiarum, vel officiorum permittit, & per hoc non ob. quod plus sit habere dignitatem, & canoniam, quam duas canonias: ad quod responde per eam quæ no. & dixi, de transla. c. si. super glof. penultim. & in clemen. prædicta.

ADDITIONES.

- a ¶ Singula. Vide Io. And. sup. eod. post electionem, in gloss. deuoluitur.
b ¶ Contendit. Vide Io. And. in c. cum iam dudum, de præbendis, in gl. mag. ver. nec obstat, de cleri. peregr. c. 1.

c ¶ Cum nostris. Vbi vide Io. And. in gl. post multa. versic. colora
ta. &c. & infra gl. proxima.

d ¶ Si seruus. Vide de cleri. coniuga. diuersis, & quod ibi no.

e ¶ Satis dicam. Et vide in c. i. de etate, & quali. lib. 6. in gl.

S V M M A R I V M.

1 Concilium Lateranense non habet locum, vbi non sunt distin-
ctæ præbendæ, nec certus canonicorum numerus.

2 Archiepiscopus an dicatur negligens, si non dicatur ignorasse
ius ad se conferendi deuolutum.

Non habet potestatem regularem in suffraganeos.

Visitare potest annuatim provinciam suam.

Testes synodales habere debet, & vbi.

Ignorantia quando videatur excusanda.

Circumstantie rei & personarum pensanda, in fine.

3 Ordinare, pro ordinate conferendo.

Capitulum pro maiori parte capituli.

Totum pro maiori parte.

Ratificari non potest quod est nullum.

4 Negligentiam canonicorum quando possit episcopus supplere.

Sententia quæ non valeat ex adducta ratione in ea.

Causam in sententia exprimere periculosum.

5 In electionibus canonicorum nunquid sit forma seruanda.

6 Consuetudinem non tantum operari, quantum statutum, & in
quo hic.

Numerus canonicorum non intelligitur ex consuetudine sta-
tutus.

Fructus beneficiorum suorum an possit in absentia clericus per-
cipere ex consuetudine.

In vectigalibus omnibus spectari solet consuetudo.

7 Ultra numerum canonicus non recipiendus, si solitæ canonico-
rum portiones diminuantur.

Canonicus item non recipiendus, nisi iuret residentiam.

Haberi quem mādatur pro canonico, cuius receptio fuit nulla.

8 Epilogus, & suffragium glossarum, n. 9.

Rationem, qua mouetur, allegare potest iudex, iuncta gl.

10 Additio glossarum, & num. seq.

Romana ecclesia ius absque mandato an queat defendere.

Fisci defensores post quadriennium non admittuntur.

Defendere etiam sub pœna tenetur quis ecclesiam, etiam sine
mandato ceterorum, & potest etiam nolente capitulo.

11 Gratia facienda non est absque causa.

De capitulo vnus contra rescriptum apostolicum se potest op-
ponere, quando non suppetunt facultates, & sup. num. 10.

Mendicitas ministrorum est ecclesiæ vituperosa.

Número clericorum honoratur ecclesia.

C A P V T V.

¶ Ex parte. Casus. Lateran. concilium ¶ locum
non hēt, vbi non sunt distinctæ præ-
bendæ, nec certus canonicorū nume-
rus. & pars prima ponit facti narrationem. secunda par-
tium confessionem, tertia sniam, quarta gratiam. secū-
da ibi, Tandē. tertia ibi, nos igitur. quarta ibi, Quia ve-
ro [Quatuor] & sic ad papā spectare videbatur ipsarum
collatio; de hoc j. dicā [Vacauissent] vt quidā credebāt
[Quosdam clericos] s. tit. 1. c. 2. Host. [Credens] quia so-
lam capitulū habebat conferre, male tñ credebāt s. m.
Inn. cū non essent ibi distinctæ præbendæ, nec certus ca-
nonicorum numerus vt sequitur [Mediolanensem] suum

2 Metropolitanum [Recurrūt] quasi ¶ archiep̄s hoc igno-
rare potuerit, & sic non fluxerit tempus q̄ ipsum, de sup-
plen. neg. prelatorū, licet. nec habet regulare pr̄atem in
subditos suffraganeorum, s. de off. ord. pasto. vnde non
imputatur, si nō inquisiuit, nec cōuenit alterius regni ar-
cana scrutari. C. de cōmer. & mer. l. 4. in prin. sed q̄: quia
annuatim visitare pōt, j. de cēsi. sopita. imputet ergo si-
bi, si nō inquisiuit, vel visitauit, ff. ad Macedo. l. pen. 37.
dist. 5. fi. Item dēt synodales testes per diēc. cōstituiere,
qui talia referant. j. de accu. sicut olim. & sic vī affecta-
tor ignorantia, qd̄ æquiparamus scientia, de clan. de-

spō. c. si. de temp. ord. eos qui. lib. 6. satisfacit. cle. eo. tit.
cū ei quē, in fi. Itē quia in his, quæ quis scire tenetur & c.
vt no. de re iud. præsumitur. nec hoc soluitur, sed alia ra-
tione factum reprobatur. Sol. bonus iudex hoc termina-
bit considerata beneficij qualitate, & modo vacatio-
nis, & locorum remotione, & fama, ff. de vsur. l. mora, &
s. m. hoc impetranti literas a papa s. m. formā s. c. proxi.
opponi pōt per archiep̄m, arg. s. de off. deleg. super eo,
Host. [Eisdem] s. per ep̄m institutos [Ordinauit] non
¶ elegit, sed contulit, & sic conferendo ordinauit. sic j.
de cler. exc. ministran. proposuit [Capitulo] dī hic capi-
tulū maior pars c. sic s. de elect. cū interea [Assensum]
hoc parū fuit: quia quod nullū erat, ratificari non pote-
rat, de elect. auditis. s. m. Inn. proposuit tñ ad gratiam fa-
cilis obtinēdā, vt sequitur s. m. Host. [In hoc articulo]
cū s. nō esset certus numerus, nec distinctæ p̄bendæ [Pate-
retur] tūc ep̄s ¶ sup̄plere posset negligētiā canonicorum
post amonitiōē, & nō prius, s. m. Vin. qd̄ intelligit Hos-
tato per eū termino j. quem capitulū hoc faciat, &
ipso termino elapso facit, eo. tit. si capitulo, lib. 6. remit.
ēt s. de elect. cū ecclesia Valterana, & alleg. de cler. ex.
mini. proposuit [Occasione cōcilij] & tñ alio iure hoc fie-
ri potuisset, vt proxi. dixi p qd̄ no. Host. hic euident arg.
si iudex ferat sniam aliquam ēt instam, & per ius aliqd̄
roboratam, & ipse exprimit, qd̄ hoc facit auctoritate al-
terius iuris non facientis ad rē, talis snia non valebit, vt
hic, inf. eo. dilectus, ad fi. nisi forsan pluribus iurib. inui-
tatur, quorum vnum sufficiat, arg. de re iud. cum I. & A.
& vī ēt hoc expressum j. qui fil. sint legi. per tuas. vbi ve-
rō nulli sufficienti iuri innititur non valet, qd̄ agitur cū
per prolationē apparet euident error, de off. del. cū sup.
& tñ si hoc nō expressisset, vel de hoc nō liqueret, nō va-
leret snia. & ob hoc periculosum est in sententijs expri-
mere cām, de re iudi. sicut. fi. de accus. ad petitionē. fa-
cit ad p̄dicta, de refer. susceptū, li. 6. & vide qd̄ dixi de
expressione falsæ causæ forte cū vera, de renū. in p̄sen-
tia, in gl. no. q. & pp hoc pluries in formis delegationū
factarū per legatos in his partib. feci poni, expressa cer-
ta forma vacationis, qd̄ cōferebant sic, vel aliter quocū-
que vacantes [Affectat] per hoc ¶ arguit Inn. qd̄ in electio-
nibus canonicorū non sit seruanda forma, sed sufficiat
¶ assensus; vide qd̄ dixi de ele. cum inter can. super gl. pe-
secus in p̄latis ad ecclesias viduatas, s. de ele. quia pp.
H. verō, qui tenet p̄riū, vt ibi no. dicit hoc ar. hic nō col-
ligi, cū affectus iste ius nō conferat, sed adminiculetur
solum gratia faciendæ per papā. vnde, vt dicit, ēt in ar-
chiep̄atu posset elici idē arg. ex decr. bone. 2. ad fi. de po-
stu. [Cōtra ipsos] i. ipsorū personas [Consuetudinē] per
hoc no. Egi. qd̄ ¶ non tñ operatur consuetudo, sicut sta-
tutū. nā si semper cōlueuerūt esse 10. canonici, istud nō
facit numerū, nisi per statutum sic fuerit ordinatū. Item
s. m. Host. arguūt quidā clericū ex cōsue. posse percipere
fructus beneficiorū suorū in absentia. Ad idem de con-
sti. cū oēs, de cleri. agro c. 1. ff. de decur. non tñ, s. non
alias, ante fi. l. melius, ff. de pollici. l. antepen. in fi. ff. de
administra. tu. si sine, s. penult. nam. & si hoc a legē da-
tum non sit, tamen moribus competit, ff. ad muni. l. ma-
gistratus. & in omnibus vectigalibus spectari solet con-
suetudo, ff. de publi. & vectiga. si publicanus, in fin. i. 8.
quæstio. 2. seruitium. Quid enim si hæc conditio fuis-
set apposta ab illo, qui ab initio præbendas cōstituit?
tenere debet constitutio. ea. quæst. Eleutherius, infra
de cēsi. cum venerabilis, de præben. significatum, de
cōdi. appo. verum. ergo valebit etiam consuetudo? Di-
cit Hostien. qd̄ valere potest in parte percipiendā, sed
non in toto. oportebit ergo quod remaneat, vnde su-
stentetur vicarius, per quem deseruiatur: alias esset
onerosa consuetudo, vt patet de præben. cum secundū;
ad hoc eo. ritu. extirpandā. i. responso, & per totum,
& vide quod ibi dixi in s. qui vero, super verbo, in quo
Io. And. super 3. Decre. H casu.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

a casu. & sic non valet de non mendicantibus. c. 1. de re iud. c. 1.
 7 causam. [Observata] hoc dicit p. tanto fm Abb. quia
 & si sufficerent facultates, si tamen diminuerentur ex
 nonicorum solita portiones, non recipiuntur. & no. per hoc
 Pe. canonicum per literas pape non recipiendum, nisi iuret
 residentiam, ad quam iurandam teneretur de consuetudine
 ecclesie. ad idem de consue. c. 1. lib. 9. [Pro canonicis] no
 madavit illos recipi, sed pro canonicis haberi. & in hoc
 8 magna est gratia, per quam facit valere receptionem, que
 fuit nulla. concor. j. c. proxi. ¶ Prima ¶ glo. in prin. & in
 si. arguit collegium, & ecclesiam per unum defendi, du
 modo & c. arguit idem in agendo etiam sine cautione:
 sed tenet contrarium. ¶ Secunda gloss. no. de suppletio
 ne, & remittit, & 4. gloss. arguit ad idem, & signat contra
 9 rium. ¶ Vlt. gl. no. secundum consuet. & c. ¶ In gl. 1. ibi.
 l. 2. & 3. ¶ vide de testi. cum olim, super gl. 2. ¶ In gl. an
 tepen. ibi, dicitur quod forte prator post tempus actio
 nis non patietur de dolo excipi. [¶ ibi, si apud] si depo
 sui apud servum, & cum manu mislo ago, non tenet actio
 [¶ ibi. l. vlt.] vide de postu. prela. bona, super 1. gloss.
 ¶ In gloss. pen. ibi, in ecclesijs ¶ vide de constit. c. penult.
 10 super gloss. 2. ¶ In gloss. 1. ibi, collegium] proprie isti
 videntur defensores iuris Rom. ecclesie potius, quam
 sue. & sic videtur, quod ius Ro. ecclesie possit quis sine
 mandato defendere, contra de confir. vti. vel inuti. cum
 dilecta. & sunt isti similes his, qui defendunt bona vacan
 tia in fisco, unde post quadriennium non admittuntur,
 si. de iure fisci. l. 1. §. diuus Pius, b secundum Io. Sed puto,
 quod isti se & ecclesiam defendebant, ne teneantur il
 lum pro canonico tractare, qui non est canonicus, dixe
 rat etiam Phil. quod isti non nomine ecclesie sed suo ta
 tum agebant, & ideo sine mandato fuerunt admissi [¶ &
 ibi, sententiam] imo habuerunt pro se sententiam, licet
 papa illis receptis postea fecerit gratiam [¶ & ibi, possunt]
 imo tenentur interdum sua pena. infra de electio. gene
 rali, & de re. ecci. non alienan. hoc consilissimo, lib. 6.
 [¶ & ibi, pro defensione] Quid si capitulum nollet defen
 di? tunc videtur illos non admittendos, ff. de procur.
 Pomponius, §. vlt. Puto contra favorem ecclesie, argum.
 ff. de libe. cau. l. 1. c. 2. & 3. sed illud in agendo, supra de iur
 di. causam. Goff. addit, quod dixi de rebus eccl. non alie
 nan. si quis [¶ & in fine] adde quod dixi de testi. cum olim.
 ¶ In gl. 2. in fine] & 28. distin. prin. quoniam. ¶ In gloss.
 3. in fine] de hoc videas infra eo. c. vlt. lib. 6. in gl. nun
 quid, ubi no. quod hic no. Host. post Innoc. de impetra
 te in tali eccles. ¶ In gl. arg. quod, in si. dic. vti ibi, & su
 pra de postula. c. 3. in 1. gl. dicit Host. quod gl. no. proce
 11 dit hic. nam ¶ quo ad partes papam terminavit ne
 gocium, ipse vero papa ex officio vult facere gratiam
 extra iudicium, & inducit rationes motivas pro eo: quia
 sine causa non sunt talia facienda, arg. supra eod. cum
 nostris, ad si. cum concor. ff. de transa. cum hi, §. vult igitur
 oratio. ¶ In gl. vlt. ibi, cum olim] & infra de consue.
 c. vlt. lib. 6. [¶ & ibi, reduci] per episcopum, supra de vira
 & honestate clerico. quoniam, ubi de hoc [¶ & in fine] vn
 de dicebant hic Innoc. & Host. q. contra rescriptum apo
 stolicum in tali ecclesia impetratum, in qua facultates
 non suppetunt, vnus solus se posset opponere: tum quia
 per hoc gravaretur ecclesia, & fieret contra ius, vt patet
 per iura all. tum quia vituperosum esset ecclesie, si mini
 stri ipsius mendicarent, de renun. ad supplicationem.
 c. 93. dis. diacono, & remit. Inn. 3. de testi. cum olim. ¶ sed
 ubi suppetunt facultates, non ladicur ecclesia, sed ho
 noratur: & ideo quod sit a ma. par. cap. ratum habetur
 de his, que sunt a ma. par. cap. ratum, c. 1.

ADDITIONES.

a ¶ Consuetudine. Et per ista limitantur omnes gl. que dicunt, con
 suetudinem posse induci, vt quis in absentia percipiat fructus be
 neficij.

b ¶ Diuus Pius. Et vide Cyn. & Bal. & d. Bart. de Saly. in l. n. C. de
 quadrienn. precrip.
 c ¶ Cum olim. Vide Io. And. de vi. & hon. cler. quoniam, super §.
 gl. prima, & de preump. c. si super gl. prima.

S V M M A R I V M.

- 1 Conferendi potestatem alteri dare primum beneficium quod va
 cabit collator non potest, num. 3.
 Pro dono datur atque recipitur magno. num. 2.
 Præbenda sacerdotalis cui non debeatur, & alicubi reperitur
 esse.
- 2 Capitulum, in causis, de electio. huius non aduersatur.
 De eligendo potestas quando possit reuocari.
- 3 Conferendi vacaturum potestatem dare amico non potest in frau
 dem canonis, datur tamen forma, qui potest fieri, nam. 7.
 Gratia non trahenda ad consequentiam.
 In fraudem verborum legis facere non licet, neque mentis.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 5.
 Donationem perfectam nemini facere licet irritam.
- 6 Additio glossarum, & num. seq.
 Collatio ab ordinario quibus casibus hic non teneret, imita
 gloss.
 Clausula irritantis in literis apostolicis effectus.
 Inhibitio etiam pape, vel eius executoris impedit collationem.

C A P V T XI.

Constitutus. Casus. Is ¶ qui habet confer
 re, non potest de iure alteri
 tradere potestatem conferre
 di primum beneficium quod vacabit, & prima gratia
 petio in 2. ipsius exaudicio in 2. futura fructus provi
 sio. secunda ibi. Quocirca. tertia ibi. Quia vero [¶ Ipsi] hic
 canonico [¶ Sacerdotalem] quæ non debetur etiam expe
 ctanti auctoritate papali, nisi esset in arate, qua posset
 fieri sacerdos, de præb. ei cui, lib. 6. forte in hac ecclesia
 erat consuetudo, q. tertia, vel quarta præbenda vacans
 esset sacerdotalis, vel erat alicui præbenda hoc onus an
 nexum, de præben. significatum, & de hoc supra eo. propo
 suit, Host. [¶ Vacatura] ideo non valuit talis concessio po
 testatis, vt sequitur [¶ Auctoritate nostra] ex delegatione
 sibi commissa, Goff. & Innoc. [¶ Sine interpositione] ac si
 dicat, q. nullus alius reciperetur, donec ille receptus ef
 fet cui H. conferret. sic sup. de præben. inter cetera [¶ Et
 infra] hic deciditur supplicatio pro confirmatione illius
 gratiæ, quæ alias erat friuola, & ex qua non putabat se
 securum, secundum Host. & Pet. [¶ Non præsumas] contra
 potestatem ¶ de eligendo re integra reuocatur a contra
 rio, supra de elect. in causis. Solu. hic loquitur in dona
 tione, quæ sit gratia donatarij, vt patet ibi, Potesta
 te & c. qm cum sit perfecta, reuocari non licet. iura alleg.
 gloss. & sape pro magno dono prælati hanc potestatem
 dant, & illi pro magna recipiunt gratia, quod licet de
 vacaturis reproberetur de vacantibus tamen fieri potest.
 contrarium loquitur de potestate data compromissario
 in fauorem ecclesie, quæ potius spectat ad onus, quam
 ad gratiam. & ideo reuocatur vt ibi, secundum Inno
 cent. Sed Hostien. dicit, q. dictum hoc indistincte non
 placet, nec ratio dicti: quia si subtiliter aduertatur, non
 est onus compromissariorum, sed honor & utilitas, si
 provident de digno. & hoc appetunt: quia per id hoc
 saltem consequuntur, q. non habent ingratum, sed com
 muniter gratum. Item ex potestate conferendi beneficiū
 etiam vacans dicit Hostien. fieri gratiam non speciale,
 sed spirituale, & ideo minus idonee, vel carnali affe
 ctu conferre non debet, de præben. graue, & cap. super,
 remittit autē ad contrarium, quicquid dicat Hostien.
 bene dicit Innoc. vt patet ex his, quæ in contratio nota
 ut super ¶ gloss. ergo si res [¶ In fraudem] iumenim præla
 ti non ¶ possent promittere non vacantem, sup. c. 2. da
 tam

rent potestatem conferendi alicui amico illius in fraudem canonis. & hoc intendit Goffr. & facit de offi. leg. c. pen. 2. respon. lib. 6. [Personalem] quia ante istam cōtutionē non reperiebatur talis concessio expresse prohibita. Dixerunt F. & Vin. talem concessionem valuisse, si hic prohibita non fuisset, Goffr. contra, cum olim, sicut hic in fraudem constitutionis fieri videretur, alle. ff. ad Maced. filius fa. §. 1. in fi. facit quod post Inn. dixi, de elect. causam, super, 1. gl. de off. deleg. ex par, 1. in prin. [Concedatur]. i. non concedimus, q. fiant tales concessiones. Inn. no. secundum Ho. gratias non trahendas ad consequentiam. Item q. non licet facere fraudem legi nec quo ad mentem, nec quo ad verba. Item q. odia restringuntur, & fauores ampliantur. ¶ Prima ¶ glo. soluit 3. questionēs solutas in re nou. vlt. adhuc querit, & soluit. ¶ Secunda gl. 1. alleg. concor. rationem reddit, dubium soluit, & arguit. Secundo querit, soluit, & contra solutionē allegat. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, si cui] vide in proq. super vl. gl. [& ibi, quamquam] vide de verb. sig. Abbate, in gl. pe. [& ibi. §. pen.] vide de causa pos. cum olim, super gl. 2. ¶ In gl. 2. ibi. l. vlt.] ibi, irritam facere perfectā donationem nemini licet [& ibi, cum ancillam] ibi sunt verba gl. [& ibi. l. 6.] cuius casum habes in præall. c. vlt. ¶ In gl. vlt. ibi, scire] hanc & tres sequentes vide in præalle. c. tua, super gl. pen. [& ibi. l. 4. §. is autem] vide in c. quanto, infra all. in vlt. gl. [& ibi, oratio] vide de elect. in causis, super 6. gl. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, ita quia] de his omnibus dic, vt infra de elect. si compromissarius, lib. 6. [& ibi, si clausula] Idem Host. sed cum sine clausula, sufficeret inhibitiō executoris dati etiam ad compellendum, §. c. si soli, lib. 6. fortius ergo sufficere debet inhibitiō pape sine clausula [& in fine] Idem Host. contrarium puto: quia ad episcopum non spectabat collatio, sed ad illum] H. ex donatione episcopi, & confirmatione papæ. sed in decre. dilectus, is qui habebat conferre, contulit, licet contra mandatum papæ, non dico contra inhibitionem, de qua prox. dixi. ¶ In gl. 2. ibi, ex frequentibus] & de offi. vica. c. ult. lib. 6. & de præben. statutum, in fin. eo. lib. per quæ iura, & per hanc gl. dictaui ¶ cuidam meo scholari nobili requisito per patrem, cui pareri decebat q. daret vicario suo potestatem conferendi primum beneficium, quod vacaret: hac forma, q. dabat vicario generalem potestatem conferendi beneficia ad ipsius collationē spectantia, quando illa vacare contingeret: tamen per aliam inhibuit, q. ex quo vnum beneficium contulisset, secundum conferre non posset, nisi prius notificato sibi, cui personæ dictum beneficium contulisset, & responso ab ipso recepto per ipsius literas, quod collationem illam gratam haberet [& in fine] dic vt ibi in gloss. penul. Item non sequitur, si licet maiori, ergo & minori, vt not. de electio. cum in cunctis.

ADDITIONES.

¶ Notauit super. Et ibi vide Io. An. quomodo cognoscatur, quando sit coram mandatario, vel non, & pro opi. Inn. vide eum in c. si cui, de præb. lib. 6.

¶ Inhibitiō Papæ. Pro hoc, quod no. in c. Raynaldus, de test. de prohibitionē alienationis, & per Bartol. in l. is cui bonis, & in l. si quis ita promiserit, §. ca. l. ff. de verb. obliga.

S V M M A R I V M.

1 Concilium Lateran. de beneficijs ultra sex menses vacantibus non extenditur ad episcopatus, & nu. 2.

2 Extraneus in episcopum non eligendus. Eligere vnus etiam dicitur.

Ex deuolutione iuris an superior habeat eligere, vel conferre.

Episcopatus in quibus nō comprehendatur, nisi fiat mentio specialis eius nomine nō continetur archiepiscopatus.

Sub generali sermone non intelligitur comprehensa dignitas inter alias excellens.

3 Interpretatio legis longa non mutanda.

4 Epilogus, & additio glossarum. num. 5.

Voluntas, & potestas non sibi debent aduersari, ut res valeat.

CAPVT XII.

Dilectus.

Casus. Lateran. concilium ¶ de beneficijs ultra sex menses vacantibus ad episcopatus non extenditur. & dirigitur decre. c. Gerundinen. cui etiam nunc præest aliter Guil. vir commendabilis honestate, & moribus, olim scholaris meus. præcessit autem decre. ista decre. ne pro defectu, quod patet: quia ista fuit in 5. compil. illa in 4. & in prima parte petitio, in secunda eius repulsio, ibi, nos igitur [Canonicus] nec enim de extraneo hoc casu providere possit secundum Host. de hoc de electio. ne pro defectu [Archiepiscopus] metropol. loci [Deuoluta] per decre. secundam, supra eod. titu. [Eligit] sic ergo ¶ vnus dicitur eligere, & infra eo. c. quod est contra Ioan. & Goffr. in his, quæ no. sup. de postula. gratum. sed potest exponi elegit, idest promouit secundum Host. Item per hoc videtur, quod superior ex iure deuolutio habeat eligere, non conferre. de hoc in præallega. decre. ne pro defectu, ad fin. [Vel episcopatum] no. ex hoc, & his, quæ sequuntur, quod licet ius aliquod super ecclesijs, ministris, dignitatibus, vel personatibus ecclesiæ promulgetur, non tamen extenditur ad episcopatus, nisi de his expressa & specialis mentio habeatur, vnde, & si dispensatur cum patiente defectum natalium, vel alium, quod possit ad honores, vel dignitates ecclesiasticas promoueri, non poterit promoueri ad episcopatum. Istæ enim dispensationes sunt restringendæ, de consanguinitate, & affinitate. quod dilectio, de translat. cap. fin. Sed & si expresse dispensatum sit quo ad episcopatum, non tamen quod ad archiepiscopatum. 12. distin. noc. consue. ad hoc, de elect. scriptum. §. pen. Item si dispensatum sit, quod ad omnia spiritualia licite assumatur, adhuc non poterit episcopari: quia in generali sermone & c. de offi. vica. cap. fin. libro sexto, de regulis iuris, in generali. eod. lib. cum ergo episcopalis dignitas prærogatiua gaudeat, & inter alias sit excellens, sub generali sermone nunquam comprehensa intelligatur, secundum Innoc. & Hostien. & Abb. ad hoc de senten. excommunicatio. quia periculosum. libro sexto, & de his in Specu. titu. 2. §. fina. versic. quid si dispensatum est, cum duobus sequen. Item faciunt hæc pro his, quæ sunt hodie terminata. de electio. quamquam, libro sexto [Non solet] non dicit, non debet. q. d. canon ille sic fuit hactenus ¶ intellectus & obseruatus. vnde longa eius interpretatio mutari non debuit. ff. de legi. minime. consuetudo enim interpretatur, supra de consue. cum dilectus. de verbo. signific. Abbate, secundum Ioan. Tan. & Goff. [Iustitia] sic, supra de electio. innotuit, ver. habito. ¶ Prima ¶ glo. ponit quomodo Lateran. concil. in deuolutione concordat concil. generali, sed discordat in tempore. ¶ In ¶ gloss. 1. ibi, auctoritate illius] dato ergo, quod post concilium, ne pro defectu, emanasset hæc constitutio, non valisset prouisio, etiam si alias valere potuisset propter ignorantiam archiepiscopi, & ideo, quia intendebat providere auctoritate iuris, quod non iuuabat, vt patet ex no. supra eo. ex parte, secundum Host. secundum quem eo casu voluntas, & potestas sibi aduersantur, de of. dele. cum super [& in fine] & prælaturis aliis, per quas vacet ecclesia regularis.

S V M M A R I V M.

1 Beneficij vacaturi promissio non tenet, & num. 3. etiam iurata, num. 5.

2 Probationibus locus non est ante litem contestatam, nisi in casibus.

Io. And. super 3. Decre. H 2 Mona-

Ioan And. Comment. in Tertium Decret.

- Monachorum non in eam Abbas hic comprehenditur.
- 3 Beneficij promissio, cum se facultas offeret, valet, vide nu. 4. Et dandi facultas contingere etiam sine vacatione potest, & quibus casibus.
 - 4 Conferre pro presentare accipitur in persona patronorum. Menti standum, cum de ea constat. Verba intelligenda ex conditione personarum.
 - 5 Iurata promissio vacaturi beneficii non valet.
 - 6 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 7.
 - 7 Per iuramentum a parte delatum non retractatur.
 - 8 Additio glossarum. Scriptura aliquid operatur, sed hic minime. Dubitandi ratio quae fuit hic.

C A P I T U L U M XIII.

- 1 **Extensore.** Casus. Non tenet promissio beneficii vacaturi. in prima consultatio delegatorum in 2. responsio ibi, Nos igitur. Consultatio vero recitat commissionem causa primo. secundo probationem actoris ibi, dictas. [Clericum] agentem [Abbatem] defendentem: nec fuerat hic necesse mentionem fieri de conventu, de rescrip. edoceri. H. [Post litem] nec prius locus erat receptioni probationum, nisi in casibus. sup. ut sit. non contentum quoniam [Monachorum] i. Abbatis, & conventus: alias non valisset promissio alia ratione: quia facta a solis monachis. & hoc, si communiter ad eos spectabat; quod dic ut infra. ne se. va. c. vno, de regul. c. vlti. lib. 6. [Ecclesiam] quia hoc sonabat, quod facerent illi prelatum primae ecclesiae, quae illic vacaret, ubi non poterat se offerre facultas nisi per vacationem. nam, si aliter posset se facultas offerre, secus. j. c. prox. fm Inn. Sed Host. dicit, quod ideo succubuit, quia promissa fuerat expresse ecclesiae primo vacans; secus, si promissum fuisset, cum se facultas offerret. j. c. prox. quod dic ut ibi. nec concedit Host. quod non possit se facultas offerre nisi per vacationem. posset enim per donationem ecclesiae vacantis, vel inris patronatus ipsius, vel per adificationem. 10. q. 2. c. 1. infra de eccle. adifi. ad audientiam [Ad donationem] quid si haec promissio facta fuisset per verbum, quam cito se facultas. & c. vacat ecclesia, in qua monachi habent patronatum, nunquid illam conferre tenentur? non videtur, quia nec possunt, inf. de iure pa. c. fi. Dic contra, quod haec est mens, & sic debet intelligi. conferemus i. presentabimus. inf. c. fi. Menti autem standum est, ex quo de ipsa constat. de uer. si. in his, de rescrip. eam te. secundum Host. sed hodie haec non habent locum per decre. secundam. eo. tit. lib. 6. Item nec locum haec habent in impetrationibus, de preben. cum in illis, s. cum autem, lib. 6. [Non tenet] quid si iurasset? ut quod valeat: quia iuramentum sine periculo animae feruari potest, de iure iur. si vero. puto contrarium, sicut & stipulatio penalis facta de futura hereditate inutilis est, quia contra bonos mores, ff. de verb. obl. l. stipulatio, a secundum Io. ad hoc C. de legi. no. dubiu. s. de fo. cop. si diligenti. Goff. expediri est hodie. j. eo. c. 2. li. 6. [Super hoc] quod petebat, & est hoc, quia inepte petiit, & ius sibi non competebat. ¶ Secunda gl. respondet obiciendo, quod turpitudinem suam allegans & c. soluit ponens 4. casus, quibus auditur, signat et contrarium, remittit, & soluit. ¶ In gl. 2. ibi. l. 1. & 2. causa decisa per iuramentum a parte delatum non retractatur propter periurium. ¶ In gl. 2. ibi, relatum nec per illas decre. est ista superflua fm Host. quia in illis nil dicebatur de scriptura, quae forsan crederetur aliquid operari, ar. C. si mi. se maio. d. l. si alterius, & de re. credi. generaliter, & c. vnde in ista de inutili. stipu. s. si scriptum. & ideo hic tollitur illa ambiguitas, arg. ff. de ven. in spi. l. 1. s. quamvis, licet hoc satis tollatur. C. de fid. instrumen. in exercendis.

A D D I T I O.

- 1 Stipulatio. Ibi vide Bart. & per Cyn. Bal. & Bart. de Saly. in l. 6. C. de pact. & in l. pactum, quod dotali, C. de coll.
- 2 **S U M M A R I U M.**
 - 1 Provide prelatum, cum poterit, si promittat, obligatur, & quando excusetur, & an teneat promissio, num. 3.
 - 2 Litera delegati an probent.
 - 3 Non posse fieri dicitur, nisi possit iuste, honeste, & commode.
 - 4 Promissio restringitur ad beneficium, cuius est capax recipiens.
 - 5 Item an valeat, ibid. & num. 3.
 - 6 Beneficium curatum petere quis non potest, nisi sit subdiaconus.
 - 7 Contra promissionem non seruientem agitur ad interesse.
 - 8 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 4. & 5.

C A P I T U L U M XIV.

Accedens.

- 1 Casus. Obligatur prelatum, qui promittit provide, cum poterit. & hoc est correctum, j. e. tit. cap. 2. lib. 6. & pars prima factum narrat, secunda approbat ibi, nos autem [Liquido] ergo tales literae probant, de hoc s. eo. de proba. post cessionem. Abb. dixit, quod hic credebatur, quia plures erant delegati [Cum poterit] dicit Inn. quod excusatur haec promissio: quia a talis se posset casus offerre, quod non tenebitur seruare promissum, ut si vacat ecclesia, quae statim indiget proprio sacerdote, & ille, cui facta est promissio, non potest statim, sicut expediret ad sacerdotium promoueri: vel est beneficium, quod non potest conferri nisi sacerdoti. s. de preben. significatum. in tali vel simili casu non dabitur illi beneficium, nec per hoc violatur promissum. posse. n. non de fieri, nisi possit iuste, honeste, & commode de hoc de rescrip. sciscitatus. sed si valeret promissio primi vacantis, simpliciter obligaretur ad primum vacans conferendum, fm Inn. Quid si constituto in minoribus fiat promissio per verbum, cum poterit, nunquid intelligitur de beneficio curato? non videtur: quia nec capax est talis beneficii de iure co. & sic restringatur ad illud, cuius est capax, de preben. super. & c. fi. Quid si expressum fuerit de curato? ad hoc dicit Host. eum ad curatum agere non posse, nisi primo sit subdiaconus, de ata. & qual. preterea, argum. contra, de instit. c. 2. lib. 6. de his promissionibus non est curandum propter ius nouum [Differenda] quod etiam in alio casu nunquam tenetur promissor, nisi vacet [Poteritis] vos promissores. sed quid si voluit seruare promissum? dicit Host. quod conuenientur ad interesse, inf. de verb. obl. s. antepen. & pe. a nam ex nuda promissione damus act. de pact. qualiter, de arbi. per tuas [Assignetis] simpliciter teneas, quod promissiones hodie reuocatae sunt, per quaecunque verba fiant: & licet aliqua colorata rationes diuersitatis huius decre. ad proximam redderentur, modicum tamen habebant rationis, & in his non inсто. ¶ Prima gl. respondet per contrarium, de c. s. prox. & soluit, quod generalior & c. ¶ In gl. 1. ibi, s. questionem vide in c. inf. all. super gl. 2. ¶ In gl. 1. in fi. Io. dic ut in eo. c. 2. lib. 6. & vide quod ibi notauimus in gl. penult.

A D D I T I O.

- 1 Antepenult. & penult. Quomodo possit hoc casu agi ad interesse, vide Io. And. de preben. inter cetera, in glo. collatio, & eo. tit. dilectus, Io. 1. in gl. ergo, vers. sed nunquid, & gl. pen. in eodem, de offic. deleg. & Pet. in c. cum venisset, de restit. in integ. & infra eo. prox. in gloss. fin.

S U M M A R I U M.

- 1 Eligendi potestas si pertineat ad capitulum, & prelatum, de vno ad alterum lapsu temporis quando transeat, & nu. 2.

Per.

- Pertinere si dicatur ad aliquos collatio, quomodo accipitur.**
Ordinare quid sign. ficat.
- 2 Prælatus si exerceat aliquos actus cum capitulo, regulare est exercere e. s. vt prælatus, nisi aliud appareat.**
Plurium vices hic episcopus gerit, & quo casu, & nu. 10.
- 3 Electum a prælato, & capitulo quo casu episcopus examinabit & confirmabit, præterquam in casu.**
- 4 Ab electione ab episcopo, & capitulo facta quando appellari potest ad episcopum.**
Dolus episcopi quibus hic rationibus probabitur, & in alijs casibus, num. 7. vide num. 11.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 7.**
Restitutio fit quædo causa partis, vel iudicis sit lapsus tēpus.
- 6 Additio glossarum, & num. seq.**
Ebredunen. & Dignen. ecclesiarum consuetudo quæ.
Canonicus qualiter esse possit episcopus, vel prælatus.
Subiectio, & dominatio sunt correlatiua.
- 9 Canonici episcopi an requirant præbendam.**
Episcopus an dicatur esse canonicus, si habet vocem in capitulo, & quantum percipiat de obuenientibus.
Vocem qui habent in capitulo non est necesse præbendas omnibus assignare, excepto casu.
- 10 Vox episcopi an & quatenus excedat alias, & in quib. casib.**
Vnus pluribus aliquando præualeat, & quando, hic.

CAP V T XV.

Postulastis

Casus. Si ad t. capitulum, & prælatus vt prælatus potestas pertinet eligendi, de vno ad alterum

- lapsu temporis non transibit: secus si prælatus sit ibi vt canonicus, qd tunc verum erit, si dolus non committat. & in prima parte consultatio. in 2. ibi, ad quod, responsio, a qua vnum casum excipit ibi, nisi. quem determinat ibi, & in hoc [Pertineat] de consuet. & sic non probat, qd prælatus, & capitulum habeant conferre præbendam: quia tunc dixisset, pertinere debeat, fm Host. Goff. contra [Ordinare] de significatione huius verbi remittit Host. 3. de præb. nisi essent [Conferendi] si. j. de ap. c. pe. lib. 6. [Superiorem] proximum est papæ, si non est alius medius, de sup. ne. præla. licet, & remittit Host. de elect. cum in cunctis [Non vt prælatus] hoc est t. regulare, & de communi iure, & nisi aliud appareat, sic dicendum, qd actus illos, quos exercet prælatus cum capitulo, exerceat vt prælatus, fm Host. [Sed vt canonicus] si. j. de præb. cum in ecclesia, lib. 6. & quomodo hoc cognoscatur, no. j. de ap. c. pe. lib. 6. in 3. gloss. [Vobiscum] loquitur Præposito, & Cap. Ebredun. vt dixit Host. patere, in 4. cōpil. poterat autem archiepiscopus de gratia habere ius canonici, & præbendam, & dicit Inn. non faciendam vim, an vni soli reservata sit hæc gratia, qd sit canonicus, vel vocem habeat in tractatib. capituli. In primo verò casu ideò perdit episcopus per lapsum temporis potestatem: quia ex quo præerat, & vocem habebat vt prælatus, habuit vocare capitulum, & sic alios cogere ad electionem: sed secus, si est vt canonicus. & ideò non sic imputatur isto casu, sicut illo. nec ob. si dic. cas, qd omnes in negligendo sunt pares. 2. ergo omnium negligentia pariter punienda, de supplen. ne. præla. dilecto, de ele. bonæ. 1. quia fateor fm Inn. & Host. qd episcopo, & alijs de capitulo vt canonicis currit tempus ratione prædicta. a seipso igitur, & ab alijs canonicis transit potestas ad ipsum solū, qd contingit: quia alterius personam gerit. in 1. electione, & alterius in 2. & facit de ele. cum inter vniuersas, in fi. & c. cū inter can. vbi de hoc, & sequitur ex his fm Host. qd electus a se vt canonico, ipse vt episcopus examinabit, & confirmabit. & si duo sunt electi in discordia, quis ipse sit de numero alterius partis vt canonicus, & esto, qd cū illis procura. dederit, iudicabit tamen vt prælatus, nisi forsan recusetur vt suspectus, ad quod accedit fm eum, quod no. de iura. calum. c. fi. de ap. cū

- 4 speciali. §. 1. Dicebat t. etiam Inn. qd quando ab electione per episcopum, & capulum facta appellatur, appellabitur ad ipsum episcopum, reddens rationem, qd licet episcopus & canonici constituent vnum capulum in electione facienda, non tamen in iurisd. exercenda. imò cū ad solū episcopum spectat iurisd. ad ipsum solū appellare licebit. fm eum, qui est dicit repetenda no. de offi. or. irrefragabili. Si Innoc. intellexit illud dictum in appellatione interponenda ab electione, quam facit episcopus cum capitulo vt prælatus, correctæ est eius opi. per decr. pen. 1. responso. de appel. lib. 6. Si verò intellexit de illa, quæ facit vt canonicus, approbata est sibi in 2. rñso. Credo tamen pp. rationem, quæ reddebat, qd primū habuerit intellectum [Et in hoc casu] cū. s. vocem habet vt canonicus [Dolose] queritur, quò t. probabitur dolus iste. dñt quidā si latitat, vel vocatus non vult venire, arg. de dolo, & contu. causam, c. fin. sed hoc est falsum: quia eo casu citabitur in ecclesia, vt docent iura. & si non venerit intra terminum per capitulum assignatum, vñ se fecisse alienum, de elect. cū nobis, & c. qd sicut. §. si autem. nisi vices suas committat, de elect. quia pp. §. illud. vnde dñt alij, qd probatur, quia non vult cum capitulo concordare: sed hoc imputet sibi capitulum, si non eligit, cū non habeat tunc plus vocis vel iuris in dicendo, quā alius canonicus, nisi quia potestior est vox sua ratione dignitatis, de elect. dudū. 1. imputet ergo sibi capitulum, si negligit, & sic tempus sibi curret. Dicit ergo Host. probari dolū, si apparet archiepiscopum cum his, qui sibi fauent, in capitulo procurasse, qd differatur ordinatio forte quæsito colore de expectandis absentibus, vel promittit Præposito, qui hēt vocare capitulum, qd si differat, ordinabit beneficium ad voluntatem illius: vel aliter, quomodocūq; malitiose procreetur electionem differri, probabitur autem dolus iste ex perspicuis incidijs. C. de dolo. l. dolum, quo probato dolus sibi non proderit, vt sequitur. ¶ Secunda t. gloss. querit obijciendo, & soluit. iterum obijcit. ponit dictum Ioan. & soluit. ¶ Vltima gl. ponit duas lect. & secundam approbat. ¶ In t. gloss. 2. ibi, quæ religiosis] vide in capit. quando, super 1. gloss. ¶ In gloss. vlt. ibi, §. vlt.] si secum agendi potestatem non faciens vñcepit, fit contra ipsum illius temporis restitutio [& ibi, hoc quoque] si per dilationes iudicis actum sit, vt actio eximatur, fiet restitutio. ¶ In t. gl. 2. ibi, prius habebat] facit clem. de præben. si iuxta [& ibi, vt in ecclesia Bituricen.] non fuit verbum glossatoris, sed additur forsan a Pe. de San. qui de hac ecclesia hic tractabat, vel alio post eum [& ibi quanto] & infra de præben. quia sæpe, libro 6. [& in fine] quæ consuetudo in ecclesia Ebredun. & Dignen. ipsius suffraganea seruatur secundum Hostien. qui dicit se testimonium perhibere, quia vidit & palpauit: & breuiter hoc intendit gloss. quòd annexio soluat omne contrarium oppositionis, quæ fiebat: quia nec prius, nec post potuit esse canonicus. Item nec simul, cum dominatio, & subiectio sint correlatiua, nec cadunt in idem subiectum, supra titu. 1. capitul. fin. de baptismo, debitum. ¶ Querit t. autem Hostien. an canonici, quam habet episcopus iure talis annexionis, & consuetudinis requirant præbendam? quod videtur. quia est canonicus, & ceter. supra eo. cum super. Putat ipse tamen contrarium, quia episcopus satis est in ecclesia præbendatus de mensua sua; & in hoc differt hoc ius canonice a iure aliorum canonicorum. Item vt dicit Hostien. non dicitur hic, quòd episcopus sit canonicus, sed quòd vocem habet vt canonicus. & hoc est certum, quod non est necesse omnibus his assignari præbendas, qui in ecclesijs vocem habent vt canonici. Hæc vera, nisi id sit de consuet. vt ipse refert esse in eadem ecclesia Ebredun. seruatur. n. tunc illa consuetudo. ad hoc j. de præben. cum in ecclesia, lib. 6. & hic etiam quærebat Hostiē. id, quod illa decret. determinat. Quærebat t. etiam hic Host. de Io. And. super 3. Decre. H 3 vo-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

voce episcopi, an excedat alias voces, & de ea, quam habet ut canonicus, dixi in textu secundum eum in ult. gl. De illa vero quam habet ut prelatus, dicit ipse, q. tantum habet vocem per se quantum omnes alij simul iuncti. unde ipse solus de obuenientibus tantum percipit, quantum omnes alij. j. de test. requisisti. §. si veto, ubi de hoc dicam & est videre simile in delegato ex vna parte contendente cum tribus ex altera de iurisdictione. §. de resc. ip. pastoralis. i. responso, & de vna persona gerente vices plurium. §. de elect. scriptum, & ideo si secum habet de canonicis vnum, vel duos tantum, habere dicitur maiorem partem, per no. in predicta decre. pastoralis, & scriptum. & hoc considerato dicunt iura, q. episcopus procedit de consilio capituli, non dicunt de consensu, de his, que sunt a prela. quanto, & c. nonit. que videtur prima facie contradicere. sed dic ut ibi. Hec autem intelligit ipse Hostie. vera in collationibus, & institutionibus, de quibus loquuntur illa iura, & in alijs omnibus, que de iure communi ad solum episcopum pertinent. nam in alienationib. & similibus necesse est, q. totum capitulum, vel maior ipsius pars consentiat, j. de his que fi. a prela. tua, & c. de magist. quia in nonnullis remittit et ad no. de excess. prela. c. i. & vide quod dixi post Vin. de elect. cum ecclesia, super gl. 2. Boa. j. tit. 2. nouit, dicit Principi uallu terminasse vocem episcopi etiam cum vno canonico alijs non preualere. omnino vide q. hoc declaran. do dixi de ap. c. pen. li. 6. ¶ In gl. ult. ibi, Io. & Tan. Vin. & Phi. & Host. [& ibi, contra] credo t. concordando has opi. dici posse, q. si propter dolum episcopi canonici no. eligent, nec eligere possunt, vera sit prima opin. & ad hoc §. eo. quia. Si vero dolo epi. eligere negligunt, vera sit secunda opi. gl. & pro ea §. de his, que vi me. ne causa fi. cu. dilecti. De primo putat exemplum, quando episcopus hoc respectu illos excommunicauit, vel suspendit, vel p. r. alium hoc fieri procurauit, vel singulariter coegit eos se absentare, vel aliud simile. in his enim aut non curret tempus, aut restituetur eisdem.

ADDITIONES.

1. ¶ Sunt pares. Quia delinquere videtur omnino in solidum, & sic episcopus, & sic ad ipsum non videtur posse deuolui, ad hoc ff. de verb. oblig. l. 4. §. Cato, & quod ibi not. ad quod responde, vt sequitur.

2. ¶ Lib. 6. Et ibi reprobatur opinio Hostien. multis rationibus, vide Federi. de se. constit. i.

S V M M A R I V M.

1. Promissio directa, vel indirecta facta a patrono de beneficio vacaturo non tenet, neque de vacante.

2. Laicus in ecclesia collegiata prebendarios presentare potest.

Donatio pro presentatione.

Enallage figura.

3. Patronatus ius an potuerit hic comitissa laica donare.

Presentationis actum quis demandare nunquid possit ante vacationem, & quando.

Per me quod non possum alij non possum mandare.

Delegatus cum clausulis generalibus quando possit committere.

4. Epilogus, & suffragium glossarum nu. 5.

Dolum & fraudem suam pro se quis allegare non potest.

6. Additio glossarum.

Denunciatio non denegatur agere non valenti.

C. A. P. XVI.

1. Cum dilecta. Casus. Directa vel indirecta promissio facta a patrono de beneficio vacaturo non tenet. Factum primo narrat, quod postmodum irritat, & fieri prohibet. secunda ibi, mandamus, quatenus [Non vacantibus] vacantes possunt promittere, a no. tn ita, q. promissio a. afficiat. nam & si iam presentat-

set, posset alium presentare, de iure patro. q. aut, & capto. [Beneficijs ecclesiarum] erat ergo ecclesia, in quibus erat beneficia, & prebenda, ad quas prebendas presentabat comitissa ecclesiarum patro. per quod no. Pe. q. t. laicus in ecclesia collegiata pot. presentare prebendarios, licet no. prelatum, j. de iure pa. nobis, ubi de hoc [Donationes] i. representationes, conferre. n. vel donare non posset etiam patronus clericus, de iure par. c. fin. Appellatur aut presentatio donat. o. quia p. presentatio ne sit promissio, sicut per donationem in em. q. obligatur prelatus, qui renuit presentatum, eo. tit. pasto. & facit Im. Host. ad no. sup. eo. ex tenore [Posuerit] Im. formam decret. sup. eo. constitutus [Alienis] an hac comitissa ius t. patronatus potuerit laico donare, no. hic Gof. de quo satis dicam de iure pa. illud, super vl. gl. [Irritum] no. q. no. iubet irritari, sed irritum decerni. & per hanc dect. la. tis vt, q. patronus non pot. ante, qua vacet ecclesia, alteri committere actum presentationis faciende, vel ad illam procuratorem dare, quali illud exercitium no. demadet, ni si ex quo illo. vti poterit, & sic habet potestate ligata, §. de resc. pastoralis. ubi hoc tenebat dñs meus in i. responso. na. nec hoc pot. elector. §. de elect. quia propter, nec collator. §. eo. constitutus. bene facit, de offic. leg. c. pe. 2. responso. lib. 6. & optime, eo. lib. de offic. ord. Romana. §. 1. ad idem §. de elect. bona. 2. ad fi. & qd ibi dixi post Vin. super vetera tractatum, ff. de offic. proconsul. obseruare, in fi. sit ratio, fraus vacaturarum. Ad petitionem enim mea committeret nunc patronus actum presentationis faciende tunc, cu. vacaret ecclesia, consanguineo, vel intimo amico meo, de quo bene considerem, & sic bene responderetur ad id, quod no. in predicta decre. pastoralis. in ult. gl. q. delegatus datus cum clausulis generalibus committere pot. na. ibi cessat iste timor fraudis. Itelicet generaliter iurisdictione, qua per rescriptum habet, demandet, no. tn posset specialiter demandare super rem, vel personam nondum expressam. sic videt, q. excoicatus non dat procuratorem ad exercitium actionis sue tpe excoicationis, quo illud per se exercere non potest, de procura. c. fi. & tamen pot. cedendo in alterum transferre, vt no. de iure patro. c. vno, lib. 6. sic patronus exercitium presentationis no. demandat tpe, quo id exercere non pot. si quia no. vacat: potest tamen patronatum in alium transferre his modis, qui no. de iure patro. cum saculum. Ad hoc quod dicitur, papam suum excoicatum legatum, qui reseruauit, dare, vel committere alteri potestatem circa conferendum beneficium non dum vacans, responderetur illud speciale: quia illis in casibus non reprobatur via ad vacaturas. Quid nunc episcopus Mutinen. terminauit hoc verum, cum sit specialis commissio, vel datur specialis procurator ad presentandum in certo beneficio. Si vero det patronus generalem procuratorem ad presentandum in omnibus ecclesijs, in quibus habet patronatum, putat valere, per no. supra eod. constitutus, & per decret. ult. de offic. vica. libro sexto. Dicam hoc dictum tunc maxime verum, quando habet constituens iustam causam constituendi, puta quia sc. ad studium, vel longam peregrinationem absenteat, & adhuc minus presumetur fraus, si illum omnium negotiorum suorum procuratorem constitueret, cui ista committit, & his concurrentibus videntur valere, dato quod vnicam presentationem haberet [Inhibeatis] concordat de pactis accepimus, ubi etiam faciendum prohibetur, & factum irritum decernitur. 4. ¶ Secunda t. gloss. obijcit, & dupliciter soluit. ¶ In t. gl. 2. ibi transactione finita] restaurare non possum litem transactione finitam, in qua dolum meum intercessit [& ibi, cum profitearis] donationem reuocare non possum pro eo, quod in alterius fraudem illam me fecisse dicat [& ibi, auxilium, in fine] vide in ea supra proxima allega. super prima gloss. ¶ In t. gl. 2. ibi, audiretur comitissa] saltem

salte implorando iudicis officiu pp praiudiciu comita-
tus. s. de iureiu. b intellecto. vel & si agere non posset,
denunciare tamen poruit eo. titu. quemadmodum, fm
Gof. [& ibi. innotuit] forte referete diocefano, fm Vin.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Promissio afficiat. Vide Io. And. sup. eo. nulla, in gl. sup. uacacia.
- b ¶ De iureiurando. Cum promissio sit turpis & nulla, ipsa met po-
test conuenire, uide gloss. de cle. coniu. diuersis. quz incipit, arg.
quod, & super illa Io. And.

S V M M A R I V M.

- 1 Continuatio tituli.
- 2 De huius tituli materia ubi alibi tractetur, & repetatur.

Ne sede vacante aliquid innouetur, Rub.

- 1 ¶ Visum est s. de collationibus, & institutionibus
præbendaru, & ecclesiaru, quæ de iure coi fieri debent
a prælato simul cū capitulo, vacantibus autem sedibus
capitula conferre non possunt. j. c. 2. vñ nata inde occa-
sione ponitur in genere Rub. ne se. ua. Gof. vel aliter. p-
benda non vacans cōferri non pōt, sup. titu. proxi. nec
vacans mortuo prælato, ad quē spectat, ideo & c. Host.
2 de materia. 12. q. 2. hoc huius placiti, & c. si qua de re-
bus, cū 6. c. se. & repetitur in 6. cui conuenit de offi. or-
cum vos, de maio. & obe. his quæ. & c. cum olim, de præ-
scri. c. 1. & c. de quarta, & c. auditis. faciunt de elec. ge-
nerali, & c. quia sepe, lib. 6. de sup. ne præla. ecclesiæ. 1.
& 2. responso, de offi. or. præsentis, de præben. si aposto-
lica, de insti. c. 1. de re. ec. non alie. c. dudum, de regula.
c. h. & cle. de elec. statutum. de rebus ecc. non alie. c. 2.
de sede quasi uacante, de sup. ne. præ. si episcopus, lib. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Vacantis ecclesiæ status non mutatur, nec iudicium tenet con-
tra ipsam, excipiuntur casus, nu. 4. & 6.
Capitulum non confert ad collationem prælati, quæ pertineat,
præbendas.
Casus huius capituli ad dictio. ecclesiæ.
Cathedrales ecclesiæ in regno Angliæ multe sunt monacales.
- 2 Cathedralem ecclesiæ erigere nisi papa potest.
Capta perficere debet papa.
Suffragia in illicito non prosunt.
Penitus, dictionis vis.
Hoc capitulum & titulus in quibus ecclesiis habeant locum,
& num. 3.
- 4 Vacante diu ecclesia, quid agendum, & quæ liceant, quæ non,
& num. 5. 6. & 13.
Alienatio quando fieri possit sede vacante, ibid.
Capitulum siue collegium quæ possit episcopatu, vel ecclesia col-
legiata vacante, ibid.
Et quæ ea instituta, num. 6.
- 6 Prælati cum conuentu in bonis communibus censetur vnum
collegium.
Vacante sede quæ melius expediantur.
Prælato absente, vel præsentis, & agere nolente, quid iuris.
- 7 Indulgere pro indultum ostendere.
Ius suum cuiq. prosequi licet sine alterius iniuria.
Indulgentia papæ hic in quibus consistat, & nu. 8.
Cum prælato proprio litigare posse, ex gratia conceditur.
Contra principis prædecessoris factum agere non licet nisi in-
dulgeatur.
- 8 Prior qui gerit vices Abbatis,
- 9 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 10.
Pupillo sine tutore non datur bonorum possessio, nisi in casu,
nu. 12.
Contra minorem indefensum quando nō proferenda sententia.
Pubes non habet iustam personam standi in iudicio sine cura-
tore.
- 11 Additio glossarum.

Vnio ecclesiarum quot modis, & a quo fiat.
Vnitarum ecclesiarum iura alteri deferat, & quando.
In vnione earum quando fiat diocefano præiudicium, circa fi.
De episcopo Battonien. qui multos creditores exinaniuit, quid
sit scriptum, iuncta glossa, in fin.

- 12 Legio quot contineat.
Decanus quis erat in militia, & vnde dictum.
Contractus, & iudicium sede vacante an valeant, & de eo-
rum differentia.

C A P I T V L V M.

Nouit. Casus. Vacante ecclesia ipsius status
non mutatur. hoc primo. capitulum nō
confert præbendas spectantes ad colla-
tionem prælati, hoc 2. iudicium tunc habitum contra
ipsam non tenet; hoc 3. & hoc quō ad totum titulum, &
sunt duæ partes. In prima petitio ponitur cum facti nar-
ratione. In secunda petitionis repulsio, cum quadam
protestatione. secunda ibi, attendentes [Licet] i. pro
quamuis. suspensiuam ibi, vos autem [Ecclesia] hæc eccle-
sia Castoli magnum est monasterium in Baton. diœce.
& mortuo Abbate mon. episcopus, s. de quo fit mētio, la-
borauit cum rege Ricardo, vt mon. illud cathedrali ec-
clesiæ vniretur, quæ similiter monacalis erat, sicut mul-
tæ cathedrales ecclesiæ in regno Angliæ. T. Goff. Vin.
[Erexit] quod alius facere non posset. 16. q. 1. felix.
non ob. de maio. & obe. cum inferior, vt ibi no. in 3. gl.
[Fraudaretur] quod fieri non debet. C. de men. val. l. r.
lib. 1. 12. q. 1. illi qui. Host. [Statum] propter præmissa,
vt dicebat desolatum & oppressum [Capinus] de ho-
nestate perficere debebat, cum sit illius vicarius, qui nō
nouit opus imperfectum, de bap. maiores, Host. [Tem-
pus] decipiebantur, quia tempus istud, quod putabant
acceptabile, contra eos reuoluitur. Item non profue-
runt suffragia, quia petebant illicitum. si. de elec. inno-
tuit. s. multa. Host. [Penitus] ac si nunquam fuisset [Va-
cante] concor. de iureiu. sicut nostris. & licet hic loqua-
tur de ecclesia cathedrali. idem in qualibet ecclesia cō-
uentuali, vbi prælatus, & conuentus habent omnia com-
munia, vr pro magna parte est videre in regularibus, &
aliis conuentualibus ecclesiis habentibus Abbates, præ-
positos, vel priores. nam talis ecclesiæ prælato mortuo
nil alienari debet, nisi id, quod seruando seruari non po-
test. & si. C. de admi. tu. l. lex quæ tu. C. si propter pub.
func. l. si. secundum Inn. qui etiam submisit hunc tit. in
episcopatu vacante locum habere, non in minoribus ec-
clesiis. alle. vt ec. bene. c. vno, vbi satis dicam in gl. hoc
vult, ad quem pertineat custodia. secundum Ho. vide-
tur ipse in qualibet dignitate vacante, & etiam in paro-
chiali ecclesia. remit. ad sum. eo. tit. s. de qua sede, &
inf. de re. ec. non alie. dudum, lib. 6. Dicebat t aut Inn.
q si diu vacet ecclesia, dabitur ei curator, cuius auctori-
tate fiat alienatio, vel obligatio. ff. de cura. bo. dan. l. 1.
& 2. Ad l. bonorum. C. qui admit. ad bo. pos. possunt. &
l. ait prætor. ff. de mino. Rñde fm eos, vt dixi super gl.
Adhuc cōtra; quia agere idē est, quod alienare. sed agit
interdū ecclesia vacas, vt infra dicā in gl. proxi. ergo a-
lienat. So. licet per actionē fieri possit alienatio, est tñ
necessaria: quia iudiciū redditur in inuitum: sed nos lo-
quimur de extraiudiciali voluntaria. Itē alienatio, quæ
fit in iudicio, non est directa, sed accidit per quandā cō-
sequentiam. Extraiudicialis directa. item iudicialis
fit cum maiori deliberatione & examinatione, quam
extraiudicialis. præterea sede vacan. non permittitur
capitulis agere, nisi in his, quæ sunt necessario expediē-
da, & quæ melius intentantur vacan. sede; quia quando
agitur inter duas ecclesias de iure eligendi, de resti. in
integ. cap. 2. de consue. cum dilectus, de verb. significa.
Abbate: vel quando in discordia facta est electio sicut
Io. And. super 3. Decre. H 4

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

q̄ prius, quā confirmetur altera, oportet de hoc qua-
ri, vt ibi, & de ar. ex parte, de elect. considerauimus, &
cap. auditis, sed sicut minor nō agit sine auctoritate cu-
ratoris, vel præsidis, sic nec ecclesia. Dicunt tamen ali-
qui q̄ si sint capitula, quā nullum specialem prælatus
habeant, per quem fiat contractus ecclesiæ, q̄ tunc va-
let alienatio facta per capitulum auctoritate dioc. etiā
se, va. argum. in auct. de alie. & emphi. §. emphyteusis,
vltra me. vbi dicitur, q̄ res ecclesiæ alienari debet iurā-
tibus administratoribus, economis, & chartularijs. &
sic patet, quod loquitur de ecclesia, quā non habet spe-
cialē prælātū: quia tunc ille solus iuraret. Tutius est tñ in
omni casu facere curatorem s̄m Inno. [Episcopale] hoc
forte dixit, quia t̄ si forsan agitur de iure capituli ab epi-
scopo diuisi, capitulū, præpositus, vel economus illud
intentare tunc posset: de iura. calum. in pertractandis.
de hoc de rescri. edoceri, s̄m Host. s̄m quē etiam procu-
rator ab ep̄o constitutus ēt eo vivente lit. cōtest. se. vac.
nō prosequetur causam, remittit ad nō. de fo. cōp. dilecti,
quod est hodie expeditum, per clem. de procu. procura-
torem [Exaudire] dicit t̄ Inno. q̄ vacante ep̄atu non te-
net, quod sit de bonis, vel causis eccle. quā fungitur iu-
re minoris. vnde sicut non tenet sententia contra mino-
rem non legitime defensum, sic nec ecclesiam. ff. de re
iudi. acta, & inf. c. si. si tamen necessitas, vel utilitas ec-
clesiæ hoc requirat, potest dari visitator, procu. vel cura-
tor episcopatu, qui eius causas agat. 61. dist. obitum, &
c. seq. sic & ipse archiep̄s in reb. ep̄alibus, & ep̄s in reb.
capellariū suarū est visitator a iure, ar. 71. dist. fraterni-
tatē. o. q. 2. c. si. Si autem ecclesia collegiata vacat, be-
ne potest ēt tūc pro prælato cōstituere actorem, vel syn-
dicum, ff. quod cuiusq; vniuer. l. 1. §. 2. Cum. n. in bonis
cōibus prælatus cum conuentu censeatur vnum colle-
giū, restat, q̄ eo mortuo ius administrandi in collegiū
recidit. ff. quod cuiusque vniuer. sicut minicipium. §. si.
65. dist. si forte, & est expressum, de restit. in integ. c. 2.
s̄m Inno. quod fatetur ipse Host. in his, quā ad capitulū
spectant, vel ad prælātū cum capitulo. vt canonicum: in
alijs, quā ad prælātū tñ, vel cōiter cū capitulo. dicit ca.
nō habere potestatem, nisi alias quatenus est iure cau-
tū, j. c. 1. alias. c. si. & si capitulū affectet talia expedire,
expediat ordinationem ecclesiæ, & dicit hoc esse cōtra
cardinales in his, quē nō. de scisma. c. vno, lib. 6. Fatetur
tamen Inno. quādam melius expediri se. vac. quā non va-
cante, sicut est vnio ep̄orū. 16. q. 1. & t̄pis. concessio ec-
clesiæ in communes vsus, de dona. consultationibus. re-
tētio fructuū alienius beneficij. j. vt ec. bene. c. vno. diui-
sio præbendā, de pręb. vacante. cognitio iuris eligendi,
vt dictū est s̄. super ver. vacan. sede vero destituta, nun-
quā capitulū in causa prælati, vel cōi prælato, & c. pro-
curatorem constituet, cum capitulum non habeat exer-
citiū actionis sed prælatus, ff. quod cuiusq; vni. l. si. vide-
tur tamen aliquibus, & forte bene, q̄ valeat institutio
procuratoris nomine ecclesiæ, vel alterius vniuersitatis
facta interueniēte auctoritate ipsius rectoris, C. de pro-
cu. neq; de iud. causam. nec mirū, cum sit propria cau-
sa vniuersitatis. 2. q. 6. biduum, ver. in propria, imō plus
videtur, q̄ si sine ipsius auctoritate constitutus sit, q̄ va-
leat sententia lara pro ecclesia. C. de procu. non eo. Sed
si prælatus est absens, vel præsens, & non vult agere, vel
auctoritatem interponere, poterit hoc casu dari cura-
tor ecclesię superioris auctoritate. C. de cur. bo. dan. per-
totum, ff. de iudi. si longius. C. de bo. quā li. cum non so-
lum. 12. q. 2. si qua de rebus, 10. q. 2. si quis episcopus.
Item modica vis est, siue agatur de statu, siue de posses-
sionibus contra ecclesiam vacante prælato: q̄a semper
cogitur respondere, de consue. cum dilectus, de verb.
sig. Abbate, de in inte. resti. c. 2. Inno. sed iura illa ad ca-
sum specialē restricta vidisti s̄. in gl. concordat, quā ta-
men loquitur in agendo [Indulgentes] i. indulgētiā ostē-

6
7
8
9
10
11
dentes. nam sine alterius iniuria licet cuiq; ius suū pro-
sequi, de ele. cum ecclesia. dicebat Inno. in hoc indulgen-
tiam: quia in causa ista primo agendū erat corā metro-
pol. q̄ corā papa, de fo. cōp. sanē, & c. cū sit. est etiā in-
dulgētia, quia forte aduersarios personaliter euoca-
bit, ar. de maio. & obe. c. si. sed & est gratia, q̄ dat licen-
tiam cum prælato proprio litigandi: quod alias non li-
ceret, insti. de cur. §. 1. Itē quia permittit eos contra fa-
ctū predecessoris, & principis agere, contra quod non
liceret etiā petere beneficium restitutionis in inte. ff. de
mino. minor autem, nec poterat supplicari, quia bien-
nium elapsū, C. de preci. impe. offe. quā supplicatio, &
vel dic cum glo. [Prioris] qui gerit vices Abbatis. & in
hoc est etiam indulgētia s̄m Host. cū alias ex priora-
tus officio non habuisset tantā potestatem. ¶ Secunda
t̄ gl. tractat de triplici vnione. ¶ Tertia glo. ad 3. ratio-
nes textus addit duas. ¶ Glo. vacante respōdet per que-
stionem, an propter necessitatē vacante ecclesia possint
clerici & c. ponit opi. Hug. quā respicit ecclesiam cathe-
dralē. demū circa q̄ctas factos sede vacante ponit opi.
lo. quā reprobant. ¶ In t̄ gl. vacante, ibi, bonorū pupil-
lo non habenti tutorē cōpetēs iudex dat bonorū posses-
sionem [& ibi. §. vlti.] dicit ibi tex. cōtra indefensos mi-
nores, tutorem vel curatorem non habentes nulla sen-
tentia proferenda est [& ibi, vniuersis] alias in vniuersis,
pubes non habet iustā personam ad litem nisi dato cu-
ratore. ¶ In t̄ gl. 1. in fi. [T. & j. de sum. tra. in fin. ¶ In
gl. 2. ibi, tribus modis] Host. dicebat, quod 5. modis. pri-
mō quō ad cōmunionē spiritaliū, vt faciunt qdā mon.
quā mortuo alterius monacho vtrobiq; faciunt officiū,
& 7. & 30. & hoc modo habet quis locum in pluribus
monasterijs, & decre. fi. de reli. do. non ob. cum ibi diui-
sio ambitionis. hic vnio charitatis. secundo cum una
subijcitur alteri, de hoc in gl. tertio cum duo collegia
non sunt alias vnita, nisi q̄ habere debent vnum prælā-
tum. 16. q. 1. & temporis, & si altera est cathedralis, v-
trunq; collegium ibi conueniet & eliger, & nominauit
quasdam ecclesias sic vnitas. dicebat Goff. q̄ si vtraq;
vel neutra cathedralis, vel principalis sibi deferant cir-
ca locum, si de more non apparet, facit supra de rescri-
pto. conuenire possent, q̄ alternis vicibus in ipsarum
qualibet fieret electio prælati. facit clem. de iure pa. plu-
res. 2. responso, & facit quod dicam de cele. mis. te refe-
rente. & si discordarent de prima vice, nec sibi defer-
rent, posset dici primo nominatam in vnione præferen-
dam, ff. de vsu. quoties, de ele. c. vlti. lib. 6. ver. vel si,
cum concor. vel satis posset expediri per sortem. non
ob. de sorti. c. si. quia ibi de electore: hic de loco quarit-
tur, & constat periculum in vno, non in alio variari, &
vide quod ibi dixi super vlti. gl. redeundo ad Host. di-
cit ipse, q̄ hoc casu tertio collegiata non efficitur cathe-
dralis, nisi papa aliud exprimat, vt hic. quarto modo
fit, cum simul vniuntur, & de hoc in gl. quinto, q̄ conue-
tualis in cathedralem erigitur, & idem est prælatus v-
triusque. & hanc facit solus papa, de qua hic loquimur
[& ibi, alij] quasi matri, & cuius ista sit filia secundum
Goff. qui dicit, q̄ filia consequetur priuilegia matris, de
statu mo. recolentes, his vocabulis vtuntur Cisterciē-
ses [& ibi, subijcitur] & per hanc non fit præiudicium
dioc. cuius suberat illa q̄ subijcit, nisi id fiat de ipsius cō-
sensu, de dona. inter dilectos, etiā si cōfirmatio fiat per
papā, nisi id exprimat in ea, de confir. vti. c. si. s̄m Host.
[& ibi, qualitas] ibi, hæc glo. [& in fi.] dicebat Inno. quā
dicta sunt, non sunt perpetua, & ideo inspiciendus est te-
nor priuilegiorum, de priuile. porro. idem Host. alleg-
de of. ord. duo simul. ¶ In gl. quia, ibi, Abbas] quod ef-
se potest, super quo vide, quod nō. infra de ele. nullus,
lib. 6. in gl. si. [& ibi, dulcissimis] & inf. de sen. excom-
municatio. ex tenore, in fin. ¶ In gl. de isto, ibi, debita
sua] multos enim creditores exinanuit. nouerunt hoc.

Senenses, Bononienses, quidam, & multi Angli. T. [& in fi.]
 12 legio continet sex millia, sexcentos, sexaginta sex. Erat
 enim in legione 6. reliqui erant praesidentes, nam qui-
 libet decennarius numerus habebat unum praesidem,
 qui vocabatur decanus, & sic erant sex decani, & quili-
 bet centenarius suum, & sic 60. & mille suum, & sic 6. &
 hac veritas licet aliter no. Acc. ff. de his, qui no. in fa. le.
 2. in prin. ¶ In glo. vacante, ibi, contradicit quia ibi cle-
 ricus ecclesie vacantis petitus fuit a papa [ibi, bonoru]
 illud speciale, quando competens iudex videns heredi-
 tatem lucrosam, ex certa scientia dat bonorum possessio-
 nem pupillae; alias non acquireretur ei sine tutoris auctoritate,
 et si sit lucrosa, insti. de auct. tu. §. 1. & 2. eodem modo re-
 13 spōdetur ad l. ait praetor. §. permittitur d. ff. de mino. qd
 sit speciale propter iudicis auctoritatem. nec ibi obliga-
 tur minor, sed obligatus sibi liberatur [& ibi, si episcopus]
 ubi de hoc. Item agit episcopus pro ecclesia vacan-
 te, infra de suc. ab in. c. h. [& ibi, haberent prelatum] §.
 qd daretur restitutio ex enormi laesione [& in fin.] Idem
 ¶ Goffr. quasi non tenet iudicium, ergo nec contractus:
 quia in iudicio quasi contrahere videmur. ff. de pecu. l.
 licet. §. idem scribit. Rationem vero Io. dixit locum ha-
 bere in contractu, qui sit viuente prelato. hoc non placuit
 Hostie, qui dixit infra c. fi. qd contractus non est nullus,
 sed est in pendentia: quia si nullus esset, sine auctoritate
 papae non posset subsistere: iudicium vero dicit nullum.
 & sit ratio diuersitatis secundum eum, quia contractus
 voluntarius. C. de ac. & ob. sicut, iudicium vero datur in
 inuitum, vel quia iudicium fortius ligat, & ideo necessa-
 rium est maturius consilium. ad hoc C. de auct. pra. le.
 clarum, de mili. te. l. fin. unde etiam pro alio non est
 ibi minor annis 17. ff. de postul. l. 1. §. pueritiam, instrui-
 tur ergo iudex, ne defensori sit eius edictum, qui timor
 non est in contrahentibus. ¶ In glo. vlt. in fi. [& infra de
 reg. iur. decet, libro sexto.]

ADDITIONES.

- a ¶ Et temporis. Vide in cle. si vna, de re. ecc. non alie. & ex isto c. &
 illa clemen. no. quod dissolutio visionis non fit vacante sede, vt
 hic vno, sic vt ibi, & ibi ex glo. collige contra.
- b ¶ Cum sit. Contra. 1. r. q. 3. cuncta, & c. per principalem, & quod
 no. Ioan. An. supra in glo. quod alius.
- c ¶ Supplicatio. Ibi vide Cy. & doc. maxime d. Bar. de Sali. & glo.
 & Io. An. in c. ex literis, de resti. in integrum.
- d ¶ Permittitur. Ibi vide Bar. ipsum, & docto. & plene in l. si cura-
 torem, C. de resti. in integrum.

S V M M A R I V M.

- 1 Diuisio capituli.
 Facti species, ad ver. & infra.
- 2 Collatio praebendae & aliorum beneficiorum facta a capitulo
 vel alio sede vacante, quae pertinebat ad episcopum, non te-
 net, & nu. 3. in fi. excipitur nu. 3. cir. fin.
 In vacationem tamen si periculum sit, quid iuris.
- 3 Capitulum quare succedi in iure confirmandi, non conferendi
 vacante sede, & in quibus alijs non succedat, nu. 2. & 5. in fi.
 Confirmatio minor collatione.
 Capitulum commendare potest praebendas, in fin.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.

C A P V T II.

1 Illa Summatum est supra c. proxi. & primo t. decise
 factum narrat. secundo diffinit. tertio soluens
 obstaculum, probat successionem, vel deuolutio-
 ni locum non fuisse. secunda ibi, ecclesiam, tertia ibi, no
 obstat. [Et infra] hic intelligitur, qd cum ecclesia sancti
 Leutij fuisset collata duobus, primo per capitulum va-
 cante sede, secundo per archiepiscopum auctoritate pa-

pa, hi duo litigantes accesserunt ad papam, vbi secun-
 dus petebat sibi ecclesiam confirmari, sed alius contra
 dicebat. ad hoc sequitur, Ecclesiam & c. Host. [Praeben-
 dae nomine] forte annexa erat, supra de praeben. expo-
 suisti, & hoc no. ver. praebendarum, infra positum [Con-
 cessione] quamuis nostram t. donationem praecesserit.
 de hoc supra ti. 1. cum nostris, facta vacante sede [In iu-
 re] sub. & generaliter prohibitum inuenitur, qd de his
 nullus se intromittat nisi episcopus, vel eius vices ge-
 rens, vt supra ti. 2. c. 3. & de renun. admonet, & sic hoc
 no. conceditur, & si dicatur esse de iurisd. de elec. nosti.
 Inn. dicebat collationem successoribus reservari. & si peri-
 culum esset in vacatione, ad superiorem recurrendum,
 supra t. 1. quia diuersitatem, a quod intelligit Hostien.
 de papa solo, de sup. ne. pra. la. Romana, lib. 6. Dicebat
 t. autem Inno. hic ideo capitulum succedere in iure con-
 firmandi, & non in iure conferendi: quia ius conferen-
 di procedit a speciali iure, quod habet a fundatio. e.
 privilegio, vel alio modo, non ab ecclesia, vel capitulo.
 facit quod dixi de fo. compe. verum, super 1. glo. sed ius
 confirmandi habet a sede episcopali, & intuitu ecclesie,
 quare succedit capitulum, de maio. & obe. cum olim, &
 remittit. in hoc Inno. ad no. de haereti. ad abolendam. sed
 dixit hic Hostien. qd hac ratio sibi non placet: quia ius
 conferendi ecclesias, & beneficia dicit de iure commu-
 ni spectare ad episcopum, & non ad alium, vt de instit.
 cap. 3. de cle. pere. c. fi. & quamuis ex regis, vel alterius
 donatione hoc ius ad eum spectaret, censetur tamen ec-
 clesiasticum, de praeben. dilectus. 3. Dicebat ergo, qd ca-
 pitulum succedebat in minori. minus est enim confirma-
 re quam conferre. habet enim confirmatio actum pra-
 ecedentem, queni collatio habet infixum: remittit ta-
 men ad no. de ma. & obe. cum olim [Episcopi] cum ad
 ipsum solum pertinet collatio: secus, si communiter ad
 ipsum, & capitulum, infra e. c. vno, lib. 6. Egi. in secundo
 membro hic contra, & Bo. Si episcopus vt pra. latus in-
 tererat, sicut Inno. & Host. vt ibi no. in 4. gloss. [Praeben-
 darum] vel aliorum beneficiorum. Dicit tamen Vinc. qd
 capitulum commendare poterit illas, quae habent onus
 annexum, & all. de praeben. significatum, facit de instit.
 cap. 1. lib. 6. ¶ Tertia t. gl. all. 4. concor. & obijcit, & re-
 mit. ¶ Pe. glo. signat contrarium, quærit, arguit negati-
 ue. ponit opi. Hug. quam approbat. ¶ In t. gl. de hoc, ibi,
 contrarietas [& inf. de inst. capitulo primo, li. 6. [& ibi,
 ar. quod non] hoc tenet hic Goffr. [& ibi, quod potest] &
 sic est expeditum, de ma. & obe. c. vno, libro sexto. ¶ In
 gl. vlt. ibi, negligentia nec delictum [& in fine] vult er-
 go gl. quod dictum est de collationib. habere locum in e-
 lectionib. & idem in presentationibus spectantibus ad
 prelatum, secundam Guil. in Spec. eo. tit. circa medium.

ADDITIONES.

- a ¶ Diuersitatem. Vbi vide Ioan. An. in glo. ex plenitudine. & eo. ti.
 ex parte, in glo. tunc episcopus, & de concess. praeben. si capitulo,
 libro sexto.
- b ¶ Confermandi. Vt de ma. & obedi. cum olim, vbi de hac mate-
 ria plenius per gloss. & Io. nd.

S V M M A R I V M.

- 1 Diuisio decretalis.
 Electionem prelati quibus modis quis turbet, spectat ad colle-
 gium iure communi.
- 2 Vacante sede non licet incipere, nec prosequi litem, nec testes
 recipere, nisi in casibus.
 Procurator defuncti per mortem prelati etiam in ceptis.
- 4 Vacante ea cui soluenda debita, & ad qua procedi non possit.
 nu. 4.
 Oeconomus quis sit, & quibus appelletur nominibus.
 In nomine non facienda vis-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

*Capitulum in iudex competens de solutione debitorum facien-
da sede vacante.*

Epilogus, & additio glossarum, nu. 6.

*Capitulum potest conveniri si de vacante in negotio contingen-
te solum capitulum.*

C A P V T III.

Constitutis.

Summatum est supra & de eo-
dem facto supra de testi. licet.
3. primò ¶ narrat causam, sup
qua fuerant attestaciones receptæ. secundo illas repro-
bat, dicens quare [Libertate] quam forte interdixerat,
vel perturbabat episcopus, vel dicebat ad se de consue-
spectare, sed ius commune facit pro collegio, de consue-
cum dilectus, de ele. c. 1. [Et infra] intellige, q̄ iudices,
quibus Innoc. commiserat causam, mortuo episcopo in
causa receperunt testes, de quib. papa dicit, vt sequitur
[Depositiones] no. q̄ ¶ nō solum non licet vacante sede
litem incipere, sed nec cœptam prosequi, de hoc supra
c. 1. de fo. compe. dilecti. vnde pater hodie per clem. de
procur. procuratorem, quod morte prælati constituen-
tis reuocatur procurator etiam quo ad causas ceptas, &
in quibus cōtestatus fuerat litem. vnde nec valet testi-
receptio, quod intellige secundum Innoc. nisi sint senes
& valetudinarii, de quibus ff. vt lit. non contest. quoniā
[Et carente] sup. sic. & sic non facit pro Lau. secundum
Hostien. vel expone, & pro. i. secundum Goffr. & sic non
facit etiam pro Lau. [Legitimo] querit ¶ hic Hostie. cui
sint soluenda debita vacante sede? & dicit, quod econo-
mo, & clericis ecclesiæ, quibus est generalis administra-
tio commissa. 12. q. 2. hoc huius placiti, & ca. charitatē,
& c. non liceat, de offi. ord. cum vos. & quis sit econo-
mus, habetur. C. de sacrosan. eccl. iubemus. nec facit
vim in nomine, vt si dicatur, sacerdos cardinalis. 2. 1. di-
stin. relatio, vel visitator. 61. di. obitum. 75. dis. quoniā.
12. q. 1. quoniā velina, vel procuratore recte illi solu-
tur etiam sede vacante, donec fuerit reuocatus. ff. de in-
sti. l. cuicunque. S. pe. & l. sed si pupillus. 1. responso. Qui
tamen vult caute soluere, procuret, quod hoc a suo iudi-
ce decernatur, & postea soluat. ff. de mino. ait prætor. 1.
responso, & 1. S. sed pensiones, & redditus hanc cautela
non exigunt, nisi summam 100. sol. excedant. probatur
hic, & C. de admin. tut. scimus. 1. & l. constitutionem.
Fateretur tamen, quod de consue. generali sit indistincte
4 solutio, sed ¶ an capitulum sit in hoc iudex competens,
remittit ad no. de resti. spo. in literis, de depo. c. 1. de so-
lutio q̄ quibusdam, & in sum. de solu. S. cui facienda sit
solutio [Defensore] dicit Hof. hoc intelligi de defensore
constituto a iure. s. prælato, dicens pro certo quantum
ad iudicia, & ea quæ ad episcopalem mensam spectant,
5 procedi nō posse vacante sede. ¶ Prima ¶ gl. ponit opi.
Lau. quam reprobatur. ¶ In ¶ glos. 1. ibi, dixit] supra c. 1.
non enim vidit hanc decret. [¶ & ibi, prælatum] maxime
quia modico tempore vacauit. 50. distin. postquam,
Lau. [¶ & ibi, præiudicatur] vnde dixit Gof. & Host. quod
in negotio contingente solum capi. vacant. se. capitulū
poterat conveniri, per decre. de rescrip. edoceri.

S V M M A R I V M.

1 Dispositio tituli.

2 Ad titulum hunc de spectantibus quibus in locis alijs tradatur.
Prælati regulariter sine capitulo nihil potest, excipiuntur tres
casus, & qui sint.

Appellare an sit necesse ab eo, quod præcepit prælatus, & sine
capitulo præcipere non poterat.

De his, quæ fiunt a prælato sine consensu
capituli, Rub.

¶ Vidimus ¶ de institutionibus, & collationibus, sed
quia hoc a prælatis fieri non dēt sine capitulo, ideo & c.
secundum Goffr. vel aliter secundum Hostien. prouiso-
ne quid fiat in præiudicium episcopalis sedis vacantis,
providendum est, ne sede instituta quid fiat in præiudi-
cium capituli, ideo & c. Ad ¶ materiam facit 15. q. 7. 12.
quæst. 2. si episcopus, & c. se. & conuenit, de transac. con-
tingit, de dona. fraternitate, & c. pastoralis, de exco. ex-
p. la. cap. 1. de consue. capitul. 3. libr. 6. de elect. si reli-
gius. 2. responso, & clem. de re. ec. non alie. ca. 1. Quo
ad rubricam dic regulariter prælatum sine capitulo ni-
hil posse, vt infra per totum. Fallit in tribus casibus.
primus infra cap. ea nōscitur, in si. secundus, infra eod.
cum apostolica. tertius, infra eo. pastoralis. sed in hac
opin. an subditus, cui prælatus aliquid præcipit, quod ta-
men sine capitulo præcipere non poterat, habeat ne-
cesse appellare, vide quod scripsi de temp. ord. ad au-
res, super. 2. glos. in fin. & quid in casu conuerso, di-
cam infra titu. primo, capitulo primo, in gloss. in capi-
tulo.

S V M M A R I V M.

1 Contractus ecclesiæ irritus est, si ei placet sic claudicat.

Irritum omnino non dicitur alienatio prælati, cum possit rati-
ficari, & transferre titulum præscribendi.

2 Alienatio rei immobilis ecclesiasticæ nulla est absque auctori-
tate episcopi facta.

Precario quod datum est ab episcopo sine capitulo valet.

3 Rei propria quisque moderator est & arbiter, non tamen ec-
clesiasticæ.

Laudatio denotat consensum.

Alienatio rerum episcopaliū, siue ad cathedralem ecclesiā
immediate pertinentium sine collaudatione clericorum eius
presentium non valet, & num. 4. & quid si non habeat cano-
nicos? nu. 5.

4 In ea an archiepiscopi, vel papa requirendus consensus.

5 Cathedrales ecclesiæ non habentes canonicos quæ.

In canonicorum defectu qui vocandi in alienatione rer episco-
patus.

In alienatione rerum ecclesiarum inferiorum quorum consi-
lium, & consensus, ac subscriptio requiratur.

6 Additio glossarum.

Alienatio rei ecclesiæ quibus casibus liceat.

Subscriptio fieri debet nominatim.

C A P. I.

Irrita.

Breue est. & dic ¶ irrita, si placet eccle-
siæ, infra cap. 2. & sic claudicat cōtractus
ff. de ac. empt. & ven. Iulianus. S. si quis a
pupillo. ar. contra. ff. de rescin. ven. l. 1. ver. alias quod
Aristo. & l. si id quod, ad fi. & dicit Hosti. per hoc pate-
re, quod non est omnino irrita alienatio facta a præla-
to. alias non posset ratificari, de hoc supra titu. 1. cap. 1.
nec transferret titulum præscribendi, quod facit, vt pa-
tet de iure pa. cura [Episcoporum] sic & ¶ ecclesiā nil im-
mobile alienat sine auctoritate episcopi. 17. q. 4. in ven-
ditionibus: alias nulla est alienatio. C. de minor. si præ-
dium, Inno. [Commutatio etiam utilis. Quid si episco-
pus dederit aliquid precario sine consensu canonicorum?
Videtur, q̄ valeat; quia potest, quando vult reuocare, in
fra de præca. c. fi. Credo contrarium: quia posset esse oc-
casio damni, supra de arbi. peruenit, Vinc. (Rei ¶ eccle-
siasticæ] propriæ rei quisque moderator est, & arbiter.
C. man. in re mādāta. Hof. [Collaudatione] denotat cō-
sensum expressum, Egi. [Subscriptionem] quæ necessaria
non

non est, nisi ubi hoc inuenitur expressum, secundum Innoc. [Clericorum] maioris ecclesiæ. scilicet cathedralis in bonis episcopaliibus, siue ad ipsam cathedralem ecclesiā immediate pertinentibus, infra e. tua, de dona. pastora-
 4 lis. 12. q. 2. siue. & dic t clericorum presentium, absentes enim de necessitate non sunt requirendi. 10. q. 2. hoc
 2 ius. a nec consensus archiepiscopi, vel papæ: quia hoc non reperitur iure expressum. Alij contra. 10. q. 2. casellas, Inno. & hoc vltimum verum putat Hostien. quo ad
 illos, qui iurant nil alienare sine papæ, vel metropolitani licentia, de re. ec. nō alie. vt super. de donat. per tuas, de iureiurand. ego N. vide quod dixi de transact. cap.
 b 2. b Quid si episcopus nō habet canonicos, vel cathedralis specialem, sicut patet in ecclesia Tusculana, quæ
 5 distructa est, & in multis episcopatibus Sardinia? Dicit Inn. q. episcopus habebit alios honestiores de clero die-
 ce. qui subscribent, all. Ho. 11. quæst. 2. placuit, de concess. præben. cap. 2. de offic. or. pastoralis, de ap. cap. fi.
 Quid si agitur de alienatione rerum inferiorum eccle-
 5 siarum? Dixit hic Inno. adhuc requirendum consilium, & consensum clericorum maioris ecclesiæ, quod & suffi-
 cit, quamuis non subscribant, ar. infra e. nouit, & ca. pastoralis. Requiritur etiam consensus clericorum eccle-
 siæ, cuius bonorum fit alienatio, nec ille sufficit, nisi sub-
 scribant. 12. q. 2. placuit. Hostien. remittit ad no. infra eo.
 6 ea noscitur. §. fi. & de re. ec. non alie. cap. 1. ¶ In t gloss.
 2. ibi, potest] & domus ciuitatum, quæ sunt maiorū sum-
 ptuū, quam fructuum. 12. quæst. 2. non liceat papæ. &
 seruos ecclesiæ fugitivos, & etiam bene meritos. ea. q. fu-
 gitui, & ca. iniustum, & c. se. & exceptis his, quæ seruari
 non possunt, non præciosi. C. de admi. tu. l. lex quæ tu.
 ff. de peti. hare. diuus, & exceptis mobilibus, & excepta
 necessaria alienatione, vt patet de præben. extirpanda.
 1. responso, in fi. & infra e. ea noscitur, in fi. secundum Ho-
 stien. ¶ In glo. vlt. in fi.] & dicebat Pe. q. subscriptio fie-
 ri debebat nominatim: quia ille est modus subscribendi,
 ad hoc infra eodem, quanto.

ADDITIONE S.

a ¶ Hoc ius. Vide gl. in c. presentium, de testi. lib. 6. & sup. de con-
 2 stit. cum omnes, per Ioan. An. in glo. forte.
 b ¶ Secundo. Vide per gl. & doct. in cle. 1. de rebus eccl. non alien.

S V M M A R I V M.

1 Taciturnitas capituli habetur pro consensu in alienatione tem-
 porali prælati, & nu. 5.
 Prior tempore non est potior iure hic, et quando contra, et n. 2.
 Possessio secundi prior, quando non noceat primo ibid.
 Fraudem non adhibet in suis contractibus ecclesia, secus laici.
 Consensus spiritualis fortior carnali.
 3 Epilogus, & suffragium & additio glossarum, num. 4. 5.
 Alienationi rei ecclesiæ qm̄ nō necessaria superioris auctoritas.
 Alienationi huic quousque possit quis contradicere.

C A P V T II.

1 **Continebatur.** Casus. In temporalibus alienatione, quam facit
 prælatus, taciturnitas
 capituli habetur pro consensu. & huius pars de despon.
 impu. continebatur, Boa. & in prima decisa consulta-
 tio. in 2. distinguens responsio [Firmum] sic patet, q. li-
 cet secundus prius adeptus sit possessionem, quam pri-
 mus, remouebitur secundus, & assignabitur primo, de
 concess. præben. proposuit. contra C. de rei ven. quoties.
 2 a dic aliud in diuersis collationibus factis a laicis, in quibus
 præualeat receptio, vt ibi: aliud in ecclesiasticis, vt
 hoc probatur, de elec. cum inter. can. de iure pat. cum
 autem. ratio diuersitatis: quia ecclesia in suis contractibus
 non adhibet fraudem, de dona. per tuas. nec alicui
 parat laqueum. 27. quæst. 1. de viduis. 2. laici. veronatu-

raliter se inuicē decipiunt. ff. de mino. in causa. 2. §. pe.
 Item spiritualis consensus fortior est, quam carnalis. ff.
 de pact. ab emptione, de spon. duo. c. fi. & ideo fortius
 operantur, de transla. cap. 2. secundum Hostien. qui di-
 cit per hoc reprobari communem intellectum decret.
 de rescrip. capitulum [Contradicente] C. de dona. nec
 2 inuitus [Prædicto] in decisa [Præiudicare] 1. secunda t te-
 net. non ob. quod prima fuit illicita secundum Innoc.
 & sic poterunt repeti fructus medij temporis [& ad hoc
 prodest scire, an prima tenuerit vel non] sed ambæ fue-
 runt eidem factæ secundum Hostien. & Abba. Si vis dice-
 re, q. istæ collationes fuerint factæ diuersis personis, iun-
 ge illud. Eidem, cum ver. priori, quod est in fi. & sic po-
 3 suit Phil. casum, præiudicant autem in hoc posteriora
 prioribus: quia solenniora sū Goffr. ¶ Prima t gloss.
 signat contrarium, & soluit. ¶ Tertia gloss. ponit argu-
 4 mentum, quod reprobatur. ¶ Vltima gloss. obijcit, & sol-
 5 uit. ¶ In t gl. 3. ibi, quemadmodum] vide de præscrip. si
 diligenti, super gl. pe. ¶ In t gl. 1. ibi, solutio] idem Inn.
 & Hostien. vel secundum eos hoc loquitur de modica
 decima. 12. quæ. 2. terrulas. alias necessaria esset superio-
 ris auctoritas. 17. q. 4. in venditionibus [& ibi, subscri-
 ptio] concor. 100. di. optatam, & quod ibi no. [& in fi.]
 & ad hoc, infra de re. ec. non alie. dudum, li. 6. ¶ In gl.
 ar. quod ibi, solo prælato] quod dic vt no. inf. de iure pa-
 cura. [& in fi.] Idem Inn. qui ad tertium subaudit, maxi-
 me. Hosti. contradicens donationem temporaliter fa-
 ctam, s. pro beneficio assignatam ratificari conuētu diu-
 stante & non contradicente, ar. infra de spon. ad id qd.
 vnde contemptus ratificat etiam tacite, infra ti. proxi-
 ex ore. quod intellige, si per sex menses steterit a tempo-
 re scientiæ numerandos, supra de concess. præben. quia
 diuersitatem, vt lit. non contestat. quoniam. §. si vero.
 Hodie non puto tantum tempus dari contempto: imo
 post confirmationem non audietur, ex quo propositū
 fuit edictum secundum formam decre. vlt. de elec. lib.
 6. saluo quod dicit decre. cum in tua, qui matri, accus.
 pos. vt scripsi post Inno. de elec. cum dilecti, in glo. not.
 quod, & c. nihil est, in glo. dicebat, & de causa pos. cum
 olim, in magna gloss. in collationibus vero, ubi non sit
 necessario edictum, vt ibi no. posset dictum Hostien. lo-
 cum habere, & vide quod dicam infra c. ea noscitur, su-
 per 3. glo. semper saluo, quod habes de ap. concertatio-
 ni, libro sexto, vide etiam quod dixi de elect. q. sicut, in
 vlt. gloss. post. prin.

ADDITIONE.

a ¶ Quoties. Ibi vide per doct. & quid in ficta traditione facta pri-
 mo, & in vera secundo, vide l. A. in Spe. de emptione, & v. d. §. 1.

S V M M A R I V M.

1 Alienatio ecclesiasticarum rerum ab episcopo facta quando vi-
 deatur rata à capitulo haberi, & quando consensus, & quan-
 do consilium capituli sufficiat. nu. 4.
 2 Epilogus, suffragium & additio glossarum, n. 3. 4.
 Ratificare potest capitulum quod episcopus gessit, non tutor
 quod pupillus, & ratio. §. 1.
 Maleficium quo casu possit ratificari.
 4 Mandati actio quibus casibus oriatur.
 Ratihabitio quorū sequi debeat in negotio alieno nomine gesto.
 Papa de nullo facit validum, circa fin.
 6 Hoc capitulum in quibus rebus habeat locum.

C A P V T III.

Cum nos. Breue est. & ultra litera, cū nos
 iam pri. tit. per nostras literas,
 & c. [Reclamantem] vel igno-
 rantem, supra cap. proxim. Hostien. [Ratam] expresse
 t si erat perpetua: vel tacita, si erat temporalis Hostien.
 supra cap. proxi. quod hic no. Egi. de seruo manumisso
 per

per prælatus sine consensu capituli, dicam infra de ver-
bo. sig. forus. ad fi. super glo. quia seruus. ¶ Prima ¶ glof
ponit quatuor casus communicandos capitulo. ¶ Se-
cunda glof. alle. tres concor. & duas ll. in contrarium.
Item arguit conualescere, quod ab initio nō valet, alle.
6. iura, & 6. alle. in contrarium, & soluit. ¶ In ¶ glof. 2.
ibi. §. tutor autem] hunc & se. vide de rescriptis, edoce-
ri, in 1. gl. [& ibi, Si qs in senatorio] Si senator habens li-
bertinam vxorē, desinat esse senator, illa tunc incipiat
esse vxor [& ibi, Quod in initio] vide de excep. cum ve-
ne. super gl. pen. [& ibi §. falsus] vide de re iud. c. 1. in gl.
2. [& ibi, licet] vide de rescriptis, nonnulli, super gl. pen.
¶ In ¶ gl. 1. ibi, consensus] in aliquibus ex notatis j. suffi-
cit consilium [& in fi.] & in omnibus communiter ipsos
tangentes, de præscrip. accedentes, secundum Goffr.
¶ In glof. 2. ibi, rati habitione] ad hoc 1. q. 1. eos, in fi.
vbi de hoc [& ibi, circa finem] Dicit Host. aliud in tuto-
re, nisi paulo post. ff. de acqui. hæred. si quis mihi. §. ius-
sum. Aliud in capitulo, quod non auctorizat, sed con-
sentit, nec ratificat nisi quo ad eius contemptum perti-
net, de elec. quod sicut. §. si autem [& ibi, quod fi.] Priua-
tas. adde quod no. infra de eo, qui du. in ma. capit. 2.
in ult. gl. [& ibi, quandoque] si cum maleficium factum
fuerat nomine eius, qui ratū habuit, de sent. ex. cū quis,
lib. 6. de hoc supra de pactis, c. 2. [& ibi, mandare] Dicit
¶ Hof. q. cum quis liber homo gerit alienum negotium
cum mandato. non reuocato, oritur actio mandati, in
stit. de ob. ex quasi contract. §. 1. si vero mandatum non
suscepit, vel reuocatum est ante, quam susciperet, & nihi-
lominus gessit, adhuc oritur actio mandati. ff. de regul.
iur. semper, qui non prohibet si nullum mandatum susce-
pit, & ratificatur datur actio nego. gestorū. C. de nego.
gesto. si pecuniam. hoc vbi paterfamil. & liber gerit. Si
vero seruus negotium domini, vel filius patris, domino,
vel patre ignorante, & postea ratificante, datur actio de
in rem verso. v. l. quod iussu. ff. quod iussu. l. prima. §. si ra-
tum, vbi vero liber homo gessit negotium serui, vel filij
peculiare ipsius contemplatione tantum, rati habitio
patris, vel domini nil operatur. ff. de nego. gesto. si pu-
pilli. §. sed si ego. Et dicit Host. q. non placet sibi, quod
hæc sit ratio: quia non possum habere ratum &c. Dicit
n. id falsum & in contract. C. ad Mace. l. fi. & in malefi-
cijs. ff. de vi & vi ar. l. 1. §. quoties, de resti. spo. cum ad se
dem, in fi. Sed male dicit Host. a cum illa sit vera ratio,
vt patet infra de reg. iur. ratum quis, li. 6. & prosequere,
vt ibi dixi. per quæ alia hic per ipsum no. decido [& ibi,
vt ibi] & infra de re iudi. cap. ult. li. 6. [& ibi, nulla sunt]
excipit auctoritatem papæ, qui de nullo facit validum,
de transac. cap. 1. Host. [& in fi.] de hoc q. 3. c. 1. & in-
fra de reg. iur. non firmatur. libro sexto, ibi videas. Sed
¶ nonne talis alienatio erat nulla, vt supra c. 1. l. 2. q. 2. si
ne? vnde hoc ca. locum habet in modicis rebus secun-
dum Inn. & quando per rati habitionem utilitas procu-
ratur ecclesiæ, arg. op. C. qui admit. ad bonorum pos. l.
bonorum quidem, secundum Host. vel de temporali a-
lienatione loquitur. Dicit enim concessione &c. In
perpetua non videtur posse stare propter necessitatem
præcedentis tractatus, de re. ec. non alie. capitulo pri-
mo, b & facit quod ibi no. libro sexto.

A D D I T I O N E S.

¶ Hof. Potest defendi dictum Host. intelligendo, prout no. Bar.
in §. sed si ego, præa legato, & addēdo ad l. si fundus. §. 1. ff. de pig.
vbi vide, & in l. fi. C. ad Mace. & sic videtur sensisse Hosti. quem
Io. An. hic non complet, & vide Bart. in l. 1. §. sed & cum quis, ff.
de vi & vi ar.
b ¶ Capitulo. 1. Vbi vide, & per Io. An. in Spec. de loca. §. sequitur,
in prin. & in cap. is qui tenet, in 1. q. de reg. iur. libro sexto, & pro
hoc sup. a capitulo primo, ibi iuramento, licet ibi in prin. no. con-
tra. & vide Bal. C. de bo. ma. l. quecumque.

- 1 *Prelatus sine consilio capituli quæ agere non possit, & nu. 2.*
2. & 6. & 8.
Verbi resolutio ibi, nosse debet.
Canonici cathedralis ecclesiæ dicuntur fratres episcopi.
Prelatus principalis est pars ecclesiæ.
- 2 *Secreta sua quibus non reuelanda.*
Carnem suam nemo odio habet.
Scire melius, & consulere qui præsumantur.
- 3 *Capituli consiliū sic cōsensus quādo sufficiat in actib. prælati.*
Possessiones ecclesiæ quæ esse dicantur.
Episcopus, & capitulum constituunt vnum corpus.
Ecclesiæ acquisita semper est ei reseruanda, & cur.
- 4 *Alienatio episcopi facta capitulo, & econuerso an teneat, &*
quando.
Alienari proprie non dicitur, quod in dominio ecclesiæ retine-
tur.
- 5 *An facta loco religioso egenti teneat.*
- 6 *Verbi resolutio.*
Instituere pro instituendo decernere.
- 7 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 8.*
De rato quando tutor, & quando actor caueat.
Episcopus an habeat liberam.

C A P. III.

Nouit. Calus, Prelatus ¶ sine consilio capituli in-
stituere, vel destituere, vel alia negocia
ecclesiæ suæ tractare non debet. hoc di-
cit, & se. & sunt tres partes. Prima ponit rationis exor-
dium ad dicenda. Secunda factum reprobabile narrat.
Tertia concludendo prohibet, & castiat. & dic. i. nosse de-
bet. [Frates tui] i. canonici cathedralis ecclesiæ. aliter
sumitur, infra de excel. præla. capitulo primo [Caput] er-
go est prælatus principalis pars ecclesiæ, ar. ff. de reli. &
sump. fu. cum in diuersis. ff. de eden. argentarius. 7. q. 1.
scire [Omissis], quæ reuelatur &c. 95. dist. esto. & impera-
tor etiam in legibus condēdis interdum requirit vxoris
consilium, in auct. vt iudi. sine quoquo suff. §. hæc omnia
apud nos cogitantes, col. 2. Hof. [Aliorum] nisi ex cau-
sa: secreta enim sua contra consanguineos canonicorū
non reuelabit eis. Nemo enim, maxime clericus, nisi per
raro carnem suam odio habuit: imo execat hoc etiam
superiores, de præb. graue alias si causa non subsit, ipsi
præsumuntur melius scire, & fidelius consulere. de testa.
cum in officij, ad hoc de electio. in causis, secundum Ho-
sti. huic si. quod post eum dicam infra c. ult. [Id] si. consi-
lium fratrum omittit, & ad extraneos recurrere [Ho-
nestati] videtur ergo consuetudo contraria non valere
quasi irrationabilis, de vi. & ho. cle. cum decorem, die
vt dicam infra eo. ea noscitur [Consilio] dicūt quidam,
q. sufficit ¶ consilium sine consensu in casibus, de quibus
hic loquitur, arg. de arbi. cum olim, de elec. cū in vete-
ri. & idem in omnibus alijs, nisi forte sint talia, in quib.
necessitate iuris scripti consensus exigitur, vt in aliena-
tione rerum episcopaliū, in qua & subscriptio necessa-
ria est. 1. 2. q. 2. sine exceptione, & legitur & no. supra eo.
c. 1. Si quæras rationē, quare in alienatione rerum episco-
paliū requiritur consensus canonicorū, hoc potest
reddi: quia interest cuiuslibet canonici, q. possessiones
ecclesiæ, siue capituli non alienentur: & bene dicuntur
possessiones ecclesiæ, ille, quæ pertinent ad episcopatū,
sicut ille, quæ pertinent ad canonicos, siue ad capitulū,
arg. infra de testa. requisisti, infra de verbo. sig. cum cle-
ri. & idem forte dicendum est. l. consensum canonicorū
requirendum esse, vbiunque eorum interest, ar. in eo
quod legitur & no. supra de ma. & obe. cap. fin. vbi ve-
ro in alienatione alterius rei debet episcopus auctori-
tatem suam interponere, tunc sufficit canonicorū
consi-

consilium, nec est necessaria subscriptio & consensus secundum Inno. Tu dicas, q̄ illa est ratio quare in alienatione rei episcopatus consensus canonicorum requiritur: quia episcopus, & capitulum vnum corpus constituunt, vt supra e. cap. 1. respon. & quia si ecclesia acquirit de facili, vt patet C. de sacros. ecc. in fi. non tam de facili alienat: imo semel acquisitum ei semper est seruandum, ita, q̄ nunquam alienatur nisi ex magna causa, & hac solennitate, & qualibet alia iure scripta seruata: & hoc ideo, vt pauperibus alimenta non desint, vt patet C. de sacrosanc. ec. priuilegia, & l. generali, & l. iubemus, & seq. quod dic vt plene no. extra de re. eccle. non alie. dudum, lib. 6. vnde, si de his rationem quæras, non potest reddi melior, quam fauor ecclesiasticæ libertatis, cui sancti patres fauere noluerunt in tantum, vt vnicuique data sit potestas male alienata ad ius ecclesiæ reuocandi, quod dic vt le. & no. inf. de re. eccl. non alie. si quis presbyterorū. §. fi. ¶ Quid t̄ ergo, si episcopus abūdans de pertinentibus ad mensam suam, canonicis suis egentibus prouideat, vel econuerso, nunquid tenet talis alienatio, & si nullus alius auctoritatem suam interponat? Videtur quod sic, spectat enim ad officiū episcopi omnibus clericis indigentibus prouidere. 12. q. 1. præcipimus, & c. se. 10. q. 1. regendam, & c. se. 93. dist. diaconi. multo fortius ergo tenetur fratrib. & filiis suis canonicis alimenta p̄bere. Videmus. n. cetera animalia istius peritiæ cēseri, inst. de iure naturali, circa principium, vnde dicit Apostolus. 1. ad Ti. 5. b. Si quis autem suorum & maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est hoc expressum, supra de præb. exposuisti. Nec ob. q̄ prohibita est donatio inter sp̄sū, & sp̄sam carnalem, ne se mutuo amore inuicem spolient. ff. de dona. inter vi. & vxor. l. 1. quia de illo amore timendum non est in hoc casu, vtinam enim nunquam regnaret liuor, vel odium inter hos. Nec etiam simile est, imò magna differētia in hoc casu; quia in matrimonio carnali posset præiudicari agnatis, & cognatis, qui debent succedere, hic autem nulli præiudicatur, cum semper in dominio ecclesiæ retineatur, vt infra no. Sed nec ob. q̄ episcopus iurat nihil alienare sine superioris licentia, infra de re. ecc. non alie. vt super. non enim dicitur propriè alienari id, quod in dominio ecclesiæ retinetur, arg. ff. de leg. 2. vnum ex familia, & l. imperator. §. fin. & l. seq. Tutius tamen est, q̄ auctoritate superioris id fiat, ar. insti. de auct. tu. §. fina. Et addit quod no. infra de priuilegiis antiqua. respon. 1. ver. ita quod. ¶ Quid si episcopus de ecclesiā alicui loco religioso egenti t̄ ad sustentationem ministrorum? Videtur, quod hoc facere possit sine consensu canonicorum, infra de don. consultationibus. nam in hoc casu, si prouidendo egentibus officiū suum exercet, & facit quod debet, vt supra probatum est. vnde nec contradictioni locus est, vt patet in eo, quod le. & no. supra de præben. extirpandæ, respon. 1. & §. 1. & 2. Idem videtur, si ex causa aliquam ecclesiā in religionem erigat, infra de reli. do. inter quatuor, & propter hoc ipsam dōtet, & magnificet sine magna episcopatus lesione. 12. q. 2. bonæ rei, & ar. infra eo. cum apostolica. §. auctoritates. In omnibus tamen his tutius est licentiam papæ requirere, infra de eccl. ad audientiam. 2. & consilium canonicorum, vt patet in eo, quod le. & no. infra eo. pastoralis. §. fi. quod dic, vt no. infra c. sequen. & in summa eo. tit. §. 1. 2. & 3. & infra c. ea noscitur. §. fi. [Instituisti] i. instituēdos t̄ decernis. nam corporalis institutio fit etiam per archidiaconum sine capitulo, de offi. archidiacono. ad hoc, secundum Inno. qui dicit se credere, q̄ in minoribus ecclesijs possunt fieri institutiones sine consensu capituli, ar. 12. q. 2. ter. rulas. & idem Ab. & prout ipse dicit, videmus sic seruari, all. Host. contrarium de excels. præla. c. 1. & ibi re. mit. [Tales] factas sine cōsilio fratrum, & de medijs be

neficijs, & quæ sint media siue duplicia, Hostien. remittit, supra de præben. super. ¶ Prima t̄ glo. quærit, & soluit. ¶ Vltima gloss. quærit, & soluit. ¶ In vltim. gloss. ibi non dubium] vide de foro compe. si diligenti, super vltim. gloss. ¶ In gloss. 1. ibi, in fi.] & per antiquos. hic dicebat Hostien. infra cap. proxim. quod bene audiretur, ar. ff. quod cuius. vniuer. l. fi. quia nec tutor cauet de rato nisi cum dubitatur, an sit tutor, ff. de admi. tuto. l. vulgo, nec actor, nisi dubitetur, an sit actor. ff. quod cuius. vniuer. inter eorum. §. actor. sed transigere non potest sine capitulo, de transac. contingit, & per hoc videtur, quod non habeat liberam. contra de elec. cum nobis, in fin. vbi de hoc. ¶ In gl. 2. in fi.] per quæ iura probatur, quod nec hoc decet, nec licet, nec expedit, si de voto magnæ. ¶ In gloss. vltim. ibi, concedi] Idem Goffr. & placet Archid. de elec. c. vlt. lib. 6. vbi vide super ver. irritas, in fi. 10. dist. vides. Host. contradicens, q̄ per sententiam, infra eo. ea noscitur.

S V M M A R I V M.

1. Capituli consilium quando, & consensus quando debeat episcopus habere, vide vsque in fi. nu.
- Totius ne, an sanioris partis, requiratur.
- Rationabilis causa semper, & ab omni mandato excipitur.
2. Statuta antiqua reformare, & noua condere potest episcopus.
- Correctio fit duobus modis, & quibus.
3. Nominari consuevit ab aliquibus ecclesijs decanum, vel præpositum, licet absentes, in actibus capituli, & qualiter possit tolerari.
4. Nomina presentium in capitulo oportet inscribi.
- Monumenta duobus accipiuntur modis.
5. Partis mendatio vitiatur totum in scripturis.
6. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.
- Instrumenta quæ non valeant.
- Subscriptio testamenti valet, licet ignorentur, quæ in eo sunt scripta testes, excipitur nu. 8.
8. Additio glossarum.

C A P V T V.

Quanto.

Summaui supra ca. prox. Et primo præcipit. Secundo prohibet ibi, absentium [Negocijs] magnis Innoc. [Consilio] sine t̄ hoc nihil aut modicum gerere debet episcopus, aliud est consensus, cum non requiritur nisi in alienationibus & alijs maioribus, de quibus plenius in summa. eo. tit. 3. §. 1. & 2. Host. [vel sanioris] ergo non sufficit consensus paucorum, & est contra ea, quæ super glo. 2. dixi secundum Host. de concess. præben. c. pe. Respondet ipse hoc posse intelligi, quādo vocem habet episcopus vt canonicus, & quantum ad illa, quæ spectant solum ad capitulum ab eo diuisum, vel dic, q̄ cogitur habere consilium totius capituli, vel sanioris partis, vt hic. Dicit tamen, non cogitur illud sequi, vt prædixi, vel melius secundum eum, ideo dicit, Sanioris: quia ex quo habet aliquos secum, iam dicitur sanior pars illa respectu numeri maioris, nisi pars reliqua aliquid rationabile ostendat, infra de his, quæ fi. a ma. pa. c. 1. & tunc non procedet, sed abstinebit, quod probat verbum, quod sequitur, Peragas, & pertractes. q. di. q̄ etiam in tractatu dēt vti sano cōsilio, & semper & ab omni mādato rationabilis causa excipitur, de rescriptis, si quando, de offi. deleg. ex parte. 2. & de hoc supra c. prox. [Statues] reformando in melius antiqua statuta, vel de nouo statuendo, infra de loca. vestra, de consli. cum omnes, de consue. cum cōsuetudo, Hostiē. [Corrigas] inquirendo, vel ex officio procedendo [Euellenda] peccata. s. & malas cōsuetudines [Et euellas] valet tamē contraria consuetudo, q̄ sine eis hoc possit, infra de consue. cap. 3. lib. 6. dixit

dixit Tan. & Vin. supra eo. prox. quod generalis consuetudo habet, quod in matrimonialibus & civilibus pecuniariis sufficit sententia solius episcopi [Inscribi] Et est tamen & quarundam ecclesiarum consuetudo secundum Hostien. quod in constitutione procuratoris capituli necesse est nominari decanum, vel prepositum: & quasvis ille sit absens, nihilominus dicitur in illis; Decanus & capitulum constituerunt & c. quam consue. ecclesia Romana approbat, & dimittit talia procuratoria. quae consuetudo secundum eum posset tolerari positis duobus punctis, vel non expressis nominibus propriis, arg. de offi. deleg. quoniam si autem dicatur, Petrus decanus, & capitulum, falsi crimen committitur, nec excusat consuetudo in delictis, ut patet de consue. c. si. remit. autem Hostien. supra de fide instrum. cap. secundo [Non facias] a contrario nomina presentium inscribi faciet: per quod no. Pe. quod non sufficit dicere totum capitulum consensit, vel simile, sed est necesse canonicos nominari, & nominatim inscribi, ad hoc de procur. capitulo primo, & vlti. ubi de hoc dedi remiss. ad speculum super vltima gloss. [Munimenta] alias monumenta. i. instrumenta. aliter sumitur C. de reli. & sumpt. fu. l. monumentorum [Irrita] in scripturis tamen est ea conditio, ut partis mendacio vitietur totum. 25. quaest. 2. & si legibus. 9. distin. si ad sacrum, Lau. Vin. [Exinde] si hoc fieri feceris, vel consenseris, arg. de sen. excom. quatuor. de elect. cum in cunctis, ad finem. ¶ Secunda ¶ gloss. respondet per questionem, an subscribens necesse habeat scire & c. ¶ In ¶ glo. 2. ibi, qui veluti ¶ vide de testibus, tam literis, super vlt. gloss. [¶ & ibi, inbemus] si testator nec scribere sciebat, nec articulare loqui, falsum est testamentum [¶ & ibi. §. 2.] datur forma instrumentis condendis: quia omnia non valent [¶ & ibi, Caius] vide hac & se. l. forum. c. literis, infra alleg. super gloss. 2. [¶ & ibi, hac consultissima] dummodo testator suum asserat testamentum, & coram testibus etiam tunc subscribentibus subscribat, valet, licet testes ignorent, quae in eo sunt scripta. ¶ In ¶ glo. 2. ibi, oportet. ¶ hoc verum, nisi in instrumento, vel subscriptione contineatur, quod vidit testatorem, vel audiuit is, qui sigillum apponit, tunc enim oportet, quod viderit. C. plus valere, quod agitur. l. si. C. de dona. non ignorans: alias falsum iudicabitur, si constat, quod nec vidit, nec audiuit: alias si hoc solum continetur, quod sigillari iussit ad preces illius, qui confecerat, vel confici fecerat, locus est gloss. [¶ & ibi, ex literis] ubi de hoc, & infra titu. 3. si quis.

ADDITIONE S.

- a ¶ Eodem titu. Et vide Io. Andream, supra cap. proximo, in gloss. dicunt quidam.
- b ¶ Capitulo pen. Quam Host. reprobatur Io. An. de appell. c. pe. 11. 6. per multas allegationes.
- c ¶ Consuetudine. Vide Io. An. supra e. nouit, in sua gl. magna, ubi videtur idem velle, etiam si non sit consuetudo, ver. quid si episcopus, & contradicit ei, quod infra dicit.

SUMMARIVM.

- 1 ¶ Prelatus sine consensu capituli presentare in alia ecclesia non potest, nisi in casibus, & quibus, & nu. 2. & n. 7. ad fin.
- 2 ¶ Archiepiscopus habet iurisdictionem in his, quae in prouincia generaliter committuntur.
- 3 ¶ Abbas in his quae pertinent ad collegium, quae solus agere potest, & quando, & nu. 7. circa fin.
- 4 ¶ Consensus non interuenisse quomodo probetur, & an. 7. §. in gl. 3. & quo tempore probari debeat, nu. 7.
- 5 ¶ An possit praescribi.
- 6 ¶ Vacuare pro vacuas nuntiare.
- 7 ¶ Consuetudo quae valeat, & an extendatur.
- 8 ¶ Patronus non confert, sed praesentat.
- 9 ¶ Collationem ecclesiarum an solus de consuetudine prelatus facere possit, & quando.

cere possit, & quando. ¶ Ea maior presentatione. ¶ Consilium capituli episcopus, & contra episcopi capitulum praescribere nunquid possit, & nu. 7. in fin. ¶ Epilogus, & additio glossarum, nu. 7. ¶ Institutio tenet nullo contradicente facta.

CAP. V. Titu. VI.

Ea noscitur. Pars de sen. exc. ea noscitur, Host. & hoc dicit. Si ¶ ecclesia collegiata in alia ecclesia habet presentare, praesentabit prelatus de consensu capituli, vel maioris partis, nisi de consuetudine, vel privilegio hoc competat sibi soli. prima pars factum narrat. secunda respondet ibi, Respondemus [Prouincia] ar. Hostien. quod archiepiscopus iurisdictionem habet in his, quae in prouincia generaliter committuntur. sumi. de insti. ca. 3. in auct. de sancti. episcopis. §. ut autem omnis, coll. 9. [Abbat] quamuis tamen ad collegium spectet praesentatio, abbas tamen ut caput collegij representat, & actionem communem exercet. ff. quod cuiusque vnuer. l. si. & hoc verum, ubi sunt omnia communia: alias si distincta essent bona, & praesentatio alicuius ecclesiae peruenisset ad partem collegij, tunc non abbas sed conuentus per syndicum praesentaret. ff. quod cuiusque vnuer. l. 1. de rescrip. edoceri. secundum Inn. & Host. [Prelatorum] qui collegijs habentium communia, Host. [Constituit] constat ¶ hoc ipso, quod non probatur ipse consensus, qui negatur interuenisse secundum Eg. [Conuenit] ratione contemptus, nisi ratificetur, supra. c. 3. de elec. q. sicut. §. si autem [Vacuari] i. vacuas nunciari ad instar institutionum, super eo. nouit, in fi. Goffr. Host. contradicens illam exponendam per istam, sic de elect. qualiter [Approbata] quasi non interrupta, vel probata per binum actum, Hostien. de quo vide supra de consue. super rubrica [Aliqui] si autem aliqui habeant privilegium, non possunt non habentes hoc iure uti, de privileg. sane. Caute autem dixit, aliqui. quia si omnes in his partibus vterentur hac consuetudine praeter vnum, ad illum tunc extenderetur consuetudo hic. ff. de offi. archidi. c. fin. de elec. cum ecclesia, ad fi. Hostien. [Collationibus] & representationibus, de quibus praemisit. patronus enim ¶ non habet conferre, de iure pa. capit. fin. vel si abbas spectantes ad collationem collegij confert, fortius in his, quae ad praesentationem pertinent, praesentabit, cum id sit minus, de deci. ex parte. 2. secundum Host. qui quaerit hic, an prelatus collationem ecclesiarum solus de consuetudine facere possit? & respondet, quod collationes personarum, quae sunt in beneficium, sic, collationes vero, quae sunt in proprietatem, cum per illas fiat alienatio, non, infra de donat. pastoralis, ad fi. & ibi dicam de hoc. esset ergo onerosa haec consuetudo, quod solus prelatus alienaret, & sic tollenda, de consue. cap. 2. alleg. contra hoc. c. & inf. de don. consultationibus. 12. q. 1. bonae rei, & c. aurum. So. si quaeratur de alienatione facta in laicos, nunquam valet, nisi consensus collegij habeatur. §. c. 1. 12. q. 2. sine. de rebus ec. non alie. nulli, & c. si quis. nec quantum ad hoc valeret consuetudo propria, ut est dictum. Idem dici potest de voluntaria concessione sine causa facta ecclesijs, quae congruam habent sustentationem, arg. 1. q. 2. pastor. Si vero quaeritur de alienatione facta ecclesijs ad aedificationem, hic dici potest, quod prelatus talem collationem facere potest sine consensu collegij, si hoc habet de praescripta consuetudine, ut hic, & in contrariis: ita tamen consilium praescribi non possit secundum eum. Est autem multiplex ratio, quare aliud in alienatione facta in laicum, quam in ecclesiam, nam primo casu omnino alienatur res ab ecclesia. In secundo remanet sub dominio ecclesiae, licet alterius, ad hoc infra c. prox. Secunda, quae semel

Sancti deo dicatum ad humanos vsus transferri non debet, de rerum permu. capitulo secundo. & 3. & tertia, quia laici, clericis sunt infesti. 2. q. 7. laici. Sed & summa est ratio, quæ pro religione facit. ff. de reli. & sumpt. fu. sunt personæ, nō ob. infra e. tua, & c. pastoralis, in fi. Illa enim & similia intellige de iure communi quo ad illos prælatos, s. qui ex indulgentia, vel consue. sibi hoc ius nequeunt vendicare, nam de quocunque istorum duorū fiat fides, ratus erit processus episcopi. de consuet. cum olim, de ec. adi. ad audientiam. 2. de priuile. acceden-ribus [Consensum] si. de consuetu. capit. 3. lib. sexto, per quam reprobantur hic nō. per Host. qui dixit, episcopū præscribere nō posse, quin teneatur requirere consilium capituli in casibus in quibus debet de iure requiri, fatebatur tamen, q. capitulum contra prælatum bene poterat hoc præscribere, huius ratio secundum eum, quia prælatus, qui solus est, indiget consilio, & sic præponet fratres. In capitulo vero, cum plures sint, non subest illa necessitas. 2. 2. dist. de quibus, de offi. dele. prudentiam.

6 ¶ Prima ¶ gl. quærit & sol. ¶ Quarta glo. obijcit, & soluit. ¶ Vlt. glo. arguit, & remittit. ¶ In ¶ glo. 1. ibi c. 2. & 3. supra tit. 2. post electionem, sicut & procu. constitui a ff. de procura. l. 1. ¶ In glo. 2. in fi. ¶ Host. remittit ad sea quæ ibi notauit, & dicit, q. contradicere possunt infra sex menses post notitiam. ¶ In glo. 2. ibi, probationem recipit] poterit ergo probari maiorem partem in tractatu reclamasse, supra de proba. tertio. sed nec de hoc inquiretur, nisi conuentus reclamet. & dicunt quidam constare de consensu conuentus hoc ipso, quod non probatur contrarium. sic infra de cens. præterea. de elect. q. si cut. S. si autem, de coniug. seruo. c. si. supra quod me. causa. c. 1. ad fi. Dicebat Inn. & idem Eg. q. oportet, q. abbas probeat consensum conuentus ante, quam præsentatus instituat. Idem in procur. constituto ab eo, cui obijcitur, q. in eius constitutione conuentus non consensit. Oportet. n. probari consensum saltem ante sententiam. facit, quod nō. de procura. in nostra, in gl. quando dicitur; alias, si nil obijciatur, præsumuntur hæc facta de consensu collegij. Iuste ergo tunc instituet episcopus præsentatum ab abbate, & eo nil probante reum absoluet. Ita q. prætextu consensus non habiti nec institutus remouebitur, nec snia retractabitur secundum quosdam. Opponit Host. de hoc tex. ubi iam facta institutio vacatur. respondet hoc verum, quando post præsentationem, & ante institutionem fuit contradictum, & contradictio non admittitur: alias si post institutionem tantum veniret contradictor, tarde veniret, ar. de iure patro. consultationibus, & c. ex literis. Adhuc opponit: si non habuit abbas consensum capituli, facta est institutio per obreptionem, de qua omni tempore quæri potest etiam contra institutum per papam, de re iudi. cum olim. Responderi potest, q. iuris præsumptio, de qua hic loquitur, surreptio nem excusat. Adhuc opponitur, q. secundum hoc abbas sic præsentando per 40. annos postea dicit se præscripsisse, ne teneatur requirere cōuentū. respondet hoc non esse absurdum, quod ius approbat. & secundum hoc imputabitur collegio negligenti, quod tantum siluit, de elec. Cum ana, de causa pos. cum ecclesia, & c. cum olim. Tenet etiam ipse Hosti. q. & si hoc casu præscribat consensum, nō tamen consilium, vt supra dixi [& ibi, ad id qd] & ca. is qui, ubi de hoc. ¶ In glo. sed nonne, ibi, ecclesia. 2. ¶ ubi satis de hoc. ¶ In gl. vlt. ibi, expressum] Host. qui tenet contrarium, dicit q. narratur factum, non ius, & si de iure etiam intelligas, loquitur, cum sunt omnia communia.

A D D I T I O.

2 ¶ Consi. Intellige, quod personaliter fiat præsentatio quo ad personam præsentati, vt sentit gl. in clem. dudum. S. statumimus, de sepulturis, ubi Lopus sic limitat istam glo.

S V M M A R I V M.

- 1 Decimarum donatio a laico facta ecclesie, quas ab alia ecclesia habuit in feudum ab antiquo, & quando, & nu. 2. Diuisio capituli.
- 2 Decima cuius ecclesie de iure communi sint, & nu. 3. Eas habere quando liceat laico, & nu. 7.
- 3 A contrario argumentum firmissimum, & nu. 13. Ratio differentie qualiter reddi debet,
- 4 Ad ecclesiasticum vsu si dicatur quid reuocandum, qualiter intelligatur.
- 5 Vasallis ecclesie laicis an præiudicent priuilegia postea impetrata super decimis non soluendis, remiss.
- 6 Decime feudales concedere possint an alij ecclesie, quam domine, & quæ & de consensu quorum, & nu. 6. 7. & 9. Laico an liceat habere decimas, oblationes, & alia ecclesiastica in feudum, & nu. 8. 9.
- 8 Perpetuum quomodo hic sumatur.
- 9 Concilium Lateranen. quo anno fuit, & quo pontifice celebratum. Alexander Papa. III. Senensi fuit. Alexandria Italia quando condita, a quibus, & cur sic dicta. Memoria si non est, quod alius possederit decimas, quid iuris.
- 10 Ep. logus, & suffragium glossarum nu. 11. Tutor si idonea prædia non emerit, quando teneatur. Alienatio non videtur facta, si fiat intra familiam. Translatio non videtur fieri, si fiat ad similem locum. Demandare non potest non proficiscens.
- 12 Additio glossarum. Recuperatio perditæ rei facilius conceditur, quam alienatio habita. In habitis non est idem ius, quod in habendis. Propter dubium quid licet, quod alias non liceret, in fi. Solus an intelligatur non posse, si appellatio solus nō adijciatur.

C A P. VII.

Cum apostolica.

- C. Tenet ¶ donatio, quam de solius diæcesani cōsensu facit laicus ecclesie de decimis, quas ab alia ecclesia habuit in feudum ab antiquo. & in prima parte consultatio. in secūda rñsio ibi, taliter rñdemus. Prima facit 4. Primo ponit partiū cōpromissum. Scdo vnius partis allegatio nē ibi, dicti monaci. Tertiō ibi, econtrario, allegationē alterius partis. Quarto ibi, quia vero, consultationem arbitrorum. Secunda principalis facit alia 4. Primo rñdet consultationi. scdo soluit, & cōcor. ¶ tria. 3. rñsionē corroborat 4. illam determinat. ¶ a ibi, auctoritates. tertia ibi, nam, & quarta ibi, hoc at [Decima] sita ¶. limites ¶ parochie sancti Stephani, & sic faciebat pro illa ius cōe, qd dic vt ¶. de decimis, cū contingat [Compromississent] tanquā in arbitratōres: alias ¶. de transac. cōtin git. & nō. de præb. nisi essent. Ho. nescio, quare hoc dixerit [Eius] s. militis, vel [eius] s. decime, ed est melius [Male] i. ¶ ius ecclesie; quia tñ habet ea ex dispensatione, si ne peccato est, Inn. vel dic, vt ¶. dicam in gl. mag. circa mediū [Episcopo loci] pp hoc inducitur capm, & vide qd dicā ¶. de deci. qm, in gl. Dicit Host. ubi nō. quid si solū renūciat illam in manibus epī, vel eam donat epō [Omnia] sic cōcessa [Aduersa] sancti Stephani [Sine clerici.] cathedralis ecclesie, Inn. [Minus] i. non. Pe. facit de rescrip. ex parte. 3. ad fi. & quod dicam infra de simo. licet, super glo. sic. s. [Tenetur] in anti. possidetur a hæc erat gl. [Quod monendus est] quid si hæc forma seruata nō fuerit? videtur, q. possit irritari. s. de rescrip. cū dilecta, de elec. quia pp. s. si vero. vnde sequitur, si ad hoc induci nequiverit. ergo ¶ a cōtrario, si induci poterit, nunquam erit firma donatio, quantuncūque diæcesanus cōsentiatur, quod fortissimum est, vt ¶. in fi. Ho. [Spectat] s. in cuius est parochia, vel a qua illam habet in feudum (Cū aliud) nō sufficit ergo dicere: aliud hic, aliud ibi, nisi & sufficiens reddatur ratio diuersitatis, vt hic (Ecclesiasticum) idest generalis ¶ ecclesie, quod est nota. secundum

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

eundū Inn. & Host. qua reuocari intelligitur, ad quam-
cunq; ecclesiā reuocetur, & si non ad illam, ad q̄ perti-
net [in alienatione] rei habitæ & possessæ, Gof. [Clerico
rū] ēt ecclesiā possidentis rē, nedū capituli diocesani.
j. de reb. eccl. non alien. c. 1. Host. [In reuocatione] rei
apud laicū constitutæ, Gof. [Vtrumq;] s. alienationē pro-
hibitam, & reuocationē concessam [Ecclesiā] genera-
lis, vt dixi [Laicis] an his † laicis vasallis præiudicet pri-
uilegia postea impetrata super decimis non soluendis,
plene dicam infra de deci. nuper. in glo. sup. [Feudum]
obiicitur, aut istę decimæ concessæ in feudum erant ec-
clesiæ sancti Stephani concessæ tanquam suæ ab episco-
po, qui postea donationem confirmauit, & tunc male
dicit, q̄ monēdus sit ille, qui tenet, vt restituat decimas
ecclesiæ, ad quā spectant, cum non ad ecclesiā sancti
Stephani, sed ad episcopum pertineant. Aut decimę istę
erant concessæ in feudum ab ecclesiā sancti Stephani,
& tunc constat, q̄ si miles feudatarius eas alij dederit si-
ne consensu dominæ, s. ecclesiæ sancti Stephani, cadat
a iure feudi, & ipso iure vtile dominium redit ad eccle-
siā sancti Stephani, in libro feudorum, & de feu. non
alie. sine consensu do. imperialem. Ad hoc respondent
quidam, q̄ hoc debet intelligi de decimis ecclesiæ san-
cti Stephani, quarum fructus episcopus a principio ex
causa potuit concedere in feudum, directio tamen do-
minio penes ecclesiā sancti Stephani remanente. Sed
& nunc licet eidem episcopo easdem decimas concede-
re alij ecclesiæ, seu concessas cōfirmare, cum modicum
damnum ecclesiæ fiat, a qua tenetur in feudum, & ma-
gnum lucrum illi, cui conferuntur: & quæcunq; ecclesiā
fructus percipiat, semper ecclesiā percipit; quia vna est
ecclesiā, vt no. s. s. pro. i. probatur 24. q. 1. loquitur. vel
dic, q̄ si istæ decimæ alij ecclesiæ conferantur de con-
sensu episcopi, semper episcopus intelligitur hoc conce-
dere sine præiudicio alterius, & ideo miles nihilominus
remanet vasallus ecclesiæ sancti Stephani vt prius: & p-
latus monasterij erit vasallus militis, vel ecclesiæ, ad
quam spectat directum dominium. & hoc tenet Abb.
absurdum, n. eslet, q̄ sine culpa priuaretur suo feudata-
rio. 56. dist. satis peruersum. Quod autem † dicit decre.
s. eo. s. e contrario, Sine cleri consensu, intelligendum
vñ non solum de consensu capituli ecclesiæ cathedralis,
sed & de consensu alterius, ad quam spectat directū do-
minium decimarum, s. Inn. Est aut ratio: quare iuste
habitas per antiquum feudum possint concedere, licet
iniuste occupatas non possint: quia si tales decimas præ-
cise & inuiti cogerentur feudatarij restituere ecclesiæ
dnæ, a qua habent, ex quo sibi in feudum perpetuò con-
cessæ fuerunt, scandalum immineret, ad quod vitandū
sufficit, q̄ cuicunq; ecclesiæ dentur, ar. s. de præscrip. c. 9
2. cum suis concor. Sed tamen † dum tenent laici, non
sunt sine peccato. Alij dicūt, q̄ iuris pmissione possunt
laici habere fructus decimarum in feudum: quia dire-
ctū dnium remanet penes ecclesiā, quamuis vtile trā-
seat ad vasallum quantum ad perceptionē fructuum,
quos etiā ecclesiā dnā percipere intelligitur, cum a va-
sallo suo eius nomine percipiantur, vt s. de resti. spo. cū
venisset, & c. olim. 1. s. si. & de præscrip. ad audientiam,
ver. si. imo idem videtur dicendum de oblationibus, &
alijs ecclesiasticis in feudum concessis, quia generaliter
loquitur illud c. 16. q. 1. c. si. quod ad fructus decimarum,
vide quod ibi no. & 1. q. 2. peruenit. S. d. & idem vñ p̄di-
cere, cum ibi dicatur, quod male est detenta, ex quo vñ,
q̄ talia sine peccato concedi non possunt. ad quod pōt
responderi, q̄ ideo dicuntur male detenta, quia laici
spālia laicis non ministrent, & ideo male ab eis detinē-
tur, cum decimæ illis, qui ministrāt spiritualia, sint red-
denda, vt j. de decimis, tua nobis. s. 1. Detinentur er-
go male, & sine exhibitione adiuncti obsequij. Sed ta-
men sine peccato: quia quāuis ipsi non exhibeant spiri-

tualia, tamen ipsi exhibent donum clericis, & quib. cau-
sam habent, & quorū est dominium principale. Dicunt
ēt quidam, & male, vt j. de deci. ad hoc, q̄ hodie epī, &
alij prælati de consensu ep̄orum possunt infeudare fru-
ctus decimarū. nec ob. j. de locato, vestra: quia loqui-
tur de illis, qui non habent consensum episcopi, & ideo
non possunt infeudare fructus decimarum, licet possint
locare ad tempus: aliud. n. est de illis, qui volunt infeu-
dare perpetuo, quia nec vnquam licuit nec hodie licet
abbatibus & minoribus prælatis infeudare sine ep̄orū
licentia. 17. q. 4. in venditionib. Sed nec ob. de feu. c.
2. quia loquitur de illis, qui iurauerunt non infeudare.
Magis tñ placet Inno. q̄ hæc decret. intelligatur de deci-
mistm, quæ non ab ecclesiā, sed ab episcopo tenentur
in feudū. Nec mireris: quia monendus est feudatarius,
vt decimas istas reddat parochiali ecclesiæ, vt dixi su-
pra e. quia vero. est. n. subintelligendum, si ep̄s, a quo te-
nentur, in hoc consenserit, neq. enim sibi inuito suū feu-
dum aufertur. Sed nec mireris, si dicit, q̄ prius restitua-
tur ecclesiæ parochiali, quam alij: quia intelligendū est,
q̄ qñ ep̄s concessit decimas istas in feudum, accepit eas
ab ecclesiā parochiali pro aliqua vtilitate episcopatus,
quod licuit j. vt beneficia. ec. c. vnico. s. si. s. Inn. sed
dicit Hosti. illud verū ad tps tñ, vt ibi. alleg. ēt de reb.
ec. non alie. dudū, li. 6. Concludebat aut Inn. q̄ ideo iu-
stius & æquius est, q̄ primo restituatur ei, q̄ alij, arg. de
testa. cū in officijs, & quia de facili redit res ad naturā
suā, vt no. j. e. super. ver. concessæ, vnde si ep̄s in hoc con-
sentire nollet, recurrendum esset ad superiorem, inf. de
iure pa. nullus. nō ergo intelligitur hic de decimis, quæ
ab ecclesiā sancti Stephani tenerentur in feudū illas. n.
non deberet ecclesiā perdere etiam de consensu capitu-
li nisi magna causa subesset, ar. j. de re ec. nō alie. c. 1. s. Inn.
Inn. Dicit Host. non licere episcopo decimas parochia-
lis ecclesiæ dare laico. j. de deci. quāuis, & c. prohibe-
mus, licet ipsam etiam ecclesiā ex causa nō laico, sed
collegio in totū conferre posset, j. de dona. consultatio-
nibus. vel etiam in ipsa censum assignare de nouo, vel
antiquum augmentare, vt patet in eo, quod le. & no. in
fra de censu. prohibemus. s. de præb. extirpādē. s. si. & j.
c. pastoralis, De consensu tamen capituli, vt ibi le. & no.
& in cle. de re. eccl. non alie. si vna [Perpetuò] Si ergo
† ad tempus, vel sub conditione adimente nō habebit
hic locum. ad hoc infra de dona. inter vi. & vxo. nuper.
nec placet quod no. Archi. de deci. c. 2. libr. 6. q̄ intelli-
gatur perpetuum ad vitam. ff. pro socio. l. 1. aff. gl. Ioan.
16. q. 7. c. 1. quam dicit placuisse G. Na. & Rai. sed cum
nil certius morte. ff. de condi. & demon. l. 1. certum er-
go esset illas ad ecclesiā reuersuras, & sic donationē
nō esset locus [Concessæ] & ante † Laterā. cōciliū, quod
fuit annis domini. 1179. factū ab Alex. III. qui fuit Senē-
sis, & refert chroni. Mar. q̄ tñ Mediolan. Cremō. & Pla-
centini contra Papiam construxerunt Alexandriam
quam ab ipso Alex. sic vocauerunt. & quod prius dixi
patet infra de deci. cap. 2. s. illas autem, lib. 6. Dicebat
Host. ante tempus Urbani secundi, hoc dicebat per ca-
pitulum primum in li. vsus feudorum. tit. episcopū, ab-
batē, vel abbatisiam feudum dare non posse, in prin. li.
Et quærit, quid si non apparet, an prius, vel post habue-
rit illas in feudum, tamen non est memoria, q̄ alius pos-
sederit, vel perceperit? ar. pro vasallo, infra de verb. sig-
sup quibusdam. & quod ibi no. Item quia nō est verisimile,
q̄ tantū siluisset ecclesiā, si petere potuisset, ar. de re.
eccl. nō alie. si quis. de no. ope. nunc. c. 2. ver. super. Ipse
Host. respondet ad hanc rationem, q̄ operante pecca-
to tam crudeles sunt hodie laici, q̄ ecclesiā mutire non
audet, ar. de iure iur. nimis. quare ipse Host. tenet ipsum
præcise cogendum ad decimam reddendam ecclesiæ,
nisi probet prius concessum, vel post auctoritate pape
his rationibus; quia ecclesiā fundat intentionem suam
de

de iure communi, obtinebit ergo, nisi alius probet titulum, de præscr. c. 1. lib. 6. Secunda ratio, quia vertitur periculum animæ: & ideo sequendū est, quod est tutius, de spon. iuuenis, cū suis concor. Tertia, quia possessio talis est odiosa, cum regulariter non cadat in laicum, de præscr. causam. Quarta, quia de facili reuertitur res ad id, quod ius, & natura sibi ab initio concessit, ff. de pac. si vnus. §. pactus, vers. q. si infra, de cen. cū venerabilis, post medium. Quinta, quia summa est ratio, quæ pro religione facit, ff. de reli. sunt personæ, & hanc etiā q. posuerat Hof. infra, de deci. quamuis, & idē tenuit Io. Mo. d. & Arch. d. in præ. decre. secunda de deci. lib. 6. Satis videtur contrarium tenendū per prædictam decre. primam, de præscr. lib. 6. per quā respondetur ad primam rationem. Ad alias dic, q. illæ procederent, vbi non possederet vt vassallus, & hoc intelligo, quando communis opinio fundatur super antiquitate feudi; quam cōmunem opinionem in tali præscriptione probari necesse est, vt ibi no. in fi. ¶ Gl. f. & etiam) ponit lecturam La. quā reprobatur. ¶ Gl. ideo) respondet per ob. ¶ Pe. gl. signat cōtrarium. ¶ In gl. quantum, ibi, tutor qui. §. 2. ¶ Si tutor emit non idonea prædia. si per sordem, gratiā, vel negligentia latam, tenetur: alias non. ¶ In gl. ideo, ibi, voluntas] dicit, q. gl. sequentes dicunt prohibitū alienare extra familiā, in extraneum et per institutionē, vel fideicōmissum id non posse [& ibi, eiusdē] idem, si ad aliā ciuitatem corruentium parietū marmora, vel colūnas defert de propriis domibus in domos pprias, & hoc vult lex illa, q. ornatus ciuitatis non transferantur ad rura. ¶ In gl. antep. ibi. l. 1. lex Iul. de vi, permittit proficiscētem demandare. ergo non proficiscens non mandat. ¶ In gl. pe. ibi, cum ita] vide de præsump. nonne, sup. ul. 22 gl. ¶ In gl. quātū ad, ibi, eueniat) de hoc & quid iuris, si non sit ecclesia locupletata, nec damnificata, no. 12. q. 2. sine exceptione, in gl. pe. ¶ In gl. de facto, ibi. c. 1. vbi de hoc, & 14. q. 1. §. 1. & infra, de deci. quamuis. ¶ In gl. ideo non, ibi, ad ecclesiā] & sic recuperatur, & si non ab eadem ecclesia, tñ ab alia, & sic facilius permittitur perditæ rei recuperatio q. habitæ alienatio. unde in rebus non habitis, sed habēdis potest fieri per seruū deterior conditio, & si debitor alienat in fraudē creditoris res, quas habet, reuocatur. ff. de his, quæ in frau. cre. l. 1. Secus in his, quæ non habet, vt si in fraudem creditoris non adiret hæreditatē, ff. eo. ti. l. qui aut, nec potest liber tus aliquid alienare in fraudem patroni: quin reuocetur per Fauianam, quæ lex cessat, cum omittit adire hæreditatem, vel ea, quæ non possidet, ff. ne quid in frau. pa. l. 1. §. vtrum, Vin. & Gof. facit ff. de ver. si. alienationes. §. 1. [& ibi, posset redire] ponderauit canon, q. poterat etiā non redire, ad hoc inst. de auc. tu. §. neq; ad hoc bene. ff. de cond. inde. l. sufficit. ff. de le. 1. cum res, in fi. & constat licere propter dubiū, quod alias nō liceret. infr. de sepul. sacris, vbi de hoc, de vsur. c. ult. ¶ In gl. a cōtrario] ibi, fortissimum] quod intelligatur, vt dixi de elec. publicatio, super gl. fi. [& ibi, qualis] infra. de regula. cū iurum, & 15. q. 3. ex eo. vbi de hoc. ¶ In gl. pe. ibi. requisiti] ibi etiā in ver. si vero relinquatur, probatur cōtrarium, s. q. idem sit dicere, episcopo, & soli episcopo, quare dicas ex circumstantijs hæc discerni, an hæc sint eadem, an diuersa, facit quod not. de donat. apostolice, in 3. gloss. & quod dicam super ea.

ADDITIONES.

- a ¶ Possideretur. Patet ergo, quod laici etiam habentes decimas ab antiquo in feudum illas non possideant, & licet hic gl. super verbo tenet, contra no. gl. infra, de decimis, quamuis.
- b ¶ Fortissimū. Pro hoc facit c. Pisani, & quod ibi no. de rest. spo. & c. prouida, de elec. lib. 6. & in l. cum hi. §. prætor. ff. de transac. lib. 6. ¶ Vbi vide Io. And. super gl. secus, & licet quo ad maiorem istam perpetuum non intelligatur ad vitam concessū, quoad prohibitionem tamen alienationis bonorum ecclesiæ, cōces-

sum ad vitam dicitur alienari, vt in cle. 1. de rebus ecclesiæ non alienan. vbi vide.

- d ¶ Archi. Et Ioan. de Ligna, & plerique alij docto. & videbitur probabilior ista opinio, & c. 1. de præscr. quod allegat Io. Andr. secundum istos magis facere contra, quā pro.

S V M M A R I V M.

- 1 Sine capituli consensu concedere non potest episcopus ecclesiā, alijs earum etiam patronis ecclesijs, vide nu. 4. & 6. in prin. Electus episcopus alienare prohibetur. Ecclesia maior intelligitur cathedralis.
- 2 Archidiaconus multis modis assumitur, & quibus. Vnde eligi debeat, & an cum canonia. Ecclesia non vacans concedi potest loco religioso.
- 3 Tractatus in alienationibus sufficit vnus, & qualis, & nu. 6. & 7. in fi. Restitutio non datur aduersus alienationem irritam, secus si tenet, & quo casu non datur minori, nu. 6. in fi.
- 4 Subscriptio quibus in casibus requiratur. Episcopus quæ possit alienare, & num. 6. in prin.
- 5 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 6. & 7. Ad ecclesiā aliam transire volens relicta priori, vel dignitate, an sit admittendus.

C A P. VIII.

- 1 **Tua nuper.** Casus. Non potest episcopus sine consensu capituli concedere ecclesias, etiam quæ ius patronatus habent in illis, secunda ibi, alterius [Vtrum] liceat, quod est infra [Electo] confirmato: alias non esset quæstio. de elec. noli, & c. qualiter [Consensum] sup. canonicorum [Maioris] idest cathedralis, de insti. ad decorem [Ab ipsa] Hof. habebat [In ipsa] dicens, quod sic fieri debebat, de elec. quod sicut, & c. cum terra, vel exponendum secundum eum, idest ad ipsam regendam. 10. q. 1. regenda, prima litera plana [Assumatur] hoc dixit quia interdum assumitur per electionem. 93. distin. legimus, circa medium. ibi, diaconi autem ex se & c. Quandoque per superioris institutionem, vt 74. distin. episcoporum, & 60. dist. c. 1. vbi de hoc, Gof. & 21. dist. clericos. in glo. vbi episcopus [De ipsa] no. per hoc Innoc. q. non licet episcopo eligere archidiaconum, nisi de ecclesia cathedrali: quod verum intelligit, vbi archidiaconus est de capitulo, & debet esse canonicus: & episcopus, quamuis possit dare archidiaconatum, non tamen canoniam. nam, si ad eum spectaret etiam collatio canoniarum, tunc etiam extraneo dare posset simul vtrumque, secundum Innoc. id verum secundum Hostien. si vtrumque vacat. Quid ergo si numerus canonicorum sit plenus, hoc casu non liceret etiam legato conferre præbendam non vacantem, supra de præben. dilectus. idest, Dicit Hostien. q. hoc casu potest archidiaconatū vacantem conferre etiam extraneo, nisi sit contraria consuetudo, qualis hic erat, ad idem de consue. cum dilectus [Vacantes] immo, & non vacans concedi potest loco religioso. sup. de restit. spol. cum venissent. Gof. & in cle. de re. eccl. non alienan. si una [Baptismales] Idem de alijs, vt patet in generali responsione. Hof. & infra c. prox. [Tractatu] licet vtile sit iterare tractatum, puto tamen, q. vnus sufficiat per decre. dudum, de re. eccle. non alie. lib. 6. debet tamen esse sollemnis, & diligens, vt ibi, & per illud singulare hoc probō, de hoc, & ipsius formam vide in Spe. de loc. §. sequitur, ver. & scias [tertia] ipso iure, supra c. 1. dicunt ibi. Dicit enim Gof. & Hostien. quod quando sit alienatio in casu non concessio non datur restitutio. quia ipso iure irrita est, etiam si omnes consentiant, C. si aduer. don. l. 2. C. de fac. san. eccle. iubemus nulli. Quando vero tenet, sed laesa est ecclesia, datur restitutio, de restit. in integ. ca. 1. Io. And. super 3. Decre. I de

Ioan And. Comment. in Tertium Decret.

de re. ecc. non alie. ad nostram, aliter no. Io. 12. q. 2. in
 4 sum. in fi. [Subscription] hoc requiritur secundum Hof.
 in alienatione, ut hic, in constitutione syndici, quod dic
 ut de procu. c. 1. in decreto elec. quod dic, ut de elec. in
 notuit, Hof. [Perpetuas] id est in proprios usus ecclesias.
 Inno. & per hoc, quod dicit perpetuas, no. Rodo. Egi. &
 Guil. q. temporalem donationem de fructibus facere
 possit episcopus, cum solum perpetua ad alienationem
 pertineat, ut hic. Idem Io. 12. q. 1. possessiones. ad c. 12.
 q. 1. episcopus, respondent, illud locum habere, cum lae
 debat vel fraudabat ecclesiam. ad c. sup. eo. ea noscitur,
 respondent, q. illud in concessione spiritualium, ubi ma
 ior debet esse examinatio: hoc in concessione tempo
 5 ralium. ¶ Prima gl. ponit casum. ¶ Ante pe. gl. querit,
 6 & soluit. ¶ In 5. gl. ibi, lex qua, in fi. loquitur de uesti
 bus attritis, vel corruptis, & animalibus superuacuis, q.
 tutor alienat sine decreto. ¶ In gl. ante pe. ibi. l. ult. lib.
 2. conueniunt curiales honnati, & possessores ciuita
 tis, cuius res distrahitur, & propositis sacrosanctis scri
 pturis qui libet sigillatim dicet, quod putat utile ciuita
 ti, & l. sequens loquitur de obligato reipublica, nam iu
 dex diligenter inquireret, ad quos, & qua de causa transie
 runt eius bona, ut singuli habita ratione eius, quod pos
 sident, conueniantur. & ibi, Diuus] vide ut lite pen. ec
 clesia. 1. in fi. pe. gl. ¶ In gl. pe. ibi, si locupletati] Si minor
 adiuit hereditatem locupletem, qua exinanuit, no re
 stituitur, quod enim facto accidit, cuiq. diligentissimo
 accidere posset. & ibi, Sed an vltro] vide de eo, qui mi.
 c. 3. in gl. pe. ¶ In gl. vlt. ibi, annua] vide de offi. deleg.
 7 quoniam, super 3. gl. ¶ In gl. 1. istius, in fi.] & erat qo,
 an habens dignitatem, vel parochialem ecclesiam, qua
 relinquere intendit, ad aliam ecclesiam vacantem a ve
 ro patrono presentatus sit admittendus, & satis solui
 tur supra, de cle. non re. quia nonnulli, & c. seq. Hof. ¶ In
 gl. sed qualiter, ibi videtur] sup. sicut fit, cu alienari de
 bet res ciuitatis, & tunc bene continuatur, quod sequi
 tur. Et dicit Hof. q. sicut ibi iurant maiores ciuitatis sic
 hic iurabunt maiores ecclesiarum. 10. q. 2. hoc ius. & in
 fi.] adde quod not. infra, de re. ecc. non alie. dudum, li.
 6. in gl. sed quod, ubi vero hoc no. per Hof. ¶ In glo. se
 quenti ibi, iudicio] idem Inn.

S V M M A R I V M.

- 1 Sine capituli consensu non potest episcopus ecclesias parochia
 les, vel earum obventiones monasterio conferre.
 Quaestiones, siue dubitationes consulenti qua fuerint, et quot.
 Laboranti obventiones danda, per In dic. & nu. 2.
- 2 Quatenus, quid sibi velit hic.
 Parochialis ecclesia in spiritualibus redditibus parochie fundat
 intentionem suam de iure communi.
 Reditus, vel proventus ecclesiarum quo modo expendendi.
- 3 Non alienare iuramento tenetur episcopus, & nu. 5. ubi exci
 pitur.
 Singularis pro plurali nu. ponitur hic.
- 4 Breuitas laudatur.
 Episcopo quando quinq. agesimam, & quando centesimam,
 & de quibus redditibus dare liceat, & nu. 9.
 Abbas iurisconsulti magister quis.
 Consilium contra se non tenetur episcopo dare capitulum.
 Ad repugnantia duo quis admittitur interdum.
- 6 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 7. & 8.
 Prouincia, & dioceses quando diuisa.
 Decipi quis non debet iuris auctoritate, et quo casu hic.

C A P V T IX.

- 1 Pastoralis Casus. Episcopus parochiales ec
 clesias, vel obventiones ipsarum
 etiam de consensu patroni sine co
 sensu capituli sui monasterio conferre non potest, & in
 prima duplex qo. in secunda communis responsio ibi,

ad quod [Præterea quæsiuisti] prima quæstio fuit, an epi
 scopas possit concedere vni ecclesie obventiones alte
 rius, retenta honesta sustentatione vicarii, qui deseruiet
 ecclesie, cuius obventiones confert. Secunda, an liceat
 episcopo conferre totam ecclesiam, vel partem ipsius, &
 ut sit litera consona, sup. in proprios usus, & sic bene in
 ducit decretale, ex qua argumentatur, ibi, & cum Late
 ran. conc. statuta & c. & hæc qo ferè eadem est cum illa
 supra, c. prox. uel melius dicit, q. secunda qo eadē est cū
 prima, sed in hoc est differētia, q. primo quæritur de ec
 clesia, cuius collatio ad episcopum, secūdo de ecclesia,
 qua habet patronū. Tu dic, q. fuit dubitatio, quia Dio
 nyfius limitauerat parochiales statuens, q. obuēctōnes
 spir. tuales intra eas prouenientes pertineant ad illas,
 ut decimæ, primitiæ, oblationes, mortuaria, & his simi
 lia, vnde nō videbantur hæc posse conferri nec in totū,
 nec in partem alteri ecclesie: quia sic confunderentur
 termini parochiarum, & fieret contra diuisionē Diony
 sij, ecclesia parochiali manente: quod patet, quia ibi re
 maneret vicarius: qui iura parochialia ministraret pa
 rochianis, & alius, qui non laboraret, obuēctōnes reci
 peret contra decretum Dionysij, & contra id, quod legi
 tur de sepul. c. 1. & hæc fuit dubitatio primæ qōnis. Du
 bitatio uero secundæ fuit, q. cum Lateran. conc. prohi
 beat de nouo imponi, vel augeri veterem pensionē, for
 tius videbatur prohibendum, ne tota ecclesia alteri da
 retur, Im Inn. Sed Hof. dicit, q. planus est intellectus ca
 pituli, nam primo quæritur, an ecclesia dari possit reli
 gioso loco per epm. sine consensu capituli, & licentia pa
 pæ. secundo, an cōsensu patroni quo ad hæc efficaciter
 operetur, & respondetur, neutrum posse fieri salua cōsti
 2 tutione quinquagesimæ [Quatenus] id est ad hoc, & per
 hoc not. Im Holt. q. quo ad spirituales redditus parochie
 parochialis ecclesia fundat intentionem suam de iure
 communi, de parochiis, ut dominicis, de deci. quoniā,
 a & c. cum in tua, & c. dudum [Necessarios] hoc secundū
 Hof. est contra illos qui tales proventus dant histrioni
 bus, uel alias prodige expendunt. 86. ist. donare [Stipe
 dia] ne ligetur os bouis triturantis, de præben. extirpan
 da [Ministorum] sim. quod de monacis dicitur de sta.
 3 mona. cap. 1. in fin. [Liceat] cum sacramento teneatur
 non alienare, Hof. de eccle. edi. c. fin. ubi de hoc [Ad
 quod] melius dixisset [ad qua] Sed dicit hoc pro tanto;
 quia idem iuris in utroq. de rescri. postulasti, de sacra.
 4 non iterā. c. 1. §. fi. Hof. [Breuiter] no. pro breuitate, qua
 gaudent moderni, de sacra. non iterā. c. 1. & 2. ff. de off.
 præse. præ. l. una, in prin. Hof. [Quinquagesima] monaste
 rio de nouo fundando, vel centesima pro magnificadis
 sepulturis, de don. apostolicæ. hanc autem quinqu
 5 gesimam de rebus ecclesie cathedralis, non de rebus ec
 clesiarum sibi subiectarum dare pōt episcopus, secundū
 Innoc. licet Pet. hic contradicens, q. ad hoc ut congrua
 sit hic exceptio papæ, oportet intelligi, b q. etiam de bo
 nis subiectarum ecclesiarū possit episcopus dare quin
 quagesimam, & sic prorogatur hic canon bonæ rei, &
 Abb. refert, q. sic etiam consuluit ipse Pe. magister suus,
 in q. quæ fuit Auinione inter prædicatores, & parochia
 les ecclesias. sed Egi. dicit, q. hoc valde sibi vī extrau.
 5 Roman. pon.] cui iurauerat non alienare, & sup. & sine
 capituli sui voluntate, nisi expresse contrarium manda
 retur in litera papali, ut de re. ecc. non alie. ut sup. in fi.
 Hof. [Voluntatē] si ep̄s agens q. capitulū sup aliqua re
 petit consiliū capituli, vī, q. teneatur dare, arg. 23. q. 1.
 quid culpatur, nā qnq. quis admittitur ad duo repugnā
 tia, ff. de inoff. testa. Papinianus, §. sed nec impuberis,
 & l. filius. In contrarium, quia quilibet officio suo sit
 contentus. C. de aduo. di. iudi. l. 2. C. de assell. nemo, ne
 promiscuis actibus & c. C. de testa. consulta. dic q. non
 tenetur: quia graue est, q. quis procuret suum incom
 modū. §. de proba. c. 1. q. isti facerent, si attenuarent cō
 silio,

filio, quod allegationibus grauare nituntur, secundum
 6 Io. Phi. & Vin. ¶ Gl. † pe. rñdet per qñem, alle. pro, &
 contra, ponit opi. Hug. & Tan. quā dicit tutiore: sed con-
 7 trariam ap. ¶ In † gl. pe. ibi. §. ult.] vide de magis. c. fi. su-
 8 per gl. pen. ¶ In † gl. i. in fi.] prouinciæ vero, & diœceses
 prius diuisæ fuerunt. 8. dist. c. 1. & 99. distin. prouinciæ.
 Vinc. vtrouque de hoc. ¶ In gl. pe. ibi, Hug.] & Tan. &
 Vin. [& ibi, idem dicit] quod Hug. & Tan. [& in fi.] con-
 cor. Gof. hic in sum. huius ti. §. pe. & infra. de dona. apo-
 9 stolice, ne iuris auctoritate donatarij decipiantur. C. de
 his, qui ve. æta. l. 1. Hof. hic † dicit, q si vult concedere
 de suis redditibus separatis, vel communibus sibi, & ca-
 pitulo, hoc potest sine consensu capituli. Si autem de re-
 ditibus capituli separatis, requiritur tunc ipsius capitu-
 li consensus, ar. ff. pro socio. l. merito. Pe. & Ab. dixerūt,
 quod ecclesiam monasticis regulis informare, vel mo-
 nasterium de nouo construere non potest sine consensu
 capituli, per c. 12. q. 2. si episcopus. Informata autem,
 vel constructa, potest sine consensu capituli dare quin-
 quagesimam, vel centesimam per hanc decr. cum ad do-
 tandum sint obligati, de conse. ecc. vel alta. cum sicut,
 & dicunt sic opinioniones ad concordiam posse reduci, &
 hoc placet.

ADDITIONES.

- 2 ¶ Dudum. Optime probatur in c. 2. de resti. spo.
- 3 ¶ Oportet intelligi. Pro quo facit quod notat Io. And. post Ho-
 sti. infra, super gl. penult.
- 6 ¶ Non tenetur. De quo facit c. petitio, & quod ibi not. in gl. fi. su-
 pra, de iureiu. & quod notat Bar. ff. de lena. l. 1. & Cy. in l. inquisi-
 tio, C. de solu.

SUMMARIUM.

- 1 Ad concilia prouincialia qui vocari, & admitti debeant, &
 nu. 2. 3. & 4. §. in gl. ult. & ad quæ, ibid.
- 2 Per procuratores capitula negocia sua expediunt.
 Ex vocatione, & imitatione ius acquiritur.
 Vocatus, siue citatus ad electionem debet admitti, & fortius
 expectari, exceptio casu, & quo.
- 3 Abbates an vocentur ad concilium episcopale, et prouinciale.
 Nunciij capitulorum etiam non inuitati admittendi in concilio
 prouinciali, de quorum consilio quæ peragenda.
 In synodo quæ fiunt, facienda de consilio canonicorum.
- 4 Additio glossarum.
 Laici etiam admittuntur in concilio prouinciali, & ad quæ. §.
 in gloss. ultima.

CAP. X.

- Et si membra** Casus. Ad † concilia pro-
 uincialia vocari debent,
 & admitti cathedralium
 ecclesiarum capitula, & prima pars ponit querelam. se-
 cunda prouidet ibi, visum fuit [Prouinciæ] construe, ca-
 pitula Cathedralium ecclesiarum prouinciæ Senon. ad
 nos & c. & no. q. dicit, Cathedralium: quia alia, licet col-
 legiata, nō vocantur, illæ enim disponuntur per episco-
 1 pum, & suum capitulum, sup. tit. 1. nouit, secundū Egi. a
 [Quod archiepiscopus] deberet dicere, q vos. per quod
 videtur superscriptio falsa, secundum Boa. & bene est
 2 sic in an. [Procuratores] quia capitula † commodē non
 possunt ire. sup. de maio. & obe. c. vl. Hof. [Conuocatos]
 ar. quod ex inuitatione eius acquiritur, vnde turpius eii
 citur, & c. de iureiu. quemadmodum, & ar. q. citatus ad
 electionem debet admitti, & sic fortius expectari, de
 hoc sup. de elec. cum inter vniuersas, nisi de nouo redu-
 cant ad memoriā illos non habere vocem. sup. de exce-
 pastoralis, fm Vin. [Eorum] archiepiscopi, & suffraga-
 3 neorū [Et infra] hic quærebatur, an deberent inuitari,
 & admitti, & ad hoc rñdet fm Hof. [Inuitari] de tabba-
 tibus quō ad epale conciliū dic vt sup. de maio. & obe.

quod super. De prouinciali uero ibi dixi fm Goff. & vi-
 de quod dixi de præb. graue [Nuntij] etiam non inuita-
 ti, cum eos tangit p illa, quæ promulgantur. vnde, sicut
 talia in synodo facienda sunt de consilio canonicorum,
 sup. eo. nouit, & c. seq. sic in prouinciali concilio de cōsi-
 lio nunciorum capitulorum prouinciæ, de maio. & obe.
 humilis, hoc aut intelligit Hof. nisi prælati aliqua secre-
 ta de mandato superioris haberent tractare, q sine trās-
 gressione inobedientiæ, vel iuramenti non possent reue-
 lare, de iureiu. ego N. vel alia iusta causa subeslet, qua-
 re quod inter eos agit, non deberent aliis publicare. Si-
 cut no. si. sup. eo. nouit, post prin. [Maxime] idest tantū
 vel debent admitti ad omnia generalia, maxime ad cō-
 tingentia, vel intersint omnibus, vt si iuri suo detrahi vi-
 derint, appellare possint, de offi. dele. sup. eo, Vin. ¶ In
 4 † gl. 2. ibi, nam ita diuus] & vide de iud. exhibita, sup. 1.
 gl. [& ibi. §. causa] vide de off. iud. c. 2. in glo. 2. & idē di-
 cit l. seq. & auc. vt spon. lar. infra alle. [& ibi, diuus] In
 dando iure anulorum aureorum libertis vocandi sunt
 patroni [ibi, in concedendo] uide de præscri. accedētes,
 super 1. gl. ¶ In gl. ult. ibi, comprobari debet] de reg. iu.
 quod omnes, lib. 6. in fi. [ibi, tangant] & tunc intererūt,
 vt audiant, non vt iudicent, vel doceant. 62. d. docēdus.
 Sed nec ad illa necesse est eos vocari, cū possint postea
 in prædicationibus publicari, quæ fieri possunt illis etiā
 excommunicatis, de sen. excō. rñso. Possunt etiam laici
 illuc venire pro petenda, vel defendēda iustitia. sup. de
 iud. nouit. In ecclesiasticis autem negociis, & clericorū
 correctionibus sunt excludendi, ar. de elec. Maslana, &
 expressius in extraua. Bonif. de off. ord. debent.

ADDITIONO.

- 2 ¶ Secundum Egi. Vide Io. And. supra, de præben. graue, in prin.
 gl. mag. & de accusa, sicut, in gl. per hoc, & de maio. & obedien-
 tia, quod super his, super fi. glo. primæ.

SUMMARIUM.

- 1 Oeconomia, vel dispositio tituli.
 - 2 A capituli maiori parte quæ fiant, de his vbi alibi tradatur.
- De his, quæ fiunt à maiori parte capi-
 tuli. Rub.

- 1 ¶ Vidimus † de his, quæ communiter à prælato, & capi-
 tulo, vel à solo prælato fieri debent. Sed quia sunt quæ-
 dam, quæ ad solum capitulum pertinent. supra, de refer.
 edoceri, in quibus expediendis vota fratrum discordāt
 2 interdum, quid iuris tunc sit, est videndum, & c. ad † ma-
 teriam facit 19. dist. in canonicis. 20. dist. c. ult. 63. dist.
 extra conscientiam. 10. q. 2. hoc ius, ver. quod si. & con-
 ueniunt, supra. de elec. licet. 2. c. coram, quia propter, ec-
 clesia, in genesi, & c. ecclesia. 2. de renun. cum inter P.
 de temp. ordi. nec episcopi. Item de elec. si cui, & c. quo-
 rundam. §. fi. & c. cum expedit, & c. indemnitate. §.
 si qua vero, lib. 6.

SUMMARIUM.

- 1 Maioris partis capituli ordinatio non impeditur, nisi in casu, et
 quibus modis, & vbi num. 2. & quando ibid. & à quibus,
 num. 1. & ibid.
 Quidam, pronomen non est vniuersale.
 Voluntas propria, & singularis non sequenda.
 Socius dicitur prauus, qui commune opus impedit.
 Ordinatio pro his, quæ ordinanda sunt.
 Inferior hic dicitur consilio.
 Rationabile non esse sufficit, nisi sit, & sufficiens.
- 2 Appellatio extra iudicium facta quid faciat, & num. 4. & 5.
- 4 Capitulum quæ facit, quis possit his, & quando contradicere,
 & qualiter, an & quando sit opus appellatione, vel contra-
 dictione. aliaue ratione.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Consentire quis inuitus non cogitur in ecclesiasticis, secus in secularibus.

5 *Contradictiones, & exceptiones partis quis priuatus non tenetur admittere, & num. 12.*

Semper, licet statutum sit quid observari, non tamen id omnino seruatur, ut hic ad dict. semper.

6 *A maiori parte capituli quod fit, quod non valeat, possit aliquo cuius temporis firmari, nisi totum consentiat.*

Contra canones quibus casibus prescribatur.

Consuetudo contra que iura possit induci.

7 *Contra iurata consuetudinem, vel statuta an venire capitulum, vel alij possint sua, & quando, & num. 8.*

Perpetuandi statuta modus qui.

8 *Veritatem deponere debet iurati ad faciendum utilitatem domus.*

Presumptio denotat scientiam, & voluntatem.

9 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 10.*

Maiori parti statuitur, & quibus casibus hic, & num. 11. & 13.

11 *Additio glossarum.*

13 *Constitutio an valeat, nisi due partes adsint.*

C A P V T I.

1 **Cum in cunctis.**

- C. Ordinatio t maioris partis capituli per contradictionem, & appellationem minoris nil rationabile opponere impediri non debet, & ponit primo reprehensibile factum, secundo prouidet per statutum ibi, quo circa (Per quasdam] quasi non per omnes. nec semper. ff. de offi. procon. solent. ante fi. & exponit Inn. in quibusdam ecclesiis] Propria] scilicet capitanea, & ideo non sequenda. de hoc de constitu. c. 1. & c. ne innitaris. Aristo. 8. ethi. prauus est socius, qui commune opus impedit. Voluntate] si. de pb. graue. & infra. ti. 1. c. vno. Interrogati enim tales, quare contradicebant, dicebant, quia placet, secum dum Abb. [Ordinationem] id est quae ordinanda sunt in ecclesiis necessario, vel vtiliter [Non permittunt] forte nobilitate, vel potentia, vel statuta, simpliciores, & spirituales contemnunt [Paucioribus] numero [Inferioribus] consilio [Rationabiliter] & sufficienter, s. de rescr. si qn. Vin. Gof. [Obiectum] in t capitulo, sed non est vis huius dec. in obiectione facta in capitulo: quia si non fuerit hoc obiectum, tñ postea obiciens audietur, de app. constitutis. 2. de elec. cum in ueteri, & c. congregatio. sed ius nouum huius constitutionis est, q non reuocetur factum per talem contradictionem, & appellationem, nisi coram superiore ostendatur causa, quare debeat reuocari, & datur securitas maiori parti, q ad actum procedat, non ob. contradictione paucorum, hoc tamen facit
- 3 t appellatio hec extra iudicium facta: quia id, super quo appellatur, reuocat ad cognitionem iudicis, ad que: ita, q si fuerit ad papam iusta causa interiecta, inferior iudex non cognoscet de illa, valebunt literae impetratae ab altera parte non facta mentione de illa appellatione ad papam, vel alium interiecta supra. de rescr. ex parte S. secundum Inn. & vide quod dixi de appel. oblata, super
- 4 ult. gl. potest aut t quilibet contradicere his, quae facit capitulum in laesionem iuris capituli, vel contradicentium, vel aliorum iniuste, & extra ius capitulo competens: alias si praecipit capitulum, quod ad officium suum spectat, illud tenetur adimplere, alias puniet contumacem, licet enim vnicuiq; iurisdictionem suam defendere, de offi. ord. irrefragabili. s. excessus. ff. si quis ius di. l. vna. Dicunt tñ quidam, q ad hoc valet appellatio, svt si contra ius quis grauetur, cassetur factum contra appellationem, secus, si non fuisset appellatum. Inn. & Host. dicunt idem, & si appellatum non esset, farentur tamen, quod sunt casus,
- a in quibus necesse est appellare, a alias grauatus videtur consentire, vt si quis vocetur ad massariam, vel syndi-

catum, vel aliquod publicum officium auctoritate, & vtilitate, C. de app. l. 3. & 4. & l. qui ad ciuilia: secus, si sit publicum auctoritate, non vtilitate, qualia sunt, quae habes 87. dis. c. fi. 88. dist. c. 1. quia tunc non est necesse appellare: sed sufficit excusationes proponere, & hoc est, q distinguitur. ff. quando appel. lit. l. 1. s. si quis tutor, vnde dicendum est, q si quis de capitulo eligatur ad aliquam dignitatem, nisi appellauerit, videtur tacite consentire, vbi vero non est de capitulo, sed extraneus, necessarius est consensus expressus, de elec. cum inter can. Alii dicunt, q & si verum sit hoc in honoribus, & muneribus secularibus, in quibus cogitur quis inuitus consentire, vt probant iura ciuilia alle. & 2. qu. 6. biduum, post princ. ubi de hoc in gl. not. q secus tamen in ecclesiasticis, vbi quis precise consentire non cogitur, vt patet de atate, & quali. quæris, vbi vero in iudicio, vel in forma iudicij aliquid praecipitur per capitulum iurisdictionem habens, est necesse appellare, vel praepcepto obedire, supra, de re. iudi. q ad consultationem. Quando autem extra iudicium aliquid mandatur, tunc omne ius, & omnis exceptio salua manet, etiã si non fuerit appellatum, & vide quod dixi post ipsos Inn. & Host. de temp. ord. ad aures, super glo. 2. in fin. & ibi inuenies remis. ad summam, & de hoc etiam supra, de causa pos. cum olim, in mag. glo. circa fin. versic. sed dices. Aliquibus videtur, quod quodocunque capitulum procedat in aliquo, per quod quis laeditur, vel alias iniuste, vel cum peccato, qui de capitulo praesens est, tenetur contradicere: alias tacite consentit etiam peccato, & poena cum aliis, qui consentiunt expresse, se inuoluit. Inno. dicit, quod si quis per capitulum grauatur, & si alius contradicere possit, non tamen appellare, & contradictionem in iudicio prosequi, quia nec sua interest. 2. quæst. 6. non solent: in modum tamen denunciationis admitteretur ratione peccati. 2. q. 7. quapropter, & c. seq. alle. Host. de iure iur. quemadmodum, & remittit de iudi. nouit [Ostensum] hoc generale t in appellationibus factis extra iudicium, vt non impediant processum, nisi interponatur ex iusta causa, de qua postea fiat fides, non ob. de app. bonae, vt ibi dixi in gl. vnde petatur in iudicio, quandoque secus, de app. interposita. Diferentia ratio secundum Inn. quia iudex contradictiones, & exceptiones partis tenetur admittere, ad quod priuata persona non tenetur, & de hoc dixi satis de elec. cum inter can. in glo. quid si, esset enim perquam iniquum, quod quam cito appellaretur, & falsa causa assignata, cessaret a faciendo is, a quo appellatur, secundum Inn. infra eod. ex ore. de viribus aut extra iudicium appellationis, vide supra, de maio. & obe. dilecti. in glo. sed quid pro est, cum remis. quas ibi dedi in fi. gl. [Semper] fallit supra. de elec. & j. de cleri. egro. pastoralis. s. si vero, li. 6. [Consuetudine] puta, q recipiat beneficium ecclesiae sine seruitio, & not. hic Guil. quod no. hic Dama. in qo. prima huius ti. quia quarebat, an t aliquo temporis cursu firmari possit hac consuetudo, quod non valeat factum a maiori parte capituli, nisi totum capitulum consentiret, allegabat, quod non, per hanc decr. Item cum peccent videntes tali consue. cursu temporis firmari non poterit, nota de simon. non satis, inducentes etiam illam habuerunt malam fidem, est ergo impraescriptibilis, de praescri. c. vlti. In contrarium adducit, quod contra canones praescribitur, de elec. cum ecclesia Vulterrana, & c. Cumana, de causa pos. cum ecclesia Sutrina, de iud. nouit. supra tit. proxima noscitur, in fi. Soluendo distinguebat triplicem consuetudinem, scilicet contra ius naturale, vt contra praepcepta legis, & euangelij, & hoc nullo cursu temporis confirmatur, de consue. c. si. de simo. non satis, de his loquatur auct. ut nulli iud. s. quia vero: quia male inuenta consuetudines nullo tempore confirmantur. Secunda s. ius posituum

firiū inductū tantum in fauorē vrentiū, & hoc præscribitur, cum possint illi suo renunciare fauori, de reg. ad apostolicam, & c. statuimus. Tertia, qñ tale ius introductum est in fauorē ecclesiariū, & illud non præscribetur cōsuetudo nisi p papā, vel ius aliud approbetur, & hoc propter malam fidem, & peccatum cōnexū, de præscri. c. si. [Iuramento] per hanc decre. simpliciter no. lo. 1.1. dist. in njs. qñ canonici cōi consensu possunt venire contra consuetudinem etiam iurata, si causa subest, & idem no. sup. de consti. cum omnes, ibi tamen non distinxit, an causa subest, & dixit, qñ poterat immutari cōsuetudo iurata per sanioiem partem capituli. Archi. in decre. vnica, de cleri. non res. lib. 6. notat tolerabilē cōsuetudinem iurata non posse per capitulum in melius reformari auctoritate propria, all. de iureiur. si verò, de elec. venerabilis, & quod ibi noc. Inn. Host. & Compo. Dicit tamen, quod forte secus, vbi causa subesset, all. præ. glo. Io. Communiter tenetur, qñ iuramentum, quo singulares de collegio, vel corpore iurauerunt seruare constitutiones, vel statuta, non impedit, quominus illa collegialiter per eos, ad quos pertinet, tolli possint, arctat enim iuramentum singulares ad illa seruanda, quamdiu sunt statuta, & sic seruat totus orbis: alias ferē omnes studentes essent periuri, cum singulariter iurent seruare statuta vniuersitatis, quæ ipsi constituunt, quæ per eos post modum correctæ, vel sublata non seruant, idē in rectoribus, & officialibus locorum, vel corporum, & minime sunt mutanda & c. si. de leg. l. minime, sicut ergo iuramentum de obediendo prælato non obligat iurantem illo remoto, ad hoc de elec. venerabilem, in vlt. gl. sic nec iuramentum de obediendo statuto obligat illo sublato, aliqui tamen statuendo de hoc faciunt speciale statutum, & cautē scilicet, qñ iuramentum super statutis præstandū non impedit illa tolli, vel mutari etiā nuda voluntate, & sine causa, hi vero, qui volunt fortius iuramento ligari, non iurant generaliter statuta, vel speciale statutū, sed iurant etiam expressim id, quod continetur in statuto, puta qñ nō recipient aliquem apostatam, vel similia, & hæc duo sæpe sic fieri consului, & in eo casu procederent notata per Inn. & alios in decre. venerabilem, quā allegat Arch. & decre. si verò, cū si. scilicet quādo aliquid principaliter iuratur. Quibusdam videtur, qñ sit alius modus perpetuandi statutū, scilicet quando vniuersitas, vt corpus per syndicum ad id spāliter constitutū iurat illud non immutare, sed hoc non placet per ea, quæ dixi de iureiur. veritatis, super gl. & infra. de sen. excō. Romana, li. 6. super gl. si. & adde quod dixi in Spec. de iureiur. circa si. (Dicat) no. cōtra simplices nimis, immo minus religiosos qui iurati dicere veritatē deierāt, dicentes se prius constrictos iuramento ad faciendū vtilitatem domus, Hof. [Astrictum] puta iurauerunt singuli canonici nil facere, nisi totum capitulum concor det, sicut Lugdunenses, qui fuerunt causa huius constitutionis, secūdu Inn. [Præsumpserit] scientiā, & voluntatē de notat [Penitentia] sic sup. de cler. coniug. c. 1. in fi. [Sit] idest fiat. 30. di. per totum, Egi. tu legas proprie [Alicuius] sup. de elec. Ofius. ¶ Tertia ¶ gl. arguit non semper, 10 & c. all. 3. iura, all. duo in contrariū, & soluit. ¶ In ¶ gl. 3. ibi. per fundū vide de sen. exc. officij, super 1. glo. [& ibi, maiore] vide de rescr. sedes, super 2. gl. [& ibi. §. sed si ex testamēto] statuit maiori parti tutorū in eligendo illo ex tutoribus, qui gerere debebat. ¶ In gl. pe. ibi, nulli nomine ciuitatis, vel curiæ nō experitur, nisi cui ordo cōmisit, cum due partes adessent, vel amplius qñ duæ [& ibi, plane] hanc, & se. vide pe. elec. licet, super gl. penul. ¶ In ¶ gl. 2. in fi. [& interdū alijs cōminando. ¶ In gl. ar. quod, ibi, ecclesia vestra. 2.] vbi satis de hoc & s. ti. 1. ea nō citur, in 4. gl. [& ibi, parti] & in omni dispositione vniuersitatis, in auctoritatib. sanctorum, in datione tutorū, in remissione faciēda a creditoribus, in senten-

tijs, statutis, & similibus, sed maior, & c. T. Go. Phi. ¶ In gl. ergo non, in fi.] vel corā arbitris communiter electis sup. de appe. secundo requiris, 1. m. Ala. Vin. Go. Phi. idē 12 Hof. qui & dicit, qñ si capitulum illū requirat, qñ corā eo probet, non tenebitur ad hoc quasi habeat capitulū suspectū, de app. cum speciali, de offi. dele. suspensionis, & adde ¶ m. eum, quod no. de elec. cum inter can. ibi dixi in gl. quid si. ¶ In gl. & ita, in fi.] Vin. Gof. Phi. & Ho. 12 dixerunt, qñ non ¶ valet constitutio, nisi duæ partes sint presentes per eadē iura. Ala. & Gui. Na. contradicentes, qñ sufficit maior pars, & respondent ad leges hic alleg. qñ loquuntur in decurionibus, de quibus non est faciēda comparatio ad clericos, illi enim possunt esse spurij. §. de filiis presby. c. 1. Concor. Io. de Deo, quod dicitur de duabus partibus, placet, sed intelligo vocandorum, facit quod no. de maio. & obediē. c. si. in fi. 3. gl. ad hoc 10. q. 2. hoc ius. 64. dist. obeuntibus ibi, canonici de sede episcopali, & C. de legatis. l. quoties. li. 10. ibi. præcipimus omnes curiales, qui in vrbe consistunt, in locum curiæ cōuenire. de hoc in Spe. de synd. in prin. ¶ In gl. vltima in genere] puta in canonico nouiter recepto, & rectoribus, & cōsulibus, & his similibus [& ibi, ad nostram] & est expressum, eo. ti. c. 1. li. 6.

ADDITIONES.

- a ¶ Necessē est appellare intra decem dies, & scias. quod tempus talis appellationis prosequēde non durat nisi duobus mensibus, tex. est notabilis in l. 1. C. de temp. appel. vbi vide doc. & Bal.
b ¶ Veritatis. Quia singuli obligantur iuramento, quod est personale, non vniuersitas, & successores non ligantur.

SUMMARIVM.

- 1 Interdicere ecclesiam qui possint, & num. 6.
Pena non alium quam delinquentem tenere debet, & nu. 5.
Interdictum quando soleat excipere papa, cum scribit.
Extrauagans Bonifacij citatur a Io. And.
- 2 In interdicta ecclesia cathedrali non ob. episcopi delictum an ipse possit celebrare.
Cap. quod nonnullis, de priuilegiis loquitur de interdicto generali, non specialis.
- 3 Interdictum a non suo latum iudice ne obseruent subditi, compellere debet eos episcopus.
- 4 Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 5.
Episcopale ius, pro cura animarum, quod & canonicus habere potest cum prabenda.
- 6 Iurisdictionem interdicendi quibus possit dare consuetudo.
Capitulum est dominus singulorum de capitulo, non singuli omnium.
- 7 Capitulo iurisdictione quando detur,

CAPVT II.

Qualiuit. Casus. Canonicus ¶ nō interdicat ecclesiam: sed hoc facere debet episcopus cū capitulo suo, & sunt duæ partes. secūda ibi, fraternitati [Minimis] idest modicæ scientiæ, vel inferioris gradus, Inn. vel respicit etatem [Debita] quam forte recipiebat canonicus pro præbenda [Et j.] queris, an tale interdictum seruandum sit [Aliqua] Dicit Ho. qñ plenius respōdet, quam fuerit queritum, cū quæreretur de cathedrali, Respōdet et de alijs. Effet autem secundum eum irrationabilis consuetudo, quæ daret priuato potestatem hanc penam imponendi, & propter periculum imminēs, & quia per eam vnus punitur pro alio. vnde & quando papa contra do-
minum, vel cōmune scribit, solet excipere interdictū, facit extrauagans Bonifa. Prouide attendentes, de qua dicā de verb. signi. cū in partibus, in fi. remittit aut in hoc ad no. de excels. præl. c. 1. [Non debes] querit ¶ Ho. an ecclesia cathedrali interdicta p iudicē competētē, nō propter delictū epī, possit ibi ep̄s celebrare? arg. qñ sic, de off. ord. irrefragabili. §. ceterū, vt spūalis spōsus Io. And. super 3. Decre. I 3 per sum

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

penſum debitum reddat ſponſa ſua. j. de cele. miſ. c. 1. nulla exceptione obſtante, de cōi. le. qm̄. Dicit ipſe, q̄ ep̄ſcopus hoc facere poterit ſm̄ tenorem indulti ſui, & non aliter, quod habetur de priuilegiis, q̄ nonnullis, ſalua pace Hoſt. illud priuilegiū non loquitur de ſp̄ali interdico eccleſiæ, ſed de interdico generali, de quo ē intelligo. a decr. ult. de ſen. exc. lib. 6. ut ibi no. in §. ad diſciplinam, 3. in 1. gl. unde in decr. q̄ nonnulli, dicit tex. cum commune terræ &c. [ſuſtinere] no. ep̄ſcopum tex officio debere compellere ſubditos, ut non ſeruent interdico a non ſuo iudice latum, Inn. [In his] in debita p̄ſione eccleſiis non reddenda, & ſi. Gof. vel ſolue eccleſiā interdico. 4 primū melius. ¶ Vlt. t. gl. alb. 6. concor. & all. duo ſeria, & dupliciter ſol. ¶ In t. glo. 1. ibi. §. oportet. 2. ibi dicit tex. q̄ nō delinquant res, ſed hi, qui res poſſident. ¶ In gl. 2. ibi. l. 1. vide de p̄. & re. quod aut, ſup. gl. 2. ¶ In gl. ult. ibi, ſancimus propinqui, noti, & familiares non puniuntur, ſi ſocij non fuerint (& ibi, ob maritorū) ſequitur, culpā, vxores inquietari vetant leges. ¶ In gl. 1. ibi, 6. t. ep̄ſcopale) Phi. hic ſumit ius ep̄ſcopale pro cura animarum, quod h̄c pōt canonicus ſimul cū pr̄benda in eccleſia ſ. de pr̄b. extirpanda. §. qui verò, & tūc interdico poterit eccleſiā, cui hoc ſit de cura, de ele. dudū, b. 2. nā, & decanus interdico, de app. dilectus. Dicebat Inn. quīs conſuetudo pōt dare canonico, & capitulo iurisdictionē, rōne cuius poterit interdico eccleſias, & p̄ſonatus. ad hoc de off. dele. ex literis, ſimplici canonico iurisdictionē non habenti non pōt dare auctoritatē interdico eccleſiā, in pr̄lato ſecus, de app. dilectis, de off. deleg. ſane, vel ſm̄ eū conſuetudo pōt dare canonico iurisdictionē ſuper aliquos, in quos habeat iurisdictionē, puta habitantes in pr̄benda, & tūc ſm̄ cōſue. poterit nō ſolū interdico homines, vel excōicare, ſed etiā terrā, vide quod dixi de reſt. ſpo. olim. 3. in gl. petebat. ver. pōt & illud, ſed hoc nō poſſet conſuetudine introduci, q̄ pro factis communibus eccleſiæ canonicus interdico, vel excōmunicet hoīes eccleſiæ, quomodo enim ligabit illos, qui ſubditi ſui non ſunt? ſinguli em̄ de capitulo nō ſunt domini hominū, vel rerū capituli, ſed capitulū. 12. q. 2. q. manumittitur, & ſic pōt iſtud intelligi, & de cathedrali, & de alijs. Hoſt. dicit, q̄ de ceſſatione loquitur, ut dixi in tex. & talis erat conſuetudo Claremonten. eccleſiæ (& ibi, interdico) cōcor. Hoſt. al. de ſo. compe. cum cōtingat. Dixit La. hic, ut ſit in Hiſpania & in Italia. Dixit Vin. q̄ nō dat iurisdictionem aliquam capitulo niſi vel uacante eccleſia, de hæreti. ad abolendam, vel de loci conſuetu. de off. or. irrefragabili. ¶ In gl. ult. in fi.) & de hoc plene. 1. q. 4. in ſum. & 24. q. 3. in ſumma.

ADDITIONES.

- a ¶ §. Ad iſciimus. Vide plenius Ioan. And. in c. præſenti, de ſen. exc. lib. 6. in nouella. & lo. Calde. in tractatu de eccle. interdico.
- b ¶ Dudum. 2. Vide Ioan. And. de off. ord. c. 1. & lo. Calde. in tractatu de clerici inter. in ſine. 3. membri.

SUMMARIVM.

- 1 Communis ordinatio eccleſiæ per contradictionem unius, cuius non intereſt, impediri non debet.
- 2 Concilij Lateran. tempus à principe reſtringitur, non ab alio. Tempus computandum à receptione litterarum. Reſeruatione electionis tollit ex toto ius eligendi, & à ſolo principe ſit.
- 3 Ex electione, & ex inueſtitura ius acquiritur canonicatus, & quando. Conſenſus conferentis, & recipientis, eligentium, & electi ſufficit, ad iuris acquisitionem. Dominium quando tranſeat ſine traditione, quando non, & num. 10. §. ſin.
- 4 Poſſeſſio non acquiritur, niſi corporaliter apprehendatur.

Auditus certus eſſe debet.

- 5 Electi ep̄ſcopi beneficia quando conferri poſſint etiam de cōi. conſenſu. Renuntiatione beneficij quæ teneat, & quando renuntiaſſe quis, dicatur.
- 6 Advocati officium in argumentando gradatim à leuioribus, & nihil omittendo, quod pro eo faciat, & ratio. In ſuperiorem quibus modis quis recognoscit alium. Renuntiaſſe etiam quibus rationibus dicatur iuri ſuo. publico verò non poſſunt, & nu. 7. & nu. 9. §. 1.
- 8 Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. In poſſeſſionem mitti iuſſus, non admiſſus agit in factum, & ad quid, & quando. Cōſenſiſſe quibus caſibus dicatur, ſi preſens nō contradixit. §. 1.
- 10 Additio gloſſarum, & num. 11. In fraudem quod ſit, debet renocari. Per traditionem alicuius rei inanimatæ quando tranſeat dominium. §. ſi. vide ſupra nu. 3.
- 11 Mādare eſt rogare, licet interdū per ipſum verbū præcipiatur.

C A P V T III.

Ex ore.

- Cauſa. Cōis t. ordinatio eccleſiæ per contradictionē vnus, cuius non intereſt, impediri non debet & ſunt duæ partes. in prima decia facti narratio in ſecunda cauſa decia. 2. ibi, quia verò. prima duo facit. ponit partium cōparitionem. ſa allegationem Bernatdi, quæ quatuor continet, litterarum applicarum formam, anuli miſſionem, executorum dationem, capituli rebellionem. Secunda etiam duo facit. primo. ex triplici motiuo concludit contra Bernatdum confirmat electionē Præpoſiti, exprimens quare, & Bernardo ſilentium imponit [Et infra] in throno procedit, & c. ut inf. de priuilegiis ex ore [Menſis] reſtringitur t. tempus Lateran. concilij à principe, ſed non ab alio. ff. de re iudi. l. 4. §. ſi quis condemnatus, Hoſt. & dic computandum à receptione litterarum, de app. ſup. eo. 2. [Eligerent] reſeruata electione tollit in totum eligendi libertatem, & hoc pōt princeps, qd non poſſet conſuetudo, ut dixi ſup. de elec. cum terra (Inueſtitura) faciendā, non factā, Gof. Dicebat Inn. licet ſic diceret, nō probabat: alias ſicut t. ex electione acquiritur ius canonicatus. vide q̄ dixi de conce. pr̄b. ppoſuit, in prin. ſic dicēdū q̄ ex inueſtitura vacantis beneficii ius acquiritur, dummodo ſit ab illo, qui p̄tate h̄et conferendi, apparet em̄ per hoc conſenſus conferētis bñficiū, & recipientis, qui ſolus ſufficit ad ius acquirendū: ſic conſenſus eligentium, & electi, de elec. cum inter can. alias aut in t. palibus, & alijs t. tibus p. inueſtiturā non tranſit dñiū ſine traditione, C. de pac. traditionibus, & de rei v̄d. quoties, niſi in caſu, C. de ſa. ſan. eccl. l. ſi. ſup. de conſue. c. 2. vbi de hoc. C. de dona. quæ ſub modo. l. 1. C. de pac. inter. imp. & uen. l. cōmiſſoria, ff. de acqui. poſſ. l. 1. §. p. eum. ff. de acqu. re. do. liber homo. ff. de don. inter. uirum & vxor. ſi uxor filio, ſed nec poſſeſſio acquiritur, niſi corporaliter apprehendatur, ut hic, & ff. de acqu. poſſ. poſſideri. 1. reſp. uel dic ſm̄ eū, q̄ nō fuit inueſtitus, nec erat in curia, ſed mandabatur executoribus, q̄ facta collatione illum cum anulo inueſtirent [Executoribus] datis ad compellēdū, uel non valuerunt litteræ, quia ſurrepticiæ [Auduiſſent] pro certo, forte à uenientibus à curia, Inn. [Quondā] q. d. de cetero nil habens cōmune cum prima eccleſia [Confirmatus] & t. conſecratus, vel decurſum erat tēpus de conſecratis, de elec. cum in em̄ctis, Inn. potuiſſet at hoc fieri eo renunciantē in manibus pr̄lati ſui, de renun. ad moner, vel papa ſcienter præpoſituram conferente, non obſt. quod tempus lapſum non eſſet, de conceſ. præben. propoſuit. Quid ſi electus ante finem temporis dicat capitulo, quod placet ſibi, q̄ alium eligat in præpoſitū, & capitulū eligit. Dicit Hoſt. q̄ non ualet electio, quia nō eſt de facta præpoſitura vacante, cū iſte nō ſit modus renūciandi, & nulla eſſet expreſſa renūciatio in manibus

nibus non sui iudicis, de renun. c. pen. & vlt. Secus dicit in beneficio, quod teneret per collationem prælati. Si enim id diceret prælato, & prælatus per hoc conferret, valeret collatio, quasi per hoc videatur electus tacite renunciasse, & prælatus consensisse, & sic intelligo decre. de reg. beneficium, li. 6. vt loquatur in collatore, non in electore, quod probat litera ibi, conferendum. ^a Dic tamen tutius, qd electus expressè renūciat, & prælatus expressè recipiat cessionem, ar. de cōces. præben. c. 1. & remittit in hoc ad no. de elec. cum in cunctis. §. cum verò, & vide primam Mer. quā posui super regula, is q tacet, de reg. iur. li. 6. [Literas] cōtinētes, qd dictum B. eligeret in præpositū [Recepissent] q. d. eos nō potuisse ignorantia allegare [In contemptu] sicut allegabat B. [Assignato] & sic contra, vt lit. pē. c. 1. & p totū, de app. significante, sed literæ, vt dictū est, nullæ fuerūt, & ideo nō tenuit termini assignatio, nec processus. Host. [Termino] non inhibuerunt. §. de concess. præb. si soli. vel dic vt §. [Quæ nec] vide quomodo argumentatur gradatim, qd debet facere cautus aduocatus, in fi. reseruando fortius. fi. de testa. Raynutius. §. tutore, nec aliquid omittere, quod pro ipso faciat, quia quæ non prolunt. & c. supra de testi. præterea [Reuerentiam] recipiendo forte vicariam ab eo, vel postulando pro eo in illo casu, secundū Vin. de transac. ex literis [Exhibuit] recognoscit quis aliū superiorem reuerentiā exhibendo, vt hic. Item sententiā alicuius parendo. sup. de rest. spo. olim. procuracionem præstando. 42. dist. quiescamus, munus consecrationis recipiendo. 3. q. 6. hoc quippe. 24. d. presbyteri, aliquid ad exercenda pontificalia admittendo. 7. q. 1. pontifices, Goff. [Debetur] dādo illi pacē ad missam prius, quā alijs, vt in an. & ei in omnibus obediendo, & reuerentiā exhibēdo [Iuri suo] de priuato iure loquitur, concor. de re iud. c. pe. ^b secus enim in prælato de iure publico id est correctione peccati contendente, cum constat de vi^b rioso ingressu, & sic soluitur de præben. dilecto, & probatur hæc so. de insti. cum venissent, ad fin. secundū Host. [Ecclesiæ] de præposito faciēdam [Maiori] propter hoc ponitur in T. Pe. [Numero] sic sup. de elec. dudū. 1. [Imponentes] sic sup. de concess. præb. post electionē. §. fin. ⁸ Ho. ¶ Quarta [gl. not. alle. tria iura, & in contrariū alle. 8. Item arguit, & remittit. ¶ Pe. gl. arguit de tacito consensu. inducens 13. iura. alle. duo in contrarium, tertio fortificat primū dictum, quarto quærit, & soluit, quinto elicit duo argumenta. ¶ In 2. [gl. ibi, vt inter diuinum] vide hæc & seq. in prædicto c. ex literis, super 3. glo. [& rbi, quāuis] vide in c. cōtingit, in 4. gl. [& ibi. §. vlt.] iussus mitti in pos. ex edicto de dāno infec. nō admissus agit in factū ad præstandū, quātū præstari oportet, si cautū fuisset. ¶ In gl. pe. ibi. §. Lucius] si creditore vno præseute maior pars creditorū apud prætorē decerni facit, vt certā portionē ab heredib. recipiat, ille consensisse videtur [& ibi l. 1.] pater præsens, qui non contradixit, cū filius nominabatur ad decurionatum, consensisse videtur [& ibi, si proponas. §. 1.] si exheredati ab instituto hereditatē emerunt, vel res singulas scientes conduxerunt, vel simile fecerunt, defuncti iudicium agnoscunt ² [& ibi, nihil] agnoscit testamentū exheredatus recipiēs legatum factū sibi, filio, vel seruo [& ibi, l. vlt.] vide de transac. ex literis, super. 1. gl. [& ibi, si ego. §. 1.] vide de causa pos. cū ecclesiā, super gl. antepen. [& ibi, si filius] vide de testi. cū venisset, sup gl. 2. [& ibi. l. 2.] vide de cōsti. cū accessissent, super gl. pen. [& ibi, Herennius] vide in c. dilecto, super 3. glo. [& ibi, si quis stipulatus 10. in melle] stipulatus per te mihi, aut Titio 10. dari, prohibui expressè, ne des Titio, non valet prohibitio: quia p me naturā obligationis mutare non possum, vt in §. vlt. si verò petendo prædicta 10. litē fuero contestatus, ratiōe prohibui, ne Titio dares, valet prohibitio: quia litem cōtestādo, factus sum dominus litis [& ibi, aream] vide

de simo. ex insinuatione, sup gl. vlt. ¶ In gl. vlt. ibi. l. vlt.] vide de app. qua frōte, super gl. quia propter. ¶ In gl. 1. in fi.] sed etiam ante inuestiturā, quod sit in fraudem donationis apostolicæ deberet reuocari, vt in prædicta decre. cum olim. Sed ibi alia fuit causa reuocationis, scilicet surreptio secundum Goff. ¶ In gl. 2. in fi.] alias earum scilicet literarū. ¶ In gl. 3. in fi.] Io. & Tan. integrā non aduertentes dicebant se credere vtriusq; electionē fuisse cassatam. ¶ In gl. sic patet, ibi, quā fecit] quā non fecit, sed mādauit fieri, vnde non procedit ar. G. secundū Inn. & Host. [& ibi, clauibus] qd res sub custodia clauū cōtinētur, traditis clauibus, sub quarū custodia sūt res ipsæ, res traditæ intelliguntur. Sed anulus baculus, vel liber nil habent commune cū rebus beneficii, & ideo per illa nō intelligitur translata possessio, & est si. quod no. de instrumento legato. sup. de offi. dele. corā, in fi. 1. gl. [& in fi.] Idem ipse Io. no. aliud esse, cum papa mandat: aliud cum præcipit. nam mandare est rogare. ff. de leg. 2. cum pater. §. cum mando. C. cōia de leg. 1. omnē. ff. mand. 1. 1. 23. q. 4. Guilisarius. in prin. licet interdum præcipiatur per verbum Mando. C. de actio. & obli. 1. si quidem. ¶ In gl. quia erat, ibi, in iure] Idem Host. & facit hæc gl. ad ea, quæ dixi de elec. dudū. 1. dicit Inno. quidā dicunt, qd cassata fuit, & propter defectum ætatis ¶ In gl. no. hic, ibi. l. 2.] & Stephanus cōsensit dicēdo, p legatur. 96. d. bene quidē [& ibi, dilecto] ibi soluitur in gl. per hoc, vel dic vt dixi in textu super uer. iuri suo.

A D D I T I O N E S.

- ^a ¶ Conferendum. Hæc vera in electo confirmato, non confirmatus autem ex solo consensu potest electoribus dare licentiam eligendi per no. de electio, si electio, li. 6. Item hoc verum, quod collator potest conferre isto consentiente, scilicet ordinarius collator, non autem executor deputatus ad conferendum, etiam si coram illo fiat iste consensus, ita notat Lopus in præall. c. beneficiū. ^b ¶ De re iud. c. pe. De iure acquiren. secus in iure quæsito. per c. ad monet, de renun. & sic intellige gl. penul. infra, versu. papa.

S V M M A R I V M.

- ¹ Ad fabricæ necessariam reparationem, quod quilibet canonicus conferre teneatur, statuere prælatus potest cum capituli parte maiori, & quomodo id intelligatur, nu. 1. Maioris partis iudicio quibus casibus stetetur, remiss. ² Additio glossarum.

C A P V T IIII.

¹ Ex parte. Casus. Prælatus cum maiori parte capituli cōtradicēte minore, statuere potest, qd ad necessariam reparationem fabricæ quilibet canonicus conferre teneatur, & sunt duæ partes, quod per se patet, secunda ibi, statuimus [Et infra] intellige, qd quidā canonici hoc facere noluerunt [Statuimus] not. quod de iure est, non de gratia [Maioris] sic sup. c. 1. hic no. Phi. 9. casus, quib. non statuitur iudicio maioris partis, quos collige ex not. & additis, de re scriptis, pastoralis, in tertia gl. ¶ In gl. 1. ibi, si monachus] dic vt ibi [& in fine] dic vt ibi, & eod. tit. de his. ¶ In gl. vl. in fi.] Dixit Vinc. hoc esse, quia papa hoc approbat: alias nullus compelleretur dare de proprio, nisi vellet, quia tenentur vt singuli, vnde potior est causa prohibentis, & quia si tenētur, vt collegium, communis mensa habet hoc sustinere, non priuata stipendia. Dicit Inn. hoc verum, si non essent res ecclesiæ, sed propriæ canonicorum, de rebus vero ecclesiæ, licet singulariter, & specialiter ad singulos canonicos pertinentib. poterit episcopus cum maiori parte capituli pro vtilitate ecclesiæ talia statuere, Idem Inn. & Ab. vide quod dixi supra, de const. cum omnes. super prima glo.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Ut ecclesiastica beneficia sine diminutione
conferantur. Rubrica.

C A P V T I.

Ut nostrum. Recipe rubrum pro summa,

quod quomodo intelligatur, videbis in fi. Sed Abb.

¶ Dictum est supra de beneficijs conferendis, quæ quia cum integritate, & sine diminutione conferenda sunt, ideo &c. Gof. facit 1. q. 3. c. ult. in fi. & sup. de præben. vacante, & c. extirpanda, in fi.

S V M M A R I V M.

- 1 Collatio occulta beneficij, licet sit suspecta, valet. & quando, & num. 6.
Divisio decretalis.
- 2 Iudicium de vultu dei quando prodire dicatur, & directum qua ordine fiat.
Iudex à quibus cauere debeat.
- 3 Fortunam suam quis negligere non debet.
Quomodolibet, adverbij significatio.
Papa iudicium sequendum.
Ratio semper consideranda.
- 4 Scribere multa non est reprehensibile, licet in vniuersum omnibus non sint necessaria.
Glossa debet esse communis, sicut & lex.
Exploratum pro claro, & manifesto.
Reus quando absolendus a iure non probante, & numero 19 & 22.
- 5 Contraria faciens aut maliciosus est, aut indiscretus.
- 6 Claustrina collatio, vel electio quibus casibus non teneat.
Quoniam non residentiam priuatur nullus, nisi præcedere monitione.
- 7 Dei vicem in terris Papa tenet, & primus homo tenet, & alibi dicitur episcopus.
Papa duplici modo procedit,
Ex officio quilibet ordinarius inquirere potest.
- 8 Inter posse, & debere qua differentia.
Inquisitio contra prælatum non tam pro remotione, & quando, quam pro agenda penitentia etiam sine forma fieri potest.
- 9 Vacillare, vel variare quem in responsis turpe.
Sacerdotis verbum aut sacrum, aut sacrilegium.
Dispensare hic qualiter accipitur.
Hostiensis interpretatio consuetatur hic, ut alibi etiam.
Pactio ad propriam personam refertur.
Conuentio ad mediatorem.
- 10 Officium nudum sine prouentu conferre etiam in herede reprobatum.
- 11 Episcopus de præbenitis ecclesiarum an, & quando, et quomodo disponere possit, & nu. 13. & 14. & 16. & 17. & 24.
Custodia ecclesiarum vacantium ad quos pertineat etiam cathedralis, & num. 12.
- 13 Fructus, vel prouentus beneficiorum quibus de causis retineri possint, & nu. 17. & 24.
Ad episcopos pertinent ecclesie cum dotibus earum, & de quibus hoc intelligatur, vide nu. 16.
- 14 Episcopus concedere potest alicui in proprios usus ecclesiam, & quomodo id intelligatur, & nu. 16. non tamen in suos, ibi.
Inter dantem, & recipientem debet esse differentia.
- 15 Alienatio rerum dignitatis, vel ecclesie ab episcopo male facta quibus modis retractanda, & quando non valeat nu. 16.
- 16 De vacantis dignitatis, vel præbende, vel ecclesie parochialis iuribus nihil sine causa debet diminui, licet in totum tolli possit, & in proprios alicuius usus transferri.
Mediator an testificari possit de contractu, in quo fuit mediator.
- 17 Palliare quasi pallio cooperire.
Collatori fructus beneficij percipere quando non liceat.
- 18 Epilogus, & suffragium glossarum.
Contra occulte agentes præsumitur. S. in gl. no. quod, & num. 23.
Confessione prima non semper statuitur, & quando. S. in gl. cū pri.
- 20 Additio glossarum. & nu. sequen.
- 21 Sine accusatione quibus casibus contra quem procedatur.
- 24 Ratio si obstat, licet non verba constitutionis, idem iuris est.

summabat, q. t. occulta collatio beneficij, licet sit suspecta, bene valet, dummodo alias legitime facta probetur, fatetur tamen, q. in hoc non facit ad ti. & dicam de hoc infra. super ver. potuissimus, & secundum Hostien. sunt 4. partes. in prima ponitur responsionis assignatio. in secunda ibi, cum enim, processus papalis excusatio, & obiectionum factarum reprobatio. in tertia archiepiscopi inconuincibilis reprehensio, ibi: omnibus. in 4. ibi, vnde credimus, caute, & necessaria distinctionis instructio. Vel dic, quod tres sunt partes; prima ponit duas oppositiones archiepiscopi, interserens excusationis suæ motiū ibi: quia verò, secunda ibi: potro respondet oppositionibus. tertia ibi, omnibus, de tribus notat archiepiscopum, & tertium distinguendo determinat ibi, vnde credimus [Vultu dei] Psal. 16. hoc t. tunc est, quando index semper Deum habet in mente, arg. C. de iud. rem non nouam. reddendo ius sine personarum delectu. supra, de iudi. nouit, & caueat à corruptione, & à pœna decre. cum æterni, de re iudi. lib. 6. secundū Host. secundum quem adde, quod habes de vita, & hone. cle. cum ab omni. (Proponebas) per nūcium, vel proc. Gof. [Damnari] Io. 8. B. ibi, Iesus, mulier ubi sunt, qui te accusant? at illa nemo. ait Iesus, & ego te non condemnabo. vade &c. Host. [Negocium] scilicet inquisitionis, quam fecit, an vacaret cancellaria (Iudici) directi, sed inquisitionis: quia nec petitio data fuit, nec lis contestata, nec à partibus præstitum aliquod iuramentum (Tibi) scilicet archiepiscopo, alias sibi, scilicet consanguineo tuo (Præiudicium) sup. ut lit. non conte. per totum (Personam) noluit t. negligere famam suam. 12. q. 1. nolo, & potius voluit confundi archiepiscopum, quā suam sedem lædi, de usu pal. nisi (Inquisitionis) hoc solue primum, & secundum, quod opponebatur contra processum supra, ut lit. non conte. quoniam. S. sunt & alii, Hof. (Quomodolibet) idest aliquo modo (Processerimus) maxime, quia prout ipse indicat, alij iudicare tenentur, ff. de re iud. in causis, Gof. (Ratio) semper consideranda, de præb. ratio (Posteris) studentibus, f. & iura scire quærentibus, sed Pe. intellexit, q. profutura sit prælati, qui sibi cauebūt deinceps à talibus collationibus (Profutura) no. Hof. excusabiles t. multa scribentes, quæ licet prouentis non sint necessaria, nouis & posteris possunt esse profutura, all. de peni. Deus qui, insti. de iusti. & iur. S. igitur, & de leg. S. sed ne in primis. eo. melius est doctos onerare scitis, quam iuuenes fraudare dicendis, cui bene concord. 13. q. 2. non æstimemus. Cassiodorus in prologo epistolarum, Plerumque peritiæ genus est, vitare quod placeat doctis, subdebat Hosti. parcant, & rudes quoad alta, & subtilia. nam gl. sicut, & lex debet esse cois. 4. dif. erit, ad hoc de præb. dilecto. de fac. vnc. c. vno, ubi de hoc (Cū. n.) ponit rōnē archiepiscopi contra se, cui postea rñdet, Inno. (Explorati), i. clari, & manifesti (Præstiterit) se redimendo, vel probando, vel vtcūq; se excusando (Poterat) prima facie, vel nō recte inipiciētib; sic j. de sen. excō. p. tuas, & sup. de ele. cū nobis olim, Gof. (Conueniebaris) & sic asserebas te reū, sed nō eras; q. procedebamus in modū inquisitionis, Inno. (Maliciose) q. scimus iura (Indiscretē) si iura ignoraremus, p. quod t. no. fm Host. q. faciens contra iura, aut est maliciosus, aut indiscretus, si de temp. or. vel non est (Præmissis) in decisa (Persona) primus articulus (Modo) secundus (Tempore) tertius (Suspitione) per quod releuantur à probatione, etiam si in figura iudicij ordinarij ageremus, ut in princ. s. gloss. (Anno) & sic elapsus erat tempus archiepi. & cap. de concess.

præ-

- 6 *præben. c. 2.* [Potuissimus] facienda test ergo publicatio etiam in præbendis: tamen licet non fiat, dummodo facta fuerit electio intra debitum tempus, valet 1. & non 2.
- 7 *Inno. fm quem hoc satis hic innuit* b. Archi. tamen in decre. si tibi absenti, de præb. lib. 6. dicit *Inno.* hic tenuisse, occultam collationem præbende non valere: sed mihi vñ, q̄ teneat contrarium; quod patet etiam ex eo, quod subdit ipse *Inno.* dicens, q̄ quia hoc esse non potuit sine graui negligentia cancellarii, qui se celauit, potest sibi auferri cancellaria, & alii dare. Hoc vltimum non placet *Host.* qui dicit hanc poenam non esset iure scriptam, & sic nec per gloss. imponenda. ff. de relig. & fump. fu. & si quis. §. generaliter. ff. de sepul. uiola. l. 2. §. nam perpetua. posset tamen secundum eum superior terminum assignare, intra quem ius habens, illud producat, post quem priuabitur. vel non audietur, arg. ex no. de conuer. coniug. ex publico, qui ma. acc. pos. ca. fin. & adde quod no. de sup. negligen. præla. c. pen. & vlti. nec ob. si dicas, si se celauit, ergo non resedit, nec deseruiuit. nam propter non residentiam nullus priuatur, nisi præcedat monitio, de cleri. non residen. per totum. sed electiones prælatorum, qui presunt ecclesiis collegiatis, cathedralibus, vel abbatiis, non debent esse clandestinae, de elect. quia propter, *Hosti.* & si ideo aliud in simplicibus beneficiis: quia per collationem acquiritur in eis plenum ius, de præben. c. pe. quam tamen saepe facit episcopus in camera: nec est aliquo iure statutum, quod debeat publicari collatio, vel quod scriptura in ea fieri debeat, licet secus sit in donatio. quæ secundum l. debent in scripturis insinuari. & sic non ob. C. de donatio. l. donatio. §. in ascribendis, & le. si quis argentum. nec ob. quod hic dicitur. hoc enim intendit, q̄ si nullo apparente superior, qui credit potestatem ad se deuolutam confert, non potest illud ascribi maliciæ, nec culpæ, non tamen per hoc innuit, q̄ collatio superioris teneat, immo potius innuit contrarium, in quantum probationem recipi noluit. vel dixit hoc allegando non diffiniendo:
- 7 *concor. Archi.* in præ. decreta. si tibi [In terris] sic supra de transla. inter corporalia. alibi, primus homo dicitur tenuisse vicem dei in terris. 33. q. 5. hæc imago, Io. alibi dicitur de episcopo, ea. q. mulier, Gof. [Probandi] quod intra tempus competens, & personæ idoneæ, per quod satisfacit primo. & tertio articulo [Qui] alias q̄, & ponitur pro quia [Officium] nudum [Suspiciari] de simo. vt infra sequitur [Plenitudine] forsitan in assertionem suam dicebat archiepiscopus, q̄ licet papa de potestatis plenitudine iuste potuerit hoc facere: tamen propter superius narrata non fecerat hoc fm iuris tramitem: sed ipse respondet, quod non ex plenitudine, sed ex debito officii, quo quilibet, etiam ordinarius teneretur ad talia ex plano & mero officio, de accusationibus, qualiter 2. de iudi. nouit [Possumus] & debemus] eadem verba de iudi. nouit, vers. non enim: de differentia inter hæc duo verba no. ff. de off. præf. l. saepe [Maxime] q. d. etiam si ipse causam non præberet, ex quo ad aures suas probabiliter peruenisset. & per hoc no. *Hosti.* q̄ si non debeat fieri inquisitio contra prælatum quod ad ipsum remouendum, nisi tanta sit fama, q̄ scandalum generet, infra de accu. qualiter. 2. §. 2. quod posset hic signari pro contrario: tamen si quod ad id, quod emendet id, super quo peccauerit, & agat poenitentiam, etiam sine fama aliqua procedi potest, & sic potest intelligi fm eum de colludete. c. 2. [Causam, & occa.] de his de ma. & obe. solite, in princi. [Inquisitionem] & per hoc primæ oppositioni respondet [Omnibus ergo] præmissa ergo exculpatione sua exprimit culpam archiepiscopi [Respondi] turpet est aliquæ vacillare, vel variare in suis responsis. infra de pe. su per his, & de temp. ord. dilectus, Goff. [Nobis] vide qd no. de pæ. dist. 1. serpens [Respondere] no. sacerdotis verbum aut sacrum, aut sacrilegum, *Host.* [Dispensare] no.

Host. hic expressum, q̄ episcopi possunt in simplicibus beneficiis dispensare, remittens. supra de præb. de multa. ad fi. sed certe dispensare, ponitur hic pro disponere, vel distribuere. 44. dist. dispensatio. 26. q. 7. allegant [Circa honestatē] hic ponit tertium, vbi fuit culpabilis [Pactione] in propria persona [Conuentione] per mediatorē 1. q. 2. quam pio. Vin. vide ff. de pac. l. 1. & C. de legi. 10 non dubium [Nudum] hoc t̄ reprobatur etiam in hære de. C. de inoffi. dona. l. 3. *Host.* [In canone] no, pro generali allegatione, sic infra de sen. excō. cum illorū, circa mediū. non est contra. ff. ad l. Cor. de fal. l. vlt. quæ loquitur cum quis allegat pro lege, quod non est lex, Go. [Qui dat] sicut hic archiepiscopus, secundum Inn. [Sed alius] cui confert, vel alius percipiebat, qui mortuus est ad hoc s. de insti. cum venisset, in fi. *Host.* [Donatione] per pactionem in ea appositam. Vin. [Pravtatem] hoc vult dicere litera, q̄ si alius t̄ causa custodiæ, vel ex alia causa possideret prouentus alicuius dignitatis vacantis non potest episcopus de illis prouentibus aliquid disponere. sed si ep̄s disponderet fructus de iure dignitatis vacantis, vt si dignitas prouisionem, & beneficium habet de mensa ep̄i, pōt statuere q̄ ad tempus teneantur fructus eius, vt hic, nec tūc erit aliquis in dignitate. vel dic melius, q̄ aliquis erit in dignitate, sed prouentus non percipiet. vel pōt intelligi non solum cum dignitas de mensa ep̄i redditus percipit, sed ēr aliunde, tamē ep̄s de iure, vel consuetudine ad custodiam tantum percipit fructus seruandos futuro successori, quod semper fieri dēt. 12. q. 2. hoc huius placiti, & c. charitatem, nisi in hoc casu fm Inn. *Host.* vero dicit hoc intelligendū de quocunq; beneficio, cuius collatio spectet ad ep̄m. hoc saluo, q̄ si Archidiaconus, vel alius hēt custodiam quādiu vacat, ab illo non erit auferenda, de custodia tamen tali remi. ad no. de insti. cum venisset, de app. bonæ. vtrobique vide super vers. custodia. sed ex quo contulerit ep̄s beneficiū constat illud non vacare, & sic cessat custodia, vel interesse habentis illam. & facit ad id, quod dicam de reg. iur. quod ob gratiam, li. 6. & sic sine alicuius iniuria ep̄s percipiet fructus, quos sibi reseruauit ante donationem vsque ad tempus ordinatum, detractis tamen expensis necessarijs; quod dic, vt de off. ord. præfenti, lib. 6. Alij secundum eum & Inn. intelligunt de quolibet beneficio ciuitatis, vel diocē. et si non ep̄s, sed alius habeat illud conferre, s. quod per statutum, nō per donationem possit ep̄s habere prouentus. & fm *Host.* hunc intellectum, quāuis hæc verba non approbent: pōt tamen tolerari de mente, dummodo id fiat de consensu collatoris, ar. de off. archi. ad hæc. §. si. & j. de dona. pastoralis. secundum *Host.* quod ergo sequitur de illo, q̄ prius percipiebat prouentus, potest intelligi, cum ep̄s creauerat dignitatem qua vacante possidebat illam, & habebat custodiam ipse ep̄s patronus, & ei est de temporalibus respondendū, de ap. bonæ. 16. q. 2. c. 1. & idem in alia ecclesia alterius patrona. s. quia dēt illius vacantis habere custodiam, & sibi de temporalibus responderi per iura prædicta, & infra de priuile. c. 3. §. in ecclesijs. de præb. in Lateran. sed secus, vbi laicus est patronus: tunc enim non patronus, sed diocesanus per se, vel alium res vacantis beneficij gubernabit. 10. q. 2. c. fi. supra de offi. ord. cum vos, infra de suc. ab intest. c. fi. nisi forte ad archidiaconum, vel alium spectet ex priuilegio, vel consuetudine speciali 63. dist. si in plebibus, supra de instit. cum venisset. Inn. infra de excess. præla. c. 2. & accedentibus, in fi. de consue. nempe talia ad prælatum spectare possunt secundum quosdā. Nec ob. 10. q. 2. c. fi. nec quod legitur & no. supra de off. ord. cum vos, quia intelligenda sunt de illis, qui talem consue. non habent, vel priuilegium, argu. in eo quod leg. & no. infra de Iudæis, multorum *Hosti.* & hæc vera sunt, nisi ecclesiæ vacantes collegiū habeant: tunc enim mortuo prælato custodiam habet colle-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

collegium, ar. 12. q. 2. non licet. In contrarium facit in-
 12 fra de sta. re. ea quæ. §. quod si. vbi dicā. Mortuo t̄ aut̄
 episcopo dicunt quidam, q̄ res ipsius debent esse in po-
 testate economi. 75. di. quoniam quidam. Tu vero dic
 & melius, q̄ non solum in potestate economi, sed cleri,
 & capituli ecclesiæ. 12. q. 2. istud statuendum, & c. chari-
 tatem, & si non sit ibi economus, clerici tantum custo-
 13 diam habent. & si non sint clerici, d̄ de iure, vel etiam si
 sunt ibi, de speciali consue. custodiam habebit archie-
 piscopus, & sic intellige. 12. q. 2. nō licet, & c. non liceat
 alicui metropolitano, & q. 5. sicubi. Sed & vbi ad ele-
 rum custodia pertinet, poterit ipsam, si vult, committe-
 re archiepiscopo. 9. q. 3. conquestus. hæc aut̄ intelligas
 sic esse seruanda, nisi papa visitatorem dederit. ex tunc
 enim, solus visitator res ecclesiæ gubernabit. 61. distin-
 obitum, & c. se. secundum Inn. & idem est, si aliquem pro-
 curatorem faciat; quod dic vt le. & no. supra de ele. cū
 nobis olim. §. fin. nullus autem alius excepto papa sine
 causæ cognitione, & non vocatis his, quorum interest,
 custodiam, vel visitatorem in alterius præiudicium da-
 re posset, secundum Inn. & Hostiē. quod dic, vt infra de
 sup. negli. præla. ecclesiæ, lib. 6. & de custodijs, & fructi-
 bus ecclesiarum vacantium dic, vt de elec. generali, li.
 6. & vide, supra de elect. vt præterit, in gl. contra [Per-
 13 cepit ipse] collator [Ad tempus] puta t̄ quinquennium,
 vel triennium. non enim ad longum tempus hoc fieri
 posset, cum per id videretur ius habere in beneficio. ff.
 de superfi. l. 1. §. quia ait. ff. si ager vec. l. 1. & vlt. secun-
 dum Host. [Pro causâ] posset hoc esse guerra, litigium,
 magna emptio. longa peregrinatio, & quælibet pauper-
 tas, ar. infra de dona. ad apostolicæ, inf. de reli. do. c. 2.
 16. q. 1. & temporis, de cens. cum apostolus, vbi de hoc
 fm Host. vnde vrgens debitum esset iusta causa hoc sta-
 tuendi cum suo capitulo. nam & posset ei certum onus
 imponere, de præb. significatum. Item propter utilitatē
 vacantis ecclesiæ bona ipsius alienare potest episcopus,
 10. q. 2. c. fi. 3. quinimo et̄ & nō vacantis ex iusta causa. in-
 fra de don. ex consultationibus, & c. per tuas. & c. pasto-
 ralis. 16. q. 1. statuimus, supra de præb. auariciæ, & c. ex-
 posuisti. nam & ecclesiæ cum dotib. suis ad episcopos
 pertinent. 10. q. 1. c. 2. & 3. & per totum. vnde & pro ip-
 sis agere possunt, infra de succes. ab intest. c. fin. & ipsas
 pōt vnire, & diuidere. infra de eccl. edi. ad audientiam.
 1. infra de excels. prel. sicut vnire. & dignitatem vacantē
 ex toto tollere. §. de cōst. cum accessissent. dignitas aut̄
 instituta irrequisito illo, qui institutus est, sine causæ co-
 gnitione diminui non dēt, ar. 7. de eccl. adi. ad audien-
 tiam. 1. C. de emancipationibus, nec auus. C. de omni
 agro. deser. quicunque, li. 1. infra de do. consultationi-
 bus. & hæc forte tantum obtinent in ecclesijs, in quibus
 ep̄i hnt ius patr. ex fundatione, cum tunc sit eis de tpali
 bus respondendū. 16. q. 2. c. 2. Res aut̄ istarum ecclesia-
 rum alienare non poterunt. Ad prædicta vide cle. de re.
 eccl. non alie. si vna. 1. resp. secus, vbi laici habēt ius pa-
 tro. tunc enim ex iusta causâ ep̄i alienare poterūt res ip-
 sarum, ar. 10. q. 1. c. 2. sed patroni poterunt cōtradecere.
 16. q. 7. c. filius, quorum assensus de honestate requiren-
 dus est. 10. q. 2. præcaria, licet, quidam illa capitula in-
 telligat de rebus a principibus ecclesijs collatis: sed hic
 modica videtur discretia, quæ vacet, siue nō, cū ep̄s de
 rebus ecclesiæ possit semper ordinare quod iustum est,
 sed facilius, cū vacat. 7. de dona. cōsultationibus. ¶ Et
 14 no. q̄ t̄ quamuis episcopus possit cōcedere alicui, q̄ ec-
 clesiam conuerrat in vsus proprios, vt ibi: nō tamen de-
 bet res ipsius vendere, vel dissipare. 10. q. 2. nulli, nisi
 quod de iure, vel cōsue. sibi debetur. 10. q. 3. per totum.
 nec potest in suam utilitatem, vel vsus proprios ecclesiā
 ipsam, siue res ipsius conuertere, cū hæc fieri nō possint
 sine summaria cognitione, ar. 10. q. 2. c. 1. & auc. hoc ius
 porrectum. 12. q. 2. sine exceptione, & quia sibi ipsi dare

non potest. debet enim esse differentia inter dantem, &
 recipientem & conferentem, & auctoritatem præstan-
 tem. C. de aucto. tuto. l. 1. ff. ad Trebel. ille, a quo. §. tem-
 pestuum. & patet in eo, quod legitur & not. supra de
 insti. c. fi. hoc autem tenendum est, q̄ auctoritate capi-
 tuli sui potest statuere. vt ad tempus, vel et̄ in perpetuū
 fructus alicuius dignitatis possit tenere, & ecclesiam in
 proprios vsus conuertere, ar. hic, & supra de præb. expo-
 suisti, de consti. cum accessissent, & de concessio. præb.
 cum nostris. §. fin. contrarium dic hodie per clemen. de
 rebus eccl. non alie. si vna. 2. respon. & repetam super
 vlt. glo. sed alij intelligunt illam decre. cum nostris, q̄
 auctoritate superioris tenet dignitatem: hanc aut̄ decre.
 intelligūt, quando pro vtilitate dignitatis vacantis, &
 non pro vtilitate propria vult fructus retinere, vel quan-
 do de mensa sua providebat dignitati: alias. n. certum
 est, q̄ omnes fructus successori integraliter sunt seruand-
 di, vt expresse legitur & no. 12. q. 2. de redditibus, & su-
 pra de offic. ordi. cum vos, vbi de hoc, & infra de testa-
 15 relatum. 2. §. nomine, vbi de hoc. Hoc t̄ autem scias, q̄
 si aliquis episcopus in casibus prædictis res dignitatis,
 vel ecclesiæ male alienauit, debet superior, vel per bene-
 ficiū restitutionis in integrum, vel ex officio subueni-
 re, fm Inno. cuius est quasi hæc tota gl. & hoc probatur
 16 expresse, supra de inst. cū venissent. §. si. Quicquid t̄ aut̄
 supra notatum sit, dicas, q̄ vacante dignitate, vel præ-
 bēda, vel parochiali ecclesia, sine causa nihil debet de
 iuribus ipsius diminui, quamuis in totum posset tolli di-
 gnitas, vel ecclesia, & in proprios vsus alicuius transfer-
 ri. Item q̄ quæcunq; iusta causa sub sit, propter quam e-
 piscopus bona immobilia, vel iura vacantis ecclesiæ p-
 petuo alienet, nunquā valet alienatio, nisi ecclesia prius
 hēat defensorem legitime cōstitutū, ar. C. si propter pu-
 func. l. fi. C. d. admi. tu. l. lex quæ tutores, & nisi fiat
 præmisso tractatu, & cum causâ cognitione. 12. q. 2. si-
 ne exceptione; & fm hoc intellige §. de his, quæ fi. a præ-
 tua, & c. pastoralis. In temporali autem alienatione
 non est tanta solennitas requirēda, vt hic fm Inn. & in-
 fra de præb. c. 1. & 2. & iunge quæ no. supra de his, quæ
 fi. a præla. c. 1. & patet de rebus eccl. non alie. c. 1. libr.
 6. [Mediatore] an iste de hoc testificari possit, dic vt in-
 fra de testi. c. 1. libr. 6. [Primum] quod dicitur supra ver-
 sic. si vero. [Secundum] quod dicitur supra versi. an cō-
 17 neniāt [Palliare] i. quasi t̄ pallio cooperire, de vsu palli-
 nisi. & ista litera quo ad primum membrum clara est:
 quo ad fm hæc est mens, aut collator a tempore, quo cō-
 tulit percipiebat fructus beneficij de iure, & tali, per qd̄
 et̄ post institutionē illos percipere debebat forsan ad tē-
 pus; & tunc nullum vitium; aut eo tempore percipiebat
 illos de facto tantum, vel de iure tamen solum, dum va-
 cabat, & tunc est vitium, si conuenit & c. vt in tex. ¶ Pri-
 18 ma t̄ glo. ponit casum. ¶ Tertia gl. ponit 9. casus excep-
 ptos a regula, q̄ sine accusatore & c. ¶ Quinta gl. ponit
 13. casus exceptos a regula, q̄ auctore nō probante & c.
 19 ¶ Gl. in hoc ponit opi. La. ¶ In 3. t̄ gl. ibi iubemus] hæc
 l. dicit, pducētē vt falsariū detineri. ¶ In 5. gl. ibi, Quin-
 tus Mutius] vide de pec. cle. c. 1. sup vlt. glo. [& ibi, siue
 possidetis] si apparet eū, cuius sū heres, fuisse dñm, reus
 hēt probare se dñm [& ibi, circa] vide de testi. ex teno-
 re, super vlt. gl. [& ibi, in tribus] vide in præ. c. ex literis,
 in gl. 2. [& ibi, fallaciter, in fi.] in illis criminibus nō mi-
 nus index accusatorē ad docenda, quæ detulit, quā reū
 ad purganda, quæ negat, debet vrgere [& ibi, §. si quis]
 alias est lex, negans emancipationē rite factā, id proba-
 bit [& ibi, si filius] filius negans se in potestate patris ef-
 se, habeat probare. ¶ In gl. no. quod ibi, ita fidei] occul-
 tū fidei commissum factum non capaci deuoluitur in fi-
 scum [& ibi, non estimo] refert, an tutor vtens pecunia
 pupilli, palam se debitorē faciat pupillo, an sub admini-
 stratione tutelæ latenter ex illa pecunia sua cōmoda iu-
 uet

vet[& ibi. l. 1.] occultum fideicommissum factum capi-
gi non defertur in fiscum ¶ In gl. sicut, ibi si fideiusor]
vide de pur. ca. constitutus. super gl. 2. [& ibi, si purator]
vide de homici. c. si. super ult. gl. ¶ In glo. imò, ibi, siue]
vide supra super 5. gl. ¶ In gl. cum primæ, ibi l. ult.] erro-
nea confessio aduocati reuocatur, infra triduum [& ibi,
§. tormenta] vide hanc, & sequentem, de causa posse. cū
ecclesia, super glo. hoc solum. ¶ In glo. quoniam, ibi, cū
precum] vide de proba. licet. sup. 6. gl. ¶ In gl. no. quod,
ibi. l. 1.] in legatis, & fideicommissis modus ascriptus
pro cōditione seruatur [& ibi, cum in testamento] Titium
Stichum lego, vt eum manumittat, cauens de manu-
mittendo statim illum petit: idem in legato ad monu-
mentum, ut in l. sequen. [& ibi, qui hæredi. §. ult.] inci-
pit, Plautius; vide de iureiur. petitio, sup. ult. gl. ¶ In gl.
1. ibi, respondet] Inn. dicit, q̄ archiepiscopus hoc prius
viva voce dixerat papæ [& ibi, ostensa] facit ad quæstio-
nem, quam disputauit, de qua de verb. sig. c. 2. 2. respon-
libr. 6. [& ibi, ille H.] Host. contra, vt iam dicam [& ibi,
quibusdam] ideò, quia ille H. non fuerat in iudicio, nec
eius procurator fm Hostien. uel dic si uis tenere, q̄ ille
fuerit procurator illius H. q̄ ipse procurator confessus
est, q̄ post primum mandatum, & papa mandat inquiri
de secundo, vel iste H. qui ibi erat pro se, non confite-
batur, licet id confiteretur procurator archiepiscopi.
¶ In gl. 2. in fin. [Lau. & posuit hanc gl. super parte de-
cisa ibi, & oculi nostri videant æquitatem. ¶ In glo. 3.
ibi, si publico] & ibi, no. isti casus: rationem huius quare
de ordi. cogni. c. 2. in fin. pen. glo. [& ibi, de manifesta]
ibi hoc gl. [& in fi.] Host. addit casus, supra de testi. tā
literis, & de proba. tertio. Item cū quis appellationem
suam non prosequitur, vel iudicium literas abradit. su-
pra. de rescriptis olim. Item in surreptitiè impetrante,
vel abutente rescripto apostolico, supra de rescriptis, c.
fin. Item cū quis sibi est reus, actor, testis, & iudex. vt cū
se obligauit ad certam pœnam, de ele. cum dilecti. ad
fin. Item cum quis succumbit in causa appellationis, su-
pra de app. vt debitus. Item cum quis probationes ad-
uersario subtrahit, supra de testi. constitutis. 2. Item in
proponente exceptionem, & succumbente in probatio-
ne, nisi aliquid probabile excuset, supra. dedo. & con. fi-
nem. Item in quolibet, qui illudit iudici, vel aliquā mali-
ciam committit, de ali. iur. mu. causa fac. c. 1. de postula.
bonæ. 2. ver. ncc nocebat. Idem in vindicta iniuriæ sacer-
dotibus irrogata. C. de epis. & cleri. l. si quis in hoc ge-
nus: alios casus vide in Spe. de inquisitio. §. quando au-
tē, in prin. ¶ In gl. si. cui. ibi, actor] & ibi hæc gl. & fa-
cit quod no. 2. q. 5. §. 1. & de hoc satis in Spe. de proba.
§. 2. ver. nunc ad propositum [& ibi, Quintus Mutius di-
uidebat] Host. hic in alium casum. s. propter vitiationem
suspitionis turpis quæstus addit casum fauoris eccle-
siæ, vt cum petit bona, quæ rector possedit tēpore mor-
tis, & remittit de pec. cleri. c. 1. [& ibi, iure communi]
vel speciali per legem, siue, quæ sequitur: sed illud non
competit, cum excipiat casus, quibus actore non pro-
bante &c. [& ibi, republica] s. fisci, vel ciuitatis Roma-
næ, non aliarum ciuitatum. ff. eo. l. 4. & no. Acc. C. eo. l.
vna [& ibi, ipsius] la quo repetitur indebitum [& in fi.]
per hæc iura addebat Hostien. casum, s. cum natura ne-
gationem impugnat; vt cum dico quem non esse sanæ
mētis, sed satis includitur sub proximo. Itē propter con-
tumaciam non iurantis, de iura. cal. c. fin. Item propter
contumaciam non venientis infra annum, vt lit. non
conte. quoniam. §. in alijs. ¶ In gl. no. quod. ibi, Anasta-
sius] ibi de occulte reconciliante damnū [& ibi, perni-
ciosam] ibi de mulierculis sub specie religionis in priua-
tis receptaculis habitantibus. Idem de occulte prædi-
cantibus, de hæret. cum ex iniuncto, conuenticulas fa-
cientibus. C. de epis. & cler. conuenticulam: occulte mu-
lieribus cōhabitantibus, de præsum. 3. fm Hostien. & in

fi. contractus vero bene valent, si cet fiant de nocte C.
de transac. non minorem, quia in eis dies incipit a me-
dia nocte. ff. de fer. l. more. ff. de offic. dele. consuluit §
Goff. ¶ In gl. sicut, in fi. dic vt dixi de seruis non ordi. c.
1. super ult. gl. ¶ In glo. cum primæ, ibi, ab excommuni-
cato] adde quod no. de diuor. ex literis, in gl. 2. ¶ In gl.
in hoc ibi, Lau.] & Vinc. [& ibi, si quis neque] vbi idem
no. [& ibi, sunt nonnulli] de hoc supra de æta. & quali-
ta. tuam. ¶ In gl. no. q̄, in fi.] de hoc infra de con. app.
verum. ¶ In seq. in fi.] & no. de præb. auaritiæ, & c. extir-
pandæ, in fi. Host. ¶ In gl. ult. ibi, debitis] glo. Io. hucuf-
que, idem Host. de offic. archipresby. ca. ti. & vide quod
hic dixi in tex. post Inn. & eum [& in fi.] quod t̄ etiam
facit contra, cum ibi hoc fuerit a papa per priuilegium
impetratum; de hoc vide, quod nota. infra de rescriptis
si propter, libro sexto, in glo. an legatus. & quod ibi di-
cam super versiculo, ecclesiæ tuæ fabricæ: contra episco-
pum facit ratio decreta. clementi. de reb. eccle. non a-
lie. si vna, licet illud capitulum in perpetuis loquatur, ta-
men ratio in temporalibus etiam obstat: alias etiam
fraus fieri posset, scilicet singulis quinquennijs, re-
nouando.

ADDITIONES.

- a ¶ Vel non est. Vide bonum tex. ff. de iuris, & fac. ignorantia. l. re-
gula. §. penult. & vide gl. in l. liberorum. §. notatur. ff. de his, qui
no. infra. & in sti. de suspic. tuto. §. suspectus, & Barto. ff. de pos. l.
quod Nerua.
- b ¶ Innuitur. Pro hoc, quia c. quia pper, de ele. in inferioribus be-
neficijs non habet locum, vide glo. primam, & Io. And. super il-
la in supra allega. c. quia propter, & eo. ti. c. 1. super verbo, in for-
ma lib. 6.
- c ¶ Non percipiet. Vide de præb. c. si tibi concessio, lib. 6. & intel-
lige istum non percipere fructus, cum limitatione tamen. §. 1. in
c. præsent. de off. ordi. lib. 6. & ibi no.
- d Si non sint clerici. vide Io. And. de transac. statuimus, in sua pri-
ma glo. & supra de his, quæ fiunt a præla. in gl. sua fi.
- e ¶ Capitulo si. Vide gl. super verbo, sede. & super illa Io. And.
& c. 1. supra ne sede vac. & in Spec. eo. ti. super illa.
- f ¶ Non alie. Vbi vide gl. & Io. And. & per moder. in ele. si vna, de re-
bus eccle. non alienan.
- g Consuluit. Ad materiam vide Bar. in l. non intelligitur. §. tacite,
ff. de iur. fi.

SUMMARIUM.

- 1 Dispositio tituli.
Spiritualia sine temporalibus diu esse non possunt.
Rubrica hæc ponit commune ius, & orationem perfectam, et
quæ alia sint huiusmodi.
- 2 De alienatione rerum ecclesiæ, vbi alibi, quam hic agatur.

De rebus eccle. non alienan. Rub.

- 1 ¶ Dicto t̄ de rebus spiritualibus clericorum, scilicet
de beneficijs, & præbendis, de temporalibus sine qui-
bus spiritualia diu esse non possunt. 1. q. 3. si quis, est vi-
dendum; quas, quia interdum quærunt clerici aliena-
re, ideo de ipsis alienandis, vel non, ponitur hæc rubri-
ca secundum Goffred. & per hoc patet, quod Goffred.
habuit hic rubricam de rebus eccles. ali. vel non, sed
Hostien. habuit, de rebus eccles. non alie. & secundum
ipsum rubrica ponit ius commune, & orationem per-
fectam, vt supra titulo proximo, & ne sede vacan. &
vt lit. non contesta. cum multis similibus. In antiquis
compila. habetur iuxta primum modum hæc rubrica:
sed breuitatis causa communius allegatur iuxta secun-
dum, habetur t̄ materia 10. quæstio. 2. & 12. quæstio. 2.
per totum: facit 17. q. 4. nullus, cum duobus capitulis
sequenti. Repetitur rubri. in 6. & in clement. cui conue-
nit, de constitutio, ecclesia, de electio. quod sicut, in
fi. & cap. nihil est, de restitu. in integ. c. 1. de dol. & con-
tum.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

tum. veritatis, in fi. de eccle. & dif. c. fi. de accusa. c. fi. de scisma. c. 1. 3. respon. & li. 6. de electio. is cui, & c. in demeritatibus. §. si verò, de cleri. & agro. c. vno, ad fi. de religi. do. c. vno. §. 1. de excel. prala. c. vno.

S V M M A R I V M.

1. Alienatio rei ecclesie etiam abbati uetita sine consensu episcopi. Abbas minor est episcopo. Ad eum quod dicitur tota sollicitudo, & potestas monasterij pertinere, in quibus habeat locum.
2. Episcopi potestas ad que data. Permutatio rei ecclesie nec clericis absq; episcopo licet, nec contra. Est contractus bonae fidei, & cum quo sit celebranda.
3. Epilogus, & additio glossarum, nu. 4. Ecclesie noua dare potest episcopus iura matricis. Ecclesie iura, que dicantur.

C A P V T I.

Non licet.

Breue est [Abbati] vide, quod dixi in clement. co. titu. cap. 1.

1. in glos. de episcopo, & supra de transact. statuimus. & no. quod si non licet episcopo, multo minus abbati, cum episcopus maior sit. 10. quest. 1. regenda. 93. dist. a subdiacono. & quod dicitur tota sollicitudo, & potestas monasterij ad Abbatem pertinere. 18. quest. 2. nullam, illud verum quod ad regulam, & ad ipsa pertinentia: sed alienationem sine consensu episcopi non faciet. 12. questio. 2. Abbatibus. 17. quest. 4. in vèditionibus, vt hic, & de his, que fi. a præ. ca. 2. & c. ea nescitur [Ad aliam] ecclesiam [Amba] scilicet ecclesie, & cui tollit, & cui dat [Potestate] ad regendum, & defendendum data est potestas non ad spoliandum, supra de restit. spolia. conquerente [Commutare] dicit hic Inno. quod clerici sine auctoritate episcopi non possunt commutare domos, quia fraus timetur. ff. de transact. cum hi. §. si vni: nec episcopus sine eis, etiam vacante ecclesia. 10. quest. 2. si quis episcopus [Consensu] permutatio enim, que est contractus bonae fidei, celebrari debet cum domino, vel cum eo, qui habebitur loco domini, de exceptio. cum venerabilis. ¶ Prima glossa. respondet per questionem, an ex causa & c. soluit, quod sic, alleg. 4. iura. ponit opinio. contrariam, & remittit. ¶ In glossa. 1. ibi, posset idem Innocen. & Hostien. qui dicunt, per iura, infra allega. quod si iusta de causa edificaret episcopus nouam ecclesiam, illi ecclesie dare potest iura matricis, puta decimas, oblationes, mortuaria, & similia, [& i fine] & 16. q. 1. ecclesie; de hoc infra eodem titulo, capitulo primo, libro sexto.

S V M M A R I V M.

1. Laici res ecclesie donare non possunt, & qui ab eis receperunt excommunicantur, & que amittant. Vxor a principe non est petenda. Egentibus subueniendum, non adimendum.
2. Ecclesia quod vna perdit, & generalis ecclesia amittit, & e contrario.
3. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4. Imperator cui donauit, etiam rem alienam, tutus est.
5. Additio glossarum.

C A P V T II.

Qui res.

Casus. Laici res ecclesie donare non possunt, & qui ab eis receperunt, excommunicantur [Petunt]. sic nec vxor a principe est petenda; de hoc infra, qui clor. bel. vo.

insinuante, in prima glossa. [Horrenda] iuri. canon. & o

& ciuili, & homini rationabili, licet laici hoc non abhorreant, infra c. fin. Hostien. [Egentium] & sic potius illis subueniendum esset, infra de censu. licet [Obtinent] scilicet donationes a regibus factas, per quas obtinent bona ecclesiarum. Innocen. Sed Boa. & Guili. dicunt quosdam hoc intelligere non solum de his, que sic obtinent a regibus, sed etiam que prius iusto titulo obtinebant ab ecclesia, & hoc eis placet [Ecclesie] generalis, quia vna perdente omnes videntur perdere. sic e conuerso, supra de his que fiunt a prelati, cum apostolica [Excludantur] quod querit hic Vincen. vide ad literam in Specu. de empti. & venditio. §. nunc dicendum. 1. in fi. ¶ Tertia glossa. alleg. duas concor. signat contrarium de l. & fol. ¶ In glossa. 3. ibi, a Zenone ibi dicitur, quod tutus est ille, cui imperator donauit etiam rem alienam. ¶ In glossa. 3. ibi, quicunque vbi de hoc (& in fi.) adde quod no. 16. q. 3. placuit. 1. & Hof. remittit ad ea que no. de solu. c. fina.

S V M M A R I V M.

1. Seruum ecclesia manumittere potest rector ecclesie si dat ecclesie rem dupla estimationis. Seruus manumissus, eiusque posteri erunt sub ecclesia patronio.
2. Familia appellatione serui hic accipiuntur. Peculium homo liber an habere dicatur. De peculio quid, quod habebat manumissionis tempore. Clerici que leuare possint. Ad quod potest quis tenetur, non ultra.
3. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4. Ingenuum nascitur ex muliere liberta. Ingrati liberti, & eorum filij rediguntur in seruitutem.
5. Additio glossarum. Duplum quare detur pro seruis manumittendis, non pro rebus alijs.

C A P V T III.

Consensus.

Casus. Rector ecclesie si dat ecclesie rem dupla estimationis, seruum ecclesie manumittere potest: ipse tamen, & posteri erunt sub ecclesia patronio: ponit dictum cum quadam determinatione ibi, vt ita (Capituli) idest concilij [Relinquit] inter viuos, vel causa mortis [Familias] seruatorum [Acquirunt] etiam de bonis ecclesie ipsius, secundum Innocen. & hoc posset saluari per modum, de quo secundum eum dixi infra de pecu. cleri. c. fi. sed secundum Gostre. & Hostien. dicitur ex industria & obtemperat personæ, ne sit contra, infra de testa. requisisti (Peculio) an liber homo dicatur habere peculium, & quid de peculio, quod tpe manumissionis habebat seruos, no. 87. dist. c. pen. & 12. q. 2. cum redemptor [Inimicas] argu. quod clerici possunt leuare collectas, canalcatas, albergarias, & alia consuetudina antiqua ab hominibus suis, infra de iudicis, multorum. §. 1. ver. de hoc Hostien. [Poterunt] ultra posse nemo detinetur. 22. quest. 2. facit homo, & supra de rescrip. sci. citatur. ¶ Prima glossa. respondet per ob. ¶ Tertia etiam respondet per obi. & duplicem so. & subdit tertiam, q. non approbat. ¶ In glossa. 3. ibi. l. antepen. quod ex liberta muliere nascitur, ingenium est [& ibi. l. vlt.] ibi dicitur, quod liberti, & ipsorum filij ingrati rediguntur in seruitutem. ¶ In glossa. 1. ibi, & hoc non solum proximo dictum gl. sed etiam quod dicit textus secundum Innocen. & Hostien. vnde & olim erat glossa. Ala. per se super uerbo manumittere, & sic ponunt prædicti. ¶ In glo. 2. ibi, mancipium [& ibi. no. quare non sit necesse dare duplum pro alijs rebus, sicut pro seruis. ¶ In gl. 3. ibi, liberti. 2.] vbi de hoc, & plenius in c. de libertis, ea. q. (& ibi, quidam) vt ibi nota. in fine glo.

S V M M A R I V M.

1. *Servi manumissio non tenet a praelato, & quando, Praelatus alienans in casu non permisso deponendus est omni casu.*
Dare debet, qui vult ab alio quid auferre.
2. *Ius quomodo hic sumitur.*
Alienati nomen hic large sumitur, etiam occupatum & inuasum, uersi. Quid ergo, licet alibi stricte capiat, & quomodo alias sumatur.
Rescripta in odium inuasorum, & in fauorem ecclesie largissime sunt interpretanda, alias anguste.
Sensus & intentio significandi praevalent, circa fin.
Reuocari si quid mandetur secundum formulas hic positas, non solum petitorio, sed possessorio potest agi, ibid.
3. *Quomodo procedere possit in his iudex.*
Cause cognitionem habet, si in modum, & in figuram iudicii proceditur, non ex officio, & in modum inquisitionis.
4. *Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.*
Benemeritus quis dicatur.

C A P V T IIII.

- Episcopi.** Casus. Si praelatus † nihil de suo dās ecclesie, seruum ecclesie manumittit, nō tenet manumissio; & ponitur prohibitio, ipsius ratio, & reuocatio, secundum Host. secunda ibi, impium. tertia ibi, Tales [Liberos] i. liberos [Famalis] i. seruis [Codemnationem] quia per hoc æternaliter, & a suis iudicibus condemnantur, Inno. & not. per hoc Bonagui. praelatum alienantem in casu nō permisso omni casu deponendū^a alle. 12. q. 2. monemus, & cap. diaconi (Impium) alludit hoc vulgari, quo dicimus, nil mihi des, dummodo nil auferas, secundū Ho. (Attulerit) dispergunt tales praelati, quod nō colligunt 12. q. 2. quisquis, in fin. (Successor) & ipse idem Io. & idē Inn. qui dicit, q̄ ipse coram delegato poterit reuocare, alleg. C. de agri. & cen. quemadmodum, & no. supra de elec. nosti [ad ius ecclesie] sumitur † hoc ius pro potestate, ac si dicat, facias, q̄ ad ecclesie redeant potestatem, sicut sumitur ius, inst. de his, qui sui, vel alie. iu. sunt. 22. significationes huius vocabuli dicam infra de reg. iur. lib. 6. super gl. rubricæ. Quid ergo si mandatur ad ius, & proprietatem ecclesie reuocari, quæ de bonis ipsius alienata fuerunt, & aliqua inueniuntur alienata, vel occupata quo ad possessionem, nō quo ad proprietatem, nunquid talia per has literas poterunt reuocari? ad quā formam concor. 12. q. 2. c. 2. & vide quod dixi post Cōpō. de elec. nosti. Dicunt quidam, q̄ non: quia non dicitur alienatum ab ecclesia, vel distractum^b ibid, quod in dominio eius remansit. ff. de verbo. sign. alienatum. C. de distra. pi. l. 1. & 2. & per totum: sed nec dicitur alienatum, nisi ab aliquo alienatum fuerit, vel distractum: sed constat, quod si quis possessionem ecclesie occupauerit, non potest dici ab aliquo alienata, sed potius violententer inuasa, seu furtiua, vel vi possessa. C. unde vi. l. penul. instit. de vsuca. §. quod autem. & §. aliter. unde patet, quod verba rescripti non patiuntur, quod de occupatis agatur, vel de possessione, sed de alienatis tantū, & de proprietate, a quorum significatione recedendū non est. ff. de leg. 3. nō aliter. ff. de exerci. act. l. 1. §. parū autem refert, ver. in re igitur dubia, & arg. supra de resti. spol. Pisanis, vbi de possessione expressa fit mentio. Alij vero dicunt, & forte melius, q̄ per has literas talia reuocari possunt, ex quo dicit, ad ius ecclesie; argu. hic secundū quod no. in prin. huius glo. & quia duplex est ius, scilicet non solum proprietatis, sed & possessionis, vt supra de ele. querelam, supra de causa posses. c. 2. & c. pastoralis, & c. cum dilectus: sed & quod dicit litera,
- A**lienata, largo modo sumitur, vt intelligatur non solum de proprietatis, sed & de possessionis alienatione,

sicut & sumitur hoc largo modo. ff. de ali. iudi. mu. causa fac. si res. §. Pedius, alias est lex, & incipit non solum, & l. ex hoc edicto. §. alienare, & l. fi. ad fi. ff. qd̄ met⁹ causa, si mulier. §. qui possessionem, infra eo. ca. 1. §. alienationis, cū suis concor. & arg. supra c. 1. & 2. cum suis cōcor. nam & ibi ecclesia proprietatem non amiserat, sed possessionem tantum; & tamen est illud alienatum ad ius ecclesie reuocandum, & argu. supra de rescriptis, super literis. §. inter alios. nec ob. contraria: quia in illis sumitur alienatio in stricta significatione. sed nec verum est, quod dictum est, q̄ res occupata non dicatur alienata: quia proprie dicitur de prædio, quod amiserit ecclesia per occupationem alterius, quod alienatum est ab ecclesia, idest alienum factum: & sic sumitur quando dicitur, quod aliquis est alienatus a mēte. 15. q. 1. §. 1. in prin. j. de suc. ab inte. c. fi. & in psal. Alienati peccatores a vulua, idest alieni sunt a veritate facti a sua origine. Ad idem ad Collof. 1. c. Et vos cum essetis aliquando alienati & inimici, & ad Ephe. 4. c. Alienati a via Dei per ignorantiam. Ex his apparet, quod alienatum dicitur, & si a nemine sit alienatum, sed inuasum. Nec ob. q̄ propria significationi verborum standum est: quia sensus & intentio significandi praevalent, infra de verb. sig. intelligentia, & c. in his. C. de here. in sti. l. fi. C. de liberis præteritis. l. pe. & satis constat, q̄ ex quo per verba voluntarie alienata sunt reuocanda, bene sequitur secundum mentem, quod violententer occupata reuocentur, arg. supra de rescriptis, super literis, & infra qui fi. sint legi. per venerabilem, respon. 1. ff. de statulib. l. statuliber a cæteris, ad fi. sed & talia rescripta largissime sunt interpretanda. ff. de iudi. solemus, & l. in ambiguis, & legitur & no. supra de causa poss. cum ecclesia. §. fi. maxime in odium inuasorum, & ecclesie fauorem, argu. infra de sen. excom. contingit. 2. ad fi. E idem dicendum est de illa forma, Quicquid post iter arreptum inueneris attentatum, supra de cleri. pere. c. vnico: vel quicquid post litem cœptam inueneris innotatum, in statum pristinum studeas legitime reuocare, supra de constitu. cum M. Ferrarien. ad fi. In omnibus enim istis formis non solum petitorio, sed & possessorio agi potest, maxime cum nec vnum sit a reliquo diuidendum, supra de seque. posses. c. 1. §. 1. & sic sententiauit papa in causa sancte Mariæ Eboracens. ¶ Sed nūquid † in formis huiusmodi potest & debet iudex procedere ex officio, & in modum inquisitionis? respōde non, nisi hoc in litera signanter & specialiter exprimitur: sed in modum & in figuram iudicii: quia talis forma causæ cognitionem habet, & hoc satis colligitur, infra eo. ad audientiam. §. 1. & de preca. ca. 2. ad fi. et de dona. fraternitatem, in fi. vbi dicit legitime reuocare, secundum Inn. cuius est quasi hæc tota glo. et argu. op. in eo, quod le. et no. supra de iudi. exhibita. §. 1. et 2. de hoc infra eo. si quis presbyterorum, secundum Ho. [Reuocabit] sequitur in canon. quia eos non æquitas, sed improbitas absoluit. ¶ Tertia † glo. signat contrariū, et dupliciter soluit. ¶ In † gl. 1. in fi.) et hic adde, quod ibi no. ¶ In gl. 2. ibi, benemerito) et ibi no. quis dicatur benemeritus (et in fi.) vel ibi manumissit retēto iure patronatus; hic non.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Deponendum. Vide de offi. dele. venerabili, in glo. 3. & super illa Io. And. & infra de sumo. in c. licet, in gl. vltima illa per Io. And.
- b ¶ Distractum. Pro quo facit, quod no. Bar. in l. manumissiones, ff. de iusti. & iu. & quod no. in l. codicillis. §. instituuntur, ff. de leg. 2. & clem. 1. hoc tit. & no. infra c. proximo.
- c ¶ Sumitur. Facit, quod dicitur de prohibiti. alie. in l. fi. C. de reb. alie. non alien. vbi vide doc. & Cy. etiam in additio.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

S V M M A R I V M.

1. *Ecclesiarum res alienari non debent, & quando, & num. 2. & 3.*
Rusticum pro seruo operi rustico deputato.
Seruus inter immobilia computatur.
Hypotheca etiam specialis rei ecclesiastica quando permittitur.
2. *Sub conditione alienari quando dicatur.*
Alienari res ecclesie quando dicantur, & prohibeantur, & num. 1. 3. 5. 6. 7. & sub quibus pœnis, eo. nu. 3. qua solennitate, nu. 5.
3. *Perpetui nomen ut capiatur remiss.*
4. *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Alienatione prohibita, qua alienari non possint, & qua hoc nomine comprehendantur, & nu. 1. 2. 3. 5. 6. 7.
Oeconomus priuato administratione, qui & quibus pœnis teneantur, S. fi.
5. *Additio glossa, & nu. 6. & 7.*
Solennitates quæ adhibenda in alienationibus ecclesiasticis, & an tolli possint.
Pignus an ab hypotheca differat, & quo.
Maxime, pro tantum ponitur, S. proprie pignus, hic alleg.
Legis approbatio facta a papa dicetur eam commemoranda.

C A P V T V.

1. **Nulli.** Casus. Res ꝑ ecclesiarum alienari non debent. & dicit Hof. alienationis prohibitio quid sit alienatio, & pœna impositio secundum ibi, Alienationis, tertia ibi, unde omnes, & expone (Nulli) clerico maiori, minori, vel medio, multo minus laico, supra c. 2. (Rusticum) i. seruum rustico operi deputatum. nam & tale inter immobilia computatur, in auct. e. ti. S. 2. collatio. 2. ꝑm Hof. Egi. alle. ff. de diuer. & tempo. pres. l. 3. [Specialis] dicit Egi. q. videtur permitti generalis: & dicit hoc corrigi in auct. de ali. & emphy. S. hoc et subdit, q. ꝑm can. p. utilitate ecclesie specialis hypotheca fieri potest infra eo. ad nostram; generalis fieri potest sine auctoritate epi. C. de his, qui veta. impe. l. pe. (Conditionem) ꝑ. quando ꝑ transfertur sub conditione, vt si nauis ex Asia venerit, vel dic, q. cōtractus conditionis dē, vbi prædium constituitur tributariū, quia tale prædiū vulgariter dicitur conditionale. i. cadit sub conditione, si non soluerit tributum, Alia littera conductionem: sed falsata est a non intelligentib. cum conducere non sit alienare ꝑm Inn. nisi intelligas, perpetuo, vel ad magnum tempus ꝑ. eo. ad audiētiam, & sic intellige, quod dicam ꝑ. eo. ad aures, in fi. & sic non ob. de loca. c. 2. pro dicto Inn. facit ff. de le. 2. l. pen. S. instituto, & vide quod no. in cle. eo. ti. c. 1. in gl. ante pe. [Perpetuum] cōtra, infra eo. ad aures. So. hic de fertili, ibi de sterili, Hof. & ipse cum Gof. ad ꝑ expositionem huius verbi, Perpetuū posuerunt quasi ad litteram gl. quam habes 10. q. 2. hoc ius, ver. perpetua, in 1. gl. & de hoc. C. de sacro. san. ec. auct. si quas (Huiusmodi) perpetua. s. & in detrimentum ecclesie, vel facta non seruata solennitate, Hof. (Pœnas) de positione s, et satisfactio nis de reb. proprijs, ad quod et tenentur hæredes, Hof. (Cōminatur,) nō solū autem punitur male alienas, sed etiam subscribes, et sic continuari potest sequens capitulum. Hof. ꝑ. Pe. ꝑ gl. ponit de alienatione, quō large et stricte sumitur. ꝑ. In gl. 2. ibi lex qua, in fin.) vide de his, quæ fi. a præ. tuam, super 5. gl. (et ibi. l. ult.) sine interpositione decreti tutores, & curatores uendunt vestes attritas, et superuacua animalia. ꝑ. In glo. 3. ibi. S. inter pignus) vide etiam infra in suppletionib. ꝑ. In gl. pe. ibi, sancimus) alienatione prohibita per legem, testatorem, vel pactum, non solum impeditur translatio dominiij vel manumissio serui, sed etiam datio vsusfructus, hypotheca, pignus, emphytheusis (et ibi. S. nos igitur) vbi quasi ad litterā sunt verba huius capituli (et ibi

l. i.) dicit ibi, finis, Est autē alienationis actus, per quē dominium transfertur (et ibi, alienationis) sequitur, verbum etiam vsucapionem continet, vñ enim alienare, qui patitur vsucapi (et ibi, ex hoc, S. secundo) alienare intelligitur etiam, qui rem alienam vendidit (et ibi, l. prima) ibi dñ in principio, q. emphytheusis nec est conditio, nec alienatio. ꝑ. In gl. ult. ibi. S. œconomus] priuans œconomum administratione, tenetur ecclesiam seruare indemnem, & eius hæres, & tabellio mittitur in exilium, iudex priuatur dignitate, & bonis omnibus. ꝑ. In ꝑ gl. 1. ibi. q. 2. ibi, in sum.] not. alij casus alienationis fiendæ, quos & hic no. Hof. & Pe. infra c. pen. [& in fi.] vel quia solennitates illæ non vbiq; seruantur, dicā sufficere solennitatem secundum loci consue. approbatā, Co. hoc videtur placere Ala. ad quod infra c. prox. in an. quam ibi ponam, & facit quod no. C. quæ sit lon. cōsue. super rubrica, & ff. de leg. l. diuturna. Inno. vero dicit sufficere solennitatē, quæ in illa ecclesia pro consue. introducta est, & si sit, præter ius, dummodo nō sit alias grauis, ne sit contra. s. de re iudi. cum causā. Ho. autem huic dicto contradicit, & dicit illud aperte reprobari, infra eo. c. 1. li. 6. per quod capitur, & per decre. cū causam, & decre. primam, de consue. nō credo solennitatē iuris sic sine exceptione in rerum ecclesiasticarum alienationib. tolli posse, & facit quod dicam infra de don. pastoralis, in fi. In solennitatibus auc. hoc ius porrectū, posset intelligi prima opi. de qua no. in præ. decre. 1. infra eo. ti. li. 6. puto tamen, q. consuetudo posset augere, vel addere solennitatē, ad quod facit, quod dicam infra de consan. & affi. quod super his, super gl. 2. & quod dixi de cleri. coniu. Ioannes, in 3. q. ꝑ. In glo. 2. ibi, non ꝑ possunt] & quæ magis expedit vendi, quam retineri, vt animalia superuacua, & vestes attritas, Co. & hoc intelligas saluo eo, quod habes de dona. ceterum. ꝑ. In gl. 3. in fi. Item dicitur pignus, cum rei obligata traditur possessorio creditori, hypotheca, cum non traditur, ff. de pig. ac. si rem. S. proprie pignus. Abb. tamen no. 80. di. c. 1. q. inter ista differentia est tñ in nomine, & illud quod ad hypo. actionem, secundum Phi. dicit Hof. q. in S. inter pignus, Maxime, ponitur pro tantum, alle. ff. de verb. sig. plebs. S. pignus, vltima charta. ꝑ. In gl. pe. ibi, largissime] dicit Egi. verbū ꝑ alienationis sic large poni in trib. casibus tantum, s. quando lex, testator, vel pætio prohibet alienari, per l. statim ꝑ alleg. ꝑ. In gl. ult. ibi, iubemus] quæ penā minatur et tabellionib. vt supra & dicit Hof. q. illa lex, quæ localis erat, per Iustinianum prorogata est ad omnes ecclesias, & omnia loca pia, in auct. eo. ti. S. quia vero Leonis, & de illa facit papa mentionem, vt sciatur illā approbasse, nec placet sibi dicere, q. hic loquatur de canone Leonis 12. quæstione 2. monemus, tamen nec illud dicere est peccatum.

ADDITIO.

1. *Statim. Vide plenius per gl. Cy. Bar. Bal. & d. Bar. de Sali. in l. fi. C. de re. alie. non alie. & ibi ipsi, nā tunc pignorant indubitanter qui alienat, quando re tanto pignorat, quod nō sit spes lutionis.*

S V M M A R I V M.

1. *Alienatio rerum ecclesie facta non tenet.*
Alienantes cui pœna subiiciantur, & nu. 3.
Alienationi qui possint contradicere, & nu. 4. 9.
Anathemate ecclesie quando Deus animas percutiat.
Iudei an subsint constitutioni papa.
2. *Anathema quid, & quo appellatione alia nūcupetur, et eius effectus.*
3. *Ecclesie res recipiens, & alienans qua pœna plectatur, & num. 9.*
Vacuari, id est vacantiam nunciari & factum respicit.
Verbi resolutio.
4. *Ecclesie optio resructur an velit precium, siue rem alienat.*
Pro

- 3 Pro ecclesiæ utilitate agens non satisfat, sed sententia contra ipsam lata præiudicabit ecclesiæ, & quo casu.
Quomodo libellum concipiet,
Qua actioneaget.
- 6 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 8.
Subscriptio quos, & quibus casibus obliget.
Minori optio datur vel persequi tutores, vel restitutionem petere. S. in gl. ult.
Plures si dolo fecerunt, qui teneantur, ibid.
- 8 Additio glossarum, & nu. seq.
In mora esse quis videatur, & qualiter purgari possit.
- 10 Liberatio quando contingat alteri, vno ex obligatis condemnato, & in quo casu hic. S. in gl. ult.
Cessionem facere an teneatur ecclesiæ soluenti rem ecclesiæ contrarium, & si fecerit, quando teneat ibid.
- 10 Emptor rei ecclesiæ ipsa euncta quam actionem habeat contra prælatus alienantem, & quæ exceptio prælato competat adversus eum, & de replicatione emptoris, nu. 11.
- 11 Doli exceptio si primo proponatur, licet replicare dolum agentis, & quando dicatur quis incipere excipere.
Causam exprimere in actione reali quando teneatur quis, circa si.
Actio naturam actionis, cui succedit, sapere debet.
De euctione qui teneantur in casu huius decretalis, & quibus, & nu. 19.

CAPUT VI.

- 1 Si quis Presbyterorum] Casus. Alienatio t de rebus ecclesiæ facta non tenet, & alienantes, nisi rem restituant, excommunicantur: & quilibet clericus de ecclesia potest contradicere, & rem cum fructibus repetere. secunda ibi, q. si. tertia ibi, sed etiam dicit Host. delicti, & remedij propositio, pœnæ impositio, publica actio [Animas] dum ecclesiæ iuste ligatur: alias secus, infra de sen. excom. a nobis, Goffr. 2. & ex hoc patet, quare Iudæi non subsunt constitutioni papæ, licet subsint constitutioni princ. de hoc de divor. gaudemus, secundum Host. [Anathemate] i. excommunicatione t lata solenniter. 11. questio. 3. debent, q. etiam dicitur macroepiscopalis. 16. q. 2. c. 1. per quod non solum fit corporalis separatio a communione ecclesiæ, siue fratrum. 3. q. 4. Engeltradam, sed etiam Deus separat animas a custodia, & gratia sua secundum Inn. vel hoc dicit pro tanto secundum Host. q. hac sententia proprie ligatur anima, super quo remittit. de offi. ordi. ad reprimendam, & c. pastoralis, & ideo non fertur in vniuersitatem, de sent. excom. Romana. S. in vniuersitate, lib. 6. [Feriatur] idem tex. 12. q. 2. indigne. subaudit Host. & alienator t deponatur, & recipiens puniatur, secundum l. C. de sa. san. eccle. iubemus, nisi forte & c. vt sequitur [Prospexerit] contra. C. ne fiscus rem, quā veniunt. l. 1. & 2. li. 11. ff. de ali. iudi. mu. causa fac. l. ex hac. S. si quis alienauerit. solu. in eo, quod no. supra de elect. nosti, Inn. [Minore] quam expediret [Remedium] scilicet de re restituenda [Ascriptam] contra alienantes, cōsentientes, & subscribentes, Inn. [Vacuetur] i. per sententiam t publice vacuum nuncietur, Inn. & sic factum respicit secundum Host. & in an. erat hic Offeretur. Dicebat Tan. ad incidendum. 12. q. 2. apostolicos [Alienata] vel precium rei venditæ, si magis expedit ecclesiæ. 12. q. 2. si qua de rebus, Goff. [Reposcere] dicebat Alanus, & Vinc. hoc verum ecclesiæ tacente, vel nō contradicente. Si enim ecclesiæ prohiberet, non audiretur. ff. de procur. Pomponius, S. si. vide quod dixi de cōcessio. præb. ex parte, super 1. glo. dicit Innoc. quod iste t non satisfabit pro ecclesiæ, quasi sit hoc populare iudiciū, secundum H. fatetur tamen, quod sententia contra ipsam lata præiudicabit ecclesiæ scienti causam suam agi, argum. ff. de accusa. si cui. S. 1. & 2. ff. de admini. tutor.

vulgo. C. de admini. tu. l. si. S. defensionem, de re iudic. c. penult. & quomodo concipiat libellum, remittit Innoc. ad no. de test. cum olim [Fulciri] i. auctoritate huius canonis fulcitur; & sic competit in hoc casu conditio ex isto canone, ff. de condi. ex le. l. 1. Hostiæ. sequebatur hic in an. Huius nostræ constitutionis legem, in apostolica volumus sede seruari in vniuersis ecclesijs per provincias, quem proposito religionis conuenire rectores earum viderint, more reseruat: hoc posuit propter id, quod dixi supra c. prox. ¶ Secunda t gl. arguit alle. 4. iura, alleg. in contrarium vnam l. & soluit illam; demum distinguit. ¶ Tertia gl. soluit contrarium. Quarta gl. signat contrarium, & soluit. ¶ Quinta gl. respondet per questionem, solu. & remittit. ¶ Sexta respondet per contrarium, & soluit. ¶ Septima arguit & remittit. ¶ Antepe. gl. no. alle. 3. iura, signat contrarium, remittit. ¶ Vl. gl. facit 4. primo no. optionem ecclesiæ dari & c. secundo querit, an cedere teneatur, & soluit q. no. tertio obijcit ad id, quod hic dicitur, alienatorem repetere; ultimo ponit opin. & remittit. ¶ In t gloss. 1. ibi. l. pe. [ibi] subscriptio tutoris obligat pupillum [& ibi. l. 1. S. sed si] sequitur, serui chirographo subscripserit dominus, teneatur, quod iussu [& ibi, Caius] vide de transac. ex literis, super gl. 2. [& ibi. l. ult.] si præpositus mensæ meæ nummulariæ scripsit mēsam tibi debere 100. ex epistola, nō tenetur ipse præpositus [& ibi, si Titius] Titius procurator Seij, & ab eo mortuo institutus heres hoc ignorans subscripsit seruo hæreditario vendenti fundum, ex subscriptione non obligatur [& ibi, si fideiusor. S. 1.] vide in præal. decre. ex literis, de transac. super gl. 2. [& ibi. l. ult.] procurator meus, cui mandaueram, q. domum locaret, instrumento, quod erat venditionis, quasi locationis esset, fecit me subscribere, & ibi nec erit emptio, nec locatio, alterutrius in qualibet deficiente consensu [& ibi, nec ignorans] si ignorans fundum illum expressum, cuius donationi subscripsi, cum de alio ageretur, veritate cognita nō nocet subscriptio. ¶ In gl. scilicet, ibi, S. æconomus] vide supra ca. prox. super glo. si. ¶ In gl. ult. ibi. l. 3. & ult.] lex 3. & ult. in tit. si tutor, vel cui interuenerit, dicunt, quod habent optionem minores læsi vel persequi tutores, & curatores, vel restitutionem petere, nec ex electione fit præiudicium [& ibi. S. si plures] si plures dolo fecerunt, quominus iudicio sifteres, omnes tenentur: sed vno solvente, ceteri liberantur [& ibi, si apud duos] ibi exemplum de duobus depositarijs [& ibi. l. vlti.] vide supra ea. glo. [& ibi, cum plures tute lam] alias si plures: ibi dicitur, si plures tutores erunt, nec gesserunt, alter solus conuentus in solidum, non petit a pupillo, vt contra alterum pro parte actiones cedat, cum conueniatur ex sua contumacia [& ibi, quemadmodum] vide de cleri. con. diuersis, super gl. penult. [& ibi, si mancipium] vendicans mancipium, vi vel furto sublatum, & distractum, non habet necesse restituere precium. ¶ In t gl. 2. ibi, alieno) quod dic, vt supra de re iud. cum inter (& in fi.) ad de quod no. de transac. ex literis, in 1. & 2. gl. & supra tit. 3. quanto. ¶ In gl. 3. ibi, non irascitur) nec per membra distinguitur; de his vide in Hier. 5. c. B. (& in fi.) sic 24. q. 1. odi. vel dic, Deus, idest vicarius Dei, supra tit. prox. c. vno. ¶ In gl. sic, infra in fi.) idem Inn. & Host. dixit Goff. celerem intelligo post interpellationem ecclesiæ, possessor enim, qui facultatem habet restituendæ rei, si interpellatus a congruo loco, & tēpore, rem non restituat, videtur in mora. ff. de vsuris. mora: sic alienator post interpellationem componere debet cum possessore rem recuperando, & ecclesiæ restituere, vel saltem petat a possessore statim, cum interpellatus est, quod potest, si toleratur, b vt in gloss. seq. ¶ In t glo. 1. clericis, ibi parochianis) etiam laicis, non enim accusant, sed alienata reposcunt, Lau Phi. dicit q. omnis ecclesiastica psona admittetur, cū ius hoc non

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

non distinguat. 2. q. 5. consuluisti. Innoc. remittit. de hoc supra de testi. cum olim. & Host. & ibi. & sup. de offi. de le. venerabili. ¶ In gl. vi. ibi. liberatur hoc verum. si agit ad rem. vel ad interesse. secus. si ad penam. 12. q. 2. cum deuotissimam. & c. monemus. vbi de hoc. & vide quod dixi de rescriptis. c. si. super ver. moderatis [& ibi. ex de licto] ergo. si non est in culpa. ut quia est tertius. ad quem bona fide res peruenit. poterit petere cessionem. secundum Host. ad hoc l. infra alleg. & ff. de fideius. fideiussor. res. §. idem respondit. & l. si fideiussor. & de pen. l. qua situm [& ibi. petere cessionem] quid si talis mala fidei possessori ecclesia sponte cesserit actionem suam. licet ad hoc non teneretur. putat Hostiens. q. agere poterit. dummodo ante solutionem facta fuerit cessio. ff. de sol. Modestinus. ff. de fideiussor. cum his. & de hoc remittit. de rescrip. cap. fin. [& ibi de euictione] habet tamen emptor contra prelatum. qui vendidit. actionem. ex contractu ad precium recuperandum. 10. q. 2. hoc ius. ver. qui rem. 12. q. 2. Vulturanus. Idem in illis. qui contrahunt nomine ciuitatis. C. si cer. pe. l. eos. qui officium. & l. cum qui. sed nonne tamen prelati dabitur contra sic agentem. doli exceptio. si quia re ecclesie illicitè emit. unde sibi imputet. si quod damnum incurrit. Respondeo. pot dici q. non. quia quamuis malè & illicitè emerit. tamen prelati malè & illicitè vendidit. & ideo de euictione tenetur. vel si dicas dandam doli exceptionem prelati. dicam dari doli replicationem in emptori. quod licet. qn excipiens. incipit de dolo proponere. ut not. infra de adul. cap. pen. & fin. hic autem emptor de euictione agens. nullam de dolo facit mentionem. sed agit de euictione sicut est natura contractus. prelati vero de dolo excipit. & sic incipit primo de dolo proponere. merito igitur potest emptor de dolo contra ipsum replicare. si autem emptor primo dolo induxit eum ad talem rem emendam. tunc competere prelati exceptio doli. quia replicatio ne doli non tolleretur. ff. de except. doli. apud Celsum. §. Marcellus. Unde & fm hoc videt. q. si dicat emptor. Peto precium. & interesse. quod vendidisti contra formam. ob. ei doli exceptio. vel quia alleg. turpitudinem suam. patet. q. in pari cā turpitudinis potior est cā possidentis. ff. de condi. ob. tur. causam. l. pen. & est si. quod no. de concess. pre. cum super questione. sed dices. nonne quilibet potest habere actionem. in qua non fiet mentio de dolo. ita videtur. nam fere in omnibus casibus. competit certi conditio. vel triticaria. quæ doli mentionem non habent. ff. si cert. pet. certi conditio. ff. de condi. triti. l. 1. respon. 1. & §. 1. Soli licet proponatur generalis actio. quæ de dolo non habet mentionem. tamen quando proponitur ex causa turpi. sicut ex causa furti. vel violentiæ. necesse est. q. causa exprimat. ut innuitur ff. de condi. triti. l. 1. ad si. & no. supra de off. ordi. conquerente. sed & si causa non exprimat. tamen det sapere naturam actionis. cui succedit. ff. si quis cautionibus. si eum. §. qui iniuriar. j. de voto. magna. §. cū igitur. hoc aut notandum est. q. solus principalis alienator tenet de euictione. & si plures fuerint. oēs tenentur. alias aut consentientes. & subscribentes alijs penis subiacent. 12. q. 2. non liceat. Dicunt autem quidam. & non male. q. conductores rerum ecclesiasticarum. si bonæ sint fidei. actionem habent contra locatores ad pecuniam repetendam. 12. q. 2. Vulturanus. sed malæ fidei non habent. nisi sibi de euictione prospexerint. vel nisi in casu speciali. C. communia de leg. l. 1. fm Innoc. cuius est hæc tota gl. Host. vero reiectis his remittit ad no. infra eo. ad audientiam. §. finali.

ADDITIONES.

1. ¶ Interpellatus. Contra. quia mala fide emēs videtur semper esse in mora. maxime in eccle. cui re ipsa fit mora. & in minore. l. in minorum. C. in quibus cau. in inter. re. non est ne. & ibi vide.

¶ Toleratur. Et sic vides. quod in delictis est locus penitentiæ ad penam euitandam. de quo vide glo. fin. supra de elect. q. licet. & plenius Bar. in l. qui ea mente. ff. de fur. & per doctores. in l. si quis non dicat. C. de epis. & cleri. & intellige hoc capitulum. vi no. in gl. c. quod sicut. de iure patro. cum laici. super 1. glo.

S V M M A R I V M.

1. Ecclesia terra infertilis dari potest in emphyteusim ei. cuius studio reuertitur ad culturam. & cuius consensu. & quando hoc sit verum. num. 2.
- Casus.
2. Sylua extirpatio quando utilis.
- Contractus tempus inspicitur. an lesio tunc fuerit. non postea. & num. 3.
- Honor respicit ecclesiam hic.
- Onus personam soluentem.
- Aspiratio est hominum ad honores. non ad onera.
3. Suffragium glossarum.
- Status prioris rei habetur ratio.
- Inquilinus de domo expellitur nisi in casibus.
- Locationis lex seruanda.
- Ad venditionis rescissionem non sufficit. quod fundus sit emptius magno precio & modico distractus.

C A P V T VII.

1. Ad aures. Casus. Terra t ecclesie infertilis dari pot in emphyteusim ei. cuius studio reducitur ad culturam. & soleo ponere literalem casum. ut bene conueniat literæ. in eo. qui non confecto instrumento exinde confusus de prelati recepit in emphyteusim syluam ad extirpandum. & colendum. quo facto petebat ipse. vel eius hæredes sibi fieri instrumentum emphyteusis. ut a principio sub conditione conuenerant. q. si extirpari posset. & colli. sibi daretur in emphyteusim [Concedere] de consensu tamen capituli. 10. q. 2. hoc ius. vers. perpetua. Innoc. infra de dona. pastoralis. in si. Hostien. [Extirpatas] nisi legas. ut supra dixi. debet legi. 1. extirpandas. Intelligo t autem hoc de extirpatione syluæ infertilis. posset enim esse sylua tantæ fertilitatis & maioris quam terra cultiva. & tunc non haberet hoc locum. cum in tali alienatione non procuraretur utilitas ecclesie. hic autem ecclesia. quæ nil. vel parum habebat. nunc habet aliquid. vel plus. & posset etiam illud sic melioratum ad ecclesiam reuerti. Tunc istud non erat in an. sed est additum. ut detur intelligi. q. si tempore locationis poterat plus haberi. restitueretur ecclesie læsa iure minoris. secus. si nunc possit plus haberi. ne colentium diligentia sit eis damnosa. C. de alluui. l. vlt. Goff. (Alijs) & tamen sibi non licet locare alijs. sicut nec alienare. supra cap. nulli. in hoc ergo hêt privilegium. quod ei locari licet. Innoc. [Labore] si extirpandi. & colendi [Ex honore] alias & onere. si census reddendi. honor respicit ecclesiam recipientem. onus personam soluentem. primum aspiratur fm non. aspiramus enim ad honores. sed non ad onera. ut etiam dixi de elec. si religiosus. lib. 6. super 5. glo.
- ¶ In gl. 2. ibi. ex mille. §. 1.] si fundo uendito. cuius pars euincitur. vel decreuit. vel accreuit per alluionem. prioris status habebitur ratio. unde re deteriorata non diminuitur. nec re aucta augetur euictionis quantitas [& ibi. adem] inquilinus inuitos de domo non expellitur nisi in casibus [& ibi legē] lex locationis seruanda est. nec pensionum nomine peti potest amplius. quam conuenit [& ibi. ad rescindendum] no sufficit ad venditionem. rescindendam. q. fundus magno precio fuit emptus. & modico distractus. ¶ In gl. 2. in si.] gl. fuit Tan. & hanc alleg. Bart. Brix. in veneri. 60. vbi idem tenet. nec euentus damni indulget restitutionem. sed propria facilitas. vel aduersarij calliditas. ff. de mino. verum. §. sciendum. Phil.
- 3.

S V M M A R I V M.

- 1 *Iuramentum in dubio seruandum, & quo casu hic.*
De mensa esse quæ dicantur, ad uer. de mensa, & num. 5.
Consilium hic non sufficit in alienatione.
- 2 *De iuramento mentio in licentia impetranda alienandæ rem,*
quam iurauit quis non alienare.
Concedere, pro concessum ostendere, in fin.
Verbi resolutio, ibid.
- 3 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4.*
Pro præteritis transactio ualet, non pro futuris, & quādo hic.
Iuramentum papæ quando præstet episcopus. S. in glo. 3.
- 5 *Ecclesiæ quæ dantur, in eius dominio perseuerare debent, in fi.*
- 6 *Fundum inutilem non licet alienare tutori: secus ecclesiæ, & ratio.*

C A P V T VIII.

1 **Vt super.** Casus. Qui iurauit non alienare ea, quæ sunt de mensa, ea, de quibus dubitatur, an sint de mensa, alienare non debet.

Secundo quod possessiones minus utiles pro utilioribus de consensu capituli sui potest episcopus commutare. secunda ibi, possessiones: & prima subdividitur, qd per te videas [Possessiones] quocumq; ad manus pdecessoris tui deuolutæ, & ab eo, quādiu uixit, possessæ: vel dic q genitiui, regaliū deci. qui sequuntur, reguntur etiam ab hoc ver. Possessiones, fm Inn. & hoc placet Host. [Aliunde] forsan ex donatione fidelium. j. de testa. requisisti, & inf. c. fi. [Et cum] fm membrum, & ad hoc principaliter rñdet [De mensa] uide quod no. in cle. de excels. præla. frequens, in gl. notat Inn. [Et assensu] non est ergo casus iste, quo sufficiat consiliū q̄rere de hoc; de his, quæ fi. a præla. nouit, & c. quanto, fm Hosti. [Cōcedimus] de gratia: quia alias hoc non poterat rōne iuramenti sine licentia papæ, Hos. & Egi. & fm hanc

2 *lecturam soluitur qd de epō, qui iurauerat non alienare sine papæ licentia: petiit licentiam, & obtinuit: sed non fit ibi mentio de iuramento, an valeat licētia, & ex illa possit fieri alienatio. & dic q sic, cum hic nulla fiat transgressio iuramenti. Item pone, q iurauit de tertio, puta non alienare sine licentia Titii: satisfcit iuramento habita licentia Titii: non sic, si iurasset episcopus non alienare sine licentia metropolitani, tunc n. si peteret a papa licentiam, de illo iurō facienda est mentio. Inn. dicit, q fuit de gratia in hoc, q de iure sine superioris licētia non poterat alienare, ut dixi de his quæ fi. a præla. c. 1. Goff. contra, qui exponit. i. concessam ostendimus: fi.*

3 13. di. nerui, ver. hinc Paulus Prima glo. respondet per ob. ¶ Quinta per qōnem, vel ob. ¶ Vlti. signat contrarium, & soluit dupliciter. ¶ In 5. glo. ibi, sancimus] uide sup. eo. nulli, super gl. pen. ¶ In gl. antep.] uide de rescrip.

4 ptis, olim, super vlt. gl. ¶ In gl. i. ibi, profuturis] fi. C. de transac. de alimentis, ibi, de præteritis alimentis sine prætore transigitur: de futuris non, nisi eo auctore, & causa cognita [& in fine] ubi de hoc, & est satis expressum. i. 6. q. 7. omnes decimæ. ¶ In glo. 2. in fi.] sup. ut lit. non conte. qm, S. quod si. ¶ In gl. 3. ibi, subest] imò et si non subest, dum modo prouisionem, vel consecrationē ab ipso recipiebat de facto, præstat hoc sacramentum, quod graue est, ut dicam de eccle. adi. c. fi. [& ibi, de nouo] Romano Pon. in consulo, de feu. c. 2. & hoc plus asstringit, ut dicā in præ. decre. ¶ In gl. ad qōnē, in fi.] vel

5 fm Goff. quæstio non fuit certa pro eo, quod si decimæ spectabant ad mensam, & fructus, non exprimebat, an decimæ illæ essent de mensa, vel non: quia qui ipsarum loco succedunt, alias non: sed consultius est &c. Ad hoc dictū primum Goff. allegat Hos. ut lit. pen. ecclesia. i. dicit etiam eas de mēsa, si sic præscriptum esset, de excep. cum venera. in fin. & uide quod ibi dixi super uer. uendicabat, post ipsum Host. & idem no. in sum. de sup. ne. p. S. quot modis, ver. pen. vel si mensa, vel archiepi-

scopi obtentu ecclesiæ datum fuit, infra de test. requisisti. C. de sacro san. eccle. iubemus, vel secundum Inno. erat dubium, quia prædecesor, dū vixit, illas possedit, videbantur de mensa, sed contrarium videbatur, quia de nouo bene venerat, ad hoc de feu. c. 2. Consultit autē quod tutius est, scilicet ne alienentur; ut sic iuramentum de non alienandis, quæ sunt de mensa, intelligatur non solum de antiquis, sed etiam de nouiter acquisitis, arg. de testa. relatum. 2. i. respon. nec enim occurrit ratio, quare plus de illis intelligi debeat, quā de istis, & sufficit, q sunt acquisitæ, secus in his rebus, in quibus ecclesia habet directum dominium, sed alius habet utile, ut sunt feuda, quæ non possunt dici de mensa quo ad utilitatem, cum alius fructus percipiat; & ideo illa deuoluta ad ecclesiam iterum dantur in feu. ut præ. decre. 2. quasi de ipsis sic a principio videatur ordinatum, q sic ipsas liceat infeudare, secundum Inn. & quia de facili res ad sui naturam reuertitur, ff. de pactis, si vnus. S. pactus, inf. de censibus, cum venerabilis, ubi verò licet de nouo aliqua bona simpliciter dantur, ad hoc data videntur secundum Inno. ut semper in dominio ecclesiæ perseuerent: & ut in eius utilitatem ea, quæ exinde proueniunt conuertantur, unde non debent alienari. C. de sa. san. eccle. priuilegia, & l. iubemus. ecclesia enim nunquam desinit esse hæres, ut in libro feudorum, de feu. alie. si clientulus, nec unquam moritur. i. 2. q. 2. ¶ In glo. vlt. ibi, vitium] & est fi. i. 7. quæst. 3. c. 1. [& in fine] lex dicit, quod i fundum minoris. licet sit saxosus, pestilēs, vel infructuosus, curator non alienat, cum pro modo fructuum constituitur precium, ff. de rebus eo. qui sub tu. si fundus, in princ. gloss. ibi dicit, quod aliud in ecclesia, & hoc approbatur ea ratione, quia ecclesia semper manet ecclesia, nec expedit perpetuo latā fundum teneri, sed minor fiet maior, & tūc illum alienet, si uolet, sed interim ex ea causa non alienet curator, uide qd no. ff. de offi. eius, cui. l. 2.

A D D I T I O.

1 ¶ Secundum Inn. Vbi autem illa recaduta prælatus incorporat mensæ suæ, vel per annum in bonis ecclesiæ, tēmerē illa concedere non potest, uide bonum rex. & ibi Bar. C. de bon. uacan. l. fi. li. 10. Bar. tamen ibi contra, quod retentio per annum non sufficit, & idem consuluit d. Gaspar de Calda. & d. Pet. de Anch. & idē Bal. in lib. feu. in c. 1. de eo, qui inuesti. facit.

S V M M A R I V M.

- 1 *Ecclesiæ prædium canonicus non potest perpetuo locare, ad tēpus autem secus.*
Perpetuum quod hic dicatur.
Legitimè, hic ut intelligatur.
- 2 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3.*
Separare pro non esse mistum accipitur quandoque.
Restituta, seu recuperata re quando pretium restituitur, & quod aliud.
- 4 *Additio glossarum.*
Emptor malæ fidei actionem habet, & quo casu hic.

C A P V T IX.

1 **Ad audientiam.**

Casus. Canonicus i prædium ecclesiæ perpetuo locare nō pōt. secūda ibi, ideoq; [Prædia] pro præbenda sibi forte assignata [Damnū] maximè, Egid. [Perpetuum] ad tps aut hoc facere potuisset; qd dic, ut infra de præ. ui. su. c. fin. Exponunt aut Pet. & Abb. perpetuum, quod fit ad 30. annos [Legitimè] idest prout lex iubet, s. quod ecclesia suum recuperet, nec de pretio teneatur. C. de sac. sa. eccl. iubemus: & per hoc uerbum. Legitimè, dicit Bo.

Io. And. super 3. Decre.

K quod

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

- q. prælatus erit actor, conductores rei, & alius erit iudex: sic ergo fiet legitime, ne sit iudex in sua causa; vel secundum eum causa ecclesie non est sua; de hoc male. c. 1. [Potuerint] de facto, vel sine scandalo secundum Inn.
- 2 Host. supplet, maxime. ¶ Vlt. ¶ gl. quærit, & soluit. ¶ In
- 3 ¶ glo. 2. ibi. l. 2. ¶ ponit casum de filio instituto à matre, q. viuentis patre non agnouit, & mortuo patre repudiat hæreditatem paternam, & agnoscit maternam, separatur enim bona paterna à maternis, dicit glo. hic. i. non fuerint mixta. ¶ In glo. 3. ibi §. si quis] emptor restituit rem ecclesie, uel contra ipsam agit ad pretium: contra æconomum sic, si habet proprium [& ibi, vniuersas] res fisci, vel ecclesie alienata per colonum, vel emphyteutam repetitur, non ob. præscriptione longi tēporis, nec repetitur precium per iniquos comparatores. [& ibi, si fundum] emptor fundi, quem sciebat alienum, vel obligatum, si sibi de euictione, nō cauit, quod pro eo dedit, non repetit: secus, si ignoraba. [& ibi. §. vlt.] ponit casum, qñ hæres rem legatam, vel per fideicommissum restituendam vendidit scienti hoc onus. repetit enim precium, sed non stipulationem dupli, uel meliorationem. ¶ In ¶ glo. 2. in fi. ¶ facit supra. c. si quis, & quod no. 2. q. 1. primates. ¶ In ¶ gl. ult. ibi. §. qui vero contrarium. ¶ ibi no. Io. & Hug. & hic Host. dicens, q. hæc actio datur in odiū alienantis, & sic est specialis casus, in quo emptor male fidei actionem habebit: idem hic Gui. cum Ber. cōcor. Lau. Vin. Goff. hic, Inn. hic, & supra eo. si quis, & ipse Io. 12. q. 2. Vulturanæ, in gl. 2. quod uerum credo.

S V M M A R I V M.

- 1 De beneficio ecclesiastico cum mandatur provideri clerico seculari, non extenditur mandatum ad ecclesiam regularem, & quid è contrario, si monaco provideri, & nu. 2.
- Regularis ecclesia quæ dicatur esse, vel secularis, & nu. 2.
- Præscriptio consuetudinis debet esse sine interruptione.
- 2 Status antiquus ecclesie cuiusque spectandus.
- In ecclesia sine beneficio ubi consueuerunt monaci ministrare, non potest episcopus ex deuoluto ad se clericum ponere.
- 3 Epilogus, & additio glossarum, num. 4.

C A P V T X.

Possessionis

- Breue est, & secundum dictū ibi, aut [Non debes] sine superioris auctoritate. Innoc.
- [Assignare] facit infra. de præben. cum de beneficio, li. 6. & ultra ibi expedita, dicebat hic Host. q. ¶ cum mandatur seculari clerico de beneficio ecclesiastico provideri, non extenditur mandatum ad ecclesiam, quæ consuevit regi per regulares, siue sit parochialis, vel prælatura, vel præbenda, ut hic. & de test. c. 1. de elec. cum causam, & c. cum in magistrum, & c. officii, de sta. mo. c. fin. §. præterea, quod intelligitur, si per 40. annos continuos sine interpositione secularis clerici ministrarunt ibi religiosi: aliter non esset consuetudo, de causa pos. cum ecclesia, & c. cum olim, de ele. Cumana. persona enim intermedia interruptit, de elect. venerabilē, de fil. pref. ex transmissa, & c. ad extirpandas: sed & necesse est fm eum, q. talis sit ecclesia, q. duo monaci consueuerūt cōmorari: alias ¶, de capel. mo. c. pen. & vlt. per quam decre. ut dicit hic Egi. Rodo. intelligebat hic cap. de conuentualibus, non de capellis, in casu conuerso, cum mandatur monaco provideri de beneficio competēti, dicit magistrum Bertrādum dixisse, quod provideri poterit de ecclesia, quæ non consuevit nisi seculari clerico assignari. Sed ipse Hostien. putat contrarium, quia contrariorum eadem est disciplina, insti. de libertinis. §. 1. Collocetur ergo in clauistro cum alijs religiosis eiusdem ordinis, quod intelligitur beneficium sibi competentis. 16. q. 1. placuit, & c. sic uiue. Antiquus ¶ ergo status

cuiusque ecclesie, siue sit secularis, siue regularis, considerandus est, nec per alicuius insolentiam subuertendus, de sup. ne. præ. c. 2. ad hoc de concess. præ. ex parte: hoc dicit uerum, nisi ex certa scientia papæ, uel etiam certa auctoritate, vel consensu diocessani aliud fiat ex causa, fm no. de statu regula. q. dei timorem. Abb. autē dixit hic hanc dect. non loqui de conuentualibus ecclesiis monachorū, sed de alijs, quibus ministrare consueuerunt: vnde si per negligentiam monachorū deuoluitur ius conferendi talem ecclesiam ad episcopum, non ponet ibi clericū, sed monachum; & sic est expeditū in cōcilio.

3 Vien. de sup. ne. præ. quia regulares. ¶ Prima ¶ gl. signat ¶ triū, & dupliciter soluit. ¶ Secunda rñdet per qōnem

4 quid econuerso. ¶ In ¶ gl. 1. in fi. ¶ ut ibi no. ¶ & uide quod dicam de dona. pastoralis, super gl. penult.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia restituitur contra contractum, per quem enormiter fuit læsa.
- Hostiensis origo unde.
- 2 Circa Regularium monasteriorum, uel admtstrationum iura, redditus, & possessionem quid statutum.
- 3 Minore restituto restituitur maior. Restituitur etiam ad lucrum, num. 7.
- Rei uendicatio habet locum in recuperandare data ex contractu nullo.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.
- Fructus sunt bona fidei emptoris, & nu. 7.
- Sumptuum factorum à bona fidei possessore habetur ratio, si excedant fructus, & quos.
- 6 Additio glossarum.
- Duo dicuntur multi.
- Ecclesia post quadriennium non restituitur, nisi ex causa, iure uero ordinario etiam post auditur.
- Nullus contractus non clauditur quadriennio.

C A P V T XI.

- 1 Ad nostram. Casus. Ecclesia restituitur cōtra contractum, per quē enormiter fuit læsa, in prima monachorum petitio. in 2. causæ commissio. secunda ibi, Quocirca [Cusinen] alias Secusien. vnde originem duxit Hos. & uocatur monasteriū sancti Iusti. [Villam] quæ dñ de monachis, in valle Secusie sita est, Host. [Necessitate] famis, vel debitorū, q. de facto erat sub pacto l. cōmissoria obligata [Concesserūt in feudū] Hodie circa ¶ iura, redditus, vel possessiones monasteriorū, vel admtstrationū regulariū non concedenda cuiquā ad uitā, vel certū tps emanauit concil. Vien. eo. tit. monasteriorum, penam imponens, & ¶ ctum uitians: quod dic ut ibi [Obligata] & forte factus fuerat ¶ ctus uenditionis, de emptio. & vend. ad nostrā [Quod] ¶ soluere pecuniā supra scriptā [Renocari] dicebatur in an. q. de fruct. illius uillæ singulis diebus hñe solebant unum ferculum. & in festis 12. lect. pisces, vel aliud æquipollens [Inueniretis] maxime fm Hos. pro eo, q. nullus fuit contractus: vel secundum eum mos gerendus fuit monachis, qui ad hoc se obligauerunt, de restitu. spo. c. 1. [Pecuniā] minore restituto restituitur maior contra eum. ff. de minori. ait prætor. §. vlti. C. vbi, & apud quos. l. 2. (Exoneratione) scilicet redimendo, vel honoratione: quia forte dedit pecuniā pro introitu, & pro inuestitura, secundum Hostien. (Recepta) certi conditio, ex mutuo, vel actione mandati, si eorum mandato soluit, Inn. [Dimittat] per rei uendicationem, si contractus non tenuit: uel per restitutionem in integrum, si contractus tenuit. Innocen. ¶ Prima ¶ gl. responder per ob. & so. ¶ Secunda glo. quærit, & soluit distinguendo, in fin. ponit opinio.
- 4 ¶ Vlt. gl. obicit, & soluit. ¶ In ¶ gloss. ult. ibi, bona fidei) sequi-

sequitur, emptor, non dubie percipiendo fructus etiam ex alienare suos interim facit [& ibi, sumptus] Si sumptus facti per bonę fidei possessorem in alieno excedunt fructus ante lit. contesta. perceptos, officio iudicis habetur illorum ratio. ¶ In 1. † glo. ibi, vel tres] nam duo dicuntur multi, insti. de iure perso. in fin. Phi. aliter ibi dicit glo. [& in fine] nisi ex causa, ut de rest. in integ. cap. 1. lib. 6. & forsan eminentissimum damnum fuit hic causa admissionis post quadriennium: facit quod dixi super ver. reuocari. Iure uero ordinario etiam post quadriennium auditur, ut eo. titu. c. 2. & sic fuerunt hic isti auditi, beneficio iuris communis: quia contractus fuerat nullus: quia factus sine auctoritate diocesani secundum Host. qui dicit se habere factum notum, & quod hic a tempore contractus lapsi erant plus, quam 10. anni. ¶ In glo. 2. ibi, capituli] iste non sufficit sine consensu episcopi, secundum Host. 12. quæst. 2. Abbatibus [& in fine] de hoc in præ. decre. cum causa. in ult. gl. ¶ In gl. 7. ult. laborem] Vin. Phi. idē Gof. aliās minor † restituitur etiam ad lucrum. ff. de mino. ait prætor. §. hodie, Vin. [& ibi, percepit] & ut vassallus, qui ex utili dominio, & bona fide faciebat fructus suos: nec est vis secundū Inn. an non tenuerit contractus propter defectum solemnitatis, an tenuerit, sed propter lesionem datur restitutio a [& in fine] dic quod hæc fuit papalis prouisio de monachorum consensu, ut induceretur ad feudum dimitten. qui forte alias non potuisset induci, Hostien.

ADDITIO.

2 Restitutio. Quomodo contrahendo contra iura habuit bonam fidem contra. c. qui contra iura, de reg. iu. lib. 6. uide gl. & 10. An. in capitu. cura, de iure patrona.

SUMMARIVM.

- 1 Alienationes feudorum, & aliorum ecclesiasticorum non tenent, etiam per constitutionem approbatā laicorum, & quādo tenent, num. 5.
- 2 Laici etiam religiosi habere non possunt regimen ecclesię, vel clericorum.
- 3 Ecclesię libertatis priuilegia quę, & tolli non possunt etiā per non usum, sed esse perpetua debent, & ratio.
- 3 Vel, pro imō.
- 4 Ecclesię quod feudum, & quę alia bona possit acquirere, & quatenus liceat, & ne possit acquirere, an liceat laicis constituere, & num. 4.
- 5 Dominium acquirit sine apprehensione.
- 5 De iure parum est consulere, nisi fiat executio in facto.
- 6 Prælatorum negligentia in executione statutorum pro ecclesię, & potestate sua non utentium taxatur.
- 7 Bertrandus fuit episcopus Grassen.
- 8 Epilogus, & additio glossarum.
- 9 Laici de re ecclesiastica priuilegia constituere possunt, non autē aliās se ingerere etiam in re per se data ecclesię.

CAP. XII.

3 Cum laicis. Casus. Alienationes † factę de feudis, vel aliis ecclesiasticis rebus non tenent, etiam si per constitutionem laicorum approbentur. secunda ibi. No lentes. Dicebat Host. abusiua & temeraria præsumptio, abusiōis refranatio [Religiosis] expone, ut dixi de cōsti. eccl. & dicit Host. hic colligi, laicos, quamuis religiosos habere non posse regimen ecclesię, vel clericorum; ad idem 89. dist. iudicatū, 96. di. bene quidē [Manet] id est astringit, Egi. [Imperādi] ipsi clericis, hoc. n. esset monstruosum, ut patet de ma. & obe. cū inferior, cum si. [Refrigescere] sup de ele. c. 2. (Quod) accipe, qđ est] non for midant [Priuilegiis] quę † patent per leges

dicentes, quem posse rem suam patrimonialē, vel hereditariam donare, vel relinquere ecclesiis inter uiuos, & causa mortis, C. de sac. san. ecc. generali, & l. iubemus: nec eget talis donatio insinuatione, eo. ti. l. illud, & cum imperator donat ecclesię, sola immensitas est mensura, in auct. eo. §. si minus, & hæc priuilegia sunt extendēda, non restringenda, infra. de do. cum dilecti: Vnde si quis de curiali fortuna dederit res suas ecclesię, a lucratiuorum inscriptionibus sunt liberę, & immunes, ut sit differentia inter diuinas res, & humanas. C. de sac. san. eccle. sancimus. 2. & l. fin. nec debent hæc priuilegia per non usum, vel abusum tolli, cum futurū tps respiciant, in auct. eo. tit. §. ad hæc sancimus, & §. seq. & irritanda est constitutio, si qua fiat contraria. C. de sac. san. eccl. l. decernimus, & l. fin. C. de epis. & cleri. (oīa priuilegia) hæc & similia sunt priuilegia, de quibus putat Hostien. hic fieri mentionem, qđ stabilia debēt esse a secundū eū. Primo pp dei honorem, C. de sa. san. eccle. sancimus. 2. Secundo pp fauorē ecclesię, quę etiam loco filiorum hñ in auct. de sanctis. episco. §. sed hæc in præsentia, supra de proba. in præsentia. Tertio pp fauorem beneficii principum. ff. de cōsti. prin. l. beneficium. Quarto pp animarū fauorem. 13. q. 1. animę, C. de sa. san. eccle. sancimus. 1. Quinto propter fauorē vltimę uoluntatis, eod. titu. l. 1. hic ergo funiculus non solum duplex, sed & multiplex nullatenus rumpi potest, supra de treu. & pa. c. 1. [Vel] pro timō [Non solum] præsumendo, quod est infra. de alienatione, l. facienda infra annum & diem: alias occupant non sine crimine sacrilegii. §. de fo. compe. conquestus, sed contra, si sic oīa relinquerentur ecclesiis, cito acquireret oīa temporalia, cū dñiū etiam sine apprehensione acquirat. C. de sa. san. eccl. l. si. nec desinit esse hæres, in lib. feu. de feu. ali. si clientulus, nec de facili pōt alienare, ut sup. eo. nulli, & est expressum, feudū non posse donari etiā in dorem, nec pro aīa iudicari, eo. lib. qualiter de iure vassalli do. c. donare, & de feu. non alie. l. imperialem. §. habito. & vassallus factus clericus pdit feudum eo. lib. si de uas. interpel. fuerit. c. clericus, & de beneficio femine. §. ex hoc illud. nec papa in talibus iuri regis, vel secularium detrahare debet, inf. qui fil. sint legi. causam. quęst. 2. Dicit Host. quod consideranda est qualitas rei relicta, si enim sit feudum temporale, vel personale, puta de canepa, vel camera, quod ad hæredes non transit, eo. lib. qui feu. dare pos. per totum, & de feu. Guar. §. item illud, & infra de donat. inter uirum & uxorem nuper: vel si sit de natura feudi, quod persona liter c̄ seruiatur, in talibus possunt intelligi iura contraria, & sit ratio, quia cum talis uassallus non habeat ius nisi ad uitam suam, non potest dare ecclesię, quod non habet, inf. de iure pat. quod autem, cum concor. & quia personalia transferri non pnt, de offi. defe. qm. ff. de solu. inter artifices, de usu pal. c. 3. & quia arma clericorū sunt lachrymę. 23. q. 8. §. 1. & c. 1. & 2. si uero sit paternum, & quod consueuit per alium deferui, siue paternā hereditas, locum hñt alia iura, & quę induxi in alia gl. de tali, eo. li. de gradi. suc. c. 1. & 2. & de inuestitura, quam Titius ac. §. item placet, & c. se. idem in allodio, ut ibi no. in tali casu pōt feudū ecclesię relinqui in tm ab illo, a quo tenetur, ut uassallus illud retinere non possit nisi ab ecclesiā, cui relictu est, de nouo inuestiatur, & hic est casus quo quis sine culpa perdit feudum, eo. lib. de pace iura. fir. l. una. §. 1. vel iudicandum erit hoc fm diuersas consue. non nouas, vel uolenter inductas, sed antiquitas rationabiliter obseruatas: dum tamen nō nimis onerosę sint ecclesiis, de consue. cap. 1. de hoc sparsius in sum. de immu. ecc. §. in quantum, uer. sed nec illa, nec ob. quod domini temporales grauari possent ex his, quia debent recurrere ad papam, & ipse apponet consilium, de immunitate ecclesię. aduersus. Imperatori uero non licet talia reuocare, uel infringere. Io. And. super 3. Deere. K 2 re,

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

re, infra de peni significauit: hoc enim est concilium generale seruandum vt euangelium, ergo non ualet consuetudo, vel contraria constitutio, de consue. cap. fina.

4 secundum Hostien. [Ecclesiarum] id est ecclesiis tendarum, vel donatarum, vel aliter inter uiuos acquirarum [Iurisdictionem] dicunt interdum, quod clericis non licet habere nisi decimas, quare non debent se intromittere de temporali iurisdictione, ut sic eos aquirarent Cisterciensibus, de sta. mona. recolentes [Sed etiam] quasi istud denotet magis presumptuosam Mortuarijs prohibendo forsitan, ne relinquatur possessiones ecclesiis, vel quod relictas alienent: vel ne ultra tantum offeratur in mortuario, & his si, vel ne ualeat relictum sine solemnitate testium: contra id de test. cum esses, & c. se. secundum Pe. [Consulere] de iure, sed de facto non est, qui exequatur: & sic parum prodest, de re iudi. cum aliquibus. Rectores enim, & potestates muti, de iure suo male tuti, Cum sint cornuti, non audent cornibus uti, vt dicebat D. Bertrandus episcopus Grassen. contra quos Greg. 43. dist. fit rector, & Symachus. 16. q. 1. in canonibus [Assensit] & non seruata solemnitate, de qua supra, c. nulli [Presumptas] ab inferioribus, & non suis iudicibus, ut in prin. [Destructio] quia nititur destruere privilegia, de quibus supra dixi secundum Host. [Censura] iam latam, quod dic vt infra. de sen. excom. nouerit, de immu. ecc. non minus. ¶ Secunda ¶ arguit, all. contrarium. ¶ In ¶ gl. 2. in fi. ¶ Licet privilegiare possint, ut supra, non tamen possunt se intromittere de possessione indotem data, ut ibi, Host. etiam si per ipsos data fuerit, cum sit facta ecclesiastica, de preb. dilectus.

ADDITIONES.

- a. ¶ Debent esse. Et quæ sunt concessa vniuersali ecclesie, non vni singulari, vide Io. An. inf. de sen. exco. nouerunt, in gl. sua magna.
- b. ¶ Sacrosan. Non autem possessionem. Vide gl. & ibi per Doct. in d. l. fi. & ibi quid in Publiciana, & vide gl. in l. cum duobus, s. idē rescripserunt. ff. pro socio, & c. 2. de consue. loquitur de consuetudine, non de iure, ibi uide.
- c. ¶ Personaliter. Et istud est propriè feudum, non autem pro feudo soluntur aliquid reale, ille est contractus in nomen, & erit vt emphyteusis, vide Cyn. in aucten. ingressi, C. de sacrosan. eccle. & Baldin. liber, C. de ope. liberto.

S V M M A R I V M.

1. Continuatio tituli.
- Precarii concessio speciem continet alienationis.
- De precarijs loca alia tractantia ubi.

De precariis. Rub.

1. ¶ Visio ¶ de alienationibus in genere, quia precarii concessio speciem alienationis continet; ideo & c. uel aliter, Viso de contractibus, per quos dominia reru alienantur, nunc de his, per quos transfertur commodum, & utilitas fructuum, & usus secundum Host. Habetur materia. 10. q. 2. precaria. 12. q. 2. precaria, & ca. sepe fit. 16. q. 3. clerici, & c. sequen.

S V M M A R I V M.

1. Propaleis habentur hac & sequens decretalis.
- Precaria quādiu duret, an differat a precaria, & nu. 2. et 6.
- Ex hoc contractu quæ detur actio.
- Ex emphyteutico quæ.
2. Consuetudo antiqua pro lege seruatur.
- Precaria contractus multiplex, & a precario distat.
- Et, pro idest.
- Precaria quinquennalis exemplum.
3. Ea transit ad heredes, quatenus, differat ab emphyteusi, & conueniat usufructui, num. 6.

4. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.
- Precarium, & locatio etiam tacita consensu renouantur.
6. Additio glossarum.

C A P. I.

1. Precaria. Hæc duo capitula habentur propaleis, 10. quæst. 2. [In quinquennium] loquitur secundum consuetudinem patriæ: de iure vero scripto fit vsque ad mortem recipientis. 10. quæst. 2. precaria. & potest dici quod ex hoc contractu datur conditio ex hac dect. sicut & in iure emphyteutico dicitur, quod datur conditio ex lege. C. de iure emphy. l. 1. ff. de condi. ex l. nna. Istud dictum Innocen. placuit Abb. quod consuetudo patriæ respiciatur. Hostien. contra, qui dicit, quod hoc loquitur de generali consuetu. per can. approbata, non de speciali, & dicit, quod est differentia inter precarias in plurali, & precariam in singulari: & hic loquitur de precariis in plurali, quæ dicuntur de quinquennio in quinquennium renouari: & exponit [Auctoritatem] scilicet canonum suppressorum [Et antiquam ¶ consue.] pro lege seruandam, de offi. lega. nisi. 1. i. distin. in his, ponebat autem versus super rubrica, de quibus non curo: & non credo, quod sit differentia in precaria inter plurale & singulare, nec illa iure probatur: unde quæ facilitate inducitur, reprobetur secundum Abb. uide in Hierony. super Matth. lib. 4. Sed fateor, quod multiplex est contractus precaria, ut dicit gloss. & quod differentia est inter precariam, & precarium [Er] pro idest. Abb. non enim inuenitur alibi hæc auctoritas. Ponebat autem exemplum in eo, qui rogat, ut in littore, uel terra inculta Ianuen. archiepiscopi possit facere super edificium lignorum, quod permittit ecclesia datis sibi 50. Sol. & postea singulis annis decem, fiet autem secundum consue. loci renouatio singulis quinquennijs [Renouetur] transit ¶ ergo ad heredes, sed cum renouatione singuli quinquennij, ne pereat memoria contractus. ¶ Prima ¶ gloss. distinguit precarium a precaria, & precaria ponit triplicem speciem. ¶ Vlt. gloss. quærit, soluit, alleg. contrarium, ¶ In ¶ gloss. 2. ibi. S. vlti. ¶ si precarium datum est ad tempus, & dominus post tempus patitur eum, qui rogauit, possidere, uidetur rursus precario concedere [& ibi, legem] si transacto tempore locationis conductor manet in fundo, tacito consensu locatio cum uinculo pignoris renouatur. ¶ In ¶ gloss. 1. ibi, accipientis. ¶ & hoc non multum differt ab usufructu (& in fine) Item dicitur precaria contractus non multum differens ab emphyteutico, qui renouatur post certos annos, vel post certam generationem. ¶ In gloss. secunda, in fine) Lau. cui statur secundum Hostien. quia uidetur colonus renouare iuri suo, si non petit renouationem: & est hæc fauore ecclesie, & ne origo contractus sit incerta, propter quod absolueretur possidens, licet non præscribat: hæc uera, nisi ecclesia uellet eum inuitum retinere, infra de eo, qui du. in ma. c. 1. C. de legi. quod fauore, Hostien.

S V M M A R I V M.

1. Successor potest renouare precariam prædecessoris, & quam, & nu. 2. & quid considerare debeat ante, quā faciat, & quando ratificare dicatur, nu. 2.
3. Epilogus, & suffragium glossarum.
- Contractus quando ualet, & pena ei apposta, nisi in casu fisci, & num. 4.
- Principale si non tenet, nec accessorium, ex eisdem locis citatis, & num. 4.
4. Additio glossarum.

De precarijs.

Casus. Reuocat ꝑ successor
precariam per rectorem ec-
clesie irrationabiliter facta,

& premitit factum, cui secundo prouidet ibi præcipi-
mus[rationabiliter] idest contra utilitatem ecclesie se-
cundum Inno. vel idest contra rationem iute scriptam
secundum Host. quæ habetur 10. q. 2. precaria: qui etiã
hic repetit de contrarietate legis, quod ibi no. in glo. 2.
& per illud oponebant Pet. & Abb. hic casum dicentes,
q. si de domo sua recipiebat laicus 10. pro pensione in
loco studij, & det illam ecclesie etiam quoad vsufru. &
recipiebat rem ecclesie ad vitam, quæ in vsufru. va-
let 30. vel tenet vsufructum suæ recipiens rem valentē
20. si de studio recedete non recipit domus laici de pē-
sione nisi 5. soli, dissoluet prælatus contractum, non ob-
stante pœna adiecta. idem Gof. in Spe. eo. titu. in prin.
& omnino vide quod ibi scripsi [Prudentia] alias pro-
uidentiæ; & est idem sensus, ac si dicat, prudens, & pro-
uidus prælatus considerare debet, an expediat ecclesie,
q. contractus firmus maneat; & tunc ratificabit tacite,
vel expresse, an ecclesie expediat, q. reuocetur vt. dam-
nosus; & tunc reuocabit, & sic prouidentiæ suæ relinquitur,
an ratificet, an infirmet, sic 12. q. 2. si qua de rebus.
¶ Secunda ꝑ gl. ponit dictum, alle. contrarium. ¶ In gl.
1. ibi, non dubium] vide in c. statim alleg. super ult. glo.
[& ibi. 1.] Si matrimonium non tenuit, nec dotis con-
stitutio, & pactum super ea factum habetur, ac si factum
non fuisset, & restituitur per conditionem ob causam
[& ibi. S. ult.] Si creditor vendens pignus, duplam pro-
misit: quia sic expediebat, vel hoc habebat consuetudo
condemnatus de emptione agit ad summam debiti, &
ad interesse alias si non expediebat, interesse non petit
[& ibi. illud. S. vlti.] re, quam tutor vendidit, empta, da-
tur actio utilis i. illum, cuius tutela gesta est, in id, quod
in eius rationibus est allatum, vel in totum, si tutor non
est soluendo [& ibi, Si procurator Cæsaris] Si procura-
tor fisci, pœnitione promissit duplam, vel triplū, fideus
tenetur solum ad simplum. ¶ In ꝑ gl. 2. ibi, non valeat]
ipso iure, vel ex quo per sententiam reuocatur principa-
le, ergo & accessorium, secundum Inn. & Hosti. alle. ca-
dem iura [& ibi, arg. cōtra] ad id, quod dixit valere ad-
iectionem pœnæ: & dici potest dari contrario, cum pro-
mittitur, quod est ultra naturam contractus per præla-
tum ecclesie, & facit quod ibi no. in fi. glo.

SUMMARIVM.

- 1 Gregoriana constitutio non eget summa, vel epitome.
Precarium quid.
Inordinata plura sequuntur ex vno inordinato principio.
Error magistri, vel scholaris nō est lapidandus, ex quo auctor
errauit, & nu. 2.
- 2 Homerus bonus dormitat interdum, sententia Oratiana, eius
natio, professio, excellentia, & mors, quæ.
Ex dolore, vel gaudio multi mortui.
- 3 Precarium, enallage pro re precario concessa, non pōt à domi-
no peti ab eo, cui concessit, si aliū vendidit, & nu. 4.
- 4 Precarij ratificatio ab eius emptore non reuocare videtur fa-
cta.
- 5 Dominium sola venditione nō transfertur, nisi aliud accedat,
& quod.
Ecclesiastici viri debent esse constantes.
- 6 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 7, & 8.
Precarium simile commodato, & quibus, n. 10. & in quibus
constat, innūta gloss.
- Quibus actionibus repetens agit, non restituens quanti con-
demnetur ultra rem concessam.
- 9 Quibus modis soluitur.
Recipientis hæres quando teneatur.

10 Commodatarius non tenetur culpa leui, vel leuissima.

Precarij rogator contra tenetur, & ratio.

Precarium.

Gregorianum ꝑ est, & se sum-
mar, secunda ibi, Porro[Precari-
um] sup. est, quod precibus & c.
[Non etiam] dicit Hostien. quod in primo exemplari
compilationis erat litera, Vel etiam, quæ postea fuit cor-
recta, & improprie, nam melius fuisset dictum, Sed non
concedentis, & illi litera corrupta bene adaptatur.
Aut, quod sequitur, & per hoc vides, quod ex vno inor-
dinato principio plura inordinata sequuntur: & quod
lapidandus non est magister, vel scholaris, si quando-
que errat, ex quo auctor errauit, & quod interdum bo-
nus ꝑ dormitat Homerus, Oratius in poetica, prout in
histo. speculo colligere possunt, Homerus fuit inter phy-
losophos primus poeta, idest poetice scribens, & præci-
pius apud Græcos, sicut Virgilius apud nos, inst. de iu-
re na. S. sed ius quidem, & dicunt Helmanus, libr. 3. &
Valerius libr. 9. quod leuem questionem a piscatoribus
sibi factam soluere nesciens, cum per id impudēter de-
rideretur ab eis, vir verecundi ingenij quasi toxicato
confusionis iaculo perfusus mortuus est. Multos tales,
qui dolore, vel gaudio mortui sunt, ponit ibi Valerius
lib. 9. c. 12. questionem videre posses in Pollycrate, lib.
1. & in lib. philosophorum, vbi de ipso tractatur [Aut]
melius dixisset, sed si soluat: vel soluitur etiã [Ipsam]
precariam rem ꝑ precario concessam, & in alium trās-
latam [Reuocare] no. hic Vin. & Gof. q. si dñs aliū ven-
didit precarium, postea non possit repetere ab eo, cui
concessit: quia licet cōtractus ad eo sumperit initium,
tamē cum ille teneatur emptori. ff. eo. l. quasitū. S. quod
a Titio, iniquum esset eum teneri duobus, ff. de exerci. l.
ne in plures [Volenti] & reuocanti, & tunc ꝑ proponitur
interdictum ab emptore nōie venditoris. Si uero nō re-
uocat, vñ tacite approbasse precarium, & ideo ipsum in-
terdictū de cetero suo nōie proponet, & in hoc est dñia,
vñ reuocet, uel non, ut dicit F. unde hoc sumit ff. eod.
quasitū. S. illud tñ. Istius uero dicti rationem submittit
[Domino] Jergo ꝑ sola uenditione transfertur dñi. S. C.
de pac. traditionibus, insti. de rerum diu. S. per tradi-
tionē, & S. uenditæ. Sol. fm Hof. dñs se constituit illius
nōie possidere, vel fuit tradita possessio altero de mo-
dis, qui no. de cōsue. c. 3. [Voluntate] capitea, ecclē-
siastici aut viri nō dēnt esse variabiles, sed cōstantes ut
ec. bene. c. uno, de pac. qualiter. de iure pa. cā aut, de ar-
bi. p. tuas, nec fraudē suis adhibere cōtra tib. 27. q. 1. de
uiduis, & j. de dona. p. tuas, Hof. ¶ Prima ꝑ gl. responder
per modum sum. f. quid sit precarium, quantum duret,
in quo cōueniunt precariū, & commodatum, & in quo
differant: in quibus rebus consistat, quis possidet, quo-
modo restitui debet, & quomodo constituitur, & ex glo-
sis se. quibus modis finitur, & ad quid tenetur rogari
precarium. ¶ Secunda gl. signat ꝑriū, & soluit. ¶ In ꝑ gl.
2. ibi, l. 4. ꝑ locatio, vel precarij datio, quā fecisti, donec
8 voles, morte tua finitur. ¶ In ꝑ gl. 1. ibi, simile] intātū, q.
quidam dixerūt non differre, nisi verbis, sed differunt,
a vt sequit^a, Gof. differt aut a locato. q. fit ad melioratio-
nem precarij: fm Phi; [& ibi, & si ad certum tēpus] & sic
non valet pactum contra naturam contractus apposi-
tū, fm Abb. [& ibi. S. vl.] vñ de non distinguitur, an con-
cedens sit dominus, an non. ff. eo. quasitū. i. respon. [&
ibi, restitui] restitutoriū. n. est hoc interdictū, & ueniūt
in eo fructus a die edicti interdicti. ff. eod. l. quasitum. S.
illud, sicut in aliis interdictis præter interdictum, un-
de ui, ubi ueniunt a die eiectionis. ff. de ui. & uiat. l. 1. S.
ex die. Vin. Si in concessione precarij fuit expressum, ut
restituatur. quandocūq; petetur, agi pōt in repetitione
Io. And. super 3. Decre. K 3 pre-

precarii præscriptis verbis, si non fuit expressum, sed simpliciter concessum, agatur precario. Si interuenit stipulatio, ex stipulatione agatur, & cessabit precarium. ff. eo. l. & habet §. cum quis, & l. interdictum, Vincen. [& ibi, durante] secus si eo iam finito, ut ibi. ¶ In §. l. 2. ibi, finitur idem, si furere cepit, ff. eo. l. certè, in respo. Phi. [& ibi, hæredis recipientis] & ideo ipse hæres non tenetur precario ex sui persona, cum iam defecerit precariu, nisi ad hoc, ut restituat, si habet, vel dolo fecit, quominus haberet. ff. eo. l. quæ situm, §. vlti. hæredita. a. uero actione de precario semper tenetur, ff. de di. & temporali. præscri. cum hæres, ff. de precario, cum precario, secundum Inn. [& ibi, alienauerit] unde non requiritur ipsius reuocatio, Goff. [& ibi, debitor] Item soluitur finito tempore, ad quod concessum fuit, ff. eo. l. cum precario, Goff. [& in fine] adde quod no. infra de rescri. si gratiose, lib. 6. i. respon. in vlt. gl. per quam decre. terminatur, & quod hic no. Host. ¶ In §. l. 3. in fi. ¶ Commodatarius vero tenetur de leui, & leuissima, ratio huius colligitur ex 1. glo. quia maiorem utilitatem habet commodatarius de re sibi commodata, quam precarii rogator de re precaria, & ideo magis tenetur.

AD DILECTIO.

¶ Ut sequitur. Vide Bart. in l. l. ff. eo. & in l. in comodato, §. sicut, ff. commo. & per doc. in l. l. ff. eo. & Bar. in l. Lucius, ff. de don.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Dispositio i. c. u. l. i.
Contractus quidam gratia accipientis, quidam dantis, & quidam utriusque sunt, & qui.
De commodato quomodo sit acturus, & ubi alibi, quam hic in iura canonico tractetur.

De commodato. Rub.

¶ Dicunt Da. & Host. Quia contractus ecclesiastici, de quibus agere cepimus, fiunt quandoque gratia accipientis tantum, ut regulariter commodatum. Quandoque gratia dantis tantum, ut communiter depositum. Quandoque gratia utriusque, ut emptio; de omnibus uideamus, & primo de comodato, plus placet dicere cū Goff. q. quia in proxima rubrica auctor ostendit, de uno contractu, qui fit gratia accipientis, continuando tractatum submittit de alio, qui etiam fit regulariter ipsius gratia. Et quia per modum summae prosecuturus sum glossas, circa rubricam non insisto, cui conuenit, supra de usu pal. cap. 1.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Cap. hoc quod contineantur.
Commodatum intempestiue non reuocatur.
2. Doli culpa lata, leuis & leuissima descriptio que, & quando veniant in commodato, nu. 24.
3. Casus fortuiti definitio.
Casus fortuiti qui dicantur.
4. Commodatum quando gratia alterius, & quando utriusque contrahatur.
Cum pro quando, & quia, & nu. 9.
5. Gratia quid, & quomodo hic accipiat.
Tantum, dictio negatiua.
Accipere, quid proprie significet.
Assumere quid.
Etiam, dictio implicatiua.
7. Commodatarius quando teneatur, & de quo nu. 11.
Licet, dictio quibus modis capiat, & de quo.
Nisi, quando non excipiat, sed ponit.
7. Mora definitio ubi.
In mora commodatarius quando non esse diceretur, & de esse tu mora; vide num. 16. & 20.

8. Imputare, quem habeat significatum.
9. Pro commodato qua actione agatur.
Expletum pro completo, vel finito.
Beneficio decipi nos non oportet, sed iniuri, & ratio. n. 10. 11.
10. Commodatum est beneficium.
Beneficium large quid.
Oportet, verbi significatio.
11. Commodatarius quis omnis culpe nomine teneatur, & n. 12.
Casus fortuiti quando, nu. 13. & 14. 17. & 18.
Commodatum non reuocatur ante usum completum.
Damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi debet imputari.
Culpa nedum imputatur, sed etiam casus, qui eam sequitur, vide num. 14.
- Contractus circumstantia tolluntur non naturalia. nu. 15.
Contractus legem recipit ex conventionione, & num. 15.
22. Gratia, vel fauor, quando non retorquetur in eius, cui conceditur lesionem.
13. Casus quando imputatur roganti mutuum.
14. Culpa duplex, & differt a casu.
15. Precarii natura que.
Natura contractus non potest immutari, eam immutans partem quo casu teneat.
Circumstantia contractus que.
16. In mora non est qui habet causam litigandi.
17. Aestimata si res tradatur, an teneatur casu.
Aestimatio duplex, & qua faciat transire periculum, & quando dicatur esse venditio.
19. Furtum an & quando sit computandum inter casus fortuitos.
21. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 22.
Mandatum, si merces interuenit, transit in locationem.
Mora effectus, & nu. 27.
- Reddita non dicuntur res, que deterior facta redditur.
23. Additio glossarum.
Commodatum a precario quomodo discernatur, et quare a deposito, & qui id concedant, & qua veniant in eo. nu. 24.
Commodatarius quando etiam furti teneatur.
25. Casus tam in iudiciis, quam in contractibus, an & quando quis teneatur.
Renunciatio generalis casuum an sufficiat, vel specialis requiratur, & quare valet hic specialis, & non generalis. nu. 26.
firmata iuramento an valeat, ibid.
26. Generalitas parit obscuritatem, & incertitudinem.
Iuramentum non extenditur ultra consensum iurantem, & ad incogitata.
Stipulatio similiter.
In deposito intelliguntur repetita, que dicta sunt de comodato.
27. De commodatario qui perdit boues, & vult reddere similes, & ego estimationem peto, quid iuris.
28. Non restituens rem commodatam, ad que teneatur.
In estimatione rei quod tempus inspiciatur.
29. Vt in se commodat & si sint res, commodator quando teneatur.

CAP V T I.

1. Cum gratiam Cas. Dicit qñ, qualiter, & de quo comodatarius teneatur, & q. commodatum intempestiue non reuocatur, Host. partes sunt dua. scda ibi, contra. Prima duo facit. Primo tractat de culpa. Secundo de casu fortuito ibi, licet. Scda et facit duo. primo ponit dictu. scdo rone reddit ibi, Cum no. Ad in telm. aut huius primæ partis, & decr. §. j. tit. i. videamus post Host. & Abb. descriptiones doli, & ois culpe, & casus fortuiti. & dñt, Dolus est studiosa machinatio ad alterum decipiendum adhibita, ff. de dolo, l. i. puta comodatarius late ter significat furi, ubi est res comodata, ut ipsa surripiat, & cū eo partiat. Lata culpa e no intelligere, qd oes intelligut, & nescire, qd oes sciut, s. vel maior ps, ff. de ver. sig. cedere, §. si. & l. late; puta comodatarius dimittit rem comodata in platea, vel sub porticu sine custode. Leuis culpa est desidra, seu negli-

gen-

gentia, institu. quibus mo. re contra. obli. §. præterea, puta reliquit rem commodatam sine custode intra cameram hostio aperto. Leuissima culpa est, quæ præuideri, & prouideri potest, ff. ad l. Aquil. si putator, §. o. di. hi qui arborem. infra, de homi. quidam. ponit Abb. exemplum in eo, qui duxit clauem ad cameram, & non tenuit, an clausa esset. Casus t. vero fortuitus est inopinatus rei euentus, qui etiam a diligentissimo præuideri non potest, ff. de administra. re. ad ci. perti. l. 2. §. fin. C. de pigno. actio. l. quæ fortuitis, infra, de homi. Io. Qua enim diligentia vitare possumus, ne nobis ab aliis damnum detur, ff. eo. ti. ad eos, & l. argentum. Ponit Abb. exemplum in vi hostium, incurfu prædonum, incendio, tempestate, & inundatione. Ponunt autem post hæc exempla, quando commodatum t. contrahatur gratia alterius, vel utriusque, de quibus dicam super gl. 3. [Cum] pro quâdo, sic supra, ne le. v. c. 1. in fi. Alibi ponitur pro quia, inf. eo. c. sup. titu. 2. c. fi. de consue. c. fi. de elec. cum in cunctis, cum simi. Vtroque modo ponitur circa diuersas lectiones de do. & con. c. 1. in fi. de hoc satis dicam de regulis iuris, nullus ex consilio; post quaestiones, inf. de celeb. mis. cum Martha, versic. alii [Gratia] est t. gratia gratis dans. Et hoc verbum bene conuenit huic contractui de sui natura gratuito, & de hoc in glo. facit 1. qu. 1. cap. 1. Sumitur autem hic pro intuitu, contemplatione, vel favore, concor. j. de regul. iuris, quod ob gratiam, libr. 6. [Tantum] negatiua est hæc dictio, de causa possessio, cū ecclesia, excludens hic fauorem commodantis [Accipit] scilicet a commodante, est enim proprie accipere quasi ab alio capere. Assumimus autem per nos ipsos; facit de elec. qualiter, de homi. tua nos, in fin. Quandoque non sic, de celebra. mis. cum Martha, in prin. & 23. q. 4. ille, de elec. officii, in fin. & c. quia propter, in prin. [Leuissima] quæ a diligentissimo poterat præuideri, ut prædixi [Etiam] implicat culpam latam, & leuem [Tenetur] re scilicet t. commodata perempta, uel deteriorata [Licet] aduerbialiter pro quamuis, sic inf. tit. 1. c. fin. verbaliter ponitur, sup. tit. 1. c. fin. utroque modo, de dona. inter uirum & vxor. c. nuper [Fortuitus] tolle hic literam, Sed sibi non debeat imputari [Nisi] quia negatiua sequitur, ponit, non excipit, sic inf. eo. c. de testi. c. pen. de hoc per D. Dyn. de reg. in. peccatum b. libr. 6. [Acciderit] ille casus fortuitus, quo res perimitur, vel deterioratur [Sua] commodatarii [Pactum] scilicet, q. teneretur de casu [Mora] diffinitionem t. moræ ad literam ponit hic Abb. ponit Goff. in sum. de usuris, in principio secundæ col. Hostie. eo. titu. §. ex quibus causis, sub §. ex mora, & de hoc ff. de usuris, l. mora, ubi ergo commodatarius haberet legitimam exceptionem, facit ff. eod. in rebus, §. possunt, & quod no. C. eod. l. 3. non dicetur esse in mora, & sic non esset ipsius periculum, de regul. iuris, non est in mora, libr. 6. [Fuisse] ante casum [Siue] commodatario. imputabitur ergo commodanti (Imputari) quasi t. inscribi, vel in ipsius damnum putari, uel æstimari. Et est uerbum satis vsitatum apud iuristas. C. eo. l. 1. de uerborum signific. dilecto, de reg. iuris, imputari, & clem. de concessio, præben. cum ei, quem, in fin. (Contra eum) commodatarium (Commodati) directa t. scilicet, quæ datur commodanti, & eius hæredi etiam contra hæredem commodatarii, ff. eod. l. 3. §. hæres (Expletum) idest completum, vel finitum. alle. autem hic Goff. pro simili, ff. de peri. & commo. rei uen. l. 1. in fi. & l. 2. quæ quid dicant, videbis de donatio. cum dilecti, in 4. glo. (Cuius) scilicet usus (Res) mobilis, vel immobilis, de hoc in gl. (Cum) pro quia, reddituum cause (Decipi) quod fieret, si reuocari posset usu non expleto. si enim a principio commodans denegasset, forte sibi alias prouidisset emptione, locatione, vel aliter, ff. eod. in commodato. §. sicut non peniteat, ergo in alterius præjudicium, ff. de regulis iuris. nemo potest, & eo. titu. ne-

10 mo potest, libr. 6. (Beneficio) commodatum t. igitur est beneficium. nam, ut dicit Seneca libr. 1. de beneficiis, & habetur in usibus feudorum, qui. cau. feu. amit. ca. 1. ultra medium, largè beneficium est beneuola actio gaudium tribuens capienti, & dicam infra de penis, capitulo ad aures (Oporteat) de hoc ver. no. 25. q. 1. titu. 1. (Sed iuuari) concor. secundum Hosti. sup. titu. 1. cap. fi. in fin. ff. de seruis ex. l. seruus, qui ea lege. Notandum 11 t. est, quod commodatarius, qui sui gratia recepit commodatum, de omni culpa tenetur. secundo quod regulariter commodatarius non tenetur de casu fortuito, tertio quod in tribus casibus tenetur de calu. Quarto, quod commodatum non reuocatur ante usum completum, quinto quod beneficio non debet quis decipi, sed iuuari. Abb. vero no. ex decre. quod damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi debet imputari, & est regula, infra de regulis iuris, damnum, li. 6. Item quod nedum culpa imputatur, sed etiam casus, qui sequitur culpam. Item quod per pactum tolluntur circumstantiæ contractus, & quod contractus ex conuentione & c. & est regula de regulis iuris, contractus, libr. 6. ¶ Circa primum dictum decre. t. in quo principaliter est instandum. Ad primum notabile, ex quo sequitur commodatarius ex gratia sua lædi. ¶ Opponitur de regulis iuris, libr. 6. de l. quod fauore, C. de legibus, de l. nulla, ff. eod. Solutio. Si contra, præter, vel ultra regulas iuris communis alicui fauor, vel gratia conceditur, ad illos casus restringitur regula, & illud non retorquetur in eius læsionem, ut in contrariis: nec hoc c. contradicit, sed dicit, eum, cuius gratia fit contractus, amplius teneri facienti, & sic fortius ad custodiam astringi, unde dicit canon. Cui plus donatur, plus diligitur, de pœnitent. distin. 3. septies, facit de testamen. cum in officiis, hac ratione damus actionem negotiorum gestorum ei, qui amici gratia gerit ipsius negotium, ff. de negot. gest. l. 3. etiam in id, quo amicus per euentum læditur, dummodo fuerit utiliter captum, eod. titu. sed an ultro. §. 1. ¶ Ad secundum, t. quo dicitur, roganti commodatum non imputari casum nisi in tribus casibus obstat, inf. de pigno. significante, ubi casus imputatur roganti mutuum extra illos casus. Ille enim, de quo ibi loquitur, non fuit in mora, nec in culpa: quia infra diem statutam, & per reputatum fidelem nuncium remittebat, ut ibi dicit textus. nec ibi dicitur, quod pactum interuenerit, & tamen sibi perit. Solu. illud in mutuo, hoc in commodato: utrobique igitur perit domino, & ibi dicam super 3. gloss. ¶ Tertio ad primum t. casum exceptum opponitur, Cum in principio capituli dictum esset, quod commodatarius tenetur de culpa leuissima, Superfluum igitur fuit dicere, eum de casu teneri, qui accidit culpa sua. So. est culpa, quæ adhibetur in custodia: & est culpa, ex qua casus accidit. Item potest res deteriorari, vel perire præter casum fortuitum, & ex casu, licet ergo prius dixisset enim de peremptione, uel deterioratione teneri, cum fuit in culpa; adhuc dubitari poterat, quid iuris si prouenisset ex casu; & ideo illud expresse; & facit quod dicam in 3. quaestio. Item cum culpa etiam leuissima, & casus fortuitus sint diuersa, ut patuit supra, non potuit auctor de superfluitate notari. ¶ Quarto, opponitur ad secundum casum specialem pacti de decre. ulti. supra titu. proximo, de l. cum precario. §. 1. ff. de preca. ubi non ualet pactum contra naturam contractus, & hic ualet. So. dicit Abb. ibi fiebat pactum contra naturalia, vel substantialia contractus, hic circa circumstantias. Naturalissimum enim est precarii, quod daret ad placitum concedentis, quod per pactum non tollitur, & est si. quod in alio casu dicitur ff. de positi. l. 1. §. pen. & quod de consue. dicitur supra de electio. cum terra, de consue. c. 2. li. 6. Ad quid autem teneatur commodatarius, est de circumstantiis, Io. And. super 3. Decr. K tiis,

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

riis, quod patet: quia alter ad plus, alter ad minus, ut j. dicitur, quæ aggrauari possunt per pactum, ut hic, & alibi. Et per hoc dixit Abb. quod non ualeat pactum de non restituendo commodatum post usum completum: quod intelligo verum, nisi transiret in aliquam speciem contractus, puta donationem, ff. de do. causa mor. 16 l. ubi ita donatur. ¶ Quinto opponitur ad tertium casum specialem de mora, de l. antep. ff. de peri. & com. rei ven. ubi qui rem debebat, fuit in mora, & tamen non perit suo periculo, ad idem ff. de positi. l. si plures, in fi. Solu. facilis. Si commodatarius fuit in mora, & mora ipsius durante res perit, suum est periculum, ut hic: sed si comodans re adhuc integra inciperet esse in mora, sibi periret, ut sic noceat ultima mora, ut in contrario, ad idem ff. de usu debitor. & quod not. de decimis, cum homines, in l. si plures, depositarius, vel eius hæres habebat iustam causam litigandi, & sic non fuit in mora, propter quod sibi non perit, ut dixi in tex. vel aliter, ut ibi no. Opposuius descendendo, quæramus ascendendo. 17 do. ¶ Et primo quæro an ultra tres casus hic exceptos sit dare casum, in quo commodatarius præstet casum fortuitum? Sol. hic triplex opi. quidam dicunt, quod sic, quando, scilicet res commodata tradita fuit æstimata, per l. 1. in fin. ff. de æstima. Azo contra ex eo, quod legitur ff. eo. l. si ut certo. §. commodatum. ff. locati, & condu. l. opus, & ad id, quod primi dicunt, quod æstimatio debet aliquid operari, respondet, quod addit suum gradum, ut, si de natura contractus tenetur de dolo & lata, etiã teneatur de leui: si de leui, de leuissima, si de leuissima, tunc de casu, fm Vin. Nas. Pe. Abb. & Hostien. & ista opinio bene infert casum hunc addendum in commodatario, qui recepit commodatum gratia sui tantum. Et placet hoc Accur. ff. commodati. l. si ut certo. §. nunc uidentum, sed Io. contra dicens, quod duplex est æstimatio: una, quæ venditionem facit, ut ff. de iure do. l. si rem, & l. quoties, & hoc bene facit transire periculum casus. Alia, quæ non facit venditionem, & hæc non facit transire periculum ut in præalle. l. 1. ff. de æstima. Sed hoc solum operatur, quod facilius scitur æstimatio. ff. de præto. stipu. l. si. & hoc dictum placet lac. & Bald. & Odo. pro quibus videtur casus ff. pro socio, cum duobus §. dāna. In dubio dicit quidam, quod præsumitur venditio, per l. cū fundus. ff. locati. Verius est, quod ubi de natura contractus potest res æstimari illa æstimatione, quæ facit emptionem ut in dote, verum est, quod prædicatur. Secus, ubi natura contractus hoc non patitur, ut in commodato, ff. eo. l. rei, & locato. ff. locati, non solet: quia tunc in dubio non præsumitur emptio, ut §. dāna. l. cū fundus, non loquitur in re principali locata, sed in accessoriis, & facit quod ibi no. ¶ Secundo quæro generaliter circa istos tres casus exceptos an illis oīs comodatarius teneat de casu fortuito, an solus is, de quo loquitur principiū, scilicet cuius gratia factū est comodatum? & ut, quod ille solus, quia cum alii non teneantur de leuissima, nec quicquid de leui, ut in gl. ergo multo minus de casu. Tu dic infra, tit. 1. ca. 2. quia, ut ibi patet, depositarius, qui non tenetur de leui, in his casibus tenetur de casu. Et circa 1. m. & tertium de pacto, & mora est hic indubitatum. Sed circa primum casum culpæ puto distinguendum qualitatē ipsius culpæ, ut culpa, quæ non obligaret ad custodiam non obliget ad casum. ¶ Tertio quæro, an furtū sit computandum inter casus fortuitos? Legiste habent gl. C. de positi. l. 1. ff. pro socio. l. cū duobus. §. dāna, & de latrocinio, quod vi fit, in aucten. ut nulli iudi. §. pen. coll. 9. non dubitatur, quin sit casus, ut in præalle. l. 1. C. eo. & C. de pigno. act. quæ fortuitis, & de sepult. sacris. In furto, quod clam fit, secus, nisi quā fieret a persona coniuncta, vel tali, de qua diligentissimus non suspicaretur, & tunc cadit in casum fortuitum. ff. de furtis, eū qui emit. §. idē scribit. ¶ Quarto quærendum est circa morā, an comodatarius moro-

sus teneatur de naturali interitu. ¶ Quinto circa pactū an sufficiat generalis renunciatio casuū, vel requiratur specialis expressio? sed quia de his in glo. dicitur, hoc prosequar super ipsa. ¶ Prima gl. rñdet in modū sum. l. quid sit comodatum, unde dicitur, in quibus reb. consistat, quis possit commodare, & cui comodari, & ex glo. se. ad quid teneatur commodatarius, & quō restitui debet commodatum, & casum, quo tenetur commodans comodatario. ¶ In gl. 1. §. ult.] mandatum, si merces interuenit, transit in locationem. ¶ In gl. 2. ibi, gratia dātis] huius sequētis membri, uide exēpla in suppletionibus [& ibi. §. quā sita] vide de off. or. si sacerdos, sup gl. 2. [& ibi, cum res. §. ult.] vide de usur. cum tu, sup gl. & licet [& ibi. 1. resp. ad fi.] periculo depositarii, qui fuit in mora, res perit [& ibi. sed mihi. §. 1.] proprie res non red dita dicitur, quæ deterior facta redditur. ¶ In glo. pen. ibi. l. pen.] ponit casum de illo, qui sciens seruū f. rem, commodauit illū hoc ignoranti, & illi furtū fecit. ¶ In 23 gl. 1. ibi, usum] in tēpestine non reuocandū. Host. qui hoc addit, ut non includat diffinitio precarium, & ibi, utentis datū, vel quasi comodatum. l. certi usus & temporis. Est enim veritas, quicquid hic notetur, & ff. de reg. in. contractus quod non per vltimū tñ, sed per vltimū & tempus expressum, vel tacitū disceritur comodatum a precario. Tacitū ut si comodauit equū ducendū Romā, facit ff. de uer. obli. continuus. §. cum ita, & quia talis dēt intelligi simplex cōcessio qualis præcessit determinata rogatio. arg. sup. de fide instr. c. inter dilectos. §. ceterū. in fi. de inutil. stipu. §. præterea. Dicebat Din. quod si precabar per te mihi concedi librū ad certū usum, & tēpus, & tu simpliciter concessisti censebitur comodatum: quā vero sit simpliciter nec præcessit expressa petitio. uide in Spe. eo. tit. §. 2. ver. quid si res [& ibi. transit in locationem] ponitur. rñdt. ver. Quid de Ponto. Illud amicitia quondā venerabile nomen. Prostrat, & in questu pro meretrice sedet [& ibi, certi usus] & quæque eum expresse usus: & ideo melius videtur, quod per id differat a deposito, quod non fit ad utendum, sed ad custodiendū, j. tit. prox. c. 1. [& ibi, ad villā] refert Valerius li. 8. c. 2. in fi. illum qui recepit equū comodatum usque ad certā villā, quia illū vltiore loco duxerat, dānatum furti [& ibi, appareat] ponit Abb. exemplū. Cū comodauit tibi saccum pecuniæ, ut spargerēs in tapeto, per quod uidereris ditior, & ampliorē sorte dotē reciperes [& ibi, potest commodare] unde comodatum nedū dñs sed et fur & prædo. ff. eo. l. comodare, & l. seq. Host. [& ibi, obligatus] nisi in quantum locupletior factus est, ut in l. alleg. no. alias incipit, inter eum. ¶ In glo. 2. ibi, dantis] ut si comodauit sponsā, vel uxori ornamenta, ut ad me ueniret ornatus, tunc venit dolus & lata culpa, Go. idē fm Host. Si comodauit tibi tradendas eo modo uxori: vel volens videre ludū (cenicū comodauit tibi vestes scenicas, ut in concor. gl. [& ibi, dolus] fm Tan. & lata culpa fm Vin. Phi. Gof. & Inn. & Host. [& ibi, vtriusque] ut si cōem amicum inuitauimus, & tu curā eius rei suscepisti, & ego tibi argētū comodauit teneris de leui, sed uō de leuissima, Gof. [& ibi, culpā] & leuē, sed non lenissimam. in Accur. & Gof. Vin. Inn. Host. & Abb. sed Tan. 25 gl. & ibi, quā sitis] ubi plenē de hoc & scias, quod hec diuersitas est inter doctores, nā aliq. præcisē tenēt hoc dictū, quod nullo casu in iudiciis, vel cōtribus teneat de casu, nisi casus ille fuerit specificatus: & hoc placuit Io. Bal. Io. & Azo. quibus concor. hæc gl. & infra. ti. 1. c. 2. & Inn. ibi, & pro his facit, quia in iudicio quasi cōhimus. ff. de pecul. l. 3. §. idē scribit, & l. 1. C. eo. ti. & ff. de positi. l. 1. Alii dñt, ut Mat. quod licet in iudiciis non teneatur de casu non expreso, i cōtrib. tñ tenet ex gñali pmissiōe, uel pactione, quod si teneret de oī casu, p rōnis diuersitate dices quod iudiciū redditur in inuitum: contractus uero sunt uoluntarii. ff. de uerb. ob. inter stipulantem. C. de act. & ob. l. sicut.

Ratio

Rationem inducit: quia tantum valet genus quo ad genus, quantum species quo ad speciem, de hoc supra de off. ordi. c. si sacerdos. Item quia tot sunt casus fortuiti, q. impossibile esset illos numerari. C. de tempo. ap. l. si. post princ. & de præscrip. 30. an l. si. in prin. Astringeret ergo lex ad impossibile, si cogeret omnes numerare, qd esse non debet. 4. di. erit autem, infra de reg. iur. nemo potest, li. 6. cum suis cōcor. Inducit etiam leges expresse. ff. eo. si vt certo. §. nunc videndum, de pac. iurigen- tium. §. item si quis. ff. man. & Aristoni. Sed primi respō dent ad primum, q. illud generale fallit, vbi requiritur expressio casuum, vt hic. Ad secundum q. enumeret con trahens, quos potest, & de illis tenebitur promittens. Leges vero intelliguntur de casibus prouenientibus ex dolo, vel culpa, vel specialiter, non generaliter enume- ratis. Alij distinguunt, an aliqui casus in pacto fuerint enumerati, nec ne. In primo casu, si aliqui sunt enu- merati, secuta clausula generali, tunc ex vi expressio- nis tenebitur etiam de non expressis, ad hoc infra de pro- cura. qui ad agendum, lib. 6. Si verò nulli sunt expressi, siue enumerati, tunc non tenebitur, vt in §. quæsitum. Et dicit Accur. in §. quæsitum, quod hanc opi. quæ fuit Bulgari, approbat vltus, & hanc tenet Di. de reg. iur. cō- tractus, libro 6. Et pro hac facit impossibilitas enume- randorum casuum, & possibilitas enumerandi certos, & C. quando mulier tu. of. fun. pos. auct. matri. Odofr. ad hanc opi. addebat, quando aliqui enumerantur secu- ta clausula generali, aut stat per commodantem, quo- minus reliquos, vel plures enumeret, vt si dicat, volo, q. si res commodata pereat incendio, fulgure, vel alio ca- su fortuito, de casu tenearis, tunc solum de expressis te- nebitur. Si vero stat per commodatarium, vt si commo- dans tardaret numerationem casuum, vt super illis de liberaret, commodatarius dixit se velle omnes habe- re pro expressis, tunc de omni casu tenebitur. Quidam præcise primam opi. sequentes, nolunt fateri, q. genera- lis etiam, quæ sequitur speciem, etiam si per promitten- tem stet, aliquid operetur. Sed mihi placet satis opinio Bulgari, & maxime si coniungatur cum opi. Odofr. & vide in Spe. de loca. §. iam dicendum, ver. ad euiden- 26 tiam, & ver. se. & q. ibi in fi. scripti. Sed q. quæritur, quæ sit ratio, quare valet hic specialis renunciatio, & non generalis: secundum gl. & sequaces dic, q. ne contrahē- tes per verborum inuolucrum loquerentur, renuncian- tes iuri, cui specialiter renūciaturi non essent, ideo hoc prouisum fuit. 27. q. 1. de viduis. Item generalitas pa- rit obscuritatem, & incertitudinem, propter quæ sepe deficit, q. si certum & clarum esset, nō deficeret. ff. de te- sta. tu. l. duo, de rebus dubijs. l. si quis de pluribus. Sed pone, q. firmata est per iuramentum generalis renun- ciatio casuum fortuitorum, Quicquid sit de iure ciui- li, de iure nostro videtur, q. valeat. de iure iuran. c. si ve- ro, & c. cum contingat, & e. tit. c. licet & e. li. de pac. c. quamuis. Sed videtur, q. etiam iure nostro non valeat, quia iuramentum non obligat vltra consensum iuran- tis, sicut nec stipulatio. ff. de act. & oblig. l. obligationū substantia. Si ergo generalis renunciatio casuum in non cogitatis non habet consensum. ergo iuramentū nil adijcit, arg. de iure iur. c. pe. de iniur. c. in nostra. ff. de peti. hær. l. legitimam, de inof. test. l. mater, & quod no. infra de emp. & ven. cap. penul. in fi. vlti. gloss. & vi- de quod super ea dicam. Et hæc omnia circa materiam depositi intelligas repetita [& ibi, Peritura] idem hic 27 + Vincen. & hæc vera per rationem no. infra titu. 1. ca- pit. 2. in gl. 2. circa fi. si. quia satis est, q. res poterat apud dominum non perire, licet fuerit naturalis i nteritus, quod est dicere, quia illa forsā distraxisset, ita, q. non sibi, sed alijs perisset. Mar. tamen tenebat contrarium, & quibus legibus moueretur, & quomodo ad illas re- sponderetur, no. ff. de rebus creditis. l. quod te [& ibi, inte- rest] de commodatario, qui perdit boues, & vult redde

re similes: ego vero estimationem peto, vide in Spe. de solutio. §. sequitur, in fi. [& in fi.] Sed si commodata- 28 rius + non reddit eam, per contumaciam iurabitur in litem. Si vero non per contumaciam, sed per culpam non restituit, æstimatur, quanti sit res a tempore moræ vsque ad sententiam. Sed in actionibus stricti iuris æsti- matur culpa a tempore moræ vsque ad litem cōte. vt in l. sed mihi. §. 2. & sic in stricti iuris iudicijs non inspici- tur tempus moræ, sed tempus litis contestatæ. ff. de v- sur. l. mora. §. in bona, & hoc in æstimatione causæ, vel fructuum. Secus in æstimatione rei, vbi generale est, q. inspiciatur tempus lit. cont. vt no. ff. si certū pe. l. vinū, & no. de hoc infra de verborum signi. ex parte, Vincē. 29 ¶ In + glo. pe. ibi, viciosa [ei, qui ignorabat illa vitiosa. Secus, si sciret, vt in l. pe. infra alleg. quod no. de præb. c. inter cetera [& ibi, excusatur] hoc verum in commo- dato, secus in locato, ff. locati, sed addes. §. 1. & vendi- to, ff. de actio. empti. l. tenetur. §. sed si vas.

ADDITIONES.

- a ¶ Inundatione. Hanc materiam doli, & latæ culpæ, & levis, & leuissimæ vide plenissime per Bar. in l. quod Nerua. ff. depositi, & per D. Bar. de Sali. in l. quæ fortuitis, C. de pign. ac. & in l. si nulla, eo. tit. & Bal. in l. quæ fortuitis.
- b ¶ Peccatum. Et per Cy. & docto. in l. actione, C. de trans. & per Bar. in l. si eum. §. qui iniuriarum, ff. si quis cau. & l. 1. ff. de con- di. & demon. & per Ioan. An. in Spec. de spon. in prin.
- c ¶ Expleto. In mutuo autem, an possit incontinenti reuocari, vi de gl. & Ba. in l. si pēnam, ff. de ver. ob. & gl. in l. pe. C. eod. tit. & Bal. eod. tit. in l. 1.
- d ¶ Venditio. D. Ba. de Sali. dicit, quod l. penul. ff. de contrahen. §. si. probat contrarium, de quo per ipsum in l. 1. C. eod. & per Barr. in §. nunc videndum, præallegato, & ipse dicit, quod id, quod di- citur, quod æstimatio facit quem teneri de casu, est verum, vbi simpliciter promittitur æstimatio, secus, si respectu speciei pro- mittitur, incerta æstimatio, vt quia dicit solam precium rei, vt l. quidam. §. 1. ff. de leg. primo & l. in naue Saupheli, ff. loca. & vi de Bal. in prædicta leg. prima. C. eod. titu.

S V M M A R I V M.

1 Oeconomia tituli.

Depositum fit gratia concedentis.

Vnde sit dictum.

De, propositio auget hic.

De deposito. Rub.

- 1 ¶ Viso + de contractibus, qui fiunt recipientis gratia; videamus de contractu, qui fit gratia concedentis. si de deposito, dicit Host. viso de commodato, submittit de deposito, & de hoc. 1. dist. ius naturale, & 22. quæsi. 1. ne quis. Dicitur autem, quod depositum alicui custodien- dum datum est: præpositio auget, vt ostendat totum si dei eius commissum, quod ad custodiam pertinet, di- ctum autem est eo, quod ponitur.

S V M M A R I V M.

- 1 De deposito facto apud clericum ecclesiæ, non tenetur ecclesiæ nisi sit versum in eius vtilitatem, & alijs casibus, numer. 1. & 11.
- 2 Petendum quod est iustum.
- 3 Ecclesiæ in delictis restitutio non datur.
- 4 Commendare idem quod deponere.
- 5 Et, pro idest.
- 6 Loculi qui dicantur.
- 7 A sportare accipitur in malam partem.
- 8 Clericus an & quando possit teneri vinculis alligatus.
- 9 Reditus pro fructibus.
- 4 Ad compositionem laborare debet index.

Exceptio.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

- Transactio, vel compositioni quando locus.*
Exceptioni ecclesie renunciare non licet prelato.
 5 *Contra translationem, vel iudicatum, & sententiam exceptionem proponere, vel noua producere instrumenta an liceat ecclesie, & quomodo, & nu. 6.*
 6 *Repetitio solui quando detur ecclesie.*
Indebitum non dicitur, de quo transactum, vel iudicatum sit & quando.
Fraus committitur dupliciter in contractibus.
Vsuris non obligatur ex transactione.
Iuramentum est personale, nec astringit ecclesiam.
 7 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8.*
In utilitatem verso tenetur dominus, & pupillus.
Latronem qui sciens recepit, quid patiatur.
Nauta, & caupo pro quibus teneantur.
Additio glossarum.
In utilitatem ecclesie versum creditor quando probare tenetur, vel saltem utiliter contractum, & nu. 10.
 10 *Solvens ecclesie quibus casibus sit tutus, & liberetur.*
Aduersus solutionem ecclesia quando restituatur.
Solvere tutori, & solvere prelato pro eodem est reputandum.
Mutuare civitati, ecclesie, mulieri, & similibus qua cautela quis debeat uti, & num. 9.
 11 *In tortura quid observandum.*
Clericus non torquetur, nisi infamis, in fi.

C A P. I.

1 Grauis Casus. De deposito factum apud clericum ecclesie non tenetur ecclesia, nisi in eius utilitatem sit versum, & ponitur primo decisa facti narratio. secundo ecclesie absolutio. tertio deponentis instructio. quarto iudicium preceptum. quinto compositionis suggestio. secunda ibi, cum enim, tertia ibi, quo circa. quarta ibi, si autem [Deposito] super quo inter episcopum, & ecclesiam longo tempore fuit questio, & tandem petijt episcopus a papa, ut precise precipere per ecclesiam depositum restitui, vel saltem patienter sustinere, quod de redditibus depositarii cum ecclesia componeret, & de his duobus respondet: & hac dixit Hostien. contineri in decisa [Belial] depositarius qui debuit cauere ex nomine, de hoc de preben. cum secundum, vel fuit adiectum huius substantiui, vir, & sumitur pro diabolo. Sicut 2. ad Corinthi. 6. Que conuentio Christi ad Belial? [Non debemus] quod perierat episcopus, ut dixi, & sic no. quod iustum est, petito & c. secundum Host. qui remittit de simo. ex diligentia [De iure] q. d. se hoc posse de potestatis plenitudine, de qua supra de concess. preben. proposuit, Hostien. [Non ecclesie] innuit, q. si de consensu ecclesie factum esset hoc depositum, ecclesia teneretur, quod est verum, si esset in dolo, vel lata culpa, infra ca. proxi. nec impetraret restitutionem in delictis. ff. de mino. si ex causa. §. nunc videndum, vide quod dicam super gl. 2. [Commendam] i. depositum, hoc enim est commendare, quod deponere. ff. de ver. si commendare. ff. e. Lu. tius. C. eo. is, penes quem, & ideo quod supra appellauit depositum, hic appellat commendatum, Host. [Sua] demus] consulendo [Quod] pro quia (Audiuius) 22. q. 5. hoc v[er]o [Loculos,] si tuos, & sic copula sequens, & ponitur pro. i. vel dic loculos: quia d[omi]n[u]s est de proprio & sic copula, & p[ro]prie ponitur, & copula. t[em]p[or]e. Pet. exponit. i. loca secreta, ad quae tales diuerse consueverunt (Asportauit) hoc sonat in vitium. i. si cum surreptitio portauit, sup. hic Host. nos autem, ut per curiam a fure possis rehabere, quod remedium possumus, adhibemus. Nam & iudicibus & c. [Alligatum] arg. quod si quis clericus administratione alterius gessit, & in malam rationem reddidit, potest teneri vinculis alligatus,

donec satisfecerit, ad hac iura in gl. inducta, & expressius ne cleri. vel mo. c. 3. & de ob. ad ratio. c. vno, & sic videtur ecclesia Anglicana: sed Hosti. dicit, quod timeret hoc facere, nisi interueniret auctoritas papae, ut hic fuit, quamdiu clericus paratus est stare iuri: quia nec per id amisit privilegium, de sen. excommu. in audientia, & c. contingit, nec ob. ne cleri. vel mo. cap. 2. responde enim, ut ibi no. [Eis] canonicis. s. ecclesie, contra quam agit [Reditum] i. fructuum ad tempus, quasi in subsidium, non ut debitum. F. Vin. [Pacisci] laborare debet iudex ad compositionem, de transactio. c. fi. vbi de hoc [Acceptum] Si dicas, quomodo habet hic papa acceptam calumniosam transac. contra le. ff. de condi. inde. in sum. quod patet ex his, quae dicam super 1. glo. dicere potes secundum Hostien. q. ratione litis euentus, qui dubius est, admittitur hic hae compositio, & forte allegabat episcopus de consensu capituli depositum factum, & capitulum consensisse furto, vel pecuniam versam in utilitatem, vel aliud si. per quod pendebat litis dubium, vel dic, quod hoc facit papa de gratia in sustentamentum vitae & restorationem damni, nam secus esset, si transactionem, vel pactum obtinisset calumniose, ut in pra. l. in sum. nam nec de mero iure liceret prelato renunciare gratis excep. ecclesie competentis, & utili, sicut haec erat, s. de non verso. ff. de pac. contra iuris. §. si curator, & seq. C. de transac. l. praeses. ad idem C. de pac. l. pactum curatoris. ff. pro empt. qui fundum. §. si tutor, de manu. te. qui filium. ff. de fur. interdum. §. qui tutelam. Sed quid si super mutuo, quod non fuit versum in utilitatem ecclesie, sit transactum, vel iudicatum, & agatur actio in factum ex iudicato, vel conditione ob. causam, vel actione ex stipulatu, vel praescriptis verbis, ut detur, quod in transactione conuenit, vel quod iudicatum est, nunquid potest excipere ecclesia, q. non fuit versum in utilitatem suam? Respon. non, nisi primo contra transactionem, vel rem iudicatam fuerit per beneficium restitutionis restituta. C. si aduersus rem iudicatam. per totum, & no. infra tit. l. cum dilecti. §. 1. & post sententiam non licet exceptionem proponere, vel noua producere instrumenta, supra de re iudic. suborta. C. de excep. praescriptionem, supra de transac. cap. 1. ff. si quis cau. l. 2. in princ. Sed & solutum ab ecclesia ex hac causa repeti non potest, q. indebitum sit, vel sine causa solutum, cum no. sit indebitum saltem ciuilitate, nec sine causa soluitur, ex quo transactum, vel iudicatum est. ff. fa. er. cum putarem. ff. de iudic. de qua re. §. si ff. de cond. indeb. Iul. & l. in sum. respon. 1. Aliqui tamen dicunt, & forte bene, q. si prelatus sciens indebitum, vel in utilitatem ecclesie non conuersum, transigat, datur repetitio per conditionem ex iniusta causa, siue sine causa: quia scilicet calumniosa fuit talis transactio, ar. ff. de cond. inde. in sum. & 2. q. 3. §. notandum. Quidam etiam asserunt, & forte bene, q. si quis per calumnia falsum allegans sciens obtinuerit iniustam sententiam etiam aduersario & indice consentientibus, obli. ei doli exceptio. Consensus enim iudicis, vel partis ipsum, & malitia no. excusat, nec res iudicata in hoc casu tollit conditionem sine causa, ar. ff. de iu. si pretor. §. 1. Alij vero in sententia contrarium dicunt, & intelligunt illum §. quando contra absentem tantum fertur sententia pro aliquo praesente scienter falsum allegante. Quod antedictum est, si q. ecclesia potest repetere id, quod dedit ex calumniosa transac. intelligendum est, quando credidit conuersum in utilitatem suam, & non erat, nam si sciret non conuersum, & ex certa scientia transigeret, tunc non posset repetere: quia scienti non inferitur dolus, ff. de act. em. & vend. l. 1. in fin. nisi tempore, quo fiebat primus contractus mutui, in fraudem ordinatum esset, quod postea super tali mutuo fieret transac.

et si ecclesia auxilium, quod habebat in contractu mutui, perderet per trans. postmodum subsequentem, tunc enim posset dici, qd contra agentem ex tali transac. datur exceptio, & solutum repetitur per contradictionem ex iniusta causa, nam sicut datur repetitio, quando fit fraus de contractu ad contractum alterum, vel eundem eodem tempore celebratum, vt no. infra titul. 1. ad nostram. §. quia igitur, eadem ratione debet dari repetitio, si fraus fiat de contractu ad contractum, qui alio tempore fieri debet, cum sola fraus sit causa repetitionis, & equalis sit utrobique. Alij quidem dicunt, quod semper licet ecclesie venire contra transac. scientibus & consentientibus ambabus partibus initam fraudulenter. C. de trans. pates. & si transactio dicatur nulla, vt si conueniant, qd aliquid detur pro vsur. vel transac. talis nec actionem impedit, nec exceptionem tollit: quia per nullam transac. tenetur quo ad vsuras, secundum Inno. cuius est quasi hac tota glo. cum utroque iure indebita sit vsura, vt patet in eo, quod legi, & no. infra de vsur. quia in omnibus, & ca. se. nisi forsan priuatas personas astringat proprium iuramentum, quod tamen non potest ecclesiam obligare, vt patet in eo, quod legitur & no. supra de iure iur. debitores, & c. sicut nostris, & supra de arbi. per tuas. §. super quo, ver. & adde quod

7 no. infra de so. cap. si, secundum Host. ¶ Prima ¶ glo. re spon. per questionem. ¶ Secunda quærit & soluit, & solutionem determinat. ¶ In ¶ glo. 2. ibi, ei qui ¶ qui dat mutuum seruo, si versum est in rem domini, habet actionem de in rem verso (& ibi, an in pupillum) Si apud pupillum deposui, datur actio in eum, etiam si dolum non commisit, in quantum locupletior factus est.

8 ¶ In glo. 2. ibi. l. 1. ¶ qui sciens latronem suscepit, vel offerre iudicibus super sedis, pro qualitate personæ punietur corporali supplio, vel rerum dispendio ¶ & ibi. l. vna ¶ tenetur nauta, & caupo, de furto facto a quocunque illorum, quos ibi habebat. ¶ In gl. vi. ibi, infamat ¶ eum, qui suo nomine conuentus condemnatus est, &

9 no. infra cap. proximo. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, si creditor ¶ & ibi no. an creditor habeat necesse probare in vtilitatem ecclesie versum, & plene in auct. de ali. & emphy. contracti. §. si vero prædictum. Per hoc autem capitulum dicit Innoc. probari non solum in mutuo, sed etiam in alijs contractibus ecclesiam non obligari, nisi in quantum versum constat in vtilitatem ipsius, quod intelligit de contractibus, qui fiunt alterius gratia tantum. Si enim saltē pro parte fiat gratia ecclesie, vt in emptione, locatione, & similibus, sufficit qd vtiliter contraxerit: & si euentus non sit secutus, arg. ff. de mino. verum. §. sciendum, & §. seq. imo & si non vtiliter contrahat ecclesia, tenet tamen contractus, dummodo forma seruetur, quamuis restituatur in integrum, si lædatur. C. de prædi. mino. si quidem, supra de resti. in integ. ca. 1. ex cipe mutuum: quod & si ecclesie gratia contrahatur, non tamen tenetur, nisi in vtilitatem ecclesie versum probetur. 10. q. 2. hoc ius porrectum, secundum Innoc. & est speciale in fauor. m. ecclesiarum, & odium feneratorum. Cum enim ecclesias oporteat frequenter mutuum contrahere, & creditores, & baratatores, & auari ad dandum mutuum prompti sunt & parati, vt patet in eo, quod legi, & no. inf. de vsuris, in ciuitate, & c. confuluit, ne contingeret occasione ista distrahi passim bona immobilia ecclesiarum, & per consequens deessent alimenta pauperibus, fuit eis super hoc specialiter prouidendum, arg. C. de sa. san. eccl. priuilegia, & l. iubemus, & in auct. de non alie. re. eccl. in prin. & per totū, colla. 2. & in dicta auct. hoc ius porrectum. In mutuo igitur secundum Inn. speciale est, qd creditor debet esse sollicitus, ut pecunia mutuata in vtilitatem ecclesie conuertatur, quod in nullo alio contractu reperitur expressē

b se iure cautum. nec ob. ff. de rebus eorum, qui sub tu-

sunt, magis puto. §. illud potest, & se. & præce. quia ibi loquitur de magistratu, qui præstat auctoritatem venditioni, ad quem hæc sollicitudo spectat, alioquin forte obligatur, & idem est in episcopo auctoritatem præstare, 10. q. 2. hoc ius, vel dic, qd non dicitur ibi, qd sinō fuit precium solutum pro debito, qd res ab eo auocetur: sed si non fuerit forma seruata. Sed hæc iura, vel alia de alijs contractibus non loquuntur, quamuis alijs dicant, hoc esse intelligendum in quolibet alio contractu, dicentes, qd nunquam obligatur ecclesia, nisi id, quod nomine ipsius recipitur, in vtilitatem ecclesie conuertatur. Illud ¶ autem tenendum est, qd si quis pecuniam soluat ecclesie ad hoc, vt bene sit tutus, superiori ordinaria auctoritate soluere debet, arg. ff. de mino. ait prætor. §. 1. C. de admi. tu. sancimus, & l. pe. veruntamen. & si sine hac solennitate soluit debitor, liberatur, sed ecclesia restituitur in integrum, si pecunia in vtilitatem ecclesie nō sit versa. C. si aduersus sol. l. 1. C. si tu. vel cu. interueniat, per totum: excipiuntur casus, in quibus nec ecclesia restituitur, s. contra illos, qui soluant redditus, vel annuas pensiones. C. de admi. tu. sancimus. 1. & leg. constitutione. C. ad Trebel. sancimus. Soluere enim tutori, de quo dicta l. loquuntur, & soluere prælato pro eodem est reputandum: imo plus videtur, qd si quis alicui canonico, vel alijs pro ecclesia recipienti soluerit, & pecunia ecclesie salua maneat, per exceptionem doli tutus est is, qui soluit, arg. ff. de admi. tu. si minoris. ff. de condi. inde. nam hoc natura. C. pro emptore. leg. fina. insti. quibus ali. licet. §. fina. vel dic, quod quando pro debitis soluendis fit venditio rei immobilis, tunc requiritur, qd emptor soluens curiosus & sollicitus sit, vt pecunia soluta in vtilitatem ecclesie conuertatur, vnde & priori creditori soluere debet, vt auc. de non alie. re. ecc. §. sancimus, col. 2. nec aliter liberatur, nisi hoc curauerit, sicut dictum est de creditore, & sicut hoc ipsum speciale est in mutuo ciuitatis. ff. si cer. per. ciuitas, & in muliere consentiente instrumento creditoris. C. ad uelle. antiqua, & l. si qua mulier, & in seruo. ff. de in rem verso, qd si seruus. §. nec non illud, & l. si pro patre. §. versum. In alijs autem contractibus non est de necessitate tanta diligentia adhibenda, vt dictum est, secundum Inn. cuius est quasi hac tota glo. & adde quod no. infra de fideius. qd quibusdam, & de solutionibus. c. fin. & supra ne sede vacan. c. si. ¶ In glo. 2. ibi. l. vna ¶ & ar. optimum, secundum Hostien. supra de offi. archidi. ea que ¶ & ibi, non credo ¶ idem Gof. Phi. ¶ & in fi. ¶ Vin. im-

11 mo ¶ nec tunc videtur teneri ecclesia, nisi aliquod lucrum de deposito senserit, ar. ff. de pecu. l. licet. §. si filius, secundum Inno. ¶ vide ad materiam, quod dicam infra de priuilegiis cum olim. 2. in glo. ideo, in fi. satis congrue crederem distinguendum inter sacristam deputatum ad custodiam depositorum, cum forsan talia in

12 loco fieri consueuerunt apud sacristam. ¶ In ¶ glo. nota quod, ibi, torquendi ¶ moderate, & citra corporis periculum, vt probant iura sequentia, & 5. q. 6. quia iusta. 6. q. 1. §. porro, 55. dist. cum beatus, de pigno. lator. de hoc. de appel. a nobis. & de appel. dilectis, & plenius de regu. iur. cum in contemplatione, Hostien. dicit Abb. qd iste infamis erat, quod probat litera, vt audiuius, & dicit nunquam inueniri torqueri clericos, nisi infames. ¶ In gl. vltima in fine ¶ Vincen. de hoc 3. quæstio ne 7. §. tria, ad finem.

ADDITIONES.

- a ¶ Interueniret. Quod satis probatur hic, quia per delegatos papæ capi iubetur, vel alterius iudicis ipsius clerici hoc mandantis, vt de sen. excom. vt famæ. vbi vide Ioan. And. in gl. ma. & vide de sen. excom. si clericos. lib. 6. & ibi Ioan. And.
- b ¶ Cautum. Vide Bar. plene in l. ciuitas, ff. si cer. pera. & ibi p ip. sum quomodo probatur ista versio, & gl. in auct. hoc ius. 10. q. 1. verus creditor.

c Inno-

- ¶ Innocen. Pro gl. facit quod no. Bar. in l. ciuitas; ff. si certum pe.
& quid de prelato, & capitulo delinquente no. in cap. delictum,
de reg. iur. libro sexto.

S V M M A R I V M.

- 1 Gregoriana constitutio non eget epitome.
In deposito quanta custodia sit adhibenda.
Ex eius iactura quando teneatur depositarius, etiam de casu,
& nu. 2.
- 2 Contra depositarium quo casu locati teneatur actione.
Casu qui tenetur, etiam culpa tenetur, non contra
Culpa ex quibus contingat.
- 3 Depositum cui dandum mortuo deponente, si de hereditate li-
tigetur, & quo observato.
Quibus casibus renocari possit, & nu. 6. S. pen.
- 4 Compensatio contra ipsum quando admittenda.
Perfidia quando in deposito dicatur committi.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 6.
Locator, & commodatarius quæ præstare teneantur.
Dolus contrarius est bonæ fidei, cui dolo quæ comparentur. S.
1. & num. 8.
A depositario solus dolus præstatur. S. 1. & quando culpa,
ibid. & num. 8.
- 6 Contractus qui dolum malum tantum, qui dolum & culpam
recipiant, ibid.
- 7 Heres cui culpa sit obnoxius, ibid. & quando infamis fiat. S.
penul.
- 8 Deposita pecunia ut ea utar, quando depositi teneor, & quo
casu meo periculo est.
Fideiussorem certum si constitui dare, eo nolente quid iuris.
Compensationi locus quando non sit. vnus casus. S. fin.
- 9 Additio glossarum, & sequen.
- 10 Depositarius quam diligens esse debeat, et quando contra eum
presumatur.
In alieno qui non adhibet diligentiam, quam in suo, præsumi-
tur aduersus eum male.
- 11 Dolus ubi præstatur, & lata culpa, excipiuntur casus.
- 12 Ex deposito quando dicatur transire dominium, ut eo uti pos-
sim.
- 13 Compensatio dicitur in iudicio, & quid sit, & quibus casibus
non admittatur.
Deductioni locus extra iudicium.

C A P V T II.

- Bona fides.** Gregorianus est, & se summat, & instituit ad quid teneatur depositarius, & quomodo depositum repetatur. secunda ibi, Sane [Rebus tuis] arg. contra. 67. di. §. necesse, ad fi. ibi dicitur, q. maior cura debet haberi in rebus proprijs: ibi soluitur [Amisisti] Quid si superueniente igne non potest vtrique succurre, & sic saluat suas? non puto, quod tunc presumatur fraus, arg. ff. de iudi. si longius. 23. q. 5. si non licet. ff. ad Sill. si quis in graui. §. si cum omnes. ff. loca. in naue Saul. pheli, in fin. & hoc, nisi depositæ preciosiores essent secundum quosdam, nam & alienis tales suas proprias prætulisset, Hostiens. [De culpa] leni, & leuissima, secundum Goff. & Hostiens. Pet. & Abb. quo ad primum casum [Obtulisti] hic soluitur questio scholaris qui se obrulit ad libri custodiam, de qua Bar. Brix. in questio. dominicali, cum quidam scholares [Pro custodia] non tamen tenetur tunc actione depositi, sed locati, si quantitas fuit data. Si vero species, per act. præscrip. verbis, in sti. mandati. §. si. ff. eo. l. i. §. si quis seruum, & hic tenetur tantum de leni, Innoc. & de periculo ex ea proueniendo. ff. loca. l. i. §. qui per mercedem, Hostiens. Pe. & Abb. hoc casu concor. ipsum non teneri de leuissima, maxime cum contractus ille fiat gratia vtriusque [Recepisses] idem in casibus sequen. nam si in illis tene-

tur de casu, multo fortius de culpa. Sed quia hoc non conuertitur, ideo casus hos separat secundum Hostien. & ponit Host. ver. Culpa, mora, pactum, & gratia propria casum. Depositi subeunt, merces: oblatio culpam. Abb. vero ponit, gratia, dolus, mora, pactum, periculum praestant [Pactum] de hoc, & de his, quae sequuntur, dic vt dixi supra ti. i. c. vno [Culpa] qua potest esse in negligendo, in abutendo, & delinquendo, exempla collige per gloss. Depositori si mortuus esset, & duo de hereditate litigant, & quilibet repetit depositum, dabitur ei, qui cauet de defendendo contra reliquum, si neuter cauet, deponetur in eadem sacram. ff. depo. l. i. §. apud Iulianum. & ibi no. q. si uterque vult cauere, dabitur prius venienti, si ambo concurrant, locus est gratificationi bene facit de rescriptis, duobus. l. 6. Renotare fallit, 2. q. 2. ne quis, & in casibus, quos habes ff. e. bona fides, s. cum fur deponit apud dominum, & cum concurret dominus cum fure, & cum bona deponentis sunt confiscata [Compensationem] cessat & compensatio propter odium [Perfidiam] vt in deposito propter dubium, vt quia non est liquidum, vt hic in fi. propter fauorem vt in tributis, qui debentur fisco. ff. de iure fisci, auferitur. §. qui compensationem [Perfidiam] esset perfidia, si is, cuius fidei rem meam custodiendam commisi, illam restituere denegat, vel non fide custodit. [Liquida] per hoc no. Ab. q. emphyteuta potest domino opponere compensationem, si dominus ex causa mutui sibi dedit, ad quae ex pensione emphyteutica sibi tenetur, & de hoc in Spec. de loca. §. nunc aliqua, de iure emphy. ver. 79. ¶ Prima & gl. responderet per questionem, an praesumptio sufficiat ad sententiam. ¶ Secunda gl. licet ordine turbato, sic respondet in modum sum in quibus rebus consistat depositum, an deponens possideat, quomodo restitui debet res deposita, & ad quid tenetur depositarius, praemitti posset, quid sit depositum, & vnde dicatur, quod vide ff. eo. l. i. in prin. & dixi super rubrica. ¶ Vlt. gl. no. compensationem fieri & cetera signat contrarium, & soluit. ¶ In i. & gloss. ibi. l. i. loca, tor horreorum conductor praestare non cogitur periculum incendij, vel effractionis latronum. Sed si illegis horreis ex depositis rebus aliquid perijt, tenetur [& ibi. §. quod vero senecute] Commodatarius damnum contingens incendio, ruina, vel simili modo non praestat, nisi cum posset res commodatas saluare, suas praetulerit [& ibi, si dolo] ibi dicitur, quod dolo contrarius est bonae fidei. ¶ In gloss. 2. ibi. §. 2. dicitur ibi, quod quia nulla versatur eius utilitas, apud quem deponitur, ideo solus dolo praestatur [& ibi, contractus] sequitur, quidam dolum malum dumtaxat recipiunt, vt depositum, & precarium, dolum, & culpam, mandatum, commodatum &c. (& ibi, si fideiussor] vide de criminal. ad falsarium, super vlti. glo. [& ibi. §. pe] cum haeres de culpa teneatur, querit & ibi textus, an solum de illa, quae dolo est proxima, an etiam de leui, & de diligentia [& ibi. §. is quoque, apud quem] ibi dicitur magnam negligentiam in doli crimen cadere [& ibi. §. lara] sequitur, culpa, plane dolo comparabitur [& ibi, si pecunia] si deponitur penes te pecunia, adiecto q. vtaris, si voles, antequam vtaris, depositi teneris [& ibi, Si quis nec] si forte proficiscens deposui penes te hoc desiderantem pecuniam, quam, si praedium emeris, ibi posses conuertere, tuo periculo est pecunia [& ibi, qui autem. §. 2.] Si constitui, q. certa persona fideiuberet, qui fideiubere non vult. Teneor ad interesse, vel vt aequae idoneus fideiubeat. Sed si nulla mora intercessit, non teneor. ¶ In gloss. 3. ibi, & §. penul.] si apud te deposueris, ut post mortem tuam reddas, vel ut post mortem meam reddatur, mutare possum voluntatem, & statim petere [& ibi. §. illud] haec res suo nomine damnatus; quia in deposito male versatus, infamis fit.

¶ In

¶ In gl. ult. ibi. §. si centum] vide de const. cum omnes, in gl. hoc videbatur [& ibi, si ex ea] rem, quam tuo nomine emisti de pecunia mea, te invito quasi compensationis causa in me transferri iniuriosum est [& ibi, rerū] scilicet dotalem, quæ non minuuntur propter necessarias expensas, quæ alias minuunt dotem. ¶ In gl. i. ibi, non minore] caute dixit, quia interdum maiorem, aut enim est diligentissimus, aut minus diligens. In primis duobus non minorem, ut hic, & l. quod Nerua. In tertio maiorem, alias tenetur. ff. soluto matrimo. si constāte. §. si maritus, & hoc no. in l. quod Nerua [& ibi, est simile] adhuc plus simile est, quod dicit lex præsumi contra tutorem, qui dicit, ideo non se fenerasse pecuniam pupilli; quia non inuenit idonea nomina, cum tamen arguatur, qd eo tempore propriam collocauit, & bene, ff. de admini. tuto. tutor. §. non est. Si vero nec suam collocasset, pecunia pupillo vacabit. eo. tit. cum plures. §. ult. Goffr. ¶ In glo. 2. ibi, comparari] comparatur tamen hoc, quia ubi quis tenetur de dolo, & de lata culpa, fallit in casibus no. insti. de susp. tu. §. suspectus, & in infamia, quæ irrogatur per sententiam condemnationis, de dolo, sed non de culpa, ut ibi. Item in criminibus publicis, quæ inferunt penam sanguinis. ff. ad l. Corn. de sic. l. in lege. Item ob solum dolum iuratur in litem. ff. de in lit. iur. in actionibus, potest addi, quia non valet pactum, ne præstetur lata culpa. ff. de positi. l. i. §. si conueniat [& ibi, ne dolus futurus] de hoc supra de iureiuran. quemadmodum, §. illud, in i. gl. [& ibi, nominentur] idem hic Innoc. [& in fio.] ut dicit tamen Gof. quādoque in deposito transit dominium in depositarium, s. quando res consistit in numero, pondere, vel mensura, & conuenio idem, vel tantundem eiusdem generis reddi, etiam si tacite id eueniat, ut quia depono prædicta non consignata, nam si clausa, vel consignata deponui, tacite prohibuisse videor, ne depositarius illis utatur, probantur hæc. ff. de positi. l. die. §. i. cum tribus legibus sequentibus. ¶ In glo. 3. ibi, depositum] etiam contra pactum appositum per iura statim alleg. [& ibi, suo nomine] hoc intelliges per not. de iudi. cum te, in fine. ¶ In gl. no. q. ibi, pro parte] vel dic tamen compensationi in iudicio: deductioni extra iudicium, Host. & compensatio est debiti, & crediti hincinde facta contributio, Pe. ff. de compen. l. i. Ab. [& ibi, contra depositum] casus, in quibus non admittitur compensatio, no. ff. de compen. ob negocium. ¶ In gl. ult. ibi, duos menses] nec ex hoc temporis spatio fit deterior conditio repetentis debitum, de quo constat, cum & usque ad 4. menses non debeat distringi ad soluendum. C. de execu. rei iudic. l. 2. & 3. & no. de off. deleg. querenti, secundum Hosti. [& in fi.] dicebat Phi. in cautionibus, & stipulationibus compensationem fieri, inducit. ff. de dam. infe. c. qui bona, §. si quis: quia, cuius casum vide in suffr. infra titulo primo, cum dilecti, super glo. 2. allega. etiam ff. de compensatione. si ambo. §. ult. ubi etiam glo. ponit exemplum per prædictum §.

ADDITIONES.

- a ¶ Nerua. Vide plenissime per Bar. in d. l. quod Nerua. ff. de de. po. & Bal. in liq. fortuitis, C. de pigno. act. & vide Bar. ff. solu. matrimo. l. i. per quam libi limitat Bar. istam materiam.
- b ¶ Penam. Vide hunc passum plenius per Bar. in l. i. §. non autē ff. si quis testamento lib. ius esse fuerit, & l. quod Nerua, præalle. ga. & per do. Bart. de Sali. in l. si in cursu, C. de po. & per Bal. in l. quæ fortuitis, C. de pigno. acti.

SUMMARIUM.

1. Continuatio tituli.

Emptio, & venditio fiunt utriusque contrahentis gratia.
De eis in quibus alijs iuris canonici, quam hic, locis agatur.

De emptione, & venditione, Rub.

¶ Nunc tamen videamus de contractibus, qui fiunt gratia utriusque, & primo de emptione, & venditione. dicit Host. post tractatus contractuum, per quos perceptio fructuum, vel usus, & commodum rei, seu custodia transfertur, submittit de contractu, per quem transfertur dominium. facit tamen ad materiam de pæ. di. 5. quasi per totum. Conuenit de rescrip. nonnulli. 2. respon. de resti. in inte. constitutus, de testi. cum causa, de fide instru. cum Io. de iure pa. de iure, & c. præterea. 2. de simo. in tantum, de iudicis, ad liberandam. 2. ca. pe. & de furtis, c. i. de usuris, cum tu, & c. in ciuitate, & c. ult. de pur. can. accepimus, ubi infamatus de venditione iustitiæ debet se exinde purgare de his, qui cogebant ecclesias vendere nouiter acquisitas, de immu. ecc. cap. primo, in fi. li. sexto, vel prohibebat eis aliquid vendi, vel ab eis emi. eo. tit. c. fina. de venditione fructuum, de re. ecclesi. non alie. cap. i. in fine in clem.

SUMMARIUM.

- 1 Hospitales presbyteri, & plebes esse debent.
- 2 Eleemosyna facienda de nouem partibus, data decima.
- 3 Parochiani ad quæ teneantur.
- 4 Vendere carius non licet, nec vendita tarde tradere licet, & quibus, & quo pretio vendere quis debeat, & nu. 3. & 4.
- 5 Vendere an liceat ecclesiæ ultra iustum pretium.
- 6 Vendere an quis cogatur, & quæ, & quo pretio, & quando.
- 7 Necessitas excusat a furto, & ab excommunicatione.
- 8 Episcopi defensionem, & correctionem laici, & qui subditi, & nu. 5.
- 9 Additio glossarum.

CAPUT I.

1 **Placuit.** Breue est: & est vnus sensus literæ, tamen presbyteri debent esse hospitales, & monere parochianos, ut non carius vendant & c. & tunc sic construe, Placuit, ut presbyteri hospitales sint, & ut plebes suas admo. ut non carius & c. Alius sensus, prout litera sonat, s. q. presbyteri admo. par. ut sint hospi. & c. Et dicit Hosti. [hospitales] i. eleemosynarij, & charitatiui quo ad pauperes, nec enim sufficit dare integram tamen decimam nisi, de nouem partibus fiat eleemosyna. i. 6. q. 1. decimæ, & c. reuertimini, ad hoc de decimis, capitulo primo. Item q. non carius vendant diuitibus, s. quibus non tenentur eleemosynā dare. i. q. 2. pastor. Quantum vero ad hospitalitatē sint contenti monitione episcopi, & presbyteri: quantum ad secundum poterunt coercere, ut iam dicam, secundum Hosti. [Vendant] & vendita tarde non tradant. C. de actio. emp. cum venditorem [Quam mercator] not. Io. q. 2. hoc ius portectū, q. tamen si ecclesiæ volenti vendere rem suam offeratur ultra iustum precium, non recipiet illud ultra, cui concor. H. Sed La. contra [Vendere] communi precio. ff. ad l. fal. precia; & hoc est periculum officium, quia difficile est inter uendentes & emētes commercium etc. de pæ. distin. 5. qualitas, & c. seq. [Posunt] contra tamen non cogitur quis uendere, si precium, vel mensura sibi displicet. ff. de contrahē. emptio. imperatores, Vin. Item contra. C. e. l. dudum, & l. inuitum. C. man. in re mandata. C. de iude. nemo exterius. So. iura illa locum habent a prin. sed ex quo quis rem suam uenalem exponit, distingui potest, ut iusto precio uendant, ad hoc iura, quæ inducam super gloss. & hoc placet Ia. Bal. & Azo. sed Hostien. dicit, q. illa iura hic fallant, & est speciale contra regulam, & ratio specialitatis humana necessitas, quæ etiam hoc casu in totū, uel partem exculat a furto, infra de fur. si quis per, & ab ex com-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

communicatione. 11. q. 3. quoniam, de sen. excom. inter. unde & tota die videmus, q. de consuetudine coguntur homines vendere granum, & alias res suas tempore caritatis, de feri. licet. Dominus meus in legibus dicebat tria consideranda, s. simpliciter vendere: secundum vendere minus iusto precio. 3. vendere iusto precio. Ad primū nullus cogitur. C. de iure deliberan. nec emere, nec ad secundum, ff. ad l. Iuliam de am. l. si. Circa tertium dicebat duobus modis rem consideranda: vno modo singulariter, & tunc non compellitur singulariter vendere. ff. rerum am. nō enim alio modo consideratur hæc res in communi, vt cum præcipitur libuā carnis, mensuram bladi, vel vini pro tanto dari, & tunc qui venalem exponit, pro precio taxato vendere tenetur, vt hic, & in §. cura carnis. Alij dicunt in uictualibus speciale, q. qui rem venalem exposuit, iusto precio vendere cogitur, vt in §. cura, & ff. de mu. & hol. fina. §. item episcopi. In alijs, puta domo, precio, & his similibus ipse sit rei suæ moderator & arbiter. C. man. in re mandata [Alioquin] i. si nō parēt monitioni presbyteri curati [Ilius] episcopi diocesani, & no. Inn. de defensionem peregrinorum ad episcopos, & presbyteros pertinere [Humanitate] i. equitate & pietate. ¶ In §. gl. 2. in fin. ¶ sed nos contra, nisi esset notorium: quia tunc posset excommunicare, vel interdicare, nisi emēdaret, Innoc. ¶ In gl. 2. ibi, olim] & infra de peculi. cleri. ca. 2. & 3. [& in fi.] vel loquitur secundum statum primitiuarum ecclesiarum, quando omnes causæ deferbantur ad clericos, infra qui si sint legi. per venerabilem, Gof. unde videtur hoc officium iudicis secularis. ff. de offi. præ. ur. l. 1. §. cura carnis; dicit Host. q. contra peccati correctionem non currit consuetudo, supra de consue. cum venerabilis, & episcopus hoc casu habet ordinariam etiam a lege secundum quod vno modo legitur. C. de epi. au. le. 1. & l. canonica, & civilis concordant, q. episcopi peccata corrigant, de offic. ord. capitulo primo, in auct. vt cleri. apud propri. e. §. si vero ecclesiasticum, colla. 6. & q. defendant pauperes, & oppressos. 77. dist. c. 1. 23. q. 5. administratores. 24. q. 3. si quis. depo. & c. seq. ad idē in auct. vt disse. iudi. §. 1. & §. si vero contigerit. 1. & 2. & §. in ciuitatibus, colla. 9. & de sanctis. episcopi. §. vt autem omnis, colla. e. Et refert Abb. q. audiuit magistrum suum inducentem hoc capitulum pro iurisdictione ecclesiastica contra tēporalem, vt posset punire quosdam, qui farinam fabarum miscebant ex re venali, si aut punit plus debito vendentes.

S V M M A R I U M.

- 1 De mensurarum diuersitate, & falsitate, remittit.
- Item de pondere.
- Ea, vel eo non iusto, quando liceat vti, casus: alias qua pena sit, nu. 2. & 3.
- Penitentia sunt arbitraria, secus antiquitas.
- 2 Suffragium glossarum.
- 3 Additio glossarum.
- Statuta iusta etiam in iudicijs vti debemus.

C A P V T II.

Ex mensura.

Breue est: & de f. mensurarum diuersitate, infra de cē. si. ex parte [Iusta] remittit Host. ad m. co. titu. §. quibus mensuris [Pondera] cum quid iuri plene no. ff. de dolo, arbitrio. §. de eo [Lucrica] causa) secus ergo, si sic conueniret inter contrahentes. ff. eo. imperatores, hic enim solum falsitas, & cupiditas reprehenditur (30. dies) hodie penitentia sunt arbitraria, & sic de penitentia canonis parū curamus. ¶ In §. gloss. 1. ibi, in Dardaniarios falsus modus men-

surarum pro modo commissi criminis extra ordinem punitur. ¶ In gl. 2. ibi, annonam) diuus Adrianus pro falsa statera penam l. Cornel. imponit, & pro falsis mensuris in insulam relegauit. ¶ In §. gloss. 1. ibi, omnis qui) per quæ iura probatur, & etiam in iudicijs vti debemus iusta statera, ad idem de re iudi. cum aterni. ¶ In gl. 1. ibi, de falsis) cuius pena est publicatio bonorum, & d. portatio. ff. ad l. Corn. de fal. l. prima Abb. sed per l. all. in gl. probatur, quod alij relegantur, alij in opus publicum mittuntur.

S V M M A R I U M.

- 1 Cum venditio sit minus dimidia iusti pretij, in arbitrio emptoris vel rem restituere, vel pretium supplere, de quo vide opinionones. nu. 2. cum limitati.
- Delegati si plures sunt, vnus procedere potest, exceptis duobus his casibus.
- 2 Ad duo obligatus, si vnum dare non potest, dare licet alteri. In alternatiuis obligationibus quæ petitio, & quæ condemnatio valida, & nu. 4.
- 3 Supplementum pretij, vel rescissio contractus in quibus ultra venditionem contractibus liceat.
- 4 Errorem patentem iuris si contineat sententia, non tenet, nec appellatio. Petere plus causa quando quis dicatur, & nu. 2. in fi.
- 5 Contractus nullus, non potest ex facto haberi ratus. A uenditione quibus ex causis liceat abire, & nu. 7.
- 6 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 7. In pretij deceptione tempus contractus inspicitur. Contractus cui dolus causam dat, an & quando teneat. §. in gl. ult. iuncta ipsa glossa, & nu. 8. & 9. & quibus contra ipsam modis veniri possit, ibid.
- 8 Additio glossarum. Petrus de Bellapertica dicitur fuisse legisla modernus tēpore quo hæc scripta sunt a Ioan. And.

C A P V T III.

Cum dilecti.

Casus. Cum res f. uenditur minus dimidia iusti precij, in arbitrio est emptoris, ut vel rem restituat recuperato precio, vel iustum precij suppleat. & 1. pars factum, & processum narrat. secunda diffinit ibi. Quia vero in arbitrio [Siluam] canonicorum, scilicet. [Processit] constituit de impedimento collegæ, vel ex ipsius subdelegatione (Non tenere) indicans, quod est infra secundum Pet. sup. pronunciauit. 2. [Induxit] iudex iste f. secutus fuit opinio. Io. Bal. quam sequitur Dama. hoc ti. q. 1. Et Accur. C. de rescin. vend. l. 2. qui dixit emptorem tantum obligatum ad rem restituendam, licet habeat facultatem supplendi precium, unde perempta re liberatur emptor. Alii dicunt, & placet Barto. post Tancre. in vene. q. 62. emptorem obligatum alternative, & alternativè fore pronuncian- dum. ff. de re iudi. l. miles, & supra de re iudi. q. ad consultationem. unde perempta re non liberatur emptor ab obligatione precij supplendi. Est enim generale in obligato ad duo, si vnum dari non possit, detur alterum. ff. de iure dotium f. plerunque. §. ultimo, & hoc secutus est Alexand. secundum Gof. pro prima opposit: quia iudex non debet condemnare dominum serui, qui damnum dedit in 10. pro damno, vel in seru- dationem, licet quidam sic intelligant. ff. de re iudi. ca. miles. §. 1. de noxa. in principio: imò condemnat solum in 10. & dominus liberare se potest dando seruum, ff. de petitio. hereditat. item veniunt, §. cum prædiximus, & §. seq. Item facit: quia natura libelli non admittit incertitudinē. ff. de iniur. prætor edixit. §. quod autem, dicit Hosti. infra c. penul. contraria loqui, quando reus obligatus est ad alterum tantum, uel quando pro

pro alternatiua sit deterior conditio sua: & hoc nisi ex causa incertitudo a prin. admittatur. ff. quorum lega. l. 1. §. quod autem. Hic vero disunctione oportet petitionem, & condemnationem formari, quia disunctione obligatus est reus: imo alterum petendo peteretur plus causa, ut dicam, & facit de test. Rainaldus, versicu. deum, & quod ibi dicam, & vide quod dixi de concess. praben. cum super, in glo. quidam dicunt, in fi. [Comparatur] sed nunquid idem est in locatore? respon. idem, quia locatio proxima est venditioni, & eiusdem fere regulis utitur. ff. loca. le. 2. & l. idem si precio. §. ult. Item queritur, an idem sit in permutatione? dico q. sic: quia similis est emptioni. ff. ex quib. cau. i. pos. ea. l. ult. ff. de rerum permu. l. ult. Viu. de his, & quomodo in feudo, vel emphyteusi locum non habet, vide in spec. e. ti. §. nunc dicendum, ver. sed nunquid predicta, & ver. sequentibus de transactione no. inf. ca. pe. [Contrariam] imo quia patentem continebat errorem, videtur, q. ab illa non fuerit appellare necesse. ff. quæ sen. sine appel. rescin. l. 1. §. Item cum [Deceptione in hoc fuit peccatum in processu decani, quia non fuit formata petitio, & sententia sub disunctione, ut debuit, & docet de cre. pe. infra e. Si petitio fuisset bene formata, & de veritate constaret, tunc papa sub disunctione monachos condemnasset, de testamen. Rainutius, §. final. & capitulo Rainaldus, §. si. secundum Hosti. & secundum hoc non ob. litera superior, quæ dicit iudici constituisse ecclesiam ultra dimidiam iusti precij fuisse deceptam. Dicebat etiam Abb. q. quia petebant pure, quod alternatiue debebatur, petebant plus causa, & sic erant puniendi. ut supra de plus peti. c. vno [Non habito] nonne agendo ex empto approbauerunt contractum, ergo de cetero non possunt dicere nullum. C. de fur. le. 1. Sol. sicut ab initio non potest fieri contractus sine solennitate. 12. quæst. 2. sine, ita nec ratus haberi, Inn. Hostien. & Abb. [Alia causa] puta enormi læsione, supra de re. eccl. non alien. ad nostram, vel quia non consensit episcopus, de his quæ fi. a præla. c. 1. & c. tua, & ca. pastoralis, vel quia dolus dedit causam contractui, & de hoc in glo. ¶ Secunda ¶ gl. querit, & soluit. ¶ Quarta glo. obicit, & sol. ultima distinguit contractus bonæ fidei, & districti iuris, & an dolus contrahentis, vel alterius det causam contractui, an incidat, an sine dolo decipiatur in precio, & tunc aut ultra dimidiam, aut nō ultra. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, ex mille. §. 1. vide de reb. eccl. non alie. ad aures, super gl. 2. [& ibi, si voluntate. in fi.] ibi deceptus in precio non agit, nisi deceptus fuerit ultra dimidium, considerato contractus tempore [& ibi l. pe.] vide de vsur. nauiganti, super glo. pe. [& ibi, Si quis] quia si in ædium mearum possessionem missus es, quia tibi non cauebā, a te misso ergo propter alias ædes vicinas, quas habeo, non possum petere per te mihi cauere, cum in illas missus sis: quia ego non caui. ¶ In glo. ult. ibi, & eleganter ibi dicit textus, nullam esse venditionem, si in hoc ipso, ut venderet circumscriptus est [& ibi, si quis cum aliter] sequitur, conuenisset obligari: aliter si per machinationem obligatus est, erit subtilitate iuris restrictus, si doli exceptione uti potest [& ibi, cum postea quam] si victus circumuenit victorem, ut ei caueret, nullam se controuersiam moturum, pactum est irritum [& ibi, eligantur. §. 1.] Si minor circumscriptus seruum vendidit, & emptor fuit in dolo, tenetur ex empto: alias venditio nulla [& ibi, bonam] sequitur, fidem in contractibus considerari equum est [& ibi, si quis colludete] Sequitur, procuratore meo ab eo emit, an possit agere ex empto, & putato eatenus, ut aut stetur emptioni, aut discedatur. ¶ In gl. 2. ibi, spectādū idem Gof. & Innoc. ¶ In gl. sed eū, ibi, decepta] forte nec de ignorantia capituli constabat, nec de deceptione precij fm Inno. ¶ In gl. ult. ibi, vēdi-

turus] ponit Host. exēplū in eo q. habebat pulcherrimū corpus iur. alias non venditurus: suasi, ut venderet: quia alia cōpilatio facta erat: qua publicata parum valeret illa. Dicit etiam in potestate venditoris esse hoc casu, an velit dicere contractum nullum, an contra decipientem agere de dolo, ut in l. eleganter, vnde dixit Bul. præcessit venditio, ut infirmenda. ff. de dolo, arbitrio. & l. quod venditor [& ibi, non tenet] contractus] hoc tenet etiā gl. in legibus statim alleg. & C. de inutil. stipul. l. dolo. Sed quidam moderni legistæ, ut Pet. de Bellapert. contra dicentes, quod sicut contractus stricti iur. tenet, licet dolus dederit causam, sic & contractus bonæ fidei inducit, q. non habet legem contra se. Item quia quoties contractus habet secundum suam formam propria essentialia, tenet ipso iure, nec per extrinseca tunc annullatur. ff. de pactis iurifgentium. §. si ob maleficium. non obstat secundum eum l. eleganter, in principio, quæ dicit venditionem nullam, quia illud verum, si opponatur, vel ponderato effectu non obstat. quod in contractibus bonæ fidei exuberat bona fides: quia illa exuberantia non inducit nullitatem. Sed hoc operatur, ut purgetur in eis dolus per actionem de dolo. C. de inutil. stipulatio. l. dolo. non obstat ff. pro socio. l. 3. in fine, de mino. in causæ. §. quia, dicit in prælega. l. 3. in fi. nullam dici societatem opposita exceptione ab homine, inducit pro se quia in metu est dolus, & tamen contractus bonæ fidei per metum initus non est nullus. ff. quod metus causa. l. metum. §. nolēti: sed huic glo. respondet in præ. l. dolo, distinguens dolum apertum & velatum. Ad aliquid, speciale tamen est in dote: quia si decipiatur quis minus dimidia, & sine dolo, succurritur ei, ut si æstimatio non est bene facta. ff. de iure dotium. l. iure succursum. §. ult. vnde, si mulier decepta est, q. seruum minori precio æstimatum dedit in dotem, restituitur secundum distin. ff. eo. titu. si res. §. 1. secundum Vin. qui hoc no. infra cap. 2. [& ibi eleganter. §. 1.] vide quod dixi in Spec. de dolo, & contu. in fin. 1. partis [& in fi.] adde quod no. 20. q. 1. constituit, in ult. gloss. & infra de conuer. coniu. dudum, in glo. antepen. Host. de materia gloss. remittit ad sum. eod. tit. §. qualiter rescindatur.

ADDITIONES.

- a ¶ Alterum. Vel æstimatio rei peremptæ, si sit preciosior, & sic illam creditor pot. petere, ut no. in l. Stichū. ff. de solu. vbi materia ista plene per Bar. & quid in legato alternatiuo, perempto vno vide in l. statulibe. §. si. ff. de lega. 2. & l. huiusmodi. §. Stichum, ff. de legatis primo.
- b ¶ Innoc. Vide gl. & doct. in l. 2. præallargata, & scias, quod Bald. in l. 1. de præscrip. 30. an. tenet, quod remedium illius le. & istius capituli non habet locum in re vedita ad subhastatio. allegat. l. 2. C. de prædi. nauiculariorum, lib. 1. quod est notandum.

SUMMARIUM.

- 1 Vxor emptorem rei donatæ a viro propter nuptias interueniente suo expresso consensu an queat inquietare postea, & n. 1. & 2. in fi. & nu. 7.
- 2 Vxor an sibi præiudicet non agendo intra tempus 30. an. contra bona viri, & quando, & nu. 3. ad dict. facultatibus, & num. 3.
- 3 In præscriptione longissima quæ non requiruntur. Scæuolæ mos quis.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.
Vxor si sæpe pro viro intercedat, non tenet, nisi in utilitatem mulieris probetur factum.
Taciturnitas inducit agnitionem hereditatis.
- 6 Additio glossarum.
Dotalia bona quibus casibus alienari possint.
- 7 Donatione propter nuptias consulitur mulieri, & in quo.

Peruenit. Casus secundum textū. Si vir ꝑ habens alia bona, vnde vxor sibi consule re poterat, consentiente vxore rem sibi donatam propter nuptias vendidit, & in vsus suos, & vxoris precium conuertit emptorem, qui rem spacio 30. annorum possedit, super illa re vxor inquietare non potest. secundum gloss. Si vir rem donatam propter nuptias vendidit, eo mortuo vxor emptorem super illa inquietare non potest. Communis diuisio. secunda ibi: quia igitur. Dicebat Host. facti narratio, agentis petitio, petitionis exceptio, consultationis responsio [Expressum] vnde ꝑ videbatur indignum, q̄ contraveniret [Quantitate] si subandis, q̄ post biennium consensit, cum vir haberet in bonis, tunc decre. plana secundum Host. [Præsumit] domum. s. repetendo. B. [Non potuisse] bene dicebat, nisi aliud iungatur [30. annis] si suppleas, Computandis ab eo tempore, quo maritus cepit ad inopiam vergere, & sua substantia male vti, plana erit decre. secundum no. inf. de don. inter virum & vx. per vestras, secundum Hostiē. & tunc, quod sequitur, de constante matrimonio, non est contra allegatē: alias secus [Iusto] licet ꝑ in præscriptione longissima hæc non requirantur, secundum legem tamen allegabātur: quia allegabatur in foro ecclesiastico, Goffr. [facultatibus] nec etiam hoc prodest secundum Innoc. quia licet tunc agere possit, non tamen cogitur. C. de iure do. l. vbi [Cōsulere] ytraque dictarum mulierum ius habebat [Si vera sunt] moræ Scuolæ. j. qui clēri. vel. vo. insinuāte, Hostien. & per hanc literam dici potest, q̄ decre. inducit specialem casum, secundum quem concurrentibus omnib. his expressis tutus sit emptor, quod satis placet: si quod dixi de offic. delega. consultationibus. ¶ Prima ꝑ gloss. obijcit, & dupliciter soluit. ¶ In ꝑ glo. ibi simile [hoc intelliges per no. de præscrip. cum non liceat, in vltima glo. [& ibi, si qua mulier] alias hodie si mulier, vbi si cōiux pro viro intercedit, etiam si pluries id fiat, non valet, nisi in mulieris vtilitatem pecunia impensa probetur [& ibi, si filius] filius fami. qui delatam sibi hereditatem longo tempore detinuit, videtur agnouisse, & patri eius commodum acquisuisse. ¶ In ꝑ glo. i. ibi, pro parte mariti] i. pro parte, quæ in vsum mariti cesserat, nec pro alia: quia de bonis mariti debet ali, Inn. & dicit Abb. q̄ audiuit magnos cespitare in intellectu huius, verbi [& ibi, non est multum] imo in casu secundum Host. puta, si propter alendos, vel redimendos cōmunes parentes, quos viuos habebat, hanc domum distraxerant, quo casu valeret etiam alienatio prædij dotalis. ff. so. ma. l. quamuis. Idem, si vendita fuit domus ad redimendum prædia dotalia maiores habentia reditus. ff. de in re dotium. l. finali [& ibi communia] vt in Hispania, Vincen. & in fine [hæc lectura ꝑ glo. communiter placet doctoribus, per quæ etiam no. Abb. q̄ factum iudici notum iuuat partem, etiam si per illam se nō estimet excusari. Host. autem dicit, q̄ solutio gl. non valet vnam fabam. Constituitur enim donatio propter nuptias, vt per ipsam consulatur mulieri nequeunt aliter dotem suam recuperare, & propterea prohibetur alienatio, nec valet mulieris consensus, sicut hoc probatur in autentico, de æqualita. do. §. hæc igitur, & sequen. & §. his consequens, & sequen. collatio. 7. & in autentico, vt immo. ante nup. collatio. 5. vide quod dicam de donatio. inter virum, & vxorem, capitulo finali, in glo. ad quid. Dicit ergo per ea, quæ secundum eum, supra dixi, colligi tres sufficientes rationes, quarum qualibet per se sufficeret, multo magis simul iunctæ: quia triplex finiculus, & cetera. de tregua & pace, capitulo primo. Efficit etiam secundum eum plana litera, si diceremus iuramentum interuenisse.

1. Emptor fictus, qui verus est creditor, restituere cogitur re pignoratam sorte soluta, fructibus computatis in eam.
2. Contra mutuantem quando male præsumatur.
3. Usurario præmissa pœna omnis reputatur fraudulenta.
4. Iuramentum quoque præsumitur suspectum.
5. Contra usurarios de facili præsumendum.
6. Hi quibus modis palliare fraudem in contractibus procurent, num. 5.
7. Fundandi legem quatuor modi, & qui.
8. Contentum pro continenti figura.
9. Olina pro arboribus.
10. Ad venditionis rescissionem, vel pretij supplementum quare hic non agebatur.
11. Dolus nemini patrocinari, imò nocere debet.
12. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8.
13. Ex quantitate modica quando præsumatur dolus, vel simulatio, & nu. 9. §. pen.
14. Additio glossarum.
15. Usurarij quibus modis compellendi ad restitutionem.

Ad nostram. Casus. Fictus ꝑ emptor, qui verus est creditor, restituere cogitur rem in veritate pignoratam, sed fictè venditam, si satisfactum est sibi de sorte fructibus computatis. Prima narrat factum. Secunda dat iudicem. secunda ibi, Quia igitur [Peruenisse] non dicit per quem: si. de iure iurando, ad nostram. 2. [Ab. M.] usurario, secundum Egidi. [Mutuum] quia ꝑ fraus hoc casu præsumitur eo ipso, quod mutuum peto, bonorum meorum offerens hypothecam, & creditor dicit, non mutuabo, sed paratus sum emere: & pro eodem precio vsque ad certum tempus reddere præsumitur usurarius, maxime si modicum precium interuenit, vt hic, ad idem ff. ad Velleianum, quamuis. §. si cū essem, secundum Hostiensē, qui etiā dicit hic, q̄ omnem penam promissam usurario, si non soluitur ad terminum, reputat fraudulentam, argumen. ff. de actionibus empti & venditi. l. Iulianus. §. idem Papi. & omne iuramentum ꝑ habet suspectum, de renunciatio. super hoc, de hoc remittens de iure iurando, debitores, & dicit de facili contra usurarios præsumendum: quia pessimum genus hominum, & quia sic præsumi expedit animabus ipsorum, argumento de sponsa. iuuenis, de usuris, in ciuitate. ff. de remilita. non omnes. §. a barbaris. C. de vris, cum allegat. & de rescindenda venditio. l. veritas. faciunt enim multas baratarias, nunc emendo, nunc partim emendo, nunc partim vendendo, quæ vere sunt baratariæ [Eos] scilicet ad baratrum perducetes. Tractant ꝑ etiam hic de quatuor modis fraudandi legem, quod nota de priuileg. quanto. Experientia docuit, quod usurarijs dimissis contractibus mutui inchoauerunt facere contractus emptionum conditionaliū, scilicet cum pacto de retradendo rem. Postea, ne forma contractus ex vi illius pacti indicaret illum usurarium, ceperant bona instrumenta facere: primum puræ emptionis, b secundum promissionis de reuendendo. Hodie verò oportet debitorem indigentem pecunia confidere usurario, sicut facrista, faciendo sibi purum instrumentum venditionis, nec volunt in eodem, vel alio instrumento facere pactum de tradendo, nec per illud indicium conuincatur mutuum. Item veram, vel quasi quantitatem precij ipsius rei exprimi volunt, licet minus sit creditum, vt non obstat eis hæc decr. Aliud nouum inchoauerunt hodie usurarij: quia soluta sibi sorte, & usura, non faciunt instrumentū liberationis, vel contrachartam, nisi fiat illius cōfessio per debitorem de facta sibi restitutione usurarum.

Circa enod esset providendum per constitutionē, qua caueretur, q̄ restitutiones, remissiones, donationes & quitationes c̄ vsurarum intelligerentur fictitiæ & simulatæ hoc ipso, q̄ post illas adhuc apparet usurarios fœnerasse: & vitāda essent iuramēta super his præstita, & tūc cessaret quæstio quam scripsi in Spe. de usuris, ante principii libelli. Item providendum contra cessiones, quas procurant vsurarii fieri per eos, qui soluerūt vsuras aliquibus amicis de omni quantitate, quam vsurario soluisent, vt cedens impediatur repetere. Cessionarius vero ipsorum amicus est, & de ipso bene confidunt. Sunt etiam diuersissimæ fraudes in modo contrahendi. sunt enim, qui cum verē mutuent, faciunt contractum uenditionis Florenorum, vel Turonensium, vel alterius mone-
d tæ d. Sunt alii, qui in ergasterio, vel statione aliqua dicent se ponere precium ad mercationem & lucrum, & conuenient de quota lucri, bene etiam recipiendo quotam damni mercium, cū in veritate nullæ sint merces, vel viles. Sunt alii vsurarii, qui vendunt mercem, puta petiam panni, & de hoc conficitur instrumentum, & postea cum debitor non quærat mercem, sed precium, emunt ab eodem mercem illam. Item in eo, quod ex persona ipsorum præsumitur contra eos sibi prouident faciēdo instrumenta mutui, vel facta in fraudem mutui sub alio nomine cōtractus confici in personam alterius nō vsurarii cōsanguinei, vel amici. Et breuiter tot sūt ipsorum fraudes, quod nec competens cadit prouisio. Quid ultra? videmus eos dñari in curiis prælatorum, & principum, & verificatur, quod scribitur, pecuniæ obediunt omnia, vt dicam infra, de sim. sicut 2. Ex his patet, quod dicit Clem. de usuris, ex grandi. §. cæterum. f. q̄ feneratorē sic vt plurimum contractus vsurarios occulte ineunt, & dolose, q̄ conuinci non pnt de usuraria prauitate [Oliuas] i. arbores [Pe. vnde bene vulgare est multorum, campus est bene oliuatus. i. bene arboratus, vel proprie erant arbores oliuarum [Ad nouennium]. i. post septennium, & infra nouennium; & hic conuincuntur moderni vsurarii secundum Hostiē. qui quotidie sic contrahunt ementes possessiones eo pacto, quod post septennium, & infra nouennium recuperari possunt: volunt enim lucrari septem annorum fructus [Tarenorū] genus monetæ: simile de priuile. cum olim. 2. cum concor. quas ibi dabo [Dimidiam] quare ergo non agebatur ad rescindendum contractum, & iustum precium sup-
6 plendum infra c. proxi. respon. quia non erat verus contractus, sed simulatus, vt hic dicit fm Goff. dic q̄ non expediebat debitori sic agere, & intelligebat Abba. q̄ nec iustum precium fuerat datum ipsi venditori [Patrocinari] supra, de rescrip. sedes, cum suis concor. imò debet nocere, infra de eo, qui duxit. c. 1. Hof. [Ita] aliās taliter. Pe. gl. † alleg. tria iura in contrarium. ¶ Vlt. gl. respon. per quæstionem. ¶ In gl. 3. ibi, eum qui calendis] vide de dolo. c. si. sup gl. 2. ¶ In gl. pe. ibi. §. modus] ex quantitate precii fides transactionis alimentorum æstima-
7 bitor considerata ætate, & valitudine transigētis] & ibi, per diuersas] lex penul. est, & vide de ali. iudi. mu-
8 causa fac. c. 2. in gl. 2. [& ibi, dolus] vide infra in suppletionibus [& ibi, si vsufructus] ibi maritus post diuortiu vsufructum fundi sibi in dotem dati, Si cuius proprietatis mulieris non erat locus, vel vendit uno nummo ipsi mulieri, cum cedi non possit nisi illi, cuius est proprietatis.
9 ¶ In gl. 2. in fi. [C. de contrahen. emp. si ancillā, de his que vi, metusue causa si. c. 1. de con. dist. 3. solet quæri, de regula clerici. C. de sac. sanc. eccl. q̄ sub prætextu, infra de celebra. mi. de homine, Hof. ¶ In glo. 3. ibi, illo vos] & ibi de materia huius gloss. ¶ In gl. & ita, ibi, & si quæstiones] vide quod no. eo. tit. ex tua, in 1. glo. [& ibi, dolus, vbi dicitur, dolus emptoris qualitate facti, non quantitate precii æstimatur. sed hic etiam fuit qualitas facti: quia infra certum tempus restituere tenebatur: vnde

dicat Inno. quod quantitas precii sine eo, quod de restitutione dicitur, non sufficeret. secundum Abb. multum facit litera, mutuum contrahere voluisset; vide quod dicam de pigno. illo vos, in fin. tex. & super fine vltimæ gl. ¶ In glo. vltima, in fine] & tandem esset publicum auxilium inuocandum, de offic. ord. c. 1. de iudi. cum non ab homine, in fine, Hostien.

ADDITIONES.

- a** ¶ Hypothecam. Et uerba præambula, & prima in contractibus malæ fi. ostendunt mentem contrahentium, ad hoc quod no. Io. And. in c. grauis, de deposito, in gl. ma. uer. quod autem dictum est, & uide doct. maxime Bal. & d. Bart. de Sali. in l. emptione, C. plus ualere, quod agitur & uide infra super gl. & ita per Io. And. post Abb.
- b** ¶ Emptionis, & præsumitur concurrentibus præsumptione auferentibus contractus usurarius, adhuc fortius, quando in contractu dicitur, quam rem uerē uendidit, & tradidit, & non simulare, nec in fraudem vsurarum secundum Bald. in l. 3. C. plus ualere, quod agitur.
- c** ¶ Et quitationes. De istis absolutionibus ab usuris uide Di. & Io. And. in regula peccatum, de reg. iur. lib. 6. & in oper. infra alleg. & in dispu. Fede. de Senis.
- d** ¶ Monetæ. Si faciunt illas alibi dari per literas cambij, an hoc sit licitum, uide d. Bar. de Sali. in auct. ad hæc, C. de usuris, & Bal. in l. pro debito, C. de bo. au. iudi. pos. & Bar. in l. singularia, ff. si cer. pe. & Bal. in rubrica, C. de consti. pe.

S V M M A R I V M.

- 1** Oeconomus ad quæ constituitur. Constat quid multis modis. Contra emptorem duobus agi potest modis, si minus dimidia iusti pretij sit datum, in fin. & num. 4. §. 1.
- 2** Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3. Ad contractum rescindendum an & qua actione agat etiam maior, & quomodo libelli formentur, nu. 4. Deceptis etiam maioribus subuenitur, & quando, & n. 4. et 5.
- 4** Additio glossarum, & nu. 5. Emptio non procedit sine pretio. Actionis nomen exprimere non tenemur.
- 5** Contra nenditionem factam ultra dimidiam iusti pretij deceptus maior an venire possit, si in auct. non venire, ad uer. et in fin. Dim consilium citatur, ibid. Iuramentum ad quæ non trahatur, ibid. Renunciari ei quod quis ignorat, non est verisimile, neque nocet & quibus, nisi certiores facti. Mulieres, & minores equipollent, vt præsumatur & tolleretur eorum ignorantia, uer. idem præsumam. Rustici parificantur minoribus, & in quo, ibid. Solennitas extrinseca non præsumitur, ibid. Certior quis factus non præsumitur, & utile certiore facere contrahentes & quos, ibid. cir. fin.

C A P V T V I.

Cum causa. Pars supra, de test. cum causa: & idē dicit in summa, quod dec. cū dilecti [Oeconomū]

- 1** ad agendum † cōstitutū: aliquando constituitur ad custodiendū, de offi. ord. cum nos [Ciues] isti fuerunt emptores casamentorum monasterii minus dimidia iusti precii, agebat ergo mon. ad id, quod patet ex forma sententiæ [Casamentis] vulgare loci est, Abba. [Cōstitisset] p confessionē partis aduersæ, vel per testes productos. §. de test. cū cā [Ultra dimidiā] sed nō constitit a prin. quātum ultra; & ideo sap hoc mandantur recipi testes. §. de testi. cum causa [Aut supplerent] quid de hac alternatiua dixerit hic Host. dixi sup. eo. cū dilecti [Tēporis] §. c. cū dilecti, vbi de hoc. ¶ Prima † gl. resp. per quæstionē, ponit duas solu. secūdam approbat. ¶ Secunda glo. respondet per qō. an idem sit in trāsfactione. secūdo qrit, quo uire agatur, ponit tres opi. & tertiam approbat: tertio quærit de iurante, & soluit. ¶ In gl. 2. ibi, uerf. sed quo, ibi l. 2. vide infra in suppletionibus [& ibi. l. 4.] nō facit: dicit enim, quod si non fiat traditio rei uenditæ, Io. And. super 3. Decre. L iudex

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Iudex damnat in interesse venditorem procacē; sed lex secunda facit, quæ dicit, in bonæ fidei contractibus etiā maiores 25. adiuuari in his, quæ dolo commissa sunt. & ibi. §. si quis virginem] si credens emere virginem, emit corruptam, contra venditorem id scientem ago ex excepto ad venditionem resoluendam. & ibi, quoties] & l. se. & l. sed & si quid, seruo uendito nō transit peculium, & si rem peculiarem seruus ad emptorem detulerat, cōdici potest vi furtiua: potest etiam agi ad exhibendum, & ex vendito, quod etiam accreuit, puta partus, vel ope re vicarii restituitur uenditori. & ibi, l. 1. melius secunda in fi. vbi dicitur, qd si fructus ante venditionem perceptos emptor inuasit, venditor per actionem ex vendito illos repetit. ¶ In gl. 1. ibi, decepto, qui etiam agere potest, vt aut refundatur ei de precio, aut resoluat contractus, ff. so. ma. si circumspecta. Plinius secundus, lib. 1. epistola vlti. sic dicit, Mala emptio semper ingrata est pro eo maxime, qd dñō stultitiam exprobrare vī: si emptor non fuit deceptus, quia sciebat iustum precium, uide in Spe. eod. ti. §. nunc dicendum 2. uer. quid si aliquis. & ibi, in ver. vbi aut vsq; ad ver. si autem, inuenies hanc materiā, & libellos super ea. & ibi, quod dicunt. & efficaciter tollitur hæc opi. fm Host. quia fm ipsam nō erit reperire casum deceptionis in venditore: nam fm eos si res valet 10. necesse esset, qd daretur pro nihilo, & pro minus, qd nihilum, si reperiri posset; & sic non esset emptio, quæ non procedit sine precio, insti. eo. ti. §. itē precium. ¶ In gl. 2. ibi, secus esse] Io. idem Tan. & Vin. supra c. prox. & ibi. l. 2. ibi, Humanum est, vt vel precium emptoribus restituatur & c. & aperte C. ex qui. cau. maio. l. in contractibus, qui bonæ fidei sunt, et maioribus causa cognita publica iura subueniunt, & hoc placet Pe. de Bel. perti. & ibi, l. vlt. & de rest. in inte. c. 1. lib. 6. sed il lud verum in rest. in inte. secus, cum iudicis officium aliās generaliter intēatur, vt patet in exemplis no. supra de offi. iud. c. 2. Hof. & idem Accur. in l. in contractibus. C. ex quibus cau. ma. & ibi, vel rescindendam] & sic non ob. propter alternatiuā l. quæ dicit, qd venditi actio non datur ad rescindendum. C. de acti. emp. l. uenditi. 2. per quam Pe. hanc opi. reprobatur. Item illa l. dicit, qd non facile datur, quasi quandoq; detur, vt ibi no. & ibi, si qs virginem] & §. seq. Dicit Host. qd hoc plus in subtilitate, quam in utilitate consistit, cum non teneamur nomen exprimere actionis. & ibi, beneficio ætatis] hoc est cōis opinio: alii contra, vt statim dicam. & in fi. Idē Hosti. de iureiuran. cum contingat, & Accur. in pr. l. 2. C. de rescin. ven. & idem no. in corpore, vnde sumpta fuit aucten. sacramēta, in glo. hic quæro, in prin. sed aliqui domini legum, vt Pe. de Bel. perti. dicunt etiam simpliciter iurantem non posse contrahere nec iure minoris, nec iure maioris, nam qui effuso sermone loquitur, sibi præiudicium parat. C. de dotis promi. l. fi. in fin. Item vna repudiatio tollit duo remedia. ff. de suc. edict. l. 1. §. sed videndum. Fatetur tamen, quod cum duo iura habet, si vni specialiter renunciaret, in alio sibi non præiudicaret: unde, si in casu nostro iuraret non contrahere iure minoris ætatis, tunc procederet, quod audiretur iure maioris, vbi dicunt glossæ. Habeo consilium Di. quod posuit etiam Cy. super pr. l. 2. in 6. q. qui tenuit, qd si minor iurauit non uenire contra contractum de iure, vel de facto, si læsus fuerat enormiter, poterat restitui, prima eius ratio, quia iuramentum non trahitur ad illa, de quibus non est uerisimile iurantem sensisse. ff. ad muni. l. fi. in prin. de iure patr. ad digere. §. si. & de nō nu. pecu. l. fi. Et alia lex dicit, qd non est uerisimile aliquem renunciare ei, quod ignorabat a sibi competere. ff. de peti. here. legitimam, & de inoff. testa. l. mater. cum ergo minor ignorasse præsumatur illud beneficium restitutionis sibi competere, concluditur, quod ei renunciasse non videtur, & sic iuramentum ad illam restitutionem

non extenditur, remanet igitur in simplici conditione minoris contrahentis sine iuramento, qui statim lesione probata admittitur ad restitutionis beneficium. ff. de mino. l. 1. & l. ait prætor. quod præsumatur ignorasse inducitur lex, quæ vult præsumere mulierem Velleiano renunciantem ignorasse beneficium, nisi fuerit certificata, propter quod renunciatio non nocet. C. ad Velle. l. 1. ff. eo. l. fi. §. pe. vbi no. & dixi de foro comp. si diligenti, super 1. glo. Idem præsumam in minore renunciantem non certiorato, maxime cum mulieres, & minores quoad præsumendam & tolerandam ignorantiam equipol leant. ff. de iuris & fac. igno. l. regula. 2. respon. arg. ff. de iure sis. l. 2. §. vlti. qui recipit. cum plura. Item parifican- tur rustici, & minores, vt præ. l. §. fin. ff. de proba. cum de indebito, §. fin. autem, sed vt ibi dicitur. §. cum plura, in rustico præsumitur & toleratur ignorantia iuris, ergo & in minore, vbi in l. regula, circa prin. nam etiam in ma- iore, vbi de damno vitando agitur iuris ignorantia to- leratur. ff. de iur. & fac. igno. l. error, & l. iure. fortius in proposito, vbi etiam de damno vitando agit minor. Itē extrinseca solennitas non præsumitur, nisi probetur. ff. de publi. quæcunq; §. si. & no. ff. de verb. oblig. sciendū, sed extrinseca est, quam verborum prolatorum signifi- catio non includit: sed certioratio non includitur, nec per interpretationem apta est includi in uerbis instra- menti. ergo non præsumitur certioratus, & sic ignorasse, & per consequens non renunciasse, & sic iuramentum non ob stare. per prædicta collige, quam sit expediens minores renunciantes certiorari, & facit quod dixi de foro comp. si diligenti, super 1. glo.

ADDITIONO.

¶ Quod ignorabat. Posset tamen esse ita generalis renunciatio, quod inducerentur esse ignorata, vide Bal. & Bart. & d. Bart. de Sali. in l. sub prætextu, & in l. si de certa, C. de transac. & Bart. in Lemptor. §. Lucius. ff. de pac. & vide bonum tex. qui habetur per Bar. in l. si pluribus, in prin. ff. de solutio. & ibi per Bar.

S V M M A R I V M.

- 1 Ob euictionem quibus casibus emptori non teneatur venditor, & quibus contra, & nu. 3. & 8.
- 2 Venditor rei periculum quando pertineat ad emptorem.
- 3 Venditor euictionis nomine tenetur, non facere rem emptoris.
- 4 Emptor autem facere nummos tenetur emptoris, & ratio.
- 5 Per iniuriam iudicasse quando dicatur iudex.
- 6 Epilogus & suffragium glossarum, nu. 5.
- 7 Indicans male, gratia, uel pretio ad quæ teneatur.
- 8 Additio glossarum.
- 9 Denuntiare uenditori scienti an teneatur, & quando denun- ciare debeat, & nu. 7. & cui, ibid.
- 7 Pro scientia præsumitur in casu dubio.
- 8 In uenditorem compromitti potest, & quo casu.

C A P V T VII.

Si venditori C. Tres casus ponit, in quibus re euicta uenditor em-
ptori de euictione non tene-
tur, & sic construe. Si quis, & emptor post instit. 3. se omi-
num. ven. vt defen. rem ven. uel cōtumaciter & c. [Ven-
ditam] & traditam, cuius tñ periculū casus fortuiti etiā
ante traditionē pertinet ad emptorem, si certa species
sit, quæ gustationem non recipiat, & cōtractus purē ini-
tus fuit, & sine scriptis, excepto casu publicationis, nisi
pactum, mora, culpa, vel calliditas aliud inducat. sic in-
telligas ff. eo. quod sæpe, §. si res uendita, insti. eo. §. cum
aut. & 3. §. seq. & horum expositionem uide in sum. eo.
ti. §. qd sit eius natura. [Defenderet] licet venditor tenea-
tur de euic. non tenetur facere re emmentis. ff. de ac. emp.
l. 1. & lex empto, quia & alienā rem qs. videri pōt. em-
ptor uero tenetur facere nummos uenditoris, ut præ. l.
ex

ex exempto. §. i. & est ratio qui vendit, certam rem ven-
dit, & sufficit, q̄ de euic. tenetur. emptor uero promit-
tens numos promittit incertum. unde tenetur illos face-
re accipientis. ff. de leg. 3. si concubinam. §. hæres, Vin.
[Nunciare] nisi fuerit remissa nunciandi necessitas. ff.
de euic. Herennius. r. respon. an ad hanc nunciationem
facendam dari debeat dilatio emptori hoc petenti, di-
xi in Specu. de dila. §. i. super versu. denunciatoria [Per
iniuriam] errorem ¶ vel imprudentiam. ff. de euic. si per
imprudentiam & ibi no. Acc. in l. rñ. q̄ quando iniuria
iudicis procedit sine culpa emptoris, nihilominus agit.
contrarium videtur notaſse ff. de fideiuſ. exceptione, &
hoc communiter approbatur per l. si seruus, quam alle.
hic gl. & per l. si pro causa. C. man. & ff. de bo. lib. qui cū
maior. §. si tamen. Et intelligit Inno. de tali iniuria, ex
qua iudex teneatur. C. de pē. iudi. qui ma. iudi. l. i. ff. de
iudi. filius. Si autem talis eſset caſus, q̄ iudex non tene-
retur: vel ſi non ſufficientes probationes induxiſſet em-
ptor ſine dolo malo, tunc teneretur venditor, qui de p-
bationibus illius rei debet eſſe ſolicitus, vēditori. n. im-
putatur defectus probationum, vt hic patet. emptori ve-
ro culpa ſua, & iudicis iniuria. ¶ Prima ¶ glo. tractat de
denunciationis neceſſitate, cui, & quo tempore fiat, &
quid ſi per venditorem fiat; in fi. addit duos caſus: reli-
qua recitentur in tex. ¶ In l. i. ¶ gl. ibi quolibet tempore]
ex quo certum tempus non eſt præfinitum, ut ibi [& ibi,
non vſucepit] dicit ibi gl. vt quia deſiit ad tempus præ-
fidere. ¶ In 3. gl. ibi, contra hæredem] ſcriptum nõ de-
fendentem, vel colludentem, vt ibi. ¶ In gl. vltima ibi,
filius] vide de ind. dilecti, ſuper prima gl. & ibi, l. i.] pre-
cio, vel gratia male iudicans tenetur ad intereſſe, & fit
infamis. ¶ In ¶ gl. i. ibi, denunciare] & tutius eſt et ſcien-
ti denunciare, arg. ff. de adulte. l. denunciaſſe, & hoc no.
Accur. in l. ſtatim, infra alleg. & facit quod no. de pro-
cur. non iniuſte, in gl. fi. & facit quod dixi de conceſ. p-
ben. c. 2. ſuper 4. glo. Guil. uero dicit hoc neceſſarium in
Spe. eo. ti. in fi. per l. ff. de liber. leg. l. non ſolum. §. is, qui
reddit rationes. & hoc teneas, vt ibi plenè ſcripſi. Dy. in
regula eum qui certus, in fi. dicit quod ¶ quando dubium
eſt, an ſcientia, vel denunciatio ſit de ſubſtantia, præſu-
mitur pro ſcientia [& ibi, vt dicitur] ſufficit autem denū-
ciaſſe actori, ut ibi & fi. ff. de verb. obl. mora [& ibi, iux-
ta ſententiam] antequam ſit concluſum in cauſa, Pe. de.
dixit Hoſt. i. quamdiu ius ſuum ſaluum ſit uenditori. vn-
de no. Accur. in §. ſtatim alleg. quod ſi emptor denūciat
in cauſa appellationis tantum, valebit denunciatio, ſi
omnia integra ſunt actori circa teſtes, & circa alia. & ei
nihil deperiit : alleg. ff. de optione leg. l. i. Idē hic Vin.
Aliqui dicunt, quod denunciare debet ante, quam iudi-
cium accipiat, per l. qui concubinam. §. hæres. ff. de le. 3.
ſed gl. ibi exponit iudicium pro ſententia. Di. ibi diſtin-
guit, aut de euictione agitur ex cauſa non lucratiua ; &
tunc procedit prius dictum : aut ex lucratiua ; & tunc lo-
cum habet §. hæres. non enim eſt par ratio & c. C. de co-
dicil. l. fin. [& ibi, peruenire] idem quomodocunque a-
lias emptor denunciare nen potuerir. C. de euic. antepe-
nul. ſecundum Abb. utile puto ſeruare, quod dicit ele-
men. de elec. a cauſam [& ibi, non tenetur] hac ratione
¶ videtur, quod compromitti poſſit in uenditorem, de
quo in Specu. de arb. §. 2. ver. ſed nunquid in uendito-
rem, & uer. ſeq. [& in fin.] Item cum quis mala fide rem
emit & ſibi de euictione non cauit. C. de euict. ſi fundū.
Item ſi ſua culpa factus eſt de poſſeſſore petitor. ff. de
euict. ſi rem quam. §. ſi duplæ. Item ſi ſeruū emptum
manumittit. ff. de euict. ſi ſeruū. Item ſi ſeruus mor-
tuus ſit. ff. de euic. l. ſi ſeruus. Item ſi contra legem fece-
rit uenditionem rei emptæ. ff. de euict. ſi mancipium. i.
reſpon. Item ſi rem emptam habuit pro derelicto. eod.
tit. l. fin. Item ſi bonam cauſam ob præſcriptionem ſuo
vitio perdidit. eod. tit. Herennius. §. ſi. Item ſi uenditor

in loco uendito sepultus fuerit de consensu emptoris.
ff. eod. ti. si per imprudentiam. §. si quis locum. Item se-
cundum Hostien. & Vinc. si non appellauit eod. tit. He-
rennius. §. 1. Alii contra. de hoc dixi supra de procur.
non iniuste, in fin. Hosti. ¶ In glo. 2. ibi, tanquam contu-
max] in non ueniendo, de quo plene no. in clemen.
de dolo & contu. si ante, in ult. gl. ¶ In gl. ult. in fin.] de
re iud. c. 1. lib. 6.

ADDITIO.

a ¶ De elec. An autem in omni profectione illa forma fit necessaria, vide ibi moder. potissime scriben. & uide l. fin. C. de negotiis. & ibi Bald. & d. Bar. de Sali.

S V M M A R I V M.

I Continuatio tituli.

*Locatio habet magnam cum emptione similitudinem, pretij
conventionione contrahitur.*

De locato, & conducto ubi alibi, quam hic sit traditum à iure canonico.

Domus alienigenis quando non locandæ.

Locatio non comprehenditur alienatione prohibita.

De locato, & conducto. Rub.

¶ Quia ¶ contractus locationis cum emptione habet similitudinem tantam, ut in quibusdam casibus inquiri soleat, an sit emptio, an locatio. ff. eo. l. 1. & 2. ideo & c. Gof. vel aliter, ut supra prox. respon. Dicebat autem Hostien. locatio precii conuentione contrahitur, sicut & venditio, ideo & c. De materia 10. q. 2. autem perpetua, cum sequentibus, conueniunt de pac. plerique, ut lit. pen. ecclesia. 2. de fide instru. inter, ad fi. de re. eccle. non alie. ad audientiam, de deci. dilecti. licet a nobis, & cap. tua nobis, de sta. mo. cum ad mona. uer. nec alicui, de iure pa. ex literis, ne cleri. vel mo. secundum instituta. ne prala. uices su. c. fi. de sen. excom. si verè, alienigenis non sunt locandæ domus ad exercendum fœnus, de vsuris, usurarum, libr. 6. prohibitio alienationis nō includit locationem ad tempus modicum, ut in cle. de rebus eccle. non alie. c. 1. in fi.

S V M M A R I V M.

I Conducere non licet hospitia aliorum magistrorum, vel scholarum ante tempus conductionis, & quibus, & nu. 29. & quo modo id intelligatur, nu. 3.

Conducenti quæ pena.

2 Legati constitutio est perpetua.

36 Confirmata pro ratificata, & innouata.

Confirmare est superioris.

Conuenire quid hic significet.

3 Et, pro id est, vel pro vel, in fin.

4. Qui facit, consentire videtur.

5 Decretalis hæc an sit localis, & exinde quando dicatur non ef-
se generalis decretalis, siue constitutio.

Favorabilis an sit, & nu. 2. ad dicti. habitantium, & sit pena-
lis, restringenda.

*Clausula, Nulli ergo hominum liceat hanc paginam & c. etiā
Clementis IIII tempore erat in usu.*

6. In audientia communi quid recitatum, quomodo intelligatur.
7. Epilogus & suffragium glossarum, nu. 8.

Locare potest dominus alij domum, locum, ergasterium, nec
primus conductor vel inquilinus potest secundum molestare.

9 Additio glossarum.

Meretrices an hic comprehendantur, & quando.

*Delictum participans eidem cum delinquente pena subditur,
& num. 10. in fin.*

IO Papa quos liget constitutione sua.

Derogare legi potest.

Io. And. super 3. Decre.

L 2

CA-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

C A P V T I.

Ex rescripto.

C. Excommunicati sunt magistri, & scholares Bonon. ante tempus conductionis conducunt hospitia aliorum magistrorum, vel scholarium sine ipsorum consensu. & primo decidit relatione legati, secundo ponit ipsius constitutionem, quam confirmat, tertio illam publicari mandat. secunda ibi, constitutionem 3. ibi, statuentes, & localis est, licet Hostien. contra, ut infra dicam [Legato] perpetua est durans, et legatione finita, supra de offi. lega. c. fi. [Confirmatum] idest ratificatam, & innotatam, confirmare enim superioris est, & si. de offi. leg. studuisti, Hostien. [Scholarium] large loquendo comprehendit etiam non iuristas [Aliorum] magistrorum, vel scholarium. non enim ligarentur magistri, vel scholares prius conducentes hospitia per ciues, vel his similes habitata secundum Phi. [Habitantium] ergo ista constitutio est fauorabilis secundum Hostien. [Conuenire] idest cum hospite de conductione tractare, vel idest ad tractandum de conducendo ad idem propositum cum hospite uenire, Ab. [Conductionis] si intelligas, idest ad quod conductum est, hoc esset graue, & nimis haberent se arctare: sed intelligas [Conducere] scilicet faciendam, i. conducendam, quod per moderna uniuersitatis statuta determinatum est, scilicet festum natiuitatis virginis gloriosa, tamen, ut dicebat Hosti. hac constitutio non uidetur astringere locatorem, ut eidem inquilino locet secundo anno: imò secundum verba potest locare alteri lapsò tempore locationis, sed ante non, sine consensu inquilini. Gof. dicebat nouis inquilinis veteres preferendos, sicut est in inquilinis fiscalium prædiorum. C. de loca. prædio. ciui. uel fisca. l. congruit, & l. seq. lib. 1. r. Vel proprie, sufficit enim alterum [Et] pro. i. vel pro uel, sufficit enim alterum, nam qui fauet, consentit, & econuerso, de offi. deleg. c. 1. de sen. excom. quantæ, de homici. sicut dignum, Host. [Sub excommunicatione] iam lata [Statuentes] ex eo, quod supra dixit, confirmamus, per quod constitutionem suam fecit: quia omnia nostra facimus & c. C. ne in ciui. l. 1. §. omnibus, & per hoc quod hic dicit, statuentes, & quia sublatum est, quod in an. dicebatur in superscrip. scilicet episcopo Bonon. dicit Hostien. quod hac constitutio non est localis, imò generalis, & intelligit directam cuique episcopo iurisdictioni habenti in loco, ubi est studium generale. Patetur tamen, quod ab initio constitutio legatorum localis fuit: sed ex quo per papam simpliciter confirmata & approbata est, & in hoc uolumine inserta, iam facta est generalis; ad hoc de transac. de cetero, & cap. ueniens, de præben. nisi essent, de clan. despon. cum inhibitis. ideo enim redacta est in hunc librum, ut omnes illa utantur in iudiciis, & in scholis, supra in procem. alias frustra occuparet membranas. 19. dist. ca. 1. sed & pro communi utilitate & bono publico inducta, ergo est generalis. 42. dist. erit ff. de legi. l. iura, & cum in aliis studiis sit eadem æquitas; ergo sit idem ius, de cõst. translato, cum concor. nec ob. quod sit odiosa. ipse enim hic negat dicens illam fauorabilem per litteram supra, in l. tionem b, vel præiudicium & c. Gof. Innocen. & Abb. contra, dicentes eam localem, quod potius credo ex eo, quia uerba hoc sonant. Item quia & si concederetur, quod de materia fauorabili, sic non negatur, quin sit penalis, & sic restringenda, de ele. statutum, lib. 6. nec erat in antiqua in superscrip. episcopo Bonon. & dato, quod fuisset, non puto seriosè remotum. Item dicebatur in an. in fin. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere & c. [Communis] audientia dicebat T. quod non sufficiebat legere per scholas, ex quo in communi audientia recitari debebat, quasi

illa sit singularis recitatio non communis. ¶ Secunda gl. respondet per questionem, an scriptores & c. arguit et non, ponit opi. Lau. & soluit, ¶ Pen. gl. primo respondet per questionem, secundo querit & dupliciter soluit. 8. ¶ Vlt. gl. respondet per ob. & sol. ¶ In 1. gl. ibi, si quis in aliquo) vide in præ. c. 1. super gl. 2. ¶ In gl. 2. ibi, exercitum) vide in præ. c. 1. cū in partibus, super vlt. gl. (& in pe. glo. ibi, ne cui) dominus alij locare potest domum, locum, ergasterium, nec primus conductor, vel inquilinus in molestare pot. ¶ In gl. vlt. ibi, §. ex quo) vide de rescrip. cum contingat, super 1. glo. (& ibi, §. 1. & 2.) vide de postul. ca. 1. super 3. glo. ¶ In 1. gl. i. in fi. ¶ & infra de priuileg. cum olim. 1. ¶ In gl. 2. ibi, Lau. dixit) & Host. per constitutionem Fre. de scho. & eorum priuileg. habitata. 1. respon. & facit supra de reg. & pac. c. vlt. [& ibi, meretrices] quas dixit Host. ligari, infra de sen. excõ. si concubine, quod intellige sane, non. n. puto quod meretrix conducens hospitium meretricis, vel scholaris sit ex cõicata. Sed si meretrix participaret huius delicto damnato conducendo pro scholari, vel ad hoc scholarem inducendo, credo illam ligatam: secus, si simpliciter ibi scholaris cohabitaret [& ibi, cum in partibus] idem Vin. ¶ & in fi. idem Io. Vin. & Gof. ¶ In 1. gl. 3. ibi, Salonitanæ) ubi de hoc, & infra de sagit. ca. vno (& ibi, tenemus) fm Tan. Vin. Phi. quod Boa. non placet; vide quod no. de testa. cū esset, in vlt. gl. [& ibi, respondeo) idem Io. & T. (& ibi, in eos) Host. contradicens, quod quod ad omnes, qui sunt mēbra ecclesie, papa potest constitutionem facere, & declarare, & eius constitutio illos arctat, de diuor. gau demus. & dicit, quod papa bene uoluit hoc casu speciali derogare legi quod potuit: remittit ad ea, que notauit, quod si sint le. per venerabile, ver. rōmbus (& in fi.) imò locatores cum participant in crimine, eadem pena tenentur, infra de sen. excom. si concubine, fm. Hosti. ¶ In gl. vlt. ibi. l. 1. in fin.) & infra de regul. iur. cum qui lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶ Non iuristas. Vide ad hoc gl. quæ incipit, no. quod res, in fine. procemij digestorum, & Bald. & Sali. in aucten. habita. C. ne fi. pro patre. b ¶ L. tionem. Vide Hostien. & Ioan. And. supra de transac. præla. c. fi. & Ioan. And. in c. fi. de uerbo. signifi. lib. 6. & Bar. in l. qui excep. ff. de condic. indebi. ubi docet cognoscere, an constitutio sit odiosa, uel fauorabilis.

S V M M A R I V M.

1. Locare res suas ecclesiæ certis tantum personis archi. statuto non potest.
2. Facti species huius decretalis quæ.
3. Firma pro annuo censu iuxta Anglicos.
4. Decimarum ius uendi non potest, fructus tamen possunt.
5. Respondet iuribus quæ huius conclusioni videntur aduersari.
6. Offerenti plus etiam ecclesiæ locare solet, & hoc ei conducit.
7. Locare domos, vel prædia certo pretio certæ uel persone non potest quis astringi statuto, excipiuntur casus, nu. 5.
8. Suffragium, & additio glossarum, nu. 5.
9. Taciturnitas an inducat consensum constitutionis.
10. Exemptum monasterium statuto in quibus subiaceat, in fi.

C A P. II.

Vestra nobis. Casus. Renocatur et statum quod arctat ecclesias res suas certis tantum locare personis, & in prima monachorum decisa querela, in 2. promissio cum determinatione ibi, diocesano, & ultra casum, quem ponit gloss. potest dicere, quod monachi isti ex donatione antiquorum vasallorum de consensu diocesano habebant certas decimas in aliis ecclesiis parochiis, de quibus episcopi statuerant.

rant, ut dicit glo. [Ad summam] i. annum censum, & est
vulgare Anglicorum, la. [Prouentus] licet enim ius de-
cimarum vendi non possit, tamen fructus vendi possunt,
la. de hoc infra de deci. quamuis [illis] clericis, vel lai-
cis, nec ob. de præf. causam, de deci. quamuis, quod lo-
quitur, cum sit locatio perpetua: hæc de locatione tem-
porali, vel ex locatione temporali transire potest in lai-
cum quoddam temporale ius ad fructus percipiendos,
ut hic, iure spirituali penes ecclesiam remanente, ut in
secundo p[ri]mo fm Goff. nec ob. et. 89. di. iudicatum: illud
enim verat administrationem, & potestatem laico sup-
clericos, de eta. & qua. ca. 2. hoc permittat laico fructus
locari, ex quo plus offert, & in hoc procuratur utilitas
ecclesie. 10. q. 2. hoc ius, de simo. querelam, ne præl. ui-
suas, c. fin. & sic statutum contrarium irrationabile est,
nam nec seruaretur quo ad hoc iuramentum de his, que
sua ma. par. cap. c. 1. ad si. tollendum ergo fuit statutum
ut onerosum, de consecra. cap. 1. [Meliolem] no. contra
statutum uniuersitatis, quod non permittit ciuib[us] lo-
care domos ipsorum maiori precio, quam proximo an-
no locauerant: per hoc etiam consului inuito canonico
non posse capitulum statuere, canonicum non posse lo-
care domum, vel prædium præbendæ nisi canonico
[Alienationem] perpetuam directi, uel utilis domini, ar-
gu. supra de rebus eccle. non ali. nulli, Inno. ¶ In t[er] gl. ult.
ibi, sancimus vide hanc & seq. in præ. c. nulli, super glo.
pen. ¶ In t[er] gl. 1. ibi, locaretur ut patet in an. [& ibi, a no-
bis] dicit Inn. quod licet episcopus cū capitulo suo pos-
sit facere statuta quantum ad iura sua, & ubi per id aliis
præiudicium non paratur, per hæc iura super aliis non
potest, nisi hi, quorum interest, consentiant, vel ad mi-
nus sint presentes, per hoc capitulum, ad hoc de his, q[ui]
fi. a præl. c. pen. & ult. de maio. & obe. cap. si. idem Ho-
stien. & Abba. videntur velle prædicti, quod non con-
tradictio, vel taciturnitas habeatur pro consensu, & ui-
detur contra id, quod post Innoc. dixi de electio. in ge-
n[er]ali, in glo. no. secundum Inno. ante fin. glo. ubi distin-
xi appetibile ab oneroso, & de hoc de regul. iur. is qui ta-
cet, lib. 6. [& ibi, statutum illud] si intelligeres de mona-
sterio exempto, planum esset, quia non astringitur statu-
to, nisi propter capellas non exemptas, infra de priuile.
ex ore, Vinc. & Iac. & Goff.

S U M M A R I U M.

- 1 Sterilitas esse quando dicatur.
Locutio, & estimatio communis attenditur, & quorum, &
quo casu hic.
- 2 Remissio propter sterilitatem multis modis fit, & quibus ca-
sibus, & nu. 3. 1. 14.
- 3 Conductionem renouare, et ad quantum tempus tacet uideatur.
- 4 Casus fortuitus quando noceat conducenti, & locanti operas, &
nu. 2.
- 5 Vbertas pro abundantia, que in alienis rebus videtur semper
esse.
- 6 Pensio an augebitur ob ubertatem cum sterilitate compensandam.
- 7 Domo expellere inquilinum quando possit locator, & con-
trario domum deferre possit inquilinus ante tempus, & nu.
9. & 15.
- Necessitas hic consideratur quæ præuideri non potuit.
Pœnitentia celeri omnia purgantur in quo casu hic.
Inquilinus modicum damnum sustinere debet.
- 8 A solutione pensionis si cessatum sit per biennium, cadit à iure
suo, & quando, & nu. 11.
- 9 Conducentem propria auctoritate expellere quibus casibus possit
locator.
A commodatario, & a precario rogante potest auferri res an
horitate propria.
- 10 Solutio a conducenti, & alijs quo tempore fieri debet.
- 11 In mora esse, & ob id penam incurrere qui & quando dicatur.
De mora effectui, & definitione, & qualiter fiat, remiss.

12 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 13.
Venditio bona fide facta non retractatur ob deceptionem citra
dimidiam.

14 Additio glossarum, & nu. 15.

C A P V T III.

Propter

Se summat. & pars prima loquitur de
conducente prædium rusticum, pars
vero secunda de conducente urbanum
[Sterilitatem] sterilitas fm quosdam dicitur, qm colo-
nus omnia perdit, ita, qm semen colligit, per iura, quæ in
prin. alle. gl. Alii dicunt sterilem, cum non percipit ultra
expen. ff. de annu. le. legatum, de uino tri. & oleo lega. l.
ex eo. & hoc dicere conuenit etiam locis, quæ non semi-
nantur. Alii dicunt id procedere, quando computato
canone deceptus est ultra dimidiam, per l. 2. C. de resc.
ven. & supra tit. 1. c. pe. Communiter dicunt doc. sterili-
tatem, & vbertatem, ex communi locutione, & estima-
tione agricultorum intelligendam, argu. ff. de flumi. l.
1. ff. de fun. instru. & instru. leg. cum de lanionis. §. a si-
nam, infra de spon. ex literis, uer. gratia, sic loquuntur
coloni, optimas messes habuimus, non sufficimus ad col-
ligendum fructus, vel ad reponendum, omnia uasa sunt
plena: iste annus erit fertilis. Si uero sic dicant, nil ua-
lent messes, operas nostras perdidimus, vix semen re-
collegimus: iste annus dicetur sterilis. Sed hoc dictum
Io. quod placuit Goff. & Hostie. non videtur procedere,
cum in vno solo prædio possit esse sterilitas, sed dic, q
procedit: quia etiam quo ad illum considerabitur com-
munis opi. vulgi. Si igitur de tribus sestariis communi-
ter solent haberi 15, si habeantur 30. erit annus fertilis.
si. 10. vel minus erit annus sterilis. Fit tamen propter ste-
rilitatem remissio quandoq; in totum, ut si nil illo anno
perceperit, remittentur omnes 3. solidi, quos pro illis
tribus sestariis terræ soluebat. sed si sequenti anno reci-
piat 30. soluent. 6. cum compensata ubertate neuter an-
nus sit sterilis, si autem primo anno percepit 10. soluet
duo. tertio non soluto: quia pro tertia est sterilis, & si se-
quenti anno recipiat 20. soluet 4. quia pro illa tertia fuit
vbertas [Magno incommodo] & hoc, cum id prouenit
propter vim maiorem, cui resisti non potest, vel propter
vastationem hostium exercitus transeuntis per lasci-
uiam, vel aliter secundum Inno. inundationis, tempe-
statis, incendii, vel auium, seu ferarum, ut probant le-
ges, quas inducit gl. [Sine culpa] esset culpa etiã in non
soluendo decimas. 26. q. 1. reuertimini. secundum Host.
[Seu] si diceret. Non uitio rei, sed casu fortunæ & c. con-
cordaret lex, quam glo. signat pro contrario, secundum
Host. sed dic, ut in glo. [Contingente] repete, sine culpa
coloni [Pro rata] considerata t[er] vtriusque partis utilita-
te; quia in rusticis prædijs nec quotidie, nec æqualiter
recipit quis fructus: secus in urbanis. unde, si post tem-
pus conductionis tacet conductor in locatione rusti-
ci, intelligitur ad annum rem locare. In urbanis uero,
in quantum habitauerit, ff. loca. item quæritur. §. ulti.
Vin. [Remissio] dicit Innoc. hoc uerum in locatoribus
corporum, vel rerum, quod nocet eis casus fortuitus: se-
cus in locatoribus operarum, vel rerum, & operum,
& secus in his, qui recipiunt speciem ex innominato
contractu ut aliquid faciant: quia licet eos casus for-
tuitus impediatur, tamen totam mercedem recipient, nisi
culpa, vel mora possit eis imputari, uel nisi tempore,
quo non potuit illi operari, alteri operatus sit, a quo
mercedem habuit, ff. de uar. & extraor. l. 1. §. pen. ff. de
statulib. cum hæres. §. antepen. C. de condi. causa da. l.
penul. ff. eod. sed addes. §. ulti. & l. defuncto. ff. de asser.
diem. ff. loca. qui operas, Innocen. & l. si uno. §. item
cum quidam b, ubi plena distinctio, & adde quod di-
xi supra de offic. uicar. ad hoc [Vbertate] quasi t[er] abun-
dantia,
Io. And. super 3. Decre. L 3

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

dantia, & fertilitate, Luca 12. post prin. hominis diu-
tis uberes fructus ager attulit, & dicitur ab uber, ube-
ris, quæ est mamma humore lactis plena. Quidius de ar-
te. Fertior seges alienis semper in agris. Vicinunque
pecus grandius vber habet. Canti. 1. in prin. Meliora v-
bera tua vino. nunquid propter vbertatem non compē-
6 sandam cum sterilitate augebitur pensio. Dicit 12. Bal.
Azo, & dominus meus, quod si propter negligentia co-
loni hoc accidat, nō: si casu fortuito, sic, ar. 10. C. de fun-
rei pri. l. 2. C. de omni agro deserto. l. si. lib. 1. ad idem
de cōsti. cum M. vbi de si. materia no. Si autem propter
bonitatem terræ hoc accidit: nil augmentabitur, cum
& dominus videtur locasse, quando plus potuit ab ini-
tio, & sciebat bonitatem terræ, ff. de act. emp. l. 1. in fin. de
offi. dele. cum olim Abb. ad fi. Host. [Necessitas] quod
7 intelligit Gof. de illa necessitate inhabitandi, & refi-
ciendi, quæ prævideri non potuit: aliās imputatur ei, q.
non prævidit, ar. ff. eo. l. si quis domum. §. hinc subiungi
potest, & supra de ser. non or. c. 1. cum suis concor. & idē
Ac. in l. æde. C. eo. ti. & sicut locator domus non pōt sine
causa inquilinum expellere, aliās ex causa potest, aliās
teneretur illi ad interesse. ff. eo. qui insulam, eodem mo-
do inquilinus ante tempus non potest domū sine causa
deserere: sed ex causa potest, facta tamen solutione tem-
poris, quo inhabitauit; & si cā de nouo sit orta. ff. eod.
dñs horreorum. §. qui 3. & sic intelligunt quidam. ff. de
migrando. l. 1. dicit et Vinc. q. si dñs turbat inquilinū,
pōt celeri penitentia omnia purgare ante, quam ipsius
interfit, nec nocet paucorum dierum mora. ff. eod. si in
lege. §. colonus, & §. si dominus [Remissa] nisi in aliqua
parte domus, vel cenaculi congrue inhabitare possit.
nam & damnum modicum ferre debet. ff. eo. habitato-
res, & l. merces. §. si vicino. sed & sufficit, si sibi detur a-
lia domus æque bona ad inhabitandum. ff. eod. qui plu-
res. 1. respon. & accedit ff. eo. qui insulam. §. si fundus,
Host. [Qui etiam] si inquilinus [Inde] ex æde. l. si sibi loca-
8 ta [Per biennium] hoc locū habet in cōductore, vt hic,
& ff. eo. l. quæro. §. inter locatore: secus in emphyteuta,
in quo spectatur triennium. C. de iure emphyteu. l. 2. exci-
pe emphyteutā ecclesiæ, infra c. proximo, p̄m Inn. quod
ergo hic de biennio dicitur, generaliter in rebus eccle-
siasticis obtinet, secundum Host. [Non soluisse] in nul-
lo prædictorum casuum potest colonus resistere domi-
9 no. ff. vt possi. si duo. ff. de ui & ui ar. si colonus. In casu-
bus autem prædictis licet locatori propria auctoritate
expellere conductorem modici temporis, quia non pos-
sident. ff. eo. cum in plures. §. hæredum. ff. de acqui. pos. q.
vniuersas. §. quod per colonum, C. e. l. emptori, nisi colo-
nus interuerterit possessionem, vt præ. l. colonus, & eod.
ti. l. cum fundus. Colonus vero perpetuus, uel qui ad nō
modicum tempus conduxit, cum possideat naturaliter,
& habeat ius in re, expelli non potest. ff. si ager ue-
ctiga. l. 1. & 2. ff. de superfi. l. 1. §. 1. C. de fund. pa. l. inbe-
mus, Inn. hoc intellige, salvo hoc ultimo casu, de quo
infra c. proximo. attribuitur hic Inno. quædam additio
quæ habet idem esse de commodante, & precarium cō-
cedente, ut scilicet ante interuersionem possint a com-
modatario, vel rogante precarium rem uiolenter au-
ferre, & cum prædicti non possideant, eis non compe-
tet interdictum. Scire autem debes secundum Phi. & In-
no. & idem Accur. in l. æde. C. eo. ti. & Gui. in Specu. eo.
10 tit. §. postquam, ver. sed queritur quando, q. t. cōductor
pensionem soluere dēt in fine temporis, ad quod condu-
xit nisi aliter conuenerit: vel nisi alia sit loci consuetu-
do, quia semper in promissione, quod minimum est, eli-
gimus. ff. de regu. iuris, semper in stipulationibus. 3. col.
& quia quod debetur, vel promittitur in diem, vel an-
num certū, vel in certis nundinis, vel ante annū, vel nū-
dinas, semper transactis nundinis, vel anno, uel alio tē-
pore, de quo conuenit, præstandum est, siue sit legatum

siue libertas, vel quodlibet aliud, ff. de uer. obli. cum
qui caiendis, & l. qui anno, & l. cum qui certarum. & l.
eum, qui ita stipulatur ante calendas, iusti. de inuti. sti.
§. fin. Idem est, si aliquid debeatur post annos certos.
vnde & exponitur in annos 10. i. post annos 10. ff. de
cond. & demonstra. qui in annos. Si vero promittatur
aliquid annuū alicui, quamdiu in scholis fuerit, siue vs-
que ad certum tempus, semper hoc debitum in prin. an-
ni solui debet. ff. quando dies leg. ce. nec semel, respon-
1. §. 1. C. quando dies lega. ce. l. 1. & hoc nedum in stipu-
lationibus, vt quidam dixerunt, sed etiam in legatis ob-
tinet, vt in præ. l. ff. de condi. & demonstra. qui in annos.
idem videtur in illo, qui locanit operas suas. l. q. tantum
finito opere debitum sit soluendum, siue sit medicus,
vel aduocatus, vel procur. vel alius. arg. C. de suffra. l. v-
nica. adde, quod dixi de postu. c. 1. in glo. notandum.
Aliqui tamen dicunt, q. aduocatus ante petere potest,
argum. C. de iudi. properandum. §. illud proculdubio.
versu. honorariis, ff. de uariis & extraor. cogni. l. 1. §. est
quidem res sanctissima. ubi uidetur, quod in ingressu
litis soluendum sit. C. de postul. quis scis, versu. nemo
ex his. sed illa omnia possunt intelligi de his, quæ ab ini-
tio gratis ablata sunt, vel quando ab initio sic conue-
nit: excipe aduocatum fisci, in quo speciale est, quod in
medio soluat sibi salarium, vt C. de aduo. diuer. iudic.
l. per hanc. §. penult. hæc autem uera sunt, nisi aliter
actum sit, vel nisi propter consuetudinem, vel aliam ius-
tam causam aliter præsumatur. inde est, quod si quis
mercedem magistrorum, vel pensiones domorum alicui
legauerit, vel promiserit, spectandum est tempus,
quo solui debeant. ff. quando dies leg. ce. nec semel. §.
1. & Guil. hoc remit. in Specu. de salariis, §. nunc de
procuratorum, in fin. & §. sequitur, versu. sed quando.
11 hoc etiam t. no. potes, q. qui non soluit canonem intra
tempus a lege statutum, in mora est, & penam incurrit,
sicut & ille, qui non soluit intra tempus statutum ab ho-
mine. C. de contrahend. stipul. magnam. ff. de uerbor.
oblig. si fundum. Idem est in electionibus, supra de con-
ces. præben. c. 2. supra de elect. ne pto defectu, & c. cum
in cunctis. Idem est & in eo debitore, qui sine certa die
obligatus est, si super debito, quod ab eo petitur, litem
contestetur. ff. de uerbor. obliga. nemo, in fi. ff. de in ius
voca. quamuis. Idem est, si post denunciationem sibi
congruo loco & tempore factam, non soluit. ff. de uerb.
oblig. si ex legati. ff. de vsur. mora, dummodo illud in-
telligat, uel intelligere debeat se debere. ff. si cert. pet. si
me & Titium, nisi remissa sit rei repetendæ instantia. ff.
de usur. sciendum, secundum Innoc. Quis autem sit effe-
ctus istius moræ, & quid sit mora, & qualiter fiat, dic vt
plenè not. in sum. de vsuris. §. ex quibus causis, sub §. ex
mora, quod hic prosequatur Innoc. & Vinc. infra ca.
proxi. sed hic decidendo ibi remississe sufficiat, & ff. de
vsur. l. mora, & de reg. iu. mora, lib. 6. ¶ Prima glo. tra-
12 ctat, quod sit magnum damnum, & quid de modico,
interferit casum exceptum, & de quo colono loquatur li-
tera. ¶ Secunda gl. signat contrarium, & soluit. ¶ An-
13 tepe. glo. ponit opi. quam reprobat. ¶ In 1. t. glo. ibi, res
bona [venditio bona fide facta non retractatur propter
deceptionem citra dimidiā. ¶ In gl. hæc potuit, ibi pla-
nè] vide de iura. calum. ceterū, super gl. 2. [& ibi, ex cau-
14 sa] vide de iud. c. 1. super gl. 2. ¶ In t. gl. 1. ibi, secus est] i.
si nō sit magnum incommodum, nō fiet remissio, Abb.
¶ In gl. 2. ibi, occurrere] puta faciendo sulcos, per quos
aqua fluert [& ibi, coacuerit] in vinea, fortè tardè colle-
git. [& ibi, herbis] quas potuit colonus extirpare, & sic
semper est inuenire culpam coloni. & hoc placet Hosti.
Refert tamen quosdam dicere hoc intelligi, quādo præ-
dium locatum ita erat inutile, q. erat in causa redhibi-
tionis. C. de ædific. ac. si prædium. Alii, q. canon beni-
gnius agit. quam lex. Credo, q. debilitas, uel uetustas
rei

rei noceat cōductori. Dicebat ergo Iaco. de Are. quod colonus quandoque allegat sterilitatem, & tunc regulariter fit remissio, nisi in tribus casibus, quos hic habes in tex. & glo. quando fuit in culpa, quando compen-
sari potest & c. & quando in se recepit periculum casus, quandoque alleg. chasinositatem, vel terremotum: & hoc nocet domino. ff. eo. ex conducto. §. sed si ager. qñ-
que allegat exiguitatem fructuum, & hoc nocet colo-
no: quia nec ex contrario pensionem auxisset. ff. eod. si uno. §. cum quidam. quandoque allegat uitiositatem fructuum, ut quia uinum acerbum, vel his simile, & hoc etiam sibi nocet, ut prax. l. ex conducto d. §. si qua tamē
15 uicia. ¶ In glo. hoc potuit, ibi, vxorem duxit) quæ re-
pente se obtulit, & facit quod dixi in textu. ¶ In glo. isto casu, ibi, quidam) scilicet Azo (& in fine) idem Ac-
cur. in d. l. æde. quam. C. loca. dic opin. hanc ueram, quando peruerse moratur damnum dando, ut si teneat porcos in solario. Si autem non dando damnum, ut quia tenet ibi prostibulum, vel ludum, uera est prima opi. & hoc placet Hostien. de hoc in Specu. eo. ti. §. post quam, uer. nunquid. i.

ADDITIONES.

- a ¶ Vastationem. Intellige in fructibus, non in re coloni factum, quicquid dicat glo. in l. damnum, C. eo. ti. sic no. Bart. in l. ex conducto, prax. alle. & intellige ante collectos fructus, non post, ut no-
rat Bar. in l. si merces. §. uis maior, prax. alle.
- b ¶ Cum quidā, Vide ibi plenē Bar. & plenissimē per ipsum in l. i. §. pe. ff. de va. & extra. ordi. cog. & in l. diem functo, ff. de off. assel.
- c ¶ L. mora. Ibi bona glo. & per Cy. & Bal. & docto. in l. non mino-
rum, ff. in quibus cau. in integ. resti. nō est neces. & plenissimē per Bar. in l. si insulam, ff. de verb. oblig. in repeti. & per d. Bar. de Sa-
li. in l. si pacto, quo poenam, ff. de pactis.
- d ¶ L. ex conducto. Idem notat Bar. in l. merces. §. uis maior, & in l. si una. §. vbicunque, ff. eo. ti. & in l. licet, C. eo. ti. per doct.

SUMMARIVM.

- 1 Gregoriana constitutio summam non requirit.
- 2 Emphyteuta ut meliorationes possit uendere, quæ & quot re-
quirantur, & nu. 2. in fin. & 3.
- 2 Temporis lapsus non expectandus, nec deliberationi locus est,
ubi constat de uoluntate.
Prescriptio contra ecclesiam quo casu hic currat.
Emphyteuticas res non omnibus uendere licet, & quibus de
causis, & nu. 9.
- 3 Emphyteutam nouum suscipere quando dominus debeat.
In solutione non cessatum probat emphyteuta, in fi.
In solutione tantum partis, quid si cessatum sit? ibid.
- 4 Emphyteuta quo casu non possit expelli etiam cessante solutio-
ne biennij, & contra potest, etiam si poenam stipulatus sit ra-
to remanente pacto, nu. 6. §. 3.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 6.
Emphyteusis est quid diuersum à locatione, & uenditione, ut
de num. 7. latius.
Emphyteuticas res donari, et pignori dari pōt. §. 2. et n. 7. §. 2.
Fideiussor qualis esse debeat, §. 2.
Pena peti potest, & discedi à contractu etiam apposta clau-
sula, rato manente pacto. §. 3. & à quo petitur, ibid.
Moram purgare an & quando possit emphyteuta offerendo ca-
nonem post biennium, §. 4. & intra quantum tempus, ibid.
iuncta glossa de his etiam uide nu. 10.
Emphyteuta an possit auctoritate propria à domino expelli. §.
5. & an ab ecclesia, si vnus recipit canonem post biennium,
ibid. ad uers. si vnus, & nu. 11.
Ab vno heredum quæ facta sunt cogente necessitate, cum per
partes expediri non possint, recuperantur iudicio fami. ercis.
ibid.
Pena promissa, nisi aliquid fiat, vel detur certa die, committi
tur etiam non requisito debitore. §. fin.
Creditor urgere non potest ad debiti petitionem, ibid.
- 7 Additio, siue suppletio glossarum.

Emphyteusis unde introducta dicatur, & cuius naturæ sit.
Emphyteuta requirere debet dominum, nō e contrario in alie-
natione, §. 1.

An in alium rem emphyteuticam possit & quibus modis
transferre. §. 2.

8 Emphyteuta secundus domini consensum, non primi emphy-
teuta debet in alienatione requirere, à quo domino punien-
dus est in possessione.

10 Emphyteusis quamdiu duret, & quando ab ea dicatur emphy-
teuta cecidisse.

Celeriter prouidere quando quis in casu huius capituli dicatur.

Monitio extraiudicium minoris reputatur, quàm petitio in iu-
dicio, in fin.

11 Ius sibi dicere contra emphyteutam domino, & quibus alijs
casibus cui liceat.

Metati, & epitematici qui dicuntur.

12 Ad emphyteutam quod damnum, & qua utilitas ex re em-
phyteutica pertineat.

Clades quid.

Chasma quid.

13 De emphyteuticare quæstiones apud quem multe sint.

CAP. IIII.

Potuit.

Gregorianum ¶ etiam est, & se summat. no. autem Host. ex textu, quæ requirun-
tur, ut emphyteuta meliorationes uende-
re possit, primum qd requirat ecclesiam. fm qd denūciat,
quid offertur. tertium, qd id, quod re uera offertur. quar-
tum, qd ecclesia non respondente lapsi sint duo menses,
quintum, qd vendat solum ius sibi competens, sextum,
qd non vendat personis prohibitis. Item qd non cessaue-
rit per biennium in canonis solutione, ut hic omnia
patebunt infra [Primitus] quam uendat. nō tamē prius,
quàm uenalem exponat per id, quod sequitur, Vinc.
[Offertur] re uera. C. de iure emphy. l. si. Host. alias per-
inde est, ac si non denunciasset; de hoc in Specu. eod. ti.
§. nunc aliqua. de iure, emphy. uer. 92. [Dixerit] tūc ter-
go non expectabat finem duorum mensium. ex quo e-
nim constat de uoluntate, non est locus deliberatio-
ni, & concord. de appel. ab eo. 2. respon. lib. 6. [Duorū]
no. casum, quo currit contra ecclesiam præscriptio 2.
mensium secundum Pet. remiss. de hoc dedi de con-
sti. cum accessissent, super si. pe. glo. [Prohibentur] for-
te l. municipali, quia lex scripta nil de hoc statuit. Phi-
vel pacto quod inter dominum, & emphyteutam inter-
ueniat, secundum Innoc. [Secus] scilicet aliter uenden-
do, sup. & tradendo: secus, si non tradidit, uel tradidit,
& recuperauit^a in primam causam. de hoc prax. §. uers.
95. & 96. [Præsumendo] i. peccando ¶ in aliquo illorū 6.
de quibus dixi in prin. Si igitur in nullo illorum pecca-
uit, tenetur dominus nouum emphyteutam suscipere, &
in possessionem mittere, aut per seipsum, aut per pro-
prias literas, aut per attestationem solenniter factam,
data sibi solum quinquagesima parte precij, seu æsti-
mationis rei emphyteuticæ: & si dominus præmissa at-
testatione requisitionis per emphyteutam factæ hoc
intra alios duos menses non fecerit, ex tunc licet alie-
nare emphyteusim etiam sine domini uoluntate, ut
hic, & C. eod. l. si. & est si. fm Hosti. quod de mense dici-
tur infra de sen. excom. c. 1. §. exemplum, lib. 6. [In solu-
tione] quam domino negante probet emphyteuta fm
Vincen. de hoc in Specu. prax. §. uer. 31. [Canonis] quid
si partem tantum soluit: in prædicto §. uers. 39. [Bien-
nium] supple uer. ibi 27. dist. 11. quod debet esse conti-
nuum [Nisi] respicit solum proximū dictum [Expellit]
nisi ¶ fuisse factum pactum de non expellendo etiam in
prædictis casibus, licet quidam contra, & de hoc in præ.
§. uers. 89. [Quod ei] scilicet emphyteuta, qui in solu-
tione cessauit [Nunciatum] à domino [Statuta] in con-
10. And. super 3. Decre. L. 4

tractu emphyteusis. ¶ Prima ¶ glo. respondet per qua-
stionem, an emphyteusis sit locatio. ¶ Tertia glo. qua-
rit, & ponit duas opin. contrarias. ¶ Quarta glo. qua-
rit, & soluit. ¶ Quinta glo. quaerit, & respondet. ¶ Sex-
ta glo. quaerit, ponit quatuor opiniones, & soluit. ¶ Pe-
glo. format sex quaestiones, primam soluit, & eius con-
trarium consulit, se cundo quaerit, & soluit distinguen-
do inter primatum, & praelatum ecclesiae collegiatam,
vel non, tertio quaerit de protestante, & soluit. quar-
to quaerit, ponit duas opiniones, & secundam appro-
bat, signat contrarium, & soluit. quinto quaerit de ste-
rilitate, & soluit. sexto quaerit de pluribus cohæredi-
bus, & soluit. ¶ In ¶ gl. 1. ibi. §. adeo ¶ vbi dicitur emphy-
teusim esse quid diuersum a locatione, & venditione.
¶ In 3. glo. ibi. l. 1. lib. 11. vbi dicitur, quod valet dona-
tio fundi emphyteu. facta saluo iure fisci [& ibi. l. ve-
ctigali ¶ erat data fundo vectigali, vt rediret ad domi-
num, si post certum tempus, vectigal solutum non ef-
set, si possessor pignoraueit, valet obligatio. sed si non
soluitur vectigal, dominus, utitur iure suo, & pignus
euanesceit [& ibi. §. vlti. ¶ ibi etiam vectigale pradium
pignori dari potest, sed & superficiarium: quia utiles
actiones superficiario dantur. ¶ In 4. glo. ibi. l. 2. ¶ fide-
iussor debet dari locuples non solum facultate. sed
etiam conueniendi facilitate. ¶ In 5. gl. ibi, qui fidem
¶ ibi, stipulamur poenam, si contra pactum venit rato
manente pacto [& ibi, pacto ¶ pacto addi potest poena-
lis stipulatio: quia forsan rescisso pacto poena ex stipu-
lata petetur [& ibi, cum proponas ¶ secundum uide de
iure iuran. ca. 3. super 3. glo. primam uide de testa. Rai-
nucius, in fin. 2. gl. [& ibi, compar ¶ in fin. illi debet per-
mitteri poenam petere, qui in illam non incidit. ¶ In 6.
glo. ibi. §. vlti. ¶ certe doli mal. exceptio nocebit ei, qui
pecuniam oblatam accipere noluit, si postea amissa
fuerit [& ibi. §. an meminisse ¶ vide hanc, & duas seq. de fo-
ro compe. si diligenti, super glo. nunquid [& ibi. l. una
¶ vide in cap. statim alleg. in 1. glo. [& ibi. §. 1. ¶ vide de
constitut. ex literis, in glo. 2. [& ibi. §. sed quod simplici-
ter ¶ dicitur modicum tempus, quo potuit sarcinulas co-
ponere, & querere aduocatum [& ibi, & si post tres ¶ vi-
de de dolo, cum dilecti, super glo. & sic [& ibi. §. ait pre-
tor ¶ vide in praello. cap. de causis, super ult. glo. [& ibi,
continuis, §. 2. ¶ de de appel. cum sit super 3. gl. ¶ In
glo. pe. ibi, lex vectigali ¶ vide supra super 3. gl. [& ibi. l.
1. & 2. ¶ si vendo seruum exportandum sub pacto manus
iniiciende, si non exportetur ante manumissionem ma-
nus iniicere possum [& ibi. l. 3. ¶ vide de hare. si aduer-
sus, super 3. glo. [& ibi, colonus ¶ si colonus non admi-
sit eum, cui locator fundum uendit, & qua manda-
uerat recipi: postea colonus ab alio est expulsus, ipsi
colono competit interdictum contra expulsorem, &
demum locatori contra colonum [& ibi, post diem ¶ vi-
de de pœnis, suam, super 1. glo. [& ibi. l. 1. r. respon. ¶
hanc & sequen. uide de pœnis, suam, super 1. glo. [&
ibi, quia nomine partis ¶ vbi alia pars non exprimitur.
hoc uolunt leges istae [& ibi. l. 2. ¶ uide in suppletioni-
bus [& ibi, si vnus ¶ si vnus heredum ea, quae per partes
expediri non possunt, cogente necessitate fecerit, per
iudicium fami. eriscund. recuperat, ut si defendens
seruum emendat noxam: uel ne legatarius mittere-
tur in possessionem, cauit de soluendo. ¶ In glo. ult. ibi,
magnam ¶ pena promissa, nisi aliquid fiat, vel detur cer-
ta die, committitur, etiam si debitor non fuerit requisi-
tus [& ibi. §. vlti. ¶ incipit, ex quo; vide de rescrip. cum
contingat, super 1. glo. [& ibi. l. vlti. in fin. ¶ nil interest,
an officium procura. Caesaris, vel rectoris provincie id,
quod debitum erat, solui iusserit, ut res minoris inci-
derit in commissum. ¶ In ¶ glo. 1. ibi, immobilibus ¶ ite
in emphyteusi requiritur scriptura. C. eo. l. 1. in locatio-
ne non. Item nec conductor nec uendit, nec uendicat,

emphyteuta sic. C. eo. l. 2. ff. si ager vectig. l. 1. [& ibi, ali-
quid datur] quandoque, non enim est de natura contra-
ctus aliquid precia principio dari, in anten. de ant.
& emphy. contrac. circa prin. pro glo. facit anten. qui
res iam dictas, cano. 10. q. 2. & C. de excu. munerum. l.
priuata, li. 10. sed fateor, quod dari potest, sed nego id
necessarium [& in fine] de hoc, a quo iure introductus
sit iste contractus, & unde dicatur; & cuius natura sit,
plene in Specu. eo. tit. pra. §. in 1. col. ¶ In glo. 2. ibi, ab
emphyteuta [sed hoc non conuertitur, scilicet, quod em-
phyteuta sit requirendus a domino. de hoc praelleg.
§. vlti. 93. ¶ In glo. 3. ibi, quidam ¶ Vincē. scilicet, pro
quibus, de don. inter uirum & uxorem, nuper, & in lib. feu.
de feu. non alie. sine consensu ma. do. l. imperialem. Di-
cit etiam Vinc. quod de alienatione sit mentio in l. &
donatio est alienatio [& ibi, alij dicunt] Accur. C. de re
emphy. & vide qd ibi dixi l. fin. Phi. Inn. hic & Gui.
in prael. §. uersic. 107. quod uidetur: quia qui uendit,
affectum habet ad precium, argum. ff. de in li. iuran. l.
numis, sufficit ergo sibi, quod illud habet a domino:
sed qui donat, habet affectum ad donatarium, quem re-
munerare vult, vel sibi obligare, non dominum. Qui-
dam dicunt, & uidetur hoc placere Gui. quod emphy-
teuta ecclesiae non potest donare: quia res ecclesiarum
non possunt alienari, sicut nec minorum. C. de pre. mi.
no solum. C. de sacro san. eccl. l. fi. sed emphyteuta pri-
uari potest. distinctio non placet, cum directum,
quod habet ecclesia, non alienetur. an uero legare
possit, vel in dotem dare, vel extraneum heredem in-
stituere, in Specu. no. in uersiculis ibi sequentibus [&
ibi, pignori] de hoc prael. uer. 120. & locare. de hoc ibi
in uer. sequen. permutare uero non: de hoc in uer. 121.
nec in emphyteusim dare, de hoc uer. 125. nec in feu-
dum, de hoc uer. 129. Querebat hic Hostien. si dederit
emphyteuta alii in emphyteusim, & ille tertius uende-
re vult, cuius consensum requireret, an primi emphy-
teutae: an domini. dicit Azo, quod domini: quia l. di-
cit dominum requirendum. C. eo. l. fin. & ille alienan-
do desit esse dominus: immo nunquam fuit dominus,
secundum Hug. secundum quem utile dominium chy-
mera est, nam & ille secundus emphyteuta a domino
poni debet in possessionem, ut supra dixi. & sic illius
consensus uidetur requirendus, argumen. ff. de reli. &
sump. fune. l. 2. §. 1. & ff. ad se. con. Syl. l. 1. §. 1. C. de posi.
auct. sed iam cautum, & facit quod no. in Spec. pra. d. §.
uersi. 126. ¶ In glo. sed quae ibi, ecclesie ¶ dicit Host. qd si
cut domini legum communiter excipiunt ecclesias in
emphyteusi secularium: sic & nos deberemus excipe-
re seculares in emphy. ecclesiae, argu. 2. q. 7. si sacerdo-
tes, & c. laici, infra de immuni. eccle. non minus, & ca.
aduersus. dicit demum, quod illi intelligantur prohibi-
ti ecclesiastici, uel seculares, qui duriores sunt illo, qui
alienat, cum quo contraxit ecclesia. si tamen legat, uel
donat emphyteuta ius suum ecclesie, ualet quo ad hoc,
quod estimationem recipiet, & de consuetu. in pro-
uincia seruatur, quod ecclesia uendere tenetur intra an-
num secundum Be. de quo in Spec. §. pra. uer. 117. (&
ibi, serui) uel euidenter pauperes, Hostien. & mulieres.
Vincen. (& in fi.) & melius C. loca. l. curiales, & l. mili-
tes. Abb. & C. de curialibus. l. milites, libr. 10. Hostien.
¶ In glo. ut 10. ibi, dicas quod sic ¶ de hoc in Spe. §. pra.
uer. 36. & duobus sequentibus. (& in fin.) adde, quod no.
25. quaestio. 1. si ecclesiae, & supra de arb. dilecti, in fin.
ult. glo. ¶ In gl. & ita, ibi, moram ¶ de hoc 18. dist. pro-
pter. 1. & inf. de reg. iur. mora, lib. 6. (& ibi, post bienniu)
sed hoc ¶ quomodo, nonne eo ipso, qd non soluit, pra-
cisa est emphyteusis? Respondet Ina. qd non, quamdiu
dominus patitur conductorem tenere rem locatam.
vnde si postea accipit pensionem, tacite refirmatur
contractus. uel secundum eum semper durat em-
phyteu-

phyteusis, donec auctoritate iudicis rescindatur. Quæ
rit etiam Innoc. si post tempus dominus petit pensio-
nem, quam denegat emphyteuta, an possit ulterius si-
bi providere per celerem satisfactionem? respondet,
q non facit s. eo. ti. Item quia cum antiquo, & commu-
ni iure non liceret ultra tempus præfixum solvere: im-
mò res emphyteutica auferbatur sibi, licet hodie de
gratia aliqua sit facta additio iuri communi, scilicet q
possit celeri satisfactione sibi providere, id restringen-
dum est, nam qui exactus debitum non soluit, non po-
test dici, q celeriter provideat, dicit ergo, q reputat il-
lum celeriter providere, qui exactus in iudicio, vel ex-
tra statim, & sine ullo termino soluit, & multo fortius
sibi providet celeriter, si antequam exigatur in iudicio,
vel extra, soluit. Consultit tamen Host. q non moretur,
nam si tractus ad iudicium soluit, non videtur sponta-
neus. remittit autem ad not. in sum. eo. tit. S. potuit, ver.
quid sit de natura, ver. quod verius, & seq. & in præal-
leg. S. ver. 84. [& ibi, 10. dierum] vel pòt dici de duob.
mensibus, vt quo tempore dominum expectat emphy-
teuta, vt hic in textu, eodè tempore expectetur emphy-
teuta per dominum, ad id C. de iure emphyt. l. 1. ff. de
iure si. auferitur. S. qui cōpensationem. faciat ad hoc in-
fra. de fri. & male. c. 1. alij, q vsq; ad quatuor mēses, de
off. dele. quærenti, cum si. [& ibi, vsq; ad litē conte.] hāc
opinionē destruit finis de cr. Si enim non requiritur, q
extra iudiciū moneatur, multo minus requiritur, q in
iudicio petatur, cū plus sit in iudicio petere, quā extra
iudiciū admonere [& ibi, arbitrio iudicis] sim. qd no.
11 80. dist. c. vlt. ¶ In gl. t sed nunquid, ibi, dicit q sic] de
hoc plene in Spe. d. S. ver. 48. & Host. remittit ad sum.
eo. tit. S. potuit, ver. quid sit de natura, quosdam casus
scilicet 19. quib. quis dicit sibi ius, vide in Spe. de acto-
re. S. 1. d. ver. item quod vulg [& ibi, de metatis] & epi-
demeticis, & sunt metati milites castris, & terminis,
quæ vallo circumdari solent, metati, & epidemeticis,
qui fm milites metiuntur hospitia [& ibi, auctoritate iu-
dicis] hoc plus placet Inn. q etiā dicit s. c. proximo, ibi
vide in gl. in nullo, & quā actionem tunc intentet, vide
in Spec. præ. S. ver. 49. [& ibi, auctoritate sua] & quam a-
ctionem contra illum intentet, vide præ. S. ver. 56. [&
ibi, pensionem] posterioris temporis, sic ponitur etiam
in Spec. ver. 23. & 26. [ibi, item quid si dicat] de hoc in
præ. S. ver. 25. [& ibi pensionem] temporis præteriti, fm
Io. Hostiē. & Lau. vt no. in S. statim alleg. licet quidam
idem dixerint de futuro, vt ibi not. [& ibi, item si fun-
12 dus] de hoc præ. S. ver. 135. augmentum t autem, & the-
saurus inuentuserunt emphyteutæ fm Pe. & de hoc in
Spec. S. præ. ver. 131. & seq. [& ibi, clade] idest interem-
ptione, puta per alluvionem, chasma ponitur pro-
teremota, vel fractione, & est Græcum, proprie tamen
clades dicitur pestis, vel interemptio per gladium [Pe-
rierit] post contractum, nec ob. ff. de contrahen. empt. l.
domum, Vinc. [& ibi, quidam] scilicet Martinus [& ibi,
etiam partis] & de deci. c. 2. S. 1. lib. 6. [& ibi, alij dicūt]
Gul. & Accur. in d. l. 1. C. de iure emphy. [& ibi, in tribu-
to] vt aucto, vel diminuto predio augeatur, vel minua-
tur pensio, Accursius [& ibi, sterilitatem] de hoc præ. S.
ver. 137. [& ibi, non credo] de hoc sunt opi. quas vide
13 in Spe. præalleg. ver. 71. [& in fi.] 174. quæstiones t de
hac materia notat Guil. in Specu. eo. tit. sapius alleg. S.
quarum. quædam etiam tangebatur hic Vinc. & Pet. de
San. quas, quia ibi sunt notatæ plenius, scienter omitto,
& ad materiam vide quod dixi s. de probationibus, in
præsentia, super prima gl.

ADDITIONE S.

- a ¶ Recuperavit. Vide de hoc vltimo in l. fin. C. de iure emphy. &
per d. Bar. de Salice. qui dubitat.
b ¶ Distinctio non placet. Primam opi. quæ placet Vin. tenet Cy.

in addi. in l. fi. de iure emphy. & dicit do. Bar. & Sal. ibi, quod pro
ista opin. est casus in l. 2. C. ne rei domi vel templo. ibi vel alio
modo &c. quæ est canonizata. 16. q. 3. Vide ibi Bal. & Bar. ipse
tamen Bal. in quibusdam suis scriptis super Spec. vers. 107. dicit,
quod illa l. non facit pro Bar. ibi vide ipsum Bal.

c ¶ Quod æstimationem. Vide in l. apud Iulianum, in fi. ff. de leg.
1. & ibi Bar. & in l. multum, ff. de ver. obl. in 2. lib. Minoricarum.

S V M M A R I V M.

1 Continuatio tituli.

Permutatio vicina emptioni.

Vbi alibi in iuris canonici locis de ea agatur.

De rerum permutatione. Rub.

¶ Dicto t de emptione, & venditione, quia permuta-
tio vicina est emptioni, ff. eo. l. quoniam. C. eo. l. 2. ideo,
&c. Gof. vel aliter, vt supra, ti. secundo. De materia. 10.
q. 2. sed & permutare. 12. q. 2. diaconi, & c. præcaria, &
c. sine exceptione, & ca. episcopus, qui mancipium. Re-
petitur in 6. & clem. cui conuenit. de excep. cum vene-
rabilis, de præben. maioribus, & c. inter cetera, de reb.
eccl. non alie. c. 1. & c. nulli.

S V M M A R I V M.

1 Permutare potest ecclesia res immobiles cum principe, &
quando. num. 2. & 3. & 4.

Pragmaticam sanctionē facere nō pōt alius, quā imperator.
Sancta pro pijs, vel religiosis.

Ecclesia, & locus hic pro prælato, & clericis.

Figura dictionis hic.

2 Causa rationabilis hic quæ dicatur.

3 In permutatione, de qua loquitur hæc decretalis, an & quæ so-
lennitates adhibenda.

4 Additio glossarum. & nu. 4

Principis privilegium hic vnum notatur.

Ecclesia infinitis dotata privilegijs à principib. et quib. remis-
Benemeriti de ecclesia non sunt amare tractandi.

5 Annotatio quid.

Pragmatica quid, & qualiter hic accipitur.

C A P V T I.

Si princeps.

Breue est, & hoc dicit secundū

Abb. Ecclesia t potest res im-
mobiles cum principe cōmu-
tare, & dic [princeps] .i. imperator, cū nec alius prag-
maticam sanctionem facere possit, de qua loquitur fi-
nis, Host. vide quod not. in clem. de baptis. c. vno [San-
ctis] idest pijs, vel religiosis [Communi] scilicet princi-
pis, & ecclesiæ, vel alterius pij loci, & per consensum ec-
clesiæ, vel loci intelligas consensum prælati, & clerico-
rum, de his quæ si. à præla. c. 1. & c. tua, de rebus eccles.
non alien. cap. 1. [Causa t rationabilis] puta necessitas
vel comoditas principis. Pone, habet ecclesia prædiū
iuxta palacium principis, per quod princeps vellet am-
pliare palacium, vel ibi viridarium facere: vel ha-
bet ecclesia castrum in confinio hostium, pro cuius
forte custodia multum granatur expensis, & est for-
tissimum, & conueniens principi ad hostes doman-
dos, & paratus est princeps ecclesiæ dare aliud magis
expediens, vel saltem æquivalens [Vel æqualis] not. pro
Hostien. [Promulgata] & interuenientibus t reliquis iu-
ris solennitatibus secundum Innoc. de quibus satis not.
de rebus eccles. non alien. c. 1. lib. 6. non putat Hostien.
q in hac permutatione sint oēs solennitates huiusmo-
di obseruanda: alias princeps, cui intendit dare priui-
legium, vt dicam super glo. durioris conditionis esset,
quā alius secundum Hostiē. sed salua pace, in quo du-
rioris

rioris non video, satis sit ergo sibi, q̄ privilegiatus sit in contractu fiendo, etiam si non expediat ecclesie; nec ipse versetur utilitas, ex quo est sine damno, & hoc teneas. ¶ In gl. 1. sicut in initio vide de reg. iuris, c. 1. super prima gl. ¶ In gl. 3. ibi, procurator in iure, & si non procurator, & est hoc privilegium principis in Host. per litteram, æqualis, & hoc est æquum dicere, cū ecclesia infinitis privilegijs sit dotata per principes, ut patet ex no. de rebus eccles. non alien. ca. fin. non videt Host. quare tam amare glossatores interpretati fuerat hunc text. ad id ff. de donatio. inter virum, & vxor. l. si id quod. §. si quis serui operas, & hoc placet. ¶ In glo. ult. ibi, promulgata de hoc, d. c. 1. dicit Vinc. quod annotatio ¶ est rescriptum proprio motu principis factum: pragmatica sanctio, quod datur consilio procerum, & pro rebus vniuersitatis, C. de diuer. rescri. l. ult. §. ult. [& in fine] dicit Host. q̄ ponitur pro testificatione, & fit ad excusationem cleri, ut accusari non possit, q̄ permutationem non fecerit, licet nō expediret ecclesie; quia necesse habuit hoc facere per hoc privilegium principis, & si nolisset cōsentire per superiorem cogi potuisset, ar. j. de iure pa. nullus.

ADDITIO.

¶ Sine damno. Gl. in c. sine exceptione. 1. 2. q. 2. tenet alienationem bonorū ecclesie tenere, si non laedatur, licet nō locupletetur, contra quem facit, quod hic no. & tex. in c. cum apostolica, de his, quæ fiunt à prelato. & c. leg. & quod hic not. gl.

S V M M A R I V M.

- 1 Inconsulte hic ut sumatur.
Emendare pro reuocare.
- 2 Additio glossarum.

C A P V T II.

1 **Vt commutationes.** Breue est. [Inconsulte] idest sine ¶ consilio requirendorum: quod dic, ut supra. de his, quæ fiunt à prelato. c. 1. de reb. ec. non alie. c. 1. Host. [Emendatur] idest reuocentur. ¶ In ¶ gl. ult. in fi.] de hoc supra, de cle. coniu. diuersis, de ele. nosti.

S V M M A R I V M.

- 1 Mancipia unde dicta, & quando permutari prohibeantur, & num. 4.
Conuenire, verbum hic honestatem respicit.
Homo pro seruo.
Libertas pro libertinitate.
Deo semel consecratum ad humanos vsus transferendum non est, nisi in casibus, & quibus, ad dictio. consecratum.
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 3.
Fideiussori quando pro sit pactum reo factum.
- 4 Additio glossarum.
Dos ecclesie commutari potest absque eius lesione.

C A P V T III.

1 **Mancipia.** Tolle principium capituli pro summa, quod sequitur hic, & j. c. prox. est ipsius expositio. & dicuntur serui ¶ mancipia à manu, & capio, secundum Abb. & dic mancipia Christiana non Sarracena, secundum Vin. Item non fugitiua. j. c. prox. Host. [Libertatem] consequendam, ut statim exponit (Non conuenit) honestatem respicit. si ergo aliter fiat, tenor secundum Inn. alle. 12. q. 2. ecclesiasticis, quod non facit, ut videbis in ult. gl. (Mancipia duo eundem meriti, & peculij, de hoc supra, de rebus ecclesie non alie. c. 3. (Homine) idest seruo. §. de ser. non ord. c. fi. (Libertate) i. li-

bertinitate cum posteritate sua sub patrocinio ecclesie, & sic non ob. de rebus eccle. non alie. c. 3. (Consecratum) in te, & sic nō ob. c. ex antiquis, & salvo privilegio principis sup. c. prox. & potestate pape, ut in c. ecclesiasticis, & salva fuga. j. c. prox. in Host. qui per hoc dicit cessare contraria gl. (Nō decet) de honestate, vel de facili, idest, sine manifesta causa, Inn. ¶ Prima ¶ gl. signat contrarium, & soluit. ¶ Secunda gl. alleg. 4. concor. signat vnum contrarium, & soluit. ¶ Vlt. gl. signat contrarium, ponit duas solu. vnam Ala. & aliam Lau. tertio soluit. ¶ In ¶ gl. 2. ibi. §. famulos) vide de calum. c. 2. super gl. fi. ¶ In gl. ult. ibi, quod dictum] pactum reo factum, ne ab eo petatur, prodest fideiussori, ne reum mandati cōueniat: sed si conuenire non posset, ut quia animo donandi fideiussit, tunc ei non prodest. ¶ In glo. 1. in fin.) vel illud loquitur in seruis donatis à principe, ¶ In glo. 2. ibi, quæ semel] vbi de hoc (& in fin.) arg. de senten. excom. relatum, Hof. ¶ In gl. ultima ibi, Ala. & Goffr. pro eis facit littera hic, consecratum, & littera, consecrarunt. j. c. prox. [& ibi, constitutio] sicut enim dos ecclesie sine læsione commutari potest, ita & mancipium, Vincen. & ibi, subijcitur) 9. quæst. 3. cuncta, de hoc de concess. præben. proposuit, Host.

S V M M A R I V M.

- 1 Eleemosyna vnius non debet alterius fieri peccatum, inuncto contextu.
Seruitus ecclesie dicitur dignitas, & quare.
Pralati non sunt domini.
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 3.
Plagium committere quis dicatur, & nu. 4.
Seruorum bonorum, et malorū differentia qua fiat à iure. §. 1.
Decretum interponitur, cum quid debetur à personis hic descriptis, ibidem.
Additio glossarum.
Fuga quid.
Pro seruo posito in fuga quibus actionibus agi possit, & quocasu vendi.

C A P V T IIII.

1 **Iniustum.** Muneris mancipia alias munere mancipij (Vnius) offerentis ¶ seruum ecclesie (Alterius) alienantis seruū ab ecclesia (Fiat) occasionaliter, idest sit occasio peccati [Absurdum] de honestate, vel sine cā (Dignitate) idest dignitatis subiectione, vel pro tanto seruitus ecclesie dicitur dignitas, quia cū pralati non sint dñi, de don. c. 2. huiusmodi serui dñr serui Dei, cuius est terra & c. de dec. tua, cui seruire regnare est, in Host. & dicam de reg. cum virum, super 2. gl. ¶ In ¶ gl. alleg. concor. signat cōtrarium, & soluit. ¶ In 1. ¶ gl. ibi, in fuga) incidit in plagium, qui vendit, vel donat seruum in fuga constitutum (& ibi, si quis amico) si mandauit amico peregrinanti, ut fugitiuū meum quære ret, & inuentū venderet, quod fecit; nō cōmito plagium, quia non vendidit: nec ille, quia presentē vendidit (& ibi. §. ult.) vide de priuil. super spe. super ultima gl. ¶ In gl. ult. ibi, lex, quæ tutores] boni serui fraudē fieri prohibebūt, mali, si res exegerit, ad quæstionē positi veritatē prodēt [& ibi, in furiosi] interponitur decretū, cū debetur fideicommissaria libertas à furioso infante, surdo vel muto. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, respondi) quia fuga est quædā species libertatis. ff. de edil. edic. quid sit fugitiuus. §. idem recte. Phi. vel est speciale fauore ecclesie, ut sine vitio plagij seruū in fuga constitutum vendere possit, Host. [& in fine) potest etiam agi communi diuidundo, & famil. ercisc. pro seruo posito in fuga. ff. communi diuidundo. l. arbor. §. iudex. Vinc. Item potest vendi, dum est in fuga, sub ea conditione, si apprehendatur. ff. ad legem Fla. de plagi. l. 2. Phi. & vtrunq; istorum pat. et in contrario

S V M M A R I V M.

- 2 *Præbenda pacto precedente permutari non possunt. & quando, & quorum interuenire consensus debeat, & num. 5.*
- Personarum permutatio quando, & a quo fieri liceat, n. 4. et 7.*
- Canonica, & præbenda quibus consistant.*
- 3 *Spiritualibus connexa, quæ, & idem cum spiritualibus ius, & quando, super talibus pacisci, & permutari liceat.*
- In connexis idem ius cum eis, quibus. connectuntur, & quando.*
- 3 *A permutationem beneficiorum ecclesiasticorum desiderate quo modo sit agendum sine timore simoniae.*
- 4 *Necessitas, vel utilitas inspicitur ecclesiæ, & quo casu hic.*
- 5 *In permutatione ecclesiastica quorum consensus requiritur, n. 2.*
- 6 *Additio glossarum, & nu. 7.*
- Permutatio præbendarum non prohibetur à concil. Turon.*
- 7 *Translatio quando fiat, nu. 1. & 4.*

C A P V T V.

- Quæsitum.** Casus. præbendæ + pacto præcedente permutari non possunt: potest tamen episcopus ex cā de loco ad locum permutare personas, & primo ponitur quæstio, secundo ibi, generaliter, quæstionis solutio, distinguens modum illicitum à licito, sūm ibi, si autem [Præbendarum] quæ sunt in diuersis ecclesijs, vel etiam in eadem, sed diuerso iure censentur, puta quia onus spūale incumbit vni præbendæ, quod non incumbit alteri. exemplū s. de præb. significatum: vel si sunt in eadem ecclesia diuersæ dignitates, alias in eadem ecclesia pōt canonicus præbendam cum canonicō commutare (de consensu tñ illius, ad cuius inuestituram pertinet collatio præbendæ, Inn. & est ratio sūm Hostien. quia canonica in spiritualitate, præbenda in temporalitate consistit: nec potest dici alienari, si cū canonico permutatur. ff. de leg. 2. vnum ex familia; a tamen propter connexitatem, quā habet præbenda ad canoniam, tutius est sūm Host. q. id fiat superioris auctoritate, & de connexis, & c. j. de iure patro. de iure [Pactione] expressa, vel tacita. s. eo. cum olim, & cap. seq. [Connexa] scilicet incorporalia, puta ius + patronatus. s. de iud. quanto, & ius funerandi, insti. de rerū di. s. in cōmunē, de sepul. c. fin. quæ à spiritualibus separari non possunt. ff. de pecul. q. s. ergo casus, s. de noua, & de leg. 1. 3. secus de corporalibus, & realibus, & ipsis annexis. Item & de ipsis annexis incorporalibus, quæ à spiritualibus separari pōt. unde & j. dicit, possessionibus. nam super talibus ex causa licet pacisci, & permutari, & vēdi possunt, & sic non cōtradicit infra, c. seq. nam & illa annexa sunt, & religiosa dicuntur. ff. de rei vendi. quæ religiosi, sed alio modo contradicit, solue vt ibi, Host. [Simonia] bene + posset dicere clericus sūm Inn. cum non possim securē morari, vel proficere in tali ecclesia propter inimicitias, vel diuersitatem linguæ, vel alia iusta causa, supplico, vt de mea præbenda, vel ecclesia prouideatis alijs, mihi prouidendo alibi. Posset etiam exprimere sic scilicet, tali melius competere ecclesia mea, & mihi sua, arg. de pben. inter cetera. Melius sūm Host. in eo, quod le. & no. de cleri. excom. proposuit: ita tamen, q. inter se non paciscantur, nec fiat aliquid ex partium pacto, vel tractatu, sed ex officio, & ex iussione iudicis, de pactis, cum pridem, de præb. nisi. Cum habui per tempora formare contractus permutationum super beneficiis ecclesiasticis, feci per hanc decre. contractus iudicare ab epō hoc modo, Venerabilis pater & c. Considerans, quia A. electus talis ecclesiæ utilius se posset habere in tali ecclesia pro eo, q. & c. Requisiuit, an consentire vellet translationi, & permutationi faciendæ, & c. de hoc vide plenius in Spec. eo. ti. super rub. [Necessariam] quo ad + ecclesiam, vt sequitur, sup. vel vtilem. 7. q. 1. scias, sed sup.

maxime. nam idem, si expediret personis, sūm no. de pben. super inordinata. Host. [Poterit] purē ex officio suo sine partium pactione [Personis] hoc volētes b [Utilius] idest vtiliter, cum forsan vterq; suæ ecclesiæ esset inutilis, vel vterq; erat utilis, sed vtilior erat alteri, vt si bonus agriculator, & dispensator præsit ecclesiæ, quæ solū quærit prædicatorem theologum: & theologus, in temporalibus nil expertus præsit ecclesiæ quæ solum requirit bonum gubernatorem temporalium, & sic tenetur propriē, & remittit de hoc Host. de consan. & affin. c. 1. Quid si + collatio illorum beneficiorum non ad episcopum, sed ad capitulum spectet? dic consensum illorū, c. quorum interest requirendum, supra de offic. arch. ad hoc. de maio. & obe. c. fi. Host. & no. de hoc infra eo. ca. vno. lib. 6. Item not. Hostiē. q. hoc ita est episcopale, q. inferiores auctoritatē permutationis præstare non possunt, hæc no. in summa huius ti. s. quid potest, ver. & nū quid. & no. in clem. eo. ti. c. vno. ¶ In + gl. 1. ibi, diuisio] additū fuit istud verbum, in quo se correxit gl. qui non videns, olim dubium decre. dixerat, q. etiā permutatio præbendarum erat prohibita per concilium Turon. sed hoc erat falsum: quia diuisio præbendarū erat ibi prohibita, sed non commutatio. & hoc etiam reprehendebant Pet. & Abb. qui non viderunt hanc additionem. ¶ In gl. vlt. in fi. dicebat Host. per hæc iura, q. in maioribus beneficijs non consuevit fieri hæc translatio nisi ob exigentem necessitatem, vel utilitatem ecclesiæ, sed & fit ob gratiam personarum. 74. di. quorundam, de renun. ad supplicationem: sed in minoribus sufficit expedientia personarum, vt dixi in textu secundum eum.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Vnum ex familia. Melius facit l. pater. s. quindecim, ff. de le. 3. cum ibi no. In contrarium facit, quod no. lo. And. de reb. eccle. non alien. c. 1. in gl. dicit hic Vincen.
- b ¶ Hoc volentes. Sed an ipsis inuitis, sunt opi. de quib. plenē per Federicū de Senis in tractatu permutationis. art. 25.
- c ¶ Consensum illorum. Et an sit necessaria collatio, vel sufficiat consensus conferre debentis pro collatione, vide Fede. de Senis art. 17. in tractatu permutationis, & vide Ioan. And. in cap. inter cetera, de præben. in gl. scilicet collatio.

S V M M A R I V M.

- 1 *Permutari possunt ecclesiæ adinuicem iure proprietatis, & possessiones earum, & quæ ecclesiæ, & n. 2. & quorum consensu, ibid. vide num. 6.*
- 3 *Dubitandi ratio quæ fuerit hic.*
- Cum permutatis ecclesijs quæ transeant.*
- Contractus nomen quale sit, cum ex vna parte datur res, & ex altera res, & precium.*
- Quando permutatio sit appellanda.*
- Misturam hic non fieri, vt intelligatur. in fi.*
- 4 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.*
- Prætoris iussus excusat à nota.*
- Edictum gailium quibus detur.*
- Permutatio habet vim emptionis.*
- 6 *Additio glossarum, & nu. 7.*
- Permutatio spiritualium cum temporalib. vel spiritualib. an, & quando liceat, & vnius auctoritate.*
- Quando dicatur contractus gratuitus.*
- Personarum quando liceat.*
- 7 *Cum vniuersitate quæ transeant.*

C A P V T VI.

Ad quæstiones. Casus. Ecclesiæ + iure proprietatis possunt adinuicē permutari. possessiones etiā ipsarum permutari possunt, & pro minus valentibus precium suppleri. in prima consultatio. in 2. responsio, ibi, Respondemus [Duæ cōuentuales] ponit Hostiē. exemplū in ecclesia sanctæ Genouefæ Parisien. quæ

quæ habet ecclesiam sancti Marci infra limites beati Marcelli iuxta Parisios, & ecclesia beati Marcelli habet capellam beati Hilarij iuxta ecclesiam S. Genouefa. Habet deputatam, scilicet ad mensam suam, vel cuius possessiones etiã suæ sunt. 16. q. 2. visis: alias nõ liceret, de re. eccl. non alie. c. 1. vel dic. q. 1. permutatio fieri pōt de ecclesijs non solum ad mensam pertinentibus, sed etiã de alijs, in quibus quātuncūq; ius habet, cum non prohibeatur permutationē iurium spiritualiū fieri inter se, ut hic, Inn. unde sufficit secundū Host. q. res permutata sit subdita permutanti, puta vt capella, de præscr. ex transmissa, de offi. ord. conquerente, & c. graue, de offi. iud. c. 1. nam & tunc interueniente cōsensu, quorū interest, de transa. præterea, & auctoritate diecesani, quod me. causa, c. pe. de don. inter dilectos, poterit permutari. Illis] conuentualibus ecclesijs [Adijci] ab alia ecclesia, cuius subdita non sic abundat. Dubitatū pp duo, quia 1. pecunia interueniente nõ videtur esse permutatio, sed veditio, & quia illa non dēt in spiritualib. interuenire, [Ab ecclesijs] & cum ipsis transibunt alia spiritualia, vt sunt decimæ, & mortuaria. Per se] alias expresse [Permutationis] hic soluitur qō, quale sit nomen contractus, quando ex vna parte datur res: ex altera res, & precii. Alij dicūt inspiciendū, an precium sit maior pars æstimationis, & tūc est empt. an minor, & tūc est permutatio, ar. ff. de pac. maiorē, de conse. eccl. quod in dubijs, facit 4. q. 3. hermaphroditus, & ff. de sta. ho. quæritur, cū concor. 1. gl. Alij, q. aut precii datur, vt precii: aut vt species: vt in 2. casu sit permutatio, ar. ff. de positi. l. 1. S. si pecuniā in sacculo, secundū Host. Tu dic primo inspiciendū, quid agatur. Misceantur] i. separatim fiat cōtractus ecclesiarū a cōtractu possessioniū, vel vult dicere, q. caueāt permutantes, ne occasio ne spiritualiū iuriū, de quibus plus habet vna ecclesia, quā alia, plus vel minus pecuniæ, vel alterius rei tribuatur, Inn. ¶ Secunda ¶ gl. tria dicit, & primum determinat, de 2. & 3. rōnem reddit. ¶ Vlt. glo. respondet per qōnem, an permutata villa, & c. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, qui iussu] sequitur, prætoris precio dato pactus est, non notatur [& ibi, emptorē] cōiter incipit, deinde aiunt edictū adiliū datur emptori. In permutatione datur vtrique, quia vterq; quasi emptor. ¶ In 3. gl. ibi. S. 1. J. edictū de proc. prohibitoriū. ¶ In vlt. glo. ibi. C. eo. tit. l. 2. nil facit. l. 2. de fun. do. quæ dicit, q. maritus, qui fundū cōem cum alio in æstimatum accepit, nõ pronocat ad iudiciū cōi diuidendo, sed bene pronocatur. secunda l. de rerum permu. dicit, q. permutatio habet vim emptionis. ¶ In ¶ gl. 1. ibi temporalīū, est. n. necesse, q. vtraq; habeat tēporalia, quorū possit fieri hæc separatio. ¶ In gl. 2. ibi, nemini] per quod c. dicunt quidā, q. ecclesia pōt permutari cū decima, ergo & cū calice, quorū neutrum placet Vinc. quia mobilia tēporaliter æstimari possunt saltem per conflationē. 12. q. 2. aurum [& ibi, auctoritate superioris] quæ purgat viciū, quod alias inesset, secundum Gof. cū in spiritualib. quæ sunt gratis cōferenda. 1. q. 1. gratia, nõ posset interueniēte permutatione, quæ nõ est gratuitus cōtractus, sed Host. dicit illū habere posse locū in psonali permutatione: vel cū permutatur spirituale cū tēporali. nā vbi permutantur spiritualia adinuicē, dicit contractū gratuitum, nec interuenit tūc tēporis auctoritas superioris ad purgandū vitium, quod nullū inest, sed solum ad auctoritatem alienationi præstandam secundum eum [& ibi, tanquam beneficium] hæc ergo permutabuntur ecclesiæ iure proprietatis, non beneficij, & sic non nb. iura prox. S. alle. & j. ar. idem de eo, qui mit. in pos. cum qui, lib. 6. vt lit. non conte. c. 2. de verb. sign. dilecto, de do. & contu. c. 2. vel secundum Host. vbi agitur de permutatione personarū, personæ illā facere non possunt: quia nemo est dñs mēb. eorum suorum, ff. ad l. Aquil. liber homo. 1. hic verò

agitur de permutatione rerum quæ a dñis fieri potest, vel quasi dominis, ff. eo. l. 1. ¶ In glo. 3. in fi.] & 2. q. 5. consuluisti. ¶ In gl. vlt. ibi vniuersitate [etiã hinc inde] 7. ¶ refusa pecunia secundum Host. fuit qō Veneri. vlt. vbi queritur de mona. quod veditit castrum, in quo habebat ecclesiam, & dicit Th. Tan. respondisse, quod non transit, cum ecclesia sit preciosior castro. sibi videtur contrarium per iura, quæ alle. glo. Sed Inn. in decre. ex literis, infra alleg. vbi vido, dicit merè spiritualia, vt ecclesias, vel decimas non transire cum vniuersitate temporali: in patronatu secus: quia partim temporale, vel non merè spirituale. no. hoc G. Na. alle. 16. q. 1. si quis laicus, sed Host. dicit id verum, cum vniuersitas transfertur in laicum: secus si in ecclesiam.

S V M M A R I V M

1 Permutantes beneficia sua auctoritate propria, perdunt ea. Mitius agitur cum sponte confesso, quam cum negante, ad dicti. sponte.

Constare de aliquo multis modis potest, & quibus, in fin.

2 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3.

In confessum nulla partes iudicis, & nu. 4.

Permutatio non contrahitur a tradente rem alienam, & quando recte procederet, nu. 4.

4 Additio glossarum.

C A P V T VII.

Cum olim. Casus. Pars de off. deleg. cum olim. 2. & hoc dicit beneficia

1. non perire, si non bona sua perdunt, qui ea propria auctoritate permutant, & in prima processum narrat. in 2. diffinit ibi, cum ergo [Committantur] id est de permutatione tractassent, vel proprie: quia B. dedit præposituram S. & ab eo recepit archidiaconatum, sicut permutaturi fuissent libros, vel equos [Sponte] & ideo mitius cum eo agendum. S. de elec. innotuit, ver. multa, Host. [Inficiabatur] permutationem, quæ tamē fuit alio modo probata, vt sequitur, Inn. [Proponēs] & mētiens, vt per probationes apparuit, Inn. [Constaret] per testes, vel alio modo legitimo, vel per acta iudiciū, sup. de off. dele. cum olim. 2. [Errorem] scilicet facta permutationis. ¶ Vlt. ¶ gl. no. & sol. contrarium, ponit rōnem, quare beneficia non permutantur. ¶ In ¶ gl. vlt. ibi, proinde] 2. in fi. ibi dicitur, q. nulla sunt partes iudicis in confessum [& ibi. l. vlt.] si dedi tibi pecuniam, vt mihi Stichū dares, & dedisti alienū, pecuniam repeto, quia illū accipientis non fecisti. ¶ In ¶ gl. vlt. ibi, pronūciando] 2. q. 1. nos in quēquā. procedit aut hoc arg. solū ex persona alterius, contra quē pronūciatur, s. illius B. confessi [& ibi, comparentur] de hoc j. de pec. cleri. c. vlt. & in fi. Itē vterq; videtur se elegisse, & obtulisse, quod esse non dēt, sup. de fil. pres. qm. & j. de inrepa. per nostras, Vin. Tunc ergo recte procedit permutatio, quando nititur non ex pacto pactum, sed ex auctoritate superioris, qui ex arbitrio suo de rebus permutatis disponit, & per id omne vitium aboletur, ff. de his, qui no. infra. l. furti. S. qui iussu, & sup. de præb. nisi secundum Gof. adde, quod dixi supra eo. quæsitum.

S V M M A R I V M

1 Hæc decretalis continet gratiam.

2 Deceptis non decipientibus iura subueniunt, licet interdum non multum differant, & nu. 4.

Permutatio beneficiorū licet auctoritate episcopi, & nu. 5.

Resignatio beneficij simoniaca non tenet.

Collatio quoque eius facta simoniaci non tenet.

3 Possessio amittitur corpore, licet animo retineatur.

Dolus cum dat causam cōtractui ex officio iudicis rescinditur.

4 Epilogus, & suffragium glossarum.

Mulieris infirmitati, non calliditati subuenit Velleianum, eius calliditas in quo fuit hic.

In ciuitatibus statuta solennitas instrumentorum, in agris non habet locum.

Simpli.

Simplicitas hominum in agris est.

Hominibus quibus lapsis subuenitur.

Res ubi data est certa l. cui paretur, agitur præscrip. verb.

Additio glossarum.

Permutationis beneficiorum tractatus inter partes potest interuenire, non contractus.

Beneficia permutationis causa resignata non possunt alijs, nisi permutantibus conferri, in fin.

CAPVT VIII.

Cū vniuersorum

Non summo, q̄a secundum rei veritatem continet gratiam, posset tamen summari, q̄ clerici per se sua beneficia non permutant, & in prima facti narratio, in 2. gratiosa prouisio. secūda ibi, cum igitur [Canonico] olim, sed modo non: sed pro tanto dicit eum canonicū: quia cū deceptus fuerit, statim eum restituit [Cōsanguineo] illicitæ permutationis conscio, & fautori s̄m Innoc. s̄m quem sic conuenerat, q̄ G. præbendam suam daret cuidam consanguineo ipsius L. & ipse. L. præbendam suā daret illi G. [Deceptis] interdum t̄ non multum differunt decipere, & decipi. i. 6. q. 1. si cupis: quod intellige, vt ibi no. [Per se] pro tanto dicit: quia auctoritate episcopi poterāt, de hoc sup. eo. quæ situm [Amoto] resignauerat enim ex causa, quæ non fuerat secuta: tamen iustius videtur, q̄ L. qui fuerat deceptor priuaretur: sed etiam hoc iustum erat, licet enim G. esset puniendus ex eo, q̄ simoniacè resignauerat, resignatio tamen non tenuit, quia simoniaca, idē not. Ber. s̄. de renu. super hoc. in gl. quæ pro expensis, sicut nec tenet collatio beneficii facta simoniaco, ar. s̄. c. 1. & i. q. 1. ordinationes, s̄m

- 1 Inn. [Restitui] amisit t̄ ergo possessionem, licet in animo haberet, q̄ non amitteret, nisi permutatio fieret, ar. ff. de acqui. poss. quod meo nomine. §. 2. Vin. [Eidē] scilicet G. & no. secūdū Abb. q̄ cū dolus dat cām p̄ctui, ex officio iudicis rescinditur. ¶ Pe. t̄ gl. alle. 7. concor. & obiectionē soluit. ¶ In 4. gl. ibi. §. verba [ibi d̄r ad litterā] & ibi. l. si sine [si mulier passa est virū res suas obligare quasi proprias, non iuuatur Velleiano, quod infirmitati, non calliditati mulierū succurrit] & ibi, si is vide de consue. ex parte, super 3. gl. ¶ In gl. pe. ibi, hæc aut̄ omnia [solēnitās instrumentorū ibi statuta in ciuitatibus locum habeat, nō in agris, ubi multa est hominū simplicitas] & ibi. l. 2. vide hæc, & §. doli. j. alle. de app. ad audientia, super glo. 2. [& ibi, §. vlt.] subuenitur his, qui ob ætatē, rusticitatem, vel sexum lapsi non ediderūt [& ibi, quæadmodū] vide de cler. coniu. diuersis, super gl. pe. [& ibi, rebus] agitur præscriptis verbis, ubi res data est certa. l. cui nō paretur. ¶ In t̄ gl. i. in fi. [dixit Host. q̄ tractatus de permutando inter eos poterat interuenire, sed p̄ctus per eos fieri non poterat: cū totum a superiore depēdeat per decr. quæsitum, & hoc vult l. i. r. j. licet ipsi per se, & c. ¶ In gl. pe. ibi, t̄ta nequitia] ubi de hoc [& ibi, [Tan.] & Io. Vin. & erat hæc de cre. in 3. compil. Tan. de præben. [& in fi.] idem Innoc. Hostien. Pe. & Abb. huic gratiæ causam dedit, ne alter ex suo dolo commodum portaret: sed hodie per cōstit. clemen. si beneficia permutationis causa resignata conferantur alijs, quā permutare volentibus, non tenet collatio, vt eodem tit. ne concessione.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Secundum Inn. Vide ad materiam huius c. quod no. per gl. in c. inter cetera, de præb. & ibi Io. And. in gl. scilicet collatio, & Feder. de Senis in tractatu permutationis, ar. 3. & pluribus seq. & in profanis vide l. si pecuniam, ubi Bar. ff. de cond. ob causam.
- b ¶ Quæsitum ibi videtur Io. And. sentire cōtrarium, vide ipsum in Spe. eo. ti. in rubrica, & eo. tit. c. 1. lib. 6. & ex ibi not. patet hoc verius, dummodo pacto non concludatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Spirituale cum temporali permutari non potest, & nu. 6. Vexationem suam potest quis pecunia redimere. Ius quem habere non constat, lite pendente. Compromissum de re spirituali vt in arbitros non valet, & quomodo valeat, & nu. 6.
- 2 Rescripta directā habitanti extra domicilium suum scribenda illi commoranti in illo loco. Iudex potest esse arbiter. Sententia sub cōditione licet ferri non debeat, lata tamē tenet. Moneta genus quoddam hic memoratur.
- 3 Petitio pro iure. Arbitrium pro compromisso. Iudicis auctoritas ipso iure reprobato non excusat. Per votum si promittam facere tibi, quod pure non possum, non valet.
- 4 Epilogus suffragium, & additio glossarum, n. 5. 6.
- 6 Permutatio quibus modis accipiat, & quomodo contrahatur, & quæ ex ea nascantur actiones, & dentur quando.
- 7 Pro decimis aliquid dari si paciscatur partes ad rps, an teneat Hæc decretalis integra quæ continebat.

CAPVT IX.

Exhibita.

Casus. Spirituale t̄ cum temporali permutari non pōt. in prima facti narratio. in secunda diffinitionis cōmissio. secūda ibi, quocirca [Decimationibus] idest iure decimarum, q̄ præpositus quasi possidebat, & abbas & conuentus ab illo petebant. vnde, si præpositus non habebat ius, fiebat permutatio de spirituali ad temporale, & sic merito reprobatur, si habebat ius, potuit vexationem suam redimere, de vsur. c. i. de simo. dilectus, pri. ubi de hoc, & sic potuisset dare pecuniam, vel dari procurare: sed monaci non licitè recepissent, s̄m Goffr. sed Host. dicit, q̄ non constabat, an haberet ius, quia lis pendebat. ff. de peculio, quod debetur, dicit aut̄, q̄ non valuit hoc compromissum: quia fuit factū vt in veros arbitros, quod fieri non potuit, de transac. super eo. valuisset aut̄, si factū fuisset vt in amicabiles compositores, & arbitratores. s̄. de arb. cum olim, & c. contingit, & c. pe. & no. de præb. nisi essent, secūdū

- 2 Host. [Commorantes] not. pro t̄ literis apostolicis, quæ impetrantur ad scholares hic morantes, & aduertendum q̄ hæc decr. emanauit post decr. nonnulli, de rescri. fuit enim Greg. [Arbitros] & sic iudex potest esse arbiter, de hoc de arb. cum tempore, & hoc per Goffr. vt ibi dixi super i. gloss. quod si fuit, ergo sententia sub conditione lata, quod licet fieri non debeat, tenuisset tamē, si aliud nō obstitisset. 2. q. 1. bидуū, Phi. [Salium] genus monetæ, sic sup. de confes. c. 2. vel s̄m Innocē. est certa mensura salis, & declinatur hoc sale, huius salis, vnde veritas est, q̄ ibi in quibusdā montibus foditur sal, & fiunt inde frustra, sicut hic de camento gypsi [A rege] a quo forsā præpositus habebat causam, Hostiē. vel familiaris erit regis, & volebat soluere de bursa aliena, Vin. & Pe. [Ipsi] abbas, & conuentus [Decimarū t̄ petitione] idest iure decimarum, & sic cōmutabitur spirituale cum temporali [Arbitrium] idest cōpromissum s̄m Hostiē. vel propriē, & no. Abb. q̄ auctoritas iudicis ipso iure reprobata non excusat (Vel ob id] concor. de elec. qualiter [Irritum] quid si abbas, & conuentus per se sic se obligarent Deo per votū, vel iuramentum, q̄ si salinas habere possent a rege, remitterent decimas, nunquid obligarentur, vel posset præpositus agere post habitas salinas, sup. vt remitterent, vt vouerunt, dicit Vinc. quod non, nisi illas non iure tenerent, an vero agi possit pro votis soluendis, dixi infra, de voto, scripturæ. ¶ Vlt. t̄ gl. no. signat contrarium, & remittit, vltimo quæstionē soluit. ¶ In t̄ gl. vlt. ibi, non dubiū)
- 5 vide in præc. c. si diligenti, super vlt. gl. ¶ In t̄ glo. i. ibi, in

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

In arbitros) vt arbitratōres fm Hostiē. vt dixi in textu.
¶ In gl. ergo spiritualia, ibi, non possunt] cōtra, sup. de
pac. cum pridem, sed ibi absoluta fuit renunciatio. Itē
contra infra, de reli. domi. constitutus, sed ibi non dimi
sit episcopus spiritualia pro illis 8. den. Item contra in
fra, de limo. tua. sed ibi pure fit receptio, & pūte patri
monii oblatio secundum Vin. qui etiam de materia p
mutationis hic notabat, q̄ p̄mutatio quandoq; lar
gē accipitur pro quolibet innominato cōtractu, ubi est
alicuius rei per alteram p̄statio, quandoq; propriē &
specialiter, vbi certa species datur pro certa, vt Stichus
pro Pamphilo, vinea pro agro. C. de rerum permut. quo
niam. Si vero datur certa res pro incerta, vel incerta p
certa, vt bos in genere pro asino in genere, non est per
mutatio, sed cōtractus innominatus, scilicet de vt des,
& de hoc C. eo. l. i. in vlt. gl. & in Spe. eo. ti. §. i. in fi. Itē
non contrahitur permutatio consensu nisi res tradatur.
ff. de rerum permut. l. i. & oriuntur ex permutatione due
actiones, scilicet actio p̄scriptis verbis ad interesse, si
non detur ab altera parte, quod dari debuit, C. eod. in
rebus, & datur condictio ob causam, quæ nascitur ex pa
cto permutationis re ab alterutra parte secuta: ante e
nim, quā res sequatur, nulla nascitur actio, & cum res
secuta est, non ex re, sed ipso pacto dicitur esse nata. C.
eo. l. ex placito, ff. de pac. iur. gentium. §. sed si in alium,
in fi. Vinc. [& in fine] de hoc de deci. quamuis. ¶ In gl.
ultima ibi, ex hac decre.] & ex c. i. 6. q. 7. omnes deci
mæ, & de hoc per Bar. Brix. in quæstio. cum quædam fec
clesia, & est dominicalis. 49. ubi tenet Bart. quod tale
pactum factum ad decennium ecclesia seruare tenetur,
etiam si res pro decimis permutata chasmate pereat,
[& in fi.] erat in prima compilatione, & ut quod com
pilator omisit glossa suppleat, sic iacebat ibi text. Intel
leximus ex literis tuis, q̄ R. diu, scilicet 6. annis deci
mam capellæ suæ sibi detinuit, asserens, q̄ in commu
tatione ipsius decimæ p̄decessori tuo, redditus quo
rundam dederit villanorum, quos & tibi vult assigna
re: quia vero decimæ cum temporalibus non sunt com
mutandæ, auctoritate tibi p̄sentium inhibemus, ne
p̄scriptos redditus in commutationem ipsius decimæ
p̄sumas recipere, sed p̄dictum R. ad restituendas
tibi subtractas decimas, & ad eas soluendas in poste
rum ecclesiastica distric. compellas. dirigebatur autē
cuidam episcopo.

S V M M A R I V M.

1 Dispositio tituli.
De feudis loca tradentia extra hunc titulum ostendit.

De feudis. Rub.

¶ Viso t̄ de quibusdam modis, & contractibus, quib
us res ecclesiæ alienantur, de feudis videamus, vel
alias vt §. 3. rñ. De materia 22. q. 5. de forma cōueniunt
rubricæ, de consti. quæ in ecclesiis, de pac. pleriq;
de iud. ceterum, & c. nouit, de fo. compet. ex transmissi
fa, & c. seq. & c. ex parte, de iure iur. veritatis, & c. nimis.
de p̄scrip. ad audientiam, de his quæ fi. a p̄la. cum
apostolica, de re. ecc. non alie. ad nostram, & c. fi. de lo
ca. c. 2. de dona. per tuas. de deci. tua 1. de sta. mona. re
colentes, de iure pat. cum secundum, de dona. inter vi
rum, & vxor. nuper, de p̄enis ad aures, & in c. in quibus
dam, de sen. exc. grauem. in fi. vbi priuantur vasalli feu
dis, ad idem de elec. vbi periculū, ver. ipsos in super: &
c. fundamenta. §. quod si. de p̄eni. felicitis. §. si qua ve
ro, & clemen. eod. tituli, si quis suadente. Item facit ad
rubricam, lib. 6. de decimis, c. 2. §. sanē, de sta. mona. c.
vno. §. verum, cum §. sequentibus, & clemen. de re iud.
p̄toralis, vers. denique.

S V M M A R I V M.

- 1 Si feudum recipit ecclesia in pignus a vasallo, abstinendo ab eius seruitio, non tenetur computare fructus in sortem.
Declaratio principis indicat ius commune.
Gageria quid, & nu. 6.
In sortem fructus quare hic non computentur, cum sit alias cōtra, & quando id locum habeat, & in quibus personis, & num. 2.
Laici hic quo casu p̄ponantur clericis, ver. Dicit tamen.
Feudum quid, ver. Dicit ergo.
Feudum recipiens, vt obligetur domino, & ē contrario, ibid. & nu. 2. 3. & 4.
- 2 Quando reuertatur ad dominum.
- 3 De emphyteuta obligante domino, de usufructuario obligante proprietario, quid iuris.
- 4 Dominus feudi quando malefidei datur, & dominio priuari debet.
- 5 Vasallus quando proditor, & periurus.
- 6 Epilogus, & additio glossarum. nu. 6.
- Inter Gageriam, & Gagerium differentia qua.
- Vasalli seruitium si amittit ecclesie, videtur hic iuri renuntiare, nisi in casu, & quo, in fin.

C A P V T I.

Insinuatione.

Casus. Si t̄ ecclesia a suo vasallo recipit fundum in pignus, abstinendo ab eius seruitio non tenetur computare fructus in sortem [Declaramus] pro hoc probat Host. q̄ non continet c. priuilegium, vel gratiam, sed ius commune [Gageriam] forte gualteriam, est idem, quod fullonica, de qua ff. de vsu. l. acquissimum. §. vlt. fm Phi. [Computandos] speciale in feudis ecclesiæ p̄peorum odium. j. de vsuris. c. i. cum re ecclesiæ alienari nisi in necessitate non debeant, & feuda de gratia conceduntur, facilis sit eorū reuocatio, arg. de his, quæ sunt a p̄h. cum apostolica. vel intellige hic vasallos rusticos, qui tenent aliquas possessiones, ratione quarū debet aliqua seruitia exhibere, & cum fructus nō multū excedunt valorem seruitij: alias esset cōtra mādātū domini, nec sit dispensatio in vsuris, infra de vsur. super eo. b. & sic legēdo locū habet etiam in laico fm Abb. Phi. dixit hoc in laico locum habere, q̄n vasallus interim vult a seruitio abstinere. vel dic hanc decre. & similes loqui, cum feudū in casu illicito erat datum, & sine scandalo nō poterat reuocari. in fi. de vsur. c. i. Innoc. & hoc vltimū tenet hic Goffr. Sed hæc nō placent Hof. qui etiā ex facti noticia negat illa vera, quia id est diminare. recitat etiā hoc posse intelligi, cū sic conuenit inter dñm, & obligantem. Aliud, si sic non conuenissent. Dicit tñ de facto hoc nō seruare. Itē recitat Rai. dixisse in summa de casibus, sub ti. de decimis, §. Itē quid si miles, q̄ hoc priuilegiū in colonis non inuenitur expressum, ac si dicat, q̄ hoc sit priuilegium ecclesiæ, nec extendendū, de priuilegiis, sanē, quod ipse verū nō putat. nā si hoc esset vsura, cū sit reprobata p̄ vtrūq; testamentū de vsuris, super eo, non posset in hoc etiam ipse papa dare priuilegiū, vt patet ex no. de cōces. p̄ben. proposuit. & certe minus esset hoc priuilegium dādū clericis, q̄ laicis, arg. 88. di. fornicari, & infra de cen. si. ex parte. Dicit ergo, q̄ vbi quaritur, an fructus sint cōputādi in sortē, p̄t papa declarare, q̄ non, nisi in casibus, & ex causa vt hic, & infra de vsur. salubriter, vbi de hoc. natura vero rei feudalis ad hoc papam mouit, cū feudum sit alicuius rei collatio in æstima interueniente sic concessa, vel data gratis alteri, q̄ dñum penes concedentem remaneat: cuius rei occasione recipies, & eius hæres, q̄n in ipsum transit, concedētī dño ad id, de quo & quousq; conuenit, & feudi natura requirit, iuxta pacta & diuersarū regionū consuetudines obligatur, & ipsis deficientibus iure scripto, vt hic colligitur

- tur in lib. feu. c. 1. ff. de pact. iur. gentiū, §. ait prator. j. eo. c. 2. & sup. de pac. Antigonus. No. ergo ¶ qd feudum naturaliter obligat vasallū ad antidora. ff. de petit. hæred. sed & si lege. §. consuluit, de testa. cum in officijs, & quando vasallus feudū obligat domino, patet rem reuerti ad primā naturam, ex quibus motus est papa ad declarandum fructus in sortem nō computandos, arg. ff. de pact. si vnus. §. pactus, & infra de cens. cum venera. ibi, nec intelligatur, & in aucten. de non elig. secundo nub. §. & nō solū, ad fi. 1. col. ibi, hæc autem aliquid adesse peregrinum & c. quæ ratio fortius in seculari, q̄ in ecclesiastico feudo locū hēt. Quid ¶ de emphyteuta, qui obligat domino, vel vsufructuario, qui obligat proprietario? Dicit Host. principē consulendū; remittit autem ad no. in sum. eod. tit. de vsur. §. an aliquo casu, ver. 1. & sequenti [Tenetur] ex conuentione, vel ex fidelitatis onere fm Host. qui ponit hic ea, ad quæ vasallus domino est obligatus, quæ habentur 22. q. 5. de forma. quia ibi tex. exponit, hic decido. Item prout dicitur ibi in fin. ad illa tenetur dñs vasallo vicē reddere: alias censebitur malefidus, sicut vasallus contra illa agens censebitur perfidus, & periurus. Dicitur ¶ autem dominus malefidus, idest malæfidei: quia nec fidē, quam tacitē vasallo promissile intelligitur, seruat. Vnde & dominus feudi priuari debet: proditor tamen, vel periurus dici non potest, cum vasallo nec fidelitatem faciat, neque iuret: sed vasallus dicitur perfidus, idest proditor, & periurus: quia fidelitatem expressam, & iuram violat, vnde & meritō priuandus est feudo, hæc probantur in lib. feudo. qualiter feu. amittatur, per totam, & si de feu. contr. fu. capitulo dño committente, & qualiter dominus proprietate priuetur ex fracto: alias est sub rubrica de capitulis Cor. regis, & est §. ¶ Glo. 2. ¶ reddit rationem, & dat simile, demum quærit, & soluit. ¶ In ¶ gl. 1. in fi. ¶ glo. fuit T. qui habuit in textu Gageriam: sed Gageria est vulgare Gallicorum secundum Goffr. Dicit Host. qd est vulgare Maurinen, vallis, cuius episcopo scribit, cui Goffr. de Meolano obligauit hoc modo castrum de Argentina prope aquam bellam: & dicit se habere factum notum, dicit etiam, qd est vulgare prouinciæ regni Arelaten. vbi vero res mobilis obligatur, vocant id vadum, vel gagium. j. ti. 1. cap. 1. & sic inter gagium, & gageriam fit differētia, qualis inter pignus, & hypothecam, de hoc supra de rebus ecclē. non alien. nulli. ¶ In gl. 2. ibi, conquestus] vbi de hoc [¶ in fi.] qd si ecclesia amisit seruitium? videtur huic iuri renunciare, nisi alias ex conuentione fuerit protestata, C. de iure do. in l. 2. de hoc de consti. cum M. Host.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Sed ius commune. Et respicit præterita, vide Io. An. de verbo. signific. c. si. super gl. 2. lib. 6. & de regula. constitutionem, eo. li. 1. b ¶ Super eo. Intellige sane, quomodo in pignore ipsius fructus computentur in sortem, prout no. Cy. Bar. Bal. & d. Bar. de Sal. in l. 1. C. de pign. ac. & Bar. ff. sol. matr. l. diuortio. §. ob donationem.

V M M A R I V M.

- 1 Feudum antiquum potest episcopus in tribus casibus nouo vasallo concedere, non obstante iuramento de nō infeudando, et quare nu. 4. & quando ibid. Quibus casibus redeat ad dominum. 2 De non infeudando denuo quando iuratum est, dare quando licentiam possit legatus, quando non. Consors pro pari socio, aut cohærede. 3 Vasallus alienans an ipso iure cadat à feudo. In potentiorē ius suū potest ecclesia speciali iure transferre, cum alias prohibeatur, nec clericis licet duobus casibus hic. 5 Epilogus, & suffragium glossarum. n. 6. Patronū qui deliquit in ius libertus vocat sine venia, nō filiū

Patris delictum non nocet filiis, sed priuilegium prodest.

- 7 Additio, siue suppletio glossarum. Feudum quod alienari possit, an si partem vendat, amittatur totum, num. 8. Libellus contractus species quæ sit. §. 1. 8 In parte si delinquatur, non afficit totum. Reficere distat à facere. Feudum ex delicto patris, an & quando filius amittat. 9 Feudorum vsus liber, an præter constitutiones imperiales cōtineat ius commune, in vtrāq; partem disputationes adducit, & non eligit. Ius ciuile generale qui constituent. Non esse dicitur, quod non apparet. Totius substantia ex forma partium concluditur. Bononia legum vrbs regia, §. in contrarium. Allegatio doctorum effectus in citando quid, ibid. Negotia quibus iuribus decidentur, ibid. Ius commune quid esse quibus probetur argumentis, ibid. & quibus si vnus ciuitatis tantum, in prin. A Gratiano editum volumen decretorum an habeatur pro approbato, in fine.

C A P V T II.

- 1 Ex parte. Ponit tres ¶ casus, quibus, non ob. iuramento de non infeudando, potest episcopus antiquum feudum nouo vasallo concedere. Communis diuisio. secunda ibi, in primo [Redire] quia non extendebatur in filios, vt in libro feudorum, quib. mo. feu. acqui. circa principium, vel non supererat masculus, nec femina succedere potest, in lib. feu. de gradibus succes. in feu. c. 1. [De nouo] per hoc iuramentum impeditur terram non feudalem de nouo constituere a feudalem, secundum Inn. & vt dicit Host. hoc cauere debet quilibet rector, in lib. feu. de cleri. qui inue. fa. cap. 1. ad finem [Romano] no. Guil. in Spec. tit. de lega. §. consequenter, ver. cæterum. 2 ¶ quando sic iuratum est, legatus licentiam dare non potest, & facit quod no. de præb. pro illorum, in fi. antepe. gl. in duobus verō versiculis ibi sequen. tractat an possit legatus dare licentiam inferiori prælato, qui sic iurauit episcopo, & quid si ille episcopus non est de sua legatione? & tenet, qd primo casu potest: secundo non potest [Consortem] idest parem socium, aut cohæredem 3 [Recuperare] de facto: quia ¶ de iure ipso facto cadit a feudo, vel iure feudi, Innoc. per hæc verba dicit Abb. qd Inno. determinat, quod quæritur, an vasallus alienans ipso iure, an per sententiam cadat à iure feudi, scilicet qd cadit ipso iure [Recognoscat] illud scilicet sic sui potentia recuperatum, & putat Host. idem de feudo non alienato, sed subuerso, puta is, qui tenet, non vult pro episcopo facere ad valorē vnus festucæ, & sic hoc speciale in ecclesia, vt hoc casu, ne scilicet exhæredetur ab antiquo feudo, possit ius suum trāsferre in potentiorē, quod tamen alias est prohibitum, ff. de ali. iu. mu. cau. l. 1. 2. & 3. nec clericis quo ad patrimonialia, vel personalia illud licet, sup. de ali. iu. mu. cau. fa. c. 1. & 2. quod dic vt ibi, & in summa ipsius tit. sub rubrica de cessio. actionum fm Host. [Concedas] in nullo ¶ prædictorum trium casuum, intelliguntur possessiones esse de mensa, & ideo non ob. iuramentum, quod præstatur de possessionibus ad mensam pertinentibus, de re. ecc. non alie. vt sup. fm Inn. [In tertio] tres casus hic habes, quartum quare j. de dona. per tuas. Tan. Gof. ¶ Pe. gl. ¶ aperit, quod fuerit dubium. ¶ Vlt. gl. rñdet per qōnem, & arguit pro & contra. secundo ponit tres casus, quibus vasallus feudum perdit, & reuertitur ad dominum, & quartum, in quo perdit, sed ad dominum non reuertitur. ¶ In gl. pe. ibi, opus nouum] vide de no. ope. nun. ca. 2.

c. 2. in 3. gl. ¶ In ult. ibi adoptiuū, in fi.] patronū, q. deli-
quit libertus vocat in ius sine venia, sed filium innocē-
tem non [& ibi, nulla] sequitur, patris delictum innocē-
ti filio pœna est, vnde ab ordine decurionum, vel hono-
ribus propter id non prohibetur [& ibi i. responso. §. si
plures] parente damnato casu, quo bona damnatur, ha-
betur ratio liberorum, ne alieno commissio innocentes
penam luant. vnde quandoque dimidiam, quandoque
totum habebunt [& ibi, quæritur] vide de procur. tuæ,
super gl. pen. [& ibi, duo] quorum patres non torquen-
tur, nec filij vsque ad pronepotes. si tamen nulla macu-
la abstergit prioris gradus liberos, in hoc pro & cō-
tra [& ibi, iura liberi patroni] dānati perduellionis, vel
alia causa iura libertorum retinent [& ibi, ff. eo] scilicet
de iure pat. qui contra legem, sequitur, eliescentiam ad
iurandum libertum coegit, nil iuris habet nec ipse, nec
7 ipsius liberi. ¶ ¶ gl. 1. in fi.] de temporali feudo loquitur.
vnde dicit Hof. fecns de perpetuo, & paterno, quod
etiam potest relinqui pro mortuario. & remittit ad ea,
quæ no. de re. ec. non alie. c. fi. & satis in cle. de immun.
b ec. §. inquantū, ver. sed nec illa. ¶ In gl. 2. ibi, libello]
est vulgare Mediolan. fm Pe. & Abb. de quorum cōsue-
tudinibus factus fuit ille liber, & forte sumitur pro scri-
ptura: quia sæpe cum scriptura fit ille contractus, & se-
cundū Pe. est emphyteusis, vel secundum Azo. est libel-
lus, locatio vsque ad 30. annos tunc denuo renouanda,
quod no. in summa, C. loca. & conduct. & quidam de
hoc habent additionē in auc. ingressi, C. de sac. san. ec.
8 [& ibi, feudum] hoc videtur ¶ correctum: quia & si pau-
ca vendat sine cōsensu domini, feudum amittit, in lib.
feu. de prohibita feu. alie. per Fed. imperialem. §. habi-
to, secundum Hof. sed gl. ibi, & * communiter domini
legum contra, q. si partem vendidit, illam solā perdat.
¶ In gl. videbatur, in fi.] & 34. q. 2. nō satis, vbi de hoc,
c & ff. de iti. act. q. pri. l. 3. §. reficere, ibi dicitur, q. aliud
est reficere, aliud facere. Goff. ¶ In gl. ult. in fi.] vbi de
hoc [& ibi, qui contra legem] sed circa hoc recurrendū
esset ad consue. & constitutiones feudorum, Goff. Hof.
autem remittit ad summam, eo. ti. §. quibus modis, vel
causis feudū amittatur, ante fi. sed plenius vide in Spe.
eo. tit. §. ult. in prin. Dy. de reg. iur. non debet aliquis,
lib. 6. dicit, q. si feudum est paternum, priuatur: si a rerū
natura, vel genere vltiori, non priuatur, per l. 3. ff. de
d inter. & re. ¶ propter id, quod dixi §. ea. gloss. & super
9 gl. 2. videamus ¶ an liber usus feudorum præter consti-
tutiones imperiales contineat ius commune? Arguitur
q. non: quia ius civile generale hi quatuor constituere
possunt. Princeps, senatus, populus Romanus, & præ-
fectus prætorio, ff. de const. prin. l. 1. C. de legi. l. fi. ff. eo.
non ambigitur. C. de off. præf. præto. l. formam. sed nō
reperitur per illorum aliquem librum editum fuisse, er-
go non ponit ius commune, & quod non appareat, dici-
tur non esse, de con. di. solennitates. ff. de contrahend.
emp. in lege. Secūdo sic, aut liber allegatur in loco, vbi
est consuetudo, & tunc non recipitur vt ius scriptum, in-
sti. de iure na. §. ex non scripto. si non est ibi consuetu-
do, non debet illis nocere consuetudo Mediolanensiu,
vel aliorum. C. res inter ali. ac. per totum. sup. de re iu-
di. c. pe. ff. de iure iu. quia. & est expressum 12. dist. illud.
Tertio inducitur q. partes huius libri non habent for-
mam in legibus requisitam, ff. de legi. l. humanum. C.
de emen. Iusti. Co. in fi. ex forma vero partium conclu-
ditur esse totius. ff. de acquir. rer. do. l. adeo. §. cum quis.
de dona. inter vir. & vxor. si mulier, ergo & c. Quarto
dicunt quidam librum illum auctoritate Federici com-
positum, qui damnatus fuit in concil. Lugd. per In-
noc. III. de re iud. ad apostolicā, lib. 6. sed in hoc non
insto. ¶ In contrarium, lex est omne, quod ratione
conficit. 1. distinct. consuetudo. 9. dist. iana quippe. ff.
de bonis dam. quæ liberis, in princip. instit. de iure na.

§. quod verō. sed naturalis ratio dictat id, quod est in
ipsis vñibus diffinitum. ergo & c. Secundo liber iste glos-
satus, & lectus per doctores solennissimos, & potissimē
in studio Bon. quæ ciuitas est legum vrbs regia, vt not.
in proemio fforū. §. hæc autem tria, & hoc per tanta
tempora, quorum principij non est memoria. Item
glossatores vtriusque iuris hunc librum allegant, ergo
haberi debet pro solenniter facto secundum formam
prædictæ legis, humanū. facit j. de verb. sig. super qui-
busdam, de præscr. c. 1. lib. 6. & ff. de aqua quo. & assi.
hoc iure. §. ductus aquæ. Tertio sic. si liber fuit editus ab
habente potestatem, habeo quod intendo; si a non ha-
bente, principes sequētes postea non reuocando viden-
tur confirmasse, & sic fecisse ff. de iurisd. om. n. d. ic. &
quia, & prædicta l. formam, C. de offic. præf. præto. Et
hanc partem tenet multi, cum etiam capitulis huius li-
bri conueniat legis diffinitio, de qua. ff. de legi. l. 1. &
hoc tenet Iac. de Bel. in ipso libro. cap. 1. in fine. indu-
cit autem, q. ipsæ consuetudines sunt insertæ inter con-
stitutiones imperiales, & verisimile per hoc est, quod
de principis cōscientia, ergo sunt seruandæ, C. de emē.
Iusti. Co. §. 1. ff. de legi. nam, vt ait, tenens contrarium
diceret contra, scilicet constitutiones insertas inter cō-
suetudines, vt per se patet. inducit etiam commune
opinionem, de qua dixi §. vers. 2. liber iste alleg. l. Bar-
barus, & C. de testa. l. 1. Inducit tertio negocia decidi
legibus Romanorum, iure Lombardiæ, vel iure consue-
tuario, vt in lib. feudo. de feudis cog. c. 1. & instit. de
off. iud. in principio. sed cum in Romanis legibus, &
Lombardia parum de feudis tractetur, sequitur, q. scū-
dum ius consuetudinarium debet decidi, argumentū.
ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. l. patre. Alias autem
consuetudines, quoniam illas non habemus, ergo illas vt
generales recipi oportet. ff. de legibus. l. de quibus. Itē
cum feudum datur, videtur dari secundum naturam
feudi, quæ alibi non habetur, ergo tacite videtur con-
uentum, quod est illo iure dispositum, argum. ff. si cer-
tum petat. cum quid, de hære. insti. l. asse. Inducit viti-
mō quod iura Romana sumplerant originem a iure nō
scripto, quo vna ciuitas vtebatur, institut. de iure na-
gen. §. & non ineleganter, non mirum ergo, si generale
ius feudorum potuit ab vñius, vel plurium ciuitatum
consuetudine ortum habuisse, & bene facit de clan. de
spon. c. vltimo, de iud. eis, in nonnullis, vbi de consue-
tudinibus specialibus fit ius commune. Pro ista opinio-
ne facit, quod dixi post Hof. de summa trini. firmiter,
super verbo dispositionem, circa finem gloss. vbi inter
libros iuris ciuiliū enumerat constitutiones feudorum.
Sed contrarium notauit in sum. de immuni. eccle. §. in-
quantum, ver. si vero paternum, vbi dicit, q. iura vsus
feudorum non astringunt aliquos, nisi sint imperiales
leges, & dico Hof. sibi non contrarium, cum enume-
ruit constitutiones feudorum inter ius civile, si intelle-
xit de imperialibus, dcminus autem meus in legibus
multum accedebat ad opinionem hanc, quod non li-
gent, & vide quod post eum dicam, qui filij sint legiti-
mi. lator, super prima glo. ad casum facit, quod dicimus
de volumine decretorum per Gratianum edito, qui au-
toritatem ius condendi non habuit, & tamen habetur
pro approbato, In cōtrarium, quia ipsius verbis, vel dif-
finitionibus, non stamus, super quo vide quod scripsi
de rescrip. c. 2. super glo. pe.

A D D I T I O N E S.

a ¶ Constituire. Et impeditur per sæpe vtilitas ecclesiarum, vi-
de Io. And. in c. fi. de ec. adifi.

b ¶ Nec illa. Et vide gl. & Io. And. in c. quæ in ecclesiariū, de con. p.
& in c. fi. de re. eccl. non alie. per Io. And. in glo. fienda.

Aliud

c ¶ Aliud est rescire. Et vide Bart. in l. i. §. si quis edificatum, ff. de no. ope. nunc. & facit ad hoc c. consuluit, de iudicis.
d ¶ De inter. & tele. ibi vide plenius per Bart. & per doct. & d. Bar. de Salye. in l. i. C. de liber. & cor. libe. & vide bo. gloss. in l. diui. fr. ff. de iure patrona.

S V M M A R I V M.

1 Dispositio tituli.
 De pignoribus & cautionibus alijs ubi nam dicatur præterquā in hoc titulo.

De pignoribus, & alijs cautionibus, Rubr.

2 ¶ Post prædictas alienationis species, de pignoribus videamus, Gof. vel aliter, vt s. vlt. dec. no. facit ad secundam partem rubricæ; de hoc 10. q. 2. hoc ius, post principium, & in fi. ver. creditor, sub auct. qui verò. Rubricæ congruit, vt lite penden. ecclesia. 2. in fi. de iureiur. ad nostram. 1. & c. ex literis, de re iudi. cum aliquibus, de deci. c. fi. de vsuris. c. 1. & 2. & c. conquestus, & c. salubriter. Item facit cle. de decimis, si beneficiorum, in fi.

S V M M A R I V M.

1 Presbyteri nomine etiam inferiores clerici includuntur.
 Ecclesia res distrahi, pignorari, vel occupari per decimarum collectores prohibentur, & nu. 3. excipe, vt num. 4.
 Vadium, pro pignore.
2 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 3.
 Monumentum religiosum obligari non potest.
 Pignori accipi non potest, quod in commercio non est.
4 Additio glossarum.
 Quæ benedicantur, quæ ministerio sacerdotum adhibentur.
 Consecratio rerum ecclesiæ fit dupliciter.

C A P V T I.

1 Nullus Breue est [Presbyter] et inferiores clericos includit. ad hoc de cohabi. cleri. & muli. ca. 2. Host. [Præsumat] in vadium dare, quod est infra [Ecclesiasticum] ista omnia prohibuit concil. Vien. [Distrahi] pignorari, vel occupari per decimarum collectores, de deci. si beneficiorum [Vadium] i. pignus. & sic facit ad tit. de hoc dixi s. tit. proximi. ca. 1.
2 [Vrgente] alias interueniente. ¶ Prima ¶ gl. respondet per ob. cui dupliciter respōdet. ¶ Gl. 2. quærit, & soluit,
3 signat contrarium, & respōdet. ¶ In ¶ gl. 2. ibi. l. 3. [Monumentum religiosum obligari non potest] & ibi. §. eā rem] sequitur, quam quis emere non potest, quia commercium eius non est, iure pignoris accipere non pōt [& ibi. §. quod emptionem] sequitur venditionē, quia recipit
4 pignorationē, recipere pōt. ¶ In ¶ gl. 1. ibi. libri] verum dicit de alijs libris, sed mistale benedicuntur, & hēt suas orationes in pontificali [& ibi. calix] calix, patena, & vestimenta sacerdotalia bene habent certā benedictionē, vel consecrationem; ad hoc de sacra. vnctio. c. vno, circa fi. s. m. Host. ego puto congruē distingui inter consecrationem, quæ fit cum certis vnctionibus in calice, & patena, vt ibi, & consecrationem, quæ sine vnctionibus fit. ¶ In gl. 2. in fi. s. m. Tan. idem Goff. & Inn. sed hæc solutio non placet Host. cum etiā s. m. legem ex prædictis causis vendi possint, vt in dicta auct. & præ. c. aurum. & facit quod no. infra c. proximi. Item verisimile est Christū velle precium rerum suarū fundi pro redemptione animarum, cum pro illis fuderit sanguinem proprium; & sic obligatio volente domino fit. valeat ergo: alias non valeret, ff. de pig. act. si alienam. vide quod no. 10. q. 2. hoc ius, in gloss. quia ad profanos.

S V M M A R I V M.

1 Homo liber, vt pro debito possit teneri, an renunciari possit inhibenti legi nisi in casibus, & quibus num. 2. & 5.
 Vendi potest, & quando, num. 5.
 Cessionis beneficio an per pactum renunciatur.
2 Capi quib. casib. possit, & in vinculis teneri, et quo obseruato. Soluens, pro inuito an repetat, in fi.
 Et si, pro quamuis.
3 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4.
 Redemptus ab hostibus per quinquennium seruire cogitur, & quo casu.
5 Additio glossarum.
 Fame nihil grauius.
 Venditus pro necessitate famis refuso pretio emptori reddit ad ingenuitatem primam, & an iterum sit seruus.

C A P V T II.

1 Lator Breue est [Lex habet] an huic ¶ legi renunciari possit, vide in Spec. de renun. & con. §. 1. B. ver. Itē est beneficium, vbi inuenies valere talia pacta facta per scriptores. hoc est tractare, an per pactum renunciatur beneficio cessionis, de quo plene per Cyn. C. qui bo. ce. pos. l. 1. in vlt. q. 4. vbi ponit verba Ia. de Aret. [Teneatur] in ¶ vinculis. Pe. 388. dist. non satis, in prin. vbi quis pro debito excrucietur. factū respicit, vel legem antiquam, vt ibi not. vel intelligatur in debitore ex maleficio publico, vel ptiato, de quo videtur s. de dolo, & contu. finem, in vlt. gl. & de homi. sicut dignum, §. eos. & vide quod dicā de solu. Odoardus, super vlt. gl. fallit etiam, quod hic dicitur, in debitore ex contractu, qui est in fuga. qui cum iudicis auctoritate, vel sine, si haberi non potest capi potest, ff. de his, quæ in frau. cre. ait prætor. §. si debitorem. b. & vide quod dixi de iudi. cum non ab homine, super 1. gl. Item cum debitor, etiam cuius dies non venit, suspectus est de fuga, capi potest, vt creditorem securum faciat, de suspicionē tñ ante omnia debet summarie cognosci, ff. si cui pliusquam per l. Fal. hæc autem satisfactio, in prin. & qui satisf. co. l. si fideiussor, §. si. fallit etiam in debitore publicarum functionum, C. de exac. tri. l. 2. li. 10. & ibi no. facit in auct. de man. prin. §. nec homicidas, & §. se. col. 3. de illo, qui pro tali inuito solueret, an repetat, dicam de fo. cōpe. c. vlt. lib. 6. [Et si.] pro quibus. ¶ Gl. 1. all. cōcor. & excipit tres casus. ¶ In ¶ gl. 1. ibi ob as] hanc & seq. & §. quia verò, vide in c. ex rescripto, in 1. gl. & super eā [& ibi. ff. eo.] non inuenies, nec de pigno. nec in duabus rub. proximē all. & inf. statim vide [& ibi. detineatur] qui redemptus per quinquennium seruire cogitur, aut precium soluere, nisi precium ei legetur. ff. de lega. 1. senatus, §. vlt. s. m. Host. qui dicit. q. dictā l. quidā aliter induxerunt. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, necessitatem] famis, s. quod non est ad casum alium extendendum, vt ibi no. & idē Vin. j. de infan. lā. c. vno. dicit Hiero. super Amos, q. nil fame grauius; qd ibi vide in fi. imò & tunc refuso precio emptori ab ipso, vel filio, vel ab alio quolibet, vel mancipio reddit ad primā ingenuitatem, vt ibi. An vero interim sit seruus, ibi no. [& ibi, ex rescripto] Host. addit alios casus, s. in libero suspecto, & male merito, de depo. c. 1. In vacillante ff. de qō. in libero. in eo, qui non cedit bonis, cū constet de debito, vt in l. 1. all. & j. de solu. Odoard. Itē in raptore virginis, si fugiat ad ecclesiā, seruatur ei vita: sed seruire cogitur, nisi se redimat. 36. q. 1. de raptoribus, & hunc vltimum casum etiam posuit Ala.

A D D I T I O N E S.

a ¶ Vlt. Et ibi plenius per d. Bar. de Salye. & vide Bar. in l. alia. §. eleganter, ff. so. ma. & per Bald. plenissime, in d. l. 1.
b ¶ Debitorem. ibi vide no. Bart. & ibi quomodo de ista suspitione constabit, & qualis erit suspitio.

Io. And. super 3. Decre.

M

S V M-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia rem ab eius obligatam rectore quando cogitur hares eius redimere, & ecclesia restituere.
- Calyx argenteus esse debet.
- Morte multi praeueniuntur, & cur.
- Recolligere, pro redimere.
- 2 Praesertim pro maxime.
- Monitio semper precedere debet.
- 3 Epilogus, & suffragium glossarum.
- Pupilli res pignori non possunt.
- Minori, & ecclesia optio datur, a quo res suas consequi velint.
- Heredes ad quae teneantur ex facto eorum, quorum sunt haeredes, & num. 4. §. 1.
- 4 Additio glossarum.
- Emptor si sciens, an ignorans emat rem ecclesiasticam, interest.

C A P V T III.

Ex praesentium.

- Casus. Si rector ecclesiae pro facto proprio rem ecclesiae obligauit, cogitur eius hares rem redimere, & ecclesiae restituere. & primo narrat factum. secundo dat iudicem. secunda ibi unde (De affini.) nomen loci (Argenteum) calix enim debet esse, quod dic, ut inf. de cele. mis. c. si. [Sua necessitate] puta refectione domus propriae, quae minabatur ruinam, vel pro vineis patrimonialibus putandis. Si in hoc fecisset pro sua sustentatione, obligata fuisset ecclesia, si ei deseruisset, de preb. cum secundum (Præuentus) multi praeueniuntur, ut quae male gesserunt, emendare non possunt. facit de penit. dist. 5. nullus. G.
- 1 (Recollegit) i. redemit, Pe. & Abb. [Praesertim] pro maxime. licet. n. de his magis cauendum sit; idem tamen in alijs, de re. eccl. non alien. n. utli. [Taliter] si propter patrimoniale onus [Moneas] hoc semper precedit. de vi. & honest. cle. monasteria, Host. ¶ Gl. 1. obijcit, & tripliciter soluit. ¶ In 1. gl. ibi, curator [Curator, vel tutor] adulti, vel pupilli non potest pignori, nisi in rem ipsius pecuniam accipiat [et ibi, qui filios] ibi habetur, quod sequitur (& ibi, si tu. vel cu.) sup. interuenerit, & quod sequitur (ad instar minoris) si cui datur praedicta optio, & vide de re. eccl. non alie. si quis, super ult. gl. ¶ In glo. ult. ibi, si parentes si pater vendidit seruum, qui euincitur ab emptore, adest filius hares defensionis causa (& ibi. ult.) si quid de bonis adulti, vel pupilli peruenit ad haeredes tutorum, vel curatorum tenentur restituere: tenentur etiam ratione reddere de eo, quod administrare debebant, & non administrarunt. ¶ In 1. gl. 1. in fin.) vel forte creditor ignorauit rem esse ecclesiasticam: secus si sciret. arg. ff. de contrah. empt. l. liberi, cum dua. ll. se. Goff. vel dic contractum initum nomine ecclesiae, & forma seruata, sed non constabat verum in utilitate ecclesiae secundum Inn. ¶ In gl. ult. in fi.) quod intelligas de eo, ad quod tenebatur sacerdos ex dolo, vel lata culpa, vel de eo quod ad eum peruenit, vel ipsius haeredes. De culpa enim leui tantum non tenerentur haeredes, ut ibi, & ff. de fideiuss. & haered. tu. l. 1. 4. & ult. secundum Inn.

S V M M A R I V M.

- 1 Si usurarius emat, ut hic dicitur, iudicatur pignoratitius contractus, vide num. 3.
- Consortes ubi nocentur haeredes.
- 2 Emptor denunciare debet venditori rem sibi non placere, & quo casu.
- Dare, pro soluere, & pro reddere.
- Venditio conditionalis quando dicatur, & quando resolutoria, & num. 5. §. 3.
- Et quae pro eis dentur rationes, num. 5. in prin.
- 3 Contra usurarium ex quibus praesumatur, & iudicetur, num. 5.
- §. in gloss. ult. & num. 7.
- Ex praesumptionibus iudicatur.

Epilogus & suffragium glossarum, nu. 5.

- In dubio melius verius edicti seruire.
- Pena in contractu apposta quib. casib. non valeat. §. in gl. ult.
- Ex consuetudine domini arguitur quis non teneri facere ea, quae ille non faciebat, vel posse, quae faciebat, ibid. ad dist. vniuersarum vsque in finem.
- Ad vsuras ociose pecuniae quando quis non teneatur, ibid.
- Pignori potest vniuersorum procurator, & quo casu ibid.
- 6 Additio glossarum.
- Claudicatio contractus quando admittatur.
- Fructus tenetur restituere venditor et pretium cum vsura. §. 3. & quando.

C A P V T IIII.

- 1 Illo vos. Si t. usurarius emit rem eo pa-
- 2 ditori recipiendo aliquid ultra sortem fructibus tamen computatis in ea, iudicabitur contractus pignoratitius. Communis diuisio, secunda ibi.
- Verum quid, vel ibi, respondemus [Ex vna parte] & agētes pignoratitias, & petentes inscriptas terras a patre suo pignori obligatas [Ipsius] f. To. & sic erant fratres, & cohæredes ipsi, Go. ergo & haeredum. i. cohæredum, Goff. vel dic, quod ille G. prius hoc proposuit, dū viuebat, & post mortem proponebant hoc eius haeredes. Innoc.
- Dicit Host. quod alludit vulgari Prouincialium, qui consortes suos vocant haeredes [Proponitur] in vim peremptoriae post litem conte. secundum Innoc. [Ab eis] filia T. & eius haeredibus [Puro] dicebat Goffre. quod vna pars dicebat contractum purum, altera conditionalem, & inducit si supra de fide instrumen. cum Io. Sed Hostie. contradicens, quod altera dicebat pignus, & emptionem simulatam. altera vero emptionem puram & veram, ut patet per sequentia [Fratre suo] si. de pact. cum pridem [Ab inde] scilicet a tempore, quo t. dixisset emptor sibi displicere, & venditorem certificasset [In ipsis] scilicet 26. lib. & tunc expone, dare, id est soluere: alias dicit litera, computatis in sortem [Ipsas] scilicet terras [Dare] id est reddere secundum Hostien. (Conditionalis) conditionalis venditio, vendo tibi, si T. voluerit: si nauis ex Asia venerit, hæc in venditione apponitur conditio: interdum apponitur in resolutione, & tunc non est venditio conditionalis, ut hic, vel plus ad propositum s. m. Hostien. est pura, cum dicit, Res sit tibi empti pro 10. Si tamen aliquis meliorem conditionem afferat, inf. mensum, sic inempta, & sic resoluitur hac conditione existente. conditionalis, quando dicit, res sit tibi empti precio 10. si infra mensum alius meliorem conditionem non afferat: iura quae inducit, alleg. glo. (Ex t. duobus) tertium habes in fin. Host. ad id alia duo, quia volunt probare, & quia faciebat contractum claudicare, & no. s. m. Inn. quod ex praesumptionibus indicatur, sic §. de emp. & ven. ad nostrā. lac. de Are. ut refert Cyn. C. plus va. quod agi. l. 3. tenuit, quod dato, quod constet de his trib. emptorem usurarium, non interuenisse iustum precium, & eum fecisse pactum de reuendendo, non praesumi per hoc pignus. Ad hanc decret. ridet, & ex alijs duobus hoc indicatur. s. quia fructus computabatur in sortem, quod est de natura pignoris, ut in gl. hoc videtur, & quod recipiebatur ultra sortem. So. vero, quam facit ad decret. ad nostram, non conuenit, & nil sonat, & etiam erratum fuit in illa, quod per te videas. ¶ Gl.
- 4 3. respondet per questionem. ¶ Gl. hoc v. obijcit, & soluit. ¶ Pen. gl. obijcit, & soluit. ¶ In 1. gl. ubi, eū qui Galen. vide de dolo. c. si. sup. gl. 2. ¶ In gl. ubi, si conuenit [cū conuenit] ut si inf. certū tps. displicat emptio, emptori res reddat, est actio ex empto, vel i. factū. ¶ In gl. forma, ibi, si is, quod nauē [re dubia] meli. est verbis edicti seruire. ¶ In gl. C. de, ibi. Si p. diū [p. di. empto] ea l. vt

si displicuerit, sit inemptum, resoluitur id, ut puta sub conditione venditum [& ibi. l. 3.] non est emptio conditionalis sic facta, ut si displicuisset, sit inepta, sed resoluitur sub conditione [& ibi. l. 1.] fundo commissario, vel vendito potius sub conditione resolui, quam contrahi dicitur [& ibi. l. 2.] si fundus in die addicitur, si hoc agitur, ut allata meliori conditione ab emptione discedatur, pura est emptio, & facit emptor fructus suos, & sibi perit. Erit autem conditionalis, si id agitur, ut perficiatur, nisi melior conditio afferatur. ¶ In gl. vlt. ibi, Iulianus] alias inter eum, §. ibidem, si conuenit, ut sua die precio non soluto, duplurn venditori daretur, in fraudem constitutionum videtur adiectum, quod legitimam usuram excedit [& ibi, cum allegas] stipulatio de restituendo debito. diem sub pena quadrupli non valet ultra legitimum modum usurarum [& ibi, vel vniuersorum] pignorrare potest procurator vniuersorum bonorum datus ab illo, qui solebat mutuas pecunias accipere [& ibi, Qui semisses. §. 1.] negociorum gestor, vel mandatarius non tenentur ad usuras pecunie ociosae, ex quo dominus sic ociosam tenebat, nec illam fenerabat [& ibi, quod dicitur] vide de sen. excom. ad hanc, super gl. [& ibi, nūmis] vide de cens. ex parte. super 3. gl. ¶ In gl. 3. ibi, contractu] vel aliud tempus determinatum sit in contractu, vide quod dicam infra de donat. per tuas, super 4. gl. ¶ In gloss. 4. in fine] per quam l. probatur, quod in nō suspecto, vel ficto contractu bene admitteretur talis claudicatio, secundum Host. ¶ In gl. forma, in fine] Lau. de hoc 2. q. 5. humane, inf. de verb. sig. propterea. ¶ In gl. pen. ibi, restituere] & contra venditor precium cum usura restituit, ut ibi no. per l. illud, §. vlt. ff. de adil. edic. [& in fin.] & fuerat pactum appositum de resoluenda venditione, si alius meliorem conditionem afferret. Secus si fuisset pactum de ea resoluenda, si displiceret venditio: quia tunc emptor omnino facit fructus suos, nec tenetur restituere nisi perceptos post oblatam, consignatam, & depositam a venditore quantitatem, de qua conuenit, C. de pact. inter emp. & vendit. l. 2. & l. si a te, & sic non contradicit gl. quae praecedit, super prox. Et potest esse ratio: quia primo casu principaliter agitur de utilitate venditoris: secundo de solo ipsius placito. ¶ In gl. vlt. ibi, cum allegas] vide quod ibi not. in gloss. superfluo [& in fin.] praesumitur etiam contra vsuarium, si iuramentum exigit secundum Hof. super de renunc. super hoc, debitores enim egent, & creditores abundant, & ideo de facili debitores promittunt, quicquid creditores volunt, & petunt, ut pecuniam, qua indigent, qualitercunque possint habere. ideo contra vsu rarios est de facili praesumendum. Maxime cum nec illud sit contra ipsos, sed ipsorum expediat animabus, ut infra de spon. iuuenis, C. de rescin. vend. l. ratas, secundum Host. qui remittit super de emp. & vend. ad nostram.

ADDITIONES.

- 1 ¶ Ad nostram. Vide inf. de spon. is qui, in glo. & per glo. & Io. An. de praesump. quanto, & c. afferre.

S V M M A R I V M.

- 1 Pro dote mulier agit contra quemlibet bona mariti detinentem. Minus, pro non. Bonorum delinquentis distractio quibus detractis fiat. Vxori ius competens hypotheca tolli non potest.
- 2 Dotem constante matrimonio non potest regulariter petere mulier nisi in casibus, & quibus. Libellus alternativae formatur.
- 3 Dotis causa spectat etiam principaliter ad ecclesiam.
- 4 Probare quis tenetur quod proponit. Secundum probata iudicari debet, non secundum conscientiam. Dicere, pro petere in libello.

- 5 Hypothecaria potest agere mulier contra extraneos, excussione facta in bonis mariti. Hypothecaria agere volente creditore quae probanda.
- 6 Patri an noceat renunciatio hypothecarum a filiofam. facta. Pater eius an obligetur pro dote filij recipientis eam iussit eius.
- 7 Epilogus, & suffragium glossarum. Vxor viro damnato dotem, & quae aliv consequatur, & quid si sit indotata. Cum onere, & causa sua res transeunt, §. in gl. vlt.
- 9 Additio glossarum. Dotis priuilegi quot, remiss. Vxor praefertur alijs mariti creditoribus, et an habentibus expressam hypothecam, & pro quibus, nu. 10. §. in gl. hoc.
- 10 Non punitur ex delicto viri, nisi in casu, & quo. Vxori bona mariti pro quibus sint obligata, §. in glo. hoc.

CAP V T V.

- 1 Ex literis. Agit mulier pro dote contra quemlibet detinentem bona mariti. secunda ibi, man. quatenus. in prima delegati consultatio. in secunda papae responsio [Probatum est] coram te delegato [Facinore] vulnere, & praedae cuiusdam mercatoris [Fugam] si. qui ma. accus. pos. c. 1. [Minus] pro non. sic §. de his, quae fi. a praela. cū apostolica [Distractio] quod iuste fieri potuit. dummodo primo detractum fuisset debitum vxoris, & aliorum habentium hypothecas tacitas, vel expressas, In. [Illius] mariti delinquentis [De mandato curiae] §. m. consue. Genuen. §. m. Ia. sed nec consuetudo, nec mandatum curiae tollere potuit ius hypothecae competens vxori, ut patet infra, arg. ff. so. ma. l. 1. [Nō extabat] quare petebat ab impetitione mulieris absolui [Restitui] petebat mulier dotem constante matrimonio. quod regulariter esse nō debet. ff. & C. sol. mat. quemadmo. dos petatur, per totū. sed hoc ideo, quia maritus facultatib. labebatur, C. de iure do. l. 2. Sunt & alij casus, in quibus hoc contingit. ff. so. ma. l. mutus. §. manēte, & l. quemadmodū. §. 1. Gloss. [Vel in possessionē] formatur libellus alternativae. de hoc dixi super de emp. & vend. cum dilecti. vide concord. de resti. in integ. constitutus, in gl. no. libellum [Delegationis] tibi factae. & tū hic nō agebatur de matrimonio per quod patet §. m. Host. quod causa dotis etiam principaliter spectat ad ecclesiam. §. de don. inter vir. & vxor. c. 2. & c. plerūq; [Et infra] intelligas, quod delegatus vrgebatur inter duas aequitates. prima quia mulier, si dotem dederit, illam recuperare debebat in bonis tunc mariti. In contrarium fanebat aequitas pro fratre mariti: quia inuitus emerat, ob hoc consuluit papam [Et probata] nec enim sufficit proponere, de cōcel. preben. cum super, §. m. Host. qui etiam per hoc no. nō §. m. conscientiam, sed §. m. probata iudicari debere, de hoc super de offic. deleg. pastotalis. §. quia vero [Dicit] idest petit in libello [Dedisit] vel ab alio ipsius nomine datum esse [De bonis fratris] facta enim excussione in bonis mariti agere potuit mulier hypothecaria contra extraneos possessores illorum bonorum, quae tunc fuerant obligata pro dote, quomodo autem creditor in hypothecaria habet hanc probare, si rem fuisse specialiter vel generaliter obligatam, & pecuniam fuisse numeratam, & rem fuisse in bonis debitoris tpe obligationis, vel post, proseguere plene, ut in Spe. de obli. & solutionibus. §. 1. 7. colum. ver. Sed quod debet creditor, & ver. seq. [Obligata] an noceat patri renunciatio huius iuris hypothecarum, quam facit filiafamil. in contractu mariti, & quid si filiusfamil. vel emancipatus iussu patris recipit dotem, an pater, & eius bona sunt obligata, vide in Spec. de dona. inter vir. & vxor. §. 2. alias 3. ver. quid si filia, & duobus sequentibus. ¶ Tertia gloss. respondet per quaestionem quia Io. And. super 3. Decre. M 2 bus

8 bus creditoribus mulier præferatur. ¶ In § 4. gl. ibi, res vxoris] damnato marito, vel ex pœna in seruilem conditionem deducto res ante reatum quocunque modo ad vxorem spectantes apud ipsam remanent illibata[& ibi. l. 2.] incipit, ob maritorum, vide de his, quæ sunt a maiori parte capi, quæ fuit, super vlt gloss. [& ibi. §. vxores] damnato viro de crimine læsæ maiestatis vxor recuperat dotem, & si quos fructus habebat in bonis mariti, illos tenet, & restituit usufructu finito[& ibi, si qs 2.] proscripto marito vxor dotem, don. propter nuptias, & omnia ad ipsam prius spectantia recipit[& ibi, bona] ibi dicitur, quod vxores damnatorum don. propter nuptias, & dotem recipiunt, si sint indotatae, recipient de viri substantia partem legibus diffinitam[& ibi. l. 2.] Si viro damnato fiscus dotem coniugis occupauit, vxor dotem a fisco repetit[& ibi Satis] vide de consuetu. ex parte, in gloss. antepen. ¶ In gloss. penult. ibi. l. vlt. [incipit, si mulier. vide de cōcess. præb. literas, super vltim. gloss. [& ibi, si mater] vide de appellatio. ex parte. 2. in 1. gloss. ¶ In gloss. vlt. ibi, si debitor] pignus a debitore distractum sine consensu creditoris transit cum sua causa in emptorem[& ibi. l. 2.] bona contrahentium cum fisco, etiam si non exprimitur, sunt tacite obligata[& ibi. l. 3.] incipit, satis. vide supra [& ibi alienatio] sequitur, cum sit cum sua causa in alium transferimus, quæ essent futura, si apud nos ea res mansisset[& ibi, inter debitore] vide de pactis, plerique. sup prima gl. ¶ In gl. 1. in § fine] ff. de transact. cū hi. §. vult igitur oratio, Host. ¶ In gloss. 3. ibi, præfertur] 24. priuilegia dotis vide in Spec. de dona. inter virum, & vxor. ad finem [& ibi, sed non præfertur] creditoribus superioribus, vt sequitur. & hæc fuit opinio Bul. quā tenet Accur. in præ. l. assiduis, in magna gloss. & Dyn. institutio. de actio. §. actionum, in fine. Sed vt in ea. gloss. no. Mar. tenuit contrarium, qd scilicet præferatur prioribus habentibus expressam, & hanc sequuntur Iacob. de Aret. Pet. de Bel. perti. & Guido de Suza. & ibi placet Cyno rationes istius opinionis scilicet ibi no. gloss. sed potissime innititur: quia textus ibi dicit, contra omnes, & quia dicit eam præferri creditoribus vallatis priuilegio temporis. ergo non loquitur solum de vallatis priuilegio legis: sed illam præferri habentibus tacitas tantum, esset contra priuilegium legis, non temporis. & Pet. dicebat se non videre, quomodo respondeatur argumento, si vinco &c. cum mulier vincat credentem in refectionem, qui vincit priores habentes expressas, vt in aucte. ibi signa. quo iure. ad id, quod infra subdit gloss. de fisco, respōdent, qd non semper procedit: quia quandoque fiscus plus habet, quam mulier, quandoque minus, vt in casu isto, quo tantus est fauor rei publicæ, vt in fi. gloss. ¶ In § gloss. propter, ibi, bona] & infra de hære. decreuit, lib. 6. [& ibi, nisi in casu] scilicet primipilarij. & de hoc adde quod no. supra de consue. ex parte, in gloss. quod de iure. ¶ In gl. hoc priuilegium, ibi, paraphernalia] idest quæ mulier habet vltra dotem, bene extenditur: quia pro his, & pro dona. propter nuptias bona mariti sunt tacite obligata: sed in his non habet priuilegium, de quo habes, supra gloss. 2. quia non præfertur prioribus creditoribus habentibus tacitas, sed posterioribus tantum, vt in hac l. & C. qui potiores in pig. ha. l. vlt. Innoc. Dicit Abbas, quidam habent hic, non; quidam sine non, & vtrunque potest saluari, si marito paraphernalia, idest eorum administrationem postmodum assignauerit, tunc tenetur: alias nō Host. remittit ad summam. eo. tit. §. qualiter contrahatur, sub §. conuentionalium[& ibi. l. vlt.] nisi per specialem sibi prouiderit hypothecam, vt ibi. Hostien. & similiter vbi idem not. [& ibi, Communionem] vel qui scienter nubunt hæreticis; quod dic, vt infra de hæreticis, decreuit, lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶ Solu. matrimonio. Vide de consue. ex parte, quæ omnino faciūt ad q. an delinquente marito vxor possit impedire destructionem domus mariti destruendæ ex forma statuti. vide de hoc Bart. in l. 1. §. si feruus, ff. ad Syl. & doct. & Bald. in l. pignus, C. de pigno. act. & mandans iudex capi bona vxor. tenetur de vi, vide d. Bart. de Sali. in l. 1. C. de vi priua.

b ¶ Cum dilecti. Vide hanc materiā plenissime per Bar. in repe. l. si constare, ff. solu. matrimo.

S V M M A R I V M.

- 1 Ex pignoris fructibus si creditori, vel ei, qui ab eo causam hēt, sit satisfactum sorti, pignus est restituendum debitori. Instrumentum valet, quamuis in eo dicatur quis filius eius, qui est mortuus, & non addatur, quondam.
 - 2 Pro pignore recuperando quæ actiones intententur. Actionem quam quis intentet, non est curandum. Pignoratitia est actio personalis.
 - 3 Possessiones pro fructibus eorum. Fructuum pignoris perceptio habetur loco solutionis. Possessionem quis nancisci potest etiam per alium.
 - 4 Suffragium glossarum. In sortem operæ mancipiorum, & fructus rei pignolata computantur, num. 1. 3. & 5. præterquam in casibus, & quibus, num. 5. remiss.
- Pignus nunquid secundo creditori possit iterum obligari, in fi.

C A P. VI.

1 Cum contra. Casus. Si § creditor, vel is, qui ab eo causam habet, receperunt tot fructus ex pignore, quod satisfactum sit sorti, debet pignus restitui debitori. & in prima factum, & processum narrat, in secunda diffinit ibi, Nos igitur. & sic construe, cum mouisses in nostra præsentia quæstionem contra Goffr. &c. [Quas quondam] si dicatur in instrumento B. filius. A. licet A. sit mortuus, nec dicatur, Quondam, valet instrumentum. de hoc in Specu. de instru. edi. §. restat, ad fin. Lau. [De Saul.] Ber. intelligit, qd iste fuit debitor, & pater istius B. credo qd fuerit creditor [Prædicto G.] contra quem agebatur: sed § qua actione? dic qd rei vendi. In Host. si pater fuerat dominus, & ipse hæres semel adeptus fuerat possessionem. ff. eo. si dominium, ff. de pet. hære. quod si in diem §. non solum: alias officiū iudicis competit, C. si pignus pignori da. sit. l. 2. ff. de pig. actio. debitor. §. si. ff. eo. grege, §. cum pignori, & §. in superficiarijs. Sed & contra illum, cui res fuit obligata, competit pignoratitia. Vnde dicebat Inn. qd iste petebat restitutionem pignoris, & actionem pignoratitiam intentabat; quod dic videri, fieri non posse, cum actio pignoratitia sit personalis, & nō detur in rem. idem dixi post eum de fo. compe. postulasti, in gl. priuationis, ver. sed in hoc casu. a dicit demū Host. de his non curandū; all. de iudi. dilecti (Earum) possessionum (Eodem G.) cui facta fuit obligatio heredibus creditoris (Alijs) forte ipsis heredibus creditotis, vel alijs, qui ad firmam, vel aliter habuerant id ab eis: de creditore non dicit, puta forte decessit ante, quam fructus aliquot perciperet (in talibus) si possessionibus pro certa summa mutui obligatis, Host. (Restitui) debeant, quod sequitur (Possessiones) i. fructus § possessionum. & sic inculcatio, vel pro tanto hoc dicit, vt ostendat, quod perceptio habetur loco solutionis, & solutione eius, quod debetur &c. institut. quibus modis, in princ. Hostien. vel primo ius hic factum (Penitus) hoc repere, quod not. supra de iureiu. ad nostram. 1. Innoc. (Per nuncium) potest etiam quis per alium possessionem nancisci, de præbend. accedens, Goffredus (In possessionem) de re iudica. cum ali-

aliquibus. ¶ In § gl. 1. ibi. l. 2.] creditor in sortem computat opetas mancipiorum pignorum quas percepit, & quas percipere potuit. ¶ In gl. 3. ibi. l. 1.] quod recipit creditor ex operis ancilla, vel ex pensione domus pignorate, computat in sortem [& ibi, l. 2.] vide de restit. spo. grauis, super 3. gl. ¶ In gl. pen. ibi, nemo plus] hanc & sequen. vide de iure patro. cura. super ult. gl. ¶ In gl. ult. ibi. l. 2.] loquitur de credicore, qui agrum deteriorē constituit. ¶ In § gl. 1. in fi.] de hoc satis per Host. in summa huius tit. S. quando efficaciter. ver. sed nunquid creditor. ¶ In gl. nisi, ibi, conquestus] vbi de hoc, & l. 2. q. 3. in summa, & prae. c. conquestus, posui ver. quos de his casibus ponebat Host. eo. tit. salubriter, & hic etiam, & ibi remitto ad summam. ¶ In gl. non enim, ibi, creditori] nunquid secundus creditor possit iterum obligare, vide in Spec. eo. tit. S. 1. ver. sed cum pignus [& in fine] de hoc in prae. decr. nuper, & l. q. 1. c. 1.

A D D I T I O.

¶ Sed in hoc casu. Vendicabat ergo, vt supra dixit. ad hoc. vide per Cyn. & Bald. in l. nec creditores, C. de pigno. ac. & si pignoratitia ista fuisset, sententia daretur contra tertium, quasi sit in re scripta, hoc voluit Bald. C. de pig. act. l. 1. vbi vide.

S V M M A R I V M.

- 1 Pignus redimere potest impeditus intra diem statutum sub pacto legis commissoriae iuratusque redimere, & nu. 7.
- 2 Nuncius cuiuspiam si sit a latronibus captus, an possit agere contra mittentem, vt se redimat. Captus si sim, tam eo pro te ad exercitum, quid iuris. Si per nuncium misi pecuniam tibi soluendam, & non soluit, vtri pereat mihi, an tibi, vide nu. 7. in prin. & nu. 8.
- 3 Debitor non debet expectare, quod ab ipso debitum exigatur, sed offerre creditori, & si non est, quid agendum. In loco si non inueniatur persona, cui promiserim quid cedere, vel renunciare, quid agere debeo. Protestatio debet fieri pro me non stare, & quid aliud facere debeam, si per absentiam eius, cui promisi, non possum. Renunciatio rei temporalis apud quem fieri possit, & apud quem spiritualis.
- 4 Impeditus cessante impedimento debet exequi, quod tenetur, alioquin excusatio impedimenti non prodest.
- 5 In mora quis esse non dicitur, cum habet exceptionem, vel casu fortuito tardatur, num. 7. S. 1.
- 6 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 7.
- 7 Pignori res potest sub pacto legis commissoriae, & quo casu videatur potius venditio conditionalis.
- 8 Nuncij deferentis quid malitia nocet domino mittenti, S. 1. in fi. & supra nu. 2. & infra 10.
- 9 Additio glossarum.
- 10 Commissoriae legis pactum quando teneat, & supra nu. 7. in prin.
- 11 Tancredi quaestiones dominicales citantur.
- 12 Venditio fidei cum pacto recuperandi ad tempus valet, nisi fiat in fraudem.
- 13 Commissoriae pactum, quare permittatur in venditione, non pignore.
- 14 Venditio communiter fit quanti res valet.
- 15 Pignus plus valet communiter, quam pecunia credita.
- 16 Periculo meo res mea perit, secus si aliena, & quando hic, & supra nu. 2. & 7.

C A P V T VII.

1 **Significante.** Casus. Si is qui sub pacto legis commissoriae pignorauit rem suam, & iurauit non contranenire, iuste impeditus intra diem statutum rem non redimit, post diem illam redimere poterit. & prima

ponit debitoris querelam, secunda dat iudicem ibi, cum igitur [Molestaret] ecce pactum commissoriae [Tempus] alias terminum [Videbatur] coiter, alias est in textu [Et] de bitori, & hic fac punctum. sed si faceres post verbum, creditori, tunc exponas. i. creditori, si ff. de ac. emp. & ven. l. veteres [Infideliter] quid si fideliter faceret in via fuisset a latronibus captus, an possit agere contra mittentem, vt eum redimat, vel saltem contribuat? vide in Spec. de iudi. S. 3. ver. illud autem. Et ibi sequitur similis quod de illo, qui cum equo, & armis iuit pro ipso ad exercitum, & ibi captus est, de qua vide de iure iur. sicut. 3. in gloss. de vocatis [Perfoluit] si fuisset nuncius creditoris missus non ad commonendum tamen, sed ad referendum, periret creditori, si commo. qui non tam, & l. sequenti, & de hoc 95. distin. presbyteri. Si vero nuncius falso dixit se missum ad referendum, debitori perit, qui non debuit credulus esse, vt no. in l. qui non tam [Vt debebat] ex vi illius conventionis, intra terminum statutum [Remisit] quicumque est alteri obligatus, non debet expectare, quod ab ipso debitum exigatur: sed debet accedere ad domicilium creditoris, & ibi illi offerre, quod debet: & si non est ibi, protestetur coram iudice loci, & consignet, argum. hic, & C. de vsur. si creditrici, & l. acceptam a C. de solut. ob signatione. Si vero promisit alicui facere cessionem actionis, vel renunciationem iuris sui, idem est dicendum, arg. sup. de of. ord. pasto. secundum Inn. si quod si non inueniatur persona in loco, fiat protestatio coram iudice, vel personis honestis. Plus dicit Host. fieri posse, vt si agatur de cessione, vel renunciatione iuris temporalis, fiat in manibus tabellionis, recipientis nomine illius, cui facienda erat, argum. ff. rem pu. sal. fo. l. 2. Renunciatio vero iuris spiritualis non nisi in manibus iudicis sui ecclesiastici fieri posset, vt patet in eo, quod de. & no. de renun. admonet, Hostien. [Captione] hac excusatio fuit necessaria. quamuis enim propter missionem nuncij excusetur a periurio, quamdiu credit pecuniam esse solutam; non tamen excusatur, si non soluit, quam cito potuit, ex quo sciuit pecuniam non esse solutam: quia adhuc durat debitum, & vinculum iuramenti: quia licet ex pacto non teneatur, quin possit recuperare pignus, ex iuramento tamen obligatus erat, vt ulterius petere non possit, nisi praedictis excusationibus defenderetur secundum Innocen. & Hostien. facit, quod no. 32. quaestio. 1. apud, & quod dixi supra de offic. delega. P. & G. in gloss. quaerit, Host. & vide quod dicam de reg. iur. peccatum, super 1. gl. lib. 6. [Detentus] & sic non fuit in mora, cum haberet exceptionem legitimam, secundum Pe. inf. de re. iur. non est in mora, lib. 6. [Si est ita] omnia superiora respicit, sup. de rescrip. olim [In ea] scilicet sorte. & hoc est vulgare in pignore, supra c. proximi. [Resignet] id est reddat. & hoc est secundum Innocen. de iure communi, non ex dispensatione. Alij dicunt, quod relaxatur iuramentum: quia erat contra ius, de iure iuran. cap. 1. & cap. debitores. Alias seruari debuisset, eod. titu. cum contingat, dic vt supra dixi. ¶ Gloss. 1. 2. declarat, quid sit lex commissoria, signat contrarium, & soluit, ¶ Gloss. 3. no. & signat contrarium. ¶ Penult. gloss. arguit, al. contrarium, & ibi remittit. ¶ Ultima gloss. signat contrarium, & ibi remittit. ¶ In § gl. 2. ibi, si fundus in fin. pignori potest res eo pacto, quod precio certo die non soluto creditor habeat rem emptam, tunc iusto precio aestimadam [& ibi. l. ult. 1. respo.] Si pignori praedium, & fideiussorem dedi, cum quo conueni, si intra triennium redimerem, fideiussor solueret, & praedium sibi emptum esset, dicitur non obligatio, sed conditionalis emptio. ¶ In 3. gloss. ibi, argentum) vide j. in sup. & sup. de como. c. vno, in gl. 2. (& ibi, cum a matribus) Si mater proci. misit ad petendum pupillo tutore qui per latrunculos mortuus est, non dicitur mater fuisse morosa ex petitione tali casu tardata, nec per id a

ADDITIONES.

a. **Acceptam.** Ibi vide plenissime hanc materiam per Bal. & per d. Bart. de Salye. & per Bart. in litem illa, ff. de constituta pec. & Bald. in l. cum quidam. C. de cond. infer.

b. **Consentient.** Et hæc sunt vera, quando a principio apponitur pactum, scilicet, si ex intervallo, quavis, ff. de sol. vbi vide litem

¶ Accepram. Ibi vide plenissime hanc materiam per Bal. & per
d. Bar. de Salyc. & per Barr. in litem illa, ff. de constituta pec. &
Bald. in l. cum quidam. C. de cond. infer.

b ¶ Consentirent. Et hac l. non vera, quando a principio apponitur pactum, scilicet, si ex interno, l. quāvis, ff. de sol. ubi vide l. ita

Cum conflet Quidam ponunt hic Rubricā de usufructu, & male dicunt autem, q̄ non facit ad tit. tu dic, q̄ facit ad secundam partem rubricæ. De alijs caut. & hoc intendit. Vusufructuarius cauet, q̄ fruatur rebus immobilibus salva ipsarum substantia, & pecunia, & estimatione mobiliū, quæ consumuntur vlu, finito usufructu restituet. secunda ibi. Pecuniam [Vxorē] nunc, & sic transuerat ad secundas nuptias [In bonis] omnibus, vel certis. & est † differentia: quia primo casu destructa domo durat usufructus in area: secus, si legatus erat usufructus domus, ff. de usufruct. quoties, §. vltim. & quibus mo. usufruct. amit. l. repeti. §. rei, secundum Goff. [Mulierem] sororem illius defuncti, secundum Innocen. [Eam] scilicet matrem usufructuariam [Cautionem] si prius agit, quam caueat, vide in Specu. de satisfda. in fin. [Idoneam] sunt † quatuor lertutes personales, in quibus exigitur hæc cautio, secundum Goffred. usufructus; vsus, habitatio, & operæ seruorum, vt is, scilicet cum talia relicta sunt, vtatur, fruatur, inhabitet, & operas recipiat arbitrio boni viri, ff. usufruct. quemadmodum ca. l. & desiderant hic satisfda. C. de usufruct. l. usufructu [Vtatur] quod etiam facit usufructuarius [Fruatur] quod non facit vsuarius, de hoc in gloss. [Arbitrium] hoc † arbitrium, vt dicebat hic Abb. consistit in faciendol, vt scilicet re reficiat, vt dicit gloss. & bene pascat equum, in quo habet usufructum, decenter pascat, & induat seruum, & his similia. Consistit etiam in non faciendol, vt scilicet in

cit ad tit. tu dic, q. facit ad secundam partem rubricæ. De alijs caut. & hoc intendit. Vusufructuarius cauet, q. fruatur rebus immobilibus salva ipsarum substantia, & pecunia, & estimatione mobiliū, quæ consumuntur vlu, finito usufructu restituet. secunda ibi. Pecuniam [Vxorē] nunc, & sic transfuerat ad secundas nuptias [In bonis] omnibus, vel certis. & est † differentia: quia primo casu destructa domo durat usufructus in area: secus, si legatus erat usufructus domus, ff. de usufruct. quoties, §. ultim. & quibus mo. usufruct. amit. l. repeti. §. rei, secundum Goff. [Mulierem] sororem illius defuncti, secundum Innocen. [Eam] scilicet matrem usufructuariam [Cautionem] si prius agit, quam caueat, vide in Specu. de satisfda. in fin. [Idoneam] sunt † quatuor l. eruitutes personales, in quibus exigitur hæc cautio, secundum Goffred. usufructus, vsus, habitatio, & opera seruorum, vt is, scilicet cum talia relicta sunt, vtatur, fruatur, inhabitet, & operas recipiat arbitrio boni viri, ff. usufruct. quemadmodum ca. l. & desiderant hic satisfda. C. de usufruct. l. usufructu [Vtatur] quod etiam facit usufructuarius [Fruatur] quod non facit vsuarius, de hoc in gloss. [Arbitrium] hoc † arbitrium, vt dicebat hic Abb. consistit in faciendo, vt scilicet re referat, vt dicit gloss. & bene pascat equum, in quo habet usufructum, decenter pascat, & induat seruum, & his similia. Consistit etiam in non faciendo, vt scilicet in

re,

re, qua constitutus est usufructus, nil faciat, propter quod minoris valoris esse possit, puta faciendo balnea, lupanaria, vel huiusmodi, vel ne ponat equum ad quadrigam, vel seruum ad negocia inhonesta. Idem in si. ff. de usufr. l. vel usufructu, & l. se. & l. æquissimum [Habit] quia inuenit in hereditate, & ad manus suas peruenit [Vel habebit] id est recuperare poterit [Bonorum] omnium mobiliū, & se mouentiū, & aliorū [Inuenta] tpe aditionis

5 [In morte] quid si fiat monachus? rñdeo, finitur usufructus. C. de epil. & cle. Deo nobis, de proba. in presentia, fm Gof. & Host. ibi de hoc, & 9. q. 3. si qua mulier, C. de fac. san. eccl. ingressi, & in Spec. de statu mona. ver. 47.

6 [Dicta M.] proprietaria. ¶ Gl. 2. ¶ & vltiores per modum summe recitari pnt, & sic. f. quærendo, de 9. primò quid sit usufructus, secundò in quibus rebus constituitur. tertio quò finiatur. quartò quarum rerū usufructuarius caueat. quintò quid cautio contineat. sextò qualis debeat esse cautio. septimo an per testatorem, vel heredem remitti possit. octauò quib. casibus usufructuarius non cauet. nonò quid si cauere non possit. Primum, & singula 5. verba diffinitionis prosequitur, tertia gl. cum tribus sequen. fm gl. hæc autem, in si. & gl. pen. tertium finis gl. pen. quartum, & quintum glo. hæc autem 6. & 7. gl. 2. 8. gl. hæc autem, post medium. vltimum gl. si. ¶ In

7 ¶ gl. 1. ibi, parentes] salua gradus prerogatiua, vt patet excludat auū maternū, & eū. & si pari sunt gradu, pariter succedūt, paternis dimidia; maternis verò dimidia delata, licet eorū impar sit numerus, hoc vult auct. de functo, & §. pñs [ibi, in successione] ista auct. est sub Rub. ibi præce. de suis & le. & dicit, q. in successione patrum liberi pferantur omnib. alijs primi gradus æqualiter: nepotes, & vltiores in stirpes, non distinguendo sexum, vel ius potestatis; & hoc vult etiam §. 1. & 2. infra alleg. ¶ In gl. 2. ibi. §. adijci] tamen, vt ibi ¶ dicitur, si fides sine cautione habebitur, idonee cautum videbitur [ibi. §. venditæ] venditori debet emptor precij, aut pignora, vel fideiussores [ibi. l. scire] fideicommissi & legati satisfactio remitti potest; sed ad satisfactio nem usufructuarij testamento remitti nō potest [ibi, potest] Falcidia hæredis causa data est: nec fit fraus hæredi, si ius suum diminuat, & caueat solida legata præstare. ¶ In gl. 3. ibi, in re communi] alter dominorum in re cōi non petit iure seruitutis aliquid fieri, vel non fieri: quia res sua &c. [ibi, vti, frui] qui habet proprietatē, non habet ius separatum vtendi, & fruendi. ¶ In gloss. hæc aut, ibi. ff. eo. §. de usufructu [ibi, hæc stipulatio] alias habet, aut hæc stipulatio [ibi, redire] vt cū proprietates ex die legata est, usufructus pure, vt ibi [ibi, Si ad fiscum] satisfat hæres legatorum noīe: sed si portio hereditatis ad fiscū perueniat, cessat stipulatio: quia nō solet fiscus satisfacere [ibi. l. vlt. §. hoc proculdubio] nā, vt ibi dicitur, paterna reuerentia eum excusat ab onere cautionis. ¶ In gl. antepen. ibi, cum ita] secundus §. est, & vide de appell. cum sit, super 3. gl. ¶ In gl. pen. ibi, si alieni] si numos meos me inscio, vel inuito solui, mei manent, nisi sint commixti, vt discerni nō possint: quia tunc sunt accipientis: sed contra te ago furti. ¶ In vlt. ibi. §. si verò crimen] vide de dona. inter vi. & vxor. c. pe. in gl. antepen. [ibi, vxori] vxora nominum in hereditate relictōrū ante cautionem interpositam debita velut sortes deducuntur in cautionem usufructuarij. ¶ In

9 ¶ gl. 1. ibi, testamento filij] qui matri reliquit usufructū bonorū suorum, sorori forte proprietatem, vel forsan vtrāque instituit heredem, & in iudicio famil. ercis. sic diuisum est, ff. de usufr. l. 1. fm Gof. vel forsan pater filij maritus quondam mulieris fecerat hoc testamentū, in quo filium cōem sibi heredem instituit, & substitutionem fecit de matre quò ad usufructum, & de sorore quò ad proprietatem. ad hoc de usufr. leg. l. vxori, infra de testamentis, Rainutius, & c. 1. lib. 6. vel pone secun-

dum l. in auct. de nupt. §. hinc nos. Alia notatur ratio, colla. 4. vbi dicitur, q. mater succedit filio in bonis patris quò ad usufructum. & hoc plus placet Innocenti sed alij dicunt illud correctum per aucten. de herediab intesta. colla. 9. vel pone secundum l. ff. de usufruct. accres. l. si mulieri. vel per l. ff. usufruct. quemadmodū ca. l. si usufruct. mihi, secundum Hostien. ¶ In gloss. 3. ibi, 10 est ius] scilicet incorporale, & personale. vnde ¶ non potest vendi ipsum ius, quamuis fructus vendi possint. ff. de periculo, & com. rei vendi. l. necessario. & per hoc differt a vasallo, & emphyteuta, qui potest ius suum vendere, de loca. potuit, Hostien. [ibi, vendi] in hoc differt a vasallo, & emphyteuta, qui potest ius suum vendere, de loca. potuit, Hostien. [ibi, vendi] in hoc differt a creditore, qui vtendo furtum committit, institut. de obliga. quæ ex quasi delict. nascuntur, §. furtum [ibi, fruendi] & in hoc differt ab vsuario [ibi, salua rerum] id est præstita cautione de saluanda substantia, & sic est de substantia usufructus ipsa cautio, quod non est verum. nam & sunt casus, in quibus non præstatur, qui & infra no. vnde exponit, id est quò non consumatur.

11 ¶ vñ est ius in corpore &c. vt sequitur [ibi, nemini ¶ feruit] hoc verum de usufructu formali, institutio. de usufruct. §. 1. secus de causali, quem habet quis in reb. proprijs, ff. de exceptio. rei iudi. si cum argentum. §. penult. ff. de pact. si vnus, §. penult. Hostien. ¶ In gloss. hic dicitur, ibi, minus] vsuarius domus habitare potest, sed non locare. vsuarius gregis stercoreare potest agrum suum, sed non frui lana, lacte, & similibus [ibi, in fine] de hoc de pecu. clerici. c. fina. de offic. ord. presenti, libro sexto.

¶ In gloss. hæc autem, ibi, & rebus filij] & aduentitijs. ¶ In gl. pen. ibi, maxima ¶ & media] vt si amisit ciuitatem, & libertatem, vel ciuitatem tantum. Minima vero dicitur, cum retinet libertatem, & ciuitatem, sed status eius mutatur, vt si is, qui sui iuris est, alieno iuri subijcitur, vt quia arrogatur, probantur hæc instit. de capi. dimi. ¶ In gl. vlt. ibi, dicunt quidam] pro quibus facit littera, Compellatis [ibi, in si.] idem Accur. C. de usufruct. l. usufruct. in si. 1. glo. allegat: quia ¶ impossibilitas facti

13 non liberat ab obligatione, ff. de verbo. obliga. continuus, §. illud. nec ob. institutio. de hære. instit. §. impossibilis, quia loquitur de impossibilitate iuris, vel naturæ. Posuit etiam hic Phi. alias duas opiniones, quas ibi ponit Accur. s. dicentium, quod sequestrabitur usufructus, C. de agri. & cens. l. litibus, lib. 1. Item dicentium, quòd proprietarius cauebit de soluenda tertia centesima nomine vsurarum, C. de secund. nup. hac edictali. §. his aliquid, quod improbat Accur. quia illud speciale in matre. Dixit Hostien. quòd prima opinio, quam ponit gloss. est benignior, sed secunda iustior. Dixit tamen, quòd potest teneri media via, vt admittatur cum iuramento: & si contra illud ueniret, vel bona sua dissiparet, priuilegium cessaret, argum. de decimis, suggestum, infra de donatio. inter vi. & vxor. per vestras. remittit demum de materia tit. ad sum. eo. rit. §. constat, & §. sequenti.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Consistit in faciendo. Consistit etiā hoc arbitrium, super qualitate, fideiussorum. vide gl. & Bald. in l. usufructu, C. de usufruct. b ¶ Ingressi. Vide Bar. Bald. & Bart. de Saly. c ¶ Aduentitijs. An autem cautione usufructuarius faciat fructus suos, vide gl. & Bart. in l. vxor. usufructus, la prima, ff. de usufruct. le. & per Bald. C. de usufruct. l. 1. d ¶ Usufruct. ibi vide Bald. & Bart. de Saly. & Bar. in l. vir & vxor. ff. de usufruct. le.

S V M M A R I V M.

- 1 Dispositio, vel æconomia tituli.
De fideiussorum re vbi alibi, quam hic tractetur.
Io. And. super 3. Decre. M 4 De

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

De fideiussoribus. Rub.

¶ Viso ¶ de rebus, quæ pro debito pignori obligantur, videamus de personis, de hoc 12. q. 1. te quidem. 23. q. 5. cum homo, de conse. di. 4. vos autē, & c. quæris. Congruit, de offi. deleg. coram, de iureiuran. ex rescripto, de cens. grauis, de foro competen. ca. ult. de sent. excommunicatio. si clericos, lib. 6.

S V M M A R I V M.

1 Fideiussor clericus an & quando possit esse, & qua pena coercetur, & quando.

Eius fideiussio quatenus teneat, num. 2.

2 Additio glossarum.

C A P V T I.

1 **Clericis.** Breue est [Inseruiens], i. indifferēter ¶ seruiens. ff. deposit. l. 1. & dixi s. de consue. ad nostram, a vel. i. ultra quā expediat, seruiens. s. ultra summam in ecclesia taxatā. j. eo. quod quibusdam, vel idest non seruiens, quia. s. fideiubet pro laico, pro clerico enim, vel ecclesia fideiubere potest, infra capitulis proximis [Abijciatur] alias a clero: alias ab ecclesia, contra cuius. s. prohibitionem fideiussit. & intelligit Host. nisi se correxerit. j. de pecu. cleri. c. 2. vel abijciatur a fideiussione, idest non recipiat. ¶ In ¶ gl. 1. ibi denotat] & est si. 3. 5. dist. c. 1. [& ibi, te quidem] vbi de hoc [& ibi tenet] quantum ad personam, & res patrimoniales, vel alias quas obligare potuit, non quantum ad ecclesiā, vel res ecclesiā, quas obligare non potuit; de hoc de depo. ca. 1. & infra eo. quod quidam. Tenet etiam quoad fructus beneficii sui, quos suos facit, infra c. 1. in fin. secundum Hostien.

A D D I T I O.

2 ¶ Ad nostram. Dictio. In auge, vide in l. Gallus. s. ille casus. ff. de liber. & posthu. per Bart.

S V M M A R I V M.

1 Fideiussorem suum debitor indemnem etiam per assignationē prouentuum beneficiorum suorum compellitur seruare.

Cap. hoc qua ratione conueniat cum proximo. sup. eod.

Debitum solutum melius ostenditur per instrumentum solutionis, quam per instrumenti restitutionem.

Exempla, vel sumpta, seu transcripta, quæ nō faciant fidē, n. 2.

2 Probatio quot modis fiat, & 6. §. 2.

Alioquin dictionis vis, in fin.

3 Reditus suorum beneficiorum faciunt suos clerici, ex quib. potest solutio fieri, eiq; obligari. & an hoc sit perpetuum.

Prælatus delinquens de proprio satis facere tenetur.

Episcopus vasallus ob delictum in dominum regem, feudū per tinet ad regem eo viuente. postea redit ad successorem.

4 Fides an equipolleat iuramento.

Suspensio in clericos debitores sine damno creditoris ferenda.

5 Epilogus, & suffragium glossarum, n. 6.

Officium suum nemini debet esse damno, & quando nec compendit. §. in glo. 1. & num. 8. §. in gl. 2.

Debitor principalis ad quæ teneatur fideiussori, & quando. §. in gl. antepen. & n. 9.

Stipendia, vel premia quotidiana ob causam iudicati capi, & obligari possunt, §. in gl. penul.

Minoris prædium ob æ alienum quando distrabatur, ibid.

7 Additio glossarum, & sequen.

Epistola diui Adriani inter quos locum habeat, & quando cesset reijcit ad alios.

De noua constitutione de fideiussor. remiss.

De reis duobus remiss.

De cedendarum actionum beneficio similiter.

8 Premio, seu mercede potest quis ex una causa dignus, & indignus ex altera esse.

9 Fideiussor an teneatur excipere, vel agere ex persona principalis debitoris, & supra n. 6. in gl. antepen.

10 An usuram pecuniæ mutuatae nuncio socij, & quam ego habebam sub usuris, hoc expresso, ut socio curreret usura.

11 De crimine se defendentem, etiam si ad hoc non agatur, si conuincatur, iudex ex officio potest secus, si se non defendat.

Notorium sit crimen per probationem, & quis puniri potest tunc, etiam si ad hoc non agatur, & quando.

C A P V T II.

1 **Peruenit.** Casus. Compellitur ¶ debitor seruare fideiussorem suum indemnem etiam per assignationem prouentuum beneficiorum suorum, & in prima impetrantis cōquestio. In secunda causæ commissio, ibi, Ne igitur [illis] debitoribus [Coactus] ipse fideiussor conquerens, Host. [Premium] contra s. c. proxi. fm Boa. hoc respicit debitorem, vel loquitur, cum fideiubet in casu licito [Creditores] scilicet mercatores Bonon. factū erat forte instrumentū solutionis, per quod melius probatur debitum solutum, quam per restitutionem instrumenti. C. de solutio. l. pecunie: ad illa tamen instrumenta reddenda soluens agere potuisset: de hoc de pac. cum pridem, in gl. pen. [Transcripta] in modum publicationis, de fide instrum. c. penult. & ult. de testi. Albericus: alias non facerent plenā fidē, de fide instrum. c. 1. unde dicebat Inn. q. hæc transcripta fidem non facient, nisi cum illa solennitate publicationis, de qua dixi in decr. Albericus, quod probabat per vers. vel ex confessione & c. Sed dicit Host. illud non obstare, ut statim dicā [Confessione] in iure ¶ facta. s. de cōfess. per torū [Vel alias legitime] testes, vel transcripta, quæ mittet eps, quæ facient plenā fidem, si in forma publicationis solennis sumpta fuerint: imò & si simpliciter fuerint sumpta, ex quo sumitur ex speciali mandato papæ & auctoritate iudiciali, forsan prima facie fidem facient, & eis stabitur, sicut & publico instrumento, nisi in dubium reuocentur; de hoc de pur. can. eū dilectus, ver. dictus verò, de elect. scriptum, Host. [Alioquin] idest si monitioni non acquieuerunt [Exolui] alias persolui, si sufficiunt, vel obligari pnt in tantum [Aut] sup. fm Host. si non sufficiunt, nec in tantum obligari possunt [Reditus] beneficiorum ¶ scilicet & præbendarū, quos suos faciunt, de alijs enim non fieret solutio, cum nec illos obligare potuisset. Si ergo canonicus fideiubet, de præbenda sua satisfiet. Si rector, de redditibus ecclesiæ in ipsius læsionem non satisfiet creditori fm Host. qui remittit ad nō de pecu. cleri. ca. fin. tenetur ergo prælatus delinquens de proprio satisfacere, de appel. reprehensibilis, ver. si autem. tamen fm constitutionem feudorum. Si episcopus vasallus regis contra ipsum aliquid molietur, ipso prælato viuente feudum ad regem pertinet: ipso mortuo reuertitur ad successorem, in lib. feu. de capi. Cor. regis. §. si clericus, veluti episcopus, Host. [Fidei, & iuramenti] nō. quod ¶ fides, & iuramentum equipolent: sed hoc non probatur hic fm Abb. nisi diceret, q. alter istorum fidem dedit, & alter iurauit [Suspendatis] hinc decisa fuit decre. ceterum, sup. de iura. ca. sed cum tempore suspensionis non percipiat redditus, quo modo de illis satisfiet fideiussori? Dicit Egi. corpus p-bendę non subtrahi, licet subtrahatur distributiones, & dicit sic seruari, vel secundum eum suspendetur sine damno fideiussoris. ¶ Gl. 1. ¶ respondet per questionē, an omissio debitoris conueniri possit fideiussor. ¶ Gloss. 2. arguit, q. officium & c. alle. 7. iura, & duo ad casum cōuersum, & signat vñ contrarium. ¶ Antepen. gl. obijcit usuras per fideiussorem non repeti, dat solutionem.

Ala.

Ala. ponit cōtrariam. Item opi. Tan. ¶ Pe. glo. notat, al
le. vnam. l. & aliam alle. in contrarium, & soluit. ¶ Vlt.
6 glo. quatit obijciendo, & soluit. ¶ In gl. i. ibi, hoc ita]
loquitur de duobus reis promittendi, qui paciscuntur,
q̄ vterque, teneat in solidum [& ibi, diui Adri.] l. vlt.
est, & vide de con. vti. vel inuti. cum dilectē, super. 3. gl.
¶ In gl. 2. ibi, quod vero] loquitur de illo, qui certū ser
uum, de quo sibi fuerat mandatum, emit, vel depositū
recepit, & ille fur erat [& ibi l. 2. §. 1.] non facit. Dicit, q̄
uelleianum competit mulieri fideiubenti, nisi callide
uersata sit: quia deceptis &c. forte uoluit iducere, quod
ibi dicitur. 1. respon. & in l. 1. quod cum mulieres virili-
bus non fungantur officijs, nec fideiubent [& ibi, Sed si
quis] mittitur ad consignatorem testamenti, vt reco-
gnoscat sigillum, ne auocatus a rebus suis damnum pa-
ciatur [& ibi, videlicet] sequitur, ne cui officium publi-
cum vel damno, vel compendio sit [& ibi, siue haredi-
taria] vide de simo. de hoc super vlt. gl. [& ibi l. 1.] vide
in sup. vbi contrarium soluitur. ¶ In 4. glo. ibi, si quis]
statutur confessioni non heredis, qui pro parte se respon-
dit heredem. ¶ In gl. antepe. ibi, si per imprudentiam]
ponit casum decret. statim all. (& ibi, oēs exceptiones)
vide de dila. c. si. super. 3. gl. (& ibi, si procurator) ponit
casum conuersum, q̄ creditori procuratori suo mandaf
se non videtur, vt recipiat indebitum (& ibi, Si fideiuf-
sor] sequitur, multiplicauerit summam, in quam fideiuf
sit, sumptibus iusta ratione factis, totam eam prestabit
is, pro quo fideiussit [& ibi l. 2. §. vlt.] fideiubens pro cō
ductore vectigalis, in vniuersam conductionem ad vsu
7 ras iure cōuenitur. ¶ In gl. pe. ibi, commodis t̄ premio-
rum) premia, quę propter victorias condemnato dabā-
tur, interduntur, & ex parte iudicati capiant (& ibi,
Spem eorum premiorum) sequitur, quę pro colonis at-
hletis pensanda sunt, priuata pactione pignolare mi-
nime admittendum est (& ibi, Stipēdia] vide de ap. pa-
storalis, in vlt. glo. (& ibi l. 1.) venditur p̄dium mino-
ris, quod ex causa iudicati captum est, tamen si intra tē-
pora restitutionis diffiniet p̄ses causa cognita, & par-
te p̄sente, an sit restituendus (& ibi, magis. §. non pas-
sim] & sequentibus, tunc demum permittit p̄tor pupil-
li p̄dia ob es alienum distrahi, quando aliunde non
extat, vnde solui possit. ¶ In glo. prima ibi, diui Adria-
ni] quod sit huius epistolę beneficium, inter quos locū
habeat, & quando cesset, satis no. Host. in sum. huius ti.
§. quid sit, & §. 2. sequentib. & vide in Spe. de renun. &
co. §. 1. ver. Et quoniā de renunciatione. vbi etiam tra-
ctatur de noua cōstitutione. de fideiussoribus, & de duo-
bus reis, & de beneficio cedendarū actionū (& in fi.) po-
suit hic Guido glo. Guidonis de Suza, an condēnato de-
bitore intelligatur condēnatus fideiussor, qd̄ vide ple-
nius de iniur. & dam. da. c. vno, lib. 6. in 3. glo. ¶ In gl.
2. ibi, sane] & infra de elect. cum non deceat, lib. 6. con-
tra. 7. q. 1. constitutum, vbi de hoc (& ibi, legi] & de do-
nat. inter virum, & uxore. & si necesse, ubi de hoc, Hostiē.
8 (& in fi.) dic ut ibi, in fi. ult. gl. super t̄ alio est indignus,
super alio lucratur libertus, cui patronus legauerat, post
mortem illum detulit, quod fuerat, quia illicite mercis
nagociator, meretur quo ad fiscum, & mercede indi-
gnus quo ad legatum. ¶ In glo. 3. in fi.) de hoc de pro-
bat. post cessionem. ¶ In gl. ergo petent, ibi, & usuras)
idem Goff. qui & hoc dicit in integra contineri, in anti-
qua non est (& ibi, petere absolutionem dixit Goffr. i
9 licet t̄ teneatur excipere, non tenetur agere. Pręterea
quia talis petitio quasi inhonestatem inducit, excusari
debet fideiussor. ff. manda. l. idem. §. generaliter vbi fi-
deiussor inhonestam exceptionem ex sui persona com-
petentem ommittere potest (& ibi, ut Tan.) qui simplici-
ter dixit debitorem reneri ad usuras, & omnes expen-
sas, quas fecit fideiussor, quęueniunt ut interesse, cōcor.
Vin. hic. Inno. & Host. de usur. c. 1. Hostiē. dixit pigno-

ta fideiussoris obligata, quę aliter non poterāt rehabe-
ri, & si perdita fuissent, ad ea debitor teneretur. ff. man-
si mandato. §. fideiussor. Credo, q̄, ut moris est si usura-
riorum, quod maior summa erat in obligatione, quam
esset mera fors, ad quam se obligauerat fideiussor de
mandato debitoris. Bar. in fi. quęstionum suarum in
1 q̄ quęstione, Aliquis scholaris, quęrens t̄ de scholare, qui
habebat pecuniam sub usuris, qui, cum eius nuncius ue-
nisset socio roganti mutuauit pecuniam illam eo pa-
cto, quod deinceps vlurę curreret socio, an sit vsura quā-
tum ad scholarem? sic soluit. T. dixit se dubitare: tamen
dixit, quod non potest a socio petere nisi fortem: sed
forte posset dici, quod actione mandati posset eum ad
hoc compellere b̄ distingue, vt plene dixi in quęstione,
quam disputaui late super regula, damnum, de reg. iur.
libr. 6. vbi etiam remissiones inuenies ad quęstionem
venerialem, ad sum. Host. & ad Speculum. ¶ In glo. ult.
1 i in fi.] Dicebat Innoc. q̄ t̄ quamuis ad hoc non agatur,
si tamen aliquis defendens se de aliquo crimine coram
ordinario, vel delegato de illo conuincatur, ipse iudex
eum ex officio punire potest, maxime cum tale crimen
per probationem sit factum notorium iuris, & infamia
inde orta sufficit ad suspensionem. 2. q. 5. presbyter si.
vbi vero non defendat se in iudicio, licet de aliquorum
crimine conuincatur, cum ad hoc actum non sit, nō pu-
nitur, de or. co. capitulo secundo, cum suis concor. vide
quod dicam infra de pur. ca. inter. super gloss. 2. & cap.
penul. in gloss. forsan, in fi.

ADDITIONES.

- a ¶ In 4. gloss. Et plenius per Bar. in l. 2. ff. iudi. sol. & Cy. & doc. &
Bal. in l. fi. C. de vsu rei iudi.
b ¶ Compellere. Vide de hac q. per Io. Cal. in c. nauiganti, de vsur.
& per D. Bar. de Sali. in auct. ad hęc, C. de vsur.

S V M M A R I V M.

- 1 A fideiussione fideiussorem qui molestat a creditoribus, de-
bitor clericus absolvere compellitur, & quomodo.
Constare de aliquo dicitur multis modis.
- 2 Fideiussor an teneatur, si prorogetur debitori principali tēpus.
- 3 Usurarum causa est spiritualis.
Iuramentum calumnia non prestatur in causa spirituali.
Accessorium sequitur naturam principalis, licet aliud ius sit.
fide eo principaliter ageretur.
Testes remotos ad locum iudicij conducere quis non cogitur,
nisi in casibus & quibus hic.
- 4 Iudices in personalibus potest quis impetrare bona fide diuer-
sos.
Terminus ad examinandos testes est arbitrarius consideratis
circumstantijs: & potest appellari, nisi sit competens.
De testium examinatione committenda alij, et super quibus fa-
cienda sit, eorumq; transmissio qualiter, quę debeat habere,
& nu. 8.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 6.
Fideiussor quando teneatur, & quando non ad vsuras, & nu.
7. in prin.
- 6 Additio glossarum.
Testium receptioni vt quis adsit, an satisfactio prestetur a reo,
& unius satisfactio in quo utilis. §. in glo. hoc si.

C A P. III.

Constitutus. Casus. Per t̄ distinctionem
ecclesiasticam compellitur
clericus debitor a fideiuf-
sione fideiussorē absolvere, qui a creditoribus molesta-
tur. Diuiditur vt proxima. secunda ibi, Ideoq; [Tēpore
Lateran. concil.] quod quando fuerit celebratum, di-
cam infra de decimis. cap. pen. [Intercesit] Bononię
[Vsq̄modo] nec modo, quod pater per sequentia [Au-
gmentatum] propter vsuras, poenas, & similia [Consti-
terit]

terit] confessione, vel aliter, supra c. prox. [Debitore]
 cancellarium tuum [Eum] magistrum. f. fideiussorem
 [Absoluat] per absolutionem debiti, vel, i. absolui fa-
 2. ciat. Quæritur, si fideiussor obligatus sit pro pecunia, q̄
 ad certum tēpus debetur, vel pro alia re, quæ intra cer-
 tum diem fieri debet, & creditor diem solutionis pro-
 gauerit principali debitori, non consentiente fideiuf-
 fore, an fideiussor teneatur? & videtur quod non. arg. ff.
 a. loca. item quæritur. §. qui impleto. Quidam tamen di-
 xerunt contra per l. ff. eod. ti. si fideiussor, & l. si debito-
 ri. T. Goffre. ff. de preca. l. sed si manente. ff. eod. si quis
 pro eo. §. si numos. Dixit Goff. hic, & Hosti. infra c. fina.
 quod si simpliciter fideiussit, in omnem causam tene-
 tur etiam post tempus. Secus, si expressit, quod vsque
 ad certum tempus tantum obligari volebat. ff. de præ-
 to. stipula. Valerianus. C. loca. & conduc. cum Hermes.
 vel secundum eum dic, vt supra de ap. præterea 2. super
 ver. Sempronio. de hoc in Spec. eod. ti. §. 1. ver. illud au-
 tem quæritur [Præsentium] istud erat in 1. compik. titu.
 3. de iura. calum. c. vlt. [Calumnia] nec ob. q̄ causa f̄ vsu-
 rarum sit spiritualis, & sic non sit merè iurandum, de
 iura. calum. literas: quia hic petuntur usurae ut interese.
 Item principaliter agebatur ex mandato, & acces-
 sorium & c. de reg. iur. accessorium, li. 6. secundū Hosti.
 & hæc hodie cessant, de iura. ca. c. 1. in fi. libro 6. [Quia
 difficile] & onerosum propter expēsas, ad quas tenetur
 produciens, de rescrip. statutum. §. pen. lib. sexto, unde
 nec cogit curia partem ibi probare, de testi. causam
 quæ, nisi ita conuentum sit, vel uideatur papæ, quod
 maliciosè petatur dilatio, sic so. de priuil. cum olim. 1.
 vbi de hoc, & de hoc ff. de testi. l. 3. in auct. eo. ti. §. mul-
 ta, col. 6. secundum Hosti. [Suos] quos habet Bononia
 4. [Ducere] ex hoc collige secundum Hostie. q̄ in p̄ perso-
 nalibus potest quis bona fide diuersos iudices impe-
 trare, de hoc de rescrip. c. fin. & c. dispendia, li. 6. [Com-
 petentem] arbitrium cōsideratis circūstantijs: alias
 posset appellari, de ap. cum sit, de procur. dilectus, de
 dilatio. cap. 1. [Vice tua] omnino uide quod scripsi in
 Spec. ti. 1. §. 2. super ver. ante p. [Exterminet] alias exa-
 minent [Diligenter] vt supra de testi. cum causam, & se-
 cundum interrogatoria partis aduersæ. eo. tit. capitulo
 secundo, libro sexto [Transmittentes] sup. cum instru-
 mentis, de quibus sequitur. & est simile, supra ea. prox.
 5. ¶ Gl. 2. targuit, signat contrarium, quod dupliciter sol-
 uit, contra secundam solutionem allegat, & respōdet,
 6. ¶ In gl. 2. ibi, fideiussor] tunc fideiussor tenetur ad vsu-
 ras, q̄n se obligauit ad illas [& ibi, quæro, an fideiussor]
 fideiussor conductoris, qui pro pensione se obligauit
 in omnem causam, debet vsuras [& ibi, fideiussores ma-
 gistratum. §. 1.] vbi qui fideiussit pro conductore ve-
 ctigal, quod annuatim 100. daret in omnem causam,
 7. non tenetur ad vsuras. ¶ In gl. 1. ibi, fideiussor] vbi de
 hoc [& ibi, q̄ro an fideiussor] & ibi plenè de hoc [& ibi,
 secundum canones] & forte secundum l. secundum ea,
 quæ no. infra de vsur. c. 3. (& in fi.) Hosti. remittit ad sum.
 eo. ti. §. ad quid fideiussor. ¶ In gl. 3. in fi. quæ capitula
 de incanto, vel non licito iuramento debent intelligi.
 ¶ In gl. hoc si voluerit, ibi, præstare debet] fm Innoc.
 quia quod sequitur, fuit additio (& in fi.) Hosti. dicebat.
 q̄ poterat legi per subauditum ad euitādā obiectio-
 nem, vt. f. recipiatur satisfactio de expensis, vel ipso de-
 bito, si probetur, & post ver. accepta subaudit, nuncie-
 tur cancellario, q̄ ad testes & c. sed nimis extorta ē hæc
 lectura. Dicit Ab. magistrum suum dixisse, q̄ esset co-
 gitare casum, in quo utilis esset satisfactio. naler enim
 receptio testium facta contra citatum, nisi ille habue-
 rit inenitabile impedimentum, de testi. c. 2. sed ex quo
 sic fatidat, etiam ex impedimento tali non viciatur re-
 ceptio, quomodo per hanc decre. providebant iudices
 contra malicias partium, & quomodo hodie aliter est

procurant, vide quod no. infra de rescrip. statutum, lib.
 6. in glo. pe. ¶ In glo. pe. ibi, dicere debent) nec debet
 hoc in b. delegati. & idem videtur in matrimonialibus,
 infra de consan. & affi. cap. 1. talia tamen tota die de
 consuetudine subdelegamus, ad quod facit de offi. de-
 leg. super questionum. §. intentionis, Hosti. ¶ In gl. vlt.
 in fi.) sed vltra hoc etiam facit index relationem de fi-
 de iust. sic supra de proba. licet, ver. quamquam, de te-
 sti. causam, in fin.

A. D. D. I. T. O. ¶ Qui impleto. Vbi vide Bar. & ad hoc l. labeo. ff. de arb. & ff. de
 pac. le. finali.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Ex religiosi fideiussione, vel mutui acceptione conuentus quā-
 do non teneatur, sed ille non puniatur, & nu. 1. b. i. v. m. v. o.
- Religiosorum locorum, vel ordinum priuilegium hic vnum.
- Religiosus quis nec obligari, nec ecclesiam obligare possit, &
 nu. 1. b. i. v. m. v. o.
2. Ecclesia ex mutuo quando obligetur, & nu. 1. b. i. v. m. v. o.
3. Cum procuratore cuiuspiam si quis contrahat, dominum non
 obligat vltra mandatum, præterquam in casibus, & quibus,
 & nu. 4. 5. 6. & 7. b. i. v. m. v. o.
4. Procuratoris constituti ad regendum, procurandum, & ad
 ministrandum aliquam villam, vel prabendam cum libera
 administratione qua potestas sit.
- Ex mutuo ciuitas, & ecclesia nunquam obligantur, si in ea-
 rum non versum sit vtilitatem. vide nu. 1. b. i. v. m. v. o.
5. Procuratoris negotiationum, vel institoris potestas qua, &
 quibus modis constituitur.
- Institoria directio quando competat, & quando vtilis.
- Institoris etymolo. qua.
6. Ex dolo procuratoris dominus quando, & quando heres ex
 defuncti teneatur.
7. Legibus etiam sunt obnoxij clerici, & quando.
8. Disciplina hic pro pœna regularium.
9. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 10. b. i. v. m. v. o.
- Curialis, quæ contrahere prohibeatur.
- De peculio actio quando deficiat.

11. Additio glossarum.
 Versum in vtilitatem ecclesie quot modis dicatur, & quando
 creditor teneatur docere versum, & pro qua summa.

C. A. P. V. T. III.

Quod quibusdam. C. Si sine p̄licē-
 tia prælati, &
 maioris partis

capituli religiosus fideiussit, vel mutuū acceperit, cō-
 uentus non tenetur, & ipse puniatur (Religiosis) locis.
 Inn. & Hosti. q. d. priuilegium non fauore personarū in-
 dultum, sed locorum, vel ordinū (Extendi) similis extē-
 sio de clan. despon. cap. fi. de priuil. q̄ nonnullis (Reli-
 giosus) prælatus. s. nam claustralis simplex nec obligari
 posset, nec ecclesiam obligare, cū proprio careat. 12.
 q. 1. volo, & administrationem non habeat, infra de te-
 sta. requisisti, ad fi. vel dic religiosus quicunque, vt in-
 nuitur in fi. secundum Hostien. (Pro aliquo) nec in ali-
 quo (Fideiubeat) si facis hic punctum, planus est sēsus,
 q̄ nullo modo fideiubeat. si facis suspensuum, est sen-
 sus, q̄ non fideiubeat, nisi vsque & c. Hosti. (Summam)
 2. quæ instituitur in aliquibus ecclesiis, vt vsque ad illam
 possint administratores contrahere mutuum, & non
 vltra, & vsque ad illam quantitatem obligatur eccle-
 sia, forte etiam si non probetur uersa in vtilitatem, ut
 dicam j. hoc l. dē dici posset de don. in ecclesia in qua
 certa quantitas ad hoc statuta est. eo. ti. 2. ceterū (Cō-
 munit) prouidentia) no. q̄ q̄n quis dat mutuū, uel aliter
 3. cōtrahit cum alterius procur. tenore mandati, seu pro-
 cura-

curatorii attendere debet diligenter, supra de rescrip-
tum dilecta, infra de priuil. porro: quia si illud exce-
dat, non tenetur dominus, nisi in quantum illud pro-
baretur verum in utilitate domini, vt hic, vel nisi id,
quod facit ultra mandatum, ex necessitate consecu-
tuum sit mandato, vt cautio de euic. & si ad quæ bene
obligat dominum procur. ff. de act. emp. & vend. l. Iu-
lianus. §. si procurator. ff. de procur. qui proprio. §. qui
alium, & l. procur. qui pro euictione. Sed & caueat pro-
curator ad id mandatum non habens, ne pecuniam
mutuo recipiat nomine domini; quia in ea non posset
dominum, vel rem suam pignori obligare. C. quod cū
4 eo, qui in alie. po. l. si. ff. quod iussu. l. antepe. Si tamen
aliquis prælatus constituat procur. aliquem ad regen-
dum, procurandum, & administrandum aliquam uil-
lam, vel præbendam dans sibi liberam administratio-
nem in ea, talis procur. potest agere nomine constituē-
tis, eum pro necessitatibus, vel utilitatibus villæ, uel
præbendæ: potest etiam nouare, & permutare res illius
villæ, vel præbendæ. Sed & potest exigere, & recipere
debita, transigere, & pacisci. ff. de pac. rescriptum. §. si
na. & tribus ll. se. C. quod cum eo, qui in ali. po. si libe-
ram. ff. de rei ven. l. si quis hac l. §. si seruus, & supra de
procur. petitio. videtur etiam aliquibus, quod talis po-
test mutuum contrahere non obligando tamen per-
sonam domini, sed res tantum villæ, vel præbendæ,
quas administrandas recipit. sed & si habet general. m.
& liberam administrationem omnium bonorum do-
mini, tunc forte posset dominum obligare, ar. di-
ctatum ll. supra proxime inductatum: & hoc ex
eo maxime probatur; quia procurator potest face-
re institorem, ex cuius contractu non solum procura-
tor, qui institor est, sed & dominus obligatur. ff. de insti-
to. act. cuicunque. §. si na. & l. final. ex quo sequetur eu-
denter, q. talis procurator generalis etiam mutuum
contrahendo multo fortius, quam institor ab ipso crea-
tus, personam domini obligabit. Excipe ciuitatem, &
ecclesiam, quæ nunquam ex mutuo, nisi in utilitatem ip-
a sarum sit, obligantur. ff. si cer. pet. ciuitas. 2. ro. q. 2. hoc
ius porrectum, ver. is creditor, vbi de hoc, & dicam su-
per gl. istud licet secus sit de priuato, ut no. Azo in sum-
ma sua. C. si cer. pet. §. ibi autem accepit mutuum. sed
ecclesia non obligatur, vt dictum est secundum Innoc.
nisi usque ad quantitatem communi prouidentia con-
stitutam, vt no. in præc. glo. secundum Hostien. Si ve-
ro procurator non habet speciale mandatum, nec libe-
ram administrationem, nec nouare potest, nec paci-
sci, nec mutuum, nec solutionem recipere, nec alia, quæ
præmissa sunt, expedire, vt ff. de procurato. ignoran-
tis, & l. mandato generali, & l. procuratorum, ff. de of-
fi. procur. C. si l. r. §. i. C. de procur. per procuratorem.
ff. de peculio, qui pecul. r. videtur tamen, q. etiam tali
procuratori nec generali, nec libero solui possint pen-
siones, & redditus villæ, vel præbendæ, & quod non pos-
sint etiam alienare, ar. ff. de procur. procurator tuto-
rum, in fin. C. de adm. tuto. sancimus, & l. constitutio-
nem. Hæc autem locum habent in procuratoribus
constitutis ad aliqua procuranda, ut supra de procur.
5 petitio, vbi de hoc, & non t. institutoribus, vel procur.
negociationum. illi enim, quibus commissum est, quod
pannos emerent, pro his perficiendis possunt mutuum
recipere, & dominum obligare. ff. ad Macedo. Item si
filius, §. interdum tamen, & §. pe. ff. de insti. act. cuicū-
que, responso. r. & §. non tamen b. omne, & se. nec est
uis, vtrum de multis rebus mandatum sit, an de una
re tantum: hoc excepto, quia quando de pluribus re-
bus mandatum est, tunc habet locum directa instito-
ria: & hoc est, quod loquitur in plurali. ff. de insti. actio.
cuicunque. §. i. ibi, pecuniis fœnerandis, agris colendis,
mercaturijs faciendis, vbi vero ad vnā rem tantum

datur, nunc competit utilis institoria. ff. de instito. in
eum responso. r. & §. i. C. de exercito. l. 2. & l. si mutuā,
C. si certum pet. eum qui. Sed nec est vis faciendā, vtrū
dicat dominus, Præpono talem, vel instituo, seu præ-
ficio tali negociationi, an dicat, facio talem procura-
torem meum in tali negociatione, nam ex quo ad ne-
gociationem constituitur, vel ad accipiendam talem
pecuniam, dabitur utilis actio contra dominum. ff. de
insti. l. antepe. & p. e. Sed contra. ff. de insti. cuicunque. §.
sed & cum fullo. So. non loquitur de institore, siue pro-
curatore ad negociandum constituto, sed de illo pro-
curatore, qui tantum discipulos debeat regere, & eis
necessaria ministrare, & ideo non dabitur ibi instito-
ria, sicut nec daretur ex facto procur. constituti ad agri-
culturam faciendā, & colligendos fructus. Hic etiam
nulla est negociatio quæstuaris, & ideo nec datur in-
stitoria. ff. de insti. si cum villico, licet quandoque pos-
set competere actio negotiorum gestorum, ff. de neg.
gestis, liberto. sed quædoque datur utilis institoria. C.
de exer. l. si. caueat autē sibi is, qui tradit mutuum in-
stitori: quia si præpositus alicui rei vt institor, vel exer-
citor contrahat mutuum in rem, quæ ei nominatim &
expresse permessa est, tunc semper præponens tenetur
institoria, vel exercitoria, & si pecunia in rem ipsam
versa non sit. Si autem contrahat in rem, quæ sibi non
expresse, sed tacite est commissa, & mutuum, quod ac-
cepit, in rem domini sit conuersum, idem est. Si vero
non sit conuersum, tunc dominus non tenetur, in quo
quidem casu curiosum quidem esse oportet credito-
rem, vt sciat se contrahere in eam causam, quæ ei taci-
te est commissa, & non mutuet plus, quam ei est neces-
sarium, & quod res etiam ibi possit comparari, nec cre-
dat soli assertioni præpositi: quia oportet, quod de cau-
sa certificetur, & elicitur hæc distinctio de eo, quod le-
gitur ff. de exerci. act. l. i. §. non autem ex omni causa,
& se. & l. si. ff. ad Mace. item si filius, alias incipit, Iulia-
nus. §. antepe. ff. de in rem ver. l. 3. §. pe. Dicitur autem
institor ab insto. instas: quia præsit, vel præficitur nego-
ciationi, vel etiam negotio seculari. ff. de insti. le. r. &
2. & l. cuicunque ibi habes, quod insularius, qui s. con-
stitutus est ad insulas faciendas, vel reficiendas, & ille,
qui præficitur edificio faciendo, vel frumento emen-
do hoc nomine continetur, & l. antepe. & si institor ac-
cipit mutuum pro edificio, bene obligat dominum. ff.
de institoria, cuicunque. §. non tantum omne: secus,
si tantum esset institutus procurator ad edificium, &
non institor. talis enim non uidetur, q. possit mutuum
contrahere pro edificio, sed de pecunia sua, vel domū
edificare debet. C. quod cum eo, qui in alie. po. l. final.
sed contra. ff. de insti. in eum, C. de exerci. si mutuam,
& l. fin. So. leges illæ intelliguntur, quando specialiter
mandatum est procuratori, vt mutuum possit recipe-
re, tunc enim obligat dominum. & hoc ipsam dicit lex
præalle. C. quod cum eo, qui in alie. po. l. final. in princ.
alias non posset obligare dominum, nisi esset procura-
tor, & institor, vt ea. l. & ff. de insti. cuicunque. §. sed
6 & cum fullo. Ex dolo tamen extra officium suum, cō-
misso delinquit in contractu, tunc dominus obliga-
tur. ff. de tribu. act. sed & si seruus, & duabus ll. se. nisi ip-
sum dolum, quam cito sciuit, dominus purgauerit. C.
de ero. mili. anno. l. si. lib. r. 2. C. de heret. quicunque. su-
pra vt lite non contest. capitulo primo, ver. fin. ubi de
hoc. sicut & ex dolo defuncti tenetur heres, si in con-
tractu committatur. ff. de positi, si hominem. §. datur a-
ctio quamuis autem t. hæc materia sit legalis, tamen
7 utilis & necessaria est clericis, qui frequenter multos
præponunt suis negociis exercendis, secundum Innoc.
cuius est hæc quasi tota glo. Ex quorum facto & si non
obligentur ecclesiæ, persone tamen præponentium obli-

obligantur, ut supra de arbi. per tuas, ver. quia iuramē-
to, est tamen contrarium, ut pro cleri. in eo, quod le. &
no. infra tit. i. is qui, infra de testa. filius, & infra de no.
operis. nunc capitulo primo, §. i. & supra de fo. compe.
q. clericis, & de iura. ca. literas. Sed potest responderi,
q. in his obligationibus, ex quibus quis naturaliter obli-
gatur, admittenda sunt leges, quæ fraudem clerico-
rum excludunt, & cum ipsis contrahentes seruant in-
demnes, arg. in eo, quod le. & no. supra de pac. capitu-
lo primo, & 3. & infra de dona. per tuas. §. nos igitur.
q. etiam sic sentiamus, interest clericorum, ut C. de re-
scin. uē. ratas, C. ad Trebel. sancimus. C. ut actiones ab
hæredibus. l. vnica, in fi. & maxime quando iudicialis
auctoritas apposta est in contractu, ut in eo, quod le.
& no. ff. de mi. ait prætor, responso i. ver. quid tamen si
prætor, supra de pac. capitulo primo, & de transa. capi-
tulo primo, & 2. de fo. compe. significasti, secundum
Host. [Pro his fideiussoribus, vel mutuis Aliquatenus]
3. i. cum effectu, Hostien. [Graviori disciplina] i. discipli-
na, quæ consuevit infligi pro grauioribus culpis, de re-
gu. non solum, in fin. lib. 6. & huius noticiam bene ha-
bent regulares, & de his de regula. c. final. ¶ Prima gl.
ponit regulam de fideiussione clericorum, & monaco-
rum, & tres casus exceptos, in fine equiparat curialem.
¶ Secunda gloss. primo notat, secundo soluit quæstio-
nem, tertio arguit à contrario. ¶ In glo. 2. ibi. §. alium
autem ponit casum, quando vult ecclesia conducere,
vel in emphyteusim recipere prædium sibi vicinum,
tunc clerici fideiubent, & ibi, curialis] sequitur, nec p-
curator, nec conductor alienarum rerum, nec fideiuf-
sor, aut mandator conductorum existat: alias nulla erit
actio. ¶ In glo. penult. ibi. l. i. deficit actio de peculio
i. lo adempto, vel per mortem serui extincto: sed agi-
tur tunc de in rem verso. ¶ In gl. istud bene, ibi, is cre-
ditor] ubi de hoc, & de depo. ca. i. ubi vide super i. gl.
Dicebat G. Na. illum ver. loqui, quando mutuum re-
cipit non prælatus, vel non constitutus ad hoc, secus,
si prælatus, vel alius cum consensu conventus: graue
enim esset creditori sequi prælatum ad curam itine-
rantem pro negociis ecclesiæ, & curiosum esse in qui-
bus pecunia expendatur, & ibi, rem verso] secundum Io.
[& ibi, si pro parte] & l. 3. in fin. dicebat Inno. duobus
modis conuertere pecuniam in vtilitatem ecclesiæ. Pri-
mo, quando conuertitur in rem ecclesiæ imposterum
duraturam, ut si emitur inde villa, domus, vel his simi-
lia, & sic sumitur hic, & ff. de impen. in re. do. fa. l. i. &
pe. & quasi per rotum. Secundo modo conuertitur, & si
non recipiatur, vel locetur in vtilitatem perpetuam,
sed temporalem, ut pro colendis agris, vel seruis, uel a-
nimalibus nutriendis, vel domibus non necessariis,
alias tamen magnifice & vtiliter faciendis: sed ecclesiæ
ad tantas expensas non sufficit, quo considerato non
est hoc verè vtilitas ecclesiæ. idem de alimentis mo-
nachorum, qui cum possint & debeant parcius viue-
re, lauius viuunt, quam oporteat, & contra iura. 25.
dist. ecclesiæ principes. 12. q. 2. gloria. & ipsi pauciori-
bus, licet difficulter, fuissent contenti, hoc modo dici-
tur pecunia conuertere in rem. ff. de peti. hære. si à domi-
no. §. si. & duabus ll. se. ff. de rei ven. in fundo, & l. sum-
ptus. & l. si fundi. quando ergo fit prouisio, q. prælatus
possit accipere mutuum vsque ad certam summam,
poterit tunc vsque ad eandem mutuum accipere, & ec-
clesiam obligare etiam pro temporalibus & non per-
petuis vtilitatibus. unde esto, quod postea perierit res,
tenetur ecclesiæ. Idem Bar. in venie. 61. & de hoc Cy. in
aut. hoc ius, de sacrosan. eccle. in fin. Si vero ultra sum-
mam prætaxatam acceperit licet conuertatur in vtili-
tatem ecclesiæ pecunia, non tamen tenetur ecclesiæ,
nisi duret conuersa, ut ff. de trasac. cum hi. §. si quis de
alimentis, q. si accipiat ultra summam pro perpetuis

vtilitatibus, & in eis em conuertatur, tenetur ecclesiæ,
arbitrium. & sic intelligitur, quod hic dicit. Alii vero
dicunt, q. sufficit, si etiam in temporalis vtilitate conuer-
tatur pecunia, & si non duret conuersa, argu. ff. de ne-
gociis gestis, siue hæreditaria. ff. de mino. verum. §. si
locompletioris. Alii autem asserunt, q. qualitercunque
sit verum vsque ad prætaxatam summam, dummodo
contemplatione ecclesiæ fuerit pecunia numerata, com-
petit actio negotiorum gest. & si non duret verum: sed
si ultra summam, non tenetur ecclesiæ, nisi duret uer-
sum: quia mutuum videtur prohibitum ultra summam
prætaxatam, ad hoc C. de neg. gest. l. fina. nec ob. quod
hic dicitur, & ff. si cert. pet. si me & Titium, in fin. & alię
concor. signata in prace. gloss. quia omnia hæc iura, &
similia intelligi debent secundum prædictam distin-
ctionem, & quando durat verum. quicquid tamen di-
catur, videtur ex hac litera, q. vsq. ad summam præta-
xatam omnino ecclesiæ obligetur, & etiam ultra sum-
mam, si in vtilitatem ecclesiæ pecunia sit conuersa, ut
hic dicitur, & ar. ff. si cert. pet. ciuitas. potest & illud di-
ci, q. monachus, & etiam forte clericus ex mutuo contra-
cto contemplatione ecclesiæ ipsam ecclesiam obligat,
sicut & seruus dominum. C. de exercito. l. fina. & l. i. se-
cundum Inno. cuius hæc est quasi tota gloss. vide quod
dicam de priuile. cum olim. 2. in gl. ideo. sed Host. pla-
cet, q. vsque ad summam statutam non teneatur pro-
bare verum. remittit etiam ad sum. eo. ti. §. & si quis, ver.
& si oportet, & se. concor. Accur. in aut. hoc ius porre-
ctum, in vlt. gl. Contrarium no. in aut. de ali. & emphy-
teon. §. si vero prædictum, col. 9. Sed quid si ex frequen-
tibus & singulis mutuis vsque ad summam prætaxa-
tam contractis simul collectis ecclesiam grauari con-
tingat? dic q. in eo, in quo grauatur ecclesiæ, est ei sem-
per subueniendum, ut supra de resti. in integ. c. i. & de
rebus eccle. non alie. ad nostram. §. fin. & patet in eo,
quod de simili materia legitur & notatur infra de do-
na. apostolica. §. fin. secundum Host.

ADDITIONES.

- a ¶ Ciuitas. Ibi vide Bar. & an idem sit in pupillo, vide Bald. in l. ei qui.
- b ¶ Non tamen. Ibi vide Bar. & in l. habebat. ff. de insti. & in l. i. C. exerci. per doc.
- c ¶ Necessarium. Vide Bar. in l. i. §. non autem, ff. de exercitor. & Bald. in aut. hoc ius porrectum.
- d ¶ Singulis. Ad materiam facit, quod de insinuatione dicitur in Lillud, C. de sacrosan. ec. & ibi Bal. & doc. & in l. sancimus, C. de dona. & vide gloss. quæ incipit, à contrario, & super illa Ioan. An. infra de dona. capitulo primo.

S V M M A R I V M.

- 1 Fideiussor quibus casibus agat contra debitorem ante, quam soluat, & nu. 2. 4. & 5.
- 2 Du, quantum temporis significet, & quantum hic, & nu. 3. ad uers. arbitrium iudi.
- 3 Hugo magister Hostiensis.
- 4 Mutatio qualitatis, uel morum contrahentis post contractum attenditur ad dictio. cæperit.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4.
- 6 Dotem restitutam sine causa mulieri constante matrimonio uir ea mortua repetit, in fin.
- 6 Additio, glossarum.
- 7 Circumstantiarum consideratio facienda.

C A P V T V.

Eum, pro quo. Casus. Ponit tres casus, in quibus fideiussor contra debitorem agit, ut à fideiussione liberetur. & incipit ibi constructum, Poteris iure conuenire eum, pro quo & c. [Sed diu] i. per biennium. ff. loca. cum domini horreorum, Pe. & Ab inter dum,

S V M M A R I V M.

1 Continuatio tituli.

De solutionibus ubi alibi habeatur, quam hic.

Pro debitis ecclesiarum soluendis interdum praelati priuilegiantur.

Pro debitis liquidis soluendis clerici non possunt à secularibus cogi.

De solutionibus, Rub.

- 1 ¶ Quia t solutione eius, quod debetur omnis tollitur obligatio, insti. qui. mo. obli. tol. ideo viso de obligationibus, de solutionibus videamus, Gof. ad materiam trahitur. 34. q. 6. c. 1. & 2. de pē. di. 1. medicina, & di. 4. in quattuor primis capitulis, & congruit de resti. spol. olim. 2. de dolo & contu. cum dilecti, ver. præterea. Itē propter debita ecclesiarum soluenda interdum priuilegiantur praelati, de rescrip. si propter, de praben. si tibi concessio, lib. 6. Item licet debita clericorum sint liquida, seculares iudices non possunt eos cogere ad soluendum, de fo. compe. capitulo secundo, libro sexto.

S V M M A R I V M.

- 1 Successor pro debitis predecessoris quatenus teneatur praelatus, & quando.

Praelatus assimilatur filio succedenti patri, & quomodo.

Versum in ecclesia utilitatem quod creditum est, an creditor probare teneatur.

- 2 Epilogus, & additio glossarum, num. 3.

C A P V T I.

Ad hæc apostolica.

Breue est. [Ita praelatus] qualis est t hæc si-

- 1 militudo, cum filius teneatur de omnibus, & praelatus non teneatur, nisi de contractis ob necessitatem ecclesie, vt sequitur dicit Ho. q. sicut filius hæres succedit in uniuersum defuncti. ff. de re. iu. hæreditas, sic & praelatus succedit praelato, inf. de test. relatum. 2. §. nomine. & ideo sicut filius tenetur de omnibus, de quibus tenebatur pater, ita & successor praelatus tenetur de omnibus, de quibus tenebatur predecessor vt praelatus, & sic congrua est similitudo [Necessitate] si sint uersa in utilitatem ecclesie, Inn. quod est bene no. secundum Abb. sed contrarium secundum Hof. uidetur hic argui, quod sufficiat pro necessitate, quæ imminet ecclesie, debitum fuisse contractum, de hoc supra ti. 1. quod quibusdam. ¶ Prima gl. distinguit, an fecerit hæres inuentarium & an obligatio sit ex delicto, vel contractu. ¶ In ¶ gl. 1. in fi.] alias secus. C. de don. si patri tuo. & l. aris alieni. Hof. ¶ In gl. 2. ibi, peruenit] ex illo delicto [& ibi. c. ult.] vbi plene de hoc, & 7. q. 2. episcopus, qui filios. ¶ In gl. pe. in fi.] 40. dist. capitulo primo. Gof. ¶ In glo. ult. ibi, debuit] cum effectu, & nomine ecclesie secundum Ala.

S V M M A R I V M.

- 1 Praelatus ecclesiam pro alienis debitis si obligat, suspensus est, & a quibus, & quis, & nu. 6. & 9. et ecclesia non tenetur.

Ecclesia committitur multis modis, & quibus.

- 2 Ea quibus modis intelligatur esse grauata, vt sit locus huic decretali, & num. 7.

Eleemosynam facere de superfluo tenemur.

- 3 Sigillum probat, & quando sigillum appositum obliget ipsū, qui habebat an admittendus vt procurator.

- 4 Ex literis traditis procuratori, qui aliud scripsit, quam mandatum fuit, dominus non obligatur, & nu. 8.

- 5 Ex cedulis traditis vt quid scribatur in eis, quando tradens obligatur.

Falsitas quid.

- 6 Attentatum, siue conatus an hic, & quando alias puniatur.

IO Su-

interdum diu, designat tempus quadrimestre. 3. q. 2. si episcopus. Interdum vltra semestre, infra, de concel. pben. capitulo secundo. Ho. dicit, diu, cum lapsa est dies solutionis, & fideiussor a creditore molestatur, supra c. constitutus. & remittit ad summam. eo. ti. §. si. Recitat autem dominum suū Hu. dixisse, q. si fideiussio facta fuerit sine scriptis & extra iudicium, non in causa publica, q. non tenetur fideiussor, nisi vsque ad duos menses. C. eod. l. pe. vnde, quod dicit lex, Prætor dabit tempus. ff. de dam. infec. qui bona fide. §. si. dicit ipse, non dabit: quia imperator iam dedit duos menses, vt supra, sed alij intelligunt dictam l. penul. sicut sonat in cautione, l. iudicio listi, & de hoc remittit ad summam. eo. ti. §. qualiter fiat fideiussio; & fatetur, q. communiter illa opinio domini sui non seruatur: immo remanet obligatus, sed agitur, vt liberetur, vt hic, Gl. dixit hoc, diu arbitrium, vt uidebis in ea [Aut] repete, si [Dissipare] con cor. de dona. inter virum & vxor. per vestras [Cœperit] post fideiussionem, ad hoc supra de loca. propter sterilitatem. 2. responso. Eg. [Seu] repete, si [Fui] vel solui, si non condemnatus. ff. man. idemque. §. fideiussores, Vin. Goffr. Hosti, & Abb. Sed hic non agit, vt liberetur, cum solutione sit liberatus. idem Eg. Procederet autē dictum primorum in eo, qui deposuisset, & consignasset, vt no. in l. Lucius, ff. man. per l. qui mutuam. eod. ti.

2 [Iure poteris] nisi t peremeris rem, pro qua fideiussoras. ff. de uerborum obli. l. mora, nec prodest fideiussori, si admonuit creditorem, vt conueniret debitorem, vel pignora distraheret, quod ille facere non curauit. ff. e. si fideiussor creditori, a nisi fideiussit in id, quod minus consequeretur creditor à debitore. ff. eod. inter creditorem. Vin. [Liberare] idem arguit hic Vinc. de fideiussore, qui vult ire ad studium, per leges. ff. de procur. aut longa. ff. de arbi. licet, hoc etiam not. Guil. in Spec. de iudi. §. 3. ver. quid si fideiussor, & uide quod de supuenienti inimicitia ibi dixi in ver. præall. ¶ Prima t glo. tres casus literæ repetit, all. con cor. & addit quartum, dicens, q. alias ante solutionem non agit, & dicit quare. in fin. exponit illud, diu. ¶ In prima t glo. ibi, fideiussor pro venditore] non probat quartum casum. sed tertium de condemnato, licet nondum soluerit [& ibi, §. quoties] sicut per actionem mandati directam quandoque cogimur actionem præstari quam nacti sumus. sic per actionem mandati contrariam petimus vt liberemur [& ibi, rem tibi dedi] si pro te rem meam tua uoluntate pignoraui, mandati erit actio [& ibi indebitam] vide infra. ti. 1. cap. si. super. 1. glo. [& ibi, Celsus] vide in præalle. c. super gl. hoc sumptum. ¶ In gl. 2. ibi. Luna] si sine causa constante matrimonio vir restituit vxori dotem, nō valet: quia donationis instar obtinet, & mortua vxore ab eius hæredibus vir dotem repetit cum fructibus sex die restitute dotis. ¶ In t gl. prima, ibi, quartus] addunt quidam quintum casum, s. quando fideiussor pignoratius est, vel aliud damnum incurrit, ar. C. man. l. 2. supra eo. constitutus. sed dic, q. in l. non solum pignoratius erat, immo & soluerat in c. constitutus diu steterat in fideiussione, & ideo agere potest, licet nondum soluerit: alias non agit, quasi hoc mandatum videatur, vt sequitur in gl. secundum Hosti. [& ibi, arbitrium iudicis] quia hoc arbitrabitur ex temporis cursu, ex personarum affectu, & ex his, quæ inter contrahentes acta sunt, si apparere possunt, vt in l. Lucius, & ex alijs diuersis coniecturis. ff. de le. 1. si seruus plurium, §. si numerus. ff. de le. 2. cum pater. §. ab instituto, in fi. ff. de testa. hæredes. §. si quis post, in fi. ¶ In gl. ult. ibi. l. ubi] & supra de pigno. ex literis.

A D D I T I O.

- 3 ¶ Creditori. Ibi uide Bar. Et est alius casus, qñ quis nō nouandi animo intercessit, vel sine mādato. §. si in iudicio, ff. man. & qñ in iudicio etiam quis intercessit, ut ibi, de quo in l. si. pro ea præall.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

- 10 *Suspensus incurrit irregularitatem immiscendo se diuinis, & quando.*
A quo absoluendus.
 11 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 12.*
Iudici non creditur pro processu coram se habito.
 13 *Additio glossarum.*
Ex dilapidatione ecclesia an quis remouendas.

C A P V T II.

1 Si quorundam.

Casus. Si praelatus ecclesiam pro alienis debitis obligat, suspensus est ab administratione spiritualium & temporalium, & ecclesia non tenetur, & tria facit: prohibet, decernit, & penam imponit, secunda ibi, Decernentes. tertia ibi, Si quis [Ne quis] praelatus, ut innuunt sequentia. Hof. (Commissam) titulata commendatam, vel ad procurandum. 70. dist. c. 1. 2. 1. q. 1. qui plures, de electio. cum nobis, & idem in ecclesia occupata, ne sit melioris conditionis praelato. ff. de don. inter uirum & uxorem. l. 3. §. uideamus. Vin. Goff. facit infra de praelato. eum qui, l. 6. Vbi autem ecclesiam subiecta mon. obligantur pro debitis alienis, non purat Vin. abbatem incurrere hanc penam, sed praelatos illarum, quorum est administratio; secus ergo, si illorum abbatum esset administratio (Grauare) si
 2 contrahendo mutuū, vel alienum onus in ecclesiam transferendo, Vin. Goff. uel fideiubendo. contra id supratit. 1. quod quibusdam. Quid si habet pecuniam superfluum, nunquid poterit illam mutuare indigenti. utique, cum & de superfluo teneamur eleemosynam facere. 12. q. 2. aurum, & c. gloria. 16. q. 1. capitulo fin. 86. dist. non satis, & c. pascere, & dominus dicit, Mutuum dantes & c. Non ergo intendit hic tale mutuum prohibere, cum nec ex illo grauetur ecclesia, ut patet hic ex mente secundum Hof. Quid si non grauat obligatio, sed remittendo? idem uidetur secundum Vincen. quia qui remittit, alienat. ff. de cond. ob causam, si mulier. ff. de iur. co. l. licet, supra de testi. veniens. hoc non credo. & dicit etiam, quod si in contractu, quem facit praelatus Romae, vel Bononiae, facit me habere pecuniam de me non faciendo mentionem, forte locum habet constitutio: quia sic grauari posset ecclesia (Aut literas) quibus continebatur mandatum de mutuo contrahendo. Goff. (Sigilla) quibus sigillantur littere continentes debitum nomine ecclesie. Goff. &
 3 argue, quod sigillum probat, de quo satis dixi de fide instr. cap. 2. super ver. sigillum (Quibus) si litteris sigillatis vel sigillis ad litteram traditis forte, ut sigilletur instrumentum, sicut creditor voluerit dictare, vel tradit cedula non scriptas sigillatas. & ar. quod habens alicuius sigillum admittendus sit ut illius procurator, cuius est sigillum: quia in sigillo imprimitur imago domini, de pen. di. 2. principium: vel ad minus character, & littera nominis, supra de fide instr. inter dilectos. ff. de testa. ad testium. §. si quis ex testibus, secundum Goff. quod non admittit Hof. nisi ostendatur littera sigillata, vel canetur
 b de rato. ff. de procur. si procuratorem, de offi. ordi. conquirente, uel alias fiat fides. C. de satisf. d. l. vna, & de hoc de procurato. cap. 1. Quid si tradidi litteras procuratori meo, de quo confidebam, ut ibi scriberet in curia secundum consilium peritorum procuratorum suam, vel aliquid aliud mihi necessarium; ipse scripsit mandatum de mutuo, & recepit pecuniam? Dicit Hof. quod non est mihi imputandum si ille talis erat, de quo confidere poteram, & debebam. ar. supra de pigno. significate, cum suis conxor. & de officio dele. cum olim Abbas. nec potest me taliter obligare, supra tit. 1. quod quibusdam. & quamuis praelati multi tales cedulas tradant, consulit Hostiensis in his restringi, non laxari habendas: quia in talium traditione pericula latronum, &

his similia imminet, & de his cedulis uide de fide instrument. c. 2. Dicit etiam, quod tales cedulae vix transeunt sine vicio falsitatis, cum tu sis in domo, & scriptura fiat in curia, all. de his, qua fi. a praelato. quanto, ubi de hoc. si tamen generali procuratori committitur, & traditur certa forma dictanda, vel melioranda in curia, & ponatur dies, & testes, & subscribatur Actum Bonon. non data Bonon. dicit ipse quod multi admittunt: & ipse idem faceret, si omnem ueritatem exprimeret: alias non, de rescrip. super litteris, falsitas enim est immutatio veritatis, in auct. de instru. cau. circa prin. colla. 6. subdit autem quod transeunt talia procuratoria: quia non opponitur, & quia non est iudicium de occultis, de fimo. sicut nobis, cum concor. (Poslent) per hoc tenet Hosti. quod hanc penam incurrit praelatus ex talium litterarum, vel sigillorum traditione in casu prohibito, etiam si obligatio secuta non sit, ut quia creditor inuentus non est, nam in hoc presumptuosus fuit, ut in fin. dicitur. Item processit ad actum, & per eum non stetit, arg. de rem. li. l. 3. §. is qui, & l. si quis non dicam. C. de epi. & clerici. can. de pe. di. 1. si quis non dicam, & op. de fur. si pignore. §. si quis ferramenta, & quia talis poena in dubio est dilatanda, ut patet ex no. de sen. excommu. ca. fi. licet in contrarium faciat: quia verba cum effectu & c. de clerici. non resi. relatum, cum concor. nec ob. est conatus & c. de spon. cap. final. sed ut dixi in quaestione de cogitante & non perficiente delictum, in fine, quam vide super regula. in poenis, de reg. iur. lib. 6. interdum ipsum attetare est delictum consummatum, quod ius puni. ibi vide, & facit de homic. pro humano, lib. 6. sicut ergo ibi mandare, ita hic tradere est delictum consummatum quo ad suas poenas. concor. quod dicam si infra titu. 1. c. ult. in 7. q. (Obligari) repere pro alienis debitis secundum Inn. pro suis enim, & ecclesiae suae negotiis tales litteras concedere potest, dummodo nil fiat in fraudem, Vincen. intelligit debita aliena ab ecclesia equiparans in hoc propria ipsius praelati, & extranei, c. alienum. 16. q. 3. inter memoratos. sed ut dicit Abb. istud amarum est, & est aequius, quod pro suis hoc faciens non incurrat poenam pro suis, ad quam tenetur ecclesia, ut pro alimentis. credo hoc uerum pro propriis, & patrimonialibus non, pro factis vero ecclesiae, certum est, quod potest: alias, ut dicit Hosti. multoties inexpedita manerent ecclesiarum negocia. unde & ipsarum interest, quod sic interpretemur, ar. C. ad Trebell. sacinus. C. de rescin. ven. l. ratas. ¶ Quid si talis procurator habens litteras pro ecclesiae mutuo contrahendo, alteri tradit mutuo pecuniam sic receptam, & quid si pecuniam sibi traditam pro suis expensis alii mutuet, plauum est secundum Hof. quod utroque casu infideliter agit: sed non est imputandum praelato, dummodo non sit in culpa (Taliū) scilicet pro extraneis contractorum (Si quis autem) praelatus. si inferior episcopo: alias contra. de sen. ex. quia periculosum, l. 6. & de elec. si compromissarius. §. huius. eo. lib. deberet tamen episcopus propter hanc causam a superiore suspendi secundum Hof. (Decetero) respicit futura, de consli. c. fi. & dicit hic Pe. quod clericus requisitus nolens fideiubere, potest se excusare per hanc decre. (Spiritualium) caueat, ne suspensus ante relaxationem immisceat se diuinis: alias irregularis erit per solum papam absoluendus, de re iud. c. 1. lib. 6. non credo hoc uerum isto casu, cum non sit suspensus ab officio, vel a diuinis (Suspensus) absoluet superior proximus, ex quo papa non reservat, de sen. excommu. nuper, Vin. Goff. & Inn. quam tamen non faciet, nisi prius indemnitati ecclesiae consulatur, ar. infra de uerbo. signifi. cum olim, secundum Hostie. dicit Goff. hanc decre. non esse superfluum per c. sine exceptione. 12. q. 2. & 10. q. 2. hoc ius. illa enim loquuntur in alienationibus, ista in obligationibus. ¶ Prima tgl. arguit, all. 5. iura, & vnam decre.

decre. in contrarium. secundo obiicit querendo, & soluit. ¶ Vlt. glo. exponit, supplet, & arguit, & remittit. finis respondet per questionem, an per restitutionem relaxetur suspensio. arguit qd sic, all. tres canones, contrarium soluit. ¶ In ¶ vlt. gl. ibi, & l. se. incipit, quia satisfactio nunquam immutat, & sequitur, sed crassandi in re familiari facultatem prestat [& ibi, suspectum] parum facit. dicit, qd mores, & non paupertas reddunt tutorem suspectum. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, post cessionem] ubi de hoc [& ibi, quoniam contra] super processu coram se habito non creditur iudici, ut ibi. ¶ In glo. vlt. ibi, remouendus] hoc non concedo, licet sit hoc commissum superioris arbitrio, cum nec papa sibi hoc reseruet, supra de preben. graue.

ADDITIONES.

- a ¶ Alienat. Et quia renunciatio includit tacitum pactum de non petendo, ut no. doc. in l. 1. C. de pac. & sic obligat.
- b ¶ Caueatur. Sentit ergo iste, quod si sigillum solum apud procuratorem facit presumi illum procuratorem, ut sit locus l. 1. C. de procura. & eorum, quz no. de proba. capitulo primo, contrarium no. do. Bar. de Sali. in l. 1. pralle. & vide glo. 1. & super illa Ioan. And. in capitulo coram, de offi. dele.

SUMMARIVM.

- 1 Debitor non soluendo, si excommunicatur, absoluitur cum cautione, & qua, & nu. 7. in fin.
- Azardus nomen ludi.
- Ludus azardi, & alea multos pauperare consuevit.
- Officialis qui sit hic.
- 2 Dicitur per antiphrasin.
- Per antiphrasin que appellantur.
- 3 Inopia quomodo probetur.
- In absoluteione que seruatur, omittuntur hic.
- Absoluteio non fit ab excommunicatione, sed relaxatio, si ligamen non fit secundum Deum, in fin.
- 4 Contractus dissolutionem precedere debet indemnitas.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 6.
- In solidum non damnandi qui, & nu. 9.
- 7 Additio glossarum.
- Cedere bonis qui vult, ante debet recognoscere debitum.
- Paupertatis utilitas §. in glo. 3.
- 8 Inops, vel egenus si ex contractu, vel ex maleficio conueniatur, quando sufficiat bonorum cessio, & quando pene corporali sit locus.
- Pena fisco applicantur, nisi in casibus exceptis.
- Excommunicationis contumacia, vel inobedientia, in fin.
- 9 Actio inefficax quando.

CAP. III.

- 1 Odoardus. Casus. Debitor ¶ qui non est soluendo, excommunicatur: quia non soluit, absoluitur cum cautione de soluendo, si ad pinguiorem fortunam deuenit, & primo querelam impetrantis ponit. secundo dat iudices ibi, Mandamus, quatenus, & huic forte conueniebat nomen Azardus, secundum Hof. qui ludus, & ludus etiam alea multos pauperare consueuerunt, ut in l. Græca. alearum ludus [Archidiaconi] vel archiepiscopi [Idem] officialis. si qui vicem episcopi gerit. Hof. verificauit nomen suum, quod deriuatur ab officio officis, quod est nocere, supra de elec. nihil est, in prin. cum tam per antiphrasin summi debeat Gracismus, Lucas, & officium, bellu, libitinaque, parce. Ista per antiphrasin dicantur nomina quinque: alias monique, libitina est dea libidinis, & parca furia infernalis [Eū] Odoardus [Non valentem] ut dicebat: sed de hoc mandat inquiri [Constituerit] constabat autem per famam, nuditatem, in ediam notoriam: quia uere & sine fraude ¶ inquit ¶ mendicabat alias locus. C. de mendi. uali.

una, li. 1. r. presumitur tamen inops, ex quo mendicat, nisi creditores probent contrarium. i. qd occultos loculos habet; & secundum hoc intelligitur. ff. de pri. credi. si creditores, ff. qui satisfda. cog. si uero. §. q. pro rei qualitate. C. de proba. ex persona, supra de depo. ca. 1. uel dic, qd probatur eo ipso, qd bonis cedit, nec debet eius corpus postea detineri. C. qui bo. ce. pos. l. 1. & de pign. c. 2. Hof. [Difficultate] alias in absoluteione seruanda. si iuramenti, & cautionis de stando mandatis ecclesie, vel solutionis expensarum, pro tanto dico: quia prius cauere, ut lequiritur [Relaxetis] quia non ligauerat secundum Deum, non seruata forma absoluteionis, sed sit relaxatio secundum Hof. qui etiam remittit de sen. excom. 4 sacro, de testi. venies. 2. in fi. [Recepta prius] nota, ¶ qd indemnitas precedere debet dissolutionem contractus. ff. de adi. edic. adiles. §. vlt. ff. man. diligenter. sic & usufructuarius prius cauere, quā agat. ff. de usufr. si cuius. §. 1. ad idem de resti. in integ. suscitata, Vin. ¶ Tertia ¶ gl. respondet per ob. qd sententia tenere non debuerit, & soluit. ¶ Vltima gl. notat, qd cessio non liberat &c. in fi. 6 signat contrarium, & soluit dupliciter. ¶ In ¶ gl. ult. ibi. §. vlt. ibi dicitur, qd inhumanum esset fortunis suis spoliatum insolidum damnari (& ibi, in condemnatione) sequitur personarum, quæ in id, quod facere possunt, damnantur, non totum, quod habent, extorquendum est, sed & ipsarum ratio habenda est, ne egeant. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, non debet) alias sine non: & sic in lege est duplex litera, & communior habet, nō. & Hof. ponit sine non, dicit Vin. qd interest creditoris recognosci debitorum, ut illo negante probet habens testes paratos, qd post tempora probare nō posset. & idem Philip. & Ab. & fuit dictum Pla. & sic in litera non procedit, nolente creditore, & siue non volente. ¶ In gl. 3. ibi, inanis) paupertas actionem reddit inanem, liberat a periculo, securitatem a latronibus prestat. unde Iuuenalis. 4. Canabit & c. Gof. & propter inopiam rescinditur iudiciū. ff. de interro. ac. cui ex parte, Vinc. (& ibi, soluere posset) nec bonis cesserat (& in fi.) facit quod no. de testi. co. c. 2. in fi. gl. ¶ In gl. 3. ibi, intelligo] Idem Goff. Vin. & Phi. (& in fi.) Hof. dicit, qd indistincte hoc casu intelligitur idonea iuratoria: quia ex quo bonis cedit, notum est, qd aliam prestare non potest. faciat ergo, quod potest. 2. q. 2. faciat. ¶ In gl. ult. ibi, libertatis est) quod dic, ut no. infra de homici. sicut dignum. §. eos, in 3. gl. 8 dicebat ¶ hic Innoc. qd siue ex contractu, siue ex maleficio conuenitur egenus ad interesse prestandum, sufficit, quod bonis cedat, ut hic. Si uero agatur non tantum ad interesse, sed ad penam, vel penitentiam imponendam, ut patet in furto, infra de pœnis, tunc, si placet actori pœna, vel penitentia in penam corporalem poterit commutari, ar. 1. 2. q. 2. fraternitas, sicut & quando iudex ex officio procedit ad penam imponendam, ut patet infra de male. c. 2. ver. & si nec ad hoc, secundum Hof. pro puro autem interesse dicit Innoc. qd non subiicitur pœnæ corporali, sed reseruatur pinguiori fortunæ, ut hic. ubi vero conuenitur quis actione iniuriarum, quæ ad vindictam tantum proponitur, vel etiam alias criminaliter conuenitur de crimine, pro quo est pœna pecuniaria imponenda, tunc potest fieri commutatio pœnæ etiam inuito actore. ff. de pœn. l. 1. & infra de sen. excommu. ut fama. Alii dicunt, qd hæc commutatio locum habet tantam, ubi pœnæ applicantur fisco, quod est semper, nisi in casibus exceptis, sed ubi applicantur certis personis, non fit commutatio eis inuitis, secundum Inn. Istud est certum, qd qui cedit bonis, non est excommunicandus pro debito: quia ibi cessat contumacia, vel inobedientia, quæ est excommunicationis causa. & hoc vult hæc decre. ut dixi summamando (& ibi, inefficax) sicut testis actio de pec. licet nil sit in peculio. ff. de pecu. l. quesitū, Vin. (& ibi, ne egeat) hoc

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

hoc verum, vbi facta est cessio: vbi vero facta non esset, non haberetur hæc consideratio; imò insolidum sit executio, & sic solue secundum Host. decre. peruenit, de fideius. Quid si habens hoc privilegium, pactum facit, & condemnatur insolidum? So. si competit ratione personæ privilegiatæ, non valet. ff. so. ma. le. alia causa. S. eleganter, & l. se. & no. infra de dona. inter uirum & uxore capitulo primo, in glos. 2. si vero ratione contractus, ut pro socio, tutela, & si. tenet pactum ff. pro socio. l. verum. S. 1. & se. ff. de re iudi. si conuenerit. & l. præc. secundum Host. qui de cæteris remittit ad summam. eo. tit. sub rubrica de cess. bonorum. communiter non habetur ibi rubrica, sed est hæc materia sub S. fin. & de dona. inter ui. & vxor. sub rubrica de dotibus promittendis. S. quis constituat, ad fi. [& ibi, non satis] ibi de hoc in glo. hic loquitur, & l. 4. q. 6. cap. 1.

ADDITIONES.

a ¶ Pro rei qualitate. Ibi uide glo. & Bar. cui incumbat hæc probatio, & quomodo probetur, & plenius per Bart. in repetit. si constante, in prin. in 2. q. ff. so. ma.

b ¶ Recognosci. Quid si primo negat, & post confitetur, an habeat hoc beneficium: vide Bald. in l. 1. C. qui bo. ce. poss.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1 Pecunie appellatione quæ contineantur.

Prior tempore creditor quibus casibus non præferatur.

Non negare præcisè, consilium, & negantis damnum quod.

2 Pecuniam qui se recepisse dicit spe futura numerationis, & lapso biennio conuenit super ea, an aliquo iure se teneri possit, & concluditur posse, & quo.

Pecunia non numerata probatio, transfertur in excipientem post biennium, & quattuor remedia competunt contra non numerantem, & quæ. uer. nec mireris, & quæ sint perpetua.

Excipiens quod excipit habet, regulariter probare, uer. nec mireris, fallit tamen, & quo casu.

Deceptis fauet ius naturale, ibid.

Naturali iuri quæ non obstat, ibid.

Negatiua probatione quem grauari est contra naturam exceptionum negatiuarum, uer. ab initio.

Dolus præponderat culpæ, nec fit horum compensatio, uer. si igitur.

In dubio debet iudex sequi simplicitatem, aequitatem & ueritatem, ibid.

Quod prohibitum est una via, non debet alia concedi, in quibus sit verum, uer. nec quod una, circa fin. nu.

Iuramentum non potest offerri lapso biennio, & quo casu hic, sed deferri potest ex officio iudicis.

3 Lex in contractibus, hic citata non astringit ecclesiam, neque personas ecclesiasticas.

Ecclesiastica persona eodem cum ecclesia privilegio gaudere debent.

Leges, quas uoluit approbare compilator iuris canonici, non prætermisit, & quæ as leges ecclesia respuat, in fi. & nu. 4.

4 Inter canones, & leges imperiales, consuetudines, constitutiones, uel statuta aliorum quæ sit in astringendo cunctos differentia.

5 Renunciatio exceptionis doli, & non numer. pecunie a prælato facta non obstat nisi sua persona.

Iuramentum quoque quod pecuniam non numeratam prælatus soluet certo tempore non astringit, præterquam eius personam habet tacitam conditionem, & quam.

6 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.

Indebitum quod, & quando possit repeti, & n. 8. iuncta glos.

8 Additio glossarum, & nu. seq.

9 Inficiator debiti an postea euadat pœnam dupli, si cōfiteatur. Fideiussori mora, uel inficiatio rei noceat.

C. A. P. V. T. I. V.

Is, qui conquæritur.

Se summam ponens dictum, & casum excepti.

1 Ibi, Nisi eius [Pecuniam] uel aliam speciem, C. de co-

di. inde si quis seruum. nam appellatione pecuniæ res etiam continentur. ff. de uerbor. sig. l. pecuniæ, secundum Pet. qui de multiplici significatione huius uer. hic no. quod l. & no. 1. questio. 3. totum. Probare. Ibi supra de fi. instru. si cautio. Eius aduersarius qui scilicet receperat solutionem pecuniæ indebitæ, sicut nunc dicit soluens. Inficiens dicens scilicet, quod ab actore nullam unquam accepit solutionem pecuniæ. & dicunt Vincen. & Goffre. quod isto casu creditor prior tempore aliis non præfertur. C. qui po. in pig. ha. auct. item si possessor. Alius, quando de pecunia secundi comparatum est prædium. C. qui po. in pig. ha. licet. tertius, quando secundus credidit in refectionem rei, eod. titu. interdum. Exinde scilicet de facta sibi solutione, quam negabat. Tunc enim scilicet probata solutione per actorem diffidenti solutionem factam, sed postea conuicto. consilium, quod dicit hic Vincen. reo, quod præcisè non neget, uide in Spe. de excep. S. uiso, uersi. sed quid si debitor. Probandi. de laico, qui spe futura numerationis confitetur se recepisse pecuniam, quam ad certum terminum iurat reddere, & lapso biennio conuenit super illa, quærit Hostien. an aliquo iure possit se tueri? uide, quod breuiter scripsi post Di. de reg. iuris, locupletari, super r. glo. libro sexto, & super hac questione legistarum, de qua no. C. de non nu. pecu. si ex cautione, & le. generaliter, Hostien. scripsit hic dimidiam in pœnam dicens, quod est dissensio inter doctores. nam quidam dicunt illud certum lapso biennio non dari exceptionem non numeratæ. C. de non numera. pecu. l. in contractibus, per consequens nec de dolo, nec in factum, nec alio modo excipi poterit illa de causa. alias lex illa derisoria esset, & concedetur una via & c. contra id, supra de procu. tuæ. hinc est, quod instrumentum ex hoc confectum non potest condici etiam nisi intra biennium. C. de conditione ex lege. l. fina. Item in confessione & lapsu biennii præsumptio iuris & de iure, quod pecunia fuerit numerata. unde non recipit probationem contrariam, ut in præalle. l. in contractibus. S. illo uidelicet, & præce. ad quod nos de spon. uel lapsu biennii in illius legis in contractibus habetur pro numeratione, ita, quod actio, quæ prius civilis erat, postea est etiam naturalis, sicut interdum stipulatio, licet per se sit civilis iuris auctoritate, quandoque habet uim naturalis, de hoc insti. de ob. S. 1. & de literarum ob. S. 1. Item si post biennium nulla querela numeratæ pecuniæ admittitur, ut in præalle. ergo nec exceptio: quia qui excipit, querelatur. sed & imputet sibi, quando perpetuauit exceptionem suam, ad hoc de rescrip. si autem. de facili enim potuit hoc, scilicet contestationem intra biennium faciendo, quod si non fecit, soluere cogitur, ut præ. l. & eod. titu. si intra. & in hac opi. quæ rigori civili conuenire uidetur, fuerunt Azo. Bul. & se. multi alii, ut Hugolinus, & Accur. quos quasi omnes moderni sequuntur, & scripserunt ex equitate dandam exceptionem doli, ubi stipulatio non intercessit, uel in factum, ubi intercessit, ubi transfertur tamen onus probandi post biennium in debitorem. s. quod non fuerit numeratum, & sic intelligitur l. si ex caut. & l. cum ultra, & de fid. instru. si cautio. quamuis enim creditor ab initio nil dolo fecerit, nunc tamen dolo facit, petens, quod non numerauit. ff. de doli excep. le. secunda. S. circa primam, & se. usque ad S. final. & l. Iulianus, & le. dolo facit. cui non ob. iuramentum propter subintellectam conditionem, si pecunia numeretur. C. de non numera. pecu. leg. finali, supra de iureiur. quemadmodum. nec valet, si dicis id verum; infra biennium tantum: quia si tempus non est modus obligationis tollendæ. ff. de acti. & obli. obligationem ferre. S. placet, multo minus inducendæ, cum primum sit facilius secundo. ff. de superfi. l. 1. quod

ait. multo minus ergo obstabit renunciatio a principio facta: quia & si super dolo præterito pacisci possit, super futuro tamen nulla est pactio admittenda, ff. de pact. si vnus. §. illud nulla, ff. de pact. do. l. conuenire, nec mireris, si hoc casu excipiens habet probare, cum id sit regulare, & maxime in proponente dolum. ff. de probatio. in exceptionibus, & l. quoties. §. qui dolo fallit in exceptione non numer. pecu. quamdiu competit, ff. de probatio. leg. 1. ex quo autem non competit, sed excipitur de dolo, restat, vt redeamus ad regulam, & hoc videtur velle lex in contractibus, & lex asseueratio, eod. titu. Ab initio ergo quatuor remedia competunt, primum exceptio non numerata pecunie, quæ data est de nouo, & gratiose ab imperatore cum temporis limitatione, vt scilicet perdat lapsu biennij, ^b secundum exceptio doli tertium exceptio in factum. & hac nullo iure sunt limitata, nec aliquo iure sublata, & quod non mutatur, &c. C. de testamen. sci. mus, nec ab imperatore inducta, sed competunt iure naturali. perens enim, quod non numerauit, facit contra præceptum Exod. Non furtum facies, quod includit, omnem illicitam vsurpationem alieni. 14. quæstio. 5. pœnale, ad hoc ff. de offic. præsi. illicitas. 1. responso, & 1. §. hæc autem opin. fauorabilis: quia subuenit deceptis, de rerum permut. cum vniuersorum, & concord. iuri naturali. ff. de regu. iur. iure natura. ff. de condit. indeb. nam hoc natura, & eodem tit. locupletari, libro sexto. contra quod non valet constitutio, consuetudo, vel iuramentum, vt patet ex not. de consuetu. cap. si. de præscrip. cap. fin. quartum remedium est condictio sine causa, C. de non numer. pecu. si quasi, quæ quia personalis, instit. de actio. §. appellamus, ergo duratura ad 30. annos, C. de constitut. pecun. leg. 2. multo magis exceptio doli ex eodem facto proueniens debet esse perpetua, C. de exceptio. si pactum. nam quæ annalia &c. ff. de doli exceptio. l. pure. §. fin. & tale indebitum iure naturali, licet debitum ciuili, per errorem solutum repetitur, de hoc in gloss. si ergo condici potest instrumentum, vel indebitum repeti, multo fortius audiendus est debitor per viam retentionis, quam actionis, de regu. iur. qui ad agendum, cum concord. ff. de condi. indeb. si in area, in fin. & leg. ex quibus, nec obst. quod dicitur, except. doli, ex quo succedit exceptioni non numerata pecunie debere eodem tempore coarctari, ff. si quis cau. si eum. §. qui iniuriarum, ad id de voto, magna, §. cum igitur. nam releuandus fuit creditor in limitatione temporis: quia quādiu ipsa exceptio competit, oneratur in numeratione probanda: sed in doli exceptione grauatur excipiens in probatione negatiua: quod est contra naturam exceptionum negatiuarum, ff. de probat. leg. 2. quod est magnum grauamen, cum de facili non nisi per confessionem creditoris possit probari, de confes. cap. 1. libro sexto. debuit ergo releuari, vt non coarctaretur biennio, iuxta regulam, qui in vno grauatur, in alio &c. ff. de iureiur. eum qui. 1. responso. de hoc de parochijs, cap. 1. & hoc vult l. asseueratio, C. de non numer. pecun. vel melius, negatur, quod exceptio doli, vel in factum succedat exceptioni non numerata, cum a principio simul concurrant, & quia exceptio non numerata posterior tempore, & facit quod dixi, supra versicul. ab initio. nec obst. si dicatur, quod non est hic solum tempus, quod tollit actio. & except. immo sunt hæc, tempus, instrumentum, confessio numerationis, & promissio solutionis: quasi hæc omnia simul iuncta cum habeant vinculum naturalis, & ciuilis obligationis, ergo ope replicationis tollunt conductionem sine causa, & exceptionem ex illa prouenientem, sed non obst. hoc; quia æquitas est præferenda rigori,

C. de iudi. l. placuit, de transact. cap. fin. hoc non patitur, cum creditor, qui non numerauit, certet de lucro captando, debitor de damno vitando, & non est par &c. C. de codicil. l. fin. Item certum est mutuum, de quo nunc agimus, re contrahi. Si igitur nil est numeratum, ergo nec est mutuum, vt instit. qui. mo. re contrahitur ob. in princip. ff. si cert. petat. l. 2. ex quo patet creditore in dolo, qui petit, quod scit se non numerasse: debitore verò, qui biennio tacuit, in negligētia, dolo autem præponderat culpa, fortius, & negligentia, de elect. nihil, de cri. fall. ad falsariorum: nec sit horum compensatio. ff. ad l. Aquil. si obstetrix. §. si. ff. de verbo. oblig. si seruū. §. sequitur, nec ex dolo fieri debet melior conditio doli. ff. de fur. itaque fuillo, de donat. inter virum & vxor. & si necesse. immo creditor, qui scit non numerasse, propter malam fidem, quam habet, non præscribit nedum biennio, sed nec tempore longissimo, de præscrip. cap. fin. hanc opi. & interpretationem in dubio tenere debet iudex, ar. ff. de regu. iur. non debet. §. in re obscura, & l. in ambiguis. §. si. & l. si nihil, cum multis ibi si. & maxime ecclesiasticus, qui zelator salutis animarum ipsarum periculis debet occurrere, & explosio rigore vti debet simplicitate, æquitate, & veritate, vt patet de iudi. dilecti, de iura. ca. literas, de do. cap. 1. cum multis si. & hoc videtur placere Innoc. j. de immu. eccl. quia plerique, vt ibi dixi in gl. not. secundum Inn. ver. quid si quis obligatus est ciuilit. possumus tamen fateri, qd secundum l. lapso biennio sit præsumptio iuris, qd pecunia fuerit numerata, sed non de iure. vnde recipiat probationem in contrarium per exceptionem doli. Item fateamur, qd lapso biennio actio, quæ ciuilis erat præsumptio ne, habeat vim naturalis, nisi probetur in contrarium: ex qua præsumptione incumbit replicatio biennij lapsi contra ipsam exceptionem non numerata. Alia tamen defensiones per id non extinguuntur. Nec ob. quod primo dicebatur, qd data doli exceptione, lex in contractibus, erit derisoria: quia id est falsum, cum ex virtute lapsus biennij transferatur probatio in debitorem, vt est dictum, nec quod vna via prohibitum &c. quia licet in actionibus, & actibus a iure dānatis illud sit verum, in simplicibus exceptionibus non est verum, ff. de except. nemo, & de doli excep. l. pure. §. si. & facit regula Arriani, de proba. ex literis, nec ob. qd non possit offerri iuramentum lapso biennio, vt l. in contractibus. §. illo vide licet: quia a tempore illius legis delatio iuramenti vim probationis non obtinet, C. de rebus cred. generaliter. §. si autem, fin. Accur. vel licet nō possit deferri a parte, vel ea instante potest tamen deferri ex iudicis officio, vt patet ex notatis s. de testi. cum clamor, vel non potest offerri, vbi tantum opponitur exceptio nō numerata: sed si opponitur exceptio doli, quam illa lex non reprobatur, nec de illa loquitur, nec esset iusta lex, quæ diceret non posse excipi de futuro dolo, vel nō posse veritatem elici, cum per eam nutriretur peccatum: nec mirū si statuit imperator tempus excep. nō nume. & nō doli, cum prima ciuilis, secunda naturalis fundata super illo iure, quod tibi vis fieri &c. 1. dis. in princ. & ciuilia quidem iura, &c. instit. de iure naturali. §. sed naturalia. 5. dist. in prin. & inquisitio veritatis de iure naturali est, quā nec debet cōstitutio impedire, licet ergo nō fiat voluntaria oblatio partis, fieri tamen poterit necessaria delatio iudicis. ¶ Sed querit ipse Host. nunquid lex in cōtractibus, astringat ecclesias, & personas ecclesiasticas? De ecclesijs primo respondet, qd non, cum ex mutuo, quod etiam constat contractum a prelato, nomine ecclesiæ numeratione secuta, non obligatur ecclesia, nisi in ipsius vtilitatem versum fuerit, de hoc supra tit. 1. quod quibusdam. constat ergo, qd minus obligatur ex confessione, alias securius esse creditoribus habere confessionem

Io. And. super 3. Decret.

N

fessionem

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

fessionem prelati cum lapsu biennij, quam in veritate
 numerare sine cursu biennij, & hoc non est sententiandum,
 tum quia daretur via figmentis, de diuor. quanto, ad
 si. cum concord. tum quia biennalis prescriptio tempo-
 ralis sic non curret contra ecclesiam, sed ipso iure illa
 seruabitur, C. in quibus ca. non est ne. l. si. de hoc su-
 pra de restit. in integ. auditis, & idem videtur dicendum
 de ecclesiasticis personis, quae debent eodem priuile-
 gio cum ecclesijs gaudere, de offic. archid. c. si. nec se-
 cundum leges, sed secundum canones iudicandi sunt
 clerici, ad hoc fo. 18. f. ibi, secundum legem vestram iu-
 dicare illum, ad id, supra de iudi. clerici, de fo. comp.
 quod clericis. Ad hoc faciat, quod compilator de hac
 exclusionem excep. nil apposuit in hoc libro, cum tamen
 de alijs legalibus materijs posuerit, quas voluit appro-
 bare, & facit quod dicam, ne cleri. vel mona. ca. si. quia
 vero. per quod patet papam noluisse personas ecclesia-
 sticas hac temporis angustia coarctare, ad hoc de de-
 ci. ad audientiam, cum concord. nam & in hac decret.
 noluit indebiti repetitionem approbare: & hoc non est
 pro, sed contra creditores, & feneratoros, qui cum
 multas committant fraudes, contra ipsos fieri debet
 interpretatio, ut patet ex not. de empt. & vendit. ad no-
 stram, de pigno. illo vos. sicut ergo respuit ecclesia iura
 civilia permittentia vsuras, nisi quando succedunt lo-
 co interesse, de hoc supra tit. 1. cap. 2. sic & alia omnia,
 quae ecclesijs, vel clericis sunt damnosa, fauorabilibus
 4 vero uti possunt, hac tamen est differentia inter cano-
 nes, & leges imperiales. consuetudines, constitutiones,
 vel statuta aliorum: quia canones, siue faueant utilita-
 ti temporali ecclesiarum, & clericorum, siue non, om-
 nes astringunt, de constit. capit. 1. & ult. Leges princi-
 pum ecclesijs, vel clericis damnosae reprobantur: fauo-
 rables admittuntur, super quo duae dantur regulae. Pri-
 ma, lex imperialis fauens ecclesijs semper est recipi-
 da, nisi per sedem apostolicam reproberetur. Secunda,
 lex imperialis ecclesiae contraria, vel ipsam impugnans
 nunquam est admittenda, nisi per sedem apostolicam
 approbatur. Colliguntur haec ex lectis, & not. 10. di-
 stinct. cap. 1. & 2. & per totum. 37. distinct. si quid, & cap.
 sequen. de priuileg. cap. 2. de no. ope. num. capit. 1. nam
 videtur iniquum iure adificatum post denunciationem
 noui operis, debere demoliri, tamen expedit ecclesiae,
 quae plures a laicis violentias patitur, quam inferat, hoc
 ius approbari, ar. 2. quaest. 7. laici, de reb. eccl. non alien.
 capit. si. Praedicta etiam regulae circa consue. locum ha-
 bent, ut patet in eo, quod le. & no. de consue. cap. 1. Sta-
 tuta vero, vel leges aliorum laicorum, quam imperato-
 rum, etiam si faueant ecclesiae, vel personis ecclesiasti-
 cis, ipsas non astringunt, nisi fuerint approbata per pa-
 pam, 96. distinct. bene quidem, de constit. quae in eccle-
 siarum, & cap. ecclesia. ¶ Quid tamen si prelatus renuncia-
 uit exceptioni doli, non num. pec. & pecuniam, quam se
 5 recepisse confitebatur, ad certum terminum soluere iu-
 rauerit? & certe iuramentum habet tacitam conditionem,
 ut dixi supra, ea gloss. post princ. ver. cui non ob. sed &
 prelatus licet quo ad personam renunciare potuerit,
 d de regu. ad apostolicam, & personam suam per iura-
 mentum astringere: nullum tamen praedictum ex eo
 potuit ecclesia generare, supra. de arbi. per tuas, de fo.
 compet. si diligenti, unde sibi consulit, si dicat expres-
 se, quia nec personam suam, nec res, sed ecclesiam
 tantum, cuius nomine contrahit, obligare intendit,
 ut patet ex eo quod le. & no. de elect. venerabilem. §. si.
 de rebus eccl. non alie. ad audientiam, & adde quod
 not. de po. c. 1. secundum Hostien. vide quod de promi-
 c ciatione Clementis contra Treuerensem electum no. in
 Spec. de rest. in integ. §. 2. ver. hoc quoque, in fi. ¶ Prima
 6 t gloss. distinguit quadruplex indebitum iure civili tantum,

naturali tantum, utrobique, & per exceptionem, & tunc
 aut temporalis, aut perpetua: aut dubitatur: & si per-
 petua, aut fauorabilis, aut odiosa, aut inducta ad rigo-
 rem iuris seruandum, in soluente distinguit ignoran-
 7 tiam iuris, & facti, & scientiam. ¶ In t gloss. 1. ibi, cum quis
 simpliciter dicit, quod soluens indebitum ignorans ius,
 non competit, si factum reperit [& ibi, error tria dicit,
 quod praecedit, & quod sequitur, & quod si sciens sol-
 uit, non repetit [& ibi, cum de indebito, prin. responso]
 non dicit expresse ad quod inducitur, dicit tamen sol-
 uentem indebitum debere probare, quod per dolum,
 vel aliquam iustam ignorantiae causam soluerit [& ibi,
 indebitum] si indebitam pecuniam errore promisi, &
 fideiussor ad id per me datus meo nomine soluit, fide-
 iussor a me, & ego a stipulatore repeto [& ibi, quod si
 maritus] qui constituit, quod de iure cuius debebat, p-
 torio non debebat, non teneatur [& ibi, is quoque] sequi-
 tur, qui non debitum accepit ab eo, qui per errorem sol-
 nit, re obligatur [& ibi, l. 1.] pecunia indebita per erro-
 rem, non ex causa iudicati soluta repetitur [& ibi, quia
 per errorem] sequitur, repetitio dari est, eius consulto
 dati donatio est [& ibi, nam & si maritus] sequitur, cum
 facere nil posset, soluit, in ea causa est, ut non repetat [&
 ibi, nam si cum moriar] sequitur, dare promiseram, quod
 ante solui, repetere non possum [& ibi, quamuis] si mu-
 lier ignorans sibi Velleianum competere, soluit, repe-
 tit, & idem l. se. [& ibi si is, qui] supra, vide de constitu-
 cum accessissent, super glo. penult. [& ibi iudex] sequi-
 tur, si male absoluit, & absolutus sua sponte soluit, repe-
 tere non potest [& ibi, incertum] ut si promissi non pe-
 tere, donec Titius consul factus fuerit [& ibi, §. natura-
 lis] sequitur, obligatio pecuniae numeratione tollitur,
 iusto pacto, vel iureiurando ipso iure tollitur: quia ius-
 tum aequitatis, quo solo sustinebatur, conventionis
 aequitate dissoluitur. ¶ In gl. ult. ibi, contra qui propria
 qui negat pecuniam numeratam, convictus de menda-
 cio, non poterit dicere se soluisse [& ibi, §. illud quoque]
 2. negans rem fuisse debitoris, convictus de mendacio
 possessionem perdit: nec aliter aliquo illius iure uti po-
 terit [& ibi, siue] vide ut eccle. benef. ut nostrum, super
 8 quinta gl. ¶ In t gloss. 1. ibi, cum quis [& ibi, hae gl. [& ibi,
 in legibus] nisi a minore, muliere, vel persona priuile-
 giata solnatur, ff. de condi. inde. l. interdum. ff. de pro-
 batio. cum de indebito [& ibi, soluit] quocumque erro-
 re, lo. Accur. & Host. [& ibi, repeti] fallit in casibus not.
 in l. cum quis, & plenius in summa, eod. tit. sub rubrica
 de cess. bo. sub §. si quis autem dicat [ibi, utroque iure]
 ut quia debita per patrem soluta iterum solui, & est iste
 modus probandi errorem infra de reg. iur. qui in alie-
 rius. Idem, si auctoritate falsi instrumenti, quod puta-
 bam verum, solui, ff. de excep. qui agnitis, vel si errani
 in nomine, C. de testam. si in nomine, supra de rescrip-
 c c significante. ¶ Host. [Non repetit] fallit in vsuris, quod
 dic ut no. de iure in debitoros (& ibi, temporalis) ut quia
 debebam post pascha, & prius solui (& ibi, nam si cum
 moriar) quid dicat, vide in sus. lex ibi praecedens in fin-
 sic dicit, q. sub incerta die debetur, die existente non re-
 petitur, lex vero sequens sic iacet, q. si ea conditione de-
 betur, quae omnino extitura est, solutum repeti non po-
 test, licet sub alia conditione, quae an impleatur, incer-
 tum est, si ante solnatur, repeti possit; per hoc vides,
 quod gl. praetans de exceptione perpetua, & tempora-
 li intendit etiam de debito in diem, vel sub conditio-
 ne, q. ante quam cedant, est indebitum, & vides, q. in
 die distinguitur, an sit certa, vel incerta. Secundo casu
 an certum sit, diem incertam extitutam, an sit incer-
 tum. Tertio casu, utrum solutum repetitur, sed post
 quam dies venit, non repetitur primo, & secundo ca-
 su repeti non potest, etiam si dies, vel conditio nota

nam venit. Distinguit tamen legista inter contractus, & legata, quod vide not. in l. qui sub conditione, ff. de condi. inde. f. [& ibi, fauorabilis] vt Velleiani [& ibi, vel facti] secundum Accur. & Host. hoc casu reperitur solutum per probabilem errorem facti, ff. ad Maced. l. si. [& ibi, rigorem] vt exceptio rei iudicata [& ibi, hic sciens] hic aliquantulum apertius loquitur Io. in praeall. §. notandum [& ibi, tollere non potest] quid de illo, qui tulerat praescriptione 30. annorum, vide in Specu. de praescrip. in princ. & q. repetat, not. ff. rem ra. ha. l. ult. in fi. gloss. [& ibi, an perpetua] vt si promisi non petere, donec Titius consul factus fuerit. ¶ In gloss. pe. ibi, probationib.] secus enim, si probet hoc per iuramentum sibi delatum, ff. de iureiur. eum qui. Vinc. & ibi Accur. ¶ In gloss. ult. ibi, in duplum] an postea ¶ confitendo euadat poenam, vide in Spec. de concess. §. nunc videndum, ad fi. versic. quid si egi. quarebat hic Vinc. de fideiussore dato in tali, vel simili casu, nunquid teneatur ad tale incrementum? & dicebat quod non, per l. ult. ff. de fideiuss. dicebat quosdam dicere contrarium: quia etiam mora rei nocet fideiussori. ff. de verb. oblig. l. mora. sed id verum, quando non defendit reum: alias secus, C. de fideiuss. sancimus. Primum dictum tenet Accur. ff. qui satisfacti. co. l. 3. secundum Guil. in Spec. de fideiuss. §. 1. vers. sed pone, Egi. [& ibi, inficiatio] qui negat pecuniam numeratam, conuictus de mendatio, non poterit dicere se soluisse, & de his casibus vide de reg. iur. nullus pluribus, lib. 6.

ADDITIONES.

- a ¶ Reddere. An tunc possit conueniri ex cautione sola, vel quomodo, vide per d. Bar. de Sali. sub tit. in l. si ex cautione, C. de no. nume. pecu. in l. contrario.
- b ¶ Lapsum bienij. Accur. contra, & plerique vt no. in l. si ex cautione, & de exceptione in factum, quomodo intelligatur, vide per gl. & d. Bar. de Sali. in l. cum ultra, C. de non nume. pecun. & not. etiam in l. sub specie, C. de postulan.
- c ¶ In probatione. Et quomodo possit hoc probari, vide per d. Bar. de Sali. in l. si ex cautione, in ver. sed tunc potest dubitari, & vide no. per ipsum in l. asseueratio, eo. tit.
- d ¶ Personam. Vide Io. And. de insti. cum venissent, in gl. hoc consilium, & super gl. obijciebatur.
- e ¶ Significante. Videamus, in quibus isto casu cessat repetitio, in l. alle. in fi. ff. de condi. inde. per gl. & ibi Bar.
- f ¶ De condi. inde. Et in l. nam si cum moriar, & de legato. vide in l. si cum haeres, ff. quando di. le. ce.

SUMMARIUM.

- 1 Dispositio tituli.
De donationibus ubi locorum iuris canonici praeterquam hic, agatur.
- 2 Donatio quid, & unde dicatur.
Obligatio ciuilis inefficax.
- 3 Liberalis in necessitatibus nemo.
- 4 Titulum hunc quare multitudinis numero, & cur non specialem posuit.
Donationis species plures, & quot.

De donationibus. Rubr.

- 1 ¶ Viso ¶ de alienationibus, quae fiunt non gratuito titulo, de his quae fiunt gratuito, videamus, & ideo &c. Goffred. De materia, 86. distinct. donare, & de duobus cap. seq. & cap. non satis. 1. 2. quast. 2. & cap. ecclesiasticis, si episcopus, & cap. bonae, & cap. religiosam. 16. q. 3. placuit, & quast. 6. illud. Ia. quast. 4. sunt qui opes. Congruunt rubricae de consuet. cap. 2. de fide instrum. inter, versic. caeterum, de re iudi. cum inter, ver. quamuis, de pecu. cleri. si quis, in fi. de iure patro. illud, & cap. praeterea. 2. de condi. appo. verum. Item lib. 6. de offic. vica.

cap. si. de re iudi. abbate. de iure patro. cap. vno, & cle. de iureiuran. Romani. §. porro, versic. easque, de re. ecc. non alie. cap. 2. de sepul. cap. 2. §. huiusmodi. Circa ¶ rubricam videndum est, quid sit donatio. & unde dicatur. Est autem donatio quaedam mera liberalitas, quae nullo iure cogente conceditur, vel secundum Hostien. est rei licitae nullo iure cogente mera liberalitate collatio, ff. eo. l. donari, & ff. de reg. iur. l. donari, rei licitae, forte dixit per legem, ff. de contrah. emp. q. saepe. §. veneni, & sicut non procedit emptio, sic nec donatio in veneno, quod etiam mixtum vsui societatis humanae esse non potest, nullo iure cogente, ideo dixit, quia sola ciuilis obligatio praecedens non impedit donationem: quia illa non est efficax ad agendum, retinendum, vel constituendum, & sic non cogit in naturali: secus cum prouenit ex vi pacti: secus, si ex vi beneficii recepti, quod dic vt no. in praesall. regula, donari, & probatur ff. eo. hoc iure. §. si. & ad id ff. de const. pec. l. 1. §. debitum, & l. 3. §. 1. ubi ergo ius cogit, cessat liberalitas: quia in necessitatibus, &c. ff. de adimen. le. l. rem legatam, quod intellige, vt no. sup. de praeben. relatum. Dicitur autem quasi dono datio, vel doni datio, ff. de donatio. causa mor. senatus. §. 1. vel dicitur quasi denudatio. Queritur ¶ quare posuit auctor plurale? dic quod propter diuersas species donationum, de quibus inst. eod. tit. per totum. Est enim donatio inter viuos, & causa mortis: & inter viuos alia simplex & pura, alia modalis, alia conditionalis, vel in diem: sed quare non posuit specialem rubricam de reuo. don. sub qua intituleretur decret. ult. sicut fecit Iustinianus in C. Sol. hoc de arbitrarijs, hinc est, quod compilator codicis diuisit hunc tractatum in quatuor rubricas, prima generalis, secunda de donat. quae sub modo, tertia de reuo. donat. quarta de donat. causa mortis. Compilator fforum in duas tantum, scilicet de donat. & de donat. causa mortis. Compilator Institutionum sicut & nos, posuit vnam tantum, in qua de omnibus his tractat; potuit etiam esse ratio: quia quaedam capitula, quae respiciebant tractatum de donat. & ipsarum reuocationibus mixtim, vt j. c. 2. & 3. & c. cum dilecti, & cap. pe. In alio tamen concordat compilator noster compilatori Codicis, & fforum: quia in hoc generali tractatu non includit specialem tractatum de dona. quae fiunt inter coniuges, quae ponit j. in tractatu matrimoniorum in fine.

SUMMARIUM.

- 1 Decretalis in quibus donationibus intelligatur.
Donare de bonis ecclesiae quando liceat.
Nobilitas quae dicatur.
Donationem suam non debet quis impropere, nisi in casibus.
Donatio non dicitur in necessitatibus.
In ea liberalitate discretio habenda, & quae, & num. 2.
- 2 Additio glossarum.
Eleemosina quem poenitet, eius poenitentiae debet agere poenitentiam.

CAPITULUM.

Prudentes.

Breue est, & dicit Hostien. decret. intelligi ¶ posse in facientib. eleemosynam, maxime de bonis ecclesiae superabundantibus, in dona. quam facit imperator ecclesijs, ubi sola immensitas est mensura, in auct. col. 2. de non ali. §. si minus, & quo ad donationem factam non impropere [Nobilitas] non solum generis, sed & animi, & morum [Debere] ac si dicas secundum Hostiensensem, quod nobis donationem factam impropere non debet. Seneca, Memor esto recepti beneficii, dati nunquam. Ex causa tamen ingrat. Io. And. super 3. Decr. N 2 titudinis,

citandis, reuocari potest, quod dic, vt infra. c. si. [Spon-
te] alias non est donatio: quia nemo in necessitatibus
liberalis existit. ff. de adi. lega. l. rem legatam. Clericus
igitur superflua, vel etiam necessaria dans pauperibus,
in hoc dicitur liberalis, nam & ea sunt, & c. 28. q. 1. iam
nunc. Habenda est tamen in hac liberalitate discretio,
quod dic vt 86. dist. non satis, & sic non intelligas pro-
digum hic dici nobilem, de quo supra, de consue. c. pe-
secundum Host. [Tribuit] id est tribuere promittit, Abb.
vel dic vt sequitur [Beneficiis] multiplicando munera,
sicut dominus quotidie multiplicat, & seruat beneficia
86. dist. non satis. 41. dist. parsimoniam. 82. dist. cap. 1.
¶ In 1. gl. 1. ibi, cum Martha] & hic repetit Host. quod
dixi secundum eum ibi, super glos. vlt. 16. ¶ In gl. 2. ibi,
perdit] & quem penitet elemosynæ, illius poenitentia
agat poenitentia. 16. q. 4. sunt qui opes [& in fi.] antiqui
hic, & de simo, & si quæstiones, dabant vers. in poscente
nouem, sex in donatione notanda. Causa, fides, modus,
locus, & penuria, tempus, Aetas, debilitas, cum condi-
tione petentis, Mens hilaris, festina manus, adfitque fa-
cultas, Dulcior, affatus discretio dantis, & ordo.

S V M M A R I U M.

1. Donatio non valet, quam facit inconsulto capitulo praelatus, et quibus casibus, nu. 2. & 6. in fi.
- Praelatus non est dominus ecclesiasticorum honorum, & quo- rum aliorum sit, & deteriore ecclesia conditionem facere non potest, & in quibus, num. 5. §. 2.
- Non debet superbiere, sed se vt collegam in camera debet co- gnoscere.
3. Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4.
- Tutores loco dominorum quando sint.
- Summarum, siue quantitatum pluriarum quando fiat coaccrui- tio, & num. 6.
- Reuocatio donationis vnius rei fiat, an tantum illiciti excessus, num. 6.
5. Additio glossarum, & num. seq.
- Praelatus quamdiu quis dicendus.
6. Praelati contractus quando teneat, & quando ipso iure non te- net, in fi.

C A P V T II.

1. Fraternalitatem.

Casus. Non 1. valet do-
natio, quam facit praela-
tus inconsulto capitulo,
& in damnum ecclesie, & sunt tres partes, exordium:
narratio, & conclusio. secunda ibi, accepimus. tertia ibi,
vnde quoniam [Ecclesiasticorum] acquiritorum enim
ex prospera fortuna, vel intuitu personæ dominus est, in
fra, tit. 2. quia nos, cum cōcor, [Non dominus] nō enim
superbiat cornutus, & licet alijs superior sedeat in eccle-
sia, in camera tamē se collegam cognoscere debet. 95.
dist. episcopus in ecclesia [Deteriorem] inde est, q̄ non
potest gratis remittere exceptionem ecclesie competē-
tem, vt dixi supra de depo. 1. ca. 1. in gloss. si dicas, post
2. princ. [In rebus] mobilibus, vel immobilibus preciosis,
de hoc in c. 1. vnde, vt dicebat Pe. facienti opus, vel ho-
nestum seruicium dare potest, puta medico, vel aduoca-
to. 12. q. 2. quicunque suffragio nec reuocat successor.
3. 16. q. 6. illud. ¶ Glos. 3. 1. respondet per ob. ¶ Glos. 4.
quærit ar. pro, & sol. & alleg. contra. ¶ Vlt. gl. respōdet
4. per ob. ¶ In 1. gl. 2. ibi, §. si tutore] res pupilli surrepta, &
vendita per tutorem nō vsucapitur, nisi prius redeat ad
pupillum, tutores enim loco dominorum habentur cum
administrant, nō cum spoliant (& ibi, ignorantis) vide
vt lit. non cōte. c. 1. in vlt. glo. ¶ In gl. 3. ibi, procurator
tutorum] vide de rescrip. ex parte decani, super glos. &
ita. ¶ In 4. gl. ibi, si qs plures] si libertus plures res alio-

nando se fecit minorem centenario, id est valore 100.
aureorum, licet vna re sola reuocata maior erit: tamen
omnes reuocantur, si simul factæ sunt [& ibi, is autem]
alias finantem, donatio vltra legitimum modū facta si-
ne insinuatione reuocatur solum in eo, quod est plus [&
ibi, si idem] vide de or. co. tuam, super vlt. gl. [& ibi, si
quis cum vna] si vna actione, quæ plures species sub se
habet, pluribus summis sim damnatus, quarum singula
notionem principis non faciunt, coniunctæ faciūt, ap-
pellatur ad principē [& ibi, si plures] sequitur, sunt, qui
eandem actionem habent, vnius loco habentur. ¶ In
1. gl. 1. ibi, c. vlt.] vbi de hoc, & 23. q. 7. q̄ autem. ¶ In gl.
2. ibi, qui fundū] & sicut ibi dicitur de tutore, dicemus
tandiu prelatum, quamdiu bene administrat, non verō
cum ecclesiam spoliat, Host. ¶ In gl. 3. ibi, in faciendo]
gl. non competit secundum Goss. & Host. cum litera di-
cat, non debet [& in fi.] & infra, de offic. vica. c. vlt. li. 6.
& adde, quod no. 5. q. 3. c. vlt. in fi. 1. gl. post hanc gloss.
quæ fuit Ala. & debet esse signum de contextu glo. dixit
Lau. q̄ intelligebat hanc regulam, cum certatur de dā-
no vitando: secus si de lucro caprando, alleg. C. de ac-
qui. pos. l. si. & hoc etiam posuit Vin. & facit ad hoc de
sepul. c. 1. lib. 6. & quod ibi dicam super vlt. gloss. dicit
Gui. Tan. dixisse, q̄ delictum, quod non committitur cō-
templatione ecclesie, vt furtum, adulterium, & similia,
non nocet ecclesie, secus in illo, quod committitur cō-
templatione ecclesie, quod nocet in b. omittendo, & fa-
ciendo. ¶ In gl. a contrario, ibi, licitum] hoc 1. tenent
Goss. & Inp. in c. proxi. & de hoc etiam per Goss. supra,
de his, quæ fi. a præ. pastoralis, facit quod not. j. eo. apo-
stolica, & in fi. aq̄uitas interdum suadet coaccruiatio-
nem, ne creditor prosequens sibi debitum, priuetur iu-
re suo, vt ibi, interdū suadet oppositum, vt creditor per-
uenire possit ad sibi debitum, & ne impediatur iurisdic-
tio, vt in l. si idem. ¶ In gl. pe. in fi.] sed si fecerit eis
consultis tenet contractus, sed rescinditur per in inte-
grum rest. supra, de restit. in integ. c. 1. sed si inconsultis
non tenet ipso iure, vt hic Goss.

A D D I T I O N E S.

- a. ¶ Depo. Vide in l. pactum curatoris, C. de pact. & ibi per doct. &
fide his, quæ in frau. credi. l. si per Bar. & quomodo intelligatur,
quod tex. hic dicit per procuratorem non posse rem domini face-
re deteriore, vide lo. And. sup. de fideiuf. c. fin. in fi. gl. mag.
- b. ¶ Omittendo. de hoc in c. delictum, de reg. iur. lib. 6. & per Bald.
& per d. Bar. de Sali. in liubemus, la 1. C. de sacros. ecc. & ibi et
per Cyn. & Bar. & per gl. 3. in c. cum dilectus, de ord. cogn.
- c. ¶ Si idem. ibi vide Bar. in l. vbi fideiussor, ff. de solu. & facit mate-
ria, quam no. lo. And. de re iud. cum lul. & quod no. doc. C. de do-
na. l. sancimus.

S V M M A R I U M.

1. Donare praelatus, quam rem potest, & num. 4.
- Conuentus, siue capituli pars, etiam vne consistens, reuocare
potest aduersus donationem, & quam.
2. Epilogus, & suffragium glossarum, num. 3.
- Tutor quando licet res pupilli alienet.
4. Additio glossarum.
- Donationes quæ licet sunt a praelato, & supra, nu. 1.
- Ingratitudo a donatarijs fugienda.

C A P V T III.

Cæterum

Casus. Praelatus 1. modicam rem
ecclesie donare potest, vbi hoc
habet consuetudo [Donationem]
de rebus monasterij [Cum priore] sic supra, de his
quæ fiunt a præla. tua [Pars] maior, vel minor, Gossred,
vnde etiam vnus solus faceret hic partem, de his quæ
fi. a ma. par. ca. capitul. 1. Hostien. [Quantitas] supra &
qualitas, nec enim potest dare rem immobilem quan-
tita-

tuncque minimam. 3. de re. ecc. non alie. c. 1. & c. nulli, nec mobilem de thesauro, quod inuenit, de re. eccle. non alie. episcopi. nec nimiam quantitatem. infra de priuilegiis cum olim. 2. ver. praterea, & §. si. vel potest intelligi, quod ibi facta fuit donatio in extremis, secundum Host. 1. ¶ Secunda ¶ gl. obijcit, & dupliciter soluit. prima fuit Ala. secunda Lau. ¶ In gl. 1. ibi. §. diuus] vide de fide instrum. pastoralis, super gl. 1. ¶ In gl. 2. ibi, non omni] tutor non omni titulo alienat res pupilli, sed administrationis tantum causa [& ibi. §. ultimo] vide de vi. & hoc. cle. cum ab omni, super 3. gl. [& ibi, non tamen] vide de cleri. coniu. cum olim, super ult. gl. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, erogatione] unde, si est consuetudo in terra, ubi est abbatia, dare 20. vel 100. sol. vel rem mobilem, quæ superest de bonis ecclesi. pauperi, vel egenti nobili, vel puellæ maritandæ, vel his si. valebit hoc, siue in vita, de testamentis, ad hæc. siue in morte, eo. tit. relatum. 2. etiam cōsanguineis, ut ibi, quinimmo si vnum, vel duos milites conuenisset tunc episcopus facere causa pietatis, dummodo non grauetur ecclesia, non improbat illud Hostien. quia nec militare est peccatum. 23. q. 1. militare. cum autem prædicta liceant sine consuetudine speciali, putat Host. q. ratione consuetudinis valebit donatio simpliciter facta, & si forsan donatarius non nimis egeat: semper tamen consuluit Hostiensis prælato, q. in talib. habeat oculos suos ad Deum. Consuluit etiam donatarius, quod sibi de ingratitudine caueant, infra c. si. licet autem de superfluis hoc possit prælatus, non tamen pro his faciendis obliget ecclesiam, de solu. c. 2. vel pareres dicit, fm Host. [& ibi, prælatus] de monaco nu. 12. q. 1. non dicatis, & 16. q. 1. alia. & vide in cle. de vita, & hoc. cler. quoniā, ver. ceteri, in 1. gl. [& ibi, iurisdictione] de fo. compe. cum contingat [& ibi, administrationem] j. de consue. c. 3. de præben. cum in ecclesijs, lib. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia non vacans in beneficium cōcedi non potest, sed in proprietatem, & cuius auctoritate, & quomodo, & quibus, alias non tenet concessio, & num. 2. & 3. & quibus obseruatis, num. 3.
- Detentatio non impedit donationem beneficij.
- 2 Ab initio quod non valet, nec ex post facto conualescit, nisi dispensatiue in casu huius decretalis.
- Loca religiosa pro conuentibus, vel ecclesijs conuentualibus.
- 3 Epilogus & additio glossarum, nu. 5.
- Beneficia conferendi, cum vacauerint, potestas data specialiter non valet.

C A P V T III.

Consultationibus.

Casus. Ecclesia ¶ non vacans in beneficium cōcedi non potest, sed in proprietatem potest de auctoritate episcopi, & sine præiudicio prælati, & huius pars de iure patro. consultationibus. distinguit, & secundum mēbrum ibi, si religiosus, quod determinat. ibi, ita q. Priuatis] idest clericis, Ian. ac si dicat non ecclesijs, vel collegijs] Possidēt] auctoritate iudicis, alias contra, de cleri. con. c. si. de præben. de multa. §. is quoque, eo. tit. licet episcopus, lib. 6. Sola enim detentatio don. non impedit, ut ibi. quod dic ut sup. de concess. præben. literas, & c. cum nostris, secundum Hostiē. [Momenti] etiā ¶ postquam vacauerint, Innoc. post mortem enim non conualescit, quod dic ut infra, de iure pa. cap. si. posset tamen tunc eidem de nouo conferri, tamen dispensatiue, & si pœnituit, si scienter recepit, & retinuit, ex quo sciuit. ad hoc de eo, qui duxit. c. 1. & cap. veniens, 2. de secundis nup. dominus, secundum Host. [Locis] id-

est conuentibus, vel ecclesijs conuentualibus, cum enim res collegij non sint singulorum, deficit ratio prohibitionis, de qua de concess. præben. c. 2. Idem putat Hostien. si conferatur dignitati, vel præbendæ, de præben. exposuisti, de instit. cum venissent, de restit. spo. cum venisset. ergo breuiter personalis donatio prohibetur, ut supra, realis & perpetua conceditur, ut hic cum ecclesia, vel dignitas, cui fit realis donatio, non possit desiderare mortem. cum careat consensu, argum. si. si quæ. pa. fe. di. l. 1. [Ab episcopo] hæc ¶ verba non erant in an. Goffre. & dic de consensu cap. inf. eo. pastoralis, in fi. & hoc ubi donatio ad episcopum simpliciter pertinet, Hostiē. [Auctoritate] & cum alijs solennitatibus. Innoc. & hoc, ubi ad alium spectat donatio, vel representatio. supra de restit. spo. cum venissent, aliter non posset alius conferre ecclesiam, vel decimam, nisi interueniret auctoritas episcopi, infra de iure pat. quod autem & cap. nullus, & illa sufficit sine capitulo in casibus, de quibus de his, quæ si. a præla. cum apostolica [Ipsarum] personarum, & hic caue de simo. Hostien. [Spoliari] & quia non fit eis præiudicium per tales donationes, ideo fieri possunt eis nō vocatis, ut in cle. de reb. eccl. non alie. si vna. ¶ Secunda ¶ gloss. signat contrarium, ponit opi. & remittit. ¶ In gl. 1. in fi.] immo nec valet potestas specialiter data de conferendis illis, cum vacauerint, eod. tit. constitutus. ¶ In gl. 2. ibi. cum quidam dicunt] & bene, ut infra, de iure pa. c. vno, lib. 6.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Veniens. vide in Spe. ti. 2. §. videndum, ad fi. & ibi etiam Io. And.
- b ¶ Constitutus. Quod intellige, ut ibi no. per Io. And. in glo. contra, & super gl. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Integrare feudum prælatus potest, non obstante iuramento de non infeudando denuo, & quando, & quousque teneatur, numer. 6.
- Discordia sunt quasi tempestates.
- 2 Mediocris res intelligitur data, si simpliciter conceditur.
- 3 Fraudem ecclesia non debet adhibere, imò repellere, & punire.
- 4 Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.
- Perficere quid permittitur, quod inchoari prohibetur.
- Ex consequentia prioris actus, quid permittitur, quod alias nō licet, iuncta glossa.
- 6 In quantitate, vel mēsurā rei immobilis deceptus quādiu possit petere reintegrationem.
- Possessor eius rei, de qua quis fuit inuestitus, uidetur fuisse. §. fin.

C A P V T V.

Per tuas.

Casus. Non ¶ obstante iuramento de non infeudando de nouo, prælatus integrare potest feudum, si apparet vasallum in mēsurā deceptum, communis diuisionis, secunda ibi nos igitur] Scismatis] forsan tempore Alex. ciuitas Florentina fauebat scismaticis, & contra episcopum erat in scismate cum Octauiano, vel Guidone, ita q. episcopus Florentinus, qui fauebat Alexandro, non poterat ibi esse securus] Tempestates] no. scissuras, & discordias quasi tempestates] De mandato] quia nec aliter poterat obstante forsan iuramento, & iure communi, supra, de re. eccle. non alie. ut super, & c. nulli. ¶ Quatuor] non assignando ¶ illos in aliquo certo loco, sed ipsos de quatuor modis simpliciter inuestiuit, per quam inuestituram nec meliores, nec deteriores, sed mediocres dari intelliguntur, ff. de redhibi. ac. si quis venditor, & l. sciendum. successor autem eis duos modos Io. And. super 3. Decre. N 3 affi-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

assignauit, credens forsan, quod essent quatuor, & ideo &c.
secundum Innocen. [Modios] si supra de re iudic. sicut,
in princ. & de pur. ca. quoties [Integrari] per te. & erat
iste tertius, vel forsan vltior respectu primi [Fraudem]
cum enim ipsa omnem fraudem repellat, & puniat,
multo fortius cauere debet, ne fraudet, de na. ex li. ven.
cap. vno [Integrare] not. contra prouerbium. A cana-
lo donato &c. Abba. sed hic non erat pura donatio.
¶ Quarta glossa distinguit, an quis decipiatur in quan-
titate rei, an in quantitate precij. ¶ Glossa quia forte] re-
spondet per ob. ¶ In glossa 2. ibi, §. praterca] vide de
iureiuran. veritatis, super vlt. glossa quia forte ibi opus
nouum, vide de no. oper. nuncia. cap. 2. in 3. glossa. [& ibi,
§. si spōsus] alienū anulū misit spōsae, p quo postea aliū
suum dedit, valet datio, quia donationem confirmat,
non inchoat [& ibi, §. 1.] vide de appellat. nouit, super
glossa. secundum [& ibi, si mulier] si mulieri suscipienti alie-
nam obligationem succurritur per Velleianum, credi-
tori in pristinum debitorem restituitur actio [& ibi,
l. 3.] incipit, denique, vide de testibus, cum causa, su-
per prima glossa. ¶ In glossa nota, quod ibi, rei immobi-
lis [& ibi, rem illam] additio est verbum, quod sequitur,
& turbat intellectum: quia deberet sequi sic, & quod
qui rem accepit, renunciaret de quantitate: quia tunc,
& ceter. & hoc t scias, quod si dictum est, quod intra cer-
tum diem res mēsuratur, & referatur, si & quantum mi-
noris esset, oportet vtrunque fieri intra diem, vt in
leg. praedicta, si vero dictum fuit, quod denunciaretur,
vtrum minoris esset, sed de certa quantitate infra diem
referenda dictum non fuit, sufficit, quod intra diem
dixerit rem minoris esse, & post diem super quantita-
te, quota sit, audietur. ff. de actionibus empt. & vendi-
ti. leg. ex empto. §. Iulianus, si tamen per meliorem
fletur, ipse tenetur actione de dolo, ff. si mel. fal. mo.
dixerit. leg. si melior. Si verò de die sit actum, sed non
de certa, expectantur quadraginta dies. ff. de redhib.
quod si nolit. §. penultimo, & l. adiles aiunt. §. primo.
si verò nec de certa, nec de incerta die aliquid actū est,
audietur vsque ad triginta annos, vt hic, & videtur
etiam, quod secundum canones ultra debeat audiri,
cum deficiat bona fides, supra, de praescript. 3. quoniam,
secundum Hostiensem [& ibi, toleratur] de iure com-
muni. nam per restitutionis beneficium etiam eo casu
consuli posset, Phil. de resti. in integ. cap. 1. [& ibi, cum
dilecti] vbi de hoc. ¶ In glossa ergo non, in ti.] vbi de
hoc, Hostiensis autem dicebat hic posse colligi contra-
rium, nam, ex quo inuestiti fuerūt de certo feudo, illius
videntur fuisse possessores per inuestituram, & sic duos
modios statim possederunt, alios vero duos, qui non
erant, de illo certo non possederunt. remittit autem ad
no. in c. ex ore.

ADDITIO

¶ Quoniam. Et de materia, quando in mensura reperitur illa, quae
in venditione fuit expressa, quomodo agat emptor, vide in l. 2. &
in l. si seruum. §. si. & in l. Iulianus. §. si Titius. ff. de ac. emp.

SUMMARIVM.

- 1 In donationibus fit largissima interpretatio.
Facti species quae.
- 2 Apparere si quid dicatur, cui intelligatur, ad dictio. appareat.
- 3 In beneficiis quibus interpretatio largissime facienda, & nu-
4. §. fin. & 6.
- 4 Privilegia vt sint interpretanda.
- 3 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4.
- Præcedentia, & sequentia quando determinatio respiciat.
- In contractibus quae fiat interpretatio. §. 1. & num. 5. §. pen-
& num. 6.

In testamentis quae. §. 2. & num. 5. §. si. & num. 6.
Additio glossarum, & num. seq.
Foresta quid Francia, & Anglia.
Nemus quibus nominibus, vel speciebus distinguatur ibi.
Ad intentionem scribentis recurrit, & vt interpretanda. §. 1.

C A P V T VI.

Cum dilecti.

Casus. In donationibus largissima fit interpretatio, & in prima iudicum deci-
sa consultatio, in secunda papae responsio ibi, manda-
mus, quatenus [Et infra] hoc continetur, quomodo
causa fuit delegata per papam, & iudices, qui cogno-
uerunt de causa, dubitauerunt super diffinitina pro-
co, quod in instrumento donationis continebantur
haec vel similia verba, Dono monasterio fundum Ti-
tianum. item dono Sempronianum. item dono Cor-
nelianum, de quo soluat monasterium haeredi meo de-
cem solidos, & faciat, quod faciunt alij consimiles pos-
sessores agrorum, habeatque ibi haeres meus vsum fo-
restae, vel aliter, quod si praedictam pensionem non
soluit, haeres meus ibi habeat vsum forestae. Dubita-
bant iudices: quia si illa clausula referretur etiam ad
fundum Titianum, & Sempronianum, iuste petebat
Alanus forestam in illis fundis: si ad Cornelianum tan-
tum, iniuste petebat. Ad horum intellectum vide, quod
dixi de foro compe. verum, in glossa quilibet, versicu-
li autem Baronia, & sequen. consuluerunt ergo Papam
transmittendo instrumentum, vel ipsius tenorem, hoc
si dicas Alanum egisse. Sed Innoc. dicit Mon. pronocaf-
se in interdicto, vt possi. contra Ala. sed hic non est vis,
& per hoc soluitur, quod querebat T. quare Papa non
sententiauit, quod hoc sententiarum mandauit, vel se-
cundum eum, & Goff. partes non erant praesentes: vel pe-
tierunt remitti, forte sperantes compositionem [Appa-
reat] non cauilloso, de deci. ad audientiam, de priuile-
in his, sed recte intelligenti, prudenti, & simplici, de te-
po. ord. literas. Hostien. [Immunis] hoc forsan expressio
in instrumento, vt intelligebat Hostien. scilicet, quod
donauerit fundum Titianum. item Sempronianum,
hoc expresso, quod illa libera esset ab omni vexatione
seculari, de fundo Semproniano quomodo multum di-
stenditur, vide in Spec. de libel. con. §. iuxta, versic. non
valet [Beneficijs] & maxime t quae sunt ecclesijs, & re-
ligiosis locis, alleg. de do. & con. c. 2. C. de la. san. eccle-
l. si in aucten. de non alie. §. si minus, col. 2. ff. de reli. &
sump. fine. sunt personae. Hostien. Item licet privilegia
large interpretemur, quantum tangunt iura conceden-
tium, de consuetu. cum dilectus. 16. q. 2. capit. 1. tamen
quantum tangit iura aliorum interpretamur strictè, de
usu pal. ex tuarum. non tamen calumniosè, infra, de
priuileg. in his, & de transla. cap. si, secundum Innoc. &
Abb. & vide quod dixi de rescrip. causam. 3. Tertia t gl.
obiicit, & sol. ¶ In t gl. 2. ibi, in cōventionalibus] prae-
ria stipulationes legem accipiunt de mente praeatoris,
qui eas proposuit. ¶ In gl. 2. ibi, si quis in princ.] si dixit
testator cui bis legauero, semel deberi volo, & postea
eodem testamento scienter bis legat, bis debetur, dū-
modo exprimat se prioris voluntatis poenituisse [& ibi,
talis. §. vlt. & l. seq.] si testator dicat, qd legami, die nō
adiecta, soluat haeres annua, bima, trima die, haec clau-
sula omnia legata respicit, non proxima tantum, & etiā
legata facta in codicillis. ¶ In 4. glossa ibi, l. vlt.] vide de
priuileg. quia circa, super vlt. glo. [& ibi, l. 3.] incipit, cum
quid, vide de iureiur. quemadmodum, super glo. 2. [&
ibi, vindemiā] & prius, si venditor vini mercator eme-
re, & vendere solet vina, vt in l. 2. hic alleg. ¶ In gl. pe.
ibi, in testamentis, sequitur plenius voluntates testan-
tium interpretantur [& ibi, l. 3.] vide in suppl. ¶ In
gl. vlt.

gl. ult. ibi. l. 4. vide de præsump. mandata, super vltima gloss. [& ibi, antiquitas] si relinquo usufructum Titio & heredi, cum primo herede finitur usufructus. ne inutilis sit proprietas: sed melius facit, cum antiquitas, ubi legatarius habitationis etiam illam locat [& ibi, beneficium] largissime interpretamur beneficium principis. ¶ In § gloss. 1. in fi. ff. de usufruct. l. usufructuarium venari. §. si venarijs, Vincen. iuxta vulgare Franciæ, & Angliæ, ubi sunt talia loca, dicitur foresta latum nemus sine clausura, sine aqua, quando est prope flumē, dicitur silua, quando circumdatur aquis, dicitur insula, quando includitur muro, vel pallis vocatur ibi parcus. iste ergo volebat ibi plantare arbores, & magnum nemus facere ad vsum forestæ, secundum Hostiensem. ¶ In gloss. 2. ibi, scribentis] si de ipsa constare potest: alias si verba patiuntur, sit benignior & securior interpretatio quoad animam, vt infra, de spon. iuuenis. de hoc eod. tit. ex literis. 1. & de privilegijs, quia circa, secundum Hostien. ¶ In gloss. 3. ibi, secundo requiris, ubi de hoc, & eod. tit. inquisitioni, Host. ¶ In gloss. 4. ibi, vin demiam] & prius, si venditor vini mercator emere, & vendere solet vina, vt in l. 2. hic alleg. ¶ In gl. pe. in fi.] ubi legans vina, & vasa vinaria legasse videtur. ad idē ff. de pen. le. qui penum. §. si. ergo plenius, quam in venditione, vt patet per gloss. sup. proxi. ¶ In gl. vltima in fine] inde est, qd si imperator donet domum vel aliam possessionem de bonis vacatibus, intelligitur ipsam donasse cum iuribus, & pertinentijs suis etiam, si hoc dictum non fuerit, C. de bonis vacan. si quando. libr. 10. ff. de offic. præfeci. vr. l. 1. §. initio. Hostien. Moderni legistæ, vt recte procedat comparatio, de qua hic loquitur text. scilicet de plena, pleniori, & plenissima, ponunt in contractibus exemplum per l. qui vti optime, ff. de verbor. signific. Quidam inter viros contrahens promittit fundum vti nunc est, interpretamur large, vt præbeat liberum, vt ibi. si verò sic legatur, interpretamur largius, vt non solum præstet, sed etiam cum omni suo instrumento, ff. de leg. 3. quæsitum. Sed si princeps sic sibi delatum concedat, interpretamur largissime, vt non solum veniant instrumenta, sed etiam appendicia, & adiacentia, vt præ. l. quando. hæc tamen semper sunt recipienda secundum possibilitatem verborum, infra. de privileg. porro, & si quærat ratio, respondeatur, quod contractus proprie vltro citroque obligationem inducunt. ff. de verborum significat. Labeo. §. contractus, & procedunt ex voluntate duorum contrahentium. Seruetur ergo æqualitas. nec nimis late pro vno contra reliquum, fiat interpretatio, argum. ff. de regul. iur. certus, ubi media via eligitur circa considerationē doli, & culpæ, cum sit contractus gratia vtriusque: sed vltimæ voluntates respiciunt fauorem legatariorum, & ideo in eis plenior, argum. ff. quando dies lega. ced. nec semel. l. §. 1. sed non sic vt beneficia: quia donator sibi potest illa seruare, quod testator moriens non posset, & hoc maxime in beneficijs principum, ex quorum nobilitate largius recipi debet donatio, sup. eo. c. 1. ff. de iud. l. 1. §. sed & si proponatur.

ADDITIO.

¶ Rescrip. causam. Et per Io. And. de verb. sign. olim, super gloss. fi. & in regu. cum quid prohibetur, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. & in cap. fi. de transla. prælato. & vide gloss. & Bart. & in l. beneficiis, ff. de const. prin.

SUMMARIUM.

¶ Ecclesiam si pio loco, vel alij donet episcopus, vel papa simpliciter, q. & vult videantur, & num. 1. 3. 4. 5. & 9.

2. Archidiaconus, & archipresbyter certa iura possunt in ecclesijs habere ratione officij.
3. Dare quid intelligatur quis, ex circumstantijs personarum, & rerum æstimandum, ver. Quid si donat.
4. Exempta ecclesia ab episcopo, non intelligitur exemptus populus ver. sed & legem.
5. Consensus patroni intelligitur datus episcopo, pro conuentione simul cum eo ad id, de quo agitur, factam.
6. Simplicitas vt hic sumatur.
7. Pussessio non apprehenditur sine licentia diocesani etiam concessi per privilegium papale.
8. Cathedralicum datur in signum subiectionis, & in quibus.
9. Prouentuum nomine quæ comprehendantur.
10. Ecclesia sine quibus nunquam debeat remanere, versiculo si opponas.
11. Exemptionis privilegium dando a quibus intelligatur, & possit episcopus, vel superior, aut inferior eximere, & num. 2.
12. circa fin.
13. Sine capituli sui consensu quæ non possit alienare.
14. Epilogus, & suffragium glossarum, num. 8.
15. In vditione, vel legato, seu donatione simplici, quæ uenire intelligantur, & num. 9. in prin.
16. Additio glossarum.
17. Cathedralicum comparatur canonice portioni.
18. Plus habentibus melius provident scholares, & clientuli minus habentes, in fi.

Pastoralis Casus. Si episcopus in ecclesia, quam de consensu capituli sui pio loco donauit, percipiebat certos proventus, illos donasse videtur, alias omnes proventus ecclesiæ præter cathedralicum cedunt loco, & in prima consultatio. in secunda responsio, ibi, nos autem [Patronus] ad quem spectat præsentatio [Viris religiosi] secus, si concedat ecclesiam alicui archipresbytero, vel archidiacono sitam intra limites archipresbyteratus, vel archidiaconatus sui: in qua tamen archipresbyter, vel archidiaconus nullum ius, & nullum vsum habebant. non enim intelligitur tunc fructus, vel proventus suos concedere, sed tantum quod sibi tãquam archidiacono, vel archipresbytero sit subiecta. ratio diuersitatis hæc est. quia abbates, & viri religiosi in eo, quod tales, nihil iuris habent in locis, vt ergo episcopus videatur eis aliquid concedere, & ne collatio frustratoria videatur, sic interpretamur, argumen. in eo, quod legitur, & not. infra. de privileg. in his, archidiaconus ¶ vero, vel archipresbyter ratione officij certa iura potest habere in ecclesijs, vt patet de offic. archidia. capitulo primo, & per totum, & vide quod ibi not. in cap. vlt. in prima gloss. & quod super ea dixi & infra, de capel. mo. dilectus, in glo. ubi fit hoc, & de offi. archipre. cap. 1. & per totum, & ideo sufficit, quod illa tantum concessisse intelligatur. Quid si donate ecclesiam episcopo alieno, vel monasterio exempto, non tamen cum capellis suis? Respondeo, tunc videtur habere locum hæc decret. argum. 16. quæstio. 5. capit. 1. Sine monasterium exemptum sit cum capellis suis habitis, & habendis, tunc videtur donare ecclesiæ libertati, vt scilicet sit exempta, & non proventus, quos ibi percipit temporales: hoc autem ideo sic sentiendum est: quia ex personis dantium, & recipientium, & eorum, quæ dantur, debemus æstimare, quid dari intelligatur secundum Innocentium, vt colligitur hic, & ff. de leg. 3. si filia, & in eo, quod legitur, & no. de simo. & si quæstiones. §. 1. ver. cum in accipiendis, & sequen. Ego tamen non clarè video rationem huius diuersitatis, & ideo dic, vt not. infra eo. §. penult. in fi. Host. Item secundum Innocen. habet locum hæc decret. cum episcopus

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

scopus dat monasterijs ecclesias habentes, vel non habentes parochias, etiam idem videtur, si papa suam propriam capellam, quæ populum non habet, dat monasterio. Sed si eximit aliquam ecclesiam ab episcopo, ut de eam abbati, siue in ea abbas ius patronatus prius haberet, vel non, semper ex quo sic exempta datur abbati, eidem abbati suberit quod ad vtranque legem, scilicet diocesana, & iurisdictionis, de quibus no. supra, de offic. ord. conquerente. §. 1. & cap. dilectus, quia cum ad hoc exempta fuerit, ut daretur abbati, posset papa de cupiditate notari, si videretur ibi aliquid retinere, ar. 2. C. de bo. va. nisi quando, 1. lib. 10. & est hoc verum, si ecclesia donata non habet populum, sed si habet populum, tunc eodem modo ecclesia cum clericis suis suberit abbati quo ad vtranque legem, unde & in ipsa rector instituit, & alia, quæ ad legem iurisdictionis pertinent, exercebit: hoc saluo, quod in grauioribus requirit papam, ar. supra de offic. archid. ad hoc, versic. item in epistola. Sed & legem diocesanam habebit idem abbas. nam si qua illi obuenerint aliunde, quam a populo, habebit inde canonicam portionem, sicut & de mortuarijs, & aliunde venientibus secundum quosdam, veruntamen, & si ecclesia exempta sit, non intelligitur propter hoc populus exemptus, & ideo quantum ad populum erit episcopo de his, quæ obueniunt, respondendum, ar. j. de priuil. ex ore, secundum Inno. unde curam recipiet rector ab illo, sine examinatione tamen, excipietur autem, & accusabitur coram abbate, de mortuarijs autem obuientibus prouenientibus a populo, respondebit episcopo per prædictam decr. ex ore, & idem dicimus de i. iurisdictionis, quod si quas causas populi tractabit, appellabitur ad episcopum, Inno. de hoc in præ. decr. ex ore, in gl. in quibus, circa medium^b [Simplicitate] simplicitatem t. vocat secundum Goff. quia in patronum non cadit cōcessio [Concedimus] nos, & patronus: vel nos de consensu patroni, & si hoc non exprimat, sic intelligitur, dummodo probetur, quod ad hanc donationem faciendam conuenissent. ar. j. de spon. ex literis [Vfus] scilicet quod ad omnes fructus percipiendos, de quibus sustentetur conuentus, supra eod. consultationibus, & dato, quod per priuilegium papale hoc concessum esset, non apprehenditur possessio sine licentia diocesani, de priuil. pastoralis, Hostien. [Patronus] repete, videtur conferre [Episcopus] repete, conferre videtur, nō dico, suum esse: sed quod & c. [Obtinet] præter canonicam portionem, Inno. Host. [Recipiat] hoc forsitan imposito tempore dedicationis. 18. q. 2. Eleutherius, Goffr. [Portio] & non institutio & c. consimilia, scilicet spiritualia, quæ tamen institutio bene transiret, si diceret episcopus, concedimus ecclesiam pleno iure. 16. q. 2. c. 1. Inno. [Ex illius] Ecclesiæ scilicet donatæ [Nulla] certam: quia t. cathedraticum datur in signum subiectionis in spiritualibus, & iurisdictionis spiritualis: quæ cum non intelligatur remitti, per cōsequens nec cathedraticum, Inno. [Prouentus] puta moderum auxilium. j. de censu. cum apost. §. prohibemus, vel quæ de multis alijs, & de iurisdictione proueniunt: quia nomen prouentus omnia comprehendit, ff. de vsu. l. vsu. legato. a 6 criminalibus tamen abstineant, & episcopo dimittant. 16. quæst. 2. visis, ad si. vel conferre intelligitur quartā decimarum, & alios redditus spiritualium, de quibus supra de offic. ord. conquerente, non tamen iurisdictionē, vel ea, quæ ex iurisdictione proueniunt, vel iste est sensus, Si episcopus nullos habet ibi certos redditus temporales, tunc videtur concedere religiosis, quibus confert ecclesiam, quod omnes redditus eiusdem ecclesiæ sibi approprient, secundum Innoc. & intellectus iste magis placet. Si opponas, ergo ecclesia videtur concessa in grangia, & sic nec cathedraticum habebit ibi episcopus, nec procurationem, j. de censu. c. si. rñ. hoc non est verum, non

enim possunt sibi appropiare, nisi quod superest de redditibus retenta, & assignata congrua sustentatione vicario, & ministris, sine quibus, & nunquam debet ecclesia remanere, ut not. supra de præ. in Lateranensi, secundum Innoc. in quo nec pactum contrarium, nec iuramentum, nec priuilegium, nec consuetudo, nec constitutio obesse posset, ut patet in eo, quod legi. & not. sup. de præ. extirpanda. §. cum igitur, secundum Host. Hoc autem sñm Inno. est notandum, quod cum episcopus dat ecclesiam, aliquando intelligitur dare temporalia, id est redditus ratione temporalium debitos, aliquando alias obventiones, quas in ea habet, ut hic, aliquando vero dat institutionem cum pleno iure. 16. q. 2. c. 1. Aliquando aut omnes prouentus temporales ex quacūq; causa proueniētes, inf. de censu. cum venerabilis. Sed t. dando priuilegium exemptionis dicunt quidam, quod non eximit a iurisdictione sua ecclesiam cui dat priuilegium, ar. dictorum iurium, & ff. de offic. præ. legatus, nec valet exceptio, nisi dicat specialiter, in quibus eximit, sicut quod non soluat moderatum auxilium, in quo valet exceptio, & sic de alijs specificatis. Est tamen arg. contra, infra, de relig. domi. constitutus. Sol. ibi, & infra eo. §. in si. & vide j. de priuil. pastoralis in ma. gl. Alij verò, quod magis approbandum videtur, asserunt, quod si de omnibus temporalibus fiat generalis exemptio, valet, & idem forte de alijs spiritualibus, quæ remitti possunt, inf. de censu. cum venerabilis, & inf. de reli. domi. constitutus. Eximere autem potest superior parochialem ecclesiam non tantum solus papa, sed & archiepiscopus, & episcopus. 16. q. 1. & temporis qualitas, & ar. j. de excess. præ. sicut vnire, dummodo cum solennitate debita fiat, ut no. sup. ut eccl. benefi. c. vnico. §. fin. Quod si archiepiscopus, vel abbas, vel alius prælatus habeat ecclesiam in diocesi alterius episcopi, & diocesanus illam ecclesiam eximat, intelligitur exempta in totum cum clericis, & laicis: ita, quod illi prælato, qui ante ipsam habebat plenarie subiacebat, & est hoc verum quantum ad ius parochiæ: Secus autem dicendum est de iure episcopali nam & si ecclesia, quam episcopus dedit religiosis, a iure episcopali sit exempta per papam: populus tamen non intelligitur exemptus, ut not. sup. & inf. de priuilegijs recipimus, & est forte ratio: quia grande periculum esset, si episcopus non posset ministrare populo sacramenta, Sicut est confirmare, sacros ordines conferre, ecclesias, & altaria consecrare, & similia, quæ abbas, vel alius prælatus ministrare non potest, secundum Innoc. inf. de consue. ee. aqua, nam semper est ad diocesanum, in talibus recurrendum, ut patet in eo, quod no. & legi. supra de præscrip. veniens. §. christina verò. unde & si episcopus aliquam ecclesiam a se eximat, non videtur ipsam in talibus eximisse: ergo, si talis ecclesia alij subit episcopo, quam diocesano, videtur quod tunc etiam in talibus exempta intelligitur, cum ille episcopus, cui subest, possit talia ministrare secundum Innoc. cuius est quasi hæc tota glo. [Legitima] quod ad plenum ius transferendum, esset tamen legitima ad parandum præscriptionis titulum, j. eod. apostolicæ, de iu. pa. cura, secundum Host. [Sui t. capituli] nisi solus episcopus hoc facere posset de consue. præscripta, supra de his, quæ fi. a præ. ea noscitur. Io. Sed hoc non placet. Illa enim loquitur, cum aliquid in beneficium confertur, quod fieri potest per consuet. præscriptam sine consensu capituli. Sed aliud, cum ecclesia, vel aliquod ecclesiasticum in perpetuum datur, ut hic. talem enim donationem ad alienationem non est dubium pertinere, supra de his, quæ fi. a præ. tya, in fin. In hoc casu omnimodo necessarius est consensus capituli, ut hic, & supra, de his, quæ fi. a præ. pastoralis. Nec puto in hoc casu contrariam consuet. locum habere. Goff. & idem Hug. La. Vin. Tan. & Egi. Guil. constat etiam, quod necessarius est

est tractatus, ut in prae. decre. tua, & de rebus eccle. non alie. dudum. lib. 6. & idem Innocen. dixit [consensus] & sine eo non valet. Si autem collationes beneficiorum fierent sine consensu capituli de consue. bene valerent, supra de his, quæ fiunt à praela. ea noscitur, ubi idem tenet Host. cum quadam distinctione, & ibi videas. hic etiam no. Io. capitulum non auctorizare in facto suo, quod est expeditum de rebus eccle. non alien. si vna, in clemen. 2. respon. [Requirendus] sup. & obtinendus, vide, alia litera habet in textu, Adhibendus. ¶ Prima ¶ glo. alleg. 4. concor. & vnum contrarium; deinde querit, & sol. ¶ Secunda gl. repro. opi. & dat duo si. allegat pro opi. illa 4. iura. ¶ Pe. glo. ponit dictum. soluit obstatulum, demum obijcit, & soluit. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, qui tabernas sequitur, argentarias, vel cætera, quæ in solo publico sunt, vendidit, non solum vendidit, sed ius, cum tabernæ illæ publicæ sint, quarum vsus ad priuatos pertinet, & ibi, si domus. §. vl. ¶ si fundum municipum ipsis municipibus, vel alteri legauit, ius quod ibi habeo, videor legasse [& ibi. si ita] si vsus fundi instructi legatur, perinde ad legatariū pertinet vsus eorū, quæ ad instrumentum fundi spectant, ac si nominatim earum vsus legatus fuisset [& ibi Mæuius. §. ultimo] melius penult. ubi fundo legato, si vsus fructus alienus sit, nihilominus petitur ab hærede, vide infra rationem. ¶ In glo. 2. ibi, simpliciter quia tunc intelligitur facta de his, quæ veniunt ex quæstu, [& ibi, si cui] vide supra in proce. super gl. fi. [& ibi, si aquæ ductus] vide de re iudi. cum Bertol. super ult. gl. ¶ In gl. pe. ibi, quoties vide in præc. c. Abbate super gl. sic ff. ¶ In ¶ gl. 1. ibi. §. 1. adde quod no. co. tit. illud, in gl. ult. [& ibi. §. ult.] melius pe. sed illud, quia valet legatum rei alienæ quo ad hoc, ut debeatur estimatio, de hoc ¶. ti. 2. filius [& ibi, concedit ecclesiā] Host. recitabat istud dictum Io. de concessione facta laico ultra dictum gl. addens etiam rationem, quod expressè non posset episcopus ecclesiam laico concedere, alleg. de iudi. decernimus, cum si. habuit gl. corruptam [& in fi.] Io. Goff. & Vin. ¶ In glo. 2. in fi. ¶ solue, ut no. ¶ de elec. ut circa, lib. 6. circa prin. ¶ In gl. pe. ibi, restituendi ¶ T. contra, qui illud c. visis, dixit locum habere, cum conceditur ecclesia pleno iure. Idem hic Hostiē. nam & per hoc capitulum patet, quod concedit prouentus tantum, & sic nullum spirituale: sed institutio spiritualis est, de si. in tantum, in fi. [& ibi, visis] ubi de hoc [& ibi, correctionem] colligatur huius ratio secundum Hostiē. ex l. ff. de offi. præsi. legatus, & ex decre. licet, de offi. ordi. & c. irrefragabili [& ibi, visitationem] institutionem auctorizabilem, quæ nec præscribi potest, fm Host. remittit de offi. archid. cum satis [& ibi, cathedraticum] & forsan canonicam portionem: quia hæc duo æquiparantur, supra de offi. or. conquerente, nisi expressè illam conferat, quod potest. ¶ 2. q. 3. c. fi. Ex ti. tamen generalis concessionis præscribi posset canonica contra ipsum, de præscrip. de quarta, ubi de hoc. Alij dicunt, quod non potest dare canonicam, idest ius canonicæ portionis sibi inhærens, licet dare possit fructus quo ad tempus præsitum, idest retro retentos, vel etiam futurum, quamdiu viuit, & sic intelligunt d. c. ult. ¶ 2. q. 3. arg. ff. de peric. & commo. rei ven. l. necessario, & no. si. de loca. c. 2. Host. & ibi, qui minus hēt ¶ si. de priuil. si papa, lib. 6. Sæpe experimur hoc, quod scholares, & clientuli minus habentes, melius prouident plus habentibus.

ADDITIONES.

- a ¶ Si quando, Facit quod notatur, supra c. proximo in gl. fi. & super illa Io. Andrez.
b ¶ Circa medium. Et plenius, in c. veniens, de verborum signific. lib. 6. in glo. Archid. posuit, per Io. And.
c ¶ Non valet. Idem no. Io. And. infra de his, quæ fiunt à praela. c. ea noscitur, & de reb. eccle. non alie. nonnulli, & probatur in c.

cum causa, de re iudica. & per Pau. in clem. 1. de rebus ecclesiæ non alien.

d ¶ Conquerente. Vide plenius Ioan. And. infra de cens. venerabilis, super fi. glo. 2.

SUMMARIUM.

- 1 Donare ac subijcere domum suam, atq. se alteri religioſæ domui possunt in præiudicium suum tantum hospitalarij. Possessorium potest ex causis dissimilibus intentari, & qualiter.
- Interdictum potest ex diuersis causis proponi, & est personale.
- 2 Suum quod est consentiendo alienationi concedere patroni venditur. In alienatione rei ecclesiasticæ, & fortius ecclesiæ requiritur tractatus.
- 3 Assignationis appellatio quomodo sumatur hic.
- 4 Patroni ad cām sunt vocandi, quādo agitur de ecclesiæ statu. Fraus allegata debet committenti nocere, non contra, et n. 8. §. 2. & 3. n. 9. 10. Turpitudinem suam pro se quis allegare non potest, licet alia sint legitima. & n. 8. §. 2. & 3. nu. 9. 10. Cum pertinentijs potest locus peti. Ad iudicatio hic quare facta fuerit, & nu. 9.
- 5 Consentire si recuset episcopus, si nullum fiat ei præiudicium, cogitur per recursum ad superiorem. In præiudicium meum quod factum est, mihi non obest, & possum retractare, & nu. 6.
- 6 Sacer locus non potest esse sine auctoritate diœcesani, nisi in ea sui in quo ius habet episcopale.
- 7 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8. Ex causa una siquid petij, ex alia petere possum, & nu. 1. Lite pendente actione, vel res in nemine ullo modo transferede.
- 9 Additio glossarum, & sequen. Contempti possunt opponere, non contemnentes. Excommunicati, & periuri donare possunt. Contractum nullum dicere potest capitulum, & quando, vel aduersus eum petere restitutionem, & quo casu.
- 11 Ecclesia non omnis obtinet dignitatem ecclesiæ. Oratorium non habet ecclesiæ dignitatem. Rector larga modo quandoque sumitur, non pro rectore ecclesiæ, ut hic, versi. ad 2. Fratres pariter non intelliguntur semper religiosi. ibid. Patroni etiam non proprie, ut hic, accipiuntur, uer. ad 3.

CAPUT VIII.

Inter dilectos.

C. Secundum lectionem gl. possunt hospitalarij in suum præiudicium tantum se, & domum suam alteri religioſæ domui subijcere, & donare, & sunt 4. partes. In prima actorum petitio. In secunda ibi, procurator. reorum responsio. In 3. ibi. Attendentes igitur, causæ diffinitio. In 4. ibi, ita quod, protestatio, & ipsius ratio. & secundum Hostiē. de eod. in facto loquitur, de arbitris, per tuas [Hospitalarij] sancti sepulchri [Dissimilibus] forte primo dicebant se ab illis eiectiones, secundo illis mandantibus, vel ratum habentibus, vel quod rem à delectore receperant, de restit. spo. cum ad sedem, & cap. sæpe. Goffr. unde dicebat Innocen. quod cum interdicta sint personalia, poterit idem interdictum ex diuersis causis proponi, ut in præmisso exemplo. Sed dicit Hostiē. quod simplex est, qui sic successiue uellet illa proponere, cum à principio possit illa proponere sub disiunctione, ut patet in decre. prædicta, cum ad sedem [Patroni] isti consentiendo, quod suum erat, scilicet ius patronatus concedere uidebantur. ad hoc supra cap. prox. Innocen. ¶ Tractatu) Si enim in perpetua alienatione rei ecclesiasticæ requiritur tractatus, fortius in alienatione ecclesiæ, primum probatur de re. eccl. non alien. c. 1. lib. 6. facit C. de sac. san. eccl. aucten. multo magis [Ipsum] S. Allucij [Supra-

[Supradictis] sancti sepulchri [Commiserint] rector, fratres & patroni, sancti Allucij: sic ff. quod cuius uni. lre eorum. §. 1. [Qui] tres procuratores [eisdem] fratribus sancti sepulchri [Hospitali] sancti Allucij [Assignationem] id est contractum donationis, seu concessionis perficerent: vel cum iam perfectus esset, reciperet assignationem, id est possessionem corporalem, & spirituales, id est quasi possessionem, donationem, & subiectionem a singulis fratribus faciendam & approbandam [Transmiserunt] hospitalari sancti Sepulchri [Receperunt] nomine hospitalis sancti Sepulchri, a quibus missi fuerunt [Et infra] hic concludebant pro eis in petitorio iudicari debere [Alterius] scilicet factum sancti Allucij. iste vero non erat procurator conventus, nec etiam plebani de Piscia. & hoc dico pp. ea, quæ dicam super gl. [Paucioribus] hæc videbatur bona defensio, & dica de hoc & se. super gloss. & ita [Et infra] hic concludebant actoribus imponi silentium [Patroni] no. per hoc Pet. quod quando de statu ecclesiæ agitur patroni, ad causam sunt vocandi; alleg. 16. quæ. 7. filijs [Fraudem] contra plebanum [Ab ipsis] & sic ipsis prodesse non debet, sed potuit obesse. ff. de do. l. 1. de eo, qui duxit in mat. cap. 1. [Puram] & sic irrevocabilem. infra c. fin. [Præposita] si suppleas, quorum quædam quamvis sint legitima, personæ tamen, quæ illam opponunt, se adeo fecerunt indignos, quod non debent audiri, de elec. bonæ. 1. ad fin. cessat omne contrarium secundum Hostien. (Pertinentiis) peti potest locus cum pertinentiis, de resit. spo. c. ad sedē. de hoc de libe. ob. ca. 2. dic. ut ibi (Ad iudicare) dicunt quidam, quod hæc adiudicatio facta fuit solū, propter ius patronatus, quod plene transferri potuit per patronos, quasi quod fecerint rector, & fratres, nil valuerit, & sic cesset obiectio, quam hic facit gloss. hoc non placet Innocen. & Hostien. sed id, quod dicam hic super glo. nec etiam, eis placet, quod dicunt alij, hospitalarios hic obtinuisse: quia possidebant hospitale submissum. Alij, quod ecclesia sancti Allucij habebat hospitale, quod etiam vocabatur sancti Allucij, quod donavit ecclesia hospitali sancti sepulchri, unde cum ecclesia pingue ius habebat patronatus, 16. q. 2. sane, bene debuit sequi condemnatio hospitalis cum pertinentiis, nec ista eis placent [Diocesano] & episcopo] quid si nullum præiudicium fiat episcopo, quia illud ius habet, quod prius habebat. Dicit Goffr. quod cogendus esset tunc consentire, & ad superiorem posset recurri, de iure pa. nullus. 9. q. 3. nunc vero. Dicit Hostien. quod quæstio ponit impossibile. nam sine præiudicio immediati prælati non potest esse, quod alium recognoscant, cum ille ibi descendere velit, & submissos etiam contra episcopum defendere, & esset ille festuca in oculo episcopi, ad hoc, de sta. re. ea quæ, de iure iur. petitiō, de capel. mo. ca. 2. de re iudi. suborta, quæ alleg. gl. [Plebano] si vellet agere de vitio litigiosi, vel alias de præiudicio sui iuris [Præiudicium] quia si prius locus sacer esset, quod esse non poterat sine auctoritate diocesani, habebit ibi episcopus ius episcopale, quod dic. ut infra de reli. do. ad hoc, in quo casu non tenebit prædicta collatio, & assignatio, secundum Innocen. & Hostien. dicit, quod tenet quo ad submittentem, ut dicit glo. Sed is, cui præiudicat, & non aliis hoc revocare potest, argum. ff. de seruitu. vrb. prædio. si ades mea, & l. sequenti. ff. de acquiren. posses. l. penul. quæ incipit, Permissum, 1. respo. Quod dixi locum sacrum sine auctoritate episcopi fieri non posse, verum est de iure communi, sed forte ex privilegio competit hospitalariis sancti Io. Hierosol. quod sacra loca, & hospitalia construere possunt, quod si verum est, intelligendum est tamen salvo iure diocese. secundum Inno. & prius ab ipso petita licentia; nisi aliud in privilegio exprimat, infra de deci. dudum, de verbo. signi. veniens. li. 6. de privileg. pastora. is, quod

dic. ut eo. ti. de privileg. auctoritate, lib. 6. ¶ Glo. 1. ar. 9. ponit bro. ad primam partem negativam alleg. 7. iura ad contrarium 5. & soluit. ¶ Antepe. glo. obijcit, & sol. ¶ In 1. gl. 1. ibi. §. nihil] non probat, ad quod inducitur, sed dicit, interdictum uti pos. non negari ei, qui vendicare cepit, & ibi hereditas] hereditatem ex vna causa petitam ex alia petere possunt: & si in querela inofficio si succubui, ex alia causa petere possum] & ibi, cum queritur] idē de l. be. ob. c. 2. super 1. glo. ¶ In 3. glo. ibi. 2. actiones, vel res lite pendentes. in consanguineos, vel extraneos donatione, emptione, vel alio ti. transferenda non sunt (& ibi. l. 1. in fi.). Post litem contest. in iudicio comuni diuidendo non potest alter partem suam alienare non consentientibus dominis. ¶ In 5. gl. ibi, Si creditor] si creditor manumiserit ancillā pignoratā, cum satisfactum fuerit creditori, libera est: nec licebit debitori dicere, quod in creditoris fraudem manumiserit (& ibi, cum profitearis) vide hanc & seq. de concess. præben. c. fin. super glo. 2. (& ibi si servus plurium. §. 1.) si substitutus contra heredem per gratiam, vel collusionem obtinuit, tenetur legatarius, & creditoribus: quia nec improbe causari potest secundum se per gratiam iudicatum (& ibi. l. 1. vide de testi. ex tenore. ¶ In gl. pe. ibi, interrogatam] vide de confess. c. fin. super fi. 1. glo. & ibi. l. 3. loquitur in illo, qui dedit pecuniam, ut male iudicaretur. ¶ In gl. 5. de ibi. l. 2. incipit, si is. vide de consue. ex parte, super 3. gl. ¶ In 1. gl. & ita, ibi, traslatō] in præiudicium plebani, ut sequitur: ille tamen, qui alienavit, per hoc non potest contravenire secundum Innocen. vel hoc non fuit probatum secundum eum eodem modo potest dici, quod non fuit probatum, quod dicitur de contemptu aliquorum fratrum, & de excommunicatione, & periurio donantium, vel contemptum poterant opponere contempti. contemptentes vero non, de præben. cum in ecclesijs, lib. 6. & si. de rescript. ex parte decani. Exceptionem vero excommunicationis, & periurij possent opponere contempti non fraudulentis suo nomine, non autem nomine capituli, secundum Innocen. alleg. no. de resit. cum olim. vel secundum eum licet excommunicati essent, & periuri donare potuerunt. b. de hoc de dolo & contum. veritatis, & cap. fin. Dicit etiam, quod capitulum potest dicere contractum nullum, si forma servata non esset, & restitutionem petere, si ecclesia esset læsa: sed solum prætextu malitiæ suæ, vel illorum de conventu se iurare non possent, dummodo alias tenuisset contractus. Si ergo dicerent contractum factum a minori parte, & sic nullum, bene fuisset hoc receptum, dummodo probavissent. Sed quia non probarunt, ideo contrariam sententiam receperunt, secundum Innocen. & per hoc infert Hostien. præsumi omnia solenniter acta, insti. de fideiuss. §. fin. remitt. de proba. tertio. ¶ In glo. arg. quod, ibi, consanguinei] & supra de præsumpti. tertio, ubi etiam de hoc ¶ & ibi, favore ecclesiæ] Sed nonne hic erat favor ecclesiæ, & hospitalis sancti Allucij, ergo secundum istam exceptionem debebant eius fratres audiri, licet suam turpitudinem allegarent. So. collige, infra glo. 2. & ex his, quæ ibi dicam, vel aliter per id, quod dicam, infra ea. gl. & ibi, favore libertatis] hic non fatetur Hostien. hoc, & respondet legi allega. sicut & respondet gloss. 1. in fi. in decre. de confess. & in fi. vel auditur excipiendo, non agendo. Goffr. & no. supra de concess. præben. ex tenore. Alias etiam solutiones no. ibi ponit hic Bonag. Sed hæc solutio reprobat hie. Satis tamen dici posset, quod si exceptio, in qua versatur turpitudinis excipientis, sufficiens sit ad perimendam intentionem actoris, ea probata vera sit illa solutio: alias secus, ut hic. ¶ In gl. sed 1. qualiter, ibi, respondeo] idē quod Goffr. dixit Dama. si verum fatear, non intelligo, quod hic dicit papa. shadet tamen tenendam solutionem, quæ sequitur, vel quod.

C A P. IX.

Apostolica.

C. Donatio ¶ quinquagesima, vel centesima quam facit episcopus cum graui sue ecclesie de-

trimento, potest legitime reuocari, & due sunt principales partes. In prima decisa consultatio. in secunda responsio ibi, in principio inquisitionis &c. in qua primo repetit ius antiquum. secundo ibi, hoc semper, illud declarans questionem propositam soluit. tertio ponit antipophoram ibi, nam & si. quarto soluit incidentem questionem ibi, Si vero, hoc dico secundum lecturam gl. secundum Host. aliter vt dicam super 1. glo. [Si quis] incipiunt verba canonis [Parochia] idest diocesi. per quod patet secundum Hostien. quod tota ciuitas, & diocesis respectu episcopi dicitur una parochia, & quilibet in ea habitans est ei subiectus, ut parochianus, de offi. Archipre. c. 3. ad idem de offi. ordi. significauit, & c. irrefragabili, de rpto. c. 1. infra ti. 1. ca. 2. & 3. & ex his secundum Hostien. insurgit ratio, quare habet canonicam, quia scilicet quilibet suus parochianus est, & ab eius parochia assumitur. & no. per hoc uer. qd ¶ don. centesime, vel quinquagesime facere non posset episcopus ecclesie, quam extra suam diocesim construeret, vel erigeret (Ecclesie) cathedralis, non enim hanc dare posset de bonis ecclesiarum sibi subiectarum, vt etiam no. Innoc. de his, que fi. a prela. pastoralis. in fi. Pe. de san. cōtra, vt ibi dixi super ver. quinquagesima (Pro suis] proprijs, quia ibi elegit sepeliri, vel. i. ecclesie [Magnificare] forte instituendo ibi clericos, Pet. dicit, hoc intelligi, cum de non cathedrali vult facere cathedralem de superioris auctoritate; quod non credo, nec tūc esset in parochia sua (Elargiri) in vita ergo donare potest; & ideo ponitur sub hoc titulo: non tamen potest testando, vel legando, vt dicam j. titu. 2. ad hęc (Quia tamen] interpositio, Inno. vsq; ibi, vel hęc [Quod cui] ecclesie. s. nouiter constructa, uel erecta (Subsidium) Si ergo seruitores ex illa quota non possent sustentari non fiet donatio (Cui tollit] ecclesie. s. cathedrali (Duabus] s. quinquagesima, & centesima. & hoc intendit, quod vnus eps has duas facere nō possit [Renuntiationem] ponitur p donatione gratuita, Pe. (Hoc sup.] verba sūt auctoris [Vel alius] predecessor, uel successor, Hostien. [Vel cathedralem] no. fm Innoc. & Pe. q non solum de suis possessionibus dare potest hanc quotā, sed etiam de possessionibus ecclesie cathedralis (In quantalibet] ēt millesima (Legitime] s. per beneficiū restitutionis in integ. fm Vin. & Inn. (Circumstantijs] que semper sūt considerande j. de pœni. omnis, de transa. c. fi. de test. cū causam, & c. præterea (expressione] Hier. in li. vigil. utilitas uigiliarum magis exercitio sentitur, q loquentis sermone narretur (De superioris] pape, sed Inno. & Host. contra, dicens idem in archiepiscopo, ut sicut papa licentiat illos, qui sibi iurant, de re. ecc. nō ali. vt super, de feu. c. 2. sic archiepiscopus eos, q sibi iurāt, cū similis, imo eadem sit forma, de ma. & obe. dilecti, de iureiur. ego. & facit ad hoc qd post eum dicā infra. de pe. & remis. c. fi. ¶ Prima ¶ gl. inchoat casum. ¶ Tertia. gl. respon. per qd. an sine cōsensu capituli &c. tenet q sic. ponit opi. Triam, & opi. Hug. mediā. secūda pars respon. per questio. an de fructibus, vel ēt de possessionibus, ponit duas opi. et secūda approbat. ¶ Quarta prationem. ¶ Quinta obijcit, et sol. ¶ In ¶ gl. 3. ibi. S. ult. uide de magi. c. fi. sup gl. pe. ¶ In gl. 4. ibi libertus. S. 1. incipit, si qs plures. uide s. ca. 2. super 3. gl. ¶ In 5. gl. ibi, contra leges (emendo originarium, vel rusticū ascriptum sine gleba (& ibi nūquam 2. uide in præ. c. si diligenti, super glo. pen. ¶ In gl. ante pe. ibi, ratū) ut nō committatur stipulatio rem ratam dominum habiturum, debet cum primum certioratus est, ratum habere cum spatio temporis, nec minimo, nec maximo, quod

quod papa confirmauit in odium subiicientium [& in fin.] secundum hoc non debuisset papa adiudicasse hospitale cum pertinentiis, sed solum abstulisse facultatē contradicendi aduersariis, vel super contradictione imposuisse eis silentium. Propter quod dixerunt Inno. & Hostien. q locus iste non erat religiosus, vel sacer, & per seculares regi poterat, & donari, infra de relig. domi. ad hęc, & si dicas, erat ibi ecclesia sancti Allucii, secūdo quod hic erat rector, & fratres, tertio quod locus habet patronos. Respondetur ad primum, quod non erat ibi ecclesia, quæ dignitatem ecclesie obtineret, sed erat oratorium deputatum orationi, & celebrationi missarum, sicut est fere in omnibus palatiis magnarum personarum, de quo infra de cens. c. fin. vel supposuerunt hospitale tantum, non ecclesiam: quæ quamuis essent vicina, nec erant connexa, nec alterum alteri suberat. Ad secundum dic, quod licet dicerentur, rector, & fratres, non erant de ueritate tales, nec erant religiosi, nec collegiati, & de hoc remitt. Hostien. ad sum. de regula. §. 1. versi. quid de rusticis, & sequen. uel dic quod & si licitum sit eorum collegium, qui hospitalitati deseruiunt; tamen fratres, qui ibi erant, non intrauerunt auctoritate episcopi, sed tantum per dominum & fundatorem hospitalis inducti ius habebant, ut ibi toto uitæ suæ tempore deseruirent, & eorum consilio omnia fierent: & inde necessaria uitæ perciperent. Ad tertium dic, quod largē & ex sola spe patroni dicuntur propter spiritualia, ad quæ deputauerunt locum: alias si auctoritate episcopi locus esset religiosus, nec primus status mutari posset sine ipsius auctoritate, de reli. do. de xenodochijs, nec libellus hospitaliariorum receptus fuisset, cum causam minus sufficientem exprimeret, scilicet, q habebant ex donatione fratrum, cū hoc spectet ad episcopum, de excess. præ. sicut vnire: ubi de hoc. sed secundum hoc obstat, quod isti rei, qui laici erant, non debebant coram ecclesiastico iudice conueniri. Sed si sustinere vis prædicta, dic quod nō fuit exceptum: vel dic, quod licet tempore dationis locus esset priuatus, & personæ laicæ: tamen per dationem illam dicebantur locus, & personæ religiosæ. hanc ergo spirituale causam iudex secularis audire non poterat etiā incidenter, de ordi. cognitio. tuam.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Proponere, Vide Io. And. de restitu. in integ. constitutus. in glo. no. libellum.
- b ¶ Periuri donare potuerunt. Et sic licet sint periuri, tenet factū contra iuramentum, de quo vide Ioan. And. de præb. dilecto, & in regula, quod semel, de reg. iur. lib. 6. in q. Mercuriali.

S V M M A R I V M.

- 3 Donatio quinquagesima, uel centesima, quam facit episcopus, quando possit reuocari. & pluribus factis, quæ reuocabitur, num. 7.
Cui, & de quibus bonis, nu. 1. & quando fieri possit, & quo tempore, & quomodo, ibid. & nu. 6.
Diuisio capituli.
Parochia pro diocesi.
Canonicam portionem cur habeat episcopus, in fin.
- 3 Circumstantia semper consideranda.
Superioris appellatione etiā archiepiscopus hic cōprehenditur.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.
Rem ratam dominum habiturum, vt non committatur stipulatio, quid agendum.
Intellectu magis percipi quid potest, quā m exprimi.
- 6 Additio glossarum, & nu. 7.
- 7 Pluribus donationibus, vel alienationibus factis ab episcopo grauantibus ecclesiam, quæ earum reuocabitur, an de singulis detrahatur grauen.

quod magis intellectu percipi &c. idē sequēs. ¶ In f. gl. in fi. in ver. vnde cū. Dicit Hosti. q. tria querebatur: Primum, an licet epō conferre quinquagesimam redditum eidem, vel diuersis ecclesiis, rñdetur huic. i. uerfi. hoc semper fm qd dicit gl. tertiu, si mensa epalis in tñ abundat, q. pōt dari vigesima, vel trigesima sine graua mine, an tñc id possit epō sine superioris auctoritate? & ad hoc rñdetur in fin. ¶ In gl. 3. ibi, capituli] idē hic Gof. & ibi, concedere pōt] imō nec per se illā faceret si ne capitulo, cū non sit ibi totus, cū membra deficiant, de his, quā fi. a prā. nouit, & c. quanto, Host. [& ibi, Io.] intelligit Gof. & Inn. & hoc teneas. nā & expedientius est ecclesiā dare ex nunc quinquagesimā possessionum, quam singulis annis dare quinquagesimam redditum. Dicit tñ Egi. q. putat hoc esse de mente iuris, q. ecclesia cathedralis teneat directum dñiū. vnde hoc sumit nō video. ¶ In f. gl. hic rñdet, ibi vltima] idē hic Vin. & hoc Gof. & in sum. de his, quā fi. a prāla. in fi. & Bart. in Vene. 66. & vide quod dixi de fideiul. q. quibudam: super gl. istud, in fi. Dama. qui super hac decret. hanc qōnem prosequitur, Cuius glo. ēt posuit Phi. s. ca. tenet, q. de singulis detrahetur, per l. si totas, C. de inoff. dona. cum enim fm eum, vltima donatio per se cōsiderata non grauet ecclesiam, sicut nec prima, sed grauat ex oibus simul consideratis; ergo de omnibus de gra. letur, ad idem inducit ff. de in. pat. si libertus. §. vlt. vbi si libertus per plures alienationes se fecit minorem centenario, prior, qua factus est minor, ipso iure non tenet, posteriores reuocantur per Fauianā. ad tñrium tamen induxerat, q. prima donatio, cum per illam ecclesia laesa fuerit, tenuit: per sequentem ergo, quā grauaui ecclesiam, non reuocabitur prior legitime facta, sed solum illa, quē grauaui. §. eo. c. is, ubi de hoc vide, & de reg. iu. factum legitime, lib. 6. nā in vnica alienatione reuocatur solum, quod excedit, per c. si quos. quod al. leg. gl. C. de dona. sancimus. §. i. ff. de vsur. l. placuit. inducit ēt ff. qui & a qui. si quis habens. quod dicat, vide (de maio. & obe. c. i. super gl. tene. cū gl. quē fuit b Lau. ad l. si totas, responde per id, quod dicam. j. c. proxi. duper i. gl. in ma. addi. ver. alij distinguunt. tñia opi. pcedat, vbi non constat q. fuerit prima [& in fi.] vnde dicit Hosti. q. siue sit vna sola, siue sint plures, illud tñ & illud totum, in quo & per quod grauata fuerit ecclesia, reuocabitur, vt hic. ¶ In gl. sed vñ, ibi nunquā] ad hoc 96. di. bene quidem, circa mediū, vbi de hoc [& ibi, bonē rei] nec prāsumere debet recipiens, q. episcopus id fecerit in damnum ecclesiā. ¶ In gl. puta, in fi.] vel confirmatio papæ ex certa scientia, de confirm. vti. vel inuti. c. pe. Gof. & Host. ¶ In gl. vt si, ibi, grauata] ad hoc, infra de offi. or. pñti §. porro, lib. 6. [& in fi.] ad hoc ne se. va. c. i. de cōcel. pñb. ex parte, Host. ¶ In gl. pe. in fi.] 3. gl.

ADDITIONES.

- a ¶ Papa licentiat. Facit quod notat gl. super verbo, defensore, & super illa Ioan. And. in c. i. de re. ecc. non alie. lib. 6. & in cap. 2. de transac. in gl. qui sic.
- b ¶ Quā facit. Facit quod notat gl. in l. Titia Seio. §. imperator, ff. de leg. 2. & in l. i. C. de reuoc. dona. vbi vide similem materiam per gl. & doc. & huic materię congruit quod nō in l. sancimus, C. de reuoc. dona. & vide Bal. plene in l. i. C. de inoffi. dona.

S V M M A R I V M.

1. Donatio quibus casibus reuocetur, & a quo, & nu. 1. 3. 5. 6. 7. 8. 10. 11. §. 2. 13. 14. & 15.
- Ingratitudo quid.
- Et multi laborant, & cur aliqui.
- Est delictum maximum, & nu. 3.
- Vnde composita, ne propter eam donatio reuocetur, valet pactum, nu. 1. puniunt, nu. 3. & 5.
- Ingrati qui.

Gratus quis.

Liberalitas quid, in fin.

2. Taciturnitas ingratiudinis quibus casibus in donatore dicatur fuisse, & heredibus non noceat, in fin. & nu. 5. §. fin. & nu. 10.
3. Donatarius est naturaliter obligatus donatori. Penitere contra factum suum licet ex superuenienti causa. Rigor iuris hic complectitur, aliquando secus.
4. Epilogus, & suffragium glossarum nu. i. Donationis reuocatio quibus actionib. reuocetur. §. i. et n. i. i. Ingratiudinis accusatio quando non competat heredi. §. si. ge supra nu. 8. & infra 10. & 11. §. 2.
6. Additio glossarum. Contractus perfecti tribus dicuntur modis. Emancipatus filius comparatur extraneo in casibus reuocandi donationem. Donari non potest filio in potestate constituto regulariter, excipiuntur casus.
7. Donatio facta ecclesiā quibus casibus reuocetur.
8. Polus pro tulo sumitur hic, & quare sic dictus.
9. Donatio ex susceptione liberorum an & quando & quatenus reuocetur.
11. Feudum quando non auferatur filio ex feloniam patris, licet quæstio patri fuisset nota.
12. In collatore beneficii an habeat locum, quod hic dicitur de donatore, non est proprie donator, & ratio.
13. Defensio licita non cadit in iniuriam donationis. Per locum siquid intuli mali donatori, non est locus huic reuocationi.
14. Damnum graue quando datur asserere donatarius donatori.
15. Quid si attentauit infligere?
16. Reuocandi ius quare statutum hic fuit esse personale?

C A P V T X.

Propter eius. C. Ponit 4. casus t propter quos donatio reuocatur per donatorem, qui si tacuit, heres non reuocat. & tria facit, ponit dictum quod exemplificando specificat ibi. ut si. & postea moderatur ibi, quod tñ. Et de dictione propter, & pro, vide quod dixi de priui. petistis, & datur versus. Per medium propter causam, prodat tibi finem [Ingratitudinem] secundum beatum Bernardum in canticis, sermone si. Ingratitudo est ventus verus, siccans fontem misericordie, rorē pietatis, & fluentia gratia. Hoc peccato laborant recipientes libenter dona, & beneficia, nec tamen habent illa grata: & donatores, quibus tenentur ad antidora, intendum iuxta vulgare prouincię remunerant scabiose. ad idem de Iudais, & si Iudæos. ad hoc facit quod habetur 23. q. 3. sex sunt differentie. prouenit autē hoc peccatum ex superbia. Sunt enim, qui credunt sibi debita omnia seruitia, quā sibi sunt. vnde idem beatus Ber. Est quidem prāsumptio, & delictum maximū uti datis quasi innatis, & in acceptis beneficiis gratiā beneficii vsurpare, secundum Host. Componitur autem ingratiudo ab in & gratus, & sumitur tripliciter, unde uer. Dicitur ingratus acceptor, immemor omnis. Et cuius merita sequitur retributio nulla. Et cui dicendi deest gratia, vel faciendi. Gratiū a verō dicimus nō ingratum. ff. de manu. testa. seruos, & l. testamento suo centurio. facit de scruti. in or. fac. c. uno, & quod ibi nō. & 22. q. 2. si quos [Liberalitas] i. liberalis donatio [Persona] quasi tñ eius heres, vt in fi. Rigore iuris] dat intelligere, q. de misericordia pōt omitti. 45. dist. tria sunt. si. de adulteriis, si vir. & per hoc uidetur valere pactū in donatione appositum, ne propter ingratiudinem reuocetur, de quo vide in Specu. eo. ti. ver. quid si actum, & quod ibi dixi [In ipsum] donatorem [Graue] lex dicit, nō leue [Vita periculū] vt quia propinquauit venena, vel cōspirauit in mortem. 11. q. 1. conspirationum, Hostien. [Hoc tacuit] quia non prouidit ex pacto heredibus. Innocen.

noen. Hostien. in sum. huius tit. in fi. intelligit eum ta-
 cuisse, qui non egit, nec ad agendum se parauit. C. de
 3 inoff. test. si pater tuus, & l. sancimus, in fi. ¶ Ultra t̄ su-
 marium intellectum no. q. donatarius naturaliter obli-
 gatus est donatori. ad idem infra tit. 2. cum in officijs,
 vbi no. in 1. gloss. ¶ Nota casum, in quo punitur ingra-
 titudo. concor. sup. de postu. c. fi. cum suis concor. de ser-
 uis non ordi. ca. 3. C. de lib. & eorum liber. Si manumif-
 sus. ¶ No. casum, in quo rigorem iuris amplectimur. in-
 terdum amplectimur æquitatem. de hoc supra de tran-
 sa. c. fi. Not. q. ex superuenienti causa licet pœnitere,
 vel contra factum suum venire; concor. de elect. nulli,
 lib. 6. de hoc satis de reg. iur. quod semel, lib. 6. ¶ Prima
 4 t̄ gl. dicit vnde sumpta, & dat regulam. secundo distin-
 guit. ¶ Secunda gl. respondet per quæstionem. ¶ Vlt.
 gl. in fi. arguit ad quæstionem inducens duas ll. ¶ In 1.
 5 t̄ glo. ibi, si donationem] textum huius vide de elect. in
 causis, super gl. ergo si [& ibi, solo] sequitur, obsequij nō
 præstiti velamento data libertas rescindi non potest [&
 ibi. S. illud] hæc lex loquitur in liberto priuati, qui redi-
 gitur in seruitutem propter iniuriam illatam patrono,
 & ibi, si totas] si donauit filiis emancipatis totam substā-
 tiam propter filios legitimè postea susceptos reuocatur
 debitum bonorū in subsidium. ¶ In gl. 2. ibi, his solis] ibi,
 actionem matris ita personalem esse volumus, vt vendi-
 tionis tantum habeat effectum [& ibi, cum res] emptio,
 quā facit donatarius filio donatoris, valere posset pro-
 pter ius reuocandi per querelam inofficiosa, si filio com-
 peteret [& ibi, Si mortis causa] donans causa mortis, vt
 habeat donatarius, si mors contingat, habet actionē in
 rem, si cōualuit; si mortuus est, illam habet donatarius.
 ¶ In gl. vlt. ibi, commodum] hæredi non licet ingratum
 dicere, quem pater non dixit [& ibi. l. 2.] & l. 1. §. vlt. que
 sic dicit, si dominus mortiferè vulneratus superuixit,
 nec de quoquam seruorum suorum conquestus est, etiā
 si sub eodem tecto fuerint, parcendum est illis, fortius si
 6 illos purgauit. hæc l. 2. ¶ Super t̄ gl. 1. ibi, possessionem]
 & 26. q. 4. sunt qui opes [& ibi, perfecta] siue sit perfecta
 stipulatione, vel pacto, siue sit impleta per traditionē,
 vt ibi no. & quomodo tribus modis diuerso respectu p-
 ficiuntur contractus, no. C. de per. & com. rei ven. l. 1. in
 1. gloss. [& ibi, extraneo] supp. aut filio, aut ecclesiæ; &
 cum donat filio emancipato, dic idem quod in extra-
 neo quod ad casus reuocandi. filio verò in potestate con-
 stituto regulariter non potest donari. C. de dona. inter
 7 virum, & vxor. l. antepenult. b & de hoc infra de donat.
 inter vir. & vxor. c. fi. in fi. 3. gloss. vbi remittam ad casus
 exceptos. si verò donat t̄ ecclesiæ, hæc donatio reuoca-
 tur in casibus. Primo propter conditionem, vel mo-
 dum appositum, nec seruatum, supra eod. cum dilecti,
 de condi. appo. verum. Secundo propter pacti turpitu-
 dinem, infra de simo. de regularibus, & cap. de hoc. Ter-
 tio propter donantis turbationem, vt cum pater iratus
 filium exheredat, & donat ecclesiæ. 13. q. 3. si quis ira-
 scitur. Quarto propter fraudem & dolum donatarij. 20.
 quest. 3. constituit, infra titulo secundo. c. fi. Quinto pro-
 pter nouam filiorum natiuitatem, sed iure poli, non fo-
 ri. 28. q. 4. quicunque 2. Sexto propter dantis impoten-
 tiam. 17. q. 4. quæstio. & infra titulo 2. filius. Septimo
 propter causæ defectum, infra de cleri. coniuga. quod a
 te. Octauo quatenus excedit, supra cap. proximo, de re-
 bus ecclesiæ non alienan. ad nostram. Propter ingra-
 titudinem verò prælati, & conuentus non reuocatur. de
 hoc in Specul. eodem titulo, versic. quid si aliquis baro
 [& ibi. l. 1.] adde quod no. infra tit. primo, inquirendū,
 in gloss. 2. [& ibi, octaua discussio] vbi de hoc, & ea. q.
 8 diaconi, & ca. liberti. 1. [& ibi, poli] sumitur t̄ polus po-
 li pro celo, sic dictum, quia politum & sculptum varijs
 9 stellis, vnde & canon ille dicit, iure cœli [& ibi, non t̄ re-
 uocat] sed debitum bonori in subsidium tantum, & sic

sequitur gloss. opi. Azo. de cuius summa. C. de reuoca.
 donat. recepit hæc verba. sed Accur. in l. si vnquam te-
 net inducens leg. cum accutissimi. C. de fideicommiss.
 quod etiam non patronus donationem factam in ex-
 traneum in totum reuocet propter liberos postea susce-
 ptos, & leg. si totas. loquitur, cum donauit filiis, & de
 hoc C. de inoffi. dona. l. 1. in 5. quæstione, & vide quod
 dixi infra tit. 2. Rainutius, versic. cum autem, super pri-
 ma gloss. Quid dicemus pro opinio. Azo. quod quere-
 la inoffi. dona. reuocet solum legitimam. facit hæc lex,
 si totas, & C. de inoffic. testamento, aucten. vnde si pa-
 rens, & præalleg. decreta. Rainutius. Item cum lex di-
 cat, quod per hanc querelam minuitur donatio. C. de
 inoffi. dona. si liqueat. si minuitur, ergo non in totum
 tollitur. ff. de varijs, & extraordi. cognit. cognitionum.
 Ad contrarium, q. totum reuocet, facit l. si vnquam. &
 ff. de leg. 2. l. si Titia Seio. §. imperator. Item quia hæc
 querela inducta est ad instar querelæ inofficiosa testa-
 menti, C. de inoffic. dona. l. si. sed illa totum aduocat;
 ergo & ista. Vidisti opin. Azo. qui simpliciter tenuit re-
 uocari legitimam, nisi cum facta fuit donatio in liber-
 tum. Vgolinus distinguit, aut donatio fit in filium, aut
 in extraneum. Primo casu reuocatur vsque ad legitimā,
 vt in aucten. vnde si parens. In secundo casu refert, an
 sit inofficiosa re, & consilio, an re tantum: primo casu
 reuocatur in totum. facit infra tit. 2. & officij. & capit.
 requisisti, & sic intelligitur §. imperator: tamen ibi lo-
 quitur de dona. facta in nepotem. Et aliqui intelligūt,
 quod ibi vnus ex nepotibus reuocat dimidiam, non to-
 tius, sed legitimæ inducūt etiam l. si vnquam. Si re tan-
 tum, reuocatur vsque ad legitimam. Sic loquitur l. si to-
 tas, & l. si mater, & l. si liqueat, de inoffi. dona. Domi-
 nus Di. in §. imperator, distinguit aliter. aut donatio p-
 cessit natiuitatem filiorum reuocare volentium, aut se-
 cuta est. primo casu, aut donatū est filiis, aut extraneis,
 vel libertis. Si filiis, fit reuocatio vsque ad legitimā tan-
 tum, vt in l. si totas. Si extraneis, vel libertis, reuoca-
 tur in totum, vt in l. si vnquam. hic adde, quod de iura-
 mento dixi in Specul. eod. tit. super rubrica, ver. an pro-
 pter liberos. Secundo casu, quando donatio secuta est
 natiuitatem filiorum reuocare volentium, locum ha-
 bet distinctio Vgo. an sit inofficiosa re, & consilio & c.
 Alij distinguunt, aut sunt plures donationes, aut vna so-
 la inofficiosa facta: si sunt plures, reuocatur posterior,
 per quam apparet inoffic. ositas. ff. de iure patr. si liber-
 tus, ad fi. & facit quod no. supra cap. prox. & sic loquan-
 tur l. si totas, & l. si liqueat, C. de inoffic. dona. in pluri-
 bus donationibus. Quod est intelligendum, quando
 præcedentes donationes, per quas non apparet inoffi-
 ciositas, a principio tenuerunt, vt quia factæ in extra-
 neos, vel filios emancipatos. Sed si a principio non te-
 nuerunt, sed indigent confirmatione per mortem, vt
 factæ in coniungem, vel liberos in potestate, tunc in eis
 seruatur idem ius, quod in legatis, & in fideicommissis
 C. ad l. Falci. in donationibus. & idē præcedentes per
 sequentes minuuntur. ff. ad l. Fal. in quantitate. §. sed si
 legato, & l. Plautius, & l. pe. §. annua. Sortiūtur enim fir-
 mitatē a morte. facit ff. de pecu. leg. l. seruo, & l. quidā,
 ar. ad præmissa. ff. de stipu. ser. l. si usufructus. Secundo
 casu, quando vnica est donatio inofficiosa, tunc refert.
 Aut illa facta est in fratrem, aut in extraneos. si in fra-
 trem, nō reuocatur nisi debitum bonorū subsidium: quia
 non ita asperè procedendum est contra fratrem: sic in-
 telligit §. imperator, & auct. vnde si parens, & in auctē.
 de immen. dona. §. 1. Aut fecit dona. in extraneum, &
 tunc locum habeat distinctio Vgo. aut re & cōsilio & c.
 10 argum. præalle. l. si libertus, d §. pe. [& ibi, Fustib. t̄ edē-
 do] hoc comprehendebatur in superiori, dum dixerat,
 impias manus. vnde de alia iniuria videtur intelligen-
 dum, & Pet. Abba. Egi. & Boa. intelligunt de verbali
 contumelia

contumelia. vel potest ponere, q̄ cum fugauit, vel carceratum tenuit sine manuum iniectione, de sen. excom. nuper & ibi, non adimpleuit sed de isto dicunt doctores, q̄ datur heredi & in herede in, cum non sit inducta contra communes regulas & ibi. l. vlt. q̄ addit ibi gl. sextum casum. q̄n donatarius non alit donatorem & ibi. ad secundas nuptias hoc forsan corrigitur, ut patet ex no. de secundis nup. c. pe. & vlt. Host. benedixit, forsan, quia iura illa nō tollunt pœnas, quas lex infligit mulieri, quia secundo nubit, sed illas, quas imponit, q̄a nubit intra tempus luctus, ut ibi dicam. ¶ In glo. 2. in fi. Jidem Inn. Alii dicūt, q̄ iudicis officio, per l. 2. C. de lib. & eorum liberis. Sed dicit Host. de nomine actionis non curandum, supra de iudi dilecti. ¶ In glo. 3. ibi, atrox. sup. ex facto & in fi. de hoc infra de sen. excom. cum illorū, versi. nos tamen. ¶ In gl. vlt. ibi, mora fuit imò quandoq̄ non aufertur, etiam si patri quæstio mota fuit, ut dixi supra de sen. c. 2. super gl. fi. & in fi. melius secundum literam arguitur ad casum conuersum, ut arguit gl. in præal. l. omnimodo. f. q̄ si vassallus fecit feloniam contra dominum, & dominus non reuocauit feudum, q̄ heres non possit reuocare, quod verū, si fuit sciēs & habuit tempus sufficiens ad reuocandum: alias heres reuocat, facit supra de elec. cum in veteri, de dila. expoluit, ad fi. ff. de confit. tuto. l. in confirmando, & l. vlt. i. l. i. ¶ Ad quæstiones veniens. Primo quæro, si an id, quod hic dicitur de donatore, locum habeat in beneficii collatore: quod videtur, quia donator est, de cō. cess. præb. proposuit, in prin. & c. seq. facit de off. vica. c. vlt. l. 6. Item videtur casus de postulan. c. vlt. in fi. & faciunt iura ibi alleg. in prin. vlt. gl. & de excess. præla. graue, Contrarium credo, q̄ collator beneficii nō est propriē donator: quia sibi retinere non potest, de insti. ca. fi. & iure cogente cōfert: alias potestas transit ad aliū. & facit quod dixi super rubrica, facit tex. l. ult. de reuo. dona. ibi, donatorem res suas perdere & c. Ad alleg. primo in contrarium, responde per no. de præben. relatum, & c. inter cetera, q̄ collator beneficiorum non est liberalis in dādo, sed in cui dādo. de cr. vlti. de postulan. non ob. quā non loquitur de ingratitudine circa collatorem, sed circa ecclesiam, in qua habet beneficium: nec ibi per viam reuocationis, sed per viam destitutionis necesse est institutum priuari. Eodem modo responderetur ad decre. graue. nam ibi de depositione loquitur. ¶ Secundo circa primum casum quæro, quid de donatario, qui se defendendo, vel alias casu licito percutit donatorem? dic per ver. impias, qui punitur hic, & in l. fi. C. de reuo. dona. quod non est locus reuocationi, ad hoc, infra de penis ad aures, & c. in quibusdam, & quod ibi no. & facit de sen. excom. si uero, in §. pe. & vlti. Et eadem ratione dico idem de eo, qui ioco. co. ti. cap. 1. ¶ Tertio quid si ignorabat illum esse donatorem? dicas, quod cessat reuocatio, cum ingratitudo in ignorante notari non possit, facit ff. loca. si ignorans, de sen. excom. si uero. 2. de iniuria tamen tenetur sed non ex hoc capite. & facit quod ibi no. ¶ Quarto quæro, quid si manu propria non percussit, sed per aliū percuti fecit: planum est, q̄ locus est reuocationi, per c. 27. q. 4. si quis suadente, coniunctum cum decre. mulieres, in fi. de sen. excom. ¶ Quinto quid si non manu sed pede percussit? idem, ut no. in præal. c. si quis suadente. ¶ Sexto quæro circa tertium casum, quod dicatur hoc graue damnum rerū videtur, q̄ in tota substantia donatoris, vel maiori parte, at de rest. spo. frequens, l. 6. & facit ff. de excu. tu. propter litem, in prin. Ego puto etiam in minori parte substantiæ posse graue damnum inferri, hoc ergo arbitretur iudex, & aperte probatur supra c. proxi. circa prin. & ver. hoc semper, circa fi. vbi patet, q̄ perditio ceteris, vel quadragesima, vel minoris partis substantiæ potest esse cum graui

damno. Item & hinc de hoc sumitur, dicit nō leue, ut dicitur in textu. & facit quod dicam infra de sen. excom. p. veniit, de cre. frequens, loquitur in suo casu. q̄ ad repellendum accusatorem nō dicatur spoliatus nudus, nec inermis nisi spoliatus sit & c. Lex, propter litem, correctā p. aucten. ut hi qui obli. post prin. col. 6. ¶ Septimo quæro, quid si donatarius attēranit infligere graue damnum, sed res non habuit effectum videtur, q̄ locus sit pœnæ. facit aucten. hæc quoque, C. de reuoca. dona. ibi, molitus est iacturam. facit casus infra proximus, vbi satis est fuisse periculum uitæ, licet mors secuta non fuerit. In hac quæstione facile inuoluemur intra longa retia, de quibus in parte iam disputauimus & siue distinguamus atrociam a nō atrocibus, siue civilem actionem a criminali accusatione, videretur attentantem hoc casu non puniri reuocationis pœna. pro hoc facit tex. in l. fi. C. de reuo. dona. ibi, Substantiæ donatoris imponit, nec obli. litera sequens, quæ non punit occidentem, sed inferentem periculum mortis, & sic ipsa illatio periculi est delictum consummatum, quod hoc iure punitur, super quo vide quod scripsi in quæstione prædicta ad fi. quæ locata est de reg. iu. in penis, l. 6. cōcor. quod dixi supra, ti. proxi. c. 2. in glo. per hoc, & si de homicidio, pro humani, lib. 6. Sic etiam dico de aucten. hæc quoque, quæ loquitur etiam in casu speciali. ¶ Octauo quæro circa vltimum opponendo, quæ fuit ratio huius inris statuēris, q̄ ius reuocandi sit personale. mouet dubium, quia obligatio ex delicto secundum canones transit ad heredes, & et secundum leges in quātum peruenit, licet his non fuerit contestata. & de hoc satis, infra de sepul. ca. fi. & l. 2. q. 2. episcopus, q̄ filios. Legista se posset de obiectione facile expedire dicendo, q̄ hic agitur de pœna ingratitudinis, ex qua nil peruenit ad donatarium, ergo nec ad eius heredem, non enim ex delicto ingratitudinis, sed ex donatione præcedenti habet, quod hic reuocandum quæritur. Ita canones dico, q̄ ex casibus hic insertis oritur specialis obligatio, quæ propriē prouenit ex delicto, damno dato, vel iniuria illata, & hæc bene transit in heredem iuxta vires hereditatis. Oritur etiam quedam facultas relicta optioni donatoris, quæ potest reuocare donum, & est hoc extraordinariū, & contra regulas communes, & sic non ampliandum, de reg. iu. quæ a iure, lib. 6. ff. de legibus, quod cōtra rationem, Ad quæstionem dico, q̄ liberalitas procedit ex animo donatoris, non ipsius heredis: immo sepius displicet filio, vel heredi donatio patris, vel testatoris. Item donata est contemplatione donatarii, non heredis, quem etiam quandoque donans habet exosum. Ad hos igitur propriē restringitur ingratitudo, & per consequens hæc reuocandi facultas.

ADDITIONES

- a ¶ Gratum. Vide in Valerio lib. 6. c. de gratis, & in c. de ingratias.
- b ¶ L. Antepenult. ibi vide per doc. & Balin l. 2. C. de inoff. dona. no. & in l. si donatio. C. de collatio. & per Bar. in l. frater a fratre, ff. de conditio. indebi.
- c ¶ Azo. Quæ opi. non placet Bar. nec Pe. quia plus iuris habet filius in bonis patris, quā patronus, & tamen ipse in totum reuocat, ut in glo.
- d ¶ Si libertus. vide hanc materiam plenius per Bar. in Imperator, hic allegato.
- e ¶ Eorū liberis. Vide gl. & Bar. in l. si mortis, & l. se. in alle. in glo.
- f ¶ In penis. Et per doc. in l. si quis non dicam, C. de episcopis, & clerici, & per Bar. in l. qui ea mente, ff. de furtis, & vide Io. And. supra de solutio. c. 2. in glo. pro hoc.

S V M M A R I V M

- 1 Dispositio, siue continuatio tituli.
- De pecunia ubi nam alibi, quam hoc in libro tradatur.
- 2 Quibus modis summatur.
- Eius, et pecunie etymologia.

- ¶ In superiori titulo diximus de dona. Sed quoniam clerici de suo peculio donationes facere possunt; ideo &c. Sol. & oēs decre. huius tituli fuerunt 1. compilationis. habetur materia 12. q. 1. 3. & 4. per totum, & facit q. 2. de laicis, & c. seq. & 1. q. 3. per totum. Dicit Hostiē. quod ad clericos duplex esse peculium, scilicet profectiū proueniens ex rebus ecclesiā, vel ipsius occasione: & quasi castrense proueniens ex beneficio personali, donatione propinquorum, vel prospera fortuna. de primo non testantur clerici, infra c. 1. 2. & 3. de secundo sic, infra tit. 1. quia nos de alijs remittit ad summam, & plenē ibi de generibus peculiorum, & plenius vide in Spe. de a. dore. §. 1. in ver. Item cum agit. de peculio, & seq. Summitur t̄ aut peculium interdum pro patrimonio. ff. ad Trebel. cogi. in prin. C. de epi. & cle. si quis presbyter. & sic sumitur hic, alibi sumitur pro eo, quod pater filiofam. vel dominus seruo concedit. ff. de pecul. depositi. §. peculium, de reb. ecc. non alien. c. 3. alibi pro eo, quod praesidij causa pro guerra reponitur. ff. de le. 3. si chorus. §. 1. alibi pro salario. C. de cohortalibus. l. ordinariarum, lib. 12. alibi pro rebus parafernalis, ff. de iure do. si ego. Et de his vide no. ff. de pecu. super rubrica, & dicitur de pecunia, & illa de pecoribus. 1. quæstio. 3. totum.

S V M M A R I U M.

- 1 Paupertas nō impedit, nec excusat a prelatura, secus in tutore. Prouentus pro promotio. Ordo quibus modis hic sumatur.
- 2 Bona clericorum presumuntur esse ecclesiā, cuius rectores fuerunt, si verò aliter ei seruiuerunt quid iuris.
- 3 Suffragium glossarum. Vxor quod acquisiuit, unde prouenisse presumatur, & n. 4.
- 4 Additio glossarum. Acquisiuisse ex quibus bonis filius, vxor, & tutor, ac prelatus presumantur, & nu. 3.

C A P V T I.

Inuestigandum.

Breue est, & format quæstionem, quam soluit ibi, Quoniam,

- 1 vel sine diuisione iudex restituitur [Nihil] ergo t̄ paupertas non impedit, nec excusat a prelatura: secus in tutore, a vt no. 12. q. 3. c. 1. [Patrimonij] vel aliunde quæsitum, Gof. [Prouentus] i. promotor [Ordinem] i. beneficium, vel i. titulum, vel administrationem, per quam peruenitur ad ordinē. §. de ele. cū in cunctis. §. inferiora, de atar. & qualic. c. 1. unde subditur, ad quam &c. Si t̄ enim fuisset simpliciter presbyter, non rector, non esset presumptio pro ecclesia, in qua simplex beneficium obtinent. §. ti. proxi. requisisti, ad fi. De vicario verò dixit Host. q. si est temporalis, non presumetur pro ecclesia, an. §. de si presb. constitutus, & de priui. c. 1. ad fi. lib. 6. Si est perpetuus, tunc ex qualitate, & quantitate vicarij bonus iudex arbitrabitur, & ex his, quæ ex prospera fortuna probabitur habuisse: & sic vel heredib. vel ecclesiā adiudicabitur, vel inter eos diuidetur. de testamen. relatū. 2. in fi. de transac. c. vlt. §. ti. 2. c. 1. & 2. [Ad quam.] i. ob quam, vel cuius administrationem,
- 2 Host. vel proprie. ¶ In t̄ glo. vlt. ibi, etiam cum probari non potest unde si vxor matrimonij tempore honestē quæsiuit, de mariti bonis quæsiuisse creditur, & ibi, Quintus Mutius] ob vitandam suspicionē turpis quæstus dicitur, a viro, vel his, qui in ipsius potestate sunt prouenisse, quod acquisiuit vxor. ¶ In t̄ gl. 1. in fi.] T. iure ordinario, vel delegato, de probat. quoniam. Host. ¶ In
- 3
- 4

gl. vlt. ibi, Quintus Mutius] ista iura loquuntur in vxore, & idem in filiofam. Secus in tutore. C. arbi. tute. si defunctus. Ratio, episcopus sustentatur de rebus ecclesiā: vxor de rebus viri, filius de rebus patris. Tutor vero nō de rebus pupilli, b Vin. Sed videretur, q. sicut pro carnali marito presumitur, q. acquisita per vxorē sint de bonis suis acquisita, sic presumi debeat pro viro spirituali. pro prelato, scilicet contra ecclesiam. Dicebat Hostiē. infra ti. 1. c. 1. q. vtroq; casu dictum est eadem ratio, vi ratio scilicet suspicionis turpis quæstus. Mulieres, cum raro se negociationibus intromittunt: quod si faciunt, faciunt de bonis mariti, ita in prelatis, si negociantur, est turpis quæstus; & si faciunt, presumuntur facere de bonis ecclesiā: quare pro ecclesia presumitur, reddit etiam aliquam rationē: quia vir carnalis est dominus rei do. C. de rei vendi. l. doce. Sed spiritualis est procurator tantū, non est ergo mirum, si vtroq; pro domino presumitur, & est simile, quod dixi de pign. significante, sup 3. gl.] & ibi, sunt manifesta] vbi satis de hoc.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Tutore, vide in l. suspectus, & l. suspectum, ff. de suspect. tu. & in l. paupertas, ff. de excus. tut.
- b ¶ Pupilli. Imò, aliquando etiam tutor. vide in l. a tutorib. §. principalibus, ff. de administra. tut. & ff. de tutel. l. in res, & in l. 1. §. si pupillus, ff. de tute. & ra. dista.

S V M M A R I U M.

- 1 Presbyter pro episcopo. Diœcesis pro ecclesia, aliquando pro provincia. Discedere pro remoueri. Dispositio presbyteri quo casu sit hic facienda. Prelati plus diligere debent ecclesias, quam consanguineos, vel amicos, & a paucis ait obseruari.
- 2 Additio glossarum. Emptio si prohibeatur feudi pro ecclesia fieri, quæ cautela sit vitanda, vt ad eam perueniat, Per alium facere debemus, si per nos fieri vitetur.

C A P V T II.

- 1 Presbyter. Id est eps t̄ vel propriē, & tunc expone [Diœcesim.] i. ecclesiam, Abb. alibi ponitur diœcesis pro provincia 9. q. 2. c. episcopi, vbi de hoc [Aut] sup. si non fecerit [Ordinatione.] i. gubernatione [Discedat.] i. remoueat, Abb. unde dicebat Host. cum deponendum considerata læsione, & incorrigibilitate, & no. Host. ex hoc, & j. eo. inquirendum, q. prelatus plus diligere debent ecclesias, q. consanguineos, vel amicos, de testamentis, cū in officijs, de penis. c. 2. Dicit tamen, q. pauci hoc seruant. de prabē. graue, vt eccle. bene. cap. vno.
- 2 ¶ Secunda t̄ gl. resp. per qōnem. ¶ In gl. 2. ibi, emissit] Dicit Host. q. quando feudum se offerret venale, q. dominus non pateretur vendi ecclesiā: tunc posset iuuare alium ad emendum, inquātum alias posset ei dare, de quo remittit supra tit. 1. c. 2. & c. ceterum. Suspicio, q. Host. praticauit hunc casum [& in fine] ad hoc, supra de rerum permutatione, ad quæstiones.

S V M M A R I U M.

- 2 Presbyter pro episcopo. Consecratio pro institutione.
- 2 Acquisiuisse aliunde, quam ab ecclesia, cui presbyter seruijs. quando presumatur, & quando secus. Probatio incumbit actori, et quibus casibus fallat hac regula.
- 3 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 4. Tuae rei occasione quod ad me peruenit, tibi tenor restituere, & num. 5.
- 5 Additio, vel suppletio glossarum.

Vt vnusquisque

Presbyter idest fepi
scopus, per id quod
sequitur. Cōsecratio-
nis] idest institutionis. Acquisierit] nisi probetur, quod
non ratione ecclesiæ adquisierit, infra c. proximo, quia
nos, & c. requisisti, §. si verò rem, & C. de episc. & cleric.
aucten. licentiam, & sic incumbit semper probatio he-
redibus epī. quod intelligunt quidam, si ecclesiā possi-
det alias tuenda est heredi possessio. C. de rei iudica.
l. fin. & videtur expressum 12. quæstio. 5. cap. 1. & qu. 1.
sint manifestæ. Sed certe, quicumq; possideat, præsum-
ptio est pro ecclesiā, infra tit. 1. c. 1. ibi, detineri & c. Vn-
de etiam hæres possidens probabit. Nec obstat, si di-
catur, pactor probare debet: quia illud verum, nisi præ-
sumptio sit pro eo; de hoc supra ut ecclesiast. benefic.
c. uno. Nec obstat 12. q. 5. capit. 1. quia habet locum,
quando constat, quod aliunde habuit aliqua. Et ideo
inquirendum est prius quam ei sua possessio auferatur,
sed si constat, quod nihil habens promotus fuerit, pro
ecclesiā iudicabo, supra capit. 1. saluo, quod tuebimur
possessore in modicis mobilibus, in quantum dari po-
tuit secundum Host. ad hoc, supra titu. 1. ceterum. Sci-
re debes, quod quorundam fuit opinio distinguens, an
prælatus promiscue utatur rebus suis, & ecclesiæ nec ne.
Alij distinguunt, an constet prælatus habuisse propriū
ante promotionem nec ne. Tertij considerant, quis pos-
sideat, & quis petat, ut probet contra possidentem. &
hoc placet Goffr. infra tit. 1. c. 1. in fine. & istæ opinio-
nes. no. 12. quæstio. 2. sint manifestæ. Aliqui distinguūt,
an prælatus fecerit inuentarium. nec ne, ut primo casu,
ultra expressa in inuentario præsumatur pro herede. se-
cundo casu præsumatur pro ecclesiā. fuit enim in cul-
pa prælatus non faciendo inuentarium. facit 28. dist.
de syraculan. C. de iure delibe. l. sancimus, & clem.
de reli. domi. qui contingit. §. illi etiam, cum concor.
Opinionem Hostien. uidisti. ex qua & ex his, q̄ a dicā
infra tit. 1. cum in officiis, ubi post Innocen. dicam de
hoc plene, distingui potest. ^a Aut constat clericum ha-
buisse proprium tempore promotionis. Aut constat nō
habuisse. Aut dubitatur. primo casu uera sit opi. Goffr.
ut probet agens contra possidentem. secundo casu præ-
sumatur pro ecclesiā, supra capit. 1. Item in tertio, ma-
xime si non fecit inuentarium, & propter negatiuam,
infra titu. 1. c. 3. Sed in secundo casu probet hæres ac-
quisitum intuitu personæ. In tertio probet illud, uel eū
aliquid habuisse promotionis tempore, & secundo pro-
bato, locus rit opinioni G. ut prius dixi. ¶ Secunda
3 t̄ glo. arguit alleg. 4. iura. ¶ In t̄ glo. 2. ibi, ex manda-
4 to] sequitur, apud eum, qui mandatum suscepit, nihil
remanere oportet [& ibidem que, §. 1. & 2.) Si ex fundo,
quem mihi procurator emit, perceperit fructus, uel ex
pecunia usuras, ad illa mihi tenetur [& ibi, procur. uer.
in ceteris] uide ut lite non contesta. cap. 1. super ult. gl.
5 ¶ In t̄ gl. 2. ibi teneor] & maxime in subsidium, arg. ff.
de eo, per quem fac. est. l. si. Host.

ADDITIO.

^a ¶ Plene distingui potest. De ista materia uide plene per Bal. in
aucten. licentiam. C. de episcopis, & clericis.

§ V M A R I V M.

1 Presbyterorum nomine qui hic intelligantur.
Oblationes, & vota fidelium an possit vicarius percipere.
De ecclesiæ bonis si quis rem copauerit alio nomine, ut fur
& sacrilegus puniendus.

Iudas ex venditione Iesu Christi quanta scelera commi-
serit.

Crimina multa quis perpetrat ex vno facto, exemplum hic
additio. furabatur.

2 Suffragium glossarum.
Si emptum quid sit ex aliena pecunia, quæ alio competat de-
mino pecunie in emptorem, & nu. 3. quando fiat ementis,
num. 3.

3 Additio glossarum.
Interpretationis longæ magistrorum auctoritas.
In solo proprio si clericus edificat de pecunia ecclesiæ quid
iuris.
Precium quibus casibus succedat loco rei, in fin.

E A P V T IV.

Inquirendum.

Concilium iubet inqui-
ri, causā ponit ibi, Quia
quam aggrauat, ibi, quæ
1 (Presbyterorum) rectoriam] vel administrationem ec-
clesiæ gerentium, supra eo. c. 1. (Reditibus) alias rebus
(Ecclesiæ) sibi commissæ (Oblationibus) arguit p hoc
Host. contra vicarium, qui consuevit talia percipere, de
hoc supra c. 1. (Votis) oblati cōtemplatione ecclesiæ,
Goffr. (Furis) puniatur ergo sicut fur, & sacrilegus, uel
abiiciatur ab ecclesiā, supra c. 2. (Furabatur) Ioa. 12. in
princ. argumen. contra infideles seruientes, sic prima.
quæstio. prima, Christus, & quod no. 13. q. 1. §. 2. uerfi.
ad hæc. & in hoc commisit Iudas furtum, & sacrilegiū:
commisit etiam plagium, & symoniam vendendo li-
berum hominem & rem sacram. de hoc 1. quæstione.
2 1. qui studet. ¶ In t̄ glo. 2. ibi, si vt proponis) Miles rem
emptam ex pecunia sua vendicare potest, vel manda-
ti, vel negotiorum gestorum agere (& ibi. l. 3.) si tutor
de pecunia pupilli sibi prædium comparauit, datur op-
tio pupillo. an illud uendicet, an ab illo legitimas us-
uras accipiat (& ibi, Si ex ea) uide de depo. capit. 2. su-
per ult. gl. (& ibi, Et si de tua) si de pecunia mea empta
& tradita sunt uxori mancipia, non ad me, sed ad ip-
sam dominium pertinet, licet pecuniam repetam (&
ibi, Si patruus tuus) si patruus de bonis communibus
rem sibi emit, illam communicare nō cogitur nepoti:
3 tamen indemnitati prouidere tenetur. ¶ In t̄ glo. 1. in
fin.) quando uisitauit, Pet. de san. ¶ In glo. 2. ibi, vendi-
care) dixit Hostien. quod ista decre. hoc non probat:
a tamen pro hoc facit lōga interpretatio magistrorum.
ff. de leg. 1. minime, & casus infra notari, cum in eccle-
siā maior sit ratio, vel saltem eadem. Item quia si ali-
quid de meo peruenit ad te, bonum & æquum est, vt il-
lud mihi reddas, vt no. supra ca. proximi. & est si. quod di-
cam de voto. cap. 1. supra de offi. deleg. cap. 1. (& ibi,
in ecclesiā) de hoc 12. quæst. 2. apostolicas, in fin. ubi
etiam not. quid iuris, si clericus in solo proprio ædifi-
cat, & de pecunia ecclesiæ, & in Specu. versiculo quem
statim allegabo (& ibi. l. 2.) quartus casus est in re em-
pta a marito de pecunia sibi ab uxore data. ff. de do-
na. inter uir. & ux. l. uxor marito. Quintus in re empta
a liberto de pecunia sibi data a patrono, quæ renoca-
tur etiam sola ratione obsequii non præstiti. C. de re-
no. dona. l. 1. & no. supra tit. 1. c. ult. sextus secundum
quosdam, Accur. in l. 1. C. de reuoca. dona. in re empta
de pecunia scēnebri, vt infra de usur. cum tu. Hostien.
uide quod ibi dixi in fi. de his casibus, uide in Spec. de
emptio. & ven. §. tertio loco, ver. hoc autem scias. Ca-
sus, quibus precium succedit loco rei, notantur ff. de pe-
ti. heredi. si & rem.

ADDITIONES.

2 ¶ Probat ramē. Melius probat. c. supra eo. & istud privilegiū de
quo hic, habet minor, & ecclesiā, & alii, si hoc uel nrales pos-
sint.

sunt dimisso & petere pecuniā, vt no. doct. in d. l. si vt proponis, & Barc. l. Titium, & Maximus, §. altero, ff. de administra. 10.

S V M M A R I V M.

1. Agellum, prædiolum, terrula, & vineola nomina diminutiva, & eorum integra quæ.
- In solo, siue terra ecclesie siquid clericus fecerit, an eius fiat, et quādiu, & quid de fructibus.
- Restituere pro restitui præcipere.
- Successio refertur ad intestatos.
- Præstatio, idest precarie datio.
2. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3.
- V usufructuarij in re, qua fruitur, quod, & nu. 4.
3. Additio glossarum.
- V usufructuarius in quibus clerico comparetur.

C A P V T V.

1. Si quis fanè. Agella] diminutivum] agro-
rum, sicut prædiolum prædij,
et terrula terræ, 22. q. 2. terru-
las, et vineola vineæ, vt sequitur (Fecisse) quia emit ali-
quas possessiones de redditibus suis. 12. q. 5. fixum. vel de
terra inculta fecit cultam, vel vineam. hoc verò tene-
bit, etiam si ecclesiam dimittat, etiam propter crimen.
Quidam tamen dicunt contra, nisi de consensu episco-
pi hoc fecisset, C. de allu. l. vlt. de reb. eccle. non alienā,
ad aures, Innoc. (Restituat) idest restitui præcipiat (Ip-
sum) scilicet possessionem, sed non fructus, quos facit
suos, Host. (Successorio) cum decedit intestatus, Pet. de
(Præstatione) idest precarie datione, de preca. c. 2. vel
2. pro tit. de vsuris, c. 1. ¶ Secunda] gl. arguit beneficia-
tos etc. et ponit vnum simile, et duo dissimilia. in fine,
3. dicit eos comparari vsuarijs. ¶ In] gl. 1. ibi. l. vlt.) quæ
est tertia. vide de constit. cum M. super gloss. videbatur.
¶ In gl. 2. ibi, quamuis) usufructuarius nec ampliat, nec
vtile detrahit, quamuis etiam melius repositurus sit.
¶ In gl. 3. ibi, §. adipiscendæ] ver. est sub §. sequens diui-
sio. ¶ In] gl. 2. ibi, usufructuarius) sed rescire potest,
vt ibi. Sed iste non satisfat datis fideiussoribus, ad qd il-
le tenetur; quod dic vt de pigno. c. fi. (et ibi, non potest)
ad hoc 12. q. 1. duo sunt, et facit quod no. eo. q. res eccle-
siæ. Dic vt no. inf. de of. ord. c. præsentis lib. 6. in qua gloss.
et super ea inuenies quod hic no. Hostien. ¶ In gloss. pro
hæres, ibi, adipiscendæ) ver. est sub §. sequens diuisio.
¶ In gl. vlt. ibi, §. licet) et supra tit. 1. per tuas.

S V M M A R I V M.

1. Oeconomia tituli quæ.
- Peculij diuersæ species, de qua clericus testari possit.
2. De testamentis, & ultimis voluntatibus quibus in alijs iuris
canonici locis, & libris agitur.
3. Quare titulus hic antepositus non sit titulis de contractibus.
Ultima voluntates quibus ex causis præsent contractibus.
Digniora, & fortiora ex causa postponimus.
Ordo scriptorum designare debet ordinem gestorum, in fi.
4. Titulus amplior quare inscriptus.
Testamenti appellatione omnis voluntas continetur.
4. Titulus cur multitudinis numero scriptus.
Testamentorum varia & quæ genera.
6. Ultima voluntas hic quæ appelletur, & intelligatur, quibus
alijs appellationibus significetur.

De testamentis, & ultimis voluntati-
bus, Rub.

- ¶ Vidimus] de donatio. inter viuos, & causa mor-
tis. Sed quia donationes causa mortis in testamentis fie-
ri solent; ideo & c. Vel aliter. Vidimus de peculio cleri-
corum profectio, & aduentio. Sed quia de aduen-

titio clerici testari possunt, ideo de testamentis videamus, Goffred. Hostien. Vel viso de voluntatibus inter viuos, videamus de voluntatibus in extremis, Hostien. habetur] materia 12. quæstio. 5. per totum, & quæstio. 3. capitu. 1. & 2. 16. quæstio. 1. commonere, & capitu. sequen. 17. quæstio. vlti. cap. vlt. 19. quæstio. vlt. quia ingredientibus, vsque ad finem quæstionis. facit 4. quæstio. 3. ob carmen. 23. quæstio. vlt. in l. sancimus. 13. quæstio. 2. illud, & §. seq. aliud, cum c. sequen. repe- zitur in sexto & clemen. Conuenit Rubrica de probat. in præsentia, de donatio. cum dilecti, de voto, licet. de hereti. si quis episcopus, & c. seq. & cap. excommunica- mus. §. credentes, de vsur. tua nos, de sent. exc. a nobis, 2. in fi. facit lib. 6. de sepult. licet, in fi. de vsur. quamquā, in prin. & fi. de pæ. felicis, post principium. ¶ Propter commentum decret. Ioā. infra eo titu. opponitur ad ru- bricam. Primò qd] male situata. Cum enim §. a titulo de re. eccl. non alie. posuerit de contractibus inter vi- uos, debuisset præmisisse tractatum vltimarum volun- tatum, cum constet illos esse fauorabiliores, supra tit. 2. cum dilecti, in fi. Nil enim est, quod magis debeatur hominibus & c. C. de sa. san. eccle. l. 1. Item, & firmiores. Contractus enim sicut consensu firmantur, sic & dissen- su regulariter dissoluuntur, infra de reg. iur. omnis res. C. de act. & oblig. sicut, vltima vero voluntas immobi- lis perseverat. 13. quæstio. 2. vltima, de celeb. miss. cum Martha, versic. ceterum, cum suis concord. Item, & so- lenniores. Maior enim requiritur solennitas in vlti- mis voluntatibus, quam in contractibus, vt patet, Cod. eo. hac consultissima, & l. cum antiquitas, & l. iubemus. de hoc infra eod. cum omnes, & cap. seq. So. hæc sunt, quæ a principum voluntate dependent, de quibus di- xi sup. de rescript. si quando, vel aliter. Sæpe commen- dabiliter, & ex causa digniora, & fortiora postponi- mus, de consec. dist. 2. liquido, & quod ibi no. infra eo. Rainutius, vel quia in vita contrahimus, in morte te- stamur. Sicut vita præcedit mortem, sic tractatus con- tractuum tractatum testamentorum præcedere debet. Sic, & seruatum fuit in compilatione fforam, & C. vt ordo scriptorum designet ordinem gestorum. 20. dist. §. 1. & 1. quæstio. 1. vt euidenter. ¶ Opponitur secun- dō,] quod rubrica sit pro parte superflua. Sufficiebat enim dixisse de vltimis voluntatibus, per quod bene comprehendebantur testamenta. Item summendo te- stamentum pro mentis testatione, & large, vt no. infra c. 2. Sufficiebat dicere, de testamentis, Sol. ad nostram instructionem fuit hoc dictum, & dic vt dicam infra de homic. super rubrica. Per quod etiam poteris re- spondere ad id, quod dicitur, quod ad hoc clarius, & plenius debuisset instruere. ¶ Quæritur] quare dixit in plurali de testamentis, sufficebat enim singulare, vt supra de depo. & commo. cum simil. Sol. pluralitas horum respicit pluralitatem personarum, ad id, infra de priuileg. vt priuilegia, vel hoc dixit propter diuer- sas species testamentorum. nam, & post sublatam an- tiquam diuisionem testamentorum, de qua instit. eo. in princip. secundum quam erat testamentum pacificum, & bellicum, & per æs, & librā. ad hoc hodie dicimus, quod aliud militare aliud priuatum: & priuatum a- liud solenne, aliud nuncupatiuum. C. eo. hac consultissi- ma, & le. iubemus, & de his satis in summ. eo. §. 3. & in Specu. de instru. edi. §. compendiose, alias vt autem, versic. ad huius autem. ¶ Item] quæritur, quam hic di- cat vltimam voluntatem. Respon. Non illam solam, quæ fit a laborante in extremis, sed illam, quæ quan- docunque facta ante mortem reuocata non fuit. Re- spicimus enim hanc, non respectu viuientis, sed iam mortui. infra capitul. cum esles, & capitul. requisisti, in princip. & capit. Ioan. quæ interdum dicitur supre- ma voluntas. infra. eo. nos quidem. Interdum extre- ma; Io. And. super 3. Decret. O ma;

ma, infra, eod. cum tibi, nec loquitur hic de nuda volu-
tate suis terminis contenta & in corde retenta, de qua,
quia occulta, non iudicat ecclesia, sed de voluntate ver-
bis, scriptis, vel signis expressa, unde & dispositio dicitur,
infra eo, quia nos, scriptis, & signis ideo dixi: quia &
in epistola & nutu etiam legata fieri possunt, C. de fidei
com. & in epistola, ff. de leg. 3. l. nutu.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Episcopus testari potest de proprijs tantum, & num. 3. & 4. §. 1.
Substantia hic quomodo accipitur.
- 2 Filios habens, aut nepotes an promoueri possit ad episcopatum,
vel praelaturam inferiorem.
Papae qui filios habuerint ante promotionem.
Apostolorum quis uxorem, & filios habuerit.
Fraus de persona ad personam non prodest.
- 3 Residui nomine totum intelligitur.
Per hortari, verbum mandatur iurisdic-
tio.
In bonis clerici defuncti praesumptio est pro ecclesia, sed ex-
cipitur.
Bona coniugis carnalis defuncti fuisse, non spiritualis qua praesumantur, remiss. in fi.
- 4 Suffragium glossarum.
Factum personae prestare debet quis, ex qua lucrum capis, &
num. 5.
Heres non potest rescindere venditionem testatoris, vel aliu
contractum etiam ecclesia, num. 5. limitatur, ibid.
Clerici testantur de rebus suis, in fine.
- 5 Additio glossarum, & num. 6.
Hereditas in quot diuidatur vncias cum earum nominibus.
Ecclesia, & minor restituuntur aduersus aditionem heredita-
tis, excipitur casus.
- 6 Episcopus quod acquirit etiam intuitu personae, regulariter ac-
quirit episcopatum.

C A P V T I.

Quorundam.

Casus. Episcopus testari potest de rebus proprijs, sed non de rebus ecclesiae.

secunda ibi, hortamur [Arelan] forte loquitur de illa, quae consuevit esse apud Arelaten. de qua dixi infr. qui fil. sint leg. per vene. super r. gloss. [Substantia] i. haereditatis, vel bonorum suorum. & forte suum reputauerat, quod non erat, Im Host. scilicet, quod per ecclesiam acquisierat, de quo infra dicitur [Nurum] ergo testari filios habens etiam in episcopum promouetur? contra. 6. i. dist. Catinensis, ubi de hoc. & dic. ut no. 28. dist. de Syracusan, in gl. pen. & infra de conuer. co. sane. & refert Host. q. Clemens quartus tempore promotionis suae duas habebat filias, & beatus Petrus filiam, scilicet beatam Petronillam & dicit Hier. contra Ioui. C. q. cu de alijs apostolis non legatur eos uxores, vel filios habuisse, intelliguntur sine vxoribus fuisse. Tamen Innoc. hic reprobat opinionibus, ad quas s. remisi, dicit cu Hugo. quod filios habens de iure non promouetur ad episcopatum, vel inferiores praelaturas. & idem in habente nepotes, ut in auct. quomodo oportet. epi. §. i. col. r. ubi est expressum. verum, si longa praecessit continentia promoueri potest dispensatiue cum cautione, de qua in pra. cap. de Syracusan. ad hoc ea. dist. priusquam. Dicit tamen secundum antiqua tempora, quando pauperes erant ecclesiae, hoc liquisse. 47. dist. §. necesse. Dicit Host. q. consuetudo contrarium approbat; & id, ad quod remisi. Nam episcopum oportet esse vnius uxoris virum, & non de facili uxorem habens est sine filijs, per quod patet illum de iure promoueri posse, dummodo alias sit idoneus. Nam & si carnalitatem timemus, hoc extenditur ad propinquos, ut in praedicta auct. & 8. q. r. Moyses, & sup. de praeben. graue. plus esset eo casu timendum, Im

eum de bigamia, per ea quae dixi de biga. c. 2. Et secundum cu forte episcopus instituit nurum: quia filius mortuus erat: vel quia illegitimus, quem instituere non poterat. sed hoc casu non prodesset fraus. ff. de his qui. ut indi. l. cum quidam, & l. pe. & C. ad l. Fal. l. 3. nec enim iuuat fraus de persona ad personam; de hoc de priuile. quanto, quare primum videtur verius: alias totum adferri mandaretur Im eum [Residui] nomine residui totum intelligitur. C. de haer. instit. l. 2. ff. de fideiuss. le. amissi, Vinc. [Quatuor] repete, haeredem instituit, Petr. [Hortamur] per hoc verbum mandatur iurisdic-
tio. lic. infra cap. 2. & 7. q. r. praesentium. 16. quaestio. 2. dudum, & 2. q. 7. sicut inquit, ubi de hoc [Habuisse] in vita, licet nunc alius detineat [Detineri] intelligas de immobilibus indistincte: quo ad immobilia semper est praesumptio pro ecclesia, quicumq; possideat, nisi ille aliud probet, Im Host. qui remittit. sup. tit. i. c. 3. Abb. ad hoc inducit in auct. de ec. tit. §. interdicimus [Ante episcopatum] vel post intuitu personae, nam de his testari potest ad placitum. 12. q. 5. c. r. & q. r. sint manifestae. 28. dist. de Syracusan, Ho. quod intelligas de no professis (Proprium) mobile, & immobile (Ordine) est en in quo ad illa praesumptio pro ecclesia secundum Host. qui no. licet, quare aliud in carnali, quam in spirituali coniuge, quod dixi s. tit. i. c. i. super ult. gloss. (Conseruetur) & probabit agens contra possidentem. 12. q. 5. c. i. Goff. ¶ In gl. 2. ibi, ex qua persona) sequitur, quis lucrum capis, eius factum prestare det (& ibi, Venditrici) haeres venditricis venditionem ut haeres rescindere non potest: & si ex sua persona agit, vel doli exceptione repellitur, vel euicta re, quanti interest, aget emptor. ¶ In gl. 3. ibi, licet etiam) acquisita ante episcopatum, vel post iure cognationis vsq; ad quartum gradum episcopatum possunt (& ibi, Presbyteros) testantur clerici de rebus suis. ¶ In gl. r. in fine) & haec quaelibet vncia suum nomen, ut ibi. & sunt haec. Sex unciae, vncia & dimidia. ff. de inof. te. Papinianus. §. quoniam quarta. Sextas. i. duae vnciae. Quadrans. i. 3. vnciae. Trias. i. quatuor vnciae, quincunx, Semis, Septunx, Bes, Dodras, Deltans, Deunx. i. undecim vnciae, As. i. 12. vnciae. & quare sic denominentur, & quare nomen, quod vnciam tm significaret, non posuit, ibi not. & Host. remittit de his ad sum. eo. tit. §. quis sit effectus, sub §. nec est prater eundum. ¶ In gl. 2. ibi, est haeres) hoc vult dicere, si p. diu alienatum est pro sexcentis, & haereditas consistit in trecentis, & ecclesia est haeres pro tertia, pro tertia habebit ratum contractum, & sic pro ducentis, licet in haereditate non sunt nisi 100. hoc verum, nisi in casu, qui sequitur (& in fi.) haec vera in priuatis & maioribus: minor tamen, & ecclesia, si ex hoc fuerint laesi enormiter, hic restituuntur, nisi laesio accidat ex euentu, quo casu non fiet restitutio. ff. de mino. ait praetor, §. restitutus, alias est lex, & si sine, et l. verum. §. si locupleti, secundum Host. ¶ In gl. pen. ibi, renunciavit proprijs) quod no. 12. q. r. quia tua, in prima gl. & facit infra c. proxi: & de priuile. cum olim. 2. Sed Host. non placet hoc dictum Ala. nisi quantum ad bona intuitu ecclesiae acquisita. Nam ex quo ad administrationem habet maxime episcopale, contrarium sibi videtur tenendum, remittens. inf. eo. requisisti, §. si. dicēs, q. et simplex religiosus a iugo huius obedientiae in morte absoluitur, ut inf. de sepult. de uxore. Quicquid dicat Host. etiam q. acquirit intuitu personae episcopus, regularis acquirit episcopatum per iura praedicta, & 18. q. r. c. vno, quo ad administrationem dum viuit, potest locum habere, q. dicit Host. no. ut de proprio, cu illud non habeat impediens professione, sed ut de ecclesiastico, infra eo. relatum. 2. ¶ In gl. ult. ibi, reb. eius) Idem Goff. & Inno. qui dicebat intuitu episcopatus, vel intuitu officij. 7. eo. requisisti, & de hoc dicam infra eo. quia nos: sed Host. dicit praesumendum pro ecclesia, qualitercunque euenerunt, nisi aliud probetur.

Addi-

ADDITIO.

Sequitur. Vide gl. in c. episcopus, qui filios. 12. q. 2. & vide gl. & ibi Cyn. Bar. Bal. & do. Bart. de Saly. in l. sancimus, & in l. fi. §. in computatione, C. de iure deli. & vide gl. & ibi doct. in l. cū a ma ere, C. de rei vendi. vbi plenius vide Bald.

S V M M A R I V M.

1. Abbatisa testari non potest, eiusque bona sunt monasterij, nu. 3. in fine.

Moniales non professæ faciunt testamentum.

Pene, & fere dictio. temperant sermonem, in fine.

2. Consuetudo esse non potest irrationabilis.

Religionem qui intrat, licet annus lapsus sit, quibus casibus nō obligetur regulæ, & num. 3. in prin.

Cogi causatiue potest quis licet non precise, vt hic, & quō.

3. Profiteri tacite videtur nō professæ, si permittit se eligi in Abbatisam.

In Abbatisam, quæ non sit professæ, non potest eligi, & quibus assumptor modis ad abbatissatum.

4. Suffragium glossarum.

Fortè, non est nota dubitationis, sed assertionis, ex legibus excitatis.

5. Additio glossarum.

Consecrata, pro instituta.

Nec Abbas, nec abbatissa consecrantur, licet benedicantur, et aliqua per benedictionem recipiant, & quæ remiss.

C A P V T II.

Quia ingredientibus.

Casus. Abbatissa testari nō potest. In 1. conqō. In 2. prouisio ibi, Necessariū (Quæstia) pro conquesta. 2. q. 7. queritur. 16. q. 1. quæsti [Cōditio] quod impediēte professione condere non potuit, vt in vlt. gl. [Dicens] Ga. abbatissa (Eam) Stephanā quondā abbatissam (Diem obitus) hoc expressit, ne dici posset surreptitiē imperrasse (Induisse) non dicebat eam professam, sed non induisse habitum. Si verò essent moniales non professæ, facerent testm. 12. q. vlt. c. vlt. Inno. & de his de ele. indēnitatibus, in fi. & in cōcil. Vien. de sta. reg. attendentes [Vtuntur] forte de moreto, blanato, bruneto, non rubeo, vel viridi. supra de vita, & honest. cler. clerici [Ipsam] Stephanam (Pene) pro ferè, & temperat pro eo, q. t. nunquam posset esse consuetudo, cū sit irrationabilis, & cōtra honestatem ecclesiæ. s. de vi. & ho. cler. cum decotē, Host. (Monasterio) in quo erat regula certa, & approbata, & ab initio constituta, quare non ob. abusu contrario, de quo prædixi, in tali loco ingressus est per lapsum anni efficaciter obligatus, de reg. vidua, & c. statuimus. & c. ex parte, & fm hoc ad id, quod de pluribus annis sequitur, sup. maximè secundū Host. vel fm eū, Si quis intrat religionē, vbi regula nō seruat, nec expresse se astringit ad illam, licet plures anni transeāt, non cogitur precise profiteri, sed causatiue ut profiteatur, vel exeat; & sic loqui pōt, de elect. cū causam, & j. de reg. vt clerici. Idē, si ibi seruat, regula, sed ingreditur, & recipitur cū protestatione, q. quāto quæque tpe ibi moretur, non intendit profiteri, sed probare tm, vt no. de reg. c. 2. §. si verò (Irrogare) alias gr. uare [Ingressa] cum effectu t. per professionē, vel lapsum anni, fm Host. satis videretur nouitia, nō professæ, quæ permittit se præfici in abbatissam, hoc ipso intelligatur tacite professæ; ad hoc j. de reg. vidua, & quod ibi dicā: tm hodie non valeret electio de nō expresse professæ, de elect. nullus, lib. 6. per viā collationis, vel postulationis posset procedere, qd prædixi (Competere) et si monasterium nunquam habuisset possessionem corporalem, vt patet de consuet. c. 2. Host. ¶ In t. gl. 3. ibi, quid fiat) Romæ, vt in l. sed licet. ¶ In gl. antep. ibi, Item si §. 1. ibi dicit, Si quis res necessitate distraxit, fortassis huic officio iudicis succurreretur duntaxat vt restituat (& ibi, Si duo) si sint duo rei credendi, vel debendi, & alter com-

promisit, & vetitus est petere, vel ne ab eo petatur, si petat alter, vel ab eo petitur, fortassis committitur poena, si socij sunt (& ibi, filius fa.) iniuriā passus, dat procuratorem ad actionem iniuriarum, si forte nec pater est præsens, nec patris procurator vult experiri. ¶ In t. gl. 1. in fi. Host. remittit ad sum. eo. tit. §. 1. ¶ In gl. idest, ibi, consecrata) vel idest instituta. Nam etiam Abbas non consecratur, licet benedicatur, & aliqua per benedictionem recipiat, s. de ætate, & qualitate, cum contingat. ¶ In gl. non est, ibi, in euangelio) Io. 14. Bar. (& in fi.) Vin. & Ala. & de renūc. nisi cum pridem. circa prin. & vt lite non contest. accedens. 1. ¶ In gl. vlt. ibi, pars huius capituli) & ibi habetur pars de prin. decisa.

S V M M A R I V M.

1. Testatoris voluntatem piā exequitur episcopus ob hæredis negligentiam.

Fundare, pro construere.

Religiosa hic quæ dicatur.

Antiphrasis figura.

2. Altercatio pro litigio, sine quæstione.

Litigium non prohibetur nisi irrationabile.

Inopia excusat heredem ab implemento voluntatis defuncti, iuncto contextu.

Vltra relictum, vel legatum pro ædificatio si quid ab episcopo in casu huius capituli expendatur, an possit exigi ab heredem.

Circumstantiæ considerandæ in coniecturis.

3. Brachium seculare potest contra rebelles episcopus inuocare.

4. Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 5.

Locus si sit incertus non obligatur quis ad faciendū, quod promissit, & quando secus sit, num. 7.

Donau. si tibi 10. vt hominem emerēs, quādo cōdicā illa 10.

6. Additio glossarum.

Eulogium quod, & eius etymologia.

Tempus currit a monitione facta per iudicem hic. §. 1.

Oratorium, & hospitale intra quātū tēpus complendum, in fi.

7. Caducum quid, & in causa caduci.

Incertitudo loci quando non noceat, & quid agendum.

Lucratina inscriptio quibus casibus non habeat locum.

C A P V T III.

Nos quidem.

Propter negligentiam hæredis episcopus exequitur piā voluntatem testatoris. In prima narratio. In secunda prouisio. secunda ibi, Quāobrem. In qua primo mandat moneri. secundo suppleri ibi, q. si dicit quare, ibi, si. n. [Fidari] i. cōstrui [Religiosa] i. honesta, non tm monacā, Goff. vel d. hoc per antiphrasin pro eo, q. impediēbat religiosum opus (Altercatione) i. litigio, siue t. quōne. q. d. nulla recepta exceptione nulla cōtradictione, quod intelligendū est de irrationabili. Nam & inopia excusaret, de solu. Odoardus. ff. de reg. iur. impossibilium (Tecum) q. d. te inconsulto nihil pōt, Host. (Ædificetur) Quid si eps in ædificatione monasterij expēdat plus, quam relictum sit: v. q. illud exigere possit ab heredem. ff. de verb. sig. cum in testamento. sed contra. ff. de nego. gest. qui aliena. §. 1. solu. ex qualitate dignitatis defuncti, & consuetudine, & affectu, & facultate residui eius, quod expressum est, quantitate hoc arbitrabitur bonus iudex, argum. ff. de donatio. inter virum & uxorem, si sponsus. §. si quis rogatus. ff. de iure do. l. quæro. ff. de vltis, qui semisses. ff. de leg. 3. si filia, cum suis cōcor. fm dominos cōiter sed ex benignitate canonica puto standum illi legi, qui aliena, vt sic nil ultra relictum exigatur, ad hæc quod legitur & no. j. eo. filius, & j. de cens. ex parte, Host. & vide quod no. in præall. l. qui aliena, & quod no. C. de nego. gest. l. fi. in fin. (Assignetur) alias rebelles t. poteris coercere. j. eo. si hæredes, & j. illos seculare brachium inuocare, de offic. ord. c. 1. Host. ¶ Penult. gl. t. respondet per quæstionem. l. quid si locus non fuit designatus, possit dictum Lau. & secundam opin. & opinionem T. Io. And. super 3. Decret. O 2 ¶ In

5 ¶ In f. gl. penult. ibi, si quis insulam sequitur fieri stipu-
letur, & locum non adiciat, non valet stipulatio. & ibi,
qui insulam sequitur, fieri stipulatur, ita denum acqui-
rit obligationem, si apparet, quo in loco insulam fieri
voluit, si & ibi insulam fieri interest eius. & ibi. l. 2. §. ult.
si donauit i. o. Titio, ut hominem emeret, alias non da-
turus, & ille ante emptionem mortuus est, illa decem
6 condico, Sed si alias daturus eram, secus. ¶ In f. gl. eulo-
gio, id est testamento ab eo, quod est bonum, & logos,
quod est sermo, quasi bonus & authenticus sermo. ff. de
petitione hereditatis, hereditas. §. si defuncto, aliter su-
mitur. l. 8. dist. de eulogijs, Goff. Hostie. dixit, quod dicitur
ab eo, quod est flebile, & nota tristitia, quasi flebilis ser-
mo, qui pro maiori parte fit in extremis, vide quod di-
cam infra de celebra. missa. sane, in principio. & in fi.
& l. sequen. C. de testamen. militis. l. fi. C. de iure delibe-
ran. l. quidam eulogio. ¶ In gl. 3. ibi, annum] a monitio
ne facta per iudicem. & in fine. & licet ille §. dicat ora-
torium intra quinque annos complendum, hospitale
intra annum, hæc decret. non sic distinguit, secundum
7 Hostie. ¶ In gl. penultima tibi, promissore] qui scilicet
promisit facere, pone insulam, non determinato loco. &
ibi, caducum] ad huius evidentiam dicit Abbas, quod lega-
tum est pro non scriptum, quod relinquitur ei qui tempo-
re testamenti conditi, non est in rerum natura. In cau-
sam caduci quod viuo relictum est, qui moritur testato-
re viuentis, caducum, quod deficit mortuo testatore, ut
quia homo legatus, vel equus moritur statim post mor-
tem testatoris, sicut ergo ad istud non tenetur hæres, ita
nec ad tale monasterium construendum, de quo testa-
tor non designauit locum, hoc vult hæc opi. & ibi, lu-
cratiuorum] hoc intedit, si a curiali. i. qui sit de cura im-
peratoris, aliquid relinquitur non curiali, curia habet
quartam relictis, & dicitur lucratia in scriptio, sicut er-
go in relictis ad pias causas illud non nocet, ita nec no-
a ceat loci incertitudo. & in fi. idem Goff. & Host. qui
dicunt hoc confirmari per literam. & alibi placet. Itē
italia sunt magni fauoris, instit. de act. §. item in ista, &
§. in duplum, in fi. idem Innoc. qui etiam per hoc not. quod
frin loco, quo mandauit testator monasterium constru-
vel reparari, id constru, vel reparari non potest, alibi
b edificabitur. idem Guil. de instru. edi. §. hunc verò ali-
qua, ver. quid si testator. & idem hic Eg. ¶ In gloss. ult.
in fi. & in auct. de sanctis. episc. §. si quis autem, Innoc.
& quædam hic per eum, & Hostien. no. infra eodem si
hæredes.

ADDITIONES.

- a ¶ Goff. tenet ista gl. quod relictis ad pias causas non sunt cadu-
ca. vide Bar. in l. pater. §. Tusculanus ff. de leg. 3.
b ¶ Aedificabitur. Vide Bar. in l. legitimus. ff. de usufr. l. & facit,
quod ipse no. in l. pe. §. Tusculanus, ff. de le. 3. & Bal. C. de testam.
l. si testa.

S V M M A R I U M.

- 1 Legatum nudis verbis relictum debetur.
2 Epilogus & suffragium glossarum, num. 3.
Electio dubij legati est heredis, nisi in casibus, & quibus, &
num. 4.
In legato seruo, qui sit in fuga, querendo sumptus ab herede
præstatur, in fin. & in fi. ubi exceptio.
4 Additio, vel suppletio glossarum, & nu. seq.
Monasterio si quid relinquatur non determinatè, cui debeat.
5 Legatum si sit genus, eiusque distinctio qua, remissa.
Fuga serui fugitiui tempora quot, circa fi.

C A P. V T I I I.

1 Indicante Casus. Debetur t legatum nudis
verbis a testatore relictum. pri-
mò narrat, secundò prouidet, se-
cunda ibi, in quibus [Redempti] proprium nomen, Pe.

a de san. [Et] sup. eius precium [In quibus] scilicet pri-
2 mo & secundo legato. ¶ Prima f. gl. arguit, alleg. tria in
r. ¶ Secunda gloss. querit, & soluit. secundò querit, ar-
guit pro legato, sol. pro hærede respondēs ad cōtra-
3 riam, tertio etiam querit, arguit cōtra legatarium sol.
contra hæredem. ¶ In f. gl. 1. ibi. l. ult. vide de iure iur.
c. n. super 3. gl. & ibi l. vna) valet promissio suffragij nu-
do pacto facta. ¶ In gloss. 2. ibi, si domus] facit contra:
ibi dicitur, quod si testator legauit domum, nec apparet, de
qua senserit, hæres ex domibus, quas testator habebat.
quam volet, dabit legatario: si nullam domum habebat,
derisorium est legatum. & ibi, qui duos] habens duos
seruos legat vnum ex his, nec apparet quem, legatarius
eligit. & ibi. §. si quis) si habens duos Stichos Stichum
legat, nec apparet, de quo senserit, hæres eligit. & ibi, si
quis seruum] vide de rescri. inter ceteras, super 2. gl. &
ibi, legato] vide de fil. presby. literas, sup. ult. gl. & ibi,
si via] si simpliciter per fundum legatur via, iter, actus,
aqueductus, hæres eligit, per quam partem fundi præ-
dicta concedat, sine caprone tamen legatarii. & ibi,
cum seruus] & l. sequen. operam, & sumptum in seruo le-
gato querendo, qui fugitiuus est, vel longe absens, præ-
stat hæres. ¶ In f. gl. 1. ibi, quicumque suffragio] ubi de
hoc, & de pacto eo. infra de iure iuran. c. pe. & in fi. fa-
cit quod no. i. q. 6. quoties. 1. ¶ In gl. 2. ibi, pauperiori]
quid si non apparet, quod sit pauperior? dicit Hostien.
infra eo. tua, quod est opinio, quod neutri debeat, arg. ff. de
reg. du. si ita fuerit, cum simili. Alia, quod prius petenti, ar-
ff. de le. 1. si pluribus: quia vigilantibus. & c. Ipse tenet, quod
episcopus alteri assignando, vel diuidendo gratifica-
bit, arg. ff. de lega. 1. si Titia textores. 1. respon. in fi. in-
fra de paroch. capitulo primo, de deci. quoniam. & idē
Guil. in Spe. de instru. edi. §. nunc verò aliqua, ver. quid
si aliquis. & ibi, si quis in nomine] quod si tale monasterium
non est in ciuitate, sed in territorio, illi dabitur, si nec
in territorio inuenitur tale monasterium, tunc id debe-
tū ecclesiæ cathedrali ciuitatis, in qua testator habebat
domicilium, ut ibi. & ibi, legato] ubi t. plene distin-
5 guit gl. an legatum sit genus generalissimum, an genus
subalternum, an genus inferius. & hoc ultimo casu res
eius generis certos habet fines & natura designatos, ut
homo, bos, aut sola destinatione, ut fundus: aut ho-
minis facto, ut domus, & ibi plene videas, & per Di.
de regul. iur. in obscuris, libro sexto. & ibi, minora)
ad hoc de præben. si pluribus, in fin. lib. 6. & ibi, cum
seruus) vel distingue, ut ibi no. f. 4. tempora fuge, tem-
pus testamenti. Item post testamentum ante mortem.
Item post mortem ante aditam. Item post mortem &
post aditam, & ibi videas. & in fi. & Goff. Dicit Host.
quod si viuentis testatore aufugit, tunc legatarius subit
expensas: secus, si post mortem culpa heredis. ff. de leg.
1. cum seruus legatus, & d. le. 3. si quis seruum heredis
adde quod dicam infra eo. tua.

ADDITIONES.

- a ¶ In quibus. In eo, quod hic dicitur tex. nudis verbis, vide l. fi. C. de
fideicom. quæ tres habet lecturas, & ibi vide Bal.
S V M M A R I U M.
1 Legatum rei alienæ quo casu non debeat, sed eius estimatio,
num. 4. vide num. 7.
2 Furtum exodi. 20. pro omni damno.
Leges an astringant ecclesias, vel ecclesiasticas personas alio
reiciat.
Rescriptum pape ex plurali locutione, quando iudicetur fal-
sum in fi.
3 Electum quid, & unde dictum.
Isidori locus lib. 16. citatur.
Catholican citatur a Io. And.

- ¶ *Estimatio debetur rei, si ea non potest haberi. vide nu. 7.*
meam rem legatam nullo iure quis retinere potest, & si fue-
rit apprehensa quibus repetatur modis etiam ab herede.
 5 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 6. & 7.*
Eadem res si mihi legetur in diuersis testamentis, quando &
pretium, & rem possim consequi, & quando vnum.
Lucratia causa dua non possunt in eundem, & eandem rem
concurrere.
Estimatio rei aliena legata quando debeatur ab herede, &
num. 4.
Legari que non possint. §. in vlt. gl.
In instrumento non debet quid contra ius scribi, vel bonos mo-
res, ibidem.

CAPUT V.

Filius noster.

Casus. Non t debetur lega-
 tum, cum testator rem non
 suam, sed ecclesie, alteri lega-

- uit ecclesie, in 1. partis conquestio. cui papa dat literas
 ad granantem. secunda ibi. & quidem [Auctor] idest te-
 stator [Lege Dei] i. theologica. & canonica. j. eo. cum
 esses, fm quam non debemus aliena rapere, vel retine-
 re, Exo. 20. No furtum t facies. gl. 1. nullu damnum ali-
 cui in rebus suis facies. vnde, si quid inuenisti & c. 1. 4. q.
 5. si quid. ad idem. 5. 4. dist. generalis, in fine, & argu. fm
 Host. leges non astringere ecclesias, vel ecclesiasticas
 personas, de quo remittit ad id, quod post eum dixi s.
 de solu. c. fi. versus finem mag. gl. vers. & idem videtur
 [Mihi] ex nimia humilitate sic loquitur Gregorius. ho-
 die rescriptum esset falsum, de crimi. fal. quam graui
 [Ut res] iste res, vt dicit antiqua erant quidam seruus,
 3 & calix electrinus: & dicit ibi gloss. La. q. t electrum est
 quoddam compositum ex auro, & argento, licet videat-
 ur, q. sic metallum per se, per l. ff. de au. & arg. l. pedicu-
 lis, §. Neracius. Isido. de hoc trac. lib. 1. 6. ad finem: vide
 de tribus generibus in catholicon in hac dictione, vbi
 etiam dicitur id dictum ab Elios, quod est sol. quia ad
 solis radium lucet clarius, quam aurum, vel argentum,
 & per literam, Teneantur, quæ sequitur, ponit casus, q.
 post mortem apprehenderat ecclesia res legatas, vel
 forte testator viuens commodauerat illas episcopo: vel
 4 soluit heres credens illas proprias [Teneantur] no t pro-
 hibet estimationem peti ab herede secundum Hostien.
 res tantum prohibetur retineri, & procedit hoc de vtro-
 que iure. Na rem meam tibi legatam scienter, vel igno-
 ranter nullo iure retinere potes, licet illam apprehen-
 deris, & repetere possum a te rem illam vendicando,
 potest etiam illam repetere heres, si eius interest, vt
 quia magnum damnum, vel magnam poenam incurfu-
 rus est mihi rem illam non restituendo. & videtur In-
 nocen. q. melius agat heres, quod non curo. ¶ Prima
 5 t gloss. querit opponendo, & soluit. ¶ Secunda distin-
 guit, an scienter, vel ignoranter legetur alienum. ¶ In
 6 t glo. 2. ibi, coniuncte] puta vxori, vel alteri, cui de suo
 tantum reliquisset [ibi, verius] vide de fil. pres. venies,
 7 super gl. 2. ¶ In t gl. 1. in fi.] vel quia precium ab eo ex-
 torquebatur, vt sequitur, secundum Host. ¶ In gl. 2. ibi,
 alienum] non heredis: quia tunc indistincte tenetur.
 ff. de le. 2. l. vnu ex familia. §. si in rem tuam, nisi repu-
 dict. eo. titu. imperator [& in fi.] & infra de reg. iu. pre-
 sumitur, lib. 6. Item scias, q. si in diuersis testamentis ea-
 dem res mihi legetur, consecutus precium ex primo, pos-
 sum rem petere ex secundo. sed si rem habui ex primo
 illam petere non possum: quia due cause lucratie in eu-
 dem, & eandem rem concurrere non possunt, instit. de
 leg. §. si res aliena, Host. ¶ In gl. vlt. in fi.] Io. no. 12. q.
 5. si episcopus, & Innoc. hic, q. hoc casu, quando legatur
 res ecclesie, heres non tenetur etiam ad estimationem,
 nam licet generaliter heres teneatur ad estimationem,

- vt in §. non solum; tamen, vt dixit Inno. hoc fallit in ca-
 sibus, vt si quis legat, quæ sine magna difficultate non
 possunt haberi, vt sunt prædia Cæsaris, ff. de leg. 1. apud
 2 Iul. §. constat. ¶ ergo idem in rebus ecclesie, in quarum
 etiam alienatione magna est difficultas. Itē legari non
 possunt, quæ sunt comunibus vsibus deputata, vt in præ-
 l. apud Iul. & in præce. §. non solum: & res ecclesie sunt
 communes. 12. quest. 1. videntes: & in instrumento non
 debet scribi aliquid contra ius, vel bonos mores, ff. de
 leg. 1. si quis inquilino. §. fi. & contra ius est res ecclesie
 alienari, nisi in casibus. 10. q. 2. hoc ius. Item non est co-
 mercium rei ecclesiastice ad laicos. 12. q. 2. non liceat
 pape, & cap. se. & ideo legatum rei ecclesiastice laico fa-
 ctum non tenet. ff. de leg. 2. mortuo, §. Labeo, de verb.
 obli. l. multum. b C. ne Iudei. li. ha. Christi. man. l. 1. vnde
 expone, quia l. Dei & c. idest res ecclesie non sunt cen-
 sende sicut res seculi per omnia, Inno. Host. contra, qui
 dixit tenere legatum rei ecclesiastice quo ad heredem,
 dummodo res sit talis, de qua possit haberi commer-
 cium. Res ergo restituetur, sed precium ab herede pe-
 tetur. Dicit tamen, q. si heres minus grauaretur totum
 precium soluendo, ecclesia non debet illud cum into-
 lerabili suo grauamine extorquere; quod faceret de iu-
 re ciuili, & solum hunc l. rigorem hic intendit tempera-
 re papa; ad hoc de cens. licet, & c. ex parte. 17. quest. 4.
 c. fi. & in eo, quod dixi de cler. con. q. a te, & de re iu. lo-
 cupletari, libro 6. dicit sic intelligendum, quod not. in
 sum. eodem tit. §. ad quid heres, sub §. tenetur, versicu-
 l. quid si quis rem.

ADDITIONES.

- ¶ Constat. ibi vide Bart. in l. cōtinuus, ff. de ver. obli. & contra istā
 rationem facit quod not. Bart. de re minoris in prædicta. l. apud
 Iulia. §. constat.
 ¶ Multum. Et ibi vide Bart. & in §. constat, vbi videtur tenere
 hanc opinio. in l. apud Iulia.
 S V M M A R I V M.
 1 Heres compellitur adimplere testatoris voluntatem, & a quo.
 Fideicommissarius pari modo.
 Pro causis pijs cuique questionem licet mouere.
 Emolumentum, fructus, lucra differunt inter se.
 2 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 5.
 Testamentum apud quem aperiatur, & num. 4.
 4 Additio glossarum, & num. sequen.
 Contra voluntatem defuncti veniendo contrahitur delictum,
 in fin.
 5 Heres quod incurrat idē damnum siue poenam.

CAP. VI.

Si hæredes.

Breue est: & hic loquitur t de cō-
 pulsione hæredis: de compulsiō-
 ne verò fideicommissarij. infra

- eo. tua, & cap. Ioannes [Loci illius] Quo negligente re-
 correretur ad metropolitanū, & licebit cuique hanc que-
 stionem mouere, & studere, vt causæ pia modis omni-
 bus compleantur, in aucten. de ecclesia. tit. §. si autem
 sanctissimis, Hosten. [Emolumentis] quæ. i. proueniunt
 etiam ex humana industria. de differētia inter fructus,
 & lucra videbis infra de deci. pastoralis, Abb. de emo-
 lumento dicam infra de simo. nemo, in princ. ¶ Secun-
 2 da t gloss. signat contrarium, & soluit. ¶ Vlt. gl. respon-
 det per questionem, an filius non adimplens & c. & po-
 nit quid de iure Codicis, & quid iure auctenticorum,
 & quomodo canon concor. iuri Codicis, & decr. licet,
 ad quam tamen respondet. ¶ In t gloss. 2. ibi, consulta
 3 apud magistrum census aperiatur testamentum, non
 apud defensores ecclesiarum [& ibi. §. si defuncto] vide
 de iudi. nouit, sup gl. saltem. ¶ In t gl. 1. ibi, publicatio
 4 Io. And. super 3. Decret. O 3 idem

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

idem no. 88. dist. episcopus tuitionem, & ibi videas, & infra eo. Ioannes, in oppositione vltima [& ibi, ad episcopum] nisi consuetudo aliud inducat. C. de eman. l. 1. & vlt. Host. supra c. 3. & vide quod post eum satis scripti de fide instrum. c. vlt. in gl. 2. ver. hæc autem publicatio [& ibi, præcipue] nam idē in alijs, vt hic, & s. eo. indicāte, secundum Innoc. & Hostiē. qui hoc not. supra eo. nos quidem, & dicam infra eo. Ioannes, in vlt. q. tamen gl. 1. in decr. tua, videtur velle contrarium [& in fine] saltē ratione delicti, quod contrahitur in veniendo contra voluntatem defuncti, de iud. nouit. T. Goff. ¶ In f. gloss. vlt. ibi, omni successione [nisi in casu, quo lex de alia quota prouidisset, & sic soluitur, C. de inoffi. test. l. si quis in suo. i. respon. vbi priuatur tertia tātum, hæc solutio, quæ placet, & alia plures no. in l. statim alleg. in vlt. gl. [ibi, Siluester] vbi de hoc [& in fine] & etiam in suo secundū Host. quod ad relictā ad pias causas : & quod ad vota patris exequenda : quibus casibus crescente contumacia etiam ipso naturali debito priuatur, vt in d. aucten. & in decr. licet, nam & in his cessat Fal. etiam vbi hæres nec est contumax, nec deliquit, C. ad l. Fal. auct. similiter, dicit tñ, q. si peniteat, non negat sibi fieri eleemosynam.

S U M M A R I U M.

1. De bonis per ecclesiā acquisitis clerici testari non possunt, vel alias in alios transferre, num. 2. & 3. vbi quod neque alij, etiam laici.
- Caritas ordinata debet esse, licet multi contra faciant.
- Obligatus ex pluribus causis, si soluit partem debiti, in qua causa soluisse præsumatur.
- Obnoxius, pro obligato, in fi.
3. De bonis ecclesiæ testari, vel quid donare quando & qui, & quibus possint.
- Bona clericorum quando ecclesiæ, quando eorum præsumatur, regulariter tamen pro ecclesiā præsumitur, & quomodo in hoc discernendo procedatur.
- Ex præsumptionibus, siue coniecturis in discernendo, an bona sint clericorum propria, an non, procedit index, & qualiter, ver. quidam tamen.
- Præsumptio præsumptioni colludit, ibid.
- In clericorum patrimonij, vel peculij, & bonorum ecclesiæ computatione, quæ expensæ deducantur, & de vtrius bonis, ibid.
- & quomodo fiat distributio.
4. Clericus si nullum habeat heredem vsque ad septimum gradum, succedet ecclesiā.
- Clerici ab intestato defuncti bona quæ hæres, & quæ ecclesiā occupabit.
- Hæredi boni clerici defuncti an & quando liceat occupare sine incurfu penarum constitutionum.
- Contra eum illicite ea occupantem quibus actionib. agendum.
- Hæreditatis expilator actio, & edictum D. Adriani, cui competat.
- Prælati non possident nomine suo, sed ecclesiæ, ver. si autem solummodo.
- Constitutio, si quis in tantam, quando habeat locum, ibi. & sup. eo. num.
5. Hæres clerici ad quæ damna teneatur.
- Canonista subtilitates iuris ci. ilis per omnia sequi non debet.
- Innocentius iuris ci. ilis sequitur subtilitates.
6. Suffragium glossarum.
- Peculium castrense quod dicatur.
- Additio glossarum.

C A P V T VII.

Cum in officijs.

Casus. De bonis per ecclesiā acquisitis clerici testari nō possūt. & primò ponit factum damnabile, quod secundò damnat ibi, hoc igitur [Charitatis] ordinata: multi tñ inordinatā habet, vt dicit Amb. de pē. di. 2. §. charitas, sicut

& isti clerici de quib. sequitur [Primo loco] similiter si obligatus ex pluribus causis soluit partem debiti, præsumitur soluisse in ea causa, quæ plus grauabat, vt primò in infamia, secundò in pēna. tertio in pignore. Itē in vltiori debito, & prius in sua causa, quæ in aliena, si de sol. cum ex pluribus. Vin. [Obnoxij] i. obligari, Pe. [Recepisse] & illi plus a qua plus perceperit, vt patet j. eo. relatum. 2. §. fi. Host. [Quidam t. clerici] no. non solum prælatos, sed clericos alios relinquere debere ecclesijs, quæ per ecclesiā acquisierūt fm Inno. & de hoc j. dicam [Per eas] qd. præsumitur fm Host. qui remitt. §. tit. 1. c. 3. [Conferre] in vlt. voluntate. Pe. vel testō, Abb. qd. nullo mō licet, j. eo. relatum. 2. ver. hoc c. declaratur, fm Host. [Remanere] nullus t. sue prælatus, siue clericus, siue laicus de reb. ecclesiæ et mobilibus testari pōt, vt hic, & j. c. proxi. & concor. gl. pnt et in ægritudine constituti aliqua intuitu eleemosynæ erogare. infra eo. ad hæc, & in remuneratione seruitorum sibi exhibitorum tam a cōsanguineis, q. ab alijs, infra eo. relatum. §. licet. Idem dicimus de rebus, quas emerunt de redditibus suis: 1. 2. q. 2. episcopus de rebus; & q. 3. c. 1. & q. 5. fixam, & sup. de pec. cler. c. pen. nisi in compensatione relictū tantū darent ecclesiæ, quantum relinquunt. 1. 2. q. 5. si episcopus, & q. 2. si quis quælibet: vel nisi obtineat de consuetudine, vt quidā dicūt. f. Vgo in præc. c. si eps, & pro eis de don. ceteram, & j. eo. relatum. Si autē habet res proprias, de eis testari pōt, vt in præc. c. 1. 2. q. 5. c. 1. & 2. 1. 2. q. 1. sint manifeste, & c. manifesta, & in auct. de sanctis. epif. §. presbyteros. Veniēt autem ad hæres institutos ab intestato ea, quæ clericus habuerit ante clericatum, vel etiam quæ postea obuenerūt siue ex donatione, siue ex successione, vel ex artificio, seu doctrina, infra eo. quia, & cap. relatum, §. ceterum. De his, quæ acquisiuit post clericatum, prima facie præsumitur, q. intuitu ecclesiæ, & de redditibus ecclesiæ acquisierit, supra eo. c. 1. 1. 2. q. 3. c. 1. in auct. de eccle. tit. §. interdicimus. Hoc autem licet præsumatur in singulis clericis, vt in præalleg. iuribus; in prælatis tamen maxime præsumitur. 1. 2. q. 3. quicunq; & q. 4. sacerdotes, & c. presbyter, & est dicendū, q. in tantū standum est huic præsumptioni, q. sententia fertar pro ecclesiā, nisi ex aduerso probetur, vel præsumatur contrarium, vt in præalleg. §. interdicimus. Quidam tamen dicunt, & forte non male, q. in hoc prælatis creditur acquiri intuitu personæ, non ecclesiæ, quando ad hoc querendum, scilicet nomine ecclesiæ nullum habet officium; & ideo suo nomine querere videtur, si aliunde habet bona, quam de ecclesiā, vnde heres suus legitimus licet post eius mortem hæc occupabit, & est ad hoc argum. infra eo. requisisti, in fin. sed quia in his difficiles & quasi impossibiles essent probationes testiū vel instrumentorum, scilicet quid, vel quantum de redditibus ecclesiæ, & quantum de suo proprio emerit, idcirco index in hoc facto multum ex præsumptionibus procedet: & cum contingat aliquando vnā præsumptionem alij colludere, supra de præsump. quia, & cap. illud, & c. literas, de elect. cum inter R. index arbitrabitur, quantum sit patrimonium suum, & quot. sint redditus ecclesiæ. Item si quid lucratur de artificio, seu doctrina, & sic multa alia; & hoc videtur dicere cap. 12. quæst. 4. sacerdotes: semper tamen in computatione faciendā prius deducet expensas, quas fecit in vltu, & vestitu su per ecclesiā: quia qui altari deseruit, debet viuere de altari. 1. 2. q. 1. ex his, & cap. episcopus. 1. 2. q. 3. charitatē, argum. contra. 1. q. 2. passo. §. de præb. episcopus, solue, vt ibi. Item cum prælatus segregare debeat res suas a rebus ecclesiæ. 1. 2. quæst. 1. finit, & omnia debet agere semper cum consilio clericorum suorum. 1. 2. quæst. 1. episcopus, multum contra eum præsumitur, si omiserit hoc, & sepe posset propter culpam eius deferri iustitandum ecclesiæ, argum. 2. quæstio. 1. in primis, maxime vbi lata

data & manifesta deprehenderetur culpa praelati, & hoc not. supra de his, quæ vi me. ca. fi. & ultim. sicut in tuto re dicitur, C. de iureiurand. l. 1. & per totum. Item omnes vanas & delicatas expensas prius deducet super bonis clerici. Solas autem expensas approbabit iudex de bonis ecclesiæ, quæ factæ sunt in alimoniam suam, & pauperum, & in redemptionem captiuorum, & in hospitalitatem, vel alias pias causas. 12. quest. 2. anrum habet, & cap. gloria. 44. distin. commutationes, de suppel. neg. praelato. cap. 2. Nec credimus melioris conditionis quo ad probationem esse alterum, scilicet ecclesiæ, vel heredem ex quo possidet, quantum ad hoc, quod onus probandi alij incumbat, quia semper pro ecclesiæ præsumitur, nisi hæres defuncti clerici probauerit ante clericatum defunctum clericum habuisse aliquid, vel alium de suo intuitu obuenisse, vt in prædicta auctentica, §. interdicimus. Probat autem, vt dictum est, vel verè, vel præsumptiuè, vt infra eo. requisisti, facit etiam ad hoc quod dicitur de vxore, quod quicquid acquirit matrimonio constante, præsumitur de bonis mariti acquisuisse, C. de donatio. inter virum & vxor. l. etiam, & ff. eo. Quintus, quamuis non semper sit per omnia simile: quia quicquid vxor acquirit ex opera sua, marito acquirit. Clericus autem, & etiam praelatus sibi, non ecclesiæ acquirit, infra cap. quia. & cap. relatum, §. ceterum; & adde quod dixi supra tit. 1. ca. 1. Si autem plures quis ecclesias habet, æqua distributione bona clerici sunt inter illas ecclesias diuidenda, infra cap. relatum, in fine. Et si clericus nullum habet heredem, vsque ad 7. gradum, succedet ecclesiæ. 12. quest. 5. capitulo penultimo & ultimo. Sed queritur, quis occupabit bona intestati defuncti? respondeo secundum prædicta in bonis ecclesiæ non habet heredem, sed successorem, vnde illa occupabit ecclesiæ. Alia, de quibus certum est, quod fuerint testatoris, occupabit hæres. Ea autem, de quibus dubitari potest, cum pro ecclesiæ præsumatur, occupabit ecclesiæ: & si hæres occupet sua auctoritate, competit contra eum constitutio, si quis in tantam, si in rem, quam possidebat ecclesiæ per clericum defunctum, sibi ius dixit, vel edictum diui Marci, vel furti, vel vi bono. rapto. vel rei vendi. vel ad exhiben. vt in singulis tit. notare poteris. Actio autem expila. hæredi. vel edictum diui Adrian. non competunt ecclesiæ: quia prædicta non petit tanquam hæres, sed tanquam domina. Si autem praelatus in alium transferet, tunc non haberet ecclesiæ nisi rei vendica. vel ad exhibendum. Sed quid si in testamento reliquit res ecclesiæ alicui, vel in eis specialiter instituat heredem? videtur, quod non debet formidare poenam constitutionis, si quis in tantam, vel aliarum constitutionum, quia testator interuertit possessionem, quod potest, ff. de vi, & vi arma. colonus. Sed melius dicitur, quod si vi non potuit propria interuerrere voluntate, C. de acquirenda possessio. cum nemo, nisi expelleretur ipse, vel nuncius eius, vt in præceden. l. colonus, vel nisi alij dedisset possessionem, ff. de acquiren. possessio. peregre §. quibus, & §. possideri, §. quod si seruus, & l. licet, & l. quamuis, vel nisi suo nomine emisset, quia tunc cum possessio esset penes clericum testatorem non nomine ecclesiæ, sed suo proprio, si hæres occupabit possessionem, nullam poenam incurrit, licet possit ab eo vendicari, si de bonis ecclesiæ emptæ est. Et in hoc casu, scilicet quando suo nomine emit, si ecclesiæ scienter suo nomine occuparet, tenetur constitutione, si quis in tantam, vel conditione ex causa. 16. quest. 5. sexta. placuit. Si autem ignoranter occuparet possessionem rei, quam suo nomine possidebat praelatus, non tenetur prædicta poena: quia iustam causam habet ignorantia, & contraria præsumptionis. cum enim præsumatur, ut dictum est, omnia acquisita ef-

se de bonis ecclesiæ. Item cum quicquid emit praelatus, nomine ecclesiæ emere debeat. 12. questio. 4. episcopus, si aliud non appareat, debeo eum potius præsumere, quod ius præcepit fecisse, quam contra ius, scilicet quod emerit & possederit nomine ecclesiæ, sed sic non excludatur hæres occupans, cum pro eo non facit præsumptio, nisi testator ei reliquisset: quia tunc excludatur, vt sequitur. Si autem solummodo dimittat rem post mortem suam inter alias res suas proprias, civilem possessionem retinet ecclesiæ, cum praelatus non possideat suo nomine, sed ecclesiæ, sicut commodatarius, ff. de acquirenda possessione, si colonus. 12. questio. secunda, sine ex. & questio. 2. capitulo ultimo: ideo non præiudicat ecclesiæ, si possessionem dimittat, vel leget alijs. C. de acquirenda possessione, l. ultima. & ideo videtur, quod contra eum competat interdictum, Vnde vi, & constitutiones prædictæ, si violenter occupet, cum ecclesiæ possideret, & hæc vera sunt, si relinquat res, quas constat ecclesiæ esse. Si autem relinquat ea, de quibus dubium est, an sint ecclesiæ, videlicet postmodum acquisita, post illa beneficia acquisita occupabit hæres: quia licet præsumantur acquisita ecclesiæ; tamen dubitatur: & cum in optione praelati fuerit, quando acquisierit illa, vtrum suo nomine acciperet, vel ecclesiæ, licet male faceret, si de bonis ecclesiæ, vel intuitu ecclesiæ acquisitis, non nomine ecclesiæ acciperet, & quia non præsumitur immemor suæ salutis, sic prima questione septima sciimus, ea accipit hæres. Nec est contra institut. vi bonorum raptorum §. secundo, vbi dicitur, quod constitutio, si quis in tantam, habet locum etiam, vbi quis credit sibi licere de iure rem suam propriam auctoritate recipere: sed non est contra: quia ibi loquitur de errante in iure: hic autem errabat in facto: quia iste non credebatur sibi licere rem suam propria auctoritate occupare: sed credit rem suam esse, & eum, cui succedit, suo nomine possidere; & tunc non incidit in constitutionem. Item alia ratio est in hærede, quam in alijs; quia ad heredem veniunt, & non solum potest occupare, quæ possedit testator, sed etiam quæ inuenit in hereditate etiam commodata, & deposita, ff. de petitio. heredita. non solum. Vnde potest dici, quod si accepit prædicta; non incidit in constitutionem, cum non debeat credi eum velle aliter possidere, quam testator possederit, & ita nec possessione, nec proprietate voluit ecclesiæ spoliare: sed si vult esse tutus, occupet salvo iure ecclesiæ tam in possessione, quam in proprietate, argumentum optimum. ff. de vsuris, falsus creditor, §. si qui alienum: sed si ecclesiæ occupet proprias res praelati. [Sic ponit Hostiensis, dictum Innocet.] agatur contra eam rei vendica. vel actio. ad exhibendum: alias accusaretur, & ageretur de crimine expi. hæredi. vt habetur, ff. de crimine expi. hæredi, l. 1. & 3. Quidam tamen dicunt, quod hoc casu, si protestatur, vt supra dictum est, non teneri. In hijs autem, vbi ius præsumit indubitanter pro ecclesiæ, sicut quando datur aliquid praelato ab extraneo, forte secus posset dici, quod illa hæres non occupabit, & ecclesiæ eum occupare prohibebit. Hoc autem tamen scias, quod omne damnum, quod facit ecclesiæ clericus, eius hæres sibi compensare debet. 12. questio. 2. episcopus, qui fili. de pigno. capitulo tertio. Sed quia nimis difficile esset, quod semper & ad omnia teneretur hæres, dicimus ad similitudinem tutoris, quod tantum post litem contestatam cum testatore tenetur de his, in quibus lis contestata est, ff. de heredi. tutor. hæres, §. Paulus: sed etiam lite non contestata tenetur de his, quæ peruenerunt ad eum, vel ad praelatum testatorem. Item si praelatus aliquid fecit dolo, vel culpa, non tamen leui tenetur hæres, etiam

si praelatus de bonis ecclesie alicui gratiam fecit, ff. de fideius. tu. cum ostendimus, C. eo. l. 1. & vlt. secundum Inn. cuius ad literam est hac gl. quam dicit Host. fauorabilem consanguineis praelatorum, nec canonistam has subtilitates per omnia sequi debere, & remit. ad no. sup.

- 6 c. 1. & sup. tit. 1. c. 3. & vlt. & infra tit. 1. c. 2. ¶ In t. glo. 2. ibi, castrense peculium] castrense est, quod a parentibus, vel cognatis in militia degenti donatum est, vel quod ipse filius in militia acquisiuit, alias non acquisiturus.
- 7 ¶ In t. gloss. 1. ibi, ad antidora] vide in clem. de iureiurando, Roma. S. verum quia [& in fine] & fortius clericus ecclesie, infra de poenis, presbyteri, Host.

ADDITIONO.

- ¶ Possidet. Hoc regulare, quoties presumptio est in contrarium, vt no. gl. vt eccl. bene. c. vno, & ex hoc no. quod licet regulariter possessio transferat in alium onus probationis, tamen illud non facit, quando contra possidentem est presumptio.

S V M M A R I V M.

- 1 De bonis per ecclesiam acquisitis clerici moderata facere possunt elemosynam. vide num. 4.
Libertus quando donare, & quatenus legare potest.
Elemosynam relinquere qui possit non valens testari.
Donatio sine insinuatione quo casu hic valeat.
Successor clerici in duobus casibus tenetur pro facto predecessoris.
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 1.
Quarta impuberi debetur, licet excludatur a querela.
- 4 Additio glossarum.
Via vna quis admittitur, & alia repellitur, exempla hic.
De bonis ecclesie clericus, vel episcopus ante mortem quid tradere potest, non potest.
Clericos dantes in morte omnia mobilia parentibus consuetudo generalis non excusat.

C A P V T VIII.

- 1 Ad hac Casus. Moderatam elemosynam de bonis per ecclesiam acquisitis clerici facere possunt; testari non possunt, distinguit, & secundum membrum ibi, Viuentes [Sui coptes] infra tit. prox. c. dilectus [Bonis ipsis] mobilibus: de immobilibus enim non liceret, Host. [Non ratione] si. ff. si quid in frau. pa. l. viuis, Vin. quae sic dicit: viuis libertus donare benemerentibus amicis potest, legare vero nec benemerentibus amicis potest, quod patroni partem minuat [Elemosynae] argum. hic, & infra eo. relatum, 2. S. licet, q. damnatus de crimine capitali, qui non potest testari, possit elemosynam relinquere, de quo plenè scripsi de vsuris, quamquam, lib. 6. in vlt. glo. [Intuitu] & valebit tunc donatio etiam sine insinuatione, arg. C. de donat. l. pe. & successor tenebitur, argum. 12. q. 2. quicumque suffragio, Innoc. supra de donat. per tuas, sicut tenetur, si de suo aliquid in utilitatem ecclesie expendisset, 12. q. 4. quicumque, secundum Hostien.
- 2 ¶ ¶ Vlt. gl. arguit, alleg. duo iura, & tria in contrarium,
- 3 & remit. ¶ In t. vlt. gl. ibi, si quis impubes] ibi, impubes arrogatus excluditur a querela, quia ex constitutione diui Pij sibi debetur quarta: & si egit, & succubuit, quarta tamen sibi debetur vt res alienum [& ibi, scire] hanc &
- 4 sequen. vide in prae. c. 1. super gl. penult. ¶ In t. glo. 1. in fi.] quae difficiliter alienantur, 10. q. 2. hoc ius, Goff. & supra de rebus eccl. non alie. nulli. ¶ In gl. 2. ibi, largiri] vnde dixit Vinc. quod & si tradere possit, non potest dimittere post mortem tradendum, nam & episcopus de fructibus suis potest monasterium construere. 12. q. 2. bonz: sed post mortem erogandum disponere non potest. 12. quest. 5. quia Ioannes, 2. vbi de hoc, & vide quod

no. infra tit. 2. de his, in 1. gloss. & quod ibi dicam. dixit etiam, q. non credit, q. generalis consuetudo excuset clericos dantes in morte omnia mobilia parentibus. ¶ In gl. vlt. in fi.] & inf. de reg. iuris, cu. quid, lib. 6. dic vt ibi.

ADDITIONE S.

- a ¶ Ioannes. Vide Ioan. And. in Spe. de reb. eccl. non alie. in rubrica pro intellectu huius capituli, & Bart. & Bald. in Liubemus, la secunda, de sacrosan. ecclesie.
- b ¶ Parentibus. Vide Io. And. in c. nemo potest, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. & supra c. proxi. in gl. magna.

S V M M A R I V M.

- 1 De bonis proprijs, vel intuitu personae vel alijs modis praeterquam consideratione ecclesie acquisitis clerici testari possunt, num. 2. & 4.
Clericorum appellatione etiam habentes primam tonsuram hic continentur.
- 2 Consideratione cuius quid fiat, attenditur.
Instrumentum, quod mei causa fit, quodam modo est meum.
Potentia duplex iuris, & facti.
- 3 Suffragium glossarum.
Peculium castrense, vel quasi quod.
- 4 Additio glossarum.
Peculium aduentitium in clericis indicatur quasi castrense, & quid hoc profit.

C A P V T IX.

- 1 Quia nos. Alias, tua nos. Casus. De bonis proprijs, vel acquisitis intuitu personae clerici testari possunt: de acquisitis intuitu ecclesie non. & in prima decisa consultatione. in 2. distinguens responsio. Im membrum ibi, de his [Consultationi] s. quia quaesiti, vtrum, & de quibus reb. clerici disponere possint [Clerici] ergo habentes primam tonsuram, de eta. & quali. cum contingat, Host. [Amicorum] idem dicimus, si ratione officij, vel seruitij aliqua acquisiuit, vt qa fuit capellanus alicuius principis, qui ei multa donauit, Im Innoc. si ponit Host. sed Innoc. posuit hanc gl. super ver. Consideratione ecclesie, & tunc resultat contrarius intellectus, & sic etiam ponit Guil. verum est, q. verbum seruitij, non fuit verbum Innocen.
- 2 [Consideratione] attenditur cuius consideratione quid fiat, instrumentum enim, quod mei causa fit, quodammodo est meum, ff. de eden. prator, S. 1. ff. ad exhiben. l. 3. S. interdum, Vin. [de iure] est enim duplex potentia, de rescriptis, sciscitatus [Testamentum] erogatione autem facere possunt, s. c. proxi. & dicit Abb. q. per hac iura magister suus consuluit episcopo Neuinafen. q. concederet clericis suis disponere de rebus ecclesie, si statim in vita vellent dare vsque ad certam summam, dimittere tamen in ecclesia, quod sufficiat vsque ad nouos redditus; facit ad hoc vltimum, & de offic. ord. praesenti, S. porro, lib. 6. ¶ In t. gl. vlt. ibi, velut] lucrum filijsfam. assessoris est velut castrense peculium [& ibi, fori] lucrum aduocatorum filiorumfam. ipsorum est proprium, sicut castrense peculium ipsorum militantium. ¶ In t. gloss. 2. ibi, peculio] dicit Host. q. licet peculium, de quo loquitur prima pars, quantum ad laicos iudicetur aduentitium, in quo pater habet usufructum, C. de bo. ma. l. 1. de bonis, quae li. cu. oportet. in presbyteris tñ iudicatur quasi castrense; vnde de illo testari possunt, quamuis in potestate sint constituti, vt hic, & C. de epi. & cler. auct. presbyteros, & l. si quis presbyter, & l. sacrosanctae, & l. Leonina, & in aucten. de sanctis. epi. S. presbyteros, colla. 9. & idem de alijs clericis, nam & hoc e. generaliter loquitur dicens, q. licet clerici & c. ad idem prae. auct. presbyteros [& in fine] C. de epi. & cler. sacrosanctae.

S Y M M A R I V M.

- 1 Testamentum, quod parochianus fecit corā presbytero suo, et duobus testibus, valet, non obstante contraria cōsuetudine. Et quando id habeat locum, num. 2. 3. & 6.
- Ultima voluntas seruanda.
- Rescindi, idest pro nullis, & non factis haberi.
- Suscriptio testium non requiritur in non solenni testamento.
- 2 De consuetudine generali reprobata exemplum hic.
- 3 Idonei testes si affuerint testamento, tollitur & quando timor falsitatis.
- Venetorum consuetudo in testamentis condendis.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.
- Testamentum iure ciuili requirit testes 7. nisi in rusticis, ubi quinque sufficiunt.
- Testamentum imperfectum iure ciuili tenet, quatenus sit.
- Parentum inter liberos.
- Falcidia cessat in relictis ad pias causas, in fin.
- 6 Additio glossarum.
- Rainerij summa lib. 4. citatur.

CAPV T X.

Cum *esses.* Casus, Valet testamentum, quod parochianus fecit coram presbytero suo, & duobus testibus, nec valet consue. contraria. communis diuisione. secunda, ibi, Quia uero (Testamenta) sup. & codicilli (Ultima voluntate) quæ seruanda est, & de hac dixi super rubri. in fine [Rescinduntur] i. pro nullis & non factis habentur [Subscriptione] hoc nõ requiritur in non solenni testamento. C. de testa. hac cõsultissima, Hof. [Aut quinque] f. 7. in testamento. 5. in codicillis, in testamento enim non sufficerent, 5. nisi in ruralibus, C. eo. ti. l. fi. H. [Con-suetudine] dicitur Hof. hic haberi exemplum de cõsue. generali, & remit. de consue. cum dilectus [Alienum] i. contrarium, & ideo non seruandum [Presbytero] maxime hoc quo ad pia legata: sed quo ad probationem testamenti propriè secundum H. qui etiam reprehendit simplices per hoc probare uolentes presbyterum æquiparari 5. testibus: sed quare dicat de presbytero, dicam secundum eum in gl. se. Item G. Na. adhæsit literæ, dicens decre. locum habere, cum quis coram presbytero suo, & duobus testibus facit testamentum, & tunc valet etiam in non relictis ad pias causas, in aliis non, & sic intelligit c. i. af. proxi. & concor. Hof. vt dixi, & statim dicam, & Guil. in Spec. de instru. edi. §. compendiose, ver. item per ius canonicum, & videtur placere Eg. Pet. de san. ad decre. se. vbi dicit, duobus, addebat præter presbyterum, vt sic a regula legis non recedatur, nisi in hoc casu [Idoneis] per mentem huius verbi, & per præsentiam presbyteri, de quo præmisit, tollitur secundum Hof. timor falsitatis, nec enim præsumitur presbyter consentire alicui falsitati, arg. ff. quod me. causa. nõ est, & infra de simo. nemo, & facit consuetudo Venetorum, de qua, infra ne cleri. vel mo. sicut te. Per presbyterum ergo, & per duos idoneos non suspectos probabitur testamentum, vt hic, non obstante lege, quæ intelligenda est de suspectis, vt no. in sum. legatum vero ad pias causas per duos probari potest, infra c. proxi. ¶ Pe. f. gl. respondet per quæstionem, an etiam circa non pias valeat testamentum non habens debitum numerum testium: ponit opi. q. non, & hanc approbat: ponit opi. contrariam, q. valeat, quam reprobatur: demum subdit duas alias opi. ¶ Vlt. glo. arguit. signat contrarium, & soluit. ¶ In f. glo. i. ibi, si vnus] deficit testamentum, si vnus de 7. testibus defuerit [& ibi, l. vlti.] in locis, in quibus raro sunt literati, antiqua consuetudo circa rusticorum testamenta seruetur, ita q. 6. testes adhibeantur, & si tot non inueniuntur, ad minus 5. ¶ In glo. penul. ibi,

ex imperfecto lex imperfecto testamento non valet voluntas nisi parentum inter liberos, & si admisceretur extraneus, quo ad illum non valet, & accrescit liberis: & idem l. sequens, & vide de re iudi. cum super, in 1. glos. [& ibi, de fidei. l. vlt.] vide de iureiuran. cap. si. super 3. glos. [& ibi, similiter] sequitur, Falcidia cessat in his, quæ ad pias causas relicta sunt [& ibi, si quando] vide in c. ecclesia 2. super glo. antepe. ¶ In gl. 2. ibi, Moyse] Deut. 19. [& ibi, in euangelio] Io. 8. [& ibi. c. 1.] nec obstat. ea. q. præsul. & c. nullam, vt in §. ibi seq. ¶ In glo. 3. ibi, sufficit] multum contradicit lex, generali, C. de sacro san. eccle. & quod no. eo. tit. l. 1. Quidam, Ala. Goff. hic, Bar. Brix. 2. q. 4. §. 1. Lau. hic & ibi. Hof. hic. Sed Io. in præce. §. concor. Ber. & ti. 1. cap. proximi. & Rai. in summa, li. 3. tit. de numero testium. Inn. uero, infra ca. pxi. recitat primam, secundam, & vltimam opi. nullam approbans. Pe. & Ab. dicunt tene, quod uis: dicit Hosti. q. si fiat collatio rationum facile apparebit opinionem suam veram esse, pro qua facit lex diuina, & canonica, & generalis consuetudo, vt hic. Item ipsa veritas, quæ Deus est, & quæ omnibus præualet. 2. Esdra. 10. in fi. Sed pro eōtraria opinio. est lex humana, pernicioſa subtilitas, & timor falsitatis. C. de fideius. l. fi. Potiora sunt igitur iura prime, & sic ei standum, C. de edic. diui. Adria. l. fi. nec recipienda est per iudicem subtilitas, quæ ueritatem lædit. ff. qui. mo. pi. vel hypo. sol. l. sicut re. §. antepe. nec nocet timor falsitatis, vt dixi in textu: remittit etiam ad summam, eo. tit. §. qualiter cōficiatur [& ibi, temporali iurisdictione] de hoc 10. di. constitutiones, & infra de reg. iur. in secunda regula, lib. 6. [& ibi, Velletrien. & Hosti.] de qua hic loquitur (& in fi.) quintam opi. de presentia presbyteri dixi in tex. quæ etiam duplex est, vt ibi percipere potes. Communiter seruatur, q. in relictis ad pias causas in omni foro sufficiant duo testes, in aliis in foro ciuili, qui non sit de temporali iurisdictione ecclesiæ, seruatur lex, quedam additio attribuitur Inn. infra ca. proximi, qua dicitur diffiniuisse leges in his & aliis seruandas, nisi in casibus per leges, vel canones exceptis, de hoc infra de no. ope. nunc. c. 1. & vide quod ibi dixi super 2. gl. ubi etiam ad Specula. remisi. ¶ In gl. vltima ibi, ubi de hoc) & infra de sagit. c. uno (& ibi, non credo) secundum Tan. idem Inn.

S V M M A R I V M.

- 1 Legatum ad pias causas corā duobus testibus factum, ualet.
- 2 In testamentis leges quæ testamentariæ etiam in foro ecclesiastico seruantur.
- 3 Suffragium glossarum.
- 4 Legatum pro redemptione captiuorum non designata persona quis distribuet.
- 5 Aditio glossarum.

C A P. XI.

Relatum. Casus. Valet ¶ legatum ad pias cau-
sas coram duobus testibus factum,
& primo ponit factum reprehensi-
bile, quod secundo corrigi mandat ibi, Mandamus &
mandatum probat ibi, Quoniam [Iudicare] scilicet il-
la relicta deberi, bene enim iudicabant forte contra-
rium [Secundum] ¶ leges] quo ad numerum testium,
Gostred. idem etiam dicit de casu supra eo. filius, per
quod collige leges dicentes de etate, vel furore testa-
toris, & his si. in ecclesiastico foro seruandas, cessat
enim in illis hec ratio, de qua hic, & supra cap. proxi.
[Duobus] etiam preter presbyterum, non ob. supra ca.
proxi. secundum Hostie. vt ibi dixi secundum eum su-
per uer. Idoneis, quod h. c. repetit. ¶ In ¶ glo. 2. ibi, nulli
licere

licere] legatum pro redemptione captiuorum non defignata persona, quæ distribuat, distribuet episcopus originis, vel habitationis, si origo est incerta. ¶ In gl. vltima, in fine. & facit 25. q. 6. §. fin. ver. item cum in Illerden. primis, ver. est.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1 Clericus de quibus testari possit, & quanta & quibus et quando largiri possit, & nu. 2. 3. 4. 5.

In eius bonis, de quibus non licet testari, quis succedet, et quomodo eorum fiat, si sint plures successores, distributio, & n. 2. & 3. & 6.

2 Bonorum nomine mobilia & immobilia continentur. Decretalis hæc in quibus locum habeat, & n. 3. 4.

3 De fructibus anni futuri ante consuetudinem clericus decedens ante calen. Nouemb. post calen. Martij. Extravagantem, suscepti questionem, citat Ioan. An. Arbitrium hic non includit iure vetitos hæreticos intestabiles.

4 Beneficia ut quis in diuersis ecclesiis possideat, ex dispensatione quorum concedatur.

5 Epilogus & suffragium glossarum, nu. 8. Precium in quibus consistat.

Corpus, vel collegium nauiculariorum nauiculari quando succedat. §. primo.

Communx coniugi ut non donet, non est amare prohibitum in paucis. §. fina.

6 Additio siue suppletio glossarum. Bona episcopi, archidiaconi, aliarumq; dignitatum, & canonicorum morientium ad quem deuonantur & qualiter distribuantur, iunctis glossis citatis.

C. A. P. V. T. XII.

Relatum. Casus. De proprijs testari potest clericus in acquisitis per ecclesiam, et si sint mobilia, succedet ecclesia.

¶ i. c. ois congregatio, vel successor: pot tñ ex eis aliqua feruitoribus elargiri: & si plures habebat ecclesias, fiet diuisio inter eas, & sunt 5. partes. secunda ibi, Nomine, tertia ibi, Licet, quarta ibi, Ceterum, quinta ibi, Quia vero. Bona quælibet bonorum nomine mobilia & immobilia continentur. ff. de verb. sig. bonorum, Goff. [Nomine] §. 1. & secunda pars [Non episcopus] tantum, vel distingue, aut clericus beneficiatus à congregatione sola, & illa sola succedit: aut solo episcopo, & solus ipse succedit, arg. Inno. ut ecc. benef. c. vno, ad fi. aut ab episcopo, & congregatione, & tñ diuidunt inter se, cum hæc successio competat illi, a quo & in quantum beneficiatus est, supra eo. cum in officiis, infra §. fina. & infra eo. requisiti. §. fina. Quid si non erat beneficiatus, respondeo, succedunt parentes, si supersunt. 12. quest. 3. quicunque, & q. vlti. c. fin. & in subsidium ecclesia, arg. hic & 12. q. 1. sint manifesta, & prædictis iuribus. Intelligitur autem hæc clisera, quando non habet patrimonialia, vel aliunde, quam ex beneficio acquisita, remitt. Hostien. supra eo. cum in officiis, supra titu. 1. cap. final. infra titu. 1. ca. 2. Item intelligitur hoc de simplici beneficiato non habente ecclesiam, vel administrationem per ea, quæ statim sequuntur. Item de intestato per ea, quæ dixit supra titu. 1. cap. fi. Item de non habente consanguineos, qui succederent, ut est dictum, argu. C. de hæredi. decuri. vel nauicula, l. 1. 2. & 3. & per totu. [Canonici] ut l. distribuatur, vel in utilitatem communem concertatur, nec vni, vel pluribus singularibus approprietur, de præben. cap. 3. de consti. cum omnes, quod habet episcopus providere, ut infra dica. [Tantum vnus] & nullus remanet, sicut cum solus est capellanus, uel remanet aliquis non tanquam collegium, Lau. [Est ordinandus] sed nulla videtur hæc distinctio, nam etiam

in locum simplicis præbendarii ordinandus est vnus solus, & non duo, de præben. maioribus, & c. tua, & c. dilecto, & c. vacante. Dic ergo secundum Host. q. hic loquitur de defuncto non simpliciter beneficiato, sed qui habet dignitatem, vel certam administrationem segregatam à congregatione, vel parochialem ecclesiam, qui nec de his testantur. infra c. fi. & sunt talia re seruanda futuro successor de offici. ordi. presenti, l. bro sexto, vbi de hoc, & facit, quod dicam super gl. [Is] §. ordinatus in loco defuncti. Alia ipsius ecclesie succedit ergo ecclesia, vel dignitas, & successor loco ipsius, ut hic patet. [De timore] scilicet ne luxurentur. [Illa] unde pauperes sustentari debent. 16. q. 1. c. fi. 12. q. 2. aurum, Ho. [Licet autem] §. & tertia pars [mobilia] multominus, immobilia, de hoc supra eo. ad hæc [Morientis] & t ecclesiam, vel administrationem habentis: nam canonicus & simpliciter beneficiatus potest de talibus testari, et sic seruat consuetudo, Hostien. de hoc de offici. ordi. presenti, lib. 6. [Consanguinei] de his expressit: quia regulariter suspecti: & intelligitur de pauperibus, & beneficiis, quibus potissime subueniendum est. 86. di. non satis, de co. cleri. capitulo primo, secundum Host. [Aliqua] notat moderationem, & reprehendit prodigalitatem: sic supra de dona. ceterum, vbi de hoc, Host. [Seruitij meritum] & licet etiam diuiti conferri potest: in pio loco, & pauperi sufficit caritas [Conferatur] non iure testamenti, supra eodem ad hæc. & hic trac. questio. Quil. quam disputant, an t valeat consuetudo, q. clericus decedens ante calendas Nouemb. post calendas Martij possit de fructibus anni futuri testari? & tenet quod non. Contrarium terminari, & approbatur in extravag. domini nostri, quæ incipit, suscepti questionem vide super regula, nemo potest plus, de regu. iuris, lib. 6. [Ceterum] §. & quarta pars, & quia supra proxi. dixit de bonis per ecclesiam acquisitis, nunc dicit de proprijs [Artificio] ut quia erat bonus scriptor, vel pictor [Doctrina] forsitan pæros docebat in grammatica, vel alia arte, vel erat iurista, & pro doctrina & consilijs multa lucrabatur. 1. q. 3. non licet. Quid de acquisitis ex illicita aduocatione, vel inhonesta negotiatione, vel ex ludo, vel alias ex peccato? dicit Hostien. Clamores inde sedandos, si qui appareant: alias per episcopum loci pauperibus erogari. C. de episcopo & cleri. nulli licere. C. commun. de successio. auct. omnes vero peregrini, in auct. de ecclesia. ritu. §. si autem pro redemptione, & se. coll. 9. Dicit tamen, q. quicquid dicatur, episcopi, & patroni in multis locis omnia occupant, & se & vniuersos occidunt. 93. distin. diaconi. ultra medium, ver. nunc autem, vsque ad finem [Pro arbitrio] dummodo catholicis relinquatur, infra de hæreticis, si quis, Goff. [Quia vero] §. & quinta pars, & potest sic continuari ad proximum, viso, quid de clerico testato, videndum restat de intestato, qui non habet consanguineos, vel continuatur. §. nomine, ad fi. [Possident] dispensatione t episcopi secundum Ioan. 70. di. factorem. vel papæ, de præben. de multa, in fin. vel per tolerantiam, de præben. cum iam dudum, Goff. [Habuerant] hoc intellige in rebus proprijs clericorum non habentium consanguineos, & decedentium ab intestato, vel de his bonis, de quibus nescitur, cuius ecclesia intuitu obuenerunt: quia tunc fiet diuisio, ut hic dicitur, argumen. ff. de stipula. seruo. l. si communis seruus. Si uero scitur, cuius ecclesie intuitu acquisit, illi cedent. ff. de stipulatio. seruo. l. 3. Goff. ¶ Secunda t gl. arguit alleg. 6. infra. ¶ Gl. sed nūquid querit, & soluit; iterum querit, ponit opinio. & distinguit. ¶ In t gl. l. lib. 1. parum facit, forte inducit, quod ibi dicitur, precium in substantia & quantitate consistere, non distinctis prædictis. Host. alleg. 1. in lege: sed adducitur ad contrarium, vide in c. quia circa (& ibi, si seruitus) vide in præced. cap.

e. quia circa, super ultima gloss. ¶ In gloss. hoc bene, ibi. l. 1. & 2. l. 1. dicit, qd mortuo nauiculario intestato & sine legitimo hærede, non ad fiscum, sed ad corpus nauiculariorum, in quo erat, deuoluitur ipsius hæreditas. Idem dicit lex 2. de alijs corporibus. ¶ In gloss. antepe. ibi, & uxorem] quod non sic amare prohibetur, quin donet cō iux aliquas operas seruorum. ¶ In ¶ gloss. 2. in fi. de hoc not. de electio. vt circa, lib. 6. Hostien. signat contrariū de decret. de his, de sepult. & ibi remit. ¶ In gloss. sed nunquid, ibi, illud] & reuocata sunt cōtraria priuilegia, consuetudines, & statuta, infra de electio. quia saepe, libro 6. & in cle. eod. titu. statutum [& ibi, distincta] non sic in canonicis, licet ipsorum præbendæ sint distincte: quia ibi omnia bona sunt capituli, nec sunt a capitulo distincta, licet per præbendas sint assignata, secundum Innoc. hoc probat hæc litera, vel successor. si enim præbenda non esset distincta, non vacaret, & sic nec successor haberet, quod Innoc. sic probat, quod hic de archidiacono dicitur, pone quod episcopus dotauit archidiaconum. ipso vacante habet ipsius custodiam, & super eius bonis potest statutum facere, & illa sibi ad tēpus retinere, vt eccles. benefic. cap. vno, ad fi. & de hoc de instit. cum venissent. ergo non succedit capitulum: & idem dicit in alijs dignitatibus in secularibus, vel regularibus ecclesijs [& ibi, seruari debent] nisi aliud sit de consuetudine, vel statuto, Innoc. quod dic, vt de offi. ord. præfenti, lib. 6. [& ibi omnia bona] licet etiam ipse archidiaconus plus ceteris propter dignitatē percipiat, Innoc. [& in fi.] Si verò archidiaconus esset etiā canonicus, & bona archidiaconatus, & præbendæ sint diuisa, tunc per congruam estimationem fiet diuisio inter canonicos, & archidiaconum successorem, infra §. fi. Innoc. & Host. ¶ In gloss. ult. ibi, percepit] vt si Bonon. & Parisien. canon. dimisit tria, & 10. habebat a Bonon. & 20. a Parisien. Bonon. habebit vnum, & Parisien. habebit duo.

ADDITIONES.

- a ¶ Redemptione. Vide Cy. & doct. in l. cum oporteat, C. de bon. quæ liber. & ibi Bal. & do. Bar. de Sali.
- b ¶ Consanguineos, quot gradus habeat in consanguineis hæreditas clericorū, vide in l. si quis presbyter, C. de epis. & cler. per quā patet omnino fiscum excludi, & vide infra eod. requisisti, in gloss. fina. & super illa Ioan. And.

SUMMARIUM.

- 1 Voluntas pro rerum suarum ordinatione.
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3.
Hæredis institutio tenet, licet legata, aliaque non præcedat.
Nunquid relinquere, vel fideicommittere possimus.
Hæredis institutio, si voluit, tenet, ad vers. verb. hæc.
Captatoria nullius est momenti, & quando talis dicatur, ibid.
& num. 4. cir. fin.
- 4 Additio glossarum.
Testatus an quis & quando decedere dicatur, qui committit alterius depositionis extremam voluntatem.
Testatores plurimū loquuntur abusive, ver. nam & plurimū.
Libertas alterius voluntati collata, valet, in fin.
Pauperes si instituuntur hæredes, qui intelligantur, ibid.

CAPVTV XIII.

Cum tibi.

Breue est, & habet varios intellectus, vt infra dicam [Quod] sup. ille [Voluntatem] idest ordinatio-

- 1 nem ¶ rerum suarum. Host. ¶ Secunda ¶ gloss. respondet
- 2 per quæstionem, an iste verè sit testatus, & soluit, & distinctionem ponit. ¶ In ¶ glo. 2. ibi, ante hæredis] olim
- 3 necesse erat prius hæredem instituere, quàm legata, vel libertates relinquere: hoc postea immutatum fuit [&

ibi, & in epistola] sequitur, vel breui libello, vel sine scriptura: imò & nuda fideicommissum relinqui posse de habitis nulla dubitatio est [& ibi, nuda] vide de spōsa. tuæ, in gl. 2. [& ibi, hac consultissima] non dicitur ibi expresse, qd sufficiat annuere; imò dicit ibi, eulogium ipse suū profiteatur agnoscere: sed id induxit gloss. quia de testamento cæci loquitur [& ibi, verba hæc] verba hæc, Titius, si voluit, sit hæres, in necessario hærede conditionē faciunt, in voluntario sunt superflua [& ibi, de test. mil. captatorias] sequitur, institutionem etiam in militis testamento nullius esse momenti manifestum est [& ibi, illæ institutiones] quando in præteritum, non in futurū institutio est collata, non est captatoria, vt si dicatur, qua parte Titius me hæredem instituit, Meuius hæres esto [& ibi, nonnunquam] loquitur in legato, & ponit vtrunq; casum de tacito & expresse, qui sequitur [& ibi, captatoria] sequitur, scripturæ nec in hæreditatibus, nec in legatis valeant. ¶ In ¶ 2. gl. ibi, testamentū] hoc verum quò ad excludendum priuilegium episcopi, de quo loquitur decret. cum tibi, de verb. signific. quæ est pars huius, sed non quò ad alia, & sic cessant contraria secundum Pe. & Abb. sed Host. dicit, quò ex quo intendens testari, dicit hæc verba, Omnia bona mea cōmitto dispositioni Petri, vel his similia, intelligitur testatus, ad hoc infra tit. i. cap. fi. ad fi. Sufficit enim, qd exprimat ad quē, vel ad quos bona sua vult peruenire. C. eo. tit. in testamentis, & l. fi. sic sufficit dicere hæreditatis meæ dominus esto, licet non dicat, Instituo. ff. de hæredi. instit. his verbis. i. respon. & ex mente horum iurum dicit hoc summi, cum etiam de verbis non sit disputandum, de procura. petitio. C. eo. l. indignum. nam & plurimum abusive loquuntur testatores. ff. de leg. 3. non aliter, & remittit ad lum. eo. ti. §. qualiter conficiatur, ver. refert. Innoc. verò dicit hoc capitulum loqui, quando expresse iubet in pias causas bona sua oīa erogari: quia non in talibus succedit hæres ab intestato. nec Falcidia deducitur. C. de epis. & cler. si quis ad declinandam. Idem, si tacite hoc agit, nam hæc verba: Extremam voluntatem meam committo dispositioni talis, videtur voluisse, qd omnia bona sua in pauperes & pias causas expendantur: alias, si in contrarium voluisset videtur decedere intestatus. Quid si præcepit commissario omnia præter pauca in non pias causas expendi, pauca verò in pias? Dicunt quidam, qd ratione illorum paucorum videtur testatus decedere. ff. de legatis secundo, si quis Titio. 10. Alij dicunt, & videtur melius Innoc. qd commissarius recipiet tantum illa pauca, & expendet in pias causas: alia omnia habebit hæres ab intestato: qui detracta Falcidia soluet legata secundum mandatum testatoris, infra eo. Rainaldus. §. fina. ita si quis pauperes, vel Christum hæredem instituit, habebūt hæreditatem pauperes, vel ecclesia, & alijs soluent legata, & fideicommissa, quæ mandauit testator, vt in l. si quis ad declinandam, secundum Inno. qui dicitur addidisse, qd planior intellectus est, qd per hæc verba, Committo tali meam ultimam voluntatem, instituat illum hæredem. ff. de leg. 2. cum pater. §. donationis, & non dat ei potestatem alium instituendi: quia tunc esset captatoria. C. de testamento mili. l. captatorias [& ibi, annuat legando] secus, si instituendo, de quo vide in Spe. eo. tit. ver. quid si is, qui, & quod ibi dixi [& ibi, arbitrio] expresse re legata. Si verò dicat, Lego Titio, quod arbitrat bitur Meuius, valet, & recurretur ad boni viri arbitriū, per le. supra, & infra. alleg. ff. de leg. 2. leg. 1. Libertas verò alterius voluntati collata expresse, vel tacite valet. ff. de fideicom. lib. l. fideicommissaria libertas. 3. Vincen. [& in fine] & de quibus pauperibus tūc intelligatur, ibi dicitur. & no. infra eodem, capitulo primo, libro 6. in gloss. licet.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

S V M M A R I V M.

- 1 De ecclesiis relicto petit episcopus partem suam, licet aliquid sibi relictum fuerit a testatore, & excipitur.
- 2 De relicto cuius, & cui eam petere possit, & quando.
- 3 A diocesana lege quibus casibus exemptum monasterium dicatur exemptum, ver. ad idem.
- 3 Conditio pro modo hic, & e contrario sumitur interdum.
- Relicti portionē quando episcopus, uel sacerdos parochialis uidetur renunciaſſe, ad ver. & episcopus, iuncto contextu.
- 4 Ultra legatum præcipuum, siue prælegatum portionem cum ceteris potest rei communiter diuidendæ consequi.
- Portiones duas quis potest habere ex eadem hereditate, bonisq; beneficiorum vacantium, & quo casu & iure.
- 5 Fraudem allegans probare debet, & per quæ probetur.
- Quibus committatur modis in casu huius decretalis.
- A portionis canonice solutione quidam sunt exempti, & quomodo.
- 6 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 7.
- De inofficioso agente an & quando quis possit, licet agnouisse dicatur iudicium defuncti, & nu. 8. §. 1.
- Renunciaſſe an intelligatur quis alij recipiendo vnum, & nu. 8. §. primo.
- Quarta non potest arrogator arrogatum grauare per fideicommissum, & ratio. §. fina.
- Grauare quis non potest in eo me quod ex ipsius iudicio non capio. ibid.
- 8 Additio glossarum.
- Ademisse mihi beneficium per dationem alterius quo casu uideatur episcopus, iuncta glo.
- Fraus præponderat negligentia. §. 1. & agnitioni, vel acceptationi.
- Portionis canonice non integrè relicta supplementum potest petere, & quando.

C A P V T XIV.

- 1 **Officij.** Casus. De relicto ecclesiis petit episcopus partem suam, licet aliquid fuerit sibi a testatore relictum, nisi eo modo & nō in fraudem relictum fuerit, quod maneret ea parte contentus, & legatum agnouerit. communis diuisio, secunda pars ibi, consultationi, quæ tria facit, primo distinguit, & secundum membrum prosequitur ibi, q. si. 2. contra fraudem prouidet ibi. Si uero. tertio protestatur ibi, Saluis [Secundo] prima de p. & re. officij, tertia de sen. excom. officij. Hostie. [Cum quis] parochia. nus & de ciuitate, vel diocē. secundum Hostien. sed de hoc non curo. Idem enim, si Bonon. legaret ecclesiis Mutinensibus, & episcopo Mutiensi. [Propriam] respectu testamenti, vel idest canonicam. Pone quod 40. in vniuerso legauit pro anima, de quibus 10. legauit episcopo: alia distribuit per ecclesias. Ecclesiis [eisdē] episcopo subiectis, in aliis secus secundum Innocen. Idem Pe. de san. & Abb. infra c. proximo, dicit Hostien. quod alii intelligunt hoc generaliter. Tu dic quartam episcopalem non deberi, nisi de legatis, quæ sunt ecclesiis subiectis episcopo. Et vide quod dicam infra tit. 2. certificarī, in q. 10. Quartam vero parochialem deberi ē ab ecclesia exempta, vel alterius diocē. si ibi sepelitur testator: & sic sol. secundum Pet. & Abb. decre. in nostra, infra tit. 2. vbi hospitalarii, qui exempti sunt, solunt quartam: quia illud de parochiali, debetur enim propter sacramenta, & diuina officia, quæ ministravit defuncto, infra tit. 2. cap. 1. a quacunque ergo ecclesia exempta, vel non eiusdem diocē. vel alterius illā exiger. Ad idem cle. de sepul. dudum; sed episcopalis debetur ratione spiritualis iurisdictionis, & curiæ, quam habet episcopus in ecclesiis suis. vbi ergo est exempta, vel non est de diocēsi, illa sibi non debetur, nec dicatur hoc esse de l. diocē. & sic nullum monasterium teneri, licet etiam non sit exemptum, quia ipsi dicunt, & dicit Vin. de offi. ordi. dilectus, sunt exempta ab illa l.

nisi in his, quibus statutum est contrarium, vt in hoc casu, vt patet hic, & infra cap. proximi. vel dic vt eo. tit. conquerente. dicit autem Pe. in prædicta decre. in nostra, p. ab ecclesiis exemptis papa debet habere quartam [Portionem] vbi consuetudo contraria, Innocen. vide quod dicam infra ca. proximi. in prin. [Conditione] fidei est modo: & hoc denotat, vt, quod sequitur, si. de cōdi. appo. capitulo secundo, sic exponitur e conuerso, infra cap. Rainaldus, circa prin. [Et episcopus] idem secundum Da. in sacerdote parochiali, vt no. hic tit. q. 4. & v. de quod dixi supra tit. 2. cap. 2. super 3. glo. [Poterit nihilominus] idest non ob. quod habet illud legatum præcipuum & hic dicit Hostie. solui quæstionem hanc, erat de consue. cuiusdam ecclesiæ bona beneficiorum vacantium inter canonicos communiter diuidere: vacauit vnum, quod insolidum & libera iter, & absolute vni ex canonicis est assignatum: vacat aliud, quod diuiditur: ille petit partem suam in isto: patet, quod potest, argumen. ad idem. ff. de lega. 1. Lucius, pe. colum. ff. de leg. 2. creditorem, & l. si. §. pe. ff. ad l. Fal. fundo legato: & imputent sibi canonici, qui potuerunt legem apertius dicere, argumen. ff. de pac. veteribus, ff. de verbor. obligat. quicquid astringendæ: & perfecta donatio non renocatur. C. de donatio. quæ sub modo. l. perfecta. 22. quæstione 2. non enim in fine. dicit tamen, q. plura sunt argumen. contraria. ff. de dote præleg. l. 1. & 2. §. si. & pen. & l. 3. §. curialiter. cum multis si. [Debitam] iure episcopali: reliqua verò habuit iure legatarij, vt quis extraneus, & facit ad ea, quæ de duabus quartis dicuntur infra eo. Rainutius [Vendicare] hic potest continuari finis, Saluis & c. & hæc vera, cum bona fide procedunt, et sic continuatur, quod sequitur, secundum H. [Constiterit] qui fraudem allegat, illam improbat. ff. de probatio. quoties. §. qui dolo; & probatur per coniecturas, de renunciat. cap. 2. lib. 6. [Vt in ceteris] factū enim fuit legatum episcopo sub modo prædicto, et in fraudem, vel fraudulenter fuit expressum, qd. legabatur mona. non pro anima, sed pro seruitio recepto, vel pro fabrica, vel alijs causis priuilegiatis, de quibus infra c. fin. secundum Inno. & Host. Pe. & Abb. [Saluis] non respicit, quod proximi. dixit de fraude, quocasu non iuuarent priuilegia, infra tit. 2. in nostra (Concessa) de portione canonica non soluenda simpliciter, vel de certis, infra tit. 2. in nostra. ¶ Quarta gl. arguit, alleg. tria iura, & duo in contrarium. ¶ In gl. 2. ibi. §. ult. qui legatum percepit, non agit de inofficioso, nisi ex necessitate officij id pro alio percepisset, & l. sequ. dicit, q. succumbens in querela inofficiosi non per id perdidit donationem, quam minus receperat [& ibi. l. ult.] vide de transac. ex literis. super 1. gl. [& ibi, parentibus] qui agnouit iudicium defuncti, debitum paternum pro hereditaria parte soluendo, non agit de inofficioso. ¶ In gl. 3. ibi, municipes] de fo. com. ex parte. in 3. glo. ¶ In 4. gl. ibi, quoties] vide de præben. de multa, in ult. gl. & super ea [& ibi. §. sciendum] vide de cler. nō resi. cum dilectus, super glo. 2. [& ibi, si mulier] vide de concess. præben. literas, super ult. glo. [et ibi. l. ult.] vide supra gl. 2. [& ibi, si debitor] debitor instituit creditore heredem ita q. creditum non imputaret in Falcidiam. ¶ In gl. pe. ibi, sed an impuberi] arrogator non potest per fideicommissum grauare arrogatum in quarta, cum capiatur illa legis prouidentia, non ex ipsius iudicio. ¶ In gl. 3. in fin.] si tamen verumque erat curatum ipso iure adimitur primum, supra de præben. de multa, Ho. ¶ In gl. ar. quod, ibi. l. vlti.] illud in querela, quæ est odiosa, vt ibi no. unde illi renunciat, qui patrocinator legatario [& in fin.] testator noluit, & hæres acceptauit, & sic concor. ¶ In glo. etiam, ibi, constiterit] præponderabit enim fraus negligentia episcopi agnoscentis. ff. ad l. Aquil. l. sterilis, Goffr. ¶ In gl. uidetur, ibi, supplementum hoc

hac verum, quando sub predicta conditione reliquit, & eam episcopus non acceptat secundum Inn. Idem puto, si acceptat, & postea apparet de fraude. ut hic.

A D D I T I O N E S.

1. Habet. Ad idem l. quoties. C. de hære. insti. & pro istis facit quod no. Bar. in l. centurio, ff. de vulg. & pupil. & vide Bald. in l. precibus, C. eo. tit. in uersiculo, sequens questio.

2. Idem puto. Vide ad materiam in l. quoniam, & in l. si quando. § generaliter, alleg. in gloss. per doct. & Bal. vide per Federi. de Denis, consilio tertio.

S V M M A R I V M.

1. Legatum quando & qualiter sit diuidendū inter episcopum & ecclesiam cathedralem, vel aliam, quod sit utrique, vel alteri, & a quo num. 2. 3. 4. 5. 8.

2. Diuisio decretalis.

3. Testamentum nihil refert si fiat ante mortem & in sanitate, & confirmetur morte.

4. Portionem canonicam a qua solus episcopus, & a quo ipse, et capitulum simul, & nu. 3. & 7. & quanta sit, eo. n. 3. et 4. 5. cir. med. & 6. ad dict. canonicam, & nu. 7. 8. 10. 11. 20.

5. Coniuncti re, & verbis in legatis, qui dicantur, & nu. 7. horum vno repudiante accrescit alteri, vel alijs.

6. Diuisio inter episcopum & canonicos facienda iuxta alias aliarum rerum communium diuisiones.

7. Portione canonica priuari non potest episcopus, in fin. & nu. 5. cir. med.

8. & quando portiones habeat duas, & nu. 5. 7.

9. Episcopus pro episcopali mensa, ad ver. non episcopi.

10. Priuatorum pacto non potest generali constitutioni derogari. Inter episcopum, & capitulum quando & qua diuidantur.

11. Diuisionem hanc quando testator prohibere non potest.

12. Probari pro presumi, circa fin.

13. Probatio sit per testes, vel presumptionem.

14. Episcopi vox in capitulo quantum ponderet.

15. Ad portionem canonicam qui teneantur, & num. 8. & supra 2. & quibus ibid. & nu. ibi cita. & nu. 20.

16. Eam quando parochialis, non cathedralis ecclesia petat, n. 8.

17. Legatum, seu relictum abbati, vel alij dignitati quando non diuidatur iuxta, hanc decretalem.

18. Communio si sit inter aliquos non propterea infert semper diuisionem huius decretalis.

19. Episcopus ultra communionem quid habeat plus, quam capitulum, ver. quinimo.

20. Eius auctoritas & potestas in & pro ecclesiis suis, & n. 12.

21. Communio inter episcopum, et cathedralem, ac alias ecclesias est, & eius effectus.

22. Item inter papam, & cardinales S. Rom. eccle. qua.

23. Prelationis nomen hic qualiter large accipitur.

24. Prelatus acquirit ecclesie, & quis sit huiusmodi.

25. Clericus simplex non acquirit ecclesie, vel congregationi.

26. Persona intuitu relictum cui videatur clerico, & nu. 17. vel alij, num. 10.

27. Contra legari sibi procurantes sacerdotes ab eis, quibus pœnitentiam iniungunt, hic decernitur.

28. Fraus in casu huius decretalis quando committi dicatur, circa fi.

29. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 17.

30. Cuius legatum, ciuitati relictū uidetur. §. quid. nu. 10. in fi.

31. Post hereditatem quæ accrescunt, cui accrescant. §. 6.

32. Socius qui quid refecit communi nomine, quæ remedia iuris habeat ad recuperationem sumptus. §. 7.

33. Intestatis episcopo, clerico cuius, vel diaconissæ succedit ecclesia §. finali.

34. Additio glossarum.

35. Episcopus legatum sibi tantum, quare non communicet ecclesie, cum ecclesie relictum sibi tantum communicet ipse.

36. Ecclesia omnia communicat prelato, non e conuerso.

37. Pater carnalis portione sibi competenti in bonis filij non potest nisi in causa & qua, priuari, & ita spiritualis.

Capiti plus defertur, quam membris a iure, in fin.

20. Administratori ecclesie etiam expresso nomine siquid legitur, habet canonicam episcopus, & ratio.

Quid si administratoribus ciuitatis in fin.

21. De gremio ecclesie, vel cleri quis dicatur, iuncta gloss.

C A P V T XV.

1. Requisisti. Casus. Distinguendo & substin-

guendo declarat, quando & qualiter inter episcopum, & ecclesiam

cathedralem, vel aliam sit diuidendum legatum, quod sit utrique, alteri, primo ponitur questio. secundo gene-

ralis solutio ibi, & quidem tertio specialis ibi, & considerandum, ubi distinguit 4. membra, & primum pro-

sequitur ibi, In primo usque ad ver. quid si, interserendo. secundum in ver. quemadmodum. tertium ibi, si ve-

ro, ult. in §. illud, dans quandam doctrinam. Iterum in ver. in primo circa primum membrum subdistinguit:

& primum subdistinctionis membrum prosequitur ibi, si ab extraneo, ponens quandam dissimilitudinem, &

eius causam ibi, & hoc soluens quoddam obstaculum ibi, nec est. Secundum subdistinctionis membrum pro-

sequitur ibi, Si vero relinquatur [Testator] parochianus & ecclesie cathedralis quo ad cano. capituli, vel cui-

uscunque alterius quo ad canonicam episcopi, Hostien. [Pro anima sua] vide quod dixi infra de sepul. ca-

pitulo primo, in gloss. iam vidit [Voluntate] quando-

cunque fiat testamentum, etiam si in plena sanitate, & multo tempore ante mortem: inde tamen habebit epi-

scopus canonicam, confirmatur enim morte, infra de celeb. mis. cum Marthæ, ver. cæterum, secundum Inno-

cent. [Et ecclesiam] cathedralem, Innocen. id est collegium clericorum, Gof. supra c. relatum, 21. [Regulariter] nec fallit hæc regula secundum Hostien. nisi ex pri-

uilegio, supra proxi. ca. in fin. vel præscriptione cum titu. supra de præscrip. de quarta, uel in alijs casibus no-

de sepul. ca. 2. & remittit ad sum. de sepul. sub §. uetus. ver. an hæc canonica, & ver. & quota, ad fin. [Debet]

nisi consuetudo haberet, quod nil habeat, nam ubi nil percipit, locum non habet hæc decre. secundum Inno-

cent. dicit Hostien. & Innoc. postea mutauit hanc suam opi. auditis allegationibus in causa inter episcopum

Sistaricen. & hospitale sancti Ioan. Hierosolymitani super villa de Manasca sue diæce. quam comes forcalcan.

hospitalariis in ultima voluntate legauerat, tunc enim agente episcopo lata fuit interlocutoria, quod de iure

communi, exclusa consue. hæc portio, & quarta deberetur episcopo; & quod dicitur de tertia, & dimidia re-

spicere consuetu. remittit. ad sum. & §. allega. in proxi. gloss. quod dicit Hostien. per additiones Innocen. non

apparet, & vide quod dicam infra titu. 2. certificari, in §. questio. [Episcopus] tantum, nil dicendo de ecclesia

[Ecclesie] tantum, nil dicendo de episcopo [Episcopo] & ecclesie] isti sunt coniuncti re, & verbo. unde repu-

diante episcopo haberet ecclesia, & e conuerso. ff. de usus. accres. l. 1. Vincen. [Canonicam] secundum consue.

& secundum quod alia diuisa sunt inter episcopum, & canonicos: & intelligo hoc etiam de stipendiis datis

a regibus, & principibus. l. 2. qu. 2. mos est, & in palea, scimus Vincen. Hostien. hoc casu intelligit de dimidia

[Portio] dimidia secundum Hosti. qua nec priuari potest, ut sequitur [Et hoc] scilicet quod prædictum est,

q. si de relictis episcopo ab extraneo cathedralis ecclesia habet partem [Non ecclesie] quia per hoc apparet

relictum intuitu personæ, non ecclesie secundum Innocen. (Testatoris) immo & tunc de alijs legatis habebit

canonicam, quod dic, ut supra capitulo proximo [Non episcopi] id est episcopalis mensæ: & idem secundum Innocentium, si relinquat episcopo, dicens quod

vult

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

vult illud spectare solum ad episcopalem mensam, non ad ecclesiam cathedralem, & dicit Inn. q. hunc sensum sonat canon hic inductus, dicit H. hoc verum: sed hoc c. contradicit expresse, dicens aliud in isto casu, quam in illo: unde & canon, cui adharet Inn. infra pro prioro inducitur, & soluitur [Generalem] & publicam t. cui pacto priuatorum & c. & dicitur generalis: quia generaliter defalcatur diēce. & ratio no. de dona. apostolica, in prin. secundum H. [Canonis] ac si diceret, canon generaliter constituit de obventionibus ecclesie diuisionē fieri inter episcopum, & ecclesiam: & si testator hoc interdicit, nihilominus fiet: sed nullus canon precipit diuisionem fieri de legatis episcopo intuitu persone inter epm, & ecclesiam, seruabitur ergo testatoris dispositio, cum non contra canon. secundum Inno. Dicit Hosti. si episcopus, & capitulum habent omnia communia, fiet inter illos diuisio, vnde cunq; proueniant, & etiam canonice, de dona. inter vir. & vxor. c. 2. si sunt diuisa, relicta episcopo, & ecclesie simul, vel separatim a parochia nis ecclesie cathedralis adhuc inter ipsos diuiduntur, & sic potest intelligi. 12. q. 2. vobis, & ea. concessio. Illa vero, quæ defalcatur episcopo de legatis relictis aliis ecclesijs, sunt sua præcipua, nec veniunt in diuisionē, nisi obstat pactum, privilegium, seu contraria consuetudo: quæ tamen consue. licet possit quantitati partis episcopi detrachere non tamen illam in totum absoluere, vt dixi, & remisi in principio c. ver. & quidem. Dicit etiā Hof. circa materiam notandum, q. episcopus, cui vult ecclesie, portionem suā conferre pot. 12. q. 3. c. si. quod intellige de consensu capituli, vt ibi no. alias necessaria esset præscriptio, de præscrip. de quarta, & de iure pa. cura: vide tamen, quod dixi de dona. pastoralis, super gl. pe. Nec est contrarium ei, quod dictum est, relictum episcopo non communicandum ecclesie cum ecclesia coniunctum [Dimittitur] mortis causa dona. inter viuos [Probatur] i. præsumitur [Pertinere] sed quod supra diximus locum habet, quando testator expressit, q. volebat illud esse præcipuum episcopi, & hic potest continuari §. illud, secundum Hof. [Si vero] prosequitur hic secundum membrum subdistinctionis, vt dixi in diuisione [Probaretur] per testes, vel præsumptionē, vt quia legata est casula, vel capa serica, cappa, vel calix, Pe. [In vita] maxime, quia nec in morte, sed reservatur successor, quod dic. vt supra eo. relatum. 2. de elect. quia sap. lib. 6. [Et ecclesie] coniunctim [Canonice] i. consuetudinaria secundum Inn. i. dimidia secundum Hosti. inducit §. se. & arguit per hoc, q. quando episcopus habet vocē in capitulo vt prælatus, tantum pōderat vox sua, quantum vox omnium aliorum, remittit de concess. præb. postulatistis [Reducenda] de mero iure, Ho. [Canonice] i. consuetudinariam, fm Inno. sed Hof. exponit. i. æquam, vt tantum habeat episcopus, quantum canonici: sed huic lecturæ Hof. satis obstat §. æqualia, ad quid enim fieret tunc diuisio, ex quo essent æqualia [Et aliqua] & sic t. disiunctim: si vero coniunctim sic, scilicet relinquo episcopo istud, & tali capellæ, dico, q. episcopus iure legati habebit dimidiam communicandam ecclesie cathedrali: in alia dimidia contingente capellam habebit canonicam, Gof. [Monasterijs] ergo monasteria tenentur ad canonicam episcopalem, sic supra c. proximo, vbi dixi in gloss. eidem episcopo, quod hic dicebant Pe. & Abb. [Pijs locis] no. ex hoc t. quod infra sequitur, & infra eo. cap. fina. q. etiam de relictis hospitalibus episcopus habet canonicam: & idem videtur, si relinquitur pauperibus, puta loci, vide quod dicam de cōuer. cōiu. dudū, super ver. pauperū [Cathedrali] diuidendum in 4. portiones, Goffre, dicit Hosti. hoc intelligi de relicto a parochianis ecclesie cathedralis, & sic loquitur. 12. questio. 2. concessio, & c. quætor. In relictis vero per parochianos diocesis nil pe-

tit cathedralis, sed parochialis, infra cap. fina. de sepul. per totum: quæ tamen non impedit, nec diminuit canonicam episcopi, nec cum ipso diuidit relictum episcopo, vt sequitur: sed de sibi relicto soluit episcopo canonicam [Alij] extraneo, nam sicut de relicto extraneo non haberent inferiores ecclesie, sic nec de hoc, quod relictum est episcopo: secundum Innocent. [Canonicam] quam non communicabit episcopus ecclesie cathedrali secundum Boa. & dixi post Hosti. super ver. canonis [Tanta communio] licet multa t. sit cōio inter abbatem, & conventum, vel alias dignitates, & capitula non tamen fiunt hæ diuisiones inter eos, si habent bona distincta, nisi hoc inter eos conuenerit, vel consuetudo, vel privilegium aliud inducat: quia nec iure scripto talis communio inter eos, vel talis diuisio reperitur, ex quo relinquitur, q. & si nulli canones dicerent, q. episcopus in legatis ecclesiarum partem perciperet: nihilominus tamen exinde posset partem petere: quia inter episcopum, & ecclesias est communio: unde & sequitur, q. bona debēt esse communia, nec enim dicitur hic, quod in aliquibus specialiter sit inter eos communio, sed generaliter loquitur; & idē generaliter de omnibus est hoc intelligendum, arg. in eo, quod le. & no. §. eo. relatum. 2. rñ. 1. quinimō & ultra communionem plus habet, scilicet q. actionem mouebit, & defendet ecclesias tāquā dominus principalis, vt patet in eo quod not. sup. de re scriptis, edoceri, supra de resti. spo. olim, vbi vide in gloss. de viribus, & j. de succel. ab intest. c. si. nec mirū, nam ipse est præordinator in cunctis. 29. dist. perlectis, & ad ipsum spectat omnium ecclesiarum cura. 10. quæst. 1. decretum, & cap. seq. 16. q. 7. omnes basilicæ, vt tamen tolleretur materia scandali, quam solet communio generare, ff. de le. 2. cum pater. §. dulcissimis, editi sunt t. canones decernentes, quam partem debeat habere episcopus, & quam alia ecclesie: sed hoc hodie diuersimode diffiniatur secundum diuersarum regionum conditiones. & consuetudines, infra de sepul. certificari, nam quidam canones dant episcopo medietatem de omnibus datis ecclesie. 10. q. 1. antiquos: quod intelligunt quidam de ecclesia cathedrali, cum qua sicut habet maiorem communionem, sic & de relictis ipsius maiorem percipit portionem, vt hic patet, & supra eo. §. quod si relinquatur. Alij canones dant tertiam. 10. quæstio. 1. de his, & c. decernimus, & q. 3. cap. 1. 2. & 3. & 16. q. 1. constitutum. Alij quartam. 12. q. 1. vobis, & cap. sequen. & 16. q. 1. ad hæc: & secundum hunc modum præceperunt canones diuidi præsentia, quæ tunc erant, & postmodum acquirenda, sicut ex eisdem capitulis colligi potest, vbi verō de certa consuetudine non apparet, quartam potest petere episcopus pro canonica portione, & posteriora iura in hoc consentiunt argumento ff. de legibus, non est nouum, & le. sed & posteriores, & melius infra de cog. spiritali, capitulo primo, & quia eam iam vniuersalis ecclesia sic appellat, infra de sepul. in præsentia, & e. cum super, infra de deci. quoniam. ¶ Sed nunquid t. episcopo petenti obstat præscriptio, vel consuetudo præscripta? dicit Inuoc. q. sic tu vero dic secundum Hostien. vt no. supra de præscrip. de quarta, infra de sepul. certificari. ¶ Quid si sit consuetudo, q. tantum quinta pars, vel 6. dicit Innocent. quod non potest peti tanquam canonica, cum nullo canone caueatur, q. talis pars detur. petatur ergo tanquam consuetudinaria. Tu dic secundum Hostien. q. petenda est tanquam canonica consue. moderata, & de hoc no. infra de sepul. certificari. Sed contra videtur, nempe quod sint omnes isti canones reuocati. Caueatur enim, quod tertia solita dari episcopo vltimus non soluatur. 10. questio. 2. cap. primo, & 2. Solutio, illa capitula non loquuntur de quarta, vel tertia episcopali, sed de illa, q. dabatur pro fabrica, & quæ similiter affi-

assignabatur episcopo præter suam partem. 22. q. 2. de rebus. Patet ex præmissis, quod non solum inter episcopum, & ecclesiam cathedralem, sed & inter episcopum, & alias ecclesias est communio, quamuis maior sit cum ecclesia cathedrali, ut hic dicitur, ex qua communione sequitur, quod clerici inferiores de rebus ecclesiarum non possunt locationes, seu venditiones facere sine consensu episcopi. 22. q. 2. abbatibus. 17. q. 1. finalis in venditionibus, & de hoc de trans. capitulo secundo. Alii dicunt, quod hoc magis contingit propter iurisdictionem, quam propter communionem: & adde quod no. supra de locato, vestra. ex hac etiam communione procedit, quod statuta ecclesiarum debent fieri cum episcoporum consensu, supra de consue. cum consuetudinis, quod episcopi agunt pro ecclesiis, infra de success. ab intest. cap. fin. & quod in procuratoribus constituendis, & alijs arduis negocijs nihil possunt facere clerici sine episcopo. 10. q. 2. precaria, supra de maio. & obe. humilis, supra de procurato. capitulo primo, supra de iudi. causam quæ, secundum Innocentium. cuius est quasi hæc tota glo. & adde quod no. supra e. c. respon. 1. uer. secus autem, sicut etiam inter episcopum, & ecclesiam cathedralem maior est communio, immo & quasi identitatis unio inter papam, & sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, ut patet in eo, quod no. infra de privilegijs, antiqua, secundum Hostien. [Cui] ecclesiæ cathedralis [Proprium] dicit hoc, ut excludat monachum, Goff. [Prælatio nem] large id est, quamcunque curam, de off. ordi. cum ab ecclesiis, & c. cum nos, talis enim acquirit ecclesiæ, vel capellæ, cuius curam gerit, vel dignitati, seu ministerio, quod habet: & si in congregatione sit, dummodo habeat redditus separatos, quod dicitur, ut supra eodem relatum 2. §. 1. & de officio ordi. cum vos. Dicebant Pe. & Abbas, quod prælationem vocat hic perpetuam, ut quia est rector, vel perpetuus vicarius ecclesiæ: administrationem vocat temporalem, quam habent regulares, vel commendatarij, conductiij sacerdotes, & hic querit de eo, quod dicam super gl. hic respondet [Quod si ei] si tali clerico non professo, nec habenti administrationem, licet beneficiato [Idcirco] scilicet quia intuitu personæ præsumitur relictum [Episcopus] a quo beneficiatus erat, vel erat simplex clericus episcopatus, nullius congregationis socius, Hostien. vel iuris canonici, de qua prædictum est [Nec ecclesia] a qua beneficiatus est, in qua nulla est congregatio: vel est, sed ipse non est de congregatione, secundum Hostien. idem, si esset de congregatione [Fraus] no. contra sacerdotes, qui procurant sibi aliquid relinqui ab his, quibus penitentiam iniungunt, secundum Innocentium. quamuis posset dici secundum eum, quod ipsi habent administrationem, scilicet penitentias iniungendi [Directa] ut quia probatur monitum testatorem, qui relinquebat ceterum ecclesiæ, quod relinqueret canonico, vel clerico, de quo bene confidebat. Alij, quod legaliter diuideret, & sic factum est in fraudem episcopi. [Glo. sed] quæ querit obijciendo, ponit solu. Lau. sed aliter soluit. [Glo. hic respondet] distinguit inter legata, & donata, & allegat contrarium. [Glo. usque] respondet per questionem, & ponit duas opiniones. [In] gl. sed quæ ibi, nemo potest vide infra glo. proxima [& ibi, si præses] alias est ver. sub §. solent, vide de appella. dilecti, vlt. in fi. vlt. gl. [In] gl. 12. ibi, inter debitorem vide de pact. plerique, in 1. gl. [& ibi, ius publicum] hanc & se vide in capitulo, si diligenti, super 1. gl. [In] glo. hic respondet, ibi, annua vide de offic. delega. quoniam Abbas, super 3. glo. [& ibi, ciuibus] sequitur, ciuitatis legatam, vel fideicommissum datum ciuitati relictum vide tur. [In] gl. usque, ibi, licetiam vide supra capitulo primo, super 3. & idem dicit §. seq. [In] gl. quare, ibi §. ita non solum quæ post aditam hæreditatem accrescunt,

si ex hæreditate, hæreditati accedunt: si extrinsecus, non quia persone possessoris accedunt. [In] glo. fauore, ibi. idem respondit socius, qui cessantibus socijs refecit insulam communi nomine, licet vsuras centesimas, & dominium vendicare possit, tamen & leuiorem viam, sci licet agendo pro socio, aggredi poterit. [In] gl. sed non, ibi §. vis maior vide hanc & seq. de locato. propter, in prima gl. [In] gl. ultima ibi, si quis autem episcopus si episcopus, clericus quiuus, vel diaconissa moritur sine testamentis, & legitimis successoribus, succedit ecclesiæ, in qua instituti fuerunt. [In] gl. 2. ibi, antiquos in quibusdam etiã locis nihil accipitur. Vincen. Ioan. [In] gl. presumptionem, ibi, dilectio vel ex qualitate rei, ut quia falconem, vel canem venaticum ei reliquit, cum ipse eis uti soleret, Vincen. [& ibi, testatorem] argum. ff. de cast. pecu. l. si forte, & l. si militi, & l. miles. 2. H. [In] gl. sed quæ est, ibi, offenditur ius hoc est, quod queritur, quare ius offenditur in vno & non in alio [& ibi, potest dici] secundum Ioan. T. Vincen. [& in fin.] vel dic secundum Goff. quod prælatus ab ecclesia debet aliquid, non econuerso: & omnia communicat ecclesia prælato, non econuerso. 12. q. 1. sint manifestæ: & pater carnalis portione sibi competentem in bonis filij nisi ex causa in iure scripta priuari non potest, in auct. ut cum de appella. §. sanctissimus, & coll. 8. sic & spiritualis sua portione dudum sibi decreta a canone priuari non poterit, dicebat Phi. episcopus potest habere proprium sine ecclesia, ut in ca. sint manifestæ; sed ecclesia nil potest habere, quod non teneatur communicare suis ministris, qui sibi seruiunt 12. q. 1. expedit, & c. ex his, dicit Goff. nil præcipuum habere potest ecclesia, cui saltim iure prælationis, & quo ad exercitium actionis non communicet episcopo, quauis quo ad usum possit capitulum aliquod separatim habere, de rescriptis, edoceri. dicit Hostien. quod ius voluit plus capiti deferre, quam membris; membra enim seruiunt capiti, non econtra, ad hoc ff. de reli. cum in diuersis, nec ergo mirum, si maius privilegium habet maior. [In] gl. hic respondet, ibi l. annua per hanc l. dixerunt hic. Pe. & Abb. quod si administratori ecclesiæ etiam expresso nomine aliquid legetur, episcopus habebit canonicam. q. dicatur legatum ecclesiæ, quod sic probatur: quia si sacerdos recedat, qui erat tempore testamenti, substitutus in ecclesia habebit legatum, qui est tempore solutionis, hoc vult illa lex, & vide, quod dixi de offi. dele. qm, super 3. gl. [& ibi, inter viuos] fatetur Hostien. quod communiter hoc approbat consuetudo; sed multum contradicunt iura. infra in contrarium alleg. [& ibi, præcedenti] & in auct. de ec. t. §. interdiximus, col. 9. [& in fi.] idem no. in c. pontifices, ad hoc infra de priui. per exemptionem, li. 6. Quid dicat illa lex, vide in sus. gl. ibi dicit, quod forte administratores fuerat expressa dicunt quidam distinguendum, an exprimantur nomina ciuium, vel non, per l. ff. ad Treb. quoties, cum l. seq. [In] gl. usque, ibi, gradum idem Io. 12. q. 3. ca. 1. & Goff. & Hostien. hic Vinc. & T. supra eodem ad hæc. [In] gl. ar. quod, in fi.] dicit Hostien. contrarium verum. 61. dist. §. licet aliud, de offic. archipre. capitulo tertio, infra de verb. signi. cum tibi, & c. pen. Ioan. cuius fuit hæc glo. ad hanc partem allegabat decre. cum nobis olim, supra de elec. 63. distin. sacrorum, & c. plebs diostrensis, & c. sequen. supra de usu pa. capitulo primo, ff. de ver. signi. qui in continentibus, & l. edificia, & l. pupillus. §. incola. C. de edifi. pri. si quis post, de fideicom. l. voluntas. ff. de usu & ha. l. plenum. §. si usus. C. de secundis nupt. leg. secunda. ff. de leg. 2. peto. §. fratre: & dicebat ibi hanc partem placere Hugo. tu dic glossam veram. cum queritur de gremio ecclesiæ, dictum Hostien. de gremio cleric. [In] gloss. ultima ibi, propinquos agnatos usque ad 7. cognatos usque ad quartum gradum, Innocent.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

ADDITIONES.

- a** **¶** Confirmari. Ibi vide Io. An. in 5. q. & supra in isto c. super verbo, debet, & per do. Pe. de pecu. capitulo 2.
b **¶** Consuetudinaria. Pro quo facit, quod no. Bar. & doct. in l. ius civile, ff. de iusti. & iur. & in l. edita, C. de eden. & glo. pen. in fine in capitulo constitutus, de capel.

S V M M A R I V M.

- 1 **¶** Diffusio decretalis.
- 2 **¶** Casus.
 Terciam debitam iure nature quis habet in bonis patris, & matris, & auæ, qua tertia priuari non potest, & nu. 13.
 Filius rogatus restituere hereditatem debitam iure natura detulit & Trebellianicam.
 In quartam hanc computantur fructus & qui.
 Hereditas Rainutij hic quo modo computetur, & detrahantur ex ea tertia, & quarta, ver. hereditatem vero.
- 3 **¶** Hanc decretalem quando commentatus & quò sit. Hostiensis.
 Commentum huiusmodi arguitur & quare, unde quæ a commentis sint aliena dicuntur.
 Abbas senior vidit hoc commentum.
 Decretalium titulus aliquando mutatus est, ut hic, & citantur sub titulo priori.
- 4 **¶** A matre quis aliquando denominatur uti nobiliori, ut hic, vel alia causa.
 Cognati potius, quàm agnati fastu superbia recognoscuntur.
 A patre filius denominandus.
- 5 **¶** Testamentum solenne quoddam, & quoddam nuncupatiuum, & qualiter utrumque fiat, & valeat.
 Testamenti solennitatem allegans probare debet.
 Testandi genus quod eligisse quem verisimile.
- 6 **¶** Dotē quis etiā legasse videtur, siquid dicat ultra dotē legare.
 Ultra, est dictio implicatiua.
 Hortus legata domo videtur legatus, & quando.
 Adherentia veniunt cum suis principalibus.
 In dote ut quis instituere fibam possit, qua utendum cautela.
- 7 **¶** Impubes qua ætate quis dicatur, & quomodo non potest contrahere, vel profiteri, nec esse in iudicio, remiss.
 De adulto etiā habente, vel non habente curatorem, remiss.
 Heredis institutio sit per relictum ceterorum bonorum, qua supersunt ex legatis, & quando.
 Heredes instituta mater, & soboles, quam gestabat in utero ut succedant, ad uer. & soboles.
 Soboles qualiter hic sumatur, & quando ita dicatur.
 Pupillus non dicitur, qui est in utero.
- 8 **¶** Per succedere, verbum quis substitutus impuberi an directè etiam ante pubertatem videatur substitutus.
 Verbum commune in testamentis quam vim habeat.
 Atque liberis quis decedere non dicitur, si vnum habeat, & vide n. 22. §. 2. & 29.
 Substitutio euanesceat, etiam si filius non sit hæres.
- 9 **¶** Vxor iure Lombardo in quotam partem bonorum marito succedat, & in quotam Gallicano, & siculo, vide num. 12. §. 8. & nu. 34. 35. in fin.
 Matrimonium etiam minor 12. puella, & quando possit contrahere.
- 10 **¶** Mater potest esse tutrix filiarum.
 Tertia pars seu legitima iure natura debita quibus actionibus vendicari possit, & an venditio defuncti ob eius consecutionem reuocetur, num. 13.
- 11 **¶** Fideicommissi etymologia, & origo, & quod ab initio actio non dabatur.
 In libello, vel, disinctione quando admittatur.
- 12 **¶** Excipiendo an litis contestatio fiat, remiss.
 Allegatio aduocati melior in finem reservanda.
 Non deductum in primo iudicio deducitur in 2.
- 13 **¶** Pro legitima filius, & nepos, de inofficiosa uenditione defuncti contra emptores an possit agere, & qua actione.
 Inofficiosa uenditionis mentio & sermo sit hic.
 Legitima restitutioni subiacer, nece potest fraudari filius, et lata pro ea sit interpretatio, circa si. unde n. 19. et 36. et sup. nu. 1.

- A lege, uel principe quod datur a priuato nō potest auferri, ibid.
- 14 **¶** Preceptum habet vim sententiae.
 A sententia in quantum contra se lata quis appellare potest.
 Procurare pro appellare.
 Prouocatio propriè fit extra iudicium.
 Sententia an possit ualere, uel confirmari pro parte, et nu. 20.
 Super non petitis non fit suppletio, præterquàm in casu, & quo.
 Auditor datus non potest nisi de mandato ferre sententiam.
 - 15 **¶** Appellationis iudex si pronunciet iniuste pronunciatum, & bene appellatum, & postea condemnat, an id rite fiat.
 Tertiarum condemnatio qualiter hic facta sit.
 - 19 **¶** Trebellianica competit iure institutionis, & an competat, cū sunt pauperes instituti.
 - 17 **¶** Fructuum & quarta perceptorum tēpora qua spectantur, et qua hic in eis condēnatio, et cōputatio fiat ipforū nu. 18. 37. 29.
 Possessor bonæ fidei, et malæ fidei differunt in restitutione fructuum.
 In alterius ius qui succedit, nescire præsumitur. (Etiam.)
 - 18 **¶** In quartam qualiter imputentur fructus, & conferantur nu. 22. §. 10. & nu. 37. & 39.
 - 19 **¶** Legitima tertia an diminui possit consuetudine, vel lege municipalis, & nu. 36.
 - 20 **¶** Appellationis iudex addit sententiam, & supplet de facto, Quarta plures de una hereditate deducuntur.
 Confirmatio pape claudit ianuam omnibus iudicib. inferioribus, non autem sibi, uel cui committit per uiam supplicationis.
 - 21 **¶** Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 22.
 Substitutiones quando finiant, §. 1.
 Querelam inofficiosi frater, & soror quando intentant, §. 1.
 Substitutio directæ quo casu trahatur ad fideicommissum, §. 3.
 Prescriptio quando olim terminabatur, §. 5.
 Pro dote usucapio prodest & quando, §. 6.
 Fideicommissarius, uel legatarius quæ competant actiones, ibid. & num. 32.
 Prescriptio longi temporis quæ dicatur, §. 7.
 Vxor quantum de bonis viri præstetur, in fin. vide num. 31.
 Querela inofficiosi testamenti, uel donationis quibus competat, §. 9. & supra §. 3.
 Parentes diuidere inter filios, & qualiter, §. 10.
 Exheredationis iustæ causæ quæ remiss. ibi. & nu. 36.
 Quarta an unica, non duæ possint deduci, leges ponuntur, unde argumentatur glossa, §. antepe.
 Apud heredem quæ remaneant hereditate restituta, §. si. & nu. 39 in fin.
 - 23 **¶** Additio glossarum, & nu. sequentibus.
 Substitutio vulgaris quare sic dicta, §. 1.
 Pupillaris, exemplaris & compendiosa unde, dicta, ibi.
 - 24 **¶** Quartarum deductio quando non habeat locum.
 Substitutio tacita quomodo fiat, & quomodo expressa.
 In pupillari potest tempus præueniri pubertatis.
 In ea quot requirantur, & quibus casib. expiret, n. 25. in fi.
 - 25 **¶** Furioso impuberi pupillariter substituitur.
 Naturalis causa consideratur, non accidentaria.
 Substitutio exemplari quando sit locus, & quibus differat a pupillari, & quando expiret, nu. 26.
 - 27 **¶** Substitutio quæ hic fuerit.
 Precaria quæ dicatur, remittit.
 - 28 **¶** Successio futura an possit remitti, & quomodo.
 Fideicommissio grauatus an & quibus casibus alienare possit, ad dicti. alienari.
 Substitutio, si sine liberis decesserit, quando dicatur euanesce-re, vide nu. 8. & 21. §. 2.
 Legatum etiam ita factum quando.
 Præmori uter dicatur filius, an mater, si simul decedant.
 Maritus lucratur aliquando bona præmorientis uxoris, et quo iure.
 - 30 **¶** Prescriptio annalis quæ hic allegatur.
 - 31 **¶** Dos si datur inæstimata, uel æstimata, qui titulus competat ante nuptias, & qui eis secutis.
 Condicio tacita quæ hic non faciat estimationem conditionalem, circa si.

- 32 Legatario quotuplex actio competat, & quomodo, & nu. 22.
Electio actionis fit ab eo, cui plus, vna competit, in fi.
- 33 Hypothecaria actio quanto tempore tollatur.
Prescriptio. 30. anno. secundum canones nunquam valuit, nec
valet, in fin.
- 34 Lombarda vnde dicta, & de iure Lombardo hic aliqua circa
virum & uxorem, & in quibus approbatum sit a iure cano-
nico, & num. 35. in fin.
- 35 Loci consuetudinem inspiciendam, ubi est res licigiosa.
Inter querela inofficiosi testamenti, & inofficiose donationis
differentia quæ, & similitudo. §. 1. unde perueniat utraque,
& quando currere incipiat, & contra quos intentetur.
- 36 Quartum an sit æqualitas, & quarta filijs debita an minui,
uel gravari possit, & quanta sit.
Quarta hæc an sit aucta etiam in ascendentibus, & alijs, &
quibus circa medium.
In ea quæ veniant, ibid.
Quarta Trebellianicæ quis auctor, & quis eam detrahât, ibid.
Est quedam capiferorum ad eius exemplum, & quæ sit.
Quarta Falcidia quæ, unde dicta, et quando ei sit locus, circa
fin. et nu. 38.
Quarta, quæ debetur arrogato, et in istam quæ imputetur, ibid.
uer. sola hereditaria.
Quarta quæ teneatur pro rata creditoribus, ibid.
- 37 Dodrans quot unciarum sit.
Lex, iubemus, C. ad Trebelliani. de quæ loquatur quarta, et
num. 39.
In quarta filiorum an imputentur fructus, et num. 39. et supra
num. 17. et 18.
- 38 Filius naturalis quantum capiat a patre.
Quarta duæ an detrahantur a filijs, et quo tempore.
In persona una recipitur, quod in duab. aliquando, et quib. casu-
bus hic, cir. med.
Vice duorum qui gravatur, et sic honorari debet, ibid.

CAPUT XVI.

- 39 Rainutius. Licet Host. decret. diuideret in
7. partes, & circa id fimbrias suas
extenderit, Tu diuidas in 4. par-
tes princ. tantum, in prima ponitur factum coram papa
narratum ap. remedio vsque ibi, cum autem: in secunda
auditoris dati per papam pronuntiatio vsque ibi, Nos
igitur in tertia ipsius pronuntiationis per papam con-
firmatio vsque in fin. Prima subdiuiditur in 5. partes:
in prima testamentum. R. ponit in secunda ibi, Mor-
tuo, factum post ipsius mortem emergens. in tertia ibi,
Post modum, quæstionem ex testamento & facto præ-
dictis exortam, & partium allegationes. in quarta iudi-
cis diffinitionem ibi, Dictus verò in quinta partium ap-
pellationes ibi, Sed vtraque. Secunda etiam sub diuidi-
tur in quatuor. Prima pars corrigit in vno capitulo iu-
dicis sententiam. secunda ibi, in eo. in alio capitulo il-
lam confirmat cum certa moderatione. tertia ibi, quia
verò supplet, quod primus omiserat. quarta ibi, In eo
autem, quò ad alia sententiam confirmat. & h. d. In bo-
nis & patris, matris, & aliarum habet quis tertiam debitam
iure naturæ qua priuari nō potest, & filius rogatus resti-
tuere hereditatem, detrahât debitam iure naturæ, &
quartam Trebellianicam: in ea tamē computantur fru-
ctus post lit. contesta. percepti. hereditatem verò Rai-
nutij sic computes, & per hoc facilius intelliges. Pone, q
hereditas Rainutij valuit 54. in quibus Clara mater,
quia marito superuixit, habuit tertiam de iure Lombar-
do, & sic 18. in reliquis 36. Adelasia secunda vxor R. eo-
dem iure habuit tertiam, & sic 12. remanent 24. in hæ-
reditate, sed primo illas tertias expediamus. in tertia
Clæræ, quæ fuit 18. habuit Alterocha tertiam debitam
iure naturæ, in qua non potuit gravari, quæ fuit tria.
tertia enim de 18. consistit in 6. quorum dimidia, quia

duæ erant filiarum, consistit in tribus. Tutor verò pro Adie-
cta habet reliqua. 15. in 3. Adelasia, quæ fuit 12. per eā-
dem computationem Alterocha iure naturæ habuit
duo, scilicet dimidiam tertiam, quæ consistit in 4. Adie-
cta reliqua 20. nūc miscendo has duas tertias, in quib.
erant 30. Alterocha habuit dimidiam tertiam, scilicet 5.
reliqua 25. habuit Adiecta. & quo ad 5. Alterochæ re-
uocatur sententia in 24. quæ remanserunt in hereditate.
R. quælibet soror habebit tertiam iure naturæ, quæ ter-
tia consistit in 8. & sic hæt quælibet 4. in quibus 4. Alte-
rocha computet sibi dotem, & legatum, si tantum va-
luit: modò remanet hereditas in 16. quæ restituenda
sunt, tutor detrahât inde quartam per Trebellianum,
& sic quatuor, computatis tamen fructibus in ea, vt di-
cit litera: residuum. s. 12. ex fideicommissio dabitur Al-
terocha. Ex hereditate ergo R. habuit Alterocha 4. ex
iure naturæ, & 12. ex fideicommissio, & sic 16. ex tertijs
matris, & auarum iure naturæ habuit 5. & sic 21. tutor hæ-
redum Adiectæ ex tertijs matris, & auarum habuit 25. in
bonis. R. habuit 4. pro legitima, & 4. pro Trebelliana,
& sic 33. coniunctis 33. & 21. habebis 54. Hostiens. ve-
rò computabat, quòd valuerit hereditas. 108. quod
omitto [Rainutius] scias, quòd Hostien. vt puto, com-
mentauit hanc decret. & decret. Rainaldus ante, quam
fecisset, vel facere disposuisset apparatus, vt patet:
quia quasi inordinatis materijs illa tractaturus non ef-
set, hic posuit extraneas, & exquisitas materias, vt in-
fra dicam, & credo Abb. vidisse harum decretalium cō-
mentum. Scripsit autem hic Hostien. ferè duas petias,
& dimidiam. Scias enim, quòd hæc decret. fuit olim
sub tit. de re iudica. & sic allega. C. ad l. Falcidiam, quæ
quam [De Clara] a matre & de nominatur: quia forte
nobilior. Sæpe enim fastus superbiæ recognoscit co-
gnatos potius, quam agnatos secundum Hostiens. vel
quia superuixit mater patri, sic venit in vsum, vt est mo-
ris: de iure tamen denominandus est filius a patre; de
hoc, infra de conuer. in fide. capitulo secundo [Extre-
mis] q. extra terminos huius vite hoc est moriens, supra
eo. nos quidem, infra titulo primo, capitulo finali. Host.
[testamentum] forte & solenne, quod deficit deficiente
vno teste, vel vno signo. C. eod. si vnus: vel nuncupa-
tium, quod est planius, in quo & 7. testes requiruntur,
& potest fieri tabellione legente, & testatore recogno-
scente illud esse suum testamentum, vel saltem audien-
te, & annuente, si loqui non potest. C. qui testam. facere
poss. hac consultissima §. penult. & ult. & l. discretis.
§. fina. & de his remissi super rubrica, & qui allegat testa-
torem voluisse testari soleniter, hoc probet. Non enim
est verisimile aliquem eligisse genus testandi ad sua iu-
dicia impugnanda. ff. de testamen. mil. l. si miles: & bre-
uiter secundum can. sufficit, quod constet de intentione
testatoris per presbyterum, & duos testes; quod dic, vt
supra cum esles, & cap. relatum, & c. cum tibi, secundum
Host. [Vltra dotem] hoc verbo & dotem etiam legasse vi-
detur. ff. de leg. 3. si sic. Goffr. Host. Domum] & hortum
forte non erat adhærens hortus domui: alias videretur
legatus domo legata; de hoc 12. q. 2. cap. fi. Nota secun-
dum Host. pro consilio dominorum legum. Cum enim
quidam dicant filiam non posse institui in dote, de qua
satis vide Spe. de instr. edi. §. compendiose. C. alias vt
autem. ver. sed super forma, & vide, quæ ibi dicam, &
ff. de mino. l. denique. §. sed vtrum, in fi. dant consilium,
q. instituat in 5. sol. ultra dotem, vt sic non agat nisi
ad supplementum, dote in legitima computata, quam
& ab intestato necesse habet fratribus conferre. C. de
inoffic. test. quoniam nouella, C. de rei vxor. actio. l. vna
§. videamus. ff. de colla. l. 1. §. si. & l. illud. §. ad hoc [Im-
puberi] minori & 12. & hic plene tractauit Ho. quæ etia
te quis dicatur impubes, & quomodo non pōt contra-
here, vel p̄fiteri, vel esse in iudicio, & qd de adulto hæ-
re, vel p̄fiteri, vel esse in iudicio, & qd de adulto hæ-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

bente & non habente curatorem, quæ ut exquisita præ-
 rermittit. Quare ergo citius pubescat mulier, quam vir,
 ipse remittit de despon. impube, literas, & de his omni-
 bus tractauit hic Abb. [Cætera] per hæc verba fit hære-
 dis institutio, maxime inter filios, C. eo, in testamētis.
 & l. hac consultissima, Innocē. [Adijciens] Rainutius in
 testamento [Et soboles] ex quo sic coniuncti sunt, succe-
 dit pro dimidia, C. de cadu. tollen. l. vna, §. his itaque,
 fm Inno. de hoc, infra c. 2. in gl. qui forte, & habet id lo-
 cum etiam cum plures tunc nascantur, quod esse potest,
 & prosequitur hic Host. quod habes ff. de solu. si pater.
 ff. si pars hære. pet. l. antiqui. ff. de iudi. sed & si restitua-
 tur: & fm Host. sumitur hic soboles pro posthumo, cum
 non dicatur soboles, quæ non est rebus humanis: sic
 nec pupillus, qui est in vtero, ff. de verb. sign. non est pu-
 pillus, licet lex fingat natum, qui est in vtero, dum qua-
 ritur de ipsius commodo, ff. de statu ho. qui in vtero, &
 j. qui fil. sint leg. c. 2. vbi de hoc [Eidem] Adiectæ, si im-
 puberi [succederent] licet per hæc verba, Adiectæ de-
 cedente post pubertatem veniant substituti per fideicō-
 missum; tamē ante pubertatem videbatur directæ per
 decret. primam. eo. tit. lib. 6. & sic videbatur, q̄ compē-
 diosa etiam non geminata, saltem concepta per verbū
 commune habeat duplicem effectum diuerso tempore;
 s. directæ substitutionis, & fideicommissariæ, de quo ibi
 satis dixi super gl. hic decidit, in fi. [Absque liberis] suffi-
 cit vnus, ff. de verb. sign. non est sine liberis. C. de condi.
 insti. l. 1. C. quando dies leg. ce. cum vxori, & euanesceat
 substitutio, etiam si filius ille non sit hæres, ff. de leg. 1. si
 linsfa, §. cum quis erat rogatus, fm Host. qui circa hoc
 multa notauit hic, quæ dixi de proba. in præsentia, sup.
 9. i. gl. [Tutores] testamentarij, vt patet in anti. [Iure] Lō-
 bardo jh. d. vt excludat ius Gallicanum, per quod super
 stes coniunx succedit in omnibus bonis, sicut dicitur in
 Sicilia contrahi iure Francorum, Goffr. [Tradiderunt]
 in coniugem. & si vis dicere, q̄ tenuerit matrimonium,
 dic q̄ puella pubes erat corporis pubentis, licet esset sub-
 tutela: quia non erat pubes etate, fm Abb. fm quem no.
 q̄ tutor constituit dotem. C. de episcop. au. tam demē-
 tis [In pace]. i. sine aliqua interpellatione, vel interrup-
 tione: & de materia interruptionis, quō alia civilis, al-
 tera naturalis, & quibus modis fiat vtraque, & quibus
 proffit, tractauit hic Host. quod videas supra de præscr.
 illud [Et filium eius] qui tempore testamenti in vtero
 10. gestabatur, Goff. & forte t̄ mater erat tutrix filij, quod
 esse potest, quod dic, vt supra de ap. ex parte. 2. fm Hof.
 [Filios] pupillos [Eiusdem] P. ex secunda vxore [Quon-
 dā Rainutij] intelligas, q̄ tertiæ matris, & auæ, de qui-
 bus sequitur, non fuerunt separatæ in vita Rainutij, nec
 in morte de bonis Adiectæ. Nec intelligas, q̄ donaue-
 rit, vel vendiderit certas res de dictis tertijs, sed tantū
 ius, quod habebat in ipsis, vel in bonis ratione ipsarum;
 alias, si tertiæ separatæ fuissent, oportuisset, q̄ nō ex cau-
 sa fideicommissi, vel substitutionis, sed vel ex testamen-
 to, vel ab intestato prædicta peterentur in libello. Alij
 dicunt, licet non sit verisimile, quod etiam ius, quod ha-
 buit Alterocha in prædictis tertijs, fuit hic petendum se-
 11. cundum Innoc. & Host. & Abb. [Fideicommissi] sic t̄ di-
 citur, quod fidei hæredis sit commissum: vnde olim nō
 datur actio, sed solum ne pudorem incurreret, restitu-
 bat hæres, institut. de fidei. hæredi. 1. respon. & §. 1. [Vel
 substitutionis] i. fideicommissariæ substitutionis; vnde
 admittitur istud, vel, in libello; quia non sapit incertitu-
 dinem, nec disungit aduersa, & dissimilia secundum
 Hostiē. & Pe. & Abba. vbi enim disungeret contraria,
 non esset respondendum libello, nisi ex forma obliga-
 tionis, vel ratione incertitudinis aliud dicatur; & de
 hoc supra de restitut. in integ. constitutus, cum suis re-
 missionibus [Petierunt] in scriptis formato & oblato li-
 bello, secundum Hostien. qui in hoc remittit, de libel-

12. li ob. capit. 1. [Dicente] videtur, q̄ t̄ hic excipiendo fue-
 rit lis contestata, de quo dic vt infra de lit. contest. ca-
 pit. 2. lib. 6. [Diuturnum] Dicebat Tan. hæc tria allega-
 uit tutor, sed non probauit (Insuper allegabat) resonat
 melior allegatio, & sic facere debet cautus aduocatus
 secundum Hostien. [Per Trebellianum] bona allegatio.
 ff. de vulg. & pupil. sub. cohæredi. §. cum filia. La. & Go.
 Hic autem omisit tutor de legitima Adiectæ, quæ fuit
 postea a cardinale petita, & per eum adiudicata, Host.
 (Dicitur verò iudex) Tuscanen. coram quo erat causa
 (Deducta) intelligitur, & in hoc subauditū corrigitur
 sententia. Idem repetas in tertiā Adelasia (Viro suo) fu-
 turo, Io. Tu verò dic proprie: sed Io. intellexit, quia R.
 donauerat: tu dic quod Clera (Fecit) Adiectæ de Alte-
 rocha, & sobole (Cogitasse) de qua etiam si cogitasset,
 non tamen matri, & vxori præiudicasset, nisi aliud esset
 de iure Lombardo, Innoc. (Vendiderat) dicit Hostien.
 13. se mirari t̄ de hoc textu: quia videtur nouum tractatū
 alibi iure non expressum inducere, scilicet de inofficio-
 sis venditionibus. Si enim Adelasia, quæ domina erat,
 tertiā suā vendidit, & tradidit P. soluenti precium,
 ergo factus est insolidum dominus ipsius tertiæ, institu-
 de retum diui. §. per traditionem, C. de pact. traditio-
 nibus. quomodo ergo detrahit Alterocha bonorum sub-
 sidium de illa. Si dicas, quod facta fuit simulatē, & in
 fraudem ipsius Alterochæ; hoc non valet: quia secun-
 dum hoc deberet in totum reuocari. ff. de leg. 2. Titia.
 §. imperator. ff. de donatio. inter virum & vxor. si spon-
 sus. §. circa. C. plus valere quod agitur, in rubro & ni-
 gro. respondet, q̄ licet donatio facta in fraudem, & ven-
 ditio simulata reuocetur in totum, vbi precium solu-
 tum non est: vbi tamen est solutum, non est perde adū
 precium. C. man. ab Anastasio. §. si qui autē, & de hoc
 supra de reb. eccles. non alienan. ad audientiam, ad fi.
 dic ergo, quod hic fuit vera venditio: tamen diminutū
 fuit de precio, quantum valebat legitima Alterochæ;
 & ideo illa deducenda: dicit tamen Hostien. se quan-
 doque audiuisse in materia sic distingui: Aut vendit
 quis partem patrimonij, aut totū. Si partem, & sine frau-
 de, stabilis est contractus. Si totum nulla causa cogen-
 te, præsumitur contractus fraudulenter, vt hic, & ff. quæ
 in fraud. cre. l. omnes. §. 1. & ideo competit querela
 filijs, & nepotib. quantum ad detrahendum bonorum
 subsidium: nam & dicit lex, quod ei, qui non habet
 quartam, dabitur rei vendicatio utilis tam contra em-
 ptorem, quam alio modo res accipientes, in autentico
 de restitutio. §. penultimo, collatio. 8. quia in eo nul-
 lo modo potest grauari, in autentico de restitutio. &
 ea, quæ parit. §. quamobrem, collatio. 4. Et dicit, quod
 hi, qui sic distinguunt, quarunt. Quid si is, qui patri-
 monium vendit, & is qui emit, habent malam fidem
 in contrahendo, sed in æstimatione, & solutione qui-
 libet habet bonam, quia iuste æstimatum, & plene so-
 lutum, an reuocetur in totum, sicut dicit lex Titia?
 Et dicunt, quod forte sic, quasi tantum voluerit pre-
 cium soluens de suo donare, ff. de reg. iuris, cuius per er-
 rorem, ff. de conditio. indebit. l. 1. ff. pro empto. qui fun-
 dum. §. si seruus, in fine. nec videtur celatus, qui scit,
 & cætera. ff. de actio. empti. & venditi. l. 1. §. finali, vel,
 vt dicunt, aliud forte in venditione: quia precium ab-
 est emptori, quam in donatione, vbi non abest. Succur-
 ritur ergo illi habenti onerosam causam, non isti ha-
 bent lucrativam, nec enim est par eademque ratio, &
 cetera. C. de codicil. l. finali. C. de iure deliberan. sanc-
 mus, §. licentia, & hæc diuersitatis ratio videtur expri-
 mi institu. de leg. §. si res, argumento, ff. de relig. &
 sumpt. fu. l. si quis. §. 2. Sed opponitur, aut emptor pro-
 uidit sibi de emittio. & tunc non habet quid conque-
 ri, nisi velles dicere eum habere exceptionem pacti,
 vel doli mali, cum heres intelligatur eadem persona
 cum

cum defuncto, ita, quod dolus par compenſetur. ff. de diuer. & tempo. præſcriptio. cum hæres. & ff. de dolo. si duo: aut ſibi non prouidit; & tunc certum eſt, quod non agit. C. de euictio. si fundum. Alij dicunt, quod ſiue bona, ſiue mala fides interuenerit, ſemper aget ad legitimam filius, & nepos. Nec obſtat, quod mala fides venditoris noceat hæredi in legitima, & quod mala fides vtriuſque compenſetur in hæredem, vt eſt dictum, quia illud verum in contractibus non inofficioſis, ſed in officioſis non ſuccedit in vitium, nec in malam fidem: quia aliàs eſſet aperta via ad fraudandum filium in legitima, quod eſſe non debet, argum. C. de iudic. leg. 2. in ſi. de diuort. quanto, ad finem, cum ſimilibus. Nam legitima reſtitutioni ſubiaceret, nec in ea poteſt fraudari filius, & eam habet à lege, & ſic fiat lata interpretatio, de conſuetudi. cum dilectus: & quod princeps dedit, nullo modo auferat priuatus, in auct. coll. 4. de nupt. §. de augmentis, verſi. ſed hoc quidem, in ſi. & ſic ſemper aget filius contra emptores, qui omnia emerunt, niſi venditio ea neceſſitate facta eſſet, qua licuiſſet etiam filium diſtrahere. C. de pa. qui ſi. di. l. ſi. ipſe tamen Hoſtien. dicit, quicquid dicatur, hoc intelligi verum, quando venditio fuit, vel præſumitur fraudulenta. [Præcepit] hoc ꝑ verbum habet vim ſententiæ, de ver. ſig. in his [Extraneus] q. d. nedum ſuus, qui debet eſſe melioris conditionis. 86. di. non ſatis [Sententia] in quantum contra ſe lata erat [Prouocauit] id eſt appellauit, cum prouocatio propriè ſit extra iudicium, de hoc ſupra de appellat. cum ſit. Quod autem no. hic Hoſtien. de ſententia, an poſſit pro parte valere, vel confirmari, vide infra de conuer. coniu. placet, ſuper gloſſ. argum. quod (Cum autem) ſecunda pars principalis, vbi in diuiſione dixi (Conceſſo) coram quo petijt tutor tertiam debitam iure naturæ ex perſona Adiectæ: aliàs non debuiſſet cardi. ſupplere de facto, de quo etiam coram primo iudice non fuerat actum, ſecundum Hoſtiè. ſed ſecundum Innocè. poteſt dici ſuppletio iuris (Mandato) quod nec aliàs potuiſſet, de offi. delegat. ſuper quæſtionum. §. intentionis, & §. ſequen. Pe. & Abb. (Iniuſtam)

15 no. quomodo ꝑ pronunciat iudex appellationis iniuſte pronuncia. um, & bene appellatum; & ita condemnat: an vero ritè condemnet; dicam infra eod. Rainaldus, in ſecunda parte ſuper verſ. condemnauit, id quod hic no. Hoſtien. (debita) in bonis matris, & auix. Goffred. [Ad cuius] ſcilicet legitimæ debitæ Alterochæ, Goffred. & fuit iſta condemnatio ſecundum computum in 5. tribus, ſcilicet ex tertia auix, & duobus ex tertia matris: nam in ſumma illæ duæ tertiæ conſiſtebant in 30. quarum tertia conſiſtit in 10. duæ autem erant filix, & nepotes, & ſic Alterocham contingunt 5. in his 5. reuocatur ſententia in 25. confirmatur (Rainerium) nomine

16 pupillorum, vt ſupra (Per ꝑ Trebellianum) quæ competit Adiectæ iure inſtitutionis, Goffred. & nunquid hoc competit, cum ſint pauperes inſtituti. no. infra eo. ca. 1. lib. 6. in gloſ. ergo quia (Confirmauit) cum moderatione, quæ ſtatim ſequitur (A Petro prædicto) hæc litera nõ erat in integra ſecundum Innoc. nec eſſe debet, cum P. prius mortuus eſſet, vt patet ſupra, Si tamen vis literam ſaluare, dic quod etiam cum P. dum viuebat, fuit iſis cõteſtata, ſecundum ipſum. Dicit Hoſtien. etiam aliter poſſe ſaluari, vt dicas, à Pe. prædicto ante lit. conteſta. licet poſt mortem Adiectæ, & à filiis poſt lit. conteſtat.

17 cum ipſis, vel ipſorum tutore. Dicit ꝑ ergo notanda 4. tempora. Primum, quo vixit Adiectæ, & iſtud non computatur: quia non fuit locus ſubſtitutioni. Secundum, quo poſſedit Pe. poſt mortem Adiectæ, & hoc computatur. Tertium, quod fluxit poſt mortem Petr. ante lit. conteſtat. & hoc non computatur. Quartum poſt lit. conteſtat. & hoc computatur; & duo tempora computentur, & duo non, ſecundum eum. Ratio, quare cõ-

putantur patri, & non filiis ante lit. conteſtat. eſt ſecundum eum: quia pater factum ſciens erat malæ fidei poſſeſſor, cum factum non ignoraret, nec titulum haberet, & ſciret hæreditatem reſtituendam, vel ſcire deberet, filij verò hoc ignorantes fuerunt bonæ fidei poſſeſſores. ff. de regu. iur. qui in alterius, & infra de regu. iur. eum, qui. lib. 6. (Et fructus ꝑ eius) hoc intèdit, quarta conſiſtebat in 4. ſecundum computum, de quibus fructibus haberi potuiſſent, pone duo, & ſic 6. Si ergo ad valorem 6. percepti ſint fructus de illo, quod reſtituendum erat, non fiet alia deductio. Si autem percepta eſſent tria, deducuntur adhuc alia tria. Si vero ultra 6. percepſſet, dic vt in gloſſ. Ex quo (Eo) alias eius (Alioquin) id eſt ſi fructus percepti non ſufficiunt ad quartam, & eius fructus, vt prædixi (Deducendam) legiſtæ qui dicunt filium non poſſe deducere duas quartas, dicunt deducendam facta in ea computatione eius, quod recepit ex Trebelliana, vt in eo ſolo, qd plus eſt in iſta quam in illa, fiat deductio, & retentio (Cõſuetudinem) ſed nonne hoc pronunciauerat iudex etiam principalis, ſupra ver. præcepit? Solut. illud pronunciauit non de

19 legitima, ſed de terrijs matris, & auix. Et ꝑ not. ſecundum Abba. prætextu conſuetudinis etiam tertiam legitimam diminui poſſe, quod dicit alibi melius non haberi. Sed ſi intelligas, quod reſpectu eſtimationis totius hæreditatis de certis tantum rebus fiat deductio, non probat, ad quod inducit de lege municipali, an id poſſit, not. Di. in re. indultum, de regulis iuris, libro ſexto;

20 & tenet ibi qd ſic (Confirmauit) not. 4. ex hac ꝑ parte. Primum, quod iudex appellationis addit ſententiæ: de hoc dicam infra ca. 2. in parte 2. Item quod ſupplet de facto: ſed Innoc. plus placet, quod hic facit ſuppletio iuris: de hoc ſupra de poſtulatione. prælatorum, bone. Item quod de vna hæreditate plures quartæ deducuntur, quod hic expreſſe approbatur, ſecundum Innocen. & Hoſt. Itè quod ſententia pro parte tenet, & de hoc ſupra remiſi ad decre. placet, de conuer. coniu. gat. (Nos igitur) tertia pars princ. (Ratam habentes) nec mirum, quia de mandato ſuo fuerat lata, vt ſupra in princ. ſecundæ partis (Confirmamus) per hoc clauſa eſt ianua omnibus iudicibus inferioribus, de confirmatio. vtili vel inutili. capitulo 1. & 2. Ipſe tamen, vel is, cui committeret, audire poſſet per viam ſupplicationis; ad hoc de reſtitu. in integ. tum ex literis, ſecundum Hoſtien. ¶

21 Secunda ꝑ gloſſ. reſpondet per tres quæſtiones, an neceſſe fuerit relinqui filix puberi, & an iure inſtitutionis, & an inſtitutus in certa re & cæt. ¶ Tertia gloſſ. habet duas partes. prima tractat diſtinctionem ſubſtitutionum, quomodo alia directa, alia fideicommiſſaria & directarum ponit 4. ſpecies, dicens quando expirent. ſecunda pars ponit tria, primum, an remitti poſſit fideicommiſſum, an rogatus alienet; & quid de illo, qui ſe obtulit monaſterio? ¶ Gloſſ. ſed videtur) obijcit, & ſoluit. ¶ Gloſſ. tunc prodeſt) dicit, quando locum habeat actio de dote. ſecundo obijcit, & ſoluit. ¶ Gloſſ. ſed quid) obijcit, & dupliciter ſoluit. ¶ Gloſſ. petiuerat) obijcit, & ſoluit. ¶ Gloſſ. nota quod quartarum) diſtinguit, & proſequitur de triplici quarta. ¶ Gloſſ. ex quo) Primo circa imputationem fructuum in quartam ponit tres caſus diuerſos. Secundo obijcit, & ſoluit. ¶ Gloſſa antepenultima reſpondet per quæſtionem, an filius rogatus reſtituere detrahat duas quartas, & arguit qd ſic; ponit opinio. cõtrariam: vltimo ponit opinio. diſtinguentem. ¶ In ꝑ gl. 2. ibi, teſtamentum) in ſcriptis, vel ſine factum, vt in l. quæ nuper, quæ ſequitur leg. omnimodo. ¶ In gloſſ. 3. ibi, poſt aditam) ſequitur, hæreditatem directæ ſubſtitutiones non impuberibus filiis factæ expirare ſolent (& ibi, in pupillari) ſequitur, ſubſtitutione; licet longius tempus comprehenſum fuit, tamen finiatur ſubſtitutio pubertate (& ibi, in caſibus)

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

vide infra in supple. ¶ In 4. gloss. ibi, nepotem ex filia] vt in l. & idem, si pronepotem, vel posthumum reliquisset, vt §. si autem. ¶ In 5. gloss. ibi, fratres] frater, & soror intentant querelam, cum frater instituit indignum; alias non. ¶ In gloss. sed videtur, ibi, Scruola] substitutio directa, in codicillis facta, trahitur ad fideicommissariam. ¶ In gloss. hæc allegatio, ibi, §. 1.] olim res mobilis anno, immobilis biennio prescribatur in Italia; quod hodie sublatum est, & idem. l. sequen. ¶ In gl. tunc prodest, ibi, l. vna] res mobiles in dotem data, licet alienæ, si sine vitio bona fide fuerint acceptæ, vsucapiuntur pro dote [& ibi, l. 1.] sic incipit, cum hi, qui fidei commissis, vel legatis honorati sunt, plerunque habere noscantur personalem actionem [& ibi, institutio] de legat. in principio, ibi textus, Liceat legatarijs id prosequi non solum per actiones personales, sed etiam per in rem, & hypothecariam [& ibi, in rebus] vide de præscriptio. cum non liceat, in vltima gloss. ¶ In gloss. longum, ibi, super longi] sequitur, temporis præscriptione. quæ exc. 10. & 20. annorum spacio introducit. ¶ In gloss. sed quid, in principio] prima causa successionis est descendendum [& ibi, l. vna] excluso fisco coniuges ab intestato succedunt deficiente parentum, liberorum, & propinquorum legitima & naturali successione [& ibi, est inops] & liberi communes, vel alterius matrimonij extant tres, vel pauciores. Si plures, succedit in virili ita, quod liberis ipsius matrimonij, si extant, proprietatem seruet; his non extantibus potietur dominio, vt ibi [& ibi, iubemus. §. 1.] Si quadringentarum librarum auri, vel amplius vir substantiam habeat, satis est centum libras mulieri præstari; si minus, præstat quartam. ¶ In gloss. petiuerat, ibi, l. 1.] Parentibus, & liberis de inofficioso licet disputare, quasi factum sit contra pietatis officium, vt in l. 2. [& ibi, filius qui] alias filio. filius agit contra fratrem institutum de inofficioso matris testamento, vt hic. Idem, si pater eius legatum accepit ex testamento matris, vel eius hæres fuit, licet ipse filius sit in potestate patris, vt l. sequen. (& ibi, l. 1.] Si mater donationem inofficiosam fecit in liberos, vel extraneos competit querela ad legitimam [& ibi, vnde si parens] si pater in aliquem, vel in aliquos ex liberis fecit dona. immensam, quisque tamen habebit legitimam suam. ¶ In gloss. nota quod, ibi, si totas] vide de donatio. capitulo finali super prima gl. [& ibi parentibus] possunt pariter diuidere inter filios. dummodo nullus fraudetur legitima [& ibi, §. causas] ibi habetur iustæ causæ exheredationis. not. supra de iureiurando, Quintauallis [& ibi, l. penultima] quæ imputantur in quartam, cohæredibus conferuntur. ¶ In gloss. ex quo, ibi, hæres] vide infra gloss. penult. ¶ In gloss. antepenultima, ibi, cum hæres] melius, cum hæredes. ibi hæredes rogati per fideicommissum restituere hæreditatem, deductis legatis, legata, quæ peti non poterant, non deducunt: vxortamen rogata, cui prælagata est dos, illam deducit, sicut & alius creditor [& ibi, irritum] si hæres instituit eum cui rogatus erat restituere, & legata reliqua restituenda per fideicommissum, ille prius ea deducit vt æs alienum, de residuo detrahet Falcidiam [& ibi, petijt a filia] alias a filia petijt. Si pater rogauit filiam, vt partem eius, quod ex bonis eius peruenisset ad eam, restituere ret fratri, si moreretur cum liberis; & illa mortua est relicta filia, hæres cum parte hæreditatis, quæ venit restituenda, non restituit partem dotis a patre data: imo si ex promissione aliquid pro dote debetur, habetur loco æris alieni [& ibi, cum queritur] inspicitur, an quartam bonorum mortis tempore reliquerit testator, vt sciatur, an filius possit agere de inofficioso [& ibi, pariter] vide supra gl. no. quod [& ibi, ex tribus] filio impuberi instituto solum in legitima potest pater directe substituere [& ibi, acceptis] testator iussit heredem ac-

ceptis a Mauro 100. restituere sibi hæreditatem, quæ 100. post mortem suam Titio dari rogauit; licet illa 100. sufficiant ad quartam, tamen propter suum fideicommissum detrahet quartam, cum illa 100. non sint apud ipsum mansura [& ibi, numis] alias acceptis. Rogatus restituere hæreditatem receptis 100. numis, totam pecuniam iure Falcidiæ percipit, tanquā si ex bonis numos retenturus fuisset [& ibi, si conditioni] si institutus ex semisse, cui debebatur sextans, rogatur post tempus restituere, interim non intentat querelam, cum per fructus venire possit ad debitam portionem [& ibi, si quis impubes] vide supra eod. ad hoc, super vltima glo. [& ibi, si hæres] fructus perceptos negligentia non petentis hæres non computat in quartam. Sed percepti voluntate defuncti, vt quia rogatus fuit in diem, vel sub conditione, si fructus sufficiunt ad quartam, & fructus quartæ, non fiet alia deductio [& ibi, scribit Celsus] si habens quadringenta in bonis cogat heredem restituere, si decedat sine liberis: & ille de fructibus quadringenta recepit, integra quadringenta restituet: immo, si quod damnum in solido fuerit, illud refundet de eo, quod superest ad quartam, & eius fructus. ¶ In glo. penultima ibi, si conditioni] vide supra glo. proxima. ¶ In vltima gloss. ibi, restituta] sequitur, hæreditate, iura sepulchrorum apud heredem remanent [& ibi, si patroni] sequitur, si filius extraneo restituerit ex Trebelliano hæreditatem, operarum actio quæ trans ferri non potuit, apud heredem manebit. ¶ In §. glo. 2. ibi, posteriori] de hoc plenius infra eodem titulo, capitulo primo, libro sexto, in glossa. nunquid [& ibi, duæ] vna incipit, nouissima, & ibi, de hoc, alia incipit, non liceat [& in fin.] de hoc infra eo. capitulo 1. libr. 6. d. in glo. 4. ¶ In glo. ex hoc, ibi, vulgaris] sic dicta triplici respectu, scilicet communis vsus verborum. quilibet enim de vulgo dicere solet, Si talis noluerit hæres & c. Item substituentis, vt sequitur. Quilibet enim instituens, miles, vel paganus in potestate habens, vel non, hanc facere potest. Item respectu substituti: quia maiori & minori in potestate existenti, vel non, fieri potest. Pupillaris dicitur, quia fit pupillo tantum. Exemplaris, quia fit ad exemplar pupillaris, & eodem rationis motiuo. Compendiosa, quia fit sub verborum compendio [& ibi, Directa] & in §. eis non habet locum deductio quartarum, infra eo. cap. 1. libr. 6. [& ibi, Expressa] quæ fit per verba negatiua. Tacita fit per affirmatiua, vt quisquis mihi erit hæres, filio meo sit hæres, vel Alterocha sit hæres Adiecta. C. de hæredi. institu. leg. final. ff. eod. cum in testamento. §. 1. [& ibi, Si tu non eris] ista est tacita pupillaris [& ibi, pubertatis] ista est expressa pupillaris: & potest in ea præueniri tempus pubertatis, vt si dicat, si decedat infra decimum annum; & tunc expirat illo tempore expresse completo. ff. de vulgar. substitutio. si ita quis substituerit, & l. in pupillari, & institu. de pupilla. subst. §. penul. requiruntur autem quinque in pupillari substitutione, quæ no. ff. de vulgari, & pupilla. leg. 2. Primum, quod pupillus sit. Secundum, quod sit in potestate substituentis. Tertium, quod prius instituat sibi, deinde pupillo. Quartum, quod per mortem patris efficiatur sui iuris. Quintum, quod non prius, institu. de pupilla. substitui. 1. respon. & §. 1. 2. & 3. adde quod no. infra capi. 1. libr. 6. in 7. glo. [& ibi, in principio] & ibi plenius de hoc [& ibi, & furiosi] si vero esset filius impubes, & furiosus, pupillariter, non exemplariter sibi substitui debet, considerata naturali causa, non accidentali. ff. de tutelis, qui habet. Nec putat doctores, quod filio, qui ob alium morbum restari non potest, vt quia surdus, & mutus, fieri possit exemplaris substitutio, cum hoc non sit lege cautum: facit C. de cadu. tollen. l. vna, circa finem [& ibi, humanitatis] & de certis personis fieri

fieri debet, vt ibi, & in hoc differt a pupillari. Item quia fit filio constituto in potestate: hæc a patre habente, vel non habente filium in potestate, & a matre. Item exemplaris non fit ad certum tempus vt pupillaris: de prima tamen differentia vide quod scripsi infra eo. cap. 1. l. 6. super gloss. quæ expresse. 6. autem casus, quibus expirat pupillaris, not. ff. de vulga. & pupilla. sub. l. in pupillari [& ibi, precibus] & de hac vide plenius, infra eo. c. 1. lib. 6. in gloss. hic decidit [& ibi, puber tatis] exemplaris ¶ expirat, cum ille redierit ad sanam mentem, vel filios perceperit, vt in l. humanitatis, C. de impu. & alijs substitu. & ff. eodem titu. ex facto, scilicet de vulga. & pupilla. sub. in princip. Si verò habet dilucida internalla, remittit. Hostien. ad summ. eo. titu. §. quis sit effectus substitu. §. non solum, versic. quid si habet. Abb. hic tenet, quod tunc non euanescat substitutio, si postea redit ad furorem, nisi tempore sanæ mentis fecerit testamentum: tum quia substitutio hæc est in fauorem furiosi. & sic amplianda, de reg. iu. odia, libro 6. tum quia hoc euenire posse debuit cogitare, dum erat sanæ mentis. C. ad Velleia. si mulier, & ad hoc C. de cura. fur. l. pen. [& ibi, fideicommissaria] non ¶ compendiosa, vt dixerunt quidam antiqui volentes per hoc probare compendiosam in omne tempus fieri posse, non in milite: sed errauerunt secundum Goffred. vide quod dixi infra cap. 1. lib. 6. super gloss. hoc decidit [& ibi, precaria] in his, quæ hic deficiunt, remittit. Hostien. ad summ. eodem titulo. §. quis sit effectus, sub §. quibus autem verbis, & tribus sequen. [& ibi, l. 2.] & vt ibi not. Accur. & hic Hostien. Goffred. infra de decimis, ex mul. 8. triplici: & licet ¶ valeat pactum hoc casu, non tamen valet sola repudiatio. ff. de acquirenda hæreditate. l. is qui hæres, cum similibus. & est ratio secundum eos, quia repudiatio vallatur vnius consensu tantum, pactum verò consensu duorum. ff. de pactis. l. prima §. pactum [& ibi, alienarem] idem nota. 12. quæstio. 1. duo sunt. hoc intelligit Abbas, nisi quatenus contingit eum ratione suæ partis, scilicet tertiæ & quartæ, infra eodem Rainaldus; & consuevit poni in instrumento, quod vult illud esse de legitima, vel quarta sua [& ibi, in casibus] scilicet in assignatione dotis, & donationis propter nuptias. Idem dicit Hostien. licere propter captiuorum redemptionem, vel propriam indigentiam, in autentico; de restitutio. §. si verò & ipsam quartam, & seq. collatio. 8. sed Accur. illud dicit verum suo casu, scilicet cum rogatur restituere, quod superest [& in fine] & ibi aliqua dixi hic per Host. notata. ¶ In ¶ gloss. qui de cessit, ibi, non ¶ haberet] ad quod tempus retulit se testator, & sic non obstat C. quando di. lega. ce. l. cū vxor, vbi legatum factum, si filium habuerit, non euanescit si filio mortuo: quia ibi ad ortum filij non ad mortem legatarij retulit se testator, Abb. ad idem C. de posthu. her. in vxoris abortu, & l. seq. [& ibi, suscepit] per hunc §. & §. seq. dicas idem, si simul decessissent mater, & filius, nec appareret quis prius, presumitur enim filius premortuus, & hoc verum, si erat impubes: secus cum pubes erat. ff. de reb. dubi. l. qui duos, in fine, & l. cum pubere, & l. seq. Host. ¶ In gl. intellige, ibi, maritum] vel lucrabatur maritus bona præmorientis vxoris ex iure Lombardo [& ibi, eam] nec aliū. ¶ In gl. sed videtur, ibi, Scavola] de hoc per Azo. in summ. C. de impu. & ali. sub. §. si autē, 30. Goffre. ¶ In gl. hæc allegatio, in fine] vel secundū ¶ Hostien. sumitur hic pro annali dilatione, quam tutor dabat illis: alias & filio fuisse datum ad deliberandum, an vellent adire, quo lapsa non erant audiendi. ff. de acquirenda hæreditate, quandiu, argumentum ff. de optio. leg. l. mancipiorum: & forte volente parte datum fuit tantum tempus, cum sufficerent 9. menses. C. de iure deliberā. sancimus. §. sed quia succubuit autē tutor: quia hoc non probauit, vel forte secundum eum op-

ponebatur annalis præscriptio ad ius offerendi pro tertia vendita per Adelasiam de iure consuet. sibi competentem, vt proximiori, de quo supra de restitutio. in integ. constitutus: sed primum plus sibi placet. ¶ In glo. tunc prodest, ibi. l. vna] scias ¶ plenius, quod cum res in æstimatione in dotem datur eo animo, quod statim sit accipientis, quod semper in dubio presumitur. ff. de iure dotium, dotis fructus, & l. sequen. tunc ante nuptias locum habet titulus pro suo: post nuptias verò pro dote. ff. pro dote. l. 1. & hoc si de iure & facto sequitur matrimoniū: nam si de facto tantum, locum habet pro suo. ff. de iure dotium. le. Proculus. Alij dicunt, quod si iustus error interuenit, locum habet pro dote. Si verò dentur res æstimate, dicunt quidam illas ante nuptias non vfu capi. ff. pro dote. leg. 2. secutis verò nuptijs vfu capiuntur pro emptore: quia æstimatio similis est emptioni. ff. pro emptore. l. 1. & leg. litis, & sic intelligitur. C. de iure dom. l. 1. & l. quoties. & C. de rei vxor. actio. le. vna ¶ §. cumque ex stipulatu. ¶ Sed secundum alios, si eo animo dantur, vt statim fiant accipientis ante nuptias, vfu capiuntur pro suo: secutis nuptijs pro emptore, vt est dictum: quod si dentur eo animo, vt non statim fiant accipientis, sed demum secutis nuptijs, tunc ante nuptias non vfu capiuntur. ff. pro dote. leg. 2. ff. pro suo. leg. 1. Nec obstat, si dicas æstimationem tacitam habere conditionem, hanc scilicet, si secutum fuerit matrimonium, & sic per illam impediatur ante nuptias vfu capi, cum sit in pendentia. ff. pro empto. le. 2. §. si sub conditione: quia talis conditio non facit æstimationem conditionalem, argumento ff. de conditioni. & demonstrationi. le. conditiones, quæ. Ad casum ergo descendendo, si hic data fuerat dos æstimata, male allegabatur. Si in æstimatione, idem: quia constante matrimonio non potuit vfu capere non alienum, nec matrimonio soluto: quia tunc cessat vfu capio pro dote. ff. pro dote. le. prima. ante finem, secundum Hostien. qui etiam hic notauit, & Abbas post eum, quod dicam infra de donatio. inter virum, & vxorem, per vestras, super 4. gloss. quæ incipit, & bona [& in fine] Dic cit ¶ Hostien. notandum, & de hoc in Speculato. de actione, vel petitione. §. sequitur, versiculo illud nota, & sequen. Quod legatario competit triplex actio ex testamento, vt dicit gloss. & hypothecaria, & rei vendicatio, non tamen in vno & eodem casu, sed in diuersis. Si enim sit legatum in specie, & sit testatoris, & adita sit hæreditas, competunt hæ actiones. ff. de conditione furtiua, sed nec legatarius. institut. de legatis. §. sed nostra; & vide quod not. infra capitulo secundo, versiculo, demum. si vero legatum sit in genere, puta serui, vel equi in genere, tunc competunt duæ, scilicet ex testamento, & hypothecaria: sed est casus, in quo vna tantum actio, & exceptio competit; vt si lego debitori meo liberationem. ff. de libera. le. l. mihi. ff. vt in possess. legato. l. 1. §. si debitori. Si vero res aliena sit legata, duæ tantum competunt actiones, scilicet personalis, & hypothecaria. C. communia de legatis. l. 1. Licet autem quandoque competant omnes actiones istæ, vt est dictum, non tamen simul intentabuntur, sed eligetur altera, quæ plus expediat. ff. de legat. secundo, cum filius. §. varijs: adde, quod dicam de concessio. præben. quia cunctis. §. econtra, libro sexto. Sed quomodo legatarius speciei, qui dominus est, aget reali, institut. de actio. §. sic itaque. Solut. ratione possessionis, ff. de tritica. lege secunda. ff. de rei vendicatio. 33 officium. Sed quanto ¶ tempore tollitur hypothecaria de qua dixi? Distingue, si res obligata possideretur a debitore, vel suo hærede, vel alio vniuersali successore, tunc requiritur præscriptio triginta annorum. C. de præscriptione 30. annorum, cum notissimi. Si ab extraneo, & habet causam a fisco, tunc spectatur quæ-

Ioan. And. Commient. in Tertium Decret.

triennium. C. de quadrienn. prescript. l. 1. & 2. si ab ex-
tore tributorum, tunc spectantur sex menses tantum.
C. de censibus. l. finali, libro 1. p. si ab alio priuato, & ha-
bet iustum titulum & bonam fidem, spectatur prescrip-
tio longi temporis. C. si aduer. credi. l. 1. & 2. & sic quo-
ad hypothecariam intelligi potest iste textus: si vero
alterum, idest titulus, vel bona fides deficit, tunc spe-
ctatur prescriptio triginta annorum. C. de prescriptio.
triginta annorum, sicut in rem. Nec obstat, ff. de vfu-
capio. si quis fundum. §. finali, vbi videtur sufficere lon-
gum tempus etiam cum mala fide: quia illud quo ad
proprietatem, non quo ad hypothecariam secundum
Azo. imò secundum eum illud hodie secundum leg.
correctum per le. 1. aucten. & ibi signatam. C. de prae-
scriptio. longi temporis, licet secundum canones nec
olim, nec hodie valuerit; quod dic vt de prescriptio.
capitulo finali. ¶ In gloss. sed quid ad matrem, ibi, ma-
34 riti, & filij] Ioan. [& ibi, §. primò] sed illa ¶ non tanguit
hoc, cum de tertia loquatur hic: nec de inopia, vel
repudio hic aliquid dicatur [& ibi, in Lombarda] liber
sic dictus, vbi specialia iura statuuntur super dote, se-
cundum Innocentium, & not. Hostien. ius Lombardum
per canonicum approbatum; ad idem de ser. non or-
din. consuluit; & multae ipsius leges sunt canonizatae.
16. q. 4. & in alijs locis: sed dicit hoc verum in his, quae
pro nobis faciunt; & no, contra 10. dist. si in adiutoriu.
& per totum 37, distinct. si quid veri. approbat etiam
lex illa duella, quae tamē lex canonica damnat, de pur-
vulgar. per totum, secundum Hostien. [& in fine] idem
Goffred. Abb. dixit, quod in Lombarda cauebatur de
usufructu tantum lucrando, allega. l. 2. titu. de his, quae
a viro vxor. l. 2. & vltima: sed hoc ibi non dicit. Item
secundum id non valuisse venditio, & donatio per vfu-
fructuarios facta quod ad proprietatem, in qua nullum
ius habebant. Dicebat Hostien. quod Lombarda be-
ne loquitur de usufructu. sed per loci consuetud. dilatata
erat ad proprietatem. ¶ In gloss. forte, in fine] & not.
35 inspicendam ¶ consuetudinem loci, vbi est res litigio-
sa, & facit ad ea quae nota. 12. distinct. illud, & dixi
de hoc de consuet. super rubrica. ¶ In gloss. petierat,
ibi inofficiosa) sed ad hoc obijcitur, querela inofficio-
sa donationis similis est querela inofficiosi testamen-
ti. C. de inofficio. donatio. l. fina. sed querela inofficio-
si testamenti rumpit testamentum ita, quod propo-
nens succedit in totum, C. de liber. prae. maximum,
& authent. ex causa, C. de inofficio. testament. quo-
niam, ergo Alterocha non solum legitimam, sed &
dimidiam habere debuit, Solum, licet lex illa has que-
relas assimilet, sunt dissimiles in multis, primo, quia
querela inoffic. donatio. datur tantum ad legitimam,
vt hic, & C. de inofficio. donatio. l. 2. & l. si totas, cum
4. l. sequen. & inofficiosi testamenti datur ad totum, vt
est probatum. Item illa prouenit ex testamento tan-
tum, institut. de inofficio. testamen. primo respon. ff. eo-
dem le. prima, ista vero ex testamento & ab intestat.
C. de inofficio. dona. l. 1. 2. & 3. Item illa contra hære-
des; haec vero contra hæredes, & extraneos, vt in præd.
l. & ff. de inoffic. testamen. Papinianus. §. si imperator.
Item illa currit a tempore aditæ hæreditatis, haec a mor-
te donatoris, Licet quidam dicant, quod a tempore
donationis, si filius erat emancipatus: sed primum ve-
rius est. C. de inoffic. testam. l. scimus, §. si. C. de appa-
li exc. l. 1. §. si. Sed ad id, quod dictum est, querelam in-
off. dona. dari solum ad legitimam, contradicit aperte.
ff. de leg. 2. l. Titia Seio, §. imperator Alex. vide qd ple-
ne dixi supra de dona. ca. si, super 1. gloss. [& ibi in frau-
dem] idem Host. & vide quod dixi in textu hic sup. ver-
vendiderat [& in fi.] vel dic, qd erat de iure Lombardo,
q. vxor superuiuens per nullum contractum poterat
alienare tertiam sibi obuenientem a marito, quin descen-

36 dentes mariti haberent ibi legitimam; Innocentius,
¶ In gl. no. quod ibi, quartarum] de hoc 2. dist. quedam
[& ibi filius] & eis non superstitibus, nepotibus ex eis-
dem [& ibi, §. causas] ibi ¶ enumerantur iustae causae ex-
hæredationis, & not. supra de iureiurando. Quinta-
ual. [& ibi, imponi] in modo, conditione, quantitate, vel
aliquo alio, nec etiam in usufructu ipsius, ut probant
iura statim allegata: sed contra: quia etiam in illa sibi
potest substituere. C. de inoffic. testa. ex tribus. C. de im-
pub. & ali. substitu. l. humanitatis. Solum, illud in fauo-
rem filij, qui testari non poterat: secus, vbi fit in gra-
uamen eius, scilicet qui testari potest. C. de inofficio.
testamento, si maritus, & l. filijs matrem: probantur
haec insti. qui & ex qui. cau. manu. non possunt. §. 1. &
de vul. sub. 1. respon. & §. non solum, & se. ff. de vulg. &
pupil. sub. l. & si plures. §. ad subst. & se. ff. de miste. l. si
les ita. §. ex hæredato, fm Hosti. secundum quem etiam
olim inter has quartas erat æqualitas in eo, quod om-
nes minuebantur propter libertates. ff. de inoffic. testa.
contra veterani. §. quoniam: hodie secus in quarta iu-
re natura debita, in aucten. de nupt. §. quia vero haec
nus, colla. 4. de trien. & semis. §. prohibemus, colla. 3.
[& ibi, ad trien.] i. tertiam, quae ter sumpta facit totam
hæreditatem, sicut dicitur de tremisse. l. q. 1. placuit,
secundo quod terminus facit solidum [& ibi, vel vltra]
dantur hic versicu. Quatuor aut infra dant natis iura
trientem. Semissem vero dant natis 5. vel vltra [& ibi,
ab intestato] & interdum paternecesse habet relinque-
re filijs tres partes suae substantiae: quarta suo arbitrio
reseruata, scilicet cum filij sunt curiales, vel filiae nuptae
curialibus, in aucten. de trien. & se. §. excipitur, colla. 4.
Io. & Phi. [& ibi, aucten. nouissima] & ibi no. an haec
quarta intelligatur etiam aucta in ascendentibus, &
collateralibus, & plenius in cor. de trien. & semis. §. 1.
ibi, hic seruando & c. Communiter tenetur, qd in ascen-
dentibus sit aucta per illum textum, qui dicit, id seruand-
um in omnibus, quibus competit querela, per quod
dicitur idem in fratre, in quo etiam secundum Pe. for-
tior est ratio, cum solum competit eis portio, cum tur-
pes personae sunt institutae. C. de inoffic. testa. fratres [&
ibi, cuius fuit hæreditas] vnde computantur legata. Itē
donatio inter viuos, si hoc dixit testator, alias non, &
dos etiam, si hoc non sit dictum, vt probant iura alle-
gata [& ibi, Trebellianica] dicit Hostien. quod habemus
huius exemplarem Trebellianicam capiferorum,
qui etiam de ouo nituntur accipere quartam pungen-
do illud cum acu. & recipiendo. quod spargitur inter
prunas; & si queratur, quare sit vacuum? dicunt lunam
in defectu: si coquunt in aqua, faciunt tres partes, me-
diam tenuem retinendo [& ibi, auctore.] Pegasus fuit
inuentor huius quartae, vt patet insti. de fidei. hære. §.
& in Neronis, & sequen. vbi de hoc [& ibi, §. sed quia] &
vt ibi dicitur, hanc quartam non detrahunt hères, qui ne-
cessitate coactus, s. per iudicem hæreditatem adiuit [&
ibi, alia quarta] quae vocatur Falcidia vel a Falcidio in-
uentore, vel a Falce, quae sicut recat singulas herbas pra-
ti, sic & ista singula legata, vt sequitur, vt no. infra. ad l.
Falc. in prin. [& ibi, quartam partē] respectu eius, quod
est in hæreditate: vnde si habens 4. in bonis legauit 8.
primo de legato deducitur dimidia, quae excedit vires
hæreditatis, de residuo detrahitur quarta Falc. sic etiam
potest detrahi minus quarta, quando legasset habens
4. in bonis 350. quia tunc hères detrahet dimidiam
quartam, vt sic omni casu per Falcidiam habeat quar-
tam hæreditatis, & non vltra [& ibi. Sola hæreditaria]
ratio, quia iste tenetur creditoribus etiam in solidum, si
non fecit inuentarium. C. ad l. Fal. licet, filius vero pro
legitima nulli creditorum tenetur; pro quo commo-
do sentiat incommodum, vt omnia computet, & ille pro
incommodo commodum, vt non computet, nisi hæ-
redi-

hereditaria facit, ad vtrumque de reg. iur. qui sentit, lib. 6. cum concor. Eadem ratio in eo, qui deducit Trebellianicam qui etiam non tenetur creditoribus nisi vsq; ad quartam. C. ad Treb. ad eum: & ideo non mirum, si plus computatur in ea, quam in Falcid. ad hoc accedit ff. ad Carbo. l. 2. §. sed & si quis, secundum d. Vgo. dicit tamē Hostiē. q. dominus Vber. de Bo. dixerat hanc rationem fuisse Guil. de Galvano super l. in quartam, ff. ad l. Falcid. tamen hæ rationes parum vrgent. ¶ In gl. t. ex quo, ibi. vt quia omnium antiquorum gloss. fuit, Vel quia [& ibi, & dodrans] s. 9. vnciæ, quod fortiter facit pro Iac. Bal. [& ibi. iubemus] lex ista loquitur de quarta Trebel. sed infra super gl. pe. dicam, quid de debita iure naturæ, nunquid in ea imputantur fructus [& ibi, in quartā] dixerunt Lau. & Vinc. soluat, qui poterit & c. [& in fin.] Io. et dicebat, q. fructus ipsius quartæ non computantur filijs primi gradus. Alij verò sic, sed præualeat dictū Lau. fm Goff. Abb. dixit, q. hic non petuntur a filio primi gradus, sed a Pe. & filijs, qui erant extranei. idē Hostiē. quidam dicunt ius diuersum inter l. & canon. ea ratione, quia leges antiquæ vsuras approbant: ideo nec fructus in quartam computant, vel quia leges non admittunt, q. quis possit duas quartas detrahere, quod h. admittunt canones. h. ¶ In gloss. retinebunt t. ergo, ibi, 38 capere possit] vt quia naturalis est, qui legitimis extantibus non capit nisi vnciam. C. de naturali. lib. l. 3. [& ibi, irritum] hæc lex bene facit pro opinio. nostra. nam, vt ibi apparet, & not. infra Rainal. ad fi. in gl. ergo videtur, Substitutus institui potest in eo, quod sibi venit restituendum per fideicommissum: sed quia illud erat sibi debitum, non imputat illud in Falcidiam, vt ibi: in qua tamen bene imputantur, quæ capiuntur iure institutionis, vt nota. supra in gloss. quod quartarum: & idem in Trebellianica, vt si substitutus instituitur a rogato, & ipsum etiam rogat de restituendo, vt in præceden. decre. Rainaldus, ad finem. ex quo ergo filius alio iure capit legitimam, licet in ipsa possit institui, vt sequitur in gl. non cōputet illam in Trebellianicam. sequenda est igitur nostra opinio, certum est enim, q. si instituisset filiū in legitima, vel in minus, & alium vniuersaliter, quæ de restituendo rogasset, substitutus non haberet nisi dimidiam, sic nec haberet ipso filio vniuersaliter instituto, & de restituendo rogato, neque enim dēt esse illorum conditio deterior, qui ferē ad propria bona veniunt. ff. de success. edi. l. 1. §. largius. per hoc ergo, & id quod statim dicam, legistæ nostram opinio. sequi deberent: facit quod dicam de noui operis nūciatio. capitulo primo [& ibi, dominus Man.] pro qua opinio. bene facit ff. de his, qui. vt indi. l. tutorem. ibi, discreta enim sunt iura, licet in eadem persona concurrant, aliud tutoris, aliud legatarij, & ff. si certum petatur. l. singularia, ibi, quod in duabus personis recipitur, & in vna recipiendum est. facit supra capitulo proximo ad finem, verfi. fecus, & capitulo officij. Item constat, quod vna persona vice duarum fungitur in subeundis muneribus diuersorum locorum. Si ergo grauatur vice duorum, sic & honoratur: patet primum. ff. ad municipa. l. Labeo, & l. assumptio. §. iuris. ff. de sena, l. penult. & vide quod dixi de re iudicata, cum olim, super prima gloss. [& ibi, & e contrario] potest enim minus esse in tertia respectu suæ partis, vt quia diuidit eam cum fratribus [& ibi, alij voluerunt] Azo reddens hanc diuersitatis rationem, cū incontinenti, & purē restituit, non deducitur, nisi quantum plus est in vna, quam in alia: nam si vtraque insolidum deduceretur, nimium fraudaretur, & diminueretur hereditatis substantia. Sed quando restitutio faciēda est post tempus certum, puta decem annorum, vel incertū, puta si decedat sine liberis, statim detrahit debitum iure naturæ adueniente tempore detrahatur Trebellianica, in qua cum computentur fructus, minus

diminuitur hereditatis substantia: quæ distinctio placet Iacobo, Bald. Hug. & sequacibus; & de hoc in summa eodem titulo. §. qualiter infirmetur, in fin. dominus meus in legibus distinguit, an instituat purē an sub cōditione, vel in diē: de restitutione non curat, an sit cōditionalis, vel pura, & est ratio secundum eum: quia quando instituitur sub conditione, vel in diem, non cedit eadem die tempus vtriusque quartæ detrahendæ: nam statim detrahit legitimam: postea cum venerit dies, vel conditio, erit hæres in residuo, quod postea restituet detrahendo quartam: sed quando pure institutus est, eodem tempore cedit dies vtriusque quartæ detrahendæ: plus tamen sibi placet omni casu vnam solam detrahi [& in fine] ad hoc C. ad l. Falcidiam. le. quamquam, ff. de inofficio. testamento. Papi. alias contra veterani. §. meminisse. ¶ In gloss. penultima ibi, Si conditioni] ibi de hoc: sed contradicit lex iubemus, 39 C. ad Trebellia. de qua satis supra in gloss. ex quo: sed illa loquitur in quarta Trebellianica; textus hic, & gloss. in legitima. scias, quod Azo, qui dixit l. iubemus, locum habere etiam in nepotibus, argumento C. de inofficio so testamento, si quis filio, trahit eam etiam ad debitam iure naturæ, ita quod in continenti illam percipiat. Idem, si non incontinenti, sed post modicum tempus, puta mensem, annum, vel plus arbitrariē, dummodo fructus percepti ad quartam, & ipsius fructus non sufficiant, & sic intelligatur l. iubemus, ar. C. de inofficio. testam. scimus. i. respon. Si verò post tempus longissimum, puta 30. annos, vel minus arbitrariē, dummodo fructus sufficiant, tunc bene computantur fructus in quartam; & sic loquatur §. si conditioni: & hoc hic placet Abba. ¶ In gloss. vlt. ibi, actiones] hoc intendit, q. filius rogatus restituere habet ius sepulchri hereditarij, & operarum, quas debebant liberti testatori, & descendentes etiam post restitutionem.

ADDITIONES.

- a ¶ Omnes. Illa loquitur in donatione, nō in titulo nō gratuito, & de hoc vide per d. Bar. de Sali. in l. fi. C. si in frau. pa. vbi facit mentionem de hoc dicto Host. & vide ibi etiam in l. 1. & vide glo. in l. patronus, & l. cum testamentis. ff. de probat. & per Bart. in l. 2. ff. si quis a pa. sue. ma. & vide Bal. in l. 1. C. de inoff. dona. & in l. fi. C. si in frau. pa.
- b ¶ Actum. Contra hoc facit, quia in causa appositionis non fit re conuentio, vt no. de mutu. peti. c. 1. per Innoc. unde melior videtur opi. Innoc. vel excipien. fuit hoc allega.
- c ¶ Computatur. Contra hoc facit, Iubemus, C. ad Trebel. cū hæres sit idem cū defuncto, vide infra in gl. ex quo. & super illa, sed illud in perceptis ab Adiecta, istud in perceptis app. & lit. cōte.
- d ¶ Lib. 6. Et vide plenius per Bart. in l. quoties. §. si duo, & in l. ex facto, la secunda. ff. de hære. instit. & C. eo. tit. l. quoties, per Bald. & d. Bar. de Salice. vbi plura subtilia examinant.
- e ¶ De hoc. Et de hac plenius per doc. & do. Bar. de Sali. in l. fi. test. C. de impu. & ali. subst. & per Bar. in l. moribus, ff. eodem titulo.
- f ¶ Stipulatu. An & quando æstimatio faciat emptionem, vide plene Bar. in l. fi. vt certo. §. nunc uidendum, ff. commo.
- g ¶ Hereditatis. Vtrum autem querela in officio donationis nō præparata transmittatur, & in hoc conueniat cum querela in officio, vide Bal. & Doct. in l. 1. C. de inoff. test.
- h ¶ Canones. Sol. gl. est vera: sed potest etiam opponi, quod hic fuit negligens Alterocha petendo, vt patet supra in ver. mortuo itaque. & ideo Adiecta non computare deberet illas, vt not. in præallegata Iubemus, vbi vide doct. & gl. sed dic, quod hic fuit in mora, & vltima mora nocet. illud, & ibi, concor. ff. de peri. & com. rei ven. & vide gl. sequen.

S V M M A R I V M.

- i Ad defunctorum pias voluntates exequendas episcopus compellit fideicommissarios.
Religiosi etiam exempti subsunt ordinarijs circa redditionem rationis.
An fratres minores, remiss.
Io. And. super 3. Decret. P 4 Fidei-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Fideicommissarij etiam laici diuifim, vel mistim possunt esse
piarum voluntatum.

Bonorum appellatione quæ comprehendantur hic.

2 An testatoris bona vendi possint ob executionem pia voluntatis.

3 An de legatis ad pias causas Falcidia detrahi possit, & nu. 5.

4 Voluntas omnis testatoris, mō non sit contra legē, pia dicitur.
Est seruanda, nisi sit illicita.

5 Executores fideicommissarij appellantur.

Monitio an pauciora trina sufficiat, & qua competens.

6 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 7. 8. & nu. 9.
De pijs causis exempla ubi sint multa.

9 Testator qua prohibere non possit.

C A P V T XVII.

Tua nobis.

Casus. Episcopus ꝑ compellit fideicommissarios ad exequēdas
pias defunctorum voluntates.

secunda ibi, cum igitur [Religiosi] de his dic vt j. eo. c. vlt. i. respon. li. 6. & quomodo ipsi religiosi etiam exem
pti circa redditionē rationis subsunt ordinarijs, habes
in concil. Vien. eo. ti. religiosi: de fratribus minoribus
dic vt inf. eo. concil. de verb. sig. exiui. S. verum [Et lai
ci] isti, de quibus dictum est, non solum diuifim, sed e
tiam mixtim fideicommissarij esse possunt; de quo satis
dixi s. eo. Ioannes, in oppositionibus [Bona] immobi
lia, mobilia, vel se mouentia. S. eo. relatum. 2. in princ.
[Debent] designat, q̄ assumpserat officium tacite, vel

expresse, infra eo. Ioan. [Expendi] an propter ꝑ hoc te
statoris bona possint alienare, vide i Spe. de instru. edi.
S. nunc verò aliqua 9. colu. ver. sed an executor, & ver.
seq. [Alijs] proprijs, vel extraneis. neutrum. n. eis licet,
concor. quod dixi de seq. pos. c. fi. Quarit ꝑ Host. an de
legati possint, detrahere Falci. & dicit q̄ non, quia ces
sat in relictis ad pias causas. C. ad l. Falci. auc. similiter.

verius, quia nullum lucrum ꝑ pertingere debent. C. de
epif. & cler. si quis, in auct. de ec. ti. S. si autem legatum
nisi sit a testatore relictum: quo etiam priuaretur volū
tatem non seruans, vt in glo. fi. [Pijs voluntatibus] om
nis ꝑ voluntas testatoris, dummodo non sit contra le
gem, dicitur pia, secundum Host. vt dixi infra eo. Ioan
nes, in vlt. quaestione [Locorum] de quo loco intelliga
tur, dixi infra c. Io. in quaestione vlt. [Interdici] ergo nō
seruatur voluntas, quam supra dixi seruādam. So. illud
de licita, vt etiam dicit gl. sed ista est illicita, secundum

Abb. [executores] qui fideicommissarij ꝑ appellantur se
cundum Hostien. de quo satis dixi j. eo. Io. super vers.
executores [Pienarie] nulla retenta Falcidia, secundum
Host. qui hoc no. quod dixi j. c. prox. super vlt. gl. [Mo
nitione] trina. i. 2. q. 2. Idigne, de hoc de sen. exc. sacro,
videtur q̄ sufficiat bina in hoc casu, in auct. de ec. tit.
S. Si autē pro redemptione, & se. coll. 9. inter monitio
nes interposito spacio arbitrario. ff. de iudi. non nunq̄,
ad minus trium dierum, ar. ff. de pu. iud. inter accusato
rem. C. de err. aduo. l. 3. infra de reg. ad nostram, Host.
ad hoc de sen. excom. constonem. li. 6. Idem Abb. qui
dicit, q̄ non esset competens monitio dicere ter Solue,
solue, solue, & facit quod no. de app. ab eo. lib. 6. [Com
pellas] quomodo, quando, & infra quod tempus, vide

infra eo. Io. ꝑ Secunda ꝑ gl. pro vltima rationabili vo
luntate seruanda inducit 4. iura, & non rōnabilis duo
ponit exempla, dicens vltimam confirmatam per mor
tē. ꝑ In i. ꝑ gl. ibi, hereditas. S. i. vide de iudi. nouit,
super gl. saltē [& ibi, nulli] vide supra eo. relatum. i. su
per gl. 2. ꝑ In ꝑ gl. i. ibi, ad pias] multa de his exēpla

b vide in Specul. de instru. edi. S. nunc verò aliqua: alias
est sub S. compendiose. i. 8. colum. vers. & scias, quod in
ter [& ibi, restringitur] Innoc. & Hostiens. contra; & vi
de quod dixi infra eo. Ioan. in vlt. q. ꝑ In gl. 2. ibi, exhe
redare] & no. de iureiur. Quintauallis. ꝑ In ꝑ gl. pe. ibi,
prohibere] nec pōt mādare seruū promittere operas

eui dabat fideicommissariam libertatem. ff. de oper. li
bertorum, l. cordonem, nec valet si dicat, nolo tuto
rem de dolo teneri, licet malē administret. ff. de admi
tuto. l. quidam, Vincen. Goffre.

A D D I T I O N E S.

a ꝑ Lucrum. Hæc ratio facit contra opi. glo. & Io. And. in c. si pen
eo. ti. li. 6. in Trebel. de quo per d. Bar. de Sali. & doc. in auctētica,
similiter, hic allegata, & per Bar. in l. Marcellus. ff. ad Trebel.

b ꝑ Exempla. Vide gl. in l. si quis Titio. ff. de legat. 2. dicit, quod
tributum pro anima dicitur pium, & vide Bart. & Bald. in l. i. C.
de sen. excom. & l. illud, C. eodem titulo.

S V M M A R I V M.

1 Diuifio decretalis.

2 Casus.

Quartas duas & quas detrahit filius rogatus restituere herede
tatem, & num. 4.

In eis quæ facere possit.

Hereditatis computatio qualiter hic facienda.

3 Filio competit legitima.

Patruus quis.

Auunculus quis.

In substitutione fideicommissaria est locus deductioni quartarū.
Si, particula denotat conditionem.

Masculini appellatione continetur femina in testamentis et, ni
si excipiat: sed non conuertitur. & quando comprehenda
tur femina, remiss.

4 Arbitrium hic in re hereditaria cur non tenuit.

Restituzioni res supposita non potest in alios, quam quib. est
restituenda transferri.

C A P V T XVIII.

Rainaldus

Licet ꝑ Host. hanc decr. diuise
rit in 5. partes, & Abb. in 7. Tu
diuidas in tres prin. tantum; &

ipse prin. partes per omnia idē, vt sup. eod. Rainutius.
& secunda ibi, dilectus. tertia ibi, Nos itaq. Sed prima
prin. subdi. in 5. par. In i. ponitur testamentū Peponis,
compromissum & sentētia arbitrorum. In 2. ibi, Porro,
ponitur testm̄ Rainaldi cōtinens legatum auunculo
rum, institutionem heredum, cum pene adiectione, si
legatū non soluerent. In 3. ibi, Demum, ponitur duplex
auunculorum petitio. In 4. ibi, Prefatus, ponitur duplex
sententia absolutoria primæ petitionis cōdemnatoria
secundæ. In 5. ibi, A cuius, vtriusq. partis appellatio, &
prosecutio. Secunda princ. subdiuiditur in duas, prima
iniam absolutoriam prioris iudicis reuocat quō ad pa
truū, confirmat quō ad filios. Secunda iniam condem
natoriam reuocat quō ad filios, confirmat quō ad pa
truū cum quadam moderatione, & in summa hoc di
cit. Filius ꝑ rogatus hereditatē restituere detrahit debi
tam iure nature, & quartam Trebellianicam, in quibus
pōt legata relinquere, hæredes instituere, & penas ap
ponere. Vt autē facilius intelligas, sic computes heredi
tatem, Pater Rainaldi fuit ditior patre Rainutij in 10.
fuit forte de Pepolis, qui diuites sunt: iste Pepo, cuius
bona fm hoc valuerunt 64. de quorum bonorum me
dietate 32. s. factum fuit compromissum, & latum arbi
trium: & expediamus prius ista mistim. R. habebat 32.
& 4. & sic dimidiā, & sic 16. reliqua 16. restituenda sunt
patro ex fideicommissio Peponis. R. legando medie
tatem partis sue de bonis, de quibus fuerat compro
missum, auunculis legauit 8. cum pars sua esset 16. vt
est dictum. In alia medietate. i. alijs 8. instituit patruū,
& filios: soluet patruus hæres pro dimidia dimidiam
legati. s. 4. & quia eius hereditas est exhausta, deducet
Falci. s. i. & soluet tria tantum: filij soluent aliam dimi
diā, s. integra 4. q̄ eorū hereditas exhausta non est: de
alijs

alijs 8. in quibus instituti sunt patruus, & filij, 4. habebunt filij hæredes pro dimidia; alia verò 4. quæ debebat habere patruus, habebunt auunculi ex pœna appo-
 sita in testamento R. nec deductet patruus inde Falc. quia soluitur in pœnam, habebunt ergo auunculi 7. ex legato 4. à patruo nomine pœnæ, & sic 11. filij habebunt 4. ex institutione: patruus vnam ex Falcidia, & sic 16. Reliqua 16. habebit patruus inuito R. ex testamento Peponis. Nunc videamus de alijs 32. in quibus etiam R. habuit medietatem ratione tertiæ, & quartæ, & patruus ex testamento Peponis aliam medietatem, quā primo deductet patruus, scilicet 16. R. in suis 16. instituit hæredes patrum, & filios: pars verò patrum, scilicet octo dabitur auunculis: quia patruus venit contra testamentum, & quia in pœnam soluit, non deductet Falcidiam, alia 8. habebunt filij: hæt ergo patruus 32. ex testō Peponis, & 1. per Falc. & sic 33. auunculi ex prima computatione habent 11. ex secunda 8. ratione pœnæ, & sic 19. filij ex prima habent 4. ex secunda 8. & sic 12. quibus omnibus simul iunctis habes integra 64. Secundum aliam computationem patruus habet 4. per Falcid. & si vis omnia miscere, pars R. fuit 32. quorum quartam, scilicet dimidiam dimidiæ legauit auunculis, & sic 8. In reliquis 24. instituit patrum, & filios: adijciens pœnam, de qua dicitur in textu, Hostiens. aliter
 3 computauit, sed hoc teneas [Filius] patet q̄ compete-
 bat illi legitima [Patruus] idest fratrib. patris [Auunculi] fratres matris, insti. de gradi. §. 4. Host. [restitueret] patet substitutionem fuisse fideicommissariam, & sic locus erat deductioni quartarum [Si] denotat conditionem [Absque filiis] hic dicit Host. repeti posse quæ dixerat supra c. Rainutius, quæ videas, de probat. in præsentia, super 1. glo. [Masculis] si hoc non fuisset additū sufficiebat fēminas habuisse: quia masculinum, &c. ff. de verb. sign. l. 1. ff. de test. tu. si quis ita. ff. de leg. 3. qui duos: sed non conuertitur: quia exemplū pessimum esset, &c. ff. de leg. 2. si ita scriptum, secundum Goff. & Hostien. Satis tractauit hic Host. de masculino, an & quando comprehendit fœmininum, de quo vide de elect. generali, lib. 6. in glo. 2. & in Spe. de dispu. & alleg. §. post hæc autem, ver. vel ibi masculinum, & adhuc plenius per Archi. 17. q. 4. si quis suadente (Compromisit) Rainaldus [Quorum] scilicet arbitrorum [Arbitrati] faciendo forte diuisionem inter eos, vt infra dicit gl. [Neutra pars] potuerunt sic arbitrari de bonis Peponis: quia patruus contendebat se in illis ius habere, & de voluntate partium hoc fuit: vel forte Pēpo vsumfructum medietatis illarum rerum reliquit patris, & filiis: proprietatem vero Rainaldo. vnde nec patruus transferre debebat nisi in filios, qui in vsumfructu succedunt, nec R. granatus restituere, poterat alienare. C. communia de le. l. vlti. secundum Vin. Dixit Goffr. quia isti de bono & æquo sic inter eos statuerunt magis vt arbitratores, quam vt arbitri [Res prædictas] hic tractabat Host. de pacto, quod appellari possit a sententia arbitri, ad quod dixi supra, de arbi. cum dilectus, super vlt. glo. ad fi. Non habens, & sic extitit fideicommissi conditio. Auunculis, fratribus matris: vt dixi in prin. Filijs, emancipatis, secundum Hostien. Intestato, hæc verba iustificanc sententiam cardinalis secundum Inn. nam secundum eum si non sic generaliter locutus fuisset Rainaldus, sufficere debebat, q̄ patruus vel legatum solueret vel pœnam incurreret, scilicet quo ad tertiam, & quartam. Rai. in alijs a legato, ad hoc ff. de pac. rescriptum. §. si pacto, potius tertia, & quarta rerum peruenit ad auunculos propter pœnam sic generaliter appositam quam propter primum legatum, secus autem fuisset si dixisset, si non soluat legatum, det duplum vel rem talem: tunc enim oporteret legatarium altero esse contentum, vel dic secundum Innoc. q̄ lex quæ prohibet

vtutrumque petere scilicet rem promissam & pœnam, loquitur cum quis agit personaliter, nec res quam petit est sua nec pœna, licet promissor sit obligatus ad alterum, quo debet agens esse contentus. Sed hoc legatum R. quo ad medium tertiæ, & quartæ qua grauari non potuit, recta via transiit ad legatarios, scilicet auunculos, vnde statim post mortem, & aditam hereditatem facti sunt domini, ff. de fur. a Titio, secundum Innoc. qui dicitur addidisse, q̄ hæc solutio reprobatur, ff. de dona. ex. apud. §. Labeo, quare prior melior est. Pro determinatis, a testatore in testamento vel determinatis in legato, vt scilicet quisque auunculorum pro ea parte quam habet in legato succedat in hereditate ad eos deuoluenda nomine pœnæ, secundum Goffr. Deuenient, idest ex causa fideicommissi restituerent ipsi hæredes patruus, & filij, quod patet ex fine capituli, vbi eis reseruatur Falcidia, vel est sensus. Lego auunculis omnia quæ de bonis meis ad hæredes erant peruentura, nam verbum deueniret, innuit, quod ad auunculos recta via sit peruenturum, quod est proprium legati sed non fideicommissi, ff. de furt. a Titio, & hoc plus placet Inno. Non obs. q̄ de Falcidia dicitur, nam illa detrahitur etiam de legatis specierum. Debitum, quod soluere omnib. est commune, vnde 2. regum 14. Omnes morimur, & sicut aquæ dilabimur. Et Seneca. Morieris, respondet, hac conditione intraui, vt exirem. Item stultum est timere, quod vitari non potest, illud non effugit qui distulit, omnes antecesserunt te: omnes sequentur te. Hostiens. Prædictam, pro dimidia, & sic confessus fuit possidere, vt patet per sequentia. Filios, minus cautè, cum prius constare debuisset, an adijissent siue possiderent. ff. de inter. actio. non alienam, & l. qui seruum. §. fin. Hostiens. & de his interrogationibus de iura. calum. c. penult. Poterant, etiam si culpa sua non peruenissent, si, supra, de restit. spo. grauis. Hosti. Ipsos, patrum, & filios. Absoluens, bene quo ad filios: male quo ad patrum. Aliorum, non fuit hæc sententia incerta, quæ per acta certificari potest, C. de sent. quæ sine cer. quan. l. 3. secundum Hostien. Condemnauit, male quo ad filios, bene quo ad patrum. Vtraque parte, pars auunculorum petebat reuocari absolutoriam a legato, confirmari condemnatoriam ad pœnam, hæredes econtra primam confirmari, & secundam reuocari. Executioni, improprie quo ad sententiam absolutio-
 nis. Dilectus, 2. pars princ. Cardinalis, dicit Hostien. q̄ iste fuit postea Portuen. mortuus, Lugduni sepultus apud prædicatores. Quoniam interpositio vsque ibi pronunciauit, secundum Innoc. & redditio causarum sententiæ. Hostien. Propter quod, quia Rai. in omnibus bonis Peponis patris sui habuit tertiam, & quartam, sequitur, quod in rebus, &c. Hostiens. Ac per hoc, scilicet q̄ hoc fecit, & facere potuit. Expresserit, de tertia, & quarta, vt dicit glo. vt vnum scias, q̄ testator qui legat rem totam, legasse videtur partem, quam habebat in ea. ff. de leg. 1. si domus, inducit Abb. ff. de contrahen. emp. qui tabernas, præsumitur enim, q̄ ex quo totum si suum erat, legare voluit, multo fortius partem, & si hoc non expresserit, nec tunc cogitauerit, arg. infra, de decimis, ex parte 3. secundum Innoc. Sicut episcopus dando ecclesiam dare videtur ius, quod habet in illa, de don. pastoralis. §. 1. & semper facienda est interpretatio, vt res valeat, de verb. signific. abbate, secundum Hosti. hoc dico pro eo, q̄ dato, q̄ Rai. intendisset per partem suam legatā distinguere non tertiam, & quartam sed bona patris ad bona patruorum, tenuisset tamen legatum in dimidia quartarum, & de hoc supra ver. porro, in 1. gloss. Impedire, non enim potest quis se pacto astringere, ne possit rem suam alienare. ff. de pactis, l. penul. vel q̄ alienatio non teneat, vel quod dominium non transeat in accipientem, vel quod sine intentione

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

tionem res ad alienantem, vel alium redeat, ar. instit. de rerum diui. §. per traditionem, & §. vendita. C. de pac. traditionibus. ff. de iurepatron. si libertus. §. planè, hoc tamen fallit in seruo alienato ne manumittatur: qui si manumittatur non tenet manumissio. C. si mancip. ita fu. ali. ne man. l. ea quidem. Et est ratio, quia libertas ex quo competit, non potest renouari, secus in dominio. instit. qui & ex qui. cau. ma. non pos. §. semel. Lex tamen reddit rationem, quia conditio col. ærens persone facto eius qui tali lege cōparauit, immutari nō potest, vbi vero lex alienationem inibet: si contra fiat non tenet, nec transfertur dominium, ff. & C. de fundo do. per totum. l. 2. quæst. 2. sine. l. o. q. 2. hoc ius, in auct. de aliena. & emphi. contract. §. sanctissimas, coll. 9. Idē vbi testator prohibet, & apparet persona, cuius gratia facta est prohibitio, alias secus. ff. de leg. l. filius §. diui. ff. de leg. l. 3. pater. §. filia, & §. fundus. Et est ratio, quia sola voluntas testatoris sine traditione trāsferit dominium in legatarium, saltem ab adita hæreditate. ff. de furtis, a Titio, ff. quemad. serui. am. si partem. §. si per fundum, & sicut hoc casu sine traditione potest in aliū transire dominium, & amitti: sed per solum pactum sine traditione hoc fieri non potest, C. de rei vendi. quoti. & in concor. alleg. in princ. gloss. Idem in sententia arbitrorum vel iudicum, quia nec per ipsorum sententias acquiritur dominium sine traditione, ad hoc de re iudic. cum aliquibus, nec impeditur translatio domini: vt hic secundum Innoc. Hostien. & Abb. & materia huius glo. no. C. de rebus ali. non ali. l. fin. In beneficijs autem spiritualibus, dicunt prædicti, quod est secus, vnde collatio beneficij facta a prohibito, vel suspensio nō valet, supra de consuet. cum dilectus, quod dic. vt ibi, & de concess. præben. quia diuersitatem. eod. tit. capit. si soli. hb. 6. & de iurepat. cum dilectus. Idem videtur si prælati prohibetur alienare, scilicet, q. etiam in casibus a iure permissis alienatio postea ab illo facta non teneat, de accusa. e. tit. de do. & cōt. veritatis, ad fi. Ratio diuersitatis satis patet: quia beneficia ex electione, & confirmatione sine traditione acquiruntur etiā quo ad dominium ex acceptatione, infra de præbend. si tibi absenti, lib. 6. quo ad secundum constat prælatos nō esse dominos rerum ecclesiarum, sicut sunt layci rerū patrimonialium: sed sunt procuratores tantum, de do. nat. fraternitatem, & ideo per illos qui dant ipsos administratores, possunt facilius impediri, quam alij quo ad res proprias, in quibus habent plenius, & pinguius ius, ad hoc C. de iude. nemo, C. manda. in re mādāta, secundum Innocen. Potest & alia ratio reddi, secundum Hostien. in eo quod legitur, & not. infra, de spon. duo. c. fin. Pro medietate, forte alia medietas vacans erat secundum Innocen. Condemnauit, non, quod quamuis sit officium illius qui de app. cognoscit pronunciare bene, vel male appellatum, vel iudicatum. l. 2. q. 6. in fi. & C. de ap. eos, l. responso, vbi de hoc nihilominus condemnat, & absoluit, vt hic, & supra eod. Raynautius, ff. iudi. sol. l. cum apud, quod ideo contingit, vt puto, quia iudex appellationis, & nouas audit allegationes, exceptiones, & probationes admittit, de testi. fraternitatis, Gof. Dicebat Host. hic, q. etiam sine nouis probationibus, hoc posset accidere, vt si patet per acta condemnandum fuisse absolutum, vel econuerso, de restit. spol. cum ad sedem. Dixit etiam, supra eo, Raynautius, in part. 2. in princ. q. secundum Modernos doctores, & iudices ita pronunciat iudex appellationis. Pronuncio talem iudicem in eo, quod sic absoluit, iniuste pronunciasse, & actorem bene appellasse, & ideo ipsum reum condemno, vel pronuncio iudicem in eo, quod condemnauit sic T. reum iniuste pronunciasse, & ipsum reum bene appellasse, & ideo ipsum absoluo. Et quandoque concurrit vtraque pronuncia-

tio, vt ibi, & de hoc etiam in Spe. de sen. prola. §. vt autem, ver. in iudice, & omnino tene, quod ibi plene dixi, & de ap. §. de of. in princ. & l. 4. de app. §. pen. vers. si vero a sententia. Contingit. hic potest continuari, ver. & saluo, qui sequitur. Possidere. nec se tanquam possessores obtulerunt liti vendicationis rei, ff. de rei vend. is qui se. Innocen. nec deserunt dolo possidere, eod. tit. linautem, secundum Hostiē. Et tertiā, supra pluries vidisti præpositā tertiam: hic præponitur quarta. Eius. Rainaldi. Institutio. patrum, vel filiorum. Legatio, per eum facta auunculis. Adiectio pœnæ. facta hæreditibus non parentibus. Si infra tempus, nimum secundum Innocen. quod hic fertur sententia sub conditione, & sine certa quantitate, contra id 2. quæst. 6. biduum, C. de sen. quæ sine cer. quā. per totum. Sol. patruus hic non petijt deductionem Falcid. vnde, & si non exprimeret hic in sententia, semper posset detrahere Falcid. In adiudicatione enim legati intelligitur, quod heres in totum, vel in partem Falcidiam detrahere possit. Sed si de Falcidia detrahenda patruus egisset, tunc si hoc beneficium Falc. non saluaretur, vltius petere non potuisset, ff. de neg. gest. si autem. Sed si saluatur: peti potest, vt hic. Sed & dici posset, quod ex quo lata est sententia, statim, oportet hūc patrum tertiam, & quartam integre restituere, sed postea petet Falcid. conditione ex l. Falc. cum hoc ius sibi sit seruatum in sententia. Si autem reseruatum nō esset, & per errorem facti soluisset, tunc ageret conditione indebiti, secus si per errorem iuris, C. ad l. Falcid. l. error. Alij dicunt, quod cum de hac Falcidia non sit actum, eam retinebit patruus, & reliquas tres partes statim restituet, & sic non est sententia incerta, cum ad minus tres partes tertiæ, & quartæ perueniant ad auunculos: & super quarta de illis detrahenda remanet his, & conditio an infra tempus soluat vel non: vt primo casu detrahat: secundo non, secundum Innoc. & Hostien. & in vtroque gloss. corrupta erat. Paruerit. non secundum Innoc. & Host. q. quamuis super legatis præstandis heres infra annum conueniatur, & condemnatur, non tamen priuatur Falcid. si satisfaciatur infra annum computandum, vt dicit gloss. postea. sic, C. de fideicom. auct. hoc amplius, pœnam autem impositam a testatore incurrit, si litem contestatur, ar. ff. rem ra. ha. l. amplius, & hic, nam hic patet, q. ad pœnam teneretur, & condemnatur, etiam infra annum: tamen cum illa sic legata detrahat Falcid. secundum Innoc. Inuentarium. sic dictum, quia descriptum continet, quod in hæreditate inuentum est, quia ratione dicitur repertorium, ff. de admi. tu. tutor, qui repertorium, de forma inuentarij hæredis tractat hic Host. quod decido, & vide plenius de isto, & alijs inuentarijs in Spe. de instru. edi. §. si. per totum, & de hoc præcipue in vers. nunc dicamus, vsque in fin. §. vbi dixi super ver. in huiusmodi, non sufficere hæredi perfecisse tempore debito inuentarium, non inchoatum tempore quo debuit, hodie rectores hospitalium tenentur inuentaria facere, vt in clemen. de reli. do. quia contingit, ver. illis etiam. Fecerit, non secundum Host. quod cōmuniter. Card. hic reddit causas sententiæ suæ, non tamen semper tutum est hoc facere, de restit. in integ. tum ex literis, vers. illa nitens, de quo dic. vt supra de re iudic. sicut. Contra voluntatem non secundum Innoc. quod hæres rogatus aliquod legatum dare de suo proprio, licet non det, vt testator præcepit, tamē quando postea dat, detrahit Falc. de omnibus legatis, quod intelligas, vbi hæres rogatus est restituere omnia bona hæreditaria, nisi legatum sibi iniunctum vel de suo proprio, vel de bonis testatoris soluat. Et est ratio, quia ipsemet testator pœnam ipsam adiecit, qui non potest ipsum priuare Falcidia, nec est hoc casu recurrendum ad pœnam legis: cum sufficere debeat pœna

testa.

testatoris, si testator penam non apposuisset: haberet locum pena legis vel canonis: ut scilicet tota hereditate priuaretur, quod dic, ut not. supra eo. si heredes, & c. nos quidem, vel dic, quod iste patruus nunquam fuit in mora ante annum: quia nunquam fuerunt petiti ab eo expresse tertia, & quarta: sed fuit petatum tantum ab eo, vel legatum rerum, de quibus fuerat compromissum: vel omnia bona & c. ut supra, versicu. deum, dic ut dixi super vers. paruerit. Falcid. de qua. supra, eo. Raynutius, in glo. not. quod quartarum. Nos itaque. 3. pars prin. Confirmamus. confirmatione indigebat, si non habuerat auditor mandatum pronuntiandi, & repetere, quod dixi de hoc supra eo. Raynutius. ¶ Prima glo. respondet per obiectionem. ¶ Ultima glo. ponit dictum, querit, all. duas ll. pro, & vnam contra, & soluit. ¶ Glo. videtur, obijcit, & soluit. ¶ Gloss. qui forte respondet per quaestiones, quare dixit de vno solo patruo, & dupliciter soluit, & quomodo inter patruum, & filios hoc casu fiat diuisio. ¶ Gloss. istud respondet per obiectionem de, §. ante heredis. ¶ Gloss. sed nunquid, querit, arguit negatiue, ponit opi. contrariam, quam approbat. ¶ Gl. ad hoc. haec gloss. & praec. quae incipit legatum, circa actionem distinguunt inter legatum, & fideicommissum singulare, & fideicommissum vniuersitatis, ¶ Glo. omnium, querit. & tripliciter soluit. ¶ Glo. & ita. obijcit, & soluit. ¶ Glo. immo, respondet per quaestionem, an filius rogatus in singulis rebus, vel vna tantum & c. soluit, quod in singulis, ponit opin. contrariam, quam probat tribus legibus, ad quas respondet. ¶ Gloss. de quo. declarat quid sit residuum. ¶ Gloss. ergo. respondet per obiectionem de l. irritum. ¶ Glo. istud est, & vlti. respondet per quaestionem, an in eo, quod pro pena soluitur, detrahetur Falcidia. ¶ In 1. glo. ibi seruatur in legatis, & fideicommissis, ut ibi. ¶ In glo. in forma. ibi ea lege. Seia Titio donauit, & tradidit seruum eo pacto, & stipulatione, qd ad fratrem Titij non perueniret, Titius fratrem, & Seiam donatricem instituit heredes. Seia cum fratre Titij suo coherede agere poterit in id quod interest. Et ibi peto, §. vlti. qui fratrem heredem instituit, & petit ne domus alienaretur, sed in familia relinqueretur, si heres alienauit, vel extraneum heredem instituit qui in familia fuerunt, fideicommissum petunt. Et ibi pater, §. fundum, filius prohibitus alienare, quoad uiueret, etiam in extraneos illud restare potest. ¶ In gl. uidetur. ibi heredibus, in fi. facta substitutione furiosa si decedat sine liberis, si ipsa contrahit, & filiam in morte reliquit: licet propter furorem non fuerit matrimonium, euanesceat substitutio. Et ibi, & generaliter, in fin. quod statuerat Papinianus, per iustos filios substitutionem euanescere, imperator prorogat ad naturales. Et ibi, §. volo. iussit testator praedia dari libertis, & si quis decederet sine liberis, illius partem ad reliquos pertinere, si moritur vnus ex his habens solum filium collibertum, id est cum eo manumissum euanesceat substitutio. Et ibi si quando quis uxori, vide de priuil. in his, super vlt. gl. ¶ In gl. qui forte. ibi si in persona, si fideicommissum cessit viuentis patre transmittit illud ad filium. Et ibi cum filiosa, in fi. rogato patre, ut post mortem hereditatem, vel legatum restituat filio, & filius viuo patre decedit: pater illud retinet. Et ibi, §. vtrum, extinguatur fideicommissum, si decedit fideicommissarius ante restitutionem. Et ibi, si quis legata. §. 1. re duobus legata si centum heredi dedissent, alter quinquaginta dans, partem legati consequitur, & pars eius qui non dedit alteri cum sua conditione accrescit. ¶ In gl. istud. ibi, §. ante heredis, vide supra eo. cum tibi. in gl. 2. Et ibi. l. vlt. si faciens testamentum expressit, quod illud etiam pro codicillis valere volebat, petens hereditatem debet in prin. alteram viam elige-

re. ¶ In gl. hoc bene, ibi quidam. vide supra c. proxi. in gl. 2. Et ibi reprehendenda, vide de verb. sig. forus, super gl. C. de. ¶ In gl. & sic, ibi sub l. pre, si tutor datus, & ibi dicitur, si nemo hereditatem adierit, nil ualet ex his, quae in testamento scripta sunt. Et ibi, eam quam, dicit ibi tex. regulariter traditur, ea quae in testamento relinquuntur, si ex testamento adeatur hereditas, non valere nisi ita relictum & c. ut supra. ¶ In gl. legatum, ibi, §. cum seruus. status serui legati est in suspensio, nam repudiante legatario, nunquam ipsius fuisse uidebitur, si acceptat ex die aditam hereditatis ipsius intelligitur. Et ibi sed nec legatarius. legatarius ius non condicit, quia conditio datur illi, cuius res surrepta est, vel eius heredi, sed bene vendicat. ¶ In glo. sed nunquid, non quemadmodum licet fideiussoris obligatio possit esse in pendentem, vel in futurum concipi, iudicium non potest esse in pendentem, nec de futura obligatione. Et ibi conductores. vide de plus peti. c. vno, super 1. gl. ¶ In gl. ad hoc, ibi cogi, & ll. praecedentibus. fideicommissum vniuersitatis est, si rogatur quis restituere bona, vel familiam, vel pecuniam, vel vniuersum rem vel omnia sua, vel patrimonium, vel facultates, vel quicquid habet, vel censum, vel fortunas, vel substantiam, vel peculium, quod pro patrimonio quidam sumunt. ¶ In gloss. omnium, ibi doli clausula. sequitur, quae in stipulationibus subiicitur, non pertinet ad eas partes stipulationis de quibus nominatim cauetur. Et ibi sanctio legum. vide de appe. ut debitus, in 3. gl. Et ibi heres meus. §. 1. testator legauit duas statuas marmoreas, & omne marmor ultra illas duas statuas nulla statua debebitur. ¶ In gloss. & ita uidetur, ibi, §. illud. procedit iudex appellationis altera parte absente. ¶ In glo. immo, ibi filium. ibi filius rogatus restituere, si in fundo sibi quartam retinuit, si aliquid supra quartam ibi habet, restituere cogitur. Et ibi potest heres, potest in vna re dare legatario partem relictam, in quam, vel legatarius consenserit, vel iudex aestimauerit. Et ibi si ex pluribus, sequitur, rebus legatis heres quasdam soluit, ex reliquis plenam Falcidiam per doli exceptionem retinere potest, etiam pro his quae iam data sunt, sed si vna res sit legata, cuius pars soluta sit: ex reliquo potest plena Falcidia retineri. ¶ In glo. quae quidem, ibi alia mens, ut quia apparet euidenter primo legatario ademptum, vel quod testator voluit, quod vterque in solidum reciperet: quia tunc vni res debetur, & alteri aestimatio. electione huius rei data ei qui prius contestatus fuerit litem, & vno electo, non reddit ad alterum, hoc vult haec lex si pluribus. ¶ In gl. haec est, ibi. l. vna. vide de ali. iud. mu. facta. p. 1. in pri. quarta gl. ¶ In gl. ergo videtur, ibi, irritum. vide sup. c. Raynutius, super gl. antep. [& ibi, quamquam] si frater fratri rogatus est restituere, si decederet sine liberis, & sic moritur, & intestatus, soror ipsorum una cum substituto succedit in Falcidia. ¶ In gl. istud est, ibi, imponenda. sequitur, ratione Falcidia omne as alienum deducitur, etiam quod ipsi heredi mortis tempore debitum fuerit, quamuis aditione hereditatis confusa fuerint actiones sequentes, vide super glo. ergo videtur [& ibi, cum fidei] diuersis modis intelligitur, ut ibi not. si pater institutus ab uxore ita, quod filio restitueret, & in hereditatem suam, quam in filium conferebat, compensari voluit fideicommissum, filius detrahet dodrantem, tantum hereditatis propter Trebellianicam, quam ibi pater habebat. Item de bonis patris detrahet quadrantem, de residuo soluit legata [& ibi. l. 1.] potior est causa primorum legatariorum, qui ab herede exigere poterant, quam illorum, quibus heres reliquit [& ibi, cum pater, in fin.] ibi sunt haec verba, & ponit casum, quando legato petito iuratum fuit in litem: quia non quantitatis, de qua iuratum est, sed solum verae quantitatis

titatis quo ad Falcidiam habebitur ratio [& ibi. l. seq.]
 hæres alienum fundum legatum emit plus iusto pre-
 cio. In Falcidia habebitur ratio solum iuste estimatio-
 nis, quam sufficiebat legatio solui. ¶ In gl. vlt. ibi, si
 7 vt allegas] si pater filium, quem rogauit restituere, cer-
 ta re per Falcidiam iussit esse contentum, filius stare non
 tenetur [& ibi. l. pe.] Si habens 300. in bonis, iussit non
 aliter heredem adire, nisi 380. Titio solueret, hæres
 nihilominus adit, & habet integram Falcidiam [& ibi.
 §. vlt.] qui sic dicit, quarta, quæ l. Falc. retinetur, esti-
 matione, quam testator fecit, non magis minui potest,
 8 quam auferri. ¶ In gl. i. ibi, conditione] hoc dicit,
 quia legatum sub modo, statim petitur præstita cautio-
 ne de modo adimplendo, non sic in eo, quod sub con-
 ditione debetur. ff. de cond. & demonstr. quæ heredi, &
 l. quibus diebus [& ibi, seruatur] hoc est verum in spe-
 cto sine, utrobique enim, qui non paruerit, lucrum amit-
 tit, vt not. Accur. in hac l. & hic Phi. Goffr. Hostien. [&
 in fin.] & sumitur pro forma, ¶ In gl. quia dictum, ibi,
 alias non possent] saluo eo, quod habes infra de arb. c.
 vlt. lib. 6. vbi dicam super i. glo. quod hic dixerunt Inn.
 9 & Host. ¶ In gl. in forma, ibi, faciēda] quo ad partem
 Rayn. non vt sequitur: quo ad aliam, quæ restituenda
 erat, sufficiebat prohibitio legis. C. communia de leg.
 l. si. & in auct. ibi signata [& ibi, ar. contra] huius solutio
 patet in suf. [& ibi, cōmittitur] si a partibus data fuit,
 potestas arbitris, q. super hoc pronuntiare possent; a-
 lias non, sup. de ar. cum dilectus, secundum Hostien. qui
 dixit, q. tunc ille, cui non seruatur pactum, potest agere
 ad interesse, vel ad pœnam conditione ob causam. Il-
 le vero qui pactum non fecit, non agit, etiam si sua in-
 terfit, C. de cond. ob causam. l. ea lege, & C. de re. ali.
 10 non alie. l. vlti. ¶ In gl. videtur etiam, ibi, habeat na-
 turalem tantum; secus si legalem, vel civilem tantum,
 ff. de le. 3. si ita quis, in fin. de vtriusq. no. inf. qui fil. sint
 le. tanta. in glo. si. & quod de naturali dicitur, est verum,
 nisi talis post deportationem nascatur, secundum Phil.
 [& ibi, substitutio] potest esse ratio secundum l. quia cō-
 cubinatus secundum l. licitus est, & ex l. nomen accep-
 pit. ff. de concubi. l. 3. Vin. [& in fi.] idem Vin. & Goffr.
 Quid si hæc verba dicta fuissent a testatore rogante in-
 stitutum, vt restitueret hereditatem, si decederet sine
 filijs ab ipso legitimè descendētibz, & ipse intrat mona-
 sterium? dicit Hostien. quod Regij fuit hæc questio de
 facto, & consulti fuerunt doc. Bonon. & respondit Ba-
 garotus, q. Mon. habebatur loco talium filiorum, in
 auct. de sanctis. epi. §. sed hoc in præfenti. & §. nullam
 vero licentiam, col. pen. coll. 9. ar. pro ipso inf. de pœ-
 nis, presbyteri, sup. eod. requisisti. ff. de leg. 1. nemo, &
 quod dixi in fin. q. de proba. in præfenti, & hoc placet
 Din. vt ibi dixi super ver. sine herede. nam summa est
 ratio, & c. ff. de reli. & sumpt. fu. sunt persone. C. de sacr.
 fan. eccl. l. pen. & vlt. dicit ipse dominum suum respon-
 disse contrarium, non obf. §. sed hoc in præfenti, licet
 enim monasterium habeatur loco filiorum, vt ibi, non
 tamen loco filiorum ex se, vel ex suo corpore legitimè
 descendētiū, vt in casu nostro, & illa verba debent
 aliquid operari, ff. deleg. 1. si quando. ff. de vsur. si quis
 stipulatus, inf. de priui. si papa, lib. 6. nec ab ipsorum si-
 gnificatione recedi debet nisi appareat testatorem a-
 liud voluisse, ff. deleg. 3. non aliter, & dicit Hosti. q. pu-
 tat hoc verius, nisi a principe, ad quem spectat, heres
 alia interpretatio: quam tamen pensatis primis iuri-
 bus facere deberet secundum eum. Ia. de Bel. disputa-
 uit hunc arti. quem posuit in corpore super præ. §. & te-
 net substitutionem non expirare, cum testator natu-
 ralitatem elegerit, nec reliquit voluntatem suam in-
 terpretationi iuris, per quod dicit solui contraria, quæ
 volunt, quod dictum simpliciter, sine liberis, faciat
 Mon. haberi loco liberorum, sed quando naturalita-

tem eligit, cessat interpretatio, C. de insti. & sub. gene-
 raliter, §. si. C. de libe. præ. l. 3. ff. de condi. & dem. l. no-
 minquam, & de regu. iur. expressa. l. 3. ff. de leg. 1. cum
 concor. quam Din. alleg. loquitur, cum taciti, & ex-
 pressus est idem effectus per omnia, quod hic non est,
 vt prædixi. ¶ In gl. scilicet tertia, ibi, æstimationem] de
 11 hoc sup. eo. filius. ¶ In gl. qui forte, ibi, mortui] idem,
 si viuerent, & fideicommissum respuerunt; vt probant
 iura inf. alle. & C. quando non pe. par. l. vna, & inst. de-
 lega. §. si eadem res [& ibi, in totum] hoc ideo, quia sub-
 stitutio facta fuerat coniunctim, vt patet in prin. secus,
 si fuisset facta disiunctim, vt si dixisset: Restituat tali pa-
 truo dimidiam, & tali dimidiam, vt probant ll. infra
 alleg. & eo casu potuisset Raynal. instituisse in illa par-
 te, quæ deberetur alteri patruo, si viueret, etiam extra-
 neos, & sic filios patru, vel patruus ad eundem heredi-
 tatem ex testamento Raynal. quo secum fuerant filij
 instituti, renuntiasse videtur iuri suo, quo totum fidei-
 commissum debebatur sibi, ar. ff. de inof. testa. si pars,
 §. si. & l. si. C. eo. si pater, sup. de re iud. q. ad cōsultatio-
 nem, secundum Host. dicebat Innocē. q. decre. non ap-
 probat institutionem filiorum: nisi quo ad tertiam, &
 quartam Rayn. & quod absoluuntur filij, non est, quia
 ius haberent, sed quia non possidebant. Item secun-
 dum eum non prosequitur hic materiam nisi tertia
 & quarta, quod potuit legare Rayn. etiam extraneis
 [& ibi, si quis Titio] & ff. de vulga. & pupil. sub. si pater
 filio. ¶ In gl. istud verbum, ibi, hæredes] & sup. dixit, q.
 fecit testamentum, quod non est sine hæredis institutio-
 ne. de hoc sup. eo. cum tibi. id autē, q. eos. iaf. nomina-
 uit hæredes, sufficeret etiam l. quamuis in nulla re eos
 instituisset, sed solū legasset. ff. de hæ. insti. l. 1. §. si autē,
 sic & in auct. vt cū de ap. co. vlt. col. §. ceterū si hæredes.
 col. 8. [& ibi, liberi] exponit ibi gl. i. filij [& ibi, volūta-
 tis] de virtute huius clausulæ not. C. de libe. præte. auct.
 ex causa, in fi. & plenius in Spe. de instru. ed. §. compen-
 diosa, ver. item vide, si est ibi clausula, & seq. ver. & Ia-
 eo. de Bel. disputauit quæstionem, q. posuit super auct. ex
 causa, in solutionibus contrariorum. & per prædicta col-
 liges differētiam inter ista, an testator dicat, Valeat iu-
 re testamenti, & codicillorum: an dicat, si non valet iu-
 re testamenti valeat & c. an dicat, si non valet, nec vale-
 bit & c. Guil. autem i. proposito ponit tutam & plenam
 formam, quam ibi videas [& in fi.] vel secundum Host.
 non est necesse de iure canonico instituere, sufficit qua-
 litercunq. relinquere, si de intentione constat. ¶ In gl.
 12 hoc bene, ibi, imponere pœnam] sed nunqd iudex hic
 pōt imponere, scilicet pœnā non soluenti legatum infra
 quatuor mēses? videtur quod sic. testator. n. hoc potest.
 & ideo quia voluntas sua reputatur sententia. ff. de te-
 sta. l. 1. fortius iudex hoc poterit, cuius vera est senten-
 tia, ar. ff. si quis iusdi. non ob. l. vna. ff. ad l. Iul. pec. l. cū
 in eo, in prin. C. de modo mul. l. mulctatum. ff. de ver-
 signi. aliud, & l. si qua pœna. Sed contra, iudex de hoc
 non cognouit, nec fuit petita, ergo non fuit locus
 condemnationi, supra de ordi. cogni. cum dilectus. ff.
 comuni. diui. vt fundus, de exce. rei iud. argentum,
 §. 1. de reg. iur. factum. Dicit Hostien. q. hoc non potest.
 2 C. commi. episto. l. interlocutio. hoc verum, quando
 iudex in forma iudicii cepit cognoscere, arg. ff. de iudi.
 non potest. tunc enim non iudicat nisi de deductis in
 iudicium, vel accessoris, ff. de re iudi. Paulus, de adil-
 edic. adiles, §. sciendum. C. de fruct. & lit. expen. termi-
 nato. vel nisi agatur actione bonæ fidei, in qua multa
 veniunt, de quibus nec est actum, nec cogitatum, C. de
 act. emp. & ven. l. 2. & 4. vbi vero iudex ex officio, &
 extraordinariè processit, tunc potest mulctam impo-
 nere, & leuare, vt in primis cōcor. b. propter quæ dicit
 hic Hostien. q. iudex quandoque est liber, vt in vltimo
 casu, & vbi gratificare potest. de offi. dele. consul. ff. de
 libe.

libe. agno. si quis a liberis, §. 1. quandoq; libertinus, vt super his, super quibus est lis cōtestata, vbi nec aliter, nec vltra, nec minus pronunciat, q̄ sit probatum, vt C. de fideic. liber. l. si. & in concor. alleg. hic tamen nō est seruus, quia de accessionibus pronūciat, vt est dictum, quandoq; est seruus, s. in contractibus stricti iuris, vbi non dilatat simbrias. nec ob. l. ff. de doli except. apud Celsum. §. idē Labeo: quia ibi fuit pœna imposita de partiū volūtate s̄m Host. ¶ In ea. gl. in fin.] cum distinctione, quæ ponitur insti. de hære. insti. §. impossibilis.

c Vin. Phil. ¶ In gl. & sic locum, ibi, præstatur] fallit etiā in multis casibus no. in l. eam quam. inf. alleg. & de hoc in Specu. de instru. edi. §. nunc vero aliqua, versic. quid agitur, si hæres, & se. & eod. titu. de testa. §. 1. ver. pone, nullus. ¶ In gl. legatum, ibi, restituendum] adde, quod no. & dicam inf. tit. 1. cap. si. in gl. pe. [& ibi, rei legatē] si est legatum nominis, dic vt C. de lega. ex legato nominis. Vin. l. q̄ sine cessione hæredis non competit directæ, sed vtilis [& in fi.] adde quod dixi sup. ca. Raynutius, super gl. tūc prodest. ¶ In gl. sed nunquid, ibi, extrinsecus] vt si petatur, quod sub conditione dependente debetur [& ibi, aguntur] vel in principalibus, non in his, quæ sunt accessoria, vnde dicebat Host. quod propter summum iustitiæ bonum, de quo 12. q. 2. cum deuotissimam. admittitur hæc petitio, quæ continua est petitioni legati, & ex ea sequitur, & est simile in actione, quod metus causa pœnali. ff. quod me. causa, si cum exceptione. §. satis clementer, & §. hæc autem d actio. Itē non est iudicium in pendentem secundum Innoc. ex quo ex his, quæ aguntur, potest certa ferri sententia. Si enim in contradictione persistent, iustē condemnabuntur ad pœnam [& ibi, l. conductores] ibi petitur res, vel æstimatione, & de hoc plenē in Spec. de solu. §. sequitur, versic. quid si libellus, & de libel. concep. §. iam nunc, versic. sed nunquid talis [& ibi, concedi] & hoc, vbi alternatio oritur ex l. sup. de emp. & ven. cum dilecti. C. de rescin. ven. l. rem maioris, vel ex conventionē, sup. de plus pe. c. vno, vel ex testamento, vt hic, Goff. vel si consuetudo approbet, vt si peto rem iu. dominij, vel quasi, de hoc de re iudi. abbate, in gl. 2. lib. 6. [& in fin.] ad hoc ff. de condi. indeb. l. dominus testamento. ff. si cer. peti. l. qui dām æstimauerunt, vel fuit admissus talis libellus secundum consuet. loci, vel fuit hoc, quia hæredes iam cœperant venire contra legatum, vnde potuit concipi iudicium de futuro, ar. C. in quibus cau. colo. cen. dominos ac pos. l. 1. lib. 11. Phil. vel quia resistebant, iam res erat in obligatione, C. de fideicom. l. fin. & auct. ibi signata. ¶ In gloss. ad hoc, in fin.] in contrarium, quod transeat, allegatur l. vlti. C. communia de le. & fideicom. dicit Innoc. illam loqui facta restitutione saltem verbo, vel illud speciale, vt in rebus alienatis ante restitutam hæreditatem detur rei venditio saltem vtilis, quod non transeat, probatur, quia tenet alienatio, licet cōputetur in quartam. ff. ad Trebel. Marcellus. §. si res, & l. hæres, insti. eod. §. si hæres, secundum Innoc. qui fertur addidisse, quod contra hæredem rogatum non competit petitio hæreditatis; quia non possidet pro hærede: quia verē est hæres, nisi forte post factam restitutionē verbo aliqua possideret: quia illa possidet pro hærede. ¶ In gloss. ex hoc fecit, ibi, senserit] ad hoc ff. de penu. le. l. 1. & ff. quauis dies le. ce. l. si penum. ibi dixit testator, Lego penum, & si penus non detur, lego 100, sed hic testator vtrunque dari voluit, & apparet per ver. ab intestato, dixit Goffr. non video, quo errore index excusetur: quia si credidit legatum non tenere, eodem errore credere debuit non tenere adiectionem pœnæ, de hoc ff. de rei vend. & ex diuerso. §. 1. sed forte credidit de facto deberi. alias committi pœnam. C. si mancip. ita fu. ali. l. ea quidem, & ff. de verbor. oblig. qui Romæ, §. Flavius [& ibi, condemnatio] poterat

tamen ex vna causa absolui, & ex alia statim condemnari, ad hoc infra de accusatio. ad petitionem. ¶ In gloss. & ita videtur, ibi, iudice appellationis] infra de appell. interposita. §. fin. dicit Innoc. quod non est necesse fieri, licet hic facta fuerit [& ibi, si quis in quacunque] vbi de hoc, & ad idem infra de iura. calum. ca. 2. lib. 6. & de hoc in Specu. de libel. concep. §. nunc dicendum, ad fin. vbi refert Guil. Clementem auditoribus præcepisse, quod in appellationibus interpositis a graamine ante sententiam non reciperent libellum. Hoc non placet Innoc. cum in appellationibus interpositis a diffinitiuā non sit separatus articulus de iustitia appellationis a negotio principali: sed in appellationibus interpositis a graamine sic, vt patet de appell. non solum, lib. 6. potius videretur tenendum contrarium, quod etiam tenebat Goff. de appell. per tuas, scilicet, quod facta contestatione in principali, vltius non fiet coram iudi. app. sed super articulo appe. vel super graamine bene fiet contestatio coram iud. appe. & dabitur libellus, cum sit hoc diuersum a primo: facit ad materiam, quod scripsi post Innoc. de offic. dele. cum cōtingat, in glo. quia melius. ¶ In gl. hoc planum, in fi.] vbi dixi de hoc super gl. no. ergo. ¶ In gl. imo habuit, ibi contrarium dicant] dicit hic Inno. q̄ de vniuersitate deducendæ sunt tertia, & quarta, quousque tamen per iudicem, hoc fiat in singulis rebus, habentur pro indiuiso. dicebant Hostien. & Abb. sup. eod. Raynutius, quod si filius petit ab hærede sibi legitimam in vna re, vel diuēsi assignari, hæres verō resistit, hoc iudici relinquendum, vt pensata æquitate, & malitia hincinde terminet, quod fuerit æquius, alleg. l. filium, & poterit in vno loco, vel re facere assignationem faciendo in pecunia refundi id, quod legitimam æstimationem excedit, C. communi diui. ad officium, C. communia vtri. iudi. l. possessionum, cum suis concor. Particularis enim solutio, & assignatio non modicum habet incommodi, ff. famil. eriscun. l. planē, ff. de lega. 1. non amplius, & facit supra de pigno. ex literis, nec malicijs hominum indulgendum est, qui nil allaturus sunt, nisi vt noceant, ff. de rei ven. in fundo, supra de rescrip. sedes. ¶ In gl. nō legauit, in fi.] & hoc eneeas, licet Innoc. videatur hic dicere, quod quando tertia, & quarta deducuntur ex eodem testamento, ascendunt ad 7. yncias. q. velit vtrunque deduci respectu totius. Dicit autem, quod quando tertiæ deducuntur ex diuersis causis, quilibet constituit vnum as, supra eod. Raynutius, sed secundum Hostien. istæ etiam constituunt vnum as, vt infra probatur. ¶ In gl. hæc est bona, in fi.] de hoc de iura. calum. c. pe. in vl. gl. ¶ In gl. ergo vtr. ibi, l. irritum] & istud satis tacit contra legistas in his, quæ de duabus quartis non deducendis tenent, vt not. supra. c. Raynutius, ad fi. vt ibi dixi super gl. antepe. ¶ In gl. istud est, ibi: accreuit] verum est per condemnationē iudicis, & sic loquitur lex, cum pater, vel propter specialem affectionem, ut in l. se. fecus, si per instrumentum testatoris, quia tunc negari non potest, quin legatum, secundum Innoc. & Abb. & Pe. sed Hostien. nil approbat. ¶ In gl. pen. in fi.] valet etiam, vt non teneatur etiam ad debita vltra vires hæreditarias, C. de iure deli. l. scimus, & de hoc supra c. 1. de debitis tamen propter hoc non detrahit Falcid. vt in l. præ. Inno. ¶ In gl. vlt. ibi, expressum] vnde sumpta est auct. sed cum testator, C. ad l. Falc. cessat etiam Falcidia iure nouo, si aliquid relinquatur in pias causas expendendum, vel captiuos redimendos, in auct. de eccle. tit. §. si autem hæredes, olim erat contra, ff. ad l. Falcid. l. 1. §. ad municpum, cessat etiam, vbi res relinquatur, ne alienetur, sed remaneat apud successores, in aucten. vt Spon. lar §. vlt. Item cessat in libertatibus. ff. de inoffic. testa. Papinianus. §. sed an. Item cessat, si aliquid relinquatur, pro

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

pro debito bonorum subsidio. C. de inoffi. testa. l. sci-
mus. Item cessat ratione delicti, ut si hæres cancellauit
testamentum ad hoc, ut non daret legata, tunc enim
non detrahet inde falci. Idem, si neget rem esse hære-
ditariam, sed dicit suam esse, & contumaciter de menda-
cio. ff. ad l. Falci. si tacitum, & l. beneficio, & l. heredita-
tum. §. ult. Vin. Hof. supra c. proxi. satis exquisitè quos-
dam ex his casibus, & quosdam alios nō. scilicet illum,
de testa. mili. qui nō. infra. c. fin. per l. in testamento. C.
ad l. Falcid. ubi de his casibus nō. Item cum legatum
commodè diuidi non potest, sicut instrumentum, C. ad
l. Falcid. si prædiorum. Item cum quid est legatum in
dotem. ff. ad l. Falcid. cum in dotem. ar. ff. solu. ma. l. 1.
Item ubi res legata prohibita est alienari. C. ad l. Falc.
auct. sed in ea. Item ubi hæres fidem præstitit non capa-
ci, sed tunc eam detrahit fiscus. ff. ad l. Falcid. si ita. C.
eo. l. 3. ¶ Scias q. Abb. ex decre. colligebat multa no-
tabilia. primo, q. pater substituit filio, & q. durat sub-
stitutio post pubertatem, quod de fideicommissis intel-
ligas. Item q. potestas arbitrorum attenditur ex com-
promisso. Item q. dictio Semel, posita ponitur proprie,
& improprie. Item, q. institutio fieri potest in his, quæ
subiacent restitutioni. Item, q. testator potest adijcere
penam. Item q. adita hæreditate potest peti legatum.
Item q. res, & pena in simul peti potest. Item q. libellus
potest sub cōdictione formari. Item quod petitur pena
prius, quam sit commissā, cum effectu quia scilicet an-
te contestationem, ex quo sequitur satis esse, q. ius mi-
hi competat tempore sententiæ, licet non competat tē-
pore libelli oblati. Item q. cum certum quod legatur
alicui, si illud non præstetur, & aliud debeat, si pri-
mum non fuerit præstitum, transfunditur in secundum.
Item vtranque partem posse a sententia appellare. Itē,
q. eadem sententia in parte approbatur, in parte repro-
batur. Item q. in causa appe. sit litis contestatio. Item
duas quartas ex eodem testamento deduci. Item quod
qui alienat rem communem sibi, & alteri, partē quam
ibi habet, intelligitur alienasse. Item q. arbiter non po-
test inhibere alicui alienationem rei suæ, etiam si de il-
la fuerat compromissum. Item q. filius non punitur ex
facto, vel negligentia patris. Item quod legatū a pos-
sessore hæreditatis tantum peti potest. Item q. non pu-
nitur, qui non peccauit. Item hæres in rebus, quæ resti-
tutioni subiacet, nequit penam adijcere. Item q. Fal-
cidia contra voluntatem testatoris inducitur.

ADDITIONES.

- a ¶ Interlocutio. Vide Ioan. And. in c. cum in tra. super gl. fi. in-
fra, qui matri accusare poss. & Bal. in l. fin. quam ponit proprie,
C. commi. vel epist.
- b ¶ Primis concon. Si testator apposuisset penam, & non dixisset,
cui deberet applicari, an applicetur legatariis, vide Bart. in l. y-
xor. §. hæres, ff. de leg. 3.
- c ¶ S. impossibilis. Vide plenissime per Bar. in l. 2. ff. de condit. in-
stit. & an possit testator apponere penam usurarum, vide Bar. in
l. penam. ff. de his quæ penæ nō.
- d ¶ S. hæc autem. Ibi Bar. approbat hunc libellum, & ff. de tabu.
exhibend. l. locum. §. condemnatio, & idem Ioan. And. in Spec.
quod metus causa, super rubrica.

SUMMARIVM.

- 1 Proponit quibus de rebus sic dicturus, & diuidit.
- 2 Executor fideicommissarius, qui suscepit officium, illud ex-
qui compellitur, & quibus modis nu. 10. & intra quod tem-
pus, num. 11.
- 3 Preferri alter alteri qui soleat in scripturis ex stylo curia,
Predicantes præferuntur minoribus etiam in scribendo,
Templarij hospitalarijs, interdum secus.

- Clerici laicis.
- Ordo prelationis maioris, vel dignioris omissus non uincit.
- 4 Executores ultimæ voluntatis non refert, an sint dati disjunc-
tim, an copulatiue, & an sit clericus, vel laicus, an ambo
missi.
- Disiuncta resoluitur in copulatiuam quandoque, ut hic.
- Nomen integrum de stylo curia poni debet in rescriptis.
- Executores si deputantur plures, an vnus solus possit exequi,
remittit.
- 5 Executores ultimæ voluntatis, quibus alijs nuncupentur appel-
lationibus, & qui proprie dicantur executores.
- Quare non dicantur negotiorum gestores aut procuratores.
- Cum fideicommissarijs plus habere similitudinis videntur.
- Professus testari non potest, in fin.
- 6 Loca venerabilia, quæ, & cur ita dicantur.
- Loca pia quæ.
- 7 Locis relinquere aliud est, aliud locorum personis.
- Insuper, dictionis significatio.
- Testamentorum executio, quo ad quæ spectet ad episcopos, et
ad quos alios, nu. 9. & 24.
- 8 Executores ultimæ voluntatis, quando cogi possint ad execu-
tionem, & quibus modis, & nu. 10.
- Acceptasse officium quando dicantur.
- Taciti, & expressi eadem virtus hic.
- 9 Capitulum sede vacante succedit etiam in compulsionem execu-
torum prædictorum, non autem infirmo, vel absente eo.
- 10 Coactio fit multis modis, & quibus in casu huius decreta, &
quando.
- Excusatio executorum prædictorum quæ legitima ab onere.
- 11 Testator quis dicatur.
- Voluntas ultima est generale verbum.
- Generale quod est, generaliter sumendum.
- 12 Mandatum qui suscepit, ad quæ teneatur, si non implet.
- Arbitrium susceptum quis debet implere.
- 13 Legitima minus voluntas quæ, & quando seruanda.
- Procuratoris, & executoris, et arbitri officium comparantur,
& in quo.
- Voluntarium quod est à principio, sit ex post facto necessarium,
& quibus casibus hic.
- Arbiter, & arbitrator cogi possunt dicere sententiam.
- 14 Executores, arbitri compromissarij etiam ad eligendum plu-
res, quam vnus, & vnus dari potest.
- Impares numero esse consilii.
- 15 Executores ultimarum voluntatum qui possint esse, & n. 18.
& 24. cir. fin.
- Procurator, & arbiter, & super spiritualibus quis.
- Testari potest clericus secularis & de quibus queat.
- 16 Liberalitate sua perficere qui promissit pecuniā ad opus reipu-
blicæ quando cogatur.
- Poenitere quando cupiam liceat, remittit.
- 17 Executor an possit, & quando agere contra hæreses, & exi-
gere relictā, & quando sit merus distributor.
- Quam actionem intentet et contra eos quando potest, & quæ ab
eo hæres ut faciat, petere possit.
- An procuratorem possit ante litis dare contestationem.
- Pias causas ex qua quid sit, & cuique etiam monaco licet.
- 19 Professio dispar in eodem officio quando non liceat esse, addit
exempla.
- Cap. continebatur, cum seq. non contradicit huic.
- 20 Cap. episcopus mitiorem, 88. distin. huic etiam non repugnat,
& eius expositio.
- 21 Diæcesanus hic quis intelligatur.
- Executio ad quem pertineat hic.
- Excusatur à tutela qui non est eiusdem ciuitatis.
- Locus etiam officij suscepti inspiritur, & quando.
- Officij susceptio est quasi contractus.
- 22 Legatarius coram quo conueniat executorem.
- Executor ad petitionem legatarij cogitur agere contra quod ei
relictum est, tenentem, & an satis sit cedere actionem, &
ad quæ ei teneatur.

- An heres ad idem cogatur, & teneatur.
 Actionem cedere satis est regulariter, non aut ipsimet agere,
 qui habent actiones, coguntur, nisi in casibus, & quibus.
 Ad legatariū, quando rei legata statim adita hereditate trā-
 seat dominium, & contra quomodo agat pro ea.
 33 Executor an teneatur inuentarium facere.
 Rationem reddere an teneatur, & cui, & an sufficiat iuramē-
 tum in ea reddenda.
 Rationem reddere si curet testator eum, an, & quando ser-
 uanda talis voluntas.
 Ad rationem teneri, & ad reliqua comparantur.
 Defuncti voluntatem impleri decet auctoritate pontificali,
 etiam si actio deficiat.
 Circumstantiarum consideratio ubi est habenda, casus hic.
 34 Testamenti executio an spectet ad episcopum etiam quo ad re-
 licta ad non pias causas.

CAPVT XIX.

- 1 **Ioannes** Commentando ꝑ ꝑꝛæmittam, quid
 circa huius decre. lecturam sim actur-
 rus, & quo ordine, & primo conti-
 nuando rubricam, circa illam aliquid opponā, & quæ-
 ram, & oppositis, & quæ sitis satisfaciam. secundo expe-
 diam tex. & gl. tertio aliqua vtilia subiungam. Ad pri-
 mum rubrica continuatur, & c. vt supra in rubrica. Cir-
 ca secundum quinque faciam, ponam casum summa-
 rium. secundo legam tex. tertio ponam literalem. quar-
 to exponam literam, & recitabo gl. quia breues, quinto
 colligam notanda ex tex. Ad primum decre. hoc inten-
 2 dit. Executor ꝑ fideicommissarius, qui suscepit officiū,
 illud exequi compellitur. Legō tex. Ioannes, & c. [Qui]
 litera grossa [Mandans] grossa litera [Post mandatum]
 grossa litera [Per diocesānum] litera grossa, decre. di-
 uisionem non recipit, tamen ꝑ. facit. dicit, qui erant
 executores, & cuius, & quid erat exequendum, & quan-
 do cogi debebant, & per quem, & hæc patent. Casum
 sic pono. Quidam O. clericus disponens suam vlti-
 3 mam voluntatem & c. [Ioannes clericus] not. ꝑ stylum
 curiæ. quo ꝑꝛæmittit clericos, cum de clericis, & laicis
 sit sermo, concor. de rescrip. significauit, de elec. quali-
 ter, supra eod. tua, de vsuris ꝑꝛæterea, de cri. fal. ad fal-
 sationum, de cle. ex. mini. proposuit, de exce. ꝑꝛæla. cle-
 rici, de priuile. ex parte. 1. de senten. excom. grauem. ꝑꝛo,
 & contra, de arb. ꝑꝛo tuas. Sit ratio, quia cetus ille di-
 gnior, de maio. & obed. solita, & est si. quod ꝑꝛædica-
 tores ꝑꝛæmittit minoribus, de elec. quorundam, lib. 6.
 quia antiquior illorum institutio, sic olim ꝑꝛæmittebat
 templarios hospitalarijs, de dec. ex parte, primum, de
 priuile. cum & plantare, interdum secus, de regu. licet, in
 prin. ꝑꝛo quæ dici posset, quod talis ordo ꝑꝛætermisus
 non vitiat. ad idem de iudi. c. 2. de cens. prohibemus.
 4 de rescrip. causam quæ [Et] coniunctim, ergo ꝑ & copu-
 latim fuerant instituti: sed idem, si disiunctim, nam
 5 tunc disiuncta resoluitur in copulatiuam, a C. de ver-
 bor. signification. cum quidam [P] Quomodo hodie de
 stilo curiæ in rescrip. poni debet integrum nomen, di-
 xi sup. de consti. cum accessissent, in princ. [Laicus] nō
 refert ergo in executore, an sit clericus, vel laicus, vel
 an ambo simul mixti. de hoc infra dicam, cum autem
 si deputantur plures executores, an alter solus possit
 6 exequi, dic vt infra, eod. c. vltim. 2. respon. lib. 6. [Exe-
 cutores] idest perfectores, ꝑ & consumatores, secundum
 Goffred. & Hostien. qui interdum dicuntur commissarij,
 interdum fideicommissarij, interdum executores fi-
 dei commissarij, interdum diuisores, interdum distri-
 butores, interdum gadiatores, de quo vide in Spec. de
 instrumento. edit. §. nunc vero aliqua. qui alias est ver-
 sub. §. compendiose, ad fin. 1. colum. Dicebat autem
 hic Goffred. quod isti non simpliciter dicuntur execu-

tores, sed executores vltimarum voluntatum, nam ꝑꝛo-
 priè executores sunt, qui sententias exequuntur, C. de
 execu. rei iudi. l. fina. supra de offic. deleg. ꝑꝛæla. §.
 quia vero, & de hoc eod. tit. super quæstionum, in prin.
 dicitur etiam executor negociorum. ff. de testi. l. final.
 ff. de negoc. gest. l. 3. §. si executor, supra de obli. ad ra.
 c. vno. dicitur etiam executor gratiarum, supra de re-
 scrip. cōstitutus, & infra de offic. deleg. si super gratia,
 libr. 6. cum simi. Dicimus autem istos executores vlti-
 marum voluntatum non esse negociorum gestores, cū
 illi sine mandato, cura, vel officio gerant aliena nego-
 cia, isti vero officium habent, & curam. Item nec ꝑꝛo-
 curatores, quia aut reuocarentur morte, aut ab hærede
 reuocari possent, plus autem videntur similitudinis ha-
 bere cum fideicommissarijs, de quo vide in Spec. ꝑꝛæ-
 al. §. 19. colum. versicu. de executore autem [O. clerici]
 secularis non professi. ille enim testari non posset, su-
 pra. cap. 2. cum suis concor. [Qui] O. clericus [Venera-
 bilibus] sic supra, de fo. compet. cum sit, in fin. & dicun-
 6 tur hæc loca ꝑ venerabilia, idest veneratione digna. &
 sic veneramur, non solum personas sanctorum, sed etiā
 loca sacra, de reli. & ve. san. ꝑꝛo totum, de immunit.
 eccl. ꝑꝛo totum [Pis] infra c. proximi, de elec. sciant cun-
 cti, & dicuntur loca pia ista, in quibus exercentur pie-
 tatis officia, sicut hospitalia, xenodochia & si. de relig.
 do. de xenodochijs, cum suis concor. & c. sequen. [Lo-
 7 cis] aliud est ꝑ relinquere locis, aliud personis locorum,
 de hoc supra eod. requisisti. ad hoc infra de priuile. ꝑꝛo
 exceptionem, lib. 6. [Suis] q. d. de alienis non licuisset,
 quod dic, vt supra eod. filius, secundum Hostien. vel
 dic, vt dicit gloss. [Insuper] idest ꝑꝛæter legata ꝑꝛædicta
 [Creditoribus] ꝑꝛo hoc verbum, & ꝑꝛo verbum, diocesa-
 num, quod sequitur, no. Hostien. quod non solum quo
 ad relictā ad pias causas, sed etiam quo ad temporalia
 spectat executio testamentorum ad episcopos. de hoc
 supra eod. tua, & dicam infra [Per eosdem] iussit e-
 8 nim omnia bona sua expendi in pias causas, deducto
 ære alieno, Innocent. [Post] ergo ꝑꝛo prius non cogitur,
 ꝑꝛæcipue si nil sibi fuit relictum, vel fuit, sed non agno-
 uit. Sunt tamen opi. de hoc, quas vide in Spec. ꝑꝛæal.
 b §. 15. colum. versicu. hoc etiam quæritur, b [Manda-
 tum] ipsius O. clerici testatoris, quod patet sup. ibi,
 mandans & c. ꝑꝛo quod patet, quod hic loquitur de exe-
 cutore testamentario: sed habemus legitimos, & dati-
 uos, & de his in Spec. ꝑꝛæal. tit. & §. in prin. [Susceptū]
 expresse, vel tacite, vt si iam alicui creditori satisfacit,
 vel legatum soluit, vel aliquid vt executor gessit secun-
 dum Innocent. arg. ff. de acq. hæredi. ꝑꝛo hærede, Ho-
 stien. non tamen sufficit, q ꝑꝛæsens fuerit in constitu-
 9 tione sui, & tacuerit, ff. de arb. Pomponius, alias, si de
 meis. §. recepisse [Diocesānum] vel ꝑꝛo alium habentem in
 loco iurisdictionem episcopalem, vel quasi, quod esse
 potest, infra. de priuile. abbates, in fin. lib. 6. & concor.
 quod not. de vsur. quāquam, eod. lib. facit Cle. eod.
 tit. c. vno. puto etiam, q in hac iurisdictione compellendi
 executorem succedat capitulum mortuo episco-
 po, de ma. & obed. his quæ, & c. cum olim, de hæ. ad
 abolendam, etiam si negaretur, in officio executionis
 legitimæ, quæ competit episcopo, capitulum succederet,
 de quo no. opi. in Spec. ꝑꝛæal. §. ad fin. ꝑꝛo col. uer.
 item circa, sicut succedit in iurisdictione confirman-
 di, licet non succedat in ministerio conferendi, vt ibi,
 & ne se. va. c. 2. & facit supra. de for. compe. verum.
 Infirmo vero episcopo, vel absente capitulum hoc non
 potest, cum his casibus iurisdicō non transeat in ca-
 10 pitulum, de hoc in ꝑꝛæ. §. in vi. colum. [Cogi] ꝑꝛo ꝑꝛo sub-
 tractionem emolumentum sibi a testatore alias non reli-
 cturo relictū, vel ꝑꝛo cen. ecclesiasticam, vel ꝑꝛo ꝑꝛo
 nam arbitriariam, de hoc satis in Spec. ꝑꝛæal. §. 16. col.
 versicu. quæritur autem, vbi etiam tractatur, an in hac
 com-

compulsione fit offerendus libellus [Debent] præcise, nisi ex causa emergenti petat ab episcopo exonerari, ff. de procura. si post datum, Vinc. Pont. lex casum de superuenientibus inimicitijs, & econverso, habes illum, de procura. c. 2. lib. 6. [Testatoris] ergo iste C. hæredem instituerat, cum nec aliter dicatur testamentum, vel sumitur hic testamentum large, ut no. supra, c. 2. vel secus de benignitate can. quod die, ut not. supra eod. cum tibi [Explere] fideliter, & plenarie, supra eod. tua, Vinc. Sed infra quod tempus, dic, ut in Spec. præal. §. in fi. [Ultimam voluntatem] ergo quæcunque sit illa, cum verbum sit generale, & sit generaliter sumendum, supra eod. relatum. 2. i. respon. Hostien. ¶ In 12. gl. 3. ibi. §. sicut [dicit] quod habetur, de comino. can. vno. 2. respon. [& ibi, qui mandatum] qui suscepit mandatum, & potest implere, & non implet, tenetur ad interesset. idem, si non potest implere, sed id non denuntiauit, cum posset: secus, si nec denuntiare poterat [& ibi, inuitus] fidem susceptam sufficit procurator implere, & ad plus non tenetur [& ibi. l. 3. §. 1.] non cogitur quis arbitrium suscipere, sed susceptum debet implere. ¶ In 13. glo. 1. ibi, minus legitima [Host. resistit] glo. dicens, quod minus legitima voluntas nunquam est seruanda. ff. de leg. 1. si quis inquilinos, glo. intellexit de minus legitima, idest minus solenni, quo ad numerum testium, ut patet per concor. ¶ In gl. 3. in fi. [Bonagui] per has concor. notabat hic officium executoris, procuratoris, & arbitri in hoc conuenire: quia a principio voluntarium, ex post facto necessarium, addebat etiam casum de executione voti paterni, infra de voto, licet, & per hoc argue, quod non solum arbiter, sed etiam arbitrator cogi potest sententiam dicere, de hoc in Spec. de arbi. §. final. & versic. sed nunquid arbitrator. ¶ Nota ¶ q. plures executores dari possunt, & in numero pari: sic in arbitris compromissarijs, & compromissarijs ad eligendam, non refert quot sint, vel an sit vnus so. us. de solo arbitro patet de arbi. dilectus, & c. seq. de duobus, eo. tit. c. 2. & pe. de tribus, eo. ti. per tuas. de quatuor eod. titu. peruenit, de loco compromissario ad eligendum patet, de elec. causam, de duobus, tribus, §. 6. 8. patet eod. titu. in causis, & c. cum dilecti, & c. cum in veteri, & c. cum in iure. Est tamen consilium, quod talia committantur in numero impari, de arbit. c. 1. de procuratoribus vero dic, ut de procur. si duo. Item not. quod ¶ non refert, an executores ultimarum voluntatum sint clerici, an laici, an simul mixti. Quid de mino. 25. annis, vel fœminis, not. infra eod. c. final. libr. 6. idem in procuratore etiam spiritualium causarum, de proc. ca. 1. lib. 6. secus in electoribus, de elec. Messana, & in arbitris super spiritualibus, de arbi. contingit, & c. per tuas. Item not. clericum secularem de bonis proprijs posse testari. Quid de bonis acquisitis intuitu ecclesiæ? not. de offi. ordi. præsentis, libr. 6. Item not. q. executor, qui non suscepit officium, non cogitur exequi, supra remisi. Item q. si suscepit, cogitur. Item quod ad episcopum spectat testamentorum executio, & executorum compulsio. ¶ Venio ad recitanda, & primo ad vnam oblectionem, & 16. vnam q. quæ hic scriptam reperio: & oppono ¶ satis exquisitè secundum Vin. Ad id, quod hic dicitur, exentorem, qui suscepit mandatum, cogi ad exequendum. Dixit lex, q. is qui promissit pecuniam, vel columnas ad opus reipublicæ sine causa, non cogitur liberalitatem perficere, nisi propter illud promissum reipublica suis expensis opus cepisset, ff. de pollici. l. 1. Dicit Vincen. quod non est contra; quia hic agitur de illo, qui mandatum suscepit: non de illo, qui pecuniam promissit, vel expendi mandauit. Opponi posset de omnibus his, quibus licet penitere, de quo de reg. iur. quod semel, & 17. regula, mutare, libr. 6. Quarunt ¶ Ignocen. & Hostien.

& Abb. an executor agere possit contra hæredes, & in relictis ad pias causas: planum est, & omnes concordant, quod agere possit etiam contra hæredes, & exigere relictis, C. de episcopo. & clero. si quis ad declinandam, & l. nulli licere, propriè prim. & ar. ff. de relict. si quis sepulchrum, §. funus, & si nullus sit hæres, executor tunc potest totam hæreditatem vendicare, ut nulla deducta Falcidia exequatur voluntatem defuncti, ut ibi. Si vero non ad pias causas, sed alios vnus testator voluit expendi relictum, vel fideicommissum, aut executor est minister tantum, aut minister, & particeps relictis, primo casu secundum Innocent. & Abb. non agit contra hæredes: sed si hæredes gratis soluant, distribuit inter illos, inter quos testator distribui voluit. ff. ad Trebel. Lucius. §. Mauius, nisi testator illud expressè concesserit. ff. de leg. 1. cum quidam. §. si scriptus, & l. si a pluribus, in princ. ff. famil. er. si filia. §. Papinianus. In secundo casu cum etiam particeps est relictis, puta quia testator Falcid. vel aliam quotam ad eum pertinere voluit, secundum omnes tunc agit. ff. deleg. 2. si quis Titio. 10. 2. in princ. vbi de hoc. Et quod dixi, quod non agit, cum est merus distributor relictis, non ad pias causas, ob hæc decre. sed Innocen. respondet, quod totum debebat conuerti in pios vsus ære alieno deducto, ut dixi in text. & ideo etiam credita soluere tenetur. Hostien. dicit, quod hoc est diuinare, & tenet, quod secundum can. executores contra hæredes, si sint, & contra omnes alios agere possunt in his, quæ spectant ad executionem vltimæ voluntatis, ut etiam dixi in text. & eis negligentibus hoc faciet diocesanus, supra eod. tua, & c. si heredis, & c. nos quidem. primam distinctionem tenet Guil. in Spec. §. præal. 5. eolum. ver. & scias. omnino temperes illud dictum, ut ibi scripsi in fin. & in versicu. ibi sequentibus tractat, quam actionem intendat executor eo casu, quo potest agere, & de hoc etiam not. in præal. nulli. Item quando agere possit, & an hæres possit tunc petere ab eo, ut caueat, & tenet Hostien. in testamentario, q. non, hoc not. supra eod. tua; vel ut iuret de exequendo, & an possit ante lit. contest. procurator dare, & ibi de his, & similibus ad materiam spectantibus plene videre poteris. ¶ Ad de 18. ere. opponitur; hic dicitur, q. clericus ¶ erat executor, contra, clerici curas, vel sollicitudines secularium actuum, vel negotiorum suscipere non debent. 86. distinct. peruenit. 88. distinct. episcopus, aut sacerdos. 11. q. 1. te quidem. 16. q. 1. generaliter, nec esse ministrorum, ne clerici, vel mo. c. 2. Sol. clericus hic erat executor clericis, ut dicat text. & sic ex persona negotium erat ecclesiasticum, ut 11. quæst. 1. §. ex his, vel speciale est in executione relictorum ad pias causas, ut illa clericus, vel monachus exequatur, supra eod. tua, infra cap. 2. lib. 6. cum istud sit suffragium animæ, ad quod clerici tenentur, & est officium misericordiæ, quod omnibus est commune, infra de cele. mis. ca. 1. 86. dist. non satis, versus fin. aliquibus videtur, quod clericus, & monachus omnem executionem vltimæ voluntatis, etiam vltra relictis ad pias causas gerere possit. pro quibus facit hoc c. & infra ca. 2. libr. 6. & de hoc in Spec. præal. §. 20. col. ver. quid de prepositis, & seq. vbi etiam de episcopis, & superioribus tractatur, & hoc approbat consuetudo, & facit, quod dicam in fin. & potest tolerari, dum ramen per id non attrahatur a seruitio diuinorum, ad hoc, ne cler. vel mo. sed nec, de simo. cum essent. Item hic in officio executionis ¶ miscemus clericum, vel laicum, contra, in eodem officio non debet esse dispar professio. 16. q. 7. in noua. sed certum est, quod clericorum & laicorum est diuersa professio, 12. quæstio. prima. duo sunt. hic est, quod licet clericis adinuicem ludere, sed non clerico, & laico, de homici. conuinebatur, & c. seq. cum suis concor.

Sola. vbiunque ad aliquid agendum admittimus di-
 uersa capita non vt collegium, vel corpus vnitum, non
 refert, an illi sint eiusdem, an diuersæ professionis. b. dū
 modo vtraque professio per se sit habilis ad illud agen-
 dum de seruietibus cardinalium inclusorum, patet de
 elect. vbi periculum, post prin. li. 6. nil enim impedit in
 eodem facto duos procuratores constitui, alterum cle-
 ricum, alterum laicum. & idem in testibus. idem in ar-
 bitris. idem in consiliarijs, & simi. iudices etiam, & exe-
 cutores gratiarū possunt esse diuersæ professionis. hæc
 ordinate probantur de procu. c. 1. lib. 6. de testi. tam li-
 teris, & c. dilecto, de arbi. per tuas, de elect. cum in ve-
 teri, de renun. veniens, saluo quod habes de vi. & hone.
 cleri. Deus qui, de æta. & qualita. intel. eximus. vbi ve-
 ro inter prædictos gerentes est vnio respectu eiusdem
 corporis, vel collegij, illud tale corpus non debet esse
 diuersæ professionis, vt in contrario, ad idem de elect.
 cū causam, ad hoc de conuer. coniug. ad apostolicam.
 & facit quod no. de consti. cum omnes, nec ob. de eccl.
 ædi. ad audientiam. 2. quia illi professi non erāt de col-
 legio religiosorum. Itē illud facit papa ex priuilegio,
 vt ibi dicam super gl. pen. Ad id quod dicitur, clericū
 non debere miscere ludum cum laico, honestatem re-
 spicit: vnde in contrario potius qualitas, & consuetudo
 ludi fecit illum irregularem, quam talis commixtio, vt
 ibi dixi super 1. gl. ¶ Item ei, quod hic dicitur, diēcesano
 num ꝑ cogere debere executores ad executionem testa-
 menti, ob. 88. di. episcopus tuitionem testamentorum
 non inscipiat. solue vt ibi, & facit quod no. supra eod. si
 hæredes, in gl. 2. vel quod ibi dicit, Tuitionem testamē-
 torum, expone, id est tutelam testamentariam. 21. q. 3.
 Cyprianus. ¶ Multas qōnes superius expediui saltem
 ꝑ remissiones, sed adhuc ꝑ quæro, de quo diēcesano
 intelligatur, quod hic dicitur? & circa executionem le-
 gitimam testamēti, quam habet ep̄s, planum est, q̄ in-
 telligimus ep̄m originis ipsius testatoris: sed si alibi ha-
 bet domicilium, dicunt quidam, q̄ vterq; exequi pōt,
 alij, q̄ episcopus domicilij, si in totum illud transtulit,
 nisi in loco originis essent facultates ipsius, de hoc C.
 de ep̄is. & cler. l. nulli, & in Spe. præalleg. §. ad fin. sed
 quo ad cōpulsionem, de qua hic loquimur, puto, q̄ ep̄s
 ipsius executoris habeat illum compellere, ff. de tu. &
 cura. da. ad his. l. diuus, & l. 1. in fi. & si dicas, et a tutela
 excusatur, qui illius ciuitatis non est, ff. de excu. tu. l. fin.
 C. eo. testamento. Fareor, si excusationem proponat: a-
 lias secus. ff. de testa. tu. l. quæro, in prin. ex quo ergo su-
 scipit officium, sibi imputet: si tamen ipse executor su-
 scipit officium in domicilio testatoris, episcopus ipsius
 domicilij ratione illius quasi contractus eum compell-
 let, si eum ibidem inueniat: alias seruabit, quod dicitur
 de fo. comp. Romana, §. contrahentes. vel dic q̄ ex
 quo ille absens est, collega exequitur. & si collegam nō
 habet, nec aliter testator prouidet, non instabimus cō-
 pulsioni absentis, sed exequatur episcopus testatoris,
 22. infra co. c. 2. li. 6. Et ꝑ prædicta expeditur, quod quæ-
 ritur, coram quo legatarius conueniat executores, de
 quo in Spe. præalle. §. 1. col. in ver. sed corā q̄no. Item
 cum supra dixerim, executores agere posse, quæro, an
 ad petitionem legatarij executor cogatur agere cōtra
 tenentem, quod sibi relictum est, an vero satis sit execu-
 tori cedere actionem in hæredem. formatur hæc quæ-
 stio, & soluitur, q̄ satis est eum cedere, in §. præ. in 10.
 col. ver. sed an executor. de executione ibi dubiū relin-
 quitur. Scias, q̄ Host. supra eo. tua, distinguit, an testa-
 tor legauerit rem sibi debitam, an suam propriam, an
 alienam, si debitam, vt quia emerat, sufficit q̄ hæres,
 vel executor actionem cedat, ff. de contrahen. empt. l.
 qd̄ sape. §. si res vedita, in fi. ff. manda. l. hæredē, & hoc
 generaliter traditur pro regula, q̄ oēs, quos teneri dici-
 mus, q̄ actionē habet, sufficit, q̄ actiones cedant, ff. de

peculio, qd̄ debetur. Si verò legauit rē suā propriam, sta-
 tim adita hereditate transfuit dominium ad legatariū.
 vt no. supra c. prox. ver. demum, & satis dixi supra c. Rai-
 nutius, super gl. tunc prodest, vendicet ergo illam lega-
 tarius, nec hæres, vel executor tenetur agere, nec obli-
 gatur ad sumptus, nec ad æstimationem nisi in casibus.
 primus si in mora reddendi, vel in culpa fuerit hæres,
 ff. de leg. 1. cum res. secundus, si res litigiosa erat tempo-
 re, quo fuit legata, de quo dic vt not. & dixi de ali. indi-
 mu. causa fac. ca. 2. super gl. 2. de seruo verò in fuga. dic
 vt supra eo. indicante. Si verò res aliena legata est siue
 scienter, siue ignoranter, nec agetur contra dominum,
 nec cedenda est actio, sed hēt interdum legatarius actio-
 nē cōtra hæredem, vel cōtra executores ad æstimationē
 rei, fm̄ ea, quæ no. §. eo. filius. ex quibus concluditur solū
 in primo casu executores cōpelli agere, aut cedere, si ei-
 dem actio cōpetit. Itē ꝑ quæro, an executor, teneatur fa-
 cere inuentarium. Item an teneatur reddere rationē, &
 cui, & an in ea reddenda sufficiat sacramentum? & de
 his sufficiat remittere ad Spec. præal. §. 1. col. ver. sed
 an tenetur, & duob. ver. seq. Sed ex his incidit qō, quid
 si testator vetauit executores rationem reddere? Ar-
 guitur, q̄ seruanda fuit talis voluntas, C. de fideius. cum
 necessitatem, licet tales teneantur de dolo, & de reli-
 quis, nisi hoc expresse legetur, sic ff. de libe. lega. leg.
 non solum, §. pen. & l. si quis rationes, & l. Lucius, & le.
 Aurelia. §. Caius, & l. Aurelius, §. Mēuia. Sed contra.
 per hæc verba non videtur facta remissio. sed solum
 adhibitus modus rationis reddendæ, vt ff. de condi. &
 demonstr. cum tale legatum, §. quid ergo si ita scri-
 ptum, & erit modus, vt non fiat scrupulosa inquisitio
 quo ad negligentiam, quæ videtur remissa: non tamen
 per hoc faciet lucrum, quod est penes se, optimē facit
 ff. de leg. 1. si seruus vetitus est, vlt. charta. ff. de admini-
 tut. qui plures. in tutoribus enim talis voluntas esset ca-
 ptatoria, & contra ius publicum, quod nemo adimere
 potest. ff. de admini. tut. iure nostro. 1. respon. ff. de leg.
 1. planē. §. 1. & l. si seruo meo. §. fin. & l. nemo, & ideò nō
 valet. ff. de legat. 1. captatoria. Si enim præcisē vale-
 ret, vt verbum sonat, daretur via executoribus sibi ap-
 propriandi, quod debet forsan in vsus pios expendi,
 quod cauendum est, inst. vi bo. rap. §. sed nedum talia,
 j. de diuor. quanto, ad fi. Item cum talis teneatur ad re-
 liqua, ergo & ad plenam rationem, cū hæc duo æquipa-
 rentur, ff. de cond. & den. on. l. quamuis. ff. de sta. lib. ser-
 uus si hæredi. §. imperator. Sol. putat Host. qui hoc not.
 supra eo. tua, talem execu. orem, qui non necessariò, sed
 voluntarie suscepit officium, vt hic, teneri ad rationem
 ex bono, & æquo iudicis arbitrio faciendam, arg. ff. de
 ma. te. qui filium, ad fi. ff. de libe. leg. Aurelius. §. alias,
 & l. creditor. §. inter cetera, & per alia iura alleg. supra.
 Sic etiam pontificali auctoritate decet impleri volun-
 tatem defuncti, etiam si actio deficiat. ff. de petit. hære-
 dit. hæreditas, in fi. ff. de reli. & sump. fu. & si quis impe-
 diat. §. si cui funeris. Iudex ergo pensata fama, & con-
 ditione executoris, qualitate, & quantitate articuli, de
 quo quæritur, in aliquibus credet ipsius iuramento.
 C. de dona. l. pe. sicut: alias no. C. de alimen. pu. præ. l. 2.
 & infra de accu. qualiter. 2. in aliquibus plenam proba-
 tionem requirit, C. de ep̄is. & cler. l. nulli, ad fi. 1. respō.
 & §. 1. ibi post vnus verò & c. & in auct. de eccle. tit. §. si
 quis ædificationem, & seq. & arbitrabitur taliter, q̄ nō
 sit locus fraudi, nec minus plenæ executioni. supra eod.
 tua, & dixi in tex. & talis præsumitur fuisse mens testato-
 ris clausulam illā apponentis, nec enim est verisimile,
 q̄ illam inclusionē voluntatis suæ, vel officij pontifica-
 lis apposuerit, sed magis vti voluisse fide vtriusque, ar.
 op. ff. de testa. mili. l. 3. & vide, ff. de cond. & demon. cū
 seruus. ff. de admini. tut. qui nominibus, & l. Lucius, &
 24. sup. eo. nos quidem. ¶ De eo, quod ꝑ ultimò notauimus ex
 10. And. super 3. Decret. Q tex.

tex. & exponendo tetigi. quæritur, an. si executio testamenti etiam quo ad relicta ad non pias causas spectet ad episcopum? gl. 2. supra eo. si hæredes, per comparationem. Præcipue, videtur velle q. sic: quod tenent Inno. & Hol. sup. eo. nos quidem, & Hof. hic, & sup. eo. tua, sed ibi gl. in 1. gl. tenet contrarium. primum autem Hosti. sic probat. pium est, quicquid diffinit testator, dummodo non sit contra legem, & talis eius voluntas, quæcunque sit, dicitur pia, & sic pium est illam seruari. C. de sac. san. eccle. l. 1. r. 3. q. 2. vltima voluntas, & S. sed aliud, & tex. in decre. tua, hoc videtur notasse, dum dixit, vniuersa procedant, & postea subdit, Plenarie, & in auct. de eccle. ti. S. si quis autem pro redemptione, dicit, omnia, ex his ergo vniuersalibus verbis concluditur generaliter ad episcopum executionem spectare, & merito: quia magna est pietas fideliter adimplere illius votum, qui se nec iuuare, nec amplius loqui potest, vt præ. l. prima. Ad idem Ruth. 2. G. Benedictus sit a domino, quoniam eandem voluntatem, quam præbuerat viuis, seruauit & mortuis. Si enim expedit reipublicæ, ne quis re sua male vtatur, inst. de his, qui sui vel ali. iuris sunt. S. sed hoc tempore, & sic commodis rei priuata provideatur. C. de bo. proscip. si quis. 1. fortius circa defunctorum voluntates hoc est providendum per iura prædicta, ad id ff. so. ma. si constante. S. si maritus. Aperte probat hoc hæc decre. vt dixi super verbo, Creditoribus, nisi respondeas, vt ibi in gl. seq. ad idem, sup. eo. indicante, satisfacit pro hac parte, q. religiosus potest esse executor indistincte infra eo. c. 2. lib. 6. Illud autem non posset, nisi officium esset pium, & facit quod dixi in obiectione, 2. Satis æquè videtur posse distingui ex officio, aut per viam executionis hoc faciat episcopus, aut per modum libelli, per viam actionis ad petitionem partis, vt primum liceat etiam in non pijs. secundum non contra laicos hæredes,

ADDITIONES.

- a ¶ Copulatiuam. Contra hoc facit c. cum plures, de offi. dele. lib. 6. vbi cadit inter personas. solue per notata in l. cum quidam, alle. in gl. & per Bar. in l. sepe, ff. de verb. signi.
- b ¶ Hoc etiam quæritur. Ibi vide plene etiam per Io. And. & per Bal. & Salyc. in l. nulli, C. de episc. & cler. & per Bar. in l. 1. ff. de lega. 1.
- c ¶ Si quis Titio. 10. Ibi vide plenius Bar. & doct. in l. nulli. C. de episc. & clericis, & ibi etiam quis sit nudus minister, & in l. pecuniæ, ff. de ali. & ciba. lega. & ibi per Bald.
- d ¶ Diverse professionis. In vniuersitate tamen scholarius sunt clerici, & laici, de quo vide Bar. in l. si. ff. de colle. illicitis, & per Bal. in auct. habita, C. ne filius pro patre.
- e ¶ Cum necessitate. Ibi vide gl. & doct. & Bar. in l. alio, ff. de alimen. & ciba. lega.
- f ¶ Spectet ad episcopum. Et an pium locum posset iudex secularis exequi, vide l. solent, & ibi Bar. de ali. leg. & in Spec. de instru. edi. S. nunc aliqua, verbi. sed nunquid iudex secularis,

SVMMA RIVM.

- 1 Legata quæ, de quibus nõ soluatur canonica portio, 2. 3. et 5 Legata sunt etiam ciuitatibus ad ornamentum. Ad ciuitatis ornamentum quæ dicantur legata.
- 2 Pro fabrica ecclesiæ relictum quando teneatur ad portionem canonicam. Entheca quid.
- 3 Anniversarium quid hic. Ad cultum diuinum perpetuum quæ legata dicantur. Non est diminuendus.
- 4 Legatum an, & quando ad alios vsus, quàm relictum sit, commutari possit.
- 6 Portio vel quarta canonica a quibus episcopo, & a quibus parochiali, & a quibus utrique debeatur, & quanta sit, nu. 9. iuncta glossa.
- 7 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8. Militis priuilegium quoddam hic dicitur.
- 9 Additio glossarum.

De his quæ. Casus. Ponit quædam legata, de quibus nõ soluatur canonica, nisi fiat in fraudem. ponit dictum, in quo interserit casum exceptum ibi, Dummodo [In ornamentis] no. q. quædam relinquuntur ciuitatibus ad ornamentum, vt ad ludos, ad forum, ad theatrum. & hæc non diuiduntur per ciues. alia relinquuntur ad diuisionem singulorum. alia senioribus, & pueris, ff. de leg. 1. ciuitatibus, de his ergo, quæ nec diuiduntur, nec distribuuntur inter clericos, non debent canonicam episcopo. De alijs ergo habebit etiam de pomis quæ non seruantur, Vincen. [Pro eis] emendis, recuperandis, vel reparandis, secundum Inn. [Fabrica] si portio fabricæ non diuiditur, vel diuisa non sufficit, & aliquid legetur ad fabricam indigentem reparatione, tunc locum habet, quod hic dicitur: secus secundum Hosti. si non indigeret. & vide quod dicam infra de verbo. significa. ex parte 3. a & de eccle. ædifi. c. 1. Dicebat hic Gof. q. et si fabrica ad præsens reparatione non egeat, id, quod ad fabricam legatur, reseruetur ad opus ipsius, & reponitur in enthecis impendendum in opus fabricæ, si emergat. 12. q. 2. vobis, in fin. tenens, quod prædixi, secundum Hof. debet præseruari, quod superest, deducta canonica. Item Hof. ponens hic illud dictum Gof. exponit, quid sit entheca dicens, q. en, ponitur pro in, theca pro repositorio, quasi id, quod reponitur in locotuto [Luminarijs] contra, quia talia diuiduntur, nõ seruantur. infra de verb. signi. cum inter. Sol. ibi Hof. [Anniversario] id est commemoratione annua in anniversario depositionis facienda, vt no. infra de cele. mis. c. creatura, & probatur 13. q. 2. quia alij, vide quod dicam de sepul. in nostra, super ver. oblationibus, & de his plene in summa de peni. S. quibus mortuis, sub S. & notandum [Ad perpetuum] puta, q. omni anno soleniter fiat festum alicuius sancti, vel q. in aliqua ecclesia constitutur pulpitum, vel altare, vel præbenda, vel aliquid ad diuinum cultum perpetuo exequendum secundum Inn. ad hoc de præben. significatum. Hof. [Cultum diuinum] qui diminuendus non est: sed augendus. supra de constitu. c. pen. Hof. [Legantur] non videtur, q. ecclesia etiam ad alia necessaria possit illis vti. Nõ enim licet ad alios vsus conuertere, quod in certam speciem est ciuitati relictum. ff. de admi. re. ad ciui. pertinen. l. 1. Dixit Vin. illud generale. sed si ecclesia indiget, potest vti illis, & sunt casus speciales, vbi potest illis vti, & postea reducere relicta ad quod erant, scilicet ad ludos, vel ad alia. C. de ludo. ex pen. le. prima. lib. 1. & si auctoritas principis interuenit, vt expendantur in alios vsus. ff. de pollici. le. prima, & vbi sunt plura legata ad diuersa opera reipublicæ, quæ ad omnium constructionem sufficiant, permittitur in vnum opus, quod ciuitas elegerit, erogari. ff. de administra. rerum ad ciuita. pertinen. legatam. S. 1. Item cum consilio hæredis potest relictum ad spectaculum commutari in aliud ad memoriam defuncti. ff. de suppl. le. l. legatum ciuitati, & l. quidam. secundum Vincen. [Pijs locis] ergo etiam de relictis pijs locis quibuscunque, dummodo relicta nõ sint priuilegiata, debetur episcopo canonica: secus de relictis personis, supra eodem requisisti. Hosti. [Parochialis] hodie de omnibus his, & alijs, de quibus quarta non soluatur, si fiant fratribus Prædicatoribus, vel Minoribus, debetur quarta ecclesijs parochialibus per constitutionem Bonifa. super cathedram, innotatam per concil. Vienen. de sepul. dudum. hoc dicit: quia aliquando parochialis ecclesia portionem habet, infra de sepul. capitulo primo, & per totum. Inno. dicit Hosti. q. de omni relicto parochianorum sue ciuitatis, & diæce. & per totam diæcesim episcopus habet canonicam,

nicam, sic & parochialis ecclesia de omni relicto suorū parochianorum; & sic semper hæc duæ quartæ deducuntur. nec mirum, cum competant diuersis, & ex diuersa causa, quicquid dicat Host. dic, vt dixi supra eo. officij, super ver. ecclesijs, & infra de sepul. c. i. super 6. gloss. & quod dicā infra tit. i. certificari, in vlt. quæstione. ¶ Secunda ¶ gl. respondet per quæstionem. ¶ Vlt. reddit rationem, & dat simile, & casum addit. ¶ In ¶ vlt. gl. ibi, sunt personæ] vide de iudi. dilecti, super i. gl. [& ibi, militari] quo potest non solum suis. sed etiam extraneis directo substituere, & sic locus non est deductioni quartarum, vt in ll. sequentibus. ¶ In ¶ gl. i. in fi.] puta paramēris, cappis, mappulis, calicibus, & similibus. ¶ In gl. vlt. ibi, minus legitima] intellige, vt dixi supra c. proximo, super i. gl. & no. i. dist. 2. c. 3. in penult. gloss.

ADDITIO.

¶ De ver. fig. ex parte 3. in gl. ergo, & de materia huius cap. vide per do. Pet. de perusio in suo tractatu canonice portionis, in c. vlt. ad septimum capitulum.

S V M M A R I V M.

1 Continuatō tituli.

De success. ab intestato vbi alibi, quam hic, agatur.

De success. ab intesta. Rub.

¶ Viso ¶ de success. ab intestato, videamus de success. ab intestato. Goffr. de materia. i. 2. q. vlt. c. penult. & vlt. q. 2. de laicis, & c. seq. Et congruit; lib. 6. de concess. præben. auctoritate, in fi. Scias, q. materiam success. quoad descendentes, ascendentes, & collaterales plene tradit Host. in summa, eo. tit. §. fi. & Spec. eo. tit. per totum.

S V M M A R I V M.

1 Clericus bona propria donare potest, cui vult, sed si decedit intestatus, succedit ecclesia, & quando possit, & de quibus bonis, num. 2.

Inuentum quomodo accipiat hic.

Personæ intuitu quando legatum quid dicatur.

2 Altaria aliquando conferuntur.

Capellanie altaria alibi vocantur.

3 Epilogus, & additio glossarum.

Decretalis hæc hodie non tenet.

CAP V T L.

1 Sed hoc

Casus. Clericus ¶ propria bona donare potest cui vult; sed si decedit intestatus, succedit ecclesia. 2. ibi, si autem [Inuentum] i. statutū, vel inter alia ibi statuta. Goffr.

[Intuitu personæ] quod præsumitur in clerico seculari non habente administrationem, a quocunque relinquatur. Idem in habente, si attinet relinquēs infra quartum gradum, de hoc §. tit. i. requisisti. §. si vero, & §. si.

2 secundum Host. [Donare] inter ¶ viuos, & in vlt. voluntate, Inn. Abb. q. non licet de bonis ecclesiæ, nisi vt dicitur, supra tit. i. ad hæc, & capit. seq. Host. [Altari] idest ecclesiæ. prima quæstio. 3. altare, vel propriè secundum Hostien. & loquatur secundum consuetudinem Galliarum, vbi multi sunt presbyteri, quibus tantum altaria conferuntur, quas nos capellanas vocamus: & tales plures ordinari in ecclesia Bon. sumptibus alienis, & proprijs [seruiunt] dum viuunt, alias seruiunt in vita, scilicet eius altaris, vel ecclesiæ. ¶ Vltimo ¶ gloss. respondet per ob. ¶ In gl. vlt. ibi, consanguineos] idem hic Innocen. & Hostien. [& ibi, c. vlt.] vbi de hoc [& in fine] vel

hoc capitulum locale fuit, vel temporale, & hodie non tenet Ala.

S V M M A R I V M.

1 Si clericus, vel presbyter intestatus decedat, de peculio eius quid fiat, & quo, nu. 2. in fi. & quis intelligatur, nu. fin.

2 De libertorum intestatorum substantia partem patroni recipiunt.

Seruorum autem totam domini percipiunt.

Peculium, pro patrimonio.

Testari an possint obligati ad ratiocinia.

3 Portio episcopi est præcipua, & qua ratione.

Ab ordine scripturæ, quis præponendus, arguitur.

Parentes, pro consanguineis.

Ab indigno quod auferatur, applicatur fisco.

4 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 5. & 6.

C A P. II.

1 Sancto concilio.

Casus. Si presbyter ¶ intestatus decedit, de peculio eius fiunt

quatuor portiones. non tenet fm gl. secunda ibi, Peculium & dicit Host. qd sic ponitur excessus relatio, eiusdem prohibitio, peculij diuisio, penæ inflictio: & secundum hoc secunda ibi, interdicimus. 3. ibi. Peculiū. quarta ibi, & si quis [Proprijs seruis] i. factis [libertis], de quo

rum substantia patroni partem percipiunt, secundum quod distinguitur institutu. de success. lib. §. sed nostra. In seruorum enim substantia domini non percipiunt partem, sed totum vendicāt: quia suum. in fi. per quas personas nob. acqui. §. item nobis, Host. [Gradum] nec debent aliter ordinari, supra de ser. non or. per totum [Peculium] idest patrimonium, supra de pecu. cler. per totum [Ipforum] ab intestato decedentium; & sic facit ad titulum, & intelligitur de bonis acquisitis intuitu personæ, non ecclesiæ, de obligatis ad ratiocinia, an possint testari, remittit Host. sup. de oblig. ad ratioc. ca. vno.

3 1. 3. q. 2. illud, i. 1. q. 3. per totum [Episcopo] ex ¶ dignitate, & ordine, & ordine scripturæ argue, q. portio episcopi est præcipua. ad hoc de maio. & obe. c. i. supra tit. i. c. fin. [Parentibus] idest consanguineis. alludit vulgari [Distribuat] not. Abb. q. id, quod auferatur ab indigno, applicatur fisco [Præsumpserit] impediendo portiones prædictas, vel inuadendo bona [Anathematizetur] i. excommunicetur vsque ad satisfactionem condignam.

4 Host. ¶ Prima ¶ gl. dist. aut prælatus testatur, aut non. secundo in casu aut res eius sunt distinctæ, aut permixtæ. & hoc casu aut dubitatur, an habuerit proprium, aut certum est habuisse. signat contrarium, & soluit. ¶ In

5 ¶ gl. i. ibi, ciuibus] vide supra eo. requisisti, super gl. hic respondet [& ibi, Quintus Mutius] vide de peculio cler.

6 c. i. super gloss. vlt. ¶ In ¶ gloss. i. ibi, præsumendum] idem hic Innoc. [& ibi, vt dicit Lau.] Goffr. & Host. Pet. & Abb. qui hoc probant, per vers. presbyteros suos, scilicet olim. sed melius probat, ver. sicut liberi facti sunt, & c. & ver. peculiū, scilicet respectu prioris status. ¶ In gl. 2. ibi, nullus] vbi de hoc. ¶ In gl. vlt. in fin.] idem, si sunt excommunicati, vt ibi notauit Host.

S V M M A R I V M.

1 Intestatus rector mori quis dicatur, & tunc ei succedit ecclesia, nisi in casibus, & quibus.

Orationis particeps quis sit duobus modis.

2 Se, & sua qui dedit an tantum præsentia dedisse videatur.

3 Assertio quæ faciat probationem.

Confessio quando præiudicet, & probet, & nu. 4.

Præsumptioni sufficienti statuitur. num. 4.

4 Visus ad sensum refertur suum.

Admuniculatio probationis inuat, & quæ sit hic.

5 Attestationibus publicatis quis auditur, & quando, vt hic.

Io. And. super 3. Decret.

Q 2

.6 Epi

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

- 6 *Episcopi quætoritas ad agendum etiam pro ecclesiis, & quando admittatur, & quo nomine.*
Ad eius dispositionem omnes decimæ, & oblationes pertinet.
Pro collegio suo quilibet superior agere potest.
7 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 8.*
Testantis verbis statur, & quo casu hic.
Furiosi, & mentis non compos voluntas non seruatur præter quam in casu, & quo hic, & num. 10.
9 *Additio glossarum.*
Iuramenti delatio petenda, & quo casu hic proderat.
Glossa addita hic a tempore Innoc.
Ad monachatum probandum quæ verba sufficiebant hic.
Aucten. hoc obtinet, quando sit locus. §. in gl. videtur.
Confessio an præiudicet filio quò ad legitimam.
10 *Fatuus fatua loquitur.*
Stultitia probatur ex factis, & quibus hic.
Hæredi non sufficit adiuisse, nisi & possessionem apprehendat, in fin.

C A P V T III.

- 1 **Cum dilectus.** Casus. Rector ꝑ ecclesiæ dicitur intestatus, si nulum fecit testamentum, vel fecit, sed furiosus, & tali succedit ecclesia: secus si apparet illum monachum, vel sana mente testatum, & sunt quatuor partes. in prima factum decisum. in secunda motum papæ ad sententiam. in 3. allegatio episcopi differentis sententiam. in quarta diffinitiuæ commissio. secunda ibi: Sufficiens. 3. ibi, Quia verò. 4. ibi, Nos causam [Habebat] & episcopus contra Abbatem. erat enim hic conuentio, & reconuentio, vt patet in fi. secundum Inn. & Host. [Proposuit] post aduentum partis episcopi [Orationum] idest vt particeps esset orationum, Inn. quasi non fuerit hic illud nudum participiū, de quo habetur infra de priuil. cum & plantare, §. de cō fratribus [Se, & sua] recitat ꝑ hic Guido Ber. Prouin. notasse. 27. q. 1. nuptiarum, q̄ conuersus ecclesiæ secularis, qui dedit illi se & sua, præsentia, & non futura dedisse videtur, ff. man. si mandauero, §. 2. & de aur. & arg. lega. l. si ita. tamen ad contrarium alleg. illud cap. ibi, nulla Christo, & c. & C. quæ res pig. ob. pos. l. vltim. vide quod no. ea. q. vt lex, & quod ibi dicit Arch. super gl. [Et inf.] continetur sub hac decisa, qualiter post commissionem prædictarum conuentionis, & reconuentionis, & processum factum per quosdam iudices delatum est negociū ad papam, secundum Host. [Aseruit] assertio ista, quæ est ꝑ de præterito, & sit extra iudicium, non est sufficiens probatio. si tamen solenniter quis confiteretur etiā extra iudicium, & postea conueniatur, non est audiendus contra suam confessionem, nisi ostendat se aliter intellexisse, vel aliud rationabile, vt not. sup. de elect. per inquisitionem, §. de probat. per tuas, hic autem hæc confessio obscura hñs varium intellectum, hoc probat decre. quam allegat, & sic cessent, qui Inn. reprehendunt, & vide quod dixi in Spe. de confessione, §. nunc videndum, super r. ver. sed nunquid patri. ideo non est sufficiens probatio; quia non viuit is, qui confessionem fecerat, & ideo non potest dare intellectum confessioni, arg. j. de accus. cum dilecti. Est tamen sufficiens præsumptio. vnde & ei statur, vt sequitur secundum Inn. qui hoc intellexit, vt no. in 4. gl. [Vnde cum requisitus] q. d. ex hoc magis presumitur, q̄ voluit testari [Vidisse] videre potuit ꝑ rerum traditionem, & personam tradentem, & recipientē, sed verbalem donationem videre non potuit, de hoc sup. de consue. c. 2. de testi. cum causam, Host. [Vehementer] in tantum enim adminiculatur confessio archipresbyteri, quod se, & sua reddidit, q̄ condénatur episcopus, ac si probatum fuisset illum professum, secundum Inn. sed Hostiens. dicit, quod hæc inducebant proba-

bilem præsumptionem. nam, vt dicit, tales possent esse præsumptiones, & tale factum, de quo quæritur, quod cum vno teste fidem facerent. hic autem dicit, quod dicam super 2. gloss. [In extremis] de illa enim donatione agebatur secundum Host. [Probauerit] si dicas, quomodo ꝑ auditur episcopus attestationibus publicatis? respondet Hostien. q̄ alius erat articulus, per quem Abbatis probatio reprobatur indirectè, sic supra de testi. ex tenore, §. si. & cap. fraternitatis. sed per modum resti. in integ. admitteretur etiam post conclusionem, supra de restitu. in integ. auditis [Imponatur] in eo, q̄ erat actor [Restituere] & sic succumbit etiam episcopus in eo, quod erat reus propter vltimam voluntatem, ex qua agebatur, sufficienter probatam, secundum Hostien. [Dixisse] hoc casu meritò succumbit Abbas, quia nec probata est possessio, nec vltima voluntas [Nominē ꝑ parochialis ecclesiæ] no. q̄ episcopus agit pro ecclesia parochiali vacante, Inno. & idem videtur de ecclesia etiam non vacante, ar. 10. q. 1. regenda, & per totū. nam & monaci hoc faciunt de ecclesiis ad ius ipsorum pertinentibus, de præscriptio. ex transmissa, de offic. ordi. cum vos. sed & omnes decimæ, & oblationes pertinent ad curam, & dispositionem episcopi. 33. distinct. præter hæc, 1. q. 1. præcipimus, & c. ecclesiasticarum. & tota diocesis est ipsius parochia, vt patet infra de deci. ad apostolicam, supra de dona. apostolicam. vnde & in Abbatibus hoc iure vtitur, infra de statu mona. cap. vlt. §. q̄ si Abbas, secundum Hostien. & dixit Innocent. idem forsan in quolibet superiore, vt pro collegio sibi subiecto possit agere, argumen. C. de episco. & cleri. nulli, & l. si quis ad declinandam, & in prædicta decr. ex transmissa, vbi de hoc, & supra de restitutio. spolia. olim. 1. & dicam j. tit. 1. cap. 2. super ver. ecce. No. autem Abbas episcopum hoc casu agere non suo nomine, sed ecclesiæ [Fuerant] & acquisuerat intuitu personæ, vt in gloss. [Impetitione] scilicet quò ad illa bona, quæ fuerant archipresbyteri. nam si aliqua occupasset, quæ fuissent alias mon. vt videtur supra dicere text. ad illa restituen da tenetur episcopus, licet testamentum archipresbyteri non valuisset. ¶ Soleo ꝑ signare contrarium ascensiuè, & dicere, q̄ Lau. vnam fortuitam obiectionem, & soluit, & hoc in vlt. gl. Io. signat duas, quas soluit, & hoc in gloss. antepenult. & penultim. T. soluit duo contraria in gloss. hoc ideo. Vincen. vnum in gloss. videtur, vnam ob. in gloss. solus testis, scilicet quòd episcopi probatio sit superflua. ¶ In ꝑ gloss. solus, ibi, cura cum] vide de testi. ex tenore, super vlt. glo. ¶ In glo. videtur, ibi, ex hac scriptura] si dicat testator, sciant hæredes mei res tales libertis meis me in vita donasse, benigna interpretatione dominiū pertinet ad libertos. ¶ In gl. hoc ideo, ibi furiosus] dum furore laborat: secus, si ceperit illud, & consumauerit, dum est sanæ mentis, vt ibi [& ibi, nec codicillos] etiam codicilli facti ab illo, qui non erat compos mentis, non valent; & qui hoc dicit, id probet [& ibi, quidam] cum præcipit testator ossa in mari proijci, primò inspiciamus, an fuerit tunc compos mētis [& ibi, si filius] vide vt eccles. benefi. vt nostrum, super 5. gloss. ¶ In gloss. sed nonne. ibi, si quis in tantam] vide de dolo. cap. 1. super 5. gloss. [& ibi, non est dubium] sequitur, denegari actionē legatorum ei pro portione competenti in rebus, quas de hereditate subtraxit. ¶ In gloss. 2. in fin.] sed quare non fuit delatum iuramentum Abbati? de procu. ex insinuatione, de iureiuran. cap. si. C. de recre. in bonæ. Respon. rerum petitarum quantitas dissuasit, ff. de legi. tu. legitimos, Gost. dicit Hostiē. q̄ non fuit petitum. Item fin eum non profuisset Abbati, qui agebat ex vltima voluntate, non ex donatione inter viuos: quare non iuraretur ex alia causa, scilicet ex donatione probata; hoc quo ad suam petitionem: quo ad petitionem episcopi non fuit pœcipuum secundum eum. ¶ In

Ingl. ibi. nec intelligas.] *Innoc. 2.* a cuius tempore fuit hac gl. & idē alij moderni [& in fi.] vt ibi. **In gl. solus, ibi, obtulit.]** verum est, q̄ illa verba non sufficiunt ad probandum monacatum, sed ad probandum ultimam voluntatem bene, vt dictum est in 4. gloss. [& ibi, admitti.] q̄. superflua sit eius probatio, ex quo nō probauit Abbas, quia actor erat: sed verum est, q̄ vterque erat actor, vt dixi in textu, melius tamen dicere cogit. **In gl. videtur quod, ibi. Responderi potest.]** quare datur responsio cum concordet. Confessio enim ista sufficit, dummodo de ea constet, vt dictum est, in 4. gl. sic & in l. necesse est constare de illa scriptura [& ibi, auct. hoc obtinet.] hac autē non loquitur in donatione, vel legato, sed in debito, quo quis in testamento se confitetur obligatum, in quo magis fit praeiudicium heredi: quia non deducit falcis. sed in primo deducit. & de hoc an cōfessio praeiudicet filio quō ad legitimam. in Specu. de confessi. §. nunc videndum, verū. nunc sequitur videre. **In gl. scilicet, quod, in fine.]** ultimam enim voluntatē sufficienter probant. **In gl. hoc ideo, ibi, testamentū.)** refert *Valerius lib. 8. c. pen. in princ. testamentum cuiusdam furiosi per senatores approbatum:* quia bene disposuerat ibi furiosus, & probari poterit per eius verba, vt dicebatur in antiqua. ad id ff. de tut. & cu. dat. ab his, l. his, ff. de condi. instit. quidam. Nam fatuus fatua loquitur 93. dist. legimus. & Iob, Quasi vna ex insipientibus locuta es. Iob. 2. c. 23. q. 8. conuenior. ex factis probatur etiam stultitia. nam stultus est, qui nomen suum ignorat, C. de hare. insti. l. vlt. & perpenditur stultitia in eo, qui non vult discere. 22. dist. de Constantinopolitana, c. 10. [& in fine] de hoc in Specu. de probat. §. 1. & verū. pone, quidam. **In gl. si intelligas. ibi, eo casu.]** idem *Inno. & Host.* **In gl. pen. ibi, post aditam.]** forte nō sufficit, q̄ haeres adierit, nisi & possessionē apprehenderit, vt ibi not. **In gl. vlt. ibi, Rainutius.]** & ibi dixi de hoc super gloss. petiuerat [& ibi, non probauit] idem *Hostien.*

ADDITIONES.

1. **Intelligas, secundum Inn. contra gl. facit & contra tex. l. ex fa.** cto, ff. de har. inst. & l. ex his. C. de testam. mili. solue, vt ibi not. & *Bartol.* l. ex hac scriptura, ff. de dona.
2. **Furiosus.** No. ex ista gl. semel furiosum hodie praeiudicium furiosum, alias quilibet praeiudicium sanæ mentis. vide doct. *Bald. & Syluest.* l. furiosum, C. qui test. fa. poss.
3. **Constantinopolitana.** Vide plenē per *Bartol.* in l. fin. ff. de bono. possessio. furio.

S. P. M. M. A. R. I. V. M.

1. **Morimur omnes.**
Mortui testati, vel intestati sepeliendi.
Continuatio huius tituli.
Sepultura sumitur diuersis modis, & quo hic.
2. **De sepulturis in quibus alijs iuris pontificij locis praeiudicium in hoc agatur.**
Mortui praelati sepeliendi ante electionem successoris.
Sepultura archiepiscopi cum pallio.
Sepulti qui exhumandi.
De sepultura pactum, quod hic non valet, & cui ius competat ecclesie.
Sepultura cui negetur, pro ea nihil exigendum, quando negetur.
Religiosi, vbi sepeliendi.
Sepultos etiam quandoque ligat, & absoluit ecclesia.
Extraneus Bonifacij citatur ab auctore.
3. **Sepulturam concedere non prohibitam, est humanum, & piū,** & contrario denegare, crudele & impiū, & addit exempla.
Humanitatis officium erga mortuos commendatur.
4. **Sepultura, & ex aqua si eluctu fieri debent, ex multis etiam sacris auctoribus.**
De sepeliendi diuersis ritibus & moribus.

De Sepulturis. *Rub. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.*

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

ram concedere est humanum & pium, sic & illam negare esset crudele inhumanum & impium. Hæc patent ecclesiastici. 7. Mortuo non negabis gratiam, s. sepulturæ. 13. q. 2. in ecclesiastico. vnde de primo specialiter dicit canon, q. sepultura in vniuerso orbe Christianis concedenda est. ea. q. qui diuina, in fi. vñ ponit Vale. lib. 1. c. de somnijs, exemp. 11. q. Simonides poeta ad litus applicans corpus, qd ibi vidit inhumatum, sepeliri mandauit, propter quod periculum maris euasit, vt ibi, & terra, vt tit, sequenti de miraculis vltra medium. vnde ibi Valerius. Quid hac felicitate locupletius, quā nec mare, nec terra scruens extinguere valuit. Item ipse, lib. 5. c. 1. de humanitate. exemplo 16. Commendat Cæsare, qui caput sui hostis Pōpei sibi per regem Egypti destinatum honorifice sepeliri & cremari fecit: quod licet, paulo ante Romani fuisset imperij culmen iacisset inhumatum, si humanitas Cæsaris non fuisset. Et interferit auctor sic mortalium negocia fortuna versat. Et ibi in vltimo exemplo commendatur Annibal, qui successiue tres Romanos Paulum, Gracum, & Marcellum ipsius hostes occisos honorifice sepeliuit. Humanitas enim hostilem sanguinem hostilibus lachrymis miscet. Subdit ibi Valerius ad illos Romanos q. non penitendas sortiti sunt exequias, quæ licet optabilius fiant in patria, speciosius tamē pro patria. De secundo psal. 78. in princ. vbi inter horribilia inserit, non erat, qui sepeliret. Vnde Valerius lib. 5. de ingratis reprehēdit Athenienses, qui Melchiam in carcere mortuum sepeliri non permisit, nisi Cymo, alias Amon ipsius filius carcerem intraret. vnde ibi. c. se. de pie. erga parentes, dicit Valerius. Nec te quidem Cymo, alias Amon, silentio inuoluam, qui patri tuo sepulturam voluntarijs vinctulis emere non dubitasti. nam & si maximum tibi postea & cui & duci euadere contingit: plus tamen laudis in carcere, quam in curia affecutus es. his conuenit q. eodem c. dicitur exemplo. 12. de Scithis, qui responderunt Dario, q. non pugnabant nisi pro parentum tumulis defendendis. ¶ Est tamen sciendum, q. sepultura, & exequiæ tales fieri debent sine luctu. 13. q. 2. quam præposterum, cum tribus capitulis sequentibus, in quibus etiam ponuntur illa verba. 1. ad Thesa. 4. Nolumus vos ignorare fratres & c. facit, quod in Hiero. scripsit ad Celticiā post prin. Et in epist. Nepotiani, & in cōsolatoria ad Paulam super mortæ Bresiliæ: per totum. & ad Tyrasium super morte filia per totum, & quod dicit de simo. licet Heli. in princip. vnde Thobia in fi. legitur de Thobia iuniori, quod eius cognatum cum gaudio sepeliuit illum. Valerius etiam lib. 2. c. 1. circa fi. commendat Marfilien, qui diem funeris sine luctu finiebant domesticis sacrificio, & necessariorum. i. cōsanguineorum conuiuijs, subdens, quid attinet aut humano dolori indulgeri, aut diuino numini inuidiam fieri, quod immortalitatem suam nobiscum partiri noluerit? ibi etiam sequitur de Thracis, qui plorabant natale, & ridebant exequias: & de Lycijs, qui sumebant in funeribus vestem muliebrem, vt cito veste deposita deponerent merorem. de diuersis autem modis per diuersitates prouinciarum sepeliendi, & plangendi defunctos, vide in libro qui dicitur Boncompagnus, in fine primi libri.

S Y M M A R I V M.

1. In sepulchro maiorum sepelitur decedens intestatus, nisi elegerit, & si non sit sepulchrum maiorum vbi sepeliatur.
2. Parochialis ecclesia habebit tertiam eius, quod relinquit ecclesie sepultura, & quo modo id intelligatur, n. 3. & 4. & quādo danda, num. 5. circa fi. & 6. in fi. vide nu. 10.
3. Viatores, clerici, monaci, & vxor, vbi sepeliantur.
4. Sepeliendi, funerandiue ius, quæ ecclesiæ habeant.
5. Sepultura electionem quid aliquando impediatur, quæ fieri possit, & num. 1. & 7. & quid conferat eligendi sepultura potestas, eo. num. 7.

6. Christi actio est nostra instructio.
7. Canonica portio episcopo, & parochiali ecclesie quando debeat, & quo danda tempore, num. 5. & 6. & quo ad primum, num. 10.
8. Iudicium defuncti includit heredis institutionem.
9. Dispositio defuncti quæ comprehendat.
10. Testamenti fundamentum heredis institutio.
11. Pro anima relictum quid dicatur.
12. Testamentorum sollemnitas non requiritur super quibus relictis.
13. Accipere est quodocunque accipere.
14. Dare pro relinquere hic.
15. Consolari quis dicitur ex retributione.
16. Possessiones hic pro laboribus, & quas patiat ecclesia.
17. Laicorum vita, & mors quid offerat clericis.
18. Et, pro sicut.
19. Excommunicationis non fertur sententia nisi pro peccato mortali.
20. Detestari, pro reprobare.
21. Epilogus, & suffragium glossarum, num. 9.
22. Commoda cuiusque sequuntur eum, quem sequuntur incommoda, & num. 11.
23. Additio glossarum.
24. Archidiaconus in decretales has scripsit.
25. Terminos suos quando quis parochianus, & alij hic descripti transgredi dicantur, s. fina.

C A P V T I.

Nos instituta Casus. Decedens intestatus sepelitur in sepulchro maiorum, alias sepelitur vbi elegerit: tñ parochialis ecclesia habebit tertiam eius, qd relinquit ecclesie, vbi sepelitur. & fm hoc sunt tres partes, vt sunt tria dicta. scda ibi, Nullū tñ, tertia ibi, sed quia. [Vnumquenque] intestatum, Pe. & Abb. [Maiorum] & si non habet sepulchrum maiorum, sepelitur in parochiali, j. eo. in nostra. Viatores sepeliantur in ecclesia cathedrali. clerici verò in ecclesijs, vbi sunt, vbi moriuntur, etiam si monaci sunt. 13. q. 2. vbicunque. 16. q. 1. s. de of. archiepi. officiū. vide quod dicā j. c. 1. lib. 6. super gl. fi. De vxore dicitur j. eo. de vxore. Scias tñ, q. non omnis ecclesia hēt cemetēriū. i. ius funerandi, aut corpora suscipiendi ēt si pro fratrib. suis, vel certis personis id habeant: sed illæ tñ, quæ hnt populū, vel super hoc sūt priuilegiatæ, hnt ius funeradi; & facit qd dixi s. de clerici. non resi. quia nonnulli. sed & qñque pacta huius electionem impediunt, puta q. nullus, vel non certos parochianos ad sepulturā recipiant, de cōse. dist. 1. certum. fm Innoc. & Host. & de hoc vltimo dic vt in fra de pac. c. 1. lib. 6. & de materia huius gl. dicam infra eo. certifi cari, in 1. q. [Exitus] i. mors Pet. & Abb. [Docet] Gen. 23. 26. 49. [Propriam] i. in propria ecclesia, Abb. [Alienam] i. in aliena ecclesia, Abb. [Dominus] quasi t actio Chri sit instructio nostra. de ele. significasti. 2. q. 1. Deus [Elegit] ipso facto fm Io. & Host. & hñ hoc Io. 19. in fin. [Dignus] Matt. 10. & 12. q. 2. quicumque suffragio [Tertiam partem] dicunt quidam, vbi est consuetudo. Idem dic secundum Innocen. vbi non est consuetudo, dummodo non sit consuetudo contraria [Sui iudicii] iam vidi t contra episcopos, & parochiales ecclesias allegari, quod canonica eis non debeat de relictis iure institutionis. Item nec de legatis, nisi in eis sit expressum, quod legantur pro anima. Ad primum adducunt. supra titu. 2. officij, & capitu. requisisti, & capit. fi. infra de ver. significa. ex parte. 3. quæ iura vtuntur verbo relictis, & legatis. Ad secundum inducunt prædictam decret. requisisti, in princip. & quod no. infra eo. cum super, in 1. gloss.

gl. & c. in nostra, super ver. reliquit, Tu dicas contrariū in vtroque membro. & in primo probet id identitas rationis, supra de transla. c. 2. de confir. vti. vel inut. cū dilectz, & leges ibi alleg. in 3. gl. hoc idem probent hæc decret. & infra proxima, & infra c. de his, & c. cum sup. ista enim dicit de iudicio defuncti deberi canonicam. Iudicium autem defuncti hæredis institutionem includit. facit C. de sacrosanct. eccle. l. 1. infra eo. tit. c. pen. lib. 6. & quod no. eo. lib. de reg. iur. in iudicijs. decret. proxi. dicit canonicam deberi de omni eo, quod disponit testator, etiam si sit immobile. sed dispositio, est verbū generale comprehendens institutionem hæredis, fidei commissæ, & legatæ, vt patet de testa. quia nos, C. eod. in testamentis, infra eo. in nostra. comprehendit etiam electionem sepulture, infra c. cum liberum. nec mirum quia etiam adiectum personæ, cui relinquitur, sapit institutionem hæredis, sup. de testa. cū tibi. inde psalm. 38. Disposui testamentum electis meis, & Actu. 3. in fi. testamentum, quod disposuit Deus ad patres vestros. si ergo de omni, quod pro anima disposuit, debetur, & hæredis institutio dispositio est, & est probatum. ergo etiā de eo debetur, quod per institutionem habetur. Item de immobilibus, vt ibi. In decret. vero, de his, aperte est casus. constat enim, quod ibi monasterium est hæres ingressi, & tenetur ad debita, & legatæ; tamen ex quo oblatio personæ, & rerum, vel personæ simpliciter facta est in infirmitate, de qua decessit, debetur canonica, vt ibi. Decret. verò cum super, infra eo. dicit de testamento deberi canonicam. Fundamentum verò testamenti est hæredis institutio, instit. de leg. §. ante hæredis. ergo includit etiam quod ex institutione obuenit. Item ius vltimum in materia canonica, scilicet decret. super cathedram, inuouatam per concil. Vien. de sepul. dudum, §. huiusmodi, i. Nec non de datis & c. aperte facit pro hac parte. ad hoc etiam videri posset, quod not. Hostiens. in summa huius titu. §. vetus est quæstio, sub §. & de quibus. Ad alleg. in contrarium respondetur, qd verbum relictū & hæredis institutionem includit, supra tit. 2. Rainutius, & cap. si hæredes, & ver. legati, eo. titu. Rainaldus, post princ. facit C. de testamē. quoniam indignum, & l. in testamentis. ¶ Circa secundum articulum aduertendum, qd nunquam de relictū ecclesiæ, vel pio loco dubitatum est, quin illud dicatur pro anima relictum, sed de relictū prelato, vel rectori pii loci, de hoc dubitabatur, an intelligatur pro anima relictum, & canon aperte dicit, quod si fiat ab extraneo, pro salute animæ dicitur esse factum. hoc habetur 12. q. 3. pontifices, cuius verba ponuntur supra tit. 2. requisisti, ver. necesse. Si ergo relictum prelato, quia censetur relictum ecclesiæ, dicitur pro anima relictum, fortius expresse relictum ecclesiæ. Item constat, quod de funeralibus debetur, & illa non legantur; ergo nec pro anima legantur. Ad contrarium ergo sit responsum, qd in non expresse intelligitur, sicut supra de rescriptis, cap. 2. cum si milibus. Itē constat, qd super relictis ecclesijs, licet non addatur pro anima, non requiritur solennitas testamentorum, supra tit. 2. relatum. 1. ad hoc vide quod dicam infra eo. in nostra. in gloss. si quis eligit, in princip. [Darii censemus] antequam eligat, vt innuunt sequentia, vel post: quia accipere est quodcumque accipere. 1. quæstio. 1. eos, in fi. dicit Hostien. qd prima expositio magis consonat menti iuris per litteram, & sic demum, vbi dicam statim. Nec ob. contrarium: quia ibi non erat tempus terminatum: secundum tene, & ita seruatur: tamen contra consuetudinem Host. remittit ad no. de treug. & pa. cap. 1. dicit etiam hoc æquum. & ideo statutum est, ne contingat parochiales ecclesias defraudari. Permitterent enim illos clamare, si prius corpus sepeliretur. vide remedium no. in cle. eo. tit. dudum, in §. huiusmodi, in gl. per hoc, & dicam infra eo. de his. ¶ Quod fau-

tem hic dari ponatur pro relinqui, patet infra c. prox. & c. de his. Apostolū. 2. ad Cor. 1. A. [Consolationum] f. participatione temporalium. vnde & pater dicitur consolari de redditione dotis filie mortuæ, ff. de iure do. iure succursum est. Ad idem ff. ad l. Rhodi. de iac. l. 4. §. cum autem passionibus vero appellat labores, quos pro ouibus sibi commissis patitur Ecclesia orando, prædicando, & sacramenta exhibendo, potes notare fm Abb. qd vita laicorū est clericis passio, mors uero consolatio. sunt ergo corui, qui de morte pascuntur. 2. q. 7. non omnis [Vt] pro sicut [Et sic demū] ergo non ante, fm Host. ad quod ēt inducit quod sequitur, Aliter ne fiat; quod pōt exponi. i. ne recipiatur quis in alia ecclesia, nisi parochiali detur canonica. alij exponunt. i. ne quis recipiat alienum parochianum, nisi apud eum elegerit sepeliri [Domini nostri] cuius vicarij sumus, de transla. c. 2. [Dicens] Prou. 2. 1. G. [Sub anathemate] cū igitur talis excōicari debeat, patet, qd mortaliter peccat: alias nō excōicaretur. ad hoc 1. 1. q. 3. nemo epōrū, fm Hof. (Detestamur) i. reprobamus factū, Hof. [& dīcimus] si ne fiat, fm Gos. fm quē si factū fuerit, nō tenebit, nisi rōne privilegij aliud cōtingat, Conceditur. n. qnq; aliquibus, qd sepelire possint eligentes, salua iustitia parochianorū, a quibus mortuorū corpora & c. quæ indulgentia fm eum operatur tria. primo qd tenet electio, & si canonica data nō sit, licet dari debeat postea. secundo qd tenet, & si locus sit minus religiosus. tertio qd qnq; diminuit de quāritate consue. puta exprimendo de quarta. p parochiali tamen ecclesia posset allegari, qd non ad plenū sua iustitia seruatur fm eū. ¶ Quinta gl. rñdet per ob. & so. ¶ Vlt. gl. ponit quinq; modos, quibus quis transgreditur terminos. ¶ In gl. pen. ibi, fm naturā sequitur, est cōmoda cuiusq; rei eū sequi, quē sequuntur incommoda. ¶ In gl. 2. in fi.] & melius in c. Ebrō. ¶ In gl. quia, ibi, in Bethleē [Matth. 2. A. quē locū Hie. de quinq; cōmendat ad Marcellā quinta G. [& ibi, in Nazareth] Luc. 2. gl. & in fi. Matth. 28. G. ¶ In gl. qd reliquit, ibi, sepulturā [idē no.] eo. cū super, & c. certificari, in 1. gl. qd fuit T. & idē Inn. j. c. prox. vbi tenet, qd ecclesia parochialis habet canonicam solū de relictis ecclesijs, vbi sepelitur, vel ad quā cōuertitur [& in fi.] inf. e. in nostra. Hof. dīcens, hoc generale verbum generaliter intelligendū cuicunq; ecclesijs sit relictum: & exponit, sui iudicij. i. relictū pro anima in specie, vel genere, vel qualitercunq;, siue consistat in pecunia, vel re mobili, vel immobili, salua donatione inter viuos, qd dic, ut inf. c. de his, & c. in nostra, & saluo personali relictū, qd dic, vt supra de test. requisisti. §. fi. & saluis alijs casibus no. infra c. 1. huic opinioni videtur concordare Pe. exponens iudicij. i. relictorum ecclesijs, vel monasterijs. Expressius autem id tenet, infra cap. in nostra, & ipse Egi. infra tit. proxi. ad quod inducit uersi. ibi, Omnium rerum & c. vbi etiam hoc videbatur tenuisse gloss. 3. Opinio gloss. placet Abba. maxime ista ratione: quia si iste in propria parochia sepeliri iussisset, & alijs ecclesijs aliqua legasset, parochialis ecclesia de illis nihil perciperet. Quare ergo grauarentur illæ ecclesijs ex electione sepulture. Idem Archid. infra eod. c. 2. libr. 6. & sic corrigit, quod olim hic tenuerat, scilicet cum Hostien. ad hanc gloss. remitto in clem. eod. tit. capitu. dudum. §. verum, in gloss. quæro. ¶ In glo. 2. ad quem, ibi, Emolumentum] & contra, ea. distin. rationis, vbi de hoc, & plenius infra de regulis iuris, qui sentit, libr. 6. ponit Hostien. versicu. Commoda qui sentis, iungas onus emolumentis. ¶ In glo. vlt. ibi. admittit] multo fortius, si allicit, & contra hos est prouisum, infra eod. capitu. 1. libro sexto, in concil. Vien. de pœnitent. cupientes, in fine [& ibi, Nequitia] & ibi nota, quia pœnata talis puniri debeat [& ibi, recepit] sine licentia proprii sacerdotis [& in fine] Item cum eum recepit diebus Io. And. super 3. Decret. Q 4 do-

Ioan. And. Comment in Tertium Decret.

dominici, infra tit. i. nullus. Item cum quis scienterius alterius occupat, de elect. venerabilem, in princ. Item quando religiosus transgreditur terminos sue primæ institutionis, de statu mo. recolentes. Item cum magister antiqua iura sine causa corrigit, de hoc infra, de regu. ad Apostolicam. Item cum quis privilegio suo abutitur, de priuile. porro.

ADDITIONES.

- a ¶ In ecclesia cathedrali, Vide glo. quæ incipit, & ita uidetur, infra eo. in nostra.
- b ¶ Quia nonnulli. Vide Arch. & Io. And. in c. i. de pact. lib. 6.
- c ¶ Debetur canonica. Vide Bar. in l. i. ff. de testa. & d. Pa. de Peru. in suo opera quartæ episcopalis, uersu. uenio ad sextum cap. principale.

S V M M A R I V M.

- 1 Rei appellatione hic non continetur possessio. Canonica de quibus & cui debeat, & a quibus, et n. 2. et 5. & quo tempore danda, & quibus casibus cesset, nu. 4. & a quibus eam habeat episcopus, & qua ratione, eo. nu. 1.
- 2 Eam si petere negligat, vel decesserit presbyter, an & qualiter eam episcopus poterit petere, & an pro sua portione tantum. Episcopo rector pro sua canonica portione agere uolens anteposendus. Specialis administrator generali præfertur, in prin.
- 4 Epilogus, & additio glossarum. num. 5. Monasterium qui ingreditur, mori dicitur, et de quibus bonis eius canonica portio, & cui debeat.

C A P. II.

Relatum. Breue est, nec diuisionem recipit. [Rerum] mobilium, & se mouentium, ut quod de possessionibus se-

- a quitur, non comprehendat, & sic de omnibus est danda can. ad hoc infra eo. in nostra [Ecclesiæ] scilicet parochiali, & no. can. dari ecclesiæ parochiali, & non episcopo, ad idem supra c. proxi. contra de testa. officij, & c. requisisti. Rn. consuetudinem in his seruandā, vel dic, q. minores ecclesiæ inter se diuidet: sed episcopus partem suam ab utraq; recipiet, si sunt ambæ in sua dioc. sed si sunt in duabus partibus, uterq; episcopus a sua ecclesia recipiet canonicam, una vero ecclesia non tenebitur ad duas canon. episcopales. Item quartam suam non recipiet episcopatus propter sepulturam, cum nec illum sepeliat, sed pro suo iure episcopali, & propter communionem, quam habet cum ecclesiis, ut in prædictis iuribus. Monasteria vero, & alia loca etiam exempta, templarij, & hospitalarij ab hac canonica nō dico episcopo, sed parochiali ecclesiæ debita non sunt exempta, infra eod. in nostra, secundum Inn. super his remittit Hos. ad summam eo. tit. sub S. vetus est qd. S. & verū, & S. & a quibus. ¶ Illud tñ, fm Inn. q. si presbyter negligens est in petendo suam can. ep̄s nomine sue parochialis ecclesiæ illam petet, ad quod s. ti. i. c. fin. tñ quia primitiuo iure hæc omnia ad manus episcoporum venire debebant, & per ipsum dispensari, i. 2. q. 1. ep̄s, & c. percipimus, & q. 2. nobis, Vulturanæ, & c. se. sic ergo si illud ius primitiuum attenderemus, & pro ipsis agat eo iure, quo recipit, & dispensat. Si tamen rector nō negligat, sed agere velit, erit episcopo præferendus, ad hoc de iudi. cum deputati, de refer. edoceri, ubi nō. per que patet postea constitutū sacerdotem & ministrum pro rebus ad suam ecclesiā pertinentibus agere, vide qd. dicā infra eo. de his, in gl. dicunt quidā, & per hoc patet q. si Rex, Dux, vel magna persona moritur, & alicubi sepelitur, q. episcopus omnia data p. sepultura debeat accipere, & dare suam partē ecclesiæ, quæ sepeliuit, & de residuo partes facere inter ecclesias, a quibus pan-

ni circulum percipiebat sacramenta, ad hoc de dec. q. n. & per dicta c. nobis, & Vulturanæ. fm Inno. & facie quod per eum dicam de deci. nouum, in gl. mag. uersu. Item non credit, & probatur j. eo. cum quis, lib. 6. hoc non placet Host. cum alia sit can. episcopi, & alia parochialis ecclesiæ; super quo remittit, de testa. c. fina. fate tamen vacante parochiali ecclesia, vel rectore negligente, potest episcopus suam portionem exigere non sibi appropriandam, sicut faciunt quidam, sed futuro rectori conseruandam, vel iam instituto reddendam, de off. ord. cum vos, deductis expensis, ff. famil. ereis. fundus qui, de procu. cum pro causa. hæc autem can. fm Innoc. nō solum deducitur de relictis pro sepulturis, imo & de oblatis pro alijs causis, & sacramentis, puta benedictione nubentium, pœnitentijs, extrema vnct. & si cum eadē sit ratio, scilicet, q. dignus est operarius mercede & c. Satis enim est, q. offertur pro ecclesiasticis sacramentis, vel pro his, quæ sacramentis ecclesiæ sunt annexa. Dicit autem Host. etiam de alijs sacramentis hoc satis expressum, de ver. sig. cum inter, & ibi vide in glo. 10. excep. [Relinquit] antequā sepulturam eligat fm Host. s. c. i. & ponit hic casus, in quibus cessat can. s. pp. priuilegium, s. tit. 2. officij, in fi. quod videndum est, de priuile. porro. Item quando a testatore relinquitur certa portio, ita, q. plus non exigatur, quod dic ut ibi, & fauor terre sancte, infra eo. in nostra. & quando relinquitur obtentu persone, ut in c. requisisti. in fi. vel ad cultum diuinum, de testa. supra c. si cessat etiam propter violētiam illatam. j. eo. cum liberum. vide quod dicam infra eo. certificari, in 10. q. ¶ Gl. 3. ¶ ponit tres casus exceptos.
- ¶ In ¶ gl. 2. in fine ¶ Dicit Inno. quod quia mori dicitur, cum monasteriū ingreditur. 19. q. 3. quia, & auct. si qua. & si sanus ingreditur, & postea multum uiuat: de omnibus tantum quæ tunc pro anima sua mona. ad quod transit, habebit parochialis ecclesia canon. de alijs vero bonis simpliciter datis monasterio non habebit parochialis ecclesia partem suam, nisi ut dicitur j. eo. de his. Hostien. vero ibi remittit. ¶ In gl. sup. i. bi. pauperibus. ¶ ar. Cad. l. Falc. auct. similiter, & vide quod dicam de conuer. con. dudum, super uersu. pauperum ¶ & ibi Ala. ¶ & Vin. & Phi.

ADDITIONES.

- a ¶ Comprehendat. Et tamen omnia ista appellatione rei continentur, ff. de ver. sig. l. rei, & vide l. si. ff. de usufr. leg.
- b ¶ Parochialis. Maxime quia in illa quartam habet, in eo. de his, in princip. gl. mag. per Io. And.
- c ¶ Et c. se. Et hoc facit ad q. quæ quarta prius deducatur, quia uidetur, quod episcopalis. vide infra eo. certificari, in q. fi.
- d ¶ Uersu. pauperum. Vide Bald. in l. si quis ad declinandam. C. de episcop. & cle. quæ. l. 5. ubi autem. facit contra istam gl. & contra dictum Io. And. in c. dudum. & vide in opere dicunt Re. de Peru. c. uenio ad quintum. 5. 6. queritur.

S V M M A R I V M.

- 1 Diuisio decretalis, Canones debent episcopi scire, licet ignorent multi. Ecclesiarum nomine hic seculares accipiuntur. Religiosi qui dicantur hic, Sepulturam eligentibus quando non contradicendum, ad dictio. contradicendum, Nouum quo respectu hic dicatur ad dictio. noua.
- 2 Abbatis senioris commentatoris decretalium magister quis. Facti species huius decretalis. Ad maiora datur gradus, non minora, & nu. 1. cir. fi. & n. 6.
- 3 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 4. Defuncti voluntas quo casu hic non sequenda.
- 5 Additio glossarum. Oratio generalis an tanti valeat, quanti specialis. Honor maior qui ceteris antepositur, licet æqualiter alij fructetur. Religiosam magis ecclesiam eligere licet alia relictæ.

CAPV T III.

Fraternitatem.

Propter $\dagger$ varietatem opinionum hodie decimarum non summo. Et sunt partes. prima ponit ius. secunda narrat factum, ibi, unde si. tertia cōcludit ibi, Quocirca [Ignorare,] debet. n. episcopi scire canones. unde consecrans quærit a cōsecrando nostri canones; & est scripta responsio, Doce nos domine. Melius esset, q̄ primò didicisset. 1. q. 7. cōuenientibus, & multi ignorant, de tem. ord. vel non est [Ecclesias] Etiam seculares, secundum Goff. [Ab antiquo] hoc intellige, vt dixi supra capitulo pri. in gl. & si. [Religiosorum] ex vitæ conuersatione, & officij frequentatione [Contra dicendum] imò annuendum, C. de sac. ecc. l. 1. de testa. tua, q̄ intelligit Host. quando proprias ecclesias relinquunt proprijs ecclesijs; aliter ne fiat & c. sup. cap. 1. [Aliorumque] facit ad not. infra eo. is qui, in gl. 2. lib. 6. [Noua] quo ad hoc, q̄ parentes sui non fuerant ibi sepulti alias, Petr. [Institutionem] alias consuetudinem [De castello] Dicebat Abb. q̄ $\dagger$ magister suus dicebat se vidisse locum, & quod ipsius magister, s. iac. de Alber. fuerat aduocatus in causa, dicens, q̄ ecclesia est Genue, & mona. extra ciuitatem, prope tamen, & est ordinis Cisterciens. in ecclesia de Castello, iste elegerat sepulturam, monaci repetebant eum; papa mandat, vt sequitur [Mandauit] relinquendo sepulchrum maiorū de mona. sancti Stephani, & eligendo cēmeterium loci minus religiosi [Præiudicat]. 1. præiudicare non debet [Rationi] quæ semper considerata est, de præb. ratio. ¶ Glo. 3. $\dagger$ obijcit, & soluit. ¶ Gl. ex hoc] respondet per questionem, an in sepultura sit necesse locum plus religiosum eligere. ponit opin. Hug. & sequacium, q̄ sic, ponit contrariam Lau. & se. primam approbat, & respondet contrario. ¶ In gl. pe. ibi, filius] vide de sen. excom. si vere, super ult. gl. [& ibi, quidam] vide supra tit. 2. tua. in gloss. 3. ¶ In $\dagger$ glo. hæc ratio] non sequenda voluntas defuncti, qui ultra iustam rationem promodo facultatem mandauit in funus impendi. ¶ In $\dagger$ gl. 3. ibi celebrantur] adde quod no. 13. q. 2. cum grauias [& ibi, non mediocriter] ibi dicitur non minus valere psallum, vel missam pro centum dicta, sicut si pro illorum quolibet diceretur [& ibi, præsumptio] & ratio, vt dicā in fin. [& in fin.] secundum Ro. modici passus, qui dabat si. de canistro pomorum oblato abbati, abbas maiorem honorem consequitur, & omnes pariter gaudēt, Vin. Idem Inno. qui dabat aliud si. Quod maior honor est habere canonicatum ecclesiæ cathedralis, quam alterius, licet æqualiter abundant. Host. remittit ad summam, de pe. & re. §. quibus mortuis, sub §. notandum, ver. hæc suffragia, vbi vide vsq; ad fin. Dat. Abb. aliud exemplum de socio, qui cum socijs existens sine lumine facit portari suum lumen, ultra illa, quæ satis plenè no. Hostien. vt supra, dicas, quod si valorem orationis, & aliorum suffragiorum consideramus ex virtute charitatis, quæ vnit membra ecclesiæ, tantus est, si fiat pro multis, sicut si pro vno; quia charitas non minuitur, si affectus distribuitur in multos: imò potius augetur. nō enim charitas est inuidia, nec quærit, quæ sua sunt, de penit. distinct. 2. charitas. & optime facit de peniten. distinct. 6. capitulo primo, ver. credendum. In quantum vero oratio, vel suffragium sunt satisfactoria pro defuncto, maior est satisfactio pro vno facta, quam si fiat pro multis. ex diuina enim iustitia diuiditur illud in multos, pro quibus fit, & sic diuisum minus remanet, supra de consti. cum M. de con. præben. ca. si. c. non mediocriter, cuius verba supra posui, patet non oblatre, & vide quod ibi not. in gloss. sed nunquid, vbi duas solutiones inuenies, quas etiam hic posuit Io. ¶ In glo.

6 ex $\dagger$ hoc. c. ibi, religiosam] unde nec æque religiosa sufficeret secundum Ala. [& ibi, & Io] hoc no. 13. q. 2. §. at illi, alias incipit, nunc quæritur, & Rai. in summa. Goff. hic, & sup. capitulo primo, & in summa. §. apud quam, & approbatur hæc opi. infra eo. cum quis, in fi. lib. 6. [& ibi, præfero] Dixit Host. prima opi. magis cōsona iuri, secundum magis approbat consuetudo, remittit tamē ad summam eo. ti. §. apud quam.

SUMMARIVM.

1. *Canonicam portionem parochialis ecclesia habebit de bonis oblatis cum suis monasterio, & quo casu, & de quib. pro ea quæ competant actiones, cui, & aduersus quos, n. 2. & inter quos & quando diuidatur, ibid. & n. 8. in fi. & quando successoris reservanda, ibid. nu. 2. itaq; sic oritur bonum, utrumq; Monasterium ingrediens fingitur mori.*
2. *Cedere actionem quando quis conueniatur & si non est qui cedat, quid iuris, ver. sed si.*
3. *Subiicitas actionum iure canonica respuitur, cir. fin.*
4. *Agere quilibet potest, quatenus sua interest, contra illum, qui habet facultatem restituendi, non expresso nomine actionis, & ratio, ibid.*
5. *Canonica portio à quo debeatur episcopo, et quis eam primo deducat.*
6. *Pro anima dedisse quo casu dicatur offerens se et sua monasterio.*
7. *In confratrem si quis assumatur alicuius ecclesiæ retentis rebus suis, non eximentur ab episcopo, nec præiudicat canonice portio.*
8. *Ademisse peculium manumittens quando dicatur.*
9. *Donatio cuiuslibet fieri potest, nisi prohibeatur vt meretrici. et quando videatur perfecta mortis causa facta, et talis, nu. 8.*
10. *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 7. 8.*
11. *Sepulchrum quilibet in vita facere potest etiam ultra vires patrimonij, secus in morte.*
12. *In vita quid licet, quod non in morte, in duobus hic casibus.*
13. *Confessio defuncti quando noceat heredi.*
14. *Monasterium ingressus causa probationis, si intra tempus moriatur probationis, parochianus cuius ecclesiæ dicatur quo ad canonicam.*

CAPV T IIII.

De his.

C. Si quis $\dagger$ in ægritudine, de qua decedit, se & sua mona. offerat, parochialis ecclesia habebit inde canonicam. Secus, si in sanitate hoc fecerit. secunda ibi, si vero, & dicit Inno. hanc decre. loqui, quando quis transit, & ibi se, & sua confert, vt sit professus, j. eo. in nostra, de priuilegiis. Si enim ibi profiteretur, de omnibus quæ daret illi ecclesiæ, haberet ecclesia parochialis canonicam, etiam si longo tempore post ingressum moriatur: quia tunc fingitur mori, & sic loquitur supra c. relatum. Dicit tamen, quod potest aliquid specialiter relinquere pro anima sua, & de illo tantum habet paroch. canon. & alia potest relinquere pro sustentatione sua 26. q. 6. de lapsis, vel pro seruitijs prius a monasterio receptis, attenditur enim solum fraus, qua timeatur, ne velit ecclesiam fraudare, de testa. officij, & c. requisisti. Dicit autem, quod multi plus approbant, qd̄ dixi secundum eum, supra c. relatum [Tibi, vel ecclesijs] dicunt $\dagger$ quidam, quod parochialis non solum habet actionem. s. condi. ex hac decre. contra ecclesiam, quæ relictum recepit, sed etiam contra hæredes defuncti habet actionem ex testamento, & alias, de quibus supra de testa. Rainaldus, super glo. tunc prodest: quia & si testator dixit, relinquo tali ecclesiæ, nomine illius intelligitur, & alia, scilicet parochialis, cum vna sit ecclesia. 24. questio. 1. loquitur, & cap. quoniam verus, & quo ad istud legatum sunt hic, imò, quod plus est, episcopus poterit agere pro parte ipsum contingente,

gente, cum & episcopus sit in ecclesia. 6. quæstio. l. sci-
re debes, & ager non solum contra sibi subditum, sed
& contra ecclesiam alterius diocesis. si sibi nominatim
legatum sit, contra hæredes nam ab adita hereditate
legatum transit ad ipsum episcopum recta via. ff. de fur.
a Titio, cui non potest testator præiudicare, tacite, vel
expresse, supra de testament. requisisti, agit ergo, & si
de ipso expressa mentio facta non sit: quia ratione com-
munionis videtur tacite facta, ad hoc de testa. requis-
isti. §. secus. sicut alias, qui non est expresse institutus
hæres, pro instituto habetur. C. de inoffi. te. si maritus.
C. hæredit. insti. quot. & non solum potest agere pro sua
parte, sed & pro partibus ecclesiarum suarum, de hoc
supra capitulo secundo. Sed debet tunc in libello ex-
primere, quod pro eis petit ecclesia vero parochialis si
agit, non tenetur dicere, quod pro episcopo agat. sibi enim
ad totam competit actio suo nomine. Sed postea de
sua parte tenetur ipsi respondere, scilicet per condictionem
nem ex decre. requisisti, de testam. episcopus vero suo
nomine non habet actionem nisi ad suam partem. Alij
dicunt, quod episcopus, vel ecclesia non habet actionem
ex testamento, sed tantum condictionem ex canonibus.
12. quæst. 3. pontifices, de testa. requisisti. Alij, quod contra
hæredes non competit actio nisi ecclesie, cui relictum
est episcopus, & ecclesie, quæ in legato ius habent, pos-
sunt auctoritate iudicis obtinere, ut mittantur in pos-
sessionem nominum, vel iuris agendi, & postea agent,
ut faceret illa ecclesia, cui relictum erat. ff. ut in poss. leg.
si inutiles. ff. de relig. & sumpt. fu. si quis sepulchrum. vel
obtinere a iudice, quod det eis prætorium pignus. C.
de præ. p. de. 1. & 2. vel poterunt agere contra debitores
sui debitoris. si illius ecclesie, cui relictum erat. C. quan-
do fis. vel pri. l. 2. & 3. l. 1. videtur rationabilius, quod con-
tra hæredes testatoris agere possit illa sola ecclesia,
cui relictum erat, & quod sola parochialis agat contra ec-
clesiam, cui est relictum, & episcopus contra parochia-
lem. Sed si parochialis, vel illa, cui relictum est, nolit
agere, tunc episcopus, vel alius, ad quem aliquod com-
modum pertinet ex legato, potest agere, quod is, ad quem
primo loco spectat exactio, cedat sibi actiones super
hoc competentes, arg. ff. de pecu. quod debetur. ubi vero
non est, qui velit, vel possit cedere, recurrendum est ad
remedium supradictum, scilicet missionis, vel prætorij
pignoris, vel condictionis ex præ. le. 1. C. quando fis.
vel pri. nec videtur iuri congruum, quod actio ex testa-
mento detur alteri ecclesie, quam legataria: quia nec
de alia in testamento fuit facta mentio, nec rei ven. vel
hypothecaria, cum illæ competant legatario, nec po-
tesset esse dominium insolidum apud duos: sed nec con-
dictio ex prædictis l. prius, quam agere debuit, fuerit
in defectum cedendi. illam autem concedendum videtur,
quod episcopus ad prædicta possit agere nomine eccle-
siarum suarum, secundum no. supra cap. relatum, de re-
sti. spoli. olim, sed non pro sua parte secundum Innoc.
cuius quasi ad litteram fuit hæc glo. Host. dixit has sub-
tilitates sibi non placere dicens, quod veritate & natura
canonici iuris inspecta, alia est canonica parochialis,
alia episcopalis, aliud ius funeris, de quo supra dixi, ca-
pitulo primo, & dicit, unusquisque, quatenus sua inter-
est, potest agere contra illum, qui facultatem habet re-
stituendi, non expresso nomine actionis, ar. de elect. cū
inter R. de iudi. dilecti, de dolo & contu. capitulo pri-
sufficit enim quod ius meum ostendam in eo, quod pe-
to mihi adiudicari ab eo, qui tenet, quod mihi debe-
tar. l. 4. q. 5. forte, & c. si quid, & c. se. & q. 6. si res. & facit
quod no. de testa. filius. imò etiam secundum le. si pe-
cunia mea ad te pervenit explosa perniciofa subtilita-
te, bonum & equum est, ut mihi reddas. ff. si cert. pet. si
me & Titius. l. de De. lib. 1. quæstio. 39. tenuit ab hæ-
de canonicam peti posse, per le. si arrogatum. ff. de

adopt. ff. de leg. l. si cui. §. si. & l. servo legato. §. si testa-
tor. Pabulum] expositum est supra capitulo primo. Ec-
clesiis] no. quod de ecclesiis, & de episcopo quæbatur, &
solum de ecclesiis responderetur. Quid ergo de episco-
po? dic. quod si monasterium est exemptum nil habebit, a-
lias habebit suam canonicam, si est in sua dioc. de hoc dixi
de testa. requisisti, & supra cap. 2. deducit autem primo
parochialis ecclesia, de qua parte episcopus habebit
suam partem, secundum Pet. & Abb. & de hoc supra dixi,
& dicam inf. eo. certificari, in ult. q. [Exhiberi] quia
ex quo transiit in infirmitate, de qua decessit, intel-
ligitur pro anima dedisse, quicquid dedit monaste. ad
quod transiit secundum Innoc. [in sanitate] vel in in-
firmitate, dummodo de illa non decesserit: quia tunc
intelligitur dare pro sustentatione vite, Inn. [Transfu-
lerint] quid si quis assumitur in confratrem alicuius ec-
clesie non oblati rebus suis, sed retentis? Respondeo
secundum Goff. & Hostiæ. nec eximitur a iurisdictione
episcopali, nec præiudicetur per hoc canonice portio-
ni, quo minus suo tempore debeat, de priuil. cum &
plantare. §. de confratribus, & capit. ut priuilegia. §. r.
non possunt hi, qui se transfulerint [Impartiri] si. C. de
pecu. eius, qui liber. me. l. vna. ubi manumittens in vi-
ta dicitur concessisse peculium, nisi ademerit, vel ma-
numittens in testamento dicitur ademisse, nisi expresse
concesserit, ratio huius ibi not. quia hæredem insti-
tuendo voluit omnia sua bona ad illum pervenire, in-
ter quæ est peculium, & sic dicitur ademisse [Confert]
potest. n. cuilibet fieri donatio, nisi prohibeatur. C. de
do. nec ambigi. & l. in extraneos, & ff. eo. l. absentis. Mi-
les meretrici suæ prohibetur donare. C. de donat. in-
ter vir. & vx. si ancillam. fortius & clericus, qui est mi-
les dei, ar. de ser. non or. eo libentius, de sen. ex. si con-
cubine. 30. q. 3. ita diligere. l. 6. q. 1. ca. si. ¶ Gl. 1. arguit
licet in vita, & c. ¶ Gl. 2. querit, ponit 3. opp. La prima,
quod diuident. secunda pro ecclesia dimissa. tertia pro pa-
rochiali. ¶ In gl. 1. ibi, non videtur] sequitur perfecta
donatio mortis causa facta ante, quam mors sequatur.
¶ In gl. ult. ibi, hi qui] hæretici nulli in hereditate suc-
cedunt, & a nemine scribuntur hæredes. ¶ In gl. 1. ibi,
cā mortis] ex quo in ægritudine donationem facit. de
morte faciens mentionem, causa mortis hoc fecisse vi-
detur inter viuos donare. ff. de dona. causa mort. l. 2. &
3. & C. e. l. si. secus, si simpliciter donet. tunc vñ inter vi-
uos donare. ff. de donat. causa mort. l. Seia. §. fin. vel po-
test dici illud speciale, quando donat filio, vel alicui,
cui speciali affectione sit affectus, arg. C. de lega. cum
alienam [& ibi, ad hæc] vide quod ibi dixi in text. & su-
per gl. 2. [& ibi, consimile] nisi per iudicem occurratur.
ff. de tu. & cu. is, q. expedit. n. & c. l. 1. insti. de his, qui sui,
vel alie. iur. sunt. §. sed hoc tempore [& ibi, ex hære. libe-
rorum] Itē quilibet in vita potest sibi facere sepulchrū
etiam ultra vires patrimonij, quod non licet in morte.
ff. de reli. & sumpt. fun. le. sed & si quis. §. hæc actio. Item
confessio debiti facta in vita nocet hæredi. C. de non
num. pecu. generaliter. in morte non, nisi testator iu-
ret. C. de probat. auct. quod obtinet, & de hoc supra
tit. 1. c. si. Host. ¶ In glo. 2. ibi, c. ult. T.] & idem Goff. &
Phi. & idem dixerunt omnes prædicti, & Inno. quando
in capella audit diuina, & in baptismali ecclesia reci-
pit sacramenta, scilicet quod illæ inter se diuident [& ibi,
& melius] & eum sequitur Hostien. [& ibi, istius] sup. se-
pulti sunt [& ibi, Alij] Inno. hic [& in fin.] Sed approba-
tur infra eo. it. capitulo secundo, lib. 6. r. respon. ¶ In
gl. pe. ibi, reddendo] Si vero ingreditur probatōis
causa, & infra tempus probationis moritur secundū T.
& Archi. infra eo. cap. 2. lib. 6, ubi vide, intelligitur pa-
rochianus primæ ecclesie quo ad canonicam, argu. de
regula. super eo, & cap. consulti. Go. contra. quia non
moriatur professus, fuit plene tamen conuersus, nec
volun-

voluntatem mutavit, quod placet Hosti. cum solum videatur voluisse mutare domicilium, & desijt esse parochianus primæ ecclesiæ, infra tit. 1. c. fin. & facit quod post Inno. dixi supra eo. relatum, super 3. gloss. ¶ In gl. ult. in fi.] & infra de hæreti. si quis.

ADDITIONES.

- 2 ¶ Sola ecclesia. Et hanc op. tenet do. Oldr. q. 59. & utilis est inuestigatio ista propter plurima quæ ponit do. Pet. de Peru. in suo opere. c. venio ad tertium capitulum. 5. est autem hoc utile.
- 3 ¶ Quod obtrinet. Ibi vide per doc. & in l. generaliter C. de non numerata pecu. per d. Bar. de Salic. vtrouque, & per Bar. in le. cū quis. §. codicillis, & §. se. ff. de leg. 3. & Bal. in d. l. generaliter.

SUMMARIUM.

- 1 Parochianum alienum qui sepeliunt, quæ restituere debeant. Compulsionem præcedit monitio. Corpus non restituitur defuncti, nisi petatur.
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3. Funus mortui impediens si qua fiant, non valent, & impediens in quod incurrat damnum, vide & nu. 4. Ex defuncti persona non potest quis molestari nisi diebus 9. transactis.
- 4 Additio glossarum. Sepultura mortui ob debita non impeditur, & supra nu. 3.

CAPUT V.

- 1 Ex parte. C. qui sepeliunt parochianum alienum, quem sepelire non debet, coguntur restituere corpus, & quæ ratione ipsius obuenerunt, hoc dicit. & prima pars narrat querelam, secunda dat iudicem ibi, Man. quatenus [Ad nos factam] per ipsos canonicos [Sua ecclesia] i. cæmeterio suæ ecclesiæ vel propriæ [Compellas] si monitioni non paret [Corpus restituat] hic non restituitur, nisi petatur. ad hoc infra eo. titu. lib. 6. & facit quod dicam infra c. in nostra, in fin. [Conueniat] sic infra de decim. suggestum, de deposito, capitulo. 1. ¶ Gloss. 2. ¶ obijcit, & soluit. ¶ In ¶ glo. 2. ibi. l. vltim.] confessiones, pignora, vel fideiussores recepti per creditores impediens funus mortui non valent, & negotium principale in pristinum statum deducitur [& ibi, Item qui domum] qui mortui exequias prohibet circa funus, ab actione cadit, & tantundem soluit hæredibus iniuriati: publicatur tertia pars honoris ipsius, & notatur infamia [& ibi, sed nec ante] sequitur, 9. dies ab obitu numerandos nulla prorsus fiat molestia aduersus quemlibet ex persona defuncti, si qua enim cautio, si quid finis fiat, inutile erit. ¶ In ¶ glo. 1. in fin.] idem Innocen. & Host. Pe. ¶ In gl. 2. in fi.] & est simile, de elec. cum nobis olim, in prin. scire debes, q. supra de ap. qua fronte, in parte decisa dicebatur, q. propter appellationem creditoris petitis sibi debita, differebatur sepultura: si hæres erat soluendo. Dicebant ibi Ro. & Ala. q. ibi loquebatur secundum consuetudinem Anglicorum. & dicebat Tan. q. eis vt Anglicis erat credendum. Dicebat Vinc. q. aut debebat ex contractu, & tunc non impediatur sepultura: aut ex maleficio, & tunc per app. impediatur: vel illud, cum apparebat malitia hæredum. Tan. intelligebat illud locum habere, quando defunctus fuit condemnatus in vita de furto, rapina, vel usurâ, vel crimen eius erat notorium, & noluit satisfacere in vita. hodie illa pars vt iniquitatem continens est sublata de textu.

ADDITIONES.

- 2 ¶ Crimen eius erat notorium. Vide de usur. quia in talibus, & vi de l. 2. ff. de in ius vo. & in l. fi. C. de sepul. vi. & in auct. ibi posita, & super illis. D. Bar. de Sali.

SUMMARIUM.

- 1 Possessorio an agi possit pro corpore sepulso. Corpus humatum an sit restituendum. Clausula, si ita, quæ respiciat.
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3. Fructus qui veniant in petitione hereditatis.
- 4 Additio glossarum. Canonica portio perditur ob violentiam. Delictum persone extenditur etiam ad alios hic, quàm id auctorem.
- 5 Corpus sepultum, & beneficia ex eius funere prouenientia, qua actione possulentur. De actione a canonistis non curandum.

CAPUT VI.

Cum liberum.

Summatum est supra proxi. & diuiditur vt illa. secunda ibi. Man. quatenus [eandem] i. ecclesiam sancti Martini [Violenter] licet possent agere possessorio: non tamen credimus, q. per hoc donec plenè constet corpus defuncti, sit restituendum: quia sic etiam tertio restituendum esset ei, qui obtinet in proprietate, & corpora defunctorum non sunt sic tractanda. ff. de re. & sumpt. fun. le. nec corpora, & l. diui. Inno. Dicit Host. q. illa iura hoc non probant, licet conueniat hoc æquitati. de rigore videtur contra, ne inutiliter agat [Si ita] violentiam, & omnia alia superiora respicit, supra de rescriptis, olim. §. final. [Fratribus] sancti Martini, apud quos sepeliri debebat. ¶ Glo. secunda ¶ opponit, & quæstionem soluit. ¶ In ¶ glo. vltima, ibi, si de possessione] vide in præalle. cap. graui, super 3. [& ibi. l. 1. in fin.] in petitione hereditatis veniunt post lit. contest. fructus etiâ qui percipi poterant. ¶ In ¶ gl. 1. in fi.) & ex eo, qd dicit textus. Presbyter quidam, præsumitur, quod de illius parochia erat mulier, vel si dicas, q. parochiana fuit illorum, secundum Host. propter violentiam perdunt canonicam, ff. vi bono. rapto. per totum. C. unde vi, si quis in tantam, de pben. eum qui. libro sexto, non ob. quod delictum persone & c. quia illud in graui damno, vel in immobilibus, vel cum communiter non deliquit ecclesia, de hoc infra de reg. iur. delictum, libro. 6. ¶ In gl. 2. ibi, ex canone isto] hoc ¶ quando agit ecclesia, apud quam est electa sepultura, agat conditione ex decr. supra proxi. si elegit: sed si electio non tenuit, conditione ex decr. supra eo. fraternitatem. Sed vt dicit Hostiensis, canonistæ non est de his curandum, supra de iudicijs, dilecti (& in fi.) ad huius intellectum vide quod no. in Spec. de actio. vel peti. §. sequitur, ver. si autem velis, & duobus sequentibus.

SUMMARIUM.

- 1 Sepulturam mulier maritata sibi, & pater filiis impuberibus potest eligere, & quando. & an monachus, & alius in potestate constitutus possit, & nu. 2. Distinctio pro differentia. Potius, pro tantum.
- 2 Sepultura vbi esse debeat consuetudine cessante. In potestate aliena qui sunt nec pro anima quid legare, nec de nare possunt, nisi in casu, & quo.
- 3 Epilogus, & suffragium glossarum. Vxor ex mariti persona quæ consequatur. Donatio causa mortis etiam inter coniuges fit.
- 4 Additio glossarum. Mulier si plures viros habuit, vbi sepelienda. Mors omnia soluit.
- 5 Pater impuberi filio sepulturam potest eligere, & substituere, etiam in bonis maternis.

De vxore.

Casus. Mulier in iurata libere potest eligere sepulturam, pater filios impuberes potest, ubi vult, sepelire, si hoc habet consuetudo, secundum ibi, utrum [Sepulturam] i. electionem sepulchri [Distinctio] id est differentia [Potius] i. tantum, Hof. q. d. Electio sepulchra respicit statum soluti vinculi, non enim sepelitur vivens, sed mortua: & per hoc voluit dicere ipse Hosti. q. monachus poterat eligere sepulturam, cum electio referatur ad tempus, quo solutus erit a iugo obediencie. hoc est reprobatur, infra eo. c. si. li. sexto. Respondebat ad capitulum primum. 16. q. 1. illud intelligi de monacho, qui non eligit sepulturam. & idem eadem ratione dicebat de filio famul. a seruo. & quolibet alio in potestate constituto [Quo voluerit] s. in sepulchris parentum, vel ubi percipiunt sacramenta, Inn. vel alibi, Hof. [Consuetudini] ut si sit consuetudo, sepeliat eos pater quo voluit: ubi non est consuetudo, sunt cum maioribus, vel in parochiali ecclesia tumulandi, infra eod. licet, libr. 6. [Relinquendum] quamvis hi, qui sunt in potestate constituti, ex quo naturalem consensum habent, possint sepulturam eligere, cum in sacramentis non sit differentia liberi, & serui. infra de coniu. seruo. capitulo primo, tamen hi, qui carent proprio, sine consensu illorum, quibus subsunt, nil poterunt pro anima legare, sicut nec alicui possent donare, etiam si essent filij famul. habentes liberam administrationem. ff. de dona. filius fa. b. quæ vero hic deficiunt, vide in summa huius tituli. §. & apud quam, secundum Hof. ¶ Glo. 1. t. signat contrarium, & dupliciter soluit. ¶ In gl. 1. ibi, mulieres] sequitur honorem maritorum erigimus, genere nobilitamus, forum ex persona præstatimus, & domicilium mutamus [& ibi, filij. 2. responso] incipit, Vidua. vide de foro comp. ex parte, sup. ult. gl. (& ibi. l. ult. §. 3.) Mulier nupta est incolae civitatis mariti, & unde duxit originem, non cogitur muneribus fungi. ¶ In glo. 2. ibi, q. sponsæ] vide de adul. capitulo primo, in 1. gl. [& ibi, §. ult. & l. seq.] inter coniuges bene fit donatio causa mortis, quia respicit tempus, quo coniuges non erunt. ¶ In gl. 1. ibi, filij] per quam l. dicimus secundum Pe. & Abb. q. si plures viros habuit, & intestata decedat, debet cum illo ultimo sepeliri, ut no. 12. q. 2. vnaquæque, & terminatum est infra c. is q. in fi. li. 6. (& in fi.) vel illud de honestate: hoc de iure communi T. & Inno. Item contra. 32. q. 5. quos Deus. So. quos mors separat, quæ omnia soluit, in auct. de nup. §. deinceps, col. 4. homo non separat, Hof. ¶ In gl. pe. ibi. §. igitur] & infra de testa. c. 1. libr. 6. Dicebat Vincen. q. pater filio impuberi poterat eligere sepulturam, cum expensæ funeris filij spectent ad patrem. ff. de in rem verso. le. filius. & pater filio impuberi substituit etiam in bonis maternis. ff. de vul. & pup. l. 1. Goff. autem respondebat ad hanc decre. infra c. in nostra, q. & si non sit diffinitum, diffiniri potest. ff. de testi. leg. scio quæsitum, non ob. 2. quæstione 5. consulisti, quia loquitur de superstitiosa adinuatione.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ De filiofam. De quo vide in e. licet, eo. tit. in fi. libro sexto.
- b ¶ Filius. Vide Bar. in l. qui in potestate, ff. de testa. & l. tam is. §. ff. de don. cau. mor. & Cyn. & d. Bar. de Sali. in l. senium, C. qui test. fa. pos. & vide c. licet, ad finem, isto tit. libro sexto.

S V M M A R I V M.

- 1 Statuere, id est statutum declarare.
Papæ statutum de vna ecclesia, & sententia faciunt ius generale, nisi de contrario constet.
- 2 Canonicæ portio quo tempore ab eligente sepulturam relinquenda.

Sepultura electio tenet, licet ante non relinquatur canonice portio.

Quarta duplicis detractio quo casu fiat.

3 Epilogus, & additio glossarum, nu. 4.

C A P V T VIII.

Cum super.

Breue est (statuimus) i. statutum t. declarauimus. Improprie enim dicitur, q. papa de vna ecclesia faciat constitutionem: potius esset illud privilegium, secundum Inn. Dicit Hof. q. statutum de vna ecclesia habitum per principem, ex quo in iure redactum est, generale videtur, nisi constet de principis intentione contraria, insti. de iur. nat. sed quod principi. C. de legi. si imperialis. a supra. de concess. præb. constitutus, in fi. nec mirum; quia sententia ipsius inter ceteras personas facit ius generale, de re iudi. in causis, & de hoc de rescri. si quando (Vestrorum) s. ecclesiæ cathedralis, & loquitur de speciali parochia (Relinquatur) intelligit Hof. q. parochialis de necessitate relinquenda est a te electionem sepulchra, episcopalis non; & est diuersitatis ratio: quia parochiali minus potenti respectu episcopi plus fuit providendum, hoc non placet: imò relinquat, vel non relinquat, tenebit electio sepulchra, & satis est, q. ecclesia suam prosequitur in legatis factis ecclesiæ, apud quam sepelitur, ut tenet gl. Scias autem, q. hic fiet detractio duplicis quartæ, capitulum. n. percipiat quartam, sicut quælibet alia parochialis capella diuidendum cum episcopo, supra de testa. requisiti, & nihilominus episcopus detrahit suam quartam, ut sic altera iure parochiali, & altera iure episcopali percipiat, unde dicebat Pe. q. quandoque duo episcopi exigunt quartam, s. quando parochialis, & ecclesia sepulchra, vel legataria sunt in diuersis diæcesibus, & dicam infra c. proximi. in 10. q. ¶ Gl. 1. t. respondet per quæstionem, ¶ Gl. 2. arguit ecclesiam cathedralē & c. ¶ In gl. 3. ibi, ecclesia] Hosti. plene hoc intelligit. satis dixi supra c. 1. ¶ In gl. 2. ibi, cathedralis] qualis erat ista, scilicet Fauentina.

A D D I T I O.

1 Imperialis. ibi vide docto. & in l. 1. ff. de consti. prin.

S V M M A R I V M.

- 1 In canonice quantitate, quæ debetur ecclesiæ parochiali, consuetudo seruatur.
Diuisio decretalis.
Certitudo quid, & tenenda est.
- 2 Quomodo, interdum due sunt dictiones, aliquando una, et quibus modis sumatur.
- 3 Clausula diuersis modis accipitur, & quibus.
Sepultura privilegium, qui dare possint.
Iustitia pro canonica hic.
Ecclesiarum nomine etiam monasteria includuntur hic.
Fumus unde leuandum.
- 5 Ad ornatum quandoque verba adduntur, ut hic.
Articulus ut sumatur remittit.
Diuersa oportet sint aduersa ad inducendum varietatem.
Censere, pro definire.
- 6 Hieronymi beati mentio in decretalibus quibus fiat. eius glossæ pro decretalibus habentur, patronus Ioan. And.

C A P V T IX.

Certificari.

In quantitate t. Canonice quæ debetur ecclesiæ parochiali, consuetudo seruatur. Cōis diuisio. Pa. ibi, Cū aut. Hæc subdiuiditur: quia primo ponit tres diuersas antiquorum, quas, po. ibi, vortales, ad varias consuetudines.

radines referendo cōcordat, auctoritatem interserens ibi, ut sicut [Certificari] certitudo est determinatio intellectus ad vnum, & hæc est tenenda, de pœn. distin. 7. capitulo secundo, alias 3. in fi. [A nobis] vide quod dixi de excep. a nobis, in prin. Ioan. [Quomodo] interdū sunt & duæ dictiones, Lucā 1. Quomodo fiet istud & c. ut no. 27. quæstio. 2. §. cum ergo, post princ. interdum vna composita, vel congeries vocum pro vna dictione sumpta, & accernatur ut vna, & ponitur pro qualiter. ad prædicta facit 22. q. 4. ecce, & cap. quando. Hieron. sepe utebatur hac dictione pro sicut, hoc patet 12. q. 3. quomodo sacerdos. 31. quæstio. 1. quomodo virginib. concor. Prouerb. 27. ultra medium, ver. quomodo probatur [Clausula] dicitur clausula & quandoque perfecta oratio: sic sumitur, de sentent. excommun. a nobis. 1. & de verb. sign. ex parte 1. sed talis magis propriè dicitur articulus, vel capitulum. unde auctor illius decret. ex parte, quod ibi dixerat clausulam, in sequenti cap. cum olim, in princ. vocauit capitulum. ad idem eo. tit. abbate, ver. ex priuilegijs, & ver. se. de fi. instru. contingit, de priuileg. cum personā. 1. responso, in fi. libro 6. Communius dicitur clausula breuis in oratione sententia. Exemplum, si in oratione, vel in rescripto posita, quantum de iure fuerit, hæc iteratis vicibus dicitur clausula, de rescript. causam quæ, vel, Sicut sine prauitate providē facta est, de cōfir. vti vel inuti. c. pen. unde duæ dictiones in oratione faciunt clausulam, ut appellatione remota, de ap. inquisitioni. quidam alij, de rescript. capitulo secundo, libro sexto, rebus alijs, de rescript. Rodolphus. vos, vel alter, de offi. delegat. cum plures, libr. 6. Proprio motu, de præbend. si motu proprio, in fi. eo. libr. plus, vna composita dictio tantum, scilicet in solidum, est clausula, de elect. c. pe. libr. 6. de procu. si duo, eo. li. ff. de procur. l. pluribus, & tamen omnia ista per se, nisi essent in oratione inclusa, nil sonarent, ut per te vides. ita & hic nihil sonaret hæc clausula, nisi esset alteri orationi adiecta [Priuilegijs] in antiqua dicebatur, 4 Nostris, sublatum est, ne & credatur solum papam dare posse priuilegium sepulture, ut infra dicam. & dic de priuilegijs quibus conceditur aliquibus libera sepultura, salua iustitia & c. [Solet apponi] intelligitur, & si non apponatur, ut dicam infra [Salua] materialiter ponuntur hæc verba. sic supra de vsu pal. capitulo primo, de offi. deleg. cum in iure. sed non sic in antiqua, in qua dicebatur, De iustitia illarum & c. [Iustitia] quæ alias dicitur canonica, supra eo. de his, infra eod. cum quis. 1. & 2. responso, libr. 6. & quare sic, & an hæc differant, infra dicam [Ecclesiarum] includit monasteria. 54. dist. §. hac auctoritate, dummodo habeant parochiam. facit infra cap. proxim. Nam & tunc etiam percipiunt decimas, infra titu. 2. dilecti, & ca. suggestum [A quibus] i. a quarum parochijs, infra cap. proximi. si tamen consuetudo esset, quod de ipsa ecclesia leuaretur funus, valet, ut no. in cle. eo. titulo dudum. §. huiusmodi, in gloss. ita q. Hos. exponit, id est a quarum administratione. s. quo ad officia, & sacramenta, vel i. a quibus spiritualiter pascebantur [Et exponit] additum ad ornatum rethoricum. sufficiebat. n. verbum præcedens, sicut supra de vsu pal. capitulo primo, de verbor. signifi. quid per nouale, in prin. [Articulo] diuersimodè sumitur, ut dicam de test. presentium, li. 6. super gloss. articulus. huic concor. de elect. cum in iure, in prin. de off. dele. super quæstionum, in prin. [Diuersa] & aduersa, ut infra patet, vbi hanc vocat varietatem. ad hoc supra de test. in nostra, in prin. [Antecessorum] vide quod dicam de pac. c. vlt. in prin. li. 6. [Censentibus] i. diffinientibus, facit supra ca. 1. vide quod no. in clem. de proba. literis, & de concess. præben. c. vno [Beatus Hieron.] Gloriosus & patronus meus, 5 qui huius repetitionis est causa, de quo in textu decretalium huius compil. habetur, de his, quæ fi. a præla. cū

apostolica. sed alibi non habetur, suæ tamen gl. pro decretalibus habentur, supra de consti. nam concupiscenciam. & c. ne innitaris. supra de præsumpt. ex studijs. c. scribam. §. ti. 2. c. 1. de homic. cum iuramento. de furtis. qui cum fure. & in quinque primis capitulis, infra de ver. sig. De Ambrosio & Augustino fit mentio, infra de presby. non bap. cap. 2. de ipso Aug. de vsur. cum tu. De Gregorio infra de verb. sign. in his. Et puto, quod male, ut scripsi ad fi. Hieronymiani, vbi tractat de c. quod præcipitur. 13. q. 5. Habetur tamen de ipso de ata. & qua. a multis. de rest. spo. lras, ver. opinioni. de ap. secundo requiris, de sta. mona. cum ad mona. post prin. Quæ expresse Beato Grego. loquuntur, hoc dico: quia decre. cum haberet, de eo qui duxit, decre. laudabilem. de frigi. & decre. crimina, de collu. de alio Gregorio possent intelligi. De his quattuor, & ipsorum veneratione habetur de reliqui. cap. vno, lib. 6. Sensu. bono, & rationali, facit quod sequitur, & vide quod not. de constitut. c. 1. in vlt. gloss. Abundet, loquitur ibi Hiero. de ieiunijs non indictis, ut aduentu, & similibus cui concor. 12. di. illa, in fi. in iudicijs autem secus, de hoc satis scripsi de obser. ieiun. super Rubrica. Regionis, idem ver. 23. dist. prohibere, infra titu. 2. in aliquibus regionibus, & supra de cleri. coniu. cum olim, ad fi. de obser. ieiun. ca. 2. §. 3. & pe. de cle. pere. c. 1. de fer. ca. 2. de vi. & honest. cler. ut clericorum, in fi. ff. de vsur. le. 1. in prin. C. libr. 10. de exact. tribu. l. penul. circa medium, cle. de sta. mo. ne in agro. post prin. & ver. verum. Dicitur autē regio quantum derivatur a rege, prouinciam, vel patriam denotat regi subiectam, ut not. in præ. c. ne in agro. non puto tamen, quod totius regni, vel prouinciæ consuetudo requiratur in hoc casu, sed sufficiet consuetudo diocesis vel loci, facit litera quæ sequitur, fateor tamē, quod si propria consuetudo non apparet, ad consuetudinem vicinorum locorum vel prouinciæ recurreretur, ad hoc 1. d. consuetudo, de consuet. cum olim, de censu. super eo. de cognā. spi. super eo. Attendatur, hoc non habet locum in prædicatoribus, & minoribus, in quibus reuocatis consuetudinibus contrarijs taxata est quarta per constitutionem Bonifa. innovatam per cle. de sepul. dudū, ut ibi patet circa fin. ver. nos etenim. De hæremitis, & carmelitis idem, ut ibi dixi in §. verum, super gloss. ut patet. Dicebat hic Hostiensis quod quando aliquid est obscurum, vel circa id quod quæritur, est ius aduersum, recurri debet ad consuetudinem ut hic. ff. de legibus. le. de quibus, de consue. cum dilectus. Deiciente consuetudine si naturali ratione vel argumentis terminari potest, quod quæritur, bene quidem, ad hoc de præben. ratio. de cle. pe. ca. 2. vel dicendum est, ut 20. di. de quibus. Si verò dubium est tale, quod salua conscientia iudicare non possit, recurritur ad principalem, qui fi. sint leg. per venerabilem. §. rationibus, vide quod dixi in consue. cum olim, super vlt. gloss. ¶ Primo. no. quod dixi in summa, cui est simile, quod de quantitate cathedralici dicitur, infra de censu. olim. ¶ Secundo verò, quærendam certitudinem in incertis, facit quod scripsi in Hier. parte secunda, in fi. legendæ, & 30. q. vlti. de spon. de muliere, cum concor. institut. de act. §. curare. ¶ Tertio not. quod in dubijs maxime diffinitionū papalium recurrendum ad papam, de hoc satis qui fi. sint le. per venerabilem. ¶ Quarto no. ex dictis doctorū ecclesiæ negocia vel causas diffiniri, faciunt iura quæ allegauit in tex. super ver. beatus Hier. & habetur man. 20. di. §. 1. & per totum. ¶ Quinto no. verbum beati Hier. quod hic habetur in tex. & in casu quem all. gl. cui conuenit. ff. de offi. proconsu. obseruare. ¶ Sexto no. casu, quo valet consuetudo, alios casus huius compil. sexti, et cle. colleg. §. supra de consue. super rubrica. ¶ Vlt. gl. quærit & soluit. ¶ In vlt. gl. ibi, si plures, si tres sūt arbitri, & vnus condemnat in 15. alter in 10. alter in 5. valet snia cap. 1.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

in 5. ¶ In gl. 1. in fi. hanc gl. quæ fuit Tā. inducebā s. c. ad partem illā, q. de reli. et alijs ecclesijs parochialis non habeat canonicā, & hæc vera, vt ibi plenē dixi sup. gl. quod reliquit, de hoc in cle. e. ti. dudū. s. verū, in gl. quarto. ¶ In gl. ult. in fi. & e. ti. de arbi. c. 1. li. 6. idē Gof. s. e. ad hoc j. de cens. ex parte, & quia in obscuris sequimur minimum. j. de reg. in obscuris, li. 6. Et quia noua iura sic illa nominauit, de offi. or. conquerēte, de prescrip. de quarta, de cēsi. cū olim, nisi ex constōne, pacto vel consuetudine alr. noīetur, de ver. sig. ex parte. 3. in Hof. ¶ Nunc expediāmus dicēda, & prius illa q. in tex. tetigi. Et primo: quia dixi illud nostris, erat in antiqua sublatū, quæro quis dare possit priuilegiū sepulture? Circa hoc dicendū, q. oīs parochialis ecclesia ex iure parochiali habet ius funerandi, qd est de iuribus parochialibus, vt dicā j. ti. prox. sup. rubrica, hoc tñ verū si per ep̄m fuerit cimiteriū designatū, & benedictū s. m. formā canonis, de cō. di. 1. nemo, q. cimiterium s. m. antiqua iura dēt esse 40. passuū, in circuitu in maioribus ecclesijs, in alijs 30. 17. q. 4. sicut antiquitus, nisi ecclesiæ sint intra castella vel loca arcta. e. q̄stione: quisq. in fine. Et tñ nec in locis latis seruatur, quod tot passus designentur. Illud ergo solū, q. per ep̄m fuerit designatū, habebit ecclesia pro cimiterio. Prædicta vera vbi cimiterium assignatum est & liberum, hoc dico: quia interdū in parochia alterius, puta matricis, vel baptismalis ecclesiæ sit capella vel ecclesia sine cimiterio: quia ius funerandi reseruatur matri, de prescrip. ex transmissa, vel cum cimiterio non tñ libero, puta quia non possunt nisi infantes, vel impuberes vel feminas sepelire, talia. n. in ordinationē, & in pactum venire possent, & sic pōt loqui de cr. ad audientia. primo, de eccl. x. dif. patet de pac. c. 1. li. 6. & adde quod ibi scripsi, in gl. dicūt quidam sicut & reseruari pōt scrutinium & baptismus, de ma. & obe. his quæ, de capel. mo. dilectus, sic & per ius cōe reseruatur illæ decimæ prædiorum residentium infra nouam parochiam. 16. q. 1. ecclesiæ, & c. quicunque, & c. statuimus, & de hoc infra ti. 2. cum contingat, ergo non mirum, si reseruari potest sepultura, vel libera, vel modificata. Illæ autem ecclesiæ, quæ [vt prius] dixi parochiales constituuntur, & cum libero cimiterio, potius ex iure cōi quā ex priuilegio dicuntur habere ius funerandi, vt dixi supra c. 1. in prin. & illarum cimiteria quæ quandoq. dicuntur atria. 12. q. 1. nulla. 13. q. 1. præcipiendum. 17. q. 4. si quis in atrio, & c. si qs contumax. qñq. poliandra, vt in pontificali patet a iure cōi hñt immunitatem, res violari debent nec pollui, nec in eis negociationes vel nundinæ fieri, vel causæ maxime criminales tractari p iudices seculares. Patet primum, de immu. eccl. inter. Secundum de cō. eccl. vel al. consulisti. Tertium de immu. eccl. cū ecclesia. e. ti. decre. li. 5. Quare de his principaliter nō est qō, sed dubiū qōnis est, circa ecclesias nō habentes parochiā, nec cimiteriū, nunquid alius a papa possit illis dare ius cimiterij, & liberam sepulturam. Et vñ, q. non, cū hoc papa concedat in cle. e. ti. dudū. s. huiusmodi. Itē de iure cōi sepultura cōpetit ecclæ parochiali, vt dixi ad hoc, j. c. p. x. j. co. licet. 1. rñso. in fi. li. 6. Illud ergo ius cōe ep̄s vel alius q. papa in præiudiciū parochialis ecclesiæ tollere nō poterit, ad hoc j. de excels. pla. c. 2. cū concor. et legatus s. de confir. vti. vel inuti. c. fi. Tu dic j., & ita seruatur, q. ep̄i in suis diocēsisbus religiosis parochiam vel populū non habentibus dant liberā sepulturā. Nā, qd plus est ecclæ q. pro sepulturis, volunt amplificare, possunt donare cētesimā, de bonis ep̄atus. 12. q. 2. bonæ rei. supra de dona. apostolicæ, facit 12. q. 2. aurū, & ob hoc fuit sublata illa dictio n̄is, vt dixi. Ad tria rñdetur, q. generale priuilegiū sepulture p totū orbē dat solus papa, sic loquitur s. huiusmodi. Quod dī de præiudicio parochialis ecclesiæ: non ob. q. et alibi parochiani pote-

rant eligere sepulturā infra e. c. 2. in fi. li. 6. nec illud priuilegiū illos cogit, & est si. qd dī de c. peruenit. 1. 1. q. 1. Fateor tñ, q. quia intra alterius parochiam nouū cimiteriū erigit, id facere dēt de consensu capituli sui, & ex causa iusta, plenē nō. de reli. do. cōstitutus. Est aut huiusmodi qd dicā j. de priui. in his, in gl. idem priuilegiū. ¶ Secundo quæro, si priuilegiū liberæ sepulture concedatur p papam, non adiecta clausula de iustitia vel canonica parochialis ecclesiæ: an parochialis habet canonicam? vñ q. non: quia alias verborū illorū adiectio nihil operatur q. id de priuil. si papa. 2. rñso. in fi. Itē si papa id voluisset expressisset, de decimis ad audientia. Itē q. libertatē sepulture concessam esset priuilegiatos sic alijs teneri, facit de præb. licet. 2. li. 6. vt ibi dicam sup. ver. de iure. Itē minores, & p̄dicatores ob hoc solunt quartā: quia vt patet in cle. e. ti. dudū. s. huiusmodi, tali libertati annectitur modificatio, dicit. n. liberam vt sequitur, habeant sepulturā, secus ergo vbi modificata non est. Tu dic j. s. q. parochialis habebit canonicā licet in priuilegio nō sit clausula nisi contrariū in priuilegio exprimat: quia p priuilegiū equiparatur habētibus parochiā, & populū, & sepulturā, de iure cōi: sed illi soluant canonicā: ergo & isti, nec plus in tēdit concedere istis q. habeant illi, qui sepeliunt, de iure cōi. C. de inoff. test. si qñ. s. de rescrip. c. 1. alias seque retur, q. sepelire possent, q. cle. e. ti. c. 1. & his similia, q. dixi sup. rubrica. Nunquid. n. subdiaconus: quia pōt eligi in ep̄m sicut diaconus vel sacerdos, de ætate, & quæ. a multis, in fi. per hanc libertatē plus habebit, q. illi duo? cōstat, q. nō, satis est. n. q. illis equiparatur: sic & in alijs exēplis iurium, q. allegaui in decre. præ. licet. Et patet per p̄dicta, q. priuilegiū multū cōfert, facit de vsu pal. ex tñrū. Et sic nō ob. de priuil. in his concordat huius solutioni, qd nō. de pen. & remi. oīs, in 6. gl. Ad all. pri. rñde p id qd dixi de rescrip. mādātū, super gl. 2. s. q. nulla absurditas in rescriptis vel priuilegijs exprimi conditiones, vel clausulas subintellectas. Quod allegatur secundo locū habet in clausulis nō subintellectis: vt de cōstit. cū M. de rescrip. c. 2. Ad tertiū rñdetur, q. solutio canonice nō est tria libertati sepulture, qd per se patet, liberē. n. sepeliunt, sed postea solūt vt dicā in qōe sequenti. Quod vltimo allegatur facit pro, patet. n. per id, qd iura sic volūt, et per priuilegiatos solui canonicā. Quæ dixi de can. parochiali repetita intelligantur de can. ep̄ali, vbi illi priuilegiati exēpri non essent, alias secus quo ad illā, vt dicā j. c. prox. & dixi s. de his, & s. de test. requisisti. ¶ Tertio quæro, an inter has clausulas, salua iustitia & salua canonica sit dīa. Hof. dixit hic, q. est dīa. nam primo casu, cū dī salua iustitia, oportet solui canonicā ecclesiæ parochiali, anteq. sepeliatur, dicit. n. hoc iustum, facit supra c. 1. & quod ibi post eum dixi in gl. anteq., & sequitur, vbi vide. in secundo casu dicit, q. corpus prius poterit sepeliri, & postea soluetur canonica. & fortius si diceretur solui tantūmodo, quarta parte & c. infra e. prox. & vide qd dixi supra cū sup. in ult. gl. Ego hanc distinctionē nō approbo q. habet, q. minus importet canon q. iustitia. Item nec habet consuetudo optima iuris intérpres, q. tales priuilegiati soluant ante sepulturam, nec mirū, nā ista canonica aut de legatis venit soluenda, aut de funerabilibus, sed legata non tā cito soluit hæres, nec tā cito ad illa soluēda possit vgeri, supra ti. 2. nos quidē, & c. si hæredes, facit C. de sepul. vio. auc. sed nec ante, cuius tex. posui in suffra. supra eo. ex parte. ergo ecclesia legataria illorū quotā soluere non pōt, si vero canonica consistat in funeribus, illa cū funere portatur, nec debet tolli: ergo nec diuidi nisi post funus. ¶ Quarto quæro an id qd hio dī de consuetudine retineatur solū ad alterā, de quotis hic expressis, an vero procedat in maioribus quotis, puta, q. tres partes hēt parochialis ecclesia: vel minoribus, puta, quod

quod nō habeat nisi decimā, vel minus: quia lra hic requirit consuetudinē esse debere rōnabilē, & hāc restrin-
gat ad istas quotas, ergo vī, q̄ in alijs non valeat, quasi
minimū, vel nimium nō sit rōnabile, inter mediā igitur,
& quartā inclusue approbatur cōsuetudo. si. inf. tit.
2. c. 1. Ho. hic remittit ad sum. e. ti. sub §. vetus. §. & quo-
ta sit, & ibi finaliter tenet, q̄ de alia quota valet cōsue-
tudo, dum tū sit p̄scripta, per decr. olim, de cens. all. C.
de inof. te. parentib. §. de testa. officij, de re iudic. qd̄ ad
consultationē, in si. verū est, q̄ ibi loquitur de canonica
ēpali, de qua ēt scripsi post Inno. de testa. requisisti, in
gl. licet multa. Sed per hāc remissionē vī, q̄ idē intelli-
gat de ista. Et pro isto dicto, bene facit de testa. Rainu-
rius ad si. Ad allegata respōdeo, q̄ quo ad istas quotas
hic expressas nō requiritur, q̄ consuetudo sit p̄scripta
& vide qd̄ no. de consue. c. vl. lib. 6. in 3. glo. ad hanc q̄.
& sequentē, facit qd̄ dixi post Di. in regula indultum,
de reg. iur. li. 6. ¶ Quinto quāro, an valeat cōsuetudo,
q̄ nil detur? Abbas hic no. Guil. na. dixisse, q̄ non: quia
est q̄ Ap̄m dicentē, sint consultationū socij & c. §. ca. 1.
Item est alia ratio s̄m Rai. quia per illā aufertur eccl̄e
rota cōmoditas rei suae. i. sui parochiani, qd̄ esse nō de-
bet, ar. opti. ff. cōia p̄e. l. v̄ditor fundi, in si. & idē Gof.
in summa huius tit. ver. quid si sit consuetudo, & vide
qd̄ dixi de testa. requisisti, in prin. super ver. debent, &
super ver. regulariter. Hof. in quarta. ēpali, hoc tenet in
p̄dicto. §. nisi consuetudo l̄ime sit p̄scripta, & cum
capo, & sic loquatur decr. de quarta, §. de p̄scrip. & ip-
se Hof. eo. ti. §. an licitū. ver. quid si consuetudo, vbi de
hac quarta parochiali qōnem format, posita opinione
Gof. quā p̄missi, remittit ad illū §. & quota, per quod
vī idē intelligere de parochiali, vt dixi in qōne, p̄xima.
¶ Sexto quāro, qd̄ petens canonicā hēat specificare. Et
modo aggreditur Inn. qui de his, quē subdā, proluxe sa-
tis confuse locutus est. Et pro tanto Speculator, q̄ alias
exquirebat tales materias, hāc nō posuit: sed huc remi-
sit in Spe. eo. ti. ver. vtrū is qui, & Hof. ēt succincte tran-
siuit. Et primo sciendū, q̄ portio consuetudinaria dī ca-
nonica s̄m eū nō inuentione, sed approbatione: & hic
& §. de testa. requisisti, in prin. petens ergo vī, q̄ expri-
mere debeat, an petat can. vel consuetudinariam, cum
aliter reus deliberare nō posset. ff. de edē. l. 1. Nō ob. de
reli. do. cōstitutus, vbi petit ius ēpale: quia illud certū
est & a iure diffinitū, de offi. ord. conquerēte, sed cano-
nica portio est incerta. Sed huic r̄nsioni obstat, q̄ ēt ius
ēpale p̄p consuetudines est incertū, vnde §. de p̄scrip.
auditis, solutio vel collectio denariorū sancti Petri, cō-
putatur inter iura ēpalia. Dicit Inn. q̄ ex quo ius ēpale
est principale & certū: accedit illi oē id qd̄ & speciali
iure priuilegij, vel consuetudinis vel alio mō competit,
cōcurrēt ergo ista in petitione, & in solutione, sed peti-
tio canonice nō habet aliquod tale principale, item ca-
nonica cū cōsuetudinaria nō cōcurrūt in petitione, nec
in solutione, ergo & c. Dicit Inn. q̄ si petens esset incer-
tus, q̄ portio in illa terra solvatur, recipietur libellus si-
ne expressione, cū licet plus exprimi posset, non est ta-
men reus penitus incertus, cum certum sit aliquā por-
tionē deberi, ar. ff. de rei ven. quā de tota. §. 1. & de hoc
de libel. ob. c. 2. Per p̄dicta vī Inn. sensisse de petente
consuetudinariam, licet & aliter possit intelligi. Vnde
dicebat Ho. q̄ petens canonicā, si aliud nō exprimat, in-
telligitur petere quartā, per ea q̄ dixi sup. ult. glo. ¶ Se-
ptimō quāritur, quid si petit partē certā fundi, vel feu-
dorū, nūquid illius vel illorū fines specificare tenetur?
An verō satis est dicere: peto talē partē fundi, vel feu-
dorū tibi p̄ talē in testō relictōrū? Dicunt Inn. & Hof. q̄
exprimere tenetur p̄ l. ff. de rei ven. si in rem, facit sup.
de libel. ob. c. 2. ¶ Octauō quāro, an procedet hac peti-
tio, peto quartā oīum rerum tibi per talem in testō reli-
ctōrū: vel oīum tibi obuēniētū ex eius bonis s̄m Inno.

vel s̄m Hostiē. peto quartā iudicij talis defuncti paro-
chiani mei, vel peto quartam oīum, q̄ pro salute aīe re-
liquit, vel peto oīa quā pro sepultura eius recepisti. Vi-
detur, q̄ sic, quia admittitur petitio gregis & armenti
sine expressione capitū. ff. de rei ven. l. 1. §. fin. & l. se. ex
legato tamen vniuersitatis legatarius ad res singulas
posset agere. ff. de pecu. le. si peculū, de l. 3. si chorū,
in prin. Dicit Inn. q̄ sibi placet responsio, sed non alle-
gatio, per quam conceditur, q̄ petatur vniuersitas rea-
lis, sed hac legata, nec vniuersitatē rerū cōstituunt, vt
grex, vel armētum, nec iuris, vt petitio iuris ēpalis, vel
hæreditatis, si. n. aliquā vniuersitatē p̄dicta cōstituāt,
haberēt aliquod nomē impositū a iure, qd̄ non habēt,
sed, vt dixi, r̄nsio sibi placet, cū satis reus possit esse cer-
tus ex p̄dicto libello, ar. p̄dictē l. si in rē, vbi sufficit dice-
re, peto seruū, qui fuit ex tali h̄rditate, dēt tū postea p̄-
bare, illa sibi cōpetere, & q̄ illa obuenerunt reo ex h̄rdi-
tate illa, & dicit hoc quasi exp̄sum. C. q̄n. & quib. quar-
ta pars. l. 1. & 2. & ff. de re iudi. ait p̄tor, & C. de sen. q̄ si
ne cer. l. 2. Hof. allegat ad hoc §. c. 1. & c. relatū, & c. cū
liberū, ad si. Dicit Inn. q̄ iudex deberet actōrē cogere,
ad maiore expressione, vel ad iurādū, q̄ nescit plus ex-
primere, ar. ff. de fur. in hac. Dicebat aut Inn. q̄ ratio di-
uersitatis inter casum huius qōnis & §. p̄ximē: quia hic
agitur p̄sonali, p̄ quā bene petūt nō solū corporalia,
sed ēt iura. C. de hæ. vel ac. v̄. per totū. Sed in rei ven-
dicatione nō veniunt nisi corporalia. ff. de rei ven. l. 1.
in prin. & e. tit. l. vendicatio. Dicebat Host. q̄ ista peti-
tio sequitur naturam v̄is actionis: vt est hereditatis pe-
titio, illa vero naturā sequitur specialis, vt est rei vendi-
catio. ¶ Nono ¶ quāritur, nūquid exprimēda sunt no-
mina sepultorū? vī q̄ nō. §. c. p̄xi. §. ti. 2. dudū. §. de p̄-
scrip. veniēs. Dicit Inn. forte non male dici, talē libellū
nō admittendū saltē sine magna difficultate, & cū iura-
mēto, q̄ non pōt scire nomina defunctorū, vel p̄p mali-
tiā parris aduersā, vel p̄p aliā cām, quā tū p̄ dicta testiū
scire sperat. Refert aliquibus videri ēt cū iuramēto tali
nō admittendū libellū, specificet ergo, quos pōt. Et a-
lias agere poterit sup. quartis aliorū. Nec obstat res
de alijs iudicata. Ratio huius dicti, quia reus sine nomi-
nib. bene deliberare non pōt, qd̄ requiritur in libello. ff.
de eden. l. 1. Secus in rebus, quē ex tenore testamēti, vel
alterius instr̄i cōtinētis donationē illarū facilius pate-
re possunt. Itē honestius res denoīantur a dño, q̄ dñs a
rebus, quare non vī admittēdus libellus, Peto quartam
talis fundi tibi relictī a quodā meo parochiano. Non
ob. p̄dictæ decretales: quia ibi non fuit petita exp̄s-
sio, vel ibi fuerunt exp̄ssea, licet tex. non exprimat: q̄
dicebat sibi esse ius habēdi decimas, vel alia iura a cer-
tis hoībus, & tūc non cogitur exprimere, reinit. de offi.
or. conquerente, sed hic agitur singulari actione, vbi ex-
primēda sunt persona actoris, & rei, res quā petitur, &
causa, quod hic non fit. Et ¶ dicit Inn. aliquibus nō pla-
cere, qd̄ p̄dixi esse, §. generalē, vel vniuersalē petitiō-
nē, q̄n. quis dicit ius sibi esse h̄re canonicam relictōrū a
parochianis suis, vel habēdi decimas, vel iurisdic-
tionē in aliquo castro: imo est singularis, quia vna sola res
petitur, i. ius decimandi, vel iurisdictionē exercēdi, vel
aliud cōsimile. vnde licet sn̄a pro actore feratur, sibi ta-
le ius esse, nō p̄iudicat illis, qui priuilegio, p̄scriptione,
vel iure singulari se iuuāt: quia sn̄a lata q̄ vniuersitatē
nō p̄iudicat singulis. 12. q. 2. qui manumittitur, illa tū
pōt dici ḡnalis petitio, cum ab eccl̄esia petitur, quarta
oīum relictōrū alicui eccl̄ie a sepultis in illa, cū non
vna res, sed multæ petantur, sicut cū petitur ratio admi-
nistrationis de sale, vel vino. Dicit ergo ad qōnem, q̄
vbi ago confessoria, vel negatoria, dicens ius mihi esse
h̄re canonicā de relictis oīum sepultorum in eccl̄ia tua,
& ideo peto declarari per sn̄am te ad hoc teneri, & vt
cōpellaris mihi restituere, q̄ iā p̄cepisti, q̄ isto casu non
cogor

egor exprimere noia sepulorum, sed in prosecutione exprimam, ad hoc ut fiat mihi condemnatio. Et ut dicit Host. snia tunc feretur specificatis in ea his, quae specificice probauit actor, ad hoc j. c. prox. & s. de iudi. examinata. Et est idē fm Inn. si quis agat sibi ius esse instituendi clericos in aliquibus ecclesijs, petet ius suū declarari, & institutos per reū remoueri. Et idem, si agat negatoria, dicens non esse alicui ius sepeliendi aliquos, vel habendi canonicam portionem de relictis sepulorum, vel instituendi aliquos in talibus ecclesijs, & ideo petit super his illi silentium imponi, & reuocari quicquid per eum factum est. Idem, si agit interdictio unde vi, vel rei vendi, vel quacunque alia actione, nam his casibus, si reus petat exprimi nomina sepulorum, vel canonicorum institutorum, vel res, in quibus tpe spoliationis data sunt dāna, vel fructus a possessore pceptos, licet bonum sit, qd exprimat, si potest, nō est tñ ad hoc cogendus, & si non potest omnia exprimere exprimat quae pōt, ut dixi in proxima q. nā ut dicit Host. ab initio incerta p partes, vel alio mō certificatur iuterdū: secus, si agat officio iudicis, vel quacūq; alia actione, ut habeat canonicā de aliquibus spālibus sepultis, vel si petat aliquos institutos in certis ecclesijs amoueri, vel petit fructus fundi non petēdo fundū, nec petit in alijs declarari ius suum, cogetur. n. his casibus ad declarationē. Ratio diuersitatis: quia primis casibus, illa veniunt ut accessoria, licet expse peti debeant, de quo remit. de resti. spo. grauis, non sic in secundo. Et ideo illa debet exprimere: imo qd dicit Inn. dignū nō. si primo casu alius pter psonā rei tangeretur, non debet super illo ferri snia nisi super interesse. unde si actū est qd aliquē, non esse ius instituendi in aliquibus ecclesijs, & ideo petit illi imponi silentium, & institutos per eum ab ecclesijs amoueri, non pronuntiabit sic iudex; Imponimus illi silentiū, & tales ab ecclesijs remouemus, quod facere eis ignorātibz esset iniustum: sed cōdēnabit reū ad interesse, quantum factoris interest illū nō fuisse institutū, nisi posset reus efficere, qd institutus libere cēdet. Et sic fit, ubicunque reus soluere non potest rem, ad quam tenetur. ff. de dolo, arbitrio. §. 1. & remit. ad nō. per se, de senten. ex cōmu. sacro, qui si. sint legi. causam quā. Sed secundo casu, quando singulari actione petit institutos amoueri, non intentatur actio contra instituentem, sed solum cōtra institutos, & tunc bene amouentur per sententiam secundum Innocē. & vide circa hoc quod dixi de electione querelam, in prin. ¶ Decimo cum hanc canonicam parochialis ecclesiae non impediāt canonica epalis, nec econtra, cū ex diuersis causis recipiantur, qd plene prosequitur Ho. in summa. e. ti. §. ult. Quāro de modo harū detractionū, si quis primo detrahat, & ad quam summā iste detractiones accedant. Hic ante omnia sciēdū, qd Hostien. in hac materia tenuit duas opi. quas non approbamus. Prima, qd parochialis ecclā habere debeat quartā de oibus relictis etiam alijs vltra illā, in qua sepelitur, & de hac hic remisi super i. gl. Secūda est, qd episcopus habere debeat canonicā etiam ab exēptis, & qd plus est etiam de relictis ab exempto, & hanc nititur iustificare in summa huius ti. §. & a quibus. sed rōnes suae nō cōcludunt. Et vide quod dixi s. de testa. officij, post prin. & j. c. prox. Et si bene videatur decre. dudū. e. ti. in ele. §. huiusmodi, alias verū, ad fin. ver. vltra portionem, ibi aperte inuenietur, qd vltra quartam parochialis ecclesiae nec rectores parochiarum, nec praelati ipsorum aliquid exigere possunt, per praelatos autem ibi episcopos intelligi certum est. quia nunquam in decretali illa parochiales, vel curatos vocat praelatos: sed bene vocat illos rectores, & vide quod ibi nō. §. nos autem, super ver. praelati, illius autem dicti nulla alia ratio, nisi quia sunt exempti. Reprobatis ergo his duabus opinionibus, quas etiam reprobat consuetudo, &

consideratis diuersis modis tradendi materiam hanc, sicut clariorem elegi, dicens quod in hac materia consideranda sunt quatuor species casuum. Prima species sit illorum, in quibus nulla canonica soluitur de oblationibus, vel legatis defunctorum. Secunda sit illorum, quibus soluitur sola parochialis, quandoque per episcopum minuenda, quandoque non. Tertia eorum, quibus debetur sola episcopalis. Quarta eorum, quibus debetur vtraque, interdum vni ecclesiae, sed communius duabus, & interdum pluribus persoluienda. De prima est inuenire nouem casus. ¶ Primus quando per consuetudinem legitimē praescriptum est in totum contra solutionem ipsarum, ut dixi supra in b. s. quāstione. b. & pate. de praescrip. de quarta. ¶ Secundus, quando id procedit ex privilegio papali, de relictis. constitutus, facit supra de testa. officij, in fin. & infra capitulo proximi. ¶ Tertius, quando per donationē episcopi factam ex causa, & cum consensu capituli illa canonica sunt remissa, de episcopali est casus 12. quāstione tertia, capitulo finali, facit quod nō. de rebus eccles. non alienan. possessiones, in prima gloss. & plenius dixi de donat. pastoralis, super gloss. penult. c. d. De parochiali dico idem per decret. d. ad audientiam, de eccles. adi. & per ea, quae nō. in praedicta decre. constitutus, in gloss. hic patet, & quae ibi addi. ¶ Quartus, quando sepelitur quis in propria parochiali ecclesia exempta, & nil legatur alijs ecclesijs non exemptis. ¶ Quintus, quando sua parochialis ecclesia est cathedralis, & ibi sepelitur, & nil legatur ecclesijs non exemptis, tunc non fit solutio canonica, sed fit diuisio inter episcopum, & capitulum suum eius, quod obuenit, sicut alia diuiduntur, de testa. requisisti, & sic diuiduntur in inferiori collegiata ecclesia. ¶ Sextus, quando defunctus legauit debentibus recipere quartam cum eo onere, quod de reliquis legatis nulla quarta deberetur, & legatarij acceptarunt. de testa. officij. ¶ Septimus, quando omnia relictā non in fraudem sunt privilegiata, de testa. capitulo finali. cap. prox. de verborum significatio. ex parte 3. ¶ Octauus, quando omnia legantur non in fraudem clericis ecclesiarum fauore personarum, de testa. requisisti, in fin. & in pra. decret. ex parte, de verborum significatio. Salua tamē in his duobus vltimis casibus decre. dudum, eod. titul. in clemen. ¶ Nonus secundum Hostien. quando violentia interuenit, supra capitulo, cum liberum, vide quod ibi dixi super prima gloss. ¶ De secunda specie quo ad primum ipsius membrum patet, quando parochianus ecclesiae non exemptae sepelitur apud exemptos, habet enim parochialis ecclesia quartam, cuius quartae episcopus ab illa exigit quartam. ¶ Quod ad secundum membrum est casus, quando parochianus ecclesiae exemptae sepelitur apud alios exemptos, parochialis enim habet canonicam, & episcopus nihil. Et nota, quod in his duobus membris, vel in sequentibus non pondero, an parochianus elegerit: quia satis est, quod ibi sine electione de iure sepelitur, puta quia ibi est sepulchrum maiorum, ut dicam infra capitulo proximi. in glo. si quis eligit. ¶ Tertia species, scilicet quando sola episcopalis soluitur, patet quando sepelitur parochianus apud propriam parochialem ecclesiam non exemptam, legauerit, vel non legauerit alijs non exemptis. ¶ Quarta species respicit casus, quando debetur vtraque, & hac interdum soli cathedrali debetur, scilicet quando parochianus ecclesiae cathedralis sepelitur apud non exemptos, vel eis legat. recipit enim ecclesia cathedralis parochialem iure parochiae, & eius episcopus episcopalem, ut dixi supra ca. prox. & sup. de testa. requisisti. Sed communius debentur duobus. & hoc patet, qn parochianus ecclesiae non exemptae sepelitur apud non exemptos legando illis, & forsan alijs nō exemptis

supra & infra eo. tit. plenè notau.

25 10150600

- S V M M A R I V M.**
- 1 Sepelire quos possint privilegiati super iure funerandi sine prae iudicio canonice, & si sepeliant non permisos, quid iuris, & num. fin. §. fin.
 - 2 Divisio decretalis.
 - 3 Libelli conceptio qualis super iure funerandi.
 - 4 Inter privilegium, & indulgentiam hic quae differentia.
 - 5 Passim pro indifferenter.
 - 6 Interdicti in vita, & in morte ab ecclesia arcentur.
 - 7 Canonica etiam post electionem sepulturae reddi potest, & quibus casibus cesset, & num.
 - 8 Legata a fideicommissis exaequata sunt.
 - 9 Ducere pro declarare.
 - 10 Parochialis ecclesia quae censenda hic.
 - 11 Canonica portio de quibus deducatur, & pradio sito in parochia, tertia cui detur, & quid de matore, num. 5.
 - 12 In legato distribuendo aliquorum arbitrio quae expensa non computetur.
 - 13 Canonica parochialis ecclesia quando habeat de relictis ab eo qui sepelitur apud hospitalarios, vel si erat ibi sepeliendus, & propter casum fortuitum sepeliri non potuit, quid si de facto fuit quis ibi sepultus? num. 7. quid si ecclesia hospitalis est parochia? num. 8. quid si exempta, ibid.
 - 14 Ea de relictis hospitali etiam Hierosolymitano debetur, & generaliter ex ratione subiecta quando debeatur, & quando minime, & num. 8.
 - 15 Relictum ecclesiae videtur pro sepultura relictum.
 - 16 Exempta si sit ecclesia, populus non est exemptus, nisi exemptus sit.
 - 17 In unitis quicquid dicitur de uno, & de altero dictum intelligitur, nisi in separatis.
 - 18 Inter hospitale & ecclesiam eius an sit distinctio, & in quibus.
 - 19 In canonica dolum quando in casu huius decretalis dicatur committi.
 - 20 Monet & computus ut fiat secundum varias provincias, vel regiones.
 - 21 Oblatorum duae species, in fin.
 - 22 Super dubio non est pronuntiandum.
 - 23 Post conclusionem probationi non est locus.
 - 24 Sententia non debet esse incerta.
 - 25 Corpus tumultuatum non restituitur, nisi praecesserit appellatio.
 - 26 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 14.
 - 27 Tractus futuri temporis non spectat ad iudicem, nisi in casibus exceptis, & num. 15.
 - 28 Additio glossarum.
 - 29 Hospitalarij, & templarij ad quae sint deputati.

Casus. Privilegiati t

In nostra Casus. Priuilegiati ꝛ super iure fune-
râdi sepelire pñt illos, qui apud eos
eligunt sepeliri, canonicam soluē-
do ecclesiæ parochiali, si alios sepeliant, restituere tenē-
tur, quicquid ratione funeris perceperūt, & sunt tres par-
tes principales, in prima actoris petitio. in secunda ibi,
econtra, reorū defensio. in tertia ibi, Talem, causâ dui-
fio. Tertia subdiuiditur: quia primo diffinitiuâ prouidet
in futurū. scdo ibi, Nihilominus. diffinit tres articulos.
secūda ibi, Eisdē. tertia ibi, Pro illis. vel primū diffinit,
duos diffiniendos committit, vt ibi dicam [Idē prior]
actor [Quorum duo] & tertius interfectus in campis, &
Io. And. super 3, Decret. R de

de hoc in fi. capituli [Receperant] hoc videtur, quod satis est, talem ¶ dare libellum, Conqueror de hospitalarijs, qui parochianos meos recipiunt ad sepulturam, etiam si nil petatur, sed contra, actio est ius persequendi in iudicio &c. insti. de actio. in princip. sed sine petitione non potest fieri condemnatio. de or. cogni. cum dilectus. Dicit Innocen. q. in libello continebatur petitio, quasi vellet dicere secundum Hostien. q. decisa fuit hic pars libelli, qua expresse petebantur illa omnia, super quibus^a infra papa pronunciat [Privilegio] generali, scilicet concessio ordini; sed in eo tamen secundum Innocen. non continebatur de pueris [Indulgentia] concessa illi, scilicet loco secundum Hostien. & quod est bene notandum secundum Abba. vel secundum Boa. privilegium perpetuum, indulgentia temporalis. unde dicitur, Presentibus post tot annos minime valituris [Passim] idest indifferenter, scilicet non distincto, an ecclesie, quas dimittunt, sint maioris religionis, an minoris [Interdictus] isti semper excipiuntur in vita, & morte, infra capit. sacris, & infra de privileg. cum & plantare. §. excommunicatos, & cap. ut privilegia. §. i. [Elegerint] & si nil ¶ dederint ecclesijs, a quibus assumuntur, & sic non ob. supra cap. i. ut ibi dixi, dummodo postea reddatur canonica. & sic prima petitio prioris admittenda non erat. Hostien. Fideique commissa] vel legata quorum natura exequata est. C. communia de le. l. i. ff. de leg. l. i. Hostien. [Voluntate] de donationibus enim inter vivos planum est, quod de illis non debetur portio, supra eo. de his. [Duximus] Dicit Hostien. q. omnia erunt plana, si exponas, idest declaravimus, sic supra de procur. auditis, quare dicebat, videbis infra super ver. nisi probauerunt [Supradicta] montis Ferandi [Et tunc] scilicet quando elegerint sepeliri [Parochialis ¶ ecclesia] quæ censetur illa ecclesia, a qua mortuorum corpora assumuntur, Host. [Oblationibus factis in prima missa. De 7. enim. 20. & 30. nil est deducendum, supra tit. 2. c. fin. Vel dic, quod licet de his, quæ relinquuntur pro illis faciendus nulla fiat deductio. de his tamen, quæ ibi offeruntur, fiet deductio, ut hic. Dicit tamen Hostien. q. primam expositionem approbat consuetudo [Lectis] dicunt Pet. & Abb. bene notandum, non solum de legatis, sed de omnibus, quæ obveniunt, deberi canonica. ¶ Querit Abba. quid si quis diuisit 100. distribuenda aliquorum arbitrio, an in illis debeant computari expensæ factæ in careis, lectis, & huiusmodi? & dicit quod non, per l. ff. de reli. & sump. fu. l. absens, & le. seq. [Alijs] mobilibus, vel immobilibus. de toto enim iudicio animæ habebit parochialis canonica secundum Hostien. Vide quod dixi supra capit. i. super gloss. quod [reliquit] intelligit autem Hostien. de immobilibus sitis intra eandem parochiam, dicens ¶ q. si reliquit prædium situm in parochia tertia, & appareat consuetudo, illa servabitur, de decimis sint, & cap. apostolica, sup. eo. de vxore, & cap. certificare, alias dicit, q. adiudicaret canonica illius prædij illi tertiae ecclesie, in cuius parochia situm est, ar. de fo. compe. sanè, cum suis concord. inducit, q. in talibus ille præiudicare non poterat ecclesie, in cuius parochia erat prædium. 16. q. i. si quis laicus, ergo nec clericus etiam in vita sua, nec minus, arg. in morte supra eo. de his, & pensio solvenda est civitati, in cuius territorio sita est res, ff. de publica. imperatores, & decimis realibus parochia, in qua situm est prædium, infra de decimis sic, & canonica realis, hoc dictum puto falsum, cum nihil debeat ecclesie, in cuius parochia erat illud prædium, & ad hoc infra, eo. cum quis. i. respon. de illo vero, qui duo domicilia habet, tenet, hoc Hostien. quod habes infra eodem cum quis, libr. 6. 2. responso. Quid de viatore. Est enim sine domicilio. ff. de municipa. eius qui. §. penult. verum est certo, ideoque sepeli-

tur, ubi mortuus fuerit. ff. de iud. hares absens, ibi, Nam ubi sic venit &c. 16. quest. ca. i. in fi. ubi est expressum, & facit, quod hic not. in gl. & ita reliquit. ¶ Si quis eligit ¶ sepulturam apud ecclesiam hospitalis, ecclesia parochialis de omnibus relictis eis pro anima debet habere canonica, siue relinquatur ecclesie, siue ecclesie, & fratribus ibi morantibus, siue in genere, siue in specie, siue dicatur, Relinquo hoc tali hospitali, ar. hic, & ff. de adim. lega. annua sint, & secundum quosdam ex quo eligit apud hospitalarios sepeliri, etiam de relictis hospitali Hierosolymitano, & si expresse non dicatur pro anima, debetur canonica, & quia quicquid tunc relinquatur, præsumitur dare tacite pro anima, & pro sepultura, supra eod. de his, & vide quod dixi supra capit. i. in gloss. iam vidi. Idem intelligas, & si ibi non eligat sepulturam; sed tamen de iure ibi sepeliendus est, ut quia eis reddiderat se, & sua, vel quia factus erat frater, infra de privileg. ut privilegia: vel quia ibi erat sepultura parentum, supra eo. c. nam, & tunc parochialis ecclesia debet de omnibus suam percipere canonica, ex quo in eorum ecclesia sepelitur de iure sine electione, sicut & perciperet, si ibi sepeliri elegisset, ubi alias de iure deberet. ¶ Quid si ibi sepeliri non potuit propter casum fortuitum, puta quia tempore mortis testatoris locus ille ab hostibus occupatus, vel quacumque ex alia iusta causa, puta in bello mortuus, & ipsius corpus discerni non potuit? Respondeo, ad hoc dicendum est, quod de omnibus legatis habebit parochialis ecclesia canonica portionem. Secus, si dixisset, Relinquo hoc ecclesie in qua sepeliar, & istud hospitali, tunc enim de relictis ecclesie, in qua sepultura eligitur, deducitur canonica portio, & non de relictis hospitali: quia hospitalarij sunt exempti, & de his, quæ legantur locis exemptis, nisi ibi eligatur sepultura, ecclesia parochialis nihil habebit, ar. ad hoc, supra de testa. officij, & c. requisisti, supra eo. de his, & cap. i. Est & alia ratio: quia ea tantum, quæ relinquitur ecclesie, pro sepultura relinqui videntur, & ideo de illis parochialis ecclesia suam percipiat portionem. Ea vero, quæ sic separatim sunt hospitali legata, non videntur relictis pro sepultura, sed alias pro anima: quia de ipsis nihil est deducendum, & idem quod dictum de hospitali, intelligas esse dicendum, quis in alia diocesi eligat sepulturam. Si verò ¶ is, de quo agitur nec sepulturam eligit apud hospitalarios, nec ibi debuit de iure sepeliri, sed de facto, alias est sepultus, tunc de relictis nec totum, nec partem reddent parochiali ecclesie, sed corpus tantum, & oblationes, & alia, quæ occasione sepulture ad ipsos obtulerunt, ut supra cap. ex parte, & hoc secundum Innocen. Imò hoc largius loquitur de his, scilicet quæ defunctus in ultima voluntate reliquit, secundum Hostien. ¶ Si ¶ autem hospitale habet parochiam seu proprius loquendo parochiam habet ecclesia, quæ est hospitalis, tunc nisi ecclesia exempta sit, diuidetur legatum factum ecclesie, de quo percipietur canonica, a legato facto hospitali, de quo nihil percipietur, cum exemptum ¶ sit, supra de testa. officij, & cap. requisisti, secundum Innocen. sed illa capitula probant contrarium, verum si ecclesia cum hospitali sit exempta, & non populus, tunc debet episcopo dare portionem tanquam diocesano. non obstat, si dicatur, exempta est ecclesia, & sic nullam communionem habet in ea episcopus, unde nihil percipere debet, ar. supra de testament. requisisti. §. secus, licet ecclesia sit exempta, tamen adhuc habet communionem cum ea propter populum, quem tenet ab eo. supra de privileg. ex ore, secundum Inn. & extra de verb. sig. veniens, & cap. ad perpetuam, in quibus probatur tam ex textu, quam ex glo. q. hospitalarij exempti non sunt, nec templarij, & hoc teneas, q. etiam loca exempta de legatis eisdem

et idem a parochianis non exemptis relictis tenentur
soluere canonicam portionem, sicut hoc tangit Innoc.
& expresse notauit sup. eo. relatum, super ver. medie-
tatem, quāuis in præcedentibus contrarium dicat secū-
dum Hof. Sed tu dic, q̄ supra loquitur de canonica epi-
scopali, quā non soluunt exempti, quod sup. dictum est
in prin. huius gloss. scilicet, q̄ de relictis hospitali debet
habere parochialis ecclesia partem suam, intelligit In-
nocen. verum esse, nisi testator expresse dicat, hoc relin-
quo hospitali non pro sepultura, sed alia de causa iu-
sta. de tali enim relicto nil percipiet parochialis eccle-
sia, nisi relinquens se transfuisset ad hospitalarios, sup.
de his: vel nisi ecclesia, & hospitale sint ita unita, q̄
quicquid dicitur de vno, necesse sit & de alio intelligi,
puta quia hospitale cum ecclesia sua exemptum est, nec
in spiritualibus, nec in temporalibus aliquid est in eis
diuisum specialiter, & seorsum, in hoc casu de relicto ec-
clesiæ deducetur portio, etiam si dicatur, q̄ non intui-
tu ecclesiæ, sed hospitalis sit relictum, & econuerso:
quia secundum prædicta de facto supposita sic sunt uni-
ta de iure q̄ separari non possunt. Sed dices, semper est
distinctio inter ecclesiam, & hospitale: quia prior cleri-
corum sacerdos potest absolvere fratres, infra de sen-
ten. excommu. canonica, quod non potest magister
laicus. Solu. ita potes obijcere, q̄ frater sacerdos potest
conficere, non frater laicus: talia tamen non faciunt di-
uisionem inter ecclesiam, & hospitale, sed potius inter
officia. hoc enim officium absoluedi datum est prio-
ri domus ex priuilegio, quod posset habere, & si ibi non
esset ecclesia, sicut & alij officiales domus habent alia
sua officia specialia separata abinuicem, & distincta.
89. dist. singula. De hac autem separabilitate no. infra
de priuile. pastoralis, secundum Innocen. [Quartam]
tam ex vi iuris communis, quam ex viribus priuile-
gij, quod præmisit [Residuum] scilicet tres partes [Do-
lo] quia cum testator veller denarios relinquere, indu-
ctus est, vt relinqueret equos, & arma: vel q̄ diceret de
prædicta pecunia equos & arma debere emi, & tunc
hæc clausula respicit solum formam legati, vel respicit
dolum commissum in eligenda sepultura, & tunc dic,
10 vt infra eo. ca. 1. lib. 6. [Trium milium] quæ testator est, septin-
gentorum, quinquaginta solidorum, vel 37. vel sol. 10. &
fuit linguæ provincialis hic computus, vbi & in Bur-
gundia inferiori computatur ad solidos denariorum,
& in Hispania ad aureos. in Anglia, Alemania, & Da-
cia ad marcas. in Apulia, & Sicilia ad auri uncias. in
Francia, Lombardia, & Tuscia communiter computa-
tur ad libras, secundum Hosti. [Satisfaciant] & sic in
tertia petitione datur sententia pro priore [Sufficien-
ter] concor. supra tit. 1. c. fi. [Oblati] plene, inf. de priui-
leg. vt priuilegia, & in sanitate, supra c. de his, Goff. [Ni-
si] si probauerint] mirabilis fuit testator hæc sententia, cum su-
per dubio non sit pronunciandum. 1. 1. quæstio. tertia.
grane. Item ex quo dabatur sententia, verisimile est,
quod testes sint publicati, & quod in negotio esset con-
clusum, post conclusionem verò non esset locus pro-
bationi, supra de fide instrum. cum dilectus. Di-
cit Hostien. soluat, qui poterit &c. dicit enim se de
iure nescire respondere, nec enim dici poterit, quod
hæc fuerit prouisio, vt patet supra versu. Talem. est ta-
men simile, de instit. cum venissent. Dicit ergo hoc
fuisse de potestatis plenitudine. Idem dicit de tota se-
quenti parte, vbi sententia est incerta, contra id. C. de
senten. quæ sine cer. quan. l. prima. & secunda. vel secū-
dum eum durat sententia a. S. Talem, vsque ad istum
S. eisdem. præterea ab inde in finem est commissio,
per quam iudex instruitur, quomodo habeat nego-
cium diffinire, nec erat quo ad illos articulos in cau-
12 la conclusum [Quæ ipsius] corpus testator non restituitur,

nisi præcesserit appellatio, supra c. ex parte, vel violen-
tia, supra eo. cum liberum, vel die, quod non fuit peti-
tum, supra cap. fraternitatem, Innoc. (Alioquin) id est
13 si sepulturam elegit. ¶ Quinta gloss. not. tractum fu-
turi temporis, etc. determinat, signat contrarium, et
soluit. ¶ Gloss. et ita videtur) arguit, signat contra-
14 rium, remittit, et opponit. ¶ In gloss. 2. ibi. S. sed im-
puberis) vide de or. co. c. fi. super. 1. glo. ¶ In 3. glo. ibi,
l. 1. S. 1. iudex, qui condemnat socium, qui pecuniam
communem inuasit, vel in suos vsus conuertit ad vsu-
ras, non iubeat cauere, quod si tardius sententiæ pa-
reatur, vsure petentur. Futuri enim temporis tractus,
scilicet post condemnationem non spectat ad iudicem
(et ibi, harum) iubet iudex de reficiendo pariete caue-
re, et nec se, nec successores prohibuit alius tol-
lere, vel sublatum habere (et ibi, Egi.) si egi ius non ef-
ficio etiam de futuro opere cauebitur. ¶ In gloss. ante-
pe. ibi, si duo) si promisi alteri ex duobus reis supulan-
di iudicio fuit sub pena, et alternatiue impediuit, si sunt
socij, contra alterum competit exceptio, ne propter so-
cietatem proferat ei dolus (et ibi, de arbi. si duo) vide de
15 testa. cap. 2. super gloss. antepe. ¶ In gloss. 2. ibi. S. li-
beris) sed illud non est si. lo. ¶ In gloss. 4. ibi, Terræ san-
ctæ) ad cuius acquisitionem, et defensionem sunt hospi-
taliarij, et templarij specialiter deputati, unde talia non
recipiunt diuisionem. ¶ In glo. et ita, in fi.) de hoc inf.
de homici. cap. 2. lib. 6. et sup. de procura. auditis, et vl-
tra illa, quæ ibi dixi dicit hic Hostien. super obligatio-
ne futura non proceditur in iudicio, nec super presenti
dilata, nō extensiva, puta quando debes 10. ad pasca.
hic enim statim es obligatus, sed differtur petitio ad
tempus, nec ultra extenditur facta solutione, qua peri-
mitur, ad hoc de pigno. illud, institut. quibus mo. tol-
obli. in prin. et sic loquatur lex contraria, vbi vero obli-
gatio præsens est dilatata tamen, et extensiva, vt in ser-
uitutibus, de quibus loquitur gloss. extenditur iudicium
ad futura per iura quæ gloss. allegat. idem si conditiona-
lis sit, & pœnalis sequens ex contumacia rei, ad hoc S.
de testa. Rainaldus, post prin. Idem, cum quis semel oc-
cupauit, vel impediuit ius alterius, potest enim ab illo
peti, vt de eo, quod commisit, satisfaciatur, & de cetero si-
milis non attentet, vt in se. gl. de deci. dudum, ad fin.
de elec. cum ecclesia, sup. eo. cum liberum, de sen. ex-
com. grauem, secundum Hosti. ¶ In gl. immo in fi.) lo-
& propter offensam præcedentem, de sen. ex. Romana,
S. caueant, lib. 6. ¶ In glo. & ita, ibi, vbi dicitur) & inf.
eo. is qui, li. 6. ¶ In glo. & ita dolus, ibi, nihil) idem hic
Ab. per eundem canonem. ¶ In glo. ult. ibi, potuerunt]
nec patres eis elegerunt, vel si elegerunt, non habeat
hoc consuetudo loci, infra eodem, licet, lib. 6.

ADDITIONES.

- a ¶ Super quibus. Vel est speciale, quando agitur coram papa, vt
volunt Inno. & Hosti. in c. 1. de libel. obla. & plenius in c. 1. de li-
ris conte.
- b ¶ Deducendum. Istud intellige quo ad canonicam parochialem,
secus in episcopali, vide Io. And. supra de testa. requisisti, in glo.
no. ex hoc.
- c ¶ Secundum Hosti. Quia propter sepulturam videntur relictæ,
vt dicit Inno. in prin. huius gl. ver. immo.
- d ¶ Cum exemplum. Intelligo de episcopali, quia illam impedia-
exemptio, vt infra videbis, non parochialem.

SUMMARIUM.

- 1 Sepultura ecclesiastica non priuabitur in flumine casu sub-
mersus.

Stuprum quid, & eius pœna, remis.

Annis pro flumine, & vnde sic dictus.

Io. And. super 3. Decre.

R 2

Mortem

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Mortem qui sibi consciuit, eius bona deuoluuntur ad fiscum.

Præsertim, pro maxime.

2. Casus excusat.

Virginitatis seruanda qua mortem sibi consciuerint, & nu.

1. & an id liceat, nu. 5.

3. Pregnans an sepelienda sit in cœmeterio cum fetu.

4. Epilogus, & additio glossarum, nu. 5. & num. 6.

6. Sepultura ecclesiastica quibus denegatur, & quando suspensio ad furcas.

C A P V T . XI.

Ex parte.

- Qui de t̄ pōte cadens casu submergitur, non priuabitur ecclesiastica sepultura, 2. ibi, Quo circa [De stupro] quid sit stuprum, & quæ ipsius pœna, hic dicit Hostien. quod vide infra, de adulte. & stu. c. 2. & Bonagui. hic ponit, quod habetur 36. q. 1. §. cum ergo [In animam] id est flumen, siue aquam ab inneruitate sic dictū, secundum Hostien. secundum deriuationes dicitur ab amœnitate [Submersa] bona istius non deuoluebantur ad fiscum, quia non ex conscientia criminis mortem sibi consciuit, ff. de h. s. qui si. mo. con. l. ult. Gof. [Quo circa] respondet ad subauditum, quo illi conquerebantur de episcopo, q̄ non sinebat illam sepeliri [Præsertim] id est maxime: quia t̄ non causa fugæ, sed casus excusauit puellam, Gofr. [Honestas causa] scilicet virginitatis seruandæ. Hier. contra Ioui. li. 1. triginta Atheniensium tyranni cum Phydonom necassent in conuiuio, filias eius virgines ad se venire iusserunt, & scortorum more nudari, ac super pauimenta patris sanguine cruenta impudicis gestibus ludere, quod paulisper dissimulato dolore cum temulentos cōuiuas cernerent, quasi ad requisita nature egredientes, inuicem se complexę precipitauerunt in puteum, vt virginitatem morte seruarent (Defunctę) de muliere t̄ pregnante an sepelienda sit in cœmeterio ecclesię cum fetu, recitat hoc Guil. qd̄ not. de con. dist. 1. ecclesiā, vbi, & plenius per Hostien. in summa de con. ecc. vel al. §. & an sit, versicul. quid si
4. mulier pregnans. ¶ Prima t̄ gl. respondet per questionem, & soluit distin. ¶ Secunda gloss. ponit 7. vel 8. casus, quibus fallit regula. ¶ In t̄ gloss. 1. ibi, nerui) vbi de hoc (& in fi.) idem Hostien. dicit tamen, quod Gofr. tenebat contrarium pro eo, quod dixerat, quod etiam pro honestate seruanda non debet aliqua se precipitare, vel manu propria perimere, sed non credo, quod Gofr. per hoc intellexerit contra hanc gloss. ¶ In gloss. vltim. ibi, suis sceleribus) quid de suspensio t̄ ad furcas, dic. quod non debet deponi de patibulo sine iudicis licentia, ne contemnatur bonum iustitię, quam tamen petitam iudex denegare non debet, ff. de cadaueribus pu. l. 1. 2. 3. & 3. qua obtenta si in vita pœnituerat ante suspendium, sepeliendus erit. 1. 3. questio. secunda. c. fi. Host. facit cle. de pœni. & remis. cum secundum (& ibi, neque apud) & 2. 1. q. 3. Cyprianus (et in fi.) adde casum de sen. exc. is cui, lib. 6. Vinc. infra de deci. prohibemus, notabat per vers. aliquos casus, quibus denegatur sepultura, et Hostien. vltra istos notabat casus, scilicet in omni pagano, Iudeo, et heretico, de con. distin. 1. ecclesiā, et ca. se. In vsurario publico, de vsuris, quia in omnibus, in excommunicato etiam minori. 2. 4. quest. 1. sane quod super, talis enim est a sacramentis ecclesię separatus, infra de cleri. ex. si celebrat, et dicam infra c. proxim. Item in blasphemio impenitente, de male. capit. 2. Item in monacho habente proprium, de stat. mona. capitul. .et c. super. Item in excommunicato, et interdicto, infra cap. proxim. Item in casu, infra de deci. prohibemus. Item in casu, infra de cens. innoquamus. Isti casus poterant in-

cludi sub penultimo, quem ponit gloss. & adde. quod dixi super rubrica.

A D D I T I O.

2. ¶ De cadaueribus. pu. l. 1. 2. Et illa l. probat, quod rales sunt sepeliendi non in ciuitatibus. vel locis, a quibus sunt relegati, vel in uita stare prohibiti, quod no. bene, & an cadauera damnatorum possint dari medicis propter anotomiā faciendam, relinquit Bart. cogitandum in l. fi. de ca. puni.

S V M M A R I V M.

1. Exhumanda quorum ossa, vel corpora sint. Leprosi non sunt cum alijs tumulandi. Reconciliatio excommunicatorum potest fieri per simplicem sacerdotem, & quo casu. Sepultura si tradantur ecclesiasticę hic prohibiti, qua pœna sit.
2. Violentia est casus, & quomodo hic. Excommunicato communicans in morte incidit in minorem. Cœmeterij quando faciendā reconciliatio, & nu. 3. in fi.
3. Sepultura cui denegatur ecclesię, a cœmeterio ponendus longe est, & quantum. Sepultura quandoque ecclesiastica, quandoque Christiana appellatur, & qualis sit, remittit.
4. Sepultura nulla, vel vilis non obest, et quibus, inuenio etiam cōtextu. Et quæ soleat Mausolei nomine vocari.
5. Epilogus, & suffragium glossarum, num. 6. De mortuo inferendo interdictum quibus competat. Dubij ratione aliquid admittitur, quod alias non admitteretur. §. 1. iuncta glossa, excipiuntur casus, vers. vbi si plures, & num. 7. §. 1. Separationis etiam difficilis ratione idem, ver. cum actum. Connexarum idem in, ibid.
7. Additio glossarum. Religiosum locum quæ persona non faciant, in princ. iuncta gloss. & num. 6. in princ.

C A P V T . XII.

Sacris.

- Casus. Si ossa t̄ excommunicatorum sic sepultorum discerni possunt, exhumari, & proijci debent: alias non, & pars de his, quæ vi me. ve causa, & de sent. excom. sacris, & præmittit exordium ad probationem dicendorum. secunda ibi, vnde, soluendo distinguit, & secundum membrum prosequitur ibi, quod si discerni [Defunctis] no. per hoc Abb. ar. leprosos non esse in cœmeterio cum alijs tumulandos, cum alij non communicent illis in vita, de ecc. ædi. c. secundo. de coniu. lepro. c. primo [Precisi] fuerūt, quod sequitur [Reconciliati] quod eo casu poterat fieri per simplicem sacerdotem, infra c. fi. de hoc supra, de offic. ord. pastoralis [Excommunicatorum] idem de interdictis a communione sacramentorum, secundum Innoc. hoc de cleri. ex. mi. si celebrat. idem de illis, quibus interdicta est sepultura, infra de vsuris, quia in omnibus, Hostien. Hodie per concilium Vien. eod. titu. eos qui, sunt excommunicati, qui sepeliunt publice excommunicatos, vel nominatim interdictos, vel manifestos vsurarios, vel qui defunctos sepeliunt tempore interdicti [Alio casu] ergo violentia t̄ est casus, ad id ff. commo. ad eos, C. eo. l. prima, & potuit esse casus ignorantia sacerdotis extranei sepelientis peregrinum, quem excommunicatum ignorauit, secundum Hostien. [Tumulatur] not. Ber. infra de priuilegijs, ad hanc, q̄ communicans excommunicato in morte incurrit minorem, ibi videas [Aliorum] fidelium, si ergo in cœmeterio non sunt positi nisi infideles, & excommunicati, omnia ossa sunt exhumanda, & ad eliminandam

dam omnem spurcitiam ante, quam aliquis ibi sepeliat, sollemnis reconciliatio sequi debet, de conse. eccl. vel alta. consuluisti, & de hoc supra de sacra. non ite. ca. 2. Hostiens. [Procul] not. per hoc Abb. contra illos qui ponunt prope cœmeterium cadauera excommunicatorum. Debent ergo poni tam longe, quod vox clericorum cantantium ibi non possit audiri, argum. de poe. & re. quod in te [Ecclesiastica] sic vocatur supra capit. prox. de torne. c. 1. & c. in literis, de rapt. super eo. infra, de vsuris cap. secundo. in princ. & in fi. lib. 6. de privileg. episcoporum, eo. lib. alibi dicitur Christiana, de pen. & re. omnis, post princip. de vsur. quia in omnibus. qualis autem sit hæc sepultura, colligitur in præ. decret. super eo, & 13. quæstio. 2. qui divina [Fidelium] reconciliabitur tamen cœmeterium, de con. eccl. vel alta. cōsulisti. secundum Hostien. [Vilis] ponit hoc Goff. & Host. verbi. Marmoreo tumulto Lucius iacet, ac Cato paruo, Pompeius nullo credimus esse Deos. q. d. pares in deitate, licet impares sepulchro. Seneca, Insepultus iacebis. quid aliud respondeam, quam illud Virgilianum, Facilis iactura sepulchri, si nihil sentio, non pertinet ad me iactura corporis insepulti, si sentio, omnis sepultura tormentum est, & vide pulchrè in Hiero. in vita Pauli. in fi. & super Matth. in fine [Preciosa] hæc solent vocari Mausolea, & quare sic, vide in Hiero. contra Ioui. lib. 1. d. & no. 96. distin. bene quidem. Pen. hoc gloss. arguit propter dubium, & c. dat similia de connexitate. & difficili separatione, alleg. tria iura in contrarium. In hoc gl. 2. ibi. sunt personæ sequitur, quæ quamquam religiosum locum facere non possunt, interdicto tamen de mortuo inferendo vtiliter agunt. ponit exemplum de proprietario fundi, cuius alter habet usufructum. In gloss. pe. ibi. l. 3. §. si duobus vide de accu. cum dilecti, sup. vl. gl. [& ibi, si alieni] vide de pigno. c. fi. super glo. penult. [& ibi, etiam si patre. §. 1.] vide de or. cog. c. 2. super gloss. si isti [& ibi, eū actum] ratione eius, qd gessit in servitute manumissus, reddere nō cogitur, nisi ita sit illud cōnexum cum postea gestis, quod separari non possit, & idem l. seq. [& ibi, ita vulneratus. §. id quod] vbi si plures vulnerant, nec apparet ex cuius ictu interijt, omnes tenentur [& ibi, cum ex pluribus] sequitur, eiusdem nominis servus liber iussus est, nec appareat quis, nullus erit liber. In hoc gloss. 2. ibi, forte] & sine forte secundum Io. & Goffr. & Vinc. qui hoc not. supra, de sacra. non ite. c. 2. Phil. dubitando posuit, vt Lau. Ber. & Host. In gl. pen. ibi, nolite] infra, & sbe ita de ea, quæ ibi nō. & 42. distin. quiescamus, de quo vide quod dicam infra, de homici. significasti. 2. versic. qd si discerni [& ibi, nisi esti memus] vbi de hoc. Goff. hic allegat pro simili. ff. communi diui. l. communi diuidendo. §. item si duo. vbi propter dubium matrimonij duo ventres in possessionem mittuntur, & ff. de rebus du. qui duos. vbi duo dicuntur postremi, cum vnus solus sit primus vel postremus. ad idem de vsuris, cū tu. de Iudæ. cum sit, vbi propter dubium pauperibus datur per vsuram, vel impressionem exortum. Ad idem inducit de ap. si duobus, & b. c. cum parati. ff. de iudi. si quis ex aliena. ff. de rei ven. quæ de tota, & ibi capitulum secundum est, alias est sub primo ibi, non sit separatio confessionis [& in fi.] vide quod ibi not. & ff. de rei ven. si frumentum, in fi.

A D D I T I O N E S.

- a De cler. ex. mi. Sepultura ergo inter ecclesiastica sacramenta computatur, contra quod facit quod no. lo. And. de sacra. nō ite. in rub. pro primo facit c. ad apostolicam. de simo.
- b Si quis ex aliena. De commixtione rerum, vel personarum separabilium, & inseparabilium vide bonam gl. in l. si sponsus. §. generaliter, ff. de dona. inter vi. & vxor. quod facit ad q. de qua per Bar. ff. de pub. & vesti. lecc. §. dominus.

1 Pro sepultura effodienda terra cœmeteriata vendi nō debet, & num. 6.

De hac siue cœmeterio remittit ad multas quæstiones.

2 In cœmeteriata terra an quis habere propriū possit sepulchrū, & exinde alios inferri, prohibere.

In sepulchris familiaribus non succedunt cognati.

De sedibus, siue banchis, quas quis in ecclesia sibi appropriat, quid iuris

3 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 4.

Monumento cohærens purus ager, profanus est, & licet venditur.

Sacra res non recipit æstimationem.

5 Additio glossarum. & num. 6.

Sepultura quando licet vendatur.

Inter sacrum, & religiosum locum differentia.

Exhumatione corporis religiosus locus fit non sacer.

Sacer locus qui dicatur.

Cœmeterium ubi esse possit, ver. unde dicit.

In eo plures ecclesiæ possunt ius habere funerandi, ibid.

Religiosum vas vendi potest, & cui, cur. fin.

6 Pro sepultura an quid exigi, & qualiter, & quando possit.

C A P V T XIII.

Abolenda.

Casus. Terra hoc cœmeteriata pro sepultura effodienda vendi nō debet, & præmittit abusum, quem secundo tolli mandat. secunda ibi. mandamus [Inoleuit] quasi creuit, & multiplicata, & nutrita est [Certum precium] imo habent quandoq; clerici cœmeterium, quod vocant paradisum, vbi non permittunt sepulcrum effodi, nisi dentur centum, & de 15. quæstionibus circa hoc remittit Host. ad summam, quæ remiss. vide inf. de simo. ad apostolicam [Diocesanus] & sic ad te spectat correctio, de offic. or. c. 1. [Hac de causa] quaerit hic hoc Host. an in terra cœmeteriata possit quis habere proprium sepulchrū? & dicit qd non, quantum ad proprietatē, ff. de re. diui. interim. §. sacre. potest tamē ipsum habere quo ad vsum, vt. si ipse, & sui ibi sepeliantur. sic intellige supra, c. 1. 1. responso. 13. q. 2. Ebron, & §. Ioseph. ff. de reli. l. familiaria. adeo, qd inuito tali vsuario alius inferri non potest. ff. de reli. l. 2. §. si usufructu, secundum Goffr. Dicit Vinc. nisi ex causa, scilicet cum alibi commodè sepeliri non potest, sicut prædia, & calices a laicis concessi alienari possunt secundum eum. In familiaribus autem sepulchris non succedunt cognati. ff. de reli. l. ius familiaris, & idem potest censer de banchis, vel sedibus, quas quidā sibi vendicant in ecclesijs. Hostiens. tamen non putat, qd de iure scripto laici possint habere tale ius episcopo reclamante, ar. infra, de custo. eu. quia, & in his, quæ not. de arbit. contingit, sed verum est, qd de gratia in huiusmodi tolerantur, sicut & in iure patr. infra de iure pa. c. 3. Prima hoc gloss. dicit sepulcrum dupliciter sumi, pro loco, & pro officio. & locus tripliciter, scilicet priuatus, religiosus, & sacer. in primo procedit venditio, in reliquis non. In 1. hoc gloss. ibi, locum] purus ager etiam monumento cohærens profanus est, & licet venditur [& ibi, de voluntate] secus, si eo inuito, vt ibi [& ibi, sacra loca, in fi.] res sacra non recipit æstimationem [et ibi, quæ religiosis] vide de iud. quanto, in 1. gloss. In gl. ult. ibi, est quidem] vide de ap. constitutis. 2. super gloss. impotentia. In hoc gloss. 1. ibi, recipi] idem de vase lapideo, vel ligneo facto ad aliquem sepeliendum, Innocen. & Hostien. [& ibi, religiosa, vel sacra] differentiam inter locum religiosum, & sacrum quere nor. 13. quæstio. secunda. in ecclesiastico [& ibi, sacer] immo religiosus, & intelligas, quatenus corpus humatum est, ff. de reli. l. secunda. §. Celsus, sed non sacer, ex quo sine auctoritate pontificis Io. And. super 3. Decret. R. 3 hoc

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

hoc factum est secundum Innoc. [& ibi, sacra dicitur]
vnde dicit Inn. q. cum cimiterium habeat esse conse-
cratum, vt in cap. sicut, infra alle. non potest accedere
loco non sacro etiam religioso, puta hospitali, vel tem-
plo nisi habeat ecclesiam, alle. Host. ff. de redd. i. i. i. i. i.
fime, & no. de rescriptis, Rodolphus, in prin. puta t au-
tem id verum, nisi priuilegij ratione aliud contingat,
& remittit, supra c. i. dicit etiam Inno. q. licet ceme-
terium debeat esse circa ecclesiam, potest tamen esse re-
motum, sicut in Francia propter fetorem. Item dicit, q.
in vno cimiterio plures ecclesie possunt habere ius
funerandi parochianos suos [& ibi, cum in ecclesia] vbi
Tan. & Goff. no. hanc materiam vbi ultra hic no. dicunt
quosdam dicere q. vas religiosum effectum vendi po-
test ecclesie ab ecclesia ad instar vasorum altaris. 10.
q. 2. hoc ius [& ibi, accipere] non ex pacto secundum Ho-
stien. alias esset simonia secundum eum infra de simo.
in tantum, & c. non satis [& in fi.] hac gl. habes 13. q. 2.
6. S. item queritur. ¶ In f. gl. vlt. in fi. dicit Host. q. petes
caueat sibi: quia in hoc est vis in verbo, sicut de concel.
praben. cum super, de iudi. examinata, de censu. licet,
succumbit enim, si petit pro terra, vel pro officio, nec
prodesse consue. vt hic, & infra, de simo. non satis, obti-
nebit autem, si dicat, q. pro quolibet mortuo consuevit
tantum donari presbytero, vel ecclesie, vt in decre. ad
apostolicam.

S V M M A R I V M.

1. Excommunicatus, & in morte absolutus, & a quo, debet sepe
lini pro eo ad satisfaciendum cogentur heredes, & nu. 8.
2. Excommunicandus quis sit, & nu. 1.
3. Ab excommunicatione nullus absoluit inferior episcopo.
4. In absolutione obtinenda etiam qui articulo mortis est, in-
rat stare mandatis ecclesie.
5. Sepeliri penitens debet etiam obligatus ad debitum.
6. Defunctorum suffragia qua.
7. Rainerius post Accursium, Guido post Rainerium scripserunt.
8. Heredes quando ex delicto, vel ex contractu, vel quasi tenean-
tur ad pro eis satisfaciendum satis, & quatenus, & num. 5. 6. 7.
& 8.
9. Liberum corpus non recipit estimationem, excipitur.
10. Iuramento defuncti tenentur stare heredes, non tamen per ip-
sum incurritur ab eis peritium, vel accumulatur forum.
11. Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 2.

C A P V T XIII.

Parochiano. Casus. Excommunicatus f. q.
per suum presbyterum fuit
absolutus in morte, sepeliri
debet, & ad satisfaciendum cogentur heredes, secunda
ibi, sed eius [Manifestis] no. Abb. nullum excommuni-
candum nisi pro culpa manifesta [Homicidio] homi-
cida enim, & falsus testis, nisi penituerint, excommuni-
cantur. 24. questio, 3. itaque [Incestu] pro quo f. etiam
impenitens excommunicatur, infra de eo, qui cogno.
con. Iordanæ, per presbyterum, quod fieri potuit. 17.
questio. quarta. si quis suadente, & infra de sentent. ex-
com. nuper, Goff. [Suum] tractat hic Hostien. quod nul-
lus inferior presbytero absoluit ab excommunicatione.
de hoc supra de offi. ord. pastoralis, in glo. quæ casus,
de hoc satis dicam infra de sentent. excom. a nobis. 2. in
gl. per peccatum [Iuxta f. formam] not. Abb. quod etiã
qui in morte absoluitur, iurat stare mandatis ecclesie
[Cimiterium] nota penitentem, licet obligatum ad de-
bitum, sepeliri secundum Abb. [Suffragia] de quibus ha-
betur 13. quest. secunda. animæ defunctorum, & pone-
bat Pe. de his versi. Missa frequens, sanctæque preces, ie-
iunia sacra. Defunctis profunt, prodest elemosyna cre-

bra. [Heredes] recitabat hic Guido quandam glo. Rai.
quæ fuit Accursij. C. de heredi. ac. l. 2. vt etiam dicam
de vsuris, tua, super prima glo. [Satisfaciant] pro homi-
cidio f. possent heredes satisfacere, si seruus fuisset oc-
ciscus. ff. ad l. Aquil. qua actione. Si quis. Liberum au-
tem corpus non recipit estimationem. ff. si qua. pau. se.
di. l. ex hac, posset tamen teneri haeres ad poenam con-
suetudinariam, de qua de delict. pu. referente, vel aliam
de iniur. c. 1. pro incendio, violatione, & manuum inie-
ctione patet ad quid tenetur, pro incestu nō videtur ha-
res teneri, nisi bona incestuosi peruenierint ad heredem.
27. q. 2. si quis rapuerit, secundum Goff. & Host. [Censu-
ra sunt ecclesiastica] no. heredes f. ibi conueniendos,
vbi testator debuit conueniri. & arguit Abb. ad questio-
nem, an haeres eius, qui super contractu iurauit, conueni-
ri possit coram iudice ecclesiastico? & dicit q. sic, arg.
supra de iur. competen. dilecti. & dicit sic fuisse de facto
seruatum per quendam officialem, & ipsius sententiam
in causa appellationis confirmatam. contrarium cre-
do. vnde decre. vlt. de foro competen. lib. 6. dicit, A se
præstitum. & facit quod dixi supra de iure iur. veritatis.
istud in satisfactione absoluti. & facit supra de off. de-
leg. prudentiam, in fi. non ob. C. de proba. auct. quod
obtinere, quia licet assertioni testatoris, qui iurauit, ha-
beant heredes stare necesse, vt no. supra tit. l. c. fin. in
gl. videtur quod, vbi vide; non tamen per id arctantur
ad peritium, nec accumulatur forum. ¶ Pen. f. glo. ar-
guit, alleg. tria iura duo allegat in contrarium, & sol-
uit. ¶ Vlti. glo. respondet per contrarium, de l. vna, C.
ne ex delict. de. ¶ In f. gl. vlt. ibi. pro patre] scilicet pri-
mipilario [& ibi, veteris] omnis stipulatio in dando, vel
faciendo, vel mixta ad heredem, & contra heredem trã-
mittitur, siue fiat heredis mentio, siue non [& ibi. l. vlti.]
valet stipulatio, cum promittis insulam edificare,
cum morieris, etiam imminet onus heredibus [& ibi. l. vna]
licet etiam ab heredibus, & contra heredes in-
cipere actiones, & obligationes [& ibi, ex delicto] violen-
tiæ, concussionis, vel quouis alio, vt in hac c. l. [& ibi, ex
deposito] ob dolum malum defuncti in deposito, man-
dato, comodato, tutela, & negotiorum gestorum [&
ibi. S. in contractibus] sequitur, successores ex dolo eo-
rum, quibus successerunt, non tantum in id, quod per-
uenit, sed in solidum tenentur [& ibi, si duobus. S. vlt.]
hanc & se. vide in suppl. ¶ In f. gl. 1. in fi. [& c. conquie-
sti, & 11. q. 3. canonica. 12. questio. 2. cum deuotissi-
mam. ¶ In gl. pen. ibi. c. 1.] vbi de hoc, in vlt. glo. ¶ In
gl. vlt. ibi, defuncti] vel hoc non agitur contra heredem
ex delicto defuncti, sed sacerdos non absoluit excom-
municatū, nisi caueat de satisfaciendo, de appel. qua
ffronte. S. sane. & ex illa stipulatione agent, quorum in-
terest, f. rem pub. saluam fore. l. non quasi, & plus dici-
mus, q. si omittatur cautio, intelligitur appositæ, ff. de
adop. l. his verbis. Et est ratio, quia ex quo poenitet, &
aliter penitere non potest, nisi satisfaciatur. videtur hare-
dibus mandasse, quod satisfaciant, & ideo sunt cogen-
di, Innocen. Dicebat Hostien. quod dici poterat hoc
casu non solum lis contest. sed etiam sententia lata
ex eo, scilicet quod præcepit sacerdos, vt satisfa-
ciant, dicit tamen finaliter, q. quicquid voluatur ex
delicto, tenentur heredes secundum canones, non se-
cundum leges, nisi in casibus [& ibi, cum haeres] fallit,
C. de vsu. l. antiquitas, & est speciale, ne inutilis sit pro-
prietas legata, & in casibus, qui habentur, ff. de verbo.
signi. sciendum, & de hoc supra, de fil. pref. ex transmissa.
in prima glossa. [& ibi. S. conditio] vide quod not. in
Specu. de accusatio. S. primo. versi. quid si latro [& ibi,
cum defuncto] si tamen confessus fuerit, & moritur
ante litem contest. tenetur haeres ex quasi contractu,
quod dic vt in Spec. de interroga. S. 1. versi. quid si is
[& ibi. l. vna] fallit in actione, vi bonorum raptorū, quæ
non

non datur contra hæredes, & si ad eos aliquid perveniret ex delicto defuncti, sed hoc contingit, quia in locum illius accusationis datur conditio furtiva. ff. vi bonorum rap. l. 2. §. ult. Idem forte potest dici in interdicto, unde vi, in cuius locum successit actio in factum, ut ff. de vi, & vi ar. l. 1. §. ult. Goffred. qui hoc notavit in decret. in literis. de rapto. [& ibi, duobus casibus] alij plures no. ff. de positi, si hominē, §. detur actio. & ponit hic Hostien. dicens, quod tertius casus est. ff. de pollicitationi. quartus inst. de perpe. & tēpora. act. §. aliquando. quintus ff. de precario, quæsitum. §. fin. & ff. de eden. l. 1. [& ibi, unus est] in actione in factum, quæ datur contra messorē, & non contra hæredem, licet enim quo ad agentem sit persecutoria, quò ad conventum est pœnalis [& ibi, alius est] in tributoria, quæ non datur contra hæredem, nisi in quantum ad eum pervenerit, & vide de reg. iuris, is qui tacet, lib. 6. [& in fine] de hoc 12. q. 2. episcopus, qui filios,

ADDITIONES.

- a ¶ Manifesta. Et pro contumacia. 11. q. 3. nemo, & de verb. sign. ex parte, lo primo, ubi vide gl.
b ¶ Conveniri. Quia ex iuramento oritur actio, vide Ioā. And. de instir. cum venissent, & Bar. in l. si quis pro eo. ff. de fideiussor.
c ¶ Innoc. Vide gl. si in cia nobis, el. 2. de sen. exc. quæ hoc videtur sentire. & an secundum can. quando hæres facit ex delicto defuncti, teneatur in solidum, si non facit inventarium, vide Ioā. And. prius Fede. de Senis in c. quamquam, de vsur. lib. 6. & Bar. & Bal. in rubr. ff. de peti. hæred. & plenius Bal. in l. 1. C. de sac. sanct. eccl. & vide ipsum, & Sali. in l. furti, C. de fur.

SUMMARY.

- 1 Continuatō, siue dispositio tituli, vel rubricæ.
De materia huius tituli ubi alibi quàm hic tractetur.
2 Parochia quid, & eius etymon.
Parochialium rectores ubi non habeant curam animarum.
3 Parochia ius in quibus consistat, & num. 5.
4 Oblationis nomen quomodo accipiat.
Ad oblationes faciendas an, & quando cogendi parochiani, et in quem usum consumenda.
Pro sacramentis præstandis, an possint.
Beatus Thomas citatur a Io. And.
5 Canonica portio quæ de iure parochiali, quæ de episcopali.

De parochijs, & alienis paro.
Rubrica.

- ¶ Tractato supra rubrica ¶ prima de quodam speciali iure parochiali, quod in funerando consistit, nunc de illo tractat in genere secundum Goff. Habetur materia. 13. quæst. 1. per totum facit 9. q. 2. & 16. q. 5. per totum. Conveniunt de resti. spo. olim 3. de præscri. ad aures, de præben. auariciæ, de his, quæ sunt a præla. pastoralis, de rerum permut. ad quæstiones, de eccl. ædifi. ad audientiam. 1. de clan. despon. cum inhibitiō. facit de resti. spo. c. 2. lib. 6. de deci. c. 2. in fi. eo. lib. ¶ Hoc scias, quod parochia propriè dicitur locus, in quo degit populus alicui ecclesiæ deputatus, & certis finibus limitatus, & dicit Goffred. Bene. eod. rit. quod parochia est Græcum, & Latinum. & dicitur quasi preparatio, vel partitio curæ: quia rector ecclesiæ curam habet animarum totius populi, infra illos limites congregati, unde dicitur regere populum, de capel. mona. cap. 1. dicit etiam, quod in quibusdam partibus, ut in Apulia, maxime Beneventi, rectores parochialium ecclesiarum non habent curam animarum. Dicebat hic super ¶ rubrica Innocent. & Hostien. post eum, quod ius parochiale consistit in multis. primo in hoc, quod parochiani in diebus festiuis in ecclesia sua, & non alibi missam au-

diant, infra cap. 2. secundò in decimis personalibus percipiendis. 16. quæstio. 1. si quis laicus, & c. quicunque, infra de deci. ad apostolicæ. §. 1. terriò in penitentijs, & pulturis, & benedictionibus nubentium, & alijs sacramentis recipiendis a parochiali sacerdote, ut ibi, & infra de penitentijs, omnis, & supra tit. 1. cap. 1. & 2. & per totum, & infra, de simo. suam. 13. q. 1. cap. 1. & per totum, quarto in perceptione oblationum. 10. quæstio. 1. sacerdotes, & c. sanctorum. & cap. hanc consuetudinē, supra de his, quæ fi. a præla. pastoralis, & accipe ¶ nomē, oblationis, largo modo, pro omnibus, scilicet quæ infra limites parochiæ spiritualiter obveniunt, ut ibi, & infra. de verb. sign. cum inter vos, & videtur quibusdā, forte non male, quod ad oblationes faciendas cogendi sint parochiani, maxime si sacerdos pauper sit, arg. 32. distinct. præter hæc. 16. quæst. prima. statuimus, de con. dist. 1. omnis Christianus procuret ad missarum solennia aliquid Deo offerre, & ibi idem not. & facit, infra de vsuris, quanto. §. si. sed & ad præstandum aliquid pro sacramentis alijs cogi possunt quandoque, ut not. infra de simo. ad apostolicam, secundum Innoc. Hæc tamen materia plenius expeditur in sum. eo. tit. §. in quibus. Tho. de hoc tractat secunda secunda. quæst. 86. art. 1. ubi inducit pro parte, quod sint voluntariæ, Matth. 5. ibi, si offers munus tuum ad altare, & Exod. 25. in princ. ab homine, qui offert ultroque, accipe, dicit autem, quod est oblatio, quæ offertur, consumenda in sacrificium, de qua Exo. 29. & Levi. 2. & ista est oblatio, & sacrificium, est etiam oblatio rei manere debentis in diuino cultu, vel consumenda in usu ministrorum, & hæc sunt voluntariæ, per superius inducta. Fallit in quatuor casibus. primo quando habet ratione census, cum aliquis ex fundo ecclesiæ sibi concessio debet certā oblationem annuam facere. secundo cum aliquis inter vivos promittit, vel in testamento relinquit aliquid offerendum ecclesiæ, tertio cum clerici ecclesiæ non habent, unde sustententur, ut supra. quarto propter consuetudinem, tenentur enim fideles in aliquibus solemnitatibus ab oblationes consuetas, de simo. ad apostolicā. Solent autem hæc due ultime esse voluntariæ quo ad quantitatem, & quo ad speciem rei, quæ offertur. dicit tamē, quo ad illas per superiorem cogentur, non per subtractionem sacramentorum per ipsum, cui debentur. de hoc dicam, infra tit. 1. quamuis, post Rai. ¶ Quod autem dictum ¶ est, perceptionem decimarum esse de iure parochiali, verum est secundum Innoc. de iure communi. infra de decimis, cum contingat, & c. cum in tua, & idem intelligas de perceptione canonice portionis quam habet ecclesia, in eua suus parochianus sepelitur supra de sepulturis c. primo, & secundo, & c. de his. Sed & eedem portiones dicuntur esse de iure episcopali, supra de offic. ord. conquerente. prima tamen percipitur ratione iuris parochialis. secunda vero ratione communionis, quam habet episcopus cum sua ecclesia, supra de testa. requisisti. §. secus, secundum Innocent. melius secundum Host. dixisset ratione iuris episcopalis, quod habet in tota diocesi. quod dic, ut plene notatur in summa, de sepul. sub §. verus. §. & utrum canonica. sed & cura de iure parochiali videtur esse, supra de præben. de multa. §. 1. & c. extirpandæ. §. qui verò, quæ in quib. consistat, vide quod legitur, & notatur supra de ele. dudū. 2. §. tandem, & infra de peniten. omnis, respon. 1. super versic. proprio.

ADDITIONES.

- a ¶ Sepulturis. Hoc videtur, si ab episcopo illi ecclesiæ sit datum cœmeterium, & ius funerandi alias tunc in parochiali ecclesia est secus, vide Ioā. And. supra tit. proxi. certificari incontinenti post gloss.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopatus inter episcopum substitutum episcopum heretico, & ipsum hereticum reuersum qualiter diuidatur, & nu. sequen. vide num. 5.
- Donatistarum heresis quedam, & ubi num. 6. §. 1.
- 2 Diuisionem senior facere debet, & quis senior hic intelligatur, & num. 7.
- Seniores vsa presumuntur melius facti scire qualitates.
- Pars maior praefertur, & quo casu hic ad verb. praefertur.
- 3 Epilogus & suffragium glossarum.
- Portionis nomine ubi aliud non exprimitur, intelligitur dimidia.
- De usufructu quando agitur communi diuidendi quomodo diuidetur, & a quo.
- 4 Additio glossarum, & nu. 6. & 7.
- Hac decretalis comune ius ponit, & quos habeat intellectus, & num. 6. in princ.
- Diuisionis faciendae modum hic describit, & n. 1. & 1. & 7.
- §. fin. & a quo, eod. num. 4. & nu. 1.
- 6 Conditio mellior quorum sit, iuncta gl. §. 1.
- 7 Grauius in vno, debet in alio releuari, & quo casu.

C A P V T I.

- 1 Si episcopus Casus. Ponit qualiter & diuidatur episcopus inter episcopum substitutum episcopum heretico & ipsum hereticum reuersum, & ex dispensatione receptum, vide quod dicam super 1. gl. [Ex donatistis] id est ex secretis donatistarum, species heresis est, conxor. supra de praescrip. c. 1. & de istorum errore. 2. q. 1. c. pe. ver. Donatista [Ad illum] scilicet conuersum [Ad alium] scilicet catholicum [Pertineat] si diceret aliquis, Domine non potest fieri sic diuisio. forsitan. n. vna parochia valet duas, vel tres de alijs. Concilium respondet, habeat vnus plures numero, & alius pauciores ita, vt illa & c. q. d. ponatur ex vna parte 3. vel 4. ex altera 6. vel 8. sicut videbitur.
- 2 In episcopatu habet non ergo & senior diebus diuidet, sed qui diutius episcopatum rexit: quia praesumitur melius scire qualitates facti, quam is, qui minori tempore fuit in episcopatu. per quod not. Hostie. & Abb. quod diuisionem hereditatis facere deberet non maior natus, sed qui diutius tractauit, & administravit res hereditarias, & inter socios studij, qui diutius fuit in studio [Vnus] tantum [Locus] scilicet in quo fuerunt partes [Ei] genti si concordare possunt [Antiqui] scilicet qui nunquam fuerunt lapsi [Suum] scilicet catholicum [Illi] Donatista [Suum] scilicet conuersum, & sic sunt discordes [Praefertur] hoc si altera pars inuenitur maior, & sic bene continuatur, quod sequitur [Aequaliter] vt quia 9. sunt loca. diuisis igitur 10. remanet 1. indiuisus [Superius] hoc intendit, quod plebs illius loci indiuisi eligat, & si discordat, stetur maiori numero, & si numerus aequalis sit, deputetur episcopo maioris temporis.
- 3 ¶ Prima & gloss. ponit casum. ¶ Vlt. quaerit, & soluit.
- 4 ¶ In & gloss. aequales, ibi, nomen. §. 1. [portionis] nomine, ubi aliud non exprimitur, intelligitur dimidia, & idem l. sequens. ¶ In gl. vlt. ibi, cum de usufructu] quando de usufructu agitur communi diuidendo, iudex aut per partes faciet vti frui, aut faciet locati, vt sic quilibet habeat partem precij, aut ordinabit, quod alternis annis fruantur. ¶ In & gloss. 1. in fi. secundum Tan. quod videtur placere Innocent. dicenti, quod dispensatio fuit, & prouisio, quod hic dicitur. Tu dicas cum Host. & Abb. quod capitulum ponit ius commune, non dico in eo, quod episcopus reuersus de heresi recipiatur ad episcopatum, sed in eo, quod dispensatione recipiatur, nec aliter disponat ecclesia nisi sic, quod restitutus cum substituto habeant episcopatum, locus erit diuisioni,

de qua loquitur hoc capitulum. Est tamen secundum hanc lect. qua habet, & bene, quod hoc capitulum tenet, duplex ipsi is capi. intellectus. primus, vt iste sit sentus, quod loca, quae remanserant in fide, quaecunque sint, habebit catholicis. Loca vero reuersa de heresi habebit reuersus, communia vero, id est, in quibus erant catholici, & heretici, illa diuidentur per modum hic possum, & hac lect. videtur placere Innocent. & Hostien. & secundum hanc lect. verbum, ubi ambae partes, quod sequitur in text. non ponitur pro aequalitate, vt dicit gloss. sed pro parialitate, quia scilicet erant ibi catholici, & heretici, & sic quilibet faciebat ibi partem, ille igitur diuidentur, alie vero non, secundum hoc. Alia lectura, quod de locis omnibus fiat diuisio. puta vnus supra. vnus infra, vnus montana. alter planiciem. tunc quod vis. nec credo quod tuis diebus praefectes hanc causam. Si enim hodie sic restituere tur ecclesia, alter prouideret substituto dando alium episcopatum, vel designando a certos reditus. ¶ In & gloss. 2. in fi.] & de depo. cap. 1. Egi. verius videtur, vt dicunt Hostie. & Abb. q. ponatur proprie, totus enim episcopatus non erat lapsus, quod patet ibi, antiqui catholici] unde dicebat Host. loqui, cum episcopus cum parte episcopatus lapsus est, altera parte remanente catholica, & altera mixta. ¶ In gloss. 3. ibi, dictum est] & loquitur de his, qui erant in partibus Africae, ubi preualebant Donatistae, Innocent. ¶ In glo. nomine, in fi.] de deci. cap. 2. lib. 6. ¶ In gl. no. in fi.] & de bilioris. 18. q. 1. in nullo, & pauperioris, de ecc. ti. cap. si quis in nomine. 1. q. 1. in primis. Vincen. ¶ In pe. in fi.] idem & Petr. de san. secundum Hostie. hoc intelligit de episcopo, qui maiori tempore fuit in episcopatu, non de seniori etate, & sit ratio secundum eum, quare illi deputatur, quia scilicet fuit ille grauius in onere diuisionis, equum fuit, vt releuaretur, iuxta regulam, qui in vno grauiatur & c. ff. de interit. eum qui, & facit de trasla. c. 2. ad fi. ¶ In gl. vlt. ibi, alterius] hoc reprehendit Petr. dicens, hoc diffinitum eo casu, quid iuris scilicet, quod deputetur episcopo maioris temporis: posset tamen gloss. locum habere, cum aequalitas est in tempore: ad hoc de rescrip. cap. pe. lib. 6. [& in fin.] facit quod no. de iure pa. cap. 1. in 1. gloss. & habetur in cle. eo. tit. plures.

A D D I T I O.

- 1 ¶ Designando. Ista fuerunt pro diuisione ecclesiarum tempore vnionis concilij Constantinien. quando quasi omnes ecclesiae, maxime Italiae propter diuersas obediencias, diuersos prelatos habebant.

S V M M A R I V M.

- 1 Missam audire, & offerre in propria quis tenetur ecclesiae, nisi in casibus, et quibus, et num. 4.
- 2 Parochianum alterius qui recipit ad ea, quae hic dicuntur, quae committantur.
- Consempus hic praesumitur parochus, nisi aliud ostendatur.
- 3 Verbis potius faciendae monito, quam manus inieccio, praeterquam in casu, et quo hic.
- Parochianos alterius licet eijcere de ecclesia, et quando.
- Excommunicatio quando non incurritur ex expulsionem alieni parochiani.
- 4 Additio glossarum.

C A P I T U L U M I I.

Breue est, summa, vel diuisione non egens. & supra statutus [Festiuus] de his & habetur de con. dist. 3. cap. 1. de fer. c. fin. & argue, quemlibet teneri in diebus dominicis, & festiuis missam

missam audire in propria ecclesia. Item offerre, de con.
 d. 1. omnis Christianus. in diebus priuatis potest, vbi
 vult, missam audire, nec tenetur offerre, de con. di. 1. si
 quis ex ra. remittit Hosti. ad sum. eo. tit. §. in quibus, &
 adde quod dixi super rubrica [Alterius] loquitur ergo,
 cum parochia sunt distincta. Vincen. & tunc cuiusque
 proventus sunt conuertendi in vsus rectoris, de his, que
 fi. a prae. pastoralis. alterius t ergo parochianum reci-
 piens ad diuina, vel ad confessionem, vel ad iudicium,
 vel ad sepulturam, vel ab illo recipiens decimam furtu
 quodammodo, & rapinam committit, supra de elec-
 tudum. 2. facit, quod no. supra tit. 1. §. 1. in fi. secundum
 Hosti. [Contempto] praesumitur contemptus nisi paro-
 chianus licentiam habeat, vel iustam causam ostendat.
 & hoc saltem vbi parochialis ecclesia est vicina. ex-
 ceptam tamen notorium fornicatorem, & precisum ab ec-
 clesia, qui contineri possunt. quod die vt supra de coha-
 eleri. vestra, secundum Hosti. [Quem] parochianum a-
 lienum [Eijciant] consulit Innoc. quod t potius verbis
 moneant, quam manus iniiciant. Quidius meta. 12. Tu-
 tius est lingua contendere, quam manu pugnare, & Sci-
 pio duos regis filios monebat, vt potius verbis, quam
 ferro diiudicarent, quis regnare deberet, vt ponit Va-
 lerius lib. 9. c. de improbe dictis, §. Scipione. Dicit ta-
 men Innocen. quod forte hoc casu licitum esset prae-
 lae ecclesiae non solum laicos, sed etiam clericos eijce-
 re sine pena excommunicationis; argum. de senten. ex-
 veniens. 2. Dicit Hosti. quod si monitus nollet exire, &
 presbyter celebrare volens rogaret parochianos, & il-
 lis praeciperet, quod illum expellerent, non credit pra-
 cipientes, vel eijcentes excommunicatos per prae. de-
 cre. veniens, & eo. ti. fama, §. laici, ille enim se ingerit
 diabolo suadente, & eijcentes excusantur per imperiu
 ordinariae potestatis. 1. 1. q. 2. qui resistit. & sic potius ip-
 se ingerens offendit. c. si quis suadente. ¶ In t glo. 1. in
 fin. & infra de sepul. c. 2. §. 1. li. 6. de scholare remittit
 Hostien. ad sum. eod. tit. §. quis int. ligitur, versu. quid
 de scholaribus.

A D D I T I O.

1 ¶ Veniens. Pro hoc Matth. 25. c. vbi dominus eiecit ementes &
 vendentes de templo cum funiculis, & flagello: & quia stando
 ibi contra prohibitionem presbyteri, videtur diuinum turbare
 officium, vt in praedicto c. veniens.

S V M M A R I V M.

- 1 Parochianum alterius ad quae nemo recipere debeat.
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3.
Maneribus illius loci quis se obligat, vbi elegit domicilium.
- 4 Aditio glossarum.
Parochianus non est alienus, qui se transtulit.

C A P V T III.

1 **Nulius.** Breue est [Iudicare] siue t de foro poe-
 nitali agatur, siue contentioso, vn-
 de nec ad sacramenta ecclesiae illi
 recipiet immo nec in ipsa ecclesia, supra c. proxi. secun-
 dum Hostien. [Nam] sup. episcopus, & sic planum secun-
 dum Innocen. & Hostien. [Iudicare] sup. ex potestate
 ordinaria: alias contra de offic. deleg. per totum, se-
 cundum Hostien. Si intelligas de iudicio depositionis
 2 ab ordine, tunc litera esset plana. ¶ Secunda t gloss. si-
 gnat contrarium, & sol. secundo arguit, & remittit. ¶ In
 3 t glo. 1. ibi, si in patria] qui in patria vxoris, vel alia do-
 micilium elegit, incolatus iure se ciuitatis muneribus
 obligauit. ¶ In glo. 2. ibi. 1. 2.] vide de consue. ad no-
 4 stram, super vlt. gloss. ¶ In t gloss. 1. in fin.] dicit Hosti.
 ex quo transtulit, non est alienus parochianus. ¶ In gl.

2. ibi, per totum] & maxime ca. 2. ad fin. vbi de hoc [&
 ibi, praelati] & iudices laici. Ala.

S V M M A R I V M.

- 1 Fines parochiarum, de quibus constat, vel coherentia finibus
praescribi non possunt.
Et statuta canonibus attenduntur, non a legibus, & quare,
& nu. 4. in fin.
- 2 Fines secularium principum instabiles, & rationes
An eos ampliare non liceat potentia tantum.
- 3 Occupare quae & quando liceat Christianis principibus.
- 4 Terminis suis inter Christianos quisque debet esse contentus,
cir. fin.
- 5 Occupata non praescribuntur, in fi.
- 6 Limes quid, & qualiter accipitur, & pro eo quae ponantur,
& cuius sit ipse, & quae in eo sunt, etiam si sit ecclesia.
- 7 Limes an & quando praescribuntur, & an quod est ab eis re-
motum.
- 8 Episcopalia iura an praescribantur.
- 9 Probatio legitima dupliciter fit hic.
- 10 Indubitata fides per quae fiat.
- 11 Observatio longissima pro lege habetur.
- 12 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 6. & 7.
- 13 Coherentia quomodo hic intelligantur.
- 14 Episcopatum, & parochiarum limites quo tempore positi.

C A P V T III.

Super eo. Casus. Fines t parochiarum, de qui-
 bus constat, vel coherentia finibus
 praescribi non possunt. communis
 diuisio, secunda ibi. Respondemus [Per canones] leges
 etiam videntur innuere idem in baronijs temporali-
 bus, vt sunt Ducatus, marchionatus, & comitatus. C.
 de fun. l. i. agros, lib. 1. c. de offi. prae. prae. Afri-
 in nomine domini, ante inedi. argu. in li. feu. de feud.
 ali. imperiali. §. praeterea: contrarium tamen de fa-
 cto seruatur secundum Hostien. secundum quem comi-
 tatus, & baronias videmus tota die minui, & augeri, &
 qui potentior, ille iustior, & proli dolor, est completum
 illud Sapientiae 2. ca. Opprimamus pauperem iustum,
 & non parcamus viduae, nec vetera in canos remini-
 scamur. sit autem fortitudo nostra lex iusticiae, & mi-
 ratur de talibus principibus, si contentur, quomodo
 sic retinent occupata, de vsuris. cum tu. Putat ergo
 quod non contentur, vel eligunt confessores simpli-
 ces idiotas, & vitia sua palpatos contra can. 50. d. si quis
 diaconus, 44. d. dispensatio: quia hoc notum est toti
 mundo, quod principes nec reddunt occupata, nec de-
 finunt occupare, & haec est ratio, quare ad hos variabi-
 les terminos non recurrit ecclesia. 100. di. peruenit, de
 reli. dom. ca. 1. inducunt occupantes pro se auctori-
 tem Gen. 1. Benedixit illis Deus, & ait, Crescite, & mul-
 tiplicamini, & replete terram, & subijcite eam & c. Psal-
 mus. Caelum caeli dom. terram autem dedit filiis ho-
 minum. q. d. occupanti conceditur. sed vt dicit Hosti.
 licet de iure gentium in mundi prin. hoc licitum fue-
 rit, & forsitan hodie liceat quo ad terram in fi. celum, de
 quo no. infra de voto, quod super, vbi vide, maxime ad
 finem magnae glo. inter Christianos tamen debet quis-
 que suis terminis esse contentus, supra titu. 1. cap. 1. de
 proba. ex literis. de hoc supra de iureiur. sicut, & infra
 18. quaestione 4. 5. & 6. per totum. nec occupata praescri-
 buntur, super quo remit. ad sum. de praescrip. sub rubri-
 ca, de praescrip. rerum immobilium. §. quae exigantur,
 sub §. quartum, ver. in rebus temporalibus [Limiti-
 bus] limes t est longitudo, vel latitudo spatium a spa-
 tio distinguens, & in tali limite nil potest esse, quonia
 linea tantum est, in qua quandoque ponitur lapis, per
 quem diuiditur ager ab agro. & talis lapis proprie &
 in stricta significatione limes appellatur, vnde Virgi-
 lius

hunc, limes erat positus, item ut discerneret agri, a cuius limitis contentione dicitur, infra de verbor. si-
 gnification. forus. §. lis, verum tamen non sic stricte ac-
 cipiantur limites episcopatus, sed montes, & flumi-
 na, & paludes solent episcopatus diuidere, & limites
 esse, super quod diuersa sunt opiniones. Dicunt enim
 aliqui, quod talis limes pro indiuiso vtriusque episco-
 pi est communis. vnde & si aliquid in eo fundetur, erit
 commune pro indiuiso, secundi dicunt, quod in nul-
 lius bonis est, sicut res sacra, & religiosa. instit. de re.
 di. §. nullius autem. tertii dicunt, & forte melius, quod
 talis limes diuisus intelligitur inter episcopos ipso iure,
 licet nunquam actu diuisus fuerit vnde, si fluij limes
 exsiccatus sit per longitudinem, sine latitudinem, diui-
 sus intelligitur pro modo longitudinis & latitudinis,
 quatenus episcopatus hinc inde ei adheret, argu. op.
 instit. de rerum diui. §. insula. ff. quemadmodum ser-
 ui. amit. l. 6. quæ incipit, nam satis est, & de hoc no. in-
 fra tit. 1. quoniam & per iudicium metropolitani, & si-
 gnum actuale boni viri arbitrio distinguetur, supra de
 foro compe. sane, & si ecclesia sit in medio limitis, erit
 in duas ecclesias diuidenda, nisi episcopi possint, inter
 se aliter conuenire, quousque autem diuisio facta sit,
 communis intelligitur quo ad iura parochialia, sicut
 alias dicitur de arbore in confinio constituta. ff. com-
 muni diui. arbor, & d. §. insula, nec talem ecclesiã præ-
 scribit vnus contra alium. 16. quæst. 3. inter memora-
 tos, nec alij potest dare. ea. q. licet. quod si de illa eccle-
 sia non possunt fieri duæ, superior ordinabit, quod alter
 nis annis, vel vicibus de ipsa disponant. ff. de vsu. u.
 quoties, facit clemen. de iure pa. plures. 2. respon. Alij
 dicunt, quod illius solius erit ecclesia, in cuius parte ca-
 put positum est, argum. ff. de reli. & sumpt. fu. cum in di-
 uersis. ff. de acquiren. re. do. adeo. §. final. Innocen. Sed
 quod supra dixi, æquius est, illud tenet supra de trans-
 c. fin. Host. facit quod no. de sepul. ca. 2. lib. 6. ² in 5. gl.
 & super ea. ¶ Hoc autem sciendum est secundum In-
 nocen. quod vbi limites non sunt distincti, ferè secun-
 dum omnes locum habet præscriptio & in prouincijs,
 & in episcopatibus, & in parochijs, & quo ad omnia iu-
 ra. 16. quæst. 3. §. hoc intelligendum est, & c. inter me-
 moratos, & c. dilecto. supra de præscrip. ad aures. Vbi
 vero distincti sunt, dicunt ferè omnes, quod nec limes
 præscribi potest, nec quod limiti est annexum. 16. q. 3.
 licet in regulis, & c. dilecto. Quod autem remotum est,
 quo ad omnia iura præscribi potest, licet infra alterius
 limites contineatur. Gui. Na. Tan. & Ala. & quidam a-
 lij dixerunt, quod etiam remotum a limite præscribi
 non potest quo ad iura merè episcopalia, siue sint de le-
 ge iurisdictionis, siue diocesana, supra de offi. ordi. cō-
 querente, & ca. dilectus. & horum opinio approbari
 videtur, infra de reli. do. ca. 1. supra de præscrip. ad au-
 res, & c. auditis, & ca. cum ex officij. in quibus omni-
 bus ostenditur, quod iura, quæ pertinent ad ordinem
 episcopalem, vt est ordinatio, & consecratio & consimi-
 lia, & etiam ea, quæ pertinent ad iurisdictionem, non
 potest præscribere vnus episcopus, vt intra limites al-
 terius hoc exerceat: quia præsumitur ab initio vsurpa-
 tum, ex quo titulus non probatur. 16. quæst. 3. §. potest
 & aliter distingui, & cap. placuit. 1. supra de vsu pal. ex
 tuarum. sed bene potest præscribere, vt clericos alte-
 rius diocese in sua ecclesia ordinet & iudicet secundum
 Innocen. quod non admitto, nisi a suo episcopo repræ-
 sententur supra de temp. ordi. quod translationem. Hoc
 autem certum est, quod illud, quod remotum est a limi-
 te, præscribi potest. 16. q. 4. volumus, dummodo fines
 ex hoc non contingat confundi, quod dic, vt legitur, &
 no. infra de decimis, cum sint homines. §. final. Hostie.
 Dixit etiam hic Innocen. quo ad proprietatem, & quo
 ad ius patronatus ea, quæ sunt in limitibus, vel circa li-

mites præscribi posse. 16. quæst. 4. volumus [Legitima]
 puta testibus, vel instrumentis [Indubitata] puta per
 famam, vsu, vel alia euidencia adimicula, supra de
 probat. cum causa. nam longissima observatio pro in-
 re habetur. ff. de aqua plu. arc. in l. summa. 1. respon. &
 §. idem Labeo. ff. de aqua quo. & ass. l. hoc iure. §. di-
 ctus aqua. Hostien. [Ecclesiastica] temporali enim nõ
 stat. de hoc dixi in principio. ¶ Secunda glo. ponit
 duas lecturas. ¶ Tertia elicit tria argumenta. ¶ In
 1. glo. 1. ibi, quæ religiosis] vide de iudi. quanto. super
 1. glo. [& ibi, in modicis] vide de re iudic. cum Bertol-
 dus, in vlti. glo. ¶ In vlt. gloss. ibi, non possunt] vide de
 rescriptis, inter ceteras. super vl. gl. ¶ In gl. 1. ibi, prin-
 cipaliter] dicunt innocen. Pe. & Abba. distantiam hu-
 ius coherentiæ boni viri arbitrio terminandam, nam
 quædam potius intellectu capiuntur. ff. de so. ratum,
 de dona. apostolica. vnde, si prædium coherens limiti
 duraret per multas leucas, non dicemus in toto hoc lo-
 cum habere. ¶ In glo. 2. ibi, verius] secundum Lau. idẽ
 Innocen. [& ibi, episcopatum] hæc fuerunt limitata
 ante aduentum Christi: parochia post 80. di. ca. 99. di.
 c. 1. 13. q. 1. c. in quibus de hoc [& in fine] de hoc, supra
 de præscrip. quia iudicante.

A D D I T I O.

¶ Libro. 6. Et vide Ioan. And. in Specu. de parochijs, super rubri-
 ca & vide Bal. in l. fi. C. vbi de ci. agi oportet, & loquitur no.

S V M M A R I V M.

- 1 Si parochianus domicilium transfert, in eum primus prælatus
 quæ iura parochialia vendicat.
 Accon ciuitas quo tempore recuperata a Christianis.
 Terra sancta tempore Urbani 111. papa a Saracenis occu-
 pata.
- 2 Domicilium transferre vbi non liceat. & nu. 3.
 Primum reliquisse, & secundum elegisse dicatur quis, ibid.
 & nu. 7. & 8.
- 4 Temporalia quæ exigant a laicis clerici pro spiritualibus.
 Ea qui possint exigere.
- 5 Decimæ prædiales, & ratione prædiorum quæ dantur, disse-
 runt, & per consuetudinem solui possunt priores ecclesiæ pa-
 rochiali, non prædiali.
- ¶ Parochiali ecclesiæ quæ persoluenda, ad ver. de ceteris.
- 6 Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 7. & 8.

C A P V T V.

Significauit Casus. Si parochianus do-
 micilium transfert, primus præ-
 latus in eo parochialia iura
 non vendicat; decimæ tamen prædiorum suar parochie
 sibi dentur. communis diuisio. secunda ibi fraternita-
 ti [Occupationem] scilicet per Saracenos factam, &
 hoc intendit, isti qui nunc domicilium elegerant in ci-
 uitate Accon per Christianos recuperata, ante recu-
 perationem, & forte ante occupationem factam per
 Saracenos elegerant in alijs ciuitatibus, puta Bethle.
 Sidon. Beryten. & alijs illius regni. putabāt ergo quod
 ex quo primitus venientes de partibus citramarinis
 apud illos diuerterunt, a modo illos perdere non pos-
 sent, sicut in quibusdam partibus seruatur secundum
 Hostien. quod si ad illos venit homo extraneus illius
 homo cum sua posteritate censetur, apud quem, vel in
 cuius domo prima die & nocte hospitatur [Et infra]
 deciditur hic, quod quærebatur, cuius parochianus cen-
 serentur, an episcopi Accon, an episcoporum relictio-
 rum, Hostien. [Vestra] Hostien. habens in textu lite-
 ram, tuæ, signabat contrarium de ver. plurali, Compel-
 latis, quod infra sequitur, & multum in hoc instabat,
 de quo non curo [Locorum] relictorum [Iurisdic-
 tionem] scilicet ord. contra, supra eod. vt domini. so. illud

In contemne, & qui domicilium non transfulerat.
 3 Dicit ergo Hostien. laicum recipi posse, ubi omnino domicilium transfert: probandus tamen esset, & aliquantulum expectandus, argum. de cleri. per. c. 1. & 2. & remitt. ad no. de regula. licet, super ver. requirendum. ver. sed nunquid Abbas. sicut enim ibi dixit de monacho, ita & hic dicit de parochiano, scilicet decens esse, cum transit, primum iudicem requiri, alle. supra de foro compe. significasti, de cleri. non resi. fraternitati, in fra de spon. cum apostolica, de clan. despon. ca. fi. ff. de custo. re. l. solent, & l. de militibus, de re. mili. l. deserto. in aucten. de quasto. coll. 6. nam nec secundum leges censetur incola, nisi cum per 10. annos moratus fuerit. C. de incol. l. 2. infra tit. 1. ad apostolica, dicit tamen, quod de facto lex illa non servatur. & dicit hoc
 4 arbitrium, nam si constet, quod in loco relicto omnia vendidit, & secum, quae habere potuit, exportavit & alio loco domum & possessiones emit. satis probabiliter praesumitur primum domicilium reliquisse, & elegisse secundum [Temporalia] oblationes vel decimas personales [Non ministrant] id est ministrare non debent, cum non sint praelati ipsorum, ne sit contra, supra cap. 2. Nota ergo, quod qui de iure ministrat spiritualia de iure potest exigere temporalia, & econverso, qui de iure hoc non administrat, nec de iure illa debet exigere: & sic intelligatur verbum apostoli, Qui altari deseruit &c. supra de praeben. cum secundum. Caveant ergo sibi, qui curam non habent. Dicit tamen Hostien. quod licet illi non possint iure praelationis exigere id est ab inuitis extorquere. ff. de leg. 3. fideicommissa. §. si rem: possunt tamen aliquid sibi oblatum, vel sponte datum honeste recipere, argum. ff. de varijs, & extrator. co. l. 1. §. est quidem & necessaria. recipere etiam actione negotiorum gest. ab illis, quorum negotium utiliter gerunt in praedicationibus, confessionibus &c. de sen. ex. cum voluntate, de offi. ordin. inter cetera [In eorum] scilicet praelatorum relictorum parochia, id est episcopatu percipiunt parochiani sic transfati: quia adhuc in illorum parochijs agros colunt [Ratione praediorum] non dixit, Praediales decimae. Abb. [Perfoliuntur] illis ecclesijs, in quarum parochijs sita sunt praedia, Innocen. quasi consuetudo bene possit hoc operari, quod ecclesiae parochiali, non praediali solvantur etiam praediales: sed quod non solvantur, non potest inducere consuetudo. Idem Hostien. Pe. & Abb. de hoc vide infra tit. proxim. capit. 1. libr. 6. ubi plene de hoc, & in sum. eo. tit. de deci. §. vlti. ver. 7. & in questio. porrorum, de regul. iuris, qui prior, libr. 6. in 4. parte [De ceteris] scilicet de oblationibus, primitijs, & decimis personalibus, & etiam de realibus sitis infra suam parochiam [Respondere] quidam habent hic glo. Innocen. quam ponam infra tit. proximi, super rubrica. ¶ Prima ¶ glo. signat contrarium, & soluit. ¶ Secunda gloss. no. querit, & sol. ¶ In 1. ¶ glo. ibi. §. miles] sequitur, ibi domicilium habere videtur, ubi inharet, & si nihil in patria possideat. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, oriundi] ad idem, de tempo. ord. cum nullus 1. respon. libr. 6. ubi plene dicam de hoc [& in fi.] idem no. de fo. compe. ex parte. in 3. gl. & vide de hoc per Hostien. in sum. de fo. comp. §. 2. vers. item ratione originis, & in Specu. de compe. iudic. adi. §. 1. sub versic. 42. ¶ In gl. vlt. in fi.] Lauren. idem Tan. & Vinc.

A D D I T I O N E S.

1 ¶ Nam si constet. Istud facit, ad quod queritur de scholare, an per decennium in loco studij sortiatur domicilium, de quo per Ioan. And. in proemio, supra in ver. commorantibus, & de foro comp. quod clericis, & per Bartol. in l. quassitum, ff. de le. 3. & in lex Cornelia. §. domum, ff. de iureiur.

1 Dispositio huius tituli.

Parochiani ad quot teneantur.

De decimis, primitijs, et oblationibus quibus alijs in locis canonici iuris praeterquam hic tradatur, & repetatur.

2 Decima integra soluenda & quibus, & quorum sint, & de quibus, & ultra eas an liceat alia possidere, eas sibi dominus in signum dominijs reservavit, & ab eo statuit. Propter diuitias alicui non debent sua iura subtrahi, vel auferri.

Stare non prohibetur, quod non mutatur, ver. De terra.

Clerici possidere nihil dicuntur ut proprium, & ideo pauperes, versic. Tercio quia.

Bonum omne quod a deo, siue ab imperio sequente deum acquiritur hominibus decet esse mansurum, circa si. versic. quoniam omne.

Hereditaria patre diuisa, standum est a filijs, ver. Quid enim.

De decimis, primitijs, & oblationibus.

Rubrica.

¶ Quia ¶ parochiani ad ista tria tenentur, ideo post rubricam &c. secundum Goff. Habetur materia de decimis, & primitijs 16 q. 1. §. de his, vsque ad fi. questionis, & q. 7. vsque ad §. cum ergo, & de conse. di. 5. quadragesima. de oblationibus. 10 q. 1. de his, & c. se. & tribus vltimis. cap. 13. q. 2. qui oblationes. 1. & 2. & c. clerici. Repetitur in 6. & in Cle. cui conueniunt, de pac. plerique, de transac. c. 2. & c. veniens. de arbi. peruenit, de praesc. causam, & c. ex transmissa, de confir. vti. vel inuti. c. pe. de his, quae si a praela. cum apostolica, de locato. c. 2. de eccle. edi. cum dicat, de vsur. quanto, in fi. de priui. cum & plantare, de ver. sig. causa, & c. cum inter, quae faciunt ad tertiam partem rubricae. Item facit de resti. spo. c. 2. libr. 6. de re. eccle. non alien. dudum, de verb. si. venies. §. 2. & Clenten. de iud. dispendiosam, de penis, cupientes. Innoc. hic ¶ respondet, alias supra c. prox. & Bonagui. hic, & Abb. infra eo. tua. 2. dicit sibi videri, quicquid aliqui dicant, quod clericis, vel potius ecclesijs decimae integrae sunt soluendae, siue pauperes, siue diuites sint & opulenta, non enim propter diuitias debent alicui sua iura subtrahi, vel auferri. 14 q. 5. cap. 1. nec etiam sunt decimae tantum clericorum, sed etiam pauperum, & fabricae, 12 q. 2. nobis, & c. se. sunt & tributa egentium animarum, & ea sibi dominus in signum dominijs reservavit. 16 q. 1. decimae. & hoc probatur per auctoritates veteris testamenti, & noui. Leui. 22. circa fin. Omnes decimae terrae, siue de frugibus, siue de pomis, domini sunt, oves, & boues, & caprae, quae sub virga pastoris transeunt, quicquid decimum venerit, sanctificabitur domino, & non eligetur bonum, neque malum, nec altero commutabis. Deutero. 14. decimam partem separabis de omnibus frugibus tuis, quae nascuntur in terra. 2. Paralipo. 21. circa princ. Plurimas obtulerunt primitias frumenti, vini, & olei, mellis quoque, & omnium, quae gignit humus, decimas obtulerunt. Neemia 10. circa fi. Ipsi Leuitae decimas accipiant ex omnibus ciuitatibus operum vestrorum. Thob. 1. Thobias fideliter osterebat primitias, & decimas. Has auctoritates induxit hic Innocent. & multas alias, quas inuenies in sum. eo. ti. §. et vtrum praescribi, sub §. 2. ver. magistri vero canonum, dicens quod confundi debent vehementer quidam noui magistri, et praedicatores, qui in hac materia docent et praedicant contra uetus, et nouum testamentum: et tamen nunquam inueniunt Augustinum, Ambrosi, et Grego. uel alium sanctum, et doctorem aliud sensisse, ut 16 q. 6. decimas, et c. sequen. nec ob. Nume. 18. ibi, Nihil aliud possidebunt, decimarum oblatione contenti, et ibi. In terra

eorum

eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos, ego pars & hereditas tua in medio filiorum Israel. per quod dicunt aliqui, quod cum hodie multa alia teneant, & habeant clerici, decimas non debent percipere, vel habere: quia portione sibi assignata debent esse contenti, aut non deberent alia usurpare. vtrumque enim habere non decet. vnde, cum multa temporalia habeant, & teneant, huic parti videntur renunciasse. sed non ob. Verum est enim, quod in diuisione terra promissionis non debuerunt partem, sicut alia tribus petere, vel habere, sed pro parte sua debuerunt decimis esse contenti. si tamen offerretur, vel daretur alio iusto titulo, poterunt recipere, & possessiones habere, vt probatur Leui. c. fi. vltra medium, secundum Innocent. unde & quamuis dicant aliqui, q. in precepto isto duo capita continentur, vnum affirmatiuum de decimis videlicet datis. ibi, Filii Leui dedi omnes decimas Israel. & aliud negatiuum ibi, Nihil aliud possidebunt, quare dicunt, q. non debent approbare affirmatiuum, quod & si semper obliget, non tamen ad semper, adiecto negatiuo, quod semper obligat, & ad semper. Tamen responderi potest, q. non ita est, primo quia, sicut actum est, illud caput negatiuum perpetuam prohibitionem non habet, vt patet Leuit. 25. c. Domus urbium Leuiticorum pro possessionibus sunt inter filios Israel: suburbana autem eorum non venient: quia possessio sempiterna est, & 27. possessio consecrata ad ius pertinet sacerdotum, & f. Omne, quod domino consecratur, siue homo fuerit, siue animal, siue ager, non veniet, nec redimi poterit; quicquid semel fuerit consecratum sanctum sanctorum erit domino, & c. 41. b. ibi, Viginti que autem millia & c. & sequitur. Ipsi. f. leuita possidebunt 20. gazophylacia, & possessionem dabit, & infra. De terra erit ei possessio in Israel. Affirmatiuum vero stabile perseverat, cum nusquam expresse inuenias reuocatum, quod sufficit, quia non venit Christus soluere legem, sed adimplere. Matth. 2. & quod non mutatur, quare stare prohibetur. C. de testa. sancimus. C. de app. precipimus. quinimo in nouo testamento potius commendatur, & approbatur, Luc. 18. c. decimas domini, quae possideo, & in hoc etiam conueniunt omnes sancti, vt & supra. Secundo quia per illud negatiuum potius videtur inhibuisse auariciam, cupiditatem, inhiationem, quam possessionem, vt potest colligi ex verbis dicti c. Numeri. 18. vnde & dicit glo. super illud Deutero. 18. in prin. Non habebunt sacerdotes, & leuitae partem & hereditatem cum reliquo populo Israel, & in veteri & in nouo testamento ministris altaris preceptum est de oblationibus, & decimis viuere, nec terrenis possessionibus acquirendis concessum est inhicare: vnde noluit possidere aurum, & argentum, & c. & post pauca, Dignus est operarius cibo suo, & alibi, Qui altari deseruiunt, de altari percipiant. non enim oportet, vt qui semper debent stare officio diuino, inhiet terreno lucro, cui Deus hereditas est. Quid deesse potest illi, qui omnia habentem habet. Tertio quia veritate considerata clerici nihil possident etiam hodie, sicut & alia tribus. Etenim nullam possessionem immobilem vt propriam possident, sed vt ecclesiae, vnde & immobiles res ecclesiae nec de facili alienari possunt, ut patet in eo, quod le. & no. sup. de re. eccl. non alie. nulli liceat, & per totum, & de preben. c. 3. & ideo hac ratione considerata quantuncunque abundet clerici in rebus ecclesiasticis, tamen pauperes sunt: tum quia in eis nihil proprium habent: tum quia & de superfluis tenentur pauperibus providere, vt patet in eo, quod le. & no. infra eo. a nobis, super gl. 2. ante fi. gl. sub §. circa quartum. quare & imperator omnes clericos pauperes vocat. C. de sac. san. eccl. priuilegia. & Hiero. 16. q. 1. quoniam quicquid. & per hoc etiam patet, q. nunquam po-

test esse sufficiens cibus in domo Dei: quia quantumcunque opulenta sit, nunquam tamen hospitalitati generali & necessitati omnium pauperum sufficit providere. satis etiam videtur haec oppositio debilis. Quid enim si testator inter filios suos hereditatem diuidat, & vnumquemque portione sibi assignata vult esse contentum, & q. nihil vltra de ipsa hereditate habeat, vel possideat? Denique vnus filiorum alteri fratri suo partem suam det, vel vendat, vel in testamento relinquat; non quid dices, q. non licet alteri fratri hanc portione recipere, vel habere? Vtiq; hoc nunquam dicendum est, sed iste est sensus, q. ex vi testamenti patris, siue diuisionis ab eo factae portione sibi assignata debet esse contentus, nec vltra petere; non tamen videtur, quod per hoc non possit capere, siue recipere, si sibi ab alio conferatur: vel q. non possit ab alio emere, vel alias iuste acquirere partem suam. Item decimae sunt pars domini, Leui. 26. circa fin. & dominus dedit eas Leuitis, Numeri. 28. circa fi. Quod ergo dominus de suo dedit leuitis, quantumcunque diuitibus, vel malis, nulli alij licet eis subtrahere, vel auferre, infra eo. tua nobis, secundum Innocentium. Quoniam omne bonum, quod siue a Deo acquiratur hominibus, siue ab imperio sequente Deum, decet esse mansurum & omnis malicia, ac diminutionis extraneum, in aucten. constitutio. quae de digni. §. illud quoque, ad fi. col. 6. & de nupt. sed hoc quidem, col. 4. Attendendum est etiam, quod legitur Exo. 22. Decimas & primitias tuas non tardabis offerre, quod cum sit preceptum prohibitorium ad semper, & vbiq; & omnes obligare videtur, sed secundum Innocentium. mirum est de quibusdam qui quasi insani & haeretici dicunt, q. personales decimae non sunt dandae, cum expresse habeatur contrarium Nemi. 10. circa fi. & Deute. 12. circa prin. Maior etiam ratio, q. quis det tributum de eo, quod producit manus sua tanquam dignior, quam de eo, quod producit humus secundum Innocentium. de hoc tamen dic, vt no. infra eo. in aliquibus. §. fin. Haec autem materia plenius expeditur in sum. eo. ti. §. fi. sub §. 7. Hof. & vide remiss. quas dedi supra ti. 1. c. fi. in fi. gl. ante pe. Ex praedictis patet, q. cum ipsa quota sit a Deo statuta, non debemus de ipsa quaerere rationem, scilicet quare plus solua tur decima, quam octaua, vel 12. si enim eorum, quae a principibus fiunt, non tenemur reddere rationem, ut de legi. no. omnium, & dixi supra de rescrip. si quando, fortius nec de his, quae fiunt a Deo. vnde ad Ro. 11. in fin. O altitudo diuitiarum & c. & sequitur, quis cognouit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit. dicebat tamen Ros. c. ti. §. 1. ver. si tu quaeras, dici posse, quod quia in 10. preceptis decalogi onerauerat, in 10. partibus frugum voluit honorari; vide de con. di. 3. quadagesima, & cap. ieiunium.

ADDITION.

1. **Hereditatem diuidat.** De viribus huius diuisionis, an habeat vim institutionis, vel legati, vide l. quoties, & ibi gl. & docto. & Bal. C. fam. erc. & C. de sacrosan. ecclesijs, auct. si qua mulier.
2. **SVMMA R. I. V. M.**
1. **Diuisio decretalis.**
 - Decimarum genera quatuor olim soluebantur.
 - Ex earum solutione quae bona, non solutione, quae mala contingant.
2. **Decima parte minus non soluendum, et de quibus soluenda.**
 - Leuiticum pro sacerdotali.
 - Decimarum cuiuslibet generi, quae olim Hebraeus populus soluebat, quae Christiano tempore successerunt, & nu. 3. & 4.
 - Canonica episcopalis, vel papalis cui generi decimarum Hebraeorum successit.
 - Separare pro seorsum ponere.
3. **Vestibuli aymologia.**

- In templo, uel ecclesia non licet conuiuari publice, nisi in casu.
In conuiuijs etiam episcoporum rebus ad altaris seruitium de
putatis abuti non licet.
- 4 Oblationes cui generi decimarum Hebraicarum substituta
sunt, & ubi obseruatur, & an debeantur, remiss.
Eleemosyna loco quarum decimarum hoc tempore sint.
At uero, pro sed, alias, superfluit altera coniunctio.
Primitiarum soluendarum quantitas quæ, iuncto contextu,
& num. 5. & 8. an soluenda necessario, nu. 5. & de quibus,
num. 8.
- 5 Auaritia satiare non potest.
- 6 Decima integre soluenda.
Vetustatis nil ignorandum.
Pro portionum. 4. diuisione hic argum.
Contra sacerdotum auaritiam fieri debet interpretatio.
Omissum a lege non omittet religio iudicantis.
- 7 Epilogus, & additio glossarum, nu. 8.
Præceptorum sententia fouenda.
Ad consuetudinem vicinorum locorum quando recurrendum
hic.
Quod eligendum ex multis hic.

CAPUT I.

- 1 **Decimam.** Ut dicit Host. huius capituli
duæ sunt partes. in prima agi-
tur de quotitate decimarum sol-
uenda, & tanguntur ibi 4. genera decimarum. in 2. agi-
tur de quotitate primitiarum. secunda ibi, At uero. Et
no. q. olim soluebantur 4. genera decimarum: & ideo
tunc homines bonis omnibus abundabant. 16. q. 7. ma-
iores, nunc uero vnâ soluunt; & ideo penuriam, a pla-
gas, & multa mala patiuntur. 16. q. 1. reuertimini. &
ideo tollit fiscus, quod non accipit Christus, ut c. præ-
maiores, secundum Gof. & Host. in sum. eo. ti. §. & quare,
b collegit 4. in quibus remuneratur soluens, & nouem.
3 in quibus delinquit non soluens [Partem] non sufficit
ergo soluere aliam quotam, ut hic, saluo secundum Ho.
quod dicam infra eo. in aliquibus. nec de vno semine
tantum, infra eo. ex parte. 2. & ideo sequitur, omnium
frugum [Leuitica] idest sacerdotali, infra eo. tua nobis
[Lege] Deutero. 14. c. circa medium, & circa finem, &
Numeri. 18. post medium. c. habetur de omnibus his
decimis [Debebat] loco harum sunt communes deci-
maz. no. q. istud uerbum non repetitur circa sequentes
decimas [Sacerdotibus] loco istarum sunt partes episco-
porum, de decimis perceptis a parochialibus ecclesijs,
vel quas dant papæ, vel alteri de eius mandato [Sepa-
rabat] i. seorsum reponebat, & custodiebat [Vestibulo]
3 sic f. dicto, quia ibi homines vestiebantur. q. d. in porti-
cu, siue edificio templo contiguo, non autem in templo,
quia ibi nullus debet publice conuiuari, infra de immu.
eccl. c. 1. nisi necessitas cogat, de custo. eucha. c. 2. & est
contra episcopos, qui non cogente necessitate procura-
tiones recipiunt in ecclesijs, abutentes candelabris, &
quandoq; pallijs ad altaris seruitium deputatis, con-
tra id quod le. de reli. do. c. 4. secundum Host. [Inuitaret]
4 loco f. istarum sunt oblationes; & seruatur in quibusdā
partibus in anniuersario. de oblationibus, an debean-
tur, dixi supra ti. 1. super rubrica, & infra eo. quāuis [Re-
condebant] loco harum sunt eleemosinæ [At uero] pro
sed, alias superfluit vna coniunctio [Arbitrio] in quo
differunt a decimis, ut est dictum [Præcepta] sicut in de-
cima [Offerre] dicit Inn. q. cum non inueniatur expres-
sa quantitas præcepto taxata, in optione dantis est, ut
quantum uelit, soluat, nisi consuetudo aliud inducat;
quod intelligit Host. uerum inter 40. & 60. ut hic dicit
litera [Hic] scilicet in Eze. 41. vel in traditionibus He-
braeorum, vel in hac gl. Io. De illa uero gl. f. quo ad par-
tem truncatam prosequatur hic Host. quod omitto,

- maxime quia Deo duce illius libri, quem iam scribi fe-
ci, habebitur copia [Auaritiam] quæ faciri non potest,
de præb. quia in tantum, & c. auaritiæ, de cenf. ea quæ,
& c. ex præ [Amplius] quadragesima, nec illam est, dum
modo detur 40. unde in Inno. cum non sit præceptum
de cerra quantitate primitiæ, dabitur secundum consue-
regionis sed in Ia. voluntatis est, non necessitatis so-
lutio primitiarum, secundum Ba. debet dari primus an-
nus pro primitia, postea non tenetur usque ad 70. an. [Of-
ferendis] ultra propositum, quod colligitur hic f. de in-
tegritate decimæ, & quotitate primitiæ, no. Hos. nil ve-
tustatis ignorandum, ad id inst. de test. in prin. 7. di. fue-
runt. Item pro diuisione 4. portionum. ad quod cōcor.
de successib. inter. c. 2. Item q. fieri debet interpretatio
contra sacerdotum auaritiam. Item quod lege omisso
non omittet religio iudicantis. ff. de test. questum scio.
- 7 ¶ Tertia f. gl. arguit opi. magistrorum & c. ¶ Vlt. quæ-
rit, opi. ponit, ex qua iterum quærit, & soluit, ¶ In f. gl.
3. ibi, fouenda ff. de dam. infe. si adibus, in fi. ibi: & est
plane nostrorum præceptorum hæc sententia [& in fi.]
& infra de ele. ubi periculum. §. præterea, li. 6. & adde
quod no. 24. q. 1. cum beatissimus. ¶ In gl. liber, in fi.]
[Genesi. Exo. Leui. Num. & Deutero. ¶ In glo. vlt. ibi,
primitiarum] & quod dicitur in text. de 40. & 60. habet
locum in aridis, & liquidis, ut no. 12. q. 1. §. 2. in prin. Go.
& Rai. & Inn. dixerunt in hoc standum consuetudini, si
non est consuetudo, erit in optione dantis secundum Inn.
Gof. dicit, q. seruabitur consuetudo vicinorum locorum;
de consue. cum olim. & ex multis eligitur mediocritas;
10. q. 2. hoc ius, vel quod est minimum, de reg. iur. in ob-
scuris, lib. 6. hoc ultimum recidit in dictum Inn.

ADDITIONES.

- a ¶ Penuriam. Vide Ioan. And. supra de loca, propter, in giof. super
verbo, sine culpa,
b ¶ Et nouem. Vide in c. apostolica, de re iudica. li. 6. in gl. ex præ-
fenti.

SUMMARIUM.

- 1 Huius decretalis intellectus qui.
Decimas qui soluere teneantur, & precipue an ecclesia intra
limites alterius baptismalis posita.
An clerici.
An episcopi & alij prælati, an mercenarij et quorum, an mo-
nasteria, an negotiatores & quibus, et de quibus, vide nu. 8.
Debentur Papæ, & quomodo eas distribuatur, nu. 2.
- 5 An de præbendis, & fructibus.
Personales cui, prædiales cui, nu. 8.
- 6 An de acervo semel decimato.
Clerici an possint de suis testari præbendis.
- 7 Epilogus, & additio glossarum, nu. 8.
Obligatus sibi ipsi quis non potest esse.
Coniugati etiam tonsurati non gaudent privilegio, & quo casu
hic, in fin.

CAPUT II.

- 1 **Nouum.** Secundum f. diuersas lecturas varia
est summatio, in gl. & sequaces lo-
quitur prima pars de dote ecclesiæ.
secunda de patrimonialibus clericorum. Aliqui dicunt,
q. prima de clericis communiter uiuentibus. secunda
de coniugatis. Alij, q. prima de personalibus. 2. de præ-
dialibus. Inn. dicit, q. ecclesia sita infra limites alterius
baptismal. non soluet personales decimas de laboribus
ecclesiæ. i. de his, quæ acquiruntur ei manibus ministro-
rum, vel aliter, & sic loquatur principium. Clerici uero
de his, quæ propria sibi acquirunt, soluunt decimas etiam
perfo-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

personales, ut de advocacione, & si. & sic loquatur si-
ms. pradiales uero soluet sicut alij, nisi sint privilegia-
ti, infra c. suggestum. & c. ex parte, & multis alijs. c. Ho-
sti. intellexit principium de decimis non soluendis pa-
ribus: finem de decimis soluendis maioribus, ad quod
facit gl. 2. [Exigant] contra 16. q. 1. decimas. ubi dici-
tur, qd clerici communiter viuentes non soluent deci-
mas; ergo a contrario alij soluent; sed ibi, subaudi, ma-
xime Goff. & Vin. [Clerici] s. inferiores patrimonium
possidentes, vel aliunde pradia licite acquirentes. [A
clericis] superioribus, & curam suarum animarum ha-
bentibus decimas etiam personales, soluent, nisi sit co-
suetudo contraria; quod dic vt no. infra eo. in aliquibus.
Sed nunquid episcopi dabunt decimas de pradiis libus
a aliqui dicunt, quod non, quasi confusa sit actio, vt di-
cam super 1. gl. & facit hoc c. & hoc amplectuntur epi-
scopi nostri temporis. alij contra, pro quibus. 16. q. 1. si
quis laicus. nam quilibet possessor illas soluit, nisi excu-
setur privilegio, infra eo. ex parte, vel consue. infra eo.
ad apostolica; vel compositione: infra c. 1. quia quali-
bet res transit cum onere suo, infra eo. pastoralis. & hoc
dicit Host. se seruasse in pradijs nouiter acquisitis. De-
bent] dicit hic Innoc. qd clericus, & sacerdos, & qd plus
est, praelatus ecclesie, si ab ipsa ecclesia percipit eccle-
siastica sacramenta, debet illi soluere decimas perso-
nales b licet enim isti seruiant ecclesie, & ministrent
alijs ecclesiastica sacramenta; tamen & nomine eccle-
sie sacramenta ministrant etiam sibi ipsis. vnde dicit
Host. qd sibi ipsis soluant, & postea diuidatur inter eos,
vel aliter in utilitatem ecclesie conuertatur. arg. de of-
ord. cum vos. Videtur autem ipsi Hos. convenientius di-
cere, qd inferior tenetur soluere suo superiori spiritualia
ministranti, vt pradixi. Nunquid t ergo summo pontifi-
ci sunt a clericis decime per soluenda? quod videtur:
tum quia cuilibet intelligitur spiritualia ministrare, cu-
& immediate sublit ei quolibet anima, vt no. supra de
offi. archipres. c. 3. §. confessionses, & in extrauag. Boni-
vnam sanctam: tum quia summus sacerdos est, vnde &
text. habet pro se. supra eo. c. 1. respon. 1. ver. 1. ipse tamē
hoc iure non vitur. forsitan ideo, quia totum habet. 9.
q. 3. cuncta, & c. per principalem. vnde & quodocun-
que placet 10. vel 20. omnium prouentuum ecclesiarū,
vel aliam quorā partem vult, pro subsidio terrae san-
ctae, vel pro necessitatibus suis, vel alterius exigit, sicut
quotidie experimur, secundum Hosti. ad hoc infra de
voto. c. si. Quid t de mercenarijs Cisterciens. & multorū
3 aliorum moratibus in alienis parochijs, & de textura,
vel alia manuum opera multa lucrantibus, quārit Inn.
an de hoc lucro dabitur ecclesie parochiali, in qua mo-
rantur decima personalis? Respondeo, si mercenarij
sunt homines liberi, de mercede sua dabūt decimam.
Domini vero mercenariorum de lucro, quod per ma-
nus mercenariorum recipiunt, nihil dabunt illi eccle-
sie, in qua mercenarij operati sunt. Si vero mercenarij
liberi non sint, sed monaci, vel serui, qui nihil habent
propriū, vel alias gratis sine mercede deseruiunt, &
sic de lucro nihil percipiunt, nihil dabunt. domini ve-
ro ipsorum, si laici sunt. de lucro quod habent, tenētur
dare decimas illi ecclesie parochiali, in qua morantur
per anni circulum, & percipiunt ecclesiastica sacramē-
ta. Monasteria t vero tenentur soluere decimas perso-
nales: & idem intelligas etia de libero homine nego-
ciatore, qui ex negotiatione sua multa lucratur in alic-
na parochia, scilicet qd de illo lucro non tenetur dare
decimas illi ecclesie, in qua lucratur: sed potius pprie,
in qua domicilium habet, & in qua audit diuina offi-
cia, & ecclesiastica percipit sacramenta. Item non cre-
dit Inno. quod is, qui hodie audit diuina in certa eccle-
sia, & in illius parochia hodie lucratur ceterum, quod te-
neatur illi decimam soluere, sed parochiali, ubi per an-

num audit diuina, & percipit sacramenta 16. q. 1. quē-
stio. infra eodem, ad apostolicę, & si in pluribus audi-
ret diuina, & quasi pro aquali parte non esset malum se-
cundum Innocen. quod auctoritate superioris diuidan-
tur decime inter ipsas, argu. supra de testamentis, re-
latum. 2. in fin. & facit de sepulture. 2. in gl. magna. ver.
& per hoc. & dignum est, vt qui ei spiritualia seminet,
temporalia recipiat ab eodem. 23. questio. 1. §. 1. Quid
de prabendis, siue fructibus prabendarij? dic quod
praber dā sunt ecclesie, non personae. vnde & canonici
de praben. testari non possunt, supra de testamētis, ad
hoc presentibus, & c. tua nos, & c. relatum. 2. & ideo, si
canonici in alia ecclesia, quā in illa, in qua praben-
dati sunt, diuina audiunt, non tenentur ei decimas da-
re de prabendis suis. Si autem ecclesia, in quibus ha-
bent prabendas, tenentur alij dare decimas, & nō de-
derunt; tunc canonici tenentur ei dare decimas, infra
eo. a nobis, & cap. tua nobis. secundum Innocen. Qui-
quid autem dicat in personalibus statum consuetudini
nedum in clericis, sed in laicis, vt no. infra eod. in ali-
quibus. §. fin. Pradiales vero soluenda sunt illi ecclesie
parochiali, intra cuius limites sita sunt pradia. 16. q. 1.
si quis laicus, nisi de consuetudine alij ecclesie sint sol-
uenda, infra eodem, cum sint homines, & cap. ad apo-
stolica; vel privilegium apostolicę sedis ob. vt no. in-
fra eod. a nobis. & si acernus semel decimatus sit, pars
quae ad prabendatum, vel alium peruenit, amplius nō
decimatur: sed si decimatus non sit, vterque de parte,
quam percipit, decimam debet dare, quod dic, vt le. &
no. infra eo. tua nobis. §. 1. verfi. fin. vtrum etiam cleri-
ci de prabendis suis possint testari, dic vt no. de pecul.
cleri. c. si. Hostiem. & de offic. ordi. presenti. lib. 6. ¶ Pri-
ma t glo. respondet per ob. ¶ Secunda etiam respondet
per ob. quam dupliciter soluit. ¶ Vltima obijcit, & du-
pliciter sol. ¶ In t glo. 1. ibi, [decimas] de hoc infra de
cenfib. cap. 6. [et ibi, clericorum] sed videntur tunc sibi
ipsis obligati, quod esse non potest. ff. ad Velleia. l. tu-
tor. & videtur, quod tunc actio competens ecclesie co-
fundatur, sicut cum debitor succedit cre. litori. ff. de so-
luti. l. Stichus §. a diuo. So. hac allegatio in personalibus
locum habet, non in pradiis libus, Goffre. [et in fin.] de
hoc per Ros. in libel. quibus, & a quibus, & de quibus
decime sint sol. §. sed opponitur. ¶ In gloss. vltima in
fin.] secundum Vincen. in his enim coniugati etiam rō-
furati non gaudent privilegio, infra de cleri. coniuga-
capit. vno, in fin. lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶ De pradiis libus. Sitis in sua propria parochia, quod probat ra-
tio quae sequitur: vel forte etiam in alieua, quasi tota diocesis
sit sua parochia. facit supra titu. proxi. nullus.

b ¶ Decimas personales. Vide infra gl. i. & super illa Goff. qui ui-
detur tenere contrarium, & intellige de operibus proprijs cle-
ricorum, non autem de operibus ipsorum ut ministrorum eccle-
sie, vide infra uerfi. monasteria, & lo. And. supra in prima glo.

S V M M A R I V M.

1 Super decimis compositio facta non tollitur per sequens privi-
legium, excipitur casus, & alius nu. 4.

Decima minuta quae remittit.

2 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3.

Renuntiatio iuri adhuc non competenti quis non potest, sed pa-
cisci potest, & nu. 4. §. 1.

4 Additio glossarum.

Priuegium sequens compositionem, vel conuentionem quan-
do non obstat, & nu. 1.

CAP. V. T. III.

Ex multiplici.

C. Compositio t super decimis facta, non tollitur per sequens privilegium

de ipsa non faciens mentionem. prima querelam narrat. secunda dat iudicium ibi. Vnde quia [Conuentus] vnde non licet venire contra, supra de transac. contingit. Ala. [Minutus] que sint hec, no. infra eo. cum in tua, in prima gloss. [Obtinuit] post conventionem. ¶ Prima glo. respondet per questionem. ¶ Secunda gloss. arguit allega. in contrarium, & soluit. ¶ In t glo. 2. ibi, is qui institutus sub conditione, si ante conditionem repudiat, nil agit, qualiscunque fuerit conditio & ibi, qui potest. s. quod quis si velit habere, no. potest, id repudiare non potest, & alias est l. [& ibi, filius fa.] sequitur de eo, quod sibi sub conditione legatum est, recte paciscitur, & alias est iste ver. sub s. filia [& ibi, l. 1.] vide de testa. Rainutius, in s. gl. ad fi. ¶ In t glo. 1. in fin.] & hac ratione dixit Hostien, quod si privilegium fuisset impetratum etiam circa acquirenda tantum, no. valisset. vbi autem secundum Goffr. pactum non respiceret acquirenda, & privilegium datum esset circa acquirenda, bene valet. ¶ In gloss. 2. ibi. s. filius] alias est ver. sub s. filia, [& ibi, l. 1.] & ibi no. ratio diuersitatis, quam dixi supra de testa. Rainutius, super 3. glo. ad fi. & hoc per Goffr. vel secundum eum hic renunciatur iuri exigendi, quod presentia iure competebar. ¶ In glo. no. secundum, in fi.] ad idem de prescrip. cum olim, & c. veniens, vt lit. pen. c. fi. ¶ In gl. pe. ibi. c. 2.] & infra de pac. c. 1. & vlt. lib. 6. [& ibi, interuenit] & quia sic fuit actum, & sic bene continuatur, quod sequitur in glo. vlt. in fin. & in clem. de sepul. dudum, ad fin.

S. P. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Decimas monaci tenentur soluere prediales, & de quibus prediis, & num. 2.
- Decime etiam sunt soluenda licet mutata terra qualitate, & num. 2. & vti, ibid.
- 3 Decimas si vini totam una ecclesia percipit, & alia totum bladi ex consuetudine, est seruanda & in quibus, & quando. Quando erit potior ecclesia parochialis. Eam laicus prescribere non potest. Ecclesie seruientibus competens assignanda sustentatio, non obstat aliqua consuetudine.
- 4 Epilogus, & additio glossarum, num. 5. Possessores etiam preteriti temporis vectigal solvunt, & rō. Reale onus quando est, sequitur possessorem. Ob pasqua que decime soluantur, & quando. De aibus, piscibus etiam solvuntur, & cui. Aestimatio non debetur vbi nihil percipitur.
- 5 Ad decimarum segetum combustarum, vel deuastarum estimationem quis tenetur, & cui ecclesie & quando. Ad estimationem eius, quod quis deuastauit, tenetur, licet potest si ita non fecisset perisset, & ratio, & qualiter fiat. Inter os, & offam multa possunt interuenire. Euentus non inspicitur in damno dato.

CAP. V. T. IV.

Commisum.

C. Monaci t tenentur solui decimas prediales de predijs nouiter cultis,

de quibus tamen prius decime soluebantur, in prima querela ponitur, in secunda iudex datur, ibi, ea propter. Non persolunt] licet ex integro solui consueuissent, & hoc subauditum sequitur, infra papa, vel dic vt ibi, Hosti. [Constructe] ad idem. 1. q. 1. iudices, in prima ibi, Sion quō si ager arabitur & c. [Fuerant] nunc erant a reg. ad culturam redactę, quas monaci colebant, nec

de ipsis volebant decimas soluere, cum tamen olim de pensionibus domorum locatores decimas soluerent, vt debebant, supra de pac. plerique, infra eod. pastoralis: quod tamen de consuetu. minus bene serratur, secundum Hostien. [Soluebant] maxime: vel propter noua lia dictum est: vel sub, & debebant [Ita tunc] quia si cut parochialis t percipiebat decimam suam de pascuis, ita nunc percipere debet de blado, vino, vel alio fructu inde proueniente; ecclesia ergo, quę percipit decimam bladi alicuius predij, debet etiam percipere decimam vini, & arborum ipsius, etiam si de nouo plantetur vinea: quia quamuis mutetur qualitas terrę: non tamē mutatur substantia, nec debetur una res, infra c. cum in tua. & vide quod ibi dicam. Quid ergo t de consuetudine, quā vna ecclesia percipit totam decimam vini, alia totam decimam bladi? Dicit Hostien. illam seruandam quō ad illas possessiones, in quibus consuetudo illa prescripta est, infra eod. cum sint homines, & c. apostolica, & c. in aliquibus. s. fin. licet autem prescripta sit in vna possessione, non tamen in illa, cuius qualitas mutatur, argum. ff. de pac. si vnus. s. ante omnia C. de prescrip. 30. an. cum notissimi. s. sed & si quis, & s. in his, etiam in illa, quę prescripta non est, potior erit ecclesia parochialis, infra eo. cum in tua. s. pen. & fin. pro & contra, de prescrip. auditis, & c. cum olim a s. fina. Quid enim si omnia prędia ad culturam vineatoriam redigerentur? attende mentē, infra eo. cum dilecti, & c. suggestum, & c. licet. Laicus tamen hoc non posset prescribere, supra de prescrip. causam quę, sed erit etiam non obstante aliqua consue. seruientibus ecclesie competens sustentatio assignanda, supra de preben. extirpandę. ad hoc de offic. ord. presenti, lib. 6. & de his etiam per eum in sum. co. titu. s. vlti. vers. 9. & duobus sequen. ¶ Prima t glo. respondet per questionem. ¶ Vlti. glo. querit, & soluit. ¶ In gl. 1. ibi, quoties] vide de testi. causam. 2. super vlt. gloss. ¶ In gl. 2. ibi. imperatores] in vectigalibus nō psonę, sed prędia conueniuntur; & ideo possessores etiam preteriti temporis vectigal soluere tenentur. ¶ In glo. vltim. ibi, Inutilia] vendebanturenim, & decima precij soluebatur ecclesie parochiali, vel habebat decimam de lacte, & lana bestiarum, quę ibi pascebantur. de hoc infra eo. ad apostolica. Dicit autem hic Innocen. quod si dominus gratis concedit pasena, non dabit decimam estimationis, cum nil percipiat. herba tamen pasta cum onere suo transibit in dominum bestiarum, vnde soluet decimam, argum. ff. de usufru. l. usufructu legato, & l. item si fundi, & l. usufructuarium venari. & per eandem l. dixit etiam hic de aibus, & piscibus non inclusis dandam decimam ecclesie, vbi audit diuina, cum in illius sint parochia, institutio. de re. diui. s. fera. De inclusis vero dabitur parochiali loci, per prę. l. & per l. aibus. ff. de leg. 3. & secundum hoc potest intelligi, quod de venatione dicitur, infra eod. non est, secundum Hostien. Quid si t quis comburat, vel deuastet segetes, maxime maturatas, vel arbores cedat, tenetur ecclesie, cui decime inde debebantur, ad estimationem decimarum b. ff. ad l. Aquil. si seruus seruus, s. si oliuam. ff. de usufruct. arboribus, s. Iulianus, alias est l. & incipit, si fur. Alij contra. Innocen. Tu dic primam veram, vbi fit sine iusta causa; alleg. Dama. hoc ritu. q. 3. ff. de furtis, si apes, in fi. quę bene facit: secus, quando fit ex iusta causa, puta ex iusto bello, Hostien. Sed quomodo fiet estimatio? hoc dico, quia grandine, vel alia peste forte fructus perissent. facit instit. de rerum diui. s. illud quęsitum. quę quid dicat, vide in sup. infra de lpo. iuuenis. vnde dicit Mar. Var. quod cum inter os, & offam multa interuenire possint, fortius inter herbam, & offam. De offa datur versus. Offa nocet fanti, sed prodest esurienti. & dicitur,

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

aur, quod vappa proprie in vino: offa in alijs liquorib. Satis puto, quod is, quem praxixi teneri, scilicet, qui in iuste combussit, reneantur ad estimationem eius, quod consideratis alijs annis percipere solebat, & poterat ecclesia: nec excusetur per casum grandinis, vel similem secutum, cu a principio fuerit in dolo. & satis sit, qd poterat non perire, ff. de leg. i. cum res. §. si. vide in Spec. de iniur. §. sequitur, vltra medium, vers. sed quomodo, & omnino vide quod ibi addam.

ADDITIONES.

a ¶ Cum olim. Vide plenius Io. And. in c. fi. de offi. archipre. in gl. no. hic, & in gl. in similibus, vbi facit differentiam inter consuetudinem, & prescriptionem.

b ¶ Ad estimationem decimarum. Non autem ad fructus, sed ad illos, si extarent, datur actio domino, vide in laboribus, infra allegata.

S V M M A R I V M.

a Monitioni non parens excommunicatur. Decima est in precepto, & illam non soluere mortale.

Excommunicationis non fertur sententia nisi pro mortali.

Quod decima de blado, & vino vbiq; terrarum bene soluitur, optat Hostien.

a Additio glossarum.

Decima de quibus solvantur, epilogus.

C A P V T V.

a **Peruenit.** Breue est [Si t opus fuerit] quia monitioni non paret [Excommunicationis] ergo decima est in precepto, & illam non soluere est mortale: alias non excommunicarentur, secundum Host. ad idem infra c. prox. & c. de terris, & c. ex parte, & cap. ex transmissa, & cap. tua nobis, cum similibus & idem Pe. infra eo. parochianos [Et lana] optat Host. quod vbiq; terrarum bene solueretur de blado, & vino [Debentur] de iure, vel consuetudine, infra eodem, cum sint, & c. ad apostolica, Hostien.

a ¶ In t gl. secunda in fi.] & de tempore. de consecra. dist. 5. quadragesima. Dicebat Gos. de omni fructu terre, pomis arborum, herbis hortorum, & pascuorum, apibus, nutrimentis animalium, lana, lacte, foeno, signis, piscationibus, venationibus, fectis, pensionibus, molendinis, furnis, balneis, fullonicis, argentarijs, metallarijs, lapidicinis. Item de negocijs, artificijs, officijs, & omnib. bonis decimam soluendam, vt patet infra in multis capitulis, & 16. quastio. i. decima sunt, & q. 7. quicunque, & cap. omnes. ¶ In glossa vltima, in fine] ff. de usufruc. l. in pecudum, & instituta de rerum diuisione. §. in pecudum.

ADDITIONIO.

a ¶ Lapidicinis. Et de istis omnibus, quoniam veniunt duae decimae, vna realis, alia personalis, vt. potest videri infra in discursu istius tituli.

S V M M A R I V M.

a De apibus decima soluitur, & quomodo id intelligatur. Earum natura fera, & quando fiant aliquis. Persolvere quid significet.

C A P V T VI.

a **Nuncios.** Breue est [De apibus] si earum t fru tu, scilicet, melle, & cera, non intelligas de volatilibus, secundum Gos. & Inn. Apium natura fera est. & licet sint in arbore mea, tamen ante, quam includantur non sunt mea,

insti. de re. diui. §. apium, Vin. [Persolvere] id est cum integritate soluere [Distinctione] concor. supra c. prox.

a ¶ In t gl. i. ibi, ex transmissa] vbi de hoc.

S V M M A R I V M.

a Decima fructuum statim, cum collecti sunt, solui debet, non deductis expensis, & integra, & nu. 2. vbi excipitur, & exponitur.

Ex eius solutione quae utilitas.

Ab ea quod superest, qualiter dispensandum.

Decima papalis quo differat a communi decima.

a Decima soluenda & a paupere, etiam si redditus non sufficiat ad sustentationem, & potest vendicari.

Meledus iuriscusul. scripsit ante Vincentium hic.

Paupertatis pretextu non dat quis tenere aliena, vel peccare.

Reddi, vel restitui si quid praecipitur, quid inferat.

a Compensatio, compositio, & retentio in decimis quando admittatur.

Ad decima prescribendam quae non iument laicos, sed clericos.

Eam possidere laici quando possint.

Et soluere est in precepto.

Prescriptio in quibus non habeat locum.

a Ad decimas retentas recuperandas contra quos agatur.

Personalia personam comitantur.

a Epilogus, & suffragium glossarum.

Mora cui noceat.

a Additio glossarum.

C A P V T VII.

a **Cum homines.** Decima t fructuum statim cu collecti sunt, solui debet, non deductis expensis. primo ponit factum reprehensibile quod secundo corrigi mandat. secunda ibi, Man. [Partibus] no. contra opi. quae habet, qd sufficit aliquid dari pro decima. Dicit Aug. qui vult peccatorum indulgentia promereri, reddat decimam, & de 9. partibus faciat elemosinam. 16. q. 1. decima. q. d. de decima non potest facere elemosyna quasi de alieno. ad hoc infra eo. tua, ver. pretextu, secundum Host. [Id faciant] i. decimam soluant [de residuo] quod superest ad debita mercenariorum. & in hoc differt decima papalis a coi decima, vt patet in declarationibus, soluta [Statim] sed nonne t sufficit, qd infra annum soluat, 6. q. 1. reuertimini ibi, ecce annus & c. dic, vt ibi [Fructibus collectis] ante tempus soluendo liberatur rusticus. ff. de solu. qui ad certu tempus, quod in nutrimentis animalium locum no habet. non enim statim agnus natus dari debet, sed lactatus, & impinguatus. ff. de an. lega. l. eum qui, Gos. & ad de quod no. de conse. di. i. solent [Persoluant] etia si redditus t non sufficiant eis ad sustentationem, de hoc 16. q. 1. quia tua, in gl. vlt. nam & de elemosynis videtur teneri pauper ad decimam, arg. 12. q. 1. habebat. Dixit Vin. infra de censu. licet, Meledum dixisse, qd is, qui non abundat, sed tantum habet, quod sibi & familie suae sufficit, non tenetur ad tributa, vt ibi, Sed decimae sunt tributa, infra eo. tua. 2. & melius est non soluere, quam solutum repetere. ff. de compen. l. 3. facit 86. di. non satis, in fi. alias incipit, singulis ibi, Ne uestimentis, alimentisque suis parcant, misericordiae tamen pro possibilitate conditionis humanae mensura seruetur, vt non sibi quisque totum eripiat & c. Item facit 44. dist. §. i. ibi, aliena rapere conuincetur, qui vltra necessaria sibi retinere probatur; ergo necessaria no tenentur subtrahere. ipse tamen Vincen. ibi tenet contrarium: quia pretextu paupertatis non debet quis tenere aliena, vel peccare. ff. de ritu nupt. palam. Decima autem est debita. vnde dicunt iura reddi, vel restitui, non proprie dari, infra eo. ad apostolica, & potest vendicari. de hoc infra eod. tua. 3. [De subtractis] in his t ergo admittitur compensa.

compensatio, unde dixit Host. id, quod dixerat hic Goff. in decimis non admitti compensationem, sicut nec in tribatis, verum quo ad decimas soluendas in posterum siue quo ad libertatem terrarum, de quibus decimæ solui debent. nam quo ad fructus decimarum hactenus non solutarum, & compensatio, & retentio admittentur, quod dic ut supra de re. ecc. non alie. ut super, de re. permu. c. fi. & probatur de transact. veniens. in fi. Quod autem dixi, quod super decimis in posterum compensatio non admittitur, hoc verum quo ad laicos, super hoc sine auctoritate iudicis imponentes. Clerici enim sine iudicis auctoritate componere possunt, i. eo. c. 1. in fi. s. eo. ex multiplici. Sic nec consuetudo, nec prescriptio iuuat laicos quo ad decimam prescribendam, vel retinendam, supra de prescrip. causam: quæ tñ iuuat ecclesias, i. eo. c. si sint homines, & c. ad apostolicæ. Ratio, quia laicus talia non potest possidere, sed ecclesia, sic infra eo. ad hæc. & cap. quamuis. & quia non multum refert, quæ ecclesiarum decimam percipiat, dummodo ecclesia habeat, patet de his quæ fi. a prela. cum apostolica, ver. auctoritates. Sed & ubi auctoritas iudicis interuenit, admittitur possessio laicorum i. m. Host. qui remittit, sup. de transact. statuimus. Si ex hoc concludas, ergo redditio decimæ non est in precepto, quia tunc nulla compensatio admitteretur, supra de transact. c. fi. dicit Host. respondendum, ut no. supra eo. a nobis [Et retentis] hoc tñ verum, si possederunt prædia: alias contra, inf. eo. pastoralis, ff. de pub. imperatores. vel est in potestate ecclesiæ contra quem agere velit, arg. de re. ec. non ali. si quis, & c. ad audientiam, ubi de hoc. hoc de prædialibus. in personalibus vero semper obligatur persona, & heres eius, ff. ad Treb. l. 1. §. si heres, de hoc de sepul. c. fi. Host. ¶ Pen. tñ gl. quærit, & soluit. ¶ In gl. pen. ibi, cum res, §. ult. vide de usu ris, cum tu. super gl. & licet [& ibi, qui 10.] debens 10. si obtulit illa creditori qui recusauit sine iusta causa illa recipere, si illa sine culpa perdit, doli mali exceptione tutus est, etiam si aliquando prius interpellatus non soluisset [& ibi. §. quod si] Si conuenit, quod emptor Cal. premium solueret, & per eum non stetit, sed per venditorē, postea stetit per emptorē, debet emptor vsuras [& ibi, §. pen. ponit casum, quando per nuntiatorem stetit, quo minus satisfidetur, & postea per eum non stat [& ibi, §. ult.] ponit casum, quando per legatarium, vel bonorum possessorem stetit, quominus satisfidetur, & modo paratus est satisfacere [& ibi, illud] vide de penis, constitutus, super gl. 2. [& ibi, si debitor] Si debitor consignauit pecuniam oblatam, quam creditor recipere noluit, cessant vsuræ. Sed si postea conuentus, ut solueret, moram fecit, incipient currere. ¶ In gl. 1. ibi, verum est [& quod dicit, cuius parochiæ sunt, sup. & infra cuius parochiani colunt prædia, secundum Host.

S V M M A R I V M.

- 1 Super decimis privilegiati non soluendis, de quibus intelligatur. num. 3.
Lesio ubi est enormis, non habet locum status modificatio, sed purgatio.
- 2 Epilogus, & additio glossarum.
Scribentis intentio, & verborum vis consideranda.

C A P V T V I I I.

Dilecti. Casus. Privilegiati tñ super decimis non soluendis de prædijs, quæ conducunt ab alijs, decimas soluere debent. secunda ibi, Vnde quoniam [Ad firmam] idest annuum censum, ne præ. vi. su. c. fi. supra de loca. c. 2. [Consueuerunt] sicut nobis asseruerunt. vel sup. maxime, vel dictū, quia si conduxissent a privilegiatis nil soluentibus, nec

soluerent isti conductores, inf. eo. nuper, ubi de hoc [Plenarie] no. quod tñ ubi enormis est lesio, non reducit status ad modificationem, sed totus purgatur, infra c. proxi. inf. eo. nuper, Vin. ¶ Prima tñ gl. respondet per ob. & sol. ¶ In gl. 1. ibi, clericis [i. m. Vin. Idem Inn. & Host. [& ibi, in fi.] ubi idem not. in 1. gl. ¶ In gl. pen. ibi, Conductitias] sicut nec econuerso, inf. eo. licet [& ibi, intentio] & vis verborum. & sic non ob. quod dici posset, fortius eis providendum in conductitijs, quam in proprijs, a cum de primis pensionem soluant; de secundis non, secundum Hostien.

A D D I T I O.

- a ¶ Quam in proprijs. Si privilegiū illos eximit a decimis prædiorum suorum, bene procedit tex. propter relatiuum suorum. Sed si dicit, ut dicit §. de laboribus suis, videtur maius dubium. vide Bart. in l. qui catus, ff. de auro, & argen. lega. & in proq. ff. noui, & gl. 2. in prin. inf. eo. ex parte, & in c. licet, quæ hic determinant.

S V M M A R I V M.

- 1 Privilegium super decimis non soluendis reuocatur, si incipiat nocere, & quo modo noceat, & nu. 2.
- 2 Compositio super decimis quando admittatur, & quomodo fiat. Scandalum quod vitandum.
- 3 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4.
Modum sui beneficii quem velit esse princeps æstimat.
- 5 Additio glossarum.
Privilegium quibus casibus amittatur.

C A P V T I X.

Suggestum. Casus. Privilegiū tñ concessum super decimis non soluendis reuocatur, si incipit esse nocivum. & in prima consultatio. in secunda ibi, discretio ni. responsio [Monasterij] quod habebat certam & limitatam parochiam. facit quod no. sup. tit. 2. in nostra, in 1. gl. (A vobis) privilegiatis (Et infra) deceditur responsio aduersariorum, quō dicebant se grauatos enormiter, cum illi ferē omnia prædia parochiæ collegissent, i. m. Host. (Et fratribus) qui per privilegium vestrum laudantur enormiter (Componatis) supra eo. ex tñ multiplicitate, & supra c. proxi. component forte, de 20. vel alia quora (Nam quando) respondet ad id, quod allegabatur de privilegio (Rare) & raras possessiones habebant, ut sequitur (De iure) hoc dicit, quia non omne scandalum de iure vitandum. de hoc de renun. nisi cum pridem, §. pro graui (Augmentare) idest multiplicare, scilicet Abbatia (Dirata) & sic per consequens parochiales ecclesiæ depauperatæ, propter quas percipere solebant, & nunc non percipiebant. ¶ Prima tñ gl. arguit, alleg. tria iura, & duo alleg. in contrarium, & soluit dans tñ regulam, & 5. casus exceptos. ¶ In 1. gl. ibi. l. 1. vide in cap. cum accessissent, super gl. pen. ¶ In gl. 2. ibi, Neratius, in fi. æstimat princeps, quem modum sui beneficii esse velit [& ibi, ex facto] vide de iureiuran. quanto, super gloss. 2. ¶ In tñ gl. 1. ibi. c. 1. & 2. de regulis iuris decet, libro 6. ubi de hoc [& ibi, privilegium] ubi de hoc. ibi etiam no. propter delictum canonicorum ecclesia perdat privilegium [& in fin.] 6. per contrariam sententiam, supra de re iudicata, inter mon. & capitu. suborta. 7. per secundum privilegium contrarium faciens mentionem de primo, supra de prescriptio. veniens, 8. per renunciationem tacitam, vel expressam, supra de rescript. nonnulli, de foro competen. dilecti, nonus, per speciale privilegium postea impetratum, quia forsan derogat generali, etiam de illo mentione non facta, secundum Hostien. qui remittit, supra de rescript. capitulo primo 10. ratione scandali, ut hic, & supra de prescript. capitu. 2. per rescriptum, quod continet clausulam, Non ob. a & c. de fo. compe. dilecti, in fin. 12. ob. 10. And. super 3. Decr. stat

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

stat privilegio specialis conventio, vel pactum, s. eo. ex
multiplici, cum suis concor. secundu Host. vide in Spec.
de instr. edit. §. nunc autem, in fine.

ADDITIO.

- a. ¶ Non ob. V. de gl. in l. heres absens, & ibi Bart. & in auct. qua
in prouincia, & ibi doctores, C. vbi de crimine agi oportet.

S V M M A R I V M.

- 1 Decimas, qui laborum, de hortis, nutrimentis animalium, vel
noualibus, & quibus non soluant, nu. 2. & 3.
- 2 Per ferē, dictionem sit temperamentum & quod.
- 3 Maori concessio, & minus intelligitur concessum, in fi.
- 4 Privilegium quod, ius commune faciat, & inter quos.
- 5 Epilogus, & additio glossarum, num. 5.
- ¶ Minus, pro decima.
- ¶ Monaci etiam ad decimas antiquitus tenebantur, iuncta gl.
- ¶ Innocentij glossa transportata quae.

CAPVT X.

- 1 **Ex parte.** Casus. Cistercienses, & templarij, &
hospitalarij decimas laborum non
soluunt. Alij vero religiosi non so-

luunt decimam de hortis, nutrimentis animalium, vel
noualibus, quae suis manibus, vel sumptibus excolunt.
& in prima consultatio. in secunda responsio, Vincen.
aut ponebat versus. Quos manibus, sumptuque suo co-
luere labores, Omnes Cistercienses, templo dedit, ho-
spitioque. At reliquis hortus dat nutrimenta nouale [No-
ueris] sciebat archiepiscopus, quod miserat: tunc certi-
ficatur, quod nuncijs peruenierat, Hostien. [Iurisdictionis]
pro quibus etiam agere poterat, de success. ab intest. c.
fi. [Presumunt] quare certificari petebas, qui religiosi
super hoc privilegiati essent, & qualiter, Host. [Fere] phi-

- 2 losophicum & temperamentum. vel dicit hoc propter le-
proles, qui super noualibus non sunt privilegiati, inf. de
eccl. ad i. c. 2. Host. Sed dic, quod illi non sunt religiosi,
vt ibi dicam [Adrianus] in decr. quae incipiebat, quoniam
in eminenti, quam hodie non habemus, Gess. [Suorum]
requiritur ergo, quod praedia sua sint, & quod illa per se
colant, supra eo. dilecti. infra c. prox. [Ceteris] albis, ni-
gris, gris, & quibuscunque monachis, & nihilominus

- a Cisterciensibus: quia si maius conceditur, & c. infra
eo. ex parte. & est efficax argum. secundum Hostien. q.
3 ¶ privilegium in corpore iuris clausum ius commune
facit inter illos, & inter quos conceditur: alias con-
tra. de excess. praes. nimis, 1. & 2. de concess. praeb. con-
f. [Suis] requiritur ergo, quod terra noualis sua
sit, & quod illam colant, & de quo nouali intelligatur
gloss. remittit. [Proprijs] Si ergo alij exerpant nouale,
licet postea perueniat ad manus privilegiatorum,
cessat privilegium, l. 1. ff. de Manibus, vel sumptibus] sci-
licet per operarios conductitios, vel per familiam suam,
Per. [Suorum] de immiscentibus aliena, vel his, qui sua
tradant alijs tenenda, prouisum est per concil. Vren. eo.
rit. religiosi [Hortis] vide quod dicam infra de eccl.
ad i. cum dicat [Persoluant] si sequitur in litera, con-
cessit, fac hic punctum suspensiuum [Quem] Adrianum
[De alijs rebus] si facis hic punctum, expone, quod sequi-
tur, ecclesiae suae, scilicet cui soluenda sunt decimae [Ve-
dere] nisi his amplius per speciale privilegium conce-
datur. ¶ Gloss. 2. ¶ tractat tria tempora circa decimas
4 monachorum primitiuorum, Pascal. & Adriani, & vlti-
5 mo 4. casus excipit. ¶ In ¶ gloss. 2. ibi, alias est causa
quidam reprehendunt. vt Gui. hanc concor. & duas se-
dentes, quod non faciunt. Tu dic, quod bene faciunt,
prima enim probat exponendo, vel b. no. minus, id est
decimam. secunda probat monachos laicos, tertia pro-

bat laicos teneri ad decimas & ibi, recipere ¶ gl. princi-
paliter tractat de iure non soluendi, non de iure perci-
piendi. concor. quod dicam ¶ c. pen. & ibi moderami-
ne & supra duobus c. prox. & in fi. de hoc 16. quest.
1. §. de his. haec gloss. habetur per Innoc. forsan errore
scriptoris, supra c. prox.

ADDITIONES.

- a ¶ Si maius conceditur. Facit ad questionem de eo, qui relinquit
cuiuslibet fratri vestem, & priori biblia, an prior etiam habeat ve-
stem, vide doct. in l. cum questio. C. de le.
b ¶ Facit inter illos. Et sublato iure an tollatur privilegium, vide
Io. And. de iudi. nouit, super gl. sed cum, & Bar. ff. de iusticia & iu-
re. l. omnes populi, in tertio membro. & bonum text. in l. fi. C. de
dona. inter virum & vxor.

S V M M A R I V M.

- 1 Super decimis privilegiati laborum ad quas tenentur.
- ¶ Non extendatur privilegium, & qui alij ad eas non tenen-
tur, num. 2.
- ¶ Decimas de quibus non solum impediunt quas incidant penas.
- 2 Additio glossarum.
- ¶ Privilegium non in corpore iuris clausum comparatur clauso.

CAPVT XI.

- 1 **Licet.** Casus. Privilegiati ¶ super decimis laboru
decimas soluunt de terris, quas tradunt
alijs excolendas. non diuiditur [Laborib.]
& sic etiam antequa praedia comprehendit, infra c. pro-
xi. ¶ Propter hoc ¶ scilicet privilegium laborum. q. d. pos-
set aliud privilegium latius competere, quod in his exi-
meret, sed istud non eximit [Alijs] siue colonis censuali-
bus, siue partiaris. de vtrisque no. infra eo. tit. 2. (Ex-
colendas) & si prohibeant, vel impediunt de his deci-
mas solui, incurrunt penam concilij Vren. eo. tit. reli-
2 giosi, ver. seu qui de terris. ¶ In ¶ gloss. in fi. idem ta-
men in quibuscunque alijs etiam non religiosi, quibus
idem competere ex speciali privilegio, licet non cor-
pore iuris clauso.

S V M M A R I V M.

- 1 De decimis laborum privilegium etiam non noualia compre-
hendit.
- ¶ Aduocatum interpretationes quae reprobatae.
- ¶ Prava dixisse de rebus non facili venia.
- ¶ Labores ex improptum a decimis qui hic intelligantur.
- ¶ Nominum distinctio, rei um distinctionem designat, in fi.
- 2 Suffragium glossarum.
- ¶ Privilegium, & liberalitas principis vt interpretanda.
- ¶ Patri quae non acquirantur filio donata.
- ¶ Manumisso quando peculium concessum intelligatur, in fi.
- 3 Additio glossarum.

CAPVT XII.

- 1 **Ad audientiam.** Casus. Privilegium ¶
de decimis laborum,
& non noualia cōpre-
hendit. primò ponit prauam interpretationem, quam
secundo reprobatur ibi, Man. (Prava) haec quotidie fa-
ciunt aduocati non permittentes iura in sua natura ma-
nere. C. man. ab Anastasio, circa princ. & per suas versu-
tas interpretationes obliuiscuntur inducunt, in auct. cō-
stitutio quae ex ascripti. & libera matre. 1. resp. in pan.
& post prin. col. 5. quod reprobatur in his praecipue, quae
spectant ad cultum diuinum, inf. de priuil. in his. Hier.
ad Afellam. B. Non facili venia prava dixisse de re-
tis.

dis. [Quo] capitulo privilegij (Noualia) tantum intelli-
ge. Petr. dicebant forsan isti ideo in privilegio noualia
vocat labores, quia cum multo labore perducuntur
ad culturam, cuius laboris pretextu privilegium excep-
tionis decimarum dicebant fore concessum [Ponere-
mus] concord. 8. dist. veritate, ibi, non dixit &c. de celeb.
mis. in quadā & distinctio nominum, distinctionem re-
rum designat. de hoc 25. dist. olim. licet sit ar. contra.
299. dist. c. 1. ¶ In 1. gl. 1. ibi, cum multa, in fi.] quæ prin-
ceps, vel Augusta donarunt filiofa. patri non acquirun-
tur etiam quod ad usufructu, sed quasi castrēse peculium
ad ipsum pertinet, vt principis liberalitas. præcipuum
cultum habeat [& ibi, quidam consulebant] vide de of.
deleg. cum vicesimū, in gl. 2. [& ibi. l. pe.] vide de verb.
sig. c. pe. sup. 1. gl. ¶ In gl. vlt. ibi, nō aliter] vide de ver.
sig. propterea, in gl. 2. [& ibi. §. si verō] vide de cler. nō
res. cum dilectus, super gl. 2. (& ibi. l. vna) manumissis
inter viuos tacite conceditur peculium, si non adima-
tur manumissio in testamento adimitur, nisi expressē
datum fuerit, ¶ In 1. gl. vlt. in fi.] dic. vt infra de ver. sig.
propterea, & 22. q. 5. humana, in vltima glossa.

S V M M A R I V M.

1 Decima noualium cui debeantur, & in dubio parochia, nu. 2.
De bonis seu rebus ecclesie & cuius faciendæ quatuor portio-
nes.

2 In dubio parochie decima noualium ad quam pertineant ec-
clesiam.

Decimam deputare alicui ecclesie an solus possit episcopus.

3 Episcopi sibi omnia vendicare dicuntur.

Decima militis, quā renunciat, vel dedit episcopo, cui cōpetat.

Episcopus, & rector quasi partionarij sunt.

4 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 5.

Insula pars cuius sit.

6 Additio glossarum.

Decimæ pars debetur episcopo, & quomodo.

Cap. Quest. 16. q. 1. intellectus, §. fin.

C A P. P. XIII.

Quoniam Casus. Decime t̄ noualium debē-
tur ecclesie, in cuius insurgit pa-
rochia. Si vero non sunt in certa
parochia dicecesano debentur. Cōis diuifio, sed ibi.
Rōdemus. in quā distinguit, & fm mēbrū prosequitur
ibi, Alioquin (Statuendum) i. cui sint assignatæ, vel an
debeantur ecclesie (Faciās) arguit Host. capitula. 12. q.
2. quatuor, & in c. proximis, quæ dicunt de rebus eccle-
sie fieri quatuor portiones. loqui de matricibus. In ea-
pellis. n. falua portione episcopi omnia sunt rectoris, vt
hic, 7. eo. tit. cum cōtingat, de pact. plerique, de his quæ
fi. a præ. pastoralis (Alioquin) id est si non sunt t̄ in alicu-
ius parochia, Inn. Pet. & Abb. & Egi. vel si incertum est,
de cuius sint parochia, quia limites non sunt certi, fm
Host. Credo, quod si constaret noualia esse inter alte-
ram duarum parochiarum, sed nescitur intra quam il-
larū, quia illo in loco, vbi insurgit nouale non apparent
limites, sed bene apparent in locis vicinis, q̄ inter illas
deberet fieri diuifio, ad hoc de sepul. cū quis. §. 1. lib. 6.
(Deputare) de consensu capituli, secundū G. Na. de his
quæ fi. a præ. tua, & de dona. pastoralis, cum sit aliena-
tio. 12. q. 3. fine. Io. de Deo contra. cum nulli ecclesie
auferat, sed acquirat, de his, quæ fi. a præ. cum apostoli-
ca. Item quia non haberet alias liberam optionem re-
tinendi, vt sequitur (vel ad opus) Dicit Hostien. quod
t̄ veretur, ne episcopi istud, vel, quod ponitur disun-
ctiue, recipiant expositiue. nam sibi omnia vendicant.
93. dist. diaconi, vlt. ver. non autem. Querit autem de
decimæ, quā miles tenebat infra limites alicuius pa-

rochia, quam ad exhortationem episcopi renunciauit
in ipsius manibus, cui competat, an ipsi episcopo,
an ecclesie parochiali? & dicit per hoc c. terminari, sci-
licet q̄ episcopus habebit partem suam, reliquum paro-
chialis ecclesia. ad idem de censu. cum olim. Sunt enim
quasi partionarij episcopus, & rector, ergo damnum, &
lucrum pro rata sentire debent, ff. loca. si merces, §. ap-
paret, argum. infra de verbo. signif. cum inter. Quid si
miles dedisset decimam episcopo auctoritate metropo-
litani ipso episcopo, & capitulo consentiente? Dicit Ho-
stien. q̄ tunc competeret episcopo in totum, dummodō
fuiſſet forma seruata, de qua supra de his, quæ fi. a præ-
la. cum apostolica, §. quia verō. & forsan secundum eum
sufficeret consensus capituli, arg. de donat. pastoralis,
de his quæ fi. a præl. pastoralis, vt ec. bene. c. vno, ad fi.
sicut & sufficit auctoritas contutoris, ff. de auct. tu. l. pu-
pillus. Si verō clandestine & sine prædictorum auctori-
tate fiat non præiudicat ecclesie, argum. ff. de admini-
tu. non existimo, de offic. deleg. consuluit, de elect. quia
propter, in fi. Sed nec ipse episcopus in proprio negotio
fiet auctor, ff. de auct. tu. l. 1. argum. infra de censu. pro-
hibemus, & clemen. de re. eccle. non alien. si vna. ¶ Se-
cunda t̄ gl. querit, & soluit. ¶ Tertia signat contrariū,
& remittit. ¶ Vltima obijcit, & soluit. ¶ In gl. 2. ibi, in-
sula) sequitur, Italia pars Italia sunt & cuiusque provin-
cia. ¶ In gl. vlt. ibi, imperatores) vide supra eo. cōmis-
sum, super glossa. 2. (& ibi, §. si verō) vide supra tit. 1. c. fi.
in vlt. gl. ¶ In 1. glossa. 1. in fi.) Goff. & est simi. quod no-
ta. infra de elect. vbi periculum. §. porro, in 1. gl. lib. 6.
¶ In gl. 2. ibi, & non maiorem) quid si nullam partem
de facto percipit, sicut est fere in vniuersis ecclesijs? Di-
cit Hostien. quod nihilominus quarta pars de iure de-
betur episcopo, vt aperte probatur infra eo. dudum. 10.
q. 3. vno. potest autē esse tertia, vel media de consuetu-
dine speciali, vt sequitur in glossa. ¶ In gl. vlt. ibi, respon-
deō non) secundum Rub. qui dixit hic confundi cardina-
lem, & sequaces, & c. questi. loquitur, quando prædia
sunt in ipsa parochia, vel loquitur de personalibus (&
ibi decimæ) intelligas prædiales.

S V M M A R I V M.

1 Decima a quibus præcepta, & per quas actiones exigantur,
num. 1.

Debitum intelligitur, quod exigitur ab inuito.

2 Additio glossarum.

C A P. V T XIII.

Parochianos Breue est (Ab t̄ homine) 3.
tantum, vel loquitur de pri-
meua institutione, postmo-
dum enim præceptum fuit tēpore sub lege ab Ezechia
rege, vt patet. Paralipom. 3. 1. B. & tempore gratia a
principibus ecclesiasticis, & secularibus. de hoc inf. eo.
dem a nobis, secundum Host. (Quasi debitum) id debi-
tum intelligitur, quod exigitur ab inuito, ff. de verb. sig.
debitor (Possunt) per quas actiones, tractant hic Innoc.
& Host. & no. infra eo. tua. 2. ¶ In 1. gl. 2. ibi, sicut illud)
Io. 1. vel pro tanto dicit, quasi, fm Host. quia licet eccle-
sia cum parochianis non contraxerit, ab eis tamen pe-
tit, vt sic sint ex quasi contractu obligati, ad hoc instit.
de obli. quæ ex quasi contractu. & sic potest legi simili-
tudinarie, nec per hoc excludet veritatem debiti.

S V M M A R I V M.

1 Decima laico nullo iure tenenda concedi potest, nisi ad firmam
& ad tempus.

Sepulchrum, licet sit religiosum hereditario iure possidetur.

Io. And. super 3. Decret.

S 2 Libe-

Liberè, adue. bij' vis hic.

2 Additio glossarum.

C. A. P. V. T. XV.

1 Ad hæc. Casus. Decima p[ro] laico hæreditario iure tenenda cõcedi potest [Per successione] & sic non potest dari iure hæreditario, nec in feudum, nec in emphyteusim, nec in locationem ad longum tempus, nec super ea iniri aliquis contractus, per quem alienatio perpetua possit notari, ff. si ager vectig. l. si ff. de superfl. l. 1. de reb. eccl[esi]e. non alienari, nulli ad firmam cõcedi potest ad tempus, supra de locat. cap. 2. Innoc. vide quod dixi de his, quæ si a p[re]lati cum apostolica in gl. obijciuntur, ad fi. [Hæreditario] sepulture, licet sit religiosum, iure hæreditario possidetur, ff. de serui. seruitutes. 3. Vin. [Laicis] qui decimam per successionem tenendam recepit [Liberè] idest nil in ea retento, nec proinde aliquid extorquendo, Host. ¶ In gl. 3. in fi. & supra de inst. ad decorem, de filiis presbyterorum, ad extirpandas.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1 Iudæi coguntur decimas soluere prædiales, vel illa prædia dimittere. & quando estimationem, num.

2 Suffragium, & additio glossarum, nu. 3.

C. A. P. V. T. XVI.

1 De terris. Casus. Iudæi coguntur prædiales decimas soluere, aut prædia illa dimittere [Colant] sup. quæris, verum & qualiter ad soluendas decimas compellantur [Ne forte] sup. si cõtrarium diceretur [Ocasione] traderentur, forte mali Christiani terras illis excolendas, vt decimis primarent ecclesias, infra eo in aliquibus, Hostiæ. ¶ In gl. 1. ibi, §. pen. vide de præscrip. auditis, super glo. 2. [& ibi, hætenus] vide de fi. infra. G. perpetuus, in l. gl. [& ibi, §. si vero] vide supra tit. 1. c. fi. in ult. gl. ¶ In gl. 1. in fi. licet soluant estimationem eius, quod perceptura erat ecclesia a catholico parochiano: quod dic, vt infra de vfur. quanto, in fi. ¶ In gl. ult. in fi. & infra de iur. dæis, & si iudæos, & c. postulasti.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1 Laico, si p[re]latus concedit decimas, vel oblationes, punitur, et quando id habeat locum, nu. 5. & quæ pena, ibid. in fin.

2 Quod laicus tenere possit ecclesiam, an de necessitate & pensari possit.

3 Oblatio comparatur hic decima, & an sit in præcepto sicut de decima, & episcopo celebrante competit, in fi.

4 Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.

5 Vitulo vendicato non agit emptor de vacca emptione.

6 Prædictum vendicare aliud est a vendicatione iuris fructu.

7 Decima fructuum licet laico concedere non possit percipiendi, ea in feudum dare olim licebat, & quando prohibetur.

C. A. P. V. T. XVII.

1 Quamuis. Casus. Punitur p[re]latus, qui laicis concedit oblationes, vel decimas, & primo ponit conciliū factum reprehensibile: secundo penalem huius prohibitionem ibi, Statuimus (Animaduersione) auertitur anima a Deo per excoicationis penam, de qua remitt. Host. §. de off. p[re]lati. ibi, vel animaduertere (Quidam) sup. illud (Fomite) in nutrimentum, & originē (Erroris) Hier. ad Celantia d. timendum est, ne quos duces recti itineris habere nos credimus, eos comites habeamus erroris (Diconitur) ipsi laici (Inueniunt) vide quod no. de sepult. c. 1. lib. 6. in l. gl. (Ecclesias) an t[ame]n de necessitate dispensari possit, q[ui] laicus teneret ecclesiam, remitt. Host. sup. de æta. & qua. c. 2. (Et eos) laicos. l. (Impellunt) p[re]lati. f. (Prædicationem) corū. f. p[re]latorū. 43. di. liphesij (Remanenti) ergo a contrario laicus conuersus & religiosus h[ab]ere p[otes]t ecclesiam; ad hoc d[icitur] re. ec. nō alie. possessiones. quod p[otes]t intelligi de ecclesia rurali, & sub cura quasi ad sustentationem: pro tanto dicit hoc, quia hospitalarij, & templarij ecclesiæ. & decima quodidie conferuntur, & ipsas h[ab]ent & tenent, fm. Host. Pet. & Abb. inf. c. dudum. Dicit t[ame]n Host. illam collationem potius fieri ordinari, quam personis, arg. in fi. de iure pa. illud, supra de dona. consultationibus, ff. de annu. l. 1. an. u. ff. de condi. & demon. l. ciuilibus. Necessè t[ame]n est, q[ui] regimē ecclesiæ habeant clerici fratres sui, vel alii, & non laici, per iura quæ all. 1. gl. ad idē. 10. q. 1. quia (Decimam oblationē) ex horū coracitate p[re]latus equiparatur coruo, & ex alijs, quæ no. 2. q. 7. non omnis. Et quia hæc littera equiparat decimam, & oblationē, v[er]o, q[ui] siq[ui]t decima est in præcepto, sic & oblatio facit quod dixi supra, q[ui] super ver. inuitaret. Rai. in som. de obligationib[us] dicit, q[ui] quoad hanc materiam sunt tres species oblationum, vna donatio rei facta inter viuos Deo, vnde colūbe, secunda facta, vt supra causam mortis, quæ redacta est ad iustitiam legatorum, tertia v[er]ualis, quæ fidelis facit ad altare, vel ad manum sacerdotis. Mutando verba Rai. constat, q[ui] prima est voluntaria & cum data est, non plus de illa querimus: sed si solum esset premissa, constat, q[ui] est debita, de secunda nō dubitatur, quin sit debita, vnde nō soluentes sacrilegi dicuntur, & homicidæ, & necatores gentium: patens hæc per ordinem. 12. quest. 2. nulli, & c. qui abstulerit, & c. q. 2. qui oblationes, ibi de hoc de tertia specie princip[aliter] queritur, & videtur quod sit debita, t[ame]n diffin. præter hæc ad q. 1. statuimus, de condit. 1. c. omnis. & in his q[ui]n tabis de hoc, & per Archid. satis in ipso c. omnis. Sup. t[ame]n tenet istas nō debitas, vt ab iustis exigi possint ad quod The. alle. l. 10. 25. in prin. respondet ad c. omnis, vbi ibi not. quod loquitur de oblatione interiori, vel bonorum operum, vel de consilio, alia t[ame]n cap. intelligit de prima, vel secunda specie oblationum, de qua supra, saluo eo, quod ibi not. de paupere sacerdote, item supra pia laudabili consuetudine, si qua esset de oblatione aliqua, puta certis festiuitatibus faciendâ, ad quam seruandam roget episcopus, nō sacerdos, de sumo. ad apostolicam, & idem Thom. licet mutet verba, secunda secunde q. 86. argum. 1. vt dixi supra tit. prox. sub Rub. hæc omnia plenius vide per Hostien. in som. de parochia. Sin quibus, vbi etiam inuenies, quod quando episcopus celebrat in ecclesia cathedrali, vel alia oblationes spectant ad ipsum, in ver. ergo, si episcopus (Arbor) Matth. 7. (Prostratus) quasi collisus, extensus, confusus, condor. de. de electis in plerisque, ver. quid si. ¶ Secunda t[ame]n gl. quærit & soluit, quæ rationes inducens, & v[er]u[m] subieci & demum solutionem declarat, & antiquæ permissionis causam reddit. ¶ In gl. 2. ibi, Peruenit, ibi de hoc (de bi. Nōns. b. d. corp.) abb. in habet exponib[us] & hoc in d[icitur] ex vendicato vitu-

titulo non agit emptor de vacca euidione: quia nec corpus venditum ipsius vacce, nec ius fruendi vendicatur. Aliud enim est vendicare fructum, aliud ius fruendi. Ad propositum aliud est concedere fructum decimæ: aliud ius percipiendi [& ibi, prohibitum] per concilium Lateran. in parte decisa, infra c. 2. ad hoc eo. tit. c. 2. lib. 6. §. illas autem. Alij dicunt per Urbanum. & ipse concil. Turon. ad hoc in lib. seu. quibus mo. fe. 2. §. item si episcopus, alias est c. sub Rub. episcopum, Abbatem, vel abbatissam seu. dare non posse. & vide quod no. Hof. in sum. eo. titu. §. & vtrum præscribi, ver. quid si laicus [& ibi, ab antiquo concessas] quid si non apparet quanto? quærebat hic Hof. & supra de his, quæ fu. 2. præla. cum apostolica, & ibi videas in fi. ¶ In gl. vi. ibi, donec & c. [si. de æta. & quali. quæris] & ibi, ipsa pietas & c. [intelligo in excommunicatione, si intendit laico ius spirituale conferre.] Laur.

S V M M A R I V M.

- 1 Decima an colonus soluat ecclesiæ prædiali, an parochiali, statatur consuetudini, quod an sit verum, vide satis, nu. 4.
Vinearum cultores Bononienses ubi maneat.
Continens pro contento ponitur, ad ver. de terris.
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3.
Seruis aduersus dominos consistere licet, & quando.
- 4 Addit o glossarum.
Dubium huius decretalis difficile, non facile.

C A P V T XVIII.

Cum sit homines

Casus. Statutur
consuetu. an
colonus deci-

mam soluat ecclesiæ, in cuius parochia situm est prædium, an illi, in qua percipit, & audit diuina, & in prima cōsultatio. in secunda responsio ibi, sanè [Parochia] habebat enim domicilium in illa. & ibi percipiebat ecclesiastica sacramenta [In alia] Commune est istud cultoribus vinearum circa Bonon. qui vt plurimū manet in suburbij ciuitatis [De terris] id est fructibus terrarū [In diuersis] vt si colonus, qui habitat in finibus dioc. Bonon. colit prædium ibi vicinum, tñ in dioc. Mutin. (Confundi] maxime, quia vno attentato facile vtrūq; tur alia, maxime in dubio, infra de reli. do. c. 1. ¶ Secūda ¶ gl. rñdet per qō. qualis erat ista diuersitas. ¶ Vlt. ¶ gl. ponit duas lec. ¶ In ¶ gl. vi. ibi, vix certis [sequitur, ex causis aduersus dominos seruis consistere permissum est, & enumerat 8. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, sed facile est soluere] ita dixerūt oēs antiqui & moderni, qui iudicio meo nō viderunt dubiū de cr. quod soluere non est facile. & fm eos frustra papa sic ponderauit hoc dubium. loquitur autem decre. de colono partiario, qui pro cultura certā partem fructuum recipit, puta dimidiā. de hac sua parte cui ecclesiæ soluere debeat decimam, forte dubium est, Nam hæc pars videtur sibi provenire ex opera cultura, & sic decimabitur vt personale. econtra si ex prædio provenit, & ibi principaliter operatur manus Dei, & sic inter prædiales computanda videtur, & si hac ratione pro prædiali diffinias, per hoc fraudabitur parochialis ecclesiæ, quæ nullas personales habebit, cum ille forte aliud opus non faciat. Item si singulis diebus, mensibus, vel annis iste reciperet precium operarum, illius precij daretur decima parochiali. sic videtur de hac parte, quæ succedit loco precij. Si contra prædiale diffinias, id videtur absurdum, cū de omni fructu illius prædij sibi decima debeat. & si ipse dominus suis expensis coli faceret, vel coleret, solueret integram decimam, nō deductis expensis cultura, s. eo. cū homines. j. co. non est. Ergo nec pars debita cultori transibit sibi non decimata. Textus videtur velle consuetudinem

esse sequendam, de qua si nō apparet, satis videretur partem coloni bis decimandam. primo ecclesiæ prædiali, in residuo ecclesiæ parochiali. & in prima nō detrahet sumptus, in secunda detrahet, infra eo. pasto. & sit simile, si pro salario doctrine, vel aduocationis das mihi fructus prædij tui. nam parochialis prædij habebit illorum fructuum prædiale decimam, reliquæ partis, quæ mihi est lucrum personale, parochialis domicilij habebit decimam. Vnde dicebat Hof. inf. eo. tua. 2. q. si colonus de acervo non decimato donet mihi 10. corbes, illud bis decimabitur, primo ecclesiæ prædiali, & residuum meæ parochiali, sicut de eodem legato dantur duæ canonice. de hoc de testa. c. fi. & facit etiā ad hoc, quod dixi secundum Goff. supra de feu. licet, super gl. fi. sed Inn. & Hof. infra eo. a nobis, dicebant hoc casu vnam solam decimam & prædiale deberi, quando colonus pro cultura partem fructuum percipit, vel certas mensuras, dummodo ita sit, q. de fundo mensuras percipiat, & non aliunde. i. si sunt in fundo, illas percipit: alias sibi mensuræ illæ non soluentur. & idem videtur, si de fructibus non debet solui merces coloni, sed in pecunia. hoc tamen acto, q. illa pecunia deberetur de fructibus prædij: alias non, si fructus non essent ad illius æstimationem, arg. ff. de vsur. hactenus, ff. de iudi. fideicommissum. Si autem colonus sit pensionarius, cui persona domini sit obligata ad soluendā mercedem, etiam si nil percipiatur de fundo, quæ colit, siue in pecunia, siue in alio consistat merces, tunc debet colonus decimam soluere nō ecclesiæ prædiali, sed suæ parochiali, vbi percipit diuina, & hoc casu videtur loqui 16. q. 1. quæsti. & arg. ff. de contrahen. emp. l. fin. Et est ratio diuersitatis horum casuum: quia primo casu omnes fructus sunt decimandi ante, quam diuidantur sine deductione expensarum, infra eo. tua. 2. ver. & cum de cunctis. ergo, ex quo semel sunt decimati, ulterius non debent decimari ab his, ad quos ex debito proueniunt, sicut sunt coloni, infra eo. pastoralis. §. 1. In secundo vero casu agitur de lucro proveniente ex opera manuum coloni, de quo patet deberi decimam ecclesiæ parochiali, vbi audit diuina. Item in primo casu totus fructus est de terra, licet exinde proueniat operante manu hominis, supra eo. non est, infra eo. cum non sit. & ideo illi tantum ecclesiæ, in qua sita sunt prædia, dabuntur decimæ, ex quo nil habet de mercede coloni, nisi ex fructibus prædij proueniat. In secundo uero casu lucrum, & merces coloni ex opera manuum suarum prouenit, non ex fundo, ex quo mercedē illam habere debet, etiam si fundus sit omnino sterilis, secundum Inno. licet fateatur Hosti. contrariam consuetudinem, si de illa constet, vt hic, & infra c. 2. Licet satis iuri & æquitati consonum reputetur, quod supra dixi, partem coloni bis decimandam tamen, quia id non seruatur, stari potest satis probabiliter huic dicto Inn. & Ho. vbi non apparet consuetudo contraria, vt prædixi, pro qua multum facit: quia si ipse idem dominus coleret, nec aliud opus faceret, non est tamen reperiri, q. partem illorum fructuum decimet vt lucrum, ad hoc tñ responderi posset per decre. supra eo. dilecti. & ad materiam facit, quod dicam infra eo. non est, in glos. istæ sunt, & infra eo. tua. 2. super gl. hoc intellige, vbi pro colono partiario redditur ratio, q. submittit mercedē suā fortunæ, & Dei misericordiæ, vnde merces illa potius in fructu, quam in lucro consistit. ¶ In gl. vlt. ibi, vix certis [infra de co. spi. c. 2. lib. 6. [& ibi, intelligitur] & fm hoc dixit Gof. q. difficultas hic præpōderatur respectu scandali prouenientis ex perceptione decimarū vnius ecclesiæ in alterius diocesi. [& ibi, impossibile] facit 2. q. 6. biduum, vers. si aduersus. ff. ad Velleia. tutor. 1. respon. & l. vlti. in prin. [& in fine] secundum Dama. Phi. & Inn. prima lectura magis placuit Tan. & Vincen.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

ADDITIONES.

- a Parochialis. Istud dictum videtur si bene ponderas contra gl. in ver. excolendas, in cle. eo. tit. in vlt. q. quando possessio est priuilegiata, non persona: quia dicit ibi colonum exemplum a decimis, & bene considera, quæ infra dicit post Innoc. & Host.
- b ¶ Parochiali sicut. Donatarius ergo soluit decimam personale, ad quod facit, quod no. Io. An. de percipiente elemosynā, sup. eo. cum homines, in gl. tunc si. in prin. donator autem nō, vide ipsum, supra eo. commissum, super gl. si. & hoc idem, quod hic no. Io. And. voluit gl. mag. infra eo. tua, & super illa Io. And. & ad id quod dixi de donatore, facit quod no. Ioan. And. infra de iure patrona. nobis, in gl. inops.
- c ¶ Fideicommissum. Quod ergo dicit Bart. in l. si apes, ff. de fur. de colonis triplicis generis, limitari potest, ut addatur aliud genus, scilicet eius, qui colit pro numis, vel pro alia specie limitando solutionem, si sic & in quantum nascuntur fructus in fundo, & iste æquiparatur partiaro, ut hic per Innoc.

S V M M A R I V M.

- 1 Decima nullo modo possunt in laicos transferri, vide num. 3. Translationis modi qui. Monitionem præcedere debere intelligitur penam. Sepultura Christiana quibus casibus quis priuetur, nisi prius reddito debito, num. 4. remiss.
- 2 Epilogus, & additio glossarum, nu. 4. Decimas retinere prohibitum regulariter, & quando fallat. Indefinitè quod dicitur intelligitur regulariter, ut hic.

C A P V T XIX.

Prohibemus.

- Breue est. ponit prohibitionem, cui penam subdit ibi, si quis [Aliquo modo] comprehendit & ergo omnem modum translationis, scilicet feudationis, venditionis, donationis, permutationis, & his similes [Receperit] non punit hic expressè transferentem [Non reddiderit] monitus [Priuetur] etiam per hæredes hoc fieri iubeat. nec ob. supra de sepul. c. si. quia iste est casus specialis, quo non sepelitur, nisi prius reddantur, ut ver. intelligatur cum effectu, de cleri. non. resi. relatum, sicut & alij casus de torne. c. i. cum si. secundum
- 2 Gui. na. ¶ Secunda ¶ gl. prorogat, quærit, & soluit distinguendo. ¶ In gl. 2. ibi, quod illas possunt] turpius est tenere contrarium, secundum Host. ad hoc, supra eo. tit. ad hæc. & c. quamuis, & infra eo. tua nobis, & c. vlt. nec ob. q. hic dicit. Cum animarum suarum periculo: quia subaudiendum est regulariter, quamuis interdum & sine periculo ipsas retineant, scilicet ab antiquo concessas. Boa. verò dicebat id dictum, ut facilius inducantur ad illas dimittendas. Potes construere ita, q. illud, Cū animarum periculo, respiciat ver. transferre, non verbum, detinentes, Pet. & Abb. probabant hoc per decretum apostolica, hic alleg. nam si ibi specialiter conceditur, q. habens decimam in feudum ab antiquo possit eam concedere alteri ecclesie de consensu episcopi, ergo nisi concedatur ecclesie, consensus episcopi non sufficeret, Innoc. alternative vtrūque dictum ponebat, pro primo dicto facit, quia ubi feudum tale est, in quo non succedant nisi filij, facile esset vasallo non habenti filios ecclesiam fraudare. Idem videtur de vasallo, qui intendere feloniam facere contra ecclesiam, de qua infra de pen. in quibusdam, vel aliam, propter quam perdere deberet feudum. ¶ In gl. vlt. in fi.] & in alijs casibus, qui no. & quos dixi supra de sepul. ex parte.

S V M M A R I V M.

- 1 Decima personales cur, & cur prædiales debentur, n. 2. in fi. Vngari transferunt edificia lignea ex vna in aliam diocesim. Parochia, pro diocesi.
- 2 Decimarum retentio, vel diminutio per consuetudinem non

laicis, sed clericis inter ipsos prodest.

- 3 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4. Decima pecoris sive animalium prædiales, n. 5. in princ. & fi. Fundo instructo legato pecus quando cedit.
- 5 Additio glossarum. Boves de quo fundo intelligantur esse. Mora ubi sit, non attenditur, sed labor. Arbor cuius soli censetur. Ex urbanis natus mancipijs, licet alibi nutriatur, urbanus censetur.

C A P V T XX.

Ad apostolicam.

Casus. Decima & personales debentur ecclesie parochiali: prædiales ec-

clesie in cuius parochia situm est prædium, nisi aliud habeat consuetudo. & in 1. consultatio. in secunda responsio ibi, Noueris igitur. [Et infra] deciditur, licet immeriti dignatione diuina vocati omnibus sumus ecclesie filijs debitores, & pro scientia nostra modulo respondere cogimur consultationibus singulorum [In Vngaria] Dicit Abba. q. saepe Vngari ponant aliqua lignea edificia in vna diocesi, & postea se, & edificia transferunt ad alias dioceses [De parochia] id est diocesi. sic de dona. apostolica, circa princ. [Tempora] forte decem annos, C. de incol. l. 2. lib. 10. [Sunt facti] not. pro his, quæ dixi sup. de off. archipresby. c. 3. [Consuetudinem] licet & attendatur hæc consuetudo circa perceptionem decimarum inter ecclesias, non tamen inter laicos circa retentionem, vel diminutionem ipsarum, Innoc. & Host. Subdit Inn. q. si de consuetudine non constat, prædiales debentur baptismali, & personales capellæ. 16. q. 1. de decimis, sup. eo. nuncios, ubi idem dixerat Tan. [Inuenieris] alias, noueris. ¶ Secunda gl. præmittit tria circa decimas personales. secundo quærit de animalibus, & soluit. Et iterum quærit, & soluit. per q. solutionem duas alias expedit quæstiones. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, pecoris pascendi] sequitur, seruitutes, Itē ad aquas appellendi, maxime si prædij fructus in pecore consistat, prædij magis, q. persone videtur [& ibi. l. 2.] legato fundo, sicut instructus est, pecora, quæ stercoreandi, vel pascendi causa ibi sunt, ut fundus fiat instructior, cedunt legato, sicut fundo [& ibi, assumptio] habet quis duo domicilia in vtroque se æqualiter collocando. ¶ In gl. 2. potest dici] secundum Ala. [& ibi. l. 2.] de hoc. 13. q. 1. §. 2. [& ibi, qui pascit] & per Goff. hic, & in sum. huius tit. in prin. pro hoc dicto facit, quia boves de illo fundo intelliguntur, in quo laborant, non in quo morantur, ff. de fun. instruct. cum quidam. & arbor illius soli censetur, in quo viuit, non in quo videtur consistere. ff. arbo. fur. ex sarum, si plures, §. si radicibus. Sed contra: quia custodia pastoris est necessaria, infra de regulis iuris, c. penul. unde consideranda videtur parochia pastoris. nam & natus ex urbanis mancipijs, licet ad villam mittatur nutriendus, non ideo minus censetur urbanus, ff. de ver. si. is qui natus. sic loquitur Hostien. ut sequitur in gl. [& ibi, Vulteranæ] & infr. de sepul. cum quis. 2. resp. lib. 6. [& in fi.] facit, quod not. de maio. & obe. omnes principes. Hostien. remit. de his ad summam, eo. tit. §. cui danda sit. quando autem sit soluenda, scripsi in Spec. eo. tit. super §. libello.

S V M M A R I V M.

- 1 Decima de omni fructu prædij soluende, etiam eo anno proveniente, num. 2. Eas non soluens, mortale, & deferri debent ad horreum sacerdotis.
- 2 Additio glossarum. Decima cui debentur potest interdiciere domino fundi, ne fructus colligat, vel exportet, nisi se, vel suo nuncio presente. Fundi partem habet, qui eius fructuum partem habet, & rō.

CAPV T XXI.

Ex parte.

Casus. De t omni fructu prædij soluenda sunt decimæ. & prima pars ponit querelam. secunda dat iudicem ibi, Mandamus, quatenus [Diuerfa semina] puta granum, & rapas, vel linum, vel milium in hortis maxime hoc apparet [Prædiorum] alias prædictorum, scilicet seminum [Compellat] ergo est mortale non solum decimam non soluere, sed de ipsa aliquid diminuere, de hoc supra eo. peruenit, Host. ¶ In t gl. 1. in fi. [secundum T. & dominus totum donat. unde de toto sibi decima debetur 16. q. 1. decimæ. Goff. ¶ In gl. ult. in fi.] & ut dixit hic T. & Vin. suis expensis debet illas deferre ad horreum sacerdotis. 16. q. 1. reuertimini, & q. 7. ca. 1. & in his c. idem no. Io. No. autem Guil. in Spec. eo. tit. ad fi. q. is, cui debentur decimæ, potest petere interdicti domino fundi, ne fructus colligat, vel exportet, nisi eo, vel eius nuncio præsentem, C. lib. 10. qñ & qui. quar. pars de l. 2. ibi, sub aspectu curialium, ff. de rei ven. non solum melius, si verò. quia si habet partem in fructibus, & in fundo. sunt enim fructus pars fundi. ff. de rei v. fructus, & iure communi & c. ff. communi diui. Sabinus. Item Gul. Na. dicens magistrum suum Ala. hoc tenuisse, & se sic consuluisse, per l. Paulus, ff. de procu. ff. de inoffi. testi. si suspecta, & C. de litig. auct. nunc si hæres. & hoc recitat Guido, supra eo. quoniam, concord. ad allegata de procu. 2. in fi. lib. 6.

A D D I T I O.

¶ Expensis. Super hoc vide Bald. qui subtiliter loquitur, in l. cū quidam, C. de condi. infer. & ponit ibi etiam de eo, quod hic sequitur. & facit quod no. Io. And. de pig. significante, in gl. quicunque, & doct. in l. acceptam, C. de usuris.

S U M M A R I U M.

1. Decima soluenda sunt non deductis expensis, & de quibus tribuenda, & cum. 2.
Personales quæ, & cur ita dictæ.
2. De venatione, & piscatione, an sint personales, an prædiales, & cui ecclesiæ soluenda.
Personale quando quid existimetur, ex his disputatis colligitur.
Contra libertatem antiquam si dominus edificatur, quis contra faciens, quando non est puniendus, ver. quid ergo.
3. De arboris vno loco excisa, ubi 10. valebat, & delata ad portum, ubi mille valebat, utroque pretio decima soluenda, & cui. Decima tribuitur deductis expensis, & quo casu hic, ver. tu dicas.
4. Bona quæ dicantur, & unde, & horum appellatione etiam indefinita comprehenduntur immobilia etiam.
In mora restituendi decimas quis non dicitur, neque mortaliter peccat, nisi monitus contradicat.
Decima est in præcepto.
In opinionibus diuersis diffinitio Papæ sequenda.
5. Additio glossarum.
Congregatum cum peccato, cum damno perditur.
Quæ sita male non habent bonos euentus.

CAPV T XXII.

Non est.

Casus. Decimæ t soluendæ sunt nō deductis expensis. & primo ponit exordium. secundò narrationē ibi, Renera. 3. cōclusionē ibi, Volumus [Hominum] quia neq; qui plantat & c. 19. di. fm. & j. c. cū nō sit [Hortis] alias ouis [Militia] i. ipsius stipendijs, quod intelligas in bello iusto. ad hoc quod no. j. c. proxi. Host. [Venatione] istæ sunt t decimæ personales; ideo sic dictæ: quia ministerio, & opere hominis proueniūt: & inde decimæ solui dēnt,

licet feræ, vel aues, vel pisces in terra, vel mari, vel in aqua nutrantur ex beneficio, & nutrimento terræ, & ideo istæ decimæ dandæ sunt illi ecclesiæ in qua is, qui talia percipit per anni circulum, diuina officia vidit, quod intelligas verum, ubi quisque liberè venatur, vel piscatur, nulla parte piscationis, vel precio data. Alioquin furtum committeret, nisi precium daret, uel certam partem illi, cui de iure dari debet, & illam dat, tunc de illa parte, vel precio danda esset decima ecclesiæ baptismali, seu parochiali, infra cuius limites talia percipiuntur: quia illa pars, seu precium, non ex ministerio hominis, sed ex aqua, & terra prouenit. Igitur, si sit locus publicus, in quo licet unicuique venari libere, seu piscari, potius reputatur hoc personale, quàm prædiale, & idem in similibus secundum Innocent. Quid ergo, si antiquitus fuerit libera venatio, vel piscatio omnibus, nunc autem dominus facit præconizari sub certa pœna, quod nullus de tali loco venatur, vel piscetur? utique si hoc facit contra voluntatem hominum, siue populi, quorum interest, uiolentia est, & esset ex hoc dominus puniendus, nec oportet contrarietatem timere furtum: timeat tamen, ne de facto cogatur pœnam soluere: si hoc facit de consensu illorum, quorum interest, iuste fit, & transgressor est puniendus, probatur hoc insti. de rerum diui. §. 3. & seq. & §. ferè igitur bestie. ff. de acqui. re. do. & ne quid in loco pu. & de aqua quo. & est. per totum, & in eo quod le. & no. sup. de const. capit. 2. & de temp. ordi. si archiepiscopus, de off. archipres. cap. fin. & de maio. & obe. c. fin. & in sum. de pœnitent. §. si. & sub §. si. Host. Item videtur, quod si aliquis capiat pisces in mari, vel aqua fluminali, & apportet in stagnum, in quo ipsos nutrit. decima talium ecclesiæ, in cuius parochia stagnum situm est, dari debet, & idem videtur, si bestie recludantur in reclusorio, siue parco, cum ibi viuunt beneficio aque, vel terre in eadem parochia sitæ, sup. eo. c. respon. 1. & inf. eo. cum non sit in homine. Alijs tamen videtur, quod de prædictis non baptismali ecclesiæ, sed illi, in qua percipiens talia audit diuina officia, decima sit soluenda: quia omnia talia proueniunt opera, et artificio hominis; nec ob. inf. eod. cum non sit; quia ibi non prouenit fructus artificio hominis, sed ex sola gratia Dei: quod inde apparet, quia semen mortificatur, & ideo non homine operante viuificatur, et fructum plus affert. Sed pisces, et animalia ministerio hominis recluduntur, nec sicut grana moriuntur, ut postea cum maiori fructu reuiuiscant, secundum Innocent. sed Hostien. dicit, quod talis decima, nec merè prædialis, nec merè personalis censenda est, sed mixta, quod dic ut not. supra, eo. apostolicæ. §. primo. ¶ Quid si t arborum de silua excisam non valeat ibi decem libr. ducat quis ad portum, ubi valet mille? Respondeo, non solum de decem, sed et de mille danda est decima, deductis tamen expensis, quæ bona fide fiunt in deducendo vsq; ad portum, secundum Innocent. et reuertendo vsq; ad hospitium, nisi et in alijs deducendis negocietur, in quibus lucretur. Alij dicunt, quod de 10. lib. tantum dare debet decimam, et alia cedunt lucro. Tu dicas fm. Host. quod de 10. libris tantum danda est decima illi ecclesiæ, intra cuius parochiam arbor excisa fuit; et sic est vera hæc vltima opinio. De alio uero lucro deductis expensis danda est decima illi ecclesiæ, in qua ductor arboris percipit ecclesiastica sacramenta, infra c. pastoralis. et sic intellige primam opi. fm. Host. et Abb. et facit ad ea, quæ dixi supra. eo. cum sint. quædam alia, quæ no. hic Inn. et Host. dicā infra c. pastoralis, super gl. ex hoc [De omnibus bonis] bona t dicuntur illa, quorum dominium habemus, vel quæ bona fide possidemus, ff. de verb. signifi. l. bonorum appellatione. Et dicuntur bona, quia nos beant, Goffr. et no. Hostien. quod non Io. And. super 3. Decre. S 4 solum

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

solum dixit, bonis, sed addidit omnibus: sed sine illo addito comprehenderet immobilia, fortius enim illo, facit de testam. relatum. 2. & facit ad ea, quae no. & dicā, infra eo. pastoralis [Ministris] habita distinctione inter personales, & reales, de qua sup. eo. ad apostolicum [Neglexerint] videtur ergo, q. non sint in mora, nec peccet mortaliter, donec moniti restituere contradicant, ut hic, & supra eo. peruenit, ibi de hoc, ibi no. contrarium Host. [Præcipimus] quod præcipitur &c. infra de verb. signific. ca. in his, & præmisit districtè, ut omnino sciret sentientes contrarium decimam esse in præcepto, ad idem, infra eo. tua. 2. ver. nimis profectò, maxime cum in diuersis opin. sit sequenda diffinitio papæ, qui si, sint legi, per venerabilem, §. rationibus. & est hoc verum et de quotitate, ut hic in fi. patet fm Host. ¶ In 1. gl. 2. ibi, reuocari meretur] Greg. ad reginam Francorum. Crede mihi, quod cum peccato cōgregatur, cum damno perditur, Quid ius sine titulo. Non habet euentus sordida præda bonos, Claudianus. Quas male collegit fallacis dextra parentis, Has penis nati dextra refundit opes, vi de quod dicam de censu. procura. in gl. vt si.

S V M M A R I V M.

- 1 De molendini ad uentum fructibus decimæ soluenda. Infidelis an soluere eas teneatur, remittit. Dei virtus in omnibus elementis operatur.
- 2 Molendini ad uentum ubi vsus. Epilogus, & suffragum glossarum, nu. 4. Ex illicitis causis quod socius acquisiuit, non cogitur conferre. Honoribus prohibitis a quibus non excludatur, nec a muneribus.
- 3 Additio glossarum, nu. 6. Decima, & eleemosyna an tribuenda de illicitè acquisitis, n. 6. Ex pecunia illicitè quæsitā an ecclesia fabricata, destruenda. Meretrix promissum petere non potest, licet solutum ei non repetatur.
- 6 Mamona, quid. Iniquitas hic, pro sollicitudine. Ab excommunicato, et meretrice an recipienda eleemosyna, vel oblatio.

C A P. XXIII.

- 1 Ex transmissa. Casus. De fructibus molendini ad uentum soluenda sunt decimæ. & primo ponit decimam querelā, secundo dat iudicem ibi, Quia, ubi præmittit generalem rationem, ex qua infert conclusionem ibi, Mandamus, quatenus [Fidelis] de infideli dic, ut sup. eo. de terris, & infra de vsu. quanto, ad fi. [Acquirere] & de facto acquirit [Ad solutionem] sup. faciendā sine diminutione &c. [Ad uentum] videbatur decimam nō esse dandam de his, quæ ex vento proueniunt, quasi venti per se nascantur, nec Dei virtus in eis operetur: sed non est ita, Nam mare, & venti obediunt sibi, Goff. vt Matth. 8. Et qui fecit aquam, fecit aera, vt gene. 1. c. Dixit T. & Vin. Molendinum fundatum est in terra, de qua decima debetur, & eius fructus incommo- datur. Præterea sufficit, q. sit honestum lucrum. Dixit Host. q. talia molendina sunt Marsiliæ, & Arelatæ, & in multis locis [Compellatis] per sententiam excommunicationis, de hoc supra eo. peruenit, Hostien. ¶ Prima gl. respōdet per qō. an de illicitè acquisitis soluenda sit decima. arguit q. non a contrario huius literæ, alleg. et canonem, tres auctoritates, & vnam l. Ad contrarium alleg. tres ll. & vnam auctoritatem, ponit opi. demū soluit distinguendo. ¶ In 1. gl. ibi, §. ult.] socius etiam omnium bonorū non cogitur conferre, quod ex illicitis causis acquisiuit [& ibi, accipit] licet turpiter faciat [&

ibi, delictum, vel pœna unde prohibitis honoribus, tenetur ad munera, & etiam ad honores, qui mixtam habent muneris causam, & hoc vult §. ult. ¶ In 1. glo. 1. in princip.] quare hanc gl. 1. q. 5. in summa [& ibi, ubi de hoc] ibi etiam notatur, an demoliri debeat ecclesia cōstructa de pecunia simoniaca. & quid tunc de iure pat. & an de fructibus rei emptæ de pecunia simoniaca elemosyna fieri possit [& ibi, iuxta illud] Deute. 23. [& ibi, Isaias] non credo hoc esse textu Isaiæ, imò nec Biblię [& ibi, honorabis] prouer. 3. [& ibi, turpiter accipit] nunquid dans peccet, quare no. 86. dist. qui venatoribus [& ibi, §. quotiens] & ut ibi no. licet solutum sibi non repetatur, promissum tamen ipsa petere non potest, cū turpis fuerit promissionis causa, ff. de verb. oblig. generali- ter^a [& ibi, Euāgelij] Lucæ 16. (& ibi, de mamona) Ma- mona 1. demonium, quod præest diuitijs. Iniquitas, hic sumitur pro sollicitudine, ut patet in concor. & no. 12. q. 1. c. 2. in gl. 2. (& ibi, alij dicunt) Io. inf. eo. pastora. Goff. sup. c. prox. Phi. Inn. Host. hic (& ibi, eleemosynam) qua modo in excommunicato distinguitur inter elemosynam eius, & oblationem, dicam infra de sent. excom- cum voluntate, super ver. elemosynas [& ibi, a meretrix] quæ non penitet, sed post penitentiam bene poterit recipi, secundum Lau. & Inn. ne despiciatur ex eo, quod fuit, 50. dist. ferrum. Si verò nō penitet, faciat inde eleemosynam de diocesani consensu, arg. contra de Iudæ cum sit, de vsur. cum tu, secundum Host. & sic cesset insolubile, quod insurgit ex eo, q. tenetur soluere, & soluere non potest, cum illud non recipiat ecclesia. et dicit sic supplenda, no. eo. tit. in summa, §. ne quibus rebus^b (et ibi, vsura) hoc exemplum conuenit secundo mem- bro, s. q. transfertur, sed competit repetitio, de hoc 14. q. 4. si quis vsuram (et ibi, in uasore) idem no. Io. 16. q. 1. decimas, Goff. supra c. proximo.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Generaliter. Ibi vide Bar. & in l. affectionis, ff. de dona. & Cy. Bart. Bald. & d. Bar. de Salyc. in l. 1. C. de condi. ob turpem cau- sam.
- b ¶ De quibus rebus. De ludo, & de quæstis in ludo vide Io. An. supra de vi. & hone. cler. clerici, super gl. 3. & Bald. in rubr. C. de conditio. ob turp. causam, & an quæstum in ludo, dicatur quæ- situm ex causa lacratia, vide Bald. C. si in fraudem patro. l. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 Locator, & conductor tenetur ad decimas. Ius commune qui habet pro se intentionem fundatam habet.
- 2 Epilogus, & additio glossarum. Decimas concedere laicis ex dispensatione an papa possit. Præcepta diuina an recipiant eiusdem dispensationem, & in- terpretationem, & qua.
- 3 Decimarum tempora tria, & de hoc num. 9. ver. nec ob.
- 4 Cuius efficacia erant, & quæ ratione manent, & quæ tēpore respiciant, num. 6. ver. adueniente.
- 5 Quatuor modis considerantur in sacra scriptura.
- 6 Earum quatuor genera, & quæ nunc durent, & quod sit enu- ciat, num. 9. Ex præcepto etiam imperatorum deberentur, ver. audiente au- tem, & quo vide num. 9. Lombarda ex quorum legibus constat, ibid.
- 7 Decimarum ius ab ecclesia dependet, & earum limitatio cur- facta. Harum & ecclesiasticorum aliorum iurium summus pontifex interpretator, moderator & arbiter. Ab eis potest eximere, & quomodo.
- 8 Eas qui non integraliter soluit, quando mortaliter peccet, & quando excommunicandus.
- 9 Ab earum solutione non excusantur ex delicto clericorum, nec ex alijs hic memoratis.

CAPVT XXIV.

A nobis. C. Locator & conductor tenentur ad decimas, nisi se immunes ostendant, huius pars de cōha. cleric. a nobis. & diuide sic, supra proximam. [Et infra] hic deciditur, q̄ dantes possessiones ad censum se excusabant, q̄ non tenebantur ad decimas allegantes in hoc consue. [Exemptus] supra eo. ex parte, & infra de ecc. adi. capitulo secundo. [Ad fictum] quod no. hic Inn. & Host. dixi supra eo. cum sint, super gl. 1. [Ostendatur] ius enim cōmune fundat intentionem ecclesiæ parochialis, & ideo reus haber necesse probare. 100. di. contra morē, de præscrip. capitulo primo, lib. 6. ¶ Secunda ¶ glos. obijcit, & dupliciter sol. ¶ In gl. 2. ibi, etiam laico] idē no. 10. 16. quæst. 1. §. si ergo, & est simile, infra de vsur. salubriter, cum si. Dixit autem Ala. q̄ omnibus laicis id concedere non posset nisi ad tempus ex causa, vt fecit Gallicis, idem Vinc. supra eo. parochianos. Ad oppo. respondetur, vt recitat Host. q̄ speciale sit in hoc præcepto, q̄ dispensationem, & interpretationem papæ recipiat, quod non est in alio morali. ^a & sit ratio: quia in alijs versatur honor dei irremissibilis, vel utilitas humana publica indispensabilis, vt est videre in præceptis decalogi, quorum nullum etiam in parte remitti potest sine offensione dei, vt non habebis deos alienos, vel proximi: vt honora patrem. non occides &c. Nam naturalis ratio ostendit talia nō posse remitti. In hoc autem præcepto consideratur honor dei, vt decima detur, & hoc per papam vniuersaliter remitti non potest. Item q̄ ab omnibus & de omnibus detur clericis, & ecclesijs, & hoc respicit ipsorum temporale commodum. Cum autem papa sit omnium ecclesiarum, & clericorum rector, & vicarius generalis cum libera administratione, non est mirum, si in hoc multum potest [& in fi.] hanc glos. posuit La. sup. eo. peruenit. Ala. supra e. sane. Dicit Host. & facit eius additio vsque in finem. Ad cuius ¶ materiæ plenā notitiā tria tempora sunt attendenda, & cuius efficaciz erāt decimæ tempore legis naturæ, & q̄ quattuor modis considerantur decimæ in sacris scrip. & q̄ quattuor sunt genera decimarum. Tria tempora sunt. tempus legis naturæ, quo non erant decimæ in præcepto, sed in consilio tantum; tempus legis scriptæ, quo fuerunt in præcepto; tempus gratiæ, quo libertati spiritus videntur relicte. vnde Hug. de lan. vic. in libro de sacramentis, li. 10. parte. 1. 1. capitulo. 4. loquens de decimis ita dicit. Primum ante legem paruulos consilio erudiuit. Postea sub lege exercitatos præcepto tentauit: nouissime sub gratia perfectos in libertate spiritus ambulare permittit, & ita videtur, q̄ non sint hodie in præcepto, sed responde, vt no. infra eo. gl. sub §. nec obstat. ¶ Et cuius ¶ efficaciz erant, dicendum q̄ in remedium culpæ originalis, in signum debitæ recognitionis, seu diuini dominij vniuersalis, & figuram futuræ redemptionis. In remedium culpæ originalis; quia tunc temporis erant decimæ de numero sacramentorum: sic & oblationes, & sacrificia, & sicut circumcisio tempore legis gratiæ, licet inter hæc magna sit differentia quantum ad obligationem, & quantum ad significationem, & virtutem. De differentia obligationis. Dicit Hug. in eadem parte capitulo 3. Illa inquit ex voto celebrata sunt, ista ex præcepto, neq; enim æstimandum est illa prima naturalis legis sacramenta, siue decimas videlicet, siue sacrificia, siue oblationes ita homini ex necessitate indicta, vt qui ea non executus fuisset, reatum præuocationis incurreret, ^b quemadmodum ille, qui ea fideliter coleret, meritum suæ deuotionis inueniret. Nusquam enim legimus, q̄ ante legem scriptam deus homini dixerit, Qui decimas non dederit, qui sacrificia non obtulerit, sicut postea per legem dixit, Mascu-

lus, cuius præputij caro circumcisa non fuerit, peribit anima illa de populo suo. Et sicut sub gratia terribiliter intonuit, Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum dei. De differentia etiam significationis virtutis. Idem Hugo. in eadem parte. c. 8. Sciendum, inquit, q̄ diuina dispensationis ordo & ratio hoc poposcit, vt sicut ab initio percutiente tempore magis semper, ac magis aduentus saluatoris appropinquabat, Sic semper magis & magis affectus salutis accresceret, & cognitio veritatis. Erant hoc tempore decimæ in figuram futuræ redemptionis, significabant enim futuram redemptionem, cuius perfectio nostrum imperfectum siue culpæ, siue penæ penitus euacuaret. Quod colligitur ex prima datione decimarum, quando. s. Abrahā patriarcha dedit decimas omnium sacerdoti sibi uictori occurrenti benedicens Melchisedech, scilicet qui erat sacerdos dei summi, sicut legitur Genesi. 14. Qui quidem Melchisedech expresse figurabat Christum, sicut ostendit apostolus ad Hebræos 7. vbi incipit prosequi istam hystoriam ad declarandā excellentiam Christi & sacerdotij nouæ legis. Sed & erant in signum debitæ recognitionis, q̄ scilicet deus est perfectus, nullo indigens: quia secundum philosophum, perfectum est, quod nullo indiget, ex se maxime quod est perfectum vniuersaliter, qualis perfectio conuenit deo, sic vt dicit idem Hug. eo. lib. parte 3. cap. 18. & August. super gen. 8. c. Ille, inquit, nostra seruitute non indiget; nos verò donatione sua indigemus, vt operetur, & custodiat nos. nam si nobis indigeret, eod ipso non verus dominus esset, cum per nos eius adiungetur necessitas, sub qua & ipse seruiret. Ideo decima in hoc, q̄ est signum dictæ perfectionis, est signum dominij vniuersalis. Igitur perfectus est deus, & ideo omnium dominus, propter quod dicuntur dari decimæ in signum vniuersalis dominij. inf. e. tua nobis. §. 1. ver. nimis profecto. Significatur igitur perfectio diuina per decimā: quia denarius numerus est perfectus, vnde idem Hugo in eo. c. 8. Denarius, inquit, quoniam perfectus numerus, est signum bonitatis, & virtutis, quæ deo attribuitur, & in homine a deo esse cognoscitur. Nouenarius autem quia minus a perfecto habet, & viciū corruptio: neq; significat, quod merito homini deputatur, propterea ergo homo decimam dare deo, & nouem sibi retinere præcipitur, vt quod bonum est in se, a deo, quod vero malum est, a se habere confiteatur; & hoc idem tangit August. 6. quæst. 1. decimæ. Sic ergo decimæ tempore legis naturæ operabantur. primo quia erant in remedium culpæ originalis, quæ vacuatur per sacramentū efficaciz plenioris, sicut & circumcisio per baptismum, vt infra de bap. maiores. §. ad hoc autem, vers. si. & Sol. caute tamen. Secundo quia erant in figuram futuræ redemptionis, & hoc euacuatum est per exhibitionē promissæ veritatis, vt patet in eo, quod leg. & no. infra de celeb. miss. cum Martha, ver. ceterum, & §. ex eo autem. Tertio quia erant in signum debitæ recognitionis, seu dominij vniuersalis, & quia hoc tertium videtur includere quid morale, quod est de rationis dictatione, & recognoscere, scilicet vniuersalitatem dominij domini & per diuinam inspirationem, & per proprietatis ipsius decimæ considerationem ratio aducta dicitur, quod ista recognitio convenientissime sit per decimæ partis separationem, & dationem. Ideo ratione huius tam debiti & tam conuenientissimi signi decimæ manent & respiciunt omne tempus siue naturæ, siue legis, siue gratiæ; propter quod huic tanquam fundamento & immobili innititur auctoritas ecclesiastica, infra eo. tua nobis. §. 1. ver. nimis profecto, & c. cum non sit in homine. §. 1. quod est concilium generale, & 16. q. 1. decimæ, vbi dicit August. non igitur dominus Deus præmium postulat, sed honorem,

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

rem. Quattuor ^d t autem modis considerantur decima
in Sacra scriptura. ¶ Primo enim considerantur deci-
ma, secundum quod fuerunt de numero sacramento-
rum, de quo iam satis tactum est. ¶ Secundo tempore
legis scriptae considerabantur vno modo. secundum
quod includebantur in ritu sacrificiorum, sicut habe-
tur Numeri 15. & 27. & 29. per totum, & illa sacrificia
cerimonialia erant, & umbræ & figura futurorum: cer-
tum est, quod decima hoc modo considerata penitus
euacuata sunt, sicut & cetera cerimonialia, ut patet in
eo, quod le. & no. infra de purificatione post partum.
cap. 2. ¶ Tertio considerabantur eodem tempore, pro-
ut pertinet ad propriam consolationem, sicut habetur
Deutero. 14. decimam partem separabis de cunctis fru-
ctibus tuis, qui nascuntur in terra, per annos singulos,
& comedes in conspectu domini Dei tui in loco, quem
elegerit, ut in eo nomen illius inuocetur, quod est ter-
tium genus decimarum, ut patet supra eod. capit. pri-
mo, versicu. erant quoque, & infra e. gloss. sub §. 1. ver-
sicu. tertium. Et quia in hoc condescendebat lex po-
pulo illi carnali & rudi & dure ceruicis, ut saltem per
carnalem consolationem, & temporalem promissio-
nem posset ab idolatria reuocari: quia etiam determi-
natum locum includit templum illud, videlicet: quod
omnino fuit figurale. ideo istud tanquam imperfe-
ctum & cerimoniale per euangelicam perfectionem
& veritatis exhibitionem euacuatum est. ¶ Quarto
considerabantur, secundum quod pertinebant ad de-
bitam subuentionem; & de his inueniuntur tria gene-
ra. Vnde videndum est, quot sint t genera decima-
rum, & quidem tempore legis scriptae fuerunt 4. gene-
ra. primum illud, quod populus dabat leuitis; secun-
dum illud, quod leuitæ dabant sacerdotibus. tertium,
quod unusquisque separabat in suis horreis ad come-
dendum in templo. quartum, quod pauperibus eroga-
bant, sicut patet sup. eod. capit. primo, respon. 1. Genus
tertium dabatur in consolationem. Tria vero gene-
ra, quæ remanent, dabantur ad subuentionem, siue pro-
uisionem. De primo, quod dabatur leuitis, habetur
in leui. Omnes decime terre siue de frugibus & c. & Nu-
meri. 18. filijs Leui dedi omnes decimas Israel, & c. Ma-
lach. 3. inferte omnem decimam & c. & in alijs multis
auctoritatibus no. supra eod. in ipso capitulo 1. Adue-
niente autem tempore gratiæ considerauit ecclesia,
quid in hac materia eligendum esset, & statuendum: &
attendens signum vniuersalis dominij, quod quasi fun-
damentum posuit, ut no. supra eod. gloss. sub §. & cuius
efficaciæ, versicu. ideo, & quod in veteri testamento
Deus primum genus decimarum sibi retinuit, & popu-
lo, ipsas decimas dare leuitis, præcepit, & quod ratio
naturalis dictabat, ut q. domino pro populo ministra-
bant, debebant a populo sustentari, & sic erat debitum
quoddam morale, nec convenientius pro ista sustenta-
tione aliam portionem, quam illam, quæ propria do-
mini erat, debuit ecclesiæ suæ assignare, statuit, & præ-
cepit, quod populus decimas daret, & redderet eccle-
sijs, & clericis, sicut patet in hoc ritu. & 16. q. 1. §. deci-
mas. & ca. sequentibus. Sed & quia laici prout sunt ad
detrahendum statutis ecclesiasticis, & ipsi imperato-
res, quorum saltem legibus ipsi laici astringuntur. Ca-
de legibus, leges, ad ipsorum laicorum ora obstruen-
da, hoc receperunt & approbauerunt: præceptum
q. distringerentur ad solutionem huiusmodi facien-
dam, ut in Lombarda, de decimis, per totum, li. 6. quæ
sunt leges Caroli Lotharij, & Ludouici imperatorum,
& sic fuit istud debitum, siue præceptum iudiciale se-
cundum æquitatem. Quamuis igitur sit translatum sa-
cerdotium quantum ad ritum colendi: tamen quia in
sacerdotio nona legis manet onus ministerij, propter
quod est vere & proprie communicatio honorum, &

spiritualium propter excellentiam sacramen toris, quæ
efficiunt, quod figurant, & continent, quod significat,
saltem quantum ad substantiam præcepti remanet istud
debitum ut morale, vel quasi, in corde enim cuiusli-
bet scriptum est, ut communicanti & seminanti spiri-
tualia communicentur, & ministrentur temporalia
firmatur nihilominus ut iudiciale quantum ad formam
hoc est quantum ad taxationem & determinationem
decimæ partis, & quantum ad illas ecclesias, quibus
ex debito est reddendum. Quintimo & si dicamus, quod
hoc præceptum maxime quantum ad solutionem de-
terminatæ partis non sit morale natura, vel quasi: ad-
minus est morale disciplina, hoc est legis, per quam ha-
bet vita humana regi obediendo institutioni diuinæ
& humanæ, supra de iura. calum. c. 2. §. præterea, supra
de consti. capitulo primo. Est ergo morale disciplina;
quia legis scriptæ humanæ ac canonicæ, ut est dictum,
& quod plus est, euangelicæ. Matth. 24. & Lucæ 11.
vbi dicit: hoc oportuit facere, & illa non omittere: &
in hoc etiam concordant sancti, siue quattuor docto-
res ecclesiæ principales, ut plene no. in sum. eo. tit. §. si.
sub §. 7. ver. per prædictas auctoritates. Patet igitur, q.
decima est in præcepto; & q. hoc præceptum potest di-
ci morale natura, vel quasi. siue morale disciplina, si-
ue iudiciale secundum æquitatem. Sed siue sic, siue sic,
hoc certum est de iure t decimarum, q. ab ecclesia de-
pendet, & ad ipsam pertinet, nec cadit in laicum: tum
quia ius sacerdotum est. 16. q. 7. decimas: tum quia ius
diuinum est. 16. q. 1. cap. fin. tum quia sanctuarium Dei
est, supra e. ad hoc: tum quia nec a laico possideri potest
supra de præscrip. causam quæ, in fi. supra eo. prohibe-
mus, & c. quamuis: fructus etiam exinde provenien-
tes sunt clericis exhibendi, infra eo. tua nobis. horum
omnium summus pontifex, interpretator est, modera-
tor, & arbiter, sicut & aliorum iurium ecclesiastico-
rum, & etiam quorumcunque dubiorum, quæ occurre-
re possunt, ut patet in eo, quod legitur & no. supra de
transla. episcopi. c. 1. in prin. & infra qui si sint legi. per-
venerabilem. §. rationibus. potuit ergo de iure præci-
pere q. decima solueretur, & pars decimæ, sicut sonat,
ut supra eo. nō est in potestate, in fi. & c. cum homines:
& exprimere de quibus sit soluenda, supra c. peruenit,
& in quibus. supra eo. quoniam. Vnde, ne remaneret
confusa solutio, & ne dicerent aliqui nobis magis de-
betur, quam alijs, tum ratione paupertatis, tum ratio-
ne vitæ perfectionis, statuit & determinauit, q. limita-
tio parochiarum in solutione huiusmodi attendatur,
supra de his, quæ fi. a præ. pastoralis, de sepul. c. 1. §. fiet,
infra eo. tua nobis. §. fin. & per totum, & consuetudo in-
ter ecclesias approbata, supra e. ad apostolicæ, & c. cum
sint, & q. super his possit componi, supra eo. ex multi-
plici, & de transla. ca. 2. Potest etiam quos vult exime-
re in totum, vel in partem, ut supra eod. ex parte, & c.
suggestum, & de his aliter disponere, prout placet, dū-
modo ut dictum est, in totum ipsum ius non tollat, ut
patet in eo quod le. & no. in sum. de rescriptis. §. & su-
per quibus, sub §. potest autem quis impetrare: quia
non sunt talia contra fidem, & ideo ei in omnibus his
est parendum, ut patet in eo quod le. & no. supra de cō-
cel. præben. proposuit. §. fin. ¶ Quicumq; igitur t cano-
nice monitus non soluit integraliter decimam, nega-
ri non potest, quin mortali er peccet: quia transgressor
diuinæ & humanæ legis, nec non & iudici contumax
reperitur: vnde & excommunicari potest, supra c. ex
parte canonicorum, in fin. & c. peruenit: & hoc appro-
bat Ludouicus imperator, inhibens, ne prætextu ince-
stus clericorum retineatur, sed incestuosi secundum
canones penitentiam agant. Qui vero decimam post
tertiam admonitionem, & prædicationem sacerdotum
dare neglexerit, excommunicetur, ut in Lombarda.

de decimis. l. si. Et per hoc dicunt quidam, quod in regionibus illis, in quibus de more non soluitur decima, nec predicatur, nec exigitur, non peccant mortaliter homines non soluendo, quasi Romana ecclesia videatur in his saltem quoad praterita dispensare, ne tantam multitudinem contingat ex causa damnari, arg. inf. e. in aliquibus, respō. 1. & in eo quod le. & no. infra de cognat. spiritu. super eo. Sed si post predicationem, & monitionem ipsam retineant, mortaliter peccant, arg. in eo, quod le. & no. infra de conse. ecc. aqua, & de clerico excom. ministran. si celebrat. §. 1. & sup. ne pre. c. pen. §. 1. Alij verò dicunt, quod cum ad solutionem decimarum quilibet factus, vel ex precepto sit obligatus, semper peccat non soluens, arg. supra c. ex transmissa, & c. cum homines, Exo. 22. Decimas, & primitias tuas non tardabis offerre, & in eo, quod le. & no. supra de treu. & pa. c. 1. re spon. 1. in fi. & semper est in mora, sicut fur. ff. de condi. fur. l. ult. in fi. Et hæc opinio videtur secundum rigorem iuris præferenda: prima tamen benignior & æquior est, & ideo ad vitandum animarum periculum expresse per constitutionem sedis apostolicæ approbanda, ar. in eo quod le. & no. supra de transac. c. fi. & de ap. oblata. §. penul. ¶ Illud autem pro certo teneas, quod quantumcunque clerici delinquant, vel decimis abutantur, nunquam tamen de hoc habent laici disputare, vel iudicare, nec debent propter hoc decimas retinere, ut infra eod. tua nobis. §. 1. ver. fi. unde August. super Gen. 8. c. dominus inquit, cur iusserit, viderit, faciendum est autem a serviente quod iussit. Nec excusat consuetudo laicos, nec præscriptio aliqua, ut patet in eo quod le. & no. supra de consue. ca. si supra de prescrip. c. si. nisi sit per sedem apostolicam approbata, & sic potest intelligi, infra eo. in aliquibus, in fi. Nec ob. quod supra e. glo. sub §. tria tempora, ver. prima: quia dici potest, quod illud intelligitur de decima, quæ erat pauperibus eroganda, ut patet, infra e. gloss. sub §. circa quartum, post prin. in fi. ver. ergo in sum. vel si intelligas illud de primo genere, dic, quod Hug. non intendit excludere obligationem præcepti sed potius ostendere interiorem motum animi, quoniam ex charitate, & sic libero spiritu debet implere hoc præceptum verus Christianus, quod ex timore servili implebat Iudæus, ar. infra de reg. iur. qui ex timore, & infra de regularibus, licet, in fi. Quod si Hugo per illa verba præceptum de decimis intendit excludere, magis standum est expressis verbis sanctorum Greg. Ambro. Aug. Hieronym. & summorum pontificum, quam dicto ipsius, vel magistri alterius cuiusque, ut patet in eo, quod le. & no. supra de consti. capitul. 1. & c. innitatis. De secundo etiam genere dic, ut le. & no. infra eo. capit. 12. tertium verò euacuatum est, ut not. supra eo. sub §. quattuor, ver. tertio. Circa quartum autem, quod erat pauperibus erogandum, consideravit ecclesia, quod & si de ipso expresse oneraret laicos immineret eis periculum, quod nec unum tantum soluere volunt. Consideravit etiam, quod in illa decima, sicut dicunt doctores legis, imperfectio notabatur, quam imperfectionem euacuavit Christus, & eis providit plenius, quando dixit Luc. 6. omni petenti tribue, & 11. quod superest date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis, in quo ostendit, quod voluit verum Christianum esse liberalissimum ad pauperes, in quibus testificatur se recipi, & repelli, Matth. 23. Io. & Aug. dicit, quod soluta decima, scilicet primi generis, de 9. partibus, quæ remanent, elemosyna fiat. 16. questio. pri. decime: & de hoc genere potest intelligi quod dicit Hug. ut no. supra eo. gloss. sub §. proxi. in prin. Nihilominus tamen & in primo genere decimarum hoc quartum genus induxit ecclesia, & plenius providit ecclesia pauperibus. unde & statuit, quod nedum decima, quinimo & omnes oblationes, & redditus ecclesiastici diuidantur

d. in quattuor partes, quarum unam pauperibus assignavit. 12. q. 2. vobis, & c. qui & humanis, & c. sequē. Quod & secutus est Carolus imperator in Lombardia, de decimis. l. an decima populi, Et licet hæc sancta ordinatio sit in pluribus ecclesijs usurpata, nihilominus tamen pro laicis remanebunt clerici pauperibus obligati, ut patet 42. dist. §. 1. per totum. 47. di. hi. 86. distinc. nou. satis. 12. q. 2. aurum, & c. gloria episcopi. 16. q. 1. c. fina. August. ad Bonifacium comitem. Dum priuatim, inquit, quæ nobis sufficiant, possidemus, non sunt illa nostra, sed pauperum, quorum procuracionem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpacione damnabili vendicamus. 12. questio. pri. cap. fi. & si de proprio patrimonio sufficienter vivere possumus illa. bona ecclesiarum, de quibus premiserat, non sunt nostra, & idem dicitur 1. q. 2. pastor. Bona ergo ecclesiarum nulli appropriantur, unde & episcopus procurator censetur, non dominus, supra de dona. c. 2. in princ. qui habet omnibus iudicantibus providere. 93. distinc. diaconi. 12. q. 1. episcopus, & c. precipimus. Ideo vere loquendo non potest dici, quod clerici possessiones habeant sicut alij tribus, quod dicit ut no. supra ca. in ipsa. 1. re spon. Ergo in summa, ut ex predictis potest colligi, primum genus decime omnino stat in præcepto, licet limitatum, secundum etiam remanet, sed declaratum. Tertium autem tanquam cærimoniale est ex toto euacuatum. Quartum verò liberum relinquitur, sed perfectius informatum, & de hoc potest intelligi dictum Hug. ut not. supra eo. gl. sub §. proxi. in prin. hoc teneas secundum Host. cuius hæc G. per quam dicit supplendum, quod no. in sum. eo. tit. §. & utrum, sub §. 7. ubi copiose materia disputatur. ¶ In gl. ult. in fine] vel nisi sup hoc facta esset compositio, quæ præscripta esset, secundum Host. qui remittit, de transactio. capitulo 2. & supra eo. cum homines.

ADDITIONES.

- a ¶ Alio morali. Vide ad materiam istam plene per Goffr. in summa de rescr. & per Bal. in Lombes, C. fr. contra ius, vel vti publicā. & facit quod no. lo. An. de const. quæ in ecclesijs, sup. gl. prin.
- b ¶ Incurreret. Illæ ergo decimæ, quas Abel soluebat, erant voluntariæ, non necessario indictæ.
- c ¶ Perfectus. Vide in premio lib. 6. in glo. super 5. per fraudem.
- d ¶ Quattuor. Hæc diuisio locum habet solum in minoribus ecclesijs, ut no. lo. An. supra ea. questio. super verbo, facies.
- e ¶ Nostra. An hoc sit verum, vide gl. fina. & super illa Ioan. An. in capitulo episcopus, supra de præben.

SUMMA R I V M.

- 1 Decimas remittere non potest imperator, & nu. 3. 1. Decimæ noualium non accrescunt laico habenti ab antiquo decimas in feudum, vel ex alia causa, & quæ nu. 4.
- 2 Specialia in multis magis præsent, quam generalia, fallit tamen in fundo dotali, & iure patronatus.
- 3 Imperatori, vel laico leges quæ dant circa hic expressa potestatem, corriguntur.
- 4 Imperator quæ potest concedere imperiali lege, potest & remittere. Decimationem facere non potest inferior pontifice. De noualibus decimam non soluere privilegium, & quod non excusat, & nu. 2.
- 5 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 6. 7.

CAP V T XXV.

Tua, & infra.

Casus. In genere t vel in specie imperator decimas remittere non potest; & decimæ noualium non accrescunt laico, qui ab antiquo decimas in feudum habuit. secunda ibi, Nec occasione. Et primi dicti

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

dicti rationem pramittit: secūdi submitte ibi, Cum in talibus, & erat olim prima pars in tertia compilatione, de iudi. capitulo primo, & tota decre. in quarta (Generaliter] melius t dixisset, Specialiter, cum in multis plus profint specialia, quam generalia. ff. de pigno. obli. de procura. qui ad agendum. libr. 6. cum simili, dicit Hof. q̄ licet plus valeat specialis, quam generalis cōcessio, cum id concedens concedere potest, quando tamen id specialiter non potest concedere, plus posset valere concessio generalis, vt patet in fundo dotali, & in iure patro. ff. de fundo do. l. 1. de iure patro. ex literis. ff. de acquir. rerum do. l. quedam: & ideo dixit. Quantuncunque generaliter, secundum Hof. qui etiam per hūc textum arguit ad ea, quā dixi de vot. infra ne clerici, vel mona. sicut te [Eximere] contra, imperator t remittit iuramentum, quod etiam obligat de iure diuino. ff. ad munici. le. fi. Solutio omnes leges, quā imperatori, vel laico dant circa talia potestatem, corriguntur etiam de mente iuris ciuili in auct. vt clerici apud proprios episcopos. S. si vero ecclesiasticum, colla. 7. & in l. contraria imperator non remittit iuramentum, sed fecit gratiam illi, qui iurauerat, q̄ domini iuramentum non reciperet, & postea recepit in eo. q̄ ab illo ordine non remouetur. Ho. [Diuina] q. d. Si t deberentur l. imperiali, illas concedere posset [antiqua] vel de nouo per apostolicum, facta, quod inferior facere non posset, supra eo. ad hāc, & c. quamuis: dic, antiqua, etiam in religiosos translata, sic infra capitulo 2. in fi. lib. 6. [Noualium] per quod dicit Hof. q̄ si laicus priuilegiatus, ne soluat de terris suis decimas, faciat noualia, de illis decimam soluet. Item q̄ si laicus priuilegiū habeat de percipiēdis decimis parochia, nō percipiet de noualibus, nec enim sine peccato, nisi priuilegium excusaret, laici ipsas perciperent, supra e. prohibemus, & in hoc est odium [Extendenda] quod hic nō. Inn. dicam infra eo. cum contingat, super gl. penul. ¶ Prima t gl. ponit tres casus, in quib. laicus & c. ¶ Vlt. gl. signat contrarium, & remittit. ¶ In t vlt. gl. ibi, cum quidam] vide de verbo. sig. cum in partibus, super vlt. glo. ¶ In t gl. 1. in fi.] & in casu, infra de elec. vbi periculū. S. prāterea, li. 6. & quandam quāstionem Vin. hic, an incidēter cognoscat de numero, vide ad literam in Specu. de recon. S. 2. post princi. & quod hic subdit, ibi vide in ver. & nō. ¶ In glo. vlt. in fine] & infra de regulis iuris, odia. libro sexto.

ADDITION.

¶ Remouetur. Vel ibi iuramentum erat illicitum, quasi de non parendo mandato superioris, vt ibi sentit Bar. & de materia, an per l. ciuilem, vel statutum possit disponi super iuramento, vide doc. & Bal. & d. Bart. de Sali. in l. non dubium. C. de legibus & Bar. in le. si quis pro eo, ff. de fideiuss. & plene per d. Bar. de Sali. in auct. sacramenta, C. si aduer. ven. in quāstione fi. & vide bonum tex. in le. si quis inquilinos. S. fi. ff. de leg. 1. & ibi Bal.

SUMMARIVM.

- 1 **Diuisio decretalis.**
Decimam soluere dominus, & colonus debent absque deductione seminis, vel sumptuum, & cui, & nu. 2. & 3. vbi excipitur, & nu. 12.
- 2 **Debet potius augmentari, quam diminui, & nu. 3. in fi.**
De negotiatione deducitur capitale in eius solutione, ibid.
Nec ex delicto clericorum retinenda.
- 3 **Statutum pro parte statuta, vel debita.**
- 4 **Decima debetur ex precepto.**
Ea quo iure non cadat, & quo cadat in laicum.
Iure nō quid denegatur, quod ex alio conceditur, vt hic.
- 5 **In decimarum causis qualiter procedatur.**
Partiarius colonus nunquid habere debeat partem arborum, vel ipsarum fructuum.

- 6 **Dominus, & qui pro eo habetur, comparatur.**
Clerici non sunt domini proprie rerum ecclesiasticarum.
Diocesis ciuitatem includit, & pro parochia sumitur, vel episcopatu.
- 7 **Decimam nolenti soluere quando appellationis remotio non obstat.**
- 8 **Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 9.**
Multa moderatoris prouincie quantitas, & item procōsulis.
- 10 **Additio glossarum.**
Decimas qui non præscribant.
Comparatur tributis, & in quibus, et per quam petantur actionem, num. 11.
- 11 **Confessoria, vel negatoria quando vtenda in eis petendis.**
- 12 **De decimato aceruo, et pensione quando dnda decima.**
Inter colonum partiarium, et mercenarium differt in decimae solutione.
- 13 **Decima an tribuenda simoniaco, vel fornicatori notorio.**
- 14 **Eas non soluenti pena qua.**
Abanni hic memorati executione quando abstinentum.

CAPITULUM XXVI.

Tua nobis. Casus. In prima t parte ponit tres machinationes p ordine, In secunda ibi, verū, respondet per ordinem. In tertia ibi, Quoniam, concludit. & h. d. Sine deductione seminis, vel sumptuum debent dominus, & colonus decimā soluere, & non cui voluerunt ecclesiae, vel pauperibus, sed parochiali, cui debetur, nec ab hoc excusantur propter malitiā clericorum [Peruersis] multā viā hominibus ad malum, in auct. de nup. S. mitiores, colla. 3. Hof. [Quidam enim] prima machinatio [Semen] vt dixit t Ala. supra eo. non est, deus primū semen ministravit, & illius quasi usufructum concessit agricolae: vnde semen saluum de fructu eius esse debet instar pecuniae in usufructum data. ff. de usufr. ea. re. quē usu con. le. 2. & ad instar gregis in usufr. cōcessi. ff. de usufr. vetus fuit, & l. seq. Sed Hof. allegabat etiam, q̄ in negotiatione deducitur capitale, infra eo. pastoralis. respondebat cum Gof. q̄ primū semen non fuit concessum in usufructum, sed gratis datum. Itē in negotiatione principalis operatur manus hominis, & ibi pecunia salua manet: semen vero mortificatur, & ibi principalis operatur manus dei. Item decima prädialis est tributum, in quo soluendo non deducuntur expensae, vel semen, vt sequitur [Alio verō] secunda machinatio [Capellis suis] forte quarum sunt patroni, vel quarum sunt parochiani, cum tamen non parochiali, sed prädiali debeantur [Alios] forte pios credentes per hoc excusari, puta quia faciunt pontes ad trāsitum necessarios, maritat pauperes mulieres, & his similia [Nōnulli] tertia machinatio [Detestantes] & male. q. 1. multi [Ob hoc]. s. q̄ vitam abhominabilem ducunt [Diminuere] hoc proprie respicit primā machinationē: debet aut potius augmētare, arg. de consti. ex parte. C. de fan. eccl. l. per [Cuius est terra] pars dñi est terra, & 12. q. 3. in ecclesiastico [Statutum] i. pars t statuta, conuenta, vel debita, & sic soluitur hic quāstio nō. in Spec. de loca. S. postquā, ver. quid si tibi [Necesario] colens. n. terram ad aliquam quotā, puta tertiam, quartam, vel aliam nō deducit semen, vel alias expensas de consuetudine generali, sed nec de iure, nisi id fieret per pactū speciale secundum Inn. [Cum integritate] i. sine diminutione, vel deductione [Præcepit] ergo debetur t ex pcepto, de hoc supra e. a nobis, Hof. [Assuerās] Leui. vi. G. Numeri. 25. [Vel] pro imō, secundū Ho. [Pro suo cultu] i. pro suo seruitio faciēdo, & hoc ius cum sit mere spirituale, non cadit in laicum, im Tan. sed eo respectu, quo soluuntur in signum dominij, possunt laici illas habere ex priuilegio, ius enim cum temporale sit, cadit

dit in laicum, de hoc remittit Hostiæ. supra eo. a nobis.
 3 [Cogendi] & procedi potest simpliciter, & de plano
 ab q. re iudiciorum strepitu, & figura, vt in concilio
 Vien. de iudi. dispendiosam [Et cum de cunctis] supra
 respondet secundæ machinationi [Fructum] nunquid
 colonus fundi partiarius debeat habere partem arborum,
 vel ipsarum fructuum, no. satis in Specu. de loca.
 §. i. ad finem; de colono verò, qui plantauit arbores,
 no. ff. de serui. rusti. prædio. l. certo generi, in principio
 6 [Propter] & domini] vel eius, qui habeatur loco domini.
 16. questio. i. c. i. si. supra de his, quæ si. a præla. cū apo-
 stolica, propriis enim clerici non sunt domini rerum ec-
 clesiasticarum, de dona. capitulo secundo, Hostiæ. [Quo-
 niam igitur] generalis conclusio ad prædicta [Diocesis]
 ciuitatem includit, & sic sumitur pro parochia, vel epi-
 scopatu. sic de officio ordi. capitulo primo, Hostiæ. [Ap-
 7 pellatione] & remota] hoc verum secundum Hostiæ. quan-
 do laicus appellat solam prescriptionem, vel consuetu-
 dinem prætendens. Secus, si proponeret sufficientem
 exceptionem, puta priuilegium, vel compositionem, vt
 patet ex notatis supra eo. a nobis, de appella. vt debi-
 tus. Item secus, cum ecclesiæ super hoc litigant, supra
 8 de exceptio. dilectæ. ¶ Prima ¶ gl. ponit duas differen-
 tias inter decimas, & tributa: secundo querit, ponit tres
 opiniones, median appropiat, & soluit obstaculū. ¶ In
 gl. hoc intellige] querit, dubium aperit, & soluit. ¶ Gl.
 hoc ideo] querit, arguit, negatiue soluit contrarium.
 9 ¶ In ¶ gl. ibi. l. 3.] hanc & sequen. vide de peculio
 clericorum, inquitendum, super glo. 2. [& ibi. l. vna] &
 vide de sepul. cum liberum, in glo. 2. ¶ In glo. 2. ibi,
 10 103] no. moderato. ¶ In glo. 2. ibi, ha. de
 tunc, proconsul in lex. ¶ In gl. hoc intellige, ibi, ha. de
 tunc] vide de fide instr. G. perperaus, in prima gl. [& ibi
 inter debitorem] vide in præce. de cr. plerique, in prima
 gl. ¶ In gl. antep. ibi, no. est nouum] vide de iur. patr.
 cura, super ult. gl. ¶ In gl. prima ibi, bene admittitur]
 tex. hic in fine contra, dic. vt ibi dixi [& ibi, ad aures] in
 10 10 tellige] & sane, quod hic de prescriptione dicitur, scili-
 cet in casibus istorum iurium: quia laici, vel hi, qui
 principales debent, decimas non prescribunt, vt no.
 infra eo. in aliquibus, in ult. glo. Item dici possunt tri-
 buta: quia sicut in eis compensatio non admittitur, sic
 nec in decimis, C. de compensa. in ea. l. 6. q. 7. omnes de
 20 20 cime: quod intellige, vt no. de rebus eccle. non alienan.
 vt super, & de rerum permuta. capit. ultimo. Item se-
 1 1 quantur possessorem vt tributa, vt infra no. in gl. hoc
 1 1 intellige. [& ibi, Confessoria] de ¶ confessoria, & nega-
 gatoria, supra de iudi. examinata [& ibi, rei vendicatio-
 ne] hoc placet Da. hoc titu. questio. 2. per l. 3. §. si. ff. de
 rei vendica. vbi vendicatur pars rerum commixtarū,
 et confusarum [et ibi, Moderamine] vbi plene de hoc
 dixit Hostiæ. hec in subtilitate potius, quam in utilitate
 consistunt: quia non habemus necesse proponere actio-
 nem, de iudi. dilecti: posset tamen dici secundum eū,
 q. confessoria agitur inter duas ecclesias, quarum vtra-
 que dicit se ius habere: vel cum colonus negat se tene-
 ri rei vendicatio, cum est segregata, vel saltem fructus
 a fundo separati, fructibus vero pendentibus, condi-
 ctio ex lege diuina per ius canonicum declarata. Si ve-
 rō agat extranea ecclesia, conditio, ex lege consuetu-
 dinaria per ius canonicum approbata [& in fine] secun-
 dum Io. Tan. Goffi. idem Ala. supra eo. quoniā, et Vin-
 cen. supra eo. prohibemus. istud autem argumē. legis
 1 1 ultimo allegatum intelliges per notata sup. de sepul-
 tum liberum, in gl. secunda. ¶ In glo. 2. in fine] ad hoc
 infra de hereticis, vergentis. ¶ In glo. hoc intellige, ibi
 bona fides] et eo. titu. bona fides, lib. 6. [et ibi, Prædio-
 1 1 12 rū] hoc ¶ verum, si loquatur de dño prædij, qui habet
 illos corbes ex fructu prædij sui. Sed si intelligas in do-
 mino tributorum, vel censuum, non domino prædij,

posset habere locum, quod dixit Vincen. infra e. cum
 non sit. Quod si est priuata persona, soluat, vbi habet
 domicilium. Si rex, vbi habet sedem regalem. C. de ser-
 nato. l. 2. parochiali enim ecclesiæ prædij nil abest. vn-
 de etiam dicebat ibi Innocent. q. vbi pensio non datur
 ratione domini, vel vsusfructus terræ, sed pro aliquo
 seruitio, vel custodia, vel defensione dantis, vel simili
 causa, tunc quantumcunque decimatus sit aceruus,
 danda est decima de tali pensione, sicut de militia, &
 venatione, supra eo. non est. Si vero gratis daretur pen-
 sio sine vllō seruitio, vel causa, tunc si illa pensio prius
 sit decimata, non videtur, quod iterum a donatario de-
 beat decimari, secundum Innoc. Hoc verum de eccle-
 sia prædiali: sed decimandum est parochiali, vt dixi
 supra eo. cum sint homines. Dixit autem Innoc. hanc
 esse rationē, quare colonus partiarius decimato acer-
 uo non tenetur postea partem suam decimare: quia
 colonus ius habet in fructibus: secus in colono merce-
 nario, siue sit merces in pecunia, siue in rebus alijs etiā
 decimatis: dicit tamen, quod aliqui contra, cum mer-
 ces hic succedat loco fructuum, quos colonus percipe-
 re deberet: vnde debet eodem iure censerī, de censu. o-
 lim causam, vt lit. pen. ecclesia, infra in fin. Sed dicit ip-
 se hanc successionem nec consue. introductam, quod si
 esset, tolerari posset quod dicunt. Et si queris, quare sit
 in hoc melioris conditionis partiarius, quam pensio-
 narius, respondet Innoc. ibi: quia partiarius exponit
 operas suas misericordie Dei, & fortunæ, sed mercena-
 rius semper est in tuto & certo. & ibi, æquius] & iustius
 secundum Hostiæ. qui etiam hic no. quod dixi secun-
 dum eum, supra e. cum sint ¶ In gl. hoc ideo, ibi, dan-
 13 13 dz ¶ sunt illi] idem Goffi. Vincen. sed Hostiæ. contra, ne
 videatur in ino peccato nutiri, argumen. 9. q. 6. si om-
 nis, si ibi, vtilius esurienti & c. tamen parochianus, ne
 ipsas sibi tunc lucrifaciat, de auctoritate diocesani in
 utilitatem ecclesiæ illas conuertat, arg. infra de Iude.
 cum sit, supra de successib. intesta. cap. ultimo, de offi.
 ordi. cum vos. nec ob. quod dicitur de Iudeo, quia licet
 ipse non audiat officium, tamē is, cui præstat decimas
 ipsum facit: vnde propter illius in deuotionem no. amit-
 tet ius suum, & id dixit de notorio fornicatore. ¶ In gl.
 ecclesiastica, in fine] de hoc plenius infra de reg. iur.
 nemo potest plus, lib. 6. ¶ In glo. vltima, ibi, bannitū]
 14 14 vt scilicet ¶ in iungatur sub pena pecuniaria, quod intra
 certum diem soluat, tale enim bannum, vel penam exi-
 git ecclesia a rebelle clerico, vel laico. 2. l. q. 1. si quis
 cuilibet, nam hoc solum bene agitur, & cetera. absti-
 nendum tamen est diebus feriatis ab executione hu-
 ius banni, vt ibi, sic intelligit Hugo, & Hostiæ.

De decimis laborum priuilegium noualia comprehendit.

Labores pro terris laboratis sed oia q. d. sup. omnes ad
 Per priuilegium hic impetratur id, quod commun. iure deho-
 batur. l. 1. in med. ad iudicium oia q. d. sup. omnes ad

Satis, pro vere. l. 1. in med. ad iudicium oia q. d. sup. omnes ad

Epilogus, & additio glossarum. nu. 3. l. 1. in med. ad iudicium oia q. d. sup. omnes ad

Plus cui licet, & id quod minus est, licet. l. 1. in med. ad iudicium oia q. d. sup. omnes ad

Additio glossarum. l. 1. in med. ad iudicium oia q. d. sup. omnes ad

C. A. P. V. T. XXVII. l. 1. in med. ad iudicium oia q. d. sup. omnes ad

Ex parte Casus. Priuilegium ¶ de decimis la-

borum noualia comprehendit, &

in prima decisa consultatio, in 2. re-

sponso ibi. Cum tibi [Concessum] per priuilegium [De

laboribus] de terris laboratis per vos [Tuam] ratio-

ne iuris patronatus, quod habebat in eis, secundum In-

nocen. vel legas plane, & ideo forte impetravit priuile-

gium: quia consuetudo erat contraria, secundum Abba

& Pe. vel expone, id est parochianorum tuorum [Inte-

gri-

gritate] forte vt nulla pars daretur episcopo, Goffre. & sic per hanc gloss. & precedentes habes quattuor solutiones ad id, quod hic opponitur, quare per priuilegiū impetrat iste id, quod sibi de communione iure debeatur. [Satis] idest vere, nullum enim temperamentum hic no. Hostien. ¶ Prima glo. alleg. 5. concor. & 4. ad casum conuersum, arguit, allegat tria iura. signat unū contrarium, & soluit. ¶ Vlti. glo. signat contrarium, & remittit. ¶ In prima glo. ibi, non debet] sequitur, cui plus licet, quod minus est, non licere [& ibi, qui indignus] hanc & sequen. vide de torne. capitulo primo, super vltima glo. ¶ In gl. prima ibi, Peruersitas] & infra de regulis iuris, cuilibet, libro sexto.

S V M M A R I V M.

1. **Negotiator de lucro decimam soluit deductis expensis, et quibus & quando, & num. 15.**
2. **Diuisio decretalis, vers. & sunt.**
3. **Antonomasia in dict. molendinis, & piscarijs.**
4. **Expensa quæ in casu huius decretalis deducantur, & nu. 3. et 4. 7. 14. 15. 16. 18. & 19.**
5. **De decimata pecunia res emptæ, non præstatur decima.**
6. **Decima de re donata, vel alio titulo, quæ in venditionis, alienata quæ detur, & nu. 17.**
7. **Precium pro re datum deducitur, & num. 7.**
8. **In decimis prædialibus non fiunt, sed in personalibus deductio nes, & quæ sit ratio, nu. 16. §. 1.**
9. **Quando soluantur utraque.**
10. **In agnis, & similibus qui soluendi pro decima.**
11. **Mediocritas hic inspicitur.**
12. **Mercēs hic quæ intelligatur, & nu. 19. §. fin.**
13. **De fructibus, & quibus hic soluenda decima, non deductis ex pensis, & nu. 14. & 19.**
14. **Decimarum onus transit etiam præteriti tēporis in emptores.**
15. **In earum solutione an deductio fiat damni, vel amissionis.**
16. **Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 9. 10. & 11.**
17. **Propositio dicendorum.**
18. **Expensa quæ dicantur in re, circa rem, & extra rem, et quan do deducantur, nu. 14. 15. 16. 18. & 19. & si. pra. nu. 1. 3. 4. & 7.**
19. **Lucrum in quo consistat.**
20. **Fructuum nomine qui intelligantur, & nu. 18. §. 1.**
21. **Legis si a domino. §. vlt. ff. de peti. hæredita. intell.**
22. **In redditu quid contineatur. §. 1.**

C A P V T XXVIII.

Pastoralis. Casus. Negotiator de lucro decimam soluit, deductis expensis, quas fecit de pecunia decimata expen sas tamen, quas fecit pro habendis fructibus, non dedu cit. De fructibus vero rerum decimas soluit non dedu ctis expensis factis pro fructibus habendis, siue pro re restauranda, & sunt duæ partes. In prima consultatio. In 2. responsio ibi, ad quod. & hic subdividitur, quia primo tractat de expensis negotiationis, secundo de expensis quæ fiunt pro habendis fructibus. tertio de his, quæ fiunt pro restauranda merce. secunda ibi, Expensas. tertia ibi, Nec pro restaurando [Molendinis, & pis.] idest pronentibus molendinorum, & piscariarum, Innocen. [Necessarias] scilicet pro seruatoribus, & mercenarijs molendini, vel piscariæ, vel pro refectione ipsarum se cundum Inno. [Negociatione] scilicet rerum mobiliū, quasi sit dubium, an idem sit in mercationibus rerum immobilium, quod est in mercationibus rerum mo bilium, secundum Goffred. [Respondemus] dicit Ho stien. quoniam erat. Sine præiudicio melioris sententiæ respondemus & sunt similia verba, de restitutio. spolia

colitteras. §. nos autem [Acquisitas] cum non variatur forma [Vel factas] cum forma variatur [Decimata] si er go non fuisset precium decimatum, totum decimabi tur, in terminis, donasti mihi. 10. de quib. emi merces decima non soluta, quas vendidi pro 20. licet lucrum consistat in 10. tantum, tamen de tota summa, scilicet 20. solvam decimas, & sic duo. Si verò capitale mercū fuisset decimatum, soluerem vnum tantum [Vendun tur] quia tunc declaratur, quale & quantum sit lucrū, & ideo tunc tenetur, & non prius, secundum Tan. & Vin cen. Si verò non vend. ret, sed donaret, vel alio titulo alienaret, aliud esset. tunc enim, licet res plus valeat, quam illam emerit, nullam decimam dabit, & idem, si sibi rem retineat. hoc verum, si pecunia, de qua res em pra, vel facta est, fuerit decimata: alias sicut 10. pars pecuniæ erat ecclesiæ, sic eius esse deberet 10. pars rei emptæ, ad hoc, supra de pecu. cleri. cap. fin. secundum a. Innoc. Hosti. & Pe. [Expensas] scilicet quæ fiunt tū cundo, & redeundo, & quæ dantur mediatoribus, & simili bus nō solum necessario & utiliter, sed etiam voluptuo sē, dummodo non fiat in fraudem ecclesiarum secundū Inn. & Hof. & Pe. deducitur etiam precium pro re da tum: hæc deductiones non fiunt in prædialibus, quæ e tiam statim solvantur perceptis fructibus. personales vero licet statim post lucrū solui possint, & sit securius: satis est tamen soluere in fine anni propter minutias, arg. de pigno. ex literis. 16. q. pri. reuertimini. In agnis vero, & similibus nec meliores sunt exigendi, nec dete riores soluendi: quia indignum est dare deo, quod de dignatur homo. 49. distin. c. vlt. 16. questio. 7. omnes decimæ. dabuntur ergo mediocres secundum Inn. & ad de quod dixi sup. eo. cum homines [Perfoluendas] ec clesiæ parochialis [Domus] hæc & singula, quæ sequun tur, intelligas de emptis causa mercimonij, quod pa tet secundum Hof. dum infra sequitur, & quælibet mer ces. & dicit Inn. & Pe. q. mercem intelligit rem emptā, quæ venditur, licet ea mente non fuerit emptæ, vt veda tur, & dicam infra ad fin. primæ glo. [Pro fructibus] hæc expensæ consistunt circa bubulcos, boues, finum, & si milia. & est is sensus secundum Inno. q. expensas factas in re, vt sit preciosior, illas deducet, cum vendetur, & non antea illas vero, quas fecerit pro fructibus perci pindis, non deducet. Idem, si rem emptam & post de structam reficiat, tamen si eandem rem postea vendat & propter meliorationem plus percipiat, detrahet me liorationis expensas [Fructus] tamen proueniunt] ac si dicat mercamur interdum in his, in quibus fructus nō germi nat, vt in vasis cuiuscunque metali, pipere, libris, & his si. mercamur & in his, de quibus fructus germinat, vt in prædijs, gregib. & si. & quia interdum ante, quam ista vendantur, transeunt plures anni, & fructus inde per ciipiuntur, dicit de his fructibus soluendam decimam, non deductis expensis [Decimam] danda ecclesiæ præ diali [Cum onere] sic ergo t agitur contra emptorē, vt si soluat decimas, si agrum emit cum fructibus pēdenti bus. Sed querit Hosti. an prædia alienata transeunt in emptores cum onere soluendi decimas pteriti tēpis nō solutas? quod videtur, arg. hic. & in cōcordantijs, & ex pressius ff. de publ. & vect. l. imperatores, in auct. de nō alie. §. scire, & in si. & §. si vero etiā quispiā, coll. 2. & de ali. & emphy. §. si vero quis, aut locator, coll. 9. s. eo. cū hoīes, vbi de hoc. & dicit plura arg. de hoc inueniri. de re. ecclesiæ non alie. ad audiētiā [Ex quib.] i. ex qua rū fructib. [De pronentib.] no. q. t non dicit de lucro, in quo bene habetur deductio expensarū factarū. & in re. s. precū rei. & in deductione, puta pedagij, & vectu ris, vel in ruinatione, puta ne res pereat, vel deterioretur, & in restauratione, puta cū post ruinā restauratur, vel vinea p parte sic eadā platur, vel his si. Sed Ho. p quo ad illas vltimas expensas, dices q. mercator sibi & pec catis

catis suis imputare debet casum fortuitum perditionis,
 vel deteriorationis. 16. q. 1. reuertimini, in auct. ut non
 luxu. contra naturam. in princ. coll. 5. & in decima fru-
 ctuum, hoc fateor de plano. unde si emi decem vaccas,
 vel decem torn. vinearum, quarum 5. morte, vel alluione
 perierint, de vino, vel fructu reliquarum vaccarum in-
 tegram decimam solvam: sed in lucro, & eius decima
 credo haberi debere rationem damni. & hinc est, quod si
 in vacca, vel torn. dedi decem, & sic centum, non pu-
 to, quod aliquid soluere debeam pro decima: quia licet
 respectu illarum quinque lucrer quinquaginta, tamen
 respectu mercis nil lucror. ipse tamen Hostien. hic con-
 tra. quod posset esse verum in diuersitate mercium: sed
 in vera merce non credo, nec ob. hac litera, quae loqui-
 tur de decima fructuum, ut hic patet, & nimis esset rigo-
 rosum tenere contrarium, ex quo sequeretur, quod si emi si-
 mul 1000. corbes grani, vini, vel olei, & pluuia, vel fra-
 ctura vasis, vel simili modo centum perierunt, si perdo de
 merce, licet lucrer ad rationem corbis, tenerer ad de-
 cimas. bene tamen posset sic summi expensa restaura-
 tionis, quod vera esset opinio. Host. ut si emi 100. capita, quo-
 rum 10. perierunt. ego emi alia 10. ut restaurem nume-
 rum centenarium: vel emi 10. torseos panni, quorum
 duo perierunt. emi alios duos, ut restaurem nume-
 rum. tunc. n. hanc puto potius nouam mercem, quam re-
 stauracionem antiquae, nec ob. hac litera, ut praedixi,
 cuius mens est, quod in decima, quae soluitur de fructu, nul-
 lius expensae restauracionis habebitur ratio, quomodo
 eunque summanam restauracionem. [Armeni] vide quod
 non de eo. sit. religiosi, super ver. gregibus. ¶ Prima
 8 ¶ gl. ponit casum. ¶ Gl. hae est ratio. respondet per que-
 rationem exquirentem rationem, & duplicem reddit. ¶ Gl.
 ex hoc. no. de omni, quod acquiritur gratuito titulo deci-
 mam debere, tenet contrarium de suo hered. de extra-
 heo, vel legatio ponit de. s. op. & secunda approbat.
 9 in fi. quarit, & sol. ¶ In ¶ gl. 3. ibi, impensa. hanc & se. vi-
 de de eo, qui mit. c. pe. in vlt. gl. & super ipsa. ¶ In gl.
 no. q. ibi, alienatio. vide in c. ex liton. super vlt. gl. ¶ In
 gl. noc speciale, ibi. s. vlt. vide hanc & se. de vsur. c. 1. su-
 10 per 3. gl. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, deducende. etiam de decima, quae
 soluitur de lucro, quod satis patet in ver. expensas ta-
 men. & in fi. licet Innoc. aliter, & Host. aliter ponant ca-
 sum, satis placet hic casus gl. sed ad huius casus & capi-
 tuli intellectum est videndum primo, quae sint expensae
 in re, circa rem, vel extra rem, secundo quid sit lucrum,
 & quid fructus, vel redditus, tertio veniemus ad capitu-
 11 lum declarandum. Circa primum est dicendum, quod
 expensa in re est precium rei immobilis, vel mobilis se-
 mouentis, vel non mouentis: ut si emi domum, vel agrum:
 equum, vel bouem, libram, vel vestem pro 100. sunt ex-
 pensa in re. Circa rem, ut si domum feci reparari, fenestra-
 ri, vel trilsari, agrum colli, foueari, vel impinguari, equum,
 vel bouem pasci, vel curam librum, illuminari, feci cor-
 rigi, vel ligari: vestem feci tingi, vel fullonicari, & his si-
 milita. Extra rem, quando salarium proxenetis dedi, ve-
 ritas, pedagia, & gabellas solui, & his similia. & istae
 dicuntur expensae, quae fiunt circa rem & extra rem pro
 habendis fructibus tamen, de quibus dicam infra. Hac omnia
 in larga locutione possunt dici expensae in re, vel circa
 rem, & de his in alia materia, a quo possessore recupe-
 2 rentur, in Spe. de expen. in princ. ¶ Circa secundum
 12 ¶ est sciendum, quod lucrum proprie consistit in negotiatione,
 ut si librum, equum, vel mercem emo 10. & vendo pro
 15. Item in quasi negotiatione, ut cum mihi soluis salari-
 um aduocationis, vel doctrinae. Item extra omnem negotiatio-
 nem, ut cum mihi donas 100. Idem posset dici in thesau-
 ro inueto quo ad inuentorem eo casu, quo totum habet,
 vel partem, ut in sti. de rerum diui. s. thesauros, & s. se.
 13 Fructus ¶ regulariter est, qui germinat, ut granum, vinum,
 piscis, fecit. s. & si. partus tamen ancillae, quo ad usufru-

ctuarium non continetur in fructu. ff. de usufru. in pecu-
 dum, insti. de rerum diui. s. in pecudum. & large in fru-
 ctu continentur etiam vecturae, & pensiones, puto tamen
 distinguendum in fructu, qui germinat, & redditum, qui
 non germinat, ut infra dicam. In alia vero materia distingue-
 tur inter fructus naturales, & industriales, de quo no. s.
 de resti. spo. grauis, & in Spe. de fructibus, in prin. Item
 in alia materia fructus dicitur deductis expensis: hic
 secus, quae sit ratio, dicam super gl. hoc speciale. ¶ His
 praemissis veniendo ad tertium est sciendum de hoc dubi-
 14 tari, an ¶ expensae, quae fiunt extra rem in molendino,
 & piscaria sint deducendae, cum solueretur decima de
 fructibus, vel de lucro, & sunt in hoc casu expensae ex-
 tra rem, quae fiunt pro iumentis, mercenariis, retibus,
 vel similibus. Sol. planum est istas expensas, quae fiunt
 extra rem, non dico pro re habenda, ut supra, sed pro
 habendis fructibus, non deduci de decima, quae solui-
 tur de lucro. ¶ In illa tamen bene deducantur expensae,
 quae fiunt circa rem, & extra rem pro re habenda, ut supra.
 In decima vero, quae soluitur de fructibus, fuit opinio, &
 plus placet Innoc. & Hostien. quod in illa tales expensae extra
 rem non deducantur: multo minus factae circa rem, ut
 in refectione. & hoc sine dominus molendini habeat il-
 lud ad usum, vel ad patrimonium, siue ad mercem. Fa-
 tetur ipsi alios tenere contrarium, qui dicunt, quod
 inferioris literae mens est hac, quod de lucro, & eius deci-
 ma non deducatur talis expensa, quae est extra rem, vel
 circa pro habendis fructibus. Ipsi tamen Innoc. & Ho-
 stien. videtur, quod licet haec opinio sit aequior, prima sit
 verior per litteram sequentem. Mihi aequum videretur
 distinguere inter fructus, qui germinant, & illos, qui non
 germinant, ut in primis nulla fiat deductio expensarum
 etiam extra rem; in secundis sic. Motum huiusmodi:
 quia constat, quod in primis plus, quam in secundis opera-
 tur manus Dei. & si dicis etiam in molendino, licet non
 germinet, operatur manus Dei per potentiam aquae,
 vel venti, quo mola ducitur. Respondeo, quod secundum
 hoc etiam in negotiatione vecturae navis, & similes ex-
 pensae non debent deduci, cum potentia Dei per aquam
 navis ducatur, non video, quare aliud dicatur in mola,
 quam in navi, & quare aliud in salario molendinorum,
 quam in nautarum. In piscariis vero, ubi piscis nascitur,
 & in grege sit vera praediorum opinio, per quae videtur,
 quod si pro pensione domus, vel libri habeo 10. sed vi-
 num dedi proxenetae, quod illam expensam extra rem de-
 trahere possum, & solum de 9. decimas solvam. ¶ Se-
 15 cundo quaritur, an ¶ in hac materia deductionis facien-
 da sit aliquid speciale in negotiatione? Dicunt quidam
 quod sic: quia ipsi deducunt expensas ante solutionem deci-
 marum factas circa rem, alij vero nec illas, nec alias
 deducunt, nisi quando res venduntur, & si quaeratur ra-
 tio diuersitatis, respondet illam summi per decem. non
 est. & cap. tua 2. Cum enim domini sit terra, & pleni-
 tudo eius. & c. ut ibi, iniustum esset tales expensas de-
 trahi, quas Deus in signum dominij & c. cum talis de-
 tractio non fiat dominis temporalibus, ut ibi. Sed si
 emo lanam, & facio inde pannum, vel mercem pro cetam,
 quam vendo pro 150. ibi non est fructus, sed lucrum, & il-
 lud solum, quod superest deductis expensis, sed in ele-
 metatis fructus, & redditus est, quod inde provenientia
 non deductis expensis. & huic divisioni bene concor-
 dat vulgare, quo communiter dicitur, fructus huius mo-
 lendini, gregis, vel praedij tantus est. Lucrum huius ne-
 gociationis fuit tamen. Si ergo de fructu deduceretur ex-
 pensa, non solueretur integra decima: sed bene solue-
 retur integra de lucro, licet deducatur expensa de lu-
 cro vero soluenda est, non distincto, an emptae, vel fa-
 cta sit causa mercimonij, vel causa usus proprii secun-
 dum Innoc. licet quidam contra, dicentes quod si emit causa
 proprii usus, non dabit decimam, etiam si multum lu-
 cretur,

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

cretur, sed huic dicto secundum eum contradicit litera, quæ hic dicit de lucro soluendam decimam, cum res venditur. Fateatur tamen Inn. q. etiam si causa mercimonij quis emit rem, quæ longe plus valet: quam sit precium quod dedit, si tamen ad proprium usum illa retineat, non dabit decimam de eo, quod plus valet, facit de electio. commissa, ad fi. li. 6. Quid si quis emit mercem pro centum, & de medietate mercis vendita habet illa centum? putat Innoc. q. satis sit huic de mercibus, quæ remanserunt, quæ omnes sunt lucrum, dare decimam siue res illæ sint mobiles, siue immobiles: sed si nolit dare partem de mercibus, quæ remanserunt, tunc debet dare decimam de precio rerum venditarum, ut probatur hic, & supra c. non est. Sed quid si de parte, quam vendidit, non accipit totum precium, puta quia recipit 90. tantum? tunc idem videtur secundum Inno. scilicet q. facta legitima æstimatione mercium, quæ apud eum remanent, soluat decimam de lucro rerum venditarum. Ex prædictis collige, q. inter negotiatorem, & alium non est differentia: sed est differentia inter lucrum, & fructum. & ratio patebit, infra in glo. hæc est ratio, & patet sup. ergo teneas, quod dixi summamando. ¶ In gl. 1. in fine] Goff. contra. secundum Hosti. non est vis; quia siue ad usum siue ad mercem fuerit emptum; in decima fructuum sic deducitur expensa in decima lucri, sicut prædixi. ¶ In gl. hæc est ratio, in fine] plus placet Hosti. ista ratio, quam prima: quia verum est, q. sine deo nil possumus. Addit aliam ne clerici videantur improbi actores, infra de censu. ex parte, & ne nimis locupletetur cum aliena iactura. ff. de conditio. indeb. nam hoc maxime considerata natura huius decimæ, quam dicit consuetudinariam non præceptoriam, quia personalis. ¶ In gl. ex hoc, ibi decimæ] vbi de hoc [& ibi, alij] Ala. scilicet, supra e. peruenit. Ioan. & Vincen. hic dicit Hosti. quod hæc opinio est benignior, æquior, & tenenda, licet prima sit iustior, & respondet ad rationes contrarias dicens, quod prima facit pro, ut cum onere decimæ soluendæ transeat lucrum terræ, secunda ratio non ob. quia deus tradebat rem suam, in qua pactum quod voluit, apponere potuit. de do. per tuas, & ipse potuit remittere, quod non posset homo, qui donat, cum non sibi donatori, sed deo decima debeatur. Circa tertium dicit, quod prouideri posset per constitutionem papæ, q. ecclesia venderet, vel æstimationem reciperet, infra ca. penult. 8. dist. quo iure, supra eo. suggestum. Recitabant etiam Innocen. & Hostien. supra eo. non est, quorundam opinio. fuisse, q. de immobilibus soluenda sit decima precij, non rei. unde, si pro mercede aduocationis, vel militiæ expa-

d. eto. vel sine mihi detur castrum, vel res immobilis, putant illi, quod dare debeam decimam precij, argumen. ff. de leg. 1. apud iulia. §. constat, & in eo, quod no. supra de test. filius. & esset minor dubitatio, si res data esset æstimata pro precio, de quo connenerat, argu. C. de iure do. l. 1. & arg. hic. Recitant etiam ibi opin. dicentium, quod de acquisitis dono, vel successione non ex humo, vel opere manuum non teneatur quis ad decimam. & licet Innocen. dixerit illud forte non male dictum, hoc tamen non placet Hostien. per id, quod dicit ibi tex. de omnibus bonis [& ibi, mandauit] Leuiti. ult. ad finem, & Deutero. 1. 4. [& in fi.] vbi de hoc. ¶ In glo. quia tunc, in fi.] plus placet, quod loquatur de decima lucri, quæ personalis est, quod videtur in eo, qui percipit fructus: sed si non percepisset, videtur deducenda expensa cultura, propter quam est uendita carius. ¶ In glo. hoc speciale, ibi. §. ult. quæ lex multum contradicit huic decre. in quantum dicit, illud lucrum est, quod superest expensis deductis, in fructu expensas includi, quod satis consonat vulgari, & ista lex vocat fructum, quod superest deductis necessarijs, & vtilibus expensis.

Solu. secundum Inn. ibid. lucrum appellat fructum. vel secundum eum illa expositio, vel interpretatio ciuilis est, non naturalis. Constat enim in fructu, vel redditu esse, quicquid provenit de possessione, molendino, vel grege, licet expensæ non detrahantur, vel secundum Hos. hic loquimur, cum decima pars deo redditur, & 9. partes retinentur, quo casu fructum intelligimus, quicquid percipitur. Illa verò lex, & similes loquuntur de illo, qui nihil retinet de fructibus: sed necesse habet omnes restituere. & ideo strictius accipitur ibi fructus pro eo, quod superest deductis expensis, ne quis ditetur cum aliena iactura. ff. de conditio. indebito. nã hoc natura.

18 ¶ In 1. gl. sed si, in fine] non in decima fructuum, sed in decima, quam soluo de lucro, cum rem venendo. & idem Vinc. etiam si per multos annos rem tenuerim, & fructus multos perceperim, cum nil absit ecclesiæ, quæ semper de fructibus percepit decimam, secundum eum.

¶ In glo. penultima, in fine] & de stricta significatione non includit seruos, eodem titulo. le. mercis appellatione, ff. de tribu. le. 1. §. primo.

ADDITIONES.

- a ¶ Innocen. Melius vide in c. pe. & contra istud facit: quia iste non emit nomine ecclesiæ, quod videtur necessarium, vel saltem fiat per suum prælatum, vel administratorem, alias non videtur ex hoc solo, quod pecunia sit ecclesiæ, res emptas ipsius esse, no. Bar. in l. 2. ff. quando ex fac. tut. & vide doc. & Bal. in l. si ut proponis, C. de rei ven. & per Bal. in l. si patruus, C. comunia vtriusq. iudi.
- b ¶ In princi. Et similiter in alia materia dicitur de interesse in re, propter rem, & extra rem. vide in Spec. de fru. & interesse, & in le. 1. C. de senren. quæ pro eo, quod interest, per docto. & Bal.
- c ¶ De lucro. Quia ex illis non fit res preciosior, nec fiunt pro re, sed pro fructibus.
- d ¶ Castrum. Tunc in aduocato requiritur vera traditio, & scriptura, ut C. de suffra. l. vna, vbi vide doc. & Bal.
- e ¶ Natura. Vide ad materiam Bar. ff. solu. matri. l. fructus, & Bal. in l. si quis sciens, C. de rei vendi.

S V M M A R I V M.

- 1 Decimas qui præscripsit in aliena parochia, noualium insurgentium non habebit, nisi in casu, & quo, nu. 6.
- 2 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 3. 4. Ioannes And. additiones ad Specula. videtur post hos commentarios scripsisse, ijsque supplens per eas. Episcopus habere debet quartam de decimis, & quibus.
- 3 Præuilegium super decimas, & præscriptio quas comprehendat, & nu. 6.

C A P V T XXIX.

Cum contingat Casus. Qui 1. præscripsit decimas in aliena parochia, si ibi insurgunt noualia, ipsorum decimas non habebit. & pars de foro comp. cum contingat, Hos. & in prima parte questio. in 3. solutio. ibi, unde inquisitioni [Ad quam] an fiat parochiale, an ad illa, quæ præscripsit antiquas decimas [Parochiales] hoc episcopum non excludit, imò potius includit, cum illius sit parochia secundum Hos. supra eo. ad apostolica [Ad ipsas] parochiales. & hoc est summe ægatis, ut parochialis ecclesia forte tenuis habeat has decimas, arg. supra c. suggestum, secundum Hos. [Alias] antiquas. f. ¶ Secunda 1. gl. not. q. de iure & c. all. duas concordem duo contraria, & vni dupliciter, alteri tripliciter respondet. ¶ Pe. gl. signat contrarium, & soluit. ¶ In 1. gl. pe. ibi, si seruitus] vide hanc & seq. in præ. c. quia circa, super ult. gl. ¶ In 1. glo. 2. ibi, statuimus] vbi de hoc, & in c. quicunque. & satis per Ross. in libel. eo. tit. §. 2. per Hosti. eodem tit. §. cui danda. & vide quod dicam in Spec. eod. titu. vbi plenè tractauimus, videns remiss. prædictas

dictas non sufficere, vt putabam [& ibi episcopalis ecclesie] secundum Ioan. & facit quod no. Bernar. secundum Vincen. de testam. requisisti, in gloss. 2. Goffr. hic contra. dic vt no. 10. questio. 1. de his. dicit hic Hostie. hoc tenendum, quod de decimis perceptis per ecclesias baptismales episcopus debet habere quartam de iure, supra de offic. ord. conquerente, de prescript. de quarta. nec ob. hac decreta. quia episcopus fundat intentionem suam quod ad quartam, & ecclesia parochialis quod ad reliqua. & sic dicit sententiatum per Innocen. III. pro episcopo Sistaricen. contra hospitalarios sancti Ioan. Hierosolo. & vide quod no. de censu. cum olim, in 3. glo. [& ibi, baptismalibus] idem Innocen. supra eodem, ad apostolicam, & facit quod post eum scripsi, supra tit. proximo, super rubrica (& ibi, in fi.) forte olim. ¶ In gl. penult. ibi, sed hic loquitur secundum Ioan. idem Goffr. & Innoc. item ipse Innocen. & Hostien. post eum dixerunt, supra eo. tua, quod ¶ privilegium super decimis alterius parochie percipiendis respicit noualia, a si datum est ecclesie, supra eo. ex parte. In prescriptione vero, quam etiam facit ecclesia, secus est, per quod dicunt, quod quando ecclesia petit decimas, quas prescripsit extra suam parochiam, oportet, quod hoc de singulis predijs per se probet: aliter, si de omnibus predijs probet, si non probat de vno, de illo non adiudicabitur sibi decima, argumen. hic, & supra de probat. ex literis, supra de prescript. auditis, & capitulo cum olim. §. fina. de quo etiam re. nit. Hostien. supra eo. commissum. & facit, quod dixi de offic. archidia. cap. fi. vnde Pet. & Abb. hic distinguunt, aut decima debetur per feudum, aut per privilegium, aut per prescriptionem. & hoc ultimo aut fructus provenit ex predio prescripto, aut non prescripto, quod non prosequor: quia ipsius membra satis patent ex glossis (& in fine) quod dic, vt infra de prescript. capitulo primo, libro sexto. ¶ In gloss. vltima, in fine) posset etiam ¶ allegare prescriptionem prediorum, noualium hoc modo, quia de pascuis, vel piscarijs vailium, vel caneto aliquid prius percipiebatur, licet forte modicum, & de illo prescribens antiquas decimas etiam percipiebat decimam.

A D D I T I O.

- ¶ Noualia. Contra, quia privilegium, cum tollat ius alterius, est odiosum, vt hic, melius alleg. gl. ff. de rescrip. mandatum, & in c. fi. de transla. praela. & de viu. p. ex tuarum.

S U M M A R I U M.

- 1 Decima ex causa prescriptionis cuius predij & quarum rerum debeat, & num. 2. & 3.
Decima maiores ad vnam ecclesiam, & minores ad alteram pertinere possunt etiam ex pacto, & nu. 6.
Eandem rem diuerso iure censi non debere, vt intelligatur ex exemplis hic adductis in fi. & nu. 5. & 6.
- 3 Decima non prescripta plenè, & noualium parochiali ecclesie competit.
- 4 Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 5. et 6.

C A P V T XXX.

Cum in tua.

Pars, supra de testa. cum in tua, Hostien. & infra de spõ. & qui matri. accusa. pos. cum

- ¶ in tua. & h. d. Decima ¶ omnium fructuum predij debetur illi, qui sibi prescripsit illud predium decimale: alterius vero predij, quod non prescripsit, decimam non habebit. & in prima consultatio. In secunda responsio ibi, Respondemus [Parochijs] aliarum ecclesiarum, & certis locis & determinatis ipsarum parochiarum, Innoc. (Percipiant) ex privilegio, consue. vel alio iure, In-

noc. [Perfolute] ipsis, qui de alijs fructibus ipsas percipere consueuerunt secundum Inno. sed forte nec alijs, secundum Host. & ideo queritur, quibus sint perfoluende. [Aliquos] dicunt Ioan. & Vin. vt de pastu animalium, lignis in siluis, vel de piscibus, si fuit aqua, quæ modo est exsiccata [Percipiebant] supple, nec aliqua alia ecclesia consueuerat in eadem terra de alijs fructibus decimas percipere. Nam ¶ bene posset vna ecclesia prescribere maiores decimas, & alia minores etiam ex fructibus eiusdem predij, sicut per pactum hoc potest induci. supra eo. ex multiplici, & licet hoc non placeat Inn. placet tamen Host. & mihi & sic intelligatur hac decre. in fundo Semproniano, in quo 40. annis altera ecclesia perceperat decimas, & de frumeto tantum, quia nec aliud fuerat seminatum, nouiter seminatum est milium: dicit parochialis ecclesia, Mihi debentur hæ decimæ milij: quia de eo nunquam decimas percepisti, hoc non iuuat, & hoc vult hac decre. Idem, si de arboribus forte nouiter plantatis prouenirent aliqui fructus. Sed pone quod predium colitur, in quo sunt etiam vites vinum ferentes, vna ecclesia semper percepit decimam bladi, altera semper decimam vini: vna de aridis, alia de liquidis: quare hoc non valet, non video: & adde, quod dixi supra eo. commissum, in gl. quia sicut. & idem, si speciale pactum inter ecclesias super hoc a principio interuenisset. hac decre. non ob. per supradicta [Debentur] remittit. Inn. de hoc, supra de offi. archi. c. fi. (Eadem que) in eadem re, Inn. (Diuerso iure) vt in quibusdam fructibus sit decimalis, in quibusdam non, qui tamē ex eisdem terris nascuntur, Goffr. (Alioquin) id est si fructus non proueniunt ex illa terra decimali. per quod no. qd si in ¶ vno predio non sit completa prescriptio, licet sit completa in alijs, illius decima spectabit ad parochialem ecclesiam. Idem ergo in noualibus. supra c. proximo. ¶ Prima ¶ gl. respondet per questionem. ¶ Vlt. allegat. 4. concor. & vnum contrarium. ¶ In ¶ gl. vi. ibi, eū qui, in fi.] non potest eadem res iure soli, & vt mobilis possideri [& in fi.] vt in seruo dotali, qui potest habere peculium, quod respicit maritum, & quod respicit mulierem, quod enim ex re mariti, vel ex operis suis quesit, maritum respicit. ¶ In ¶ glo. vlt. in fi.] lo. ad idem, infra de re. do. c. 2. sed isti casus sunt speciales secundum Ioan. qui hoc no. in c. cognouimus. Item contra, supra eo. ex multiplici, vbi decimæ eiusdem agri diuerso iure censentur. Sol. illud per speciale pactum, item contra supra c. prox. & c. tua 1. Solu. ibi diuersa sunt, quæ diuerso iure censentur. & concor. hæc decre. in fine, Inn.

A D D I T I O.

- ¶ Percepisti. Quomodo prescriptio, vel consuetudo negatiua procedat, vide Ioan. And. de cleri. coniu. Ioannes, post gl. versiculo, ad hanc opi.

S U M M A R I U M.

- 1 Laici ecclesias, vel decimas donare non possunt, et ex ipso forma donatione quæ do non paretur titulus prescribendi, et nu. 7.
Diuisio decretalis.
- 2 Dominus conqueritur nomine rustici, et de facto suo.
In decimas non permittentes exigi quæ pæna, remiss. et nu. 7. in fi.
- 3 Litis contestatio fit per respondentem se non tenere, et opponentem prescriptionem, non per simplicem propositionem & exceptionem.
Respondere nolens intelligitur duobus modis et quibus.
- 4 Prescriptionem allegando videtur allegasse titulum, et bonam fidem.
Leg. cogi, C. de petitio. heredi. intell.
- 5 Privilegia et reges dant ecclesiis.
In perpetuum qui quid dat, irrevocabiliter intelligitur dedisse.
Ius quod quis habet, videtur quis concessisse p cõcessionem suam.
- 6 Confirmatio nisi noui iuris tribuit, sed vetus cõfirmat, et nu. 8.
Io. And. super 3. Decre. T Iuris

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Iuris ignorantia quid efficiat.

Titulum quis in incorporalibus proponere non tenetur, & an ex donatione episcopi, vel ex confirmatione papæ paretur, versi. est tamen, & nu. 7.

8 *Suppletio iuris hic fit, & quare ratione.*

Defectus suppleri in confirmatione quando dicatur, versi. sed imo.

9 *Sententia fertur hic in futurum per verba prohibentia, et quo casu hic.*

In futurum providetur secundum legem cautionis remedio.

10 *Epilogus, et suffragium glossarum, nu. 11.*

Vsucapio sine titulo non procedit.

12 *Addit o glossarum.*

13 *Sine actionis propositione hic fuit actum simpliciter.*

C A P V T XXXI.

Dudum. Casus. Laici & ecclesias, vel decimas donare non possunt: nec ipso

rum donatione, licet in forma communi per papam confirmata, paratur titulus prescribendi: in hoc tamen est opinio, ut infra dicam. & in prima parte ponitur facti, & processus narratio. in secunda ibi, nos igitur, ipsius definitio. & prima subdividitur in tres. prima ponit actoris petitionem, & auditoris dationem. secunda reorum defensionem, iudicis interlocutionem, & defensionis fortificationem. tertia ipsius defensionis impugnationem, secunda ibi. Prior. tertia ibi, Ceterum. & ut dixit Host. de eodem episcopo loquitur, sup. de prescrip. veniens (Stephani) specialis domus, vel ecclesia spectans ad hospitale Hiero. & sic ponitur hic nomen speciale & generale: alibi ponitur generale tantum, sup. de arbi. per tuas Host. (Quæstione) qua actione, dicit gl. ult. & ibi dicam (Rusticorum suorum) sic ergo & conqueritur dominus nomine rustici, & facto suo, sic arg. ff. nautæ, ca. sta. l. & ita. supra de offic. Archid. ea, quæ. vel expone. Laboribus, s. proprijs, quæ faciebant colli per rusticos suos ipsorum rusticorum expensis, quibus colenda tradiderant, quare non iuvabat illos indulgentia, sup. eo. licet, Host. (Non permittent) hodie caueant a pœna concii. Vien. eo. ti. religiosi, & dixi supra eo. licet (Et infra) hic concluditur, quod petebat ipsos prohiberi, ne de cetero te impedirent percipere decimas prædictas, & in futurum pacifice possidere ut patet ex sententia (Coram quo) petisti, quod est in si. huius responsionis (Non & teneri) per hæc verba fuit contestatus litem negando petita, & opponendo prescriptioni, supra de lite conte. c. 1. de dolo, prout alias nec fuisset recepta probatio super principali, de qua sequitur, supra ut lite non contest. per totum, & sic non arguas, quod per simplicem propositionem exceptionis fiat litis contest. quod dic, ut de lite conte. c. 2. lib. 6. (Respondere) non intelligas in iudicio, nam licet prescripisset, nihilominus in iudicio respondere tenebatur: sed dicebat, quod non tenebatur extra iudicium respondere super quarta parte decimarum, quam petebat episcopus. & super iure episcopali, quod petebat in ecclesijs, Gof. (Quem allegavit) scilicet prescriptionem. & est sensus, ut probet titulum prescriptionis, quem allegavit, alia litera, Quem. & hanc gl. Host. dicens, quod allegasse & presumitur titulum hoc ipso, quod allegavit prescriptionem. & dicebat Inn. quod prescriptio sub se habet inclusa titulum, & bonam fidem; & idem allegata prescriptio ne videtur allegatum utrumque; nec ob. C. de peti. hære. legi, quæ loquitur, quando non allegatur prescriptio & quando in contrarium non est presumptio, Host. remittit ad sum. de prescri. sub rubrica, de prescri. rerum immobi. §. quæ exigantur, sub §. quartum. vide quod dixi de test. fraternitatis, in 4. quæstione (Privilegia) nam &

2 *facto suo, sic arg. ff. nautæ, ca. sta. l. & ita. supra de offic. Archid. ea, quæ. vel expone. Laboribus, s. proprijs, quæ faciebant colli per rusticos suos ipsorum rusticorum expensis, quibus colenda tradiderant, quare non iuvabat illos indulgentia, sup. eo. licet, Host. (Non permittent) hodie caueant a pœna concii. Vien. eo. ti. religiosi, & dixi supra eo. licet (Et infra) hic concluditur, quod petebat ipsos prohiberi, ne de cetero te impedirent percipere decimas prædictas, & in futurum pacifice possidere ut patet ex sententia (Coram quo) petisti, quod est in si. huius responsionis (Non & teneri) per hæc verba fuit contestatus litem negando petita, & opponendo prescriptioni, supra de lite conte. c. 1. de dolo, prout alias nec fuisset recepta probatio super principali, de qua sequitur, supra ut lite non contest. per totum, & sic non arguas, quod per simplicem propositionem exceptionis fiat litis contest. quod dic, ut de lite conte. c. 2. lib. 6. (Respondere) non intelligas in iudicio, nam licet prescripisset, nihilominus in iudicio respondere tenebatur: sed dicebat, quod non tenebatur extra iudicium respondere super quarta parte decimarum, quam petebat episcopus. & super iure episcopali, quod petebat in ecclesijs, Gof. (Quem allegavit) scilicet prescriptionem. & est sensus, ut probet titulum prescriptionis, quem allegavit, alia litera, Quem. & hanc gl. Host. dicens, quod allegasse & presumitur titulum hoc ipso, quod allegavit prescriptionem. & dicebat Inn. quod prescriptio sub se habet inclusa titulum, & bonam fidem; & idem allegata prescriptio ne videtur allegatum utrumque; nec ob. C. de peti. hære. legi, quæ loquitur, quando non allegatur prescriptio & quando in contrarium non est presumptio, Host. remittit ad sum. de prescri. sub rubrica, de prescri. rerum immobi. §. quæ exigantur, sub §. quartum. vide quod dixi de test. fraternitatis, in 4. quæstione (Privilegia) nam &*

3 *testatus litem negando petita, & opponendo prescriptioni, supra de lite conte. c. 1. de dolo, prout alias nec fuisset recepta probatio super principali, de qua sequitur, supra ut lite non contest. per totum, & sic non arguas, quod per simplicem propositionem exceptionis fiat litis contest. quod dic, ut de lite conte. c. 2. lib. 6. (Respondere) non intelligas in iudicio, nam licet prescripisset, nihilominus in iudicio respondere tenebatur: sed dicebat, quod non tenebatur extra iudicium respondere super quarta parte decimarum, quam petebat episcopus. & super iure episcopali, quod petebat in ecclesijs, Gof. (Quem allegavit) scilicet prescriptionem. & est sensus, ut probet titulum prescriptionis, quem allegavit, alia litera, Quem. & hanc gl. Host. dicens, quod allegasse & presumitur titulum hoc ipso, quod allegavit prescriptionem. & dicebat Inn. quod prescriptio sub se habet inclusa titulum, & bonam fidem; & idem allegata prescriptio ne videtur allegatum utrumque; nec ob. C. de peti. hære. legi, quæ loquitur, quando non allegatur prescriptio & quando in contrarium non est presumptio, Host. remittit ad sum. de prescri. sub rubrica, de prescri. rerum immobi. §. quæ exigantur, sub §. quartum. vide quod dixi de test. fraternitatis, in 4. quæstione (Privilegia) nam &*

4 *se & presumitur titulum hoc ipso, quod allegavit prescriptionem. & dicebat Inn. quod prescriptio sub se habet inclusa titulum, & bonam fidem; & idem allegata prescriptio ne videtur allegatum utrumque; nec ob. C. de peti. hære. legi, quæ loquitur, quando non allegatur prescriptio & quando in contrarium non est presumptio, Host. remittit ad sum. de prescri. sub rubrica, de prescri. rerum immobi. §. quæ exigantur, sub §. quartum. vide quod dixi de test. fraternitatis, in 4. quæstione (Privilegia) nam &*

5 *& Reges privilegia dant ecclesijs, ut hic patet, & supra de restitut. in inte. auditis (Qui) rex, & regina (Ad quæ)*

scilicet ecclesiam sancti Stephani [Dicitur ecclesia] quæ petebat episcopus [Perpetuam] & sic irrevocabile, supra de donatio. cum dilectus [hospitali] sancti Ioannis Hierosolymitani [Concesserunt] per hanc donatio. concessisse videntur ius quod habebant, ius scilicet patronatus, supra de donatio. pastoralis, secundum Innocent. de iure patrona. illud [Confirmationis] in forma communi. Innocent. [Scriptum] idest transcriptum, ut infra patet [Adversus] scilicet hospitaliorum [Confirmatione] præfata] cum confirmatio & nil novi iuris tribuat, sed vetus confirmet, supra de fide instrumento. inter dilectos, de con. util. vel inuti. cum dilecta. licet enim ignorantia iuris, qua se putaverant iuste possidere, excuset culpa, cum det bonam fidem, non tamen dat iustum titulum, sed nec iuris ignorantia prodest in prescriptione, ff. de inris & fac. igno. l. iur. & l. regula, ff. pro empto.

2 *l. 2. §. si a pupillo. a ff. de vsucap. l. nunquam. Est tamen hic argum. quod si fluxisset temporis prescriptio, valet, & tamen nullus præcessit iustus titulus, cum donatio regis sit pro non titulo. unde ad id, quod de fluxu temporis sequitur, supra maxime, cum in corporalibus non teneatur quis proponere titulum, ut no. supra de prescriptio. si diligenti. Succubuit ergo hic, quia allegavit malum titulum, secundum Innocent. sed Hostien. dicit, quod ipse Innocent. est sibi in his contrarius: & ponit dictum Goffred. qui legit hanc literam positive sic, scilicet ut sit sensus: & si dicamus ex confirmatione parari titulum, non tamen effluxit tantum tempus & ext. sed ipse*

7 *Hostien. legit proprie, dicens quod si ex & donatione episcopi, quæ non tenet, paratur titulus, fortius ex confirmatione papali. Primum probatur, de iure patronatus, & hoc placet Abba. qui dicit hic multum notandum per religiosos habentes tales confirmationes. Pet. etiam hic recitat, sed non approbat, dicens contrarium colligi ex responsione papæ, & quod hic cessat, argumenta contrario, & quod hic fuit allegatio partis [Sacriligij] & hic maxime, quia istis hospitalarijs specialiter est prohibitum, hoc infra de privileg. cum & plantare, §. 1. [Possidere] sed & quomodo hic papa de facto supplet, quod non fuerat allegatum? respondet Hostien. hoc elici posse ex allegatione episcopi. & sic supplet de iure tantum, C. ut quæ de. adu. le. prima, & hoc contingit propter periculum animarum, supra de electio. dudum. 2. sic de concessio. præben. ex parte, de relig. do. constitutus. de quo remittit supra de postula. prælat. bonæ. 1. [Iuri episcopali] istud facit pro illa lectu. quod episcopus peteret quartam tantum [Nullatenus derogatur] sed imo dicendo, Confirmamus tibi decimas a rege, & regina donatas, videtur supplere defectum si quis erat ex parte donantium. respondeo, hic simpliciter dixit, Confirmo decimas, sicut iuste possides, non facta mentione, quod donatio fuit facta a laica persona, vel dic, quod & si id expressisset, intelligitur confirmasse in casu, in quo dare licebat, puta in decimis antiquitus concessis in feudum, quas cum auctoritate superioris, licet a laico donari, de his, quæ fi. a prælat. cum apostolica, unde confirmatio hic nihil operatur facta in forma communi de eo, quod a princ. non valebat, Innocent. (Prohibemus) hic fertur & sententia in futurum per verba prohibentia victo, ne super eo, de quo actum est, referat quæstionem. sic supra de probatio. licet, in fine, sed secundum l. providetur cautionis remedio. ff. si fer. ven. egi, & l. harum, Goffr. [Decimas] de ecclesijs fuit decimæ: quia non faciebat ad titulum, & forte, ut dixit Hostien. ipsas ecclesias ibi adiudicavit, & est simil. decisio secundum eum, de fide instrument. cum Ioannes, de prescrip. veniens. ¶ Secunda*

8 *¶ glo. allegat duas concor. signat contrarium, remittit, & soluit dupliciter. ¶ Tertia gloss. no. titulum probandum, signat contrarium, ponit opin. Ioan. & remittit. ¶ Gloss.*

9 *¶ gloss. no. titulum probandum, signat contrarium, ponit opin. Ioan. & remittit. ¶ Gloss.*

10 *¶ gloss. no. titulum probandum, signat contrarium, ponit opin. Ioan. & remittit. ¶ Gloss.*

¶ Gloss.

Glos. 1. q. 7. alle. tres concor. & tres ll. in contrarium. **I**n 3. gl. ibi, diutina) vide de proba. licet, super gl. sed quare [& ibi. l. ult.] vsucapio sine titulo non procedit, nec prodest tenenti, nec ipsiushæredi. **I**n gl. 16. q. 7. ibi, non est nouum] vide hanc & se. de iure patro. cu. super ult. gl. [& ibi, rem alienam] vide de præsumpt. nonne, super ult. gl. **I**n gl. 2. ibi, de consuetudine] hoc videtur, vt dicit Abb. quia in Vngaria est iste episcopus, ad hoc supra eod. ad apostolicam [& in fin.] vel petebat quartam. & sic planum est. **I**n gl. 3. in fi.] dic vt infra de præscript. c. 2. lib. 6. **I**n gl. 4. in fi.] secundum Io. qui etiam alleg. ff. de adop. l. adoptio. **I**n gl. 1. q. 7. in fi.] dic vt no. in dicta decre. nuper, b. & 1. q. 1. ca. 1. **I**n 13. gl. ult. in fi.] melius videtur, quod actum fuerit confessoria secundum Innocen. Dicebat tamen primus, q. forte proponebatur actio de dolo non ad decimas subtractas, sed ad damnum, quod senserat episcopus pro eo, quod hospitalarij suadebant rusticis ne decimas soluerent. ff. de dolo, cum quis. vel proponebatur iudicis officium, supra de offic. iud. c. 1. sed Host. placet, & simpliciter fuit factum propositum, & petitio simpliciter fuit formata, supra de iudi. dilect.

ADDITIONES.

- a** **P**upillo. Ibi vide Bart. & Din. in c. possessor, de reg. iur. lib. 6. & in l. si me, & ibi Bart. ff. pro do. & gl. in c. si diligenti, de præscript. **b** **N**uper. Et vide docto. ip. c. nemo potest, per Din. & Io. And. in d. c. tua nobis; & in l. traditio, ff. de acquir. re. do. **c** **S**ubtractas. Quia ad illas datur actio certa, de qua no. supra eo, tua, el secundo, in gloss. prima, cum qua de dolo non concurrat. C. de dolo. l. 2.
- S. V. M. M. A. R. I. U. M.**
- 1** **D**omini prædiorum cogi possunt, vt prædia sua colenda det, decimas per soluturas, & nam. 2. **G**entes permixta ubi locorum **R**itus dicitur in spiritualibus proprie **I**udei compelluntur soluere decimas prædiales, & an & quomodo locari liceat eis prædia. **2** **C**ontra decimas nolentes soluere quæ remedia **C**ontra eas defraudantes an possit agere ecclesia **3** **E**a integrè, non pro eis quid soluendum. **4** **A**n & quæ consuetudine debeantur, & de quæ hic consuetudine intelligatur, & num. 7. **A**n personales ex præcepto soluende, & num. 7. **A**liæ etiam præter prædiales & personales introducuntur & quomodo, in fi. **5** **E**pilogus, suffragium, et additio glossarum, nu. 6. et 7. **P**ro decima quandoque dantur certæ corbes, vel mensuræ, et ubi, et quæ de causa. **I**n eius quantitate præscriptio non currit. **I**n cathedratici currit.

CAP. V. T. XXXII.

In aliquibus. Casus Domini & prædiorum cogi possunt, vt prædia sua colenda dent talibus, a quibus sine contradictione decimæ persoluantur. & prima pars ponit excessum, quem secunda pars corrigit ibi, Volentes [Regionibus] vt in partibus Constantinopol. fm Pe. in insula Cretensi, & Cypri. fm Host. [Permixta] quod dixit hic Inn. vide in Spec. super rubr. de Iudæ. & Sar. 1. questione (Ritus) hic proprie dicitur in spiritualibus, supra de offic. ord. inter cetera [Christiano] vt Græci, Armeni, & his si. Iudæi etiam bene compelluntur soluere decimas prædiales: sed quia nō sic de facili possunt per ecclesiā compesci, ideo nō debent eis locari, vel lo-

cantur eo pacto fm Innoc. [Defraudantes] quia nō possunt compesci pro eo, q. censuram ecclesiasticam vili-pendunt. Est tamen hoc remedium, vt quamuis imminet sanguinis effusio, recurratur ad brachium sæculare, ar. infra de homici. postulasti. Est & aliud remediū, de quo sequitur. Quærit Host. an contra tales dolosos ecclesia possit agere? argum. q. sic. ff. de eo quod cer. lo. l. si. 1. respon. cum suis cōcor. ff. de dolo, eleganter. S. pe. & in his, quæ no. supra de re. eccle. non alie. ad audientiam, supra de pact. cum pridem, de renun. veniens. Dicit tamen Host. q. vellet, q. ius expressum super hoc conderetur [Maiores] sicut soluens decimas potest reddere domino 90. corbes; ita non soluens posset reddere 100. [Talibus] si. 89. dist. iudicatum, & quod ibi no. gl. pe. [Personis] fidelibus, & deuotis [Et aliter] h. d. propter pacta, quæ interuenire solent [Cū] integritate] hic patet secundum Hostien. quod reprobatur concil. opin. theologorum illorum, qui dicunt, sufficere aliquid dari pro decima, ad idem inducit quod statim sequitur, de cen. eccle. de quo vide quod no. infra eo. cap. 1. lib. 6. & dixi in questione porrorum in 3. parte, super regula, qui prior, de reg. iur. lib. 6. [Consuetudine] gl. & Innoc. intelligunt de consuetudine illa, qua possunt deberi ecclesiæ parochiali, vel prædiali. Alij intelligunt de consuetudine approbata per papam. alius enim in his dispensare non potest, supra eo. a nobis. Alij intelligunt de minutis decimis, supra eo. cum in tua, & c. ex multiplici. Alij intelligunt literam, quando vna ecclesia petit decimas in alterius parochia: quia si non probat consuetudinē, parochiali debetur decima de lege diuina. si probat, sibi debetur de l. consuetudinaria. & hoc recidit in primum dictum. Hostien. vero dicit hunc sensum literæ, quod prædiales debentur de l. diuina, & cum integritate, vt præmisit. Personales de consuetudine, vt scilicet exigi non possint, nisi si & prout approbat consuetudo, cum sint in præcepto, dicens, quod huic lecturæ nulla auctoritas contra dicit: & interpretatio papæ hic contrariæ opinioni resistit; & facit quod dicam super gloss. secundum Ioan. Hoc autem dictum verum putat, nisi alia compositio cum laicis facta esset, secundum no. supra de transact. statuimus: vel nisi sacerdos sit indigens, facit, infra eodem cap. 2. §. vbi autem, lib. 6. sicut est videre in quibusdam ciuitatibus ripæ marinæ, in quibus nullæ, vel raræ sunt decimæ prædiales. & ideo si personales non darentur, nil quasi perciperent clerici nomine decimarum, quo casu dicit eas in præcepto. vnde secundum Alexan. fratrum minorū dicitur laicis in psal. Sumite psalmum, & date tympanum. hoc est, sumite spiritualia a ministris Dei, & date temporalia. ad idem 13. questio. 1. §. de sepult. capitulo primo. remittit etiam ad sum. eodem titulo. §. finali, sub §. 7. quæritur, & vide remiss. quas dedi supra gloss. proxima, & quod scripsi, supra eodem, super rubrica. posset etiam aliter hæc litera legi, vt iste sit sensus, quod non solum decimæ prædiales, & personales, quæ sunt in præcepto, sed etiam aliæ, si quæ ultra illas sunt per consuetudinem introductæ, exigi possint; ad hoc supra capitul. primo infra de censib. ex parte, vt sit mens, quod consuetudo hoc possit aggrauare, sed non alienare. & facit quod dicam infra de consangu. quod super. & hæc satis plana. **P**rima & gloss. signat contrarium, & soluit. **V**ltim. gloss. ponit dictū, ad quod adducit duo similia, quod postea fortificat, & determinat. secunda pars respondet per questionem. **I**n prima & glossa, ibi, inter debitorem] hanc & sequentes duas vide in capitulo plerique, in prima gloss. & super ea. **I**n & gl. prima ibi, pactum] solutio. vt not. in decretis. plerique, & ibi, alias in gloss. finali. vbi de hoc vel hæc consuetudo in personalibus locum habet, licet & illæ videantur iure diuino deberi. 23. questio. quinta dicat, Ioan. vel de consuetudine Th. tunicorum, vbi Io. And. super 3. Decr. T 2 cert

tertia corbes, vel mensura dantur pro decima siue colo-
ni aliquid habeant, siue non, & forte ratione incertitu-
dinis tolerantur, Vin. [& in fi.] vbi idem no. Io. quod in
quantitate decimæ non currat prescriptio, licet currat
in quantitate cathedralici, infra de censu. olim.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Decima soluenda prius, quam census & tributa, & si nō fue-
rint soluta, quid iuris, vide nu. 4. & 5. cir. fin.
- Census, & tributa quo casu deducuntur.
- Fructus iure soli, non seminis debentur.
- Apostoli verba illa, neque qui plantat & c. ut etiam mystice
intelligentur, & num. 2.
- Incrementum Deus dat, & quando inspiciatur in decimis, n. 9.
2. De porris, vel cæpis transplatis in solo alterius parochia de-
cima cui debeantur.
3. Semen quare non deducatur de fructibus decimandis.
- Decimas non solventium auaritia quare reprehendatur, eas &
diminuere peccatum mortale, num. 4. & 5. in fi.
- De gratia fructus omnes habemus.
4. De pensione quando decima soluenda, ver. unde dixit.
5. Quare precium fructuum venditorum non decimatur, & mer-
ces colonorum decimatur.
6. Epilogus, & suffragium glossarum.
- Insolidum agi potest contra vnum ex pluribus obligatis.
7. Additio glossarum.
- Rei incumbere melius & utilius, quam persone.
- Decimas utilius ex vno aceruo simul recipere.
- Qui tenet, baro. Qui petit, barucus, prouerbum.

C A P V T XXXIII.

1. Cum non sit. Casus. Prius t̄ soluenda sunt
decimæ, quam census, &
tributa: vel salte si prius il-
la soluta sunt postea decimentur, partes, vt supra capitu-
lo proximo. secunda ibi, cum autem [Semen] fructus iu-
re soli debentur, non iure seminis. vnde dominus fundi
dominus fructuum est, etiam si semen sit alienum ff. de
usu. qui scit fundi, in principio. Vincē. [Apostoli] 1. ad
Cor. 3. [Neque qui plantat] vt dicit Goff. & Host. hæc
verba ad literam possunt intelligi, possunt etiam sic my-
sticè exponi, Neque qui plantat, scilicet prædicando,
neque qui rigat, scilicet baptizando, sed qui incremen-
tum dat, Deus. s. gratiam infundendo, & sic intelligun-
tur verba, quæ ibi sequuntur. Ego plantavi & c. [Sed qui
incrementum] arg. quod ibi t̄ danda sunt decimæ de
porris, vbi secundo plantati sunt, nō vbi primo semina-
ti, 2. q. 2. si quis iam translatus. Si enim fuissent ex no-
bis & c. de pe. dist. 4. si ex bono, contra. Maius est de no-
uo aliquid facere, quam creatum promouere, de conse.
dist. 2. reuera, Vin. & initium spectandū, supra de elect.
dudum. accedat, 18. q. 1. iam nunc, 13. q. 1. §. 2. pro pri-
ma parte facit infra capit. proximo, & 13. q. 2. §. quia
ergo decimæ, & illi d. tenent Vincen. & Phi. hæc ponen-
tes in cæpis. Vnde dicebat Iaco. q. G. Na. dixerat, q. se-
cunda ecclesiæ debebatur: tamē sibi videtur, quod vtri-
que ecclesiæ debeatur; quia sicut qui seminat, nihil
est, ita & qui plantat, & in vtroq; operatur manus Dei,
nec ob. si dicās, q. eadem res bis decimatur q̄ id ff. de
po. bonafides: quia idē posset dici de grano. q. postquā
aceruus, de quo fuit semen, fuit decimatus non debeat
semen decimari; quod est falsum, supra eo tua. Hæc que-
stionem disputauit, de quo vide plene in questione por-
rorum, de reg. iur. qui prior, lib. 6. [Mortificato] hæc sit
causa, quare semen non deducitur de fructibus deci-
mandis, etiam si semen fuerit decimatum. de hoc su-
pra eo, pastoralis, & c. tua, Host. [Auare] no. auariciam
in illo, qui cum totum habeat de gratia, s. 2. partes, de-

negat soluere decimam [Prætereunt] non de iure, sed de
facto: quia nimis sunt potentes, vel absentes, vel remo-
ti hi; qui decimas debent soluere. Imo. & Hostien.
[Periculis] est ergo peccatum mortale & in diminuen-
do decimam aliquam fraudem committere, Imo. Host.
[Decimarum] hic no. q. si de fructib. fundi tributarij so-
luta sunt plenè decimæ, non tenetur dominus postea sol-
uere de tributo. vt hic, & s. eo. pastoralis, & quomodo
sit intelligendum, dixi quod no. hic Imo. supra eo. tua
2. super glo. hoc intellige: vnde dixit ipse hic, q. si domi-
nus dat colonis terram suam colendam, vel alij castum
suum tenendum pro certa pensione, dominus non tene-
tur illam pensionem decimare, etiam si illa pētio sit in
eiusdē fundi, vel castri fructibus constituta: quia intel-
ligitur vendidisse salua decima: vnde fructus decimam
di sunt, & non pensio: petetur ergo decima à colonis,
si non decimato prius aceruo pensionem soluit. Et si
dicist̄ quare non decimat dominus precium fructuum
venditorum, sicut colonus mercedē operarū. Respon-
det merces operarum procedit ex membro & labore
hominis, & ideo ex hac datur decima. merces verò fru-
ctuum venditorum procedit ex terra, siue ex fructibus
terre, in qbus ius habet dominus, qui & ante tributum,
siue pensionem domini decimantur, & de quibus suffi-
cit, q. semel fuerint decimati, arg. ff. de reg. iuris bonaf-
des. secundum Inn. [Vel saltem] ac si dicat, si præcedat
solutio censuum de facto per aliquem casum [Per cen-
ec.] ergo mortale peccatum est, vt not. supra cap. proxi.
[Quibus] q. non alijs, sup. eo. tua 2. [De iure] dicit Inn.
q. de consuetudine non dixit: quia de prædialibus lo-
quitur remittens, supra c. proxi. ¶ Prima t̄ glo. obijcit,
& soluit. ¶ In gl. 1. ibi. l. 1. §. ult. qui sic iacet, si plures
nauem exercent, cum quolibet insolidum agi potest.
& sequitur l. ne in plures aduersarios fatigetur, qui cū
vno contraxit. ¶ In gl. vlti. ibi, alienatio vide in c. ex li-
teris, super ult. glo. ¶ In t̄ gl. 1. ibi, responderi pōt̄ secū-
dum Ioan. dicit Hostien. & quia commodius est totum
simul in vno aceruo recipere, quam post tempus forte
à non soluente petere, & quia tutius est pignori ipsius
acerui incumbere, quam in personam agere, instituit.
de ob. quæ ex male. nal. §. furti actio. & inducit hoc pro-
uerbium, Baro qui tenet, barucus, qui petit.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Cistercienses, templarij, & hospitalarij de fructibus quarum
possessionum decimas soluere teneantur, & nu. 3. cir. fi. & 8.
- De immobilibus non tenentur, & nu. 2.
- Privilegiatorum prædia si transferant ad privilegiatos, decimas
non dantur.
2. Vita morti comparatur hic.
- Laborum privilegium cessat hic.
- Legem sibi nullas imponere potest, & quibus casibus hic.
- A modo, dictionis significatio.
3. Post concilium hic enumerantur quomodo constabit acquisitiones
possessiones.
- Ex chronicis sumuntur etiam probationes.
- Concilia Lateranensia duo, & quo tempore.
- Concilium Viennense & Lugdun. quando fuerint.
4. Privilegia concessa Cisterciens. ordini, S. Clara, vel alijs super
decimis non soluendis an extendantur ad decimas, quæ per
antiquum feudum s. ante Lateran. Concil. habebantur, &
possidebantur.
- Privilegium quibus casibus alicuius iuri, nisi in eo fiat mentio,
non obstat.
- Anteferris quem alijs papa scribat, quibus intelligatur ante-
ferendus. §. secunda ratio.
- Patronis laicis literæ papales non præiudicant, ibid.
- Possessio colorata impedit impetrandem. §. tertia ratio.
- Decimas transferre per quam formam liceat, & cui, ibid.
- De decimis feudalibus aliter iudicatur, quam de alijs, ibid.
- Perditur difficilius, potius difficilius acquiritur, ibid.

Species quando deroget generi, ibid.

Vasalli in generali alienatione non continentur, nisi nominentur.

Beneficia largissime interpretanda, quando non procedat, ibid.

5 *Privilegiarum derogatione turbantur privilegiati observanda aliorum, si nostra decurtari nolumus.*

6 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 7. & 8.*

Decimæ an soluendæ de fundo acquisito pro ecclesia edificanda, & pro eius dote, antequam edificetur.

9 *Decimas percipiendi ius ab alijs præscribere aliud est a præscriptione iuris non soluendi.*

Eas quis possit præscribere, & religiosi potius danda nisi ius cessaret, & ratio.

10 *Earum immunitatem monasterium quib. casib. possit allegare. Res inter alios acta alijs præiudicat ex extensione papali hic, in fin.*

C A P V T XXXIII.

1 **Super** Casus. Cistercienses, & templarij & hospitalarij de fructibus possessionum, quas acquisierunt post generale concilium, tenentur decimas soluere, si prius ex illis decimæ soluebantur. & sunt duæ partes. prima ponit statutum Cisterciensium, secunda confirmationem, & provisionem papalem ibi, Ne occasione alias ibi, Nos autem [De quibus] id est de quarum præsentibus, nam de immobilibus non tenentur. vt no. 3. eo. pastoralis [Debeantur] q. d. q. si prædia privilegiatorum transeant ad privilegiatos, decimas non dabunt [Fundandis] sup. licet ante non emanant nisi in hoc casu: possunt tamen recipere a quocunque sibi cõferantur etiam si id non fiat pro mona. de nouo fundando; & sic continuatur quod sequitur [Collatæ] in vita, vel in morte [Excolendæ] & sic cessabit privilegium laborum, de quo supra eo. ex parte. 1. & per hoc patet secundum Hostien. de fructibus, nõ de possessionibus soluendam decimam, vt prædixi [A quibus] colonis, scilicet [Ne occasione] si non habet, infra nos autem. hic est versic. [Decernimus] non sufficiebat ipsorum constitutio: quia nullus se potest per pactum astringere, quominus sibi liceat emere, vel vendere. ff. de pac. 1. pe. Abb. & supra de testa. Rainaldus [Alienis] si illas colendas recipiat, supra eo. dilecti [Et ammodo] i. ab hac die in antea: & fm Host. ex hoc sumitur verbum in literis apolicis; quæ solent hoc casu impetrari, scilicet super possessionibus post concilium acquisitis. Sed dubitari potest, quomodo constabit, q. fuerint post concilium acquisite? Respondeo sciri oportet quando concilium factum fuerit: & inueni varias chronicas super hoc, vt puto, corruptas, sed, vt percipere potui ex chronica historialis speculi, lib. 3. c. 64. concilium istud factum fuit annis domini 1215. 17. anno pontificatus Innoc. & fuit Romæ in basilica Lateranen. Post illud ergo tempus acquisitas hoc capitulum comprehendit. De tempore vero concil. Lateranen. quod fuit tempore Alex. dixi supra de his quæ fi. a præla. cum apostolica, in fin. De Vienen. quod fuit Clemen. vide de cens. cum sit, in gloss. penul. De utroque Lugdunen. scilicet Innocen. quarti, & Gregor. X. dixi de electio. nemo deinceps, super gloss. 2. libro 6. [Perfoluant] hoc non statuerant Cistercienses [Nisi cum ipsis] sup. vel nisi super his nouiter acquisitis habeant nouum speciale privilegium, quod sæpe impetrant, vt dicit Hostien. Vnde vidi privilegium Cisterciensium datum super possessionibus acquisitis post concil. Vidi & dubitari, an privilegia concessa Cisterciensi ordini sanctæ Claræ, vel alijs super decimis non soluendis extendatur ad decimas, quæ per antiquum feudum, scilicet ante Lateranen. concil. a laicis habebantur, & possidebantur, saltem de hoc mentione non facta? & videtur quod non, his potissime rationibus, quæ sumuntur ex decre. 2. infra cod. libr. 6. primo quia ex §. 1. & §.

vbi autem, ibi patet privilegium non soluendum decimarum solum respicere præiudicium ecclesiarum parochialium, & quod illas solas per illud papa gravare intendit. cui conuenit: quia si princeps dat privilegium contra ius publicum, ius priuatum lædere non intendit, nisi id exprimat. ff. ne quid in loco publico. l. 2. §. si quis a principe. cum ergo privilegium sit lex priuata contra ius commune, 2. distinctio. privilegia, infra de verbor. signific. Abbate, solum ius commune lædat, quo debentur parochialibus ecclesijs, non speciale, quo debentur vasallis, vt sic ius prius eis competens, non plus tollat privileg. hoc non exprimens, quam tolleretur ius commune, sed constat, quod per ius commune tollitur præcedens ius commune contrarium: sed ius singulare non, de constitut. cap. 1. lib. 6. ergo nec per privilegium tollitur: vnde nec per privilegium tollitur pactum præcedens hoc tacito, de deci. ex multiplici, de pact. cap. 1. libro 6. nec privilegium, supra de præscript. veniens, vnde, quando papa talia vult tollere, illud exprimit, vt patet in constitutione super cathedram, ad fin. ver. nos etenim innouata per concilium Vien. de sepult. dudum. Item alias ecclesia fraudem inijceret his vasallis hodie dando, & cras reuocando directè, vel indirectè, contra id, supra de donatio. per tuas. 16. quæstio. 6. illud, quod satisfacit. ¶ Secunda ratio sumitur ibi ex §. 1. post princ. vbi innuitur in talibus privilegijs non venire, quod verisimile est papam non intellexisse: sed talis est noster casus, ergo & c. cui conuenit quod habetur de fil. presbyte. capit. 2. libr. 6. quod scripsi post Innoc. supra de præscript. veniens, ver sic. non obstante, & post Compost. supra de rescrip. causam. vbi dicit se pronunciaffe de mandato papæ, quod cum scribit papam eum, cui fecit gratiam, alijs anteferri, hoc intelligitur de his, qui prius ius non habebant, saltem in re: sed tales erant isti laici; ergo & c. optimè facit etiam quod scripsi post Hostien. supra de offic. lega. dilectus, & infra de iure patronat. cum dilectus, de literis papalibus, quæ non præiudicant patronis laicis. vt infra de regul. iuris, in generali, lib. 6. cum concordat. ¶ Tertia ratio sumitur, ibi ex primo respon. vbi patet, quod sola possessio tacita in privilegio impedit vires privilegij, quod ad illud possessum. probatur idem de priuilegijs. g. dudum. fortius ergo proprietas, & possessio, vt in casu nostro. huic conuenit, quod dicitur de concessio. præben. cum nostris, vbi colorata possessio si taceatur, impedit impetrantem: facit etiam vt lite pendens. cap. fin. vbi sola litis pendentia, etiam si dolose non taceatur, impedit vires privilegij. ad idem de testi. causam quæ. Quarta ratio sumitur ibi ex §. illas, & ex §. fin. vbi patet, quod istarum donatio spectat ad ipsos laicos feudatarios. ex quo duo insurgunt, scilicet quod sunt ipsarum domini, & habent ius dandi dominium, vel ius dandi non spectat ad alium. facit supra de probat. litem. infra de donat. inter vi. & vxor. nuper. secundum, quod cum habeamus hanc formam transferendi ipsas decimas feudales, scilicet per donationem vasallorum a liâ a iure non statutam suspiciosum est inuenire, de transf. la. capit. 2. cum concord. Quinta ratio ibi sumitur ex fine, vbi patet, q. aliter iudicatur de decimis feudalibus, quam de decimis iure communi debitis. ad idem, sup. eod. tua. & quod nõ. in cle. eo. tit. c. 1. in 4. gloss. Qui ergo difficilius acquirunt, difficilius perdunt. & econuerso. facit infra de reg. iur. c. 1. cum concor. bene facit ad casum, q. species derogat generi, & maxime hoc casu, quo præcessit species, de regu. iur. generi, lib. 6. ff. eo. in toto b. bene facit in libr. feud. si de feud. contro. fu. c. in generali. vbi sic dicitur: In generali alienatione vasalli non continentur, nisi nominatim dictum fuerit. & de cap. qui curiam ven. ca. 1. vbi dicitur, quod si capitaneus in curia quam vendit, habebat vasallum feudum, nisi

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

S V M M A R I V M.

expressim de eo actū sit in venditione non transit. non ob. quod dicitur, Beneficia largissime interpretanda: quia illud non procedit in privilegijs q̄ ius cōe, quā alterius ius absorbent, vel grauitē ledunt, super quo vide quod dixi j. de verb. sig. olim, super ult. glo. & supra de rescriptis, cām quā, nec ob. q̄ fauor his religiosīs debetur, ad quod responde per decre. nuper. infra de dona. inter virum & vx. [Et hoc ipsū] quod scilicet prouisum est de Cisterciensibus tam per ipsorum statutū, q̄ per nostrā ordinationem [Vt ecclesiarum p̄lati] h. d. ad consolādos eos, ne. s. turbentur ex eo, q̄ ipsorum privilegio derogatur, in cle. de sepul. dudum. §. si. [Obseruare] aliter ipsorum essent privilegia decurtanda, inf. de priuil. c. 4.

6 ¶ Vlt. gl. ¶ quārit, arguit pro & contra, & sol. ¶ In ¶ gl. pen. ibi. l. 1. lib. 10.] vide hanc, & seq. de testi. causam 2.

7 super ult. gl. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, ecclesie idem etiam post, secundum Host. puto, q̄ glo. intellexit de p̄edio adquisito, vt sit fundus mona. & sui ambitus de nouo fundandi, qui fundus ante, q̄ ibi edificetur ecclesia, tradetur excolendus: sed Host. intellexit, quod glo. intendat, q̄ possessiones emptæ pro dote mona. de nouo fundandi ante, q̄ edificetur, non gaudeant antiquo privilegio, postea non, ex quo fuerit mona. edificatum, gaudebunt, & reprehendebat in hoc gloss. dicens, quod etiam post adificationem cessat antiquum privilegium. Ego sic intelligo literam, quod si Cisterciens. forte non habentes domum Bonon. volunt ibi mona. de nouo fundare, possunt tam pro fundo, quam pro dote emere possessiones decimales: aliter non. & tunc & ante adificationē mon. & post aut tradentur alijs colendæ secundum statutum Cisterciensium, aut si etiam per se colant, de illis decimas soluant s̄m prouisionem pape. nec puto gl. intellexisse contrarium, sed vt prius dixi. ¶ In gl. 3. ibi, ea. ¶ possunt habere] dic q̄ aliud est p̄scribere ius percipiendi decimas ab alijs: & sic loquantur contraria, aliud p̄scribere ius non soluendi, & hoc casu loquitur hic, licet Hostien. hic voluerit distinguere inter religiosum, laicum, & clericum, primus non p̄scribit; & sic loquitur decre. dudum, supra eo. secundus sic: quia licet non ministret spiritalia, facit tamen officium diuinū, & forte deuotius, quam secularis clericus. vnde & ex l. diuina, nisi canonica aliter ordinasset, potius essent eis decimæ soluendæ, quam secularibus clericis, ad hoc, supra eo. tua 2. de sepul. fraternitatem. ad hoc, supra eod. cum in tua, & c. dilecti, & c. suggestum, s̄m eum etiam

10 dici ¶ potest, q̄ mon. situm intra limites alicuius parochiæ quo ad possessiones proprias non possit immunitatem allegare, nisi privilegium, vel p̄scriptionem cum titulo ostendat, vel probet. §. eo. dudum, & c. a nobis. In aliena vero parochia ipsas ex consuet. potest acquirere ¶ supra eo. cum in tua, & c. ad apostolicæ. si. no. de p̄scrip. auditis, & c. se. ad hoc j. de priuil. si de terra. & c. accedentibus 4. dist. §. leges. in auct. de hered. & Fal. in prin. sed quid dicat, etiam in hoc secundo casu necessarius est titulus, de p̄scrip. c. 1. lib. 6. ¶ In gl. vi. in fi.] hoc est ex hac extensione, quam facit hic papa: quia aliter non p̄iudicasset secundum Host.

ADDITIONES.

- a ¶ De pac. Ibi vide gl. & Bar. & Io. and. in c. Rainaldus, in glo. no. argum. & hoc potest dici prohibitio fieri non a seipsis, sed a concilio, vt patet in prin. capituli, & sic a iudice, quā prohibitio an impediat dominij translationem, vide vbi supra, & in §. diui, & inf. filius, ff. de le. 1. & per Bald. C. de condi. ob causam. l. ea lege.
- b ¶ In toto. Vide plene per Bar. in l. quæstum. §. fin. ff. de fun. instru. instru. l. e. & gl. & Ioan. And. de rescrip. cap. 1.
- c ¶ Acquirere. Istud posset defendi quod ad tertiam ecclesiam, pro qua non faceret ius commune: quia tunc titulus non requiritur, si ad illam decimam ageretur per monasterium, vide de rescrip. spo. c. 2. in gl. no. q̄ lib. 6. & de p̄scrip. cap. 1. in fin. glo. mag. eod. libro.

- 1 Vniuersis si quod prohibeatur, etiam singulis intelligitur interdictionem.
- Ecclesiasticis pari modo si interdicitur, et secularibus & laicis intelligitur.
- Argumentum hic à maiori ad minus habet locum.
- Decimas neque in pignus, neque in donum concedere licet, & cum, & quo casu, & nu. 2.
- 2 Fructus rei est pignori dare licere
- Aliena res non potest obligari.
- 3 Epilogus, & additio glossarum.

C A P V T XXXV.

- 1 Interdicimus. Breue est [Vniuersis] etiā ¶ singulis intelligitur interdictionem. de hoc infra de excels. p̄la. nimis. in fin. [Ecclesiasticis] multo fortius secularibus, & laicis secundum Hostiē. alleg. supra eod. quamuis, & ca. ad hoc, & c. prohibemus. per quod capitulū forte hic omisit de laicis [In pignus] nec etiā in donum sine auctoritate epi. §. de his, quæ fi. à p̄la. cum apostolica, Inn. & Hosti. & Pet. obijcit Vin. ad textum de l. fin. ff. de vsuris. vbi dicitur, quod ¶ fructus rei est pignori dare licere: sed ibi ponitur fructus pro quadam comoditate, nō propriē pro fructu, s̄m eum [Non p̄sumant] et de consensu epi, si non sit antiquum feudū, ne sic videatur ecclesia possessionem laici approbare secundum Gos. recipiendo in pignus, & quia aliena res non potest obligari. C. quæ res pign. ob. poss. qui filios. Si vero sit antiquum feudum, poterit, seruato tamen ordine decr. cum apostolica. §. quia verò, fructus tamen computabit in sortem, nisi forte consenserit ecclesia, ad quam spectant, de vsufr. c. 1. in fi. s̄m Hostien. forte verius est dicere, q̄ hęc decre. intendit prohibere etiam de antiquo feudo, vt sic laicus indigens necesse habeat illud pignorare ipsi ecclesiæ ad quam spectat, ex quo alteri pignorare non poterit. ¶ Prima ¶ glo. respon. per quæstionem, de quibus decimis hic loquitur. ¶ In gl. 1. ibi, fructus] si abstinet à seruitio vasalli.

S V M M A R I V M.

- 1 Dispositio tituli, siue rubricæ.
- De religiosis tractatus continet quinque titulos.
- 2 De regularibus, & ad religionem transeuntibus quibus alijs in locis & libris canonicis agatur.
- 3 Regularis vnde dicatur.
- Regula sumitur dupliciter.
- Religio quibus accipitur modis.
- 4 Hic titulus an p̄cedere debebat tractatū seculariū clericorū.
- Clerici seculares an maiores & anteponendi regularibus
- Majoritas administrationis maioritati meriti p̄feratur.
- 5 Hæc rubrica an concipienda esset de regularibus tantum, vel pars posterior p̄mitenda priori.
- Ad religionem transitus est duplex, & ipsi insit religioni.
- De transitu huius varia denominatione.

De regularibus, & transeunt. ad religio. Rubrica.

- ¶ Viso ¶ de clericis secularibus, & rebus ipsorum, de regularibus, & his quæ ad eos pertinent, videamus, s̄m Da. Gos. & Hostien. vel aliter: quia in prox. tit. docuit auctor de decimis religiosorum in c. 3. & 4. & c. dilecti, & c. suggestum, & plenius in c. ex parte 1. & in c. pe. submittit nunc ḡnalem tractatū de religiosis: quem tractatū prosequitur in 5. rubricis sequentibus. vna ex cā intermissa, s. de cōuersione infidelium & quia in hac tertia parte p̄mixtum de clericis, & monacis tractat, tractatū

termi-

terminabit expresse & specialiter de vtriusque ponens in si. rubricam. ne cler. vel mo. & c. Et scias q̄ eodem modo Gratianus in 5. causis prosecutus est tractatum religiosorum, scilicet a 16. vsque ad 20. & potissime in 19. & 20. repetitur autem hæc rubrica in 6. & cle. cui conuenit, de temp. ord. ad aures. de offic. ord. quanto, de postul. cap. 1. de sindi. cap. vno. de his, quæ vi me. ve cau. 2. c. 1. de iudi. cum deputati, de iureiuran. sicut, de app. cum speciali, in si. de vi. & ho. cle. cap. pe. ad si. de voto, scripturæ, ne cleric. vel mo. sed nec. de spō. commissum. de accu. qualiter. 2. in si. de apost. capit. 2. facit etiam lib. 6. de elect. quorundam, & c. si religiosus, & c. nullus, & c. ex eo q̄. §. si. & c. indemnitatibus, in prin. de procu. cap. 2. de hæret. accusatus, in si. & cle. de elect. in plerisque, ver. nullus, de procura. religiosus. ¶ Sciendum est q̄ regularis hic dicitur a regula, non in quantum regula est, quæ rem breuiter enarrat. ff. de reg. iur. l. 1. sed in quantum est regula norma recte viuendi. 3. distinct. regula. Sumitur autem religio interdum latissime, & secundum id comprehendit omnem Christianum, & sic dicitur religio Christiana. 98. distinct. cap. 1. de diuor. gaudemus, de apo. quidam, de homi. pro humani, lib. 6. ad fin. & in epistola inter claras, C. de sum. trinit. circa princ. interdum ponitur pro honestate, secundum quod non includit omnes Christianos. sed honeste viuentes etiam laicos & coniugatos. 16. quæst. 1. iusta 33. q. 4. quod Deo, de consti. ecclesiæ, de reb. eccles. nō alie. c. si. secundū hoc potest intelligi Iac. 1. in si. ibi, Religio munda & immaculata visitare pupillos & c. interdum sumitur minus late secundum quod comprehendit clericos seculares, qui dicuntur esse sub regula. 1. q. 3. saluator, ultra medium. 12. quæstione 1. capit. 1. in fine, in auct. de sanctis. epis. §. damus. interdum stricte, vt hic secundum quod dicimus religiosum, qui per emissionem professionis prælati imperio subiicitur, & facit quod no. infra de voto, ex multa, post prin. dicitur etiam religio iuramenti, de iure iuran. si vero, in prin. & c. quemadmodū, in si. & infra de spon. requisit, & sicut in materia rubricæ, sic & ibi dicitur a religio religas. ¶ Oppo. ad rubricam q̄ male situata, præcedere enim debebat tractatus religiosorum tractatum seculariū clericorum, cum illi sanctiores sint & iustiores, & sic maiores. primum probatur 47. dist. quantumlibet, secundum 40. dist. ca. vlt. in si. sunt etiam fauorabiliore. 56. dist. nisi. de fil. presby. cap. 1. de apost. c. 2. de senten. excom. cum illorum, cum simili. Sol. hæc sunt de arbitrarijs, quæ a principum voluntate dependent, vt alias in si. dixi. vel dic clericos maiores monachis, quod patet, 55. distinct. priscis. 16. q. 1. alia, & c. legi. Mutilatus enim, vel aliter irregularis posset esse bonus monachus: qui tamen non est bonus clericus, vt ibi. Contraria loquuntur de maioritate meriti, cui præponitur maioritas administrationis. de hoc supra de officio archipresby. capitulo primo. ¶ Oppo. etiam q̄ aut t̄ superflua pro parte, aut male formata. de primo, quia sufficiebat dicere de regularibus, de secundo, quia si de transeuntibus erat dicendum, præmitti debebat sic, scilicet de transeuntibus ad religionem, & regularibus. ad religionem enim habet se transitus vt prius ad posterius, sicut scrutinium ad electionem, tractatus ad alienationem; sponsalia ad matrimonium; obligatio ad actionem, & his similia, de elect. quia propter, de reb. eccles. non alie. dudum. ff. de spon. l. 1. insti. de actio. in prin. Sol. non est superflua pars 2. quia nō omnis transiens ad religionem regularis est, vt patet in eo, qui transit probationis causa, infra eo. statuimus, in minore, infra eod. ad nostram, & capit. 1. lib. 6. & furioso, infra eo. sicut tenor. & si. nec male formata. Est enim duplex transitus ad religionem effectualis scilicet & corporalis. primus, cum is, qui potest obligari religioni, illam profiteatur, licet non transeat cor-

poraliter ad claustrum, nec habitum sumat; & de hoc infra eo. porrectum. secundus corporalis, cum scilicet corpore transit ad claustrum, vestit habitum, & inter religiosos viuit. primus transitus inest religioni, secundus vero præcedere potest & inesse habita distinctione, de qua infra eo. consulti, & c. ad nostram, & cap. constitutionem, lib. 6. sed & vtrunque transitum præcedere possit religio, vt si professus vnius religionis altero prædictorum modorum transit ad aliam. cum igitur sit transitus de seculo ad religionem, & de religione ad religionem, patet, quod fuit bene formata. de varia verò denominatione huius transitus dicam infra eo. Ioannes. cuius fauore sumus hæc locuti.

S V M M A R I V M.

1 De ætate professi si dubitetur, actor probabit, & trinusque tamen probatio recipi poterit.

Metum, vel vim quis probet.

2 Suffragium, & additio glossarum. nu. 3.

C A P V T I.

Nullus. Breue est [Ætate] si constet t̄ de professione, & dubitetur de ætate, probatur actor, vt no. 78. dist. presbyter. facit, infra eo. ad nostram & adde quod dixi supra de probat. in præsentia; super gloss. not. quod: ytriusque tamen probatio recipi poterit, de renunc. super hoc [Spōtanea] & hoc qui metum, vel vim allegat, probabit: sed & vterque probare poterit, vt in præced. decret. super hoc, & facit quod not. supra, quod metus causa. cap. 1. in gloss. penult. ¶ Prima t̄ gloss. respondet per ob. & sol. cui sol. signat contrarium. ¶ In t̄ gloss. 1. in si.] dic vt ibi no. & infra de rescripti. t̄ eo tempore, lib. 6. ¶ In gloss. 2. in si.] in viro 14. in puella 12. infra eo significatum, & c. sequen.

S V M M A R I V M.

1 Monasterium ingressus impubes, quando a parentibus reuocari poterit, vel ipse exire, & nu. 2. 4. 5. & 6. in si.

Oblatio parentū alterius au sufficiat, vel vtrius ex tutoribus, & viuentē patre fiat.

In spiritualibus naturalis ratio iuri positio præfertur.

2 Professus quibus casibus quis dicatur, & nu. 1. & 4. 5.

Sponsalia nunquam transeunt in matrimonium per solum lapsum temporis.

Monachus quis fieri præsumitur ex leuioribus, quam coniux.

Habitus quando non inducat professionem, & nu. 4. & 5.

3 Voto filie contradicere potest pater domi morantis.

Clericatus pro monacatu hic.

4 Vis, vel metus quamdiu excuset intrantem religionem, & nu. 5.

5 Religionem quando quis dicatur obligatus, & nu. 5. in fin.

Protestatio prodest ingredienti monasterium.

6 Additio glossarum.

C A P I T U L U M II.

Si quis. Casus. Impubes t̄ monasterium ingressus post annum a parentibus reuocari non potest: secundum, quod pubes per vim ingressus post annum exire; vel a parentibus reuocari non potest. secunda ibi, Si vero [Consensu] tunc n. parentes non reclamarent, infra de regul. iuris, quod semel, nec ipse filius vsque ad pubertatem. de hoc infra eodē significatum (Parentum) quorum consensu habito tacito, vel expresse per illos vterius nō reuocatur. 29. q. 1. Io. And. super 3. Decre. T 4 cap.

cap. 1. 2. 3. & 4. & q. 2. c. 1. ex quibus elici videtur, qd al-
 terius. s. patris, vel matris sufficiat oblatio. Idem in tu-
 toribus, si plures habet, cum illi & comparentur parenti-
 bus. 20. q. 2. puellæ, videtur tamen, qd potior esse debeat
 conditio prohibentis, ar. ff. communi diui. Sabinus, se-
 cundum Inn. & no. de hoc in pr. ca. 20. q. 2. c. 2. & q. 1.
 c. 2. Alij dicunt, qd in hac parte non volutati matris stā-
 dum est, sed patris, qui filium in potestate habet, insti-
 de patri, potestate, & de pupil. substi. Sunt & qui asse-
 runt, qd qui vnum parentem habet, tantum ille solus of-
 ferre potest. & si habet tutores alios, quam parentes, ta-
 men parentes inuitis tutoribus ipsum offerre possunt:
 sed si sit auus, qui habet in potestate nepotem, & filiū,
 pater inuito quo filium offerret, & non e conuerso. vide
 32. q. 3. c. vno. & est ratio. quia in spiritualib. præfertur
 naturalis ratio iuri positio. Vnde inter patrem & ma-
 trem, & filios, qui sunt in potestate, vel emancipati nō
 videtur quantum ad hoc differentia facienda. Ingre-
 diens autem, vel oblatus intra annos pubertatis exire
 non potest, ar. infra de despon. impu. de illis. Quod au-
 tem ingressus t sua auctoritate possit infra pubertatem
 egredi, est ar. infra eo. significatum. Dicunt & aliqui, qd
 si coacti offerantur ante pubertatem egredi possunt, ar-
 gum. a contrario sensu 20. questio. 2. c. 1. sed & quando
 oblatus sunt a parentibus, dicunt quidam, qd in 15. anno
 & ultra in infinitum exire possunt, nisi postea votum e-
 mittant, vel professionem faciant tacitam, vel expres-
 sam, infra eo. statuimus. 20. q. 1. illud & hoc idem est in
 matrimonio carnali, in quo sponsalia nunquam tran-
 seunt in matrimonium per solum lapsum temporis, in-
 fra de despon. impu. attestaciones. Nec ob. infra eod.
 cum virum; quia ibi non fuit solus transgressus tempo-
 ris, imò etiam in maiori etate data fuit benedictio mo-
 nialis. Alij dicunt, qd lapso 15. anno exire non potest:
 quia per lapsum quinti decimi anni videtur tacite pro-
 fessus, sicut & ille, qui in maiori etate religionem in-
 trat, nec ob. quod dictum est de carnali matrimonio:
 quia facilius & per leuiore præsumptiones præsumitur
 quis fieri monachus, quam coniunx. & pro hac opi. facit
 quia ille, qui per vim ponitur in monasterio, tacite pro-
 fessus præsumitur lapsu anni, infra eo. c. 5. 1. Multo for-
 tius ergo, si sponte ingrediatur, arg. infra c. ex parte,
 & c. cum viru. & hac opi. hodie comprobatur, infra eo.
 c. 1. lib. 6. Hoc autem satis posset concedi, qd in mona-
 sterijs, in quibus est cōsuetudo, qd in certo tempore fiat
 vocalis professio, vel aliæ solennitates interueniant, p-
 solam receptionem vel portationem habitus non intel-
 ligitur quis professus, arg. 20. q. 1. illud, & infra c. quia
 insulis, & c. statuimus, in fi. In hoc enim casu non est præ-
 sumendum contra ingredientem per lapsum anni, nisi
 & per abbatem secundum consuetudinem nouus habi-
 tus ei detur, vel alia solennitas obseruetur, nec ob. su-
 pra quod metus causa. c. 1. quia ibi votum emisit, & pro-
 fessionem fecit, licet protestationem premiserit, cui de
 facili intelligitur renunciasse. Item hoc quod dictum
 est, locum habet, vbi certum est, qd expressa & vocalis
 professio non est facta: nam in dubio ex portatione ha-
 bitus est professio præsumenda. 27. dist. q. interrogasti,
 20. questio. 1. puellæ, infra eo. vidua: etiam expressa &
 vocalis. nec est necesse, qd abbas hanc probet: quia pro-
 pter presumptionem transfertur etiam onus probandi
 in monachum, vt scilicet probet se non fuisse professum,
 argumento in eo, quod legitur & no. supra vt eccle. be-
 nef. capitulo primo. §. 1. quod tamen per rerum natu-
 ram, cum factum negetur, probari non potest, supra de
 electio. bone §. contra legati. Alij dicunt, & vt videtur,
 melius, quod quando non sunt distincti habitus, si per
 annum portet habitum, tacite præsumitur a profiteri.
 & idem est, vbi ab initio solenniter accepit habitum,
 quo monaci utebantur, infra eodem ex parte, secundū

Innocentium. Tu dic, vt infra capitulo primo libro sex-
 to, & in Clementina eodem titulo, eos qui [Ipsius] ton-
 surati [Annū] dicit t Hostiensis, quod hic dicitur de an-
 no, determinat, quod habetur Numeri. 30. ibi, mulier,
 si quippiam nouerit, & cetera. vbi probatur patrem cō-
 tradicere posse voto filie in domo morantis. In clerica-
 tu [id est in monacatu. 12. questio. 1. duo sunt. Phi. [Per
 vim] vt si ligatis t manibus tracti & tonsurati fuissent:
 nam & tunc fit sibi præiudicium, si per annum deferat
 in monaster. habitum, & tonsuram. potest ergo talis in-
 tra annum exire: annalis tamen mora non nocet nisi
 post annum ibi completum: vbi vero maior per metū
 proficetur, non fit sibi præiudicium durante metu. Me-
 tu vero cessante ratificat, quod est actum, nisi statim
 exeat, supra quod metus causa, capitulo primo. & 1.
 questio. 1. constat. Et quidam hic exponunt, per vim,
 id est per metum. Alij intelligunt de metu, qui potest
 cadere in constantem, dicentes, quod secus, si per do-
 lum, qui non excusat, supra quod metus causa, capitu-
 lo penultimo. Si quæras, quæ sit t ratio, quare sumens
 habitum per vim stando per annum ratificat, sumens
 vero sponte & non intentione vouendi nō ratificat, di-
 cit Innocen. & Hostien. qd quando alicui etiam inuito
 datur habitus, ea intentione datur ei, vt fiat monachus,
 quod ergo illo nomine factum est, expresse & tacite ra-
 tificare potest, infra eo. cum virum. secus, quando nec
 ipse, nec ille, qui dedit habitum, hoc intendit, vt fiat
 monachus, quia quod nihil est, tacite per lapsum anni ra-
 tificari non potest, secundum Innoc. si autem dans in-
 tendit, sed non recipiens, not. de priuileg. tuarum, in
 glo. per hoc dictum Innocen. quod intelligit Host. de
 illo, qui expresse dixit, quod obligari volebat religio-
 ni etiam per lapsum anni, sed solum probare intendit:
 alias dicit, quod in dubio ipsum obligabat lapsus an-
 ni. & notabat hic 5. casus diuersos. Primus, quando pu-
 bes religionem ingrediens talem protestationem facit
 expresse, & tunc ipsum non obligat lapsus anni. allega.
 infra eo. super eo, & quod nota. infra eo. ad apostolicā.
 Secundus, quando non facit expresse professionem,
 sed apparet expresse, quod voluit dimittere seculum.
 nec infra triduum poenitet, infra eo. ad nostram. Ter-
 tius cum neutrum horum apparet, sed dubia ipsius in-
 trantis intentio; & sic ipsum obligat lapsus anni, infra
 eo. ad apostolicam, etiā si per vim ingrediatur, vt hic.
 Quartus secundum Clementem IIII. quando renun-
 ciat mundo, nec infra triduum exit. Quintus quan-
 do vocalem & expresse facit professionem, quo ca-
 su statim obligatur, salvo quod habes infra eo. non so-
 lum. lib. 6. Tu addas casum, de quo dicam infra cap. 2.
 [Nec ipse] filius [Annū] & diem, vt supra Hosti. ¶ In
 t glo. 1. papam ibi, corpora] & de ma. & obe. cap. 1. &
 Hostiē. [& in fi.] vel proprie. & tunc fit hoc postulando
 iudiciū ecclesiasticū. 1. 1. q. 1. placuit, Lau. ¶ In gl. seq.
 ibi episcopi] infra de frigidi. c. 1. ¶ In glo. quod ad, ibi,
 exire] imò poterit vsque ad finem quintidecimi anni,
 quod dic, vt infra eo. c. 1. lib. 6.

ADDITION.

¶ Præsumitur. Præsumptione iuris & de iure, secundum Hosti-
 & Ioan. And. contra, vide ipsum eo. c. 1. lib. 6. in gl. 1. præsumi-
 tur, & ibi quando, qui male concor. opi. & vide infra in glo. vt si
 ligatus, nec requiritur in hac tacita professione per lapsum an-
 ni obrectatio tridui, vt in c. constitutionem eo. tit. lib. 6. not. &
 per Ioan. And. in c. 1. præalle. in gl. & ipso anno.

SUMMARIVM.

¶ Hæc decretalis quos habeat intellectus, & nu. 4. in fi. si
 monasterium ingressus, in quo antiqua regula nō formatur, mo-
 nasterium reformatur, quo casu profiteri cogatur, vel exire.

Habitum

Habitum monacalem suscipere quib. non liceat monasterium ingredientis protestatio tutatur a professione, in fin.
Fictio duplex, Epilogus, & additio glossarum. nu. 3. 4.

CAPVT III.

Vt clerici. Casus. Sunt quidam seculares ca-
 nonici, qui vt inter collegas reli-
 giosos appareant, suscipiunt ha-
 bitum monacalem, de his hic dicitur, qd vel fiant veri
 monaci, vel veri clerici secundum Vin. Inno. vero dicit
 decre. intelligi, quando non professi, nec profiteri vo-
 lentes deferunt, licet male, eundem habitum cum pro-
 fessis, vel quando quis assumit habitum sine solemnita-
 te, & sic dicit loqui de elec. cum causam, in fi. dicit Ho-
 sti. hunc intellectum corrigendum, nisi intelligatur, in-
 fra annum, sed dic vt infra c. 1. lib. 6. dicit etiam Host.
 cap. posse intelligi, quando quis intrat monasterium, in
 quo est certa regula ab antiquo statuta: sed non serua-
 tur etiam quo ad habitum, nec intrans se obligat ad il-
 lam seruandam, sed illam tantum, quae ibi de facto serua-
 tur, & postea monasterium reformatur. quo casu is, qui
 ingreditur, non censetur religiosus, sed monasterio re-
 formato profiteri cogitur, vel exire. remittit ad pre. de-
 cre. cum causam, & ad sum. eod. tit. §. ad quid tenetur,
 ver. sed & tenetur ad professionem, si ponderabis su-
 pradicta verba, alius est casus, quem tractabo, infra eo.
 super eo, in glo. quamuis. Idem secundum eum in in-
 grediente locum, vbi ad vnguem seruatur regula, sed
 protestatur, vt dixi supra cap. prox. [Fingunt] est fictio
 2 operis & fictio intentionis, de prima hic. de secunda
 27. dist. q. interrogasti, secundum Hostien. [Nomine so-
 3 lo] sic supra tit. 1. in aliquibus, Host. ¶ Prima ¶ glo. di-
 stinguunt simulationis causam honestam, & inhonestam,
 & arguit ad quaestionem. ¶ Vlt. glo. alle. duo iura, in
 4 contrarium alia duo, & soluit. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, quod in-
 terrogasti] vbi de hoc [et ibi, ex literis, infra] quod dic,
 vt eo. ti. tua nos [et in fi.] de hoc infra, de priuile. tuarum,
 in glo. per hoc. ¶ In gl. vlt. in fi.] vnde dixit Host. qd hic
 extra mona. & consortium monachorum stabant in ha-
 bitu, in contrarijs mona. ingressi deferebant habitum
 inter monachos,

SUMMARIUM.

1. Nouicia quibus casibus censeatur professa, & nu. 2. 3. & 7.
2. Per velum conuersionis, vel professionis quando intelligitur fieri conuersa, vel professa, & num. 3.
3. Quando per habitum, num. 2.
4. Violentia excusat a professione tacita, & expressa.
5. Oblatio non sufficit nisi per annum manserit quis in religione. Tenor pro protestatione, vel intentione.
6. Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 6. 7.
7. De velo multiplici vbi tractetur.
8. Nouiciam non tenentur admittere, vel vocare ad actus professorum.
9. Eius vox non ualet.

CAPVT IIII.

Vidua si. Casus. Nouicia quae se scienter inge-
 rit actibus professorum, censeatur per
 hoc esse professa, & dixit Abba. qd
 magister suus intelligebat hoc, c. de Beguinis, hoc non
 placet [Non sacrum] quamuis haec vidua receperit ve-
 lum conuersionis, vel professionis, idest quod datur so-
 lum conuersis, vel professis, non tamen intelligimus
 per id illam fieri conuersam, vel professam, nisi aliae
 praesumptiones fuerint, puta quia cum solemnitate reci-
 pit vocatis parentibus, vel de altari, vel in ecclesia, vel

solenniter ab episcopo, vel abbate interueniente bene-
 dictione solenni, vel etiam a simplici monaco, vel sa-
 cerdote cum solennitate solita, de conuer. coniu. ex par-
 te. 2. supra quod me. cau. cap. 1. sic intelligatur infra c.
 ad vestram & c. se. Est etiam necesse, quod sciat ex con-
 suetudine, vel statuto ecclesiae votum esse annexum illi
 velo. Sunt etiam, qui dicunt, sed non placet Innoc. qd
 quamuis sine solennitate receperit habitum, si ex post
 facto sequuntur praesumptiones, per quas apparet, quod
 intendit vitam mutare, vt quia facit, quae faciunt solae
 professae, & tunc sit obligata, & hoc placet Hostien. &
 mihi, dummodo intelligas illam nouiciam, vt dixi su-
 mando, & perseueret triduo, infra eo. ad nostram, & ca-
 pitulo constitutionem, libro sexto. Nec enim refert se-
 cundum Hostien. an a principio, an ex post facto obli-
 getur. In monasterijs autem, vbi non est distinctus habi-
 tus, etiam si cum praedicta solennitate, vel consimili su-
 mat quis habitum, semper intelligitur sumpsisse habi-
 tum probationis, infra eo. ad apostolicam, & ca. ex par-
 te, nisi appareat, & cetera, infra eo. statuimus. De alijs,
 quae hic notantur, dic vt infra, c. 1. lib. 6. [Imposuerit]
 hoc ¶ non facit pro ipsa, cum viduae velum non sacrum
 accipiant, vel hoc asserebat mulier, sed non approba-
 bat, vel non est vis in sola veli susceptione: quia & si co-
 staret, quod velum non sacrum, vel sacrum etiam rece-
 pisset sine solennitate quamuis postea obtulisset vt mo-
 naca, non videretur per hoc tacite professa secundum
 Innocentium, sed Hostien. contra, & ipse Innocen. de-
 mum dicit, qd haec duo velum non sacrum suscipere, &
 cum velatis offerre sufficiunt ad probandum, quod sit
 monaca, vel conuersa. 26. dist. quod interrogasti, alte-
 rum solum non sufficeret, de conuer. coniu. charissimus,
 sed si a sacerdote, vel episcopo suscepisset, hoc suffice-
 ret secundum eum, quicquid dicant, hoc credo, quod si
 non nouicius immiscet se actibus professorum, per
 hoc non dicatur professa, & sic intellecta sit vera opi-
 nio Innocen. in nouicio vero secus secundum opinio.
 4 contrariam [Obtulerit] repetes sponte. nam si in ¶ exerci-
 tio illius actus illata fuisset voluntas, sicut illa excusaret
 a professione expressa, supra quod metus causa. cap. 1.
 sic, & fortius a tacita, infra eo. constitutionem, in fine,
 lib. 6. nisi sequeretur ratificatio, supra cap. 2. & dicit Ho-
 stien. [Obtulerit] & per annum sic manserit argumen-
 to, infra eo. statuimus, & supra, cap. 2. sed hoc non pla-
 cet de triduo, forte faceret, infra eo. ad nostram [Eo te-
 nore] idest protestatione, vel intentione, Inn. ¶ Secun-
 da ¶ glo. respondet per contrarium de c. deuotis. ¶ Vlti-
 ma glo. respondet per quaestionem. ¶ In ¶ vlt. glo. ibi,
 in bono] vide in decre. vlt. statim alleg. super 1. gl. ¶ In
 7 ¶ gl. 2. ibi, velum vero] de multiplici velo quare no. 20.
 q. 1. §. velamen, & hoc per Goffr. & Hostien. ¶ In glo. 3.
 ibi, uelata] uelo professionis intelligo, & per hoc di-
 co, ut etiam in textu tetigi, quod si nouicia scienter se
 immiscet actibus professorum, quicunque sint illi actus
 siue offerendi panem, ut hic, siue constituendi syndi-
 cos, iniendi contractus, faciendi electiones, uel rece-
 ptiones monialium abbatissarum, vel alias ad professas
 solas spectantes de iure, consuetudine, vel statuto, quod
 per id intelligatur professa, si aetatis est apta, & sponte
 id facit, & perseuerat triduo, infra eodem constitutio-
 nem, in fine, lib. sexto, & facit quod dicam secundum
 Hostien. infra eo. statuimus, in fine, & sic conueniunt
 distinctio actus, & habitus. sed oppones, eligere spectat
 ad professos, sed nouicius ingerendo se huic actui cum
 professis secundum hoc erit tacite professus. ergo non
 est reperire, quod nouicius sit ab electione repellendus,
 & sic inutile est, quod dicitur infra de electio. ex eo, qd,
 in fin. & cap. indemnitatibus, in principio. Sol. pro-
 fessi non tenebuntur illos admittere, vel vocare, & sic
 non est superfluum illud ius. vel aliter, licet facta ele-
 ctione,

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

etione, & actu illo sic perfecto, intelligatur ille hoc sciens tacite professus, tamen vox eius non valet, cum professio inducatur ex actu perfecto, & sic post electionem finitam, & non prius intelligitur professus, ad hoc de electio. perpetuo, lib. 6. & sic ius illud non est inutile, nisi diceretur hoc casu, ut dixi in seruo, de coniug. ser. capitulo ultimo, super glossa. fina. vel non erit ius superfluum, si dices, quod post electionem adhuc requiratur tridui perseverantia, idest non penitentia antequam dicatur professus, sicut & in alia tacita, infra eod. constitutionem. 2. respon. primum placet. ¶ In glo. ult. c. ult. vide quod de matrimonio carnali no. co. tit. mulieri, in prima glo.

ADDITIONES.

- a ¶ Per hoc. Quia non reperit aliquid, quod possit ratificari, cum nullus actus præcesserit ostendens de animo istius, ut videmus in matrimonio carnali, & idem no. Io. And. infra eo. porrectum, in glo. hoc est vehemens, ver. quoniam tamen.
- b ¶ Intellego. Et vide mentem istius gl. in ver. si vero alias habuisset &c. quia finis iste intelligi debet, quando nullum habitum assumpsit, ut no. Ioan. And. supra in glo. hoc non facit, in fin. vel assumpsit habitum novitiorum, ubi sunt habitus distincti, vel si sunt indistincti, perseveravit per annum, iuxta §. quod vero, in c. 1. lib. 6. alias gl. male diceret, & Io. And. hic nil dicit.

SUMMARY.

1. Prefatio de quibus sit acturus auctor.
2. Monachus ex levitate ad aliud monasterium transire vel peculium habere non potest, sed eius administrationem, & nk. 13. & 14. 15. 17. 18. Divisio decretalis.
3. Casus. Fraternitas in iure multis modis capitur.
4. Mandatum differt a præcepto, & quandoque pro eo, & alijs modis sumitur, & quibus.
5. Monachus unde deriuetur, et in quib. eius temeritas ardeatur, nu. 6. nihil proprii potest habere, nu. 7. Canonicus regularis, & conuersus comparatur monacho, & in quibus, & nu. 7. Monasterium sub larga appellatione ecclesiarum comprehenditur, non contra. Vagari non licet per curias seculares, & quibus. Ad religionem transitus diuersis alijs vocabulis ostenditur, & quibus. Migrandi verbo in quibus utantur.
7. Peculiare quibus accipitur modis. Ut monachus proprium habeat, abbas non dispensat.
8. Regulam vnius ordinis in alterius ordinis monasterio potest quis profiteri. Conuersatus quomodo sumatur hic, & alibi.
9. Abbatis potestas in monachos qua, & nu. 11. & 16.
10. Competens coeactio intelligitur mediocris. Coeactionis nomine quid contineatur, & significetur, & num. 11. Reddendi verbi significatus duplex.
11. Temeritas etiam in bono notatur, & quando. Initium spectandum. In coeactione seruandum moderamen. Abbatis repetit suam monalem. Repetendi personas sibi subditas quibus liceat, in fin. remiss.
12. Epitome glossarum. Monachum suum abbas recipere tenetur, si alid transierit, & rediit. §. 2. iuncta glossa.
14. De religiosorum §. 3. questionibus a quo tradatur. Apostasia duplex, & qua indispensabilis interdum, & indicat excommunicationem.
15. Peculium temporalia comprehendit. Alio autem etiam non debet absque sufficienti dote formari.

- Sive corporalibus qui proficiant. Spiritualium exercitium diuisum a temporalium dominis.
16. Cap. reprehensibilis, de appella. intellectus. Capitulum quibus capiatur modis. Articuli qui dicantur hic. Episcopus non corrigit in capitulo, in fin.
 17. Transitus an omnis ad aliud monasterium monacho prohibeatur. & an ad ecclesiam secularem, & ad papatum, nu. 18. §. 1. & 2.
 18. Monacho claustrum dicitur carcer.
 19. Quod monaci non exant limites claustrum an papa statuere possit. Peculium quod prohibeatur monacho.

CAPITULUM V.

1. Ioannes. Præmittam tamen commentando, quid fin acturus circa huius decreti lectionem & quo ordine. Primo continuabo rubricam dicens aliqua circa illam. Secundo textum. Tertio glossas expediam. Quarto aliqua vtilia subiungam, quæ quatuor comprehendat hic ver. Cui rubro textum glossas, & vtilia iungo. Ad primum & c. ut supra in continuatione dixi. Circa secundum 6. faciam. primo sum mabo. secundo diuidam. tertio punctando legam, quarto casum ponam, quinto literam exponam. sexto notanda eliciam, quæ 6. comprehendat hic ver. Summo, diuidens, puto casum, exponoq; notanda. Ad primum de cre. in summa hoc intendit. Monachus tamen ex levitate ad aliud monasterium transire, vel peculium habere non potest, & sic diuiditur in prima decisa consultatio. in secunda ibi, præsentis, responsio, quæ duo facit. Primo prohibet. Secundo ibi, sed si hoc, si contra fiat, corrigi præcipit. prohibitio verò duplex. secunda ibi, nec eorum lego textum, Ioannes & c. [Præsentis] ver. (Nec eorum) ver. (Sed si hoc) ver. Et sub. litera grossa. Casus talis est, Ioannes tunc episcopus misit nuncium Iustum nomine ad papam, per quem insinuauit papæ, quod in diœcesi sua erant quidam monachi, qui & c. Expono (Ioan. frater) Est sciendum, quod fraternitas in iure multis modis sumitur. Est fraternitas inter omnes Christianos ex sacramento baptismi; sic sumitur 1. q. 3. ad me sam, de indi. nouit, & procedit hæc fraternitas: quia vnum habent patrem generatorem, scilicet Deum, & vnā matrem regenerantem, scilicet ecclesiam, & hoc secundum non habent Iudæi, vel pagani. 12. q. 2. qui abstulerit. Sumitur strictius fraternitas pro cognatione spirituali, quæ est inter filios duorum compatrum, per quorum alterum compaternitas est contracta. 30. q. 3. c. 1. & 3. Est etiam fraternitas ex ordine, secundum quam omnes episcopi sunt fratres ipsius papæ. 7. q. 1. quia frater, & c. scias frater. 16. q. 1. frater, de do. fraternitatem, de sepul. fraternitatem, de cri. fal. quam graui, & sic sumitur hic, unde sequebatur in antiqua, Frater & coepiscopus noster, per Iustum clericum & c. Est & fraternitas charitatis, humilitatis, & reuerentiæ, secundum quam prælatus subditos fratres vocat. 12. q. 1. dil. & iussimus, de exces. præla. c. 1. Est fraternitas officij, secundum quam Cardinales permixtum de eis loquendo sunt fratres d. papæ ex vniuersalis regimis officio. infra ti. 1. dudum, in fi. de offic. lega. c. 1. lib. 6. ubi de hoc. Est fraternitas institutionis, secundum quam intitulati in eadem ecclesia collegiata, vel non, fratres sunt. 12. q. 2. terrulas, de rescrip. cum adeo, & c. constitutus de præsum. c. fi. Est & fraternitas carnalis, de qua 8. q. 1. olim. 22. q. 2. quod ait, de præsum. literas, de fimo. & si quæstiones, & in arbore. Est fraternitas quæ est idem, quod monachatio, & de hac in hoc titu. & supra, de elec. cum in veteri, de ma. & obe. legebatur, qui clerici, vel vo. insinuante, & sic putabam hic sumi antequam viderem decisam.

de c. iam [Præfenti iussione mandamus] id est præfenti
 4 mādato iubemus propter id, quod sequitur, quod po-
 tius cadit in vim præcepti, quam mandati, vel propriè
 est auctoritatis istud mādatum præceptorium, vel pro-
 hibitorium. Est autem differentia inter mandatum, &
 præceptum, super quo vide quod no. 14. q. 1. quod præ-
 cipitur. 18. q. 2. dudum, in 1. gl. & dixi supra de offi. de-
 leg. quoniam, super 3. gloss. Est enim de significatione
 vocabuli, & bene alludit comuni locutioni, quod ver-
 bum mādandi annectatur monitioni, vel precibus, de
 rescrip. constitutus, & c. literis. præcepto ut in prædictis
 iuribus, & eo. ti. cum contingat, infra c. 2. de uoto, licet
 consilio, supra tit. 1. suggestum, de eo qui co. con. ve-
 niens. 2. Communiter autem iurisdictionem commit-
 tit. de offi. dele. quoniam, & c. licet. aut procuratorem
 facit ad iudicia, vel ad negocia, de rescrip. ex parte, de
 proc. in nostra, & c. cum pro causa, cum simili, & ff. mā-
 5 dati. per totum [Monachus] unde monachus i deriuetur,
 dicit canon. 16. quæst. 1. placuit, 2. in fi. & facit, ea. q. c.
 1. & c. si cupis, in prin. & idem dic in canonico regula-
 ri, infra eo. sanè, de statu reg. c. 1. & c. super quodam, &
 facit sup. de postul. ex parte. Idem etiam in conuerso,
 infra eo. c. 2. [Monasterio] sub larga appellatione eccle-
 siarum comprehenduntur etiam monasteria 54. dist.
 5. hac auctoritate, sed non conuertitur, de dona. apo-
 stolicæ, de ecc. ædifi. ad audientiam [In monasterium]
 multo minus licet vagari per curias seculares, supra de
 6 offi. ordi. quanto [Temere] no. temeritatem i in mona-
 co, si transit ad aliam relig. onem lenitatis causa, vel
 non petita licentia, infra eo. licet, si vadit ad studium,
 non obtenta licentia, vel dimittit habitum, ne cler. vel
 mo. c. 2. si consentit electioni de se factæ sine superioris
 sui licentia, de elect. si religiosus, lib. 6. [Migrare] id est
 transire, & no. diuersa vocabula quibus vtuntur iura cir-
 ca transitum ad religionem dicuntur enim quis ad reli-
 gionem migrare, vt hic, & infra c. veniens, in fi. & infra
 tit. 1. cum sis, transmigrare, infra eo. licet, in fin. profici
 sci, infra tit. 1. ex parte, id est conuolare, infra tit. 1. c. fi.
 de spon. ad id quod, in fi. aduolare, de renun. nisi, ad fi.
 transuolare, infra eo. licet, post prin. intrare, infra eo. si
 gnificatum, ingredi, infra eo. ti. 1. li. 6. transire, vt in ru-
 brica, & infra qui cleri. vel vo. c. 3. conferre, eo. ti. c. 2.
 transferre, de eo qui fur. ordi. re. c. fi. Dicuntur etiam
 profiteri, infra eo. sanè, tonsurari, supra c. 1. & 2. creati,
 inf. c. fi. lib. 6. Isto vero verbo migrandi vtimur, etiam
 cum quis per mortem transita seculo, de secundis nup.
 dominus, & meritò hoc verbum his commune, cum
 etiam monachus mundo mortuus censeatur. 2. q. 6. pla-
 7 cuit, & c. sequen. 16. quæst. 1. placuit. 2. [Nec] repete, li-
 ceat [Eorum] scilicet monachorum, & idem in i canon.
 regularibus, & conuersis, vt supra dixi [Peculiare] id est
 proprium, de sta. mo. super quodam, & c. cum ad mona-
 na. vel id est speciale, de con. dist. 1. & hoc ait de celeb.
 mis. quidam [Quicquam] licet modicum. 12. quæst. 1.
 non dicatis, ad hoc 14. q. vltim. cap. fi. supra de app. de
 appellationibus, de regul. iur. defleat [Habere] nec in
 hoc abbas dispensat, infra de statu mo. cum ad mona-
 quod dic vt ibi dixi [Hoc præsumpsit] scilicet temerè
 ad aliud mona. transire [In quo] id est ad quod, vel in
 cuius regula, fi. de elec. c. fin. lib. 6. hoc dico pro tanto:
 8 quia i in mona. Cisterciensium profiteri posset regu-
 lam Cartusienf. in manibus abbatis Cartusienf. tunc
 ibi manentis [Ab initio] & quisque secundum aposto-
 lum in ea vocatione, & c. pri. ad Corin. 7. q. 2. 1. q. 1. cap.
 1. [Conuersatus] id est conuersus factus, vel monachus:
 aliter sumitur, supra de elec. postquam. & c. scriptum
 9 [Abbas i sui] quem supra caput sibi posuit vice Dei,
 de electio. si religiosus, lib. 6. & penes eum pendet tota
 potestas monasterij, 18. q. 2. nullum, in fi. unde licet in
 agendis monachos consulat, apud se deliberat, vt dixi,

supra de arbi. cum olim [Regula] de hac dixi in rubri-
 10 ca [Competenti] scilicet non nimis i leui, nec nimis
 grani, etiam si id haberet monaste. consuetudo, quod
 dic, vt infra de statu monaco. regula. ea quæ. in fine pri-
 mo respon. [Coercitione] coercitio id continet, quod cē-
 sura, & plus, quod dic, vt dicam infra de verbo. signifi-
 catio. quærenti. iurisdicatio autem esset delusoria sine
 coercitione, supra de officio delega. ex literis: potest au-
 tem coercere verbis, & verberibus. 20. quæst. 4. mona-
 co. de senten. excommu. vniuersitatis [Reddatur] pro-
 priè ponitur, id est restituatur. Interdum hoc verbum
 ponitur impropriè pro dare. 14. q. 4. quid dicam, de a-
 dul. c. 1. ff. de verbo. significatio. verbum reddendi.
 11 ¶ Principaliter i notanda patuerunt ex summa. Item
 nota temeritatem in bono, quod agitur etiam bono ze-
 lo, ex quo non agitur ordine debito, inf. eo. licet, de
 electio. bonæ. 2. concor. 6. q. 1. monaci. 2. de postul. ex
 parte. ff. de re mili. l. 3. §. in bello, & quod no. de collu.
 c. 1. Item no. initium spectandum, de quo satis no. de
 electio. dudum. Item no. quod abbas habet coercitio-
 nem, & quod correctio monaci primo loco spectat ad
 abbatem, & de hoc satis supra de offic. ordi. c. quarto.
 Item quod in coercitione seruandum est moderamen.
 45. distin. cum beatus. Item quod abbas repetit mona-
 cum suum, sic supra de testi. nuper, & abbatissa monia-
 12 lem, a quod metus causa. c. 1. & de aliquibus similibus
 vide de sent. excomm. Sed glossæ recitentur i per tres
 quæstiones, & vnum contrarium, & sic, Primò quæro,
 de quo transitu intelligatur, quod hic dicitur & c. Secū-
 dò quæro an quod hic de prohibitione peculij dicitur,
 sit præcisum & c. Tertio an monachum sibi restitutum ab-
 13 bas teneatur recipere & c. Quarto signat contrarium,
 & c. ¶ In i gloss. 1. in fine per quod patet hic etiam in-
 telligi posse de illo, qui transit ad arctiorem non peti-
 ta licentia, & ibi de hoc. ¶ In gloss. 2. ibi, monaci] satis
 excusatur gloss. per illud capitulū, quod his verbis vti-
 tur, tamen verè loquendo tunc non habet peculium,
 14 sed administrationem peculij, b quod patet ex his, quæ
 dixi eod. titul. cum ad mona. in fine. ¶ In gloss. vltim.
 ibi, tenetur] dicunt quidam hoc verum iure poli, non
 iure canonico, vel fori, ex quo semel renunciasse intelli-
 gitur, de renunciatio. quod in dubijs, & c. ex transmissi-
 sa, & no. de ætate, & qualitate, intelleximus. Posset ta-
 men dici illud in clericis, secus in monachis, qui velle
 non habent, nec expresse, nec tacite renūciare possunt
 secundum Innocentium, & Hostien. remit. infra c. fina.
 [& ibi, de dissolutione] vel cum timetur, quod occasio-
 ne ipsius monasterij dissolutionem pateretur, Inn.
 ¶ Ad i quartum scilicet recitationem vtillum extra
 glossas venio, & de 54. quæstionibus, quas circa tracta-
 tum religiosorum format Speculator in Spec. de sta.
 reg. me non intronittens, ad textum obijcio. ¶ Primo
 ad primum quo dicitur, monachum de mona. ad mona-
 sterium transire non posse, certum est, q. transire de mo-
 na. ad mona. etiam alterius religionis, & habitus non
 est apostatare, de tempo. ordi. ex parte: nec debuit pro-
 hiberi, cum tria substantialia monacatus in secundo, si-
 cut in primo seruentur, de quibus de sta. mo. cum ad
 mona. in fi. ergo non debet referre, an hic, vel ibi ma-
 neant, sicut non refert, quid ex æquipollentibus fiat, in-
 fra de verb. sig. in his, nec videtur propriè hic transla-
 tio, vel alienatio, ar. C. de ædi. priua. si quis post, C. de
 fideico. voluntas: quæ quid dicant, vide de his, quæ fi. a
 præ. cum apostolica, in gl. ideo. Sol. licet non dicatur a
 postata illa maiori apostasia, quæ quandoq. indispen-
 8 sabilis est, infra de apost. c. vlt. & excommunicatione
 inducit, ne cleri. vel mo. c. 3. li. 6. tamē largè apostatat,
 vt etiam ibi no. Præterea religiones diuersæ sunt, licet
 quò ad substantialia cōueniant, nec sunt sic per promi-
 scuos transitus turbandæ. 89. distinc. c. 1. nec ob. q. de
 substan-

substantialibus dixi; quia violaretur per id primum: substantialiale professionis, quod est obedientia primo ab-
bati præsita. promittit monachus etiam loci stabilita-
tem, sup. de iureiur. sicut infra, & per hoc patet, qd nec
ad aliam eiusdem ordinis transire posset. obiectio au-
tem esset vera in obligato religioni in genere, vt infra
eo. consulti, & c. non solum, & c. constitutionem, lib. 6.
15 ¶ Secundo ¶ ad secundum, quo dicitur monachos non
posse habere peculium. peculium autem omnia tempo-
ralia comprehendit. 1. q. 3. totum, contra, spiritualia sine
temporalibus non proficiunt, nec esse possunt, sicut nec
anima sine corpore viuit. 1. q. 2. si quis obiecerit. So. vi-
uet, & proficiet de fructibus dotis monasterij, vnde nec
debet monasterium fundari sine dote sufficere. 1. q. 2.
placuit, de inst. c. 1. in auct. vt deter. sit numerus cleri-
co. in prin. & de hoc de con. ecc. vel alta. cum sicut. Sin-
gularis autem monachus nihil habebit proprii, & hoc
est, quod hic prohibetur: in mendicantibus vero succe-
dunt elemosynæ loco dotis. Dicebat autem Host. su-
pra de rescrip. constitutus, qd sicut anima sine corpore
non viuit corporaliter, potest tamen viuere spirituali-
ter, sic ecclesia corporalis, idest prælati in nullo pro-
ficit sine rebus corporalibus temporaliter: potest tamē
proficere spiritualiter prædicando, baptizando, & pœ-
nitentias dando: quod apparet in his mendicantibus,
qui sine iuribus percipiendi corporalia, in his multum
proficiunt, inf. de excel. præla. nimis. 1. & 2. per quod
patet, qd dominium possessionum, vel temporalium, &
exercitium spiritualium sunt diuisa, ad hoc 10. dis. quo-
niam. 96. di. cum ad verum: fatetur tamē hoc planum,
quod nullus, quantuncunque spiritualis, sine tempora-
libus, idest ipsorum sustentatione diu viuere posset,
& sic nec spiritualiter proficere, & hoc respectu tempo-
ralia sunt ecclesiæ necessaria, sicut anima corpori, vt
16 ibi. 12. q. 1. expedit, & c. videntes. ¶ Ad tertium ¶ quo
videtur coercionem monachi spectare ad abbatem. Cō-
tra, quinimō ad abbatem, & capitulum, de appella. re-
prehensibilis, ad fi. Solum, verum est, qd ad solum abba-
tem spectat, vt dixi super ver. abbatis. quod dicitur in
contrario sic intelligitur, vt ibi notauit Hostien. qd ibi
capitulum non sumatur pro collegio, vel conuentu, sed
pro articulo, vel capitulo regulæ, de verb. sig. cum o-
lim, in prin. ac si d. Disciplinabit prælati secundum
capitula regulæ, sic etiam vocamus capitula in iure no-
stro, infra de sent. excomm. inter alia, & etiam articu-
los. super quibus testes deponunt, supra de test. frater-
nitatis, vel disciplinat prælati, & capitulum, idest præ-
lati in capitulo: quia ibi, & nō coram secularibus hoc
facere debet, supra de offi. ordi. vt iuxta, vel loquitur
ibi de capitulo non conuentuali abbatis, sed de capita-
lo prouinciali abbatum. de quo infra de sta. mo. in sin-
gulis, & c. ea quæ. Sed instabitur, episcopus non corri-
git sine suo capitulo, de accu. qualiter, de excels. præla.
c. 1. vnde qd hoc abbas possit? Sol. hoc habet regula, &
in hoc per canonem approbata. Nec mirum, si hoc po-
test regula, cum hoc possit etiam in episcopo conue-
tudo, de consuetu. c. 3. lib. 6. ¶ Quæro circa primum di-
17 ¶ cum, nunquid hoc ¶ capitulum possit intelligi de tran-
situ ad aliud mon. non causa professionis ibi facien-
da, sed visitationis, vel peregrinationis, vt si velit visi-
tare corpus beati Benedicti apud mona. Cassin. vel
beati Augusti apud mon. sancti Petri in Celo aureo, a-
pud Papiam: licet, qd nec talem transitum facere potest
monachus sine licentia. 20. quæst. 4. monacho, & §. vlt. vn-
de hoc respectu claustrum dicitur monacho carcer, in-
fra de senten. excomm. vt fama, hinc etiam est, qd nec se-
18 pulturam eligit, de sepul. c. fi. lib. 6. ¶ Sed ¶ nunquid
papa posset statuere, qd monachi non exirent limites
claustrum? Durum hoc esset: tamen hoc posset, nec illi resi-
stere possent, diu velle non habeant, & probat. r. in-

fra de sta. regu. c. vno, lib. 6. ¶ Sed nunquid ad eccle-
siam secularem monacho licebit transire: planum est,
qd non, nisi debito modo per episcopum de abbati li-
centia præficiatur curæ. 16. q. 1. in summa, & c. doctos,
& seq. 58. dist. c. 1. & 2. infra de statu mo. ¶ Dei, vbi de
hoc, & tunc nil habet commune cum mona. 16. q. 1. ne
pro cuiuslibet, de electio. constitutus, & idem dico
de episcopatu. 18. q. 1. capitulo vno, de priuileg. cum o-
lim. 5. ¶ Sed nunquid, ad Papatum vocatus poterit
transire sine abbatis licentia? de hoc no. 18. q. 2. quam-
vis. ¶ Sed nunquid in transitu, quem facere vult mona-
chus professionis causa, præsumimus temeritatem, &
leuitatem? Dic ex circumstantijs hoc iudicandum, &
in dubio ad superiorem recurrendum, infra eo. licet.
19 ¶ Circa secundum quæro ¶ quid dicatur peculium,
quod prohibetur monacho? & dic quod ad hanc mate-
riam illud esse peculium, quod monachus, vel alius reli-
giosus celat abbati, vel alteri suo prælato, nec paratus
esset dimittere ad iussum d. ipsius, de quo vide quod di-
cam de statu monac. cum ad monasterium, circa prin-
cip. & circa fi.

ADDITIONES.

- a ¶ Monialem. Et vir uxorem, vt de spon. non est, & ibi vide per
Ber. de monacho seruo, & alijs in l. 1. ff. de lib. exhi. & in l. 1. ff. de
rei vend.
- b ¶ Peculij. Et tenebitur monasterium ex contractu istius vili a-
ctione de pecu. vide ff. de pecu. lex facto.
- c ¶ Cum olim. Vide ibi gl. super verbo, restitutionem, & in clem.
de regu. in glo. l. xpius, & ista intellige sane, secundum quod no.
Guil. de Mon. Laud. in cle. ad nostram, de censu.
- d ¶ Iustum. Et quid sit peculium in materia filiorum, vel seruo-
rum, vide glo. ff. de pecu. super rubrica, & ibi Bar. plene.

S V M M A R I V M.

- 1 Vniuersaliter dictum intelligitur, si certum non exprimitur,
vt hic.
Fratrum obseruantia quæ dura.
Decretalis h. c. quando habeat locum, & an seruetur.
- 2 Puer proprie, & improprie ponitur.
Annus 18. est plena pubertas, & in quibus casibus conside-
retur hac ætas, & nu. 5.
- 3 Professionis obligationem potest impedire papa.
- 4 Epilogus, & additio glossarum. nu. 5.
Pubertas quando completa dicatur, & quomodo conside-
retur.

C A P V T VI.

Quia in insulis. Breue est, & præmittit
prohibitionis cantam.
[Insulis] intelligo ¶ de
quibuscunque, cum de certis hic non exprimat. Et di-
cebat Pe. qd idem in Minoribus, & Prædicatoribus, quo-
rum obseruantia sunt valde duræ: & dicebat super hoc
emanasse decret. Gregor. quam non habemus. Quid si
non est durior, quam in alijs locis conditio monacho-
rum in certa insula? Videretur constitutionem non ha-
bere locum causa cessante, nisi dicas hanc causam im-
pulsuam, de hoc de renun. post translationem, per ea
quæ inquirere potui, non inueni, qd in aliquibus insulis
hoc seruetur [Pueros] proprie ¶ & improprie ponitur
hoc verbum, quod patet ex not. in progl. lib. 6. ad fin.
[18. annum] hæc est plena pubertas: inst. de adop. §. mi-
nore, argumen. 28. distin. de his. T. & facit quod di-
cam de frigi. c. 1. Consideratur etiam hæc ætas in illo,
qui non redimit illum, a quo fuit hæres institutus, quia
donec hanc ætatem impleverit, non incurrit poenam
in auct. collatio. 8. vt cum de appella. eo. §. forum. de
pre.

predicij, vnde hanc autem penam. Item arrogans, vel adoptans adoptatum, vel arrogatum precedere debet annis 18. vt patet. §. minorem, & ff. de adoptio. l. arrogato. §. non tantum. Item si vsq; ad pubertatem relinquatur alicui alimenta, debentur vsque ad annum 18, & est speciale fauore alimentorum, ff. de ciba. & ali. leg. l. 3. Mela, in principio [Prohibemus] no. de potestate patris, quod impedire potest professionis obligationem, secundum Hostien, de quo vide quod dixi in quaestio. ne prelati exempti ad fin. primae partis, quam vide de reg. iuris, cum stat. libro sexto. ¶ Secunda ¶ glo. respon. det per contrarium. ¶ In ¶ glo. 2. ibi, pubertatis] completum, infra c. 2. & consideratur per annorum numerum, vt ibi, & infra eo. postulasti.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Ordinem alium si Cisterciensis proficitur sine licentia abbatis, regredi compellitur. Professio tacita obligat in genere solum religioni. Hospitium ex humanitate nec religiosi negandum, & a quibus Monaci ad praeturas, vel regimina ecclesiarum an recipiendi sine abbatis licentia.
2. Epilogus, & additio glossarum, nu. 3. Ordo, seu Religio qua strictior ceteris.

C. A. P. V. T. VII.

1. Non est Casus. Si Cisterciensis ¶ sine licentia abbatis alium ordinem proficitur, regredi compellitur. Dicit Hostien, & Boa. pars huius de spon. non est, male dicit, vt ibi dicam [Professionem] expellam, quia tacita obligat religioni solum in genere, infra eo. constitutionem, libr. 6. [Recipi] etiam in hospites secundum Innocen. sed Hosti. per id, quod sequitur, qd exiens sine licentia compellitur celeriter regredi, dicit humanitatem hospitij non negandam, supra de emptio. & vendi. c. 1. Si intelligeres recipi ad praeturas, vel regimina ecclesiarum, tunc planum est, de electio. si religiosus, li. 6. [Compellatis] per ecclesiasticam censuram, supra de of. ord. quanto.
2. Host. ¶ Prima ¶ gl. respondet per duas quaestio. scilicet quae sit ratio, & an licentia sufficiat. ¶ Vlt. gl. per quaestio. quando dicatur celeriter fieri. ¶ In gl. vlt. ibi, l. 1. in fine] vide in c. de causis, super vlt. gl. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, arctior] secundum Odo. idem Goff. sed secundum Hosti. reperiuntur ordines maioris religionis, vt Cartusieles, & alij quidam, quos discretè dixit se velle tacere: sed per praeiulia ordini Cisterciensi concessa dixit, eos etiam ad arctiorem religionem transire non posse sui abbatis non obtemperata licentia. Dicit Phil. qd strictior est ordo minorum [& ibi, maxime] idem Pe. [& ibi, ad aequalem] & etiam ad minorem, argumento, infra capitulo super eo, & capitulo consulti. secundum, Host. & de hoc infra de praeb. cum singula, libro sexto. ¶ In gl. vlt. ibi, referat] de hoc de loca. potuit, Host.
3. Triducere uxorem quid.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Per professionem religionis qui non obligentur. Eremita quidam profici, & qui. Seductio trahens ad religionem non reprobatur.
2. Consilium velox sequitur poenitentia. Sine probatione suscepisse quis habitum quomodo intelligatur. Velox poenitentia quando intra triduum non liceat. Deliberatio probationem quibus casibus praecessisse praesumatur, & in. 8. in princ. & §. 2. Mutatio vitae difficilis.
3. Triducere uxorem quid.

4. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5. Factum non dicitur, quod non durat, & exempla. Penitere non licet emptionis perfecta, & quando voti, supra nu. 2. & infra nu. 6. in princ. & §. 2.
6. Additio glossarum. Impetu, vel per ebrietatem quod fit, non tenet, sed non praesumitur, §. 2.

C. A. P. V. T. VIII.

Ad nostram.

Casus. Minor 14. ¶ per professionem religionis non obligatur. Idem in maiore, qui

sine probatione suscepit habitum professorum, quem dimisit, infra triduum. Et prima factum narrat, secunda dat iudicem ibi. Quocirca [Eremita] profici erant sic vocati, vt eremita S. Augustini, de elec. quorundam, li. 6. [Seduxerunt] talis seductio non reprobatur. Hosti. de hoc infra tit. 1. dudum, ad si. [Habitum] potest intelligi professorum [Pauituit] Socrates. Velox ¶ consilium sequitur poenitentia [Et infra] & iurauit quandam ducere in uxorem, vt sequitur [Sine probatione] videtur exponendum id est inf. annum probationis, per decret. constitutionem, infra eo. libr. 6. vbi sic iacent verba [Triduum] quod hic dicitur de poenitentia tridui, ita locum habet in voto religionis, vel religioni annexo, quod in alijs locum non habet, hinc est, qd siue simpliciter, siue solemniter quis voueat continentiam, vel aliud quid honestum, non expectato triduo statim est obligatus ex voto. Est ratio diuersitatis: quia in primo debet interuenire probatio: aliter non praesumitur praecessisse de liberatio, nisi forsan emittatur in iurifirmitate, quia tunc praesumitur de liberatio praecessisse, infra eo. sicut nobis. In alijs vero nulla requiritur probatio, secundum Inn. & Abb. & haec ratio probatur secundum Hosti. inf. eo. ad apostolicam, inf. de voto, per totum secundum quae deducitur ratio specialitatis, quia difficilis est vitae mutatio, & cum animi sit labore, vt dicit lex in hoc casu in auct. de mon. §. 1. sancimus ergo colla. 1. & canon. 19. q. 3. monasterijs, & facit quod no. in gl. 2. dicit Hosti. qd Clemens III. in quadam causa diffiniuit inter fratres, qd decret. ista non haberet locum in professione verbalis, vel vbi quis votum emittit de intrando religionem, & postea intrans suscipit habitum professorum. In quibus casibus dixit non habere locum poenitentiam tridui, sed in eo casu, quam ponit decret. constitutionem, infra eo. tit. libr. 6. [Traducere] id est in uxorem ¶ accipere, & in domum ducere, Pe. de qua traductione, inf. de coin. lep. c. si secundum Hosti. [Rationabilis] vt consanguinitas, vel aliud impedimentum canonicum [Non obstat] repete, denuncies. ¶ Prima ¶ gl. arguit, alle. 4. iura pro & 4. contra, & soluit. ¶ Secunda glo. no. annum incipitum & c. alle. 4. iura, in contrarium alle. tria, & soluit. ¶ Vlt. gl. signat contrarium, ponit opi. quam reprobatur demum soluit. ¶ In ¶ glo. 1. ibi, Si filius] non dicitur exheredatus, cui per fideicommissum restituitur hereditas [& ibi, versum] Dicitur versum, quod durat versum [& ibi, non idcirco] non licet etiam incontinenti penitendo perfectam emptionem rescindere. ¶ In glo. 2. ibi, ad rem publicam] vide in c. cum in cunctis, super 3. glo. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, qualitate] aut obligatione firmiter & pure contracta, Hosti. [& ibi, nescitur] aut pendet obligatio ex tractu temporis, Hosti. ¶ In gloss. 2. ibi, cum in cunctis] vbi de hoc [& ibi, Speciale] & in abbatisla, inf. de elec. indemnitatib. in prin. & in casu de ara. & qual. c. vno. libr. 6. [& in fi.] de hoc etiam, sup. de off. del. cum vicissim. ¶ In gl. vlt. ibi, cum ad monaste. in fi.] Dicitur vt ibi, & infra de voto, c. 1. Hosti. (& ibi, impetu) & hoc constitit, vbi enim hoc non constaret, potius praesumeretur contrarium, secundum Vin. qui dixit, qd iste nec professionem

se lionem fecit, nec voto se astringit expresse, nec tacite. Hug. tamen dixit hoc e. continere iniquitatem, & ipse non credit, & ibi, apud ecclesiam. Idem de ebris secundum Ala. Vin. Phi. & in fi. ¶ De ut infra eo. constitutionem, lib. 6. & ibi, videas in gl. ult. *ut supra de i. 1. ubi dicitur*

S V M M A R I V M . . .

1. *Habitum professorum qui recipit, quo casu religiosus esse compellatur.* *III. V. 9. A. 3.*

2. *Professio tacita obligat religioni solum in genere, & quo casu talis esse dicatur.* *2. ubi dicitur*

monachis an exire liceat ad regimen animarum.

3. *An cum monacho praelato ecclesie parochiali dispensare possit episcopus, ut cum ea simplex habeat beneficium.* *2. ubi dicitur*

4. *In monasterio olim dissoluto quando quis intrauit, postea reformato, astringatur nunquid ad seruandam hanc reformationem.* *2. ubi dicitur*

Ad vitam consuetus asperiores an quis religiosus cogi possit.

Deliberatio ante factum praesumitur antecessisse, & in quibus personis. *2. ubi dicitur*

Ordo, siue Religio ex consensu maioris, & sanioris partis mutari potest, ver. quantum autem. *2. ubi dicitur*

Novum non intelligitur quod ab institutione sua fuit impositum. *ibidem.*

5. *Religionem, siue monasterium qui ingreditur, exire potest ex cepis casibus, & quibus.* *2. ubi dicitur*

6. *Epilogus, & additio glossarum, num. 7. ubi dicitur*

In habitu quo debent esse positi in probatione. Si. i. iuncta gl. Habitus probationis aequae ac benedictus est asper. *2. ubi dicitur*

C A P V T I X .

1. *Super eo. Casus. Qui recipit habitum professorum, ubi sunt distincti, ibi vel alibi religiosus esse compellitur. Si recipit habitum novitiorum, redire potest ad seculum.* *2. ubi dicitur*

Communis divisio. prima ibi. Respondemus, quae distinguunt inter profectos, & novitios. 2. ibi, verum. *[Habitum]*

profectorum. [Reuertit] sup. an cogendi sint ad religionem reuerti, vel an possint in seculo remanere. [Minorem]

quia talis tacita professio insurgens ex recep. habitus professorum obligat religioni solum in genere, infra eo. constitutionem, lib. 6. [Secularibus] obijciuntur,

monachi ad regimen animarum possunt assumi. 16. q. 1. doctos, & c. si quos, cum si. Multo fortius reassumunt, sed hic quod iuris communis est, exprimitur: ibi, quod dispensatiue fieri potest, ostenditur, infra de capel. mo. c. d. 1. Ala. vide quod not. de stat. mo. quod Dei, in gl. vtru.

& quod ibi addam: vel aliter exire eis non licet, sed si vocentur, licet, cum dist. decr. de renun. post translationem. T. Vin. nec ob. sup. de renun. ex transmissa, ibi enim non apparuit illum vitam voluisse mutare. Nec ob. infra eo. postulasti, ibi enim loquitur de minore: hic de adult.

to, secundum Phi. Assumunt in primo, & simplici statu.

2. *Gos. an cum monacho praelato ecclesie parochiali dispensare possit episcopus, ut cum illa habeat beneficium simplex, vide super regula, quae a iure, de regu. in li. 6. [Venire probentur] quamvis dicant se non posse tolerare auctoritate religionis, ut promissit. ¶ Sed quid si quando intrauit, erat mon. dissolutum: comedebantur ibi carnes, & monachi vivebant ibi ad libitum. Postmodum vero est monasterium reformatum, & redactum ad abstinentias debitas. Nunquid is, qui tempore dissolutionis intrauerat, astringatur ad secundam hanc reformationem? Scripsit hic Inn. q. si de iudicio ecclesie, & iure positivo loquaris, nullus peritus debet se incautere & sine deliberatione ab initio et in tali monasterio simpliciter obligare: imo ante q. p. fiteatur, debet attendere, qd inde sequi debet, & ideo talis omnino obligatur. Si vero sit mulier, vel alia simplex persona ius ignorans, dicunt quidam, q. potest transire ad aliam religionem, quia non habet maiorem auctoritatem, q. eorum*

la, quam inuenit, & quam se seruare promissit. Melius tamen dicitur, q. & in iudicio ecclesie, & etiam in iudicio animae semper tenetur rog. d. an, quam professus est, obsequare, quibuscumq. verbis et sic intellectus, arg. sup. quod m. c. an. cu. dilecti. ¶ de conuer. coniu. dudum. 20. q. 3. e. obstituit, q. aut dicit se bona conscientia intrasse, aut mala, si bona, ergo est efficaciter obligatus. na spiritus dei ductus est & sic errare non potuit, inf. c. licet. 19. q. 2. d. 1. Sed in inuentio de omnib. docuit. docuisse praesumitur, s. de sacra vnc. c. 1. §. 1. ver. de secunda. Si vero dicat, q. mala intentione intrauit, nec spiritus Dei, sed leuitate ductus, non est allegans suam turpitudinem audiendus, ut patet in eo, quod le. & no. supra de dona. inter dilectos, ver. attendentes. Est & alia ratio, quare non est audiendus: quia praesumendum est, q. quando beati Benedicti, vel aliam certam regulam elegit, de substantia illius regulae, leuitate, & grauedine ante electionem plenè inquisiuit, & deliberauit. nam & postquam semel elegit, amplius deliberare non potest, arg. 8. q. 2. dilectissimi: fatemur tñ, q. si impotens est ad tolerandum rigorem, dispensatiue ad religionem transire poterit minore: ut hic praecedat, & i. eo. c. significat, & c. consulti, & vide quod dixi de renun. ca. vlt. super 3. gl. Aliqui tñ dicunt, q. voluntatem illius, qui tali tpe ingressus est, non pot. regula aggravari, vel statutum austerius fieri in praedictum ipsius, quod quantum ad no. profectos tolerari pot., & vide quod dixi de cons. cum oēs, super 1. gl. Quantum aut ad profectos, qui velle non habent, & si ordo, siue religio absq. voluntate omnino mutari non possit, supra quod me. causa. cu. dilectus, & vide quod ibi dixi, super 1. gl. & qd no. de re. iu. quod oēs, ad fi. li. 6. de consensu tñ maioris, & sanioris partis conuentus possunt statuta austeriora fieri, & regula plenarie reformari, non obstante contradictione paucorum, arg. sup. de his, quae fi. a ma. par. ca. e. 1. & 12. q. 1. nolo, & c. non dicatis, secundum Inn. cuius quasi haec tota gl. Nec pot. aliquis dicere, q. conditio sua fiat deterior, vel grauior ex eo, q. regula reformatur: quia non intelligitur nouum quod ab institutione sui fuerat ei impositum, ut patet in eo, quod le. & no. 1. de cens. cu. venerabilis, §. ad fin. Tu vero solve praemissam qonē, ut not. in sum. de voto, §. vtru, & per que, vers. quid si aliquis secularis, vbi sp. ciosius disputatur, & diffinitur, & Guili. hic & ibi remittit in Spe. de ita. no. ver. 62. & iunge quod no. supra de testamentis, c. 2. §. 1. & sup. eo. ut clerici, secundum Host. & ibi scripsi, in gl. differe tñ ille casus ab isto, qd facile discerni potest. [Habitum] professionis. In probatione positi quia non habuerunt firmum propositum mutandae vitae, sed probandi regulam, Inn. [Quae] regula [Praecepere] sub Rub. de disciplina suscipiendorum fratru. c. 80. [Reuertatur] ut dicit Ho. semper pubes, qui ingreditur, exire potest, nisi in 5. casibus. Primus, si recipit habitum professorum. Secundus, si fecit professionem expresse. Tertius, si fuit tacite professus, puta renunciando mundo, & pompis eius, & beneficio constitutionum ad apostolicam, & c. statimur, & c. no. solu. accidit etiam hoc alijs modis, no. inf. eo. statimur. Quartus si in comuni habitu sine reclamatione compleuit annum, i. e. ex parte. Quintus, si iurauit nunquam exire. §. quod me. ca. c. pen. de iurein. si vero. Sextus, qui manumissus fuit eo modo, q. non exiret, i. de ser. no. or. eo libentius, de cond. app. c. 2. de impubere dicitur i. e. significatum. ¶ Vlt. gl. ¶ quare in qua veste & c. alle. q. in prima soluitur, & ad alle. rñder. ¶ In §. gl. 1. in fi.) & i. eo. non solu. l. 1. ¶ In gl. 2. in fi.) & inf. eo. constitutionem, li. 6. ¶ In gl. vlt. ibi videtur Inn. Ala. (& ibi, lege) vbi de hoc (& ibi, si qui iacogit) vbi de hoc (& ibi, dic q.) Inn. Lau. Vin. Phi. T. dixit in hoc standum esse consuetudini monachorum, & mandatis regulae potius, quam vni soli pro. idem Go. (& ibi Statuimus) hoc e. videtur contra sed

Sed dicebat Vin. licet non bene dicatur habitus probationis, æquè tamen est asper vt benedictus [& ibi, & capitula] scilicet illud capitulum, multos [& ibi, nouitiorum] vel idest qualis fuit laicus, Vincen. id enim probabitur, idest inquiretur.

ADDITIO.

- 2 ¶ Potest. Quia ibi quando nō proficitur regulam, quæ ibi debet seruari, & illam solum, quæ seruatur. hic autem proficitur regulam ibi à principio institutam, & vide Io. And. inf. tit. i. dudum, in glo. satis fatuus.

SUMMARIUM.

- 1 Si canonicus regularis sit monachus, aut arctioris religionis, tunc manet monachus, aliàs redire compellitur.
Principium regulæ non spectandum, sed præsens eius status, an sit arctior, & nu. 2.
Descendere non licet.
- 2 Prædicatorum ordo arctior ordine S. Benedicti, & ideo de illo ad hunc non licet transire, & nu. 3.
Regulam S. Augustini profitentur, & qualis sit.
Regula sit asperior constitutionibus ordinis.
Regula arctior vt considerata, & nu. 3.
Non tolli quid posse, satis est, in fin.
- 4 Religionum, vel regularum quedam maior, vel arctior, vel districtior vite dicitur, quedam minoris, vel laxior, & quæ ita proprie dicatur. n. 5. 8. 9. & seq. & n. 1. & 2.
Hæc plures sunt, & qualiter diuersificentur, & diuersa possint esse, & in quo conueniant, & n. 8.
Ordinata ad diuersa opera, & quæ, & n. 5. 6. 7. 8. et reliquis.
Contemplatiua vita in quibus consistat, actiua in quibus, in personarum religionum, & an conueniant religioni, nu. 6. & vna maior, nu. 8. 9. 10. 11. & 13.
Sacrificia Deo quæ obsequia in proximum dicantur.
Militia religiosorum quæ, & an cōpetant religioni, n. 6. & 7.
- 6 Studium literarum an conueniat religiosis, & 7.
Militia in religiosis duplex, & ad quid ordinata, nu. 8.
- 8 Martirium quando præferatur ceteris religiosi actibus, vel meritis, & quod maioritas ex fine consideratur, & quo, & ubi idem finis, quid.
Actiua vite actus qui nobiliores,
Vite perfectæ instrumenta quæ.
Continentia, obedientia, paupertas tria substantialia religionum, & quæ opera ad vnāquamq; earum ordinata velut instrumenta, & nu. 9.
- 9 Paupertas est instrumentum, non essentia regulæ, & quando, & eius effectus.
- 10 Solitudo quoque idem, & vite contemplatiuæ congruit, et quando actiua.
Est commendabilis, et quibus de causis, et quæ, et eius effectus, et an et quæ præmineat vite sociali.
Perfectio hominis vnde.
Ex societate aliorum homo dupliciter iuuatur, et qualiter, vt ex aliorum.
- 11 Religionem quæ vigeant sociali, et solitaria vita.
- 12 Epilogus, & additio glossarum, nu. 13.
Canonicorum regularium, et monachorum religio ad opera contemplationis ordinata.
De altera harum ad alteram quando licitus transitus.
Priori earum conuenit proprie clericatus, non posteriori.

CAPVT X.

- 1 Sane. Casus. Si ¶ canonicus regularis sit monachus, aut arctioris religionis, & tunc manet monachus, aut laxioris, & tunc redire compellitur. Et primo narrat factum, quod secundo ibi, id tunc, distinguendo diffinit: & secundum membrum ibi, A-

lioquin [Professionem] fuit ergo canonicus regularis, Vin. [Vbi nunc] ac si d. non inspiciendum principium foundationis regulæ vtriusq; loci, sed satis est, qd nunc sit strictioris illud, ad quod transiuit, licet forte tempore foundationis fuerit laxioris, secundum Inn. (Maioris] nō enim licet descendere, sup. eo. non est (Alioquin] idest si locus, ad quem transiuit, est minoris religionis, & not. secundum G. Na. hanc decr. contra apostatas ¶ Prædicatorum, qui profitendo in aliquo mon. ordinis S. Benedicti, vbi etiam forte non seruatur religio, putant se euadere apostasiam: contra hos est hæc litera. nam hic regulares canonici poterant^a habere arctiorem vitam, quam monaci, & constat, qd regula Aug. quam profitentur prædicatores, est minimum respectu aliarum asperitatum, quas inducunt constitutionis ordines, quæ in tantum arctant ipsorum vitam, qd asperior est, quam vita monachorum: sunt ergo cogendi redire ad primum ordinem, vt hic. Hinc ¶ est, qd etiam secundum theologos de tali arctiori religione, in qua remissius viuunt, potest quis transire ad minorem religionem melius obseruatam; tamen hoc casu videretur iudicium superioris necessarium, facit inf. c. licet. Qui hoc iuste admitteret, vbi non est spes reformationis, nec aliqua sui parte saltem in patria illa religio debito modo seruatur: alias licet professus sit quis in monasterio Benedicti, nunc sine spe reformationis collapsa, tamen plura monasteria alia eiusdem ordinis ibi sunt non collapsa, tunc non liceret ad minorem transire, facit inf. de verb. sig. abbate, in fin. Sed si totus ordo sic lapsus est, vt nostris temporibus de templarijs dictum est, procedat quod prædixi. ^b Ad id autem quod prius dixi, ponderandam arctioritatem, quæ prouenit ex constitutionibus, non ex regula tantum, multum obstat, quia obseruantie per constitutiones inductæ per eos tolli possent, infr. de regul. iur. capit. 1. cum concord. sed obseruantia regulæ non facit, j. eo. sicut, supra de iure iur. sicut primò. Sed ad hoc responderi potest, qd satis est, qd possunt non tolli, facit ff. de condi. inde. sufficit, & cle. de sup. ne. præ. quia, & de sta. mo. ne in agro. §. ceterum, & §. seq. & qd not. de commo. c. vno, de depo. c. 1. ¶ Est ¶ autem aduertendum, qd ius nostrū de religionibus loquens, dicit alteram maiorem, vel arctiorem, vel districtioris vite. Alteram minorem, vel laxiorem, vt hic, & infra eo. licet, & c. consulti. 20. q. 4. virgines, inf. de sta. mo. quod Dei. infra, eo. qui post votum, lib. 6. per quæ patet, qd nō vna tantum, sed plures sunt religiones, & in cle. de ele. c. 1. Et si dicas, qd non sit ibi differentia per species, sed per accidens, cum omnis religio hoc habeat commune, vt quis se totaliter præbeat ad seruendum Deo secundū tria principalia essentialia voti regularis, de quib. infr. de sta. mo. cum ad monasterium, in fi. vnde secundum hoc non pōt esse diuersitas, scilicet qd in vna religione quis aliquid sui retineat, in alia aliud, sicut nec in episcopali ordine est diuersitas in specie. 93. dist. legimus, fateri tamen oportet, qd ille status religionis ex illis tribus essentialib. perfectius est quoddā exercitiū, quo qs exercetur, & disponitur ad charitatis opera: quæ tñ sunt diuersa, vt j. dicitur. Diuersificantur ergo religiones, fm diuersitate operū, ad quæ ordinantur, ut quia vna ordinata ad peregrinos hospitandos. Alia ad captiuos visitandos, vel redimendos: vna ad actus contemplatiuos: alia ad actiuos: alia ad mixtos. Item secundo diuersificatur religio fm diuersos actus exercitiorum: vt si in vna religione castigatur corpus per abstinentiam. In alia per nuditatē. In reliqua p operationem manū. Maior tamē est prima diuersitas, quam secunda, cum finis sit in vnoquoq; potissimum. Fateamur ergo, quod tria essentialia religionis bene cōpatiuntur religiones fore diuersas propter diuersas dispositiones, & diuersos fines ad illa tria essentialia ordinatos: plus dato et, qd ex

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

ex eis aliquae sint ordinatae ad eosdem fines: ex quo tamen diuersae sunt institutiones, diuersi habitus, diuersae denominationes, dicuntur esse diuersae, & sic loquitur praedicta decr. prima cle. de elec. ad idem de reli. do. c. vno, lib. 6. Ex quo igitur constat religiones esse diuersas, quarum una alteri potest esse maior, aequalis, & minor. Item quod de minori licet ad maiorem transire, petita licentia, licet non nisi ex magna causa hoc faciendum sit, ut dicam infra co. l. cet. in prin. Est, ut et videamus, quae religio proprie dicatur arctior, districtior, vel maior. ¶ Circa hoc sciendum, quod religio principaliter ordinata est ad opera vitae contemplatiuae, quae in studio, & oratione consistunt: ad quod proprie ordinatus est Cisterciensium, & Cartusien. ordo: de secundo dicam in fine. licet aliqui ex his secundo opus manuum, vel hospitalitatem habeant annexam, sed multae religiones sunt et ordinatae ad opera vitae actiuae, & aliquae ad mixta, ut praedixi, quod licite fieri sic ostenditur. Constat, quod religio ad perfectionem charitatis ordinata est, quae charitas est dilectio Dei, & ad hoc pertinet contemplatiua. Et proximi, & ad hoc pertinet actiua, deseruiens necessitatibus proximorum, & sicut propter Deum ex charitate diligitur proximus, sic & obsequium actum in proximum redundat in Deum. Inde Mat. 5. quod uni ex minimis, & c. & talia obsequia facta in proximos ad Deum relata dicuntur esse sacrificia ad Hebraeos. vlti. Beneficentiae, & communionis nolite obliuisci, & proprie ad religionem spectat Deo sacrificium offerre, & sic decenter quaedam religiones ordinatae sunt ad opera actiua. Istorum autem actiuorum actum quidam consistunt in praedicatione, & doctrina, & animarum consilijs. Exemplum in Predicatoribus, Minoribus, Eremitis, Carmelitis, & similibus. Quidam in militia, ut Hospitalarij, & olim templarij, Calatreses, & ordinis S. Mariae Theutonicorum, & his similes. Aliqui ad hospitalitatem, & infirmorum obsequium, ut ordo Cruciferorum, Sancti Antonij Vieni. Item magistraliter quaedam ordinatae sunt ad solitudinem. Aliae ad societatem, quaedam habent propria in coenobio: quaedam non, ut mendicantes. Et de his et omnibus specificatis an religioni conueniant, videamus. primo dixi, quod contemplationi conuenit studium, & oratio, de secundo non dubitatur. Sed de primo opponitur, quod studium religioni non competat. Vnde psal. quoniam non cognoui literaturam, introibo in potentias domini. gi. 1. in virtutem Christianam. Sed illa potissime in religiosis requiritur, ergo literaturae vacare non debet. Sed illud intelligitur de litera veteris legis, de qua 2. ad Cor. 3. litera occidit. non cognoscere igitur literaturam est non obseruare circumcisiones, & ceteras legales, vel carnales obseruantias. Vnde cum Hieronimus dicat ad Paulinum monachum, Discamus in terris, quorum scia nobiscum perseveret in coelis: & ibi, quicquid quaesieris, tecum scire conabor, Dicendum est, quod et respectu contemplationis tantum conuenit studium religioso ad illuminandum intellectum, & remouenda contemplationis pericula. Vnde in laudem viri iusti dicit psal. 2. in lege domini meditabor die, & nocte. Et eccl. 39. dicitur. Sapientiam antiquorum exquirat sapiens, & in prophetis vacabit. De secundo Greg. in 6. moralium, quod nonnulli dum plus acquirunt in contemplantando, quam capiunt, usque ad peruersa dogmata erumpunt, & dum veritatis esse discipuli humiliter negligunt, magistri errorum fiunt, & Greg. Scultus est, qui in eo se primum estimat, ut bona, quae viderit, discere contemnat. 22. di. de Constantinopolitana: ad idem 38. di. c. fi. 74. dist. 1. 8. cundo quo ad illa, quae respiciunt operationes actiuae in praedicando, docendo, & animabus confilando, constat studium competere 36. & 38. dist. per totum. Non ob quod Apostoli sine studio literarum ad praedicandum missi fuerunt: quia, ut dicit Hiero. in epistola ad Paulum, Quicquid alijs exercitium, & quotidiana in lege meditatio tibi, et solet, illis Spiritus sanctus suggerebat. Ter-

tio valet studium ad tria religionis essentialia, quae praedixi: valet enim contra luxuriam. Inde ama scientiam & c. de co. dist. 5. nanquam. Item contra cupiditatem diuitiarum. Sapientiae 7. Diuitias nihil esse dixi in comparatione illius, ad idem 12. q. 2. gloria episcopi, ver. Socrates, quae alias est capitulum. Item ad obedientiae documentum. Vnde Aug. li. de oper. mona. Quae est ista peruersitas lectioni nolle obtemperare, dum vult ei vacare? De militia et vero spirituali per praedicationem, doctrinam, & animarum consilia quomodo, & quando competere possit religiosus, plene habetur 16. q. 1. per totum. De corporali quomodo quidem; bonum publicum, & animarum salutem respicit, habetur satis 23. q. 1. noli. & per totum, & q. 3. fortitudo, & per totum: Ergo certae religiones ad hoc possunt institui. Nec ob hoc, supra de postula. c. 2. ubi religiosus prohibetur certare verbis, multo fortius armis: quia verum est, quod aduocationis officium propter aliquid mundanum religioni resistit, sed de praelati imperio promouenda pro pauperibus, & miserabilibus personis non, ut ibi dixi super 1. gl. sic, & militia talis spiritualis, vel corporalis, ad quam certae religiones institutae sunt, exercentur non ad mundanum commodum: sed ad charitatis officium: & semper de praelatorum licentia. ¶ Ad principale ergo et arguitur, illam religionem maiorem, quae habet opera contemplatiua. Vnde Luc. 10. dicitur, quod Maria, per quam haec vita designatur, optimam partem elegit, supra de renun. nisi, ad finem. Item Aug. consuluit tenendam certius, de poen. distinct. vlt. si quis in hac. Sed haec vita est certior, & securior, ut in praecap. nisi, ad idem de poen. dist. 5. c. 1. in fine. ergo praeligenda. & magis appetenda. Sed contra, infra co. licet, ibi, sicut maius bonum & c. cum litera quae sequitur. Si ergo in actiua maius est bonum, & illa religio est maior, & potior, quae ordinata est ad maius bonum, ergo & c. Item cum omnis religio ordinetur ad charitatem, ut dixi, & maiorem charitatem quis habere non potest, quam ut vitam suam ponat pro amicis suis, lo. 15. supra de renun. nisi, vers. quippe. ad hoc autem ordinati sunt ordines militares, de quibus praedixi, qui etiam sunt actiui, ergo & illi maiores. Dicit tamen potest, quod isti ordines militares ordinati sunt ad effusionem sanguinis actiuam, non passiuam, licet passiuam etiam euenire posset. facit de homicidis qui, lib. 6. fateor, quod aliquo casu martyrium meritum consequi possent, & tunc indubitatum est eos ad ipsos religiosos praeferrere. Item pro hac parte inducitur, quod religio in eo videtur perfectior, quod arctior: sed nil impedit religiones ordinatas ad actus esse arctioris obseruantiae: ergo sunt maiores. Solutio. ut supra dixi, religiones diuersificantur primo ex parte finis, secundo ex parte exercitij, quia vero altero maius dici non potest nisi respectu eius, quod ab eo distat, principaliter maiorem oportet ex fine attendi: secundo ex exercitio. Nam comparatio secundum finem est absoluta: quia finem querimus propter se. Sed secunda est respectiua: quia exercitium non propter se queritur, sed propter finem, ex quo sequitur illam religionem maiorem, quae ordinata est ad finem absolute potiore: vel quia illud est maius bonum, vel quia ordinatum ad plura bona, ubi vero vtriusque religionis finis sit idem, attenditur secundario praereminentia, non secundum quantitatem exercitij, sed secundum proportionem eius ad finem intentum. vnde in collationibus patrum introducitur sententia Beati Antonij, qui praetulit discretionem: per quam quis omnia moderatur, ieiunijs, vigilijs, & huiusmodi obseruantijs, ut infra dicam. Cum igitur opus contemplatiuum sit duplex, scilicet oratio, & lectio, si una religio esset ordinata ad primum tantum, & secunda ad secundum tantum, prima esset maior: quia opus orationis nobilius. Nunc autem ad differentiam contemplatiui, & actiui operis dico, quod etiam

etiam opus actiuum est duplex. Primum deriuatū ex cōtemplationis plenitudine, ut prædicatio, & doctrina. Vnde in Om. l. 5. super Eze. dicit Greg. q. de uiris pfectis post cōtemplationē suā redeuntibus dī, memoriā suauitatis tuæ eructabunt, hæc merito præfertur simplici cōtemplationi, & sic loquitur decret. 7. eod. licet. Si cut. n. maius est illuminare, quam lucere tñ, ita maius est cōtemplata alijs tradere, quā solum cōtemplari. & ex tali mixtura dī hic opus nobilius. facit prædicta decre. nisi. in fi. & hæc perfectio propinquissima est perfectioni eorum. Secundum uero opus actiuum consistit in exteriori occupatione, sicut militare, eleemosynas dare, hospites recipere, & similia, quæ sunt minora operibus cōtemplationis, nisi in necessitate. 86. dist. non satis, & c. pascē. Et quia actiuum opus militiæ ordinatū est ad publicā utilitatē, ut esse nobilius: quia ut dī 1. Ethī. Melius est bonum gētis, quam unus hominis. facit sup. de postu. bonæ. 1. per quod dicunt aliqui opus militiæ in religione ordinatū nō ad mundanū commodum, sed ad defensionē diuini cultus, & publicæ salutis, subsidium terræ sanctæ, personarū miserabilium, & patriæ; inter opera actiua nobilius, & pp id religionem ad id ordinatā nobiliorem alijs ordinatis ad alia purē actiua. Vnde de Iuda legitur. 1. Macha. 3. Præliabatur prælinm Israel cū lætitia, & dilatauit gloriam populo suo. Ecce, q. pugnauit pro republica. Item & pro diuino cultu. vnde ibi sequitur eū dixisse, Nos pugnabimus pro animabus nostris, & pro legibus nostris. Inter actiua uero, quæ respiciunt subuentionē priuatorum proximorum, ut q. infirmos recipere sit nobilius, & in primo gradu. in secūdo captiuos redimere. in tertio hospites recipere. in quarto ad suum victum manibus operari. per quod patet, q. religiones ad hos actus institutæ habent p̄m qualitatem actiuam suas præeminētias. & si vna ad plura talia opera sit instituta, alia ad pauciora, & prima nobilior: vel si cōueniētiora statuta habet ad consequendū finē propositū. Vnde cōueniētius ordinatur ad cōtinentiam maceratio carnis per abstinentiā cibi & potus, quæ pertinet ad famem & sitim, quam per vestium subtractionem, quæ pertinet ad frigus & nuditatē. Illa enim, quæ sine discretionē fierent, faciliē adnexum haberent deficiendi periculum. vnde dicit Antonius, q. non sunt religiones potiores, quia arctiores habeant obseruantias: sed deo, q. obseruantia sunt maiori discretionē ordinatæ ad suum finem. & Abbas Moyses in collationibus patrum, ieiunia, vigiliæ, meditatio scripturarum, nuditas, & c. priuatio omnium facultatum non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt. Et ista instrumentalia deseruiunt tribus essentialibus religionis. ad paupertatē labor manuum, & mendicitas: propter quæ victum procurant, ad cōtinentiam maceratio carnis, ut ieiunia, vigiliæ, & huiusmodi. ad obedientiam oratio, lectio, visitatio infirmorum, & similia. Per hoc ergo remouentur obstacula impediētia suum religionis finem, ut scilicet totaliter tendatur in Deum & charitatis perfectiōnem. In communi ergo exercitio circa illa tria substantialia omnes religiones cōueniunt, sed in obseruantijs variant, de quibus vna religio quandoque plus habet, quam alia. Ex prædictis collige triplicem religionis præminentiam, vna principaliter & secundario attenditur, secunda principaliter tantum, tertia secundario tantum. Sed nos canonistæ non ponderatis his subtilitatibus solum solemus aduertere, ubi sit arctior, distri-
ctior, durior, vel fortior modus viuendi. vnde decret. licet, infra eo. in fi. dicit, vitam duceret arctiorem. & ibi etiam præcedit de arctiori & sanctiori vita. ad idem supra eo. quia in insulis dura est &c. Et sic cum omnes religiones sint ordinatæ ad summum finem, qui est charitas, per quam coniungitur Deo, ut in constitutio. Ioānis ad conditorem, ver. cum enim, & sic finis sit idem,

solum arctiorē viuendi modū pōderemus. Vnde, si in vna religione sit sola cōtemplatio cum arctissimo viuendi modo, possibile tamen sine deficiendi periculo, non admitteremus transitum ad religionem, in qua esset cōtemplatio, & actio etiam per prædicationis officiū cum laxo, vel minus arcto modo viuendi: quod tamen theologi admitterent secundum prædicta, de quo etiā per Thom. secunda secundæ. q. penult. articu. 6. & facit quod infra dicam super 1. gloss. & ibi articulo penult. & ult. tractat etiam Thom. an ex arctiori paupertate in communi, vel ex solitudine, de quibus supra dixeram, dicatur religio perfectior. Ad primum inducitur q. sic, illud Matthæ. 19. Si vis perfectus esse &c. ergo aliquorū etiam in communi retentio minuit perfectiōnem. ad idem Matth. 6. nolite solliciti esse in crastinum, & 10. Nolite possidere aurum, nec argentum &c. quomodo diuersimodē ad ista respondeatur per Tho. vide ubi supra. Communiter habetur, q. habere aliquid in communi non minuit perfectiōnem religionis per cap. expedit, ver. quo facto. 12. q. 1. paupertas t ergo in communi, ut supra scripsi post Moysen, instrumentum est, nō essentia. Vnde Hier. super Matt. dicit, q. Petrus, quia non sufficit omnia relinquere, addit, quod perfectus est, scilicet secuti sumus te. Paupertas ergo instrumentum est, in quantum diuitiarum remotio tollit tria charitatis impedimenta, sollicitudinē, quam afferunt diuitiæ, amorem ipsarum, & elationem. Primum autem in totum a diuitijs paruis vel magnis separari non potest. necesse est enim hominē aliquāliter circa illa exteriora acquirenda vel conseruanda sollicitari: tamen abundantes diuitiæ abundantiorē sollicitudinē exigunt, per quā impeditur animus totaliter ferri in Deum: sed amor diuitiarum, & elatio non consequuntur necessario nisi abundantes diuitias. Sollicitudo tamen circa proprias diuitias respicit amorem priuatum, & hoc est contra religionis essentiam, per quam se & sua contemnit. Sed circa communes sollicitari pertinere potest ad charitatem, licet etiā per id impediri posset aliquis altior charitatis actus, ut diuina cōtemplatio, vel proximorum instructio. Est autem dicendum religiones considerari oportere secundum suum finem. Religio enim ordinata ad militiam, vel hospitalitatem, perfectior est ex diuitiarum abundantia, & ex ipsarum defectu perfectior. Religio uero ordinata ad cōtemplationem tantum, non habens hospitalitatis onus, perfectior est ex moderatis diuitijs, ita quod perfectior est ex paupertate, quæ minorem sollicitudinē temporalibus ingerit: sed religio ordinata ad opus mixtum, & ad cōtemplata alijs tradenda, debet habere plus vitam ab exterioribus expeditam, quod fit, dum modica vitæ necessaria congruo tempore procurata conseruantur, exemplo domini, Ioan. 12. & 12. quæstio. 1. habebat. Paupertas ergo facit religionem tantum perfectiorem, quanto plus proportionatur suo fini, sicut & medicina non facit maiorem sanitatem, quia maior, sed quia melius morbo proportionata. Et dato, quod diceretur, quod excessus paupertatis faceret perfectiorem religionem secundum hoc q. pauperior, non tamen faceret illam simpliciter perfectiorem. Posset enim alia religio in alijs duobus excedere, quæ sunt maiora, scilicet in cōtinentia, & obedientia, & quod simpliciter in melioribus excedit, melius est. 38. dist. 10. quamuis. ¶ Circa secundum t de solitudine dicendum est etiam, quod non est essentia, sed instrumentum perfectionis, & commendabile. 16. quæst. 1. qui verē contra 40. distinct. quælibet. Et constat, q. non congruit vitæ actiue, sed cōtemplatiue, secundum illud Osee. 2. Ducam eum in solitudinem, & loquar ad cor eius. Religionibus ergo ordinatis ad actum non conuenit, nisi forsan ad tempus, exemplo Christi, qui ascendit
Io. And. super 3. Decret. V dit

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

dit in montem solus orare, Luc. 6. & sic potest intelligi de excels. præ. ca. vno, in fi. libr. 6. Tamen sciendum est, quod id, quod est solitarium, sibi per se debet esse sufficiens, ad hoc infra, de sta. mo. ca. 2. Vnde solitudo conuenit contemplanti, qui iam peruenit ad perfectum: quod dupliciter esse potest, scilicet dono dei, ut in Io. Baptista, qui sanctificatus in matris utero, cum puer esset, erat in desertis, Luc. 1. Secundo per exercitium virtuosi actus, ad Heb. 5. Perfectorum cibus est solidus, eorum scilicet qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni, & mali. Ex aliorum autem societate iuuatur homo dupliciter scilicet quo ad intellectum, ut instruatur in his, quæ sunt contemplanda. vnde Hieron. ad Rusticum, Mihi placet, quod habeas sanctorum contubernium, nec ipse te doceas. 16. q. 1. Si clericatus, in fin. & ibi de hoc, & c. qui vere. Secundo quo ad effectum, ut. l. noxiæ affectionis hominis reprimantur exemplo, & correctione aliorum. vnde idem ad eundem, In solitudine cito surrepit superbia, dormit, quando vult, facit quod vult & c. Ad viuentem, in societate dicit, Non facias quod vis. comedas, quod iuberis, subiciaris cui non vis. seruias fratribus, præpositum monachi timeas ut deum, diligas ut parentem. Et hæc plenius vide in Hiero. ad Rusticum, secunda. C. 2. dis. Fatetur autem Tho. quod vita solitaria debito modo sumpta præminet vitæ sociali. vnde de ista transitur ad illam, ut in præ. decret. vnica, in fi. de excels. prælat. Sed si absque præcedenti exercitio vitæ socialis sumatur, periculosissima est, nisi per diuinam gratiam suppleatur, quod in alijs acquiritur per exercitium vitæ socialis, sicut patet de beatis Antonio, & B. nedito. ¶ Est autem sciendum, quod sunt religiones quædam, in quibus viget religio socialis & solitaria, ut probatur de ver. sig. c. pen. libr. 6. vnde, ut etiam dixi sup. de elec. cum mo. in ordine Camaldulensi, cui nunc præest olim socius, nunc pater D. frater Bonaventura, cuius ordinis caput est in diocesi Aretina, in quo sunt Eremitæ fratres in monasterio socialem vitam ducentes, & sup. monasterium in montis cacumine sunt cellæ illorum, qui solitariam vitam ducunt, diuisim locatæ per nemus, vbi est vera contemplatio, & aliquid actionis, in quantum sibi hortum singulariter colunt. viget etiam idem, sed aliter in ordine Cartusien. cuius professi licet ut plurimum vitam solitariam ducant in cellis, singulis tamen diebus ad missam, vespas, & matutinum conueniunt. certis etiam diebus conueniunt in refectorio, & in collocutorio, vel claustro secreto. Et vide quod dicam de deci. cap. 2. §. religiosos, libr. 6. ¶ Prima glossa signat contrarium, & soluit. ¶ In glossa prima, ibi, mandamus & de æta. & qua intelleximus (& ibi transit ibi not. Io. q. hoc c. est dispensatio per id, quod dicit, permittas, quod videtur peruen. fugerat, quod denotat, quod petita non fuerat licentia, nisi dicas, quod illud fuit allegatio. exponas. i. fugisse dicatur, Hos. vel ponitur improprie & in fine] dixit Th. secunda secunda. q. ult. in 8. memb. quod religio canon. regularium, & monachorum utraq; ordinata est ad operam vitæ contemplatiuæ: inter quæ sunt præcipue ea, quæ in diuinis ministerijs aguntur, ad quæ recte ordinatus est ordo canonicorum regularium: quibus per se competit, quod sint clerici, & religiosi. Sed religioni monachorum per se non competit, quod sint clerici, ut patet 16. q. 1. c. 1. & c. generaliter, in princ. vnde licet ordo monachorum sit ætioris obseruantie, si monachi essent laici, liceret transire de monachis ad canonicos regulares, sicut illud Hiero. 16. q. 1. Sic viue. sed non e contrario, ut in c. mandamus. Si vero monachi sunt clerici sacris obsequantes officijs, habent id, quod est canonicorum regularium, & cum maiori ætitudine, & sic licitum erit de ordine canonicorum transire ad monachos petita superioris licentia 19. questio. 3. statuimus, infra eo. licet,

& hoc respectu canonicorum religio dicitur laxior, infra de sta. mona. quod dei.

ADDITIONES.

- a ¶ Poterit. Probatur hoc in tex. ibi, quod si locus, & ibi maioris & c.
- b ¶ Prædixi. Facit quod no. inf. de reli. do. inter quatuor, per Io. And.
- c ¶ Virtutem. Et pro ista parte facit regula beati Franc. cum dicit, qui literas scierint, sciant: qui nescierint, non addiscant.

SYMMARIUM.

- 1 Minor 14. proficendo religionem non obligatur, nisi factus maior ratificet, & quot modis ratificet, nu. 4. & quo casu ad minorem transire poterit.
- 2 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 3. & 4. Episcopus dispensare potest cum religioso, ut possit ad minorem transire religionem.

CAPITULUM XI.

Significatum. Casus Minor 14. proficendo religionem non obligatur, nisi factus maior ratum habuerit, & in 1. decisa consultatio. in 2. responsio ibi, Man. quæ distinguit, & secundum membrum proficitur ibi, Si autem [Absolutum] quia repugnante ætate non tenuit, & dixit Phj. hic manifeste reprobari opinio. Hug. de qua infra eo. postulasti, in fi. 1. glo. [Compleuerit] supra eo. ad nostram [Prius factam] cum oblatione parentum, vel sine. ¶ Penultima glo. respondet, per q. & arguit, & illud determinat. ¶ Ult. glo. obijcit, & soluit. ¶ In glossa penultima, ibi, obseruare, in fine] 4. est, & vide de foro compe. ex tenore, super vlti. glossa. ¶ In glossa penultima, ibi, remaneat] per annum, infra eo. c. 1. libr. 6. vbi habet quatuor modos, quibus ratificatur professio minoris facti maioris [& ibi, in fi.] de hoc plene infra de reg. iu. non firmatur, libr. 6. ¶ In glossa vlt. in fi.] vel intellige secundum decret. infra eo. constitutionem, in fin. libr. 6. ¶ Dicit Inn. quod vbi minor facit professionem ex dispensatione episcopi etiam de leui transire poterit ad minorem, ut hic, idem Abb. in decret. dilectus, de tempo. ordi. simpliciter dixit Innoc. per hanc decret. episcopum dispensare posse cum religioso, quod transeat ad minorem religionem. vide quod not. de præben. cum singula. §. pen. libr. 6. & quod ibi dicamus.

ADDITIONES.

- a ¶ Constitutionem, in fine libr. 6. Et sic erit tacita professio intra annum probationis, & sic vera & rata, intellige tacite, alias quam per lapsum. 15. anno. ut ibi no. in gl. hoc posset verificari quo ad tertiam rationem alternativè ibi, siue post 14. annum compleuerit, cum religionem intrauit & c. vbi fecit expressam professionem, & tunc stat solut. glossa.
- b ¶ Dicam. Et supra eo. non est, & per ipsum in Spec. tit. 2. §. sententia quoque, ver. 23.

SYMMARIUM.

- 1 Minor 12. filia à parentibus, vel tutoribus monasterio tradita, maior facta quo casu ad seculum redire non poterit. Allegare non sufficit, nisi probetur.
- 2 Discretionis annus 12. in muliere. Etum professionis quo tempore, & quo consecrationis recipere mulier possit. Ex consuetudine inolecente velle quis incipit id, ad quod primum cogebatur. Labor etiam delectat.
- 3 Argumentum à contrario hic, & quibus alijs iuris locis. Aetas nubilus 12. anno. Pubertas per annorum numerum probatur.

- Electio requirit intelligentiam eligentis ad ver. Propositi.**
Epilogus, suffragium, & addit o glossarum. num. 5. & 6.
Restitutionem petere non potest qui ante 25. annum religionem
ingreditur, & ratio.
Servire Deo, regnare est, & libertas nulla maior.
Oblatio paterna duobus modis facit filium monachum, & quib.
etatem non dicitur supplere malitia in emissionem professionis,
et in matrimonio. §. 1.
Religionis comparatio cum matrimonio.

CAP V T XII.

- Cum virum** Casus. Si filia + minor 12. a parentibus mon. tradita maior facta sponte veletur, ad seculum redire non poterit. & in prima consultatio, cui secundo respondet ibi, Consultationis. tertio soluit contrarium ibi, Nec obloquitur (A parentibus) vel tutoribus. de hoc sup. eo. c. 2. Host. (Accepit) facta pubes [Cōpulavit] si infra qui cleri. vel vo. insinuante [Alligati] hæc est vera & communis litera, alias allegatum; & tunc sup. secundum Host. & probatum, de concess. præbend. cum super. & secundum hanc quod sequitur, tenebit, sup. introitus [Discretionis] completo. + s. anno 12. & hoc de benedictione veli professionis. 20. q. 2. puella. velum enim consecrationis ante 25. annum recipere non debet secundum Host. qui remittit sup. eo. vidua [Cōtraxit] Hieronym. ad Rusticum secunda. E. Inolecente paulatim consuetudine, quod primum cogebaris, velle incipies, & delectabit te labor tuus [Obloquitur] id est contra loquitur. sic sup. de testa. requisisti. Contra rium + sensum] arguit hic iuris lator a contrario, sic supra de his que fi. a præla. cum apostolica, in fin. 15. q. 3. ex eo, & c. de crinitine, ff. de iurisd. om. iudi. l. 1. 25. dist. qualis. 32. dist. hospitium, Goff. de hoc facit quod dixi supra de elect. publicato, super glo. fi. [Aetate nubile] 12. annorum. & dixit Host. hic satis expressum, quod per numerum annorum probatur pubertas; de hoc de despon. impu. puberes [Præpositi] id est intelligendo quod proponit & optat. G. ¶ Gl. + ex hoc] obijcit, & soluit. ¶ Gl. sed quid] querit, & soluit. ¶ Gl. pen. arguit, & determinat. ¶ In + gl. 2. ibi, iudicio] & ideo non dantur iudices, ut in l. seq. ¶ In 4. gl. ibi. l. pen.] incipit, cum quidam. vide de cleri. ex. latores, super gl. pen. ¶ In gl. ult. ibi. l. 2.] vide in c. ad audientiam, in 4. gl. ¶ In + gl. 2. in fi.] is ergo, qui ante 25. annos religionem ingreditur, restitutionem petere non potest: quia servit ei, cui servire est regnare. Goff. & Hostien. & idem not. 25. q. 1. c. 1. in princip. & 20. q. 1. illud. Prosper libro Epigramatum. ver. Libertas. Nulla melior, maiorue potestas, quam servire Deo, cui bene servit amor. facit quod dicam infra de voto, scriptura, & quod no. in Spec. 2. parte, de restit. in integ. §. qualiter. ver. sed nunquid minor. & idē Vin. de restit. in integ. a. tum ex literis. ¶ In gl. paterna, in fin.] Dicit Hostien. quod potest legi disjunctive: quia duobus + modis paterna oblatio facit filium monachum. primo quia durante pupillari ætate non debet exire. secundo quia si tunc non contradicat, videtur consentire, nec potest de cætero reclamare. remittit autē Hostien. ad summam eo. tit. §. verum exire, ver. dicas breviter. ¶ In glo. sed quid ibi, respondeo] secundum Ala. [& ibi, cum finis] & infra capitulo primo, libro 6. [& ibi, nisi malitia] respicit hic tantum, quod dixi de matrimonio carnali. unde dicebat hic Per. in religione hoc non inspicit, cum non sit iure cautum. & decre. ad nostram, super eo. dicit inspicit annum consummatum. nec est tanta asperitas in matrimonio, ut in religione. Item in matrimonio obligatur quis homini, quod vinculum dissolvitur illius morte, quod non est in professione. de hoc, infra eo. postulasti.

ADDITIONES.

- De restit. in inte. Et vide gl. ultimā in c. cum dilectus, quod metus causa, & pro hoc videtur tex. in l. si ex causa, §. Papinianus, ff. de mino. & facit, quod no. gl. 3. & super illa lo. And. in c. ex parte. de restit. spo. restituitur autem ecclesia læsa propter transitum monaci sui etiam in casu licito ad strictiorem ordinem, vide lo. And. infra eo. licet, super gl. sufficit, in fine.**
In matrimonio. Vide gl. in c. puberes, de despon. impube. & vide lo. And. eo. tit. c. fi. in fine.

SUMMARY.

- Monachum professio facit, non habitus tantum.**
Petitorium, pro petitione porrecta.
Voti, vel professionis emissæ quæ præsumptiones, & quando dicatur utrumque solenne, & quibus solennizetur modis & obligetur quis vel gioni, in. 4. & 6.
Habitus religiosus triplex, ver. cessat autem.
Ecclesia circa quæ constitutiones faciat.
Votum solenne in ingressu monasterij simile in viro, & muliere, excepto velo.
Professio quandoque ponitur pro obedientia. in fi. & ei inest, num. 4.
Eam an possit episcopus, & inferior recipere, num. 4.
Proficiens ita quando fiet religiosus & in quo loco habitabit, ibid.
Votum continentie quis recipiat, inter ipsum & professionem differentia, ibid. ver. Videtur tamen, cum sequentibus.
Epilogus, & additio glossarum. num. 6.
Votum secundum solenne derogat primo simplici.

CAP V T XIII.

- Porrectum.** Casus. Professio + facit monachum, non habitus tantum. Communis divisio, secunda ibi, Inquisitionem (Petitorium) i. porrecta petitio. sic, supra de rescrip. sciscitatus, Host. (Grauatus) compos tamen suæ mentis, inf. eo. c. 2. (Se reddidit) hic est vehemens + præsumptio professionis, etiam si verba professionis non expresserit, sicut si reddat se quis alicui religioni, quod idem est, quod profiteri, qui cleri. vel vo. insinuante, & per decre. eo. titu. consuluit. videtur etiam, quod promittere obedientiam sit idem, quod profiteri. In Innoc. qui dicit quosdam dicere, quod sola verbalis professio facta religioni approbata de presenti, non de futuro, & in manibus eius, qui recipere possit, de quo inf. dicam, facit monachum, & hoc dirimit matrimonium post contractum. hoc probatur de voto, c. vno, lib. 6. Quandoque tamen in istos assumptio habitus est vehemens præsumptio voti, vel professionis, ut si publice suscipitur in ecclesia habitus distinctus professorum servatis solennitatibus monasterij, ad quod transit, & tempore probationis saltem inchoata: aliter non haberetur pro professo: sic intelligatur 37. dist. quod interrogasti. 27. q. 1. vidua, §. eo. super eo, & c. vidua. Cessat autē hæc præsumptio, si sumat habitum extra ecclesiam, & sine solennitate, quæ cleri. vel vo. consuluit & c. insinuante, vel non probetur contraria voluntas, quod me. causa. c. 1. secundum Innoc. qui dicit, quod alij distinguunt triplicem habitum, s. professionis, & hic habet annexum votum continentie, ut præ. c. quod interrogasti, & c. vidua. secundus conversio nis, & hic habet simplex votum annexum, super eo. super eo. Tertius probationis, & hic nullum votum habet, supra eo. super eo, in fi. & de primo & de tertio, infra eo. statui mus. Solennizatur & aliter votum per receptionem ordinis, de voto. c. vno, lib. 6. Item intelligitur profiteri unā de religionibus approbatis, si dicatur, Profiteor ordinem monachatus, licet non dicat ordinem Benedicti. Innoc. tñ dicit etiam alijs modis solennizari votum, scilicet. Si mulier virgo, vel vidua velum virginitatis, vel viduitatis, & vestem religiosam acceperit, & in scri. lo. And. super 3. Decre. V 2 ptis

ptis manu propria factis, vel suo signo signatis promiserit perpetuam continentiam; tale votum censetur solenne, & dirimit matrimonium. Idem, si sine literis in manu alienius religiosi votum emisit, & vestem mutauerit: vel aliter apparentes solennitates adhibuerit. 7. de conuer. coniu. ex parte. 2. qui cleri. vel vo. consuluit, & c. insinuante, infra de frigi. fraternitatis, ver. & si praedicti tamen tales personae non sunt de foro ecclesiae, & possunt habere proprium, vt pra. ca. insinuante, & 25. q. 1. de viduis. no. etiam ipse Innocen. hic, & Host. post eum quaedam alia de voto solenni recitans opi. Hug. no. inf. qui cler. vel vo. rursus, quae non decido: quia expedita

3. per pra. de cr. vnicam, de voto, lib. 6. ¶ Nec mirum, si ecclesia circa efficaciam voti constitutiones facit, quia facit et constitutiones circa matrimonium dirimendum, circa baptismum, & ordines conferendos, vt quod sub certa forma & certis temporibus conferantur: imò & circa sacramentum eucha. ibi in canone aliqua addidit; quod dic vt de cele. mis. cum Martha: ista tamē exempla per omnia non placent Inn. quia quamuis non seruantes circa hoc, quae statuit ecclesia, peccent, & sint puniendi; nō tamen omnia sunt de substantia sacramentorum, fatetur autem vterque, quod sicut mulieres, sic & viri circa ingressum mona. solenne votum emittunt, excepta assumptione veli, quod viro non congruit, sed mulieri tantum. 33. quaest. 5. hac imago [Et inf.] deciditur, quod querebat, an talis cogendus sit religionem seruare, & procedebat dubium, quia non receperat habitum secundum Pet. & Abb. [Professio] de qua legitur 20. q. 1. c. fin. & §. si. Sed & professio quandoque ponitur pro obedientia, sicut Host. de simo. ne Dei, de priuileg. cum olim. 1. [Conuerendi] id est illo, qui conuertere desiderat [Recipitur] per hoc dicunt quidam, quod professio inest obedientia, de sta. mona. cum ad mona. qui proficitur, non obligatur etiam simplici voto, nisi sit, qui professionem recipiat, puta Abbas, vel monachus, scilicet clericus, vel laicus: nec potest fieri professio ab aliquo, si non sit alius, qui illam recipiat, & qui illi possit dare regulam, & ipsum corpori ordinis aggregare, secundum Innoc. & de hoc in Spec. de sta. mo. versic. 9. ad quod inducit Hostien. supra de elect. cum inter can. & quia inter professionem facientem & recipientem debet esse differentia, sicut in casibus de hap. debitum, de instit. c. si. infra de iure pa. per nostras, non tamen requiritur persona abbatis: sed sufficit, quod alius nomine suo ipsam professionem recipiat ipso abbate mandante, vel postea ratificante. 16. q. 1. Confaldus, infra eo. ad apostolicam, infra qui cleri. vel vo. insinuante, infra de conuer. coniu. dudum. Idem videtur quibusdam, & si in nullius manibus fiat professio: hoc tamen actō, quod ipsi abbati acquiratur, infra qui cleri. vel vo. consuluit. sed, vt dicit Innoc. illa decret. dicit tale votum non esse solenne, sed simplex. Quid si profiteor in manibus eius, qui recepit nomine abbatis, recipiens tamen non habet potestatem incorporandi ordini, vel professionem recipiendi, nunquid sum monachus prius, quam abbas ratificet? dic quod non, secundum Innoc. & Host. cum sit de futuro, nec dirimit matrimonium post contractum. Post ratificationem verò & de praesenti; & tunc dirimit: sic distinguitur in matrimonio carnali contracto alterius nomine, de quo remittit Hostien. ad sum. de spon. §. qualiter contrahantur, ad hoc de praebend. si tibi absenti, libro 6. Sed nunquid episcopi possunt recipere professionem? dic quod sic per se & alios, etiam si proficentes non ingre-

4. diantur aliquod monasterium, vel non profiteantur coram religionem, sufficit enim, quod habitum mutent, quia possunt etiam in domo propria tales nūque religiosi censentur, & vivunt sub obedientia episcopi. 3. quaest. 5. quod Deo. 27. q. 1. de viduis, de conuer. coniug. dudum, qui cleri. vel vo. insinuante, de quo remittit

Hostien. de conuer. coniug. ex parte. 1. ad finem. Quid de archidiacono, vel inferiori prelato? Dic, quod recipiendo professionem eius, qui vivere intendit in domo propria, ipsum religiosum non facit, cum receptio talis obedientiae sit permixta solum episcopis; ad hoc 27. quaestio. 2. si vir. 28. distinct. nullum. 23. distinct. nulla, & cap. vxor, infra de conuer. coniug. verum, & ca. cum sis. videtur tamen quibusdam, quod etiam simplex sacerdos votum continentiae possit recipere, & quod solennizetur eo recipiente cum suis solennitatibus. de conuer. coniuga. dudum: quia & sine sacerdote potest hoc fieri. 33. quaestio. 2. admonere, & quaest. 5. quod Deo. Sunt etiam qui dicunt, quod si quis vouet religionem approbatam per se tantum, vel in manibus clerici, vel laici recipientis nomine religionis illius, quod sit simplex votum, & quod sit cogendus solennizare votum per receptionem habitus, & professionem faciendam in manibus prelati illius religionis, argum. infra de voto, per tuas. Idem videtur, si in genere, & non alicui certae religioni se deuouerit; & tunc recipiens illam videtur recepisse nomine religionis, vel ecclesiae generalis. Idem videtur, si per se tantum, & nullo recipiente promiserit. vide quod dicam de cē. ex parte, in gloss. not. quod. & si forte non inue. iret religionem, quae vellet illum recipere, sit sub obedientia episcopi, & sit eius monachus, a quo sibi statuatur certa forma viuendi, prout expedite viderit ipse saluti arg. praedictorum iurium. & sic refert Hostien. quod utitur poenitentia, alias poenitentiana. & dato quod concederetur votum continentiae solennizari per solennem emissionem, non sequitur per hoc, quod idem sit in professione: quia professio facta in manibus non habentis potestatem incorporandi ordini, semper censetur de futuro, donec per potestatem habentem fuerit acceptata, vt est dictum. Sed votum continentiae pendet a vouente, non a recipiente, & est de praesenti, licet non sit qui votum recipiat. de conuer. coniuga. ex parte. Distingunt tamen quidam, vt refert Innoc. an quisquis in genere profiteatur regulam approbatam, puta dicendo, Profiteor regulam Benedicti, & tunc aliquam intrare cogatur: an dicat specialiter, Profiteor regulam mona. sancti Proculi, & tunc si Abbas illius mona. nolit illum recipere, non cogitur alibi sumere ordinem. Hec distinctio non placet Innoc. quia professio sit generalis, vel specialis, ex quo est de praesenti, nec diem, nec conditionem recepit postea tacite, vel expresse. Secus, si esset de futuro; puta promitto, quod profitebor in mona. sancti Proculi, tunc tacite intelligitur, si Abbas recipere voluerit, alleg. Host. si. de solutio. l. vero procura. [Abbate] vel ab alio ad hoc misso, infra eo. ad apostolicam, qui cleri. vel vo. insinuante [Promissum] in ipsa professione, quam fecit, Gost. ¶ Prima ¶ gl. alleg. tres concor. & tria iura in contrarium, & soluit. ¶ Vlt. gl. dat duas le-
6. cturas. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, ex pone) in Tan. & idem Inn. [Ibi, debet compelli] si tamen profiteatur aliam religionem etiam laxiorem, tenet professio: quia secundum votum solenne derogat primo simplici. inf. eo. qui post votum, lib. 6. [Ibi per tuas] Dicit Host. quod posset fieri vis in verbis. Si enim dicat voueo me perpetuo religiose viu-
ctutum, & talem religionem seruaturum, tunc non potest reuertitur ad saeculum, infra eo. cōsulti, & c. statumus, quasi tacite sit professus, argum. 28. distinct. diaconi, nisi ex causa protestetur contrarium, supra quod metus causa, capitulum. Si vero dicat, Voueo me intraturum talem religionem, tenetur ingredi: potest tamen intra annum exire, nisi appareat eum voluisse vitam mutare. quoad ecclesiam enim requiruntur de hoc iudicia, infra eo. non solum, lib. 6. quantum ad animae salutem videat ipse quid intendebat, & relinquatur conscientia sua, de iure iur. mulieri.

S V M M A R I V M.

- 1 Si minorem filium pater offert monasterio, factus maior potest exire.
- 2 Professio exigit annos discretionis completos.
- 3 Monasteriose cum bonis dare, habet vim professionis.
- 4 Legitimæ cuius sit dominium patre ingrediente religionem, & offerente filium impuberem cum bonis suis monasterio, & quota pars sit, num. 3.
- 5 Additio glossarum.

C A P. XIII.

- 1 **Cum simus.** Casus. Si pater filium minorem offert monasterio, ipse factus maior potest exire. Cōmunis diuissio. secunda ibi, Discretionis [Relatum] per te, quod patet. infra ibi, respondemus [Attingente] nec hoc sufficeret, nisi complenisset, supra eo. ad nostram. [Contulisset] reddendo se cum ipsis bonis, quod vim professionis obtinet, supra cap. proximi. secundum Innoc. [Et infra] quærebatur de filio id, quod patet ex solutione [Induci] notat eum ad hoc monendum, sic supra de his, quæ fiunt a præla. cum apostolica [Quia tunc] scilicet completo 14. anno, vsque ad finem 15. inf. c. 1. li. 6. [Eum] scilicet regularem habitum [Postulare] dubitari potest, quando pater ingreditur religionem, & offert bona sua monaste. & filium, quem habet impuberem, cuius sit dominium legitime prius, quam puer veniat ad pubertatem, satis videtur per hanc literam, qd sit mona. sed sub conditione, a si puer factus pubes in monasterio manserit. ¶ In ¶ gl. penult. ibi, secundum numerum filiorum] vt quatuor, & infra habeant tertiam, b 6. vel supra habeant dimidiam, b vt ibi. ¶ In gl. ult. in fi.] & not. de testamentis, Rainutius, in gloss. not. quod quartum, Ioannes Andrea.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Sed sub conditione. Quia monasterium tenet locum patris, nec est legitima nisi post naturalem patris mortem, vt l. fi. ff. de libe. agno. & l. 1. §. si impubere, ff. de col. & vtrouque vide Bar. & vide doct. in auct. si qua mulier. C. de sacrosanctis ecclesiis.
- b ¶ Habeant dimidiam. Sed an iste filius statim habeat legitimam, vel expectabitur mors naturalis ipsius patris? vide Bar. in auct. si qua mulier, alleg. in gl. & ibi Bar. tenet, quod post naturalem mortem. Bald. ibi contradicens hic esse casum in hoc capitulo, quem dicit alibi non reperiri.

S V M M A R I V M.

- 1 Furiosus profitendo non obligatur, nisi factus sanæ mentis habuerit ratum, & num. 2.
- 2 Repugnantia vt sit, vt intelligatur.
- 3 Ratificatio validat, & ex post facto conualescit, quod ab initio tenebat.
- 4 Epilogus, & additio glossarum. nu. 4.
- 5 Furiosus tempore declinantis furoris testari potest.

C A P. V. T. XV.

- 1 **Sicut tenor.** Casus. Furiosus profitendo non obligatur, nisi factus sanæ mentis ratum habuerit. Et in prima decisa consultatio. in secunda responsio ibi, Consultationi [Repugnantia] hoc verum, si de eodem momento tempus intelligatur. ex intervallo verò potuit esse vtrunque, fm Host. Erat autem repugnantia, quia positus extra se nec sperat, nec desperat [Monacali] de putato professioni, Innoc. & Abb. Fecerit] vel iam facta
- 2 ¶ ratam habuerit, su. eo. significatum, in fi. supra quod metus causa. c. 1. in fi. & videtur ratificare, si quam cito

factus est compos mentis, de hoc certificatus non contradicat, argum. 17. q. 1. consaldu. Hostien. ¶ Prima ¶ gl. ponit casum. ¶ Tertia gl. rñdet per quæstionē, quā soluit & solutioni obijcit. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, Cū precum) vide de prob. licet, sup. 6. gl. ¶ In gl. 3. ibi, §. præterea] furiosus tpe quo furor declinauit, testari potest. ¶ In gl. si autem, §. præterea] & sup. eo. porrectum, & inf. eo. sicut [& in fine] dic vt ibi no. & in dicta decre. cum dilectus, in gl. hoc ideo.

S V M M A R I V M.

- 1 Professio fieri & recipi potest intra probationis annum, & quando, num. 2. & a quo, ibid.
- 2 Eius debet tempus restringi, & quo casu.
- 3 Diligentia adhibenda in deliberatione gerendorum, & ratio.
- 4 Pœnitentia fera non valet.
- 5 Professio non mendicantium, & mendicantium tempus differens.
- 6 Multa fieri prohibentur, quæ facta tenent, quomodo intelligatur hæc regula.
- 7 Contra prohibitionem simplicem quod sit, non valet.
- 8 Passim, id est indifferenter.
- 9 Epilogus, et suffragium glossarum. nu. 5.
- 10 Milites quotidiano armorum exercitio parati esse debent.
- 11 Ignorantia tenentem in suo fundo colonum alienum non excusat a pœna.
- 12 Ignotum tenere ad rationem criminis sufficit.
- 13 Additio glossarum, num. 7.
- 14 Probationis tempus quantum, & potest arctari, & prorogari, num. 7. quærit.
- 15 Iuri introducto in fauorem oīum quādo quis possit renunciare.
- 16 Renunciatio ex vna parte tantum hic an valeat, ver. quærit Hostien.
- 17 Ad religionem seruandam potest quis obligare se manens in domo sua, ver. item plus.
- 18 Iuri suo quibus casibus non possit renunciare.
- 19 Pacta, quæ inualida.
- 20 Speculator curiosus exquisitor.
- 21 Admittere quemlibet in domum suam non expedit, & ideo diligentia, quis admittatur, adhibenda.
- 22 Ne mus in pera, prouerbum quibus conuenit.

C A P. V. T. XVI.

- 1 **Ad apostolicam** Professio ¶ fieri & recipi potest infra probationis annum. & in prima decisa duplex consultatio. in secunda responsio, ibi, Quæstionibus. in qua 1. respondet ad primam. secundo ad secundam, ibi, Prohibendum. & pars, infra tit. 1. ad apostolicam [Interdicat] hoc verum, nisi quando per ingressum fiat alteri graue præiudicium, tunc. n. tempus restringitur, inf. tit. 1. ex publico [Et infra] deciduntur hic due quæstiones archiepiscopi Pisani. Prima, vtrum teneat professio infra annum. secunda, an Abbas licite illam recipiat, infra annum (Ille) scilicet qui conuertitur (Diligenter) licite, ne postea contingat penitere, licet sero, arg. sup. de seruīs non ordi. c. 1. cum suis cōcor. (Non habetur) concor. de cleri. peregrini. c. 1. (Regulariter) tempus regulare est annus (Professionem) in ordine ¶ non mendicantium: de medicantibus verò dic vt infra eo. non solum, & c. constitutionem, lib. 6. (Vel alium) de hoc satis supra eodem porrectum (Et monacalem) si intelligatur de habitu professorum tantum, potest exponi &, pro vel (Vterque) scilicet qui conuertitur per se, & Abbas pro mona. sed forte hoc verum est, si Abbas hoc faciat consultis fratribus: aliter non, argum. infra de sta. mona. monaci. de transactio. cōtingit [Censendus] nec obstat. quod prohibetur recipi professio infra annum, quia multa & c. sic continuatur quod sequitur (Obtinet) hoc intellige, cum ¶ alia prohibet, alia

Io. And. super 3. Decr.

V 3 vel

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

vel eadem dicunt contra, factum valere; & sic intelli-
ge iura in glo. allegata. alias quod sit contra simplicem
prohibitionem, non valet. T. & sufficit legislatorem
& c. C. de legi. non dubium, secundum Goff. facit quod
no. 10. dist. vides, & infra de spon. duorum. tua [Prohi-
bendum] hic respondet secundum quæstioni [Palsim] id est
indifferenter. ¶ Prima ¶ gl. respondet per qd. quam du-
pliciter soluit: sed primam approbat. ¶ Secunda gl. re-
citari potest per contrarium, qd. alter solus renunciet, d.
l. quod fauore. secundo qd. etiam vterque non renunciet,
per c. si diligenti. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, quod fauore] vide de
mu. pet. c. 2. super gl. 2. [& ibi, per fundum] vide de sen-
tec. excō. officij, super 1. gl. ¶ Et ibi, si quis in conscriben-
do] hanc & se. vide in c. si diligenti, super 1. gl. ¶ In gl.
pen. ibi, contra publicam] non facit, sed lex sequens; q
incipit, milites. ibi, armorum quotidiano exercitio ad
bella se præparent [& ibi. §. ult.] vide de renun. c. 1. in
tertia gl. [& ibi. l. ult. §. 2.] Incipit, seruorum. vide de cle-
ricis peregrini. c. 1. super 3. gl. [& ibi. l. vna, li. 1.] qui co-
lonum alienum in suo fundo tenuit, punitur, nec excu-
sat ignorantia, quia ad rationem criminis sufficit, qd. te-
nuit ignotum [& ibi. l. 1. in fi.] vide in c. de causis, super
ult. gl. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, arbitrium] simile quod no. 34.
dist. fraterni tatis. 3. in fi. & sup. de offi. deleg. de causis.
[& ibi, dici consuevit] secundum Ioannem. Sed Hug.
dicit, qd. si vita & conditio hominis sit nota, probatur
per annum, & sic loquitur c. Consalvus. Si verò condi-
tio nota est, sed vita ignota, tunc probatur per biennium.
& sic loquitur c. monasterijs, quod si vtraque scilicet vi-
ta, & conditio sit ignota, tunc probatur per triennium;
& sic loquitur c. si quis incognitus [& ibi, capitula præ-
dicta] vt notatur in c. Consalvus [& ibi, diuersitas]
quasi hodie consideremus annum tantum. Sed Hostien.
dicit, qd. cum illa iura non sint expresse correctæ, per gl.
capitaneam, corrigenda non sunt, quæ glo. transgrediun-
tur terminos suos secundum eum, contra decr. infra de
sepul. fatetur tamē, qd. consuetudo hoc approbat, quod
hodie ponderemus annum tantum: quare videtur id
in iudicijs tenendum, argumento 4. distin. §. leges, de
sepulturis certificari. ff. de legibus. le. minime, & facit
de decimis, pastoralis, in principio. ¶ In gl. 2. ibi, in fa-
uorem vtriusque] Dicit ¶ Goff. imò in fauorem omniū
religionum, & monasteriorum, & omnium profiteri vo-
lentium, propter quæ videtur, quod renunciari non pos-
sit, de foro competenti. si diligenti, de sententia excom-
mu. contingit. Dicit soluendo, quod iuri introducto in
fauorem omnium, de quorum numero quis est, renun-
ciare potest, in quantum personam suam tangit, nisi cō-
trarium repertur in iure. remittit tamen ad nota. in
præalle. decreta. si diligenti [& ibi, quod fauore] & in-
fra de regulis iuris, quod ob gratiam, lib. 6. [& ibi, Saba-
nus] & infra de regulis iuris, iure communi, lib. 6. Quar-
rit Hostien. quid si fiat renunciatio ex parte mona. tan-
tum, vt quia ingrediens protestatur, quod per lapsum
temporis non intendit obligari religioni, & Abbas &
monaci consentiunt huic protestationi, renunciantes
huius iuri & similibus, nunquid valeat renunciatio? Vi-
detur quod non: ne sit claudicatio. ad hoc de arbi. c.
fi. & non licet aëtori & c. de regulis iuris, non licet, lib.
6. Dicit autem contrarium esse verum: quia sicut hoc
tempus aritari potest ex causa, sic et prorogari saltem
vsque ad terminum, argum. supra glo. proxima, & de
hoc infra eo. statuimus. Item plus pendet obligatio ex
parte ingredientis, quam recipientium, cum & ipse in-
grediens in domo sua manens possit se obligare ad re-
ligionem seruandam. de hoc dixi supra eo. porrectum,
& quia maius periculum imminet ingredienti quam
recipienti. & ideo plus consulendum. 42. distin., quie-
scamus. & sic dicit in quibusdam se vidisse seruatum
[& ibi, in conscribendo] & in leg. pactum inter hæredē,

8 ff. de pactis, no. quidam casus, in quibus quis non po-
test iuri suo renunciare, & Goffred. hic no. 18. legales
casus de hoc quos post eum notauit etiam Hostien. li-
benter vidissem, qd. Speculator in titulo de renuncia-
tione, & conclus. vel saltem de pactis propter id, quod
in fine dicam, enumerasset hos casus, cum horum simi-
les soleret curiosus exquirere, vt remittendo me exone-
rassem ab eo, quod non libenter aggredior. casus autē
sunt hi. Primus in creditore, qui pignus vendere pote-
rit debitore cessante soluere post trinam monitionem,
non obstante, quod pactum fecerit de non vendendo.
ff. de pignor. actio. l. 4. Secundus, quia per precium li-
bertas reuocandi precarium infringi non potest. ff. de
procuratoribus, cum precario, supra de præcari. cap.
ultimo. Tertius, quia si conuenit debitor soluere, nulla
exceptione obstante, nihilominus excipit. Dicit Host.
nisi specificatis quibusdam exceptionibus, sequatur ge-
neralis clausula. ff. si quis cautio. sed & si. §. quæsitum.
Quartus, quia si pepigerit mulier de dote soluto matri-
monio retinenda per maritum, ille tamen propter id
profecticiam retinere non poterit. C. de pactis dotali.
l. si conuenit. Quintus, si conuenit maritus in solidū
conueniri pro dote, non conuenietur, nisi in quantum
facere potest. ff. soluto matri. l. alia. Sextus, dato, quod
consentiam, quod infamis postulet, nihilominus remo-
uetur. ff. de postula. quos prætor. Septimus, si usufructua-
rius consentiat proprietario, quod imponat seruitutē
rei, in qua percipit usufructum, non tenet impositio, ff.
de usufruct. sed & si quid, §. ultimo. Octauus, si velit do-
minus, quod serui contra eum interrogentur, non est
audiendus. C. de quæstionibus. le. seruus. Nonus, si pa-
ciscar, quod furti non agam, non valet pactum. ff. de
pac. si vnus. §. pacta. Decimus, non potest per pactum
repudiari ius agnationis. vt in le. ius agnationis, ff. de
pact. Undecimus, volens etiam non possum militem
contra me in procuratorem recipere. ff. de procura. fi-
lius. §. veterani. Duodecimus, iuramentum calumnia
pacto remitti non potest. C. de iuramento calumn. l. 2.
§. sed quia; quod dic, vt eodem tit. c. 2. §. 2. libro 6. De-
cimustertius, non nocet libero homini etiam scienti,
se liberum, si scribat in instrumento se seruum. C. de li-
ber. causa, nec si sciens. Decimusquartus alimentarius
quantumcunque transigat sine prætoris auctoritate,
remittere non potest alimenta. ff. de transact. le. cum
hi. Decimusquintus, si filius recepta pecunia a patre
paciscatur, quod non aget querela, non valet. C. de in-
offici. testa. si quando illud. Decimus sextus, in casu le-
gis, si conuenit. ff. de iurisdictione omnium iudi. quæ
vide de iudi. cap. 1. Decimusseptimus, si paciscatur de-
bitor, quod creditor pignus habeat in solutum, si ad
certam diem non redemerit, non valet. C. de pac. pi-
l. fi. & supra de pig. significante. Decimus octauus, si
permittat se quis in seruum vendicari, non valet, quod
agitur, & possunt cognati eum inuitum defendere. ff.
de liber. causa. l. 1. 2. & 3. dicebat Hostien. post hanc
gloss. Goffre. quod diligenter aduertens videbat, quod
multi ex his casibus potius sunt exempla pactorum in-
ualidorum, quam de renunciatione iuris. vnde vt di-
xi in princ. legistæ sub titu. de pactis ponunt hos casus.
9 ¶ In gloss. penul. in fi.] nec expedit quemlibet admit-
tere: quia turpius & c. de iureiur. quemadmodum, &
est compertum, quod monasterium pacificum recepto
aliquo litigioso non quiescit. Consulit ergo Hostien.
quod diligenter probetur, qui recipitur, nelmus in
pera & c. infra de Iudæis, & si Iudæos. ¶ In gloss. vl-
tima in fine] dicit Hostien. quod hodie locus est penæ
decre. non solum, infra eodem, lib. 6. sed dic illud ve-
rum in suo casu.

S V M M A R I V M.

- 1 Professionem qui fecit, habitu recepto, licet nunquam in clau-
stro manserit, sed in saeculo proprijs vsus fuerit ad seruandā
religionem cogitur?
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 3.
Per mente sanum facta transactio valet, licet corpore languidū.
- 4 Additio glossarum.
Monacari quibus casibus liceat timore mortis.
Mortis timor immittitur aliquando ad animā salutem.
Restitutio aduersus religionis professionem denegatur.
- 5 Bona mortui, quem viuū, non reuocauit, an & cui praelatus
repetere possit.
Iurisdictio episcopalis esse non debet alligata.

C A P V T XVII.

- Sicut nobis.** Casus. Qui t̄ professionē fecit,
& habitum recepit, licet nun-
quam in claustrō manserit, sed
in saeculo proprijs fuerit vsus, ad seruandam religionem
compellitur. Communis diuisio. secunda ibi, Fraterni-
tati, in qua primo soluit casum. secundo ibi, Cum quod,
soluit obstaculum [Morte proxima] alias quilibet est de
morte securus. Pet. [Habitum] professioni deputatum,
Inn. vel fecit etiam professionem expressam, fm Host.
[Scientibus] hāc inducebant dubitationem, cui satisfi-
et in fi. [Et infra] querebatur, cum dimisisset habitū,
an cogendus esset ad illud resumendum [Cogendus]
non obit. 17. q. 1. Confaldus, quia ibi non fecit profes-
sionem, Host. ¶ Prima t̄ gl. querit obijciendo, & soluit.
3 ¶ In t̄ 1. gl. ibi, sanum mente] valet transactio facta per
4 mente sanum, licet corpore languidum. ¶ In t̄ gl. 1. in
fin. Jq. d. ille timor appetendus, & ille fugiendus dice-
bat Host. monacatur quis, aut timore mortis naturalis,
aut accidentalis: & tunc aut casualis, aut violentæ. pri-
mo casu, vt in grauiter infirmo, & secundo vt in timen-
te nauis periculum, incendium, cladem, & aliam pestē,
quæ forsan ad conuersionem hominum Deus immittit.
16. q. 1. reuertimini, de consecr. dist. 4. sanctum, in auct.
vt non luxu. contra naturam. 1. respon. & 1. §. collat. 6.
non impeditur monacatus, vt hic, & infra tit. 1. ex par-
te Abbatis, supra eo. tit. porrectum. in tertio vero casu
non tenet votum, vt in contrario. Ratio diuersitatis,
quam reddit glos. Item quia vltimo casu immittitur ti-
mor ab homine, contra cuius violentiam subuenitur,
ff. quod metus causa, per totū. In primis duobus immit-
titur a Deo forsan ad animæ conuersionem, vt dixi. cō-
tra quod bene non competit restitutio, vt dixi supra
eo. cum virum, nec esset maior, qui illam dare posset,
de maio. & obe. cum inferior. ¶ In gl. 3. ibi, non debet)
5 Vin. contra, fm quem potest t̄ praelatus, qui prius hoc
2 vidit, & tacuit, se corrigere, & repetere bona non sibi,
sed ecclesie: non enim debet episcopalis iurisdictio esse
alligata. 25. q. 9. quod quis, & sup. de offi. ord. irrefraga-
bili, quod satis videtur. nec ob. iura. infra alleg. pro quo
facit quod notat ipse Ber. ibi in fine pen. gloss.

A D D I T I O.

- 1 Bona non sibi. Ad hoc de rebus eccle. non alie. si quis, vbi vi-
detur, ecclesiā rem alienādo posse illam repetere: fortius hic, vbi
personam per solā taciturnitatem ab ecclesia segregari permisit.

S V M M A R I V M.

- 1 Transire quando professus religionis priuilegiatus ad arctiorem
regulam possit.
Non obstante in contrariū priuilegio, & quo modo, n. 2. & 6.
Diuisio decretalis.
- 2 Transire de vna religione ad aliam quando liceat, & cur abs-
que causa prohibitum, n. 7. 1. & 2. 1.
A professione, quam quis semel elegit, non discedendū, & rō.

Virtutes qui vult omnes pariter attentare, nullam integrē cō-
sequitur.

In peregrinatione vitam agentes nullas habent amicitias.

Planta non coalescit, quæ sepe transfertur.

- 3 Lex vnicuique posita, excepto iusto & quo casu.

Ratio, & mens consideranda.

Per humilitatem quæ excludantur.

Per puritatem quæ.

Frugis, pro fructione.

- 4 Institutioni diuinæ non contradicendum, an & quando in casu
decretalis præsumatur, nu. 5. 6. & 18.

Argumentum a minori.

- 5 Licētia trāseundi quare petēda, & non denegāda a superiore.

- 6 Quibus ex causis possit denegari petendi transitum.

- 7 Eam petentem quid si Abbas terguersatur vt hic, vel dene-
gat, num. 21. §. 1.

- 8 Clericus secularis an transire possit non petita licentia, & an
possit reuocari, & quando, num. 22.

Superior quis aduendus, negata licentia.

- 9 Monachus qui trāsiit pendente lite an licuerit transire, restituē-
dus Abbati. & quando. & alias vbi morabitur, num. 11.

Ad monaci reuocationem quæ competant actiones Abbati, et
quando, num. 11.

- 10 Licentiæ denegatæ causa requirenda, quam si superior nolit cre-
dere, cui imputandum.

- 11 Monachum si monasterium, ad quod transiuit, exponat, quid iu-
ris, ver. sed quid.

- 12 Si ex temeritate transierit, adiudicabitur priori monasterio,
& punietur. si verò bene, punietur Abbas quo casu.

Monachum recipere cogetur monasterium, ad quod transiit, &
quando.

- 13 Trāseuntē an statim Abbas alterius monasterij deat recipere.

- 14 Ordinare si episcopus denegauerit monachos priuilegiatos, liceat
a quibuscunque catholicis episcopis ordinari.

Præsulatus, pro episcopatu.

- 15 Abbas vel praelatus inferior an possit absque obtenta licentia
transire ad aliam religionem.

- 16 Episcopus quantum astrictus sit utilitati communi, & est vi-
carius Dei.

Silentium attribuitur monacho.

Doctrina episcopo.

- 17 Transitus est quadruplex, & quando non ad derogationem or-
dinis relictū.

- 18 Bona voluntas per exteriora, quæ bona appareat, præsumitur
bona.

- 19 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 20.

Iudæi duobus casibus perdunt hactenus sibi permissa.

De Episcopo deponitur querela coram archiepiscopo.

De archiepiscopo iter ad patriarcham.

De iactu mercium quibus casibus quis teneatur, §. si.

- 21 Additio glossarum.

- Transitum qui fecit ad aliam religionem non petita licentia
quare restituendus, cum postea ea petita & denegata pote-
rit ad secundum redire, ver. & si dicas.

Contra ius quæ facta sunt, licet si iteretur secundum ius de eo-
dem, & super eodem, tamen iuri satisfaciendum, addit etiā
rationem ibidem.

- 22 Ecclesia restituitur & quibus de causis, & quando.

Alienatio maior personarum, quam rerum.

Lex priuata, quæ hic, & quæ publica.

C A P V T XVIII.

- Licet quibusdam.** Casus. Professus t̄
religionis priuile-
giatus, quod de il-
la ad aliam etiam arctiorem transire non possit, peti-
ta praelati sui licentia, quamuis non obtenta, poterit
zelo sanctioris vitæ arctiorem regulam profiteri. & pri-
ma pars ponit exordium. ex quo secundo factum diffi-
nit ibi, Cum ergo. prima facit 5. primo ponit formam
priuilegij. secundo ipsius interpretationem, & interpre-
Io. And. super 3. Decret. V 4 ratio.

tationis causam, ibi, Quia tamen. tertio illam fortificat
ibi, cum etiam. quarto illa reassumendo specificat ibi,
Quocirca. quinto fortificationem determinat ibi, Illa
semper [Canonicis] regularibus [Templaribus] in decre.
ad audientiam, eo. tit. alias de sta. mona. quam hodie
non habemus, Goff. [Apud eos] i. eorum ordinē [Transi-
re] sup. temerarie, secundum Inno. non tamen impedit
2 priuilegium discretum transitum, dummodo petatur
superioris licentia, nisi forsan in priuilegio esset expres-
sum, q. non sufficeret petere licentiam, quod videtur ef-
se concessum Cisterciensibus, secundum Host. supra eo.
non est [Vt] sup. sic [Apostolum] 1. ad Cor. 6. [Vocatio-
ne] i. religione, vel ecclesia, Innoc. [Vocatus] per primā
professionem. unde bene dicimus, q. sine magna neces-
sitatis, vel utilitatis causa non debet quis de vna reli-
gione ad aliam transire, tum per hanc auctoritatem:
tum quia per id scandalizantur primi dimissi: tum quia
verisimilius est, quem proficere in religione, quam as-
suevit, quam in illa, quam non assuevit ceteris paribus.
unde in collationibus patrum legitur, abbatem Nesto-
rium dixisse. vnicuique vtile est, vt secundum proposi-
tum, quod elegit, summo studio ac diligentia ad ope-
ris apti perfectionem peruenire festinet, & nequaquā
a sua, quam semel elegit professione, discedat, & ratio-
nem subdit. Impossibile enim est vnum eundemque ho-
minem simul vniuersis fulciri virtutibus, quas qui vo-
luerit pariter attentare, in id incidere eum necesse est,
vt dum omnem sectatur, nullam integre consequatur.
Huic conuenit Marcus Varro dicens, quod nunquam
perueniet, qui, quot videt calles, sectatur. & Sene. episto-
la 2. Primum argumentum compositæ mentis existi-
mo posse consistere, & secum morari. Item ibi, Nus-
quam est, qui vbique est: & in peregrinatione vitam a-
gentibus hoc euenit, vt multa hospitia habeant, nul-
las amicitias. Item non coalescit planta, quæ sæpe
transfertur [Vbi spiritus] 2. ad Cor. 3. [Sub legē] de fru-
3 ctibus huius spiritus ad Gal. 5. in fin. [Posita t iusto] in
hoc casu: alias non esset etiam iudex, nisi sit in ipso iusti-
tia, infra de verb. signific. forus, & quilibet astrictus est
seruare iura, de consti. c. 1. & vlt. Host. [Ratione] no. cō-
siderari rationem, de præben. ratio. & mentem, de ver-
sign. intelligentia [Præsumptum] quibus fuit per priui-
legium obuiandum [Humilitatem] per hoc excluditur
præsumptio, & temeritas (Puritate) per hoc excluditur
leuitas, & iactura prioris ordinis (Postulanda) causa
rationabili assignata (Frugem) i. fruitionem. T. sic infr.
tit. proxi. gaudemus (Adimplere) sua auctoritate, Inno-
4 cen. (Proterua) ex quo contradicit t inspirationi diui-
næ, & hoc verum, cum hoc constat, vel cum probabili-
ter præsumitur inspiratus: secus, si dubitetur, infra eo.
si vero. Hostiē. (Romanus pon.) de quo minus videtur,
multo fortius alij, de quibus magis videtur. ad hoc de
elect. cum in cunctis, & facit si. huic, de maio. & obe. di-
lecti. Host. (Supremam) 9. q. 3. cuncta, de electio. licet, in
5 si. (Quia sicut) hic redditur ratio, quare sit t petenda li-
centia, & quare petita ex causa rationabili non sit de-
neganda (Puritate) debet de honestate secundum Pe. &
Abb. & dicit Pet. q. per auctoritates supra inductas de
spiritu hoc seruatur scilicet, q. ad strictiorem transiens
b non petit licentiam. hoc puto falsum, b & vide etiam
seruari contrarium (Inspiratum) hoc quando de inspi-
ratione nō dubitatur. & sic continuatur, quod sequitur
6 (Probabiliter) pone habuit t verba cum prælato, & iu-
c rauit forte, quod habes supra de iureiuran. sicut. vel
est sicut arca domini, non potest quiescere: vel religio
ad quā transire vult, minor est, vel æqualis, nec allegat
iustam causam, nisi quia dicit inspiratum, nec est ei cre-
dendum, nisi aliter probet, infra de hæreti. cum ex inhi-
cto, secundum Host. Innocent. autem ponit exemplum
in illo, qui non potest viuere sine carnibus, & de cano-

nica vult transire ad monachos (Vtrum quis velit) peti-
ta enim licentia abbatis debet abbas ab ipso petere cau-
sam transitus, quam si abbas acceptet, libere transire
7 potest. Quid si abbas t causam audire nolit, sed non
exaudit, vel non respondet, vel respondet, sed non pro-
babiliter, imò notoriè falsè, vel male, vel iniuste, vel si-
ne causa aliqua licentiam denegat? Respondeo secun-
dum Innocē. in omnibus his casibus libere transire po-
test, arg. ff. de aucto. tuto. nulla differentia. Host. si alias
probabiliter respondeat, & monachus in suo proposito
perseueret, tunc requiratur superior, secundum Innoc.
8 & hoc de monaco. Clericus t autem secularis transire
poterit etiam licentia non petita: poterit tamen reuo-
cari, si ex suo transitu grauitur ecclesia la. datur secun-
dum ipsum, alleg. Hostien. 7. quæst. 1. si qui vero, & c. si
quis presbyter, de renun. admonet (Superioris) non il-
lius, cum quo est quæstio, ne iudicet in causa sua, sed il-
lius, ad quem appellaret, si grauaretur secundum Host.
qui vltra iura quæ inducit gl. alleg. de appella. vt debi-
9 tus, & c. cum speciali (Requirendum) iustis t enim cau-
sis per abbatem assignatis, quare licentiam denegat, &
ab eo appellatione interposita restituendus est sibi mo-
nachus ante causæ cognitionem, dummodo probabile
& verisimile esset dictum abbatis, argumē. in eo, quod
legitur & notatur, supra de appel. bonæ. S. fin. Idem for-
te esset, & si non appellasset, sed tantum de transen-
te monacho simplicem querimoniam detulisset, argumē.
supra de indi. dilecti, & de dolo & contu. cap. 2. & con-
tra hunc monachum potest intentari vendicatio rei, vel
officium iudicis, vel condicatio ex illo canone. 19. quæst.
3. statuimus, vt no. lup. de maio. & obe. inter quattuor.
Condicatio autem ex prædicto canone tunc locum ha-
bet, quando transiit licentia non petita, vel ex iusta
causa denegata, vel iam simpliciter sine causa, quam
10 nemo subditus requisit. vbi enim t superior licentiam
denegat, debet subditus causam denegationis require-
re, quam si superior nolit credere, ei. i. superiori est im-
putandum, ar. 36. distin. S. ecce. 1. quæst. 1. S. ecce cum
honoris, & patet in eo quod no. supra eo. S. super, ver-
vtrum quis velit, & sup. de supplen. negli. præla. c. 1. in-
fra lib. 6. de sent. excom. cum medicinalis. S. exemplū.
11 & sciendum est, q. si monachus t temerarie transeat li-
centia sibi denegata, abbas ipsum poterit petere, etiam
si non fuerit appellatum, ar. supra de sepul. fraternita-
tem. nam si monachus taliter transiens redire potest ad
primum monasterium, vt supra de atate & qual. in-
telleximus, multo fortius ab abbate poterit reuocari.
Sed apud quem morabitur monachus hac lite penden-
te, qui dicit se transisse ad ordinem arctiorem, & licen-
tiam sibi iniuste denegatam, abbate contrarium asse-
rente? Respondeo, quamuis Innoc. hic videatur notasse
contrarium, tu tamen dicas secundum Hostien. q. mo-
rari debet apud mona. quod quasi possessionem ipsius
habet, ar. C. de rei vendi. l. fin. C. de libera. causa, lite
ordinata. ff. de libe. causa. ordinata lite, & argum. in eo
quod legitur & notatur supra de proba. ex literis. Sed
quid si monasterium, ad quod transiit, ipsum expo-
nat, nec velit eum defendere? Respondeo, si a tempore
transitus sui sit elapsus annus, spectat ad officiū superio-
ris, vt monasterium compellat ad ipsam defenden-
dum. Si autem adhuc sit intra annum, tunc primo
monasterio restituendus erit, ar. in eo quod legitur &
no. supra eodem ad apostolicam, & infra eo. cap. si. nec
obest protestatio facta. quod dic vno. supra eo. cap. 2.
S. si verò. nihilominus tamen curret lis Martē suo. si ap-
12 paruerit, quod t monachus ex temeritate transierat, ad-
iudicabitur primo monasterio, & monacho imponetur
silentium, & per abbatem punietur secundum ordinis
disciplinam, ar. infra eo. cap. si. & 19. q. 3. mandamus.
Si autem appareat, quod non fide, sed ductus spiritu
transi-

transerat, tunc erit Abbas puniendus per superiorem. quia iniuste licentiam denegauerat, & dabitur monacho licentia ad mona. ad quod transerat, reuertendi, nec potuerunt monaci sine causa rationabili, ex quo semel in eum consenserant, dissentire, argum. 8. q. 2. de iectissimi, & in eo, quod legitur & notatur supra de probatio. per tuas, §. 1. ad fi. nisi forsan scandalum immineret, vt patet in eo, quod notatur & legitur supra de prabend. cum non ignores, ad finem, & circa omnia hæc & singula versatur superioris officium, cuius iudicio hæc relinquo, vt hic dicit. ¶ Sed nunquid Abbas secundi monasterij, ad quod transit alterius monachus, debet ipsum statim recipere? Respondeo non, imò requiruntur literæ dimissoriae prioris Abbatis 19. quæstio. 3. statuimus. Quid ergo si sine istis literis veniat? Respondeo, debet priorem Abbatem consulere, sicut alias no. in simili materia, sup. de parochijs, ca. si. super verbo iurisdictionem, qui si ipsum confiteatur licentiasse, vel licentiam denegat, nullam, vel manifeste iniustam causam assignans, tunc secundus Abbas ipsum securo recipiat. Idem, si iustam causam assignet, quam constat notorie falsam esse, Si verò iustam proponat & dubiam, esto quod monachus incontinenti coram secundo Abbate paratus sit probare ipsam esse falsam: tamen non spectat ad secundum Abbatem probationem talem recipere: imò tenetur ipsum ad priorem Abbatem remittere, & omnia hæc comprobantur in eo, quod legitur & notatur, supra de rescriptis, cum contingat, & de supplem. neglig. prælatorum, c. 1. vel remittatur ad superiorem primi Abbatis: vel ipse tenet monachus ipsum adeat, coram quo querimoniā exponat de licentia denegata, vt hic dicit. Idem ¶ dicendum est de illis, qui habent priuilegium, quod si eorum ordinarij malitiose negauerint suos monachos ordinare, liceat eos facere a quibuscunque catholicis episcopis ordinari, vt supra de præscrip. veniens, §. 1. & idem in similibus est seruandum secundum Innoc. & Host. [Transformet] 2. ad Cor. 11. [Illa semper] hunc ver. ponit propter id, quod prædixerat, supra eod. ca. ver. cum etiam [Vt nullus] confirmatus, licet non sit cōsecratus, de transla. ca. 1. & 2. [Præsulatum] id est episcopatum 2. q. 4. præsul. Sed quid ¶ de Abbate, vel inferiori prælato exempto, nunquid, si velit strictiorem religionem intrare, sufficit illi petere licentiam? videretur ¶ sic, ex quo hoc specialiter prohibetur episcopis, ad hoc de præsump. nonne. contra, de consuet. cum venerabilis, de remun. c. si. Egi. in præ. c. cum venerabilis. tenet, quod possit, quia maior est lex Dei quam pape. Dixit Hostien. infra de cleri. excō. m. illud, quod hoc dubium est, est interpretandum per papam, infra de sentent. excom. inter. sibi tamen videbatur, quod sicut subdiaconus pape propter manus excellentiam non potest ab ullo ordinari, nisi petita, & obtenta licentia, de temp. ord. cum in distribuendis, sic & hoc casu propter subiectionem, & vinculi reuerentiam non sufficiat licentiam petere, nisi & concedatur, & sic ibi dicit determinatum per d. Clem. IV. de hoc plenius in Mercu. quam vide de regul. iur. cum stat. lib. 6. [Communis] cui in 16 tantum astrictus est episcopus, quod etiam animā pro subditis ponere debet, sup. de remun. nisi. §. porro [Doctrina] episcopi [Silētio] monaci [Dei filius] cuius vicarius est episcopus. 2. 3. quæstio. 5. mulierem, de sacra vn. c. vno, ver. per frōtis [Sed de Lia] quod patet Gen. 29. in fi. & Matth. 1. [Excepisse] id est recepisse. Pe. concor. de hoc vide infra de simo. licet Heli. super 1. gloss. [Sed Martha] Luc. 10. in fin. [Obtinere] si postulauerit [Cū ergo] hic sumes casum, sic §. de iudi. nouit [Cistercienses] arctioris vestro [Trāsmigrauit] si de licētia petita, licet non obtēta, sed sine cā rationabili denegata, omnia plana secundum Inno. & Host. & Guido hic scri

17 pfit ¶ distinctionem Rai. de quadruplici transitu, scilicet secularis ad secularē vel ad regularē, & regularis ad regularē, vel secularē, quam posuit in summa, parte 3. Respon. de transitu clericorum [Derogaret] quia non fuit in derogationem ordinis vestri secundum Innoc. quod patet, quia transiit ad arctiorem religionem, petita licentia secundum Host. [Dignoscitur] præsumptiuē per ea, quæ sunt dicta [Charitas] cui communicabitis illum non molestando, ex quo puro corde 18 & c. [Alienus] ac si diceret ¶ per alium probari non posset, vnde per exteriora, quæ bona apparet, præsumitur, quod sit bonum. & fiat bono zelo, secundum Host. ¶ Gl. 19 ¶ sufficit alleg. tres concor. & vnum contrarium, quærit, & soluit, solutioni dupliciter opponit, demum obijcit ad textum, & soluit. ¶ Gl. ab hac ¶ 5. personas excipit. ¶ Gl. si. 7. ¶ respondet per ob. so. & remittit. ¶ In ¶ gl. sufficit, ibi. l. vltima ¶ ponit casum decr. potuit. ¶ In gl. 1. q. 3. ibi, Iudæos ¶ si Iudæi crucē vtendo, vel alias fidem offendūt, perdent hactenus sibi permissa. ¶ In gl. si. infra ibi. §. a clero ¶ alias est ver. sub §. si quis verò sanctissimorum. ibi de episcopo deponitur querela coram archiepiscopo, & si ipsius iudicio contradicatur, itur ad patriarcham. ¶ In gl. si. 7. ibi. §. liceat, col. 4. ¶ alias incipit, ea enim, & vide in c. 3. statim alleg. super 3. glo. [¶ ibi, si longius] vide infra de voto, quod super his. super 3. gl. [¶ ibi, qui seruandam] qui propter suas merces seruandas alienas proiecit in mare, non tenetur domino, si sine causa, tenetur in factum, si dolo, tenetur 21 de dolo. ¶ In ¶ gl. 1. in fi. ¶ ierat hoc in dec. si qua libera, quam hodie non habemus. Gof. ¶ In glo. sufficit, ibi. l. vlti. & infra de magis. c. 1. regulariter, contra si. de reg. iur. qui potest, & leuius est nolle. Gof. [¶ ibi, ar. contra] in hoc contra, quia ibi necesse est expectari responsum. sed & hic dicas idem, si tamen prælatus nolit respondere expectatus debito tempore, vel sine causa legitima licentiam denegat, transire licebit per hunc tex. [¶ ibi circa princip.] inducit, quia ibi dicit cum consilio [¶ ibi, consuevit dici] hoc tenet hic Go. per decr. supra eo. sanē, ad idem 20. quæstio. quarta. virgines, & Pe. hic, & Abb. Io. no. contrarium in c. mandamus, & ipse Ber. in cap. intelleximus, de eta. & quali. & Host. hic, quod puto verius per verficul. quæ circa, & sic vidi pronunciari. Et si dicas, quid valet ille rigor, cum restitutus possit licentiam petere a primo prælato, quæ denegata redire poterit ad secundum? Respondeo, quod factis est, q. satisfi iuri, ¶ si. de accusa. ad petitionem, & cle. de sup. negli. præla. quia regulares, & quod ibi dixi vnde videmus, q. inordinata electione, vel petitione repulsa admittatur alia ordinata de eodem & super eodem, de electio. super eo, & c. innotuit, in fine, de remun. c. fin. de iudi. examinata. faciunt no. de regulis iuris, cum quid, libr. 6. Item posset reuersus ad primum ibi manere mutato proposito, de tempo. ordi. ex parte, de eta. & qualita. intelleximus, & facit quod dicam de spon. tua, super 1. glo. ¶ & ibi, quæ sunt ¶ ibi hoc idem not. Ioan. ¶ & 22 in fine ¶ tamen ¶ si ex tali transitu prima ecclesia enormiter læderetur, vel infamaretur, transire non debet in se clericus, vel monachus, quod si fecerit prior ecclesia illum repetere posset secundum Inno. & hoc per viam iuris communis, si non teneret transitus, vel per viam restitutionis, si teneret secundum Host. sit ratio secundum eum, quia ex graui latione temporalium restituitur ecclesia, supra de restitutio. in integ. c. primo. cum concor. fortius in latione alienarum personarū, vt supra in glo. Item cum propter animarum salutem etiam debito modo transiens auocetur a religione, vt patebit infra de sta. mo. quod Dei, fortius hoc fiet, quando transiit non petita, vel denegata licentia. ad hoc supra de renuncia. ad monet. ¶ In glo. quæ est ibi, de qua dicitur 23 per Aug. super 1. Io. 4. [¶ in fi.] Innoc. ¶ priuata est spe

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

publica ius commune. dicit Host. publica, quæ scriptis tradita est à sanctis patribus, vel à papa: priuata vero, quæ scripta est in cordibus hominum. ¶ In gloss. ab hac, in fi. Vin. & Host. remittit ad sum. de voto. §. quis uouere possit. ¶ In gl. 16. ibi, nec mirum] ultra mediū.

ADDITIONES.

- a ¶ **Discretum transitum.** Nihil ergo operabitur privilegiū, quia id à iure communi iam habetur, contra c. si papa, de privilegiis. li. 6. vide quod no. 87. dist. quisquis, & 12. q. 2. c. 2. & supra de rescr. c. primo, & facit l. si quando, C. de inoff. testa.
- b ¶ **Puto falsum.** Et idem sentiunt hic gl. & probat verbū debet, quod importat necessitatem regulariter. facit quod no. in l. xpe. ff. de officio præsi.
- c ¶ **Et iurauit forte.** Quia animus comprehenditur ex his, quæ quis dicit, cum dicatur iudicium etiam absente parte, vide Bar. in l. Fulcinius. §. quid autem, ex quib. causis in pos. ea. ff. imo nec debet dare illi transeundi licentiam, nisi sciatur, quod illud monasterium arctius illum velit recipere, vide Ioan. And. de renuncia. dilecti, super gl. 3.
- d ¶ **Satisfit iuri.** Facit quod no. gl. 2. in c. cum super, de causa poss. & proprie.
- e ¶ **Cum concor.** Restituitur ergo ecclesia propter transitum ad religionem: sed non ipse transiens contra ingressum suum, ut no. Io. An. supra eo. cum verum, super gl. 2.

SUMMARIVM.

1. **Coniuges religionem proficendo ab inuicem possunt diuertere, sed aliter se abiurare non possunt.** & latius nu. 9.
2. **Matrimonij contracti in facie ecclesie effectus, remiss. ad vers. in facie.**
3. **Affinitas superueniens non dissoluit matrimonium.**
4. **Locus arctus quis dicatur.**
5. **Adulteria compensantur, & quæ, & quando, ver. dicit Inn.**
6. **Et nu. 6. in fi.**
7. **Iuramentum illicitum quod, & admittitur coniux contra ipsum favore tantum mariti.**
8. **Adulterandi quando causam dedit mulier viro, non excusatur, licet nullus eam repetat.**
9. **Vir restitutionem mulier petere non potest contra iuramentum, nisi ex magna dispensatione.**
10. **Vir quando ad mulierem non cogatur redire.**
11. **Restitutio vni contra alterum competit in matrimonijs, etiam si sit voluntaria separatio, & sponte recesserit, & quo iure.**
12. **Rei potior est conditio in pari causa.**
13. **Bigamus an possit monacari.**
14. **Epilogus, & additio glossarum nu. 9.**

CAPITULUM XIX.

1. **Veniens.** Casus. Coniuges & religionem proficendo ab inuicem diuertere possunt: sed aliter se abiurare non possunt. & pars prima ponit mulieris petitionē, cui secunda prouidet, & iudicē dat ibi, Nos igitur. & dicit [veniēs] forte per nunciū, cum infra dicatur inclusa, vel proprie & verius, ut patet in anti. [In facie ecclesie] & sic non clandestinē. & hoc multū operatur, infra qui fil. sint legi. per laicū [Assignās] apud seipsum & extra iudiciū. nō apud iudicem, ut sequitur [Antequam] superueniēs
2. ¶ **enim affinitas non dissolueret, de eo, qui cogn. contrāmissa & c. Iordanæ.** Vterque hic patet, q. non inspirati, sed inquinati diuertebant ad adulterium committendum [Priore] filio G. a quo mulier diuerterat [In arcto] forte reclusorio, forte mō. infra de rapto. c. pe. Ho. & dicit Inn. q. mulier ista nō vouit, quæ nec uouere poterat, verō marito viuente, a quo repeti poterat adulterijs cōpensatis [Loco] pro his, qui in arctis locis manēt, facit canon. 16. q. 1. qui vere contra eos 40. dist. quæst.

bet [includi] vbi 6. annis in deuotione peractis audiens a quibusdam discretis & religiosis, q. sic saluari non posset, ad ap. se. accessit, postulans & c. [Illicitum] quia non potest saluari sine interitu salutis, supra de iureiuran. si verō. nec prodest mulieri, si dicat, q. nullus eam repetit: quia cum suo iuramēto dederit marito causam adulterandi, non excusatur, nisi faciat, quicquid potest, ut ipsum ab adulterio reuocet. 27. q. 2. si tu abstines. Sed dices, si mulier non potuit religionem intrare, quare datur viro licentia intrandi? So. non dicitur hic, q. datur hæc licentia muliere inuita, vel dic melius, q. admittitur mulier contra iuramentum non sui fauore, sed mariti, ut ab adulterio reuocetur. vnde & mulier petens restitutionem viri, dicens etiam se continere non posse, non audiretur contra iuramentum nisi ex magna dispensatione, supra de iureiuran. si verō. Item si vir ab adulterio desisteret, non esset cogendus ad mulierem redire, cum ille sit causa, quare mulier auditur, ut est dictū. aliud esset, si hæc mulier intrasset monasterium, de licentia viri obtenta etiam calumniosē & cum peccato. nam tunc viro adulterante non cogeretur monasterium exire, & ad virum redire, infra tit. 1. constitutus, & c. veniens, secundum Innoc. [Cogatis] si ita esse constiterit, supra de rescrip. cap. 2. Vin. [Vtea]. s. muliere secunda [Recipiat] no. in & matrimonijs, etiam si sit separatio voluntaria, competit restitutio vni contra alterum, secundū Inno. & Host. & Abb. quæ peti pōt per officium iudicis, vel conditione ex hac decre. quinimo etiam alter coniugum sponte recedens, si non admittitur veniens, auditur restitutionem petens, de hoc de rest. spol. literas, in prin. cum suis remis. [Quæstionis] de illa. s. affinitate, quæ allegabatur per virū [Maluerit] ponitur ergo hoc in optione viri, qui reus erat. vnde in pari causa potior erat eius conditio, infra de reg. iur. in pari, 2. & quæ hæc res voti est, & non præcepti. 32. q. 1. integritas. Host. vel dici potest secundum Innoc. hoc viro concedi: quia mulier hoc volebat. quæ si nollet, præcise cogeretur eam recipere. remittit tamen ad id quod dixit supra eo. tit. in gl. quia nō potest [Regularem] argue, q. & bigamus possit monacari, quod tenet Ioan. 32. dist. feriatim, & arde biga. nuper, de hoc in quæstione Gualteri in parte 2. quam vide super regula, delictum, de regul. iur. lib. 6.
- 8. ¶ **Secunda & gl. quærit, arguit pro, & ponit duas opin.**
- 9. ¶ **Tertia gl. signat contrarium, & soluit.** ¶ In & gl. 2. ibi, religionem [hoc posset verum intelligi, si suspecti sunt, ut quia sunt iuuenes, ut hic: secus, si maturi, ut in c. statim alleg. probatur hæc so. infra tit. 1. cum suis, & cap. vxoratus, Host. [& ibi, contrarium dixit] hic, & Vinc. & Inn. vbi coniuges hoc faciant deliberatē & bona inspiratione, non ira vel commotione, vide quod post Innoc. dixi infra tit. 1. cap. 1. ¶ In gl. ar. cōtra, ibi, sed hic] 51. dist. ibi sola mulier adulterata fuerat. ¶ In gl. vl. ibi, proposito] hoc verum, si se voto astrinxissent.

ADDITIONES.

- a ¶ **In pari.** Melius facit c. in re cōi. & est ratio, quia prohibet, ut 33. q. 1. c. 1. ad hoc l. Sabinus, ff. communi diui. vbi vide glo.
1. **Ad monasterium qui conuertitur habitum sumendo nouitij intra tempus probationis ad seculum redire potest, nisi in eadem & quo.**
2. **Probationis tempus quod.**
3. **Apostasia triplex.**
4. **Vitam mutare velle quis non præsumitur, nisi probetur, & quibus modis, & nu. 3.**
5. **Per confessionem suam quis non potest præiudicare matrimonio in fraudem religionis.**

- 4 *Votum quilibet etiam iudeus exequi cogitur, & quod.*
De quo non possit papa dispensare.
Infideles etiam cogit ecclesia ad id, quod iustum est.
 5 *Habitus probationis solennizat propositum præcedens.*
Votum quibus modis solennizetur, & quod ut quis cogatur
fieri monachus.
Monacari quis cogitur.
Cap. Consalvus. 16. q. 1. intellectus.
 6 *Epilogus, & additio glossarum. nu. 7.*
In dubijs benigniora præferenda semper.
Ad seculum qui redit in qua veste exeat, & quam postea in-
duere.
Monasterium qui ingreditur cum proposito mutandi vitam, et
exeat an possit contrahere matrimonium. §. 2.
Sponsa huius ingredientis non cognita statim poterit cum alio
contrahere, ibid.
 7 *Monasterium, vel religionem ingredienti an sit necessariū pro-*
testari.

CAPITULUM XX.

- 1 **Consulti.** Casus. Qui t ad mona. conuertitur habitum sumendo nouitij, intra tempus probationis redire potest ad seculum, nisi appareat eum vitam voluisse mutare. Communis diuifio. secunda ibi, Licet autem. in qua distinguit duo membra. primum soluit ibi, In primo. secundum ibi, In secundo. tertio consuluit ibi, ut autem [Tempus] s. annum de hoc satis, supra eo. ad apostolicam [Apostolicæ] quæ t triplex est, ut nota. de apostat. capitulo primo [Diuerfa] sic de rescript. super literis, de concess. præben. quia diuersitatem [Proposuerit] quod tamen non psumitur, nisi clara probatione, vel competentibus iudicijs ostendatur, infra eo. non solum, lib. 6. [Absolute] tunc enim omnino religioni obligatur, et de hac mente t poterit constare per ipsius confessionem, quam nunc facit secundum Innoc. quod putant ipse, & Hostien. verum, si confessio illa non sit præiudicialis matrimonio, infra de eo qui cogno. con. super eo, & remitt. infra de rapto. c. penult. Constare poterit & aliter, ut dicam infra c. penult. super gloss. pe. & dicit Hostien. cum
- 2 quilibet t cogendus sit exequi voluntarium votum, vel deliberatum, & publicatum propositum de intrando religionem, dummodo de eo fiat fides ecclesiæ, ut in casu isto, fortius iudeus, si votum baptizandi emisit, vel propositum deliberatum publicauerit, cogi debet hoc adimplere, de hoc de baptis. debitum. præcipue quia illud votum voluntarium, hoc necessarium, in quo nec papa dispensare posset, de hoc infra de voto, magnæ, ver. cum igitur. Cogit enim ecclesia & infideles ad id, quod iustum est, de hoc infra de voto, quod super his. & cogetur eo modo, quo cogitur vsuras restituere, de vsur. post miserabilem, & c. quanto, & de rapto. in archiepi. scopatu. Dicebat t autem hic Innocen. quod si habitus probationis solennizat præcedens propositum, multo fortius tale votum, quo renunciat seculo quis, solennizat habitus probationis, arg. 27. quæst. 1. cap. 1. votum etiam continentia mulieris solennizatur per habitum religionis solenniter susceptum, infra qui cleri. vel vouen. Insinuante. Idem videtur, si renunciat proprijs, & postea suscipit habitum professorum, cum renuntiatio priorum, sicut & continentia, sit de substantia monacatus, infra de stat. monachorum, cum ad mon. in fin. secus, si voueret non comedere carnes, vel seruare vigiliis monachorum, nam tale votum per receptionem habitus non solennizatur. Est autem ratio: quare prædictis casibus solennizatur votum: quia ex quo prædicta vouit, cogendus est illa seruare, etiam si habitum non suscipiat. Tutum est ergo dicere, quod si per se facit illud, quod sine habitu seruare tenetur, suscipiendo po-

stea habitum præsumptionem iuris & de iure dicatur hoc voluisse adeo roborare, quod decetero non permittatur deferere habitum sic susceptum. Sed contra, qui vouit se fieri monachum, cogendus non est, ad hoc. 16. q. 1. Consalvus. ergo nec per susceptionem habitus solennizatur votum, secundum præmissam rationem, & sic contradicit præ. ca. Sol. ibi cui vouit, erat mente alienatus, secundum Hos. vel ibi nullum votum emisit, nec professionem fecit expresse, nec fecisse præsumitur: quia nullum habitum suscepit. hic verò primò propositum habuit, & postea suscepit habitum, per quod illud propositum solennizauit: sed Consalvus sine receptione habitus promisit se facturum monachum. licet igitur peccet non implendo. 17. q. 1. qui bona, non tamen fuit monachus, nec fieri cogitur, ar. de renun. extranmissa. ff. si cerpetatur, qui mutuum. melius videtur Innoc. eum cogendum, ad hoc, de voto magnæ. & in decreta. ex transmissa, si sine aliquo præcedenti voto recepit habitum. Hostien. remittit ad no. qui cle. vel vo. consuluit [In secdo] 6 quando conditionaliter intrauit. ¶ Quinta t gl. signat contrarium, & ibi remittit. ¶ Pe. gl. querit, opinionem ponit, & soluit. ¶ Vltima gl. querit, alleg. pro, ponit opi. Io. in fi. soluit contrarium. interserit arg. de protestatione, alleg. 4. iura, & duo in contrarium. ¶ In glo. vlt. ibi, sunt personæ vide de indi. dilecti, super prima glo. [& ibi, semper in dubijs] sequitur, benigniora præferenda sunt. ¶ In glo. idest dissolutè, in fine] hoc dicit pro tanto: quia habitum, & vestes seculares portare poterit, cū etiam dicat regula, q̄ exeat in veste, in qua intrauit, honestum est, q̄ illas deponat, & honestiores assumat in memoriam pristinae religionis, ar. C. de questionibus. l. seruos. ¶ In gl. nunquid, ibi, quod] s. supradictum, q̄ contrahere non possit [& ibi, nō est verum] idem Vin. Gof. Innocen. & Hostien. non sic secundum ipsos, Gof. & Hostie. in eo, quod dictum est proximè, s. quem constat absolute voluisse mutare seculum quia si ille contrahat, non tenet matrimonium: quia religiosus est, licet non p̄cise illius religionis, vnde dicebat Vin. & Host. & Inn. q̄ si ille, qui sic ingreditur habebat, sponsam non cognitam, illa statim poterat cum alio contrahere, & hoc satis probatur infra eo. beneficium, li. 6. ¶ In gloss. vltima, in fi.] & hoc dictum, s. q̄ non sit necessarium protestari corroborat hic Inno. & post eum Host. quadruplici ratione. Prima, quia secundum id omnes ferè protestarentur pro egressu, & sic multi postea possent habere occasionem exeundi sine rubore, & de facto multi exiret: alias forsan remansuri. Secunda, quia in dubio permitti debet eidem de sua consciencia testificari, cum nec aliter probari possit, de homic. significasti 2. & c. petitio. In hac ergo vita sit sibi iudex & testis. Caueat tamen sibi in futuro iudicio, ut supra no. secundum Ho. Tertia, quia præsumitur, quod ex rubore dimiserit protestari. Quarta, quia timere potuit, ne propter protestationem sibi probationis habitus non daretur.

ADDITIO.

¶ Habitum professorum. An sola susceptio habitus sine p̄fessione solennizet votum simplex, probat tex. qd̄ non, in c. qui post, eo. titu. libr. 6. cum ponit ista duo copulatiue. Et idem probatur, qui cle. vel vouen. meminimus, & ibi tenet Lopus istum alias posse contrahere matrimonium. & idem inducit c. i. de voto, lib. 6. ad quæstio. hic videtur Inno. sentire cōtrarium, ibi vide Archid. & Lapum vel potest dictum istud intelligi, quando per susceptionem habitus inducitur professio ut post triduum & vide in c. meminimus, qui cler. vel vo. & vide gl. in c. ex transmissa, de renun.

SUMMARIVM.

- 1 *Intra probationis annum qui redit ad seculum, quando libere potest ad ordines, et beneficia promoueri.*
Probationis tempus vsquequo durat.

Epilogus.

2 Epilogus, & additio glossarum, nu. 3.
Minor sumitur iusto titulo.
Deliberationem vult deus, non diabolus, qui vult casum.
Aetatem an suppleat malitia, vel prudentia in profutunda re-
ligione, vel alias, ver. praterea.

C A P V T XXII.

1 **Postulasti.** Casus. Qui intra annum proba-
tionis non facta professione re-
dit ad seculum, liberè potest ad
ordines, & beneficia promoveri. Communis divisio, se-
cunda. Nos tertio, primam & secundam habes supra
de foro comp. & infra de homicidio, postulasti [Annū]
iam totus 15. annus illis cedit, quod dic vt infra eo. ti.
primo, lib. 6. [Professione] tacita, vel expressa [Hoc sciē-
tibus] maxime, dic vel est dictum, aut appareant nō de-
cepti, de reg. iuris, scienti, lib. 6. Alij dicunt hoc dictū,
vt per hoc appareat episcopos dispensasse, dicentes per
hoc probari, q̄ dispensatur in aetate circa mutata, quod
est falsum, de aetate & qualitate. c. vno, lib. 6. [Promo-
ti] post pubertatem, supra de temp. ord. vel nō est, & in
cle. de aetate, & qualita. generalem [Propter hoc] q̄ in-
trauerunt, & exiuerunt intra annum, vel propter hoc sci-
licet q̄ sunt minores, dummodo cum eis propter utilita-
tem, vel necessitatem ecclesie fuerit dispensatum, secun-
dum aliam lectionem. ¶ Gl. dupliciter legit, quod hic
dicitur de minore. & secundum alteram declarat, qua-
le fuerit dubium, & ponit opinionem Hugo. ¶ In t. glo.
prima ibi. 14. & sic sumimus minorem iusto titulo [&
ibi. diabolo] dixit Hostien. supra eo. ad nostram, q̄ hæc
ratio non est bona: quia peccatum sine deliberatione
committitur: nec querit diabolus auctor peccati deli-
berationem hominis, sed casum, arg. 16. q. 2. visus, post
prin. Deus autem, qui nemini infidiatur, vult, q̄ seruis
deliberet ante, quam votum emittat. in de. que non cœ-
pit, deliberet. 27. q. 1. nuptiarum, ad hoc de consecr. di-
stin. 4. quæris. Præterea ratio Hugo. fallit in casibus no.
supra eo. licet, in gloss. ab hac. Item papa in hoc potest
licentiam restringere, vel laxare, supra eod. quia [& ibi,
patet] ibi dicebatur ministrare, nisi prudentia forte sup-
pleuerit aetatem in illis, vt transire ad religionem de-
beāt laxiorem: quia cum ipsi sine protestatione habitū
religionis assumunt, vitam præsumunt proposuisse mu-
tare: sed sublatus fuit textus, per quem due falsa opinio-
nes soluebantur, sicut opinio Hugoli. & alia opinio, que
habet, quod simpliciter intrans videtur vitam voluisse
mutare. Hostien. [& in fine] de hoc plenè 20. quæstio.
1. in summa.

S V M M A R I V M.

1 Habitum monacalem qui defert, quando dicatur esse professus.
Quid si secularem? vide totum nu. & nu. 3. S. fin.
Irregulariter, pro inhoneste.
Observantia religionis in quibus consistat.
Professionis substantialia quot.
Censura si cōpesci rebelles non possint, quid seruandum, in fin.
2 Epilogus, & additio glossarum, nu. 3.
In religione non remanere velle, si quis intra annum proteste-
tur, quid prosit ea protestatio. S. fin.

C A P V T XXIII.

1 **Ex parte.** Casus. Qui ultra annum defert
habitum monacalem in monast.
vbi sunt habitus indistincti, taci-
te dicitur esse professus. communis divisio. secunda
ibi. ideòque [Professionem] expressam [Irregulari-
ter] i. inhoneste, quod facere non deberent, etiam si

intra annum exiissent, supra capitulo secundo [Obfer-
uantias] quæ obedientiam respiciunt, & hæc tria sunt
substantialia professionis, de statu monachorum. cum
ad monasterium, ad finem [Habitum] etiam novitio-
rum, nisi in colore, scissura, vel forma sit patenter di-
stinctus ab habitu professorum, vt in const. clemen. eo-
tit. eos, qui deinceps [Monacalem] si moram ibi fecif-
sent in habitu seculari, locus esset ei, quod dicitur su-
pra de elec. cum causam, in fine [Compellas] & si per
cen. eccle. compesci nō possent, seruetur quod dicitur
2 infra ne cleri. vel mo. relatum. Pe. t. ¶ Tertia gl. indu-
cit tria similia, & arguit, alleg. duo iura. ¶ VI. gl. decla-
rat præsumptionem, quæ insurgit ex lapsu anni, allegat
concordantias, dicens id locum habere, cum est habi-
tus indistinctus. ¶ In t. gl. prima, in fine] & quid hic di-
xerint Goff. & Host. ibi dixi super vltima gl. ¶ In gl. se-
cunda, in fine] & 10. q. prima, in summa. ¶ In gl. tertia
ibi, quod dicitur] 3. reg. 18. c. [& ibi seruire] de facili.
vel loquitur de contrarijs secundum Host. ¶ In gl. vlti-
ma ibi, Præcessit] dicebat Vin. q̄ si quis intra annū pro-
bationis protestatur, q̄ non vult remanere in religio-
ne, licet aliquo tempore post annum remaneat, adhuc
potest exire, de officio ordi. pastoralis. & si voluerit re-
manere, ad hoc habebit annum, nisi cedat in hoc iuri
suo, de hoc in Specu. de statu mona. in vltima quæstio-
ne, & dixi supra c. secundo [& in fine] quod dic, vt in-
fra eo. cap. primo, libro sexto. vnde dicebat hic Inn. &
Abb. post eum, supra c. consulti, q̄ vbi sunt habitus di-
stincti, quantocunque tempore quis ferat habitum pro-
bationis, non censetur professus, nec cogitur illam re-
gulam profiteri. & dicit Abb. se vidisse literam absolu-
toriam datam super hoc cuidā monacho, qui bene per
20. annos steterat in habitu probationis, quod dic vt
in clem. eodem ti. eos qui, & de hoc in gl. secunda. nec
placet Inn. quod quidam dicunt, eum, qui habitū pro-
bationis detulit ultra annū in monasterio, vbi habitus
sunt distincti, obligatum esse religioni in genere, licet
non illi, cuius habitum detulit. dicit. n. illum etiam in
genere non esse obligatum religioni. nec ob. infra eo.
constitutionem, li. 6. quia loquitur de professione taci-
ta, quæ fit sine probatione.

S V M M A R I V M.

1 Ad seculum quis libere redit intra probationis annum.
Nisi in casibus, & quibus, toto nu. & nu. 4. & quando om-
nia recuperet, nu. 2.
Divisio decretalis,
Novitij religiosi qui dicantur.
Novitius, habitus novitiorum, & probationis idē significat.
2 Professus tacite an possit eligi in abbatem, an novitius in epi-
scopum, an habitus professionis receptio habeat tacitam pro-
fessionem, remittit.
Ad statū pristinum qui rediit à religione, an & quæ recuperet.
3 In probatione qui est, si percutiatur, percussor est excommu-
nicatus.
Statum præsentem inspicere, hic argumentum.
Votum continentie a coniugatis, emissum semper est solenne.
4 Habitum in quo ordine distinguatur, in fi. & ubi non est distin-
ctio eius, difficile discernitur novitius a professus, nu. 9.
5 Eius benedictio quid operetur.
Professus quibus casibus quis censeatur, & nu. 8. S. 6.
6 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 7. 8.
7 Liber a seruo difficile discernitur.
Distinctiones habitus instituendæ, ut fiat discretio personarū.

C A P V T XXIII.

Statuimus. Casus. Intra probationis annū
liberè quis redit ad seculum, ni-
si professionem fecerit tacitam,
vel expressam: vel appareat eum vitam voluisse muta-
re. se.

re. secundo, ut distinguantur habitus, precipitur ve-
res professionis tempore benedici. secunda ibi, Nihil
Iominus. prima pars tria facit, ponit dictum, a quo se-
cundo excipit ibi, Nisi. exceptionis rationem subdens
ibi, Cum quilibet Nouitios. de nouo receptos, & ve-
stimentis probationis indutos nullo voto emisso. alias
contra. qui cleri. vel uouen. c. si. secundum Innocen. Di-
cit Host. q. nouitius, & habitus probationis idem signi-
ficant. Consuevit ergo post susceptum hunc habitum
etiam intra annum exire non poterit. Vel ante] ergo
postea non poterit: de tacite professio an possit eligi
in abbatem, de nouicio an possit eligi in episcopum, &
an receptio habitus professionis habeat professionem
tacitam, no. hic Host. & hac omitto: quia sunt hodie
expedita, infra de elec. nullus. & infra eo. constitutio-
nem, lib. sexto (Priorem statum) ergo beneficia, & bo-
na recuperat. C. de sen. pas. l. 1. & ult. Quid de his, quæ
legauerat, vel dimiserat in ingressu? So. si nihil prote-
statur est, non est questio: quia per id patet, quod noluit
vitam mutare. Si verò protestatus fuit, q. conditionali-
ter intrabat, omnia recuperat: quia præsumitur causa
mortis donasse, nisi aliud in donatione fuerit dictum,
ff. de dona. cau. mor. l. mortis causa, secundum Hostiæ.
(Liberè) ita q. nec cogetur ad aliam religionem transi-
re. de hoc supra eo. consulti (Intra annum) & si quis eū
percutit medio tempore, excommunicatus non est:
quia non est persona ecclesiastica, Innoc. ar. ff. de statu-
lib. l. statuliberū, Abb. sed hoc est falsum, infra de sent.
excom. religioso. li. 6. (Appareat) dixerat hic Hostien.
votum continentia a coniugatis emissum semper esse
solenne. vide infra tit. 1. dudum, super ver. castitatem.
[Deseruit] prout dicebat Hostien. hucusque posuit re-
gulam, & quatuor casus exceptos. regula est, q. qui su-
scipit habitum religionis, illum dimittere, & exire po-
test. primus casus exceptus, si recepit professionis habi-
tum. secundas, si fecit professionem expressam. tertius,
si detulit habitum ultra annum, quod intelligas ut su-
pra c. prox. quartus, si apparet, q. voluit omnino dimit-
tere seculum. remittit etiam ad no. supra c. c. 2. & c. su-
per eo. (Non distinguatur) nam in quibusdam distin-
guitur, sicut in fratribus Minoribus, quorum nouitiorū
capucium non est solum, Host. (Benedicantur) & hac
benedictio facit, q. ille habitus est censendus habitus
professorum, secundum Innoc. & Abb. & tunc scienter
illum recipiendo fit professus, salvo quod habes infra
c. constitutionem. Idem secundum Hostien. si hoc di-
cernatur etiam per alia signa, ut quia nullus nouitius
stat supra chorum: nullus habet vocem in capitulo. Si
ergo utatur nouitius istis signis, abbate, & fratribus ip-
sum certiorantibus & consentientibus, professus vide-
tur infra eo. c. 1. li. 6. sup. 3. gl. ¶ Prima gl. distinguit
duplicem habitum: demum querit, ponit tres opinio-
nes, & soluit. ¶ Glo. secunda querit, & soluit. ¶ Glo. se-
cunda querit, & soluit. ¶ In 1. glo. ibi. §. si quis) vide
de re iudi. quod ad consultationem, super gl. penul. (&
ibi, sunt personæ) vide de iudi. dilecti, super prima gl.
¶ In 1. glo. 1. ibi, nulla) hoc concedo: sed hic negatur
vacatio (& ibi, dixit Io.) 27. q. 1. de sponsatam. & idem
no. ipse Io. Phi. & Hostiæ. supra eo. consulti, & ibi etiam
de hoc no. Host. remittit ad summam, de conuer. coniu-
in fine, Inn. autem tractat hanc questionē s. eo. postu-
lasti (& ibi, non æquius) & hodie approbatur infra eo.
beneficium, & hoc tenebat Vin. supra eo. consulti. ¶ In
gl. secunda ibi, appareat) vel modo confitetur, q. tēpo-
re ingressus habebat firmum animum dimittendi secu-
lum secundum Inn. vel secundū Hof. si in ingressu illud
expressit, vel quia se & sua expressè mon. obtulerit, vel
quia proprijs omnino renunciauerit, vel castitatē, vel
obedientiam solenniter promiserit. hac. n. & similia se-
cundum eos, sunt signa euidentia dimissionis seculi.

¶ In glo. ult. in fine) aliter t. difficile discernentur, si-
cut difficile discernitur liber a seruo. ff. de contrahen-
da emptione, quia difficile. Vincen.

S V M M A R I V M.

1. Fugitiui religiosi annuatim requirendi, & ad monasterium re-
dire compellendi, & a quo nouissime prouisum.
2. Quis sit huiusmodi, & cui acquirat, & n. 2. & si ad aliquam
ecclesiam promouetur, cui, nu. 3. quid si intrat secundum mo-
nasterium, ibidem.
3. Benedicti extraneam citat hic Io. And.
4. Seruus fugitiuus domino acquirit, sed non semper, & num. 3.
5. Diu, tempus decennij continet.
6. Dominicales quæstiones Bartholo. Brixien. citantur, cir. fin.
7. Aegrotus, & electus a religione cui querat, in fi.
8. Fugitiui ordinis Benedicti vel alij quando recipiantur, & n. 6.
9. Recepti ubi ponendi, & quibus operis destinandi, & qua-
liter puniendi.
10. In eos inobedientes quæ potestas, & quibus.
11. Prelati ecclesiarum qui possint & quæ causa coerceri ex pote-
state huius decretalis, & a quibus.
12. Humiliter reueri qui dicantur fugitiui.
13. Epilogus, & additio glossarum.
14. Monaci disciplina secundum ordinem bea. Benedicti septem
gradibus consistit, & qui sint.
15. Fugitiuis reuersis & penitentibus qui vitæ necessaria mini-
strabunt.

C A P V T XXIII.

Religiosi. Casus. Religiosi t. fugitiui annua-
tim sunt renocandi, & cogendi, ut
ad monasterium reuertatur. & præ-
mittit constitutionis causam. secundo ponitur constitu-
tio ibi, statuimus, quæ dno facit. primo prouidet circa
fugitiuos & electos obedire paratos. secundo circa in-
obedientes ibi, Si verò iterum prima prouidet, cū per
receptionem ipsorum regula patitur. secundo cum non
patitur ibi, Quod si. ubi etiam distinguit, an sub sit scan-
dalum, vel non. secunda ibi, Alioquin. Nouissime per
constitutionem Benedicti prouisum est plenius, quæ in-
cipit, Pastor bonus (Fugitiuos) s. qui t. per se exierunt
non electi, ut differat a sequenti. & dicitur fugitiuus,
qui mansit extra mon. ut se celet abbati, & si postea pe-
nitentia ductus redit ad mona. ff. de edil. edic. quid sit
fugitiuus. sed cui talis acquirit? dic q. mona. vnde exi-
it, quamdiu est in fuga, sicut & seruus domino. ff. de
acq. pos. l. 1. §. 1. nisi diu fuerit in possessione libertatis,
& paratus sit subire liberale iudicium. ff. de acquiren-
pos. possideri. §. loc. ins. & l. per eum, §. si. & intelligas
diu, id est per decennium. ff. qui & a qui. ma. le. si cum fi-
dei. §. Aristo. hac forte non habent locum in monaco,
cum nullo tempore excusetur. s. eo. sicut nobis. s. de re
sta. quia, & hoc omnino verum est, si de monacatu con-
stat: alias secus, sup. de testi. nuper. nec vis fiat in tem-
pore: sed solum utrum hic constet vel non. & ex quo cō-
stabit, omnia reuocat mona. 19. q. 2. abbates. debet ta-
men hoc de plano & sine libello expediri: quia seruos
d. i. & c. ad hoc inf. de accusa. olim, ar. 1. q. 1. si quis cū
clerico. si promouetur t. iste sic fugitiuus ad aliquam
ecclesiam, tenuit Iaco. Bon. can. in sua dispu. quod ac-
quisita intuitu ecclesiæ erunt ipsius ecclesiæ, de testa-
men. cum in officijs. acquisita intuitu personæ compe-
tunt mon. in dubio distinguebat, an a propinquis, an
ab extraneis obuenerint, ut in decr. requisisti, de testa-
Sed quid si intret secundum mon. Respondeo, si illicen-
tius recessit, & laxiorem religionem intrauit, adhuc
acquirat primo. s. eo. Ioannes, si licentiatus, vel petita li-
centia a rictiorem religionem eligit, acquirit secundo.
s. c. licet, & iam nil habet commune cum primo. ar. de
renun-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

renuncia. ex transmissa, supra de paroch. ca. fi. 2. q. 2. si quis iam translatus. 18. q. 1. vno. & sic intellige in auct. de san. epi. §. monachus, col. 9. & de monac. §. si verò relinquens. nam & seruus pro derelicto habitus, priori domino non acquirit. C. de lat. lib. tol. le. vna. §. sed sci- mus. imo acquirit ipsum apprehendenti. ff. de stip. ser- uo. le. quod seruus. adde quod not. de priuile. cum olim. 2. Host. Bar. Brixi. post Tan. in domini. 7. tenuit, q. da- to quod per abbatem & conuentum licentiatus fuerit monachus ad arctiorem religionem, quam postea intra- uit, sed medio tempore vagando aliqua acquisita pri- mo mon. competant, cuius semper remanet monachus ante ingressum, cum non sit plenè translatus. 2. q. 2. si quis iam. ff. de mili. te. ex eo. faciant, quæ dixi in 1. q. & vide in Spec. de sta. mo. ver. 4. & in ver. ibi se. tracta- tur de agrotò, quod no. infra de infan. & lan. c. vno, in fi. pe. glo. de eiecto no. 18. quæstio. 2. abbates [Requi- rant] concor. C. de agri. & cen. l. omnes omnino, li. 1. quid dicit vide in suf. de immu. ec. iudicatum [Ordinis regulam] in ordine † Benedicti, qui ter exiit, amplius non admittitur, vt in 29. casibus regulæ, si debeant ite- rum recipi fratres de monasterio exeuntes, Hostien. [Prouideant] ipsi præfidentes, vel maiores abbates, vel priores [Competentibus] non cum alijs monachis, sed forte ad seruiendum, vel alio modo, Innocen. Ho- stien. intelligit hic de ergastulis, vel cameris fortibus, ne inde valeat exire, infra de penis, tuq. [Grani scādalo] forte tot & tanta commisit, q. fratres dicunt communi- ter, q. exhibunt, si ille ibi reducat, vt dicit Host. se de facto vidisse [Alioquin] i. si hoc fieri non potest sine gra- ui scādalo (Eiusdem ordinis) & si illi nollent † ac- quiescere, præfidentes poterunt animaduertere in eosdem, ad hoc litera, quæ sequitur. Item & litera, quæ præce- dit, Auctoritate nostra, quæ alias esset elusoria, si coer- ctionem aliquam non haberent, de of. dele. præterea, & c. literis, secundum Host. (Excommunicant) habent ergo præfidentes potestatem excommunicandi, & fa- ciendi denunciari, nec per hoc adimitur potestas ordi- narijs, de offi. or. quanto, de sta. mo. in singulis. §. por- rō [Prælati] qui si non acquiescant, denunciatur papæ, infra de sta. mo. in singulis. quod intelligit Host. de epi- scopis: minores enim prælatos coercere poterunt secun- dum eum, de offi. dele. sane (Humiliter) quia † parati sunt subire inclusionem, & poenitentiam agere, & eis in omnibus obedire, nec aliter essent absoluendi, de ma- io. & obe. cum in ecclesijs. ¶ Vlt. † glo. quærit, & soluit. ¶ In gl. præfidente] sup. vel maiores abbates, vel prio- res. ¶ In glo. hoc est, in fi.) forte facient carinam. j. de spon. du. c. 2. secundum Iac. Dixit Host. q. fm regulam beati Benedicti disciplina monaci delinquentis confi- sit in 7. gradib. primus est secreta monitio. secundus publica correctio. tertius simplex, vel minor excommu- nicatio. quartus ieiunij afflictio. quintus flagellorum vapulatio. sextus ad Deum oratio. septimus de mon. ex- pulsio. & dixit hæc colligi ex 23. ca. de excommuni. cul- parū. 28. de his, qui sepius correcti emēdare noluerint, & si sic expulsus poenitens redire voluerit, recipietur vs- que ad tertiam vicem, & non ultra. ¶ In gl. vlt. in fi.) hoc videtur † placere Inn. Host. distinguit, aut inclusus a prin. habuit bona, aut non, si habuit, de illis alitur, vt dicit gl. si non habuit, vel habita nō sufficiunt & vtrun- que mona. sufficit, ad ministranda necessaria prouideat primū: quia sius monachus est, vel fuit, forsan. n. se- cundū satis de sola inclusione grauat. primum igitur hoc faciat in memoriam pristinae fraternitatis, ar. C. de qō. l. seruos, ff. de pac. dota. inter socerum. §. conue- nit. Si verò alterum solum mō. sufficit, illud prouideat, ar. de insti. c. 1. 86. distin. pasce. si neutrum, contribuat capitulum generale, de statu mo. in singulis, & capitu- lo fina. §. hæc eadem in subsidium recurratur ad episco-

pum. 90. dñi. §. r. c. 1. 12. q. 1. præcipimus, & c. ecclesia- sticarum: & hæc omnia secundum Hosti. poterunt præ- sidentes exequi auctoritate papæ sibi commissa, hoc saluo, q. episcopum nequeunt coercere, de sta. mo. in singulis, & cap. fi. §. q. abbas, de maio. & obe. cum infe- rior, & facit infra de hæret. inquisitores, lib. sexto.

ADDITIO.

¶ In fuga. Retinet ergo monasterium dominium, & possessionē in fugituo monaco, sicut dicitur in seruo fugituo. vi de leg. 1. §. per seruum, & ibi Bar. ff. de acquire. pos. alias autem in re mo- bili inanimata, cum perdimus possessionem statim, cum refugit custodiam mon. secus in re mobili animata, sicut no. per gloss. & Bar. in l. 1. §. per seruum, & sic omnes dicunt communiter. Sed Inn. hoc dicit verum, si persequatur seruum fugientem, alias si desistamus a persecutione, dicit, q. tunc illa perdimus possessio- nem hoc ipso, de seruis non ordi. de seruorum, cuius dictum di- cit Bal. notabilissimū, & allegat illū in l. si liberis, C. de acq. pos.

S V M M A R I V M.

1. Dispositio tituli.
De coniugatorum, conuersione vbi alibi tradatur, ostendit.

De conuersione coniugatorum, Rub.

¶ Viso † in genere de transeuntibus ad religionem, in specie de coniugatis transeuntibus videamus, Goffre- Habetur materia. 33. quæstio. 5. & 27. quæstio. 2. sunt qui dicunt, cum 9. capitulis sequentibus, & conuenit infra de raptoribus. capitulo pen.

S V M M A R I V M.

1. Si vir de vxoris licentia profitetur, quando nihilominus vxori restituetur, & nu. 3.
In professione huius quæ solennitates obseruandæ.
2. Vir si vouet tantum vxore consentiente, sed non intrat religio- nem, quādo vterque debeat seruare continentiam, & nu. 5.
Coniugum alter sine alterius voluntate monasterium non po- test ingredi, nec vouere, nu. 1.
3. Communi de monasterio an & quando possit exire auctorita- te propria, & repetere remanentem in seculo.
4. Epilogus, & additio glossarum. nu. 5.

C A P V T I.

¶ Præterea. Casus. Si vir † de vxoris licētia pro- fitetur, & vxor ipsa suspecta, nec cō- tinentiam vouet, nec religionem in- greditur, episcopus virum vxori restituet. Cōis diuiso, scda ibi, Dicimus (Vxoratus) tolle qd est. j. ab epō suo & c. [Præsentib.] hę solēnitates vel adhibite, vel omisse parū faciunt, dum tamē cōstet de professione facta de licētia vxoris secundum Host. [Episcopo] consuetudo nō habet, q. requiratur episcopi auctoritas, licet id es- set honestum. nā nec clerici requirunt assensum episco- pi vt necessarium. 19. q. 2. dug. Vin. vnde Host. sup. ma- ximē [Vxoris] inuenis, & suspecta, Hostiē. Vouente] nec hoc sufficeret in iuvene, & suspecta. j. ca. cum sis. Serua- re] quid si † maritus nō intrat religionē, sed tantū vo- uit vxore consentiēte? So. si vxor vouit, & marito vouē- ti cōsensit, vterque debet continentiam seruare, nec al- ter alteri tenetur debitū reddere, cum vterq; ius suum videatur remissile: nō potest tñ alter sine alterius volū- tate intrare monaste. 33. q. 5. quod deo. Sed si vnus tan- tū dederit alteri licentiā vouēdi, sed non vouit, pōt de- bitū exigere, cui non renunciauit, fm Inn. qui dicit, q. hæc decr. est arg. contra Hos. remitt. infra eo. dudū, ver- & qd idem [Reuocari] dicit Abb. magistrum suum † te- nuisse, q. iste propria auctoritate poterat exire, ex quo vxor nō vouerat, licet licētiā dederit. nā, cū hic dica- tur,

tur, & potest de monasterio reuocari, & quare iste non poterit prauenire coactionem, & facere de necessitate virtutem, non videt. unde q. ingressus repetere possit remanentem in seculo, allegat Innoc. infra c. quidam, duas rationes. prima: quia vnus coniugum sine altero vouere non potest: & si vouit, promissum, soluere non potest. 33. q. 5. vna sola. secunda: quia cū eius ingressus nō teneat, peccat, si se ab vxore alienat: vel si ei causam adulterandi præbet. 27. q. 2. si tu supra ti. 1. veniens. hoc intelligit, etiam si de voluntate coniugis, tamen nō vouentis, intrasset, cum prædictæ rationes pariter vrgeat, cum transit ea inuita, vel vouente. dicit tamē, q. tutius est, q. officio iudicis fiat eius reductio ad coniugem, quā ad petitionem suam, & sic intelligat istud capitulum.

¶ Vltima ¶ gl. allegat tria iura pro concord. & duo pro contrarijs, & soluit distinguendo. ponit opinionem. Itē rām signat aliud contrarium, & soluit. ¶ In ¶ gl. vlt. ibi, conuertatur dicit Inno. q. si vxor iuuenis licentiam dedit, & continentiam vouit, cogitur intrare mona. non q. fiat monaca, nec viuat monacaliter, sed refrenabitur a vagationibus, & custodietur, ne possit luxuriari. vi de quod dicā j. eo. significauit. super i. gl. vbi ponā, qd hic dicebat Host. [Alij] j. Ala. [et ibi, ignara] vel dixit: do tibi licentia, sed non continebo [et ibi, tene primū] Idē Vin. vel intellige, vt nō. j. eo. vxoratus, & c. sequen.

ADDITIONES.

- a ¶ Repetere possit. Contra hoc facit, quod nō. Ioā. And. infra ex parte, lo. indec. in ver. in 4. casu, vbi vxor bene reuocat. si autem inuita in religione remanet etiam mortua vxore, & vide glo. i. infra eo. vxoratus.
- b ¶ Monacaliter. Quia laica est etiam post votum solenne, vide Io. An. in c. correctum, in proxi. in gl. hic est vehemens, non tamen tenebit matrimonium ab ipso contractum, vide Io. An. inf. eodem cum sis. in tua glo. si.

S V M M A R I V M.

- 1 Coniugum alter inuito altero potest ingredi religionem, remanens in seculo ad secunda vota transire, & nū. 2. & 5.
- 2 Consensus legitimus in matrimonio quis.
- 3 Bartholo. Brixien. quæstio. Dominica. citantur.
- 4 Ioannes etiam de Deo.
- 5 Frater Iaco.
- 6 Guido.
- 7 Coniugum coitu effici vnā carnem, & quæ alia.
- 8 Humiliter reuerti qui dicantur fugitiui.
- 9 De nuptijs qui ad monasterium ierint, & cur licuit.
- 10 Matrimonium per ingressum alterius coniugum in religionem quando dicatur solutum, in fin.

CAPVT II.

- 1 **Verum.** Casus. Ante ¶ carnalem copulam alter coniugum reliquo inuito religionem ingredi potest, & remanens in seculo potest ad secunda vota transire. ponit dictum, & ipsius rationem ibi. Quia cum [Consensum] fortius ergo hoc liceret contractis tantum spōsalibus de futuro [Legitimum] quia personæ erant aptæ ad matrimonium contrahendum, nec suberat impedimentum [Commixtio] qd ¶ si sponsus sponsam cognouit, sed inuitam, nunquid sponsa eo inuito conuerti poterit? argu. q. nō, quin quagesima quinta dist. si euangelica, vbi de hoc in prima gl. Io. de deo dixit verum in sponsa de præsentī: secus, si de futuro. Bar. Brix. in quæstione domini. Quidā per verba de præsentī, dixit q. ingredi poterit, ne delinquens sit melioris conditionis & c. Forabat tñ quæstionem in eo, qui ad hoc vxorē oppresserat, ne religionem ingredi posset. Host. cōtra in summa. e. ti. §. si. ver. quid si virgo. frater Iaco. concor. Hostiē. in sua dispu. Guido

post ep̄m Mutin. concordauit Bar. Brix. vide quæstionem de reg. iur. quæ ¶ ius, lib. 6. [Vna ¶ caro] licet quo ad substantiam matrimonij coitus nihil addat 27. q. 2. sufficiat. ff. de regul. iur. nuptias: addit tamen quo ad quædam. primo quo ad bigamiā, s. de biga. debitum. secundo quo ad significatum, de quo ibi habetur. tertio quō ad impediendum religionis ingressum, altero inuito, vel ignorante, vt hic secundum Goffre. quarto quō ad bonum prolis. ff. de verb. sign. liberorum. quinto: quā multis modis per ipsum firmatur matrimonium, de quibus infra de spon. tua. secundum Host. ¶ Prima ¶ gl. signat contrarium, & remittit. ¶ Vlt. gl. ponit opinionē, quam reprobat. ¶ In gl. 2. ibi, ¶ Alexius] & Ioannes Euāgelista, & multi alij sancti, Host. ¶ In gl. vlt. ibi, quidam Bam] & de hoc 22. q. 7. c. 2. in fi. mag. gl. & 7. q. 1. pastoralis, vbi etiam not. de episcopo diuersarum ecclesiarū [et ibi, religionis] etiam si remanens in seculo non contrahat. aliquibus vī, q. tunc primo solutū erit primum, cum contractum fuerit secundum. simile infra de diuor. quanto [et in fi.] Idem Innocen. & Hostiensis.

ADDITIONES.

- a ¶ Nihil addat. Faciunt ista ad q. an statutum loquens de vxore, vt q. vir lucretur dotem, mortua vxore, verificetur in sponsa de præsentī non cognita, vide ad hoc Cy. Bal. & doc. in l. non sine, C. de epi. & clerici.

S V M M A R I V M.

- 1 Vir inuita vxore professus religionem, mortua vxore, cui fuit restitutus, iterum non contrahit, nec ad monasterium redire cogitur.
- 2 Religionē coni. x ingreditur multis modis in summa, & quib. Innocentius arguitur confusionis.
- 3 Coniux ante alterius mortem si non sit eductus de monasterio eius votum sit solenne, etiam si eius mortem ignorauit, si vero eductus, an peccet, si non redit, nū. 6.
- 4 Coniuges si ambo ingressi sunt monasterium, amborum vota videtur ratificatum & solemnizatum.
- 5 De coniuge ordinato ad sacros inuita coniuge remittit.
- 6 Coniugis alterius renunciatio seculi, vel carnis non obest alteri, & nū. 4. & 6. circa fin.
- 7 Promissio periculosa eius, quod est in alterius potestate. Votum etiam non tenet huiusmodi.
- 8 Donatio non est grata, si vnus offerat rem duorum.
- 9 Epilogus, & additio glossarum. nū. 6.
- 10 Diuina voluntati contradici non potest.
- 11 Ioan. Gal. magister Tancredi iuriconsulti. §. 1.
- 12 Continentia est de substantia professionis, ibid.
- 13 Coniux an possit intrare monasterium, altero ingressio, ibid. ad vers. non est reconciliatus.
- 14 Coniugij fides an vnica, & quæ, in fin.

CAPVT III.

- 1 **Quidam.** Qui inuita ¶ vxore professionem fecit, & ei repetenti fuit postea restitutus, mortua vxore matrimonium contrahere non debet, licet ad mona. redire non cogatur. communis diuisio, secunda ibi, Quæstioni [Inuita] not. quia ingreditur quis inuita cōiuge. item sciente sed non dante licentiam. item dante licentiam, sed non vouente. item dante licentiam, & vouente, sed religionem intrante. item vouente, & religionem intrante. Ad hæc membra diuersa adaptantur omnia iura huius ti. quæ videntur contraria, & de his prosequar, infra eo. ex parte. 1. & quædam hic cōfuse not. per Inn. decidam propter distinctionem, quam ibi ponam. aliquid etiam de his dixi supra cap. 1. in fin. [Ea mortua] dixit Innocen. ¶ quod si iste non eductus de monasterio mortua vxore, saltem per momentum in mon. moram trahat

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

trahat, eius votum fit solenne, etiam si mortem vxoris ignorauit. ad hoc infra eo. consuluit. ibi tenet contrarium, quando transiit inuita coniuge, ibi videas, salua tamen distinctione, quam posuit de eo, qui dux. in matri. c. i. plus dixit hic Inn. q. si ambo coniuges ignorantes, vel scientes alterum viuere, ingressi sunt monasterium, q. amborum votum videtur ratificatum & solennizatum per professionem, & ingressum^a vltimi ingredientis. Quod autem hic no. Gof. de t. ordinato ad sacros inuita vxore, dicam infra c. placet. [Quo ad hoc] quo la. debatur ius eius tantum, cui potuit renunciare, supra titu. i. statuimus. Dicebat Inno. q. persona non erat idonea ad ingressum, sed idonea erat ad renuncian dum exactioni debiti. [In mulieris] Hiero. ad Celantiā, in fi. de hac materia loquens sic dicit. Periculose t. promittitur, quod est in alterius potestate: & nescio, quam sit grata donatio, si vnus offerat rem duorum. [Potestate] ergo quò ad id votum non tenuit. [Apostolus] i. ad Cor. 7. A. [sed mulier] ar. ad q. no. 29. q. vlt. c. pe. in i. gl. de viro, qui se vendi passus est in seruū. ¶ Prima t. gl. signat contrarium, & remittit. ¶ Vlt. gl. obijcit, & soluit. secundo quærit. ponit opi. Tan. ponit contrariam, quam approbat, & alternatiue teuertitur ad primam, tertio quærit, soluit distinguendo, solutioni opponit, & respondet. ¶ In t. glo. vlt. in fi. Vin. dixit, q. licet ceperit velle, sine peccato contraxit, & soluta fuit obligatio: sed perdidit ius eligendi, cui tacite renunciavit intrando, de cens. cum olim. ¶ In glo. vlt. ibi, diuina] cui contradici non potest, infra de diuo. gaudemus. [& ibi, Tan. dixit] Vin. Gof. Phi. & ipse Tan. dixit in fra eo. placet, q. hec fuerat opi. Ioan. Gal. magistri sui. [& ibi, solenne] quia in præiudicium vxoris continentiam promittere nō potuit. quæ est de substantia professionis, infra de statu mo. cū ad monasterium, in fi. Gofr. [& ibi, nō est reconciliatus] æquitatem habet hoc dictum, licet Inn. plus placet, q. etiam ante reconciliationem ipso inuito non possit intrare, cum nō tenuerit ipsius ingressus per præ. c. quod deo. [& in fine] vnde, prout no. c. causa, & q. 2. coniuges, quidam dicunt, q. duplex est fides coniugij, castitatis. s. & mutui seruitij. Hug. dixit vnam tantum, quæ comprehendit vtrunque. si. quod not. in cle. de magis. cap. i. in 5. gloss.

ADDITIO.

a ¶ Ingressum Contra ista faciunt ea, quæ no. Ioā. An. in c. prudē tiam, de of. deleg. super glo. secunda, in addi. quæ incipit, dicit In no. & de app. si duobus, in gl. mag. & Bar. in l. i. §. hoc autem, ff. ex qui. c. in pos. eat, & in l. multa, ff. de condit. & de. Bal. in l. fallus, C. de fur. in quibus locis no. necesse fore ad actus validitatem. vt agentes sciant id se posse agere.

SUMMARY.

- 1** Maritus ingredi quando possit religionem etiam inuita uxore. Iura ignorare turpe nobili & patritio viro. Canones nescire turpius episcopo. Coniux ingressi religionem adulterij damnata contrahere nō potest nisi eo mortuo, in fi.
- 2** Mors civilis quibus casibus naturali æquipollet. Naturalia in omnibus magis considerantur, & efficaciora sunt, excipitur. Dinus in pandectis iuris civilis citatur i. Io. And. Petrus quoque Bellapertica, & Ioannes Monachus, & Archidiaconus.
- 3** Ex voto viri de licentia vxoris emisso solennizatur etiam votum vxoris. Matrimonium per ingressum viri in religionem, vel per eius ordinationem an dissoluatur. Coniuges communicant sibi actiones.
- 4** Sterilis si qua sit, non sequitur vt sit continens.

C A P. I I I I.
Cum sis Casus. Maritus t. religionem ingredi non potest, nisi & vxor ingrediat, nisi vxor esset nō suspecta, & continentiam promitteret. & ibi, inde est, vbi ex genere p. misso infert speciem. [Ignorare] turpe est nobili & patritio ignorare iura, circa quæ versatur, ff. de ori. iur. l. 2. §. Seruius. Turpius aut est epō canones ignorare, de tēpo. or. vel nō est, Ho. [Vxorem] cōstrue, permittas ad religionem transire, nisi vterq. migrauerit, & intelligitur hoc de suspectis, vt determinatur p. sequētia. & fallit hoc s. m. Inn. q. p. alterius adulterium lata est snia diuortij. ex tunc. n. non adulter pōt mon. ingredi. 27. q. 2. Agatosa. mortuo tñ ingresso t. here poterit, q. remā sit in seculo. j. de scd. is nup. c. vlt. illo viuēte nō: quia remanēt cōiuges, licet separati, de diuor. c. 2. & sic est casus s. m. Gof. q. mors t. civilis, s. per religionis ingressum non æquiparatur naturali, de quo i. 6. q. i. placuit. vbi Io. tenet civile nō æquiparari naturali, nisi in casib. expressis in iure. nā naturalis mors oīa soluit, & per eā omnino soluta est lex cōiugij. 7. q. i. sicut, & in auc. de nup. §. disponat, col. 4. & ibi de hoc in §. sed occasionem. r. t. in oībus magis cōsiderantur & efficaciora sunt naturalia. ff. de verb. ob. ex ea pte. §. in insulā, vbi de hoc, iura pro & t. ff. de l. 2. cū pater. §. hereditatē. C. de his, q. ue. ata. impe. le. 3. ff. de capi. di. l. eas, insti. de iure na. §. sed naturalia. C. de ve. iure enu. l. 2. §. sed q. diuine. Fallit hoc in casibus. ff. de libr. & po. l. Gallus. C. de epi. & cle. deo nobis. ff. de dona. inter virū & vxor. sed si mors, de sup. ne. pla. si epō, li. 6. Regularē tñ est, q. nō sufficit aliquid fieri, nisi naturaliter fiat. ff. de bo. poss. nō putauit. ff. de cō. & de. fidei cōmissum, & l. fi. & ar. 2. ff. de in ius vo. quiq. litigandi, & l. ad opriuū, s. m. Go. & Hof. & ēt ipse Hof. remit. de off. deleg. ex parte. i. Dicebat Di. in §. præ. in insulā. aut civilis casus operatur eundē effectū, quē naturalis, & tūc æquipollet, vt in l. deo nobis, & ff. qui satisda. cogā. si decesserit. ff. pro socio, actione. §. publicatione. aut nō operatur eundē effectū, & tunc nō æquipollet, vt in d. §. in insulā, & præall. §. hereditatē, & de iure fil. l. Statius. Po. de Bella per. dicebat, aut post civile casū pōt euenire naturalis, aut nō. primo casu non sufficit civiliter fieri, vt in §. in insulā. ibi enim euenire pōt mors naturalis, vnde illa expectatur. secundo casu, cū post civile naturalis euenire nō pōt, quæ aliquid ad id operetur, tūc nō expectatur naturalis, vt in matrimonio soluto p. casum civile. nā tūc naturalis superueniēs nil operatur, quia qd solutū est, amplius solui nō pōt, in auc. de nup. §. distrahūt. nec placet Pe. p. dicto, qd dixerūt quidā distinguendū, an pferatur ab hoīe, & tūc nō sufficit civiliter fieri: an a lege, tūc sufficiat, quod reprobatur per l. res vxoris, C. de dona. inter virū & vxor. Hæ solutiones quò ad terminos nostri iuris nō sufficiūt, vt patet in eo qd dixi in prim. gl. & patet in præ. decret. si epō, & de refer. susceptū, li. 6. ibi ēt de hoc p. Arc. & iō teneri pōt, qd prius dixi. vnde dicebat Io. Mo. in præ. c. si epō, q. q. mors dicta de duobus, de vno est p. prius, de alio per posterius, ipsa sumpta simpliciter de priori dēt intelligi. [Promittente] post q. t. p. missione m. rimonij t. tū nō teneret, sicut & obtinet in vxore ordinati. 32. di. feriatim. nā ex voto viri de licentia vxoris emisso, solennizatur etiam votū vxoris, vit. n. & vxor communicat sibi actiones. 30. q. 4. si quis vnus, Go. & Hof. Ad idē j. de cogn. spi. Martinus, & s. m. hoc nō ob. decre. vnica, de voto, lib. 6. Aliqui dicūt, q. non ex voto, sed ex cōstōne ecclie dissoluitur tale matrimonij, super quo vide qd no. 28. di. si te. ¶ In gl. 2. ibi, t. steriles sunt] dicebat meretrices. & dicebat Hof. ph. ficos dicere, q. ex nimio appetitu impeditur cōceptus. vnde non sequitur, si sterilis, ergo continens. ¶ In glo. vlt. ibi, approbationis] de cognatione spiritu. super eo.

S V M M A R I V M.

- 1 Coniugatorum, neque sponſorum ad ſacros promouendus eſt nullus, excepto caſu, & an minores, num. 3.
- 2 Epilogus, & additio glosſarum, & nu. ſeq.
- 3 Coniugatum ordinanti pena.
- 4 An coniugato, qui promouetur ad maiores, exigi debeat continentia.
- 5 Vir tenetur vxori neceſſaria providere, & quo caſu hic, item corrigere.
- 6 Vxor ordinandi an debeat intrare religionem, ſicut intrante religionem viro.

C A P V T V.

- 1 **Coniugatus.** Breue eſt [Vxore] idem ¶ in ſponſa de præſenti, licet nō cognita. de hoc j. e. ex parte. 2. [Proſitente] peccat igitur ordinator, vt dicit Inn. niſi prius, quā ordinet, faciat mulierē continentia proſiteri, vt hic [Abſolutus] j. eo. dudum. ¶ Prima ¶ gl. reſpōdet per qōnem, arguit pro, ſoluit contrariū. ¶ Secūda gl. quærit, ponit opinionē Ala. ponit q̄rium, reuertitur ad primā. ¶ In ¶ gl. prima, ibi, ſed non eſt verum ¶ j. de tēp. ord. nullus, lib. 6. per quā pena imponitur ordinātī, & ſic p̄t dici, q̄ ordo ſacer ſumitur hic large. de hoc 32. diſt. in ſumma. patet tū p̄ prædictā decr. q̄ tūc promoueri pōt ad minores, q̄n vult ad ſacros aſcendere, an ¶ ve ro continentia exigi deat a coniugato, qui promouetur ad minores, no. 77. diſt. episcopus benedictionē, & per prædictā decr. v̄t q̄ ſic. ¶ In gl. vlt. ibi, i. caſtitate ¶ ſic ſ. de ata. & qua. a multis. in prin. [& in fi.] & hoc vltimū placet Io. 28. diſt. quia ſunt, & hic Pe. per illud c. & quia ſic videretur, q̄ mulier ad pius aſtringatur, q̄ ipſe vir.
- 3 Abb. addit, quia vir ¶ tenetur vxori hoc caſu in neceſſarijs providere. 31. diſt. oīno, ad qd̄ nō tenetur, niſi religionem proſiteatur. Item tenetur illā corrigere, de hoc ſ. de iureiu. quemadmodum, in fine. Sed Tan. & Ho. tenēt, q̄ vxor ordinandi, ſi iuuenis eſt, neceſſe hēt religionē intrare, & monet Hoſt. quia ſi marito religionem intrante, ipſa tenetur ingredi, multo fortius, cum ſe fecerit ordinari: quia magis ſuſpectus eſt ordinatus, quam profeſſus: quia ille facilius pōt ad ipſam accedere, & accedēs forſan non habebit repulſam, de ſil. præſ. literas, de cohab. cler. c. 1. & c. clericos. Mihi ſatis æque videretur diſtinguendū, an mulier ſit iuuenis, & ſuſpecta: an iuuenis, ſed nō ſuſpecta. primo caſu ſemper cōpellitur. ſecundo, ſi eſt vxor proſitendi etiam compellatur propter rationem, de qua j. eo. ad apoſtolicam, & c. ſignificauit. ſi eſt vxor ordinandi, ſufficit, q̄ voueat, ſaluo quod de episcopi vxore dicitur j. c. proxi.

S V M M A R I V M.

- 1 In episcopum vxoratus poteſt promoueri, vxore proſitente religionem. & cur, num. 3.
- 2 Epilogus & additio glosſarum, nu. 3. & 4.
- 3 In Cardinalem poteſt coniugatus promoueri ſeruato eodem quod de episcopis.

C A P V T VI.

- 1 **Sanē.** Caſus. Vxoratus ¶ in ep̄m promoueri non poteſt, niſi vxor eius religionē proſiteatur. ſecunda ibi, Fraternitati ¶ Requieda. ¶ j. ca. prox. [In episcopum ordinare] archiepiscopis loquitur. vt patet in ſubſcri. j. c. prox. & patet, q̄ ep̄atus eſt ordo, de hoc in præ. 6. in prin. [Prius] not. pro ordine facti, & forſan profeſſa fuerat iſta tempore, quo ille promotus fuerat ad ſacros. j. c. proxi. ¶ Prima ¶ gl. reſpondet per 3 quaſtionem. ¶ Secūda quærit, & ſoluit. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, de Syracuſana ¶ vbi de hoc in gl. pe. & dixi ſup. de teſt. c. 1. ¶ In gl. 2. ibi, reſpondeo ¶ Im Ro. Lau. Tan. & Vinc. & idem no. 28. diſt. quia ſunt, & c. ſe. & idem Inn. ſup. e. cum ſis. Iſtud placet hic Hoſt. non tam propter excellē-

tiam dignitatis, quā propter imminentia pericula eritanda. forſan. n. nimis viſitaret episcopum eius vxor, dū remaneret in ſeculo, & alijs mulieribus ſociata, & pro multis intercederet contra iuſtitiam, inſta et pro ditatione parentum. & ſimilia contingere poſſent, quę ſunt præcauenda, de ſer. non ord. c. 1. Quid de ¶ vxore cardinal. ſi eſt episcopus, planum eſt. ſi non eſt episcopus, papa, qui ſolus promouet card. ipſe provideat, & rationibus prædictis honeſtum eſt idem ſeruari, quod de episcopis, & ſic noſtris temporibus factum fuit.

S V M M A R I V M.

- 1 Sponſa, & qua volens intrare religionem, compellatur intra certum tempus ad id, vel adherere viro.
- 2 Delegatus poteſt excommunicare poſt ſententiam.
- 3 An mulieri ſit credendum aſſerenti ſe non cognitam a viro, remittit.
- 4 Copulatio prima carnis inter coniuges an ſit gratuita, & ad eā poſſit coniux compelli, & nu. 6. §. ſi.
- 5 Iurans ſi primo cum muliere contrahere, poſtea iurat ingredi religionem, quid iuris.
- 6 Abſolvere non poteſt ordinarius excommunicatum ex delegatione papæ.
- 7 Excommunicatus pro manifeſta offenſa in ſpiritualibus abſoluitur cum cautione.
- 8 Transitus mulieris ad religionem cum effectu debet intelligi.
- 9 Papæ eloquium vt Dei obſeruandum, & in dubijs ad eum recurrendum.
- 10 Sacrum eloquium hic quod dicatur.
- 11 Epilogus, & ſuffragium glosſarum, num. 6.
- 12 Sponſi quando diuerſes redeant abſque pena.
- 13 Additio glosſarum, & num. ſeqūen.
- 14 Religionem non coniugata poteſt in domo propria proſiteri.
- 15 Cautio iuratoria an ſufficiat in caſu huius decretalis. §. 1.
- 16 Tempus duorum menſium hic ſtatutum an poſſit arctari, ſiue prolongari.
- 17 Probationis annus in caſu huius decretalis quando habebit, in fin.
- 18 Circa matrimonium non conſumatum an & quando poſſit eccleſia ſtatuer.

C A P V T VII.

- 1 **Ex publico** Caſus. Sponſa ¶ de præſenti non cognita, quæ dicit ſe religionē ingredi velle, compellitur j. certum tempus religionē proſiteri, vel adherere marito. primo narrat factum. 2. ibi, ceterū, in qua mulieri petenti dat iudicē. tertio ſoluit obſtaculum. ibi, ſane [Renuerit] forſan habebat virū multum exoſum, & vtebatur forſan verbis de quibus ſ. de iureiu. tua nos. [Aſtricta] hic ſubintelligitur, q̄ pp hoc acceſſit, vel miſit ad papam. et impetrauit hanc cām, et not. hic Abb. per hoc ¶ deleg. poſſe poſt ſniam excoicare, de hoc de off. deleg. quærenti [Aſſerit] an ei ſit credendum, remittit. Hoſt. de deſpon. impu. continebatur [Ad virum] ex hoc c. et ſ. c. verum, dicunt quidam, q̄ prima carnis copulatio inter coniuges eſt gratuita, cum ante ipſam alter altero inuito poſſit religionem intrare. et ſic non cogitur matrimonium conſumare. et de hoc 27. quaſtio. 2. coniuges. Sed Hoſt. contra poſt Goff. per decre. ex literis. 2. et cap. præ. in fi. et c. ſicut, inf. de ſpon. non ob. hęc lectura, in qua etiam alternativē cogitur ad matrimonium conſumandum [Spaciū] ſi dilatio, ſupra de loca. et con. potuit, et infra qui ſi ſint leg. lator [Debeat] quod ¶ not. hic Vincen. de illo, qui iuravit cum muliere contrahere: poſtea iurat religionem ingredi, vide in Spec. eo. tit. in fi. et quod ibi dixi [Abſoluas] aliter abſolvere non potuiſſet, etiam ſi eſſet ordinarius, quia excommunicauerat per deleg. papæ, de offic. or. paſtoralis, Tan. et not. per hoc ſecundum Abb. ad ea quæ dixi ſupra de præben. pro illorum, ſuper glosſ. pe. q̄ excom. Io. And. ſuper 3. Decr. X num.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

2. **municatus** pro manifesta^a offensa in spiritualibus absoluitur cum cautione [Transierit] cum effectu, ita videlicet, q^d profiteatur: aliter non prouideretur bene marito, qui forsan iuuenis est, nec potest diutius expectare. & hec causa forsan mouit papam ad hoc tempus abbreviandum, vt lit. non conte. c. si. §. i. vers. vel viro, secundum Ho. [In euangelio] Matth. 5. & 29. [Sacri eloquii]

4. **idest** nostri, cuius ¶ eloquium vt Dei obseruandum est. 30. dis. per totum. 24. q. 1. hac est fides, & eas precedere, sup. de transla. per totum, vel [sacri] idest canonici ex l. diuina, & sanctorum patrum collecti. inf. de accusa. qualiter. 2. In dubijs ergo recurratur ad papam, ad quem spectat interpretatio, inf. qui si sint le. per venerabilem. §. rationibus, secundum Host. ¶ Prima ¶ gl. querit, & soluit. ¶ Tertia gl. successiue de duobus querit, & soluit. ¶ Vlt. gl. obijcit, & soluit, ponens etiam dictu Ala. Item Vin. contra, qui all. decre. vltim. de spon. du.

6. ¶ In 4. ¶ gl. ibi. l. vlt. [sponsi diuertentes ex causa, qua a principio ignorarunt, reddunt arrhas sine pena] & ibi, Deo nobis [sponsus vel sponsa, qui vel qua religionem ingreditur, nullam penam soluit duplicationis arrharum. ¶ In ¶ gl. i. ibi, non est] secundum Tan. & ide Inn. & Host. fatentur tamen, q^d si coniugata non esset, posset in domo propria religionem profiteri, de hoc dixi post eos, sup. titu. 1. porrectum. ¶ In gl. 2. ibi, fidei iutores] & talis erat ista secundum Gos. quam si dare non possit, sufficiet iuratoria secundum Hosti. qui dicit hoc satis expressu. ff. de iud. l. 1. §. sed si dubitetur, & Abb. dicit, q^d magister suus tenebat idem: quia ad impossibile & c. ff. de reg. iu. impossibile, supra de pac. c. fin. [¶ ibi, putarem] secundum Ro. Tan. & Phi. [¶ in fin.] Vin. all. ff. de fide in. l. 4. §. adijci. ¶ In gl. nanquid, ibi, & non minus] Io. videtur tenere q^d sic. 92. di. c. antep. & 24. q. 2. coniuges, ubi etiam no. de primo spon. forum

8. **coitu**, an sit gratuitus, vt dixi in textu [¶ ibi ¶ credo] secundum Ala. Ro. Tan. & Phi. Inn. vero dixit, q^d istud tempus ex causa poterit arctari, & prolongari. & dixit hoc tempus non dari ad deliberandum, sed Host. hoc non placet, q^d istud tempus no sit ad deliberandu, Item nec sibi placet, q^d statim transacto hoc termino profiteri cogatur. Fatetur tamen, q^d hoc tempus non fuit ordinarium, imo fuit arbitrium, cum de iure debeat dari annus, sup. tit. 1. statumus, & licet princeps poterit abbreviare, inferiores tamen absq; magna, & vrgenti causa facere hoc non debet. ff. de re iudi. l. 4. §. si quis. sed ex causa hoc potest, vt probatur hic, & sup. duobus c. proximis, ubi ex causa oportet statim fieri professionem, & sic facta tenet, & dicit Innocen. huiusmodi casus specialitatem procedere ex speciali ordinatione summi pontificis ex causa: puta quia carnis stimulis no potest vir resistere [¶ ibi, terminum] non a tempore matrimonij contracti, vt dixerunt quidam de his duobus mentibus [¶ ibi, dico quod sic] ad hoc inf. de preben. si tibi absenti, lib. 6. & in hoc omnes concord. [¶ ibi, excommunicet] vel distringat illam per cautionem susceptam. Hosti. [¶ ibi, consentiat] dicunt quidam, q^d satis est, q^d sponsus consenserit ingressui, vt tunc sponsa habeat probationis annum. facit opi. Ioan. no. in 1. gl. decre. statumus. ¶ In ¶ gl. vlt. ibi, in omni] & c. se. quod incipit, quapropter, & hic ad de. qd ibi no. Vinc. dixit. Refert Pe. q^d quidam princeps petebat ab Inn. papa, vt viuente sponsa de presenti non cognita dispensaret, q^d posset cum alia contrahere, & cum Innoc. respondisset hoc esse non posse, allegauit princeps pro se finem huius decre. & hanc opi. Vin. Et papa respondit, Maledictus, qui te docuit, & an dispensauerit, dicit se nescire [¶ ibi, ab ipso domino] hec differentia sic improbat, quia matrimonialis coniunctio, qua est essentia matrimonij, & commixtio carnalis differunt, sicut esse, & operari, & cum operatio rei dependeat ab ipsius

esse, ergo a quo dependet esse, & operatio. & sic si matrimonium ratum pendet a constitutione ecclesie, ergo & consumatum, sed hac opinio destruit consequens, scilicet q^d consumatum non pendet a constitutione ecclesie, sed a Deo. ergo & destruitur antecedens, quod ratum a Deo dependet, no a constitutione ecclesie, quare dicas, vt inf. dicam [¶ in fin.] vnde contra predicta opponit Hosti. q^d contra matrimonium consumatum constitutiones suas facit ecclesia, infra de diuor. gaudeamus, & cap. quanto, & ante incarnationem Christi erat matrimonium verum sacramentum, vt ibi, & tunc consumabatur per copula, sicut hodie. quomodo ergo potuit sortiri effectum ex constitutione ecclesie, que non erat. prius enim persona, quam ratio & c. ff. de iure co. quidam, imo videtur potius ecclesiam firmari per matrimonium, quam econuerso, per significata, de quibus sup. de biga. debitum. Item si subtiliter aduertis, predicta solutio repetit ipsum, quare. Dicit enim, q^d non consumatum est, constitutione ecclesie sortitur effectum, sed vbi hac constitutio erat, quando fuit matrimonium institutum? nusquam reperietur. dicit ergo, q^d non matrimonium, sed ratificatio monasterij firmatur constitutione ecclesie propter virtutem baptismi, qua virtute ratificationis, qua est, q^d alter altero viuente non possit contrahere, potest papa tollere, vel circa ipsam in aliquibus dispensare, vt prae. c. quanto. Consumatio vero procedit de iure naturali, instit. de iure na. in princ. & consistit in facto, q^d ex quo factum est, nequit non fuisse. ff. de cap. & potli. reuer. le. in bello. §. facta. 32. q. 5. si pupillus, & miratur, q^d ex decret. quanto, colligitur, q^d ratificatio sit fortior, quam consumatio. Dicit autem, q^d est huius iuris alia ratio diuina, scilicet reuelatio, per quam ad exemplum sanctorum, de quibus s. eo. verum, facta est hac constitutio, vel interpretatio, qua et approbatur primo per apostolum dicentem, Si infidelis discedit & c. secundo per fauorem fidei, de quo in decret. quanto, versicu. si enim. Quare id videtur facere potius diuina constitutio. & dicit, quod in decret. quanto, poterat cena duci sine subtilitate ratificationis, de qua ibi dicit papa: quia quantum ad illam posset papa disponere quicquid placet. qua ratione dicit spon. sos de presenti ante carnis copulam posse auctoritate papae inuicem se absolvere, sicut & sponsi de futuro, de spon. c. 2. & sit ratio, quia congrue ante copulam potest ibi interuenire contrarius actus per dissensum mutuum, non alterius tantum, quod non esset post copulam, de hoc de reg. iu. omnis. Intelligit autem hoc de potestate absoluta, non de ordinata, nisi alia causa subesset. non enim sit hoc etiam sine causa, vt est dictum. Dicit etiam probabiliter dici posse, q^d cum circa impedimenta matrimonij restringenda, & laxanda potestatem habeat ecclesia, inf. de cosan. non debet, statuere potuit, quod hic dicitur, & de vnus professione, & de alterius contractu, & dic hanc rationem fuisse domini Matthaei sanctae Mariae in par. dia. ear. Et si queras vnde procedit tanta potestas ecclesie, remittit ad no. de transla. c. 1. 2. & 3. potuit ergo papa etiam de potestate ordinata circa matrimonium non consumatum hanc constitutionem facere, & sit patens ratio conueniens rationi, no. 27. q. 2. quapropter: quia cum per illud designetur charitas, qua consistit in spiritu inter Deum, & iustam animam, de biga. debitum, nil absurdum, si talis possit religionem intrare, per quam illud significatum no minuitur, sed potius augetur, nec violat votum, qui commurat in melius. infra de voto, scriptura. Ad quod designandum virgo gloriosa licet fuerit vera sponsa Ioseph, vero Deo mirabiliter iuncta fuit. 27. q. 2. beata Maria, & §. cum ergo, vnde circa non consumatum potest ecclesia statuere quicquid placet, dum tamen sublit causa iusta, & hoc voluit finis capituli. dicit tamen ipse Host. q^d

non expedit, q̄ circa hoc multū laxet habenas. nec est etiam tutum. quod patet de spon. du. c. si. de transact. c. si. infra de frigi. cap. si. In vero matrimonio consummato fieri non potest, quin per ipsum representetur conformitas carnis inter Christum, & ecclesiam, vt in c. debitum, quæ nullatenus rūpi potest, & dicere, q̄ si per religionem illud rūpi potest, esset conformitatis violator, & innueret, q̄ expectaret aliam fidem, & aliam ecclesiam, quam sibi Christus vniret, & iterum desponsaret, quod falsum, & hæreticum est, p̄m Host. qui prolixius hoc tractauit, hic remittit etiam ad summam, eo. tit. §. si. ver. sed quare magis potest, & sequentibus.

A D D I T I O N E S.

- 1 **¶** Pro manifesta. Forte non erat offensa manifesta propter exceptionem ingressus, quam habet, vel dici posset, quod licet matrimonium sit quid spirituale, talis tamen actus non est interdictus excommunicato, prout sunt alia spiritualia, vt probatur de eo, qui du. in matrimo. quam pol. per adul. c. significasti.
- 2 **¶** Sed si dubiteretur. Et infra de donat. inter vi. & vxor. in c. perueniens, & de sent. exc. c. si. §. illis, lib. 6. & vide gl. in c. 2. de vsur. eo. lib. & doct. in l. sancimus, C. de verb. sig.
- 3 **¶** Illud rūpi. Vide ad materiam istam q. disputatam per Io. And. in c. actus, de reg. iur. lib. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 **¶** Diuisio decretalis. Vxoratus sine vxoris licentia recipi prohibet ab hospitalarijs, mulieres etiam vetat ab eis recipi. Continentiam prohibere qualiter mulier possit, ad versic. in conspectu.
- 2 **¶** Epilogus, et additio glossarum, num. 3.

C A P V T VIII.

- 1 **Vxoratus.** Summa vt supra eo. cum sis. Et ¶ pars prima prohibet per hospitalarios sancti Io. recipi vxoratum sine vxoris licentia, secunda prohibet per ipsos recipi mulieres ibi, Nullus iterum prima distinguit qualitatem vxoris licentiam dantis. secundum membrū ibi, Si autem [Eam] vxorem scilicet quasi dic. q̄ debet esse vetus, & matura, secundum Hostien. [Quod minus] id est non sic, supra de his, quæ si. a præ. cū apostolica [Vestro] religiosus loquitur, vt patet in superscrip. [Conspectu ecclesiæ] maxime, quia idem est, si in secreto, dummodo fides fieri possit, secundum Gost. & dummodo auctoritas episcopi interuenerit: quia nec aliter fieri debet: quia ad ipsum spectat talia prouidere, ar. infra de consan. c. 1. Host. [Continentiam] perpetuam, infra eo. ad apostolicam [Commoretur] cum mulieribus, nō cum viris. ad hoc quod statim sequitur. Prima ¶ gloss. quæ fuit Odo. quærit, & sol. ¶ Tertia gl. alleg. duas con-
- 2 cor. & signat vnum contrarium. ¶ In ¶ gl. 1. ibi per officium suum] idem not. infra c. proximi. ad si. vlt. gloss. & idem Innoc. supra eo. quidā. ¶ In gl. 3. in fi. ibi, Lotharius] erat suspectus, & sic concor.

S V M M A R I V M.

- 1 **¶** Professus religionem viuentē vxore, eique reſtitutus, ea mortua quando ad monasterium redire compellatur, & nu. 1. Votum primò hic emittitur, postea suscipitur habitus. Languidi, vel infirmi non eadem cum sano voluntas notatur, in fi.
- 2 **¶** Causa sublata cessat & effectus, & quo casu hic.
- 3 **¶** Epilogus, & additio glossarum, num. 4. Ius pro rigore eius, in prin.
- 4 **¶** Coniuges quando ambo, & quando alter volente altero, & quando nullo altero possit intrare religionem.

Alter ab altero quando ab ea possit reuocari, vel alias ad seculum redire, & reſtitutus alteri post eius mortem compellatur ad reditum in eam.

Vir quando vult ordinari, non profiteri quid dicendū, remissum in fin. num.

C A P V T IX.

Ex parte abbatis.

Casus. Professus religionem de consensu vxoris in seculo remanentis, licet vxori fuerit reſtitutus. ea mortua ad mon. redire compellitur, & pars prima ponit querelā. secunda dat iudicem. secunda ibi, quia verò (Consentiente) & vouente, & sic nullum contrarium p̄m Inn. Pe. intelligit de non vouente (Sulcepisset) primo vouit, & postea suscepit habitum. per quod dicit Abb. argui pro eo, quod no. Inn. §. tit. 1. consulti (Liberatus) ab infirmitate, i. sanatus (Retinuit) illicite, non de iure, cum esset iuuenis & suspecta, de hoc j. eo. dudum, Innoc. & locus fuit his versibus. Qñ languebat, monachus lupus esse volebat. postquam conualuit, talis, vt ante fuit, sic, §. ti. 1. sicut nobis (sublata) & sic per consequens ¶ sublata causa, pp quam efficacia voti impediabatur, quod in se fuit a prim. p̄m Gost. (Cōpellas) quia de voluntate vxoris intrauit. secus, si hoc fecisset illa inuita, vel ignorante, & hoc soluit contraria, vt etiam dicunt gl. (Muliere) cum qua secundo contraxerat, mortua prima (Suum) scilicet in quo fecisset professionem. ¶ Prima ¶ gl. quærit, ponit opi. La. & remittit. ¶ Secunda glo. arguit, al. duo iura. in contrarium alle. alia duo. ponit tres opi. & tertiam impugnatur, ponens dictum Hugo. & soluens decre. 1. sup. eod. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, alias non] ad hoc infra c. veniens. ¶ In gl. 2. ibi, Agathosa] vbi de hoc (& ibi, feriati] vbi de hoc [& ibi, de iure] i. de iuris rigore: quia de dissimulatione ecclesiæ secus (& in fi.) scias, q̄ ad cōcordiam horum iurium, & instructionem huius materie, & tituli Pet. & Abb. indistincte, & Egi. & Gui. infra c. placet, quod tamen apertius prosequar, sic dicebant. Aut matrimonium est consummatum, aut nō, si non possunt ambo, vel alter tantum etiam inuito reliquo ad religionem transire, §. eod. verum, & c. ex publica. Si est consummatum, aut ambo volunt conuerti, aut alter tantum. Si ambo possunt, supra eo. cum sis, & c. vxoratus, infra eo. ad apostolicam. Si vnus tantum vult ingredi, aut alter ignorat, aut scit, & contradicit: aut scit, & tacet, vel dissimulat. aut scit, & consentit, sed nō vouet: aut consentit, & vouet, sed non proficitur, aut et proficitur; & hoc expeditum est supra. Primo casu, quando alter ignorat, non tenet ingressu, & de monasterio reuocatur, infra eo. placet. Idem fortius in secundo casu, qñ scit, & contradicit, supra eo. quidam, & his duobus casib. reuocatus de monasterio mortuo reuocante non cogitur ad religionem reuerti, vt in præalleg. iuribus, & ratio in eis patet. In tercio casu, quando scit, & dissimulat, putant Pe. & Abb. q̄ posset illum reuocare, cum et id posset, si consensisset expresse, nisi continentiam vouisset, supra c. 1. Si tamen non reuocat, mortuo dissimulante, nō poterit ille redire ad seculum, quod si fecerit, & contraxerit, cōpelletur vxorem dimittere, & ad monaste. redire. sic intelligitur, infra c. proximo. In quarto casu, quando consentit, subdistin. quia aut inuitus, aut per dolum, aut sponte. si inuitus, non tenet ingressus, infra eo. accedens, cum concor. Si per dolum, vel sponte consentit, nec vouit, reuocatur ingressus, supra cap. 1. saltem per officium iudicis, si sponte consentit, vt hic. & ibi no. vel ad petitionem dolum passi, inf. c. veniens. vbi mulier reuocasset maritum, si non fuisset adulterata. sed si non reuocetur, mortuo reliquo non poterit ad seculum reuerti. quod si fecerit, est reuocandus.

Io. And. super 3. Decret.

X 2 ad

ad mona. vt hic, & quod minus dicitur, supra c. 1. hic suppletur. ibi enim solum fuerat quæsitum, an reuocandus esset ad coniugem, hic plus querebatur, an illa mortua posset contrahere. In quinto casu cum consensit, & vouit, sub distin. aut est senex, & tunc potest in seculo manere, supra c. prox. & c. cum sis. Aut iuuenis, & tunc debet compelli, vt intret mon. inf. eo. significauit, & sic intelligatur canon. quem alle. hic gloss. 33. q. 5. qui vxorem velare permiserit, de illo, qui etiam vouit, per iura prædicta. Sextus casus, quando consentit, & proficitur, expeditus est supra, vbi vero vir non vult profiteri, sed ordinari, dic vt supra eo. coniugatus, & c. seq.

A D D I T I O.

- 1 Non cogitur. Perdit tamen ius exigendi debitum propter ingressum, & ibi no. lo. And. in c. quidam, super 2. gl. & an idem sit si se fecerit ordinari ad sacros, vide in c. placet, per lo. And. in gl. quid si. & probat ille tex. quod talis ingrediens in scio coniuge sua sponte non potest exire, aliter sentit lo. And. in ingrediente de voluntate coniugis coacta, siue inuita, vel sciente.

S V M M A R I V M.

- 1 Coniux professus religionem quo casu hic non possit ad seculum reuerti, & nu. 2.
Per habitum professorum votum solennizatur.
- 2 Epilogus, & additio glossarum.
- Coniux religionem ingressus inuita, vel non contradicente vxore, an ea mortua possit ad seculum redire.
Mutare vitam per religionis ingressum an velle presumatur.
Contradicere expresse plus est, in fi.

C A P V T X.

- 1 **Consuluit.** Casus. Si coniuges profitentur religionem, altero mortuo alter ad seculum redire non potest, vel secundum aliam verā. Professus religionem de consensu vxoris in seculo remanentis, ea mortua ad seculum redire non potest. Communis diuisio. 2. ibi, consultationi (Transferat) si dicas, ipsa vxor, tunc est planū, & nullum contrarium; alias dicas cum gloss. [Vel si ductam] hoc dixit, quia multa impediunt, quæ non dirimunt [Nec habitum] professorum, per quem solennizatum fuit votum, sup. ti. 1. statuimus [Dirimendum] & cogendum, vt ad mona. reuertatur secundum Hosti. & hoc propter rationem quam ponit gl. ¶ Vlt. ¶ glo. soluit contrarium. ¶ In glo. 1. ibi, de consensu] vt dixi in distin. sup. c. prox. Pe. & Abb. intelligit hoc c. quando sciente, & tacente coniuge religionem proficitur, quæ si prius moritur, quam reuocet, ille manet monachus [& ibi, post mortem] Dicebat Inn. q. manēdo in mon. post mortem vxoris, etiam si mortem ignorauit, solennizatur votum ex nunc, quod sic probat, separando se ab vxore voluntaria, sup. eo. ex parte, vel inuita, sup. eo. quidam, semper presumitur voluisse mutare seculum: quod propositum solennizatum fuit per susceptionem habitus, nisi vxor impediret, per no. sup. ti. eo. significatum, & c. consulti. sublato ergo impedimento coniugis per mortem, statim solennizatum sit votum, vt non ponderetur hic scientia, vel opinio, sed rei veritas. inf. capitul. 2. Nec dicere potest, quod moram in mō. fecerit, credens vxorem viuere, ad quam redire volebat, quia turpitudinem suam in hoc allegans audiendus non est, sup. de don. inter dilectos: secus esset, vbi coniugatus religionem intrans protestaretur, quod non intrat intentione mutandi vitam, sed probandi regulam: quia etiam mortua vxore tunc non ratificatur ingressus, quamdiu durat tempus probationis, quia nec

ratificaretur: si coniugatus non esset, sup. eo. super eo, & c. statuimus. Requiritur ergo in tali ratificatione, q. præcesserit expressa, vel tacita professio, quamuis impedita propter vinculum coniugis. Dicit tamen Innoc. q. aliqui dicunt, & forte melius, q. si ingressus vxore inuita, licet ea mortua ibi maneat, hoc ignorans, non ratificet ingressum, propter rationem, quæ redditur in matrimonio carnali, inf. de eo, qui du. c. 1. & c. veniens, & posset dici hoc verum, cum mulier contradicit. primū, cum simulat, vel consentit, & non vouet. plus enim est expresse contradicere & c. de bap. maiores, de simo. si cut tuis (& in fi.) ad hoc j. de vo. et vo. redem. c. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Coniux quæ continentiam vouit, tenetur reddere debitum coniugi, licet ad tempus voto consenserit.
- 2 Epilogus, & additio glossarum. nu. 3.

C A P V T XI.

- 1 **Carissimus.** Casus. Coniux quæ continentiam vouit, tenetur reddere debitum coniugi: licet ad tempus voto consenserit (Et infra) hic forte deciditur querela regis asserentis, q. vxor sibi cohabitare nolebat, vel debitum reddere (Graui infirmitate) hoc no. factum: quia idem in sanitate (Ad tempus) forte ad annum, vel donec esset sanata, Pe. ¶ Gl. 1. ¶ arguit, & remit. Item arguit, & approbat. ¶ In ¶ gl. 1. in fi.) de hoc sup. tit. 1. veniens. ¶ In gloss. 2. in fi. ¶ scilicet, Goff. Phi. & Inno. quod placet Host. per id, quod dicit gl. proximi.

S V M M A R I V M.

- 1 Si coniugum alter ob alterū de monasterio reducitur an eo mortuo redire cogatur ad monasterium.
Alter ipsorum sine altero profiteri non potest, & ratio, & quo casu, continentiam verō potest.
- 2 Vxorem ingressam religionem viro repetere an necessarium, & quando.
An eius ingressum sufficiat ratificare, & quo casu.
- 3 Continentiam promississe intelligitur ingressa monasterium, & votum simplex censetur.
Initium vnde habere possit, eum ad eum casum deuenisse, non semper est verum.
Habitus, nisi professio fiat, non facit monachum.
- 4 Ad ordines sacros si quis promotus sit ignorare uel inuita uxore, post eius obitum debet continere, & si contraxit, non tenet.
Votum continentie impedit matrimonij contractum.
Matrimonium non impedit ordinū sacrorum promotionem.
In ordine sacro imprimatur character, & est sacramentum.
Professio neutrum horum est.
Extravagantem Ioannis citat Io. And.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 6.
Sententia non potest pro parte valere, pro parte non, & exp. tur, nu. 6.
Iudicium soluitur per arrogationem meam eius, quo cum litem contestatus fueram.
- 7 Additio glossarum.

C A P V T XII.

- 1 **Placet.** Casus. Si alter coniugum altero ignorante proficitur religionem, & pp hoc de mon. reducitur, illo mortuo ad mon. redire non cogitur. Cōis diuisio. secunda ibi, Super quo (Habitum) potest dicere et professorum. nam & infra dicitur, q. professionem fecit, impeditur autem solennizatio propter ignorantiam coniugis. Vnica enim ca-

et per copulā profiteri non potest, nisi tota consentiat. non est ita in continentia seruanda, q̄ pōt altera pars, quantum in ipsa est, & sine praiudicio alterius, vt sequitur, & probatur s̄. eo. quidam, s̄m Host. [Reuerso] ad propria de longinquo, Goff. [Educta] querit t̄ Host. qd si maritus illā nō repetit? respōdet, quod si est iuuenis, necesse hēt repetere, aut profiteri: si senex, sufficit, q̄ promittat cōtinētiā, s̄. eo. cum sis, & c. vxoratus. vel forsan aliud in hoc casu: quia licet sic a principio fieri debuisset, vt ibi: sufficit tñ, a ex quo factum est, q̄ maritus ratificet, & castē viuat. Quid si viuit incōtinēter? dic q̄ cogetur intrare religionem, si vxor excipiat de fornicatione, nec sustinebit episcopus, q̄ ex quo incontinens est, viuat in seculo. s̄. eo. cum sis, & sic propter suum delictum cogitur quis religionem ingredi. 34. dist. frater-nitatis. j. de penis, tua. s̄m Host. [Promisit] intelligitur 3 t̄ promissile, & censetur hoc votum simplex, vt s̄. c. quidam, s̄m Innoc. [Quod] scilicet non exigere [Ad eū causam] sic fl. ad l. Aquil. quia in eum. hāc tamē ratio nō est perpetua. ff. de act. & obli. quacūq; [Professionem] hic patet, q̄ professionem fecit, vt prādicti, Vnde, vt dicit Goff. non procedit, quod quidam dicere voluerunt ad so. contrarij decr. ex parte, sup. eo. q̄ ista solum habi-tum recepit, qui non facit monachum, s̄. tit. 1. porrectū: quia, vt dicit, s̄m id non fuisset necesse pōderare absen-tiam, vel mortē viri. dicit ergo illam veram solutionē, 4 quā habetur ibi in fi. vlt. gl. [Non cogendam] Quid t̄ si ignorante, vel inuita vxore se fecerit quis ad sacros or-dines promoueri, nunquid post mortem vxoris cogitur continere? v̄ q̄ non, at. hic, & in fi. & hoc tenuit Goff. s̄. eodem, quidam. Tu dic contra, s̄m Inn. & Host. q̄ si cō-trahat, non tenet matrimonium. nec obstat, quod hic d̄r. Aliud enim hic, quam ibi. Matrimonium enim de iure naturali non impedit promotionem sacrorum or-dinū, hoc patet ex ecclesia orientali. 31. dist. in cēna. b Sola ergo constitutio ecclesiæ talem impedit promoue-ri, de cler. coniu. c. 1. & per totum, de tempo. ord. c. vlt. lib. 6. Cessante igitur impedimento: id est mortua vxore cōstitutionem seruet, quā est, q̄ ordinatus in sacris non contrahat, & si contraxerit, non teneat. 84. dist. cū in prāterito, secus in voto: quia de iure naturali matri-monium, vel eius vsus impedit voti emissionem, in quo quis ad continentia astringitur, vt ab omni abstineat muliere de statu mon. cum ad monasterium, & ideo ta-lis continentia, & vsus matrimonij simul esse non pos-sunt: imō tanquam incompatibilia &c. de bap. & eius esse. maiores. Addas rationem, quia in professione nul-lus remanet, vel imprimitur caracter, qui tamen rema-net, & imprimitur in ordine, licet collatus fuerit coniu-gato. & si mortua vxore verum est istum esse subdia-conum: sed non est verum illū esse professum. Rationis ratio, quia ordo est sacramentum, sed professio nō. Ad prādicta facit extrauagans Io. quā incipit, Antiqua. vi-de quod scripsi de regulis iuris, semel Deo, in quāstio. ver. tertij pōderat. ¶ Tertia gl. querit, & soluit. ¶ Quar-ta gl. arguit, alleg. duas leges, in contrarium l. & vnum canon. & soluit. ¶ Vltima gloss. querit, & remittit. ¶ In 5 t̄ quarta gl. ibi, de vnoquoq; vide de collusi. c. 3. super vlt. gl. & ibi, etiam. s̄. 1. vide de ordi. cogni. c. 2. super gl. si illi & ibi. l. vna vide de resti. in integ. c. 1. sup. vlt. gl. & ibi, in hoc iudicio in iudicio fami. er. non potest res iudicata pro parte valere, & pro parte nō valere, vt si in vnius persona omīssa sit condemnatio. ¶ In gl. pe. ibi, si a me si arrogauit illum, cū quo litem fueram con-tes-tatas, soluitur iudicium (& ibi, si alter) cōiter incipit. 6 Iulianus. 2. vide de elect. querelam, super 1. gl. ¶ In t̄ gl. ar. quod ibi, de reputa. sup. quā si in iudicio rest. in m. regi. (& ibi, dic q̄) s̄m T. (& ibi, plura capitula) vel vnū solu separabile. de hoc quāre de regu. iur. ea quā, lib. 6. (& ibi, Rainutius) dicebat ibi Host. q̄ sentētia non pōt

pro parte tantum valere, si non est appellatum. vbi ve-ro est appellatum, potest pro parte confirmari, infirma-ri, vel moderari etiam circa idem capitulum, connexū, vel separatū: licet enim dicatur, quod officium iudi-cis ap. est confirmare, vel infirmare primam sententiā. 2. quāst. 6. ad fi. intelligitur tamen, q̄ confirmat, vel in-firmat, si & quantum de iure fuerit, vnde ponit exem-plum in condemnato ad 10. quā petebantur, qui appel-lauit. si iudex appellationis inueniet probatum de 5. tantum, pro 5. confirmabit sententiā, pro reliquis 5. cassabit, vt ibi, & in decre. Rainaldus, alleg. de app. si duobus (& ibi. l. prādicta) etiam adde, & infra de pri-uil. cum olim. 2. ¶ In gl. sic aqua, ibi, Si alter] communi-ter incipit, Iulianus. 2.

ADDITIONES.

- a ¶ Sufficit tamen. contra hoc facit, quod nō. gl. sup. eo. vxoratus, quia etiam post licentiā iudex ingressum reuocare debet, si re-manens sit suspectus, & vide sup. c. 1. oportet. primō dicit illā gl. loqui, quando ab initio ingrediens habuit licentiā, hic nullā, nisi dicas, quod ratificatio, de qua hic, & equiparetur licentiā.
- b ¶ In cēna. illud capitulum videtur concedere vsū matrimoni-j iam ante ordinationem contracti, non autem permittit post or-dinationem contrahi, de quo per gloss. in c. ibi se. & plenius vide ibi prox. in c. si quis eorum, hic videtur sentire opin. quod non possit contrahere.

S V M M A R I V M.

- 1 Quid hoc capitulo decidatur, & quando habeat locum.
- Bohemorum vsus in prandio quis.
- 2 Aetatis ratione præsuntur.
- 3 Additio glossarum.
- Coniugum alter quando non sit recipiendus ad obseruantiam regularem propter alterum.

CAP. V. TIT. XIII.

Ad apostolicam. Idem t̄ quod supra, eo. cum sis, & pars sup. tit. 1. ad aposto-licam, & ponit dictum, & exceptionem a dicto ibi, nisi (Vna caro) vnde, & erunt duo in carne vna, sup. de bi-ga. debitum (In seculo) not. cōtra Bohemos, qui in vno prandio de eodem animali, vel volatili parant diuersa ferculorum genera (Remanere) Gregorij fuerunt hāc verba in c. Agathosa, in fi. 27. q. 2. (Perpetuam) non ad tempus, sup. eo. charissimus (Repromittat) habet hoc locum in coniugibus fidelibus per id, quod habes j. de diuor. quanto, & c. gaudemus (Mutare) pro parte not. hic Hostiē. mentem distinctionis, quam posui sup. eo. ex parte (Aetatis) præsuntur ratione t̄ aetatis. ff. de iu-reiu. ad personas, sup. de testibus, licet. Vinc. & no. quia ponderat hic aetatem, & rationē, quā prācedit: ad id, quod dixi sup. eo. coniugatus. ¶ In t̄ gl. 1. in fi. & hāc iura probant, q̄ solum aduertenda est suspitio inconti-nentia in coniuge, sed quid si de incontinentia non est coniunx suspecta, sed alias de malis moribus, nisi sit sub cura mariti, puta q̄ erat malefica, incantatrix, ebrio-sa, lena, furatrix, vsuraria, vel his simile: puto, q̄ etiam his casibus episcopus non deat dare licentiā, vel eius professio recipi, cū in effectu eadem sit ratio, ex quo nō expedit saluti alterutrius. Si tamen contra fiat, puto: q̄ solennizatum sit votum, & hoc quia principalius inspi-cimus in huiusmodi diuortio fidem tori, quod est vnū bonum matrimonij. ad hoc de condi. appo. c. fin. & vi-de, a quod dixi de diuor. de illa, in gl. ar. contra.

ADDITIONIO.

- a ¶ Et vide. Et facit, quod nō. gl. in c. idolatria. 28. q. 1. & Io. And. in c. quā suir, de diuor. in gl. idem.
- Io. And. super 3. Decre.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

S V M M A R I V M.

- 1 Sponsalia de presenti solvuntur per religionis professionē, non per propositum seruandæ castitatis in seculo, & nu. 4. in fi.
- Habitus professorum ab habitu nouitiorum ut discernatur.
- Votum ad solennizandum quid sufficiat.
- 2 Leprosalia quæ dissoluant.
- Etsi, pro quamuis.
- 3 Matrimonium per heresim an liceat dissolvere.
- 4 Cap. Insinuante, qui cler. vel vovet, an obuiet huic.
- Votum quod in casu huius decretalis fuerit, & quando non dirimit matrimonium, & num. 10.
- 5 Votum continentie solenne quod dicatur.
- Confessione coniugis quo casu fitur, & quando non.
- 6 Religionem ingredi, & quam cogatur vxor propositum mutanda vitæ habens, & supra, nu. 4. vide & nu. 9. in fi.
- 7 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8.
- Sponsalia, & nuptiæ quomodo contrahi possint.
- Mendacium obligantis non impedit obligationem. S. 2.
- 9 Additio glossarum.
- Sponsus, vel sponsa ingrediens religionem quid amittebat.
- 10 Votum regule, & votum continentie differunt.
- 11 Matrimonium non consummatum an solvatur intrante leproso domum leproforum.

C A P V T XIII.

Ex parte. Casus. Per religionis professionē, non per propositum castitatis in seculo seruandæ solvuntur sponsalia de presenti. Communis diuisio, secunda ibi: nos autē, in qua tria facit, quia primò contra solutionem alleg. secundo soluit ibi: nos tamen, tertio solutionem determinat ibi: porro [Benedictione] per quam distinguitur habitus professorum ab habitu nouitiorum, s. tit. 1. statumus, Goff. [Letania] q. d. nil fuit omisum de solennitate consueta, & dicunt quidā, q. si hæc mulier non habuisset virum, vel mon. intrasset, quolibet istorum sufficisset ad solennizationem voti, quod non placet Inn. nisi cū solennitate solita faciat, vel nisi suam volūtatē exprimat, remittit sup. tit. 1. vidua [Leprosalia] quæ licet dissoluant sponsalia de futuro, non tñ matrimonium. de hoc inf. in gl. pe. [Etsi] pro quamuis [Videri] quod tamē est falsum, vt sequitur [Legitimas] ætate, & alia aptitudine, vt nullū subest impedimētum, Goff. [Ratum] quod ratificatur in sacramento baptismi, j. de diuor. quanto, & remittit hic Host. ad id, quod post eum dixi s. eo. ex publico, ad fi. vl. gloss. [Fieret hæreticus] putat Host. hoc planū ecclesiā posse statuere, matrimonium hoc casu dissolui, sicut statuit de matrimonio infidelium, j. de diuor. quanto, & c. gaudemus, & maxime in casu, de quo loquitur hic, s. matrimonio non consummato. nam quare aliud censetur de infidelibus, quam fidelibus, non est ratio, nisi ratificationis, quæ canonica constitutione firmatur, supra quam tñ est positus papa, de concess. præb. proposuit, cum si. [Superat] ad Phi. 4. [Vestigij] sic s. de iura. ca. c. 1. (Inconsulto) & inuito, sup. e. 2. (Trasire) q. d. non habita distinctione, an fiat hic ex reuelatione diuina, vel nō, cum nec illa iura distinguant. 2. q. 1. consuluisti [Observandum] nō ob. lepra, nec susceptione vel li [Matrimonium] j. qui t. cler. vel vo. insinuante, contra. So. ibi emisi votū, hic nō, vel illa libera non habēs sponsum, quæ per hoc facilius presumitur solennizasse votū, ar. sup. tit. 1. consulti, hic verò erat ligata sponsum habens, & sic difficilius presumitur solennizatio. Inn. verò dicit, q. hic fuit solenne votum continentie, non professionis, quod votum non dirimit prius matrimonium, dirimeret tñ posterius, & sic loquitur contrarium, & vide de quod post eum dicā j. de frig. fraternitatis, sup. ver. alioquin. Hæc solutio nō placet Host. qui dicit, quod si solenniter vovit, licet votum nō dirimat matrimonium non consummatum, tñ propter votum sic solenne coge-

ant religionem ingredi, & tunc erunt soluta sponsalia, & sic intelligit litera sequentem, & intelligit t. votū continentie sollempne, qñ promisit se ingressuram, vel seruaturā certā religionem, in cuius signū recepit velum solenniter bene dictum, ar. s. eo. c. in prin. j. eo. accedens, & idē putat qualitercūque appareat, q. vitā voluerit mutare per testes, instrumenta, vel et confessionem suam: Et est ratio, quare hoc casu statuitur confessioni: quia sine confessione potest, si vult, mona. ingredi. s. c. 2. nec obstat decre. super eo. j. de eo, qui cog. confan. quia intelligitur de matrimonio consummato, vel qñ confessio fit super alio, quā super ingressu ratione prædicta. & adde, quod nō de rapto. c. fi. Multa vero hic, & alibi not. per Inn. & Host. de solennizatione voti continentie puto expedita per decret. vnicam de voto, lib. 6. (Regularem) nō nō dicit ad continentiam, & sic non facit pro, Host. & Per. in eo, quod dicā super gl. (Propositum) quasi inueniat hæc li-
6 tera pñ Host. q. sufficit, q. t. firmiter proposuerit vitam mutare, & q. solennitates, de quibus dicit prin. fieri fecerit, intendens se obligare religioni, & tñ necesse habebit religionem ingredi certam, si se illi deuotus, vel aliquā approbatam, si se obligauit in genere, ad hoc de reg. constitutionem, lib. 6. & licet vxor non cognita necesse habeat ingredi religionē, vt dissoluantur matrimonium, & idem in vxore episcopi, s. eo. sane, & in vxore illius qui proutetur, si iuuenis est: vxor tñ proficentis, si non suspecta, satis est, q. continentiam voueat, ne cogatur obseruare alicuiam regulam. ¶ Secunda t. gl. nō inter absentes, & c. alle. alia quatuor iura. ¶ Gl. falsa Jall. concor. & demū contraria. ¶ Gl. pe. respondet per ob. an clericatus, vel vita eremitica & c. in fi. quarit, & soluit. ¶ In t. gl. 2. ibi, sufficit) sequitur, nudus cōsensus ad constituenda sponsalia, denique constat, & absenti absentē rñderi posse, & hoc quotidie fieri (& ibi. li. vt.) non refert, an sponsalia quis pñat per se, vel per alium nunciū, vel epistolā (& ibi, mulierem) sequitur, abienti per litteras eius, vel nunciū posse nubere. placet. ¶ In 3. gl. ibi, Deo nobis) vide etiam supple. ¶ In gl. falsa, ibi. 1. 2. hac & se. vide de rescrip. significate, super 1. gl. (& ibi. 1. 1.) obligabā corpus, qd. as erat, & dicebā illud aurū: obligatū est illud corpus artis (& ibi, si rem alienam) si debitor mihi pignorat rem alienam, vel in pignore malitiosē versatur, locus est pñio iudicio (& ibi, si recipiendi) vide de iureiur. quemadmodū, super gl. 2. ¶ In gl. 2. ibi, inter absentes) adde, qd. nō. 64. dist. c. 1. (& in fi.) j. de procu. c. ult. li. 6. ¶ In gl. 3. in fi. jimo vir olim exegisset duplicatam a sponsa ingrediente, ipse vero sponsus ingredientiens perdebat arrhas, quas dederat. hoc ibi dicitur, forte gl. intellexit, q. non peterat olim ingredi sine pena perditionis arrharū. ¶ In gl. falsa, ibi, quia circa) vbi de hoc (& ibi magna, in fi.) ibi cessatio causæ non liberata voto, sed ex illa votum facilius commutatur. ¶ In gl. pe. ibi, de viduis idest) & ibi satis de hoc (& ibi, fieret clericus) & hoc approbat extranea. Io. antiquē de hoc 17. q. 2. de sponsatam, plenius j. de voto. c. vno. li. 6. Host. dicens se copiose tractasse in sum. eo. tit. S. & vtrū possit, s. sed quid si maritus, & sequē. Dixit talē cogen-
10 di intrare religionē per si. capituli, & idē hic Per. sed t. vt in fi. dixi textus in fi. non loquitur de eo, qui vouit continentiam, sed de eo, qui vouit regulam, quod nō facit, qui promouetur ad sacros, licet enim continentiam voueat, non tamen renunciat proprijs, & propriæ voluntati. absurdum esset eum cogi ad id, quod non elegit. quare tene, quod dixi in præ. deer. vnica, de voto. non ob. huic rōni, j. eo. significauit: quia ibi solennizationē voti vir communicat vxori vouenti, vel aliter, vt ibi dixi post Innoc. (& ibi. s. ecce) vbi de hoc (& in fi.) Querit
11 t. Hostien. an solvatur matrimonium non consummatū leproso intrante domum leproforum? Sol. Si religiosa est domus, planum est, quod soluitur. Si verò non est
ibi

Ibi religio, adhuc dicitur equum, quod si promitteret illa tria substantialia regulae, scilicet obedientiam, continentiam, & abdicacionem proprii, quod soluitur vinculum, cum leprosi quasi religiosi celerantur, de eo. xdi. c. 2. & vide quod ibi dixi. Dicit Host. quod non vult hoc asserere, cum non sit iure diffinitum, & ideo dicit papam consulendum. Dicit tamen distingui posse, an timeatur incontinentia leprosi, vel non, & an domus sit apta ad continendum, ut si sunt ibi masculi tantum continenter viuentes, & ille leprosus senex, & maturus est, vel non est domus apta, & quia sunt permixti sexus, ut est communiter, & leprosus iuuenis, & his si. licet distinguitur in si. ca. sup. cap. prox. cum cōcor. tu dic securē per talem ingressum matrimonium non dissolui, nisi sit ibi religio approbata: alias post contractum vxoris etiam leprosus contrahere posset, quod esset absurdum, & hoc patet etiam in prae. extrauag. Io. quae incipit, Antiqua.

ADDITIONES.

- a. ¶ Observare. Contra, quia si licentiam dedit viro, & ipse vouerat continentiam, intelligitur tacite professus, & sic cogitur intra re monasterium, vide Io. And. in c. cum sis, in sua gl. fi. & gl. in c. vxoratus, & c. ex parte, & infra, eo. significauit, super gl. i.
- b. ¶ De hoc. Esplenius vide Bar. in l. demonstratio, ff. de cond. & demon. & doct. & Bal. in l. 2. C. de fal. causa adie. de.

S V M M A R I V M.

1. Maritus factus monachus a coniuge adulterata repeti non potest, sed a continente potest etiam creatus papa, nu. 3. in fi.
2. Additiones ad Speculatorem ante hoc commentum videtur scriptae.
3. Mala omnia pati potius quis debet, quam committere, quod hac puella.
4. Adulteri elidi potest exceptio, & qualiter.
5. Adulteri non potest mulier esse vxor mortuo viro.
6. Epilogus, et additio glossarum.

C A P V T XV.

Constitutus.

Casus. Maritus factus monachus a coniuge adulterata repeti non potest. primo narrat factum. secundo dat iudicē. secunda ibi, ideoque; [In facie ecclesiae] hic vide quod scripsi in Spec. de clan. de spon. super rub. [Duxit vxorem] quod facere potuit, de cler. cōiu. c. 1. [Copulata] debuit puella potius oīa mala pati, quā huic malo consentire. 32. q. 5. ita ne. Innoc. [Ordinasti] forte ignorans, quod haberet vxorē, Goff. [Remorderet] eo scilicet, quod non consentiente vxore superstitē de facto alteri copulata ordinatus fuisset, Goff. Vel remordebat conscientia, quia exceptio adulterij sibi cōpetens elidi poterat replicatione adulterij, cum ipse et adulteratus fuisset, sed hoc erat occultum, quod si in iudicio constaret, papa aliter respondisset, vel frustra formidabat: quia bonarum mentium est & c. de obser. ieiun. consilium. [Et infra] deciditur, quod querebatur, an mulier posset cū secundo manere, & an posset primū repetere. Ita se habet [sup. & adulterium mariti] non obstat, ut praedixi. [Coniuncta] & sic tēt mortuo primo non posset esse illius vxor. de eo qui dux. in mat. ex tuarū, & c. fi. [Monachum] patet, quod professio tenuit. ¶ Gl. secunda t obijcit, & soluit. ¶ In gl. i. ibi, potuit] adde quod dicam post Inn. inf. c. prox. in fi. [& ibi, habebat in eū] non ob. quod vir sibi nubenti per iudicē non contradixit. ¶ In Innoc. [& ibi, cognita] prius, quā illā duceret. ¶ In gl. ult. ibi, fraternitatis] ibi fuerat matrimonium separatum per iudicium ecclesiae [& ibi, Gaudemus. in fin.] ibi licite contraxit sū suam legem [& ibi, Premissa] vel si vis dicere, quod praecessit sententia, mulier fuit conscia fraudis in sententia intervenientis, secundum antiquos [& ibi, fornicationis] quia quia notoria erat, obstatet

etiam petenti restitutionem, de diuor. significasti [& ibi, repetere] etiam si factus fuisset papa, de hoc. 79. dist. in. si quis pecunia.

S V M M A R I V M.

1. Replicatur quod in proximo.
2. Ad lachrymas calamitosorum flecti constātis hominis nō est.
3. Adultera non pōt extrahere de monasterio maritum, et n. 2.
4. Propter adulterium mulieris solennizatur votum viri, quod a principio non tenuit.
5. Matrimonium non dirimunt ex oculatio, uel castratio.
6. Post diuorij sententiam quo ad torum, licet alter coniugum intret monasterium, tamen remanens in seculo post mortē illius licite contrahit.
7. Adultera maritus ea inuita non posset fieri subdiaconus, licet posset monachus fieri, & ratio.
8. Epilogus, suffragium, & additio glossarum. num. 5.
9. Adulteri exceptio quando tollatur per replicationem adulterij, & quando non obstat extrahenti de monasterio etiam inuitis monachis.
10. Confessione in quo casu hic credatur, in fin.

C A P V T XVI.

Veniens.

Idem t quod proxima, & diuisio eadem. 2. ibi: Quocirca [Et infra] hic decisum colligitur, infra ver. licet. [Fletibus] non est constantis hominis flecti ad lachrymas calamitosorum, ff. de off. pra. obseruandum, Goff. [Praesente] hoc non nocuisset, nisi interuenisset fornicatio [Tonsuratis] & male, sup. eo. c. 1. Innoc. [Solenniter] non sic, quod non potuisset inde per mulierem trahi, si cōtinuisset, supra c. placet. Host. [Amatores] propter hoc t adulterium solennizatum fuit votum viri, quod a principio non tenuit. 27. q. 2. Agathosa. Innoc. [Et infra] deciditur conclusio quaestionis, an perseverare posset maritus in mona. quod intrauit [Inutilem] forte minabatur seipsum exoculare, Goff. Vel castrare. sed haec nō dirimūt matrimoniū. 32. q. 7. qui sani [Fornicationis] notoria, & hoc soluit omne quare, secundum Host. [Eli di] Dicit Inn. hoc pro certo t tenendum, quod licet post sententiam diuorij quo ad torum alter coniugum intret monasterium: tamen remanens in seculo post mortem illius licite contrahit. Mortuo enim viro & c. de secundo nup. c. pen. & ult. & licet maritus adultera ipsa inuita possit fieri monachus, quia iura sup. eo. cum sis, & similia loquuntur de voluntarie vouentibus, & quando in penam alter non priuatur iure suo: non tamen ipsa inuita posset fieri subdiaconus. Ratio, quia vxor professi illo mortuo potest contrahere, ut est dictum. vxor vero ordinati etiam illo mortuo debet continere. 38. dist. quia sunt. 32. dist. seriatim, ad quod inuita cogi nō dēt. 32. q. 1. integritas, & de hoc infra c. dudum, vers. & q. idem. ¶ Pe. gl. t notata contrario, tripliciter querit, & soluit. ¶ Ultima gl. arguit subueniri etiā ignorantī & c. ¶ In t gl. penult. ibi. l. i. vide de resti. cum olim, super gl. 2. ¶ In gl. pe. ibi, excipe] & licet exceptio adulterij, quā proponit maritus, tollatur per replicationem adulterij, quam proponit mulier, ut in si. gl. nō tñ exceptio, quam proponit mon. secundum Goff. Dixit Vin. quod marito, vel mo. non excipiente, excipit iudex ex officio, supra de excep. exceptionem, ff. de postul. quos prohibet [& ibi, exiret] ante professionem. Nec obstat, quod proxime dixi. nec fuit haec quaestio de gloss. Io. [& ibi, in seculo] Dicit. G. na. infra de adul. cap. ult. quod compensatio adulterij non habet locum, quando secundo adulterans licite mutauerat statum, allegat ff. de mino. si ex causa. S. Papinianus ait, alias est lex, & ex tali mutatione videtur esse nouus homo. ff. de ad. Io. And. super 3. Decr. X 4 men.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

men. lega. si seruus legatus. §. ult. in fi. [& in fin.] qua-
rit Hosti. pone, q. maritus etiam adulterium commi-
sit, & sic mulier excep. eius potest replicatione repelle-
re: ipse tamen nihilominus postea profitetur, mulier ip-
sum repetit ex hac causa, & ipse confitetur factum, nun-
quid etiam inuitis monacis hoc casu de mona. extra-
hetur? videtur quod sic: quia in praedictum talis vxor
ris profiteri non potuit. Item in hoc casu bene creditur
confessione coniugum, quauis non crederetur, si agere-
tur de federe coniugij, de eo, qui cog. consang. super eo.
& videtur casus de rap. c. pe. vbi remit. etiam ad sum-
mam, de eo qui cog. con. §. fi. vers. vnde videtur, quod
bonus, & sequentibus.

A D D I T I O.

- 1 ¶ Contrahere. Cōtra hoc facit, quod immo ipsa adultera viro
professo cogitur profiteri, ac si sibi licentiam dedisset, quod not.
Io. And. supra eod. plane, in gl. dicit Hostiensis.

S V M M A R I V M.

- 1 Vxor maritum professum repetit, non obstante licentia pro-
fitemi ab ea per metum extorta, secus si per dolum.
Religio pro professione.
Professio non tenet in praedictum uxoris iuuenis, & n. 3. cir. fi.
- 2 Epilogus, & additio glossarum, nu. 3.
Expressio maior, quam taciturnitas, & quo casu hic.
Contra factum suum propter animae periculum venire potest.
vt hic, in fi.

C A P V T XVII.

- 1 **Accedens.** Casus. Vxor t. maritum professu
repetit, nō obstante licetia pro-
fitemi ab ea per metū extorta.
fi. de elec. quorundam, li. 6. Et differt hoc casu metus a
dolo. sup. c. prox. in prima partis narratio. in secunda iu-
dicis datio. secunda ibi, Quocirca (Religionis) id est pro-
fessionis, sed in praedictum uxoris iuuenis non vouē-
tis nō tenuit professio. sic sup. eod. placet. Si verō intel-
ligis de habitu probationis, & q. vir exiuit intra annū,
tunc decr. plana secundum Host. [Reliquisset] in quo
peccauit quātum ad te: quia seipsum obligare, & astringe-
re potuit: mulier tamen secundum Inn. eum inuitum
educere potuisset [Et infra] hic deciditur forte, q. mari-
tus resistebat dicens se absolutum ab illa, quarebatur
quid iuris. ¶ Gl. 2. t. obijcit, & soluit. secundo querit,
sol. & remittit. ¶ In t. gl. 1. ibi, inuito] vel ignorante, su-
pra eod. placet. ¶ In gl. 2. ibi, continentiam] cum ergo
sine his non sufficeret expressa licentia, minus tacita.
fi. sup. de prae. dilecto, secundum Io. Tan. Vin. [& ibi,
iuuenis] Host. dixit hoc praecipue ponderandū, q. iuue-
nis erat, & nullum votum emisit. qua ratione non te-
nuit professio mariti, nec est verum secundum eū, quod
dixit Gof. q. hae restituantur ex officio iudicis: quia per
prin. patet, q. mulier. petebat maritum, & contra factū
suum propter periculum animae venire potuit hoc casu
secundum eum.

A D D I T I O.

- 2 ¶ Preiudicium. Quia ista mutua adulteria reddunt vtrique con-
iugum ius coniugij integrum, & perinde ac si nunquam adulte-
rati fuissent.

S V M M A R I V M.

- 1 Vxor continens non suspecta, quae dedit viro licentiam pro-
fitemi, non compellitur ingredi religionem, & an hoc verum,
nu. 4.
Religionem intrandi, & continentiae votum, & licentiam al-
terius coniugis quis recipere possit.
- 2 Aetas ponderatur in vxore ingressi.
- 3 Epilogus, & additio glossarum, nu. 4.

Commixtionem professorum cum non professis iura nolunt.
Profiteri, vel ordinari quis non cogitur, excipitur.
Vxor quando educi virum de monasterio petere possit, licet ei
dederit intrandi licentiam.
Ius ignorare quibus permissum, in fin.

C A P V T XVII.

Significauit. Casus. Non t. compellitur re-
ligionem ingredi vxor conti-
nens non suspecta, quae dedit
viro licentiam profitemi, & primo ponit mulieris que-
relam. secundo dat iudicem. secunda ibi: Quocirca [Vi-
ces archiepiscopi] aliter non debuisset se de talibus in-
tromittere. de hoc de consang. ca. 1. sed nec debent sine
diec. talia expediri, ar. hic sup. c. cum sis. contra j. eo.
dudum, post prin. ibi soluit Host. & de hoc sup. c. 1. [Vo-
to] non dicit quali. & ideo diuersimodē intelligitur se-
cundum Host. [Non dedisset] ergo non debet sibi noce-
re. ad hoc sup. de elect. causam, de iureiu. veniens, & c.
Quintauall. ff. de pac. tres fratres. ff. de transact. qui cū
tutoribus, in fi. ff. de contrah. emp. l. in lege. C. de don.
nec ignorans, sed ad hoc respondetur secundum Host.
per ea, quae post eum dicam super gl. [Et infra] hic deci-
ditur, q. decanus eam cogebat ad hoc, vnde petijt se
super hoc non impeti [Aetatis] no. t. q. ponderat aetate
in vxore ingressi pro eo, quod dixi sup. eo. coniugatus.
[Non permittatis] cogent ergo isti compulsores, vt a
compulsione abstineat. ¶ Prima t. gl. respōdet per qua-
stionem, an suspecta cogatur intrare. arguit a cōtrario,
& fortificat argumentum. ponit opi. contrariam, quam
approbat, & remittit. ¶ In t. gl. 1. ibi, religionem intra-
re] Dicit Inn. q. mulier ista, quae vouit continentiam, et
si sit suspecta, non cogitur profiteri. quare enim co-
gitur a proprio abstinere, cum hoc nunquam promiserit,
sed cogitur esse in monasterio, vt mala suspicio euitetur,
ad hoc supra eo. vxoratus, ibi, commoretur, & idē
notauit sup. c. 1. vt ibi scripsi, super ult. gl. ibi tamen Ho-
stiē. hoc improbat: tum quia iura nolunt commixtionē
non professorum ad professos, supra tit. 1. vt clerici, &
c. vidua. facit cle. de elect. c. primo. tum quia ista non
peccauit, quare debeat in ergastulo poni, sicut dicitur:
16. q. 6. de lapsis, si dicatur nullū praecise cogi ordinari,
vel profiteri, supra de aet. & qual. quaris. 32. q. 1. inte-
gritas. respondet id verum in illo, cui non est, quid im-
putetur: sed ista vouendo, imo solum licet iam dando se
ad id obligasse videtur, & hoc, ex quo iam recepta est
viri professio muliere non proficiente. nam prius co-
geret suspectam profiteri, supra eo. cum sis [& ibi, officio
iudicis] hoc verum, quando mulier dedit licentiam vi-
ro, sed non vouit continentiam. Cum enim vouit, locū
habet superior pars gl. secundum Vin. Dicit Goff. idē
quando dat licentiam, & simpliciter promittit conti-
nentiam, vt tunc educatur maritus: secus si vouet. vn-
de Host. distinguit. Aut mulier ista emisit votum solen-
ne, aut simplex, aut nullum. Si solenne, vera sit
opinio gloss. supra eod. ex parte. 2. in fin. Si simplex,
vel nullum, tunc non cogitur profiteri: imō potius vir
debet ei restitui, & hoc quia iuris ignara, nec de pra-
iudicio suo certificata, ad hoc supra eo. veniens, licet
n. mulieri, minori, militi, & agricultori, siue simplici,
& rerū forensium inexperto quādoque iura ignorare.
ff. de prob. cum de indebito. ante medium l. §. si autem
is qui, & sic sol. contraria signata in gl. ergo non debet.

S V M M A R I V M.

- 1 Adultera quo casu detradatur in monasterium ad penitentiam
peragendam, & num. 2. & 3. & an cum dote, & quid se
non habeat, num. 4.

Ut ei vir parcat, rogat ecclesia.

Conuersa hic pro pœnitentibus, & emendatis.

In monasterio inclusio pœna an sit tantum legalis, & an sit ei locus, cum agitur ad separationem tori.

Vxorem per sententiam diuortij tori in monasterio professam vir educere non potest, secus ea non lata.

Probationis annus prorogatur, & restringitur.

Additio glossarum.

Dos an & quo casu debeat esse mariti propter adulterium vxoris, an monasterij in quoponitur.

CAPVT XIX.

- 1 Gaudemus.** Casus. Adultera ꝑ quam sibi maritus reconciliare nō vult, detruditur in mon. ad pœnitentiam peragendam, & non diuiditur [Si mariti] non delinquentis prius, vel post, infra de adulter. tua, de diuor, ex literis, Vincen. [Commoniti] rogat ergo ecclesia maritum, quod parcat pœnitentiam, quod potest etiā pluries, de adulter. si vir [Frugem] idem versu. supra titu. i. licet, de sta. mo. quod Dei timorem [Cōuersas] idest pœnitentes & emendatas. non enim intrauerant religionem, nec vouerant secundum Inno. [Propter Deum] de spon. inter opera [Collocare] hunc ver. ponderauit Pe. quia non ꝑ dicit, intrudere, dicens quod pœna inclusionis in mona. est legalis, & cum de adulterio criminaliter agitur; & sic loquantur leges, quas alle. glo. Quando verò agitur in foro ecclesiastico ad separationem tori non est locus illi pœnæ, per quod dicit illam non cogendam. per hæc verba idem videtur tenere Abb. qui dicit pœnam intrusionis esse secularis & non ecclesiastici iudicis, remit. ad no. per Inno. de procur. tuæ. Sed Hostiē. intelligit, quod hæc sit noua pœna iuris canonici, scilicet q̄ lata sententia diuortij, si maritus sæpe monitus vxorem sibi reconciliare non vult, collocabitur in mona. vbi ꝑ profitebitur, & manebit perpetuò; ita quod vir illam educere non poterit; & hoc sonat ver. perpetuam, quod sequitur. §. autem si vero, & aucten. sed hodie, quæ alleg. glo. intelligit non lata sententia diuortij per ecclesiam. tunc enim mulier intra biennium extra hi poterit, nec interim profitebitur, ne fiat præiudiciū marito recōciliare volenti. & per hoc no. casum quo pro rogatur annus probationis ex causa, sicut restringit, supra eo. ex publico. de hoc etiam satis dixi de diuor. de illa, in vlt. gl. ¶ In ꝑ gl. 2. ibi, cōtinetur] ibi distinguitur, an habeat liberos, vel parentes, an non. Sed nonne dos debet esse mariti. de hoc ibi no. in vlt. gl. & in aucten. vt lice. ma. & auiæ. §. quia vero plurimas, col. 8. per quem §. dixit hic Vincen. quod videbatur maritum debere hodie dare libellum accusationis, & debere inscribere ad lucrandam dotem. & est hoc contra secundam solutionem, quam dat Accur. in aucten. sed hodie. dixit etiā hic, quod si mulier nil habet, mona. bene faciet illi, alle. de pœn. di. i. importuna [& ibi, fraternitas] vbi de hoc in vlt. gl. & 8 r. di. dictum.

SUMMARIVM.

- 1** Si coniuges abinuicem se absoluerunt continentiam promittendo, & religionem intrando, alter alterum repetere nequit: secus si alter tantum promittit & intrat, & n. 2.
Diuisio decretalis.
- 2** Matrimonium contrahitur etiam per consensum de futuro copula carnali secuta.
Restitutio coniugis hic quare non facta ante cognitionem proprietatis.
- 3** Renunciatio iuris vxorij in manibus cuius fiat, & quando valeat, & n. 4. & qualiter super hoc sumetur instrumentum, non sufficit, nisi sequatur monasterium sit securum.

Stipulari alteri qui possint.

Ecclesiæ interest multos habere contemplatiuos.

5 Votum continentie coniugatorum quando dicatur solenne, & quid comprehendat, & nu. 6. 7. 8. & 15.

6 Non tollitur per illicitam eorum commixtionem etiam ante ingressum monasterij.

7 Quid si ante matrimonium contractum uouerunt, postea consummato eo alter vult ingredi monasterium, an hoc poterit sine alterius licentia.

8 Votum continentie solutorum quando dicitur solenne, & cur differenter à voto coniugatorum fiat.

9 Hospitali legare idem, quod legare pauperibus hospitalis certi, & quid prosit hoc scire.

Canonica datur de relicto pijs locis, & mendicantibus.

10 Probare debet omnia, qui promittit omnia et singula probare.

An instrumento perduto, sufficiat eius tenorē probare, eius amissio quomodo probetur, & quid prosit, remiss.

Quando contineatur plus in vno quàm alio de eodem facto, quando noceat.

11 Quo casu non possit trefici.

12 Verba refrenanda, per quæ sæpe venit ad verbera.

Vxorem potest maritus corrigere, non tamen in eam seuire.

Discipulum quoque preceptor.

13 Monasterium ingrediens si dicat, quod non intendebat carere proprijs, post ingressum profiteri non tenetur, & si habitum recipiat, expellendus, nisi profiteatur.

A carnibus abstinere professus regulā quando non teneatur.

Ab eis quæ regulā abstinant.

Natorum non excusat ab ignorantia.

Regula religiosorum, vel eius statuta non sunt ius, in fi.

14 Libidinem quæ extinguant.

Fatuus dicitur, qui credit.

Modus sumitur pro conditione, & è contrario sæpe.

In persona prima, vel tertia concipiatur sententia, an referat, remiss.

15 Conditio an vitiet monacatum, & quæ.

16 Sententia absolutionis vel condemnationis in personam cuius formanda in casu huius decretalis.

17 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, n. 18. 19. & seq. Omnino, & in perpetuum quo modo hic accipiat.

20 Cap. sunt qui opes. 17. q. 4. intellectus.

In monasterium ingressus non iudicio, seu impetu mentis quodam factus, an teneat, & nu. 21. §. 1.

Deliberatione non egemus in his, quæ sunt in seipsis bona.

21 Sensus attendendus, non casus.

Verbis lex non imponitur.

Dolus aduersarij in spiritualibus, vt hic ingressu religionis, non vitiat contractum, tamen nocet ei, & in quibus. §. 1.

Religioni quando in genere quis obligatur, casus hic.

CAPVT XX.

- Dudum.** Casus. Si ꝑ coniuges se abinuicem absoluerunt continentiam promittendo, & religionem intrando, alter alterum repetere nequit. & in prima facti, & processus narratio. in secunda diffinitio ibi, Nos itaque. Prima subdiuiditur. primo ponit auditoris dationem. secundo ibi, Coram quo, actoris petitionem. tertio ibi, Ad quod, rei responsionem. quarto ibi, verum, actoris replicationem. quinto ibi, sed ad ista, rei triplicationem. Hostiē. dicebat, quod quinque erant partes prin. dic vt supra [De præsentij] idem ꝑ si de futuro, ex quo carnalis copula fuerat secuta, ꝑ de spon. is qui [Copulam] & sic eo inuito non potuerat profiteri: imò nec volente, nisi & ipse profiteretur, vt supra eo. cum sis [Restitui] forte agebat possessorio, quod poterat, ex quo plenam possessionem non habuerat, de resti. spo. ex transmissa. & si dicis, quare ergo non fit restitutio ante cognitionem proprietatis dico, quod est iste de casibus exceptis, quos scripsi, vt lit.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

ut lit. non contest. c. 1. super 4. glo. vel dic. quod hic refe-
rebatur quaestio super spoliacione, quae negabatur secū-
dum modum, de quo satis de resti. spo. sollicitē. vel hic
petebat restitui agens petitorio, ut lit. non contest. c. 2.
3 [Remedio] renūciatio fundata super hac causa potuit
fieri in manibus sacerdotis, ut hic factum fuit, & etiam
in manibus ipsius coniugis: alias enim, cum semper in-
tendendum sit proli, facta renunciatio propter iustam
causam, puta infirmitatis, vel iniustam non valeret, ex
quo non fieret propter Deum, secundum Innocen. [Pu-
ra] Secus enim, si sub cōditiōe non existente. 32. q. ult.
c. ultimo [Spontanea] secus si coacta. 33. q. 5. notificasti
[Quinque testibus] narrat factum; sufficiebant duo, de
testi. cum esses [Omni iuri] collige hic formam instru-
menti in hac materia, Pe. [Renunciavit hoc] non suffi-
cisset, nisi monast. fuisset securum, supra de iureiuran-
tia. 2. Goffred. [In personam ecclesiae] in propriam non
potuisset hanc resignationem recipere: quia illius non
intererat specialiter, vel singulariter, ff. de pac. si vnus,
§. si pacta. totius autem ecclesiae interest, multos habe-
re contemplatiuos. & ideo sacerdos, cum sit officialis
ecclesiae, & persona publica, in eius personam stipulari
potuit, & pacisci. ff. quod cuiusque vniver. in fi. nec mi-
rum, quia tabelliones, & officiales publici possunt alijs
pacisci in iudicio: & quando ex officio procedit iu-
dex, & non est alius, qui paciscatur alteri, dummodo
subsit iudicis auctoritas ex iusta causa. ff. rem pup. fal-
so. l. 1. & 3. sed & ipsi magistratus hoc facere possunt e-
tiam sine alterius auctoritate. ff. de magi. conue. l. pen.
secundum Innoc. & Hostien. dicit, quod ideo sic stipulatus
est hic: quia ad presbyterum hoc nō pertinebat, sed ad
episcopum. ideo dixit ergo, In personam ecclesiae id est
episcopi. 7. q. 1. scire: quia forsan presbyter ab episcopo
hanc potestatem habebat, supra eo. significauit, vel sal-
tem nomine ipsius hoc faciebat, & sperans quod ratum
haberet. 9. q. 2. Lugdun. [Castitatem] Inno. hic & Hostien-
sis post eum recitant quasdam opiniones de solen-
nizatione voti continentiae, quas decido per decre. in-
fra de voto. c. vno, lib. 6. Dicebant tamen votum conti-
nentiae coniugatorum dici solenne, sed non a prin. quā-
do vouerunt, sed tunc solennizatur, quando ambo, vel
vnus de consensu alterius religionem ingreditur, quod
alteri non licet, supra ca. 1. Ideo autem requiritur con-
sensus vtriusque, etiam quando coniuges vouentes reli-
gionem ingredi volunt: quia si a debito reddendo sint
per communiter emissam continentiam absoluti, non
tamen ab alijs obsequijs. 33. q. 5. quod Deo. Item quā-
uis hi, qui vouerunt continentiam, inuicem se cognos-
cant post tale votum ante ingressum, & renunciationē
iuris sui, & licentiam datam de ingrediendo, nihilomi-
nus per ingressum mona. solennizabitur votum prece-
dens: quia nulla ratio vult, vel pateretur, quod illicita com-
mixtio coniugum tollat votum, licet sequens matrimo-
nium ipsum tollat. Quid si ante matrimonium contra-
ctum coniuges vouerant, postea consummato matrimo-
nio alter vult ingredi mona. nunquid hoc poterit sine
alterius licentia? Dicit Inno. quod non: & si faceret, non te-
neret. Et est ratio, quia licet neuter possit exigere, vide-
tur quibusdam, quod vterque teneatur reddere. Nec ob-
st. di. error, cum si. quia illud verum, quando non esset
verisimile, quod vellet adulterari cum alio. quando ve-
ro de hoc esset verisimilitudo, debet reddere debi-
tum, ut per minus peccatum euitet maius. 13. di. per to-
tum. & hoc dicit Innocent. quandoque tenuisse,
quod postea in aliquibus mutauit, dicens, quod ex quo
coniuges siue in privato, siue in publico communi
consensu solenniter, vel non continentiam vouerunt,
illam seruare teneantur omnino: & si postea commiscen-

tur, fit commixtio illicita, & filij inde suscepti sunt illo-
gitimi, de fil. presby. literas. idem no. 81. dist. ministri.
& si vno mortuo superstes matrimonium contrahat,
non tenebit, tu dic contra per pra. decre. vnicam, de
voto. dicunt tamen, quod alter altero viuente & inuito
non potest religionem intrare, nec vitam mutare, ut
in c. quod Deo. ex quo & concludit votum continentiae
a coniugibus qualitercunque, communiter tamen emis-
sum, sit solenne. In solutis vero, ut solennizetur vo-
tum continentiae, necessaria est certa solennitas: & in
professione religionis, ut matrimonium dirimat, re-
quiritur, quod profiteatur quis vnam de approbatis, de
hoc de regul. porrectum, secundum Innocen. Sed quae
potest esse ratio huius diuersitatis inter coniugatos, &
solutos? Respondet Hostien. continentia est res voti,
non praeccepti. 32. q. 1. integritas. noluit ergo ecclesia
iudicare vot. in solenne in solutis, nisi certae solennita-
tes interueniant, per quas sciant se irrenocabiliter ob-
ligatos, quibus deficientibus putauit ecclesia graue
inexpertos irrenocabiliter obligare, argum. 19. quae 3.
monasterijs. Ex quo vero solennitatem adhiberent,
conquerantur non de ecclesia, sed de seipsum, qui prius
suo solenniter renuncauerunt, supra tit. 1. ad apostoli-
cam, & c. statum. In coniugatis vero cum iam sint ex-
perti matrimonialia commoda & incommoda, vel
experiri potuerunt, cessat querela inexperience. vn-
de praesumit ecclesia, quod ex quo pari voto continere pro-
mittunt, intendant omnino renunciare carnali operi,
& se, & animas suas Deo sine macula custodire, ut in
c. quod Deo. sic est speciale in coniugibus, quod circa an-
num profiteri possunt, de hoc supra eod. ex publi. co.
9 [Pauperum] hec littera coniuncta & cum gl. probat, quod
idem sit legare pauperibus hospitalis certi, quod lega-
re ipsi hospitali. & ualet hoc scire, ut detur canonica
lium reliquorum, dato, quod non debeat de relicto pau-
peribus, ut no. de sepul. c. 2. cum tamen debeat de re-
licto pijs locis, de testa. requisisti. & cap. si faciat, quia
de relicto mendicantibus debetur can. ut in clemen-
de sepul. dudum, qui tamen sunt in altissima paupertate,
de ex. praela. nimis. [Et singula] qui & promittit sic
probare, omnia probare debet: secus, si simpliciter, supra
de rescript. olim Vincen. Goffred. (Casu amisso) tractat
hic Vincen. Goffred. & Hostien. an perditio instrumen-
ti sufficiat probari tenorem ipsius, & quomodo pro-
betur amissio, & quid profit amissionem probari, de
his vide infra de priuilegiis cum olim, 1. [In primo] q. d. in
secundo concepta erant verba in persona conuersi lo-
quentis, scilicet. Ego talis & c. in primo in persona no-
tarij. [Quam in alio] hoc non obest, nisi essent contra-
ria. 1. q. 7. maximum, de fide instru. imputari. Vincen.
& de hoc in Specu. de instru. edi. §. instrumentum, ver-
item opponitur, quod instrumētum [Formatum] per prio-
rem notam reseruatam, supra de fide instr. cum P. Vin-
cen. Potuit & ante refici & sine iudicis auctoritate, ex
quo nulli fiebat praedictum: secus si praedictum pos-
set, ut in instrumento debiti, ut dixit hic Pe. se vi-
disse seruari Bonon. & de hoc satis in Spec. de instru.
edi. §. postquam, ver. sed nunquid, & ver. ubi autem
12 [Verba] not. & verba refrenanda. 44. distinct. sit re-
ctor, per quae saepe veniunt ad verbera, ut hic, & not.
quod quamuis maritus habeat corrigere uxorem. 23.
quaestio. 4. duo ista. 34. quaestio. 2. placuit, non ta-
men debet in ipsam saeuire, vel crudeliter tractare.
ea. qu. admonere. Nam praecceptoris nimia sanctia
& cer. ff. ad l. Aquil. praecceptoris, de homi. ad audien-
tiam, secundum Hostien. [Proprium retinere] satis
fatuus fuit hoc credens: nisi dicas, quod iste non erat
locus, in quo ingressi profiterentur certam regulam,
13 & dato & quod esset ibi certa regula, si tamen ingre-
diens diceret, quod non intendebat carere proprijs, post
ingressum

ingressum profiteri non tenetur, secundum Innoc. Dicit tamen Host. q. si habitum reciperet, & post annum probationis profiteri renueret, expelli posset, supra tit. 1. ad apostolicam. Quærit Innoc. quid si recipiens dicit ingrediendi, q. profiteri debet regulam Augustini, & q. poterit vesci carnibus: post ingressum percipit ingressus, q. ex speciali consuetudine, vel constitutione fratres abstinent ab esu carnum, nunquid ille tenetur a carnibus abstinere? Respondet q. non: quia regula hoc non habet, nec vniuersalis constitutio, & contrarium sibi fuit datum intelligi, hoc verum secundum Host. nisi per se sciret consuetudinem, vel constitutionem mon. all. ff. de pac. tres fratres. ff. de transac. qui cum tutoribus, in fi. ff. de actio. emp. l. 1. in fi. ff. de redhibi. l. 1. §. si intelligatur. idem, si hoc esset notorium, vt in prædicatoribus: qui licet profiteantur regulam sancti Augustini in refectorijs tamen suis omnino a carnibus abstinent; & quia hoc est notorium, ingrediens non debuit credere contrarium asserenti. supra de transla. quæto, ver. non autem. & imputet sibi, qui se obligauit 12. q. 1. nolo, c. & c. nos dicatis, sicut dicit hic Inno. de illo, qui profitetur regulam Benedicti, cum licet contrarium suggeratur, debet tamen a carnibus abstinere, cum notorium sit illam regulam habere hanc abstinence, non potest ignorantiam allegare. ar. ff. de verbo. sig. l. late culpæ, cum similibus. non tamen placet Inn. quod quidam dicunt ignorantiam regulæ non excusare: quia ignorantia regulæ est ignorantia iuris, prout enim ipse dicit, regula, vel statuta eius non sunt ius. Dicit tamen Innoc. in casu quæstionis, si esset in loco scandalum, illo decepto comedente carnes posset alium locum mutare [Extingueret] abstinendo & sic cessaret Vin. vn de spiritualiter potuit sumi verbum istud secundum Innoc. unde dicit Egi. hoc esse posse per vigilias, & ieiunia. vel forte intelligebat per potionem aliquam secundum Host. vide in Hiero. super psalmo 57. super flumina. Si verò intellexit, prout verbum sonare videtur, fatuus fuit, & sibi imputet [Professionis] de qua præmisit de cibis, proprio, & libidine [Vel modo] hoc dixit: quia sæpe vnum sumitur pro alio, de testi. Rainaldus, in prin. fuit tamen conditio, vt sequitur [Interesse] videtur quod ad sententiam videtur esse differentia, de qua in Spe. de sen. prolatio. §. iuxta, ver. non valet etiam, in 15. si. [Purè] idem & videtur, si sub conditione inhonesta, vel religioni contraria, de hoc infra de statu mona. c. 2. de condi. appo. c. fi. Host. & aduerte, quia glo. in fi. in præ. de cond. appo. all. hanc decre. q. conditio contra substantiam monacatus viciet monacatum. sed glo. in præal. decre. 2. alle. hanc in contrarium, vt saluet glossas, dic q. pars præcedens inducit ad id, quod non viciet. nam ibi videbatur appposita conditio contra continentiam, & abdicationem proprii, quæ sunt substantialia professionis. ista pars inducit, q. viciet. q. d. recessum fuit a conditione viciosa per puram professionem: aliter non valisset propter viciu conditionis: tamen in rei veritate decre. parum facit ideo, quia q. vir sit religiosus, hic non iudicatur: & ad solennizandum votum continentie viri satis erat professio mulieris marito consentiente, & castitatem vouente; & hæc fuit vera causa solennizandi, vt etiam dicit Inn. & hoc verum, si hospitale non erat religiosum. & de hoc supra eo. significauit [Et alia] scilicet seruitium hospitalis, renunciationem coniugis, & licentiam sibi dandam [Te ab impetitione] no. sententiam & absolutionis formari posse in personam professi. cõdemnatio forte formaretur in personam mona. quando alter condemnaretur professi. idem, si professus alteri, vbi de patrimonialibus queritur: sed hic executio fieri non poterat in bona, sed in personam, & negabatur professio. & adde quod nota. infra de senten. excommun. parochianos. ¶ Tertia

17 ¶ gloss. respondet per quæstionem. alleg. pro, & vnum can. contra. ¶ Quarta glo. fortificat textum, & arguit pro testibus & c. ¶ Antepe. glo. arguit, quærit, & soluit. 18 ¶ In ¶ gl. 1. ibi. §. illud [vide de iureiur. Et si Christus, in 5. gl. ¶ In gl. antepe. ibi, eleganter] vide de emptio. & vendi. c. dilecti. super vlt. gl. ¶ In gl. penul. ibi. l. 2.] vide hanc & sequen. quod me. causa, ad audientiam, in 19 4. gl. ¶ In ¶ gl. 1. in fi.] quod tamen diuersimodè intelligitur, vt ibi no. & de regu. iur. vtile, lib. 6. in fine. exponit autem Hostien. [omnino] idest nullo iure retento; & in perpetuum non ad tempus, supra eo. charissimus. 20 ¶ In glo. 2. ibi, [sunt qui & opes] istud c. sic facit contra: quia ibi dicitur, quod tenet donatio rerum facta ecclesie tumultuario & entis affectu, non iudicio: eadem ratione videtur tenere ingressus non iudicio, sed impetu factus. Et facit quod ibi nota. Ioan. ante omnia. seias, quod Tho. in secunda secunda. q. vlti. articulo vltim. tractat, an ingressus religionis fieri debeat cum diutina deliberatione, & multorum consilio. Curiosus in hoc ibi videat. Item sciendum est, quod si in cano. prædicto construatur litera, quod verba prædicta coniungantur cum verbo, Putauerunt, cessat contrarium. & est sensus, quod qui opes suas donarunt ecclesie, si postea tumultuario mentis affectu, non iudicio illas reuocare volunt & c. sed secundum communem lectionem & ordinem literæ est dicendum, quod quia de ingressu religionis, & elemosyna, quin in seipsis bona sint, non egemus deliberatione. unde Hiero. ad Pauli. vltimo. festina, quæso te, & hærentis in salo nauticæ fune magis præcide, quam solue. sine deliberatione id agens obligator, vt puta si vidit, vel audiuit miraculum, timuit terremotum, vel aliquid tale, vt dixi de regul. si. cut. 2. super 1. glo. & in hoc casu loquatur c. sunt qui opes. secundum Ol. ista procedere posset, quando turbatio est talis & tanta, quod sapit quandam mentis alienationem ex multo furore; & sic loquitur c. sicut, 1. qd infra allegatur. & facit ad prædicta, quod no. infra tit. 2. cap. 2. in gloss. argum. quod. ¶ In glo. hæc erat, in fi.] 21 sensus & enim tollendus est, & non casus. 34. quæstio. 2. non satis, de conse. dist. 3. retulerunt, & lex non imponitur verbis. C. commania de leg. l. 2. Vincen. & de elec. commissa. ¶ In glo. no. hic argumen. ibi, eleganter] & de hoc supra de empt. & vendi. cum dilectis & in fin.] idem no. 20. quæstio. 3. constituit, per quod capitulum dicebat Innoc. hic, quod licet teneat ingressus, vt est dictum: tamen nocet dolus quod ad bona, quæ monast. non poterit retinere, imo hæredibus sunt reddenda, vt ibi. & vt dicit Hostien. quandoque etiam ingrediens non obligatur monast. quod ingressus est, sed religioni in genere, infra de regul. non solum, lib. 6. ¶ In glo. penul. in fi.] & sic expedit probare continuationem rei; quia quis excusatur, supra de elect. Cumana, Vincen. ¶ In gl. vltima, in fi.] dicunt autem Pet. & Abba. quod hoc ideo hic factum non fuit, quia non fuerat ad id actum, vel directè petatum.

ADDITIONES.

- a ¶ In iudicio. Barto. quod imo etiam extra iudicium, & in conuentionalibus stipulationibus plurimi contra, & concord. Inn. hic de quo vide glo. in cap. 2. de vsur. lib. 6. & Bart. in l. vlt. ff. rem pu. fal. fo. & per ipsum & doc. in l. non aliter, ff. de adopt. & isto casu quæritur vtilis tantum, vt in præal. iuribus.
- b ¶ Quod dico. Facit quod not. gl. fin. & ibi Ioan. Andr. supra eo. quidam, votum ergo continentie tollit ius exigendi, non mutua seruitia maritalia.
- c Certi. Contra hoc facit cap. per exceptionem, de priuile. lib. 6. & pro hoc facit capitu. requisi, de testam. & vide Bart. in l. ciuibus, ff. de re. du.
- d ¶ Vbi autem. Ibi vide Ioan. Andr. & Barto. in l. fin. ff. de tabu. exhib. & in l. fin. ff. de bon. auctori. iudi. poss. & in l. si quis. §. fin. ff. de eden.

deeden.

- e ¶ Nolo. Vide Ioan. And. supra tit. prox. c. vt clerici, in sua glossa mag. & in c. super eo, in glo. quamuis dicatur.
- f ¶ Elec. Et vide Bal. in l. verbum, C. de fideicom. imo suspecti sunt testes, qui eundem, praemeditatumque sermonem loquuntur. ff. de testi. l. testium, vbi vide glo. & Bar.

S V M M A R I V M.

- 1 De qua loquatur hoc capitulum muliere.
- 2 Fornicatio spiritualis, & carnalis in quibus differant, & nu. 4. an fiat alterius cum altera compensatio, ibid.
- 3 Epilogus, & additio glossarum, nu. 4. Veneriales quaestiones citantur Bartholomei. Damasi item quaestiones. Dos, et donatio propter nuptias ob fornicationem spirituales perduntur, in fi.

C A P V T XXI.

- 1 **Mulier.** Breue est [Remansit] loquitur ergo de muliere fidei, quod etiam est contra Vincen. [Nolente] & contradicente [Reuertitur] per hoc verb. secundum Goffred. non procedit lectura Vincen. qui legit hanc decreta. in duobus infidelibus, quorum alter venit ad fidem [Separata] quod fieri potuit, 28. quaestio. 1. idolatria. no. tamen ¶ quod in his differunt fornicatio spiritualis, & carnalis; quia carnalem sufficit semel commississe, vt fiat diuortium, & si poenitentia praecedat sententiam. 32. q. 1. dixit. in spirituali vero si praecedat conuersio, non fertur sententia. 28. quaestio. 1. non solum, & colligitur hic. Item spirituales post poenitentiam tenetur coniux remittere; carnalem non, & de hoc in gloss. Item carnalis interdum facit prouenire bigamiam, spiritualis no, & de hoc in gloss. Item regulariter carnalis procedit ex iniquatione duorum, spiritualis non. Item carnalem potest committere alter coniugum infidelium, spirituales non. Item econuerso potest committere spirituales, qui non carnalem, vt impotens, vel post matrimonium fractus, & haec similia. Item in carnali potest interuenire absoluta violentia, saltem ex parte mulieris. ¶ In spirituali quo ad haereseum not. 32. quaestio. 5. ita ne. quod ad thumificandum idolis. sic 1. quaestio. 1. constat. & ex hoc sequitur aliud, quod in absoluta excusat, in vna, & non in altera. Item in carnali excusaret interdum ignorantia: in spirituali non. primum. 34. quaestio. 2. in lectum. secundum. 38. distin. qui ea. 16. quaestio. 1. si cupis, ex his sequitur, quod carnalis, quae respicit factum est quandoque sine peccato, spiritualis quae respicit animam non. Item spiritualis probatur quandoque per viles testes, infra de haeret. in fidei, & capit. accusatus, scilicet, & cap. contra Christi. nos. carnalis non, infra de adul. c. penult. Item index civilis pronunciat super carnali quo ad penam civilem, licet non quo ad torum, de hoc supra eo. gaudemus. super spirituali non, infra de haeret. cum secundum, lib. 6. Item spiritualis inducit confiscationem bonorum: carnalis non, vt ibi, Item differunt forsan in compensatione, b de hoc dicam super gloss. 2. ¶ Secunda ¶ glo. arguit a contrario: & argumentum determinat, ex quo diuersitatem infert, & de ipsius ratione querit, & dupliciter soluit. ¶ In ¶ glo. 2. ibi, de illa] quid si mulier hic post spirituales fornicationem mariti, & post sententiam diuortij carnaliter fornicatur, nunquid fiet compensatio, vt sic non liceat ei marito inuito religionem ingredi? Potest dici quod non, quasi mulier soluta per sententiam non intelligatur eo inquinare torum viri. 31. q. 1. in conjugio, vel vt dixi infra de diuor. de illa. Goffred. ibi inducit aliam rationem: quia istae fornicationes sunt diuersarum specierum, & sic non veniunt in compensatione.

ne. ff. de pigno. ac si conuenerit. In contrarium alleg. quia haec duo sunt similia ad separandum. 28. quaestio. 1. idolatria, & c. iam nunc, multo fortius ad compensandum, & hoc ibi tenet. Sed Hostien. ibi post Goffred. dicit, quod si accusatur quis de spirituali, & excipiat de carnali, in accusatione nihilominus procedatur: & si conuincatur accusatus, nec reuerti voluerit, compensatio locum non habet: sed post conuersionem, siue reconciliationem locum habebit: si autem econuerso accusetur de carnali, & excipiat de spirituali, super exceptione primitus procedatur: & si de ipsa appareat, & lapsus non peniteat, nullo modo audietur; alleg. quod no. de ordi. cog. c. 1. de conuer. infi. ex literis, de excep. exceptionem, & praec. c. de illa, & c. quanto. Bar. cum Tan. in vene. 86. dicit compensationem fieri hoc vlt. casu. & quod etiam propter spirituales perditur dos, & donatio propter nuptias. Dama. de diuor. quaestio. 2. dicit, sic forte concedi posset compensatio [& ibi, alia est ratio] melior & communior: quia ratio superior cessat in iam bigamo, & in muliere.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Mulieris. Vide Ioan. And. supra quod me. causa, sacris, in 2. q.
- b ¶ Compensatione. Vide Ioan. And. in c. de illa, infra de diuor.

S V M M A R I V M.

- 1 Continuatio tituli. De infidelium conuersione quoniam alia, quam haec, iuris loca trahunt.
- De conuersione infidelium, Rub.
- ¶ Viso ¶ de conuersione coniugatorum ad religionem, submittit de alia conuersione ipsorum, scilicet ad fidem, Goffre. habetur materia 28. q. 1. & 2. & facit 32. q. 8. c. vno.
- S V M M A R I V M.
- 1 Huius decretalis partes vbi. Matrimonium cum muliere, cuius virum qui occidit, si contraxerit, quo casu separetur.
- 2 Ipsum quadam impediunt, quae non dirimunt. Ad coniugatorum separationem an sufficiat machinatio occisionis viri prioris sine adulterio, & nu. 4. & 7. in fi. Ioannes And. citat simulam suam de matrimonijs, in fi. Cum effectu machinatio intelligenda, ibid.
- 3 In baptismo peccata tolluntur, sed non impedimenta, vt affinitas. Notatus accipitur multis modis, & quibus, cir. fin.
- 4 Petenda quadam sunt cum instantia, & quae, remiss. Peccatum vnius non debet alterius esse pena, & num. 2. cir. fin.
- 5 Epilogus & suffragium glossarum, nu. 6. Homicidium quando scelere careat, & pro eo premium debeat.
- 7 Additio glossarum. Compensationem quid de commissis in dominum cum impensis, obsequijs, vel de precatis ad opera bona sit admittenda. Homicidij ratificatio quando noceat, cir. fin.

C A P V T I.

Laudabilem. Pars ¶ de frigi. & male. laudabilem. & fm Bo. supra vt lit. p. den. laudabilem. qd videtur, solum, cu illa fuerit. Clementis, secundum vnam intell. l. rione. & hoc dicit Saracenus, qui machinatione Christianae mulieris ipsius mariti occidit, si cu ea ma-

ea matrimonium contraxerit, separatur, licet peream sit conuersus ad fidem: secus, si sine machinatione illum occiderit. & sunt duæ partes. secunda ibi, Ad hoc & qualibet subdiuiditur in consultationem, & respon- sionem, quod patet [Saracenis, qui] construe, qui oc- ciderunt viros quarundam Christianarum, cum essent in captiuitate, earum insidijs, & machinationibus [Ef- fent] ipsi Christiani occisi [Earum] Christianarum [Ma- chinationibus] insidiata & machinata sunt in mortem virosum, vt contraherent cum Saracenis, Goffred. & ideo debent esse sine spe coniugij, de diuort. capitul. 1. Hostien. per ipsas] Christianas sic machinantes [Con- uersi sunt] ex hoc insurgbat dubitatio, quasi si virum Christianum amisimus, alium recuperauimus [Acci- pere] ipsi Saraceni occisores nunc conuersi [Teneat] 5 nam quædam impediunt, quæ non dirimunt, de vo- 6 to, rursus. de eo, qui cog. consanguini. transmissæ. de co- gna. spi. cap. 2. lib. 6. [Asserentis] quo ad mentem, licet non quò ad verba [Quòd si in mortem] nunquid & re- quiritur adulterium cum vxore occisi ante, quam occi- deretur, sicut in alijs duobus casibus, infra de eo, qui 7 du. in ma. c. vltim. posset dici, quòd non, quasi sufficiat procuratum homicidium sine adulterio. & hoc tenet hic Hostien. quòd non esset in alijs duobus casibus, & ideo ibi non fit mentio de casu machinationis. vel dic vt ibi notauit in gloss. huius decreta. Goffred. ibi di- xit, Idem puto in machinatione, quamuis nihil hic ex- primatur de ea. & vide quod no. Bernar. eo. titul. super eo, & quod ibi dixit secundum Innocen. & Hostien. ipse verò Hostien. licet secundum primam opinio. di- cat hic casum expressum: tamen his rationibus eam coadiuuat. Cum enim generaliter inhibeat inter- fectori coniugis, ne contrahat, licet contractum te- neat. de diuor. cap. 1. 33. quæstio. 2. interfectores, & c. in adolescentia, satis est æquum, quòd non contrahat homicida cum illa, cuius habendæ obtentu occidit coniugem, & quòd si contrahat, non teneat, argumen- de translat. quanto, & quia frustra legis & c. de vsur. quia frustra. Et absurdum est per iura de matrimonijs tractantia illi subueniri, per quem constat tantum scan- dalum irrogatum eidem, ne cleri. vel mona. capitul. 2. Inducit etiam casum decreta. vltim. de immun. eccles. Ego credo à vi huius literæ, & aliorum iurium de hoc tractantium, quòd si vterque contrahentium fuit in culpa, habeat locum hæc decreta. & quòd tunc suffi- ciat machinatum homicidium sine adulterio. Si alter tantum, tunc puto, quòd necessarium sit adulterium, vt in capit. si quis viuentem, & in decret. super hoc, & de creta. significasti, infra de eo, qui duxit. Et cum hoc in iure non reperiam scriptum, propter alterius solius machinationem sine adulterio matrimonium non dis- solutum, licet fatear impediri; & sic loquitur ratio Ho- stien. vnde, si occidi vxorem, vt contraherem cum Berta, & postea contraxi, tu qui dicis matrimonium separandum sine adulterio, da mihi ius expressum. Item contra illam opinionem Hostien. facit regula, quam tradebat, infra de cog. spi. capit. 2. & secundum hoc intelligas, quòd dixi in summula de matrimonijs, versicul. crimen [Machinante] cum effectu [Licet] hoc 3 non est in concilio [Tolerandi] sed nonne peccatum homicidij in baptismo deletur. 26. distinct. deinde, & eius sequela. ead. distinct. vna? Sol. peccatum & si tolla- tur ex parte Saraceni occidentis, remanet ex parte mu- lieris machinantis, vel melius. Tollantur peccata in baptismo, sed non impedimenta, vt 26. distinct. acu- tius, & capitul. vna. Goffred. & Hostien. ita, licet pecca- tum fornicationis, vel adulterij tollatur in baptismo, remanet affinitas [Cum tale] hic respondet ad illud motiuum, quo dicebatur per mulieres illas illos Sa- racenos ad fidem conuersos [Damnum] de Christiano

perdito [Lucro] Saraceni conuersi [Notati] idest con- uicti, vel deprehensi. Aliter accipitur 3. quæstio. 2. si quis viuentem, Hostien. [Saracenis] mulieribus, scili- cet quorum maritos in bello interfecerant [Quæ] scili- cet mulieres tam antiquæ Christianæ, quam de nouo conuersæ [Instanter] sunt quædam, quæ cum instan- tia sunt petenda, de quibus supra de electio. cum post- petitam, de renunc. quidam, secundum Hostien. [Pro- curauerint] si ergo fuisset homicidium procuratum ab vxore, sufficeret etiam sine adulterio ad matrimonium dirimendum, vt dixi supra proxi. responso. ad quod bene facit hæc litera, cum enim hic queratur, an teneat matrimonium cum occisore contractum, respondetur quòd sic, ex quo mulier non procurauit. ¶ Vlti. gloss. ¶ not. duo requiri, & ponit casus, in quib. sufficit alteru, in fi. quærit, arguit pro. soluit contrarium. ¶ In ¶ gloss. 3. ibi, surgere debet] ita quòd etiam occidendo caret scelere, & debetur præmium, vt ibi. ¶ In gloss. vlt. ibi. l. 2. in fi. vide supra de do. & con. c. fin. super vlt. gloss. [¶ & ibi, sed & si cum quis] alias est versic. sub §. quoties. vi- de de simo. sicut tuis, super glo. nam si. ¶ In ¶ glo. 1. ibi, post fidem datam] vel ante. ¶ In glo. 2. in fine] de hoc plene, infra ne cleri. vel mo. non magno. & sunt hoc in argumen. secundum Hostien. quòd de offensis erga do- minum commissis ad sibi impenfa obsequia non est cõ- pensatio admittenda, sicut nec de peccatis ad bona o- pera, argumen. contra, de pœnit. & re. capit. 3. ¶ In gl. vlti. ibi, subsecuto] de hoc, infra de eo, qui duxit in ma. super hoc, & ca. fin. [¶ & ibi, contra. credo] Idem no. Ioã. in præal. ca. si quis viuentem. Vincent. hic. & Hostien. [¶ & in fin.] videretur distinguendum, an interfecerit suo no- mine, nec ne, vt primo casu noceat rati habitio: secundo non, vt de senten. exc. cum quis, lib. 6. Sed distinctio nō habet locum, cum requiratur machinatio.

A D D I T I O.

¶ Requiritur cum certa forma ad gerendum actum, requiritur illa omiſſa, etiam si actus geratur nomine ratum habentis, ra- ti habitio actum non ratificat. l. si §. necessitatem. C. de bon. qua- lib. & ibi vide glo. & Bal. & doct. & Bal. in l. fi. C. qui admitti, & ibi per d. Bar. de Sali. ita est hic: quia a princ. pro forma machi- natio requiritur. & vide Innoc. & Io. And. de reb. eccles. non alie. c. 1. lib. 6. & de offi. dele. prudentiam, super gl. 2. in addi. quæ inci- pit, de hoc 9. q. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudeus ad fidem si conuertatur, vxore in iudaismo relicta, cõ- munis prolos assignatur patri, & quando matri, nu. 7.
- 2 Mater patitur dolores in gestu in utero, & partu filij, excipi- tur gloriosa Domina nostra. In patris potestate non est illegitimus.
- 3 Pater agere potest ex iniuria facta filiosam. & suo, & filij no- mine, & an cauere & quando teneatur, cum potest petere, nu. 7. in princ.
- 4 Pater tenetur alere filium regulariter, secus in casibus, & qui- bus remiss. & nu. 6. in fin. & 7. in prin. Talem esse alium, qualis ipse est, quis velle presumitur, e- xemplum in matre Iudæa.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, n. 6. Mulier non habet in potestate proprios filios, nec alienos po- test arrogare. Familie appellatio quot habeat significationes. Ex filia tua qui nascitur, in cuius sit potestate. Familia relicta fideicommissum quibus ordine debeatur. Filius sequitur familiam patris, non matris, et quo casu vtrius- que, cir. fin.
- 7 Additio glossarum. Quirites vnde dicti.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Filius infans parenti tribuendus ad fidem conuerso, si alter remanet infidelis.

Pro religione Christiana ratio quæ facit, summa est.

Romani qui dicantur esse.

In potestate Iudæi patris an sit filius.

8 *Matrimonij definitionis verba quid significant, remittit.*

Filius a cognatione patris, non matris denominatur, licet quædoque secus.

9 *Educari filius apud quem debeat, & cuius expensis.*

Victricus potest esse tutor priuigni.

Diuortium matrimoniale multis de causis potest contingere, & quibus hic.

Vita pro anima, cir. fin.

Anima præciosior corpore.

C A P V L L.

1 **Ex literis.** Casus. Si vxore † in iudaismo reli-

cta, Iudæus ad fidem conuertitur, communis proles assignatur ei-

dem. & sunt duæ partes, consultatio, & responsio. 2. ibi,

cum autem. Consultatio verò duo facit. primo ponit

petitionem viri, secundo defensionem mulieris, ibi, ad

quod. Responsio etiam papæ quædruplicem præmit-

tit causam, quod per te videas, & ibi dicam [Illa] ma-

ter Iudæa [Nōscatur] hoc patet, & est verum excepto

partu gloriosæ dominæ nostræ, quæ secundum beatum

Bernard. concepit sine pudore, portauit sine grauami-

ne, & peperit sine dolore. Hostiens. [Ex hoc] alias ex-

inde, scilicet ex his tribus præcedentibus [Filius] legi-

timus. illegitimus enim non est in potestate patris, in-

stit. de nupt. circa fi. Goffred. & Vincen. [In patris] hæc

est prima ratio [Consistat] & ideo † ex iniuria facta filio

famil. agit pater nomine filij, etiam ex persona ipsius

filij, præter actionem, quæ cōpetit patri ex persona pro-

pria. ff. de procur. l. filius. & si pater vult agere illa actio

ne, quæ competit filio, non cauebit de rato. ff. de procur.

rat. non solum. §. si pater: quia & si velit eam remitte-

re, potest, quod dic vt legitur & no. ff. de iniur. si vnus. §.

si filius. Si vero extraneus veller agere pro filio, cauere

tenetur & patrem & filium habiturum ratum, quod e-

gerit. ff. rem ra. hab. qui sine indice. §. si. secundum Vin-

cent. & Hostiens. Dicit tamen Vincent. quod d. Lau-

ren. dicebat, quod si pater agit actione sibi suo nomine

competenti, non tenetur cauere. vt in §. si pater, si a-

ctione, quæ competit filio, tenetur cauere, nisi sit ta-

lis, quam possit remittere, vt in §. si filius [Et in ætate]

secunda ratio [Et pueri] tertia ratio [Ali] nota quod

† regulariter pater tenetur alere filium. ff. de liber. agn.

si quis a liberis. pri. responso. ff. de alend. liberis a pa-

terci. secunda singulares personas. tertia corpora sub

vnus potestate. quarta agnaticiam cognationem. quin-

ta familiam seruorum, vel seruientium. sexta fami-

liam personarum ab vltimi genitoris sanguine, vt fa-

milialulij[& ibi, de pa. potest. in fin.] qui ex filia tua na-

scitur, non est in tua potestate, sed sui patris[& ibi. l. vi.]

fideicommissum relictum familiæ sine speciali adie-

ctione, deficientibus propinquis, etiam genero[& nu-

rur debetur, quorum matrimonium est solutum: & eis

deficientibus, debetur libertis[& ibi. l. i.] natus ex pa-

tre Bononien. & matre Florentina municeps Bononiæ.

est, nisi Florentinis per priuilegium aliud concessum

esset. ¶ In gloss. penult. ibi. l. 2. [ibi iubetur quilibet

sobolem suam nutrire, & punitur illi in exponens. ¶ In

† gloss. i. ibi, educari] argum. infra de pœnit. & re. Deus

qui[& ibi, a nullo] sed in ipsius quæstionem referre[&

ibi, Quiritum] dicti sunt Quirites a quiris, quod est ha-

sta. quia hi hastati incedebant prius, potestatem pa-

triam inuenerunt secundum Ia. Bald. vt not. Hostiens.

de præsumpt. illud[& ibi. l. i. §. 1.] & ibi de hoc, & ple-

ne per Roffre. ibi, de interdictis, titu. de libe. exhi. & ti-

tu. de præiudic. in rem actio. quæ datur contra filium

[& ibi, vel matris] huic dicto concord. Innocent. & Ho-

stiens. & Abbas. dicentes, quod si econuerso mater hic

conuersa esset, illi, & non patri assignaretur puer, &

baptizaretur. Summa enim est ratio, quæ pro religio-

ne Christiana facit. ff. de religio. & sumptu. sunt

personæ. & hoc dictum adiuvat Hostiens. dicendo,

quod tunc pro patre faceret paterna potestas, quæ

habere finaliter faceret etiam patrem Iudæum in fi-

lium, cum in nostra potestate sint, qui ex iustis nu-

ptijs procreati sunt, inquit. de patria potest. in prin. Iu-

dæi vero iustas nuptias habent; quod dic, vt de diuorti-

gaudemus. & lex præcipit, quod contrahat: tunc

secundum iura, non secundum legem suam. C. de Iudæis.

nemo Iudæorum. & sic quo ad hoc dicuntur Roma-

ni nedum Christiani, sed omnes, qui consistunt sub im-

perio Romano. C. de incest. nupti. leg. 3. vnde nec Iu-

dæis fieri debet aliqua iniuria, infra de Iudæis, sicut Iu-

dæi, sed licet ratio patriæ potestatis faciat pro patre,

pro matre plures faciunt. prima, quia pater nequam

est, vt not. in prima gloss. secunda, quia pater insidiare-

tur vitæ pueri, vt est dictum. tertia, quia in hoc casu

mulier debet reputari vt vir a virtute. 32. quæstio. 7.

§. sed illud Ambrosij, & not. de clande. despon. capit. 1.

quarta, quia dat pater causam diuortij, vt hic dictum

est de matre. quinta fauor fidei in hoc præcipiunt, vt est

dictum. vnde dixit ipse Hostiens. quod Gregor. potuisset

hic istam materiam breuius expedire dicendo &

plenius. Si quis duorum coniugum ad fidem conuer-

sus fuerit, in infidelitate altero remanente, liberi in-

fantas conuerso adiudicentur: doli vero capaces suo

iudicio relinquuntur; & dicit sic tenendum[& in fin.]

& de hoc supra de seruis non ordin. cap. vlt. ¶ In † glo.

2. ibi, retinens] quid hæc verba significant prolixum est

ser hoc scribere, sed explicatur in lumina, de spon. sub

rubrica de matrimonio. §. 1. & §. & vendicantur. Ho-

stiens. ¶ In gl. 3. ibi, non mater] argumen. contra. 12. di-

stin. cap. 1. sed ibi de matre carnali non loquitur[& ibi,

denominator] ideli denominari debet, de facto tamen

quædoque fit secus, vt supra de testa. Raimutius, in prin.

¶ In † gloss. no. quod, bi, victricum] & tamen victricus

potest esse tutor. C. de cōtrario iudic. tu. l. fi. sed vt in l.

statim alleg. not. Accur. & hic Vincent. licet possit esse

tutor, non tamen educabitur apud eum. vel potest da-

ri tutor a patre, non a iudice[& ibi, diuortium] quod in-

telligit Innocent. siue propter adulterium, siue quia

voluit ad fidem alter conuerti, siue propter aliam ius-

tam culpam separetur matrimonium, siue per eccle-

siam, siue de facto[& ibi, matrem] quæ non transiit ad

secundas

secundas nuptias, & expensis patris [& ibi, patrem] expensis matris, ut ibi, & in aucten. ut lice. ma. & au. §. illud quoque, Goffr. & Innoc. [& ibi, vita] scilicet animæ quæ præciosior est corpore, 12. quæstio. 1. præcipimus. C. de sacrosan. eccle. sancimus, Hostiensis. ¶ In gl. vlti. ibi, Christianæ] idem Host.

S V M M A R I V M.

- 1 Dispositio, vel æconomia tituli.
- De voti, eiusque redemptione ubi alibi tradatur, loca iuris ponit.

De voto, & voti redemptione, Rub.

- 1 Viso ¶ de transitu ad religionem, per quæ votum emittitur, vel emissum solemnizatur, de voto, & eius redemptione est videndum, Goffr. habetur materia 26. dist. & 28. quæstio. 1. per totum. facit 32. quæst. 2. cap. vlt. repetitur in sexto. Conuenit de fide instru. quod super, & libro 6. de regula. qui post votum, & clemen. de peni. c. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 Votum peregrinationis episcopus commutare potest in aliud, & quod, & qua de causa, & nu. 2. & 3. Eius commutatio non fit absque dispensatione.
- 2 Votum omne potest in ingressum religionis commutari.
- 3 Votorum redemptio, vel commutatio regulariter est arbitraria, & que sint consideranda, Penitentia impositio est etiam arbitraria. In arbitrarijs que circumstantiæ consideranda. Eleemosynis peccata, & vota redimuntur. Ecclesiæ seu reipublicæ vtilius antefertur, in fi.
- 4 Epilogus, & additio glossarum, nu. 5. & nu. 6. Vota commutare licet episcopis, & quibus alijs, & quæ, & nu. 6. Interpretationi antiquæ adherendum.
- 6 In continentia voto an & quando papa dispensare possit. Castitas vel continentia corporalis alijs virtutibus debet esse coniuncta. Continentia quid, inter eam & modestiam interest, præponitur spiritualis carnali.

C A P V T I.

- 1 De peregrinationis. Casus. Episcopus ex ¶ cā commutare potest votum peregrinationis in aliud, qd sit Deo magis acceptum [Redimi] & de redemptione votorum quatuor sunt opiniones no. in summa eo. ti. §. vtrum, & per quem, & quod dicatur votum voluntarium, & quod necessarium, ibi. §. quot sunt species votorum [Necessitate] infirmitatis, vel viarum. Inn. [in aliud] dicunt quidam, qd licet vota possint in aliud commutari, non tamen in eis dispensari. dicebat Inn. qd non videbar hanc differentiā, cum non fiat commutatio, nec redemptio sine dispensatione a no. etiam secundum ¶ eum, qd omne votum commutari potest in religionis ingressum, ut infra eo. scripturæ, qd dic vt ibi [Commutari] vt de ieiunio, vel peregrinatione [In eleemosynam] si vouens est infirmus, & diues, vel ecouerso, si vouens est pauper & robustus, fm Host. [Arbitrio] ergo nō ex proprio. 32. q. fi. c. vno, C. ne qui s in sua causa. l. vna, & sic ¶ no. qd votorum redemptio, vel commutatio regulariter est arbitraria, sicut & penitentia impositio, de pe. & re. c. 3. In quo arbitrio illa tria consideranda sunt, quæ habentur infra eo. magnæ, & quæ statim sequuntur [Qualitatē personæ] vouentis, & voti. considerabit etiam causam, ut sequitur, & tempus, &

locū, de quib. de transac. c. fi. de homici. sicut dignū [In firmitate] per quam impeditur peregrinari, vel ieiunare: quia caput habet debile: commutetur ergo, de observatione ieiunij, consilium. §. item de illis, secundum Host. [Affluentia] ut quia licet sit fortis, & ieiunare, & peregrinari possit; potest tamen & vult ædificare ecclesiā, hospitale, puellas dotare, vel pauperes reficere, tanta ergo poterit esse redemptio, qd erit plus grata Deo. Nā & peccata redimuntur. Dan. 10. placeat tibi consilium meum domine mi rex, peccata tua eleemosinis redime. Host. [Alia causa] super qua potius possumus instruere exemplo, quam verbo, de dona. apostolicæ [Melior] i. ecclesiæ Dei, seu reipublicæ vtior, Host. ¶ Secunda ¶ gl. arguit ad commutationem penarum. all. 7. iura, & tria in contrarium, & soluit, & arguit. ¶ Vltima glo. dat regulam, quam exponit, & vnu casum excipit. ¶ In ¶ gl. 2. in fi.] quod verum credo. & decre. infra eo. ex multa, de voto ultramarino loquitur, Goff. Idem Inn. dicens no. qd loquitur episcopo Exon. vnde episcopis, & superioribus bene licet commutare vota, nisi ultramarinū: in inferioribus verò non procederet arg. Inn. prout dixit Host. si litera diceret, Ex tuo pendet arbitrio. Sed potius sumitur contrarium ex litera eius, Qui præsidet, fatetur tamen Host. hoc esse verum. & de consuetudine seruari, qd episcopi, & non minores in votis dispensant, ad hoc de excessibus prelatorum, accedentibus, de off. archipres. c. fi. & etiā habet hic antiquitas huius decreti interpretatio. & est simile quod dixi supra de pec. clerici corum, inquirendum, & de off. dele. c. 1. ab hoc excipitur votum ultramarinum, & continentia, & substantia illa regulæ, infra ti. prox. cū ad monasterium, in fi. ¶ In glo. vlt. ibi, hoc ¶ dicit] dicebat Ala. hæc ideo additio, & ibi, secus est] Idem Vin. Phi. & Tan. sed Ala. contra, & Hostiæ. qui dicit hic papam dispensare posse in voto continentia propter maius bonum, ut si rex infidelis cum suo regno vult conuerti, & baptizari, si monialem forsan alterius regis filiam possit in uxore habere. nec obsecundum eum can. statim allegatus in glo. qui intelligitur, qd vouens continentiam per se commutare non possit. nec ob. qd castitas sola est & c. qd intelligendum est cum alijs virtutibus: quia nec virginitas sine baptismo, vel sine charitate ad vitam æternam prodesset. vnde quandoque continentia materiam incontinentia subministrat. vide in Hier. c. 4. di. & ibi sub litera eadem subdit: Is verè continens est, qui vniuersa membrorum officia malis affectibus subtrahit, & cogitatum a tota nequitia compescit. super Gala. autem lib. 3. gl. dicit, qd inter modestiā, & continentiam hoc interest, qd modestia in perfectis viris est, consummataque virtutis. continentia in via virtutis est, sed nondum peruenit ad calcem. nec ob. ecclesia. 26. dist. ibi, Omnis ponderatio non est digna animæ continentis, quia illud intelligitur de spirituali continentia, per quā quis continet a peccatis. quod patet: quia non dicit carnis continentis, sed animæ continentis. Item patet Isa. 58. b. ibi, nonne hoc est maius ieiunium, quod elegi dissoluere colligationes impietatis. & Hic. super Isa. 12. qui male fuerant congregati, diuidantur in bonum. facit pro hac opinione de voto. capit. vno, lib. 6. & concor. Inn. de sta. mona. cum ad monasterium [& in fine] in fi. ti.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Dispensatione. Puto, quod illi intelligant dispensari id est, sine commutatione tolli dispensatio. & est in parte, sed non in toto.
- b ¶ Lib. 6. Vide plenius in regula, semel Deo, de reg. iur. lib. 6. in Mercurialibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Votum ultramarinum papa commutat, & in quibus.
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 3.

Principis

- Principis omnia esse intelliguntur. *In minori etate votum emissum, vel propositum maior factus ex rati habitatione, vel ad actum perductione obligatur. Ab obligatione, quæ hic socio tenebatur, potuit absolueri papa. S. 2. Societas proprie quæ.*

CAP. V. T. II.

- Venientis.** Casus. Commutat ꝑ papa uotum ultramarinū in his maxime, qui in ætate puerili vouerunt. & duo facit. primò ponit formam voti. secundo eius absolutionem, & commutationem. ibi, Nos autem (Receperit) simile de corpore viti. c. 1. (Absoluimus) ut patet in anti. infirmus erat, & aduentus eius parum utilis in partibus orientis (Vestrum) melior litera, Nostrum: quia vni scribit secundum Host. (Christi) dicebatur in anti. tam in victu, quam in vestitu. ¶ Prima ꝑ gloss. responderet per ob. de iurib. allegatis in fi. & dupliciter soluit. ¶ Tertia glo. quærit, & soluit. ¶ Pen. glo. arguit, alleg. canonem in contrarium. alleg. tria iura, & soluit. ¶ In 3. ꝑ gl. ibi, bene a Zenone) omnia principis esse intelliguntur (& ibi, quoties) facit pro & contra. vide de testibus, causam. 2. super ult. gl. ¶ In ult. glo. ibi, S. Stichus) vide de cleri. non resi. ad audientiam, in glo. 2. (& ibi, Paulus) vide de testi. co. cap. 2. super gloss. ultim. ¶ In ꝑ gloss. 1. ibi, ratum habuit) vel forte in minori ætate solum proposuit, & postea adultus factus hoc perduxit ad actum. ¶ In gloss. 1. ibi, sequenti) & infra ubi dicit, promisit, Pe. ¶ In gl. 3. ibi, obligatione) obligatio ista erat accessoria ad votum, quod fuerat principale, nec veniebat in ea bursale interesse: nec proprie videtur fuisse societas, quæ ad lucrum contrahitur^a (& in fin.) melius probatur so. secundum Hostien. supra de iureiur. venientes, & fi. ad municipi. l. vlti. in prin. & potuit hoc papa, sicut ille potuisset, & de hoc Specul. tit. 2. S. nunc ostendendum, versi. hoc quoque. ¶ In gl. argum. q. ibi, obligat) Ala. Tan. Vinc. Phi. Gof. arguebant contrarium. sed melius dicit gl. quæ inspexit, quod necessaria fuerit absolutio: & idem Host. & uide quod dixi supra titulo 2. dudum, super tertia gl.

ADDITIO.

- ^a ¶ Contrahitur. Vide Ioan. And. de præben. significatum, in glo. papa hic, & Bald. in l. qui se patris, C. unde libe.

S V M M A R I V M.

- 1 Voti reus non est, qui simpliciter proponit religionem ingredi, & non impeditur. & quando non sit reus voti, latius num. 2. & 3. & 4.
- 2 Votum dicitur initiari, confirmari, & consumari, et quomodo.
- 3 Quam obligationem importat.
- 4 Ad id quod requiratur.
- 5 Epilogus, & additio glossarum, nu. 6.
- 6 Obligare se quis non dicitur, nisi habeat animum obligandi.

CAP. V. T. III.

- Literarum tuarum.** C. Simpliciter ꝑ proponens religionem ingredi, licet non ingrediatur, non est reus voti. Et primo ponitur cōsultatio. secundo responsio ibi, tribuitur (minatione) meticolosus erat iste, ut videtur, & nō cordatus. & quod me. causa. l. 5. Hostien. (Hic) idest in hoc statu. i. in seculari conuersione. Gof. (Transgressor) licet ꝑ enim licitum quis proponat vel voueat, non tamē propo-

tum, vel votum complere tenetur, nisi deliberatio præcesserit, vel nisi animo obligandi id fecerit. 17. q. 2. Cōfaldus. arg. de regula. ad nostram. In foro tamen ecclesiæ semper, ex quo votum exprimit, cogitur illud perficere: quia creditur ex deliberatione procedere. Si autem deliberatione præcedente in mente proposuit continere, vel peregrinari, illud facere tenetur, etiam si voce non expressit. 17. q. 1. qui bonas. sed ecclesia non cogit eum, nisi id confiteatur. Inn. unde dicebat Hosti. q. si ex prima deliberatione quis obligaretur, pauci, præcipue studentes essent, qui non essent obligati religioni, cum communiter consueuerint talia concipere. nō etiam per dicta superius, q. si proponens seculum relinquere, & cum ea intentione recipit habitum, obligatur irrevocabiliter, & dī votum solēne. de hoc de regula. consulti, & cap. beneficium, lib. 6. et cap. non solum (Dixisti) in mente secundum Host. nō. hic Abbas ꝑ votū initiari, confirmari, et cōsumari. initiatum, cum proposito in animo seminatur, et ex hoc non obligatur quis quoad Deum, vel ecclesiam, confirmatur, cum super proposito figitur et firmatur deliberatio, ex quo apud Deū obligatus est, ut supra dixi. consumatur, cum propositum deliberatum ore exprimitur, et tunc cogitur ecclesia. Dicebat frater Tho. secunda secunda. q. 87. art. 1. q. votum ꝑ obligationem importat ad aliquid faciendū, vel omittendū. sed promissio, quæ fit homini ab homine, non potest fieri, nisi per verba, vel signa exteriora. Deo verò potest fieri promissio sine his, unde 1. Regū 16. homines vidēt ea, quæ apparēt; Deus autem intuetur cor. facit 14. q. 6. cap. 1. ad fin. expressio tamen est utilis, ut non solum à fractione desistat amore Dei, sed etiam propter reuerentiam hominum. promissio verò procedit à proposito faciendi. propositum autem aliquam deliberationem præexigit, cum sit actus voluntatis deliberatæ. dicit igitur ad votum tria de necessitate requiri, primo deliberationem: secundo propositū voluntatis: tertio promissionem, in qua perficitur ratio voti. Superadduntur quandoque alia duo ad voti confirmationem, pronuntiatio oris, psalmus. 65. Reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt tibi labia mea, et aliorum testimonium, ut supra dicit. ergo, quod cōceptio boni propositi nō firmatur ex animi deliberatione, nisi promissione per deliberationem sequente. ¶ Prima ꝑ glo. respondet per ob. ¶ Secunda, infra eo. per tuas. ¶ Gl. signat contrarium. item arguit, et in contrarium allegat tria iura. ¶ In ꝑ gl. 1. ibi, obligationum) vide de despon. impub. duo pueri, super 5. glo. [et ibi, si ego) dedi pecuniam in donum, tu recepisti in mutuum, nec donum est, nec mutuum. Idem si dedi in depositum, sed recepisti mutuum, vel dedi in mutuum, recepisti in cōmodatum. ¶ In ꝑ gl. 1. ibi, proponendo) de hoc infra eod. cap. ult. in gl. fi. ¶ In gl. 2. ibi, iuramenti) solue per gl. supra prox. (et ibi, Item argum. quod) istud argum. non lumitur hic, cum nec pactum fecerit, nec verbum emiserit secundum Host. (et ibi, suffragio) ubi de hoc. et 1. q. 7. quoties, et de pac. cap. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 Temporale obsequium potest in perpetuum commutari, & a quo.
- 2 Votum irritatur defectu conditionis, siue sit generalis, siue specialis, & quando aiter, nu. 4.
- 3 Conditio generalis quando dicatur, & quando specialis.
- 4 Generalis subintelligitur non altera.
- 5 Votum, quis conditionale non tenetur adimplere nisi extante conditione.
- 6 Pro eo an possit agere rector pro pallio, qd quis offerre uouit. An sit licitum, & non dicatur simoniacum, concluditur non esse.

- Homo qui est, & quicquid habet, a Deo est, & a Deo hoc habet.*
De spirituali etiam ad spirituale admittitur permutatio.
Vouere per se, vel cum consensu alieno, & cuius, qui possint.
Votum qui exequi non possunt impediti aliena, cui subsunt, potestate, & impediens iure suo non peccant, ver. praedictos autem, circa fin.
Minor restitui non potest ex commutatione voti in melius, neque si contrahat quæpiam cum meliore sponso, alias potest.
Epilogus, & additio glossarum, nu. 7.

CAP. V. T. III.

- Scriptura** Breue est [Temporale] ad id quod tenebatur ex voto, non intelligas in seruo. 4. d. st. generalis, Gottre. unde, vt patet in an. Decre. ista dirigitur Cysterciensibus propter eos, qui religionem eorum ingrediebantur, & vouerant ire ultra mare, vel ad alia limina [Religionis] irritatur votum defectu conditionis, siue sit generalis, siue specialis. Generalis est, quando dicitur, Si vixero, si potero, si Deo placuerit, faciam hoc, vel illud: quæ conditio semper intelligenda est, & si non dicatur, infra eo. capitulo primo, & 22. quæst. 2. beatus. 16. quæstio. 1. in parochia. Specialis verò est, quando dicitur, si filius meus liberabitur, offeram tale pallium, vel ibo ad sanctum Iacobum, & talis non subintelligitur, nisi exprimat, argumen. C. de condi. ob causam da. si repetendi, ff. de verborum obligatio. vbi autem non apparet, vouens non tenetur in hoc casu ad votum implendum, nisi conditio, id est filij liberatio extet. 3. 2. quæst. si. capit. vnico, & argum. supra de restit. spo. olim causam, & infra de condi. ap. verum, Quid si conditio extet, nunquid poterit agere rector ecclesiæ ad petendum pallium, quod offerendum vouit? Scripsit hic Innocen. quod non. quia tale votum illicitum est ab initio, cum vouens intendit a Deo, vel aliquo sancto emere sanitatem quod simoniacum est. 1. quæst. 1. qui studet. Liberaliter enim offerendum est, & postea pro sanitate, vel quouis alio precibus supplicandum. 1. q. 1. duces, & quæstio. 2. quam pio. 3. distinct. cap. si. 28. q. 1. caue. nec tamen propter hoc intelligas condiciones in votis reprobatas, nisi essent simoniacæ, qualis est prædicta, vel alias turpes, & inhonestæ, vt in præalleg. capit. & supra de iure iurandi verum. vbi publicè vouit, tamen causam voti non expressit, sed in corde retinuit. in hoc casu cum propter scandalum, tum propter ignorantiam compellitur votum adimplere, vel commutare, infra eo. magnæ, infra de cens. ex parte. Innocentius. Alij dicunt huiusmodi vota esse licita, nec simonia offerre Deo cordis sui contritionem, vel aliam deuotionem ex causa iusta etiam sub conditione, siue in dando, siue in faciendo consistat: quia quicquid homo dat, vel facit pro Deo, non de suo facit, sed potius de eo, quod Dei est, quod enim homo est, & quicquid habet, a Deo est, & a Deo hoc habet. unde domini est terra &c. de dec. tua nobis, §. 2. Sed & quodcunque temporale licet offerre in elemosynam, cum spiritualis sit pro obtinenda sanitate, vel quocunque alio a Deo: quia illud spirituale est. nam & permutatio admittitur de spirituali ad spirituale, supra de re. permut. ad quæstiones. & videtur expressum, quod liceat, Gen. 28. in fine, secundum Innocen. dicit Host. quod quamuis illud, quod Innocen. prius dixit, honestius sit, tamen nec istud vltimum reprobatur: immo & credit, quod tale votum licitè emittatur, argumen. expressum. 28. quæstio. 1. §. ex his itaque, & §. fin. & in eo, quod le. & no. infra de cens. ex parte, & supra de ser. non ordin. eo libentius. Nec obstat, quod dixit Innocen. & hoc est simoniacum; quia super hoc inter Deum, & hominem nulla passio intercedit, siue

qua expressa non committitur simonia. r. quæstio. 2. quam pio. Et si de mentali agatur, vix est homo, qui pro Deo aliquid faciat, quoniam & ab eo expectet habere remunerationem, quam & ipse Deus promittit secundum opera se facturum. Match. 25. & supra de summa Trinit. capit. 1. infra de poenit. cum ex eo. §. 1. ver. quoniam, vt ait apostolus. secundum Host. Irritatur etiam votum secundum Innocen. potestate superioris, vt patet in monacho qui nec votum abstinentiæ, nec peregrinationis, vel aliquod aliud, ex quo posset præberi vagandi materia, vel scandalum nutriri, vel minui obsequium debitum, sine licentia superioris potest emittere, & sic intellige 20. q. 4. capit. 2. & 3. & §. si. 41. dist. quisquis. 16. q. 7. in noua. Si autem voueret dicere vnū psalterium, vel aliquam aliam orationem, vel aliud, ex quo nihil mali posset contingere, hoc adimplere deberet, & sibi licitum est, plus mereri. Clericus autem secularis, & si sine licentia episcopi posset vouere continentiam, non tamen peregrinationem de consue. dist. 5. non oportet. & not. supra de cleri. pœre. cap. 1. Episcopus verò nec votum peregrinationis, nec religionis potest emittere sine papa licentia speciali, supra de regula, licet, transmarino forsan excepto, infra eo. magnæ, §. verum. Quid de Abbate? dicendum est secundum Host. quod sicut monachus in talibus astrictus est Abbati, vt no. supra ea. g. ver. irritatur, sic & Abbas episcopo. 18. q. 2. Abbates. & cap. Abbatibus. 93. dist. subdiacono, & cap. nulla ratione, infra eo. magnæ, §. verum, ver. cum enim. adhuc tamen videtur excipiendum esse transmarinum, infra eo. cap. fin. Quid de seruo? respondeo non tenet votum ab eo emissum, per quod domini seruitium minuiatur. 54. distinct. si seruus, infra de senten. excomm. relatum. Quid de impubere? planum est, quod talis non potest votum religionis emittere sine parentum, vel tutorum licentia. 20. q. 2. c. 1. & 2. & le. & no. supra de regula. ca. 2. sed nec votum abstinentiæ, vel peregrinationis. 22. q. 2. tribus & quæst. 4. pueri, quod intelligunt quidam de impubere tantum, arg. a contrario sensu. 20. q. 2. ca. 1. Sed Innocen. dicit idem de pubere, dummodo in patris sit potestate. & pater ipse tacite non consentiat, vel expresse, ff. de pollita. l. 2. §. 1. Sufficit enim, quod hoc sciat, & non contradicat. 20. q. 2. c. primo, nec obstat. 20. quæst. 2. c. 1. & 2. quia ibi loquitur in voto religionis, per quod eximitur a patria potestate. Sed & impubes etiam filius. si ex quo doli capax est, votum abstinentiæ, vel peregrinationis, vel aliud simile emisit, soluta patria potestate illud adimplere tenetur: quia ex quo potest obligare se diabolo, multo fortius Deo, argum. infra de delict. pu. c. 1. verum quia tales in experti sunt propter fragilitatem ætatis, cum ipsis facilius dispensatur, vt patet in eo, quod le. & no. sup. eo. venient. §. vnico. Votum tamen religionis ab ipsis intra pupillarem ætatem emissum eos non obligat, si etiam religionem intrauerint, & impuberes exiuerint, non tenentur, quod dic vt not. & le. supra de regula. postulasti. vxor autem sine mariti licentia votum abstinentiæ, vel peregrinationis non potest emittere cum effectu, quod si fecerit, ipse maritus poterit hoc reuocare. 3. quæstio. quinta. manifestum; noluit, hæc imago. & intelligas econuerso: quia vir, & mulier non sunt in talibus ad impati iudicandi. trigessimatertia, quæstio. secunda, si quis vxorem, & quæstio. quinta. præcepit Christiana. Excipe votum transmarinum; quod dic vt legitur & not. infra eo. ex multa, §. quod autem tenet etiam Bart. in domini. 40. quod etiam emissum ante contractum peregrinationis votum, alter coniugum inuito altero non implebit per præall. cap. noluit. & hoc idem tenet, in quæstio. prima, de monacho quo ad Abbatem. & idem Ioan. in præ. capit. noluit. sed & votum continentie ab eis de communi consensu emissum.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

seruandum est, quia & solenne censetur, quod dic vt not. supra de conuer. coniu. capitulo primo, & penult. sicut autem vterque potest, quod suum est sine consensu alterius, sic & vouere de dando. Prædictos autem peccare non credimus, si contra iuramentum, vel votum suum faciunt in casibus supradictis. Lex enim patria, siue iusta potestas, hos excusat. 33. quæstione quinta, noluit, manifestum, & etiam canones. 22. quæstione quarta, tribus, & quæstione quinta, pueri. sed nec pater peccat hoc reuocando, quia vtitur iure suo, ff. de iniurijs, iniuriarum. supra de electio, cum ecclesia Vulterna, secundum Innocen. cuius est maior pars huius gloss. Cætera, quæ circa hanc materiam deficiunt, collige in summa, eodem tit. §. quis vouere possit, secundum Hostien. [Commutare] sed in hoc videtur decipi, quia temporalem obligationem commutat in perpetuam. ergo, si minor est, restitui potest, dic contra: quia nō est læsus, sicut nec illa, quæ contrahit cum meliori sponso, ff. de mino. non omnia. secus si puer renunciaret præbendæ suæ. Vincen. de hoc supra de restitutio. spoliato. ex parte, & dixi supra de regula. cum virum, super glossa secunda. Prima ¶ gloss. arguit, dat simil. & causam reddit. ¶ In ¶ gloss. 1. ibi, admonere ¶ vbi de hoc, & in supradicto §. his auctoritatibus, & hoc tenet Hug. alij dicunt, dispensationem necessariam. dixit Innocen. hoc credimus fieri sine dispensatione: tutius tamen est, quod dispensetur.

S P M M A R I V M.

1. Voti ultramarini executio potest ex causa auctoritate papæ differri, & qua, num. 1. §. 1. iuncta gloss. Redimi, potest, vel permutari.
2. De modico non curandum. Impacatum, quid dicatur.
3. Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4. Eurtum qui non faciat.
5. Additio glossarum. Votum reddendum, vel quod Deo sit acceptius faciendum. Voti dispensatio non prodest absque iusta causa, §. primo, adiecit gloss.

C A P V T V.

1. **Non est** Casus. Executio voti ultramarini auctoritate papæ differri potest ex causa. & tria facit. præmittit exordium. submittit narrationem, & demum conclusionem. secunda ibi, Sanè. tertia ibi, ideoque [Adimplere] supplere, vel redemit, vel permutauit, infra eodē magnæ, secundum Hostien. [Non ¶ modicum] de modico non fuisset curandum, supra de restitutione in integrum, capitulo primo, ff. eodem, l. scio, secundum Hostien. [Impacato] id est non pacificato, sexagesima pri. distinctione miramur in principio. ¶ Prima ¶ gloss. obijcit, & soluit. ¶ Secunda respondet per quæstionem. ¶ Tertia obijcit, & soluit. ¶ In ¶ glossa secunda, ibi, inter omnes, §. penultimo. non facit furtum, qui putat dominum id concessisse, siue falsò, siue verè ad putet. ¶ In ¶ glossa prima, ibi, reddite ¶ supplendum est, vel auctoritate superioris, quod Deo sit magis acceptum, facite. & sic non obstat secundum Hostien. [¶ ibi, declarat] secundum Ioan. [¶ ibi, dic vt ibi] & decima quinta, quæstione sexta, auctoritatem. In glossa secunda, ibi, dispensandi ¶ idem hic Goffred. & Hostien. & Innocen. infra titu. proximo. cum ad monasterium. & vide quod ibi dixi post eum super vltima gloss. vbi remisi ad Speculum, & quod dixi supra de præben. de multa, in gloss. fina, & quod dixi post Hostien. de electio. dudum. secundo, ad fin. super ver. canonicè. & facit quod not. de trans-

latio. capitulo secundo, ver. non enim, in gloss. 2. quod dicam infra capitulo proximo, in gl. hic patet. Dictum autem gloss. tunc maxime verum secundum Goffred. quando ad sui postulationem est obtenta remissio, argumen. ff. quod quisque iur. l. tertia, in princip. idem Hostien. argumen. de præben. si motu proprio, & capitulis sequentibus, libro sexto. ¶ In glossa vltima, ibi, communi utilitati ¶ dicit communem Ierolymitanam, priuatam ad regnum Vngariæ. sed etiam sumitur contrarium secundum Hostienem inspiciendo priuatam ex parte vouentis, communem ex parte regni: nec etiam textus exprimit secundum eum, an vouerit ire in succursum, an causa peregrinationis [¶ ibi, differt] secundum Ioann. & in fine, ad hoc ff. de iudi. debitori.

S P M M A R I V M.

1. Ad voti ultramarini executionem compellit ecclesia laicū, & quibus modis. Liberalitas non est in necessitatibus. Arbitrium liberum in quibus vti possit homo, nu. 2.
2. Pœnitentia non valet absque humili corde.
3. Pater filium in sua potestate constitutum potest instituere sub conditione, & qua. Idem in nepotes, & quo.
4. Sine dilazione est adimplendum, quod sine ea est mandatum.
5. Anima salus temporalibus præponenda. Temporis restitutionis casus hic. Heredi datur tempus ad executionem voluntatis testatoris annale, nisi restringatur.
6. Ad iter arripendum ter minus datur.
7. Pœnæ quandoque ponuntur plures, & quando. Regere non merentur vtriusque penurio.
8. Ex tunc, aduerbijs significatus. Ex nunc, aduerbijs aduio in sententia non necessaria.
9. Primogenitorum ius quadruplex, & in quibus consistat, nu. 10, 11, & 12. De eorum antiqua benedictione cum eius explicatione, numero 11.
10. Geniture ordo vnde profectus. Ducatus, comitatus, & marchionatus non diuiduntur, & quo iure, & consilio competat. Filij principum quibusque quid tribuendum.
12. Primogenitura ius nequit pater auferre, & quando, & qualiter possit agere filius. papa verò potest, num. 13. & 16.
13. Papæ potestas in reges, & regna quæ. Primogeniti filius an præferatur patruo, alio reijcit.
14. Epilogus, & additio glossarum, nu. 15. Votum suum quando possit, & teneatur quis per alios exequi, etiam post mortem, & teneantur heredes. Quando dilatio concedatur ad exequendum. Et quando nec mittere teneatur, & quando dilatio concedatur. Ex voto nudo nascitur obligatio. In voto omni personali conatio generalis subintelligitur.
16. Regnum compeit primogenito, & supra, numero 9. 10. & 11.

C A P V T VI.

1. **Licet vn uersis.** Casus. Ecclesia ¶ compellit laicum ad executionem voti ultramarini per excoicationem, & bonorum subtractionem. & primò ponit exordium. secunda ibi, Accepimus, narrat factum. tertia ibi, Mandamus, concludit. quarta cominatur, ibi, Ne si onus (Liberum) per hoc patet, quod nō loquitur de his, ad quæ quis obligatus est lege. tunc enim

enim tenetur duplici iure, ex præcepto scilicet, & ex voto, sicut est in decimis, de deci. capitulo secundo, & capitu. tua. in necessitatibus enim non est liberalitas, ff. de adimen. lega. l. rem legatam. an in indifferen- tibus, cum quibus & sine quibus potest esse, & non esse salus, potest homo uti libero arbitrio, ut nubere, or- dinari, profiteri, & not. 28. distinct. de his. 23. quæstio. 4. §. 1. hæc enim suademus, sed imperare non possumus. 32. q. 1. integritas, secundum Hostien. [In vouendo] di- cebatur ¶ in antiq. nec necessitas in votis locum habet, sed voluntas [In forti manu] & sic non expediebat hoc redimi, infra eo. quod super his [Corde humili] aliter non valet poenitentia, de poen. dist. 3. [Maledictionis] hæc poena non excludit aliam, scilicet priuationis suc- cessionis, ut sequitur. Innoc. [Commisit] dicit Goffr. q. 3 pater ¶ potest filium in potestate sua constitutum insti- tuere sub conditione, si adimpleat vota sua, si votorum executio sit potestatiua: secus si casualis, vel mixta, C. de insti. vel substi. sub conditione, si pater. ^a an sit idem in nepote, ibi not. in 1. gloss. quod sic, si suus hæres est: quia nullus illum præcedit: alias secus. Primum dictum tenet Bart. in Veneri. Lau. & Dama. tit. qu. 1. inducunt etiam, l. ult. ff. de condi. insti. ad hanc decret. respondet, q. hic filius approbavit recipiens crucem: & hic non fuit institutio, sed commissio [Sine dilatione] unde ¶ & sine dilatione adimplere debuisti. 22. q. si. c. vno [Promissi- sti] quo ad poenam priuationis hæreditatis, supra maxi- me, sed quo ad personalem coactionem legas proprie secundum Innoc. Ex verbis ergo oris sui oblatum fuit, de renun. nisi regula. sicut, de testa. Ioannes, secundum Hostien. [Solicitudinibus] postponenda ¶ sunt hæc tē- poralia, cum agatur de animæ salute. Nil enim pro- dest &c. de simo. Matthæus [Ad festum] forte restringi- tur hic tempus annale, quod communiter datur hære- di a monitione iudicis, ut supra de testam. nos quidem: quia iam fuerat in mora, secundum Hostien. [Debitum] & infra dicit, Propositum erat enim duplici iure debi- tum, ut est dictum [Iter] datur ¶ hic terminus ad iter ar- ripiendum. sic supra de appel. personas, j. de elect. cu- pientes, de offic. ord. quamuis, lib. 6. [Prosequaris] con- cor. iura proximè alleg. (Hæreditatis) scilicet ducatu, quem habebat secundum Hostien. qui dicit, quod tres erant fratres. primus erat Rex, secundus institutus fuit in ducatu, & acceptavit. tertius sine terra, vel sine ma- gna terra. prima igitur poena, quod perdit ducatum. secunda excommunicationis. tertia ordinationis suc- cessionis per ius genituræ. Imponuntur ¶ autem plures poenæ: quia in pluribus offendit, de re iudi. cum æter- ni, ad finem. priuatur hæreditate, quia ius offendit. ex- communicatur, quia papæ mandatum contemnit, de maior. & obediē. capitu. 2. Item quia offendit defun- ctum, fidem suam violat: subtrahit terræ sanctæ subsi- dium, quod promissit. non est mirum, si iure primo ge- nituræ priuatur. nam & sufficeret horum ultimum, quia non merentur regere irretiti periurio, de iure iur- rand. querelam. nec ad hoc punitur, quantum deberet secundum Hostien. (Onera) facit de regul. iur. qui sen- tit, cum suis concor. libro sexto. [Ex tunc] scilicet a fe- sto ¶ exaltationis sanctæ crucis in antea: & nota non ef- fectum necessarium in prolationibus harum sententiarum b uti hoc verbo, quo utuntur moderni iudices, scili- cet, ex tunc, ut ex nunc &c. & vide quod dixi de ap- pella. præterea, 2. super versic. excommunicatum [Iure] de triplici iure ¶ primogenitorum, not. septima quæ- stione prima, quod periculosum, scilicet quod in fe- stis pro alijs sacrificia offerebant: sedebant ad dexte- ram patris, & duplicem ciborum partem habebant. additur per hoc, quod recipiebant duplicem partem hæreditatis, habebant etiam finalem benedictionem a patre, & quod in solennitatibus benedicebant fra-

tribus (Ordine ¶ genituræ) procedit hoc de generali consuetudine, quæ fulcitur etiam le. Federici impera- toris. secundum quem ducatus, comitatus, & marchio- natus non diuiduntur, ut in l. de feu. non alienan. sine consensu maio. domini, imperialem, §. præterea. quod ius est in honorem, & fauorem imperij, ut princ. pa- tus, qui sub ipso sunt, integri perseverent, argumē. ff. de exercico. ne in plures, de pignor. ex literis, de præ- bendis maioribus. quamuis autem hoc sit impe- rio honorabile & utile, tamen de facto non bene serua- tur, cum etiam filiarum partem suam extorquere nitantur: pro qua si saltem fidelitatem primogenito faceret, to- lerari posset secundum Hostien. secundum quem assi- gnandum est cuique, unde considerata nobilitate, & facultatibus principatus. honestam sustentationē pos- sit habere, argumen. C. de libe. præte. & ex hære. maxi- mum vitium, supra de testam. Rainaldus, versic. quo- niam idem. ita tamen, quod tantum remaneat primo- genito, unde honorem teneat principatus, & quod alij partes æquales habeant, esset corrigendum, & quod ex illa fidelitatem non faciant, licet dicant se ex eis- dem parentibus genitos. De ¶ primogenitis verò tra- ctatur Genes. 26. & 27. Ad Hæbreos duodecimo, & per auctoritatem Gen. 27. patent primogenita ibi, Det ti- bi Deus de rore cœli, & de pinguedi. terræ, abun. fru- vi. & olei. Ecce dominium hæreditatis, & tempora- lium. Et seruiant tibi populi, idest rustici, & plebei. Et adorent te tribus, idest nobiles. Esto dominus fra- trum tuorum, & incuruentur ante te, faciendo fidelita- tem, & obedientiam exhibendo & reuerentiam. fa- cit etiam pro primogenito, quod hoc ius le. canonica roboratur, & prioritas temporis etiam pro ipso facit. de maiortate, & obedientia, capitulo primo, & regu- la, qui prior, libro sexto, de regulis iuris. Sed ¶ nun- quid pater primogenito potest hoc ius auferre sic fir- matum le. canonica, diuina, & consuetudinaria, dan- do illud posteriori sine causa? Dicas quod non, ff. de legat. 1. l. nemo, supra de testam. requisisti, supra de foro competen. si diligenti. Legitima enim primo- geniti est tota hæreditas huius principatus; ergo sine causa primogenitus illa priuari non potest, de hoc de testam. Rainaldus. Succedit ergo in totum proponen- do querelam, vel agendo ad supplementum, si aliter ordinatum esset, nisi minori parte contentus esset, vel suum ius vendat, ut Esau. argumen. de testam. officij. Nec ob. quod Isaac præposuit Iacob: quia Esau renun- ciauerat, & fuit instinctu Spiritus san. 23. quæstio. 2. quæ- ritur, & §. item opponitur. & eodem modo responde- tur, quod Iacob præposuit Effraim, gen. 48. De his au- tem non redditur ratio naturalis nisi in tantum, quia sic placuit Deo. & facit quod dixi supra de rescriptis, si quando. Dixit enim, Iacob dilexi &c. Malach. pri- mo. A. (Priuandum) & sic est canon ferendæ sententiæ: alias priuatum, & sic est lata [Deuoluendum] propter multitudinem culparum, de quibus supra dixi, priuat ¶ hunc papa iure primogenituræ, quod potest. habet enim potestatem super reges, & regna. ¶ supra de ma- iori. & obediē. solita. unde deponit reges. 15. quæst. 6. alius, & imperatores, de re iudica. ad apostolica, libro sexto, cum & eos confirmet, de electio. venerabilem, secundum Hostien. libellam secundum huius decret. formam, vide in Specu. eodem titu. & quod ¶ ibi dixi. & an in hoc iure filius primogenitus præferatur pa- truo, dixi plenè super rubric. de feudis, versic. redeun- do. ¶ Tertia ¶ gloss. arguit quem posse pro alio &c. ¶ Ultima gloss. signat contrarium, & tripliciter sol- uit. ¶ In ¶ 4. gloss. ibi, quamquam) vide de verborum significatione, Abbate, in glo. penultima. ¶ In gloss. ar- gum. q. ibi, anime defunctorum) ubi de hoc, & 82. dist. presbyter, & de poeni. dist. 3. c. 4. dixit hic Inn. licitum Io. And. super 3. Decret. Y 2 &

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

& debitum esse vouenti votum suum per alium exequi, ubi per se hoc non potest, ut patet hic in rege, qui moriebatur, nam si per se exequi posset, licet inutiliter, vel non ita utiliter, ut si esset claudus, vel mutilatus, tamen si non ob subsidium vouisset, sed ob deuotionem tantum, ut scilicet loca sancta videret, & visitaret, personaliter ire deberet. Idem est etiam, ubi vouit propter subsidium: sed est talis, qui defectum suum potest supplere per alios, quos secum ducet; in utroque tamen casu admittitur compensatio, siue redemptio, infra eod. magne, & ca. sequen. potest tamen inter istos hæc differentia assignari: quia illi, qui vouent pro subsidio, si morte, vel alio perpetuo impedimento detineantur, coguntur alijs committere, ut eorum votum adimpleant; & etiam si hoc non fecerint, tamen hæredes compelli possent, ut vel votum patris, seu testatoris exequantur, vel expensas, & subsidium, quod pater, siue testator facturus erat, ipsi faciant. nam vouisse intelligitur is, qui votum emisit in subsidium terræ sanctæ, hoc siue per se, siue per alium faciendum. unde ad hoc complendum hæredes sunt compellendi, argum. hic. nam in contractibus succedunt, C. ut actio. ab hærede, & contra hæredem, l. vnica. Ex nudo autem voto obligatio nascitur, ff. de pollici. l. 2. in princip. & nuda promissio obligat, si facta sit ciuitati, ff. de pollicit. pactum, multo fortius facta Deo, vel subsidio terræ sanctæ: quia Deus inter simplicem loquelam, & iuramentum non facit differentiam. 33. quæst. 5. iuramenti. unde & ex pacto nudo dat actionem, ut patet in eo, quod le. & no. supra de pact. capit. 1. & 3. tenentur ergo hæredes, arg. infra eodem, quod super his, & cap. sequent. ubi vero propter deuotionem videndi terram sanctam votum emissum est, non tenetur mittere is, qui vouit, ex quo iusto & perpetuo impedimento detinetur, propter conditionem generalem, quæ in omni voto subintelligitur personali: scilicet, si potero, ut patet in eo, quod no. 3. eo. scripturæ, super ver. religionis, secundum Innocen. cuius est mens huius glo. a superiori, ver. hæc autem, citra. & hoc est verum secundum Hostiæ. quando impedimentum superuenit, nam si tempore, quo votum emisit, impeditus erat, ut vouere, ut redimat: alias censeri debere irritum tale votum, arg. 7. eo. cap. 1. & c. quod super his, §. rursus, & c. ex multa, §. de clericis. Temporalis autem impedimento detento datur dilatio, 7. eo. de senten. exc. a nobis. §. forma, & 7. cod. quod super his, §. unde credimus, ver. secundis. ¶ In gl. frater, in fine [si] iuxta se longius ire, 1. quæst. 1. §. ex his verbis, ver. quod ut plane. ¶ In gl. ult. bi, Syluester] ubi de hoc,

16 & supra de testa. si hæredes [& in fine] Dicit Hostien. quod huic in regno non competeat legitima: quia solus frater primogenitus regnum habet. Loquitur ergo de ducatu secundum eum, quod habebat ex successione paterna: vel secundum eum, licet legitima reseruaretur filio, ex post facto, tamen ei propter nimiam contumaciam aufertur, de hoc in præ. decre. si hæredes.

ADDITIONES.

- a ¶ Si pater. Ibi glo. tener hoc non esse verum quod ad licentiā, per I. quoniam in prioribus C. de inoff. testa. & idem glo. in l. suus, ff. de hære. instit. ubi vide Bar. & Bal. in l. si pater, hic alle. & d. Bar. de Saly. & per ipsum in præalleg. l. quoniam in prioribus.
- b ¶ Harum sententiarum. Ista autem non fuit excomm. modo lata, sed mandatur iam lata publicari, licet Ros. contra. de quo vide Io. And. in Spec. de voto, §. 1. in prin. ubi dicit hic loqui de excommunicatione iam lata contra cruce signatos.
- c ¶ Et regna. Facit c. 1. de supplen. ne. præla. lib. 6. & vide Old. c. 64. & vide qui si sint legi. per venerabilem, in gl. de facto. & super illa Ioan. And.
- d ¶ Et quod. Vbi ponit viles quæstiones pro intellectu c. & vide in c. siue culpa, de reg. iur. lib. 6. in quæstione si.

S V M M A R I V M.

- 1 *Votum vltamarinum papa commutat, et quando, & in quæ.*
- 2 *Episcopus debet ponere se murum pro ecclesia sua. Excommunicationis gladius discretè suspensæ nans.*
- 3 *Cruz signum quorum sit. Vrbs, pro Roma accipitur absolute.*
- 4 *Aequitas quid. Licet aliqua, quæ non decent, nec expediunt.*
- 5 *Licere equitatem, decere honestatē, expedire vtilitatē respicit. Attendere debet hac tria specialiter papa. Papa quid liceat, deceat, & expediat. Causa actus nostri qualis esse debeat, & unde sumatur, ver. sed quærit. Vtilitati minori semper anteferenda maior, & quo casu, sic et reipublicæ, ibid.*
- 6 *Respicere retro, quis dicatur. Senectus ipsa morbus est. Votum per procuratorem, quando exequi non liceat.*
- 7 *Clericus sine licentia episcopi transit ad monacatum. Episcopus an peregrinari possit absque licentia, & cuius, non subest imperatoris legi. num. 8. 9. 10. & quamdiu abesse liceat, ibidem. num. 8. Quando metropolitano.*
- 8 *Necessitas non habet legem. Residens confetur, si iura ecclesiæ prosequitur episcopus. Ad tempus, si dicatur, non porrigitur vltra annum.*
- 9 *Votum episcopi an teneat cmissum sine permissu superioris, et quod, nu. 14. & 15. Non quod fit, sed quod fieri debet, attendendum.*
- 10 *Genus tantum valet, quantum species, & qualiter. Episcopi peregrinatio sine saltem consilio capituli fieri non debet.*
- 11 *Inter præcepta, & prohibitiones differentia, remissæ. Votum succedit præcepto legis veteris, vel et aquirparatur, et quod redimatur, & quod commutetur, quod minime, n. 1. & quomodo præfiguratum in lege, ibid. Subrogatum debet habere naturā eius in cuius locū successit.*
- 12 *Primogenitorum redemptio, & commutatio quid significabant olim. Asinus, pro religio so in lege accipitur.*
- 13 *Conscientia vis quæ. Familia episcopi gaudet eius priuilegio.*
- 15 *Neglecta videntur, quæ specialiter non notantur. Specialia magis, quam generalia consideranda.*
- 16 *Suffragium glossarum. Regens prouinciā eius fines non debet exire, nisi in casu. Accusantis non prosequentiis pena.*
- 17 *Additio glossarum. num. 8. Comiecturis locus in incertis. Vouere quis non cogitur. Nota non sunt auare. per clericos extorquenda. Auctoritas superioris excusat, & quando, in fine.*
- 18 *Ad regis exemplum vinitur. Edicta minus valent, quam vita regis. Rector qualis ciuitatis, tales, & habitantes in ea. Maxime, dicto dub. catina. §. pen.*

C A P V T VII.

1 **Magna** Ex causa t commutat papa votum vltamarinū in viglias, orationes & ieiunia, tunc maxime, cum cessat causa, quæ vouentem ad votum induxit, ita etiam, quod expensæ fienda in eundo, stando, & redeundo integraliter mittantur in subsidium terræ sanctæ. potest autem diuidi in tres partes. in prima facti narratio. in secunda allegatio pro & contra, in tertia diffinitio. secunda ibi, & quidem. tertia ibi, Cum igitur [Grauaretur] forte t capiebantur clerici, fiebant exactiones ab ecclesijs, & ipsarum hominibus, & tunc debet se ponere murum, & cetera. supra, de renun-

renunciatio, nisi, sicut fecit beatus Thomas Cantua.
de quo mira de homini. sicut dignum: alias videretur
potius cultos chartarum, quam rerum. 16. quæstio. 1.
in canonibus, secundum Hostien. [Comitem] huius bai-
lii committebant hos excessus, & episcopus, discre-
tus ad tempus suum gladium suspendebat secundum
Hostien. qui remittit ad no. de senten. excommun. cum
medicinalis, lib. 6. (De facili) q. d. sine probatione sen-
tentiarum, in quibus & animarum pericula, & magnū
scandalum imminebat secundum Hostien. (Ad ipsum)
3. comitem (In signum) secundario (Crucem) crux ꝑ est si-
gnum peregrinationis, vt hic. Ordinis, de restit. spo. cū
ad sedem. Dignitatis, de priuilegijs, antiqua, Goff. (Au-
dita) in itinere (Frustrata) vide quod dicam de accu-
satio. c. 1. lib. 6. (Vrbem) Romam, scilicet, de poenit. &
remissio. c. 3. initit. de iure natu. §. sed ius quidem (Sta-
tum) miserabilem, & oppressum, & magis ex absentia
episcopi desolatum (Et infra) in antiqua sequitur, deli-
berare disposuimus, an Trecensi ecclesiæ misericor-
diam faceremus, te ad agendam ipsius sollicitudinem
remittentes: an, sicut tenebaris, ex toto te iter arreptū
perficere pateremur. Hostien. (Æquitatem) id est quid
4. ꝑ de æquitate, & iustitia sit faciendum, Innocentius.
Hostiensis dicit æquitatem secundum beatum Cypria-
num, iustitiam dulcore misericordiæ temperatam, de
transact. capit. finali (Deceat) aliqua licent, quæ nō de-
cent, vt filiam sine patris consensu contrahere. de hoc
de despon. impube. c. 1. Sed nec expedit, quia plerūque
laborat contra propria commoda. C. de spon. si pater,
Goffr. Nec omnia, quæ licent, expediunt. 1. q. 1. aliud
5. (Vtilitatem) hic patet, quod ꝑ proprie licere æquita-
tem respicit, decre. honestatem, expedire vtilitatem.
ad idem de elect. cum non deceat, & c. cum expediat,
lib. 7. & hæc tria principaliter attendere debet papa,
qui super omnes est, de ele. licet, ad si. secundum Host.
Qui quærit hic, quid liceat papæ, qui respondendo di-
cit, imo quid non licet. omnia enim sibi licent, dum-
modo non faciat contra fidem. 40. distinct. si papa, nec
alias peccet mortaliter, a quo nulla dignitas excusat,
ff. ad l. Iul. de vi priua. l. penult. ante si. ver. non puto au-
tem verecundiæ, nec dignitati, nec pietati conuenire
qui equam non iure facere, intelligas, quod sit mortale;
alias secus in papa, vt patet ex inferioribus. & quo ad
mortale non committendum, omnis Christianus sub-
2. est proximo quo ad correctionem euangelicam. 2. q.
1. si peccauerit. hoc saluo, q. si papa non deuiat a fide,
per nullum potest condemnari, vt patet in no. de con-
cessio. præbend. proposuit. & hoc est intelligendum de
mortalibus, ex l. diuina, secus de mortalibus per l. cano-
nicam. vel humanam, in quibus licet papæ quodlibet.
Exemplum in eo, quod legitur & not. de simo. capit. si.
de accusat. ad petitionem. vide quod dicam de accusa-
licet, in gloss. corrigit, & quod dicam de simo. per tuas,
3. in fine magnæ glo. b. Sed quærit, & si sic omnia liceat
papæ, nunquid deceant, Respondet, si subest iusta cau-
sa deuiandi a iure, quod sibi licet, decet, & e. conuerso,
infra eod. de accusa. cum dilecti. Et sumitur hæc causa
ex vno de quatuor, scilicet ex qualitate negocij, perso-
næ, loci, aut temporis, de transact. capit. si. cum suis con-
cor. Si vero non subest causa, vel subest noui sufficiens,
non decet ipsum a iure aliquatenus deuiare, C. de legi.
& constitu. digna vox. 1. q. 1. peruenit, de statu mona-
6. in singulis: sed si subest causa, licet minus sufficiens,
minus dedecet, alleg. quod me. caus. sacris. dicit ergo,
q. cauere sibi debet in faciendis dispensationibus. re-
mittit ad not. de elect. dudum. 2. ver. in super. & in pro-
uisionibus ecclesiarum, remittit de præbend. graue, de
elect. nihil est. & generaliter in omnibus gratijs faci-
dis, quæ cum gratiæ sint, sunt purè & gratis faciendæ,
de simo. in tantum. remit. ne præla. vices suas. c. 1. Quæ-

rit demum, cum secundum prædictum modum om-
nia liceant, & deceant, nunquid expedit? Respon-
det, si ordine iudiciario agitur, semper expedit iusti-
tiam facere, & nunquam illam peruertere. remittit au-
tem de re iudic. in causis, licet quandoque propter sca-
dalum differatur. remittit de iudi. nouit, de renunc. ni-
si, §. pro graui. Expedit tamen vtilitatem reipub. præ-
ferre vtilitati priuata. & expedit saluis substantialibus
circuitus dialecticos amputare, & lites abbreuiare, maxi-
mè in electionibus, & si. supra de appell. oblata. quod
& si verum sit in omni iudice, super omnes tamen in
his potens est papa, de accusatio. ad petitionem, ad si.
Tradit autem hanc regulam cum quæritur, an expe-
diat id, de quo agitur, quod semper salua peruersione
iustitiæ, dummodo id liceat, minori vtilitati præferen-
da sit maior, quod est de propria significatione huius
verbi. Expediat [Euangelio] Lucæ 9. de elect. quorum-
6. dam, lib. 6. (Respicens retro) post ꝑ aratrum respicit,
qui post exordia boni operis ad mala reuertitur, quæ
dimisit. de poen. dist. 2. pennata (Clericorum) q. d. quod
clerici vnum Deum prædicant, & alium colunt. Leui-
ti. 4. (Senescentis) senectus ipsa morbus est. vide in Hie-
ro. super psalmo 89. (Labores) arg. contra, supra de do-
& contu. cum dilecti, ver. expectantibus. Solutio. ibi
poterat propria auctoritate procuratorem remittere,
vnde non excusatur, nisi veniat, vel mittat, hic secus,
quia desiderabatur persona, ad exequendum votum
personaliter obligata, de offic. deleg. c. si. quare, cum
sua auctoritate non possit alium mittere, nec commo-
de personaliter venire, debuit ei subueniri: quia nec ad
impossibile obligatur, vt supra eo. veniens, secundum
Hostien. (In contrarium) scilicet quod dispensandum
sit votum (Suspiria) ad similitudinem mulieris, cuius
7. vir recedit secundum Host. (Potius) vnde ꝑ sine licen-
tia episcopi clericus transit ad monacatum. 19. quæ-
stio. 2. duæ. episcopus non, de renunc. nisi, de reg. licet,
secundum Io. (Astrictus) de exemptis indistincte sit vo-
rum. alij verò & si non possint cedere, supra de transla-
per totum, quare non possunt de metropolitani licen-
tia peregrinari? Respondet Hostien. quia in materia
episcoporum metropolitani prohibitu intelligitur,
quicquid expresse non inuenitur concessum, ad hoc
de translatio. capit. secundo, ver. sed neque, nec obst.
in aucten. de sanctis. episc. §. interdicimus. col. 9. vbi
q. episcopus vltra annum ecclesiam non debet dimit-
tere sine licentia patriarche metropoli. vel imperato-
ris: quia illud non tenet in imperatore, quod est pla-
num, de decimis, tua. 1. nec quo ad metropolitanum
per hanc literam secundum Hostien. secundum quem
8. ꝑ alibi non inuenies sic expressum, quod nec ad tem-
pus sine papæ licentia debeat se episcopus ab ecclesia
absentare, nisi necessitas immineat. illa enim legem
non habet, de obser. ieu. consilium, & si iura ecclesiæ
prosequitur, censetur residens, de cleri. non residen. ex
parte. secund. etiam si iurauerit, vt ibi. quod autem di-
cit, ad tempus, intelligitur vltra annum, vt sic quod
de anno dicit adhuc durat. Quicquid autem ad
tempus sit dictum, dicit ipse Hostien. quod speciale vi-
detur in vltimario voto, vt sicut religiosus & spon-
sus carnalis illud emittit, infra eodem, ex multa, & c.
fin. sic & spiritualis, scilicet episcopus. vnde patet inf.
q. ab isto recipitur redemptio vt obligato, vt patet in
9. sequentibus. dicit ꝑ etiam, q. quotidie sic experimur, si
q. episcopi sine licentia papæ crucem assumunt, & hoc vo-
tum emittunt. Quidam verò sequuntur allegationes
huius tex. quas si sequi volueris, dic secundum Hosti-
hoc c. non obstare cum concor. intelligendum. n. hoc
est, q. & si votum non teneat quo ad superioris præiudi-
cium, si contradicere velit, tenet tamen quo ad vouen-
tem. simile de arbitr. cum tempore, de renunc. quod
Io. And. super 3. Decret. Y 3 in

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

in dubijs. Nec obſt. ſi de facto fit cōtrarium : quia non quid fiat, ſed quid fieri &c. de electio. cum cauſam, & multa per patientiam &c. de pręben. cum iam dudum. nec cadit in his conſuetudo, de conſue. cum venerabilis. Ad horum autem concordiam dici poſſet ſecundū Hoſtien. quod quando ad prædicationem demandatam per papam fit generale paſſagium, tunc intelligatur omnibus episcopis data licentia generalis, alias requiratur ſpecialis: cui dicto videtur concor. Pet. dicen- do tunc dari licentiam generalem, cum fit generale paſſagium, & datur clericis licentia ſuos redditus defe-
10 rendi [Vel ſpeciali] not. ſecundum ꝑ Hoſtien. ad illud vulgare, quod tantum valet genus quo ad omnia, quā- tum ſpecies quō ad quædam, ſi. pro ſocio, actione. S. renunciare, de pręben. accedens [Quod] alias quo, alias qua, ſcilicet peregrinatione [Tandiu] quali dicat, quod modicam peregrinationem facere poſſet ſi- ne licentia papę, ſecundum Inn. ſecundum quem etiam cum longa peregrinatio episcopii fit magnum nego- cium, non debet fieri ſine conſenſu capituli, de his, quę ſunt a prælato, quanto. vel ſaltem conſilio ſecun- dum Hoſtien. [In lege veteri] Exod. 13. & 34. Nume-
11 ri. 18. [Præceptum] vide ꝑ quod dicam de differentia inter præcepta, & prohibitiones, inf. de peniten. & re- miſſ. quod quidam, ſuper 1. gloſſ. [Non minus] innuit, quod vel magis, vel ſaltem æqualiter obligabat o- lim præceptum, vt hodie votum. Si vero diceres obli- gationem voti ſuccedere in locum obligationis præ- cepti: adhuc idem inferitur, vt ſcilicet debeat eandem naturam habere, ſicut de re, quę alteri rei ſuccedit, di- citur ſupra vt lite pendente, eccleſia, i. in fi. & de actio- ne. ſi. ſi quis cau. ſi eum, S. qui iniuriarum, de cenſi. ſigni- ficauit, vbi de hoc, de baptiſm. maiores, ver. cum ergo
12 [Redderentur] & ſic nec ꝑ redimebantur, nec commu- tabantur. & huic æquiparamus, & per id figuramus ho- die votum neceſſarium, de quo ſupra eodem capitulo primo, per ſequentia verò voluntarium [Redimeren- tur] figuratur per hoc votum vltimarium in caſibus hic, & infra capitu. proximo (Communtarentur) figura- tur per hoc votum peregrinationis, & continentię in caſu de quo ſupra capitulo primò. Commutabatur. n. in primogenitum aſini, per quem intelligimus religio- ſum. vnde & quidam ſanctus pater quærenti, qualiter poſſet eſſe bonus religioſus; reſpondit, ſi ſcires eſſe bo- nus aſinus, ſcires eſſe bonus religioſus. cōmutatur in o- uē, id eſt in ſtatū coniugati, in quo habetur lac, lana, & caro, id eſt temporales diuitię, & aliquę carnales deli- tię, quę commutatio fit ex vi obedientię, vt extractus de monaſterio vſque ad mortem ſit obedire paratus. fiebat autē eius commutatio, quia plus expediebat (Ex hoc) proxime dicto, & dicebat Hoſtien. quod non fuit hic neceſſe recurrere ad argumenta, cum ſit expreſſum Leuiti. vltimo, quod vota quędam redimuntur, quę- dam nec redimuntur, nec permutantur, & patet etiam Numeri 30. quod ab illis, in quorum poteſtate ſunt, ratificantur, & irritantur) Non curantes) hoc dicit pro- pter ea, quę dicta erant, ſupra ver. præterea [Iniqua] ta- les peccant. 6. quæſtionē prima. ex merito [Veritatis] concor. 11. quæſtioe tertia. ſenti. & dic vt ibi, & c. non
13 ſunt. Xenophon Socraticus, conſcientiā ꝑ teſte didici maledicta contemnere. Diogenes. ſuperat conſcien- tia, quicquid mali conſinxerit lingua. Ouidius faſto- rum libro quarto. Conſcia mens recti famę menda- cia ridet. quomodo autem magni peccatores quan- doque loquuntur talia, vide in Hier. ad Euſto. de virgi- nitate. C. (Audiffet] Matth. 25. [Verbo] ſcilicet non omne, quod in os intrat, & capitulo penultimo (Pro-
14 te) ſatis patet ꝑ hic, & ex ſequentibus, quod obliga- tus erat, & tamen ſine licentia papę votum emiſe- rat, de hoc ſupra dixi ſuper verbo. aſtrictus [Famulis]

nota familiam episcopii gaudere ipſius priuilegio, de officio Archidiaconi, capitulo finali [Vſus] forte quo ad vtilitatem ſanctę terrę vtilius expendetur [Indul- gentiam] ergo ꝑ patet, quod de iure communi obliga- tus erat ad exequendum votum, ne fruſtratoria fit hæc indulgentia. & no. ſpecialiter notanda, niſi notentur, videri neglecta, ſi. de iniur. item apud; S. ait. ad idem de hæreticis, ſi aduerſus. & quod magis conſideranda ſunt ſpecialia, quam generalia, ſupra de offic. deleg.
15 quod translationem, ſecundum Hoſtien. ¶ In ꝑ 4. gloſſ. ibi, ſi repetendi] vide hanc & ſequen. de iure iuran. quę- admodum, ſuper gl. 2. ¶ In gloſſ. maxime, ibi, illud ob- ſeruandum] regēs prouinciam fines eius non debet exi- re niſi propter votum complendum, & tunc non debet pernoctare. ¶ In gl. hæc tria, ibi, qui crimen] accusans, qui nō proſequitur, extra ordinem punitur, & ſumptus, quos fecit aduerſarius circa iter, cogitur reſtituere. ¶ In vltima gl. ibi. S. vlt.] vide in præ. capit. Abbate, ſu- per vlt. gloſſ. [& ibi. l. vlt.] vide de teſtam. cum eſſes. ſu-
17 per prima gl. ¶ In ꝑ gloſſ. 1. in fine] nam in incertis tū- tum locus eſt coniecturis, de reg. iur. c. 2. ¶ In gloſſ. non obſtante, in fine] & de iure iuran. quemadmodum. ¶ In gl. David] Pſalmus 75. notus in Iudæa Deus. G. ¶ In gl. vouente] non enim cogitur quis vouere. vnde per cleri- cos vota nimis auarę non ſunt extorquenda, infra de cenſi. ex parte. ¶ In gl. ſcilicet apoſtatando, in fine] ſed hoc totum excuſat ſuperioris auctoritas ex cauſa inter- poſita, ſi. de his, qui nō. inf. fur. S. qui iuſſu, & de præben- dis, niſi eſſent, Hoſtien. ¶ In gloſſ. iuxta, ibi, illud] Clau-
18 diani maioris [& ibi, ad ꝑ exemplum] & ibi ſequitur, nec ſic ſelectere ſenſus humanos edicta valent, vt vita regē- tis. Et eccleſi. 10. Qualis eſt rector ciuitatis, tales & ha- bitantes in ea. ¶ In gl. hic allegat, in fine] inducens hic alia tria, quartum addit in fine. ¶ In gl. maxime, in fi- ne] de hoc de teſtamentis, capitulo ſecundo, ſed cōtra, inf. eodem, ex multa, S. ſi. & capit. ſi. dubitatum ergo eſt, quod patet ex his, quę dixi ſuper ver. aſtrictus. ¶ In gl. hæc tria, in fine] Io. concor. de reſcri. ſtatutum, & de elect. cum non deceat, lib. 6.

ADDITIONES.

- a ¶ Euangelicam. Quo autem ad capitulum omnis vtriuſque, de pœ. & remiſſ. an ſit ſubditus, vide ibi Io. And. ſuper ver. omnis, & de ſo. compe. ſignificasti, in gl. ordinarię.
- b ¶ Magnę gl. Et iſto reſpectu dicitur in his, quę ſunt ſimoniaca, quia prohibita, papam non poſſe committere ſimoniam. vide de off. delega. ex parte, el primo.
- c ¶ In ſingulis. Et non eſt tutus, cum quo tunc diſpēſatur quo ad Deum, licet quo ad iſtam eccleſiam lecus. vide ſupra eo. nō eſt, per Io. And. ſuper gl. 2. & ibi plures concor.
- d ¶ In certis. De iuramento vide Io. And. in c. venerabilem, ſuper gl. tali modo, de elect.
- e ¶ Statutum. Vide Bart. in l. 1. ff. ad legem Iul. maie.

S V M M A R I V M.

- 1 Huius decretalis pars vbi.
Votum vltimarium exequi impedito cui cōcedatur dilatio, cui redemptio.
Diuiſio decretalis, ver. & eſt.
- 2 Factum non videtur, quod vtiliter factum non eſt.
Indiſtinctę quę & quando ſint intelligenda.
- 3 Mendicatio reprobat.
- 4 Mendici qui vtilis & cui rei, & qui redigantur in ſeruitutē, num. 4.
Vtilis dicuntur diuerſa cauſa homines, & num. 4.
- 4 Impediti ad tempus, qui dicantur.
- 5 Ad impoſſibile quis non obligatur.
Diſiunctiua, pro coniunctiua.
Expensarum quantitas debet eſſe, quantum quis eſſet expen- ſurus, & quo caſu.

- 6 Indulgentias pro terra sancta defensione papae concedere licet.
Infidelium terras nunquid liceat inuadere, nunquid eas licite possideant, nu. 9. 10. 11. 12. & 13.
- 7 Terra a principio communis, & quando diuidi capit.
Diuisio eius fuit bona, & ratio.
Communis effectus.
In bonis nullius quando res erant, & occupanti concedebatur, & quando non licebat occupatio.
- 8 In homines dominium & iurisdictio tam publica, quam priuata quando caput, & quo iure, & quo tempore a Deo exercita.
- 9 Potestas omnis a Deo, & Deo resistit, qui ei resistit.
Principes super homines constituuntur per electionem.
- 10 Papae potestas in fideles & in infideles etiam principes, quae, & ad eum quae pertineant, num. 12. 13.
- 11 Indulgentias dat euntibus ad defensionem & recuperationem terrae sanctae.
Infideles non cogendi ad fidem, tamen euangelij predicatorum ad se missos tenentur admittere, & si non obediunt, puniendi, & quomodo, nu. 13. & qui tolerandi, & in quib. ibid.
- 12 Ecclesiae, & Christiani quod possident, possident iuste.
- 13 Per Christum, quae infideli subtrahitur, & ad fideles translata sint, & in papam.
- 14 Principes Christiani quae praescribere nequeant, imò restituere teneantur.
- 15 Intentio vouentis attendenda plus, quam verba.
Poenitens, pro imponente poenitentiam.
Poenitens se submittere debet poenitentiarii interpretationi.
Comparatiuum, pro positiuo ponitur hic.
- 16 Amore nihil vehementius.
- 17 Suffragium glossarum.
Legis, si longius, ff. de iudi. intellectus.
Impediti per fortuitos casus adimplere tenentur, cum possunt, & expectandi.
- 18 Impedimenti temporalis & perpetui aliqua differentia ex persona impeditorum.
Votum immutare quis possit, iuncta glossa.

CAPUT VIII.

Quod super his

Pars ꝑ de fide instrument. quod super his. & hoc dicit. Impedito

- ad tempus exequi votum vltamarinum conceditur dilatio. perpetuo vero impedito inducitur redemptio in id, quod magis expediat terrae sanctae. & est communis diuisio. secunda ibi, Nos autem, quae primo dat generalem doctrinam. secundo ponit duplicem distinctionem. prima ibi, vnde credimus, secunda ibi, Rursus. tertio soluit secundam quaestionem de consultatione decisam [Quasiuisti] supple, quid iuris [Vtiliter] id est ad vtilitatem terrae sanctae. ex quo ꝑ not. secundum Hostien. non videri factum, quod vtiliter non est factum. ad idem de transla. cap. 2. §. sed neque (Sine distinctione) quauis indistincte scribatur, tamen iustae exceptiones sunt admittendae, supra de offic. delega. ex parte. 2. Goff. dicebat Host. considerata persona, cui scribitur, hoc colligi, qd vbi ius non distinguit, nec nos distinguimus, ff. de offic. praef. l. 3. Considerata vero responsione papae, colligitur contrarium, ad id. ff. de testi. quaesitum. Dicit autem legem, & mandatum semper intelligi indistincte, vt in primis, nisi ex causa rationabili distinguatur, vt in secundis, per praedictam decre. ex parte, & de rescrip. si quando, de accusat. cu dilecti^a [Abiecerunt] & male, supra tit. prox. ver. sed nec de cens. [Ipsi signi] scilicet crucis [Compellas] quarebat etiam quid de vxoribus vouentium [Illuc] ad terram sanctam [In defectum] quia victualia sine vtilitate terrae consumunt [Mendicare] no. quod mendicatio reprobatur, & quod nullas hanc necessitati se tenetur subijcere, quod

- quod ad hanc materiam verum asserit Hostien. quantum ad illos, qui in totum sunt inutiles, in aucten. de questo. col. 6. C. de men. vali. l. vna. lib. 11. Predicatores enim secundum eum, & si eos oporteat mendicare, tenentur ire, argumen. hic, & infra capitulo primo, §. de clericis. Sed & ribaldi, robusti tamen & fortes, sunt ibi necessarii ad onera portanda, ad fossata implenda, & similia. sed & mechanici, & cultores, vt sequitur (Nobiles] respicit debiles [Adducant] isti enim vtiliter sunt. idem ꝑ si sint strenui consilio [Vel artifices] respicit inopes [De laboribus] tales inopes, qui laborare possunt, si immiscerent se elemosinis imperatoris, rediguntur in seruitutem, C. de medi. val. l. vna, b. lib. 11. & no. 83. distinctio. in principio [Possessionum] quantum ad agricolas [Inhabitantium] quantum ad artifices [Distinguedum] quantum ad illos, qui vtiliter essent terrae sanctae: sed forte detenti aliquo impedimento non possunt illuc accedere [Temporalem] puta febrem, vel aliam infirmitatem, de qua tamen speratur, quod in breui conualescere debeat [Primis] scilicet temporaliter impeditis [Secundis] scilicet impeditis perpetuo (Ac rerum] scilicet ipsorum perpetuo impeditorum [Quas possunt] quia ꝑ ad impossibile non obligantur, supra eo. veniens, in fine [Aut] pro & [Facturi] non debent se exinanire. vnde & licet plus mittere possent, quam expensuri essent, non tenentur hoc facere: nec tantum, si illud non possunt, secundum Hostien. [Per alios] soluit ergo quis votum per alium. de hoc supra eodem, licet [Defensionem] non dicit impugnationem: hoc tamen non est dubium, quod licet papae indulgentias dare, & fidelibus suadere, vt terram sanctam, & fideles habitantes in ea defendant. 23. quaestione octaua. igitur, & saepe, & capit. sequentibus. Sed nunquid licitum est inuadere terram infidelium, vel quam tenent? & quidem in veritate domini est terra & cat. supra de deci. tua nobis, §. primo. Ipse enim Deus est creator omnium & vniuersorum: & haec omnia subiecit dominus rationali creaturae, propter quam haec omnia fecerat, Gen. capitulo primo. Haec igitur a principio fuerant communia, quousque vsibus primorum parentum introducta fuit, quod terrae diuiderentur, & limitarentur, ac appropriarentur, vt vnusquisque, quod suum esset, sciret, quod & de iure gentium introductum est. distin. 1. ius gentium. quod dic vt not. supra de fide catho. cap. primo, §. haec sancta Trinitas, super ver. dispositionem. nec fuit hoc malum, imò bonum: quia communio parit discordiam, ff. de lega. 2. cum pater, §. dulcissimis. & negligi consuevit, quod communiter possidetur, Cod. quando & quibus quarta pars debetur. l. 2. post princ. lib. 10. fuerunt ergo a principio res, & possessiones, & bona alia in nullius bonis nisi Dei, & ideo occupanti concedebantur. quare & dictum est Deutero. 11. Omnis locus, quem calcauerit pes vester, vester erit. sed ex quo semel occupata erant, non licebat ea alijs occupare prohibente hoc lege naturali: qua vnique dictum est, ne faciat illi, quod sibi non vult fieri, vt in prin. decretorum, & prouer. 22. G. Ne transgrediaris & c. Habuerunt etiam primi parentes dominia specialia per diuisiones inter eos factas, sicut apparet in Abraam, & Loth, quorum vnus accepit ad dextram, alius ad sinistram, Gene. 13. Super ꝑ homines vero tanquam super seruos nullus habuit dominium ante ius gentium. Natura enim omnes homines liberi sunt, institutioni. de libertinis, §. primo. iurisditionem etiam iustam & rectam lego, vbi dicitur gladius datus ad vindictam malorum, & laudem bonorum, supra de maiestate & obediencia. solita, respon. 1. versic. huic autem, & ver. subditi, sed quomodo coeperit, nescio, nisi forte quia Deus dedit aliquem, vel aliquos, qui facerent iustitiam super delinquentes secundum Innocent. Idem tamen videtur Io. And. super 3. Decre.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

hic notare, sci licet quo tempore hoc cepit, supra de foro compet. licet, super uer. imperio, quod dicitur ut ibi notatur. sed & iure nature, ut etiam dixit Innocent. paterfamil. super omnem familiam suam iurisdictionem habuit a principio, & hoc respicit decretum. 23. quæst. 4. duo ista nomina, quamuis hodie non habeat nisi in leuibus & paucis, ff. de furtis, l. serui, in fin. 1. respon. & de pœnis, respiciendum, §. furta domestica, C. de patria pote. l. congruentius. hoc autem certum est, quod ipse deus per se a principio iurisdictionem exercuit, & iustitiam fecit, & in cœlo expellendo angelos, & in paradiso expellendo hominem, & in mundo mittendo diluuium, sicut probatur de primo Ezech. 28. D. Isa. 14. & de secundo Gene. 3. F. & de tertio Gene. 5. C. & multa alia sunt exempla, quæ in diuersis locis sacrae scripturæ colligi possunt, sed & omnis potestas a deo est ordinata. unde q. potestati resistit, ordinationi dei resistit: sed per electionem constituuntur principes super homines, sicut patet in Saul. 1. respon. 9. & multis alijs. 8. quæst. 1. licet, & c. si ergo, & c. ad dactyl. et in multis alijs c. et 93. dist. legimus. patet ex præmissis, quod possessiones, dominia, et iurisdictiones, possunt esse sine peccato apud infideles. Hæc enim non tantum pro fidelibus, sed pro omni rationabili creatura a deo sunt ordinata, qui solem suum oriri facit non solum super bonos, sed etiam super malos, et omnia volatilia pascit, Matth. 5. circa fin. et 6. et ps. Qui dat escam omni carni. ideo dicendum, quod non licet sine causa iusta fidelibus, nec etiam papæ auferre infidelibus possessiones, seu dominia, vel iurisdictiones, quas tenent: quia ipsa sine peccato possident. unde et inter præcepta domini dicitur indistincte, Exo. 20. di. Non furum facies, in quo omnis rapina, omnis violentia prohibetur, ut patet 14. quæst. 5. c. 1. et sequentibus, usque ad §. contra. 10 in Exodo. ¶ Credimus tamen, & imo scimus, quod papa est generalis vicarius Iesu Christi, supra de translat. episcopi. ca. 1. et 2. et ideo potestatem habet non solum super Christianos, sed etiam super omnes infideles, etenim cum Christus plenariam receperit potestatem, unde psalmus, Deus iudicium tuum regi da, et iustitiam tuam filio regis. et Matth. ultim. G. Data est mihi omnis potestas in cœlo. et in terra, non videretur diligens siue sapiens paterfamil. nisi et vicario suo, quem in terra dimisit, plenam super omnes potestatem dimisisset, ut et patet in eo quod no. de homicid. pro humani, lib. 6. et ideo dicitur de papa, quod habet non solum potestatem et plenitudinem potestatis, supra de usu pal. ad honorem, quia Petro, et successoribus eius clauces regni cœlorum dedit dicens, Quodcumque ligaueris et c. Iterum, Pisce oues meas etc. Oues autem sunt non solum fideles, sed etiam infideles per creationem, licet non sint de ouili. unde et sequitur, quod papa super omnes habet potestatem, et iurisdictionem de iure, licet non de facto. et probatur hoc in eo, quod le. et not. supra de electio. significasti, supra de maio. et obediens. solite, supra de iud. nouit. igitur per hanc potestatem, quam habet papa, dicendum est, quod gentilis, et si non habeat legem nisi naturæ, si tamen contra ipsam legem naturæ faciat, licet per papam potest puniri, argum. Gen. 9. ubi habes, quod Sodomitæ, quia contra legem naturæ peccabant, puniti sunt a deo. unde, cum iudicia dei nobis sint exemplaria, non occurrat ratio, quare papa, qui est Christi Vicarius hoc non possit, & debeat, dummodo facultas adsit. ideo & omnes idolatras punire potest & debet. Naturale est enim vnum & solum deum colere, non creaturas. inde est etiam, quod papa iudicat & punit Iudeos; si contra legem faciant in moralibus, quando prælati eorum ipsos non puniunt: et eodem modo punit eos, si contra legem suam hæreses inueniant, et obseruent. Et hæc

ratione moti papa Gregor. & Innocent. III. mandauerunt comburi librum, quem Iudæi vocant talmuth, in quo multæ hæreses continentur, & puniri illos, qui docerent illas hæreses, vel seruarent. De libro illo videre potes in disputationibus Petri Alfonsi, & histo. Spe. lib. 26. c. 128. & sequentibus. De Christianis autem non est dubium, quod papa eos indicare potest, & punire, si contra legem euangelij faciant, vel alias grauius peccent, etiam temporaliter, ut & patet in eo, quod no. supra eos licet, & de iud. nouit, §. 1. & quamuis papa aliquando omittat penitentias iustas & debitas omnibus prædictis inferendas inferre; vel quia facultas non habet coercendi, vel propter pericula & scandala, quæ incumbunt, vel euenire timentur, vel quia multitudini parcat, supra de tempo. ordi. c. 2. infra de cler. excommunicatores. Est tamen potestas faciendi hoc apud eum. ¶ Quod tamen papa illis, qui vadunt ad defendendum, & recuperandum terram sanctam, dat indulgentias, et etiam infidelibus terram possidentibus bellum indicit, licet faciat papa, et iustam causam habet, cum illa terra consecrata sit natiuitate, conuersatione, et morte Iesu Christi, et in qua non colitur Christus, sed Mahumetus: unde et quamuis infideles ipsam possideant, iuste tamen exinde expelluntur, ut inoletur a Christianis, et ad ipsorum dominium renouetur. nam et prædicatione apostolorum, et iusto bello victa fuit, et acquisita ab Imperatore Rom. post mortem Christi, et ideo papa ratione imperij Romani, quod obtinet, potest et debet ipsam ad suam iurisdictionem reuocare: quia iniuste ab illis, qui de iure hoc non potuerunt facere, noscitur spoliatus. et hæc ratio sufficit in omnibus alijs terris, in quibus nunquam Romani imperatores iurisdictionem habuerunt. Nec ob si dicas, quod ecclesia non habeat imperium, nisi in occidente. 96. distinct. Constantinus; quia illud loquitur quo ad proprietatem, secus quo ad tuitionem, et defensionem. hoc enim certum est, quod ubique vnus gladius alteri assistere debet: præstat tamen spiritualis ut pater & magister. unde potest supplere, & punire temporalem negligentiam, & delictum. 96. distinct. quis dubitet, & capitul. duo sunt, & capitul. si imperator. potest etiam papa assistere Regi Ierusalem, ad quem spectat de iure, sicut credendum est, ex quo contrarium non apparet. quinimodo & contra alios infideles, & si non teneant terram, in qua iurisdictionem habuerunt principes Christiani: potest tamen papa iuste facere præceptum, & constitutionem, quod non molestant iniuste Christianos, qui eorum iurisdictioni subsumunt, & etiam eos in totum eximere a iurisdictione, & dominio eorundem, argum. infra de Iudeis. capitul. 1. & capitul. cum sit, et capitul. cum ex speciali, et capitul. si. 5. 4. distinct. mancipia, et capitul. sequ. imo et si male tractent Christianos, potest eos priuare pœnter tiam iurisdictione, et dominio, quod super eos habent, sed hoc non nisi ex magna causa. debet enim eos, quantum potest, tolerare. dummodo non sit periculum Christianis, nec ex inde graue scandalum generetur. Licet etiam infideles ad fidem præcisè non cogantur, quia omnes sunt libero arbitrio relinquendi, et sola gratia Dei in hac uocatione valet. 45. distinct. de Iudeis. 23. q. 5. ad fidem, potest tamen papa mandare infidelibus, quod in terris suæ iurisdictionis euangelij prædicatores admittant. nam cum omnis creatura rationalis facta sit ad Deum laudandum, iuxta illud Psalmi Laudate Deum omnes gentes. et iterum, Omnis spiritus laudate dominum, certum est, quod si pagani prædicatores prohibeant prædicare, peccant, et ideo a papa sunt puniendi, ut supra not. In omnibus autem prædictis casibus, et in omnibus alijs, in quibus licet papa aliquid mandare infidelibus, et compellere, siue punire

re, si non obediant, potest papa solus & nullus alius, nisi de iure suo contenderet, bellum eis indicere, & contra ipsos seculare brachium inuocare. Sed contra, quia sicut dicit apostolus, Nihil ad nos de his, qui foris sunt. 2. q. 1. multi. So. verum est excommunicando, vel ad fidem precise compellendo, cum sola gratia dei vocandi sunt. 45. dis. de Iudæis. alias autem si nos, vel nostros perturbent, seu inquietent, seu bona nostra occupent, multum ad nos, quod dicit, ut le. & not. infra de diuortio. gaudemus. §. 1. ver. & in præmissis gradibus. Sed dices, ex quo licet nobis repetere terram sanctam, & alias regiones quas imperatores olim acquisierunt, & sibi subiugauerunt pro eo, quod imperatores semel in eis dominati sunt, quare non licet eodem modo infidelibus repetere totam Italiam, & Hispaniam, in quibus olim dominium habuerunt? Respondeo: quia domini harum terrarum cum populis suis conuersi sunt. Fatemur tamen, quod si populus alicuius magni principis infidelis conuerteretur, sed dominus in infidelitate sua remaneret, bene posset papa super fideles iurisdictionem, & dominium relinquere domino infideli, arg. 1. ad Timo. 6. in prin. Sed si Christianos grauaret iniuste, posset ipsum compescere, ut dictum est, sed & propter periculum fidei, vel etiam eorundem fidelium posset cogi dominus ad recipiendum precium, vel commutationem, infra de iudæis. cap. fi. Nam saepe quis amittit res suas sine culpa sua, licet non sine causa, puta fauore libertatis. C. pro quibus causis serui accip. liber. l. 1. & per totum. & multo fortius fauore fidei, & religionis: quia summa est ratio, quæ pro ipsa facit. ff. de religiosis, sunt persone. Diximus, quod infideles tenentur prædicatores fidei admittere, nunquid ergo & eodem modo tenentur Christiani recipere prædicatores Mahumeti? utique nunquam eodem modo, imo nec nullo modo, cum enim & ipsi sunt in errore, & in vitio, & nos in veritate & in via, necesse est, quod ad imparia iudicemur, argumentum in eo, quod legitur & notatur infra de diuortio. 12 quanto. §. si enim alter. ¶ Sed ¶ quæres, quomodo potest ecclesia Romana, & aliæ & etiam alij Christiani licite tenere ea, quæ tenent in occidente, & alibi, cum Imperatores Romani ibi omnia cum armis per violentiam occupauerunt, & ita constat, quod mala fide tenerint, in qua & hi qui tenent, videntur successisse? Respondeo, nescimus, utrum hoc iniuste occupauerint, & in dubio debemus supponere, quod vbi fuerint iure suo recuperando, quod prius per violentiam amiserant, vel forte per matrimonia, vel donationes, vel alios contractus licitos ad eos legitime peruenerunt, licet postea in eis multos rebelles inuenerint, & habuerint, quos vicerunt, & probatur hoc C. de rei vendit. l. fina. & de petit. heredit. cogi. & de offic. præfec. præto. Afri. le. 1. & 2. & in eo, quod legitur & notatur infra de cele. mis. c. Martha. §. vers. fin. De ecclesijs autem constat, quod ea, quæ tenent, iuste possident: quia non constat, quis ante occupationem dominus fuerit: in quo casu prælatore ecclesiæ, & potissime papæ facienda est restitutio tanquam Christi vicario. vnde & ecclesiæ, quæ pro papa possident, iuste possident, ar. ff. de acquiren. posses. iuste possidet, & in eo, quod legitur & not. infra de vsuris, c. tu. §. 1. ver. vel his non superstitibus, & supra de præscript. ad audientiam. §. fi. & ca. ibi seq. Talia enim sunt pauperibus eroganda, ut ibi dicitur. & quicquid habent clerici, pauperum est. 1. 6. quæst. 1. quoniam quicquid. vnde & papa, & ecclesiæ bona, quæ habent & tenent, non tanquam propria, sed tanquam communia possident, supra de præbend. ratio, ut inde omnibus hominibus necessitatem habentibus subueniant. Bona autem hæreticorum, & scismaticorum auctoritate constitutionum principum hæc concedentium recuperantur. 8. distinct. quo iure. 23. quæst. 7. per totum, secundum

Innocentium. cuius est hæc tota glossa. vel quasi. ¶ Hoc tamen ¶ videtur, quod in aduentu Christi omnis honor, & omnis principatus, & omne dominium, & iurisdicção de iure & ex causa iusta, & per illum, qui supremam manum habet, nec errare potest, omni infideli subtracta fuerit, & ad fideles translata, quod hæc iusta causa fuerit, probatur Eccl. 10. Regnum a gente in gentem transfertur propter iniustitias, & iniurias, contumelias, & diuersos dolos, quod hoc factum sit, probatur supra de constit. translato. & hoc in personam Christi filij dei viui: quia non solum sacerdos fuit, sed & rex, Lucæ 1. Ecce concipies, & paries &c. vsque, & regni eius non erit finis. vnde & ipse dicit Matth. 21. Aufertur a vobis regnum, & dabitur genti facienti fructus eius. Huius autem regni, & sacerdotij principatum perpetuum commisit filius dei Petro, & successoribus eius, ut patet in eo, quod legitur & no. extra de homicid. pro humano, & inf. qui fil. sunt legi. per venerabilem. §. rationibus, per totum, & maxime in ver. fi. vnde constanter asserimus, quod de iure infideles debent subijci fidelibus, non econuerso, ut patet in eo, quod not. & legit. infra de iude. cap. 1. in fi. & cap. multorum, & c. & si Iudæos. §. inhibemus. Concedimus tamen, quod infideles, qui dominium ecclesiæ recognoscunt, sunt ab ecclesia tolerandi: quia nec ad fidem precise cogendi sunt, ut dictum est sup. Tales enim possunt habere possessiones, & colonos Christianos, & etiam iurisdictionem ex tolerantia ecclesiæ: & si his contenti non sunt, vel abutuntur, sibi imputent: quia priuilegium meretur amittere & c. super quo vide quod legi. & no. infra. de Iude. multorum, & in talibus. scilicet ab ecclesia toleratis dicimus locum habere illud Apostoli Petri. cap. 2. Serui obedite in omni timore dominis non tantum bonis, & modestis, sed discolis, & ad Timo. 6. in prin. quicumque sunt sub iugo serui, dominos suos omni honore dignos arbitrentur, & c. & omnes consimiles auctoritates. Alios autem infideles, qui nec potestatem ecclesiæ Romanæ, nec dominium cognoscunt, nec obediunt, indignos regno, principatu, iurisdictione, & omni dominio iudicamus. & illos, qui terram sanctam, vel alias partes, quas Christiani acquisierunt, occupant, vel occupata detinent, debere auctoritate ecclesiæ impugnari, & multo fortius hæreticos, & scismaticos, quam paganos, & super quo vide quod not. in summ. de hæretic. §. qualiter deuitetur, & infra de hæretic. excommunicamus. alios autem infideles in pace degentes, & etiam illos, quos seruos tenemus, non per bellum, non per violentiam aliquam, sed tantum per prædicationem dicimus conuerti debere. & si prædicatores non admittant, eos posse compesci per papam, ut dictum est supra in glossa. Innocent. Sed & vbi Christiani sub dominio infidelium habitant, quibus nec resistere possunt, necesse est, quod patientiam habeant, & de facto ipsorum dominium recognoscant, & sic etiam potest intelligi dictum apostoli, de quo not. supra ea. glo. ver. & in talibus. & cum hoc moderamine determina & intellige, quicquid secundum Innocentium in superioribus est notandum. ¶ Sed ¶ cum hodie principes Christiani inter se bella & guerras propria temeritate moueant, & quod vnus iuste & pacifice possidet, & ab antiquo possedit, alius de nouo violenter occupet & usurpet, & nobisominus suis confessoribus, & eorum peccata quamuis notoria palpatibus & dissimulantibus, & ab eisdem castra, possessiones, & alias eleemosynas scienter recipientibus absoluantur, & per consequens præscribi nequeunt, ut patet in eo, quod legitur & notatur supra de præscrip. cap. fi. Quis excusabit ista? nescio respondere. caueant ipsi sibi & consulant: alioquin timendum est, ne cateruatim ad interos innumerabiles populos se cum trahant. 40. distinct. si papa. Peniteant ergo, & quod sciunt esse alienum, restituant.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

stuant. nec enim dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, 14. q. 5. per totum, & q. 6. capitulo primo. possunt tamen per veram penitentiam reparari, supra de sum. tri. c. 1. §. sacramentum. & accedit ad hanc questionem, quod no. secundum Inn. supra ea. glo. ver. sed quæ res quomodo & sequenti. super quo vide quod not. sup. de paroch. super eo. circa prin. super ver. per canones, 15. & in sum. eo. ti. §. si. [Vouentis] no. etiam in voto attendendam intentionem vouentis plus, quam verba. sup. cap. prox. de hoc de regu. porrectum [Penitentis] i. penitentiam imponentis. non enim putat Hosti. q. penitens interpretari debeat penitentiam sibi impositam, vel eius dubium, sed is, qui iniunxit, cuius dicto se adeo teneretur submittere penitens pro recuperanda vita animæ, sicut faceret pro corporis vita, de pe. dist. 6. consideret [Melius] i. bonum & vtile. non enim ponitur eo paratio, sed electio. Inutile enim esset expensas consumere, Hosti. [Et infra] vnde per viros religiosos huiusmodi volumus providere, Hosti. in antiqua, nec decidi debuerat per decre. seq. [Sequatur] vide quod dixi de vxore, qui inatri. accusa. pos. cap. 1. [Ducere] non intelligas de militibus, qui corrupto amore sequerentur eas, quoniam nil vehementius, in auct. qui. mo. na. effi. su. §. 17 illud, col. 6. secundum Ho. ¶ In t. gl. 3. ibi, si longius hęc loquitur etiam cum subest longa protractio, licet non perpetua infirmitas, necessaria profectio, vel rei familiaris periculum. ¶ In gl. 4. ibi. §. sacram. ver. pro quo, stipulorex fundo centum amphoras vini: expecto, donec nascatur: & si natum sine culpa promissoris perijt, iterum expectabo, donec nascatur, & dari possit [et ibi, incendium] sequitur, are alieno non exui: debitore, & loquitur de obligato in genere, ut ibi no. ¶ In t. glo. 3. in fi. sic & qui propter temporale impedimentum cessit dignitati, resurgere potest: secus, si propter perpetuum, supra de renun. post transla. sic & is qui percussit clericum, si habet perpetuum impedimentum, absoluitur, nec iurat de eundo ad curiam: secus, si habet temporale. j. de sen. ex. quamuis. ¶ Gof. ¶ In gl. ieiunij, ibi, aesti mari] secundum Io. cum fiat pro anima secundum Vinc. posset fieri hæc compensatio non cum nimia districtio ne. ¶ In t. glo. vnde, ibi, iniunxit] hoc tenet Lan. [et in fi.] puto distinguendum, an confessor sibi hoc imposuerit propter terre subsidium, an solum propter laborem itineris. & hoc casu secundo an votum emiserit, vel signum crucis receperit nec ne. primis duobus casibus absoluat, vel commutet papa, in ultimo. penitentiarius.

ADDITIONES.

- a. ¶ Cum dilecti. Vide Bar. in l. prator. §. & parui, ff. quod vi, aut clam. & in l. diuus, ff. de m. test. & per Bal. in l. si quis filio. §. quod si quis, ff. de inu. test.
- b. ¶ L. vna. Et ut ibi patet & no. puniri sine necessitate mendicans, & no. infra in gloss. tales.
- c. ¶ Christianos. Vide Io. An. in c. licet, de foro compe. super verbo, imperio. videtur tamen notari per Io. An. contra, quod si Iudei & infideles principaliter subsint imperatori, infra de duor. gaudemus, ubi vide Io. An. super gl. 3. & satis probat ille tex. ibi, qui constitutionibus canonicis non arctantur &c. & facit de usur. post miserabilem, & vide per dominum Pe. de Anch. in repetitione capituli ea quæ, de reg. iur. libro sexto, in 6. questio.
- d. Per bellum. Vide Io. And. in Spec. de indi. super rubrica, ubi per hoc allegat 7. rationes, & ibi alia vilia.
- e. ¶ Qui iniunxit. Regulare est, ut qui opus in esse producit, illud interpretetur, de quo vide plenius, infra de verbo. sign. ex parte. 3. per gloss. & docto. & cum sacerdos in hoc fungatur vice dei, interpretatio sua est dei.
- f. ¶ Quamuis, similia vide per Bar. in l. pen. §. si na. ff. de vaca. mu.

S E N T E N T I A.

1. Votum vltimarium ex certis casibus redimi & commutari potest, & a quo, & nu. 2. cir. fin.
2. Votum eiusmodi qui redimere nequeant.

Vxorati possunt hoc facere, & adimplere & sine consensu uxorum, ceterum alia minime, nu. 9. §. 1.

Diuisio decretalis.

2. Dubitare de singulis quo casu vituperetur.

Controversia, vel questionis vnus exitus viam facit ad alias, Et pro, id est, in fin.

3. Religiosos etiam iura ligant.

Idiota dicitur, qui ius ignorat.

Episcopi quibus praeiudicare debeant, ad verb. Religionem.

4. Iudicare velle nisi totum legas, inuile est.

Vxores ad votum vltimarium non tenentur sequi maritos eas tamen ut consentiant, admonendas, & e conuerso.

Ipsæ quoque possunt sic vouere, non tamen exequentur votum sine virorum licentia, & quando.

5. Virtutem facere de necessitate, bonum.

Curiales etiam esse de nihilo.

Inhabilis, est nomen generis, & multa significat, & quid hic.

6. Votum vltimarium etiam religiosi possunt emittere, & qui.

7. Epilogus & suffragium glossarum,

Debilis dimitendus, & alius constituendus.

Debilis vnde.

8. Additio glossarum, & nu. sequen.

Institutio legalis quantum profici.

Pignus speciale an generali licet priori anteponatur, in fi.

9. Consilio pollet, vim cui natura negavit, coniuncta glo.

Vilia quoque sunt parua.

Votum aliud præter.

10. Pugnare hospitalarijs, & tēplarijs licet, & an et quando clericis.

C A P V T IX.

Ex multa. Votum t. vltimarium ex certis casibus redimi, & commutari potest, non tamen per alium, quam

per papam sine ipsius speciali mandato. Habiles ad eundem, sed inhabiles ad pugnandum, si sunt strenui consilio, vel multos bellatores adducunt, votum non redimunt. Vxorati vouentes obligantur ex voto, & viri sine vxorum consensu possunt hoc votum facere, & implere. Clerici vero nisi in certis casibus hoc votum redimunt, & patet per prædicta, q. quattuor sunt partes. secunda ibi, secundo, tertia ibi, Quod autem. quarta ibi, De clericis [Et infra] dicit Hosti. q. in hac decisa commendabatur archiepiscopus, qui ex præcedenti consultatione formauerat dubitabiles & viles quæstiones:

2. quia t. secundum Aristo. Dubitare de singulis non est inutile, subaudi probabiliter: alias hoc vituperatur. ff. de testamentis, Domitius, de grate, & quali. vel non est [Quæstiones] sæpe exitus vnus controuersia viam facit ad alias. ff. de acqui. pos. exitus. ff. de rei vend. is qui destinauit, & dum aniam soluimus &c. de verb. sig. cū olim. Gof. [Speciale] generalis ergo legatur, vel penitentiarius hoc non potest. de hoc de off. leg. quod transla. [Et iure] pro id est, secundum Hosti. secundum quem nota quod t. iura ligant religiosos ad hoc, infra tit. 1. c. si. circa principium ibi, apostolica instituta. & quod ignoransius, dicitur idiota. remittit, de offi. ordi. inter cetera, ad fi. de æta. & quali. c. pe. (Religione) & sciētia præcipue iuris, de hoc de æta. & qua. cap. pe. de renun. nisi. §. pro defectu, Hosti. [Neutros] episcopos, vel religiosos [Secundo] imò videtur q. tertio. sed secunda super orin. cludebatur sub prima [Dicitur] supra c. proximi. §. rursus [Strenui] quod ad illud potuit fieri quæstio: quia ibi non erat ad verba solum [Bellatores] hoc bene fuerat ibi solum [Superiora] supra c. proximi. ver. nisi [Extendat] ff. de t. leg. in ciuile. Ouidius epistolarum. Perlege, quicquid habet, epistola lecta nocebit: Te quoque in hac aliquid, qd. iuuat, esse potest [Et personæ] sup. hi, qui secum possunt ducere bellatores [Astrixerunt] illæ ergo in hoc casu

casu viros vouentes non tenentur sequi, sed possunt remanere. ad idem infra de spon. in presentia, & quod ibi dicam, & infra qui matri. accus. possunt. cap. primo, secundum Host. [Assensum] idem e conuerso secundum Hostien. Non enim in his iudicantur coniuges ad imparia. 32. questio. 1. si quis vxorem, & q. 5. precepit, & c. Christiana, licet autem vouere possit vxor: non tamen exequetur votum sine viri licentia, sed redimet, & hoc si suspecta sit, & iuuenis. Idem, si vetus & bonæ famæ, tamen non valens secum ducere bellatores. Si enim hoc posset bonæ famæ, tunc ipsam oporteret exequi personaliter. Ad hanc distinctionem facit, de conuer. coniug. cum sis, & c. vxoratus, supra c. proxi. in fin. de statu regul. cap. vno. lib. 6. Remittit etiam Hosti. ad sum. eo. tit. §. quis vouere, ver. nunquid ergo vxor, & seq. [Com mouendæ] faciant de necessitate & virtutem, & sint de nihilo curiales. si. de elec. cum terra, de arbi. cum olim. §. si. de regu. licet [inhabiles] quasi inepti, vel incogruui, cuius contrarium est habilitas, vt in cle. de iureiurand. Romani, ante medium. vbi Henricus declaratur habilis ad imperium. licet ergo inhabilitas quandoque procedat a morbo, de elec. cū inter can. vel a debilitate, vt supra e. c. & sup. c. proxi. vel a vitio, vel culpa propria, vel aliena. primum patet de scisma. cap. vno. lib. 6. & in cle. de vi. & ho. cleri. ca. 2. de sta. regu. ne in agro, ante medium, ver. q. si nullam, & ver. se. & in constit. execrabilis, vbi pluries reperitur secundum de inhabilitate propter alienam culpam. in clemen. de pœnis, si quis suadente, ver. ipsius filij. hic tamen patet q. inhabilitas necessario non includit vitium, vel defectum, sed comprehendit omnem ineptitudinis, vel incongruitatis causam respectu rei, de qua est sermo, sicut de morbo fontico dicunt leges. ff. de verb. sign. morbus, cum concor. Clericatus enim officium, qui nec vitium est, nec morbus, nec defectus, inducit inhabilitatem huiusmodi actus, vt hic [Instructi] ar. q. & religiosi etiam simplices claustrales possunt hoc votum emitte etiam sine licentia, si sint predicatorum boni. de hoc infra cap. fin. Host. [Magnatum] cruce signatorum. ¶ Gloss. & vlti. arguit, & signat contrarium. ¶ In gloss. arg. ibi. l. 2. vi de in supple. ¶ In glo. idem, ibi. §. sequentia] præses dimittit illum, quem vexari videt senio, vel corporis debilitate, & alium constituet [& ibi. §. sequenti] incipit, corporis debilitas. vide de testi. si qui, super 1. gl. ¶ In gl. ecce hic, ibi, committit] & si dicis, ad quid ergo valet hæc instructio? dic q. valet ad instruendum eum, cui papa hæc committeret, ad instruendum etiā ipsum vouentem, quo casu hæc petat: nec fuit etiam peccatū instruere successorem. ¶ In gl. religiosi, in fin.] supra de const. ecclesia, & de hoc dixi plenius super rubrica de reg. ¶ In gl. arg. ibi, dictum] & supra de dolo, & contu. capitulo secundo, Ioan. [& ibi, ex parte 2.] arg. contra, quod no. & le. de rescrip. eam te. Hostiē. [& in fi.] Ioan. Vin. Phi. alle. hanc l. pro contraria. & potest ad vtrunque induci. nam ibi dicitur, q. si creditor primus habēs specialiter quædam, & generaliter vniuersa pignori obligata, ex nominatim obligatis debitum consequi potest, & hoc est certum: ad eius petitionem non auferentur ea, quæ ex generaliter obligatis pignoraui secundo creditori: sumpto ar. a contrario facit contra. ¶ In glo. idem & dicit, ibi, negauit] & iterum. Grandior in tanto virtus, sed paruula vulpes, Plenius angusta sub breuitate sapit, secundum Gof. Et Ouidius, Parua necat mor. su spaciosum vipera taurum. A cane non magno sape tenetur aper. ¶ In gloss. [specialissimus] vnde arguebat Pet. q. aliud votum præter istud vir sine consensu vxoris non posset emitte, quod probat per contrarium illius verbi, Huiusmodi. vide quod dixi supra eo. scripturæ, ver. vxor autem [& in fi.] & c. manifestum, vbi de hoc, & Host. remittit ad sum. eo. tit. §. quis vouere, ver.

10 vxor. ¶ In gl. se. ibi. clerici] nisi forte hospitalarij, & templarij, qui ex permissione ecclesiæ mouent arma, vt no. 12. q. 1. duo sunt. in fi. 1. glo. (& ibi, pugnare) etiā contra Saracenos, vt probat hæc litera secundum Abb. [& ibi debent] contra, de sent. excom. dilecto, lib. 6. So. ex officio clericatus non licet, vt hic: sed ratione temporalis iurisdictionis licere posset, vt ibi, & ibi de hoc. vel in propria persona non licet, per subditos licet, vt dicit Gratianus 23. q. fi. §. his ita, & patet e. q. vt pridē, Hostien. ¶ In gl. vlt. in fi.] dic vt ibi dicit Hostien. speciale in voto, vel quando hoc in canone prohibetur, infra de maledi. statuimus, in fine.

S V M M A R I V M.

- 1 *Votum religionis implere debet factus episcopus, renuntiato episcopatu, eius solennitas quæ, & nu. 6.*
Gratianopolitana ecclesia est cathedralis canon. regula.
Votum religionis de futuro non impedit matrimonium.
- 2 *Circa votum continentie sunt inductæ solennitates ab ecclesia*
Vouentes peregrinationem, & religionē coguntur adimplere
- 3 *Electio ad episcopatum eius, qui vouit religionem, non tenet.*
Gebennensis ecclesia cathedralis.
- 4 *In episcopum electus an post consensum possit renuntiare.*
An episcopus, qui renuntiavit, sit eligendus, an postulandus.
- 5 *Duo qui promissit, si vnum transgressus sit, ad alterū tenetur.*
Mora purgatur etiam post terminum, cum non interest.
- 6 *Vinculo maiori superueniente an tollatur primum.*
Votum qui emisit religionis electus in episcopum, an dicatur in melius commutasse, & non esse transgressor, & nu. 7.
Episcopus fieri non potest monachus absque resignatione, in fi.
- 7 *Religio addit gradum.*
Religioso multa non licent, quæ licent seculari prelato.
- 8 *In episcopum si scienter eligatur nouitius, qui seculo renuntiavit omnino, an sit confirmandus.*
- 9 *Votum religionis impedit non impletum eligendum, & multo fortius iam impletum.*
- 10 *Capitulum propriè dicitur cathedralis ecclesia.*
Conuentus conuentualis.
Posse me aliquid quo casu intelligatur hic de superioris licentia.
- 11 *Epilogus, & additio glossarum. nu. 12.*
Dies in obligatione quoties non ponitur, quis intelligatur.
Faciendum aliquando impeditur, quod iam factum non obest, & quando hic. §. fi.

C A P V T X.

1 **Per tuas.** Qui vouit religionem ingredi, si voto non impleto fiat episcopus, renuciare debet, & votum implere, & communis diuisio, secunda ibi, nos igitur [Tuas] dicit Host. q. iste d. Pe. fuit desessino, qui postea fuit Gratianopolitanus [Gratianopolitana] cathedrali in qua sunt cano. regulares fm Hostien. [Solenniter] idest coram prelato in presentia multorum: non tamen interuenit solennitas professionis, vel habitus: quia non statim intrauit, sed se ingressurum promissit intra duos menses postquam de curia rediret, vt sequitur, Goffred. & sic secundum Innocen. cum non de presenti, sed de futuro votum emisisset, & si contraxisset matrimonium, tenuisset, de voto. cap. vno. lib. 6. per quod cap. patet, quod 2 circa votum & continentie sunt propriè inductæ solennitates ab ecclesia. Nam votum peregrinationis non dicitur solenne, sicut tamen vouens peregrinationem cogitur illam perficere, supra capitulis proximis, sic vouens ingredi monasterium etiam per verba de futuro, vt hic, & infra titul. 1. quod Dei timorem [Prælati] idest episcopi. Hostien. vel forte sub episcopo alius prælatus, ad quem spectabat monachorum receptio, de regula. c. fi. lib. 6. [Termino duorum] mensium post.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

post reversionem de curia [Transgressor] quia intra duos
 menses non perfecerat votum, ut promiserat, Innocen.
 unde considerata f. veritate, quam nec alij ignorabāt,
 cum publice votum emisisset, ut supra eo. c. patet, quod
 ipsius electio fuit nulla, de electio. cum in cunctis. secun-
 dum Hostien. [Vocatus] per electionem alias canonice
 factam [Gebenensis] etiam cathedralis. Hostien. [Et in
 fra] hoc decisiū multis modis intelligitur. primo, qd
 iste electioni de se facta consensit, & petijt, an licite pos-
 se confirmationem petere, vel potius debeat resigna-
 re. secundo qd iste ante consensum consuluit papam, &
 tunc, quod dicit, Regimen resignes. i. electioni non con-
 sentias, per quam ad regimen pervenitur. sed tertio po-
 test subintelligi, quod electus fuit, & confirmatus, & cō-
 secratus, & post longa tempora providere voluens con-
 scientiæ consuluit papam. prima f. lectura facit ad not.
 de transla. cap. 2. an electus in episcopum post consen-
 sum renunciare possit. ultima ad no. de renun. post tran-
 flat. in prin. an episcopus, qui renunciavit sit eligendus,
 vel postulendus [Consulimus] si enim hoc in iudicio pe-
 teretur, te cogeremus ad hoc, supra eo. magne, secundū
 Innocent. [Sanare] sed per hoc non desinit esse trans-
 gressor, cum promiserit intra certum tempus ingredi,
 quod non fecit. Dicit Goffred. duo promisit, si ingredi,
 & intra certum tempus. unde licet transgressus f. sit v-
 num tenetur ad aliud, de dolo & contu. cum dilecti. vel
 hic purgatur mora, cum non intersit monasterij illum
 venisse prius. ff. de ver. ob. l. si insulam, & l. si ita qs. pmi-
 serit. §. Seia, & c. interdum. §. ult. [Regimē resignes] sed
 nonne superveniente f. maiori vinculo rumpitur primū,
 sic ut ibi de spon. veniens. ff. de ritu nup. non solum §. 2.
 de regu. qui post votum, libr. 6. Si ergo fuerit electus in
 episcopum, & consensit, videtur votum in maius & me-
 lius commutasse, & sic non debet dici violator voti. su-
 pra eo. scripturæ. Communis enim utilitas & maius
 bonum in his est preferendum, de regula. licet. sup. ca.
 1. de translat. c. si. Sol. forte facies hanc consultationem
 erroneam habebat consciētiam, quam aliter deponere
 non poterat. unde necesse habuit illam sequi. vel dic
 qd hoc consiliū fuit necessarium, ut servaretur vtrun-
 que, cum primum nō tollat secundum, de spon. com-
 missum, secundum Goffr. vel secundum Hostiē. quia in
 mortali constitutus fuerat electus, ut s. dixi. Eodem
 modo respondetur ad id, quod opponitur, si iste iam es-
 set canonicus, posset eligi, vel postulari, ergo fortius an-
 tequam fiat canonicus. Sol. episcopus factus non posset
 sine resignatione fieri monachus. vtrūq; autē sic perfece-
 re poterit, ut in prædicta decretali commissum, secun-
 dum Inn. Cōsultur enim, ut in præla. ura sit perfectior.
 nam f. & religio gradum addit, & liceret aliqua secu-
 lari prælato, quæ nō licerēt religioso, de vita & honesta
 te clericorum, clerici, de regularibus consulti. Quid f. si
 novitius, qd omnino renunciavit seculo, b. scienter in epi-
 scopū eligatur? videtur hæc quæstio expediri de elect.
 nullus, libr. 6. Sed ut fortificetur quæstio, exprimimus
 hoc de illo, qui vouerat religionem ingredi. & videtur,
 qd talis non sit confirmandus, quia licet reddere coep-
 rit, adhuc tamen ad plenum non reddidit votum suum
 deo, nec videtur aliquid actum & c. C. ad Sillania. cum
 Sillanianum, in fin. Sed contra: quia etsi professus esset,
 posset propter maius bonum a religione apocari etia
 ad simplicem curam propter prædicationis officium in
 hoc privilegiatum, infra ti. 1. quod dei, unde videtur, qd
 statim possit fieri prælatus, sicut & post professionē: imo
 videtur hoc expedientius & compendiosius, & ut op-
 nis circuitus evitetur, ar. ff. de conditio. inde, dominus
 testamento. Dicit Host. qd putat talem eligi posse, dum-
 modo non sit in evidenti mora, per quam posset dici
 constitutus in mortali, ut supra dixi. & dicit, qd talis p-
 stebitur ante, quam confirmetur, & erit speciale hoc

casu qd teneat professio facta intra annum, de conuer-
 conjug. ex publico, & infra eo. c. in fin. Dicunt tamen
 quidam hæc vera, quando hæc expediuntur de volun-
 tate eligentium. ad hoc infra tit. 1. quod dei. de offi. ar-
 chidia. ad hoc, in si. alias profitendo videtur electio ai-
 renunciare per actum contrarium, nec deberet cum eli-
 gentium scandalo confirmari, de præb. cum non igno-
 res, & c. pro illorum, ad hoc potest responderi, qd ex quo
 sciēter elegerint talem novitium, sciebant eum ad pro-
 fessionem obligatum. unde non possunt dicere se dece-
 ptos, de coniu. seruo. proposuit, de clerici. coniug. diuct-
 sis. Si verò id ignorabant, imputent sibi: quia non in-
 quisierunt plenius veritatem, de elec. cum terra, & can-
 notuit. Maxime, quia ingressus monasterij de facili nō
 fuit occultus. de hoc de transla. quanto. Quamvis au-
 tem Hostiē. hoc de rigore iuris verum credat. dicit ta-
 men tutius & honestius, ut de voluntate eligentium hæc
 procedant. ad hoc de elec. bonæ, ver. nos attendentes.
 & sic dicit fuisse servatum in promotione domini Pet-
 de Collemedio ad Rothomag. ecclesiam, qui postea
 fuit cardinalis Albanen. [Memorate] nota f. secundum
 Vincen. Ia. Pe. & Abb. quod si votum religionis non
 dum impletum impedit eligendum, multo fortius iam
 impletum, & apostatando dimissum. ad hoc de apostat.
 quidam, quod hodie maxime verum est, cum sine tales
 excommunicati, ne cle. vel mona. cap. 2. lib. 6. [Capitu-
 lum] non f. dicit, Conventus. & per hoc poterant do-
 ctiores intelligere, qd hæc ecclesia non erat conventua-
 lis, sed cathedralis, licet hoc non sit præcisum, infra ti.
 1. monaci. §. priores [eligendum] i. postulandum. Alij
 dicunt, qd simpliciter eligendus est, Inn. [Poteris] de su-
 perioris licentia: alias non, de elec. si religiosus, lib. sex-
 to. ¶ Prima f. glo. quærit, & soluit. ¶ Ultima glo. notat
 regularem eligi posse, & c. arguit contrariū. ¶ In f. glo.
 1. ibi, porrectum] & infra de frigi. fraternitatem. & o-
 ptime facit ff. de verb. ob. eum, qui cal. §. quoties. in o-
 bligatione dies non ponitur, præsentī diē pecunia de-
 betur, nisi locus adiectus spaciū tēporis inducat. ff. de
 reg. iuris, in omnibus. ¶ In gl. ultima ibi, eligi in episco-
 pos] ex quo no. h. c. Vin. c. qd faciendum impedit, quod
 iam factum non obesset, sicut & in sacerdotem potest
 compromitti, & tamen sacerdotium superveniens sol-
 vit arbitriū. ff. de arbi. nō distinguemus. §. sacerdotio.
 & hoc propter transgressionem contingit.

ADDITIONES.

- a ¶ Quod Dei timorem. Vide Io. An. infra de cens. ex parte, in gl.
 nota quod, & de regu. porrectum, in gl. per hoc, vers. sunt etia.
- b ¶ Renunciavit seculo. Cave, quia per hoc videtur obligatus re-
 ligioni, ut de reg. statuimus, & sic quæstio non dubia, & vide in
 præalleg. c. nisi intelligas quod tamen volebat prius probare re-
 ligionē, ut quia sine voto ingressus religionem assumpsit habi-
 tum novitiorum tām distinctum, vel ingressum protestatus.
- c ¶ Teneat professio. Cave, quia illa semper tenet præterquam in
 mendicantibus, ad hoc c. statuimus, coniuncto cap. 2. de regula.
 libro sexto, puto ergo, quod vel. t. dicere, quod speciale est ut
 cogatur infra annum.

S V M M A R I V M.

1. Votum ultramaximum prælatus etiam professus potest emit-
 tere & 3. in fi.
2. Vigesimaque ecclesia sua tunc in usus suos convertere, &
 quomodo intelligatur, nu. 1.
3. Secularis, & regularis equiparantur, & in quo.
4. Votum religiosi simplices an & quando possint emitte.
5. Regularibus non licet habere præbendas, neq; portiones di-
 stinctas.
6. Prælatus cruce signatus vicesimam potest percipere, et quā.
7. Epilogus, suffragium, et additio glossarum. num. 8.
8. Utilitas publica non præfertur hic privata, et cui. §. 1. in glo.

Postulastis. Casus. Prælatus ꝑ etiam profes-

sus potest votum vltimarum

emittere, & in vltus suos vigesi-

nam ecclesiæ suæ conuertere. & ponitur consultatio &

responsio ibi, Discretionem [Professus] loquitur duobus

præpositis ecclesiarum regularium. dubitabant. forte,

quia religiosi erant, quasi priuilegium vicesimæ retinē-

dæ solum esset secularium clericorum: sed idem de re-

gularibus, vt hic patet, nam & alias tales æquiparantur,

supra de testa. requisisti. §. si. Quid ꝑ de religiosis simpli-

cibus, non videtur, q̃ possint hoc votum emittere. nisi

de conscientia abbatis, arg. 12. q. 1. nolo, & c. non dica-

tis. Dicit. n. Host. q̃ non inuenit eos in hoc voto priuile-

giatos, nisi forsan ratione officij prædicationis. ad hoc

supra eod. ex multa. §. fina. & de hoc supra eo. scriptu-

ra, & in sum. eo. ti. §. quis vouere, ver. monachus [Eccle-

siarum] non dicit, præbendarum, cum ꝑ regularibus nō

liceat habere præbendas, Inn. nec portiones distinctas,

vt dixi secundum eum, supra de præb. dilectus. 1. super

ver. obtulerit. & est contra Hug. in his, quæ dixi supra

de vita & hone. cler. deus qui [Tenemini] ergo hic exp̃s

sum, q̃ administrator ecclesiæ, quāuis religiosus, emit-

tere pōt votum vltra marinum [Ecclesiæ] hoc ꝑ est

notandum, q̃ prælatus cruce signatus percipit nō solū

vicesimam partem reddituum ipsius contingentium, sed

etiam integram reddituum ipsius ecclesiæ, secundum In-

noc. esto etiam, q̃ religiosus sit, vt prædixi. Item arg. q̃

vicesima nulla deductione facta de omnibus prouen-

tibus ecclesiæ integraliter est soluenda, sicut & deci-

ma, de deci. cum homines, & c. tua nobis. §. & cū de cū

etis, & adde quod no. de iude. ad liberandam, secundū

Host. secundum quem, quod hic dicitur, intellige, quā-

do prælatus habet administrationem omnium, quæ ve-

niunt in communi. Patet enim aliud, si bona essent di-

uisa per præbendas, vel si pro prælatura sua haberet re-

ditus separatos. nam tunc de illis tantum, quæ ad ma-

nus suas venirent, hanc soluere teneretur, supra de re-

scrip. edoceri. ¶ Secunda ꝑ gl. arguit, signat contrariū,

& remittit. ¶ Pe. gloss. arguit. ¶ Vlt. obijcit, & soluit.

¶ In ꝑ glo. 2. ibi, nam hoc vide ꝑ priuile. parentibus,

super vltima glo. ¶ In ꝑ gl. 1. ibi, Compilatione] quam

posuit, & glossauit Hof. infra de iude. ad liberandam.

¶ In gl. 2. ibi, priuile.] Dixit Vin. hoc contingere, quia

priuata omnino confunditur, & publica non multum

iunatur. Dixit Gof. hoc ideo, quia priuata non include-

batur sub communi idem Host. ¶ In glo. 3. in fine] & a-

lios ad pugnam hortari. 23. q. vlt. omni, & ca. hortatu,

& c. vt pridem, la. ¶ In gl. 4. ibi, vitæ] infra ti. 1. cum ad

monasterium, ver. prior, & vide quod ibi dicam [& in

fine] & vtilior ꝑ est prædicatione exēpli, quam verbi. 40.

dist. multi, & supra eo. magnæ, ver. præterea. Hof. ¶ In

glo. ecce quod, ibi, mulieri] de rescrip. statutum. 2. §. as-

sestorum, lib. 6. & clem. de foro compet. quamuis, ad fi.

¶ In gl. no. ibi, prælatus] prælati enim erant isti, & præ-

positi, vt patet in super scrip. [& in fin.] de procu. peti-

t. o. ff. de iudi. si longius. C. de peda. iudi. le. placet. ¶ In

gl. vltima, in fi.] vide quod ibi satis dixi in textu.

ADDITIO.

2 ¶ Statutum. Et ibi vide Ioan. An. & quid importet. cum pap a cō-

scientiæ alicuius aliquid committit, vide gl. verbo, Honoramus.

in cle. prima, de iure patro. & in decisio. Rotæ conclu. 470.

S V M M A R I V M.

1 Continuatō tituli.

De materia huius tituli quibus alijs in locis atque codicibus in-

ris edoceatur.

De statu mona. & canonicorum,
regularium, Rub.

1 ¶ Dicit ꝑ de conuersione ad religionem: quia qui con-
uertuntur, vt plurimum fiunt monaci, vel regulares ca-
nonici, ideo & c. secundum Gof. ad materiam vide quod
dixi supra de regula. & facit 58. distin. per totum. repe-
titur in Sexto, in clem. Conuenit. de vita & hone. cleri-
corum monasteria, ne cler. vel mona. relatum, libro sex-
to, de præbendis, cum singula.

S V M M A R I V M.

1 Monasteria sunt exempta a lege diocesana, non iurisdictionis,
vide num. 4.

2 Archipresbyteri rurales episcopo tantum subsunt, & habent
iurisdictionem.

Disciplina quibus sit molestia, & in quibus consistat.

Ad abbatem correctio quando spectet.

3 Epilogus, & additio glossarum, num. 4.

Episcopus quarum rerum a monasterijs habeat partem.

Ei quatenus ea subsint, eorumque capella, & quæ monaci, &
excipiantur ipsorum.

De lege diocesana, & lege iurisdictionis quæ sunt, quedam po-
nit.

Monasteria, eorumque bona quæ exempta & a quibus.

5 Additio glossarum.

CAPVT I.

Theodosius.

Secundum Abb. hoc inten-
dit, q̃ ꝑ monasteria sunt ex-
empta a lege diocesana.

sed non a iurisdictionis. Duae prohibitiones ponit, se-
cundæ rationem subdit. secunda ibi, Aut eius. ratio ibi,

2 Cum monacis [Presbyteri tui] arg. q̃ ꝑ archipresbyteri
rurales subsunt tantum episcopo. Item q̃ habent iurisdic-
tionem, de cēsi. cum apostolus, Vin. Sed Pe. exponit. i.

episcopi. 90. dist. olim, in prin. [Præter diligentiam] er-
go disciplina est molestia, quod est verū ipsis monacis,

qui nolant corrigi. vel istud, Præter, nō ponitur excepti-
ue, Phi. [Disciplina] i. præter visitationem, quam facere

potest, quoties expedit. 18. q. 2. non semel, secundum In-
no. vel dic [Dist.] in visitando, & corrigendo, negligenti-

te abbate, ad quem spectat prima correctio, de officio
ord. quanto, secundum Gof. dic vt ibi not. secundum

Host. [Proficere] si. quod in clericis secularibus dicitur,
de his, quæ fiunt a prælato. pastoralis. ¶ Prima ꝑ gl. re-

spondet per ob. quam soluit, & remittit. ¶ Vltima gl. re-

spondet per ob. ¶ In ꝑ prima gl. in fi.] & 10. q. 1. in sum-

ma. de his legibus magnam gl. posuit hic Inn. & Host.

post eum, & supra de offi. ord. dilectos. quæramus illam
partem illius gloss. quam hic omisit. Dicebat etiam hic

Inn. quosdam dixisse, q̃ in his, quæ non respiciunt popu-
lum, sicut quæ dantur pietatis, vel religionis intuitu, nul-

lam partem habere debet episcopus, vt hic, & 16. quæ-
stio. prima, cum pro utilitate. Item non posset episco-

pus mittere monachum pro alijs communibus negocijs,
quam monasterij proprii. eis enim prohibitum est &

periculosum vagari. e. quæstio. si cupis, & capitulo per-
uenit, & capitulo placuit. nec ob. ea. quæstio. qui vere, &

capitulum in parochia, quæ loquuntur, quando id fa-
ciunt de abbatis licentia, & non de mandato episcopi,

qui in eis nisi ratione populi præcipere potest. 16. quæ-
stio. 2. luminoso. Idem dicunt de omnibus alijs, quæ sūt

legis diocæ. nisi de his, ad quæ tenetur ecclesiæ exēpta,
vel non exemptæ ratione populi. & si dicas, cum exem-

pti, & monasteria teneantur ad debitam partem mor-
tuario, de sepulturis, de his, & cap. in nostra, quare

non

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

ADDITIONES.

non eodem modo tenentur de his, quæ dantur nõ cau-
sa mortis, cum vtrunque sit legis diocesane. 10. quæstio
ne prima, decretum? So. lex diocesana indistincte mo-
nasterijs est remissa, siue populum habeant, siue non,
nisi talia sint, quæ ratione populi datur ex debito, qua-
le est mortuarium, de testa. requisisti, vel causa mortis
relictum, vt ibi. Sed donatio inter viuos nõ est tale, sed
omnino gratuitum & voluntarium, infra de cens. ex
parte, vel dic quarram mortuorum, esse de i. iurisdic-
tionis, non de diocesana. certum est enim, quod illo-
rum canonica competit ratione sacramentorum, & in
ter illas ecclesias fit diuisio, a quibus recepit mortuus
sacramenta, de sepul. cum quis, libro sexto. Sed collatio
sacramentorum est de le. iurisdic. 16. quæstio prima, in-
terdicimus ipsa ergo mortuaria, quæ sunt accessoria
ad sacramenta, eiusdem nature & conditionis esse de-
bent, supra tit. primo, magnæ, ver. cum igitur. Idem
potest dici in quarta decimæ, cum etiam pro sacra-
mentis detur, supra de deci. cum sint homines, & c. ad
apostolicæ. vel dic q. in quarta decimarum non proce-
dit quæstio; quia mona. non recipit ab alio decimas,
sed alij dat. 16. q. prima, alia, de decimis nuper. & sic
cum quarta debeat de decimis ab alijs perceptis,
nunquam tenetur ad quartam. Sed nec ex alterius do-
natione posset mona. habere decimam nisi cum suo o-
nere, cum non valeat donatio nisi quod ad partem do-
nantis. 16. quæstione prima, si quis laicus. Intelligitur
ergo ecclesia donasse solum, quod ad eam spectat, nec
alijs non consentientibus preiudicare potest, de dona-
pastoralis, & c. inter dilectos. & si dicas perceptionem
etiã decimarum, nedum quartæ esse de l. diocesana,
respondetur ob hoc quod ad possessiones non esse mona-
steria exempta, nisi exempta probentur, de deci. sugge-
stum. ¶ Ad personales verò nec monaci, nec clerici te-
nentur, vt no. de deci. nouum. & sic quod non debetur,
de l. aliqua esse non potest. Hoc autem sciendum est se-
cundum eum, quod licet monaci morentur in aliqua
ecclesia, subsunt tamen le. diocesana, nisi sint ibi vt
collegium. 10. quæstione prima, capitulo primo, exci-
pe grãcias, de cens. capitulo si. Dicit etiam, quoddam
dicere, & satis probabiliter, q. monasteria non sunt ex-
pta a quartis decimarum, b mortuorum, vel obla-
tionum, etiam si in vita offerantur, ad hoc de offi. ordi.
conquerente. & de oblationibus expressum. 15. quæstio
ne prima, alia, quæ loquitur de ecclesia Catanien. quæ
certum est, quod est regularis. nec ob. ea. quæstio. deci-
mis, & cap. quæsti. quia quod monaci decimas habeant
de proprijs laboribus, priuilegium est, de deci. sugge-
stum, ex parte, nuper. alias ad decimas tenerentur, vt
in c. alia. nec ob. iura. quæ dicunt, q. oblata monasterio
non subsunt legi diocesana, vt hic, & in similibus. faten-
tur enim illi, q. non subsunt in omnibus. Nam de l. di-
ocesana est, q. omnes ecclesiæ conferant cum episcopo,
quando vadit ad papam, vel regem, vel synodum,
vel quando facit expensas pro communibus negocijs
diocesis. 10. q. 3. vñ. 10. 11. q. 2. vobis, ab his autem colla-
tionibus exempta sunt monasteria, vt probant prædi-
cta capitula, maxime 8. q. 1. quam sit, vel dic, q. prædi-
cta non sunt de l. diocesana, sed iurisdictionis, de qua l.
dicuntur omnia, ad quæ monasteria tenentur, nec de ip-
sa fit mentio in antiquis canonibus, sed tantum in no-
uis decretalibus, quæ verba fuerunt magistralia secun-
dum Iñ. cuius quasi ad litteram est gl. quam etiam po-
nit Host. remittit de offi. ordi. conquerente, & c. dile-
ctus, de maio. & obe. quod super. ¶ In gl. ult. ibi, requi-
sisti] vel loquitur in relictis priuilegiatis, eodem titu-
lo, capitulo finali, Goffr. vel prohibet totum vendicari
sed nõ partem canonicam, & sic cessent contraria, se-
cundum Host. [& in fi.] supra de præscrip. de quarta,
et sup. tit. de i. iurisdic. 16. q. 1. ibi, quæstio prima, in-
terdicimus ipsa ergo mortuaria, quæ sunt accessoria
ad sacramenta, eiusdem nature & conditionis esse de-
bent, supra tit. primo, magnæ, ver. cum igitur. Idem
potest dici in quarta decimæ, cum etiam pro sacra-
mentis detur, supra de deci. cum sint homines, & c. ad
apostolicæ. vel dic q. in quarta decimarum non proce-
dit quæstio; quia mona. non recipit ab alio decimas,
sed alij dat. 16. q. prima, alia, de decimis nuper. & sic
cum quarta debeat de decimis ab alijs perceptis,
nunquam tenetur ad quartam. Sed nec ex alterius do-
natione posset mona. habere decimam nisi cum suo o-
nere, cum non valeat donatio nisi quod ad partem do-
nantis. 16. quæstione prima, si quis laicus. Intelligitur
ergo ecclesia donasse solum, quod ad eam spectat, nec
alijs non consentientibus preiudicare potest, de dona-
pastoralis, & c. inter dilectos. & si dicas perceptionem
etiã decimarum, nedum quartæ esse de l. diocesana,
respondetur ob hoc quod ad possessiones non esse mona-
steria exempta, nisi exempta probentur, de deci. sugge-
stum. ¶ Ad personales verò nec monaci, nec clerici te-
nentur, vt no. de deci. nouum. & sic quod non debetur,
de l. aliqua esse non potest. Hoc autem sciendum est se-
cundum eum, quod licet monaci morentur in aliqua
ecclesia, subsunt tamen le. diocesana, nisi sint ibi vt
collegium. 10. quæstione prima, capitulo primo, exci-
pe grãcias, de cens. capitulo si. Dicit etiam, quoddam
dicere, & satis probabiliter, q. monasteria non sunt ex-
pta a quartis decimarum, b mortuorum, vel obla-
tionum, etiam si in vita offerantur, ad hoc de offi. ordi.
conquerente. & de oblationibus expressum. 15. quæstio
ne prima, alia, quæ loquitur de ecclesia Catanien. quæ
certum est, quod est regularis. nec ob. ea. quæstio. deci-
mis, & cap. quæsti. quia quod monaci decimas habeant
de proprijs laboribus, priuilegium est, de deci. sugge-
stum, ex parte, nuper. alias ad decimas tenerentur, vt
in c. alia. nec ob. iura. quæ dicunt, q. oblata monasterio
non subsunt legi diocesana, vt hic, & in similibus. faten-
tur enim illi, q. non subsunt in omnibus. Nam de l. di-
ocesana est, q. omnes ecclesiæ conferant cum episcopo,
quando vadit ad papam, vel regem, vel synodum,
vel quando facit expensas pro communibus negocijs
diocesis. 10. q. 3. vñ. 10. 11. q. 2. vobis, ab his autem colla-
tionibus exempta sunt monasteria, vt probant prædi-
cta capitula, maxime 8. q. 1. quam sit, vel dic, q. prædi-
cta non sunt de l. diocesana, sed iurisdictionis, de qua l.
dicuntur omnia, ad quæ monasteria tenentur, nec de ip-
sa fit mentio in antiquis canonibus, sed tantum in no-
uis decretalibus, quæ verba fuerunt magistralia secun-
dum Iñ. cuius quasi ad litteram est gl. quam etiam po-
nit Host. remittit de offi. ordi. conquerente, & c. dile-
ctus, de maio. & obe. quod super. ¶ In gl. ult. ibi, requi-
sisti] vel loquitur in relictis priuilegiatis, eodem titu-
lo, capitulo finali, Goffr. vel prohibet totum vendicari
sed nõ partem canonicam, & sic cessent contraria, se-
cundum Host. [& in fi.] supra de præscrip. de quarta,

- a ¶ Monasteria. Intellige habentia populum non exemptum, vel
si non habent exemptum, tunc non soluunt episcopo, sed p. p. p.
& hoc in canonica episcopatu. in parochiali autē secus. vide lo.
An. in c. certificari, in 10. quæstio.
b ¶ Decimarum. Quas recipiunt, non quas alijs de suis prædijs
soluunt, vt no. supra versiculo idem potest dici. & vide gloss. sed
videtur, & ibi Ioan. And. in c. conquerente. de officio ordi.

S V M M A R I V M.

- 1 Diuisio constitutionis.
- 2 Peculium vt sumatur hæc, & quando ipsum possit habere mo-
nachus, nu. 7.
Capella, vel prioratus si non sufficiunt duobus, quid agendum
remissi.
- 3 Vita securior a secularibus hominibus remota.
- 4 Solus quis vbe debere timere.
Sine socio nulla boni iocunda possessio.
- 5 Per simoniam etiam in beneficio simplici commissam quis fit
irregularis quo ad ordines.
Officium hic pro beneficio. seu praelatione.
- 6 Peculium vt habeat monachus, abbas dispensare non potest.
- 7 Administratio quæ dicatur esse monachorum.
Prioris claustralis officium quod, in fi.
- 8 Communio pro perceptione corporis & sanguinis Christi.
Oblatio pro missa.
Monachus illicite peculium retinens in obitu, vbi sepeliendus.
- 9 Pronomen, ista, omnia superiora comprehendit.
Obedientia quæ dicantur apud monachos.
Prioratus quidam habent bona separata & distincta cum in-
re spirituali annexo, quidam de bonis abbatibus cum onere
quid certum soluendi.
Prior sonat in dignitatem.
- 10 Si sterilitas contingat firmario, remissio facienda.
Prioratus cui tradendus monachorum.
Est duplex, & differunt inter se.
- 11 Archidiaconus instituit episcopus interdum sine consensu ca-
nonicorum.
Non tamen potest amoueri quodcumque.
- 12 Priores, vel praelati ecclesiæ conuentualis a quo creandi, sunt
perpetui, & quando confirmantur, & instituuntur de diæ-
sani voluntate.
Dilapidatio debet esse manifesta, in fi.
- 13 Dispensatio facilius conceditur ob vtilitatem maiorem.
- 14 Epilogus, & suffragium glossarum nu. 15.
Conditio quandoque remittitur, & quibus casibus hic.
- 16 Additio, vel suppletio glossarum.
Monachus an possit ecclesiæ parochiali præfici.
Simoniaci non sunt illicti, in fi.
- 17 Monachus an quis fieri possit sub conditione, ut habeat proprium.
Fructus ad firmam dare non est prohibitum, & cui. S. fina.

C A P V T II.

- 1 **Monaci.** Capitulum ¶ est habens multa di-
cta, & ideo nõ summo. & prima pars
ponit tria dicta. Primo, prosequendo
tertium; secundo primum, tertio secundum. Demum il-
la prorogat, & abbatibus negligentibus comminatur.
Secunda ponit prohibitionem, & penam ibi, Prioratus.
Tertia ponit aliam prohibitionem, & casus exceptos ibi,
Priores [Monasterio] hoc primum dictum prosequitur,
infra ver. si quis [Habere] hoc in dictum sequitur, infra
vers. qui vero. & secundum Goffr. sumitur ¶ hic peculium
pro patrimonio. ff. ad Trebellianum, cogi. in prin. sup-
ple, vel quodcumque proprium, infra eodē, cum ad mo-
nasterium, remittit hic Hostiē. ad summam de pecu. S.
quid sit peculium [Maneant] in cappellis, vel priora-
tibus eorundem, quæ si non sufficiant duobus, dic vt
infra

infra de capellis monachorum, cap. fina. & in concilio
 Vien. eodem tit. ne in agro. §. ad hæc [Inter seculares]
 3 Hierony. ad Præsidium. V. plus te dicit habere mer-
 cedis, si in media vrbe consistens monachorum vita vi-
 detur: & sunt vera, quæ dicit, sed non tam facile sequi-
 tur [Dicente] ecclesiastes. 4. ca. de quo libr. no. 13. q. 2.
 in ecclesiastico [Vhæ foli] Dicit Chrysostomus. vbi nō
 4 timetur & reprehensor, securus accedit tētator. & ad li-
 teram facit ad propositum. vel. i. So. itario sine socia-
 te charitatis tali vha erit. i. eterna damnatio secundum
 Hug. Sene. 6. ad Lucil. Nullius boni sine socio iucunda
 possessio. vide Hier. ad Abigaum V. & ad Demetrium.
 5 E. [Ascendat] no. secundum Petrum, & Abb. per simo-
 niam commissam etiam in beneficio simplici quem sic
 rir regularem quō ad ordines [Officij] potest exponi,
 idest beneficij, vel prælationis. beneficia enim regula-
 rium officia appellantur, infra eodem, cum ad mona-
 sterium, & no. in eodē genere simoniæ plus puniri dan-
 tem, quam accipientem, secundum Petrum, & Abbatē.
 (Suspensione) imō videtur, q. debeat deponi. §. priora-
 tus, de simonia, dilectus. 2. dic. ut ibi, Host. (Nisi ab ab-
 6 bate) idest nisi & abbas administrationem sibi commi-
 serit, ex qua regenda peculium habere licebit. Non e-
 nim posset abbas circa hoc dispensare, infra eodem,
 cum ad monasterium, ad finem (Administratione) ut
 7 quia & eleemosynarius, vestiarius, vel cellerarius,
 vel alius habens simile officium, propter quod recipere
 habet, & expendere in vñs monasterij, siue monacho
 rum temporalia, iue pecuniam, vel quicquid aliud. ad
 hoc infra ne cleri. vel monaci. cap. 1. & tunc verē loquē-
 do potius administrator habet proprium, quam ipse
 monachus, ar. d. præb. c. 3. vel non habet peculium, sed
 administrationem peculij. Aliud esset, si esset tale offi-
 cium, cuius ratione haberet tantum circa spiritualia in-
 tendere, ut prior claustralis, vel quicquid alius audiens cō-
 fessiones, vel tatum vacans obseruantia regulæ [Com-
 8 munionem] i. a perceptione & corporis & sanguinis Chri-
 sti (Penitentia) restituendo statim admonitus. Hostiē.
 (Oblatio) i. non celebretur pro eo missa, in qua domi-
 no offertur sacrificium pro salute animarum. Alij enim
 oblationes pro monachis fieri consueuerunt, Pe. & Abb.
 [sepulturam] imō in sterquilino cū suo proprio subter-
 retur, infra eodem cum ad monasterium, ver. q. si. & si
 sepultus esset in cimiterio, si potest fieri sine scandalo,
 exhumabitur, infra eodem, super quodam (Religiosis)
 satis enim est, p. sint professi, cum eadē sit ratio, de po-
 9 stulatio ex parte (lita) omnia scilicet & superius dicta,
 sup. de rescr. olim. remouetur ergo Abbas propter ne-
 gligentiam, de hoc infra eodem cum ad monasterium.
 [Obedientia] hæc dicuntur certa monasteriorum offi-
 cia, ut celleraria, sacristia, & similia, de officio ord. quā-
 to, infra eodem cum ad monasterium. Dixit autem In-
 noc. hoc de illis prioratibus, vel obedientijs intelligi,
 quæ habent ins spirituale annexum, vel bona sibi appro-
 priata & distincta a bonis monasterij; alias si talium
 temporalia essent de mens. abbatis, vel monachorum,
 possent abbas, & monachi dicere, & statuere, q. is, cui ta-
 lis prioratus committeretur, certum quid annuum sol-
 uat de illis redditibus, & non aliunde. & talis monachus
 potius diceretur minister, vel custos, quam prior, quod
 sonat in dignitatem, de præb. nisi, de priu. volentes,
 ad finē, li. 6. Ideo autem dixit Inn. nō aliunde: monachus
 carens proptio. vnde aliunde id soluere licitè non po-
 10 test, secundum Ho. Sed & quicquid sit firmarius, si cōtin-
 gat sterilitas, facienda est remissio. quod dic. ut de lo-
 ca. propter. & sic accidente sterilitate non aliunde præ-
 cisè facienda solutio. A. & adde, quod dixi de simo. nō
 satis [Tradantur] nec tradantur nisi expressè professio.
 & attingenti 25. annum, si prioratus est conuentualis:
 vel ei, qui peregit 20. si non est conuentualis, tam in cu-

ratus, licet illa cura geratur per presbyteros seculares,
 & tales debent ad sacerdotium promoueri, & in prio-
 ratibus, vel administrationibus, non in monasterijs re-
 sidere, quod dic. ut in cōci. Vien. eo. ti. ne in agro. §. ce-
 terum [Alioquin] i. si proinde precium datū fuerit (Per
 electionem capitulorum suorum] hoc non erat in anti.
 11 & inuenio, q. & quandoq. episcopus instituit archidia-
 conum sine canonicorum consensu, ut 40. dist. c. 1. 74.
 di. episcoporum. nunquid ergo talis quādoque po-
 terit amoueri? non: quia aliud in secularibus, de simo.
 2 per tuas, in fi. ^a Gof. Dicebat Host. q. propter tria adie-
 12 cta fuerat hæc litera. primum, ut & scias in ecclesia
 conuentuali debere prælatum creari per electionē con-
 uentus, de elec. c. 1. 16. q. si. cap. ult. secundum, & tales
 priores sic electos scias perpetuos, & talibus confirma-
 ri possunt prioratus, de præb. nisi alij ad volūtatē ab-
 batis reuocantur, nec eis confirmantur, de confir. vti.
 vel inutili, ad nostram, & c. porrecta. & huic cōcor. In-
 noc. tertium, ut scias tales priores sine diocesanī volū-
 tate non instituendos. vnde dicit, Canonice, nec remo-
 uendos per consequens & est idem de habentibus cu-
 ram, infra eo. quod dei, de capel. mona. c. 1. li. 6. Remit-
 tit autem Host. de priu. volentes. §. sane, li. 6. quē §. ut
 dicit, quidam non habent, sed ius continet, & ideo ap-
 probandus secundum eum, de fide instr. pastoralis [Di-
 lapidatores] & hoc sit manifestum per id, quod præce-
 dit. sic etiam expone, quod sequitur, secundum Pe. & Abb.
 13 (Maioris) in quo & propter maiore vtilitatē facilius di-
 spensatur, de transla. c. si. Hosti. (Consilio) non dicit,
 Consensu. dic. hodie, ut habes de elec. si religiosus. 2. re-
 14 spō. lib. 6. quō ad casum ibi expressum. ¶ Tertia & glof.
 respondet per ob. quā soluit de canonicis. 16. q. 1. & c.
 ¶ Gl. alias proprium) signat cōtrarium, opi. ponit, cui
 signat contrarium, & ponit opi. Hugo. quam approbat
 cui signat contrarium de decr. dudum. ¶ Pe. gl. respō.
 15 per prium de §. tales. ¶ In & gl. alias propriū, ibi. d. 1.
 Si legatur vñsfructus, eum sequitur aditus in tantū, q.
 si addat testator, q. hæres non cogatur viam præstare,
 inutilis est adiectio [& ibi, Sed neque] Si legatus est vñ-
 sus adium mulieri ea conditione, si a virō diuertat, re-
 mittitur conditio [& ibi, reprehēdenda] vide de ver.
 16 sig. forus. sup. gl. C. de ¶ In & gl. 3. ibi, dispensatione epi-
 scopi] cum consensu abbatis, Inn. & hoc de pauperib.
 intelligo. Si vero talis esset ecclesia, quæ posset plures
 habere, Dicunt quidā, q. de iure communi potest mona-
 chus præfici ecclesiæ parochiali, infra eo. qd. dei, & hic, q.
 bus ego assentio, Tan. & Go. Dicit Host. q. verbū. Qua-
 sciūq. parochiales & c. est q. hæc di. & remitt. ad sum. eo.
 ti. §. vtrū populum. Ego Vin. dico monachū de iure cōi
 nō p. se assumi ad parochialem ecclesiam gubernan-
 dam, & loco necessitatis, propter quā hoc olim fuit, nō
 dico subintrare vtilitatem, ut dicebat Hug. quia hodie
 multi sūt clerici, qui possunt eligi, & q. a naturaliter mo-
 nachus requirit claustrum. 6. q. 1. si cupis. pro Hugo. tū-
 17 mē facit ea. q. cum pro vtilitate. ¶ In gl. 4. in fi. ¶ T. v-
 bi de hoc pro & contra in ult. gloss. ¶ In gl. & insuper,
 ibi, expellatur] nec ob. 20. quæstio. 3. constituit, quod
 loquitur de illeclis, qui non sūt simoniaci, Tan. Vinc.
 ¶ Gofr. ¶ In & gl. alias proprium, ibi de viduis] 1. q. 3. si
 qua. R. Dicit Host. c. viduis, non loqui de professis, sed
 de Bigamis, de quibus 12. quæstio. vlti. cap. si. infra de
 elec. indēnitatibus, in fi. & in conc. Vien. eo. tit. atten-
 dentes, c. rca si. vel dic. secundum eum, ut no. infra c. cū
 ad mona. vers. q. si [& ibi, reprehēdenda] vsu vero mō-
 derno fieri pōt cum volūtatē abbatis, ut vñs habeat,
 tamen parum differt a simonia. R. Vin. dixit id nō pos-
 se fieri ex pacto, sed alias sine pacto. 12. q. 1. illi [& ibi. c.
 ult.] ubi de hoc, & ibi, plenē dicam. de hoc etiā & j. qui
 cle. uel uo. insinuante (& ibi, ar. contra) hanc all. pro, in-
 fra de condi. appo. c. ul. & quomodo p. outraque indu-
 catur.

ADDITIO.

¶ Post princ. Per istam decr. posset poni exemplum in his, quæ no. lo. An. in clerici, in sua gl. prima, & in c. super eo. in gl. quæ mis, & in c. dudum, in gl. satis fatuus, supra de regularibus.

S V M M A R I V M.

1. Regularis quis in cœmeterio sepultus debet exhumari.
- Contumax est, qui monitioni non paret.
- Impenitens etiam dicitur.
2. Additio glossarum.
- Propter scādali vitiationem omittitur quid, quod alias fieret, & quo casu hic.

C A P V T IIII.

1. Super quodam. Casus. Regularis t̄qui proprium non resignauit in morte, in cœmeterio sepultus debet exhumari, si sine scandalo fieri potest. Cōis diuīsiō, secunda pars ibi, Inquisitioni. quā pro rogat ibi, Hoc autē [Contra regulam] est enim hoc vnū de substantiālibus. de hoc j. eo. cū ad mo. in fi. [Latent] maximē p̄m T. [Noluit] fuit ergo contumax: quia monitus. Itē impenitens (Hoc autem) s. quod dictū est

2. de exhumando, & proiciendo. ¶ In t̄ gl. pro quo, in fine] & sic nota p̄m Innoc. propter scandalum non exhumari qui alias exhumandus esset. ¶ In gl. ult. in fine] & supra de constit. translato, de transla. cap. 2.

S V M M A R I V M.

1. Canonicus regularis p̄fici potest ecclesiæ parochiali etiam seculari, cum quo esse debeat & quorum consensu, & dispensatione, num. 5. & 17. & 18. in fi.
2. A fructib. et op̄ib. extrinsecis, qualis quisq; sit, cognoscitur. Colligi. pro p̄sumi.
- Ex bonorum operum fructu pro aliquo p̄sumitur.
- Per exteriora de interioribus iudicatur.
3. Renunciatio beneficii in manibus ep̄scopi facienda, & nu. 5.
- Vitam mutare p̄sumitur resignans beneficium.
- Fratres pro canonicis regularibus.
- Regulam illam quis intelligitur vouisse, in cuius fratrum manibus confessionem facit.
5. Ecclesiæ ut p̄ficiatur canonicus regularis vel monachus disp̄sat ep̄scopus, vel cum eius & abbatis licentia, & quæ, & quando cogatur abbas, num. 4.
6. Laicus parochianus an et quando possit petere confirmationē, & amotionem & destitutionem p̄lati ecclesiæ suæ.
- Parochianorum inter est habere bonum rectorem.
- Specialiter pro expresse & nominatim.
7. Canon. regulares d̄fferunt a monachis, & eorum institutores qui, & in quibus equiparentur, n. 13. 14. & 17.
8. Ad offi. ium p̄dicandi assumi dicuntur, ad aīarū regimen animarum regimini qui p̄ficiendi. (sumpti.)
9. P̄dicationis, & p̄dicatorum verbi Dei quot priuilegia.
- P̄dicatorum p̄cipuus ordo.
10. Commoditas attenditur, & quo casu hic.
11. Epilogus, & additio glossarum.
- Per promissionem de futuro quis non est, sed cogi potest esse canonicus regularis.
15. Canon. regul. uel mona. trāslatus ad ecclesiā parochiālē est ab solutus ab abbate, & quatenus a regula, et ad quæ teneatur.
16. Quid habere possit, & quomodo in ecclesiā collegiata canon. corum secularium habere.
- Disp̄satio est de maiorib. faciēda de cōsēsu et cōsilio capituli.
17. Regularis socium an debet habere p̄fectus ecclesiæ parochiali seculari, & num. 18. in fi.
18. Potum religiosus pollicitus plebanus, vocatus ad plebaniam permutat votum, & transit ad eam ante, quam impleat, & qualiter: secus, si ad ep̄scopatū eligatur, & ratio.

C A P V T V.

1. Quod Dei timorem. Casus. Canonici t̄regularis p̄fici ei p̄t parochiali ecclesiæ et seculari: sed dēt sociū sui ordi

nis secū habere, si pōt. & pōt diuidi in tres partes. In p̄ma exordiū. In secūda facti narratio, & supplicatio. In tertia supplicationis admissio cū duplici motiūo. secūda ibi, Sane. tertia ibi, licet [Fructib.] Marth. 7. ex fructibus t̄cotū cognoscetis eos. Et j. de reg. iur. c. 2. Hier. ad Pāma. & Mar. secūda. H. Ex pomorū dulcedine genero si seminis arbor agnoscitur [Colligitur] i. p̄sumitur. & non p̄sumi pro aliquo ex fructu bonorum operum. & no. per exteriora de interioribus iudicari. Pe. & Abba. [Opera] Io. 10. Si mihi non creditis operibus credite, cōcor. C. de adm. tut. l. lex quæ. §. 2. & §. de p̄sum. ex studijs. & vulgariter d̄r, Opus laudat magistrum, p̄m Host. Sene. 33. ad Lucil. in fi. Non est eius animus in recto, cuius acta discordant [Veritati] dicit Inn. q̄ in alijs potuit laudari factum, & intentio plebani, in hoc nō est laudandum, q̄ t̄ non in manibus ep̄scopi, sed aliter licet publicē renunciavit, contra id, de renun. admonet, & facit p̄m Hos. i. ad Corin. 1. c. Laudo vos, in hoc nō laudo. Vel aliter intellige, vt dicitur j. [Frugem] sic §. de conuer. coniu. gaudemus, de renun. nisi [Resignās] per hoc t̄ p̄sumitur vitam voluisse mutare, de reg. statuimus. Host. [Fratrib.] canonicis regularib. & not. p̄m Inn. q̄ licet non exprimat, cui regulæ se deuouet, intelligitur illā vouisse, in cuius fratrum manibus confessionē facit [Habitum] forte de habitu professorum loquitur [Assumens] tunc p̄m La. [Eiusdem] cui renunciaueras [Profuisse] eisdem. & s. cū iam intrasles dictū mona. sancti Victoris, & professionem ibi fecisses tacitam vel expressam, iterū te in plebanū postulauerat [Florētino] consentiente & et Bon. ad minus priore, & cōuentu sancti Victoris. quāuis. n. t̄ dispensatio spectaret ad solū Florentinum; t̄n si non debuit sine p̄dictorum consensu, p̄m Inn. ad hoc §. c. monaci, de renun. admonet. qd̄ dic, vt de ele. si religiosus, lib. 6. Vnde dicebat Host. duo necessaria, abbatis, vel prioris licentiam, & auctoritatem diocesani loci; & sic dicit intelligenda illa c. 16. q. 1. a §. ecce. vsque ad §. his omnibus, & §. 5. dist. pri. scis. & vide quod dixi de renun. post translationem, post princ. [Impetrarunt] In hoc credimus ep̄m dispensare posse, Inn. [Ibidem] sin ipsa plebe [Annuisse] alias admisisse. q. d. hæc confirmauit. sic §. de ele. cum monasteriū, de loca. c. 1. [Parochiani] eo. t̄ parochianū petere posse confirmationē, & amotionē, & per consequens destitutionē, eo q̄ sub malo sacerdote patiuntur famē, & sitim verbi Dei. 8. q. 1. audacter, & sic interest ipsorū, de ele. querelam. 16. q. 1. constitutum, Goff. vbi de hoc. & p̄m Hostien. hoc est, q̄ Hiero. deplorat Tren. 4. Paruū li petierunt panem. i. verbum Dei. & non erat, qui frangeret eis. distinguendo, & p̄dicando, & iterum. Adhæsit lingua lactantis in siti. gloss. verbi Dei. Dicit tamē ipse Host. dictum gloss. simpliciter verum, quando ad populum spectat ius patronatus per iura vltimō alleg. nam alias se non intromittit, de elect. Ofus, quisquis, Messana. nec d̄ aliquib. spiritualibus, vt patet ex no. de arbi. contingit. Sed nec admittuntur laici: ad accusationē p̄lati, vel clerici, nisi in exceptis, de hoc de accus. cum Pet. de simo. tanta (Prioris) quæ necessaria est. Innoc. de elect. si religiosus, lib. 6. [Istud] alias illud [Specialiter] idest expresse & nominatim, alias de omnibus regularibus ibi cauetur in ver. quod ē. nisi d. q̄ illud respicit ibi proximum dictam t̄m [Qui] s. canonici regulares [Et si] pro t̄ quamuis [Laxiori] sunt dissimiles in habitu. Item aliqui comedunt carnes in refectorio etiā: monaci nullo modo, infra cap. 1. §. in refectorio; & in quibusdam alijs est laxior. Item auctores diuersi. Illam Benedictus: Hanc Aug. instituit [Antiquos] q. d. nō per modernos. & sic arg. q̄ hodie non possint, Petr. & Abb. [Et monaci] ac si d. nedum canonici [Ex quo debet] q. d. ex quo t̄ ad animarum regimē assumuntur, per consequens & ad offi. iū p̄dicandi. vnde no. quēlibet Io. And. super 3. Decret. Z recto-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

rectorē prędicare posse in parochia sua. unde cauē-
dēt, ne pręficiatur idiota, de æta. & quali. c. pe. Hostiē.
9 [Privilegiatū] multipliciter. Primo vt de t̄ qualibet re-
ligione possit quis ad illud assumi, s̄m Gof. qui hoc no.
de Iudæ. quā sit, & s̄m Host. Secundo quia ordo prędi-
catorū p̄cipuus in ecclesia Dei. Tertio vt nullus laicus
ad hoc officiū admittatur. Quarto vt nec clericus nisi
missus. Quinto vt non clam, sed publicē admittatur. Et
hi 4. patent de hæreticis, cum ex iniuncto. Sexto, vt prę-
dicator fiat vicarius ep̄i. 7. vt tales pręficiantur in eccle-
sijs cathedralibus, & regularibus, quos ep̄i possunt in
hoc coadiutores habere, hi duo casus colliguntur de
offi. ordi. inter cetera. 8. vt occasione huius officij adi-
piscendi mittantur aliqui ad theologię studium cum
priuilegio, de quo j. de magis. super spe. 9. vt prędica-
tores licitē medicare possint, de hoc s̄. tit. 1. ex multa.
S. de cleris, & vt eleemosynas accipiant ab excōicatis,
de sen. excō. cū voluntate. 10. vt postulatio de prędica-
tore facta citius admittatur. s̄. de elē. in causis. in fi. 11.
vt alterius ep̄atus ecclesia pręscribatur cū scientia rei
al. ena. de pręscrip. c. 12. vt cum gentilib. cib. recipia-
tur. j. de Iudæ. q̄ sit. 13. vt diuersarum religionum habi-
tus in vnū conformetur, de vi. & ho. cler. Deus qui. 14.
vt excōicatus intra ecclesiam, quandiu pręlatus prędi-
cat, admittatur, de sen. excō. respon. 15. vt clericus et
religiosus, & si cogatur medicare, votum trāsmarinum
personaliter exequi teneatur, s̄. tit. 1. quod super his, &
c. se. & c. fi. 16. vt indignus, vel insufficiens ad hoc offi-
ciū nō admittatur, de æta. & quali. c. pe. & vltim. 17. vt
certę personę leges, vel physicā non audiant, ne hoc of-
ficiū negligatur. j. ne cleri. vel mo. super spe. 18. vt se-
curē proponatur verbū Dei in genere, & aliquis occul-
tus peccator tangatur in specie. unde 1. ad Tim. 2. ver-
bū Dei non est alligatū. 44. dist. Ephesus. 19. specialis
ordo prędicatorum in multis est priuilegiatus, quę pa-
tent. j. de excels. pręla. nimis praua. s̄m Hof. (Obsēuan-
10 tia) in his, quę t̄ commodē simul seruari poterunt: in
alijs, quę cōmodē simul seruari non poterunt, nō tenen-
tur. & sic intelligitur 18. q. 1. c. vno. Host. (Consortio)
11 nā uhe soli & c. s̄. c. 2. ¶ Antepē. t̄ gl. querit: ponit duas
opi. & soluit. secundo obijcit de decr. per tuas. & soluit.
12 ¶ Vlt. gl. querit, & soluit. ¶ In t̄ gl. 1. in fi. j. dixit T. li-
cet per promissionē non sit regularis canonicus, papa
de eo statuit. & respondet, ac si esset regulam professus.
dixit Inn. per promissionem de futuro non erat canoni-
13 cus, tamen cogi poterat. s̄. ti. prox. per tuas. ¶ In t̄ gl.
alias, ibi, clericus j. pariter mercedē spectant, vt ibi, &
hic (& ibi, super specula) pariter prohibentur audire le-
ges, & physicam (& in fi.) pariter, prohibentur postula-
re nisi in casu. Item æquiparantur in substantialibus re-
gula, obedientia, s̄. de maior, & obe. cum in ecclesijs,
abdicatione proprii, s̄. c. prox. & castitate, j. de voto.
c. vno. libr. 6. Vtriq; simul comedunt, & dormiunt, de
ui. & hone. cleri. qm. & prouinciale capitulum faciunt,
infra eo. in singulis. Vnde dicebat Hof. infra c. 1. q̄ cō-
ueniebant nisi in excep. ¶ In gl. vtrum, ibi, quidam) de
hoc 16. q. 1. in sum. (& ibi, priscis) ubi de hoc (& ibi, su-
pra eo. c. 2.) tertia opinio fuit T. quam dixi s̄. eo. c. 2. su-
14 per 3. gl. Host. dixit t̄ se tenere cū Hug. Bertra. prouin-
& Goffr. q̄ monachus cū licentia vel consensu abbatis
possit hodie pręfici p̄ ep̄m ecclesię parochiali etiam se-
culari. quod intelligo, et si episcopus verbis dispēsatio-
nis non vtatur. 56. dist. c. 1. & 2. 74. dist. quorundam. &
idē in canonicis regularibus, vt hic, & sup. ti. 1. per tuas.
Dicit et, q̄ abbas cogitur consentire, ubi non inuenirē-
tur honesti & sufficientes clerici, & monachus bonus est
prędicator & honestus in vita. 21. q. 1. c. 1. de ele. in cau-
15 sis, & c. nihil. & in hoc sit priuilegiatū officium prędi-
candi rōne regiminis cōpetens. Ex t̄ quo vero talis mo-
nachus translatus est, & per ep̄m institutus, absolutus est

ab abbate, & solus ep̄s est sibi Abbas. & hoc casu pro-
pter necessitatem & vtilitatem salutis aiarum pręfer-
tur Lia Racheli, & cōis vtilitas priuatę, de regu. licet.
Est. n. eadē ratio in alijs, quę in ep̄ali dignitate, de qua
inra prędicta loquūtur. ar. de pręb. maiorib. cum illa
plus inspiciant aiarum salutem, q̄ ep̄alem dignitatem.
Tenetur. n. talis ad diuinum officium parochiale, & se,
quantum bono modo pōt, cum presbyteris & collegis
suis conformabit in licitis actibus. 41. di. quisquis. ab-
solutus. n. est ab omnibus obseruantijs regula, quas ser-
uare cōmodē non pōt, saluis substantialibus. 17. q. 1. c.
vno. b. Dicit aut̄ t̄ Host. q̄ in ecclesia collegiata canoni-
16 corum seculariū non pōt habere prębendā. de hoc de
reg. super eo, de ui. & ho. ele. Deus qui. nec personatū,
puta pręposituram, vel decanatum ipsarum ecclesiarū
collegiatarum, nisi ob necessitatē curę aiarum, & dispē-
satiue hoc fiat. & qui dicit dispensatū, id probabit, de
scisina. c. 2. & cum dispensatio sit de maioribus, fiat de
consensu & consilio capituli, de his quę fi. a pręla. no-
uit, & c. quanto, s̄m Ho. qui remittit ad sum. eo. tit. S. v-
trum populū. & vide qđ no. s̄. c. 2. in fi. 3. gl. & in cle. de
ele. c. 1. in gl. pe. [& ibi, vt hic dicitur] Io. idē. Inno. sed
hic erat collegiū, s̄m Ber. qui hoc no. infra tit. 2. c. vlti.
17 Dicit t̄ Host. q̄ in hoc nō est distinguendū inter mona-
cū, & canonicū regularem, vterq; enim si commodē
poterit, habebit socium: alias non. cum enim vterq; re-
gularis sit, non posset in hoc reddi sufficiens ratio, de
postu. c. 2. Sed est hic aduertendum, an pręficiatur cu-
rę, vel non, vt primo casu non sit necesse habere sociū,
secundo sic. unde dic breuiter, vt dixi in prędicta dec.
vlt. infra titu. 2. quod dicitur de socio, habere locum in
claustralif & ibi, siue secularis) vt in cle. de ele. cū ratio-
ni (& ibi, seu regularis) infra de ele. nullus, lib. 6. (& ibi
18 dispensatiue) unde dicūt quidam, q̄ t̄ ep̄s de volunta-
te prioris dispensatiue permutauit votum in magis vti-
le, s̄. q̄ promoueretur ad curam, quod licuit. s̄. ti. 1. c. 1.
de reg. licet, in decr. per tuas, noluit papa dispensare,
vt non ob. voto haberet ep̄atum, imō voluit, q̄ votum
impleret. Item ibi is, qui vouerat, eligitur ad ep̄atum,
unde tenetur implere votū: quia si religiosus fiat, hoc
non impedit, quin possit de iure cōi sine dispeasatione
episcopari. hic loquitur in vouente vocato ad plebanā,
ad quam ex quo factus esset religiosus, non posset sine
dispensatione transire. 55. di. priscis. Expedientius er-
go & compendiosius fuit, q̄ potius permutaret votum,
nec fieret regularis, q̄ si primo profiteretur, & ex dispē-
satione postea ad plebaniam vocaretur. nec ob. quod
hic dicitur, q̄ habeat socium: quia hæc est quædā moni-
tio & de honestate. Dicit tamen Innoc. q̄ istud dictum
non consonat literę, nec veritati. & s̄m Hof. non habet
rationem: quia in maiori dignitate propter maiorem
vtilitatem facilius dispensatur, de translatio. c. fi. ¶ In
gl. vlt. in fin.) credo quod iste postea plus processit so-
lennem professionem emittendo. Lau.

ADDITIONES.

- a ¶ Consentiens, si plebs ista est in diocesi Bonon. quid ad Flo-
rentinum? nisi dicas collationem forte spectare ad Florentinū,
tunc quid ad Bonon. cum non transeat iste canonicus ad eccle-
siam extra diocesim, quo casu requiritur consensus episcopi, &
non alias, vide Ioan. And. in c. religiosus. infra alleg. in sua glōf.
fi. in nouel.
- b ¶ Vno. Sed an ad principalem dignitatem collegiatę ecclesię,
non aperit hic Io. And. sed vide glō. in cle. infra alle. ex parte. &
an monachus possit pręsentari ad parochialem ecclesiam, vide
in deci. Rota. concl. 288.

S V M M A R I V M.

- 1 Diuisio capituli.
- 2 Camisus lineis qui de regularibus vtantur, qui non.
- 3 Canonici regulares laxiori seruiunt regula, quam monachi.
- 4 alij sunt dissimiles.
- 5 Monachus simplex qui.

Incontinenti

- Incontinenti, qualiter hic accipiat. *Monitio post ius conditū videtur praeiudicanda, & debet esse trina, num. 3.*
 Deprensus quis dicatur. *Proprietas hic quid, & nu. 2.*
 Monaco quid liceat ex abbatis habere permissu, & nu. 4. & recipere, ibid. & nu. 5. 22. 23.
 4 Proprium si auctoritate propria deprensus fuerit in morte habere, ubi & simul qua cum re subterretur, iuncto contextu. Hic non debet habere etiam minimum.
 5 Princeps quod dat filios familias, non subiaceret potestati patris. Monaco si legetur usufructus fundi, an ipsum habere debeat. Destinatum pro transmissio.
 6 Monachus arbitrius esse non potest, & ratio. Arbitrium non valet, quod reservatur arbitrio tertij. Oratorium largo accipitur pro ecclesia, alias stricte. Refectorium, & dormitorium quid.
 7 Silentium ubi & quando servandum a monachis. In die bona fruendum bonis. Monachis non licet exire monasterium ad vescendum carnib. Dies festi & solennes qualiter celebrandi, & nu. 8.
 8 Carnibus an monachis, & abbati & quando liceat vesci, cir. fi. & nu. 10.
 9 Argumentum a contrario est fortissimum, sed non semper habet locum & quando.
 10 Abbatis mensa cum quibus esse, & qualis esse debeat & ipsa & ipse, & nu. 11. & 18. *Votum & religio quatenus comparentur.*
 11 Minutio quando salubris. Minuente imputatur imperitia. Affectata non excusant, & qua hic.
 12 Competens quid. Monachi mores quales esse debeant. Gravius fertur, quod sit in fratrem, quam in extraneum. Pietas, uel pietas, quid. Debilitas multiplex, in fine.
 13 Ad officia monasterij qui creandi. Fidelitas debet esse cum discretionem coniuncta. Cellerarius qualis esse debeat. Obedientia monachalis quid. In abbatis dispositione cuncta consistunt. Etiam praepositum removere potest, & quando.
 15 Ab eo non appellatur.
 16 Exempla magis & citius mouent, quam verba. Oculis quod intelligitur multo plus, quam quod aure percipitur. Prior qualiter se habere debet in monachos.
 17 Obedientia prodesse, contemptus obesse debet. Prauaricator quis.
 19 Hugo de Folero qua scripserit. Claustrum abusione 12. remiss. Contra prelatos negligentes bea. Hiero. ubi scribat.
 20 Abbas a quo deponendus. Depositus remanet monachus, & aget penitentiam, & quam.
 21 An si renunciauerit abbati remaneat monachus illius monasterij, cui praefuit, an non.
 22 Abbas non potest dispensare cum monacho super habenda proprietate, vel eius ad libitum usu, & quando licite possit & quod concedere, & quibus possit casibus dispensare, num. 27.
 23 Monialibus an & quantum liceat habere, & comparantur hic monachis, in fi.
 24 Papa dispensare potest, ut habeat proprium monachus. Monachorum ius quod naturale, quod positium. Regula omnis vires habet a papa, & eius substantialia tria, iuncto contextu. Tollere, quod dedit, potest. Annexae pro substantialibus hic. De connatis idem iudicium.
 25 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 26. Legis Faviae desit in usu esse poena pecuniaria, & qua sit surrogata.

- Negligentium poena qua, & nu. 27. §. 3.
 27 Additio glossarum. & sequens.
 28 Carnes ederi an possit monachus, factus episcopus. Monachus ut quis fieri non possit de tali hominum genere, vel ut matrimonium cuius interdicat, an papa constituere possit. Potestati non congruere, quid sibi uelit, in fi.
 29 Contra castitatis votum an & quando possit papa dispensare, ut monacho scilicet liceat contrahere matrimonium. Castitati aequum bonum an inueniatur. In voto quolibet quid tacite intelligatur, uer. & in quolibet. Papae potestas quanta. Dispersio papae quando non profit dispensato, & quando excuset, uer. si tamen. Dispersio quamuis liceat conditori constitutionis ex certa scientia, non tamen propterea licet alijs, quibus est dispensare concessum, dispensare contra eam, uer. licet, cir. fi. Castitatem uinit quis utendo legitime matrimonio in fin.

C A P V T VI.

- 1 Cum ad mona Diuide & capitulum in 5. partes. In prima tractat de vestib. monachorum. In secunda de abdicatione proprietatis, ibi, prohibemus. In tertia ibi, oratorio, tractat de silentio. In quarta de cibis ibi, in refectorio. In quinta ibi: Tales. tractat de officijs, & primo tractat de alijs officijs. secunda ibi, Prior, de priore claustrali. tertia ibi, Abbas vero, de Abbate. & ista decre. & sequens innouantur, & obseruari praecipiantur per concil. Vien. de sta. mo. ne in agro, in fi. [Lineis] quibus & utuntur regulares canonici. unde & regula inferuiunt laxiori. §. c. proxi. & aliqui carnes comedunt, & in aliquibus alijs dissimiles sunt, de quibus §. c. proxi. dixi [Ne quis monachorum] claustralis simplex, qui nullam obedientiam nullam administrationem habeat. 12. q. 1. nō dicatis. §. eo. super quodam. ad hoc §. c. 2. §. qui uero [Incontinenti] q̄ cito faciet editā hanc constitutionē, vel postq̄ admonitus est. §. e. super quodā (Post hanc) s. huius constitutionis notitiā, vel monitionē. Host. (Deprehensus) de facto & quia inuenta est pecunia in arca sua, sic q̄ inficiari non pōt, vel quia confessus est, de coha. cle. & nu. c. fi. (Monitione) trina. & intelligit Host. hanc literā seruatis tamen his gradibus, de quibus dixi fm̄ en de reg. c. fi. (Quod si proprietatis) dicitur proprietatis, quicquid concedatur abbati. Nam de permissu abbatis vī, q̄ possit habere pecuniā, dū tamē ipsam in proprios vsus nō expendat, nec alieni det sine abbatis consuetudine, sed noīe abbatis teneat, paratus illud resignare, qñ uolet, ut in regula. 23. c. ibi, Nec quicquid liceat habere, qd̄ abbas non derit, aut permiserit. vel dic ut dicā in fi. (Ipsa) non & tota. ut quid. n. hanc perditio. sufficit, q̄ ponantur ibi 30. den. tantū. n. venditus fuit Ioseph, Gen. 37. F. & tātum Christus. Matth. 27. A. & hoc faciat ad perditionis signū ostendendum ut sequitur, arg. supra de cōsue. c. 2. (Subterretur) nō dicit sepeliatur, ad ostēdendū, q̄ alio rū in malā, & alterum in bonā significationē accipitur, licet interdū fallat, ut in iuribus, quae alle. gl. [Grego.] Hiero. ad Eusto. de uirginitate. D. refert de monacho, qui lina texedo lucratus 100. illa reliquit in morte: habito consilio quidā dicebat illa danda pauperibus. alij ecclesiae, alij parentibus, decreuerunt patres illa cū eo sepeliri, cū uer. pecunia tua, & c. Magnus per totam Aegyptū cunctos terror iunxit & c. vide in Hier. (Vnde) i. quia monachus non debet habere propriū. Abb. (Quicquam) muneris, quamuis sit minimum. Idem de literis. 12. q. 1. non dicatis (Alicui) monacho (Specialiter) nisi detur ei a papa. Quod & enim princeps dat filios familias, non subiaceret potestati patris. C. de bonis, quae liber. cū multa, & supra de elect. cum inter R. de praeben. nisi. & si quis legat fundum monacho ita, q̄ habeat vsum fructum, uidetur, q̄ monachus illum habere debeat. 10. And. super 3. Decret. Z 2 quia

quia quod acquirit filius fami. acquirit patri quo ad usufructum, sibi quo ad proprietatem, nisi ita legetur filio, quod habeat usufructum, quo casu habebit. C. de bonis, quæ libe. auct. exceptis. Vinc. [Destinatum] id est transmissum. & intelligo secundum Abb. nisi de licetia generalis abbatis, puta quia est in studio. ad hoc quod no. infra de accusa. ex parte. cum suis remis. [Presumat] .s. sine abbatis licentia. q. d. qd de abbatis licentia non esset presumptio [Accipere] sine licentia, per hoc probatur, quod ¶ monachus non potest recipere arbitrium: quia refert omnia ad abbatis arbitrium: & in hoc casu non valet arbitrium, ubi reservatur arbitrio tertij. s. de arbi. item si vnus. §. 2. Vinc. De hoc plene in Spe. de arbitro. §. si. ver. sed quæro diligenter, & se. ubi etiam tractatur, an monachus ingressus mona. pronunciare debeat etiam præcipiente Abbate [Assignetur] per illum, qui portat, vel per alium (In oratorio) id est in ecclesia, licet alias oratorium stricte accipiat, de censi. c. si. [Refectorio] in quo fratres reficiuntur, id est simul comedunt (Dormitorio) in quo simul dormiunt, de vita, & hone. cle. quoniam (In clauistro) repete, obseruetur ¶ silentium (Laudabiliter) vt nec in nimium laxent linguæ: sed nec post completorium loquantur, vt in 42. c. regule (Nullus) nec abbas, nec alius, Hostien. (Omnino) nec infirmitatis, nec alia causa (Consuevit) pro eis ecclesiasticis 7. d. In die bona fructe bonis. & Ouidius lib. 1. factorum, Nunc dicenda bono sunt bona verba die, vt dicit Hostien. adhuc idem fit in quibusdam monasterijs de facto, ubi monachi sic exeunt relictis in refectorio duobus, vel tribus monacellis, aliquando, vt magis religiosi putentur, media pars exit, & media remanet: sed vtrumque hic damnatur, secundum Hostien. qui dicit etiam, quod in quibusdam mona. hoc faciunt ter in septimana (Diebus) forte in natiuitate domini, in paschate, & alijs festiuitatibus præcipuis, de fer. cap. si. sed & si liceat in festo natalis, quod occurrit in 5. feria carnes comedere; non tamen hoc licere monachis, de obser. ieiun. cap. si. (Obseruanda) ad hoc de obser. ieiun. c. si. vide quod no. in cle. de cele. mis. c. 1. in glo. in quibus. Hier. ad Eusto. de transmissis muneribus prouidentum est, vt ¶ diem solennem non tam ciborum abundantia, quam spiritus exultatione celebremus: quia valde absurdum est nimia saturitate martyrem honorare velle, quem seias Deo ieiunijs placuisse [Extra] ergo nec in scholis. vnde consilium Abbas monacho cuncti ad studium, quod in esu carnum secum faciat per Abbatem dispensari [Infirmatorio] dicitur in regula 39. cap. de mensura ciborum. Carnium vero quadrupedum omnino ab omnibus abstinetur comestio, præter debiles, & ægrotos. Et dicunt quidam monachi a contrario, quod bipedibus vt possunt, vt gallinis, phasianis, & perdicibus. Sed ¶ licet argum. a contrario sit fortissimum regulariter, vt legitur de regularibus, cum virum; tamen hic fallit, sicut & C. de episcop. & cleric. conuenticula, cum etiam illi intellectui contradicat ratio naturalis, ut patet ex 36. capit. regula de infirmis fratribus, secundum Hostien. [Interdum illos] ne alij scrupuloso corde moueantur. 17. quæst. 7. cap. 1. Goffred. (Et plenius) non dicit carnibus, vnde forsan loquitur de grossis piscibus, sed Ioan. de carnibus intellexit, vt patet in gloss. & consuetudo facit pro hac parte: quia monachos videmus etiam sine licentia comedere. Sed dici posset, quod talis usurpatio ius non facit, & quod non quid factum sit, sed potius quid faciendum, & de electio. causam, & multa per patientiam tolerantur. & de præbend. cum iam dudum. facit tamen pro Ioan. regula. 56. capitulo. de mensa abbatis. ubi dicit, Mensa abbatis cum peregrinis, & hospitibus sit semper: sed constat, quod illi carnes comedunt. ergo cum illis se conformabit, argum. 41. dist. quisquis, po-

stea sequitur, Quoties non sunt hospites, quos vult de fratribus, conuocare in ipsius sit potestate: sed dicit Hostien. quod melius esset, si Abbas causa hospitum non comederet, sed gustaret carnes, perfectius tamen esset & melius exemplum, quod tam ipse, quam alij tunc abstinerent. facit tamen pro monacho illud August. 41. distin. quisquis, & generalis consuetudo, quæ contrarium seruat, ad quod 76. distin. vtinam, supra de sepul. certificari. & quia qui nimis emungit & c. 4. dist. denique. Sed cum votum, & religio equiparentur quod ad carnum abstinentiam, de obser. ieiun. c. si. potest dici, quod sicut contra votum non valet consuetudo, sic nec contra religionem. Posset etiam distinguui, an frater, cum quo comedit, nullum habeat scandalum ex hoc, quod abstinet; & tunc omnino abstineant. sic loquantur omnia iura huius partis, & hic. vel scandalizetur; & sic de licentia abbatis speciali, vel generali, supra titul. 1. magnæ. potest carnes comedere. Nam & secundum Apostolum 1. ad Corin. 8. si esca scandalizauerit & c. Si ergo propter vitandum scandalum a carnibus est abstinendum; ergo propter ipsum vitandum illis vitandum. Dicit Host. quod hoc est veritas, quod debent a carnib. abstinere, nisi propter infirmitatem, debilitatem, vel nimiam fragilitatem aliud dicatur, vt hic. & in c. carnem. remittit etiam ad ea, quæ dixerat de obser. ieiun. super rubrica [Minutionem] no. quod ¶ qui minuit 13. die februarii ¶ ab initio mensis computando non morietur illo anno ex febrili distemperantia. & hæc est salubris minutio per Angelum reuelata. Vincen. Dicebat etiam, quod minuenti imputatur imperitia, non euentus mortalitatis. s. de offi. præsi. illicitas. §. sicuti, de temp. ord. ad aures [Medicina] non contraria conditioni diuinæ, de conse. di. §. ca. contraria. nec affectata ex superstitione; quia tutela affectata non inducit immunitatem. C. de his, qui spon. mul. sub. l. 1. & 2. & absentia affectata non exculat. si quis cat. l. 2. de offi. delega. pastoralis. Goffred. (Sed omnes) alias, sed omnia (Alijs) puta balneis, seruitoribus, & his, quæ circa hæc sunt necessaria, vt in 36. c. regula [Competenter] q. d. non ¶ sit abbas nimis austerus, vel auarus, nec monachus nimis importunus, vel delicatus, argum. ff. de pigno. ac si seruos [Debilis] non debilitate febrili, sed stomachi, vel complexionis: alias prouideretur in infirmatorio. Abb. [Scandalo] grauius enim ferunt hæc de fratre, quam de extraneo, sicut alias dicit lex. C. de bon. quæ libe. cum oportet. respon. [Cibum] non carnum: quia illa in refectorio nunquam comeduntur, vt supra [Ante se] quia per id tollitur liquoris materia [Pietantiam] vulgare monachorum id est misericordiam, vel gratiosam meliorationem. Hostien. [Fideles] non ¶ furentur, vel subtrahant, vel sibi delicias faciant. vnde alij egent, de præbend. ratio. 47. dist. sicut hi [Discreti] non prodigi, sed prouidi. alias fidelitas non sufficeret, nisi essent boni massarij, vt dicunt Lombardi, vel boni essent husibendæ, vt dicunt Anglici. vnde & in regula. 31. cap. dicitur, quod cellerarius debet esse sapiens, maturus moribus, sobrius, non multum edax, non elatus, non turbulentus, non iniuriosus, non tardus, non prodigus, sed timens Deum, qui omni congregationi sit sicut pater [Obedientia] id est prioratus, vel certa ¶ administratio ecclesiæ [Oportet] quando ¶ scilicet abbati videbitur, in cuius dispositione cuncta consistunt secundum Hostien. qui dicit, quod etiam præpositum, qui secundus est in mona. post abbatem, remouere potest, si quater admonitus se non emendauerit. Sed caueat abbas, ne zelo, vel inuidia irat animam suam; alleg. regul. m. 66. cap. ad fi. [Contradictione] quia in talibus non est locus ¶ contradictioni, vel appellationi, supra de appella. reprehensibilis, & ca. cum speciali, de simo. per tuas, in fin. Hostien. [Et sermo]

[Et sermone] sic supra de offic. ord. inter cetera. & habetur Lucz ult. [Exemplo] Seneca 6. ad Lucil. Longum iter est p[er] p[re]cepta, breue & efficax per exēpla. Hier. Super Mar. in si. terra multis plena miraculis, vbi fidelium credulitas plus actibus, quam lectionibus eruditur. idem ad Fabiolam. C. multo plus intelligitur quod oculis videtur, quam quod aure percipitur, idem ad Oceinum, Caput artis est docere quod facias. Sene. de conso. ad matrem sic dicit de filia. Multum sibi dabis. etiam si nil dederis p[re]ter exemplum. vide Hieron. ad Letan. D. [Scientiam] alias conscientiam. prima litera melior. debet enim talis habere scientiam humanitatis cum zelo, vt patet in regula 34. & 35. & 46. capitulis. & hoc est, quod sequitur, vt delinquentes corripiat &c. s. iuxta regulam, & apostolica instituta, infra eo. ea quæ [Foueat] debet. n. obediētia prodesse obediētibz, & cōtemptus obesse rebellibus, de postu. cap. 1. [In omnibus] s. m. Hostiē. principaliter hoc colligitur ex 64. & 2865. capitulis regulæ [Conuentu] nam t[em]p[or]e sua cum hospitibus, & peregrinis est, vt supra dixi [Vig. lem] ad hoc de offic. archipresby. c. si. (P[re]uaricator) is dici potest, qui regulam p[re]dicat, & ipsam non seruat, vel qui exterius videtur religiosus in habitu, & interius, sicut testantur opera, est lupus rapax, arg. ff. de his qui no. inf. athletas. §. pen. ff. de p[re]uari. l. 1. & 2. Matth. 7. attendite a falsis prophetis. vel s. m. Abb. is qui falsas culpas imponit subditis [Negligens] s. m. t[em]p[or]e Hug. de Foletto, lib. 1. de clauitro animæ. 12. sunt abusiones clauitri, quas vide in clem. de sta. mo. in agro. §. quia verò, in 6. gloss. & contra p[re]latos negligentes vide Hieron. super Hiere. lib. 18. f. [Deponendum] per t[em]p[or]e diecesanum, infra c. proximis nisi sit exēptus vt ibi (Regulam) depositus enim monachus remanet, & aget p[en]itentiam, sicut alius frater secundum Abbatis iudiciū, & regulam, vt in regula 28. c. & quinque sequentibus. illa ca. non contingunt casum propositum, sed tractant de p[en]is culparum. & not. quia hoc dictum Hostiens. facit ad quæstionem, 21 quam disputauit Guido Mutinen. an t[em]p[or]e renunciāns Abbatia remaneat illius monaste. monachus, sicut est dictū in deposito, contra quem tamen facit ff. ad municipa. filij. §. senatorum. eadem ratione in renunciante, & tanto maiori, quanto hoc potest fieri sine culpa, illud fit propter culpam, ex qua eius conditio melior esse non debet. 16. quæstio. 1. legi. Item Abbas monachus est, nec debet eligi, nisi sit expresse professus, de elect. nullus, lib. 6. & factus Abbas remanet monachus, de simo. cap. si. & vide quod ibi dicam super ver. Abbates, & eo. titu. quoniam, super ver. p[re]lata. nec posset monachatu, & clauitro expresse renunciare etiam cum iuramento, de iureiur. sicut ex literis. ergo minus id poterit tacite renunciando abbatia: alias esset acephalus. contra id 91. distinct. nulla. & daretur materia vagandi. contra id de p[re]ben. cum singula, in princ. cum concor. & quia proprium non habet, in ecclesia obprobriū mendicaret. 93. distinct. diaconi, ult. Si monachus remanet, ergo illius mon. cui p[re]fuit, etiam si de alio mona. creatus sit Abbas, cum sit translatus, nil habeat cum illo commune. §. de ele. constitutus, & §. it. 1. c. ult. in si. Et q[ui] substantiaalia monacatus remaneant in Abbate, patet 53. dist. abbati. 18. q. 1. c. vno, & q. 2. Abbates, de priuil. cum olim. 3. ipse tenuit contrarium, s. q[ui] sic renunciāns ius monacatus in mona. non retinet, cui renunciāuit recipiēdo abbatiam: fatetur tamen, q[ui] remanet monachus, mouet eum: quia si mona. habet numerū monachorum forte iuratum, & per papam confirmatū cum decreto, iam sequeretur, numerū frangi, & hac via concedi, quod erat prohibitum cōtra regulam, cum quid vna, de reg. iur. li. 6. [Si enim de ipso mona. habente numerum fuit assumptus, propter numerum oportuit aliū substitui. Si ergo ipse renunciāns remaneret ibi, mona-

cus, si numerus erat de 12. haberemus 13. hoc dictum Guid. sic fortifico: si dicis primum renunciātem retinere iura monacatus, eadē ratione idē dices de secūdo & de tertio renunciātibz, adhuc viuēte primo, & sic vbi est numerus de 12. habebimus 15. & sic posset etiā vltra facultates mona. grauari, q[ui]d de insti. b. ca. 1. non valet, si dicas monachos prouidere posse eligendo de numero: quia cum ferē tres menses possint labi ante electionē, & plures ante confirmationem, huic medio tempori per id prouisum nō esset nam si ius monacatus retineret, hoc esset statim post renunciātionem, & sic cū alijs haberet eligere. Item si de alieno gremio tenerentur eligere, supra de consuet. cum dilectus, de verb. sig. abbate. non ob. quæ de acephalo dixi, & de materia vagandi & mendicādi: quia erit monachus epi. 10. q. 1. qui vere. & facit quod no. 28. q. 1. de viduis, in gloss. 2. & dicam, qui cler. vel vo. insinuante, super gloss. ergo, debet autem illi episcopus prouidere ibi, vel alibi, vel de sua mensa. 81. dist. ad reatum. facit supra de p[re]b. episcopus, & 50. dist. acced. ns. 2. respon. (Aliena) si. supra de offic. archid. ea quæ (Proprietate) vel ea t[em]p[or]e vt possit ad libitum, nec videtur dici proprietate, quando de qualitate & quantitate nil celat abbati, nec sine ipsius conscientia aliquid recipit, vel expendit paratus totū reddere, & dimittere ad iussu abbatis: quia tamen res periculosa est, & inuidiæ & exempli mali causa, consilic Host. abbati, q[ui] nisi ex magna & euidenti causa talem licentiam non det (Monaco) nō habente administrationem, quod dic, vt supra c. 2. (Dispensare) dicebat G. Na. q[ui] t[em]p[or]e curia Rom. scit & tolerat, q[ui] regularibus taxetur aliquid pro vestimētis, vel dēt[ur] ad id certæ possessiones, vnde & regulares capellani papæ de seruitijs ita recipiūt portionē, sicut alij: testari tamen de his non possēt quasi proprietarij alias sepellirentur, vt supra eo. c. post pr. n. & idem de monialibus, quæ a mona. habent solū vītūm, & a parentibus, vel de suo lucro habent indumenta. vide quod dicam in quæstio. de reg. iur. non est 24 obligatorium, libro 6. (Annexa) videtur, q[ui] t[em]p[or]e de iure positio, monachus enim aliud non est, quā tristis & solitarius. 16. q. 1. placuit. q[ui]d vltra hic additur, est de iure positio. per quæ patet papam dispensare posse cū monaco, vt proprium habeat, vel vxorem ducat, cum nulli sit dubium, quin ordinē, & naturā, & substantiam, quā dedit ordini, tollere possit, s. m. Innoc. Omnis. n. regula vires sumit a papa, de religio. domib. c. si. Dans autē tollere potest, de reg. iur. c. 1. s. m. Host. qui exponit, Annexa. i. substantiaalia. vnde non possent destrui, quin destrueretur regula: nec ladi, quin laderetur, cum idē iuris sit de connexis, de iudi. c. quantum, cum similia. Est tamen & tertium substantiale, s. obediētia, vt le. & 25 no. de reg. ex parte. ¶ Quarta t[em]p[or]e gl. signat t[ri]um, & soluit. ¶ Gl. sic ergo) ponit 4. casus, quibus Abbas dispensat. ¶ VI. gl. ponit quosdā casus, quibus papa non disp[en]sat. ponit demum opinio. Vinc. & Io. Item opi. contrariā, & soluit. in si. no. quatuor, quibus monacatio p[re]iua dicat. ¶ In t[em]p[or]e gloss. arg. ad hęc in fine) p[en]a pecuniaria statuta l. Fauia desijt esse in vsu. nam eo crimine detecti pro delicti modo coercentur, & plerunque in metallum damnantur. ¶ In gl. quoniam, ibi, si quos) vide infra de hæret. cum ex iniuncto, super gloss. antepenult. (& ibi, carceri) & leg. milites. p[re]positus carceri, si negligenter se habeat in custodia, ab officio remouetur, si precio corruptus, officio iudicis punitur (& ibi magna) sequitur, negligentia culpa est, & magna culpa dolus est. ¶ In gloss. vltima, ibi, substantiam rei) stipulationem inutile faciendū vtilem. ¶ In t[em]p[or]e gl. sic supra eo. ibi, penitente) vel loquitur de sepultura a sinina. Ioan. & Tan. & ibi, idem no. ¶ In gloss. de con. in fine) vbi no. an monachus factus episcopus possit carnes comedere, & plenius 16. quæst. capit. 3. ¶ In gl. sic ergo, ibi, hic) hoc Io. And. super 3. Decre. 2 3 non

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

non probatur hic, cum hic de carnibus nil dicat; facit tamen ad hoc finis capituli secundum Pe. & Abb. quia si prohibetur dispensare in illis, permittitur in alijs [& in fine] 35. casus no. Guil. in quibus Abbates dispensant in spe. tit. de legato. in materia dispensationum. S. sunt quoque. ¶ In gloss. quoniam, ibi, Si quis Abbas] hoc debet esse concor. & 81. dist. dictum, & bene est de glo. & adde ibi hanc glo. & supra de officio archi. ea quæ [& in fine] & 1. q. 1. quicquid. ¶ In gl. vltima ibi, sunt quidam] bi de hoc [& ibi, Vin. & Ioan.] dicebat tñ Vin. q. circa facienda constituere poterat papa, vt q. de tali genere hominum non posset quis fieri monachus, vel contrahere matrimonium, vt seruus, de coniu. seruo, per totum [& ibi, non monachorum] vide quid hoc deridendo Thom. dicit secunda secunda, quæst. 88. artic. 11. & quod post eum dixi in questione, quam disputavi super regula, semel Deo, de reg. iur. libro sexto [& ibi, potestatis] quasi dicat de absoluta, non de ordinata potestate [& ibi, non congruit] vel de solito cursu, idest non consuevit, vel cum non subest causa. Ioan. Goffred. quasi dicat, q. ex magna & necessaria causa hoc posset, & hoc placet Innoc. & Host. vt iam dicam [& ibi, 29 æque bonum] vt dixi supra tit. proximo, c. 1. bene esset reperiri æque & magis bonum, puta pars aliqua Christianitatis sit in periculo, nisi monachus fiat rex, & matrimonium contrahat, & regnum sibi & filijs acquirat, nam quilibet, maxime monachus, debet se totum holocaustum offerre Deo, vt ei seruire præligat in eo, quod plus sibi placeat: sed præ omnibus placet ei creaturam suam rationabilem & corporalem conservare, pro qua etiam ipsam animam suam dedit: maius etiam bonum minori, & communis utilitas priuata præfertur, de postul. cap. 3. & propter communem utilitatem monachus fit episcopus, de regu. licet, & rector curatus, de hoc supra cap. proximo. quare non eodem modo & rex. Quid si dicant illi, qui possunt regnum dare, cuius puella heres est, quod parati sunt nobili monacho dare puellam, & regnum, alias dabunt infideli tyrāno: ponderabitur in hoc casu illius monacelli continentia, & contemptatio, & crederetur Deus tam crudelis esse, quod nolit per sui vicarij dispensationem tantæ Christianitatis multitudini providere? Certe dicendum est papam dispensare posse, videmus enim, quod facit maiora, statuens, quod teneat matrimonium simpliciter vouētis, quod vxor vnus alij nubat, de diuor. gaudemus. S. penult. q. minor 14. annis profiteri non possit, de regula. ad nostram. Nec quandoque minor 18. de reg. quia in insulis, quod videtur esse contra ius naturale, per quod doli capax obligare se potest Deo, & diabolo, de delic. pu. cap. 1. & 2. secundum Innoc. Et sic dicebat Hostien. Iste sunt constitutiones generales, & ad omnes extenduntur. quanto fortius cum vno dispensare poterit. Potest etiam papa generaliter soluere, & ligare, 24. quæst. 1. quodcunque. & per suam constitutionem imprimi characterem animæ. super quo vide quod dixi de sacra. non ite. capitu. fi. in gloss. de ritu. & facit ad casum quod ibi dixi in fine. & in quolibet voto tacite intelligitur, nisi aliud plus placeat Deo. de hoc supra tit. 1. scriptura, & quod magis placet, præligendum est, vt ibi. Et credere debemus Deo plus placere, qd est vtilius. Non ergo dicatur fractor voti, qui arbitrio, vel dispositioni suæ, vel vicarij sui se committit, supra tit. 1. magna, & c. non est, secundum Innoc. qui hoc præcisè tenet, q. ex iusta & magna causa papa possit hoc. si tamen talis causa non subest, peccat dispensans, & is, cum quo dispensatur, nec valet dispensatio in habendo proprio nisi ex causa, vt dixi: posset tamen concedi monacho, q. peregrinetur, & viaticum, idest expensas viæ secum portet: quod tamen non possidebit suo nomine vt proprium, sed vt monasterij. Si autem papa sine causa

dispenset cum monacho, vt contrahat, si mulier quam ducit, credit dispensationem factam bonam & licitam, tenet matrimonium, & monachus tenetur debitum reddere, sed ipsum sine peccato non potest exigere. Si verò concederet monacho sine causa, quod haberet proprium, nulla est dispensatio, nec illum excusat. Ratio diuersitatis: quia ex dispensatione habendi proprium nemini præiudicatur, nec alicui prodest, vel obest nisi illi, cum quo dispensatur. vnde ibi nisi subest causa, non valet dispensatio. Secus in matrimonio, vbi dispensatio prodest coniugi; quare tenet matrimonium, ne principis auctoritate illa decipiatur, C. de his, qui ven. ata. in l. 1. supra de donat. per tuas, ad fi. Monacho verò non prodest, quin semper peccet debitum exigendo. Dicit tamen Hostien. quod per hoc videtur innui, quod matrimonium claudicat, vt teneat ex altera parte ratum. remittit tamen ad sum. qui cler. vel vo. S. videtur igitur, quod summus pontif. cum præ. & sequen. versic. Refert etiam Innoc. quosdam dicere, quod sicut papa sine causa non dispensat in his, quæ sunt contra votum tacitum, vel expressum, vel contra euangelium, sic esse dicendum de his, quæ sunt contra generalem statum ecclesie. 24. quæst. 1. memor sum, & cap. si ea. Quod non est verum, vt dicit in his, quæ sunt tantum contra ius positium, sicut patet in statutis de interstitijs temporum. 77. distinct. per totum: vel q. quis nō possit plures curas habere, ad hoc de præben. cum iam dudum. sicut enim talia sola voluntate statuit, sic sola voluntate relaxat, nec princeps sua lege ligatur. C. de legi. digna, licet bene faciat illam seruando, vt ibi. Et licet conditori constitutionis ex certa scientia liceat dispensare contra suam constitutionem: alijs tamen, quibus concessum est dispensare, contra illam dispensare non licet: quod si præsumpserit sine causa, non valet dispensatio, vel reuocatur; & ipse dispensans peccat, & punitur. 51. distinct. qui in aliquo. secundum Innoc. supra ea. gloss. remis. dedit ad regulam, semel Deo, & de hoc in Spec. tit. 2. S. nunc breuiter, ver. & not. in quo S. prolequitur quosdam casus, in quibus papa non dispensat, & finis huius gloss. videtur contrarius additioni quam posui de tempor. ordin. dilectus, super ver. dispensatio [& ibi, Castitas] ad hoc respondet, vt dixi supra tit. 1. cap. 1. [& ibi, pto anima] verum dicit: sed hic non perit anima: imò ex obedientia Dei vicario præstita amplius meretur, & vtendo legitimo matrimonio castè viuit. 31. distin. Nicena. nec prohibetur ille contrahere i. diuina, sed canonica, qui clerici, vel vo. vouens. de voto, capitulo vno, libro sexto. Et præcisè puto, quod meretur, si nil habet de proprio in tali contractu. 8. quæst. 1. sciendum.

ADDITIONES.

- a ¶ Olim. Pro ista parte facit, quia promoueri se faciendo in Abbatem si sit nouitius, videtur profiteri ibi. hoc voluit Ioan. And. supra de testa. quia ingredientibus, in gl. cum effectu.
- b ¶ De institu. Hanc q. prolixè tractat Feder. de Senis conf. 19. & cōcor. huic decisioni Ioan. And. facit quod no. Bar. in l. filij. 6. senator, ff. ad muni. & vide per Federicum prædictum confil. 5. in quæstio. 2.
- c ¶ Quis. Et tamen in illis etiam requiritur casus quod ad Deū: alias dispensans, & dispensatus peccant, quod ad istam ecclesiam tenet etiam sine causa. vide Ioan. And. de voto, magna, in gloss. hic patet. in præcedentibus autem videtur necessaria causa etiam in hoc foro, vt hic not.

S Y M M A R I U M.

- 1 Capitula prouincialia religiosorum quo tempore congreganda, & num. 2.
- Ad ea qui conueniant, & adhibeantur, eisque præsideant, & quod ibi tractandum, & n. 3. ad dist. conueniant, & num. 4.
- 3 Diocesani quando visitare, & synodum conuocare possint. Priores

- Priores quidam Abbates sunt, qui habent patres Abbates.
 Capitula provincialia qui faciant.
 Extraneam Benedicti citat. auctor, in fin.
 Euectio pro equitatura, ibid.
 4 Episcopo visitanti quos ducere liceat.
 4 Alieno consilio non habent opus instructi.
 Praesidentes concilij provincialis monachorum qui habent ordinariā, nu. 5. in fi. & nu. 12. in fi. & 18. si discordet, qd, nu. 10.
 5 Docti, & qui melius scire praesumuntur vocandi.
 6 Hoc capitulum qui ordines obseruent.
 Utilitas communis preferenda singulari.
 Moniales & ipsae egent visitatione.
 Rector pro quo hic accipiat, in fi.
 7 Visitorum regularium potestas qua, et nu. 9. & 11. et 18.
 8 Abbatem, seu priorem ex qua causa & quis remoueat.
 Eorum potestas qua, & excessus eius.
 Episcoporum iurisdictio qua in regulares.
 Eis negligentibus ad papam relicto metropolitano confugitur, & qua de causa, & nu. 9.
 10 Concorditer quando quid videatur definitum.
 11 In monasteriorum rebus & personas offendentes qui iurisdictio nem habeat, & in quos, nu. 13. & quam ibid.
 Conseruatores monasteria quos habeant, vel concedantur.
 12 Aduocati nomen & patroni videtur synonymum.
 Magnates qui dicantur.
 Milites qui.
 Secularem potestatem habentes omnes coercentur ecclesiastica censura.
 13 Offensio fit in res etiam.
 Ecclesiasticum negocium & personas, & res comprehendit.
 15 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 16.
 Recusationem impedire prohibentur iudices delegati.
 17 Suppletio, vel additio glossarum, & reliquis duobus num.
 18 Capitula provincialia quae casu liceat contradicere.
 Proportionatum quod non dicatur.
 19 In visitatione monasteriorum visitatores eorum episcopo praef ferendi, in fin.

CAPVT VII.

- In singulis.** Statuit & capitula provincialia religiosorum fieri singulis triennij; de numero personarum uerimentium, de instructoribus adhibendis: de praesidentibus capitulo: de tractatibus habendis in capitulo: de comuni vita ducenda: de visitoribus eligendis, & de ipsorum officio hortatur dioecesanos ad monasteriorum reformationem. praecipit patronos, & similes compesci ab offensis monasteriorum. Et uide quod dixi supra c. 2. prox. in princ. [Etiam triennium] non & putarem sufficere in fine primi triennij facere unum capitulum provinciale. & statim in princ. secundi triennij facere aliud; quia id potius esset facere capitula de 6. in 6. annum, q̄ de triennio in triennium, & multo tempore posset sic tractari ordinis reformatio, & sic etiā interpretata est consuetudo, & facit quod dicam infra de consang. & affin. 3 quod dilectio [Dioecesanorum] qui pluries, quā de triennio in triennium possunt visitare, & synodum tenere, de accusa. sicut olim, Goffr. & Host. [Non habetium] quia monasteria reguntur per priores, vel excipit priores Abbates, qui habent patres Abbates, de quibus supra de regu. c. ult. (Conueniant) si concilium intellexit, quod ad hoc capitulum venire debeant omnes Abbates, & priores provinciae cuiuscunque ordinis, hoc non seruatur, ut etiam dixit Hostien. quia Cartusienfes suum, Cistercienses suum, & sic de alijs faciunt capitulum per se. Item non habet hodie consuetudo, quod istud capitulum faciant religiosi non habentes caput unicum, licet concilium Vienenf. hac innouauerit, de stat. mona. ne in agro, in fine, hodie plene prouisum est per constitu-

tionem Benedicti (Canonicam) infirmitatem scilicet, vel huic simile, de iureiuran. Ego N. 18. distin. placuit (Euectiones) i. equitaturas, infra de censib. cum apostolus. & est hic arg. ad ea, quae ibi dicam, & infra de excess. praela. cum ad quorundam, scilicet quod & episcopo visitanti ducere liceat praeter seflores equorum unum seruientem pro duobus equis. ducit enim hic 6. equos, intelligo suo computato, & 8. personas, intelligo non computata sua persona (Aduocent) hodie non habent necesse vocare: quia sunt instructi (Primordijs) post ista primordia uocabit capitulum 4. de se ipsis. Innocē. nisi de consuetudine, vel ex statuto certi sint ad praesidendum electi, ut patet exemplum, secundum Hostien. in ordine Cisterciensi, in quo semper praesesse consueuerunt hi 4. Primus Firmitaten. Cabilonen. dioecesis. Secundus Pontiniacen. Altifiodorensis dioecesis. Tertius Clareuallen. Quartus Mormiden. hi duo ultimi Lingonen. dioecesis (Auxilium) de treu. & pac. c. 1. [Consuetudine] si. C. de iud. l. certi (Plenius) istis nouis. vel. i. plene, vocandi & ergo sunt in his docti, & qui melius praesumuntur scire. si. infra, qui ma. accu. poss. uidetur (Qui) s. duo Cistercienses (De ipsis) de capitulo, a quibus vocati sunt, Innocē. [praelationis] praefui praecedenti anno, & sic praesesse debeo in isto. & si secundum Hostien. de rescrip. cum contingat, in fine (Mutari) nota, quod habet ordinariam, qui tamen mutatur ad nutum capituli, secundum Pet. (Huiusmodi) dicto & qui debeant celebrare capitulum, dicit qualiter. Petr. & Abba. [Vbi] idest quo loco, & ad hoc apto, ut dictum est supra, ut dicit Hostien. hoc cap. melius seruat ordines paupertatis, quam alij (Communem) quae preferenda est singulari. de hoc de vit. & honest. cle. quoniam (Monialium) nam & illae egent visitatione, de vita & honestate cleric. monasterium (Praefixam) idest ordinatam in capitulo provinciali (Indigere) circa spiritualia, & temporalia, hoc saluo, quod monachos non corrigunt ipsi, sed corrigi faciet (Rectorem) Abbatem scilicet, priorem, vel alium cuiuscunque sit nominis. 1. quest. 3. saluator [Remouendum] supp. & non fit exemptus (Denuncient) contra & supra de rescrip. dilectus. & uide quod ibi dixi in glos. sup. & de ele. per inquisitionem, ubi visitor deponit. Solu. secundum quosdam generales visitatores non deponunt speciales, sicut ibi: dic quod simplices visitatores, & iudices generales speciales deponere non possunt, ut hic, sed visitatores & iudices, sicut ibi, & infra de accusat. qualiter & quando, secundum Innocē. & Hostien. [Episcopo & proprio] qui illum remouebit ad denunciationem suam, quod intelligas, si causa sit manifesta. C. de accusat. ea quidem. de hoc infra c. 1. ver. q̄ si Abbas [Amouere] ipsi ergo non amouent: quia praedudicaretur iurisdictioni episcoporum, quorum potestas extenditur etiam ad leuia, de offi. archidia. ca. fin. & sit haec littera contra patres Abbates, qui in alienis dioecesibus uolunt visitare, & pro tribunali sedere, personas corrigendo, & remouendo. Sed dicit Hostien. quod non uidet, quo iure id faciant, imo contradicunt. 9. questio. 2. per totum. 6. questio. 3. cap. 1. de elect. venerabilem, de sepul. c. 1. de excess. praelat. accedentibus. & hoc uidetur etiam hic reprobare, cum hoc istis concedatur de gratia, & de leuib. tantum, etiam quod faciunt vice papae, faciunt & sine episcoporum praedudicio, ut praemisit. Alij igitur, quibus hoc concessum non est, possunt a dioecesanis episcopis prohiberi, argum. institutio. de rerum diui. §. ferz, & §. plane, & quod le. & not. de usu pall. c. antepenult. de cleric. peregr. c. fi. & de hoc plenius supra de officio ordin. quanto, secundum Hostien. [Fecerit] dioecesanis. s. quia non remouet illum ad denunciationem visitorum [Referant] in episcopum & enim potestatem non habent, de ma. & obe. cum inferior, de regula. c. fi. Idem faciet, si episcopus alias impediret ipsorum p. Io. And. super 3. Decret. Z 4 cessum

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

ADDITIONES.

cessum [Examen] quare non ad metropolitanum: potest dici, quod presumitur negligens. ad hac infra de censu. Romana. §. notoria, libro 6. secundum Abba. & Pe. [Nouitate] respicit quod dixit circa princ. [Emerse] rit [scilicet in ipso] provinciali capitulo, in quo discor dāt 4. praesidentes, ut patet per sequentia: putat autem Abba. q. vno contradicente, isti nil possint ordinare per literam sequentem, Hostien. contra, ut statim dicam. [Concordi] quod est quando omnes 4. concordant, vel tres ex eis. ff. ad munici. quod maior, 2. fm Host. secundum quem patet hic, q. si pari numero discordant, recurretur ad Papam. contra id, quod not. supra [Corre] ctione] & si quid tale innenerint circa leuia eius, circa quae iurisdictionem habent, corrigere poterunt; gra uia referuabunt, ut supra, fm Host. (Oneribus) de offi cio ord. conquerente, de cēsi. cū apostolus [Substinere] sic intra tit. 1. c. 2. de priuil. pastoralis, de foro compet. ex tenore, de dona. inter virum & vxor. nuper [Præerūt] fm Innoc. hoc dignum t. no. quod non solum diocesa ni, sed etiam illi, qui praesunt capitulis, iurisdictionem habent super illos, qui monasteria in rebus, vel perso nis^b offendunt. Vnde dicebat Host. q. monasteria ha bent conseruatores generales & perpetuos, licet vix ho die, ut dicit, eos obtinere possint a sede apostolica ad quinquennium, de quibus dic, ut de offic. deleg. cap. 1. & ult. libro sexto [Compescant] ordinarij suo iure: praesidentes vero vice nostra [Advocato] forte t. hac cum duobus sequentibus sunt synonyma, de iure patro. praeterea, infra de pēnis, in quibusdam [Consules] sic infra de immuni. eccl. non minus, & capitulo aduersus [Ma gnates] ut reges, duces, marchiones, comites, & alij principes seculares [Milites] simplices. omnes ergo se cularem potestatem habentes, quicunque sint, debent cen. ec. coerceri, de officio deleg. c. 1. de senten. excom. mu. nouit, & c. grauamine, Host. [In rebus] no. t. offen sionem fieri etiam in rebus sic. ff. de iniur. iniuriatum. §. si quis me prohibeat. ff. de actio. empt. & vend. qui pē dentem. & not. negotium dici ecclesiasticum non so lum ratione personarum, sed rerum, de test. cogen. per uenit, de verbor. obligatio. super quibusdam, Hostien. [Compellere] ut sacrilegos, de foro compet. cum sit, & c. conquestus, de immu. eccl. per totum [Ut liberius] continuatur illi verbo, non praesumant offendere, secu dum Host. ¶ Prima t. gl. arguit. alleg. duo iura. ¶ Glo tanquam] querit, & soluit, & etiam soluit duas quæstio nes. In t. gl. inquisitio, ibi. l. ult.] prohibentur iudices delegati impedire recusationem ante litem contesta. ¶ In gloss. idest pro numero, ibi, rerum, scilicet quæ sal uata, & quæ proiecta sunt. ¶ In gloss. 1. ibi. Correctio nib.] vel quia per hoc in nullo enervatur iurisdic tio epi scopi, ut infra eo. §. ordinetur, secundum Host. ¶ In gl. quid iuris, ibi, ordinarij] idem hic Gof. [& in fine] Host. contra per ver. si vero in hac. infra eo. c. ¶ In gl. in qui sitio, in fine] secundum Ioan. secundum t. quem vide tur, quod si quis capitulo a principio contradiceret, & iustam causam ostenderet, esset audiendus, & hoc in nuitur ibi, qui absque contradictione. Idem Vincen. Phi. ¶ In gl. idest, ibi, Personarum] & equitaturarum, & hoc tenet Vincentius, non enim esset bene proportio natum, si tantum solueret, qui ducit tres equos, sicut qui ducit sex, fm Host. [& in fi.] Ioan. ad hoc de rescrip. ac cedens. ¶ In gl. tanquam, ibi, delegati] vel fm Inn. al ternatiue tamen loquentem, ordinaria t. est iurisdic tio istorum eis hac constitutione concessa. & idem de pre sidentibus [& ibi impediendi] nisi prius denunciasset episcopus, q. vellet visitare, secundum Ioann. dicebat Host. honeste facit episcopus, si eis cedat: quia cum a remotis forte veniant, plus grauarentur, quam episco pus, si oportet eos reuerti, & episcopus facile potest ad alium locum declinare.

a ¶ Maior. vide Bald. in l. si. in prin. C. de fideicom. & vide gl. super verb. concordem, in c. cupientes. §. ad hac, de elect. lib. 6.
b ¶ Vel personis. Et tamen supra monasteria ipsi praesidentes capi tuli iurisd. non habent nisi in leuibus. vide verfic. ordinantur etiam, & ibi no. in pluribus gl. per Ioan. And.

S V M M A R I V M.

- 1 Diuisio capituli.
- 2 Capitulum generale quod, & quod provinciale regulariū sit. Visitatorum inquisitio de quibus fiat, & potestas quæ, nu. 4. & nu. 6. 1. 1. processus, num. 9.
- 3 Monachorum solum regula, sed ius astringit. Penitentia quæ praua.
- 4 Pro peccati mensura debet esse plagarum modus. Regula seruanda, & secundum eius instituta correctio facien da, num. 6.
- 6 Proclamare, pro diuulgare, & publicare. Proclamatio pro accusatione, vel reprehensione, absolutio pro depositione accipitur apud regulares. Abbates suspendi, vel interdicti a quo possint, & de eius excessibus qualiter punitur, nu. 7. in fi. & 8. in fi.
- 7 Peccatum prouocat alios ad peccandum. Pœna eius reuocat a peccato. In exemptos diocesano iurisdic tio non competit, praterquam in exceptis, & quibus.
- 8 Coadiutor Abbati datur ad tempus, & perpetuo, & quando.
- 9 Sine strepitu iudicij quando procedi dicatur.
- 10 Vacantis ecclesie collegium quando administret. Metropolitanus, vel archiepiscopus supplet negligentiam epi scopi, & quo casu hic in.
- 11 Praesidentium capitulo, & visitatorum potestas quæ, & nu. 13. & 14. Exemptorum ius hic differt ab in exemptis. Diocesani papa non vult in in exemptis praedicare.
- 12 Circa exemptos prelatos specialia quæ.
- 13 Coadiutore remisso & negligente deputatur administrator. Administrator in casu huius constitutionis a quo deputetur.
- 15 Mixtura clericorum secularium, & regularium prohibetur, & num. 16. Laicus potest esse praebendarius, non canonicus. Monaci possunt habere seculares beneficiatos. Hi seculares beneficiati per diocesano amouentur, et quando.
- 16 Religiosus non praebendatur in ecclesia seculari conuentuali. Vocem in capitulo monachorum non potest habere clericus se cularis, excipiuntur casus. Idem in capitulo canonicorum regularium. In canonicis regularibus idem ferè ius, quod in monachis.
- 17 Beneficium percipere non debet, qui non impedit officium, nisi in casu, & quo. Egens quo casu non impedit officium.
- 18 Exemptorum beneficiati. & seruientes quatenus sint exēpti. Per inquisitionis modum quis hic beneficio suo priuatur. Familia scolaris an possit tueri priuilegio scholastico, remittit.
- 19 Moniales hac constitutio comprehendit. Non visitant, nō corrigunt, nec puniunt, sed hac oīa patiuntur. In eas non cadit actio, sed passio.
- 20 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 21. Propter paupertatem quis minus condemnatur. Contributio Lege Rhodia qualiter fiat. §. penul. Contra curatoris, qui male gessit, filium agitur. §. ult. Magistratus reipublica dolum malum, & quæ alia dēt, ibi.
- 21 Suppletio glossarum, & num. sequen. Vxorici da, quam matricida grauius punitur, & ratio. Per professionem religionis quæ deponantur, in fin.
- 22 Pœna maior nobili, & diuiti, quam ignobili, & pauperi quan do infligenda. Item in dignitate constituto, quam priuato.
- 24 Carnes putrida ferro indigent, & canterio. Canterium vnde. Bonitas, & misericordia quæ non dicenda.

Inquisi

- 25 Inquisitori visitatorum an credendum ab episcopo.
Ea an ostendatur amouendo.
Visitatorum quandoque deprehenditur malitia, & quandoque iuris incertitia.
Exceptiones quas admittet in casu huius constitutionis, in si.
26 Cause cognitio quibus casibus ad vnum spectat, & ad alium decisio.
Per denunciationem sequitur remotio quandoque, vt hic.

CAPVT VIII.

- 1 Ea, quæ pro religionis Diuidam
partes, & in hac prima parte de monachorum corre- & sum-
ptione tractatur [Et infra] supple, sunt statuta multū mabo per
favoris habentia. Summa enim est ratio & c. ff. de reli-
giosis, & sumpt. fu. sunt personæ, de dolo, capitulo se-
cundo] A generali] generale ꝑ vocatur: quia generali-
ter omnes de provincia conueniunt, etiam excepti. Sed
provinciale est, vt supra c. proximo [monasterium] a-
lias monachorum, & vtrinq; verum est, vt sequitur [Ob-
seruantis] sup. eodē, cum ad mona. [Temporalibus] er-
go & de personis, & de statu inquiritur. nam, & de reb.
temporalibus habenda est cura. i. quæst. 3. si quis obie-
cerit. 2 i. quæst. i. videntes, ne cleri. vel mona. c. i. [Re-
gulam] de qua satis dixi de reg. ca. fi. [Apostolica] not.
3 quod non ꝑ solum regula, sed etiam iura astringunt mo-
nacos. ad idem sup. tit. i. ex multa, in princ. ibi, iuris
ignari [Praue] secundum quam forte imponebatur pe-
nitentia, nimis leuis, secundum Inn. vel forte nimis cru-
delis, & dura, vt pote q̄ quasi latrones statim capiatur,
& graui custodiæ deputetur, ex quo accidit, quod sunt
fugitiui, & alia multa mala exinde sequuntur, Hostien.
[Pro lege] quod esse nō potest, in auct. vt nulli iudic. S.
nulli, colla. 9. quod dic vt de consue. c. fi. [Inoluit] sub-
audi, si obedire voluerint: alias ipsi visitatores & c. &
4 sic continua secundum Hostien. [Monacos] ex hoc ꝑ vi-
detur, q̄ visitatores punire possunt monacos delin-
quentes, quod potest intelligi, cum sunt contumaces
visitationis officio, puta quia interrogati nolunt re-
spondere, de statu monasterij, vel ingerunt impedimē-
ta visitationis officio, vel alias propter præteritos ex-
cessus visitatores non puniunt monacos, sed puniendi
sunt per abbatem, vel eo negligente per generale ca-
pitulum, vt sequitur secundum Innocen. vel secundum
Host. loquitur de monacis contumacibus in hoc, quod
nolunt penitere ad præceptum abbatum, licet visitato-
res hæc fieri præcepissent [Modum culpæ] Deute. 2, in
5 princ. Pro ꝑ mensura peccati erit plagarum modus, &
vide quod dicam de accusa. cum dilecti, super vers. le-
uiter [Vice nostra] sic sup. c. proximo, vers. ordinentur
[Potentiam] contra. 50. dist. vt constitueretur. Sol. in reli-
giosis hoc locum habet, vt dicit gloss. alias illud locum
habet secundum ea, quæ no. de tempo. ordina. cap. 2.
nam seruanda est regula, vt patet supra eod. cum ad
mona. Host. [Quia ouem] ad Gal. 5. [Morbidam] sic in-
fra de excels. præla. [Grauem] ff. de ædil. edic. l. plerun-
que [Si verò] 3. pars, in qua tractatur de correctione ab-
6 batum [Regularia] contra ꝑ quæ nil possunt præcipe-
re, supra de officio archidiacono. c. fin. (Proclamantur)
idest diuulgantur, & publicentur secundum Goff. dicit
Host. q̄ monaci dicunt proclamationem, quod nos ac-
cusationem, vel reprehensionem, sic quod vocamus
depositionem, ipsi vocant absolutionem, curialibus er-
go verbis vtuntur (Puniantur) pena suspensionis, vel in-
terdicti, pena enim depositionis ad visitatores non spe-
ctat. supra c. proximo. S. ordinentur, vel dic & melius,
suspendi, vel interdicti non possunt abbates nisi per

- episcopum, sed puniuntur aliter, quia publice recipiet
disciplinam, & hoc videtur sonare hæc litera, & præce-
dens secundum Innoc. (Pena) sicut vnus ꝑ peccatum
prouocat alios ad peccandum. i. i. quæstio. 3. præcipue,
sup. tit. i. magnæ, sic pena reuocat a peccando, vt hic,
& in concord. (Non exemptus) de exemptis infra sub-
mittet, & sic patet diocesani se non intromittere de
exemptis, quod verum est in his, quæ in religione sua
committunt: secus, si alibi in diocesi delinquant, secun-
dum Hostien. quod dic vt de priuileg. c. i. lib. 6. (Remis-
sus) tunc enim non statim remouentur, nisi magna &
supina fuerit negligentia, vt sup. eo. cum ad mona. S. pe-
nul. Si vero graui committat, remouetur, vt sequitur
[Id] scilicet negligentia, quam inuenerint (Vsq̄ ad)
8 datur ꝑ ergo quandoque coadiutor ad tempus, quan-
doque perpetuo, de cle. agro. c. penult. & ultimo. Et vi-
de quod ibi plene dixi per modum summæ (Generale)
& tunc si videtur capitulo, omnino per diocesani re-
mouetur ad denunciationem ipsorum, vel visitatorum,
supra c. proximo, vel alia poenitentia, prout ordinaue-
rint, punietur. Hostien. (Alias] puta propter inconti-
nentiam, supra c. 2. (Absque iudiciorum) no. inquisito-
9 res ꝑ abbatum non debere necesse seruare solitum cur-
sum iudiciorum secundum Inn. quod dicit Hosti. verū
de abbatibus religiosis. Sunt enim quidam seculares,
supra de renuncia. ex transmissa (Strepitu) idest aduo-
catorum clamosa garrulatione, & sophistica cauilla-
tione remota, non attenta perniciose iur. subtilitate,
sed de plano veritate facti pura, & simplici considera-
ta, de findi. c. vno, de iud. dilecti. Hostien. (providea-
tur) per diocesani, supra eod. S. i. respond. de officio
ordi. cum uos, de success. ab inte. c. fi. secundum Hosti.
non obstant, quæ dixi sup. vt eccle. bene. c. vno, in glo.
10 hoc vult, ver. & hæc vera. vbi dicitur, q̄ ꝑ collegium ec-
clesiæ vacantis administrat: quia si illud intelligatur
de ecclesia cathedrali, planum est, & sic loquitur canō
ibi allegatus, vel dicatur per collegium hæc fieri, vel si
uis tenere hanc gl. pro qua facit quod dicam post In-
noc. infra super ver. deputetur, procedat hoc abbate
deposito, vel suspenso propter culpam, cum eo casu sit
præsumptio contra collegium, facit quod dicam post
Innoc. de accusa. cum dilecti. post prin. super vers. eccle-
siæ (Hæc) tria, quæ sunt dicta, scilicet de dando coa-
diutorem, & de amouendo, & de administratore depu-
tando (Ap. sedi.) ad episcopi negligentiam puniendā
sed archiepiscopo intimabitur ad negligentiam episco-
11 pi supplendam, Pe. (Intimare) nec enim habet, nec ha-
bere debent aliam potestatem in episcopum vt sup. c.
prox. dictum est (Depositione) correctio ergo monacho-
rum exemptorum, proclamatio abbatis, coadiutoris
prouisio & c. depositione excepta, per visitatores, vel
præsidentes poterunt expediti, sed quare non est idem
in non exemptis? secundum Inn. hoc potuit inducere
papa distantia, & moræ periculum, ad quod faciat de
elec. nihil, ad fi. de offic. deleg. super quæstionum. S.
quem verò, secundum Hosti. est ratio: quia in exemptis
papa non præiudicat nisi sibi, in non exemptis præiudi-
cari diocesani, quibus tamen præiudicare non vult,
12 supra c. prox. in princ. (Reseruata] no. hic ꝑ vnum spe-
ciale circa exemptos prælatos, aliud supra de consue-
tum ven. aliud de renun. c. fi. Item de rebus eccle. non
alienan. vt super. Item de elec. si abbatem lib. 6. Item
de priuileg. c. i. eo lib. Item eod. titul. auctoritate. Item
non renunciat priuilegio libertatis, de arb. cum tem-
pore. Item non tenetur ad statuta episcopi, quod dic
vt dixi de loca. c. 2. super i. gloss. (Monasterio) idem
13 ꝑ intelligas de coadiutore sibi dato, vbi negligens, &
remissus inuenitur, vt supra S. proximo, secundum Ho-
stien. (Deputetur) a diocesano, vel a papa. Inn. hæc glo.
non placet de diocesano, cum loquatur hic de exem-
ptis

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

ptis: nec de papa: quia tarda esset prouisio, vt modo dixi in gl. correctio fiet ergo hac per presidentes, vel visitatores: alias administraret collegium. primum puto de mente: facit quod post Hostiē. dixi in prin. gl. correctio [Sequentes] 3. pars, in qua tractatur de correctione visitatorum, & presidentum (Eorum) scilicet priorum visitatorum, non tamen visitatorum, vt est dictum 14 sapius (Idem) dupliciter potest intelligi. vno modo, qd visitatores inquirant actus etiam presidentum, vel aliter, vt legit Host. vt sicut visitatores de presidentibus, sic presidentes de proximis presidentibus inquirant (Præcipimus) 4. pars, in qua tractatur de secularibus a monasterijs, & in monasterijs beneficiatis [Ad 15 præbendas] vt quasi fratres in ecclesia, & capitulo sint cum eis permixti. Reprobatur enim talis mixtura per iura quæ alleg. gl. sic prohibetur laicus recipi in canonicum, & tamen potest esse præbendarius secundum ea, quæ no. de institut. c. 2. sic videtur, qd talis possit in monasterio habere præbendam, si forsan ad præsentationē monachorum fuerit promouendo in mona. titulus assignatus: quia & monaci possunt habere seculares beneficiatos, argum. 16. quæst. 1. iuxta, de iure patro. postulasti, de præben. cum secundum; & tamen non per monachos, sed per diocesanos, si causa iusta id postulauerit, amouentur, argu. infra eo. ver. si quis vero, de cap. mona. c. 1. lib. 6. & argue t per contrarium, religionum non præbendari in ecclesia seculari conuentali. de hoc supra eo. qd Dei, infra tit. 1. inter quatuor, secundum Hostiē. [Recepti] non tanquam monaci (Vocem) non potest ergo secularis clericus vocem habere in capitulo monachorum, nec cum eis eligere abbatem ex pacto post foundationem appposito: sed ratione consuetudinis, priuilegij, vel pacti in fundatione appositi hoc possent, & sic potest intelligi de resti. in integ. c. 2. de iure patro. nobis, & si. no. de elect. constitutis, & idem dicas in canonicis regularibus, cum sit idem ius in eis præter excepta, supra capitulo proximi. [a] Opportuna in capella forsan adiuvando, vel scribendo, vel aduocando, vel negocia monasterij gerendo, de findi. c. v. no alias pro nihilo non esset monasterium onerandum, 17 quia t percipere non debet beneficium, qui non facit officium, vel obsequium, de cleri. coniu. diuersis, de præben. cum secundum, nisi forsan & id concederetur alicui egenti pietatis intuitu. 16. q. 1. possessiones, & c. si. de pecul. cleri. c. si. de cleri. coniuga. Ioannes, vbi de hoc, Hostien. [Ultra] beneficia scilicet sibi collata [Taliū] scilicet secularium clericorum sic exemptorum 18 [In exemptis] no. secundum Pe. & Abb. qd beneficiati ab exemptis, & qui illis seruiunt, sunt exempti: quod est verum quod ad illa beneficia, quæ ab exemptis tenent. Item not. per modum inquisitionis, quem priuari beneficio suo, & facit primum secundum Abb. ad questionem, an familia scholaris possit priuilegio scholastico se tueri, vide quod no. de foro compe. cap. 2. in 2. gloss. cum remis. quas ibi dedi pro & contra. infra de priuileg. licet, §. 1. & 2. li. 6. [Hæc autem] 5. pars, in qua 19 t constitutionem ad moniales extendit [Omnia] quæ dicta sunt a principio vsque hac. nam & quod dictum est sup. cap. proximo de præbendarijs, & in his locum habet [Priores] supra cap. proxim. in prin. [Articulos] hoc dicit, quia moniales nec visitabunt, nec corrigent, nec punient, sed visitabuntur, corrigentur, & punientur, de pœnitent. noua. de hoc de arbi. dilecti. de maiori. & obediē. dilecta, in tales enim non cadit actio, sed passio secundum Ia. 33. quæstio. 2. est ordo, & c. hæc imago, & c. militem [Congruentes] concor. de elect. in 20 demanitatibus. §. sed cum eas, lib. 6. [Tertia] t gloss. allegat duas concor. in contrarium alleg. §. iura, soluit, & solutioni signat contrarium. [Gloss.] quia de plano [infra reddit rationem] subdit duo dicta, quorum

primo respondet per questionem, secundo per ob. ¶ Pe-
nultima gloss. ponit duo similia. ¶ In t gl. 2. ¶ In ter-
tia gloss. ibi, eos, in fin. ¶ propter paupertatem minus
quis condemnatur. ¶ In glo. primo enim, ibi, §. ult.] de
iudi. dilecti, super gl. 3. (& ibi, cū in eo) vide de iureiur.
petitio, super vltima gl. (& ibi, tutor) hanc & seq. vide
de na. ex li. ven. c. vno, super vltima gloss. ¶ In gl. vt 2.
ibi, §. famulos) vide de calu. c. 2. super vltima gl. (& ibi
1. respon. in fine) vide de Iudæ. ad liberandum, super
gl. fi. ¶ In gl. quia de, ibi, licet, in fine) vide de accusa.
de his, super 1. gl. ¶ In glo. antepenultima ibi. l. 1.) quæ
sic dicit. Lege Rhodia cauetur, vt si alienianda nauis
gratia iactus mercium factus esset, omnium contribu-
tione sarcitur, quod pro omnibus datum est: ad idem
alleg. hic alleg. ¶ In gl. penultima, ibi. l. 3.) ago cōtra
filium curatoris, qui male gessit (& ibi, magistratus) se-
quitur, reipublicæ non solum debent dolum malum,
22 sed & latam negligentiam, & diligentiam. ¶ In t glo.
1. ibi, exerceatur) nisi ex causa fiat contrarium, vt in v-
xoricide, qui grauius punitur, quam matricida ppter
refrenandam maritorum sauciā, vt not. 1. q. 1. cito
turpem, in gl. & quis. ¶ In glo. 3. ibi, æquales) secundū
Iac. idem Vincen. & Goffre. [& ibi, delinquent] ad hoc
de con. seruo. c. 1. [& in fi.] nobilitas, & potentia depo-
nitur per professionem religionis, vt hic infirmitas, vel
complexionis debilitas non, vt in contrario. Dicebat
23 t Hostiē. circa hanc gl. si agitur de pœna spiritali, vel
pecuniaria, maior infligi debet nobili, quam ignobili,
diuiti, quam pauperi: in dignitate cōstituto, quam pri-
uato, & si contrarium inuenis, est speciale, non ob. de
off. deleg. sane. 2. quia verum est, qd defertur cōstituto
in dignitate ab initio, vt ibi: sed si in malicia perseue-
ret, plus est puniendus, quam alius. 1. q. 3. præcipue. si
agitur de corporali, pœna, maior imponitur ignobili
pauperi, vel inferiori, quam nobili, diuiti, vel superiori,
& si contrarium inuenis, est speciale, vt hic in religio-
sis, vide quod not. & dixi de iureiur. cum b quidam. in
1. gl. ¶ In gl. quia, ibi carnes] Hieron. ad Amandum C.
24 putridæ carnes t ferro indigent, & cauterio. dicitur
quasi caute vrens, vt vis morbi ardore siccetur [& in fi-
ne] ibi, quæ est ista bonitas, quæ misericordia, vni par-
cere, & omnes in discrimen adducere? postuitur enim
& c. ¶ In gloss. prima, in fine] adde quod not. supra de
elec. dudum. 2. circa princ. ¶ In glo. quia de plano, ibi,
25 visitatorum] dixit hic Goffr. t qd episcopus non tenetur
statim credere visitatoribus, sed ipsorum inquisitio est
sibi monstranda, C. de accusa. singuli, & ei fidem adhi-
beat, C. de test. l. fin. C. de arbi. l. pe. sup. de test. consti-
tutus, & c. cum causa. Dicit demum, qd episcopus non te-
netur inquisitionem ostendere amouēdo: quia amotio-
fit extra ordinem, alleg. in contrarium, quia timendum
est, ne visitatores onerauerint illum mendacijs. 2. quæ-
stio. 6. biduum, in fine, ff. de custo. & exhi. reorū, diuus,
in fine: dicit tamen, quod si diocesanus deprehendit
manifestam maliciam visitatorum, non amouebit il-
lum, argu. ff. de iudi. si prætor. §. Marcellus, infra de
crimin. fal. super eo. supra de app. sollicitudinem, ver. si
vero notorium. Hostien. dicit, quod episcopus amouen-
do ostendet inquisitionem, & eum audiet circa falsita-
tem eorum, quæ opponitur, ne omnino innocens dam-
netur: quia & possent male processisse visitatores, for-
te iuris ignari, sup. ti. 1. ex multa. ad hoc, inf. de accusa.
ad petitionem, non tamē admittet episcopus exceptio-
nes, quas admitteret in seculari, inf. de simo. licet, & c.
per tuas: ino dummodo constet de causa, omnem sub-
tilitatem abijcet, vt hic, & præ. decret. ad petitionem,
& c. qualiter. ad hoc cle. de verb. sign. sepe & ibi, licet,
26 in fine] secundum Iac. [& in t fine] dat Goff. similia. ff. de
custo. re. de mili. libus, & l. non dubium, de re mili. l. 3.
in auc. vt nul. iudi. §. & quoniam, & §. si vero quis. col-
la. 2.

12. 9. & de man. prin. §. oportet, colla. 3. dicit etiam hic esse aliud speciale, quod per denunciationem sequitur remotio, cum generaliter sequi debeat penitentia impositio, de simo. licet. sed hoc quia regulares facilius & c. vt in princ. glo. vel secundum eum non loquitur hic de denunciatione euangelica, & exponit denunciatum, id est manifestum. ¶ In gl. pe. ibi, administravit] ad hoc infra de immu. eccle. aduersus, in gl. pe. [et in fine] C. vt omnes tam ciui. quam mili. iudi. l. vna, & C. vbi de crimi. agi oportet. l. 1. & 2. Hostien.

ADDITIONES.

1. ¶ Prox. vide de elect. ex eo, quod. li. 6. & quod ibi no. de inst. c. 2. & de conuersis vide Ioan. And. de priuileg. exceptionem, li. 6.
2. ¶ Cum quidam, & de iud. nouit, & vide Cy. Bal. & Sali. in l. nemo. C. de episco. & cler. & per Bar. in Lillitas. §. si. ff. de offic. praefid. & de offic. deleg. c. 2. lib. 6.

SUMMARIUM.

1. Continuatio, siue dispositio tituli.
Materia huius tituli vbi alibi tractetur, quam hoc libro.

De religiosis domi. vt episcopo
sint subiecta. Rub.

1. ¶ Visof de statu religiosorum, de ipsorum domibus est videndum, Goffr. habetur materia 10. q. 1. per totum. 26. q. 6. omnes basilicae, cum capitulis sequentibus. 18. q. 2. quidam, & in cap. quae sequuntur. Repetitur in 6. & in Cle. cui congruit, de offic. archidia. c. fin. de except. cum venerabilis, lib. 6. de priuileg. c. 1. ad si. n. in subscript. Greg. fuit VII. vel ceterior: quia VIII. secutus fuit Vrbanum III. cuius fuit decr. 4. infra, eo.

SUMMARIUM.

1. Consecratio basilicae in dubio a quo fiat episcopo, & nu. 4. et ponitur pro edificatione, num. 3.
Disquiri pro inquiri.
Consignatio pro confirmatione chrismatis.
Chrismate episcopo licet tantum vt. & nu. 2. & quo tempore.
2. Episcopus quolibet anno visitare debet.
3. In edificatione ecclesiae quis episcopus in dubio primarium lapidem imponet.
In limitibus, & adhaerentibus praescriptio non procedit.
4. In possessione qui est vnius iurium, praesumitur & in possessione alterius, nisi verum probetur.
Ad archiepiscopum spectat diffinitio controuersiae episcoporum suae provinciae, & quo casu hic.
Et quando ad papam.
Quando forte dirimitur, est hic casus.
Ad iudicatio fit a iudice sibi, & quando cur. fin.

CAPVT I.

1. Nunc autem. Casus. Si tunc dubitatur, in cuius diocesi sit basilica consecranda, ille episcopus consecrabit, qui prius in illo loco episcopalia exercebat, & casus dubij vna probationem approbat, & aliam improbat ibi, Non enim (Disquiri) id est inquiri [Iucolas] illius loci, in quo est basilica edificata. Pet. [Consignationem] id est confirmationem chrismatis. quae fit in fronte per episcopum, non minorem, de sacra vn. c. vno, vers. per frontis. Hostien. & not. secundum
2. ¶ Innocen. non licere nisi proprio episcopo infantem chrismare (Sub annua) quolibet anno visitare debet episcopus. 10. q. 1. episcopum, & c. se. & tunc chrismat pueros, & alios occurrentes, vt hic. ¶ In tunc glo. 1. ibi, consecranda] potest etiam poni pro edificatione, in qua idem es-

set, scilicet cum quaeritur quis episcopus debeat primarium lapidem imponere [& in fin.] & archiepiscopus in receptione pallij, de vlt. pal. nisi. ¶ In gl. 2. in fine] quod tamen praescriptio in limitibus, vel adhaerentibus non procedit, de hoc de praescrip. quia indicante. ¶ In gl. 3. ibi, super eo] vide quod ibi dixi post Host. in princ. quod facit ad propositum, & de voto, quod super, ad si. mag. glo. [& in fine] de proba. ex literis. & c. cum causam, de offic. archid. ad hanc, ¶ In gl. pen. in fine, qui enim est in possessione vnius istorum iurium praesumitur, & in possessione alterius, nisi contra proberur. arg. 12. q. 2. cognouimus. de decimis, cum in tua. Ad hoc tamen vt sic praesumatur requiritur, quod certum sit, quod haec parochia sit in diocesi eius, vel quod non constet, quod sit in diocesi alicuius. Innoc. Dixit autem Host. quod si non apparet de proprietate, nec de possessione, si sunt episcopi eiusdem provinciae, ad archiepiscopum spectat diffinitio, supra de foro comp. sane, ergo cui voluerit, adiudicet, vel sibi retinet, de decimis, quoniam si sunt diuersarum provinciarum, vel forte dirimatur. 26. q. 2. l. 1. de iud. cum ambo, vel recurratur ad papam, ¶ In glo. ultim. ibi, in possessione] posset tamen postea apparere locus de alterius dominio. Vincentius.

SUMMARIUM.

1. Per unionem vnius ecclesiae alteri ecclesiae alterius dioceseos nihil episcopo deperit vnum, & nu. 7. in fin.
2. Actiones si concedantur, intelliguntur tam in agendo, quam in defendendo.
Cum onere suo res transit.
Inuentarium consilium fieri ab eo, in quem translatio fit actionum.
Superior agere potest pro iuribus ecclesiae sibi commissis.
3. Vniti monasterij capellae transeunt in potestatem seculi, cui vnitur.
Per arrogationem vnius transeunt omnes, qui sub eo sunt, in arrogatorem.
Principali extincto non amittitur accessorium.
4. De reedificatione ecclesiae destructae, item de vniuersa, remiss.
Abbatem quis episcopus confirmet.
5. Vnicui locus non mutat naturam suam.
Naturam suam quando locus mutat.
6. Epilogus, & additio glossarum, num. 7.
Episcopus vere communi habet iurisdictionem in monasteria suae diocesis.

CAPVT II.

Quia monasterium. Ca. Nihil iuris tunc deperit episcopo, in cuius diocesi sita est ecclesia, quam papa vnit ecclesiae alterius diocesis. & primo ponit unionem, & eius causam, secunda ibi, ipsum, vnam determinationem, cuius subdit generalem rationem ibi, nam sic [Desolatum] id est derelictum [A monachis] non tamen penitus destructum. Tan. Go. Vin. vel idem depauperatum [Actionibus] tam in tunc agendo, quam in defendendo. ff. de capi. di. l. 1. & 2. & l. tutelae, transit. n. res cum suo onere, de offi. dele. pastoralis. §. qui vero, & de decimis pastoralis, est tamen consilium, quod monasterium faciat inuentarium. C. de iure delibe. l. scimus, & arg. quod superior agere potest pro iuribus ecclesiae sibi commissis, de success. ab intesta. c. si. secundum Hosti. [Vniendum] capellae tunc vero istius monasterij transeunt in potestatem seculi: sicut arrogato patrefa. & omnes, qui sub eo sunt, instit. de adop. §. illud, & omnes intelliguntur capite minui. ff. de cap. di. l. liberos, & si etiam monasterium periret, tamen peterentur capellae, sicut si legantur ancillae cum natis, vel ordinarij serui cum vicarijs, licet pereant ancillae, vel ordinarij: tamen filij ancillarum, & serui vicarij cedunt

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

dunt legato, institut. de leg. §. si quis ancillas. Vincen-
 tius [Cuius est] monasterium unicum. Quid t̄ notet hic
 doctores de ecclesia destructa reedificata, dixi infra, ti-
 tu. 2. c. 3. quod autem hic not. Vincen. de vnita, vide ad
 literam in Spe. de iure patro. in fine [Habeat] & tamen,
 vt dicit Egi. abbatem confirmabit episcopus maioris
 mona. [Disponimus] alias disposuimus [Seruamus] hoc
 ideo: quia t̄ vnus locus alteri vnitus non mutat naturā
 suam. nam si locus naturā suam mutaret, tunc sume-
 ret iura annexa a iure, vel consuetudine naturę mutarę,
 sicut est videre in monasterio facto capella, quod assu-
 mit iura competentia capellę, etiam cum suo præiudi-
 cio, infra de capel. monaco. dilectus, supra titu. 1. reco-
 lentes. Innocent. Hostiens. remittit, ne sede vacan. c. 1.
 ¶ Prima t̄ gloss. remittit. ¶ Secunda gloss. arguit. ¶ In
 t̄ gl. 2. ibi, si quis a principe] vide vt lite penden. capitu-
 lo primo, super vltima glo. ¶ In glo. . in fine] 16. quę
 stit. ne. 1. & temporis. ¶ In gloss. vltima, in fine] & not.
 secundum Pet. episcopum de iure communi iurisdictio-
 nem habere in monasterijs diocesis suę. vnde, vt dice-
 bat Host. de vno mona. vni episcopo respondebit, & al-
 teri de reliquo. si. de priuile. cum capella.

A D D I T I O.

¶ De cap. dimin. contra quem agent creditores monasterij sub-
 iecti, an contra ipsum, an contra principale, vide quod no. Ioan.
 And. in c. per exceptionem, de priuile. 6. in gl. cum hic maxime,
 & doct. & Bal. in l. causa quę cum monaco. C. de episc. & cle.

S V M M A R I V M.

1. Locorum piorum varia nomina vbi describantur.
 Ea quę ad vnus pertineant iurisdictionem, & num. 3. quibus
 committantur, & de eorum officio, num. 1.
2. Prohibentis conditio potior in pari causa, ut intelligatur hęc re-
 gula.
3. In loca religiosa, & eorum verum, & personas quid habeat e-
 piscopus potestatis.
 Episcopus nil ab ecclesia petit in temporalibus.
 De hospitalibus rusticorum quid iuris, reijcit alium in locum.
 Exemptio in certis capitulis non iuuat in alijs.

C A P V T III.

De xenodochijs.

Breue est, & non diuiditur [Locus]
 varia t̄ similium lo-
 corū nomina habes 23. quęst. vlt. scimus, vbi de hoc 1.
 quęstio. 7. si quis omnes, ad si. & in auct. de alie. & em-
 phyteu. con. in principio. collat. 9. & de ec. tit. §. finali.
 episcoporum] vel eorum ad quos spectant ex statuto fa-
 cto in fundatione locorum, vel ex præscriptione legiti-
 ma, vel ex priuilegiō papę, vt in concil. Vien. eodem ti-
 tulo, quia contingit. 1. respon. [Ad easdē] debent. n. id
 esse, quod uerbum sonat. 42. distin. oratorium, & c. se-
 quen. Goffre. [Constituta] dixit t̄ Vincen. per hoc colligi,
 solutionem illius regulę, in pari causa potior est con-
 ditio prohibentis. ff. communi diui. Sabinus, scilicet
 quando quis illorū, quorum est res, vult ad aliud re vti,
 quam sit vsus rei [Ordinetur] hodie per concil. Vien. eo-
 tit. quia contingit, talia loca non conceduntur clericis
 in beneficium, & ad hoc concor. clemen. de præbend.
 per literas, sed committuntur viris prouidis, & boni te-
 stimonij, qui iurare debent, & inuentaria facere, & sin-
 gulis annis ordinarijs rationem reddere, quod die vt
 ibi. 2. respon. ¶ In t̄ glo. 2. ibi, pertinent] non quod do-
 minium reddituum ad episcopum spectet, sed vt eos ex-
 pendat ad id, ad quod sunt deputati, compellet en-
 go episcopus parochialem sacerdotem, vt hospitalita-

tem seruet, hō hospitalarios domorum pauperum, vt reci-
 piant pauperes, & idem in simili bus. alias enim episco-
 pus nil ab ecclesia saltē in temporalibus petere debet,
 de exceptio. cum venerabilis. 10. quęst. 3. quia cognoui-
 mus, de hoc de offic. ord. cum vos [& ibi episcopum lo-
 ci] quid de hospitalibus rusticorum, quę quis facit ma-
 xime in prouincia Prouincię 2. remitt. Hostiē. ad sum. de
 regu. §. si. ver. quid de rusticis, & adde quod dicam in-
 fra. ca. prox. [& ibi, exemptionem] quę si esset in certis
 capitulis, non iuuat in alijs, infra eo. cum ven.

S V M M A R I V M.

1. Locus deputatus auctoritate episcopi ad hospitalitatis vsum re-
 ligiosus est, & vnus episcopi.
 Ad mundanos vsus redire non debet.
2. Per laicum etiam regi potest.
3. Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4.
 Circa sepulchrum qui quid facit, agitur contra eum.
 Permutari prohibetur, & quomodo id intelligatur.
5. Additio glossarum.
 Locus religiosus fit sepeliendo etiam in alieno, & quando.
 Quomodo desinit esse talis.
 Hospitalē construēti quo casu sit necessarius cōsensus episcopi.
 Ab ipsis etiam deputari potest domus cum oratorio, et qui forma.
 In oratorio quid nō possit sine episcopali auctoritate celebrari.

C A P V T III.

Ad hęc

Casus. Locus t̄ deputatus auctorita-
 te ep̄i ad hospitalitatis vsum, religio-
 sus est, & ad mūdanos vsus redire nō
 debet. in prima decisa consultatio. in secunda respōsio,
 ibi, Inquisitioni. quam probat. per simile, ibi, Sicut [Pon-
 tificis] proprii illius loci, non ædificantis tantum, supra
 capitulo proximo. de hoc infra titulo 1. nobis [Religio-
 sus] scire t̄ debes, quod licet locus talis religiosus sit, vi-
 detur tamen, quod etiam per laicum possit regi. 18. quę-
 stio. 2. quidam [Mundanis] alias humanis [Sanctiones]]
 quas alleg. gloss. in principio. ¶ Secunda t̄ gloss. alleg.
 7. concor. in contrarium duo iura, & soluit. ¶ In t̄ pri-
 ma gloss. ibi, Si quis in sepulchro dolo malo] iste §. & se-
 quens p̄rum faciant. dicunt enim agi contra illum, qui
 ædificium habet in sepulchro, vel ibi habitat vel aliud
 agit, quam quod congruit sepulchri causa. ¶ In glo. se-
 cunda. ibi, si quis se. §. 1.] senatus prohibet sepulchrum
 permutari, id est alterius conuersationis vsum accipere
 ¶ In gloss. prima, ibi, sacrum] religiosum facit. sepelien-
 do etiam in alieno, dummodo id fiat de domini volun-
 tate. C. de relig. & sumpt. fune. l. 2. Institutio. de rerum
 diui. §. religiosum. sic per excommulationem desinit esse
 religiosus. ff. de religio. cum in diuersis [& in fine] dix-
 erunt Tan. & Vincen. quod si quis construat hospitale cū
 oratorio, tunc est necessarius consensus episcopi. si sine
 oratorio, non, & erat expressum in 2. com. de eccl. ædi-
 fican. si hospitale. vnde vt dixit Innocent. nulli dubium
 est, quin laicus deputare possit domum ad pauperes
 recipiendos. Refert etiam ipse Hostiens. quosdam di-
 cere, quod etiam potest habere oratorium, & hospitale
 in domo propria, dummodo nō habeat formam eccle-
 się: ibi tamen non poterit celebrari sine auctoritate epi-
 scopi, de consec. dist. 1. vnicuique, & c. clericos. ¶ In gl.
 vlt. ibi, frequens] ibi idem no. & 14. q. 6. comperimus.

A D D I T I O.

- ¶ Ad pauperes. Et sine auctoritate episcopi illud potest destrue-
 re, vide gl. si per ver. altare. in clem. quia contingit, & circa talia
 hospitalia vide plurimas quęstiones in libro domini Pa. de Per-
 ia tractatu quartę episcopalis, c. 13. quæritur, &c.

S V M M A R I V M.

1 Diviso capituli.

In monachis, & canonicis regularibus, & alijs religiosis eadem ratio.

Ascensus potius, quam descensus in via Dei faciendus.

Ratio summa est, quæ fauet religioni.

2 Monasteria quando ad seculares clericos devoluenda, & ad quos & vnius auctoritate, nu. 3.

3 Additio glossarum.

Religiosus non potest fieri secularis canonicus, in fi.

C A P V T V.

1 Inter quatuor.

Breue est † distinguens duo membra, & secundum prosequitur ibi. sed

& si. & pars huius de cle. pere. & de ma. & obe. de cler. non refi. inter quatuor [Monasteria] monachorum, canonicorum regularium, vel aliorum religiosorum: quia in omnibus est eadem ratio, scilicet ne in via Dei, in qua de virtute in virtutem ascendendum est, fiat descensus, sed potius ascensus. fi. de mune. vt gradatim. 94. dist. legimus, de regula. licet, cū si. & quia summa ratio est, quæ fauet religioni, supra de dolo. c. 2. Host. cui nō placet ratio, quam quidam hic scripserunt, q̄ quæ semel Deo dicata sunt &c. supra c. prox. quia clerici seculares non sunt in sacra, immo sunt dei milites, de seruis non ordi. eo libentius [Seculares] supra de rebus eccle.

2 non alie. possessiones. Vinc. [Ordinari] is † est ordo, q̄ prius de ipsis religiosis, si fieri potest: secundo de alijs ipsius ordinis: tertio alterius: quarto de clericis secularibus, si non potest aliter fieri, ordinantur, vt hic, & in

3 concor. quas alle. gloss. ¶ In † gl. i. ibi, canonicos] imo nec præbendarios de hoc supra tit. i. c. vlti. §. pen. [& ibi, ponerentur] intendit forte, q̄ per episcopum, de quo prædixit. facit quod not. infra ne cleri. vel mo. relatum. tamen ibi non dicit de clericis secularibus, sed de alijs religiosis. Io. not. 19. q. 3. §. queritur, q̄ auctoritas papæ requiritur, tamē 12. q. 2. si episcopus, videtur velle, q̄ si aliter reformari non possit, hoc liceat episcopo, & hoc credo seruatis gradibus, de quibus dixi in textu [& in fine] & supra de donatio. apostolica, & est efficax argumen. secundum Host. q̄ religiosus non possit fieri secularis canonicus. de hoc §. ti. i. q̄ Dei, de vi. & hon. cle. deus qui.

S V M M A R I V M.

1 Episcopus remittens ecclesiæ iura episcopalia censum sibi poterit retinere.

Ecclesia sita in diocesi episcopi tenetur ei de episcopalibus respondere, nisi in casu, & quo.

2 Et si, pro quamuis.

Litis contestatio fit per confessionem vnius capituli, & per negationem alterius.

Respondere verbum quomodo capiatur, remiss.

Pertinentium appellatio lata est.

Emphyteusos nomen vt hic accipitur.

Ecclesia, vel ius episcopale non datur in emphyteusim, sed ipsæ ecclesiæ dantur ad firmam, vel censum.

3 Pecunia, vel denarii intelliguntur vsuales, licet non exprima- tur.

Quando verò mutatur, quid iuris, remittit.

4 Contractus de temporalibus distinguendus est a contractu de spiritualibus.

Pensio hic quo iure pertinebat, & licebat episcopo.

5 Ita videlicet, dictio. non notant conditionem, sed modum.

Modus non censetur vitiosus quo casu hic.

Episcopus ius episcopale in totum remittere, vel ecclesiam a sua iurisdictione in totum eximere non potest, vide num. 13. i. i. gloss.

6 Vicarios autem constituere in iuribus episcopalibus suo nomine exercendis potest.

7 Per decretum quæ expediuntur, non possunt alijs delegari, hæc regula non habet locum in spiritualibus.

Concessio nulla sumit vires per confirmationem ex certa scientia factam, in fi. & nu. 16.

8 Ab episcopo quo munia episcopalia possunt exerceri.

Quodcunque, dictio restringitur, & quo casu hic.

Titulus non duplicatur, & cui plures titulos proponere, & quomodo liceat.

Exceptionibus pluribus etiam contrarijs vt licet reo, & qualiter.

9 Per retentionem, vel reservationem pensionis in ecclesiæ cōcessionem ab episcopo facta non contrahitur simonia, & quando. Censuræ constitutus ab eximete, quando dicatur licitus titulus, et quando liceat imponi, non potest præscribi, num. 11. in fi. Gratuitum ab initio quibus casibus hic in debitum transeat.

10 Papam decet seruare mundas manus.

11 Pro rata agere, vel cōcludere quis intelligitur, si plures agāt, vel contrahant, nisi in casibus, & quibus.

Eodem modo si contra plures agitur, vel contrahitur cum pluribus.

Rei plures debendi, vel credēdi non fiūt, nisi agatur expresse.

12 Rata pars vt computetur.

13 Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 14.

Principis esse omnia intelliguntur.

Iudicati actio datur in tutorem, vel curatorem.

Cardinalis episcopus non de facili per curiam transferret ad alium episcopatum, in fi.

15 Additio glossarum, & nune. sequen.

Episcopus an concedere priuilegium possit vni ecclesiæ in præiudicium alterius, ad vers. Ioan. dixit, adiecta glo.

16 Confirmatio ex certa scientia sufficit, & si de iure facta concessio non valeret.

17 Per non solutionem census an, & quando ecclesiæ incidat in commissum, sed restituatur, & nu. 18.

Legis placet, c. de sacrosan. ecc. dispositioni quando sit locus.

Imperator non potest statuere de rebus ecclesiæ, & quando, nec ei concessum priuilegium tollere.

Ob prælati delictum an, & quamdiu careat ecclesiæ feudo regali.

Dominium utile non potest ecclesiæ, vel monasterium alienare, & an hoc sit perpetuum, cir. fi.

18 Censuræ retinetur in signum datæ libertatis, & dominij. Libertas semel concessa non renouatur unquam.

19 In petitis iuribus episcopalibus an comprehenderetur pensio, & quando in non petitis pronuncietur.

Sententia sæpe fertur super eo, de quo partes vim non faciebant, in fin.

C A P V T VI.

1 Constitutus

Casus. Episcopus † remittens ecclesiæ iura episcopalia, censum sibi poterit re-

tinere, vel aliter. Ecclesia sita in diocesi episcopi tenetur sibi de episcopalibus respondere, nisi appareat esse remissa, & sunt duæ partes. In prima facti, vel causæ narratio. In secunda ipsius diffinitio. secunda ibi. Cum autem. Prima subdiuiditur in tres, in quarum prima actoris petitio. in secunda ibi, verum, reorum defensio. in tertia ibi, cæterum, actoris replicatio, & huiusmodi pars de pœnis, constitutus [Monasterio] alias monasterium, & tunc sup. habere: sed prima communior [Pe- rebat] sup. & pensionem. 8. den. sibi per 40. annos iniuste subtractam. Alij dicunt hanc generalem comprehendere prædictam specialem. de hoc infra patebit [Et ideo] scilicet quia sita erat in diocesi. supra cap. 1. & 2. & 3. [Et si] pro quamuis (respondere) & sic † secundum Hostien. factis contestat. per confessionem primi, scilicet

licet de situ loci, & negationem secundi, de lit. contest. cap. vno, & statim sufficientem rationem submittit: & exponas hoc verbum, vt dixi de deci. dudum [Pertinetes] late ponitur vt etiam illas comprehendat, in quibus habebat patronatum, secundum Innocen. [Emphyteusi] idest ad exemplum emphyteusis, non enim ecclesie, vel ius episcopale, sed pradia in emphyteusim dantur. 10. questio. 2. hoc ius. Ecclesie vero ad firmam, vel centum, infra titulo primo. c. 2. de iureiurando, querelam, de censu. per totum. Hoc autem dictum est propter pensionis retentionem, sicut fit in emphyteusi secundum Goff. [Vnialium] & si hoc non fuisset adiectum, de vniali intelligeretur, etiam quae currit in prouincia. ff. de legat. 1. si seruus plurium. §. vltimo. Goffred. melius. ff. de contrahen. empti. Imperatores. Si vero mutetur pecunia, dic vt infra de censu. cum olim, & capitulo cum canonicis, Hostien. [Ita videlicet] per hoc videtur, qd distinctus fuit contractus emphyteusis, qui fuit de temporalibus tantum, a contractu libertatis, qui fuit de spiritualibus tantum, vt sequitur, quod licet, supra de rerum permutat. ad quaestiones, vel dic quod emphyteusim, & pensionem appellat censum, quem licet imponere in signum deuotionis, & beneficiorum memoriam. 18. quaestione. 2. Eleutherius. vel dic quod licitum fuit episcopo sibi sine pacto certam statuere pensionem, argumentum supra, vt eccles. benefic. cap. vno. vel dic, quod episcopus liberaliter donauit, & monasterium ei pensionem liberaliter constituit, & hoc innuit litera inferior secundum Goffredum, & Innocent. dicit Hostien. quod potius innuitur penultimus intellectus. Dicebat autem Goffred. quod istud, Ita videlicet, non notat conditionem, sed modum, qui nec censetur in his vitiosus, licet interdum modus aequipolleat conditioni: de hoc vt eccles. benefic. capitulo vno [A quocunque] dicit Innocent. quod episcopus ius episcopale in totum remittere, vel ecclesiam a sua iurisdictione non potest eximere in totum, ne illa remaneret acephala. contra id 90. distinctio. nulla ratione. Hac ratio non placet Hostien. alias omnes exempti essent acephali. dicit tamen Innocent. quod potest episcopus vicarios suos constituere in iuribus episcopalibus suo nomine exercendis, & facit ad ea, quae dixi de censu. cum ven. super glossa. 2. in versicu. tamen hoc puto, sicut hic fuit factum, vbi abbatem, & conuentum vice sua constituit, vt quos vellent, vocarent ad officium episcopale exhibendum, sicut alias archi. & alios in multis suis iuribus suos facit vicarios, de officio archipresby. capitulo primo. secundum quae episcopus vocatus hoc faciet vice Albanen. maxime cum per nulla verba hic posita videatur ecclesiam eximisse, & hoc sic probatur. ante panem confirmationem cum hoc faciebat, non potest dici, quod faceret auctoritate papae, quae nondum interuenerat, nec sua, cum locus sibi non subesset. 9. quaestio. 2. nullus, nec ex monasterij auctoritate: quia cum hoc non habeat, ergo nec alij demandat. 1. questio. 2. Daibertum. ergo restat de auctoritate Alban. Refert autem quosdam dicere, qd hac concessio ab initio non valuit, quia ea quae per decretum expediuntur, non possunt alijs delegari. ff. de offic. proconsul. nec quicquam sed subsequens papae confirmatio fecit eam valere. Ipse tamen dicit, quod illa regula in spiritualibus locum non habet: quia archidiaconis, & alijs potest episcopus committere ea, quae sine decreto non possunt expediri, sicut examinatio ordinandorum, & visitatio clericorum. de offi. archi. cap. 1. & cap. ad hoc. 24. distinctio. quando. 10. questio. 1. episcopo, & cap. placuit. Sed Host. placet, quod concessio ab initio non valuerit, sed non illa ratione, quia per decretum expedienda non delegentur, sed ea ratione, quam ponit glossa, nec restringit se ad tempus, quo nondum

intercesserat confirmatio. Fatetur tamen, quod tunc, cum non valeret confessio, non poterat id fieri nisi auctoritate Alban. Post confirmationem vero factum ex certa scientia, per quam sumit vires concessio prius nulla, potest hoc fieri auctoritate mona. in hoc privilegiati, vt patet hic, & supra de praescript. ventens. per quam f. decret. & supra de offic. ordin. quod sedem, expone hic [quocunque] habente tamen gratiam apo. sedis [Subiecta] si. de transact. praeterea. 2. [Praescriptione] contrarij videntur isti monaci: quia titulus non duplicatur, de fide instrumen. inter dilectos. Si enim per confirmationem papalem ius habuerunt, per praescript. priorem illud acquirere non poterant, & sic etiam contra de praescript. veniens. Sol. monaci erant rei, & sic non prohibentur pluribus exceptionibus vt, et am contrariis. de hoc infra de reg. iur. nullus, lib. 6. vel si b conditione proponebantur hac, vt si appareret confirmationem non valere, vterentur alia exceptione valida, scilicet praescriptionis. Abbas enim non subditus episcopi ex tali donatione praescribere potuit, ar. infra de iure pat. cura. de praescript. cum olim, secundum Host. [Simoniacam] de pactis, cum pridem [Libertatem] vt etiam per eorum monasterij fuerat allegatum, supra §. primo [Mentionem] non est in hoc vis, cum continere potuerit sine vitio simoniae: vt est dictum, contra de transact. c. penult. Sol. ibi. Hostien. [Reseruent] q. d. ex quo totum dant, aequum est, vt aliquid retinere possint, de iure patr. praeterea. vnde dixit hic Abbas. quod si dans ecclesiam teneret pro censu plus, quam perciperet in temporalibus, esset simonia. probat autem, quod partem dare possit, partem retinere possit, per decret. cum Bertoldus, de re iudic. ibi dicitur, quod pro quodam iure, quod consecuit &c. & secundum Hostien. huic rationi, cui papa pedem fixit, alijs missis ad hareas, arg. de re iudic. in causis. nec mirum, si sic retinere potest. nam & si ab eximendo offeratur census, & oblatu constitutur ab eximente, dicitur tamen titulus licitus, & gratuitus fuisse ab initio, & transit in necessarium, & debitum, argumen. C. de actio. & ob. sicut, de voto, magna. sic pot. si loqui de privileg. recipimus. si. in commodato, quod si ab initio liberum sit, & gratuitum, intempestive tamen non reuocatur, de commod. c. vno. secundum Goffr. in fundatione etiam domus ecclesiae, vel hospitalis census imponitur, de censu. quanto, & cap. cum venerabilis. de dona. pastoralis. 16. q. 2. visis, secundum Hostien. [Gratis oblatum] si. infra de simoni. dilectus. 2. [Quantitatem] sup. quod non faceremus, si esset simoniacum, & sic not. f. quod dominus papa debet, vel saltem ipsum decet seruare mundas manus, quamuis sit sup. legem. 9. q. 3. aliarum. Hostien. [Ratam] cor. de testa. Rainaldus, versic. finalis [Contingit] hoc obtinet in iudicijs, stipulationibus, & contractibus, vt si plures sint, qui agant, vel contrahant, singuli pro aequalibus partibus intelliguntur agere, vel contrahere, & eodem modo si contra plures agitur, vel cum pluribus contrahitur, contra singulos pro parte sua intelligitur diuisa actio, vel contractus, nisi aliud dicatur, & sunt hac vera, siue factum, siue dandum sit in obligatione, & si etiam debeat res indiuisibilis, vt seruitus, quia interesse, ad quod agitur, diuiditur. ff. de verb. oblig. l. 2. 3. 4. §. 1. & l. stipulationes non diuiduntur. ff. de preca. si duo, in fi. & est hoc etiam ideo, quia non sunt hodie plures rei debendi, vel credendi, nisi hoc expresse agatur, in aucten. de duo. reis deben. colla. 7. In delictis secus, infra de homici. sicu. & de hoc de hare. sicut ait [Quadragesima annis] no. censum praescribi non posse, vt hic. & C. de praescript. 30. anno. l. male agitur. Hostien. de hoc od. titu. l. competit, & vide satis in Spec. de loca. §. nunc vero aliqua, vers. 41. & vers. 44. [Ratam] vt f. 8. erat ecclesiae,

clere, pro quibus petebantur isti 8. denarii, & sic quilibet soluat unum, condemnatur in 40. den. si plus solvere consueuerat, plus addas [Absolutum] propter concessionem episcopi per sedem Apostolicam ex certa scientia confirmatam, & sic sit planum, secundum Hostien. vel secundum Abb. non fuit opposita præscriptio, vel bene præscripsissent, si alieno nomine id allegassent [Imponentes] hoc sequebantur in antiqua decre. constitutus. infra de pœnis. ¶ Glo. hic ¶ videtur arguit, reprobatur, & remittit, ponit opi. Io. & contrariam Hugo. quam approbat. ¶ Gl. videtur Jobicit, & soluit. ¶ Gl. & ita notat, & remittit. ¶ Penultima gloss. respondet per obiectionem, & sol. cui solutioni opponit, & propter id aliter soluit. ¶ In ¶ quinta gl. ibi, latissimam] vide de fide instrumenti. inter dilectos, super 6. gl. ¶ In gl. hic videtur, ibi, bene à Zenone] vbi dicitur, q. omnia principis esse intelliguntur. ¶ In gl. videtur, ibi accipiendum est [in ambigua voce legis. ¶ In gl. & ita, ibi, l. 4. §. 1.] in tutorem, vel curatorem datur actio iudicati. ¶ In gl. forte, ibi temporibus] non de facili transferret curia Cardin. episcopum ad alium episcopatum, de postula, ca. 3. unde potest dici, quod istud Lauican. sit nomen, vel cognomen proprium, secundum Host. ¶ In ¶ gl. hic videtur, ibi, ut ibi no.] quod ibi not. tenet hic præcisè Hostiens. scilicet, q. hæc concessio non valisset, nisi fuerit secuta papalis confirmatio ex certa scientia [& ibi, Ioan. dixit] & Goffr. & Vincen. hic, quæ opinio vera est secundum Hostien. quando episcopus facit id de consensu capituli, & ex causa rationabili: his duobus deficientibus, vel ipsorum altero, vera est opinio Hug. secundum eum [& ibi, possit] non tamen debet sine causa, ut not. Ioann. 22. distinctio. capitulo primo [& in fine] de hoc 16. questio prima. ecclesie, 25. questio. 2. in summa, infra de rebus ecclesie. non alienan. dudum, libro sexto. ¶ In gloss. ex certa scientia] & sic nullum ¶ contrarium secundum Hostien. nam, ut dixit Innocen. talis confirmatio sufficit, & si de iure facta concessio non valeret, de confir. vti. vel in iur. capitulo penultim. de transactio. cap. 1. ¶ In glo. videtur, ibi, ca. vlt.] & supra de transact. capitulo præterea 1. [& in fine] maxime quia tam modicum recipiebat episcopus respectu eius, quod dabatur, quod non est verisimile, q. propter hoc fuisset motus ad concedendum, infra de simo. & si quæstiones, Goffred. vel dic, ut dixi in textu super ver. ita videlicet. ¶ In gl. hoc ideo, ibi, Priuari monasterium] vult ¶ ergo gl. q. si ecclesia nō soluat censum debitum, res ipsius emphyteutica incidat in commissum, sicut in priuato, & idem hic Innocen. & Hostien. & vide de hoc in Spec. de loca. §. nunc vero aliqua, ver. 14. & ver. sequenti, & opinioni Vberti, & Ma. de Fano ibi posita, scilicet q. ecclesia incidat, sed restituatur, accedit Ioan. de de. lib. 2. q. 16. in fine. Alij contra, q. non incidat per l. placet. C. de sacrosan. ecclesie. can. 16. quest. 1. vbi etiam tenet Io. & 11. questio. 1. si tributum, & hæc opinio placet Goffred. in summa. eo. tit. §. 3. Pe. & Abb. & Egi. hic, & Archidiaconus, in præ. l. placet, huic dicto contra C. de exac. tribu. si diuina, lib. 40. ad quod responderi potest, quod lex illa non habet locum secundum canones, vel intelligitur, quod res ibi tenetur loco pignoris, donec tributum solvatur, ut ibi no. vel exponitur [diuina] idest imperialis. Circa primam solut. certum est, quod Imperator nil potest statuere de rebus ecclesie, maxime quod præiudicet ecclesie, 96. distinctio. capit. primo, de constitutio. ecclesie, cum concord. per quod patet, quod l. si diuina, non tenet, si de ecclesia loquitur. Item non potuit Imperator privilegium, quod ecclesie concesserat, tollere, decet enim concessum a principe, & cetera, de regu. iur. decet, libro sexto. facit quod dixi post Innocen. supra de iudi. nouit, super gloss. sed cum hæc. Pro opinio. autem Io. Goffred. & sequacium bene facit

hoc capitulum, ubi fere per quadraginta annos fuerat census non solutus, & condemnatur mon. solum ad censum subtractum, & quicquid dicant gl. non apparet ratio. quare plus petitio hic includat pensionem, quam rem. Istud etiam bene probat l. in vfi. feu. de capitulis Cor. c. si clericus, veluti episcopus, vbi si prælatus committit feloniam contra regem, à quo ecclesia feudum habet, illo prælato viuentis pertinebit feudum ad regem, illo mortuo redibit ad ecclesiam. ratio, quia delictum personæ, & cetera, de regulis iuris, delictum, libro sexto, cum concor. Item de contrario mirandum, cum certum sit, illud vtile dominium, quod habet ecclesia, vel monaste. emphyteuticarium, alienari non posse sine solennitate canonis, sine exceptione. 12. questio. 2. ergo quomodo illud sic alienabit canonem non soluendo? nec paranda est via fraudi, de diuort. quanto, in fine, nec permittendum aliqua via, quod est prohibitum, de regulis iuris, cum quid, libro sexto, cum concord. maxime cum vendendo posset ecclesia abesse vera æstimatio ipsius vtilis dominij: cessando vero in solutione nil abesse [& ibi transiit in monasterium] unde dicebat hic Host. q. hic nil retinuit episcopus præter censum, quem nec habere voluit in signum dominij, sed potius in signum datæ libertatis. ad hoc de priuile. recipimus, & ideo quantumcunque in solutione cessetur, non reuocatur libertas semel concessa, Instit. qui & ex quib. can. ma. non pos. §. semel. secus, si in signum dominij censum retinuisset, tunc enim committeretur res concessa, si p. biennium cessaretur in solutione census, ut in eo, quod legitur, & not. de dila. litera, de causa posses. ca. fin. de loca. propter [& ibi consuetudinem] aliter videtur norasse de offic. ord. conquerente, in prima gloss. sed hoc fuit dictum Innocen. quod potest verum esse, quando census debetur loco iurium episcopaliū, uti dicam super glo. proximi. alias sit vera glo. contraria [& in fin.] idem Goff. hic, ¶ In glo. vlt. in fi.] secundum Innocen. & procedebat hoc maxime, quia in locum illorum iurium episcopaliū succedebat hæc pensio, & pro illis soluebatur. ad hoc infra de censu. olim, supra de voto. mag. §. cum igitur, secundum Hostien. posset dici, quod compromissum factum fuit in papam, ut in amicabile compositorem, supra de arbi. cum tempore, & in hoc tanquam amicabilis compositor pronunciat, & si petitum non fuerit, vel in his spiritualibus non est vis de hac subtilitate, ex quo de veritate constat, supra de iudic. dilecti, vel dic secundum Goffred. quod & si totalis subiectio peteretur, non potuit tamē adiudicari obstante confirmatione se. apo. adiudicatur ergo in eo, quod potest, scilicet in pensionis assignatione, quæ est subiectionis probatio, de censib. omnis anima, quod dic, ut de causa posse. cap. fin. & sic condemnatur in eo, in quo per confessionem æconomi subiecta inuenitur. si cert. petita. quidam. nam sæpe iudex pronunciat super eo, de quo partes vim non faciebant, de consuet. cum dilectus, de concess. præbend. ex parte. Hostien. placet, quod expressè fuit petita, ut in principio dixi secundum eum.

ADDITIONES.

- a ¶ Dilectos. Vide Io. And. de priuile. cum personæ, super gl. & sic, & plenius per Bar. in l. Mevia. §. duobus, ff. de lega. 2. & plene de concursu priuilegij, & præscriptione Bal. in l. 1. C. de fur.
- b ¶ Non subditus. De subdito nunc an id possit, vide Io. And. de cleric. non resi. quia nonnulli in gl. ma. ver. quid si aliquis, & de pgni. & remissio. in gl. super verbo, proprio.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1. Episcopus vendicans ecclesiam pleno iure quando tam in spiritualibus, quam in temporalibus obtineat.

Ecclesiam

- 1 Ecclesiam quando quis petit, qualiter concepiendus libellus, & qua actione experiendum, & nu. 6.
- 2 Ea qui petere possint, et quibus modis petatur, & concedatur, In interdicto viæ vi, & in rei vindicatione qua veniant.
- 3 Prælati ecclesiæ temporales quis & quis perpetuus, in fi. & num. 9.
- 4 In archidiaconatu, præpositura, episcopatu, vel alia dignitate etiam seculari, scilicet comitatu, marchionatu, vel ducatu petendo quam recte proponat quis actionem, & num. 6.
- 5 Dignitates quadam hic ecclesiasticæ, & seculares recensentur, & qua.
- 6 Civitas, vel castrum, vel villa ubi petitur, quam intentabit actionem.
- 7 Contra universitatem hominum civitatis, vel castri qualiter ager dominus de bannis, & iurisdictione ab ea denegatis. Ea se per syndicum debet defendere.
- 8 Innocentij glossæ magis subtiles, quam utiles.
- 9 Actionem exprimere non tenetur quis secundum ius canonicum.
- 10 Ecclesiæ in potestate episcopi quatenus dicuntur esse. Dantur ad pensionem, non ad emphyteusim.
- 11 Episcopus quando iuste defendat ecclesiam in spiritualibus, & temporalibus. In spiritualibus si obtineat, quid habebit. Causa propria quando dicatur.
- 12 Pro ecclesia habente prælatum, & perpetuum ad vitam, vel vicarium, et similes, et superiorem abbatem, quis horum convenietur, vel præferatur.
- 13 Episcopi, et officialis eius idem dicuntur consistorium.
- 14 Conveniri plures ubi possunt nomine alicuius ecclesiæ super eadem questione, iudex quando procedat ad missionem in possessionem, in fi.
- 15 Sententia contra legitimum defensorem ecclesiæ lata mandabitur executioni contra eam.
- 16 Defensor ecclesiæ non cogitur cavere indicatum solus.
- 17 De sententia incertitudine quid iuris, remittit.
- 18 Ecclesiam petenti episcopo qua possint obesse.
- 19 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 12.
- 20 Ad domini probationem non sufficit facta locatio, nisi contra conductorem, num. 14.
- 21 Per comparationem literarum cuiuspiam probantur.
- 22 Additio glossarum.
- 23 Locatio probat contra conductorem.

CAPITULUM VII.

- 1 Cum venerabilis. Casus. Episcopus vendicans ecclesiam pleno iure, eo quod probat eam in diocesi sua sitam, in spiritualibus obtinet, si non apparet exempta in temporalibus succumbit, nisi ius suum aliter doceat, & sunt duæ partes. Prima factum narrat. Secunda diffinit ibi, quia igitur, & utraque subdistinguitur. Concor. autem in facto, & in sum. de excep. cum venerabilis, & idem ibi scribit eisdem, sed super alia ecclesia, scilicet sancti Viti (Ecclesiam sancti Angeli) hic est bonus libellus, quando quis petit aliquam ecclesiam, ut scilicet dicat peto talem ecclesiam, quam dico ad me pertinere in spiritualibus, vel temporalibus, vel in utroque, vel sic, quæ dico mihi subiecta, & in seratinio, & similibus, infra ti. primo. c. secundo. sed & si sine his adiectionibus episcopus simpliciter vendicat ecclesiam, poterit ei simpliciter adiudicari: quia quamvis pro spiritualibus, & consecratis rebus directa vindicatio non competat, cum in nullius bonis sint, Insist. de rerum divis. §. nullius autem. utilis tamen in rem actio pro eis datur, ut hic patet, & supra c. proxi. & c. de xenodochijs. C. de sa. san. ecc. sancimus. 2. ff. de rei ven. in rem. §. 1. & l. que religiosus, & supra de inst. cu. venissent, supra de excep. cum venerabilis. quoniam secundum quosdam

etiam laici possunt petere ecclesias ratione iuris patrum supra de iudi. examinata. ecclesia recte vendicatur, ut quidam dicunt, si solummodo res corporalis certis finibus limitata petatur, licet sit res sacra. C. de sa. san. ecclesi. sancimus 2. Sed si petatur ecclesia cum iuribus suis, puta cum iure decimandi, & cum alijs iuribus in corporalibus, non recte intentatur rei vindicatio, in qua non veniunt nisi corporalia. ff. de rei ven. l. 1. & l. rei vindicatio. ideo agens prudenter faciet, si primo intenter rei vindicationem ad ecclesiam cum pertinentijs corporalibus, & postea si in hac petitione obtinuerit, agat confessoria, vel quasi, nomine ecclesiæ pro iuribus incorporalibus ipsi ecclesiæ competentibus. Alij dicunt, & ut videtur, melius, quod ecclesia potest simpliciter vendicari, & si agens obtineat, mandabitur sententia executioni non solum quo ad corporalia, sed etiam quo ad incorporalia, quæ in executione veniunt non principaliter, sed accessorie, sicut est videre simile in interdicto unde vi, in quo res soli tantum ex sui natura veniunt, sed mobiles ex accidenti. ff. de vi & vi ar. l. c. illud. nec est simile de hereditate, & peculio: quia in peculio non est aliqua res corporalis, cui talia accedant, & videtur, quod etiam prælati temporales ecclesiæ, id est cui ad vitam suam tantum est collata, sicut omnia beneficia communiter conferuntur, recte vendicat ecclesiam cum suis pertinentijs, supra de officio delegat. si quando, de pactis, cum pridem, & capit. lequen. Item prælati perpetui recte eam vendicat cum pertinentijs, si ad eam plenè pertineat: puta quia est episcopus, supra eod. de xenodochijs, & hic, vel abbas, sive prælati ecclesiæ, vel capituli, vel monasterij in eadem proprios usus concessa, argum. infra de privileg. pastoralis: sed & si dicat eam sibi subiectam solummodo, recte vendicatur, ut hic dicit. Melius tamen est, quod agat confessoria, per quam petet in ea ius subiectionis, ut hic, & supra cap. proxi. de rescrip. ex parte. ff. si usufr. per. l. prima. Si autem petat quis archidiaconatum, vel præposituram, vel episcopatum, vel aliam dignitatem etiam seculari, puta comitatum, vel marchionatum, vel ducatum, non recte proponeret rei vindicationem: sed debet cognitionem prætoriam, vel officium iudicis implorare, quod sic probatur. Iustum est enim, quod si quis ius habet in aliqua dignitate, ipsam petere possit: sed non inuenio expressum, quod sibi competat certa actio, ergo est ad officium iudicis recurrendum. ff. de mino. quod si minor. §. primo. ff. de liberis exhi. l. tertia. §. hoc autem interdictum, & quæst. 6. hæc quippe. secunda, quæstio prima. in primis, & de hoc not. satis supra de offic. iudicis cap. secundo. & hæc actio, siue officium erit universale, & sic procedetur in eo, sicut in petitione hereditatis. Quidam tamen dicunt, & melius, ut not. infra de excess. prælat. interdictos, quod in his casibus competit confessoria, & in rem. Vbi tamen verò petitur civitas, vel castrum, vel villa tanquam proprietas, quia scilicet ad solum actorem pertinet, recte vendicabit eam cum suis pertinentijs, argum. C. de sandis limi. l. 2. C. de bonis vacantibus. l. secunda. Si autem non pertinet ad eum tanquam proprietas, sed habet tantum in ea maius dominium, tunc petat subiectionem civitatis, vel villæ, vel castri, sicut de subiectione ecclesiæ superius est notatum. sed si universitas aliqua hominum alicuius civitatis, vel castri sit alicuius domini quod ad fructum, banna, & iurisdictionem, & homines universitatis de prædictis negent domino respondere, ager dominus contra universitatem, sicut ageret contra alium liberum hominem singularem: quia universitas corporalis est. ff. de rei vendic. l. 1. 2. & tertia. ff. de legatis 3. si chorus, legatum Innocent. & ipsa universitas per syndicum se defendat.

defendat. ff. quod cuiusque vniuersi. l. 1. & no. s. de syn-
di. vno. tamen tutius est, quod dominus agat cōfessio-
ria pro iuribus denega. & de hoc no. s. de ma. & obedi-
entia inter quatuor. & de appel. dilectis, secundum t. Inn. cui-
us est quasi hanc tota gl. quæ potius consistit in subtili-
tate, quam vtilitate. nam satis simplex est, qui maxime
secundum ius canonicum vult exprimere actionem, vti
patet in eo, quod not. & legitur supra de iudi. dilecti, &
capitulo examinata. & materiam huius gloss. vide in
Specu. eodem tit. ver. illud, vsque ad versic. porro [Spi-
ritualibus] in his obtinet: in temporalibus succumbit,
7 ut patet per inferiora [Potestate] quantum t. ad gubet-
nationem, tuitionem, & defensionem, de hoc supra eo-
dem de Xenodochijs [Nitebatur] alias videbatur simi-
le de electio. constitutis [Post ipsam] quasi dicat, tribus
Abbatibus continue locauisse. Datur enim ad pensio-
nem, non ad emphyteusim. de hoc dixi supra eodem
capitulo proximo [Et infra] produxit etiam priuilegia,
per quæ in quibusdam apparebat exempta, de quibus
infra dicitur [Adiudicauimus] iste t. Episcopus iuste de-
fendit ecclesiam istam in spiri. ualibus, & tēporalibus,
si ipsam habebat in proprios sibi vsut concessam: quia
per consequens causa sua erat propria, cum ad ipsius
commodum, & incommodum pertineret. secunda quæ-
stione sexta, biduum, versiculo palam. sed & si in spiri-
tualibus obtineat, habebit decimas, & alia iura spiri-
tualia. & idem de temporalibus, supra de donatio. pa-
9 storalis. quamuis t. etiam hæc ecclesia habeat propriū,
& perpetuum prælatum ad vitam, vel vicarium, vel cu-
stodem, vel commendatorem, quantuncunque etiā bo-
na eius a bonis monasterij sint discreta, recte tamē agi-
tur contra Abbatem, cui subest, pro ipsa ecclesia: quia
Abbas magis propriè dicitur prælatus ipsius ecclesiæ,
2 quam ille qui eam tenet, a per quē & Abbas ipsam pos-
sident, supra de restitutione spoliatorum: cū venissent, &
argumento supra de supplen. negligen. prælato. capitu-
lo secundo. vnde & apud Abbatem sunt non solum do-
minium, & possessio rerum ipsius ecclesiæ, sed etiā actio-
nes, supra eodem, capitulo secundo, supra capitulo pro-
ximo, supra de officio ordinarij, conquerente, vbi de
hoc. Fatemur tamen, quod vterque potest conueniri:
quia & vna censetur administratio amborum, sicut &
b consistorium b officialis, & episcopi vnum idem dici-
tus, de appellatio. Romana, li. 6. vel dic, quod secus est
in perperuis & necessarijs prælatis, quam in temporalibus
& voluntarijs: quia perpetui, sicut nec a prælatura
remoueri possunt sine causa, etiam si religiosi sint. su-
pra de sta. mona. monaci, sic nec ab agendo, seu defen-
dendo. In temporalibus autem prælatis, sicut sunt prio-
res, simplices præceptores, & similes, secus est censu-
dum. qui tantum custodibus comparantur, vt no. supra
de iudi. cū deputati. Vbi ergo ecclesia in proprios vsus
monachorum est concessa, agatur contra Abbatem. Alio-
quin, vbi tantum ius patronatus spectat ad monachos,
tunc si quis velit agere de iure, quod patronum tãgit,
conuenitur Abbas. si vero de alijs, tunc non Abbas con-
uenitur, sed prælatus ipsius ecclesiæ, argumen. ad hoc, su-
pra de offi. ordina. cum vos, supra de appellatio. bonæ,
supra de institutio. cum venissent. Quis autem cui sit
præferendus, not. supra de restitutio. spolia. olim. i. ibi,
vide in gloss. si de iuribus, & de iudic. cum deputati.
hoc tamen teneas, quicquid ibi not. quod vbi sunt plu-
res, qui conueniri possunt super eadem quæstione no-
mine alicuius ecclesiæ, nunquam debet iudex procede-
re ad missionem in possessionem, etiam si vnus sit con-
tumax, nisi primo omnes vocetur, ff. de mino. Emilius,
ff. ex quibus cau. in possessio. ea. hæc autem. Dicimus et
20 go, quod t. si defensor legitimus nomine ecclesiæ sit cō-
ueniendus, sententia contra eum lata mandabitur execu-
tioni contra ecclesiam, sed nec cogitur talis capere iu-

dicatum solui, ff. de admini. tut. vulgo. nam & alias cer-
tum est, quod quilibet admittitur ad defendendum
cum satisfactione etiam sine mandato. C. de satisfac-
do. l. vnica, C. de procura. exigendi, secundum Innocē.
cuius est quasi hæc tota gloss. quam etiam posuit Ho-
stien. [Exceptis] quomodo hic t. solvatur contrarium
de incertitudine sententiæ, ver. quia vero, vbi sunt eū-
dem verba. potest etiam patere solutio per id, quod su-
pra dixi super decisa, scilicet quod priuilegia iam fue-
runt producta. facit litera, Dignoscuntur, quæ sequitur
[Auct. nrica] innuit nil aliud posse obesse, quam priui-
legium: sed nec forte aliud fuit obiectū. videtur enim,
quod consuetudo, & præscriptio possint obesse, supra ca-
pitulo proxim. de præscrip. veniens. de hoc de priuileg.
12 accedentibus. Hostien. ¶ Prima t. gloss. arguit & remit-
tit, alleg. in contrarium 4. iura, & vltimū soluit. ¶ Vlti-
gloss. exponit, & successine de duobus quærit, in vtroque
13 arguit, & soluit. ¶ In t. prima glossa, ibi, l. vltima] vide
hanc & sequen. in præ. capitulo auditis, super gloss. 2.
¶ In glossa quarta, ibi, ad probationem] sequitur, do-
minij non sufficit facta locatio. ¶ In glossa vltima, ibi,
l. vltima] vide de fide instrum. capitulo tertio, super
glossa secunda [& ibi, comparationes] probatur litera
alicuius per comparationem [& ibi litera] incipit fal-
sam, vide in præ. capitulo cum I. & A. in gloss. ante pe-
14 nultima. ¶ In t. gloss. prima, ibi, vbi de hoc] & sup. de
maioritate, & obediē. inter quatuor, & dixi supra in
gl. iste epus. ¶ In gloss. tertia ibi, inter dilectos, ad fi-
nem] & intelligas hoc, vt ibi no. dicebat Abb. q. nō erat
superflua hæc probatio: quia licet non sufficiat contra
extraneum, sufficit contra conductorem. ¶ In gloss. fi-
bi, l. vltima] de ele. scriptum [& ibi, l. 3.] & melius secū-
dum Host. ff. de leg. i. si seruus plurium, §. si numerus, &
supra de fide instrum. pastoralis.

ADDITIONES.

- 1 Tenet. Et ex persona rectoris ecclesiæ, non Abbatis metimur
locum iudicij, de refer. in clem. i. vbi vide, impedimentum autē
personæ huius non nocet alij, vt de offi. vicarij. c. i. lib. 6. & vide
Io. And. de procurato. consulti.
 - 2 Consistorium. Quis autem in agendo præferatur, vide in cle. i.
de refer. in gl. & per Io. And. in c. cum deputati, & in c. cum ve-
nerabilis, de exco. & inf. sequitur, & est ad hoc simile in concu-
su parris, & filij ad petendum dotem, de quo in l. 2. §. si. & l. non
solum, & l. Titia, ff. solut. matrimo. vbi vide Bart.
- S V M M A R I V M.
- 1 Monasterium subiectum est episcopo, in cuius diocesi sitū est,
nisi probetur exemptum.
 - 2 Nuncius differt a procuratore.
Contumacia crescente pœna augenda.
Ad interdictum quō ordine procedendum.
 - 3 Excommunicationis sententia quibus casibus sit nulla.
Ex disunctione narratis duobus sufficit alterum probari.
 - 4 In possessione quasi iurisdictionis spiritualis alicuius ecclesiæ,
vel villæ si sit episcopus. an ob id solum liget excommunica-
tio lata ab eo in habitatores eiusdem villæ, num. 5.
Præsentare, & eligere censetur fructus possessionis, & lite
pendente quis id facere non prohibetur.
Iudicare, vel excommunicare non sunt fructus iurisdictionis.
Prælati minus legitime confirmati sententia tenet, & ratio
ver. quid ergo.
Leg. Barbarius, intellectus.
 - 5 Appellatio non prodest interposita ab ordinario, nec eximio
ab ordinaria iurisdictione, & quo casu hic.
Præscriptio vt valeat qualiter alleganda.
 - 6 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 7.
Procurator quis dicatur.
 - 8 Additio glossarum. num. 9.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Possessio sine consensu conventus an ex facto Abbatis amittitur.

9 *Exceptionibus pluribus an & quando & qualiter uti liceat, iuncta gloss.*

Actiones si cui competant multae, una intentata, quando possit aliam intentare.

Una electa quando ceteris renunciasse dicatur, vel cetera sublata dicantur, ad vers. & in fine.

C A P V T VIII.

Cum dilectus.

Casus. Quo ad T. monasterium subiectum est episcopo, in cuius dioc.

fitum est, nisi probetur exemptum. & dicit Hosti. q. in prima parte instruitur delegatus, qualiter super sententijs pronunciet, in 2. & 3. qualiter pronunciare debeat super subiectione. secunda ibi, Quod si. tertia ibi,

1 Similiter (Nuncius) no. quia non vocat illum Procuratorem (Antequam) ideo nullae fuerunt sententiae postea latae, de offi. delega. cum contingat, de senten. excommu. per tuas. esto etiam, q. non esset monaste. exemptum (Interdicti) quia forsan Abbas non parebat episcopo, primo suspendit ipsos; secundo excommunicavit: tertio monasterium interdixit, quasi penam augendo crescente contumacia, ut lite non contesta. quoniam, secundum Host. vel sup. etiam si de appel. non constaret, si tamen constiterit mona. & c. Exemptum & sic sententiae latae a non iudice. unde non duos casus, in quibus sententia excommunicationis nulla est; alij vero de sen. excom. praesenti, libr. 6. & no. quod ex duobus in rescripto disiunctive narratis sufficit alterum probari, de rescriptis, inter ceteras (Circumventus) forte post illas sententias, quas forte servare coepit, de restitutio. spolia. olim. 3. secundum Host. vel dic secundum Abb.

3 q. a princ. Abbas forte ab episcopo invitatus, & vino repletus promisit sibi obedientiam, propter quod eps eum sibi parere nolentem puniuit, ut est dictum, quod potius credo (Obedientia) hic satis videtur expresse colligi, q. si quis eps sit in quasi possessione iurisdictionis spiritualis alicuius ecclesiae, vel villae, non propter hoc solum ligat excommunicatio lata ab eo in habitatores eiusdem villae, nam eps ille erat in possessione subiectionis istius Abbatis, qui ei fecerat obedientiam, ut hic dicit, & tamen non tenet excommunicatio ab ipso episcopo in eundem lata, ut sequitur. ad idem supra de rest. spo. olim. 3. & eadem ratione idem videtur censendum, & de alia sententia in civili, vel criminali actione per eum lata. & hoc quidam de plano non concedunt. Sed contra, infra de iure patro. consultationibus, supra de causa posses. cum ecclesia. ubi dicitur, q. ille, qui est in possessione praesentandi, vel eligendi lite pendente praesentabit, & eligit. Sol. aliud in possessione representationis seu electionis, ut ibi, & aliud est in possessione iurisdictionis, siue subiectionis, de qua loquimur. Ratio diversitatis haec est: quia praesentare, & eligere censetur fructus possessionis praesentationis, & electionis, qui non sunt possessori subtrahendi pendente lite, ut ibi no. Iudicare vero, vel excommunicare non sunt fructus iurisdictionis, imo & recte loquendo nullo modo fructus sunt, sed potius periculum, labor, & onus. Adhuc tamen signatur contra, ff. de off. praetor. Barbarius, sed respondetur, q. ibi valet sententia non ideo, quia in possessione erat Barbarius, sed quia

4 ab impetore veram potestatem acceperat iudicandi & omnia alia faciendi, quae ad imperatorem pertinent, licet non esset legitimus praetor, sed per obreptionem obtentus. Quid ergo si quis confirmatus sit in praetatum, licet minus legitime? utique in hoc casu dicendum est, quod tenet sententia, argum. illius l. Barbarius, & sup.

de elect. nihil est, §. pen. ubi de hoc: sed nec in hoc casu potest dici, q. praetor confirmatus sit in possessione excommunicandi aliquos, ideo quia eos excommunicavit, vel alias iudicavit, non enim nomine suo hoc facit, sed ecclesiae. unde & ipsa per eum dicitur quærere, vel retinere possessionem iudicandi, vel excommunicandi, sed propter hanc possessionem non ligantur illi, qui in veritate subiecti non sunt: quia, sicut dictum est, excommunicare, vel iudicare non est commodum, siue fructus possessionis ipsius. Interim tamen, quousque constet de proprietate, debent latae sententiae inviolabiliter observari, argum. sup. de re iud. subort. & cap. praecedent. Alij vero dicunt, & videtur melius, q. tales sententiae statim ligant, & tenent, quod dic, ut not. supra de restitutio. spolia. olim. 3. secundum Innoc. cuius est haec tota gloss. [Cum fraus] de rescriptis, sedes, cum simil. [Iudicetis] erant duo petita, q. sententiae post appellat. latae decernerentur nullae, & q. monasterium esse pronunciaretur, episcopo in contrarium petente subiectionem ipsius, Innoc. Appellatio erga non prodest quantum ad subiectionem: quia etsi tueatur Abbatem quantum ad sententias, non tamen eum eximit a iurisdictione ordinaria, de appellat. ad hoc. Et infra eo. scilicet Abbate [Legitima] Hostien. dicit, q. melius diceret, canonica, ut patet de praescrip. c. si. Ad hoc autem ut valeat de praescriptio. allegabit eam nomine alieno, nec ob. supra de praescrip. cum non liceat [Absolueris] quantum ad subiectionem. sententia enim excommunicationis tenet, si episcopus esset in possessione subiectionis, alias non, ad hoc supra eo cap. & de restitutio. in integ. c. 2. secundum Innoc. ¶ Prima ¶ gl. ponit differentiam, quam demum probat. ¶ Ultima gloss. allegat duas concord. & unum simile. allegat tria iura in contrarium. demum quærit, arguit negative, & soluit. ¶ In ¶ gloss. prima, ibi, §. procuratorem] procurator dicitur, qui unius rei mandatum, vel uniuersorum bonorum acceperit: sed & si ratum fuerit habitum, procurator videtur [& ibi, si procuratorem] vide de procurato. mandato, in principio, super 1. gloss. ¶ In gl. ult. ibi, nemo] vide in capitulo auditis, super quinta gloss. (& ibi, contra maiores] vide de excep. pastoralis, super quarta glossa [& ibi, §. eligere] vide de libel. obla. capitulo secundo, super fi. 1. gl. [& ibi, contra qui propriam] vide de solutio. capitulo finali, super ultima gloss. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, mandato] & infra de procurato. qui ad agendum, libro sexto [& ibi, non est differentia] Idem Goffr. in Specu. de procurato. §. 1. versicu. in premissis. ¶ In gloss. 2. ibi, non obfuit] etiam quo ad professionem, ut videtur. cum enim esset Abbas in possessione libertatis, non nomine suo, sed ecclesiae, patet sine consensu conventus possessionem non amitti, quae sine animo possidentis amitti non potest, ff. de acquirenda possessione. peregre, §. quæsitum, vel dic quod per factum Abbatis bene acquisiuit episcopus possessionem, argument. ff. de acquirenda possessione, l. possideri, §. si quis nunciat. Sed cum constet illam iniquam & dolosam debet casum iudicari, non solum possessio, sed quicquid ex ea secutum est, ut no. supra de restitutio. spoliato. in literis, secundum Innocentium. ¶ In ¶ gl. ult. ibi, sollicitudinem] in actionibus loquitur, vel ibi contraria ad diuersum finem tendunt [& ibi, supra eligere] in agendo loquitur [& ibi, contra qui propriam] solutio. casus est specialis, & facit ff. de regulis iuris, l. nemo ex his, & quod ibi not. [& ibi, dicas] Idem not. Ioann. decimatertia questione secunda, in princip. ubi plene de hoc. & infra de regulis iuris, nullus pluribus, libro sexto [& ibi, contraria] sed nonne posset etiam contrarias infra diem assignatum sub protestatione proponere? Hostien. [& ibi, praescriptionem] et simul posset hoc proponi, cum non sint contraria, de privileg. cum perso.

persona, lib. 6. [& in fine] ubi plenè de hoc, & inf. de ele-
ctio. ut quis duas, lib. 6. & de postu. c. vno, eo. lib. & vl-
tra ea, quæ ibi not. Inno. infra de collu. c. si dicebat, q
cum alicui de iure communi competunt duæ actiones,
vna intentata potest aliam intentare. unde contra so-
cium furẽ possum agere pro socio, & furti. vtra vo-
lo prius, vel post, ff. pro socio. l. rei. secus secundũ eum,
si vna actio competit de iure communi, & alia de bene-
ficio prætoris, qualis est nautæ. cau. sta. quæ beneficio
prætoris datur. In his enim si vnam eligo, alijs renun-
cio, ff. nau. ca. sta. l. & ita, §. si. & l. licet, §. si. ff. de separa.
l. 1. §. illud. sed contra. supra de restitu. in integ. consti-
tutus: ubi nedum diuersis temporibus, sed etiam si-
mul, quod plus est, admittitur quis ad restitutionem in in-
teg. quæ competit iure prætoris, & ad officium iudicis,
quo dicit venditionem nullam, sola. facilis: quia hic lo-
quimur, cum alicui competunt duæ actiones, qui prose-
quendo vnam alteri renunciat. ibi verò vna tantũ con-
petit, sed vtranque prosequitur propter dubium. & sic
potest etiam responderi decre. auditis, de præscript. in
penalibus verò actionibus, quæ ex diuersis delictis in-
furgunt, vna non impedit alteram, ff. de priua. delic.
l. nunquam. sed si oriantur ex vno delicto, se impediunt,
quatenus concurrunt, & non vltra. ff. vi bono. raptu. l. 1.
ff. de actio. & ob. qui seruam. Si verò non sunt pœnales,
sed rei persecutoriæ, facta exactione per alteram tolli-
tur reliqua, ff. loca. si merces, §. culpa. Si verò vna sit rei
persecutoria, vt rei venditio, & altera pœnalis natura
liter & ab initio, vt actio furti, neutra per alteram tolli-
tur, ff. de furtis, si pignore, §. cū furti, nisi in casu, ff. nau.
ca. sta. & ita, §. si. quod est prædicta ratione: quia eligen-
do alterum de duobus ius commune, vel beneficiũ præ-
toris, alteri renunciat. alius casus est, ff. de furtis, si is cui.
ubi dicitur, q si cui pro re commodata competit du-
plex actio furti, & commodati, q vna tollitur per aliam.
& ideo, quia vtraque actio pro eodem cõpetit, scilicet
pro interesse, licet per actionẽ furti dupletur, vel qua-
drupletur: tamen etiam ibi tantum simplum est inter-
esse, ff. de reg. iur. nemo ex causa, §. quoties: sed si ab ini-
tione sit pœnalis, vt actio, quod metus causa, in qua vo-
lenti ab initio restituere non imponitur pœna, tunc vna
per alteram tollitur, ff. quod metus causa, l. metũ, §. li-
ce. hæc ibi quasi ad literam notauit Innoc.

S V M M A R I V M.

- 1 Diuisio capituli.
Nimium quid quando intelligatur.
- 2 Natura nititur ad nouitates.
Loca equiparantur personis.
- 3 Diuersa monasteria esse quando dicantur, ad dictio. diuersis.
- 3 Ad Abbatis maioris electionẽ qui monachus non admittatur.
Adoptio cum sit, quorum necessaria in eam rem auctoritas
non sit.
- Abbas non potest monasterio, & ecclesia seculari præsidere,
in si. nisi esset vnita.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 5.
- Nouitas prohibetur, & quorum rerum hic.
- 6 Additio glossarum.

C A P V T IX.

1 **Ne nimia.** Capitulum est, habens ¶ plura di-
cta: potest tamen diuidi in duas
partes, quia primo nouam re-
ligionem prohibet in personis, & locis. secundo plu-
ralitatem locorum monachis, & abbatibus, secunda ibi,
Illud etiam. & no. quod hic dicit [Nimia] quia hic ar-
guitur multitudo. sic 12. dis. omnia, de conse. dist. 5. nõ
mediocriter. in auct. de referẽ. §. pen. coll. 2. & de hoc

infra de rescriptis, cum in multis, li. 6. & supra de æta.
& qualita. c. penul. [Nouam] natura ¶ nititur ad noui-
tes, in auct. de consan. & vteri. fratribus, in prin. colla.
6. de consue. cum consuetudinis, ubi de hoc (De appro-
batis) per sedem apostolicam, infra de voto, c. vno, li.
6. (Fundare) equiparat de cr. loca, personis (Diuersis)
quorum vnũ ab altero nõ dependet, nec inuicem sunt
vnita, infra de præben. cum singula, ad fi. lib. 6. (Mona-
ci) si quis in ¶ maiori monaste. sumpsit habitum, & p-
fessionem fecit, & obedientiam Abbati promisit, cui
semper astrictus remanet, demum mittitur ad cellas,
vel prioratus Abbati subiectos, talis ad electionẽ ma-
ioris Abbatis non vocabitur, in Inn. facit ff. de adop.
cum adoptio sit. non est necessaria in eam rem aucto-
ritas eorum, inter quos iura adoptionis consequuntur,
quod intelligit, quando locus, ad quem missus est mo-
nachus, habet electionem sui superioris, vel quando sal-
tem habent bona discreta a bonis maioris mona. de
sta. mo. c. 2. de rescri. edoceri. & facit bene clemen. de
sup. ne. præla. quia regulares; alias vocandus esset. &
sic potest intelligi de priuile. volentes, ad fi. lib. 6. ubi
de hoc. & facit quod no. 66. dist. 1. in talibus tamen
præualet consuetudo, secundum Inn. & Abb. ad hoc se-
cundum Host. de ele. in genesi, ad fi. (Nec vnus) 20. q.
4. monachum (Monasterijs) nec monasterio, & ecclesiæ
seculari. 16. q. 1. presbyteros. Ioan. (Præsidere) nisi sint
vnita, supra capitulo secundo. ¶ Secunda ¶ gloss. indu-
cit duo similia, & tertia alia duo. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, cum
olim) ubi de hoc, de constit. cum accessissent (& in fi-
ne) nec nouus sanctus, vel nouæ reliquiæ, infra de reli-
c. 1. & 2. nec nouæ feriæ repentinæ, C. de fer. a nullo iu-
dice. Host. ¶ In ¶ gl. 2. in fine) Io. & c. ecclesijs. ¶ In gl.
vlt. in fine) ad hoc 16. q. 1. ne pro cuiuslibet.

S V M M A R I V M.

- 1 Continuatio tituli.
De eius materia ubi alibi tradatur in iure canonico.
- De capellis mona. seu aliorum reli-
giosorum. Rubr.
- 1 ¶ Tractato ¶ de monachis, & alijs religiosis, de locis
& capellis eorum est videndum. Goffr. habetur mate-
ria 16. q. 2. per totum, & quæst. 1. peruenit, & repetitur
in sexto. conuenit de confirmatio. vti. vel inuti. ad no-
stram, & capitulo seq.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia, seu capella qua hic intelligantur per monachos regi-
non posse.
Capellam ecclesiæ seu capellam monachorum a quo institui, cor-
rigi, & destitui debeãt, nu. 3. in fi. & 4. & quis esse debeat,
nu. 2. & 6.
- Ei congrua portio de redditibus assignanda.
Consilium pro consensu, in fine.
- 3 Abbas non potest præsentare capellanum nisi de consensu
fratrum, excipitur casus.
Quid si de consilio id facere haberet.
- 5 Epilogus, & additio glossarum, nu. 6.
Hoc capitulum non seruatur.

C A P V T I.

1 **In ecclesijs.** Breue est. & dic (Ecclesijs)
quæ ¶ non pleno iure spe-
ctant ad monachos. 16. quæ-
stio. 2. sanè. Et hic notauit Io. quod ibi not. in summa
vsq; ad ver. & no. q. Io. Fa. idem secundum quosdam,
& si pleno iure spectent ad monachos, dummodo
Io. And. super 3. Decre. Aa 2 po-

populus non sit exemptus, tunc enim ratione populi, cuius curam committit, episcopus examinabit, instituet, & destituet: sic intelligatur illud capitulum sane, & infra de priuilegiis ex ore. alij hanc decret. intelligunt, ubi Abbas non est patronus, nec presbyter ab eo aliquid recipit, sed tantum a populo: alias Abbas sacerdotem institueret, & remoueret, arg. de praben. in Lateran. die 19. Iano, q. quandoque episcopus concedit curam animarum sacerdoti, semper destitutio ad ipsum spectat, & non ad Abbatem. Nullus enim remouet, nisi qui concessit, nisi ex delegatione, 50. dist. studeat: vel priuilegio, sicut dicitur de Præmonstraten. & Humilitatis: vel nisi id faceret ut episcopi vicarius, ut Archid. de offic. Arch. c. 1. de excessu præla. ad aures, vel de consuetudine præscripta, fm Inn. Istud vltimum reprobatur j. eo. c. vno, li. 6. & dic[Ecclesijs] parochialibus. Abb. quod patet per sequentia [ubi] id est in quibus [Capellanus] secularis, cui etiam de redditibus assignetur congrua portio nulla præscriptione, vel contraria consue. obstante, de præb. de monacis, c. in Lateran. & c. 1. lib. 6. Non contradicit, supra tit. 2. c. fi. S. pen. quod loquitur de secularibus, qui non præficiuntur curæ: sed alias præbenduntur in monasterijs [Consilium] id est consensum. quod intelligas t[er] quo ad Abbatem, qui præsentare debet in capella, cuius patronatum habet monasterium de consensu fratrum, nisi aliud habeat consuetudo, quod dic, ut de his quæ fi. a præ. ea noscitur. si verò id haberet facere de consilio tantum, quid iuris, tunc dic, ut de arbitrio olim, episcopus verò institutionem præsentari facit non requisitis vltimis monachorum consilio. unde sequitur hic, ut ex solius & c. [Ordinatio] i. institutio, vel proprie, quia episcopus illum ordinare debet [Eius] scilicet capellani [Totius vitæ] nam t[er] correctio, visitatio, institutio, & destitutio ad episcopum, & non ad monachos spectat, quod est verum fm Host. in ecclesijs quæ non spectant ad eos pleno iure, ut legitur & no. de præben. auaritie, & c. in Lateran. de sup. ne. præ. c. 2. 16. q. 2. c. 1. 2. & 3. Host. ¶ Prima t[er] gl. alleg. vnam concor. in contrarium alleg. tres can. & soluit. ¶ Secunda gl. respondet per contrarium de can. 15. & c. ¶ In t[er] gl. in fi.] male seruatur istud capitulum: imò videmus in monasterijs parochiam habentibus monachos claustrales ad mada- tum Abbatis, vel episcopi circuire parochiam, & ministrare populo sacramenta. ¶ In gl. 2. & si iudiciario] cōsuetudine, vel statuto contrario non obstante, infra eor. tit. c. vno, li. 6. [& ibi, deponi] scilicet ab ordine [& in fine] secundum Ala.

ADDITIO.

1 ¶ Remouet. Vide Io. And. in c. cum inter R. de elect. & de præben. nisi, & per Fede. de Senis in tractatu permutationis. q. 17. & per moder. in clem. 1. de sup. ne. præla. quia istud facit, proibi no.

S V M M A R I V M.

- 1 Si ecclesia non cathedralis vendicat sibi ius in alia, quando ob-
tinebit.
- 2 Libellus quando cum adiectione generali, & qua admitten-
dus, & que probanda, & qua comprehendat adiectio.
Ex huiusmodi libello quomodo ferenda sententia.
Innocentij subtilitates repudiamur.
A canonibus subtilitas reijcitur, & simplicitate & veritate
gaudet, ver. melius.
Parochiale ius in quibus consistat, in fine.
- 3 Possessorium recuperanda, & retinenda simul an intentare
possim.
- 4 Possessio generalis iurisdictionis rerum, & personarum, qui-
bus acquiratur modis. Ceteri vero, vel ciuitatis, vel pro-
uincie quibus, nam. 5. & 6.
De intentione quomodo constare potest.
Petri, & Cynus ab auctore allegantur.

Sub persona vna non comprehenduntur alia, & quando, in
mero 7.

- 6 Possessio iurisdictionis in aliquam vniuersitatem qua sita, non
est in singulas qua sita personas, & ratio.
- 7 Possessionis interruptio qualiter fiat, remiss.
De possessionis acquisitione, & amissione iurisdictionis dicta
intelligendum & de alijs similibus.
- 8 Per non vsu an & quando quis ius suum amittat & præ-
scribatur.
Parochiani cuiuslibet ecclesie a proprio sacerdote qua debeant
percipere, & ipse reddere quid sacerdotibus &
Cardinales quale ius habeant ex suis titulis, nu. 19. in fi.
Iura qua parochialia & qua episcopalia, & eadem iura pos-
sum esse vtraque.
- 10 Titulus non potest iure communi duplicari.
- 11 Ad vocandum missus testificatur.
Testimonium quis dicit antequam iuret, & tamen postea reci-
pitur.
Confessio facti non infert esse debitum.
Capitulum pro iure veniendi ad capitulum, circa fi.
- 12 Monasterium an debeat eo iure censi, quo alia monasteria
eiusdem prouincie.
Per desuentionem monasterij non mutatur dominium.
De cardinalium titulis, ubi tradatur a dict. tit.
Petitorium quis scilicet intentet, circa fi.
- 13 Parochialia iura quot de consuetudine vrbis.
Petitionem generalem aliquando non interum prosequimur, in
fine.
- 14 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 15. 16. &
num sequen.
- 17 Ecclesia si construatur intra terminos alterius ecclesie paro-
chialis, vel baptismalis, apud qua cedit, & subest.
A diuersis non fit illatio, & quando.
Minus concessum intelligitur per priuilegium, si maius fuit co-
cessum, & quo casu.
- 18 Confessio in primo iudicio publicata præiudicat in secundo, &
qua ratione.
Instantia iure canonico non perit triennio.
- 19 Cap. volumus. 16. q. 4. intellectus.
A iudicatio fit in quibusdam iuribus, & alijs non eiusdem ta-
men generis, c. 1.
- 20 Genus habet species subalternas, & quomodo.
Episcopale ius habet species subalternas, & quas.

C A P V T II.

1 **Dilectus.** Casus. Si t[er] ecclesia non cathedralis
vendicat sibi ius in alia ecclesia, ob-
tinebit quò ad ea tantum, quæ pro-
babit sibi deberi prescriptione, vel alio modo legiti-
mo. & tria facit. Primo ponit petitionem actoris. Secun-
do defensionem rei. Tertio papæ diffinitionem. secundum
ibi, ad hoc. tertia ibi, Nos igitur [Similib.] hæc adiectio
t[er] admittitur, ubi multa petuntur, & diuersa capitula,
quæ eiusdem iuris & conditionis sunt, ut quando episco-
pus petit iura episcopalia specificando duo, vel tria, &
postea subiicit clausulam generalem dicens, & omnia
alia consimilia, ut hic dicit, vel ad ius episcopale perti-
nentia, id est quæ mihi debeantur a iure, vel pacto, vel
consuetudine etiam generali prouincie, si archiepiscopus
agit, vel diocese. si agit episcopus, infra de cens. sopi-
re, supra de officio ordina. conquerente, & eodem mo-
do potest Archidiaconus petere iura archidiaconalia.
nec extenditur hæc adiectio nisi ad illa, quæ eodem iure
censentur, supra capitulo primo, & capitulo constitu-
tus, & eodem modo sacerdos potest petere iura paro-
chialia. hoc autem notandum est, q[ui]d hanc petitionem sic
generalem non potest proponere nisi ille, ad quem hæc
iura pertinent de iure communi, vel consuetudine, ut est
episcopus, Archidiaconus, & parochialis prelatus, &
consi-

confiniles. Si ergo aliquis hæc velit peccare, quia præscripsit, non admitteretur hæc clausula generalis. imò oportet, q̄ singula specificet: quia & singula probare habet, supra de offi. Archidia. c. si. & hoc verum quando is, qui petit, talis est, quòd hæc iura possidere non potest omnia, licet aliqua possit. tunc. n. nisi specificet, erit libellus reiiciendus, sup. de iudi. examinata. Si autem talis est, qui omnia possidere potest, tunc bene est admittendus talis libellus: sed non debet sequi condemnatio, nisi in his tantum, quæ probauerit se præscripsisse. Alij verò dicunt, q̄ illa, quæ debentur ex consuetudine, vel ex pacto specificanda sunt in libello, vt no. supra de offi. ordi. a. conquerente. b. secundum Inno. cuius est hæc tota gl. Melius tamen est & expedientius secundum Hostien. vt his subtilitatibus amputatis indistinctè dicamus talem petitionem admittendam; tū quia simplicitate, & veritate gaudere debent canonistæ, supra de iudi. dilecti: tum quia specificatis quibusdam potest sequi clausula generalis, quæ omnia comprehendit, vt not. supra de præscriptis, sedes apostolica, & de commoda. c. 1. In sententia tamen cauendum est: nam & si illi, ad quem spectat de iure communi, omnia hæc iura generaliter adiudicent, exceptis his, quæ probantur subtracta, vt supra titu. c. cum venerabilis, §. quia igitur. non tamen illi, qui ex præscriptione petit. illi enim non adiudicabo nisi illa tantum, quæ probauerit se præscripsisse. super quo vide quod not. supra de præscrip. auditis, supra de decimis, cum contingat, & cap. cum in tua. & idem est dicendum de illo, qui ex pacto petit, argumen. ff. de pact. si vnus, §. ante omnia. Quid autem iuris sit de illo, qui petit ratione consuetudinis, dic vt no. supra de offi. Archidia. c. si. & expone[Similibus] scilicet institutione, & destitutione, vt potest colligi in sententia, infra §. fin. plus placet Pet. & Abb. q̄ hic dicantur similia, quæ in iure parochiali constitunt sicut sepultura, diuinorum auditio, poenitentia, eucharistia, & talia, quæ iuris parochialis sunt, de quibus dixi super rubr. de parochialibus [Possessorij] intelligas recuperandæ possessionis: secus, si retinendæ, tunc. n. simul vtrunque intentare non posset, quod dic vt not. supra de causa possessio. c. 2. & capitulo pastoralis. Dicebat tamen hic Pet. & Abb. quòd pro alterius detentione possessor intentare potuit hoc interdictum, ibi de hoc. Et notandum est secundum Innocentium, quòd possessio generalis iurisdictionis acquiritur, etiā si vnicus actus iurisdictionis exerceatur, puta quia aliquis cognoscit de causa vna criminali, siue ciuili, vel quia excommunicat aliquem, vel quia expedit, siue fecit quodcumque aliud voluerit, quod tamen ad iurisdictionem pertinet. & est hoc verum, dummodo intendat vti iure suo quo ad iurisdictionem vniuersaliter. Quomodo de hac intentione constare possit, vide quod dixi de postu. bonæ. 2. super 3. gloss. ver. sed qualiter. legistæ autem Pet. & Cyn. qui recitant hanc opinionem. Innocen. C. de eman. l. 1. in fine, non referunt hanc determinationem, quam ponit Innocen. & improbant eam: quia diuersæ sunt species iurisdictionis. vnde exercitium leuioris actus non dabit iurisdictionem asperioris, alleg. ff. quemadmodum ser. amit. l. si illicidij, §. fin. & de aqua plu. arcen. si prius, in princip. Sed Innocen. determinationem prædictam declarans dicit, q̄ si audiendo causam ciuilem intenderet in ciuilibus tantum iure suo vti, nihil acquireret tunc quo ad criminales, argumen. ff. quemadmodum ser. amit. l. fin. supra de præscript. auditis, supra de officio ordina. dilectus, §. vnde præfatus, quantuncunque etiam intendat iurisdictione vniuersaliter vti, tunc tamen non extenditur ad alias psonas nisi ad illas inter quas ipsam exercuit, & sic patet, q̄ potius extenditur quo ad partes iurisdictionis, quam quo ad personas. & est ratio, quia sub iurisdictione comprehendunt omnes partes, & actus ipsius iurisdictionis. sed sub vna persona non comprehenditur alia. quantuncunque etiam intendat per vnam personam iurisdictionem in totum populum exercere: quia diuersi sunt homines. vnde quod sit cum vno, vel in vno, non extenditur ad alios regulariter, supra de re iudica. quamuis regulariter. & præstat ad hoc argum. quod alias dicitur in gleba: quia vna apprehensa omnes contigua apprehensa intelliguntur, separata vero non, vt patet ff. de acquiren. possessione, possideri. post princip. & facit de consecratio. ecclesi. capitulo vno, libro sexto. Sic enim in hac materia dicendum est, quòd apprehensa possessione in vno capitulo iurisdictionis, intelligitur apprehensa & in omnibus alijs, dummodo apprehendens hoc intendat: quia omnia capitula iurisdictionis eidem iurisdictioni contigua sunt & annexa: secus in personis, quæ sicut dictum est, non contigua sunt, sed diuersæ, & per hoc sequitur, quòd si episcopus habet possessionem in vna persona, & alius intendens iuri suo aliquid iurisdictionis in eadem persona exerceat, episcopus possessionem amittit, nisi quam cito sciuerit, contradicat, de quo etiam no. supra de restitutio. in integrum, capitulo secundo. ¶ Generalis tamen possessio iurisdictionis alicuius castri, vel ciuitatis, vel provincie acquiritur, si quis publice & vniuersaliter per omnes partes ciuitatis bannum posuerit, vt videlicet sic præconizetur, talis dominus huius ciuitatis mandat, quòd quicumque sic fecerit, incurrat talem poenam. In hoc enim calu & si nullus poenam incutrat, tamen possessionem iurisdictionis generalem acquirit: quia editum, quod iurisdictionis est, fuit sic publice & generaliter promulgatum. & est hoc verum, si nullus erat in possessione generalis iurisdictionis illius ciuitatis. alioquin ille, q̄ i prædicto modo, vel alio quocunque vult apprehendere possessionem iurisdictionis generalis, non acquirit possessionem nisi illorum capitulorum, & hominum tantum, quos & quos apprehendit, argumen. ff. de acquiren. possessione, quod in eo, §. si nati. Sunt tamen & alij modi, quibus acquiri potest generalis iurdictio ciuitatum, quos quilibet præmissis consideratis per se poterit inuenire. Per hoc autem, quòd possessio generalis iurisdictionis in aliquam vniuersitatem quæritur, non est acquisita in singulas personas: quia aliud est ius vniuersitatis, aliud singulorum. 1. questione secunda, §. qui manumittitur. sed & si faciat homines alicuius loci renunciare, & abiurare iurisdictionem prioris domini, & confiteri, quòd homines sui sunt, & etiam ab eis iuramentum fidelitatis recipiat, si ultra non faciat, vel ad aliud non procedat, non propter hoc acquirit possessionem iurisdictionis in eam: quia hæc non sunt iurisdictionis, nec aliquis actus interuenit, per quem iurdictio acquiritur, argumen. supra tit. primo, cum dilectus. Interruptio tamen verò qualiter fiat, not. supra de præscrip. auditis. quod autem supra not. de acquisitione, & amissione possessionis iurisdictionis, idem intelligas & in alijs similibus, de rescript. inter ceteras. sed & differentia, quæ facta est inter capitula iurisdictionis, & personarum, locum habet, vbi nullus alius est in possessione iurisdictionis illarum personarum. tunc enim possessio super vno homine acquisita non extenditur ad alios. Si verò aliquis sit in possessione iurisdictionis super vnum populum, & ego in vna persona tantum illius populi intendens acquirere ius in totum populum iurisdictionem exerceo, primo possessore sciante, tunc super totum populum possessionem acquirō: quia tunc persona vna & quasi contigua est ad totum populum, qui simul collectus vnus est. vnde quasi in contigua est gleba, vt patet in eo, quod not. sup. ea. gl. ver. Io. And. super 3. Decret. Aa 3 &

risdictione comprehendunt omnes partes, & actus ipsius iurisdictionis. sed sub vna persona non comprehenditur alia. quantuncunque etiam intendat per vnam personam iurisdictionem in totum populum exercere: quia diuersi sunt homines. vnde quod sit cum vno, vel in vno, non extenditur ad alios regulariter, supra de re iudica. quamuis regulariter. & præstat ad hoc argum. quod alias dicitur in gleba: quia vna apprehensa omnes contigua apprehensa intelliguntur, separata vero non, vt patet ff. de acquiren. possessione, possideri. post princip. & facit de consecratio. ecclesi. capitulo vno, libro sexto. Sic enim in hac materia dicendum est, quòd apprehensa possessione in vno capitulo iurisdictionis, intelligitur apprehensa & in omnibus alijs, dummodo apprehendens hoc intendat: quia omnia capitula iurisdictionis eidem iurisdictioni contigua sunt & annexa: secus in personis, quæ sicut dictum est, non contigua sunt, sed diuersæ, & per hoc sequitur, quòd si episcopus habet possessionem in vna persona, & alius intendens iuri suo aliquid iurisdictionis in eadem persona exerceat, episcopus possessionem amittit, nisi quam cito sciuerit, contradicat, de quo etiam no. supra de restitutio. in integrum, capitulo secundo. ¶ Generalis tamen possessio iurisdictionis alicuius castri, vel ciuitatis, vel provincie acquiritur, si quis publice & vniuersaliter per omnes partes ciuitatis bannum posuerit, vt videlicet sic præconizetur, talis dominus huius ciuitatis mandat, quòd quicumque sic fecerit, incurrat talem poenam. In hoc enim calu & si nullus poenam incutrat, tamen possessionem iurisdictionis generalem acquirit: quia editum, quod iurisdictionis est, fuit sic publice & generaliter promulgatum. & est hoc verum, si nullus erat in possessione generalis iurisdictionis illius ciuitatis. alioquin ille, q̄ i prædicto modo, vel alio quocunque vult apprehendere possessionem iurisdictionis generalis, non acquirit possessionem nisi illorum capitulorum, & hominum tantum, quos & quos apprehendit, argumen. ff. de acquiren. possessione, quod in eo, §. si nati. Sunt tamen & alij modi, quibus acquiri potest generalis iurdictio ciuitatum, quos quilibet præmissis consideratis per se poterit inuenire. Per hoc autem, quòd possessio generalis iurisdictionis in aliquam vniuersitatem quæritur, non est acquisita in singulas personas: quia aliud est ius vniuersitatis, aliud singulorum. 1. questione secunda, §. qui manumittitur. sed & si faciat homines alicuius loci renunciare, & abiurare iurisdictionem prioris domini, & confiteri, quòd homines sui sunt, & etiam ab eis iuramentum fidelitatis recipiat, si ultra non faciat, vel ad aliud non procedat, non propter hoc acquirit possessionem iurisdictionis in eam: quia hæc non sunt iurisdictionis, nec aliquis actus interuenit, per quem iurdictio acquiritur, argumen. supra tit. primo, cum dilectus. Interruptio tamen verò qualiter fiat, not. supra de præscrip. auditis. quod autem supra not. de acquisitione, & amissione possessionis iurisdictionis, idem intelligas & in alijs similibus, de rescript. inter ceteras. sed & differentia, quæ facta est inter capitula iurisdictionis, & personarum, locum habet, vbi nullus alius est in possessione iurisdictionis illarum personarum. tunc enim possessio super vno homine acquisita non extenditur ad alios. Si verò aliquis sit in possessione iurisdictionis super vnum populum, & ego in vna persona tantum illius populi intendens acquirere ius in totum populum iurisdictionem exerceo, primo possessore sciante, tunc super totum populum possessionem acquirō: quia tunc persona vna & quasi contigua est ad totum populum, qui simul collectus vnus est. vnde quasi in contigua est gleba, vt patet in eo, quod not. sup. ea. gl. ver. Io. And. super 3. Decret. Aa 3 &

8 & præstat ad hoc. nec extenditur possessio de persona ad personam: quia ille, in quem exerceo iurisdictionem non possidebat in se iurisdictionem, sed alius, qui iurisdictionem in hanc personam, & alias communiter habebat, contra quem possessionem acquiri, & præscribo. Ex prædictis etiã patet, qd si episcopus, vel quis alius habeat iurisdictionem, vel aliud generale statutum a iure, vel consue. vel statuto in aliqua loca, vel personas, quantocumq; tempore stet, qd in aliquo illorum locorum, vel personarum non utatur omni iure, quod in eis habet, vel in aliquo capitulo ipsius iuris, non tamen contra eum præscribitur: multo minus si aliquid ibi exerceat, nam & per unum solum capitulum ipsius iuris generalis in omnibus alijs possessione retinere videtur, nisi alias amittat possessionem, puta quia violenter exinde expellitur, vel reuertens non admittitur, vel suspicatur posse repelli, si. de vi & vi arma. l. 1. §. de iur. citur, & sequenti, si. de acquiren. possessio. l. clam possidere, §. si. & l. si id quod, §. fin. nam cum hæc iura sint contigua, sufficit in vno prædictorum retinere possessionem, arg. si. de acq. posses. possideri, respõ. i. imò nec præscriptio illius temporis, cuius non existat memoria, de qua no. infra de ver. sig. c. quid per nouale, currit contra talem, cum semper possideat. Quid enim si aliqua ecclesia, vel persona, per 50. annos, vel amplius in tali statu fuit, & tanta tranquillitate pacis viguit, qd non oportuit ipsam visitari, nec aliquem actum iurisdictionis in ea, vel contra eam exerceri, nunquid dices, qd propter hoc amittat episcopus iurisdictionem suam, quam in ea habet? Absit, secundum Innoc. cuius est quasi hæc tota gl. arg. in eo, quod legitur, & no. sup. de præscrip. vigilati. & adde quod no. in Spe. de iurisd. om. iudi. ad fi. ver. illud etiam. vbi Guil. inducit hanc gl. contra curiales regis Francie, & de præscrip. §. 1. ver. sed pone miles, & quod dixi supra de referri super literis, in vlt. colum. ver. sed quid si constat, & de postu. bonz. 2. super 3. gl. [Iure communi] vbi sit hoc ius, ignoro imò videtur contrarium in monasterijs, sup. de of. Archid. c. fi. §. si. Licet enim parochiani cuiuslibet ecclesie a proprio sacerdote baptismum, & alia sacramenta, quæ ipse conferre potest, debeant percipere, & ei iura parochialia reddere, supra de sepul. in nostra, sup. d. parochijs, nullus, & c. vt dominicis. 16. q. 1. doctos, & c. auctoritate, quod tamen sacerdotes hoc debeant titulo, vel matri ecclesie, cui sub sunt, nõ inuenitur inter iura parochialia, nisi specialis consuetudo aliud inducat, supra de ma. & obed. hisque posset tamen dici, qd institutio in nõ regularibus ecclesijs ad titulum pertinet, vt prædicta decre. hisque. Sed posset dici, illud obtinere quo ad titulum cardinalium tantum qui habent pinguius ius, quam plebani, argu. ibi & hic: quia in vtraque loquitur de titulo cardinalis, & vide quod ibi dixi, super 3. gl. alias autem de iure communi institutio & destitutio ad episcopum tantum pertinet, sup. de offi. ordi. conquerente. 16. q. 2. c. 1. & q. 8. c. 1. & no. sup. de offi. Archid. cum satis. Sed nec esset dignum, qd hæc ad plebanos, vel alios parochiales prælatos pertineret, ad quos nihil pertinet, nisi inueniatur a iure expressum, hoc autem expressum non est, licet quedam alia reperiantur in iure scripta, quæ ad ipsos spectant, sup. de offi. archipresby. c. 2. & si. & per totum, hic autem dicunt quidam, qd si plebani in parochia aliqua ex consuetudine habeant certa iura, illa petere possunt, arg. supra de consue. cum olim. Veruntamen nihil prohibet eadem iura esse parochialia, & episcopalia, imò potius hoc concessum videtur, sicut patet in visitatione, quæ de iure in eadem ecclesia pertinet ad Archidiaconum, & episcopum, & etiam ad archiepiscopum, vt patet supra de offi. Archid. c. 1. & cap. mandamus, supra de præscrip. cum ex officij, & melius

infra de cens. cum apostolus, §. 1. & de hoc not. infr. de ecclesi. adifi. ad audientiam, secundum Inno. cuius est hæc tota gloss. [Prinilegium] quasi de iure fundata intentione actoris sequi debeat condemnatio, nisi aliqd canonicum probetur [Illa] accusatiuis, s. scrutinium, & baptisma. Abb. [Præscripsisset] idest possedisset: quia cum ius commune allegabat, non poterat titulum duplicare, secundum Abb. de hoc sup. tit. 1. cum dilectus, vel hoc intendit, quod tanto tempore poterat, quod aduersarius non poterat præscripsisse [Ecclesia] sancti Laurentij (Debebat) ipsa ecclesia sancti Laurentij, & sic cõfessus est proprietatem. Pet. & Abb. (Illum) sacerdotem sancti Laurentij (Vocasse) non missum t ad vocandum testificari. si. de appell. cum parati. contra de senten. excom. sacro. Hostie. (Asserebat) sine iuramento. & not. quod dicit quis testimonium prius quam iuret, & tamen postea recipitur. Host. (Iussit) sed non fuit confessus se iure debuisse. & ideo confessio proprietati non nocet. Pet. & Abb. (Spoliata) intentabat ergo possessorium restitutorium. unde probata possessione per prædictam confessionem, sic debuit pronunciari: huius tamen contrarium nunc pronunciatur propter petitorium intentatum (Per hoc) non per sententiam Celestini, sed per confessionem presbyteri. Inn. (Capitulum) id est ius veniendi ad capitulum, in quo tamẽ succumbit propter petitorium intentatum, quod non probauit (Romanam) fauorabil s videtur fuisse hæc allegatio, & aliquantulum exaudita. Hostien. (Monialium) videtur hoc t monasterium monialium censeri debere eo iure, quo alia monasteria eiusdem provincie, 100. d. contra morem, de cens. sopite, de offi. Archid. c. fi. Videtur etiam, qd ex quo desijt esse monasterium, censetur iure aliam ecclesiarum, sup. titu. 2. recolendo. 2. bene facit, de iure patrona. c. vno. 2. respon. cum concord. lib. 6. Inno. hoc fatetur. Dicit tamen per id nõ mutari dominium, sed subest hæc ecclesia cui suberat, dũ erat mona. vt patet sup. tit. 1. c. 2. [Urbe] Romana, per excellentiam, de voto. magnæ, de offi. ord. graue. Hostien. [Titulo] loquitur de titulis presbyterorum cardinalium, qualis erat iste sanctæ Cecilie, secundum Hostien. & de his supra de elect. querelam, & c. coram [Institutione] hoc præiudicat ecclesie sanctæ Cecilie quod ad petitorium. Hostien. (Condemnamus) condemnatio fit in his, quæ præscripta erant, vel propter confessionem factam coram Celestino, in reliquis absoluti: quia nec præscripta fuerant, nec presbyter illa confessus fuerat [Destitutionem] de quibus agebatur, vt dictum est, super ver. similib. [Absoluimus] stultè egit syndicus intentando petitorium, de causa posses. cum ecclesia: sed videtur non solum in his, sed in omnibus similibus debuisse absolui ecclesiam sancti Laurentij, vt conueni-
13 ret sententia petitioni, de ordi. cog. c. 2. Dicit potest, qd de consuetudine vrbis ista 5. tantum, quæ hic exprimitur, censentur de iure parochialis ecclesie. nec obstat de maior. & obed. hisque. vbi plura alia enumerantur: quia secundum ipsam vrbis consuetud. illa non dicuntur de iure parochialium ecclesiarum, sed potius de iure titulorum cardin. vel dic super his tantum ferri sententiam: quia licet fuerit generalis petitio, syndicus tamen prosecutus fuit ista sola. sic C. de iud. licet. de hoc
14 sup. de trãsa. c. 1. ¶ Prima t gl. ponit tres modos, quib. dicitur scrutinium. ¶ Tertia gl. no. in eo libello, & c. inducit duo similia, & subdit causam. ¶ Gl. (per hoc) alleg. vnã concord. & signat vnum contrarium. ¶ Glo. idest plebi obijcit, & dupliciter soluit. ¶ Antepen. gloss. soluit contrariũ, & remittit. ¶ Vlt. gl. respõdet per ob. ¶ In t 3. gl. ibi, Si plures] hanc & sequentes etiam vide de causa posses. cum super, super 3. gl. ¶ In gl. vlt. ibi, vna est via) vide de præscr. auditis, super gl. po. ¶ In t gl. 1. ibi, 30. dies] dicit Go. qd in septimana sancta fieri p̄sueuerunt circa

circa pueros postea in magno sabbato baptizandos
[& ibi, in electionibus] vbi de hoc, lib. 6. ¶ In gl. 3. ibi,
c proponi] concor. de testa. significauerunt, de cā poss.
cum super. ¶ In gloss. super, ibi, possessorio] & tamen su
per possessorio non pronunciat. Inn. sed potest dici, q
pronunciavit in decisa, secundum Pet. & Abb. ¶ In gl.
3. tit. 1. in fine] hic non loquitur de illo iure, planum est
enim, q illud non competit nisi in episcopo, de of. Ar-
chidia. c. si. forte hoc loquitur t de illo iure, quo prohi-
bitum est cōstrui ecclesiam infra terminos alterius pa-
rochialis, vel baptismalis. 16. q. 1. ecclesiar, & c. quicun-
que. quod si fiat, cedit antiqua, & ei subest: quia obuen-
tiones suas percipit infra suos terminos, de eccle. adi-
ad audientiam, pri. hoc ius putat Host. hic allegari, &
supra de off. deleg. coram. & si quis de nouo veniēs quō
ad ius episcopale priuilegiatus sit, non sequitur, q quō
ad istud, vel econuerso: quia diuersa sunt hęc iura, & di-
uersis personis, & rationibus competunt. de hoc de te-
sta. c. si. de priuile. sanē. pastoralis. quia, & c. in his. Cæ-
terum cum eodem iure inter personas easdem agitur,
licet res sint diuersę, quod per priuilegium de maiori-
bus conceditur, de minoribus concessum intelligitur,
de decimis, ex parte 3. Host. ¶ In gl. & sic, in fine] cōtra
18 de iudi. at si clerici. Sol. præiudicat in t secundo iudi-
cio confessio: quia fuit in primo publicata, arg. C. de te-
sta. publicati, de testi. Albericus, de fide instrum. c. pen.
& ult. vel præiudicat quasi idem iudicium videatur, cū
d Inn. successerit Celestino: sed hoc dictum Inn. nō pla-
cet Host. cum mutato iudice mutetur iudicium, ff. iudi.
sol. cū apud, etiam si succedat, vt patet, C. de iudi. pro-
perandum, §. si autem. Dicit ergo hoc esse posse: quia
de nostro iure instantia non perit triennio, sed durat
etiam iudice mutato, de iudi. c. pen. de proba. c. si. & de
hoc, de elect. per inquisitionem, de cōfessis, cum super.
Sed dicit Inn. q si bene attendis, Innoc. non pronūcia-
uit per hanc confessionem: alias non pronūciasset su-
per proprietate, sed super possessione. & dici posset Cē-
lestinum errasse, & ideo facit Inn. quod ille facere de-
buerat. ¶ In gl. per hoc, ibi, possessio] sed non proprie-
tas [& in fine] 3. vbi de hoc, in gl. 2. vide quod super ea
dixi. ¶ In glossa, idest plebi, ibi, dignitatis [facit quod
no. de elec. nullius; lib. 6. in ult. gl. [ibi, vt T.] Io. & Gof.
[& ibi, alia] vbi de hoc [& in fi.] sed hic allegabatur cō-
suetudo vrbis. ¶ In gloss. penultima, ibi, Volumus] vide
quod ibi no. in gl. antepenult. & idem hic Io. Tan. Vin.
19 Goff. [Quidam] vt Io. & t F. & ponit etiam Hug. intelli-
gunt c. volumus, de gratia quō ad clausulam illam, Et
si quid Romanę ecclesię & c. ad quōd facit supra de cō-
fir. vti. vel inuti. cum dilecti, ver. quia verō: sed illud in-
telligi, vt sequitur in gl. ¶ In gl. ult. ibi, episcopalibus]
¶ In Pet. quō ad perita melius dixisset, parochialibus, li-
cet ista institutio. s. & destitutio sint episcopalia [& in
alijs] & sic contra, sup. tit. 1. c. 1. Sol. hoc contingit: quia
papa ibi possidebat hęc iura, vt præcedēs litera dicit,
vel hēt illud locū, quando iura similia his, quę posside-
tur de iure pertinent ad hominem illius ordinis, cuius
est ille, qui possidet, vt episcopus in sua diē. possidet epi-
scopalia. sacerdos, parochialia in sua parochia, & quan-
do notorium est, q nullus alius ibi possidet illa iura, vel
aliqua eiusdem conditionis: sed in mona. non possiden-
tur tituli, nec iura de iure communi ¶ In Innoc. & alleg.
10 de off. Archid. c. si. [& ibi, habens species] Dixit t Host.
q La. fuit logicus, ¶ In quem genus habet species subal-
ternas, vt animal, lignum, lapis, quę sub se habēt alias,
quę specialissime dicuntur, sicut in animali homo, leo,
canis: sic ius episcopale sub se habet species subal-
ternas, vt legem diēce. & iurisdictionem. species legis iu-
risdi. sunt inquisitio, correctio, reformatio: idem in le-
diēcesana, de offic. ord. conquerente, & c. dilectus.

ADDITIONES.

- a ¶ Offic. ord. Vide ibi Io. And. & sup. tit. proxi. constitutus, per gl.
& Innoc. in c. cum ad sedem, de restit. spolia.
- b ¶ Conquerete. Et ibi hanc partem tenet glossa prima, supra tit.
proxi. constitutus, quę opi. potest concor. prout no. Io. And. ibi
in fi. gl. hęc ideo, super illa in fine, & vide Pau. in clem. de iureiu.
- c ¶ Concor. Et an, & quando quis agit simul petitorio & posses-
so io videatur tacite se astingere ad vtrunque probandum, vi-
de per Inn. de postula. pręla. bouz, el secundo, quod non posuit
Ioan. And. in nouella, & Bald. in l. 2. C. de seru. in 11. quęstione
- d ¶ Successerit. Hoc videtur probari in l. proponebatur, ff. de iudi.
& contra Host. facit quod not. Bart. in l. cum apud. hic allega. &
in La diuo Pio, §. sententiam, ff. de re iudi. & si esset aliud iudi-
cium, & alius iudex, licet confessio domini sibi in iudicio præiu-
dicaret, non tamen cōfessio procuratoris, qualis fuit iste. hoc vo-
luit Io. And. in c. per inquisitionem, super gloss. fin. de electio.

SUMMARIUM.

- 1 ¶ Et monaci soli maneant in capellis, non valet rescriptum, nisi
in casu, & quo.
- 2 Epilogus, & additio glossarum. nu. 3.
Conuersatio concupiscentiam carnalem parit monacho.

CAPUT III.

- 1 Ex parte. Casus. Non t valet rescriptum im-
petratum per monachos vt soli ma-
neant in capellis, si de Lateran. cō-
cilio non faciat mentionem. & ponitur primō consulta-
tio. 2. responsio. ibi, cum autem [Monaci] de claustrali-
bus loquitur, vt infra c. proxi. [Pluribus] quara vni [Fa-
cultates] bona videbatur ratio, de vi. & hone. cler. quo-
niam, de instit. c. 1. sed non est, vt dicit gl. & patet j. ca.
proxi. [Non credimus] non dicit hoc asseritue, ¶ In Inn.
2 ¶ Prima t gl. incipit casum. ¶ In gloss. penultima, ibi,
inbemus] vide de simo. in tantū, super 3. gl. [& ibi. l. 1.
3 lib. 10.] vide de sen. exc. si aliquando, in gl. 2. ¶ In t gl.
1. iudices] Host. dicit istos fuisse conseruatores contra
diēcesanū. ¶ In gl. & sic, in fi.] de hoc j. de constit. c. 1.
li. 6. in gl. est contra, Inno. remit. §. de constit. quę in ec-
clesiarum. Host. ad præ. decr. eam te, & de recri. ad hoc
sumus. ¶ In gl. sic, infra in fine] & c. ult. lib. 6. & inf. de
pur. can. cum in iuuentute. ¶ In gl. ult. ibi, si vellet] sed
hoc non debet velle propter periculum peccati carna-
lis concupiscentiæ, quod iminet specialiter, & est seque-
la solitaria vitę religiosi inter homines cōuersantis, &
hoc consid. rauit concilium Lateranen. vt ibi patet.

SUMMARIUM.

- 1 Monachum solum manentem in capella debet Abbas cum alio
monaco sociare, vel eum ad claustrum reuocare, & quomo-
do, & quando, nu. 3. 3. & quando id faciat ordinarius, nu. 5.
Per priores monasteria & qua regantur.
- 2 Monachus prælatus curę nihil habet commune cū monasterio.
- 3 Prioratus duplex, & an in eo quis possit esse sine pluribus mo-
nachis. num. 5.
- 4 Ecclesia, quę solent regi per monachos, per executores literarū
papalium clericis secularibus conferri possunt, excepto casu,
& supra num. 1.
Distributiue intelligenda hic locutio, monachos alios.
- 5 In monachos quādo habeat ordinarius iurisdictionem etiam in
exemptos.
- 6 Epilogus, & additio glossarum.
Concilium generale quod.

CAPUT IV.

- 1 Ad audientiam. Casus. Abbas t mo-
nachum, qui solus ma-
net in capella dēt cū
alio monacho sociare, aut eum ad claustrū reuocare &
Io. And. super 3. Dece. Aa 4 pri-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

primò ponit transgressionem concilij, q̄ secundo cor-
rigi mandat. & secunda ibi, Ideoque [Priores] hoc di-
cit propter mona. non habentia Abbates, quæ per prio-
res reguntur. supra de sta. mo. in singulis. in princ. [Clau-
strum] per hoc videtur in claustralibus, id est qui volun-
tate prælati possunt ad claustrum reuocari, hoc loci m
habere: unde nec in alijs, qui perpetuo præficiuntur, hoc
seruatur. hoc idem probatur in concil. Vien. de sta. mo.
2 ne in agro. §. ad hæc. Et merito. nam ex t̄ quo monachus
prælatus est curæ. nihil habet commune cum mona. 16.
q. 1. ne pro cuiuslibet. quare igitur prior, vel Abbas si-
bi daret socium suum claustralem [Reuocent] si non po-
test ecclesia sufficere plus, quam vni, nec prælatus vult,
vel potest providere socio de mensa sua [Seculares] Sed
3 nonne & tunc necessarii erunt t̄ duo? de vi. & honest.
cleri. vt quisque, de fil. presbyt. veniens. Si autem suffi-
ciet duobus secularibus, fortius & duobus monachis, qui
paucioribus debent esse contenti. Dicit Host. si hoc in-
telligatur de prioratibus curatis, est planum. cum cura
non debeat regi per monachum, nisi aliter dispensetur.
de hoc supra cap. 1. de sta. mo. quod Dei. & si prioratus
non potest providere nisi vni monacho cum capellano,
remoueat omnino monachus. Putat tamen Hostiens.
hoc casu, q̄ si prioratus consuevit vnum monachum tene-
re, consideratis facultatibus esset ad arbitrium episco-
pi compensatio aliqua facienda Abbati. 16. q. 6. de la-
p̄sis, in auct. de manda. princ. §. illud, colla. 3. ad hoc
quod le. & no. de ver. signific. ol. m. Si verò intelligis de
prioratu non curato, quod non sufficit nisi vni, adhuc
remouebimus monachum, & forte reperietur presbyter
illum recipiens, victum clerici supplendo de patrimo-
nio, quod non posset monachus carens proprio. 12. q. 1.
nolo, & c. non dicatis. Si vero monachus dicit se para-
tum tenere clericum cum auxilio parentum, & amico-
rum, quia ratione administrationis poterit habere pro-
prium, dicit Hostiens. quod dummodo monachum te-
neat, diocesanus non poterit prohibere, de privileg.
volentes, in fi. lib. 6. & infra ver. seq. Videmus de facto
seruientes presbyterorum tenere locum clericorum. &
4 per hunc t̄ textum not. Abb. argum. q̄ ecclesiæ, quæ so-
lent regi per monachos, per executores literarum papa-
lium clericis secularibus conferri possunt, nisi essent
collegiatæ, sup. c. dilectus. Sed contra de rebus eccles.
non alienan. possessiones. vbi de hoc. & facit de præbe.
cum de beneficio, li. 6. [Monachos] distributiuè, scilicet
singulos singulis: & est si. 3. q. 2. seculares, de æta. &
qualita. quæris, de privileg. vt privilegia, secundum
Host. qui sic exponit: quia aliqui, vt dicit, viri magnæ
5 auctoritatis dixerunt t̄ per hoc aliquem monachum in
prioratu esse non posse, nisi plures monachos secum pos-
sit tenere, quod est falsum, licet id esset honestum [Asso-
cient] & eis, si egent, provideant, secundum ea quæ præ-
dixi [Ecclesiasticam] dicebatur in an. ap. re. cuius clau-
sulæ decisio turbat stylum [Compellat] dicit Goff. per
hoc patere, q̄ loquitur in non exemptis, quos ordina-
rius cogere potest ad alterum istorum: quod dic hodie
vt in cle. de sta. reg. ne in agro, §. ad hæc. dicit etiam, q̄
in exemptis posset intelligi propter notoria eorum, quæ
potest punire, de privileg. parentibus, & c. tuarum. ho-
die etiam certis casibus interdictionem habent circa
6 quia regulares. ¶ Vlt. t̄ gl. ponit differentiam, quā im-
probat. ¶ In gl. 2. in fine] vtrunque tamen generale &
Lateran. unde & concilia generalia olim in quarta cō-
pila, intitulabantur sub secundo Lateran. concilio.

S U M M A R I U M.

1 Continuatio tituli.

Genus non est nouum submittere specie præmissa.

- 2 De patronorum iure loca alia, quam habent titulum tradētia, subministrat.
- 3 Patronatus quid, §. & quod duplex, §. de primo.
- 4 Ex quibus proueniat, & quæ competant ei. Quibus modis transferatur. Patronus intra quod tempus præsentet.
- 5 Differunt secularis, & ecclesiasticus. Sine eius præsentatione quis an possit institui. Sibi, vel alteri conferre. Quid si nullum præsentet.

De iure patronatus. Rub.

¶ Viso t̄ de iure patron. in specie, q̄ religiosis com-
petit in suis capellis, nunc de ipso in genere videamus,
secundum Goff. nec est nouum specie præmissa submit-
tere genus, vt no. de regul. iur. lib. 6. super rubrica, vel se-
cundum Hostien. Quia de præben. & instit. de religio-
sis domibus, & religiosorum capellis vidimus, ad quas
plerumque ad præsentationem patroni facienda est in-
stitutio, ideo & c. habetur t̄ materia 16. q. 7. p̄æ mētis,
vsque ad fi. quæstionis, & q. 5. per totum. repetitur in
6. & in clem. Et rubricæ conueniunt, de sup. ne. præ. ca.
2. de offi. lega. dilectus, de transact. præterea. 1. de iudi.
quanto, de testi. significauit, de re iudi. cum Bertol. de
præben. de monachis, & c. extirpanda, & c. in Lateran.
de concess. præben. c. fi. de his quæ fi. a præ. ea noscitur.
Et lib. 6. de præben. c. 1. de instit. c. 1. de capel. mo. c. vno.
super rubrica tractauit hic quædam Innoc. quæ profe-
quar infra maxime, in c. nobis. & cap. 1. Et ex illis quæ-
dam no. 16. quæst. 6. p̄æ mētis. fauore tamen rubricæ,
3 ad quam afficior, breuiter t̄ vide saltem per remissio-
nes, quid sit patronatus: ex quibus proueniat: quæ com-
petunt patrono: quomodo transfertur, intra quod tem-
pus patronus præsentet, & in quo differant ecclesiasti-
cus, & secularis patronus. Incidenter submittens an si-
ne præsentatione patroni quis possit institui. Et quid
si patroni discordant. ¶ De primo dixerūt Da. & Ros.
Ben. q̄ ius patronatus est auctoritas, vel potestas pro-
uidendi ecclesiæ, proueniens ex beneficijs ante conse-
crationem collatis, Goffred. Idem detracto verbo il-
lo, Prouidendi ecclesiæ, dicens, Auctoritas, vel potestas
proueniens & c. Hostien. dicit, q̄ est potestas præsentan-
di instituendum ad beneficium simplex & vacans. Sim-
plex dicit, per c. nobis. 2. respon. infra eo. Vacans, per
id quod habetur de concess. præben. c. 1. 2. & fi. Repre-
hendit, quod dicit superior diffinitio, ante consecratio-
nem, ideo, quia ex refectione acquiritur, secundum no.
infra c. 3. Sed non placet hæc reprehensio, per c. de fa-
brica, de con. distin. 1. & per c. proposuisti, & cap. in li-
gneis, de conse. eccle. vel alta. Est enim execrata ec-
clesia per totius destructionem, vt ibi. Prima descriptio
non placet propter verbum Prouidendi, siue large re-
cipias, siue stricte: nec vltima, quia restringit hoc ius
ad actum præsentandi, cum & in multis alijs consistat,
vt patebit. Idem habetur quod ad quædam etiam in ec-
clesijs collegiatis, vt etiam infra dicam. si vis igitur si-
ne calumnia describere, & etiam inferiora plura com-
prehendere, dic quod patronatus est ius honorificum,
onerosum, & vtile alicui in ecclesia competens, pro
eo, quod de diocæsani consensu illam fundauit, do-
tauit, vel construxit ipse, vel is, a quo iustam cau-
sam habet. Hæc quare sic dicam, patebunt infra, &
hæc est sufficiens diffinitio & conuertibilis quod ad pa-
tronatum ecclesiæ. Nam habemus patronos liberto-
rum, & patronos causarum. De patronatu in liberto-
6 tos, qui prouenit alicui ex iusta manumissione, ha-
betur 13. quæstione secunda, liberti cum capitulo, & §.
sequent. de reb. eccle. non alienan. cap. 3. ff. de iure pa-
trona. per totum. De patronis causarum. 15. quæst. 29.
c. vno,

¶ uno, de trāfac. ex literis, ne clerici, vel mona. c. fi. de
uari. & extra. l. 1. §. in honorarijs. C. de postul. l. 2. & l.
velamento. & l. quisquis. & de aduo. di uer. iudic. l. 1. &
l. aduocati. ibi, militant nanque & ceter. hāc de primo.

4 ¶ De. 1. secundo, & tertio, s. ex quibus proueniat, &
quā competant, te instruas per ea, quā habes, & quā
scripsi infra e. nobis, & cap. 1. ¶ De quarto quomodo
transfertur, vide quod not. infra eo. cum seculum.

Transfertur enim successionē, quod de quibus hāredi
bus intelligatur, vide quod ibi dixi, & infra ca. 1. Per
mutationē, donationē, quod an procedat in priuato,

dixi infra e. illud. Vēditionē. s. vniuersitatis. quod quo
modo intelligatur, vide quod dixi infra eo. ex literis.

¶ ibi etiam dixi an idem sit in alio iure spiritali, put. i.
decimarum, vel si. nūquid autem specialiter infeuda
ri possit, dixi in pr. decre. cum seculum. & nunquid
per diuisionem hāredum, dixi infra c. 1. in gl. 2. ¶ De

quinto, scilicet infra quod tempus, expeditus es per
decre. vnam, infra e. ti. lib. 6. per quam patet, q. intra
id tempus habet prēsentare: nec sufficit, quod eligat,

vel praeligat, vt dixi infra c. fi. vbi etiam not. quid iu
ris, si ad clericum, & ad laicum spectat prēsentatio.

5 ¶ De sexto. s. in quo differunt secularis & ecclesiasti
cus patronus, vide quod dixi infra eo. cum propter.
De incidentibus, an sine prēsentatione patroni possit

quis institui; dic quod non infra tempora sua. 16. q. 7.
decernimus. sibi tamen, vel alteri cōferre non potest,
infra eo. consuluit, nec se prēsentare, infra e. per no
stras. & vide quod ibi scripsi. Si autem discordant, aut
ideo quia plures prēsentant: quod dic vt infra capitu.

3. aut quia litigant, & nullum prēsentant, & tunc elap
so tempore, si sine scandalo potest, episcopus ordinat
ecclesiam: alias seruat, quod dicitur infra cap. 1. & 2.
& si litigat clericus, & laicus, vide quod scripsi infra c.
eam te.

A D D I T I O.

2 ¶ Onerosum. Cave ibi, quod omnis diffinitio periculosa est, vt
non subuerti possit. ff. de reg. iur. omnis diffinitio.

S V M M A R I V M.

1 Propter patronorum discordiam ecclesia cessat a diuinis, &
quā alia facienda, & nu. 3 & quando nu. 4.

2 Inter patronos ecclesiam diuidi quomodo accipiat, et quan
do habeat locum, nu. 3. & nu. 10.

3 Suppletio fit ad decretalem.

4 Tempus sex vel quatuor mensium datum patronis quando
restringatur.

Ob scandali euitationem regulę iuris non habent locum, &
quando hic,

Episcopi remedia contra patronos discordes quā.

5 Donec, aduerbijs significatus quis.

6 Episcopus, & suffragium glossarum, nu. 7.

Alternis temporibus quā diuidi nequeunt, possumus vt iu
re patronatus etiam vti, & nu. 10.

8 Additio glossarum

Patronis pluribus non competit singulis prēsentatio, insoli
dum, nisi per modum, de quo hic remittitur.

Patronatus quibus modis acquiratur, ver. nec requiritur.

Ecclesia sine quibus esse non possit.

9 Patroni an & cuius vox, et merita sint aliorum prēferenda
et nu. 10. circa fin.

Patronorum successio, an fiat in stirpes, an in capita, ver. licet
autem.

10 An pacisci possint, vt alternis vicibus prēsentent.

Relatum.

C. Propter 1 discordiam patrono
rum cessat ecclesia a diuinis: tol
luntur inde reliquię, & ostia clau
duntur, hoc dicit, & cap. seq. Et duo facit conciliū: pro
hibet ecclesiam inter patronos diuidi. secundo ponit
quid facere debet episcopus, cum patroni non ordi
nant ecclesiam. secunda ibi, & simultates [Ecclesia]

Vinc. intellex. t. 1. proprie diceus, hic prohiberi diuidi
ecclesiam inter patronos, vt quilibet partem accipiat,
vt patet in anti. & concor. Pe. de San. & Abb. qui intel
ligunt hic loqui de bonis & possessionibus ecclesię.

Hostien. verō exposuit [ecclesia] i. ius patronatus, vtēs
ratione quam ponit prima glo. Innoc. primis, concor.
dicens quod hic non dicitur ius pa. non posse diuidi,

sed ecclesias. Dixit autem Vincen. iura patronatus di
uidi posse inter hāredes, vt vnus hāres habeat ius pa
tro. in vna ecclesia, & alius in alia. & si vnus illorū de
cesserit sine liberis, dixit ius patro. redire ad fratrem,

Insti. de affig. liber. §. vlti. videtur tamen contra, secū
dum eum. ff. fami. erc. l. quādam. & idem notauit in
fra e. ex insinuatione, & de hoc no. in clemen. eo. ti. plu
res. 2. respon. [Inter eos] s. hāredes [Propter quas] s. si
multates [Sacerdos] instituendus. Innocen. Vnde 1 se
cundum Hostien. subaudi, non reprēsentetur, qui suo.

ibi & c. Loquitur enim hoc c. de ecclesia vacante secū
dum eum. Pe. de. & Abb. quod probat secundum eos
litera infra ibi, Canonicē habeat. ipse tamen Innocen.
dicit etiam in non vacante decreta. locum habere, cū
propter patronorum discordias sacerdos institutus ibi
stare non potest, vnde episcopus, qui non potest aliter

providere, faciet, quod hic dicitur. a [Non poterit]
quia si sine scandalo fieri posset, de iure esset, quod e
piscopus ibi institueret sacerdotē, infra eo. quoniam.

Innoc. Vnde, quicquid alij dicant, si ecclesia sine scan
dalo nō potest ordinari, recurretur ad hoc remedium
& seq. capituli, secundum Hostien. Cui 1 non placuit

quod dixit hic Innocen. scilicet, quod ante, quam
interdicantur officia, vel reliquię extrahantur, de
bent transisse 6. menses. Quod enim de 6. vel 4. mensi
bus dicitur, secundum Hostien. non vendicat sibi lo
cum, quando scandalum imminet: imō semper, etiam

si plures anni fluxerint, debet episcopus scandalum e
uitare, supra de pręscript. nihil. sed vtetur istorum ca
pitulorum remedio: nec episcopus carens brachio
seculari habet vltra, quid faciat, nisi cum patientia ex
pectare, vel ad papam recurrere, qui omnibus op
pressis debet ex officio subuenire. 2. quæst. 6. ad Roma
nam. vnde si episcopus brachium habet seculare, ad
ipsum recurrere potest, infra de homi. postulasti. vltra

verō non restat sibi remedium citra Deum, supra de
indi. cum non ab homine, licet bene dixerit Hostien.
non video, quare se posuerit obuium Innocē, cum de
verbis & mente Innoc. videatur hoc esse, quod infra

tempora concessa patronis, non vtetur his remedijs
episcopus, postea vero vtetur, nec terminat istud tem
pus posterius. Quādam alia etiam hic notauerunt,

quā videbis infra e. eam te [Donec]. i. vsque 1 ad 4.
menses. infra e. quoniam. Vincen. & hic forte non est
bona glo. secundum ea, quā sunt supra. ¶ Prima 1 gl.

fortificat tex. per rationem, ad quam inducit 4. iura.
secundo tractat, an ius patronatus cuique patrono
competat in solidum. in fi. quærit, & arguit. ¶ In 1 glo.

1. ibi, si libettus 2. vide hanc, & l. si sepulchrum, & l.
vel quod pater, de offi. deleg. prudentiam, super gloss.
2. (& ibi, via) vide de prāben. tuā, super 3. gloss. & l. v.
sus pars, infra alleg. [& ibi, §. si usufructus] vide de ap.
c. pen. in fi. 1. gloss. (& ibi. quoties) si duobus eiusdem

nominis usufructus alternis annis relinquitur. sic. f. Ti
cijs

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

eijs vsusfructus alternis annis do, lego, nisi consense-
rit, quis sit prior inuicem se impediunt [& ibi, via, in
fi.] vsus seruitutum temporibus scerni potest, vt al-
8 ternis horis, vel diebus vtatur. ¶ In ¶ glo. 1. ibi, queri-
moniam] & supra tit. 2. capitulo primo] & ibi, apud om-
nes] hoc intendit, qd licet quilibet solus sit patronus,
non tamē alter solus in solidum poterit presentare, sed
habebitur cōsideratio pluriū per modum qui dicitur
infra eo. quoniam, si enim singulis competeret in soli-
dum presentatio, occupantis esset melior conditio, de
præben. si a sede, lib. 6. de procur. si duo. eo. li. quod est
falsum, vt ibi [& ibi, infra c. prox.] sicut dominium rei
communis, Ala. ff. de rei vñ. si ex equis, Phi. [& ibi, in so-
lidum transit] ad hoc infra de elec. c. pen. §. si autem,
lib. 6. dic vt in clemen. eo. tit. plures. & vide quod ibi
no. in 1. gl. [& ibi, in equalibus partibus] idē, si ex ine-
qualibus partibus dotem dederint, dummodo fuerit
de illis, qui posuerunt in dote secundum Inn. ad quod
faciant secundum Host. parabolæ de vidua. & de ope-
rarijs vineæ. Mar. ca. 6. & Matth. 20. Nec requiritur, qd
quilibet patronus per se det sufficientem dotem, licet
hoc videatur no. 16. q. 7. quicunque. Credo Io. intelle-
xisse, cum vnus solus est, qui dotat. & facit quod nota-
uit. 65. distin. in summa, de his, qui posuerunt in dote;
ideò dictū est: quia etiam si ante fundatiōē aliquid
daret etiam magnum, sed non pro dote, non acquire-
ret patronatum, quod acquiritur tantum constructio-
ne ecclesiæ. 16. q. 7. monasterium, ecclesiæ dotatione.
c. q. filius. territorij ad ecclesiā fundandam collatio-
ne. 18. q. 2. abbatem. Istorum verò quilibet recte patro-
nus vocatur: quia sicut pater filium, ita patronus rem
ecclesiæ de non esse producit ad esse. Non enim po-
test fieri ecclesiā sine fundo, & sine edificio: nec debet
fieri sine dote, de consec. di. 1. nemo. Alius autem licet
possit dici benefactor ratione prædicta, patronus dici
non potest, & eadem ratione nec ille, qui post funda-
tionem confert. potest tamen dici secundum Inn. qui
hoc no. super rubrica, & Host. hic, qd si a principio, licet
male, sine dote fuisset fundata & edificata & consecra-
ta ecclesiā, qd qui postea illam dotaret, patronus esset,
cum sine rerum substantia non possit ecclesiā deserui-
ri. 1. q. 3. si quis. Et hoc verum credo, si id faciat de au-
toritate diocesani. facit quod no. infra c. 2. in 1. glo. b
& tunc fauore ecclesiæ singamus, qd actus iste præcesse-
rit. ad hoc qui si. sint le. tanta, & dico hoc verum, quan-
do a consecrari faciente, vel ipso consecratore non po-
test dos haberi secundum ea quæ dixi infra tit. 2. cum
9 sicut. De his ¶ tamen hæredibus ex inequalibus parti-
bus dici posset, qd sicut in electionibus interdum ratio-
ne dignitatis quis habet duas, vel plures voces, vt pa-
tet in his, quæ no. supra de concess. præben. postulastis,
ita inter patronos habens maiorem partem heredita-
tis habeat pinguiorem vocem in presentando, secun-
dum Innocē. ad hoc ff. de pac. maiorem. Dixit tamen
Hostien. tenendum contrarium, prout ipse Inno. prius
dixerat cum glo. vt vocem habeat vnus, quanta alius.
e Dixit tamen attendenda merita personarum, sicut
& in electionibus, supra de elec. dudum, & in testibus,
supra de testibus, in nostra. Licet autem in hoc iure pa-
tro. succedant hæredes; dixit tamen Inn. qd magis cō-
sonat æquitati dicere, qd successio fiat p stirpes, quam
per capita, cum hoc esse debeat in linea descendenti,
Insti. de hære. quæ ab intest. defe. §. & quia placuit. ita,
qd si plures vñ succedant, habeantur loco vnus. ff. de
condi. & demon. cui fundus, & de hoc 16. q. 7. si plu-
res. & hanc æquitatem dixit subtilitati contrariæ præ-
ponendā. ff. ad l. Aquil. ita vulneratus. §. si. & ff. de insti.
l. 2. & approbatur in clemen. eo. tit. plures. ibi vide in
1. gl. Vin. tamen no. infra cap. prox. successionem fie-
ri per capita, cum patroni veniant ad successionem li-

berti per capita, nō per stirpes, Insti. de succ. si liberto.
§. sed nostra. alias incipit multis. circa hoc tamē satis
potest teneri, quod infra dixi in ea. gl. secundum Goff.
10 ¶ In e. gl. ibi, pacisci] sic de ¶ auctoritate superioris ¶
eo. querimoniam, secundum Inn. vt ibi no. hic tamen
per eandem decre. dixit simpliciter hoc fieri non pos-
se. hodie per clemen. expeditum est, qd etiam sine supe-
rioris auctoritate hoc possunt. eo. tit. plures. 2. respon-
[& ibi, ar. qd sic] T. cuius fuit hæc gl. dixit hoc asseren-
do, & per omnia huius glo. concor. Vin. Phi. Goffr. Ipse
tamen Goff. dixit in quibusdam locis, sicut Neapolitanus
patrona. diuidi per vacias, & dicit illam cōsuetudinē
posse excusari, vt dicatur, qd illæ diuisiones non sunt
respectu iuris pa. sed respectu patronorum, secundum
quas hæredes successerunt patrono vni, vel pluribus,
& non respectu portionum, quas contulerunt adifican-
do, vel dotando, & potest esse aliqua utilitas harum
diuisionum, vt ecclesiā in alendo, & in honoribus ma-
gis teneantur ei, a quo plus recepit. Sed actus presentā-
di communis erit omnibus. posset etiam circa gratifi-
cationem, quæ aliquando facienda est, vt infra eo. cū
autem, vox illius præferri, qui plus contulit. ¶ In glo.
2. in fine] 65. di. st. episcopus, in fine.

ADDITIONES.

- a ¶ Quod hic dicitur. Et per hoc faciunt illa verba, officio fun-
gi nō possit. & ibi. missarum solennia celebrentur. subtrahuntur
ergo officia ecclesiastica, & sacramenta parochianis propter pa-
tronorum discordiam, non autem possunt illa abstrahi propter
defectum parochianorum non soluentium decimas, vel primi-
tias ecclesiæ, & hoc per ipsum rectorem, scilicet, si per episcopū,
vide per Io. An. de paroch. super rubrica, & per deci. quamuis.
in gl. ex horum.
- b ¶ C. 2. in 1. glo. Et ibi no. ratio, quare consecratam ecclesiā
dotans Patronatum non querit nisi cum hac limitatione.
- c ¶ Merita personarum. Intelligit per episcopum in discordi præ-
sentatione patronorum, non ampliori voce. vide infra eo. quo-
niam, in gl. 3.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesiā pro ordinatione ecclesiæ.
Diffidere quid.
Eligere pro presentare.
Epilogus, & additio glossarum, nu. 3.
Execratio altaris quando dicatur contingere.
Consecratio ecclesiæ, vel altaris in quibus consistat.

C A P V T II.

Quæcunque

Summatum est sup. c. pro-
xi. nec indiget diuisione
[Pro ¶ ecclesiā] i. pro ordi-
natione ecclesiæ. Pe. de. & Abb. [Diffidere] i. discorda-
re. Pe. dū quilibet presentat suum. Goff. exponit. i. dis-
fensiones habere [Vno] quod esse debet, infra c. prox.
[Si aliter] sic supra c. prox. Phi. Hosti. & interdicat ec-
clesiā supra c. prox. Host. [Eligant] i. presentet. Goff.
& Host. [Prebyterum] sup. talem. ¶ Prima ¶ glo. ponit
triplicem lectionem Mel. Io. Fa. & Ala. ¶ In prima ¶ gl.
ibi, ex facto episcopi] si poneret ibi rectore [& in ti.]
per quarum motionem execraretur altare, infra de cō-
se. ec. vel al. capitulo primo. Ex hoc arguebat hic Vin.
qd episcopus potest execrare locum sacrum. Cum enim
res sacra tollitur de loco, locus remanet profanus. ff.
de rerum diu. sacra. §. 1. ff. de relig. & sumpt. fu. l. si quis
eo animo, ar. contra. ff. de contrahen. emp. l. si quis e de
sacra. 19. qu. 3. quæ semel. Dic qd consecratio ecclesiæ,
vel altaris non consistit in reliquijs, quæ sunt extra al-
tare: motio ergo illarum non inducit execrationē, qd
dic vt infra de consecra. eccl. vel alta. c. 1. & per totū

SUMMARIUM.

1. Si patroni discordant, quis præficietur, & si non præsentent intra tempus debitum, quis ordinabit ecclesiam, & nu. 5. & quo tempore, nu. 6. 7. 8. & 9. in fi.
Diuisio decretalis.
2. Patronatus ius laicorum est gratiosa permissio.
Laici ecclesiastica negotia tractare non debent.
Ecclesias, quæ habent patronos laicos potest papa conferre, licet non expediat.
3. Electio, siue præsentatio patronorum à maiori eorum parte etiam respectu aliorum facta tenet, licet secus in alijs casibus & quibus.
4. Patroni an vocandi ad electionem, vel præsentationem, ut nō vocati contemptum prosequi possint.
Patronus quilibet votum suū potest exprimere diuissim, in fi.
5. Patroni absentis generalis procurator an vocari debeat ad electionem, vel præsentationem.
Scandali ratio est habenda.
Antistes pro episcopo.
7. Patronus possessor præsentabit et pendente lite proprietatis.
Negligens quis dici non possit.
9. Præsentatum an & quando possit episcopus refutare.
10. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 11.
Via vicinalis quæ priuata, quæ publica.
Eadem dicitur res, licet mutatio contingat, & n. 12. & 13.
Refecta, vel reparata res eadem dicenda, & n. 12. & 13.
11. Additio glossarum.
Patronatus quibus, modis, acquiratur & quibus amittatur, & nu. 13.
In refectione ecclesiæ habentis patronum, quando admittendus extraneus.

CAPVT III.

1. Quoniam. C. Si patroni discordant, ille præficietur, si sit idoneus, qui plurium patronorum voces habuerit, si hoc sine scandalo esse non potest: vel si patroni intra tempus debitum non præsentant, episcopus ordinabit ecclesiam. E. diuide in duas partes. in prima ponit abusum patronorum, qui fuit constitutionis causa. in 2. constitutionem. secunda ibi, præsentem. Secunda subdividit in tres. secunda ibi, Si autem. tertia ibi, & ad ipsum [Eorum] fundatorum [Potestate] præsentandi.
2. Host. [Substituit] hæc est enim quædam iuris gratiosa permissio, ut hoc ius, quod est spirituale, vel spirituali annexum cadat in laicum: nam de iuris rigore laici ecclesiastica negotia non debent tractare, supra de iudi. decernimus. & ecclesiæ cum suis dotibus ad ordinationem pertinent episcoporum. 10. q. 1. noluerunt, & c. decretum. Gof. & per hoc, quod dicitur, patronos in hoc de gratia sustineri, no. Host. papam tales ecclesias posse conferre: sed hoc non facit, quia non expedit, ne. s. laici ab huiusmodi retrahantur, infra eo. cum dilectus, ubi de hoc, & infra c. illud, ad fi. [Rectoris] de præb. cum non ignores. & 21. quæstio. 2. sicut [Dispensione] s. quia dissentiant, & in vnum non consentiunt, supra capitulo primo, alia litera [Defensione] s. sui iuris [Ille] clericus præsentatus. Gof. [Plurimorum] dic. & intrepidè secundum Vin. & Ber. Com. qui hoc no. sup. de elec. ecclesia. pri. q. electio, vel præsentatio facta à maiori parte patronorum etiam respectu aliorum, licet non sit facta à maiori parte omnium, bene valet per hanc decre. & de cre. da ecclesia, loquitur in electione, quæ fit ab aliquibus, ut à collegio. & sic non ob. & facit quod no. supra de consti. cum omnes. & per hoc pateat, q. si duo sunt patroni: vnus potest alterum præsentare, dato q. de duobus eligentibus vnus non posset reliquum eligere. facit quod dicam infra eo. per nostras. de eligentibus vide quæstio. in regula, in toto, de reg. iur. lib. 6. Sed incidit

4. dubium, an patroni sint vocandi ad electionem, vel præsentationem, ita, q. non vocati contemptum prosequi possint: quod videtur, cum in electionibus id locum habeat, supra de elec. quod sicut. & in collationib. de præben. cum in ecclesijs, lib. 6. ergo & in præsentationibus, maxime cum patroni eligant præsentandum, ut hic, & sup. cap. proxi. & infra eo. nobis. Distingue, ut supra an ad vniuersitatem, corpus, vel collegium spectet præsentatio. & tunc procedit quod prædixi, cum non singuli ut singuli, sed ut corpus habeat præsentare: illos ergo de corpore necesse est vocari, & sic seruatur per no. in præ. decre. cum omnes. Si verò præsentant ut singuli, dato quod aliqui suam præsentationem faciant, alijs non vocatis, tenet, & illis non vetatur, quin possint eundem, vel alium præsentare; & in institutione seruabitur quod hic dicitur. pro hoc facit hæc litera, & quod no. de regu. beneficium, lib. 6. in fi. magna glossa & clarius, quod ibi dicam. non ob. quod no. supra cap. primo, in 1. gl. quod præsentatio est apud omnes, non apud singulos. responde, ut ibi dixi. nec ob. clemen. eo. tit. ca. 2. 1. respon. ubi hæredes vnius patroni habent vnicam vocem. nam quilibet illius vocis habet suam partem, sicut si vnicus fuisset patronus, suum ergo votum diuissim exprimere poterit, licet honestius fieret cōiunct in eadem & distinctio locum habet in procura. generali absentis, an præsentare possit, vel ad illam sit vocandus, maxime cum ante vocationem constitutus est, de quo vide quod satis dixi de concess. præben. capitul. fin. [Assensu] si sine scandalo fieri possit, & sic continuatur sequens §. Hostie. [Hoc] s. quod dictum est supra ut de pluribus præsentatis ille præficiatur, qui maiorib. & c. Host. [Sine scandalo] ut quia vtraque pars potens est: & dicit, q. si alius constituatur, q. suus gladius erit vltor, nec potest refrænari. in hoc enim casu episcopus de alio non præsentato ecclesiam ordinabit. ex quo enim partes non conueniunt, superioris arbitrio est relinquendum. 63. dist. cap. si. ff. qui satisda. cog. l. de die, secundū Host. [Antistes] i. episcopus, quod intelligas, si sine scandalo fieri potest: alias abstineat: quia eadem ratio remanet: sed tunc recurretur ad remedia, de quibus dicitur supra eo. cap. 1. & 2. Host. [Ordinandam] elapsis 4. mensibus, si prius non poterunt concordare, ut inf. in alio casu, & subau. secundum Host. Hæc vera, quando de iure patron. nulla est quæstio, sed constat præsentantes esse patronos, qui tamen concordare non possunt, & sic continua sequentia [De iure patronatus] id est de quasi possessione iuris patronatus, infra eo. consultationibus, secundū quosdam. Idem tamen, si de proprietate sit quæstio inter aliquos, quorum neuter possidet, & hoc planè dicit hæc litera. Istud tamen certū est, q. si de proprietate sit quæstio inter aliquos, & constet, q. alter possidet, cui de possessione quæstio non refertur, præsentabit possessor etiam pendente lite proprietatis, infra eo. consultationibus. Et idem dicendū videtur, scilicet q. hoc tempore lapsō provideat superior, ubi de iure eligendi inter duas ecclesias quæstio vertitur, quarum neutra possidet, quamuis videatur difficile, quod inter aliquos possit esse hæc quæstio, nisi alius possideat, secundum Innoc. Et facit pro hoc: quia ultra tres vel 6. menses non debent vacare beneficia. Sed ob. quia tempora illa non currunt nisi negligentibus. Quod dic. ut legitur & no. supra de elect. ne pro defectu, de concess. præben. capit. 2. Non potest autem dici negligens is, qui agit. C. de inoffi. testa. contra maiores. Sed nec in hoc casu inuenimus expressum, quod superior debeat providere, s. quando de iure eligendi quæstio vertitur, & diffinitio nimium protelatur. non deuoluetur ergo, ex quo non est expressum maxime in episcopatibus, de electio. quamquam, libro sexto. Imò videtur contrarium de restitutio. in integr. capitulo

pitulo 2. de consue. cum dilectus, de arbi. ex parte. De facto etiam videmus contrarium: quia ex quo de iure eligendi, siue de elec. facta inter aliquos mouetur quæstio, interdum per triennium quæstio protelatur: nec tamen prouidetur ecclesijs secundum Host. Qui tamen fatetur, quod in hac materia occurrendum esset, & expressum ius promulgandum: per quod si non esset quæstio diffinita intra certum tempus, superior prouideret, arg. de app. oblaræ, & videtur sibi, quod esset æquum tempus 6. mensium, ita, qd exprimantur partes cū actis & munitis venire debere, ad hoc de elec. c. 1. & c. cupientes, libr. 6. & qd hæc ex forma inquisitionis, & de plano expedirentur explosa pernitiōsa subtilitate, ar. infra de iudi. dilecti. ad hoc temporis spacium concor. de transla. ca. 2. §. sed neque sunt, vt lite non contesta. ca. si. §. si verò, de cleri. non resi. ex tua, de concess. præben. c. 2. & infra e. eam te cum suis rationibus, & concor. Quicquid prædixerim, asseritū teneas post factā præsentationem licet discordem, hæc iura locum non habere, quæ solum loquuntur, quando de iure patro. quæstio emergerit, non quando inter præsentato. fuerit quæstio, & vide quod dixi de c. ordi. cum vos) Aliquos laicos: quia si clerici essent, per sex menses expectarentur. & sic non ob. infra eo. eam te, secundum Hostien. licet Inn. dixerit, quod hic dicitur de 4. mensibus locum habere, quando de ipso iure patro. est discordia, sed si de ipso iure patro. non est discordia, sed de persona, in quam concordare nō possunt, e spectantur 6. menses, vt ibi, & supra de concess. præben. c. 2. Dixit etiam hic Innoc. qd representatum a maiori parte potest episcopus refutare: quia ex præsentatione non acquiritur ius. ad hoc infra e. quod autem, & quod notatum est supra eo. c. in prin. Quod non placet Host. quia bene acquiritur ius ex præsentatione. §. de re iudi. cum Bertoldus. §. si. de hoc sup. de post. lan. c. 3. Illud autem est verum, qd præsentatum non solum a maiori, sed etiam ab omnibus episcopus potest non admittere, instituendo alium ab eisdem postea præsentatum: quod dic vt infra eod. pastoralis (Competat) ius patro. [Quattuor menses] idem, si sit vnus solus laicus patronus, & infra 4. menses non præsentet, supra de sup. ne. præ. c. 2. §. si. Quid autem si inter episcopū & patronum sit quæstio, no. infra eo. tit. eam te, & supra de offi. or. cum vos. ¶ Prima ¶ gloss. respondet per quæstionem, an ex refectione &c. ponit opi. La. quam determinat. secundo quærit, arguit pro & contra, & tenet vltimum. ¶ Tertia gl. quærit, arguit pro & contra, & remittit. ¶ Vltima gl. alleg. concor. signat contrarium, & ibi remittit. ¶ In gl. 1. ibi. §. vicina les) melius diceret §. viarum, ver. vicinales. ¶ via priuata est, si fiat a priuatis, publica, si solum a priuatis rescitur [Et ibi, proponebatur] Idem est iudicium mutatis successiue iudicijs. Idem populus mutatis successiue corporibus, Eadem nauis, mutatis tabulis successiue [& ibi, si in area] Si edificauit in area, cuius vsusfructus alienus est, si blata superficie intra tempus, quo perit vsusfructus, restituitur vsusfructus [& ibi. §. si si blatu] sequitur, sit ædificium, ex quo stillicidium cadit, vt eadē specie & qualitate reponatur, vt litas exigit, vt idem intelligatur [& ibi. §. qui iniuriarum] sicut actio iniuriarū non datur heredi, ita nec stipulatio de iudicio filii ante litē contestatam in ea causa commissā [& ibi. l. 2. in fi.] Si seruus præsens est, & dominus abest, & nullus seruū defendit iussu prætoris datur pro noxa: sed causa cognita restituto domino restituitur etiam actori actio perempta, eo qd dictus seruus in ipsius bonis esse cepit [& ibi, dominus, in prin.] Si legatum est prædium ipsius vsusfructuario, & legatarius filio de in officioso recte agent illud restituere coactus est, ius vsusfructus integrū permanebit [& ibi, & Attilicinius] vide de verb. sig. abbate, super glo. si. [& ibi. §. qd] vide de simo. ex infinu-

12 tione, super vltima gl. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, Lauretius & hic Inno. [& ibi, cauere] per hanc l. dixit Vin. infra eo. significasti, qd si aliquis confirmat ecclesiā, & eā fecit consecrari, qd alius eam dotando patronatū sibi non potest acquirere [& ibi, consuluit] casus est in auct. vt nullus adi. ora. do. §. 1. colla. 7. [& ibi, patronus] nō intelligas in patrono propter dotē, sed propter edificium: ille n. funditus destructo edificio bene perdit patronatum. Idem in eo, qui dedit fundum, si fundus etiam periret, secundum T. & Go. Vin. Phi. & Host. qui hoc no. sup. de relig. do. c. 2. nunquid autem ¶ patronus mona. de solati, & propter hoc alteri mon. vniti sit patronus secundus? vide in Spe. eo. tit. in fi. [& in fi.] Dixit Host. qd si quis reedificauit sine consensu episcopi, nullum ius acquisiuit: alias contra. ff. de vsu. le. vsu. fructuarius, & est expressum in auct. superius alle. vt nul. edi. ora. do. §. 1. Acquisitum est tamen secundum eum, qd si extraneus eam reedificare voluerit, antequam episcopus ei consentiat, antiquum patronum super hoc moneat, & ipsum cuiuslibet extraneo præferat, ar. sup. de his, que si. a præ. cum apostolica, de loca. potuit, & de offi. archidia. ad hoc. §. si. & idem est secundum eum, vt no. infra eo. nobis, in dote, vt. si. si depauperata aliqua ecclesia aliquis de diēce. consensu dotet eā, patronatum acquirat, & sic loquitur secundum eum. 16. quæstio. si. quicunque. ¶ In glo. 2. in fi. [vel saltem deberet illa gratia decurtari, infra de priuile. dilecti, Goff. ¶ In gl. 3. in fi.] & de offi. custodis, capitulo secundo.

ADDITIONES.

- a ¶ Videatur difficile. Potest esse, vt in duobus dicentibus se heredes ante apprehensam bonorum possessionem.
- b ¶ Potest acquirere. Quousque ille, qui fecit consecrari, vel consecrans hanc dotare possunt, vt no. Ioan. An. supra capitulo primo, super prima gloss. vbi vide.

SUMMARIVM.

- 1 Patroni laici quibus casibus excommunicantur, & nu. 5. in fi. Ab eis qui institutionem accipiunt, communione priuantur. Dimissio decretalis.
- 2 Laicis quo casu licet dare inuestituras.
- 3 Monitio præcedit penam. Ad depositionem quando deueniatur. Contumacia cessante crescit & pena.
- 4 Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.

CAPVT IIII.

- 1 Præterea C. Excommunicantur ¶ patroni laici, qui in ecclesijs instituunt, & destituit, vel bona ipsarum administrant, et clerici, qui institutionē laicorum recipiunt, communione priuantur. et de cr. diuide in 2. partes. secunda ibi, Clericus. In prima ponit duos patronorum excessus, quos eadē pena puniri iubet. 2. ibi, Possessiones. In secunda clericos puniri iubet a laicis recipiētes ecclesias. secundo crescente contumacia iubet penā augeri. secunda ibi, & si [Neglecta] maxime. Abb. et Pe. [Distribuat] et male, infra de immū. eccl. non minus. Vin. [Ipsos] laicos talia præsumētes. Hof. [Per laicos] qui d. ¶ de locis, vbi est de consuetudine, qd laici dent inuestituras? Dico, qd si papa approbat, potest esse. 63. di. Agathosa, et c. synodo, alias non, infra c. prox. Vin. et vide quod dicā de præb. c. 2. li. 6. super gl. nil dixit.
- 2 [Receperint] et monitus ¶ nō resipuerit [perstiterit] in sua priuacia iam communione priuatus. Ho. [Deponatur] vt crescente contumacia crescat pena, vt lit. nō contestata. quoniam, cum suis concor. et si nec sic se correxerit,

verit, traditur curio seculari, de iudi, cum non ab homi-
ne. Hostien. ¶ Ultima ¶ gl. ponit opi. signat litera con-
trarium, & remittit. ¶ In ¶ glo. vlt. ibi suspensus] quod
credo. T. & Go. idem Hof. cum nec laici sint excommu-
nicati, supra proxi. respon. [& ibi, si quis deinceps] vbi
de hoc, & supra de renun. quod in dubijs. & habent lo-
cum hec iura, vbi laicus dat ecclesiam in titulum, se-
cus, si in proprietatem, secundum Vinc.

ADDITIO.

¶ Super gl. nil dixit. Facit quod no. lo. An. de elec. quod sicut,
super verbo, assensum, & de prae. dilectus, el. 3. glo. prima prae-
sentatione, & infra eodem nobis.

SUMMARIUM.

- 1 Presentatus secundo loco a patrono successiue post primum,
si institutus sit, valet institutio.
Patronus ecclesiam clerico, vel ecclesiae sine consensu episco-
pi donare non potest.
Comparatiuum pro positiuo hic ponitur.
- 2 Possidentis meliorem conditionem ut intelligatur hic esse,
& quando non sit melior, remiss.
Patronus minus dat presentando, quam praelatus conferendo.
- 3 Per verba presentis temporis, an praeteriti loquatur in con-
tractu tabellio, non curandum, sicut an in prima, vel tertia
persona loquatur.
- 4 Ecclesia in proprios vsus a patrono concedi non potest.
Patronatus ius transit in ecclesiam donando.
Intentio est contrahentium attendenda.
- 5 Impedimentum non praestat, quod de iure non sortitur effe-
ctum, & num. 7.
- 6 Epilogus, & suffragium, num. 7.
Sententia a non suo iudice lata non tenet.
- 8 Presentatus a patrono remouet quemlibet alium institutum.

CAPVT V.

- 1 Quod autem. C. si patronus laicus suc-
cessiue presentauit duos:
& secundus est ab epo-
institutus, valet institutio. secundo q. patronus eccle-
sia clerico, vel ecclesiae sine consensu episcopi donare
non potest. & diuiditur in duas partes. secunda ibi,
De cetero [Idoneus] de non idoneo non erat questio.
Pe. de. & Ab. [Presentatus] a patrono. Inn. [Admissus]
nec repulsus, ut maior sit dubitatio [Melior] i. bona
[Possidentis] & ratione ¶ possessionis, & ratione cano-
nica institutionis. Ala. quia plus iuris dat praelatus co-
ferendo, quam patronus presentando, supra de offi. le-
dilectus. Tan. Quando non sit melior possidentis condi-
tio, dixi inf. de reg. iur. in pari, lib. 6. [Ratum non est]
hoc est verum quantum ad hoc, q. representatus admini-
strare possit [Concessi] per hoc ¶ patet fm Host. Pe. &
Abb. non esse curandum, an tabellio in contractu loqua-
tur per verba presentis temporis, an per verba praeteriti,
sicut nec curamus, an loquatur in prima, vel tertia per-
sona, supra de conuer. con. dudum, vbi de hoc, & inf.
de verb. signi. abbate. vide quod ibi dicam super gl. ex
hoc, in fi. (Dedi) non ius ¶ patronatus, sed ecclesiam in
propriis vsus, quod non poterat Inno. (Ecclesiam) in
qua nullam ius habet, infra eo. illud. Hostie. (Videtur) a
quo ad ecclesiam transit tamen ius patronatus, quod
donare intendebat secundum Vin. vel secundum Phi.
nil agit proprie: quia ecclesiam intendebat conferre,
& non ius patro. & facit quod no. infra c. illud, in 1. gl.
(Pro non dato) no. hic, & supra prox. respo. q. non ¶ pre-
stat impedimentum, quod de iure non sortitur effe-
ctum: Vnde, si quis sine causa in possessione inductus
expellatur, expulso non tenetur ei ex illo edicto, ne ius

fiat ei, qui in possit. ff. ne vis si. ei q. in possit. l. 1. r. §.
haec verba, ff. q. mo. pig. vel hypo. sol. l. si debitor. Vin.
¶ Secunda ¶ glo. querit, ponit solutionem. Ia. ¶ Vlti-
glo. signat contrarium. ¶ In ¶ prima gl. ibi, Quoties]
vide de dona. pastoralis, super 1. gl. ¶ In 2. ibi. §. vlt.]
vide de dona. pastoralis, super 1. gl. ¶ In vlt. gl. ibi, tra-
ditio] vide infra eo. cura, in vlt. glo. [& ibi. l. 1.] frustra
quis veretur sententiam ab illo latam, qui ferre non po-
terat [& ibi. l. 2. §. vlt.] damnatus dicitur, qui damna-
tus est ab eo, cui damnandi ius fuit, & vbi damnatio te-
nuit [& ibi. l. vna] vide de of. vica. sua, super 3. gl. ¶ In
¶ 1. glo. in fi.] Si vero laicus presentans non variasset,
presentatus ab eo remoueret quemlibet institutum,
de re iur. cum Bertol. ¶ In gl. vlt. ibi, cura] ibi soluitur.

SUMMARIUM.

- 1 Aduocati non aequum habent onus & honorem ex consuetu-
dine.
Patronatus ius est annexum spirituali, & nequit uendi.
- 2 Verba vniuersalia restringuntur ad licita.
- 3 Spoliare hic quomodo accipiat, et quando sonet in malum.
De facto procedi a iudice quo casu liceat, in fi.
- 5 Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.
Ecclesia an tota deliquerit, quando videndum. S. fi.

CAPVT VI.

Quia clericis. Non indiget summa nec
diuisione [Aduocatas] ad-
uocati ¶ secundum diuer-
sas consuetudines plus, vel minus habent oneris, & ho-
noris, ideo autem vendi non potest: quia annexum est
spirituali, ut infra eo. de iure. 1. q. 3. saluator [Quocun-
que modo] licito, ne sit contra, infra eo. cum seculo,
secundum Host. [Ut post modum] licet decre. ad hoc al-
legetur, quod ¶ ius patro. vendi non potest: tamen de-
cre. videtur hoc prohibere, cum ipsum ius emebatur
ad hunc finem, ut filij, vel nepotes &c. quod videba-
tur simoniacum [Eisdem] clericos [Taliter] s. titulo em-
ptionis (Spoliando) i. priuando ¶ per sententiam. Na
spoliatio sonat in malum, & in actum violentum. pri-
uatio vero in actum iudicalem, secundum Goff. vide
quod dixi de resti. spo. conquerente, in prin. vel dic. q.
ideo hoc dicit: quia ex quo aliquis contra inhibicio-
nem episcopi talia facit, non ordinatur iudicium con-
tra ipsum; sed sicut de facto processit, sic de facto ta-
men per iudicem proceditur contra eum. Et ideo non
dicitur priuari, sed spoliari, ut hic, & sup. de pac. cu. cle-
rici. & de hoc dicam infra de simo. licet Heli. secundum
Host. ¶ Secunda ¶ glos. respondet per contrarium: de-
cre. infra prox. ¶ Tertia respondet per questionem,
quam soluit, signat contrarium, & ibi remittit. ¶ Vlti-
gl. querit, & soluit: infert aliam questio. arguit negati-
ue, & illud tenet. ¶ In ¶ glo. 1. ibi, vel patronatus] qd
patet ex eo: quia, ut dicit textus, ad hoc emebatur, ut
fieret presentatio secundum Innoc. ¶ In gl. licet, ibi, si
fatis credo) Tan. Inn. hic contra. Sed cum Ber. concor.
Vin. Goff. Phi. & Host. Nec ob. haec decre. in qua ius pa-
tronatus fuerat illicite acquisitum (& ibi, Presentare)
sed non intrudere: & sic loquitur contrarium secun-
dum Vin. ¶ In gl. vl. ibi, in atrio] per qua iura dixit In-
no. quod ecclesia libera erit ab aduocato (& in fin.)
Satis congrue distinguere posset, an deliquerit tota ec-
clesia nec ne, iuxta no. de ordi. cog. cum dilectus, in 4.
gl. de simo. de hoc de reg. iur. delictum, libro sexto.

ADDITIO.

¶ Ecclesia libera erit. Vide gloss. super verbo, eidem, in capitulo
primo, eodem titulo libro sexto, & infra de poenis, in glo. 4. & su-
per illa per Ioan. And. & infra eo. significasti in fi.

SUMMA R. I. V. M.

1. Patronatus ius si non fuerit exceptum, transibit cum vniuersitate, & in quem, & nu. 1. & 3.
2. Ecclesia ad firmam dari, vel locari potest in temporalibus, & quando non transeat per aliquem titulum, & n. 3. post med. & in nullius est bonis, eo. nu. 2.
- Per pignoris contractum quæ transeant in creditorem. In quibus consistat.
3. Gradatim est conquerendum. Cum vniuersitate temporali an & quæ spiritualia, vel eis annexa transeant, & e contrario, & nu. 7.
- Verbum vniuersale referri non debet ad ea, quæ sunt penitus alterius nature, vers. ino plus.
- Vniuersitatem quando quis alienare dicatur, vers. dixit etiã.
- Villa, castrum, hereditas, sunt nomina vniuersalia, ibid.
- Vniuersalis resoluitur in singulares & quando, ibid.
- Per itineris, vel aditum quando mihi ius acquiratur, cir. fin.
4. Patronatus in possessione qui est, presentat, & nullus si sit in ea, quid iuris, & nu. 7. §. prim.
- A contrario argumentum quo casu hic vacet, cir. fin.
5. Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 6. 7.
- Possessor an sua possessione priuandus lite pendente. §. 1.
- Cap. quæ res. l. 1. quæ res. l. intellectus.

C A P V T VII.

Ex literis.

C. Si non fuerit exceptum ius patronatus, transibit cum vniuersitate in eum, in quem transit ipsius vtile dominium. Et diuiditur in duas partes. in prima ponitur querela episcopi. in secunda dantur sibi iudices, & intrauntur quomodo debeant causam diffinire. secunda ibi. Man. (Ad firmam) ecclesia per se locari potest, vel ad firmam dari, vt patet supra de religio. do. cum venerabilis, in temporalibus, supra de iureiur. querelam. Et est ratio secundum Goff. quia cum locatur, dominium, & possessio retinetur: per aliquem enim titulum, per quem transferetur dominium, per se non transiret ecclesia secundum eam. Quod intelligendum est secundum Host. de titulo non gratuito. per donationem enim transit etiam per se, sup. de dona. consultationibus, & c. pastoralis. Villa vero cum temporalis sit, & locari, & obligari, & vendi per se potest, & ecclesia ibi sita cum ipsa vniuersitate transit, nisi excipiat, vt hic. b. Ecclesia tamen titulo pignoris in alium non transferatur, & est ratio secundum Goff. Quia per contractum pignoris transit possessio. Creditor enim possidet quo ad omnia præter quã ad duo. scilicet quo ad vfucapionem. ff. de acquir. poss. l. 1. §. per feruum. & quo ad vitandam satisfactionem. ff. qui satisfda. cog. l. sciendum. §. creditor. esset autem absurdum, qd possessio ecclesie transiret per se in possessionem creditoris, vel secundum Host. alia est ratio: quia pignus non consistit nisi in his, quæ quis de bonis suis facit obnoxia. C. quæ res pig. obli. pos. qui filios, & patet supra de pignoribus. c. 1. & 2. Cum ergo ecclesia in nullius bonis sit. ff. de rerum. diui. in ratum. §. sicra, patet, qd a nullo potest obligari. Abbatis [Jas. scilicet se patronam] Eadem [episcopo] Saleth. rien. [Archiepiscopo] sic per gradatim est conquerendum. i. 6. c. q. 7. filius. Vincen. frat. enim iste metropolitani huius episcopi, & sic eius index, de off. ord. pastoralis, secundum Phi. [Non excepto] scias, qd alienata vniuersitate etiam per laicum, & in laicum transeant iura, quæ possunt per laicos possideri, vt ius patro. & an tunc noccat iuris patro. expressio, dicam infra c. vno. lib. 6. in gl. 2. & ius sepulchri. ff. de contrahen. emp. l. in modicis. Secus in decimis, & alijs iuribus merè spiritualibus. Illa enim cum vniuersitate non transeunt. Rationabile enim est, qd quæ possideri possunt per transferentem, transeant

quæ verò possideri non possunt, non. Est etiam alia ratio secundum Inno. quia cum ius patronatus non sit merè spirituale, sed partim temporale, non est mirum, si annectitur temporalibus, & transit cum ipsis, ar. supra de arbi. per tuas. de off. dele. super quæstionum. §. si vero duo. Decimæ verò & alia spiritualia iura, cum in nullo cõmunicent temporalibus, per consequens nec eis possunt annecti, nec cum ipsorum vniuersitate transire, etiam si dicat laicus, vendo tibi villam cum omnibus suis iuribus: quia spiritualia non sunt intra temporalium, & faciat ad ea quæ dixi supra de rescrip. significauit, secundum Host. & facit supra de rerum permut. ad quæstiones. Imò plus dixit Inno. qd si eps dicat, vendo tibi, vel dono talem villam meam temporalem, & omnia iura, quæ ibi habeo, non tamen intelligitur donasse decimas, vel alia iura merè spiritualia. nã illud omnia, referri non debet ad ea, quæ sunt penitus alterius iuris & nature, quam ea, quæ principaliter transferuntur, faciat ergo de illis, si eas donare vult, mentionem expressam: alias in generali non veniunt. ad hoc de offic. lega. qd translationem. Hosti. tamen in casu conuerso dixit contrarium, scilicet qd merè tpalia cum vniuersitate spualium transferantur, dñmodo ipsa tpalia ad transferentem pertineant, ad hoc ff. de rei ven. quæ religiosis, & in eo quod legitur & no. de rescrip. sedes, & s. de arbi. per tuas, de conf. eccl. ff. vel alta. quod in dubijs. i. qui fil. sint legit. per venerabile. Dixit et ipse Hosti. qd licet, quod dictum est de epo donante villam, vel castrum, in quo est ecclesia, sit verum qd dixit Inno. cum donat laico, qd non transeat decimæ, vel ecclesia, ad hoc s. de deci. ad nec, & ca. quauis. & c. phibemus. secus tñ, si donat ecclesie, vel religio. solo loco: quia tñc oia transeant, ad hoc s. de dona. consultationibus & c. cñ dilectus, in fi. c. pastoralis. & secundum hanc intelligatur qd Veneri. 9. fatetur ipse Inno. & Hosti. qd sit ius aliquod habens in se partem spualia & tpalia, sicut est præbenda, quæ quãdoq; habet & possessiones, & decimas, & donetur alicui ecclesie cum suis pertinentijs, hoc casu oia spualia, & tpalia simul transferuntur: quia oia sunt spualia, & spualibus annexa. Dixit etiam Inno. qd si qs vendat oia iura quæ habet in aliqua villa, cñ tñ villa non sit sua, sed habet ibi fundos, & aliqua iura, & ius patronatus, qd in tali contractu non transit ius patronatus. Est enim necesse fm eum ad hoc, vt transeat, qd res talis sit, quæ etiam sine expressione vniuersitatem, & ius illud contineat, sicut villa, vel castrum, quæ in se continet iurisdictionem, honorem, districtum, & ius patro. ad hoc ff. de ver. sign. pupillus. §. territorium. Vnde in casu prædicto, qd dicit, Vendo tibi oia iura, qd habeo in tali villa, resoluitur vniuersalis in singulares, ac si diceret, Vendo tibi hoc, & illud. Cum autem ius patronatus vendi non possit, sub tali prolatione non transibit. Si tamen esset aliquod ius vniuersale, quod multa iura in se contineat, vt hereditas, cum illo bene transit ius patronatus. ar. ff. de peti. hære. item videndum. §. si. & duabus ll. sequentibus. Non sufficit ergo sola vniuersalitas verbi: alias sequeretur, qd habens solum ius patronatus, illud venderet dicendo, Vendo oia iura, quæ habeo in ciuitate, vel in prouincia: vel vendo oia bona mea, licet Roff. bene hoc vltimo casu dicat ius patronatus transire in libel. hoc tñ ver. Itē transfertur vltra. sed hoc non placet, & tene quod s. dixi. Plus dico quibusdã videri, qd si hæres vedat hereditatem, qd ius patronatus non transeat in emptorem: quia licet hæres aditã hereditatem statim omnium rerum singularium dominium habeat. ff. de acquir. pos. cum hæredes, in prin. de peti. hæredi. item videndum. §. fin. cum l. seq. nō sic in emptore hereditatis, in quæ singularium rerum dñum non transit sine singulari illarũ traditione. & sic ius patro. singulariter ex illo titulo per traditionem transiret cñ vniuersitate, quod esse non potest, vt dixi. Primum patet in l. qui

1. qui tibi, C. de hered. vel actio. ven. ad hoc facit quod no. infra eo. cum seculum, ubi de nouo heredem dicitur. posset tamen dici contrarium, cum constet hereditatem esse signum vniuersale. Item constat emptorem habere utilem etiam sine successione, secundum gl. C. eo. zi. l. emptor, licet quidam contra. Item constat, q. venditor tenetur tradere, quod tradi potest; alias persecutionem cedere. ff. eo. l. 2. §. peruenisse. Itē prout dicit ipsa lex secunda in prin. inter venditorem & emptorem hereditatis hoc actum videtur, vt neque amplius, neq. minus iuris emptor habeat, quam apud heredem futurum esset, cuius contrarium esset secundum opi. prædictam. Item quod opp. æque procederet in emptore castri, vel villæ, in quem tamen nullus negat patronatum transire, vt supra dixi. Quid si quis habet ecclesiā vendit fundum, transibit ne ecclesiā? non, secundum Host. Bartho. in Veneri. 18. dicit Tan. dixisse contrarium. Si autem quis in palatio suo, quod vendidit, habet capellam, quæ forte habet multa priuilegia, & magnos redditus, videtur quod ius patro. cum palatio transeat: quia ad capellam non est iter, nisi per palatium. ad hoc ff. de act. emp. si mercedem. §. si cum fundum. ff. de contrahen. empt. in modicis. ff. de religio. le. si quis. Sed dic secundum Inn. & Host. secus esse, quia ius patro. haberi potest, & teneri, & potest quis eo vti, etiam si non vadat ad ecclesiā præsentando ad eam, quod per se patet. Aliud vero in iure sepulchri, quod nil valeret, nisi ad illud portetur, & ibi sepeliatur, & ideo transit vt in prædictis legibus [Vel antequam] sub. etiam si exceptum fuit ius patron. & habet hoc locum, cum miles possidebat, secundū Inn. & Host. Dicit Inn. q. licet ipse non sit in possessione, ex quo tamen nec alius possidet, & ipse est in possessione villæ, præsentabit, quod prius dictum plus placet [Militis] qui erat in possessione, vel quasi ipsius iuris, infra eod. consultationibus: secus, si nec de proprietate, nec de possessione fidem fecisset, de re iud. cum Bertoldus, Host. [Illi] abbatibus. si non sic conuerso, quia obtinente milite non propterea de temporalibus sibi respondebit, vt patet inf. eod. præterea, secundum Host. [Respondere] sine res dilapidarentur. Vin. vel distingue, quo iure spectet ius patronatus ad mona. vt no. sup. de præben. de monacis. ¶ Prima ¶ gloss. ponit opinio. ¶ Pe. glo. elicit duo argumenta, & remittit. Vlt. gloss. respondet per quæstionem, An is, cui nota est quæstio & c. arguit negatiue per hoc c. ponit opi. contrariam, soluit dupliciter, & respondet ad contraria. Iterum reasumit opi. contrariam. in fin. obijcit, & soluit.

6 ¶ In ¶ glo. pe. ibi. §. 3. vide de re iud. cum Bertoldus, super vlt. glo. ¶ In prima ¶ gloss. ibi, quidam ¶ secundum Inn. [& in fi.] ubi de hoc in vlt. gl. ¶ In gl. ar. concessū, in fi. ¶ no. etiam quædam ex generalitate transire q. specialiter transire non possēt. Sed contra ff. de pigno. l. obligatione, & supra de offic. leg. quod translationem ibi soluitur. Host. ¶ In glo. ar. est hic ibi, quosdam ¶ Tan. & Vinc. & Goff. qui dicunt, c. quia res, non obstat: quia prohibet per translationem dominij tantum, & horum dictum magis placet Innoc. Pe. de. & Abb. Host. remittit ad ea, quæ notauit in summa, e. ti. §. quod iuris, ver. si vero quæstio, & seq. & infra ea. consultationibus [& ibi, eorum vox] sed hoc fuit ex virtute protestationis cōtra eos facta, cui ipsi clerici consenserunt, vt ibi no. [& ibi, moueatur ei quæstio] nisi de hoc moueatur ei quæstio, an possideat, vel non, & in hoc casu dixit loqui hanc decret. vt. no. 2. q. 6. hoc quippe. in gl. pen. & no. in decret. statim alleg. & Phi. tenet hanc opi. Io.

ADDITIONES.

3 ¶ Vniuersitate transit. Si referat hoc etiam ad obligationem, & at p. oppi. Tancre. de qua, de re iud. cū Bertoldus in gl. fi. & tūc qd hic sequitur intelligatur de pignore spali, non vniuersitatis

b ¶ Sicut villa. Ad ista vide Bar. in rubrica. ff. so. matri. & facit iud. no. in l. si quis per libertatem, ff. de peti. hered. & in l. si post, ff. de excep. & vide no. Bal. in le. fina. C. de edicto diui Adria. tollen. in quæstione fin.

c ¶ Transire in libel. vide Bar. in l. si quis seruum. §. si. ff. de l. 2. & in l. princeps, ff. de verb. sign.

d ¶ Illa traditione. Vide glo. in l. i. ff. de vsucap. per do. & in l. i. ff. p. soc. & vide Bal. & do. Bar. de Sali. in l. traditionibus, C. de pac.

S V M M A R I V M.

1 Ecclesiæ concessio clerico, vel religioso loco a laico facta quādo obstat, vt illa vel præsentatio non valeat, & nu. 6. & 7.

2 Ob eius concessionem quo casu incurrat excommunicationem, & vtram, & in ea quid veniat.

Cap. Deinceps, & c. constitutiones 16. q. 7. intellectus.

Per patronatus iuris donationē quæ alia donata intelligantur.

3 Licet, pro quamuis.

Liberi appellatione quid significetur.

Suppletio contextus fit hic.

4 Patronus quibus casibus præsentare non possit.

5 Epilogus, & additio glossarum, & nu. 6. 7.

Quod potuit, noluit, & quod non potuit, uoluit, exemplum hic.

Implicitum hic non ualet, quod ualeret explicitum.

7 Patronatus iuris donatio quando valeat, & quæ in ea concedenda ponderari debeant.

Item religiosi loci.

CAP V T VIII.

Illud prætermittendum.

& infra cum laici, & c. suggestum. Si ¶ laicus clerico, vel religioso loco concedit ecclesiā sine consensu episcopi, non ob. tali concessione, quæ non valet, ad ipsam, cū vacabit, poterit præsentare, & eam de consensu episcopi alteri ecclesiæ conferre, & diuide in duas partes, secūda ibi, Licet [Episcopo ecclesiā] innuit de consensu episcopi ecclesiā per laicū posse donari, & sufficit solius episcopi sine suo capitulo consensus in hoc casu secundum Vin. ad hoc supra de his, quæ fiunt a prælato, cū apostolica, & adde quod dixi infra eo. cura. Sed quomodo laicus, qui ecclesiā possidere non potest, potest illam concedere? potest dici secundū Vinc. & Inno. hoc intelligi de laicis potentibus, qui de facto tenent ecclesias, vnde ad hoc, vt ab illis remoueantur, conceditur, q. illas de consensu episcoporum religioso donare possint. ad hoc 16. quæstio. 1. cap. vlt. & q. 7. decimas, & c. de ecclesijs [nemini] & in præ. decret. cum apostolica, & sic ¶ etiam sol. contrarium de cano. 16. quæstio. 7. si quis deinceps, & c. constitutiones, in quibus dicitur, laicum conferentem ecclesiā excommunicatum esse minori excommunicatione. Loquuntur enim, cum laicus concedit ecclesiā in prælaturam, vel præbendam, hic in proprietatem, secundum Inno. venit autem in hac concessione, quod habes supra de dona. pastoralis. Vnde etiam dixit hic Vinc. q. si laicus donans ecclesiā præter ius patronatus ibi percipiebat aliqua tēporalia, q. illa donasse videtur, ar. de cre. prædictæ (Non vacante) maxime T. secus, si ius patro. infra eo. c. Ro. [Laici] qui ecclesiā iam contulerant, non interueniente auctoritate episcopi. Hostiē. [Institutionem] factam per diocē. ad representationē patroni, qui ecclesiā iam cōtulerat (tum quia laicus) hæc ratio sola sufficiens est & vera, nec valet, sup. proxi. vt etiam dicit gl. (Licet) pro ¶ quamuis. & facit contra opi. gl. ista aduersatiua [Liberam] etiam sine consensu episcopi. & hoc habet significatio huius verbi, vt probatur de præben. de multa, & eo. ti. licet episcopus, lib. 6. & vide quod ibi dicam. Sed forte glo. intellexit. i. sine peccato, & q. mereretur ex hoc (Vacante) maxime,

maxime, ut dictum est supra [Fratrum] quorum loco cessum est ius patroni. [Rigorem iuris] de gratia tamen induci & tolerati ab ecclesia, & sic concor. sup. cap. 5. in prin. secundum Hostien. [Irritanda] hoc tamen nisi ipsi fratres fuissent negligentes, tamen infra c. eam te, vel presentasset indignum, de sup. negli. prae. cap. 3. alias ca. 2. §. si, vel nisi collatio facta sit auctoritate papae, vel legati sui de latere, supra de offi. l. dilectus, secundum Host. & infra eod. cum dilectus, non ob. q. a laico hoc ius habuerint, supra de prae. dilectus. 3. infra eo. capitulo vno. li. 6. ¶ Prima t. gl. ponit opi. ¶ Secunda gl. arguit, alle. duo iura, & tria alleg. in contrarium. ¶ Vlt. gl. quaerit, ponit opi. Vin. & respondet c. quod Vinc. alle. ¶ In t. gl. prima ibi, Quidam [Innocen. s. & in fin.] Dicebat Phi. sup. eo. q. autem, in fin. q. ecclesiam non dedit, quia non potuit. ius patro. non dedit, quia id noluit, vel non expressit. ad idem supra de of. dele. cum super. C. si quis al. vel si. multum interest, ubi maritus non acquisiuit actionem empti uxori: quia non potuit. unde dixit Vinc. q. hic non valet implicitum, quod valeret explicitum. C. de hare. inst. nec apud. ¶ In gl. i. ibi, auditis [ibi, soluitur] & in fi. [ibi soluitur]. ¶ In glo. hae litera, in fi. [dic] ut infra e. e. vno. li. 6. ¶ In gl. vlt. ibi, quod sic] & tenent

7 t. Da. & Inn. hic, qui dixit etiam sine consensu episcopi illud posse etiam laico donari. Phi. hic contra, alleg. infra e. prae. terea. Host. dicit ius patro. de consensu epi cuiusque posse donari. §. e. nullus, & c. prae. terea. sine consensu epi non, nisi ecclesiae. Remittit tamen ad ea, quae notauit in sum. e. ti. §. qualiter transferantur, ver. donatio, & seq. ibi tamen non distinxit, an clericus reciperet nomine ecclesiae, vel non. Goffr. idem, dicens ius patro. sine consensu epi priuato donari non posse ad decre. ex insinuatione, dicit subaudiendum illud fuisse de consensu epi. Idem etiam v. tenere de loco religioso, alternatiue tamen, dicens q. fm id illud, licet, respicit non proximum, sed quod dictum est de re non vacante, & per omnia sic alternatiue illud no. in sum. eod. tit. §. sed nuquid. sine auctoritate. in decre. aut vlt. §. de cō. ces. prae. fatebatur, q. sicut ex testamento relinqui pot in coniunctum & extraneum, sic etiam potest donari: tamen an sit tunc necessarius consensus epi, remittebat huc circa tex. vide quod dicam §. eo. cu. seculum. T. et licet hic videatur tenere, q. etiam ecclesiae donari non possit sine consensu epi: tamen inf. e. ex insinuatione, tenet, q. si conditio ecclesiae deterior efficitur, tunc non valet donatio facta per patronum in priuatum sine consensu episcopi, ut si deterior patronus datur, & sic loquitur c. prae. terea. aggrauatur. n. seruitus, ad hoc ff. de serui. vrb. prae. le. seruitutes. §. filicidium. alias bene valet, ut ibi. Prima opi. q. donari possit, facit quod dixi §. de loca. potuit, super 3. gl. Credo, q. non possit donari priuato sine consensu epi per praedicta decre. prae. terea, & per decre. vna inf. e. t. li. 6. quae innuit hoc speciale in ecclesia vel religioso loco, & tunc puto, q. eps in consensu praebendo habebit duo ponderare. primum §. quia uti debet distinctione, & videre, an expediat ecclesiae, vel non, secundo quia multum mouet ad hanc opi. timor fraudis, vel fictae venditionis, ar. inf. de diuor. quanto. ad si. de hoc inquireret, quam si inueniat, de negabit consensum. ff. de elec. prouida, libro sexto.

ADDITIO.

1 ¶ Donari priuato. Si pater donat alteri laico sine consensu episcopi patronatum, & ante consensum episcopi moritur, electo filio haerede, post aditionem hereditatis per filium factam consensit episcopus primae donationi, quis erit potior in iure patronatus, an filius, an donatarius, vide plene in decisio. nouis illorum de Rota conclusionem. 136.

S V M M A R I V M.

1. Per patronos nomas instituti in ecclesiis nequeunt mutari, nec vicissitudines ecclesiarum per eos fieri.

Ordinationes pro institutionibus. 1. Prouinciam potest diuidere princeps. 2. Diocesanos status per eius, vel religiosorum diuisionem non mutatur. 3. Nomina in quo iudicio non diuidantur, sed adiudicantur. 4. Patronatus ius non diuiditur, sed insolidum permanet apud omnes. 5. Vicissitudines quomodo hic sumantur. 6. Vicissitudo in presentando quando admittatur. 7. Epilogus glossarum.

C A P V T V I I I.

Quærimoniam.

C. Instituti in ecclesiis, per nouos patronos mutari non possunt. nec vicissitudines ecclesiarum per eos fieri. & duo sunt dicta, secundum ibi, & vicissitudines [Secundum humanam] quod esse potest his modis, qui no. infra eo. cu. seculum [Ordinationes] i. institutiones. nouus enim patronus volebat commutare rectorem, quod omnino prohibetur, & concor. §. de offi. vica. c. 3. secundum Hostie. [Mutentur] per hoc c. & per infra. quae gl. allegabat, patet t. q. licet princeps diuidat vnam prouinciam quod potest, ff. de offi. assel. l. si eadem, diocesum tamen status non mutatur, & de hoc supr. de paro. super eo, & multo minus secundum Ho. per diuisionem, quam inter se faciunt religiosi, qui saepe mutant quadrata rotundis, & econuerso. Item prout t. dixit Gof. quauis nomina in iudicio famil. erisc. non veniant diuidenda. ff. fam. er. l. 2. §. fin. & l. heredes. §. 1. & C. fami. er. l. ea quae, veniunt tamen distribuenda, & adiudicanda. ff. fa. erci. l. 3. non sic in iure patron. quod nec diuiditur, nec adiudicatur, sed insolidum permanet apud omnes secundum eum. hoc sup. c. 1. [Et vicissitudines] repete absurdum t. vide tur omnino, ut & exponebat Vinc. i. in mutationes, vel grauamina. Inno. intelligit de tali vicissitudine, cum. §. ordinant, q. unus sit patronus vno anno, & alius alio saltem quo ad actus praesentationis. Non enim licet laicis talia iura sua auctoritate inter se diuidere, sed auctoritate diocesani, dixi hoc fieri posse, sicut & David inter filios Aarō diuisit eorum ministeria. 1. paralipo. 24. & de hoc supra capitulo primo. Tu dic, ut in cle. eo. tit. plures. Item tales vicissitudines interdum seruantur in singularibus personis collegiorum. quod dic ut infra de p. c. vlt. lib. 6. vel dic secundum Host. id est vicissitudines, quae omnino prohibita sunt, nisi secundum q. legitur & no. sup. de rerum permut. quaesitum. ¶ Prima glo. exponit signat contrarium, & soluit.

S V M M A R I V M.

1. Stiborius quis hic fuit, & eius contemplatione quid fuerit Io. And. 2. Euacuatum, dictio quid significet, in fin. 3. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3. 4. Penitentiae locus quibus sit casibus ad emendationem penae ex utroque iure, num. 4. 5. Additio glossarum. 6. Perseuerantia aggrauat. 7. Attentatum delictum pro consumato quando habeatur, remittit. 8. Contra factum suum an quis possit venire, remittit alio.

C A P V T X.

Cum laici

Summa, ut dixi §. c. illud. & diuisione non indiget. vel dictum ponit, cuius ratione subdit ibi, Non n. & quia t. vir multae reuerentiae d. Stiborius quodam d. Stiborij tunc plebanus sanctae Mariae Olomocen. dioc. nunc professus ordinis Carthusie. examinatus fuit super hac decretali, ipsam famosam reddam ex eo, quod super gloss. tracto ipsius contemplatione, quem valde reueretur [Ecclesias] quas concedere non possit, de hoc §. c. illud [Alios] clericos [Ad easdem] ecclesias [Et illi] vltimi [Priori] signat Inn. priu. de decr. considerauimus, sup. de elec. remittens ad ea, quae notauit de re iudi. cu. Bertoldus

dus [Euacuata] id est vacua pronunciata, seu reputata.
 2 Host. ¶ Prima ¶ gl. ponit bro. q. licitū sit penitere; all.
 9. iura. In triū alle. 5. soluit ponendo regulam. & 6.
 casus ¶ illam. ¶ Pe. gl. no. all. tria iura, & vnum all. in
 3 triū, & ibi remittit. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, Si minor] Si mi-
 nor 25. annis fuerit rogatus manumittere seruum, qui
 pluris erat, q. legatum, quod recepit, restituit legatū,
 & non cogitur manumittere [& ibi. l. 2.] penitet, qui di-
 xit se velle bonis cedere [& ibi. §. reprobari] vide de
 prab. cum fm, in gl. pe. [& ibi. §. si verò deposuero] pe.
 §. est, & vide in c. bona fides, super 3. gl. [& ibi. §. ult.]
 domū vendēs reseruauit sibi habitationem, quamdiu
 viueret, vel q. emptor sibi singulis annis 10. daret: em-
 ptor primo anno 10. dedit, secundo habitationem da-
 re poterit [& ibi, si conuenerit] vide de iud. c. 1. super
 4 gl. sed nōne. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, locus penitentiae] hoc est
 n. puerile, & incōstantie ascribitur. Host. [& ibi, in om-
 nibus delictis] istud tā generale dictum Vin. cuius fuit
 gl. non procedit nisi in foro penitentiali, in quo etiam
 circumstantia perseverantiae aggrauat, vt patet de con-
 suetu. c. si. in prin. vbi dixi, & de eo, qui dux. in ma. cū
 haberet, in fin. cum concor. & facit quod no. C. de apo-
 sta. hi qui, C. de nup. imperialis. In foro autem iudicia-
 li regulariter in delictis consumatis penitentia non re-
 leuat a pena: quandoque tamen ipsum attentare, vel
 inchoare est delictum consumatum, de quo vide in fi-
 quæstionis, quam posui super regu. in penis, de regul.
 iur. lib. 6. capitulum ponderet, loquitur quod ad habili-
 tatem dispensandi, quæ non fieret cum impenitente,
 de iudi. at si clerici, 24. quæstio. 2. legatur, etiam si pe-
 nitentiam simularet. 50. dif. vt cōstitueretur, & not. de
 temp. ord. ex tenore. decr. si quis presbyterorum, non
 loquitur de pena criminis: sed de pena contumaciæ, vt
 plenē not. de elec. quod sicut, in ult. gl. ex cuius glossæ
 principio notare potes 6. casus, in quibus etiam ad eu-
 adendam penam sufficit penitentia, & duos ibi addi-
 di post Vinc. & Goff. alius in tutore, qui conduxit ve-
 ctigal, qui satisfaciendo vectigalis, & pupilli rationi-
 bus euadit penam, C. ne tu. vel cura. nec. con. l. vna. &
 vide quod ibi not. & ff. quod me. causa. si cum except. o-
 ne. §. hæc actio. Adde tu casus in auct. vt iudi. si. quo
 quo suf. §. sic igitur. vbi penitet officialis, qui receperit
 vltra salariū: vel non dicitur ibi, quod officialis emē-
 det, sed iudex, qui neglexit illum officialem punire,
 quod prætermisit, emendet illum puniendo. Alius ca-
 sus C. lib. 12. de deserto. l. prima. vbi desertor penitet,
 & se prodendo penam euadit. ad idem C. de pena iu-
 di. qui ma. iudi. auct. sed nouo, & ibi concor. in prima
 gloss. ad idem C. de crimin. stel. l. prima. vbi rem obli-
 gatam primo obligans secundo ignoranti soluens eu-
 adit penam. idem in vtente instrumento falso: secus in
 fallante, C. ad legem Cor. de fal. si falso. infra de crim.
 fal. c. pen. de excels. præla. inter. Idem in eo, qui celauit
 seruum fugitiuum, quem tamen intra 20. dies tradit
 domino, vel magistratui. ff. de ter. fugi. l. prima. §. pri-
 mo. Item hæreticus non relapsus pœnitendo euadit pe-
 nam mortis, infra de hæreti. c. pe. & c. ad abolendam.
 §. primo. & sequentibus. Non puto congruere casus,
 quibus si post culpam intra terminum iuris, vel homi-
 nis non satisfiat, intelligitur a iure excommunicationis,
 vel alia pena. impedit enim ibi penitentia, & satisfac-
 tio, ne nouam penam incurrant, quæ etiam dici potest
 pena contumaciæ. de primo patent exempla; de se-
 pul. c. 1. de sent. excom. quicunque, lib. 6. in clem. de vi-
 ta, & hone. cleri. c. 2. de deci. c. 1. de termino hominis
 videas exempla, quæ scripsi de rapt. excommunica-
 tum, super ult. gl. [& in fine] de alio generali, an ¶ quis
 possit venire contra factum suum, not. supra de elect.
 nosti, de cleri. coniug. diuersis.

- 1 Ecclesias religiosi a laicis sibi concessas quando possint vendi-
 care, vel retinere, & num. 2. & 6.
 2 Præscriptio ecclesiæ quando procedat, & nu. 5.
 Si post completam præscriptionem constet de mala fide, quid
 iuris, eod. num. 1. & 5.
 Patronatus ius transferri potest.
 3 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4.
 Iuris plus in alium transferre non potest, quam ipse habet, et
 quoties fallat hæc regula, & nu. 6. §. fin.
 5 Additio glossarum, & num. 6.
 Præscriptio, vel vsucapio quando valeat in ecclesiis, & quæ
 requirantur in eis, & quando comparentur.
 Titulum allegare quando non est utile. §. In ea. gl.
 6 Aut, pro Et.

CAPVT XI.

Cura pastoralis.

Casus. Religiosi ¶ vē-
 dicare, vel retinere
 non possunt ecclesias
 sibi concessas a laicis sine diœcesanorum consensu, nisi
 legitimè præscripserint, vel postea diœcesani consense-
 rint, & tria facit. primò ponit dictū. secundo exceptio-
 nē eius, tertio eius rationē. secunda ibi, Nisi. tertia ibi:
 Cum. n. [Legitima] in antiqua dicebatur, Longa, & ex-
 ponebant quidam, id est longissima. Alij intelligebāt
 propriè dicentes, q. longa præscriptio currebat contra
 episcopum, licet non contra ecclesiam [Præscriptione]
 2 cōtra ¶ de insti. ex frequentibus, de reg. iur. c. 1. lib. 6.
 So. hic præscribebatur ecclesia, vt proprietas, nō vt be-
 neficium, & per hoc ver. no. fm Inn. & Abb. q. si finita
 præscriptione cōstet de illegitimo titulo, vel de mala
 fide ante cēptam præscriptionem, nihilominus rem po-
 terit retinere præscribens. de hoc sup. de præscrip. vi-
 3 gilanti, a & c. ult. [Nisi ius] per hoc bene patet, q. ius pa-
 tronatus transferre possunt fm Inn. ¶ Secunda ¶ gloss.
 obijcit per locum a diuisione, & tripliciter soluit. ¶ Pe-
 nul. gl. arguit. alleg. vnum cano. & in cōtrarium vnā l.
 ¶ Vltima gl. ponit bro. q. nemo plus iuris & c. alleg. 5.
 4 iura pro. & quinque contra, & soluit. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, nū
 quā. 2.] vide hæc, & seq. de præscr. si diligenti, sup gl. pe-
 nul. ¶ In gl. pen. ibi. l. pen.] vide de excep. cū venerabi-
 lis, sup gl. pen. ¶ In ult. gl. ibi, l. nemo] sequitur. plus iu-
 ris, in aliū trāsfert, q. ipse hēat [& ibi, Traditio] sequi-
 tur, non amplius transfert in eum, qui accepit, quā est
 apud eum, qui tradidit [& ibi, non est nouum] Creditor
 vendendo dat dominium pignoris, quod nō habet [&
 ibi, Quamdiu] & l. si cessante. Creditor, cui lex contra-
 ctus non refilit, vendit pignus, etiam si pars maior pe-
 cuniæ sibi soluta sit: & si quid fraudulenter egit, non
 emptor, sed creditor conuenitur [& ibi, Quod nō-
 strum] dominus prædij quamuis vsufructum non ha-
 beat, illum cedit [& ibi, Interdū] possessionem, quam
 quis non habet, alij tradit, vt cum pro hærede possi-
 dens ante, quam fiat dominus, ab hærede illā precario
 5 rogat, & ibi, exponitur. ¶ In ¶ gl. 1. quadragenaria, ibi,
 Ignorant ius] imò potuissent etiam ignorasse factum,
 vt quia credebant episcopum consensisse. forte falsa-
 literæ super hoc eis fuerunt offensa: vel habuerunt fal-
 sam relationem de hoc ab alias fide digno. facit ff. de
 furtis, inter omnes. §. pen. quod vide in suf. sup. de vo-
 to, non est, & in hoc casu, prout dicebat Innocen. pote-
 rant præscribere pro suo, argum. ff. pro donato. l. si vir
 uxori, & sufficit consensus episcopi non tantum, qui
 habitus est tempore contractus, sed etiam qui postea
 accessit, infra eo. suggestum, & a tēpore, quo verisimi-
 le est, eos, vel maiore partem conuentus bonafide pos-
 sedisse, currit præscriptio: puta mortuis illis, qui inter-
 fuerunt

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

fuerunt donationi, ad hoc, supra de decimis, dudum, a tempore confirmationis incipit currere præscriptio, & idem dici potest secundum Innoc. quando aliquib. de capitulo nomine capituli facta esset donatio a laico, & capitulum credebatur episcopum consensisse: quia tunc pro suo usufructu, vel pro donato, scilicet pro suo, id est ultimo. Sed obstat: quia vitiosa possessioni non vitiosa res non accedit, scilicet de acquirenda possessione, Pomponius, §. ultimo. Sed illa potest intelligi de revitiosa affecta, ut est furtiva, vel rapta, quæ per quascunque manus transeat, præscribi non possunt: quia vitium non amittunt, instituit de usufructu, §. ad hæc. Nam si sit alia res, licet sine titulo possessa, vel detenta, puta ex causa depositi, commodati, vel simili, successor, qui pro suo incipit possidere, bene usufructu pro suo, scilicet pro hærede, id est plerique. Sed adhuc ob, prælati ecclesias sic donatas non possident pro suo: quia non possident suo nomine, sed ecclesiæ, & sic ecclesiæ, quæ male cepit possidere, nunquam sibi potest mutare titulum, neque fidem. Ad quod posset dici, quod licet prælati mala fide accipiant mala fide possideant: ecclesiæ tamen, cuius nomine donatum accipitur, semper bona fide possidet: & semper, si bonus est titulus, pro illo usufructu, si malus, vel nullus, adhuc usufructu pro suo, non ob mala fide, vel iniusto titulum prælati, nisi res esset furtiva, vel rapta: sed secundum Innocentium, istud stare non potest per decretum dudum, supra de decimis. ¶ In ea glossa ibi, usufructuendum, & quo ad hoc æquiparamus usufructum præscriptioni nostræ, in utraque enim requiritur bona fides, secundum Vincen. [& ibi, possunt infra de re ecclesiæ non alie. hoc consultius, lib. 6. [& ibi, sine scâdalo] unde dixit G. Na. quod quantum ad præscriptionem l. æ. decretum continet gratiam, & dicit fuisse in curia terminatum, quod qui allegat non iustum titulum repellatur: sileat ergo titulum, supra de decimis, dudum, & solam præscriptionem alleget, supra de præscriptis, de quarta [& ibi, successores] sic intelligit Io. hoc capitulum, ut not. 16. quæstio. 3. si sacerdotes, & Goff. hic, & Vinc. qui etiam dixit, quod Hug. dixit, quod non erat vera præscriptio, sed paratur exceptio abbatibus in odium episcoporum negligentium, & per taciturnitatem quasi approbantium. Phi. dixit, quod ubi ecclesiæ possidetur ut proprietas, sufficit concessio laici ad præscriptionem, & hunc dixit verum intellectum Host. quasi deridens omnes alias solutiones dixit, quod ex quo donatio incepit a laico, nullo modo ex tali titulo præscribi potuit, supra de decimis, dudum, dicens etiam res ecclesiasticas sine titulo non præscribi, supra de præscriptis, si diligenti. Quod autem hic dicitur, intelligebat litteram reuoluendo hoc modo. Nisi diocessani episcopi habuerint postea consensum (Aut) pro tunc, & sub. post talem consensum, legitima sunt præscriptione &c. dixit autem non sufficere solius episcopi consensum ad plenum ius transferendum: imo requiritur etiam consensus capituli, de dona. pastoralis, licet sufficiat quod ad legitimum titulum præscriptioni concedenda, ut hic patet, & supra de religio. do. constitutus, & infra tit. 1. significauit, ubi de hoc secundum eum. aliter dixi s. m. Vin. supra eo. illud. in prin. ¶ In ea. gl. in fi. & inf. de reg. iur. cum quis, lib. 6. ¶ In gl. arg. quod in fi.) dic ut supra de pact. c. 2. ¶ In glossa, nemo, n. ibi, nup.] ubi de hoc. & 1. q. 1. c. 1. [& ibi, abbati] & infra de re. iur. nemo potest, lib. 6. [& ibi, solutio] Idem hic. Tan. & Goff. [& ibi, possunt] imò possunt ecclesiæ, vel religioso loco, infra eo. c. vno, lib. 6.

ADDITIO.

- ¶ Vigilanti. In glo. 2. & super illa Io. And. & in c. possessor, in q. in ultimo membro, de re. iur. lib. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Patroni ecclesiæ uacantis si intra tempus debitum non præsentant, episcopus ordinabit ecclesiæ.
- 2 Patronus non potest obijcere contra institutum ab episcopo lapsa tempore patronis litigantibus.
- 2 Epilogus, et additio glossarum.

C A P V T XII.

- 1 Si vero. Casus. Si tunc patroni ecclesiæ uacantis intra tempus debitum non præsentant, episcopus ordinabit ecclesiæ, & diuisione non indiget [Institutionem] non habebat conferre, sed instituere præsentante patrono, de præben. cum in illis [Idoneam] de elec. causam quæ, C. de pet. hære. l. ult. Tan. [Ab eo] quid si non vult eum præsentare: nihilominus ibi manebit. Sed quid si contradicit, & vult obijcere impedimentum, nunquid potest? ar. q. sic, supra de æta. & qua. accepimus. credo quod non, cum iam sit institutus, de app. constitutis. Vin. ¶ Secunda tunc gl. quærit opponendo, & sol. ¶ In gl. ult. in fi.] ipse patronus, vel presbyter a patrono, secundum Ala.
- 2 Epilogus, et additio glossarum.

S V M M A R I V M.

- 1 Si patronatus ecclesiæ deueniat ad exemptos, per hoc ius episcopale non læditur.
- 2 Patronatus ius quando per dationem in feudum transeat, & quibus alijs modis, num. 6.
- 3 An in feudum possit concedi.
- 4 An legari, vel in illo singulariter hæres institui sine episcopi consensu.
- 3 Episcopi ius quod in ecclesiæ habentem patronum.
- 4 Epilogus, suffragium, & additio glossarum. num. 5. & 6.

C A P V T XIII.

- 1 Cum seculum. Casus. Si tunc patronatus ecclesiæ deueniat ad exemptos, per hoc ius episcopale non læditur, & diuisione non indiget [Et infra] hic in anti. dicebatur, quod isti, qui seculum reliquerant, ut contemplationi vacarent, abstinere debeant ab his, quæ essent obuia rationi, vel quæ reprehensionem subessent, vel famam ipsorum denigrarent. ad quod concor. s. m. Host. supra de pac. plerique, eo. tit. c. ult. lib. 6. j. de no. op. nun. c. 2. [Emptorū] per vos, per quod patroni facti estis. hoc autem tunc intelligitur, quoniam castrum, vel villa datur in feudum: secus, si daretur in feudum aliquod prædium, in quo ecclesiæ sita esset: tunc enim ius patris ipsius ecclesiæ non transiret. j. eo. suggestum, s. m. Inno. & de hoc supra, eo. ex literis, licet quidam dicant etiam specialiter sine castro, vel fundo ius patris in feudum dari posse, sicut alias simpliciter, & liberaliter datur, s. eo. illud, quod non placet Host. cum feudum requirat homagium a 22. q. 5. de forma, quod pro spiritualibus fieri non debet, j. de reg. iur. c. si. ergo nec pro iure, quod spiritualibus est annexum, inf. eo. de iure. ad hoc supra, eod. querimoniā. Sed nunquid legari potest ius patris, vel in illo singulariter hæres institui, & cum institutus in certa re habeatur loco legatarij, C. de hered. insti. l. quoties. de hoc de testamentis c. 1. li. 6. in 4. gl. sufficiat ergo primū prosequi: & quia legatum est donatio a testatore relicta, inst. de lega. §. 1. quod in don. dixi, supra eo. illud, super ult. gl. locū hēat in legato, ut factū ecclesiæ teneat: factū priuato sine consensu episcopi non, ut ex quo in vita non liceat, nec in morte, s. de sepult. de his, & quod ibi no. & additur in 1. gl. & super ea. & consiliū est, quod a principio, scilicet ante testamenti factionem, vel ante mortem interueniat episcopi auctoritas: fauore tunc vltimarū voluntatum videtur, quod etiam post mortem, cognito de his, quæ dixi
- 2 Epilogus, et additio glossarum.

in prae. decre. illud, in si. illud approbare possit: ex quo
 b alias tenuit testamentum, b hoc dictum coadiunat opi-
 tenentium sine consensu episcopi id fieri posse. Item si
 testator iussit ecclesiam construere, & circa id fecit lega-
 ta, constat qd necessarius est consensus, vel auctoritas epi-
 scopi, de consecr. dist. 1. nemo, de privileg. auctoritate
 lib. 6. & tamen tenet legatum, supra de testa. nos quide
 3 [Episcopo] cuius t ius est, qd sibi clerici instituendi prae-
 sententur. 16. q. 2. sane, & c. statuendum. s. de privileg. c. 1.
 & plantare. s. in ecclesijs. Phi. [Presumatis] si. s. de do-
 na. inter dilectos, de reli. do. c. 2. de decimis, ex multi-
 4plici, Host. ¶ Prima t gl. ponit 4. vel 5. modos, quibus
 5 transit ius patronatus, & ponit versus. ¶ In t. 1. gl. ibi,
 Federici imperialem [quam vide de feu. c. 2. in gl. peni-
 6 ¶ In t. gl. 1. ibi, feudis] de hoc s. de consti. quae in eccle-
 siarum [& ibi, successione] quod intelligas tã de suis, si
 instituantur haeredes, vel alio modo succedant, quã de
 extraneis. 16. q. 7. considerandum; ubi de hoc, & c. si plu-
 res. Quidam tamen dicunt ad solos haeredes sanguinis
 deferri, ea. q. filijs, & ibi etiam de hoc, & in tantum de-
 fertur suis, & haeredibus sanguinis, quod habent ius pa-
 tronatus, etiam si non sint haeredes, at ff. de iure pat. fi-
 lij, ff. de libe. de. Aurelio. s. Caisis. sed hoc non placet. Si
 enim ad emptores villae cum alijs iuribus transfertur,
 multo fortius ad haeredem cum alijs iuribus heredita-
 tis secundum Inn. qui hoc no. in rub. [& ibi, permutatio-
 ne] cū alio spirituali. s. de rerum permuta. ad quaestio-
 nes [& in si.] de hoc 16. q. 7. p. 1. m. c. 1. ¶ In gl. 2. ibi,
 habuerunt] quod intelligas in ea. quae no. sup. de pra-
 ben. de monacis, & facit elem. de censu. c. 1.

ADDITIONE S.

- a ¶ Homagium. Et istud est proprie feudum: secus, quãdo aliquid
 reale praeiatur: quia tunc est contractus innominatus: vide Cy.
 & Bal. in auct. ingressi, C. de sa. fan. ecc. & in l. liberti, C. de ope. li-
 ber. & 10. And. de feu. c. 1. in gl. speciale, ver. domino ergo.
 b ¶ Alias tenuit testamentum. Pro hoc facit, quod notat Io. And.
 de consensu, qui potest actum sequi in e. cum consuetudinis, de
 consue. & Bar. in l. si autem, ff. de aqua plu. ar. & in l. si quis mi-
 hi bona. s. iussu, ff. de acquit. haered. & probatur supra eo. cura.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Sine patroni consensu non debet quis ecclesiam occupare.
 Patronatus iuris donatio quo casu valeat absque consensu epi-
 scopi, & debet esse gratuita, alias esset simonia, num. 3.
 2 Frater utrimus non succedit.
 Primogenitus ex consuetudine Angliae succedit in totum.
 3 Patronus nequit presentari ab eo, cui dedit potestatem prae-
 sentandi, secus, cum contulit alicui ius patronatus.
 4 Occupatores ecclesiarum qui vocentur hic.
 Restituendi verbum hic quomodo accipitur.
 6 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 7.
 Pro servitute cuius in solidum actio competit.
 Servitus itineris ad sepulchrum acquiri potest etiam post re-
 ligione in sepulchri.
 8 Additio glossarum.
 Remittere idem est, quod dare hic, & in quibus, in fin.

C. A. P. V. T. XIV.

1 Ex insinuatione. Casus. Sine t consen-
 su patroni non debet
 quis ecclesiam occu-
 pare, & duo facit. primo narrat factum, secundo dat iu-
 dicē. secunda ibi, Mandamus [Clerici] per hoc patet,
 qd donatio fiebat clerico p. m. Host. qui dixit ideo dona-
 tionem valere factam sine consensu episcopi, si recipie-
 bat eam clericus nomine ecclesiae: alias non, unde etiã
 dicebat hic Phi. qd semper, quando donatio huius iuris
 fit privato, requiritur cōsensus episcopi, & adde quod
 3 dixi sup. c. illud, super ultima gl. [Frater] forte t vteri-

nus tantum, fm Host. & ideo patri ipsius fratris nō suc-
 cesserat: vel forte quia vt patet in antiqua, in Anglia
 erit hoc factum p. m. consuet. idinem loci, frater, quia
 primogenitus, succedat in totum, qd non est de iure ci-
 vili [Habeat] ipse frater, & non dicit, habebant. per qd
 fm Host. patet, qd iste clericus primo non erat patro-
 nus [Liberaliter] nulla t scilicet temporalitate data, re-
 cepta, vel promissa, alias non gratuita, sed simoniaca
 fuisset donatio, & non valeret. j. eo. de iure. Host. [Con-
 tulisset] dixit hic Vinc. & inf. eo. per nostras, qd si patro-
 nus alicui dedit potestatem presentandi, ille non po-
 terit presentare ipsum patronum, ad hoc sup. de insti.
 c. ultimo, & quod ibi notatur: secus, cum contulit alicui
 in totum ius patronatus. Cum enim ille proprio nomi-
 ne presentet, tunc illum conferentem, qui desijt esse pa-
 tronus, poterit presentare. Idem Guil. in Spec. eod. tit.
 ver. penult. [Ipsius] q. d. qui factus erat patronus per li-
 beralem donationem factam a fratre ipsius [Occupa-
 runt] tanquam clerici, vel rectores ipsarum ecclesiarum,
 secundum Innoc. & Host. & sic t not. institutos in eccle-
 sijs intra quatuor menses, qui dantur patronis, non ad
 ipsorum presentationem, occupatores, & non rectores
 vocari secundum Hostien. & sic sunt remouendi. con-
 cordat supra eodem, illud, ad finē [Restituant] de t fa-
 cto: quia nil iuris habent in eis, cum a patrono nō fue-
 rint presentati, secundum Innoc. secundum quem ex-
 pone [restituant] id est in pace eum ordinare dimittat.
 4 [Ordinandas] quod ad presentationē. Phi. ¶ Prima t gl.
 respondet per obiect. quã dupliciter soluit. ¶ In 1. t gl.
 ibi, si libertus. 2. vide de offic. deleg. prudentiam, su-
 per gl. 2. [& ibi, s. si fundus] si fundus, cui debetur servi-
 tus, plurimum est, cuius in solidum competit actio [&
 ibi, servitutes. 4. s. servitus] servitus itineris ad sepul-
 chrum privati iuris est, & etiam post religionem sepul-
 chri acquiri potest. ¶ In t gl. 1. ibi, privato] & sic cōtra.
 infra eo. preterea, quid dixerit Tan. hic, dixi supra eo.
 illud [& ibi, in solidum] in contrarium facit, quod di-
 cit, habebat, Host. (& in si.) a sed certe in talib. s. idem
 est remittere, quod dare, supra de testi. veniens, infra
 de simo. querelam. Host.

ADDITIONE.

- ¶ Et in fine. Ista gl. & gl. si sup. eo. illud, faciunt ad quaestionē, an
 duo fratres inuestiti ab ecclesia de emphyteusi possint illa irre-
 quisita inter se diuidere, vel alienare, & probat quod sic vide
 Bart. ff. de verb. oblig. l. qui Rom. s. duo fratres, & C. de fidei-
 commiss. voluntas, per doct. & Bar. & an tunc ecclesia debeat ex
 tali contractu habere quin quagelimum, vide Bar. ff. de condi.
 furti. l. & ideo.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Patronus non potest sibi ecclesiam retinere, vel eam alteri cō-
 cedere.
 Iura cur. statuta.
 2 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 3.
 Patris suffragium filio prodest, & filij patri.
 4 Additio glossarum, & duobus num. seq.
 Pater filium presentare potest, & quando eū eligere, nu. 5.
 Quibus casibus intelligatur una persona.
 Filius famul. censetur maior in ecclesiasticis.
 5 Eligere te compromissarius, & procurator unus nequit.
 Hostiensis dubitat in casu dubio, in fin.
 6 Decuriones unum ex se dant tutorem.

C. A. P. V. T. XV.

Consultuit

Casus. Patronus [non potest si-
 bi ecclesiam retinere, vel eā al-
 teri concedere, & decise consul-
 tationi respondens generalem rationem premit-
 tit (Auctoritate propria) & male: quia ad hoc statuta sunt.
 Io. And. super 3. Decre. B b 2 iura,

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

iura, ne quis sibi ultionem assumat, C. de Iudeis, nullus. 33. q. 2. seculares, & §. in hoc. Ala. & melius 16. q. 1. ad hec locorū, & 69. di. ad hec dispositioni, Ph. [Detineat] colligendo inde fructus, & in proprios vsus conuertendo, Inn. tanquā rectores, vel alias quasi ecclesie sue essent [Aliquib. alijs] quantūcūq; extraneis, & remotis, 2. Host. ¶ Secunda ¶ & 3. gl. respōdet per quæstionem, an pater filium &c. secundo quærit de pluribus patronis, 3. & soluit. ¶ In ¶ gloss. ult. ibi notandū [sequitur, Pomponius ait, q. & patris suffragium filio proderit, & filij patri. ¶ In ¶ gl. 2. in fi.] sed contra: seipsum præsentare nō posset, vt hic, & j. eo. per nostras, ergo nec filium: quia vna persona cū eo censetur, C. de impub. & alijs sub. l. ult. 35. q. 3. §. hac auctoritate. Rūdeo, cēsetur vna persona iuris fictione, nō rei veritate, Goff. & idem Vin. sup. c. prox. & Host. hic, qui ēt eodem modo soluit, quod dicitur patri acquiri, quod acqritur filio. Insti. per quas. p. nō. acquir. quia illud in his, quæ sunt iuris priuati, & sic nō ob. ff. de Attil. tu. l. 1. rñ. in fi. secus in ecclesiasticis, in quibus filius fa. cēsetur maior. de hoc de iud. c. ult. li. 6. ad hoc eo. lib. de procu. q. gñaliter. 2. rñ. dic ergo patronū posse proprium filium pñtare, dummodo sit idoneus, quod placet etiā Inno. & Spe. eo. tit. ad fi. secus, si carnalitatis amore eū præsentaret, licet indignū, supra de præbē. graue, & vt ec. bene. c. vno. & faciāt ¶ hæc ad ea, quæ nō. Hof. de elec. qa propter, circa prin. vbi quærit. f. an is, ad quem solum spectat electio, si cōpromittit in patrē forte legitimū factū clericum, ab eo possit eligi alle. ibi, q. sic, cū nō sit expressē prohibitū tale cōpromissum, ergo permissum, si. sup. de spon. cum apud, & dicens, q. nō possit in patrē compromitti, det ius expressum, ff. de prob. ab ea parte. In Priū, quod dictū est sup. & quia licet patronus præsentet filiū, non facit hoc ex potestate sibi delata à filio, sed suo iure. nam & si pater, & filius essent eiusdem ecclesie canonici, alter alterū posset eligere. dicebat ibi, q. nō cogeatur hūc casū diffinire, q. rarus est. ff. de leg. nā ad ea: tñ sibi placet, q. si de fraude, & ambitione cōstet, non valeat electio. In dubio adhuc tendit ad cassationē. dicit tñ, q. esset Ro. Pont. consulendus. Miror de Hof. quare de hoc dubitauerit. nullum em̄ dubium hēt hæc quæstio, qñ ipe pater vt cōpromissarius, & procurator filij eligit, & ipsius nōie, & in extraneo idē, de inst. c. fi. & vide quod ibi dixi, & §. c. prox. ¶ In gl. ult. ibi, q. sic [idem Vinc. Goff. & Hof. sicut ¶ & decuriones vnū ex se dāt tutorē. ff. de tu. & cur. da. ab his, vbi absunt. Idē Gui. in Spe. eo. ti. ad fi.

S V M M A R I V M.

- 1 Patronatus ius vendi non potest. Pretium venditionis huiusmodi nunquid remanebit penes venditorem.
- 2 Epilogus, & suffragium. In venditione non est superflua hæc adiectio, quod veniat, si quid sacri est, vel religiosi, & ratio. Ex venditione rei prohibita quo casu obligetur venditor.
- 3 Additio glossarum.

C A P V T XVI.

1 De iure. Casus. Ius ¶ patronatus vendi nō potest [Vendi] nunquid precium penes venditorem remanebit? quod vñ, ne maiori fidei emptori restituatur, C. de enic. si fundum, C. de præscr. 30. an. l. 1. C. communia vtri. iudi. si fratres. Sed q. non debet quis cum alterius damno locupletari. 12. q. 2. fraternitas. ff. de cond. indeb. nam hoc. Credo autem qd dicit, auct. de sanctis. epi. §. neq; xenodochium, j. de simo. de hoc 17. q. 4. si quis in atrio. Vinc. ¶ Vltima ¶ gl. quærit, & remittit. ¶ In gl. ult. ibi, hanc legem non est superflua hæc adiectio in venditione, scilicet q.

veniat, si quid sacri est, vel religiosi. refertur em̄ ad modica: sed si totū esset religiosum, vel sacrum, nulla esset emptio [& ibi, l. 4.] liberi hominis, loci sacri, & religiosi, si ab ignorante emitur, obligatur venditor. ¶ In ¶ gl. 1. in fine] hoc non probat illa decreta. sed quomodo intelligatur, ibi notatur in prima gl. sub. b. c. l. 1. q. 1. d. d. l.

S V M M A R I V M.

- 1 Patronus ecclesias, vel decimas sine consensu episcopi, vel papæ etiam religioso loco conferre non potest. Verba sunt intelligenda cum effectu, ad dict. offerat.
- 2 Decimas, & ius patronatus an, & quando transferre possit laicus, & num. 5. Episcopus in his an debeat consentire, & quid si nolit.
- 3 Metropolitanus an cogat episcopum in casu huius decretalis consentire, & in quibus casibus sit index eius. Per superiorem compellitur inferior. Pontifex Romanus in quibus casibus exprimitur an possit metropolitanus.
- 4 Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.

C A P V T XVII.

Nullus

Casus. Patronus ¶ ecclesias, vel decimas sine consensu episcopi, vel papæ etiam religioso loco cōferre non potest, & pōt diuidi in duas partes, secunda ibi, & si quis [Laicus] idem in clerico [Canonicis] idest ecclesijs canonicorum regularium, vel propriæ [Offerat] nec monasterium recipiat fm Vine. ad hoc inducebat de capel. monacorum c. 1. primæ compilationis. T. & Phi. alle. §. eo. cura. & dic fm Hof. [Offerat] cum effectu, de eo, qui mit. in pos. c. 1. de cle. nō rel. relatum, vel idest cōferat [Et si quis episcopus] hoc nō refertur nisi ¶ ad decimas, vbi semper, si laicus vult in alium decimas transferre, necessarius est consensus episcopi, §. de his, quæ fi. a prelat. cum apostolica. ecclesiam enim, si de proprietate intelligis, nullo modo potest alij cōferre, sup. eo. illud. ius pat. conferre pōt nesciēte episcopo, §. eo. ex insinuatione. vel dic, q. si patronus vult concedere ecclesiam, in qua habet ius pat. alicui in vsus proprios, licet nō potest facere sine consensu ep̄i, sed episcopus facilis dēt esse in cōsentiendo: alioquin agendum est cum superiore, vel dic referri ad vtrūq; , & loquitur, quando ecclesias, vel decimas de facto detinent, ar. j. tit. prox. ecclesijs, fm Inn. & Hof. [Noluerit] debet enim consentire, ex quo expedit mon. sicut consideratur in arrogatione, an expediat pupillo, insti. de adop. §. cum autem impubes. Vin. [Romano] vel ¶ metropolitano, ar. §. eo. ex literis. 16. q. ult. filijs. T. Phi. & si episcopus nō cōsentiat, eius officio cōpellatur, C. de bo. quæ lib. l. ult. Vin. sic ergo per superiorem cōpellitur inferior, qui renuit facere quod dēt, vt hic. 8. q. 3. Artaldus. 9. q. 3. nunc vero. Goff. Ad id, quod de metropol. dicitur, inducebat Hostiē. de off. or. ad reprinēdam, & c. duo simul, & c. q̄to, in fi. & c. irrefragabili. §. excessus, in auc. de ec. ti. §. si autē pro redemptione, & se. col. 9. pōt tamen dici, q. hic est specialis casus, quo recurrendū est ad Ro. Pont. cuius interest cōmunibus & c. sicut alius. j. de immu. ecc. aduersus, cum metropol. non sit iudex, nisi in casibus nō. sup. de off. or. pastoralis: alias vbi posuit Ro. Pont. addidisset metropol. sup. de elec. ne pro defectu, de de ei. ad audiētiā. nec ob. prædicta iura, quæ sunt restringēda ad casus expressos, vel saltem ab illo generali excipitur iste casus, & omnes alij, in quibus sic exprimitur, fm Hof. dici potest, q. metropol. potest compellere, & sic vera sit prima, sed nō licētiā dare, & sic vera sit secunda [Pontifici] si. de reg. licet. §. si vero. ¶ Tertia ¶ gloss. ponit opin. Vincen. quam non approbat. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, idest ius patro.] quod non placet: quia licet ecclesiam dare nō possit, ius tamen patron. dare potest sup.

sup. eo, illud. Host. ¶ In gl. 3. ibi, scilicet spiritualis] vn-
de dicebat Host. quod debebat intelligi de ecclesiasti-
co mero & puro, & sic nō includit ius patroatus: quia
de annexo non prohibet. ¶ In gl. ult. in fi.] sic sup. de re
scrip. si quando, vbi de hoc.

S V M M A R I V M.

1. Presentati ab episcopo ad ecclesias alterius dioceseos debent
admitti, & quare hic, & num. 6.
- Episcopi in iura ecclesia sibi commissa quando quid acquisisse
dicantur.
- Presentatio pro iure patronatus hic sumitur.
3. Ius patronatus quibus donari possit sine consensu episcopi.
Eminon potest, nec quid temporale dari pro eo.
4. Si donetur episcopo in ecclesiis sui episcopatus, ipse tunc con-
ferret.
5. Epilogus, & additio glossarum, num. 6.
- Decretalis huius intellectus verus.
- Presentare an clericum idoneum, vnde cumque sit, possit pa-
tronus.

C A P V T XVIII.

- Significati.** Casus. Si episcopus † in ecclesia
alterius diocē. est patronus, ido-
neus ab eo presentatus dēt ad-
mitti. Im aliam lectionem decide de summa, quod dixi,
alterius diocē. [Si episcopi] hoc vult dicere, si patroni ali-
cui episcopo nomine sue ecclesie concesserint presenta-
tionem aliquarum ecclesiarum constitutarum in alijs
diocē. episcopi diocē. ab illo episcopo, cui ius pa. dona-
tū fuerit, presentatos admittere debent, Inn. (Post pro-
motionem) vnde presumitur, qd † intuitu ecclesie sibi cō-
missę hoc acquisuerint, quod dic, vt le. & no. de testa. c.
1. & c. requisisti, Host. (Presentationes) i. ius pa. (Eccle-
sias) alterius episcopatus, quod apparet, dum dicit, pre-
sentauerint, nam in suis nō presentarent, sed conferret,
& expo. Goff. (Ecclesias) idest capellas (Earum) i. eccle-
siarum (Pro ecclesiis) cathedralibus, Goff. (Sibi cōmis-
sis) i. obtentu ecclesiarum cathedraliū, quod presumi-
tur, ex quo post promotionem acquisuerunt, vt dictū
est supra, hoc autem ideo dicit, qd licet ius † pa. sine con-
sensu episcopi donari possit ecclesie, aut clerico obtentu
ecclesie, & sic loquitur supra eo, ex insinuatione, non tñ
laico, vel clerico intuitu persone, qd dic vt no. sup. eo. il-
lud, Host. (Adepti) ex liberali donatione etiam sine cō-
sensu diocē. nec enim emi posset, vel acquiri dato ali-
quo tēporali, s. eo. de iure (Idoneę) intelligitur sup. eo. si
verō (Presentauerint) episcopi facti patroni, Abb. (Ad-
mittendę) per episcopos, quibus sunt presentatę. Quid
† si donetur epō ius pa. in ecclesijs sui episcopatus? di-
xit Goff. qd presentabit apud seipsum, vt patronus, & in-
stituet vt episcopus, an. ff. de adop. si consul, & supra de
elect. cum inter. in fi. sed Im Host. expediens, & rationa-
bile est, vt dicamus remotum impedimentum, quo epi-
scopus impediatur instituere cum effectu, & sic sine
representatione aliqua confert, & instituet suo iure. 16.
q. 7. nullus, ad hoc quod no. de off. archid. cum satis, de
off. or. irrefragabili. procedit dictum Gof. qñ episcopus
habet cōpatronos, scilicet quos habebat donans alias
placet dictum Host. ¶ Prima † glo. respondet per que-
stionem, an episcopus alienigenam & c. ponit opinionē
Hugonis, quam improbat. ¶ In † gl. 1. ibi, Hugo.) Ala.
T. Vin. Phi. & Pe. de. & Ab. & Im Vin. alias esset hęc de-
cre. satis superflua, cum idem sit etiam de laicis patro-
nis (& ibi, expresse) idem ibi Io. & Lau. ad fi. gl. per quā
decr. expresse veram puto primam lectionem, cū eccle-
sia est in diocē. eiusdem episcopi, licet inferior prelatus
instituat, & vide quod ibi dixi. Dicit Host. qd de cōsue-
quibet patronus clericum, idoneum tamen, presenta-
re potest, vnde cumque originem duxerit, ad quod con-

cor. de inst. ad decorem, de iud. cñ deputati, Im Host.
Est tamen de iure cōtrarium secundum Pe. de. & Abb.
a contrario huius decre. Est tamen casus, in quo patro-
nus non presentat nisi de eadem ecclesia, super quo
tamen est dissensio, quod dic vt no. plene, inf. c. penult.
secundum Host.

S V M M A R I V M.

1. Decretalis huius pars vbi,
Ad presentationem possessoris institutus non remouebitur: se-
cus si credebatur esse patronus, & num. 2. & cuius, ibid.
num. 3. 5. 6.
2. Lite pendente possessor utitur iure suo, & num. 6.
Possessor bonę fidei quis dicatur ad faciendum fructus suos, et
quos, & num. 3.
Presentare an sint fructus iuris patronatus.
Eligere eligendi.
3. Iudicis auctoritas vitiosę interposita non valet, & in quibus.
4. Possessor bonę fidei quando fiat malę fidei, vt fructus restitu-
re teneatur, & quo casu neutrius censeatur.
5. Presentatus a malę fidei possessore quando remoueat.
- Possessoris malę fidei etiam in iurisdictionibus, sententia, et
acta non tenent.
7. Pro possessione vsus in quibus iuribus habeatur.
8. Epilogus, & suffragium glossarum, num. 9.
- Leges, Sancimus, & Gracius, hic allegata de quib. loquatur.
- Violenta res non prescribitur.
10. Additio glossarum.

C A P V T XIX.

Consultationibus.

- Casus. Pars † de
offic. deleg. & de
don. consultatio-
nibus, & hoc dicit. Institutus ad presentatiōē eius, qui
tunc ius pa. ecclesie possidebat, non remouebitur, licet
illud ius ab eo postea euincatur: a secus, si non posside-
bat, sed tñ credebatur esse patronus, & diuiditur in 2.
partes. secunda ibi, si verō [Institutus] ante litē motā
Im T. imō & post litē motā, Im Io. de hoc sup. eo. ex lite-
ris, & inf. eo. c. Host. [Possidebat] qui est in † possessio-
ne bonę fidei, & ante litē, & post litē semper presenta-
bit: quia lite pen. & c. sup. vt lit. pen. c. 1. & 2. nā ille, qui
ab initio est bonę fidei possessor, & post lit. cōt. dī bonę
fidei quātum ad hoc, qd faciat fructus suos, & vt vñcapa-
triēni cōpleat. Item vt non præstet interitum, nisi in-
telligeret se debere: sed & si intelligeret se debere, non
tenetur, si iustam habuit causam litigandi. ff. de rei vñ-
vtique. ff. de peti. hered. illud, ex quo ergo facit fructus
suos, si illos in alium alienat, tutus erit recipiēs, nec in-
de cōtrouersiam patietur. Est autem fructus iuris patr.
presentare. tutus ergo erit institutus ad presentatiōē
talis possessoris: sic fructus iuris eligendi est eligere. de
hoc de causa pos. cum ecclesia, in gl. hic patet, & de for-
ma libelli ibi in gl. quia consuetudo. Sed contra, quod
dictum est bonę fidei poss. facere fructus suos, de indu-
strialibus verum est. de naturalibus secus. ff. de vsu. l.
fructus. si verē inspicimus, nunquam natura producit
presentationem, sed potius industria, quę magna est
in eo adhibenda, ne presentetur indignus, & sic locus
sit pōnē, de qua sup. de sup. ne. prel. c. 2. de offic. or. cū
nos. posset tamen dici, qd hic fructus bene restituuntur
vincenti, qui verō patrono debebit ea, quę ad ius patr.
pertinent: sed persona non remouebitur ab ecclesia.
Si verō possessor iuris pat. esset malę fidei, vt quia violē-
tus, & sine auctoritate iudicis occupator, bene expelle-
retur presentatus ab eo, cum malę fidei possessor non fa-
ciat fructus suos, C. de rei ven. certū. ff. eo. si nauis, ergo
nec presentado, cū illud sit fructus, pōt ius in aliqua ec-
clesia tranferre. Is † aut dī possessor bonę fidei. qui pos. au-
toritate iudi. est adeptus, ff. de acq. pos. iuste. ff. ne vis
fi. ei qui in pos. mit. si qs missus, nisi forsan auctoritas iur.
Io. And. super 3. Decret. B b 3 dicit

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

dicis viciose, & inordinate sit interposita: tunc enim perinde est, ac si interposita non esset, C. si per vim, vel
b ali. mo. l. si. ff. de aucto. tu. nulla differentia. Si autē patronus mala fide possidens esset in possessione auctoritate iudicis, & ordinate, quamquam sit malef. quō ad se, representatus tamen ab eo, qui bonam fidē habuit, non remouetur ab ecclesia, ar. C. vnde vi, si quis in tantā. nā facta talis, qui possidet pratoris auctoritate, prator tuetur, ff. quod cū fal. tu. l. i. ff. de mino. ait prator, S. quid tamen si prator, & de hoc sup. de elect. mihi, q. uis dici possit aliud in patrono, aliud in praelato. diuersitatis ratio: quia patronus non nititur auctoritate superioris, nec publico officio. vnde quāuis pro ipso sentietur, q. sit patronus, semper tamen remanet malef. & ideo non facit fructus suos, ar. ff. de cond. inde. Iulianus ait, praelatus verō nititur cōfirmatione superioris, & publico officio, vt patet in eo, quod le. & no. de elec. nihil.
4 Item not. q. t. bonaf. pos. sit malef. lit. conte. quantum ad hoc, q. fructus restituere teneatur, C. de rei ven. certū, & quātum ad interrompendam præscriptionem lōgi tēporis, C. de acq. pos. nemo, & de præscri. 30. an. cū notissimi. est ēt casus, vbi bonaf. pos. ab initio post lit. contest. nec omnino bonafidei possessor remanet, nec omnino malafidei censetur, ff. de rei ven. Iulianus scribit, si hominē. Ex prædictis t. autē dicendū vī, q. si malef. pos. præsenteret vnum, & bonaf. po. alium, licet episcopus admittat præsenteratum a possessore malef. propter incertitudinē, & quia in possessione tuēdus est, de resti. in integ. c. 2. tñ quicumque postea constet de veritate, remouebitur præsenteratus a malef. possessore, & in situetur præsenteratus a bonaf. possessore, penes quē in veritate est fructus iuris pa. tēpore presentationis, vt patet s. de re iud. cū Bertoldus. i. respōso, & s. fi. & idē dicendū est in sententijs datis, & alijs factis habitis a possessoribus iurisdictionis bonaf. & malef. ar. sup. de re. do. cū dilectus. idē dixi s. de resti. spo. in literis, in magna gl. post princ. & c. olim 3. in gl. petebat. nec est contra, sup. de cau. pos. cū ecclesia: quia ibi loquitur de bonaf. possessoribus, vt ibi no. s. m. Inn. & Host. quorum est
6 hęc gl. Et infert t. Host. q. s. m. prædicta possessor bo. fi. lit. pen. præsenterare pōt. Est tñ de eo dissensio Inter Ioā. & Tan. de qua dictum est sup. & s. m. eum hęc litera pōt intelligi de eo, qui possidebat: q. mota fuerat quæstio super proprietate tñ. vel ipse aliū præsenterauit, qui fuit admittus. s. de cau. pos. cum olim, & quod infra dicitur in ver. si verō, ibi, non possidebat, s. quia de possessione mouebatur qō: tunc poterit. i. debeat remoueri pē. tali lite præsenteratus, & institutus, & sic vera sit opi. Tan. & s. m. hoc intelligatur j. eo. cū propter. vel aliter: aut præsenteratur ab actore non possidente, aut a reo possidente, in primo casu loquitur finis, in secundo hęc litera: sed prior intellectus plus sibi placet [cum ex hoc] s. q. repræsenteratus a nō vero patrono institutus est, Host. [Debet habere] i. vero patrono [Posterior] vacante. n. ecclesia præsenterabit, cōcor. s. de off. dele. dilectus, de sup. ne. praela. c. 2. tñ, vt dixi Host. quātum ad institutū vī prejudiciū generatū: sed nō dēt aliud esse de iure, ar. ff. de offi. prator. Barbarius. 3. q. 7. s. tñ, & hoc inductū est ad vitandas ecclesiarū vacationes, ex quibus proueniunt spiritualium, & temporalium detrimenta, de elect. ne pro defectu. s. eo. qm. Posset ēt ille institutus per ipsum iterum præsenterari. s. eo. si verō [Possidebat] ius pa. is qui præsenterauit. dixit t. aūe Goff. q. in talibus iuribus vsus pro possessione habetur, ff. de serui. l. quoties. ¶ Prima
8 t. gl. ar. opi. præferri, & c. alleg. 5. iura, & duo in contrarium. ¶ Pe. gl. quærit, & remittit. ¶ In gl. 2. ibi. l. 2. [incipit, nec. n. vide de adul. c. si. super 1. gl. & ibi. S. casum] vide de æta. & qual. c. 1. super vlt. gl. & ibi. Sancimus] loquitur de eo, quod solum est tutori iudicis auctoritate [& ibi, Graccus] loquitur de marito, qui casu, quo

potuit. occidit adulterum. ¶ In gl. pe. ibi. S. sed hæc] res violēta non præscribitur. ¶ In t. gl. 1. ibi, est hic, ar. s. m. Tan. [& ibi nuper] dic vt ibi. ¶ In gl. 2. ibi, quæ furiosus] Ala. & infra, de reg. iur. factum legitimē, lib. 6.

ADDITIONES.

- a ¶ Secus. Et an quod hic dicitur de patrono, locū habeat in collatore, videtur q. non: quia institutus a minus legitimo patrono, ius non habet ab ipso, sed ab institutore, de offi. le. dilectus: secus in eo, cui sit collatio, vide in deci. no. illorum de Ro. c. 82.
- b ¶ Nulla differentia. Ad hoc facit quod no. Bal. & Sali. in l. falsum, C. de fur. & Bar. in l. iuste, ff. de acqui. pos. & Bal. in l. 2. C. de serui. quasi ad fi.

S V M M A R I V M.

- 1 Hęc decretalis de quo agat.
Capituli consensus vbi debet adhiberi, est hic casus.
- 2 Ecclesia cathedralis non describitur per nomen sancti.
Præbenda aliquando consistit in ecclesia, aliquando contra.
Suppletio contextus, & num. 1.
Consensus obtinendus non tamen spectandus, & quo casu hic, in fin.
- 3 Patroni quodammodo dicuntur domini.
Ratificatio debet fieri antequam ius aliq. quæatur, & quo casu hic.
- 4 Vt de ecclesijs fiant præbende, vel fiant collegiatae, an patroni consensus requiratur, & an postea præsenterabunt.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 6.
Pro milite quæ faciant, vt opponat peremptoriam post sententiam, quæ contra.
- 7 Additio glossarum.
Numero maiori, vel minori personarum, vel rationum quando stetur.

C A P V T XX.

Suggestum.

Summatum est supra eod. illud, & sunt duæ partes: consultatio, & responsio. secūda ibi:

- 1 Vnde licet [Ecclesie] quedam: hic ergo t. non agitur de cōcessionē iuris pat. sed ipsarum ecclesiarum, s. m. Host. [Domini fundi] alias feudi, idēst patroni. nam, vt dixerunt Pe. & Ab. ex fundo acquiritur patronatus, inf. eo. nobis [Archiepiscopi] diocesani ecclesiarum, sup. & capituli sui, ne sit contra de dona. pastoralis, & de hoc s. eo. cura, s. m. Host. [Beati Petri] non erat t. ista ecclesia cathedralis, quia nō describeretur per nomen sancti, quod dic vt no. infra de præben. quamuis, lib. 6. in glo. antepe. [Præbenda] aliquando præbenda consistit in ecclesia, vt hic. Aliquando depēdet ecclesia ex præbenda, supra de præben. extirpande. Goff. Inn. exponit, idēst in vsus suos, quem sequens Host. exponit, idēst ad præbendas faciendas, sicut supra de præben. exposuisti. Dicebant Pe. & Ab. idēst vt de illis præbendis debeant canonicis assignari [Prius facta] non dicit, a qua, & idēo infra distinguit [Ecclesiarum] dicit Inn. exponendum, vt supra eo. illud [Expectandus] sup. & obtinendus, alias non esset consensus, supra, de regula. licet, ver. illa. Host. [Patronorum] qui t. quodam modo dicuntur do. i. 6. q. 7. monasteriū, & c. si quis vlt. i. 8. questio. secunda. Abbatem, Host. [Consensus] quasi non sufficiat consilium hic requirere, vt supra de arbi. cum olim, Host. [Nō possunt] sup. etiam per ipsos patronos [Prior] facta a canonicis de Nouo Burgo [Eius] diocesani [postea] Tamen prius, quam secunda concessio facta esset. nam postea in illius prejudiciū nil posset ratificari, Quod enim legitime factum est, non retractatur, vt no. supra cap. proxi. & c. cum laici [Alioquin] idēst si auctoritas diocesani nō interuenerit, nec ante, quā fieret secunda concessio, priorem ratam habuit. Host. [Illa] secunda facta ecclesie B. Petri [Præferri] priori facte canonicis de Nouo burgo [Domini fundi] dixit Inn. q. ad hoc vt t. de ecclesijs fiant præbende, requiritur consensus patroni, cum per id ius patr. amittat, quod sine ipsius consensu fieri nō potest;

potest. dicit tamen, q̄ semper donatio ab episcopo facta tenet quantum ad iura episcopi. & quo ad illa præfertur prima, de dona. pastoralis. dicit Host. q̄ si in ecclesia sunt præbendæ, patronus non amittet ius patronatus. nam poterit ad præbendas præsentare. Si vero non ad præbendas, quia ibi non erant, sed ad rectoriâ præsentare consuevit, in hoc casu, si in ecclesia fiat clericorum collegium, prælatus ipsorum per eorum electionem creatur, & non per præsentationem patroni, de hoc inf. eo. nobis. Placet tamen Hostien. q̄ consensus patroni requiratur, ut fieri possit ecclesia collegiata, supra de consue. cum dilectus, ver. dictus, dicens, q̄ forsitan patronus de superioris consensu poterit retinere, q̄ ad præbendas præsentet, vel quod electioni tractandæ interponat partes suas, ut ibi. remittit etiam ad ea, quæ no. inf. eo. postulasti. ¶ Tertia ¶ gl. arguit: alleg. 4. iura. ¶ Pe. arguit. alleg. vnum c. ¶ Vlt. gl. arguit. alleg. 4. iura, & vnum alleg. in contrarium. ¶ In gloss. vlt. ibi. l. 1. pro milite, qui auditur post sententiam, opponens peremptoriam, quam per ignorantiam iuris omiserat, faciunt tria, ut ibi not. q̄ miles, q̄ reus, q̄ certat de damno vitando contra eum duo, res iudicata, & iuris ignorantia. ¶ In glo. ar. quod, in fi.) de hoc sup. de rescriptis, ex tenore, in fi. 1. gl. ¶ In gloss. vlt. ibi, ar. de hoc) & est expressum, C. de edic. di. Adri. l. vlt. sup. de proba. licet. Phi. de postul. bonæ. 2. ad fi. Ho. (& in fi.) & §. se. ad fi. prima vera in æquivalētibus singulariter, & diuisim, ut in his steturi maiori numero, ubi verò singulariū non est æqualis auctoritas, quandoque præfertur minor numerus personarum, de testi. in nostra, vel rationum, ut in contrario, & supra de elect. innotuit.

ADDITIONO.

¶ Monasterium. In donatione ergo, vel vnione, quam facit episcopus, requiritur patroni consensus, & idem, si ecclesia collegiata vnietur alij, quia requiritur consensus capituli vnite ecclesie: quia non habet animodo liberam electionem, ut prius: quia clerici ecclesie, ad quam fit vnio, interueniunt, & hoc in vnione transmissa, vide Pe. & Lapum in cle. si vna, de re. ec. non alie.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesiam qui non dimittit sibi a laico concessam sine episcopi consensu, a quibus remoueat.
- 2 Laici spoliantes ecclesiam excommunicantur.
- 3 Vendicare quomodo. hic sumatur.
- 4 Parochia pro diocesibus, in fi.
- 5 Nomine qui caret, quib. carere debeat. et quando uis si it in eo.
- 6 Taciti, et expressi idem ius, et quo casu hic.
- 7 Epilogus, suffragium, & additio glossarum. num. 5.
- 8 Recognitio propriæ quæ, et inter eam, et confessionem, quæ differentia, eiusque effectus.

C A P V T XXI.

Relatum. Casus. Ab ¶ officio, & beneficio remouetur, qui monitus non dimittit ecclesiam sine consensu episcopi sibi a laico concessam. secundo quod laici spoliantes ecclesiam excommunicantur, & sunt duæ partes. secunda ibi: Ad hæc (Recognitionis) quia scilicet recognoscunt se habere beneficia a laicis sine aliqua institutione, vel inuestitura episcoporum. Innoc. unde ab ipsis laicis etiam contra episcopos defenduntur, ar. de offic. deleg. c. 1. Host. (Vendicare) tanquam clerici. Inno. id est in ipsis ius habere agendo, vel defendendo nomine ipsorum beneficiorum. prælatis verò Angliæ dirigitur hæc decret. ubi hoc vitium pullulabat, supra de fi. pres. ex tua. de insti. c. 2. Host. & ideo exponunt Pe. & Abb. (Parochijs) id est diocesibus (Ostium) Io. 10. A (Nomine) ex quo ¶ nomine caret, carere debet & privilegio, ut hic, &

inst. de dona. §. est & aliud, & fructu, C. de fer. l. 3. fit et go quandoq; uis in nomine, C. de defen. ci. l. 5. 2. 1. dist. clericos, sup. de præb. cum secundum apostolum, ubi de hoc, quod verum est quantum ad hoc, ne quis nomen officij sui per opera contraria corrumpat, siue vituperet, vel quatum ad iudicalem vocationem, quod dic ut no. sup. de ele. bonæ prim. in princ. alias non est vis in nomine, dummodo constet de persona, sup. de procur. petitio [Concessione] expressa, vel tacita, sup. eo. cura. Vin. in an. erat nisi præscriptione vel episcopali concessione, de præscriptione remotum est per ea, quæ habes de re. iur. in regula 1. li. 6. [Alienos] supra c. præ terea. Inn. (Litigare) quod alias possent, ut in gl. & facit cōtra opi. de qua dixi de iud. at si clerici, super glo. ¶ Quarta ¶ glo. respondet per quæstionem, scilicet quæ sit istorum pœna. ¶ Pe. respondet per q. an sit necesse illos coram laico conueniri, & soluit, q̄ non, secundo quærit, & soluit. ¶ Vlt. gl. no. & remit. ¶ In ¶ gl. pe. ibi sed si agāt) vide de fo. compe. c. fi. in fi. vlt. gl. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, in iure facte) dicit Host. q̄ recognitio propriæ in feudis, & dominijs hominū. unde quæritur ab illo, qui a duobus dominis petitur quem recognoscat dominum suum, & ille, quem recognoscit, habetur pro possessore, de quo no. de fo. comp. verum, & quod pro confessione ponatur, patet hoc, & supra de elec. per inquisitionem. Subtiliter tamen aduertendo hæc est differentia secundum eum: quia confessio dicitur cū fit in iudicio, recognitio extra iudicium (& in fi.) Francorum, & Burgundiorum. Hosti. ¶ In gl. 2. in fi.]concor. 13. q. 2. facultates, secundum vnum casum ibi not. de dona. inter vi. & vxor. c. 2. sic econuerso. 8. dist. quo iure. ¶ In glo. vlt. ibi, secus videtur) alias dicit, & est hoc cōtra hunc tex. secundum Host. Pet. & Abb. (& ibi, Salnitana) ubi de hoc (& i fi.) 2. & infra de sagit. c. vno.

S V M M A R I V M.

- 1 Patroni quamdiu expectentur, si sit inter eos controuersia, & quo casu. num. 1.
- 2 Differunt laici, et ecclesiastici in tempore expectationis.
- 3 Patronatus causa non nisi in ecclesiastico foro tractari potest, in fi.
- 4 Possessor lite pendente præsentat.
- 5 Epilogus, et additio glossarum, nu. 4.

C A P V T XXII.

Eam te. Non eget diuisione, nec summa, & pars huius de ata: & quali. eam te (Controuersia fuerit) inter personas ¶ ecclesiasticas: quo casu spectamus 6. menses, & quando inter laicos 4. sup. eo. quoniam, j. eo. cum propter. Idē in clericis patronis ex patrimonio, ar. inf. eo. cū dilectus. Quid si vertatur quæstio inter personam ecclesiasticam, & secularē, ut sup. eo. ex literis. potest dici tunc expectari 6. menses, ar. sup. de arbi. per tuas, de confess. q̄ in dubijs, licet sit ar. 2, de offi. dele. super quæstio nū. §. si verò duo. & sic soluitur quæstio hæc in summa, eo. tit. §. in quib. ver. ubi aut, vel melius, si clericus sit reus, spectabūtur sex menses: si laicus, spectabuntur 4. quia actor sequitur forum rei: ergo, & ipsius naturā, supra de fo. comp. cum sit, & hoc teneas ad sol. cōtrarij. Quicquid in summa not. Host. plus mihi placet prima solutio, pro eo maxime: quia in hac causa forum clerici, & laici est commune, cum non nisi in ecclesiastico foro possit hæc causa tractari, de iudi. quanto, & facit quod no. infra, eo. c. vno. lib. 6. (Terminata) nec ¶ confet, quis possideat; alias ille præsentaret: quod dic ut supra eod. ex literis. & c. consultationibus, secundum Hosti. Innocen. a hic remittit ad ea, quæ dixerat supra c. 1. (Idonea) melius diceret, personis idoneis, in an. Io. And. super 3. Decret. Bb 4 que-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

- 3 quebatur, sublato ap. ob. ¶ Prima ¶ gl. signat contrarium, & dupliciter soluit, & secundam approbat. ¶ In
4 1. ¶ gl. ibi, cōsiderandum] vide de hoc [¶ & ibi, quidam] Pe. Host. Abb. [¶ & in fi.] facit, quod no. de offie. archid. ad hanc.

ADDITIO.

- 1 ¶ Innocē. Licet constet, quis possideat, si tamen propter discordiam sine præsensatione labitur tempus, habet locum istud c. vi de lo. And. supra eod. quoniam, in fi. in gl. i. quasi.

S V M M A R I V M.

- 1 Patronus ius patronatus alienare non potest, nec aliquid exigere, nisi in casibus, & nu. 3. & 5. & quæ prohibeantur exigere, eod. & num. 2. & 4.
Alienationis nomine qui contractus comprehendantur, & num. 4.
- 2 Albergaria quæ hic dicantur.
Ecclesia cum bonis suis, & clericorum a quibus immunes.
- 3 Extorquendi, & exigendi verbum quibus accipitur modis.
- 4 Reditus onerosi moderandi, & quādo, et an augmentatis eis, pensio sit augenda.
Gratuiti contractus hic non prohibentur, in fi.
- 5 Constitutio hac quare præterita respiciat.
Aduocati, & patroni sint idem, an differentes, & quibus, & an ex gratia sint, ac quæ eis prohibita, & num. 6.
Incertum vendi potest, & quæ sint incerta.
- 6 Patronatus ius an transeat in emptorem reddituum.
Connexitatis ratione multa conceduntur, quæ alias non concederentur.
Principale accessorio maius, & dignius viliori hic accedunt: alias contra.
Contractus rei permissæ, & prohibita vendi non sunt miscēdi, & exemplum hic in fi.
- 7 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8.
Donatio perfecta conditiones postea non capit.
- 9 Additio glossarum.
De dotem prius oblatam tradente ubi tradatur.

C A P V T XXIII.

- 1 Præterea Casus. Patronus ¶ ius patronatus alienare non potest, nec ab ecclesia aliquid exigere, nisi quod a fundatione ecclesiæ diæcesanus sibi constituit, & tria facit. primò ponit factum duplex reprehensibile. secundò cōtra eum statuit, & pœnam imponi iubet. tertio contra primum decernit. secunda ibi: præsenti. 3. ibi, Contractus [Alijsque] puta permutationis, vel cuiuscunque alterius, per quod dominium transferatur recepto exinde aliquo temporali. ad hoc supra de re. ec. non alien. nulli, ver. alienationis. Host. [Voluntate] q. d. sine licentia diæcesani; quod iuteiligas quantum ad donationē laico faciendam. nam contractus emptionis, nec auctoritas ipsius excusaret etiam in clericum, vel ecclesiam. Hostien. [Transferre] hoc est primum vitium. cui medetur in fi. [Fodrum] extorquens, quod est infra, & est secundum vitium, cui primò medetur. Hostien. [Albergarias] cogendo ¶ ecclesiam vt vnum, vel duos, vel plures milites recipiat, & eis per diem provideat, vel precium victualium soluat. Host. [Similia] scilicet illicitas exactiones, quocunque nomine vocentur [Tanquam a proprijs] idest semel, vel pluries in anno, prout ibi consue- tum erat (Ab ecclesijs) quæ cum bonis suis, & clericorū ab his omnibus sunt immunes: de immu. ec. c. 1. & ca. non minus (Extorquentes) quamuis ¶ verbum istud violentiam notet, sicut & verbum exigendi. ff. de leg. 3. si de iocommissa. S. si rem suam: tamen extorquere intelliguntur, ex quo petitio laicorum præcedit, quamuis postea clerici ultro soluant, nisi a Rom. Pōt. licentia impetretur, quod dic. vt inf. de immu. ec. aduersus, ver. pro-

pter imprudentiam. Host. (Alio nomine) de sta. mo. in singulis. de penis, in quisdā (Moderatos) innuit, q. ¶ si antiqui redditus onerosi sunt, debent moderari, ar. de consue. c. 1. de insti. c. 1. & c. auctoritate, infra de verbi fig. c. si. de loca. propter sterilitatem. an verò augmentatis redditibus possit augeri pensio, not. supra de censu quanto, de const. cum M. Host. (Subdantur) hodie sunt excommunicati ipso iure. infra de immu. ec. nō minus, & c. aduersus, Host. (Cōtractus) hoc medetur primo vitio. Host. & dic non gratuitos. Ala. vt excludantur contractus donationis supra eod. ex insinuatione, vel gratuitos, qui sine consensu episcopi celebrantur, vt ibi dixi. Goff. (Fecerunt) respicit ergo ¶ præterita: quia & hoc idem per antiqua iura damnatum erat. de hoc sup. de constit. c. vlt. (Non habere) no. q. aduocati non solum nō possunt vendere ius aduocationis, sed nec donare: secus in patronis, qui donare possunt ius pa. supra eod. insinuatione, de quo satis dixi supra eod. illud. Et est ratio diuersitatis: quia patronatus quasi ex debito, aduocacia ex gratia. Idem in guardijs, custodijs, & si. vel dic quod prohibentur vendere, & donare aduocatis, & similia iura eo modo, quo isti vendebant, dicendo scilicet hoc est ius meum, quod extorqueas a rusticis: quæ tamen ab ordinarijs statuta non erant, & sic loqui potest, supra eo. quia clerici. Si autem statutos redditus, & legitimos donent, & etiam forte vendant, hoc non est inhibitu. sed dices quare dicit contractum nullum, cū & si quod ad hanc iura non teneat, quæ non habet, debet tamen tenere quod ad ea, quæ habet? potest responderi, quod ideo non tenet: quia cum redditus huiusmodi officiorum non sit determinatus in iure, non tenet venditio rei, quæ non est, vel quæ est incerta, ar. ff. de contrahen. empt. in lege. Iuris verò patro. iura sunt certa: sæpe tamen sumitur vnum pro alio, infra cap. prox. Innoc. 2. sed Hostien. non placet hæc gloss. primò in eo, quod dicitur ius patronatus esse quasi ex debito, dicens id falsum, cum sit ex gratia, supra eo. quoniam in eo, quod dicit incertum vendi non posse, cum ius, quod in hæreditate habeo, vendere possim, & si sit incertum, sicut & iactum retis. ff. de hæred. vel acti. ven. nam hoc modo. sufficit enim quod sit certum precium, licet incerta sit res, vnde alea, captus piscium, & animum emitur. emptio enim cōtrahitur, & si nihil inciderit: quia & solius spei est empt. ff. de contrah. emp. hæc vend. l. penult. & vlt. & l. seq. b sed nec placet sibi differentia, quam ponit inter hæc duo, patronatum, & aduocatiam. neutrum enim vendi potest, nec donari laico sine auctoritate episcopi vtrunque tñ donari potest ecclesiæ sine ipsius episcopi auctoritate, supra eo. c. illud, & c. quia clerici, & cap. de iure. Dicit etiam ipse Host. illud esse certum, q. hæc litera non intendit facere differentiam inter patronos, & aduocatos, imò eos intendit cōquare, quocunque nomine censeantur, vt supra patet. dicit ergo hæc gloss. omissa dicendum, vt dictum est supra, sibi tamen bene placet, q. vterque redditus suos temporales, si quos habet certos, vel incertos, potest vendere, dum tamē ius patronatus non immisceat. ad hoc sup. de rerum permut. ad quæstiones, Sed ¶ nunquid transeat ius patronatus tunc ipsa vi in emptorem, cum redditus iuris patro. sibi competent? ita videtur: alias emptio esset nulla, & alia sequeretur absurditas, q. emptor non possit exigere fructus, cum patronus non esset: sed neque venditor, cum ipsos vendidisset. videtur igitur, q. in huiusmodi casu ratione connexitatis transeat, cuius ratione multa, quæ alias non concederentur, conceduntur, vt patet de appell. inquisitioni, & cap. vna, & quia in dubio sic interpretanda est res, vt potius valeat, quam pereat, infra de verbo. significa. abbate, ver. hic autem sensus, & secundum hoc principale, & quod est maius, & dignius, scilicet ius pa. spiritualibus annexum accedit accessorio.

cessorio, & viliori, scilicet temporalibus redditibus, si-
cut & alias, licet aliter hoc contingit, vt patet de offi.
dele. super quæstionum. §. si verò duo, infra de conse.
ec. vel al. quod in dubijs, sicut transit cum vniuersita-
te, supra eo. ex literis, vt autem teneas certum, cōsulit
Hostiensis, quod redditus vendas per se & ius patro. do-
nes per se ita, quod contractus se inuicem non contin-
gant, supra de rerum permu. ad quæstiones. & fiat do-
natio in priuatum de consensu diocesa. vt sapius di-
ctum est. ¶ Pen. t. glo. respondet per q. an census possit
patrono constitui. ¶ Vlti. gl. signat contrarium, & re-
mittit. ¶ In t. glo. pen. ibi, perfecta] sequitur, donatio
conditiones postea non capit. ¶ In t. glo. 2. in fine] ad
hoc infra de elect. generali, lib. 6. ¶ In gl. penul. ibi, &
non potest] vide quod dicam de tradēte dotem prius
oblatam, de ele. generali, lib. 6. super glo. fundans.

A D D I T I O N E S.

- 2 ¶ Capitulo proximo. Vide glo. 3. in c. generali, de elec. lib. 6.
quæ dicit omnia ista nomina sumi pro iure patro. & vide supra
cod. quoniam.
b ¶ Er l. le. Et vide Bar. in l. si factum, ff. de ac. empt. & in l. quo-
ties. §. qui maximos, ff. de publi.

S V M M A R I V M.

- 1 Patronus laicus vno presentato potest alium presentare, se-
cus clericus. plures etiam simul potest, & qualiter.
Aduocatus quomodo sumatur.
- 2 Idoneus quis in casu huius decretalis intelligatur.
Idoneum recusans episcopus peccat.
Iudicium quale esse debeat eius, cuius iudicio quid relinqui-
tur, in fi.
- 3 Gratificare potest alteri duorum presentatorum episcopus.
Prius impetrans potior est in iure.
- 4 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.
Gratificare quibus casibus sit locus, et quibus non ex legibus.
& num. 6. §. penul.
- 6 Additio glossarum, & nu. 7.
Presentantem secundum non videtur a primo recedere, sed
cumulare.
Penitentia quando sit locus in patrono, & episcopo, & n. 7.
Patroni minus pingue ius, quam prelati.
- 7 Clericorum digniora omnia, quam laicorum, & exempla.
In eorum presentatione quæ discrepantia.
Clericorum presentatio pro electione habetur, eorum pactio,
& locutio quales esse debeant.

C A P V T XXIIII.

- 1 **Cum autem** Casus. Laicus t. patronus
vno presentato potest alium
presentare: clericus hoc
non potest. Diuisio patet. secunda ibi, verum [Aduoca-
tus] id est patronus, aliter sumitur, supra c. proxi. Inn.
& Host. contradicens, q. sic etiam sumitur ibi, & ibi de
hoc dixi in vl. gl. vers. dicit etiam [Postmodum] simul
etiam potest patronus presentare plures eo modo, q.
episcopus alterum eligat, & admittat, vt in ele. eo. tit.
2 plures, in fi. [Aque idoneum] non intelligas t. in quan-
titate idoneitatis, sed qualitatis. sufficit enim q. non
sit malus, supra eo. quoniam, fm Host. alias non est in
textu, æque [Iudicio] quantum ad hoc, q. ius habeat il-
le, q. ab episcopo fuerat admissus. Peccat tamē episco-
pus, qui primum idoneum recusauit admittere, infra
eo. pastoralis, sed si non refutauit primum, potest eli-
gere, quem velit ipsorum. Inn. vel secundum Host. dic-
[Iudicio] rationis, non voluntatis affectu, supra de pre-
ben. graue. 1. respon. Sed si poenam velit incurrere, ani-
ma sua in manica sua præter poenam, infra eo. pastora-

lis [Relinquendum] argumen. quod si duo t. patroni præ-
sentat duos, possit episcopus alteri gratificare [Potior]
infra eo. c. fi. contra ibi soluitur. Et argue, quod cum
duo impetrant super beneficio obtinendo, prius impe-
trans potior est in iure. quod dic vt supra de rescri. ca-
pitulum, de offi. deleg. ex parte. 1. Hostie. de hoc plene
de concess. præben. si soli, lib. 6. ¶ Secunda t. gl. no. Pro
gratificatione. allegat 8. iura. in contrarium tria, &
soluit. ¶ In t. gl. 2. ibi, in naue, in fi.] si plures cōfunde-
runt frumentum in naui: & nauta prius vni reddidit
ex communi, & postea naui perijt non tenetur nauta,
cum alicui prius reddi oporteret, etiam si prius recipiē-
tis melior esset conditio [& ibi l. vlti.] Si habens plura
prædia, omnium vsufructum legauit separatim, hæres
illo mortuo poterit in quem voluerit illorum infer-
re, & sic gratificari: datur tamē utilis actio vsufructua-
rio in hæredem ad id recipiendum, in quo minutus est
vsufructus [& ibi, de die] sequitur, ponenda in stipula-
tione solet inter litigatores conuenire: si non conue-
niant, erit in potestate stipulatoris moderato spacio
de hoc a iudice statuendo [& ibi, quoniam plerumque]
l. 1. est ibi: danda dilationis arbitrium non pendet ex
iudicis potestate [& ibi, quid ergo] alias quis ergo, si re-
stator Titio legauit 10. vt plures seruos manumitte-
ret, & legatum non sufficit ad æstimationem omnium
illorum, manumittere tenetur aliquos ad æstimatio-
nem legati. & non eliget hæres, nec legatarius: sed ser-
uabitur ordo scripturæ, vel fors fiet, vel ponderabitur
meritum [& ibi, si cum omnes] vide de Iudæ. c. 1. super
3. gl. ¶ In t. glo. 1. ibi, recedere] dic quod non recedit,
sed accumulatur: quod patet, quia primus etiam institui
potest, vt hic patet, & vide quod dicam infra de reg.
iur. in re communi, lib. 6. in fi. quæstionis [& ibi, procu-
ratores] dicit Host. non est omn. no. locus penitentiæ, ex
quo facta est presentatio diocesano. Ratio huius de
postula. bonæ. c. 2. vers. nec nocebat. sed & quodam-
modo est poenitentia locus: quia quod a patrono sit,
non est ratum, donec per diocesenum fuerit approba-
tum, supra eo. quod autem. 1. respō. in fi. & sic est locus
poenitentia quod ad patronum, non quod ad diocesa-
num, sed quantum ad representatum, & episcopum,
& patronum est, & non est locus poenitentia. si enim
primus est minus idoneus, & secundus idoneus, meri-
tō poenitet patronus. ff. de coll. bo. nonnunquam, sed &
tūc meritō diocesanus secundum admittit repulso pri-
mo male merito: qui publica debet egestate laborare.
¶ de posi. bona fides. imo & patrono intelligitur face-
re gratiam; cum ex quo minus idoneus representatus
est, iure suo posset ecclesiam ordinare, in auctē. de san-
ctis. epis. §. si quis oratorij domum, col. 9. & no. de hoc
supra de offi. or. cum vos. Si vero primus est idoneus,
non est locus poenitentia, quo minus episcopus poenam
incurrat, & de hoc supra eo. cum laici. & ex his, patet
pinguius esse ius prelati, quam patroni, de hoc supra
de offic. lega. dilectus, & supra eo. quod autem. secun-
dum Hostien. per hoc collige, quod patronus proprie
non variat, sed accumulatur. ¶ In gloss. 2. ibi, in iure] vt
de rescrip. c. pe. lib. 6. [& in fi.] minus sufficienter sol-
uitur hic hoc generale. ideo vide quod no. supra de of-
fic. deleg. consuluit. §. 1. Hostien. vbi vide super gloss.
ecce quanta. ¶ In gl. quia clerici, in fi.] dicit Hosti. q.
hoc est in fauorem: quia per t. hoc declaratur, quod
fortior & dignior est cætus clericorum tanquam spi-
ritualis, quam laicorum tanquam temporalis, vel cor-
poralis, supra de trasla. inter corporalia. sic & firmior
est limitatio ecclesiastica, vt supra de paroch. super
eo, & supra eo. querimoniam, sicut & pactio, siue locu-
tio, vel dictum etiam cuiuscunque, si agatur in foro
ecclesiæ, vt no. de pac. capitul. 1. & 3. nam quæ proce-
dunt de labijs psalmista non facient irrita. 23. di. psal-
mista

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

mista. & secundum beatum Ber. verbum sacerdotis aut
sacrum, aut sacrilegum. sed etiam secundum Inno. hoc
est ideo: quia vim electionis habet presentatio clerico-
rum: per quod infert Host. q. si priori presentatione nō
cassata attentetur secunda, reprobanda est, vt patet in
his quæ not. de elect. consideramus, & cap. auditis,
vide quod scripsi post Compo. de rescriptis, in c. capitu-
lum, post glo. in ult. col. vers. quærit post.

ADDITIONES.

- a ¶ **Diaresanum.** Quando vnus solus & idoneus est presentatus,
alias quando duo idonei saltem quo ad Deum, vide no. lo. And.
in gl. fi. vel etiam quo ad istud forum.
- b ¶ **Capitulo pe.** In indiuisibilibus, sicut est in beneficio, & sic lo-
cus est gratificationi alijs partibus indiuisibilibus, vide gl. in ca.
licet, de proba. in glo. mag. quæ materia facit de duobus curren-
tibus ad brauium, vide lac. But. in prima consti. digestorum, per
Bal. in l. fi. C. de condi. infer.

S V M M A R I V M.

- 1 **Diuisio decretalis, & summa.**
- 2 **Decretalis hæc cur habeat hoc initium.**
Decretalium principia quare non mutanda.
Si quis, comprehendit etiam feminam, in fi.
Masculinum, concipit femininum, ibid.
- 3 **Patronatum qui possint acquirere, & acquirant, & nu. 4.**
6. 7. 14. & 21.
Excommunicatus ad quæ admittatur, ver. de excommuni.
- 4 **Basilica ecclesia quæ dicatur.**
Cum, præpositio an differat à præpositione, De.
Consilium, licentia & assensus differunt.
- 5 **Consentire nolens cogitur per superiorem.**
Patronum nisi vnum quando diocesanus non admittat.
Communio dissensionem inducit.
Defensores plures habere non expedit ecclesiæ, & ratio.
Sumptibus, an opera quid fiat, an referat.
Patrono quæ debeantur, & nu. 15. & 16. & quando nu. 17.
& quæ ipse ibid.
- Ioan. And. pluries in hoc commento citat, quod scripsit in regu-
las iuris canonici lib. 6.
- 7 **Patronatus ius ex quibus competat.**
- 8 **Ecclesia quæ dicatur conueniualis, & collegiata, et n. 22. 24.**
An talis exigi possit absque consensu patroni.
In possessione qui sunt presentationis, defendendi in ea.
Collegij ius remanet etiam in vno solo, & nomine ecclesiæ eli-
get, in fin.
- 9 **In ecclesiis collegiatis electiones, & collationes præbendarum.**
& aliarum dignitatum, & prælati qui habeant.
- 10 **Collegij ius quæ habeant ecclesiæ, & ex quibus possit eius pos-
sessio colligi, nu. 11.**
Ecclesiæ huiusmodi possunt habere sigillum, & arcam cōem.
- 11 **Patroni quando sit locus presentationi, & nu. 9. & quib. earū
assensus requirendus, eo. n. 12. & nu. 22. §. 1. & 23. eo non
requisito non est nulla electio, eo. num. 21. & quæ & contra
quem possit opponere, ibid. n. 12.**
Comparatum pro positio.
Non delectus, & suspectus non est dandus in episcopum.
Preces offerens pro ratione & vtili non est necessarium exau-
diri, in fin.
- 12 **Presentari quem sufficiat.**
Presbyter pro iu. presbyterum ordinando.
Improprietas dictionis, & nu. 1. quæ dict. processio.
Et, prodest.
Eligere improprie dicuntur patroni, vide nu. 23.
- 13 **Institutio auctorizabilis an per alium fieri possit, quam per e-
piscopum.**
- 14 **Processionaliter occurrendum quibus sit.**
Honor ex quibus tribuatur.
Processio pro presentatione.
- 15 **Inops quis dicatur.**

- In, præpositio in compositione quib. modis accipiat, in. ff.
Leg. nemo prado. §. 1. de reg. iur. ff. intellectus.
- 17 **Ecclesia magis & prius tenetur subuenire patrono suo, quam
pauperibus.**
Patronus habet actionem petendi alimenta ab ecclesiæ, et vbi
debeant præstari, nu. 18.
Pauper minime.
Patronus appellatur etiam aduocatus, & ratio, & quib. alijs
nominebus, in fin.
- 18 **Libertus an patrono, vasallus domino debeant alimentam.**
Vxor quoque an debeat ali, & vbi, & a quo.
- 19 **Epilogus, & suffragium, glossarum, num. 20.**
Aedificari monasterium quando licet.
- 20 **Aqueductus si prohibeatur à familia, quo casu inbeat illius
bona possideri.**
- 21 **Aditio glossarum, & nu. sequen.**
In patronatu acquirendo cuius diocesani requiratur assensus.
Eligere est actus spiritualis, & an laicus patronus solus vel
cum clericis possit eligere.
Arbitrari non est actus spiritualis, etiam si super spiritualibus
feratur arbitrium. §. 1.

C A P V T. XXV.

Nobis fuit.

Diuiditur in tres partes, in pri-
ma dicit ex constructione eccle-
siæ facta de diocesani consensu
iuspat. acquiri. in 2. dicit patronum non eligere præla-
tum in ecclesiæ collegiata. licet eligat in capell. in 3. di-
cit, q. patrono debetur processionis honor, & alimenta
ab ecclesiæ, si vergat ad inopiam. secunda ibi, Ceterum.
tertia ibi, pro fundatione [Inquisitioni] prout patet in
an. de duobus tantum quærebatur. primo an ex constru-
ctione ecclesiæ quis esset patronus. 2. an deberet admit-
ti cum clericis ad eligendum prælatum ecclesiæ colle-
giatæ, maxime si ex consue. hoc habebat & posset que-
ri, quare non incipit compiler hic decre. deciso ver-
bo, Nobis fuit, sicut supra de ap. infr. de sent. exe. inqui-
sitioni. dic ad hoc quod sit illud principium reseruatū
propter cōtemporaneos huius compilationis, qui prius
studuerant, & propter glo. antiquas a le. h. c. principia.
vnde si, quod absit, hodie mutaretur Gregoriana compil.
magna esset nostra confusio mutare principia de-
cretalium. factam ergo, vt remaneret in his notitia, nec
turbaretur memoria, & sic non ob. proemium ibi, Re-
secatis superfluis [Tue] vni soli loquitur, quod patet per
singulare. j. de cri. fal. quam graui. Tale damus respon-
sum [si fuisset decisor, dixisset respondemus [Si quis]
comprehendit hic femina. de hoc j. de ele. genera-
li, lib. 6. & dic[si quis] h. delis. 16. q. 7. p. mentis, in fi. c.
quicunq; in prin. & c. Frigentius, in fi. vbi j. no. iudicium
non acquirere patronatum. ad quod bene facit quod
scripsi super regula, ex eo, quod, de reg. iur. lib. 6. §. q. nō
acquirat cognationem spiritualement. de heretico, licet co-
gnationem acquirat, vt ibi dixi, tamen videtur, q. non
acquirat patronatum, quia cum bona sua ipso iure sint
confiscata, de heretico cum fm, lib. 6. ergo de suo dare
non pōt fundum, domū, vel edificium. facit eo. tit. ca. 2.
§. fi. item dato, q. patronus esset, ius illud confiscatum
esset. facit quod no. 1. q. 7. maximum, de excoicato di-
co, q. male fecit episcopus illum admittendo: sed si cū
suo consensu fiat, patronus erit: sed exercitium non ha-
bebit ante absolutionē. cum enim religionem profitea-
tur, & matrimoniū contrahat, & alia faciat, quæ colle-
gi super regula, dolo facit, de regu. iur. lib. 6. in parte 2.
quæstionis, ver. 3. ergo, & hoc potuit. & vide etiam quæ
scripsi de senten. exe. de cernimus, lib. 6. de testamen-
to excommunicati. Item cum excommunicato liceat
ecclesiā ingredi ad audiendum verbum Dei, infra
de senten. exe. responso, & ad orandum, vt videtur, re-
mis.

mif. dedi. eo. ti. nuper, super ver. orando. ergo & eccle-
 fiam construere poterit. facit de sen. ex. quoniam, lib.
 6. & commendabile est edificare templum Dei. 1. 2. q. 2.
 4. aurum (Ecclesia) i. basilicam. construitur tamen basili-
 ca, quæ postea, dū cōsecratur, dicitur ecclesia. de hoc
 supra ti. 2. c. 1. & hæc differunt, infra ti. 2. c. ult. vel respi-
 cit factum iam perfectum, non ut fuit, sed ut est. s. cum
 iam est consecrata [Cum] quidam faciunt differentiā
 inter cum, & de, quam non curo, ut dixi de elect. cum
 in veteri. & plenius de reg. iur. nullus ex consilio, lib. 6.
 ad fi. quæstionis (Assensu) ar. violenter construentem
 non acquirere ius patro. ar. supra eo. consultationibus.
 ar. contra. ff. de con. inde. si urbana, Vin. & no. quod di-
 cit, assensu. non enim sufficit petere consilium, sicut
 supra de ele. cum in veteri, de arbi. cum olim, vel licē-
 tiam, sicut de regul. licet (Diocesani) qui si consentire
 5. nollet, agetur coram superiore, super quo vide quod
 dixi supra eo. nullus (Construxerit) si fundator potest
 & vult solus edificare, & dotare, diocesanus alium nō
 admittet, ut vitetur dissensio, quam communio solet
 inducere. ff. de leg. 2. cum pater. §. dulcissimis. Hos. ad
 hoc de sen. ex. ex tenore, & de vi. & ho. cle. quoniam.
 licet enim videatur expediens ecclesie habere plures
 defensores, ubi boni essent; tamen docet experientia
 hodie potius non expedire propter ipsorum malitias,
 6. discordias, & onus alēdi. Quod tamen dicitur hic de
 constructore, nō intelligas de fabro, qui recepta mer-
 cede operarum fabricat, ad hoc convenit verbum, Re-
 ceperunt mercedem suam. de pe. di. 3. cauendum. ad
 quod Luc. 16. & ff. de acquir. re. do. adeo. §. cum quis:
 sed de illo, cuius sumptibus construitur, licet. n. quan-
 doq; non differant, an sumptibus, an labore quid fiat,
 de deci. ex parte: non tamen locum habet id, cū labor
 impenditur in alieno, sed in proprio. eo. ti. dilecti. Pu-
 to tamen, qd si sic convenirent & faber, & alius, qd ille
 precium, vel tigna, & iste operam poneret, qd faber pa-
 tronatum acquireret, dummodo hoc fieret auctorita-
 te diocesani, ut hic, & facit quod dixi supra ca. 1. Po-
 test enim sic contrahi societas. ff. pro socio. l. 3. quæ in-
 cipit, societas. §. 1. Et idem puto eadē ratione de his,
 quorum unus ponit precium tignorū, & alter opera-
 rum precium: & eadem ratione puto, qd qui dat pre-
 cium dotis emendæ, sit patronus, ad hoc ff. de vfu. qd
 qui precio [Ex eo] tribus de causis acquiritur ius patr.
 & tria debentur patrono ex eo iure, quæ omnia patent
 his versibus. Patroni faciunt dos, edificatio, fundus.
 Patrono debetur onus, honor, emolumentum. Præsen-
 tat, præsit, defendit, alatur egenus. Goffr. alios versus
 vide infra eo. cum propter. Et hæc quæ dicuntur de pa-
 tronatu acquirendo, sunt vera, quando hæc sunt de
 consensu diæce. sed si alterum istorum fieret sine ipsius
 assensu, reliqui habentes cōsensum essent patroni: iste
 7. verò non, secundum Host. Quid iuris de reedificatio-
 ne, dictum est supra eo. quoniam, & adde quod dixi su-
 pra cap. 1. Alij verò versus, in quantum dicunt, Præsen-
 tat, præsit, inspicit honorem, ver. defendit, onus, ver.
 alatur, & c. Emolumentum. & hæc exponentur in fi. c.
 [Ius patronatus] quid sit hoc, dixi in rubrica [Acqui-
 rit] obijciatur, si edificio in t alieno, edificio cedit so-
 8. lo b. ff. de acquir. rerum do. adeo. §. cum in suo, & instit.
 de rerū di. §. cum in suo. ergo soli domino fundi com-
 petit hoc ius. So. hic bona fide, & de consensu domini
 fundi construit. Item ius patro. competit ex dominio
 translato, non ex retento; quod patet etiam in fundo
 & dote. 10. q. 1. ca. 2. nec queritur hic, an vendicet, sed
 an patronatum acquirat, sicut & patronatus liberti cō-
 petit ex dominio servī perduto per manumissionem.
 ff. de iure pa. per totum, de re. eccle. non alie. c. 3. [Cō-
 9. uentuali] quæ t dicatur conventualis ecclesia, Innoc.
 10. infra eo. postulasti, & Host. hic. Dixit autem ibi In-

noc. conventualem probari per privilegium per quod
 constituitur collegium, & datur ius collegij. ff. de col-
 leg. illi. l. 3. infra de privileg. porro. qd si privilegium
 non apparet, & constat, qd in fundatione sui fuit ordi-
 natum, quod ibi essent tres clerici, vel plures, & p tot
 fuit dotata, tunc similiter collegiata censetur, ar. ff.
 de elec. c. 1. vbi de hoc. & expressius de consue. cum di-
 lectus. ad hoc de conse. dis. 1. nemo. 10. q. 1. c. 1. 1. q. 4.
 placuit, & infra de censib. quanto. Si vero constat fuisse
 ordinatum, qd nō haberet ius collegij, sed patronus
 haberet representationem, ponebam Paduæ exemplū
 in Arena compatri mei d. Henrici, licet nunc sit mu-
 tatum, ut audiui, vel qd ibi esset vnus rector tantum cū
 vno clerico; tunc non censetur iure collegiata, & sic
 potest intelligi, supra de vita & hone. cle. ut quisque,
 & 16. qu. 7. piæ mentis, & c. se. & in hoc titul. quasi per
 totum & in hoc casu si contingat ibi plures clericos or-
 dinari, non tamen erit collegium, nisi patronus cōsen-
 tiat, & omnes alij qui ex mutatione status læduntur,
 ar. hic & ex iuribus allegatis in glo. Si verò non appa-
 ret, qualiter ecclesia fuerit instituta, tunc si clerici sunt
 in possessione collegij, defenduntur in illa, & econtra
 si alius sit in possessione subiectionis, & presentationis
 quasi rei non collegiata, defendetur in illa, de instit.
 cum venissent, supra eo. consultationibus, de restit. in
 integr. c. 2. de probat. ex literis. C. de libe. causa. l. lite
 ordinata, ff. de libe. causa. lite ordinata. ex quo constat
 de iure collegij, ius remanet in vno solo, & eligit ille
 nomine ecclesie, non suo tantum, argum. 65. di. si for-
 te, vbi de hoc, & supra de postula. c. 2. Dicit tamen In-
 noc. qd t episcopi, & alij clerici possunt habere electio-
 nes, & collationes præbendarum, & aliarum dignita-
 tum etiam in ecclesijs collegiatis, vel quia fuit sic ab
 initio constitutum, vel ex privilegio, vel ex consuetu. spe-
 ciali, supra de consue. cum dilectus, de verbo. sig. Ab-
 bate. de excess. præla. accedentibus. de his quæ fi. a præ-
 la. ea noscitur, de elec. consideravimus, & c. bone 1. &
 idem dicendum est de laicis secundum eum. sed tamen
 per collationem laicalem nullum ius habebunt per
 eos inuestiti, vel fraternitatem de collegio, donec per
 episcopum, vel alium clericum iura spiritualia & ca-
 nonicalia acquirantur, ar. 63. dist. in synodo, & remi-
 sit de hoc supra de elec. qd sicut, vbi vide in glo. si vo-
 luerit, in fi. Sed quantum ad istud ultimum dixit Ho-
 sti. qd laicus ex vi iurispa. non habet conferre benefi-
 cium, sed tantum ius representandi ad illud, infra ca.
 vlti. siue queratur de præbenda, quod dic ut supra de
 concess. præb. c. si. siue de parochialibus ecclesijs, ut su-
 pra, & infra per totum. Si vero queratur de prælato
 conventualis ecclesie, de iure communi collegium eli-
 git sine permixtione laicorum, nisi & c. ut sequitur. Di-
 xit etiam ipse Host. quicquid Inn. supra dixerit distin-
 10. guendo, qd t quedam ecclesie iure communi habent
 ius collegij, sicut cathedrales, & regulares, quæ ad con-
 gregationem tenendam sufficienter sunt dotatæ, & quæ
 in communi viuunt. & potest colligi, supra de elec. ne
 pro defectu, de statu mo. monaci. §. si. de consue. cum
 dilectus, de vi. & ho. cler. quoniam. & tales possunt ha-
 bere sigillum, & arcam communem, supra de appel.
 significavit. quod ergo distinctum est, debet intelligi
 de alijs inferioribus ecclesijs, super quo vide quod no.
 11. infra de excess. præla. dilecta. & not. secundum t eum,
 quod hi sunt actus, per quos potest colligi ius, vel qua-
 si possessio collegij, sigillum, & vfu sigilli, ut est di-
 ctum. tractatus communis in c. de proba. 3. arca com-
 munis. ff. quod cuiusque vniuer. l. 1. rectorium, & dor-
 mitorium commune, de statu mo. cum ad mona. de
 vita & ho. cler. quoniam. communis fraternitas, &
 12. similia, supra de dona. inter dilectos [Prælati] in t præ-
 bendis posset, supra de præben. dilectus, vlti. de con-
 cess.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

cel. prab. c. vlti. [Honestius] idest honeste, vt patet supra de elect. cum terra, & c. q. sicut. & cautum est facta electione requirere talem assensum, de ele. sacrosancta, ne excipiat contra ipsum ante confirmationem, vel consecrationem, infra de accu. cum his: puta quia diceret eum suum inimicum capitalem. vnde talem in terra sua non sustineret, de iureiu. petitio, & est in ista causa secundum Vinc. qui hoc no. supra de elect. sacrosancta, maxime cum patronus est princeps, qui habet defendere ecclesiam, 23. q. 5. princeps, & suspectus & qui non diligitur, non est dandus in episcopum. 63. dist. si forte, sicut nec promoueri debet in principem, qui suspectus est ecclesie, supra de elect. venerabilem. vel secundum Hosti. si dicat, q. est prodigus, inhonestus, & malus dispensator, vel administrator, nam & post consecrationem videtur patronus talia denunciare. 16. q. 7. filijs. 18. q. 2. abbatem; multo fortius ante, de iureiu. quemadmodum; alias propter suum dissensum non viciabitur electio, ex quo nil opponit rationale, supra de elec. q. sicut, & c. cum terra, in fi. secundum Hosti. [Assensu] vide quod no. 63. di. c. 1. in 1. gl. [Nisi] respicit quod dixerat, non electioni prelati faciendae [Tractanda] quasi dicat non solum electioni iam factae consentiet, sed etiam in tractatu electionis requiretur, si hoc habet de priuilegio, consue. vel statuto. sua tamen vox non asserret suffragium, vt in contrarijs, secundum Inno. & Hostiensem. inde poterit & debet eius requiri consilium, si hoc obtinuit de consuetudine. vel dic [tractanda] preces offerendo, quas si pro idoneo & utili offerat, æquum est, non necessarium exaudiri, supra de xta. & quali. tuam, in fi. Hosti. [Capella.] etiam curata [In qua] i. ad quam [Vnus] supra de prab. cum non ignores, & supra eod. ca. 3. [presbyter] sufficit
13 q. sit clericus talis, qui possit in presbyterum promoueri, de insti. c. 2. lib. 6. vnde dic [presbyter] i. in presbyterum ordinandus, si ecclesia est parochialis. non collegiata: quod dic vt de ele. licet canon. & c. statutum, li. 6. [Et] pro idest vel expone [eligitur] idest, preeligitur, & prapatur. Gof. vel [eligitur] in mente ipsius patroni, vel eum nominando, & vocando, & postea presentatur episcopo, vt sequitur, non tamen ius plenum acquiritur, vt patet supra ca. proxi. Dicitur autem ideo eligere, quia presentat quem vult, supra eo. significasti, secundum Hosti. [Institutione] Jan t. auctorizabilis institutio per aliam, q. episcopum fieri possit, satis dixi de offi. archi. cu. satis [Loci episcopo] vel eius capitulo vacante sede, infra de insti. cap. 1. lib. 6. [Presentatur] vide quod dixi, infra c. fi. in gl. fi. (Pro fundatione) fundatio scilicet illo, super quo fundata est ecclesia, acquiritur ius patronatus, vt dixi supra c. 1. super 1. glo. & od hic dicit de fundatore, idem intelligas de quolibet alio
15 patrono [Honor t. processionis] vt scilicet processiona liter occurratur ei, si sit talis, & tantus, puta rex, vel magnus princeps, hoc posset seruari vsque ad ambitum ecclesie, & quando raro venit ad illam, vel vt primam locum teneat in processione, vel in ecclesia, vel inter alios laicos, secundum Hosti. Ex talibus enim tribuitur honor. ff. de albo scri. l. fi. infra de priuile. ex ore. 17. di. c. 2. & §. vlti. vel, vt no. in c. pia mentis, processio ponitur pro presentatione: & ideo, quia in illa procedit ad episcopum cum eo, quem presentat in ecclesia non collegiata, vel in prabenda collegiata, supra de concess. prab. c. fi. secundum Hosti. [Seruatur] 16. q. 7. pie mentis. & c. Frigētius [Inopiam] inops t. quasi sine opibus. sic optimates abundantes opibus, infra de ele. fundamenta. §. ne autem. Ponitur ergo hic in, pro fine. & de multiplici signifi. huius dictionis vide in Specu. de disp. & alle. §. post hac ver. vel ibi in, ponitur. & no. per hoc vnu emolumentum, quod habet patronus, & sic ex eo iure videtur locupletior, & tamen regula iuris

ciuilis dicit, q. locupletior non est factus, qui libertatem acquisiuit. ff. de reg. iur. nemo prado. §. 1. sed ibi alia littera habet liberum: secundum litteram, Libertum, potest. vt ibi not. per l. ff. de prascript. verbis, naturalis, in prin. & §. si ne sit contra. ff. de ac. emp. l. idemque, in fi. vel dic illud loqui de manumittente seruum, qui respectu prioris status non est locupletior, sed pauperior
17 [Vergit] vt t. not. 16. q. 3. quicumque, intelligitur hoc quando ecclesia sibi abundat; secus, si egeat. 86. di. no. satis, infra de censu. licet, ad hac infra de ecc. adi. de his, C. de serui. l. præs. de offi. or. presentis. §. porro, li. 6. Sed quale est istud priuilegium. nonne tenetur ecclesia omnibus pauperibus subuenire. 16. q. 1. quoniam
Respondet, fm Phi. sic, sed ista abundantius, quam alij, supra de test. cum in officijs, & melius providebit ei, qui prius fuerat diues. 41. di. no. cogantur & idem no. lo. 16. q. 5. pia mentis, & c. quicumque. licet ergo teneatur providere pauperi, ne fame pereat, huic prouidebit honorifice, si abundat. Item si non si facit omnibus, praponeat patronum. Item continue prouidet patrono: pauper quærat etiam ab alio. Item pauperi non est prodita actio, licet ecclesia teneatur, de hoc 1. q. 7. exigunt. sed patronus ad hoc actionem habet p. hac iura. habet etiam ipse patronus onus defendendi ecclesiam, & pro ipsa pugnandi, & aduocandi. 16. q. 7. filijs. & ideo dicitur aduocatus, vicedominus, custos, vel guardianus, supra eod. praterea. Caueat ergo, ne hoc in eo conuertatur, sicut hodie pro maiori parte accidit, supra eo. relatum. §. 1. in Hosti. [Ab ecclesia] idem
18 in liberto quod ad suum patronum. ff. de libe. agno. l. fin. & econuerso. ff. de iure pa. diuus, in fi. sed nunquid idem in vasallo quod ad dominum inopem? vide in Spe. qui filij sint legi. verfi. sed nūquid dominus [Succurritur] in domo propria. ff. de usu, & habi. l. plenum. §. pomis, nisi vellet in ecclesia stare. Ab. Sum. n. expertus aliquos nolle alimentari in ecclesia, ne videantur conuersi. Nunquid vxor, cui alimenta debentur, in domo viri, vel eius hæredum, sit alenda, vide in Specu. qui fi. sint leg. ver. sed pone, petebat, & ver. seq. ¶ Tertia t. gl. Respondet per qonem, quæ dicatur conuentualis ecclesia, ¶ Gl. no. videtur Jobijcit, & dupliciter soluit. ¶ Ante. glo. querit; alle. pro & contra. dat vnam solutionem, cui opponit. & oppositioni adheret. finis respondet per questionem, an perdat patronus ius presentandi eum & c. & soluit respondens ad contrarium. ¶ In t. gl. prima ibi, §. illud non prius licet edificari monasterium, quam diocesanus episcopus locum consecret, & ibi crucem figat. ¶ In gl. antep. ibi, is cuius familia, in fine si non defenditur dominus, cuius familia mihi prohibet aqueductum, iubet pretor illius bona possideri, donec ius aque ducendæ constituat, si quod detrimentum siccitate obuenerit; puta quia arbores exaruiscent, illud emendet [& ibi. l. vlti.] vide infra ea. gloss. [& ibi, si quis domum] vide ne pre. ui. su. c. fi. super gl. 2. ¶ In glo. pe. ibi, sed & si quid. §. 1. vide de cleri. non
21 resi. quia nonnulli, in 1. gl. ¶ In t. gl. 1. ibi, nemo] & vt ibi patet, hoc intelligitur, de diocesano loci, in quo fundatur ecclesia, non fundatoris tantum. ad idem de fof. cōpet. sane. C. prædi. & ali. re. min. l. si prædium, ad hoc quod infra dicit, Loci episcopo, & 16. q. 5. ca. 1. & optime infra de priuilegiis auctoritate, in prin. lib. 6. ¶ In gl. 2. ibi, constructione] de refectione no. supra c. 3. [& in fi.] & c. monasterium. ¶ In t. gl. conuentualis, in fi. de hoc supra de postula. c. 2. & 65. di. si forte. dixit hic Vinc. q. pluralitas facit collegium, cum ad hoc sint instituti, vt corpus faciant, & remit. ad no. per eum, de elec. sacrosancta. ¶ In gl. honestius, ibi, necesse] & hoc tenet Vinc. in decr. sacrosancta, per decr. cū terra, dicens quod si cōtemnatur, debet cassari: sed hoc non credo, nec video effectum huius opin. nam & quando pe-
teret

teret illam cassari, posset requiri: non sic in clerico, qui a principio debuit interesse. hoc dico, quia ad requisitionem huius consensus non habemus determinatum tempus. vitium ergo inest electioni, quæ sit canonico contempto, sed licet non requiratur consensus patroni super electione iam facta: electio tamen in se non fuit vitiosa. ¶ In ea. glo. in fin.] quod ¶ capitulum videtur huic contradicere, cum ibi videatur innui, q̄ in ecclesia collegiata, patronus eligat cum collegio. Dicebāt antiqui, q̄ illud verus, hoc nouum, vel non dicitur ibi, q̄ eligat, sed q̄ electum confirmari postulat, secundum Tan. & hoc satis patet; quia tex. dicit ibi, Monachorum electio, & possessionis dominus poposcerit. unde non posuit patronum inter eligentes. ¶ In gl. non videtur, ibi. laicum] posset dicere solum: & sic cessat contrariū secundum quosdam, vt recitat Vin. in ca. sacrosancta. Hic verò eligebat cum clericis. & est si. supra de arbit. per tuas: Sed hoc nō placet, ad hoc j. de elec. ex eo qd̄, li. 6. nec ob. decr. per tuas: quia arbitrari non est ita spiritualis actus, sicut eligere, etiam si super spiritualibus feratur arbitrium, cum nō per arbitrium, sed per illos, inter quos fertur, exerceat postea ille spiritualis actus. Præterea & auctoritas superioris videtur tunc necessaria, vt ibi [& ibi, sicut credo] idem Host. nec ob. in autent. de ec. tit. §. si quis ædificationem: quia ei non est standum in talibus. 10. di. c. 1. secundum eum, potest & aliter intelligi, vt dixi ¶ in eum super ver. tractandæ [& in fi.] aliam solutionem collige ex fine seq. gloss. ¶ In 24 ¶ gloss. sed nunquid, ibi, non possit fieri collegiata] ad hoc j. de excess. præ. dilecta. & hoc tenet hic Vin. alle. j. eo. postulasti. Et idem Host. s. eo. suggestum. & facit quod post Inn. ibi dixi, & supra eo. c. super ver. conuen- tuali, post prin. [& ibi, monasterium] vbi de hoc.

ADDITIONES.

- a ¶ Iste verò. Qui ergo probat se vnū ex prædictis fecisse, nisi probet consensum episcopi, non habet patronatum: quod non aduerterunt plerique ista facientes, si abbas, vel prælatus, vel alius fundat ecclesiā, & processu temporis in illa per alios fiant capella, vel beneficia, quia ius patronatus expresse in illis nō retinet, an ad primum fundatorem pertineat in illis ius patronatus, vel ad illos, vide in dec. nois illorum de Rota. concl. 35. & 77.
- b ¶ Cedit solo. Stante ædificio, illo vero destructo redit materia ædificij ad ædificantē, vide l. 2. & ibi doct. & Bal. C. de rei vend.
- c ¶ Hæredum. Vide doct. & Bal. in l. 1. C. de leg. & an hæredi laborare debeat, ibi per ipsum & Bar. in l. Caio. §. si. ff. de ann. lega. & vide Bar. in l. libertas. §. si. de ali. & cile. & Ioan. And. de præb. cum secundum, in glo. per hoc.

SUMMARIUM.

1. Præsentare se patronus ecclesiæ vacantis ad eam non potest, & quare nu. 2. sed filium potest, ibid. & quæ alia nequeat, num. 2. in fin.
2. Dubitandi, & decidendi rationes quæ in casu huius decretalis. Sibi quid ascribere, vel in quibus prohibeatur. Temporalia differunt a spiritualibus in acquirendo, et qualiter Patrono licet non præsentante institutio an & quando irritanda, cir. fin. ver. nec obst.
3. Epilogus, suffragium & additio glossarum, nu. 4. Correlatiuorum natura quæ. Inter eligentes an & quando sit electa persona computanda, iuncta gloss.

CAPVT XXVI.

1. Per nostras. Casus. Patronus ¶ ecclesiæ vacantis ad eam se præsentare non potest, & sunt duæ partes. in prima consultatio. in secunda responsio, ibi, cum igitur. & antiqua litera, per nostras, & est

vera litera per ver. postulasti. & quia scribit vni[Clericus] hoc dixit, quia de laico non fuisset dubitatio [Idoneus] vt maior sit dubitatio [Præsentare] videbatur ¶ sic, quia magis debemus nos diligere, quam alios, supra de vsu pal. nisi specialis: tum quia factum patroni non ratificatur nisi per approbationem diocesani. supra eo. quod autem, sed contrarium respondetur secundum Hostien. [Ingerere] sic non debet quis se ingerere procuratoris officio. ff. de procura. quæ omnia, nec sibi tutelam ascribere. ff. ad l. Cor. de fal. l. vxori. §. qui se, nec auctoritatem præstare. ff. ad Trebel. le. 1. §. fuit. Sed contra ff. de contrahen. emp. l. fistulas. §. fundum, vbi tutor sibi ipsi possessionem tradit. So. non simpliciter sibi tradit, sed egrediente familia pupilli ipse ingreditur. Goff. aliter respondebat hic Host. dicens aliud in temporalibus, in quibus habet locum successio, nec in aditione requiritur iudicis auctoritas, ff. de acquir. hæredi. l. pro hærede. aliud in spiritualibus, in quibus nec successio locum habet, supra de fil. præf. ex transmissa, nec sine iudicis auctoritate acquiruntur, supra de insti. cap. 3. & no. de offi. archidid. cum satis, & supra eo. relatum. §. seipsum. pater verò potest filium præsentare; quod dic, vt supra eo. consulti, & ca. quia clerici, secundum Host. qui etiam dixit hic & in summa huius ti. in fi. q̄ si vacante ecclesia episcopus vocat talem patronum, & confert sibi ex suo officio ecclesiā, q̄ poterit cōsentire, & valebit collatio: quia talis se non ingerit, sed vocatur a Deo, vt Aaron, supra de ele. qualiter. nec eo, quod est patronus dēt fieri conditio sua deterior, imò melior. s. c. proxi. in fi. s. de testa. cum in officijs. nec ob. si dicis, q̄ institutio facta patrono non præsentante omnino sit irritanda, supra eo. illud, in fi. nam & sufficit, q̄ patronus consentiat ex post facto, vt patet supra eo. si verò. & interdū ordinat episcopus ecclesiā nō præsentante patrono, vt infra eo. cum autem, & c. cum propter, supra c. 1. 2. & 3. & facit quod ibi dixi super ver. plurimorum. nam & de veritate iuris habet episcopus beneficia conferre, licet de gratia toleretur, quod patronus præsentet, supra capitulo quoniam. Præterea de ipsius sit consensu, ex quo vocationi facta ab ipso episcopo consentit, nec est admittenda subtilitas, ex qua sequi posset perplexitatis absurditas, arg. sup. de appell. interposita, ad fi. nec ob. quod hic. & in fi. dicitur, quod locum habet, cum quis ducit primam originem a seipso, quod patet supra de elect. cum in iure, de forti. c. fin. [Personatum] idem dicas de canonica, vel alio beneficio, cū ea dem sit quo ad hoc ratio. ¶ Prima ¶ glo. signat contrarium. ¶ In prima gl. ibi, quæ omnia] vide de procura. mandato in fi. 1. gl. ¶ In glo. 2. ibi, prætor] vide in c. cum in iure, super 1. gloss. [& ibi. l. vlti.] vide de insti. c. fina. super glo. 2. ¶ In ¶ glo. prima in fine, ibi, coelegit se] non elegit. ¶ In gl. 2. ibi, prætor] secundum Ioan. (& ibi. l. vlt.) Est enim natura correlatiuorum, quod vnū non sit reliquū, ff. de rerum permut. l. 1. in prin. Host. [& in fine] hoc verum in forma scrutinij: secus in forma cōpromissi, secundum ea, quæ dixi supra de elect. cum in iure. & est ratio secundum Host. quia in scrutinio, cum secreto fiat, habet originem a seipso, quod esse non potest: sed in compromisso possunt alij ipsum audientem nominare, & sic potest consentire ab alijs nominatus, cum tunc non habeat originem a seipso.

ADDITIONES.

1. ¶ Consentiat. Et talis receptio beneficij videtur tacite præmississe præsentationem præambulam, & iste actus receptionis cōtinet plures actus l. 3. §. si debitorem, ff. de dona. inter vi. & vxor. facit l. illud. ff. de acquir. hæredi. & vide ad hoc bonam gl. in clem. prima, de concess. præben. & ibi probatur.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

S V M M A R I V M.

- 1 Si patroni ad ecclesiam vacantem intra quadrimestre non presentant, & quo alio casu episcopus ordinabit ecclesiam, & num. 3.
- 2 Inter patronum laicum, & clericum quæ differentia.
- 4 Additio glossarum.

C A P V T XXVII.

- 1 Cum propter.** Casus. Si patroni ad ecclesiam vacantem intra 4. menses non presentant, episcopus ordinabit ecclesiam, vel si quaestio iuris patet, non diffinitur infra 4. menses, episcopus ordinabit ecclesiam sine prauidicio euidentis, & ponit dictum, & protestationem subdit ibi, ita quod (Laicorum) patronorum, quo casu locum habet, quod hic dicitur de quatuor mensibus, quod dicitur infra, eo. c. vno, lib. 6.
- 2** (Aliquos) laicos ut praemisit, differunt tamen patroni laici, & clerici in his, quæ his versibus continentur. Clericus, & laicus distant per plura patroni. Penitet, & tempus, subiecto, penaque forsan. Et ratio, titulus, donum coniungitur istis. Penitet, quod dicitur, ut legitur & no. supra c. cum aut. Tempus, ut nunc dixi, & habes infra c. vno lib. 6. Subiectio, quia magis est astrictus potestati ecclesiae clericus patronus, quam laicus, quod dicitur ut infra ca. proxi. & supra de offi. leg. dilectus. Penaque forsan, nam secundum quosdam clericus priuatur potestate presentandi ea vice, si minus idoneum praesentat, sed laicus non priuaretur, sed secundum Hostien. idem in laico, ut probatur in auct. ut hi qui ecc. §. si. coll. 5. & de ecc. ti. §. si quis adificationem in fi. colla. 9. & de sanctis. episc. §. si quis oratorij domum, colla. 9. & ideo dicitur forsan, quia opiniones sunt, quod dicitur ut de suppl. neg. praes. capit. 2. de offi. ordi. cum vos, tene quod ibi dixi super gl. 2. potest notari, differetia quod ad rationem reddendam, unde dixit versus, Et ratio, quod dicitur ut supra eo. ex literis 6. quantum ad assignationem tituli ordinandi, unde dixit, Titulus; quod dicitur ut infra cod. pastoralis, & c. postulasti. 7. quia clericus fit patronus ex donatione sine auctoritate episcopi; secus in laico, & ideo dicit, donum, de hoc supra eo. significasti, & c. ex insinuatione, de his differentiis quantum ad expositionem primorum versus non plenius in summa eo. tit. §. in quibus differant, & per ultimum versu. suppletur, quod ibi deest, secundum Host. (Idonea tamen ordinare) contra supra cap. 1. So. quando quod hic dicitur non potest fieri sine scandalo, debet fieri quod ibi dicitur, vel aliter ut ibi, Inn. (In posterum) sic supra eo. consulationibus; quod dicitur ut ibi. Host. Glo. t. allega. vnam concord. signat vnum contrarium, & utrobique remittit.
- 3** **4**

A D D I T I O N E S.

- a De quatuor. Et si intra tempus suum patronus non praesentat, & sic deuolvitur ius suum ad episcopum, & episcopus negligens est in conferendo, an illi currat tempus a die vacationis, an a die finis termini patroni dati a iure, vide in deci. Ro. c. cl. 289.
- b Minus. Et an dicatur idoneus monachus, si praesentetur ad ecclesiam parochialem, vide in deci. Ro. c. cl. 288. & eo ipso, quod clericus patronus variat, dicatur priuatus iure suo, quasi indignus scienter praesentauerit, vide in deci. nouis Ro. conclu. 149.

S V M M A R I V M.

- 1 Legatus de latere quam ecclesiam reseruare non vacantem, & vacantem possit conferre, & quam potestatem habeat, & num. 5. c. si. & nu. 17.
- 2 Reseruare an possit similiter delegatus a papa, & quando quis, cui scriptum sit ut provideat alicui de beneficio in una

vel pluribus ecclesiis, id facere possit, cum formis reservationum, num. 3.

- 4 Promissor delegatus an variare possit, & quando, & nu. 11.
- 5 Reservationes, & acceptationes beneficiorum an fieri possint ultra vnum, & nu. 8. ver. & licet, & 11.
- 6 Post reservationem, & inhibitionem beneficii facta collatio an teneat.
- 7 Promissio secundi impetratoris non tenet, donec primo non sit promissa, & quo casu.
- Promissor delegatus, ut impetranti provideat in aliqua ecclesiarum certa ciuitatis, vel diocesis, vel de aliquo beneficiorum pertinentium ad collationem abbatis, quod conferre poterit & antequam conferat ipse, si fiat collatio ab eo, ad quem spectat, tenebit.
- Idem, si deputatus specialiter abus promissor, siue etiam secundus generaliter deputatus conferat de praedictis aliquam ecclesiam prius.
- Delegatus generalis non habet potestatem super contentis in clausula generali ante, quam exprimantur.
- Reservatio comparatur expressioni.
- 9 Promissio si sit usque ad certam summam, an nisi de vno poterit promittere, & nu. 8. c. si.
- 10 Promissio si concedatur de conferendo primo vacaturo in ecclesia, vel diocesi, non collato primo, potest secundum, tertium, vel ulterius conferri, sed hoc non est perperum, vide num. 12.
- 11 Promissor si mortuus post in aliqua ecclesia reservationem fecerit, ad quem promissio redeat.
- An & quando poterit suspendere collatores, & de forma suspensionis, & an eos curare debeat.
- 12 Promissor habens providendi potestatem in primo beneficio vacaturo in ecclesia, diocesi, vel provincia in quo debeat provide re, & supra nu. 10.
- Promissor quid si habeat potestatem conferendi, cum se facultas obtulerit in fi.
- 13 Ad iudicatio beneficii fit cum fructibus.
- Fructus non facit suos, qui non est canonice adeptus beneficium, & num. 16.
- 14 Epilogus, suffragium, et additio glossarum, nu. 9, 16. et nu. 17.
- 17 Collatio non potest fieri a legato ante vacationem reservatæ ecclesiae.
- Reservacionis potest mutare propositum.
- 18 Reservacionis vi non potest statim facere in canonicum, pro quo reservauit, recipi.
- Reservacione una pendente, non potest aliam facere in ecclesia collegiata, ibid.

C A P V T XXVIII.

Cum dilectus

Casus. Legatus de latere ecclesiam, cuius alia ecclesia est patro-

na, suæ collationi reservare potest, licet non vacet, & conferre, cum vacet. Et sunt duæ partes in prima ponitur petitio, in secunda definitio, ibi, Nos igitur. Hostie. ponebat literalem casum, quem breuitatis causa, & quæ satis patet, praetermitto [Vacare contingeret] no. legati de latere posse reservare donationi suæ primariam praebendam vacantem conferendam certæ personæ, quævis ipsam prius, quæ vacet, non posset promittere, vel conferre: hoc ipsum potest delegatus, cui papa commisit, quæ alicui promitteret in Inn. ut eandem potestatem recipiat delegatus in speciali commissione quod ad ipsam exequendam, quam recipit legatus in generali; & sunt secundum Hostien. efficacia, argum. de concess. praeben. quia cunctis. §. ex parte, de offic. dele. studuisti, de constit. translatio. ff. pro socio, actione. §. renunciare. ff. de admi. tu. si duo. §. fin. Est tamen t. distinguendum secundum Innocent. quia si mandatur alicui provide ri de primo beneficio, quod vacabit in ecclesia primarium beneficium, & non aliud suæ donationi potest

reſeruare. Si verò papa mandauit, quòd alicui prouideret in aliqua ciuitate, vel diœceſi de primo beneficio, quod ibi vacauerit, ſuæ donationi reſeruare poterit beneficia illius diœceſis. vel prouinciæ in hac forma. ſcriberet enim cuiſlibet eccleſiæ, cum papa mihi mandauerit, quòd tali prouideam in primo beneficio, quod vacaret in iſta diœceſi, vel prouincia in hunc modum. Clemens epifcopus &c. uſque in finem: cuius auctoritate beneficium primo vacans in prouincia, ciuitate, vel diœceſi collationi noſtræ duximus reſeruandum, illi, pro quo ſcriptum eſt, conferendum. eadem auctoritate vobis mandamus, quòd ſi contigerit primam vacationem eſſe in eccleſia veſtra. illam vobis reſeruetis, & adde ſecundum Hoſtiæ. quam cito vacauerit, & diem quo vacare cœperit, nobis per veſtras literas intimetis: & tunc ſi de illo beneficio, quod ibi vacabit, aliquid attentaretur contra reſeruationem factam, non valeret: quia hæc poteſtas eſt eis per ſuperiorem ablata. Si verò dicatur ꝑ in litera, quòd prouideatur alicui de beneficio, quod in tali prouincia duxerit acceptandum, tunc eſt in optione impetrantis, quæ beneficia voluerit acceptare, & ſignificare illa ſuo executori: quo facto executor ſibi reſeruabit vnum de prædictis primo vacans, & ſic ſcribet ſingulis eccleſijs, Noueritis &c. uſque ad finem literarum, Poſtea dicet, & ipſe impetrans elegit talia beneficia, de quibus eſt vnum in eccleſia veſtra; mandamus, quatenus, ſi illud prius, quàm alia quæ elegit vacare contigerit, illud nobis reſeruetis &c. Si verò papa commiſit in arbitrio executoris, q̃ ei prouideret in beneficio competenti, tunc iudex æſtimabit, quæ beneficia ſibi competentia arbitretur, & ſibi ſecundum prædictam formam eadem reſeruabit. Quæri ꝑ conſuevit, an poſſit poſtquàm ſemel elegerit, variare: in quo remittit Innocen. ad no. qui matri. accuſ. poſ. cum in tua, & Hoſtiæ. ad no. de reſcript. cum in multis, lib. 6.

Quod ꝑ autem huiusmodi reſeruationes poſſint fieri, probatur: quia alias inutile eſſet mandatum de prouifione, & quia principali commiſſio, & acceſſoria commiſſa videntur, & ea, ſine quibus expedire non poteſt, vt infra dicam. Alij dicunt, quod in quacunque prædictarum formarum, ſcribatur, nec impetrans, nec executor poſſunt ultra vnum beneficium acceptare, vel ſibi reſeruare: quia impetrans vnum ſolum beneficium habere debet; & ſic vnum ſolum ſibi eſt reſeruandum. Grauis enim, ambitioſus, & nimis vagus eſt primus ſuperior intellectus, & ideo odioſus, nec ſequendus, arde tranſla. c. ſi. ff. de iniur. prætor. imo plus dicunt quidam, & bene, vt videtur, quòd per tales literas non poteſt ſibi executor aliquod beneficium reſeruare; nec per hoc dicitur mandatum inutile, vel quòd aliter expediri non poſſit: quod eſt falſum. Expectetur enim vacatio, vt iuri congruit, ſupra de conceſſ. præb. ca. 1. & 2. & per totum, & tunc conferat. De prouifione enim, & non de reſeruatione recepit mandatum. illud ergo ſeruet, & non excedat, ſupra de reſcript. cum dilecta, de offic. delega. prudentiam, in fin. 1. reſpon. Nec obſtat, ſi dicas, quòd ſi non reſeruat, tenebit collatio alteri facta per illum, ad quem ſpectat: quia nec illud erit ſine pœna, ex quo denunciatum eſt. quod dic, vt ſupra de præben. inter cetera, & c. dilectus. 2. & ex contrario aperitur via ad vacaturas. contra id, de conceſſ. præben. c. 1. & c. conſtitutus, in ſi. ſecundum Innocen. nec ob. ſecundum Hoſtiæ. quod dictum eſt in princ. gloſſ. Legatus enim habet poteſtatem ordinariam generalem & fauorabilem, quæ plenior eſt, quàm delegata, & habet legatus de latere multas prærogatiuas, quas non habet ſpecialis delegatus, vel alius legatus, vt patet de off. ſi. le. ca. 1. lib. 6. Remittit tamen ad ea, quæ infra notauit, & de conceſſ. præben. c. 1. lib. 6. dic de his, vt ibi, &

eo. tit. ſi capitulo. & c. ſi ſoli, & c. executor, & cap. ne captanda [Inhibens] & quia ꝑ archidiaconus venit contra inhibitionem, legatus factum ſuum caſſauit, vt ſequitur, arg. 10. di. Iudæos, ſecundum Hoſtiæ. Nam ſecundum Innocen. ex quo ille, qui ſuper hoc poteſtatem habet collationem beneficij ſibi reſeruauit, vel inhibet collatori, ne alteri conferat, quod ſit contra talem reſeruationem, vel inhibitionem, non valet: quia per hoc illa vice ſuſpenſus eſt à collatione talis beneficij, argum. hic & collatio facta per ſuſpenſos non valet, de conſue. cum dilectus, de elect. cum inter R. & videtur expreſſum, de conceſſ. præbend. quia cunctis. Sed contra, quia ſemper videtur valere collatio facta, niſi decretum ſit interpoſitum, ſupra de elect. innotuit, in fin. de præbend. inter cetera, & c. dilecto. Alij videtur, & forte melius, q̃ ſi ſcriptum eſt alicui, quod alicui prouideat in certa eccleſia, q̃ ex quo prouiſor recepit literas, quod penes eum eſt poteſtas prouidendi, & eſt ablata ei, qui prius habebat. vnde ſi hoc ſciens prior collator illa alicui conferat, non valet collatio. ſi vero ignorat, tunc obtinet, quod dictum eſt de decreto. Quid ꝑ ſi duo impetrant ad diuerſos, vt eis prouideatur in aliqua eccleſia? Dicunt quidam in omni caſu primo impetranti primo prouidendum, arg. ſup. eo. cum autem, in ſi. adeo q̃ donec ei prouiſum fuerit, non valet prouiſio à ſecundo exectore facta, etiam ſi ignoret primas literas, niſi de ipſis in ſecundis habeatur expreſſa mentio, vt patet ſupra de reſcript. ceterum, & c. capitulo, de offi. dele. ex parte, 1. nec ob. quod dicitur, q̃ tenet collatio facta poſt tales literas ab eo, ad quem ſpectat iure ordinario, de præbendis, dilectus. 2. quia ius ordinarium fauorabilius eſt, quàm extraordinarium, vt patet ex no. de appell. vt debitus, & quia in delegatis primæ literæ præualent, ſup. de reſcript. ceterum, licet alij in utroque caſu dicant idem. Quid ꝑ ſi aliquis impetrat, vt ei prouideatur in aliqua eccleſiarum certæ ciuitatis, vel diœceſis. vel de aliquo beneficiorum pertinentium ad collationem Abbatis, cum plura beneficia in diuerſis eccleſijs ad ipſum Abbatem pertineant? Reſpondeo: hoc videtur, q̃ iſte prouiſor quodcumque ante, quàm eligat eccleſiam, vbi debet prouidere, inuenerit aliquam præbendam vacantem, illam conferre poterit: ſed ante, quàm conferat, nullus illorum, ad quos ordi. iure ſpectat collatio in diœceſi. nec ipſe Abbas impediatur conferre, & tenebit collatio, ſi conferat. & idem videtur, ſi alius prouiſor ſpecialiter deputatus alteri ſuper aliqua eccleſia contenta ſub prædicta generalitate ciuitatis, vel diœceſis, vel prouinciæ, ſiue etiam ſecundus ſit generaliter deputatus, vt in ciuitate, diœceſi. ſiue prouincia, debeat alij prouidere, ſi quòd tenet prouiſio facta per talem ſecundum prouiſorem, arg. ſup. de reſcript. paſtoralis, in fin. vbi dicitur delegatum generalem non habere poteſtatem ſuper contentis in clauſula generali ante, quàm expriman- tur: poſtquam tamen impetrans coram prouiſore ſuo expreſſit, in qua eccleſia ſibi prouideri voluit, & expreſſio peruenerit ad eum, ad quem pertinet collatio etiã iure ordinario, adempta eſt ei poteſtas cōferendi per talem expreſſionem, ſicut & ſi in literis ab initio fuiſſet expreſſa eccleſia, arg. ibi, & quod no. eod. tit. Abbatem, & infra de reſcript. cum in multis. & licet talis executor collationi ſuæ poſſit reſeruare præbendam primo vacaturam, de præbend. pro illorum: quam reſeruationem comparauimus expreſſioni, non tamen poteſt reſeruare niſi in vna eccleſia, quod ſic probatur: nullus à principio poſſet habere literas ſuper præbendis obtinendis in pluribus eccleſijs. viderentur enim frauduloſæ, ſup. de reſcript. in præſentia, & c. ad audientiam. Eadē ratione & ſi quis impetraverit generales, ipſarum auctoritate non poterit ei ius in pluribus eccleſijs

elefjs referuari. delegatus. n. dēt pcedere vt delegās,
de referi. super literis, in fi. nisi forte vsq; ad certā sum-
mā, puta 100. marcarū, mādaretur alicui in beneficiis
ecclesiasticis prouideri. tūc. n. vsq; ad prādictā q̄ritatē
tū referuare posset plura beneficia nec, n. forte de fa-
cili inueniretur beneficiū tū valens. Si vero in literis
singulariter diceretur, prouideas de beneficio, tūc q̄a
verba non patiuntur, non poterit nisi vnū beneficium
referuare fm Inn. ¶ Dixit t̄ aut Hosti. q̄ si simpliciter
prouideri mandetur vsq; ad certā summā, nisi iūgatur
in litera de vno, vel pluribus beneficijs, non poterit
prouideri nisi de vno. Cū. n. rescripta fm ius sint intel-
ligenda, & interpretanda. C. de preci. impera. offi. l. re-
scripta, & l. nec dat. nosa quā sunt canonizata 25. q. 2.
sed hoc est in iure expressum, q̄ vnus dēt habere vnum
beneficium, & non plura, vt patet s. de prāb. cum non
ignores, & c. super ergo. licet generaliter dicatur, Bene-
ficies talē vsq; ad summā 100. marcarū, dēt intelli-
gi de vno beneficio tū, nisi aliud exprimat, & si dicas,
posset talis impetratio esse inutilis, quia vix reperire-
tur beneficiū tam pingue, respō. & si vix inueniatur,
sufficit, q̄ inueniatur, ar. ff. de iudi. vix certis. & si ēt nō
inueniatur, non est curandum, sed improba ambitioni
imputandū. s. de prāb. quia in tantū, & s. fi. istud di-
ctum Host. reprobatur, de prāb. quis. 1. in prin. libr. 6.
¶ & vide quod ibi dicā. ¶ Dicit t̄ etiam Inn. q̄ quando
scribitur de beneficio, quod primō vacabit in ecclesia,
vel dioc. licet non cōtulerit primum, poterit conferre
fm, tertiū, vel vltē, arg. s. de prāb. dilectus filius.
G. sed hoc non est simpliciter verū: sed dic, vt infra ea.
gl. ver. itē dicunt quidam. subdit ēt Inn. q̄ quando scri-
bitur de beneficio, quod primō vacabit in dioc. q̄ po-
terit etiā tūc prāeligere vnā ecclesiam, & tūc in alijs
prouisor prouidere non poterit, quod fm eum aliqui
non concedunt. Est t̄ etiā notandū, q̄ ex quo prouisor
referuauit in aliqua ecclesia, ēt si prouisor moriatur,
non redit prouisio ad ordinariū, sed ad ipsum, cuius
auctoritate facta est referuatio, vel expressio. b Item ex
quo referuauit in vna ecclesia, in alia prouidere, vel mu-
tare non potest, dummodō sit talis ecclesia, quā possit
habere, de rescript. cum in multis. ff. de op. le. l. 2. talis
enim prouisor, siue in prouincia, siue in diocē. siue in
certa ecclesia potestatem receperit: non tamen potest
omnia beneficia prouincia, diocē. vel ecclesiā sibi re-
feruare, nec ita in genere ab ipsorum collatione suspen-
dere collatores: sed in specie potest hoc modo. Suspē-
do talē a collatione primi beneficij, vel secundi, vel vl-
terioris, vel sic: Suspēdo talem a collatione primi be-
nificij, q̄ valeat 10. vel 20. marcas, si aestimet illum tā-
to beneficio dignum esse, & cum eadem determina-
tione potest totā prouinciam, vel diocēsim, suspen-
dere, & pro his est efficax ratio: quia, ex quo aliquid
mandatur, videtur & omnia illa mandata. sine quibus
mandatum expediri non potest. ff. de iurisd. om. iudi.
l. 2. de offic. dele. ex literis, fm Inn. & est efficaxior fm
Hosti. quia omne id videtur mandatum, per quod per-
uenitur ad illud, arg. ff. de procur. ad rem mobilem, &
l. ad legatum. hoc tamen non semper sequitur secundū
eum, vt patet ex no. de elec. innotuit, versus fi. Sed fm
Inno. prouisor, de quo dictum est, bene potest manda-
tum exequi sine generali suspensione, vel referuatio-
ne, ergo illam non faciet: sed absque speciali mandato
exequi non posset illam, ergo facere poterit. Item etia
sa suspensio est reprehensibilis. ergo rescriptum, quod
hoc expresse non concedit, per interpretationem ad
hunc iniquum intellectum trahendum non est. ff. de
vul. sub. ex facto. ff. de reg. iur. Neratius. in fi. Sed & di-
ci potest, q̄ omnis talis suspensio superabundans sit &
essusa, si non fiat citatis his, de quorum beneficijs ex-
ecutor prouidere intendit, cum mandatum per exce-

ptiones, quā forsan non solum contra literas prouisio-
nis, sed etiam contra personam impetrantis compe-
tunt, elidi possit, de rescrip. cum adeo, si proponere,
de aet. & qualitate, accepimus. & ideo, si beneficium
interim per illos, ad quos iure ordinario pertinet, alijs
conferatur, tenet collatio, de prāben. inter cetera, &
c. dilectus. Secus, si papa det alicui potestatem confe-
rendi. nam tūc primis abstulisse videtur hanc pote-
statem. ad hoc de concess. prāben. constitutus, & e. tit.
¶ si capitulo, libr. 6. ¶ Item dicunt t̄ quidam, q̄ si alicui
data est potestas prouidēdi in primo beneficio, quod
vacabit in ecclesia, diocēsi, vel prouincia, prouidere
debet in primo tantū beneficio, quod vacauerit post
receptionem huiusmodi literarum, & post notificatio-
nem de hoc factam ecclesijs, in quibus habet potesta-
tem prouidēdi, ar. de ap. super 10. 2. & secundum istos,
si contingat vacare aliquod beneficium, non potest
prouisor de illo prouidere, quousq; litera omnibus &
singulis de prouincia fuerint prāsentata, adeo quod
si iudex huiusmodi vellet forte omittere vnā eccle-
siam, in qua non notificaret mādātum, & potestatem
sibi datam, in nullo loco posset conferre primum be-
nificium. Alij dicunt, & videtur melius, q̄ ex quo re-
ceperit literas, statim conferre potest beneficium pri-
mō vacans, etsi non scribat ecclesijs, in quibus habet
potestatem prouidēdi: quia litera non dicit, quod
eis scribat, sed q̄ eis prouideat. Plus dicunt quidam,
quod si primum beneficium, quod vacauit, non possit
conferre, quia prāuentus est ab alijs, poterit tamē pro-
uidere de secundo, tertio, vel vltē: quia beneficia
sunt latissimē interpretanda, s. de verb. si. olim, secun-
dum Inno. & quia secundum Hosti. verba sunt intelli-
genda cum effectu, de cleri. non resi. relatum. Quando
ergo dicitur in litera, q̄ prouideatur de beneficio pri-
mō vacaturo, non est hoc tantum ad primam vacatu-
ram restringendum, quantum ad potestatem prouiso-
ris, & prouisionem beneficij extendendum. vnde sic
debet intelligi & exponi, prouideas de beneficio,
quod primō vacare contingerit. i. de illo beneficio va-
caturo, de quo ei primō cum effectu poteris commo-
dē prouidere. Id enim solum possumus, quod com-
modē possumus. sic etiam in dubijs benigna & non
maligna interpretario fieri debet, & vt impetrans cō-
modum inde sentiat, & vt res potius valeat, quam pe-
reat, de deci. ad audientiam, de privile. in his, de ver-
bo. fig. Abbate. Credunt tamen prādicti fm Innoc. q̄
hoc operetur notificatio facta ecclesijs, q̄ si postea co-
ferat alijs beneficium patiantur poenam, supra de prā-
ben. dilectus. Sed obest, quia ex quo primum benefi-
cium non habuit, sibi deinceps non poterit prouide-
ri, & sit contentus prādicta p̄na, quod non placet In-
nocen. secundum quem hac fortius sunt vera, quando
mandauit sibi prouideri, cum se facultas obtulerit:
quia non intelligitur sibi auferri facultas, si ab alio
prāuenitur [Prābenda] quā erat H. clerico assignanda
¶ 13 [Supplicat] & bene [Confirmari] sub. & t̄ adiudicari
cū fructibus inde perceptis, & aduersario silentiū im-
poni, & sic fertur in fine sententia. Hosti. [Et infra] hoc
est, quod G. contradicebat, dicens se potiorē, cum
primō prāsentatus fuisset [Fructibus] sic ergo, qui mi-
nus canonicē beneficium est adeptus, non facit fru-
ctus suos: imo tenetur ipsos restituere, quantocunque
tempore beneficium tenuerit, vt hic patet, & supra de
ap. bonz, in fi. de prāben. dilecto, in fi. vbi de hoc [Per-
ceptis] ab illo G. qui in ecclesia administravit, vel quo-
cunque alio, quia ab illo tempore, quo fuit institutus
per episcopum, pertinerunt ad eum. ad hoc supra
de offic. ordin. cum vos, de restam. relatum. 2. §. no-
mine. Hostien. ¶ Secunda t̄ glo. ponit partem casus.
¶ Gl. sed quid querit, & soluit. ¶ Penult. gl. obijcit de
decre.

decr. dilectus, & soluit. secundo obijcit de fraude vacatur per decr. constitutus, & soluit. tertio obijcit de abfurditate, & soluit. quarto querit, alleg. pro, soluit contra rium. ¶ In § g. pen. ibi, l. 2. §. si quis a prin.) vide §. vt li. pen. c. 1. super vlt. gl. ¶ In gl. vlt. ibi, certum) male si 16 dei possessor omnes fructus restituit cum re. ¶ In § gl. ratione, in fi.] simile, arg. de insti. c. vi. ¶ In gl. sed qd, ibi prouincia] expeditum est inf. de of. leg. c. presenti. 1. respon. lib. 6. [& ibi, credo] fm Vin. [& ibi, donationi papæ] idem Guil. in Spe. de leg. §. nunc tractemus, ver. 17 sed ecce. ibi videas. ¶ In § gl. & ita, ibi, reseruauit) cōfert ergo, cum vacabit, & nō prius, nec promittit: & sic non ob. de concess. præben. c. 2. nec ob. si dicas, qd propo fuit certæ personæ de illo prouidere: quia bene poterit mutare propositum. Host. & facit quod no. de offi. leg. presenti, §. cæterum, in gl. 2. lib. 6. & quod ibi dixi, & quod no. Guil. in Spe. tit. 2. §. nunc tractemus, in 1. col. 18 illum tamen, pro quo reseruauit, non potest statim facere in canonicū recipi, vt no. eo. §. ver. sed si legatus, & vide quod dicam de præben. si eum, lib. 6. ver. obtē peratum [& ibi, non posset] quod posset legatus de late re, inf. de offi. leg. c. 1. lib. 6. & ibi, elegerit) prouisum est, quia in vna ecclesia collegiata pendente vna reseruatiōe non potest facere aliam, inf. de offi. lega. præsen ti, 2. respon. lib. 6. (& ibi, a principe) & §. merito (& ibi, primum dī sum) videtur placuisse Guil. in Spe. de leg. §. nunc tractemus. ver. sed nūquid legatus, & G. Na. in decre. dilectus (& in fine) idem hic Dama. Goff. Phil. & Host. qui hoc etiam repetit, quod dixi secundum eum, supra de offi. lega. dilectus.

ADDITIONES.

- a ¶ Tenebit. Hoc potest esse verum, si soli collatori scribatur sine decreto: secus, si illi & executori, vt prouideat, vel soli executori, vt prouideat. vide in c. si soli, de concess. præben. lib. 6.
b ¶ Expressio. Secus in reseruatiōe legatorum, de offi. le. c. præsen ti, lib. 6. vbi vide. & ad materiam, vide c. si cui, de præben. & in c. si super gratia, de offi. deleg. lib. 6.

SUMMARIUM.

- 1 Præsentatus secundo loco a patrono si instituatur valet insti tutio non obst. app. prius a primo facta, nu. 1. 4. & 7.
Episcopus si malitiose primū repulit, ei cōpellitur prouidere.
Per præsentationem patroni ius acquiritur, & contra quem.
2 Contra appellationem legitimam factum tenet, nu. 7. & 10.
Dubitandi rationes quæ, & decidendi huius constitutionis.
3 Iura, quæ probamus antecessorum, nostra facimus.
Decretalium compilatio prima quo tempore confecta.
4 Institutio si fiat ab episcopo de suo, refutatis a patrono laico presentatis, cassaretur.
Comparatiuum, pro positiuo.
Enallage figura dictionis.
Secundus antepositur primo, vide num. 5.
5 Idoneus antefertur.
Gratificationi episcopi quando sit locus.
Decretalis hac quomodo intelligatur.
6 Dubium non esse quando intelligatur.
7 Appellatio inuito appellante tollitur hic per factum alterius.
Consilium potest quis in alterius mutare præiudicium.
Pænitere licet re non integra hic.
8 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 9.
Malitiosè, vel dolosè qui gerit quid, vt puniatur.
10 Additio glossarum, num. sequen.
Patronus non omnino subiacer ecclesiasticæ iurisdictioni & potest variare. nec est eius ratū factum ante approbationem diocesani.
11 Faciendum multa impediunt, quæ non cassant iam factum.
Malitiam episcopi repudiantis præsentatum quis probabit, et quando præsumetur ea.
Idoneus, siue bonus quis præsumitur, nisi contra probetur.
Examinatio quæ noceat examinato.

12 Libellus non porrigitur ab actore paupere respectu rei, et quibus alijs casibus.

Sine scriptura quando procedatur.

Defectu non apparente præsumitur contra eum qui contradicit, & quo casu hic, & cir. fin.

13 Litigans alter patronus si quam præsentationem alicuius diocesa no, qui sciēter ipsum instituit facit, alter litigans qui obinuit, pro se sententiam in curia, habebit contra vtrumq; actionem, & quam.

Interesse suum quilibet potest petere considerata equitate canonica, & a quo.

Ex equitate canonica nulla exprimitur actio, cir. fi.

CAPVT XXIX.

1 **Pastoralis.** Casus. Si laicus § psonus duos successiue præsentat, valet institutio facta de secundo, nō ob. appe. prius facta per primū: episcopus tamē, si malitiose pri mum repulit, illi cōpellitur prouidere, & sunt duæ partes, in prima consultatio. in secunda responsio, ibi, Nos igitur. & vtraq; subdiuiditur. secunda prima ibi, & si forte. secunda secunda ibi veruntamen [Assequatur in illa] hæc est prima quæstio, cui non videtur respondere: sed tu dicas, qd tantū ius acquiritur, qd nisi ex iusta causa repellatur, si alius nō præsentatus per patronū instituatur, inde remonebitur, de re iud. cum Bert. vel dic, ut infra a dicam, fm Host. [Et si forte] hic ponitur secū da qō. [Appellauerit] ne alius § præsentetur, vel instituatur [Idem] secundo præsentatus, & iam institutus [Amoueri] & videtur qd sic: tū qa post representationē non cassatam representatus est, arg. de ele. considera nimus, & c. auditis: tum quia post ap. de of. dele. cum contingat, de ap. dilectis. Sed contrariū rñdetur per rationē, quæ sequitur [Alexandri] sub. & Lucij. Ale. n. nō distinxit, licet dixerit possidentis conditionē esse meliorem. sed & § dici potest, qd quamuis Lucius fecerit illam decr. sup. eo. cum autem; tñ quodam respectu dici potest Alexandrina: quia erat in prima compilla. vlt. in tit. Quæ prima compilatio compilata & approbata fuit tpe Alex. & sic omnia iura ibi posita sua fecit: qa oīa nostra facimus & c. C. de vete. iure enu. l. 1. §. sed neq; vel fuit alia decr. Alex. quæ in registro remansit: alias videretur hic dominus Inno. somniasse, fm Host. & Abb. [Possidentis] Si tamen episcopus § omnes præ sentatos a patrono laico refutaret, & suum institueret, talis institutio cassaretur, vt supra c. proxi. & c. consultationibus, & c. illud, in fi. secundum Inn. [Meliorem] idest bonam, sic infra eo. c. in fi. [Robur] non ob. prima pñtatione, vel primi præsentali app. & hoc bene soluitur hic vtraque quæstio. patet enim, quod non acquiritur ius, per quod secundo præsentatus & institutus impediatur, & qd valet secunda non ob. app. & ip sius institutio. simile de rescrip. pastoralis, de sacra. nō ite. c. 1. Hostien. [Constituimus] de nouo addendo, licet hoc non fuerit quæsitum [Idoneum] & idoneiorem secundo, § & secundum Ross. Bene, qui dixit in libel. t. quid fieri debeat, quando patronus & c. hanc decr. lo qui, quando primus præsentatus dignior est secundo: secus, si æque, vel minus est dignus, cum possit episcopus gratificare, supra eo. cum autem. Dicit potest hanc decr. loqui, cum episcopus adhibet malitiam, vt dicit text. alias si non malitiose primum omitteret præficiendo secundum, secus, vt in decret. cum autem, vel scdm Io. hic episcopus malitiose repulit primum ante præsentationem secundi, & ideo puniatur [Beneficio] in mensa sua. Vin. [Puniatur] episcopus [Non est § dubiū] eo ipso, qd in dubio nihil aliud probat, secundum Host. [Deliquisse] no. Pet. & Abb. plura notāda ex hac decr. primum § factum contra ap. legitimam tenet, fm, qd ap. inuito appellante tollitur per factum alterius. valet Ioan. And. super 3. Decret. Cc enim

enim appellatio, donec patronus alium præsenteret: sed & alio præsento & recepto per episcopum appellatio est sublata. tertio. q. quis potest mutare consilium et in alterius praeiudicium. quarto, q. quis penitet re non integra. ¶ Prima ¶ glossa. dat vnam concor. quarit, arguit pro, & soluit. ¶ Quarta gl. arguit, & remittit. ¶ Pen. gl. quarit, & arguit pro episcopo, & contrarium soluit. ¶ In ¶ gl. pen. ibi, is qui dolo] sequitur, fecit, quo minus possideret, hoc quoque nomine punitur, q. actor cauere ei non debet actiones, quas eius rei nomine habet, se ei præsaturus [& ibi, si verò, in fi.] plenius vide de postu. bo. na. 1. super 3. gl. ¶ In ¶ 1. gl. ibi. c. ult.] & sup. de cōces. praben. c. 3. Host. [& ibi, ab initio] sic est hic casus specialissimus, in quo tenet, quod sit etiam contra ap. nedum post, quamvis legitimam. contra id, supra de elec. cum nobis olim. in prin. & sit ratio, quæ sequitur in gl. & est si. de rescr. plerunque. vel dic, q. a principio non uenet appellatio quò ad patronum laicū, tum quia nō omnino subiaceret quò ad hoc iurisdictioni ecclesiasticæ, sup. c. proxi. tum quia sibi permittitur variare, supra eo. cum autem appellatio igitur eum impedire non potest, ff. de ap. reci. vel non, l. si. supra de his quæ fi. a ma. par. cap. ex ore: quia quantum ad hoc, ratum non est factum patroni prius, quam approbetur a diocesano, supra eo. quod autem. potest tamen dici, q. quò ad diocesanum tenet appellatio, si in aliosè repellit, vt se quitur, fm Host. [& ibi, variare] & ¶ multa impediūt faciendum, quæ non cassant iam factum. Inno. ¶ In gl. sup. eo. in fi.] Lucij est: sed dic, vt dixi in text. ¶ In glossa. sed quis probabit, ibi, est verum] ineptè loquitur. & Io. dicebat, arg. contra. 7. q. 2. & c. Dicebat Phil. contrarium verū: quia ipse probare debet, quod obijcit. 6. q. 2. & c. (& ibi, Dicendum est) idē Host. & potest dici per ea, quæ dixi in tex. super ver. idoneum. hoc verum, quando repulit primū ante præsentionem, secundi: secus, si post repulit, idem, si dicat præsenteret alium. & vide quod no. 6. q. 7. monasterium, in ult. gl. (& in fi.) Host. distinguit, si quò ad executoria euidenter repræsentalus apparet bonus, vt quia bene legit, bene cantat, & est bonæ famæ, tenetur episcopus de malitia. Si verò eius defectus euidenter apparet, tunc in nullo tenetur episcopus, de accusa. euidentia, de excep. exceptionem. In dubio si episcopus non examinauit, nec alius, adhuc præsmitur contra episcopū, arg. de elec. nihil. Idem, si examinauit, & interlocutoriam non dedit. Excusatus autē videtur, etiam si per alium examinauerit, vt no. de offic. Archid. ad hoc. Si verò fuit examinatus per episcopum, qui contra eum fuit interlocutus, tunc sententia in rem iudicatam transiit, & imputet sibi, qui non appellauit, supra de elect. cum dilecti, in fi. In dubio igitur, si clericus agit contra episcopum, nisi aliter excipiat, vel si excipiat, & nō probet episcopus, dicit ipsum condemnandum. Si verò excipiat, & probet quicquam rōnabile, absoluetur, de æta. & qua. accepimus. ¶ Nec ¶ 12 ¶ credat episcopus libellum sibi porrigendum in hoc casu, vt ibi dicitur, tum cōsiderata impotentia & paupertate respectu episcopi, ar. in auct. de man. prin. §. sit tibi, col. 3. & de quæstore, col. 6. tum quia in tali causa sine scriptura procedendum est, sicut] & quando episcopus iudicat inter suos clericos. 11. q. 1. si quis cū clerico: tum quia de alimentis clerici agitur, arg. de fer. l. 2. & 93. dist. diaconi: tum quia sicut ipse ex officio suo clericis providere tenetur. 12. q. 1. præcipimus, & c. episcopus. 16. q. 3. c. 2. sic & ad hoc est superioris officio distingendus: tum quia non apparente defectu præsmitur contra ipsum, supra de elect. innotuit, & c. dudum. 1. ad fi. tum quia sicut ipse ex officio suo. contra suum procedit clericum, sic & æquum est, vt pro ipso clerico contra ipsum ex officio procedatur, & ad de quod not. 13 de restit. spo. conquerente. Sed ¶ quid si duobus litigā-

rib. in curia super ecclesia, patronus ecclesiæ hoc sciēs præsental tertium, intelligas intra tempus debitū, ad ipsam ecclesiam diocesano, qui sciēter ipsum instituit in ea, nunquid alter litigantium, pro quo lata est sententia in curia contra patronum, & contra diocesanum, habet actionem? videtur q. sic, arg. hic. apparet enim, q. in hoc malitiosè processerunt, & in elusionem sententiæ, & sic sunt puniendi, de postu. bonæ. 2. ver. nec nocet. hoc facta est durior & deterior conditio vincētis, quod proconsul modis oib. prohibet, ff. de ali. iu. mu. causa fac. l. 1. in princip. & l. 2. & 3. §. 1. ergo ad interesse tenentur, eo. tit. l. item si res, alias, non solum, §. hæc actio. videntur enim tales ex mente illius edicti obligati, sicut is, qui vendit rem alienam, eo. tit. ex hoc edicto, §. alienare, & l. cum miles, & l. si. vel tenetur talis actione de dolo, vel in factum ad interesse vincētis, arg. op. ff. de dolo, l. rem quandam, maxime cōsiderata cano. æquitate, fm quam quilibet potest interesse suum petere ab illo, cuius facto dolosè læsus est, nulla actione expressa, vt patet de rescrip. c. si. de iudi. dilecti, de dolo & contu. c. 1. & 2. accedit ad materiam quod no. de elect. dudū. 2. §. nos igitur. videtur etiam, q. prædicti tenentur: ut crimine stelionatus, argum. ff. de cri. stellio, l. penult. Hostien.

ADDITIONES.

- a ¶ Dic vt inf. Vide in gl. non obstante: & aduerte, quia pinguius ius acquiritur præsento a patrono clerico, cum non possit variare, quam a laico, vt hic.
 - b ¶ Impedire. Ad hoc optime, de sup. neg. prel. c. fi. & quia propter appellationem non debet quis desistere a iure suo, vide Io. An. de ma. & obe. dilecti, in gl. cū quid prodest, ver. cum non placet.
- S V M M A R I U M.
- 1 Ad titulum ecclesiæ si quis ad præsentionem rectoris fuerit ordinatus, non praeiudicabit patrono non consentienti.
 - Collegiata ecclesia quæ dicatur remissa.
 - 2 Per intitulationem an & quod ius acquiratur intitulo, & quo iure, num. 6.
 - Intitulati qui dicantur, & quales censeantur, & fieri quot possint in ecclesia, & quando eorum requirendus assensus a patrono. num. 4.
 - Ordinare quot debeat episcopus, & si quos cum minus competentis titulo ordinet, quid ei timendum.
 - Electio, pro præsentione.
 - Impropria locutio.
 - 4 Singularis numerus pro plurali.
 - Enallage numeri.
 - 5 Ad titulum rei non vacantis recipi quis non debet, sed ad titulum beneficii iam spe vacantis recipitur.
 - 6 Vt de intitulatis patronus consuetudine posset induci vt præsental teneretur, & de quibus.
 - Eligere vt quis teneatur de aliqua ecclesia, sic potest induci.
 - Decretalis huius intellectus quis.
 - Ad vacatura beneficia expectatio quādo excusetur, ver. posset tamen, num. 10.
 - 7 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 8.
 - Consentire is videtur qui præsens non contradicit.
 - Ad patronum spectat etiam clericorum ordinatio, ver. si quis oratorij. vide num. 10.
 - 9 Additio glossarum.
 - Præsental clericos quando possit rector ecclesiæ sine consensu patroni.
 - Titulos clericis Abbas, & conuentus possunt assignare, in fi.
 - Patroni ecclesiastici a laico quæ differentia hic.
 - 10 Gratificationis locus est, si plures sunt intitulati in ecclesia.
 - Patronus in ecclesia collegiata quos præsental.

C A P V T XXX.

Postulasti. Calus. Si ¶ ad præsentionem rectoris ad titulum ecclesiæ fuerit aliquis ordinatus, nihilominus patronus, qui non consensit ad ipsam, cum vacabit,

vacabit, poterit presentare. & sunt duæ partes. In 1. 7
consultatio, in 2. responsio, ibi, Ad quod. & scire de-
bes, q. hic notavit Inn. quæ ecclesia dicatur collegiata.
sed secutus Host. hoc dixi. supra eod. nobis, ubi compe-
tentius ponitur [Titulos] per hanc ¶ intitulationē nul-
lum ius acquiritur intitulo: quia si quæreretur, neces-
se esset cōsentire patronum, vt no. supra de fil. presbyt.
proposuit. vel dic q. bene acquiritur ius. facit de simo.
per tuas. 3. & est verè canonicus: tamen redditus nō per-
cipiet, quousq; placuerit electoribus: & admittitur hoc
contra ius commune propter cōsuetudinem approba-
tam. sic supra de consti. c. si. de maio. & obe. statuimus,
¶ Inn. de hoc etiam post eum dixi supra de præben.
3 dilectus. 1. in gl. si intelligas, in fine. Dicit Host. q. ¶ ad
hoc præsentantur, vt possint ad sacros ordines promo-
ueri, quocunque sint, supra de præben. episcopus. & c.
cum ¶m apo. & tales non censentur in ecclesia conuen-
tialiter, esse assisij numero, sed solum quasi beneficia-
ti, sicut supra de cler. non resi. c. pen. Caueat tamen epi-
scopus, q. ecclesia sufficiat intitulatis, & rectori: alias
non esset differentia, vtrum sine, vel cum minus compe-
renti titulo ordinaret, de transla. c. 2. alias timere po-
terit, quod habetur de ata. & qua. accepimus [Electio]
idest præsentatio ponitur. n. improprie, sicut & supra
eod. nobis, & capit. quoniam. & supra de arbit. cap. 1.
de indi. cap. ult. infra titu. 1. significauit. Hostiens. [In
his] representationibus, & est secunda quæst. [Eligen-
di] idest præeligendi, & præsentandi, vt prædixi, vnde
licet quærens verbo electionis vtatur: papa tamen de
præsentatione respondet [Vacare] rectore [Alijs] forte
duo patroni sunt, quorum vnus præsentat extraneum:
alius præsentat istum. ad hoc sup. eo. quoniam. Hostie.
4 [Ad quod] melius ¶ dixisset, ad quæ, sic sup. de sacra. nō
ite. c. 1. & sup. c. proxi. Host. [Processisset] ab initio, vel
rati habitione sequenti, supra de elect. q. sicut, §. si autē.
tūc enim requireretur consensus eorum, arg. ff. de aqua
plu. ar. in concedendo, & supra de elec. c. 1. & tunc hēt
ius contradicendi. Vincē. [Assensu] non ob. q. opponi-
5 nitur, quod ¶ ad titulum rei non vacantis recipi non
debet, nam recipitur ad titu. beneficij iam vacantis in
spe ad titulum prælaturæ non vacantis, si se reddat ido-
neum: quam spem iura non reprobant, sup. de ele. offi-
cis. Gof. dixit Inn. Idem intelligo, cum eius assensus in-
teruenit: quia si aliud diceretur, daretur via ad vacatu-
6 ras. contra id, de concess. præben. c. 2. vel dic, q. ¶ vbi si-
ne malitia vacaturarum hoc fieret, de consuet. posset
induci, vt patronus de talibus intitulatis suo consensu
præsentare teneretur. sicut de consue. inducitur, vt quis
teneatur eligere de aliena ecclesia, de consue. cum di-
lecti, sup. de verb. sig. Abbate. Inn. Abb. intellexit lite-
ram cum Ber. vt sonat, dicens q. & si patronus tenea-
tur illum præsentare, nō est sibi ius acquisitum, cū pos-
sit variare. Dixit etiam hoc non seruari, q. per intitu-
lationem talem aliquis sibi vendicat hoc ius, vt illi eccle-
sia præfici debeat. Dic bat Host. q. iste finis poterat cō-
iungi nō cum proximo dicto, sed cū verbo, generatur.
Posset tamen secundum eum dici ad aliam opi. tenen-
dam, hoc intelligi de patrono ecclesiastico: quia varia-
re non potest. & excusatur expectatio vacaturi auctori-
tate huius iuris, & papæ, qui potest supra ius dispensa-
re. 23. q. 4. qui peccat, de concess. præben. proposui, nec
oportet, q. mortem rectoris desideret: quia non est om-
nino certus, an locum ipsius obtineat, vt si plures sint
intitulati, vt dicam super gl. sed & si vnicus sit, multa
possent occurrere, propter quæ impediretur, supra de
iureiu. quemadmodum. vel ¶m eum hoc potest intelli-
gi de honestate. q. d. decens est, sed non necessarium,
q. patronus tales præferat. & quantum ad hanc hone-
statem saluandam præiudicium generatur, arg. quod
no. de cler. pere. c. si. de elect. ne pro defectu. ¶ Prima

7 ¶ gl. primò obijcit, & soluit. secundo quærit, arguit pro:
soluit contra, tertio ponit lectionem Io. cui obijcit, sub-
8 dens rationem ipsius Ioan. quam approbat. ¶ In ¶ 1.
gl. ibi, §. magistrū] imposuisse videtur exercitor, q. im-
positum a magistro passus est in naue magisterio fungi
(& ibi. l. 2.) vide de his quæ fi. a ma. par. cap. ex ore, su-
per gl. pen. [& ibi, si quis oratorij domum] sequitur fa-
bricauerit, & voluerit ibi clericos ordinare & c. [& ibi,
si patronus] loquitur de impubere, quem patronus, vel
extraneus hæredem instituit, qui extra ea nil in bonis
habet. Iudiciū enim eius in tutore, quem ipse testator
dedit, sequendum est: qui sic pupillum dilexit, vt eum
9 hæredē institueret. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, cum eo inuito] imo
per hoc, q. uon sit patrono præiudicium, hoc probatur.
vel apparet, q. eo inuito rector potest titulare, vel præ-
sentare ordinandum, quod intellexit Io. ad vitam ip-
sius rectoris, vt sequitur in gl. Dicebat Host. aut eccle-
sia est patrona, ad quam temporalia pertinent, quo ca-
su non habet rector ius præsentandi sine consensu pa-
tronæ, ne circa temporalia præiudicium ei generetur,
arg. sup. eo. ex literis, in fin. cum suis concor. aut laicus
est patronus, quo casu etiam quodocūque ad rectorē
temporalia pertinent, indistinctè dici potest, q. rector
possit ex speciali consue. tales clericos præsentare, arg.
de his, quæ fi. a præ. ea noscitur. Sed si de consue. non
apparet, videtur requirendus cōsensus patroni, ad hoc
supra de off. Archid. ad hoc de temp. ord. si archiepi-
scopus, & iunge quod no. de offic. vica. c. 4. de eccl. adi-
fi. c. 2. supra eo. suggestum. & sic concordando prædi-
ctas opi. & iura potest colligi differentia inter patronū
ecclesiasticum, & secularem, vt not. sup. eo. cum pro-
pter. Istud autem dixit Hostien. certum esse, quod Ab-
bas & conuentus possunt tales titulos assignare, secun-
dū ea, quæ no. supra de statu mo. c. si. §. pen. [& ibi, præ-
10 sentare] idem Pet. & si plures ¶ sunt taliter intitulati,
locus erit gratificationi, secundum Hostien. pro primo
præsentato facit, de ma. & obed. c. 1. & sic nō ob. secun-
dum eum, quod dicitur de expectatione vacaturi. &
sic dicit intelligendum, quod no. in summa eo. ti. §. pen.
[& in fine] Si in ecclesia sunt præbendæ, tunc patronus
præsentabit non rectorem, qui eligitur a conuentu, sed
canonicos. & hoc si ab initio episcopi auctoritate reti-
nuerit: alias non, quod dic, vt no. supra eo. nobis fuit, &
probatur de concess. præben. c. fin. & sic potest intelligi
in aucten. de sanctis. episco. §. si quis oratorij domū, col-
lat. 5. & sic seruat cōsuetudo optima interpres legum,
supra de consue. cum dilectus, secundum Hostien.

S V M M A R I V M.

- 1 Patronus etiam clericus ecclesiam vacantem conferre non po-
test, licet præsentare possit ad eam.
Velle & posse inuicem quomodo se impediatur.
Si non valet vt agitur, nec valet, vt valere potest, & quo ca-
su hic.
Patronus quantum tempus habeat ad præsentationem faciē-
dam. nu. 5.
- 2 Patronus ecclesiasticus variare non potest.
Patronus quibus verbis vti debet in præsentatione clerici, ne
repellatur. num. 5. & 6.
- 3 Electio sumitur, pro præsentatione in persona patroni.
- 4 Epilogus, & additio glossarum. nu. 5.
Concedere pro cōsentire.
Ecclesia, pro iure patronatus.
Dominium pro cura.
- 5 Peccare, qui non credunt, non puniendi.
Patroni qua pena possint, si peccant in præsentando, puniri.
Pena ordinaria, si non infligatur a iure, pena tamen extraor-
dinaria arbitrio iudicis infligitur.
Comparatiuum, potior, ponitur hic electiue, in fine.
Io. And. super 3. Decret. Cc 2 CA

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

C A P V T XXXI.

De censibus, exactio. & procur. Rubr.

- 1 Transmissæ.** Casus. Patronus etiam clericus ecclesiam vacantem cōferre non potest, licet præsentrare possit ad illam, & sunt duæ partes. secunda ibi, Cōsultationi [Concessio] non præsentrando, quod facere potuerunt, sed conferendū, quod non possunt, ut sequitur, & sic velle, & posse inuicem se impediunt, de offi. dele. cum super. & sic nec valet, ut agitur, nec valet, ut valere potest. ^a Dicebat tamen Boa. q. si non vidisset hanc decre. putasset contrarium [Ipsi] capitulum Eboracen. [Postmodum] intra sex menses tñ a tempore vacationis, & notitiæ, & infra eo. c. vno, lib. 6. [Eodem] R. cui primo collata fuerat, & videbatur tenere a primo: ² quia patronus et ecclesiasticus variare non potest, supra eo. cum autem, ^b sed istud soluitur in 1. glo. [Et]. hic est quæstio, vtrum talis appellatio impediatur officium tuum, & vtrum possis instituere præsentratum, ad hoc respondet [Non concessio] dicunt quidam, s. Pe. & Ab. q. quando patronus petit clericum in ecclesia institui per episcopum, dicens q. ipse contulit sibi ecclesiam, hoc ipso episcopus potest illum repellere per hanc decre. ^c Debet ergo dicere, cum elegerim talem vobis præsentrandum ad talem ecclesiam, peto, q. ipsum instituat, & sic dicunt faciendam vim in verbis [Præsentatio] sic possunt intelligi omnia iura loquentia, de elect. patroni, vt. s. sumatur electio et pro præsentatione, vel, vt dixi supra eo. nobis. Et no. q. patronus ad præsentrandum habet tempus quadrimestre, non sufficit ergo, q. praeligat, vel eligat, nisi intra id tempus præsenteret, ad hoc infra eo. vno. lib. 6. facit quod post Compo. dixi, de rescrip. c. capitulum, post glossas, ver. quæri potest. ¶ Prima et gl. rñdet per quæstionem, an valuerit appellatio. ⁴ ¶ Secunda gl. arguit. Item obijcit, & soluit. ¶ In et gl. 1. in fine] melius facit de cōces. preben. c. 3. ¶ In gl. 2. ibi. non potest] non potest vti patronus his verbis, concedo, do, trado, dono ecclesiam: potest tamen dicere, Cōcedo, vt habeas hanc ecclesiam, & tunc ponatur concedere pro consentire. ponitur tñ ecclesia qñq; pro iure patronatus. 16. q. vlt. nemini, & ca. si plures. & dominium ponitur pro cura. ea. q. monasterium, fm Vinc. & Goff. [et ibi, factum suum] vnde sunt de prudentia cōmendandi, ar. 2. q. 4. magnæ, & infra de accu. qualiter [et ibi, imponenda] ff. de religio. & si quis, §. generaliter, ff. de sepul. vio. l. 2. §. non perpetua, nec forte et credebant peccare, & sic non debent puniri, inf. de sen. ex com. cum volūtate, maximè quia communiter patroni præsentrando verbis collationis vtuntur, dicen do, cōferimus, & præsentamus, nec vitatur utile per inutile, inf. de reg. iur. utile. Quamuis autem hac pēna ordinaria per ius non inflicta puniri non possint: sunt tamen extraordinariè arbitrio iudicis puniendi. ad hoc sup. de off. dele. de causis, fm Host. ¶ In gl. vlt. in fin.] propter quod electiue ponitur, non comparatiue. Host.

A D D I T I O N E S.

- ^a ¶ Valere potest. De quo in c. 1. de despon. impu. lib. 6. per Io. An. & Bar. in l. 1. ff. de ver. obli. & per dominum Bar. de Saly. in l. non codicillum, C. de testa. & ex no. per doct. potes videre contraria huius iuris.
- ^b ¶ Cum autem. Vide etiam appellationem valere saltem pro interesse appellantis decepti, & a patrono, facit quod no. Io. And. sup. eo. pastoralis, super glo. 1.
- ^c ¶ Hanc decre. Facit quod no. Io. And. sup. eo. illud, super glo. 1. & vide, infra in glo. 1. & super illa.

S V M M A R I V M.

- ¹ Continuatio tituli.
De censibus, exactionibus, & procuracionibus, vbi alibi in iure canonico, præterquam in hoc titulo, & libro tradatur.

- ¹ ¶ Viso de et vno onere ecclesiarum, s. de iure patroni, de alijs oneribus. s. censibus, exac. & procura. est videndum. Goff. de prima parte 23. q. vlt. §. ecce quod, vsq; ad §. hinc datur, & 11. q. 1. si tributum, & ca. seq. De secunda parte de procuracionibus, & visitacionibus 18. q. 2. peruenit, vsq; ad fi. & 10. q. 1. & q. 3. facit 18. dist. de eulogijs reperitur autem in 6. & in clem. Item ad primam & secundam partem conueniunt, de elect. querelam, de sup. ne. praela. c. 2. de pact. cum clerici, de transac. de cetero, & c. præterea. 1. de iureiur. tua nos, de preben. auaritia, de deci. cum non sit, de reli. do. constitutus, de collu. audiuius, de exces. praela. c. 1. de priuile. c. recepimus, de verbo. sig. super quibusdam. 2. respon. & lib. 6. de rescri. statutum, §. in super, de re iud. ad apostolicam, ver. posset etiam, de priuile. si papa, §. si verò, & clem. de sup. negli. praela. c. vno, ver. eadem, de exces. praela. c. vno, ver. in exigendo. Ad vlti. par. de off. or. cōquerente, & c. se. de prescr. accedens, & c. cum ex officij, de simo. cum sit, & lib. 6. de off. or. si episcopus.

S V M M A R I V M.

- ¹ Sancitum, pro flatutum.
Pro dote ecclesie fundandæ mansus liber ab omni seruitio temporali tribui & recipi debet, & si quod habeat, quando ecclesia teneatur soluere, nu. 2. 6. 7. & 8.
Area proprie quæ dicatur.
De proximis idem iuris.
- ² Epilogus, et suffragium glossarum, nu. 4.
Res transit cum onere suo etiam ad clericos, vide sup. 1. & 2. & ad ecclesiam, ibid. n. 6. & quibus casibus, nu. 6. 7. & 8.
- ³ Additio glossarum.
Mansus quibus modis sumatur.
- ⁷ Onus ecclesiasticum quod dicatur, num. 2.
- ⁸ Ecclesie clerici, & eorū possessiones a quib. liberi, nu. 2. 6. et 7.

C A P V T I.

- Sancitum.** Tria sunt dicta, secundum ibi, & presbyteri. tertium ibi, & si. & et expone, i. statutū. Abb. [Seruitio] de nouo imponendo, & etiam si antiquitus fundatores ecclesiarum consueuerunt aliquem censum profundo in dotem assignato recipere, illum debent remittere, arg. hic, & 10. q. 1. c. 1. & se. & si non remittunt, pro remisso, & si de nouo imponunt, pro non imposito habetur, argu. in eisdem iuribus, & infra c. prohibemus. C. de legi. non dubium. 10. distin. vides. facit quod dixi de fo. compe. verum, in gl. quilibet, ver. si autem baronia. Sed si alij erat eadem terra tributaria, non erit liberata per iura, quæ alleg. gloss. Sed ecclesia non debet illam pro dote recipere, nisi omnino tradatur libera: imo potius ab ædificatione ecclesie cessandum, fm Inno. 23. q. 8. fm Inno. de seruis non ordi. c. 3. hoc ergo facit hæc decre. quia instruit episcopum, ne pro dote tali det primarium lapidem, vel ecclesiam ædificari consentiat [In eis] tñ licet ecclesijs [Fidelium] salua canonica episcoporum, de deci. ex parte prima [Areis] area proprie locus inædificatus, & incultus. Ab. [Iuxta] idē iuris de proximis, ff. de rei ven. quæ religiosis, de parochia. super eo. Vin. [Ecclesiasticū]. i. ad quod ecclesia tenetur episcopo, vel alteri praelato. T. vel panem, & vinum ad opus eucharistie. Vinc. [Amplius] illo manso, & facit pro opi. Ala. ¶ Tertia et gl. quærit, ponit opinio. Ala. contrarium soluit. ¶ In 3. gl. ibi. l. 1. 2. & 3.] non licet cuiq; rem sine censu comparare, vel vendere: sed omnes pro agris, quos possident publicas pensiones soluant.

soluant, nec pactionibus contrariis adiunguntur [& ibi sane] vectigale pradium & superficiarium obligatur, tamen sine diminutione mercedis [& ibi, §. si fundus] vide de usufructu, quanto, super ult. gl. [& ibi, l. 3. in fine] clerici possidentes pradiorum solvant tributa. ¶ In §. gl. 1. ibi, habes] pro palea. ¶ In gl. 2. in fine] l. 40. §. tornatur. T. de hoc. 23. q. ult. secundum. Dicit Goff. q. mansus dicitur pradiu, ubi homines manent, unde pradium illud, in quo clerici manent, liberum erit. Dicit Host. q. 3 in vulgari Gallicorum dicitur mansus domus edificata extra ciuitates, & castra, cum aedibus rusticis, & terris adiacentibus, in quibus ad delectationem & quietem interdum praelati, nobiles, & alij manent. Dicit Innoc. q. hic appellat mansum dotem ecclesie constitutam pro sustentatione clericorum, & alijs necessarijs, de consue. di. 1. nemo, infra tit. 1. cum sint. & dicit quosdam dicere de episcopi auctoritate, & non aliter illam posse fieri tributariam. ¶ In gl. 3. ibi, Ala.] Phi. & Goff. [& ibi, credo] Idem Host. pro eo maxime, qui id expressum non est in iure, & per interpretationem magistrorum quis non liberetur ab onere decimarum, ut patet in eo, quod le. & no. supra de deci. a nobis, & c. tua, & infra. De tributis vero dixit, q. si assignatio fuit facta sine consensu domini, non valet, arg. quod legi. & no. de loca. potuit. aut de consensu, tunc si non retinuit tributum, illud videtur dedisse, ff. de pig. act. Caius. §. 4. dist. si seruus. & sic intelligatur opi. Ala. cum suis iuribus, aut ipsum excepit, & tunc sibi imputet ecclesia, quae tributariam rem recipit, cum & domino licuerit retinere, ut infra dicitur. ¶ In §. gloss. ecce quod, ibi, ecclesiasticum] puta caritatum subsidium, infra eo. cum apostolus, vel ab antiquo impositum. 18. q. 2. seruitium, vel ecclesie auctoritate impositum foundationis tempore, vel ante consecrationem. ea. q. Eleutherius, & supra tit. 1. praeterea, ubi de hoc. ¶ In §. gl. idest, ibi, ostendis] etiam temporalibus, quod intelligas quantum ad feudalibus, & seruitia rebus annexa, infra c. 1. de maio. & obe. b. solita: liberae sunt ecclesie, & clerici, & possessiones earum, de constit. quae in ecclesiis, & c. ecclesia, de vi. & honest. cler. c. fi. de re. ec. non alie. ca. fi. vel dic [Senioribus] idest praelatis. 23. dist. quamquam, de electione significasti, in superscriptione, ad Rom. 13. c.

ADDITIONES.

1. ¶ Auctoritate. A principio cum conceditur, potest esse verum, & post videtur alienatio, & sic requiri videtur solennitas, & vide super gl. proxi.
2. ¶ De ma. & obe. Ista faciunt ad materiam illarum, quae no. Bart. in l. rescripto, §. sciendum, ff. de mu. & ho. & vide lun. de fo. compe. postulasti, & c. verum.

S V M M A R I V M.

1. Tributi solutio probat solutionem.
Anima pro homine.
Clerici sublimiores censentur, & quare.
2. D. Augustini expositio ponitur pro lege, siue constitutione.
Census solutio qua operetur.
Nec est a quoque subtrahendus, & ratio.
3. Epilogus, & additio glossarum. num. 4.
Praelatis, & principibus, et alij parere debent.

C A P V T II.

Omnis anima. Solutio tributi subiectionem probat. hoc dicitur & expositione [Omnis anima] subdita peccato. unde exponit Goff. & Host. idest omnis homo, & habetur hoc 1. q. 1. omnis [Sublimioribus] ergo clericis quanto anima sublimior est, tanto ipsi sublimiores censentur [Potestatibus] ex hoc plurali inuehitur b. Ber. contra Euge. qui eximebat cle-

ricos, volens, q. subiecti essent potestati, non potestatibus [Et vos] verba t. Augustini, exponitis verba apostoli. Pet. & Abb. [Probatio] quod ad quid. non. n. semper est census probatio plena subiectionis, de priuilegiis. recepimus. Inn. Quandoque enim est probatio: quandoque praesumptio. de hoc de causa poss. c. fi. nec ergo subtrahas censum, nec ipsum soluere dedigneris, filius enim Dei censum soluit: quis tu, qui putas non soluendum. 1. 1. q. 1. magnu. Host. ¶ Prima gl. respondet per questionem, quibus loquatur, & tripliciter soluit. ¶ In gl. 2. ibi, nulli] vide de causa poss. c. fi. super 4. gl. ¶ In §. gl. 1. in fi.] quibus etiam principes, & alij parere debent, de ma. & obe. omnes. ¶ In gl. ult. in fi.] C. de natura. li. 1. 4. T.

S V M M A R I V M.

1. Census nouum monasterio non potest episcopus imponere.
Massa nomen loci.
Nouas consuetudines, et quae alia non licet inducere, et quando, num. 2.
3. Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4.
Initium, medium, vel finis, quando spectandum in rebus exempla.

C A P V T III.

Scientes. Episcopus non potest imponere. primo ponitur partis questio. secundo indicis datio, ibi, Man. [Praedictus] in decisa (Masse) nomen loci. (Nouas) quod non est tolerandum, infra eo. prohibemus, sicut nec nouum sigillum, infra de excess. pra. dilecta, nec tollendae sunt consuetudines antiquae, de consue. cum consuetudinis. Iuste ergo conqueritur, cui antiquae pensiones non redduntur. 18. quest. 2. Eleutherius, infra eod. quanto. Host. (Imponere) vel quas sacerdos, vel alij haberent in mon. vel monasterium in sacerdote. Innoc. q. d. vtrunque prohibetur. Hostien. (Nouiter) sine causa, infra eo. significauit, vel ex quo nimis grauatur ecclesia, de consue. capit. 1. de deci. suggestum. Host. Sed & si subesset causa, fieri hoc non potest sine auctoritate episcopi, secundum Innoc. per iura praedicta. ¶ Secunda glo. ponit bro. de initio spectando, alle. iura, pro fine, alle. 7. pro medio. 6. contra medium, vnum soluit & remittit. ¶ In §. gl. 2. ibi, cum oportet, in fi.) in tacita hypotheca, quam habet filius in bonis patris administrantis bona sibi delata, inspicitur initium gerendae, vel deferendae administrationis (& ibi, qui abortionis) forte vult allegare se. §. testamentum. ubi testamentum, quod nullo iure valet, impune supprimitur, cum nil ex eo consistere possit. hoc dico, quia iste §. facit pro fine spectando, qd. vide de homi. si aliquis, super 1. gl. (& ibi. l. 1.) inspicitur initium possessionis in colono, vel conductore, ne contra dominum prescribat (& ibi, & ult.) in usufructu sufficit auctorem habuisse malam fidem, licet successor habeat bonam (& ibi. l. 1. in fine) impubes actione commodati non tenetur etiam si factus pubes dolum, vel culpam admisit, cum a prin. non fuerit commodatum (& ibi. §. 1. in fi.) sufficit vtiliter ceptum, etiam si non habeat effectum in actione negotiorum gestorum (& ibi. §. cum quis) stipulatio sub conditione impossibili non valet, licet etiam illa possibilis fieri possit. Immo pns. n. tps non secundum futurum estimari debet. ponit exemplum de vendenda re sacra, vel publica (& ibi, sufficit) sequitur, tutori bene & diligenter negocia gessisse, & si euentum aduersum habuerit, quod gestum est (& ibi, quia vero) vide de elec. dudum. 1. super gl. ista tria (& ibi, si antequam) alias incipit, Iulianus, si ante, quam ibi mandarem, ut peteres fundum, satis acceperis, & postea mandato meo egisti, fideiussores tenentur (& ibi, respiciendum) vide de Io. And. super 3. Decre. Cc 3 offi.

offi. custo. c. 1. super glo. 3. (& ibi, §. solemus) medium tempus non nocet, ut si Titius civis Romanus scriptus sit hæres, viuo testatore factus est peregrinus, id est deportatus, & mox ad civitatem Romanam pervenit. ¶ In gl. 2. ibi, est arg. secundum Ro. & ibi, si antequam) alias incipit, Iulianus (& ibi, §. 1. alias, cap. in cassum (& in fine) & hic per Lau. Vin. Tan. & Gof. Dicebat hic Host. q. istius brocardi, quod nimis est generale, non patet perfecta solutio.

S V M M A R I V M.

- 1 Ad collectas personales cogi non debet cecus, secus de realibus, num. 2.
- 2 Collectarum nomine qua veniant. Miserales persona, a quibus debeant immunes esse.
- 3 Epilogus, & additio glossarum, num. 4.
- 5 A muneribus personalibus etiam numerus filiorum excusat, & qua alia, num. 2.

C A P V T III.

- Licet.** Casus. Cecus ¶ ad collectas personales cogi non debet, & respicit secundam partem rubricæ de exactionibus. ponitur cæci con- questio, & provisio ibi, q. fieri (Ad collectas) personales: secus de realibus. Inn. Sed Host. intelligit de colle- ctis, quæ generaliter fiunt in terra, sicut fodrū, alberga- ria, regnū, vel similia. Putat. n. q. tales personæ misera- biles nō solum a personalibus, sed etiam a realibus & extraordinarijs debent immunes esse, arg. 82. dist. iu- dicatum, & C. de superind. l. vna, & de va. mu. l. vna, li- br. 11. In realibus autē ordinarijs non sunt immunes, fatetur enim, q. si teneant aliquam terram censualem, vel tributariam, censum, vel tributum soluere debent. 16. q. 1. si quis laicus. 23. q. 8. conuenior, & c. tributum, quāvis piē faciat dominus, si paupertate oppresso hoc remittat, arg. supra de loca. propter sterilitatem. ¶ Pri- ma ¶ gl. alias secūda quærit obijciendo, & soluit. ¶ In vlt. gl. ibi, l. 1. §. tenuis ¶ prima iuvari dēt auxilio (& ibi, l. 1. & 2.) prima loquitur in cæco: secūda in surdo. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, & secūdo) & de offi. lega. significantibus (& in fi.) ¶ vel erat de temporali iurisdictione ecclesiæ Cō- stantien. & homines ecclesiæ grauabant ipsum in hoc, & eum etiam de fundo expulerant, fm Hosti. vnde ad papam potuit recurrere, de appel. si duobus. ¶ In glo. vlt. ibi, personalibus ¶ muneribus) a quibus etiam ex- cusat numerus filiorum. quod dic, vt plene scripsi de a reg. iuris, decet. lib. 6. in prin. quæstionis.

S V M M A R I V M.

- 1 Censui non debetur, cuius ignoratur causa, & an hoc sit ita semper, num. 5.
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3. Per prestationem in præteritum an & quando teneat in po- sterum, num. 4. & 5.
- 4 Additio glossarum, & num. 5. cum sequen. Obligatio an tempore & patientia inducatur, & negligentia tollatur, num. 5. & 7.
- 5 Censui an debeatur per annuam eius prestationem, & quali- ter petendus & an causa specificanda. Solutio est modus liberandi, non obligandi. Causa quæ in realibus, quæ in personalibus exprimenda, cir. fi.
- 6 In personalibus prestationibus an reperiatur iudicium posses- sorium. Petitorium, & possessorium sunt correlatiua, et in quibus utrū- que in quibus alterū, & in quibus neutrum habeat locum.
- 7 Causam allegari in quibus sufficiat, & probari per temporis coniecturam.
- 8 In possessione census ad finem vsque causa quis tuendus, & quando.

C A P V T V.

Pervenit. Casus. Nō ¶ debetur cēsus cuius cā- ignoratur [Oportet qppe] sic ordi- na. Vt præsciatur, ad quid. i. quare, Et quando omnis census deb. at perfolui, sup. ad hoc vt sit præstandus, & sequi debeat condemnatio. Dicit Innoc. q. si certum est censum deberi, licet nulla causa subesset, solui debet, infra eo. quanto. ¶ Prima ¶ gl. po- nit casum. ¶ Gloss. 2. quærit, arguit negative, & affir- mativè ad quamlibet partem, inducens quinque iura, & soluit. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, si quis postquam] vide de sen- excōm. per tuas, super gloss. error [& ibi, si quis pro eo] sequitur, qui libertus non esset, & operas præstaturum se iurasset, si fideiussor erit, non tenebitur [& ibi, si cer- tis annis] si nudo pacto sine stipulatione conventum certis annis solui, non sum propter id in posterum obli- gatus [& ibi. l. vlt.] licet pater pro debitis filij aliquid soluerit, non per id tenetur ad reliqua [& ibi, cum de in rem verso] vide de causa pos. cum ecclesia, in gloss. ex hoc [& ibi. l. vlt.] iudex tuetur ductum aquæ, cui au- thoritatem dat vetustas, licet ius non probetur [& ibi, si quis diuturno] vide hāc & duas se. de Iudæ. c. 2. super 3. gloss. & ibi. l. vlt.] vide supra [& ibi litibus] vide in Iu- dæis, c. 2. in 3. gl. ¶ In ¶ gl. ibi, quæsiuit] imò quæsiuit co- mitissa, vt patet in superscriptione, & per literam, in- quisiitioni. ¶ In gloss. 2. ibi, nec inducit] hoc plane fa- tetur Hostien. de tempore solo per se, sicut nec sola pa- tientia per se, nec præscriptio, nec sola negligentia ta- lem obligationem inducit, sed negligentia cum tem- pore obligationem tollit, de præscriptio. per totum. Item patientia cum tempore obligationem inducit, sic in contrarijs statim alleg. & facit quod nō. de regu. iur. non firmatur, lib. 6. [& ibi, seruitium] vbi de hoc [& ibi, allegari ¶ causam] secundum Io. Laur. Tan. Vincē. Phil. Goffred. Sed dicit Hostien. quod ista communis opin. vim facit in verbo, & ineptè petat dicendo, Peto censum pro eo, quod mihi præstitum fuit per annos 40. sed si dicat, Peto talem censum ex tali causa impo- situm, ad quod probandum induco solutionem conti- nuam 40. annorum, bene pet. it, & obtinebit solutio- nem illam probando. Dicit Hostien. quod caueat talis de conscientia: quia non fingat, vel exprimat falsum, de præscript. c. si. memor eius quod dicitur de simon. Mattheus. videtur tamen, q. si non est memoria initij perceptionis, vel causæ, sufficit dicere, q. ex iusta cau- sa ¶ ab initio sit impositum, ad quod probandum indu- catur tempus, cuius contrarij & c. ad hoc de præscript. cap. 1. lib. 6. cum suis concor. nec obs. q. non specifica- tur causa: quia præsumptio est pro petente, cum non sit verisimile aliquem censum sine causa, & sine quere- la tanto tempore præstitisse, arg. ff. de prob. cum de in- debito. Item incertitudo, & impossibilitas meritò ex- cusat, hoc casu non exprimentem specialem causam, infra de regu. iur. nemo potest, lib. 6. ff. quorum le. l. 1. §. qui autem. remittit autem Hostien. ad multas viles prædicatorias quæstiones in hoc ad summam, eod. tit. §. sed quis census. Sed vlt. ibi nō. ad eorum intellectu & illorum, quæ scripsi supra de elect. querelam, & quæ nō. in Specul. de restit. spol. §. nunc dicamus, in vlt. co- lum. Scire debes, quod communiter legistæ hoc te- nent, quod diutina solutio annuæ præstationis non in- ducit obligationem. Dicunt enim, q. certi sunt modi inducendi obligationem. instit. de oblig. & in lit. seq. Sed iste non est de illis, ergo & c. & est idem modus ar- guendi, in l. patre furioso, ff. de his, qui sui, vel alie. iur. Item, vt dicunt, in diutina solutione duo repetiuntur, tēpus, & solutio. sed tempus per se nō est modus & c. vt in gl. Item solutio, quæ est modus liberandi, non in- ducit obligationem, quæ contraria est liberationi, de baptismo,

baptismo, maiores. ff. de solu. qui hominē, §. si. ex quo concluditur, q̄ hęc duo iuncta non inducunt obligationem pro illo anno, argum. ff. de excu. tu. spadonem, §. quā iura. & procedit hoc, quando solutio fuit debita. solvens enim quolibet anno se liberat per solutionē. Obligatio igitur non inducitur, sed remanet prior perquam singulis an. erat id debitum. Et hac ratione etiam non præscribitur, vt dixi de præscrip. auditis, super verbo, solutionem. Si verò solutio annuæ præstatio niserat indebita, solvens vno anno extra id, quod agitur, sibi parat condi. indebiti ad repetendum, ff. commo. si is. §. si. de solu. c. si. Itē cum soluit tertio, & vltioribus, quæ conditio personalis est, & sic durat vsque ad 30. annos. ex quo sequitur, q̄ per id in futurum soluere non tenetur; quia dicit lex, q̄ sublata substantia obligationis impossibile est ipsius qualitatem remanere: sed per contrariam probationem tollitur substantia debiti, cum repetitur vt indebitum. impossibile est igitur, q̄ remaneat qualitas. & substantiam vocant debiti, vel debitum id, quod debetur: qualitatem: q̄ sit annuum, purum, simplex, vel id simile. id probant per l. actor, ff. de in rem. vbi si debitor delato sibi iuramento iurauit non peti debitum, peti non potest vt constitutum. & hęc procedunt, vbi solutum est ignoranter. Si verò solutum est scienter, donum est, ff. de condi. inde. l. 1. Talis ergo solutio non obligat in posterum, de postu. bonæ. 2. in princ. de insti. cum venissent, ff. de iti. acti. que, pri. l. 1. in fi. Ex quibus concluditur, q̄ siue annua præstatio solvatur vt debitum, siue vt indebitum scienter, vel ignoranter obligationem solutionis fiendæ in posterum non inducit. Ad l. 2. C. de serui. respondent, q̄ loquitur in iure reali, quod tempore queritur, C. de pact. traditionibus, & sic loquatur l. si quis diuturno, ff. si serui. ven. Ad l. cum de in rem verso, ff. de vsu. respondent, vt ibi no. q̄ ibi non pronunciatur ex tēpore solo, sed ex causa habili allegata, quæ præsumitur ex tempore, vel probatur per longi temporis coniecturam: & per hoc communiter tenent, q̄ agēs petitorio, si dicit me sibi obligatum ad annua 10. præstanda, quā tanto tempore solui, petens vt soluam, & in futurū soluere cogar, ineptē petet: quia licet in realib. sufficiat al legare causam propinquā, scilicet dominium, in personalibus hoc non sufficit allegare causam propinquā, scilicet obligationem, imò necesse est allegari remotā, puta contractum, institutionem, vel aliquid tale, ex quo insurgat obligatio, & de hoc, de libel. ob. cap. 2. ad hoc ff. de except. rei iudi. an eadem, §. actiones. hoc etiam vult gl. ff. de do. excep. l. 2. §. circa. ad hoc l. litibus, C. de agri. & censu. Tenent t̄ etiam, q̄ in personalibus præstationibus non sit reperire iudicium possessorium dicendo, ago contra Titium, cum sim in possessione percipiendi ab ipso annua 10. quæ mihi pluribus annis soluit: nūc denegat, petens mihi restitui &c. & probant sic. petitorium, & possessorium sunt correlatiua. vbi ergo non est locus petitorio, nec possessorio, cum hęc sit natura correlatiuorum, ff. de acquir. poss. l. 1. in prin. & §. si. insti. de actio. §. sic itaque. cum ergo non sit dare aliquod petitorium in personalibus actionibus. ergo nec possessorium. non est enim dare, q̄ possessorium locum habeat nisi in duobus generibus, scilicet in rebus corporalibus verè possessis, vbi locum habet directum, & in quasi corporalibus, quæ quasi possidentur, vbi locum habet vtile, ff. de serui. l. quoties. reperitur tamen quædam possessio impropria, & quædam impropriissima, quæ non pariunt aliquod possessorium, ff. de petit. hæredi. l. regulariter. plus, vt dicunt, est dare, q̄ locum habet petitorium, vbi nō haberet locum possessorium. nam rei vindicatio datur contra illum, qui non possidet, ff. de rei ven. officium. Ad l. ff. de acquir. hære. nec vllam, §. si. Respondent, q̄

petitio hereditatis est mixta: quia est in rem & in personam. Vnde potest competere diuersis respectibus. Item pro ea parte, quæ petitio hereditatis est realis, potest competere contra detentorem, qui non possidet. Inducunt ad primum dictum, ff. quorum bo. l. 1. & vlt. nam interdictum, Quorum bonorum, est possessorium, nec intentari potest contra debitorem personaliter obligatum, his videtur contradicere decre. querelam, de elect. Dicit Iaco. de Ra. q̄ aduersus decr. querelam, opus est querela. sed dici potest, quod illa decr. prædictis non ob. quia loquitur non de personali præstatione, sed de reali, scilicet de præstatione census ex re. vnde dicitur ibi in petitione, & in sententia, q̄ pro ecclesia sancti Saluatoris soluebatur illa pensio 16. denario rum [& ibi, dum t̄ tamen probet tempus] vnde tenet gl. ff. de a. plu. ar. l. 1. §. si. & ff. de seruitu. l. seruitutes prædiorum. 2. q̄ etiam in his, quæ non habent continuam causam, allegata causa, quæ sit habilis ad seruitutem constituendam, sufficit causam probari per temporis coniecturam: & facit, quia patientia habetur pro traditione, ff. de serui. quoties. vide quod dixi post Goffr. supra de causa poss. c. si. [& ibi, cōtradicit] sed dici posset, q̄ non est census ignorantia, qui præscriptus est. Hostien. ¶ In t̄ gl. vlt. in fi. hoc verum, quando is, qui censum petit, non est in possessione census, C. de eden. qui accusare. Si verò esset in possessione non vi, non clam, non precario, tuendus est in ea vsque ad finem causæ, de causa poss. cum ecclesia, vt lite pend. a memoria, & c. laudabilē. Si verò vi, clam, vel precario possideret, non tueretur in ea, ff. de iti. acti. que pri. illud, §. ait prætor, ff. de aqua quo. & æsti. l. 1. Tan. Vinc. Goff. Inn. ipsa gl. idem no. de offic. ord. duo simul.

ADDITIONES.

- a ¶ Ex iusta causa. Quia lapsu tanti temporis præsumitur titulo, vel priuilegio id concessum. vide bonum text. infra de ver. sig. su per q̄ ibi dicitur, & gl. ibi, quæ incipit, no. quod. & vide doct. & Bald. & d. Bart. de Saly. in l. i. certis annis, C. de pactis, & Bar. in l. cum de in rem verso, ff. de vsur. qui idem no.
- b ¶ Obligatione. Vide Bart. ff. rem ra. ha. l. si. & Bal. C. de iuris, & fac. igno. cum falsa. & sufficiunt 10. anni, vt no. doct. in l. certis annis. forte secus contra ecclesiam. vide lo. And. de consuet. c. si. super gloss. si in prin.
- c ¶ Possessorium. Vide Bar. in l. si. ff. quorum bo. & ibi respondet ad c. querelam. infra alleg. & faciunt ista ad materiam capituli, possessor, de reg. iur. lib. 6. & vide lo. And. de excep. c. si. lib. 6. & Bart. in l. sequitur, §. si viam, ff. de vluc. & Bald. in l. 2. C. de serui. & C. de pact. l. si certis annis, & vide lo. And. in c. in literis, de restit. spo. in gl. mag. in 5. col. ver. sed & secundum Innoc.

SUMMARIVM.

- 1 Diuisione decretalis.
In visitationibus, vel procurationibus quot prælati secum ducere queant, & quas alimonias habere, num. 3. 4. & 6. & 15. §. 1. & quam diu, num. 5.
Prælati an & qui grauare subditos possint, & quando, num. 6. 7. & 9.
- 2 Prædicator an & quo casu petere possit expensas, & qui luxa sectetur.
Pseudo, Latine falsi.
- 3 Ecclesiarum ornamenta nec pignorari debent.
Consumere quis non debet vno anno et inhonestè, quod pluribus annis acquisitum.
Expensæ faciendæ pro facultatibus.
- 4 Legati an hoc capitulo comprehendantur.
- 6 Competens procuratio quæ.
- 7 Charitativum subsidium episcopi quando, et quomodo a subditis petere possint, et an cogere per se, vel alios et quos.
Episcopus pro suis necessitatibus fructus ecclesiarum habere et accipere potest.
Charitas vbi non prodest, adhibenda est potestas.
Io. And. super 3. Decret. Cc 4 8 S. b.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

- 8 Subditi mali etiam puniendi.
- 9 Terminum impositum transgredi non licet, num. 11.
- 10 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 11.
- Ad parentum bona liberos quid admittat, & e contrario.
- 11 Aditio glossarum, & num. sequen.
- Episcopus accipitur pro archiepiscopo, & pro papa.
- Visitatores plures admittuntur eodem anno.
- 12 Superflui si separari nequeunt, omnibus an denegentur.
- 14 Res delicatas desiderare luxurie causa, ita usitatas fugere de mentis est.
- Propter coniunx limitationem quidam fuit a senatu Rom. remotus.
- Gula vitia reprehenduntur, & effectus quis.
- 15 Episcopus coram quo conveniatur a subdito, & e contrario.
- Per procuratorem agere quibus concessum est, & per se possunt, in fine.

C A P V T VI.

- 1 Cum apostolus Concilia breuiter sumari non possunt, Præmittit tamen constitutionis causam. secundò constitutionem ponit ibi, Quocirca. In qua determinat concilium numerum equorum, quem secum ducere possunt prælati visitantes: prohibet eos tunc uti venationibus, & sumptuosas epulas querere. Præcipit, ne prælati subditos tallient. permittit tamen ex iusta causa ab eis peti moderatum auxilium, in si ibi. Sanè. determinat primum dictum de numero equorum [Apostolus] Act. 20. in fine [Vt locum] argue t prædicatorem, qui petit expensas, falsum præsumi, tamen contrarium est: quia qui seminat spiritualia &c. 13. q. 1. c. 1. ad hoc sup. de offic. ord. inter cetera [Auferre] libentius enim Corinthij auari audiebant prædicationem Pauli gratis factam, quam illorum qui munera exigebant, & de hoc 1. q. 2. sacerdos, 1. & est si. 18. di. de eulogijs, & 1. q. 1. placuit. 3. [Pseudo] id est falsis. Hiero. ad Algasia, q. 1. omnis falsa prædicatione sectatur lucra, & gloriam querit humanam, ut per gloriam nascantur compendia, & est istud, pseudo, Græcum, & in singulari & plurali indeclinabile, & omnis generis: vel. i. falsus seruus, a pseudo, quod est falsus, & dulus, quod est seruus. Host. [Ornamenta] quæ tamen nec pignori debent nisi urgente necessitate. supra de pig. c. 1. & facit cle. de deci. si beneficiorum [Consumat] no. hic Host. contra scholares, & prælatos, qui quod parentes, vel prædecesores pluribus annis acquisierant, vno anno & inhonestè consumunt, fieri enim debent expensas sibi facultates, C. ubi pu. edu. de. l. 3. in auct. ut deter. sit numerus cleri. col. 1. §. 1. [Erectionum] de personis dicam j. de excels. præla. cum ad quorundam [Numerum] nusquam excedant quod inf. [Cardinales] non episcopi. 25. utinam essent contenti 30. Host. Et dicit Egi. quosdam dicere per hoc tamen taxatum esse hunc numerum etiam legatis, quod ipse non credit, cum de legatis nil dicatur hic [Archid.] & isti interdum ducunt plures, quam 10. Host. [Existant] nec etiam tot ducant si nimium per id grauantur ecclesiæ, ut infra sequitur [Venatorijs] canem cameræ ducere non prohibetur sibi Host. [Qua sua] ad Phi. 2. supra de renū. quidam [Aepulas] pro ea tamen die, qua procuratur. non enim amplius, quàm vna die manere potest in parochia, ut est expressum 10. q. 3. inter cetera. ad hoc infra eo. felix, ver. ad iocientes, lib. 6. Sed contra. 10. q. 1. placuit. per quod no. Inn. infra eo. Romana, lib. 6. & ibi scripti super ver. visitatis, q. si necessitas exigit, plus, quam vna die, manebit, & procurabitur. nam si ibi conceditur archiepiscopo redire, post primam procuratorem, & iterum procurabitur, fortius sibi eum potest plus manere: quia nec circa iura malignandum est. unde sibi eum, c. inter cetera, loquitur, quando necessitas non requirit, q. ultra vnam diem moretur. Sed aliqui stantes. ca. inter cetera.

- ra, dicunt q. ca. placuit, correctum est. vel aliter, ut ibi not. vel dic q. bene est duobus diebus in ecclesia, quia de mane prædicat ad populum, & vadit ad ecclesiam vicinam ad prandium. Alij, quod procuratio incipit in cena, & finitur in prandio diei sequentis, & pro tanto sunt duo dies [Cōpetenter] sibi tamen decentiam episcopi, & facultates sacerdotis, Sufficiat ergo episcopo laeta facies, & q. presbyter faciat posse suum: cetera suppleat de suo. Host. [Tallijs] id est collectis, vel fodris, supra tit. 1. præterea [Necessitatibus] puta, quia fecit emptionem, vel guerram habet, vel causam, nec sufficit ad expensas, de offic. or. conquerente, ubi dixi de hoc. Idè intelligas, quandocunq; eget episcopus sine culpa sua [Rationabiliter] arguit Io. 10. q. 3. Inn. q. itineratio ad papam, vel ad regem non sit ad hoc iusta causa. contrarium dicit post Inn. de sta. mo. c. 1. [Cū charitate] not. Host. j. eo. cum venerabilis, ut ibi dicam in fi. q. contra hoc charitatum subsidium non currit præscriptio. & bene dixit, cum charitate: quia non sunt inuiti cogendi per episcopum, qui exigit, sed per superiorem, qui debet se facilem reddere ad cogendum, & superior dici potest metropolita. Dicit Inn. q. papa, de off. or. pastoralis, de immu. ec. aduersus. de hoc sup. tit. 1. nullus. Alij dicunt, q. probabiliter sibi eum, q. per ipsum episcopum cogi possunt, si necessitate ostensa, precibus & monitis nolunt obsequi, cum & pro suis necessitatibus fructus ecclesiarum habere, & accipere possit. de hoc ut ecc. bene. c. vno, in fi. & quod ibi no. & facit cle. de excels. præla. frequēs, ver. in exigendo, nec ob. hoc verbum: quia & si plus operari debeat charitas. ubi tamē non prodest adhibenda est potestas. 45. dist. licet, & c. qui emendat. 10. q. 3. cauendum. hoc tamen non est sine capituli sui, & etiam ipsorum clericorum consilio faciendum, de his quæ si. a præ. per totum, de dona. pastoralis, secundum Inn. & hoc vltimum approbat Host. arg. supra de empt. c. 1. de testa. cum in officijs. & hoc, cum necessitas euidentis est, nec in contributione grauantur subditi, nec inde referuntur quæstiones: alias id per superiorem, vel per arbitros finietur, ut dicam super gl. & facit qd dicam infra eo. procuratores, ad fi. Dicit Boa. q. quidam Bon. Episcopus frater prædicator vocatus contra Fed. in auxilium ecclesiæ, per Inn. IV. coegit clerum suum ad soluendum tria mil. lib. & congregatis inde militibus fuit in Apulia, & excellentius alijs militibus pugnando fuit vulneratus. De quo dixit Nouariensis eps, q. vituperati erant omnes milites, si non inuenirent vnum militem, qui melius celebraret missam aliquo episcopo, cū inuentus esset eps, qui melius pugnasset aliquo milite (Dñt) 2. ad Corinth. 12. [Pierate] supra de resti. spo. cōquerente [Subditis] honestis tamen & bonis. malos enim puniunt, in auct. col. 2. ut iudi. sine quoquoq. sup. §. eos autem. Host. [Quos] subditos [Pastoris] vide qd dixi in clem. eo. tit. ad nostrum, in gl. contra id [Debet] ipsi præpositi [Facultates] unde sine graamine non possunt sustinere [Mensuram] imponitur tamen ergo terminus, quem non licet transgredi, sed ex causa potest moderari. si. de dona. apostolicæ, de deci. c. 1. de sepul. c. 1. Host. [Grauari] dicat tunc prælatus cū apostolo ad Philip. 4. Scio, & minus habere scio, & abundare scio & satiari, & esurire. 42. di. quod dicit, in fi. [Indultā] si. 31. di. c. 1. ¶ Gl. 10. q. 3. signat trium, & soluit. ¶ Gl. quid ergo] querit, arguit, & soluit. ¶ In tamen gl. quid ergo. §. Trebatius] si habens seruitutem ducendi certum numerum pecorum ad fontem, maiorem ducat, in superfluo prohibetur. ¶ In gl. antepen. §. non sic parentibus] parētes ad bona liberorum ratio miserationis admittit. Liberos natura simul, & parentum commune votum, & idem dicit l. sequens, nam & si. ¶ In gl. pen. ibi, Titia, §. 1. ¶ vi de de præla. de multa, super gl. nota q. ¶ In tamen glo. arg. quod, in fine] tamen non negligētibz epis. j. e. ti. c. vi. li. 6.

¶ In gl. 10. q. 3. in fi.] Ala. vel illud, quod dicit, episcopus, sumitur pro archiepiscopo. nā & papa sic vocatur, ut in proemio, fm Host. ¶ In gl. idest, in fi.] Vin. de quibus supra de off. archipre. cap. fin. & nō plures visitatores admitti eodem anno, quod dic ut ibi, de off. archidi. mandamus. Host. ¶ In gl. quid ergo, ibi, qā cognouimus] & c. inter cetera, vbi de hoc [& ibi superfluis] & si
 13 superflui t ab alijs separari non possent, omnibus de
 a negetur. ff. de aqua quoti. & æsti. l. 1. §. itē quæritur. a fm
 Vin. hoc no. j. eo. cum instantia. Intelligo dictum Vin. de separatione facti, s. cum episcopus non vult separationem pro parte equorum recipere [& ibi forte] Innoc. licet dicat hoc securius, tenet contrarium. Dicit Pet. propter tollendum omne ambiguum appellandum, intellige primò, de hoc in præd. decre. cum ad quorundam,
 14 ¶ In gl. 25. ibi, cautela] Sene. epi. 5. Sicut t desiderare res delicatas luxuriæ causa, ita visitatas & non magno parabiles fugere dementiæ est. ponit Valerius libr. 2. a
 cap. 4. Duronium remotum i Senatu Ro. qui legem abrogauerat limitantem conuiuia [ibi, olet os] no. o. baccalar, gnotum. vade postea loqui cum dominabus, quibus dabis pacem in altari, cum habeas os hircosum. T. Gof. Vix diuersorum nouit cautela cocorum tanta ministrare, q̄ eos possit satiare. Gof. ¶ In t glo. si de hoc, ibi, superioris] archiepiscopi, si agit subditus, si conuenitur, itur ad arbitros. hoc probant iura alleg. & supra tit. 1. nullus, & de regu. licet. ¶ In glo. pen. in fi.] R. idē Gof. Phi. primum verius, secundum Pe. & Abb. Et dicit Host. q̄ hoc non possunt nisi ex privilegio, vel nisi id iā obtinuerit de consue. iam præscripta, infr. de excess. præ. ad hæc, & ca. accedentibus, vbi de hoc. ¶ In glo. vlt. in fi.) in auct. vñ ab illustri, & q̄ super illu. sunt, coll. 5. Goff. ibi, his, quibus concessum est per procur. agere, nihilominus & per se.

A D D I T I O.

2 ¶ Item quæritur. Facit quod no. in l. Græce, ff. de fideiussio. & ibi per Bar. & quod no. Di. in l. vtile, ff. de reg. iur. lib. 6. & ibi Io. And.

S V M M A R I V M.

- 1 Censuum nouus ecclesiæ non potest imponi, nec antiquus augeri, & quis, & nu. 4. & a quo, nu. 5.
- 2 Reditum ecclesiæ temporalium habet abbas. Episcopus canonicam.
- 3 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 3.
- 4 Augmentum, & diminutio in quibus consideretur, & quomodo.
- 5 Additio glossarum. De censu minori, quam debeat, soluto, remiss.

C A P V T VII.

1 **Prohibemus.** Casus. Nouus t census ecclesiis imponi non potest, nec antiquus augeri. ponit duplicem prohibitionem, quam iustificat. secundo ponit decretum ibi, Si quis vero [Episcopis] repete, Abb. [Imponatur] contra, de cleri. non resi. conquerente, de offi. vica. cap. 3. So. hoc de censibus realibus perpetuis, & sine causa impositis, illud de personalibus, vel ex causa impositis, & de hoc infra eo. significauit. Host. [Ecclesijs] etiam exemptis, circa quas in his prouident diocesani auctoritate apostolica. quod dic ut in cle. eod. titul. quia regulares [Partem t redituum] parochialis curæ. & sic nullum contrarium. nam abbas quandoq; habet partem temporalium. de hoc supra titul. 1. ex literis, in fin. & episcopus suam canonicam, de decimis, quoniam, sed vltra sibi non debet appropriare, ut dicit in gloss. ¶ Secunda t glo. all. 11. coneor. & 3. contraria, & soluit. ¶ Antepen. gloss. arguit. ¶ In t glo. 3. bñ. l. 1. lib. 11,] pro pascuis principis qā manebit pen-

sio, quam antiquitas statuit [& ibi, lacus] sequitur, & stagna, licet quandoq; crescant, quandoq; exarescant, suos terminos tamen retinent, & ideo in his ius alluionis non agnoscitur [& ibi, l. vlti.] quæ est 3. vide de constitutu. cum M. super glo. hoc videbatur (& ibi, generaliter, §. si quis alienum) si legatum factum, ut manumittam seruum alienum excreuit, consideratur æstimatio cum incremento [& ibi, l. 1. §. ripa] Ripa mutatur crescente fluminis alueo (& ibi, si mortis) hæreditatis augmentum prodest libertatibus; diminutio nocet [& ibi si ea lege] vide de vsur. c. fi. super gl. 2. [& ibi, §. sed insula] vide de offi. de l. præterea, super vlti. gloss. ¶ In t glo. 2. ibi, ab episcopo] Dicebat Inno. q̄ episcopi sibi nō poterant imponere censum, sed pro alijs clericis hoc facere possunt: infra eo, cum clerici, ut sic secundum Hosti. interponentem & recipientem sit differentia, ut patet supra ti. 1. per nostras. Interuenire debet igitur superioris auctoritas, vbi non potest episcopus auctorizare a secundum Host. qui remittit ad summā, eo. tit. §. quis imponere. facit clem. de re. ec. nō alie. si vna. ¶ In glo. pe. ibi, de forma] ad idem 70. di. c. fi. 93. dis. nulla ratione, de offi. or. cum ab ecclesiarum, & ca. ad reprimendam. Hostiē. & in auct. ut cum de ap. co. §. hoc autem disposuimus. & de hære. & Fal. §. his omnibus. quod dixit hic Viues. de censu minori, quam debeat, soluto, dixi in Spe. eodem tit. in fi.

A D D I T I O.

2 ¶ Auctorizare. Quomodo, quid, & quando possit quis in suo facto auctorizari, vide Bald. in l. bonorum, C. qui admitti ad bo. pos. & Bar. in l. si consul, ff. de adop..

S V M M A R I V M.

- 1 Censualem ecclesiam prælatus auctoritate sua nō potest præsertim post mortem suam constituere, & nu. 2. & 5.
- Illusio pro fraude, & immunditia.
- 2 Negatiua probatur hoc ipso, quod contrarium non constat.
- 3 Personale per superioris auctoritatem fit reale.
- 4 Epilogus, & additio glossarum. Præsertim, ut hic accipiat.

C A P V T VIII.

1 **Præterea.** Casus. Prælatus t auctoritate sua nō potest præsertim post mortem ecclesiam constituere censualem, & soluit casum, generalē ratiozæm subdens ibi, Non enim (illusione) i. fraude, Inn. secundum Host. ponitur improprie, sicut & alias immundicia, de cler. cōiu. quod a te. Nam etiam sine illusione per compositionē sine superioris auctoritate non durat post mortem, de transac. de cetero, de deci. ex multiplici, de præb. nisi. vel s. maxime (Eis) qui soluerint, vel soluere promiserint (Defunctis) ergo eis viuis audiantur, ergo non fuit illusio vera, secundū Host. (Audiendi) agendo t petitorio. si possessorio ageretur, dic secundum Inn. ut dixi s. e. peruenit a. j. eo. significauit (Alterius) legati, vel papæ. Go. (Non interuenisse) hoc constat hoc ipso, q̄ contrarium non probatur, quod dic ut no. de simili negatiua, de his, quæ si. a præla. ea nō scitur. & a contrario t no. personale per superioris auctoritatem fieri reale, de transac. de cetero, & c. veniens, de præb. nisi (Simplices) ad differentia episcoporum, de consue. quanto. ¶ Vlt. t glo. arguit, & remit. ¶ In t glo. quia pensio, ibi, ecclesiam] se autem vsque ad mortem potuit obligare, & per cōseques fructus beneficii sui, quamdiu tamen ipsum tenebit, de fideiuss. cap. secundo, de pee. cleri. cap. fina. & secundum hoc, illud, præsertim, ponitur pro maxime. alij exponunt pro tantum secundum Abb.

A D D I-

¶ Peruenit. Imo & si diceretur hoc casu esse possessorium, non tamen daretur restitutio: quia talis possessio est usurpata & contra iura, q. d. contra morem, de resti. spo. ad decimas, & vide Io. And. infra eod. significauit, in gl. sua mag. in prin.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesias, quas debent de manibus laicorum eripere episcopi, & quod ab eis habere possint. nn. 2. & 5.
 - 2 Cathedralicum quantum solvatur.
 - 3 Eadem res non debet diuerso iure censer.
 - 4 Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.
- Dubitandi, & decidendi rationes huius constitutionis.
Inter detracti restitutionem, & adiectionem interest, in fi.
Sicut augmentum, & recuperatio differunt, ibid.
Triumphus pro auctis, non recuperatis decernitur, ibid.

C A P V T IX.

1 **Ecclesijs.** Breue est (Eripiunt) quo ad ius patronatus, quod habebant ibi laici, qd modo episcopis est donatum, uel laici de facto usufructuabant, & tenebant ecclesias, quod tolerandum non est, de deci. quamuis, & c. prohibemus, vel secundum Pe. & Abb. procurante episcopo remisit patronus censum ecclesie in ea sibi debitu[m] Cathedralicum] pro quo soluuntur duo solidi. de off. or. conquerente [Imponuntur] iuste, siue de iure, siue de consue. approbata. Inno. vel priuilegio, de excess. prala. accedentibus, de verbo. sig. cum tibi. secundum Host. secundum quem sup. & imponi possunt de iure. na. & si ab alijs non recipiat canonicam suam: tamen ab ista recipere poterit. & no. qui eadem res non debet diuerso iure censer, de deci. cum in tua, cum si. ¶ Vlt. ¶ gl. arguit, allegans duo iura. ¶ In ¶ gl. 3. ibi, prohibemus] glossatores antiqui, vel moderni non aperuerunt dubium huius decreti. sed dic, qd videbatur qd episcopus possit aliquid noui imponere propter id, quod liberauit ipsam ecclesiam de manibus laicorum, ut sicut in sua libertate, qua concedit, imponere potest censum, de reli. dom. constitutus, sic & in ista. sed respondetur hic contrarium, nec ob. predicta ratio, tenebatur enim ex debito officij episcopus illam de laicorum manibus liberare, sup. de reli. do. de xenodochijs. facit cle. eo. titul. quia contingit, & in necessitate non est liberalitas, & est si. de vi. & ho. cle. cum ab omni. Item si contrarium diceretur, facile esset fraude ficta constituere ecclesias censuales de nouo, procuraret enim episcopi illas per laicos occupari, ut eis postea per se libertatis censum imponent, & contra talia providendum est, de diuor. quanto, ad fin. Valerius lib. 2. capit. 3. sic dicit. Tantum interest adijcias aliquid, an detractum restitutionas, quantum distat beneficii initium ab iniurie fine, & illud dicit commendando legem qua habebat pro aucto imperio, non pro recuperatis deperditis decerni triumphum.

S V M M A R I V M.

- 1 Pedagogium quid, & quando liceat nouum imponere, & cui, et que pena cui non licet nu. 2. & 6. in fin.
- 2 Sepultura quibus casibus denegetur Christiana.
- 3 Pedagogium recipiens in quam penam incidat. A pena que excusent.
- 4 Ad pedagogia clerici nec si consenserint, astringi possunt.
- 5 Suffragium glossarum. De vestigialibus constitutis nisi imperatori licet.
- 6 Additio glossarum. Vm committenti qua pena irrogetur.

Innouamus.

Breue est. Et Innouat prohibitionem subdes penam ibi. Si quis. & pars de tren. & pa. in.

1 nouamus [Pedagogiorum] pedagogium dicitur ¶ quedam prestatio, que ab itinerantibus pro his, que vehunt, vel ducunt, exigitur, & quandoque pro personis [Principum] & ex causa licita. ad hoc, sup. eo. cu[m] apostolus. S. prohibemus, secundum Goff. [Statuere] vel statuta colligere. ar. 24. q. 1. Achatius, de sent. excom. in presentia, & infra dicam [Communionem] habes ¶ casum, quod denegatur sepultura. sunt & alij, de quibus supra de sepult. ex parte. sed etiam excommunicandus est talis. 24. q. 3. si quis, & c. paternarum. imo secundum Host. in curia Romana ab ipso summo pontifice excommunicatur ter in anno. diebus, qui no. in cle. de iudic. dudum, in glo. solent. Sed ¶ nunquid tale pedagogium recipiens, non tamen statues excommunicatus est? sic saltem ex mente, arg. de sent. ex. nuper. S. secunda. nisi excuset indulgentia, de sen. excom. quia periculosum, lib. 6. vel iusta ignorantia, infra de cleri. ex. ministran. apostolica. Host. [Christiana] adde quod habes, infra eo. quamquam, lib. 6. & in concil. Vien. eo. ti. presenti. per quod etiam determinatur, quod hic no. Host. de ¶ clericis, qui non tenentur ad pedagogia, nec l. imperia li, nec consuetudine possunt ad id astringi, etiam si consentirent, alle. de fo. cop. si diligenti. ¶ In ¶ glo. 2. ibi, vestigialia] sequitur sine imperatoris precepto neque prefigi, neq; curatori, neq; curie constituere licet, neq; precedentia re formare, vel his addere, vel minuere. ¶ In ¶ gl. 2. in fi.] respicit hec glo. partem decisam, que est supra de tren. & pa. innouamus. Goff. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, instituendi] peccant tamen, si hoc faciunt sine causa. ¶ Inn. [& in fi.] adde qd ibi no. ¶ In ¶ gl. vlt. in fi.] & deportatur, vel capite punitur. nam incidit in l. iul. de vi pub. ff. ad l. iul. de vi pub. l. vlt. secundum Goff. Dicit Host. si sine armis vis committatur, tertia tantum bonorum publicatur: si cum armis, deportatur, Instit. de pu. iud. l. iul. de vi, nisi alienas sedes quis expugnet, vel frangat: quia tunc est pena capitalis. ff. ad l. iul. de vi pu. l. pen. Quandoque tamen exactor pedagogij punitur capite. C. de vec. & com. le. vniuersi, secundum Host.

A D D I T I O.

¶ Adde, quod ibi no. Et vide plenius per d. Bar. de Sali in l. 2. C. noua uecti. & per Bar. in l. si publicanus. S. in vestigialibus, & in l. licitatio, ff. de publ. & tamen tex. hic dicit, regum intelligit Host. l. imperatorum Romanoru regu[m] vide Io. An. in c. super quibulda, hic alt. & Pau. in cle. si. e. t. & d. Bar. de Sali in l. noua uecti.

S V M M A R I V M.

- 1 Censualem ecclesiam suam qui constituit per collusionem, quibus penis subderur, secus, si episcopi auctoritate, nu. 2. S. 2.
- 2 Epilogus, & additio glossarum. Auctoritas episcopi si interuenit, non presumitur vitium.

C A P V T XI.

Cum clerici.

Casus. Pars de pac. cu[m] clerici. & h. d. Qui ¶ per collusionem constituit suam ecclesiam censualem, illa priuabitur. Dicebat Abb. qd dicit idem eum decr. preterea, supra eo. hoc addito, qd hic colludentibus imponitur pena ibi, Principimus [Eis] religiosi [Censuales] supple, eo pacto, ut post & c. [Eorundem] si. de decimis. c. 2. S. sane, lib. 6. [Filios] quod etiam sine pacto esse non poterat, dato etiam qd legitimi essent. quod dic, ut sup. de fil. presbyte. ex transmissa. Ho. [Talia] illicita pacta, & symoniaca. 1. q. 2. q. pio, de

ci. & h. d. Qui ¶ per collusionem constituit suam ecclesiam censualem, illa priuabitur. Dicebat Abb. qd dicit idem eum decr. preterea, supra eo. hoc addito, qd hic colludentibus imponitur pena ibi, Principimus [Eis] religiosi [Censuales] supple, eo pacto, ut post & c. [Eorundem] si. de decimis. c. 2. S. sane, lib. 6. [Filios] quod etiam sine pacto esse non poterat, dato etiam qd legitimi essent. quod dic, ut sup. de fil. presbyte. ex transmissa. Ho. [Talia] illicita pacta, & symoniaca. 1. q. 2. q. pio, de

de pactis, cum pridem, & c. cum clerici, & c. si. Hostien. [Eos] ex quo remoti fuerint: & sic quod ad ecclesiam mortui census ulterius non soluetur, supra eo. scientes, & ca. praterea, secundum Inn. [Ecclesijs] intellexit Host. q. clerici priuabuntur ecclesijs, & religiosi iure patronatus, quanquam non videatur hic loqui nisi de ecclesijs, quoniam & tales possunt deponi, & sunt simoniaci, de hoc de pac. cum clerici. ¶ Secunda ¶ gloss. respondet per ob. ¶ In gl. 1. ibi, in iudicio] putabat Host. q. hic extra iudiciū facta fuisset hæc collusio. ¶ In gl. 2. ibi excusaretur] Dicit Host. q. textus hoc ideo dicit, quia ex quo auctoritas episcopi interuenit, non præsumitur vicium; imo si fiat ex causa, & ex officio suo, purgatur omne vicium, & pensio est perpetua, & de præbend. nisi, de transac. statuimus, & c. super eo. unde non appo- suit hoc verbum, ut peccatum excuset auctoritas, sed ut denotet, q. eps pot. ex causa ecclesiā facere censualem.

ADDITIO.

¶ Nisi de ecclesijs. Quia in eodē genere simoniæ prius punitur dans, quam recipiens, vide de statu mo. c. 2. ver. quæro, si quis autem, per lo. An. super ver. officiū. & sic hic solū puniuntur clerici.

S V M M A R I V M.

- 1 Collectores si grauant ecclesias, eo officio priuabuntur, & re- prehendantur. 2. in fin.
- 2 Epilogus, & additio glossarum.
Iudæi nisi abstineant ab his, quæ respiciunt contemptum fidei nostræ, perdent etiam hæcenus permissa.

CAP V T XII.

Ea, quæ. Casus. Pars de simo. ea quæ, & hoc dicit. Si ¶ collectores grauant eccle- sias, illo officio priuabuntur. secun- da ibi, q. si [Beati Petri] concor. de præscrip. auditis, ver. & receptionem [Id quod] s. remissio peccatorum, vel ar- chidiaconatus. Innocen. vel officium colligendi. Abb. ¶ In ¶ glo. 1. ibi, ex damni] vide de excels. præla. cap. 1. super 3. glo. [& ibi, Iudæos] hæc concor. deberent esse in fi. ult. gloss. ibi enim dicitur, q. nisi Iudæi abstineant ab his, quæ respiciunt contemptum fidei nostræ, perdent etiam hæcenus permissa. ¶ In gl. 2. ibi, illicite] reprehē- dit hic Host. prælatos, & alios collectores, qui leuant 150. pro 100. prætendentes, quod plus imponunt, quia non possunt omnes soluere.

S V M M A R I V M.

- 1 De censu nouo imposito ecclesiæ persoluendo qui recipit iura- mentum, compellitur absolueri iurantem, & nu. 2.
- 2 Censui imponi ecclesiæ sine auctoritate episcopi non potest: alias ecclesiæ non obligatur, & potest tunc prohiberi, ne sol- uatur, & quando nu. 5.
Possessio an acquiri potuit monachis hic per solutionem census.
- 3 Possessio etiam cuiuspiam ut malæ fidei auferatur violenter, non est bonum episcopi præceptum.
Recuperatio nō est facienda vi, etsi vi subtrahatur esset census.
Possessori bona fidei censum sacerdos tenetur soluere, et ratio.
- 4 Hic quam actionem intentabit, contra sacerdotem nolentem soluere, vel cessantem, & nu. 6. cir. fin.
Possessionem qui dicantur turbare, & quæ contra eos inten- dum actione.
- 5 Præcepto episcopi quando non parendum, & ab eo appellādū, & videtur, cum quid præcipit contra ius commune, et n. 1.
Excommunicatio, etiam an post appellationem teneat, & quo casu, & nu. 7.
In notorijs & falsis non valet appellatio.
Appellatio non debet ulli suam auferre possessionem, in fi.
- 6 Excommunicationis sententia si feratur in non soluentem cen- sum ab abbate, & ab episcopo, si soluat, quid iuris.

Et, pro aut,

- 8 Censui impositio quando non teneat, et quæ requirantur. n. 10.
- 9 Iuramentum an teneatur obseruare, qui iuratus censum promi- sit, non obstante contrario mandato episcopi, vel debitum sol- uere, si præcipiatur, ne soluat, nu. 11.
- 10 Epilogus, & additio glossarum, & nu. seq.
- 11 Malā fidem quis non det habere, cū fulcitur auctoritate pape.
- 12 Censui quando debeat solui non obstante præcepto episcopi, ne soluatur.
Soluere qui iurauit intra certam diem, an teneatur soluere, si præcipiatur a iudice ne soluat.
- 13 Censui q. olim sit præstus, si cōstare possit, & postea cessat in solutione ex causa, nunc vero renouatus auctoritate episco- pi, an obstat præscriptio.
Renouatio distat ab impositione noua.
Conditio deterior non videtur ecclesiæ fieri, si reuertatur ad id quod erat ab initio, in fin.

CAP V T XIII.

Significauit.

Casus. Is ¶ qui recipit iuramē- tum de nouo censu imposito ecclesiæ persoluendo, com- pellitur iurantem absolueri. secunda pars ibi, Quocir- ca. Significauit autem hoc iste presbyter quærendo, cui potius obedire deberet, secundum Abb. unde pri- mō ponit casum perplexum. secundo ibi, Quocirca, p- uidet distinguendo. & secundum membrum ibi, si ve- ro [Electus] confirmatus. alias contra 8. q. 3. Artaldus. Gost. vel secundum eum electus. i. præsenratus & admis- sus [Sacramentum] supra de iureiurand. querelam. T. & c. tua, per quæ iura. & decr. secundam. infra eo. tit. dicit Host. q. si census erat indebitus, iuramentum illum T. non astringebat [Interdixit] quia ¶ monaci ignorante episcopo, cuius auctoritate, & non inferioris census est ecclesiæ imponendus, supra eo. praterea, & cap. scien- tes, supra de præben. auaritiæ, hunc censum acquisierāt, & sic clandestinē possidebant: nec ecclesiæ erat obliga- ta, sed de is, quæ soluit tātum: quia sacerdos non potuit ecclesiam obligare, nec ei quo ad possessionem præiudi- care, nisi legitimis modis. ff. quod vi aut clam, leg. pro- hibere. §. non tantum, supra de arbi. per tuas. vel dic q. satis potuit acquiri pos. monachis per solutionem sacer- dotis, supra de capel. mo. cap. 2. de restit. spo. cum ve- nissent. sed episcopus bene sciebat hunc censum non deberi de iure, & iuramentum non obstare, quod fuit præstitum in ecclesiæ detrimentum, supra de iureiur. cap. 2. & c. sicut nostris. & ideo bene potuit prohibere ne solueretur: quia constabat, q. monaci iniuste & ma- la fide possidebant. Secus, si ¶ præciperet, q. possessio rei corporalis, quam alius etiam mala fide tenet, aufer- ratur eidem violenter. hoc enim malum præceptum esset: quia etiam violento possessori non est vis inferen- da. 3. quæstio. 2. §. fina. de restit. spol. in literis. & eodem modo si ille, cui de nouo census subtrahitur est violent- ter, & etiam cum armis ipsum recuperare vellet, non esset forsan eidem cum armis recuperandum, de ri- re tamen contra ipsum agendum est, arg. supra de offi. deleg. si quando. licet alij contradicant. Si autem mo- naci, qui censum recipiebāt, essent bonæ fidei posses- sores, tunc sacerdos & si in veritate censum non debeat, ipsum tamen tenetur soluere: quia sicut non licet ali- quem spoliare aliqua re, sic nec possessione. C. unde vi, si quis in tantam, vel censum de nouo subtrahere, supra de elect. querelam. Sed ¶ quam actionem inten- tabit possessor bonæ fidei cōtra hunc sacerdotem quia non soluit censum, vbi non apparet nec de solutione, nec de iuramento præstito super censu? Respondeo, si sacerdos intendebat eos spoliare possessione census, competit interdictum Unde vi, vel conditio ex illa decr.

decr. supra de elect. querelam. Si vero non intendebat
eum spoliare possessione, sed tantum in censu solutio-
ne cessabat, tunc aget interdicto, uti possidetis: quia sic
molestat eum non soluendo censum suo tempore, arg.
ff. uti possidetis, si duo. §. fin. & sic etiam agendum est
contra illum, qui eligit, vel instituit aliquem in eccle-
sia, in qua ad me pertinet electio, vel institutio, & eodē
modo contra clericum electum, vel institutum: quia ip-
si sunt, qui mihi turbant possessionem meam. ff. si serui-
ven. si quis diuturno. vide quod dixi de sepul. certifica-
ri, l. i. q. nona, ver. & est idem. verum si episcopus præ-
cipiat sacerdoti, ne soluat censum bonæ fidei possessori,
sacerdos debet appellare pro eo: quia iniustum est præ-
ceptum, & idem videtur dicendum, quando episcopus
præcipit alicui de sua diocesi, q. præstet ei obedientiam,
vel aliud ad ipsum episcopum spectans de iure commu-
ni: sed subditus dicit se liberum privilegio, vel præscri-
ptione, vel alio modo. In hoc tamen casu si episcopus
etiam post appellationem, & sine aliqua causæ cogni-
tione subditum excommunicet: tamen tenet excommu-
nicatio, dummodo verum sit, q. nō sit liber: quia quod
petit episcopus, notorium iuris est. & ideo ibi non re-
quiritur ordo iuris, de iureiur. ad nostram. 3. sed in no-
torijs, & in falsis non valet appellatio. sup. de ap. perue-
nit. l. 1. & c. proposuit, & patet in eo, quod legitur & no. se-
cundum Inn. de offi. dele. statuimus. l. 1. & 2. Secus est, si
hoc petat a clerico, qui non est de sua diocesi. vel etiam
a clerico suæ diocesis, ea, quæ ad ipsum episcopum non
spectant de iure communi, nam tunc non teneret ex-
communicatio post appellationem lata, etiam si in ve-
ritate peteretur, quod debebatur, quia per appella-
tionem negotium ad superioris audientiam est delatum,
sup. de ap. ad audientiam, & ca. sollicitudinem. §. 1. Ali-
qui tamen contradicunt asserentes, quod & in hoc casu
appellationis sententia semper ligat, & maxime in eo,
cui census, quem possidet, subtrahitur. hic enim etiam
post appellationem & etiam sine causæ cognitione po-
test excommunicare subtrahentem, & sic defendet
possessionem suam per excommunicationis senten-
tiam, argum. supra de restitut. spoliato. olim 3. appella-
tio enim alicui non debet possessionem suam auferre,
argum. supra de appellat. cum speciali. §. porro. Sed
quid si abbas excommunicat hic sacerdotem, si non
soluit censum, & episcopus eum excommunicat, si sol-
uit? Respondeo, appellet sacerdos, & sic tutus erit, ut pa-
tet in eo, quod legitur & notatur sup. de appella. præte-
rea, & nunquam obliget ecclesiam, nec censum soluat,
nisi probabilem & manifestam credulitatem habeat, q.
soluere debeat. argum. infra de senten. excom. inquisi-
tioni, secundum Innocent. cuius est tota mens huius
gloss. Sed nec per omnia placent ista, Quomodo enim
scire poterō secundum Hostien. de mente subtrahentis
censum, qua intentione hoc faciat? utique hoc ipso,
quod subtrahit, possum agere contra ipsum possessorio,
vel petitorio, quod dic, ut plenè notatur supra eo-
dem pervenit, & de electio. querelam. Nec curo de no-
mine actionis, ut supra de iudic. dilecti. Sed nec pla-
cet, quod dixi, q. in his, quæ de iure petantur, post ap-
pellationem interpositam teneat excommunicatio,
hoc enim verum esset, si subditus appellaret pro eo,
quod liber est, & libertatem non probaret. Si autem
appellet: quia in dubio non debet episcopus sibi ius
dicere, bene defendet ipsum appellatio, quod dic ut
plene nota. in summa de appel. qualiter sit appellatio
facienda, sub §. ego abbas, & duobus sequen. Et nō de
novo exponi potest, & pro aut. ff. de verbo. sign. sape.
intelligitur, quando sit sine causa, vel sine consensu ca-
pituli, ut dicam super prim. gloss. secundum Hostien.
Compelles colligit per hoc Hostien. q. iste Tan. tenetur
iuramentum servare, non ob. contrario mandato epi-

scopi, donec fuerit absolutus ad modum eius, quod di-
citur, de iureiuran. cap. 1. & c. debitores, vide sine pe-
gl. infra capitulo secundo. ¶ Secunda ¶ glo. quart. ar-
guit pro, & contra, ponit opi. Lau. q. approbat. ¶ Pe-
gl. quart. & tripliciter soluit. ¶ Ultima gl. supplet, &
remittit. ¶ In 1. glo. ibi, iusta de causa) dicit Hosti. q.
non solum requiruntur hæc duo auctoritas episcopi, &
iusta causa, sed & q. capitulum consentiat, de his, quæ
fi. a præ. tua, & c. pastoralis, de dona. pastoralis & con-
ventus ecclesiæ, cui census imponitur, si sit conventua-
lis, de re. ecc. non alie. capitulo primo, de transac. de cetero,
& infra e. quanto. Fatetur tamen, quod sola epi-
scopi auctoritas sufficit, maxime cum sit causa ad trans-
ferendum iustum titulum præscribendi, & sic potest &
hoc c. intelligi, & supra de don. apostolicæ, de reli. do-
constitutus, supra tit. 1. cura, infra eo. cū olim, & c. cum
venerabilis. nec præscribens super hoc debet habere
malam fidem, cum fulciatur auctoritate papæ, qui hoc
ius constituit, maxime cum de tali re agatur, quam pa-
pa posset tollere, & contrarium ius constituere, si q. so-
la episcopi auctoritas in his sufficeret ad ius plenum
transferendum, si tamē haberet conscientiam reinor-
dētem quamvis scrupulosam, illam sequatur, infra de
fimo. per tuas. 3. & facit quod dixi de præscr. c. fi. ¶ In
gl. 2. ibi, Lau. dixit) all. 8. q. 1. sciendum. Dixit ¶ Goff. si
certum sit deberi, solvetur; si dubiū, obediatur episco-
po. l. 1. q. 3. quid ergo. Dicit Hosti. si conscientia dicat,
q. debeatur, solvat ipse rector: si dicat contrarium, nō
solvat, in dubio obediat, per no. de tem. or. ad aures.
Quærit etiam, quid de eo, qui iuravit soluere intra cer-
tam diem, creditore demum damnato per iudicem,
vel de gravi crimine accusato præcipit iudex sub ma-
gna pena debitori, ne solvat, an teneatur soluere? &
dicit, q. cōmuniter subditi de facto obediunt, pro qui-
bus faciunt iura pro obedientia supra inducta. Item
q. iuramentum habet tacitam conditionem, de iure-
iur. quæadmodum. Ipse tamen tenet contrarium: quia
tali recte solvitur. ff. de solu. reo criminis. ff. de iure fi.
aufertur. §. in reali, nisi in casu. C. ad. l. lul. ma. q. quis.
& quia certum est, q. iuramentum est licitum, ergo cō-
trarium mandatum illicitum. & si dicat se timere pe-
nam temporalem iudicis? Respondet, q. plus timendus
est deus, ar. supra quod me cau. sacris. sed & iudex obli-
gatur procedens iniuste, de emp. & ven. c. fi. de re iud.
cum æterni. imò imputatur quandoq. illi, qui contra
iniuriam non appellat. ff. de mi. ait. prætor. l. responso.
si tamen bona cōfiscata essent, tunc solvitur fisco ut hæ-
redi. ff. ad l. lul. ma. l. fi. C. de bo. dam. l. fi. ff. de iure fi-
sci, in fraudē. vide tu Spec. de solu. §. nunc aliqua, ver.
illud autē & ibi, fecerūt) supra de renun. super eo. ¶ In
glo. & ita, ibi, fundatione) vel exemptione, de reli. do-
constitutus. Goff. & in fi. quærit ¶ Host. quid si consta-
re possit, q. olim præstabatur, & ex causa, tamen fuit cef-
satam in solutione longo, vel longissimo tempore, nūc
verò de nouo renouatus est auctoritate episcopi, nun-
quid sit soluendus? Videtur q. non: quia obstat præscri-
ptio, ar. infra eo. olim, & c. cum canonicis. tenet ipse
contrarium: tum quia census nō præscribitur. C. de præ-
scrip. 30. an. l. male agitur. de reli. do. constitutus: tum
quia aliud est de nouo imponere, aliud renouare. ¶ de
iudi. consuluit, cum cōcor. tum quia non videtur facta
deterior conditio ecclesiæ, si ad id, quod ab initio sibi
impositum fuerat, reuertitur. ff. de pac. si vnus. §. pa-
ctus. §. 1. dist. generalis: tum quia casus videtur. inf. eo.
cum venerabilis. §. e. sciētes.

ADDITIO.

¶ Qua intēione. Constare poterit per materiā, quam no. Cō-
poste. in præal. c. querelam. & satis colligitur ibi ex glo. Inno. &
Vide

vide Bar. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. Fulcinius. §. quid autem, & ff. de acq. hz. redi. l. is potest.
 Soluere. Ad materiam vide, quod no. Io. An. de offi. dele. sane. 2. in gloss. non obediendo. & vide l. si fundum. C. de rei. ven.

S V M M A R I V M.

- 1 Archiepiscopus visitans provinciam etiam in monasterijs provincie procurari debet, & nu. 5.
 Consort eiusdem litis procuratorem constituit.
 Monachus esse potest procurator episcopi.
 Abbas potest fieri procurator.
- 2 Litera abbatis an probent mandatum suum.
- 3 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3.
 Episcopo, & clerico quae officia inhibita.
 In nominibus non est differentia, modo de re constat.
 Consuetudo iuri non contraria extenditur ad similia.

C A P V T XIII.

- Sopite.** Casus. Archiepiscopus ꝑ visitans provin-
 ciam etiā in monasterijs provincie pro-
 curari debet. & prima pars factū nar-
 rat. secunda diffinit ibi, inde est (Inter te) lequitur Ra-
 uen. metropolitano Bonon. (Procurator) no. secundū
 Inn. abbatem eiusdem litis procuratorem constitui. fa-
 cit supra de confit. vti. vel inuti. cū dilecta, de trāfac.
 contingit. dixit etiam hic Gof. q. monachus esse potest
 procurator episcopi. i. 6. q. 1. qui vere, & c. doctos, & c.
 si monachus, tamen consensu abbatis. i. 8. distin. capitu-
 lo primo. Dicit Hostiē. q. hic non loquitur de simplici
 monacho, de quo dicendum est, vt supra de postul. c. 2.
 de sententia & re iudi. cum I. & A. in prin. sed loquitur
 de abbate, qui cum administrationem habeat, potest
 sicut quilibet alius fieri procurator, arg. eius, quod le-
 gitur & no. supra de testa. requisisti, ad fi. vide clem.
 2. de procur. religiosus [Ex literis] probant ꝑ ergo litera
 abbatis, q. aliquis sit procurator suus, de quo dic, vt
 no. supra de proba. post cessionem. Hostiē. (& infra cō-
 tinebatur hic abbatis allegatio, qui forte dicebat, q.
 cum in ecclesijs subiectis episcopo nō haberet iurisdic-
 tionem, ergo nec debebat procurari. vel q. quia epi-
 scopus non erat negligens, non poterat archiepisco-
 pus visitare (Iure cōmuni) sup. fundari. sed consue. ad-
 iuvare secundum Hof. quasi ius cōmune super hoc non
 esset expressum, nisi in casu, s. cū episcopus neglig. non
 instes: sed dic vt infra eo. Romana, & c. fi. lib. 6. Ea pro-
 pter) s. quia ius commune, & consuetudo pro te faciūt.
 3 ¶ Prima ꝑ gl. responder per ob. & to. ¶ Secunda gl. ar-
 guit. ¶ Tertia alle. concor. & sol. contrarium. ¶ Vlti-
 ma distinguit. ¶ In 1. ꝑ glo. ibi. §. alium] ibi dicitur su-
 scepiorem, exactorem, conductorem, curatorem, pro-
 curatorem, episcopum, vel clericum esse non debere.
 5 ¶ In gl. 2. inf. i. supra de offi. archi. c. vl. vnde dicebat
 Inno. q. huic archiepiscopo sufficebat ius commune,
 vel generalis consuetudo, quia cum non esset contra
 ius, erat extendenda ad ecclesias similis conditionis.
 ¶ In gl. vlti. in fi. etiam si per illam diocesim iret ad
 aliam visitandam, vt dicam, eodem titulo, Romana.
 S. primo, super ver. visitatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Censum novum patroni etiam ecclesiastici imponere non pos-
 sunt ecclesijs, & neo veterem augere.
 Iuramenta, vel cautiones exactas super hoc cogetur absolue-
 re, quod non semper fit. S. si. in fi.
 Admodum, pro valde.
 Avaritia intendunt clerici.
- 2 Novus census quis dicatur, remiss.
- Coactio pnam attenuat.

- 3 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4.
- 4 Alienatio rei ecclesiastica quavis non tenet.
 Alienatori rei prohibite nō cōpetit pro p̄tio, vel senore actio.
- 5 Additio glossarum.
 Pona certa vbi non est statuta, punitio est arbitraria.
 Huius decretalis cum c. cum clerici, supra eod. conciliatio.

C A P V T XV.

- Grauis.** Casus. Patroni ꝑ etiam ecclesiastici no-
 um censum imponere non possunt ec-
 clesijs, nec veterē augere. & si super hoc
 iuramenta, vel cautiones exegerint, cogentur absolue-
 re. prima pars narrat factum. secunda providet, ibi, di-
 cretioni (Admodum) pro valde. ad idem clemen. de
 iureiur. Romani, vers. nos itaque, & ibi concordantia
 (Ecclesiastica) habētes ius pa. nec per hoc intelligas,
 q. illud liceret laicis patronis. sed dictū est, q. potissi-
 mē clerici huic avarae venalitati intendunt, supra eo.
 significavit, & c. eam te, de prab. avaritia, de sup. ne.
 prab. c. 2. Host. (Novum) quis ꝑ dicatur novus, no. supra
 eod. significavit (Ad ipsius) scilicet census augmenta-
 ti, vel de nouo cōstituti [Satisfactioni] de penitentiali
 potest hoc intelligi secundū Host. (Absolui) ꝑa prastito
 iuramento, & a peccato (Præsumpserint) volūtarij, vel
 coacti, quamvis coactio in his penam attenuet, sup. qd
 me. causa, sacris. ¶ Tertia ꝑ glo. rationem reddit, all.
 7. iura, & tria, quibus fallit ratio. ¶ Pe. gl. signat cōtra-
 rium, & sol. ¶ Vlt. gl. quærit & sol. ¶ In 3. ꝑ gl. ibi, non
 dubium) vide in c. si diligenti, super vlt. gl. (& ibi, san-
 cimus nemini] non tenet venditio, pignoratō, vel hy-
 potheca rei ecclesiastica. & sic nec aliqua contra ec-
 clesiam competet actio pro precio, vel senore (& ibi,
 auunculo) l. vltima est. vide de dona. inter vi. & vxor. c.
 3. super 1. gl. (& ibi. l. 1.) vide de probati. in præsencia,
 super gl. pen. (& ibi, quid tamen. i. respon.) vide de fi.
 instru. inter dilectos, super gl. istud. ¶ In ꝑ gl. 3. ibi, de-
 bitores (& c. cum contingat) & in fi. de pac. quamvis,
 lib. 6. ¶ In glo. pen. ibi. non poterat) quod exponas vt
 ibi. ¶ In glo. vlt. ibi, ad reprimendam) & infra tit. 2.
 dolentes, in gl. fi. [& in fi.] dicit Hostien. q. cum non sit
 certa pœna statuta, punietur arbitrariē, de off. dele. de
 causis. non ob. supra eo. cum clerici, quod loquitur, q.
 do per collusionem & ex pacto hoc vitium intercessit.
 hic quando sine pacto, & sine collusionem illud ergo si-
 moniacum; istud nō, nec ob. de iureiur. querelam, & c.
 seq. illa enim loquuntur de violatione liciti iuramenti,
 istud verō de prastatione illiciti, secundum Hosti. sed
 hic etiam potuit esse simonia.

S V M M A R I V M.

- 1 Procurare qui tenentur fratres alicuius domus, si illorum nu-
 merus nunc creverit, an teneantur.
 Liberaliter quod sit, excludit omne vitium simoniacum, par-
 tiumque pactiōem.
 Ex liberalitate quis obligatur, & nu. 7.
- 2 In possessione qui est, non tenetur docere causam.
 Contra censum exigentem quomodo agere debeat, si solvere
 non intendo.
- 3 Seruientes etiam procurabit qui dominos tenetur procurare.
- 4 Aucto onere plus, quam erat ab initio promissionis, an & il-
 lud teneat fibire, & quo casu, & nu. 5.
 Liberalitas ad tēperatiā deducitur, si ex ea gravamē oriatur.
- 6 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8.
 Donator compellitur rem tradere, qui sibi non retinuit vsum
 fructum.
 Cōtrariorum eadē est disciplina. S. 2. obligatio nō renascitur.
 Aucta re an crescere debeat & canon, vel pensio, ibi, in fi. &
 nu. 9.
 Additio glossarum. & nu. 9.
 Indefinite si lego habitationem, intelligitur ad vitam.
 Declarare qui potuit apertius, & non facienti imputandū,

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

C A P V T XVI.

Quanto.

C. qui teneantur procurare fratres alicuius domus, licet illorum numerus nunc creuerit, procurabunt omnes: sed si ex eo nimium grauaretur, eis per officium iudicis consulatur. & primo narrat factum. 2. indulget, & indultum moderatur ibi, Indulgemus. Hosti. dicens se habere facti notitiam: ponit factum, quod quia intellectum ea. non coadiunat, omitto. dicebat etiam aliam quaestio. inter istos fuisse super iure eligendi, cuius diffinitionem dicit colligi posse per ea, quae no. de elec. cum in veteri. super ver. sociorum (Annis singulis) vide quod dixi de arbi. peruenit, in prin. (Liberaliter) hoc dicit ad omne simoniacum vitium excludendum, & partium pacationem, nam & secundum Inn. quamuis ab illo monasterio haberet spirituale, vel temporale, quare hanc praestaret: tamen debita fuit, ex quo fuit liberaliter constituta (Exiberet) domus vestra (Teneatis) haec allegatio non profuit: quia fratres tenebant in possessione, unde non haberent necesse docere causam, ut dixi supra e. peruenit. Gof. hoc non placet Hostien, nam secundum id sufficeret quasi possessio census, quod ipse negat. nam licet non debeam subtrahere: quia id esset spoliare, supra de elec. querelam; possum tamen ultra agere contra exigentem censum, vel procura. pro eo, quod sine causa illa exigit, & exegit, & petere quicquid habuit, vel extorsit a 40. annis citra, ar. ff. si cer. pe. leg. si me & Titium. nec ob. quod dicitur, cogi possessorem &c. nam illud verum actore nil probante; sed secus est, ubi praesumitur contra reum, ut ecclesia. benefi. c. vno. Fortius ergo, quando actoris intentio iure communi fundatur, ut in casu nostro, condemnabitur ergo reus, nisi aliud dicat secundum eum. ad hoc s. eo. sopite, de reli. do. cum dilectus. 100. d. contra morem. dicebat autem, quod licet isti nil tenerent a fratribus sancti Irenei; tamen olim tenuerant, & eis subiecti fuerant. & haec est ratio: quare haec allegatio illis non prodest (Et seruientium) arg. quod teneantur procurare fratres alicuius loci, procurabit et seruientes (Exercuit) si. s. de deci. suggestum (Primam) ergo non ultra unam marcham (Mensuram) ar. fm Pe. & Abb. ad questionem de illo, qui habebat tunc furnum, vel molendinum in emphyteusim sub pacto ibi molendi, & coquendi gratis domino & familie suae. habuit postea dominus 10. filios, & quilibet ex illis alios 10. unde, si omnibus molat, vel coquat gratis emphyteuta, magis expectat sibi non habere, quam habere, de iure stricto dicit illum teneri, sed iudicis officio sibi providebitur, ut non teneatur ultra primam mensuram. Sed Host. simpliciter dicit per hanc decret. ad primum statum hoc debere reduci. Ad idem s. e. cum canonicis. C. de seruiti. l. praefes. C. contra praedictum l. venditor, in fi. s. de deci. suggestum. quod dicit verum, nisi in maiori numero sit praescriptum, s. eo. olim, licet multa iura, ut dicit, possint in contrarium allegari. ff. de pac. veteribus. ff. loca. si quis domum. s. i. ff. de ver. ob. quicquid astringenda, de ser. non ord. c. i. cum suis concor. Quod autem s. dixit litera, Indulgemus, intelligit, ut dicam super gl. Host. concor. Bar. Bri. in dñi. 50. quae incipit, Quidam paterfamilias non est verisimile, quod in infinitum voluerit obligari. ff. de pericu. & commo. rei ven. l. si quis vinea, in fi. Inn. verò notabat tunc per hanc litteram liberalitatem ad temperantiam reduci, & de gratia per ver. indulgemus, si ex ea oriatur grauamen, & s. eo. ex parte, & praedict. suggestum, dicens, quod forte se cus esset, si ex pacto aliquo dato vel promissio id promississent, ar. de pac. ca. 1. & 2. pro prima lectura facit quod sequitur, & ideo s. in illam s. summam. nam vides, quod si conventus Bellae ville ita sufficit hodie ad quattuor marchas, sicut olim ad unam, non fiet temperatio, sufficit enim, quod non grauaretur ecclesia procurans, ut sequitur, & sic etiam terminat Abb. Odof. ponens in

nuere. si quod mortuo patre cuilibet filiorum, & suae familiae teneatur. inducit. l. ult. C. de ver. sig. ff. eo. pronuntiatio, & dicit, quod filijs acquiratur utilis. ff. de verb. ob. quodcunque. s. si ita quis (Ecclesiae) vestra. s. q. Secunda gloss. respondet per ob. & sol. q. Tertia gloss. respondet per quaestio. & solu. demum obijcit, & sol. q. Ulti. gloss. ar. signat contrarium, & sol. q. In t. gl. 2. ibi. s. si autem. 2.) donator, qui non retinuit usufructum, compellitur rem tradere, & liberalitatem traditione perficere. q. In 3. gl. ibi, si seruitus) vide in c. quia circa, super ultima gl. (& ibi, qui lancem) vide & s. sed & si quis, j. alle. de fil. presby. literas, super ult. gl. (& ibi. s. illud) vide de cleri. non resi. tuz, super gl. 2. (& ibi. numis) vide infra eo. ex parte, super. 3. gl. (& ibi. l. ult.) vide de resi. in in te. c. fi. & super ult. gl. (& ibi, sancimus) vide supra tit. 1. consultationibus, super glo. 2. q. In gl. ult. ibi. s. factam rem) non valet stipulatio rei sacrae, vel publicae, vel liberi hominis, licet illa posset fieri profana, vel priuata, vel ille liber seruus. nam & si profana, vel Stichum dare promissi, liberor, si sine facto meo res illa efficiatur sacra, vel Stichus fiat liber: nec renascitur obligatio; licet postea reincipiat esse profana, vel priuata, vel ille liber seruus, ne sit eadem causa liberandi, & obligandi (& ibi. l. 3.) vide de consti. cum M. in glo. haec videbatur (& ibi. l. 2. lib. 1. r.) licet aliquid mancipiorum, vel pecoris accreuerit rei emphyteuticae, non propter hoc augebitur canon, vel pensio: sed cedat felicitas dominis, & dominorum haeredibus. q. In t. gl. 1. ibi, voluntate) quae in hoc est necessaria. q. In gl. 3. ibi, quocunque) idem Inn. ad quod facit secundum Vin. ff. de usu & habi. l. si habitatio. s. vtrum. ubi si lego habitationem, non intelligitur unius anni tantum, sed ad vitam: & sibi imputet secundum eum, si donatio non fuit a principio aperiens declarata. ff. de pac. veteribus, infra de regul. contra eum, b. libr. 6. Host. verò dicit, quod in hoc fuit indulgentia: quia licet s. in ius fiat interpretatio: sit tamen & terminatur haec quaestio absentibus fratribus sancti Irenei non vocatis, nec cōtuncibus, quod fieri non deberet, de cau. pos. c. 1. de maio. & obe. inter quattuor, quod dicit, ut plene no. de verb. sig. olim (& ibi. mediocris) ar. s. ti. 1. pastoralis, in fi. Lau. de hoc j. de reg. iuris, in obscuris, li. 6. & vide quod dixi de offi. cust. c. 1. in gl. no. cuncta. q. In t. gl. ult. in fi. hominum, & maximè religiosorum, qui sibi non possunt acquirere. & tales erant isti, vel aliter, si bona ecclesiae crescerent, & augentur tacite & per latens incrementum, non ideo augebitur census. si verò patet, secus. ad hoc C. de al. l. i. l. 1. & 2. instit. de rerum diu. s. quod per alluvionem. Vin.

A D D I T I O N E S.

- 1 q. Liberaliter constituta. Censui ergo ab initio etiam sine causa potest a fundatore imponi, intellige consensu episcopi accedente, q. tñ in fundatore requiritur, ut sup. de iure patronatus, nobis.
- 2 q. Contra eum Pro opinione Vin. & ad materiam facit. c. cum capella, & c. quia circa, infra de priuile. cum ibi no. & per Bar. in l. si ita. ff. de auro, & argen. legato.

S V M M A R I V M.

- 1 Procurare tenentur omnes ecclesiae legatos, & nuntios apostolicos. excipiuntur casus duo & nu. 2. & alius num. 5. & 6. & quando num. 5.
- 2 Procurationis modus ponitur hic, & quo casu non debeatur, nu. 2. & quibus fiat taxatio, nu. 5.
- 3 Et a quibus eum accipere teneatur, nu. 6. & 5. nu. 4.
- 4 Ab omnibus substatum quem habere iustum est, si pro omnibus laborat.
- 5 Memoria etiam si in contrarium non sit, non inuat praescriptioni procurationis.
- 6 Per collectionem alicubi fit procuratio.
- 7 Permissa videntur, quae non sunt inhibita.
- 8 Inter debetores mihi procuracione si fiat pactum, mihi non praestatur.

dicat.

dicat, & nu. 6. & 8. in fi.

Contra socios habeo actionem, si quid plus, quam ipsi, impendunt conuentus, nu. 8. §. 2.

7 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 8.

Contra publicam utilitatem concessum nihil valet.

Militis quomodo alantur. §. 1. quod transfertur ad clericos a glo.

Soluenti integrum tributum cedit fiscus actiones contra alios & faciendum ab alijs, supra nu. 4.

Exactio, & solutio quandoque particularis, est commoda. §. fina. coniuncta gloss.

9 Additio glossarum.

Privilegiare contra se non solat quem Romana ecclesia, nec imperator.

Vincit iureconsultus episcopus fuit.

Gulositatem, & curiositatem nimiam quæ prohibeant.

Impossibile nulla obligatio.

C A P V T XVII.

- Cum instantia.** C. Omnes ꝑ ecclesiæ, nisi ab hoc ꝑ priuilegio. ap. sint exemptæ, procura re tenentur legatos, & nuncios apo. se. nec in hoc præscrip tione iuantur. Demum de procurationis ipsorum mo do subnectit. secunda ibi, Sane. de eodem facto, supra de præscrip. accedentes (& infra) q. d. cum nos & no stri pro omnibus laboremus, iustum est, q. ab omnibus subsidium habeamus, vt infra sequitur. ad hoc de po stula. præla. bone. 1. Host. [Exempta] a præstandis præ dictis procurationibus (Longissimo) quâto cunque vo lueris, etiam si contrarij non sit memoria (Omnes) qd autem omnes tangit & c. de regulis iuris. quod omnes, lib. 6. (Cessamus) quia non cessat prouisio, nisi cesset procuratio. & propterea cessante visitatione procura tio non debetur, fm Go. de hoc j. eo. cum venerabilis, fm Ho. (Collecta) loquitur fm consuetudinem, quæ iâ in multis episcopatibus inoleuit, q. sit collecta per totû epatum, & datur procuratoribus, qui talibus prouidēt secundum Hos. (Legatorum) transeuntium. alij. n. qui sunt legati in prouincia, procuraciones suas leuant. & hoc docet experientia. & de hoc j. eo. procuraciones (Inhibendû) arg. q. ea sunt permessa, quæ non sunt in hibita. de hoc de transla. c. 2. [Præiudicium] cōcor. de capel. mona. c. 2. [Generari] dixit Vin. hic, & supra de decimis de terris, q. si clerici ecclesiæ paciscuntur in ter se, quis eorum det procurationem episcopo, q. cle rici dent medietatem, prælatus medietatē, hoc nō præ iudicat episcopo, vel archiepiscopo, in auct. de duo reis. promitten. §. si verò. in illa litera, licet inter se pe pigerint. si. ff. de pac. inter debitorē. ff. de transac. con trouersia. habet tamē actionē contra socios. ff. de pac. epistola. facit, quod no. supra de pac. plerique, in 1. gl. (Maluerint) ergo nec in modo procurationis currit præ scriptio; de hoc in Spec. eo. tit. in fi. [requisitus] & hoc si ꝑ potest, nec fraudulenter alleget impotentia: alias cōtumax censeretur fm Host. [Frudem] descendit a pud amicū, vt procuretur ab eo: & ille datis sibi literis per eum ab alijs duplū, vel triplum recipiat, secundū Abb. Hodie fit taxatio de certa summa legatis non de latere, & nūcijs. vide quod dicam infra e. procuratio nes, in gl. tene (Communes) hoc intēdit ꝑ a sindicis, vel massarijs cleri non tenentur procurationem reci pere, licet per suos ministros se possunt procurare [Si noluerint] sed tamē quilibet per se sufficit: alias cōtra. j. e. procuraciones. §. 1. in fi. fm Host. [Contumaciter] vt patet ex præcedentibus, si priuilegium immunita tis nō habet, dummodo facultates sufficiant fm Host. 7 ¶ Tertia ꝑ gl. tractat de modo procurandi legatū, si gnat contrarium, & sol. ¶ In ꝑ glo. 2. ibi, iubemus nul lā imperiale oraculū, siue sit annotatio, siue pragmati ca sanctio, ꝑ publicā utilitatē concessum nō valet. ¶ In

gl. 3. ibi. l. 1. lib. 12. ibi, milites] sic aluntur a repub. quia duobus diebus recipiunt bucellarium, tertio panem in tegrum: vno die vinum, alio acetum: vno die lardum, biduo carnem berbecinam. i. ouinam, s. de castrato: a lias veruecina, s. de ariete, qui vir est ouiu, vel quia ver men habet in capite [& ibi, quia Trebatius] vide sup. c. cum apostolus, super glo. quid ergo. ¶ In gl. antep. ibi. Cum possessor] fiscus actiones cedit vni possessori soluē ti integrum tributum contra alios, vt contribuant pro modo suorum prædiorum [& ibi. l. vna] vide de sepul. cū liberum, in gl. 2. ¶ In glo. vlt. ibi, lineam] si testator mi hi legauit lineam 35. margaritarum, quæ apud me e rant, si locus est Falcidia, pot hæres petere sibi lineam restitui, vel vendicare partem sibi propter Falcidiam competentem [& ibi, Plautius] habetur ratio Falcidia, cum legatus est seruus [& ibi epistola. §. vlt.] si agens de inofficioso pactus est certam quantitatem sibi per hære dem dari, quamdiu viueret hæres, mortuo hærede illa quantitas non debetur [& ibi, debitori] si creditor heres debitoris adiuit, confusa est actio: sed si ei, quem sentē tia superauerat, hereditatem tradidit, ita, q. sibi, & alijs creditoribus satisfaceret, seruandum est pactū. & scias, q. Io. de his duabus vlt. concor. faciebat vnam gl. & al legabat illas pro simili ad tex. & tūc dēt dicere. l. episto la. §. pe. & quid dicat, vide de pac. plerique, in 1. gl. [& C. de pac. debitum] sequitur, pactioibus creditorū pe titio nec tolli, nec mutari potest. ¶ In ꝑ glo. 1. in fi. [ad idem de off. leg. c. 1. de homici. c. 1. li. 6. ¶ In glo. 2. ibi, Romana] nec imperator. C. de præscript. 30. vel 40. an. l. comperit. nec credo, q. papa posset priuilegiare ali quem priuatum, vel aliquam religionem, ne veniat ad eum, vel ne possit eum excommunicare, nec extendo fimbrias Cisterciensium in id, quod nituntur, non per mittendo monachos ad curiam venire. Vin. ¶ In glo. 3. ibi, sit tibi quoque] nec expēsas. j. de rescript. statutum. §. prouisurus, libr. 6. [& ibi, dicit Io. 10. q. 3. illud. 1. [& ibi, non cogentur] Io. Ego Vin. minimus episcoporum dico, q. hæc gl. Io. Theutonica est, & nō Anglica [& ibi, cui statuit] & contraria prohibent gulositatem, vel ni miam curiositatem. de his de con. di. 5. quinque modis [& ibi, hoc casu] secundum Lau. [& ibi, ultra vires] im possible enim nulla est obligatio. ff. de reg. iur. impos sibile, & de hoc sup. eo. cū apostolus. Hos. ¶ In gl. pe. in fi. [Io. & de præscrip. accedentes. ¶ In glo. vlt. ibi, ar. contra] in suffragio patet solutio: quia per l. Falcidiam debetur pars tantum.

A D D I T I O.

- 1 Comperit. potest tamen imperator, & papa priuilegium dare, & ex illo potest oriri præscriptio. vide l. notabilem in le. finali C. de fun. patri. libro 11.

S V M M A R I V M.

- 1 Mensura qua solui debeat quod ex voto debetur, & quæ sit uo risimilis. nu. 2. & 4.
- 2 Pœnitentijs plus credendum. Coniecturis quando locus. Commune, & visitatum in dubio quis intellexisse presumitur.
- 3 Ex voto quis obligatur, licet nulli specialiter facto, & potest es a quibus astringi. De occultis non indicat ecclesia, nisi in pœnitentia.
- 4 Quantitas incerta si promittatur an & quæ solui possit.
- 5 Gratuitum, vel liberale quod fuit ab initio, expositi facto sit ne cessarium. Gratuita sunt gratiora. Enallage casus, ibi per viros. Inhiare quid.
- 6 Suffragium glossarum. Emere, vel vendere nullus cogitur, si mensura, vel pretiū dis pliceat. Numis legatis generaliter, quid debeantur. In dubio quæ sint attendenda, & nu. 7.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Maiori parti creditorum statuitur in remissione debiti.

Munificentia parentum, vel liberalitas ne retardetur, quid faciendum.

7 *Additio glossarum.*

C A P V T XVIII.

Ex parte.

- C. Si ad tunicam mensuram solui solet id quod debetur ex voto, ad illam in posterum solui debet. si vero ad diuersas, liberabitur soluens etiam ad minorem illarum. & in prima consultatio, in secunda responsio ibi, Cum ergo. que distinguit, & primum membrum prosequitur ibi, In primo. secundum ibi, In secundo, cuius rationem subdit ibi, quoniam [Cessauerunt] & male. unde penituerat eos, ut sequitur [Nunc] penitentes, si & soluere volentes. unde tunc ei credendum erat, de presumptis literas, secundum Hof. vel secundum eum ad hoc compellebantur inuiti, quod ipse plus credit [Persoluerint] quia si id constaret, non requireretur alia probatio, nec presumere, quod vouens heredes ad aliam mensuram voluerit obligare, secundum Inno. quia in incertis, non tamen omnino certis locus est conjecturis. ff. de ver. obli. l. continuus. frigitur de hoc constaret, illud seruaretur. ff. de pign. actio. vel vniuersorum (Ad eandem) & est hoc non tam propter consuetudinem, quantum quia ille, qui primo promissit, de communi intellectu presumitur, de quo de nulla mensura specialis mentionem fecit, secundum Inno. puto decreta. loqui quando bene fuit expressa mensura puta sextarii: sed non plus sextarii ibi erant in usu. (Cogendi) no. quod licet tunc nulli specialiter facta fuerit haec promissio, siue votum: tamen vouens obligatur, ut hic. & ff. de pollic. le. pactum. §. 1. de voto, licet, & c. magne, & de hoc dixi eo. tit. scriptur. b. & per hoc videtur secundum Inno. quod si quis promittat intrare aliquod monasterium, licet tale votum sit simplex, & de futuro. tamen mon. potest agere contra talem, ut votum adimpleatur: & si in genere uouit aliquam religionem intrare, non dicens quam, ecclesia ipsum distinguit, ut intret vnam de approbatis, ex quo in iudicio fuerit sibi facta fides de voto, alias de occultis non iudicat, infra de simo, sicut. nisi in foro poenitentiali, de voto. per tuas, cum si. & vide quod dixi de regu. porrectum, in gl. per hoc, ver. sunt etiam qui, usque ad finem (In secundo) quando ad varias & diuersas mensuras solvebant (Ad minorem) ad quam tamen alicubi mensuratur. Io. Vin. Goffr. & secundum Goff. sunt haec intelligenda, quando tunc in voto actum est de certa mensura: alias vel votum esset nullum, argu. ff. de iure do. l. cum post diuortium. §. generaliter, vel quantocumque frumento dato fieret liberatio. ff. manda. l. fideiusorem (Ut ad maiorem) ergo bene sunt cogendi soluere ad minorem, secundum G. Na. qui dicit per hoc tunc capitulum, quod hi qui promiserunt singulis annis dare vinum, ceram, vel aliquid tale sacrificii, licet a principio fuerit gratuitum, cogendi sunt id seruare. facit quod praedixi in gl. no. quod (Gratuita) & ex hoc fuerunt gratiora, 28. q. 1. iam nunc (Ab initio) bene dicit, quia ex post facto fuerunt necessaria, supra de voto, magna, & c. scriptur, ubi de hoc (A viris) i. per viros (In hiare) i. minus auare intendere, contra id, quod significat ratio capitis per quam temporalium depositio designatur. 12. quest. 1. duo sunt. ¶ In tunc gloss. 2. ibi, imperatores] nullus tamen emere vel vendere compellitur, si mensura, vel precium displicet, ut ibi. ¶ In glo. 3. ibi. §. ult. Iste §. & l. numis, hoc dicunt, quod legato numero numorum, vel numis, generaliter debentur numi, si nec ex consuetud. patrisfamil. nec religionis, nec ex precedentibus, vel sequentibus partibus testamenti apparet testatorem aliud sensisse & ibi, semper in stipulationibus vide de verb. sign. intelligentia, super 3. gloss. ¶ In gl. pe. ibi, & sum heredem, in fi. Alias est sub l. iu-

ris gentium, & alias sub l. seq. si dissentiant creditores in quantitate debiti remittenda, statuitur maiori parti (& ibi, maiorem) vide de ele. dudum. 1. super. §. gl. ¶ In gl. ult. ibi. l. 2. In munificentia parentum erga filios retardetur, quae dotis, vel donatio. ante nuptias causa pro parentibus eis data sunt, ad ipsos reuertuntur. ¶ In tunc prima gl. ibi, claudis] vide de loca. potuit, super pen. gl. ¶ In gl. tertia ibi, maior pars duplo) maior quo ad hunc casum, fm Ho. alle. de electio. licet. & c. scriptum, cum his, quae ibi non textus etiam nil dicit de maiori parte: & in his fieri debet benigna interpretatio, ut sequitur & ibi, in stipulationibus] Io. & infr. de regulis iuris, in obscuris. li. 6. dixit Vinc. per haec iura, & per l. ff. de lega. 1. si ita scriptum, quod cum dubietas est in re, debetur minor. sed si est in personis, omnes repelluntur ab institutione, legato, vel libertate. ff. de rebus dubijs, si fuerit. ¶ In gl. sup. ibi, pares] supple, numero (& in fine) ad hoc §. ti. 2. cum Marth.

ADDITIO.

- a ¶ Nulla mensura. Sicut dicimus in moneta. vide gl. fi. in ca. fi. de maledi. & in c. fi. de Iudicis, in gl. tertia.
 - b ¶ Scriptura. In gl. ma. vers. quid si conditio, & ff. de pollic. l. si quis rem, & ibi Bal. C. de fur. l. si nondum.
- S V M M A R I V M.
- 1 Ecclesiae tenentur respondere episcopo, in cuius diocesi sunt, et de quibus Pro ecclesiis qui respondere debent.
 - 2 Impugnatio mea instrumenti quando mihi noceat, & aduersario prodest, vel obsit, & possim ab ea recedere, & nu. 3. 4. 5. 9. & reliquis, & quae tunc sit ferenda sententia, nu. 3. Instrumentum licet quis dicat falsum, & succumbat, tamen adhuc possum dicere solennitatibus deficere. cir. fin. Legatum quando petere possim, licet impugnauerim instrumentum, ibid. Si ex exceptione una succubui, possum aliam obijcere, & quae do. ibid.
 - 3 Episcopales redditus absque deductione soluendi.
 - 4 Ex sententia lata pro me, reiecto instrumento, quod aduersarius impugnabat, et verum erat, an mihi retinere quod possum. Ecclesia puniatur aliquando ex delicto, sine culpa ministri. Contra instrumentum, quod induxi, nihil possum dicere, et si falsum a me, vel aduersario dicatur, quando recedere possum, quae probare debeam, & nu. 10. ver. sed dices, & nu. 11. Impugnatio instrumenti interdum fit tacite, ut hic, in fi.
 - 6 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7. Instrumento standum, donec contrarium probetur, licet principaliter ob aliud sit factum, iuncta gl. Seruus adire cogitur hereditatem, licet sui referat questionem, & nu. 8. §. primo.
 - 8 Additio glossarum. Ius denominatur etiam a compositoribus, vel compilatoribus.
 - 9 Bertrandus iureconsultus Prouincialis. Quod reprobare quis nititur, ex eo nullum fructum consequi debet §. primo, & an hoc sit perpetuum, supra nu. 3. et alijs ibi citatis.
 - 10 Contrarius sibi ipsi an & quando sit audiendus, & supra nu. 2. & ceteris ibi not. 1. Instrumentum producat ut pro se, ita & contra se admittere tenetur, nisi protestetur, & an videar omnia in eo scripta confiteri, & nu. 11. Episcopi privilegium non valet absque consensu capituli. Ecclesias tales tibi concedimus, per haec verba quid abbati videatur concessum. Per aduersarii reprobationem quid consequor, quod alias consequi nequirem.
 - 11 Contra confessionem suam quare quis admittatur. Non contra instrumentum, quod produxit. Lingua, & memoria labiles. Ex improvisio quae fiunt, excusantur errore, secus, si cum deliberatione. Confessione habere, & instrumenti probationem plus, quam confessionem tantam, in fi.

CAPVT XIX.

Cum olim

C. Ecclesie tenentur respondere epō, in cuius diocesi sunt, de procurat. quarta decima-

rum & alijs temporalibus. & ponit primò causā diffinitionem. secūdò duo soluit obstantia. primum ibi, Licet enim. s̄m ibi, Absonū [De Luna & de Bes] nomina sunt ecclesiarum, de quibus erat quæstio, & quæ cōcessæ erāt in proprios vsus abbatis, & monachorum; & ideò pro ip-
 1. **a** **b** **c** **d** **e** **f** **g** **h** **i** **k** **l** **m** **n** **o** **p** **q** **r** **s** **t** **u** **v** **w** **x** **y** **z**
 sis respōdet abbas: alias ipsæ ecclesiæ per se, vel propriū syndicum responderent, vt no. supra de rescrip. edoceri, s̄m Innoc. ad idem s̄m Host. supra de si. instr. G. perpetuus, de præscrip. ex transmissa, de rest. spo. olim, & de off. ord. conquerente. vbi etiam dixi in princ. in gl. no. q.
 Abbas [Instrumentis] hæc instrumenta t̄ erant talia forte, q̄ vno anno integrè soluerent episcopalia: alio anno soluerent aliqua, non omnia. Contra hæc instrumenta obijcit Abb. defectum talis solennitatis, cuius completio ex ipsius rati habitatione pendebat, puta instrumenta sibi non obesse: quia non interuenerat capituli sui consensus. & ideò in tantum sibi præiudicat exceptio, vt si instrumenta pro ipso faciant, sibi non prosunt: secus autem esset, si obijceret defectum solennitatis, quæ compleri posset per partem episcopi: quia eo casu si verum non esset, vel etiam si verum esset, sed episcopus nollet illas solennitates complere, per hoc abbas non videtur instrumentis renunciare, s̄m Inn. q. d. s̄m Host. in primo casu est quid imputari abbati; & ideò obest. in secundo verò est quid imputari epō. vnde nō nocet abbati, arg. ff. de dolo. l. 1. & s̄m Innoc. idem, si dicat instrumentū falsum, nili probet, remanet instrumentum in suo robore: nec tunc per oppositionem falsitatis videtur renunciari iuri, quod sibi ex illo instrumentō competebat: nec illud petere impeditur, dummodò consentiat, alias cōfiteret, & asserat illud esse verum. comperta. n. veritate, q̄ scilicet instrumentū nō sit falsum, cedit error veritati. 8.
 dist. veritate, nisi perseveraret^b in dicendo, q̄ instrumentum esset falsum: quia tunc etiam post sententiam latā, quod falsum non esset, nil ex eo petere posset: quia faceret cōtra conscientiam. & licet per verbum, quod sequitur, probetur, q̄ nullatenus approbavit. Abbas. n. iste, vt d̄r in registro, semper dicebat, & in hoc perseverabat, vt j. dicam, q̄ hæc compositio erat obtenta per metum regium s̄m Inno. non tñ per hoc recedit ab eo, quod s̄. dixit Inn. q̄ licet quis dicat instrumentū falsum, & succumbat: tñ adhuc potest dicere illud nō valere propter defectum solennitatum. ff. de petit. here. l. Lucius. Item & si dixit instrumentum deficere solennitatibus: tñ potest petere legatum ex eo instrumento. eo. tit. l. postquam: secus, si dixisset falsum, vel inofficiosum [Compositionis] alias compositionum [duarum] s̄. de quibus infra dicetur [Abbas] cōtra quem agebatur. & ad quem dictæ ecclesiæ pertinebāt [Deductionibus] no. redditus t̄ episcopales sine deductione soluendos. j. de verb. sig. cum inter. l. 6. q. 1. reuertimini, de transact. veniens. cōtra. ff. fam. l. er. fundus, qui dotis. ff. pro soc. Lucius. Vin. [Deductiones] in instrumento secundæ compositionis continebatur, q̄ decimæ integraliter episcopo soluerentur: sed de ipsis incertis casibus debebat monasterio aliquid impedere, vel episcopus debebat accipere quartam decimarum ab illis ecclesijs, & de ipsa debebat dare monasterio. nam si instrumentum diceret, q̄ episcopus tantum duas partes, vel aliam partem decimarum sibi reciperet, tunc non fuisset monasterium condemnatum ad plenā solutionem decimarū. quæ sibi nō debebatur. nam licet compositio, quam Abbas impugnauit, eidem Abbati non debeat prodesse: nō tamen dēt dare episcopo, quod sibi nō debetur. sed dices, imo debebatur de iure communi episcopo, cū ecclesiæ in sua diocesi sitæ essent, supra de decimis. dudū. respondeo hoc non pro-

desse episcopo, qui per compositionē, quam non impugnat, a iure communi recessisse videtur. Fatemur tamen, q̄ si episcopus respondisset abbati, quando dicebat compositionem non valere, & ego ratum habeo, qd̄ dicis: q̄ tunc standum esset iuri cōi: quia de voluntate partiū recessum esset a compositione. Breuiter. n. dicendum est, q̄ & si pro Abbate, qui compositionem impugnat, nihil sit sic iudicandum, tñ nec pro episcopo, & si cōpositione vtatur, iniusta sentētia est ferēda. vnde dico, q̄ si induco t̄ te instrū, in quo continetur, q̄ promissisti mihi centum sub conditione soluere, & si illud instrū impugnes, tñ nō adiudicabuntur mihi pure illa 100. quæ peto, sed sub cōditione, quia ex instrō, quo vtor, nec ante conditionē existentē debentur, instrū. de verb. ob. §. sub conditione, & §. ex conditionali. imò plus dicimus, q̄ si in diē deberes, nō dēt mihi ad iudicari nisi in diem propter rōnem premisā, quia nūq̄ ferenda est sn̄a iniusta pro aliqua partiū: sed altera tractū improbet, tamē pro improbante nihil est sentiendū. Sed t̄ quid si hoc instrū, quod abbas impugnabat, veritatē cōtinēt, nunquid poterit ep̄s salua cōscientia, ex quo pro ipso sn̄a lata est, integras decimas retinere? Respondeo. licet tutius sit q̄ reddat illud, qd̄ deducendum erat, ex quo tñ pro ipso lata est sentētia, bene pōt illud retinere sine peccato, quouq̄ abbas per restitutionē in integ. vel alio mō sibi studuerit providere, maximè quia bene pōt puniri minister ecclesiæ. quinimo & q̄q̄: ipsa ecclesia ex delicto, siue culpa ministri. l. 6. q. 3. placuit, s̄m Inn. cuius est mens totius gl. Ho. remit. ad sum. de sen. & re iudi. sub rubrica, de sententia. §. quot sunt eius species. Sed nunquid est hoc simpliciter verū. & vide quod hot. de con. præ. ca. 1. in gl. 2. & quod super ea dixi [Multipliciter] in integra t̄ continetur, qd̄ abbas impugnabat hæc instrū: q̄ dicebat, q̄ compositio per metum regiū extorta fuit. & in hac impugnatione vsq̄ ad sn̄am perseverauit: & ideo iudex noluit sibi adiudicare deductiones, quæ s̄m instrū faciendæ erant, ar. s̄. de testi. præsentium: quia cum illæ deductiones essent s̄m eū ius, nec competere abbati nisi per instrū, quæ falsa & per metū extorta dicebat, q̄ cōscientiam faceret idē Abb. si illas deduceret, & iudex male faceret, si ei mandaret, q̄ faceret t̄ cōscientiā. Si aut̄ nō diceret instrū falsa: sed alias diceret ipsa sibi præiudicare non d̄re de iure, tñ non obstante tali impugnatione pro ipso abbate ferre sn̄am potuisset: sed & ante sn̄am ab impugnatione falsitatis desistere posset, nec tñ exigeretur aliqua probatio in hoc casu: imo sufficeret, q̄ confiteretur se errasse, & instrumenta vera esse, cum & aduersarius, qui instrū induxit, nihil possit dicere t̄ ipsa, nec probationibus sup hoc aduersariū aggrauare. Si vero aduersarius non induxisset instrū, sed ipse proprio motu diceret in iudicio illa falsa: postea ex illis instrū nihil exigere posset, nisi probaret illa esse vera. post sn̄am vero, puta si instrū, quæ quis falsa esse dicebat, iudicentur vera, non prohibetur ille, qui dixerat illa esse falsa, per ea aliquid petere, ar. 8. di. veritate, & s̄. de iureiur. mulieri. quidā tamen dicunt, qd̄ si ep̄s non iuaretur alio iure, nisi eo quod continebatur in instrō, in quo præcipiebatur fieri deductiones, tunc sicut epō adiudicatē fuerunt quartæ decimarum, sic & Abbati adiudicatæ fuissent deductiones: quia una & eadem res non debet diuerso iure censerī. s̄. de deci. cū in tua. §. 1. ad si. cum suis concor. sed prius dictum melius probatur ex hac decr. s̄m Inno. [Impugnare] scienter. & sic non ob. ff. de pet. hares. legitimarū. Vin. [Ex ea] l. compositione (Cōsequi) nisi per in integ. res. iure minoris. s̄. de i integ. rest. auditis, ff. de mino. l. minor. §. 1. Vinc. [Tacite] s̄. impugnando [Super qua] s̄. ecclesia ad probandū, q̄ nil tibi deberet [Petebat] abbas. Io. ¶ Tertia glos. rñdet per ob. & po. lo. And. super 3. Decret. Dd nit

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

nit sol. Lau. ¶ Glo. no. quod]ponit dictū, quod statim determinat. secūdo arguit alleg. tria iura, & duo alle. in contrarium. ¶ In glo. 2. ibi, optimam]vide de probat. 3. super prima gl. (& ibi, cum aliquis) si testator dicit Titium seruum Seij heredem instituo, cum contemplatōe Seij appareat eum institutum, adire cogitur; licet libertatis suæ referat quæstionem. & si pronuncietur liber, nec damnū, nec lucrū ex aditione consequitur. ¶ In glo. no. qd̄, ibi, §. meminisse]vide hanc & seq. alia de foro comp. si diligenti, super glo. nunquid (& ibi, generaliter) vide de app. constitutus. 1. super vltima gl. ¶ In gl. antepen. ibi, si quis iusiurandum]vide de foro comp. significasti, super gl. 2. [& ibi, qui fallas) vide de test. ius, presentium, super vltima gl. ¶ In gl. prima in fine) ius cōe, vel alio modo. Innoc. ¶ In gl. 2. in prin.) istam gl. Inno. & Hof. ponebant. & puto, q̄ melius in fin. capituli super ver. instrumenta (& ibi, ob aliud) argu. contra de priuileg. si papa. 1. respon. lib. 6. dic. ut ibi in 3. gl. (& ibi, cum aliquis) ibi de hoc. & dicitur ius ciuile Papirianum, cui Papirius nil addidit, sed cōposuit. ff. de origine iuris. l. 2. §. 1. Vincent. & facit pro compilatoribus gl. ut ibi not. ¶ In glo. 3. in fine) hanc glo. habes 10. q. 1. de his. & Hof. hic addens, quod ibi no. Bar. Brix. attribuens tamen illud Bertrando Provinciali. finaliter reuittit ad sum. de sepul. §. vetus est quæstio, & §. sequentibus. ¶ In gl. not. quod, ibi, reprobare) & secundū Hof. hic videtur reprobari cauillatio dicentium, non fateor: imo nego quod in instrumento continetur, hoc saluo, q̄ si contingeret me cōdemnari, tali articulo, qui ibi continetur, uti volo, sed iudex recusabit hanc inconstatiam, & merito, ff. de procur. in causis. quini. no. quicquid dicatur cauillando, sibi videtur esse cōtrarius, de app. sollicitudinem. de hoc de excep. cum venerabilis (& ibi, perseverauerit) & sic intelligitur infra de reg. iur. ex eo, lib. 6. vbi de hoc (& ibi, si quid veri) vbi de hoc, & vide quod dixi de vita & honest. cler. c. fin. super 1. gl. cum sua remis. (& in fi.) & hic considerata persona episcopi, qui producit pro se, quod non recipit contra se secundum Hof. ¶ In gl. pe. in fi.) scriptum erat contrarium voci, & vox scripto. sic supra de elect. cum inter. R. secundum Gos. posset tamen forte dicere Abb. se non ad hoc recepisse priuilegium, quod habet ab eo ius episcopale, sed ad hoc, q̄ non haberet frontem impetendi. C. de excep. l. si quidem. ff. de probat. cum de indebito. hoc tamen protestari deberet, ut d. l. si quidem. alioquin instrumentum sicut pro se, ita & contra se admittere tenetur. Sed quare non fuerunt abbati adjudicata temporalia? Respōdeo, quia licet verum esset priuilegium concessionis: tamen consensus capituli non iuteruenerat; & ideo non valuit supra de dona. pastoralis, ad fi. vel melius ideo non fuerat adjudicata; quia nec fuerunt data. per hæc enim verba, concedimus tibi tales ecclesias, sicut hic in isto instrumento continebatur, non videtur concessum ius episcopale, sed tantum temporale, quod episcopus in eis habebat; vel in proprios vsus fuerunt concessa, supra de do. pastoral. hæc aut instrumenta, de quibus hic loquitur, nō impugnabantur, sed instrumenta compositionem tm̄, de quibus p̄misit. si enim ep̄s hæc reprobasset, nullam fidem fecisset postea pro ep̄o, nec probarent, q̄ ecclesiæ in sua diocē, sitæ essent: quia reprobatō instrumento quicquid ibi continetur, vigore caret. 9. di. si ad sacros. 3. q. 9. pura. licet etiam producens instrumentum ipsum, vel aliquid, quod ibi continetur, reprobare non possit, ut hic, & no. s. de except. cum venerabilis: tamen si aduersarius probet ipsū falsum, p̄ hanc probationem, si ibi erat aliquid producētium, sibi non nocebit, aliquando enim per aduersarium meum consequor, quod per meipsum habere non possum. C. de temp. rest. in inte. petenda. l. 1. ff. quæ ad

fer. amit. si cōem. Sed dices, nonne eo ipso, q̄ Abbas produxit instrumenta, v̄r confessus fuisse omnia ea, quæ in eis continentur? ita v̄r. & sic non potest dicere contra illa, quæ continentur ibidem, & si ad instantiam aduersarii pronuncientur falsa: sic nec audiretur, si veller aliquid dicere contra confessionem suam tacitam, vel expressam. responde, ut no. s. de exce. cū venerabilis. Hoc no. q̄ t̄ quamuis contra confessionem propriam admittatur quis ad probandum errorem, ut C. de iur. & fact. igno. error, & le. & no. supra de confessis. c. si. contra instrumenta tamen quæ quis produxit, non admittitur. nec mirum, quia plus est probatio instrumentorū, quā confessio, secundum Innoc. imò quia lingua labilis est, ut patet ff. ad l. Iul. ma. famosi. §. pen. ibi, nec lubricum lingue & c. Instrumentum vero cum magna deliberatione & solennitate fieri consuevit, & antequam ipsum producat aliquis, deliberare debet & potest, an sibi expediat ipsum producere, ut patet in eo, qd̄ legitur & no. supra de fide instr. imputari. Non est ergo mirum, si illi, qui forsan ex improviso & sine magna deliberatione cōfiteatur, subueniatur, maxime cum memoria labilis sit. C. qui testa. fa. poss. hac consultissima, §. at cum humana, & error facti peritissimos fallat. ff. de iur. & fac. igno. l. 2. & 3. Illi verò, qui plenius deliberare potuerat, non subueniat, ad hoc supra de fide instr. imputari. d. Carbi. tute. l. si. Item ex quo pars induxit instrumentum ad probandum aliquem articulum, quomodo p̄m Inn. postea admitteretur ad probandū contrarium? non enim est allegans contraria audiendus; supra de app. sollicitudinem, ad fi. C. de fi. instrum. scripture, & p̄ is est habere tacitam confessionem, & instrumenti probationem, quam confessionem tantum, secundum Innoc.

ADDITIONES.

- a ¶ Verum nō esset. Quod deficeret, & requireretur solennitas ab episcopo. & vide Bar. in l. post legatum, ff. de his, qui. ut indignis, & Bald. in l. alia, C. eo. ut. & ibi de materia ista plenius.
- b ¶ Perseueraret. Prout dicitur in confessione, quæ ante finitum negocium reuocatur, & non p̄iudicat. ista enim est quædam tacita confessio, ut infra patet, & vide infra in gl. in integra.
- c ¶ Si communem. Idem no. supra in gl. in verbo, multipliciter, & vide lo. And. de iure iur. mulier, & vide Bal. in l. si quis testibus, C. de testibus.
- d ¶ Imputari. Et facit optime, quod notatur infra de diuor. ex literis, in gl. 2. & vide Bal. in l. error. p̄allegata.

S V M M A R I V M.

- 1 Ad monetam antiquam soluendi sunt census, in qua constituti fuerunt, exepitur casus, & num. 11.
- 2 Dies ista tuta interpellat absque vlla mentione.
- 3 Ad estimationem, vel interesse quando quis cōdemnari possit, & nisi eam, vel ipsum petere, & num. 5.
- 4 Petendum quod est in obligatione, vel æquiualens, & num. 5.
- 4 Quæ res repræsentet aliam.
- 5 Solutio eiusdem rei pro vtraque parte p̄scriptionem inducit, & quomodo hic, cir. fin.
- 6 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 7.
- Confessio quæ possit, & quando reuocari, & probari contrarium, & num. 9.
- Seruitus amittitur etiam quò ad horam, & qualiter.
- 8 Additio glossarum, & num. sequen.
- 10 P̄scriptio annua p̄stationis quantum temporis requirat. Sensus non subiacet p̄scriptioni, in fin.
- 11 In bonitatis estimatione tempus contractus inspicitur. Dominicalis quæstio quæ non esset inter dominicales.

C A P V T XX.

Olim causam. C. Soluendi sunt census ad antiquam monetam, in qua constituti fuerunt, nisi sit in alterius monetæ solutione p̄scrip. um. & prima pars factū narrat, secunda decidit, exprimēdo motiua

Qua ibi, cum legitur [Synodatico] vel cathedratico, de quo s. de off. or. cōquerente [Dominica] dies t̄ ergo strata in expellabat sine aliqua monitione, de hoc s. de loca. potuit [Perfoluerint] antiquitus, postea verò soluebant Lucenses pro illis, ut sequitur [Pro singulis] idest pro unoquoque; pap. tres Lucenses [Compelli] vel ad ipsorum t̄ estimationem, nec possit sententia reprehendi. Papienses aut̄ erant in estimatione, quamvis si non inveniuntur, de alia pecunia æquivalenti satisfieri posset, de hoc supra de iureiur. quanto. sic dicendum est p̄m Innoc. quando agitur ex empto ad rem venditam tradendā, q̄ recte fit, cum res sit in obligatione, ff. de actio. empt. l. ex empto. i. respon. & etiam in condemnatione, infr. s. si. fm̄ Host. liberatur tamen venditor præstando inzeresse. ff. de ac. empt. & vend. l. i. secus, si petitur, quod non est in obligatione, ut si agatur l. Aquil. præcisè ad reficiendas domos destructas. cum enim solum interesse ibi sit in obligatione, & illud solum venire debet in petitione: alias libellus ineptus est, & dentibus lacerandus, secundum Inn. alleg. Host. insti. ad l. Aquil. s. his autem verbis, & s. hoc tamen capite. ff. de offic. assessor. l. i. [Primo anno] promotionis tuæ, quādo de facultatibus, & redditibus episcopatus nondum poteras esse certus, ar. sup. de resti. integ. tum ex literis, ver. perspeximus (Et infra) hoc intellige p̄m Pe. & Ab. q̄ allegabatur præscriptio in moneta Lucensi, quod negabatur per partē aduersam, s. præscriptionem completam esse (Pro eisdem) q. d. res t̄ succedens representat rem, cui succedit, supra ut lite pen. ecclesia, de voto, magnæ, ver. cum igitur sic delegatus representat delegantem, de offic. deleg. cum olim, & faciens illū, cuius nomine facit. de offic. deleg. pastoralis. s. præterea. & possidens illum, cuius nomine possidet, supra de resti. spo. cum venissent, in fi. sic & precium & rem. ff. de usufr. quia qui precio, & pecunia pecuniam, ut hic, fm̄ Host. [Ex hoc] s. quia Papienses debebantur, & pro ipsis soluti fuerunt tres Lucenses pro vno: quia ab initio tantum valebant: sed hodie vnus valet 6. [Monetæ] Lucenses. & tunc dic[declinationem] i. diminutionē. vel. s. Papiensis. & dic[declinationem] s. quia declinauerat, & non inueniebatur, fm̄ Inn. [Papiensium] ergo Papienses sunt t̄ in obligatione, & veniunt in petitione. quinimo & in condemnatione, ut hic patet; & tamen condemnatus liberatur præstando interesse, ut hic patet, & dixi s. a & dic fm̄ Innoc. q̄ hic constabat, nec vertebatur in dubium, q̄ episcopus ex constituto, vel ex præscrip. præcedente solutionem Lucensium debebat pro cathedratico recipere 6. dena. Papiensium vel dic fm̄ eum, q̄ sufficit ep̄o, si computatis omnibus annis quibus recepit Lucenses pro Papiē. compleuit præscrip. 40. an. ar. ff. de usufr. quia qui precio, sed hic etiam videtur colligi, q̄ si Lucenses pro Papien. soluit: si tamē soluit ipsos Lucenses 40. annis, non cogetur soluere Papien. & est mirabile fm̄ Inn. q̄ solutio eiusdem rei pro utraq; præscriptionē inducit, s. pro ep̄o, q̄ præscribat Papien. sed finita præscriptione ep̄i de Papien. et lapsu solius anni præscribit plebs, ut non teneatur Papien. soluere, sed Lucenses. ¶ Prima t̄ gl. arguit. ¶ Secunda gl. respondet q̄o. an. & quando concessio aduocati reuocari possit. ¶ Tertia gl. no. cōtra protestationem, & illud coadiuuat, allegat contrarium. ¶ Vlt. gl. arguit ad q̄o. alleg. duo contraria. ¶ In t̄ gl. 2. ibi, s. vlt. qui confessus fuit hominem occidisse, probat illum viuere [& ibi, nō fatetur, qui erat] sequitur, nisi ius ignorauerit [& ibi, electio. s. pe.] si negauit seruum in potestate ante literam contest. possum fateri contrarium [& ibi. s. vlt.] penitet quem responsi, vbi nulla captio est aduersarij, ut quia postea plenius est instructus instrumentis, vel epistolis [& ibi. l. 2.] alias est s. vlt. vide de pur. vul. c. 2. super 1. gl. [& ibi. l. 1.] quæ est vlt. vide infra in suppletionibus. ¶ In 3. gloss. ibi, præscriptum] l. si quis, alias dicit, quod

seruitus amittitur (& ibi, si communem. s. 1.) ibi amittit seruitutem quod ad horam, qui alia hora utitur, quæ debeat [& ibi, vna est via] vide in cap. auditis, super gl. penult. [& ibi. s. gessisse] videtur, qui per alium gessit. ¶ In vlt. gl. ibi. l. 3. incipit, cum quid. vide de iureiurā. quemadmodum, super gloss. 2. [& ibi, imperatores] vide supra c. ex parte, super gloss. 2. ¶ In t̄ gl. 1. ibi, præscriptio] quæ per protestationem non interruptitur, nisi in casibus. C. de anna. excep. ut perfectius, de offic. ord. pastoralis, ad fi. Inn. & 16. q. 3. s. potest, ver. his autē, Abb. ¶ In t̄ gl. 2. ibi, præiudicat] si fiat præsentē, & intelligēte parte, C. de erro. aduo. l. 1. contra non sufficit tutorē, curatorem, vel procuratorem fari in dominorum præiudicium. ff. de conf. certum. s. sed & an ipsorum. intellige, si probetur contrarium a dominis, & sic reuocetur: alias ei statim restituitur etiam ecclesia contra confessionem, si ex ea capta est. ff. de min. ait prætor, s. sed & in iudicijs. Vinc. & infra de in integ. restit. c. 2. lib. 6. q̄ dicitur, confessionem aduocati nocere parti, intelligo, cum sub eius nomine aliquid scribit, & porrigit ad q̄ facit rubrica C. de erro. aduo. libellos, seu preces concipientium [& ibi, ante sententiam] sicut propria, & multo magis [& ibi, simplex] vnde dicebat Goff. alternatiue, supra de ele. scriptum, in 1. gl. q̄ ostenso errore vsque ad sententiam reuocatur, ut in l. error, infra triduum verò etiam nō ostenso errore, ut in l. vlt. de erro. aduo. Alii qui faciunt hanc distinctionem inter errorem aduocati, & proprium, ut 1. casu sine probatione intra triduum reuocetur [& in fi.] lex nō loquitur affirmatiue, ut dicat confessionem fuisse infra triduum reuocatam, sed negatiue dicendo, eam non fuisse infra triduum reuocatam, si quod dicam de priuileg. accedētibus, in fi. vnde nō videtur ponere factum, nisi dicas, ut ibi not. q̄ tantum per tres dies durauit cā post errorē. idem hic Vincen. de errore verò iuris fm̄ omnes non est dubium, quin reuocari possit: de hoc in Spe. de confes. s. vlt. in princip. ¶ In gloss. ex hoc, ibi 40. annis] & sic facit t̄ contra eos, qui dicunt, cuiuslibet annuæ præstationis præscriptionem incipere suo anno: ex quo concluditur, in his requiri tempus duplicatum. de hoc C. de præscript. 30. an. cū notissimi in fi. & vide in Specu. de loca. s. nunc aliqua, ver. 41. [& ibi, auditis] ibi vide in gl. pe. [& ibi, seruum] fm̄ Io. [& in fine] dicit Host. q̄ non esset præscriptū propter malam fidem, supra de præscri. cap. si. nec ob. quod hic dicitur, quia subaudiendum est, maxime. nam sicut census præscribi non potest. C. de præscrip. 30. an. male agitur, sic nec diminui saltem ab illo, qui malam fidem habet, argum. de reli. do. constitutus. ¶ In t̄ gl. vlt. ibi, dominicalem] inter dominicales, quibus utimur, non est [& ibi. l. 3.] Goff. hoc tenuit in decre. olim, de iniur. & dam. da. per l. bonitatis, ff. de euiet. quæ vult in estimatione bonitatis tempus contractus inspicere [& ibi, quis ignoret] vbi de hoc. & vide in Spec. de solu. s. nunc aliqua, de solu. in fi. [& ibi, imperatores] secundum Ioā. & cle. de deci. si beneficiorum.

A D D I T I O.

¶ Et dixi, supra. De quo, & vsque ad quod tempus hoc possit fieri, vide Bart. in l. stipulationes non diuiduntur, in 9. q. ff. de verborum oblig.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus remittens ecclesiæ seruitutem, quæ sibi debebat, quæ non intelligatur remississe, & nu. 3. & 7. quod facere potest, num. 2.
Ad eam requiritur consensus capituli, ut valeat.
- 2 Reuocatio, vel commutatio aliud est a noua impositione.
De communi iure idest communi iure permittente.
- 3 Seruitutorum remissio ad quæ non trahatur.
De episcopali iure quicquam non tollitur.
Io. And. super 3. Decret. Dd 2 Chart.

- Charitas nunquam excidit, nec prescribi, nec remitti potest.*
 4 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.*
Non remittitur reuerentia, et ius cōpetens aduersus ingratos,
 5 *In hospitijis prabendis non oneret prouinciam proconsul.*
 6 *Additio glossarum, & nu. seq.*
Remissio episcopi in gratiam subditi quid operetur.
 7 *Episcopus etiam de capituli consensu ecclesiam eximendo, vel alteri concedendo an possit, & quatenus, & quomodo, et quibus casibus, iurisdictionem episcopalem a se abdicare, excutere, vel remouere.*
 8 *Procuratio an plus una debeatur, & qualis.*

C A P V T XXI.

- Cum venerabilis.** C. Eps † remittens ecclesie seruitia, que sibi debebat, p annua pensione, procuracionem propter visitationem sibi debitam non intelligitur remisisse, & prima pars decisa narrat factū. secunda partis allegationē. tertia diffinitionis motiū, & soluit obstaculum. 4. diffinit. secunda ibi, cognouimus, tertia ibi, quia ergo. quarta ibi, decernimus [Spallas] forte porcinas fm Pet. [Remisit] de consensu ca. sui, alias non valet, de dona. pastoralis, de his que si. a praela. pastoralis. Goff. [Aliud] prater ce- reum de quo sequitur [Reservato] quod facere potuit: tum quia eximebat, vt patet ex no. s. eo. significauit: tū quia cereus loco spallarū, quæ ab antiquo debita fue- rant, succedebat, & hoc tūgitur. ver. nec intelligitur, fm Host. putat. n. illū ver. loq non de procuracione, vt dicūt gl. sed de cerei pēsiōe, q̄ ibi d. q̄ aliud sit de no- uo pēsiōe imponere, & aliud renouare, vel cōmutare de Iudæ. consuluit, & no. s. c. proxi. & ca. significauit. & fm hoc quod ibi dicit, de cōi iure, intelligas. i. iure cōi permittente, per quod in fundacione pōt census appo- ni. s. ti. i. praterea [Correctionis] ergo secus, si proprii cōmodi cā [Pensionem] cārei [Procuracionē] & alia iu- ra opiscopalia. q. d. illa † remissio seruitiorū non trahit ad iura epalia, sed ad illa, q̄ quotidie imponūtur. vnde patet, q̄ per pactū nō tollit aliqd de iure epali. s. de do- na. pastoral. Inn. tenetur ergo, vt ēt dicebat Host. ad ca- thedraticū. Itē & ad charitatiuū auxilium, de quo sup. eo. ci. m apostolus, & c. conquerente, de of. or. quia cum charitas nunq̄ excidat, remitti non pōt, nec prescribi, de pē. dist. 7. quærendum, & seq. vsq; ad §. ex pramissis [Prescriptas] i. antedictas, vel pōt intelligi, q̄ vnā pro- curacionē habeat de iure cōi, aliam de consuet. si tamē sit prescripta: sed prima expositio est ex mēte fm Host.
- 4 ¶ Secunda † gl. no. q̄ quibuscunq; & c. allegans duo iu- ra. in fine fortificat, in medio sol. Trium. ¶ Vlti. gl. obj- cit, obiectionem fortificat per opi. cui resistit, & ob. du- pliciter sol. ¶ In † gl. 2. ibi, aliqua iura. s. reuerentia, & ius competens aduersus ingratos. ¶ In gl. 3. ibi, i. i. vi- de de iure iur. veniens, super gl. 2. [& ibi, obligationē] vide de priuile. pastoralis, super vlt. glo. ¶ In vlt. gl. ibi, obseruare] sequitur, oportet proconsulem, ne in hospi- tijs prabendis oneret prouinciā. ¶ In † gl. 2. ibi, consti- tutus] vbi de hoc [& ibi, auctoritate papē] ex certa sciē- tia, vt ibi no. intelligitur illud, q̄n prescriptum est. licet enim illa remissio non sufficiat ad plenum ius transfe- rendum; sufficit tamen ad prescribendū, vt no. s. eo. si- gnificauit, ita, q̄ subditus noīe proprio non prescribat contra ep̄m, sed nomine non subditi. quod dic vt le. & no. de prescrip. cum ex officij, fm Host. eo. ti. cum olim.
- 7 ¶ In ea. glo. in fine] instandum puto † circa materiam huius glo. an. s. episcopus etiam de capituli sui consen- su ecclesiam eximendo, vel alteri concedendo, puta ab- bati, vel decano pro sua dignitate recipienti, possit, da- to q̄ velit, & hoc exprimat in ea, iurisdictionem episco- palem a se in totum abdicare, excutere, vel remouere.

De commissione etenim per viam delegationis non dū- bitatur, in qua etiam semper remanet idem ius penes ipsum, & maius per ius reuocandi, & resumendi. s. de iudic. l. iudicium, supra de insti. cum venissent, de prab- dudum, lib. 6. Io. 16. q. 2. visis, in gl. pleno iure. Glos. hic supra, de don. pastoralis, in gl. pe. apertē innuunt, quod non potest, quo minus retineat hæc 4. visitationē, pro- curacionem propter visitationem; item correctionem, & cathedraticum. Idem Hostien. hic, & in sum. de reb. eccl. non ali. §. si. ver. extra summam. plenius de offi. or. §. quid pertinet, sub §. sunt autem, ver. & no. quod quā- tumcunq; Sed ad prædicta 4. addi possunt alia 4. scili- cet de reuerētia, vt recitat Host. in præ. ver. & not. & fa- cit quod no. de transa. praterea. 2. in fi. 3. gloss. & quod hic inducit gloss. de patrono. fm de charitatiuo subsi- dio, vt dixi in textu post Host. tertium fm eum de insti- tutione auctorizabili, vt dixi in ca. pastoralis, & remit- ad decret. cum satis, de offic. archid. quartum de his, quæ sunt ordinis episcopalis, vt no. 16. q. 2. in summa. & facit de prescrip. veniens, & scripsi post Innocent. de praben. de monacis, super 2. gloss. Rationes glossarū, & quæ eas coadiuant, vltra iura prædicta, sunt hæc. eps non potest alium ordinarium facere in dioc. sua: sed sic transferendo, ille, in quem fieret talis translatio, habe- ret ordinariam episcopalem; ergo & c. De primo 16. q. 1. experientia, infra ne praela. vi. su. c. 2. in gl. 2. Item ab- surdum esset, q̄ episcopus posset a se abdicare iurisdic- tionem episcopalem. contra id s. de offi. præ. legatus. facit s. de pac. ius agnationis, & de reg. iur. iura sangui- nis, ac si dicam, si hēt episcopus 100. ecclesias, & plene potest eximere primam, ergo & 10. ergo & 20. & cente- simam; & sic remanebit episcopus nomine, & non re. fa- cit de priuileg. quanto, de elec. licet. Itē iurisdicō ep- iscopalis est iuris publici. 1. dist. ius publicum. & ea, quæ sunt iuris publici, non remittuntur. s. de pact. ius publi- cum, & veniant no. de foro comp. si diligenti, in princ. 1. gloss. Item in consecratione episcopus se obligat ad curam animarum, & ecclesiarum ex voto, supra de re- nun. nisi. §. verum, & patet 1. ad Ti. 4. & 6. capitulis. Il- lud autem votum sic inhæret ipsius ossibus, q̄ illud ex- cutere non potest, de regula. cum vitum, de sta. mona- cum ad mona. hinc est, q̄ etiam zelo spiritus ad reli- gionem transeundo sine papæ licentia non renunciat de regul. licet, ver. illa. de renun. nisi, in fin. imō, quod plus est, nec longæ peregrinationis votum emittit, de voto, magna, vers. ipsum etiam. Item subditus episcopi non potest a se reiicere iurisdictionem ipsius, de for. compe. si diligenti, & ca. significasti, de renunc. admo- net. ergo nec episcopus iurisdictionem, quam habet in subditum, facit C. de pa. do. l. abdicatio. Item vasa- llus non alienat sine consensu domini, nec dominus do- minium sine consensu vassalli, vt in lib. feu. de feu. non alie. sine con. ma. do. l. imperialem, §. 1. & §. praterea ducatus. Item episcopus non potest facere exemptio- nem in præiudicium inferioris, puta archidiaconi, de excess. præ. c. 2. multo minus in præiudicium paris, sci- licet successoris, de ele. innotuit, cum concord. nec mi- rum, quia episcopus non alienat, nisi vt meliora prospiciat. 1. 2. quæ st. 2. sine, supra de his, quæ si. a præ. tua. sed talis abdicat o non posset meliora respicere; ergo nec fieri poterit. Item patronus, quantumcunq; plenē liberet, vel eximat, quædam iura retinet in liberto, sci- licet reuerentiæ. & ius competens aduersus ingratos. C. de bon. liber. l. 3. quæ est vltim. Ad pattem contra- riam inducitur decreta. constitutus, de religio. do. ad quam respondetur in gloss. prædictis. Item inducitur decreta. cum inter vos, de re iudic. vbi de hoc dixi in gloss. primum, & in gloss. lata. ad quod respondetur, q̄ ex donatione episcopi non obtinuit ibi Abbas, vt ibi patet, versic. quamuis; sed ex sententia, quæ transue- rat

rat in rem iudi. ut ibi patet in fi. Itē inducitur, q̄ papa si ne alterius consensu abdicat a se iurisdictionē papalē in totū, quā fortius sibi inesse vī, quā episcopalis ep̄o, patet id de renun. c. 1. lib. 6. Sed respōdetur per ibi no. in gl. & erat. Item inducitur de cr. abbates, de priuileg. in fi. lib. 6. vbi patet, q̄ abbates habent iurisdictionem quasi episcopale: sed ibi non dī, q̄ ex concessione ep̄i tantum, pōt ergo id esse ex concessione papali, vel ep̄i cōfirmata per papam. inducitur etiā c. visis. 16. q. 2. ad qd̄ rīdetur, q̄ spiritualiter ex institutione loquitur, qd̄ dicit Inn. ad alia nō trahēdū, ut no. de prab. in Latera nē. sed id scripsi eo. tit. de monacis, sup 2. gl. quā gl. al legatur ēt ad hanc partem in ver. si pleno iure, quā vī innuere, q̄ cathedraticum, & l. prādicta remaneant, vbi simpliciter fit p̄cessio, s̄d nō, vbi pleno iure: sed sup plenda & intelligēda est illa gl. fm̄ alias s̄. in prin. allegatas. nō ob. ēt qd̄ no. de trāfac. p̄terea. 2. in 3. gl. quia ibi prima pars facit pro sc̄da. non loquitur de ep̄o, vel solum intendit excludere vitium simonię. Ex p̄dictis collige tres modos, quibus procedit plena abdicatio, quando, s̄. interuenit papalis confirmatio ex certa sciētia, ut in c. cōstitutus. q̄n sic iudicatū est, nec appellatū, ut in ca. cum inter vos, nec restitutio petita, de resti. in integ. c. 1. lib. 6. & quādo sic p̄scriptum eslet, alterius tamen nomine, ut dixi post Host. super ea gl. alias autē teneo me cum glossis, & his, quę addidi ad dicta glossarum, q̄ non teneat plena renunciatio, remissio, vel exemptio quoad casus, quos in principio dixi: tñ hoc puto, q̄ vbi per ep̄m cum consensu capituli sui ex causa ēt p̄dicti casus excepti cōcederentur, excepto cathedratico, reuerentia, & charitatiuo subsidio, valeret cōcessio nedum personalis, de qua dixi in prin. sed etiam realis competens dignitati, ita tamen, q̄ per id non fiat abdicatio, sed quādam vicariā cōmissio, licet perpetua. & facit quod post Innoc. dixi in p̄r. decreta. cōstitutus, in gl. dicit Inno. vnde singulos casus resumendo dico, q̄ si visitationem procurationem, & correctionem abbatia, vel alteri dignitati concesserit, abbas ut eius vicarius faciet p̄dicta: sed per hoc non erunt ab episcopo abdicate, qui poterit saltem abbate negligēte visitare; & super hoc vide quod scripsi in p̄r. c. monacis. sic dico de institutione, q̄ licet illam faciat abbas: tamen & illā facere posset episcopus per querelā, vel appellationem aditus, & sic non erit abdicate, vel excusa. De cathedratico verō no. Arch. de prab. ca. 1. lib. 6. q̄ licet generalis remissio non extendatur ad illud specialiter, tamen possit remitti. inducit illas duas gl. de decreta. de monacis, de prab. & de decre. p̄terea, de tranfact. quibus iam responsum est s̄. & Io. contra 16. q. 7. quicunq; in fi. 1. gl. vbi dicit, q̄ licet in eius quantitate currat p̄scriptio, supra c. proxi. non tamē in toto, cum nec remitti possit. De reuerentia, & charitatiuo subsidio satis placet, quod est dictum: illa non posse remitti. de institutione auctorizabili, licet Host. teneat illam p̄scribi non posse in p̄r. decre. cum satis, contrarium tamē seruari videmus: & tamen dato, q̄ id verum esset, non per hoc sequitur, quin possit remitti per modum p̄dictum, ut. s̄. alius vice episcopi auctorizet: non tamen per hoc dicetur abdicate, cum ep̄o petenti fidē fieri oporteat, faciat quod no. de reg. iur. c. 1. lib. 6. De receptione illorū, quā sunt ep̄alis ordinis, idem dico, valeat licentia de consensu capituli ex causa data p̄lato, ut clerici, vel monaci sui possint illa recipere, a quo ep̄o voluerint, nec per hoc dicuntur abdicate, cū illa sit accumulatio tātum, constat enim, q̄ ipse episcopus concedens, sine alterius licentia, vel dimissorijs illos suo iure poterit ordinare, vel alia episcopalia conferre. ¶ In gl. 3. in fine] & infra de reg. iur. in generali, lib. 6. ¶ In gloss. ult. ibi, mandamus] vide quod ibi dixi [& ibi, dixit Vinc.] Io. Phi. Goff. [& ibi, b

8 [visitare] honestē facit episcopus abstinendo, questio nem tamen sibi non credo referri posse. ad hoc infra eo. c. ult. lib. 6. [& ibi, visitandi] vbi de hoc [& ibi, solen nitate] sic est differentia inter has duas in casu cle. eo. tit. ad nostrum. S. nos igitur [& in fi.] secundum Io. vel dic, q̄ plus tenentur in hoc monasteria, quam ecclesię: quia illę subsunt l. diocesa. monasteria non, & canon mandat ea s̄pius visitari. 18. q. 2. non semel. Io. Goffr. Vinc. Dixit Host. q̄ hic non loquitur de visitatione monasterij, sed ecclesię: sed in antiqua patet, q̄ ista erat ecclesia canonicorum regularium. dixit autem Host. loqui de speciali consuetudine, qualem dicit se expertū in monasterio Cisterciē. & ut dixit, vulgariter dicitur in talibus ecclesijs, q̄ episcopus in eis procurationem habet cum feno, & cum herba.

A D D I T I O.

a ¶ P̄terea. In omnibus, quā no. ista gl. vnum est aduertendū, quod solus episcopus cum capitulo potest facere istas exēptiones, nec aliquid dicitur de archiepiscopo, ad hoc de his, quā si. a p̄r. pastoris, & tamen in alienatione alterius rei de mensa sua videtur requiri ipsius consensus, ad hoc quod no. Io. Andr. de tranfac. cap. 2. in gl. qui sic, & super illa Ioan. And. in cap. 1. de re. eccle. non alie. lib. 6. super verbo, defensore. quod videtur mirabile: cum ista sint maiora re aliqua temporalī.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia de nouo conuersa in procurationibus, & alijs seruabunt consuetudinem vicinarum.
Compostellana ecclesia in qua sit prouincia, & quondam a Saracenis possessa & recuperata.
- 2 Visitandi, & procurandi ius nec remitti, nec p̄scribi potest.
Metropolitanus in quibus casibus iure communi iurisdictionē habeat in prouincia, remiss.
- 3 Epilogus, & additio glossarum. num. 4.
In consuetudinem diuersitate quā seruanda, & quando Romana, et quando metropolitana.

C A P V T XXII.

Super eo Casus. Ecclesię † de nouo conuersę in procurationibus, & alijs seruabunt consue. vicinarum. & ponitur primō consultatio. secundo ipsius responsio, Tibi duximus [Ferē tota] olim enim erat in parte ecclesię Bracharensis sed interueniente iudicio & partium compositione ad ecclesiam Iacobitanā conuersa est, Vincen. Host. dicit, q̄ ferē totam occupauerunt Saraceni, quā postea Rex Castella recuperauit, & subiugauit, & sic quasi iure postliminij erant restituta ecclesię Compostellana. ff. de capti. l. postliminium^a idem Pe. [Partē] hoc tamen intel. lge secundum id, quod habetur infra eo. Romana, lib. 6. [Obsequij] id est obedire [Tenetur] ipsa prouincia circa obsequium, & alia, quā ad iurisdictionem, & obsequia extraordinaria, & modum procurationis pertinent, & in iuris consuetu. cadunt secundum Host. qui † dixit hic, q̄ ipsum ius visitandi, & procurandi nulla contraria consuet. tolli posset: quia talia nec remitti possunt, nec p̄scribi, ut supra cap. proxi. Item sunt quidam casus, in quibus de iure communi iurisdictionem habet, de quibus supra de offi. ord. pastoris. ¶ Prima † gl. no. vicinarum & c. allega. 6. iura. & 4. in contrarium, & soluit. ¶ In glo. 1. ibi, non contradicūt] & sophisticē inducuntur fm̄ Vin. T. & Goff. [& ibi, consuetudine] si diuersę essent consuetudines, dic vt legitur & no. s̄. de consue. cū olim. Goff. [& in fi.] Itē contra, attendenda est consuetudo Romanę ecclesię. j. de h̄eret. ad abolendam. So. illud verum in sententijs, & sacramētis ecclesiasticis exhibendis, de quo dic vt no. de temp. b. or. c. 1. & 2. Item contra, attendenda est consuetudo. Io. And. super 3. Decret. Dd 3 suetu-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

suetudo metropolitana, de spon. duo. ca. fi. Sol. illud, cum apparet: sed hic non apparebat. Host.

ADDITIONES.

- a ¶ Postliminium. Ad hoc facit de elect. quia diligentia, & bona talia, dū sunt apud hostes, possunt pure legari & donari. ad hoc de leg. 1. id quod apud. vbi vide Bar.
- b ¶ Tēp. ord. Et de sum. tri. c. 1. lib. 6. in gl. no. & consuetudo Romanę ecclesię præuālet etiam contra determinationem l. ciuili. probat tex. de iur. cal. literas.

S V M M A R I V M.

- 1 Procuratio quando debetur prælatis, & quibus, & quāta, & quousque, & nū. 2. & 3.
- 2 Visitantium officium quod, & nū. 7.
- 3 Ratio eadem si sit priuilegij, an idem sit priuilegium.
- 4 Legati, & nunciij sedis apostolicę procuracionem habent, & quantam, & qua ratione.
- 5 Ultra procuracionem quę alia veniant.
- 6 Euentus bonos non habet præda sordida.
- 7 Procuratio si ab vna non possit ecclesia solui, reintegranda ab alia & nū. 6. cir. fi. & 7.
- 8 Ei soluenda si dicat quis impotentem se, quando cogendus, et quomodo.
- 9 Soluendo qui impotens est, non arstendus.
- 10 Onus in plures diuisum facilius supportatur.
- 11 Prædicatio bonis, & malis fit, & cur.
- 12 Pereuntibus non incumbendum.
- 13 Epilogus, et additio glossarum, nū. 10.
- 14 In procuracione, vel exenijis grauans ecclesiam in quantū condemnandus.
- 15 In quadruplum, vel duplum quibus casibus hic condemnatio fiat.

C A P V T XXIII.

1 Procuraciones.

Casus. Prælati tūc sunt procurandi, cum personaliter visitant, & dēt tunc concilium Lateranense seruare, & prædicationi, correctioni, & formationi vacare. legati & nunciij pape pro his diebus tantum, quibus moram trahunt procurari debent. contra hanc constitutionem exactum ecclesia grauata restituitur duplicatum & sunt tres partes fm Ab. secūda ponens, quid facere debent ibi, Porro, tertia puniens ibi, q̄ autem [Aut nuncijs] isti procurantur, quando transeunt, etiam si non visitent, vt sequitur, & patet s. eo. cum instantia. nec tollitur tēpore, vt ibi. Quid de legatis, vel nuncijs metropolitanis fm Host. videtur q̄ sint transeundo per prouinciā procurādi. s. de iureiu. ego N. de ma. & obe. dilecti, de penis, Romana, vnde etiam tenebat Inno. j. eo. Romana, li. 6. q̄ quando archieps pro negotio totius prouincię in loco aliquo moram trahit, erit continue procurandus, ad hoc de ele. vt præterita. eadem. n. ratio, quę in lega

to. ergo idē ius. Sed t̄ dicēs, licet vbi est eadem ratio iuris cōis, idem ius censeatur; non tñ vbi est eadem ratio priuilegij, est idē priuilegium, nisi a principe impetretur, j. de priuileg. sane. sed responderi posset, aliud in priuilegio nō corpore iuris clauso, a quam in clauso, & adde quod statim dicam de legato [Moderamine] i. tēperamento, j. de ver. sig. c. fi. Circa t̄ legatos tene, qd post multa dicit Host. & sic seruatur, q̄ legati sedis apostolicę siue de latere, vel non, de rota legatione leuāt procuracionem suam, nec leuant illam ratione visitationis, sed ratione communis oneris, de procur. ex pro causa, de elect. vt præterita, de sta. mo. in singulis. & sic dicit intelligēdum quod no. in sum. de offi. arch. S. qd sit eius officium. vt dixi sup. eo. cum instantia, in gl. descendit. legatis non de latere, & nuncijs curia certam quantitatem taxat pro die. & hoc facit tam in stādo,

quam in itinerando. legatis de latere taxare solet in itinerando 40. Flor. sed non in stādo, cum. n. sunt in legatione, solent recipere, vt dicitur, 25. reddituum. & sicut olim illam recipiebant, vbi vna sola prouincia erat illis decreta, sic & hodie recipiunt, quocunque prouincias regant [Procuracionem] de his t̄ quę consistunt in victualibus. nam si velit accipere vestes, vel emendam equorum mortuorum, vel expensas factas in eundo ad locum, vel si hæc omnia petet supra rationem expensarum ad dies. Innoc. [Numerum dierum] vt si expēdat 100. sol. in die, moratur per 10. dies leuet 10. procuraciones, & sic 50. li. & non vltra, licet interdum contra fiat, & recondatur ad ditandos parentes, qui quandoque non solum ex hoc ortis discordijs depauperantur, imò & occiduntur secundum Host. qui dicit talia canenda iuxta id, Non habet euentus sordida præda bonos. Onidius sine titu. lib. 1. & vide quod dixi supra de deci. non est, super gl. 2. [Per seipsam] puta, t̄ potens est soluere centum sol. quę est integra procuratio. expediat igitur se, & soluat, si non potest soluere nisi iungatur sibi alia, quę sibi sit æqualis, & sic faciant procuracionem integram. & caueat rector ecclesię, ne aliquid contingat secundum eas, quę habes supra eo. cum instantia, quod si dicat se impotentem, legatus dicit eum potentem. responder Hostiē. aut euidenter liquet de potentia secundum communem famam, argumen. ff. de flumini. l. 1. §. 1. & tunc compellatur, aut euidenter liquet, quod eger: & sic non cogatur, supra de solu. Odoardus. aut dubitatur; & tunc prælatus potest si vult, exigere iuramentū, quod dicat veritatem, & stabit dicto suo, supra de iureiur. c. fi. aut potest ipsum excommunicare, si habeat illum suspectum sub hac conditione, si in fraudem veri se afferat impotentem, arg. supra de app. præterea, & relinquat illum conscientie sue, supra de iureiu. mulieri, cum suis concor. [Vel plures] idem facit hodie archiepiscopus, vel episcopus visitans; quod dic, vt infra eo. Romana. 1. respon. lib. 6. Si autem tam pauper est ecclesia, q̄ nil potest, nil dabit, de solu. Odoardus. & tunc eam, si visitatione indiget, prælatus suis sumptibus visitabit. de hoc supra eo. cum apostolus, in gl. 2. [Coniungantur] onus enim in plures diuisum facilius supportatur, de præscrip. accedentes. Goff. de sta. mo. in singulis [Prædicationi] quid a clericis exquirere debeat, & quid eos docere traditur. 10. q. 1. placuit. Phi. [Exhortationi] licet generaliter & indistincte fiat prædicatio ad bonos & malos in exhortatione habetur bonorum, & malorum descriptio. exhortamur enim bonos, vt procedāt de virtute in virtutem, malos, vt a peccato recedant, & si nolunt obedire, tunc intēdunt correctioni seruato ordine, de quo, supra de iudi. cum non ab homine: & reformationi quod ad statum ecclesię deformata. de his formis visitationum dic, vt infra eo. Romana. §. sane, lib. 6. [Qui non t̄ perit] ibi enim nec erugo, nec tinea demolitur, neq; fures fodiunt, nec furantur. Matth. 6. Luca. 12. [Tantum] additur pœna, infra eo. Romana. §. procuraciones, & §. caueant, & eo. tit. exigit, lib. 6. Prima t̄ gl. tractat de triplici procuracione. ¶ Vlt. gl. signat contrarium, & ibi remittit. ¶ In 1. t̄ gl. ibi, pacti] quarta ratione priuilegij, arg. infra de excels. praela. accedentibus. Hostien. [& in fi.] & adde quod no. infra c. proxi. ¶ In gl. 2. ibi, inter cetera] & ea. si episcopus, li. 6. dic vt ibi. ¶ In t̄ gl. vlt. ibi, in quadruplum] illud potest intelligi, cū per vim vel cōsionē aliquid est extortum, arg. in aucten. vt iudi. sine quo. suff. §. sic igitur, in fi. & §. necessitatem, in fi. & de hoc infra, de simo. & si quæstiones, ad fi. videtur tamen, q̄ in his sufficiat de iure canonico, q̄ duplum reddatur, nam decreta. infra eo. Romana, loquitur de exenijis, & de violenter extortis, secundum Hostiensem.

ADDITIO.

¶ **C**lauso. ubi est maior ratio etiam in privilegio, sit extensio, ut de deci. ex parte, el. 2. & vide Io. And. de rescrip. postulasti, in gl. idem si habeat, & vide Ioan. And. de priuile. per executionem, super gl. finali.

SYMMA R I V M.

- 1 **P**rocurare episcopum visitantem tenetur etiam ecclesia Cinitatensis, licet ipsam nunquam procurauerit, & nu. 16.
- 2 **V**isitare volentem quæ non repellat exceptio, vel appellatio, & reliquis num. vsque ad 14.
Appellatio extraiudicialis qua dicatur, & que iusta.
Probationis contra se extra iudicium recipere quis non tenetur utens iure suo, & nu. 7. 8. & 10.
- 3 **P**er negationem quando dicatur res fieri dubia & habeat ea regula locum, ver. nec obstat.
Iuri suo uti nunquam per negationem, vel prohibitionem, vel appellationem debet ullus omittere, & nu. 4.
Ordini iudiciario quando locus.
- 4 **P**er iudex, si quid facio, non præiudicat mihi ut privato.
Possessionem suam defendere etiam materialib. armis, & spiritualibus licet, & statim recuperare, & nu. 5. & 10.
- 5 **I**us sibi dicere quibus casibus liceat, & nu. 10.
Excommunicationis sententia in recusantem visitationem meam quando teneat, & nu. 6. 9. 13.
- 6 **E**piscopus, si iura episcopalia, quæ possidet, negentur ei, quomodo se gerere debeat.
Reum te constituere, si possis utile.
Delegationem suam delegatus ostendere tenetur, excipitur legatus de latere.
Legatus de latere in quibus sit privilegiatus, remittit.
- 7 **A**n iurisdictio sit sua, iudici cognoscere quando liceat.
Iudicem quem facio per quarum exceptionum oppositionem.
- 8 **C**oram arbitratore quod sit, non dicitur in iudicio fieri.
- 9 **A**bsolutio ad cautelam quo casu concedatur excommunicato propter recusationem visitoris.
- 11 **P**er exemptionis allegationem non spoliatur quis sua possessione.
- 12 **I**n causa sua & qua possit esse iudex episcopus.
- 13 **E**xcommunicare quis ut pars nequit ullum.
- 14 **I**ntentionis vocabulum hic ut accipiatur.
Error non obest, cum constat de personis.
Ius commune pro se habens rejicit in aduersarium probationem in fi. & supra nu. 2.
- 15 **E**pilogus, & additio glossarum, nu. 16.
Visitanti quæ ueniant.
Vicinitas loci non deroget iuri procurationis tribuenda.
Obsequium suum nemini debet esse damnosum.
Cap. Charitatem. 1. 2. q. 2. intellectus.

CAP V T XXIII.

- Venerabili.** Casus. Ecclesia etiam Civitatis procurare tenetur episcopum visitantem, licet ipsum nunquam procurauerit. & primo ponit querelam episcopi, secundo instructionem iudicum ibi discretioni vestre [Procuracionibus] quia saepe quaestiones occurrunt occasione visitationum, & procuracionum denegatarum, ideo Inno. hic materiam prosequitur, quam gl. posuit.
- ¶ **H**ost. supra ca. proxi. in fi. primo ponens quaestionem talem, quæ fuit in curia, episcopus Eduen. accessit ad mona. S. Martini in sua diocesi. situm, mandans abbati, & conuentui quod pararent se ad ipsum recipiendum & procurandum: quia intendebat eos visitare. abbas respondit, quod nullo modo pararet se ad visitationem, seu procuracionem quia & ipse & mon. excepti erant a iurisdictione sua, & appellauit ad se. apo. si in aliquo mon. hac occasione grauaret: adiiciens, quod coram ipso episcopo, vel coram papa, si ei magis placeret paratus erat probare exemptionem prædictam. Episcopus vero non ob. prædictis excommunicauit abbatem, & interdixit

conuentui: postea venit Abbas, & egit contra episcopum de iniusta excommunicatione, vel potius nulla, & petijt absolui ad cautelam. Pro Abbate autem dici potest, quod excommunicatio nulla fuit: quia lata post appellationem ex causa legitima interpositam, quod sufficit, & si causa vera non sit, & quia lata est sine causæ cognitione, arg. supra de app. ad audientiam, & c. dilectis, maxime cum ex abundanti obtulit Abbas, quod paratus erat probare exemptionem, supra de app. interposita, sed ex eo apparet episcopum omnino esse puniendum, quia sine manifesta causa rationabili, seu probata excommunicauit. nam per negationem, & contentionem abbas facta fuit res dubia. C. quibus ad liber. procla. non lice. l. 3. supra de restit. spo. Pisanis Iniuste ergo excommunicauit; & ideo puniendus est. 2. q. 1. nemo. infra de sen. excom. sacre. Item si rector alicuius ecclesie diocesis. Eduen. peteret decimas ab aliquo laico tanquam a parochiano suo, vel aliquod ius parochiale, & laicus diceret, quod non est parochianus suus, sed alterius, & hoc vellet probare coram episcopo, planum est, quod episcopus exemptionem hanc admitteret, nec sustineret, quod rector ipsum molestaret, hac dubitatione pendente. ubi ergo iustitia episcopi, qui contra rectorem admittit exemptionem, quam contra se non admittit? utique hoc est iustitia, vel æquitas, imo iniustitia, & iniquitas, ut potest colligi. 4. q. 4. cap. 1. & in prin. decretorum, & in eo, quod le. & no. supra de offi. ordin. cum ab ecclesiis, & c. ad reprimendam, & de restit. spol. conquerente. Episcopus autem e contrario pro se allegat, quia ex quo constat, quod monasterium situm est in sua diocesi. præsumptio iuris est, quod ei debet visitationem, & procuracionem, ut patet in hoc ca. & infra eo. cum nuper. supra eo. cum venerabilis, & c. sopita, supra de præscr. cum ex officij. per quæ probatur, quod ei subest in prædictis, quia & præsumptio iuris est, & veritas est. ergo iusta est sua sententia, ideo autem iungit episcopus, quod est veritas, quia bene fatetur, quod si in veritate probaretur exemptio, mala esset sua sententia, sed hoc tantum vult defendere, quod si abbas deficiat in probatione exemptionis, quamuis probationem obtulerit, tamen sententia reputabitur iusta, ergo pendente probatione prima facie iusta præsumitur. unde & ei statim est, quousque contrarium probetur. patet in eo, quod no. supra eo. significauit, respon. 1. nec ob. quod Abba. dicit, appellationem ex causa iusta. quam paratus fuit probare interpositam, & post ipsam sine causæ cognitione sententiam latam; unde sententia nulla est. respondemus enim pro episcopo, quod quantumcunque extra iudicium procedat appellatio ex causa legitima, & quantumcunque appellans probationem offerat, nunquam tamen censetur iusta appellatio, nisi veritas ipsius causæ appellationis probetur, ut not. supra de his, quæ fi. a ma. par. c. ex ore, supra de ele. c. inter canonicos. Hic autem, ut quidam dicunt, facta fuit appellatio extra iudicium, quod ex eo apparet, quia abbas proponebat se exemptum, & per consequens dicebat episcopum non esse iudicem, sicut & censenda est appellatio extra iudiciū, si quis appellaret ab episcopo, ne ordinaret ecclesiam de canonicis, vel ne confirmaret electum, vel ne institueret representatum, asserens ad se hæc omnia pertinere. licet enim hæc de lege iurisdictionis existant; non tamen semper ordinem iudicarium requirunt, nec pro ipsis expediendis iudicium ordinatur, imo frequentius extra iudicium, quam in iudicio expediuntur, vel dic, ut notatur supra de appellat. dilectis. sed & si in iudicio essent partes, tamen non fuit exceptio iuste proposita. oblatio enim probationis coram episcopo facta abbatem non releuat, quia coram eo non debebat fieri probatio, cum nemo sit iudex in causa sua. C. ne quis in sua causa iudi. l. 1. sed nec illud, quod offer-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

batur coram papa se probaturum, sufficiens est ad reuocanda illa, quæ post app. sunt attentata, nisi veritas causæ probetur coram illo, ad quem est appellatū, vt supra de appell. interposita, nec valet, si dicat Abbas se velle, quod idem episcopus cognoscat: quia in re sua nemo iudex esse potest, vt dictum est, nec etiam arbit. ff. de arbi. l. penult. sed nec valet, si dicat, q. non debuit excommunicari sine manifesta causa, hæc enim fuit causa sufficiens, scilicet contumacia: quia episcopus ad visitationem recipere denegauit, & hæc causa probatur manifesta per præsumptionem iuris, ex quo cōstat, q. mona. in diocesi situm: vel si probetur, quod idem episcopus esset in quasi possessione visitandi, donec contrarium sit probatum. nec t. obstat si dicas, q. præsumptio iuris tollitur per negationem Abbatis per quam fit res dubia. C. quibus ad libert. proclamare^b non licet. l. 3. quia, sicut ex lege illa colligitur, hoc in his, quæ in iudicijs aguntur, & non extra iudicium locum habet. & hæc exceptio exemptionis secundum quosdam extra iudicium proponebatur. vel melius res dubia facta etiam per litem impedit ne noua possessio detur, vt in præallegata l. sed non impedit, quin veteri quis vtatur, supra vt lite pendente. c. 1. supra de appellationibus significante, & supra tit. 1. consultationibus. Item quia nunquam per negationem, vel prohibitionem, vel appellationem alicuius debet aliquis dimittere vti iure suo. C. de rei vendi. si fundus. C. credi. ven. pi. l. 1. & not. supra de maior. & obed. dilecti. nec obest, quod opponitur de episcopo, q. admitteret exceptionem laici contra rectorem ecclesiæ & c. quia quando episcopus inter subditos cognoscit, debet ordinem iudicarium seruare, & secundum allegata potius, quā secundum veritatem iudicare, vt 3. q. 7. iudicet. 2. q. 1. Deus. 1. q. 3. illa. ff. de offi. presi. illicitas. non enim personam suam gerit priuatam in iudicando, sed iudicis & publicæ personæ, quibus non est iudicare nisi de probatis. 6. quæstio. 1. si omnia. sed ad visitationem hanc faciendam episcopus non procedit ordine iudiciario seruato, nec vt iudex secundum quosdam, maxime quod ad thema & intentionem abbatis, qui se dicit exemptum, licet in ea ordinem aliquem seruare debeat, infra eo. Romana, infra de accusa. qualiter, vltra mediū. in eo tamen, quod petit ad visitationem admitti, non procedit vt iudex, sed tanquam vtens iure suo. vnde non debet inquirere, si habet ius visitandi, cum ipse sciat se habere, sicut verum est: nec debet admittere exceptionem, cui non possit de hac exceptione cognoscere. Item iudex, qui est medius, debet omnia audire, sed pars tantum vtilitatem causæ suæ secundum Deum, & cum bona conscientia prosequi debet; quod bene hic episcopus facit, si visitatio ad episcopum pertinet. Ad hoc t. etiam fact, quod ius dicit, q. non præiudicat alicui vt priuato, quod facit vt iudex, supra de fide instrum. inter dilectos, circa si. vel dic & melius, q. etiam si in iudicio coram archiepiscopo, vel papa abbas prouocaret in libertatem, vel etiam si episcopus interdicto, vti possi, ageret contra Abbatem, nihilominus episcopus lite pen. vteretur pos. sua, & contradictores excommunicaret iuste, dummodo in veritate possideret, supra vt lit. pen. cap. 1. Item dicunt quidam, quod liceret episcopo cum armis materialibus defendere possessionem suam, quare non magis cum spiritualibus, scilicet per excommunicationem, quæ est medicinalis. 2. quæst. 1. multi, quia arma episcopi, & mucro est excommunicatio. 16. q. 2. visis. 24. quæst. 3. corripiantur. So. si episcopus exequens officium suum, sicut dictum est in themate, vadat ad aliquod mon. visitandum, in cuius possessione sit visitandi, quantumcunque abbas mon. allegat se exemptum, & hoc ipsum offerat se probaturum, dummodo episcopus sciat se

quasi possessionem habere, quæ non potuit amitti sine animo eius, & eo sciante, si per se possidebat. ff. de acquir. poss. peregre. §. quibus, & quantumcunque contradicat, vel appellet abbas, semper visitabit episcopus: & si pertinaciter renuat, materialibus armis defendet episcopus possessionem suam. de hoc no. inf. de immu. ecc. ca. 1. & spiritualibus armis, supra de præscr. cum ex officij, infra eo. cum nuper. & vt bene probauit episcopus in suis allegationibus, idem videtur, si incontinenti recuperet amissam possessionem, supra de rest. spo. olim. nam t. & fm iura ciuilia licet cuique ius sibi dicere in his casibus; & in quibusdam alijs, qui no. in glos. generali. C. quando liceat cuique sibi ius dicere, & in sum. de re iud. sub rubrica de sententia. §. qs debet, ver. fallit hic. Si autem esset quasi in possessione talis iuris, quæ potuisset amitti etiam ignorante episcopo, vt si aliquod ius per procuratorem possidebat, quia id bene amitteret episcopus etiam ignorans, tunc bene potest differre vti iure suo, si vult, & si non vult, vteretur illo iure, & contradictores excommunicabit, si postea apparebit coram iudice, coram quo agitur de iniusta excommunicatione, quod adhuc tempore excōicationis erat in possessione visitandi, vel alterius iuris, rata manebit sententia. Si verò apparebit, q. non possidebat tempore excommunicationis, reuocabitur sententia: & tamen non punietur episcopus de iniusta excōicatione, vel nulla. ar. ad hoc supra de off. deleg. ex literis, nisi appareat de eius malicia, vel crassa ignorantia, quæ satis apparet, si abbas seriatim modum amissæ possessionis dicebat; & hoc se ei ostensurū offerebat; nec obsunt huic opi. iura præal. vbi dicitur, q. sententia excommunicationis non debet ferri sine causæ cognitione, & sine monitione: quia illa habent locum, quando procedit vt iudex: hic autem procedit vt pars, quæ iura sua defendit mucrone suo spirituali. nam & alias sine causæ cognitione, & monitione procedit excōicatio. §. de off. or. si sacerdos, infra de sent. ex. romana. §. caueant, 5. q. 1. quidam. monitio tñ semper videtur necessaria, infra de sen. ex. sacro. imò, vt dicebat Host. iusta causa subest, si quia nō admittitur episcopus ad visitationē, quæ sibi de iure debetur. nec est necessaria monitio, ex quo dicit Abb. q. illū non recipiet, cum per hoc probetur ipsius contumacia manifesta. nam in incertis non in certis & c. ff. de verb. obliga. l. continuus. ff. de re iudi. l. contumacia. & per hoc patet, q. episcopus exequens officium visitandi non admissus potest sine alia monitione excommunicare rebelles, de præscr. cum ex offic. & infra cap. proxi. sed si non exequens officiū suū visitandi, sed in iudicio vult episcopus agere contra abbatem ius sibi esse illud monasterium visitandi, debet eligere arbitros cū abbate, qui hanc causam dirimāt. 1. 1. quæst. 1. si clericus, & episcopus coget abbatem ad arbitros eligendos. 1. 1. q. 1. peruenit, & supra de offi. deleg. suspicionis. Si autem cōtra alium ageret, qui dicit se visitationem episcopalem in eodem monasterio habere, conueniet eum coram iudice rei. ff. ad municipi. de iure, & de decur. l. 1. dicit Hostien. pri. coram metropo. mona. de foro compe. sane. Si autem valet, vt est dictum, excommunicationis sententia, quando constat mona. in diocesi episcopi situm esse, sic videtur dicendum si in alia diocesi situm sit, dum tamen episcopus fidem faciat, quod in quasi possessione iuris visitandi esset, q. si hoc coram superiore nō probet, facilis erit superior ad credendum, q. mala fide tulit excōicationis sententiam, & ad ipsum episcopum puniendum: quod non esset, si in sua diocesi situm esset præscriptione iuris episcopum releuante, & de hoc no. infra de verb. si. ex parte. 1. Ex præmissis t. patet, q. episcopus, cui iura episcopalia, quæ possidet, denegantur, caute & prudenter agit, si vt pars & non vt iudex procedat.

dat: quia sic non astringitur ad iuris ordinem observandum. Item quia ex hoc se reum constituit, & cōservat, & aduersarium actorem facit, qui necesse habet conqueri de iniusta excommunicatione, vel nulla, sup. de offi. le. cum contingat, & supra de offi. or. ad reprimendam, & sic in dubio absoluetur episcopus; quia fauorabiles sunt rei, quam actores, ff. de reg. iur. fauorabiles, & patet in eo, quod legi. & no. supra de re iudi. c. si. & de proba. ex literis, ubi verò episcopus non tanquam ordinarius, seu ius suum prosequens, sed quasi de legatus a Papa, vel ab alio descendit ad aliquod mona. visitandum, quantumcunque sit delegatus in veritate, tamen nunquam est admittendus de necessitate iuris, nisi fidem faciat de sua delegatione, nec aliter tenet ex communicationis sententia ab eo lata, vt patet C. de man. prin. l. vnica. imò ei resisti potest, C. de iure sis. prohibitum est, lib. 10. & probatur in eo, quod legi. & notatur de offi. deleg. cum in iura. Excipe legatum apo. se. ex latere, maximè quantum ad procuracionem, art. 26.

d distinct. alias 97. dist. nobilissimus, ^d qui & in multis alijs priuilegiatus existit, vt patet in eo, quod legi. & no. supra de offi. le. officij. §. si. Quid si delegato ab episcopo, vel metropolitano dicat abbas, Ego sum exemptus, vel in possessione libertatis? respondeo. si delegatus sentit delegantem, a quo causam habet, esse in possessione visitandi, non obstante hoc visitabit, & excommunicabit, ar. supra vt lit. pen. c. 1. Quid si eidem delegato, vel etiam ordinario visitare volenti obijciatur, q. 8 excommunicatus est, & probatio super hoc offeratur, & quia non admittitur, appellatur? respondeo, iusta est appellatio, supra de appel. interposita, & per consequens excommunicationis sententia postea lata nulla, supra de offi. deleg. cum olim abbas, in fin. Ex his t̄ ergo patet, quòd visitans, qui in possessione est, non tenetur admittere exceptionem exemptionis, & tamen tenetur admittere exceptionem excommunicationis, quæ est ratio diuersitatis? respondeo, quia quando abbas excipit de excommunicatione, & probationem offert, confitetur eum iudicem, ^c qui & de hac exceptione fori cognoscere potest, supra de rescri. super literis. Sed ubi iudicet se exemptum in prædictis, restat per consequens, q. negat episcopum esse iudicem in eisdem, & ideo coram non iudice non potest proponere exceptionem fori. Sed contra. ff. de iudi. si quis ex aliena. ff. si quis in ius voc. non ierit. l. 1. Sol. illa iura locum habent, quando constat, quòd citans iudex est, vel de hoc dubitatur. nam si certum esset, quòd non esset iudex, non tenetur citatus comparere, ar. ff. qui satisda. cog. si verò. §. qui pro rei qualitate. In dubio igitur citatus comparere tenetur, & ratione dubij tenet lata sententia, siue citans sententiet, q. sua sit iurisdicção: siue etiam super principali, ex quo partes non curant de iurisdicção contendere, ar. ff. de iudi. l. 2. §. sed si duo, & l. si quis ex aliena, ff. ad munici. de iure. C. de usuris. si ea. Quod ergo dicunt prædictæ leges, iudices debere cognoscere, an sua sit iurisdicção: locus habet, quando citatus dicit, non teneor respondere: quia habeo ius renocandi domum, vel non teneor respondere auctoritate literarum: quia impetratæ sunt per falsi suggestionem, supra de foro compe. c. si. §. si. de rescrip. super literis, vel quando quæritur de iurisdicção iudi. tantam, & non de principali. ff. de iud. si quis ex aliena. Secus est, ubi quæritur non tantum de iurisdicção, sed de principali, vt in casu thematis nostri apparet. Sic enim dicit abbas, Domine episcope, non potestis visitare mona. quia non estis iudex, cum monasterium sit exemptum, in quo casu non tantum quæritur de iurisdicção episcopi, an sua sit: sed etiam de principali, scilicet an monasterium sit exemptum, de quo non potest cognoscere nec vt iudex, nec vt arbiter, vt supra dictum est, nec etiam posset vi-

deri sententiaré super iurisd. nisi & simul super principali pronuncjaret. quinimo & si constet, quòd alias iudex sit, de priuilegio tamen exemptionis nullo modo sine conscientia principis cognoscere potest, supra de iudic. cum venissent, vel melius dic, quòd episcopus non vocauit huc abbatem vt iudex; sed vt pars, vel vt prosequeretur officium suum, vnde nec tenetur abbas ire, vel suum priuilegium allegare: quia & si vellet abbas omittere allegationem priuilegij, & quòd episcopus procederet in principali tanquam iudex, de iure hoc non posset fieri, cum idem episcopus sit actor, ex quo sequeretur, quòd idem esset actor, & iudex, & quòd quis esset iudex in causa sua, quòd esset contrarium iuri, vt patet 4. quæst. 4. cap. 1. infra de verbo. sign. forus, §. in omni, C. ne quis in causa su. iudi. in rubro, & nigro. Non obstant ergo ill. quæ inductæ sunt supra pro cōtrarijs: quia quando iudex procedit vt pars, sicut est in nostro themate, non vendicant sibi locum, imò loquuntur, cum quis procedit vt iudex inter partes, & reus excipit de iurisdicção. & de foro, dieens quòd non est suus iudex: hic autem loquitur, ubi episcopus procedit vt pars, vt sæpe dictum est, vnde & si episcopus admitteret exceptionem exemptionis, nihilominus tamen pendente lite super hac exceptione vtetur possessione visitandi, si in ipsa esset, & contradictores excommunicaret. Quod tamen non videt Innocen. quomodo possit esse, q. d. iuri non congrueret, quòd sic esset, Nec ob. si dicas, quòd episcopus t̄ possit esse arbitrator, quia quòd coram arbitratore sit, non dicitur fieri in iudicio, vt no. supra eo. de iureiuran. quintaual. Item tales quæstiones in principali negocio sunt deferendæ, supra de foro compe. ex parte, hoc est primò lis contestanda, & postea de exceptione quærendum, de lit. conte. exceptionis, libr. 6. & hoc magis placuit Innocen. quam ea, quæ notata sunt supra vel infra de verbo. sign. ex parte. 1. ubi not. quòd nisi abbas incontinenti ostendat coram episcopo priuilegium, vel aliquam aliam except. legitimam probet, quòd potest eum excommunicare episcopus. Si verò ostendat, non debet excommunicare eum: hæc, inquam, non placent: quia non est vis in exhibendo, vel non exhibendo probationes, cum non teneatur abbas ipsas exhibere, vel episcopus recipere: quia nec posset de hoc vt iudex cognoscere, vt præmissum est, licet tanquam priuata persona possit ea videre, vt inde instruat, non vt de his iudicet. si. supra de rescript. cum contingat, & in hoc tantum contendimus, an in veritate monasterium sit exemptum, vel non. Superior t̄ verò hunc abbatem non statim absoluet ad cautelam: quia cum monast. situm sit in diœce. episcopi, præsumptio iuris est pro episcopo contra abbatem, cui standum est, donec contrarium sit t̄ probatum, vt supra no. Si autem esset in aliena diœcesi, vel etiam in eadem, sed tamen abbas statim exhibet aliquam probationem, per quam licet semiplenè appareat vt cunque prima facie de exemptione monasterij, tunc superior statim absoluet abbatem ad cautelam, quòd dic vt le. & no. infra de sentent. excommu. solet, & supra de except. apostolica. Quid si abbas quantum ad solam visitationem dicatur exemptus, licet in alijs episcopo sit subiectus? Respon. si de exemptione visitationis appareat, propter hoc quòd in alijs est subiectus, non minus iudicabitur excommunicatio nulla, vt patet in eo quòd le. & not. de exces. præla. cum ad quorundam. Quamuis autem quidam dixerint, prædicta tantum locum habere, ubi quis officium suum exequitur, vel exigit sibi debitum iure scripto, vel consuetudine: alij t̄ tamen dicunt, & forte melius, quòd vnusquisque episcopus id, quòd iuste possidet, quòdcunque sit illud, potest defendere per excommunicationis sententiam, quan-

quantumcunque, & qualitercunque alius contradicat, & iure suo probationes offerat, verbi gratia, Aliquis episcopus fundum aliquem possidet, vult colligere fructus eius: alius se opponit, dicens, domine, non colligatis fructus, quia meus est fundus, non vester: vel quia ego possideo, & non vos, & hoc coram vobis me offero probaturum, utique propter talem contradictionem, vel assertionem, seu probationis oblationem, vel etiam appellationem, si propter hoc ipsam fieri contingat, non dimittet episcopus, quin fructus colligat, & quin excommunicet opponentem, si ipsum in possessione sua perturbet, vel inquietet, & tenebit excommunicationis sententia, dummodo verum sit, quod episcopus in possessione esset ipsius fundi. Secus autem esset, si episcopus non possideret, sed alius: licet in veritate ad episcopum fundi proprietate pertineret: tunc enim licet possessori, & contradicere, & appellare, & etiam cum armis resistere episcopo violento, & est ratio in utroque, quia possessor non est violenter eijciendus de possessione sua, quam & potest defendere, & vim vi repellere, C. de rei ven. l. si. supra de restit. spo. olim. 1. Sed & sua, quamvis de proprietate liqueat, tamen per vim recuperare non licet, C. unde vi, si quis in tantam. ff. quod me causa, extat. 16. questio. 4. placuit: nec est res possessa ab alio, quamvis iniuste, per violentiam occupanda: alioquin etiam praedo restituendus erit, supra de rest. spo. in literis. Sed dices, abbas allegando exemptionem non spoliat episcopum possessione sua. ergo propter hoc non debet excommunicari. respon. non excommunicatur: quia exemptionem allegat, sed quia episcopum ius visitandi possidentem non admittit, dum visitat, supra de praescrip. cum ex officij: unde, si abbas proposita exceptione episcopum visitantem admittit, sicut & tenetur facere, ut supra ut lit. penden. c. 1. & 2. nunquam posset episcopus ipsum excommunicare iuste pro eo, quod exemptionem proposuit: quia nemini facit iniuriam, qui vitatur iure suo, supra de elect. cum ecclesia Vulterana. §. 1. Quamvis autem omnia practicatoria sint, & quam plurimum utilia: tamen ad solutionem questionis propositae melius facit finis huius glossae. quam ea, quae in praecedentibus sunt notata secundum Innocentium. cuius est quasi haec tota glossa. quam nec per omnia approbat Hostien. secundum quem bene potest episcopus esse iudex in causa episcopalis mensae de consensu adversarii, alio procuratore ad prosequendam, & defendendam causam ab ipso episcopo constituto, ut patet in eo, quod leg. & not. supra de iura. calum. c. si. imo, & sufficit, quod non recusetur, ut patet in eo, quod not. in sum. de appella. sub rubrica. de recusa. §. 1. vers. idem etiam, & §. si. ver. puto. & sequen. quod dic, ut ibi not. & in alijs remis. Summae supra notatis, omnino vide de hoc in sum. de sent. & re iudi. sub rubrica. de sententia. §. quis debet. vers. sed. nunquid potest episcopus.

13 Sed quomodo adaptabitur iuri, quod episcopus petat aliquid tanquam pars, & excommunicet renuentem? Aut enim dices, quod excommunicat tanquam pars, & priuatus, sicut & petit, & sic nulla est sententia, quia ut priuatus excommunicare non potest. Aut excommunicat tanquam iudex, & sic sententia est iniusta, tum quia non debet in priuata, & propria re iudicare, ut supra notatum est, tum quia & petitionis qualitati, & formae debet sententia convenire, ut patet in eo, quod leg. & not. supra de ordi. cog. cum dilectus. §. fin. Dicendum est, igitur quod ut episcopus potest petere in his, quae notoria sunt, & ut episcopus excommunicare super eo, de quo vide quod not. supra de iura. calum. c. fin. & de testi. in super, super ver. instituantur, cum remis. suis no. in si. ipsius gl. (Intentione) prima.

14 Episcopalem vel id est intentionis impetrationem, si di-

cas, quod hac exceptio opponebatur contra rescriptum, quod non placet, infra de lit. contest. ca. 1. lib. 6. nisi forte dicas, quod in rescripto expressum fuerat de diece. & isti excipiebant, quod erant de ciuitate. & tunc dic secundum Hostien. quod in ciuitate, vel diece. non erat aliud monasterium istius nominis, scilicet de Cultura. & sic non poterat esse equiuocatio. nec obest error, cum constet de personis, ut no. de rescrip. super literis, & sic non ob. eo. ti. Rodolphus, ut ibi no. cum ibi esset vaga, & nimium generalis clausula, quod hic non erat, posset etiam tunc dici hanc exceptionem tolli per hoc secundum rescriptum. si. de iud. quia. V. Sed prius dictum plus placet Hostien. Et ipse sup. posuit primam positionem monachorum: hic ponit secundam, quae non iuuat, ut dicit gl. (Ostenderint) ius enim commune fundat intentionem episcopi: ipsis ergo incumbit probatio. 100. d. contra morem, de decia. is. dudum. Ia. Phi. Goffr.

15 ¶ Prima glo. respondet ad primam alle. monachorum. ¶ Secunda gl. ad secundam. ¶ Vlt. glo. respondet per questionem, quam tripliciter soluit. ¶ In §. gl. 1. in fin. Iaco. videbatur contrarium: quia propter loci vicinitatem facile erat episcopo visitare, & in prima domo comedere. Item, nec debet petere, quod domi expenderet, & si non visitaret. ad hoc de vi. & hon. cler. cum ab omni, de procur. cum pro causa, de elect. ut preterita, cum & tunc solum sit episcopus procurandus, quando non per suae ciuitatis parochias fatigatur. 12. q. 2. charitatem. Sed tamen secus est, ut hic dicit. hic enim visitabatur monasterium in ciuitate situm, & tamen procuratio debetur secundum Goffr. Et est ratio secundum Hof. quia qui spiritualia seminat &c. de praescrip. cum ex officij, cum concor. & quia procuratio est annexa visitationi, supra eo. cum venerabilis. nec ob. allegata pro monachis: quia prima iura loquuntur de expensis factis occasione negotiorum, quae tunc demum repetuntur, cum interest: procuratio vero petitur ratione officij, & si non intersit. nec ob. c. charitatem, quod non loquitur de episcopo visitante ex officio, sed de visitatione iurium episcopalis mensae vacante sede. ubi quidem clerici intra ciuitatem habentes propria hospitia, ibi illam gratis iuuant: si trahuntur extra, tunc eis prouidetur, ne obsequium sit eis damnosum, ut ibi in fine. in visitatione vero episcopi non consideramus interesse, sed officium, ut praedixi.

ADDITIONES.

- a ¶ Canonicos. ibi vide Io. An. de app. interposita, & in c. 1. praegallaga. in gl. in c. & in gl. seq. & de ap. bone. in gl. bene petebat, & in glo. 1. irrationabilibus, & supra eo. significauit, in gl. mag. vers. & idem videtur dicendum.
- b ¶ Proclamare. Quando negatio facit re dubiam, vide Bal. in l. 3. hic alle. & doct. & ipsum Bal. & d. Bar. de Sali. in l. 1. C. de procur. & gl. & ibi not. Bar. in l. post rem iudicatam, ff. de transac. & Inno. in c. solet, de sent. excom. lib. 6.
- c ¶ Excommunicationis sententia. Vide plenius Io. And. in c. preterea, supra de dilatio. & in questione in regula scienti, de reg. iur. lib. 6. in solutio. & in gl. sua de offi. dele. cum in iure.
- d ¶ Nobilissimus. Ibi vide gl. & ibi Cle. 1. de prob. & per Io. And. in c. constitutus, infra de appell. ubi remittit ad Spec. & vide per ipsum de re iudic. ad apostolicas, lib. 6. in verbo proponi.
- e ¶ Eum iudicem. Sed tunc obstat alia ratio posita supra vers. sed. & si in iudicio, usque ad versiculum, nec obstat.
- f ¶ Possessione. Vide Io. And. in c. 2. de restit. in inte. in gl. per monachos, in prin. & nunquid turbat respondendo libello in interdicto, uti possidetis, & illum negando, vide Bart. ff. de noui oper. nuncia. l. si prius, & Bal. C. de rei vend. l. ordinarij.

SUMMARIVM.

- 1 Visitans iure metropolitico, vel legationis provinciae, potest in provinciales denegantes procuracionem proferre sententiam.
- 2 Visitantes multi admittuntur.

Procuratio

- 3 Procuratio diuersis temporibus recipi potest, & a quibus, videtur soluta in duriores partem in dubio. Visitans in dubio quo iure visitasse dicatur.
- 4 Procuratio singulis annis prestanda an debeatur in anni principio, & cui debeatur, num. 5.
- Opera quando debeantur.
- 6 Epilogus, & additio glossarum, num. 7.
- Metropolitano visitare provinciam quando liceat, & quæ visitet loca.

CAPV T XXV.

- 1 Cum nuper. Is, qui iure metropolitico, vel legationis provinciam visitat, in provincia les, qui sibi procurationem denegant, potest proferre sententiam, & in r. decisa querela. in secunda mandatum ibi, Mandamus. in 3. cōminatio ibi, Alioquin [Auctoritate propria] de multist visitantibus, qui admittuntur, ne aliqua anima pereat p negligētiā, & vt vno dormiente alter vigilet, dixi supra de offic. archidiacon. [Mandamus] & de offic. archiepiscop. c. si. quod hoc re petijt, Host. [Siue nostra] inquit, q̄t diuersis a tempore bus possit procurationem recipere. & arg. q̄ si archidiaconus absente episcopo constituitur vicarius episcopi, & suo nomine, & nomine episcopi potest recipere procurationem, sed si iste archiepiscopus semel simpliciter procuratus est, dixit Vincen. quod presumetur procuratio legationis, cui minus resisti potest, in duriores enim causam presumitur facta prima solutio. ff. de solu. in his. nec facta prima visitatione habet, cur accedat, cum desijt negligentia secundum eum. Querit etiam hic, cum singulis annis prestanda sit procuratio, an debeatur in prin. anni. sicut annua prestatio, vel legatū. ff. de annu. leg. si in singulos, C. quando dies leg. ce. l. r. & dicit quod non, cum de fructib. debeat. unde dabitur fructibus collectis. ff. quando dies leg. ce. Firmio Eliodoro. §. ult. & debet hoc præsignificare. ff. de offi. procon. obseruare. Opera enim debentur, cum fuerint petita. ff. de ope. lib. cū patronus, & l. quoties. nec solui debet procuratio per partes, sicut nec opera liberti. ff. de ope. lib. libertus qui. Vincē. [Visitare] personaliter et alias non procuratur. si. supra c. procurationes, quod dixit Pe. verum est de procuratione metropolitani. procurationem enim legationis leuabit, sicut & alij faciunt, quamuis non visitet, sup. eod. cum instātia [Eidem] archiepiscopo [Ratam] hoc est iustum, & æquum, de offic. ord. cum ab ecclesiis, & c. ad reprimendam. ¶ Prima et glo. ponit dictum, quod de terminat, & remittit. ¶ In et glo. i. ibi, non debet Idem hic Vincen. imo potest etiam visitare, episcopo non negligente. secundum formam decret. Romana, Inno. III. vt infra, eo. c. ult. libr. 6. Nec est verum secundum Hostien. quod quidam dixerunt archiepiscopum visitare loca opulenta tantum, non minutas parochias, nisi aliud audiat finistram & graue; quia nec possent ipsum recipere cum tot equitaturis, supra eo. cum apostolus. stan dum enim est prædictis iuribus.

ADDITIO.

- 2 Quod diuersis. Contra quia, aut commisit Papa illi visitationem vt delegato, & cessat officium suum ordinariū, de offic. deleg. pastoralis, aut non vt delegato, sed solum excitat officium suum, & nihil iurisdictionis, habet auctoritate pape, de offi. ord. licet, & sic omni casu vna tantum procuratio deat, sed dic, qd hic commisit illi generalem iurisdictionem, causam, & legationem, & quæ non tollit ordinariam iurisdictionem, ad hoc videbo. tex. in l. i. C. de off. prefec. & ibi per Bar. & no. per gl. 2. q. 2. Galliarum, & probat tex. de here. per hoc, libr. 6.

SUMMARIUM.

- 1 Ad monetam antiquam, vel eius estimationem soluendę pensiones, vide num. 3. & 6.
- In pecunia numerus, non pondus inspicitur.
- Ecclesia maior dicitur cathedralis, & sua potest ab episcopo dici, & quare.
- 2 Homagium an episcopus facere teneatur preposito, seu decano, vel capitulo.
- Pensionem tamen soluet vni eorum.
- 3 Ex integro, ut hic accipiat.
- 4 Epilogus, suffragium & additio glossarum, num. 5. 6. & 7.
- Pluralis locutio quando dicatur duobus contenta.
- 7 Moneta reproba solui non potest inuito creditori.

CAPV T XXVI.

- 1 Cum canonicis. Casus. Ad et antiquā monetam, vel eius estimationem soluendę sunt pensiones antiquæ. Et hoc papa intimat parti conquerenti, quomodo sibi puidit dando iudices [Maiores] scilicet cathedralis [Pecunię] in numero: secus in pondere, vt in marca: quia tunc de quibus soluat, non est vis, Vin. [Ecclesię tuę] secundum Host. loquitur episcopo, & tunc dic [Tuę] scilicet cathedralis, quę tua sponsa est, de trans. ca. si. forte enim possessio, quę debebat pensionem capitulo, peruenit ad episcopum: vel hoc alias rōne ecclesię debebat canonicis. Quid et si esset feudum, cuius ratione prepositus, vel decanus homagium recipere consuevit? non putat Host. q̄ episcopis ipsum facere teneatur, arg. j. de ma. & obe. cū inferior. j. de reg. iur. c. si. nam quicumque hoc homagium recipiat, non tamen sit nomine personę, sed ecclesię, cuius fidelitatem episcopus iā inrauit. supra de iureiuran. ego N. Aut ergo episcopus acquisiuit feudum sine consensu canonicorum, & sic ab eo repetitur, sicut a quolibet alio, aut cum consensu, & sic si homagium retineatur, episcopus non debuit illam recipere, sed si non retinebant, cum sciant, vel scire debeant, qd non faceret homagium, videtur illud tacite remisisse, arg. in eo, quod leg. & no. s. eo. cum olim. §. r. vel potest dici, quod iterum iuret fidelitatem sine homagio non preposito, vel decano, sed ecclesię, arg. hic, quod dicit, ecclesię tuę, pensionem autem potest, & debet soluere sine lēssione dignitatis, quia qualibet res transit cum onere suo, de decimis, pastoralis. ad hoc, quod not. eo. tit. de decimis. c. 2. forte Hostien. exquisiuit hic episcopum in superscriptione, vt posset hanc glo. ponere. potest enim esse, q̄ inferiori prelato dirigitur decre. [Ex integro] restituta et quam receperant alias reprehenderentur in euidenti calumnia plus petendi, vel dic [Ex integro] non ratione prioris temporis, sed futuri. Dicebant enim canonici, q̄ sicut sibi solui consueuerat tot solidi Papiensium, cum erant in vsu, sic solui debet totidem Turon. cum nunc sint in vsu [In mādatis] quibusdam iudiciis. ¶ Prima et glo. respondet per qd. de quot annis intelligitur. arguit, q̄ de duobus. soluit contrariū. ¶ Vlt. glo. querit, & sol. ¶ In et glo. 2. ibi, si qs qd vide de emp. & vend. cum dilecti, super gl. 2. [et ibi, l. i. pe. vide de vsur. nauiganti, super 2. gl. ¶ In vlt. gl. ibi. §. si conuenerit] vide hanc, & seq. quoties, de cler. non res. tuę, super gl. 2. ¶ In et glo. prima. ibi, hoc quoque & infra de reg. iur. pluralis, lib. 6. solutio vero patet p. precedentem, quia regula locum habet, vbi numerus non adijcitur [et in fi.] non est vis, an duobus, vel pluribus annis facta fuerit solutio, nisi quod ad possessionē, sicut ergo factum acciderat, ita narrat, vt ostendat quasi possessionem prelatis in solutione antiquę monetę. ¶ In et glo. vlt. ibi non potest solui inuito creditori. Satisfactum enim esset, si ab eo scienter approbaretur.

aur. ff. de condi. & demon. quamuis, & imputet sibi, qui talem elegit. ff. pro locio, socius socio. Tan. [& in fi.] remittit Host. ad no. s. de iureiur. quanto, ubi vide in glo. fraudatur, ver. querit autem, & dicit addendas hic questiones notatas supra eo. quanto, & c. olim.

S V M M A R I V M.

1 Procuratio non debetur propter oratorium, & nu. 3. ubi excipitur, & nu. 5.

Oratorium campanas non potest habere.

Non potest fieri ad celebrandum, nisi in casu.

2 Non gaudet immunitate, nec censetur locus religiosus, vel sacer. Camera fieri potest.

In Basilica contrarium ius est.

3 Oratorium quando potest episcopus destruere, dicitur esse grangia

4 Inter ipsum, et ecclesiam quae differentia.

In eo celebrari quando liceat.

Procuratorum species plures, remiss. in fin.

Extorquendi verbum violentiam denotat, ibid.

5 Additio glossarum.

Curam quis habeat habitantium in grangijs, monachorum familiarium, seu secularibus, et laicis bubulcis, et seruentibus eorum, et similibus.

C A P V T XXVII.

Auctoritate.

Casus. Propter priuatum oratorium procuratio non debetur. non diuiditur [Inhibemus] hoc idem inhibuerat Honorius in compila.

sua, de capel. mo. c. 2. [Oratorijs] in quibus sine auctoritate diocesani non possunt ponere campanas, infra de priuilegijs, patentibus: licet autem possint fieri ad orandum, non putat Host. q. possint fieri ad celebrandum, nisi auctoritas episcopi interueniat, vel aliud priuilegium a se de apo. impetretur. j. de priuilegijs in his, & est expressum in auct. vt nul. fa. ora. do. s. i. collat. 5. & capitulis j. alle. nec ob. de cleri. pere. c. 3. quia illud non intelligitur de celebrare volente in domo, vel oratorio, sed in ecclesia in secreto: alias contra, de con. di. i. nullus, & c. pre. & quauis Gostre. no. q. tale priuilegium gaudet immunitate. Hostie. dicit contrarium, & est secundum eum ratio: quia non intelligitur dedicatum Deo, nec censetur locus religiosus, vel sacer. vnde & si hodie sit oratorium, cras fieri poterit camera. nec ob. quod induxit de immu. ec. c. pen. quia non loquitur de priuato oratorio, sed de basilica facta ad consecrandum, & cui episcopus imposuit primarium lapidem, de con. di. i. nemo. vnde non est mirum, si gaudet priuilegio, cum nec possit ad humanos vsus redire, supra de relig. do. c. 4. [Aliqui] ergo non certi. q. d. nullus est ibi intulatus ad ordinariam, & continuam celebrationem: licet sit locus ordinatus ad orandum, & sic non est ibi rector, qui ratione huius oratorij debeat visitari. Dicit tamen Innocen. quod si hi, quorum est oratorium, non teneant illud honeste, nec ibi faciant celebrari, episcopus ipsum potest destruere, de consec. distin. i. omnes basilicae, & capitulis seq. Quod verum putat Hostien. ubi est t. dedicatum, & auctoritate Pontificis edificatum ad celebrandum, alias contra, vt supra dixi. Si vero esset in oratorio aliquis rector constitutus, vel aliqua certa persona, vel vna de certis, quae deberet huic oratorio deleruire, non videt Innocen. quare episcopus non possit ipsam visitare, & procura. suam exigere, de relig. do. de xenodochijs, de con. di. i. clericos. Nam quamuis tale oratorium sit grangia, tamen minister eius erit episcopo praesentandus, argu. 16. q. 1. in parochia.

2 Alij contradicunt. Et est not. quod haec est differentia inter ecclesiam, & oratorium, quia dicitur ecclesia, ubi statuta est certa dos pro rectore clericis, & alijs

necessarijs, de con. dist. i. nemo, infra titul. primo. cum sicut. Oratorium, quod non est dotatum, nec edificatum ad missam celebrandam, sed ad orandum, de con. di. prima. vnicuique. de licentia tamen episcopi potest ibi quandoque celebrari, sed in maioribus festiuitatibus non dabit hanc licentiam, ea. d. clericos, & capit. si quis extra, a secundum Innocen. [Celebrant] ex necessitate, cum ibi non sit ecclesia vicina: alias non licet, de con. dist. i. vnicuique, & c. si quis etiam. Gostred. dicit vt dixi superius [Ratione] hoc dicit, quia aliae species procuratorum deberi possent, de quibus no. supra eo. procuraciones, & c. seq. Host. [Extorquere] ista verba violentiam denotant. ¶ In prima gl. ibi, ad caput vel ecclesiam, in cuius parochia habitant [& ibi, ca. colendi] scilicet quis habet cura ibi inhabitantium? de fratrib. professis planum est secundum Hostien. quod abbas vel cui hoc committit, & episcopus sub quo habitant, & quando ibi habitant, de priuilegijs ca. i. ad fin. lib. 6. Quid de familia, seu secularibus, & laicis bubulcis, seruentibus, & similibus? tamen Host. ne multi periclitentur: quia nec proprio sacerdoti, nec illi, sub quo habitant, de licentia proprii episcopi contentur: sed quandoq; monachis, qui in tales nullam habent penitus potestatem, ad hoc infra de poenit. omnis. 16. q. 1. alia, & c. placuit, & c. peruenit. Dicit autem, quod in his esset, per sedem apostolicam prouidendum, ex quo non vult quod loca talia visitentur. Potest tamen per hoc efficax argum. colligi, quod essent visitanda: sed non multum moueor propter hoc arg. Host. quia secundum id idem posset dici de omnibus priuatis, & ipsorum familia.

A D D I T I O.

2 ¶ Extra. Et de istis oratorijs priuatis vide plurimas questiones per d. Pe. de Peru. in tractatu quartae episcopalis. c. 13. queritur, & ibi de imaginibus virginis gloriosae, vel aliorum sanctorum.

S V M M A R I V M.

1 Dispositio quae sit huius tituli.

Missae ubi celebranda.

2 De consecratione ecclesiae, vel altaris quibus in locis iuris alibi inueniatur.

De consecratione ecclesiae, vel altaris.

Rubrica.

1 ¶ Dictum est supra de cens. Sed quia in consecratione ecclesiarum consueuerunt immunitates concedi, & census etiam retineri, ideo & c. Gost. vel aliter secundum Host. continuando ad inferiora: quia missae, de quibus dictum sumus, non sunt celebrandae nisi in ecclesijs, vel altaribus consecratis, ideo & c. habetur materia, de con. dist. i. & 68. dist. ecclesijs, & 1. q. 2. c. 1. & reperitur in 6. Cui conuenit, de reli. do. c. 1. de simo. cum sit, de adult. significasti, de priuilegijs tuarum, in princ. verbi. si eos.

S V M M A R I V M.

1 Consecratio altaris, non ecclesiae fit, eo moto, vel lapide continente sigillum, & quibus casibus resecrandum, nu. 3.

Altare debet esse lapideum, & ubi ligneum sit.

2 Non debet erigi sine permissu diocesani, & ubi.

Altare iaticum potest moueri, & portari, et ideo sic dicitur, ubi eum eo celebrari possit, & quando consecrandum.

3 Sigillum altaris quid, & eura dictum, & num. 4. & quae parte ponatur eius, eod. nu. 3.

4 Lapis altaris quibus nominibus alijs significetur, & unde eius origo, & significatio, & supra num. 3. & 5. iungitur, & firmatur, & a quo num. 5. resecratur, & quando, num. 6. quae in eo ponantur, nu. 9.

Titulus, unde dicatur.

- 5 Cēmeterij officio quo casu hic fungatur episcopus.
- 6 Ecclesie violatio an inducat violationem cēmeterij, & ē contrario.
- 7 Epilogus, & additio glossarum, nu. 8. & 9.
- Altaris mensę coniunctio quid significet.
- Eius consecratio in quo consistat.
- Sacrum trahit ad se non sacrum, & in quibus rebus.
- 9 Reliquia sanctorum an sint necessaria in consecratione ecclesie, & an pro eis corpus Christi sufficiat.

CAPUT IIII.

Ad hæc, si altare.

Ca. Moto altari, vel lapide con-

- tinente sigillum, consecrabitur altare, sed nō ecclesia [Altare] quod dēt esse lapideum, nec debet aliter consecrari, de con. di. 1. altaria, prim. tamen de Lateran. not. q. est ligneum, & dē de cipresso. pro quo facit exod. 36. & 37. & scias q. in ecclesia consecrata non debet erigi altare sine permisso diecesani, vt de con. di. 1. nullus presbyter. 2. & vide quod ibi no. & 68. dist. quamuis [Motum] scias,
- 2 q. t. altare viaticum integre bene potest portari, & moueri, & ideo dicitur viaticum, de quo de priuil. in his, & eo. ti. c. si. li. 6. & adde quod dicam. j. eo. ligneis, ad hoc de conse. dist. 1. missarum. ibi tamen innuit, q. non licet celebrare nisi in locis consecratis. Sed dic secundum Inn. altare viaticum, ex quo per episcopum consecratum est, appellari locum consecratum; sed si in ipso viatico altari moueatur lapis sigilli consecrandum esset. Sigillum t. autem dicimus foramen, quod alias dicitur sepulchrum, secundum Inno. unde, vt patet in libro pontificali, dicit episcopus, Consecratur hoc sepulchrum & c. secundum Host. Et, vt dixit Inno. hoc foramen quandoque ponitur in superiori parte, scilicet in medio tabulę superioris, & clauditur paruo lapide quadrato, vel rotundo. Quandoq; ponitur sub tabula, & clauditur cū ipsa tabula, & tūc si moueatur ipsa tabula, non est dubium, quin consecrandum sit altare. sic potest loqui de con. dist. 1. si motum: imo idem s. m. Pet. si concussa sit ita, q. moueatur, licet remota non sit. Interdum ponitur retro altare, vel ante, vel a dextro latere altaris, & clauditur tantum paruo lapide, & nō magna tabula, i. quo casu si ille paruus lapis moueatur, ipsum altare est reconsecrandum. Ille enim est lapis, de quo hic loquitur, in hoc etiam casu si moueatur, vel rēpatur tabula superior, reconsecrandum est altare. j. eo. quod in dubijs, secundum Innoc. [Superpositus] alias suppositus [Qui sigillum] idest qui loco sigilli positus est, & dicitur titulus, ad quod pertinet, q. Iacob tulit lapidem, & crexit in titulum fundens oleū de super, Gen. 28. & 80. dist. episcopi. Dicitur enim sigillum, quasi illud signans. demonstrat enim, & signat, cuius est, sicut de signo dicitur, de cō. di. 2. signum, quo respectu sigillum dicitur titulus declarans signantem, sicut ille materiam libri declarat, de fide instr. inter dilectos, ver. nam in ipso. Dicitur & titulus, quia solet intitulari, vt dicam super gl. Item quia illustrat, idest manifestat altare consecratum esse. dicitur enim titulus a titā, quod est sol. secundum Hug. Et est iste lapis, de quo dicitur in ordinario, vel in pontificali, q. episcopus ipsum t. cōfirmet subter chrismate sic dicendo sanctificetur hoc sepulchrum in nomine patris & c. & postea imponat tabulam super reliquias, & debet firmare cū calce, siue malta confecta ex aqua solenniter benedicta, vt ibi sequitur, & sic oportet episcopum esse cēmeterium. Sed quia quilibet non est aptus ad hoc, dicit Hostiē. quod credit sufficere, a quod seruauit, scilicet q. episcopus liniat locum circumquaq; & superponat lapidem sicut

sciet, & poterit, & postea melius firmetur, & aptetur p. sacerdotem, si talis præsens est, qui sciat hoc facere, vel eo deficiente per clericum, & si nullus ipsorum perfecte scit in hoc se iuuare, fiat per laicum cēmentarium: quia necessitas legem non habet, de con. di. 1. sicut, & sic debet intelligi eodem in lib. quod sequitur, q. ministri liniant mensam, & optime firmet: quia nec episcopum decet tale officium. si igitur frāgitur talis lapis, vel dissoluitur coniunctio fiat reconsecratio [Ecclesia] hic tractauerat Host. an violatio ecclesie inducat violationem cēmeterij, vel ecōuerso distinguens. An violentia interuenerit, vel casus, et an sit separatum, an vero sit contiguum. quod decido per id, quod habes inf. c. vno, li. 6. ¶ Prima t. gl. rēdet per qō. in quo consistat altaris consecratio. ¶ In t. gl. prima ibi, coniunctione] quæ potest designare coniunctionem fidelis animæ ad deum, si. de biga. debitum [& ibi, inferioris] in coniunctione consistit consecratio, siue sit mobile, siue immobile, secundum T. [& ibi, vel aliquis] idem Inno. super rubrica, sed hoc nimis est rigidum [& ibi, nōn sacrum] hoc locum habet in liquoribus, & in his, quæ commixtione confunduntur: in alijs non, secundum Hostiē. non tamē reconsecrabitur, cum non sit enormis lesio. ¶ In gl. 2. in fine] Ala. & ibi, solent poni reliquie, & nomen episcopi consecratis, & uomen sancti, in cuius cōsecratur honorem, & sufficit pro reliquijs corpus Christi, secundum Io. qui hoc not. de con. dist. 1. placuit, in 1. gl. Hug. dicit, reliquias de honestate, non de substantia, ea. dist. nullus, expertus sum, q. aliqui episcopi querunt trium sanctorum reliquias, putantes id de substantia, quod non placet, licet commēdabilis sit deuotio. Host. in sum. eodem ti. §. 3. dicit se Lugduni consuluisse Inno. super illo dicto Ioan. quod corpus Christi sufficiat pro reliquijs, quod etiam liber pōtificialis velle videtur, & dicit, q. Inno. de assistentium consilio respondit contrarium, responsionis rationem non ponit, sed pro hac responsione facit: quia cibus est anime, de consecr. dist. 2. panis, & calix, & c. non iste panis, & c. in illo. nec seruari debet, sed totum post confectionem summi, ea. di. comperimus, inf. ti. 1. ex parte, nisi id fiat ad opus infirmorum, ea. di. tribus, alleg. c. seq. infra tit. 1. sane. de custo. eucha. c. 1. de sent. excommu. permittimus, & sup. de offic. archipresbyt. c. 3. in gl. 2. & vtendum non est rebus nisi ad id, ad quod institutę sunt, supra de appella. c. 3. & ibi concor. in 1. gl. fertur tamen de Leone papa, q. deficiētibus reliquijs dedit partem corporalis, & eucharistię pro reliquijs in dedicatione ecclesie. ¶ In gl. ult. ibi, idest altare] sic econuerso. 1. q. 3. altare.

ADDITIO.

- ¶ Sufficere. Pro hoc, quia virtus sacramentorum est in verbis, & elementis 1. q. 1. detrahe, non in actibus solis, vide tamen q. no. de sacra. non ite. c. si. & vide infra in gl. prima. & super illa, & in c. aqua, in gl. 2.

SUMMARIVM.

- 1 Consecrari possunt ecclesie diebus etiam non festis, & a quo & num. 3.
- Licet, pro licitum est.
- Ecclesia pro basilicis.
- 2 Epilogus, & additio glossarum.
- Consecratio rei animata distinguitur ab inanimata.

CAPUT V.

Tua fraternitas.

Casus. Diebus t. etiā non festis possunt ecclesie consecrari, breue est [Tua] in aliena enim hoc non debet: licet valeat consecratio, si hoc faciat, tñ puuitur, quod dic vt. 7. q. 1. epi-

fiat, columna: vel tabula marmorea, vel vnus testis deponens de visu, vel secundum quosdam auditu, alleg. de con. di. 4. paruulos. 24. q. 2. sane. 22. q. 5. hoc videtur, dicit autē has semiplenas probationes sufficere: quia alijs non fit præiudicium, scias, quod de his casibus Host. ponebat versus, Templā, cruor, semenq; piant, dubium rogas, atq; Diruptio, rescant, sed mēsam, fractio motus. Templā, id est ecclesias, Cruor. i. sanguinis effusio, Semen. i. effusio seminis humani; q. dic vt not. j. e. vno, lib. 6. Piant. i. reconciliant, q. d. reconciliari debet, non reconsecrari in his duobus casibus; & adde alios duos, quos dicam j. e. consuluisti. & idem de cetero, vt ibi. Dubium. i. si dubitetur, an sit consecrata. Rogus. i. si comburatur. Diruptio. i. si destruat. Rescant. i. in his tribus casibus debet reconsecrari (Sed mēsam) repetere, execrant duo quę sequuntur fractio. s. enormis, vel quando accidit in sigillo motus. s. quando mensa, vel tabula altaris dissoluitur a iunctura; de hoc s. ca. 1. Idem intelligas, si de consecratione altaris dubitatur, vt dictum est de ecclesia, cum eadem sit ratio, infra de consan. tua, secundum Host. sed in exustione dico cōtra rium: quia consecratio ecclesię consistit in exteriori limitatione parietum ab interiori parte ecclesię, sed consecratio altaris consistit intra parietes & iuncturas, vnde plus operatur exustio ibi quam hic, potest ergo accidere secundum Host. q. altare indiget reconsecratione; sed non ecclesia, & econuerso, sed in reconciliatione secus propter connexitatem, (& ibi, Successiue] quasi t ecclesia reparata sit eadē. s. de iudi. proponatur. ff. de leg. 1. quod t in rerum natura. Sed an hoc casu egeat reconciliatione, Dicit Host. non haberi ius expressum, sed posset distinguere secundum eum, an casu fortuito, vel per violentiam hoc reconcilietur, alle. quā. no. infra capitulo fina. & Innocen. qui dicit eam reconciliandam, alleg. de con. dist. 1. si motum. subdit aliquos dicere etiam eam eo casu consecrandam.

ADDITIONES.

- a ¶ Vno, Vide gl. in c. 1. infra eo. ti. lib. 6. & ad hoc facit l. quā actio ne. §. 1. ff. ad l. aqu. i.
- b ¶ Libro. 6. ibi vide gl. & Ioan. An. & per Guil. de monte lau. in de. 1. de celeb. missa.

S V M M A R I V M.

- 1 Decretalis huius pars vbi.
Altaria plura episcopi plures in simul in vna ecclesia possunt consecrare, & quibus diebus.
- Causa dubitationis & decidendi quā hic.
- Epilogus & suffragia glossarum. nu. 3.
- 3 Vnius, ex naturalibus filiis nominatio sufficit ab reliquorum legitimationem.
- 4 Additio glossarum.
- Affectus quandoq; sufficit.
- Inter animatum, et inanimatum facienda distinctio.

CAP V T V.

Cum sis. Breue est. & huius t pars, de auct. & usu, & cum sis. Potuit esse dubitatio, q. sicut vni psonę non possunt vna die plures sacri ordines conferri, ita forte putabat non posse in vna ecclesia simul plura altaria consecrari: vel secundum Host. sicut non debet in die dici nisi vna missa. infra tit. 1. consuluisti, sic putabat, quod non deberent consecrari plura altaria, vel plures episcopi, maxime cum consecrationes illę requirant missam. de hoc supra de elect. quod sicuti, vel secundum eum, sicut vno momento temporis non potest simul nisi vna ecclesia

consecrari. argum. infra eod. cum sicut, sic videbatur de altaribus, & episcopis sancendum. Sed, vt ipse dicit, non possunt sic plures Ecclesię, intra vnam ecclesiā, sicut plura altaria, & plures episcopi congregari [Episcopos] diebus tamen dominicis tantum. 70. dist. quod t a patribus, altaria vero etiam diebus priuatis. sup. cap. 2. ¶ Prima t gloss. arguit contra Baz, & dat duo similia. ¶ In 1. glo. ibi, si per venditorem] vide de restit. spo. cum venissent, super glo. 2. [& ibi, si quis habens] ibi, sufficit vnum ex naturalibus nominari filiū non adiecto naturalem in testamento, vel instrumento quoad legitimandos etiam reliquos ex eadem matre genitos. ¶ In t glo. 1. ibi, si per venditorem] ille est casus, in quo sufficit affectus, de quo per aliquem actum apparet. hic verò requiritur certa forma [& in fine] forte quærenti videbatur distinguendum inter animata, & inanimata, vt dixi supra c. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Altaris mensa fracta, quando ipsum et ecclesia consecratur.
Extremitas quę dicatur.
- 2 Altare viaticum, si remoueatur lapis à ligno, an sit execratū.
- 3 Additio glossarum.
- Consecrationis ecclesię substantia in quibus consistat.

CAP V T VI.

Ligneis. Casus. Corruente t tecto, parietibus illatis, mensa tamen altaris modicum fracta, nec altare, nec ecclesia consecrantur, & communis diuisio, secunda pars ibi inquisitioni [Casu] secus, si violentia, quod dic vt infra c. si. Host. [Extremitate] i. in extrema parte, vel .i. in summitate. Hostien. [Modicam] si. supra de cor. vit. c. fin. [Et infra] i. quæris, an altare, vel ecclesia propter hoc debeant consecrari [Enormiter] de hoc supra c. 1. [Prædictam] quia ligneum ædificium est consumptum. & per hanc decre. dicit Abb. quod t si altare viaticum est, & remoueatur lapis à ligno, non per hoc sit execratum, cum non in ligno; sed in lapide consistat consecratio. Istud putarem verum, quando lapis abstractus a ligno est per se, altare habens, s. sigillum, & sepulchrum: sed si foramen ligni erat ipsum sepulchrum, tunc secus.

¶ In t glo. 1. ibi, parietibus] in quib. fiunt cruces, & inunctiones, & ibi potissime consistit consecrationis substantia. Hostien.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatorum corpora si in ecclesia sepulta essent, quid agendum, quid si in cœmeterio, nu. 2.
- Ecclesia quib. sit reconcilianda, notatur. quidā casus. & n. 2.
- Excommunicatos sepelientes in ecclesia an incurrant minorem.
- 7 Consecratio ecclesię si per excommunicatū sit facta, vel aliud consecratum, vel benedictum ab eo, est reconciliandum.
- Excommunicatorum sacramenta qualia sint, & num. 13.
- Dedicationes pro consecratione, & reconciliatione, nu. 4.
- 4 Aqua consecrationis, & reconciliationis Ecclesię quę esse debeant.
- 5 Additio glossarum.
- Ecclesia polluta pollutum est & cœmeterium.

CAP V T VII.

Consuluisti. Breue est [Corpora] si in ecclesia sepulti esset excoicati, & parietes esset dealbadi, de con. di. 1. ecclesiam. Io. Goff. & sit iste tertius casus secundum Host. in quo reconcilianda est ecclesia [Sepeliri] an sepelientes incurrant minorem, vide infra de priuilegiis.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

uil. ad hanc in r. gl. [Reconcilianda] idem, si pollutum sit sanguine, vel semine, quia tunc etiam reconciliandum est. Quid dices, cum ecclesia, vel cœmeterium, vel aliud sacrum consecratur, vel benedicitur ab episcopo publice excommunicato? Dic quod egent reconciliatione, antequam fideles vtantur eis vt sacris, ad hoc de sacra. ite. vel non. ca. 11. & hic iunge, quod ibi dixi. Nā si corpus excommunicati mortui ecclesiam, vel cœmeterium execrat, vt hic & de con. di. 1. ecclesiam fortius vbi consecratio transit, & perficitur per manus excommunicati. ff. de testa. l. Domitius. Vnde sicut de simoniaci simoniace promoti dici solet quod intus ortus occidit, sic dici potest de tali consecratione. sacramenta enim talium quo ad ipsorum merita coinquinata sunt, & coram Deo fatent secundum Hiero. 1. quæst. 1. S. quod autem sacramenta, & c. seq. & c. odit Deus, & cap. illi. quod pōt in hoc casu & simili verum t̄ intelligi quo ad reconciliationem faciendam: alias vera sunt sacramenta, dummodo sint exhibita in forma ecclesiæ, de sacra. non ite. c. 1. & 2. & de sepul. sacris. vel illa iura & similia intelligantur quo ad corpus Christi, quod t̄ perfectum est, a quocunque presbytero perficiatur, secundum formam ecclesiæ, nec eget reconciliatione. Idem in baptismo, & alijs sacramentis, de sum. Trin. c. 1. de coh. cleric. & mu. nostra, & est expressum 1. q. 1. multi, ante fin. In alijs vero exterioribus benedicendis & consecrandis obtinet, quod premisi secundū Host. [Dedicationibus] i. consecrationibus. q. d. sicut t̄ aqua, cum qua consecratur ecclesia, est solemniter benedicenda per episcopum, sic & illa aqua, cum qua reconciliatur, & sicut ecclesia consecratur cum aqua sic solemniter per episcopum benedicta, sic & cum tali aqua reconciliandum est cœmeterium, & aspergendum secundum Inno. Abba. exponit, in dedicationibus. i. in reconciliationibus ecclesiarum consecrarum. ¶ In t̄ gl. 1. in fi. vnde in pontificali ponitur rubrica, de reconciliatione ecclesiæ, & cœmeterij simul & connexim tractando, vt doceat vno polluto reliquum pollutum, quod dic, vt in fra. eo. c. vno, lib. 6.

S V M M A R I V M.

1. Ecclesiam dotare quis teneatur, & nu. 6.
Exhortationi, & consilio quando necessario parendum.
Tanquam, est veritatis expressiva vox, & quo alio modo possit hic intelligi.
2. Epilogus, & suffragium glossarum. num. 3.
Dotare filiam pater cogitur.
4. Additio glossarum.
Ecclesia sine dote non consecranda.
Dos ei quæ sufficiat, & pro ea contra quem detur, nu. 5.
Ecclesia multa in paupertate constituta & postea ditata.
5. Episcopus tenetur ei, quem sine titulo ordinauit, & quo casu providere.

C A P V T V I I I.

Cum sicut Casus. Qui fecit t̄ ecclesiam consecrari, eam dotare tenetur. In 1. narratio, in secunda exhortatio, ibi cum non [Debes] per hoc patet huic exhortationi, vel consilio necessario parendum, de hoc de ata. & qua. ad aures, in vlti. gl. [Tanquam] veritatis expressiuum. i. veræ ex debito cōcor. de deci. parochia nos. vel hoc dicit, quia tacite & ex quasi contractu ad hoc obligatur, arg. Instit. de ob. quæ ex quasi contractu [Teneris] no. cōtra cōsecratorem dari condi. ex hac de ere. vt dotet ecclesiā, secundum Innoc. sed vt dicit Host, cum hic non loquatur episcopo consecratori, sed reginæ patronæ potius probatur hoc de patrono, & dicam

super glo. ¶ Prima t̄ gl. primò ampliat, & fortificat textum, secundo quærit, & soluit, & iterum quærit, ponit opi. quam approbat cum certa moderatione. ¶ In prima t̄ glo. ibi qui liberos cogitur pater dotare filiā. ¶ In t̄ prima gl. ibi placuit dicit ibi textus, non levis est ista temeritas, si sine luminaribus, vel sine substantiali sustentatione eorum, qui ibi seruituri sunt, tanquam domus priuata consecratur ecclesia, & ibi de hoc [& ibi, c. 2.] quod fatetur Vin. si non habet populum, alias habebitur ratio decimarum, & oblationum, quas potest habere in assignatione etiam dotis, dixit non habere patronum importune grauari, quia nunc vertitur quæstio super re a principio gratuita. supra de cens. ex parte. Dicebat etiam Host. quod si tanta deberet esse dos, vt dicit glo. pauci inuenirentur fundatores, qui ad hoc vellet astringi. Dicit ergo, q̄ communiter sufficit vnus mansus, supra ti. 1. c. 1. nec tenetur talis ad hospitalitatem, vel ad episcopalia, ad quæ non sufficit, vnde nec talis ecclesia procurabit episcopum. 10. q. 3. cauendum nisi ad pinguiorem fortunam perueniat, arg. supra de consue. cum dilectus. fuerunt enim multe ecclesiæ in paupertate fundatæ, quæ postea sunt ditatæ, de dec. suggestum [& ibi dixit Baz.] de cons. di. 1. nemo. ibi tamen no. 10. primo dādā actionem in patronum, vel eius heredem, & demum in episcopum. Idem hic Host. nec ob quod t̄ episcopus providere tenetur ei, quem sine titulo ordinauit, quia illud locum habet, cum nullus fuit præsentator: quia tunc primò in præsentatorem datur actio, & in lecre. cum secundum.

S V M M A R I V M.

1. Ecclesia polluta, per quem reconciliari potest, & quæ aqua, & nu. 2. & 3. & quibus indutum, ibidem.
3. Terroris causa quid hic sit bonum & decens, in fi.
4. Episcopatus est ordo.
Episcopalis ordinis quæ sunt, quibus demandari possint, iuncta contextu.
5. Epilogus, & additio glossarum, num. 6.
Iudicium soluitur vetante eo, qui iussit iudicare.
Additio glossarum.
Consuetudo contra iuris naturam etiam tanti temporis, cuius non sit memoria, non prodest, iuncta glo.
8. Reconciliatio pœnitentium, & infirmorum etiam simplici sacerdoti demandari potest, & quæ.
Ea duplex est.
Defectus qui tolerantur. S. in glo.

C A P V T I X.

Aqua. Casus. Ecclesia t̄ polluta per sacerdotem reconciliari non potest etiam ex aqua per episcopū benedicta, & tria facit, ponit dictum, damnat contrariam consuetudinem causam reddens, & subdit præteriti tolerantiam, secundū ibi, non obstante. tertia ibi, quod aūt. [Per episcopum] diœcesanum, & dic maxime, quia & per illum, cui consecrationem committit, poterit benedici, sed dixit hoc, vt excludat presbyteros. Host. Abb. [Benedicta] solenniter, vt supra c. proposuisti [Alium] vnus ergo benedicit aquam. alter ex illa reconciliat, sicut & ordinat, & consecrat, sic supra de elect. suffraganeis, & c. q̄ sicut. S. præterea. vbi dixi secundum Host. q̄ t̄ reconcilians esse debet indutus pontificalibus, sed fatetur id non seruari [Episcopum] ad petitionem proprii epi. 7. q. 1. pontifices, vel si vacat ecclesia, ad requisiōem capituli, de her. ad abolēdā. Pet. [Non negamus] cōcor. s. cap. q̄ t̄ in dubijs. ver. nec negamus [Sacerdotes] vidim, q̄ papa plurib⁹ epis indultit, q̄ p sacerdotes possint reconciliare ecclesias aqua prius per epos bñdicta. Inn. Dicit Host. q̄ Clemēs III. hoc nō de facili pcedebat, nisi de ecclesijs non

non consecratis [Prouinciæ] alias ecclesiæ. quod idem est in hoc casu, sicut & alias, supra de usu pal. ca. 1. erat forte consuetudo, a q̄ presbyteri, vel Abbates de aqua per episcopum benedicta reconciliabant ecclesias: forte introducta fuit ex desidia, vel nobilitate episcoporum, qui timebant laborem, vel putabant per id vilescere. Dicit tamen Host. q̄ ubi violentia committeretur in ecclesia sine sanguinis effusione, possit hæc consuetudo tolerari: quia in veritate non eget reconciliatione. consueuerunt tamen quandoque presbyteri cessare a diuinis, donec saltem secundum hanc consue. reconcilietur: quia & si non sit iure expressum, est tamen bonum & decens ad terrorem [Ordinis] no. quod episcopus est ordo. de hoc in proem. 6. li. in prin. [Gradus] parib. ergo potest. fallit in pallio. sup. de usu pal. adhuc Vin. (Hætenus) q. d. de cetero id nullatenus tolerandū (Misericorditer) alias mediocriter. ¶ Secunda glossa exemplificat, quærit diuersitatis rationem, & soluit. ¶ Vlt. gl. obijcit: & soluit. ¶ In glossa 2. ibi, iudicium) sequitur, soluitur verante eo, qui iudicare iussit. ¶ In glossa vlt. ibi, naturam rei) stipulationem inutilem faciendo vtilem, ¶ In glossa 1. ibi, non potest) etiam tanto tempore, cuius non sit memoria. Vin. (& in fine) sup. de temp. ord. c. 2. ¶ In glossa 2. ibi, maiori) de offic. ord. c. vlt. dum modo sit clericus. de offic. deleg. cum te (& ibi, reconciliatione) dixit Goff. & Phi. quod reconciliationem penitentium, & infirmorum simplici sacerdoti demandare potest. 26. q. 6. presbyteri, & c. Aurelius. vel loquitur de reconciliatione priuata. publicam verò & solennem solus episcopus facere potest. ea. q. c. 1. ¶ In glossa vlt. ibi, nō habebat) ex ordine. & sic loquuntur hæ concordantiæ: scilicet, si ex defectu iurisdictionis (& ibi, tolerantiam) concor. de sup. ne. præla. c. penult. & quod ibi dixi.

A D D I T I O N E S.

2 ¶ Consuetudo. Iste tex. in ista consuetudine facit ad no. per Ioā. And. de constit. c. si. super ver. declaramus, & vide de spon. duos. & de postulatio. præla. c. 1. in gl. licet, & in proemio decret. in gl. super verbo de cetero.

3 ¶ Iurisdictionis. Ista ergo reconciliatio, & benedictio aquæ cū vino, & cinere non sunt ordinis, sed iurisdictionis episcopalis: & tamen non transit capitulum, nec inferioribus committitur, vt hic. vide tamen de consue. quanto, per gl. & Io. And.

S V M M A R I V M.

1 Ecclesia non consecrata etiam polluitur, & qua pollutione, num. 2.

Pro ea effracta quas puniuntur, num. 5.
Oratorium simplex secus.
Vniuersalis vox, quodcunque, restringitur ad competentem materiam.

2 Pollutio, & sanguinis effusio, quæ polluat ecclesiam.
An per alterutram earum interdicitur ecclesia, num. 3.

Pollutio quando sit peccatum, iord. num. 2.

3 In interdicta ecclesia celebranti quæ pœna.
Ecclesia non consecranda nisi assignata dote.

4 Epilogus, & additio glossarum. nu. 5.

Ecclesia non consecrata equiparatur consecrata, et in quibus, & num. 6.

C A P V T X.

1 Si ecclesiæ. Breue est (Non consecrata) ad consecrandum tamen edificata. & ideo Deo dicata: secus ergo de simplici oratorio. de hoc dixi supra tit. 1. cap. fin. (Cuiuscunque) non dicit, vt includat bruta, quæ sensu carēt, si. si quadru. pa. fe. dica. l. 2. sed vt omes homines includat clericos, & laicos, hæreticos, & paganos, secū-

dum Hostien. De his autem, quæ not. hic Hostien. Per. & Abb. quid, scilicet de occulta pollutione: & quid de vxoria, quid de sanguinis effusione casuali? tene, quod no. infra eo. c. vno, libr. 6. propter quæ etiam dicimus, quod nocturna dormientium pollutio, licet quandoque sit peccatum, vt 6. dist. testamentum. habet tamen generalis consuetudo, q̄ propter illam non fiat reconciliatio. vel secundum Hostien. consulendus esset papa (Suspendantur) inferebat per hoc Hostien. quod ecclesia interdicta erat, dicens, quod cauere sibi debebat celebrans a pœna, de qua infra de cler. excomm. mi. cl. ci. tu dicas vt infra de sent. excom. is qui, libr. 6. (Consecranda) prius assignata dote, de hoc supra eod. sicut. ¶ Prima glossa arguit a maiori, dat simile. quærit, arguit quod non, & contrarium soluit. ¶ Vlt. glo. quærit, arguit, & soluit, & solutioni signat contrarium. ¶ In glossa 1. ibi, S. atrox) vide de calum. c. 1. super gl. 2. (ibi, S. sacrilegium) ad hoc responde per no. ea. dist. c. sacrilegium. Et quod bene dicat glossa patet ea. q. si quis domum, alias est ver. sub cap. quisquis, quod tamen ibi sit principium ca. dicit Gratianus. r. 1. q. 3. S. euidenter (& in fine) unde refert Host. quod per hæc iura Clemēs IV. effractores ecclesiæ sancti Clementis Trecentis mandauit denunciari excommunicatos, licet ecclesia consecrata nondum esset, diuina tamen ibi celebrantur. ¶ In glossa 2. ibi, per episcopum) hoc tenet Host. & Io. de. vt refert Boaz (& ibi, satis credo) idem Egi. per rationem quæ sequitur, per literam, Lauetur, & per literam, Ne diuinæ laudis & c. suspenderentur enim diuinæ laudis organa in expectatione episcopi. Item ex quo veniret episcopus, quare non consecraret (& ibi, exorcizata) secundum Hostien. supplet, Solenniter. non sequitur, quod si gaudet immunitate, eadem debeat esse forma reconciliationis: cum enim plus peccauerit violans consecratam, ad eius & aliorum terrorem maior sollemnitas requiratur. facit de senten. excom. cum illorū, de ætate, & qualitate, cum bonæ.

S V M M A R I V M.

- 1 Continuatio tituli.
De celebratione missarum, sacramento eucharistiæ & diuinis officiis, quibus in alijs codicibus, & locis iuris agatur, nu. q.
- 2 Sacramenti eucharistiæ miracula duo referuntur.
- 3 Si vinum in sanguinem visibilem, vel hostiam in carnem versam videat sacerdos, quid agendum.

De celebratione missarum, & sacramento euchar. & diuinis offic. Rubr.

1 ¶ Quia in consecratione ecclesiæ solet & debet missa celebrari, ideo & c. vel quia in ecclesia consecrata celebratur missa, conficitur eucharistia, & diuina officia celebrantur, ideo & cat. de prima & tertia parte, de con. dist. 1. per totum, & q. 3. conuenit, & duobus capit. fe. 91. & 92. dist. per totum, & 15. dist. præla. quæ sequitur. c. sancta. secunda pars habetur de cō. dist. 2. per totum, & repetitur in cle. Sciri t volo, q̄ duæ decretales, scilicet vltima in titulo de deci. in 1. compil. & secunda in titulo de peniten. & remis. in compil. 2. ponebāt duo miracula de Christi corpore. primum, quod cum quædā femina illud haberet in arca, pars dimidia conuersa est in carnem, quare hostia illa portata fuit ad parochialem ecclesiam, & propter oblationes obuenientes fuit quæstio inter episcopum Atrebatensem qui de illis fecit ecclesiam reparari, & rectorem, qui dicebat alias ad se spectare, papa causam commisit nil specificans de modo diffinitionis. in decret. secunda prædicta, femina quædam retenta in ore eucharistiæ dedit osculū viro, putans per id plus ab eo diligi, quæ postea in carnem conuersa de ipsius ore trahi non potuit. Io. And. super 3. Decret. Ee tuit.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

eius, papa mandauit illam poenitere, & operibus bonis intendere, & pro ipsa orari, speras per id de ipsius ore eucharistiam trahi posse, satis congrue compilator illas omisit. Scias tamen, quod sacerdos si videt vinum versum in sanguine visibilem, vel hostiam in carnem, non debet illam sumere, sed munde pro reliquijs conseruare: vel sanguinem in baptisterium proijcere, & carnem comburere, & cinerem seruare, vel in baptisterium ponere: hæc vide per Archid. post Lau. & Hug. de cõ. dist. 2. de hac. de decretalibus tamen, quas habemus, conuenit primæ parti, de officio Archid. c. 2. de officio Archipresbyteri. cap. 2. & 3. quod facit etiam ad secundam. Item de præben. significatum, de cleri. æg. cap. 2. de accus. si constiterit, de simo. accusatum, & c. seq. & c. tanta, de cler. percuss. c. 2. & 3. de senten. excommu. per mittimus. Quod facit etiam ad secundam de priuilegiis quoniam, lib. 6. sic & ultra rubricam tertiam, infra eo, facit ad secundam partem decreti. firmiter. §. vna, de sum. trinita. de cor. vici. ca. fin. de his, quæ fi. a ma. par. ca. c. 1. in fi. de poen. Deus qui, & c. quod in te, & ca. omnis. Et li. 6. de heret. super eo, in fi. & clemen. de reliqui. & vene. capit. vno, de heret. ad nostrum, ver. octauo, de priuilegiis. c. 1. in princ. Ad partem tertiam de seruis non or. nullus, de immu. eccl. c. penult. de senten. excomm. veniens, & c. cum voluntate, §. fi. Ad primam & tertiam, de immu. eccl. decret. lib. 6. de senten. excommunicata, c. ult. §. adiicimus, & clemen. de priuilegiis. c. 2. de sent. excommu. grauis.

S V M M A R I V M.

- 1 Matutinum quando inchoari, & quando expleri debeat.
Domino suo tributum seruus, & clericus pensum soluere tenetur.
- 2 Horas omnes interdum matutinum, & vespere includunt.
- 3 De horis septem, & quare sint instituta per ecclesiam.
- 3 Competentes quo tempore dicantur.
- 4 Scholares qui hic dicantur.
- 5 Horas quibus in choro dicere liceat, & quibus extra, & quomodo.
Extranei qui, & laici qui, hic intelligantur.
Moniales an & quem ordinem accipiant.
- 6 Presbyter, vel sacerdos non debet abesse, ne quis absque confessione, vel eucharistia decedat.
Missam celebrare nisi semel licet sacerdoti, excipitur necessitas.
- 7 Dies quomodo diuersis horis incipiat, remittit.
Hora nocturna quæ, & quæ diurna, & cur vigilia dicantur.
Et quando dicenda, num. 19. & a quibus, 12.
Nocturna, cur numero multitudinis dicantur.
- 8 De noctis partibus quatuor ubi.
Laudes de quibus referenda.
Officia in quos conferenda.
- 9 Epilogus, & additio glossarum, num. 10.
- 11 Missa quibus diebus & usque ad quam horam celebrande.
- 12 Aetates septem, & ubi de his tradatur.
In examinando, & approbando quot doctores requirantur.
Officium presentium prodest absentibus, ver. & dicit.
Horas omittas an & quis redicere teneatur, ver. sed nunquid.

C A P V T I.

Presbyter. Mane. Licet tamen in mane debeat expleri, debet in media nocte inchoari, ut infra sequitur, fm Hostien. [Pensum] idem ver. 4. dist. denique, 45. dist. omnis. Goff. [Seruitutis] sicut ergo seruus tributum tenetur reddere domino suo, de censu. c. 2. sic & clericus & tenetur hunc pensum soluere domino suo (Videlicet) hic enumerat 5. horas. de vna præmisit, alteram supplebit, in fin.

[Vesperam] interdum matutinum, & vespere omnes horas includunt, ut not. 92. distin. c. ult. De istis autem 7. horis, & quare sic fuerunt per ecclesiam instituta, collige per hos ver. In matutino damnatur tempore Christus. Quando resurrexit, primam canit ordo fidelis. Tertia cum canitur, tunc est cruci anima passus. Sexta sunt tenebræ per mundi climata factæ, Emissus nona, diuinus spiritus hora. Vespere clauduntur Christi sacra membra sepulchro, Christo bisseña custodia ponitur hora. Goff. [Competentibus] illæ sunt horæ competentes, quibus melius creditur populum, qui conuenire debet ad ecclesiam, accessurum ad officium audiendum, alias si non speratur aduentus populi, ipsas horas hoc modo dicere non tenentur. Alij dicunt, quod etiam si non spectetur aduentus populi, semper tenentur clerici dicere officium suis horis, ut sint excusati secundum Innocen. & hoc vltimum tutius secundum Hostien. Et dic [Competentibus] ut scilicet hora officij respondeat horæ diei, nec reciproce, sed gradatim, de officio archipresbyteri. capitulo secundo [Scholaribus] id est tamen clericis, siue clericis, & per hoc facient sine ipso, quando ipse occupatus est, sicut autem scholares per magistrum instruuntur, & illum reuerentur, & ei obediunt, sic isti a presbytero instrui, & ipsum reuereri, & ei obedire tenentur. Inde dicuntur scholares. Nam & Romana ecclesia vocat scholares quosdam clericos deputatos ad psallendum, quando papa celebrat, quod videtur Gregorius reprobare. 92. distin. capitulo primo, & secundo [Compleantur] ut tamen dicit Hostien. omnibus clericis etiam simpliciter tonsuratis licitum est intrare chorum, & officiare cum alijs, arg. 13. di. psalmista. Exceptis illis ecclesijs, quæ per speciale statutum, vel antiquam consuet. infra chorum extraneos non admittunt. Omnes autem etiam de eodẽ vico oriundi, nisi ad hoc cum solita solemnitate sint recepti, extranei reputantur, ad hoc de sup. ne præl. c. 2. C. de iure do. l. fi. §. similis. C. de re. vxor. ac. l. vna, §. vi deamus, ad fi. Laici vero etsi in silentio dicere possunt orationes, & psalmos, qui dicuntur in horis, non tamen debent dicere Dominus vobiscum. idem consuluit G. clerico excommunicato dicenti horas in Spe. titu. 2. §. iuxta B. ver. quid si excommunicatus celebrat, sed dicere possunt, Domine exaudi orationem meam. Nile tiam debet dicere in modum officij, arg. 11. q. 3. si quis episcopus, & seq. quia non sunt vocati in sortem do. unde nec debent sacra ministeria contingere, nec cum alijs clericis officiare 2. q. 7. §. de his, & patet, de vi. & ho. cleri. c. 1. Laicos intellige secundum Host. etiam templarios, & hospitalarios, nec non Cistercienses, fratres minores, & alios conuersos, qui clerici non sunt, arg. in eo, quod le. & no. de decimis, ad hoc, & ca. quamuis. Moniales vero literata etiam cantando & solenniter dicunt officium; quia & possunt dici accipere aliquem ordinem in benedictione, siue consecratione sua, unde aliquæ ex eis sunt diaconissa, vigesima septima, quaestio ne prima, diaconissa. Istamen ordo, & si sufficiat ad dicenda diuina officia, non tamen est de septem ordinibus ecclesiæ, secundum Innocen. Nec dicit talis Diaconissa, Dominus vobiscum, nec euangelium solenniter legit in missa, nec ministrat altari, de cohabitatione. clerico. capitulo primo, in fine. quamuis in Matutino legat homeliā, quod ex causa deuotionis, religionis, & consolatione fragilitatis sexus concedit ecclesia, sicut dispensat cum depositis, & irregularibus quandoque, ut lectiones legat, & responsoria in choro separatim cantent, quod de rigore prohibetur, infra de hom. sicut, §. clericos. De monacis, & alijs religiosis clericis dubium non est, quin possint in ecclesia cum alijs clericis diuina solenniter celebrare. Hoc enim omnibus clericis licet, nisi ob. consuetudo contraria, vel statutum, sicut Lugdu. Viē. Parisijs, & fere in omnibus cathedralibus cc.

ecclesijs regni Francie, in quibus nullus admittitur ad solenniter cantandum cum alijs, nisi sit clericus eiusdem chori, vel episcopus inuitatus: sed, ut dicit Hostien. aliqui magni principes seculares totum diuinum officium sibi in capellis celebrari faciunt, & quandoq; solennius, quam prelati, & ipsimet dicunt omnes horas, quam deuotionem Host. non improbat, dummodo sacerdoti curato, vel alij nullum ex hoc preiudiciu generetur. Ad hoc de privileg. cum capella, de decimis, tua nobis [Visitatis] ne quis sine confessione vel eucha. decedat. de offic. archipresb. c. 3. §. debet. Host. [Item] istud denotat, qd ia semel celebrauerat, semel intelligas, non sumpto vino perfusionis, quod dic, ut infra eo. ex parte, imo & si alius sacerdos esset paratus iste duas missas non dicet, cum solum hic necessitati succurrere velit, quod dic, ut infra eod. consuluisti, fm Host. (Propheta) David in psalmo 138. ver. principes persecuti sunt me gratis (Die) naturali. quomodo t diuersis horis dies incipiat, not. de fer. c. 2. [Nocturnis] in plurali dicit, quia sunt tres, scilicet matutinum, quod dicitur media nocte. prima, quae secundum hoc dicenda est in diluculo, licet aliqui statim post matutinum illam dicant, quaecunque sit hora, quod etiam seruat capellania papae; & pro his faciat hoc plurale. & completorium, quod in crepusculo dicendum est, vel aliquantulum post, licet ecclesia Gallicana ipsum dicat statim post vespas. Alij de magna nocte, & maxime religiosi, qui conuentum non sequuntur, sed habent intendere negocijs, & volunt seruare regulam, ne post completorium loquatur. Tertia vero, Sexta, Nona, vespas sunt horae diurnae. Et dicit Host. illas horas dici vigilias: quia quando dicuntur, illis innigilandum est non torpendum, nec etiam melodia cantus sufficit sine, cor de. 92. dist. 1. & 2. & sic intelligit, quod de vigilijs dicitur. 91. dist. §. 1. & capitulis sequen. [Vigilijs] de quatuor partibus noctis. not. 1. q. 1. superueniente [Ait] ps. 118. ver. portio mea [Laudes] de beneficijs presentibus, & praeteritis non de futuris, vt no. 97. dist. cap. 1. fortius tamen astringit praeterita. Tullius lib. 1. de officijs. Si in eos, quos speramus nobis profuturos, non dubitamus officia conferre, quales in eos esse debemus, qui iam profuerunt [Referamus] sumuntur haec verba secundum Host. ex regula sancti Benedicti. 16. cap. quatuor diuina opera per diem agantur. ¶ Prima t glo. respondet per ob. & soluit. ¶ Vlt. gloss. dat 7. exempla, de septenario. ¶ In t gl. 1. ibi, dimittat) Ala. & hoc est seruat papa, cardinales, & episcopi pro magna parte quoad horas dicendas simul, vsque ad 6. & vsque ad nonam inclusiue: quia his expletis habent multa expedire, & in his melius est praeuenire, quam praueiri, maxime quia prima hora est ad hoc aptior, & deuotior, ad hoc ff. de verb. sig. l. 2. §. vno. Host. (& in fine) fertur miraculose de quodam sancto Eremita, quem deficientibus elemosynis pascebat angelus, quod tempore vuarum interdum portabat sibi bonas vuas, interdum agrestas, interdum marcidas, quod cum Eremita quaesisset ab angelo huius diuersitatis causam, respondit se bonas deferre, cum congruo tempore horas dicebat, agrestas, cum praueinebat, marcidas, dum tardabat; & erat hoc ideo, quia Eremita occupationibus inuolutus non erat. ¶ In gloss. 2. in fine] hoc maxime in cathedra libus, & conuentualibus ecclesijs obseruatur, secundum Hostien. ¶ In gloss. de con. in fine) de testi. cap. 1. ¶ In gloss. missam, in fine) habet generalis t consuetudo secundum Hostien. quod omni die celebrari possit missa, vsq; ad 6. ad hoc 44. dist. no liceat. In vigilijs vsque ad nonam. In sabbatis quatuor temporum, vsque ad vespas: aliqui tamen praoccupant horam etiam in ordinationibus, quod corrigendum esset, licet possit tolerari, cum & Romana ecclesia hoc faciat, secundum

Hostien. ¶ In gloss. vlt. ibi. 7. etates] se prima t dicitur quiescentium. 8. resurgentium: vnde proprie sunt 6. vt no. in procemio Sexti, ad fi. [& ibi, diaconi] sic requiruntur 7. doctores in examinando, & approbando, C. de profess. & medi. si quis, lib. 10. & no. eo. tit. magistros d [& ibi, non teneantur] praecipue, si non sunt in aliqua ecclesia intulati. arg. 92. dist. c. vi. vbi de hoc. Host. vero exponit [Presbyter] id est sacerdos, diaconus, vel subdiaconus, vel quicumque beneficiatus, vt large sumatur, de cohabi. cler. c. 2. Si enim constitutus in sacris tenetur, licet non sit beneficiatus, in quo dicit nullum discordare, ad quod inducitur, quia ordinandus ad sacros in ordinatione monetur, vt si fuit ad ecclesiam tardus, fiat velox: si somnolentus, fiat vigilans, & secundum hoc illa litera, quae habetur 92. distinct. capit. si ecclesia deputatus respicit solum illud verbum, clericus, cui annectitur, non autem quod procedit de presbytero, & diacono. Si ergo redeundo ad verba Hostien. tenetur constitutus in sacris non beneficiatus, multo magis clericus, quantuncunque simplex beneficium habens, de cler. con. quod a te, & capitulo diuersis. Dicebat tamen Petr. & Abb. hic, quod clericus in minoribus beneficiatus absens ex causa probabili, puta studiorum, excusetur ab horis dicendis, si in ecclesia faciat eas dici per substitutum, & ista decret. non obstat, quae loquitur de sacerdote, qui tenetur & ratione ordinis, & ratione beneficii. vnde dixit Innocent. quod quilibet clericus etiam non in sacris debebat singulis diebus officium dicere, vel audire, & si beneficiatus esset, officiare debebat ecclesiam cum alijs. 92. distinct. cap. si. Occupati tamen forte circa administrationem temporalium excusari poterant ab ecclesia officienda, dummodo equitando, vel alio modo dicant horas. Et dicit Hostien. quod sicut absenti ministerium temporaliter prodest his, qui sunt in ecclesia, ita & illis absentibus spiritualiter prodest officium presentium. facit supra de cler. non residen. cum dilectus, vnde residentes censentur, eod. tit. ex parte. In magnis vero festiuitatibus debent semper esse clerici in ecclesia, nisi ex magna causa excusentur, septima questione prima, si quis in clero, de con. distinctione prima, si quis extra. De infirmis autem dixit, quod excusantur a dicendo & etiam ab audiendo, si talis est infirmitas, in qua directio, vel occasionaliter timeretur obesse, si celebrationi diuinorum interessent, vt talibus infirmis no sit lex posita, de obserua. ieiun. consilium, §. fina. Secus secundum Hostien. si esset vetus quartana, vel alia debilis infirmitas, quae non obstat sua negocia procuraret, ff. de re iudica. quasitum, ad finem. Sed nunquid post conualescentiam tenentur dicere quas omiserunt? videtur quibusdam, quod siue ex necessitate, vel ex voluntate, vel ex accurata negligentia omiserint, non peccent non resumendo. Sed de peccato omissionis est eis poenitentia indicenda: & satis est conueniens, quod sacerdos imponat ei poenitentiam in eo, in quo deliquit, scilicet in officio omisso redicendo, vel commutet in aliam poenitentiam, si magis credit proficere. Idem dixit Hostien. vbi tanta est diuersarum horarum multitudo, quod quasi impossibile esset eam redicere, ad hoc ff. de regulis iuris, impossibiliu, de pact. capitulo fina. Si vero tanta fuisset infirmitas, vt ex toto impediat laborantem ad horas dicendas, tunc secundum Hostiensem, nec tenetur redicere, nec poenitentiam agere, ad hoc de clericis non residen. ad audientiam. Si tamen ad cautelam hoc facere velit, commendandum est. Secus, vbi finxit, quocasu poenitere tenetur, vt est dictum, adde quod dixi infra eodem dolentes. Libenter viderem, quod favore studij statueret ecclesia, quod clerici saltem in minoribus tantum beneficiati, saltē non curati, occuparent. Io. And. super 3. Decret. Ec 2 parti

pati bono zelo ad studium tenentes vicarium excusarentur ab horis dicendis, dicendo officium beatæ virginis.

ADDITIONES.

- a ¶ Soluere. Nec iuuat præscriptio, sicut nec in censu, ut no. de reli. domi. constitutus, per Io. And. in gl. non censum, & plenius, vide C. de præscrip. 30. anno. comperit.
- b ¶ Horas. Ad quas an teneatur, vide in c. 2. de cle. excō. in gl. quasi in officio, & per Host. in sum. de sen. excom. §. si. de excomunicato minori ibi in versiculo, sed nūquid ligatus, & Guil. in Spe. de le. §. iuxta, ver. quid si excommunicatus.
- c ¶ Futuris. A futuris tantum periculis orare possumus nos liberati: ut in oratione missæ ibi, libera nos domine &c.
- d ¶ Magistros. Vbi vide Bart. & scis, quod approbatio scholaris non stat in doctoribus, sed solum testificatio sufficientiæ, vel insufficientiæ, & Archid. vel episcopus approbat. vide docto. & maxime d. Bart. de Saly. in l. nulli, C. de aduo. diuerso. iudi.

SUMMARIUM.

- 1 Propter missam specialem missa de feria dimittenda non est, excipitur, num. 3.
- 2 In sanctos reuerētia ad trinitatem principaliter referēda, qui inuocati pro nobis interpellant apud Deum.
- 3 Missam si quis dicat, ut aliquos perdat, conficit, sed & qualiter puniendus.
- 4 Epilogus, & suppletio glossarum, num. 5.

CAPUT II.

1. Quidam laicorum

Casus. Propter missam specialem missa de feria dimittenda non est. secunda ibi, & ideo [Laicorū] & clericorum, quinimo & prælatorum fm Host. [Singulos] quasi pro nullo festo hoc præterirent, nec videtur eis, quod missam audiant, nisi illam audiant, & hoc reprehendit [Euangelium] credentes, ut dicunt vetule, se die illa sine poenitentia non posse decedere. Abb. [Michaele] vel alijs sanctis, in quos deuotionem suam specialiter fixerunt [Concilio] si. de suc. ab intest. c. 1. [Suo tempore] si in proprio festo [Trinitatis] no. totam reuerentiam quā habemus ad sanctos, ad trinitatem principaliter referendā. Sine ipsa. n. sancti nil possent. Deus enim se pro nobis hostiam obtulit. ipse igitur adorandus, & orandus est, qui per se potest nos exaudire, quod alij sancti non possunt: sed inuocati pro nobis apud eū interpellant, Inn. & Host. vide quod no. de hoc plenius in clem. de reliqui. & ve. san. c. vno, in gl. magna, in 4. membro [Deuotione] puta ut debeat meliores habere segetes, Inno. ponit hic Innoc. de his, qui ex deuotione virginis plus putant peccare deierando, cum per eam iurant, quam si iurent per Deum. concor. quod dicam de male. c. 2. in prin. [Cantetur] sup. & non sit ibi nisi vnus sacerdos: alias peculiarem posset in secreto, & et aliam audire, de con. dist. 1. hoc quoque [Viuorum] Si dicat quis missam, ut Deus aliquos perdat, conficit, ut no. 1. q. 1. dictum, in vlt. gl. deponi debet tamen. 26. q. 5. quicunque [Defunctorum] quasi celebrando pro viujs celebret etiam pro defunctis, & e conuerso. ¶ Secunda gl. causam reddit, dat vnum simile, & arguit. ¶ In 3 gl. 1. in fi. Vin. vel. i. quas sibi appropriant, Inn.

SUMMARIUM.

- 1 Missam in die quoties celebrari liceat, num. 3. 4. et 5. cur tres in die natalis domini celebrentur, num. 3.
- 2 Epilogus, & additio glossarum, num. 4. 5. & 6. Soli iustitiæ, quando dicatur oriri, in fine.
- 4 Missam diei, qui dixit, celebrare potest pro defunctis postea, non contra, & ratio.

- 5 Episcopum absque missa celebranda, vel audienda non decet vllum diem præterire.
- 6 Eam in tres partes licet diuidere celebranti, vnā sibi, & reliquas quibus diuidat, ex consuetudine Rom. eccl.

CAPUT III.

1. Consuluit.

Breue est [Vnam] nec Augustinus approbat vnam in die celebrari, de con. dist. 2. quotidie.

2 Io. ¶ Prima gl. respondet per questionem, quare in naturali dicantur tres missæ. soluit, & ponit ver. ¶ Secunda gl. querit, & soluit. ¶ In 1 gl. 1. ibi, nocte sancta] vbi de hoc] & ibi, propheta] Isa. 9. A] & ibi, tenebris] & officiū legitur de generatione Christi, Dominus dixit ad me, Vin. [& ibi, hodie] & prophetia, spiritus domini &c. [& ibi, natus est] & epistola, Multifarie (& in fine) T. vel aliter. prima missa designat generationem æternam, quæ occulta est, & ideo in nocte celebratur prima missa. Secunda significat natiuitatem naturalem scilicet ex muliere, & quia ex virgine, ideo partim naturalis, partim occulta. ideo celebratur in mane. Tertia significat generationem spiritualem, quæ fit per gratiam: & ista in tertia: Quia clarescit, & ex studijs eorum cognoscetis eos. Oritur enim sol iustitiæ, cum conuertitur malus, & quicunque facit voluntatem patris &c. Vincen. ¶ In gl. 2. ibi, moriatur] Dicit Pet. q. 1 habet consuetudo ecclesiæ, q. qui dixit missam de die, celebrare potest postea pro defunctis. sed non e conuerso. Ratio, quia a defunctis nullus regreditur, & ideo celebrata missa defunctorū non celebratur illa de die, sed omnes tendimus ad mortem. vnde celebrata missa diei, celebrari potest pro defunctis, & facit pro hac consuet. 1. 1. distin. ecclesiasticarum^a (& ibi, vtilitatis) non dicit, lucri, & ponderat vtilitatem, vel consolationem audientis, vel alterius non celebrantis, ut patet in exemplo. Pone etiam, q. deest eucharistia ad opus infirmorum, quod perpendit presbyter ante perfusionem, & nouiter est sibi nunciata infirmitas parochiani [& ibi, persona] puta ¶ episcopus, quem absque missa celebranda, vel audienda vllam diem transire non decet, de priuileg. c. vlt. lib. 6. (& ibi, Audire) sup. & non sit alius paratus ad celebrandum, & ille sit ieiunus, supra c. 1. infr. c. 2. vnde dicebat Host. q. propter defunctos, propter peregrinos, propter hospites, propter commeantes, propter infirmos, propter raritatem presbyterorum, cum vnus duabus præest ecclesijs, & propter duas missas proprias, quæ quandoque concurrunt, ut dicam infra eo. cum creatura, licet eidem plures missas celebrare: aliter non, ut hic, & ibi (& in fine) Si tamen de tribus ¶ partibus eucharistiæ sumit vnā, diaconus & subdiaconus, qui ministrat, reliquas duas, dicitur totum sumere, cum sit indiuisibile, & hoc approbat consuetudo Rom. eccl. in qua papa publicè celebrans sumit dimidiam hostiæ: reliquam dimidit diacono, & subdiacono, cardinalibus ministrantibus. Host.

ADDITIONO.

- a ¶ Ecclesiasticarum. Et forte hac de causa in canone missæ prius oratur pro viujs, post pro defunctis ibi, Memento etiam famularum.

SUMMARIUM.

- 1 Decretalium partes diuise, ut congruunt titulis, exemplū huius hic, & ex multis, et personis eisdem cognoscitur, ut hic, & alibi sepe.
- 2 In missa commemorationis licet dicatur propria præfatio, non tamen dicatur Hymnus, & Symbolum.

- Pro festis dies qui.*
Romana ecclesia sequenda, in fin.
 2 *Epilogus, & suppletio glossarum, nu. 4.*
In celo non est peccatum, sed quæ.
In terra quæ.
Pax imprecanda, & in quibus.
 4 *Beata Maria virginis missa præfationes quot, §. 1.*
Eius laus, gloria, & reuerentia quæ.

CAP V T IIII.

- 1 **Consilium.** Pars † de obser. ieiun. consilium. & hoc dicit. In missa commemorationis, licet dicatur propria præfatio, non tamen dicitur hymnus, nec symbolum, & causam reddit. 2. pars ibi, Inquisitioni [Pro festis] Præter id, quod dicit gloss. potest exponi cum Host. id est quæ pro festo sumuntur, & festiuantur ac si festum esset. hoc faciunt multi in feria secunda pro defunctis, in 3. de angelis, vel trinitate. in 4. de sancto Nicolao. in 5. de spiritu sancto. in 6. de cruce. in sabbato de domina nostra, & hæc possunt dici peculiare, de quibus supra c. 2. [Apud nos] hoc sequendum est, supra de temp. ord. c. 2. ¶ In gl. ult. ibi, illud §. minus autem tribuere videtur, & si nihil tributum sit. ¶ In † gl. 2. in fine Ioan. Lu. 2. de hoc Innoc. dicit Hiero. ad Theodorum. B. In celo, ubi non est peccatum, gloria est, & laus perpetua, & indefessa præconia: in terra autem, ubi seditio, bella atque discordia, pax imprecanda est, non in omnibus, sed in his, qui bonæ voluntatis sunt. ¶ In gloss. præfatio, ibi, reliquos] nouem scilicet [& in fine] T. & si plures inuenierit, eas deleas, cum istæ tantum sint per Roman. eccl. approbatæ, Host. ¶ In gl. ult. in fine] La. & §. de his, quæ fi. a præla. cum apostolica. facit quod dixi, de si. licet Heli, in gloss. sic supra, vel dic secundum Host. quod istud, Regularius, ponitur propriè propter laudes, & matutina de domina nostra, in quibus de commendabili deuotione dicimus, Te deum, & meritò, ut aliquid habeat proprium, quod enim sibi fit, Deo fit, hinc Bernar. manifestum est indiuiduam matris, & filij gloriam, & commune utriusque esse præconium, cuius diffinitio omnè superat intellectum. idem reuerentia, quæ matri debetur, etiam illi, qui eam talem fecit, ut virgo, & mater esset, exhibetur.

SUMMARIUM.

- 1 *Sacerdos post receptum sacramentum utrum manus debeat perfundere, & quo.*
An si perfusionem sumpserit, possit eadem die iterum celebrare, num. 2. 3. & 6.
 3 *Communicati aliquid sanguinis relinquere in calice non est licitum.*
 4 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 6. & 7.*
Ad medicinam tenetur ægroto, qui debet alimenta.
 6 *Eucharistiam sumere an medicina, & quæ alia impediunt, & sup. num. 1. & 3.*
Missam celebraturo quantum temporis abstinendum.
 7 *Innocentius pontifex eiusdem nominis tertius scripsit de missarum mysterijs.*

CAP V T V.

- 1 **Ex parte.** Pars de obser. ie. cap. 1. & est breue & dicebat hic Hostien. quod quatuor erant hic quæstiones, utrum sacerdos post receptum sacramentum debeat manus perfundere. secunda quo liquore. 3. an perfusionem illam sumere debeat. 4. an si sumpserit illam, possit eadē die iterum celebrare, & ad hæc omnia responderetur, ponit

- autem dictum, a quo excipit ibi, Nisi, & causam subdit ibi, Ne si [Perfundere debet] & vinum perfusionis bibere, alias non habet locum exceptio, nisi &c. an † vero is, qui vinum non potest bibere, possit promoueri, not. secunda quæstione septima, ipsi Apostoli [Si forte] id est qualitercunque, siue quia non sperabat celebrare, siue quia tradidit obliuioni, unde non coniungitur cum ver. impediret, sed cum ver. acciperet, vel aliter, ut dicit gloss. dicit autem Hostien. hoc locum habere etiam in missis natiuitatis, de quibus supra cap. consulisti. ut scilicet si perfundit, & bibit post primam non celebret secundam, nec tertiam, si post secundam non celebret tertiam, & dicit, quod aliquos magnos hic vidit errare [Perfusionis] dicit Innocē. quod † non reprobatur consuetudinem Cisterciensium, & quorundam aliorum, qui post assumptionem sacramenti aliquid de sanguine dimittunt in calice, ut superponatur vinum purum, ad hoc, ut & postea communicantes possint inde aliquid sumere. hoc non est illicitum: quia etiā non ieiunis; sed infirmis in casu necessitatis datur: hoc etiam fit ex iusta causa: quia non esset decens, vel securum tantum sanguinem conficere, qui sufficeret omnibus de conuentu: tamen, ut dicit Hostien. post talem potum non liceret celebrare, infra eo. cum Marthæ, §. quæsiuisti, & ibi etiam dicam in magna gloss. ¶ Vlt. † gloss. respondet per quæstio. quare dicat, forte, & dupliciter soluit. Secundo quid de illo, qui sumpsit medicinam, & soluit, in fin. quærit, & soluit, & ponit opinio. Hug. ¶ In † gloss. ult. ibi, ut ieiuni] de hoc, de cons. distinct. 1. sacramenta [& ibi, quod in dubijs] soluere, ut ibi dixi, super ult. gloss. [& ibi, alimenta] istamen, qui tenetur ad alimenta, tenetur ad medicinam necessariam ægroto, de hoc in Spec. qui si. sint legi. ver. sed nunquid is, qui [& ibi, non est verum] etiam si tantum modicum aquæ calidæ, vel frigidæ receperit, cum aqua sit potus. & dicunt experti, quod plus videret homo bibendo solam aquam, quam solum vinum. Hostien. procedunt autem hæc in reuerentiam sacramenti, cum in alijs ieiunium abstinentiæ non frangatur per medicinam, dicam de obser. ieiun. super rubrica, ad fin. [& ibi digestus] Sufficit forte, secundum Host. tantum quæsiuisse, quantum est de prima, usque ad sextam, vel a tertia usque ad vesperam, ut innuit canon, quem statim alleg. de hoc re-mittit Host. ad sum. eo. tit. §. qualiter, quidam per decre. consuluit, supra de officio delega. dicunt, quod abstinuisse debet post mediam noctem, cum tunc incipiat dies [& ibi, malè faceret] unde & deponi posset, de accusa. si constiterit [& ibi, conficit] idem Baz. & Ioan. Vincen. Phil. Goff. Host. [& ibi, liquido] ubi de hoc (& in fine) ubi de hoc, in superscriptione (& ibi, quondam) nunc erit in monasterio Claraualis. Ioan. unde in decisa de princ. dicebatur, quod iste renunciauerat officio Marthæ, & elegerat solitudinem Mariæ (& ibi, commedatur de scientia) Idem de quæstionibus formatis non ad ciuile, vel temporale commodum, sed ad animarum profectum. Scias, quod huius † decre. auctor, in lib. quem composuit de missarum mysterijs, parte quarta, prosequitur materiam primæ & secundæ quæstionis, quam ibi facile per rubricas inuenies.

ADDITIO.

- 2 ¶ Est illicitum. Quasi dicat, ista commixtio non facit vinum in sanguinem transire, & sic sumunt vinum cum sanguine, & sic non ieiuni, & vide infra eo. cum Marthæ, in glo. i. cinctæ.

SUMMARIUM.

- 1 *Canonis missæ verba unde accepta credere debeamus, et quæ sint, n. 2. quot de causis dicatur secretè, nu. 3. eius expositio. Io. And. super 3. Decret. Ee 3 num. 5.*

1. 5. 6. non nocet insertio verborum, & quorum, nu. 10.
2. Diuisio decretalis.
3. Canon diuersis modis accipitur.
4. Mandati verba diligenter attendenda.
5. Iesus quæ fecit, non omnia referuntur.
Exanime, idest sine anima.
Argumentum a minori ad maius valet, num. 5.
6. Minoribus si assurgis, tanto fortius maioribus.
Testamentum fit dupliciter.
7. Sacramentum vnde dictum.
Mysterium, & ministerium quid.
8. Subtilitas hic commendatur.
Panis, & vinum in missa consecrandi ex quo conficiendi.
In quod transubstantientur, nu. 8. 9. 32. per quæ verba, nu. 17. & 11. & a quo eo. n. 11. & facta transubstantiatione, quid sit tunc de eorum substantia, nu. 15. & 32. & 34.
Vinum quod dicatur.
Acetum quod.
9. Scholastici qui dicantur.
In sacramento altaris vinum, & aqua offerendum, et quid si vinum tantum offeratur, quid si tantum aqua, et utriusque quantitas quæ esse debeat, nu. 9. 11. 12. et sequentibus usque ad 19. & nu. 22. an aqua cum vino in sanguinem conuertatur, nu. 13. 14. 15. 16. & 17.
10. Sub eorum utraque specie Christus integer est.
11. Et, & cum, particula an idem significant, nu. 14.
12. Dignum in digesta iuris, & Iacobum de Ra. citat.
13. Prouisio faciendæ de dignitate ecclesiæ cum canonicatu, & præbenda, si concessa sit, an canonicatum et præbendam habere possit non vacante dignitate.
Separatio an fiat coniunctim concessorum.
14. Mixtio specierum quomodo a philosophis, & quomodo ab ecclesiâ consideretur, nu. 17. & 18.
15. Madidare quid.
16. Sanguinis acceptio qualiter à sacerdote faciendæ.
Perfusio, uel superfusio ab eo post receptionem eius quanta, & quomplex esse debeat.
Impedit secundum missæ celebrationem, n. 15. ad uerb. Remanet. Ieiunus quis non censetur ex aqua potu, ibid.
17. Philosophorum dicta sunt naturalia, & quare hic non recipiantur, & supra nu. 15. & 17. & infra 19.
Consecratum quando trahat ad se non consecratum, et sup. nu. 17.
18. Accidentia variantur naturaliter eodem manente subiecto, contrarium uero in sacramento altaris.
19. In Christi corpore quæ miracula, in quibus rationes deficiunt, similitudines autem seruiunt, & quæ.
Natura cedit miraculo.
20. In sacramento altaris, ut in alijs sacramentis, est materia, & forma, tria sunt in eo, & quæ, cum simili. num. 33.
Conuersio omnis lege naturali formalis est, secus autem diuina virtute.
21. Aqua uino mixta quid significet, & quæ aliæ sint eius significationes.
22. Secreta, quid in missa.
Antiquitas non semper seruetur.
Sacramentarium nomine, quid hic denotetur.
23. Allegatio generalis hic fit.
De oratione per modum summe uocem tractetur.
24. Sanctis semper superest, quo possunt crescere.
In malo an aliqui tantum possint, quantum in bono crescere.
Expiatio quomodo hic accipitur.
Propitiatio, quid hic, in fine.
25. Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 28.
Ex consuetudine sumitur argumentum.
Voluntatis supreme homini liberum debetur arbitrium, S. 2.
Ambulatoria est & mutabilis usque ad mortem, S. quarto, & numero 3.
26. Additio glossarum, & nu. sequen.
Euangelio addere, uel adimere non licet, & quod, & quæ sit pena excipitur.

30. In dando nobilitas etiam ultra promissa.
Accipere quanta, & quando liceat.
33. Circulus, taberna & uinum in ea quid designent.
34. Mixta separare cuius sit.
An oret ecclesiâ pro malis uiuentibus, remiss.
35. Decimam detrahendo de summa, an & quomodo eatur in infinitum.

C A P V T VI.

1. Cum Marthæ. Casus. Si qua verba sunt in canone missæ, quæ ab euangelistis dicta non fuerint, credere debemus, quod a Christo apostoli, & ab ipsis eorum successores acceperint, hoc primo. secundo quod in sacramento Eucharistiæ aqua cum uino transubstantiatur in sanguine. tertio quod oratio, quæ dicitur in secreta in festo sancti Leonis, immutata est: quæ sancti & perfecti beati orationibus nostris non indigent. secunda ibi, quæ fuisse. tertia ibi. Tertio. & primam partem Abb. subdiuidebat in 7. secunda ibi, verum. tertia ibi, Sanè. quarta ibi, Cæterum. quinta ibi, Cæterum. sicut. sexta ibi, Ex eo. septima ibi, Distinguendum [Quis] doctorum, vel maiorum. Gostred. [Adiecerit] quod est infra [Expressit] in cœna quam fecit cum discipulis. de con. distinct. 2. panis [Canone] Dicit Hostiens. quod licet quidam simplices sacerdotes dicant canonem, quicquid est in secreta missæ, sumitur tamen solum pro uerbis, quibus fit transubstantiatio, ut hic. & secundum Pet. aliter sumitur canon. 3. distinct. regula [Euangelium] Matth. 26. [Accipiens] Christus [Testamenti] hic interponitur mysterium fidei, de quo sequitur [Pro multis] quia non omnes saluantur, pro quibus effunditur. Petr. [Canone] sexto. de causis secundum Petrum canon dicitur secrete. Prima, quia Deus cordis, non uocis clamorem attendit. Secunda, ne sacerdos longo clamore deficiat. Tertia, ne impediatur populus orare. Quarta, ne uerba tanti mysterij quotidiano usu uilescant. Quinta, quia hæc ad solum pertinent sacerdotem. Sexta, ne uerba canonis sæpius audita discantur a laicis, & in locis incongruis recitentur [Verum] respondet per aliam questionem, si. 1. questione prima, sicut uergeri. Ioan. [Diligenter] quod faciendum est, sicut & de forma mandati dicitur, de rescriptis, cum dilecta. Hostien. [Elevatis] materialiter tenentur. Tancred. (Omnia) Hieronymus super Ioelem. E. Non omnia, quæ fecit Iesus, scripta referuntur [Actibus] vigesimo sexto capitulo. & hic probat de uerbis omissis [Nullus] hic probat de factis omissis, ad Corinthios prima, quintodecimo capitulo [Tres] scilicet Matthæus, Marcus, & Ioannes [Lucas] vigesimo secundo capitulo [Matthæus] vigesimo sexto [Marcus] decimo quarto [Ioannes] undecimo capitulo. & docet, quare dictum fuerit elevatis oculis. T. [Elevasse] Idem in miraculo quinque panum, & duorum piscium, Luca 9. ibi, Respexit in cœlum, & cætera. ad idem Ioannes decimo septimo. A. [Exanime] idest sine anima. decimatertia, questione secunda. capitulo, anima, in fine [Probabilius] quia id fuit maius & fortius: & sic si id, de quo minus inesse uidetur, inest, & id, de quo maius. de hoc de elect. cum in cunctis, Hostien. [Committunt] argumentum, quod si assurgis minoribus, fortius debes assurgere maioribus. Vincentius [Nam uetus] docet, quare sit dictum, & æterni. Tan. [Temporalia] abundantiam frugum, & terram fluentem lac, & mel [Æterna] scilicet uitam æternam. concordant. Hieronym. ad Dardanum, capitulo [Illi] promittens temporalia, quæ transeunt uelut umbra (Ratione) ad docendum, quare dictum fuerit, & æterni (Testatoris) idest Christi (Apo-

[Solus] ad Hebræ. 1. 1. [Scriptura] idest vltima voluntas in scripturis redacta [Promissio] sine scriptis, quasi dicat testorū aliud solenne; aliud nuncupatiuum, remittit de his Host. ad Iumnam, de testamentis, §. qualiter conficiatur [Apostolus] eo. c. [Repromisit] Ioā. 6. [Sacramentum] quod dicitur a sacris, vel a secretis virtutib. [Mysterium] dicitur mysterium domino cum sacrificatur: atq; ministerium quodlibet officium dicitur, ergo mysterium, & sacramentum, quod habet secretam & reconditam dispositionem gratiæ. 1. quæstio. 1. multi Pe. & adde quod dixi de sacra. non ite. super rubrica [Putauerunt] vt patet 4. senten. 10. dist. capitu. 1. isti dicunt Christum dixisse: Hoc est corpus meum, sicut dixit apostolus, Petrus autem erat Christus. 1. ad Corin. 10. & de hoc per Thom. 2. parte sum. quæstio. 75. artic. 1. [Intelligunt] ad idem de sacra vnct. capitulo vno, ver. si. Manifestat] ad Rom. 4. [Epistola] sira] 1. Petr. 2. [Viuiamus] ad Rom. 6. [Propheta] Isa. 53. [Subtiliter] not. subtilitatem ¶ commendari. de hoc de iudi. dilecti, super 1. glo. de fer. capellans [Panis, & vini] quomodo panis esse debet de puro frumento, & quid si aliud granum, vel piper iniceantur, & quid de musto, vel agresta, aceto, vel nectare, not. de consecrat. dist. 2. capit. 2. & 5. quod hic repetit Innocen. cuius gloss. posuit Host. & Abb. dicens panem esse debere de puris granis frumenti, & vinum de vuis, de con. distinct. 2. in sacramento, sed & de vino expresso de botro, idest de vuarum granis, hoc est de musto confici potest, de con. distinct. 2. cum omne, vltra medium, secundum Innocen. Quid si aliqua grana siliginis, vel ordeï, vel alterius bladi sint permixta cum granis frumenti, de quibus factus est panis, nunquid illa grana alia a frumento transubstantiatur? dicas quod non, sed solum frumentum: quia & Christus fuit granum frumenti, sicut ipse dicit Ioann. 12. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. vnde nec de lolio conficeretur, quamuis dicatur ab eis, qui experti sunt, quod lolium nascitur de frumento. & forsitan econuerso. 56. distinct. nasci. Item secundum Innocen. videtur aliquibus, quod de agresta, vel vino spissato per decoctionem, & factum nectare, & de aceto, & de vino extorto de vuis non fit sanguis. In talibus tamen non est temere iudicandum. sed bene dicimus, quod melius est non celebrare, quam de talibus conficere: quia aliqua ex prædictis generant abominationem, vel non sunt pulchra, siue decentia, & in tanto sacramento conficiendo sunt pulcherrima eligenda, secundum Innocentium. Alij dicunt, quod de nectare, dummodo specie vini non mutauerit, confici potest. nam & si coletur per species, nihilominus vinum remanet: & quamuis mutantur accidentia, sicut color, sapor, & odor, species tamen non mutatur, sicut & aqua colata per cineres aqua remanet. vnde & dicunt hi, quod in lexiuia baptizari potest, idem dicunt de vino, quod aliquantulum acuit, & quod omnino vini speciem non mutauerit, confici potest: quia propriè eadem est vsa: secus, si omnino factum sit acetum ita, quod vini species sit mutata, de tali enim non conficeretur, quod probatur ff. de contrahenda emptione, in venditionibus, ante finem. de vino verò extorto de vuis nulla dubitatio est, quin confici possit, vt nota. supra eadem gloss. circa principium [Credimus] poterat dicere quærens: Bene scio, quare fuerunt addita illa verba, sed hoc non quæro: sed quæro, quis fuerit [A Christo] vide quod nota. 68. dist. cor. episcopi, in gloss. sed nonne [Quæsiuisti] secunda quæstio. [Scholasticos] qui sequuntur scholas. Abbas, scholares, vel doctores. Egi. & idem in capitulo, de restitut. spoliatorum, frequens, §. solet, libro sexto [Cum vino] videtur veritas, quod panis transubstantiatur in corpus, & vinum, & aqua simul in sanguinem, secundum

Innocentium. Intelligas tamen secundum Hostiensem, quod aqua non transubstantiatur per se, sed tantum in quantum est mixta vino, & ideo verius dicitur vinum cum aqua mixtum transubstantiari, nisi autem hoc dictum Innocentij sic exponeres, error esset, vt patet in eo, quod nota. infra eodem §. versiculo præterea, hoc igitur modo transubstantiatur vinum, & aqua in sanguinem. Dicit enim capitulum, quod in calice domini non est tantum vinum, vel tantum aqua, sed vtrunque permixtum, scilicet vinum, & aqua offerendum: quia vtrunque ex latere in passione fluxit de consecratione distinctione secunda, capitulo primo & secundo. Et est ratio, quia si ibi est tantum vinum, est ibi tantum Christus sine nobis. Si vero est aqua tantum est ibi ecclesia sine Christo, debet enim simul vtrunque offerri. Coniunctio enim vini, & aquæ significat vnionem Christi, & ecclesiæ, verum si ex negligentia prætermittatur aqua, nihilominus videtur, quod ibi sit verum sacramentum, sed non perfectum: debet tamen tam parum poni de aqua, quod vinum illam absorbeat: quia Christus non mutatur in ecclesiā, sed ecclesia in Christum. vnde Augustinus in persona domini septimo libro confess. Cibus sum gradinum, cresce, & manducabis me: nec tu me mutabis in te, sicut cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me. Sunt & multe aliæ rationes, quod dic vt nota. infra capitulo, perniciosus, ad finem. Et nota ¶ quod licet tantum panis transubstantietur in corpus, & vinum & aqua in sanguinem: tamen sub vtraque ipse Christus integer est, non enim est corpus hominis viui sine sanguine, & anima, nec sanguinis sine corpore & anima, Quid si tantum aqua sit in calice sine vino: dic quod non est ibi calicis sacramentum, & ideo quandoque hoc perpenderet sacerdos, antequam sumat, debet reincipere verba, per quæ fit consecratio calicis, illa videlicet, Simili modo postquam cenatum est, & cætera, cum omnibus sequentibus orationibus, quæ in canone missæ sequuntur, nec nocet si aliquando inferantur verba, quæ ad sacramentum corporis referuntur, sicut illa. Panem sanctum vitæ æternæ, & illa. Sacrosanctum filij tui corpus: quia non sunt illa verba, per quæ conficiatur corpus, sed illa tantum, Hoc est corpus meum, hoc etiam placet Hostien. ita tamen, quod si nondum sumpsit corpus Christi, quando reiterat, non debet super hostiam consecratam signa facere, quæ iam sunt facta. Quid ¶ si postquam sacerdos sumpsit corpus, ex gestu vel aspectu deprehendat in calice non esse vinum, sed aquam tantum? Respondeo, dicunt aliqui, quod non debet a capite incipere, sed dimittat, & de negligentia poeniteat. Alijs vero videtur, & melius, quod debet ponere vinum in calice, & repetere totam consecrationem sanguinis ab illo loco, simili modo & cat. vsque in finem, vt supra notatum est, & si timeret scandalum in prorogatione missæ, sufficit quod dicat illa tantum verba, per quæ consecratur sanguis, scilicet illa, Simili modo & cæter. vsque, in mei memoriam faciatis, nec est necesse, quod repetat orationes sequentes secundum Innocen. cuius est quasi hæc tota gloss. & hoc intelligas, quando aquam tantum gustauit, idest in ore posuit, sed non transglutit, idest, bibit. Quid ergo, si iam habet aquam in ore, & tunc sentit, quod aqua est? Dicas, q. si sine scandalum fieri potest, cautè debet ipsam reponere in calice, & facere poni in sacrario cum reuerentia: quia propter particulam corporis Christi, quæ in ipsa aqua fuit posita, non est in terra spargenda, nec viliter tractanda, sed nec est transglutienda: alioquin tanquam non ieiunus vltius non debet conficere illa die. 7. q. 1. nihil, & patet in eo, quod not. supra. capitulo proxim. Quod autem supra ¶ dixit Inno. q. sine aqua, & si verum sit

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

cramentum, non tamen est perfectum; verum est quantum ad significatum: quia non est ibi representatio vnionis Christi, & ecclesie: quantum autem ad substantiam sacramenti & verum est & perfectum, vt patet in eo, quod legitur & no. infra eo. §. verum, fm Hostie. [In calice] no. extra de con. dist. 3. cum omne [Aquam cum vino] differentia est inter opinionem quæ habet, qd vinum, & aqua, & aliam, quæ habet, qd aqua cum vino, ad hoc ff. de fundo instru. si cui fundum. nam si testator, qui legauit fundum, & instrumentum, postea vendit fundum petitur instrumentum. Sed si legauit fundum cum instrumento, secus, argum. contra, ff. de usufruct. l. l. illicum illo, ff. de lega. 1. Titia, §. nihil dicebat ibi Dyn. quod quo ad verbalem coniunctionem non refert, an dicatur ille, & ille, an ille cum illo: sed quod ad sensum bene. Iac. de Ra. dicebat, quod quædam sunt, quæ sunt accessoria, & adiacentia alijs rebus, & quædam non. In primis non operatur idem, & cum, vt præ. l. si cui, & ff. de pecu. l. l. 1. & l. 2. 3. & 4. Institut. de leg. §. si quis ancillas, ff. de depo. l. 1. §. quæ depositis. In alijs idem operetur, vt in contrarijs, & ff. de usufruct. accres. si quis Titio, d. & ff. commo. si vt certo, §. si me rogaueris. Scio quod materia non congruit, sed faciunt hæc ad quæstionem illius, pro quo papa scripsit, vt sibi prouideretur de dignitate ecclesie cum canonicatu, & præbenda, an canonicatum, & præbendam habere possit, dato quod non vacet dignitas? Aliquibus videtur qd non: quia coniunctio, cum, videtur facere conditionem, & sic cessat gratia, nisi vacent vtraque, arg. ff. de cond. & demon. l. Iulius Paulus, & potissime hæc in mandatis, de præbend. cui de non, lib. 6. sed contrariū tene, nisi appareret papam id intellexisse, bene facit, ff. de legat. 1. si ancilla cum liberis, & l. si cui serui, & l. si quis inquilinos, §. si ita. & ff. de verb. sig. triplici modo, de manu. te. si ita fuerit seruus, §. fin. & quod ibi not. & facit ff. de usufruct. accres. l. si mulieri. si esset in litera copula, &, vbi posui, cum, non esset quæstio, vt de præben. quia sæpe, libro 6. vide quod dicam de reg. iur. nullus ex consilio, libro 6. post quæstiones [Remanet] alij dicunt, quod aqua non transit in sanguinem, sed absorbetur omnino a speciebus vini, cum quo miscetur ita, qd desinit esse aqua, & omnino mutat species adeo, qd non remanent ibi nisi species prioris vini, & sic accidentia mutant subiectum contra naturam, vt sequitur, & hoc posset dici verum secundum Hostien. quando apponitur aqua cum vino ante consecrationem: vbi vero fit appositio post consecrationem, aut ponitur tam parua quantitas, qd species appositæ omnino absorbentur a prioribus speciebus vini transubstantiati in sanguinem, aut tanta, qd non absorbentur, sed manent, in primo casu adhuc potest verum esse, quod dictum est, cum enim speciebus prioris vini abortis & deficientibus desinat esse sacramentum, quod sub eis latet, & infra dicam, non est mirum, si abortis speciebus vini appositæ dicamus absorberi & ipsum vinum appositum, quod maius, & fortius est sacramentum, quam vinum, argumen. op. de transla. cap. 2. Sed in 2. casu, quando tanta quantitas apponitur, quod species appositæ non absorbentur, adhærendum est primæ opinioni. Diuersitatis ratio, quia post consecrationem fit simplex appositio sine miraculo, vnde nil mutationis potest ibi notari ultra naturalem rationem, sed vbi prius fit appositio, & sequitur consecratio, totum fit miraculose, & supra naturam. & secundum hoc exponere hic [Remanet] suple ante consecrationem, nam post & si transubstantientur, tamen penitus absorbetur, & annihilatur virtute sacramenti. vnde sumens sacramentum non sumit aquam iam annihilatam & abortam, vnde nec impeditur celebratio secundæ missæ, de qua dicit gloss. dummodo perfusio non summatur, vt supra cap. proxim. Et quod infra dicit, qd si post calicis sacra-

tionem aliud vinum mittatur in calicem, scilicet post receptionem sanguinis, sicut in perfusione illud non miscetur sanguini, ideo, quia non potest fieri commixtio transubstantiatorum, & alteratorum, sed alteratorum tantum. Arist. mixtio est mixtibilium alteratorum pro minima vnio. Constat autem, quod sanguis alteratus non est, sed vinum transubstantiatum in sanguinem, & ideo non potest misceri cum vino, sed solum priores species, quæ alterationi subiacent, miscentur cum vino appposito, & ipsius speciebus, quæ possunt alterari [Commiscetur] non ob. supra titu. 1. quod in dubijs. vt ibi dixi, super ult. gl. [Accidentibus] corpori enim non potest misceri, vt prædixi [Vini] olim, nunc transubstantiati (Non transubstantiati) id est ita, quod non madidat. Abb. vel, id est non humifaciens. Lucanus, Fraterno primi maduere sanguine muri, & nota. iste ver. ff. de rerum di. l. vltim. vbi de Romulo, & Remulo habetur. & vide 7. quæst. 2. in apibus [Circunfusum] id est circunctum. Abb. dicit Hostien. [Circunfusum] scilicet corpus, vel sanguinem Christi: hoc tamen tunc videtur habere locum, quando aliqua reliquia remanent de sanguine, & apponit multum de vino. tunc enim cæsetur totum vinum, & nil remanet ibi de sanguine. quare, si suscipiatur, hæc superfusio celebrationem impedit illa die, supra cap. ex parte. & ideo no. quod sacerdos in receptione sanguinis ipsum sugendo decenter & sine sonitu, debet euacuare calicem quantum potest, & postea vinum in competentem quantitatem superfundere, & quamuis aliqui faciant vnā tantum superfusionem, laudabilior tamen est consuetudo aliorum, qui faciunt duas. Quid ergo in conuerso casu, puta parum vini ponitur cum sanguine, sicut seruant Cistercienses, vt not. supra eod. ex parte, in vltim. gloss. fratres communicant in conuentu: sacerdos, qui tenet calicem cum sanguine, videns quod quantitas sanguinis non sufficeret omnibus fratribus, ponit ibi aliquantulum de vino, sed quantitas sanguinis maior est magna in parte vino appposito, nunquid censetur totum sanguis? Adhuc dicas quod non in hoc casu. nunquam enim illa pars vini, quæ apponitur, transubstantiatur: quia non fit transubstantiatio nisi per verba canonis, infra eo. de homine, respon. 1. sup. eo. cap. 1. respon. 1. tamen quia totum mixtum videtur, nec potest discerni sub illis accidentibus, quæ in sanguine remanserant, suscipitur Christus, non tamen madidatur sanguis a vino, qui non est ibi per effusionem, & per corporis glorificationem, totum corpus Christi integrum & glorificatum. vnde sicut projectum super hominem non madidaret sanguinem venarum, sic nec vinum appositum sanguinem Christi: sed quia in calice per accidentia, quæ remanserunt, non possumus hoc discernere, communicans intelligitur sanguinem recipere: sed nec ammodo quo ad celebrandum propter vinum appositum ieiunus dicitur, supra eodem, ex parte, vbi de hoc. hoc autem intelligas, quando tam parum liquoris alterius miscetur sanguini, quod species ipsæ siue accidentia, puta, color, sapor, & odor vini non corrumpuntur, sed manent. tunc enim ipsis, scilicet manentibus, manet sub sacramento verum corpus Christi, & sanguis. Quid ergo, si tanta quantitas alterius liquoris misceatur sanguini, siue ponatur cum sanguine, quanta est quantitas specierum, vel maior? Respondeo, dicit Arist. qd nullum miscibilium suum esse retinet, quod intelligitur, quando æqualis est mixtio. Idem, si nouem lagenæ vini misceantur cum 5. lagenis aque non est mixtio, sed augmentum dominantis, s. vini. q. d. in hoc casu tantum vinum dicitur, & nominabitur, & non aqua. & his rationibus moti dicunt quidam, quod in istis duobus casibus videtur species non manere, sed videtur fieri tertium, sicut videtur in farina & aqua simul mixta, ex quibus tertium fit, s. pa-

& pasta prioribus speciebus. scilicet aqua, & farine non
 manentibus, sed mutatis: quibus non manentibus de-
 finit esse, quod prius erat, s. aqua pura & per se, & fari-
 na per se pura, sic & dicunt in premissis casu, q. non ma-
 nent priores species vini, quibus non manentibus de-
 finit esse sacramentum. Sed quicquid dicant philoso-
 phi in hac materia, rationes suas naturales non admit-
 timus, sicut nec debemus, ut patet infra eo. §. ver. con-
 tingit igitur, ideo dic, quod hoc est int. lligendum,
 quando tanta quantitas alterius liquoris admiscetur
 sanguini, quod visibiliter & sensibiliter apparet, omni-
 no priores species non manere, quod potest magis sen-
 su percipi, quam aliqua locutione exprimi, sicut alias
 dicunt iura. ff. de solu. ratum. ff. rem ra. ha. quo enim
 tutore. §. l. supra de donat. apostolica. §. pe. potest e-
 nim vinum adeo rubeum esse, adeo forte, adeo odori-
 ferum, q. non solum si tantumdem aqua, ne dicam al-
 terius vini, sed etiam si duplum cum ipso admisceatur
 de aqua, adhuc retinebit in parte colorem, & saporem
 vini, & odorem, ergo manent species, ergo & sacramen-
 tum, sicut euidenter probat hac litera, & est superius p-
 libatum. hoc igitur teneas, q. quantumcunque alterius
 liquoris apponatur cum sanguine, semper remanenti-
 bus speciebus, manet & sacramentum. ipsis autem non
 18 manentibus, deficit & sacramentum. Si t. queras, qua-
 re dicta philosopho, in hac materia non recipimus. Re-
 spondeo; quia ipsi loquuntur naturaliter, & de miscibi-
 libus, nos autem loquimur de immiscilibus, & de his,
 quae sunt supra naturam & miraculose fiunt. quod no-
 inf. vers. 1. aliud in oleo non consecrato. ibi. n. quia nul-
 la transubstantiatio fit, partes miscentur, & per conta-
 ctum olei cum oleo. & ideo sine periculo fidei dicere
 possumus, q. consecratum trahit ad se non consecratum,
 supra titu. 1. quod in dubijs. tamen & quod ibi dicitur
 intelligendum videtur, quando pars olei consecrati sa-
 tis maior est parte olei non consecrati. quid si iterum
 deficiat oleum, eadem ratione & eodem modo pote-
 rit commisceri. ideo etiam forsan dicitur, quod in hoc
 sacramento, s. altaris, magis apponendum est de vino,
 quam de aqua: quia hoc sacramentum in vino magis
 elucescit, cum sine aqua possit confici. quod dic, ut no-
 sup. eo. §. 1. secundum Hostien. [Vinum appositum] in
 parua quantitate, ita, q. maneant accidentia, quae prius
 erant. Hos. [Afficere] sup. quod ex inde conijcitur: quia
 si aqua fuerit apposita in parua quantitate, sicut dictu
 est de vino, de quo premisit secundum Host. [permuta-
 19 re] s. naturaliter: quia secundum t. naturam manente
 eodem subiecto accidentia variatur, nam idem homo
 nunc albus, post niger, modo calidus, modo frigidus,
 modo eger, modo sanus, unde accidens abest, & adest
 praeter subiecti corruptionem. hic vero est contrarium;
 quia remanentibus accidentibus variatur subiectum;
 quia ille sapor, color, & pondus, qui primo habebant
 subiectum panem, & vinum, modo habent subiectum
 corpus, & sanguinem Christi. & ideo bene sequitur,
 20 Cedit quippe &c. Abb. ¶ Notandum t. est in corpo-
 re Christi esse miracula, quibus rationes deficiunt. sed
 similitudines seruiunt. i. transubstantiatio panis, & vi-
 ni in corpus, & sanguinem s. Christi: similitudo in ci-
 bo, & potu, quod mediante natura fit humana caro,
 secundo quod tota die transubstantiatur, & nullu aug-
 mentum fit in Christo: similitudo in secreto manife-
 stato. tertio q. tota die sumitur, nec diminuitur, simili-
 tudo in lumine accendente alia lumina. quarto q. in-
 diuisibile diuiditur in quamlibet partem totum rema-
 nens: similitudo in speculo. quinto q. a malis sumptu
 non inquinatur: similitudo in sole, qui per fetida loca
 transit, sexto q. debilibus est mortale: similitudo in
 summis cibarijs, quae infirmis & debilibus sunt no-
 21 cina. septimo q. sumptu statim reperitur^h in coelum,

incoraminatus. n. exiuit de virginis corpore, & incor-
 ruptus de monumento clauso, octauo q. immensum
 in parua stat hostia: similitudo in oculo paruo magnu
 montem comprehendente. nono quod idem corpus
 in diuersis locis a diuersis percipitur: similitudo in so-
 no campana. decimo q. remaneant accidentiaⁱ trans-
 lato subiecto, & in hoc cedit natura miraculo, ut hic
 [cedit quippe] hoc dicit logicis & naturalib. respode-
 do Natura. Ambros. quid quæris naturæ ordinem in
 Christi corpore, cum praeter naturam sit natus ex vir-
 gine? de con. di. 2. in quibus, in fi. & c. reuera. in fi. Idē
 21 credere iubemur, disquirere non permittitur. Istud ter-
 go no. q. in sacramento altaris, sicut & in alijs sacramen-
 tis, est elementum sensibile, siue materia, de qua con-
 ficitur sacramentum, s. panis & vinum. Est & verbo-
 rum forma, qua accedente ad elementum, & sacerdo-
 te rite secundum clauēs ecclesiae ordinato hoc profe-
 rente, & intentionem suam secundum formam eccle-
 siae dirigente, fit sacramentum, in ipsa verborum pro-
 latione finali, ita, q. non translatur pars corporis per
 partem syllabarum, vel dictionum, sed in vltima ver-
 borum ipsius formae prolatione, ad quam ordinatur
 omnium praecedentium verborum prolatio, fit trans-
 latio corporis. Idem de vino. & fit hoc remanenti-
 bus ibi miraculose accidentibus prioris substantie, se-
 cundum Hosti. unde, ut dicebat Tho. licet omnis con-
 uersio secundum leges naturae sit formalis: quia nul-
 lum agens, siue creatum potest agere nisi ad immuta-
 tionem formae, propter quod omnis naturalis conuer-
 sio est formalis, actio tamen Dei, qui est infinitus, actu
 se extendit ad totam naturam entis, non solum ergo
 facere potest conuersionem formalem, ut forma suc-
 cedat formae in eodem subiecto, sed etiam totius en-
 tis, ut tota istius substantia conuertatur in totam sub-
 stantiam illius. & hoc fit diuina virtute in hoc sacramen-
 to, ut tota conuertatur in totum: unde non contine-
 tur hac conuersio inter species motus naturalis: sed
 proprio nomine dici potest transubstantiatio, quae fit
 virtute agentis infiniti, & fieri non posset virtute agen-
 tis finiti [Miraculo] vide quod notauimus in clemen. de re-
 liqui. c. vno, in gloss. quod optauit [Operatur] ad hanc
 opinionem facit secundum Abb. quia nulla verba sunt
 in canone apta ad transubstantiationem aquae [Corpo-
 22 re] consecrato in altari [expressius elucescat] ergo t. &
 lucet expresse, si aquam dicamus non transubstantia-
 ri, unde & sine appositione aquae verum est sacramen-
 tum, & dummodo non fiat animo inducendi haeresim,
 sed sola obliuione, vel negligentia, verum est sacramen-
 tum: tamen iudicatur graue peccatum. qui tamen fe-
 cit hoc ex certa scientia, grauiter peccat, & si ex contē-
 ptu, grauissime. & ita dicendum est de Grecis, & de hoc
 j. ca. fi. & sic non dixit hic Inno. auctor, q. non celebre-
 tur sine aqua, sicut ei apposuit frater P. Remensis in a-
 postolis suis Matth. 36. super ver. remissionem peccato-
 rum. & adde, quod dixi super ver. cum vino (Sacramen-
 ti) redemptionis, & regenerationis, infra c. 2. imo cha-
 ritatis, redemptionis, & vnionis, ut sequitur, secundu
 23 Hostiē. [Aqua] aqua t. significat genus humanum pro-
 pter fluxum mortalitatis, iuxta illud 2. Regum. 14. ca.
 Omnes morimur, & quasi aquae dilabimur in terram,
 quae non reuertentur. Ostendit igitur hac admixtio
 Christum fuisse pro humano genere passum, & huma-
 num genus per passionem redemptum. alias significa-
 tiones aquae ponit Hiero. super Hiere. 19. ca. F. [Multi]
 apo. 16. [Igitur] Isa. 32. (Seminant) predicando [De no-
 stro] s. humanitatem (De suo) s. redemptionem in pas-
 sione. Host. vel dic. i. carnem diuinam in altari (Vnio-
 nem) de sum. trin. damnamus, ver. cum ergo (Inquit)
 Ioan. 27. (Tertio) hac 3. pars, & 3. quaestio (Secreta) id-
 24 est in oratione t. secreta, quae dicitur in festo sancti Leo-
 nis,

nis, in vigil. apostolorum Pe. & Pau. T. Vinc. (Antiquiores) hic no. non semper antiquitatem seruari, de sacra-
vnc. c. vno ad fi. [Sacramentarijs] i. missalibus, in qui-
bus continentur orōnes dicendae in missis, & in exhibi-
tione sacramentorum, sic 38. dist. quae ipsi, Host. (Ob-
latio) dicit Host. q. eadem correctio inuenitur in secre-
ta beati Greg. (Scriptura) dictum fuit Aug. vt legitur
4. senten. 45. di. capitulo secundo, in fine, & fertur eum
hoc dixisse in sermo. de ver. apostoli, homel. 18. & not.
25 pro generali alleg. de hoc supra de cohabit. cler. ve-
stra (Sanctis) alijs confessoribus, virginibus, & oibus ec-
lectis (Eorum orōnibus) materiam orōnis per modum
summae vide in clemen. de reliqui. c. vno, in gl. de ora-
tione (Ad hoc profit) q. d. non ad hoc vt saluetur, cum
iam sit saluus. petitioni ergo illi superflua responderi
posset, quod petis intus habes. ff. de verb. oblig. nemo
26 rem suam, Host. (Augmētari) Prosper, Semper enim
superest sanctis, quo crescere possunt (Valde mali) an a-
liqui tantum in malo, quantum in bono crescere pos-
sint, no. 47. di. oēs (Expiationes) dupliciter exponitur.
i. purgationes plenae. & secundum hoc intelligitur de
his, qui sunt in purgatorio; sed si de damnatis intelli-
gatur, dici potest expiationem hic poni pro alleviatio-
ne, vt ponunt doctores exemplum de portante tempo-
re aeterno magnum pondus. quem si, retento pondere,
cibo, & potu reficis, facilius portat, sed pondus in se nō
diminuitur; sed ille fortior fit ad portandum (Propi-
ciationes) i. q. dominus proficietur eis in mitigatione
27 poenarum. ¶ Vlt. gl. quærit obijciendo, & soluit du-
28 bitatiue, item obijcit, & soluit. ¶ In gl. gloss. nam quod.
ibi, quæsitum] vide de ma. & obe. solite, super gl. antep.
¶ In glo. no. ar. ibi, qui semisses. i. respon.] melius. i. §.
& vide in c. illo vos, super vlt. glo. [& ibi, ex vfu] si lega-
uit testator vinum vetus, ex ipsius vfu. f. quot annorum
vino vtebatur. pro veteri æstimabitur legatum (& ibi.
§. testamento) legauit testator seruo libertatem, & pec-
culium, seruus in rationem loculorum, quia. f. tenebat
bursam, aliqua tempore mortis expēderat. & erat con-
suetudo domini, quod amplius in ratione loculorum
expēdebat, exsoluere, propter consuetudinem illam
peculio legato, veniet etiam, quod domini ratio debe-
bat, & solita erat reddere (& ibi. §. a finam) vide de ver-
bor. sign. propterea, in gl. 2. & ibi, si numerus numorū
vide de cens. ex parte, super tertia gl. (& ibi, §. qd di-
citur) vide de senten. excom. ad hanc, super glo. 2. ¶ In
gl. C. de. ibi, l. 1.) nil est, quod magis debeat homini-
bus, quam quod vt supremæ voluntatis postquam iam
aliud velle non possunt, liber sit stylus (& ibi, quem in-
dignum, in fi.) ibi, qui facultates suas cupiunt ordina-
re, in quacunque instrumenti materia conscribere, &
quibuscunque verbis vti liberam habeat facultatem.
¶ In glo. ambulatoria, & ibi, penitentiam) sequitur,
accipere debemus supremā: p. inde si vxori donauit:
deinde penituit, innox desijt penitere, valet donatio, &
no. de dona. inter vi. & vxor. c. fi. in 3. gl. (& ibi. l. 3.) secu-
dum codicillum primo contrarium tollit primum) &
ibi, si quis) etiam qui heredem imperatorem instituit,
mutare potest, & alium heredem instituere (& ibi, pa-
ctum quod dotali) pactum factum filiae, dum dote-
tur, q. patri æqua portione cum fratre succederet, non
valet, nec aufert patri libertatem testandi (& ibi, om-
nium) ibi, ne post sententiam nostram inuoluntum videa-
tur commutationis arbitrium. ¶ In gl. qui dicunt, ibi.
§. cum quis) vide de vi. & hone. cler. cle. fci, super 6. gl.
¶ In gl. penul. ibi, illud vide) hanc & seq. in c. cum dile-
ctæ, super. 3. gl. ¶ In gl. vlt. ibi, leuia) vide de accusa. ve-
niens, super. 1. gl. ¶ In gl. 2. ibi, inter corporalia) 31.
q. 1. q. si, & apoca. vlt. G. si qs apposerit ad hanc, appo-
net deus super illum plagas scriptas in hoc libro: & si
quis diminuerit, auferte deus partem eius de ligno vi-

ta, & de ciuitate sancta: sed dic nil apponeudum con-
trarium, vel pro errore fauendo; alias licet, vt dicit gl.
secundum Host. si. quod post eum dicam de verb. sig.
abbate, in gl. in priuilegio. ¶ In glo. 3. in fi.) superfluit
30 gl. ¶ In gl. 17. q. 7. in fi.) dicit Host. q. nobilitas est in-
dando etiam vltra promissa, de don. capitulo primo,
paucæ vero debent recipi, de simo. & si quæstiones. &
dicit vetus prouerbium, Neque omnia, neque semper,
neque ab omnibus, inhumanum enim est a nemine ac-
cipere, sed passim omnia semper, & a quolibet vilissi-
mum, & auarissimum. ff. de offi. procon. solent. §. 1. nil
vero debemus quærere, imo nec concupiscere. de cost.
nam concupiscentiam. ¶ In gl. Paulus, ibi, abortiuus)
siue qui per abortum emittitur. Host. ¶ In gl. nā quod,
ibi, & hæc dicimus) ver. si cum, & ibi no. in glo. suppl.
31 ¶ In gl. ambulatoria, ibi, non liceat) etiam si iurasset
ipsum testamentum non mutare. de hoc 13. q. 2. vlti-
ma, & plenius in Spe. de instrum. edit. §. compendiose,
ver. quid si quis iurauerit. vide quæstionem, q. posui su-
per regula, quod semel, de reg. iur. k. libr. 6. (& in fine)
de hoc 18. d. qm, & infra de const. c. 1. libr. 6. & plene
in sum. Host. de testa. §. qualiter confirmetur. ¶ In gl.
32 de corpore, ibi, opiniones) & habentur per ordinem
4. sent. 11. di. capitulo primo, & 2. & 3. (& ibi, corpus
Christi) fm Vin. sed quid sit tunc de substantia panis,
& vini, dicunt quidam, q. resoluitur in piacentem ma-
materiam, vel in nihilum, qd pot ille facere, qui de ni-
hilo cuncta creauit: sed, vt dicit Tho. neutrum horum
designari potest per verba forme. Item cum, vt j. dicā,
non sit dare modum, per quem corpus Christi incipiat
esse in hoc sacro nisi per conuersionem substantiæ pa-
nis in ipsum, ista conuersio tollitur posita annihilatio-
ne, vel resolutione prædictis. Quidam hanc secundam
reprobant dicentes, q. si quis induitur vestibus alterius,
non ideo conuertitur, vel transit in illum, cuius vestes
induit. dicit autem Hostien. q. in primam & secundam
catholici conueniunt: ita tamen, q. illud sit, quod dici-
tur in prima notet conuersionem, vel transubstantia-
tionem, propositio enim ista, Panis, sit corpus Christi,
duplex est, si denotat materiam, est falsa. Panis enim
nec fuit, nec est, nec erit corpus Christi. Si vero conuer-
sionem denotet vera est, vnde hic semper dicit, muta-
tur, vel commutatur, vel transit, vel transubstantiatur,
vt hæc omnia not. & probantur cum alijs 11. quæstio-
nibus. 1. ad Corint. 11. f. super ver. Quotiescunque bi-
beritis. Host. & ibi, tertia) hanc tertiam tenet quidam
moderni, sed Th. illam abhorret 3. par. sum. q. 75. art.
2. dicens per eam tolli virtutem sacramenti, ad quam
pertinet, q. ibi sit verum corpus Christi, quod quidem
ante consecrationem ibi non erat: sed aliquid non po-
test esse, vbi prius non erat, nisi per loci mutationem,
vel alterius conuersionem in illud, sicut in domo inci-
pit esse ignis, aut quia illuc deferatur, aut quia ibi gene-
ratur. Constat autem Corpus Christi non incipere esse
etiam in hoc sacramento per motum localem: quia
quod localiter mouetur, non peruenit ad locum, ni-
si priorem deferat, secundum quod desineret esse in ce-
lo. Item corpus localiter motum transit media, quod
hic dici non potest. Item est impossibile corpus loca-
liter motum terminari simul ad diuersa loca, cum ta-
men in sacramento corpus Christi simul in diuersis lo-
cis esse incipiat. Ex his concluditur, corpus Christi nō
posse incipere esse in hoc sacramento nisi per conuer-
sionem substantiæ panis in ipsum. id autem, qd in ali-
quid conuertitur, conuersione facta non manet, per
quod relinquitur facta conuersione. i. post consecra-
tionem sacramenti, vt ritatem, salua substantia panis,
ibi manere non posse, imo nec remanet forma substan-
tialis panis, vt ibi probat art. 7. Item, vt dicit, esset cō-
tra venerationem huius sacramenti, si aliqua substan-

33 *ia ibi esset, quæ adorari non posset adoratione latrice. addit etiam ibi aliam rationem; quia secundum id post assumptionem vnius hostiæ alia sumi non posset. additur ratio: quia secundum illam non deberet dici, Hoc est corpus meum, sed, hic est corpus. & ubi dicitur, hic est sanguis, ponitur pro iste, non locative. i. in hoc loco [& in fi.] idem no. de con. dist. 2. in sum. ¶ In gl. f. forma, in fi.] ponit Abb. exemplum in circulo, taberna, & vino. circulus habet designare tabernam: taberna designata à circulo designat vinum venale: sed vinum ibi repertum nil habet ulterius designare, sed est res ab illis duobus designata. Circulus ergo est designans: taberna signatum, & signans, vinum vero signatum ratum, ad propositum forma panis, & vini designat, veritas cor. & san. signa, & signat. virtus unitatis & caritatis signatum est, non designans, cum sit ultimum*

34 *& finale, quod hic querimus. ¶ In gl. i. f. species, in fine] T. & sic non definit ibi esse panis, & vinum, sed sunt ibi species panis, & vini, & nihilominus corpus & sanguis Christi. Host. fm hanc opinio. ¶ In gl. qui dicunt, ibi, unde Aristo. mixta separare solius Dei est, & opus natura, quasi dicat non hominis. ¶ In gl. ult. ibi, in mortali] quod intellige, ut ibi no. & e. q. non estimemus, & 11. q. 3. si quis episcopus, aut abba in quibus etiam*

35 *not. an ecclesia oret pro malis viventibus. [& ibi, in proportionem] vide ad oculum, & sensum, decima 10. librarum sunt 20. sol. remanet 9. libræ, quarum decima sunt 10. sol. decima residui 16. sol. 2. den. & de quinque partibus duæ vnius den. vide in mille, cuius decima est centum. residui decima 90. residui decima 81. tantum habes in prima decima, quantum in secunda, quantum ad proportionem: quia utraq; decima, sed non quantum ad quantitatem. & sic si non remaneret nisi vnus den. adhuc ille esset decimandus. & quod remaneret, iterum decimandum, & sic in infinitum: quia nunquam erit reperire totum tolli, ubi nouem partes remanent quantuncunque minime [& in fin.] notant hoc idem 13. q. 2. tempus. ad hoc 2. ad Cor. 5. super ver. siue bona fecerit, siue mala, & Host. in sum. de poenit. S. quibus mortuis, & ibi videas.*

ADDITIONES.

- a ¶ Præterea. Et sic voluit Innoc. ut patet: quia dicit, vinum, & aqua si mul mixta, & sic aqua cum vino vide in fi. in gl. differentia.
- b ¶ Nihilominus. Sed si non sit vinum, an sit sacramentum, vide in fra. proxi. & vide in fine huius gl.
- c ¶ Sine. Et sic ibi est sanguis necessario per concomitantiam. vide de plenius Host. infra eodem de homine, licet illud non ponat ibi Ioan. And.
- d ¶ Rogaueris. Vide Bar. in l. si cui, præalle. & doc. in le. secunda, C. de verbo. signifi.
- e ¶ Post. Et vide Bar. in l. i. §. si plures, ff. de exasto.
- f ¶ Verum esse. Quod aqua absorbetur, & euanesceat propter sacramentum, vide infra in gl. i. circumtectum, versic. quod ergo.
- g ¶ Sanguinem. Unde non est amplius panis, aut vinum, ut supra in gl. vere veritas.
- h ¶ Rapitur. De conse. dist. 2. non est, & ibi vide glo. & in cap. & si ludæos, infra de ludæis.
- i ¶ Accidentia. Albedo panis, & rubedo vini, & odor, & sapor, & pondus, & tamen est caro.
- K ¶ De reg. iur. Et vide Bart. in l. si quis, in prin. ff. de leg. 3. & vide tur. limitari, nisi testamentum transeat in contractum, quia tunc non potest reuocari, de quo in l. heredes palam. §. fin. ff. de testa. & per Cy. plene & per do. Bar. de Salu. in l. generaliter, C. de non. pe. & vide Bal. in l. statumimus, C. de tes. & doc. C. de pac. l. si.

SUMMARIUM.

- 1 *Simulatio confessionis grauior, quam confessio in mortali, & num. 2.*
In mortali qui est, suspensus est quod ad se.
Canonis verba quid si alius sacerdos assistens celebranti, & promittenti dicat.

- Corpus non potest esse sine sanguine, & e conuerso.
2 *Simulata æquitas duplex est iniquitas.*
Simulare quantum peccatum sit.
Eucharistiam non sacramentum qui dant, in quod incurrant.
4 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4.*
Serui qui pileati funus domini præcedunt, fiunt liberi, & qñ.
5 *Additio glossarum.*
Inimicus in quo magis gaudeat.

CAPUT VII.

De homine.

Casus. Grauius peccat, qui simulat se conficere, & non conficit, quam is qui conficit in mortali. & sunt duæ partes, quæstio & eius solutio. 2. ibi, Cum ergo [Incauto] & ex eo cautiorem se esse credebat [Mortali] & sic suspensus quo ad se. de hoc de cohabi. cleri. c. fin. [Intermittere] bono modo, & si ne murmuratione populi [Ceteris] excepto canone [Suppressis] quid si alius sacerdos assistens verba canonistunc dixisset? vide quod plene dixi de electio. q. sicut. S. super eo, in gl. per hoc [Corpus] tractat hic Hostien. quomodo corpus non potest esse sine sanguine, & e conuerso. de hoc dixi supra cap. proxi. [Purum] i. non consecratum. T. [Intendit] s. a cōfectione abstinere [Simulare] Grego. Simulata f. æquitas duplex est iniquitas. Hiero. super Isa. lib. 6. In comparatione duorum malorum leuius malum est aperte peccare, quam simulare, & fingere sanctitatem, Cum ille, qui celebrat, cum sit in mortali, iste verò, qui fingit celebrare, & non celebrat (Nō veretur) si. C. de iudi. re nō noua [Astringat] eadem ratione dixit Tho. in suo 6. quolibet. q. 6. peccare in idolatriam sacerdotem, qui peccatori occulto petenti eucharistiam dat hostiam non sacramentum.

- ¶ Penultima f. gl. ponit duas lecturas. ¶ Ultima glo. no. duo, & a secundo duos casus excipit. secundo querit, & soluit. ¶ In 5. f. glo. ibi. S. sed & qui domini) serui manumissi præcedunt funus pileati, & qui sic incedunt pileati de voluntate testatoris, vel hæredis fiunt liberi, ne populus, & cetera. ¶ In f. gl. 2. in fine] Vinc. & j. de condi. ap. verum. ¶ In gl. quia populus, in fi.) Io. de elec. dudum 2. infra de reli. & ve. san. ca. 1. & 2. ¶ In gl. pe. ibi, occulte) facit quod no. 1. q. ult. sancimus, [& ibi corrigat] in dictis patrū in nullo sic gaudet inimicus ut in illo, qui cogitationes suas manifestare non vult. Est & alia ratio: quia videtur sciēter id facere, ff. de ritu nup. l. fina. (& ibi, tuetur) 82. dist. plurimos, de poenit. di. 6. cap. 1. in fine (& ibi, nemo) ubi de hoc, & 81. dist. clericus solus (& ibi, intellige) secundum T. Vincen. Goff. ¶ In gl. vltima) potest dici secundum Ioan. T. Vincen. nec ob. 33. dist. habuisse, quod intelligitur de illo, qui nec penitet, nec conteritur (& ibi, quod sic) facit quod no. 7. q. 1. nihil, & 50. distin. de his 2. in fi. ult. glo.

SUMMARIUM.

- 1 *Quod aqua in sacramento altaris conuertatur in flegma, improbat opinio.*
Quod Christus fuerit verus Deus, & verus homo, probat, et num. 2.
Item quod de ipsius latere exierit aqua vera.
- 2 *Anima rationalis et intellectiua est humani corporis, forma per se & essentialiter, ab ea tristitia, & letitia.*
Qui contra sentit, hæreticus est.
- 3 *Anima Christi eterna & immortalis, & quō ostendatur.*
Sanguinis, & aqua exitus de corpore mortui Christi fuit miraculosus. quid designet, nu. 6.
Creatura omnia de nihilo sunt à Deo.
Natura cedit miraculo.
Competentia que hic dicatur.
- 5 *Suffragium glossarum.*

Quando

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Quando mentem, non verba inspicere debeamus, & quando secus, afferuntur exempla.

7 Additio glossarum.

Ad corporis humani compositionem quatuor elementa & quatuor eis conueniunt humores, & qui, in fin.

C A P V T V I I I.

In quadam

Casus. Improbatur opinio- nem, quæ habet, q̄ in sacra- mento altaris aqua conuer-

ratur in flegma, & probat Christum fuisse verū Deū, & verum hominem, & q̄ de ipsius latere exiit vera aqua. dicebat Goff. improbando opinionem, de qua loquitur. dicit Innoc. Christum verum Deum, quod probat illa auctoritate. Tres sunt, qui testimonium dant in celo, pater, verbū, & Spiritus sanctus, & hi tres vnū sunt. Secundo probat Christum verum hominem. primo per auctoritatem illam, Tres sunt, qui testimoniū dāt in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Principaliter. n. homo cōsistit ex duobus, s. ex corpore, & anima. Christus veram habuit animam, quod probat ex eo, quia inclinato capite tradidit spiritū. alibi. In manus tuas commendo spiritum meum, quod non de spiritu vitali, sed de anima rationali intelligendum est, iuxta illud, Tristis est anima mea, & illud, Potestatem habeo ponendi animam meam. tertio probat, q̄ vera aqua exiuit de latere Christi in passione, & non flegma, qd̄ probat. Primo ex eo, quod continuo exiuit sanguis, & aqua. Secundo ex eo, q̄ tres sunt, qui testimoniū dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Tertio quia sicut verus spiritus, & verus sanguis, & sic vera aqua exiuit de latere Christi, nā Christus est veritas; & a veritate omnis fallacia aliena. Quarto quia ille, qui vidit, testimo- niū perhibuit, sicut dixit de aqua, sic dixisset de flegmate, si flegma de latere exiisset. Quinto, quia in aqua reger. eramur, non in flegmate. Sexto quia aqua miscetur in calice, nō flegma. Septimo quia de petra, quam Moyses virga percussit, non flegma, sed aqua manauit. In fine ponit, quare de latere Christi exiuit sanguis, & aqua. Goff. [Aquaticum] pro hac opi. faciat glo. in Io. ibi dicit, ter nominat aquam propter baptis- ma, quod consecrauit: secundo propter lachrymas, quas fudit: tertio propter aquam elementi, vel potius veri corporis humorem, quem de latere emisit. Host. [Epistola] i. 5. c. [Celo] i. de cēlestib. Christi. si ipsum fuisse verum Deum [Terra] i. de terrestribus, s. q̄ Christus fuerit verus homo [Anima] de rationali loquitur, vnde in concil. Vien. de sum. Trini. & fi. c. fidei. §. porro, damnatur, & hæretica iudicatur opi. quæ habet, q̄ substantia animæ rationalis, vel intellectiue per se & essentialiter non sit humani corporis forma, de sensitiua, & vegetatiua nō dubitat, vt ibi satis scripsi [Tradidit] Ioan. 19. [Clamauerat] Luc. 22. F. [Prædixerat] Matt. 27. [Tristis] ergo habebat aīam rationabilem, quæ læticiam, & tristitiam habebat. Inn. [Et iterū] per hoc ostendit, q̄ anima eius erat æterna & immortalis, non temporalis & transitoria, vt brutorū. Innoc. [Latus] Io. 19. F. [Exiuit] miraculose. i. summa virtute naturæ naturantis. i. dei, quia de corpore mortui non solet exire naturaliter nec sanguis, nec aqua. hoc autē fuit figuratum in muliere formata de latere dormien- tis, Gen. 2. Host. & q̄ tunc mortuus fuerit, est approba- tum in concil. Vien. de sum. tri. c. fidei. a. respon. vbi po- nitur hæc figura [Ille] Io. Evangelista [Veritas] Io. 14. Ideo forte interrogatus a Pilato, qd̄ esset veritas, no- luit respondere, ne videret se iactare. [Sed aqua] Exo- di decimo septimo [Creat] de nihilo enim Deus crea- uit omnia, & in talib. naturā cedit miraculo, supra eo- dem cum Martha. §. quæ resisti. Host. [De componen-

tibus] i. clementis, quæ ad compositionem hominis ve- niunt, vel. i. de membris Christi, quæ ad eius composi- tionem venerant. Inn. [Vera fuit] & quemadmodum & c. qd̄ sequitur, est inrepositio [Verus] quia nec in san- guine, nec in sudore, nec in aqua fuit aliqua falsitas, vel fictio [In terram] Luc. 22. c. [Illis] s. elemētis [Istis] s. humoribus (Maxime) alias maxima, & melius. & di- cuntur maxima secundum Hostiens. quia nec sine re- demptione, nec sine regeneratione salus est. ¶ In ¶ gl. antepe. ibi. l. 1. si dixit testator, Talis filius meus alienus meæ substantiæ fiat, exheredatus est, non præteri- tus. nec egemus interpretatione, cum verborum sen- sus sit manifestus (& ibi, promittendo) dotem, si nuptiæ secutæ non sunt, ex stipulatu nō agitur, vt magis in tra- mur rem, quam verba [& ibi, si alij] si testator legat v- ni fundum, & alteri illius vsufructum, intendens q̄ al- ter nudam proprietatem habeat, illi tamē diuident v- sufructum, & plus valebit scriptura, quam quod actū est: debuit enim exprimere, q̄ alteri legabat fundum vsufructu detracto [& ibi, nō aliter] vide in c. p̄pterea, in gl. 2. ¶ In ¶ gl. 2. ibi, uerus homo] q. exitus aquæ desi- gnare habet fontem, vel fluuium, non corpus huma- num [& ibi, corporis] quem, supra sanguinem hoīs mi- nuti natare vident. ¶ m. Abb. [& ibi, videbantur] sed dato, qd̄ illa fuerit vera aqua, sicut papa dicebat, nec textum, nec gl. sufficienter intelligebat (& in fi.) vt pa- tēt hæc omnia in an. ¶ In gl. 3. ibi, defecta] ista sub. (& ibi, quidam) ver. Manichæi. ¶ In glo. pater, ibi, dixit) Matt. 3. [& ibi, transfiguratus) Mat. 17. A. (& ibi, rege- uit) Ioan. 1. D. (& in fine) Act. 10. & est eadem gl. sup. de sum. trin. damnamus. ¶ In gl. idest, in fi.) § 6. dist. nasci. ¶ In gl. sic supra ibi, ex literis) & c. cum dilectus. ¶ In gl. vlt. in fi.) Vinc. & breuiter talis est, sanguis est aer, colera, ē ignis, flegma, ē aqua, melācholia, ē terra.

S V M M A R I V M.

- 1 Diuisio capituli.
Comestiones illicitæ clericis, & quando maxime.
Fabulationes item, & vbi.
In cōuuijs clericorum misceri lectio dēt sacrarū scripturarū.
- 2 Dies ut finiat.
Tempus in quibus illicite expendatur a clericis.
Quam temporis nulla iactura gramor, & nil eo carius.
- 3 Requies qualis & quanta esse debeat.
Aurora etymon quod.
Dormientem quod solis radius inueniat, indecens Christiano.
- 4 Psalmi quod in paschali tempore, & quomodo canendi, & qui generaliter dicendi, nu. 6. pœna transgressoris, ibi.
Romana ecclesia mos in quibus seruandus.
- 5 Ad officia ecclesiastica quomodo eundum, standum, & psallē- dum a clericis. & nu. 8. & 2. quando peccent aliud cogitā- do, vel interponendo, nu. 6. quid si non integre interfit, nu. 7. ab eis qui retrahitur, vel ipsorum deuotione, vel impeditur dicere quando & quantum peccet, nu. 9.
Ex omissione versus, vel psalmi an et quantum peccent, omis- sum an & quando repetendum. vide & nu. 7.
Orandum a clericis quoties sit præceptum, & nu. 8.
- 7 Officijs diuinis qui inter sunt laici, & non intelligunt, quæ legē- tur, quomodo se habere, & quid orare debeant.
- 8 Episcopi nullum diem sine missa dicenda, vel audienda tran- sfire debent.
- 10 Epilogus, suffragium, & additio glossarum nu. 11. 12.
missam an celebret syncope loquens, & quando.
- 13 Contra canonem qui venit, monendus, nisi certa pœna ab eo sit infligenda.
Contra iudicem qui venit statim puniri potest.

C A P V T V I I I.

Dolentes

Tolle pro summa finem capitu- li, & duo facit. Primo ponit du- plicem clericorum excessū. secū- dus

2 Aus ibi, Sunt & alij. Secundo id prohibet ibi, Hoc igitur [Clerici] beneficiati, de hoc supra capitulo primo, Lau. [Comestiones] quæ sunt illicitæ. maxime diebus festis. 43. dist. §. 1. & capitulo primo, & idem dico de fabulationibus, maxime in conuiuijs iuxta Catonis consilium. unde misceri debet sacrarum scripturarum lectio. e. d. pro reuerentia, secundum Host. [Alijs] grauioribus, Goff. [Medietatem] & sic finiunt diem secundum computationem, de qua. st. de ferijs, more, & supra de offi. dele. consuluit. Vincen. [Expediunt] Ioã. 17. Noctem verterunt in diem. unde dicere possumus secundum B. Ber. cum nil carius tempore, nil vilius reputatur. Isti. n. tempus quod habent, pro nihilo expendant nunc comedendo, nunc fabulando, nunc cachinando, & inter fabulam calices hauriendo, de vita & honestate clericorum, a crapula. Hostien. Marcus Var. Nulla iactura grauior est scienti, quam temporis. Sen. 1. epi. in principio, Vindica te tibi, & tempus, quod aut auferbatur, aut excipiebatur, aut surripiebatur, collige, & serua [Somno] requirit natura & requiem, tamen captanda est hora congrua. unde Sen. Quies tibi sit, non desidia, Ouidius sine titulo, Stulte, quid est somnus nisi gelida mortis imago? Longa quiescendi tempora futura dabunt [Diurnum] s. in aurora, sic dicta quasi autum hora. Surgunt ergo valde mane, orto iam sole. Matth. ult. A. dicit Aug. indecens est Christiano, q. ipsum solis radius dormientem inueniat [Excitantur] sup. & tunc intrant ecclesiam transcurrento &c. & sic versus eniscerant, quod quandoque accidit secundum Hostien. propter officij prolixitatem. Unde licet secundum t. morem Ro. nō sufficiat in paschali tempore dicere tres psalmos, de con. dist. 5. in die resurrectionis, non reprobatur aliorum consuet. qui dicunt tres tantum, quia melior est 5. psalmorum &c. e. dist. non mediocriter. nec consistit hoc in cantus modulatione, seu verborum multitudine, sed in corde. 92. distinct. Capitulo primo, & secundo, nec ob. præ. c. in die; quia licet mos ecclesiæ Ro. in sacramentis sit seruandus, in officijs non de necessitate, secundum Host. [Matutinum] ad ecclesiastica officia eundum est in honesto habitu & decenti, sup. de vi. & ho. cleri. cap. pen. & cum deuotione ibi standum, ideo plus corde, quam voce psallendum. 92. dist. capitulo secundo, & videtur, quod clericus, qui est in diuinis officijs, non peccat, si quod dicit ibi, non intelligat, dummodo cor suum ad deum habeat, & ei psallat. imo & si aliquem versum omittat ex negligentia, non peccat, secundum Inno. intelligas mortaliter. venialiter enim peccat, secundum Hol. nec est secundum Innocen. a capite psalmi propter hoc sine magna causa recurrendum: quia si fieret, aliquibus forte scandalum generaret. imo & si omittat psalmum, non debet ad illum redire propter prædictam causam, secundum Innocen. l. si aliquis de choro alijs cantantibus nil dicat de psalmo, propter id solum non reiterabitur psalmus, nam si totus chorus omisisset psalmum, puto qd. dicendus esset, nisi forsan scandalum immineret: vt infra ea. gloss. ver. potest & illud dici. sed & ille solus debet suam negligentiam confiteri, secundum Innocen. tanquam de veniali, non mortali, sed contra Hiero. 48. Maledictus homo, qui facit opus domini desidiose. Sol. illud intelligitur accurata, vel lata & maliciosa negligentia. Nos vero loquimur de leui, siue de leuissima, quæ forte ex nimia contemplatione, seu meditatione contingit, secundum Innocen. aut propter somnum nimium, propter quod si quis ad ecclesiam tardius surgat, inter venialia computatur. 25. dist. §. alias, ante si. In hoc tamen casu satis potest dici, secundum Innocen. quod ille, qui omisit psalmum, ipsum dicat in silentio, dum alijs cantant nocturnum. Potest & illud dici, quod si psalmum totum omisit, psalmus non est cum scandalo aliquis reiterandus.

non enim est tantus vnus psalmi omissio, quod propter hanc sit aliquis scandalizandus, arg. supra de præscrip. nihil. nempe præceptum est, quod septies in die orethomo. i. clericus in sacris, vel beneficiatus, supra eo. ca. 1. Sed quod isti, vel illi psalmi dicantur, non est in præcepto, & not. si. infra e. §. si. super ver. penitus inhibentes, ver. vel dic, quod dicere officium, & sequentibus. Unde & videmus, q. vna ecclesia dicit quosdam psalmos, & alia alios, secundum Innocen. hoc verum est: nihilominus tamen clericus vniuscuiusque ecclesiæ debet dicere illos psalmos, quos sua dicit ecclesia. alioquin, si ex contemptu aliter faciat, tanquam transgressor constitutionis, vel consuet. eiusdem ecclesiæ iudicari poterit, & puniri, & per consequens tanquam transgressor legis. 1. 1. dist. in his. ¶ Sed nunquid & peccat clericus, qui dum est in officijs, cogitat super alio bono spirituali, vel temporali? Respondeo, non debet alijs intendere, nisi necessitas, vel utilitas, quæ dilationem non capit, cogat eum de alijs cogitare, secundum Inno. arg. in eo, quod le. & not. infra de reg. iur. quod non est licitum: verum tamen cum secundum Boetium cor hominis vagum sit, & mobilius omni mobili, non est adeo fortis homo, qd. tales cogitationes euitet, unde nec semper in his mortaliter peccat, sed venialiter, vt sup. not. ideo & secundum Inno. non videtur peccare, si quando nimis fatigatus est spiritus, & potest fieri sine scandalo, aliquantulum causa recreationis exeat ecclesiam, vel aliqua dicat, vel cogitet præter illa, quæ leguntur. Caveat tamen ne in his excedat, secundum Inno. & nimium, & frequenter. Quid sit quis sine malitia non interfuit in prin. officij, vel fini nequeat interesse? Respondeo, non oportet, quod a capite incipiat, vel finem suppleat, si tamen magnam partem nocturnorum, vel laudis omitteret, bene faceret, si illud diceret, secundum Inno. Hoc vltimum credimus esse tutum, vt patet in eo, quod supra not. infra eo. §. fina. Quid de laicis, qui interfuit officijs, nec intelligunt, quæ leguntur? Respondeo, debent esse in silentio, & orare deum, vt orationes, & lectiones, & psalmi, & cantus, qui fiunt in ecclesia, profint sibi, & alijs ad salutem, secundum Innocen. (Alij) clerici, & prælati (Quater) de episcopis habes, de priuileg. c. fin. l. br. 6. q. absque missa dicenda, vel audienda diem aliquam transire non debent (Interesse) Hiero. in transla. Orig. super Gene. omel. 10. sine intermissione orandum, Apostolus præcipit. Vos, qui ad orationes non conuenitis, quo modo completis sine intermissione, quod semper omittitis (Contemnunt) vel statim post euangelium recedunt (non porrigunt) quia pluribus intentus, & cetera. ad id de cohabi. cler. quod a te, & capitulo, diuersis (Similia) de quibus in cle. eodem titulo, graui (inhibemus) habes ergo præceptum, & prohibitiones, iuxta illud psal. Declina a malo, & fac bonum. ergo & qui propter comestiones, vel fabulationes, vel alios malos mores ab officio detrahatur, vel ipsius deuotione, vel impeditur id dicere horis competetibus, omittens missam celebrare, vel audire, vel si interest, non habet cor ad deum, sed ad exteriora, mortaliter peccat, vt hic, & 14. questione. 1. quod præcipitur; & si verbum sit durum tamen scriptum. 6. questione. 1. scriptum. cum similibus, vel dic, quod dicere est in præcepto, sed alia, quæ in deuotione consistunt, suadendo dicuntur. unde dicit infra. Quantum deus dederit, quasi dicat, q. durum esset hoc ponere, in vsu præcepti, relinquimus ea gratie dei. & hoc, quia benignum, placet Hostien. quia nec debet ecclesia alicui inijcere laqueum. 27. q. 1. de viduis. 2. nec aliquos oneribus importabilibus alligare. 26. questione finali, alligant. vel dic, quod hæc non obligant ad culpam de nouo incurrendam, sed ad poenam suspensionis, quæ potest infligi, quod nota, dum dicit, Sub pena, & cetera (Studiose) quo ad officium oris non synco-
pando,

pando, nec aliud omitrendo (Deuote) quo ad officium
10 cordis. 33. distin. psalmista. ¶ Vltima ¶ glossa respondet
11 per questio, quæ sit pena contrafacientis. ¶ In ¶ gl. vlti
ma, ibi, Celsus) vide de sagit. capitulo vno, super gl. se
12 cunda. ¶ In ¶ gl. prima in fine) dicit Vincen. q. talis cū
syncopa loquens & horas dicit, & celebrat, dummodo
intendat dicere, quod dicit ecclesia & vtatur verbis in
propria significatione, nec intēdat inducere errorem,
de con. dist. 4. retulerunt. ¶ In glo. secunda, ibi, senten
tia) idem Vincen. maxime propter verbum, & similia.
idem Hostien. & in fine. 63. distin. Salonitanæ, & infra
de sagit. capitulo vno. ¶ In gl. vltima, ibi, canonis) vn
13 de, qui venit ¶ contra canonem, mouetur ante, quā per
iudicem puniatur, argum. de cler. ex. si celebrat, de co
habi. cler. c. 2. & sequentibus, de electio. cum in cunctis.
§. inferiora, nisi certa pena a canone sit inflicta. de hoc
de præben. extirpandæ. qui contra iudicem, statim pu
niri posset, ff. si quis ius dicē. non obtem. l. vna, de offi.
deleg. de causis & in fine) adde quod nota. infra de e
b lectio. b generali, in gl. contrafaciens, libro sexto, & su
pra de treu. & pace, capitulo primo.

ADDITIONES.

- a ¶ Transire. Tex. ille vtitur ver. decet, quod minus importat, quā
debet. vide lo. An. de voto, magnæ, in gl. hoc patet.
- b ¶ De electi. & vide de maio. & obe. illud, super glo. si. per lo. An.
& de concel. præb. detestanda, in gloss. simile. & ista Bar. inducit
ad suum propositum in le. si quis pro eo, ff. de fideiust. & qui facit
contra ius, præsumitur in dolo. ff. ad Silla. propter veneni.

S V M M A R I V M.

- 1 Eucharistia debet conseruari; quomodo in eius eleuatione, &
portatione populus inclinare debet, & nu. 3.
- Quomodo ad infirmum debeat deferri, & referri, & nu. 3. &
4. vnde dicta, num. 2.
- Vt transgressores puniantur.
- Iniuria, quid significet.
- 3 Signum saluatoris non debet in terra fieri.
- Sacerdotis officium in instruendo populo, et eius pueris qd hic.
- 4 Ad corpus Christi fugiens an gaudeat immunitate, & an re
cipiens.
- Privilegium non extendendum de vna ecclesia ad aliam, vel
de priuato ad alium.
- Contingere, quod potest præcauendum.
- 5 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 6.
- In hostiæ salutaris eleuatione, quæ orationes, et hymni dicēdi.

C A P I T V L V M.

- x Sane. Casus. Dicitur q. eucharistia debet confer
uari, quomodo in eius eleuatione, & porta
tione populus debeat inclinari, quomodo
debeat ad infirmū deferri. transgressores præcipit graui
ter puniri. secunda ibi. Sacerdos. tertia ibi. Quam, quar
ta ibi. Prælati [Incuriam] id est negligentiam. Phi. vel
malam curam [Exardescat] fuit in autentico, vt non lu
xu. contra natu. respon. primo, col. 6. de excessi. præ. cle
rici. 16. quest. 1. reuertimini [Eucharistia] dicta ¶ ab eu
quod est bonum, sicut euge, & charis, quod est gratia.
nec debet scribi per H. quia tunc esset interiectio do
lentis, nec est etiam aduerbium respondendi. inde ver.
Heu. dolet, eu prodest, eu dat responsa vocati, secundū
Hostien. & adde quod dixi supra de testamen. nos qui
dem, super prima gloss. [Singulari] id est, in quo nil sit
3 aliud. Re. [Deuote] ob hoc signum saluatoris non de
bet fieri in terra. Cinemi. li. sal. l. 1. Vincent. facit de of
ficio ordina. si canonici, libr. 6. (Doceat) de ætate, &
qualitate. cū sit, & clericus eius pueros, quod dic, vt de.

vita, & honestate clericorum, capitulo 3. [Inclinet]. ¶
incuruatur, cum legitur euangelium, stando tamen, de
con. dist. 1. apostolica [Idem faciens] plebs se reuerēter
inclinādo, & ad hoc per sacerdotem instruat [Eam]
eucharistiā [Decēti] puta suppellicio, vel capa rotunda
cum stola, ad hoc de vita, & honestate clericorū [Mun
do] absurdum. n. & c. de custo. euc. c. 2. in fine [Referat]
dēt ergo presbyter ire munitus eucharistijs, ne vacuus
revertatur, & ne ipso reuertente homines idolatrizent
adorando creaturam, non creatorem, & si propter mul
titudinem infirmorum totum expenderet, in reuertē
do cesset lumen, & sonitus campanellæ, secundum Hos
[Manifeste] non sub capa (Ante pectus) non post collū
4 (Lumine) sic missa ¶ non debet sine lumine celebrari, in
fra c. si. (Candor) sapientiæ. 7. (Ex hoc) scilicet q. sic fi
deliter custoditur, & reuerēter tractatur (Apud om
nes) no. hoc Vincen. & Gof. quod fugiēs ad corpus Chri
sti, quod deffert sacerdos ad infirmum, non gaudet im
munitate, vtentes ratione, quam no. Ioan. 13. questio.
2. cap. vltimo. sed Ioan. ibi de recip. ente loquitur, non
de fugiente. Host. vero dixit hic, & Vin. fatetur hoc ho
nestum, quod fugiens gaudet immunitate, licet non re
cipiens. & est ratio secundum eum, q. corpus Christi re
cipientem captiuum inuenit, & sic captiuum dimittit,
ne videatur omnino damnare iustitiā, cum iuxta psal.
Iustus est dominus & c. & summum bonum, & c. 12. q. 2.
eum deuotissimam. fugientem vero, quem liberum in
uenit in libertate conseruat. probat autem hoc multis
rationibus. & primo quia si propter honorem dei eccle
sia habet illud priuilegium, ergo fortius ipse deus: quia
propter quod vnumquodque, & ipsum magis, in cle. de
reli. cap. 2. not. in prim. secundo quia si statua præfecti
saluat hominem, insit. de his, qui sui, vel ali. iu. sunt. §.
sed hoc tempore, multo fortius corpus Christi, quo nil
maius. §. 9. distinc. ecce. ad hoc fides mulieris patientis
fluxum, vt legitur Matth. 9. Nec ob. eucharistiā esse
cibum animæ: quia nihilo minus corpus Christi est, &
corporali ecclesiæ præferendum. nec ob. priuilegium
non extendendum: quia illud verum de vna ecclesia
ad aliam, vel de priuato ad alium, de priuile. sane. Item
longe grauius est æternam, quam temporalem & c. de
hare. vergentis, & ex contraria opinione sequi posset,
quod eucharistia proijceretur in lutum, & præcauendū
est, quod contingere posset. de ser. non ordin. c. 1. & di
cit se non videre, quare magistri contrarium notaue
runt: quia & si odium restringatur, est tamen contra re
gulā fauorabile restringi, de reg. iur. odia, libro 6. (Trā
5 gressores] sacerdotes, vel inferiores. ¶ Secunda ¶ gloss.
respondet per questio. quā tripliciter soluit, & sol. me
diam moderatur. ¶ In gl. vlt. ibi. l. 1. in fi.) vide in præ.
c. de causis, super vlt. glo. ¶ In ¶ glo. 2. ibi, verus homo)
6 vel, Salue caro Christi, quæ pro me passa fuisti. Intus me
munda Christi caro, sanguis, & vnda, vel illa, Rex se
det & c. Goff. vel ista, Auerte faciem tuam domine, cum
tribus ver. sequentibus. vel, Deus propitius esto. vel, Je
su Christe fili dauid redemptor mundi miserere mei.
Abb. vel secundum Vincent. ista, Aue principium meæ
creationis: aue viaticum meæ peregrinationis: aue cau
sa meæ saluationis: te adoro, te verum corpus Christi
esse confiteor: per quod liberati sumus a potestate dia
boli, sanctissime pater miserere mei, & adde hanc ora
tionem, Deus qui singularis corporis tui hostia totius
mundi soluisti delicta, maculas scelerum nostrorū ab
sterge, & omnium viuorum, & fidelium defunctorum
peccata dimitte, eisque præmia æterna concede. vel se
cundum Mar. & Phi. Gratias agimus tibi, domine san
cte pater, pro iam beatificatis postulantes, vt eorum
interuētū apud te mereamur adiuari. pro his autem,
qui adhuc in purgatorijs detinentur, immolatur tibi
pater filius obsecrando, vt per hanc sacrosanctam ho
stiam

stiam pena illorum breuior fiat, & leuior. pro nobis autē, quos adhuc peccata grauant carnis, & sanguis imolatur tibi filius supplicando, vt peccata, quæ existentes in carne contrahimus, caro mundet, sanguis lauet domini nostri Iesu Christi. Item hymnum, Iesu nostra redemptio &c. [& ibi, orationem dominicam] quæ Christus docuit, Matth. 6. A. nec potest discipulus esse supra magistrum. Host. [& in fin.] posset sic corrigi: sit hoc sacramentum domine ad honorem, &c. fm Hostien.

S V M M A R I V M.

1. Missa quæ celebranda in conuentualibus ecclesiis, & nu. 2. Torpor pro pigritia, vel defectu. Obrepere, quid significet.
2. Pro defunctis in singulis missis iubet orari canon. Eorum anniuersarium quando, & quomodo faciendum, & a quibus, & cur permissum. Est licitum, si pro eo, quid relinquatur, & quo nomine appelletur alio, nu. 4.
3. Epilogus, & additio glossarum, nu. 4. Defunctorum animæ quot soluantur modis. Preces malorum prosintne, an noceant. Per alium quis potest saluari, non damnari.

C A P V T XI.

1. Cum creatura. In conuentualibus ecclesiis conuentualiter celebrandæ sunt missæ de festo, vel feria, & pro anniuersarijs defunctorum: ponit mandatum, cuius præmittit causam generalem. secunda ibi, Mandamus [Torporem] ponitur pro pigritia, vel defectu [Obrepere] quasi subintrare latenter, vt in proe. cle. vers. quia etiam, vbi de hoc [Defunctorum] canon iubet in singulis missis orari pro defunctis, de con. dist. 1. cap. pe. [Festo, vel feria] q. d. si anniuersarij incidat in festo, faciendum est saltem in priuato, & missa festi solenniter in conuentu. & si non est festum, potest dici missa anniuersarij solenniter, & ferialis in priuato, a vt diei qualitas requirit: habet locum in conuentualibus, & posset habere locum in capellis, quasi sit hæc iusta causa bis celebrandi, supra eo. consuluit. & cum communiter mortuos obliuioni tradamus, fuit hic permissum eorum anniuersarium: ad quod hi, quibus propter hoc aliquid est relictum, quasi ex debito tenentur. simi. de decimis. parochianos, nec est hoc simoniacum, de præbend. significatum, de voto, non est, ne præ. vi. su. c. 3. secundum Hostiē. [Conuentualiter] i. solenniter in conuentu. ¶ Prima ¶ gl. respondet per questionem. quid hic dicatur anniuersarium. ¶ In ¶ gloss. 1. ibi, mortis suæ] interdum dicuntur vigilie. 91. dist. cap. 1. & sic Paduæ [& ibi, sanctorum] an preces malorum prosint, vel noceant, no. 49. di. §. 1. & 3. q. 7. in grauibus [& ibi, eleemosynis] de his quatuor suffragijs posui versus supra de sepul. cap. vlti. [& ibi, agnatorum] & sic potest quis per alium saluari, licet non per alium damnari. de hoc 1. questio. 4. iam itaque.
2. canon iubet in singulis missis orari pro defunctis, de con. dist. 1. cap. pe. [Festo, vel feria] q. d. si anniuersarij incidat in festo, faciendum est saltem in priuato, & missa festi solenniter in conuentu. & si non est festum, potest dici missa anniuersarij solenniter, & ferialis in priuato, a vt diei qualitas requirit: habet locum in conuentualibus, & posset habere locum in capellis, quasi sit hæc iusta causa bis celebrandi, supra eo. consuluit. & cum communiter mortuos obliuioni tradamus, fuit hic permissum eorum anniuersarium: ad quod hi, quibus propter hoc aliquid est relictum, quasi ex debito tenentur. simi. de decimis. parochianos, nec est hoc simoniacum, de præbend. significatum, de voto, non est, ne præ. vi. su. c. 3. secundum Hostiē. [Conuentualiter] i. solenniter in conuentu. ¶ Prima ¶ gl. respondet per questionem. quid hic dicatur anniuersarium. ¶ In ¶ gloss. 1. ibi, mortis suæ] interdum dicuntur vigilie. 91. dist. cap. 1. & sic Paduæ [& ibi, sanctorum] an preces malorum prosint, vel noceant, no. 49. di. §. 1. & 3. q. 7. in grauibus [& ibi, eleemosynis] de his quatuor suffragijs posui versus supra de sepul. cap. vlti. [& ibi, agnatorum] & sic potest quis per alium saluari, licet non per alium damnari. de hoc 1. questio. 4. iam itaque.
3. ienniter in conuentu. ¶ Prima ¶ gl. respondet per questionem. quid hic dicatur anniuersarium. ¶ In ¶ gloss. 1. ibi, mortis suæ] interdum dicuntur vigilie. 91. dist. cap. 1. & sic Paduæ [& ibi, sanctorum] an preces malorum prosint, vel noceant, no. 49. di. §. 1. & 3. q. 7. in grauibus [& ibi, eleemosynis] de his quatuor suffragijs posui versus supra de sepul. cap. vlti. [& ibi, agnatorum] & sic potest quis per alium saluari, licet non per alium damnari. de hoc 1. questio. 4. iam itaque.
4. mortis suæ] interdum dicuntur vigilie. 91. dist. cap. 1. & sic Paduæ [& ibi, sanctorum] an preces malorum prosint, vel noceant, no. 49. di. §. 1. & 3. q. 7. in grauibus [& ibi, eleemosynis] de his quatuor suffragijs posui versus supra de sepul. cap. vlti. [& ibi, agnatorum] & sic potest quis per alium saluari, licet non per alium damnari. de hoc 1. questio. 4. iam itaque.

A D D I T I O.

1. ¶ Priuato. Debet tamen semper præcedere missa festi, vel ferie missam mortuorum, vide rationem, quare, per Ioan. And. supra eodem consuluit, super gl. secunda.

S V M M A R I V M.

1. Episcopus in die cene domini in sua ecclesia tantum celebrare debet, & crisma conficere, excipitur casus, nu. 2. Missam cuiuslibet sacerdoti vnam sufficit celebrare, neque semper, nu. 2. excipitur ibid.
2. Missam vnam quare hic tantum dicere præcipiatur archiepiscopo. Crisma consecrari quæ die debeat, & nu. 1. & solenniter, nu. 3. in fin.

3. Episcopus quolibet die dominico debet esse præsens in ecclesia cathedrali, nisi impediatur iuste, & an tunc celebrare.

4. Epilogus, & additio glossarum.

C A P V T XII.

1. Te referente. Casus. In die cene domini episcopus in sua ecclesia tantum missam celebrare debet, & crisma conficere ponit mandatum, cuius præmittit causam specialem, scd a ibi. Fraternitati [Quacumque] alias quantacunque. quasi dicat, etiam si sit episcopus, si. de testi. cum a nobis [Valde felix] minus est tenere sacerdotium, quam mereri. dicit Hiero. ad Pamma. ca. 3. [Vnam] vnde ¶ nec semper istud comendatur, de con. dist. 2. quotidie [Dumtaxat] sed cum sacerdos simplex propter peregrinos superuenientes scdam missam dicere possit, de hoc supra eo. consuluit. quare huic archiepiscopo præcipitur, vt vnam tantum dicat, & certo loco? Solutio. Potest esse ratio: quia, vt dicitur in gloss. & in an. peregrini eum cogebant celebrare. vnde fugiebat celebrantis deuotio, de con. di. 5. non mediocriter, 33. q. 5. saluabitur. 45. distin. de Iudæis. Secunda ratio: quia posset tantum in prima missa detineri, q. impeditur, & sic per consequens chrisma confectio, quod consecrari non debet nisi illa die. de hoc de con. dist. 3. literis, & di. 4. omni tempore. ibi vero missa peregrinorum sequitur ordinariam. Ad id, quod de sacerdote obijcitur, respondetur ibi, non est alius sacerdos, qui alteram dicere possit. sed hic multi erant, qui poterunt primam dicere peregrinis, & nullus præter archiepiscopum, qui posset dicere secundam. imo videtur, q. hoc mandatum sibi fiat ad excusationem, & requisitionem suam, si. de institu. ad decorem, posset etiam dici, q. is qui habet crisma conficere, ob honorem chrisma illa die non debet nisi vnam missam dicere. quod quidam præcise tenent: sed secundum istos sequeretur, q. si quis habet duos episcopatus tam propinquos, q. in vtraque ecclesia posset celebrare, & crisma conficere, hoc ei non liceret; & tamen isti super hoc ius non habent nisi istud: tamen si hoc dictum vis sequi, dicere posses, q. vno anno celebret in vna ecclesia, & alio in alia, & q. crisma vnius ecclesie in aliam transmittatur, vt fit frequenter secundum Hostiē. [Conficere] non ¶ ob. generali interdicto loci, de sent. excom. quoniam, lib. 6. imò & quolibet die dominico debet episcopus esse præsens in ecclesia cathedrali, nisi iustum impedimentum occurrat, de con. distinct. 3. episcopus, argument. 7. questio. 1. & temporis, in fine, & argumen. quod tunc celebrare debeat, quasi reddens debitum sponsæ suæ: contra quod saluo impedimento canonico nulla est exceptio admittenda, argumen. de coniu. lepro. capit. 2. [Solemnia] & tunc ab episcopis, qui crisma conficiunt, & non ab alijs dicitur, Gloria in excelsis Deo, de con. distin. 1. porro. Phi. ¶ Vlt. glo. ponit casum. ¶ In gl. vlt. ibi, pape] hæc patent in an. (in fi.) de hoc supra de elec. quod sicut.
2. Archiepiscopus in prouincia quando iurisdictionem habeat.
3. Epilogus, & additio glossarum, nu. 4. Vinum quibus præcipue gratum.

C A P V T XIII.

1. Perniciosus. Casus. In sacrificio altaris plus est de vino, quam de aqua ponendum. & primo ponit abusum, quem secundo improbat ibi, Cum secun-

secundū. tertio fieri prohibet ibi, Ideoq; [In sacrificio] idest in calice, i quo fieri debet sacrificium [Generalis] turpis autē est pars &c. infra de spō. du. duas [De aqua] reprehenditur ergo ponens plus de aqua. Item non ponens aquam, infra capitulo primo, debet ergo fieri congrua comparatio [Prouincia] non t̄ solum propter diuina officia habet archiepiscopus iurisd. in prouincia, vt dicit gl. & Innocē. sed etiam, quando per totam prouinciam est vitium commune, vt hic. de iust. c. 3. de rescriptis, ad hoc de officio ord. pastoralis. ¶ Prima t̄ gl. no. consue. attendi, inducit quatuor similia. addit etiam aliam rationē. ¶ In t̄ prima glo. ibi. alia ratio] & per has rationes secundum Goff. soluitur, quod obijci posset hic irrationabile, cum multa aqua designet multum populum, supra eodem, cum Martha, & quia in multis locis est vini penuria, & in alijs vina fortissima [& ibi, bibendum] precipue vltimontanis, quibus grata est hæc vsia. ff. de contrahen. emptio. in venditionibus. §. finali. alias est l. & incipit emptionem, secundum Goffr. sed dicit Host. supra e. quadam, quod non est speciale in ipsis, cum in eo quilibet ordo concordet. Vnde ver. Vino, cui codo, concordat quilibet ordo [nec vicini] Goff. respiciunt vinum campanum. ff. de ver. ob. vbi autem non apparet. 2. respon. nec cum nouo prauis laporis permutaret vinum vetus electum. ff. si cer. petat. l. 3. [& ibi, facit] & quia aqua cum vino transit, accessorium ergo non sit plus quantitate, quam ipsum principale, non tamen ponant tam modicum, sicut templarij, qui cum vase vini, quod tenet 100. cados, ponunt ad bibendum guttam aquæ secundum Mar. & Phi. dicit Host. q. in vino principalius elucescit hoc sacramentum, supra e. cum Martha. §. 1. Item non legimus Christum posuisse aquam in calice. Itē credere debemus, q. de latere Christi maior quantitas exiit sanguinis, quam aquæ, cum natura lior fuerit exitus sanguinis, quam aquæ. §. e. in quadam.

A D D I T I O.

¶ Prouincia. Idest in subditas suffraganeorū, & vide Ioan. And. de iust. ex frequentibus, in gl. tenet hæc sententia.

S V M M A R I V M.

- 1 Missarum solennia celebrans presbyter sine quibus, vel quibus adhibitis deponendus est, & nu. 2. vel aliter puniendus, ibid. & nu. 3. 6. 7.
- 2 Eucharistia non debet absque igne portari.
- Interdictionis aqua, & ignis loco quæ pena successit.
- 4 Epilogus, suffragium, & suppletio glossarum, nu. 5. 6.
- 7 Ignis mystice quid designet.
- Altare quid.
- 8 Culpa lata quida

C A P V T XIII.

1 **Literas.** Casus. Ab t̄ officio, & beneficio deponendus est presbyter, qui sine igne, & aqua, vel in pane fermentato, vel in ligneo schypho sacrificat, communis diuisione. secunda ibi. Cum igitur. Prima ponit duos excessus presbyteri. secunda ibi, intellecto, ponit alios duos [Confessus] no. pro his, quæ dixi de accusa. qualiter. 2. sup. ver. redde [igne] sine t̄ quo etiam non debet portari eucharistia, sup. e. sane (Sacrificabit) not. quia sacrificabat, & sic est pro Hostien. qui tenet, q. sine aqua verum sit sacrificium, licet grauiter peccet, & puniendus sit hoc faciens. alias dixisset hic, q. sacrificare simulabat, supra eo. de homine. & de hoc dixi supra eo. cum Martha, super ver. elucescat, & super ver. cum vino, hæc etiam fuit opi. Hug. vt not. de con. di. 2. cap. 2. & magistri sen. lib. 4. dist. 1. cap. fi. In eo tamen loquitur, qui non intendit errorem inducere, sed obliuione, vel ignorantia hoc fecit (Ex

aqua) huic interdici deberet aqua, & ignis, vt puniretur in quo peccauit, & in cuius penæ locum successit hodie deportatio. ff. ad l. iul. pec. l. 3. ff. de penis. l. 2. Goff. Ia. ¶ Secunda t̄ gloss. respondet per quæstio. & ponit so. Hug. ¶ Tertia glo. respondet per quæstio. an in vase ligneo sacrificare, & de quo debeat esse calix. ¶ Quarta respondet per ob. & sol. ¶ In t̄ 4. gl. ibi, licet. §. vlt. vide in e. præ. de his, super 1. gl. ¶ In t̄ glo. i. in fi.) minus tamen deberet agi cum eo, ad hoc de elec. innotuit. ¶ In gl. 2. ibi, scriptum est. 1. ad Chorin. 5. (& in fi.) & ca. 2. vbi de hoc communiter theologi contra, vt Th. 3. par. sum. q. 84. art. 4. & Host. hic licet. grauiter puniri debeat Latinus id faciens. ad hoc de tempo. ord. ca. 2. securius enim conficitur panis azimus, vix enim est, quin de fermentato aliqua mica cadat. Tho. vbi sup. reddebat alias causas. Prima, quia Christus hoc sacramentum instituit prima die azimorum. Matt. 26. Mar. 14. qua die nil fermentatum in domibus Iudeorum esse debebat. Exod. 12. secunda: quia hoc sacramentum est proprie corporis Christi, quod sine corruptione conceptum est magis, quam deitatis. 3. quia hoc plus competit sinceritati fidelium, quæ requiritur ad vsum huius sacramenti. vnde 1. ad Chor. 5. Non in fermento &c. & ibi, Itaque epulemur in azimis sinceritatis, & veritatis. ¶ In t̄ gl. 3. ibi, vasa) idem ibi no. 10. (& ibi, ligneo) propter porositatem (& ibi, vitro) propter fragilitatem. ¶ In gl. 4. in fi. & de offi. leg. licet. ¶ In gl. pe. ibi legitur) Leu. 6. & olim habebatur, de vi. & ho. cler. quoniam, in parte decisa, & dicebat ibi, qd ignis mystice designat feruorē caritatis: altare officium prædicationis, vel ipsum sacerdotium, quæ nutriet sacerdos pietatis operibus (& ibi, Iasoni) 2. Mach. 1. & 2. (& ibi. c. 1. & 2.) vbi de hoc. ¶ In gl. vltima, in fi.) & t̄ est lata culpa nō intelligere, quod omnes intelligunt, vel nescire, quod oēs sciunt. ff. de ver. sig. l. lata, & dicitur supina ignorantia, de qua. de cle. ex. mi. apostolica, secundum Host.

A D D I T I O.

¶ Intelligere. Hic ergo lata culpa dolo æquiparatur etiam in pena depositionis ab officio, & beneficio. vide de materia i. c. bon. fides, supra depositi, super gloss. 2. & Bar. in l. 1. §. non autem, ff. quis test. l. iul. esse fuerit, & in l. quod Nerua. ff. de pos.

S V M M A R I V M.

- 1 Continuatio, vel æconomia tituli.
- Baptismus a quibus conferri possit, in quibus consistat, nu. 3.
- 2 De eo ubi nam alibi in libris, & titulis & capitulis præter quæ hoc in titulo tractetur.
- 4 Si baptizetur quis i flumine, vel in fonte, an sola illa aqua, quæ corpus tangit, sit sacramentum.

De baptismo, & eius effectu, Rub.

1 ¶ Viso t̄ de corpore Christi, quo nil maius in sacrificijs, de con. dist. 2. nihil de baptismo, quod necessarium est, & magis efficax, & reliquorum sacramentorum ianua, infra titu. proximi. veniens, est videndum, vel aliter, vt dixit Innocent. sicut missa, & eucharistia a sacerdote debet celebrari, & confici, & de hoc visum est in proxima rubrica, sic baptismus debet a sacerdote conferri, licet valeat collatus ab alio, sup. de sum. trini. cap. 1. §. sacramentum, ideo &c. Habetur t̄ materia, de con. di. 4. per totum. 68. di. cap. 1. & §. quod ergo, cum c. se. 1. q. 1. dedit, & cap. seq. vsq; ad §. nemo, & c. sicut Christus. & repetitur in cle. vltra titulum autem, inf. proximum, & infra de ap. & re. bap. conuenit rubricæ de sum. trin. firmiter. §. sacramentum, de sacra vnc. c. vno. §. q. 2. vero, de consan. & affinit. de infidelibus, de accusat. veniens, de Iudeis. c. 1. & c. Iudei, 2. & c. sicut, de sen. ex. m. fo. facit lib. 6. de elec. fundamenta. §. ne aut, de cognat. spiritu.

3. c. 1. & 3. de hereticis, contra Christianos, de sen-
 exc. qm. & in cle. de sum. tri. c. vno. §. si. Dixit hic Inn. in
 rubrica, & Host. post eū, q. 7. quæri consuevit, in quo co-
 3. sistat sacramentum baptismi. super quo triplex reper-
 tur opi. dicūt enim quidam, q. ipsa aqua est baptismus,
 vel sacramentum baptismi. Alij dicūt, q. in ablutione,
 siue tinctione baptizati duo reperiūtur. s. passio ex par-
 te baptizati, & actio ex parte baptizantis, & dicunt,
 q. ablutio, siue tinctio, quæ dicitur passio, est baptis-
 mus, siue sacramentum. & huic opinioni videtur assen-
 tire magister in sentētijs. nā ipsa tinctio, actio vel actus
 q. nq. est peccatum. Tertij dicunt, q. character, qui in ba-
 ptismo transfertur, siue confertur, est baptismus, siue sa-
 cramentum, de con. dist. 4. tunc valere, non ipsa aqua,
 vel tinctio, quæ velociter transeunt. & exponunt, quod
 dī, baptismus est intinctio & c. i. character in tinctione
 collatus. Inn. dixit, q. sicut tria sunt in sacramento alta-
 ris, vt legitur & notatur, supra tit. 1. cum Marthæ. §. di-
 stinguendum, sic & tria sunt in baptismo. Vnum est,
 quod est tātum sacramentū, & non res. s. aqua abluens
 siue ablutio, vel intinctio aut passio. Secundum est, quod
 est res tantum sacramenti, & non sacramentū. s. pecca-
 ti remissio, & gratiæ infusio. Tertium est, quod est res,
 & sacramentū. s. character animæ impressus in baptis-
 mo. aqua igitur verbo dñi sanctificata proprie est sacra-
 mentum, sicut & species panis, & character secundario,
 sicut & verum corpus Christi, & de characterē vide qd
 dixi de sacra. nō ite. super rubrica, q. hic dixerant Inn.
 4. & Host. Et notandum est, qd si quis baptizetur in flumi-
 ne, illa sola aqua est sacramentum, quæ corpus tangit,
 & si quis eā bibat, aquā sacramentalem biberet, & hoc
 idem esset, si quis biberet aquam consecratā de fonte
 baptismi, tñ quidam asserunt totam aquam, quæ est in
 fontibus baptismi, sacramentū esse, ex quo p̄m ordinē
 ecclesiæ consecrata est, etiam si nullus ibi baptizaretur,
 quia ex quo sacerdos eam totam consecrare inten-
 dit, verbum consecrationis accessit ad totam aquā, quæ
 est in fontibus, secus tamen esset, si quis baptizaretur
 in flumine, hoc enim impossibile esset, q. totum flumen
 consecraretur, quod est in cōtinuo fluxu: sed minus pru-
 dens esset sacerdos, qui hoc intenderet. Melius ergo vi-
 detur, q. non solum in flumine, sed etiam in fontibus il-
 la sola aqua sit sacramentum, quæ t̄git corpus, & non
 tota aqua fontium quinimo, & quantumcunque conse-
 cratur aqua fontium, tamen nunquam sit sacramentū
 per sola verba consecratoria, quæ ibi dicuntur, nisi vt
 puer ibi baptizetur cum verbis ad hoc ordinatis, nam
 priora verba sunt tantum de solennitate, & ideo nō fa-
 ciunt sacramentum. Item cuius rei esset sacramentum,
 cum nulla sit anima, in qua significet infusionem gra-
 tiæ factam, vel characterem infusum, quasi dicat nul-
 lius, secundum Innoc. cuius est hæc tota gl.

S U M M A R I U M.

1. Titulus hic cū duob. primis capitulis vbi olim erant collocata.
 Amen, non dicitur de substantia baptismi.
2. Baptizari qua forma debeat, & lingua, & nu. 5.
3. Baptismus vt teneat, quæ requirantur a laico si conferatur,
 omissa suppleantur a presbytero, nu. 6.
4. Ecclesia potest constitutiones facere super baptismo, & alijs
 sacramentis, & quas & super quibus alijs, circa finem.
5. Epilogus, & suppletio glossarum.

C A P V T I.

7. Si quis. Iste t̄ titulus cum primis duobus capitu-
 lis erat in fine secundæ compilatio [Ter.]
 vel semel tantum, de con. dist. 4. de tri-
 na. Innoc. & capitulum, si quis presbyter. quod ibi præ-
 cedit, videtur contra: sed ibi soluitur [Immerferit] vi-
 de qd dicam j. in gl. magna, ver. in his vero, & inf. eo.

debitū, in pr. (Amen) quia istud nō repetitur infra, nec
 habetur j. e. debitū, & c. seq. & de cō. di. 4. prima, circa
 fi. & si qs psbyter, & c. multa. in fi. nec Matt. ult. dī non
 esse de substantia (Baptizo) dicit Inn. & Host. q. non ef-
 2. set baptizatus puer si diceretur, Baptizat te Christus,
 vel Petrus vel sacerdos, baptizāte demonstrato, vel ba-
 ptizatur Petrus a tali. Verumtñ, si esset aliqua p̄uincia,
 quæ nunq. formam nostram accepisset, & dicta verba,
 vel alia veris eq̄pollentia exprimeret baptizās, sic ba-
 ptizati deberent haberi pro baptizatis. Sed oppones &
 dices, nonne idem iuris est de vnaciuitate, quæ nunquā
 accepit formā nostrā, vel de singulis sacerdotibus? Re-
 spondeo non. aliud enim in p̄uincia, aliud in ciuita-
 te, vel singulis ciuitatibus. Et est ratio diuersitatis: qā
 in p̄uincia potest error iustus & probabilis assignari,
 ideo ad illos constitutio ecclesiæ non extēditur, nisi ex
 quo sciunt formam, & sic fuit diffinitum de Grecis Ca-
 labriæ, qui hanc formam seruauerūt. quinimō & plus fuit
 eis cōcessum. s. q. et in futurum p̄m prædictā forma suā,
 quā seruauerant, baptizaret. In alijs vero singularibus
 nō est error probabilis: & ideo constitutio ipsos ligat, ar.
 2. dist. 82. proposuisti secundum Inn. hæc tñ ratio nō est
 multum efficax secundum Hostiē. Certum est enim q.
 forma, quam seruat Rom. ecclesia, sicut & sua constitu-
 tio generalis omnes astringit, vt patet in eo, quod le.
 & no. §. de cōst. c. 1. & c. fi. & de temp. or. c. 2. ergo adeo
 ligat p̄uinciā, & vniuersos, sicut vnam ciuitatē &
 singulos, vt patet in eo, qd le. & no. supra de post. ca. 1.
 ergo pōt reddi melior diuersitatis rō, quare aliud sit in
 p̄uincia, & aliud in ciuitate. hæc. s. qā in p̄uincia v-
 na maius imminet scandalū, quia ibi est maior hoīum
 multitudo, quā in vna ciuitate vel singulis. vbi autē est
 maior multitudo & plurimorū strages iacet, seueritati
 detrahatur, & dispēsat̄ facilius, quā in paucis. 30. dis-
 vt cōstitueretur, & patet in eo qd le. & no. supra de tēp-
 or. c. 2. j. de cler. exc. m. latores, sed & cū illis p̄uinci-
 cijs, q. suos ritus ab antiquo habuerūt, & seruauerūt alie-
 nos a n̄ris, sicut patet in Grecis, vt paulatim trahātur
 ad deuotionē, & obediētā Ro. eccl. & vniōnē ouilis, est
 in quātum pōt fieri sine offensione fidei, benignius agē-
 dum & eis deferēdū, vt infra eo. licet Græcos, & adde
 qd ibi dicā, ideoq. & in voto cōtinētā eis parcitur. 31.
 dist. Nicena, supra de vi. & ho. cler. vt clericorū. §. si. &
 de cl. cōiu. cū olim. eadē et rōne parcitur Iudeis, & pa-
 ganis & neophris q. cōstitutiones ecclesiæ generales, vt
 patet in eo qd le. & no. j. q. fil. sint leg. c. fi. & de diu. quā-
 to, et c. gaudeamus, et c. deus qui, et infra de p̄en. deus
 qui, et no. infra e. c. in gl. nō licet, ver. sed nec dicimus,
 et seq. pōt autē ecclesia p̄dictā formā Grecorū, quā in
 baptizando seruāt, sine periculo fidei tolerare, qd ex
 eo apparet; quia forma, q. seruat ecclesia Ro. nō fuit de
 verbo ad verbū a dño constituta, imo potius ex consti-
 tutione ecclesiæ vires sumit: quod ē t ex eo euidenter
 probatur, quia et in prima ecclesia baptizabatur in nō-
 mine trinitatis, et i nōie Christi, nec seruabatur hæc for-
 ma: sed postea fuit ab ecclesia constituta, vbi patet de
 cōst. dist. 4. firmissime, et c. a quodā Iudeo, et c. se. nemi-
 ni autē est dubiū, quin papa possit q. cōstitutionē eccle-
 siæ dispensare, et et formā, quā hodie tenemus, mutare
 posset ex causa, et aliam statuere, non tñ oīno nouā, sed
 saltē illā, quæ antiquitus seruabatur, vt diceretur, Bap-
 2. to te in nōie trinitatis, vel in nōie Christi, vt dictū est,
 ar. in eo, qd le. et not. §. de cēf. cū venerabilis, ver. nec
 intelligatur. vel. ut qdā dicūt, vt baptizaretur in nōie
 patris tñ, quia in expressione vnius p̄sonę intelligūtur
 et alię, ut in li. sen. 4. dist. 2. c. hic q̄ritur. et seq. multo for-
 tius posset statuere, q. forma Grecorū ubiq. seruaretur,
 q. et magis uideretur formæ euāgelij, quæ in secūda et nō
 in prima p̄sona exprimitur, cōsonare, attamē dñs Cle-
 mēs papa III. super dicta q. consultus respōdit, ut dicit
 Io. An. super 3. Decr. Ff Host.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Host. eo audiente tales non esse baptizatos. Sed nun-
quid loco huius verbi, baptizo, posset poni lauo, vel
balneo vel tingo? Respondeo non secundum Inn. quia hoc
verbum, baptizo, plus importat, quam sit eius propria si-
gnificatio. nam in hoc loco baptizare est aliquem in a-
qua sub certa forma tingere, siue immergere, ut patet
in hoc c. licet de pronome, ego, teneat Inn. & Host.
quod tenet gl. pronomen tamen istud, te, dicunt esse de
substantia, quia expressior est demonstratio per pronomen,
& accusativum, quam si diceret baptizo illu, vel
simpliciter baptizo in nomine &c. Item posset intelli-
gi alias baptizata scutella, vel ipse baptizans, vel ma-
nus baptizantis, vel si. Item quia inter baptizantem, &
baptizatum dicitur esse differentia, infra eo. debitum.
ergo, te, est de substantia. Si vero cum occurrunt plures
baptizandi, dicat, ego baptizo vos, & simul supra om-
nes aquam projiciat, viderentur tales baptizati, alias
quomodo potuisset apostolus una die tria millia homi-
num baptizasse, de conse. dist. 4. proprie. c. imò & si ma-
gnus princeps converteretur & baptizaretur & sacerdos
ex curialitate, & ne offenderetur ex singulari locutione,
sicut quidam faciunt, diceret, ego baptizo vos, for-
san per hoc non vitaretur baptismus secundum Hosti. Dicit
tamen tutius, quod sicut nec plures unum, sic nec unus simul
plures baptizet, sed singuli singulos, ad hoc 30. q. 4. qd
aut, de conse. dist. 4. in catechismo, & c. non plures, de
cog. spi. quamvis, lib. 6. & quod baptizans tam in sua, quam
baptizati persona non utatur plurali dicens, baptiza-
mus te, vel baptizo vos, sed singulari, ut dicit, & faciunt
hac ad no. de re iudi. c. pe. in gl. ult. lib. 6. [In nomine]
non licet mutare dicendo. In virtute, vel in nominibus
patris &c. Est enim secundum Inno. magna differentia
inter verba, nomine, & virtute, & an loquatur in singula-
ri, quod designat unitatem essentiae, vel in plurali, quod
nec unitatem designat, idem fere in omnibus alijs ver-
bis hic positus. sunt enim verba substantiatae formae, se-
cus tamen, secundum Inno. est in forma facti, quam in
forma verborum, ut si quis bis, vel quater, vel pluries im-
mergat. semper enim baptizatus est puer dumodo ba-
ptizans baptizare intendat, et si credat 4. immersiones
necessarias. Et est diversitatis ratio, quia in verbali
forma certa verba statuta sunt, ita, quod ipsa verba & etiam
forma verborum sunt de substantia. In his vero, quae fa-
cti sunt, & ipsum respiciunt, sicut immersio, nihil est de
substantia, nisi ipsa intinctio aquae. unde etiam sine im-
mersione, id est non immergatur baptizandus in aqua,
sed tantum super eum projiciatur, baptizatus est. facit
Eze. 26. effundam super vos aquam mundam & mun-
dabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Item pos-
set esse aquae penuria. Item debilitas baptizandi, cui
posset ex immersione imminere periculum, & ideo, quia
immersio, vel aspersio secundum Inn. una vel trina ad solennitatem
tantum pertinet, eorum omissio baptismum non vitiat,
d de conse. dist. 4. c. 1. & 2. & c. de trina. d Sed quicquid di-
catur, tamen nihil est omittendum de eo, quod potest fieri &
generaliter consuetum est, quia regulariter & semper &
in verbis & in factis forma exacta diligentia est servan-
da. Sed nec dicimus, quod ecclesia imprimat characterem
animae baptizati, imò solus Deus hoc facit. Ecclesia tamen
potest facere constitutiones super baptismo, & circa colla-
tionem baptismi certas formas praefigere, per quas quia
bonae sunt, & quia Deus ipsas ratas habet. s. de transla-
cpi. c. 2. & 3. Character imprimitur illi, qui secundum ipsas ba-
ptizatus est per ministerium baptizantis, supra de fide
cath. c. 1. s. pe. infra e. debitum, s. fi. Idem facit in matrimo-
nio j. de consan. non debet, & alijs sacramentis, ut patet
in eo, quod no. & le. s. de temp. or. c. 1. & 2. & de sac. vnc. ca.
unico, & de sac. non ite. c. 1. & si. & iuramento, ut no. su-
pra de resc. constitutus, supra de iureiur. venientes, & in
voto ut le. & no. s. de voto. c. 1. & fere in omnibus alijs,

quae non sunt contra fidem. secundum Inn. quod dicit, ut plene
de conc. pra. proposuit. hoc autem notandum est, quod
ad hoc ut baptismus teneat, necesse est, quod baptizans in-
tendat baptizare, & non tamen balneare, vel carnes lavare,
non tamen videtur necessarium quantum ad effectum baptis-
mi, quod sciat, quid sit baptismus, quod sit sacramentum, vel quod
ibi gratia infundatur: imò & si crederet totum trinum, &
totam trinitatem, & deceptionem reputaret, & et si non gerat
in mente facere, quod facit ecclesia, imò & si contrarium in
mente gereret, & si et nesciat quid sit ecclesia, vel ipsam
non credat esse, vel aliquam potestatem habere? tamen dum mor-
do intendat dare id, quod datur alijs baptizantes, & formam ser-
uet, nihilominus valet baptismus. Inde est, quod si quis va-
dat ad Saracenum, & dicat ei, baptiza me, & doceat eum
formam, & ille Saracenus baptizet eum, non credens per im-
mersionem aliquid operari nisi maledictionem, nec intē-
dat eum baptizare, sed maledicere secundum intentionem
petentis baptismum. i. cum baptismus habeat suum effe-
ctum, sed tamen baptizans tanquam minister conferre intē-
dat, quod baptizantes alijs conferant, verè baptizatus est. Sed
si hoc non intenderet, non baptizaret. Sed quid si baptiza-
tus petijt baptismum, tamen non intēdebat baptizari, nec cre-
debat baptismum aliquid operari, nunquid est baptiza-
tus? ut quod non: quia ex quo non consentit, non baptizatur,
quis forma servaretur, sicut sine consensu non datur
matrimonium, licet verba consensu exprimantur, infra
de spō. tua nos. Sed contra, quia nedum fraudulentus, sed
et coactus baptizatur. 45. dist. de Iudeis, & furiosus, &
dormiens, si prius erat in voluntate baptizandi, j. eod.
maiores. s. ite queritur. Sol. qui sic fide accedit ad ba-
ptismum, non est baptizatus, quamvis ecclesia, quae fictio-
nem ignorat: propter ipsam ignorantiam talem cogat
servare legem baptizatorum, quia non iudicat de occultis,
inf. de simo. tua nos. unde & plerumque iudicium eccle-
siae secundum exteriora, & eorum opera. s. veritate iudicat. j. de
sen. excō. a nobis. 2. s. 1. Nec ob. quod in trinum allegatur
est de coacto, quia in ipso deprahenditur voluntas, licet
coacta. 16. q. 1. merito. Si vero nunquam consensisset ba-
ptismo, licet illud verbo petisset, & coactio fuisset abso-
luta, idem diceretur, quod in superiori proximo casu. Sed nec
ob. quod dictum est de furioso, & dormiente. quia tales credun-
tur habere voluntatem in habitu, licet non in actu secundum Inn.
noc. Sed Host. dicit fide baptizatum recipere caracte-
re. Idem si per iocum, vel derisum, remittens ad sum. co-
tit. s. quae sit eius forma. 2. s. quis sit effectus, ubi dicit
hanc rationem, & multas alias expeditas. ¶ Secunda ¶ glo-
querit, & sol. ¶ Tertia gl. alle. duas concord. signat unum
trinum & sol. ¶ Vlt. gl. arguit, signat trinum, & soluit. ¶ In
gl. 2. ibi forma. ¶ Iu. & in pronome videatur dominus vim fecis-
se, dum dixit. Ego sum, qui sum, Exod. 3. D. Item ego sum
lux mundi. Item ego principium, qui & loquor vobis;
Io. 8. quod in multis locis eiusdem capituli ponderatum
inuenies [& ibi, non quia?] Idem Vin. Innoc. & Hosti-
no. Io. de conse. dist. 4. c. 1. pronomen non debere omit-
ti. Ipse tamen no. ea. dist. multi, quod si omitteretur, tenet ba-
ptismus. Idem Gost. quia pronomen dicitur abundare.
ff. de hare. insti. l. 1. s. qui neque ibi, non referre, an di-
catur, haeres mihi esto, an haeres esto, sicut in stipulatio-
ne non interest, an stipuler habere licere, an mihi habe-
re licere. ff. de verbr. obliga. l. stipulatio ista. ¶ Gui. Na.
contra primum teneas. ¶ In gl. 5. ibi baptizatus theol-
ogi, & Host. contra, & Vin. supra de cost. trans. Ber. co-
cor. Gost. de sum. tri. c. 1. [& ibi, agit] Dicunt hic Inno-
& Host. quod si quis sciens, quod certa est forma baptismi, &
quod praeter illam nil agitur, formam ignorat, & ba-
ptizat in vera forma hic expressa, & baptizare intēdit,
quod verus est baptismus, licet dubitet de forma, secus di-
cunt de illo, qui veram formam exprimit, cum aliam, &
non illam credat esse veram formam. Ille enim bapti-
zare non intendit, cum credens etiam formam ad hoc
statutam,

statutam, non credat illam esse, si aliam: sed si non crederet contra formam statutam, & intendens baptizare, verum formam exprimeret, verus esset baptismus secundum eos (& ibi apostolorum) 2. cap. (& ibi diminuendum] quid vero iuris, si aliquid præmittatur, vel intermittatur, vel subsequatur od verba huius formæ, & quid si ordo verborum conuertatur, & quid si interualum interueniat in prolatione formæ, not. de conse. di. 4. si non sanctificatur, in prin. dicunt. autem hic Innoc. & Host. ordinem verborum in tantum seruandum, quod aliquod ipsorum vulgariter, vel literaliter non liceat præponere, vel postponere, vel interserere, vel addere aliquod aliud verbum in ipsa forma intendendo illud esse de forma; nec formam esse sine ipso, ut si dicatur. Ego talis sacerdos, vel ego sacerdos baptizo te Ioan. in &c. vel ego baptizo te in nomine patris, & filij, & Spiritus sancti, & sancti Ioannis, alias si baptizans non crederet talem formam, vel additum esse de forma, sed ex simplicitate, vel deuotione adderet prædicta, non dico diminueret, vel ordinem præposteraret. verus esset baptismus, etiã si ex malitia, vel hæresi adderet, & diaboli, & hæreticorum, dummodo non crederet illa esse de forma, & intenderet baptizare. Host. de hoc tract. in fin. huius tit. §. quæ sit eius forma, ver. quid si aliquid. & ibi in ver. quid si ordo, tenet, quod si alia verba non transmutentur, non est vis, an dicat, Ego baptizo te, vel ego te baptizo (& ibi vnum) & si tamen diceret Baptizo te in nomine patris filij, & Spiritus sancti. tenet baptismus. Innoc. Abb. (& in fi.) vbi etiam no. Io. quod si Græcus, vel alius eadem verba proferat in lingua sua, vel suis litteris, quod verè baptizat. idem dixit de illo, qui baptizat sub nomine genitoris, geniti, & sancti flaminis, cum sint synonyma. in primo concor. T. & Vin. infra c. pe. in secundo contradicunt: quia aliam vim habent hæc nomina, quam illa. idem Inn. & Host. hic, & Abb. ¶ In §. gl. ult. in fin.) dicebat Ala. cuius fuit gl. quod tamen vsque ad tempora Inn. III. solet a magistris sustineri. dicebat Host. quod si laicus baptizasset forma seruata, omissa per ipsum presbyterum suppletur, sicut catechizatio, salis impositio, & vñctiones, de quibus de sanct. vñct. c. vno.

ADDITIONES.

- a ¶ Secundum Inn. Vide Io. An. de consuet. cum dilectus.
- b Nōne Christi. Vnde gl. in c. a quodā, præallegato, & in c. multi.
- c ¶ Proprie, ibi vide gl. ad finem c.
- d ¶ De trina. ibi vide gl. & in c. præcedenti.
- e Suppletio ista §. si quis ita. vbi vide Bartolū, & per doct. in auct. si quando. C. de consti. pecu. & Bar. in l. fin. ff. si certum petat. & in l. de hæredi. in fi. præallegata.

SUMMARIUM.

1. Baptizatus quis præsumatur, & si dubium sit, an sit baptizatus quid iuris.
2. De confirmatione si dubitetur, quid agendum ab episcopo.
3. Epilogus, & additio glossarum.

CAP. V. T. II.

De quibus. Breue est (Dubium) vehementer de facto, puta quia natus est in captiuitate Saracenorum. nam si quis natus est de parentibus fidelibus & inter fideles nutritus, præsumitur baptizatus, inf. ti. 1. venies, fm Inn. qui dicit, quod de iure dubium esse non posset, sed Host. dicit, quod dubium potest esse de iure, & de facto, de facto, ut quia puer exponitur. nec in eo inueniuntur aliqua signa baptismi. de hoc j. tit. 1. c. 2. & 3. de iure, vel quia dubitatur, an fuerit forma seruata, vel non, sed saltem pace Host. hoc est dubium facti, nisi dicas, quod vbi pro-

pter opiniones est aliquod iuris dubium, pone exempla, de quibus dixi supra c. prox. sequendum sit hoc consilium quasi certum in dubio, de pe. dist. 7. ad fi. (Rebaptizatio) sic ¶ dicit episcopus in confirmatione, cum de illa dubitatur. Si Signatus es, vel confirmatus, &c. secundum Host. Sed si hæc conditio non imoratur, secundum Vin. quia est de præterito. ff. de ver. ob. l. condilio. ¶ Secunda gl. ponit opi. quam reprobatur. ¶ In gl. 2. ibi. §. ex pluribus) vide de causa poss. c. si. super ult. gl. ¶ In §. glo. 2. ibi, ex pluribus) inducunt et si de corpore Christi, quod pluries potest sumi. Alij dicunt alium characterem dari. Ala. sed per verbum. Non te rebaptizo, satis patet, quod nullus sanè intelligens potest dicere per id aliquid concedi, vel iterari, secundum Host. & quod supradictum est de possessione, non procedit in dominio, ut no. de fi. instrum. inter, ad fi. multo ergo minus, cum character imprimitur.

SUMMARIUM.

1. In Baptismo Sacramentum vtiliter confertur paruulis, & in eis quod remittitur peccatum.
2. Amentibus autem, vel dormientibus per baptismum quid dimittatur, & quo casu.
3. Diuisio decretalis, ver. diuidebat.
4. Hæreticus est, qui male sentit de sacramentis, & qui errat in articulis.
5. Quæro, pro interrogo.
6. Petri responsum, Tu es Christus &c. quæ significet, eum fuisse confessum.
7. Super hæc dubio ad Petri sedem recurrendum.
8. Christi verborum eorum, Rogami per te Petre, &c. expositio.
9. Caritas quid.
10. Operire pro delere.
11. Baptismi effectus, num. 1.
12. Circumcisioni non additum baptismi sacramentum, sed successit, & cur instituta, nu. 13.
13. Eam superat & quibus.
14. A præputio sexus muliebris erat exclusus.
15. A contrario argumentum valet. in fi.
16. Par Christi mortem confirmatum est nouum testamentum.
17. Cereemonialia olim peccatum veniale tollebant solum.
18. Cereemonia vnde dicta.
19. Christi sanguis est clavis paradisi.
20. Christus cum reliquerit vniuersalem pastorem.
21. In pueri anima nondum baptizati tria consideranda, & quæ ver. sed dices.
22. Pœna actuali nunquā quis punitur, nisi voluntarie peccet, ibi.
23. Fomite debilitare, vel omnino extinguere potest Dei filius, ex exempla, in fi.
24. Dormientes, pupilli, & amētes quādoq; equiparari, non hic.
25. Dissoluitur quid eo modo, quo ligatur.
26. Character quid.
27. Imprimitur in baptismo etiam per iocum & derisum.
28. Et non potest reuocari, sed eius effectus, & ratio.
29. Factum quod est, infectum esse nequit.
30. Obex, obstaculum, in fi.
31. Epilogus, & suffragium glossarum, num. 11.
32. Siquis, verbum vtrumque sexum amplectitur.
33. Pro parte quid fieri non valet, nisi fiat totum. §. 2.
34. Contradicere plus est, quam minime consentire. §. in gloss. sic.
35. In proposito seu voluntate quis durare præsumitur, & qui natus dicit, probare debet. §. in gl. si. infra.
36. Fideicommissio & ignorantes astringuntur, in fi.
37. Voluntas contraria impedit consensum: secus, si dubia. §. fin.
38. Suppletio, siue additio glossarum.
39. Bea. Petro quid a domino dictum præter ceteros.
40. Vniuersalis intellectus cuiuslibet auctoritatis esse debet regulariter, iuncta gloss.
41. Aptitudo quandoque attenditur.
42. Finis vnius causæ facit ingressum ad alteram.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

- Perfectum nil est communiter S. in gl. de consecra.*
 16 *Deum videre, & cruciari nullus potest.*
Incompatibilia, vel aduersantia sibi mutuo repudiantur.
 17 *Ordinem qui recepit conditionali coactione, an continere te-*
neatur.
Coactio conditionalis an impediat actum gestum.
Ratificatio etiam tacite fit, cir. fin.

C A P V T III.

1 **Maiores.** C. Sacramentū ꝑ baptismi vtiliter confertur paruulis, licet per actum non credant, nec intelligant, & remittitur in eis peccatum originale. adultis verò amentibus, vel dormientibus, & si baptizentur, non dimittitur actuale, nec etiam originale: imò nec character imprimitur, nisi prius habuissent propositum baptizandi. Host. autem dicit, qd sicut Lugdun. formauerat tres questiones de missa, supra tit. 1. cum Marthæ, sic Arelaten. voluit formare 4. de baptismo, diuidebat decre. in 12. partes. tu diuidas in duas. Inn. 1. ponit exordium, probans magnas questiones, maxime fidem tangentes, referendas ad papam. In secunda ibi; Quibusdam, ponit epistolam, quæ principaliter quatuor habet partes, sicut sunt 4. questiones, secunda ibi; verum. tertia ibi; sed adhuc. quarta ibi; Item queritur. Prima subdiuiditur, quia primo ponitur hæreticorum obiectio, duabus auctoritatibus munit. 2. ibi; Ad id, ipsius solutio: in qua primo probat, qd baptismus circumcisioni succedit, & est generalior. 2. ibi; Caute, quod est efficacior. tertia ibi; Ceterum, auctoritatibus respondet. secunda ibi; & tertia quæst. quælibet subdiuiditur in duas, quæ satis parent. 4. vero subdiuiditur: quia in prima ponitur quæst. secunda ibi, sunt autem quorundam opi. tertia ibi; sed opponitur. opponit illi opinioni. 4. ibi, propter quod, oppositionis veritatem exprimit distinguendo. 5. ibi, Dormientes, principale questionem soluit. Et hoc vult prin. decre. qd ille, qui notabat, quomodo Petrus respondit domino, tu es Christus &c. quâdo ipse dominus ab ipso quaesuit, quem dicerent eum esse discipuli, & notabit, quomodo Christus orauit pro ipso, ne deficeret &c. (Intelligit) maiores causæ, &c. (Articulos) sup. ꝑ & sacramenta. nã de his infra loquitur, nã & hæreticus est, qd male sentit de sacramentis, sicut qui in articulis errat; vt j. patet. & de hæret. ad abolendam, in prin. (Querenti) i. interroganti. Inn. q. d. non poni hic, querelor, i. cōqueror, habetur autem istud Matth. 16. (Esse) alij verò dicebant eum Io. alij Heliam (Notabit) hanc puto veram litteram, sed Host. qui habet litteram notabat, dixit, qd Christus notabat Petrum, non ipsum reprehendendo, sed hominum memoriæ infigendo, quasi Christus dixerit. non te ad istum, & successores, qui super quæst. fidei sic constanter, sic veraciter, sic fideliter respondit esse super similibus quæst. recurrendum (Christus) confessus ꝑ est Petrus humanitatem in eo, qd dicit, Christus. i. homo inunctus, & deitatem in eo, qd dixit. Filius Dei viui. sicut enim consuevit filius regis esse Rex, sic & filius Dei Deus, & sic confessus est ipsum Deum, & hominem, de hæ. cum Christus. supra tit. 1. in quadã (Et) repete, notabit (Exorasse) Luc. 22. debemus autem præsumere, qd Christi oratio fuerit exaudita; ergo ecclesia, vel eius caput non pōt errare. ergo super dubio fidei ad illud recurrendum. Sicut enim potestas data est Petro, & successoribus, sic oratio etiam pro successoribus effusa videtur, secundum hoc sequeretur, qd nullus papa damneretur, quod tamen est falsum. 9. q. 3. aliorum, & potest hæreticus esse. 40. dist. si papa. Dicit Host. qd quo ad salutē consequendam rogauit pro Petro, & successoribus non solum in sede, se in conuersatione vitæ, de quibus si hanc vitam cōtinuauerint; certū est, qd saluabuntur. ad hoc. 35. dist. ecclesia. quātum ad hoc, qd

dixi, papam esse posse hæreticum, dicimus orōnem factam pro Petro, & in eius persona pro ecclesia vniuersali, ne erret, vel deficiat [Epistola sua] vlt. vlt. ca. & idem prouer. 10. [Charitas] quæ est dilectio Dei, & proximi [Operit] q. sine charitate nullum operit, & dist. 1. delet. Abb. Hier. super psal. 31. peccata remittuntur ꝑ baptismū, reguntur per charitatem, non imputantur per martyriū [Veritatis], i. Christi, supra tit. 1. in quadã [Euā] Luc. 7. in fi. [Peccatrice] Mariam Magd. T. recitauit hic inter dū illā pulchrā historiā de Tayde: qd vide in legendariis fratris Iaco. c. 147. & in Spec. histo. libr. 25. ca. 77. & est in vita patrum [Dilexit] vbi ergo non est dilectio, non est peccati remissio [Sentiant] quid in baptismo agatur Gof. [Infunditur] ad hoc respōdet infra, illud vero [Et infra] obijciebant etiam de auctoritate illa, Qui crediderit &c. cui infra respondet [Ad galathas] c. 5. A. [Prodest] per hoc vult probare, qd ꝑ circumcisioni non sit additum sacm baptismi, sed in illius locum surrogatum. Si enim fuisset additum, esset istud cum illo seruadū. [Successit] & sic naturam illius retinet, supra de voto, magnæ, ver. cum igitur, de cens. significauit [Generalior] & efficacior, vt sequitur, & significatior, vt patet supra de biga. debitum, & decentior, quod per se patet, & facilius, cum non effundatur sanguis [Mosayca] Ge. 17. [Preputij] per hoc fuit sexus mulierum exclusus, quæ præputium non habent, a sacramento circumcisionis. De. & Abba, [Perijt] ergo, si circumcisa fuerit, non peribit [Intrabit] Io. 3. c. [Non intrabit] ergo a contratio renatus intrabit [Mortem] per quam ꝑ confirmatum est nouum testamentum, quod promittit æterna, vt supra tit. 1. cum Marthæ, ver. ceterum [Oblatum] i. clausum. Tancre. vnde olim carimonialia tollebant sola venialia, de hoc 12. q. 2. auctum, quomodo autem a careo dictæ sunt carimonie, ponit Valerius lib. 1. ca. 1. vltra medium (Rubricari) quod figuratum fuit per aquam, quæ exiit de Christi latere, quam sanguis profluens rubricauit. Abba. Hier. ad Dardanem. B. sanguis Christi clauis est paradisi, dicētis ad latronem. Hodie mecum eris in paradiso (Perire) i. ad Timot. 2. in prin. (Procurauit) ob hoc eis, & alijs omnibus vniuersalem pastorem reliq. in fra de hom. pro humani, libr. 6. (De paruulis) in anima pueri nondum baptizati sunt tria consideranda secundum Innoc. primum prinitas ad peccandum, quæ contrahitur ex carnis corruptione. In quadã macula, vel sordes aīæ, quam ꝑxit in sibi infusione ex admixtione carnis corrupte, ꝑ q. quousq; in baptismo lota sit, indignum est hoīem dei conspectui presentari. Tertium est, quod ex secundo sequitur. sc. reatus, siue debitum pœnæ æternæ, cui primi parentes cum oī posteritate sua ꝑ peccatum, quod commiserunt, adiudicati fuerunt. Si q. ras, quod illorum sit originale peccatum, vñ dubium, nam magister Pe. Lombardus in suis vñ sensisse, qd primum, sc. prinitas ad peccandum, sit peccatū originale, quæ et dicitur concupiscentia, & fomes peccati. Sed ꝑtra eū est, quia illa prinitas remanet post baptismum, vnde fm suam sententiā videretur, qd etiam post baptismum remaneret peccatum originale. Ipse tñ magister respōdebat, illi prinitati accessorium esse, qd esset peccatum. Sed quia non vñ vera sua opi. nec sufficiens sua rñsio, ideo ferē oēs moderni dicunt, qd peccatum originale non est, prinitas, neq; fomes peccati; sed est quedã macula annexa fomiti, de qua not. supra versi. scdm, & illa macula in baptismo deletur. Sed & qd illa macula annexa est fomiti, seu prinitati: ideo aliqui fomes, siue illa prinitas dñ originale peccatum, & fm hoc intelligitur qd dicit Aug. qd peccatū originale transit reatu, sed remanet actu, quia scilicet illa macula, quæ facit hoīem reū pœnæ æternæ transit, vt de cetero tunc illius peccati originalis non sit hō pœnæ æternæ astrictus, sed idem peccatū originale, licet minus proprie dñ remanere a ctu. quia

quia ibi remanet pronitas, siue fomes, ex quo insurgunt concupiscentiæ actuales. Sed dices, quomodo est hoc, quod sine aliqua culpa actuali, & voluntaria adiudicatur quis poenæ æternæ, ut patet in eo, quod not. supra eo. ver. tertium. hoc enim videtur iniquum. Respōde, hæc poena est tantum priuatio, siue carentia visionis Dei, & non est poena actualis, nunquam enim punitur quis actuali poena, nisi voluntarie peccet. Sed & malunt taliter puniti sic esse; quam omnino non esse, secundum Innoc. cuius est hæc tota gl. Nec ob. q. t. dicit August. Si mali possent mallent in inferno Deum videre. & in poenis esse, quam extra poenas Deum non videre: quia & si hoc mallent, tamen adhuc magis volunt esse, quam non esse, sicut hoc intellige 1. q. 1. firmissime, & de cons. dist. 4. firmissimè, & c. nulla præter baptismum. Ut autem de prædictis trib. notatis s. in prin. huius gl. aliquā claram & cōpendiosam vtilitatem reportes, dicas, q. secundum, scilicet macula, siue sordes est peccatum originale, ut patet in eo, quod no. in sum. de pe. s. de quibus peccatis. ver. 1. & sequentibus. qd in baptismo deletur, quantum ad tertium, qd ex ipso secundo sequitur. s. debitum poenæ æternæ, quia hoc debitum quantum ad originale peccatum omnino remittitur per baptismum, ut s. eo. s. prox. quantum vero ad primum, s. peccati, pronitatem, siue fomitem, & si pro sit baptismus ipsum debilitando non tñ ipsum omnino tollit, quia cum corruptioni carnis adhæreat, nō est mirū, si quantum ad appetitū naturam corruptionis sapiat. quæ enim corruptioni adhærent, corruptibilia sunt. a. g. ff. de rei ven. quæ religiosis. ff. de reg. iur. cum principale. licet autem ex vi sacramenti, quæ in oībus equaliter operatur, nō omnino tollatur, ut dictum est; potest tñ filius Dei, cui vult, gratiam facere speciale, & fomitem adeo debilitare, q. non præualeat, vel ipsum oīno extinguere, sicut patet in gloriosissima matre sua, & in quibusdam alijs sanctis et in vtero sanctificatis. exēplū in Hieremia, & in Ioāne Baptista. s. de renun. nisi cum pridē. Host. [Crediderit] Mar. ult. [Non possint] hoc intendit, sicut pars affirmatiua ipsius auctoritatis intelligitur de adulto, cum non possit paruulus credere, sic pars negatiua intelligenda est etiam de adulto [Virtutes] & informantem gratiam, & hæc approbata in concilio Vien. de sum. tri. c. vno. s. si. & ibi videas in gl. est sciendum [Verum] 2. principalis

8 quæstio [Dormientibus] alibi enim t. æquiparantur hæc tria genera hominū. s. pupilli, dormiētes, & amētes. ff. de acq. pos. l. 1. s. furiosus. Go. [Similib.] sed istud nō est omnino simile, ut infra patebit [Remittitur] i. paruulis. La. [Relaxetur] requiritur ergo in illis contritio, de sen. exc. a nobis. 2. & sic not. aliquid dissolui eo modo, quo ligatur, infra de reg. iur. omnis. ff. eo. nihil tā naturale. [Sed adhuc] 3. quæstio. [Sabbato] Ioā. 5. & 7. [Item quæritur] 4. q. cuius subdiuisionem vide in 1. gl. huic autem quæstioni respōdet in fi. [Character] qd sit t. Character, dixi s. de sac. non ite. in rubrica [Per se] i. absq. cōsensu accipientis. La. [Similia] ut cōfirmatio, extrema vñtio (Detrimētum) corporis, vel rerū. s. qd me. c. 1. & 2. per totū (Imprimis) et si per iocū hoc fiat, vel derisum. 1. q. 1. s. ecce, de cōs. di. 4. quāuis, & c. solet. ideo constat, q. paruulus characterem recipit, cui semel recepto renunciare non potest, infra de diuor. quāto, licet reclamet, quando peruenerit ad perfectam ætatem, de cōse. dist. 4. quærit, & c. paruuli. Effectui tamen characteris renunciare potest, ut in eisdem capitulis, & sic tollitur contrariū, supra de reg. cum scimus. Rō quare characteri renunciare nō pōt, est, quia quod factum est, nequit esse infectum. 23. q. 5. si Paulus. Effectui vero renunciari potest: quia ex libero arbitrio saluatio, vel damnatio sua pender, secundū Host. (Perdurare) facit ff. de his, qui sui vel alie. iuris sunt. l. patre furioso, (Obi

10. c. m.) i. obstaculū, Pe. Gl. hinc colligitur alleg. duas

concord. signat vnum contrarium, & soluit dupliciter. Gl. vniformis alleg. vnam concord. & vnum cōtrariū. [Gl. de cōse.] arguit, alleg. duo iura in cōtrariū. demū elicit tria argumēta. Gl. sed nonne] obijcit, & dupliciter sol. Gl. ar. quod] arguit, alle. duo iura. Gl. q. ad fidem] alle. t. es concord. signat vnum contrariū, qd dupliciter sol. Gl. & sic] quærit, arguit p. & sol. ponit opi. Io. Gl. sic infra] quærit, arguit pro. secundo obijcit, & sol. Antep. glo. quærit, & sol. In t. gloss. imo, ibi, l. 2.] quæ sic dicit. Verbum hoc, si quis, tam masculos, quam feminas amplectitur. In gl. ar. quod. ibi; non possunt] vide in c. inter ceteras, ult. gl. [& ibi. l. ult.] incipit, si imperialis, & vide in c. causis, super 1. gl. In gl. de conse. dist. ibi, in hoc iudicio] vide de conuer. coniug. placet, super 4. gl. [& ibi, in causæ] ut oīa iudicia a proc. trāsferēda sunt, aut nulla [& ibi. l. 3.] incipit. an pars. vide de priuile. ex ore, super gl. pe. [& ibi, cum hi. s. si prætor] Si in transactione alimentorum prætor de omnibus non quæsiuit, quæ mandat oratio, licet de aliquibus quæsiuerit, non valet transactio [& ibi s. penul.] incipit. item si ita. vide de penis suam, super prima gl. In gl. sed nō ne, ibi, si domus] vide de priuile. pastoralis, & super ult. gl. [& ibi, ad probationem] vide in c. cum contingat, super gl. penult. In gl. ar. q. ibi. s. ult.] vide de iureiuran. debitores, super gl. 2. In gl. sic infra. ibi, nō cogēdum] alias, itē si vnus, in fi. s. si in tres, alias est lex, quæ vide de arbi. c. 1. in gl. 2. [& ibi. l. 2. lib. 10.] cōsentit pater assumptioni filij in potestate constituti ad decurionatum, si non testificatur se dissentire nominationi [& ibi, sed hæc personæ] ita debet esse, & l. Pomponius, dēt allegari [in fi.] & vide in præ. c. ex parte decani, in glo. antepenul. In gl. si infra. ibi, eum qui] sequitur voluntatem mutatum dicit, probare hoc debere [& ibi Lucius] si testator legauit mihi militiam suam, quam postea viuus vēdidit, & partem precij mihi dedit, eo mortuo peto residuum, nisi probet testatorem voluntatem mutasse, quod probare spectat ad ipsum, qui recusat legatum soluere [& ibi s. furdo] muto, & furdo, cui legatur, mandari pōt, ut cum morietur restituat. nam & ignorantes, quibus testamēto quæritur emolumentum, astringuntur fideicommissio. In t. gl. ult. ibi, si filius. 2.] quæ vide de testi. cū venisset, super gl. 2. [& ibi, si is] si paterfam. l. putans se filium iussu patr. s. adiit, illi intendens acquirere, nec illi, nec sibi acquirit. is autem, qui dubitat, an filius, vel pater, adire potest. In gl. 1. ibi, huic fedi] cum. n. alijs permissum fuisset laxare rete, soli Petro dictum est, duc in altum, Luc. 5. in prin. 24. q. 1. non turbatur, & concord. supra de appell. ut debitum, in fin. In gl. sed circumcisio, ibi, in templū] Leu. 22. In gl. hic colligitur in fi. T. ut dicit Host. præceptum circumcisionis datum fuit ad probationem obedientiæ, sicut & illud, Egredere de terra tua & c. Gen. 12. A. unde Abraham circumcidit filium 8. die, sicut præcepit ei dominus, Genes. 21. Item data fuit circumcisio ad populi distinctionem, Genes. 17. circumcidetur ex vobis omne masculinum & c. ut sit signum fœderis, inter me, & vos. Item ad culpæ originalis purgationem, ut hic dicit. In gl. imò, in fine] de hoc infra de elec. generali, li. 6. In gl. idest, in fine] per quod arguebant hæretici, ut in anti. paruulos baptizatos, vel non esse damnandos. In t. gl. vniformis, ibi, debet esse] regulariter secundū Hostien. qui etiam de hoc remittit, supra de appel. inquisitioni [& in fine] si gloss. ponderat, quod auctoritas illa, Nolo mortem & c. non congruat prius dictis, vbi de corporali morte fuerat sermo, dici potest illam de vtraq; intelligi, & sic est vniformis. Si verò gl. ponderauit finem, c. idem, siue intelligatur, ut canon. 2. q. 7. placuit, siue de mortuis diuinis actibus: quia. c. nil merentur. In gl. sicut, ibi, iustitia] & de imperatore, q. est semper Augustus, de iuram. cal. capitulo 1. aptitudine Io. An. super 3. Decr. ff. 3. ut in

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

ut in princ. Insti. vbi de hoc Rubrica, & adde quod dixi de causa poss. c. 1. super gloss. ¶ In gl. oritur in fi. ¶ & infra de ver. sig. cum olim, sicut finis vnius cause facit ingressum ad alteram. ff. de acq. poss. l. exitus. G. ¶ In gl. de con. ibi crimina] dic quod excommunicatio, & ipsius absolutio sunt actus humani, in quibus nil communiter est perfectum. Tullius 3. de officijs. Nil difficilius, quam reperire, quid suo genere sit omni parte perfectum, & idem Priscianus maior [& ibi in hoc iudicio] de hoc supra de conuer. coniug. placet [& ibi non liberatur] de hoc 3. de pœnis suam. ¶ In gloss. paruuli, ibi; perpetua. Dicit Hostien. sed mors æterna peior dicitur. ¶ In gloss. sed nonne, ibi, visionis Dei] de hac hodie in constitutio. Benedicti, quæ incipit, Benedictus, [& ibi diuersifica] secundum Vincent. Dicebat Hostien. quod littera sic legi debebat, ponamus t per impossibile, q per actuale non impediatur adultus a visione Dei, sed per originale tantum. si dicamus originale tolli, & actuale remanere: sequetur euidens absurditas, de qua dicit text. nullus enim potest Deum videre, & cruciari, nec qui cruciatur, potest videre Deum, vt patet in auctoritate Aug. quam supra posuit super ver. de paruulis; & sic dicit litteram planam. ¶ In gloss. ar. quod ibi, ægritudine] vbi idem no. [& ibi, baptizatur] non sic in illo, qui alias non communicauit, & ægritudinis timore communicat, rationem quare 50. dist. c. is, vero qui, in fin. 1. gloss. ¶ In gloss. idem, in fin.] vel. i. quantum ad effectum characteris. ¶ In gloss. 1. q. 1. ibi, ficti] hic adde quod ibi no. ¶ In gl. quia ad, ibi. c. 1.] & 45. dist. & qui emendat, vbi de hoc in vlt. gl. [& ibi, non debent] infra de diuor. gaudemus. ¶ In gl. & sic, ibi, matrimonium] quando t non est iustus metus, vt patet per sequentia [& ibi, ordinem sacrum] & ibi Ioan. dixit hoc, & 74. dist. vbi ista. idem Vin. Phi. sed Gof. contra hic, & in sum. de æta. & qua. §. circa hanc, & duobus §. sequē. Nisi prius habuisset uxorem legitimam, qua licet vti poterit secundum eum [& ibi eo vti.] sed caueat, si postea vtetur privilegio, & compelletur continere, & hoc teneas secundum Host. & intelligit ratificari etiam tacite, vt si semel indutus dicat epistolā. ad hoc de regula. vidua [& in fi.] aliquos tales speciales casus vide not. qd me. causa, abbas, in fin. gloss. & super ea. ¶ In gl. simile, ibi baptizantis] & ideo non datur a puero non doli capace, nec a furioso, de hoc 1. q. 1. ecce quando.

S V M M A R I V M.

- 1 Baptizare seipsum nullus potest, & num. 2.
Iudæus quis non debeat baptizari, & quanto tempore debeat esse cathecumenus.
- 2 Negatiua assumitur per dictionem, Tantum.
Quod potuit qui fecit, videtur valere.
Baptizatus vt quis sit, qui debeant interuenire, & quanta aqua, & quam partem corporis aqua spargi sufficiat, & n. 3.
- 3 De baptismi substantia est pronomen, Ego.
Quid si baptizari nolit amplius Iudæus, qui seipsum baptizauit.
Ad baptismum quis cogi possit.
Pœnitere quando cuiuspiam non liceat.
- 4 Christus quare voluit baptizari, & quare aqua.
Baptizati baptismio Ioannis, an postea fuerint baptizandi baptismio Christi.
Baptizari non potest, qui non est natus secundum carnem.
- 6 In baptismio vnus solus debet esse patrinus.
In eo quis exterior parrinus, & quis interior.
- 7 Epilogus, & additio glossarum, nu. 8.
Personarum distinctio debet esse in contractu.
- 9 Pactum nudum an resiliatur re, vel alijs, & quibus.

C A P V T IV.
Debitum. C. Nullus t potest baptizare seipsum. huius pars de biga, debitum, Communis diuisio, & secunda pars ibi, respondemus [Iudæus] si fuisset vsurarius, & non restituit, non debet baptizari: de consecrat. dist. 4. Iudæi, vbi de hoc. sup. nisi caueat, facit de vsuris, quamquam, lib. 6. Quanto vero tempore Iudæi debeant teneri cathecumeni, vide in pd. c. Iudæi, & 100. di. ne quod absit. quæ tamen intelligas, nisi periculum immineret. de hoc per Host. in sum. eo. ti. §. quæ sit eius forma, ver. vt autem, in fi. [Tantum] astruit t negatiua, de causa poss. c. ecclesia, & hoc forsitan dicit, qd Iudæus libenter ab alio recepisset baptismum, sed nullus Iudæus ipsum voluit baptizare. vnde fecit qd potuit, quare valere videtur. 2. q. 2. faciat. [Seipsum] idem legimus de scā Barbara. [Immergit] oportet ad hoc, vt sit baptizatus, qd alius baptizans ipsum immergat, nec sufficit, qd ipse seipsum immergat, & alius verba apta dicat, quia qui non immergit, nec potest dicere, ego baptizo te, supra eo. c. 1. sed si non immergat, nec etiam eum tangat, sed aquam super eum spargat, dummodo balneet totum uel maiorem partem corporis, uel solū caput, sufficit. ff. de reli. & sup. fu. l. cum in diuersis. Alij dicunt, & forte melius, qd etiam si modica scintilla aquæ proiecta a baptizante eum tangat baptizatus est, & hoc satis videtur consonare iuri, & æquitati, licet primum dictum sit ruti. Innoc. de hoc de pœ. dist. 1. vulgaris, & de conse. di. 4. proprie in morte, in fi. & Gof. infra c. prox. Hostiē. remittit ad sum. eod. tit. §. quæ sit forma, ver. licet autem totus, & seq. [Ego] ar. pronomen hic t esse de substantia, de hoc supra ca. 1. [Et infra] quæris an talis baptizatus sit, vel iterum debeat baptizari [Dicentis] Matth. vlt. [Baptizare] si apostoli alios baptizant, ergo patet, qd alius baptizans, alius baptizatus [Baptizandus] hic potest continuari ver. Quid si pœnitet Iudæum, nec vult amplius baptizari? videtur qd pœnitere possit, cum res sit integra, & nil sit collatum, ad hoc de iure patron. cum layci, de elect. in causis, nec est quis inuitus ad fidem cogendus, de hoc supra c. prox. ver. verum. Sed contra, quia & cum de malo quærimus, nō dicitur res integra, cum quis processit ad actum; de pœn. dist. 5. is qui cum telo, multo fortius cum de bono. ad hoc de voto. c. 2. & 3. & si papæ, cui presentatur postulatio, non debet illudi, multo minus Deo, supra c. prox. ver. finem. Dicit Hostien. potissime in fauorem fidei talem cogendum, vt baptismum recipiat, & fidem seruet. ad hoc de conuer. infide. c. 2. & quod ibi no. & supra de renun. cap. fi. vbi similis quæstio, & non tam fauorabilis, eodem modo determinatur. Prima iura locum haberent, quando ad nullum actum processisset. Item non debemus pati Iudæos aliquid facere, quod fidei confusionem inducat, vel veri possit in derisum, vel contumeliam creatoris, de Iudæis, & si Iudæos, & c. in nonnullis, & quid de illo, qui votum religionis emittit, legitur & nō. sup. de regula. consulti [Voluit] quare t hoc voluit, cum baptismus sit ablutio peccati, & Christus peccatum nō fecit? de conse. dist. 4. per aquam, vbi de hoc, dicebat ibi Ia. hoc actum, vt impleteret omnem humilitatis gradū, qui triplex est, vt no. de reli. do. cum de quibusdam, in vlt. gloss. vel illud ideo, vt nobis aquas sanctificaret ad baptismum, ea. distinct. nūquam. Item quæritur, quare baptizatus est in aqua? Respondetur, quod aqua est igni contraria. peccatum autem dicitur ignis, sicut ira in animo, concupiscentia in carne, quæ vt extinguatur, baptizatur in aqua. Item aqua sordes lauat, sicut tim. extinguit, imaginē reddit: sic gratia spiritus sancti in baptismio sordes peccatorum lauat, sicut animæ verbo Dei extinguit, imaginem Dei per culpam amissam restituit. Idē facilius in alijs liquoribus, quā in isto, potuisset

1. tunc excusatio propter inopiam inueniri, cum iste sit communior. reliquis enim liquoribus, puta vino, & oleo multi carent. (Baptizare) Ioan. 1. Matt. 3. & dicunt theologi, quod baptizatus fuit baptismo Ioannis, an
 2. t. vero baptizati baptismo Ioannis postea fuerint baptizati baptismo Christi, nota. 1. quæst. 1. cap. dedit baptismum Iudas. [Talis] i. taliter baptizatus [Patriam] æternam, q. intelligas, si veram contritionem habebat. [Fidem] quam præsumitur habuisse feruentem [Sacramentum] quo ad baptismum flammis [veritas] Io. 3. [Denuo] unde, qui natus non est secundum carnem, baptizari non potest. de consec. di. 4. qui in maternis [Carnali] ex hac comparatione est evidens ar. secundum Host.
 3. quod t. vnus solus debet esse pater in baptismo, de quo dic vt infra de eog. spiritua. quamuis. lib. 6. [Exterius] per presbyterum, & visibiliter (Interius) per spiritum sanctum inuisibiliter, de sacra vnct. c. vno. in prin. (Vtrobique) nã presbyter pater est respectu exterioris. Prima t. glo. inducit duo similia, & vnum dissimile.
 4. ¶ Penultima gl. inducit vnum simile. ¶ In glo. 1. c. vlt. fiscalis emptor, alius venditor, aliud precium, aliud merx, vel res vendita. ff. de rer. permu. l. 1. (& in fi.) secundum Io. ad hoc supra de sum. tri. firmiter. §. vna, Goff. ¶ In gl. de con. dicit Abb. quod hæc concor. melius adaptantur ad verbum enolasset. ¶ In gl. pe. in fi.) & alia. 30. q. 1. omnes, & q. 3. c. 1. & 2. Goff. ¶ In gl. vlt. in fi.) &
 5. arguit Host. pro domino suo. qui dicebat t. pactum nudum non vestiri re, vel consensu, verbis, vel litteris, cum non
 6. possit ibi discerni vestiens, vel vestitum^b, remittit autem ad summam de pactis. §. quot sint diuisiones, sub §. si perest, vt de pactis.

ADDITIO.

- a ¶ Terminatur. Illud c. facit pro, secundum opinionem quam ibi tenet gl. & Host. secundum autem op. Goff. facit contra.
 b ¶ Vestitum. Vide gl. & Bar. in Liurifgentium. §. quinimo. ff. de pac.

SUMMARIUM.

- 1 Baptismi sacramentum non est, ubi deest verbum, & elementum aque, & nu. 2. in eo quãdo nõ desit spiritus sanctus, ibid. Maior pars præualeat, & quo casu hic.
 2 Mutus baptizare non potest, secus in mutastro.
 3 An baptizatus dicatur puer, qui ob remotam ecclesiam, apparentibus in via signis in eo mortis, fuit in puteum proiectus a dicente, Ego te baptizo, & c.
 4 Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.
 Ex pane confecto ex aqua rosacea an fiat verum sacrificium. Beat. Thomas citatur etiam ab Archidia. in fin.

CAPITULUM V.

1 Non vt apponeres. C. Vbi t. deest verbum, & elementum aquæ, non est baptismi sacramentum. Communis diuissio. secunda ibi. Respondemus, [Baptismo] i. loco baptismi, vel i. baptizare intendens. [Salute] & sic deest elementum aquæ, cum tñ vino, oleo, vel alio liquore ab aqua quis baptizari nõ possit. Quid si qs baptizatur in aqua, cui vinum sit mixtum? vt dicit Host. generalis consuetudo habet, quod in pura aqua detur hoc sacramentum. In talibus consuetudo seruanda, de consec. distin. 4. de trina. de cele. mis. perniciosus. Putat ergo baptizandum in pura aqua secundum formam decreti. secundæ, supra c. tit. & sic sol. in sum. e. ti. §. quæ sit eius forma, ver.
 a quid si alius liquor? Dicit etiam hic posse distinguere, an ibi sit maior pars aquæ, & tunc dicatur baptizatus, an
 b vero minor, & tunc non sit baptizatus^b, ad id supra tit.

1. in quadam ad si. & c. cū Marthæ. §. quæfuiisti, sed primum tutius secundum eum [Linuit] nil dicendo; & sic deest etiam verbum, & sup. hic, quod quærebat, an tales sint baptizati, & huic respondet [Verbū] mutus t. ergo non potest baptizare: secus in mutastro, vt no. 1. q. 1. detrahe [Veritas] Matth. vlt. [Dicat] Io. 3. [Spiritus sancto] istud ergo est tertium, sine quò prima duo nil operantur, s. spiritus S. [Sed ideo] supra hoc non expressit, quia ex quo prima duo interueniunt, nunquam deest tertium, sed semper adest a quocunq; conferatur, seruata forma 1. q. 1. dedit, & capitulis seq. secundum Hosti. [Alterum] siue sit verbum, vel elementum. Ponebat hic Abb. quæstionem de illo, qui dum t. ad remotam ecclesiam deferret puerum baptizandum, apparentibus in via signis mortis in puero, nec aqua posset haberi, proiecit puerum in puteum, de quo citra mortem puer reduci non poterat verisimiliter, dicendo verba apta. Ego te baptizo & c. quærit, an talis baptizatus sit, & in cetero meterio sepeliendus. Dicit autem, quod per lectorem prædicatorum in monte Pessulano fuit terminatum q. non, & dicit, quod tunc multi canonistæ fuerunt id attestati per hanc decre. cum ibi fuerit verbum, & elementum. Dicit etiam se postea magistrum suum consuluisse; qui respondit, quod non erat baptismus, cum in eo requiratur non solum in aquis immersio, sed etiam ab aquis eleuatio, per quam resurrectio designatur, de conse. dist. 4. proprie, quod quia in casu proposito defuit, non fuit baptismus. ¶ Prima t. gl. respondet t. per contrarium. ¶ Secunda gl. tripliciter exponit literam. ¶ In t. gl. ubi, ubi de hoc in 1. gl. [& in fi.] valet tamē, dato quod aqua sit lutosa: secus, si lutum, si tamen aqua exprimeretur ex luto, bene fieret baptismus. Dubitatur de baptizato in rosata aqua, vel rosacea. i. quæ fit ex rosis. Et quod non sit baptizatus, sic probatur, aqua baptismi nunquam purgaret peccata credentium, nisi dominici corporis tactu sanctificata fuisset, de cose. dist. 4. nunquam, sed constat, quod aqua inferior elementum est. Et est illa, quæ in flumine Iordanis sic sanctificata fuit: ergo extra illam non est baptismus. Dicebat ergo Tho. 3. parte sum. q. 66. artic. 4. quod in tali aqua, vel aquis alchimicis non potest dari baptismus, alias & in vino dari posset: aqua enim conuersa in liquorem vix fit vinum: fieri autem potest in vera aqua qualitercunque transmutata, dummodo non soluatur species aquæ, unde in lisciuio, & aquis sulfureorū balnearum fieri potest, quia non incorporantur per artem, vel naturam aliis quibus corporibus mixtis, sed solum recipiunt alterationem transiendo per aliqua corpora facit quod post Innoc. dixi supra tit. 1. cū Marthæ, in gloss. quomodo panis, ad finem, an autem ex pane confecto ex tali aqua rosacea fiat verum sacrificium, no. Archi. de consecrat. distin. 2. capit. 1. dicens fratrem Thom. tenere quod non, quod videre potes 3. parte sum. quæst. 74. artic. 7. in fin.

ADDITIONES.

- a Alius liquor. Vide supra c. proximi in glo. quare.
 b Baptizatus. Hoc tenet gl. in c. baptismi vicem, de conse. dist. 4.
 c Proposito. Contra hanc opin. facit, quod ibi nõ glo. sed quod, & quod nõ. supra c. proximo in glo. oportet, ubi sola sparsio aquæ.

SUMMARIUM.

- 1 Baptizatos a Latinis non debent rebaptizare Græci. Mores, & Ritus quomodo hic accipiantur. Deferendum nulli contra deum.
 2 Baptismi forma, quam Græci seruant, potest ab ecclesia tolerari, eius quæ alias forma sit, & quorum impediatur intentio, nu. 3. a quocunq; collatus valet, & nu. 4.
 Io. And. super 3. Decret. Ff 4 Bapti.

- Baptizare etiam mater potest in necessitate per verba vulgaria.
 2 Periculum indulgere, est occidere.
 Altaria ab excommunicato non inquirantur. Quid si ab eo consecrentur.
 Pars turpis est, quae non conuenit toti.
 Pastor vniuersalis est Romanus pontifex, in fi.
 Excommunicatio hic an sit lata sententia, per dictio. percussus, ibid.
 3 Romana ecclesia est & Graeca, & omnium aliarum ecclesiarum mater, & magistra.

C A P V T VI.

- 1 **Licet graecos.** C. Baptizatos † a Latinis Graeci rebaptizari non debent. Concilium praemittit exordium, & narrat duplicem Graecorum excessum. secundo id fieri prohibet. tertio penam imponit. secunda ibi, volentes. tertia ibi, si quis [Mores] quantum ad alia quae sunt extra sacramenta [Ritus] quantum ad illa, quae sunt de sacramentis, fm Pe. [Cum domino] i. sic, qd non offendatur Deus, & fides, Nulli enim deferendum est contra Deum. 1. q. 3. Iulianus [Sustinendo] j. de diuor. Deus qui, Vin. [Nec debemus] 1. q. dist. sicut. Vin. [Periculum] licet igitur † forma baptismi, quam Graeci seruant, possit ab ecclesia tolerari, vt dixi supra c. 1. error tñ illorum, qui esset intolerabilis, si illum vellent inducere, tolerandus non esset, vt si in nomine patris inuocare intendunt virtutem diaboli, vel patris carnalis, vel aliud simile. Tali enim seruata forma non est puer baptizatus, etiam si baptizans exprimeret verba, quae Romana ecclesia seruat propter corruptam intentionem. Quid si dicat in nomine patris, & filii, & spiritus sancti, respondeo, non est puer baptizatus, quia ad minus oportet baptizantem aliquas principales syllabas retinere; vt, & si non bene, & expresse & integraliter formet verba; tamen saltem aliquantulum exprimere videatur nomina personarum. Quid ergo si dicat, in nomine patri, & filio, & spiritui sancto? Dicas, qd baptizatus est puer dummodo baptizans ex defectu linguae, sicut potest poni exemplum in homine Graeco, vel theutonico, vel alio barbaro, sic pronunciet, errorem tamen inducere non intendens, de conse. dist. 4. si non sanctificetur, & c. retulerunt. Quinimo videtur, qd etiam si baptizans bonus clericus esset, & sic baptizaret, valeret baptismus. Superior tamen vehementer praesumet contra eum, qd voluerit errorem inducere, nisi certis indicijis constet contrarium. ar. j. de sen. exc. sacro. §. 1. & 3. Sed dicitur, haec non est vera forma; ergo puer non est baptizatus, respondeo, forma verborum ex toto non est, verumtamen est quasi forma, vel iuxta formam verborum; & insuper est forma intellectualis & integra, quia nomine earundem personarum intelligitur baptizare, sicut & ille, qui verbaliter & plenarie format verba, qd ex eo patet, quia et mater in necessitate potest filium baptizare per verba vulgaria, & Graecus in Graeco, & Theutonicus in Theutonico, & sic de singulis, arg. C. de sen. & interlo. om. iud. iudices. & notandum est, qd † licet intentio baptizantis, & baptizati impediatur sacramentum vt not. §. c. 1. intentio tamen patrinorum nullum affert impedimentum. Quid si baptizans, & baptizatus intendat baptizare, & baptizari, non tñ credunt, qd baptismus conferat nisi corporis sanitatem: vel ad hoc tantum intendat vt infirmus baptizandus ab infirmitate liberetur baptizando. Respondeo nihilominus valet baptismus; dñ modo ipsum conferre, & conferri intendant. Si vero non intenderent conferri baptismum; sed tñ quandam medicinam & infirmitatem facere, quantumcunque verba 3 formae plenè exprimeretur: non tñ est credendum baptismum conferri. fm Inn. & Host. [Animarum] nā fin-

dulgere periculum est, occidere, non curare. §. d. dist. ablit, & quaedam sunt culpe & c. 28. dist. quia sunt culpe. Goff. [Ecclesiastica] simul de foro comp. ex tenore [Subtrahit] de maio. & obe. inter quatuor. [Inquinata] qd non esset, etiam si Latini celebrantes excommunicati fuissent. §. de sacra. non ite. c. 2. Quid autem si excoicatus altare consecret, ibi dixi, & §. de consec. eccle. vel alta. consulisti, fm Host. [Lauissent] si. j. de Iudaeis, & si Iudeos [Rebaptizare] satis imprudenter, quia sacramentum baptismi collatum a quocunque etiam haeretico valet. 32. dist. §. verum, & purus fluuius per lapides, & c. 1. q. 1. si fuerit. Goff. [Ausu] per hoc faciebant iniuriam sacramento, 1. q. 1. qd quidā, & c. sacramenta, de conse. dist. 4. ostenditur. Phi. [Confirmantes] turpis est pars, & c. de spō. duo. cap. ult. 8. dist. quae contra. Goff. [Ouile] lo. 1. ante medium alibi vnus thalamus. 2. 1. dist. quamuis [Pastor] vniuersalis, s. Romanus Pont. 7. q. 1. Nouatianus, de transla. inter. [Percussus] ipso iure. Pet. Abb. Host. fatetur quosdam hoc tenere, sed dicit, qd alij exponunt per sententiam qd innuit ver. deponatur. ¶ In glo. 1. in fi.) & illius, & aliarum omnium ecclesiarum mater est Romana ecclesia, & magistra, de sum. tri. c. 2. ad fi. de homici. pro humani, lib. 6. in auct. de eccl. tit. col. 9. C. de sum. tri. l. si. ad idem 2. q. 6. Romanam. 2.

S V M M A R I V M.

- 1 Continuatio tituli.
 De presbytero non baptizato vbi alibi, quam in hoc titulo tractatur.
 De presbytero non baptizato. Rub.
 1 Viso † de baptismo, & ipsius effectu, quia contingit interdum nondum baptizatos ordinari; ideo & c. de materia. 1. q. 1. si quis confugerit, & c. si quis per ignorantiam.

S V M M A R I V M.

- 1 Haec decretalis est vltima infra eod. summa.
 Baptizatum non esse vt deprehendatur, & in dubio quid agendum.
 2 De ordinato ad sacros praetermissis minoribus, remittit.
 Per ordinationem non baptizati non imprimatur character, num. 3.
 3 Additio glossarum.
 Ordinarius non baptizatus, post baptismum, si nolit ordinari, est laicus, & contrahere matrimonium potest.

C A P V T I.

- 1 **Si quis.** Breue est, & sic † summa decre. ult. infr. eod. [Deprehenderit] quia comperit a parentibus se non fuisse baptizatum nisi a aspersione saluaz. Abb. vel pone in exposito, vel reperitur erratum in verbis, vel missus fuit nutriendus statim post natiuitatem, quem nutrix credens baptizatum, baptizari non fecit. Quid si non deprehendit pro certo; sed dubitat. dicit Host. qd idem iuris, dummodo probabile sit dubium; & tunc seruetur, qd dicitur supra tit. 1. c. 2. tamen non det de facili dubitare, vt patet j. c. si. in fi. (Se non esse) qd no. hoc Inn. de † ordinato ad sacros praetermissis minoribus, dicā j. de cler. per sal. pro. c. vno, super vlt. gl. (Iterum) istud iterum, non denotat reiterationem sacramenti; sed reiterationem ordinationis, quia per primam ordinationem non fuit character impressus, alias non iteraretur sacramentū, 1. q. 1. qd quidam, de sacra. no. ite. c. 1. & vlt. secundū Host. ¶ In gl. 1. in fi.) vbi hoc, & c. q. si quis confugerit. ¶ In gl. 2. ibi nullū) ita qd nec est character impressus, vt dixi in tex. vnde videtur, quod si post baptismū iste nolit ordinari, & sit laicus,

aus: & licet contrahere non debeat, quasi continentiam nouerit; tamen cum votum non fuit solenne, teneret matrimonium, si contraheret. & facit quod not. de voto. c. vno, lib. 6. in glo. ergo si.

S V M M A R I V M.

- 1 Orari debet, pro eo, qui credens se baptizatum, in fide Christi sine baptismo decessit, & nu. 2.
- 2 Opinio praeferatur veritati, & nu. 7.
- 3 Mors vite terminus.
Necessitas pro ignorantia probabili.
- 4 Augustinus, & Ambrosius veneratione digni.
Iugis, pro continuo.
- 5 Epilogus, & additio glossarum, nu. 6.
Baptismus triplex, & quibus quisque prosit.
Generatio spiritualis habet aliquid commune cum carnali.
Iterari quae debeant sacramenta, & solennitates, si alias collata fuerint a non baptizato presbytero.

C A P V T II.

- 1 **Apostolicam** Casus. Orari debet pro eo, qui credens se baptizatum, in fide Christi sine baptismo decessit. In 1. decisa consultatio. in 2. ibi, unde inquisitioni, ponitur responsio, quam duabus auctoritatibus probat. prima ibi, lege secunda, ibi, Etiam librum [Respondemus quod] alias sine q, & tunc dic, respondemus. i. respondendum incunctanter asserimus. quod est, infra cum quod, dic quod asserimus incunctanter &c. [Perseuerant] ipse presbyter, nec sacramentum contempsit; quia se baptizatum credebat, & praeferatur opinio veritati. de hoc supra de bigam. nupet [Adeptum] re, vel spe; alias non esset pro eo orandum, si iam esset in paradiso, de cele. Mis. cum Marthe [incunctanter]. i. indubitanter [Lege] verbum est imperatiui modi. quod dixit Hostiens. se ponere, quia aliquos fecit mutare [Super] planius dixisset in octauo [Inuisibiliter] vt habes de consec. dist. 4. baptismi vicem, & c. cathecumenum, & c. non dubito [Ministratur] per Spiritum sanctum [Necessitatis] i. mors, q. t. est terminus necessarius omnia mundana dissolvens, in auctent. de nup. §. deinceps, collat. 4. & nil morte certius. & nil ipsius hora incertius, it. de condit. & demon. l. 1. ad si. secundum Hostiens. Vel [necessitatis] i. ignorantia probabilis. secundum Pet. [Librum] reuolue quod est infra [Doctorum] scilicet Aug. & Amb. de quorum veneratione, de reliqui. ca. vno, lib. 6. (Iugis) idest continuas. Phi. [Presbytero] putatio. in veritate etenim presbyter non fuit, nec confecit, supra cap. 1. & infra c. 1. ¶ Prima t. glo. signat contrarium, & soluit. ¶ Vlti. gloss. quae fit, soluit, & remittit. ¶ In t. gl. 1. ibi, fluminis] & iste prodest paruulis, & alijs dummodo non inueniat obicem contrariae voluntatis, supra de bap. maiores, ad fin. Baptismus vero fluminis omnibus prodest, de quo sequitur, doli capacibus, de del. c. pa. cap. 1. habentibus fidem, & charitatem, & per consequens non contemptibus baptismum fluminis, vt hic, & supra tit. 1. debitum, paruulis non; & si de hoc intellexissent haeretici, de quibus supra eo. maiores, verum dixissent. baptismus vero sanguinis est, quo baptizati fuerunt innocentes; & sic patet, quod communis est paruulis, & adultis, de consec. dist. 4. baptismi. Et scias, q. latro, qui cum Christo suspensus fuit, non fuit baptizatus baptismo sanguinis, non enim propter Christum passus est martyrium, sed propter suorum facinorum demerita, vt ibi; unde baptizatus est flumine. ¶ In gl. vlt. ibi, ventrem] ad instar mulieris, quae parit abortiu, habet generatio spiritualis a liquid commune cum carnali, supra tit. 1. debitum (& ibi, non in veritate) idem Goffr.

& probatur, de sum. tri. c. 1. §. vna] & ibi alios] mortuos scilicet in his, qui vivunt, solennitates, & ea, quae iterabilia sunt, iterari debent: baptismus non. Eucharistia expensa. i. iam data, & matrimonium est apud omnes. de hoc infra c. prox. ibi vide in glo. alias, & in fin. 2. in glo. quia cum iam.

S V M M A R I V M.

- 1 Huius capituli summa quae, & diuisio.
- 2 Eucharistia quibus non danda.
- 3 Argumentis non insistendum, si ius habeamus expressum.
- 4 Periculum animae ubi vertitur, cuius quod est anima interpretari debemus, & nu. 7. §. 2.
Innocentius sibi contrarius notatur.
- 5 Legimus an aliquis in dubio repetendus.
- 6 Epilogus, & additio glossarum, nu. 7.
Ordinem potest nullus recipere ante baptismum.
Baptismus an ianua sit omnium sacramentorum.

C A P V T III.

- 1 **Veniens** Capitulum primum, supra eod. sit huius summa. & primo ponit de baptismo vsque ibi, cunctis. secundo circa ordinem alleg. pro & contra vsque ibi, quia verò. tertio diffinit (Quod cum) quidam habent per singulos ordines (Accessisset) alias ascendisset (Baptizari) q. d. de baptismo non debuerat episcopus dubitare. licet de ordinibus dubitare potuerit, qd infra disputat (Ordinibus) an. scilicet esset ordinatus, vel non (Christus Iesus) 1. ad Cor. 3. [Salutifera] i. quae dant salutem aeternam, & de his non dubitatur, supra c. prox. (Coniugij) qd est de veteribus (Eucharistia) quod est de nouis (Ante Baptismum) alias a non baptizatis, nec intelligas, q. talibus ciente dari deat, qd nec dari deat alicui, de quo costet, qd sit in mortali, supra de ele. licet, vers. si quis aut. & c. Osius. Occultus vero peccator monetur, vt abstineat sed precise non prohibetur, de consec. dist. 2. non prohibeat, & c. seq. hoc autem intendit, q. non baptizato dari possit in casu decre. prox. vel dic, qd dari non debet non baptizato; sed si detur, verum est sacramentum in sui esse, sed non effectu, idest quo ad virtutis operationem (Leuitici) vt patet in Moyse, Aaron, & filiis eius, de deci. c. 1. in prin. [Videretur] alicui, & falso, si videtur sup. de elec. cum nobis olim. G. (Legitur) vt dicebat Hosti. non erat t. insistendum argumentis, ex quo ius habebamus expressum. Dicet ergo simplex canonista, quicquid dicatur, Birria semper homo, argum. supra de iudi. dilecti. Hunc tamen casum vocat infra dubitabilem propter rationes, & iura probabilia. ad idem de rescri. pastoralis. vel ideo dubitabilem vocat, vt nos instruat in dubijs fidei, vel sacramentorum ad papam recurrentem, vel quia circa formam baptismi, de qua loquimur, de facili potest oriri dubitatio (Tutus) ubi igitur vertitur periculum animae, debet interpretari, non quod aequius est, vel mitius, sed quod tutius animae. 50. di. ponderet, in fi. & c. eos, infra de spons. iuuenis, secundum Hostiens. (Per singulos) & non seruatis interstitijs, dispensariue continuis ordinum temporibus poterit ordinari, secundum Hostiens. qui remittit, de elect. cum in cunctis §. inferiora (Permixtas] sup. ex quo promotus fuerit (Ambigitur) etiam de iure. Innoc. & dicit Hostiens. quod in hoc est sibi contrarius in his, quae notauit, supra eo. ca. 2. dic vt ibi (De sacramento) i. de fide sacramenti, per qua quis saluatur, & si deficiat sacramentum (Certitudine) circa hoc vide quod no. 63. di. presbyteri (Habenda) argum. q. si dubitetur an aliquis sit legitimus, est reputandus legitimus, ad hoc de scruti. in or. fa. ca. vno, infra qui fil. sint le. ex tenore,

tenore, infra de verbor. sig. abbate. §. contra quod. An. contra, quia non presumitur matrimonium, nisi probe-
tur. 30. q. 5. aliter, & c. nosirates. ergo nec legitimus pre-
sumetur, nisi hoc pateat. So. si infamatus est, & nil pro-
batur contra eum, se purgare debet, infra de pur. ca. ac-
cedens. Si non est infamatus, & semper vixerit vt legiti-
mus, suæ conscientie relinquatur, infra qui fil. sint leg.
transmissæ, & c. peruenit. Hostien. alleg. etiam C. de præ-
scrip. quæ pro lib. in rubro, & nigro, de iureiur. mulieri,
cum suis concord. & remittit ad sum. de clan. despon. §.
quam penam. ver. etiam in conspectu, & facit quod no.
in Spec. de spon. in fi. ¶ Gl. sed t. obijciatur) obijcit, & sol-
demum queris, & respondet. ¶ Antep. gl. querit, & rñdet.
¶ In t. gl. in cuius ibi, matrimonij) & in oī voluntario,
sine quo potest salus haberi. 1. q. 1. §. sed notandū, secun-
dum Glo. ¶ In gl. quam, in fi.) Tan. ¶ In gl. inclusue, in
fi.) sic 32. dist. de hoc, de transla. ca. 2. ver. sed neque, de
æta. & qualita. a multis. Host. ¶ In gl. sequenti, ibi cre-
debat] & si non credebat propter suam peruersam con-
scientiam, dispensationem non meretur. sed secundum
Vinc. incertum est ecclesie, quid ipse crediderit, cum
ipse solus nō notauit. vnde, quod tutius est, eligitur. pla-
cet tamen ipsi Vinc. & In. nullum posse recipere ordinē
ante baptismum aquæ, de quo secundum eos dicitur,
qd sit ianua omnium sacramentorum. 32. dist. §. verum.

S V M M A R I V M.

1. Dispositio tituli.
De sacramenti eucharistie, & aliorum sacramentorum custo-
dia vbi alijs in locis iuris continetur.

De custodia eucharistie, & aliorum sacra-
mentorum. Rub.

1. ¶ Viso t. qualiter eucharistia consecratur, tractat; quo
modo custodiatur, & quia in baptismo vtimur chris-
mate, vt patet supra de sac. vnc. cap. vno, submittit de
custo. chrismatism, & generaliter de alijs sacramentis.
de materia 23. dist. non oportet, cum capitulis seq. de
con. di. 2. qui bene, & c. si per negligentiam, cum capi-
tulis se. & 1. q. 1. interrogo, & de eucharistia vide, quod
dixi de cele. mis. super rubrica.

S V M M A R I V M.

1. Eucharistia, & chrisma debent fideliter custodiri, & multa
nefaria ex his sortilegia committunt.
Eucharistie etimologia.
Si de ea quia cadat in terram, vel mus eam corroderit, quid
iuris.
3. Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 4. 5.
Ex culpa tenetur quis ad ea quæ sequuntur ex ea, in foro ta-
men anime contra, & an id sit perpetuum.

C A P V T I.

1. Statuimus Casus. Eucharistia t. & chrisma
debent fideliter custodiri, ratio-
nem submittit, & penam ad-
dit. 2. ibi, Ne possit. 3. ibi Si verò (Eucharistia) hæc Gie-
ce, Latine dicitur bona gratia. 1. quæst. 1. multi. & ad de,
quod dixi de celebr. mis. sane (Ne possit) ratio (Ma-
nus) sortilegarum, quæ operantur ex his. quod discre-
tius est tacere. 41. distinct. sit rector. Hostien. (Spe-
ciat) sacrista, de offic. custod. capitul. 1. Vincen. (Su-
spendatur) quamuis nil nefandum inde contingat
2. (Cōtingit) si de t. corpore, vel de sacrificio, quid cadat
in terram, vel mus illud corroderit, quid iuris, habes
de conse. di. 2. si per negligentiam, & ca. seq. & cap. qui

3 bene. Innocent. & Hostien. ¶ Secunda t. gl. arguit, & al-
legat duo iura pro, & in contrarium allegat alia duo.
Item secundo arguit, allegat duo iura, finis respondet
4 per quæstio. ¶ In gl. 2. ibi, verum) vide de accu. cum di-
lecti, super glo. causa (& ibi. §. in hac) pe. est. & vide de
5 test. sicut, super gl. 4. ¶ In t. gl. 1. ibi, diaconus) quo ca. si
diaconus baptizare, vel eucharistia dare possit, ibi ro.
¶ In gl. 2. ibi, culpa) dixit hic Vinc. quod licet falsum
testimonium perhibens sit reus omnium malorum, que
inde sequuntur in iudicio; tamen anime non impone-
tur sibi penitentia, nisi de falso testimonio, licet aggra-
uetur per mala secuta, argum. ff. de ser. cor. l. Nerauius.
§. 1. Vbi dicitur, quod si persuasi seruo, vt corrupat chi-
rographum, si inde traxerit consuetudinem, de illa nō
teneor (& ibi, placuit) vbi de hoc, & supra de test. sicut
(& ibi inebriauerunt) & ibi soluitur lex verū, soluitur
in regula imputari, de reg. iur. lib. 6. (& i. h.) idem Host.

S V M M A R I V M.

1. In ecclesijs poni non debent supellestilia, nisi urgente neces-
sitate.
Eius vasa, & vestimenta debent munda teneri.
Clerici non debent alijs esse exemplo malo.
Incultum pro immundo.
Vasorum ecclesie nomine qua contineantur. alia de his, nu.
3. & 4.
Palle appellatione quid hoc significetur.
2. De domo Dei vbi tractetur.
Zelo Dei quis comedatur.
3. Ecclesia quando teneatur de custodia rerum.
Per vasa interdum anime figurantur.
Si fuerint vetustate consumpta, quid agendum.
Vbi laudanda, quibus vsibus adhibenda, nu. 4.
Deo dare indignum, quod homo aedignatur.
Additio glossarum.
Mentis qualitatem inducit incompositio corporis.

C A P V T II.

Relinqui. Casus. Supellestilia t. in ecclesijs po-
ni nō debent, nisi necessitas urgeat.
ecclesie vasa, & vestimenta debent
munda teneri. Recitat capitulum duos excessus. secun-
dus ibi, Sunt & alij contra quos prouidet, ibi, Quia nō.
& primo contra primum. secundo contra secundum ibi,
Præcipimus (Proprijs) si alios prohibere dicunt, fortius
seiplos, infra de na. ex lib. ven. ca. vno, cum suis concor.
Item nō debent, alij dare malum exemplum. 1. 1. quæst.
1. præcipue, de voto magnæ (Transferretur) multo mi-
nus debet ibi poni, facit 44. di. nulli (Templum) Mar.
1. 1. (Incultas) idest immundas, non scopatas [Vasa] ca-
lices, patenas, ampullas, vrceolos, pelues, & simili a
[Pallas] non solum corporales, sed alias mappas, f. quæ
ponuntur sub corporalibus ad ipsum ornandum, de co-
se. di. 1. nemo. Alij dicunt pallam pannum iaceratum,
qui post consecrationem ponitur super altare, & alicu-
bi vocatur chrismale altaris: sed primum plus placet
Host. quia pannus ille vix ablueretur [Domus t. Dei] lo.
2. & 23. q. 4. qui peccat, & vide plures auctoritates de
hac domo. 24. quæst. 1. Omnibus, quod falso attribuitur
Hier. quia fuit Aug. vt scripsi in Hier. G. zelo Dei come-
ditur, qui quælibet praua, que viderit corrigere satagit,
si nequit, tolerat, & gemit (Refugiū) & tūc ecclesia te-
netur de custodia, supra de deposit. grauis. quod dic-
tū ibi in gloss. 2. sed non tenetur de violentia, nisi po-
tuit deponenti nunciare. ff. loc. item quæritur. §. exerci-
tu, ff. commo. sicut. §. vero. Vincen. (Reportentur) sic 1.
quæstio. 1. quod pro necessitate, & quæst. 7. quod pro re
medio (Vasa) per vasa interdum anime figurantur. 1.

¶ 1. necesse [Conseruentur] & cum fuerint vetustate consumpta, dentur incendio, de conse. dist. 1. altaris, Lauari vero debent intra ecclesiam, ea. dist. nemo [Profanis] indignum est dare Deo, quod dedignatur homo. 49. di. c. ult. in fi. vide in Hiero. ad Demetrium. C. & super Malachi. C. ¶ In gl. 1. in fi.] & c. decet, lib. 6. ¶ In glo. 2. in fi.] lo. & alijs vñibus eis vtendum non est nisi ecclesiasticis, & deo dignis officijs, vt ibi, & ead. di. ad nuptiarum. ¶ In gl. 2. ibi, ornatu] dicit Host. quod hic non potest sumi arg. de ornatu, sed de mundicia tantum [& ibi, mentis] De Catilina dictum fuit hoc, vt no. de elec. cum in cunctis, in glo. 2.

S V M M A R I V M.

1 Dispositio, vel continuatio tituli.

De materia huius tituli vbi alibi tractetur, & loca quę ei conueniant.

De reliquijs, & veneratione sanctorum, Rubrica.

¶ Viso ¶ de custodia, & reuerentia sacramentorum, videndum est de reuerentia sanctorum, de hoc de conse. distinct. 1. placuit. & c. corpora, facit 1. q. 1. si quis dixerit, & c. sequen. 50. dist. si quis prepostera. reperitur in Sexto, & in Clemen. Conuenit rubricę de ferijs, per totum, maxime. capitul. 1. & ultimo, & rubrica infra proxima, & supra de test. venerabili, & de iure patron. capitul. 2.

S V M M A R I V M.

1 Sancti qui venerandi, & nu. 1.

Sanctum canonizare quid sit, & nu. 3.

3 Ad eius canonizationem quo ordine perueniatur, & quando, nu. 4. & a quo nat, nu. 5. & 6.

Miracula quandoque fiunt etiam per malos, & quandiu, numer. 4.

4 Fides præ ceteris virtutibus in miraculis operatur, & non sufficit sine operibus.

5 Carolus in capella sola Aquisgran ex tolerantia ecclesię veneratur, eius miracula a quo referantur.

Speculum historiarum citatur hic, & alibi sape ab hoc auctore.

6 Vix quod sit, tamen sit.

Festa omnium non coluntur ubique.

7 Epilogus, & suppletio glossarum. num. 8.

Ebrietas quando sit mortale, quando veniale, & quando nullum peccatum, & quid sit.

C A P V T I.

¶ Audiuimus. C. sine ¶ papę licentia non licet aliquem venerari pro sancto. Et primo narrat, quod audiuit. secundo illud improbat ibi, Cum vix, tercio illud prohibet ibi, Illu ergo (Venerantur) vltra illa, quę notant, infra eo. c. vno, lib. 6. in glo. pe. Scire ¶ debes, qd omnes sancti canonizati sunt venerandi. Canonizare autem est aliquem sanctum per papam catalogo aliorum sanctorum ascribere, & publice, solenniter, canonicę. & regulariter declarare, diffinire, & statuere, qd tanquam sanctus ab omnibus honoretur, & fiat certa die officium solenne annuatim, quale pro alijs sanctis illius conditionis. si vt confessor canonizatur, officium confessorum. si vt martyr, martyrum, & sic de singulis. Ad hanc ¶ canonizationem peruenitur hoc ordine. Primo expectatur, quod aliqua personę honestę & authenticę denuncient factum Romano pont. & supplicent pro

canonizatione sancti faciendā; & hoc non tantum semel, sed pluries & instanter, sicut nos. de cessione, & de pallio, supra de elect. cum post petita, & de renunc. quidam cedendi. Non enim consuevit moueri statim ad comittendam hanc inquisitionem Romanus pont. sed potius expectare, quod diu pulsetor, & famam attēdere, & vtrum miracula crebrescant, & continuentur ante, quam inquisitionem committat, & bene: quia & quandoque per malos miracula fiunt. 1. quęst. 1. teneamus. vnde cauendum est, ne decipiatur populus, vt no. infra eo. c. ad fi. & quia circa maiora periculum vertitur, cautius est agendum. 42. di. quiescamus. 41. di. miramur. 1. quęst. 1. §. ecce cum honoris. Dicunt autem aliqui, quod si sit elusio, vix possunt continuari miracula vltra 40. dies; de quo tamen certi non sumus. Secundo si continuentur supplicationum instantiæ, & fama, & miraculorum continuatio perdurare dicatur; consuevit hoc Romanus pontifex ponere inter fratres, & aliquibus episcopis patrię illius, qui dicitur sanctus, vel cōuicinę, vel alijs personis honestis, discretis & incorruptibilibus committere, vt inquirent de fama, & de oratione populi; de miraculis, & alijs, quę eidem sunt nuncianda in genere, non in specie, & quo ad famam, non quo ad veritatem, & quod sibi rescribant, quę inuenerint: & an eis videatur, quod super veritate eorundem, & in specie sit inquisitio committenda. Tertio si rescribant talia, per quę videatur, qd inquisitio veritatis committi debeat, requirit iteru summus pontifex fratrum consilia, & diffinit utrum sit inquisitio committenda, vel nō. Quarto si inquisitio committenda ei uidetur, iterum scribit eisdem, vel alijs, quod veritatem inquirent, primo de fama: secundo de uita: tertio de miraculis exacte, diligenter, fideliter, & prudenter secundum articulos, & interrogatoria, quę sub bulla sua transmittit, de quo legitur & not. supra de testib. venerabili, quod inuenerint, remittant sub sigillis suis inclusum. Quinto remissa inquisitione committitur examinatio in curia aliquibus capellanis uel alijs personis authenticis, & discretis, quę & formant rubricas. Sexto rubricę sic factę examinentur cum exacta diligentia per dominum papam, & fratres, & requirit papa consilia eorundem, an scilicet videantur probata talia, propter quę sit canonizatio non immerito faciendā. Septimo si uideatur domino papę, quod faciendā sit, diffinit hoc secreto primitus inter fratres. Octauo coadiuantes episcopis, qui sunt presentes in curia narrat publice in consistorio ea, quę acta sunt & probata, secreta diffinitione iam facta, suppressa, & requirit consilium prelatorum. Nono assignabitur certa dies, ut omnes conueniant ad aliquam certam ecclesiam certa die, in qua illuminantur ceteri multi, & sternitur tapetis ecclesię, & paratur, & conueniunt papa, & fratres, & totus clerus, et populus: & facit sermonem summus pontifex processum recitans, & probata, inducens populum ad orandum, quod Deus non permittat eos errare in hoc negotio. Decimo flexis genibus fit deuota oratio, & cantatur, Veni sancte, scilicet uel alias hymnus, siue antiphona conueniens. Vndecimo surgit papa ab oratione, & diffinit illum, de quo agitur, sanctum esse, & sanctorum catalogo ascribendum, & tanquam sanctum esse venerandum, & festum suum colendum tali die. Duodecimo cantatur, Te deum laudamus, & celebrat missam idem papa solenniter in honorem eiusdem sancti. Hic autem ordo non semper ad unguem hactenus est seruatus, & maxime quando agebatur de martyriatib. pro fide. illi enim consueuerunt facilius, et leuius expediri. hæc secundum Hostiens. et not. secundum Innocent. quod regulariter ¶ tunc tantum fit hæc canonizatio, quando per sufficientes probationes constat de fide, et excellentia uitę, et operatione miraculo-

miraculorum eius, qui petitur canonizari, supra de testib. venerabili. oportet etiam esse tantam excellentiam vitæ, & talia esse miracula, quæ sint extra vires, & potentiam naturæ, nec sufficit vna tantum excellentia vitæ; imo multæ & continuæ requiruntur. vnde Eccle. 44. dist. Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatione sua. Multam gloriam fecit dominus, magni ficientia sua a seculo: dominantes in potentatibus suis homines magni virtute, & prudentia sua præditi, & c. per hoc quod dicit, Laudemus viros gloriosos, ostendit, quod canonizati erant. alias enim non mandaret ecclesia, quod laudarentur, per hoc autem, quod sequitur, Parentes nostros & c. ostendit, quod nullus est canonizandus, nisi fidem habeat. Soli enim parentes, qui erant Iudæi, & penes quos solos erat fides, canonizandi erant, secundum Inno. fides etiam, præ cæteris virtutibus in miraculis operatur. Matth. 17. eo. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis huic monti, Transi hinc, & transibit. per illud autem quod dixit, Multam gloriam fecit dominus, supp. cum eis, apparet ergo non sufficere, quod in vno, vel semel tantum fuit gloriosus, sed requiritur, quod in multis & multoties: imo & quod continue eius vita fuerit gloriosa, sed & quod per hoc, quod subiungit, sua magnificentia, id est sua magna potentia, secundum Innoc. siue suis magnis factis, probat quod excellentia vitæ, & miracula facta talia debent esse, quæ excedant vires & potetiam naturalem, secundum Innoc. vnde sequitur. A seculo dominantes, & c. q. d. a seculo conuersionis suæ potenter ei, in multis continuauerint bonam vitam, & fidem, quam habebant operibus, comprobarunt, fides enim non sufficeret sine operibus. alioquin omnes infantes baptizati tanquam sancti venerarentur. In adultis autem canonizandis non sufficit sola fides sine operibus, quæ mortua est, secundum Iaco. 2. ca. sed secundum Innoc. non sufficiunt miracula sine vitæ excellentia. nam Magi Pharaonis multa fecerunt quæ supra naturam esse videbantur. Et in euangelio legitur, quod multi dicturi sunt, Nonne in nomine tuo eiecimus demonia? & c. Matth. 7. cap. & tamen dominus respondebit eis, Non noui vos. 1. quæst. 1. prophetauit. licet autem vita sine miraculis quantum ad virtutem sufficere videatur; ecclesia tamen tales canonizare non debet propterea; quia sicut iam factum est, in secreto potuerunt vitam durare laxiorem. Solus autem papa potest sanctos canonizare, infra eo. ca. in fi. Quod ex eo apparet, quia cum sanctus debeat ab omnibus fidelibus venerari, nullus autem hoc iubere posset nisi papa, qui immediate ordinarius est cunctorum. 9. quæst. 3. cuncta per mundum, & cap. per principalem; ergo patet, quod nullus alius hæc vniuersalem venerationem indicare potest. Refert tamen Hostiens. ex tolerantia Rom. ecclesiæ magnum Carolum in sola capella Aquisgrani, & non in alijs ecclesijs venerari, pulchra miracula de ipso videri possunt in histo. spe. lib. 25. ca. 5. Alias rationes, & alia hic not. vide infra eo. ca. vno. libr. 6. [Dum vix] quod t. vix fit, tamen fit, de cog. spiritua. c. 2. lib. 6. & cum hoc fuit veniale, vt dicit gl. [Orare] hoc intellige, vt no. 13. q. 2. pro obeuntibus [Apostolus] 1. ad Cor. 6. Illum hominē in ebrietate occisum [Colere] publice, infra c. prox. [Auctoritate] est ergo de reſeruatīs, de qbus, supra de offi. leg. quod translationem [Romani pon.] contra, de consec. distin. 3. cap. 1. & supra de fer. cap. vlt. vbi videtur, quod episcopi hoc possint. So. illud intelligitur de iam approbatis. non enim omnium festa colantur vbi que, Hostien. ¶ Prima t. gl. respondet per quæstio. quando ecclesia oret & c. ¶ Secunda gl. fortificat textum. ¶ In t. prima glo. in fi. quando sit mortale, quando veniale, & quando nullum peccatum, no. eo. S. ver. & quæuis, Sene. epi. 8. Nil aliud est ebrietas, quam volunta-

ria insania, quæ omne vitium incendit, & defegit, & obstantem malis verecundiam remouet. vide in Hier. super Galla. F. super Titum. C. de Polemone. uide in Vale. lib. 6. ca. fin. Dicebat Vincent. supra de vita & honestat. cler. a crapula, quod ebrietas in quantum est qualitas, quæ inest homini, quod facile inebriatur, forte ex debili cerebro, non est peccatum. in quantum uero est passio, ut quia iacet vino sepultus, non est peccatum, nec putat talem excommunicatum, si tunc percuteret clericum. 15. quæst. 1. sane. in quantum autem est actus, si est assiduus, non dico assiduus, quod idem iteretur, sed quia similes præcedunt, tunc est mortale. Idem in illo, qui se scienter inebriat. si vero ignoranter, vt quia ab vxore decipitur, vel ignorat vini potentiam, tunc peccat venialiter. ¶ In gl. vltima, ibi, quia] secundum T.

S V M M A R I V M.

- 1 Sanctorum reliquiæ vendi, vel passim ostendi non debent, nec circa illas populus decipi. & ratio, & nu. 2. & 5. nec transferri sine papæ auctoritate, num. 2. Familiaritas nimia parit contemptum, & num. 2. In cinerem non omnium corpora reuertuntur, & quæ non reuertuntur.
- 2 Venalitas duplex ex reliquijs sanctorum fit, & reprobatur. Avaritia clericorum reprimitur. hæc omnia statuta frangit, num. 3.
- 3 Reliquias antiquas nouiter repertas licet venerari. Deuotionem ad aliquem & quem habere licet secreto.
- 4 Reliquias quas liceat venerari. Earum honor redundat ad Deum. A prælatis requiritur sanguis subiectorum. Quæstuarij quibus figmentis decipiant populum, in fi. Quæstus pro acquisitione pecuniæ.
- 5 Suffragium, & additio glossarum, num. 6.

C A P V T II.

Cum ex eo. Casus. Sanctorum reliquiæ vendi, vel passim ostendi non debent; nec circa illas populus decipi. ponit duplicem excessum, quem prohibet distinguendo inter veteres & nouas reliquias, ibi. Presenti. tertio fraudes per prælatos cohiberi præcipit. ibi, prælatis [Ostendunt] nimirum familiaritas parit contemptum, de Iude. & si Iudæos [Extra capsam] summunt enim ex hoc materiam detrahendi, & blasphemandi. & videntes ossa nuda dicunt truffam esse, quæ si consumptus non esset, si sanctus esset, cum tamen sit scriptum de omnibus Gene. 3. Cinis es, & in cinerem reuerteris. excipiuntur tamen aliqui, sicut Christus, & gloriosa domina, & beatus Ioan. euange. & aliquidam hoc speciali priuilegio decorati, de quibus psal. Nec dabis sanctum tuum videre corruptionem, secundum Hostiē. [Exponantur] nec t. transferantur sine principis pri. papæ auctoritate, de consec. dist. 1. corpora. & not. duplicem venalitatem reprobari, scilicet ne vendantur. Item ne venalitatis causa extra capsam trahantur, vt plures oblationes recipiantur. hoc enim facientes dici possunt uanales, sicut mulier fatua, aduocatus, & pugil, qui pro numis passim se offerunt. detrahatur enim per hoc dupliciter. primo quia vilipenduntur reliquiæ. nam omne rarum carum. 93. distin. legimus, circa fin. 27. quæstio. 2. institutum. secundo, quia per id notabilius redarguitur per laicos avaricia clericorum, de deci. cap. 1. in fin. secundum Hostien. [Denuo] omnino de nouo, quia t. si antiquæ reliquiæ nouiter inuenirentur, licet eas venerari [Publice] secreto igitur licet deuotionem ad talem habere, & ad eum in occulto precari. de hoc, infra eod. capit. vno.

Ino lib. 6. [Auctoritate] dicit Hostiens. quod hoc, & id quod pramissit de non ostendendis reliquijs extra capam, male seruatur, dicens quod auaritia, & insolentia clericorum omnia statuta frangit, quod corrigendum esset. facit de deci. cap. 1. in fin. [approbata] postea filia veneramus in honorem Dei nam & seruorum honor redundat ad dominum, vt dicit Hiero. contra Vigilantium, secunda [Prælati] a quibus sanguis requiritur subiectorum, de offic. ordin. irrefragabili [Figmentis] sicut interdum faciunt quæstuarij, qui costam pecoris, vel asini ostendunt loco sancti. Alij ponunt oleum in oculo Mariolæ suæ, vt videatur flere. Hostiens. [Documentis] quia in suis prædicationibus, quando seminant errores, fabulas asserunt veras esse, quæ corrigenda essent. Hostiens. [Quæstus] id est acquisitionis pecuniæ. Pe. 5. In glo. 1. ibi, nemo 2. sequitur, martyres distrahat, nemo meretur. In glo. 1. ibi, martyrum idem est de sanctis alijs sentiendum, de celeb. tris. cum Marthæ. §. fin. [et ibi, & ideo] scilicet quia æstimationem non recipit.

S. V. M. M. A. R. L. V. M.

1. Continuatio tituli.
- De ieiunijs vbi alibi tradatur, loca iuris suggerit.
2. Ieiunij etymologia, & quot species, quando solui dicatur, n. 6. & 7. & 8.
- Gula vitium nos tentat quinque modis.
3. Ieiunia quæ seruanda, & quæ redimi, vel commutari possint, & quando, & nu. 4.
4. Quæ sint indicta generaliter, quæ specialiter & localiter.
5. Eorum diebus quoties in die comedendum.
6. Et quæ hora, & a quibus abstinendum, & nu. 7. & 8.

De obseruatione ieiuniorum. Rub.

1. Viso ¶ de veneratione sanctorum, quia ob ipsorum reuerentiam ieiunia celebrantur, ideo de ieiunijs est videndum, secundum Goffred. Habetur materia 4. dist. statumus, cum seq. de consec. distin. 3. & distin. 5. quadragesima, cum cap. sequen. Congruit de poenit. licet, de verbo. sig. quæsiuit, de reg. iur. quod non est. item li. 6. de elec. vbi periculum, in fi. de hæretic. ad nostrum, versic. 2. quod ¶ dixerunt autem Innocent. & Hostiens. ieiunium dictum a quodam intestino, quod sic vocatur, quia vt plurimum est vacuum & subtile, & exinanitum secundum Auicem, cuius etiam rationes hic posuerat Hostiens. quod physicis relinquo. Dicit autem Innocent. quod triplex est ieiunium. primum cuiusque diei, vel rei edibilis abstinencia secundum propriam voluntatem, non secundum statutum scriptum, vel consuetudinarium. & secundum id ieiunat, qui pluries, & abundanter comedit, si a cibo placito abstinet. secundum, cum quis abstinet a cibis humectantibus, vt si comedat solum sicca, panem, nuges, poma, & si non carnes, pisces, vel olera. Et dicitur hoc ieiunium xetophegia, a zeron, quod est siccum & phagin, quod est comedere, quasi siccus cibus, vel sicca comestio. tertium abstinencia victus, sicut ordinationem ecclesiæ scripto, vel consuetudine approbatam. dicebat Gof. aliter triplex esse ieiunium. primum magnum & generale abstinere ab iniquitatibus, & illicitis seculi voluptatibus, de consec. dist. 5. ieiunium, sicut discreta & moderata refectio, vt singulos dies absque ciborum luxuria transeamus. ea. d. sint tibi, & c. non dico. & hæc ieiunia omni tempore & singulis diebus seruanda sunt. tertium ieiunium subtractio prandij, & post conam cuiuslibet cibi priuatio vsq; in diem sequentem. Item abstinencia a carnibus, & omnibus, quæ seimentinam trahunt originem. 4. dist. deniq; & vt ibi dicitur, et pisces

luxuriose sumere non debemus. Item tempore, quo abstinemus a cibis, etiam a dissolutionibus abstinere debemus. 86. di. quid prodest, de consec. dist. 6. nihil prodest. Hiero. ad Celantiā. Habuimus ieiuniorum, & abstinencia laborem, sentiet caro anima esuriēte iusticiā. Et 5. modis tentat nos vitium gulæ. ea. d. quinq; modis. Sene. 7. natura. qō. Iā non sunt homines ad popinā debilibus, ventre, & ore contenti, et oculis gulosi sunt. ieiunia ¶ indicta ab ecclesia sunt seruanda, vt vigilia apostolorum. 7. c. 2. quadragesima, de consec. di. 5. quadragesima, & c. ieiunium, & per totum, Goffr. vigilia natiuitatis beati Ioannis Baptistæ, Assumptionis beatæ Virginis, omnium Sanctorum, beati Laurentij, istud autem, quod sicut omnes est tertium ieiunium, necessarium est sicut Innoc. omnibus sanæ mentis, doli capacibus, & potentibus ieiunare, cum tales possint peccare, & peccata debeat flere, & de illis poenitere, dispensatiue tamen cum impuberibus, & vide quod dicam 7. eo. consilium, in gloss. de quibus. & ex cā. cum hominibus ætatis prouectæ agi pot, vt ab indictis ieiunijs absoluantur. idem sicut Hostiens. vt in eis ieiunia commutentur in alia opera charitatis, de voto. ca. 1. & c. magnæ. & idem sicut Innoc. dicendum est in senibus debilibus, & non valentibus ieiunare. Et idem putat Hosti. in agricultoribus, & peregrinis peditibus, seu quocunq; alio honesto & licito labore adeo afflictis, quod commode sine periculo nequeunt ieiunare, argum. 82. distin. presbyter, ante fin. ibi, si operarius est. Quid de mulieribus? Respondeo & si voluntaria ieiunia marito prohibente dimittere teneantur. 33. q. 5. manifestum; indicta tamen ab ecclesia tenentur facere, nisi contingeret inde virum scandalizari, tunc enim forte posset cum ea dispensare sacerdos. Est nempe propter vitandum scandalum dispensandum, 5. c. dist. vt constitueretur, supra de tempore. ordi. c. 2. & infra de cler. ex. mi. latores. sed dicas, quia ista indicta ieiunia non possunt redimi pecunia, vel in alio commutari, nisi necessitas, vel alia causa rationalis in ieiunante sit. voluntaria vero etiam sine tali causa, dummodo sit alias vtile, redimi possunt auctoritate superioris. 8. i. distin. presbyter, & no. supra de voto. ca. 1. Voluntaria vero ieiunia dicuntur illa, ad quæ aliqui voto, vel proposito se astringunt: vel etiam quæ præter indicta propter peccati magnitudinem a sacerdotibus iniunguntur. 8. i. distin. presbyter, vbi de hoc. & hæc licet commutare, vel redimere, & si nulla causa necessaria in ieiunante subfit, dummodo compensatio utilior, & Deo acceptabilior videatur, argum. supra de voto. c. 1. sed auctoritate episcopi. Item no. quod ¶ inter indicta ieiunia. quædam sunt indicta generaliter, vt prædicta: quædam vero specialiter & localiter secundum diuersas consuet. sicut est ieiunium Aduentus Domini, quod nec ab omnibus, nec in omnibus prouincijs celebratur, vt patet infra eo. cap. 3. respon. 1. ad fin. tale etiam erat, quod matronæ Romanæ in sabbato conseruerant ieiunare. 12. dist. illa, quamuis etiam dixerim, quia ieiunia indicta commutari non possunt, vel redimi sine causa, possunt tamen aliqua ipsorum commutari, siue transferri de die in diem, puta quando vigilia incidit in die dominico, tunc enim ieiunatur die sabbati præcedente, infra eo. c. 1. & 2. §. 1. Idem est, quando vigilia in festo sancti patroni alicuius ecclesiæ incidit, tunc enim clerici, vel parochiani eiusdem ieiunium celebrant in proxima feria ieiunabili præcedente, unde & in quibusdam locis Franciæ, in quibus sunt ecclesiæ sancti Quirini, non ieiunatur in vigilia omnium sanctorum, sed tertia præcedente die, secundum Innoc. & in ecclesia Vien. celebrantur ieiunia quatuor temporum, quando incidunt in festo sancti Mauritij patroni eiusdem ecclesiæ in hebdomada præcedente. Et idem fit in ecclesia Vapicen. propter reuerentiam beati Anulphi

luphi patroni ipsius, cuius festum & in eisdem temporibus incidere consuevit. Caueat tamen episcopus, quod licet quantum ad alios ieiunium sabbati illorum temporum transferat, non tamen quantum ad se, vel ordinandos, si illo sabbato ordines voluerit celebrare. Ex hac enim causa vidimus suspensum ad tempus bonae memoriae dominum Robertum episcopum Vapiceni. Non enim licet alicui episcopo excepto Romano extra tempora dare ordines, ut patet in eo, quod leg. & no. supra de tempo. or. cap. 1. & c. cum quid. & cap. consultat. oni. sed & ordinatorem, & ordinatos oportet esse ieiunos, ut patet in eo, quod le. & no. supra de temp. ord. literas. igitur si talis episcopus velit aliquos ordinare, oportet, quod eum & eos, qui ordinandi sunt, non solum in translato ratione consuetudinis, sed etiam in proprio temporum sabbato ieiunare, secundum Host. Adhuc scias [†] secundum Innoc. quod circa ista indicta ieiunia statui potest ex causa, quod quis comedat bis in die, sed parum prima vice, sicut & faciunt Cisterciens. qui ad remouendum scandalum, & charitatem conseruandam statuerunt, quod illi, qui habent legere, vel ministrare, vel aliud facere, prae gustent aliquid, nec propter hoc dicuntur soluere ieiunium ab ecclesia institutum, secundum Inn. Hanc autem prae gustationem vocant mixtum, secundum Host. secundum quem idem videmus in ministris magnatum, quia & quandoque ad euitandum toxicum, & suspicionem toxici prae gustant cibaria coram dominis suis apposita, vel quae ex parte ipsorum alijs repraesentant, & intelliguntur nihilominus ieiunare, ac etiam eadem ratione idem dicendum est de prae gustantibus medicinas. & etiam secundum Inno. in his casib. licet monacis prae gustare carnes. & hoc dixit propter generalem consuetudinem, quae sic seruat. In his ergo casibus, & si ex causa, & intentione ieiunantis procedit iusta excusatio: quae scilicet causa, & intentio regulariter & generaliter in omnibus consideranda sunt, ut patet 15. q. 6. capit. 1. ad fi. & in eo quod le. & no. infra de accusa. cum dilectus. §. 1. ver. si. ideoque, secundum Inno. ex causa licet statuere, quod ieiunantes cibis etiam non quadragesimalibus uti possint, ut patet infra eo. c. 2. §. cum autem, & supra de feriis, licet, exceptis carnibus, quibus si quis utitur, ieiunium soluit. & eodem modo soluit ieiunium, si comedat bis in die, nisi ubi aliter ex causa statutum est, vel de generali consuetudine approbatum, ut patet in Cisterciens. de quibus supra no. secundum Inno. vel nisi tanta necessitas immineat, quod aliud fieri non possit, sicut potest poni exemplum in obsecris, dum tamen foueant iustum bellum, qui & si tempore quadragesimae non habeant nisi carnes, credimus, quod possint licite ipsis vesci, argu. in eo quod le. & not. infra de reg. iur. quod non est licitum, & supra de fer. licet. hoc iam est usus ieiunantium approbatus.

6 Quid [†] si quis alias horam comedendi anticipat sine causa, vel belluas marinas, vel laute & delectuose comedat, nunquid soluit ieiunium? Respon. non, peccat tamen, & maxime si nimis delectuose hoc faciat, & ideo, confiteri debet; & sic intelligitur, de consecr. dist. 1. soleni, & dist. 4. quinque nos modis, secundum Inn. quoniam

7 [†] ieiunium sit abstinentia victus, tamen ille dicitur ieiunare, qui in praedictis obseruat consuetudinem, licet ad ingurgitationem comedat, & quicquid sibi placet: quia in ieiunando non solum abstinentia attenditur, sed & consuetudo ecclesiae. 76. dist. utinam: alij tamen dicunt nunquam esse ieiuniū, nisi & ibi sit abstinentia victus, secundum Inno. sed Hostien. dicit, quod ingurgitatio nunquam est licita, & quod nullus excessus est approbandus: alias quam ad sustentationem, vel restorationem perditorum, & naturae, & in belluis marinis. & alijs delectatis cibis, dummodo quadragesimalibus possumus nos sine peccato cum illis, cum quibus viuimus, con-

formare, & enim potius quantitas, quam qualitas est vitanda, in talibus enim non usus rerum in culpa est, sed potius libido secundum Aug. 41. dist. c. 1. & sequ. & delectatio nimia. & audius appetitus. unde Hieron. in vita patrum. Melior est venter semper esuriens. i. qui moderate sumit cibaria. quae ieiunia triduana. tales enim auidesumunt cibum, valde pulchre, vide simile in Hieron. ad Furiam. ad idem, de conse. dist. 5. sint tibi. 1. Quid si quis in ieiunijs indictis utatur ouis, & caseo? Respondeo non soluit ieiunium, si hoc extra quadragesimam faciat, peccat tamen, & sic intelligitur 4. dist. denique: alij vero contradicunt. vide tamen per Archid. de consecr. di. 3. rogationes, in fi. sed quicquid dicunt, tenendum est, quod ex causa in aliquibus prouincijs prouideri posset, quod & in his sine peccato homines vterentur, cum hoc tantum ex constitutionibus, & obseruationibus hominum processerint, secundum Innoc. Magna nempe differentia notari potest inter homines commorantes in desertis, & montibus, in quibus nec pisces reperiuntur, nec forsitan granum crescit ad abundantiam, habent tamen magna animalium & auium nutrimenta, & inter homines habitantes in terra fertili, iuxta mare, lacus, & alias aquas, quae abundant etiam magnis, & pinguibus, ac delectabilibus. Si enim ieiunium sit abstinentio carnis ex abstinentia victus proueniens, quare non dicetur adeo bene ieiunare is, qui comedit etiam oues, & caseum, & de pane parum, ab alijs autem omnibus, quibus caret, abstinere, sicut ille, qui bono pane, & electis vinis, diuersis magnis piscibus diueriorum generum, & pluribus alijs deliciosis cibis non solum reficitur, sed etiam ingurgitatur, sufficiens ratio reddi non potest. est ergo talis opinio abolenda, arg. C. de lib. prae. te. vel ex hae. l. 1. & 78. dist. de episcopi, in fi. quid [†] de electuarijs delicatis? Respondeo, aliter non licet ipsis uti sicut alio cibo delicato. quod ieiunium soluit. Medicinam autem ad remouendam, vel fugiendam instantem infirmitatem etiam in die ieiunij accipere licet sine peccato. ubi vero non est signum infirmitatis, pro sola sanitate conseruanda, hoc non licet. Alij tamen dicunt, quod pro nulla medicina, seu etiam electuarijs soluitur ieiunium, secundum Inno. secundum quem per potum ante cibum, vel post cibum non soluitur ieiunium: quia sic habet consuetudo ecclesiae ieiunantis. Tertij dicunt, quod si talia sumantur ante prandium & sine causa, soluitur ieiunium, & meritum. Si vero ex causa fiat, soluitur ieiunium, sed non meritum. si autem hoc fiat post prandium etiam sine causa, soluitur ieiunium, sed non meritum, quod si ex causa fiat, non soluitur ieiunium, neque meritum. In omni tamen casu abstinendum est ab illis, quae potius cibaria, quam medicinalia, siue electuaria merito dici possunt. & haec opi. videtur probabilior & benignior, & aequior esse, & comprobatur per id, quod no. supra ea. gloss. §. ad hanc, secundum Innocent. & sequen. & maxime in locis, ubi est hoc fieri consuetum, arg. 76. dist. utinam omni tempore. nam & qui nimis emungit, elicit sanguinem. 4. di. denique. prima tamen opi. benignior & tutior est. super quo vide quod no. §. de presby. non bapt. veniens. §. fin. ver. 1. super versu. quod tutius. & adde quod not. in sum. eo. titu. §. 1. & 3. per totum, & quod ibi deest, supple per hanc gl. & quod hic deficit, vide ibi.

S M M A R I V M.

- 1 Vigilia occidens in dominica ieiunari debet in sabbato, et nu. 3.
- Sancti Matthei vigilia ieiunari debet.
- Mariae uirginis gloriosa festum celebrius quod.
- 2 Epilogus, & suffragium glossarum.
- Seruentem locus medius impediatur, iuncta glossa, et nu. 3.
- 3 Suppletio glossarum.
- Medius locus impedit pollutionem cimiterij.

Seruius

Seruitus temporalis odiosa & restringitur.

Spiritualis fauorabilis, & ampliatur.

CAPV T I.

Ex parte.

Casus. Vigilia t occurrens in domi-
nica ieiunari debet in sabbato: &

ieiunari debet vigilia Mathie, &
communis diuifio. 2. pars ibi, Ad quod. & pars huius de

cele. miss. ex parte [Vtrum] prima questio (Assumptio-
nem) inter alia festa virginis gloriose celebrius est fe-

stum assumptionis, quod patet hic, & infra de sen. ex. c.
fi. h. 6. (Et vtrum) secunda questio (Matthie) alij habet,

Matthie, & falsa est litera, vt patet in an. Host. & potuit
esse dubitatio: quia non a principio a domino, sed ab

apostolis electus est sorte, Abb. & Pe. ¶ Prima t gl. obj
cit, & sol. ¶ In glo. 1. ibi, impedit seruitutem] sequitur

etiam itineris, cum seruitus per eum locum deberi non
possit (& s. sacri.) vlt. est (& ibi, in rusticis) vlti. s. est, &

loquitur de rusticis pradijs, in vrbis secus, vt ibi no-
& ibi, debitor] vide de deci. cum dilecti, super gl. hoc

sumptum [& ibi, debitor] vide de deci. cum homines,
super gl. pe. ¶ In t gl. 1. ibi, simile, infra] imò contra se

cundum Host. qui dicit ibi vigiliam ieiunandam, nisi ve-
niat in dominica: & dicit illud intelligendum secundum

istud. dic qd bene est simile, cum ibi dicatur, qd inter vi-
giliam, & festum non sit dies medius, nisi occurrat in

dominica [& ibi, in rusticis] sicut locus medius impedit
pollutionem ceterij, infra de con. eccl. vel al. c. vno,

lib. 6. [& in fi.] Io. vel secundum Host. leges loquuntur
de seruitute temporali, quia quia odiosa, restringitur.

hic loquitur de seruitute spirituali. & secundum Gre-
seruire Deo est regnare, vnde quia fauorabilis, amplia-

tur. ad hoc de reg. iu. odia, li. 6.

S V M M A R I V M.

1 Decretalis huius pars vbi.

Consuetudo localis non astringit alios, & quo casu hic.

Festum quorum sanctorum diuersis diebus colatur ex diuersa
causa.

Fame nil durius.

2 Inedia quid, & vnde dicatur.

Annona quid.

Effundo significat abundantiam.

Cartusienium regula, quod carnes non concedat in extrema
necessitate languentibus, non est contra charitatem.

Carnum esus non est necessarius vite hominis, nec virtute
deficiente propter cibi penuriam.

Aegrotantibus, vel languentibus qui cibi & potus viles, ver-
sic. patet per id.

Vinum aromaticum, & ouorum vitella vitia infirmis etiam, ibi.

4 Carnium esus quibus & quomodo concedendus tempore non
concesso.

Ieiunia solennia quae, remiss. in fi. ad dist. solennibus.

5 Ea qui seruare debeant, & num. 6. in eis nil operatur consue-
tudo & quae, nu. 8.

Aetas solida in ieiunijs ferendis & subeundis quae.

6 Ab eis quae iusta causa excusent.

7 Epilogus, & additio glossarum, nu. 8.

Festiuas quorum debeat equalis esse.

Vigiliae quorum sanctorum ieiunande.

Suffragia melius est quod abundant, quam defint, in fi.

CAPV T II.

Consilium.

Propter multa dicta non sum-
mo. sed pars huius de cele. miss.

consilium. Sunt autem. 7. par-
tes, quae per se patent [Vigiliae] & festa in officio dupli-

ci, infra de reli. & vene. sanc. c. vno, li. 6. & 12. apostolo-
rum nomina ibi vide in gl. 2. (Vigiliae) plurale ponit:
quia duae sunt vigiliae, licet tres apostoli [Illorum] s. Phi-
lippi, & Iacobi (Solennitatem) quae est vsq; ad festum
petl. ecosten (Natale) pri. octauas natalis (Apud nos)
q. d. habemus de consue. sed statutum non facimus, nec
aliquem astringimus. Host. (Bartholomaei) fuit enim
vna die excoiatus, & illa die vixit, alia die decessit, vn-
de quidam celebrant diem martyrij, alij diem mortis
secundum Pet. & Abb. & posset videri, si de festiuitate
beatae Margaritae, cuius festum diuersis diebus colitur
propter sui diuersa martyria apud nos colitur. 13. Iulij
in Spec. histor. reperi, qd coli debet. 20. Iulij. li. 14. c. 28.
(Celebratione) i. vigilia, vt faciat ad titulum, tamē vno
expedito, satis expeditur & reliquū (Famis) qua nil du-
rius. vide Hier. super Amos. F. (Inedia) hic dicitur t fa-
mes, vel ieiunium, tenuitas, fastidium, stupor dentium.
inedia dicta, qd fit sine esu. Pap. (Annona) i. cibarium,
vel victualium. Vinc. (Effundas) abundantia denotat.
16. q. 1. reuertimini (Imputetur) ad culpam, & ne quis
a deuotione ieiunij retrahatur, & vt in maiori reueren-
tia ipsum ieiunium habeatur, nec de facili violetur, in
Hosti. (Quod) s. carnes in sabbato comedere. Scias t qd
contra eos, qui dicunt statum Cartusien. esse periculo-
sum ex defectu charitatis, quia languentibus in extre-
ma necessitate carnes non concedunt, pulchre valde &
efficaciter scripsit magister Arnaldus de Villa noua su-
mus medicus & theologus prosequendo illud verbum
de psal. 68. Aduersus me loquebantur, qui sedebant in
porta & c. & subinducens illud cant. 5. Percusserunt me,
vulnerauerunt me, & tulerunt pallium meum, & his pul-
chre in proposito coaptatis, probat, qd illud dicere est
phantasticum & falsum. Item qd sapit haesim, quod sit
falsum, patet, quia qui se obligat ad illud statutum or-
dinis, hoc facit ex amore Dei. sed illa charitas est supre-
ma, quae Deum respicit per obiectum, quod ergo sit pro-
pter Deum, & non in odium proximi, non potest dici
contra charitatem. Item qd haesim sapiat, probat, qd
aduersatur approbationi & tolerantiae Ro. ecclesiae. &
fingit nouum dogma in pertinentibus ad vtile statum
fidelium ponendo languent. s. quandoq; non posse a mor-
tis periculo sine usu carniū liberari, & si ad vitae longi-
tudinem esum carniū necessarium. nam, vt dicit, vir-
tus vitalis deficit aut propter maliciam morbi illam re-
soluentis, aut propter defectum alimenti, per quod ha-
bet conseruari, vel restaurari. primo casu probat per di-
ctum Hippocratis dicentis, qd si deficientibus pre furia
morbi cib. exhibeatur, suffocationis, vel alterius vexa-
tionis grauiamine superaddito coguntur vitam finire
celerius, deficientib. autem propter penuriam alimen-
ti si denegetur cib. & medicationi subdantur, expi-
rant velocius tabefacti. patet per id, quod deficienti
propter morbi magnitudinem non prosunt, sed nocent
carnes. sed deficienti propter alimenti penuriam pro-
sunt. sed probat plus competere vinum mediocre, maxi-
me aromaticū, & vitella ouorum mediocriter mollia,
ratio, quia velocissima digestionē conuertuntur in lauda-
bilem & multum sanguinem, & quasi sine fecibus. Car-
nibus autem, & ceteris alimentis aliqua praedictarum
conditionum deest. Concludit ergo asserens, quod
prius dixi, aut ex inuidia, aut ex animi passione, aut ex
ignorantia physice, s. inquam ad virtutem vitalem, vel
cognitiuam plus competunt supradicta, quam carnes.
licet fateatur, qd ad confortandum virtutem motiuam
plus competant carnes. sed dicit inducendo Galenum
confortationes virtutis motiue non esse in egris neces-
sariam, quia modicum egent ipsius operatione, ergo
nec egent necessario esu carniū. Demum subdit in
sacra scriptura non reperiri esum carniū infirmis ne-
cessarium, quod tamen de vino legitur. 1. ad Timo. 5.
habetur,

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

habetur supra de iure. & si Christus, ad fin. & illud ad Rom. 14. A. qui infirmus est, olus manducet, non dixit carnes. & illud Psal. c. 3. vinum iustificat cor hominis, & panis confirmat illud. Cor autem est principium materiae virtutis vitalis, quae confortatur per cordis letitiam. Inducit etiam exempla Christi, quem multi etiam infirmi sequebantur, ut languoribus sanarentur, Lucæ 6. quibus tamen egentibus alimento, quia trib. dieb. ieiunauerant, parauit non carnes, sed panes & pisces, Mar. 8. sic nec David illi Amalechita, qui tribus diebus, & noctibus non comederat. 1. Regum 30. ubi vide. Item quod virtute deficiente propter cibi penuriam, non sit necessarius esus carniū, inducit experientia, quam videmus in ipso ordine octuagenarios, & centenarios mundorum sensuum. Item in prima etate, scilicet usque ad diluuium vixerunt homines plus, quam alijs ætatibus; & tamen non vesebantur carnibus, sed terræ nascentibus, Gen. 3. ad fin. ibi, Comedes herbas terræ. Non autem dixit post diluuium 9. c. Omne, quod mouetur, & viuit, erit vobis in cibum. & vide circa hoc 35. di. ab exordio. quod fuit Hiero. contra Iou. lib. 1. hunc autem libellum sic summaui: quia etiā nūc quam plures status notabilis amicis meis Cartus, apud quos est vera religio, detrahente conantur in hoc [Debilibus] dicit Hostien. quod si faciet episcopus, indicet publicè consuetudinem obseruandam salua prouisione infirmorū. Sed ne quis infirmitatē fingat, & quia distinguendum est inter infirmitatem, & infirmitatem, iungat, quod infirmi carnes non comedant sine sua, vel sui vicarij, vel poenitentiarij licentia, si sic consuetudo seruabitur, infirmis prouidebitur, scandalo occurreretur, & detrahendi occasio subtraheretur illis, qui putabant infirmitatem fingi, ut liceret carnes comedere [Solentibus] de quibus dixi in rubrica, & idem de his, quas diocesani per suas diocē. inducunt, de conse. di. 3. c. 1. & di. 5. c. ieiunia, in ecclesia. Illa. n. ieiunia seruare debent habentes solidam etatem, & quos nulla necessitas excusat, etatem verò solidam dicunt quidam etiam, ex quo quis est pubes. s. masculus. 14. et femina. 12. annorum, et tunc ieiunare tenentur. Alii dicunt hoc intelligendum de plena pubertate, s. cum femina est 17. puer 18. annorum, de qua dicam de despon. impu. puberes, et de frigi. c. 1. Alii dicunt hoc tantum intelligendum de his qui compleuerant 25. annos, ar. ff. de mino. l. 1. et melius C. de his qui ve. æta. impe. l. si quis aliquid: quia vsq; ad illam ætatē consuevit nutrimentum conuertere in augmentum, & dilationem membrorum, quod per ieiunium, et famem posset impediri, nec est impedienda natura. Quarti dicunt medium tenendo, quod ætas 21. anni consideratur: quia vsq; ad illam ætatē quis duplici cibo indiget, nutritiuo. l. et augmentatiuo s. m. Aristo. Alii, q. ætas 20. annorum est spectanda, ar. de of. dele. cum vicesimam, et quia prius quis cogendus non est ad pugnam corporale exire, secundū legē Moysaycā, Nume. 1. A. ar. C. de his, q. ve. æta. impe. l. oēs, & de etate. et qua. c. vno. lib. 6. et hoc placet Hosti. salua papali interpretatione. Hiero. ad Athletam. E. Displicent mihi maxime in teneris ætatibus longa et immoderata ieiunia, experimento didici a sellum in via, cum lapsus fuerit, diuerticula querere, sed cuiuscunq; sint ætatis, obtenta diocesani licentia, si subfit causa, excusantur, de conse. di. 3. ieiunia, et di. 5. quadragesima, nec sufficit licentia simplicis sacerdotis, ar. de voto. ca. 1. nisi in summa necessitate, et cum non posset ad ep̄m recursus haberi, argu. 26. q. 6. presbyter inconsulto. 2. Dicitur tamen iusta causa infirmitas, naturæ debilitas, ciborū caristia, siue penuria, paupertas, peregrinatio, labor, nimia mensa protractio in seruientibus mensis magnatum, et alia exempla possent occurrere, ar. ff. si quis

cau. 1. 2. de quibus; quia non posset dari certa regula. putat Hosti. boni viri. i. episcopi arbitrio relinquendū, remitt. etiam ad summam, eo. tit. per totum [Periculū] s. mortis, vel grauis infirmitatis. ¶ Prima glo. obijcit, de illis, ver. Petrus, & Andreas, & c. & soluit. ¶ Vlt. glo. dat simile. ¶ In gl. 1. ibi, ieiunandum] ut eorum sit equalis festiuitas, quorum æqualis est sanctitas. 70. dist. scire [& in fi.] T. Alij dicunt, q. vigilia expressorum per verbi. omnino sunt ieiunanda. in alijs stetur consuetudini sed teneas primū. Host. iple tñ in summa eo. ti. §. quando, s. m. dictum approbauerat: quod tamen hic reprobat: quia in solennibus ieiunijs nil operatur consuetudo contraria: in alijs locum habet consuetudo, nisi prelati aliud indicat. de hoc supra in rubrica. ¶ In gl. 2. ibi, Pentecostes] idem no. Io. 76. di. §. necessario, per c. ibi sequens, quod incipit, nosce. Gratianus ibi contra [& in fi.] suadendo loquitur, ut ibi no. ¶ In gl. 5. di. ibi, ad eius] & adde quod ibi no. [& in fi.] melius est enim, quod suffragia superabundent, quam quod deficiat. 12. q. 2. non æstimemus. Hostien.

ADDITIONES

- a ¶ Astringimus. Facit quod no. supra super rubrica.
 - b ¶ Interpretatione. Contra videtur no. super rubrica.
- S V M M A R I V M.
- 1 Si natiuitatis domini festum occurrat in sexta feria, licet carnes comedere, & qui excipiantur, & c. m. nu. 2.
 - Carnes non comedere qui vouit sexta feria, an & quando possit eas comedere, si eo die natalis domini celebretur, & nu. 2. in fi. & 4.
 - 3 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 4.
 - Votum restringitur ad illicita.

C A P V T III.

Explicari

Casus. Si si festum natiuitatis occurrat in 6. feria licet carnes comedere, exceptis vouentibus, & professis. decisa consultatio, & responsio ibi, Respondemus [Voto] ita fuit de facto, quia vouit non comedere carnes in 6. feria, forte quia prius comederat: vel forte id fecit tacite, puta in die, qua perueniat ad locum peregrinationis: vel die, qua veniet vigilia beatae Mariæ eo anno, vel perpetuò carnes non comedere: vel semel ea die, & festo comedit, & quia obuenit sibi aliquod finistrum, vouit deinceps non comedere [Regularij] de sta. mo. ver. in refectorio [Natiuitatis] speciale priuilegium huius festi, nec ab alijs usurpandum [Possunt] auctoritate propria: sed & superius prohibiti ex causa hoc possent de episcopi, vel abbatis licentia, supra c. proxi. §. pe. & fi. secundum Ho. & supra de voto. c. 1. [Deuotionem] concor. infra ti. 1. cap. vno. ¶ Prima glo. arguit a contrario. ¶ In glo. 1. ibi, si seruitus] vide per c. quia circa, super vlti. glo. & in vlti. gl. si quis pro vxore vide de praben. relatum, super vlti. glo. ¶ In glo. 1. in fi. licet tutum sit hoc tenere, quod dicit glo. puto tamen, quod si quis vouit non comedere carnes in 6. feria, occurrente eo die festo natiuitatis comedere poterit, nisi etiam eum casum in voto includere intēdisset, ut sic illud votum intelligatur de esu non licito. ad hoc de iureiur. petitio, & ca. ad nostram. 3. de verb. sig. super quibusdā, ff. de iure patr. adigere. §. vlti. & quid dicat, vide de iureiur. veniens, in fin. 2. glo. & facit quod dixi infra de eo, qui du. in ma. cum haberet, super gloss. iuramentum & quod hic dicitur de voto, posset intelligi de eo, q. vouit nunquam comedere carnes. idem puto, si vouisset non comedere die alias permisso, & tunc festum occurreret, & tunc locus esset gloss.

ADDE

A D D I T I O.

1. Juramentum. Et vide quod not. gl. 11. q. 3. p. decesser. & 31. q. 1. illud. & 35. q. 9. quod quis.

S V M M A R I V M.

1. Continuatio que sit huius tituli.

Purificatio post partum ex qua causa sit inducenda, & ubi de ea legatur alibi, quam hic.

De purificatione post partum. Rubr.

2. Sicut ex sanctorum reuerentia inducta sunt ieiunia, sic & ex reuerentia inductum est tempus purificationis, & ideo immediate & c. Goffred. de hoc 5. distinct. per totum.

S V M M A R I V M.

1. Mulier post partum statim ingredi potest ecclesiam.

2. Ecclesia ingressu non priuat aliquem peccatum mortale.

Afflictio non debet addi affl. Et o.

Conceptus licet possit esse cum peccato tamen ipsum conceptum parere sine peccato est.

3. Additio glossarum.

Mulier debitum an teneatur reddere viro petenti tempore purgationis, vel menstrui, vel contra.

C A P V T I.

Volens.

Casus. Mulier post partum statim ingredi potest ecclesiam. decis. consultationi respondet, & soluit obstaculum (Mofaycam) Leuit. 12. (Facta est) Ioan. 1. & de poen. distinct. 1. libenter (Vmbra) ad Hebr. 10. A. (Euauit) ad hoc de cele. miss. cum Marthæ, S. ceterum (Aditus) nã

etiam post peccatum mortale non priuat aliquem ingressu ecclesie. de hoc prima, questione prima, qui studet, in ult. gl. de pe. dist. 1. qui sanctus, 33. quæst. 4. vir cum propria (Pena) scilicet doloris, quem patiuntur in pariendo. afflictio ergo non addatur afflictio. 6. quæst. 1. cum percussio, de cler. debil. cap. 1. & not. quod licet conceptus possit esse cum peccato, tamen ipsum conceptum parere sine peccato est, & sic potius grauida, quam enixa prohiberi deberet (Improbendam) supra tit. 1. capitulo ultimo. ¶ In gl. 1. ibi. 5. dist. 5. 1. vel 33. & 66. alio respectu, ut notatur ea. dist. si mulier (& in fine) T. Si vero

tempore purgationis, vel menstrui vir a muliere petat debitum, vel econuerso, an teneatur reddere, no. 5. dist. ad eius, in ult. gloss.

S V M M A R I V M.

1. Dispositio tituli.

2. Que decretales faciant ad primam tituli partem, que ad secundam.

De ecclesiarum edificatione, vel reparatione quibus in locis alibi scribatur, quam hoc in loco, refert.

De ecclesijs edificandis, vel reparandis. Rub.

3. ¶ Dictum est supra de consecratione ecclesiarum: sed quia interdum ecclesie consecrate corrumpunt, vel alias reparatione indigent, ideo & c. in Goffr. vel aliter ad proximam: quia in rubrica proxima fuimus edocti, an mulier tempore purificationis possit ecclesiam ingredi, ex quo ibi de ecclesia, & eius vidimus, est congruum ut de ipsius ecclesie edificatione videamus: quia vero edificata interdum corrumpit, & reparatione indiget, et de ipsius reparatione submittit. & est sciendum, quod prima, & quinta decr. faciunt ad secundam partem rubricæ. secunda verò, 3. & ult. facit ad primam, ad utramque, de consecr. dist. 1. in multis capitulis. ad primam.

16. q. 5. Conueniunt, de offic. deleg. coram, de his, que fi. a ma. parte cap. 6. fi. de test. c. fi. de verb. sig. ex parte, de iudais, iudxi. 1. & c. consultit. facit lib. 6. de priuileg. auctoritate, de ver. sig. veniens. 2. Ber.

S V M M A R I V M.

1. Clericus ad quem teneatur ecclesia, & pauperibus, nu. 3. ver. & hoc intel.

Et, pro vel.

2. Suffragium glossarum.

Emolumentum ubi est, & ibi onus esse debet, & pro modo lucri.

3. Additio glossarum.

Ad ecclesia cathedralis refectionem an cogi possint & quomodo, & a quibus clerici diocesis.

Ad ecclesie fabricam, vel reparationem qui contribuere teneantur. & hoc intellige.

Ad furni, putei, vel porticus communis, qui conferre debeant, remittit, ibid.

C A P V T I.

Quicumque.

Breue est (Beneficiu) in ecclesia reparanda (Omnino)

dicit Host. si clericus tenetur ad fabricam, & fortius ad seruitium ecclesie; caueat sibi, qui iniuste percipit beneficium non faciendo seruitium, de praben. cum secundum, de cele. mis. capit. 1. (Adiuuent) prorata beneficii (Restituenda) id est reficienda. Goff. (Emendandas) id est reparandas. Goff. sequebatur hic in antiqua, & nona & decimam reddant. dicebat Ala. Et, pro vel. & loquitur secundum consuetudinem alicuius ecclesie, ubi clerici nonam, vel decimam partem beneficii sui pauperibus tribuebant. ¶ In gl. 1. ibi, & S. ne autem) cui accrescit legatum illud recipit cum suis oneribus, ita, qd si conditio, vel grauamen sit in dando, illud agnoscat pro modo lucri (& ibi. S. penult.) qui alias incipit, si autem. & vide de praser. accedens, super 1. gloss. ¶ In gl. 1. ibi, ne autem) & infra de regulis iuris, qui sentit, lib. 6. (& ibi, vino) & 1. q. 2. quatuor, ubi de hoc, & an tunc per statutum episcopi, & capituli ecclesie cathedralis agentis pro refectione possint cogi clerici diocesis, ad contribuendum, dicam de rescript. si propter, lib. 6. super ver. ecclesie a tux fabricæ (& in fine) & hoc intellige, ubi populus de consuetudine non tenetur in his enim regionibus, in quibus est talis consuet. seruanda est. de simo. ad apostolicam. contribuet autem nobilis, & ignobis, argum. de coniu. seruo. capitulo 1. nec credo, qd aliquis singularis, de populo possit contributionem euadere, renunciando ipsius ecclesie commodo, vel vsui. de puteo verò, turno, vel porticu est questio in Specu. de cens. §. 2. ver. item pone. primo igitur recurrendum est ad consuetudinem. secundo ad portionem deputatam fabricæ. tertio ad id, quod dicitur hic, & infra eodem, de his. Quicquid tamen scribatur, clerici semper recurrunt ad elemosinas, & parochianos tam proprios, quam alienos, excutientes, quantum possunt, humeros suos. Hostien. qui tamen hoc non improbat, cum laicorum inter sit, cum ibi diuina audiant, & sacramenta percipiant, nec tamen clericorum auaritiam approbat, de deci. capitulo 1. in fine.

A D D I T I O.

¶ Ecclesie. Et vide Fede. de Senis. conf. 218.

S V M M A R I V M.

1. Leprosi permitti debent habere ecclesiam propriam, & presbyterum, & sine praeiudicio quorum, & cuius consensu.

num. 2.

16. And. super 3. Decret.

Gg

Non

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

Non sunt religiosi, num. 2. 4. 5. & 8.

Decimas de quibus rebus non teneantur soluere, nu. 3.

Honor pro compassione & pietate, & deferendus abundantius inferioribus.

2 Religiosi qui non dicantur, num. 5.

3 Ecclesiam, quis sibi cuius auctoritate possit construere, Privilegium tendens ad noxam reuocatur.

Nutrimenta, pro animalibus.

Figura dictionis.

4 Decima remittuntur laicis pauperibus.

Hospitali qui praeesse possint.

6 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.

Sine damno, & iniuria alterius concedi debet alicui beneficiu.

8 Additio glossarum.

C A P V T II.

Cum dicat. Casus. Leprosi permitti debent sine prauidicio antiquarum parochiarum habere propria ecclesiam, & presbyterum, nec tenentur soluere decimas de nutrimentis animalium, vel de hortis, & sunt

duae partes: secunda ibi, statuimus, prima subiungitur, secunda ibi, caueant. Et infra] abundantio rem honore membris inferioribus deferendum primo ad Corin. 12. id est maiorem compassionem, & pietatem. unde ibidem, quae putamus ignobiliora membra corporis, illis honorem abundantio rem circundamus. Communitate] non sequitur, quod sint religiosi, quia communiter viuunt, ut patet, de vi. a & honestate clerico. quoniam, cum nec promittant tria substantialia regulae, de quibus de sta. mona. cum ad monasterium, & capitulo ex parte, & de hoc dicam in fine. Congregati] sup. & tam diuites. Constituere] alias construere, & de proprijs facultatibus, secundum Innocen. & suple. & dotare, secundum Hostien. de ecclesi. aedifi. cum sicut. Permittantur] a dioecetano, non enim est sensus, quod per se ecclesiam construere possint. & si dioecetanus concedere nollit, agatur cum superiore, ut cogatur. Innocen. de iure patrona. nullus. Hostien. Egi. Redundare] concor. de exceptio. cum inter. Hortis] ad proprium usum tantum: alias possent ecclesias omnibus decimis priuare, faciendo de omnibus possessionibus hortos, quod esset iniquum. & privilegium tendens ad noxam reuocatur. de deci. suggestum, Pet. & Egi. & facit clem. de verbo. significa. exiui, ver. licet vero. Nutrimentis] exponit Egi. animalibus, quae nutriunt: pro hac ledu. facit clem. de deci. c. 1. & ibi not. super ver. animalibus. Decimas] not. decimas permitti laicis ut pauperibus. facit quod no. de deci. a nobis. & dixit Innocen. hoc ideo esse, quia est collegium religiosum, & licitum etiam ab hoc iure approbatum. & iam allegari vidi in iudicio hanc gloss. Innocen. ad probandum, quod religiosus professus praesse poterat hospitali leproforum etiam non curato, & sic fuit obtentum, non per hanc opinio. quam non puto veram, sed per canonem. 13. quaestione secunda, quidam monachorum, quod capitulum probat. monachum, & etiam laicum posse praesse hospitali. vide quod not. in clem. de reli. do. quia con-

tingit. §. ut autem. in prin. quod autem leprosi etiam simul congregati non sint professi, patet, quia substantialia regulae non promittunt, & contrahunt, supra de coniug. lepro. capitulo primo, & secundo dixit Hostien. non occurrit ius, per quod approbetur hoc collegium, nisi hoc: quod tamen non dat ius collegij, sed certum privilegium, argu. supra de reli. do. de Xenodochijs. sunt tamen, ut supra dixi de decima, personae miserabiles, & dignae compassione, sicut caci. supra de resti. spo. licet, de cens. licet, & adde quod dixi de conuer. coniu. ex parte 2. super si. penul. gloss. ¶ Prima gloss.

quirit, & soluit. ¶ Tertia glossa arguit, & argumentum probat. ¶ In 3. glo. ibi, nam hoc] vide de priuilegijs parentibus, super ult. glo. [& ibi, nec auus] vide de resti. spolia audita, super 3. gloss. [& ibi, sed cum ab herede] pupillus extra ordinem non iuuatur, praesertim si nouum beneficium cum alterius iniuria postularet [& ibi, impuberi] vide de priuilegijs in his, super gl. 2. [& ibi, ex facto] vide de iureiuran. quanto, super gloss. 2. [& ibi, Paulus] praetor beneficium suum nemini vult esse captiosum [& ibi, sciendum] maior restituitur in rei persecutione non ad lucrum cum alterius pena, vel damno. ¶ In 1. glo. 1. ibi, Pauciores] etiam unus, secundum Pan. & Vincen. ¶ In glo. ult. ibi, assumerent] etiam si nemini se submitterent, dummodo vnam de approbatis assumerent, secundum Hostien. quod possunt, de relig. de mi. capitulo fina.

A D D I T I O N E S.

a ¶ Possint. Contra, quia secundum hoc nihil hic conceditur contra c. si papa, de priuilegijs lib. 8.
b ¶ Ut autem. Vide Fede. de Senis in tractatu peritu. c. 14.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia noua in parochia veteris, quando possit edificari. nu. 2. ver. quod quia, & nu. 7. §. 1. eius radius quis erit, nu. 2. & 8. & quorum consensu, ibi. nu. 4. & 7. vide alia, nu. 4. Hostiensis Ebreduensis.
- 2 Cum difficultate quod sit, perinde est, ac si fieri non possit. Posse dicimur, quod commodè possumus. Venire incongruo tempore par est non venire. Episcopus est ordinator spiritualium & temporalium. Non transfert ab una in aliam ecclesiam prouentus absque capituli consensu.
- 3 Efficere quod non potest in causa huius decretalis, denunciabit Roman. Pontifici. Ad Romanum pontificem pertinet communibus utilitatibus prauidere. Clausula, ita se habet, ad qua hic referatur. Patroni vnius ecclesiae plures esse possunt ex varia causa. Patroni consensus ad noua ecclesiae rectoris institutionem requirendus.
- 4 Ecclesiam nouam rector veteris an possit impedire, & appellare, nu. 7. eius rector unde viuet, nu. 8. & supra nu. 2. quae debet ecclesiae matri, nu. 10.
- 5 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 6. Ob augmentum, vel magnitudinem patrimonij tutori curatores adiunguntur.
- 7 Additio glossarum, & reliquis num.
- 9 Oblationum nomine continentur decime. Terra mensura diaria quibus appellatur nominibus.
- 10 Ecclesia matrix qua percipiat, vel non cedat capellis intra parochiam suam fabricatis.

C A P V T III.

Ad audientiam. Casus. Propter nimiam distantiam ecclesiae, noua ecclesia in ipsius parochia poterit edificari. & primo ponit facti narrationem. secundo prouisionem, ibi, Quia igitur quae primo prouidet, quando rector consentit, secundo quando dissentit, ibi, Si vero. Hyemali] dicit Hostien. quod in multis locis suae prouinciae Ebreduen. haec ratio vendicat sibi locum. Parochiam] alias parochiani, vel utrunque, & si desit vnum, supplendum est. [Difficultate] unde perinde est, ac si non possent, quia id dicimur posse, quod commodè possumus, vigesima secunda, qua fitur secunda, faciat de dila. cap. fin.

[Con-

[Congruo] & sic perinde est, ac si non venirent, argum. de offic. delegat. consuluit. Hostien. [Illius villæ] quæ presbytero eger [Prouentus] spirituales. nō. n. loquitur de prædijs, si qua habet antiqua ecclesia in illa villa, vt patet ibi, Obuentiones ecclesiasticas & cat. secundum Innocen. dicit Hostien. q. quia episcopus ordinator est spiritualium, & temporalium. 10. q. 1. c. 1. & per totū, si videtur periculum imminere, præponet spiritualia temporalibus, arg. 12. q. 1. præcipimus. non ob. contradictione rectoris, vt sequitur, & multo minus laicorum, de re. eccl. non alienan. c. si. hoc tamen non faciat sine consensu capituli sui, de dona. pastoralis, ad si. quod si ¶ de facto exequi non posset, denunciaret Rom. pont. ad quem pertinet cōmunibus vtilitatibus prouidere, inf. tit. 1. aduersus [Ita se hēt] hæc clausula ad omnia superiora refertur, de rescript. olim, nisi periculum animarum immineat; quo casu respiciet hoc solum primum responsum capituli, secundum Hostien. [Fundatoris] istius nouæ capellæ, secundum Inn. qui nō. plures posse esse patronos ex dotatione, & fundatione, de his, de iure patro. c. 1. Hostien. placet, q. intelligatur de fundatore matricis ecclesiæ, dicens q. requiritur de gratia. non enim sequitur. si patronus matricis ecclesiæ, ergo & capellæ, arg. de deci. tua. 1. primum placet [Percepturum] sacerdotem, scilicet ibi institutum [Quod quidem] si. vt ecclesia construatur, & presbyter ibidem instituatur [Distulerit] quando dicendo illud in præiudicium sui fieri non posse, de off. deleg. coram [Reduci] si. supra de testa. nos quidem [Diffugio] procedit hoc ¶ ex speciali mādato papæ, q. appellari nō potest, alias si episcopus ¶ tantum hoc faceret, posset appellari. Vin. ¶ Tertia ¶ gl. quærit opponendo, & tripliciter soluit, inter quas solutiones quæstionem interfert, & soluit. ¶ Quarta gloss. signat contrarium, & dupliciter soluit, & secundæ solutioni signat contrarium. ¶ In ¶ gl. 1. ibi, si locus] hæc & sequen. vide de ap. ex parte 2. in 1. gl. & super ea [& ibi, propter latæ] propter latum patrimonium, vel ipsius augmentum adiunguntur curatores tutori, vt hac l. & sequen. ¶ In gl. 3. ibi, l. ult.] vide de iudi. exhibita, super 1. gl. ¶ In ¶ gloss. 1. ibi præiudicium] etiam inuito rectore prioris ecclesiæ, vt hic in fine, de hoc vide 99. dist. c. 2. [& in fine] ad idem de temp. or. c. 3. §. 2. lib. 6. de off. or. c. 1. ad si. ne se. va. c. vno, a in si. eo. lib. ¶ In gl. 2. in fine] Tan. dicit Host. hanc gl. corrigendam in casu, quo nisi fiat, imminet periculum animarum, vt si propter id populus sine confessione, vel sacramentis decederet. ¶ prouidebit ¶ autem tunc episcopus cogendo populum, vt prouideat capellano, arg. de simo. cum sit, cum suis concor. quos si paupertas excuset, coget Abbatem, vel præpositum, cui subest ecclesia, quo ad temporalia, argum. 70. dist. sanctorum, de præben. extirpandæ. quos etiam si paupertas excuset, prouideat episcopus de sua mensa, si aliter non potest, infra c. si. nec de hoc timeat accusari. 2. q. 2. aurum. & si nec sic fieri posset, quærat sibi capellanus victum artificio. 9. 1. distin. clericus. 1. & 2. & dicit hoc iungendum in summa. ¶ In glo. 3. ibi, videtur] idem T. & Hostiē. [& ibi, donatur] facit 12. q. 2. apostolicos, in fine, & quod ibi nō. ¶ In gloss. & ibi, ecclesiæ] vbi de hoc, & supra de relig. do. constitutus [& ibi, sustentari] alias, vt dicit Hostien. potior esset ipsius causa. supra de paroch. c. 1. de maio. & obed. c. 1. & inf. c. proximi. C. de serui. præses, de offic. ord. præsentis, lib. 6. [& ibi. c. 1.] & de hoc eo. ti. c. 1. lib. 6. [& ibi, ex illo, §.] melius patet ex §. cum addit, & §. cum autem [& ibi, capitulorum] & pro episcopo facit, infra de excel. præ. sicut vnire. sed illud Sicut, non ponitur sicurissimè. Vin. cen. [& in fine] dicitur ibi, q. nomine oblationum continentur decimæ. & decre. ad audientiam, proximi. alleg. facit pro, cum ibi verbum laborum ponatur largè. ¶ In gl. mensura, in fine] Ala. sicut dicitur apud nos iornale,

apud Gallicos harpentum, apud Italicos bubulcā. Hostien. ¶ In ¶ gloss. pen. ibi, præstat] & hoc probet litera pro facultate loci, vel vt veniant ad scrutinium, & baptismā, & capitulum, & simi. sup. de capel. mo. dilectus, vel seruabitur illi sepultura, de præscript. transmissa, & dixi de sepult. certificari (& in fine) Ala. quid enim capellæ matricibus debeant, iure non est expressum. Ala. idem Lau. decimasexta, quæstione prima, plures. vnde secundum Innocen. quandoque habent certum censum ab initio impositum, vt h. c. & de consuetud. cum dilectus. aliquando ius consuetudinariū terræ, vel prouinciæ, de censu. ecclesijs, sicut patet in vrbe in scrutinio, & baptisinate, de capell. mon. dilectus. vide quod ibi dixi, in gloss. vbi ¶ hoc ius, & de except. cum venerabilis, ad si. in gloss. not. quod. de maiori. & obediens. his quæ. verum secundum eum plebibus, & parochialibus ecclesijs, hoc specialiter conceditur, quod curam habeant clericorum, & laicorum in eadem parochia morantium, de offic. archiepiscopi. c. si. de officio delegat. coram. consuetudo tamen in his præualet de officio Archidiaconi. capitulo fin. dicit Host. quod parochialis ecclesia, etiam hoc habet de iure, q. omnes prouentus ratione spiritualitatis a personis, vel rebus, infra suos limites constitutis prouenientes cedant in vñus necessarios, & stipendia ministrorum, de his quæ si. a præla. pastoralis. dicebat Innoc. q. prædicta nō percipiet hæc matrix ecclesia ex dotatione, vel patronatu, sed ex iure parochiæ.

ADDITIO.

¶ Capitulo vno. Et quoniam difficultas impedit obligationem, de quo plene vide Bart. in l. continuus, §. illud, ff. de verb. oblig.

SUMMARIUM.

1. Exempli gratia quod dicitur, non restringit.
Ecclesia nouæ cur fabricanda, & qui ad id cogantur, nu. 4.
2. Rectores ecclesiarum non tenentur subtrahere suis necessitatibus vt erogent in pias causas.
Cap. vltim. 16. q. 1. intellectus.
Libertus patronum alere debet, & quo casu.
Alimenta ceteris quando debeamus.
3. Suffragium, & additio glossarum. num. 4.
Episcopus quartam fabricæ non potest cedere, & quo tēpore.
Pro fabrica ecclesiæ indigenti certu redditus a prælato cū maiori parte capituli st. utuntur.

CAPVT IIII.

De his Breue est (Parochiales) hoc dicit ¶ gratia exempli. nam idem de alijs, capit. 1. (Institutionem) alias instructionem. sed litteram, institutionem, exponebat Innoc. sic, scilicet quod cogentur fundare de nouo ecclesias, si forte populus crescat, supra c. proximi. & infra c. si. Idem, si sub sit alia iusta causa secundum Hostien. (Supersunt) non. n. tenentur ¶ subtrahere suis necessitatibus, vt erogent in pias causas, & sic intelligit Host. 16. q. 1. c. vlt. in princ. vnde quantum possibile est, debet quis pauperibus erogare. 87. distin. c. 1. sicut & libertus patronum alere debet, cum sibi superest, & patrono deest. ff. de alen. liber. l. si quis a liberis. §. de alimentis. C. de oper. liber. le. 1. quauis alibi dicatur, quod supra vires, & vltra quam possumus dare debemus 4. 1. distin. parimoniam. 86. distin. nō satis, ver. pulchra. Goff. (Ceteri) quorum elemosynas ad hoc requirunt, vt dixi supra, capit. 1. ¶ In ¶ gl. 2. ibi. §. vlt.) vide de iudic. dilecti, super glo. 2. (Ecce ibi, tutor) vide hanc & se. de na. ex li. ven. cap. vno, si per vlt. gl. ¶ In gl. 1. ibi, vnio) Et ibi nō. q. si episcopus Io. An. super 3. Decr. Gg 2 con-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

consuevit recipere quartam fabrica, tempore reparationis non potest illam cedere. Et ibi. c. ult. per quod c. patet, quod si prelati cum maiori parte capituli statuunt de certa quota reddituum danda fabrica indigenti, minor pars illud sequi tenetur. Et ibi, pontifices per quod capitulum dixit Innoc. quod clerici etiam de proprio debent hoc facere. ¶ In gloss. ult. in fine. & sup. de voto, magna, de statu regula, ad mona. ver. prior. Host.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia secularis absque preiudicio clericorum ad regularem statum poterit reparari, & de quorum consensu, & auctoritate, num. 5.
- 2 Et quotam partem reddituum ecclesie sue dare permittatur episcopo.
- 3 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 4. & 5. Consensus differt a commissione.
- 6 Privilegium rei, quod non sit adhuc, an & quando concedatur.

C A P V T V.

Ad audientiam

- Casus. Secularis ecclesia sine preiudicio clericorum ad statum regularem poterit reparari. secunda ibi, licet, qua dicitur privilegium non dari collegio, quod nondum est. Et sic prima supplicatio episcopi exaudita, ibi, inde, si duo concurrant, primum ibi, si tibi, secundum ibi, Veru. 2. repe l. tur, & causam exprimit. Ecclesia hanc ecclesia secularis erat. Ordinare] ergo ipse idem volebat esse ordinator. Dicebanus] alias non. 16. q. 3. c. 1. infra de excess. prel. sicut vnire. & potest episcopus dare huic ecclesie quinquagesimam reddituum ecclesie sue, dummodo illi graue damnum non inferat. 12. q. 2. bonæ, de dona. apostolicæ. Goff. dicit Hostien. quod in hoc casu non dabit quinquagesimam, sed centesimam. per eadem iura, non est verum, quod episcopus, cui dirigitur decre. possit dare centesimam, cum ecclesia ista non sit in sua diocesi. quod requiritur, ut probant eadem iura. episcopus vero diocesanus id posset, & sic forte intellexerunt prædicti. Privilegium] ita, quod in instanti vires haberet.
- 3 ¶ Prima glossa querit obijciendo, & soluit. ¶ Secunda glossa obijcit, & soluit, iterum obijcit, & soluit. ¶ Tertia glossa fortificat text. signat contrarium, & soluit. ¶ In glossa penult. ibi, sunt personæ] vide de iudi. dilecti, super 1. glossa. ¶ In ult. glossa ibi, referunt] hanc, & duas se. vide in ca. vl. de rescrip. super 3. glossa. & ibi. S. an ea stipulatio] vide de pœnis, suam, super 1. glossa. ¶ In glossa. ibi, licentia] non requiritur, quod diocesanus committat, sed sufficit, quod consentiat, & tunc ipse hoc faciet auctoritate papæ, & in hoc valet indulgentia: alias ipse diocesanus haberet hoc facere, vel committere. quæ sunt longè diuersa. & est si. quod dixi de foro compe. c. significasti, super ult. glossa. & infra de pœn. omnis, super glossa. executionem, & de elect. c. pe. in fi. lib. 6. ad hoc eo. lib. de rescrip. si pro te, quod probat litera, Desideras ordinare, non dicit ordinari. & hoc non aduerterunt antiqui, vel moderni. Itē alias requiritur consensus capituli. 12. q. 2. si episcopus, si per diocesanum, vel de ipsius auctoritate id fieret, qui hic non est necessarius ex vi huius indulgentie. Io. And. [Et ibi, non posset] idem Lau. T. Vinc. & Hostien. sed contrarium no. Io. 12. quæst. 2. c. antepen. ¶ In glossa. 2. ibi, contra ius] hoc facit privilegium, nec est perpetuum, sed tantum ad tempus toleratur, secundum Host. & adde quod dixi de testa. Ioannes, in oppositione 2. [Et ibi, honestius] secundum Lan. cui omnes concordant [et ibi, indulgentia] secundum Da. & Tan. ¶ In glossa. ult. ibi, ad dissol. uendum] ubi de hoc [Et ibi, solue istud] secundum Lau.
 - 6 [et in fi.] id. in not. 33. q. 1. quod non. Dicebat Innoce. quod

- ideo papa futuro collegio non concessit privilegium, quia nec subito, sed cum deliberatione concedi debet. 23. distinct. communis. Hostien. habens literam corruptam, scilicet 37. dist. communiter, reprehendebat dicens, quod concord. illa nil facit, puta quod papa non dedit privilegia petita: quia non dedit pure licentiam ordinandi, sed in euentum conditionis, scilicet si placeret episcopo. Si ergo deficiente conditione non procederet ordinatio, fuisset ridiculum privilegia fuisse concessa: & puto, quod si pure concessisset licentiam, forsan dedisset privilegia ex nunc valitura ex tunc, forsan, dixit quia etiam in pura concessione posset virgere dicta ratio, scilicet cum ordinatio illa non fuerit per mortem, vel casum alium impedita.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Pro te. Ibi vide glossa. & Io. An. pro materia, quam ponit glossa. hic.
- b ¶ Futuro. Vide l. seruum ad custodiā, & ibi Bar. ff. de ali. & c. libe.
- c ¶ Non procederet. Sentit iste, quod non cogatur episcopus consentire contra hoc sentit glossa. 1. vide Bar. in l. 1. ff. de leg. 1. & in l. 1. §. si plures, ff. de exerci. & in l. si quis arbitratur, ff. de uer. oblig.

S V M M A R I V M.

- 1 Iuramentum de rebus ecclesie non alienandis, non impedit neque ecclesie adificationem, & cur.
- 2 Idem quam alienationem excludat. Iuramentum de non alienando inconsulto papa, vel priuato, obstat alienationi, Prius est ecclesie grauosum corrigendum.
- 3 Iuramentum de non alienando, vel pignorando res, vel bona ecclesie an impediatur venditionem fructuum, ad 10. vel 20. annos. Alienare prohibitus, an locare possit ad centum annos. Ius vnum suppletur per aliud, in fine. Oratoria pro ecclesiis, & basilicis, ibid.
- 4 Additio glossarum. Ad dotem ecclesie tenetur fundator. Ratio dubitandi huius decretalis.

C A P V T VI.

Tua nos.

- Casus. Non obstante iuramento de rebus ecclesie non alienandis potest episcopus propter indulgentiam populi edificare nouam ecclesiam. & pars prima ponit dubium episcopi, quod secunda tollit ibi. Fraternitati] alienandis] non dicit Romano pontifici inconsulto. not. quod iuramentum simpliciter præstitum de non alienando excludit alienationem illicitam tantum, ut hic ad hoc facit quod dixi supra titulo secundo, capitulo finali, super 1. glossa. & iura ibi allegata. Sed hodie prelati iurant non alienare Romano pontifici. inconsulto: quod iuramentum de facto præstant etiam non exempti; si confirmationem, consecrationem, vel pallium a papa recipiunt, quod corrigendum esset, & est multum grauosum ecclesiis, cum per illud impediuntur sæpe facere contractus alias utiles de proximorum prelatorum licentia. istud verò iuramentum ex vi verborum patet intelligendum etiam de licita alienatione, siue sic iuretur papæ, siue inferiori prelato, quasi, ne quid indiscrete agatur, papa sibi id referuet, vel inferior confirmator ad quādam prouisionem ecclesiarum, ut etiam in licitis aliena. consulatur, & hoc bene patet in priuato. pone, quod iuravi confirmatori non alienare inconsulto Titio. Item quia etiam de superioris licentia illicita alienatio fieri non deberet, de illa ergo patet non intelligi, & facit quod dixi de feu. capit. 2. contrarium tamen iam fuit hic consultum, quod ipsi idem consulentes postea defendere non potuerunt, & efficaciter probatur, quod dixi 1. dist. aduer-

versus, ver. propter imprudentiam, vbi etiam necessaria & utilis contributio non fit inconsulto papa. & vide quod dixi de re. eccle. non alie. vt super. Querit hic Guido, an praelatus, qui iurauit non alienare, vel pigriorare res, vel bona ecclesie sue, possit fructus possessionum ecclesie vendere ad 10. vel ad 20. annos? & dicit, quod sic, per l. penult. §. quare, ff. de leg. 2. non obstat. de rebus alienis non alienan. l. si. quia ibi rem alienauit: hic pensionem, vel ius pensionis. vnde tenet, qd prohibitus alienare locet in centum annos. hoc non approbatur, vt in clem. notauit, de rebus eccl. non alien. capitulo primo, in gloss. prohibitus [Præstitisse] istud non exprimitur in forma, que habetur supra de iureiur. ego N. Sed, vt dicit Host. vnum ius suppletur per reliquum [Oratorijs] hæc eadem infra vocabit ecclesias, & basilicas. ¶ In § glossa secunda, in fine] vel quia, qui fundat, tenetur ad dotem. Abb. de consec. eccle. vel alt. cum sicut, dixit Pet. quod episcopus conscientiam habebat de iuramento, non propter damnum sue cathedralis ecclesie, sed quia damnificabatur aliqua ecclesia sibi subiecta. & hoc voluit, quod dicit, ecclesia tibi commissa, de vsu pal. c. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 Dispositio, seu continuatio tituli.
Immunes quare dicantur ecclesia.
- 2 De immunitate ecclesiarum, ceterarum, & rerum ad eas pertinentium quibus in alijs, quam hoc, locis agatur.

De immunitate ecclesiarum, ceterarum, & rerum ad eas pertinentium. Rubr.

- 1 Viso § de ecclesijs ædificatis, & reparatis, quia ipsæ ecclesie cum suo ambitu, & cetero, & cum suis rebus premi non debent oneribus, quibus res laicorum premuntur, ideo & c. secundum Goffred. dicuntur autem ecclesie immunes, quasi extra munia, id est extra munera, & officia, secundum Innocent. quasi nec munus, nec officium, nec onus aliquod sit ecclesijs a laicis imponendum. Habetur § materia 17. questione quarta, per totum. 16. questio. 1. generaliter, cum legibus sequentibus. 23. questione vlt. §. quamuis, vsque ad §. sequen. facit 42. dist. non oportet, vsque ad fi. 87. distin. eos qui, cum duobus sequen. & repetitur in 6. & in clem. congruit, de consuet. capitulo 1. de sent. excomm. cum pro causa, & facit de iniur. & dam. da. c. vno, libro 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Publicus, pro seculari.
- 2 Consuetudo ecclesijs onerosa non prodest.
Census, vel hospitium in ecclesia, vel eius domo reservatum an reddi debeat, num. 8. §. 1.
- 4 In domum ecclesie, in cuius quis est possessione, nunc veniens non admittatur, nunquid potest auctoritate sua domum intrare etiam violenter.
Violentia an & quando, cui & pro qua re, vti liceat, num. 4. §. 5. & 6.
Possessionem suam cui, & quando liceat defendere, ibid.
- 5 Possessione vti, & eam intrare differt. num. 6.
- 6 Inter dominum, & usufructuarium que differentia in tuenda possessione.
Contra seruitutem impediendam quilibet ius habens in re potest agere, in fine.
- 7 Suffragium. & additio glossarum. num. 8.
Missus dominicus, quis intelligatur.
Legatus comite, comes iudice, iudex ministro maior est.

Vt in domibus.

Breue § [Publicus] i. secularis, de foro cop. si diligenti [Minister] q. d.

quicunq; iudex de maximo, vsq; ad minimu[m] [Pro consuetudine] sup. hoc sibi liceat, arg. de consue. c. 1. In talibus enim non prodest § consuetudo, cum sit ecclesijs onerosa, vt ibi. Quid si aliqua persona nedum ecclesiastica, sed secularis reservauerit sibi certum censum, vel hospitium annuum in aliqua ecclesia pro recognitione beneficiorum suorum, nunquid tale hospitium debitum est, & reddi debet? Respondeo sic. 18. q. si. Eleutherius. & patet in eo, quod le. & no. supra de censu. quanto. Sed § quid si, ex quo reddi debet, & in quasi possessione est, nunc veniens de nouo non admittitur, nunquid potest sua auctoritate domum intrare, etiam violenter, & necessaria sibi in domo recipere? ita videtur. nam vnicuique licet vim vi repellere, & ius suum defendere, C. vnde vi. l. 1. supra de restit. spolia. olim. 1. & etiam domum ad hospitandum frangere, arg. ff. quod vi, aut clam. l. si. §. si ad ianuam. C. quod cum eo, qui in ali. po. est. si seruus, ff. ad l. Aquil. quemadmodum, §. 1. & 2. & hoc quidam dixerunt. Tu vero dicas, quod nulli laico, vel etiam clerico licet violenter irrumperè domos ecclesie rone alicuius iuris sibi debiti, cum bona ecclesiarum eadem immunitate gaudeant, qua & ecclesie debent gaudere, vt hic patet. 16. q. 5. nouerint, & cum omnes ecclesie, & bona ipsarum sint sancta sanctorum, & domino consecrata. vnde & qui in eis violentiam facit, sacrilegium committit. 12. q. 2. nulli liceat, & c. quicunque, & se. & patet in eo, quod le. & not. supra de foro compet. conquestus. etenim & si in ecclesia actione personali ad hoc sit obligata, non tamen reali, nec res etiam ipsa in hoc sunt obligata, secundum Inn. Quinimò etiam si obligate essent, irruens tamen in penam constitutionis, C. vnde ui, si quis in tantam, posset incidere, vel saltem edictu[m] non euaderet diui Marci, secundum quod non est violentia vtendum, sed actione experiendum, ff. quod me. cau. extat edictum, ff. de vi priua. creditores. fateatur tamen Inn. q. si episcopus, vel alius clericus haberet iurisdictionem in loco & aliquis ipsam ecclesiam violenter intraret, & super se hostia clauderet, talis dominus, siue iurisdictionem habens, iurisdictione sua posset rumpere domum, & expellere violentum. & sic loquitur sup. de restit. spo. olim causam. & idem videtur, etiam si iurisdictionem non haberet, dum tamen haberet ius in ecclesia quasi praelatus, & possessionem eiusdem, in quo casu licet vnicuique praelato possessionem suam defendere, vt ibidem. & de sen. exc. dilecto, §. & quidem, libr. 6. vbi de hoc. & vide quod dixi de censu. venerabili. in gl. mag. ver. solutio. Quid § de canonico, nunquid & ei licet rumpere hostia domus ecclesie, & expellere violentum? Resp. non, de præb. eum qui. 2. resp. lib. 6. & vide quod dixi de arbi. ex parte, in gl. & ideo, ver. quicquid: quia & si canonicus sit ecclesie, non tamen habet possessionem ipsius, vel domorum. vnde non licet sibi ius dicere, argu. C. vnde vi, si quis in tantam, C. de his, qui ad ec. confu. denunciamus, C. de iudeis, nullus. tanquam iudeis, nisi forsan canonico, p habitatione sua esset domus aliqua deputata. nam si in tali domo intraret aliquis violenter, liceret canonico incontinenti vim vi repellere, & possessionem suam defendere, vt in dictis iuribus, præallega. supra ea. gloss. ver. ita videtur. & se. Talis enim non facit iniuriam ecclesie, si hac de causa irruat, sed irruendo in cameram sibi deputatam, potius ipsam ecclesie, & vsui suo conseruat, nec non & vtitur iure suo, argumen. supra cum eccle. de ecclesia Vulerana, §. 1. Innoc. Potest § & episcopus possessionem suam defendere per censuram ecclesiasticam, vt patet 10. An. super 3. Decr. Gg 3 in eo.

in eo, quod le. & not sup. de cens. venerabili. Quid de Abbate, nunquid potest per violentiam irrumpere domos capellæ quod ad temporalia tantum sibi subiectæ, quam & si non possideat, habet tamen in ea ius subiectionis? dicas q non, arg. ad l. Aquil. sed & si quantumcunque, & l. quemadmodum, §. 1. & 2. Quid si aliquis opponat se Abbati, vel canonico, vel alij clerico venienti ad utendum iure suo, quod habet in aliqua ecclesia, nunquid potest per violentiam distringere, vel etiam expellere taliter opponentem, vel ei resistere violenter, sed non debeat domum, vel hostia, vel sepem simpliciter rumpere? Respondeo sic. aliud enim in primo casu; aliud in secundo. Ratio diuersitatis hæc est; quia quando eicio personam mihi contradicentem, vtor possessione mea, & vim repello vi, quod licet, vt sæpe dictum est. vbi vero intro violenter possessionem rumpendo sepem, vel hostia, tunc dico mihi ius, quod non licet, vt supra no. nisi in casibus quibusdam, not. C. quando licet vnicuique sine iudi. se vin. l. 1. & 2. cum suis concor. secundum Innoc. & in summa de sent. & re iudic. sub rubrica de sententia, §. quis debet sententiam, sub §. proprius ordinarius, ver. Item ratione rei, & seq. Quod t autem dictum est de ecclesijs, & domibus ipsarum idem intelligas in rebus prophanis, siue secularium priuatorum. nam si quis dicat se habere seruitutem in fundo alterius, & sic et in possessione ipsius, & alius faciat murum, vel sepem, quo impeditur illa seruitute uti, nõ det murum diruere, vel sepem frangere, quamuis se illa seruitute impediens expellere possit, argum. t. me contra. ff. de usufr. l. 4. vbi dicitur, q pro usufructu inducitur legatarius in possessionem fundi, in quo relictus est usufructus, vnde videtur, q sicut dominus proprietatis posset rumpere murum, qui in solo suo proprio fieret de nouo, sic & hoc liceret usufructuario, & alijs, qui sunt in possessione iurium aliquorum. Sed tu dicas, q aliud est in domino, aliud in usufructuario. Rõ diuersitatis hæc est: quia ad ificium cedit solo. Ideoque licet domino soli ipsum diruere: quia non diruit alienum; sed suum, vt patet insti. de rerum diui. §. cum in solo suo, C. de rei ven. l. 2. usufructuario autem ideo hoc non licet facere, quia non est dominus soli, vt patet ff. de usufruct. si cuius, §. fructuarius, & sequen. Alias incipit, l. æquissimum. de hoc tamen constat, q nedum dominus, sed & usufructuarius, & quilibet alius, qui habet ius in re agere potest, vt remoueat murum, vt patet ff. si serui. ven. si eo loco, & legi. Alij tamen contradicunt prædictis secundum Innoc. cuius fuit gl. quam etiam posuit Host. (Placitum) aliudit vulgari. sic 15. q. 4. placita. ¶ In gl. ult. ibi. l. 1. in fine ibi, vacatione gaudebitis, nec hospites suscipietis. ¶ In gl. 2. in fine) vel ponitur pro legato principis, si diceretur missus dominicus, intelligeretur de legato papæ, vel episcopi, de reg. c. 2. & hoc innuunt, quæ sequuntur. Nam legatus maior est comite: comes iudice: iudex ministro, & m. Host. ¶ In gl. ult. ibi, debitum) nisi ab initio fuisset impositum, de iure patr. præterea, de cens. quanto; vel translatum esset onus hospicii cum re, cui erat annexum, de dona. cum dilecti, ad id, de dec. pastoralis. de pigno. ex literis, secundum Goffred.

A D D I T I O N E S.

- a ¶ Conquestus. Vide Io. And. in c. verum, & c. postulasti, eo. tit. & vide, quia ista videntur destruere doctrinam Bart. in l. rescripto, §. sciendum, ff. de mu. & ho. & facit ad materiam, l. creditor, C. de pign. & quando iudex dat parti licentiam sua auctoritate intrandi possessionem vide Bald. in l. hæc vera, C. de acqui. poss.
- b ¶ Diruere. Vide ad prædicta. l. cum fundus, & ibi Bar. de vi, & vi arma. & Cyn. C. ynde vi. l. 1.

- 1 Hæc decretalis quando locum habeat, & eius intellectus.
- 2 Immunitas concessa a contributione talliæ, & exactionum, & a quo defendi debet, & valeat, num. 3. Privilegio per solutionem eius, a quo sum immunis, videor renunciare, ver. Maxime si. Talliæ, & exactiones generaliter sunt damnatæ, maxime quantum ad ecclesias, ver. 50. Eas qui dicit licitas, probare tenetur, ibid. Principis imperatoris potestas quæ, S. hæc autem. eius privilegia quomodo seruanda, §. privilegia. Immunitas concedi quibusdam de vniuersitate non potest in præiudicium vniuersitatis, sed concedentis, S. sed nec, & quando, §. privilegia. Privilegia principis vt intelligenda, §. privilegia, & quæ seruanda.
- 3 Pontificis summi potestas, vel Romanæ ecclesiæ quanta sit, remiss.
- 4 Epilogus, & sufragium glossarum. Muneribus personalibus non grauatur maior 70. Reipublicæ interest, quam plurimos ad causam suam deferendam admittere.
- 5 Additio glossarum. Patriam quilibet debet defendere etiam contra filium. Dormientes in scholis notantur hic, in fine.

C A P V T II.

Peruenit.

Casus. Hæc t. decret. habet locum in ciuitatibus, quæ sunt de temporali dominio ecclesiæ, sicut hæc, cuius episcopo loquitur; & sic non ob. j. eod. non minus. vel dic, q in temporibus istius decre. Saraceni impugnant maritimam. vnde cum hæc ciuitas Terracina sit iuxta mare. propter commune & improuissimum periculum quod timetur, & quotidie imminerebat, noluit papa aliquem a custodia excusari. & hic est verus intellectus fm Inn. & Host. ad hoc 23. q. 8. igitur, & c. sæpe. & capitulis sequentibus. (Vestra) alias nostræ [Modo] illegitimo. Goff. [Compellatur] sed pone, q præses t. prouincia, vel dux, marchio, comes, cõitas, vel alius dominus temporalis alicui habitatori ciuitatis, castri, vel alterius loci sibi subiecti, hanc immunitatem, vel libertatem dederit, ne in aliqua tallia, seu collecta, vel exactione alia a quacunque & ex quacunque causa hominibus eiusdem loci imposita aliquid dare, vel contribuere tenetur, instat casus, secundum communem consuetudinem patriæ est tallia facienda: talliatur vna cum alijs per illos, quibus est hoc officium commissum. dicit se non teneri, dictum allegans privilegium, & ostendens, nunquid compellendus est ad partem sibi impositam persoluendam, tali concessio privilegio non obstante? videtur, q non, imò est in concessa libertate tuendus, argum. 25. q. 2. c. 1. & 2. & per totum, & dist. 3. privilegia. C. de inoffi. testa. l. si circa medium, ibi, sed prior quæstio erat, si omnes, qui quasi castrense peculium habent, & cat. Omnibus enim privilegia concessa seruanda sunt, vt patet in eo quod legitur & not. infra de privileg. dilecti filij, ad fi. & c. porro, & c. recipimus. Alioquin nihil aliud agitur, quam vt ordo ecclesiasticus confundatur. r. r. q. r. peruenit, ad idem C. de vaca. mu. pub. l. vnica, lib. 10. ff. de iure immu. semper, §. fi. C. de excusa. mune. placet. lib. 10. maxime quia hodie omnes talliæ, & exactiones generaliter & cõiter sunt dñatæ consuetudine, imò abusu contrarij non obstante, vt in l. Federici, hæc edicta. li. §. illicitas, & alia l. quæ incipit, ad decus & decorem §. item nulla communitas, de quibus no. supra de iudi. clerici, ad idem in auct. de ec. r. §. ad hæc sancimus, & vt nulli iudi. §. nulli vero liceat, col. 9. Sed contra; quia quod omnes tangit, debet ab omnibus comprobari, & sup-

supportari, arg. hic, & in eo, quod le. & no. supra de tem po. ord. si archiepiscopus, §. si. & est regula, de reg. iur. qd oēs, lib. 6. & maxime in contributionibus huiusmo di proportionaliter faciendis; etiam si de religiosis a gatur, vt patet in eo, quod le. & not. supra de sta. mo. in singulis. §. 1. ver. si. facit clemen. de cens. ad nostrum, ver. sunt nonnulli. omnes enim pro his rebus, quæ pos sident, præstationes siue publicas, siue communes tenē tur soluere, nec possunt contrarijs pactionibus adiua ri, C. sine censu, vel reliquis. l. si. nec privilegio: quia nulla etiam pragmatica sanctio, quæ generali iuri, vel vtilitati publicæ aduersetur prodest, ita, quod nec su per hoc disceptari, vel litigari oportet, & si cœleste ora culum in medio proferatur, C. si contra ius, vel vtilita tem publi. l. si. de sa. san. ecc. iubemus. imò & sunt hu iusmodi priuilegia arripienda de proferentium mani bus, & ad scientiam principis referenda, C. de sacri. paga. l. 3. sed nec ob. præscriptio, quominus par & æq. a cunctis præbendorum sumptuum necessitas impona tur, C. de operib. publi. l. 1. & l. præscriptio, & l. omnes, in fin. vbi sunt verba prædicta. ciuilia nempe munera pro modo fortunatum sunt ab omnibus subeunda, quo facilius obsequijs publicis pateatur, C. de mune. patri mo. l. ciuilia, & l. munera, & l. si. lib. 10. nec iuri publico priuatorum pactionibus derogatur, ff. de pact. ius pu blicum, & l. inter debitorem, in fi. & le. & no. supra de fo. compet. si diligenti. & adeo in publicis functionibus persoluendis æqua debet esse inspectio, vt priuilegium contra hoc impetratum nullius sit momenti, C. de ve. sti. & commiss. l. siue, & l. si quicquam. Item quia nec per hoc priuilegium debet iuri vniuersitatis detrahi, vel ipsa vniuersitas onerari, arg. C. de inoffi. test. si quā do, respon. 1. & de emancipationibus, nec auis, & ex pressius C. de cens. l. antep. & si. lib. 11. C. vt nemo, ad patroc. su. accipi. colonos. l. vnica. lib. 11. C. vt nullus, pro alieni. vicarij. debitis teneatur, l. vnica, lib. 11. ad idem facit optime C. de preci. impera. offe. rescripta, & l. nec damnosa. Quinimò expressa lex est, qd in talibus priuilegium aliquem non defendit, etiam si consense rint conuicini. C. de decr. decu. lib. 10. ad idem C. de bo. va. l. 1. & de peti. bonorum. sublati. l. 1. lib. 10. Ma xime si talis priuilegiatus semel soluit, vel soluere pro misit, in talibus post priuilegium impetratum, argum. ff. de condi. indeb. si quis perpetua, & l. si non sortem, §. indebitum, & §. qui filio. C. de transact. quamuis. b C. si cer. pet. eo, quod, C. de contrahen. empt. non iccir co, & melius, argumen. ff. de bo. poss. secundum ta. l. 1. §. semel, ff. de aqua plu. arc. in diem. ff. de fideicom. lib. quidam, ff. quod me. causa videamus. ff. depositi ei, apud quem, §. si. C. de remiss. pi. l. si, in fi. ff. quorum le ga. l. 1. §. prodest, & optime facit ad hoc C. de his, qui munera publica, spon. fisci. l. 1. lib. 11. vbi de tacita re nunciatione plura notantur, & supra de constit. cum ac cessissent. ad h. infra de priuil. si de terra, & c. acceden tibus. hoc etiam considerandum est, quod immunitas sub generalitate concessa nulla facta specificatione nul lum excusat ab oneribus patrimonialibus supportandis: sed priuilegia non videntur remitti. C. de mune. patri mo. qui immunitate, C. de iure immu. per totum, lib. 10. non tamen ciuilia munera, scilicet personalia, pa trimonialia, vel etiam mixta, quæ & ciuilia dicuntur, ff. de mun. & ho. l. si. §. fin. imo per ordinem pro modo facultatum, vt probatum est, sunt ab omnibus subeun da. Solut. credimus omnes tallias, & exactiones gene raliter esse damnatas per noua iura, & maxime quan tum, ad ecclesias, vt patet supra ea. gloss. ver. maxime, quia hodie, & in eo, quod legi, & not. infra eo. non mi nus, & ca. aduersus, & plenius, in summa eo. tit. §. a qui bus muneribus. Qui ergo ipsas licitas asserat. hoc pro bare tenetur, vel per legem, vel tenatu consuetum, vel

constitutionem principis, C. de vaca. mune. publi. l. va nica, lib. 10. vel per concessionem a principe ex causa, & specialiter impetratam, C. de superindi. l. vnica, lib. 10. vel per consuetudinem diutinam non violentam, sed sponte ab omnibus communiter approbatam, C. de canon. largi. titu. l. præcepit, & de auro coronario, l. vnica, lib. 10. vnde & dicit lex Corradi, quod nostri an tecessores habuerunt, habere volumus. illud vero, qd non habuerunt, nullo modo exigemus, vt in l. feudo rum, sub rubrica de non ali. iudi. l. Coradus Dei gratia, ad fin. l. hæc lex, vel rubrica non habetur in compila feudorum qua vtimur, forte fuit in antiqua. ¶ Hæc au tem intelligas quo ad laicos & inter laicos esse vtra. ec clesie nempe, & personæ ecclesiastica imperialibus etiam legibus in his astringi nequeunt, vt patet in eo quod le. & not. supra de constit. quæ in ecclesiarum, & ca. ecclesia, & de solu. c. si. & de dec. tua, & infra eo. mi nus, & ca. aduersus. nec consuetudine contraria, quæ in hac parte censenda est ecclesijs onerosa, & ideo re mittenda, vt supra de consuet. ca. 1. Quantum vero ad laicos potest princeps imperator super his leges con dere, & priuilegia concedere, vt probant iura supe rius allega a, qui solus inter principes seculares solu tus est legibus, ff. de legibus, princeps. C. de legibus, digna vox, & ipse solus mundi dominus dicitur, ff. ad l. Rhodi. de iactu. deprecatio, & C. de quadri en. præscript. bene a Zenone. Ipse enim est vnus & solus inter seculares principes, per quem necesse est reipubli cæ consuli, cui & datum est ius, vt quodcunque con stituerit, ratum sit. ff. de ori. iur. l. 2. §. nouissime, in fi. se cundæ, uel primæ & tertiæ colum. Hanc igitur pleni tudinem potestatis in temporalibus non præsumimus extendere ad aliquem alium principem secularem, quamuis & multi alii non solum reges, sed etiam in feriores hanc sibi approprient vsurpando, sed errant, vt patet in eo, quod legitur & not. infra qui si. sint le gi. per venerabilem. §. 1. ver. si. & infra de priuil. sane. nec negamus, quin domini temporales etiam simpli ces milites possint ab hominibus suis tallias exigere, in casibus licitis de iure, uel consuet. approbatis. secun dum ea, quæ not. supra ea. gloss. uers. quid ergo, & seq. uer. ¶ Sed nec negamus, quin reges, & principes pos sint priuilegia, & immunitates concedere, vt patet in eo, quod le. & not. supra de restit. in integ. auditis, & de offi. archiepiscopi. ca. si. & de reli. do. constitutis. b Sed occasione priuilegiorum & huiusmodi non est vniuer sitas hominum oneranda. Quid enim si locus aliquis consuevit dare 100. libras annuas, & dominus terra alicui de habitatoribus hanc immunitatem præstitit, dicendum est, quod sibi præiudicare potuit, sed non v niuersitati. detrahatur ergo de summa 100. librarum pars, quæ priuilegiatum contingeret, si priuilegium nō haberet, & quod restat proportionaliter singulis alijs imponatur, c de hoc in Specul. de cens. §. nunc dicen dum, versicu. quid si vniuersitas, 1. & vide quod ibi dixi in fi. & idem dicendum est in præmissa hic mota quæstione. alioquin, si singuli sic priuilegiarentur exce ptis paucis, durum, iniustum & iniquum esset, & quan doque impossibile, qd pauci, qui remanent, soluerent to tam summam, ergo non est hoc sentiendum, argum. ff. de condit. instit. l. condiciones, & l. filius, ff. de regu. iur. impossibile, §. de pact. c. si. & sic intellige iura in ducta §. ea. gl. ver. sed contra, & se. vsq; ad ver. solutio. ¶ Priuilegia vero imperatorum omnino seruanda sunt sicut sonant, vbi proprio motu principum sunt conces sa. & sic intellige iura posita §. ea. gl. uers. videtur quod non, & se. vsque ad ver. sed contra. Secus, si per ambi tionem, vel importunitatem petentium sint obten ta, & sic loquuntur iura inducta, supra ea. gloss. versic. quoniam, & præcedentibus. Sed & si per priuilegium

principis proprio motu concessum vniuersitatem ali-
quam grauiter ladi contingeret, est super hoc ipsius re-
medium implorandum, vt patet in eo, quod le. & not.
supra de deci. suggestum. Debet tamen vniuersitas æ-
quanimiter ferre modicam lesionem: quia nec pro mo-
dico est restitutio facienda. vt ff. de resti. in integ. scio,
patet in eo, quod le. & no. supra de restitutio. in integ.
3 capitulo primo. Per t prædicta verò potestati summi pō-
tificis, vel Rom. ecclesiæ in nullo detrudere intēdimus,
nec ipsam tangere. Quæ quanta sit, patet in eo, quod le-
gitur, & no. infra qui fi. sint legi. per venerabilem, §. ra-
tionibus, & sup. de concess. præben. proposuit, & de ma-
ior. & obed. solitæ, §. potuisses. Albe. Odofred. disputa-
uit hic quæstionem, de Mutin. qui se fecit ciuem Bono-
nien. eo pacto, quod collectas, vel munera non subiret,
& tenuit, quod non teneretur ad illa, per l. 1. C. de his, qui
spon. mu. sube. lib. 10. & per l. 2. ff. de iure immu. ¶ Ter-
4 tia t gl. signat contrarium, & soluit. ¶ In gl. 3. ibi, Si vl-
tra] maior 70. personalibus muneribus non grauatur.
¶ In gloss. vlt. ibi, nam reipublicæ] sequitur, interest
quam plurimos ad causam suam deferendam admit-
tere, & loquitur, cum opus sit in publico; quia quilibet
5 ciuis denunciatur. ¶ In t gloss. 1. in fi.] qui alias sunt im-
munes. ¶ In gloss. nisi, ibi, seruos] vbi de hoc [& in fi-
ne] propter nimiam necessitatem, infra eo. non minus.
Goffred. & iunge, quod no. de offi. Arch. mandauimus.
Hostien. ¶ In gloss. vlt. in fine] Vincen. ff. de offi. præ-
fect. vigi. l. 1. 2. & 3. patriam enim, iuxta dictum sapien-
tis, quilibet defendere debet. 23. quæstio. vlt. omni tē-
pore pro cuius defensione excusatur pater occidens fi-
lium, ff. de relig. l. minime, Goff. & no. secundum Host.
contra dormientes in scholis, & remit. supra de offic.
primi. c. 1.

ADDITIONES.

- a ¶ Nequeunt. Caue, quia videtur, quod ecclesia, & clerici ad pa-
trimonialia munera sint astricti, vt l. 1. & l. de his, C. de epi. & cle-
ri. vbi vide per doct. & Bart. in l. numerum, §. si ff. de mu. & ho-
licet a laicis ad id non possint astringi, & sic bene loquitur regu-
la ista.
- b ¶ Constitutus. An autem ciuitas, quæ dedit hoc privilegium,
istud possit renouare, vide Bart. in l. his qui, ff. de iure immuni.
- c ¶ Imponatur. Imo videtur, quod exactor de suo soluat, vt l. mu-
nerum, §. mixta, ff. de mu. & ho. & ibi vide Bart.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus non habet liberum volatum.
- 2 Suffragium glossarum.
Rustici qui non debeant a colendis agris recedere, nu. 3.
- 3 Additio glossarum.

C A P V T III.

- 1 Indicatum. [Iura] vel rura [Permittat] sic
t episcopus liberum non ha-
bet volatum, de postu. c. fin. de
2 renun. nisi, §. si. Host. ¶ In t gl. 1. ibi, cum satis] inhu-
manum est terram ascriptitios habentem suis quodammo-
do mēbris defraudare, dū coloni in alijs terris &c. [&
ibi; Omnes omnino] præfidentes prouincijs cogunt a-
scriptitios fugiuos, vel colonos censitos redire ad an-
3 tiquos penates, vbi censiti sunt. ¶ In t gl. 1. in fine] & in
auct. de questio. col. 6. Secus in alijs hominibus ecclesiæ,
qui liberi sunt, de ser. non or. c. fi. & de diuer. ge. Host.
in summa, de na. ex lib. ven. §. & in quibus sic fecimus.
Hostien.

S V M M A R I V M.

- 1 Laici collectas imponētes ecclesijs, vel clericis, vel iurisdic-
tionem eorum usurpantes excommunicantur, & quando ipse

- iure eam incurrit, & quando, num. 4. & 10. in fi. & 14. in
fi. & quæ alia pena, num. 2.
- De fautoribus idem statuitur.
- Laicis episcopus cū clero pōt in necessitate præbere subsidia.
- 2 Collectas ab ecclesia ciuitas exigens, duplum debet reddere.
Alimonia quid.
- Threni, quid.
- Hymni quid.
- Princeps, pro ecclesia.
- 3 Ecclesia a quibus muneribus sit immunis, nu. 5. 6. 7. 8. 9. 10.
& 13. & ad ea subeūda, cuius auctoritas requiratur, n. 14.
Munera sordida quæ, num. 5. 6. & 12.
- Honestas quæ, num. 6.
- Ordinaria quæ ibid. quæ impersonalia, & realia diuiduntur,
ibid. num. 7. & 8.
- Extraordinaria quæ, nu. 9. & sup. nu. 5. & 13.
- Clericorum bona immunita, nu. 3. & nu. 8. 9. 12. & quibus in
necessitatibus teneantur, num. 9.
- 6 Angarie, & prerangaria quæ, num. 13.
- 7 Cum onere suo etiam ad ecclesiam res transit.
- 10 Monitio vnica sufficit hic præcedere excommunicationis sentē-
tiam, & ratio.
- Succesor ligatur hic a canonis sententia.
- 11 Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 12. & 13.
- 14 Ecclesia neque digestorum, neque codicis, nec autentico-
rum lege constringitur.

C A P V T IV.

- 1 Non minus. Casus. Laici t collectas impo-
nentes ecclesijs, vel clericis,
vel iurisdictionem illorum
usurpantes, si moniti non desistunt, excommunicati sunt
cum suis fautoribus. potest tamen episcopus cum cle-
ro eis in necessitate præbere subsidia, & prima pars nar-
rat, & aggrauat horrendam oppressionem ecclesiæ,
quam faciebant potestates seculares. Secunda prou-
det ibi, Quocirca. & hæc tria facit, primò commina-
tur pœnam, secundò ponit casum permissum, tertio cō-
minatam imponit [Videntur] q. d. non habent, quia
abutuntur. sic supra de cens. ea quæ, secundum Host.
2 [Onera] ciuitas, t vel ecclesia exigens collectas ab ec-
clesia, duplum reddere debet, in constitutione Fede-
rici, hac etiam lege, §. illicitas. T. [Eis] consilibus, & re-
ctoribus [Dimiserit] Gen. 47. [Vniuersa] alias vniuersis,
scilicet ecclesijs, & sic vtraque bona, secundum P. [Ali-
moniam] idest alimenta, siue vitæ necessaria, pia & cha-
ritatiua dicitur alimonia, quasi alieni eleemosyna. Ho-
stien. [Isti verò] scilicet rectores nostri temporis secula-
res [Eis] s. ecclesijs [Deplorat] Thr. 1. A. Threni threno-
rū lamētationes Hiere. sicut hymni cantica laudis, sic
threna cantica lamantationis [Princeps] i. ecclesia. T.
[Quidē] alias. n. [Fossata] ecce exemplum de sordido
3 t munere. ad quod ecclesia nō teneretur [Expeditiones]
i. caualcatas, vel missiones nunciorum, & est exemplū
de munere personali [Et clericorum] si habes. & no. bo-
na clericorum immunita, de vi. & ho. cler. c. fi. [Paupe-
rum] i. religiosorum, qui omnia relinquunt pro Chri-
sto, de excess. præla. nimis, vel i. clericorum. 16. quæst.
1. capit. fin. vel proprie, de hoc de verbo. sig. causa [Cun-
cta] etiam castrorum custodiam, de sent. excomm. gra-
uem. [Iurisdictionem] etiam spirituales interdum, de
offi. ord. cap. . hic tamen loquitur de temporali, quæ
hodie rectores non solum diminuere, sed etiam in to-
tum subtrahere moliantur, & cum tales t si moniti non
desistant, excommunicati sunt ipso iure, vt sequitur, &
hac sententia infitiliganur, & non vitantur. Dicit Ho-
stie. q. periculosissimus est, simile, qd no. in Clem. de cō-
fi. præfenti [Distinctione] & tñ infra profert sentētiā,
quæ alias penhæc verba non incurrisent, de sag. c. vno.
Pro-

¶ Prohibemus] ut dixit Inn. sordida munera, calceis co-
quenda, arena fodienda nunquam subit ecclesia. Cod.
de sa. san. ec. placet. Sed nec hospitia, nec indicta, siue
alia munera extraordinaria. C. de episcopis, et cle. l. 2.
6. q. 1. §. nouarum, et l. iuxta sanctionem. De sordidis
autem muneribus patent multa exempla. ff. de mu. et
ho. l. munerum, a prin. vsque ad §. patrimoniorum. Ho-
nestorum autem munerum alia sunt ordinaria, alia ex-
traordinaria. Ordinaria autem quedam dicuntur
personalia, illa videlicet, quæ quis in persona propria
subit, sed sumptibus alienis. ff. de mu. et ho. l. 1. et l. sine
munerum, vsq; ad §. patrimoniorum, quæ et dicuntur
angaria, alio verò nomine personalia munera dican-
tur perangaria, siue mixta, quæ consistunt in exhibitio-
ne operæ sumptibus, et periculo operantis. ff. de mu. et
ho. l. munerum. §. mixta. hæc non subit ecclesia, C. de
epi. et cle. l. 1. et 2. et l. presbyteros. Sed contra C. de sa.
san. ec. neminem. So. non dicitur ibi, qd ecclesia subeat
angaria, vel perangaria: sed dicitur neminem excusa-
ri, etiam si possessiones pertineant ad ecclesiam, quod
est intelligendum de rusticis, et colonis, possessionum
ecclesiæ, qui non excusantur in aduentu principis, quæ-
uis alias serui, et coloni ecclesiarum non debeant an-
garijs, et perangarijs fatigari. 12. questio. 2. ecclesiarum
seruos. C. de epi. et cle. omnes. Clerici autem in hoc casu
immunes sunt, secundum quosdam. vel dic speciale esse
in aduentu principis, vt angaria, et perangaria præstet
etiam ecclesia, dummodo ad sordida munera non co-
gatur. Quid si ad ecclesiam ueniant possessiones, qua-
rum ratione debet præstari personale munus, seu milita-
re, puta exercitus, vel hospitium, seu aliud simile, nū-
quid illud præstabit? Respon. sic. 18. di. si episcopus me-
tropolitanus. 22. questio. 8. si nobis, et cap. sepe princeps,
ff. de publi. et uec. imperatores. Sed nec tunc prædicta
subit tanquam onera, sed uel ex pacto, uel tanquam te-
nens rem oneratam. quælibet enim res cum onere suo
transit, sup. de deci. pastoralis. §. fructus. hæc autem mu-
nera propriè patrimonialia appellatur. ff. de mu. et ho.
l. 1. §. patrimoniale, et l. munerum. §. patrimoniorum.
¶ & hæc bene subit ecclesia, nisi sint superindicta: quia ad
illa non tenetur. C. de epi. & cle. omnes. 11. q. 1. si tribu-
tum. ff. de mu. & ho. munerum. C. de indic. l. 1. C. de exa-
ctio. tribu. si diuina. C. de muneribus professo. l. si. li. 10.
Ab his etiam superindictis immunes sunt clerici, & v-
xores, & liberi. 16. q. 1. §. nouarum. C. de episcopis, & cle.
le. 2. & l. omnes, nisi necessitas imminet, supra e. per-
uenit. Ab his autem omnibus & singulis supradictis ex-
cusatur ecclesia quantum ad decimas, & oblationes, &
alia spiritualia, & etiam quantum ad mansum ecclesiæ,
siue dotem. 23. q. si. secundum canonicam, supra de cen-
si. cap. 1. ita, qd si fundus dotalis, siue in quo ecclesia est
fundata, prius erat tributarius, redimetur, sed tributum
non soluet. 14. q. 6. compertimus. Quantum autem ad a-
lias possessiones subit ecclesia etiam munera extraordi-
naria, quæ tamen respiciant pietatem, C. de sacro. ec.
ad instructiones. & sic potest intelligi, supra eod. perue-
nit. Ad hoc tamen ecclesia, & clerici non sunt per se-
cularum, sed per ecclesiasticum iudicem. de cuius foro
sunt personæ, licet res sint de foro laici, compellendi,
supra de fo. compe. si diligenti. Extraordinaria tamen verò,
quæ publicam tantum utilitatem respiciunt, non subit
ecclesia nisi in aduentu principis, & felicis embolæ. C.
de sacro. san. ec. placet. & l. inbemus nullam, & l. nemi-
nem. Item ecclesiæ a lucrariuorum inscriptionibus sunt
immunes. 24. q. 8. sancimus. Tenentur autem clerici
placis suis, & personis miserabilibus charitatiue in suis
necessitatibus subuenire. supra de cen. cum apostolus.
¶ Inhibemus, ubi de hoc. 87. di. cap. 1. & 2. Sed & prin-
cipibus & ciuitatibus, vt hic sequitur, prius tamen con-
sulto Romano pon. infra eo. aduersus. §. 1. secundum In-

noc. cuius est mens totius huius glo. Tu verò dic de hac
materia secundum Host. vt plene nō. supra de ui. & ho.
cle. c. si. sup. de re. ec. non alie. cum laicis, & plenius in
summa. e. ti. §. a quibus muneribus [Commoniti] suffi-
cit tamen vna monitio, b secundum Host. si quod dixi de re-
re iure ego N. maxime, quia canon iste inductus est in
fauorem ecclesiarum, & odium tyrannorum, quorum
aliqui sunt adeo terribiles, qd nec facile est eos terro-
monere, & qd cito monentur, appellant, nec audent epi-
dare sententias, timentes forsan plura perdere. Proui-
detur ergo, qd sufficit vna monitio cum competentis di-
latione. appellatio vero excluditur: quia a correctione,
& canone non appellatur. nec prælato est imputandū,
si a canone sententia profertur, qua etiam ligatur suc-
cessor, quod dic, vt infra eod. aduersus [Fautores] si. de
offic. deleg. capitulo primo [Excommunicationi] sunt
ergo prædicti ipso iure excommunicati, secundum In-
noc. quod dic, vt supra dixi, secundum Host. & Quarta
11 t glo. arg. clericos immunes, & c. alle. 7. iura. in contra-
12 rium alle. 5. & soluit. ¶ In t quarta gl. ibi, ad instructio-
nes itinerum, & pontium, vt infra gl. pe. quia non sunt
munera sordida, in hoc pro (& ibi, placet) can. 16. q. 1.
[& ibi. de his] clerici possessores prædiorum tributa solu-
unt [et ibi, imperatores] vide de deci. commissum, super
13 glo. 2. ¶ In t gl. 1. ibi. apostolus] i. ad Timo. 1. ¶ In gl.
angaria, in fi. vnde facere suis sumptibus dicitur an-
garia: cum alienis, dicitur perangaria. Primum munus
est purum & merum, secundum verò mixtum. ff. de mu.
& ho. l. munerum. ¶ In glo. ar. quod, in fi. gl. fuit La. qd
ad literam etiam posuit Inn. Dicebat autem Gof. qd sor-
dida non subit ecclesia, vt hic, & 16. q. 1. nouarum: nec
extraordinaria, quæ subito imponuntur, nisi in casu, qui
sequitur, nec personalia. C. de epi. & cle. l. omnes, nisi
in casu, supra ca. 2. Onera verò realia soluit ecclesia per
contraria, quæ alle. gl. Host. remittit ad summam, vt su-
pra in fi. mag. glo. ¶ In glo. conferre, ibi, reficiendum]
idem Vin. & Host. de hoc 16. q. 1. §. nouarum. ibi Ioan.
contra sed de instructione murorum lequitur. & Ioan.
concor. Accur, in l. ad instructiones, & Phi. hic dixit
14 les t contributiones sine papæ licentia fieri non debe-
re, infra eo. aduersus. non video, qd lex non solum fforū,
sed etiam codicis, vel autenticorum possit constringe-
re ecclesias ad talia. & vide quod dixi de reli. domi-
constitutus, super glo. hoc Ideo. ¶ In gl. ult. ibi, ipso iu-
re] Dicit Pe. qd iste est casus specialis, qui nō habetur a-
libi, nisi infra de rapto. excommunicationi. sed vide co-
cor. iuris noui, quas ibi dedi super ult. gl.

ADDITIONES.

a Patrimoniorum. Idem no. glo. in l. si munerum, & ibi Bar. ff. de
ua. mu. & videtur tex. in d. l. munerum. §. patrimoniorum, & ibi
glo. hic alle.
b Monitio. Contra hoc facit c. contingit, & c. sacro, de senten-
ex. & c. consultationem, co. ti. lib. 6. & quia nomine monitionis
regula, veniunt tria, vt 24. q. 4. de presbyterorum, per Host. facit
quod no. Bar. in l. mora. §. usur. ff. de lega. 2. & vide glo. in clem.
dudum. §. statum, de sepul.

S P M M A R I U M.

- 1 Causa sanguinis in ecclesiis, vel cæmeterijs agitari nō debet.
- 2 In ecclesiis processus, vel sententia seculariam iudicium habet
& facti non valent.
Refugij ciuitates olim erant.
Ecclesia quo casu possit in castellarum fr.
- 3 Epilogus, & additio glossarum. nu. 4.
Ecclesia ingressus si esset interdictus, quid iuris, cum causa ibi
audietur, iuncta gloss.

Cum ecclesia. C. Cause t sanguinis in ecclesijs, vel cemetijs

agitari non debet. & in prin. & in fi. ponitur duplex constitutionis causa. In medio ponitur constitutio ibi, Seculares [Euangelicam] Matt. 21. Luca. 18. & idem in prophetica. Isa. 46. [Prohibemus] hodie non tenent processus, vel sententia secularium iudicium in ecclesijs habiti, ut infra. c. decet, in fi. lib. 6. [Refugij] sic & olim erant ciuitates refugij secundum modum, quae habes no. 5. quaestio. prima, illa tamen, prout dixerunt Inn. & Host. ad offensionem aliquis ecclesiae non debent incastellari. 10. quaestio. 1. sanctorum, in fi. tamen ut defendatur Christiani, & boni viri a malis credunt posse incastellari. ¶ Prima t gl. inducit simile. ¶ Secunda gl. querit, & dupliciter soluit. ¶ Pe. glo. respondet per quaestio. ¶ In t gl. 2. ibi, ingressus ecclesiae Ala. & Goff. distinguit inter actorem, & reum [& in fi.] ar. C. de iudi. rem non noua. Dicit Host. hoc tenendum, per quod interdictum seruatum, & causa expeditur, ar. de spon. commissum. ¶ In gl. pe. ibi, credo] secundum Ala. all. 10. di. hanc consue. idem. Hosti. [& in fine] ar. supra cap. proxi.

S V M M A R I V M.

1. Ad ecclesiam fugiens malefactor immunitate gaudet, exceptis duobus casibus nu. 6. si seruus est, quid fiat, & qua pena afficiendus num. 8. § 2. nou potest amplius accusari, ibid. repellitur a promotione, ibid.
2. Leges sunt canonibus permiscenda, nisi offendant. Ad domum episcopi si fugiat quis, ad porticum ecclesiae confugiens an sit tutus, nu. 1. Adherentia idem iuris habent, quod habet id, cui adheret exemplum hic. In porticu quod sit, videtur in domo factum. Pena corporalis qua datur. Ad ecclesiam fugiens an idem possit ab ecclesiastico iudice abstrahi, & puniri ecclesiastica pena, nu. 5. Penam mortis, vel truncationis non imponit iudex ecclesiasticus.
5. De pena qua loquatur hic canon. Hunc canonem qui non obseruent. Terminis quisque suis debet esse contentus, in fi.
6. In latrones omni die ius redditur. Populator nocturnus quis. Infidiose quis non praesumitur fecisse, nisi probetur, exceptis duobus casibus, circa fin.
7. In ecclesia si quis altum occiderit, an ab ecclesia sit defendendus. Iuramentum ubi praesumitur, quis non seruaturus, cauere debet.
8. Additio glossarum & nu. 9. Sepulchra etiam Iudeorum gaudent immunitate.
9. Aucten. de manda. princ. §. i. delinquentes, ut intelligatur.

C A P V T VI.

Inter alia. C. Malefactor t fugiens ad ecclesiam immunitate gaudet, nisi in duobus casib. Seruus vero restituitur domino de ipsius impunitate iuranti. Principium distinguit. & primum distinctionis membrum assumit, ibi, si liber. casus duos excipit ibi, et hoc secundum distinctionis membrum ibi, Si vero [Quaestionibus] quae tres erant secundum Host. Prima, an fugiens ad ecclesiam indistincte saluetur, secunda, an aliquo casu inde possit extrahi, tertia, an qñ saluatur, saluetur intm, q in nullo sit puniendus (Legu) ergo t leges, dummodo non offendant, sunt canonibus permiscenda, de iura. calu. c. 1. de no. oper. nun. c. 1. 10. dist. cap. 1. & per totum (Distinguentiu) sub distinctione not. Accu. C. de his, qui ad ec. confu. praesenti, in fi. & in auct. de man. prin. §. neq; autem (Ad ecclesiam) idem videtur, si ad domum episcopi, quod simpliciter placet Host. 17. q. 4. id constitui

mus. Alii intelligunt illud, cum domus episcopi est intra 40. passus. 41. di. eps. Hug. intellexit, cu in domo est, capella. de basilica vero dic, ut infra c. fi. Pet. Abb. [Ecclesia] vel eius t porticibus ecclesiae adherentibus. 16. q. 4. si quis contumax. & facit ad quaestionem de pena insultantis ad domum, qd locum habeat in insultante ad porticum. de hoc in Spec. de iureiur. ver. pone in statuto (Penam corporalem) i. sanguinis effusionem. 16. q. 4. id constituimus. posset tñ retrudi in mon. ad poenitentia peragendam ar. 50. dist. si eps. C. de adul. auct. sed no. secundum Innoc. per t hanc gl. videtur Innoc. sentire, q per iudicem ecclesiasticum fugiens ad ecclesiam bene possit inde abstrahi & puniri ecclesiastica poena. pro hoc faciat quia contra seculares pates, non t ecclesiasticas vr hac immunitas adinuenta. ad primum. 16. q. 4. frater. ibi, q nec pates quidem vel principibus vnq licuit, & 1. q. diffiniunt. ubi violans puniri iubetur seueritate regia. ergo de laicis loquitur. ad fm facit, q ecclesia non praesumitur priuilegiasse t se, de cens. eum instantia. Itē iudex ecclesiasticus non imponit pena mortis, vel truncationis, a quibus debetur immunitas fugienti, ut hic & 6. q. 1. de raptoribus. praedicta concluderent, quae dicta sunt in ecclesiastico iudice, locum hñe in ecclesiastico dñq, s. cum seruus ecclesiae fugit ad ecclesiam. Non puto Inn. sic intellixisse: imo abstractio violenta, et per ecclesiasticum, vel dñm de subdito, vel seruo fieri non poterit. unde lex secunda. C. de his, qui ad eccledicit nemini licere confugientes, & c. Et canones. 17. quaestio. 4. sic iacent, Reum ad ecclesiam fugientem nemo abstrahere audeat. Item diffiniunt sanctum concilium, ut nullus audeat confugientem, & c. vniuersale igitur negatiuū et ecclesiasticos includit. ad hanc partē facit j. de na. ex li. ven. c. vno. §. de rest. spo. conquerente, in prin. cum concor. Item patere legem, & c. de constitutio. cu oēs. ad id, q dñ ecclesiasticu iudice nō imponere penam mortis, vel truncationis, Rñ. q t de oī pena loquitur hic textus, & apertius canon, cuius textu ponit gl. unde nec glo. Inn. loquitur de pena, sed de poia, q cor. qd no. in pra. ca. de raptoribus. 26. q. 1. [Alias] pter amissionē vitae vel membri. dicit Host. q in hac constitōe delinquit principes, & plati. principes: quia si ponit pedē extra ecclesiam, statim eum capiūt. si nō exit, ipsum oblesum detinet, regem, vestem, & vidualia denegando contra canones & leges all. in gl. Prelati vero in hoc delinquant; quia quantuncunq; fugiens graua commiserit, ipsum tamen in totum saluare nituntur, ita, q nulla penam pecuniariam patiatur, contra id quod dicitur, & contra bonum iustitiae, quod est summū. 12. q. 2. cum denotissimam. optat aut Host. q in his & alijs vtriq; suis terminis essent cōtēti, de sepul. c. 1. [Latro.] in tales t oī die ius redditur. C. de ferijs. prouinciarū [Populator] i. deuastator fructuum in agris pendentium. Vin. Dr aut nocturnus fm Inno. quia in nocte segetes destruit, dum ibi iacet, vel ibi se abscondit, vel quia pter homicidia, & rapinas, quas cōmittit in strata publica, destruit agros illorū, q sibi non seruiūt. dicit Host. q melior lra, depopulator, & dñ a populo popularis, non a populo populas, q in bona significatione sumitur, fm eum [Infidus] ac si dicat praedicta duo gña hoīum. si in stratis publicis aliquem p infidias fuerint aggressi, ista immunitate non gaudēt, ut saluetur ab ecclesia. Si vero non in stratis, nec infidiose, sed impetu, vel casu fortuito hoc cōmittunt, tñc immunitate gaudent. Si dicas, quare decre. de his plus, q de alijs expssit, So. quia de alijs praesumitur, q nō infidiose hoc fecerint, nisi aliud pbetur. ff. de pba, quoties. §. qui dolo. ff. de iust. & iur. ut vim. de his vero praesumitur, q studiosē hoc fecerint, nisi prius probetur, ar. ff. de vlt. qui semisses, sup. de psump. c. 1. & 2. Si vero quis t alium in ecclesia occiderit, an ab ecclesia sit defendendus. Dicit Innocē. in hoc standum con-

fuerudini, quæ in his, quæ pia sunt, est seruanda. de hoc infra eo. c. h. (Possunt) a quolibet. C. quādo li. vni. le. 2. Io. Vinc. (Impunitate) s. serui, q. ipsum dominus graui- ter non ledat, quod etiam iudex secularis prouidere de- bet. ff. de of. præfe. vr. l. 1. §. quod ante dictum est (Iura- mentum) idem videtur in præcedenti casu, nisi in vtro- que, q. non seruaretur iuramentum, verisimiliter præsu- matur, ar. de coha. cle. clericos, de resti. spo. ex transmi- sa, & c. literas. quo casu præter iuramentum erit maior cautio exigenda, ar. in eisdem iuribus, & de sen. ex. gra- uem (Alioquin) i. si redire noluerint (Occupari) ad cete- ra de materia, quæ hic deficiunt, remittit Hof. ad sum. eo. ti. §. inquantū. i. respon. ¶ Glo. ¶ vt. 17. respondet p. ob. ¶ In glo. 3. ibi, Iudas) nā etiam ipsorum sepulchra gaudēt immunitate, inf. de Iudæ. sicut. Vin. vbi de hoc (& in fi.) Vin. facit, qd. no. 17. q. 4. Iudas. ¶ In gl. pecu- niariter, ibi, corporalem) ciuilitate ergo cum illis agi po- test. accusari verò processu temporis non possunt: alias modica esset immunitas, idem no. in c. reu. statim alle- obtētu tamē illius criminis possunt a promotione repel- li. Vin. ¶ In ¶ glo. vt. 17. ibi, per ista iura) vel loquitur autem, cum illa delicta in ecclesia, vel cēmerio sunt cō- missa, secundum Hof. Dicebat Vin. illud autem non ad- mitto. La. illud, succumbit & ibi, contra, c. vl.) & in ca- su, infra de homi. c. 1. secundum Pe. qui tamen fatetur il- lud non feruari. Dicit tamen ipse, q. ille de iure non ef- fet defendendus, & q. ipse non punietur, qui talē abstra- heret (& in fi.) hodie videtur secus per l. Fede. de pace re. l. 1. §. si duo, & §. si quis. b. vide quod dixi de homi- tua, super fi. pen. gl.

ADDITIONES.

- a ¶ Peragendam. Non autem potest ipsum ponere in tam arcto & obscuro carcere, & tantum reum cibo attenuare, quod veris- militer inde mors sequatur, quia tunc esset prælatus irregularis, hoc tenet per plures rationes Guil. de Mon. Lau. & ibi idē d. P. de Anch. in cle. 1. de pēn. & remiss. & Bal. idem in l. de pecoribus. b ¶ Siquis. Illud videtur loqui in illo, qui furatur ad ruptionem pa- cis, in quo est speciale, vide Bal. & Bar. de Sali in auct. sed nouo iure, C. de seruis fug. & Bar. in le. capitalium. §. famosos, ff. de pē- & Ioan. And. de fur. super rub. in Spe.

S V M M A R I V M.

- 1 Hoc capitulum quid contineat, & quomodo intelligatur, & fuit ultimo loco reuocatum, & quatenus, ibid. necessitas hic intelligitur, si honesta & iusta sit.
- 2 Papa cuncta regit, & ordinarius omnium est. Re sua ne quis male vtatur, & expedit cauere. Principis interest locupletes habere subiectos.
- 3 Ab excommunicatis quæ fiunt, irrita sunt.
- 5 Constitutiones & sententiæ factæ, vel latæ quæ dicantur con- tra hoc capi.
- 6 Sententia quando dicatur non posse haberi rata, et quando non conualescere.
- 7 Rectores annales sibi eligere consueuerunt vniuersitates, & ciuitates, & an possit perpetuos. Sententia canonis latæ sententiæ ligatur contrarietate scienter, aliud tamen in hominis sententia, & ratio. Sententia canonis non nominat personas, sed homo nominare debet.
- 8 Sententia huius canonis quando liget & quos. Participans in crimine damnato, eadem sententiæ, quæ auctor ligatur. Successor ex delicto præcessoris quando teneatur, & nu. 10. 11. 12. Terminus huius canonis abbreviari potest ex causa, & a quo.
- 9 Damnum omne emendandum, quod ex delicto provenit. Ex consilio an & quando pœna huius canonis teneatur, & nu. 11. & 13.
- 11 Ex termini lapsu, præsumptio in casu huius capi. non extendi- tur ad alios casus, nisi vnicum, & quem.
- 12 Salarium non amittit, cum per se nō stat, quo minus opereatur.
- 13 Vt vendat nemo clerico, si fiat statutum, quid iuris.

Quid si clericus ob id relegetur.

Fautores eadem pœna, qua principales, ligantur, & supra nu- mer. 11.

14 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 15.

Ex persona actoris cum quis vtitur adminiculo, vti debet cum sua causa, suisque vitijs, in fi.

16 Additio glossarum. nu. 17.

Administratores ciuitatis, & tutores sunt necessarij.

Procurator voluntarius.

Potestas ciuitatis, & ciuitas quantenus tenentur ex hac de- cretali.

17 Scholares si cogat potestas sub se litigare, incidit in excommu- nicationem. idem si ab eis exigit pecuniam.

Hi cui subsunt.

CAPVT VII.

Aduersus. Generale ¶ concilium repe. Late- ranē. sup. eo. non minus, addens quādam prouisione in ver. pp, & penam in ver. quia vero (Alios) laicos potestatem ha- bētes. §. e. nō minus (Necessitates) iustas & honestas, In no. (Cum gratiarum) cōcor. §. de cēsi. cū apostolus, cir- ca me. [Quorundam] prælatorū, qui sine iusta cā & sine alia necessitate dabāt subsidiū, & soluebant. Inn. (Con- sultatur) adde ¶ quod habes inf. e. clericis, li. 6. quæ tamē per Benedictū modificata fuit. c. ti. qd. olim, & per Cle. reuocata. c. tit. past. Qd. autē hic dr. pōt intelligi, qn. pce- dit petitio laicorū, vt no. de in. pa. p̄trea. 2. in fi. vel dic- idem in hoc, ex quo tallia, vel collecta, cōiter est indi- cta, ne circa hoc fraus aliqua cōmittatur, qd. est verius fm Hof. ar. de diuor. quanto. §. pe. cū suis cōcor. (Inter- est) ex debito officij, de officio le. c. 1. in prim. cū cōcor. li. 6. (Cōmunibus) quia cūcta ¶ regit, & est ordinarius singulorū. 1. 1. q. 3. cūcta. expedit ēt, ne quis re sua male vtatur, Inst. de his, q. sui vel ali. iu. sunt. §. sed hoc tpe. Ca- ueat ergo princeps, ne ecclesiæ opprimatur, cū & ipsius interfit habere locupletes subiectos, in auc. vt iudi. sine quoquoq. §. cogn. tio, coll. 2. & adde quod not. de iu- re pa. nullus. Ho. (Cōqueuit) vt dicebat Hof. non sunt ēt cōtenti oblati, imo exigunt satis vltra, de excoica- tione nō curantes (Adijcimus) declarando, qd. sic expo- nit Hosti. quia non est hoc nouū ius, vt irrita sint, quæ fiunt ¶ ab excoicatis, siue cōstitutiones, sententiæ, vel quæcūq. alia, vt patet 1. q. 1. §. q. aut sacramenta, & c. se. & c. odit deus, & c. illi offerunt, de hæreti. excoica- mus. §. credētes, & de hoc de do. & cōtu. veritatis, de re iudi. ad probandū, & remittit Inn. ad ea, quæ no. de excep. exceptionem (Irritæ) sic §. de re. ec. non ali. c. fi. Host. (Tempore) Host. vī intelligere hanc literam de cōstō. & sniis ¶ per illos factis quo ad ecclesias. cū enim vt dicit, deficit ritulus, cū in his laicus nullā habeat po- testatē, ergo nec ¶ ecclesiā p̄scribi pōt, sup. de deci. du- dū, ver. prior. Ego puto, q. litera hæc intendat, q. cōsti- tutiones, & sniæ, quas tales fecerint, vel tulerint ēt in subditos, sint nullæ pp excoicationē, & q. nullo tempo- re valeāt. h. d. fm regu. non firmatur, de reg. iur. libr. 6. [Validuræ] cum loquimur ¶ de sententiā nulla: quia lata cū falso procur. tūc propriē dicimus, q. pōt, vel non po- test haberi rata. i. propriē vtimur verbo ratificationis. de procu. ex insinuatione, & c. in nra. cū verò loquimur de sententiā nulla: quia lata per excommunicatum, tūc dicimus, q. non pōt conualescere, vt hic fm Pe. [Fraus] de rescri. plerūque, & c. ex tenore, in fi. [Tempus] con- suenerunt. n. ¶ vniuersitates, & ciuitates sibi eligere re- ctōres annales. ff. de feri. l. pridie. An verò possint eli- gere perpetuos, tractauit ēt hic Hosti. de quo plenē di- xi secūdum eū, sup. de iudi. c. fi. [Successorē ipsius] dicit Host. notandū esse, q. quāuis homo ¶ canonem latē sen- tentiæ veniēs sciēter, ligetur sniā canonis, vt hic, & 17. q. 4. si quis suadente. aliud tamē cēsendū est in sniā ho- minis, vt colligitur de sent. excom. Romana. §. caueāt, & le.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

& se. Ratio: quia canon generalis est, nec pōt nomina-
re personas pfaciētes. hō vero pōt & dēt nominare pso-
nā, colligitur rō in eo, qđ le. & no. de arb. innotuit [In-
8 fra mensem] a tēpore sui regiminis cōputandum, & ēt
prius, si consenserit his, pp quā fuit excoīcatus prāde-
cessor, cū per id appareat, qđ in crimine damnato parti-
cipat, & sic ligatur eadē snia. De hoc autem tpe quo ad
sniam huius can. nil diminui pōt, licet ordinarius hūc
terminum ex causa abbreviādo sua snia posset talē li-
gare. ar. ff. de re iudi. l. 2. & 4. §. si quis, & sup. de ap. prā-
terea Sed nunquid prādecessor habet eundem termi-
nū? ita vī, nā & ad utrūq; refert, & est declaratio. c. non
minus, vbi tps non fuerat declaratum, qđ dic, vt ibi se-
cundū Host. [Includum] ergo est can. latē sententiā. Pe.
9 Donec satisfecerit] oē dānū emendādo ecclesiā, qđ ex
ipsius regimine ipsi contingit, sed, & si consilium dedit
de collecta imponenda, ad restitutionem ipsius tene-
tur. Si vero consilium nō dedisset, forte non cogeretur
ad emendationē collectā, sed alias interesse, quod ob-
uenit ecclesiā ob ipsius regimen emendabit, & forsan
penitentiam spiritualem, & etiam pecuniariā eum subi-
re, secundum quod bonus iudex arbitrabitur, oportet-
10 bit, hāc t autem tantum locum habent, quando quis
succedit in regimine illius, qui est excommunicatus ex
prādictis causis, vel aliter qualitercūq; propter liber-
tatem ecclesiā violatam. Secus, si ex alia causa esset po-
testas excommunicatus, vel consiliarij, vel vniuersitas,
seu ciuitas interdicta, tunc successor non esset excom-
unicatus, sū Inn. cuius est quasi hāc tota gl. hoc intelli-
11 gas sic sū Hosti. videlicet qđ t mensis iste, seu prāsum-
ptio, quā ex lapsu ipsius sumitur, ad alios casus non ex-
tēditur, nisi & vbi aliquid sub interminatione anathe-
matis pēcipitur. j. ti. i. clericis. §. . & si. vbi de hoc. Illud
autem certum est, qđ quicūq; succedat excoīcato,
& fouet factū damnatū, pp quod prādecessor excom-
12 municatus fuit, eādē sniam incurrat, a vt no. in prā-
cedēt. gl. [In onere] si. s. de offi. ord. past. §. prāterea. &
vide de hāc materia plures concor. supra de voto ma-
12 gnā. §. cum igitur. ¶ Quid si nouus rector operā dedit,
quantūcūq; potuit, qđ hoc emendaret, sed in vniuer-
sitate resistente, quod intendebat, non potuit obtine-
re? videtur excusatus, ar. 24. q. 3. si habes. Sed non est ve-
rū, nisi omnino relinquat regimen, nec de iure timeat,
in hoc casu amissionem salarij: quia cum vniuersitas in
culpa sit, nihilominus tenetur ei salarium reddere, cum
per ipsum non stet, quominus regat. & idem dicendum
est: quia & eadem rō est, si contra expressam inhibiti-
ōē antiqui rectoris excessit vniuersitas in pādictis. Quid
13 t si fiat statutum, qđ nullus vendat clerico: corrigi de-
bet, ar. inf. de priu. quāto, & si propter hoc banniretur
clericus, iniuriarū agere posset, inf. de iniur. olim. Qui-
ni o & tales excommunicati sunt hodie ipso iure, in-
fra de sen. ex. nouit, & c. grauem, & omnes consiliarij,
& fautores, vt ibi, & supra eo. non minus. §. si. & iunge
quod no. supra de re. ec. non ali. cum laicis, secundum
14 Host. ¶ Pe. t gl. respondet per ob. de l. curatores, & c. &
15 sol. ¶ Vlt. gl. respondet per ob. & sol. ¶ In t gl. pe. ibi,
curatores] alias incipit, prior tamē. §. in eam, de admi-
nistratiōe loquitur [& ibi, cum quādā] de tutore, & cu-
ratore [& ibi, illud. §. i.] qui etiā vltimus est. & vide de
preca. c. 2. super gl. 2. [& ibi. procur.] qui pro euictione
loquitur in illo, qui p dño cauit de euictione, vel alias
se obligauit. ¶ In gl. ibi, cum hāres] vide de vsur. tua, su-
per. i. gl. [& ibi, vitia] vide de resti. spo. sape, sup gl. pe.
[& ibi, Pōponius. §. i.] cum quis adminiculo ex perso-
na actoris vititur, vti debet cum sua causa, suisque vitijs.
16 ¶ In t glo. ab hoc. in fi.] & supra etiam in ver. propter:
impo secundum Host. ibi. Prādicti laici. ¶ In glo. & ita
est, ibi, iubemus] vbi de hoc. 2. q. 7. sancimus, & 2. q. 1. p-
hibentur [& in fi.] Ioā. Ratio: quia administrator ciui-

tatis, & tutor est necessarius: procurator verō volunta-
rius: & colligitur ratio ex prā. l. C. de admin. tut. l. cum
quādam, & no. 46. dist. sicut non suo. & idem hic Goff-
qui etiam dicit, qđ potestas tenetur rōne delicti, & ci-
uitas tenetur, in quantum locupletior est effecta, & in
residuum potestas, ar. ff. de actio. emp. & vendi. l. Julia-
17 nus. §. idem. Dicit etiam ex hac decret. colligi t pote-
statem Bonon. vel iusticiarium Neapol. excommuni-
catum, si compellat scholares clericos sub se litigare,
& ab eis pecuniam exigit, cum sint de iurisdictione suo-
rum episcoporum, vel illorum, in quorum diocēsis
delinquant, ar. sup. eo. tit. non minus, sed nec ipse solus,
sed etiam consiliarij & fautores, cum communicēt cri-
mini, & criminoso, de sentent. excom. nuper. & de tali-
bus sit mentio, supra eo. non minus. ¶ In gl. fi. ibi, respō-
deo] secundum Ioan. T. & Goffre.

A D D I T I O.

¶ Incurrat. An isti ambo in solidum caueant, vide in se. si quis id
quod, ff. de iurisd. om. iud. x in l. sequen. per Bartolum.

S V M M A R I V M.

- 1 Prælati plus debito a subditis extorquentes, illud restituent, & tantundem pauperibus erogabunt.
- 2 Nuncijs simplicibus etiam apostolica sedis est prouidendum. Prædam suam repant aliqui iudices alienum iugum.
- 3 Ad restitutionem qui teneantur plenè traditur, & nu. 4. Repetitio quando non comperat, exinde colligitur. Ad sententiæ executionem, & an sub spe futura numeratio-
nis, quod promissum est, petendum, cur iura statuta. §. iura.
Præscriptione quis dicatur tutus. §. quid si quis, & quid per
eam detur.
Constitutio si fiat contra ius naturale sine causa, numquid in fo-
ro animæ seruanda. §. quid si imperator.
- 5 Excessus corrigi debent subditorum ex officio. Sine petitione quis non est condemnandus. Canonium pro arbitrario.
- 6 Epilogus, & additio glossarum, nu. 7. Pauperibus intelligitur dari, quod datur ecclesiæ, & ratio. Ecclesia quod habet, pauperum est. Restituendorum quantitas quomodo probabitur ad dicti. dedit
iuncta gloss.
- 8 Quadruplo continetur & rei persecutio. An id excedere pænæ possint. Hoc capitulum quando habeat locum in erogando pauperibus. Cap. procuraciones, de censibus, huic non aduersatur, & quan-
do sit et locus.

C P V T VIII.

Quia pleriq;

C. Prælati t plus debito a
subditis extorquentes præ-
textu procurationis, vel al-

terius seruitij impensi legato, vel alteri, illud restituent,
& tantundem pauperibus erogabunt. & primo prohibet, 2.
pēnam imponit facienti, 3. superiori negligēti. secunda
ibi, qđ si quis 4. ibi. superior [Vel alibi] §. simplicibus t nū-
cijs apostolicæ sedis, quib. ēt prouidendum est, de cēsi-
cū instantia, & c. procuraciones, de prāscr. accedentes.
Host. [Soluant] po. qđ soluūtur 10. extorquet 10. [Prædā]
sic aliqui iudices alienū iugum reputāt suā prædā. C.
ad l. Jul. repe. l. 3. in auct. de man. prin. §. illud tñ, col. 3.
Host. [Restituat] no. sū Inn. qđ t ad restitutionē tenetur
quis vbiq; cōmittit furtū, rapinam, oppressionem,
dolū, vel calūniā. 1. q. 5. c. fi. saluo, qđ dixi de rest. spō-
olim. a 1. in gloss. quomodo hoc licuit, & per hoc com-
prehenduntur omnes casus, in quibus competit repeti-
tio, siue habeat fieri per actiones, puta de dolo, qđ me-
causa & consimiles, siue per officium iudicis, tenetur
aut ad restitutionem is, qui obligatus est iure naturali
tantum,

tantum, unde, & si quis seruo obligatus sit, quod tantum naturale debitum est. ff. de cond. inde, naturaliter, de tali tñ debito nō pōt eleemosinā facere, sed illud restituere tenetur, fm Inn. ar. 5. de iure iuran. eam te, & iunge quod no. de penis. c. 1. Quid si mathematicus, vel meretrix, vel consimilis dolo, fraude, vel persuasionibus induxerit aliquem, ut eis crederet, & pecuniam daret? Respondeo non competit repetitio: quia hinc & inde versatur turpitudine, unde potior est conditio possidentis. ff. de condi. ob. tur. cau. vbi autem. ^b In foro tamen penitentiali vtrique iusta penitentia iniungenda, secundum Inno. Quid si quis recipit indebitum iure civili tantum, puta hæres credens hereditatem ad omnia sufficere, legatum de quo potuit trahere Falcidiā, soluit integram legatario, nunquid in hoc casu tenetur legatarius restituere hæredi id, quod sibi ex beneficio legis Falcidiæ competebat? respondeo non, secundum Inno. verum est secundum Host. si hæres soluit hoc per errorem. Quid si quis obligatus est civiliter tantum, sed non naturaliter, ut in eo, qui scripsit se deberet centum spe futura numerationis, cum in veritate nihil accepit, nūquid tenetur tale debitum soluere lapso biennio? ita videtur, quia postea non potest tueri exceptione non numer. pecu. C. de non nu. pecu. in contractibus, contrarium tamen est verum, quia & licite hoc totum retinet debitum, & inde eleemosynam facit, nec tenetur reddere, vel potius dare aliquid illi creditori civili tantum secundum Inno. Ergo & innuit, quod etiam lapso biennio non est talis naturaliter obligatus, & ideo quia pecunia non est iure debita, ipsam soluere non tenetur. ff. de consti. pe. q. si maritus. §. 1. quod dic, ut no. de selu. c. si. Idem etiam secundum Inno. in eo, qui iniuste est condemnatus. Quamuis n. talis, si conueniatur, vel alias sententia executioni mandetur, parere necesse habeat, de rei vend. qui restituere, ff. ne vis si. ei qui in pos. miss. est. si quis missus est, ff. de re iudi. a diuo Pio. non tamen per se & voluntarius tenetur soluere id, quod se bene scit non debere. nūquam enim debet aliquid facere, quod fratri suo sit causa peccati. Frater autem semper peccat recipiendo scienter iniuste iudicatum, ergo non solum debet non soluere, sed etiam petenti resistere, ne videatur peccato consentire. 2. q. 7. negligere, secundum Inno. Et dictum suum, scilicet quod voluntarius non tenetur soluere approbo, sed non rationem. Si enim soluo scienter, quod non debeo, donare videor. ff. de condi. inde. l. 1. ff. de regu. iur. cuius per errorem. per consequens non pecco rem meam donando, in qua sum moderator & arbiter. C. mandati, in remandata. nec ille, cui do, recipiendo, unde potius dicendum videtur, q. si voluntarius soluo, non repeto, & alius iuste recipit. Si vero facio per iudicem compulsus, tunc etiam non pecco: quia necesse habeo parere, ut dictum est, & iudiciū redditur in inuitum, ff. de verbo. ob. inter stipulantem. §. 1. Ille autem qui scit iniquè iudicatum, & sibi nō debere, peccat recipiendo, & exigendo. unde & quamuis in foro contentioso non teneatur ad restitutionem propter auctoritatem rerum iudicarum, & ut aliquis sit litium finis, in foro tamen penitentiali hoc confiteri tenetur, cui & iniungetur restitutio, & satisfactio facienda, & alia penitentia salutaris, ar. 14. q. 5. c. si. & dist. 6. cap. 1. infra de pur. vulg. cap. 2. de quo plenius no. in sum. de sen. & re iudi. sub rubri. de sen. §. quot sint eius species, sub §. sed nunquid est hoc simpliciter verum, & quicquid hic infra, & sup. no. Tu tamen dic de hac materia secundum Host. ut ibi plene no. & de solu. sub Rubrica, de ces. bo. sub §. si quis autem dicat, et supra de sol. c. si. Aliqui tñ secundum Inno. dicunt, q. aliud est in condemnato iniquè et obligatio spe futura numerationis, & aliud in legatario. Ratio diuersitatis hæc est: quia licet vtrobique tantū sit debitū iure civili, tamen

iure civile, quod promulgatum est de Falcidia detrahenda, habet æquitatem, & ideo solum repetitur. ¶ Iura verò, quæ dant actiones ad sententiam exequendam, & ad petendum, quod promissum est spe futura numerationis, facta sunt tantum propter ignorantiam. nam si sciretur, q. indebitum esset, puta quia confiteretur victor sententiam iniquam, non haberet petitionē. j. de pur. vulg. c. 2. Item si creditor cōfiteretur non numerasse pecuniam, non audiretur ipsam petendo, etiā si iurasset debitor ipsam soluere. C. de non nu. pec. l. 1. & 2. & si. hac autē ignorantia durante, quia presumpcio est pro creditore, & petendum ab eo redditur, & solutum ab eo nō restituitur. ¶ Quid si quis tutus est prescriptio ne odiosa, puta 30. annorum, vbi secundum leges nec titulus, nec bona fides requiritur, nunquid tenetur restituere prescriptum? dicas q. sic. Secus in prescriptio ne, quæ non in odium, sed propter bonum & æquū est constituta, ut vsucapio. In illa. n. prescribens de iure civili acquirit dominium ad minus vtile, & ideo non tenetur restituere re vsucaptam, d. instit. de vsuca. respon. 1. ff. de vsuca. l. 1. Talis ergo tutus est consone principis, quæ & naturalē continet æquitatē, nec mirū: q. a principiu est aliqñ q. naturalē et æquitatē statuta facere, sic no. 3. de biga. c. 2. & 8. di. in re. Secus autē est in prescriptio. 30. an. q. a per illā nō datur aliqd ius, vel dñum possidenti, sed datur ei tñ exceptio in odiū aduersarij. C. de pscripti. 30. an. si emptionis, fm Inn. fm M. acquiritur vtile dñum, & fm oēs, si bonā fidē habuit, datur ei utilis vëdicatio saltē q. dñm, ut legitur & no. C. de pscript. 30. an. si quis emptionis: qd die, ut plene notat. in sum. de prescriptio. sub Rubrica de prescr. re. immobili. §. quæ exigantur, sub §. verū, quicquid dicant legistæ. Quid in eo, q. tutus est exceptione odiosa, ut Macedonian? dicas, q. non tenetur talis reddere debitum. i. pecuniam, quā q. Macedonianum accepit: quia illud ius factū est non tñ in odiū creditorū, sed etiā propter bonum publicū, ut videlicet vitentur mortes, siue expectatio mortis parentū. ff. ad Macedo. leg. 1. vel melius hoc ideo est: quia nihil est apud filium familias, cuius dominium non habeat, & rei sibi numeratæ in eum dominium transiit. cōtra actionē autem, quæ contra eum cōpetit, legitimā habet exceptionē sibi datam ab illo, qui creditori actionē dedit, & ideo per hanc exceptionem tutus est contra talem actionem, secundum Inno. Prima tamen rō melior secundum Host. Sed quid dices in eo, a quo res aduocari pōt petita restitutione, in inte. nunquid si non petatur restitutio, tenetur re reddere tantum. Respondeo, nō nisi is, qui pōt restitutionē petere, legsus esset malitia contrahentis, & hoc, vbi contractus mero iure tenet, quamuis per beneficiū restitutionis in integrum rescindi possit: vbi vero contractus ipso iure nullus esset, ut in re minoris alienata sine auctoritate tutoris, vel sine decreto praesidis, tunc tenetur ipsam rem restituere. Ad hoc enim ut restituere non teneatur oportet adesse iustum titulum, & bonam fidem. hic autē titulus pro non titulo est habendus. ¶ Quid si quis, qui potestatem, vel officium, vel iurisdictionem nō habet opprimendi aliquem non dolo malo, tamen publice & immoderate extorsit, vel aliquid accepit ab aliquo, ver. gra. Est aduocatus, vel medicus, vel minores officiales, puta cursores? Respon. nō vñ, q. teneantur restituere. 14. q. 5. c. si. nisi forte in medico aliud speciale dicas, vel nisi tantum esset immoderate exactum, q. iudex ex officio suo ad illud restituendum cogere deberet exigentem, & tunc et in foro penitentiali precipiet ei, q. restituat. Si autem essent maiores officiales, qui possunt alias rōne iurisdictionis, seu potestatis suæ premere, tales tenentur ad restitutionē indebitē exactorū 14. q. 5. c. si. C. quod me. causa. l. pen. & si. Sed & vbiūque aliquid male acquiritur ex negotiatione, vel extor

sione, ex qua tamen is, qui recipit illud, restituere non tenetur, prudenter facit, si omnia in elemosinis largiatur. 14. q. 5. qui habetis, & c. non sane. nec tamen damnamus tales, si hæredibus hæc relinquunt, quod si quis illicitas negociationes faciat, vel alias iniuste quid querat sine calumnia alicui facta, sacerdos debet ei iniungere, ut in pauperes, vel ecclesias hoc expendat, vel alios pios usus, argumento. 17. q. 4. si quis contemnat. 14. q. 3. si quis oblatum, supra de voto, magna, & c. quod super his. Quid de eo, quod quis est lucratus in ludo? Respon. si tractus fuit, non tenetur restituere: quia tunc nihil dolo fecisse videtur. si verò alium traxit, tunc restituere tenetur, quasi dolo fecerit. Sed & si aliquid amisit, potest repetere: vel hic forte melior est conditio possidentis, ar. ff. de condi. ob tur. causam, ubi autem. Qui vero causa recreationis modicum ludit, & lucratur, restituere non tenetur, ar. ff. de aleatoribus, per totum. 14. q. 5. non sane. ff. si quadru. pau. fe. dic. l. 1. §. cum arietes, secundum Inno. Tu vero dic de hac materia, ut plene no. in sum. de excels. præla. §. vnico. sub §. clericus verò etiam ad ludum, & sub §. licet autem ludere, & per Rai. in fi. secundæ partis, & per Tho. secunda secundæ, quæstione 32. art. 7. ad fi. de ludo alex. no. supra de vi. & ho. cleric. cap. 2. in 3. gloss. & vide quod super ea dixi. ¶ De quæsitis autem in bello, & dānis ibi datis no. secundum Inn. supra de iureiuran. sicut, & inf. Quid de hypocrita, qui sub nomine boni Christiani multa acquisiuit, nunquid ea tenetur restituere? Respon. sic: quia ipse per fraudem acquisiuit. 14. q. 5. cap. fina. Sed forte hoc debet Deo restituere, & in elemosinam, & non illi, qui dedit: quia consecutus est mercedem suam, arg. in eo quod no. supra de deci. ex transmissa. ¶ Quid si imperator vel alius princeps sine causa constitutionem faciat contra ius naturale, puta quod dominia rerum sine causa de vno in alium transferatur, nunquid talis constitutio in foro animæ seruanda est? Dicas quod non, imò nec etiam in foro iudiciali, quod plus est, ut no. supra de consti. quæ in ecclesiarum. facit ff. de vul. & pu. sub. l. ex facto. 1. respon. vide quod dixi de papa, de voto, quod super his, in glo. ma. ver. ideo dicendum, cum sequen. Quinimò plus videtur. si constitutio etiam iusta ex causa fuerit promulgata, illa tamen causa cesset casu, de quo nunc agitur, in utroque foro erit ad eum casum, in quo constituta fuerat, restringenda. ver. g. Constitutio, quæ dat exceptionem Macedonianam, rationalis est, & ex iusta causa facta fuit. ff. ad Mace. l. 1. Si tamen certum esset, quod illa causa non subesset, puta quod in necessitate fuit pecunia numerata, cessaret exceptio, & qui exceptione se defenderet, peccaret. Constitutiones autem, quæ sunt contra salutem anime, ut de usuris non restituendis illis, quibus extortæ sunt, & de iuramentis non seruandis, iniustæ sunt, nec seruandæ, ut patet in eo, quod legitur & notatur, infra de usuris, quia in omnibus, supra de iureiurando, si verò, & c. cum contingat. In his similibus non dedignantur sacre leges sacros canones imitari, in auct. de ecc. tit. §. 1. & 2. coll. 9. supra de iudi. clerici, cum suis concor. Aliqui tamen dicunt, quod ex quo facta est constitutio ex iusta causa etiam contra ius naturale, licet postea eueniat casus, in quo ipsa causa cesset, nisi sit casus, qui à iure excipitur, nihilominus est constitutio generaliter obseruanda, arg. supra de consti. capitulo primo, & e. fi. Nec est expediens nec est possibile omnes articulos comprehendere sigillatim. ff. de legi. non possunt. ff. de præferi. verbis. l. 4. secundum Inn. cuius est quasi hæc tota gloss. exceptis his, quæ interfuerit Host. sicut superius est signatum, de hac tamen materia plenius nota. de penitentijs. §. fin. per totum [Deposita] maxime, nam & ex officio tenetur excessus corrigere subditorum, de offi. or. irrefragabili, & ar. quod sine petitione quis condemnandus non est, se-

cundum Hof. (Canonica) arbitraria. s. de offi. dele. de causis. ¶ Prima ¶ glo. signat contrarium, ponit solu. 16. quam reprobatur, demum soluit. ¶ In ¶ glo. 1. ibi, pauperibus] secundum Ia. & Phi. dici posset id, quod datur ecclesie, intelligitur dari pauperibus: quia quod habet ecclesia, pauperum est. 16. q. 1. c. ult. [& ibi, Dedit] non tamen creditur petenti: alias qui debuisset nisi 10. li. posset petere mille. unde & ad collectores est recurrendum, ar. de cle. cū dilecti. vel arbitrabitur hoc bonus iudex, & defert iuramentum, ar. supra quod me. causa. c. fin. [& ibi, quadruplum] sub quo ¶ est rei persecutio, ut tamen triplum sit poena, quod dic ut no. 1. q. 5. in eum. an vero poenæ possint excedere quadruplum, no. 1. 2. q. 2. cum de uotissimam. 17. q. 4. quis domum ¶ [& ibi, quoniam quidam] ubi de hoc. 89. di. iudicatum [& in fi.] Gof. dixit, quod contrarium locum habet, cum grauatur ecclesia: hic quando singulariter clerici, quo casu propter inimicitias pauperibus erogatur, ar. ff. fami. er. l. plane, & sit si de Iudæis, cum sit, & c. ad liberandum. Dic cum Hof. quod casus diuersi sunt, non contrarij. si. n. prælatus grauatur subditum in procurationibus, tunc locum habet de cens. procuraciones. Si in exenijis tempore procurationis locum habet, de cens. Romana. §. pe. & c. 2. libr. 6. Si alio tempore, locum habet. 18. di. de eulogijs. si propter seruitium factum legato, vel alij, locum habet, quod hic dicitur, vel forsan secundum eum indistincte redditur hodie duplum, ut no. in ca. procurationis, in fi.

ADDITIONES.

- a ¶ Spo. olim. Versiculo caueas, & seq. & vide Bal. in l. 1. C. de testa. in primo contrario.
- b ¶ Ob tur. cau. Vide per d. Bar. de Sali. in le. cū te. C. de condi. ob tur. causam. & videtur contra hoc facere, quia illa, quæ sceleris sunt quæsitæ, apud licantur fisco, l. Lucius, ff. de iure fisci. & vide glo. in l. ubi autem, hic allegata.
- c ¶ Facienda, Vide glo. & lo. An. in c. 1. de concess. præb. & Bar. in extrau. ad reprimendum, in gl. super. ver. denunciationem.
- d ¶ Vsupcapram. vide glo. de præscrip. vigilantibus, & Bar. in extrau. ad reprimen. & plenius lo. And. in c. possessor, de reg. iur. l. 6. ult. membro quæstionis.
- e ¶ Quicquid. Vide lo. And. in c. possessor, de reg. iur. lib. 6. & Bar. in l. vlt. capio, ff. de vlucra. & in l. 1. ff. de aqua plu. ar.
- f ¶ Domum. Et per hoc. in le. penul. C. de ser. fugi. & Bar. in l. si pulatio ista. §. alteri, ff. de verbo. oblig. & plene in lege una. C. de senten. quæ pro eo, quod interest.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia non consecrata gaudet immunitate, & nu. 4. & interdicta etiam, nu. 2.
- Oratoria priuata immunitate non gaudent, nisi in casu.
- 2 Clericus habet immunitatis priuilegium etiam interdictus, & si spensus, ac excommunicatus.
- Afflictio non debet afflictoungi.
- Ab animatis ad inanimata sic hic argumentatio.
- 3 Immunitas pro dignitate.
- Profanare, pro violare.
- 4 Epilogus, & additio glossarum.
- Actus pro potentia ponitur.
- Ad humanos usus locus Deo dicatus redire non debet.
- De episcopalis palatii priuilegio, remiss.
- Ad simili argumentum, in fi.

C A P V T VIII.

Ecclesie. Casus. Ecclesia ¶ non consecrata, in qua diuina celebrantur, gaudet immunitate. Et ponitur primò dictum. secundò ibi, Quia obsequijs, ratio dictæ [Ecclesie] dixit Gof. quod priuata oratoria, quæ in domibus priuatorum habentur, hoc priuilegium non habent, de cose. dist. 1. vnicuique, & c. se. in auct. de ec. tit. §. si quis in

in sua domo, & §. si verò, col. 9. & sup. de cens. cap. vlti. quod verum dicit Vincen. nisi oratorium auctoritate episcopi sit constructum, alle. autem de ec. xdi. si hospitale [Celebrantur] Quid si ecclesia sit interdicta? vide tur per hoc c. q. teneat privilegium, sicut clericus interdictus, suspensus, vel excommunicatus retinet privilegium immunitatis circa manuum iniectionem, & circa foru. §. i. di. dictu Gof. idē Vin. idem Host. qui dicit, q. deus, in cuius honorem datur immunitas, nō deliquit, de his quæ fi. a ma. par. cap. quæsiuit, & satis affligitur, q. sibi subtrahitur debitum, de cele. mis. c. 1. Nec est addēda afflictio afflictio. 7. q. 1. cū percussio, & remit. ad summā. c. ti. §. in quātum, ver. sed nunquid hoc privilegium [Immunitatis] dignitatis sic dicit, quasi sit extra mūnēra, & onera, q. alij imponūtur. Phi. [amittit] alias adi. mitit. & hoc fm literā ecclesie, & tunc incipit constru. ctū ibi, Privilegiū Profananda. i. violanda. Phi. profane, quod fieret, si fugiens ad eā abstraheretur ab ea, nō pmissa impunitate. Gof. de pena violentis immunitatē vide. 17. q. 4. si quis cōtinuax. & quod ibi not. ¶ Prima ¶ gl. rñdet per qōnē. ¶ In gl. 1. ibi, nondū gaudeat [idē Ab. Host. cōtra secundum quem sufficit, q. locus sit dicatus deo auctoritate pontificis primarium lapidē imponentis, cum postea non possit ad humanos vsus redire. 3. de reli. do. ad hęc & q. dicit, Celebrantur, exponit. i. celebrari possunt. nō, n. multum inspicienda est celebratio, quod patet in priuato oratorio, vt dixi, a secundum Go. dicit tñ ipse Ho. q. Cle. III. sentiebat cum gl. sed pro sua opinione inducit Host. quod de palatio epī dicitur. 17. q. 4. id constituimus, & dixi §. c. inter, & de statua p̄fecti vrbis, inst. de rerum. diui. §. nullius,

A D D I T I O

¶ Vt dixi. Ad hoc facit contra de cele. mis. maiores. §. ceterum vbi attenditur potius habitus, quam actus, & ibi vide glo.

S U M M A R I V M.

- 1 Immunitate ecclesia non gaudent, qui sub spe immunitatis in eis, vel cæmeterijs delinquant, excipitur nu. 5. Ea intra quot passus ab ecclesia contineatur, ad dicti. earum, iuncto textu.
- 2 Ex cæmeteria qui extrahit quem per partem mantelli pendentem exterius, offendit immunitatem ecclesie. Clericum trahens incidit in canonem, & quem. De immuni loco, qui trahit nolentem, & eum condemnat ad mortem, vel mutilationem membrorum non tenetur, nisi violentia. Causa finales constitutionis attenduntur, in fi.
- 3 Vindicatio restrictior venia prolixior apud viros prudentes esse solet.
- 4 Epilogus, & additio glossarum num. 5. In ecclesiam qui committit, an ab ea defendatur, & quando. Furtum nunquam sit bona intentione, nisi in casu.

C A P V T IX.

- 1 Immunitatem. C. Qui t sub spe immunitatis in ecclesijs, vel cæmeterijs delinquant, immunitate nō gaudēt. & sunt due partes, secunda ibi, cum in eo [Membrorum] adulteria, & raptus virginum fm Host. [Earum] vel infra 10. passus, 30. in minoribus ecclesijs. 17. q. 4. sicut [Veretur] dixit hic Vin. q. si t stas extra cæmeteriū trahit eum, qui stat intus, per partem mantelli, quæ manet exterius, offendit immunitatē ecclesie, nam & qui sic traheret clericum, incideret in canonem inf. de sen. ex. nuper. Dixit aut Gof. q. qui nolentem de loco immunitatis trahit, & eum ad mortem, vel mutilationem membrorum condemnat, non tenetur, cum sola violentia puniatur, sup. eo. inter. idem Ho.

[Nullatenus] sicut ex ipso facto p̄sumptione iuris, & de iure. nam & si de hoc nō constet, & si etiam huius voluntatis non sit, locum habent causæ sequentes, quæ fuerūt finales huius statuti, hæc aut impulsu, ad hoc de p̄n. cum infirmitas. ff. de post. l. 1. §. sexum. subueniretur tamē ei, si contrarium probaretur, vt dicam super glo. secundum Gof. [Commisuri] Apuleius de deo soc. in prin. Solet t apud prudentes viros esse in operib. elaboratis vindicatio restrictior, in reb. subitanis venia prolixior [Cum in eo.] hic ponuntur due causæ finales. ¶ VI. gl. inducit hoc c. contra Hug. & signat contrarium, & soluit, in fi. querit, & respondet. ¶ In t gl. 3. ibi, auxilium, in fi. [vide in p̄r. c. quia frustra, super 1. glo. ¶ In gl. vlt. ibi, ad ecclesiam] quæ opi. Hug. posset vera esse in eo, qui nō ex proposito propter veteres inimicitias, sed ex verbis nouiter ortis homicidium ibi commisit secundum Host. in fi. per p̄dicta patet secundum Hostiē. q. qui committit furtum in ecclesia, ab ecclesia non defendetur, licet Host. cōtra notauerit, inducens. C. de epis. & cleri. si quis in hoc genus, de hoc plenius in sum. c. tit. nec distinguit hoc casu circa intentionem furis: qui nunquam sit furtum bona intentione, nisi forsā in casu, infra de furtis, si quis per.

S U M M A R I V M.

- 1 Continuatio tituli. Ne clerici, vel monachi secularib. negocijs se immisceant, quæ in alyis locis, quam hic in a tradant.
- 2 Negociumulare quod dicatur. Negociationes alias honeste sūt inhoneste & quib. ex causis.
- 4 Faciem facere, vel pingere non licet. Ornatus mulierum quo casu reprobetur, & peccent mulieres ob psam. Intentio puniatur, etiam si nullus sequatur effectus, ex fine.

Ne clerici, el mona. sec. negocijs se immisceant, Rub.

- 1 Viso t de his, quæ cōp. tūnt, de prohibitis videamus, Gof. Habetur materia 88. d. 2. 1. q. 3. per totum, de dist. 5. de negocijs in causis sanguinis. 2. q. vi. Repetitur in 6. conuenit de elec. transmissa, de vi. & hone. cler. c. vit. & eo. tit. in cle. c. 1. Dicitur autem t seculare negocium quilibet actus secularium rerum hic enumeratus, a quibus actibus est abstinē. 2. iudicium de secularibus rebus, quod licet clericis inter clericos tantum, 1. r. q. 1. §. ex his, 2. tertio dicitur seculare inter homines seculares, quod non licet clericis de his, quæ pertinent ad iudicium ecclesie, vt causa decimationum, de deci. quoniam Iuris patronatus, de iudi. quāto, matrimonij, qui fi. sine le. causam, vel nisi pro miserabilibus personis. 88. dist. p̄ totum, T. Gof. Inn. Et scias, q. t negociationes alias honeste sūt inhoneste ex causa, puta cupiditatis. 1. q. 4. quicūq. ex tempore, puta festiuitatis, de ferijs. ca. 1. & vlt. ex loco, puta ecclesie, sup. ti. prox. c. 1. ex persona, puta clerici, vt hic per totum. Ex re, quia non licet negociari in his, quæ nec per se, nec cum admixto possunt esse vsui. ff. de contrah. emp. quod sape. §. veneni. vnde negociari licet in veneno, quod admixtum potest esse vsui, vel etiam purum pro feris occidendis, sicut & de gladio ad defensionē, & de coloribus ad colorandos homines, vel mulieres pro bono, fm Inn. qui hoc no. 7. c. 1. hoc dictum t de colorandis maxime hominib. non placet Host. cum cuiq. sufficere debet, & placere naturalis color datus a deo, & vix sine ipsius iniuria pōt alius supponi, ar. de con. dist. 4. ostenditur. 1. q. 1. quidā. vnde Eccl. 4. Ne accipias faciem aduersus faciem tuam. faciem inquam p̄icturā aduersus faciem naturalem: & cōtra faciem timere potest illud Joel. Omnis vultus redigeretur

getur in ollam infernalem. unde Didymus Brachmanorum Rex ad Alex. loquens de fœminis suis, quæ non ornabantur, sic dicit, Quis potest opus naturæ corrigere? quod si fiat, aut infructuosum est, quia vincitur: aut criminofum, quia præsumitur. Et Cyprianus de disciplina, & habitu virginum dicit, Opus dei est, quod nascitur, diaboli, quod mutatur, vide in Hier. ad Marcel- lam quarta q. & contra Eluidium. D. non tamen repro- bat honestum, preciosum, & placitum ornatum mulie- rum sine pictura, si ideo se ornant, vt magis viris pla- ceant; sed si vt aliorum oculos ad se trahant, est illicitum, & mortale. 32. q. 5. nec solo, & c. seq. Chryso. Mu- lier si se decorauerit, & vocauerit ad se oculos hominū etiam si plagam nō intulerit, vindictā dabit extremā, venenum enim obtulit, & si nullus, qui bibat, inuentus sit, & iunge quod notā. in sum. de emptio. & vend. §. de quibus rebus. Host. & vide quod dixi in Merc. super re- gula ea, quæ fiunt, de regulis iuris, libro sexto.

S V M M A R I V M.

1. *A negotiis secularibus & quibus clerici, & monaci iubentur abstinere, & nu. 1. 2. & 4. & qui, nu. 4.*
Negotia plura, quam vocabula.
Paucæ hic dicuntur. 14.
Virtus est placitis abstinuisse bonis.
2. *Conduci potest sacerdos, vel eius opera.*
Contentiones, lites, & rixæ in quibus consistant.
3. *Ornatus dicitur qui pollet virtutibus.*
Emere victualia tpe fertilitatis, vt et vendantur alijs famis tempore, quo casu liceat etiā clericis, ad dicti. necessitates.
4. *Generalis clausula subsecuta omnia precedentia comprehen- dit, & nu. 1. in prin.*
Similia quoque comprehensa dicuntur, & nu. 5. §. 1.
5. *Suffragium glossarum.*
Exempli causa pauca sunt exprimenda.
6. *Additio glossarum.*

C A P V T I.

1. **Multa;** Casus. Numerat t concilium multa se- cularia negotia, a quib. iubet clericos, & monacos (in verbum apostolici ab- stinere) [Negotia] plura, quā vocabula. st. de præscr. ver. natura [Paucæ] enumerat 14. & sic nota, q. 14. dicuntur pauca. de hoc de clerico. ex. latores [Ad quæ] secularia negotia (Appetit) Est virtus placitis abstinuisse bonis. Ouidi. epi. & vide quod no. in cle. de hæret. ad nostrū. §. 2. in gl. dicūt isti, & sup. et consequitur, fm Host. [Tur- pe lucrū] caueat ergo clericus a negotiatione, de qua. j. de usuris, c. si. fm Host. [Accipere] vel expectare. 11. q. 3. qui recte. Go. [Cōducere] vbi precium dandum non est, s. vt sit platus. j. ne præ. vi. l. c. 1. et 2. quia alias t cō- duci pōt sacerdos, vel eius opera. e. ti. c. vi. T. Vin. [Ri- xas] contentiones consistūt in verbis, lites in iudicijs, ri- xæ in factis, vt percussionibus inuicem, fm Pe. [Vidua- ram] pro his personis postulare debet gratis. hoc enim eis solum ex pietate permittit, de postul. c. 1. et ultri. fm Pe. [Ornamentum] Hic. ad Oceanum. 1. c. Qui virtutibus t pollet, ornatus est. Sunt n. quidā ignorantes mensurā suam, et tantæ stoliditatis, atq. uecordiæ, ut in motu, & in incessu, et habitu, et in se mone communi risum spe- ctantib. tribuant, ornatum uestium, corporis, et mensæ parantes, qui tñ sordib. fedior est. vide si. ad Rusti. 2. D. [Proposito] i. ordini, uel religioni. Inn. [Delitijs] alias delictis. Inn. [Contradicendum] quod intellige, ut not. 14. q. 3. in fi. sum. et q. 4. q. 1. & 3. [Necessitates] si qs. n. tpe fertilitatis emat multa victualia, ut tempore famis abundet, sicut fecit Ioseph Gen. 41. licitū est, et nō tā- m pro se, sed et ut tpe famis alijs uedere possit eo pro-

cio, quo tūc uenderetur ab alijs, quod intelligas, si id fa- cit ideo, ne in terra sua victualia deficiat: quia videbāt homines propter abundantiam id ad extraneos de fer- re, vel dissipare, vel circa ipsam debitā diligentiam nō hñe, alias si nulla utilitate pensata emant hoīes, vt ca- rius uēdant, peccant. de hoc de emp. & ven. c. 1. §. & gra- uis clerici, q. laici. 14. q. 4. quicunque, fm Inn. & Host. [Legimus] actū 20. in fi. [Benedicti] 21. cap. de casu siq. monasterij, & 75. de præposito monasterij, circa me. Host. [Caues] 13. & ultimū exēplum, fm Host. [Et si in- lia] ar. q. t qbusdam enarratis generalis clausula. s. bñ- cuta omnia comprehendat, de procur. qui ad agendū. li. 6. & no. de si. sicut, de reser. inter ceteras, de sta. mo. su- per quodam [Ministris] ergo prohibetur hic solum con- stitutis in sacris, de cōse. dist. 2. tribus, & c. se. sed dic fm Host. hic prohiberi omnib. beneficiatis, quod dic, vt de postul. c. 1. de cleri. ve. ca. 1. (Apostolus) 2. ad Thimo. 2. ¶ In t gl. 1. ibi, vulneratus. §. ult. ibi iuriscōsultus di- cens, multa in iure civili publica utilitate recepta t di- sputationis rationē, vñ solū exemplū subdit, quod hñs de off. dele. prudentiam in gl. 2. circa me. ¶ In gl. si rē- men, ibi, decurio) sequitur, qui prohibetur conducere ē- dā, si vere successerit in conductione, remanet in ea, qd in omnib. similibus seruandum est. ¶ In t gl. 1. in b.) 2. lias est sub §. non ita. ¶ In gl. 46.) & j. de vi. & hor. cle- c. vno lib. 6. Ioa. An.

A D D I T I O.

1. *Capitulo 1. Vide plenius per Io. Cal. in commento. c. nauiga- ti, de vsu. & plenius per dominum Bar. de Sili. in aut. ad hñc. C. de vsu. & per beatum Thomam secunda secunda. quaestio- ne. 78. art. 4. & vide 86. dist. rationes.*

S V M M A R I V M.

1. *Si clerici ministri, vel procuratores laicorum deprehendun- tur in fraude, non debet eis ab ecclesia subueniri, & quomo- do intelligendum, nu. 1. & 7.*
Denuntiatio publica debet esse ne locus sit inficiationi.
2. *Laicus clericorum non debet esse procurator, & qua in re.*
Clerici vbi non possint esse laici procuratores.
Non possunt foro suo renuntiare verbo, sed facto contrario.
3. *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 6.*
Arbuer sententiā dicere non cogitur superueniente sacerdotio.
7. *Additio glossarum.*
Laicus in clericum quo casu potestatem habeat.
Monitio unica pro trima quandoque habetur & quo casu bñ-

C A P V T II.

1. **Sacerdotibus.** Casus. Si t clerici mini- stri, vel procuratores lai- corū deprehenduntur in fraude, non det eis ab ecclesia subueniri. ponit prohibi- tionem & penā transgressorum ibi, Quod ibi (Publice) ne locus sit inficiationi, et ne valeat ignorantia causa- ri, in. de clan. despon. cum inhibitiō, i. respon. ver. qua- re specialē, & j. de ludis, ita quorundam, in fi. st. de in- stito. sed et si pupillus. §. de quo palam (Ministri) gene- rales, et repete qd no. de ob. ad ra. ca. vno, fm Inn. (Eo- rū) i. laicorum (Procuratores) clericus ergo non debet esse procurator laici, inf. eo. procuraciones, et c. sedm, et 86. di. c. si nec laicus t clericorum gerendo admini- strationem ecclesiasticæ domus. 89. di. iudicatum, sup. quo vide quod no. de decimis, quamuis, de syndico, ca. vno. Host. (Postmodū) s. post denunciationem, et prohi- bitionē sic publice factā (Administrationis) nō ergo p- hibetur hic, nec alio iure, quominus clericus in ecclesia sticis, & coram ecclesiastico iudice fieri possit laici pro- curator, et ideo est admittendus. st. de procur. l. mutus, secūdm Ho. ad hoc p. de simo. cū essent, vbi et de hoc, sicut reconuertit, de proc. c. 1. lib. 6. (Deprehendatur) in- an. a laicis capiantur (Fraude) de qua tenetur, de ob. ad ra. ca. vno (Ab ecclesia) vt det eis pecuniam ad satisfaciendum

ciendum de fraude, vel et vt det eis aliud auxiliū, vel fauorem, non tamen dicimus, q̄ sub seculari iudice debeat cōueniri, vel ab eo pp hoc capi. quamuis quidā cōtradixerint. Inn. Non ergo, s̄m Hos. impertietur sibi ecclesia fauorem, quin teneatur reddere rōnem, & in loco, quo gessit. C. vbi de cri. agi oportet. l. 1. & 2. & satis facere competēter ad cognitionē iudicis ecclesiastici, alias si secularis illū propria temeritate distringeret, ecclesia non tantum personā, quam libertati ecclesiasticæ subueniret illum defendendo, nisi omnino incorrigibilis esset, & monitionem episcopi contemneret, vt
 4 dicam in gl. licet autem t̄ clericus verbo foro suo non possit renunciare, de fo. compet. si diligenti, de sen. ex. contingit. 1. facto tamen cōtrario potest. e. ti. cōtingit. 2. & c. perpendimus, & c. in audientia [Scandalum] &
 5 sic frustra implorat & c. supra ti. c. fi. ¶ Secūda t̄ glo. reddit rationem ponit opi. quam reprobatur, & huic litte
 6 ræ dupliciter respondet. In. 1. t̄ glo. ibi oportet] & ideo
 4 superueniente sacerdotio non cogitur arbitrar sententiam dicere, vt in. l. se. ¶ In gl. 2. ibi. l. 3. §. 1. vide infra e. ti. de dona. inter virum, & vx. c. fi. in. 1. gl. [& ibi non fraudatur] vide hāc & se. de collu. c. 3. super 5. gl. ¶ In
 7 t̄ gl. 2. ibi falsum] idem Vin. Tan. Phi. Gof. & Inn. & idē
 5 Host. nisi monitio fuisset facta in synodo per episcopū super hoc sub pena priuationis omnis priuilegij clericalis: quia illa loco trinæ monitionis habebitur, de ap. præterea, de loca. c. 1. & infra de sen. excomm. a nobis. 1. & hunc intellectum probat littera, publicē denuncies, & littera, q̄ si postmodum & c. [& in fi.] Vinc. de hoc supra de ap. dilectis, in. 1. gl.

S V M M A R I V M.

- 1 Religiosi exire ad quæ audienda prohibeantur, et si audierint, quæ pœna, & nu. 3. & 4. & 5. 6. an idem, si legerint, nu. 3.
- 2 Diaboli calliditas quæ in preciosora ecclesiæ membra. Lectio etiam prohibetur, vbi auditus interdicitur.
- 4 Religiosus quis dicatur.
- 5 Docentes eandem pœnam incurrunt, quæ discere quid prohibiti tenentur.
- Correlatiuorum eadem ratio.
- Fugitiuorum pœna.
- 6 Epilogus, & Additio glossarum, nu. 8.
- Furtum committitur ex alieno largiri.
- Malum non est faciendum sub prætextu, sine compensatione boni, & quando.
- 9 Cap. illorum, de senten. excomm. in fi. prin. intellectus.

C A P V T III.

- 1 **Non magno.** C. Religiosi t̄ professi exeūtes audire leges, vel physicā, nisi infra duos mēses ad claustrum redeant, excommunicati sunt, & in nulla cā patrocinari possunt & in choro, capitulo & ceteris erūt vltimi: & sine dispensatione papæ non promouētur. Et primo ponit factum repræhensibile. secundo id fieri p̄hibet ibi, vnde ne. tertio quadruplicē pœnam imponit ibi, si vero antiqui hostis. 2. q. 5. hēt hoc, & de hoc dixi de sum. tr. dānamus, in fi. (Et infra) sequitur, infirma t̄ ecclesiæ membra præcipitare laborat, sed manum mittit ad desiderabilia, & electos, & multorum casum operari se putat; si preciosius aliquod membrum ecclesiæ sua fuerit calliditate detractum (Solito) 26. q. 5. episcopi. 26. q. 1. Io. de regula. licet. §. si vero. Host. [Corporibus] propter hoc, vt dicunt, volunt t̄ audire physicam [Negocia] propter hoc volunt audire leges, de postul. c. 2. [Legendas] ergo si exit claustrum sibi ipsi legens, vel studens in legibus, & si non visitet scholas, hac pœna tenetur, secundum Inn. Et ad intellectum huius verbi vide, qd̄ dixi in regula, cum quid prohibetur, de reg.

iur. lib. 6. in qō. de priuilegio huius studij super versicu. audire [Scientiæ] corporalis, vel mūdang, diuinā verō, s̄ theologicā, & canonicā audire possunt, & audiūt, & quādoq; sic expedit, de off. ord. inter cætera. infra de priuilegio super spec. sed quandoq; impedit. intumescunt. n. scioli contra Abbatē, ipsum accusant, vnde lites, odia, labores, & multæ expēse, multa; monasteriis nocua proueniunt, ar. 93. d. diaconi, ver. hinc ep̄i accusantur. Sed cōtra, lex humana est pars diuinā, vt no. de gta. & quali. c. pe. & leges ab oibus sciri dēnt, quia oēs astringūt, C. de legibus. l. leges sacratissimæ. So. secūdm Host. illud locū habet consideratis laicis, qui et de ecclesia sunt, sed clericos nō astringunt. sup. de cōst. quæ in ecclesiā, & c. ecclesia, licet illis, cū pro eis faciunt, vti possunt. 10. c. 1. & ca. si in adiutorium. vnde & hodie ab auditu legum plures alij prohibent, inf. eo. super specula [Religionis] sup. & post & c. Ex t̄ voto. n. quantū ad Deum religiosus est, & est timendum, ne per hoc retardaretur a voto, de voto, literaturā, & c. per tuas, potest ergo religiosus dici, qui ad seculum redire non pōt, secūdm Hosti. & Pe. [Professionem] tacitā, vel expressā, inf. eo. c. 2. lib. 6. vbi t̄ etiā excōicantur magistri, qui scienter docēt, vel in scholis tenent tales religiosos; & quod hic dicebat Hosti. ibi dicā super 3. glo. [Ad physicam] decreta verō, & theologiā legere possunt, quæ sunt sciētia pietatis, magis tamē cōsulerē, q̄ in claustro manerent. Et adhuc dicunt quidā pro vtilitate mon. eos audire posse leges, & physicā, vt hāc prohibitio loquatur de his, q̄ ea mente audiūt, vt rursus secularibus inuoluantur negociis. Sed isti desipiunt. Ala. Vin. & reprobatur intellectus istorum infra eo. super specu. Phi. & per hāc literā secūdm Goff. [Legesue] hic vide quod no. 37. di. ca. 1. [Duorū] simile spaciū temporis, de cōuer. coniu. ex publico [Spacium] hodie t̄ statim excōicatus est, infra eo. super. Inn. hoc est falsum, vt ibi dicā [Sicut] istud inducebat dubitationē, vt dicā inf. eo. super spe. & est prima pœna [Et in nulla] secunda pœna. & remittit Inno. ad no. de postul. c. 1. [Reuerli] tertia pœna (Vltimi) ad modū fugitiuorum, vt in regula beati Benedicti, quod dic, vt de regula. ca. fi. de ætat. & qua. intelleximus (Nisi forte) quarta pœna.
 7 ¶ Prima t̄ gl. ponit brocar. alle. 7. iura, in contrariū alle. tria, soluit dupliciter, primo mō distinguit 7. cōpensationes. ¶ Vlti. gloss. signat contrariū, & dupliciter soluit. ¶ In t̄ glo. 1. ibi, arbitretur] & de ma. & obe. illud, & de cōuer. inf. cap. 1. (& ibi, pauperes) & licet talis non habeat animū lucrandi, committit furtū: quia species lucri est ex alieno largiri. ff. de furtis, si pignore. §. 1. vt no. 14. q. 5. c. forte (& ibi, sicut non sunt) Tu distinguas, an malum, quod cōpensatur, malū sit ex lege diuina, & tunc omnino locum habet quod dicunt, s̄ q̄ talis compensatio non admittit, an ex l. canonica. & tunc compēfari pōt auctoritate papæ, cum illud malum tollere possit, quod cōstitutio sua indixit. ad quod facit, quod no. de concess. præb. proposuit, de voto. cap. 1. & c. magnæ, de iureiur. & si Christus. §. quādā, secūdm Hosti. (& ibi, si euangelica) quod intelligas, vbi damnum inducit mortē, vel membri trūcationē, vt ibi. secus, si macerationē, vel castigationem, sicut ieunare, orare, vigilare: quia talis admittitur, imō & imponitur, de pœ. distin. 1. in actione, & c. agite, & di. 3. ille rex, de obserua. ieiun. per totū (& ibi, in fructu) melius dixisset, in virginitate quoad verba canonis, quem allegat (& ibi, dici) secundum
 9 Ro. & ita soluit hic Goffr. ¶ In t̄ gloss. vlti. in fi.) Hostien. contra, cum expressē & specialiter prohibitum sit, & c. cum illorum, verum in suo casu, & facit quod dicam de eo, qui fur. ordi. re. c. 1. in fi.

A D D I T I O.

Ex voto. Hosti. sic dicit, vel ideo hoc dicit, ex quo votum remittit quantum ad Deum & c. vsque ibi per tuam, & subdit, pro pri. Io. And. super 3. Decr. H h ma

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

ma tamen expositione facit, quia hac consti. non astringitur nisi si religiosi, infra eo. super specula. in hoc casu potest, ergo &c. ut sequitur, alias hæc litera est corrupta.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus generalis procurator, vel iusticiarius principis secularis deponendus est, secus si unicum negocium tractet, nu. 2. Religiosus autem grauius punietur. Attestatio cum effectu hic requiritur.
- 2 Religiosi magis reprehendendi, si vetita clericis committantur, cir. fin.
- 3 Epilogus, & additio glossarum.

C A P V T I I I I.

- 1 **Sed nec:** Casus. Clericus ¶ generalis procurator, vel iusticiarius principis secularis deponendus est; & si religiosus est, grauius punietur. & primò ponit prohibitionem. secundo penam transgressorum, ibi, Si quis autem, & sup. construendo, sed & in eodem concilio statutum est, ut nec clericorum quisquam, &c. & si. de succes. ab intestat. c. 1. (Procuraciones) generales. In q. bene posset clericus ¶ tractare vnum negocium laici, infra de simo. cum essent (Iuris) sup. ad hoc (Tentauerit) cum effectu. & tolle litera, ab ecclesiastico &c. vsque ibi, immergit, Quia seculariter agit, quod est infra fluctibus. 7. q. 1. sciscitaris (Potestatibus) de offi. ordi. quāto (Religiosorum) cū enim hoc reprobabile sit in clericis, reprobabilius est in religiosis: quia non solum a veritis, sed a quibusdam licitis abstinere debent. 1. 1. quæst. 1. aliud. de pœ. di. 1. aliud. Gof. (Attentare) concor. i. fra de hæreti. accusatus, in fi. lib. 6. ¶ Vlti. glo. t arguit, & remittit. ¶ In gloss. vlti. in fi.) vbi etiam de hoc.
- 2
 - 3

S V M M A R I V M.

- 1 Clericus iudicium sanguinis exercens, & officium habens præpositi secularis, & quando, & n. 2. in quam penam incidat. ibid. nume. 2. & an committere alij, & quomodo eas possit, numero 6. Honor præordine.
- 3 Clericus an possit esse aduocatus in causa sanguinis. Vicecomitis officium quod. Præpositus pro quo sumatur hic.
- 4 Verbum præsens imperatui tertia personæ an sit latæ sententiæ, in fine & nu. 7.
- 5 Epilogus, & additio glossarum, nu. 6.

C A P V T V.

- 1 **Clericis.** Casus. Clericus ¶ iudicium sanguinis exercens ab officio, & beneficio deponetur, & excommunicatus est habens officium præpositi secularis, si monitus non desistat. & diuisio patet. secunda ibi, iubemus, & vtraq; subdividitur [In sacris] idem in minoribus. Inno. tamen, ut dicit Host. hic, qui sunt in sacris, maius imminet periculum: quia nec contrahere possunt, & sunt irregulares (Vnde) sup. & nos [Honore] i. ordine [Priuetur] sit enim irregularis, infra eo. sententiam, & sic deponendus, de excess. præla. ex literis [Sacerdos] factus, vel fiendus. vel. i. clericus, de coha. cleri. ca. 2. Hosti. [Officium] sup iudice, vel domino seculari. nam dignitati suæ hoc annexū habere posset, ita, q. per se non exerceat, sed alij committat, ut dicit gl. Prælati verò, qui sunt in consiliis principum, consilium possunt illum absoluendū, qui est in causa absolutionis. Item in genere respondere potest de iure, lex sic dicit, vbi crimen non imminet de proximo puniendum, ar. 33. q. 5. ca. 1. 5. q. 6. delatori: & sic intelligatur, quod no. de excess. præla. ex literis, in gloss. 2. Item
- 2

suadere potest in genere, q. fiat iusticia, 23. q. 8. pessimam. ex quo tamē sciret casum imminere, nullo modo consulat, si in casu damnationis existat. sed & leuem penam corporalem dictare, vel pronunciare posset, infra de rapto. in archiepiscopatu, inf. de cri. fal. ad audientiam. de hoc plene in summa eo. tit. §. 2. sub §. clericus, ver. possunt tamen clerici, & se. an aut ¶ clericis possit esse aduocatus in causa sanguinis. no. de homic. ad audientiam. & infra eo. sententiam. Host. cuius gl. posui supra de post. c. 1. super 1. gl. [Vicecomitis] de istius officio, & quō constituitur, vide in Spe. de vicecomite [Præpositi] hic sumitur pro laico officiali, sic infra de verb. fig. ex parte. 1. in prin. & vide quod ibi dixi (Seculari) ergo ¶ non prohibetur cognoscere de criminali causa vice alicuius epī, qui non penam sanguinis, sed detentionis in mon. infligere consuevit. talis. n. nec peccat, nec fit irregularis, ar. supra de procura. tur. Inn. & infra de penis, tur. supra ti. 1. inter ali. idem videtur, si cognoscat vice alicuius secularis, dummodo a pena sanguinis abstineat, dic vt infra de rapto. in archiepiscopatu, fm Host. (Subiaceant) ipso iure. ex quo monitus non desistit, de hoc supra tit. 1. non minus. ¶ Secunda ¶ gl. docet, quomodo prælati per alios causas sanguinis audiunt; in fi. quærit, & soluit. ¶ In ¶ gl. 1. in fi.) Respō. T. Vin. Host. & Gof. signant hoc pro contrario. & loquuntur fm eos de spiritali truncatione. ¶ In glo. 2. ibi, in generalis) idem, si ex speciali, puta q. super tali delicto veritatē inquirat, & iusticiā faciat, infra eo. ti. c. vlt. li. 6. (& ibi, deleget) ergo & specialiter committit (& in fi.) optabat Ho. q. aut clericis concederetur per se iusticiā secularē facere, vbi talem iurisdictionem habent, & si ne pena irregularitatis, aut in totum tolleretur eis iurisdicō temporalis, cum talis commissio sit contra iura ¶ ff. de off. eius cui mand. est iu. l. 1. & si iudex quando que dēt cām audire, vt vitetur corruptio, & iusta feratur sententia, et vbi agitur de capra, fortius q. agitur de truncatione, vel morte, de ele. vbi periculum, cum concor. li. 6. & dicit, q. sit pro rōne voluntas, licet non ignoret rationes, quæ reddi consueuerunt de pietate ecclesiastica, & q. in talibus secundum legem potest interuenire corruptio, & similes. sed secundum eum hæc nō satisfaciunt menti iuris, cum quælibet res transeat cū suo onere, supra de dec. pastoralis. §. fructus. nec dubiū est secundum eum, quin papa posset prouidere, vt in eo quod le. & no. de homici. sicut dignum, in fi. de verb. fi. nouimus. ¶ In ¶ gl. vl. in fi.) quod probatur, secundū Pe. 17. q. 4. si quis suadente, vbi ponitur ver. subiaceat, & ab omnibus intelligitur canon latæ sententiæ.

A D D I T I O.

¶ Sit contra iura. Intellige ciuilia, non autem canonica. vt de eapto in archiepiscopatu, cum si. & sic non contradicit illa lex.

S V M M A R I V M.

- 1 Negociari clericis quando liceat, & nu. 2.
- 2 Additio glossarum. Monachis nil proprij licet habere, nec conductiones facere.

C A P V T V I.

Secundum. Breue est, habens tria dicta. & sic diuisio per se patet (Negocietur) nisi ¶ lucrum proueniat ex opera, vel re sua. Inn. vel dic, Causa lucri, quasi mercimoniū exercende, fm Ho. rem. si supra c. 1. (Habeat) concor. 86. dis. peruenit. 5. de dec. dilecti, dic vt ibi (Ad firmam) vidē qd scripti de æta. & qua. ex rōne. ¶ Secunda ¶ gl. respondet per ob. & so. ¶ In gl. 2. ibi, c. 1. vñ prohibetur nō solū clericis dei militib. sed et laicis militibus seculi. C. loc. & cō. l. fi. C. de re mili. milites, & l. militares,

tares, lib. 12. & in fi. & not. fm Host. q. tex. non repetit de clericis, ideò quia clerici suo nomine hoc possent necessitate instate. Ratio diuersitatis patet: quia isti possunt habere proprium, illi nò, vnde nomine proprio nò contrahunt, de testa. requisisti. §. fin.

S V M M A R I V M.

- 1 Monaci incorrigibiles de monasterio expelluntur. & quomodo reformabitur eorum monasterium, & nu. 2. in fi. & 5. Exemplo bonae vitae qui alijs debeant esse.
- 2 Regula religionum est in precepto & in quibus rebus. Preceptis non alligare, commendatur. Monacho, & expectatio antecedere penam debet, cir. fin.
- 3 Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4. Metum inferre potest collegium, vel corpus.
- 5 Additio glossarum.

C A P V T VII.

- 1 **Relatum.** Casus monaci & incorrigibiles de mon. expellentur; & reformabitur mon. de fratribus alterius ordinis, si de monachis eiusdem reformari non potest (Exemplo) suae vitae, quod deberet bonum praebere, & prior ipso ante omnes. §. de sta. mo. cum ad mon. ver. prior. & sic praelati subditis, religiosi secularib. clericis, & clericis laicis, de voto, magna. Sed heu possumus hodie cū B. Bernardo dicere, minus quam populus est sacerdos, fm Host. facit 8. q. 1. qualis [Compellas] ar. q. & regula est in precepto; quod intelligas indistinctè quò ad tria substantialia, de quibus no. §. de reg. ex parte; & quò ad contenta §. de sta. mo. cū ad mon. alia vero non putamus in precepto: alias vix vnus de 4. monachis saluaretur. Host. Comendatur per hoc regula praedicatorum, per quam transgressores constitutionum ad penam obligantur, sed nò ad mortale in his, quae per se nò sunt mortalia. de minoribus dic, vt in consti. cle. de verb. sig. exiui. §. cum igitur, & seq. [Resisterint] precise. §. condecen- ter moniti & expectati. §. de ma. & ob. cum in ecclesijs, & c. dilecta [Ordinis] & si isti non possent haberi, instituat clericos seculares, vt §. de reli. domi. inter quatuor [Edant] Sapiencia. 11. Plautus in comedia, Saeperecon- dita luporum fiunt rapinae vulpium. ¶ Secunda & gl. no.
- 2 q. vniuersitas delinquit. ¶ Pe. gl. querit, & sol. ¶ In & gl. 2. ibi, animaduertendum) collegium, vel corpus potest inferre metum. ¶ In gl. pe. ibi, seruus) vide de consti. ex literis, super 3. gl. ¶ In & gl. 2. ibi, auctoritate sua) nò dicit, q. episcopus possit eam facere secularem, sed regula rem alterius ordinis. vide qd dixi de reli. do. inter quatuor, super 1. gl. imponere. adde quod no. de sta. reg. ca. vno, lib. 6. in gl. sed quomodo (& in fi.) Ala. contra ff. de dolo, si ex dolo. de hoc 12. q. 2. piscopus qui mancipiū, & infra de simo. c. dilectus. 2. ¶ In glo. vlt. in fi.) & ibi, auferetur a nobis regnum, & dabitur genti facienti iustitia n. Eccle. 10. & dignū est, vt male merita & c. ff. de po. bona fides.

S V M M A R I V M.

- 1 Hoc capitulum not. & in quo. Tabellionū vsus olim apud Venetos nò erat, sed pro eis presbyteris utebantur, vide alia nu. 2. 9. Tabellionatus officium clericis interdictum. & cur. num. 7. & quibus nu. 1. & qualiter nu. 4. excipitur ibid. & nu. 8. Instrumenta ab eis ante interdictum confecta an teneant. Pœna pœnæ addi non debet, imò imposita molliri.
- 2 Tabellio quot iurare cōsuevit, & simul eius inde colligitur officium. Instrumenti confectiōem recusare nequit requirenti: alijs irrogatur pœna, & quæ. Seruus publicus quare dicatur.

- 3 An constitutus a laico possit super ecclesiasticis instrumenta conficere, quid è contrario a clerico tabellione.
- 4 De eius diuersis nominibus vbi, & a quo scribatur. An fieri possit ab episcopo, vt eius credatur scriptura extra lacum, num. 8.
- 5 Epilogus, suffragium & additio glossarum, nu. 6. & 7. Clerici rogari testes in instrumentis & quibus, nu. 8. in fi.
- 9 Notarij vocabulum quibus accipitur modis. Notariatus seu tabellionatus officium laudabile laicis. Per eius susceptionem a clerico in minoribus constituto facta ancepsum clericatui, & beneficijs intelligatur.

C A P V T VIII.

- 1 **Sicut te** Breue est. & t. no. capitulum cōtra Venetos, vbi non est vltus tabellionū, sed presbyteri conbiciunt instrumenta (Sacris) secus in non sacris. si tamen fecerint instrumenta ante, quam eis interdicatur, tenent, postea verò nò. Innoc. Abb. & potest esse ratio quare post interdictum nò valent: quia interdicto officio, & eius executio, arg. de ap. pastoralis. §. 1. alias elasoim esset, quod esse non dēt. ff. de iudi. si prator, & de elect. commissa. §. portò, lib. 6. & sit hoc etiam in penam contrahentium, & delicto consentientium. Dixerunt quidam, q. si hæc prohibitio perueniat ad illos de populo, non valet instrumentū, alias probabilis ignorantia excusat. nā tunc tales indigne conficiunt instrumenta quantum ad se, sed non quantum ad alios. ad hoc supra de ord. ab episcopo. c. 1. & 2. & de cohabi. cle. & mu. c. vlt. Tu dic indistincte, q. valet instrumentum, licet tabellio priuari possit beneficio: quia ex sola pœna hic imponitur, vnde alia inuenire non debes, ff. de reli. & sumpt. fu. at si quis. §. & generaliter, de sepul. vio. l. 2. §. non perpetua, sed potius imposita molliri infra de reg. iur. in pœnis. Si autem propter hæc excommunicarentur, planus est, quod postea non valerent, de hæreti. si aduersus. Hosti. & de hoc in Spe. de instr. edi. §. restat, ver. sed cū dixeris. Consuevit autem fm Hosti. tabellio 6. iurare. Primò, q. de his, quæ videbit, & audiet, & requisitus fuerit, sine diminutione veritatis & commixtione falsitatis conficiet instrumentum. vnde, vt dicit Host. solet requiri tabellio sub pœna officij sui, quod conficiat instrum. requirenti: quod si non faceret, periurus videtur, & sic suis instrumentis postea non credetur, ar. supra de test. testimonium, & hanc requisitionem quisq. de populo facere pōt, arg. ff. de off. prasi. l. 3. de test. relatum. 2. & pro tanto dicitur seruus publicus, & publica persona, vt infra remittam. Secundò, q. secreta sibi iniuncta celabit. Tertiò, q. super vsurario cōtractu, vel in fraudem vsurarum inito sciēter nulum conficiet instrum. Quartò, q. de omnibus instrumentis, quæ reddet, protocolla tenebit. Quintò, q. fidelis erit illi, a quo constituitur, & si sciret damnum suum tractari, per se, vel nuncium reuelabit. Sextò, q. illud officium sic sibi iniunctum cupiditate, amore, odio, & timore re- nōtis per omnia secundum bonam conscientia fideliter exequetur. vide in Sp. de instr. edi. §. restat, ver. si. sed quero, sub qua forma. Queritur autem t. nunquid tabellio constitutus a laico possit super ecclesiasticis conficere instrumenta: dicunt quidam q. sic, & ita de facto seruat. Tu de rigore, & veritate iuris dicas contrariū; ad hoc de ele. Mesiana^a duo enim operantur, quod creditur publico instrumento, prasiatio iuramenti, de pre- fer. ad audientia, in fi. & auctoritas iudicialis, a qua tabellio hanc recipit potestatem, in auct. de tabel. §. 1. & vlti. col. 4. C. de tabel. l. 3. li. 10. quorum fm hic deficit, sicut. n. dictū testis auctoritate iudicis laici in causa ecclesiastica recepti fidem non facit in foro ecclesiæ, licet forte sit verum. supr. de iud. at si clerici, sic & in instru- mēto tabellionis auctoritate ipsius cōstituti: sicut enim hoc imperator specialiter mandare non posset, ita nec Io. And. super 3. Decr. H h 2 generali-

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

generaliter, ad hoc s. de deci. tua, secus esset in instru-
mento confecto a tabellione clerico etiam in tempora-
libus, licet tale officium exercere non debeat, vt hic,
per ea quæ le. & no. infra, qui fil. sint le. per venerabile.
s. rationibus, fm Host. [Tabellionatus] de diuersis no-
minibus t tabellionum hic per Host. vide supra de pro-
bat. quoniam contra. ibi scripsi super verfic. publicam
[Subtractione] non enim præcise, sed causatiue interdi-
citur eis hoc officium. si. de zta. & qua. quaris, ex hoc
etiam patet, q. si non habet beneficium, hoc officio uti
potest, fm Host. [Interdicas] præterquam in calu, infra
de hære. vt officium. s. ad conscribendas, lib. 6. de mo-
naxis, dic vt ibi, & in extrana. Bonif. de offic. ord. de-
bent. ¶ Gl. 1. t. querit opponendo, & dupliciter sol. ite-
rum querit, alleg. pro & contra. vel soluit, & alleg. con-
tra. ¶ In t. 1. gl. ibi, seruitus] vide in ca. quia ea, super vl-
ti. gl. ¶ In gl. 1. t. ibi, clericorum] dicit lex. C. de decur.
lib. 1. o. vniuersos decuriones a tabellionatus officio vo-
luntus temperare. & inde forte huius constitutionis ra-
tio sumpta fuit, Host. [& ibi, verior] dicebat Host. quod
multiplex ratio, ne scilicet in sacris vterentur hoc offi-
cio: quia ratio ad omnes etiam non constitutos in sa-
cris extenditur, qui desiderant promoueri. secunda,
quia genus est negociationis, vt sequitur: qua ratione
hoc locum habet etiam in clericis in minoribus. dum-
modo non egeant, de postu. c. 1. alias, si egerent, licitum
est eis sic negociari, supra c. 1. ver. negocium. tertia,
quia ratione iuramenti, de quo sup. dixi, si multum fre-
quentabat, vix euitabit periurium. ad hoc de iureiura.
quemadmodum, & hæc ratio respicit omnes. 4. quia, vt
supra dixi, constitutus fidelitatem iurat ei, a quo con-
stituitur, quam clericus laico, a quo nil temporale te-
net, præstare non debet. supra de iureiur. nimis. Nun-
quid t. autem episcopus possit tabellionem facere cu-
ius scripturæ credatur extra locum, dixi & remisi supra
de fide instr. c. 1. P. [& ibi, ar. 3.] cui statuitur quo ad eccle-
siasticas causas, fm Ioan. & Phil. vnde dicebat Goff. q.
clerici possunt esse notarij papæ. s. q. 1. c. quidam, & epi-
scoporum, & archiepiscoporum, per iura præal. infra
de simo. c. 1. Inter laicos verò non scribat, cum ab eis
conuersatio ipsorum debeat esse segregata, 2. q. 7. lai-
cos. Innoc. nec debent rogari testes in instrumentis se-
cularium negociorum, si sunt presbyteri, 1. q. 2. quam
quam [& in fi.] & 77. t. dist. monachus, sed ibi exponitur,
notarius. i. lector, a literis, siue notis legendis. simili mo-
do, respondet Vin. ad capitulum multorum, dicens, q.
ibi ponitur notarius pro scriptore, sicut C. communia
de le. 1. 3. vbi seruus notarius estimatur. 1. ser. cum seruus
non possit esse notarius, de tabul. gene. lib. 6. dicit ta-
men, q. illud officium laudabile est personis, quibus co-
uenit, si laicis, dixit et ipse Vin. q. si clericus, in minori-
bus suscipit tabellionatum, cedit clericatui, & benefi-
cijs, sicut si contraheret matrimonium, de cler. coniug.
diuersis. hoc non reciperetur hodie, nisi per aliquas cir-
cunstancias iustificaretur hoc dictum, puta quia officium
recipit a rege, vel principe, qui quos facit notarios, ad
publica & criminalia officia deputat.

ADDITIONES.

¶ Messana. Caue, quia hoc est iurisdictionis voluntariæ; & hæc
auctoritatem habet a principe, & sic vbiq. videtur illam exer-
cere. l. 2. ff. de off. procon. & lega. & ibi contra videtur velle Bart.
& in l. non aliter, ff. de adop. & plenius in l. 1. C. de sum. tri. & fi-
de cathol. in 7. q. & de hoc in Sp. de instr. ed. s. restat, ver. & no.

S V M M A R I V M.

1. Clericus qui sit, vel esse desiderat, sententiam sanguinis nec di-
citare, nec proferre, nec quoquo modo vindieta sanguinis exer-
cere potest, nisi de crimine criminaliter non agatur, num. 3.
3. Quid si scribat, quod aliquis capiatur, et ex illa sequitur mors,

vel truncatio ipso facto.

4. Quid si causa sanguinis recipiat testes, vel scribat.
5. Quid si aperiat, & legat ex mandato principis, quibus manda-
tur capi quis & suspendi, & id fiat. vide alia, nu. seq.
Quod sequitur etiam ex aliquo imputatur hic, & supra nu. 3.
& 4.
6. Clericus an quod aduocatus sit in causa sanguinis, incurrat ir-
regularitatem.
An si in bello iusto sit vt minister, vel consiliarius, vel fautor
vel opitulator, vel prepositus incurrat, & quando, nu. 8. 9.
10. 16. ex chirurgia quando, nu. 11. et 12. et ex alijs nu. 13.
7. Ruptarij qui, & unde dicti, & quales, nu. 9. 10.
12. Purgatio cum feruenti aqua, & ferro candenti qualiter fiat.
Cum frigida uero aqua qualiter.
13. Monomachia quid, cum eius etymologia.
Duellum quid.
14. Epilogus, suffragium, & additio glossarum, n. 15. & 16.
Clericus nec spectaculis interesse debet, in fi.

C A P V T VIII.

Sententiam.

Capitulum est habens mul-
ta dicta, iō non sumimatur,
nec diuiditur (Clericus) si-

ue t. in sacris, siue nō, si ordinari desiderat. s. 1. dist. c. 1.
s. co. clericis, Host. (dictet) contra. 24. q. 3. illud, ibi, dū
legū auctoritas in improbos exercetur, erit dictator im-
munis, illud in laico, q. immunis est a culpa, non tamen
ab irregularitate, Goff. & quod hic dī de dictante fm
Ho. intellige, et si non diceret, vt iudex, sed vt assessor,
vel iuris peritus. Qualitercunq. n. dictet, si sequitur vin-
dicta sanguinis, irregularis est, licet nō ipse, sed alius
pronunciet, quia proferenti præbet auxilium, & confi-
liū (Proferat) contra, administrator t. deposito officio
de crimine conuenitur. C. vt oēs tam tā ci. q. mil. l. una,
& eps erit iudex, vt in aucten. ibi signata, in cor. vt iud.
sine quoquo suffra. s. necessitatem, col. 2. sed illud, cum
de crimine non agitur criminaliter, fm Vin. (Statuti)
forfan dicit ptās clerico; tu non vis mihi seruire, nec ti-
bi seruiatur a meis, & sic interdicendo sibi suorum cō-
mercium, vel alias eū grauat [Scribat] quid si t. scribit
clericus, q. aliquis capiatur, & ex illa captione sequitur
mors, vel truncatio, ipso facto, & causam penitus igno-
rante? periculosum est ei, quia nō consueuerunt hoīes
capi pro nihilo, & lex promotionis non in voluntate,
sed in facto consistit, vt patet 15. q. 1. c. fi. vnde hoc ene-
nire posset, & c. de homi. is q. li. 6. & ideò debuit se sub-
trahere, de ser. non or. c. 1. cū concor. & ideò sequitur,
vnde in curijs & c. fm Ho. Sed t. quid si in causa sangui-
nis clericus recipiat testes, vel scribat auctenticē, nun-
quid sit irregularis? dic q. sic, fm Inno. & Host. si ex tali-
bus dictis mors sequatur, arg. q. co. clericis. 24. qu. vlti-
his a quibus, secus forte, si non forma auctentica scribe-
ret. talis n. scriptura ipsum forsan non faceret irregula-
rē fm Inn. quinimō nec si scribat et auctentice, nisi in-
sticia sanguinis ex scriptura sequeretur. sola n. scriptu-
ra in nullo casu irregularem constituit scribentem, vt
patet j. proxi. gl. in prin. quāuis alias puniri posset pro
eo, q. exercet rem prohibitam sibi, vt nō. in simi. s. cap.
proximo. iterum qualitercunq. scribat, si ex illa scriptu-
ra sequatur homicidium, irregularitatem incurrit, vt pa-
tet in eo, quod dixi super verbo, dictet. Quid t. si literæ
mittantur alicui principi, q. talem homicidā, qui in ta-
li hospitio moratur, capiat, & suspendat. princeps hæc
literas tradit clerico suo, vt eas aperiat, & sibi legat,
quod & facit, & sic homicida capitur, & suspenditur,
nunquid est clericus irregularis? vtiq. sicut & respon-
sum fuit per dominum Clementem papam quartum:
quia ex lectura sua homicidium secutum fuit, nec pro-
dest, si dicat se ignorasse tenorē: quia ipsum sibi primo
legere debuit: qd & si non fecit, tñ q. cito peruenit ad
captionem

captionē, debuit subsistere, & literā dño reddere, ac ei dicere, q̄ talem lram legere nō erat officij sui. ar. in his q̄. 3. & j. no. & j. de hom. sicut dignū, & s. eod. clericis, & infra. §. 1. & §. si. Quid si aduocatus sit in causā sanguinis, rñdeo, nec sola aduocatio facit ipsum irregularem. Si vero ex officio aduocationis sequatur vindicta sanguinis, irregularis est, siue, sit ex parte accusatoris, & contingat reum occidi, de quo nemini dubium est, siue etiam ex parte rei, & ex hoc contingat occidi accusatorem, qui se ad penam obligauerat talionis. Caueat ergo clericus, ne i causa sanguinis aduocatus existat. ad hoc §. o. dist. si quis viduam §. 1. di. ca. 1. Aliqui tamē volunt dicere q̄rium, qñ aduocat ex parte rei; quia & talē defendit ecclesia. 23. q. 5. reos sanguinis; sed quicquid dicant, hoc genus defensionis nō debet assumere in iudicio, in quo nec debet interesse, vt sequitur, imo & aliter intelligitur illa defensio. vt le. & no. supra ti. prox. inter alia. de hoc aut no. plenius supra de post. cap. 1. [Vindicta] facienda [Ruptarijs] ex vulgari formatur hoc verbū. Gof. dicit Abb. q̄ Lōbard, vocant istos berroarios, prouinciales rotterios, & dicit, q̄ dicuntur a rumpo, pis. credo q̄ hic recipiatur pro his, qui p̄sunt pr̄dictis, vel pro his q̄ p̄sunt machinis, quē vere rumpūt [Balistarijs] dicunt quidam, q̄ si quis in bello iusto non ad impugnationem alterius, sed ad sui defensionē balistario derit, vel ministrari fecerit balistam, vel sagittas. esto q̄ balistarius postea occidat aliquē, dum mō tradens, siue ministrans non intendat principaliter, q̄ balistarius aliquem occidat, nec credat ipsum intēdere ad occidendū, sed solū ad se, & sua defendēda, vel recuperāda, nō est irregularis, quamuis in veritate balistarius illū occiderit. qui alienum noluit dimittere, vel ab alterius impugnatione cessare; & hoc ea rōne, quia ille, qui balistā parauit, & ministravit, non commisit homicidium factū, nec cōsilio, nec mādato, nec volūtate, quia nec illū voluit occidi: sed potius q̄ cederet alieno iuri. hoc. n. intēdebat, & non aliud: ergo nec est homicida. §. o. dist. si quis viduā, infra de homi. significasti. 2. infra de cler. pu. in duel. c. 1. & 2. multo minus ergo, si arma tradidit non pugnantī: quē tñ ad sui defensionem recipere credidit. circa quod vide quod dicam de Iudæis, ita quorūdam. super 3. glo. & de homi. c. pe. in fi. Si vero alterum pr̄dictorum interuenisset, s. vel q̄ ls, qui parauit balistam, principaliter intēderet alium occidi, vel crederet q̄ balistarius ad hoc intēderet, irregularis esset, quia auxiliaretur ad homicidium faciendū, ar. infra de hom. ad audientiam. §. si. vbi de hoc, & c. significasti. 2. Principaliter ideo dico: quia si non principaliter ad hoc intenderet: sed secundo, vt patet si aduersarius nollet aliena dimittere, bene intēdebat, q̄ impugnaretur balistis, vel sagittis, non deberet talis, vt videtur, iudicari irregularis, alioquin, si contrariū diceretur, iā nulli bello q̄tuncq; iusto interesse liceret, cum ibi quasi semper homicidia perpetrentur. 23. q. 1. noli estimare, & c. seq. Sed melius est, vt dicas talem irregularem, quia nūquam licet clerico in bello ēt quantumcūq; iusto ministerium, vel consilium ita immediatum ad mortem pr̄bere, vt patet infra de p̄c. quod in dubijs, & ar. infra de p̄c. c. 2. & in eo, quod le. & no. supra de voto. ex multa. §. si. sed nec in bello iusto etiam ad sui defensionem licet ministrare pr̄dicta. alioquin ministrās & homicida iudicabitur & irregularis: quia non dat operā rei licitā, sed illicitā, & quia non dat oēm diligentiam, qaam pōt, ne fiat homicidium, sed ipsum procurat potius perpetrari, & cām propinquam pr̄bet: ar. infra de hom. ad audientiam, quod dic vt ibi no. & c. Ioannes, & c. si. Dicūt etiam aliqui, q̄ istis balistarijs, siue ruptarijs, qui quasi continue sunt viri sanguinum prohibitū est parare balistas, vel sagittas etiam in iusto bello, si aut & prohibitum est & pr̄esse, vt hic, enseim vero vel

lanceam eisdem pr̄parare non est prohibitum, nec inducit irregularitatē. Sed dices, quare ergo reputatur homicida, & irregularis ille, q̄ scribit sanguinis snām, vt le. & no. supra e. c. rñ. 1. Rñdeo, aliud est hic, & aliud ibi. hic. n. intendit principaliter se & sua defendere, vel ipsa recuperare. nec intendit ad occidendū. vñ si mors exinde sequatur aliquorum, non defendenti se, sed ad uersariorum duricia est potius imputādū, j de homi. postulasti. ibi vero scribens snām directe & principaliter intendit vindictā sanguinis, & quamuis iuste consilium, vel auxiliū pr̄beat: & ideo censetur irregularis, vt ibi not. fm Innoc. cuius est mēs totius huius gl. & de hoc in Spe. ti. 2. §. iuxta, ad fi. ver. qd si clericus [Præponatur] posset tñ dici, q̄ si p̄ponitur bello, qd nō sit directe ad occidendū sed ad sua defendēda, vel recuperāda, hoc liceret, vt no. de rest. spo. olim. sed tñ nō his p̄sonis, qui quasi directe sunt viri sanguinū, vt ruptarij, & balistarij, fm Inno. vt hic, & j de sag. c. vno. tutius tñ est fm Hof. vt nulli bello p̄ponatur acies ordinādo: alias p̄ iure suo posset esse in bello, de sen. exc. dilecto. §. & qdē. vnde dic [Præponatur] vt comes, vel dux. sup. c. cle. & c. sed nec [Chirurgia] chirurgia t̄ non prohibetur nisi p̄ periculum erroris, quod ei inest. Quid si quis in laicali habitu hanc artē exercuit, & multi sub eius cura obierunt? dic q̄ non est irregularis, nisi in culpa, vel negligētia valeat deprehendi, ar. de hom. tua nos. §. 1. In clericali vero oībus prohibita est: quia nō congruit officio clericali, non tñ sunt clerici irregulares hoc ipso q̄ ipsā exercent, quīs ex hoc deponi possint, si moniti nō emēdēt; sed si mors inde sequatur, vel membri truncatio ēt sine culpa ipsorum, satis pōt dici, q̄ sunt irregulares, vt pr̄. c. tua, & §. 1. dist. c. 1. Item nec secantes sunt irregulares, nisi mors inde proueniat, fm Inn. quod dic, vt no. in pr̄. decr. tua, & de æta. & qua. ad aures. Omnibus ergo clericis indistincte prohibetur hęc ars, & hoc p̄pter dubium curationis euentum, & conscientia lubricum. vt ibi: si tamen non reperiatur in culpa ante factum, nec post factum, nec in facto, & de his tribus dicam infra de iniur. c. fin. in prin. non iudicabitur irregularis, licet incisus non obediens mortuus sit, infra de hom. tua nos: quia imperitia imputatur medico, non mortalitas, ff. de offi. p̄s. illicitas. §. sicuti, fm Hof. q̄ forte in clerico nō est verū, nisi quo ad facilitatē dispēdandi, vt decr. tua [Subdiaconus] factus, vel faciendus [Aduflationem] incidunt, n. quandoq; & faciunt t̄ cocturas graues, & profundas atque periculosas, leuem enim aduflationem etiam penalem infligere potest minister ecclesiæ, de cri. fal. c. 3. [Feruētis] vel panis, & casei, de purga. vul. per totum [Frigida] cum feruēt, & ferro candēti sit, qñ quis per illa nō lēditur. cū frigida vero, vt dicit Abb. se habuisse a magistro suo, sit sic, qa impletur vas aqua tantæ profunditatis, q̄ excedat altitudinem hominis, quō ad os, & duo recipiunt expurgandum, et ponunt eum sup aquā, & dimittunt cadere. si nō attingat fundum vasis, innocens est: alias indicatur nocens [Prohibitionibus] 2. q. 5. monomachiam, cum c. seq. [Monomachijs] id est singularibus pugnis inter duo factis, & monos, quod est vnum, & machia, quod est pugna, quasi vnus & alterius pugna. sic duellum, quasi duorum bellum. ad esse. n. pugnae duo necessario requiruntur. ¶ Prima t̄ gl. quærit, & soluit. ¶ Vlt. signat contrariū, et soluit. ¶ In. 1. t̄ gl. ibi. l. 1. vide de his, quæ fi. a pr̄la. cum apostolica, super gl. antepen. ¶ In t̄ glo. 1. non videtur] idem Inn. qui dicit, q̄ interesse non facit quē irregularem, nisi interesset vt auctōritatē, vel auxiliū pr̄stans. idē tamen secundum Hof. si pr̄staret consilium, opem, operam, vel fauorem, vt patet in eo, quod le. et no. infra de hom. sicut dignum, et de cler. pugna, in duello. c. 3. dicit etiam, quod si ad eum spectat iurisdicctio, nullo mō lo interfit vindicta, de excels. pr̄la. ex lite.

Ioan. And. Comment. in Tertium Decret.

literis. idem Guil. in Spec. de legato. §. iuxta. ver. quid si episcopus (& in fi.) quia nec spectaculis debent interesse, de cons. dist. 5. non oportet. i. Gof.

S V M M A R I V M.

- 1 Religiosi audire leges, vel physicam excommunicantur ipso iure, & quando n. 3. 9. & 12. & publicari & per quos mandantur, & quomodo intelligatur, n. 1. & 4. eorum quoque lectio & studium prohibentur. ibid. & §. 6.
Hec constitutio ad quos purrigatur alios, & nu. 4. 6.
Causa huius constitutionis impulsiva quæ, & finalis quæ, & quæ dubitandi, nu. 1.
Advocati an esse possint hi prohibiti audire leges, & quæ, ad ver. nulla causa, & nu. 1.
- 4 Scholæ de iurisdictione quorum efficiantur.
- 5 Prohibitio huius constitutionis est favorabilis, & amplianda. Legale studium est pars diuini, & cui competat, & quid de eo scribat D. Augusti.
- 6 Ioannes Andre. citat suas in regul. iuris lib. 6. quæstiones hic in fin. & alibi supra.
- 7 Milites Christi specialiter qui dicuntur predicatores. Ascendentes pro hereticis. Descendentes pro predicatoribus.
- 8 Hereticorum studium & eos confutare et eliminare ad quos pertineat, & sub qua pena.
- 9 Fraus legi non facienda, & ex ea committitur in ipsam, et quo modo hic committatur, & supra nu. 4.
- 10 Epilogus, & suffragium glossarum. num. 11.
Favor ampliandus. §. 2. & 6. nu. 5.
Institutio heredis favorabilis, ibid.
- 12 Additio glossarum. & nu. seq.
Virtutum purgatur de voluntate domini, & exempla hic.
- 13 Personatum qui habere dicantur, §. 1.
- 14 Rector ecclesie, et eius notarius non ligantur hac constitutione.
- 15 Ab excommunicatione huius canonis, qui possit absolvere. Verbis legis manifestis stare debemus, non ea extenuare, ex regula scripturarum, in fin.

C A P V T X.

Super specula. C. Constitutio Turonensis concilij puniens religiosos audientes leges, vel physicam, est canon lata sententiæ, & incidentes in illâ debent per locorum ordinarios publicari, & extenditur ad habentes dignitates, vel personatus, & ad psbyteros. & ps. j. de magris. & de priu. super specula [Exeuntes secus et go, si non exeant, sed in claustris hæc audiant vel legant, in Inn. q. d. tales nō ligari hac cōstitutione nec excoīcati esse, qd verū est fm Host. quoad verba: secus quo ad mentē, de qua j. e. quia vero. ar. pro & §. de oī. or. inter cætera. Dicit aut, qd hoc indigeret declaratione. Consultit tñ illū in dubio se putare ligatū, ar. in eo, quod le. & no. j. de cle. excom. mini. illud, ver. licet aut. Exitus. n. videtur fuisse, quia istæ scientiæ religiosi nō cōgruunt, cum etiam eis prohibeatur ipsarum exercitiū, vt patet de post. c. 2. j. de hom. tua. imo poti⁹ ei cōpetit lachrymari, legere, & orare. 16. q. 1. c. 4. 5. & 6. & cū hæc cā cessare nō possit, nō cessabit effectus [Nulla causa] ēt pro mon. suo, & abbate imperante pro eo, qd sunt excoīcati; alias nulla esset pena. Gof. [Diuerfas] de rescriptis. super literis, de concessione præbendæ, quia diuersitatē. Dicebāt tñ enim aliqui, perat canō latæ sententiæ. Alij qd ferendæ, fm Ioan. Tertij tam peramentū addebant. s. spaciū duorum mensium. Alij exponebāt Redierint, idest redire cæperint. Alij dicebant post reuersionē eos iterū exire posse, & audire vsq; propē finē aliorum duorū mensium, & tunc tenebantur reuerti, & sic de singulis. Sed hæc opin. falsa est, quod patet inf.

ad fi. ex ver. destiterint, fm Host. Idē dixit Vinc. de illa & de præ. vel dic, qd illud verbū, sicut, inducebat opi. quasi ipsi excoīcati non essent, sed quasi excommunicati essent vitandi. De hoc ergo erat opi. an esset limitatum dinarium, an veritatis expressum [Ipso facto] non essent quidā tñ non expectatis duobus mensibus. qd si hoc innotetur, quod nō puto verum per id, quod dicitur tex. inferius, Intra præscriptum spaciū, Gof. Dicitur Gof. tenet Vinc. & hoc placuit Inn. Ipse tñ nota. contrarium, sup. eo. non magno, quod tenet Host. respondens ad rationem prædictā, qd illud nō loquitur de religiosis, sed de secularibus cler. & ex mente. 2. & pen. glo. hoc idē videtur tenuisse Ber. & si tantū tempus fluxit, qd intra residuum ad claustrum redire nō possint, non propter hoc sunt excoīcati nisi post terminum. Gof. ad hoc de elect. commissa, in prin. lib. 6. cōc. Host. Vinc. tamen dixit contrarium [Diæcesibus] not. qd scholares tñ efficiuntur de iurisdictione illorū, in quorū diæcesibus student. Itē ratione delicti, de foro comp. c. ult. Phil. Host. remittit §. proximi. respon. & lec. §. eo. non magno. & studium, vt hic. Quid ergo, si religiosus, canonista, vel theologus vadit ad principium amici incipientis in legibus, vel physica causa honoris, nō est in ea interpretatio, quia hic quantum ad verba damnatur et lectio, & auditus. puto tñ, qd papa responderet talē non ligari ex mēte, ar. ff. ad exhib. l. pen. quia verba cū effectu & c. etiā in pœnalibus quandoq; ff. quod quisq; iur. l. 1. §. hoc autem.

b Quid si is, qui incipit, paucos habet socios, propter quod vult eum continue honorare, non admitto talem honorem, et si legentem extraordinarie tantum semel in septimana velit honorare, hoc dico, vt oīs fraus excludatur. arg. Insti. vi bo. rap. §. sed nedum talia. ff. de trans. cum hi, & infra de diu. quanto, in §. pen. cum suis cōc. Host. Primum dictū huius gl. intelligas fm sua op. Host. fm quam non expectatur finis duorū mensium [Ampliari] favorabilis tñ ergo est, & amplianda hæc prohibitio, non restringenda, vt quidam dicunt, qui somniant fm Host. fm quē obijciunt, qd omnes hi possunt audire leges, sic in proœmio compilationis huius mandatur, qd omnes in iudicijs, & scholis vtantur hac compilatione; ergo mandatum censetur omne id, sine quo illud expediri non potest. ff. de proc. ad rem, & l. ad legatum. sed vt nō possumus, nisi illā sciamus, nec illā scire quo ad legales materias, nisi illarū notitiam habeamus, sed nec sufficientem notitiam, nisi in illis studeamus, patet, qd hodie omnes possunt audire, & hoc per proœ. esse correctum. Multa enim habemus inserta, quæ sine legibus vix sciri possunt, de offi. iud. c. fin. & de com. c. & de deposito, & his similia. & leges et canonizatas in multis locis habemus in corpore decreti. quæ aut inserti non debuissent, aut debuissent hæc prohibitio remoueri, maxime cū lex civilis sit pars diuinæ, & theologica & locū suū necessariū obtinet in ecclesia, saltem quo ad regimē tēporaliū, qd nō sunt contemnenda, vt dixi de æta. & qual. c. pen. & probatur 12. q. 1. vidētes, & c. præco. Ex his dicebat Rofr. Ben. in Rubr. de parochia. post principiū, qd papa cum duobus suis consiliarijs fecit, sicut vulpes, quæ cum non posset comedere ceras, dānabat illa. & dicit, qd ad regimen ecclesie summē necessaria est civilis sciētia, & qd vbi de iure tractatur, illi ignorantes inter sciētes sedēt vt testes. Sol. dicit Host. nō obstat, quod dictū est de materiis legalibus, quia & sine principali studio, lect. & auditu legū per libros legales, qui possunt haberi, & suas gl. & illas quæ in ipsis iuribus apponuntur, & sufficiēs notitia de ipsis pot. haberi, & qd dubitat, qrat, nec ideo ligatur, qd de dubijs interroget, & certiorari velit, dummodo principaliter ibi nō studeat, ad hoc 37. dist. §. fi. 38. dist. c. fi. q. 3. si habes. ff. de fideicom. lib. apud Iulianum, de offi. primi. c. vno, nec obstat, qd civilis sciētia videatur pars diuinæ,

& quod sit necessaria regimini reipublicæ. nam & si illud sit verum, tamen per suos ministros expediri debet, scilicet laicos & clericos non prohibitos, unde apostolus 1. ad Corin. 6. B. Secularia iudicia si habueritis &c. ubi etiam gl. Aug. Christum deum inuoco testem, quoniam mallē per singulos dies aliquid manibus operari & alias horas habere liberas ad legendū, & orandum, vel aliquid agendum ex diuinis litteris, quam tumultuosissimas perplexitates causarum pati de secularib. negociis, & secundum hoc intellige 11. q. 1. te quidem, & quod no. de iudi. qualiter. 1. res. Illi ergo, qui non habent animarum curis intēdere, illas audiant, discant, & expediāt. Alij verò, insistant circa curam, & ecclesiastica, & spiritualia, & suas scientias. ¶ Sed tū nunquid persona ecclesiastica poterit aliquibus socijs priuatim in camera leges legere? nō, quia culpa similis, &c. C. de malef. l. culpa. C. de hære. l. 2. Alij dicunt illud verū de scientijs, quæ in se malæ sunt, & omnino damnatæ, secus de sciētijis, quæ omnino in se nō sunt malæ, sed ideò audiri non debent, quia certis prohibita. facit quod de si. nota. de officio deleg. ex parte. sed dicit Hof. q. quicquid isti dicant, Byrria semper homo, quia & lectio prohibetur, & studium, vt patet supra, talis ergo nō euadet sententiam, vt non verbis, sed rebus lex imponatur, de electi. commissa, cum cōc. lib. 6. & sic a lectione, auditu, & principali studio prohibeantur. Circa hoc adde, quæ dixi in q. disputata per me, quam posui super regula, Cū quid prohibetur, de reg. iu. li. 6. [Dilatatio] per multitudinem studentium: & loquitur methaphoricè secundū Gof. [Loco] idest studio, Inn. [Bellatorum] idest prædicatorum, & aliorum defendentium fidem ex auctoritatibus sacræ scripturæ: & tales specialiter dici possunt milites Christi, licet regulariter oēs clerici sic dicantur. de quib. etiam posset intelligi l. aduocati. C. de aduoc. diuer. iu. secundum Hof. [Valeat] fides catholica. vel

8 sancta dei Ecclesia [Ascendentib.] idest hæreticis tū fidē nostram impugnantibus, quos confutare, & tandē eliminare debent catholici specialiter episcopi, alias negligentes administratione priuantur, de hæreti. excōicamus. 1. §. 1. 2. & vlt. Hof. [Plebanos] hoc intellige, vt j. c. c. 1. li. 6. [Ab his]. s. studio, lectione, & auditu harū

9 sciētiarum [Destiterit] sufficit tū ergo in clericis desistere: in monacis requiritur, quod intra illud tempus ad claustrum redeant, & sufficit ita scriptum esse, sūm Gof. & Vin. Sed quid si postea iterum incipiant audire: ligatur: quia hæc consuetudini deputarunt, arg. C. de episc. aud. l. 3. alias fieret fraus legi, quod est vitandum, vt supra dixi secundum Hof. ¶ Glo. tū ad omnes] respondet per quæst. quid de beneficijs curatis, & personatib. non curatis. ¶ Pen. gl. prin. respondet per quæst. finis querit & solu. ¶ Vl. gl. respondet per quæst. an habentes personatus egeant dispensatione papali, sicut & monaci. allega. quod sic, & hoc tenet in addi. in an gl. tenuit con-

11 trarium. ¶ In. 1. tū gl. ibi, repetita] vide post c. 1. in vlt. gl. [& ibi, parabolani] vide de rescr. sciscitatus, super 3. gl. ¶ In gl. ad omnes, ibi, prospexit] vide de fer. c. 2. super 2. gl. ¶ In gl. vlt. ibi, cum quidam] vide de verbo rū significatio. cum in partibus. super vlt. gl. [& ibi. l. 1. §. vlt.] fauor institutioni debetur ita, quod licet sint defectiua in ver. valent, vt si d. Titius hæres, nec adiecit, esto: vel vxor mea esto, & deest hæres, vel talem hæredem esse, & deficit iubeo. ¶ In tū glo. 2. ibi, cōnumerandum] dicit Vin. numerandum ab exitu ipsius mona. hac de causa. Idem Inn. Petr. & Abb. quò ad religiosos. quò ad clericos ab incaptione auditus. Dicit etiā, q. si post exitū mutato proposito vadant ad theologiam, nō prodest, nisi prius huic constitutioni satisfaciant, quia ita scriptum est, nisi abbas significaret ei, q. iret ad theologiam, quia tunc censetur reuersus ad claustrum, licet verba hoc non sonent. ff. de in ius vo. quamuis, & purgatur vitium re penes furem remanente de auctoritate domini. ff. de vsucap. si fur. sed si deserto mādato abbat. s. iterum redit ad leges, in hanc penam incidit ipso facto. Vin. ¶ In tū gl. 3. ibi, suæ] vel pauperum. Ia. Phi vide quod dixi de post. c. 2. [& in fi.] nisi ubi sunt contra abbates pro mēsa sua, de rescr. edoceri, vel ipsos accusant, de accusa. ex parte. Vin. ¶ In gl. ad omnes. ibi, personatus] vt primicerij. §. de const. cum accessissent, thesaurarij. §. de conc. præb. cum nostris, cancellarij, vt eccle. bene. c. vno, saccentores. j. de exe. præl. inter dilectos, præcentores, de consu. cum olim, idem de quibusdam alijs dignitatibus, quæ sunt in certis ecclesijs de ipsarū consuetudine. Go. [& ibi, qui curam habent] dicebat tū Inn. id posse verum esse de curato nomine proprio. si enim ex delegatione velut vicarius curam haberet, nō est dubiū, q. non ligaretur hac constitutione secundum eum, quod putat verum Hof. de vicario temporalis, vt officiali episcopi, qui ponitur & deponitur pro ipsius episcopi voluntate. §. de inst. c. 3. vicarium autem alicuius ecclesiæ curatum, putat Hof. astringi hac constitutione potius, quam rectorem. ad hoc de offi. vica. clericos, & c. fi. de fil. presby. constitutus. facit cle. de offi. vica. c. vno, sed cum terminatum sit per c. quod j. allegabo, rectore nō teneri, planum est, teneri vicarium [& in fi.] idic vt inf. e. ti. c. 1. li. 6. ¶ In gl. pe. ibi, proposuisti] de hoc plene dixi in fi. 6. lib. super data [& ibi, quod sic] idem tū h. c. Go. Inn. & Hof. qui dicit & proprium diocesani, & eum, sub quo studet, absolueri posse. Abb. contra, de offi. le. c. pe. quò ad proprium. ¶ In gl. vl. ibi, dicere] secundū Gof. & Hof. quod placet; quia ex contrario sequeretur quòd qua ratione illam non incurrerent, ergo nec reliquas. Dicit Hier. super Malachiam. E. quod regula scripturarum est, in manifestis non extenuare quæ scripta sunt, cum igitur satis hoc sit manifestum, stemus littere. Ioan. And.

F I N I S

Johannes

In Decretalium librum novella Commentaria [Joannis Andreae]

Bd.: 3

Venetiis 1612

2 J.can.u. 8 m-3

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10489396-1